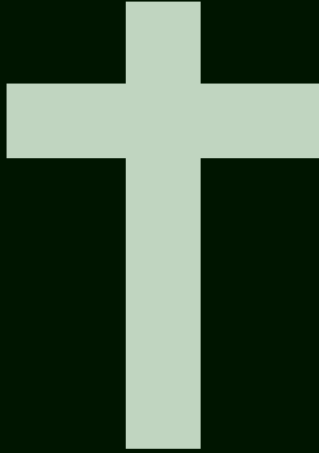

Kisin Kiraan
Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012 Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78

Contents

Dunuḡa Fəln Sora	1
Xəryaan Sora	43
Saraxaraline Sora	76
Yatəne Sora	99
Sariyane Sora	132
Yosuwe Sora	161
Kitisane Sora	181
Ruti Sora	201
Samuyəli Singen Sora	205
Samuyəli Firinden Sora	230
Mangane Singen Sora	253
Mangane Firinden Sora	280
Taruxune Singen Sora	305
Taruxune Firinden Sora	331
Esirasi Sora	360
Neyemi Sora	369
Esita Sora	382
Yuba Sora	389
Yaburin Sora	418
Sandane Sora	488
Karaməxən Sora	517
Marafanna Falane Sora	524
Nabi Esayi Sora	530
Nabi Yeremi Sora	590
Mawuga Xuine Sora	647
Nabi Esekiyəli Sora	653
Nabi Daniyəli Sora	699
Nabi Hose Sora	713
Nabi Yowəli Sora	722
Nabi Amosi Sora	726
Nabi Abadi Sora	733
Nabi Yunusa Sora	735
Nabi Mike Sora	737
Nabi Nahun Sora	743
Nabi Xabakuki Sora	746
Nabi Sofoni Sora	749
Nabi Xage Sora	752
Nabi Sakari Sora	754
Nabi Malaki Sora	763
NT	
Matiyu Sora	766
Maraka Sora	799
Luka Sora	819
Yoni Sora	853
Kəwanle Sora	877
Romi Kaane Sora	907
Kərənti Singen Sora	921
Kərənti Firinden Sora	935
Galati Kaane Sora	944
Efəsi Kaane Sora	949

Filipi Kaane Sora	954
Kələsi Kaane Sora	958
Tesaloniki Singen Sora	962
Tesaloniki Firinden Sora	965
Timəte Singen Sora	967
Timəte Firinden Sora	971
Tito Sora	974
Filemon Sora	976
Heburune Sora	977
Yaki Sora	988
Piyəri Singen Sora	992
Piyəri Firinden Sora	996
Yoni Singen Sora	999
Yoni Firinden Sora	1003
Yoni Saxanden Sora	1004
Yudi Sora	1005
Lankənəməyaan Sora	1006

Dunuḡa Fəlonə

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Səbɛ

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan səbɛ, na xili “Dunuḡa Fəlonə.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nən dɔxɔde naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunuḡa daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Iburahimaa fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nɔɛ xaxili gbeen sɔtɛ nən Kitabun yireni ito barakani. Ala a yetɛ kɛpaan nan makenɛnxi taruxuni itoe kui. A waxi a xɔn ma adamadiine xa tinxin nən. Koni adamadiine to yulubin nun haken liga, Ala yi dunuḡa raxɔdɔxɔ e ma alogo e xa e sɔnne lu na. Fe ɲaxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe ɲaxin na. Muxun birin a yetɛ dentɛgema nən Ala xa lan a kɛwanle ma. Ala mɔn yulubi kanne yalagima nən. Koni Ala mi wama a xɔn adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunuḡa Fəlonə

¹ A fəloni, Ala yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da. ² Dunuḡa mi yi yitɔnxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Sarijanxin yi a masigama igen xun ma.

³ Ala yi a fala, a naxa, “Kɛnɛnna xa mini.” Kɛnɛnna yi mini. ⁴ Ala yi a mato, na kɛnɛnna fanxi. Ala yi kɛnɛnna nun dimini taxun. ⁵ Ala yi kɛnɛnna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kɔɛna.” Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ singen nan na ra.

⁶ Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bɔxɔ igen nun kore igen tagi.” ⁷ Na yi findi naninna ra bɔxɔ igen nun kore igen tagi. A liga na kii nin. ⁸ Ala yi naninni ito xili sa “kore xɔnna.” Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ firinden nan na ra.

⁹ Ala yi a fala, a naxa, “Bɔxɔ igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A liga na kii nin. ¹⁰ Ala yi na xaren xili sa “bɔxɔna.” A yi na bɔxɔ igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹ Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bɔxɔn ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bɔnsɔn kedenni. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a solima nən birin nun a bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ¹² Ala yi sansiin birin nasoli bɔxɔn fari. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui,

a yi soli e nun a bɔnsɔnna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ saxanden nan na ra.

¹⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kɔɛɛn taxun feen na. Waxatin birin kolonna yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, ɲɛɛ yo ɲɛɛ a kolonna yanban seene sabun nan na. ¹⁵ E xa dege koren ma, e bɔxɔni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶ Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kɔɛɛn yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷ Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bɔxɔni yalan, ¹⁸ e yi yanyin nun kɔɛɛn yamarin naba, e yi dimin nun kɛnɛnni taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ naaninden nan na ra.

²⁰ Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimaxa niimaseene ra. Xɔline xa tungan kore.” ²¹ Ala yi yɛxɛ xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo naxan bɔnsɔn kedenni. A yi xɔline fan da, naxan yo naxan bɔnsɔn keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²² Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa wuya, ɛ yi yiriwa alogo yɛxɛne xa baan nafe. Xɔline fan xa gbo bɔxɔn ma.” ²³ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ suulunden nan na ra.

²⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bɔxɔn ma. Birin xa lu e nun a bɔnsɔnna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e birin xa lu e nun e bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bɔnsɔn keden. A yi xuruseene da naxan yo naxan bɔnsɔn keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶ Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yetɛ misaala ra en maligan na. A xa senben sɔtɔ yɛxɛne nun xɔline nun xuruseene nun bɔxɔn nun bubuseene xun na.” ²⁷ Ala yi adaman da a yetɛ misaala ra.

A e daxi Ala misaala nan na, a e da xɛmɛn nun ɲaxanla.

²⁸ Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E wuya ayi, ɛ yi yiriwa alogo bɔxɔn xa rafe. E senben sɔtɔ bɔxɔn nun yɛxɛne nun xɔline nun bubuseene xun na.” ²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi ɛ ma balon na. ³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma naxanye bɔxɔn ma, e nun xɔline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin. ³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ senninden nan na ra.

2

¹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi na kiini e nun e kui seen birin. ² Lɔxɔ soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu. ³ Ala yi barakan sa na lɔxɔ soloferedena fe yi, a xa

findi ləxə sarijanxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴ Kore xonna nun bəxə xonna taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi, ⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima. ⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun. ⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala bəndən na. Na xanbi ra, a yi niin fe a jəni, adaman yi findi dəjəxən na.

⁸ Na xanbi Marigina Alatala yi nakə fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə mənni. ⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli mənni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe jaxin kolon wudina.

¹⁰ Xuden yi mini Eden nakəni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra. ¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bəxən birin ma, xəmaan dənaxan yi. ¹² Na xəmaan fan. Wudi igen xiri jaxumən fan na, e nun gəmə tofajin naxan xili onixin. ¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bəxən birin ma. ¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bəxən ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efirati.

¹⁵ Marigina Alatala yi adaman dəxə Eden nakəni nən alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantan. ¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nəe wudini itoe bogin birin donjə naxan Eden nakəni, ¹⁷ koni i nama fe fajin nun fe jaxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nən.” ¹⁸ Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xəməna xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fajin dama nən a xa.”

¹⁹ Burunna subene birin e nun xəline birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi bəndən na, a yi e xali adaman fəma a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na yi findi e xinle ra. ²⁰ A yi xuruseene birin nun xəline birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fajin sətə singen. ²¹ Marigina Alatala yi xixənlə radangu a ma. A yi a raxi ki fajni. A to xi, Marigina Alatala yi a jənsən xəri keden ba. A yi na ragali. ²² Na xanbi, na jənsən xonna naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na findi jaxanla ra, a yi fa a ra adama xən.

²³ Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xonna nan na. A mon fataxi n fatin nin. A xinla falama nən ‘jaxanla,’ bayo a minixi xəməni nən.”* ²⁴ Nanara, xəməna a nga nun a fafe bəjinma, a yi a maso a jaxanla ra, e findi fati bəndə kedenna ra. ²⁵ Xəməni nun a jaxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

3

Yulubi singena

¹ Sajin nan yi kəta Marigina Alatala daliseene birin xa. A yi jaxanla maxədin, a naxa, “Nəndin na a ra ba, Ala bata a fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakəni, e nama e bogin don?” ² Jaxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakəni, nxu nəe e bogin donjə nən, ³ koni wudin naxan Eden nakəni tagiyani, nxu mi nəe na bogin donjə, nxu mi nəe nxu yiin dijnə a ra. Xa na liga nxu faxama nən.” ⁴ Sajin yi a fala jaxanla xa, a naxa, “En-en de! I mi faxama. ⁵ Ala a kolon, i na a don, i yəen nabima nən. I fama fe fajin nun fe jaxin kolondeni nən alo Ala yetəna.” ⁶ Jaxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sətə seen na, a yi a tongo. A yi a don. Ayi nde tongo, a sa a so a xəməni yii, naxan yi a fəma. A fan yi a don. ⁷ Na waxatini e yəen yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xədə dəene gira, e yi e dəge dugin na.

⁸ Na xanbi ra, xəməni nun a jaxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin mən nakəni jəinbaridən foye fajini. E yi e luxun wudine tagi. ⁹ Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minen yi?” ¹⁰ Adaman yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin mən Eden nakəni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.” ¹¹ Ala yi a maxədin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan ma fe ra a i nama a don?” ¹² Adaman yi a yabi, a naxa, “Na jaxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.” ¹³ Na xanbi, Marigina Alatala yi jaxanla maxədin, a naxa, “I nanse ligaxi?” Jaxanla yi a yabi, a naxa, “Sajin nan n mayendenxi han n na a don.”

¹⁴ Awa, Marigina Alatala yi a fala sajin xa, a naxa, “I to bata ito ligha, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donma i ya dunuja yi gidini. ¹⁵ N bata yaxuyaana naso i tan nun jaxanla tagi. N bata a raso i ya diine nun a diine fan tagi. Na jaxanla diina i xunni wuruma nən, i fan yi a sanna maxələ.” ¹⁶ Ala yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I fan, i tərəma nən i ya dii barideni. Na tərəng boma

* 2:23: Heburu xuiin naxan bunna nən “xəməna” na maso jaxanla xinla ra Heburu xuiin.

ayi nən. I birama nən i ya xəmənen fəxo ra. A i yamarima nən.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya naxanla fəxo ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bəxən danga i ya fe ra. I tərəma nən balo sətədeni i ya dunuja yi gidini. ¹⁸ N janle nun tansinne raminima nən bəxən ma, koni i baloma siseene nan xən xəen ma. ¹⁹ I balon sətəma i kuye wolonna nin han i xətema bəxəni waxatin naxan yi, bayo i kelixi na bəxən nin. Bəndən ni i ra, i mən xətema na bəndən nin.”

²⁰ Adaman yi a naxanla xili sa Nmahawa bayo a findima muxun birin nga nan na. ²¹ Marigina Alatala yi dugin kidi daxina nde dege Adama nun a naxanla xa. A yi na ragodo e ma. ²² Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman bata findi alo en tan, bayo a bata fe fajin nun fe naxin kolon. A mi daxa a xa siimaya wudi bogin don, xa na mi a ra a mi faxama nun.” ²³ Marigina Alatala yi e ramini Eden nakəni, a e xa sa bəxən nawali e fataxi naxan na. ²⁴ A to Adama kedi, Ala yi maleka gubugubu kanne ti Eden sogeteden binna ra. A mon yi silanfanna* tēē daxin lu mənni naxan a firifirima na longonni kiraan kantan xinla ma siga siimaya wudin yireni.

4

Kayini nun Habila fe

¹ Adama yi Nmahawa kolon naxanla ra. Nmahawa yi fudikan. E yi diin sətə naxan xili Kayini. Nmahawa yi a fala, a naxa, “Alatala bata n mali dii xəmənen sətə feen na.”* ² Na xanbi, Nmahawa yi Kayini raburrunna sətə dii xəməna, naxan yi xili Habila. Habila, xuruse rabaan nan yi a ra. Kayini, xəē biin nan yi a ra.

³ Na waxatin to dangu, Kayini yi fa sansi bogina ndee ra, a ne ba saraxan na Alatala xa. ⁴ Koni Habila yi fa xuruse dii singen na e nun a turena. Alatala yi Habila nun a saraxan nasuxu, ⁵ koni a mi Kayini nun a saraxan nasuxu.

Awa, Kayini yi xələ. A yetagin yi masara. ⁶ Na xanbi, Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “Nanfera i xələxi? Nanfera i yetagin masaraxi? ⁷ Xa i fe fajin liga, n na rasuxuma nən, koni xa i fe naxin liga, yulubina i ya deēn na, a i maməlenma. I kata, i yi a nə.”

⁸ Kayini yi a fala a xunyen xa, a naxa, “En siga xəen ma.” E to so xəen ma, Kayini yi a xunyen Habila suxu. A yi a faxa. ⁹ Na xanbi Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “I xunyen Habila minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “N

mi a kolon. N tan nan n xunyen kantan muxun na ba?” ¹⁰ Ala yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi? I tuli mati. I xunyen wunla n gbelegbelema bəxəni. ¹¹ N bata i danga bayo i bata i xunyen faxa. N na i kedima nən bəxəni ito ma i xunyen wunla de naxan yi. ¹² I na bəxən nawali, i mi balon sətəma. I findima sigatiin nan na.”

¹³ Kayini yi a fala Alatala xa, a naxa, “Na həkən goronna gbo n tan xun ma. ¹⁴ Xa i bata n kedi to, n mi i toma sənən. N findima sigatiin nan na. Muxun naxan sa n toma, a n faxama nən.” ¹⁵ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-en, xa muxu yo i faxa, n na i gbeen naxəma nən dəxəna ma solofere.” Alatala yi taxamasenna sa Kayini ma alogo xa naxan sa a to, a nama a faxa.

¹⁶ Awa, Kayini yi a makuya Alatala ra. A sa dəxo Nodi bəxəni Eden nakəon sogetede binna ra. ¹⁷ Kayini yi a naxanla kolon naxanla ra. A naxanla yi fudikan. A yi diin sətə naxan xili Xanəki. Kayini yi taan ti na yi. A yi a diin xili sa na taan xun ma.

¹⁸ Xanəki nan Yiradi sətə. Yiradi yi Mehuyayəli sətə. Mehuyayəli yi Metusayəli sətə. Metusayəli yi Lameki sətə. ¹⁹ Lameki yi naxalan firin tongo. Kedenna xili Ada. Boden xili Sila. ²⁰ Ada yi Yabali sətə. Yabali, xuruse rabane nun bubu kanne baba nan yi a ra. ²¹ Yabali xunyen xili Yubali. Yubali, konden maxane nun xulen fene baba nan yi a ra.

²² Sila fan yi diin sətə. A xili Tubali-Kayini. A tan, xabun nan yi a ra. A yi waliseen sifan birin nafalama sulan na, e nun wurena. Tubali-Kayini xunyen naxalanmaan yi xili Nama.

²³ Lameki yi a fala a naxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, e tuli mati. Lameki a naxanle, e e tuli mati n ma falan na. N bata xəməna nde faxa n gbeen naxəni na. N bata na banxulanna faxa bayo a bata n maxələ. ²⁴ Xa Kayini daxa a gbeen naxəni ma solofere, Lameki a gbeen naxəni nən dəxəna ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵ Adama yi a naxanla kolon naxanla ra. A yi diin sətə naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila naxəni so a yii Kayini naxan faxa.† ²⁶ Seti fan yi diin sətə naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fəlo.

5

Adama han Nuhan Taruxune Singen 1.1-4

¹ Adama bonsonna taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yete maligan na, ² a e da xəmənen nun naxanla. A e baraka. A e xili

* 3:24: Silanfanna: Sofane yengeso deqemana. * 4:1: Kayini maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “Sətəna.” † 4:25: Seti maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “A bata a fi.”

sa “Adamana.”³ Adama to fori jee keme jee tonge saxan, a yi diin soto a ye te maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti.⁴ Seti bari xanbini, Adama yi bu jee keme solomasexe. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.⁵ Adama a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge saxan. Na xanbi ra, a yi faxa.⁶ Seti to bu jee keme jee suulun, a yi Enosi bari.⁷ Enosi bari xanbini, Seti yi bu jee keme solomasexe jee solofere. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.⁸ Seti a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee fu nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

⁹ Enosi to bu jee tonge solomanaanin, a yi Kenan bari.¹⁰ Kenan bari xanbini, Enosi yi bu jee keme solomasexe jee fu nun suulun. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.¹¹ Enosi a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹² Kenan to bu jee tonge solofere, a yi Mahalaleli bari.¹³ Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu jee keme solomasexe jee tonge naanin. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.¹⁴ Kenan ma siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee fu. Na xanbi ra, a yi faxa.¹⁵ Mahalaleli to bu jee tonge sennin e nun suulun, a yi Yaredi bari.¹⁶ Yaredi bari xanbini, Mahalaleli yi bu jee keme solomasexe jee tonge saxan. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.¹⁷ Mahalaleli a siimayaan yi siga jee keme solomasexe jee tonge solomanaanin jee suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹⁸ Yaredi to bu jee keme jee tonge sennin e nun firin, a yi Xenoki bari.¹⁹ Xenoki bari xanbini, Yaredi yi bu jee keme solomasexe. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.²⁰ Yaredi a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²¹ Xenoki to bu jee tonge sennin jee suulun, a yi Matusela bari.²² Matusela bari xanbini, Xenoki yi bira Ala foxo ra jee keme saxan. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.²³ Xenoki a siimayaan yi siga jee keme saxan jee tonge sennin e nun suulun.²⁴ Xenoki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sonon, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

²⁵ Matusela to bu jee keme jee tonge solomasexe jee solofere, a yi Lameki bari.²⁶ Lameki bari xanbini, Matusela yi bu jee keme solofere jee tonge solomasexe e nun firin. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.²⁷ Matusela a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²⁸ Lameki to bu jee keme jee tonge solomasexe e nun firin, a yi diin soto.²⁹ A yi

a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en jinan en ma toron nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata boxon danga.”³⁰ Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu jee keme suulun jee tonge solomanaanin jee suulun. A mon yi dii xemen nun dii teme gbete ye soto.³¹ Lameki a siimayaan yi siga jee keme solofere jee tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

³² Nuhan to bu jee keme suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti soto.

6

Dunuja kala kiina

¹ Muxune wuya folo boxon fari waxatin naxan yi, e yi dii temene bari.² Daroxon naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu dii temene ra, bayo e tofan. E yi ndee ye matongo, e yi e findi e jaxanle ra.

³ Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinje n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma jee keme jee moxonen na.”

⁴ Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Nefilimi muxu magaxuxine nan yi na dunuja yi. Na daroxone nan na dii temene nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

⁵ Alatala yi a to adamadina jaxuyaan bata gbo ayi boxon fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin.⁶ Na yi Alatala toro han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a borjen toro.⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin janma nen dunuja yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xoliin naxan tunganma kore ba, n na birin naxorima nen dunuja yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.”⁸ Koni, Nuhan yi rafa Alatala ma.

⁹ Nuhan bonsonna taruxun ni ito ra. Muxu tinxinxin nan yi Nuhan na na waxatini. Fe yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala foxo ra.¹⁰ Nuhan dii saxan nan soto: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

¹¹ Dunuja bata yi kala Ala yee ra yi. A bata yi rafe fe jaxin na.¹² Ala yi dunuja to, a kalaxi, muxun birin fe jaxin foxo ra.¹³ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxori feni dunuja yi, bayo dunuja bata rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun boxon birin kala feni.¹⁴ Awa, i xa Goferi wudin nafala kunki na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma.¹⁵ I xa a rafala i kiini: A kuyon xa findi nongonna ye keme saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan.¹⁶ I a xunna soon nafala. A xa dangu nongonna

* 5:29: Nuhan maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nen “madendenna.”

yejna ma keden na. I a deen ti a dexon ma. I xa kunkin kuini taxun daxona ma saxan.”

¹⁷ “N tan igen nadinma nen dunuja yi. A muxun birin halagi. Niimaseen birin faxama nen. ¹⁸ Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya paxanla, e nun i ya diine paxanle. ¹⁹ I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xemen nun a gilena alogo e xa kisi. ²⁰ Xoliin bənsənna birin firin firin, suben bənsənna birin firin firin, bubuseen bənsənna birin firin firin, e fama i xon, i yi e rakisi. ²¹ I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²² Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

7

Fufa gbeena fe

¹ Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra waxatini ito yi. ² Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xemen nun a gilena. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xemen nun a gilena. ³ Xoliin fan sifan birin, solofere tongo, a xemen nun a gilena, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuja yi. ⁴ Xi solofere na dangu, n tulen nagodoma bəxən ma nen, soqe tonge naanin, kəe tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nen.” ⁵ Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶ Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan jee keme sennin nan yi a ra. ⁷ Nuhan nun a diine nun a paxanla nun a diine paxanle yi keli igen yee ra, e yi so kunkin kui. ⁸ Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xoline nun bubuseene, ⁹ a xemen nun a gilena, e yi siga Nuhan fema firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰ Xii solofere dangu xanbini, na fufaan yi din dunuja ra. ¹¹ Nuhan ma siimayaan yi jee keme sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bəxən, na yi te fəb, e nun igen naxan kore, na fan yi godo fəb. ¹² Tulen yi fa bəxən ma soqe tonge naanin, kəe tonge naanin.

¹³ Na bəxə yeteni, Nuhan nun a diine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a paxanla nun a dii saxanne paxanle, ne birin yi so kunkin kui. ¹⁴ Burunna suben bənsənna birin nun xuruseen bənsənna birin nun bubuseen bənsənna birin nun xoliin bənsənna birin, e yi so kunkin kui. ¹⁵ Daliseen birin naxan yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fema. E yi so kunkin kui. ¹⁶ Niimaseen birin, a xemen nun a gilena, e yi so kunkin kui alo

Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi deen balan.

¹⁷ Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. ¹⁸ Igen to gbo bəxən ma, kunkin yi daxo igen fari. ¹⁹ Igen yi te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuja yi. ²⁰ Igen yi sa geyane xun ma han nongənna ye fu nun naanin. ²¹ Niimaseen naxanye birin yi dunuja yi, ne birin yi halagi: xəli yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. ²² Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. ²³ Niimaseen naxanye yi bəxə xənna ma, na birin yi raxəri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun xoline, fə Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fema kunkin kui. ²⁴ Fufaan yi din dunuja ra xii keme xii tonge suulun.

8

Fufaan nan fena

¹ Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xon ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fema kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuja yi. Igen yi godo fəb. ² Igen naxan yi kelima bəxən bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. ³ Ləxə yo ləxə fə nde ba igen na. Xii keme xii tongo suulunna bun ma, igen yi yelin gode. ⁴ Kike soloferen xii fu nun soloferedeni, kunkin yi daxo geyaan fari, naxan xili Ararati. ⁵ Igen yi lu gode han kike fudeni. Kike fuden xii singe ləxəni, geyane xunne yi mini kənenni.

⁶ Xii tonge naanin dangu xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. ⁷ A yi xaxaan bejin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin gode. ⁸ Nuhan mən yi ganban bejin, a xa sa igen mato xa a bata godo. ⁹ Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuja birin na. A yi xete Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

¹⁰ A yi a mame han xii solofere. A mən yi ganban bejin a firindeni. ¹¹ Ninbanna ra ganban yi xete Nuhan ma, oliwi wudi binla jəxənde xinden suxi a dee ra. Awa, Nuhan yi a kolon a igen bata ba dunuja xun ma. ¹² A mən yi a mame xi solofere. A mən yi ganban bejin, koni ganban mi xete a ma.

¹³ Nuhan ma siimayaan to siga jee keme sennin jee keden, kike keden, xi keden, fufaan yi nan dunuja yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bəxən maxaraxi. ¹⁴ Kike firin xi məxəjen nun solofere to dangu, bəxən yi xara ghen! ¹⁵ Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, ¹⁶ “E mini kunkin kui, i tan nun i ya paxanla nun i ya diine, e nun i ya diine paxanle. ¹⁷ I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xoline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuja yi.” ¹⁸ Awa, Nuhan yi mini,

e nun a diine nun a naxanla nun a diine naxanle. ¹⁹ Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xəline. Niimaseen birin, bənsən yo bənsən, e mini e danna.

²⁰ Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xəli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa tēni. ²¹ Tutun to te, Alatala yi na gan xirin mə. A yi rafan a ma. A yi a fala a bəpəni, a naxa, “N mi bəxən dangama sənən adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bəpən mi fan xabu a dii jəreya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sənən alo n na singen liga kii naxan yi. ²² Fanni bəxən daxi, xē bi waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soqe furen nun jəmənə, yanyin nun kəna, ne waxatine mi fa bama e kiini sənən.”

9

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

¹ Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, e xa wuya, e xa bəxən nafe. ² Suben birin gaxuma e yee ra nən naxanye bəxən ma, xəliin naxanye birin kore, bubuseen birin, yexən naxan birin baani, e luma nən ne birin xun na. ³ Niimaseen naxan birin yengima e findima nən e balon na. N sansine so e yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so e yii na kiini.”

⁴ “Koni e nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. ⁵ E dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dentegen sama n xa nən a adaman boden niin wunla a fe ra. ⁶ Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. ⁷ E xa diin bari, e xa wuya, e xa bəxən nafe e yi yiriwa ayi.”

⁸ Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, ⁹ a naxa, “N yetēn bata layirin tongo e xa e nun e mamandenne, ¹⁰ e nun niimaseen naxan birin yi e fəma kunkin kui: xəline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuja yi. ¹¹ N bata layirin tongo e xa: fufaan mi niin birin bama sənən. Fufaan mi dunuja birin kalama sənən.” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo e nun e mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. ¹³ N sgunna yitama nən koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra n tan nun bəxən tagi. ¹⁴ N

na tulen sa koren ma, sgunna minima nən. ¹⁵ Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nən, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuja yi fufaan na sənən. ¹⁶ Sgunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nən, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuja yi.”

¹⁷ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sgunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuja yi.”

¹⁸ Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. ¹⁹ Muxun naxan birin wuyaxi dunuja yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

²⁰ Nuhan xē rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.* ²¹ Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra. ²² Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala a tadane xa. ²³ Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xanbiramaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

²⁴ Nuhan xunna to dəxə, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra. ²⁵ Nuhan yi a fala, a naxa, “N bata Kanan† danga. A findima konyi dənən nan na a tadane xa.” ²⁶ A mən yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na. ²⁷ Ala xa Yepeti a bəxən gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

²⁸ Fufaan jan xanbini, Nuhan yi jee keme saxan jee tonge suulun soto. ²⁹ Nuhan ma siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

10

Semi nun Xami nun Yepeti yixetene Taruxune Singen 1.5-23

¹ Nuhan ma diine bənsənne taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

² Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gome e nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki e nun Tirasi.

* **9:20:** Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitəmma alo manpana e gbee kiini. † **9:25:** Nuhan a mamandenna Kanan nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetena nde Yaxuba yixetene nan Kanan yixetene raxori Isirayila bəxoni, na yi findi dangan bunna ra. Na yengena fe sebexi Yosuwe kitabı yiren kui. A mi sebexi yire yo yi fa fala Kanan yixetene siga nən fati fəre bəxoni. A yixete dando naxanye luxi e nii ra yengen xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetene ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fərene fe sebexi Dunuja Fəlon 10.6 kui.

³ Gomerε a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁴ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi. ⁵ Muxuni itoe diine yi dɔxɔ fɔxɔ igen dε. E na siga denaxan yi, e xabilayaan fəlon menni. Na xabilane yi findi siya gbetene ra, birin nun e kon xuina.

⁶ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi* nun Misiran nun Puti nun Kanan.

⁷ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka.

Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

⁸ Kusi fan diin sɔtɔ nɛn naxan xili Nimirodi. Na findi yengeso gbeen nan na dunuja yi. ⁹ Nimirodi fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yεε ra yi. Nanara, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodi, donso gbeen nan yi a ra Alatala yεε ra yi.” ¹⁰ A mangayaan liga nɛn taani itoe ma singen: Babilon nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bɔxɔni. ¹¹ A yi keli Sinari yi, a yi siga Asiriya bɔxɔni. Menni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala ¹² e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

¹³ Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane ¹⁴ nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisistine keli denaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

¹⁵ Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidɔn, a dii singena, e nun Xitine ¹⁶ nun Yebusene nun Amorine nun Girigasane ¹⁷ nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane ¹⁸ nun Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane.

Na xanbi ra, Kanan bɔnsɔnne birin yi xuya ayi. ¹⁹ Kanan bɔxɔn naninna yi kelixi Sidɔn han sa dɔxɔ Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dɔxɔ Lasa ra.

²⁰ Xami a muxune ni itoe ra, fata e bɔnsɔnna nun e xuiin na e nun e bɔxɔne, e nun e siyane.

²¹ Semi, Yepeti tada fan yi diine sɔtɔ. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

²² Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

²³ Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

²⁴ Arapaxadi yi Selaxa sɔtɔ. Selaxa yi Eberi sɔtɔ.

²⁵ Eberi yi dii firin sɔtɔ. Keden xili Pelagi† bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyɛn xili Yokatan. ²⁶ Yokatan ma diine xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera ²⁷ nun Hadoran nun Yusali nun Dikila ²⁸ nun Obala nun Abimayeleye nun Saba ²⁹ nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. ³⁰ E bɔxɔn yi kelixi Mesa sa dɔxɔ han Sefare, naxan geyaan sogeteden binni.

³¹ Semi a diine ni i ra, fata e bɔnsɔnne nun e xuiine nun e bɔxɔne nun e siyane ra.

³² Nuhan ma diine bɔnsɔnne nan ne ra e siyane yεεn ma. Fufaan dangu xanbini, bɔnsɔnni itoe yi findi siyane birin na dunuja yi.

11

Xuine yitaxun fena

¹ Na waxatini, dunuja birin yi xui keden nan falama. ² Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dɔxɔ Sinari lanbanni. ³ E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bɔnbɔ, en xa a gan.” E yi bitikidine dɔxɔ gmene jɔxɔni. E yi dolen findi bitikidi* dɔxɔ seen na. ⁴ Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yete xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunuja xun xɔn.”

⁵ Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti. ⁶ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fəlon, wanla birin e waxi naxan ke feni sɔnɔn, e na ligama nɛn. ⁷ En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin mε.” ⁸ Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan. ⁹ Na yiren yi xili Babeli,† bayo Alatala bata dunuja xuine basan e bode ra na yi. Fəlon menni, Alatala yi e raxuya ayi dunuja birin ma.

Semi han Tera Taruxune Singen 1.24-27

¹⁰ Semi bɔnsɔnna taruxun ni i ra.

Fufaan dangu jεεn firinna, Semi a siimayaan yi jεε keme sɔtɔ. A yi a diin sɔtɔ naxan xili Arapaxadi. ¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mɔn yi jεε keme suullun sɔtɔ. A yi dii xemene nun dii teme gbetene sɔtɔ.

¹² Arapaxadi to jεε tonge suullun nun suullun sɔtɔ, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sɔtɔ,

* **10:6:** Muxune laxi a ra a Kusi yixetena nde siga nɛn fati fɔrene bɔxɔni. Yanyina nde fati fɔrene benban finde a yixetena nde ra. A fe mon sebei Yatene 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbete. Nuhan Kusi xunye Kanan nan danga. Na feen sebei Dunuja Fəlon 9.25 kui. † **10:25:** Pelagi bunna nɛn fa fala “Mayitaxunna.” * **11:3:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **11:9:** Babeli maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn fa fala “Mayibasanna.”

Arapaxadi yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ saxan. A yi dii xɛmɛnɛ nun dii tɛmɛ gbɛtɛnɛ sɔtɔ.

¹⁴ Selaxa to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Eberɪ bari. ¹⁵ A to Eberɪ sɔtɔ, Selaxa yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ saxan. A yi dii xɛmɛnɛ nun dii tɛmɛ gbɛtɛnɛ sɔtɔ.

¹⁶ Eberɪ to jɛɛ tonge saxan e nun naanin sɔtɔ, a yi Pelegi bari. ¹⁷ A to Pelegi sɔtɔ, Eberɪ yi bu jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxan. A yi dii xɛmɛnɛ nun dii tɛmɛ gbɛtɛnɛ sɔtɔ.

¹⁸ Pelegi to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu sɔtɔ, Pelegi yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ solomanaanin. A yi dii xɛmɛnɛ nun dii tɛmɛ gbɛtɛnɛ sɔtɔ.

²⁰ Rewu to jɛɛ tonge saxan nun firin sɔtɔ, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu sɔtɔ, Rewu yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ solofere. A yi dii xɛmɛnɛ nun dii tɛmɛ gbɛtɛnɛ sɔtɔ.

²² Serugu to jɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori sɔtɔ, Serugu yi bu jɛɛ kɛmɛ firin. A yi dii xɛmɛnɛ nun dii tɛmɛ gbɛtɛnɛ sɔtɔ.

²⁴ Nahori to jɛɛ mɔxɔɲɛn nun solomanaanin sɔtɔ, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera sɔtɔ, Nahori yi bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ fu nun solomanaanin. A yi dii xɛmɛnɛ nun dii tɛmɛ gbɛtɛnɛ sɔtɔ.

²⁶ Tera to jɛɛ tonge solofere sɔtɔ, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

Tera a denbayana

²⁷ Tera bansonna taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin Haran yi faxa Yuru taani Babilon bɔxɔni, a barixi denaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi jaxanle futu. Iburama jaxanla yi xili Sarayi. Nahori a jaxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan sɔtɔ, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantana nan yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayaan xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa jaxanla. E birin yi keli Yuru taani Babilon bɔxɔni alogo e xa siga Kanan bɔxɔni. Koni e to Xarani taan li, e yi dɔxɔ mɛnni.

³² Tera yi bu jɛɛ kɛmɛ firin jɛɛ suulun. A yi faxa Xarani yi.

12

Ala yi Iburama xili

¹ Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nɛn. N na i barakama nɛn, n ni i findi xili kanna ra. Muxune fan duban sɔtɔma nɛn i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kanna barakama nɛn. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kanna ma nɛn.

Dunuja xabilane birin duban sɔtɔma nɛn i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jɛɛ tonge solofere e nun suulunna sɔtɔ waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama faxɔ ra. ⁵ A yi a jaxanla Sarayi nun a xunyɛna dii Loti nun a sɔtɔ seen birin, e nun muxune a naxanye sɔtɔxi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bɔxɔni.

⁶ Iburama yi dangu bɔxɔn na han a sa wudi bili gbeen li denaxan yi xili More, Siken bɔxɔni. Na waxatini, Kanan kaame yi dɔxi mɛnni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yete yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa, “N bɔxɔni ito nan fima i yixɛtɛnɛ ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yete yitaxi a ra. ⁸ A yi keli mɛnni, a siga geyaan ma, geyaan naxan Beteli sogeteden binni. A yi bubun ti mɛnni. Beteli taan yi lu a sogegododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa mɛnni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹ Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰ Na waxatini, fitina kameɛn yi so bɔxɔni. Awa, Iburama yi siga Misiran bɔxɔni bayo donse yo mi yi na. ¹¹ Benun e xa so Misiran bɔxɔni, Iburama yi a fala a jaxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, jaxalan tofajin nan i tan na. ¹² Misiran kaame na i to waxatin naxan yi, e a falama nɛn a n ma jaxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nɛn, koni e mi i tan faxe. ¹³ I xa a fala e xa a n xunyɛn nan i tan na, alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴ Iburama to Misiran li, Misiran kaame yi a to, a Sarayi jaxalan tofajin nan a ra. ¹⁵ Misiran Mangana kungine yi jaxanla ito mataxɔ Misiran Mangan xa. Misiran Mangan yi a xali a konni. ¹⁶ A yi hinan Iburama ra a jaxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun jingene nun sofane nun konyine nun jɔgɔmɛnɛ sɔtɔ.

¹⁷ Koni Alatala yi fure jaxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama jaxanla. ¹⁸ Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili. A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya jaxanla nan a ra. ¹⁹ Nanfera i ya falaxi a i xunyɛn nan a ra han n tan bata a findi n ma jaxanla ra? Awa, hɔn, i ya jaxanla ni i ra. E siga!” ²⁰ Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a sofane ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbengben e nun a jaxanla, e nun a yii seen birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun

a jaxanla nun a seen birin, e nun Loti. ²Iburama bata yi findi nafulu kanna ra nun. Xuruseene nun gbetin nun xεmaan yi a yii. ³A keli Negewi yi, a yi a masiga han Beteli taani. Yirena nde yi Beteli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi menna nan singe yi. ⁴A saraxa gande singen fan yi menna nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra menni.

⁵Loti yi biraxi Iburama fəxə ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bəxən xa. E mi yi nəe luyε yire kedenni sənən. ⁷Sənə sənən yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi menni na waxatini.

⁸Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sənə sənən nama bira en tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan ngaxakedenmane nan en na. ⁹Bəxəni ito birin i yεε ra. Awa, en xa fata. Xa i siga kəmenna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəmenna ma.”

¹⁰Loti yi a yεen nasiga, a yi sa Yuruden mēn to. Igen yi na nun a fajin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nakə rafalaxina. ¹¹Awa, Loti yi Yuruden mēn sugandi a yete xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹²Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yuruden mēn taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fəma. ¹³Sodoma kaane bata yi kobi ayi a gbegbe, e bata yi findi yulubi kan belebelen na Alatala yεε ra yi.

¹⁴Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yεen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kəmenna ma. ¹⁵I bəxən naxan birin toxi, n na a fima i ma nən e nun i bənsənna ma han habadan. ¹⁶N ni i bənsənna rawuyama ayi nən alo gbangbanna naxan bəxən ma. Xa muxun nəe mējensinna tənge, awa, a nəe nən i bənsənna yaten kolonje. ¹⁷Keli, i bəxəni siga, a kuyε yεen nun a yigbo yεena, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.” ¹⁸Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dəxə wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fəma. A yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa.

14

Iburama Loti ratanga fena

¹Na waxatini, Manga Amirofeli naxan Babilən bəxən ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bəxən ma yo, Manga Kədolama naxan Gəyən bəxən ma yo, Manga Tidali naxan Gəyən bəxən ma yo, manga naaninni

itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yenge feen na. ²Na manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu Adamaha mangan nun Səməberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mən xili Soyari. ³Manga suulunni itoe yi e malan Sidimi lanbanni, fəxə Daraan dənaxan yi. ⁴Xabu jεε fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kədolama bun ma, koni a jεε fu nun saxanden na, e yi murute.

⁵A jεε fu nun naanindena, Manga Kədolama nun mangan naxanye yi a fəma, e yi siga yenge sodeni. E yi siyani itoe birin nə yengen: Refa kaan naxanye yi Asatarəti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fəma. ⁷Na xanbi e yi xεte, e yi siga En-Misapati, naxan xili Kadesi. E yi Amalekine nə e nun Amorin naxanye yi dəxi Xasasən-Tamari yi.

⁸Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan dənaxan mən xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yengedeni: ⁹Kədolama Elan mangan nun Tidali Gəyən mangan nun Amirofeli Babilən mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yenge. ¹⁰Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yengesona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹Na manga naanin naxanye nən sətəxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹²E yi Iburama xunyena dii Loti fan suxu e nun a herisigen birin, bayo a yi dəxi Sodoma taan kui.

¹³Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yeba Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi dəxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amorin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴Iburama to a mε, muxune bata a xunyena dii xεmε Loti suxu, a yi yengesone tongo, muxu kεmε saxan muxu fu nun solomasεε naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yenge sodeni. E yi siga na mangane fəxə ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵Kəεen na, Iburama yi a yengesone yitaxun, e yi na mangane raterena yengen na. E nun a yengesone yi nə na mangane matuntunje han Xoba, Damasi taan kəmenna ma. ¹⁶A yi fa e herisigen birin na, a yi fa a xunyena diin Loti fan na, e nun a sətə seen birin, sa jaxanle fari e nun yamaan birin.

* 13:10: Na feen mən səbexi Dunuja Fəlon 2.8-10 kui.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷ Iburama to xete xunna kenla kui, keli Manga Kedolama yengedeni e nun mangan naxanye yi a fəma, Sodoma mangan yi siga Iburama ralandeni Sihawe lanbanni. Menna xili “Mangana Lanbanna.”

¹⁸ Na xanbi, Melikisedeki,* Salemi mangan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xonna Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra. ¹⁹ A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, na xa Iburama barayi. ²⁰ Tantunna Kore Xonna Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

²¹ Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxete n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” ²² Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kəb Alatala yi, Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, ²³ n mi sese tonge naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, alogo i nama a fala sənən fa fala ‘N tan nan Iburama findi nafulu kannna ra.’ ²⁴ N mi sese tonge, fə n ma yengesone naxan donxi e nun naxan findixi e gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nən.”

15*Ala yi layirin tongo Iburama xa*

¹ Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo xiyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen sətəma nən.” ² Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse jənigexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sətəxi naxan n kəen tongoma fə n ma walikəna, Eliyeseri Damasi kaana. ³ I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma walikəen naxan barixi n konni, na nan findima n kəe tongon na.” ⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-ən, i ya walikəen mi findima i kəe tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i kəe tongon na.” ⁵ Ala yi Iburama ramini a bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yeen nate kore. I sarene tenge xa i nəe a yaten kolonje.” A mən yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bənsənna fan wuyama ayi na kiini nən, i mi nəe a yaten kolonje.”

⁶ Iburama yi denkeləya Alatala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa. ⁷ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i raminixi Yuru taani Babilən bəxəni. N na i xali bəxən ma n dənaxan fima i ma.” ⁸ Iburama yi a maxədin, a naxa, “Marigina

Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na bəxən sətədeni nən.”

Alatala layirin xidi fena

⁹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa jinge gilən nun sii gilən na, e nun yeXeE kontonna naxanye bata jee saxan saxan ti, e nun ganba gilən nun kolokonde diina. I yi e fi n ma.” ¹⁰ Iburama yi fa na subene ra. A yi jingen nun sii gilən nun yeXeE kontonni sənən a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xəline tan yixaba. ¹¹ Segene yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi. ¹² Sogen godomatəna, xixənla yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³ Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bənsənna dəxəma nən yamana gbete yi, e konna mi dənaxan na. E findima nən konyin na na bəxəni. E fe xəlen siyaan birin sətəma nən jee kəme naaninna bun ma muxu yiini. ¹⁴ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nən. Na xanbi ra, e nən minima na yamanani, e se fajin gbegebe xalima nən. ¹⁵ I tan fama nən bəje xunbenla sətədeni, i mən siimaya xunkuyen sətəma nən, han i sa laxiraya waxatin naxan yi. ¹⁶ I yixetən naaninden xetəma nən na bəxəni, bayo fə Amorine e haken na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷ Sogen to godo, dimin yi so. Na waxatini tee ko seen naxan yi tutin naminima e nun tee degəna, a yi dangu sube dungine saden tagi. ¹⁸ Taxamasenna nan na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi a tan nun Iburama tagi na ləxə yeteni. A yi a fala a xa, a naxa, “N bata yamanani ito fi i bənsənna ma, keli Misiran baan ma han sa dəxə Efirati baa belebelen na.” ¹⁹ Siya dəxə wuyaxin nan yi na: Kenine nun Kenisine nun Kadimonne ²⁰ nun Xitine nun Perisine nun Refane ²¹ nun Amorine nun Kanan kaane nun Girigasane e nun Yebusu kaane.

16*Sumayila bari ləxəna*

¹ Sarayi, Iburama a naxanla munma yi dii yo bari a xa. Konyi gile Misiran kaana nde yi walima a yii naxan yi xili Hagara. ² Sarayi yi a fala a xəmən xa, a naxa, “I bata a to, Alatala mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni yanyina nde n nəe diin sətə i xa nən n ma konyi gilən sabun na. E birin nan lan e xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a falan ma a naxan falaxi a xa. ³ Sarayi yi a konyi gilən Hagara Misiran kaan tongo, a yi a so a xəmənna Iburama yii, a xa findi a naxanla ra. Iburama bata yi jee fu ti Kanan bəxən ma.

⁴ Iburama nun Hagara yi xi yire kedenni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a ra fa fala

* 14:18: Melikisedeki bunna nən fa fala “Manga tinxinna.”

a bata fudikan, a yi yo a kanna ma, a yi a mato a kobin na. ⁵ Sarayi yi a fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n na raxetema i tan nan ma Hagara naxan saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi gilən fixi i ma a xa findi i ya naxanla ra. Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala xa en tan firinna makiti.” ⁶ Iburama yi a naxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilən nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi feen naxan birin xən ma, a birin liga a ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin naxan nafan a ma, a yi a liga Hagara ra. Hagara yi a gi a bun.

⁷ Alatalaa malekan yi naralan Hagara ra xude xunna fema Suru kiraan xən ma tonbon yireni. ⁸ Malekan yi Hagara maxədin, a naxa, “Sarayi a konyi gilən Hagara, i kelixi minen yi? I sigama minen yi?” Hagara yi malekan yabi, a naxa, “N nan n gixi n kanna nan bun ma.” ⁹ Alatalaa malekan yi a fala Hagara xa, a naxa, “I mən xa xete i kelixi denaxan yi. I mən xa i xuru a ma.” ¹⁰ Alatala a malekan yi a fala a xa, a naxa, “N fama bənsən wuyaxi fideni nən i ma, i mi nə naxan yatən kolonye.” ¹¹ Alatalaa malekan mən yi a fala a xa, a naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin sətədeni. I na diin xili sama nən Sumayila.* Bayo Ala bata i ya tərə xuiin mē marayarabin naxan sama i fari. ¹² I ya diin luma nən alo burunna sofanla. A birin yengema nən, birin a fan yengema nən. E nun a xunyene birin luma nən fataxi.”

¹³ Hagara yi xili sa Alatala xən, naxan falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na kanna to, naxan n toma.” ¹⁴ Na nan a toxi e na xəjinna xinla falama, e naxa, “Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xəjinna Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵ Hagara yi diin sətə Iburama xa. Iburama yi a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama bata yi jee tonge solomasexe e nun jee sennin ti siimayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

17

Iburama xinla maxete fena

¹ Iburama to jee tonge solomanaanin jee solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yee ra yi. ² N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nən bənsən gbeen fideni i ma.” ³ Iburama yi bira, a a yetagin lan bəxən ma. ⁴ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nən siya wuyaxine benban na. ⁵ I xinla mi falama sənən Iburama,* i xinla falama

nən fa fala Iburahima, bayo n na i findima nən siya wuyaxine benban na. ⁶ N na i findima nən yama gbeen benban na. I diine sətəma nən naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nən i ya diine tagi. ⁷ N nan n ma layirin nakamalima nən i tan nun n tan tagi, hali i dangu xanbini, e nun i bənsənne fan yixetən fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin nan na. Nayi, n tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsənna hali i dangu xanbini. ⁸ I tan nun i bənsənna, n fama nən bəxən fideni e ma, i findixi xəjənən na denaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nən e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹ Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsənna fan yixetən bənsən bənsənna, e lan nən e xa n ma layirin nakamali. ¹⁰ En ma layirin ni i ra, n naxan saxi e ma, e lan e xa naxan nakamali, i tan nun i bənsənne: Naxan birin findixi xəmən na e tagi, e birin lan nən e xa banxulan. ¹¹ E xa na banxulanla findi layiri taxamasenna ra e tan nun n tan tagi. ¹² Keli e tan ma, sa dəxə e bənsən bənsənna ra, a birin lan nən, naxan yo barin nema fa xii solomasexe ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nən a xa sa e konyine fan ma naxanye e yii, naxanye barixi e konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbeteni, hali a mi fa i bənsənni. ¹³ Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nən e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu e fatin ma habadan! ¹⁴ Xəmən naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nən naminideni e bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵ Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya naxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nən ‘Saran.’ ¹⁶ N na a barakama nən, a fama dii xəmən bari-deni nən i xa. N na a barakama nən, a fama findideni nən siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nən a diine yi.” ¹⁷ Iburahima yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi gele. A yi a fala a bəjəni, a naxa, “N tan naxan bata jee keme ti siimayaan na, n mən nə diin sətə ba? Saran naxan fan bata jee tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nə diin bare ba?” ¹⁸ A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jəxə lu Sumayila xən ma tun!” ¹⁹ Ala yi a fala, a naxa, “En-en! I ya naxanla Saran fama dii xəmən bari-deni nən i xa, i naxan xili sama Isiyaga.† N nan n ma layirin nakamalima nən n tan nun a tan tagi e nun a bənsənna hali a faxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰ Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra. N na barakama nən, n mən

* 16:11: Sumayila bunna nən fa fala “Ala fe mema.” *

* 17:5: Iburama bunna nən fa fala “Fafa binyena.” Iburahima

bunna nən fa fala “Yama gbeen fafe.” † 17:19: Isiyaga bunna nən fa fala “A gelema.”

dii gbegbe bari feen nagidima a ma nen, n bənsən wuyaxin fima nen a ma. A findima nen manga dii fu nun firinne baba ra, e nun siya xungbe kanna ra. ²¹ Koni, naxan findixi n ma layirin na, n fama na rakamalideni n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nen dii xəmən barideni i xa i joxən waxati faraxi.” ²² Ala to yelin na fale, a yi keli Ibrahima xun ma.

²³ Ibrahima yi a diin Sumayila tongo e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xəmən naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na ləxoni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴ Ibrahima siin jεε tonge solomanaanin jεε solomanaanin nan yi a ra, ²⁵ a dii Sumayila tan bata yi jεε fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶ E yi e birin banxulan ləxə keden ²⁷ e nun xəmən naxanye birin yi Ibrahima banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbεte yi.

18

Xəne saxanna fe

¹ Alatala yi mini Ibrahima xa Mamire wudi bili gbeen denaxan yi. Na waxatini, Ibrahima yi dəxi a bubun so dεen na, kuye wolon waxatini yanyin na. ² A yi xεmε saxan to tixi a yεtagi. A yi keli bubun so dεen na, a siga mafuren, a sa na xεmε saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³ A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi ε nama dangu singe, ε xa ε madigan n konni. ⁴ N xa fa igen na ε xa alogo ε xa ε sanne maxa. E mən xa ε matabu wudini ito bun ma. ⁵ N xa fa donseen na ε xa alogo ε xa fangan sətə. Na xanbi, ε fa siga ε sigatini. Amasətə, ε danguma ε walikεen konna nin.” Na xəne yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶ Nanara, Ibrahima yi xεte a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a jaxanla Saran xa, a naxa, “I xədəxə. I murutu fujni fajin debedin yε saxan nafala burun na.” ⁷ Na xanbi, a yi a gi, a siga jinge sansanni, a sa jinge dii turaxi keden tongo. A yi na jinge diin so a walikεen yii alogo a xa a faxa, a xa a rafala donseen na. ⁸ Na suben to yelin jinjε, Ibrahima yi a tongo, a a so xəne yi, e nun nonə kenden sa nənə xixin fari. E na donseen donma, Ibrahima yi ti e fεma wudin bun ma.

⁹ Na xəne yi Ibrahima maxədin, e naxa, “I ya jaxanla Saran minen yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰ Na xəne muxu keden yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “N mən xεtεma be i joxən waxati faraxi. Na waxatini i ya jaxanla dii xəmən barima nen i xa.” Saran yi tixi Ibrahima xanbi ra bubun so dεen na, a tuli matixi e

falan ti xuiin na. ¹¹ Ibrahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nəe diin barε. ¹² A yi gele a yεte ma, a naxa, “N tan na sətε, n bata yelin forε? N kanna fan bata findi xεmε fonna ra. N fan sewama nen dii sətədeni ba?”

¹³ Alatala yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “Nanfera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nəe diin barε sənən, bayo a bata fori? ¹⁴ Nanse na Alatala mi nəe naxan lige? N fama nen waxati saxini faraxi, Saran yi dii xəmən bari.” ¹⁵ Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nen.” ¹⁶ Na xəne yi ti kiraan xən ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Ibrahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Ibrahima ma. ¹⁸ A fama nen findideni siya belebele senbemaan na. Dunuja siyane birin duban sətəma nen a tan barakani. ¹⁹ N na a sugandixi nən, alogo a xa a diine nun a bənsənna muxune birin yamari a e xa kiti kenden sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nen n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Ibrahima xa.” ²⁰ Alatala yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata gbo ayi han, ²¹ n fama gododeni nən, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nən na waxatini.”

²² Xəne firin yi keli e yi denaxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Ibrahima yi lu yire kedenni. ²³ Ibrahima yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I muxu jaxine nun tinxin muxune halage e bode xən ba? ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nen? I mi dijama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ En-εn, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu jaxin nun tinxin muxun faxa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu jaxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuja birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xən ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu tonge suulun li Sodoma taan kui, n dijama nen Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Ibrahima mən yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa dijna n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun benden nin. ²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fə muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kalε bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a

kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Iburahima mən yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xələ xa n mən falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i həkə lu n xa. Yanyina nde, i muxu məxəne nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu məxəne na fe ra.”

³² Iburahima mən yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xələ. N ma maxədin dənən ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fu nan lima na.” Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiyə e nun Iburahima, Alatala yi siga, Iburahima fan yi xete a konni.

19

Sodoma nun Gomora halagi fena

¹ Nınbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dəxi na taan so dəen na. A to malekane to fe, a yi keli, a sa e ralan kiraan xən ma. A yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxon ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, e xa so n konni. E xa e sanne maxa, e mən xa xi be to. Na xanbi, tila xətənni e nəe sigə e sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “En-en! Fə nxu xa xi taan tagini to kəen na.”

³ Koni Loti yi a yixədəxə han e yi siga a konni. A yi donse fajin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dege. ⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dəxə xəmə fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxədin, e naxa, “Na muxune minən yi, naxanye soxi i konni to jınbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo jaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti dəen na, a yi na dəen nagali. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En-en! Ngaxakedenne, e nama fe jaxin liga. ⁸ N ma dii tēmə firin be naxanye mi xəmə feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa e sagoni, e xa feen birin liga e ra e waxi naxan xən ma, alogo e nama sese liga n ma xəne ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya xəne nan na nxu yetagi. I mi nəe kitin se nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xələn dəxədeni i ra nən dangu e tan na.” E yi sənən Loti ra, alogo e xa dəen

kala. ¹⁰ Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e dəen balan e xun ma.

¹¹ Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi dəen na, e birin yi findi danxutəne ra, keli banxulanne ma sa dəxə xəmə fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹² Na maleka firinna yi Loti maxədin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xəmənə nun i ya dii tēmənə, e nun i ya muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³ bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbegebe mē taa yi kaani itoe wali kobine fe ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴ Loti yi siga, a a fala a bitanne xa, a naxa, “E keli be mafuren! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵ Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya jaxanla tongo, e nun i ya dii tēmə firinna naxanye be. E xa keli be alogo e nama halagi e nun taani ito həkə kanne.” ¹⁶ A to wa a yidiyan feni nun, malekan yi Loti suxu a miin ma, e nun a jaxanla, sa a dii tēmə firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkin i ma.

¹⁷ Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xən i xa halagi, siga na geyane yireni.” ¹⁸ Loti yi a fala, a naxa, “En-en, n Marigina, n bata i maxandi, n mi nəe na lige. ¹⁹ N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikən na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi nəe n giyə han geyaan ma, xa na mi a ra n faxama nən. ²⁰ Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga menni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!” ²¹ Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kalə. ²² Siga mafuren, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi nəe fefe lige.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.* ²³ Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui.

²⁴ Na waxatini, Alatala yi dole tēen nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma. ²⁵ A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, fəlo sansine ma, sa dəxə muxune ra naxanye birin dəxi na taane kui. ²⁶ Loti a jaxanla yi a yēen naxete a xanbi ra, a yi findi fəxə gəme tixin na.

²⁷ Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to denaxan yi. ²⁸ A to a yēen nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun tēen† tutina. ²⁹ Ala to yi na taane

* 19:22: Soyari bunna nən fa fala “A xurina.” † 19:28: Sulun tēen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēna.”

kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi dɔxi dɛnaxan yi.

Loti nun a dii tɛmɛ firinna

³⁰ Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa dɔxɔ mɛnni e nun a dii tɛmɛ firinna faran yinla kui.

³¹ Lɔxɔna nde, a dii tɛmɛ singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “En baba bata fori. En dɛnaxan yi, xɛmɛ yo mi be en dɔxɔma naxan xɔn ma alo adaman darixi kii naxan yi.” ³² Fa be, en xa dɔlɔn so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xɔn ma, alogo en xa diin sɔtɔ. Na xa findi a bɔnsɔnna ra.” ³³ Na kɔɛɛn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a dii tɛmɛ singen yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina. ³⁴ Kuye to yiba, a dii tɛmɛ singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “A bata ɲan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To kɔɛɛn na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en nɔɛ bɔnsɔnna fiye a ma.” ³⁵ Na kɔɛɛn mɔn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a xunyen fan yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶ Loti a dii tɛmɛ firinna yi fudikan e baba a diin na. ³⁷ Na dii tɛmɛ singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na. Han iki e na yi. ³⁸ A dii tɛmɛ firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Bɛn-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

20

Iburahima nun Abimeleki

¹ Iburahima yi siga Negewi yamanani. A yi dɔxɔ Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siga Gerari taani, a yi waxati ti mɛnni. ² Iburahima yi a ɲaxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyen ɲaxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari mangan yi Saran tongo.

³ Kɔɛɛn to so, Abimeleki xima, Ala yi a yete yita a ra xiyeni, a naxa, “I faxama nen ɲaxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xɛmɛ taa ra dɔxɔn na a ra.” ⁴ Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bonson tinxinxin kalama nen?” ⁵ Iburahima a fala nen n xa, fa fala ɲaxanli ito a xunyen ɲaxalanmaan nan a ra. ɲaxanla fan yi a fala n xa, a tada nan Iburahima ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bɔɲɛ fixen nan na.” ⁶ Na xiyeni Ala mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nɔxi yulubi ligɛ n na. Na nan a toxi n mi a luxi

i xa a findi i ya ɲaxanla ra. ⁷ Iki, ɲaxanli ito raxɛtɛ a xɛmɛn ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nen alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxɛtɛ a xɛmɛn ma, a kolon, i faxama nen i tan nun i ya muxune birin.”

⁸ Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yeɓa e xa. E yi gaxu han a dangu ayi. ⁹ Abimeleki yi Iburahima xili a konni. A yi a maxodin, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga. ¹⁰ Nanfe a ligaxi i xa na raba?” ¹¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “N na falaxi nen, a be kaane mi gaxuxi Ala yeɓɓ ra. E n faxama nen n ma ɲaxanla fe ra. ¹² ɲɔndin nan a ra, n xunyen na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mɔn findixi n ma ɲaxanla ra. ¹³ Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma ɲaxanla xa, n naxa, ‘I hinanna yitama n na ikiini: En na siga dɛdɛ, i xa a fala a n xunyen nan i tan na.’”

¹⁴ Abimeleki yi yeɓɓene nun siine nun ɲingene nun konyi xɛmɛne nun konyi gilene tongo, a yi e birin so Iburahima yii. A mɔn yi a ɲaxanla Saran naxɛtɛ a ma. ¹⁵ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N ma bɔxɔn dɛɛn bata rabi i xa. I na wa lu feni dɛdɛ bɔxɔni ito ma, lu mɛnni.” ¹⁶ A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yeɓɓ xɔri alogo i xa xunna kenla sɔtɔ.” ¹⁷ Iburahima yi Ala maxandi n waxatini Ala yi Abimeleki rakendɛya alogo a ɲaxanla nun a konyi gilene xa nɔ diin barideni. ¹⁸ Alatala bata yi dii baritareyaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Iburahima a ɲaxanla Saran ma fe ra.

21

Isiyaga bari lɔxɔna

¹ Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ² Saran yi fudikan. A yi diin bari Iburahima xa a foriyani Ala waxatin naxan fala a xa. ³ Iburahima yi a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sɔtɔxi a xa.

⁴ A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solo-masɛxede lɔxɔni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵ Iburahima bata yi ɲɛɛ kɛmɛ sɔtɔ siimayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶ Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele sɛwani. Muxun naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen mɛ, en birin sɛwama nen.”* ⁷ A mɔn yi a fala, a naxa, “Nde yi nɔɛ a fale Iburahima xa a lɔxɔna nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nen? Koni n tan bata diin bari a xa a xɛmɛ foriyani.”

Iburahima yi Hagara kedi

* 21:6: Isiyaga bunna nen fa fala “A gelema.”

⁸ Diin to gbo, e yi a dɛɛn ba xijɛn na. Iburahima yi sɛwa sumunna belebele yitɔn, a dii Isiyaga dɛɛ ba lɔxɔni. ⁹ Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Iburahima xa, Saran yi na diin to gele. ¹⁰ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu kɛɛ kedenni.” ¹¹ Na falan mi rafan Iburahima ma a diina fe ra. ¹² Koni Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama xɔlɔ i ya diina fe ra e nun i ya konyi jaxanla. Saran na feen naxan birin maxɔdin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatema i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin. ¹³ N siyana nde fan naminima nɛn i ya konyi jaxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴ Iburahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi. Hagara yi a xun ti tonbon yiren na dɛnaxan xili “Beriseba.”

¹⁵ Igen to janan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶ A yi siga, a sa dɔxɔ a danna xalimakuli wolide keden jɔxɔndɔn yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nɔɛ n yɛɛn tiyɛ n ma diin faxamatɔn na.” A yi siga, a sa dɔxɔ a danna, a yi lu tɛ a ma, a wuga. ¹⁷ Ala yi diin wuga xuiin mɛ kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxɔdin, a naxa, “Hagara nanse i sɔtɔxi? I nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin mɛ kore. ¹⁸ Keli i ti! I ya diin tongo i yii firinna ra, i xa a suku, bayo n na a findima siya gbee kanna nan na.”

¹⁹ Ala yi Hagara yɛɛn nabi, a yi xɔjinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰ Ala yi a yengi lu diin xɔn ma han a yi gbo. A yi siga a sa dɔxɔ tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹ A yi dɔxɔ Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa jaxalan keden fen a xa.

Iburahima layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²² Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Iburahima li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xɔn ma i ya feen birin yi. ²³ I kɔlɔ n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfɛ, i mi n ma diine yanfɛ, i mi n mamandenne fan yanfɛ. I xa hinar na na e nun bɔxɔni ito muxune, i dɛnaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ Ala yi.”

²⁵ Iburahima yi a mawuga Abimeleki xa, a walikɛne bata a xɔjinna ba a yii. ²⁶ Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi dɛntegeni ito saxi n xa, fɔ to n tan yi fa a kolon.”

²⁷ Iburahima yi yɛxɛne nun siine nun jingene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E yi layirin tongo e bode xa. ²⁸ Iburahima yi yɛxɛɛ dii solofere tongo, a yi e sa e danna.

²⁹ Abimeleki yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, i na yɛxɛɛ dii solofere saxi e danna?”

³⁰ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ne soma nɛn i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xɔjinni ito gexi.”

³¹ Nanara, menna xili saxi Beriseba, bayo e firinna birin e kɔlɔ menna nin.† ³² E yi layirin tongo e bode xa Beriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xɔn ma xɛtɛ Filisiti bɔxɔni. ³³ Iburahima yi tamaro wudi bili keden si Beriseba bɔxɔn ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴ Iburahima jɛɛ wuyaxi ti nɛn Filisiti bɔxɔni.

22

Iburahimaa saraxana

¹ Na feene dangu xanbini, Ala yi Iburahima kɛjaan fɛsɛfɛsɛ. A yi a xili, a naxa, “Iburahima.” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

² Ala yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaana fari, n na dɛnaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxa gan daxin na.”

³ Subaxan ma, Iburahima yi keli, a yi dɔxɔ seni tɔn a sofana fari. A yi a walikɛ firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Iburahima yi yegeni bɔ naxan findima tɛɛ yitɔn seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala dɛnaxan yitaxi a ra. ⁴ Na xii saxande lɔxɔni, Iburahima yɛɛn yi ti na yire makuyen na, a sigama dɛnaxan yi. ⁵ A yi a fala a walikɛ firinna xa, a naxa, “E tan nun sofana xa lu be. Nxu nun n ma diin sigama geyaana fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mɔn xɛtɛma han be.”

⁶ Iburahima yi na yegen dɔxɔ Isiyaga xun ma, a diina. A mɔn yi tɛɛ wolonna nun filɛn xali. E sigan tima e firinna. ⁷ Isiyaga yi a baba Iburahima xili, a naxa, “N baba.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n ma diina.” Isiyaga yi a baba maxɔdin, a naxa, “N bata a to yegen nun tɛɛ wolonna en yii, koni yɛxɛɛ diin minɛn yi en naxan bama saraxan na?”

⁸ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ma diina, Ala yatin nan yɛxɛɛ diin fima en ma, en naxan bama saraxa gan daxin na.” E sigan tima e firinna.

⁹ E to e soden li, Ala dɛnaxan yitaxi a ra, Iburahima yi saraxa ganden nafala mɛnni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxa ganden fari, a yi a dɔxɔ yegen fari. ¹⁰ Na xanbi ra, a yi filɛn tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kɔɛ raxaba, ¹¹ koni Alatala malekan yi a xili kore, a naxa, “Iburahima hɛ, Iburahima hɛ!” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

† 21:31: Beriseba bunna nɛɛn fa fala “Marakɔlɔ xɔjinna.”

¹² Malekan yi a fala, a naxa, “Banxulanni ito lu na. I nama fe ɲaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yee ra. N mən bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fideni n ma saraxan na.”

¹³ Iburahima yi a yee naxete a xanbi ra, a yi yexee kontonna to fotonna yii ra, a feri firinna kankanxi ɲansanni. A yi sa na yexee kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin ɲoxon na. ¹⁴ Iburahima yi na yiren xili sa “Alatala nan fama a ra.” Nanara, han iki a falama “Alatala nan fama a ra a geyaan fari.”

¹⁵ Alatalaa malekan mən yi Iburahima xili kore. ¹⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kolə n yeteni, Alatalaa falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷ n na i barakama nen han! I bənsənnə wuyama ayi nen alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nen alo meɲənsinna naxan malanxi baa deen na. I bənsənnə e yaxune noma nen. ¹⁸ Dunuja siyane birin duban sətoma nen i tan bənsənnə barakani, bayo i bata n xuiin suxu.”

¹⁹ Iburahima yi xete a walikene yireni. E birin yi siga Beriseba, bayo Iburahima yi dəxi menna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Iburahima yi a me, a Milika bata diini itoe bari a xunyen Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbirətəna Busi nun Arami baba Kemuyeli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pilidasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sətə. Milika nan na dii solomasəxen bari Iburahima xunye Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi ɲaxanla, na yi xili nen Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nen: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

23

Iburahimaa muxu maluxundena

¹ Saran ɲee keme ɲee məxəɲen nun solofere nan sətə siimayaan na. ² A yi faxa Kiriyati-Aruba yi, naxan mən xili “Xebiron,” Kanan bəxəni. Iburahima yi a ɲaxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Iburahima yi keli, a ɲaxalan binbin saxi denaxan yi, a yi siga Xitine fəma. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xəɲen nan n tan na e tagi be. N bata e maxandi, e gaburu yiren fi n ma, n nəe n ma ɲaxanla maluxunje denaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kanna, i tuli mati nxu ra a fajin na! Alaa muxu gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya ɲaxanla maluxun feni nxə gaburu yire yo yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nəe tondə i xa, i ya ɲaxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Iburahima yi keli. A yi a xinbi sin mən kaane xa, Xiti bənsənnə. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa e bata tin, n xa nə n ma ɲaxanla maluxundeni e gaburu yireni, n fan bata e maxandi e xa nə n ma maxandin nadangu-deni, Soxara a dii Eferon ma ⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan gbee menna ra, na mən a xeen nan dəxən. A xa na sara n ma e yee xəri, alogo birin xa a kolon, na bəxən bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Iburahima yabi a xuini texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so deen na, e xa nə a falan name deni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kanna, i tuli mati n na. En-en, n bata xeen nun faranni ito fi i ma n bənsənnə yee xəri. I ya ɲaxanla maluxun menni.”

¹² Iburahima mən yi a xinbi sin, yamaan birin yee xəri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xeen saren fima nen. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa nə n ma ɲaxanla maluxundeni menni.”

¹⁴ Eferon mən yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a fajin na. Bəxən naxan saren lanma gbeti gbanan keme naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya ɲaxanla maluxun na.”

¹⁶ Iburahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tenge, a naxan ma fe fala a bodene yee xəri, Xitine, na gbeti gbanan keme naanin yi maliga alo yulane yi dirixi a lige kii naxan yi na waxatini. ¹⁷ Eferon ma xeen naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xeen danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Iburahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so deen na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Iburahima yi a ɲaxanla Saran maluxun na faranna ra Makipela xeen ma, naxan Mamire yetagi, Xebiron yi, Kanan bəxəni. ²⁰ Na xeen nun na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi Iburahima gbeen na alogo a xa nə a muxu faxaxine maluxundeni menni.

24

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

¹ Iburahima bata yi fori. Alatala yi Iburahima baraka kirayaan sifan birin xən ma. ² A walikeen naxan fori dangu a walikeen birin na, naxan yengi luxi a yii seen birin xən ma, Iburahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.* ³ N fama i rakolodeni Alatala yi, kore xənnə nun bəxə xənnə Ala, alogo i nama ɲaxanla fen n ma

* 24:2: Men kaane yi na nan ligama e na muxun nakolə waxatin naxan yi.

diin xa naxan finde Kanan kaan na n dəxi denaxan yi. ⁴ I sigama n bari bəxən nan ma, n bənsənni, i mənna naxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

⁵ A walikəen yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na naxanla mi bire n fəxo ra fa bəxəni ito yi. Fə n xa i ya diin xali mənni, i ya bəxəni, i kelixi denaxan yi ba?” ⁶ Iburahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxete n kelideni de! ⁷ Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bənsənni, naxan falan tixi n xa, naxan a koloxi a bəxəni ito soma nən n bənsənni yii, a tan yatina a malekan nasigama i ye ra nən alogo i xa nə naxanla sətədeni n ma diin xa mənni. ⁸ Xa naxanla mi fa sa tin bire i fəxo ra, i fama nən natangadeni n ma kəlon ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xete n ma diin na mənni.”

⁹ Walikəen yi a yiin naso a kanna Iburahima danban bun ma, a yi a kolə na ma. ¹⁰ Walikəen yi nəgəməne fu tongo Iburahima a nəgəməne tagi e nun se fajni gbegebe. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kəmen fəxəni.

¹¹ Ninbari waxatini, a yi xəjinnna li naxan gexi taan fari ma. A yi nəgəməne rafelel mənni. Naxanle yi fama ige badeni na xəjinnna nan na.

¹² A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla ra n xa to. I xa hinan n kanna Iburahima ra. ¹³ I bata n to xəjinnna dəxən ma, taan sungutunne fama ige badeni denaxan yi. ¹⁴ N sungutunna nde maxədinma nən, a xa a ige ba seen so n yii, n yi igen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, ‘I xa igen min, n mən xa igen so i ya nəgəməne fan yii,’ n na a kolonma nən na waxatini, i ya naxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikəna. Na waxatini n na a kolonma nən, a i bata hinan n kanna ra.”

¹⁵ Benun a xa yelin na falan tiye, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii temena, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Iburahima xunyən nan a ra. A fəjən yi dəxi a tungunna fari.

¹⁶ Sungutun tofajin nan yi a ra, naxan mi yi xeme feen kolon. A yi godo xəjini dēen na, a yi a fəjən nafe igen na, a mən yi te. ¹⁷ Iburahimaa walikəen yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, a lu n xa igena nde min, naxan i ya fəjən kui.” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nba, igen min.” A yi a fəjən nagodo a tungunna fari, a yi igen so a yii. ¹⁹ A to yelin igen soe a yii, a yi a fala a xa, a naxa, “N ni igen bama nən i ya nəgəməne fan xa alogo e birin xa wasa igen na.”

²⁰ A yi igen sa xuruse mindeni, a mən yi siga a giye a sa ige gbete sege. Nəgəməne birin yi wasa igen na. ²¹ Xəməni ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma

sigatiin nasənyə n xa. ²² Nəgəməne to yelin igen minje, xəməni ito yi xəma wuredin so sungutunna yii naxan sama nəjən na, na garamu sennin liye, e nun xəma yikəraso firin, naxan garamu keme liye. ²³ A yi a maxədin, a naxa, “Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kəjən na?”

²⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na.” ²⁵ Naxanli ito mən yi a fala, a naxa, “Nxu konni səkən nun nəjəndede gbegebeen na, yigiyaden fan na e luma denaxan yi.” ²⁶ Xəməni ito yi a xinbi sin Alatala yetagi. ²⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i tantun. I hinanma n kanna Iburahima ra waxatin birin. I ya lannayaan mi kale. N ma sigatini, Alatala, n xunna tixi yiren nan na, denaxan findixi n kanna Iburahima xunyən konna ra.”

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xəjən ito a fe fala a nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A yi mini mafuren, a yi siga xəjini dēen na xəməni tixi denaxan yi. ³⁰ A bata yi nəjərasoon nun yikərasoon to a xunyən naxalanmaan yii. A mən bata yi a xunyən dentegə xuiin me xəməna falana fe ra. A yi siga xəməni ito yireni a tixi xəjinnna fəma e nun nəgəməne.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nanfera i tixi tandeni? N bata banxini tən i yigiyadena e nun nəgəməne lan e xa lu denaxan yi.”

³² Xəməni ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo nəgəməne fari. A səkən so e yii e nun nəjəndedəna e naxan donma. A yi igen fan so xəməni ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fəxo ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, “N mi n dēgema singe, fə n xa falan ti e xa, n lanma n xa naxan yita e ra.” Laban yi a fala a xa, a naxa, “Falan ti xe.”

³⁴ Xəməni ito yi a fala, a naxa, “N tan Iburahimaa walikəen nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbegebeen nagidi n kanna Iburahima ma. A bata findi nafulu kanna ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbetin nun xəmaan nun walikə xəməne nun walikə naxanle nun nəgəməne nun sofanle. Ala bata na birin fi a ma. ³⁶ N kanna Iburahima a naxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A kəen birin soxi diini ito nan yii.”

³⁷ “Iburahima n nakəlxəni nən, a naxa, ‘I nama naxanla tongo n ma diin xa naxan finde Kanan kaan na n dəxi denaxan yi. ³⁸ I xa siga n baba denbayani n bənsənni alogo i xa naxanla fen n ma diin xa mənni.’ ³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxədin, n naxa, ‘Xa na naxanla fa tondi biradeni n fəxo ra go?’ ⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, ‘N sigan

tima Alatala naxan yetagi, na fama nen a malekan biradeni i foxo ra alogo i ya sigatiin xa sonoya. I fama nen jaxanla tongodeni n ma diin xa n bənsənni, n baba denbayani. ⁴¹ Na waxatini i na siga n bənsənni tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakolon ma.' ”

⁴² “N to xəjinnna yiren li, n yi maxandin ti, n naxa, ‘Alatala, n kanna Ibrahima Ala, xa i bata a jənige n xa, i xa n ma sigatiin nasənya, ⁴³ i yeen ti n na xəjinnna dəxən ma. N fama nen sungutunna nde maxəndineni naxan fama ige badeni, a xa igen so n yii naxan a fəjən kui alogo n xa n min. ⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, ‘Igen min, n na igen bama nen i ya jəgəməne fan xa, e min,’ n na a kolonna nen na waxatini, Alatala sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Ibrahima a diin xa.’ ”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiye n yete ma, Rebeka yi fa, fəjən dəxi a tungunna fari. A yi godo xəjinn dən na, a yi igen ba. N yi a maxədin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’ ⁴⁶ A yi a fəjən nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minje, n na igen soma nen i ya jəgəməne fan yii.’ N yi n min, a mən yi igen so jəgəməne yii. ⁴⁷ N yi a maxədin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xema wuredin so a jəeen na, n mən yi xema yirasone so a yii kəeen na. ⁴⁸ N yi n xinbi sin Alatala yetagi. N yi Alatala tantun, n kanna Ibrahima Ala, bayo a bata n ti kira fəjinn xən ma alogo n xa n kanna xunyena dii jaxalanmaan tongo a diin xa. ⁴⁹ Iki, a fala n xa, xa i hinanna n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nen yire gbete yi.’ ”

⁵⁰ Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, ‘Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matande. ⁵¹ Rebeka nan tixi i yetagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina jaxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.’ ”

⁵² Ibrahima walikəen to na fala xuine me, a yi a xinbi sin Alatala yetagi. ⁵³ Na xanbi ra, a yi muran gbeti daxin nun xema daxin nun dugine ramini a goronne ye, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki. ⁵⁴ Ibrahima a walikəen nun a foxərabirane, e birin yi e dege, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xətənni, Ibrahima walikəen yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, ‘E a lu fa n xa xete n kanna konni.’ ⁵⁵ E yi a fala, e naxa, ‘Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu jəxən liga be waxatini ito yi, na xanbi ra, i siga.’ ⁵⁶ Walikəen mən yi e yabi, a naxa, ‘E nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. E a lu fa n xa xete n kanna konni.’ ”

⁵⁷ E yi a fala, e naxa, ‘En sungutunni ito xili ba, en na a maxədin, en xa a jənigen kolon.’ ⁵⁸ E yi Rebeka xili, e yi a maxədin, e naxa, ‘I waxi siga feni ba, e nun xəməni ito?’ Rebeka yi a yabi, a naxa, ‘Ən, n waxi siga feni.’ ⁵⁹ E yi e xunyən Rebeka so e yii e nun jaxanla naxan yi a maxuruma. E nun Ibrahima walikəen nun a muxune yi siga.

⁶⁰ E yi duba Rebeka xa, e naxa, ‘I tan nxu xunyena. Ala xa i yixetene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nəon sətə e yaxune xun na.’ ⁶¹ Rebeka nun a walikə jaxanle yi dəxo jəgəməne fari, e yi bira Ibrahima a walikəen foxo ra, e birin yi siga.

⁶² Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xəjinnna yireni. A yi siga Negewi bəxəni, a sa dəxo na. ⁶³ Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi jəgəməne to fe. ⁶⁴ Rebeka to Isiyaga to, a yi tugan jəgəməne fari, a godo bəxəni. ⁶⁵ A yi walikəen maxədin, a naxa, ‘Muxun mundun ito ra naxan fama en nalandeni xəen ma?’ ⁶⁶ Ibrahima a walikəen yi a yabi, a naxa, ‘N kanna nan na ra.’ Nayi, a yi dugin so a yetagin xun na.

Walikəni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi. ⁶⁷ Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dəxi dənaxan yi nun. Rebeka yi findi a jaxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga fəxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

25

Ibrahima fəxa fəna Taruxune Singen 1.32,33

¹ Ibrahima mən yi jaxalan gbətən tongo naxan xili Ketura. ² Na jaxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³ Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixetene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin kaane. ⁴ Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵ Seen naxan birin findi Ibrahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶ Naxanye findi a konyi jaxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, dənaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷ Ibrahima a siimayana yi siga han jəe kəme jəe tonge solofere e nun suulun. ⁸ A to siimaya xunkuyen sətə, a fori ki fəji, a yi fəxa, a yi siga laxira yi. ⁹ A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela, dənaxan yi Eferon ma xəen ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire fəma. ¹⁰ Ibrahima na xəen sara Xitine bənsənni nan ma. E nun a jaxanla Saran, e birin maluxunxi mənna nin. ¹¹ Ibrahima to fəxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dəxo Lahayi Royi xəjinnna fəma.

Sumayilaa taruxuna
Taruxune Singen 1.28-31

¹² Sumayila bənsənnə xınle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi ɲaxanla Misiran kaa Hagara fi Iburahima ma. Hagara yi Sumayila sətə. ¹³ Sumayilaa diine xınle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴ Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵ Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶ Na muxu keden kedenna, ne findi bəxə mangane nan na. E yi e xınle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷ Sumayilaa siimayaan yi dan ɲee keme ɲee tonge saxan nun solofere nin. A yi faxa, a siga laxira yi. ¹⁸ Sumayila bənsənnə yi dəxə na bəxəni denaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yeen nafındixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dəxi e ngaxakedenne nan dəxən ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga bənsənnə taruxun ni i ra. Isiyaga findi Iburahima a diin nan na. ²⁰ Isiyaga to ɲee tonge naanın sətə siimayaan na, a yi Rebeka dəxə, Laban xunye ɲaxalanmana, Betuyeli a dii tēmənə. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nən. ²¹ Koni Rebeka mi nə diin barə a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a ɲaxanla fe ra a xa nə dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka yi fudikan. ²² Na diine yi lu yenge e nga kui. A yi a fala, a naxa, “Nanfera n kuina n torəma?” A yi Alatala maxədin. ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “Siya dəxəde firin nan i kuini. Kedenna sənben gboma nən boden xa. Tadan luma nən a xunyənə nən bun ma.”

²⁴ A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵ Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbege kanna nan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi ra, a xunyən fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba.* Rebeka na diine barima waxatin naxan yi, Isiyaga ɲee tonge sennin nan yi a ra.

²⁷ Na dii xeme firinna yi gbo. Esayu yi findi donso fəɲin na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸ Esayu nan yi rafan Isiyaga ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹ Ləxəna nde Yaxuba yi pərin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoyani. ³⁰ A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nə fefe ra iki. A lu n xa pəri gbeeli ito nde kən.” Na nan toxi a yi xili sa, Edən.† ³¹ Yaxuba yi a yabi,

a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³² Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kəmen nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³ Yaxuba mən yi a fala, a naxa, “Fə i xa i kələ.” Esayu yi a kələ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴ Yaxuba yi burun nun pərin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yate sese ra.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kəmen yi so bəxəni, ba a singen na naxan so Iburahima waxatini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ² Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bəxəni de! Lu na bəxəni n na denaxan yita i ra. ³ I lu na. En birin na a ra. N ni i barakama nən, bayo n fama bəxəni ito fideni i tan nun i bənsənnə nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nən. ⁴ N na i bənsənnə rawuyama ayi nən alo saren naxanye kore. N bəxəni ito fima nən i bənsənnə ma. Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənnə barakan nin, ⁵ bayo Iburahima n xuiin name nən, a yi n gelene nun n ma yamarine nun n ma tənne nun n ma sariyane suxu.”

⁶ Isiyaga yi dəxə Gerari yi. ⁷ Muxun naxanye dəxi mənni, ne yi a maxədin a ɲaxanla fe ma. A yi e yabi, a xunyən ɲaxalanmaan nan a ra. A mi yi susue a fale e xa, a ɲaxanla nan Rebeka ra alogo mən kaane nama a faxa. A gaxu a fale a ɲaxanla na a ra bayo Rebeka ɲaxalan tofajin nan yi a ra.

⁸ Isiyaga to bu na, ləxəna nde Abimeleki, Filisitine mangana, na yi a yeen namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹ Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya ɲaxanla yatin nan ito ra!” Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunye ɲaxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nən alogo e nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.” ¹⁰ Abimeleki mən yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya ɲaxanla kolon ɲaxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.” ¹¹ Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa xeməni ito nun ɲaxanla ito ra, n na kanna faxama nən.”

¹² Na ɲeen na, Isiyaga yi xeen bi bəxəni ito ma. A to na xeen xaba, a yi na ɲəxəndən keme sətə, bayo Alatala bata a baraka. ¹³ A herin yi lu xun mase, a yi findi nafulu kanna ra. ¹⁴ A yi findi yexee gbege kanna ra e nun

* 25:26: Heburu xuini, Yaxuba xınla maliga xuina nde ra naxan bunna nən fa fala “Santinbana.” † 25:30: Heburu xuini, Edən bunna nən fa fala “A gbeeli.”

siine nun jingene nun konyi wuyaxi kanna. Filisitine yi Isiyaga maxəxələn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

¹⁵ Filisitine yi xəjinnə birin nafe bəndən na, Isiyaga baba İbrahimaa konyine nax- anye ge İbrahimaa waxatini. ¹⁶ Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “İ bata sənben sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” ¹⁷ Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. ¹⁸ Isiyaga yi xəjinnə yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine na xəjinnə dutun nən İbrahimaa fəxa xan- bini. A baba yi na xəjinnə xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. ¹⁹ Isiyagaa konyine mən yi xəjın gbete ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. ²⁰ Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənəxə na xəjinnə fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəjinnə ra.” Isiyaga yi xəjinnə ito xili sa Eseki, bayo sənəxən bata bira a fe yi.* ²¹ A konyine mən yi xəjın gbete ge, sənəxən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina.† ²² A yi keli na, a sa xəjinnə ge yire gbete yi. Na xəjinnə to ge, sənəxən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəjinnə xili sa, Rehoboti,‡ bayo e naxa, “Alatala bata dəxədə gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxəni ito ma.”

²³ E yi keli mənni, e siga Bəriseba. ²⁴ Alatala yi mini a xa kəeen na. A yi a fala a xa, a naxa, “İ fafe İbrahimaa Ala nan n tan na. İ nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nən. N ni i bənsənna rawuyama ayi nən İbrahimaa fe ra, n ma walikəna.” ²⁵ Isiyaga yi saraxa ganden nafala mənni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tən mənni. A konyine mən yi xəjinnə ge na.

²⁶ Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fəxə ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷ Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “E faxi n todeni nanfera? E bata n naxaxu han e bata n kedi e konni.” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xən. Nxu mən bata a miri, fə en xa layirin tongo en bode xa marakələn. ²⁹ İ kələ nxu xa, a i mi fama fe xələn ligadeni nxu ra, bayo nxu fan mi fe kəbi yo ligaxi i ra. Fə nxu to fe fajın nan tun ligaxi i xa. Nxu mən yi i lu, i xa siga bəje xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰ Isiyaga yi donse gbegbeen nafala e xa. E birin yi e dəge, e yi e min. ³¹ Kuye to yiba, e yi e kələ e bode xa. Isiyaga yi a jıngue e ma, e yi fata lanni.

³² Na ləxəni, Isiyagaa konyine yi fa xəjinnə ito a fe dentegen sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li xəjinnə ito ra.” ³³ Isiyaga yi na xəjinnə xili sa Siba.§ Nanara, han to taani ito xinla falama Bəriseba.*

Esayu a naxanla dəxəna

³⁴ Esayu to jee tonge naanin sətə, a yi Yudita dəxə, Beeri a dii təməna, e nun Basamati, Elon ma dii təməna. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵ E yi Isiyaga nun Rebeka nii yjıaxu e ma.

27

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

¹ Isiyaga bata yi fori, a yeeəne bata yi rafəro. A mi yi fa nəe sese təe. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ² Isiyaga yi a fala, a naxa, “İ bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³ İ ya sube fəxa seene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. İ siga donsoyaan na. İ sa fa burunna suben na n xa. ⁴ İ xa na suben jın n xa a fajın na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xən alogo n xa duba i xa benun n xa fəxa.” ⁵ Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadeni a baba xa.

⁶ Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuün mə a falani ito tima Esayu xa, ⁷ a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a jın n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nən Alatala yətagi benun n xa fəxa.’ ⁸ İki, n ma diina, i tuli mati n na ki fajı. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹ Siga xuruseene denaxan yi, i sa fa sii dii fajın firin n xa. N xa na rafala a fajın na alo i baba waxi a xən ma kii naxan yi. ¹⁰ İ xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa fəxa.”

¹¹ Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kanna nan Esayu ra. N tan fati ma xaben mi n ma. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nən Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi. Benun n xa duban sətə, n fama dangan nan sətədeyi na waxatini.” ¹³ A nga yi a fala, a naxa, “En- en, na dangan fama xətədeni n tan nan ma n ma diina. İ naxan ligama, i tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fəma. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena doamaan tongo, doamaan naxan fan a dugine ye. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindenə. ¹⁶ A

* **26:20:** Eseki bunna nən fa fala “Fe matandina.” † **26:21:** Sitina bunna nən fa fala “Təjəgena.” ‡ **26:22:** Rehoboti bunna nən fa fala “Yire yigbeena.” § **26:33:** Siba bunna nən “Marakələna.” * **26:33:** Bəriseba bunna nən “Marakələ xəjinnə.”

yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kəna bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxədinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dəxə, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minən yi xulən, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nəc Yaxuba kolonyə bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mən yi a maxədin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ən.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii. Isiyaga yi a don. A yi wudi bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min. ²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a dugine xirin mə. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa, “Yə! N ma diin xirin luxi nən alo xənəna

Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma naxan kelima kore.

Ala xa dahamu bəxən fi i ma.

Ala xa barakan sa i ya xənəni.

Ala xa wudi bogi igen fi i ma.

²⁹ Ala xa i dəxə siyane xun na.

Ala xa siyane magodo i xa.

I xa findi i ngaxakedenne yəeratiin na.

E birin xa e magodo i bun ma.

Muxu yo na i danga,

na dangan xa xətə a kanna ma.

Muxu yo na duba i xa,

na kanna fan xa duban sətə.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a yi mini. A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan yi so, sa keli sube bundeni. ³¹ A fan yi na suben nafala ki fəni alo a baba waxi a xən ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli, i dəxə, i suben don n naxan nafalaxi i xa alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi a maxədin,

a naxa, “Nde i tan na?” Esayu yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana.”

³³ Na feen yi Isiyaga yifu ki fəni. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A yi maxədinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki benun i tan xa fa? N bata duba na kanna xa. A tan nan fama duba sətədeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan mə, a bəjən yi mini, a yi sənəc gbebeen nate. A yi a baba mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.”

³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyən bata n mayenden. A tan bata i ya duban sətə.”

³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a xun ma, Yaxuba.* A sanja yi firinden ni i ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden tongo. Iki a bata n ma duban fan tongo.” Esayu mən yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa i yii sənən, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a tan findi i xunna ra, n mən bata a ngaxakedenne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N bata baraka gbebeen fi a ma, e nun wudi bogi ige fəni. N nəc nanfe lige i tan xa, n ma diina?” ³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba? N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa,

“A kolon,

i mi fama bəxə fəni sətədeni,

hanma xiila naxan kelima kore.

⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balodeni.

I fama walideni i xunyən nan bun ma,

koni i fama nən i yətə sətədeni.

A nəc naxan sama i ma,

i murutema nən na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyən Yaxuba rafən yəngen na a duban sətə feen na e baba ra. Esayu yi a fala a bəjəni, a naxa, “N baba na faxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama nən.”

⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili. A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada Esayu waxi a gbeen jəxə feni i ma, a i faxa. ⁴³ Iki i tuli mati n na ki fəni, n ma diina. Keli be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni. ⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada bəjən yi godo. ⁴⁵ I tada bəjən na godo i ya fe ra waxatin naxan yi, a na jinan i liga fəxən na, n na n jungue, i fa. N mi waxi fula feni e firinna birin na bəxə kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N niin bata yijaxu n ma Xiti kaa jaxanle fe ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan jaxanla tongo bəxəni ito ma, na waxatini n ma siimayaan tənən nanse ra?”

* 27:36: Yaxuba bunna nən, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

28

¹ Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a xa. A yi yamarini ito so a yii, a naxa, “I nama naxanla dɔxɔ naxan findixi Kanan kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa menna naxanla nde dɔxɔ naxan finde Laban ma dii tɛmɛn na, i nga tada xɛmɛmana. ³ Ala sɛnbɛ Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbegebe fi i ma, alogo i xa findi siya gbegeben benban na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma e nun i bɔnsɔnna, alogo bɔxɔni ito xa findi i gbeen na i waxati rabɛ dɛnaxan yi, Ala bɔxɔn naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban konni, Betuyeli a diina Arami kaana. Laban, Rebeka tada xɛmɛmaan nan yi a ra. Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a xa sa mɛnna naxanla dɔxɔ. A mɔn yi a mɛ, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama naxanla dɔxɔ naxan finde Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa naxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Iburahima diina. A yi Sumayilaa dii tɛmɛn Mahalati dɔxɔ, Nebayoti xunyɛ naxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Beriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kɛnna a li dɛnaxan yi, a yi xi mɛnni. A yi gɛmɛ keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa mɛnni. ¹² A yi xiyɛ sa, sangalanna tixi bɔxɔn fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i tɛpɛ Iburahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bɔxɔn naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nɛn ɛ nun i bɔnsɔnna. ¹⁴ I bɔnsɔnna fama wuyadani nɛn alo gbangbanna. ɛ bɔxɔn fama nɛn gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dɔxɔ sogegododen na, keli kɔmɛnna ma sa dɔxɔ yiifanna ra. Dunuja siyane birin duban sɔtɔma i tan nun i bɔnsɔnna sabun nan na. ¹⁵ En birin na a ra i na siga dɛdɛ. N ni i kantanma nɛn i na siga dɛnaxan yi, n ni i raxɛtɛma nɛn bɔxɔni ito ma. N mi i rabɛnɛnɛ. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nɛn.”

¹⁶ Yaxuba yi xulun xixɔnli, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonɛ yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷ A yi gaxu, a yi a fala, a naxa, “Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fɔ Alaa banxina, e nun kore xonna so dɛnna.” ¹⁸ A yi keli xɔtɔn xɔtɔn, a gɛmɛn tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen

maso gɛmɛn xunna ma. ¹⁹ A yi na yiren xili sa Beteli.* Benun na xa liga, na yiren yi xili nɛn Lusi. ²⁰ Yaxuba yi a dɛ ti Ala xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mɔn n kantanma kiraan xɔn ma n sigama dɛnaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mɔn yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹ xa n xɛtɛ bɔpɛ xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nɛn n ma Ala ra. ²² Gɛmɛni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nɛn, n na fi i ma.”

29

Yaxuba nun Rakeli

¹ Yaxuba to ti kiraan xɔn ma siga sogeteden bɔxɔn mabinni, ² a yi xɔjɛnna to burrunna ra. Yɛxɛɛn nun sii kuru saxan yi saxi na xɔjɛnna fɛma e igen minma dɛnaxan yi. Gɛmɛ xungbeen nan yi saxi xɔjɛnna dɛ ra. ³ Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanɛ na yiren nin. E malanxina, xurusee rabane yi gɛmɛn makutukutu naxan yi saxi xɔjɛnna dɛ ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mɔn yi gɛmɛn naxɛtɛ xɔjɛnna dɛ ra. ⁴ Yaxuba yi xurusee rabane maxɔdin, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ kelixi minɛn yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵ A mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ Laban kolon, Nahori a dii xɛmɛna?” E yi a yabi, e naxa, “ɔn, nxu a kolon.” ⁶ A yi e maxɔdin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii tɛmɛna Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki. Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? ɛ igen fi xuruseene ma mafurɛn, ɛ mɔn yi xɛtɛ e ra e rabadeni.” ⁸ E yi a fala, e naxa, “Nxu mi nɔɛ fefe ligɛ iki, fɔ xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gɛmɛn ba xɔjɛnna dɛ ra a dɛɛn yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹ Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xurusee rabaan nan yi a ra. ¹⁰ Yaxuba to Rakeli to fɛ, Yaxuba nga tada dii tɛmɛna, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xɔjɛnna dɛxɔn. A yi gɛmɛn ba xɔjɛnna dɛ ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹ Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegebe. ¹² A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden nan a ra, Rebekaa dii xɛmɛna. Rakeli yi giin nako ayi, a sa na yebe a baba xa. ¹³ Laban to Yaxuba fe mɛ a xunyɛn naxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba sɔtɔ, a yi na yebe Laban xa. ¹⁴ Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

* 28:19: Beteli bunna nɛn fa fala “Alaa banxina.”

¹⁵ Ləxəna nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶ Awa, dii tème firin nan yi Laban yii. A dii tème singen xili nən Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷ Leya yəene mi yi rayabu, koni Rakeli tan naxalan tofajin nan yi a ra. ¹⁸ Rakeli nan yi rafan Yaxuba ma ki fajni. A yi a fala Laban xa, a naxa, “N jee solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii tēmen firinden Rakeli fi n ma.” ¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbeten ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.” ²⁰ Yaxuba yi jee solofere wanla ke Laban yii Rakeli a fe ra. Koni na jee soloferen lu nən a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata jan. N ma naxanla so n yii fa, n xa a findi n yete gbeen na.” ²² Laban yi mən kaane birin xili, a e xa fa e degedeni, e sewa sumunna raba. ²³ Ninbanna ra, a yi Leya tongo, a dii tème singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yete gbeen na. ²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na. ²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nanfera i n mayendenxi?” ²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinje dii tème firinden xa dəxə xeme taa ra, a singen mi xeme sotoxi. ²⁷ Xunsagini ito liga singen ε nun Leya. Xa i tin i mən xa jee solofere wanla ke n xa, n nan n ma dii tème firinden fan fima nən i ma, a findi i ya naxanla ra.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma. ²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na. ³⁰ Yaxuba mən yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mən yi jee solofere wanla ke Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gbantan na. ³² Leya to fudikan, a yi diin bari. Na diin yi xili sa Ruben. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nən n ma xemen ma.”* ³³ A mən yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi

rafan n ma xemen ma. Na nan a toxi a dii firindeni ito fan fixi n ma.” A yi na diin xili sa Simeyon.† ³⁴ A mən yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mən yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fə n ma xemen xa kankan nən n ma sənən, bayo n bata dii saxan sətə a xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.‡ ³⁵ A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunna nən.” A yi na diin xili sa Yuda.§ A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

30

Rakeli a dii bari fena

¹ Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxəxələn. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nən.” ² Yaxuba yi xələ a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nən a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!” ³ Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi naxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan finde n xa sabun na n diin sətə i xa.”

⁴ A yi a konyi naxanla Bila tongo, a a so a xemen Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon naxanla ra. ⁵ Bila yi fudikan, a yi dii xemen bari Yaxuba xa. ⁶ Rakeli yi a fala, a naxa, “Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan me. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.*

⁷ Rakeli a konyi naxanla Bila mən yi fudikan. A yi dii xeme firinden bari Yaxuba xa. ⁸ Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yenge n səbeən birin na, n yi nən sətə.” A yi a diin xili sa Nafatali.†

⁹ Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi naxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a naxanla ra. ¹⁰ Leyaa konyin Silipa yi dii xemen bari Yaxuba xa. ¹¹ Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.‡

¹² Leyaa konyin Silipa yi dii firinden sətə Yaxuba xa. ¹³ Leya yi a fala, a naxa, “N bata sewa. Iki, naxanle birin a falama nən a n bata sewa.” A yi a xili sa Aseri.§

¹⁴ Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xeen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” ¹⁵ Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xemen ba n yii. Na mi

* **29:32:** Ruben masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna nən “A bata n ma tərəyaan to.” † **29:33:** Simeyon maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “Naxan fe mema.” ‡ **29:34:** Lewi maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “A kankanxi a ma.” § **29:35:** Yuda maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “Tantunna.” * **30:6:** Dan bunna nən fa fala, “A bata a xun mayenge kitin sa.” † **30:8:** Nafatali bunna nən fa fala, “N ma yengena.” ‡ **30:11:** Gadi bunna nən fa fala, “Herina.” § **30:13:** Aseri bunna nən fa fala, “Sewana.”

i waxaxi? I mən waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe y?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kəeen na, ε nun Yaxuba nan fama xideni i ya diina marafan bogiseen ɖɔxɔn na.”¹⁶ Yaxuba to so jinbanna, sa keli xeen ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xɔn ma to kəeen na. N bata to kəeen saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mən yi Leya kolon ɖaxanla ra na kəeen na.

¹⁷ Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. ¹⁸ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi ɖaxanla so feen na n ma xemen yii.” A yi a diin xili sa Isakari.* ¹⁹ Leya mən yi fudikan dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xemena n binyama nən, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa Sabulon.† ²¹ Na xanbi ra, a mən yi dii temen bari. A yi a xili sa Dina.

²² Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin name, a yi a findi dii barin na. ²³ A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.” ²⁴ A yi na diin xili sa Yusufu.‡ A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mən xa dii xeme gbete fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵ Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xete n kon ɖɔxɔn ma. ²⁶ A lu n xa n ma ɖaxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yaten ligaxi i xa.” ²⁷ Laban yi a fala a xa, a naxa, “Dijɔ. N bata a kolon yiimatooon xɔn, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabu ra. ²⁸ A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nən.”

²⁹ Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰ Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gbege bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n so i konni. N fa wanla nde kema n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi se i ya xuruseene xɔn ma. ³² N sigama nən to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yexeen nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin forɔ makenenxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tinxinna fama makenendeni nən i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yexee diin birin forɔ

makenenxi mi naxanye ma, na bata findi muɖan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na ɖɔxɔn yeteni Laban yi sii koto maɖingixine nun a makatunxine yeba. Sii gilene forɔ forɔdine naxanye ma e nun forɔe xungbene yi naxanye ma e nun yexee fixe makadaxine, a mən yi ne birin yeba. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan sigatiin tiye denaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse donxene raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xindene gira. A yi e lutine ba e ma alogo maɖingi fixen xa makenen. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yetagi bayo e tema e bode ra nən e na fa ige mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali maɖingi fixen nun forɔe forɔdine nun forɔe xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yetagi maɖingin nun jingin makenenxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yete xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse senbemanen nema te a gilene ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nən xuruse mindeni alogo e xa te a gilene ra wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a senbemanen yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbege soto. Konyi xemene nun konyi gilene nun jɔgɔmene nun sofanle yi lu a yii.

31

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

¹ Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin me e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kanna ra.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sɔnɔn alo a fəloni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xete i baba nun i bari bodene ɖɔxɔni i kelixi denaxan yi. N luma nən i xɔn.” ⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa e baba yi sɔnɔn alo a fəloni, koni n babaa Ala bata lu n xɔn. ⁶ E a kolon yati, n bata wali e baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxete sanɖa yi fu, koni Ala mi tin a fe jaxin liga n na. ⁸ Xa e baba fa a fala, a naxa, ‘Forɔe forɔene xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi

* 30:18: Isakari maso xuiina nde ra Heburu xuiini naxan bunna nɛen fa fala, ‘Saranna.’ † 30:20: Sabulon bunna nɛen fa fala ‘Binyena.’ ‡ 30:24: Yusufu bunna nɛen fa fala ‘A xa a fari sa.’

diin xalima nən fəre fərene naxanye ma. Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Məjəngin xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii məjəngixin nan xalima. ⁹ Ala bata ε babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xəmen naxanye texi xuruse giləne ra, ne məjəngixi, e mafəro fəroxi e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala, a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xəmen naxanye birin texi xuruse giləne ra, ne məjəngixi, e mafəro fəroxi e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan Ala ra naxan fa i ma Beteli yi, i gəməni tixi taxamasenna ra dənaxan yi i layirin tongoxi n xa denaxan yi. İki, keli bəxəni ito ma. I siga na bəxəni i barixi denaxan yi.’”

¹⁴ Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kəe yo luxi nxu tan xa! ¹⁵ Xəjən xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mən bata nxə gbetin fan don. ¹⁶ Ala hərisigen naxan birin baxi nxu baba yii, a xətema nən nxu ma e nun nxə diine. İki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷ Yaxuba yi a jaxanle nun a diine rate jəgəməne fari. ¹⁸ A xuruseen nun hərisigen naxan birin sətə Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba İsiyaga konni Kanan bəxəni. ¹⁹ Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli yi a babaa suxurene muja.

²⁰ Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa. ²¹ A yi a gi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²² A xii saxande ləxəni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a gi. ²³ Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fəndeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴ Koni kəeən na, Ala yi a yəte yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yəte ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵ Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban nun a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶ Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nansə ligaxi ito ra? Nanfera i n mayendenxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yəngəni. ²⁷ Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantənyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nən səwa sigine yi, tanbanna nun kondən xuiin na. ²⁸ Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mamandenne sunbu, n yi n jəngu e ma. I bata feen liga

alo xaxilitarena. ²⁹ N yi nəe fe kobin ligə ε ra nən, koni i babaa Ala bata a fala n xa to kəeən na, a naxa, ‘I yəte ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.’ ³⁰ Na bata lan, i sigaxi nən bayo i yi kunfaxi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene mujəxi n ma?”

³¹ Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, “N gaxu nən n miriyani alogo i nama i ya diine rəsuxu n na. ³² Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nən. Ngaxakedenne birin yəe xəri, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali.” Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³ Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni. ³⁴ Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama jəgəməni fari, a fa dəxə a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui. ³⁵ Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba i nama xələ n ma xa n mi fa keli i yetagi. N kike wanla nin.” Laban fenna sifan birin ti nən, koni a mi suxurene to.

³⁶ Yaxuba yi xələ, a yi fala xələn ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, “N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fəndeni kiini ito yi? ³⁷ I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yəe xəri e nun i fan ngaxakedenne yəe xəri alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸ N jəe məxəje nan tixi i konni, koni i ya yəxəen nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mən mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹ N mi faxi xuruse ra i fəma burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi mujəama kəeən nun yanyin na, ne bənən yi luma n tan nan xa bayo i yi e jəxəxəni maxilima n na. ⁴⁰ Ləxə yo ləxə kuyə wolonna yi n tərəma nən yanyin na, xunbenla yi n tərə kəeən na, n yətəen mi yi nəe xiye. ⁴¹ N bata jəe məxəje ti i yii. N jəe fu nun naanin wanla kəxi nən alogo n xa i ya dii təme firinne dəxə. N mən yi jəe sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna məxəte dəxəja ma fu. ⁴² Xa n təje İburahimaa Ala, n baba İsiyaga gaxun naxan yəe ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nən be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xədəxən naxanye ligama, kəe danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa.”

⁴³ Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, “I ya jaxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseeni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nəe nansə ligə n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴ İki, en xa layiri tongo. Sereyaan xa lu en

tagi.”⁴⁵ Yaxuba yi gəməni tongo, a yi a ti taxamasenna ra.

⁴⁶ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gəməne matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dege na gəmə malanxine fari. ⁴⁷ Laban yi na mənna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi mən xili sa Galadi.* ⁴⁸ Laban yi a fala, a naxa, “Gəmə malanxini itoe findixi serən nan na i tan nun n tan tagi.” Na nan a toxi mənna xili saxi Galadi. ⁴⁹ Mən mən xili nən “Misipa.”† Laban mən yi a fala, a naxa, “Alatala xa a yengi dəxə en tan firinna a fe xən ma, hali en fata xanbini. ⁵⁰ Xa i n ma diine tərə, xa na mi a ra i paxalan gbete dəxə, i lanma i xa xaxinla sətə, bayo muxun xa mi en tagi serən na. Ala nan yati en firinna serən na.”

⁵¹ Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I yeen ti gəmə malanxini itoe ra. Taxamaseri gəməni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵² Gəmə malanxini itoe nun taxamaseri gəməni ito findixi serene nan na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe paxina n kui. I fan mi lan i xa dangu gəmə malanxini itoe nun taxamaseri gəməni ito ra n ma fe paxina i kui. ⁵³ Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kələ Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yee ra. ⁵⁴ Yaxuba yi saraxan ba geyaan fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e dege. E to yelin e dege, e yi xi geyaan fari.

32

Yaxuba yi siga Esayu fema

¹ Laban to keli subaxan ma, a yi a pəngü a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xete a konni. ² Yaxuba yi sigama kiraan xən waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³ Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.*

⁴ Yaxuba yi xerane rasiga a tada Esayu ma Edən banxidəen na, Seyiri bəxəni. ⁵ A yi yamarin fi e ma, a naxa, “E ito nan falama n kanna Esayu xa, e naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶ Ninge gbege nan n yii e nun sofanle nun yexəene nun siine. Konyi xəməne nun konyi gilene n yii. Iki, n xerane rasigama i ma alogo i xa marasəne fajin fi n ma.’”

⁷ Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralandeni e nun a banxulan

muxu keme naanin.”⁸ Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a fəxə ra, a yi e taxun dəxəde firin. A yi yexəene nun siine yitaxun dəxə firin, e nun pəngene, e nun pəgəməne. ⁹ A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yenge, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰ Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N taje Iburahimaa Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya bəxəni, i kon kaane dənaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nən i xa.’ ¹¹ N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin sətə, i naxan nagidixi n ma, i ya walikəna. N ma dunganna gbansanna nan yi suxi n yii n Yuruden baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetema. ¹² N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a yee ra. N sikexi, a nama fa n faxa, e nun paxanle nun diine. ¹³ I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nən i xa. N ni i bənsəna rawuyama ayi nən alo fəxə igen mepənəsinna naxan mi yate.’”

¹⁴ Yaxuba yi kəeen nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen ye mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵ Sii keme firin nun kətə məxəne e nun yexəe keme firin nun konton məxəne e nun ¹⁶ pəgəmə gilə tonge saxan nun e diine nun pinge tonge naanin nun tura fu nun sofalı gilə məxəne e nun sofalı xeme fu. ¹⁷ A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden yeen ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “E dangu yeen na. E xa saganan lu kurune tagi.”

¹⁸ A yi a konyi singen yamari, a naxa, “E nun n tada Esayu na naralan, a fama i maxəndinden nən, a naxa, ‘E nun nde a ra? I sigan minen yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i yee ra?’ ¹⁹ I ya a yabima nən, i naxa, ‘I ya konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fəxə ra.’” ²⁰ A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fəxə ra, a naxa, “Xa e nun Esayu naralan waxatin naxan yi, e na nan falama a xa. ²¹ E ito nan sama a fari, e naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.’” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bəne n magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasənema nən a fajin na.” ²² Yaxubaa sanba seene yi ti a yee ra, a tan yi kəeen nadangu daaxadeni.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³ Kəeen na, Yaxuba yi keli. A yi a paxalan firinne tongo e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴ A yi e ragidi Yaboko xuden na e nun a yii seen birin. ²⁵ A keden peen yi

* 31:47: Yegara Sahaduta nun Galadi bunna nən fa fala “Sere Se Malanxine.” † 31:49: Misipa bunna nən fa fala “Gbenghena.” * 32:3: Maxanayin bunna nən fa fala “Daaxade firinne.”

lu. Na waxatini, xəmənə nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶ A to a to a mi nō sətōma Yaxuba ma e gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷ Xəmən yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i bejinma, fə i duba n xa.” ²⁸ Xəmən yi a maxədin, a naxa, “I xili di?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹ Xəmən yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sənən Yaxuba. A fa falama nən Isirayila, bayo ε nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nən sətō.”[†] ³⁰ Yaxuba yi maxədinna ti, a naxa, “I xili di?” Boden yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,[‡] bayo Yaxuba a fala nən, a naxa, “N bata Ala to yee nun yee, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masətōxi a wotegelen fasan nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu a layirina

¹ Yaxuba yi Esayu to fə e nun banxulanna muxu keme naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gile firinne. ² A yi konyi gile firinne ti yeen na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dənən na. ³ A tan yi dangu ne yee ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxuba ralan. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to naxanle nun diine to, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fəxə ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nēmaan xən ma.” ⁶ Konyi gilene yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxədinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nən, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyeəna, herisige gbege n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “En-ən, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yetagin to. Na luxi nən n yi alo n na Ala yetagi nan toma, bayo i bata n nasenε ki fajni. ¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n na,

a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixədəxə han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xən ma, n xa sa i mati.” ¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xədəxə. Yeeεe gilene nun jinge gilene xijən fima e diine ma. Xa en gbeten e ra ləxə kedenni, ne birin faxama nən. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yeen na. N tan xa bira n ma xuruseene fəxə ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bəxəni.” ¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xən, n xa rafan i ma gbansan.” ¹⁶ Na ləxəni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xən ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukoti yi. A yi banxi keden ti a yete xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara na yiren xili nən Sukoti.* ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kəndeyani Siken taani Kanan bəxəni. A yi daaxadeni tən taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi dənaxan yi, a yi bəxən sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dəxə Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan keme ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala menni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

34

Dinaa marayagina

¹ Yaxubaa dii tēmen Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken naxanle xəntəndeni. ² Xamori a dii xəmən Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii tēmen Dinaa xanuntenyaan yi lu Siken fatini. A yi fala naxumene ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii tēmeni ito maxandi n xa alogo n xa a dəxə.” ⁵ Yaxuba yi a me, a bata a dii tēmen Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xeen ma xuruseene fəxə ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶ Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷ Yaxuba a diine to keli xeen ma, e yi na feen me naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bəjən yi te ki fajni bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii tēmen ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni.

⁸ Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii tēmeni ito rafanxi n ma dii xəmən Siken nan ma a sōndəmen birin na. Yandi, ε xa a fi a ma, a xa findi a naxanla ra. ⁹ En findi bitanmane ra. E xa ε dii tēmene fi nxu ma alogo nxu xa e dəxə. Nayi, ε fan nəe nən nxu gbeene dəxə. ¹⁰ E fama nən ludeni nxu dəxən ma, bəxəni ito yi rabi ε xa. E nəe dəxə nən be, ε yulayaan liga alogo ε xa herisigen sətō.”

[†] 32:29: Isirayila bunna nən fa fala “E nun Ala gerenna soma.” [‡] 32:31: Penuyeli bunna nən fa fala “Ala yetagina.”

* 33:17: Sukoti bunna nən fa fala “Bubune.”

¹¹ Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “E dija n ma, e jɛnige fajin ti n xa. E wama seen naxan xɔn, ε xa na fala n xa, n xa a so ε yii. ¹² E nɔɛ futu se gbege maxɔdinjɛ nɛn n ma e nun kiseene. E na seen naxan birin maxɔdin n ma, n nɔɛ a birin soε ε yii nɛn alogo n xa dii tɛmɛni ito dɔxɔ.” ¹³ Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyɛn Dina rayagi. ¹⁴ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nɔɛ nxu xunyɛ jaxalanmaan fiyɛ muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵ Xa nxu fa nxu xuiin soma ε yii, fɔ en lan ito ma. Xɛmɛn naxan birin ε konni, e lan nɛn e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶ Na waxatini nxu nɔɛ nxɔ dii tɛmɛne fiyɛ ε ma nɛn, ε yi e dɔxɔ. Nxu fan ε gbeene dɔxɔma nɛn, nxu luma ε dɛxɔn ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷ Koni xa ε mi fa sa tin ε banxulandeni, nxu nxu xunyɛ jaxalanmaan nasuxuma nɛn, nxu fa keli be.” ¹⁸ Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹ Na xɛmɛn mi bu a na feen liga, bayo Yaxuba a dii tɛmɛn bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne birin na.

²⁰ Xamori nun Siken yi siga yamaan ma-landeni taan so dɛɛn na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, ²¹ “Muxuni itoe, en ma fe fajina e kui. E xa lu bɔxɔni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bɔxɔn gbo. En nɔɛ nɛn e dii tɛmɛne dɔxɛ, en fan en ma dii tɛmɛne fima e ma nɛn. ²² Muxuni itoe mi dɔxɔma be, en xa findi yama kedenna ra, fɔ xɛmɛn naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. ²³ Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dɔxɔma en konni nɛn. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nɛn.” ²⁴ Muxun naxan birin yi na taan so dɛɛn na na lɔxɔni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xɛmɛn naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

²⁵ A xii saxande lɔxɔni, xɛmɛne fatine to yi e xɔlɔma, Yaxubaa dii xɛmɛ firinna Simeyɔn nun Lewi, Dina tada xɛmɛmane, e yi e dɛgɛmane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xɛmɛn birin faxa. ²⁶ E yi Xamori nun a dii Siken fan faxa. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. ²⁷ Yaxubaa diine yi seen birin tongo faxa muxune xun ma, bayo e bata yi e xunyɛ jaxalanmaan nayagi. ²⁸ E yi e yɛxɛɛne tongo e nun e siine nun e jingene nun e sofanle, naxanye yi taan kui e nun xɛɛn ma. ²⁹ Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii tɛmɛne nun jaxanle xali. E banxin birin kui geli.

³⁰ Yaxuba yi a fala Simeyɔn nun Lewi xa, a naxa, “E bata lanbaranna ti n ma. E bata en napaxa Kanan kaane nun Perisi kaane

ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nɛn n xili ma, e n yengɛ, n xabilan birin yi halagi.” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunyɛ jaxalanmaan findi yalunden na.”

35

Yaxuba yi siga Beteli yi

¹ Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dɔxɔ Beteli yi. I saraxa ganden nafala n xa mɛnni, n bata yi n yete yita i ra dɛnaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.” ² Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a fɛma, a naxa, “E xɔjɛne suxurene yiba, ε ε yete sarɔjan, ε ε dugine fan masara ε ma. ³ E fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xɔn ma n ma sigatini.”

⁴ Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin kondɛn bun ma naxan Siken dɛxɔn ma. ⁵ Yaxuba nun a diine to keli sigadani, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bɔjɛni, muxu yo mi susu bire e fɔxɔ ra. ⁶ Yaxuba nun a fɔxarabirane yi siga Lusi yi, naxan mɔn xili Beteli, Kanan bɔxɔni. ⁷ A yi saraxa ganden nafala mɛnni. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yete yita a ra mɛnni nɛn, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi. ⁸ Rebeka a dii masuxun Debora to faxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin dɛnaxan yi. Na wariin xili nɛn “wugadena.”

⁹ Ala mɔn yi mini Yaxuba xa, a xete xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma. ¹⁰ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nɛn Yaxuba, koni a mi falama na kiini sɔnɔn. To xanbi ra, i xinla fa falama nɛn Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila. ¹¹ A mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Ala Sɛnbɛ Kanna nan n na. I xa wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mɔn findima nɛn siya wuyaxine benban na. Mangane minima nɛn i bɔnsɔnni. ¹² N bɔxɔn naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bɔnsɔnna fan ma nɛn.”

¹³ Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa dɛnaxan yi. ¹⁴ Yaxuba yi gɛmɛ taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bɔxɔn a ma saraxan na. ¹⁵ A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa dɛnaxan yi.*

Rakeli faxa fena

¹⁶ Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mɔn makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sɔtɔ. Na dii bari feen yi xɔdɔxɔ ayi. ¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xɔlɛni, dii

* 35:15: Beteli bunna nɛn fa fala “Alaa banxina.”

rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mən xəmənen nan barixi.”

¹⁸ Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a yi a diin xili sa Benoni.[†] Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.[‡] ¹⁹ Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dəxən ma. Na yiren xili nən iki Beteleemi. ²⁰ Yaxuba yi gəmen sa taxamasenna ra a gaburun fari. Han to na gəmen na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹ Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra. ²² Isirayila to yi dəxi na taani, Ruben nun Bila yi sa e sa, a baba konyi jaxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xəmənen fu nun firinna naxanye sətə: ²³ Leya yi Ruben bari dii saran na, na xanbi ra Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon. ²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari. ²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri bari. Ne birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sətə Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriyati-Aruba mabinni. Mən xili nən Xebiron, Ibrahima nun Isiyaga dəxəde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga jəe kəme jəe tonge solomasəxə. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sətə, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

36

Esayu bənsənnə

Taruxune Singena 1.34-37

¹ Esayu, naxan mən xili Edən, a bənsənnə taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan jaxanle dəxə nən: Ada findi Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Ana dii təməna, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii təmənen Basamati fan dəxə, Nebayoti xunye jaxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sətə Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xəmə saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bəxəni. ⁶ Esayu yi a jaxanle nun a dii təməne nun a dii xəməne nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a herisigen naxan birin sətə Kanan bəxəni. A yi a birin xali bəxə gbəten ma denaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e herisigen bata yi gbo ayi. E mi yi nəe luyə e bode dəxən ma. E yi denaxan yi e xuruseene birin mi yi nəe balo sətə mənni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mən xili Edən, na yi siga a sa dəxə Seyiri geya yireni.

⁹ Edən kaane benba Esayu bənsənnə xinle ni itoe ra naxanye yi dəxi Seyiri geya yireni:

¹⁰ Esayu a diine ni i ra:

Elifasi, Ada a dii xəməna,

Reyuli, Basamati a dii xəməna.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra:

Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami e nun Kenasi.

¹² Timina nan yi Elifasi a konyi jaxanla ra. Na Amaleki bari nən Elifasi xa.

Esayu nun a jaxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra:

Naxati nun Sera nun Sama e nun Misa.

Ne findi Esayu nun a jaxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a jaxanla Yoholibama a diine ni i ra:

Yewusi nun Yalami e nun Kora.

Yoholibama findi Ana dii təmənen nan na.

Ana findi Sibeyon ma dii təmənen nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bənsənnə, ne ni i ra:

Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:

Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi

¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amaleki.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edən yamanani,

Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra:

Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edən yamanani,

Basamati mamandenne nan e ra.

¹⁸ Yoholibama, Esayu a jaxanla, a diine ni itoe ra:

Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.

Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a jaxanla:

Yoholibama findi Ana diin nan na.

¹⁹ Esayu, naxan mən xili Edən, na a diine nan ne ra.

Mangan naxanye keli Esayu bənsənnə, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

²⁰ Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dəxi na yamanani:

Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

²¹ nun Dison nun Eseri e nun Disan.

Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra Edən yamanani.

²² Lotan ma dii xəməne ni itoe ra:

Xori nun Heman.

Timina findi Lotan xunye dii təmənen nan na.

²³ Sobali a dii xəməne ni itoe ra:

[†] 35:18: Benoni bunnə nən fa fala “Nimisa diina.”

[‡] 35:18: Bunyamin bunnə nən fa fala “N yiifanna diina.”

Aliban nun Manaxati nun Ebali nun Sefo e
nun Onan.

²⁴ Sibeyon ma dii xəmene ni ito ra:

Aya nun Ana,

Ana nan tigi wolonxine to tonbon yireni
a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

²⁵ Ana a diine ni ito ra:

Dison nun Yoholibama,

Ana a dii tēmna.

²⁶ Dison ma dii xəmene ni itoe ra:

Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun
Keran.

²⁷ Eseri a dii xəmene ni itoe ra:

Bilihan nun Saawan e nun Akan.

²⁸ Disan ma dii xəmene ni itoe ra:

Yusu nun Aran.

²⁹ Xori kaane mangane ni i ra:

Manga Lotan nun Manga Sobali
nun Manga Sibeyon nun Manga Ana

³⁰ nun Manga Dison nun Manga Eseri
e nun Manga Disan.

Xori kaane Mangane findi ne nan na e
bənsən yēn ma Seyiri bəxəni.

Edən Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

³¹ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edən
yamanan xun na benun Isirayila kaane xa
mangan dəxə waxatin naxan yi: ³² Beyori
a diin Bela yi findi Edən manga singen na,
naxan ma taan yi xili Dinhaba. ³³ Bela
to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan
yi findi mangan na. ³⁴ Yobabo to faxa,
Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani,
na yi findi mangan na. ³⁵ Xusama to faxa,
Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A
tan nan Midiyan kaane nə Moyaba bəxəni.
A taan yi xili nən Abiti. ³⁶ Xadada to faxa,
Samala Masareka kaan yi findi mangan na.
³⁷ Samala to faxa, Sayuli naxan yi kelixi
Rehoboti taani baan de, na yi findi mangan
na. ³⁸ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-
Xanan yi findi mangan na. ³⁹ Baali-Xanan,
Akibori a diin to faxa, Xadada yi findi man-
gan na. A taan yi xili nən Pawu. A paxanla
yi xili nən Mehetabeli, Matiredi a dii tēmna,
Mesahabi mamandenna.

⁴⁰ Mangane ni i ra naxanye kelixi Esayu
bənsənni, e bənsənna nun e yamanan yēn
ma.

Manga Timina nun Manga Aliwa nun
Manga Yeteti

⁴¹ nun Manga Yoholibama nun Manga Ela
nun Manga Pinon

⁴² nun Manga Kenasi nun Manga Teman
nun Manga Mibisari

⁴³ nun Manga Magadiyeli nun Manga Irami.
Ne nan yi Edən mangane ra e nun e
bəxəna e yi dəxi denaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi Edən
kaane benban na.

37

Yusufu a xiyena

¹ Yaxuba dəxə nən Kanan yamanani, a
baba yi denaxan yi. ² Yaxuba bənsənne
taruxun ni ito ra. Yusufu a dii pəryaan
pəe fu nun solofere nan yi a ra. A tan
nun a tadane yi xuruseene nan kantanma,
naxanye nga yi Bila nun Silipa ra, a babaa
paxanle. A yi e fe paxine dentegen sama a
baba xa. ³ Yusufu nan yi rafan Isirayila ma
dangu a diine birin na, bayo a tan nan sətə
a xəmə foriyani. A yi doma kuye tofajin so
a yii. ⁴ Yusufu tadane to na feen to, a a tan
nan nafan e baba ma dangu e birin na, e yi
a rapaxu. Fala fajni yo mi yi e tagi sənən.

⁵ Yusufu yi xiye sa, a yi a yəba a tadane
xa. E yi a rapaxu dangu a fəlon na. ⁶ A yi
a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n ma xiyen
na, n naxan saxi. ⁷ En birin yi xēen ma malo
raxidideni. Nanunna, n ma malo xidin yi
keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi
n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma
malo xidin bun.” ⁸ A tadane yi a maxədin,
e naxa, “Ee! I waxi findi feni nxə mangan nan
na alogo i xa nxu yamari?” E yi a rapaxu
dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a
falana.

⁹ Yusufu mən yi xiye gbete sa, a yi na fan
yēba a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E e tuli
mati, n mon bata xiye sa. Sogen nun kiken
nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n
bun ma.” ¹⁰ A yi xiyeni ito yəba a baba nun
a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa
a fala a xa, a naxa, “I xiyen naxan saxi iki,
nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan,
nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yetagi?”
¹¹ A tadane yi lu a maxəxəlonpə, koni a baba
yi a yengi lu a xiyen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa
xurusene rabadeni. ¹³ Isirayila yi a fala
Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xu-
ruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xē e
ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.” ¹⁴ Isirayila
yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a
mato xa i tadane kəndə, xa se mi xuruseene
fan toxi, i yi fa na dentegen sa n xa.” A
yi a xē keli Xebiron lanbanni siga Siken yi.
¹⁵ Xēmna nde yi a to xēne xun xən. Xēmən
yi a maxədin, a naxa, “I nanse fenma?”
¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan
fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene
rabama denaxan yi.” ¹⁷ Xēmən yi a fala a
xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin
mē nən, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.”
Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a
tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra,
e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e
bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki.
²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a woli xəjinna

ra. Nayi, en na keli, en na a falama nen, a sube paxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondeni nen a xiyen findima a xa feen naxan na.”

²¹ Ruben yi na feen me. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxesa.” ²² Ruben mon yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xojinni ito ra naxan tonbon yireni ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa no a xalideni a baba fema.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xojinna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi daxo donse dondeni. E tole e yeen nakeli, e yi Sumayila bənsənnə yulane yane to fe. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikənnəna yi e jəgəməne fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyene xa, a naxa, “Xa en na en xunyen faxesa, en yi a wunla luxun, na tənən mundun en tan ma? ²⁷ E fa, en na a mati Sumayila bənsənnə muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunyen na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyene birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xojinna ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan moxəne ra Sumayila bənsənnə muxune ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xete xojinna yireni, a mi Yusufu li na sənən. A yi a domain birin yibo sununi. ³⁰ A yi xete a xunyene fema, a yi a fala, a naxa, “Diidin mi fa na! N tan fa nanse ligama sənən?” ³¹ E yi koto keden faxesa, e yi Yusufu a doma kuye tofajin maturuxun na sube wunli. ³² Na xanbi, e yi na doma kuye tofajin xali e baba fema. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.” ³³ Yaxuba yi domain kolon. A yi a fala, a naxa, “N ma diina domain na a ra! Sube xajena nde bata a faxesa! A bata Yusufu yibo!” ³⁴ Yaxuba yi a dugine yibo sununi, a mon yi kasa dugin nagodo a ma. A yi a diin jan feen liga xii wuyaxi. ³⁵ A dii xemene nun dii temene yi siga a madəndəndeni, koni a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N nan n ma diin saya feen ligama nen han n sa a li laxira yi.” A yi lu wuge a diina fe ra.

³⁶ Midiyan kaane yi Yusufu mati Potifari ma Misiran yi, Misiran Mangana kuntigina nde naxan a kantan tiine xunna.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na waxatini, Yuda yi keli a ngaxake-denne xun ma, a siga Adulan kaana nde konni naxan xili Xira. ² Yuda yi Suya Kanan kaana dii temen to menni. A yi a findi a jaxanla ra. E yi lu e bode xən. ³ A yi fudikan,

a yi dii xemen bari. E yi na diin xili sa Eri. ⁴ A mon yi fudikan dii firinden na, a yi dii xemen bari. E yi na diin xili sa Onan. ⁵ Na xanbi, a mon yi dii xeme gbete bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda yi Kesibe taan nin a jaxanla yi diin barima waxatin naxan yi.

⁶ Yuda yi jaxanla fen, a a so a dii singen Eri yii. Na jaxanla xili Tamari. ⁷ Muxu jaxin nan yi Yuda a dii singen Eri ra Alatala yee ra yi. Alatala yi a faxesa. ⁸ Na xanbi Yuda yi a fala Onan xa, a naxa, “I tadaa jaxanla tongo, a xa findi i ya jaxanla ra. I a xeme xuriya wanla liga alogo i xa diin fi i tada faxesa muxun ma.” ⁹ Koni Onan yi a kolon, a na diin mi yi finde a gbeen na. Na nan a liga, a to yi a tada jaxanla kolonma jaxanla ra, igen naxan minima a fatini, a yi na makala bəxən ma alogo a nama diin bari a tada xa. ¹⁰ A yi naxan ligama, na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a yi a faxesa.

¹¹ Awa, Yuda yi a fala a mamuxun Tamari xa, a naxa, “Lu kajayani i baba konni benun n ma dii Selaxa xa gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi nen yanyina nde Selaxa fan faxama nen alogo a tadafe faxaxi kii naxan yi. Tamari yi siga a sa lu a baba konni. ¹² A mi bu Suya a dii temena, Yuda a jaxanla yi faxesa. Nan feen to ba a ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga Yuda xuruse yireni, e yi e xabene maxabama denaxan yi.

¹³ Muxuna nde yi a fala Tamari xa, a naxa, “I taje sigama Timana taani a xuruse xabene maxabadeni.” ¹⁴ A yi a kaja dugine ba a ma, a yi dugin so a yetagin xun na, a sa daxo Enayin taan so deen na Timana kiraan xən. A bata yi a to Selaxa bata findi banxulanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi a jaxanla ra.

¹⁵ Yuda to a to a dugin soxi a yetagin xun na, a yi a miri a yalunden na a ra. ¹⁶ A yi a fala a xa kiraan na, a naxa, “En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon a mamuxun na a ra. Koni, Tamari yi Yuda maxodin, a naxa, “I nanse fima n ma en na kafu?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N sii keden nan tongoma n ma xuruseene tagi, n fa a ra i yee ra.” A yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde lu n yii be singe benun i xa fa siin na waxatin naxan yi.” ¹⁸ A yi a maxodin, a naxa, “I wama n xa nanse so i yii tolimaan na?” Tamari yi a yabi, a naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin nun i ya dunganna so n yii.” A yi na seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi fudikan a diin na. ¹⁹ A yi xete a konni. A yi dugin ba a yetagin xun na, a mon yi a kaja domain nagodo a ma.

²⁰ Yuda yi a lanfa Adulan kaan xe sii diin tideni jaxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so jaxanla yii tolimaan na. Koni a mi jaxanla to. ²¹ A yi men kaane maxodin, a naxa, “Yalunde jaxanla naxan yi kiraan de Enayin taani, na minen yi?” E yi a yabi, e

naxa, “Yalunde yo mi be.” ²² A yi xete Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Mɛn kaane mɛn bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.” ²³ Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En fan nama en yete rayagi. N bata sii diin nasamba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴ Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “E a ramini, a gan.” ²⁵ E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga a taje ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nen i xa a kanna kolon.”

²⁶ Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷ A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui. ²⁸ Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.” ²⁹ Koni na diin yi a yin naso, a xunyɛn yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yete raminixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.* ³⁰ Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

39

Yusufu Potifari konni

¹ Sumayila bɔnsɔnna muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani. Potifari, Misiran Mangan kantani tiine xunna yi a sara. ² Alatala yi Yusufu xɔn. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni. ³ A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xɔn, bayo Alatala bata yi a feen birin nasɔnoya. ⁴ Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a banxi xunna ra. A yi a herisigen birin taxu a ra.

⁵ Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a xɛene. ⁶ Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabɛnin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xɔn ma fɔ a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han. ⁷ Na feene danguxina, a kanna jaxanla yi a yɛen ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.”

⁸ Yusufu yi tondi, a a fala a kanna jaxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xɔn ma sɔnɔn a banxini. A

bata a yii seene birin taxu n na. ⁹ A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na. A mi sese rafisaxi n xa, fɔ i kedenna, bayo i tan bata findi a jaxanla ra. Iki, n fe jaxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan finde yulubi feen na Ala yii?” ¹⁰ Na jaxanla yi na falama Yusufu xa lɔxɔ yo lɔxɔ. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaan na.

¹¹ Lɔxɔna nde, Yusufu yi so banxini wali kedeni. Banxi kui konyi yo mi yi na waxatini. ¹² Na jaxanla yi dutun a domain ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu jaxanla yii. A yi mini a giye tandeni.

¹³ Naxanla to a to a bata a gi, a a domain lu a yii, a mini tanden ma, ¹⁴ a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “E ito mato, n ma xɛmen faxi Heburu nan na a xa fa sabaan so en na. A faxi nen n fɛma a nxu xa kafu, koni n yi sɔnxɔn nate. ¹⁵ A to n sɔnxɔ xuiin mɛ, a yi a gi, a a domain lu n dɛxɔn ma. A yi mini a giye tandeni.”

¹⁶ A yi Yusufu a domain namara han a kanna fa waxatin naxan yi. ¹⁷ A yi feni ito yɛba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xɛmen naxan na, a faxi nen a xa sabaan so n na. ¹⁸ Koni n to sɔnxɔn nate, a yi a domain lu n yii, a yi mini a giye tandeni.” ¹⁹ Yusufu kanna to a jaxanla falan mɛ, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,” ²⁰ a bɔɔɛn yi te, a xɔlɔ. A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi denaxan yi.

Koni kasoon na, ²¹ Alatala yi lu Yusufu xɔn ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi dɛ fan. ²² Kaso mangan yi kasorasaa birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii. ²³ Kaso mangan mi yi Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xɔn ma. A bata yi a feen birin nasɔnoya.

40

Yusufu kasoon na

¹ Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dɔxi a minseen xɔn ma, na nun a buru ganna yi e kanna Misiran Mangan haken tongo. ² Misiran Mangan yi xɔlɔ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xɔn ma e nun naxan a burun ganma. ³ A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi denaxan yi. ⁴ Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kasoon na, ⁵ naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kɛna nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun. ⁶ Yusufu yi fa e

* 38:29: Peresi bunna neen fa fala “A rabi fena.”

matodeni xətənni, a yi e li kuisanxi. ⁷ A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxədin naxanye fan yi kasoni, a naxa, “Nanfera ε kuisanxi to?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nəε na yεbe.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kannan ra? E ε xiyene fala n xa.”

⁹ Naxan yengi yi saxi mangana minseen xən ma, na yi a xiyen fala Yusufu xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla* nan to, a tixi n yεtagi alo jaxundan binla, ¹⁰ a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi məxine ramini alo jaxundan tənsənnə. ¹¹ Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi məxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.” ¹² Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi. ¹³ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnakelima nən, a mən yi i raxetε i ya walide fonni. I mən fama nən igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi. ¹⁴ Koni i jəxə lu n xən ma i na herin sətə waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni. ¹⁵ Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bəxəni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligε n xa kasoon sətə.”

¹⁶ Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiyε saxi nən. Debe saxan dəxi n xun ma buru fixəna e kui. ¹⁷ Deben naxan dəxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xəline yi fa na donseen donjε naxan dəxi n xun ma.” ¹⁸ Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi. ¹⁹ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna sεgεma nən i de. A i singanma nən wudin na, xəline yi i suben don.”

²⁰ Xii saxande ləxəni, Misiran Mangan bari ləxəni, a yi sumun belebele yitən a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yεtagi. ²¹ Naxan yengi saxi minseen xən ma, a yi na raxetε a walide fonni alogo a mən xa minseen so a yii. ²² Koni a yi a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yεba kii naxan yi. ²³ Naxan yengi saxi minse feen xən ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a xən ma.

41

Misiran Mangan yi xiyε sa

¹ Nεε firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiyε sa. A tixi xude dəni. ² A yi jinge to fajni tuyanxi solofere to kele xuden kui, e e dεgema mεrəni. ³ Na xanbi, jinge solofere gbεtε, naxanye to jaxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dεxən ma. ⁴ Jinge to jaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to fajni tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun.

⁵ A mən yi xi, a xiyε gbεtε sa. ⁶ Tənsən solofere fajni rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷ Na xanbi, tənsən solofere gbεtε, naxanye xurun, foyen bata e rafəfo ayi, ne tixi tənsənna bodene dεxən ma. Tənsən xurunni itoe yi tənsən nafexi fajine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiyen nan yi a ra.

⁸ Xətənni Misiran Mangan bəjən yi mini. A yi woyiməne nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiyeni itoe fala e xa, koni muxu yo mi nə xiyene yεbe a xa. ⁹ Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰ Misiran Mangan xələ nən a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kasoon na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹ A tan nun n tan, nxu birin xiyε sa nən kəε kedenna ra, xiyε firinna birin nun a bun. ¹² Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nan yi na yi. Nxu yi xiyeni itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiyen naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³ A xiyen yεba nxu xa kii naxan yi, a mən birin ligaxi na kiini nən. Misiran Mangan bata n naxetε n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴ Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafuren! A yi a xunna bi, a maraberi baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fema. ¹⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiyε sa. Muxu yo mi nəxi a yεbadeni, koni n bata a mε a i tan nəε xiyen bunna fale, naxan na fala i xa.” ¹⁶ Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nan Misiran Mangana a xiyen bun fajin fima a ma.” ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiyeni, n yi tixi xude dεxən nin. ¹⁸ N yi jinge to fajni tuyanxi solofere to kele xuden kui, e e dεgema mεrəni. ¹⁹ Nayi, jinge solofere gbεtεyε yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to jaxu, e xəsixi. Han to n munma yi na jinge to jaxi sifan to Misiran bəxən birin ma singen. ²⁰ Ninge xəsixi to jaxine yi jinge tuyanxi solofere singene don. ²¹ Koni na xanbi, muxu yo mi nəε a kolonjε xa e bata e don, masətə e doyen kiin ma mən. Nayi, n yi xulun.”

* 40:9: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

²² “N mən yi xiye gbete sa. Tənsən nafexi fajı solofere tixi bili kedenna ma. ²³ Na xanbi tənsən solofere gbeteşe naxanye xurun, foyen naxanye rafoboxi ayi, ne yi te bodene dəxən ma. ²⁴ Tənsən fofone yi tənsən fajı solofereşe gerun. N bata a fala woyiməne xa, koni muxu yo mi naxi a yebadeni n xa.”

²⁵ Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nan yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni. ²⁶ Na jinge to fajı solofereşe nun tənsən fajı solofereşe, ne jee solofereşe nan yitaxi na kiini. Xiye keden nan a ra. ²⁷ Ninge xəsixi to jaxi solofereşe nun tənsən fofu solofereşe foyen naxanye rafoboxi ayi, ne fan jee solofereşe fitina kamən nan yitaxi. ²⁸ N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹ Jee solofereşe naxanye fama iki, a findima lugo jee ne nan na Misiran bəxən xa. ³⁰ Na xanbi, jee solofereşe kamən fama nən, en jinanma nən na lugon birin na. Kamən Misiran bəxən halagima nən. ³¹ Fitina kamən findima fe magaxuxin nan na, han muxune birin yi jinan lugo jee ne xən bəxəni ito yi.”

³² “I xiyeni ito saxi nən dəxəna yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mən mi buma a ligadeni. ³³ İki mangana, xaxilimaan fen, fe kolonna, i yi a dəxə Misiran bəxən xun na. ³⁴ Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dəxəma na wanla xun na lugo jee solofereşe bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵ E xa donseene birin malan lugo jee solofereşe famatəən bun, e xa a ramara taane kui, Misiran Mangana nəən bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bəxən natangadeni kamən ma nən naxan fama jee solofereşe bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “En nəe muxuna nde sote naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Sarıjanxin naxan yi?” ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fəxə ra. N ma manga gbəden nan tun luma i xun na.” ⁴¹ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A mato, n bata nəən so i yii Misiran bəxən birin xunna.” ⁴² A yi a gbete wuredin ba a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a maraberi ba taa dugi fajın na. A yi xema jeren bira a kəe ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi

lu sarinjə a yee ra, e naxa, “E xinbi sin!” Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan nan mangan na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi lige Misiran bəxə yo ma.” ⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii təməna Asenati fi a ma a jaxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fəlo Misiran bəxən ma. ⁴⁶ Yusufu barin bata yi jee tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yetagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fema, a yi bəxən birin yisiga.

⁴⁷ Lugo jee solofereşe bun ma, bəxən birin yi rawali ki fajı. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sətəxi jee solofereşe ito bun ma Misiran bəxən ma. Donseen naxanye sətəxi banxidene yi, a yi ne ramara taa gbəene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse xəri gbəgeşe malan alo baa xən mejnəsinna. A yi gbo ayi, han e fata a tengen ma bayo a mi yi gase.

⁵⁰ Benun kamən jee singen xa a li, Yusufu a jaxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii təməna, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, “Bayo Ala bata a liga n jinan n ma tərəyaan birin xən, e nun n baba a denbayana.”* ⁵² A yi dii firinden xili sa Efirami, a naxa, “Bayo Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi bəxən ma.”†

⁵³ Lugo jee solofereşe yi dangu Misiran bəxən ma. ⁵⁴ Kamə jee solofereşe yi a li fəlo alo Yusufu a yeba kii naxan yi. Kamən yi so bəxəne birin yi, koni burun yi na Misiran bəxən birin ma. ⁵⁵ Kamən to Misiran bəxən birin suxu, yamaan yi sənəxən nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, “E sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala e xa, e na liga.” ⁵⁶ Kamən yi din bəxən birin na. Yusufu yi donse ramaradene rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kamən yi senben sətə Misiran bəxən birin ma. ⁵⁷ Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran bəxəni, bayo kamən bata yi senben sətə yamanane birin yi.

42

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

¹ Yaxuba to a me a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Nanfera e dəxi tun? ² N bata a me a murutun Misiran yi. E siga, e sa murutun sara en xa alogo en xa balo, en nama faxa.” ³ Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xəri saradeni Misiran yi.

* 41:51: Manase bunna neen “A bata jinan.”

† 41:52: Efirami bunna neen “A bata n findi wuyalaan na.”

⁴Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fəxo ra, Yusufu xunyena. A yi a fala, a naxa, “N bata gaxu fe jaxin nama fa a soto.” ⁵Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbeten naxanye yi waxi murutun xon, bayo kamen bata yi din Kanan bəxon birin na.

⁶Yusufu nan yi yamana kanna ra bəxon xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yetagine lan bəxon ma. ⁷Yusufu to a tadane to, a yi e kolon, koni a yi a yete rasan e ma. A yi falan ti e xa a xodexen na, a fala e xa, a naxa, “E kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Kanan bəxon nan ma fa donse saradeni.” ⁸Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon. ⁹Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “Yaxune nan e ra. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”

¹⁰E yi a yabi, e naxa, “En-en, nxu kanna, nxu tan i ya konyine faxi donse saraden nin. ¹¹Xeme kedenna diine nan nxu ra. Nxu tinxin. Nxu tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.” ¹²A yi a fala e xa, a naxa, “E wule. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.” ¹³E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan, i ya konyine, xeme kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxon. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dəxon. Keden mi fa na.” ¹⁴Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama e xa, a yire matone nan e ra. ¹⁵N na e kejaan fefesefesema ito nan na. N bata n kolə Misiran Mangan siini, e mi minima be xa e bolokadaan mi fa. ¹⁶E muxu keden nasiga e ye, a xa sa fa e bolokadaan na. E tan dəxəne sigama kasoon nin. E falane matoma nen, n na a kolonye xa e jəndin falama, xanamu n bata n kolə Misiran Mangan siini, yire matone nan e ra.” ¹⁷A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸Xii saxande bəxon, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E ito liga alogo e xa kisi. N gaxuma Ala yee ra. ¹⁹Xa tinxin muxun nan e ra, e muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali e denbaya kametone xa. ²⁰E sa fa e bolokadaan na n xon alogo n xa a kolon xa jəndi falan nan e ra, alogo e nama faxa.” ²¹E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sənmaan na en xunyena a fe ra, bayo en bata a niina a tərəyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli mati a ra. Na nan a toxi tərəyani ito en lixi.”

²²Rubən yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala e xa, e nama fe jaxin naba diidini ito ra. Koni e mi e tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.” ²³E mi yi a kolon xa Yusufu a mema, bayo xui maxeten yi e tagi. ²⁴Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiye e xa. A yi Simeyon tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e yee xəri.

²⁵Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane benbenle rafe donse xonna ra, e mon xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a benbenla kui sa fandana ndee fari e naxanye donye kira yi. Na yi liga e xa. ²⁶E yi e murutu goronne sa e sofanle fari, e yi siga. ²⁷E kəeen nadangu denaxan yi, keden yi a benbenla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a benbenla de ra. ²⁸A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xete n ma. I mi a to n ma benbenla kui mon?” E bəryene yi mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹E to so e baba Yaxuba konni Kanan bəxon, feen naxanye birin e li, e yi a birin yeba a xa. ³⁰E yi a fala, e naxa, “Xemen naxan na yamana kanna ra, a falan tixi nxu xa a xodexen nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra. ³¹Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra. ³²Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxə bolokadana nxu baba fema Kanan bəxon.’ ³³Xemeni ito naxan yamana kanna ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E mi a to, a kolonma kii naxan yi a e tinxin. E muxu keden lu n fema. Naxan daxa e denbaya kametən xa, e na xali. ³⁴E siga, e sa fa e bolokada ra n xa. N na a kolonma nen nayi fa fala yire mato mi e ra, e tinxin. Na waxatini, n na e xunyən soma e yii nen, e yulayaan liga bəxon ito ma.’ ³⁵E to yi e benbenle yixeləma, birin ma sare so gbetin yi a benbenla kui. E tan nun e baba yi gbetin to, e birin yi gaxu.

³⁶E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “E bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyon fan mi na. E mon waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngaan sama n tan nan xun ma.” ³⁷Rubən yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxa. A so n yii, n fama a ra nen i xa.” ³⁸Yaxuba yi a fari, a naxa, “N ma diin mi sigama e fəxo ra, bayo a tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi. Xa fena nde fa a soto e sigatini, e n nagodoma nen səxələni laxira yi, nxu nun n fuge fixene.”

43

Yaxubaa diine sigatiin firindena

¹Kamen yi fa gbo ayi bəxon. ²E to yelin na murutun birin donye e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “E mon xa siga e sa donsena nde sara en xa.” ³Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xemena nxu rakolonxi nen a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma nen sənən fə e bolokadaan na taran e ye.’ ⁴Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigə, nxu sa donseen sara i xa. ⁵Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigə, bayo na xemena a fala nen

nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma fə ε bolokadaan taran ε ye.’ ”

⁶ Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera ε fe jaxini ito ligaxi n na, ε a fala na xəmən xa a ε ngaxakedenna nde mən na yi?” ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Xəmən ito nxu maxədinxi nən a gbəngbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mən barixi? E xunyənə nde na?’ Nxu fan yi a maxədinna birin yabi. Nxu yi a kolonjə ba, a a fale, a naxa, ‘E fa ε xunyən na?’ ” ⁸ Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, “A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nən, nxu siga, nayi en balon sətoma nən en mi faxe, i tan nun nxə diine, e nun nxu tan. ⁹ N tan nan findixi tolimaan na a funfuni. I fama a maxədinndi n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yetagi, n bata findi sənmaan na i mabinni. ¹⁰ Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dəxəna yi firin.”

¹¹ E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, “Bayo na kiin na a ra, ε ito liga: E yamanan wali xənna nde sa ε bənbenle kui sanban na xəmən ito xa, wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri jaxuməne nun latikənənne nun wudi kəsene nun a tinna nde. ¹² E xa gbetin dəxəde firin tongo. E siga na gbetin na e naxan sa ε bənbenle dε ra. Yanyina nde tantanna na a ra. ¹³ E ε xunyən tongo, ε xətε xəmən ito fəma. ¹⁴ Ala Sənbə Kanna xa a liga, xəmən ito yi kininkinin ε ma, a ε xunyən so ε yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nən, n xa fula.”

¹⁵ Xəmən itoe yi sanbane yitən, e yi gbetin dəxəde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yetε yita Yusufu ra. ¹⁶ Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Xəmən itoe raso banxini. Suben faxa, i yi a yitən bayo nxu nun xəmən itoe nan nxu dεgema to yanyin na.” ¹⁷ Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xəmən itoe mati Yusufu a banxini. ¹⁸ Gaxun yi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, “E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma bənbenle kui a fəloni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en findi konyine ra en nun en ma sofanle.”

¹⁹ E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so dεen na. ²⁰ E yi a fala, e naxa, “Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni. ²¹ Na xanbi, nxu to ti kəen na, nxu yi bənbenle rafulun. Nxu keden kedenna ngaan yi gbetin to nxə bənbenle kui, nxə balon saraxi gbetin naxanye yetε ra. Iki nxu mən bata fa na ra. ²² Nxu mən bata fa gbeti gbətε ra alogo nxu xa donse gbətε sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxə bənbenle kui.”

²³ A yi e yabi, a naxa, “E bəjən xa xunbeli, ε nama gaxu. E Ala na a ra, ε babaa Ala nan herisigen fixi ε ma ε bənbenle kui. E gbetin soxi n yii nən.” A yi Simeyən namini e ma. ²⁴ Xəmən ito yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii. ²⁵ E yi sanba seni tən benun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a mε e e dεgema mənna nin.

²⁶ Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yetagi. ²⁷ Yusufu yi e maxədin e kəndəyaan ma. A yi a fala, a naxa, “E ε baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mən barixi?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mən barixi.” E mən yi e xinbi sin a bun. ²⁹ Yusufu yi a yεen nakeli, a yi a xunyən Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ε xunyən na ε naxan ma fe fala n xa?” A mən yi a fala, a naxa, “Ala xa hinan i ra, n ma diina.” ³⁰ A xunyən hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹ A to a yεen naxa, a yi mini. A yi a yixədxə alogo a xa a yetε no. A yi a fala, a naxa, “E donseni taxun.” ³² E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dəxə e danna. Misiran kaan naxanye yi e dεgema a xən ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e dεge yire keddenni. Misiran kaane e namunna mi yi tinjε na ma feu. ³³ Yusufu tadane yi radəxə a yetagi e bari yεen ma, fələ saran ma han bolokadana. E lu e bode matoe xaminxin na. ³⁴ Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a tadane gbeen na dəxəna ma suulun. E birin yi e dεge, e e min, han e yi wasa.

44

Yusufu yi a tadane mato

¹ Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e bənbenle rafe donseen na han e nəe yatən naxan xalε. I mən xa e gbetin sa e bənbenle dε ra. ² I n ma igelengenna gbeti daxin fan sa e bolokadana bənbenla dε ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

³ Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiiba. E yi siga e nun e sofanle. ⁴ E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe fəxə ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera ε fe fajin jəxəxi fe kobin na?’ ⁵ Nanfera ε n kanna igelengenna mujaxi a a minma naxan yi, a yijimato sena? E bata fe jaxin liga na yi!’ ” ⁶ Banxi xunna to e yiren li, a yi xətε falani ito ma e xa. ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi

nəe na fe sifan lige. ⁸ Nxu gbetin naxan to bənbenle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun xəmaan mujama i kanna banxini di? ⁹ I na se keden peen to i ya konyi kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan fan yi findi mangana konyine ra.”

¹⁰ Mangana a banxi xunna yi a fala, a naxa, “Na bata fan, ε naxan falaxi na ra, n fan bata tin na ma. N na se keden peen to muxun naxan yii, na tan bata findi n ma konyin na, ε tan dənxe ne yi yiiba.” ¹¹ E birin yi e bənbenle ragodo mafuren, e yi e rafulun. ¹² Banxi xunna yi e kui to, fəlo dii saran ma sa dəxo bolokadaan na. Igelengenna yi to Bunyamin ma bənbenla kui. ¹³ E yi e domane yibo. E birin yi e goronne rate sofanle fari, e mən yi xete taani.

¹⁴ Yuda nun a xunyene yi xete Yusufu a banxini, a mən yi denaxan yi. E bira bəxəni a yetagi, e yetagin yi lan bəxən ma. ¹⁵ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera e ito ligaxi? E mi a kolon, a n tan muxu sifan nəe feene kolonye nən yimatooon xən?” ¹⁶ Yuda yi a yabi, a naxa, “N nanse falama n kanna xa? N lan n xa nanse fala? Nxu nəe fixe di? Ala bata nxu tan i ya konyine to haken xun ma. Nxu bata findi n kanna konyine ra, nxu nun igelengenna toxi muxun naxan yii.” ¹⁷ Yusufu yi a fala, a naxa, “N mi nəe na fe sifan lige! Igelengenna toxi muxun naxan yii, na nan n ma konyin na, koni ε tan, e xete bəne xunbenli ε baba fema.”

¹⁸ Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan n kanna, a lu n tan i ya konyin xa falan ti n kanna xa. I bənen nama te i ya konyin xili ma, bayo i luxi nən alo Misiran Mangana. ¹⁹ N kanna bata yi nxu tan i ya konyine maxədin, a a fala, a naxa, ‘E baba na yi, xanamu ε xunyena?’ ²⁰ Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi, e nun nxu xunyena, a naxan sətəxi xeme foriyani. A tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi a nga a diin na, a rafan a baba ma.’”

²¹ “I bata a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘E fa a ra n fema alogo n xa a to n yeen na.’ ²² Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Dii jəreni ito mi kele a baba dəxən ma, xa a keli na, a baba faxama nən.’ ²³ Koni, i yi a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘Xa ε nun ε xunyen birin mi fa, ε mi n yetagin toε sənən.’ ²⁴ Nxu to siga n baba konni, i ya konyina, nxu yi i tan n kanna dentegen sa a xa.”

²⁵ “Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘E siga ε sa donsena nde sara en xa.’ ²⁶ Nxu yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nəe sigε xa nxu nun nxu xunyən birin mi a ra. Nxu sigε nən xa nxu birin na a ra. Xa na mi a ra nxu mi nəe xeməni ito yetagin toε.’ ²⁷ I ya konyina, nxu baba a fala nən nxu xa, a naxa, ‘E a kolon n ma jaxanla dii xeme firin nan barixi n xa. ²⁸ Kedenna kelixi nən n xun ma, n mirixi a

ma yanyina nde suben bata a yibo, bayo han iki n munma a to. ²⁹ Xa ε ito fan tongo n xun ma, fe jaxina nde yi a sətə, ε n nagodoma sətəleni nən laxira yi nxu nun n ma fuge fixene.’”

³⁰ “Iki xa n xete n baba yireni, i ya konyina, xa nxu nun diidini ito mi a ra, ³¹ n baba faxama nən bayo a nii lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a to diidini ito mi faxi, i ya konyine bata e baba ragodo nayi sətəleni laxira yi e nun a fuge fixene. ³² Bayo, n tan, i ya konyina a yete dəxi nən tolimani diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n baba xa, n naxa, ‘Xa n mi xete a ra i yireni, n findima sənmaan nan na n baba mabinni habadan.’”

³³ “Iki n bata i mafan, i ya konyin xa lu diidini ito jəxəni alo n kanna a konyina, alogo diidini ito nun a tadane birin xa siga. ³⁴ N nəe sigε n baba yireni di, xa nxu nun diidini ito birin mi a ra? N mi nəe n yeen tiyε na sunun na naxan n baba suxe.”

45

Yusufu yi a yete yita

¹ Yusufu mi yi nəe a yete yisuxε a walikene yetagi. A yi sənə, a naxa, “E birin xa mini n xun ma!” Yusufu a yete yitama a tadane ra waxatin naxan yi, muxu yo mi yi a fema. ² A yi wuga səbēen na. Misiran kaane yi a xuiin mε, Misiran Mangana banxin muxune yi a feen mε. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N tan nan Yusufu ra! N baba mən na?” Koni a tadane mi nə a yabideni bayo e bata de xara, e yigitega a yεe ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N bata ε maxandi, ε ε maso n na.” E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, “N tan nan Yusufu ra, ε xunyena, ε naxan mati Misiran kaane mi konyin na. ⁵ Iki, ε bənen nama mini, ε mən nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xəxi nən ε yεe ra alogo n xa ε nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jεe firin kəmen waraxi bəxəni, jεe suulun mən luxi, bəxən mi nəe rawale, sən-siin mi nəe xabε. ⁷ Ala n nasənba xi nən ε yεe ra alogo e nun ε yixetene xa kisi dunuja yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, ε tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran bəxən birin yamana kanna.”

⁹ “E xulun, ε siga n baba yireni. E a fala a xa, ε naxa, ‘I ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran bəxən birin mangan na. Fa n fema, i nama bu. ¹⁰ I luma Gosen bəxən nan ma. I luma n fema nən, i tan nun i ya diine nun i mamandenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Menni n ni i makoon birin fanma nən, bayo jεe suulun kəmen mən luxi. Xa na mi a ra i fama nən halagideni ε nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.’”

¹² “E bata a to ε yeen na, n xunyən Bunyamin fan bata a to a yeen na, a n tan nan

falan tixi e xa. ¹³ E xa n ma mangaya nərən yeba n baba xa n naxan yi Misiran bəxəni, e nun e feen naxan birin toxi. E xulun, e fa n baba ra han be.” ¹⁴ A yi dutun a xunyen Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to jan, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A fala i tadane xa, i naxa, ‘E goronne rate e sofanle fari. E keli, e siga Kanan bəxəni. ¹⁸ E sa e baba tongo e nun e denbayane, e fa n fema. Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, n na a soe e yii, e mən yi bəxəni donse fajine don.’ ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, ‘E wontorone tongo Misiran bəxəni, e diine nun e jaxanle xa. E e baba fan nate, e birin yi fa. ²⁰ Hali e nama mən e yii seene fe ra, bayo se fajin naxanye birin Misiran bəxəni, a findima nən e gbeen na.’ ”

²¹ Isirayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandan so e yii e naxan donma kira yi. ²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna keme saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, a na ndee rate sofali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse xonna nun burun nun fandan birin a baba naxan donje kira yi, na yi rate sofali gile fu fari. ²⁴ Na xanbi ra, a yi a tadane yii ba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, “E nama sən xə kira yi de!”

²⁵ E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxəni ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxəni birin yamarima.” Koni Yaxuba bəjen mi səwa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷ Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin ye ba a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga e baba Yaxuba niin yi səwa. ²⁸ Isirayila yi a fala, a naxa, “N bata səwa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa faxa, n sa a toma nən.”

46

Yaxuba yi siga Misiran yi

¹ Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Beriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ² Isirayila yi fe toon ti kəeen na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, “Yaxuba, Yaxuba!” Isirayila yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ³ Ala yi a fala, a naxa, “N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na menni. ⁴ En birin nan

sigama Misiran yi, n tan nan mən fama i raxetedeni. Yusufu nan i yeene raxima, i na faxa waxatin naxan yi.”

⁵ Yaxuba yi keli Beriseba yi. Isirayila diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e jaxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶ E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sətə Kanan bəxəni ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bənsənna birin. ⁷ A yi a dii xəmene xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xəmene nun a dii tēmene nun a mamanden jaxalanmane, e nun a bənsənna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xəmene: Yaxuba a dii singen nan Ruben na.

⁹ Ruben ma diine: Xanəki nun Palu nun Xesirən e nun Karimi.

¹⁰ Simeyon ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakın nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan jaxanla diin nan na.

¹¹ Lewi a diine: Gerisən nun Kehati e nun Merari.

¹² Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan faxa Kanan bəxəni nin. Peresi a diine findi Xesirən nun Xamuli nan na.

¹³ Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴ Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵ Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii tēmən Dina. A dii xəmene nun dii tēmene yaten birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶ Gadi a diine: Sifyən nun Xagi nun Suni nun Esibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷ Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilen Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸ Silipa, Laban naxan so a dii tēmən Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹ Rakeli a diine, Yaxuba a jaxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰ Asenati yi dii firin sətə Yusufu xa Misiran bəxəni: Manase nun Efirami. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii tēmən nan na, naxan xili Potifari.

²¹ Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Asibeli nun Gera nun Naman nun Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²² Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³ Dan ma diina: Xusimi.

²⁴ Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵ Bila, Laban naxan so a dii təmən Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶ Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bənsənna birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e naxanle ra. ²⁷ Yusufu dii xeme frin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yatən birin malanxina, naxanye siga Misiran bəxən ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸ Yaxuba yi Yuda xe a yeə ra Yusufu fəma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bəxən ma. ²⁹ Yusufu yi a yengeso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wuge a kəen xən. ³⁰ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Hali n faxa fa, bayo n bata i yetagin to, i man yengimal!”

³¹ Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, “N xa siga, n xa sa a fala Misiran Mangan xa, n naxa, ‘N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dəxi Kanan bəxəni, e birin bata fa n fəma. ³² Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yeəene nun jingene e nun e yii seen birin.’ ³³ Misiran Mangan na e xili waxatin naxan yi, a e maxədinma nən a e wanla nanse a ra. ³⁴ E a yabima nən, e naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaa nan nxu ra, xabu nxu dii jəre ne han iki, alo nxu baba yi a ma kii naxan yi.’ Na kiini, e fama ludeni Gosen bəxən nan ma, bayo xuruse rabane rajaxu Misiran kaane ma.”

47

¹ Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fəfəake-denne bata fa sa keli Kanan bəxən ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bəxəni.” ² A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³ Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxədin, a naxa, “E wanla mundun maxaraxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.” ⁴ E mən yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nən nxu xa lu bəxəni ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii sənən. Kamen bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxo ra.

⁶ Misiran bəxəni i sagoni. Yire fəjin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fəfəakedenne luyə denaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fəjine kolon e ye, e findi n ma xuruse kantanne ra.” ⁷ Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba Misiran Mangan xa. ⁸ Misiran Mangan yi Yaxuba maxədin, a naxa, “I ya siimayaan jee yoli a ra iki?” ⁹ Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan jee keme jee tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxaxixin nan sətəxi. A yete mi masoxi n benbane siimayaan yatən na.” ¹⁰ Yaxuba mən yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹ Yusufu yi bəxo fəjin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bəxən naxan sətə, na fan Misiran bəxən birin xa. A xili Ramisesi. ¹² A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamen yi jaxu ayi, donseen mi yi toma bəxo yo yi, keli Misiran ma dəxo Kanan na. Yamaan yi doyen kamen ma. ¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bəxəni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bəxən gbetin nun Kanan bəxən gbetin to jan, Misiran kaane yi fa Yusufu fəma, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fə nxu fəxa i yeə xəri bayo gbeti mi fa nxu yii sənən?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “E fa e xuruseene ra, en ja a masara burun na bayo gbeti mi fa e yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yeəene nun jingene nun sofanle jəxən na. A yi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na jeen to dangu, e yi fa a fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nəe a luxunje nxə mangan ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxo xuruseen fan birin nxə mangan yii. Nxu gbindine nun nxə bəxəne gbansanna nan luxi nxə mangan xa. ¹⁹ Fə nxu xa fəxa i yeə xəri, nxu tan nun nxə bəxəne? Nxu tan nun nxə bəxəne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxə bəxəne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo alogo nxu nama fəxa, bəxən nama rabəjin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bəxən birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bəxəne mati nən. Kamen bata yi dəxo e yi. Bəxən yi findi Misiran Mangan gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fəxən ma sa dəxo a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bəxən sara bayo Misiran Mangan bata yi sariya fəjin tongo e fe ra. E

mi e bəxəne mati bayo Misiran Mangan yi burun taxunma e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata ε sara to. E nun ε bəxəne luma nən Misiran Mangan xa. E sansine ni itoe ra, ε xa bəxəne rawali. ²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun ε balona, ε tan nun ε diine nun muxun naxanye birin ε yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxə mangana a fe fajin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bəxəni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fə saraxaraline bəxəne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen na.

Yaxuba waxən fe dənxe

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxəni yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jee fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jee keme jee tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jan feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n danban bun ma,* i xa i kələ n xa. I xa hinan n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nən Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nən.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yetagi a saden xunsaden na.

48

Manase nun Efirami

¹ Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xeme firinna, Manase nun Efirami. ² E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fema.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³ Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna fa nən n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nən. N na i rawuyama ayi nən, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nən i bənsənna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’ ”

⁵ “Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma

diine ra. Efirami nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Rubən nun Simeyən. ⁶ Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nən ludeni e tadane bun ma e keena a fe ra. ⁷ N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun mənni Efarata kiraan na, dənaxan xili Betəlemi.”

⁸ Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹ Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xemene nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰ Yaxuba bata yi yelin fore, a yeene mi yi seni gbema. A mi yi seen toma ki fajni. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yetagin toε sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹² Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹³ Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Efirami suxu a yiifanna ra, Isirayila kəməna mabinni. A yi Manase suxu a kəməna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra. ¹⁴ Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Efirami xunna fari naxan yi dii jəren na. A yi a kəməna sa Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵ A yi duba Yusufu xa, a naxa, “Ala, n fafane Iburahima nun Isiyaga sigan ti naxan yeε xəri, Ala naxan n kantanma xabu n bari ləxəni han to,

¹⁶ malekan naxan n natangaxi fe xədəxen ma,

na xa dii jəreni itoe baraka.

N xinla xa fala e xun ma,

e nun n baba Iburahima nun Isiyaga.

E xa wuya ayi bəxəni.”

¹⁷ Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa Efirami xun ma. Na feen yi rajaxu a ma. A yi a baba yiin suxu, a a ba Efirami xun ma a yi a sa Manase xun ma. ¹⁸ Yusufu yi a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna sa ito nan xun ma.” ¹⁹ A baba yi tondi, a a fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na a kolon. A fan findima nən siya gbeen na, koni a xunyən nan fama wuyadeni dangu a ra. A xunyən bənsənna findima nən siya wuyaxin na.”

²⁰ A yi duba e xa na ləxəni, a a fala, a naxa, “Isirayila kaane Ala maxandin ligama ε xinle ra nən. E fama a faladeni nən, e naxa, ‘Ala xa i lu alo Efirami nun Manase.’ ” Na kiini, a yi Efirami rafisa Manase a.

²¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I bata a to, n fa faxama nən, koni Ala luma nən ε xən, a fama i raxətədeni nən i benbane

* 47:29: Men kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

bəxən ma. ²² N keε keden fima nən i ma dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan fima i ma n naxan tongo Amorine yii n ma silanfanna nun n ma xanla ra.”

49

Yaxuba a dubana

¹ Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa, a naxa, “E malan, n xa feene fala naxanye fama ligadeni ε xa waxati famatəne yi. ² E maso, ε tuli mati n na Yaxubaa diine. E tuli mati ε baba Isirayila ra.”

³ “Rubən, i tan, n ma dii singena, i tan nan n fangan na, naxan singe n senben mayitaxi. I xunnayeren dangu bodene ra i senben gbo.

⁴ I ye yifuxi alo fufana, i mi fisamantenyaaən sətəma bayo i bata i sa i baba a saden ma, i yi a xəsi.”

⁵ “Simeyən nun Lewi ngaxakedenmaan nan e ra.

E silanfanna nan e yengeεso seen na.

⁶ N xaxinla nama lu e maxadini, n miriyaan nama lu e malanni, bayo e bata muxune faxa e bəne teeni, e bata turane fasane bolon e naxuni.

⁷ N bata e xələn danga, bayo e yengen gidima. N bata e fitinaxin danga, bayo e yəne yixara.

N na e raxuyama ayi nən Yaxuba bənsənnə ye, n mən yi e rayensen Isirayila yi.”

⁸ “Yuda, i xunye ne i tan nan tantunma.

I nən sətəma nən i yaxune xun na. I babaa dii xəməne e xinbi sinma nən i xa.

⁹ Yuda, yata senbəmaan nan i ra. N ma diina, i baloma suben nan na. I xinbine yidəxəma nən, i sa alo yatana, alo yata giləna, nde susue i rakeε?

¹⁰ Manga dunganna mi bama Yuda yii. Muxu yo mi manga taxamasenna bama a yii.

Han taxamaseri kanna fa waxatin naxan yi, siyane yi xuru a xa.

¹¹ A a sofanla xidima manpa binla* nan na, a a sofali diin xidima manpa bili fajin yiin nan na.

A a domaan xama wudi bogi igen nan na alo manpana,

a a doma gbeen fan xama bogi se ige gbeela nan na alo wunla.

¹² A yeεne fəw wudi bogi ige gbeela xa, A jinna fixa nənən xa.”

¹³ “Sabulon fama dəxədeni baan nan de. A bəxən findima kunki yigiyaden nan na. A naninna Sidon dəxəonna nan na.”

¹⁴ “Isakari senben luxi nən alo sofanla, naxan a sama a goron benbeli firinna tagi.

¹⁵ A saxi bəxən naxan ma, a na yire fajiyaan to, a tungunni godoma nən goronna bun ma, a xuru konyiya wanla bun.”

¹⁶ “Dan, a a yamaan makitima nən, alo Isirayila bənsəonna bonne.

¹⁷ Dan luma nən alo sapina kiraan xən ma, alo kosona san ma kiraan de.

A yi soon santinban xin, soo ragiin yi bira a fari.

¹⁸ Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

¹⁹ “Gadi, yengeεsone a yengeεma nən, koni a tan nan e rabodonma ayi e san xanbi ra.”

²⁰ “Aseri findima donse xəri kanna nan na naxan kamalixi mangan dege seen na.”

²¹ “Nafatali luma nən alo xeli gilən naxan a gima, a fala fajine tima.”

²² “Yusufu luma nən alo wudi bogilana naxan tixi xuden de. A yiine yibandunxi taan nabilinna yinna nan xun ma.

²³ Xalimakuli wonle yi yengen gidi a ma xələn, e xalimakunle woli a ma xənnantenyani.

²⁴ Koni a fan yi a xanla suxu ken, a yii rafan Yaxubaa Ala Senbəmaan barakani, Isirayila kantanmana, a kantan fanyena,

²⁵ naxan findixi i fafe a Ala ra, naxan i ratangama, Ala Senbe Kanna, naxan i barakama,

naxan koren dubane fima i ma, naxan bəxən dubane fima i ma, naxan dii bari dubane ragidima i ma.

²⁶ I babaa dubane baraka dangu baraka feene ra

naxanye sətəma geya fonne xεene ma, e dangu habadan geyane se fajine ra.

Ala xa na birin lu Yusufu xun ma, naxan findima a fafaxakedenne yeεratiin na.”

²⁷ “Bunyamin luma nən alo kankona. Xətən yo xətən fə a subena nde suxu, a a don, jinbanna ra a a se suxine yitaxun.”

* 49:11: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

²⁸ Isirayila bənsən fu nun firinne nan ne ra. E babaa duban nan na ra a naxan fala e xa. A duba birin xa, birin nun a duba.

Yaxubaa sayana

²⁹ Na xanbi, a yi a jungu a diine ma, a naxa, “N fa sigama nən laxira yi. N na faxa, ε n maluxun n baba yireni, gaburun naxan Eferon Xiti kaana xeen ma, ³⁰ Makipelaa xeen faranna ra, Mamire fema, Kanan bəxəni. Iburahima na xeen saraxi Eferon Xiti kaan nan ma alogo na xa findi a muxu maluxunden na. ³¹ Iburahima maluxunxi mənna nin, e nun a jaxanla Saran. Isiyaga fan maluxunxi menni e nun a jaxanla Rebeka. N tan fan Leya maluxunxi menni. ³² Na xeen nun na faran yinla naxan na yi, e saraxi Xitine nan ma.” ³³ Yaxuba to yelin yamarine fiyə a diine ma, a yi a sa saden ma. A yi faxa, a siga laxira yi.

50

Yaxubaa sayana

¹ Yusufu yi a yiin bira a baba kəe, a a sunbu, a wuga. ² Na xanbi Yusufu yi yamarin fi seribane ma a e xa senna raso a baba fatini alogo a nama kun. E yi na liga Isirayila ra ³ xii tonge naanin e namunna kiini. Misiran kaane yi a saya feen liga xii tonge solofere bun.

⁴ Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala Misiran Mangana yamaan xa, a naxa, “Xa n nəe maxandini ito sətədeni ε sabun na, n bata ε maxandi ε n ma falan nadangu Misiran Mangan ma. ⁵ N baba n nakələ nən, a yi a fala, a naxa, ‘N fa faxama nən. I n maluxunma gaburun nan na n naxan gexi Kanan bəxəni.’ N waxi siga feni n xa sa n baba maluxun. Na waxatini n fama.”

⁶ Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa i baba maluxun alo a i rakələxi kii naxan yi.” ⁷ Yusufu yi siga a baba maluxundeni e nun Misiran Mangan bundəxəne nun Misiran kuntigine ⁸ nun Yusufu a denbayaan nun a fafaxakedenne nun a babaa denbayana. Dii jərəne nun xuruseene gbansan yi lu Gosen bəxəni. ⁹ Yusufu nun wontorone nun e rəgi muxune birin yi siga. Na yamaan yi gbo han!

¹⁰ E to Atadi lonna yiren li, Yurudən xuden kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya feene raba səxələni. Yusufu yi sunu a baba jan feen na han xii solofere. ¹¹ Kanan kaane yi na saya feen to naxan ligaxi Atadi lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran kaane saya fe gbeen nan ligama.” Nanara, e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena” Yurudən baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma, e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan bəxəni, e sa a maluxun Makipelaa xeen faran yinla ra, Iburahima xeen naxan sara Eferon Xiti

kaan ma alogo na xa findi muxu maluxunden na Mamire dəxən ma. ¹⁴ E to yelin a baba maluxunje, Yusufu nun a tadane nun muxun naxanye birin siga a matideni a baba maluxundeni, ne yi xətε Misiran bəxən ma.

¹⁵ Yusufu tadane to a to e baba bata faxa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili ma, en fe jaxin naxan birin ligaxi a ra, a a gbeen jəxəma nən en na.” ¹⁶ Na waxatini e yi siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxa, ¹⁷ a naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, dijai i tadane gballo feen ma e nun e hakəna, bayo e bata fe jaxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikəne hakəne mafelu.’ ” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸ A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “N xu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali ε nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰ E lanxi a ma nən ε xa fe jaxin liga n na, koni Ala yi a maxətε fe fajin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹ Iki hali ε mi gaxu. N na ε makoon birin fama nən e nun ε diine.” A fala kəndəne yi e bəjən sa.

Yusufu faxa fena

²² Yusufu yi dəxə Misiran yi, a tan nun a denbayana. A yi jεε keme jεε fu sətə siimayaan na. ²³ Yusufu Efirami a diine to nən. A yi a yixətən naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nən, koni Ala ε malima nən yati! A fama nən ε tongodeni Misiran yi, a ε xali na bəxəni a denaxan layirin tongo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.” ²⁵ Yusufu yi Isirayila a diine rakələ, a a fala, a naxa, “Ala ε malima nən yati! Na waxatini, ε nəma kebe, ε n xənne xali.”

²⁶ Yusufu faxa a jεε keme jεε fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama kun, e yi a binbin sa gεme kankiraan kui Misiran yamanani.

Xorɔyana

Nabi Musa Ala Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire firinden ni i ra. A Isirayila kaane konyiyaan nun e xorɔyaan nan ma fe yebama Misiran yamanani. Ala nan e xorɔya alogo e xa mini Misiran yamanani. A tan nan e xunba, nanara, e findi a gbeen na, a yi a sariyane fi e ma. Ala naxan Isirayila yamaan xunba a xanuntenyani, na nan a falaxi yamaan xa a e xa e gbee xanuntenyaan yita a ra a sariyane suxun xon.

Isirayila kaane yelin xanbini dɔxɔden sote Misiran yi, *ye* wuyaxi danguxina, e yi findi yama gbeen na. Koni e findi nen Misiran mangana konyine ra. Ala mi a xun xanbi so Isirayila kaane konyiyaan tɔroni, a yi muxuna nde sugandi e *ye* naxan yi xili Musa alogo a xa ti e *ye* ra. Ala yi Misiran kaane karahan a senben xon ma alogo e xa xorɔyaan fi Isirayila kaane ma, e yi e benin e siga. Musa yi ti e *ye* ra, a siga e ra Sinayi geyaan ma tonbonni. Ala yi Isirayila findi a yamaan na, a yi layirin xidi e tagi Sinayi geyaan fari. A yi a sariyane fala e xa. Musa yi geyaan fari sariyane ramɛdeni waxatin naxan yi, lan yire sarijanxin ti feen ma. Kitabun yireni ito ranjanxi yire sarijanxin ti feen nan ma, Ala fa a yete makenenna denaxan yi.

Isirayilaa tɔrona

¹ Isirayilaa diin naxanye fa Yaxuba fɔxo ra Misiran yi, ne xinle ni itoe ra e nun e denbayane: ² Ruben nun Simeyon nun Lewi nun Yuda ³ nun Isakari nun Sabulon nun Bunyamin ⁴ nun Dan nun Nafatali nun Gadi e nun Aseri. ⁵ Muxu tonge solofere nan mini Yaxuba yi. Yusufu tan yi Misiran yi nun.

⁶ Yusufu yi faxa, e nun a ngaxakedenne nun na waxatin muxune birin. ⁷ Isirayilaa diine yi diine bari, e wuya ayi, e yi yamanan nafe.

⁸ Manga nenena nde yi dɔxo Misiran yi, naxan mi yi Yusufu a fe kolon. ⁹ A yi a fala a yamaan xa, a naxa, “E a mato, Isirayila yamaan wuyama ayi, e senben gboma ayi en xa. ¹⁰ En xa a liga xaxinla ra, alogo e nama wuya naxi ra, alogo xa yengen keli, e nama sa en yaxune fari, e yi en yenge, e e gi yamanani.” ¹¹ Nayi, e yi walike kuntigine dɔxo e xunna, e xa e xunna kala wanla tɔron bun ma. E Pitomi nun Ramisesi taane ti, alogo e xa findi se ramaradene ra Misiran mangan xa. ¹² Koni e nɛma e naxankatama, e wuyama ayi, e gbo ayi. Nayi, Misiran kaane yi gaxu Isirayila bɔnsɔnne *ye* ra, ¹³ e

yi e naxankata wanle yi. ¹⁴ E yi e xunna kala konyiya wanle ra boro yibodonna nun bitikidi bɔnbɔna.*

¹⁵ Misiran Mangan yi falan ti Sifira nun Puwa xa, Heburune dii rasuxune, ¹⁶ a naxa, “E na Heburu naxanle mali dii barideni, xa xemen nan a ra, e xa a faxa. Xa naxanla nan a ra, e yi a lu a nii ra.” ¹⁷ Koni dii rasuxune yi gaxu Ala *ye* ra. Misiran Mangan naxan falaxi e xa, e mi tin na lige, e yi dii xemene lu e nii ra. ¹⁸ Misiran Mangan yi dii rasuxune xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera e ito ligaxi, e yi dii xemene lu e nii ra?” ¹⁹ Dii rasuxune yi Misiran mangan yabi, e naxa, “Heburu naxanle mi liga alo Misiran kaane, e yixɔdɔxo, e diin barima nen benun dii rasuxune xa fa.” ²⁰ Ala yi hinan dii rasuxune ra, yamaan yi wuya ayi, a gbo ayi. ²¹ Amasɔto dii rasuxune gaxu nen Ala *ye* ra, Ala yi e denbayane rawuya ayi.

²² Nayi, Misiran mangan yi yamarini ito fi a yamaan birin ma: Xemen naxan birin barima, e e woli Nila baani. E naxanle lu e nii ra.

2

Nabi Musa bari fena

¹ Xemena nde yi Lewi bɔnsɔnni, na yi Lewi bɔnsɔnna nde tongo a naxanla ra. ² Na yi fudikan, a yi dii xemen bari. A to a to, a diin tofan, a yi a luxun kike saxon. ³ A mi yi fa nɔe a luxunɛ, a yi tanbin deben tongo, a dolen so a ma, a yi a diin sa a kui, a yi sa a dɔxo Nila baa igen xun ma gbalan xore ra. ⁴ Diin tadan naxalanmaan yi sa ti wulani, a lu diin matoe alogo a xa a kolon feen naxan a sɔtama.

⁵ Misiran mangana dii temen yi godo baani a maxadeni, a fɔxorabirane yi e masiga tima Nila baan de. A yi deben to gbalan xore ra, a yi a konyi gilen nasiga a tongodeni. ⁶ Misiran mangana dii temen yi a rabi, a yi a to a dii xemen nan yi a ra. A wugama. A yi kininkinin a ma. A yi a fala, a naxa, “Heburu kaane diina nde ni ito ra!” ⁷ Nayi, diin tadan naxalanmaan yi a fala Misiran mangana dii temen xa, a naxa, “I waxi n xa sa dii ngana nde fen i xa Heburu naxanle ye, alogo a xa xijen fi diini ito ma?” ⁸ Misiran mangana dii temen yi a yabi, a naxa, “Awa, siga.” Diin tada yi sa diina nga yeteen xili. ⁹ Misiran mangana dii temen yi a fala a xa, a naxa, “Diini ito xali, i xijen fi a ma n xa, n ni i saranna fiye.” Naxanla yi diin tongo, a xijen fi a ma.

¹⁰ Diin to gbo, a yi a xali Misiran mangana dii temen xon, a yi findi a diin na. A yi a xili sa, “Musa” bayo a naxa, “N na a tongoxi igen nan xun ma.”

Nabi Musa yi a gi

* **1:14:** Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

¹¹ Loxona nde, Musa bata yi koxo, a siga a ngaxakedenne fema, a yi e wali xodexen to. A yi Misiran kaana nde to Heburu kaana nde bonbe a ngaxakedenne ye. ¹² A yi a yee rakopin a rabilinni. A to a to muxu yo mi yi na, a yi Misiran kaan faxesa. A yi a maluxun jemensinni. ¹³ Na xoton bode, a yi mini, a yi Heburu kaa firin to yenge. Yoo mi yi naxan xa, a a fala na xa, a naxa, “Nanfera i lanfaan yengema?” ¹⁴ Na yi a yabi, a naxa, “Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? I mirixi n faxesa feen nan ma, alo i Misiran kaan faxaxi kii naxan yi ba?” Musa yi gaxu, a naxa, “Muxune bata n ma faxesa ti feen kolon!” ¹⁵ Misiran mangan to na feen me, a yi kata Musa faxesa feen na. Koni Musa yi a gi mangan bun, a siga Midiyan yamanani, a sa a matabu xopinna dexon.

¹⁶ Dii teme solofere yi Midiyan saraxaraliin yii. Ne yi fa ige badeni, e yi goronne rafe alogo e xa sa e babaa xuruse kurune ramin. ¹⁷ Xuruse raba gbete ye yi fa, ne yi e kedi. Nayi, Musa yi keli, a e xun mayenge, a yi igen fi e xuruseene ma. ¹⁸ E to xete e baba Reyuli konni, a yi e maxodin, a naxa, “Nanfera e xetexi sinma to?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Misiran kaana nde nan nxu ratangaxi xuruse rabane ma, a yeteen yi igen ba nxu xa, a xuruseene ramin.” ²⁰ A yi a fala a dii temene xa, a naxa, “A sa minen yi? Nanfera e xemen na luxi na yi? E sa a xili alogo a xa fa a dge.”

²¹ Musa yi tin, a xa lu na xemen konni. Na yi a dii Sefora fi Musa ma a naxanra ra. ²² A dii xeme keden bari a xa, a yi a xili sa Gerisami, bayo a naxa, “N bata findi xopen na yamana gbeteni.”

²³ Waxati xunkuye to dangu, Misiran Mangan yi faxesa. Isirayila bomsanne mon yi wugama konyiyaan bun ma, e yi gbelegbelema malina fe ra. E mawuga xuiin yi Ala li. ²⁴ Ala yi e wuga xuiin me, a yi a xaxili ti a layirin na a naxan xidi Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ²⁵ Ala yi Isirayila kaane mato, a a joxo lu e xon.

3

Ala yi Nabi Musa xili

¹ Musa yi findi a bitanna Midiyan saraxarali Yetiro a xuruse rabaan na. A yi xuruseene xali tonbon yiren xanbi ra, a fa Alaa geyaan ma, Horebe yi. ² Alatala malekan yi mini a xa teen yiyani, fotondin tagi. Musa yi a mato, teen yi fotonni yiren birin yi, koni a mi yi a ganma mumel! ³ Musa yi a fala, a naxa, “N xa siga menni alogo n xa kabanako feen mato, feen naxan a ligama fotondin mi ganma.” ⁴ Alatala to a to, a a sigama a yigbedeni, Ala yi a xili fotonni, a

naxa, “Musa! Musa!” Musa yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ⁵ Ala yi a fala, a naxa, “I nama i maso be ra, i ya sankidine ba i sanni, amasoto i tixi denaxan yi, baxo saripanxin na a ra.” ⁶ A mon yi a fala, a naxa, “I benbane Ala nan n na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.” Musa yi a yetagin luxun, bayo a yi gaxuxi Ala to feen na.

⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata n ma yamana taron to naxan Misiran yi. N bata e wuga xuiin me, e nun muxune e jaxankatama kii naxan yi, amasoto n na e soxelene kolon. ⁸ Nayi, n bata godo alogo n xa e ba Misiran kaane yii. N yi e ba na yamanani, n yi e xali baxo fajina nde yi naxan gbo, nonon nun kumin gbo baxon naxan yi, Kanan kaane daxi denaxan yi, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. ⁹ Iki Isirayila wuga xuiin bata n li, n bata a to Misiran kaane e taron kii naxan yi. ¹⁰ Nanara, iki, siga! N bata i xe Firawona ma alogo i xa Isirayila bomsanne ramini Misiran yi, i ma yamana.”*

¹¹ Koni, Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Nde n tan na? N xa siga Firawona fema di, alogo n xa Isirayila bomsanne ramini Misiran yi?” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N luma nen i xon. Ito findima nen taxamasenna ra alogo i xa a kolon, a n tan nan i rasigaxi. I na yamaan namini Misiran yi, e fama n batudeni geyani ito nan fari.”

¹³ Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Awa, n sigi Isirayila kaane fema, koni n na a fale e xa, n naxa, ‘E benbane Ala nan n nafaxi e fema,’ xa e n maxodin fa fala, ‘A xili di?’ n na e yabima di na yi?” ¹⁴ Ala yi a fala Musa xa, a naxa, “N tan na a ra, Ala naxan na yi. I xa Isirayila kaane yabi na kii nin, i naxa, ‘Naxan xili ‘N Na Yi,’ na nan n nafaxi e fema.’” ¹⁵ Ala mon yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila kaane xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, e nun Iburahimaa Ala, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala, n nan i rafaxi e fema. N xinla ni ito ra habadan! E n xili bama ikii nin waxati famatone birin yi. ¹⁶ Siga, i sa Isirayila fonne malan, i yi a fala e xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala, n tan bata mini i xa. N naxa, ‘N bata n joxo lu e xon yati! N bata a to e naxan ligaxi e ra Misiran yi. ¹⁷ N bata a ragidi, n na e raminima nen Misiran yi, e toroma denaxan yi. N yi e xali Kanan kaane baxoni, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. Baxon nan na ra nonon nun kumin gbo denaxan yi.’ ¹⁸ E i xuiin namema nen. Nayi, e nun Isirayila fonne sigama nen Misiran Mangan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ‘Alatala, Heburu kaane Ala, na bata

* **3:10:** Muxune yi a falama Misiran mangane birin ma fa fala “Firawona” hali ba muxuni ito ra bayo “Firawona” bunnna nen fa fala “Misiran Mangana.”

mini nxu xa. Tin, nxu xa xii saxan siga ti tonbonni, alogo nxu xa saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala.’¹⁹ N na a kolon Misiran Mang-an mi tinɛ ε yi siga, fɔ sɛnbɛmaan na a karahan.²⁰ Nanara, n na n yiini bandunma nɛn, n Misiran yamaan tɔɔ kabanakone ra n naxanye ligama e ra. Na xanbi ra, a tinma nɛn ε yi siga.²¹ N na a ligama nɛn ε yi rafan Misiran kaane ma alogo ε yii genla nama siga.²² Isirayila ɲaxanle birin e dɔxɔ bode Misiran kaane maxɔdinma nɛn e nun Misiran ɲaxanla naxanye banxin kui a e xa gbeti nun xɛma muranne so e yii, e nun dugine, ε naxanye ragodoma e diine ma. Nayi, ε Misiran kaane yii gelima nɛn.”

4

Nabi Musaa matandina

¹ Musa yi a yabi, a naxa, “Waxatina nde, e mi lama n na, e mi n xuiin suxuma. E a falama n xa nɛn, e naxa, ‘Alatala mi minixi i xa.’”² Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nanse i yii?” A yi a yabi, a naxa, “Dunganna.”³ Ala yi a fala, a naxa, “A bira bɔxɔni.” A yi a bira bɔxɔni, a yi findi saɲin na. Musa yi a gi a bun.⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun, i yi a suxu a xunla ma.” A yi a yiini bandun, a yi a suxu a xunla ma. A mɔn yi findi dunganna ra a yii.⁵ Alatala yi a fala, a naxa, “I na nan ligama, alogo e xa la a ra a Alatala e benbane Ala bata mini i xa Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.”

⁶ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “I yiin naso i ya doamaan bun.” A yi a yiin naso a doamaan bun, a mɔn yi a ba na. A to a ba, a yi a to fure ɲaxin bata mini a yiin ma, a yi fixaxi alo balanbalan kɛsɛna.⁷ Ala yi a fala, a naxa, “I mɔn xa i yiin naso i ya doamaan bun.” A yi a yiin naso a doamaan bun. A to a ba, a yiin mɔn yi xɛtɛ a kiini.⁸ Ala yi a fala, a naxa, “Xa e mi la i ra, e mi i xuiin name taxamaseri singena fe ra, e lama nɛn taxamaseri firinden na.”⁹ Xa e mi la taxamaseri firinne ra, e mi i xuiin name, i igen sɛgɛ Nila baani, i yi a bɔxɔn. I igen naxan tongoma Nila baani, na findima wunla nan na bɔxɔn ma.”

¹⁰ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Marigina, n mi dɛ bolon. N mi yi dɛ bolon benun i xa falan ti n xa, hali iki n dɛɛn mi falan tima ki faɲi. N mi dɛ mafura falan tiye muxune xa.”¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxun dɛɛn nafalaxi? Nde muxun findima bobon na, hanma tuli xɔrina? Nde a findima yeɛ kanna ra, hanma danxutɔna? N tan Alatala mi a ra ba?”¹² Nayi, siga, n na i malima nɛn fala tideni. I naxan falama, n ni xaran na ma.”

¹³ Musa yi a fala, a naxa, “Marigina, i muxu gbete rasiga.”¹⁴ Nayi, Alatala yi xɔlo

Musa ma han! A yi a fala, a naxa, “I tada mi na ba, Haruna, Lewi bɔnsɔnna muxuna? N na a kolon, a fatan falan tiye. A tan yetɛɛn kira yi, a fama i ralandeni. A na i to, a sewama nɛn.¹⁵ I falan tima nɛn a xa, a fan yi a rali yamaan ma. N tan ε firinna birin malima nɛn falatideni. E lan ε xa naxan liga, n yi ε xaran na ma.¹⁶ A i ya falan nalima nɛn yamaan ma. A tan yi findi i dɛɛn na, i tan yi lu Ala funfuni a tan xa.¹⁷ Koni dunganni ito suxu i yii, alogo i xa kabanako feene liga a xɔn.”

Nabi Musa yi xɛtɛ Misiran yi

¹⁸ Musa yi xɛtɛ Yetiro fema, a bitanna, a yi a fala a xa, a naxa, “A lu n xa siga ngaxakedenne fema naxanye Misiran yi, alogo n xa a to xa e mɔn e nii ra.” Yetiro yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli.”¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa Midiyan yi, a naxa, “Siga, xɛtɛ Misiran yi, amasɔtɔ naxanye birin yi wama i faxa feni, e bata faxa.”²⁰ Musa yi a ɲaxanla nun a diine rate sofanle fari, a xɛtɛ Misiran yamanani. Alaa dunganna yi suxi a yii.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I na xɛtɛ Misiran yi, n kabanako feen naxanye birin soxi i yii, i xa e liga Firawona yetagi. Koni, n tan Firawona bɔɲɛni xɔdɔxɔma nɛn, a mi tinma yamaan yi siga mumɛ!²² I yi a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N ma diin nan Isirayila bɔnsɔnna ra, n ma dii singena.’²³ N na a falama i xa, n ma diine yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. Xa i tondi, n na i ya dii singen faxama nɛn.”

²⁴ E yi sigatini, e yi yigiya yirena nde yi. Alatala yi fa Musa ralan. A yi wama a faxa feni.²⁵ Sefora yi gemɛ xɛnɛn tongo, a yi a diin banxulan, a yi a kidin din Musa sanna ra, a naxa, “Wunla ito bata i makantan, n ma xɛmɛna!”

²⁶ Nayi, Ala yi a lu na. A a fala na banxulan feen nan ma, fa fala “Wunla ito bata i makantan, n ma xɛmɛna.”

²⁷ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Siga tonbonni Musa ralandeni.” Haruna yi siga, a yi naralan Musa ra Alaa गयाan ma, a yi a sunbu.²⁸ Alatala Musa xɛxi falan naxan birin nalideni, a na birin ma fe fala Haruna xa, e nun kabanako feen naxanye yi yamarixi.²⁹ Musa nun Haruna yi siga, e yi Isirayila fonne birin malan.³⁰ Alatala falan naxan ti Musa xa Haruna yi na birin yeɛba, a yi kabanakone liga yamaan yetagi.³¹ Yamaan yi la a ra. E to a mɛ a Alatala bata a ɲɔxɔ lu Isirayila kaane xɔn, a bata yi e tɔrɔn to, e yi e xinbi sin, e Ala bata.

5

Firawonaa tondina

¹ Na xanbi ra, Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e a fala a xa, e naxa, “Alatala,

Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa sanla raba n batu xinla ma tonbonni.’ ”
 2 Firawona yi e yabi, a naxa, “Nde Alatala ra, n naxan xui suxuma, n yi Isirayila yamaan lu e siga? N mi Alatala kolon. N mi Isirayila yamaan yiibe e siga mumel!”
 3 E yi a fala, e naxa, “Heburune Ala bata mini nxu xa. Tin nxu xa xii saxan siga ti tonbonni. Nxu xa saraxane ba Alatala nxo Ala xa, alogo a nama nxu faxa furen na hanma silanfanna ra.”*

4 Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Musa nun Haruna, nanfera e yamaan bama e wanla ra? E siga e wanle ra!”
 5 Iki yamani ito bata gbo ayi yamanani, e a wanli kalama a ma!”

6 Na bɔxɔn yeteni Firawona yi yamarinini ito fi konyi rawanle nun kuntigine ma, a naxa,
 7 “E nama fa sexen so yamaan yii alo a fɔlɔni e yi bitikidin bɔnbɔ, koni e tan yeteen xa siga sexe fendeni.”
 8 E mɔn yi bitikidin xasabin naxan bɔnbɔma a fɔlɔni, e nama tin e nde ba na ra. Bayo salantenne nan e ra, nanara e sɔnxɔma, e naxa, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba nxo Ala xa!’
 9 Wanla xa fari sa muxuni itoe yii, alogo e xa lu wale. Nayi, e mi fa wule falani itoe xuiin namema.”

10 Konyi rawanle nun kuntigine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Firawona naxa, ‘Nxu mi fa sexe soma e yii.’
 11 E yeteen xa sa sexen fen e a toe denaxan yi, koni sese mi bama e wanla ra.’ ”
 12 Yamaan yi xuya ayi Misiran yamanan birin yi se gbaxa fendeni naxan se sexen jɔxɔni.
 13 Konyi rawanle yi gbetexi e ra, e naxa, “E xa e soqe keden wanla rapan, alo e yi a ligama kii naxan yi nxu yi fama sexen na waxatin naxan yi.”

14 Firawona konyi rawanle yi Isirayila kuntigine bɔnbɔ, e naxanye dɔxi, e naxa, “Nanfera e mi bitikidin xasabin bɔnbɔxi xoro nun to yi, alo a fɔlɔni?”
 15 Isirayila kuntigine yi sa e mawuga Firawona xa, e a fala a xa, e naxa, “Nanfera i ya walikene suxuma iki?”
 16 E mi fa sexen soma i ya walikene yii, koni e a falama nxu xa, e naxa, ‘E bitikidine bɔnbɔ!’
 Muxune nxu tan bulanma i ya walikene, anu e muxune nan kalan tima.”
 17 Firawona yi e yabi, a naxa, “Salayana! Salantenne nan e ra! Nanara, e a falama, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba Alatala xa!’ ”
 18 Awa iki, e sa wali, e mi fa sexe soma e yii, anu se mi bama bitikidi xasabi falaxin na.”

19 Isirayila kuntigine yi a kolon nayi, a e tɔrɔma nen, e to a me fa fala, “E mi sese bama e soqe keden bitikidin xasabin na.”
 20 E minimatɔn Firawona konni, e yi naralan Musa nun Haruna ra naxanye yi e mamema.
 21 E

yi a fala e xa, e naxa, “Alatala xa e kewanle mato, a e makiti! E bata nxu rapaxu Firawona ma e nun a kuntigine alo se kunxin xirina. E bata silanfanna so e yii e xa nxu faxa.”
 22 Musa yi xete Alatala fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nanfera i fe jaxin ligaxi yamani ito ra? Nanfera i n nafaxi?”
 23 Xabu n siga Firawona fema fala tideni i xinla ra, a yamani ito tɔrɔma. I munma i ya yamaan xunba, han to!”

6

Ala yi Nabi Musa senbe so

1 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I ya a toma nen sɔnɔn n naxan ligama Firawona ra. N na a karahan, a e yiibama nen alogo e xa siga. N na a karahan, a e kedima nen a yamanani.”
 2 Ala mɔn yi falan ti Musa xa, a naxa, ‘Alatala nan n tan na.’
 3 N mini nen Ibrahima nun Yaxuba nun Isiyaga xa, n yi n xinla falama e xa nen, n naxa, ‘Ala Senbe Kanna,’ koni n mi yi n xinla falama e xa, a ‘Alatala.’ ”
 4 N mɔn yi layirin xidi nxu tagi, alogo n xa Kanan yamanan so e yii, e yi xɔreyani denaxan yi.
 5 N bata Isirayila kaane wuga xuiin me, Misiran kaane naxanye suxi konyiyani, n bata n xaxili lu n ma layirin xɔn ma.
 6 Nanara, a fala Isirayila kaane xa, fa fala, ‘Alatala nan n tan na, n na e raminitama nen Misiran kaane yamarin bun. N na e xɔrɔyama nen e konyiyaan ma, n yi e xunba n senbe gbeeni jaxankata magaxuxine xɔn Misiran kaane xili ma.’
 7 N na e findima nen n ma yamaan na. N findi e Ala ra, e yi a kolon a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminitama Misiran kaane yamarin bun ma.
 8 N na e xalima nen na bɔxɔni, n yi a so e yii e gbeen na, n na n kɔbɔ bɔxɔn naxan ma fe ra, a n na a soma nen Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, n tan Alatala.’ ”

9 Musa yi na falan nali Isirayila kaane ma, koni tɔrɔn nun konyiya xɔdexen mi tin e Musa xuiin name.
 10 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga, i sa falan ti Firawona xa, Misiran mangana, alogo a xa Isirayila kaane bejin, e mini a yamanani.”

12 Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Xa Isirayila kaane mi n xuiin namexi, Firawona n xuiin namema di, n tan naxan mi de bolon?”

13 Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a yi yamarine so e yii Isirayila kaane fe yi e nun Firawona fe yi, Misiran mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yamanani.

Nabi Musa benbane fe

14 Isirayila denbaya kanne xinle ni itoe ra: Isirayilaa dii singena Ruben, a tan ma diine ni i ra: Xanɔki, Palu, Xesirɔn e nun

* 5:3: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † 5:7: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

Karimi. Ne findixi Ruben xabila naaninne benbane nan na.

¹⁵ Simeyɔn ma diine ni i ra: Yemuyeli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, e nun Kanan kaa gilena dii xeme Sayuli. Ne findixi Simeyɔn xabila senninne benbane nan na.

¹⁶ Lewi a diine xinle ni itoe ra e nun e yixetene: Gerison, Kehati e nun Merari. Lewi jee keme tonge saxan e nun solofere soto nen siimayaan na.

¹⁷ Gerison ma diine yi findi xabila firin benbane ra: Libini nun Simeyi.

¹⁸ Kehati a diine ni i ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyele. Kehati jee keme jee tonge saxan e nun saxan soto nen siimayaan na.

¹⁹ Merari a diine ni i ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane benbane nan ne ra mayixete yeen ma. ²⁰ Amirama yi a baba magile Yokebedi tongo a jaxanla ra, a yi Haruna nun Musa bari a xa. Amirama yi jee keme tonge saxan e nun saxan soto siimayaan na.

²¹ Yisehari a diine ni i ra: Kora, Nefegi e nun Sikiri.

²² Yusiyele a diine ni i ra: Mikayeli, Elisafan e nun Sitiri.

²³ Haruna yi Aminadabo a dii teme Eliseba tongo a jaxanla ra. Naxason magilen nan yi Eliseba ra. A yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara bari a xa.

²⁴ Kora diine ni i ra: Asiri, Elikana e nun Abiyasafa. Kora xabila saxanne benbane nan ne ra.

²⁵ Harunaa dii Eleyasari yi Putiyeli a dii temen tongo a jaxanla ra, a yi Finexasi bari a xa. Lewi bɔnsɔnna denbaya xunne nan ne ra, e xabila yeen ma. ²⁶ E tan ni i ra Haruna nun Musa, Alatala a fala ne nan xa, a naxa, “E Isirayila kaane ganle ramini Misiran yi.”

²⁷ E tan nan falan ti Firawona xa, Misiran Mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yi. Na Musa nun Haruna nan itoe ra. ²⁸ Alatala falan ti nen Musa xa Misiran yamanani, ²⁹ a naxa, “N tan nan Alatala ra. A fala Firawona xa, Misiran Mangana, n naxan birin falama i xa.” ³⁰ Koni Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Bayo n deen mi fatan fala fajine tiye a xa, Firawona n xuiin namema di?”

7

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A mato, n ni i findima nen Ala ra Firawona xa, i tada Haruna luma nen alo i ya nabina.

² N na i yamari naxan na, i na fala, i tada Haruna yi falan ti Firawona xa, alogo a xa tin Isirayila kaane yi mini a yamanani.

³ Koni, n tan Firawona bɔjɛni xɔdɔxɔma nen, n yi n ma taxamasenne nun kabanakone rawuya ayi Misiran yamanani. ⁴ Firawona mi e xuiin namema mume! N na n senben

yiitama nen Misiran na jaxankata magaxuxine yi, n yi n ma ganla ramini Misiran yamanani, Isirayila, n ma yamana. ⁵ Misiran kaane a kolonma nen a n tan nan Alatala ra, n na n yiini bandun Misiran kaane xili ma, n yi Isirayila kaane ramini na yi.” ⁶ Alatala naxan yamari, Musa nun Haruna yi na birin liga. ⁷ Musa siimayaan yi jee tonge solomasexe, Haruna siimayaan yi jee tonge solomasexe e nun saxan, e falan ti Firawona xa waxatin naxan yi.

Dunganna yi maxete sajin na

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ⁹ “Xa Firawona a fala e xa, a naxa, ‘E kabanako fena nde liga!’ Nayi, i yi a fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganna tongo, i yi a bira Firawona yetagi.’ A findima nen sajin na.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, Alatala yamarin naxan soxi e yii, e na liga. Haruna yi a dunganna bira Firawona nun a kuntigine yetagi, a findi sajin na. ¹¹ Koni Firawona fan yi fekolonne nun seri kanne nun Misiran woyimene xili, ne fan yi na fe sifan liga e dalili feene xon. ¹² E birin yi e dunganne bira, e findi sajin ra. Koni Harunaa dunganna yi e dunganne gerun. ¹³ Firawona bɔjɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Harunaa falan name alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitinafe singena: Igen yi maxete wunla ra

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona bɔjɛni xɔdɔxɔxi, a tondixi yamaan bejindeni e siga. ¹⁵ Siga Firawona fema xɔtɔnni. A na siga Nila baan de, i siga a ralandeni. Dunganna naxan maxete sajin na i na suxu i yii. ¹⁶ I xa a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala, na bata n nafa i fema a n xa a fala, a i xa a yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa a batu tonbonni koni han to i munna i tuli mati. ¹⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I fama a kolondeni n ma wanla nan xon a Alatala nan n tan na.’ Dunganna naxan n yii, n Nila baa igen garinma nen na ra, a maxete wunla ra. ¹⁸ Yexen naxanye Nila baani, ne faxama nen. Igeni loxɔma nen. Misiran kaane mi fa nɔe a igen minje.’” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa: i ya dunganna tongo, i yi i yiini bandun Misiran igene xun ma: Baane, xudene, darane, e nun tigine birin. E findima nen wunla ra. Wunla luma nen Misiran yamanan yiren birin yi, hali igese wudi daxine nun fejeene kui.”

²⁰ Alatala yamarin naxan fi Musa nun Haruna ma, e yi na liga. Haruna yi a dunganni te Nila baan xun ma, a yi igen garin Firawona nun a kuntigine yetagi. Igen birin yi maxete wunla ra. ²¹ Yexen naxanye yi Nila baani, ne yi faxa. Igen yi loxɔ han Misiran kaane mi yi fa nɔe baa igen minje. Wunla yi lu Misiran yamanan yiren birin yi.

²² Koni Misiran woyimene fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. Firawona bɔɓɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin name alo Alatala a fala kii naxan yi. ²³ Firawona yi xεte, a siga a banxini, a mi a yengi lu na feene xɔn.

²⁴ Misiran kaane birin yi yinle ge Nila baan dεxɔnni alogo e xa e min, amasɔɔ e mi yi nɔε baa igen minɓe.

²⁵ Alatala yelin Nila baan finde wunla ra waxatin naxan yi, xii solofere yi dangu na xanbi ra.

Fitina fe firindena: Xunɓene

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fεma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan yiiba, a xa siga alogo e xa sa n batu. ²⁷ Xa i tondi e beɓinɓe, n na i ya yamanan birin jaxankatama nen, n xunɓene radin a ma. ²⁸ Nila baan nafema nen xunɓene ra. E tema nen, e so i ya manga banxin kui, i xideni, i ya sadeni, i ya kuntigine banxine kui, i ya yamana banxine kui, i ya buru gandene kui. ²⁹ Xunɓene tema nen i tan nun i ya yamaan nun i ya kuntigine ma.’ ”

8

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun baane nun xudene nun darane xun ma, i yi xunɓene rate Misiran yamanani.’ ”

² Haruna yi a yiini bandun Misiran igene xun ma, xunɓene yi te Misiran yamanan birin yi.

³ Koni Misiran woyimene fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. E fan yi xunɓene rate Misiran yamanani.

⁴ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E Alatala maxandi n xa alogo a xa xunɓene masiga n na, e nun n ma yamaan na. N na i ya yamaan beɓinɓe, e siga, alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa.” ⁵ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Na binyen xa lu i tan xa, i yi a fala, n lan n xa maxandin ti ε nun i ya kuntigine xa waxatin naxan yi, e nun i ya yamaan xa, alogo Ala xa xunɓene masiga ε nun ε banxine ra. E yi siga Nila baa igeni.”

⁶ A yi yabin ti, a naxa, “Tila.” Musa yi a fala, a naxa, “A ligama nen na kiini alogo i xa a kolon a muxu yo mi maliga Alatala ra, nxɔ Ala. ⁷ Xunɓene e masigama nen i ra e nun i ya banxine nun i ya kuntigine nun i ya yamana. E yi lu Nila baani.”

⁸ Musa nun Haruna yi mini Firawona fεma. Musa yi a xuiini te Alatala ma xunɓene fe ra, Ala naxanye rafa Firawona ma. ⁹ Musa yi naxan maxɔdinma, Alatala yi na liga. Xunɓene yi faxa banxine kui e nun tandene nun xεene ma. ¹⁰ E yi e makɔ, e e sa e bode fari, yamanan xirin yi mini e fe ra.

¹¹ Firawona to a to a feene bata mafisa, a bɔɓɛn man yi xɔdɔxɔ. A mi Musa nun Haruna xuiin name, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe saxandena: Sosone

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun, i bɔxɔni garin. Gbangbanna maxεtεma nen sosone ra Misiran yamanan birin yi.’ ” ¹³ E yi na liga. Haruna yi a dunganni bandun a yii, a bɔxɔn gbangbanni garin, sosone yi fa muxune nun subene xili ma. Bɔxɔn gbangbanna birin yi maxεte sosone ra Misiran yamanan birin yi. ¹⁴ Koni, woyimene to kata e xa sosone ramini e dalili feene xɔn, e mi nɔ. Sosone yi muxune nun subene ma. ¹⁵ Woyimene yi a fala Firawona xa, e naxa, “Ala senben nan ito ra!” Koni Firawona bɔɓɛn yi xɔdɔxɔ, a mi a tuli mati Musa nun Haruna ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Fitina fe naanindena: Xenne

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔɔn, i siga Firawona ralandeni. A sigama nen xude deni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan beɓin, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁷ Xa i mi tin n ma yamaan yiibe e siga, n xenne rafama nen i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, e nun i ya banxine kui. Misiran kaane banxine rafema nen xenne ra, bɔxɔn yi rafe. ¹⁸ Koni na bɔxɔni, n Gosen yamanan luma nen a danna n ma yamaan denaxan yi. Xenne mi fama menni, alogo i xa a kolon a n tan Alatala walima yamanani ito yi. ¹⁹ N tagi rabaan luma nen n ma yamaan nun i ya yamaan tagi. Na kabanako fe taxamasenna ligama nen tila.’ ” ²⁰ Alatala yi na liga. Xeri wuyaxi yi so Firawona banxini e nun a kuntigine banxine yi. Misiran yamanan birin yi kala xenne ra.

²¹ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E siga, ε sa saraxane ba ε Ala xa yamanani ito yi.” ²² Musa yi a yabi, a naxa, “A mi lan a xa liga na ki. Amasɔɔ nxu saraxan naxanye bama Alatala xa, nxɔ Ala, ne finde fe haramuxin na Misiran kaane yεε ra yi. Xa nxu saraxa haramuxin ba Misiran kaane yεε xɔri, e mi nxu magolonɓe ba?” ²³ Nxu xii saxan sigan nan tima tonbonni, nxu yi saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala, alo a nxu yamari kii naxan yi.” ²⁴ Firawona yi a fala, a naxa, “N na ε yiibama nen alogo ε xa siga, ε yi saraxane ba Alatala xa, ε Ala, tonbonni. Koni ε nama ε makuya. Awa, ε xa Ala maxandi n xa.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “N kelima nen i fεma, n na Alatala maxandi. Tila, xenne masigama nen Firawona nun a kuntigine nun a yamaan na. Koni Firawona nama fa yanfan ti, a tondi yamaan yiibe siga saraxane badeni Alatala xa.” ²⁶ Musa yi

keli Firawona fɛma, a yi Alatala maxandi.
²⁷ Musa naxan maxodin, Alatala yi na liga. Xenne yi e masiga Firawona ra e nun a kuntigine nun a yamaan na. Keden mi lu.

²⁸ Koni Firawona mɔn yi a bɔɔɔni xɔdɔxɔ, a mi tin yamaan yiibe.

9

Fitina feen suulundena: Xuruseene faxa fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu.” ² Xa i tondi e beɔɔɔni e xa siga, xa i lu tonde, ³ Alatala fitina furen nafama nen i ya xuruseene ma naxanye xɛene ma, soone, sofanle, ɔɔɔɔɔene, ɔɔɔɔɔene, yɛxɛene e nun siine. ⁴ Koni Alatala Isirayila xuruseene nun Misiran xuruseene tagi rabama nen, alogo Isirayila kaane gbeene sese nama faxa.” ⁵ Alatala bata yi waxatin sa, a naxa, “N na ligama nen yamanani ito yi tila.”

⁶ Na xɔtɔn bode Alatala yi na liga. Misiran kaane xuruseene birin yi faxa. Koni, Isirayila kaane xuruse keden mi faxa. ⁷ Firawona yi xɛrane rasiga, e fa a to a Isirayila xuruse yo mi faxaxi. Koni Firawona bɔɔɔni yi siga xɔdɔxɛ, a mi yamaan yiiba mume, e siga.

Fitina fe sennindena: Sete Furena

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “E yiine rafe sulun tɛɛn* xubeni, Musa xa a woli kore Firawona yetagi. ⁹ A xuyama ayi nen Misiran yamanan birin xun ma, a findi sete furen na Misiran yamanan muxune nun a subene birin ma.” ¹⁰ E yi sulun tɛɛn xuben tongo, e siga Firawona fɛma. Musa yi a woli kore, sete furen yi fa yamanan muxune nun a subene birin ma. ¹¹ Koni woyimene mi yi nɔɛ tiye Musa yetagi, bayo setene yi e ma alo Misiran kaane birin. ¹² Koni, Alatala yi Firawona bɔɔɔni xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin name mume, alo Alatala naxan fala Musa xa.

Fitina fe soloferedena: Balabalan kesena

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona fɛma. I yi a fala a xa fa fala Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yiiba, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁴ Xanamu, n ni fitina feene senbe soma nen i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, alogo i xa a kolon a n ɔɔɔɔn mi na bɔɔɔn fari. ¹⁵ Xa n yi ni yiini bandun i ma nun, n ni fitina furen nasigama nen i ma nun, i tan nun i ya yamaan birin yi raxɔrima nen bɔɔɔn xɔnna fari. ¹⁶ Koni n bata i lu i nii ra, alogo i xa n senben to, n xinla yi rali dunuɔa yiren birin yi. ¹⁷ Xa i mɔn n ma yamaan makankan,

i mi tin e siga, ¹⁸ i yanyi tila n balabalan kesen nagodoma nen, naxan ɔɔɔɔn munma fa Misiran yi xabu a masɛɛɛ lɔxɔni han to. ¹⁹ Nayi, i ya xuruseene nun i yii seene birin naxanye xɛen ma, i xa ne ramara. Bayo balabalan kesen fama nen muxune nun subene birin ma naxanye xɛen ma. Naxanye mi rasoxi banxine yi, ne faxama nen.”

²⁰ Firawona kuntigin naxanye gaxu Alatala falan yɛɛ ra, ne yi e konyine nun e xuruseene raso banxine kui. ²¹ Koni naxanye mi e yengi lu Alatala falan xɔn, ne yi e walikene nun e xuruseene lu xɛene ma.

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, balabalan kesen xa godo Misiran yamanan yiren birin yi muxune nun subene ma, e nun siseene birin ma Misiran xɛene birin yi.” ²³ Musa yi a dunganni te kore, Alatala yi galanna nun balabalan kesen nafa, kuye sarinna yi bɔɔɔn li. Awa, Alatala yi balabalan kesen nafa Misiran yamanani. ²⁴ Balabalan kesen yi fa, kuyen yi sarin, a senben yi gbo ayi, a ɔɔɔɔn munma yi fa Misiran yi xabu a findi yamanan na. ²⁵ Balabalan kesene yi muxune nun subene birin magɔɔn xɛene ma, a yi siseene birin kala, a wudine birin yi gira Misiran yamanan birin yi. ²⁶ Gosen yamanani, Isirayila kaane yi denaxan yi, balabalan kesɛ mi fa mɛnni.

²⁷ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “Iki, n bata yulubin liga, Alatala nan tinxin, n tan nun n ma yamaan sonna na a ra. ²⁸ E Alatala maxandi, nxu bata wasa galanna nun balabalan kesen na. N na e yiibe e siga. E mi fa makankanma mume!” ²⁹ Musa yi a fala a xa, a naxa, “N na mini taani, n nan n yiine tiye Alatala xa, galanna nun balabalan kesen yi dan, alogo i xa a kolon a Alatala nan gbee bɔɔɔn na. ³⁰ Koni n na a kolon i tan nun i ya kuntigine, e mɔn mi gaxuma Marigina Alatala yɛɛ ra.”

³¹ Geɛn nun fundenna nan kala, bayo fundenna yi sabatixi, geɛn yi fugaxi. ³² Maala nun murutun mi kala bayo e mi a liin sinma.

³³ Musa yi keli Firawona fɛma, a mini taani, a a yiine ti Alatala xa. Galanna nun balabalan kesen yi dan, tulen mi fa fa bɔɔɔn fari.

³⁴ Firawona to a to a tulen nun balabalan kesen nun galanna bata dan, a mɔn yi yulubin liga. A yi a bɔɔɔni xɔdɔxɔ, e nun a kuntigine. ³⁵ Firawona bɔɔɔni yi xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane yi siga, alo Alatala a fala yamaan xa kii naxan yi fata Musa ra.

10

Fitina fe solomasɛɛdena: Tuguminne

* 9:8: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, amasotɔ n na a bɔɣɛn xɔdɔxɔma e nun a kuntigine, alogo n xa n ma kabanako feene liga e tagi, ² alogo i xa a fala i ya diine nun mamandenne xa n Misiran kaane naxankata kii naxan yi, n kabanako feene liga e tagi. E yi a kolon a Alatala nan n tan na.” ³ Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tonde i magode n yetagi han waxatin mundun yi? N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. ⁴ Xa i tondi n ma yamaan beɣɛnɛ e xa siga, tila n tuguminne rafama nen i ya yamanan yiren birin yi. ⁵ E dɔxɔma nen bɔxɔn birin fari, bɔxɔn mi fa nɔe toɛ. Balabalan keɛsen naxan luxi e yii, e na nan donma hali wudin naxanye birin xɛɛne ma. ⁶ E i ya banxine rafema nen, e nun i ya kuntigine banxine, e nun Misiran kaane birin ma banxine. I fafane nun ne benbane munma a nɔxɔn to xabu e dɔxɔ yamanani ito yi han to.’ ” Musa yi siga, a keli Firawona fema. ⁷ Firawona kuntigine yi a fala a xa, e naxa, “Xɛmeni ito luyɛ alo luti ratixina en yɛɛ ra han waxatin mundun yi? Muxuni itoe yiiba, e xa siga, e xa sa Alatala batu, e Ala. I mɔn mi a to Misiran kala feni?”

⁸ E yi Musa nun Haruna xili Firawona fema. A yi a fala, a naxa, “E siga Alatala batudeni, e Ala. Koni, nde sigama?” ⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “Nxu nun nɔɔ diine nun nɔɔ fonne nan sigama, dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne, xuruse xunxurine nun a xungbene, amasotɔ nxu sa sanla nan nabama Alatalaa binyeni.” ¹⁰ Firawona yi a fala e xa, a naxa, “Xa n tin, e nun e diine yi siga, fɔ n xa n jɔngu e ma nɛ? Bayo e mi fa fama. E fe naxin nan fɔxɔ ra yati! ¹¹ En-en de! E tan xɛmɛne gbansanna xa siga, e Alatala batu, bayo e na nan maxɔdinxi.” E yi e kedi Firawona yetagi.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun Misiran yamanan xun ma alogo tuguminne xa te Misiran yamanani, e yi siseene birin don xɛɛne ma, balabalan keɛsen naxanye birin luxi.” ¹³ Musa yi a dunganni bandun Misiran yamanan xun ma. Alatala yi foyen nafa na yanyin nun kɛɛɛn birin na keli sogeteden binni. Benun xɔtɔnɔni, foyen bata fa tuguminne ra. ¹⁴ Tuguminne yi te Misiran yamanan birin yi, e wara ayi yiren birin yi. A nɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn! ¹⁵ E yi lu bɔxɔn birin ma han e na yifɔɔ. E siseene nun se bogene birin don xɛɛne ma, balabalan keɛsen naxanye lu. Nɛngi yo mi lu wudine nun siseene ma Misiran yamanan birin yi.

¹⁶ Firawona yi Musa nun Haruna xili mafuren! A yi a fala e xa, a naxa, “N bata yulubin liga Alatala ra, e Ala, e nun e tan. ¹⁷ Iki, e mɔn xa n mafelu yulubini

ito a fe ra, e Alatala maxandi, e Ala alogo a xa naxankata faxa tiini ito masiga n na.”

¹⁸ Musa yi mini Firawona konni, a Alatala maxandi. ¹⁹ Alatala yi foye gbeen nafa keli sogegododen binni, naxan tuguminne xali, a e woli Gbala Baani, hali tugumin keden mi lu Misiran bɔxɔn ma. ²⁰ Alatala yi Firawona bɔɣɛn xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane beɣɛnɛ.

Fitina fe solomanaanindena: Dimin Misiran yi

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, dimi gbeen xa sin Misiran yamanan birin yi, han muxune yɛɛne yi rafɔɔ ayi.” ²² Musa yi a yiini te kore, dimi gbeen yi so Misiran yamanan birin yi, xii saxan. ²³ Muxu yo mi yi fa a bode toma, muxu yo mi yi kelima a konni na xii saxanna bun ma. Koni kɛnɛnna yi Isirayila kaane konne yi.

²⁴ Firawona yi Musa xili, a yi a fala a xa, a naxa, “E siga e Alatala batu. E diine xa siga e fɔxɔ ra. Xuruseene nan tun luma be.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “Na mi a ra! Nxu naxan bama saraxan nan saraxa gan daxin na Alatala xa, nɔɔ Ala, fɔ i xa na xuruseene so nxu yii. ²⁶ Nɔɔ xuruseene fan sigama nɛn, keden mi luun be, amasotɔ nxu makoon ne nan ma nxu nɛma Alatala batue, nɔɔ Ala. Benun nxu xa so, nxu mi a kolon nxu naxan nawalima Alatala batudeni.” ²⁷ Alatala yi Firawona bɔɣɛn xɔdɔxɔ, a mi tin e beɣɛnɛ e yi siga.

²⁸ Firawona yi a fala Musa xa, a naxa, “Mini n konni! I yetɛ ratanga i fa feen ma n yetagi sɔnɔn! I na fa n yetagi lɔxɔn naxan yi, i faxama nɛn.” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I bata a fala! N mi fa fama i yetagi sɔnɔn!”

11

Fitina fe dɔnxɛna fe

¹ Awa, Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “N mɔn fitina fe keden nafama nɛn Firawona ma e nun Misiran yamanan. Na xanbi ra, a e yiibama nɛn alogo e xa keli be. A na tin fa, a yetɛna e kedima nɛn be. ² Falan ti yamaan xa alogo xɛmɛne nun naxanle birin xa e dɔxɔ bodene xandi gbeti nun xɛma muranne yi.” ³ Alatala bata yi a liga a Isirayila yamaan yi rafen Misiran kaane ma. Firawona kuntigine nun a yamaan bata yi Musa yetɛn binya Misiran yamanani.

⁴ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Kɛ tagini, n danguma nɛn Misiran birin yi. ⁵ Dii singene birin faxama nɛn Misiran yamanani, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani, han konyi gilɛna dii singen naxan seen dinma, e nun subene birin ma dii singene. ⁶ Wuga xui gbeen tema nɛn Misiran yamanan birin yi, a nɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn. ⁷ Koni

ma naxan dɔxi mangayani han kasorasane dii singene kaso banxini, e nun subene dii singene. ³⁰ Firawona nun a kuntigine birin yi keli kɔɛɛn na, e nun Misiran kaane birin. Wuga xui gbeen yi te Misiran yi, bayo faxan bata yi ti banxin birin yi.

³¹ Na kɔɛɛn yetɛɛn na, Firawona yi Musa nun Haruna xili, a fala e xa, a naxa, “E keli, e mini n ma yamanani, e tan nun Isirayila kaane! E siga, e Alatala batu, alo e a falaxi kii naxan yi. ³² E xuruse xunxurine nun a xungbene tongo, alo e a falaxi kii naxan yi. E siga. E duba n fan xa.” ³³ Misiran kaane yi Isirayila yamaan nagbengben, e yi e kedi yamanani mafuren, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Nxu birin faxama.”

³⁴ Isirayila yamaan yi e burun xali benun a xa gan, benun a rate seen xa sa. E buru bɔnbɔ seene mafilin e dugine yi, e e sa e kɔɛ ma, e siga a xale. ³⁵ Musa naxan fala, Isirayila kaane yi na liga, e yi Misiran kaane xandi gbetin nun xema muranne yi e nun dugine. ³⁶ Alatala yi a liga Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma, e naxan maxodin e na so e yii. E yi Misiran kaane yii geli.

Isirayila kaane yi keli Misiran yi

³⁷ Isirayila xeme wuli keme sennin yi keli e sanna ma Ramisesi taani, siga Sukoti taani, ba naxanle nun diidine ra. ³⁸ Siya gbete wuyaxi fan yi siga e foxo ra. Xuruse kuru gbeen yi e yii a xunxurin nun a xungbene. ³⁹ E yi burudine gan buru ratese mi yi naxanye yi, e keli naxan na Misiran yi, bayo e kedi nen Misiran yi. E mi feren soto, e fandane tongo e yete xa. ⁴⁰ Isirayila kaane jee keme naanin jee tonge saxan nan ti Misiran yi. ⁴¹ Jee keme naanin jee tonge saxanden to a li, na loxon yeteni, Alatala yamaan birin yi mini Misiran yamanani. ⁴² Koeni ito ra waxati famatone yi, Isirayila kaane birin xa xi Alatala batu, bayo a e raminixi Misiran yamanani kɔɛɛn nan na.

⁴³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Tonne ni i ra Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe yi: Xorɣe yo nama a don. ⁴⁴ Konyin naxan saraxi, i na na banxulan, e nun na a donɣe nen. ⁴⁵ I ya walikɛɛn naxan sare fixi hanma xɔɣena, ne nama a don. ⁴⁶ A donma banxi kedenna nan kui. E nama a suben namini banxini. E nama a xori yo gira. ⁴⁷ Isirayila yamaan birin xa sanli ito liga. ⁴⁸ Xa xɔɣena nde i konni naxan wama Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba feni Alatala xa, a denbayaan xemene birin xa banxulan. Nayi, a nɔɛ a lige nen alo Isirayila kaana. Koni banxulantare yo nama a don. ⁴⁹ A tan sariya kedenna na a ra Isirayila kaan nun xɔɣen xa e tagi.”

⁵⁰ Alatala naxan yamari Musa nun Haruna ma, Isirayila kaane birin yi na

liga na kiini. ⁵¹ Na loxon yeteni Alatala yi Isirayila ganla ramini Misiran yamanani e bɔnsɔn yeten ma.

13

Dii singene rasarijan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Dii xeme singene birin nasarijan n xa. N gbeen nan dii singene birin na Isirayila kaane ye, muxune nun subene.”

³ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Loxonni ito xa rabira e ma, e mini loxonni Misiran yi konyiyani! Amasoto Alatala e raminixi a senben nan na. E nama buru ratexin don. ⁴ E minima nen to, Abiba kiken na. ⁵ Alatala na e rafa Kanan kaane bɔxon ma, Xitine nun Amorine nun Xiwine e nun Yebusune yamanana, a bata yi a kolɔ bɔxon naxan ma fe ra e benbane xa, a xa a so e yii, kumin nun nonon gbo bɔxon naxan yi, e na so menni, e sanli ito rabama nen Alatala xa kiken i to ra. ⁶ Buru ratetaren donma nen xii solofere bun ma, xii soloferede loxonni, sanla yi raba Alatala xa. ⁷ E buru ratetaren donma nen xii solofere bun ma, donse nama taran e yii buru rate seen* naxan yi. Buru rate se yo nama taran e yamanani mume!”

⁸ “E na yebama nen e diine xa na loxonni, e naxa, ‘Alatala naxan ligaxi en xa, a en namini Misiran yamanani, na nan ma fe a ra.’ ⁹ Sanli ito na nan ma fe rabirama e ma, alo e na taxamasenna xidi e yiin na hanma e sa e tigi ra, alogo Alatalaa sariyan xa lu e de. Bayo Alatala nan e raminixi Misiran yi a senbeni. ¹⁰ E xa yamarini ito suxu a waxatini jee yo jee.”

¹¹ “Alatala na e raso Kanan bɔxonni, a a so e yii alo a kolɔ e xa kii naxan yi e nun e benbane, ¹² e xa dii singene birin nasarijan Alatala xa saraxana nde ra. Xuruseene dii xeme singene birin, Alatala nan gbeen ne ra. ¹³ Xa sofanla dii xeme singen na a ra, e xa a xunba yexee diin na hanma sii diina. Koni, xa e mi a xunba, e xa a kɔɛɛn gira, e a faxa. E mon xa e dii xeme singene birin xunba saraxana nde ra. ¹⁴ E diine na e maxodin waxati famatone yi, e naxa, ‘Ito bunna nanse ra?’ E xa e yabi, e naxa, ‘Alatala senben nan en namixi Misiran yi konyiyani. ¹⁵ Bayo Firawona yi tondixi en bejinye en siga, koni Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yamanani, muxun nun subena. Nanara, en xuruse dii xeme singene birin bama saraxan na Alatala xa, en yi en ma dii xeme singene birin xunba.’ ¹⁶ A luma nen alo i na taxamasenna xidi i yiin na hanma i tigi ra, amasoto Alatala senben nan en namixi Misiran yi.”

Sigatiin de suxuna

* 13:7: buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

¹⁷ Firawona to tin yamaan xa siga, Ala mi e ramini Filisitine yamanan kira yisoxin xɔn, bayo Ala a fala nɛn, a naxa, “E na yengɛn to, e nɔɛ e miriyane maxɛtɛ nɛn, e xɛtɛ Misiran yi.” ¹⁸ Koni Ala yi ti yamaan yɛɛ ra tonbon yi kiraan xɔn, Gbala Baan binni. Isirayila kaane yi keli Misiran yi, e yitɔnxi yengɛ so xinla ma.

¹⁹ Musa yi Yusufu xɔnne tongo, bayo Yusufu bata yi Isirayila kaane rakala, a naxa, “Ala a ɔɔɔ luma e xɔn nɛn yati! E na keli be, e n xɔnne xali.”

²⁰ E yi keli Sukɔti taani, e yi sa daaxadeni tɔn Etama yi tonbonna danna ra. ²¹ Alatala yi tima nɛn e yɛɛ ra yanyin na kunda yiyani naxan yi kiraan yitama e ra. Kɔɛɛn na, a ti e yɛɛ ra tɛɛ dɛgen yiyani a e kirani yalan, alogo e xa sigan ti kɔɛɛn nun yanyin na. ²² Kundana, xanamu, tɛɛ dɛgen mi yi kelima yamaan yɛɛ ra yanyin nun kɔɛɛn na.

14

Baani gidi fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa xɛtɛ, e daaxadeni tɔn Pihahiroti dɛxɔn, Migidoli nun baan tagi. E xa daaxadeni tɔn baan dɛ Baali-Sefɔn yetagi.

³ Nayi, Firawona a falama nɛn lan Isirayila kaane ma, a naxa, ‘E bata lɔ ayi yamanani, tonbonna e rabilinxi.’ ⁴ N Firawona bɔɔɔni xɔdɔxɔma nɛn, a bira e fɔxɔ ra. Koni n binyen sɔtɔma Firawona nun a ganla birin xɔn ma nɛn, Misiran kaane yi a kolon a n tan nan Alatala ra.” Isirayila kaane yi na liga.

⁵ Misiran Mangan to a mɛ a yamaan bata a gi. Nayi, Firawona nun a bundɔxɔne miriyaan yi maxɛtɛ. E yi a fala, e naxa, “En nanse ligaxi? En bata Isirayila kaane bejin e xa siga, e mi fa walima en xa sɔnɔn!”

⁶ Firawona yi a yengɛ so wontoroni tɔn, a ganla yi bira a fɔxɔ ra. ⁷ A yi a yengɛ so wontoro yɛbaxi kɛmɛ sennin tongo, e nun Misiran wontorone birin. Sofa kuntigine yi ne birin kui. ⁸ Alatala yi Firawona bɔɔɔni xɔdɔxɔ, Misiran Mangana. A yi Isirayila kaane sagatan naxanye yi minima xunna kenli. ⁹ Misiran kaane yi e sagatan, Firawona soone birin nun yengɛ so wontorone nun soo ragine, e nun a ganla, e yi Isirayila kaane li malanxi baan dɛ, Pihahiroti binni, Baali-Sefɔn yetagi.

¹⁰ Firawona yi a masoma, Isirayila kaane yi e yɛɛn nasiga, e Misiran kaane to fɛ e fɔxɔ ra. E yi gaxu han! E e xuini te Alatala ma. ¹¹ E a fala Musa xa, e naxa, “Nanfera i faxi nxu ra tonbonni, nxu xa fa faxa be? Gaburu mi yi Misiran yi ba? I nanse dɔxi nxu ra i to nxu baxi Misiran yi? ¹² Nxu mi ito xan falaxi i xa Misiran yi, ‘A lu nxu xa wali Misiran kaane xa?’ A yi fisa nun nxu xa wali Misiran kaane xa benun nxu xa fa

faxa tonbonni.” ¹³ Musa yi yamaan yabi, a naxa, “E nama gaxu. E e raxara, e yi a to Alatala e xunbama kii naxan yi to. Amasɔtɔ e Misiran kaan naxanye toma to, e mi fa ne toma sɔnɔn! ¹⁴ Alatala yengɛn soma nɛn e xa, e e raxara tun!”

¹⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E mɔn n maxandima be nanfera? A fala Isirayila kaane xa, a e xa siga. ¹⁶ I tan xa i ya dunganni te, i yiini bandun baan xun ma, a xa yitaxun firinna ra, alogo Isirayila kaane xa baani gidi a yixaraxina. ¹⁷ N tan Misiran kaane bɔɔɔni xɔdɔxɔma nɛn, alogo e xa godo e fɔxɔ ra. N binyen sɔtɔma nɛn Firawona nun a ganla birin xɔn ma, e nun a wontorone nun a soo ragine. ¹⁸ Misiran kaane a kolonma nɛn a n tan nan Alatala ra. N na nɔ Firawona nun a wontorone nun a soo ragine ra, n binyen sɔtɔma nɛn.”

¹⁹ Ala malekan naxan yi tixi Isirayila ganla yɛɛ ra, na yi siga e xanbi ra. Kundaan naxan yi tixi e yɛɛ ra, na yi sa ti e xanbi ra. ²⁰ A yi ti Misiran nun Isirayila ganle tagi. Kundaan fɔxɔ kedenna yi dimixi, a fɔxɔ kedenna yi kɔɛni yalanma. Nanara, gali firinne mi yi masoma e bode ra kɔɛɛn birin kui.

²¹ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Na kɔɛn birin na, Alatala yi baa igen naxɛtɛ foye gbeen na keli sogetedeni, a yi baani xara. Igen yi bolon. ²² Isirayila kaane yi gidi baani xare yireni. Igen yi malanxi alo banxi tunbulunna e yiifanna nun e kɔmɛnna ma. ²³ Misiran kaane yi e sagatan. Firawona soone birin nun a yengɛ so wontorone nun a soo ragine yi bira e fɔxɔ ra baani. ²⁴ Subaxa, Alatala yi Misiran ganla mato keli kundaan nun tɛɛ dɛgen xun ma, a yi e yifu han! ²⁵ A yi e wontorone sanne ba e bun ma, a yi e sigati raxɔlɔ ayi. Nayi, Misiran kaane yi a fala, e naxa, “En na en gi Isirayila kaane yɛɛ ra, amasɔtɔ Alatala Misiran yengɛma e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun baan xun ma alogo igen xa sa Misiran kaane xun ma, e nun e wontorone nun e soo ragine.” ²⁷ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Kuye yibani, baan mɔn yi xɛtɛ a kiini. Misiran kaane yi e gima a famatɔn yɛɛ ra, koni Alatala yi e radin baani. ²⁸ Igen yi xɛtɛ, a sa wontorone nun soo ragine nun Firawona ganla birin xun ma, naxanye godo baani Isirayila kaane fɔxɔ ra. Hali keden mi lu. ²⁹ Koni Isirayila kaane sigan ti nɛn igen xare yireni, igen yi malanxi e yiifanna nun e kɔmɛnna ma. ³⁰ Na lɔxɔni, Alatala yi Isirayila xunba Misiran kaane yii. Isirayila yi Misiran kaane binbine to baan dɛ. ³¹ Isirayila kaane to Alatala sɛnbɛ gbeen to Misiran kaane xili ma, yamaan yi gaxu Alatala yɛɛ ra, e la a ra, e nun Musa a walikena.

15

Nabi Musaa betina

¹ Nayi, Musa nun Isirayila kaane yi betini ito ba Alatala xa. E naxa:

N betin bama Alatala xa, amasotɔ a gbo mumɛ!

A bata soone nun soo ragine radin baani.

² Alatala nan n fangan na,

n betin bama naxan xa, a mɔn bata findi n nakisimaan na.

N ma Ala nan a ra, n na a tantunma nɛn,

n fafe a Ala nan a ra, n na a matɔxoma nɛn.

³ Yenge soon nan Alatala ra, a xili nɛn “Alatala.”

⁴ A bata Firawona wontorone nun a ganla woli baani,

Firawona sofa yɛbaxine bata e mamin Gbala Baani.

⁵ E bata godo tilinna ma alo gɛmɛne.

Fufaan yi sa e xun ma.

⁶ Alatala! I bata i sɛnben yita!

Alatala! I yiiƴanna bata yaxune faxa.

⁷ I bata yaxune rabira i ya gboon nun nɔrɔni.

I bata i ya xɔlɔ gbeen nagodo alo tɛɛna a yi e gan alo sɛxɛ xarena.

⁸ I jɔɛ foyen bata igene malan, walanne yi raxara alo banxi kankena. Igene yi raxara baan tilinna xɔnna ma.

⁹ Yaxune yi a falama, e naxa, “N sagatanna tima nɛn, n yi e suxu.

N se tongoxine yitaxun,

han n wasa e ra,

han a dangu ayi.

N silanfanna botinma nɛn ayi, n yiin yi e halagi.”

¹⁰ Koni, i bata i dɛ foyen nafa baa igen bata sa e xun ma.

E bata godo ige gbeen bun ma alo wure binyena.

¹¹ Alane yɛ, nde luxi alo i tan, Alatala?

Nde luxi alo i tan?

I gbee nɔrɔn sarijan!

I magaxu!

Tantunna i tan nan xa!

I kabanakone ligama!

¹² I bata i yiini bandun,

bɔxɔn yi nxu yaxune gerun.

¹³ I bata ti i ya yama xunbaxin yɛɛ ra i ya hinanni.

I e rasigama nɛn

i dɔxɔde sarijanxini i sɛnbeni.

¹⁴ Siyane a mɛma nɛn,

e xuruxurun.

Kuisanna Filisitine suxuma nɛn.

¹⁵ Edɔn kuntigine gaxuma nɛn.

Gaxun Moyaba muxu gbeene suxuma nɛn.

Kanan kaane birin sɛnben bata jan.

¹⁶ Gaxun nun kuisanna e suxuma nɛn, e e raxara alo gɛmɛna i sɛnben bun, han i ya yamaan yi dangu, Alatala! Han i ya muxune yi dangu.

¹⁷ I e xalima nɛn,

i yi e dɔxɔ geyaan fari

i naxan findima e kɛɛn na,

i tan Alatala luma dɛnaxan yi,

i tan Marigin dɛnaxan nafalaxi yire sarijanxin na.

¹⁸ Alatala luma nɛn mangayani habadan han habadan!

Mariyama betina

¹⁹ Firawona soone nun a wontorone nun a soo ragine to godo baani, Alatala baa igen naxɛtɛ nɛn e xun ma, koni Isirayila kaane yi sigan ti, e baani gidi a yixarena.

²⁰ Nayi, Haruna xunyɛn Mariyama, nabi jaxalanmana, na yi tanbanna suxu a yii. Naxanle birin yi bira a fɔxɔ ra, tanbanne e yii, e bodonma.

²¹ Mariyama yi betini ito bama Isirayila jaxanle xa, ɛ betin ba Alatala xa, amasotɔ a gbo han!

A bata soone nun soo ragine woli baani!

Isirayila kaane tonbonni

²² Musa yi ti Isirayila kaane yɛɛ ra keli Gbala Baani siga Suru tonbonni. Xii saxanna bun ma, e sigan tima tonbonni, e mi ige to.

²³ E yi so Mara yi, koni e mi nɔ Mara igen minjɛ, amasotɔ a yi xɔlɔ. Nanara, na yiren yi xili sa “Mara.”* ²⁴ Yamaan yi lu Musa mafale, e naxa, “Nxu xa nanse min?”

²⁵ Musa yi Alatala maxandi, Alatala yi wudina nde yita a ra, a naxan woli igeni. Igen yi jaxunɛ ayi. Alatala tɔnna nun sariyan soxi yamaan yii mɛnna nin, a e kɛɛnaan fɛsɛfɛsɛ.

²⁶ A yi a fala, a naxa, “Xa ɛ Alatala xuiin name ki faɲi, ɛ Ala, ɛ yi tinxinna liga a yɛɛ ra yi, xa ɛ a yamarine nun tonne birin suxu, n mi fitina fe yo rafɛ ɛ ma, n Misiran kaane jaxankataxi naxanye ra, amasotɔ Alatala nan n tan na, naxan ɛ rakendɛyama.” ²⁷ E yi so Elimi yi, tigi fu nun firin yi dɛnaxan yi e nun tugu bili tonge solofere. E yi daaxadeni tɔn mɛnni, igen dɛxɔn.

16

Donseen yi keli kore

¹ Isirayila yamaan birin yi keli Elimi yi, e minin kike firinden xii fu nun suulunde lɔxɔni Misiran yamanani, e fa Sin tonbonni, dɛnaxan Elimi nun Sinayi tagi. ² Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale tonbonni. ³ Isirayila kaane yi a fala e xa, e naxa, “Hali Alatala yi nxu faxa Misiran yi nun! Nxu yi dɔxɔma sube tundene fɛma nxu

* 15:23: Mara bunna nɛn fa fala “Xɔlena.”

yi donseene don han nxu lugo! Koni ε bata fa nxu ra tonbonni be alogo nxu birin xa faxesa kameɗ ma.”

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Awa, n na a ligama nɛn donseen yi godo ε ma keli kore. Yamaan yi mini lɔxɔ yo lɔxɔ. E naxan donɗe lɔxɔn kui, e na yaten matongo. N na e keɗjaan fɛsɛfɛsɛma na kii nin, n xa a to xa e n ma sariyane suxe. ⁵ Xii senninde lɔxɔni, e xa a matongo e naxan donɗe xii firinna kui, e na rafala burun na.”

⁶ Musa nun Haruna yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “To ɗinbanna ra, ε a kolonna nɛn a Alatala nan ε raminixi Misiran yamanani. ⁷ Xɔtɔnni, ε Alatala binyen toma nɛn, amasɔtɔ a bata ε xuiin mɛ, ε Alatala nan mafalama. Nanse nxu tan na ε to nxu mafalama?” ⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Alatala suben don daxin soma ε yii nɛn to ɗinbanna ra. Xɔtɔnni, a burun so ε yii han ε lugo. Amasɔtɔ Alatala bata a mafala xuiin mɛ ε xɔn ma. Nanse nxu tan na? E mi nxu tan gbansanna mafalama, fɔ Alatala.”

⁹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan birin xa, i naxa, ‘E fa Alatala yetagi, amasɔtɔ a bata a mafala xuiin mɛ ε xɔn ma.’ ” ¹⁰ Haruna to yi falan tima Isirayila yamaan birin xa, e yi e firifiri tonbonna binni, Alatalaa nɔrɔn yi mini keɗenni kundani.

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N bata Isirayila kaane xuiin mɛ. E n mafalama. A fala e xa, i naxa, ‘Ninbanna ra, ε suben donma nɛn. Xɔtɔnni ε lugo burun na. Nayi, ε a kolonɗe a Alatala nan n tan na, ε Ala.’ ”

¹³ Ninbanna ra, dɔmɛne yi fa e dɔxɔ yamaan daaxaden yiren birin yi. Xɔtɔnni, xiila yi saxi yamaan daaxaden nabilinna birin yi. ¹⁴ Xiila to yolon, sena nde yi lu malanxi bɔxɔn fari alo bogi seen xɔnna. ¹⁵ Isirayila kaane to a mato, e a fala e bode xa, e naxa, “Nanse ito ra?” Bayo, e mi yi a kolon naxan a ra. Musa yi a fala e xa, a naxa, “Donseen na a ra Alatala naxan soxi ε yii ε xa a don.” ¹⁶ Alatala ito nan yamarixi, a naxa, “Birin nɔɛ naxan donɗe a xa na nan matongo. E xa ligase ye keden keden matongo muxune xa naxanye ε konne yi.” ¹⁷ Isirayila kaane yi a liga na kiini, nde yi a gbegbe matongo, nde yi ndedi matongo. ¹⁸ E yi a maliga liga seen kui. Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma. Birin yi a matongoma a makoon naxan ma.

¹⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Muxu yo nama a dɔnxen namara han xɔtɔnni.”

²⁰ Koni, ndee mi e tuli mati Musa ra. Ne yi a ramara han xɔtɔnni. Koni kunle yi bira a

birin yi, a xirin yi mini fɔlɔ. Nanara, Musa yi xɔlɔ ne ma.

²¹ Xɔtɔn yo xɔtɔn birin yi a matongoma naxan e makoon liye. Sogen na xɔlɔ, donseen yi xulunɗe ayi.

²² Xii senninde lɔxɔni, e yi lɔxɔ firin daxi matongo, birin liga seen ye firin. Yamaan kuntigine birin yi na feen dɛntɛge Musa xa. ²³ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Matabu lɔxɔn nan tila ra. Matabu sariɗanxin na a ra Alatala xa. Nanara, ε lan ε xa donseen naxan gan, ε na gan. E lan ε xa naxan ɗin, ε na ɗin. Naxanye na lu ε ne ramara han xɔtɔnni.” ²⁴ E yi a ramara han xɔtɔnni, alo Musa a yamari kii naxan yi. A xirin mi mini, kuli mi bira a yi. ²⁵ Musa yi a fala, a naxa, “E ito don to, amasɔtɔ Alatalaa Matabu lɔxɔn nan to ra. To ε mi se toma a matongo daxin na. ²⁶ E a matongoma nɛn xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔni, naxan findin Matabu lɔxɔn na, se mi taranma na mumɛ!”

²⁷ Xii soloferede lɔxɔni, yamaan muxuna ndee yi mini a matongodeni, e mi sese to. ²⁸ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E tondima n ma yamarine nun sariyane suxe han waxatin mundun yi? ²⁹ E a kolon a Alatala bata Matabu lɔxɔn so ε yii. Nanara, xii senninde lɔxɔni, a donse lɔxɔ firin daxin soma ε yii. Birin xa a raxara xii soloferede lɔxɔna fe ra. Muxu yo nama mini a konni.”

³⁰ Yamaan yi a matabu xii soloferede lɔxɔni.

³¹ Isirayila kaane yi na donseen xili sa “Manna donsena.”* A yi luxi alo se xɔri fixena. A yi naxun alo kumina.

³² Musa yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Manna donseen ligase ye keden xa ramara ε yixɛtɛne xa, alogo e xa a to n na ε baloxi burun naxan na tonbonni, n na ε ramini xanbini Misiran yamanani.”

³³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Goron keden tongo, i yi a rafe Manna donseen ligase keden na, i yi a sa Alatala yetagi, alogo a xa ramara ε yixɛtɛne xa.” ³⁴ Haruna yi na Manna donseen sa Layiri Kankiraan† yetagi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi, alogo a xa ramara.

³⁵ Isirayila kaane yi Manna donseen don ɗɛɛ tonge naanin, han e yi so yamanani muxune yi dɔxi dɛnaxan yi. E yi Manna donseen don han e yi Kanan yamanan danna li. ³⁶ Na waxatin liga seen ye fu yi lanxi Efa liga seen ye kedenna nan ma.

17

*Igen yi mini Horebe fanyeni
Yatene 20.1-13*

¹ Isirayila kaane yamaan birin yi keli Sin tonbonni, e sigan ti yirene yi alo Alatala e

* **16:31:** Manna bunna nɛn fa fala “Nanse a ra?” † **16:34:** 16.34 Layiri Kankirana fe mɔn seɓexi Xorɔyaan 25.10-22 kui.

yamari kii naxan yi. E yi daaxadeni tɔn Refidimi yi, koni yamaan mi ige min daxi to na yi. ² Nanara, yamaan yi yɛngɛn fen Musa ra. E yi a fala, e naxa, “Ige min daxin so nxu yii!” Musa yi e yabi, a naxa, “Nanfera ε n nafenma yɛngɛn ε? Nanfera ε Alatala matoma bunbani?” ³ Min xɔnla nan yi yamaan na mɛnni, e yi lu Musa mafale. E naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, alogo nxu nun nxɔ diine nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be min xɔnla ra?” ⁴ Musa yi a xuiini te Alatala ma, a naxa, “N nanse ligama yamani ito xa? A luxi ndedi, e xa n magɔɔn.” ⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dangu yamaan yɛɛ ra. E nun Isirayila fonna ndee xa siga. I xa dunganna suxu i yii i Nila baan garin naxan na. ⁶ N tima nɛn i yɛɛ ra Horebe fanyen ma. I xa fanyen garin, igen minima nɛn, yamaan yi a min.” Musa yi na liga, Isirayila fonne yɛɛ xori. ⁷ A yi mɛn xili sa “Masa” e nun “Meriba.”* Amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi matandina ti, e bata yi Alatala mato bunbani, e naxa, “Alatala en ye ba? Xa a mi en ye?”

Isirayila yi Amaleki nɔ

⁸ Amalekine yi fa Isirayila yɛngɛdeni Refidimi yi. ⁹ Nayi, Musa yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Xɛmɛna ndee sugandi, i sa Amalekine yenge. Tila, n tima nɛn geyaan xuntagi, Alaa dunganna n yii.” ¹⁰ Yosuwe yi Amalekine yenge alo Musa a fala kii naxan yi. Musa, Haruna, e nun Xuru yi te geyaan xuntagi. ¹¹ Musa nɛma a yiini tema, Isirayila yi nɔɔn tima. Koni xa a a yiini godo, Amalekine yi nɔɔn ti. ¹² Musa yiine bata yi xadan. E yi gɛmɛn tongo, e na dɔxɔ. Musa yi dɔxɔ a fari. Haruna nun Xuru yi a yiine bun tima, boden fɔxɔ kedenni, boden bode fɔxɔni. A yiine yi kore han kɛɛ yi so. ¹³ Yosuwe yi Amalekine ganla nɔ silanfanna ra.

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ito sebe kedin kui, alogo jinan nama ti a xɔn. I yi a yɛba Yosuwe xa, bayo n Amalekine bama nɛn dunɔɔa yi fefe! Ninan yi ti e xɔn.”

¹⁵ Musa yi saraxa ganden nafala, a yi a xili sa, “Alatala nan n ma yenge so taxamaseri dugin na.” ¹⁶ A mɛn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ muxune kelixi nɛn Alatala manga gbɛden xili ma, Alatala luma Amalekine yenge nɛn, han mayixɛten nun mayixɛtene.”

18

Nabi Musa bitanna

¹ Musa bitanna Yetiro, Midiyan saraxaralinala, na yi a mɛ Ala naxan birin ligaxi Musa nun Isirayila xa, a yamana. A a mɛ a Alatala bata yi Isirayila ramini Misiran yi. ² Musa

bitanna Yetiro yi fa Musaa jaxanla Sefora ra, a bata yi naxan lu a yii ³ e nun a dii firinne. Kedenna xili Gerisomi, bayo Musa bata yi a fala, a naxa, “N bata findi xɔɔn na yamana gbete yi.” ⁴ Boden yi xili Eliyeseri,* bayo a bata yi a fala, a naxa, “N babaa Ala bata n mali, a n natanga Firawonaa silanfanna ma.”

⁵ Musa bitanna Yetiro nun Musaa diine nun a jaxanla yi fa Musa fema tonbonni, a yi dɔxi denaxan yi Alaa geyaan dɛxɔn ma. ⁶ A bata yi a fe xibarun nasiga Musa ma, a naxa, “N tan, i bitanna Yetiro, n fama i fema, nxu nun i ya jaxanla nun a dii firinne.” ⁷ Musa yi mini a bitanna ralandeni, a yi a xinbi sin, a yi a sunbu. E yi e bode xɔntɔn, e so Musaa bubun kui. ⁸ Musa yi a yɛba a bitanna xa Alatala naxan ligaxi Firawona nun Misiran kaane ra Isirayila fe ra, e nun tɔɔn naxan birin e sɔtɔ kira yi, e nun Alatala e xunba kii naxan yi. ⁹ Alatala naxan birin ligaxi Isirayila xa a to a xunba Misiran kaane yii, Yetiro yi sɛwa ne ra. ¹⁰ Yetiro yi a fala, a naxa, “N bata barika bira Alatala xa, naxan ε xunbaxi Misiran kaane nun Firawona yii, naxan yamaan baxi Misiran kaane sɛnben bun! ¹¹ Iki, n bata a kolon a Alatala sɛnben gbo alane birin xa, amasɔtɔ a bata ito liga ne ra naxanye yi wasoxi Isirayila xili ma.”

¹² Musa bitanna Yetiro yi saraxa gan daxin nun saraxa gbete ne ba Ala xa. Haruna nun Isirayila fonne birin yi fa buru dondeni Musa bitanna fema, Ala yetagi.

Sariyane 1.9-18

¹³ Na xɔtɔn bode, Musa yi dɔxɔ yamaan makitideni. Yamaan yi ti a yetagi keli xɔtɔnna ma han jinbanna ra. ¹⁴ Musa yi naxan birin ligama yamaan xa, a bitanna to na to, a yi a fala, a naxa, “Nanfe ito ra, i naxan ligama yamaan xa? Nanfera i kedenna kitin sama, yamaan birin yi ti i yetagi, keli xɔtɔnni han jinbanna ra?” ¹⁵ Musa yi a bitanna yabi, a naxa, “Bayo yamaan fama n fema Ala sagoon nan maxɔdinde yi. ¹⁶ Xa fena nde e tagi, e fama nɛn n fema, n yi kitin sa, n Alaa tɔnne nun a sariyane yɛba e xa.”

¹⁷ Musa bitanna yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na mi fan. ¹⁸ E nun yamani ito ε bode raxadanma nɛn, bayo goronni ito gbo i sɛnben xa, i kedenna mi a gase. ¹⁹ Iki, i tuli mati n xuiin na, n xa i kawandi. Ala xa lu i xɔn! A lan i xa ti Ala yetagi yamaan funfuni, i yi Ala maxɔdin e bode matandine fe ra. ²⁰ I xa e xaran tɔnne nun sariyane ma. I kiraan yita e ra e biran naxan fɔxɔ ra, e nun wanle e naxan ke. ²¹ Koni i xa muxu kendɛne sugandi yamaan ye, naxanye gaxuma Ala yɛɛ ra, lannaya muxune, mayifu mi naxanye yi. I yi e findi muxu wuli keden

* 17:7: Masa bunna nɛɛn fa fala “bunbana.” Meriba bunna nɛɛn fa fala “Fe matandina.”

nɛɛn fa fala “Ala nan n mali tiin na.”

* 18:4: Eliyeseri bunna

kuntigine ra, hanma muxu keme kuntigine, e nun muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²² E xa yamaan makiti waxatin birin, e yi fa fe xodekene ra i fema. Koni feen naxanye mi xodaxo, e tan xa ne makiti. Na nde bama nen i ya goronna ra, bayo e fan nde tongoma nen. ²³ Xa i na liga, Alaa tinni, i nae a gase nen. Yamani ito birin sigama nen e konne yi bɔɔɛ xunbenli.”

²⁴ Musa yi a bitanna xuiin name, a naxan fala, a na liga. ²⁵ A muxu kendene sugandi Isirayila yi, a yi e findi yama xunne ra, muxu wuli keden kuntigine, muxu keme kuntigine, muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²⁶ E yi yamaan makitima waxatin birin. E yi fama fe xodekene ra Musa fema, koni naxanye mi yi xodaxo, e tan yeten yi ne makitima nen.

²⁷ Musa yi tin, a bitanna yi siga a konni.

19

Layiri xidin Sinayi geyaan fari

¹ Kike saxan to dangu, xabu e mini Misiran yi, na lɔxo yeteni, Isirayila kaane yi Sinayi tonbonna li. ² E to keli Refdimi yi, e yi fa Sinayi tonbonni. Isirayila kaane yi daaxadeni tan tonbonni, geyaan san bun.

³ Musa yi te Ala fema. Alatala yi Musa xili geyaan xuntagi, a naxa, “Ito fala Yaxuba bɔnsɔnne xa, Isirayila kaane, ⁴ ‘E yeten bata a to n naxan ligaxi Misiran na, n yi e xali n fema alo singbinna soma a diine bun kii naxan yi. ⁵ Iki, xa e n xuiin suxu ki fari, xa e n ma layirin suxu, e findima nen n ma yamaan na siyane birin ye. N gbeen nan bɔxɔn birin na, ⁶ koni e findima n xa saraxarali yamaan nan na e nun siya sarjɔnɔxina.’ I falani itoe nan tima Isirayila kaane xa.”

⁷ Musa yi xete, a fonne birin xili, a falani itoe birin yeɓa e xa, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁸ Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu na ligama nen.” Musa yi sa e falane rali Alatala ma. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N fama nen i ma kunda yiyani, alogo n nema falan naxan tiye i xa, yamaan xa a me. Nanara, e le i ra waxatin birin yi.” Musa yi yamana falane radangu Alatala ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga yamaan fema, e rasarijan to nun tila yi. E xa e dugine xa. ¹¹ E xa e yiton xii saxandena fe ra, bayo na lɔxoni Alatala godoma nen Sinayi geyaan fari, yamaan birin yee xori. ¹² I xa danne sa yamaan xa geyaan nabilinni, i yi a fala, i naxa, ‘E yete masuxu te feen na geyaan fari, e nama maso a san bunna ra. Naxan yo na a sanna ti geyaan ma, e xa na kanna faxa. ¹³ E nama e yiin

din a ra, koni e a magolɔnna nen, hanma e a bun xalimakunle ra. Muxu ba, sube ba, a mi kisima.’ Xɔtaan xuiin na mini, muxune yi te geyaan fari.”

¹⁴ Musa yi godo yamaan fema keli geyaan fari, a yi yamaan nasarijan, e yi e dugine xa. ¹⁵ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E yiton xii saxandena fe ra. E nama e maso jaxalan yo ra.”

¹⁶ Xii saxande lɔxɔn xɔtonni, kuye sarinne yi mini, galanne yi godo, kundaan yi sa geyaan xun ma. Xɔtaan xuiin yi mini han! Yamaan birin yi gaxu. ¹⁷ Musa yi yamaan namini e daaxadeni Ala ralandeni, e yi e malan geyaan san bun ma. ¹⁸ Tutun yi Sinayi geyaan birin xun ma, amasɔɔ Alatala bata yi godo a ma tee degeni. Na tutin yi tema alo sulun teen* tutina, geyaan birin yi xuruxurunma a jaxin na. ¹⁹ Xɔtaan xuiin yi gboma ayi tun! Musa yi falan ti, Ala yi a yabi a xuiin texin na. ²⁰ Alatala yi godo Sinayi geyaan fari, a yi Musa xili geyaan xuntagi. Musa yi te.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Godo, a fala yamaan xa e nama kata fa feen na n matodeni, xa na mi a ra e wuyaxi faxama nen. ²² Hali saraxaraliin naxanye e masoma Alatala ra, ne xa e yete rasarijan, alogo Alatala nama e faxa.” ²³ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Yamaan mi nae te Sinayi geyaan fari. Amasɔɔ i bata nxu rakolon, i yi a fala, i naxa, ‘E danne sa geyaan nabilinni, e xa a rasarijan.’ ” ²⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Godo, i mɔn yi te e nun Haruna. Koni saraxaraline nun yamaan nama kata te feen na Alatala fema, alogo n nama e faxa.” ²⁵ Musa yi godo yamaan fema, a feni itoe fala e xa.

20

Yamari fune fe Sariyane 5.6-21

¹ Ala yi falani itoe birin ti, a naxa,

² “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i raminixi konyiyani Misiran yi.”

Yamari Singena

³ “I nama ala gbete batu fa n tan.”

Yamari Firindena

⁴ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. ⁵ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔlɔn.* Naxanye na n najaxu, n ne haken saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. ⁶ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu,

* **19:18:** Sulun teen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teen.” * **20:5:** Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan layirin nan xidima alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinna a xa bira se gbete fɔxo ra a batu xinla ma.

n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden.”

Yamari Saxandena

⁷“I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasoto Alatala na kanna jaxankatama nen.”

Yamari Naanindena

⁸“I xa Matabu Loxon binya, i yi a rasarijan. ⁹I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁰Koni xii soloferede loxoni, Alatala i ya Alaa Matabu Loxon nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemnen ba, i ya dii temen ba, i ya konyin ba, i ya xuruse ba, hanma hali xojen naxan i konni. ¹¹Amasoto Alatala koren nun boxon nun igen daxi xii sennin nan bun, e nun naxan birin e yi. Koni a a matabu nen xii soloferedeni. Nanara, Alatala yi barakan sa Matabu Loxona fe yi, a yi a rasarijan.”

Yamari Suulundena

¹²“I baba nun i nga binya, alogo i xa siimaya xunkuyen soto boxoni, Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari Sennindena

¹³“I nama faxan ti.”

Yamari Soloferedena

¹⁴“I nama yalunyaan liga.”

Yamari Solomasexedena

¹⁵“I nama mujan ti.”

Yamari Solomanaanindena

¹⁶“I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari Fudena

¹⁷“I nama mila i bodena banxin xon hanma i bodena jaxanla, hanma a konyina, a jingena, a sofanel, hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

Sariyane 5.22-33

¹⁸Yamaan birin yi galanna nun xotaan xuiin mema, e yi tutin toma te. Yamaan yi gaxu e xuruxurun, e yi e makuya. ¹⁹E yi a fala Musa xa, e naxa, “I tan yeteen xa falan ti nxu xa, nxu nxu tuli matima nen i ra, koni Ala nama falan ti nxu xa alogo nxu nama faxa.” ²⁰Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E nama gaxu. Ala bata fa e kejaan fescfescedeni, alogo e xa gaxu a yee ra, alogo e nama yulubin liga.” ²¹Yamaan yi lu tixi yire makuyeni, koni Musa yi a maso kundaan na Ala yi denaxan yi.

Sariyane saraxa gandene fe yi

²²Alatala yi a fala Musa xa, a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E bata a to a n bata falan ti e xa keli kore. ²³E nama suxurene rafala, e yi nxu nun ne batu nxu bode xon. E nama gbetin nun xema suxurene rafala. ²⁴I xa saraxa gande bende daxini ton

n xa, i yi saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane nun xuruse xunxurine nun a xungbene ba a fari. N na denaxan findi n xinla binyaden na, n fama nen i ma menni, n yi i baraka. ²⁵Xa i saraxa gande gemede daxini ton n xa, i nama a yitonse gemede masolixin na. Amasoto i ya a masolima waliseen naxan na, na saraxa ganden naxosima nen. ²⁶I nama saraxa gande matexin nafala n xa, i yi te te seene ma, alogo i ragelna nama to.”

21

Sariyane konyine fe yi

Sariyane 15.12-18 nun Saraxaraline 25.39-55

¹“I sariyani itoe nan yebama e xa. ²Xa i Heburu konyina nde sara, a walima nen jee sennin. Koni jee soloferedeni, a xoroyama nen, a mi sese fima. ³Xa a kedenna nan soxi i konni, a kedenna nan sigama. Xa jaxanla yi a yii a so waxatini, e nun a jaxanla yi siga. ⁴Xa a kanna nan jaxanla so a yii, xa a bata dii xemene bari hanma dii temene, a kanna nan gbee a jaxanla nun a diine ra. A kedenna yi siga. ⁵Xa konyina a fala, a naxa, ‘N kanna rafan n ma, e nun n ma jaxanla nun n ma diine, n mi waxi xoroya feni,’ ⁶nayi a kanna xa a xali Alaa kitisane yetagi. A yi a maso den na hanma senbetenna. A kanna yi a tunla soxon wuren na. Konyin yi lu a wanla ra tolon!”

⁷“Xa muxuna nde a dii temen mati alo konyina, a mi xoroyama alo konyi xemene. ⁸Xa a rapaxu a kanna ma, naxan yi waxi a tongo feni a jaxanla ra, a kanna xa tin a baba xa a xunba. A kanna nama a yanfa, a a mati xojene ma. ⁹Xa a fixi a dii xemnen nan ma a jaxanla ra, a kanna a suxuma nen alo a gbee dii temene. ¹⁰Xa a jaxalan gbeti tongo, a nama sese ba a singe ra xiina donseen na, hanma a dugin na, hanma xemede taa sariyana. ¹¹Xa a mi na fe saxanne liga a xa, a noe sigede nen, a mi gbeti yo fi.”

Sariyane lan masibo feene ma

¹²“Naxan na muxuna nde bonbo, a a faxa, e xa na kanna faxa. ¹³Xa a mi yi kataxi a faxa feen na, koni Ala yi a ragidi na kiini, a xa a gi han n yiren naxan yite i ra a noe luyede denaxan yi. ¹⁴Koni xa muxuna nde a boden faxa feni ton a yi a faxa, hali a sa a singan n ma saraxa ganden na, e xa a ba na, e yi a faxa.”

¹⁵“Naxan na a baba bonbo hanma a nga, e xa na kanna faxa.”

¹⁶“Naxan na muxuna nde suxu, a sa a mati hanma muxune yi a to a yii, e xa na kanna faxa.”

¹⁷“Naxan na a baba danga hanma a nga, e xa na kanna faxa.”

¹⁸“Xa muxune yenge, keden yi gemen sin a boden ma hanma walisena nde, a mi a

faxa, koni a yi a rasa, ¹⁹ nayi naxan bonbon tixi, na mi naxankatama xa boden keli, a yi a masiga ti dunganna ra. Koni a xa a walitareya yikalalan saren fi. A yi a dandan han a yi yalan.”

²⁰ “Xa muxuna nde a konyi xemen hanma a konyi gilen bonbon wudin na, konyin yi faxes a yii, a kanna haken saranma a ra nen. ²¹ Koni xa a konyin bata keli xii keden hanma firin na xanbi ra, a kanna haken mi fa saranma a ra. A bata a yete nan bonbon.”

²² “Xa muxune yenge, e naxalan fudikanna li, a diin bari benun a waxatin xa a li, koni fe naxi gbete mi bira ayi, nayi na naxanla xemen na seen naxan maxodin, kitisane na tin naxan ma, fe kalan xa na fi. ²³ Koni xa naxanla maxoloxi, niin joxon xa fi niin na, ²⁴ yeen yi joxo yeen na, jinna yi joxo jinna ra, yiin yi joxo yiin na, sanna yi joxo sanna ra, ²⁵ ganna yi joxo ganna ra, maxolon yi joxo maxolon na, bonbon yi joxo bonbon na.”

²⁶ “Xa muxuna nde a konyi xemen hanma a konyi gilen yeen garin, a yi a kala, a xoroyama nen a yeen saren na. ²⁷ Xa a konyi xemena hanma a konyi gilen jin keden gira, a xoroyama nen a jinna saren na.”

²⁸ “Xa jingena nde xemena hanma naxanla soxon a fenna ra, a yi faxes, jingen magolonma nen han a faxes, a suben nama don. Koni jinge kanna haken mi saranma a ra. ²⁹ Koni xa jingen dari feen nan yi a ra, a kanna bata yi rakolon, koni a mi a xidi, jingen yi xemen hanma naxanla faxes, nayi jingen magolonma nen, e yi a kanna fan faxes. ³⁰ Koni, xa muxune tinxi a ma, jinge kanna xa a niin xunbaan fi, e na naxan yo maxodin. ³¹ Sariya keden mon sama xa jingen bata banxulanna hanma sungutunna faxes. ³² Koni xa jingen bata konyi xemen hanma konyi gilen faxes, jinge kanna xa gbeti gbanan tonge saxan nan so konyi kanna yii, jingen yi magolon.”

³³ “Xa muxuna nde xojinna de raba, hanma a nde ge, a mi a de ragali, xa jingena nde bira na ra hanma sofanla, ³⁴ xojin kanna xa jingen saren fi, a jinge faxaxin tongo.”

³⁵ “Xa muxu jingen jinge gbete soxon, a yi faxes, e xa jinge njen mati e a saren taxun, e jinge faxaxin fan taxun. ³⁶ Koni xa a kolonxi a a jingen dari feen nan yi a ra, a kanna mi a xidi, na kanna xa jingen joxon fi jingen na, a jinge faxaxin tongo a gbeen na.”

Sariyana lan kala feene ma

³⁷ “Xa muxuna nde jingen muxa hanma yexena, a a ke raxaba hanma a a mati, a jinge suulun nan fima jingen joxon na, a yexee naanin fi yexeen joxon na.”

22

¹ “Xa muxaden naterena muxa tideni, e yi a bonbon, a yi faxes, na mi yatema faxes tiin na. ² Koni xa kuyen bata yiba, na yatema faxes tiin nan na.”

“Muxaden xa a se muxaxine joxo, xa sese mi a yii, a yeteen xa mati konyin na. ³ A naxan muxaxi, jingena, yexena, hanma sofanla, xa muxune na li a yii, a xa a joxon naxete doxode firin.”

⁴ “Xa muxuna nde a xuruseene lu e kalan ti xena nde ma hanma manpa bili nakona nde kui, a xa se kalaxine joxo a gbee se xabaxi fajine ra.”

⁵ “Xa teen keli, a sexen li, a sa malo xidine hanma a tixin gan, hanma xeen birin yi gan, naxan teen soxi a xa se kalaxine joxon fi.”

⁶ “Xa muxuna nde gbetina hanma a yii sena nde taxu a lanfaan na a xa ramara, e yi a muxa na kanna ma, muxaden xa a joxon naxete doxo firin, xa a to. ⁷ Xa muxade mi to, banxi kanna xa siga Ala batu yireni, a a kolob fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi.”

⁸ “Matandin naxan keli jinge feen ma, so-fali fena, yexee fena, dugi fena, hanma seen naxan loxi ayi, muxune a falama naxan ma fe yi, e naxa, ‘N gbeen na a ra!’ Se kari doxo firinne xa siga han Ala batudena. Ala na naxan yalagi, na xa a lanfaan gbeen joxon naxete doxo firin.”

⁹ “Xa muxuna nde sofanla, jingena, yexena, hanma suben siya gbete taxu a lanfaan na, na suben yi faxes, hanma a maxolo, hanma a muxa, muxu yo mi a to, ¹⁰ marakolon xa ti Alatala yi na muxu firinne tagi. Naxan suben namaraxi, na xa a kolob fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi. Sube kanna xa tin na kolon ma, hali boden mi a joxon fi. ¹¹ Koni xa suben muxaxi a konna nin, a lanma nen a yi a kanna gbeen joxon naxete a ma. ¹² Xa burunna subene bata a subeni bo, a xa fa a donxen na seren na, naxan faxaxi na joxon nama raxete. ¹³ Xa muxuna nde suben xandi a lanfaan ma, suben yi maxolo hanma a faxes a kanna xanbi, a joxon naxetema nen. ¹⁴ Xa a kanna yi a dexon na waxatini, a mi a joxo raxetema. Xa a a yii toliman nin, naxan a xun yi, a saren nan na ra.”

Sariyane

¹⁵ “Xa muxuna nde sungutun nasolonxin nakunfa naxan mi futuxi, a yi a kolon naxanla ra, a xa a futu seen fi a yi a tongo a naxanla ra. ¹⁶ Xa a baba tondi a soe a yii, a xa sungutun nasolonxine futu seen xasabin fi gbetin na a baba ma.”

¹⁷ “I nama yiimatoon lu a nii ra.”

¹⁸ “Naxan yo nun suben na kafu i xa a faxes.”

¹⁹ “Naxan yo na saraxan ba ala gbete ne xa, ba Alatala kedenna ra, i xa a faxes.”

²⁰ “I nama xɔɛn tɔɔ, i nama ɲaxu a ra, amasɔtɔ xɔɛn nan yi ε ra Misiran yamanani.”

²¹ “I nama ɲaxu kaɲa gilen na, hanma kiridina. ²² Xa i ɲaxu e ra, e yi e xuini te n ma, n na e xuiin namema nɛn yati! ²³ N xɔlɔma nɛn, n yi i faxa silanfanna ra, i ya ɲaxanle yi findi kaɲa gilene ra, ε diine yi findi kiridine ra.”

²⁴ “Xa i gbetin doli yiigelitɔna nde ma n ma yamani, i nama findi doli maxinla ra, i nama tɔɔ yo fen a ra. ²⁵ Xa i i bodena domaan suxu tolimani, i xa a raxɛtɛ a ma benun sogen xa bira. ²⁶ Amasɔtɔ xa a sa li, a domaan nan a bitinganna ra, a naxan felenma a ma xunbenli, a xa a sa nanse ma? Xa a n maxandi, n na a xuiin namema nɛn. Amasɔtɔ n tan kininkinin.”

²⁷ “I nama Ala rayelefu, i nama i ya yamaan mangan danga.”

²⁸ “N gbee naxan i ya se xabaxine nun i ya turen fari i nama bu na fideni n ma. I xa i ya dii xeme singen so n yii. ²⁹ I mɔn yi i ya ɲingen dii singen so n yii e nun i ya yɛxɛna. A xa lu a nga bun xii sennin, a xii soloferedeni, i yi a so n yii.”

³⁰ “N ma muxu sariɲanxine nan ε tan na. Nanara, ε nama sube yo don burunna subene naxan faxaxi. E xa a woli barene bun.”

23

¹ “I nama wule falane rali muxune ma. I nama kafu fe ɲaxi rabane ma wule seren badeni. ² I nama bira yamaan fɔxɔ ra fe ɲaxi rabadeni. I nama sa yamaan fari, i wule seren ba alogo kitin nama sa tinxinni. ³ I nama yiigelitɔn nafisa bonne xa kitini.”

⁴ “Xa i naralan i yaxuna ɲinge tununxin na hanma a sofanla, i xa fa a ra a yɛ ra. ⁵ Xa i i yaxuna sofanla to, a biraxi a goronna bun, i nama a lu na kiini. I xa a mali.”

⁶ “I nama tondi kiti kɛnden se tɔɔ muxun xa a kitini. ⁷ I xa fata wulen birin ma. I nama sontaren hanma tinxin muxun yalagi, a yi faxa. Amasɔtɔ n muxu ɲaxine yalagima nɛn. ⁸ I nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, amasɔtɔ finmase sifani itoe muxune yɛne raxima, e tinxin muxune falane maxɛtɛ.”

⁹ “I nama ɲaxu xɔɛne ra, bayo i ya a kolon xɔɛne tɔɔyaan naxan yi, amasɔtɔ i findi nɛn xɔɛn na Misiran yamanani.”

Yamanan sanle

¹⁰ “I ya xɛene bi ɲɛɛ sennin bun ma, i yi sii seene xaba. ¹¹ Koni i nama xɛɛn bi i ya bɔxɔni ɲɛɛ solofereden ma. A xa lu a yɛtɛ ma. Tɔɔ muxune yi seen sɔtɔ a xɔnni nayi, naxan na lu burunna subene yi na don. I xa na fan liga i ya manpa bili nakɔne nun Oliwi binle ra.”

¹² “I ya wanla ke xii sennin bun. Koni i xa i matabu xii soloferedeni, alogo i ya ɲingen nun i ya sofanla xa e matabu, alogo i ya konyin nun i ya xɔɛn xa e matabu.”

¹³ “N naxan birin falaxi, i xa ne suxu ki fajɲi! I nama ala gbetene xinla fala. A nama mini i de mume!”

Xorɔyaan 34.18-26 nun Sariyane 16.1-17

¹⁴ “Dɔxɔ saxan ɲɛɛn bun, i xa sanle liga n xa. ¹⁵ I xa Buru Tetaren Sanla raba. I xa burun tetaren don xii solofere bun, alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔtɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.”

¹⁶ “I xa Se Xaba Singen sanla raba, i na i ya se bixine xaban fɔlɔ xɛɛn ma waxatin naxan yi. I mɔn xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba ɲɛɛ raɲanni, i ya bogiseene malanma waxatin naxan yi keli xɛɛn ma. ¹⁷ Muxune birin fama nɛn Marigina Alatala yetagi dɔxɔɲa ma saxan ɲɛɛn bun.”

¹⁸ “I na saraxan wunla rali n ma, i nama donse gbetɛ sa a fari burun nate seen* naxan yi. I nama n ma sanla saraxa subene turen namara han xɔtɔnni. ¹⁹ I xa fa i ya xɛɛn bogise singe fajɲine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.”

“I nama sii diin ɲin a nga xiɲe igen na.”

Yamarine Kanan bɔxɔna fe yi

²⁰ “N malekan xema nɛn i yɛɛ ra, a i kantant kira yi, a i rafa na yireni n denaxan yitɔnxi. ²¹ A liga i yeren ma, i yi a xuiin suxu. I nama murute a ma, amasɔtɔ a mi diɲama i ya matandine ma, bayo n na a xɛxi n xinla nin. ²² Koni xa i ya a xuiin name, n naxan birin falama i xa i na liga, n findima nɛn i yaxune yaxun na, e nun i yengefane yengefana. ²³ N ma malekan tima nɛn i yɛɛ ra, a i xali Amorine nun Xitine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xiwine nun Yebusune bɔxɔn ma, n yi e raxɔri.”

²⁴ “I nama i xinbi sin e alane bun ma, i nama e batu, i nama bira e namunne fɔxɔ ra. Koni i xa e kala, i yi e kide gemene yibɔ. ²⁵ E xa Alatala batu, ε Ala. A barakan sama ε donseene nun ε igene yi nɛn. N furen masiga ε ra. ²⁶ Naxalan yo kui mi kalama i ya yamanani, ɲaxalan yo mi findɛ gbantan na. N ni i ya siimayaan xɔnkuyama ayi nɛn.”

²⁷ “N na n ma yɛɛragaxun nasigama nɛn ε yɛɛ ra. I na so yamanan naxan yi, n na muxune yifuma nɛn. N na ε yaxune birin xun xanbi soma nɛn ε yetagi, e yi e gi ε bun. ²⁸ N ɲurune rasigama nɛn, e yi Xiwine, Kanan kaane, nun Xitine kedi i yɛɛ ra pon! ²⁹ N mi e birin kedima ε yɛɛ ra ɲɛɛ kedenni, xanamu, yamanani gelima nɛn, burunna subene yi wuya ε xa. ³⁰ N na e kedima

* 23:18: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

nɛn ε yetagi ndedi ndedi, han ε wuya ayi, yamanan yi findi ε gbeen na.”

³¹ “N na ε yamanan danne sama nɛn keli Gbala Baani han Filisitine baani, keli tonbonni han Efirati baani. Amasoto n yamanan muxune sama nɛn i sagoni alogo i xa e kedi i ye ra. ³² E nun nɛn nama layirin xidi, e nun e alane fan. ³³ E nama doxo i ya boxoni, alogo e nama i ti yulubin ma. Amasoto i ye e suxurene batuma nɛn, e suxurene yi lu alo luti ratixina i ye ra.”

24

Layiri xidina Sinayi geyaan fari

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te n fema, i tan nun Haruna, Nadaba, Abihu nun Isirayila fonna tonge solofere, ε yi ε xinbi sin wulani. ² Musa kedenna nan a masoma Alatala ra, bonne nama e maso, yamaan nama te a foxo ra.” ³ Musa yi Alatalaa falane birin ye ba yamaan xa e nun a sariyane birin. Yamaan birin yi a yabi fala kedenna xon, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige.” ⁴ Musa yi Alatalaa falane birin sebe. Na xanbi ra, a keli xoton, a yi saraxa gandena nde rafala geyaan san bun, a yi geme fu nun firin doxo Isirayila bonson fu nun firinne taxamasenna ra. ⁵ A yi Isirayila banxulanna ndee rasiga, e xa saraxa gan daxine ba, e yi tura bulanne ba boje xumbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Musa yi wunla foxo kedenna sa goronne kui, a foxo kedenna xuya saraxa ganden ma. ⁷ A yi Layiri Kedin tongo, a a xaran Isirayila birin ye xori. E yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige, nxu yi a suxu.” ⁸ Musa yi wunla tongo, a a xuya yamaan ma, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Alatala to yamarinini itoe fi.”

⁹ Musa nun Haruna nun Nadaba nun Abihu nun Isirayila fori tonge soloferene yi te. ¹⁰ E yi Isirayilaa Ala to tixi geme walaxan fari, naxan yi rafalaxi safiri gemene ra, naxan yi sariban alo kore xonna. ¹¹ Koni, Ala mi fe liga Isirayila yeeratini itoe ra. E yi Ala mato, e yi e dge, e yi e min.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te geyaan fari, i lu n fema. N geme walaxane soma i yii nɛn, n sariyane nun yamarine sebe e ma yamaan xaran feen na.” ¹³ Musa yi keli, e nun a mali muxun Yosuwe, e yi te Alaa geyaan fari. ¹⁴ A yi a fala fonne xa, a naxa, “E nxu mame be han nxu yi fa ε fema. Haruna nun Xuru luma nɛn ε fema. Xa fena nde sa bira ayi, ε a fala e xa.” ¹⁵ Musa yi te geyaan fari, kundaan yi so geyaan xun na. ¹⁶ Alaa nɛron yi godo Sinayi geyaan ma. Kundaan yi so geyaan xun na xii sennin. Xi soloferede boxoni, Alatala yi lu Musa xili kundani. ¹⁷ Alatalaa nɛron yi lu Isirayila kaane ye ra yi alo halagi ti tɛɛn nan

dge ma geyaan fari. ¹⁸ Musa yi so kundani, a te geyaan fari. Musa yi lu geyaan fari xii tonge naanin kee tonge naanin.

25

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 35.4-9

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa a e xa fa yii malan seene ra n xon. Muxune birin xa fa a ra e jɛnige fajin nan na, i yi a rasuxu n xa. ³ I kiseni itoe nan nasuxuma e ra: Xɛmana, gbetina, sulana, ⁴ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajin nun sii xabe dugine, ⁵ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁶ lenpu turena, e nun se xiri jaxumɛn naxanye sama se masusan turenɛ, e nun wusulanna, ⁷ onixin gemɛ tofajine nun gemɛ tofaji gbete ye saraxarali doamaan nun a kanke masaan nayabuxi naxanye ra. ⁸ E xa yire saribanxin nafala n xa, n luma nɛn e tagi. ⁹ E xa Ala Batu Bubun nafala e nun a waliseene birin alo n na a yitama i ra kii naxan yi.”

Layiri Kankirana fe

Xorɔyaan 37.1-9

¹⁰ “E xa kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nongonna ye firin e nun a tagi, a yigbona nongonna ye keden e nun a tagi, a yitena nongonna ye keden e nun a tagi. ¹¹ I xɛma fajin sa a ma. I xa a sa a kuilin nun a fanna ma. I xa a de kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin foxo kedenni, firin bode foxoni. ¹³ I xa kasiya tamine rafala, i xɛmaan sa e ma. ¹⁴ I tamine raso xɛma yinle ra kankiraan de xonne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ¹⁵ Tamine xa lu kankiraan so yinle ra, e nama ba na. ¹⁶ I xa Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, n naxan soma i yii. ¹⁷ I xa xɛma deraganla rafala kankiraan ma n solonaden na, a kuyana nongonna ye firin e nun a tagi, a yigbona nongonna ye keden e nun a tagi. ¹⁸ I xa maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bonboxin na, e xa ti kankiraan deraganla foxo firinne ma. ¹⁹ I xa maleka sawura keden ti foxo kedenni, i yi a firinden ti bode foxoni. Maleka sawurane nun kankiraan deraganla xa findi se kedenna ra. ²⁰ Maleka sawurane xa e gubugubune yibandun e xun ma, e yi e felen kankiraan deraganla ma. Maleka sawurane xa e ye rafindi e bode ma e xun sinxina kankiraan deraganla ma. ²¹ I na Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, i xa a deraganla sa a de ra. ²² N na n yitama i ra menna nin, Layiri Sereya Kankiraan deraganla xun ma, maleka gubugubu kan firinne sawurane longonna ra. N na n ma

yamarine birin soma i yii mænna nin Isiray-ila kaane xa.”

*Buru Rali Tabanla
Xorɔyaan 37.10-16*

²³ “I xa kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nongonna ye firin, a yigbona nongonna ye keden, a yitena nongonna ye keden e nun a tagi. ²⁴ I xa xema fajin sa a ma, i yi a de kinkin nabilin xemaan na. ²⁵ I xa farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon xa lan muxun yii kuin ma. I yi xemaan sa farinna de kinkine ra. ²⁶ I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xemaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ²⁷ Tamine so yinle luma a de kinkine nan ma, tamine soon naxanye ra tabanla maxali seen na. ²⁸ I xa kasiya tamine rafala, i yi xemaan sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ²⁹ I xa a goronne nun muranne rafala xema fajin na, e nun a igelengenne, saraxa ige raboxon goronne. ³⁰ Buru Ralixine xa lu tabanli ito fari n yetagi waxatin birin.”

*Lenpune dɔxo sena
Xorɔyaan 37.17-24*

³¹ “I xa lenpu dɔxo seen nafala xema bonbɔxi fajin na. A sanna nun a yiine xa rayabu se fuge sawurane ra e birin yi findi se kedenna ra. ³² Yii sennin xa ti a foxo firinne ma, lenpu dɔxoden yire saxan yi lu a foxo kedenni, a yire saxan a foxo bodeni. ³³ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan xa lu a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ³⁴ Se fuge sawura naanin xa lu a binla fan ma. ³⁵ Keden xa lu a tangbaxi singen bun ma. Keden yi lu a firinden bun ma, keden yi lu a saxanden bun ma. ³⁶ A fugene, a yiine, nun a binla birin xa findi se kedenna ra. A birin xa rafala xema bonbɔxi fajin na. ³⁷ I xa lenpu solofere rafala, i yi ne dɔxo e dɔxodene yi alogo e xa a yetagini yalan. ³⁸ A waliseene nun xube ko seene fan xa rafala xema fajin na. ³⁹ I xa lenpu dɔxo seen nun a waliseene rafala xema fajin kilo tonge saxan na.”

⁴⁰ “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”

26

*Ala Batu Bubuna fe
Xorɔyaan 36.8-38*

¹ “I xa Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye fajin fu ra, dugi mamiloxin nun a gbeela. E yi rayabu Maleka gubugubu kan sawura saxanxine ra. ² Dugine birin kuyan nun a yigboon xa lan: a kuyana nongonna ye mɔxɔɲen nun solomasexe, a yigbona nongonna ye naanin. ³ I xa dugi suulun degɛ e bode ra, dugi suuluna bonne fan

degɛ e bode ra. ⁴ I xa luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. I mon yi na liga a ratugunxin donxe ra xiin na. ⁵ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin na, i mon yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne donxe ra xiin fan na. Lutine xa lan e bode ma. ⁶ I xa suxu se xema daxin tonge suulun nafala i yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Nayi, Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.”

⁷ “I xa dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ⁸ Dugi fu nun kedenne birin xa lan: e kuyan xa findi nongonna ye tonge saxan na, e yigbona nongonna ye naanin. ⁹ I xa dugi suulun degɛ e bode ra e danna, i senninna bonne fan degɛ e bode ra. I xa a sennindenin sa firinna ra bubun yetagi. ¹⁰ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, i mon yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan donxe ra xiin de kinkine ra. ¹¹ I xa suxu se sula daxi tonge suulun nafala, i yi lutine ti suxu seene ra. Nayi, i yi bubun findi kedenna ra. ¹² Na dugin tagin naxan minixi bonne xa, na xa singan Ala Batu Bubun xanbi ra. ¹³ Dugi nongonna ye keden naxan minixi Ala Batu Bubun dexonne yi, na xa singan a dexonne ra a xunna soon na.”

¹⁴ “I xa konton kidi magbelixine degɛ e bode ra, i yi e sa bubun birin fari. I mon yi sube kidi fajin gbeteye fan sa na fari.”

¹⁵ “I xa bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudine ra. ¹⁶ Bun tiine xa kuya ayi nongonna ye fu, e yi gbo ayi nongonna ye keden e nun a tagi. ¹⁷ Bun ti kedenna kui, a xa ti farin firinna ra e bode yetagi. I xa bubun bun tiine birin ti na kiini. ¹⁸ I xa bun ti mɔxɔɲe rafala bubun yiifari foxon na. ¹⁹ I xa bundɔxo gbeti daxi tonge naanin nafala. Bun ti yo bun ti, bundɔxo firin. Farin firinne xa soti bundɔxone kui. ²⁰ I xa bun ti mɔxɔɲe ti bubun kɔmen foxoni, ²¹ e nun bundɔxo gbeti daxi tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxo firin. ²² I xa bun ti sennin ti bubun xanbi binni, sogegododen binni. ²³ I xa bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁴ Bun ti firin xa ti e bode xon menni. E xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Bubun tongon firinne birin xa ti na kiini. ²⁵ E birin malanxina, bun ti solomasxe e nun bundɔxo fu nun sennin. Bun dɔxo firin bun tiine birin bun. ²⁶ I xa kasiya wudi gaalane* rafala. Suulun xa lu bubun foxo kedenna nun tiine suxu seen na, ²⁷ suulun xa lu bode foxon ma, suulun xa lu bubun xanbi binna ra, sogegododen binni. ²⁸ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na xa keli bubun foxo kedenni siga han bubun bode foxona. ²⁹ I xa xemaan

* 26:26: Nde a falama a “galalenne.”

sa bun tiine ma. I xa gaalane so yinle rafala xe maan na. I xe maan sa gaalane ma.”

³⁰ “I xa Ala Batu Bubun ti alo a yitaxi i ra kii naxan yi geyaana fari.”

³¹ “I xa kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, a xa rayabu maleka gubugubu kan sawura so xonxine ra. ³² I xa a singan kasiya senbeten naanin na xe ma yilenlaxine saxi naxanye ma, singan se xe ma daxi naxanye ma. E xa ti bundaxo gbeti daxi naanin kui. ³³ I xa ye masansan dugin singan, i Layiri Sereya Kankiraan nasoon menna nin. Ye masansan dugin findima tagi saan nan na yire sarjannxin nun yire sarjannxi fisamantenna tagi.”

³⁴ “I xa deraganla sa Layiri Sereya Kankiraan de ra i solonaden na yire sarjannxi fisamantenna kui. ³⁵ I xa tabanla ti ye masansan dugin yetagi, bubun komeɛ faxon. Lenpu daxo seen xa ti tabanla yetagi, bubun yifari faxon ma.”

³⁶ “Dugi so xonna xa taa dugi mamiloxin nun a gbeela so xon, i yi a singan Ala batu bubun de ra. ³⁷ I xa singan se xe ma daxin nafala dugini ito xa e nun kasiya senbeten suulun, i xe ma yilenlaxine sa e ma, i yi bundaxo sula daxin suulun naxulun e xa.”

27

Saraxa gan daxin badena

Xorɔyaan 38.1-7

¹ “I xa saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyan xa lan nongonna ye suulun ma, a yigbona nongonna ye suulun, a yitena nongonna ye saxan. ² I xa feri keden keden nafala a tongon naaninne ma, e nun a fenne xa findi se kedenna ra i yi sulan sa e ma. ³ I xa a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube ko seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene e nun tee ko seene. ⁴ I xa wure masoxnxin nafala, xuben minin naxan na. I yi tamin so yili naanin nafala sulan na wure masoxnxin tongon naaninne ma. ⁵ I xa wure masoxnxin sa saraxa ganden de kinkine bun ma a yiteen tagini. ⁶ I xa kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, i yi sulan sa e ma. ⁷ I xa tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden faxo firinne ma, a xali seen na. ⁸ I xa saraxa ganden nafala farinne ra, a kui genla yi lu. A xa rafala alo na na a yitaxi i ra kii naxan yi geyaana fari.”

Dugi sansanna fe

Xorɔyaan 38.9-20

⁹ “I xa Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yifari faxon xa kuya han nongonna ye keme, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula senbeten moxore xa ti sula bundaxo

moxore kui, e nun dugi singan se gbeti daxine xa singan gbeti gaalane* ra senbetenne longonne ra. ¹¹ Komeɛ faxon sansanna fan xa kuya ayi han nongonna ye keme, a fan yi ti taa dugi fajine ra e nun sula senbeten moxore, sula bundaxo moxore e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹² Sogegododen binni, sansanna xa kuya ayi han nongonna ye tonge suulun, a xa ti dugine ra e nun senbeten fu, e nun bundaxo fu. ¹³ A sogeteden binni, soden denaxan yi, sansanna mon xa kuya ayi han nongonna ye tonge suulun. ¹⁴ Koni dugine xa singan soden faxo kedenni, e nun senbeten saxan nun bundaxo saxan han nongonna ye fu nun suulun. ¹⁵ Dugine xa singan soden faxo bodeni, e nun senbeten saxan e nun e bundaxo saxan han nongonna fu nun suulun. ¹⁶ I xa de raxidi dugin singan sansanna so deen na, naxan kuya han nongonna ye moxore. Dugi so xonne xa a rafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. Senbeten naanin nun bundaxo naanin fan xa ti menni. ¹⁷ Sansanna senbetenne birin xa ti sula bundaxone kui, e xa tugun e bode ra gaalan gbeti daxine ra dugi singan se gbeti daxine yi singan ne ra. ¹⁸ Sansanna kuyan xa findi nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye tonge suulun, a taa dugi fajine yitena nongonna ye suulun. Sansanna bundaxone findima sulan nan na.”

¹⁹ “Se yo naxan nawalima Ala Batu Bubun wanle yi, e nun tamin naxanye gbangbanma boxoni bubun bun tiine xidi seen na, hanma sansanna xidi seen na, ne birin xa rafala sulan na.”

Lenpu turena

Saraxaraline 24.1-3

²⁰ “I xa Isirayila kaane yamari e xa fa oliwi ture fajin na i xon, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ²¹ Haruna nun a diine xa lenpune daxo Layiri Kankiraan ye masansan dugin yetagi Naralan Bubun kui. A xa dege jinbanna ra han xotoni Alatala yetagi. Habadan sariyan nan na ra Isirayila yixeten muxune birin xa.”

28

Saraxaraline dugine

Xorɔyaan 39.1-7

¹ “I xa i tada Haruna xili e nun a diine Nadaba nun Abihu nun Eleyasari e nun Itamara, e xa wali n xa Isirayila kaane tagi alo saraxaraline. ² I xa dugi sarjannxine dege i tada Haruna xa alogo a xa binyen nun xunnayerenna soto. ³ I xa falan ti walikeɛn birin xa naxanye fatan, n bata xaxili fajin fi naxanye ma fe sifani itoe fe ra. E xa Harunaa

* 27:10: Nde a falama a “galalenne.”

dugine dege, alogo a xa sarijan, a yi saraxarali wanle ke n xa. ⁴ E xa maraberiba sifani itoe nan dege: Kanke masaan nun saraxarali domain nun gubaan nun a doma bun bira fajin nun namuna e nun tagixidina. E xa maraberiba sarijanxini itoe dege i tada Haruna nun a diine xa, alogo e xa saraxarali wanle ke n xa. ⁵ Dugi saxonne xa xemaan nawali, e nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajina.”

Saraxarali domana
Xorɔyaan 39.2-7

⁶ “E xa saraxarali domain xema daxin dege gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali fajin na. ⁷ E xa a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ma a xidi seen na. ⁸ A tagixidi fajin fan degema na kii nin: E nun saraxarali domain xa findi kedenna ra. A rafalama xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin nan na. ⁹ I xa onixi gemε firin tongo, i yi Isirayilaa diine xinle kerenden e ma. ¹⁰ Xili sennin xa lu gemε kedenna ma, xili sennin yi lu gemen boden ma, fata e bari yeen ma. ¹¹ I xa Isirayila kaane xinle kerenden gemε firinne ma, alo taxamasenna kerendenma kii naxan yi, i yi e sa gemε suxu se xema daxine kui. ¹² I xa na gemε firinne ti saraxarali domain tungunne ma, alo joxo lu gemene Isirayilaa diine xon. Haruna e xinle xalima nen a tungunne ma Alatala fema joxo lu feen na e xon. ¹³ I xa gemene suxu seene rafala xemaan na, ¹⁴ i yi xema fajin yoloxondi firin singan e ra, naxanye denbexi alo luti firin.”

Kanke masana
Xorɔyaan 39.8-21

¹⁵ “I xa kanke masaan dege, kitisa sena. A xa findi wali fajin na. I xa a rafala alo saraxarali domana. A rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ¹⁶ A xa rafala tongon naaninna ra. A xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nongonna tagi. ¹⁷ I xa a rayabu gemε fajin kira naanin na. I xa gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹⁸ A kira firindena: esikaribukili gemen nun safri gemen nun dayimu gemena. ¹⁹ Kira saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ²⁰ Kira naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa fu gemε suxu se xema daxine kui. ²¹ Gemε fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Gemε yo gemε, i xa Isirayila bonson keden xinla kerenden a ma taxamasenna ra. ²² I xa xema yoloxondine rafala kanke masaan xa, naxanye denbexi alo lutina. ²³ I xa wuredi digilinxi xema daxin firin nafala i yi e so kanke masaan xunne ra. ²⁴ I xa yoloxondine

xidi wuredine ra kanke masaan xunne ma, ²⁵ i yi e so suxu se xema daxine ra, e yi singan saraxarali domain tungun firinne ra a kanke ra. ²⁶ I mon xa xema wuredi digilinxi firin nafala i naxanye singanma kanke masaan sanna bun ma a kui. ²⁷ I mon xa xema wuredi digilinxi firin nafala i yi e singan saraxarali domain tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²⁸ I xa kanke masaan wuredine nun saraxarali domain wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domain bepin. ²⁹ Haruna na so yire sarijanxini waxatin naxan yi, a Isirayila diine xinle xalima nen a kanke ra kitisa seen ma, kanke masana. Joxo lu feen nan na ra Alatala yetagi Isirayila diine xon waxatin birin. ³⁰ I xa masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa kanke masaan yibaan kui. E xa lu Haruna kanke ra a na fa Alatala yetagi waxatin naxan yi. Nayi, Haruna Ala sagoon kolon seene xalima nen a kanke ra Isirayila kaane xa waxatin birin Alatala yetagi.”

Saraxarali dugi gbete
Xorɔyaan 39.22-31

³¹ “I xa dugi mamiloxin dege gubaan na naxan soma saraxarali domain fari. ³² A kosen xa lu a tagini, i yi dugina nde dege a rabilinni alogo a nama bo. ³³ I xa girenada wudi bogi sawurane dege gari mamiloxin nun a gbeela ra a lenbene ma, i yi xema talandine singan e longori ra. ³⁴ Xema talanne xa singan girenada wudi bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinna birin yi. ³⁵ Haruna xa gubaan so a nema wale waxatin naxan yi alogo a nama faxa. Talanne xuiin minima nen a na so yire sarijanxini waxatin naxan yi Alatala yetagi hanma a na mini.”

³⁶ “I xa xema walaxadin nafala, i yi taxamasenni ito kerenden a ma fa fala, ‘Muxu Sarijanxina Alatala Xa.’ ³⁷ I yi a xidi luti mamiloxin na namun ma a tigi ra. ³⁸ A luma nen Haruna tigi ra, Isirayila kaane hake goronne yi lu Haruna xun ma e naxanye tongoxi saraxa sarijanxine badeni. A luma nen a tigi ra waxatin birin yi alogo e xa rafan Alatala ma.”

³⁹ “I xa taa dugi fajin dege doma bun biran na. I yi taa dugi fajin nafala namun na. Dugi saxonna xa tagixidin nafala.”

⁴⁰ “I xa dugine dege Harunaa diine xa, i yi tagixidine rafala e xa, i yi xun tagixidine rafala e xa alogo e xa binyen nun xunnay-erenna soto. ⁴¹ I xa i tada Haruna maxidi e nun a diine. I xa e xunne masusan turen na, i yi e findi saraxaraline ra, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴² I xa wantanne dege e xa, e ragenla nama lu, keli e tagiin ma han e danbane. ⁴³ Haruna nun a diine xa e so benun e xa siga Naralan Bubun

kui, hanma e nɛma maso saraxa ganden na walideni yire sarijanxini. Nayi, e mi yulubin tongome e faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna xa e nun a yixetene birin.”

29

Saraxaraline rasarijan fena Saraxaraline 8.1-36

¹ “I xa saraxaraline rasarijan ikii nin alogo e xa wanla ke n xa: Tura bulan keden tongo e nun konton firin fe mi naxanye ra. ² I xa burun gan murutu fupji fajin na, buru rate se* mi naxan yi, i mɔn yi nde gan turen naxan yi e nun buru yilenlɛnxine turen saxi naxanye ma. ³ I xa e sa deben kui i yi e rali n ma, e nun turaan nun kontonne. ⁴ I xa Haruna nun a diine ti Naralan Bubun de ra, i yi e maxa. ⁵ I xa dugine tongo, i yi doma bun biran nun gubaan nun saraxarali do-maan nun kanke masaan nagodo Haruna ma. Saraxarali do-maan xidi a tagixidi fajin na. ⁶ I xa namun so a xun na, i yi taxamaseri sarijanxin xidi namun na. ⁷ I xa masusan turen tongo, i yi a sa Haruna xunni, a sugandi feen na. ⁸ I yi a diine fan nafa, i yi dugine ragodo e ma. ⁹ I xa e tagi xidi tagixidin na, i yi e xun tagixidine xidi. Habadan sariyan na a ra, saraxaraliyaan bata findi e gbeen na. Na kiini, i xa Haruna nun a diine doxo saraxaraliyani.”

¹⁰ “I xa turaan ti Naralan Bubun yetagi, Haruna nun a diine xa e yiine sa turaan xunna fari. ¹¹ I xa turaan koe raxaba Alatala yetagi Naralan Bubun so deen na. ¹² I xa turaan wunla tongo, i yi a sa saraxa ganden tongonne fenne ma i yii sonla ra. I xa wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ¹³ Ningɛn turen naxan birin a fatini e nun farafaran naxan a boɲɛn ma e nun a gbingi ra xele firinne nun e turene, i yi ne sa teeni saraxa ganden fari.”

¹⁴ “Koni i xa turaan suben nun a kidin nun a gbiin woli teeni yamaan daaxaden fari ma. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁵ I xa konton keden tongo. Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ¹⁶ I xa a koe raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a so saraxa ganden dexonne birin ma. ¹⁷ I xa kontonni bolon dungi dungin na, i yi a kui seene nun a sanne maxa, i ne sa a sube dungine nun a xunna fari. ¹⁸ I xa kontonna birin sa teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra Alatala xa, naxan xiri rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma teen nan na.”

¹⁹ “I xa kontonna firinden tongo, Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ²⁰ I xa a koe raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a sa Haruna nun a diine yiifari ma tunle ra, e nun e yiifari ma yii konkoribane ra

e nun e yiifari ma san konkoribane ra. I yi wunla so saraxa ganden dexonne birin ma. ²¹ I xa wunla nde tongo saraxa ganden fari, e nun masusan turena, i yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine ma. Nayi, Haruna nun a diine nun e dugine sarijanma nen. ²² I xa kontonna turen tongo, e nun a xunla nun turen naxan a kui seene ma e nun farafaran naxan a boɲɛn ma e nun a gbingi ra xele firinne nun e turena, e nun a yiifari ma danbana. Amasoto saraxaraliin doxo kontonna na a ra. ²³ I mɔn xa burun natetarena ndee tongo deben kui naxan Alatala yetagi: buru xun keden, buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. ²⁴ I xa ne birin so Haruna nun a diine yii, e yi e mayita Alatala ra kise ralixin na. ²⁵ Na xanbi ra, i yi e ba e yii, i yi e sa teeni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxina. A xirin yi rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma teen nan na. ²⁶ I xa na kontonna firinden kanke tongo i yi a mayita Alatala ra kise ralixin na. Na yi findi i gbeen na. ²⁷ I xa kontonna kanke nun a danban nasarijan Haruna nun a diine xa, i naxanye ralixi n ma. ²⁸ Nanara, Isirayila kaane sube dungini itoe nan soma Haruna nun a yixetene yii, e na boɲɛ xunbeli saraxan ba waxatin naxan yi. Na nan luma Alatala xa.”

²⁹ “Haruna na faxa, a dugi rasarijanxine findima a diine nan gbee ra, alogo ne fan xa e so, e fan yi masusan, e doxo saraxaraliyani. ³⁰ Saraxaraliin naxan fama Haruna dangu xanbini, na a dugine soma nen xii solofere, benun a xa so Naralan Bubun kui walideni yire sarijanxini.”

³¹ “I xa saraxaraliin doxo kontonna tongo, i yi a suben jin yire sarijanxina nde yi. ³² Haruna nun a diine yi a don Naralan Bubun so deen na, e nun burun naxan deben kui. ³³ E tan nan se ralixini itoe donma naxanye bata rawali Ala solona feen nun e doxo feen nun e rasarijan feen na. Muxu gbete nama e don, amasoto e sarijan. ³⁴ Xa sube donxen lu hanma buruna han xotonni, i xa a woli teeni. A mi donma, amasoto a sarijan. ³⁵ I xa a liga Haruna nun a diine xa alo n ni i yamarixi kii naxan yi. I xa xii solofere ti e doxo feen na. ³⁶ I xa tura keden ba Ala solona seen na loxo yo loxo. Na nan saraxa ganden nasarijanma, i mɔn yi a masusan turen na alogo i xa a rasarijan. ³⁷ I xa Ala solona xii solofere bun ma. Na xanbi ra, saraxa ganden sarijanma nen fefe! Naxan yo nɛma a yiin diɲɛ saraxa ganden na fo na xa sarijan.”

*Lɔxo yo loxo saraxana fe
Yatene 28.1-8*

* 29:2: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

³⁸ “Ito nan bama saraxa ganden fari loxo yo loxo waxatin birin: yeXeε dii firin, jee keden kedenna. ³⁹ Kedenna xa ba xot̄onni, bonna jinbanna ra. ⁴⁰ YeXeε singen xa ba e nun murutu fuji fajin kilo saxon naxan basanxi oliwi ture faji litiri keden nun a tagi ra. Wudi bogi igena alo manpana, na litiri keden nun a tagi fan xa boxon saraxan na. ⁴¹ YeXeεn firinden xa ba jinbanna ra e nun bogise saraxan nun minse saraxana alo a bama xot̄onni kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma. A ralima Alatala ma teen nan na. ⁴² Mayixete famatone xa saraxa gan daxini ito ba waxatin birin Naralan Bubun so deen na Alatala yetagi. N naralanma e ra menna nin n yi falan ti e xa. ⁴³ N naralanma Isirayila kaane ra menna nin, na yiren yi sarijan n ma noxon xon. ⁴⁴ N Naralan Bubun nasarijanma nen e nun saraxa gandena. N yi Haruna nun a diine rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴⁵ N luma nen Isirayila kaane tagi, n findi e tan ma Ala ra. ⁴⁶ E a kolonma nen a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e ramini Misiran yi, alogo n xa lu e tagi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

30

Wusulan gandena fe Xor̄yaan 37.25-28

¹ “I xa wusulan ganden nafala kasiya wudin na. ² A xa kuya yi nongonna ye keden, a yigbona nongonna ye keden, a yitena nongonna ye firin. I xa feru keden nafala a tongon naaninne ma, e nun wusulan ganden yi findi se kedenna ra. ³ I xa xema fajin sa a fanna nun a dexonne nun a fenne ma, i yi xemaan sa a rabilinni a jinginne ma. ⁴ I xa tami raso yinla xema daxin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a foxo firinne ra. ⁵ I xa kasiya wudin nafala tamine ra, i yi xemaan sa e ma. ⁶ I xa wusulan ganden ti dugin yetagi Layiri Sereya Kankiraan ye masansanxi naxan na, n solonama denaxan yi, n naralanma i ra denaxan yi. ⁷ Haruna xa wusulanna gan xot̄on yo xot̄on, a nema lenpune yitonje waxatin naxan yi. ⁸ A mon xa a gan jinbari yo jinbari, a nema lenpune radegge waxatin naxan yi. Nayi, wusulanna ganma nen Alatala yetagi waxati famatone birin yi. ⁹ E nama wusulanna radaxataren gan saraxa ganden fari, hanma e saraxa gan daxin ba, hanma bogise saraxana, hanma e minse saraxan naboxon a fari. ¹⁰ Sanja yi keden jee bun ma, Haruna xa yulubi xafari saraxan wunla xuya a fenne ma. Nayi, a a rasarijan jee yo jee waxati famatone yi. A sarijan Alatala yee ra yi han!”

Yamaan yaten nun niin xunbana

¹¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ¹² “I na Isirayila kaane matenge waxatin naxan

yi, birin xa a niin xunba saren fi Alatala ma, a nema tenge waxatin naxan yi. Nayi, fitina furen mi yamaan suxe. ¹³ Naxan yo na tenge, na xa gbeti gbanan keden fi naxan lanxi sekele tagiin ma, wure gbeti fixeni ligaseen naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu suulun ma. Gbeti gbananni itoe luma Alatala nan xa. ¹⁴ Isirayila kaan naxanye bata jee moxonje soto, ne birin xa ito fi Alatala ma. ¹⁵ Se kanna nama nde sa a fari, yiigelitxon nama nde ba gbeti gbanan kedenna ra, bayo e niin xunba saren nan fima Alatala ma. ¹⁶ I xa xunba gbetini itoe rasuxu Isirayila kaane yii, i yi a rawali Naralan Bubun wanli. Na findima joxo lu seen nan na Isirayila kaane xon Alatala yetagi, a yi e niin xunba.”

Ige ramara sena

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁸ “Ige ramara se sula daxin nafala maxaden na e nun a bundoxon sula daxin naxan tima a bun. I xa a ti Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, i yi igen sa a kui. ¹⁹ Haruna nun a diine e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ²⁰ E na so Naralan Bubun kui waxatin naxan yi, e xa e maxa, alogo e nama faxa. E na e maso saraxa ganden na saraxa ralideni Alatala ma teen na, ²¹ e xa e yiine nun e sanne maxa, alogo e nama faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna nun a yixetene xa waxati famatone yi.”

Ture sarijanxina

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²³ “Wudi se xiri jaxumeni itoe tongo: mirihi latikononna kilo suulun, sinamon wudi xiri jaxumen kilo firin e nun a tagi, xaye xiri jaxumen kilo firin e nun a tagi, ²⁴ sinamon fuge xaren kilo suulun, e nun oliwi turen litiri sennin. E xa ne maliga liga seene ra naxanye rawalima yire sarijanxini. ²⁵ E itoe birin basan latikononna rafala fena, e findi masusan ture sarijanxin na naxan xirin jaxun.”

²⁶ “I xa Naralan Bubun nun Layiri Sereya Kankiraan masusan na ra, ²⁷ e nun tabanla nun a waliseene, e nun lenpu doxo seen nun a waliseene e nun wusulan gandena, ²⁸ e nun saraxa gan daxin baden nun a waliseene, e nun ige ramara seen nun a bundoxona. ²⁹ I xa ne rasarijan alogo e xa sarijan fefe! Naxan yo nema a yiin dinje e ra, fo a xa sarijan nen. ³⁰ I xa Haruna nun a diine masusan, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa.”

³¹ I xa a fala Isirayila kaane xa, i naxa, “A findima n ma masusan ture sarijanxin nan na waxati famatone birin yi. ³² Muxu yo nama a sugusugu a fatin ma. Muxu yo nama a sifan nafala. A sarijan, e xa a yate se sarijanxin na. ³³ Naxan yo na a sifan

nafala hanma a a sa muxu gbete ma ba saraxaraline ra, a kedima nen yamaan tagi.”

Wusulanna

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Se xiri jaxumene tongo: mirihi latikɔnɔn xaraxin nun onixi gɛmɛ fujina e nun galibanun salenna. I mɔn yi wusulan fajin sa a fari. ³⁵ Latikɔnɔn nafalan xa e basan, a findi wusulan xiri jaxumɛn na. Fɔxɔn xa sa ayi alogo a xa ramara, a lu sarijanxi. ³⁶ I xa na nde findi a fujin na, i yi a sa Layiri Kankiraan yetagi Naralan Bubuni, n naralanma i ra denaxan yi. A findima ɛ xa se sarijanxin nan na naxan sarijan han! ³⁷ ɛ nama wusulanni ito jɔxɔn nafala ɛ yete xa. ɛ xa a yate se sarijanxin na Alatala xa. ³⁸ Xa muxuna nde wusulan sifani ito rafala alogo a xa a xirin mɛ, a kedima nen yamaan tagi.”

31

Batu bubun walikene fe

Xorɔyaan 35.30-35

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A mato, n bata Yuri a diin Besaleli sugandi, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni. ³ N bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayannun nun kolonna ra alogo a xa fatan wali wuyaxi ke, ⁴ alogo a xa nɔ wali gbeene rakamalideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ⁵ a gɛmɛ fajine masoli a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ⁶ N mɔn bata Dan bɔnsɔnna Axisamaki a dii Oholiyabi so a yii a mali muxun na. N mɔn bata a ragidi walikene birin xa fatan wanle ra n bata ɛ yamari naxan ma: ⁷ Naralan Bubuna, Layiri Sereya Kankirana Ala solonama denaxan yi, e nun bubun kui seene birin, ⁸ tabanla nun a waliseene, lenpu dɔxɔ se xɛma daxin nun a waliseene birin, wusulan gandena, ⁹ saraxa gan daxin baden nun a waliseene birin, ige ramara seen nun a bundɔxɔna, ¹⁰ taa dugine, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun dugine a diine xa saraxarali wanli, ¹¹ masusan turena, e nun wusulan xiri jaxumɛna yire sarijanxin xa. E xa ne birin nafala alo n na e yamarixi i ma kii naxan yi.”

Matabu Lɔxɔnafa

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘ɛ Matabu Lɔxɔne suxu. E findima nen taxamasenna ra n tan nun ɛ tan tagi waxati famatɔne muxune xa, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan ɛ rasarijanma. ¹⁴ ɛ xa Matabu Lɔxɔn suxu, amasɔtɔ a sarijan ɛ tan yii. Xa naxan mi a suxu, a wali na lɔxɔni, a kedima nen a yamani, ɛ yi a faxesa. ¹⁵ I walima nen xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔn findima Matabu Lɔxɔn nan na, naxan sarijan Alatala yetagi. Muxu yo na wali

Matabu Lɔxɔni ɛ xa a faxesa. ¹⁶ Isirayila kaane xa Matabu Lɔxɔn suxu, e yixetene birin xa Matabu Lɔxɔn sanla raba. Habadan layirin na a ra. ¹⁷ A findima taxamasenna nan na n tan nun Isirayila tagi habadan! Amasɔtɔ Alatala bɔxɔn nun koren daxi xii senninna bun, xii soloferede lɔxɔni a yi wanla dan, a yi a matabu.’ ”

Sariya walaxana fe

¹⁸ Ala to yelin falan tiye Musa xa Sinayi geyaan fari, a yi Layirin Sereya walaxa firinno so a yii, gɛmɛ walaxane Ala naxanye kerendenxi a yiin na.

32

Ninge dii sawurana

Sariyane 9.6-29

¹ Yamaan to a to a Musa yi buma gododeni geyaan fari, e yi e malan Haruna fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I yi ala gbete rafala en xa naxanye tima en ye ra! Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.”

² Haruna yi a fala e xa, a naxa, “ɛ xɛmaan tunla soone ba ɛ tunle ra, e nun ɛ jaxanle tunle ra, e nun ɛ dii xɛmɛne nun ɛ dii tɛmɛne, ɛ fa e ra n fɛma.” ³ E yi e xɛmaan tunla soone birin ba, e fa e ra Haruna fɛma. ⁴ A yi e rasuxu e ra, a xɛmane raxulun, a yi e igen nafala jinge dii sawuran na kulunden na. E yi a fala, e naxa, “Isirayila! ɛ gbee alane ni i ra, naxan i raminixi Misiran yamanani!”

⁵ Haruna to na to, a yi saraxa ganden nafala jinge dii sawuran yetagi. A a rali e ma, a naxa, “Tila, sanla rabama nen Alatala xa!”

⁶ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e yi saraxa gan daxine nun bɔne xunbeli saraxane ba. Yamaan yi dɔxɔ e dɛgeden nun e mindeni, e lu kele, e sabaan so.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga! Godo! Amasɔtɔ i ya yamana, i naxan naminixi Misiran yamanani, e bata kala.

⁸ E bata kiraan fata xulen, n na e yamarixi naxan ma! E bata xɛma raxulunxin nafala jinge dii sawura suxuren na, e yi e xinbi sin a bun. E bata saraxane ba a xa, e yi a fala, e naxa, ‘Isirayila! ɛ gbee alane ni i ra, naxanye i raminixi Misiran yamanani.’ ”

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N bata yamani ito to, yama murutɛxin na a ra. ¹⁰ Iki i xa i masiga n na. N ma xɔlɔn xa keli e xili ma, n xa e raxɔri. N ni i tan nan bɔnsɔn findima siya gbeen na.”

¹¹ Musa yi Alatala mafan, a Ala, a naxa, “Ee! Alatala! I ya xɔlon kelima i ya yamaan xili ma nanfera, i naxan naminixi Misiran yamanani i senbe gbeen nun i yii barakaxin na? ¹² Xa i ito liga, Misiran kaane a fale nen, e naxa, ‘A e raminixi Misiran yi miriya jaxin nan ma, alogo a xa sa e faxesa geyane ma, a yi e jan bɔxɔn fari.’ I ya xɔlɔ gbeen

lu! I diɲa! I nama yihadin nagodo i ya yamaan ma! ¹³ Iburahima fe xa rabira i ma, e nun Isiyaga nun Isirayila, i ya walikene. I kolo nen i yete yi, i naxa, ‘N na ε bonsonna rawuyama ayi nen alo saren naxanye kore. N bɔxoni ito birin soma i bonsonna yii nen n ni i tuli saxi naxan na, a findi e keen na habadan!’ ¹⁴ Alatala yi diɲa, a mi yihadin nagodo a yamaan ma, a feen naxan falaxi.

¹⁵ Musa yi xete keli geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii. Walaxane foxo firinne birin yi sebexi. ¹⁶ Ala nan na walaxane rafala. Ala nan yi sebɛnla ne tixi, naxanye yi kerendenxi walaxane ma. ¹⁷ Yosuwe to yamaan sɔnxo xuiin me, a yi a fala Musa xa, a naxa, ‘Yenge so sɔnxɔn tema yamaan daaxadeni!’ ¹⁸ Musa yi a yabi, ‘No tiine sɔnxo xui mi ito ra. Muxu bɔnbɔxine sɔnxo xui mi ito ra. N tan sigi sa xuiin nan mema.’

¹⁹ E to maso yamaan daaxaden na, e yi jinge dii sawuran to e nun bodonlane. Musa yi xolo han! Walaxan naxanye yi a yii, a yi ne woli ayi, a yi e yibo geyaan san bun. ²⁰ E jinge diin naxan nafala, a na tongo, a yi a gan. A yi a findi a fuɲin na, a yi a xuya igen xun ma, a yi Isirayila kaane karahan, e yi a min.

²¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, ‘Yamani ito nanse ligaxi i ra, alogo i xa ti e yee ra yulubi gbeeni ito ligadeni?’ ²² Haruna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna nama xolo! I tan yetena a kolon, yamani ito jaxu. ²³ E a falaxi n xa nen, e naxa, ‘Alane rafala en xa naxanye tima en yee ra. Musa ito, xemen naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’ ²⁴ N yi a fala e xa, n naxa, ‘Maxidi se xemaan naxanye yii, ne xa e ba!’ E yi e so n yii, n yi e woli tɛɛni, jinge diini ito yi mini!’ ²⁵ Musa yi a to a yamaan mi yi yagima, a Haruna bata yi tin yamana yete suxutareyaan ma, e yi findi magele seen na e yaxune xa. ²⁶ Musa yi ti yamaan daaxaden so deen na, a naxa, ‘Naxanye Alatala xa, ne xa fa n fema!’ Lewi bonsonna birin yi e malan a fema. ²⁷ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Birin xa a silanfanna xidi a tagi. E yamaan daaxadeni siga, keli foxo boden ma han bodena, birin xa a ngaxakedenna faxes e nun a lanfaan nun a dɔxo bodena.’ ²⁸ Lewi bonsonna yi Musaa yamarin suxu, na bɔxoni muxu wuli saxan yi faxes yamaan na. ²⁹ Musa yi a fala, a naxa, ‘E bata rasarijan Alatala xa to, bayo ε kelixi ε diine nun ε ngaxakedenne nan xili ma. A bata ε baraka to.’

³⁰ Na xoton bode, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘E bata yulubi gbeen liga. Iki n xa te Alatala fema. Waxatina nde n na solonama ε xa nen ε yulubine fe ra.’ ³¹ Musa yi xete Alatala fema, a naxa, ‘Yamani ito

bata yulubi gbeen liga! E bata xemaan nafala suxurene ra. ³² Diɲa e yulubine ma! Xa na mi a ra, i xa n tan fan xinla ba i ya kitabu sebexin kui.’ ³³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ‘Naxan yulubin ligaxi n na, n na nan xili bama n ma kitabun kui. ³⁴ Iki siga, i yamaan xali menni n denaxan falaxi. N ma malekan tima nen i yee ra. Koni a waxatin na a li, n na e jaxankatama nen e yulubine fe ra.’ ³⁵ Alatala yi yamaan jaxankata fitina furen na, amasoto e bata yi jinge dii sawuran nafala, Haruna naxan nafala.

33

Ala mi fa a yamaan matima

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ‘Siga, keli be, i tan nun yamani ito, i naxan naminixi Misiran yamanani. E te na bɔxoni n na n de ti naxan ma fe ra, a n na a soma nen Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii. N naxa, ‘N na a soma nen i bonsonna yii.’ ² N malekan nasigama nen i yee ra, alogo a xa Kanan kaane nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedi i yee ra. ³ E xa te na bɔxoni kumin nun nonon gbo denaxan yi. Koni n mi sigama ε foxo ra alogo n nama ε faxes kira yi. Amasoto yama murutɛxin nan ε ra.’ ⁴ Yamaan to fala xɔdɛxeni itoe me, e yi sunu, muxu yo mi a maxidi seene so. ⁵ Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, ‘A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Yama murutɛxin nan ε ra! Xa en birin siga waxatidi tun, n na ε raxorima nen. Iki, ε ε maxidi seene ba, n xa a ragidi n naxan ligama ε ra.’ ⁶ Isirayila kaane to yi kelima Horebe geyaan ma, e yi e maxidi seene ba.

Naralan Bubu singena

⁷ Musa yi darixi bubun tiye yamaan daaxaden nan fari ma wulani, a yi a xili sa ‘Naralan Bubuna.’ Naxanye birin yi wama Alatala maxodin feni, ne yi sigama Naralan bubun nin, naxan yi yamaan daaxaden fari ma. ⁸ Musa nema yi sigε bubuni, yamaan birin yi kelima nen, e ti e bubune de ra, e yeen bira Musa foxo ra han a so bubuni. ⁹ Musa nema yi soε bubuni, kundaan yi godoma nen, a ti bubun so deen na Ala nema yi falan tiye Musa xa waxatin naxan yi. ¹⁰ Yamaan na yi kundaan to bubun so deen na, e yi kelima nen, e Ala batu e bubune so deen na. ¹¹ Alatala yi falan tima Musa xa nen yee nun yee, alo muxun falan tima a lanfaan xa kii naxan yi. Na xanbi ra, Musa yi xetema nen yamaan daaxadeni, koni Nunu a dii banxulanna naxan yi Musa malima, Yosuwe, na mi yi kelima bubun kui.

Nabi Musa yi Alatala mafan

¹² Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ‘I a falama n xa, i naxa, ‘Ti yamani ito yee ra!’ Koni i munma a yita n na i naxan nasigama

n fɔxɔ ra. I bata a fala, i naxa, ‘N ni i xinla kolon, i bata n kenɛn.’ ¹³ Iki, xa n bata i kenɛn, i xa n xaran i ya kirane ma. Nayi, n ni i kolonɲɛ, n yi lu i kenɛnɲɛ. A mato, i gbee siyaan nan yamani ito ra.”

¹⁴ Ala yi a yabi, a naxa, “N tan yetɛɛn nan i matima, n yi bɔɲɛ xunbenla fi i ma.”

¹⁵ Musa yi a fala a xa, a naxa, “Xa en birin mi sigama, i nama nxu rakeli be. ¹⁶ A kolonma di nayi, a nxu nun i ya yamaan bata i kenɛn, xa en birin mi sigama? I ya yamaan nun bonne tagi rabama di, naxanye birin bɔxɔn fari?”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I naxan maxɔdinxi n ma, n na a ligama nɛn, amasɔɔ i bata n kenɛn, e nun n ni i xinla kolon.”

¹⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Awa, i ya nɔrɔn yita n na!”

¹⁹ Alatala yi a yabi, a naxa, “N na n ma nɛmaan birin nadanguma nɛn i yetagi, n yi n xinla fala, ‘Alatala.’ N hinanɲɛ naxan na, n hinanma nɛn na ra, n kininkinɲɛ naxan ma, n kininkinma nɛn na ma. ²⁰ Koni, i mi nɔɛ n yetagin toɛ, amasɔɔ muxun mi nɔɛ a toɛ, a lu a nii ra.”

²¹ Alatala yi a fala, a naxa, “I tima nɛn gɛmɛn fari yirena nde yi be. ²² N nɔrɔn nɛma dangue, n na i rasoma nɛn gɛmɛ yinla ra, n yi n yiin sansan i ma han n dangu. ²³ N na n yiin ba na, i n xanbin toma nɛn, koni n yetagin mi nɔɛ toɛ.”

34

Alatala xinla Sariyane 10.1-5

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Gɛmɛ walaxa firin masoli alo a singene, i naxanye yibɔxi. N falane seɓema e ma nɛn naxanye yi bonne ma. ² I xa i yitɔn xɔtɔnni. I te Sinayi geyaana fari. I fa n nalan mɛnni geyaana xuntagi. ³ Muxu yo nama bira i fɔxɔ ra. Muxu yo nama lu geyaana mumɛn fari. Hali xuruse kurune nama dangu geyaana san bun.”

⁴ Musa yi gɛmɛ walaxa firin masoli alo a singene, a kurun te Sinayi geyaana fari, alo Alatala a yamari kii naxan yi. Gɛmɛ walaxa firinne yi suxi a yii. ⁵ Alatala yi godo kunda yiyani, a ti mɛnni a fɛma, a yi a xinla fala, Alatala. ⁶ A yi dangu Musa yetagi, a naxa, “Alatala! Alatala! Ala naxan kininkinin, a mɔn diɲa. A mi xɔlɔn xulɛn, a hinanna nun a tinxinna gbo. ⁷ A hinanma nɛn han mayixɛtɛ wuli keden, a diɲa haken nun matandin nun yulubin ma. Koni, a mi yulubi kanna yatɛma tinxinden na mume! A fafane haken saranma nɛn e diine ra han mayixɛtɛ saxan hanma naanin.” ⁸ Musa yi a xinbi sin bɔxɔni mafuren! A Ala batu.

⁹ A yi a fala, a naxa, “Marigina, xa n bata i kenɛn, en birin xa siga. Hali yama murutɛxin na a ra, i xa nxu mafelu nxɔ hakene nun yulubine ra, i nxu findi i gbeen na.”

Xorɔyaan 23.14-19 nun Sariyane 7.1-5 nun 16.1-17

¹⁰ Alatala yi a yabi, a naxa, “N layirin xidima nɛn en tagi. N kabanakone ligama nɛn Isirayila yamaan birin yetɛ xɔri naxanye munma liga yamana yo yi dunuɲa yi. Siyaan naxanye birin i rabilinxi, ne n ma kabanako wanla toma nɛn n naxan ligama ɛ xa.”

¹¹ “N na i yamarima naxan ma to, i xa na suxu. N Amorine nun Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedima nɛn i yetɛ ra. ¹² ɛ soma yamanan naxan yi, ɛ nun mɛn kaane nama layiri yo xidi alogo e nama ɛ raso tantanni. ¹³ ɛ xa e saraxa gandene nun e kide gɛmɛne birin kala. ɛ yi e Asera kide gbɛndonne sege, ɛ yi e xuxurene birin gan.”

¹⁴ ɛ nama ala gbɛtɛ batu, amasɔɔ Alatala xɔxɔlɔn, a xili nɛn “Ala xɔxɔlɔnxina.”

¹⁵ ɛ nun yamanani ito muxune nama layiri yo xidi, alogo e nama e yetɛ xɔsima e alane fɛma, e saraxane ba e xa, e nama ɛ xili. ɛ nama e saraxane don.

¹⁶ ɛ nama e dii tɛmɛne tongo ɛ dii xɛmɛne xa e ɲaxanle ra, alogo e dii tɛmɛne nɛma e yetɛ raxɔsima e alane fɛma, e nama ɛ diine maxaran e yi bira e fɔxɔ ra.

¹⁷ I nama xuxurene rafala wure raxulunxin na.

¹⁸ I xa Buru Tetaren Sanla raba. Xii solofere buru ma, i xa buru ratetaren don alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. ¹⁹ N gbeen nan dii singene birin na e nun xuruseene dii xɛmɛ singene birin, yetɛxɛne nun siine nun ɲingene.

²⁰ Xa sofali dii xɛmɛ singen na a ra, i xa a xunba yetɛxɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa i mi a xunba, i xa a kɔɛɛn gira, i yi a faxa. I mɔn xa i ya dii xɛmɛ singene birin xunba. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.

²¹ I walima nɛn xii sennin, i yi i matabu xii soloferede lɔxɔni. I xa i matabu, hali xɛɛ bi waxatin nun se xaba waxatini. ²² I xa Xunsagine Sanla raba, i na se xaban fɔlɔ waxatin naxan yi. I xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba ɲɛɛ rajanni. ²³ Yamaan birin xa fa Marigina Alatala yetagi dɔxɔ saxan ɲɛɛn bun ma, Isirayilaa Ala. ²⁴ Amasɔɔ n siyane kedima nɛn i yetɛ ra, n yi i ya bɔxɔn nagbo ayi alogo muxu yo nama i ya yamanan yenge, i nɛma sigɛ Alatala i ya Ala yetagi waxatin naxan yi, han dɔxɔ saxan ɲɛɛn bun ma.

²⁵ I nama buru ratexin sa saraxa yo fari i naxan bama n xa. I mɔn nama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan namara han xɔtɔnni.

²⁶ I xa fa i ya xɛɛn bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.

I nama sii diin jin a nga xijɛ igen na.

²⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Falani itoe seɓe, amasɔtɔ n layirin xidima en tagi falani itoe nan xɔn e nun Isirayila kaane.”

²⁸ Musa yi lu Alatala fema soge tonge naanin nun kɔɛ tonge naanin. A mi donse don, a mi ige min. Alatala yi layirin falane seɓe walaxane ma, Yamari Fu.

Nabi Musa yetagin nɔrɔna

²⁹ Musa to godo Sinayi geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii, a mi yi a kolon xa a yetagin mayilenma, amasɔtɔ a bata yi falan ti Ala xa. ³⁰ Haruna nun Isirayila kaane birin yi Musa toma, a yetagin yi mayilenma. E yi gaxu e masɔɛ a ra. ³¹ Musa yi e xili. Nanara, Haruna nun yamaan kuntigine birin yi fa a fema, a falan ti e xa. ³² Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi e maso Musa ra, a yamarine birin so e yii Alatala naxanye fixi a ma Sinayi geyaan fari. ³³ Musa to yelin falan tiye e xa, a yi dugi yalanxin so a yetagin xun na. ³⁴ Musa nɛma yi fɛ Alatala yetagi falatideni a xa, a yi dugin bama nɛn han a yi mini. A to yi minima, a yi a falama nɛn Isirayila kaane xa naxan yi yamarixi. ³⁵ Isirayila kaane yi a toma a a yetagin mayilenma. Musa yi dugi yalanxin sama nɛn a yetagin ma han a yi so falatideni Ala xa.

35

Matabu Lɔxɔna

¹ Musa yi Isirayila yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa yamarine nan itoe ra: ² Xii sennin bun ma, ε xa wanla ke, koni xii solofereɗe lɔxɔn sarɔjan. Matabu Lɔxɔn na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa. Muxu yo na wali na lɔxɔni ε xa a faxa. ³ E nama tɛɛn nadege ε konne yi Matabu Lɔxɔni.”

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 25.1-7 nun 39.32-41

⁴ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi: ⁵ E xa fa yii malan seene ra Alatala xa ε jɛnige fajin na: xɛmana, gbetina, sulana, ⁶ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, e nun sii xabe dugine, ⁷ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁸ lɛnpu turena, se xiri jaxumɛne naxan sama se masusan tureni, e nun wusulan xiri jaxumɛna, ⁹ onixi gɛmɛ tofajine, e nun gɛmɛ tofajin gbɛtɛne saraxarali domain nun a kanke masaan nayabu seena.”

Xorɔyaan 39.32-43

¹⁰ “Naxanye birin fatan walideni ε ye, ne xa fa seni itoe rafaladeni Alatala naxanye yamarixi: ¹¹ Ala Batu Bubun nun a xunna sona, a suxu seene, a bun tiine, a gaalane,* a sɛnbɛtɛnne, e nun a bundɔxɔne; ¹² Layiri Kankirana, a tongo tamine, a dɛraganla, e nun a ye masansan dugina; ¹³ tabanla nun a tongo tamine, a waliseene birin, e nun buru ralixina; ¹⁴ lɛnpu dɔxɔ seen nun a waliseene, a lɛnpune, e nun a turen naxan bubuni yalanma; ¹⁵ wusulan ganden nun a tongo tamine, masusan turena, wusulan xiri jaxumɛna, dugin naxan singanxi Ala Batu bubun so dɛɛn xa; ¹⁶ saraxa gan daxi baden nun a wure masɔxɔnxina, a tongo tamine, e nun a waliseene birin; ige sa se sula daxin nun a bundɔxɔna; ¹⁷ sansan dugine, a sɛnbɛtɛnne, e bundɔxɔne, e nun dugin naxan singanxi sansanna so dɛɛn na; ¹⁸ tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni Ala Batu Bubun xidi seen na, e nun sansanna gbeene nun e lutine; ¹⁹ taa dugi naxan soma walideni yire sarɔjanxini, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun a diine gbeen naxanye soma saraxa ralideni.”

²⁰ Isirayila yamaan birin yi keli Musa fema. ²¹ Naxanye birin a jɛnige, ne yi fa kiseene ra Alatala xa, Naralan Bubun wanla fe ra, e nun dugi rasarijanxine rafala fena. ²² Xɛmɛn nun jaxanla, naxanye jɛnigen yi fan, ne yi fa xɛma maxidi seen sifan birin na, tunla soone, wuredine, jɛrɛne, e yi e fi Alatala ma kise ralixin na. ²³ Gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, sii xabe dugine, konton kidi magbelixine e nun sube kidine yi naxanye yii, e yi fa ne ra. ²⁴ Naxanye yi fama gbɛtin nun sulan na, ne yi na findi kiseen na Alatala xa. Kasiya wudin yi naxanye yii, ne yi fa ne ra walideni. ²⁵ Naxalan walikene birin yi garini tɔn e fa a ra, a mamiloxin nun a gbeela, hanma taa dugina, e naxanye wurundun. ²⁶ Naxalan walikɛ gbɛtɛye yi sii xabe dugin wurundun naxanye yi wama a liga feni e nun naxanye fatan. ²⁷ Yamaan kuntigine yi fa onixi gɛmɛne ra e nun gɛmɛ tofajini gbɛtɛye saraxarali domain nun kanke masaan nayabu seene ra. ²⁸ E yi fa se xiri jaxumɛne nun oliwi turen na lɛnpun nun masusan turena fe ra e nun wusulan xiri jaxumɛna. ²⁹ Isirayila kaa jɛnige fajine birin, xɛmɛn nun jaxanla, e birin yi fa e kiseen na Alatala xɔn wanle ke feen na Alatala naxanye yamarixi e ma fata Musa ra.

Batu bubun walikene

Xorɔyaan 31.2-6

³⁰ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E a mato, Alatala bata Yuri a dii

* 35:11: Nde a falama a “galalenne.”

Besaleli sugandi, Xuru mamandenna, Yuda bonsonni. ³¹ A bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra, alogo a xa fatan wali wuyaxi ke, ³² alogo a xa na wali gbeene rakamalideni, a xemaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ³³ a gema fajine masoli, a yi e suxu seene yiton, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ³⁴ Ala mon bata tin a xa fatan xaranna tiye, e nun Axisamaki a dii Oholiyabi, Dan bonsonni. ³⁵ Ala bata tin e fatan wanla sifan birin na, e gemene masoli, e wanle yeba, e dugine saxon, a mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina. E fatan wanla sifan birin yebadeni.”

36

¹ “Besaleli nun Oholiyabi, e nun walikene birin, Alatala xaxilimayaan nun kolonna fi naxanye ma alogo e xa no yire sarijanxin wanle birin kedeni, e xa wanla folo alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

² Musa yi Besaleli nun Oholiyabi xili, e nun walikene birin Alatala xaxilimayaan fi naxanye ma, e nun naxanye yi waxi wanle ke feni. ³ Isirayila kaane fa kiseen naxanye ra yire sarijanxin ti feen na, Musa yi ne birin taxu walikene ra. Muxune mon yi fama kiseene ra Musa fema xoton yo xoton. ⁴ Nayi, muxun naxanye birin yi yire sarijanxin wanla kema, ne birin yi e wanle bejin e siga, ⁵ e fa a fala Musa xa, e naxa, “Yamaan fama se wuyaxi ra. E bata a radangu ayi. Alatala naxan yamarixi wanla ke feen na, a bata gbo na xa.” ⁶ Musa yi yamarin fi mafuren, a xa fala yamaan daaxaden birin yi, a naxa, “Xemen nun jaxanla, muxu yo nama fa kiseene ra yire sarijanxin wali feen na.” Nayi, e yi ba fe kiseene ra. ⁷ Amasoto kiseen naxanye bata yi soto ne yi wanla rajanye nen.

Ala Batu Bubun ti fena

Xorɔyaan 26.1-37

⁸ Walike xaxilimane yi Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faji fu ra, a mamiloxin nun a gbeela. E yi a rayabu maleka gubugubu kan sawura saxonxine ra. ⁹ Dugine birin yi lan: a kuyan nongonna ye maxonjen nun solomasexe, a yigbona nongonna ye naanin. ¹⁰ E yi dugi suulun degge e bode ra, dugi suulunna bonne fan yi degge e bode ra. ¹¹ E yi luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. E mon yi na liga a ratugunxin bonne donxe ra xiin na. ¹² E yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine singe ra xiin na, e mon yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine firinden donxe ra xiin na, lutine yi lanxi e bode ma. ¹³ E yi a suxu seen xema daxin tonge suulun nafala, e yi dugi ratugunxi

firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.

¹⁴ E yi dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ¹⁵ Dugi fu nun kedenne birin yi lan. Keden kuya yi nongonna ye tonge saxan. Keden yi gbo nongonna ye naanin. ¹⁶ E yi dugi suulun degge e bode ra e danna, e dugi senninna bonne fan degge e bode ra. ¹⁷ E yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, e mon yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan donxe ra xiin de kinkine ra. ¹⁸ E yi suxu se sula daxin tonge suulun nafala alogo e xa bubun xidi, a findi kedenna ra. ¹⁹ E yi konton kidi magbelixine degge e bode ra, e yi e sa bubun birin fari. E mon yi sube kidi faji gbete ye fan sa na fari.

²⁰ E yi bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudin na. ²¹ Bun tiine yi kuya nongonna ye fu, e yigbona nongonna ye keden e nun a tagi. ²² Bun tiin yi findi farin firinna ra e bode yetagi. E yi bubun bun tiine birin ti na kiini. ²³ E yi bun ti maxone rafala bubun yifari foxon ma. ²⁴ E yi bundaxo gbeti daxin tonge naanin nafala bun tiine xa. Bun ti yo bun ti, bundaxo firin. Farin firinne yi soti bundaxone kui. ²⁵ E yi bun ti maxone ti Ala Batu Bubun kamen foxoni, ²⁶ e nun bundaxo gbeti daxin tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundaxo firin. ²⁷ E yi bun ti sennin ti bubun xanbin na soge-gododen binni. ²⁸ E mon yi bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁹ Bun ti firin yi ti e bode xon menni. E yi xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Tongon firinne birin yi ti na kiini. ³⁰ Nayi, bun ti solomasexe yi ti na e nun bundaxo fu nun sennin. Bun daxo firin yi lu bun tiine birin bun.

³¹ E yi kasiya wudi gaalane* rafala: suulun yi lu bubun foxo kedenna bun tiine suxu seen na, ³² suulun yi lu bode foxon ma, suulun yi lu bubun xanbi binna ma soge-gododen binni. ³³ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na yi rafala gaalan kedenna ra alogo a xa keli bubun foxo kedenni siga han bubun bode foxona. ³⁴ E yi xema yilenlenixine sa bun tiine ma. E yi gaalane so yinle rafala xemaan na. E yi xema yilenlenixine sa gaalane ma.

³⁵ E yi kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e yi a rayabu maleka sawura saxonxine ra. ³⁶ E yi a singan kasiya senbeten naanin na xema yilenlenixine yi saxi naxanye ma. E yi xema singan seene ti e ma. E yi senbetenne ti bundaxo gbeti daxi naanin kui. ³⁷ Dugi saxonne yi de raxidi taa dugin nafala bubun so deen na gari mamiloxin nun a gbeela ra. ³⁸ E yi senbeten suulun gbete ye rafala

* 36:31: Nde a falama a “galalenne.”

dugin xa e nun a singan seene. E yi xema yilenlɛnxine sa sɛnbɛtɛnne xuntagine ma, e bundɔxɔ sula daxi suulun nafala e xa.

37

Layiri Kankirana fe *Xorɔyaan 25.10-20*

¹ Bɛsalɛli yi kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ² A yi xema fajɪ yilenlɛnxine sa a fanna nun a kuiin ma, a yi a dɛ kinkin fan nabilin xɛmaan na. ³ A yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ⁴ A yi kasiya tami firin nafala, a yi xema yilenlɛnxine sa e ma. ⁵ A yi tamine raso xɛma yinle ra kankiraan dɛxɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ⁶ A yi xema dɛraganla rafala kankiraan ma, Ala solonadena. A yi kuya nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yi gbo nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ⁷ A yi maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bɔnbɔxin na, e ti kankiraan dɛraganla fɔxɔ firinne ma. ⁸ A maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, a yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan dɛraganla yi findi se kedenna ra. ⁹ Maleka sawurane gubugubune yi bandunxi e xun ma, e yi felenxi kankiraan dɛraganla ma. Maleka sawurane yɛɛ rafindixi e bode ma, e xun sinxi kankiraan dɛraganla ma.

Buru Rali Tabanla fe *Xorɔyaan 25.23-29*

¹⁰ E yi kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna yɛ firin, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹¹ E yi xema fajɪ yilenlɛnxine sa a ma, e a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² E yi farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon yi lanxi muxun yii kuiin nan ma. E yi xɛmaan sa farinna dɛ kinkine ma. ¹³ E yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ¹⁴ Tamine so yinle yi lu a dɛ kinkine ra, tamine soon naxanye ra tabanla xali seen na. ¹⁵ E yi kasiya tamine rafala, e yi xema yilenlɛnxine sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ¹⁶ E yi a goronne nun waliseene rafala xɛma fajɪn na, e nun a igelengenne minse saraxane rabɔxɔnma naxanye ra.

Lɛnpune dɔxɔ sena *Xorɔyaan 25.31-39*

¹⁷ E yi lɛnpun dɔxɔ seen nafala xɛma bɔnbɔxi fajɪn na. A sanna nun a yiine yi rayabu se fuge sawurane ra. Se kedenna nan yi e birin na. ¹⁸ Yii sennin nan yi tixi a fɔxɔ firinne ma: lɛnpu dɔxɔde yire saxan yi

lu a fɔxɔ kedenni, yire saxan a fɔxɔ bodeni. ¹⁹ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan yi rafala a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ²⁰ Amandi wudi fuge sawura naanin yi rafala a binla fan ma. ²¹ Keden yi rafala a tangbaxi singen bun ma, keden a firinden fan bun ma, e nun keden a saxanden bun. E birin malanxina yii sennin. ²² Se kedenna nan yi a se fuge sawurane nun a yiine ra, e birin yi rafalaxi xɛma fajɪ bɔnbɔxin nan na. ²³ E yi lɛnpu solofere rafala xɛma fajɪn na, e nun e waliseene nun xube kɔ seene. ²⁴ E lɛnpun dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xɛma fajɪn kilo tonge saxan nan na.

Wusulan gardena *Xorɔyaan 30.1-5*

²⁵ E yi wusulan ganden nafala kasiya wudin na. A kuyana nɔngɔnna yɛ keden, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ firin. E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. E yi findi se kedenna ra. ²⁶ E yi xema fajɪ yilenlɛnxine sa a fanna nun a dɛxɔnne nun a fenne ma. E yi xɛmaan sa a rabilinni a jinginne ma. ²⁷ E yi tami raso yinla xɛma daxin firin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ²⁸ E yi kasiya wudin nafala tamine ra, e yi xema yilenlɛnxine sa e ma.

Xorɔyaan 30.22-38

²⁹ Wusulan nafalane yi masusan ture sarɪɪnɪnɪn nun wusulan xiri jaxumɛn nafala.

38

Saraxa gan daxin badena *Xorɔyaan 27.1-8*

¹ E yi saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyana nɔngɔnna yɛ suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ² E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. Saraxa ganden nun a fenne yi findi se kedenna ra, e sula yilenlɛnxine sa e ma. ³ E yi a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene, e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴ E yi wure masɔxɔnxin nafala xuben minin naxan na. A yi lu saraxa ganden dɛ kinkine bun ma saraxa gandeni teen tagini. ⁵ E yi tamin so yili naanin nafala sulan na a wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁶ E yi kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, e sula yilenlɛnxine sa e ma. ⁷ E yi tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma a xali seen na. E yi a rafala farinne ra, a kui genla yi lu.

Ige ramara sena

⁸ Walike jaxanla naxanye yi Naralan Bubun so dɛɛn na, ne yi e mato kikene so e yii, e yi ige ramara seen nun a bundɔxɔn nafala ne sulan na.

*Dugi sansanna**Xorɔyaan 27.9-19*

⁹ E yi Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn yi kuya ayi han nɔngɔnna ye keme, a ti taa dugi fajina ra. ¹⁰ Sula senbeten mɔxɔɔne yi ti sula bundɔxɔ mɔxɔɔne kui. Dugi singan se gbeti daxine yi singan gbeti gaalane* ra senbetenne longonne ra. ¹¹ Kɔmen fɔxɔn sansanna fan yi kuya ayi han nɔngɔnna ye keme, a fan yi ti sula senbeten mɔxɔɔne ra e nun sula bundɔxɔ mɔxɔɔne e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹² Sansanna yi kuya ayi sogegododen binni han nɔngɔnna ye tonge suulun. A yi ti dugine ra e nun senbeten fu nun bundɔxɔ fu nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane. ¹³ Sansanna yi kuya ayi a sogeteden binni soden denaxan yi, han nɔngɔnna ye tonge suulun. ¹⁴ Dugine yi singan soden fɔxɔ kedenni, e nun senbeten saxan nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna ye fu nun suulun. ¹⁵ Dugine yi singan soden bode fɔxɔni, e nun senbeten saxan e nun bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna ye fu nun suulun. ¹⁶ Bubun sansanna dugine birin yi rafalaxi taa dugi fajin nan na. ¹⁷ Senbetenne bundɔxɔne birin yi rafalaxi sulan nan na. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilenlɛnxine yi saxi senbetenne fan xuntagine ma. Sansanna senbetenne birin yi tugunxi e bode ra gbeti gaalane nan na. ¹⁸ Dugi sɔxɔnne yi so dɛen de raxidi dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. A yi kuya han nɔngɔnna ye mɔxɔɔne. A yi mate han nɔngɔnna ye suulun alo sansanna dugin bonne. ¹⁹ Senbeten naanin nun bundɔxɔ naanin fan yi ti mɛnni. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilenlɛnxine yi saxi e xuntagine ma. ²⁰ Tami dungin naxanye yi gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine nun sansanna senbetenne xidi seene ra, ne birin yi rafalaxi sulan nan na.

²¹ Waliseene yatene nan itoe ra naxanye rawali Ala Bubun tideni, Layirin Sereyaan bubun naxan kui. Musa nan Lewi bɔnsɔnna muxune yamari, e yi e sebe saraxarali Harunaa dii Itamara xun matoon bun ma. ²² Yuri a dii Besaleli, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni, na yi seen birin nafala Alatala Musa yamari naxanye ma. ²³ E nun Oholiyabi nan yi a ra, Axisamaki a diina, Dan bɔnsɔnni. Walikɛn nan yi a ra naxan fatan wanye yɛbadeni. Dugi sɔxɔnna nan mɔn yi a ra naxan yi gari mamiloxin nun a gbeela rawalima e nun taa dugi fajina.

²⁴ Xɛma kise ralixin naxanye birin yi rawalima yire sarijanxin tideni, ne yi lanxi

kilo keme solomasɛɛ kilo tonge solofere kilo solofere garamu keme saxan nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁵ Yamaan fa gbetin naxan na, na to tɛnge, na lan kilo wuli saxan kilo fu nun solofere garamu keme solofere nun tonge suulun nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁶ Xɛmen naxanye barin bata yi jɛɛ mɔxɔɔne ti, ne to tɛnge, e birin gbeti gbanan keden keden nan fi gbeti gbanan naxan lan garamu suulun ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. Xɛme wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan tɛnge. ²⁷ E gbetin kilo wuli saxan nan naxulun gbeti bundɔxɔ kemene rafala seen na yire sarijanxin nun a ye masanan dugin xa, kilo tonge saxan saxan. ²⁸ Na gbeti kilo fu nun solofere garamu keme solofere tonge suulunna naxan lu, e dugi singan seene nun gaalane rafala na ra, e mɔn yi gbetin sa senbetenne xuntagine ma. ²⁹ Sula kise ralixine lan kilo wuli firin keme mɔxɔɔnen nun naanin nan ma. ³⁰ E yi bundɔxɔne rafala na ra Naralan Bubun soden xa e nun sula saraxa ganden nun a wure masɔxɔnxin nun a goronne birin, ³¹ sansanna bundɔxɔne, a soden fan gbeene, e nun bubun nun sansanna xidi seen gbangban daxine.

39*Saraxaraline dugine*

¹ E gari mamiloxin nun a gbeela naxanye sɔto, e dugine rafala ne nan na wali kɛ seen na yire sarijanxini. E mɔn yi doma rasarijanxine rafala Haruna xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

*Saraxarali domana**Xorɔyaan 28.6-14*

² E yi saraxarali doma xɛma daxin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ³ E yi xɛmaan bɔnbɔ han a denfɛten. E yi a yibolon luti xunxurine ra alogo a xa basan gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali tofajin na. ⁴ E yi a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ra a xidi seen na. ⁵ A tagixidi fajin fan yi dege na kiini. E nun saraxarali domaan yi findi se kedenna ra. A rafala xɛmaan na, e nun gari mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁶ E yi onixi gɛmɛne ti gɛme suxu seen xɛma daxine ra, e Isirayilaa diine xinle kerɛndɛn onixi gɛmɛne ma a fajin na. ⁷ E yi na gɛmɛne ti saraxarali domaan tungunne ma jɔxɔ lu feen na Isirayilaa diine xɔn alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

* 38:10: Nde a falama a "galalenne."

*Kanke masana**Xorɣyaan 28.15-28*

⁸ E yi kanke masaan dege, kitisa sena. A yi findi wali fajin na. E yi a dege alo saraxarali domana, e a rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ⁹ A rafalaxi tongon naaninna ra, alogo a xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nongonna tagi. ¹⁰ E yi a rayabu geme fajin kira naanin na. E gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹¹ A kiraan firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹² Kiraan saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ¹³ Kiraan naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa suxu se xema daxine kui. ¹⁴ Na geme fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Geme yo geme, Isirayila bonson keden xinla yi kerenden a ma taxamasenna ra. ¹⁵ E yi xema yolonxondine rafala kanke masaan na, naxanye denbexi alo lutina. ¹⁶ E yi xidi se xema daxi firin nun xema wuredi digilixi firin nafala, e yi wuredine so kanke masaan xunne ra. ¹⁷ E yi yolonxondine xidi wuredine ra kanke masaan tungunne ma, ¹⁸ yolonxondine yi ti xidi se firinne ra alogo e xa tugun saraxarali doamaan tungunne ra a kanke ra. ¹⁹ E mon yi xema wuredi digilixi firin nafala e naxanye singan kanke masaan san bun ma, kanke masaan de kinkin kui. ²⁰ E yi xema wuredi firin nafala, e yi e xidi saraxarali doamaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²¹ E yi kanke masaan wuredine nun saraxarali doamaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali doamaan bejin alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

*Saraxarali dugi gbete**Xorɣyaan 28.31-43*

²² Dugi soxonna nde yi saraxarali doamaan gubaan dege dugi mamiloxin na. ²³ A kœen yi lu a tagi, e yi dugina nde dege a kœen nabilinni alogo a nama bo. ²⁴ E yi girenada wudi bogi sawurane dege a lenbene ma gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ²⁵ E yi xema talandine rafala, e yi e xidi a lenbene ma girenada wudi bogine longori ra. ²⁶ Xema talanne yi xidi girenada bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinni. A yi na nan soma a nema yi wale waxatin naxan yi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁷ Dugi soxonna nde yi doma bunbirane dege taa dugi fajin na Haruna nun a diine xa, ²⁸ e nun taa dugi namu fajin nun taa dugi xuntagi xidine nun taa dugi wantan fajine. ²⁹ Dugi soxonna nde yi taa dugi fajin

nafala tagi xidin na e nun gari mamiloxin nun a gbeela alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³⁰ E yi xema walaxa xurudin nafala taxamaseri rasarijanxin na, e yi a sebe a fari alo taxamasenna fa fala, “Muxu Sarijanxina Alatala Xa.” ³¹ E yi a xidi luti mamiloxin na namun tigi ra alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

*Nabi Musa yi Batu Bubun mato**Xorɣyaan 35.10-19*

³² Naralan Bubuna Ala batuma denaxan yi, na wanla birin yi kamali. Isirayila kaane yi a birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³³ E yi fa bubun na Musa fema: bubun nun a waliseene birin, a dugi singan seene nun a bun tiine nun a gaalane nun a senbetenne nun a bundoxone ³⁴ nun a xunna soon naxan nafala konton sube kidi magbelixine ra, e nun na fan xunna soon naxan nafala kidi fajine ra nun a ye masansan dugin ³⁵ nun Layiri Sereya Kankiraan nun a tongo tamine nun a deraganla Ala solonama denaxan yi ³⁶ nun tabanla nun a goronne birin nun Buru Ralixin ³⁷ nun xema lenpu dɔxo seen nun a lenpune nun a waliseene nun turen naxan sama a kui ³⁸ nun saraxa gande xema daxin nun masusan turen nun wusulan xiri jaxumen nun bubun soden de raxidi dugin ³⁹ nun saraxa gande sula daxin nun a wure masoxonxin nun a tongo tamine nun a goronne nun ige ramaraden nun a bundoxon ⁴⁰ nun sansan dugine nun a senbetenne nun bundoxone nun a soden de raxidi dugin nun sansanna lutine nun xidi seen gbangban tamine nun Naralan Bubuna waliseene birin Ala batuma denaxan yi ⁴¹ e nun taa dugi domane saraxaraline xa e nema wale yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxarali Harunaa doma rasarijanxine, e nun a diine gbeene e naxanye soma e nema wale waxatin naxan yi. ⁴² Isirayila kaane bata yi wanla birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴³ Musa yi na wanla mato, a yi a to fa fala e a kexi nen alo Alatala a yamari kii naxan yi. Nanara, Musa yi duba e xa.

40*E yi Ala Batu Bubun ti*

¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ² “Kike singen xii singena, i xa Ala Batu Bubun ti, Naralan Bubuna. ³ I xa Layiri Sereya Kankiraan dɔxo a kui, e yi a ye masansan dugin na. ⁴ I xa tabanla xali i yi a dɔxo. I xa lenpu dɔxo seen xali, i yi a lenpune yiton. ⁵ I xa wusulan saraxa gande xema daxin dɔxo Layiri Sereya Kankiraan yetagi, i yi dugin singan Ala Batu Bubun soden de ra. ⁶ I xa saraxa gan daxin baden lu Ala Batu Bubun soden yetagi, Naralan Bubuna. ⁷ I

xa ige ramaraden dɔxɔ saraxa ganden nun Naralan Bubun tagi, i yi igen sa a kui. ⁸ I xa bubun nabilin sansanna ra, i yi dugin singan sansanna soden dɛɛn na. ⁹ I xa masusan turen tongo, i yi Ala Batu Bubun masusan e nun a yi seen birin. I xa a rasarijan e nun a waliseene birin, nayi a sarijanma nɛn. ¹⁰ I xa saraxa gan daxin baden masusan e nun a waliseene birin. I xa saraxa ganden nasarijan, nayi a sarijanma nɛn fefe! ¹¹ I xa ige ramaraden masusan e nun a bundɔxɔna, i yi a rasarijan. ¹² I xa fa Haruna nun a dii xɛmɛne ra Naralan Bubun dɛɛn na, i yi e maxa. ¹³ I dugi rasarijanxine ragodo Haruna ma, i yi a masusan, i yi a rasarijan, alogo a xa saraxarali wanla kɛ. ¹⁴ I yi fa a dii xɛmɛne ra, i yi e maxidi dugine yi. ¹⁵ I yi e masusan alo i e baba masusan kii naxan yi, alogo e xa saraxarali wanla kɛ n xa. Ne masusanma e so feen nan na saraxaraliyani naxan luma e yixɛtɛne birin xa habadan.” ¹⁶ Musa yi Alatalaa yamarine birin liga.

¹⁷ Nɛɛ firinden kike singena, kiken xii singena, Ala Batu Bubun yi ti. ¹⁸ Musa to Ala Batu Bubun ti, a yi a bundɔxɔne dɔxɔ, a yi a buntine ti e kui, a yi gaalane so e yinle ra, a yi a sɛnbɛtɛne ti. ¹⁹ A yi kidine sa bubun fari a xunna soon na. A na fan xunna soon so a xun na alo Alatala Musa yamari kii naxan yi. ²⁰ A yi Layiri Sereya gɛmɛ walaxane tongo a e sa Layiri Kankiraan kui. A yi a tongo tamine so yinle ra Layiri Kankiraan ma. A yi kankiraan dɛraganla sa a dɛ ra Ala solonama dɛnaxan yi. ²¹ A yi Layiri Sereya Kankiraan xali Ala Batu Bubun kui, a yi a yɛ masansan dugin singan, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²² A yi tabanla ti Naralan Bubun kui, Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔni, kankiraan yɛ masansan dugin fari ma. ²³ A yi burune sa tabanla fari Alatala yɛtagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁴ A yi lɛnpu dɔxɔ seen dɔxɔ Naralan Bubun kui tabanla yɛtagi Ala Batu Bubun yi-ifari fɔxɔn ma. ²⁵ A yi lɛnpune yitɔn Alatala yɛtagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁶ A yi wusulan gande xɛma daxin dɔxɔ Naralan Bubun kui, dugin yɛtagi. ²⁷ A yi wusulan xiri jaxumɛn gan a fari alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁸ A yi dugin singan Ala Batu Bubun dɛɛn na. ²⁹ A yi saraxa gan daxin baden dɔxɔ Ala Batu Bubun soden dɛxɔn, Naralan Bubuna. A saraxa gan daxine ba na fari, e nun bogise saraxane, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ A yi ige sa seen dɔxɔ Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, a yi maxa igen sa a kui. ³¹ Musa nun Haruna nun a dii xɛmɛne yi e yiine nun e sanne maxama na igen nan

na. ³² E nɛma yi soɛ Naralan Bubun kui, hanma e nɛma e masoɛ saraxa ganden na, e yi e maxama nɛn, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³³ A yi sansanna ti Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, a yi dugin singan sansanna dɛɛn na. Musa yi wanla rajan na kiini.

Ala nɔrɔna

Yatɛne 9.15-23

³⁴ Nayi, kundaan yi so Naralan Bubun xun na, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafe. ³⁵ Musa mi yi nɔɛ soɛ Naralan Bubuni, bayo kundaan yi a fari, e nun Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafexi. ³⁶ Na kundaan nɛma yi keɛ Ala Batu Bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane birin yi sigama nɛn a fɔxɔ ra. ³⁷ Koni xa kundaan mi yi bama na, e fan mi yi sigama han a yi ba lɔxɔn naxan yi. ³⁸ Alatalaa kundaan nan yi Ala Batu Bubun xun ma yanyin na, tɛɛn nan yi basanxi a ra kɔɛɛn na. Isirayila yamaan birin yi a to e sigatiin birin yi.

Saraxaraline Nabi Musa Alaa Falan Naxan Seɓe

Tawureta Musa yire saxanden ni i ra. Ala a falama Kitabun yireni ito kui, Isirayila kaane yulubi xafarin sɔtɔma kii naxan yi saraxane xɔn.

Kitabun yireni ito fala tide singeni, Ala nan Musa xilima Naralan Bubun kui yire sarijanxini alogo a xa falan ti a xa. Kitabun yireni ito birin, Ala sariyane nan falama Musa xa lan Isirayila kaane ma, a yi e tuli sa, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.” (Saraxaraline 18.5) A yisoxina, Ala a yɛbama Isirayila kaane xa e lan e xa fe jaxin naxanye ba e tagi alogo e nun Ala yi lan. A a yɛba e xa, e lan e xa naxan liga alogo e yire sarijanxin xa findi e nun Ala naralanden na. Nayi, naxanye saraxan bama, fɔ ne xa a liga nɛn alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Saraxaraline lan e xa binya, e yi e yetɛ suxu binyeni. Yamanan muxune birin lan e yi fati bɛnden fe xɔsixin matanga e nun yulubi feene.

Ala sarijanxina, xanuntenyana Ala, na wama a yamaan xa lu a sarijanni alogo xanuntenyana xa lu en fan yi. Nanara, a habadan sariyan soxi Isirayila kaane yii, naxan makenɛnxi Marigi Yesu xɔn, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetɛna.” (Saraxaraline 19.18, na mɔn seɓɛxi Matiyu 22.39 kui).

Ala bata saraxan naxanye birin yɛba Kitabun yireni ito kui, ne en malima nɛn, en yi a famu Marigi Yesu nɔɛ muxune yulubin xafare kii naxan yi. Ala a fala nɛn Nabi Musa xa Kitabun yireni ito kui, a naxa, “N tan bata wunla findi n solona seen na e niine xa, naxan sama saraxa ganden ma. Amasɔt wunla nan n solonama bayo niina a yi.” (Saraxaraline 17.11-12) Na nan findixi Marigi Yesu fan faxa feen na. A tinxi faxan ma nɛn alogo a wunla xa findi Ala solona seen na yamaan xa. Naxan na yulubin liga, na bata findi muxu halagi daxin na Ala yɛɛ ra yi, na lan a xa a niin fi na yulubina fe ra. Na nan a ligaxi, muxune e yiin sama suben xunna ma, e nɛma a bɛ saraxan na. Na bunna nɛɛn fa fala, “Naxan yi lan nun a xa liga n tan yulubi kanna ra, na xa liga subeni ito ra.” Marigi Yesu findixi na saraxa kamalixin nan na yamaan xa. Naxan yi lan nun a xa liga adamadi yulubi kanne ra, na liga Yesu nan na naxan mi yulubi ligaxi.

Saraxan naxanye fe seɓɛxi Kitabun yireni ito kui, ne keden kedenna birin findixi Marigi Yesu a fena nde misaala nan na. En nɔɛ Marigi Yesu a dunɔɔa yi gidin bunna kolonɔɛ nɛn en na saraxani itoe bunne fɛsɛfɛse.

Sariyane nun Saraxane

¹ Alatala yi Musa xili Naralan Bubuni, a yi a fala a xa ² a a xa falani ito rali Isirayila kaane ma, a naxa,

“Xa e tan nde fama saraxan na Alatala xa, a xa findi jingen na hanma yɛxɛɛna hanma siina.”

³ “Xa a jingen nan bama saraxa gan daxin na, a xa turaan nan ba fe mi naxan na. Na kanna xa fa a ra Naralan Bubun so deen na alogo Alatala xa a rasuxu. ⁴ A xa a yiin sa saraxa jingen xunna ma. Ala a rasuxuma nɛn, a findi a solona seen na na kanna xa. ⁵ A xa tura bulanna kɔɛ raxaba Alatala yetagi. Saraxaraline xa fa a wunla ra, Harunaa diine. Ne yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma Naralan Bubun so deen na. ⁶ Na kanna xa jingen budo, a yi a yisɛɛ dungi dungin na. ⁷ Saraxarali Harunaa diine xa tɛɛn sa saraxa ganden fari, e yegen sa tɛɛn na. ⁸ Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari tɛɛni saraxa ganden fari. ⁹ Na kanna xa jingen kui seene nun a sanne yixa, saraxaraliin yi e birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁰ “Xa na kanna saraxan findixi yɛxɛɛn nan na hanma siina, a xa kontonna ba fe mi naxan na hanma kɔtɔna. ¹¹ A xa a kɔɛ raxaba saraxa ganden kɔmɛn fɔxɔni Alatala yetagi. Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹² Na kanna xa a yisɛɛɛ a dungi dungin na. Saraxaraliin xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari tɛɛni, saraxa ganden fari. ¹³ Na kanna xa a kui seene nun a sanne maxa, saraxaraliin yi a birin xali, a e sa tɛɛni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁴ “Xa na kanna saraxan findixi xɔliin nan na naxan bama saraxa gan daxin na Alatala xa, a xa ganban nan ba hanma kolokonde diina. ¹⁵ Saraxaraliin xa xɔliin xali saraxa ganden fari, a xa a xunna bolonɔɛ a ra, a yi a sa tɛɛni saraxa ganden fari. A yi a wunla rabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔnna ma. ¹⁶ A xa a xɔsɔn ba e nun a yi seene, a yi e woli saraxa ganden dɛxɔn, sogeteden binni, xube bɔxɔnden. ¹⁷ A xa a yibɔ a gabutene tagi, hali a mi e ba e bode ra. Saraxaraliin yi a sa yegene fari tɛɛni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma.”

2

Bogise fi daxine Ala ma

¹ “Xa muxuna nde waxi bogise saraxan fi feni Alatala ma, a xa fa murutu fupin nan na. A yi turen sa a yi, a wusulanna sa a fari.

² A xa a xali saraxaraline fema, Harunaa diine. A yi a yiin ye keden tongo murutu fujini, turen saxi naxan yi e nun wusulanna birin. Saraxaraliin xa na sa teeni saraxa ganden fari joxo lu seen na Ala xon. Bogise saraxan nan na ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma. ³ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan donxen na. A sarijan han! Amasoto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi teen na Alatala ma.”

⁴ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi buru gandeni, a xa findi murutu fujini fujin nan na, a rafala buru xunne ra naxanye bonbaxi turen na hanma buru yilenlenixine turen saxi naxanye ma. Buru rate seen* nama sa ne yi.”

⁵ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi tunde dutunna ma, a lan a xa findi murutu fujini fujin nan na naxan bonbaxi turen na. Buru rate seen nama sa a yi. ⁶ I xa a yibolon, i turen sa a yi. Bogise saraxan na a ra.”

⁷ “Xa i ya bogise saraxan gilinxin na a ra, a xa findi murutu fujini fujin nan na naxan bonbaxi turen na.”

⁸ “Bogise saraxan naxan nafalaxi na seene ra, i xa fa na ra Alatala fema, i yi a so saraxaraliin yii, a yi a xali saraxa ganden dexon. ⁹ A nde bama bogise saraxan na nen joxo lu seen na Ala xon, a na sa teeni saraxa ganden fari. Saraxan na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma. ¹⁰ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan donxen na. A sarijan han! Amasoto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi teen na Alatala ma.”

¹¹ “E bogise saraxan naxanye fima Alatala ma, ne sese nama rafala buru rate seen na. E nama sese gan buru rate seen na hanma kumin naxan yi xa bogise saraxan na a ra naxan nalima teen na Alatala ma. ¹² E nce ne fiye nen Alatala ma alo bonxon bogise singene saraxana, koni e nama ne gan saraxa ganden fari alo bogise saraxan naxan xiri rafan Ala ma. ¹³ I xa foxon sa i ya bogise saraxane birin yi. I nama jinan a sa feen na, amasoto foxon findixi Alaa Layirin taxamasenna nan na. A xa sa bogise saraxane birin yi.”

¹⁴ “Xa i fa i ya bonxon bogise singene ra Alatala xa bogise saraxan na, i xa se xori kendene nan fi a ma naxanye dinxi, e ganxi. ¹⁵ I xa turen nun wusulanna sa a fari. Bogise saraxan na a ra. ¹⁶ Saraxaraliin xa nde ba se xori dinxine nun turen na, a sa teeni joxo lu seen na Ala xon e nun wusulanna birin. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma teen na.”

3

Bogne xunbeli saraxane

¹ “Xa muxuna nde a jingen bama bogne xunbeli saraxan na, a xemena hanma a

gilena, a xa fa jingen na Alatala yetagi fe mi naxan na. ² A xa a yiin sa jingen xunna ma, a yi a koe raxaba Naralan Bubun so deen na. Saraxaraline, Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dexonne birin ma. ³ A xa a subeni itoe ba a ra, a ne rali Alatala ma teen na: turen naxanye buru subene ma, e nun naxanye singanxi e ra, ⁴ a gbingi ra xe fe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bogne ma naxan nun gbingi ra xelene bama. ⁵ Harunaa diine xa ne sa teeni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxin naxanye yegene fari teeni. Saraxan nan na ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma.”

⁶ “Xa a xuruse xunxurin nan bama bogne xunbeli saraxan na Alatala xa, a xa a xemena hanma a gilena ba fe mi naxan na. ⁷ Xa a yexeen ba, a xa a xali Alatala yetagi. ⁸ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a koe raxaba Naralan Bubun so deen na. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dexonne birin ma. ⁹ A xa a subeni itoe tongo bogne xunbeli saraxan na, a ne rali Alatala ma teen na: a turena, a xunla nun a turene birin, naxan baxi a gbingi xonna ma, a turen naxanye birin a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁰ a gbingi ra xe fe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bogne ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹¹ Saraxaraliin ne sama nen teeni saraxa ganden fari. Donseen nan na ra naxan nalixi Alatala ma teen na.”

¹² “Xa a siin nan bama, a xa a xali Alatala yetagi. ¹³ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a koe raxaba Naralan Bubun yetagi. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dexonne ma. ¹⁴ A xa a subeni itoe tongo, a ne rali Alatala ma teen na: a turen birin naxanye a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁵ a gbingi ra xe fe firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bogne ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne birin sa teeni saraxa ganden fari. Donseen na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma. Alatala nan gbee a turen birin na.”

¹⁷ “Habadan sariyan na a ra waxati famatone birin yi, e na dexo dede yi: E nama suben turen don, e nama suben wunla don.”

4

Yulubi xafari saraxana

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na tantan a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a xa ito liga: ³ Xa saraxaraliin nan yulubin ligaxi naxan masusanxi turen na a findi saraxarali kuntigin na, a yamaan findi yulubi tongon na, a xa fa tura bulanna

* 2:4: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ra fe mi naxan na, a na ba a yulubi xafari saraxan na Alatala xa. ⁴ A xa turaan xali Naralan Bubun deen na Alatala yetagi. A xa a yiin sa turaan xunna fari, a yi turaan koe raxaba Alatala yetagi. ⁵ A yi a wunla nde tongo, a a xali Naralan Bubun kui. ⁶ A xa a yii sonla sin wunli, a a xuya Alatala yetagi daxona ma solofere yire sarijanxin ye masansan dugin yetagi. ⁷ Saraxaraliin xa wunla nde sa wusulan ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yetagi Naralan Bubun kui alogo na wunla xa rali Ala ma. A xa turaan wuli dnxen nabxon saraxa gan daxin baden san bunna dxon ma Naralan Bubun deen fema. ⁸ A xa turani ito turen birin ba, turen naxanye a buru subene ma hanma naxanye singanxi e ra, ⁹ a gbingi ra xele firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bojen ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁰ A turen bama nen alo turen naxanye bama boje xubeli saraxana turani. Saraxaraliin xa e sa teeni saraxa ganden fari. ¹¹ Koni turaan kidin nun a suben nun a xunna nun a sanne nun a kui seene nun a gbiine, ¹² e nun a gbindin dnxen birin, a xa ne xali yamaan daaxaden fari ma xube baxondeni denaxan sarijan. A yi e sa yegene fari teeni, a e gan xube malanxin fari.”

¹³ “Xa Isirayila yamaan birin nan Alatalaa yamarina nde kala tantanni, e mi a kolon, e bata findi yulubi tongone ra na yi. ¹⁴ E na a kolon a e bata yulubin liga, yamaan xa fa tura bulanna ra, e na ba yulubi xafari saraxan na. E na xalima nen Naralan Bubun yetagi. ¹⁵ Yamaan fonne xa e yiine sa turaan xunna ma Alatala yetagi, e turaan koe raxaba. ¹⁶ Saraxarali gbeen xa a wunla nde xali Naralan Bubun kui. ¹⁷ A xa a yii sonla sin wunli a a xuya Alatala yetagi daxona ma solofere yire sarijanxin ye masansan dugin yetagi. ¹⁸ Saraxaraliin xa a wunla nde sa saraxa ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yetagi Naralan Bubun kui. A xa a wuli dnxen nabxon saraxa gan daxi baden dxon ma Naralan Bubun deen fema. ¹⁹ A xa a turene birin ba, a a sa teeni saraxa ganden fari. ²⁰ A xa na turaan liga alo turaan naxan ba a yeteen yulubi xafari saraxan na. Saraxaraliin xa Ala solona e xa na kiini, Ala yi e mafelu. ²¹ A xa turaan xali yamaan daaxaden fari ma, a yi a sa teeni alo a tura singen liga kii naxan yi. Yamaan yulubi xafari saraxan na ra.”

²² “Mangan na yulubin liga tantanni, a Alatalaa yamarin kala, a Ala. A bata findi yulubi tongon na. ²³ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa koton na saraxan na, fe mi naxan na. ²⁴ A xa a yiin sa koton xunna ma, a yi a koe raxaba, saraxa gan daxine koe raxaban denaxan yi Alatala yetagi. Yulubi xafari saraxan na a ra. ²⁵ Saraxaraliin xa a

yii sonla sin na wunli, a yi nde sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli dnxen nabxon saraxa ganden dxon ma. ²⁶ A xa a turen birin sa teeni saraxa ganden fari, alo boje xubeli saraxan turen liga kiinde. Saraxaraliin xa Ala solona mangan yulubina fe ra na kiini, Ala yi a mafelu.”

²⁷ “Xa muxuna nde tantan yamaan ye, a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a bata findi yulubi tongon na. ²⁸ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa sii gilen na saraxan na fe mi naxan na a yulubina fe ra. ²⁹ A xa a yiin sa siin xunna fari naxan bama yulubi xafari saraxan na. A xa a koe raxaba saraxa gan daxine bama denaxan yi. ³⁰ Saraxaraliin xa na wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli dnxen nabxon saraxa ganden dxon. ³¹ A xa a turene birin ba, alo boje xubeli saraxan turen ba kii naxan yi. A yi a sa teeni saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini, Ala yi na kanna mafelu.”

³² “Xa a fa yexee diin nan na a yulubi xafari saraxan na, a lan a xa a gileen nan ba, fe mi naxan na. ³³ A xa a yiin sa a xunna fari. A xa a koe raxaba yulubi xafari saraxan na saraxa gan daxine koe raxaban denaxan yi. ³⁴ Saraxaraliin xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxin baden tongonna fenne ma, a yi wuli dnxen nabxon saraxa ganden dxon na. ³⁵ A xa a turene birin ba, alo yexeen naxan ba boje xubeli saraxan na. Saraxaraliin yi a sa saraxan bonne fari naxanye ralima Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna xa a yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu.”

5

Yulubin misaale

¹ “Xa yamaan xilixi sereya badeni e yi e rakolo, xa muxuna nde feen naxan toxi hanma a a kolon, xa a mi sereyaan ba na ma, a bata yulubin liga. A na haken goronna tongoma nen. ² Xa muxuna nde a din se haramuxina nde ra, xa a findi sube haramuxi faxaxin na, hanma xuruse haramuxina nde, hanma bubuse haramuxina nde, hali a mi a kolon, a fan mi fa sarijanxi, a bata yulubin tongo. ³ Xa muxuna nde a din se xosixina nde ra naxan fataxi adamadiine ra, hali a mi yi a kolon, a na a kolon, a bata findi yulubi tongon na. ⁴ Xa muxuna nde mi a miri, a a kololo wulen fari, fa fala a fena nde rabama nen. Xa a mi a raba, a bata findi yulubi tongon na.”

⁵ “Naxan na findi yulubi tongon na na feene yi, na xa a ti a yulubi ligaxin na. ⁶ Na xanbi ra, a xa fa yexee gilen na hanma

sii gilena, a a ba saraxan na Alatala xa a yanginna ra. Nayi, saraxaraliin xa Ala solona a yulubina fe ra.”

⁷ “Xa fere mi a xa a xuruseen soto, a xa fa ganba firin hanma kolokonde firin na, a ne ba saraxan na a yanginna ra Alatala xa, keden yulubi xafarin na, keden saraxa gan daxin na. ⁸ A xa e xali saraxaraliin fema. A xa yulubi xafari saraxan nan singe ba. A xa a koeen gira, koni a nama a xunna bolonje a ra. ⁹ A xa a wunla nde xuya saraxa ganden dexonna ma, a wuli donxen nabxon saraxa ganden dexon. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁰ A xa xoliin boden ba saraxa gan daxin na alo sariyana a falaxi kii naxan yi, a yi Ala solona na kanna yulubina fe ra. Ala a mafeluma nen.”

¹¹ “Xa fere mi a xa a ganba firin hanma kolokonde firin soto, a noe fe murutu fujin kilo naanin na nen yulubi xafari saraxan na. Koni a nama turen hanma wusulanna sa a yi, bayo yulubi xafari saraxan na a ra. ¹² A xa a xali saraxaraliin fema, na yi a yiin ye keden ba a ra joxo lu seen na Ala xon, a yi a sa saraxane fari naxanye ralima Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹³ Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu. Saraxaraliin nan gbee saraxan donxen na alo a ligan bogise saraxan na kii naxan yi.”

Yangin saraxana

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁵ “Xa muxuna nde tinxintareyaan liga, a yulubin liga tantanni a mi Alatala gbee se sarijanxine fi a ma. A xa fa kontonna ra e nun naxan yelan a yanginna ra Alatala xa, fe mi naxan na, naxan saren lanxi kala tixin ma, fata yire sarijanxin gbeti liga seen na. Yangin saraxan nan na ra. ¹⁶ A mi se sarijanxin naxan fixi, a xa a joxon fi, a yi a saren yaganna doxona ma firin sa a fari, a yi a birin so saraxaraliin yii. Saraxaralina Ala solonama nen na kanna xa kontonna ra, a naxan bama yangin saraxan na, Ala yi a mafelu.”

¹⁷ “Xa muxuna nde yulubin liga, a Alatala yamarina nde kala, hali a mi a kolon, a bata findi yulubi tongon na. A a haken goronna tongoma nen. ¹⁸ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fema fe mi naxan na yangin saraxan na. A saren xa lan a kala tixin saren ma fata sariyan na saraxaraliin miriyani. Nayi, saraxaralina Ala solonama nen a tantanna fe ra, Ala yi a mafelu. ¹⁹ Yangin saraxan na a ra, bayo na kanna findixi yulubi tongon nan na Alatala mabinni.”

Sariyana lan yangin saraxan ma

* 6:9: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

²⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²¹ “Xa muxuna nde yulubin liga, a yi tinxintareyaan liga Alatala ra, a wulen fala a boden xa a yii sena nde a fe ra, naxan taxuxi a ra hanma a a muja, hanma a a kansun, ²² hanma a a de yixalan sena nde a fe ra naxan laxi ayi, a yi a to, hanma a a kolo wuleni, hanma a yulubina nde liga alo adaman dari fena, ²³ a na na sifan liga, a bata findi yulubi tongon na. A xa na se mujaxin naxete, hanma a naxan kansunxi, hanma naxan yi taxuxi a ra, hanma a seen naxan taxi naxan yi laxi ayi, ²⁴ hanma a wulen falaxi seen naxan ma fe ra. A xa na joxon fi, a yi yaganna doxona ma firin sa a fari, a yi a so a kanna yii na laxon yeteni a na yangin saraxan ba laxon naxan yi. ²⁵ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fema fe mi naxan na yangin saraxan na Alatala xa. Na kontonna saren nun kala tixin saren xa lan. ²⁶ Saraxaralina Alatala solonama nen, a yi a mafelu na feen na, naxan a findixi yulubi tongon na.”

6

Sariyan saraxa gan daxine fe yi

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa yamarini ito fi Haruna nun a diine ma, a naxa, “Sariyan ni i ra saraxa gan daxine fe ra. Saraxa gan daxin xa lu ganje saraxa ganden fari koeen birin na han xotanni. Teen nama tu saraxa ganden fari. ³ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a maxidi taa dugi gubani e nun a taa dugi bunbirana, a saraxan xuben ba saraxa ganden fari teen naxanye ganxi, a yi e sa saraxa ganden dexon. ⁴ Na xanbi ra, a a dugine masara, a xuben xali yamaan daaxaden fari ma yirena nde yi naxan sarijan. ⁵ Teen naxan degema saraxa ganden fari, na nama tu. Xoton yo xoton, saraxaraliin xa yegene fari sa, a yi saraxa gan daxini ton teeni, a boje xunbeli saraxane turen sa a fari. ⁶ Teen xa lu dega saraxa ganden fari waxatin birin. A nama tu.”

Sariyan bogise saraxane fe yi

⁷ “Sariyan ni i ra bogise saraxana fe ra: Harunaa diine xa fa a ra Alatala yetagi, saraxa ganden yetagi. ⁸ Saraxaraliin xa murutu fujin nun turen yiin yetayi keden tongo, e nun wusulanna birin naxan saxi bogise saraxan fari. A yi na sa teeni joxo lu seen na Ala xon saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁹ Haruna nun a diine xa na bogise saraxan donxen don. E xa a don yirena nde yi naxan sarijan Naralan Bubun sansanna kui. Buru rate se* nama sa a yi. ¹⁰ A mi ganma buru rate seen na. N na nan soxi e yii e gbeen na fata ne saraxane ra naxanye ralima n ma teen na. A sarijan

han! A sarijan alo yulubi xafari saraxan nun yangin saraxan sarijan kii naxan yi.¹¹ Haruna bɔnsɔnna xɛmɛne birin daxa e xa a don. E gbeen na a ra fata saraxane ra naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na waxati famatone birin yi. Naxan yo nɛma a yiin diɲɛ a ra fɔ a xa sarijan.”

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,¹³ “Haruna nun a diine na masusan lɔxɔn naxan yi e yi findi saraxaraline ra, e xa murutu fuɲin kilo saxan ba bogise saraxan na Alatala xa, a tagina xɔtɔnni, a tagiin bonna jinbanna ra.¹⁴ Murutu fuɲin lan a bɔnbɔ turen na, na yi gan tunde dutunna ma. Na xanbi ra, na burudin xa yigira dungi dungi na, a rali bogise saraxan na naxan xiri rafan Alatala ma.¹⁵ Haruna bɔnsɔnna naxan findima saraxarali kuntigin na, na xa saraxani ito ba. Habadan sariyan na a ra Alatala yetagi, a ganma nɛn fefe!¹⁶ Saraxaraliin na fa bogise saraxan naxan na, a ganma nɛn fefe, a nama don.”

Yulubi xafari saraxan sariyana

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa,¹⁸ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Sariyan ni i ra yulubi xafari saraxana fe ra. Yulubi xafari saraxan xa faxa Alatala yetagi saraxa gan daxin kɔɛ raxaban denaxan yi. A sarijan han!¹⁹ Saraxaraliin naxan a ralima, na nan a donma. A xa a don Naralan Bubun sansanna kui yirena nde yi naxan sarijan.²⁰ Naxan yo nɛma a yiin diɲɛ a suben na fɔ a xa sarijan nɛn. Xa a wunla xuya dugina nde ma, i xa na dugin xa yire sarijanxina nde yi.²¹ A na jin feɲɛn naxan kui, i xa na kala. Koni xa a jin sula goronna nan kui, a xa maxa, a malinsaxun.²² Xɛmɛn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don. A sarijan han!²³ Koni yulubi xafari saraxan naxan wunla bata xali Naralan Bubun yire sarijanxin kui Ala solona seen na, na nama don. Na xa sa tɛɛni.”

7

Yangin saraxan sariyana

¹ “Sariyan ni i ra yangin saraxana fe ra. A sarijan han!² Yangin saraxan xa faxa saraxa gan daxin kɔɛ raxaban denaxan yi. A wunla yi so saraxa ganden deXɔnne birin ma.³ A turen birin xa ba saraxan na, a xuli turen nun a turen naxanye a buru subene ma,⁴ a gbingi ra xeɛ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xeɛne.⁵ Saraxaraliin xa ne rali Alatala ma tɛɛni saraxa ganden fari. Yangin saraxan na a ra.⁶ Xɛmɛn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don, koni fɔ a xa don yire sarijanxina nde yi, bayo a sarijan han!⁷ Yangin saraxan nun yulubi xafari saraxan lanxi sariya kedenni ito nan ma:

saraxaraliin naxan Ala solonama, a tan nan gbee suben na.”

⁸ “Saraxaraliin naxan saraxa gan daxin bama muxuna nde xa, a tan nan gbee na kidin na.”

⁹ “Bogise saraxan naxan birin ganxi buru gandeni, naxan nafalaxi tunde dutunna ma hanma naxan gilixi, saraxaraliin nan gbee ne ra, naxan saraxan nalixi.¹⁰ Bogise saraxan birin naxan basanxi turen na hanma a xarena, Haruna bɔnsɔnne birin nan gbee ne ra.”

Bɔɲɛ xunbeli saraxan sariyana

¹¹ “Sariyan ni i ra bɔɲɛ xunbeli saraxana fe ra naxan bama Alatala xa.¹² Xa muxuna nde xuruseen bama barika bira seen na, a xa a ba e nun buru xunne buru rate se mi naxanye yi naxanye bɔnbɔxi turen na e nun burudine turen saxi naxanye ma buru rate se mi naxanye yi, e nun buru yilɛnɛnxin naxanye rafalaxi murutu fuɲin faɲin na naxanye bɔnbɔxi turen na.¹³ Buru rate seen buru xunna naxanye yi, na ndee xa sa bɔɲɛ xunbeli saraxan fari naxan bama barika bira seen na.¹⁴ A xa nde ba ne keden kedenna ra, a na fi Alatala ma. Na findima saraxaraliin nan gbee ra naxan bɔɲɛ xunbeli saraxan wunla xuyaxi.¹⁵ Bɔɲɛ xunbeli saraxan naxan bama barika bira seen na, na suben xa don a ba lɔxɔn nin. Na sese nama ramara han xɔtɔnni.”

¹⁶ “Koni, xa muxuna nde bɔɲɛ xunbeli saraxan bama alogo a xa a de xuiin nakamali hanma a a ba ɲɛnige ma saraxan na, saraxa suben xa don a ba lɔxɔn nin, koni naxan na lu, a nɔɛ na donɲɛ nɛn na xɔtɔn bode.¹⁷ Saraxan suben donɛn naxan na lu a xii saxandeni na xa sa tɛɛni.¹⁸ Xa muxuna nde susu a bɔɲɛ xunbeli saraxan suben don a xii saxande lɔxɔni, saraxan mi rasuxuma. Ala mi a yate ma sese ra, a ba muxun xa bayo a haramuxi. Naxan na a don, a na haken goronna tongoma nɛn.¹⁹ Suben naxan na din se haramuxin na, na nama don, a xa sa tɛɛni. Muxun naxan sarijan, na kanna daxa a saraxa suben don,²⁰ koni naxan mi sarijanxi, a yi bɔɲɛ xunbeli saraxa subena nde don Alatala gbeen naxan na, na kedima nɛn a yamani.²¹ Naxan na a din se haramuxina nde ra, fata adaman na hanma sube haramuxina, hanma xɔsi se haramuxina nde, a yi bɔɲɛ xunbeli saraxa suben don Alatala gbeen naxan na, na kanna kedima nɛn a yamani.”

²² Alatala yi a fala Musa xa,²³ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E nama jingen turen don, hanma yeXɛɛna, hanma siina.²⁴ I na suben to, a faxaxi hanma burunna subene a yibɔxi, ne turen nɔɛ rawale nɛn se gbɛɛ ra, koni i nama a don.²⁵ Naxan na na sube sifane turen don naxanye nɔɛ raliye

Alatala ma tēen na, na kedima nēn a yamani.²⁶ E nama xoliin wunla don hanma suben wunla, e nēma dōxi dēde yi.²⁷ Naxan na wunla nde don, na kedima nēn a yamani.”

²⁸ Alatala yi a fala Musa xa,²⁹ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na bōje xunbeli saraxan ba, a xa fa a fōxo kedenna ra, a na ba saraxan na Alatala xa.³⁰ A yetēen xa fa na kiseen na naxan nalima Alatala ma tēen na. A xa fa suben turen nun a kanken na. A xa a kanken yita Alatala ra alo se ralixina.³¹ Saraxaraliin xa turen sa tēeni saraxa ganden fari, koni a kanken xa lu Haruna nun a diine xa.³² I xa bōje xunbeli saraxan yiifari ma danban fi saraxaraliin ma kiseen na.³³ Haruna bonsonna naxan bōje xunbeli saraxan wunla nun turen nalixi, na nan gbēe a yiifari ma danban na.³⁴ Amasoto Isirayila kaane bōje xunbeli saraxan naxanye bama, a kanke ralixin nun a danban naxan fixi, n bata ne so Haruna nun a diine yii, saraxaraline. Isirayila kaane na subene nan soma e yii habadan.”

³⁵ “Ito nan findi Haruna nun a diine gbēen na e Alatalaa saraxarali wanla fōlo bōxon naxan yi. A bama ne saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tēen na.³⁶ Alatala na nan yamarixi Isirayila kaane ma, e to masusan bōxon naxan yi. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa.³⁷ Sariyane nan ne ra saraxani itoe fe ra: saraxa gan daxina, bogise saraxana, yulubi xafari saraxana, yangin saraxana, saraxaraliin dōxo saraxana e nun bōje xunbeli saraxana.³⁸ Alatala na sariyan so Musa yii Sinayi geyaan nan fari, a Isirayila kaane yamari bōxon naxan yi Sinayi tonbonni, a e xa fa e saraxane ra Alatala xa.”

8

Saraxaraline dōxo feen saraxana Xorɔyaan 29.1-37

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,² “Haruna nun a diine xili Naralan Bubun so dēen na. I xa fa e dugine nun masusan turen na, e nun turaan naxan bama yulubi xafari saraxan na, e nun konton firin e nun debena buru ratetarene naxan kui.³ I xa Isirayila yamaan birin malan Naralan Bubun so dēen na.”⁴ Alatala yamarin naxan fi, Musa yi na liga, yamaan yi e malan Naralan Bubun so dēen na.

⁵ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi.”⁶ Musa yi Haruna nun a diine maso, a yi e maxa.⁷ A yi dugin nagodo Haruna ma, a yi a tagi xidi tagixidin na, a gubaan nagodo a ma, a saraxarali domain nagodo a ma, a saraxarali domain tagi xidi tagixidi fajin na.⁸ A yi kanke masaan bira a kōe, a masēnsen ti seene, Yurima nun Tumin sa na kui.⁹ A yi namun so Haruna xun na, a yi

xema walaxadin sa a tigi yete ra taxamaseri sarijanxin na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹⁰ Musa yi masusan turen tongo, a Ala batu bubun masusan e nun a yi seen birin. A ne birin nasarijan.¹¹ A yi na turena nde xuya saraxa ganden ma dōxona ma solofere, a saraxa ganden masusan e nun a goronne birin, e nun ige sa seen nun a dōxo sena, alogo a xa ne rasarijan.¹² A mōn yi turen sa Haruna xunni, a a masusan, alogo a xa a rasarijan.¹³ A yi Harunaa diine maso. A yi e dugine ragodo e ma, e nun tagi xidine nun xun tagi xidine, alo Alatala yamarin naxan so Musa yii.

¹⁴ A yi fa turaan na yulubi xafari saraxan na, Haruna nun a diine yi e yiine sa turaan xunna fari.¹⁵ Musa yi a kōe raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma a yii sonla ra, alogo a xa saraxa ganden nasarijan. A yi wuli dōnxen nabōxon saraxa ganden dēxon ma. A saraxa ganden nasarijan na kiini alogo a xa Ala solona menni.¹⁶ Musa mōn yi turen tongo naxanye yi jingen buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan yi bōjen fari, e nun a gbingi ra xele firinne nun e turene. A yi na birin sa tēni saraxa ganden fari.¹⁷ Koni a yi jingen gbinding nun a kidin nun a suben nun a gbiine woli tēni yamaan daaxaden fari ma, alo Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi.

¹⁸ Na xanbi ra, a yi fa kontonna ra saraxa gan daxin na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma.¹⁹ Musa yi a kōe raxaba, a a wunla nde so saraxa ganden dēxonne ma.²⁰ A yi a yixaba dungi dungin na, a a xunna sa tēni, e nun a dugine nun a turena.²¹ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi kontonna gbindin birin sa tēni saraxa ganden fari saraxa gan daxin na, naxan nalixi Alatala ma tēen na alo a yamari Musa ma kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma.

²² Na xanbi ra, a yi fa kontonna firinden na saraxarali dōxo saraxan na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma.²³ Musa yi a kōe raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa Haruna yiifari ma tunla ma. A nde sa a yiifari ma yii konkoriibaan nun a san konkoriibaan ma.²⁴ A yi Harunaa diine fan maso, a a wunla nde sa e yiifari ma tunle ma e nun e yiifari ma yii konkoriibaan nun san konkoriibane. A yi a wunla nde so saraxa ganden dēxonne ma.²⁵ A a turen tongo, e nun a xuli turena, e nun turen naxanye a buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan a bōjen fari, e nun a gbingi ra xele firinne nun e turene, e nun a yiifari ma danbana.

²⁶ A deben tongo buru ratetaren naxan kui, naxan yi Alatala yetagi. A yi buru

xun keden tongo, e nun buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. A yi e sa suben turene nun yiifari ma danban fari. ²⁷ A yi e birin so Haruna nun a diine yii, a yi e yite Alatala yetagi se ralixin na. ²⁸ Na xanbi ra, Musa yi e rasuxu e ra, a yi e sa teeni saraxa ganden fari saraxa gan daxine fari. Saraxarali dɔxɔ saraxan na a ra, naxan xiri rafan Ala ma. A ralima Alatala ma teen nan na.

²⁹ Musa yi kontonna kanken tongo a yi a yite Alatala yetagi se ralixin na. Na yi findi Musa gheen na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ Musa yi masusan turena nde tongo e nun wunla nde naxan yi saraxa ganden fari, a yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine. Nayi, a yi Haruna nun a dugine rasarijan, e nun a diine nun e dugine.

³¹ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “E suben jin Naralan Bubun de ra, e yi a don na, e nun burun naxan deben kui saraxarali dɔxɔ saraxan na, alo n na a yamari kii naxan yi. N naxa, ‘Haruna nun a diine xa a don.’” ³² E xa burun nun sube dɔnxɛn woli teeni. ³³ E nama keli Naralan Bubun de ra xii solofere, han e dɔxɔ fe lɔxɔne yi jan bayo e dɔxɔ feene buma nen xii solofere. ³⁴ Alatala to feene yamarixi nen alogo a xa solona e xa. ³⁵ Nanara, e xa lu Naralan Bubun deen na xii solofere, kɔeen nun yanyin na, e yi Alatalaa yamarin suxu, alogo e nama faxa, amasotɔ na nan yamarixi n ma.” ³⁶ Alatalaa yamarin naxanye birin fi e ma fata Musa ra, Haruna nun a diine yi ne birin liga.

9

Haruna nun a diine yi wanla fɔb

¹ Xii solomasexede lɔxɔni, Musa yi Haruna nun a diine xili, e nun Isirayila fonne. ² A yi a fala Haruna xa, a naxa, “Turaan dii keden tongo i yulubi xafari saraxan na e nun konton keden saraxa gan daxin na, fe mi naxanye ra, i fa e ra Alatala yetagi. ³ I yi a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E xa kotɔn tongo yulubi xafari saraxan na, e nun turaan diin nun yexee diina jee keden kedenne, fe mi naxanye ra saraxa gan daxin na, ⁴ e nun turana e nun kontonna bɔje xunbeli saraxan na, alogo e xa ba saraxan na Alatala yetagi, e nun bogise saraxan naxan basanxi turen na. Amasotɔ Alatala a nɔrɔn yitama e ra nen to.’”

⁵ Musa naxan yamari, e na xali Naralan Bubun yetagi. Yamaan birin yi e maso, e ti Alatala yetagi. ⁶ Musa yi a fala, a naxa, “Alatalaa yamarin ni i ra e naxan ligama alogo e xa a nɔrɔn to.”

⁷ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I maso saraxa ganden na. I yi i yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba, i Ala solona i yeteen nun yamaan xa. I xa saraxan ba yamaan fan xa alogo i xa Ala solona e xa, alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

⁸ Haruna yi a maso saraxa ganden na, a yi turaan diin kɔe raxaba a yete yulubi xafari saraxan na. ⁹ A diine yi fa a wunla ra a xɔn, a yi a yii sonla sin wunli, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɔxɔn ma. ¹⁰ A yi a turen sa teeni saraxa ganden fari, e nun a gbingi ra xelene nun farafaran naxan a bɔjen fari, e naxanye baxi yulubi xafari saraxani, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Koni a yi a suben nun a kidin sa teeni yamaan daaxaden fari ma. ¹² A yi saraxa gan daxin kɔe raxaba. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dɔxɔnne ma. ¹³ E yi saraxan dungi keden keden so a yii e nun a xunna, a yi e sa teeni saraxa ganden fari. ¹⁴ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi e sa saraxa gan daxin fari teeni saraxa ganden fari. ¹⁵ Na xanbi ra, Haruna yi fa yamana saraxan na. A yi yamana yulubi xafari saraxa kotɔn tongo, a yi a kɔe raxaba. A na ba yulubi xafari saraxan na alo a singen ba kii naxan yi. ¹⁶ A yi fa saraxa gan daxin na, a na ba alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ¹⁷ A yi fa bogise saraxan na, a yi a yiin ye keden ba a ra, a yi na sa teeni saraxa ganden fari, sa xɔtɔn ma saraxan gan daxin fari. ¹⁸ A yi turaan nun kontonna kɔe raxaba yamana bɔje xunbeli saraxan na. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dɔxɔnne ma. ¹⁹ E yi turaan nun kontonna turen tongo, e nun a xuli turena, a ture yirene, a gbingi ra xelene, e nun farafaran naxan a bɔjen fari, ²⁰ e yi ne sa subene kankene fari. Haruna yi turene sa teeni saraxa ganden fari. ²¹ Haruna yi subene kankene nun e yiifari ma danbane yite Alatala yetagi, se ralixin na alo Musa a yamari kii naxan yi.

²² Haruna yi a yiine yite yamaan binni, a duba e xa. A to yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin nun bɔje xunbeli saraxan ba, a yi godo. ²³ Musa nun Haruna yi so Naralan Bubun kui. E to mini, e duba yamaan xa. Alatalaa nɔrɔn yi godo saraxa gandeni yamaan yetagi. ²⁴ Teen yi mini Alatala yetagi, a saraxan nun turen gan saraxa ganden fari. Yamaan to na to, e sɔnxɔ sɛwani, e yi e xinbi sin, e yetagin lan bɔxɔn ma.

10

Haruna dii firin yi gan

¹ Haruna dii firinne, Nadaba nun Abihu, ne yi e wusulan gan seene tongo, e teen sa e kui, e wusulanna sa a fari. E yi fa teen

na Alatala yetagi, naxan mi yi lan, a mi yi naxan yamarixi. ² Nayi, tēen yi mini Alatala yetagi, a yi e gan, e faxa Alatala yetagi.

³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Alatala ε rakolonxi nen ito ra, a to a fala, a naxa, ‘N na n ma sarijanna mayitama nen n batu muxune tagi. N binyama nen yamaan yetagi.’”

Haruna yi lu dunduxi.

⁴ Musa yi Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna sɔxɔ Yusiyeli a diine, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa e ngaxakedenne binbine xali yamaan daaxaden fari ma, keli yire sarijannxin yetagi.” ⁵ E yi fa, e yi e xali yamaan daaxaden fari ma, alo Musa e yamari kii naxan yi. Dugine mən yi e binbine ma.

⁶ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “E nama ε xunna lu a yitəntaren na, ε to sunuxi. E nama ε dugine yibo, alogo ε nama faxa, ε yi Alatalaa xɔlɔn nafa yamaan birin ma. Alatala ε kon kaan naxanye faxaxi tēen na, Isirayila yamaan birin nan ne wugama. ⁷ E nama keli Naralan Bubun so dēen na, alogo ε nama faxa, amasɔtɔ Alatalaa masusan turen nan e ma.” Musa naxan fala, e na liga.

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, ⁹ “I na so Naralan Bubun kui, i nama manpaan min, i nama na minse sifan min, i tan nun i ya diine, alogo ε nama faxa. A findima habadan sariyan nan na i yixetene xa waxati famatone yi. ¹⁰ E xa se sarijannxin nun a haramuxin tagi raba, naxan mi daxa e nun naxan daxa. ¹¹ E xa Isirayila kaane xaran tōne ma Alatala naxanye fixi e ma fata Musa ra.”

¹² Musa yi a fala Haruna nun a diine xa naxanye yi fa luxi, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “Bogise saraxan naxan luxi, naxan mi ralixi Alatala ma tēen na, ε xa na tongo, ε yi a don saraxa ganden fema. A nama basan buru rate seen* na. A sarijan fefe! ¹³ E xa a don yirena nde yi naxan sarijan, amasɔtɔ i gbeen na a ra ε nun i ya diine, fata na saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tēen na, bayo na nan yamarixin n ma. ¹⁴ Koni suben kanken naxan nalixi e nun danban naxan yitexi Ala xa, ε nun i ya dii xemene nun i ya dii temene xa ne don yirena nde yi naxan sarijan. Amasɔtɔ e bata so ε yii e gbeen na, naxanye baxi Isirayila kaane bɔɔɔɔ xumbeli saraxane ra. ¹⁵ Isirayila kaane lan e xa fa danban na naxan yitexi e nun kanken naxan nalixi Ala ma, sa turene fari naxanye sama tēeni, alogo e xa yite Alatala yetagi se ralixin na. Habadan sariyan na a ra: I gbeen nan e ra, ε nun i ya diine alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

¹⁶ Musa yi kɔtɔna fe maxodin, naxan baxi yulubi xafari saraxan na. A yi a mɛ a e bata

yi a birin sa tēeni. Nayi, a yi xɔlɔ Eleyasari nun Itamara ma, Harunaa dii naxanye lu, a naxa, ¹⁷ “Nanfera ε mi saraxani ito suben donxi yire sarijannxini? A sarijan han! Alatala subeni ito soxi ε yii nen alogo Isirayila yamana haken xa ba a ma, ε yi Alatala solona e xa. ¹⁸ Amasɔtɔ subeni ito wunla to mi soxi yire sarijannxin kui, nayi ε lan nen ε kɔtɔn suben don yire sarijannxini, alo n na a yamari kii naxan yi.” ¹⁹ Haruna yi a fala Musa xa, a naxa, “I tuli mati. E bata yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba Alatala yetagi to bɔxɔni, na kui, i mi a to fe sifan naxan n masɔtɔxi. Na yi Alatala kenenɛɛ ba, xa n fa yulubi xafari saraxa suben don to?” ²⁰ Musa to na mɛ, na yi a kenen.

11

Sube radaxaxine nun a haramuxine Sariyane 14.3-21

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Bɔxɔn subene birin ye, ε lan e xa itoe nan don: ³ Sube toro kanna naxanye mən donseen laxunma, e nɔɛ ne birin donɛɛ nen fɔ naxanye toro mi bɔxi jaxi ra.”

⁴ “Koni ndee na naxanye donseen laxunma tun, hanma naxanye toro bɔxi tun, ne haramuxin na a ra ε tan xa. Nɔgɔmɛna, na haramuxi bayo a donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi jaxi ra. ⁵ Fanyerasiin donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi jaxi ra. A haramuxin na a ra ε tan xa. ⁶ Neren donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi jaxi ra, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁷ Xɔsɛn toron bɔxi, koni a mi donsee laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁸ E nama e suben don, ε nama ε yiin din e faxaxin na. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

⁹ “Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yɛxene don naxanye e bama, fɔxɔ igeni hanma baani. ¹⁰ Koni niimase xunxuri naxanye fɔxɔ igeni hanma baani, e mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E xɔsixin na a ra ε tan xa. ¹¹ Se xɔsixin nan ne ra ε tan xa, ε nama e suben don. E xa e faxaxin yate alo xɔsina. ¹² Naxanye birin igeni, e mi e bama, e xali mi e ma, se xɔsixin nan ne ra ε tan xa.”

¹³ “E xa xɔliini itoe yate alo se xɔsixin, e nama ne don: singbinna nun dugan nun xɔlimangan ¹⁴ nun bangaan nun segen siyaan birin ¹⁵ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁶ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fɔxɔ ige ma xɔliin nun tɔxedi tongon siyaan birin, ¹⁷ e nun kunkutunna nun jɔnɔjɔxan nun fɔtɔnbunsamuran ¹⁸ nun toxoroon nun yɛxe suxu kanken nun kankanna, ¹⁹ e nun yaya xɔnla nun sapi

* **10:12:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

xɔnla siyaan birin, e nun sarasima xɔnla nun tuyeɲa.”

²⁰ “Gabuteɛn nun sanne niimase xunx-urin naxanye ma, ba xoline ra, ne xɔsixin na a ra ε tan xa. ²¹ Koni, xa na niimase xunxurin sifana nde sanna a lige a tujan, ε nɔe na donjɛ nɛn. ²² E nɔe itoe nan donjɛ ne ye: sujɛn siyaan birin nun xoxorone nun songolonbalane e nun tuguminne. ²³ Koni, gabuteɛn nun sanne niimase xunxuri gbete naxanye ma, ε xa ne yate se xɔsixine ra. ²⁴ Ne ε raxɔsima nɛn. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁵ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra.”

²⁶ “Suben naxan birin toro mi bɔxi jaxi ra hanma a mi donseen laxunma, ne haramuxin na ra ε tan xa. Naxan na a yiin din e faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ²⁷ Sube san naaninna naxanye birin sanna xunduxi, e haramuxin na a ra ε tan xa. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁸ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

²⁹ “Yili ra seen naxanye bɔxɔn ma, itoe nan haramuxi ε tan xa: sulumɛn nun yeɛn nun dangen siyaan birin, ³⁰ e nun lennakɔnsaan nun sagadin nun kendemelexaan nun mululuna e nun kolona. ³¹ Ne nan haramuxi ε xa yili ra seene ye bɔxɔn ma. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ³² E faxaxin na bira se yo ma, na xɔsima nɛn, xa a findi wudi daxin na, hanma dugina, hanma kidina, hanma benbenla. Goron yo naxan nawale wali yo yi, a sama nɛn igeni. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Na xanbi ra, a yi sarijan. ³³ Xa na niimasena nde keden bira fejen na nde kui, a xɔsima nɛn. E xa na fejen kala. ³⁴ Donseen naxan lan a xa don, koni xa na feje kui igen sa a ma, a xɔsima nɛn. Minse yo na min na fejen kui, a xɔsixin na a ra. ³⁵ E faxaxin na bira se yo ma, na xɔsima nɛn. Xa buru ganden na a ra hanma tee yinla fɔ ε xa a kala, bayo a xɔsisi. E xa a yate alo se haramuxina. ³⁶ Koni xa a faxaxin bira tiginini hanma ige ramaradeni, ne mi xɔsixi. Koni naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ³⁷ Xa a faxaxin bira sansiin ma naxan lan a si, a mi xɔsisi. ³⁸ Koni xa igen bata sa sansiin ma, a faxaxin yi bira a yi, na sansiin bata haramu ε xa.”

³⁹ “Suben naxan lan a xa don, xa na faxa a yete ma, naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁰ Naxan na a suben don, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Naxan yo na e faxaxin maxali na lan a xa a dugine xa, a

mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴¹ E nama niimase xunxuridine don, naxanye bɔxɔn ma. Ne xɔsixin na a ra. ⁴² Niimase xunx-urin naxanye birin e bubuma bɔxɔn ma, ε nama ne sese don. Xa a bubuma a kuiin ma hanma a sigan tima a san naaninne ra hanma a san wuyaxi, a xɔsixin na a ra. ⁴³ Nayi, ε nama ε yete raxɔsi na niimase xunxurine xɔn. E nama ε yete raxɔsi e xɔn de! ⁴⁴ Alatala nan n tan na, ε Ala. E xa ε yete suxu sarijanma kui, alogo ε xa sarijan, bayo n tan sarijan. E nama ε yete raxɔsi niimase xunxuri yo xɔn naxanye e bubun bɔxɔn ma.”

⁴⁵ “N tan nan Alatala ra naxan ε raminixi Misiran yi alogo n xa findi ε Ala ra. Nana, ε xa sarijan, amasɔtɔ n tan sarijan. ⁴⁶ Sariyan nan na ra naxan lanxi subene ma, e nun xoline, e nun niimaseen naxanye birin igeni e nun naxanye bɔxɔn ma. ⁴⁷ E xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, naxanye lan e don e nun naxanye mi lan e don.”

12

Naxanla rasarijanma diin bari xanbini

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa jaxanla nde fudikan, a dii xɛmɛn bari, a mi fa sarijanxi na feen ma han xii solofere, alo a nɛma a kike wanli. ³ Xii solofereden lɔxɔni, diin yi banxulan. ⁴ A mɔn mi sarijanxi xii tonge saxan nun saxan benun a xa sarijan wunla ma naxan minixi a ma dii bari waxatini. A nama a yiin din se sarijanxi yo ra, a nama siga yire sarijanxini, han a marasarijan lɔxɔne yi kamali. ⁵ Xa a dii tɛmɛn bari, a mi fa sarijanxi xunsagi firin, alo a nɛma a kike wanli bayo wunla bata mini a ma. A xa a marasarijanma legeden xii tonge sennin nun sennin. ⁶ A marasarijan lɔxɔne na kamali a dii xɛmɛn xa hanma a dii tɛmɛna, a xa yeɛɛ diin jɛɛ kedenna saraxa gan daxin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deɛn na, e nun kolokonde diina hanma ganbana, yulubi xafari saraxan na. ⁷ Saraxaraliin xa na saraxane ba Alatala xa, a yi Ala solona na jaxanla xa. A sarijanma nɛn a wunla ma. Sariyan nan na ra jaxanla xa naxan na dii xɛmɛn bari hanma dii tɛmɛna. ⁸ Xa a mi nɔ yeɛɛn sote, a nɔe ganba firin hanma kolokonde dii firin xale nɛn, kedenna xa ba saraxa gan daxin na, bonna yulubi xafari saraxana. Saraxaraliin xa Ala solona a xa, a sarijanma nɛn.”

13

Furene muxune fatine ma

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Xa muxun fatin yirena nde kusinxi, hanma kafanla a ma hanma fure de na nde

a fatin ma naxan nœ findε fure ɲaxin na dangu muxu gbεtε ma, na xa xali saraxarali Haruna fεma hanma a diina nde. ³ Furen naxan a fatin ma, saraxaraliin xa na mato. Xa furen yiren xabene bata fixa, a dεεn yi tilinɲε ayi, fure ɲaxin nan na ra. A na yelin a matœ, saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarɲan. ⁴ Xa fure de fixεna a fatin ma, koni a mi tilin, a fati ma xabe mi fixaxi, saraxaraliin xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁵ A xii soloferede lɔxɔni, a yi a mato. Xa a to furen dεεn mi masaraxi, a mi gboxi ayi a fatin ma, a mɔn xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁶ Saraxaraliin xa a mato a xunsagi firinden xii soloferede lɔxɔni. Xa furen bata fisa a mi gboxi ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala, a na kannna bata sarɲan. Kafanla nan tun na ra. A xa a dugine xa, a sarɲanma nεn. ⁷ Koni saraxaraliin yelin xanbini a fale a sarɲanxi, xa kafanla fa gbo ayi a fatin ma, na kannna mɔn xa xεtε saraxaraliin fεma. ⁸ Saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to kafanla bata gbo ayi a fatin ma, a xa a fala, a na kannna mi sarɲanxi, fure ɲaxin na ra.”

⁹ “Xa fure ɲaxin bata lu muxuna nde fatin ma, e xa a xali saraxaraliin fεma. ¹⁰ A xa a mato. Xa kusindena nde a ma naxan de bata fixa, xa na kusinden bata fati ma xaben fixa, a suben minixi keɲεnni, ¹¹ nayi fure ɲaxi kɔxɔxin nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarɲanxi. A nama lu a danna matoni, bayo a bata a kolon a mi sarɲanxi. ¹² Xa saraxaraliin bata a to a na fure ɲaxin bata gasin namini a fatin birin ma, keli a sanne ma han a xunna, ¹³ a xa a mato ki faɲi, bayo xa na furena a fatin birin ma, a xa a fala furemaan ma, a sarɲan bayo furen bata yelin xare. ¹⁴ Koni furen dεεn na mini a ma lɔxɔn naxan yi, a mi sarɲanxi. ¹⁵ Saraxaraliin na furen dεεn to a ma, a xa a fala a ma, a mi sarɲanxi. Fure ɲaxin nan na ra. ¹⁶ Xa furen dεεn xara, na kannna xa siga saraxaraliin fεma. ¹⁷ A xa a mato. Xa furen bata xara, saraxaraliin xa a fala furemaan ma, a bata sarɲan. ¹⁸ Xa seteen te muxuna nde ma, a yalan, ¹⁹ a funfun yi kusi, a fixa hanma a gbeeli, na muxun xa siga saraxaraliin fεma. ²⁰ Saraxaraliin xa a mato. Xa furen funfun tilin, a fati ma xabe bata fixa, saraxaraliin xa a fala, a na kannna mi sarɲanxi. Fure ɲaxin na a ra, naxan minixi seteen funfuni. ²¹ Koni saraxaraliin na a mato, xa a mi fati ma xabe fixε to, xa furen funfun mi tilin, a xaraxi, a xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ²² Xa furen bata gbo ayi fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarɲanxi. Fure ɲaxina nde na a ra. ²³ Koni xa furen funfun mi masaraxi a mi gboxi ayi, nayi larun nan tun a ra. Saraxaraliin xa a fala na kannna ma a sarɲanxi.”

²⁴ “Xa muxuna nde fatin ganxi, xa furen dεεn fixa hanma a gbeeli, ²⁵ saraxaraliin xa a mato. Xa a fati ma xabene fixa, furen dεεn tilin, fure ɲaxina nde nan na ra, naxan bata mini ganden ma. Nayi, saraxaraliin xa a fala na kannna ma a mi sarɲanxi bayo fure ɲaxin na a ra. ²⁶ Koni a na a mato, xa saraxaraliin mi fati ma xabe fixε to furen ye, a dεεn mi tilin, a bata xara, saraxaraliin xa na kannna lu a danna xunsagi keden. ²⁷ Saraxaraliin xa a mato xii soloferede lɔxɔni. Xa furen bata gbo ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarɲanxi. Fure ɲaxin na a ra. ²⁸ Koni xa furen mi masaraxi, a mi gboxi ayi, a bata xara, gande funfun nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannna sarɲanxi. Gande larun nan na ra.”

²⁹ “Xa furen lu xεmεna nde hanma ɲaxanla nde xunna ma hanma a kenkenna ma, ³⁰ saraxaraliin xa furen mato. Xa a tilin, a xunxεn hanma a de xaben gbeeli, a xunxurun, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarɲanxi. Fure ɲaxin na a ra, daxana, naxan a suxi a xunna ma hanma a kenkenna ma. ³¹ Xa saraxaraliin a to furen mi tilin, koni a xunxεε fœε munma mini, furemaan xa lu a danna xii solofere. ³² Saraxaraliin xa a furen mato xii soloferede lɔxɔni. Xa daxaan mi gboxi ayi, a mi tilin, a xunxεn mi gbeeli, ³³ na kannna xa a xunna bi, fœ furen denaxan ma. Saraxaraliin mɔn xa a lu a danna xunsagi keden. ³⁴ Saraxaraliin xa daxaan mato xii soloferede lɔxɔni. Xa a mi gboxi ayi, a mi tilin, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a a sarɲanxi. A xa a dugine xa, a sarɲanma nεn. ³⁵ Koni xa daxaan gbo ayi fatin ma, saraxaraliin yelin xanbini a fale a a sarɲanxi, ³⁶ saraxaraliin xa a mato. Xa daxaan bata gbo ayi, hali saraxaraliin mi fa a xunxεn mato, a mi sarɲanxi. ³⁷ Koni xa a mi gboxi ayi, xa fati ma xabe fœre bata mini, daxaan bata yalan. A bata sarɲan. Saraxaraliin xa a fala, a sarɲanxi.”

³⁸ “Xεmεna hanma ɲaxanla, xa fixε fixεne a fatin ma, ³⁹ saraxaraliin xa a mato. Xa e mi mɔxi, gasin nan tun na ra. A sarɲan.”

⁴⁰ “Xa muxuna nde xun sεxε mi na, teeli kannna na a ra, a sarɲan. ⁴¹ Xa xunxεε mi a tigi ra, teeli kannna na a ra, a sarɲan. ⁴² Koni xa furena a teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli, fure ɲaxin nan minixi a ma. ⁴³ Saraxaraliin xa a mato. Xa a kusinden to teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli alo fure ɲaxin kii naxan yi, ⁴⁴ furemaan nan na kannna ra, a mi sarɲanxi. Saraxaraliin xa a fala, a mi sarɲanxi bayo furena a xunna ma.”

⁴⁵ “Awa, xa fure ɲaxin naxan ma, na kannna xa dugi yibɔxine ragodo a ma, a xunni tantaren yi lu, a a dεεn ye

maluxun, a yi gbelegbele. Sarijantarena! Sarijantarena! ⁴⁶ Furen nɛma a ma, a mi sarijanxi. Nayi, a lan a lu a danna, a xa lu yamaan daaxaden fari ma.”

Dugi funduxine

⁴⁷ “Xa dugina nde bata fundu, xuruse xabe dugina hanma taa dugina, ⁴⁸ a na findi dugi sɔxɔnxin sifa yo ra hanma xuruse xabe dugine hanma se kidine, ⁴⁹ xa funduden fɔɔ hanma a gbeeli dugin ma hanma kidin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma hanma se kidina nde ma, funɛ jaxin na a ra naxan seen kalama. Saraxaraliin xa a mato. ⁵⁰ Funɛn seen naxan ma, saraxaraliin xa na ramara matoni xii solofere. ⁵¹ Xii soloferede lɔxɔni saraxaraliin xa a mato. Xa funɛn bata gbo ayi na dugin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma, hanma se kidin ma, a na rawali kii yo yi, funɛ jaxin nan na ra naxan seen kalama, na seen xɔsɔxi. ⁵² Nayi, saraxaraliin xa na dugin gan, hanma dugi sɔxɔnxina hanma xuruse xabe dugina hanma se kidina, funɛ funfun naxan ma. Amasɔto funɛ jaxin na a ra naxan seen kalama. Na seen xa gan. ⁵³ Koni xa saraxaralina a mato, xa funɛn mi gboxi ayi na seen ma, ⁵⁴ funɛn naxan ma, a xa yamarin fi e ma, a e xa na dugin xa. A mɔn yi a ramara xii solofere. ⁵⁵ E na a xa, saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to funɛn mi maxetɛxi, a mi gboxi ayi, na seen xɔsɔxi. Xa funɛn bata dugin suxu a ye fajin ma hanma a ye jaxin ma, a gan daxin na a ra. ⁵⁶ Xa saraxaralina a to funɛn bata ba fɔlɔ, dugin xa xanbini, a xa na funɛ yiren bɔ dugin na, hanma kidina, hanma dugi sɔxɔnxina. ⁵⁷ Koni, xa a mɔn sa dugi sɔxɔnxin suxu hanma se kidina, funɛn nan na ra naxan seen kalama. Nayi, funɛn seen naxan ma, na xa gan. ⁵⁸ Funɛn seen naxan suxi, dugina, hanma dugi sɔxɔnxina, hanma se kidina, koni funɛn funfun bata lɔ ayi, na mɔn xa xa alogo a xa sarijan.”

⁵⁹ Funɛn bata xuruse xabe dugin naxan suxu hanma taa dugina, hanma dugi gbete, hanma se kidina, sariyan nan na ra ne fe yi naxan a yitama a e sarijan hanma e mi sarijanxi.

14

Fureɔn nasarijan sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fure jaxin muxun naxan ma, na rasarijanma kiini: A xa a yita saraxaraliin na. ³ Nayi, saraxaraliin xa mini yamaan daaxaden fari ma na kanna matodeni. Xa furemaan bata yiyalan, ⁴ saraxaraliin xa yamarin fi, e xa fa xɔli jɛjɛ radaxaxi firin na, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa xɔliin keden kɔɛ raxaba fɛjɛna nde xun ma, tigi igen naxan kui. ⁶ A xa xɔli jɛjɛn

tongo, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina, a yi e rafu xɔliin kɔɛ raxabaxin wunli. ⁷ A yi a xuya na kanna ma sanja ma solofere naxan nasarijanma fure jaxin ma. A yi a fala na kanna ma a a bata sarijan. A yi xɔli jɛjɛn bejin burunna ra.”

⁸ “Naxan nasarijanma, na kanna xa a dugine xa, a a fati ma xabene bi, a yi a maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nɛn. Nayi, a nɔɛ sɔɛ nɛn yamaan daaxadeni, koni a luma nɛn a bubun fari ma xii solofere. ⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a mɔn yi a xunsexe ne bi, e nun a de xabene, a ye gilingilina xabene, e nun a fati ma xabene birin. A mɔn yi a dugine xa, a a fatin maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nɛn. ¹⁰ Xii solomasexɛdeni, a xa konton firin tongo e nun yeɛɛɛ gilena, jɛɛ keden kedenne, fe mi naxanye ra. A mɔn xa murutu fuji fajin kilo solomanaanin tongo bogise saraxan na turen naxan yi, a turen litiri tagin sa a fari. ¹¹ Saraxaraliin naxan na kanna rasarijanma, na xa e nun a kiseene ti Alatala yetagi Naralan Bubun de ra. ¹² A xa konton keden tongo, a a ba yangin saraxan na, e nun turen litiri tagi. A xa ne yita Alatala ra saraxa ralixin na. ¹³ A xa a kontonna kɔɛ raxaba na yire sarijanxini muxune yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine kɔɛ raxabama denaxan yi. Saraxaraliin nan gbee yangin saraxan na alo yulubi xafari saraxana. A sarijan han! ¹⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxan wunla nde tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. ¹⁵ Na xanbi ra, a mɔn xa saraxa turena nde tongo, a yi a sa a yetɛɛn kɔmɛn ma yiini. ¹⁶ A xa a yiifari ma yii soli keden sin tureni, a yi a xuya Alatala yetagi dɔxɔna ma solofere. ¹⁷ A mɔn yi ndedi sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. A yangin saraxan wunla saxi denaxan yi. ¹⁸ Ture dɔnxɛn naxan luxi saraxaraliin yii, a xa na sa na kanna xunni, saraxaraliin yi Alatala solona a xa. ¹⁹ Saraxaraliin xa yulubi xafari saraxan ba, a Ala solona na kanna xa naxan nasarijanma. Na xanbi ra, a yi saraxa gan daxin kɔɛ raxaba. ²⁰ A yi saraxa gan daxin nun bogise saraxan nali saraxa ganden fari. A yi Ala solona na kanna xa, a yi sarijan.”

²¹ “Xa yigelitɔn nan na kanna ra, a mi nɔɛ saraxane sɔte, a xa konton keden tongo yangin saraxan na, naxan yitama Ala ra solona seen na a xa, e nun murutu fuji fajin bogise saraxan kilo saxon, turen naxan yi, e nun turen litiri tagi, ²² e nun ganba firin hanma kolokonde dii firin, a nɔɛ naxan sɔte. Keden xa findi yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. ²³ Xii solomasexɛde lɔxɔni, a xa fa e ra saraxaraliin fema Naralan Bubun deɛn na Alatala yetagi

alogo a xa rasarijan. ²⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxa yeXeEn nun turen litiri tagin tongo, a yi e yita Alatala ra saraxa ralixin na. ²⁵ A xa yeXeEn koE raxaba yangin saraxan na. A yi a wunla nde tongo, a a sa na kanna yiifari ma tunla nun a yiifari ma san konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribaan ma. ²⁶ A yi turena nde sa a yeteEn komeEn ma yiini. ²⁷ A xa na turena nde xuya Alatala yetagi a yiifari ma yii sonla ra sanja ma solofere. ²⁸ Turen naxan a yiin kui, a xa na ndedi tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. A bata yi yangin saraxan wunla sa denaxan yi. ²⁹ Turen naxan luxi a yiin kui, a xa na sa na kanna xunni, a yi Alatala solona a xa. ³⁰ Saraxaraliin xa ganba keden tongo hanma kolokonde diina, na kanna naxan sotoxi, ³¹ a yi a ba yulubi xafari saraxan na, a yi xoliin boden ba saraxa gan daxin na, e nun bogise saraxana. Nayi, a yi Alatala solona na kanna xa.”

³² Sariyan nan na ra na kanna xa, fure jaxin naxan fatin ma, naxan mi noE saraxa kamalixin sote.

Banxi ma funena

³³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ³⁴ “E na so Kanan yamanani, n naxan soma e yii e keEn na, xa n funeEn sa banxina nde ma na yamanani, ³⁵ banxi kanna xa sa a fala saraxaraliin xa, a naxa, ‘N bata funeEn to n ma banxin ma.’ ³⁶ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa seene ramini banxini benun a xa siga funeEn matodeni, alogo sese nama lu banxini a yi yate se xosixin na. Na xanbi ra, saraxaraliin xa so banxini a matodeni.”

³⁷ “A xa funeEn mato. Xa funeEn fɔro hanma a gbeeli, xa yilidine banxin ma, ³⁸ saraxaraliin xa mini banxini, a banxin deEn balan xunsagi keden. ³⁹ Xii soloferede loxon, saraxaraliin mon xa fa a mato. Xa funeEn bata gbo ayi banxi ma, ⁴⁰ saraxaraliin xa yamarin fi, a funeEn gemen naxanye ma, e xa ne ba na, e yi e woli yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴¹ A xa banxin kuiin birin maxolin, e yi a loxon woli ayi yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴² Na xanbi ra, e xa gemE gbeteye tongo. E yi na gemene masara. E maso se gbetE tongo, e mon yi banxin maso.”

⁴³ “E na a gemE kalaxine ba na, e banxin maxolin, a kankene mon yi maso, xa funeEn mon mini banxin ma, ⁴⁴ saraxaraliin xa sa a mato. Xa a to funeEn bata gbo ayi banxini, na nan na ra funE jaxin na a ra naxan seen kalama. Banxin mi sarijanxi. ⁴⁵ Banxin xa rabira, a gemene nun a wudine nun a maso bendene yi maxali taan fari ma yirena nde yi naxan mi sarijanxi. ⁴⁶ Naxan yo na so

banxini a balanxi loxon naxanye yi, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁷ Naxan na a sa hanma a a dege na banxini, a xa a dugine xa.”

⁴⁸ “Xa saraxaralina a mato, funeEn mi gboxi ayi banxin ma a maso xanbini, a xa a fala a banxin bata sarijan, amasoto funeEn bata jan na.”

⁴⁹ “Na kanna xa xoli firin tongo e nun suman wudina nde nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵⁰ A xa xoliin keden koE raxaba fejena nde xun ma tigi igen naxan kui. ⁵¹ A yi suman wudin tongo, e nun hisopi wudi yiin nun gari gbeela e nun xoli jerejena, a ne sin xoli koE raxabaxin wunla nun tigi igeni. A yi a xuya banxin ma sanja ma solofere. ⁵² A yi banxin nasarijan xoliin wunla ra, e nun tigi igen nun xoli jerejen nun suman wudin nun hisopi wudina e nun gari gbeela. ⁵³ A xa xoli jerejen bejin taan fari ma burunna ra. Nayi, na banxina fe jaxin bata jan, a yi sarijan.”

⁵⁴ Sariyane nan ne ra fure jaxine fe yi hanma daxana naxanye minin muxun fatin ma, ⁵⁵ e nun funeEn naxan minin dugin ma hanma banxin ma, ⁵⁶ kusindene, gasine, e nun larune, ⁵⁷ alogo a xa kolon xa sena nde sarijan hanma xa a mi sarijanxi. Sariyan na a ra fure jaxin nun funE jaxina fe yi.

15

Muxun xosima kiinde a bari boden xon

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Xa furen xemena nde bari boden ma, faxunna naxan minima xosin nan na ra. ³ Xa a minima hanma a mi tin mine, na faxunna bata na kanna xosi. ⁴ Nayi, xemen na a sa saden naxan ma, na xosixi. A na doxo gbeden naxan ma, na xosixi. ⁵ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁶ Furemaan bata doxo gbeden naxan ma, naxan yo doxo na ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁷ Naxan na a yiin din furemaan na, na kanna lan a xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁸ Xa furemaan de igen namini muxu sarijanxina nde ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁹ Furemaan na doxo sese fari a siga sigatini, na mi fa sarijanxi. ¹⁰ Furemaan bata doxo sese ma, naxan yo na a yiin din na ra, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna. Naxan yo na se sifan tongo, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹¹ Xa furemaan mi a yiin naxa, a na a yiin din muxu yo ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹² Furemaan na a

yiin din fεne yo ra, na lan a kala. Xa goronna wudi daxin na a ra, a lan a maxa.”

¹³ “Furemaan na yiyalan, na kanna lan a legedenna ti xunsagi keden benun a xa rasarijan. A xa a dugine xa, a yi a maxa tigi igen na. A sarijanma nen na yi. ¹⁴ Xii solomasεεde lɔxɔni, a xa ganba firin tongo hanma kolokonde dii firin, a sa e so saraxaraliin yii Alatala yetagi Naralan Bubun deen na. ¹⁵ Saraxaraliin xa xɔli keden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Nayi, a yi na kanna rasarijan Alatala yetagi faxunna ma naxan minixi a ma. ¹⁶ Xa xεmen bari bodeni igen mini, na kanna lan a a gbindin birin maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁷ Xa na ige sifan sa dugin ma hanma se kidin ma, na lan a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁸ Xa xεmen nun jaxanla kafu, e firinna birin lan e e maxa, e mi fa sarijanxi han jinbanna.”

¹⁹ “Xa jaxanla a kike wanli, wunla minima a ma, a mi fa sarijanxi xunsagi keden. Naxan na a yiin din a ra, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁰ A nema a kike wanli, xa a a sa saden ma hanma a dɔxɔ gbɛden ma, na mi fa sarijanxi. ²¹ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²² A na dɔxɔ gbɛden naxan ma, naxan na a yiin din na ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²³ Xa sena nde saxi na saden ma hanma gbɛden ma, a yi dɔxi naxan ma, naxan yo na a yiin din na seen na, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁴ Xa e nun xεmena nde kafu, a wunla yi sa xεmen ma, a fan mi sarijanxi xunsagi keden. A na a sa sade yo ma na xɔsɔxi.”

²⁵ “Xa wunla lu mine jaxanla ma, naxan mi findixi a kike wanla ra, hanma a kike wali waxatin yi xɔnkuya ayi, a mi fa sarijanxi han wunla yi jan alo a nema a kike wanli. ²⁶ A na a sa saden naxan ma hanma a dɔxɔ gbɛden naxan ma, na mi sarijanxi, alo a nema a kike wanli. ²⁷ Naxan na a yiin din na saden na hanma a dɔxɔ na gbɛden ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi sarijanxi han jinbanna. ²⁸ Wuli minin na jan, na jaxanla lan a legedenna ti xunsagi keden, a sarijanma nen na yi. ²⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin tongo, a e xali saraxaraliin fεma Naralan Bubun deen na. ³⁰ Saraxaraliin xa xɔliin boden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Na xanbi ra, jaxanla wuli minin xɔsin janma nen Alatala yeε ra yi.”

³¹ “ε xa Isirayila kaane ratanga na feene ma naxanye e xɔsima, alogo e nama n batu bubun naxosi naxan e tagi, e yi faxa e xɔsina fe ra.”

³² Sariyane nan ne ra feni itoe ma: faxunna na mini xεmen bari boden ma, igen na mini xεmen xεmeyani a yi a xɔsi, ³³ jaxanla nema a kike wanli, igena nde na mini xεmen hanma jaxanla bari bodeni, e nun xεmen naxan kafuma jaxanla ma a kike wali waxatini.

16

Ala solona lɔxɔna

¹ Harunaa dii firinna naxanye siga Alatala yetagi, ne faxa xanbini, Alatala yi falan ti Musa xa. ² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala i tada Haruna xa, a a nama so yire sarijanxi fisamantenni ye yo ye, ye masansan dugin xanbi ra Layiri Kankiraan yetagi, Ala solonama denaxan yi. Xa a na liga, n minima a ma nen kundaan yiyani Layiri Kankiraan dεrganla xun ma, a yi faxa.”*

³ “Haruna xa feni itoe nan liga alogo a xa so yire sarijanxi fisamantenni: A lan a tura bulanna ba yulubi xafari saraxan na, e nun kontonna saraxa gan daxin na. ⁴ A lan a yi taa dugi guba sarijanxin nagodo a ma, a yi a taa dugi wantanna so. A xa a tagi xidi taa dugi tagixidin na, a yi taa dugi namun so. Na dugine sarijan, nanara a lan a yi a maxa benun a xa e so. ⁵ Isirayila yamaan lan e kɔtɔ firin so a yii yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden saraxa gan daxin na. ⁶ Haruna xa turaan ba a yetena yulubi xafari saraxan na alogo a xa Ala solona a yete xa e nun a denbayana. ⁷ Na xanbi ra, a yi kɔtɔ firinne xali Alatala yetagi, Naralan Bubun deen na. ⁸ A xa kotone masensen alogo a xa a kolon naxan lan a findi Alatala gbeen na e nun naxan sigan yire jaxini. ⁹ Masensenna na kɔton naxan suxu Alatala gbeen na, Haruna xa fa na ra, a a ba yulubi xafari saraxan na. ¹⁰ Masensenna na kɔton naxan suxu yire jaxin gbeen na, a jεpen nan nalima Alatala ma a solona seen na, e sa a bejin yire jaxini burunna ra. ¹¹ Haruna xa fa turaan na, a a ba a yetena yulubi xafari saraxan na, a Ala solona a yete xa e nun a denbayana. A xa na turaan kεε raxaba a yetena yulubi xafari saraxan na. ¹² A xa tεε kɔ seen nafe tεε wolonna ra naxan tongoxi saraxa ganden fari Alatala yetagi. A yi wusulan fujin yiin ye firin tongo, a yi e xali ye masansan dugin xanbi ra, yire sarijanxi fisamantenni. ¹³ A xa wusulanna sa tεen na Alatala yetagi, alogo tutin naxan tema, na xa Layiri Kankiraan dεrganla luxun alogo a nama faxa. ¹⁴ A xa turaan wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Layiri Kankiraan dεrganla yetagin ma. A mɔn yi a xuya Layiri Kankiraan yetagi dɔxɔna ma solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a xa kɔton kεε raxaba yamaan

* 16:2: 16.2 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔroyaan 25.10-22 kui.

yulubi xafari saraxan na, a yi a wunla xali ye masansan dugin xanbi ra, a yi a liga alo turaan wunla, a a xuya Layiri Kankiraan ma e nun a yetagi.”

¹⁶ “Na kiini, a xa Ala solona yire sarijanxi fisamantenna xa alogo a xa rasarijan Isirayila kaane xosi feene nun e murute feene nun e yulubine birin ma. A mɔn xa a liga na kiini Naralan Bubun xa, naxan tixi Isirayila kaa xɔsine tagi. ¹⁷ Muxu yo nama lu Naralan Bubun kui a na so Ala solonadeni yire sarijanxi fisamantenni, han a yi mini. A xa Ala solona a yetɛn xa e nun a denbayaan nun Isirayila yamaan birin.”

¹⁸ “Na xanbi ra, a yi mini, siga saraxa ganden yireni denaxan Alatala yetagi. A yi na fan nasarijan, a turaan nun kɔtɔn wunla sa saraxa ganden tongonna fenne birin ma. ¹⁹ A xa wunla xuya a yii sonla ra dɔxɔ solofere saraxa ganden ma, alogo a xa a rasarijan Isirayila kaane xɔsine ma.”

²⁰ “Haruna na yelin xosine be yire sarijanxi fisamantenna ma, e nun Naralan Bubuna, e nun saraxa ganden, a xa kɔtɔ jɛjɛn fan maso. ²¹ Haruna xa a yii firinne sa kɔtɔ jɛjɛn xunna fari, a yi Isirayila kaane hakene nun murute feene nun yulubine birin fala a ma, a yi e sa kɔtɔn xunna fari. A yi muxuna nde xe, alogo a xa sa kɔtɔn bejin burunna ra, ²² a yi e hakene birin xali wulani. A xa kɔtɔn kedi, a siga burunna ra.”

²³ “Na xanbi ra, Haruna xa so Naralan Bubun kui, a yi taa dugine ba a ma, a naxanye so benun a xa so yire sarijanxini. A xa ne lu na. ²⁴ A xa a maxa yire sarijanxina nde yi, a yi a dugin bonne ragodo a ma. Na xanbi ra, a xa sa saraxa gan daxi firinna bonne ba a yete xa e nun yamaan xa, a Ala solona a yete xa e nun yamaan xa. ²⁵ A mɔn xa yulubi xafari saraxan turene sa teeni saraxa ganden fari.”

²⁶ “Naxan kɔtɔn bejinxi yire jaxini, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a fa fa yamaan daaxadeni. ²⁷ Turaan nun kɔtɔn naxanye baxi yulubi xafari saraxan na, naxanye wuli rawalixi yire sarijanxini Ala solona seen na, ne lan e xali yamaan daaxaden fari ma, e kidine nun e suben nun e gbiine yi sa teeni. ²⁸ Naxan na e gan, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. Na xanbi ra, a yi so yamaan daaxadeni.”

²⁹ “Habadan sariyan na a ra e xa. Kike solofereden xii fuden lɔxɔni, e xa sunna suxu, e tan Isirayila kaane ba, xɔjɛn naxanye dɔxi e konni ba, e xa wanla birin bejin. ³⁰ Amasɔtɔ Ala solonama e xa na lɔxɔn nin, alogo e xa sarijan. Nayi, e sarijanma nen e yulubine birin ma Alatala yeɛ ra yi. ³¹ A xa findi Matabu Lɔxɔn nun sanla ra. E xa sunna suxu na lɔxɔni. Habadan sariyan na a ra.”

³² “Saraxaraliin naxan bata masusan a sugandi feen na, a dɔxɔ saraxaraliyani a baba funfuni, na nan Ala solonama. A tan nan taa dugi doma rasarijanxine soma, ³³ a Ala solona yire sarijanxin nun Naralan Bubun nun saraxa ganden nun saraxaraline nun Isirayila yamaan birin xa. ³⁴ Habadan sariyan na a ra e xa. Ala solonama Isirayila kaane yulubine birin ma fe ra lɔxɔ kedenni jɛɛn bun ma.”

E yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

17

Isirayila kaane xa sarijan

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Haruna xa, e nun a diine nun Isirayila kaane birin, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. ³ Isirayila kaan naxan na a jingen ba saraxan na, hanma yeɛɛna hanma siina, yamaan daaxadeni hanma a fari ma, ⁴ a mi a xali Naralan Bubun so deen na alogo a xa a rali Alatala ma kiseen na Alatala Batu Bubun yetagi, na kanna yatema nen alo faxa tiina. A bata wunla ramini, na kanna kedima nen a yamani. ⁵ Na ma, Isirayila kaane bama nen saraxan be burunna ra, e fa e saraxane ra saraxaraliin fema Alatala yetagi Naralan Bubun deen na, a yi e ba bɔjɛ xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Saraxaraliin xa a wunla xuya Alatalaa saraxa ganden dɛxɔnna ma Naralan Bubun deen na, a yi a turene sa teeni, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁷ Nayi, Isirayila kaane nama fa suxure kɔtɔne ki, e tinxintareyaan liga Ala ra naxanye xɔn. Habadan sariyan na a ra e tan xa e nun e yixetene birin.”

⁸ A mɔn xa a fala, a naxa, “Isirayila kaan hanma xɔjɛn naxan dɔxi e tagi, a na saraxa gan daxin ba hanma saraxa gbete. ⁹ xa a mi a xali Naralan Bubun deen na alogo a xa ba Alatala xa, a kedima nen a yamaan ye.”

Wunla nama don

¹⁰ “Isirayila kaan hanma xɔjɛn naxan dɔxi e tagi, naxan na wunla don, n kelima nen na kanna xili ma, n yi a kedi a yamaan ye. ¹¹ Amasɔtɔ fati benden niina a wunla nin. N tan bata wunla findi n solona seen na e niine xa, naxan sama saraxa ganden fari. Amasɔtɔ wunla nan n solonama bayo niina a yi. ¹² Nanara, n na falama e tan Isirayila kaane xa, e tan sese nama wunla don. Xɔjɛ yo naxan dɔxi e tagi, e nama wunla don. ¹³ Isirayila kaan hanma xɔjɛn naxan e tagi, naxan na suben hanma xɔliin faxa donsoyani naxan daxa a don, a xa a wunla dindin bɔxɔni a benden sa a ye ma. ¹⁴ Amasɔtɔ suben birin niina a wunla nin. Nanara, n bata a fala Isirayila kaane xa, n naxa, ‘E nama sube yo wunla don, amasɔtɔ

suben birin niina a wunla nin. Naxan yo a don, na kedima nen Isirayila yamani.’ ”

¹⁵ “Naxan na suben don naxan faxaxi a yete ma hanma sube gbete naxan faxaxi, a na findi Isirayila bari diin na hanma xɔɔɛna, na kanna lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna, na xanbi ra a yi sarijan. ¹⁶ Xa a mi a dugine xa, xa a mi a maxa, a na haken goronna tongoma nen.”

18

Kafu feen sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito nan fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala nan n tan na, ε Ala. ³ E nama Misiran kaane namunne liga, ε yi dɔxi denaxan yi, hanma Kanan yamanan namunne, n na ε xalima denaxan yi. E nama e namunne suxu de! ⁴ E xa n ma sariyane nun n ma tɔnne suxu bayo Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁵ “E xa n ma tɔnne nun n ma sariyane suxu bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtama nen e xɔn. Alatala nan n tan na.”

⁶ “Muxu yo nun a bari boden nama kafu. Alatala nan n tan na.”

⁷ “I nama i baba rayagi, ε nun i nga yi kafu. I nga na a ra. E nama kafu.”

⁸ “E nun i baba jaxalan gbete nama kafu, na i baba rayage nen.”

⁹ “E nun i magilen nama kafu, i baba dii temena hanma i nga dii temena, hali ε mi maxuruxi tande kedenna ma.”

¹⁰ “E nun i mamandenna nama kafu i ya dii xemena dii temena hanma i ya dii temena dii temena. Amasɔto na i tan yage nen.”

¹¹ “E nun i baba jaxalan gbete a dii temen nama kafu, a naxan barixi i baba ma. I magilen na a ra.”

¹² “E nun i baba magilen nama kafu. I baba bari boden na a ra.”

¹³ “E nun i nga ngaxakeden jaxalanmaan nama kafu. I nga bari boden na a ra.”

¹⁴ “I nama i baba ngaxakeden nama rayagi. E nun a jaxanla yi kafu. I nga xurin na a ra.”

¹⁵ “E nun i mamuxun nama kafu. I ya diina jaxanla na a ra. E nama kafu.”

¹⁶ “E nun i ngaxakeden jaxanla nama kafu. Na i ngaxakeden nama rayage nen.”

¹⁷ “E nun jaxanla nde nama kafu, ε nun a dii temen fan yi kafu. E nun a mamandenna nama kafu, a dii xemena dii temena hanma a dii temena dii temena. I bari boden nan ne ra. Na mi daxa.”

¹⁸ “I nama i ya jaxanla bari boden tongo i ya jaxanla ra, i ya jaxanla mɔn jɛɛɛ, alogo i nama yengen naso e tagi.”

¹⁹ “E nun jaxanla nama kafu a nɛma a kike wani, amasɔto a mi sarijanxi.”

²⁰ “E nun i lanfana jaxanla nama kafu, i yi i yete xɔsi a xɔn.”

²¹ “I nama i ya dii yo ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure kideni, i yi i ya Ala xili kala. Alatala nan n tan na.”

²² “E nun xemɛn nama kafu alo jaxanla. Xɔsi feen nan na ra.”

²³ “E nun suben nama kafu, i yi i yete xɔsi a xɔn. Naxanla nama a maso suben na e kafu. Fe haramuxin nan na ra.”

²⁴ “E nama ε xɔsi na kɛwali yo xɔn. Amasɔto n siyaan naxanye kedima ε yeε ra, ne e yete xɔsi na feene nan xɔn. ²⁵ E kɛwanle bɔxɔ yetɛn xɔsi nen. Nanara, n yi e hakene saran e ra, bɔxɔn yi a mɛ e ra. ²⁶ Nayi, ε tan Isirayila kaane nun xɔɔɛn naxanye ε tagi, ε xa n ma tɔnne nun sariyane suxu. E nama xɔsi feni itoe liga de! ²⁷ Amasɔto naxanye yi dɔxi bɔxɔni ito yi benun ε tan, ne yi feni itoe birin ligama, e bɔxɔn naxɔsi. ²⁸ Na bɔxɔn nama a mɛ ε fan na ε xɔsina fe ra, alo siyaan naxanye yi na benun ε tan. ²⁹ Nanara, naxan yo na xɔsi feni ito nde liga, na kedima nen a yamani. ³⁰ E xa n ma yamarine suxu, ε nama namun xɔsixi yo liga naxanye yi ligama mɛnni benun ε tan. E nama ε yete xɔsi e xɔn. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

19

Yamaan nasarijan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E xa sarijan, amasɔto n tan sarijan, n tan, Alatala, ε Ala. ³ Birin xa a nga nun a baba binya, a yi Matabu Lɔxɔne suxu. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁴ “E nama suxurene batu, ε nama wure raxulunxin nafala ala maligane ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁵ “E na bɔɛɛ xunbeli saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba a fajin na alogo a xa a raxuxu. ⁶ Saraxan suben xa don a faza lɔxɔni hanma na xɔtɔn bode. Naxan na lu han a xii saxande lɔxɔni, ε xa na sa tɛɛni. ⁷ Xa ε nde don xii saxande lɔxɔni, na haramuxi, na mi rasuxuma. ⁸ Naxan na a don, na a haken goronna tongoma nen. Amasɔto a bata Alatala se rasarijanxin naharamu. Na kanna kedima nen a yamani.”

⁹ “E na malo xaban fɔlɔ, ε nama maala xaba han xɛɛn xɛɛɛn xɔn. E nama tɔnsonne makentun naxanye na lu a xɔri ma. ¹⁰ I nama sansi bogi dɔnxene bolon langani, i nama xɔnne makɔ naxanye yolonxi. I xa ne lu yiigelitane nun xɔɔɛne xa. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

¹¹ “E nama mujan ti. E nama wulen fala. E nama e bode yanfa. ¹² E nama ε kɔlɔ n xinli wulen fari, amasɔto i ya Ala nan xili kalama. Alatala nan n tan na.”

13 “I nama i muxun boden yii seene tongo yanfan xon, i yi a naxankata. I nama walikeen saranna ramara i konni han na xoton bode.”

14 “I nama tuli xarin konbi, i nama sese sa danxutoon yee ra naxan a rabire, koni i xa gaxu Ala yee ra. Alatala nan n tan na.”

15 “E nama tinxintareya liga kiti sadeni. I nama yiigelitoon nafisa, i nama nafulu kanna rafisa, koni i xa i adamadi boden makiti tinxinni. 16 I nama i adamadi boden mafala yamaan tagi. I nama i adamadi boden tojenge alogo a xa faxa. Alatala nan n tan na. 17 I nama i ngaxakedenna rajaxu, koni i xa i adamadi boden maxadi, alogo i nama yulubin tongo a fe ra. 18 I nama i gbeen joxo. I nama yamaan muxuna nde fe xonnantenyaa namara i kui. I adamadi boden xanu alo i yetena. Alatala nan n tan na.”

19 “E xa n ma tonne suxu. I nama sube siya firinne rakafu. I nama sansi siya firinna si xeen ma. I nama gese siya firinna dugi soxoxin so.”

20 “Xa xemena nde nun konyi gilena nde kafu, muxu gbete naxan masuxi a naxanla ra, naxan munma xunba hanma a xoroya, e kala tixin saranna e ra nen. Koni e mi faxama, amasoto a munma yi xunba nen. 21 Xemnen lan a kontonna xali Alatala yetagi Naralan Bubun deen na a yangin saraxan na. 22 Saraxaraliin xa yangin saraxa kontonna findi Alatala solona seen na a yulubi ligaxina fe ra, a yulubin yi xafari.”

23 “E na so na yamanani, n na e xalima denaxan yi, e yi bogiseen siyaan birin si, e xa tonna daxo e bogine ra. E haramuxi nen e tan xa jee saxon, e nama e don. 24 Neen naanin-den, baxon bogine birin nasarijanma nen Alatala tantun seen na. 25 Neen suulundeni, e nae e bogine donje nen. Nayi, e bogi se sotoxine sigan gbo ayi nen. Alatala nan n tan na, e Ala.”

26 “E nama sese don wunla naxan yi. E nama e yiimato, e nama korayaan liga. 27 E nama e xunna de bi a radigilinxin na. I nama i de xaben dexonne bi. 28 E nama e fatin mabo faxa feen sunun taxamasenna ra. E nama taxaraan te e fatin ma. Alatala nan n tan na.”

29 “I nama i ya dii temen nayagi i a findi yalunden na, alogo yamanan nama bira yalunyaan foxo ra, a yi rafe fe naxin na. 30 E xa Matabu Loxone suxu, e yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

31 “E nama siga koron bonbone nun yiimate tone fema, alogo e nama e raxosi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

32 “I xa keli fonna bun binyeni. I xa fonne binya, i yi gaxu i ya Ala yee ra. Alatala nan n tan na.”

33 “Xa xonen fa daxo e yamanani, e nama naxu a ra, 34 koni e xa a yisuxu alo yamanan bari diina e tagi. I xa a xanu alo i yetena, amasoto e findi xonen na nen Misiran yamanani. Alatala nan n tan na, e Ala.”

35 “E nama tinxintareya liga kiti sadeni, hanma se maligadeni, hanma se binyeni ligadeni, hanma se yiligadeni. 36 E sikeela xa tinxin. E noma sese malige, e xa ligase kamalixin nawali. Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani.”

37 “E xa n ma tonne nun sariyane birin suxu. Alatala nan n tan na.”

20

Sariya kalane saranna fe

1 Alatala yi a fala Musa xa 2 a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa,

“Isirayila kaan hanma xonen naxan doxi Isirayila baxoni, xa na nde a diin ba saraxan na Moloko suxure kideni, yamaan xa a magolon a faxa. 3 N tan yeteen kelima nen a xili ma, n yi a kedi Isirayila yamani. Amasoto a to a diin ba saraxan na Moloko suxuren xa, a bata n ma yire sarijanxin naxosi, a yi n xili sarijanxin kala. 4 Xa yamaan bata e yeene raxi na feen ma, e tondi na kanna faxe, naxan a diin baxi saraxan na Moloko xa, 5 n tan yeteen kelima nen a xili ma e nun a denbayana. N na a kedima nen Isirayila yamani e nun naxanye birin biraxi a foxo ra e n yanfa Moloko suxure kideni.”

6 “Xa muxuna nde n yanfa, a bira koron bonbone nun yiimate tone foxo ra, n kelima nen a xili ma, n yi a kedi a yamani. 7 E xa e yete suxu sarijanni, alogo e xa sarijan amasoto Alatala nan n tan na, e Ala.”

8 “E xa n ma tonne suxu, e yi e liga. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

9 “Naxan yo na a baba danga hanma a nga, e na kanna faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi, bayo a bata a baba danga hanma a nga.”

10 “Xa xemena nde yalunya liga e nun xememe gbete a naxanla, a lanfana naxanla, e xa xememe yalunxin nun naxalan yalunxin firinne birin faxa.”

11 “Xa xemena nde nun a baba naxanla kafu, a bata a baba rayagi. E xa xemnen nun naxanla firinne birin faxa. E tan yeteen nan e faxa feen nagidixi. 12 Xa xemena nde nun a mamuxun kafu, e xa e firinne birin faxa. Amasoto e bata fe naxin liga. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

13 “Xa xemena nde kafu xemnen ma alo muxun kafun naxanla ma kii naxan yi, e firinna birin bata xosi feen liga. E xa e firinna birin faxa. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

14 “Xa xemena nde dii teme nun a nga fen a naxanla ra, fe naxin nan na ra. Xemnen

nun jaxanle birin xa gan, alogo na fe jaxin nama lu e tagi.”

¹⁵ “Xa xemena nde kafu suben ma, e xa a faxa, e yi suben faxa.”

¹⁶ “Xa jaxanla nde a maso suben na e yi kafu, e xa jaxanla nun suben faxa. E xa faxa, e tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁷ “Xa muxuna nde a magilen tongo a jaxanla ra, a baba a dii temena hanma a nga a dii temena, e yi kafu, yagin nan na ra. E xa kedi yamaan ye. Xemen bata kafu a magilen ma, a tan nan a haken goronna tongoma.”

¹⁸ “Xa xemena nde kafu jaxanla ma a nema a kike wanli, e firinne birin xa kedi yamani bayo e lanxi e yagi feen ma nen.”

¹⁹ “E nun i nga ngaxakedenna hanma i tenen nama kafu, bayo na i bari boden nayagima nen. E firinna birin e haken goronna tongoma nen.”

²⁰ “Xa xemena nde nun a soxo jaxanla kafu, a bata a soxo rayagi. E firinna nan e haken goronna tongoma, e faxama nen e mi dii bari.”

²¹ “Xa xemena nde a ngaxakedenna jaxanla tongo a jaxanla ra, xosin nan na ra. A bata a ngaxakedenna rayagi. E mi dii barima.”

²² “E xa n ma tonne nun n ma sariyane birin suxu, e yi e liga, alogo na boxon nama a me e ra, n na e xalima boxon naxan yi doxodeni. ²³ N siyana naxanye kedima e yee ra, e nama bira ne namunne foxo ra. Amasoto e feni itoe birin ligaxi nen e yi rajaxu n ma. ²⁴ Koni n na a fala nen e xa, n naxa, ‘E boxon soma e tan nan yii. N na boxon fima e ma nen e keen na, kumin nun nonon gbo denaxan yi.’ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e sugandixi siyane tagi. ²⁵ Nanara, e xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, e nun xoli haramuxine nun a daxaxine. E nama e yete xosi subeni itoe xon, hanma xoline xon, hanma niimaseen naxanye e masigama boxon ma, n tonna saxi naxanye ra a e haramuxi.”

²⁶ “Nayi, e findima n ma yama sarijanxin na nen, amasoto n tan Alatala sarijan. N bata e sugandi siyane tagi, alogo e xa findi n gbeen na.”

²⁷ “Xemen hanma jaxanla naxan e tagi, xa a findi koron bonbon na hanma yiimatooon na, e xa a magolon a faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi.”

21

Saraxaraline sarijanna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala saraxaraline xa, Harunaa diine, a naxa, “Saraxaraliin nama a yete xosi a muxuna nde jandeni, a a maso a binbin na. ² Fo a muxu kendene alo itoe: a nga, a baba, a diina, a dii temena, a tada hanma a xunyena,

³ hanma a magilen naxan munma futu, naxan doxi a konni bayo xemen mi a yii. A noe a yete xose nen e jandeni. ⁴ Koni, saraxaraliin naxan tixi yamaan yee ra, na nama a yete xosi, a yete rayagi. ⁵ Xa sayaan ti, saraxaraline mi lan e e xunne bi, hanma e e de xabene dexon bi, hanma e e fatin mabo. ⁶ E xa sarijan e Ala yetagi, e nama e Ala xili kala, amasoto e tan nan saraxane ralima Alatala ma teen na, naxanye luxi alo e Ala donsena. Nayi, e xa sarijan. ⁷ E nama yalunden futu hanma jaxanla naxan xeme feen kolon hanma jaxanla naxan ma xeme a mexi a ra. Amasoto e rasarijanxin na a ra Ala xa. ⁸ I xa a yate muxu sarijanxina, amasoto a tan nan saraxane fima Ala ma naxanye luxi alo a donsena. Nanara, e xa a kolon a sarijan, amasoto n tan Alatala sarijan, n tan nan e rasarijanma. ⁹ Xa saraxaralina diina nde a yete rayagi a findi yalunden na, a a baba nan nayagixi. A xa gan.”

¹⁰ “Saraxarali kuntigin naxan bata masusan, a sugandi a ngaxakedenne tagi alogo a xa no dugi rasarijanxine sodeni, na nama a xunxelen lu a yitontaren na hanma a yi a dugine yibo jandeni. ¹¹ A nama so binbin xun ma. A nama a yete xosi hali a baba na a ra hanma a nga. ¹² A nama mini yire sarijanxin kui, hanma a yete xosi, amasoto a rasarijanxi Alaa masusan turen nan na. Alatala nan n tan na. ¹³ A xa sungutun nasolonxin tongo a jaxanla ra. ¹⁴ A nama kaja gilen tongo, hanma jaxanla bejinxina hanma yalunde xosixina, koni a xa sungutun nasolonxin tongo a yamani, ¹⁵ alogo a nama a yixetene rayagi a yamaan tagi. Alatala nan n tan na naxan a rasarijanma.”

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁷ a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I yixeten muxu madonxi yo nama wali saraxa rabadeni, a Ala donseen nali a ma. ¹⁸ Madonto yo mi daxa a a maso: danxutona, lebutenna, naxan yetagi madonxi, hanma naxan salen se madonxi, ¹⁹ sankalatoona hanma yiikalatoona, ²⁰ dantona hanma tongona, teeli kanna, hanma kafanla muxun naxan ma, hanma naxan tegenxi. ²¹ Saraxarali Haruna yixeten madonxi yo nama a maso, a yi saraxane rali Alatala ma teen na. Madontoon na a ra, a mi lan a a maso, a Ala donseen nali a ma. ²² A noe Alaa donse sarijanxin sifan birin donje nen, hali naxanye sarijan han. ²³ Koni a madontoyana fe ra, a mi lan a yi a maso yire sarijanxin ye masansan dugin na hanma saraxa gandena. A nama n ma yire sarijanxina fe kala. Alatala nan n tan na, naxan saraxaraline rasarijanma.” ²⁴ Musa yi na falane rali Haruna nun a diine ma, e nun Isirayila kaane birin.

22

Saraxane sarijanna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna nun a diine xa, a Isirayila kaane na saraxa sarijanxin naxanye fi n ma, e xa ne suxu ki faji e don kiin ma alogo e nama n xili sarijanxin kala. Alatala nan n tan na.

³ A fala e xa, i naxa, “Xa ε yixete yo mi sarijan waxati famatone yi, a a maso Isirayila kaane saraxane ra e naxanye ralima Alatala ma, na kanna kedima nen n yetagi. Alatala nan n tan na.”

⁴ “Xa fure jaxin bata mini Haruna yixetena nde fatin ma, hanma furen yi a bari boden suxu, na mi lan a saraxa sarijanxine don benun a xa rasarijan. A mon mi sarijanxi xa a bata a yiin din sena nde ra naxan bata din muxun binbin na, hanma igen sifana nde naxan minixi muxun xemeyani, ⁵ hanma a na a yiin din bubu seen na hanma muxun naxan mi sarijan, hanma a findi se xosixi yo ra. ⁶ Naxan na a yiin din na se sifan na, na mi fa sarijanxi han jinbanna. A nama saraxa sarijanxine don, han a yi a fatin birin maxa. ⁷ Sogen na godo, a bata sarijan. Na xanbi ra, a noε saraxa sarijanxine donje sonon, amasoto a balon na a ra. ⁸ A nama suben don naxan faxaxi a yete ma hanma burunna subene naxan yibaxi, alogo a nama a yete xosi a xon. Alatala nan n tan na.”

⁹ “Saraxaraline xa n ma yamarine suxu alogo e nama yulubin tongo, e faxa e kalane fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma. ¹⁰ Muxu yo nama saraxa sarijanxin don xa a mi saraxaralina denbayani. Hali saraxaralina muxu xilixina hanma a walikeen mi daxa a a don. ¹¹ Koni xa saraxaraliin bata konyina nde sara, hanma naxan barixi a konni, na noε a donje nen. ¹² Xa muxuna nde saraxaralina dii temen doxo a jaxanla ra, saraxarali mi a tan na, dii temen nama fa saraxa sarijanxine don. ¹³ Koni xa saraxaralina dii temen findi kaja gilen na hanma a futun yi kala, dii mi a yii, a xete a baba konni alo a to yi dii joreyani, a noε a baba donseen donje nen. Koni naxan mi saraxaralina denbayani, na nama a don. ¹⁴ Xa muxuna nde a saraxa sarijanxin don tantanni, a lan a yi a joxon fi, a mon yi yaganna doxona ma firin sa a fari a yanginna ra. ¹⁵ Saraxaraline nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine kala e naxan bama Alatala xa. ¹⁶ Xa e tin yamaan yi saraxa sarijanxine don, e bata e findi yulubi tongone ra, yanginna fima naxan ma fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Haruna nun a diine nun Isirayila kaane birin xa, a naxa, “Isirayila kaan birin

hanma xojene Isirayila yi, naxan saraxa gan daxin bama Alatala xa, de tiin nakamalina fe ra, hanma jenige ma saraxana, ¹⁹ a lan a yi fa turaan na hanma kontonna, hanma kotona fe mi naxan na. ²⁰ Feen xuruseen naxan na, a mi lan ε yi fa na ra, amasoto a mi rasuxuma ε xa. ²¹ Xa muxuna nde fa xuruse gbeen na hanma a xunxurina, boje xunbeli saraxan na Alatala xa, hanma de tiin nakamali saraxana hanma jenige ma saraxana, fe yo nama lu a ra alogo a xa rasuxu. ²² Nayi, ε nama fa xuruse yetaren na, ε a rali Alatala ma teen na n ma saraxa ganden fari, hanma naxan madonxi, hanma a maxoloxi, hanma furen naxan fatin ma hanma kaban naxan ma. ²³ Ningena hanma yexena naxan salen se kuya hanma a dungi, i noε na de nen jenige ma saraxan na, koni a mi rasuxe de tiin nakamali saraxan na. ²⁴ E nama fa xuruseen na Alatala xon naxan tegengi, a delane kalaxi, hanma e baxi na. E nama na ba saraxan na ε yamanani. ²⁵ E nama na xuruse sifan nasuxu xojene yii, ε a ba donse saraxan na ε Ala xa. Amasoto e tegengi. Fena e ra. E mi rasuxe ε xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Ningena, yexena hanma siin na bari, a xa lu a nga bun xii solofere. Xii solomasexede loxon e nun na xanbi ra, a rasuxe nen saraxan na, naxan nalima Alatala ma teen na. ²⁸ Ningena hanma yexena, ε nama e nun a diin koε raxaba loxo kedenni. ²⁹ Xa ε barika bira saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba ki faji alogo a xa rasuxu. ³⁰ A donma na loxon yeteen nin. E nama sese lu han xotanni. Alatala nan n tan na.”

³¹ “E n ma yamarine suxu ε yi e liga. Alatala nan n tan na.”

³² “E nama n xili sarijanxin kala, alogo n xa lu sarijanni ε tagi, ε tan Isirayila kaane. Alatala nan n tan na, naxan ε rasarijanma. ³³ N tan nan ε ramini Misiran yamanani, n yi findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na.”

23

Isirayila yamana sali loxone

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Sali loxone ni itoe ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sarijanxin waxatin naxan yi. Sali loxone ni itoe ra n xa. ³ E xa wali xii sennin, koni xii soloferede loxon findixi Matabu Loxon nan na, malan sarijanxin tima loxon naxan ma. E nama wali yo ke. E xa Matabu Loxon findi Alatala gbeen na ε nema doxi dede yi.”

Yatene 28.16-25

⁴ “Sali loxon bonne ni i ra Alatala xa. E xa yamaan xili malan sarijanxini waxatini itoe yi: ⁵ Kike singen xii fu nun naaninna, fitirin ma, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla

nan na ra Alatala xa. ⁶ Na kiken xii fu nun suulundena, Buru Tetaren Sanla nan na ra Alatala xa. E xa buru ratetarene don xii solofere. ⁷ Xii singeni, e xa malan sarijanxin maxili. Na lɔxɔni, e nama e wanle ke. ⁸ E xa saraxane rali Alatala ma tɛen na xii solofere. Xii soloferede lɔxɔni, e mɔn yi malan sarijanxin maxili. Na lɔxɔni, e nama e wanle ke.”

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N bɔxɔn naxan soma e yii, e na so mɛnni, e se xaban fɔlɔ, e xa fa e bogise singen xidin na saraxaraliin fema. ¹¹ Saraxaraliin xa a yita Alatala ra Matabu Lɔxɔn xɔtɔn bode, alogo a xa a raxuxu e yii. ¹² E se xidin yitama Ala ra lɔxɔ naxan yi, e xa yɛxɛen jɛɛ kedenna ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fɛ mi naxan na, ¹³ e nun bogise saraxana, murutu fujin kilo sennin naxan basanxi turen na. Na xa rali Alatala ma tɛen na, naxan xiri rafan a ma, e nun minse saraxan wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. ¹⁴ Burun ba, tɔnsɔn ganxine ba, a xindene ba, e nama se xabaxi yo don benun e xa fa na saraxane ra e Ala xa. Habadan sariyan nan na ra e yixetene birin xa, e na dɔxɔ dɛdɛ yi.”

Yatene 28.26-31

¹⁵ “Keli Matabu Lɔxɔn xɔtɔn bode, e malo xidin yitama Ala ra lɔxɔn naxan yi, xunsagi solofere xa dangi. ¹⁶ Xii tonge suulundeni, Matabu Lɔxɔ solofereden xɔtɔn bode, e mɔn xa bogise xaba nenɛn fi Alatala ma bogise saraxan na. ¹⁷ E xa murutu fujin kilo saxan nafala buru ratexin na, e fa na buru xun firin na bogise singe saraxa ralixin na Alatala xa. ¹⁸ Yamaan mɔn xa kontondi solofere ba saraxan na jɛɛ keden kedenne fɛ mi naxanye ra, e nun tura bulan keden nun konton firin, sa bogise saraxa burune fari e nun bogise saraxane nun minse saraxan naxanye daxa. Saraxa gan daxin nan ne ra, naxanye ralima Alatala ma tɛen na, e xirin yi rafan a ma. ¹⁹ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, e nun yɛxɛen jɛɛ keden kedenna firin bɔjɛ xunbeli saraxan na. ²⁰ Saraxaraliin xa yɛxɛɛ firin nun bogise singen burun yita n na se ralixin na. E rasarijanma Alatala xa nɛn, e yi so saraxaraliin yii. ²¹ Na lɔxɔn yeteni, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke na lɔxɔni. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa, e na dɔxɔ dɛdɛ yi. ²² E na malo xaban fɔlɔ, e nama maala xaba han xɛɛn xɛdɛɛn xɔn, e nama tɔnsɔnne makentun naxanye na lu a xori ma. I xa ne lu yiigelitɔne xa e nun xɔjɛne. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Yatene 29.1-6

²³ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii singeni, e xa e matabu na lɔxɔni e yi a binya, e xɔtaan fe, e yamaan xili malan

sarijanxini. ²⁵ E nama e wanle ke na lɔxɔni, e xa saraxane rali Alatala ma tɛen na.”

Ala Solona lɔxɔna

Yatene 29.7-11

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Kike solofereden xii fuden xa findi Ala Solona Lɔxɔn na. E xa malan sarijanxin ti, e yi sunna suxu, e yi saraxane rali Alatala ma tɛen na. ²⁸ E nama e wali yo ke na lɔxɔni, amasɔtɔ Ala Solona Lɔxɔn na a ra. Alatala solonama e xa na lɔxɔn nin, e Ala. ²⁹ Xa naxan yo mi sunna suxu na lɔxɔni, na kedima nen a yamani. ³⁰ Xa naxan yo wali na lɔxɔni, n na a raxɔrima nen a yamaan ye. ³¹ E nama wali yo ke. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa, e na dɔxɔ dɛdɛ yi. ³² Matabu Lɔxɔn na a ra e xa e nun sali lɔxɔna. E xa sunna suxu. E xa matabu sanla raba keli kiken xii solomanaaninden jinbanna ma han na xɔtɔn bode jinbanna.”

Bubu Kui Sanla

Yatene 29.12-40

³³ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii fu nun suulundeni, Bubu Kui Sanla na ra Alatala xinli, han xii solofere. ³⁵ Sanla xii singeni, malan sarijanxin tima nɛn, e nama e wali yo ke. ³⁶ Xii solofere, e xa saraxane rali Alatala ma tɛen na. Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, e mɔn xa malan sarijanxin ti, e mɔn yi saraxane rali Alatala ma tɛen na. Malan sarijanxin na a ra, e nama e wali yo ke. ³⁷ Sali lɔxɔne nan ne ra Alatala xa, e yamaan xilima malan sarijanxini lɔxɔn naxanye yi, alogo e xa saraxane rali Alatala ma tɛen na, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbɛtɛye, e nun minse saraxane, naxanye daxa sali lɔxɔne yi. ³⁸ Saraxani itoe sama Alatala Matabu Lɔxɔn saraxane fari nɛn, e nun e kiseene nun e dɛ tiin nakamali saraxane, e nun e jɛnige ma saraxane e naxanye birin fima Alatala ma.”

³⁹ “Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, e na yelin bogi seene malandeni xɛɛn ma, e xa sanla raba Alatala xa xii solofere. Xii singen nun xii solomasɛxɛden findin Matabu Lɔxɔne nan na. ⁴⁰ Xii singe lɔxɔni, e xa bogise fajine ba wudine kɔɛ ra, e nun tugu yiine, e nun jɔxɔndene, e nun wudi yii gbɛtɛye, e yi sewa Alatala yetagi e Ala han xii solofere. ⁴¹ E xa sanla ito raba Alatala xa jɛɛ yo jɛɛ, xii solofere. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. E sanla raba jɛɛn kike soloferedeni. ⁴² E xa dɔxɔ bubune kui xii solofere. Isirayila bari diine birin xa lu bubune kui, ⁴³ alogo e yixetene xa a kolon fa fala n na e benbane radɔxɔ nɛn bubune kui, n to e ramini Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁴⁴Musa Alatalaa sali lɔxɔne fala na kii nin Isirayila kaane xa.

24

Yire sarijanxin lenpu dɔxɔ sena Xɔrɔyaan 27.20,21

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A yamari Isirayila kaane ma a e xa fa oliwiture fajin na i xɔn, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ³ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn Layiri Kankiraan ye masansan dugin fari ma Naralan Bubun kui, alogo e xa dege Alatala yetagi keli jinbanna ma han xɔtɔnni waxatin birin. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. ⁴ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn kɔeen birin na naxanye dɔxi lenpu dɔxɔ se xema daxin fari Alatala yetagi.”

⁵ “Murutu fujin tongo i yi buru fu nun firin nafala. Burune keden kedenna birin binyen xa kilo sennin li. ⁶ I xa e dɔxɔ yelan firin nin xema tabanla fari Alatala yetagi, sennin sennin ye ma. ⁷ I xa wusulan fajin sa burune birin fari, naxan nalima Alatala ma teen na burun jɔxɔn na jɔxɔ lu seen na Ala xɔn. ⁸ Buruni itoe xa dɔxɔ Alatala yetagi Matabu Lɔxɔn birin yi. Habadan layirin na a ra Isirayila kaane xa. ⁹ Burune xa raxete Haruna nun a diine ma, e yi e don yire sarijanxini. Amasɔ se sarijanxin na a ra na saraxane ye, naxanye ralima Alatala ma teen na, naxanye so saraxaraline yii. Habadan sariyan na a ra.”

Ala rayelefun nun gbalona

¹⁰ Lɔxɔna nde muxuna nde yi mini Isirayila kaane ye, a nga Isirayila kaa, a baba Misiran kaa. Na kanna nun Isirayila kaane nde yi yenge yamaan daaxadeni. ¹¹ Isirayila jaxanla diin yi Ala xinla rayelefu, a yi a konbi. A nga yi xili nen Selomiti, Dibiri a dii temena Dan bɔnsɔnni. Mafuren e yi a xali Musa fema. ¹² E yi a ramara a fajin na han Alatala yeten yi a fe yeba e xa.

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁴ “Naxan konbin tixi, na ramini yamaan daaxaden fari ma. Naxanye birin a xuiin mexi, ne birin xa e yiine ti a xunna ma, yamaan birin yi a magɔlon han a faxa. ¹⁵ I xa a fala Isirayila kaane xa iki, i naxa, ‘Naxan na Ala konbi, a lan a yi a yulubin goronna tongo. ¹⁶ Naxan na Alatala xinla rayelefu, na xa faxa, yamaan birin xa a magɔlon. Xa a findi xɔjen na hanma Isirayila kaana, a na Alatala xinla rayelefu, a faxama nen. ¹⁷ Naxan na muxuna nde faxa, e xa na kanna faxa. ¹⁸ Naxan na muxuna nde a suben faxa, a lan a yi a jɔxɔn so a yii. Niin jɔxɔn xa fi niin na. ¹⁹ Naxan na a boden maxɔlo, a fan xa maxɔlo na kini. ²⁰ Maxɔlon jɔxɔn nan maxɔlon na, yeen jɔxɔn nan yeen na, jinna jɔxɔn nan jinna

ra. A xa maxɔlo alo a a ligaxi boden na kii naxan yi. ²¹ Naxan na suben faxa a lan a yi a jɔxɔn fi, koni naxan na muxun faxa a lan a yi faxa. ²² Sariya kedenna na a ra e birin xa, xɔjena hanma Isirayila kaana. Alatala nan n tan na, e Ala.’ ”

²³ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa. Xemen naxan konbin tixi, e yi na xali yamaan daaxaden fari ma, e yi a magɔlon, a faxa. Isirayila kaane yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

25

Matabu jɛena Sariyane 15.1-11

¹ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi geyaan fari, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so na bɔxɔni n naxan soma e yii, bɔxɔn yeteen xa a matabu Alatala xinli. ³ E nɔe e xee ne biye nen jɛe sennin, e manpa bili nakone wali, e yi e bogine malan. ⁴ Koni jɛe solofereden findin matabu jɛen nan na Alatala xinli. E nama e xee ne bi hanma e yi e manpa bili nakone wali. ⁵ Sansi bogin naxanye na soli e yete ma, i tan nama e malan i yete xa. I tan nama manpa tɔnsɔn mɔxine malan naxanye bogixi e yete ma. Amasɔ matabu jɛen na ra bɔxɔn xa. ⁶ Koni bɔxɔn na naxan namini matabu jɛen kui, e birin xa na don, i tan, i ya konyi xemena, i ya konyi gilena, i ya walikena, xɔjen naxan luma i konni, ⁷ e nun i ya xuruseene, e nun hali burunna suben naxanye i ya bɔxɔni. Bɔxɔn na naxan namini, na birin nɔe donjɛ nen.”

Xɔrɔya jɛena

⁸ “E xa matabu jɛe solofere tenge, jɛe solofere dɔxɔ solofere, alogo matabu jɛe solofere na lan jɛe tonge naanin e nun solomanaaninna ma. ⁹ Kike solofereden xii fudeni, Ala Solona Lɔxɔna, e xa xɔtane fe yamanan birin yi. ¹⁰ E jɛe tonge suulunden nasarijanma nen, e yi a rali yiren birin yi a yamanan muxune birin bata xɔrɔya. Xɔrɔya jɛen na a ra e xa, e birin yi xete e denbayana bɔxɔn ma e bɔnsɔnne yi. ¹¹ Jɛe tonge suulunden findima Xɔrɔya jɛen nan na e xa. E nama e xee ne bi, e nama sansi bogine malan naxanye solima e yete ma. E nama manpa bogi tɔnsɔnne malan naxanye bogima e yete ma. ¹² Amasɔ Xɔrɔya jɛen nan na ra. A sarijan e xa. E na donseen naxan to xee ne ma, e xa na don.”

¹³ “Na Xɔrɔya jɛena, birin xa xete a gbee bɔxɔn ma. ¹⁴ Xa e bɔxɔna nde mati hanma e a sara muxuna nde ma, e nama jaxu e bode ra. ¹⁵ I a saren naxan soma i kon kaan yii, na xa lan na jee ne yatɛn ma naxan luxi benun Xɔrɔya jɛen xa a li. A xa a saren nasuxu i yii naxan lanjɛe se xaba waxatine yatɛn ma naxanye luxi. ¹⁶ Xa jɛe wuyaxi luxi, a saren

xa mate na kiini. Xa jee dando nan luxi a xa a saren magodo. Amasoto a mi boxon matima, fo se xaba waxatine. ¹⁷ E nama jaxu e bode ra, koni e xa gaxu e Ala yee ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

¹⁸ “E xa n ma tonne nun sariyane suxu. Nayi, e luma nen yamanani boje xunbenli. ¹⁹ Boxon yi bogi seene fi, e yi e dege han e lugo, e lu boje xunbenli. ²⁰ Waxatina nde e a falama nen, e naxa, ‘En nanse donma jee soloferedeni, xa en mi xeen bi, en mi seen xaba?’ ²¹ N barakan sama nen e feene yi jee senninden, alogo e se xabaxin xa e makone birin fan han jee saxan. ²² Jee solomaxedeni, e nema e xee bima, e donse ramaraxin nan donma. E luma a donje nen han jee solomanaaninden se xaba waxatini.”

²³ “E nama boxon mati habadanni mume, amasoto n tan nan gbee boxon na. E tan luxi nen alo xonen naxanye yigiyaxi n konni. ²⁴ Nanara, e na yamanan soto, e xa sariyan dexo alogo boxo matixin xa xunba.”

²⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitoon na, a yi a boxona nde mati, a bari bodena nde xa fa a boxo matixin xunba. ²⁶ Xa a bari bode mi na naxan daxa a a xunba, xa a tan yeteen bata a xunba feren soto, ²⁷ a xa jee yate keli a saran ma, a yi na boxon naxete a sara muxun ma. Na xanbi, a noe xete nen a boxoni. ²⁸ Koni, xa a mi a boxo raxete se soto, boxon xa lu a sara muxun yi han Xoroya Jeeena. Na waxatini a kari singen mon xa xete a boxoni. ²⁹ Xa muxuna nde a banxin mati taa gbeeni yinna soxi naxan ma, a noe a xunbe nen han jee keden a sara xanbini. ³⁰ Koni xa banxin mi xunba benun jee keden, a luma nen a sara muxun gbeeyani sonon e nun a yixetene. A mi a raxetema Xoroya Jeeeni. ³¹ Koni banxin naxanye taa xunxurine yi naxanye mi rabilinxi yinna ra, ne luma nen alo boxona. E noe xunbe nen, e mon yi raxete e kari singen ma Xoroya Jeeeni.”

³² “Lewi bonsonna taane kui, Lewine noe e banxine xunbe nen waxatin birin. ³³ Naxan na Lewi kaana nde a banxin sara, a min-ima nen banxi saraxin nun na taani Xoroya Jeeeni. Amasoto banxin naxanye Lewi taane yi, ne findixi Lewine nan gbansan gbee ra Isirayila yamanani. ³⁴ Koni xeen naxanye e taane rabilinni, ne mi lan e mati, amasoto Lewine nan gbee e ra habadan!”

Donla feen sariyane

³⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitoon na, naxan daxi i fema, feren mi fa a yi a balo, i lan i yi a maso i ra alo xorena alogo a xa lu i fema. ³⁶ I nama ton yo maxodin a ma koni i xa gaxu i ya Ala yee ra, i ngaxakedenna yi lu i fema. ³⁷ Xa i a doli gbetini, i nama ton sa

a fari. Xa i donseen mati a ma, i nama tonon soto a xon.”

³⁸ “Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran boxoni alogo n xa Kanan boxon so e yii, n yi findi e Ala ra.”

Muxun xunba sariyana fe

³⁹ “Xa muxuna nde findi yiigelitoon na i dexon, a yi a yete mati i ma, i nama a ti konyi wanla ra. ⁴⁰ A xa masuxu i konni alo walikena hanma xorena. A xa lu i ya wanla ra han Xoroya Jeeena. ⁴¹ Na waxatini, e nun a diine yi xoroya, a yi xete a xabilani, e nun a benbane boxoni. ⁴² Amasoto n ma walikene nan Isirayila kaane ra, n naxanye raminixi Misiran yamanani. E nama mati konyiyani. ⁴³ I nama e jaxankata, fo i xa gaxu i ya Ala yee ra.”

⁴⁴ “Xa e konyi xemen hanma konyi gilen sara, a xa keli siya gbetene ye naxanye e rabilinxi. ⁴⁵ E mon noe xorena ndee sare nen naxanye daxi e ye, e nun e xabilan muxuna nde naxanye barixi e yamanani. E yi findi e gbeen na. ⁴⁶ E mon noe e luy e diine yii nen e keen na, alogo e xa lu konyiyani habadan. Koni e ngaxakedenne, Isirayila kaane, e tan sese nama non soto a ngaxakedenna xun na, a a jaxankata.”

⁴⁷ “Xa xoren findi nafulu kanna ra naxan daxi e konni, e ngaxakedenna nde yi findi yiigelitoon na, a a yete mati xoren ma, hanma xoren xabila muxu gbete ma, ⁴⁸ a noe xunbe nen a mati xanbini. A ngaxakedenna nde noe a xunbe nen, ⁴⁹ hanma a saxon, hanma a dunbode, hanma a bari bodena nde a xabilani, na noe a lige nen. A tan yeteen noe a yete xunbe nen, xa a feren soto. ⁵⁰ Nayi, e nun a sara muxun xa jee yate keli a sara jee ma han Xoroya Jeeena. A xa a boxon fi alo walikene noe saranna yaten naxan sote na jee buni. ⁵¹ Jeeen donxen naxanye luxi, xa ne mon gbo, a xa ne xasabin gbetin naxete nafulu kanna ma a xunba saren na. ⁵² Jeeen naxanye luxi benun Xoroya Jeeen yi a li, xa ne mi fa gbo, a xa na fan xasabin gbetin naxete a xunba saren na. ⁵³ A yisuxuma nen a kanna konni alo walikene naxan sare fixi, a nama a jaxankata. ⁵⁴ Xa a mi xunba na kii yo yi, e nun a diine xa xoroya Xoroya Jeeeni. ⁵⁵ Amasoto n ma walikene nan Isirayila kaane ra. N gbee walikene nan e ra, n naxanye raminixi Misiran boxoni. Alatala nan n tan na, e Ala.”

26

Barakan nun dangana

Sariyane 7.12-24 nun 28.1-14

¹ “E nama suxurene nafala. E nama alana nde sawuran nafala. E nama gemen dexo, e yi a batu. E nama geme masolixin ti e yamanani e yi a batu. Amasoto Alatala nan n tan na, e Ala.”

² “É xa n ma Matabu Ləxəne suxu, ε yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³ “Xa ε n ma tənne nun yamarine suxu, ⁴n tulen nafama nən ε ma a waxatini, bəxən yi balon fi, wudine yi bogi xεεne ma. ⁵ Se bənbə waxatin buma nən han bogise bolon waxatina. Bogi seene yi lu bolonε han xεε bi waxatina. É degema nən han ε lugo, ε yi lu ε bəxəni bəne xunbenli. ⁶ N tinma nən yamanan yi lu herini. É na ε sa, sese mi ε tərε. N burunna sube xərεne bama nən ε yamanani, yengen mi sōε konni. ⁷ É ε yaxune kedima nən, e yi bira ε bun yengen. ⁸ É tan muxu suulun fama nən ε yaxun muxu keme kedideni. É tan muxu keme yi ε yaxun wuli fu ked. É yaxune birama nən ε bun yengen. ⁹ N fanma nən ε ra. N yi dii wuyaxi fi ε ma, ε wuya ayi. N na n ma layirin nakamalima nən en tagi. ¹⁰ É yala malo ramaraxine donma nən han malo xaba waxatin mən yi ali, ε yi a fonna dənxen woli ayi alogo a nənən xa ramara. ¹¹ N luma nən ε ye, n mi n mε ε ra mume! ¹² N na n masiga tima nən ε tagi, n findi ε Ala ra. É yi findi n ma yamaan na. ¹³ Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran bəxəni alogo ε xa ba Misiran kaane yii. N Misiran konyiyaan goronna ba nən ε ma, alogo ε xa nō sigan tiyε xunna kenli.”

Sariyane 28.15-68

¹⁴ “Koni, xa ε mi n xuiin name, ε yamarini itoe birin suxu, ¹⁵ xa ε n ma tənne kala, ε yi ε mε n ma sariyane ra, ε mi n ma yamarine birin liga, ε n ma layirin kala, ¹⁶ nayi, n ni ito nan ligama ε ra: N yihadin nagodoma nən ε ma, e nun fitina furene nun fati mawolonna, naxanye ε yeεne kalama, e yi ε niin ba. É sansine sima fuuni bayo ε yaxune nan e donma. ¹⁷ N kelima nən ε xili ma, alogo ε yaxune xa ε nō. Naxanye ε rapaxuxi, ne yi nən sətə ε xun na. É ε giyε hali muxu yo mi ε fəxə ra.”

¹⁸ “Na birin xanbi ra, xa ε mi n xuiin name, n na ε yulubine saranma ε ra nən dəxəna ma solofere. ¹⁹ N yi ε wason kala, n yi kuyeni xara alo wurena, e nun bəxəna alo sulana. ²⁰ É senben yi jan fuuni, bayo ε bəxən mi bogi seene fiyε, yamanan wudine mi bogima.”

²¹ “Xa ε murutε n ma, ε tondi n xuiin name, n na ε tərone rawuyama ayi nən dəxə solofere naxan lanxi ε yulubine ma. ²² N burunna subene rafama nən ε xili ma naxanye ε diine faxama, e yi ε xuruseene raxəri. E yi ε xurunε ayi han ε kirane yi yigeli.”

²³ “Xa hali na birin ε mi xuru n ma, ε lu murutεxi n ma, ²⁴ n yetεen kelima nən ε xili ma, n mən yi ε tərone rawuya ayi dəxə solofere. ²⁵ N yengen nakelima nən ε tan xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra n ma layirin

kala feen na. É na ε luxun ε taa ratangaxine yi, n fitina furen nafama nən, ε yi lu ε yaxune yiini. ²⁶ N yi ε kuma donseen na, jaxalan fu yamaan birin ma burun ganma nən buru gande kedenni, e yi ε buruni taxun ligase xurudin na, ε yi a don koni ε mi lugo.”

²⁷ “Xa hali na birin, ε mi n xuiin name, ε yi lu murutεxi n ma, ²⁸ nayi, n kelima nən ε xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra dəxəna ma solofere. ²⁹ É ε diine suben donma nən. ³⁰ N yi ε taan kidene kala, n yi ε wusulan gandene rabira. ³¹ N yi ε taane findi xərinxərinna ra, ε yire sarijanxine yi raxəri. Nayi, ε saraxane mi fa rafanma n ma. ³² N na ε yamanan kalama nən. É yaxune na fa dəxədeni ε konne yi, e kabema nən a kalaxin ma. ³³ N na ε raxuyama ayi nən yamanane yi, n yi bira ε fəxə ra silanfanna ra, n yi ε sagatan.* É yamanani gelima nən, a yi findi taa xənne ra.”

³⁴ “Nayi, ε nεma ε yaxune yii e konni waxatin naxan yi, ε yamanani genla yi lu, ε bəxən luma nən matabuni, matabu waxatine jəxən na ε mi naxanye suxu. ³⁵ A nεma rabεjinx, a matabun sətoma nən, ε mi tin naxanye ma ε yi dəxi a yi waxatin naxan yi. ³⁶ Naxanye na lu e niu ra ε ye, n na e tunna xələma e ma nən e yaxune yamanani, han e yi e gi jəxənden gbansanna bira xuiin bun alo silanfanna, e bira hali muxe mi e fəxə ra. ³⁷ E birama nən e bode fari alo e nεma e giyε silanfanna bun, anu muxu yo mi e fəxə ra. É mi nōε tiyε ε yaxune yeε ra. ³⁸ É faxama nən siya gbetene tagi, ε yaxune yamanan yi ε don. ³⁹ Naxanye na lu e tan ye, ne doyenma nən han e faxa e yaxune yamanane yi e tan nun e benbane hakene fe ra.”

⁴⁰ “Koni e na e ti e hakene ra e nun e benbane gbeene nun e tinxintareyaan nun e murutεna, ⁴¹ feen naxanye a ligaxi, n yi keli e xili ma, n yi e rasiga e yaxune yamanani, nayi e Ala kolontare bəne na xuru, e yi e hakene yanginna fi, ⁴² n na n mirima nən layirina feen ma nxu nun Yaxuba tagi, e nun nxu nun Isiyaga, e nun nxu nun Ibrahima, n yi n miri yamanana fe ma. ⁴³ Koni, fə yamanan nabεjinxin xa lu singe, a yi a matabu e mi na waxatin naxan yi. E e hakene yanginna fima nən amasətə e bata e mε n ma sariyane nun tənne ra. ⁴⁴ Koni, hali e lu e yaxune yamanani, n mi e rabεjinε han e yi raxəri, n yi n ma layirin kala. Amasətə Alatala nan n tan na, e Ala. ⁴⁵ N na n mirima nən n ma layirin ma, naxan nxu nun e benbane tagi, n naxanye ramini Misiran bəxəni siyane yetagi, alogo n xa findi e Ala. Alatala nan n tan na.”

⁴⁶ Alatala tənne nun yamarine nun sariyane nan ne ra, a naxanye falaxi

* 26:33: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Isirayila kaane xa fata Musa ra Sinayi geyaan fari.

27

Muxun naxanye fixi Ala ma

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa muxuna nde bata a de ti, a muxuna nde fi Alatala ma, a xunbama gbetin nan na naxan lanxi a yaten ma. ³ Xa xemen na a ra naxan barin bata jee moxone ti han jee tonge sennin, i xa a saren yate gbeti gbanan tonge suulun na, gbeti gbananna naxanye rawalima yire sarijanxini. ⁴ Xa jaxanla na a ra, gbeti gbanan tonge saxan. ⁵ Dii xemen naxan barin bata jee suulun ti han jee moxone, na lanma gbeti gbanan moxone nan ma. Dii temena, gbeti gbanan fu. ⁶ Dii xemen naxan barin bata kike kedenna ti han jee suulun, na lanma gbeti gbanan suulun nan ma. Dii temena, gbeti gbanan saxan. ⁷ Xemen naxan bata dangujee tonge senninna ra, na lanma gbeti gbanan fu nun suulun ma. Naxanla, gbeti gbanan fu. ⁸ Naxan bata a de ti, xa yigelitson na a ra, a mi noe na gbetin yaten fiye, a lan a yi na muxun xali saraxaraliin fema. Na noe gbetin xasabina nde fale nen a noe naxan fiye.”

⁹ “Xa muxuna nde bata a de ti xuruseena fe ra naxan noe be saraxan na Alatala xa, na xuruse sifan na fi Alatala ma, a bata rasarijan. ¹⁰ A mi masare gbete ra. A fajin mi masare a kobin na, a kobin mi masare a fajin na. Xa a kanna xuruseen masara gbete ra, e firinna birin bata rasarijan. ¹¹ Xa suben na a ra naxan haramuxi, naxan mi be saraxan na Alatala xa, a xa xali saraxaraliin fema. ¹² Saraxaraliin xa a saren fala, xa suben fan, hanma a mi fan. A na saren naxan fala, a bata lu na ma. ¹³ Xa a kanna waxi suben xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna doxona ma firin sa a fari.”

¹⁴ “Xa muxuna nde a banxin fi Alatala ma, saraxaraliin xa a saren fala, xa a fan hanma a mi fan. A na naxan fala, a bata lu na ma. ¹⁵ Xa a kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna doxona ma firin sa a fari. Banxin yi xete a kanna ma.”

¹⁶ “Xa muxuna nde a xeen fi Alatala ma, a saren xa fala fata sansiin yaten na naxan xuye a ma. Malo benbeli gbee saxan xuye baxon naxan ma, na lanma gbeti gbanan tonge suulun nan ma. ¹⁷ Xa xeen fixi Xoroya Neen nin, a saren luma na kii nin. ¹⁸ Xa xeen fixi Xoroya Neen xanbin nin, saraxaraliin xa jee yate naxan luxi benun Xoroya Neen famatona, a yi nde ba xeen saren na. ¹⁹ Xa xee kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi, a yi yaganna doxona ma firin sa a fari, xeen yi xete a kanna ma. ²⁰ Xa a mi xeen xunba, a yi a mati muxu gbete

ma, a mi fa noe a xunbe. ²¹ Xeen na yeba Xoroya Neeni, a bata rasarijan, a so Alatala yii kiseen na habadan! A findima saraxaraline gbeen nan na. ²² Xa muxuna nde xeen fi Alatala ma a naxan saraxi, naxan mi yi a keeni, ²³ saraxaraliin xa a saren fala fata jee yaten na naxanye luxi benun Xoroya Neena. Na kanna xa a saren fi na loxo yeteni. A sarijan Alatala yetagi. ²⁴ Xeen naxetema a kari singen ma nen Xoroya Neeni, a sara naxan ma, naxan gbee yi a ra nun. ²⁵ Na sarene birin falama nen fata yire sarijanxin gbeti gbananna ra, naxan lanxi garamu fu ma.”

²⁶ “Muxu yo nama a xuruse dii singen fi Alatala ma na kiini, amasoto Alatala nan gbee dii singene birin na hali ba na feen na. Ninga ba, yee ba, Alatala nan gbee e birin na. ²⁷ Xa a findi sube haramuxin dii singen na, a kanna noe a xunbe nen. A xa a joxon fi, a yi yaganna doxona ma firin sa a fari. Xa a mi a xunba, a xa a mati a sare falaxin na.”

²⁸ “Koni, muxun na sese fi Alatala ma habadanni, muxu ba, xuruse ba, a kee xeen ba, na sese mi sare, a mi xunbe. Naxan yo na fi a ma habadanni, na bata sarijan a xa fefe. ²⁹ Hali a findi muxun na naxan fixi Ala ma habadanni, a mi noe xunbe, e xa a faxa.”

³⁰ “Alatala nan gbee baxon bogiseene birin yaganna ra. A na keli xeen ma hanma langan kui, a sarijan Alatala yetagi. ³¹ Xa muxuna nde waxi a yaganna yirena nde xunba feni, fo a xa a joxon fi, a yi na yiren yaganna doxona ma firin sa a fari. ³² Alatala nan gbee xuruseene birin yaganna ra, a xurin nun a xungbena. Xuruseene na yate, Alatala nan gbee e fudene ra. ³³ Xuruseene mi yebama a fajin nun a kobin na. Xuruseen nama masara gbete ra. Xa a na liga e firinna birin nasarijanma nen, e mi noe xunbe.”

³⁴ Alatala na yamarine nan so Musa yii Isirayila kaane xa Sinayi geyaan fari.

Yatene Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire naaninden ni i ra. Isirayila kaane to keli Misiran yamanani, siga Kanan bəxəni, e feen naxanye liga kira yi, ne nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A xili saxi na kiini nən bayo Isirayila kaane yatən nan sebexi a kui naxan findixi dəxəde wuyaxi ra.

Isirayila kaane yelin xanbini sariyane birin sote Musa ra Ala naxanye fala a xa Sinayi geyaan fari e mini xanbini Misiran yamanani, e yi e yiton siga na yamanani Ala naxan nagidixi e ma. E yi siga singen han Kadesi-Barineya yi, Isirayila yamanan so dənə. Koni e yi gaxu soe. Nayi, e yi lu tonbonni jee tonge naanin. Dənxən na, e yi tərə wuyaxi sote, e yi siga yiifanna ma alogo e xa Moyaba yamanan masəto Fəxo Daraan sogeteden binni. Kitabun yireni ito sora dənxəne fe wuyaxi gbete ye nan falama naxan liga Moyaba yamanani. Isirayila kaane lu mən nin han e yi so Kanan yamanani.

Kitabun yireni ito Alaa yamana muxu-yaan nan yitama en na. Waxatina nde e lannayaan liga, waxatina nde sikena. Waxatina nde e xaxili ragidixi, waxati gbete, e yigitegexi. Koni, hali Alaa yamaan mi tinxin waxatin birin, Alaa tinxinna mi jənjə.

Isirayila kaane xili sebena

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Naralan Bubun kui, Sinayi tonbonni, kike firinden ləxo singeni, e minin jee firinden Misiran bəxəni. A yi a fala, a naxa, ² “E nun Haruna xa Isirayila yamaan birin tenge, e xemene birin xinle sebe xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³ E xa Isirayila xemene birin tenge fata e ganle ra naxanye barin bata dangu jee məxəjen na, naxanye nəe sofa wanla ke. ⁴ Bənsən yo bənsən, xabila manga keden xa e mali.” ⁵ Na mali muxune xinle ni ito ra:

Keli Rubən bənsənni, Sedewuri a dii Elisuri.

⁶ Keli Simeyən bənsənni, Surisadayi a dii Selumiyeli.

⁷ Keli Yuda bənsənni, Aminadabo a dii Naxaxan.

⁸ Keli Isakari bənsənni, Suwari a dii Nataneli.

⁹ Keli Sabulon bənsənni, Xələn ma dii Eliyabi.

¹⁰ Yusufu a diine bənsənni: Keli Eframi bənsənni, Amixudi a dii Elisama.

Keli Manase bənsənni, Pedasuri a dii Gamaliyeli.

¹¹ Keli Bunyamin bənsənni, Gidewoni a dii Abidan.

¹² Keli Dan bənsənni, Amisadayi a dii Axiyaseri.

¹³ Keli Aseri bənsənni, Okiran ma dii Pagiyeli.

¹⁴ Keli Gadi bənsənni, Dewuyeli a dii Eliyasafi.

¹⁵ Keli Nafatali bənsənni, Enan ma dii Axira.

¹⁶ Bənsən mangani ito nan yi xilixi yamaan ye. Ne yi findixi Isirayila gali kuntigine nan na. ¹⁷ Musa nun Haruna yi muxuni ito tongo naxanye xinle yəbaxi. ¹⁸ E yi yamaan birin malan kike firinden xii singen ma. Xəmen naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, e yi ne birin xinle sebe keden keden ye ma kedin ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, ¹⁹ alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. A yi e tenge Sinayi tonbonni.

²⁰ E yi xemene birin xinle sebe keden keden ye ma Isirayila a dii singe Rubən bənsənni xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²¹ E muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun tenge Rubən bənsənni. ²² E yi Simeyən bənsənni xemene birin xinle sebe keden keden ye ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²³ E muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin keme saxan tenge Simeyən bənsənni.

²⁴ E yi Gadi bənsənni xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁵ E muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin tonge suulun tenge Gadi bənsənni.

²⁶ E yi Yuda bənsənni xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁷ E muxu wuli tonge solofere wuli naanin keme sennin tenge Yuda bənsənni.

²⁸ E yi Isakari bənsənni xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁹ E muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin tenge Isakari bənsənni.

³⁰ E yi Sabulon bənsənni xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³¹ E yi muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin tenge Sabulon bənsənni.

³² Yusufu a diine bənsənni ye: E yi Eframi bənsənni xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³³ E muxu wuli

tonge naanin keme suulun tenge Efirami bõnsõnni.

³⁴ E yi Manase bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mõxõrjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³⁵ E muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin tenge Manase bõnsõnni.

³⁶ E yi Bunyamin bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mõxõrjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³⁷ E muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin tenge Bunyamin bõnsõnni.

³⁸ E yi Dan bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mõxõrjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ³⁹ E muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere tenge Dan bõnsõnni.

⁴⁰ E yi Aseri bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mõxõrjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ⁴¹ E muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun tenge Aseri bõnsõnni.

⁴² E yi Nafatali bõnsõnna xemene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee mõxõrjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke. ⁴³ E yi muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin tenge Nafatali bõnsõnni.

⁴⁴ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan manga fu nun firinna ne xasabin nan yate, bõnsõn keden manga keden. ⁴⁵ Isirayila kaane birin yatexin denbaya yeen ma, naxanye birin bata yi dangu jee mõxõrjen na, naxanye yi nõe sofa wanla ke, ⁴⁶ ne birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan yi a ra.

Lewi bõnsõnna a wanla

⁴⁷ Lewi bõnsõnna denbayane tan mi yi tengerxi alo bonne.

⁴⁸ Alatala a fala nen Musa xa, a naxa, ⁴⁹ "I nama Lewi bõnsõnna nun Isirayila kaan bonne tenge e bode xõn. ⁵⁰ I xa layiri sereyaan Bubun taxu Lewi bõnsõnna muxune ra e nun a muranne nun a seene birin. E xa batu bubun nun a muranne xali. E yi e jõxõ lu e xõn, e yi e yamaan daaxadeni tõn a rabilinni. ⁵¹ E na keli sigatini, Lewi bõnsõnna muxune nan Ala Batu Bubun wayanma, e mõn yi a yitõn e na dõxõ daaxaden naxan yi. Xa muxu gbete a maso a ra, e xa a faxa. ⁵² Isirayila kaane birin xa e malan e daaxadeni, birin yi dõxõ gali yeen ma a taxamasenna bun. ⁵³ Lewi bõnsõnna muxune tan xa e bubune ti layiri sereyaan bubun nabilinni, e yi e jõxõ lu a xõn alogo n ma xõlõn nama godo Isirayila yamaan ma."

⁵⁴ Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi, Isirayila kaane yi na birin liga.

2

Bõnsõnne dõxõ kiina yamaan daaxadeni

¹ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a naxa, ² "Isirayila kaane birin xa yamaan daaxadeni tõn Naralan Bubun nabilinni, koni e nama a yigbeten. E xa dõxõ e bõnsõnna nun e denbayaan taxamasenna bun."

³ "Yuda bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn sogeteden binni e taxamasenna bun ma. Aminadabo a dii Naxason nan Yuda mangan na. ⁴ Muxu wuli tonge solofere wuli naanin keme sennin nan a ganli. ⁵ Isakari bõnsõnna xa e daaxadeni tõn e dexõn ma. Suwari a dii Nataneli nan Isakari bõnsõnna mangan na. ⁶ Muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin nan a ganli. ⁷ Sabulon bõnsõnna xa daaxa e fan dexõn ma. Xelõn ma dii Eliyabi nan Sabulon bõnsõnna mangan na. ⁸ Muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin nan a ganli. ⁹ Nayi, xemen naxanye Yuda yamaan daaxaden ganli, ne birin malanxina, muxu wuli keme wuli tonge solomasex e nun sennin keme naanin. Yamaan na keli, e singen nan sigama."

¹⁰ "Ruben bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn yiifari fõxõni e taxamasenna bun ma. Sedewuri a dii Elisuri nan Ruben bõnsõnna mangan na. ¹¹ Muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun nan a ganli. ¹² Simeyon bõnsõnna xa e daaxadeni tõn a dexõn ma. Surisadayi a dii Selumiyeli nan Simeyon bõnsõnna mangan na. ¹³ Muxu wuli tonge suulun wuli solomanaan keme saxan nan a ganli. ¹⁴ Gadi bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Reyuli a dii Eliyasafi nan Gadi bõnsõnna mangan na. ¹⁵ Muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin tonge suulun nan a ganli. ¹⁶ Nayi, xemen naxanye Ruben yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun keden keme naanin tonge suulun. Ne nan sigama a firindeni."

¹⁷ "Na xanbi ra, Lewi bõnsõnna muxune yi siga ganla bonne tagi, e nun Naralan Bubuna. E birin sigama e daaxa yeen nan ma, muxun birin nun a tidena, a bõnsõnna taxamasenna bun ma."

¹⁸ "Efirami bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn sogegododeni e taxamasenna bun ma. Amixudi a dii Elisama nan Efirami bõnsõnna mangan na. ¹⁹ Muxu wuli tonge naanin keme suulun nan a ganli. ²⁰ Manase bõnsõnna xa daaxa e dexõn ma. Pedasuri a dii Gamaliyeli nan Manase bõnsõnna mangan na. ²¹ Muxu wuli

tonge saxan wuli firin keme firin nan a ganli. ²² Bunyamin bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Gidewoni a dii Abidan nan Bunyamin bõnsõnna mangan na. ²³ Muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin nan a ganli. ²⁴ Nayi, xemen naxanye Efirami yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli solomasexẽ muxu keme. E tan nan sigama a saxandeni.”

²⁵ “Dan bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tøn kõmen fõxõni e taxamasenna bun ma. Amisadayi a dii Axiyeleri nan Dan bõnsõnna mangan na. ²⁶ Muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere nan a ganli. ²⁷ Aseri bõnsõnna xa e daaxadeni tøn a dexõn ma. Okiran ma dii Pagiyeli nan Aseri bõnsõnna mangan na. ²⁸ Muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun nan a ganli. ²⁹ Nafatali bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Enan ma dii Axira nan Nafatali bõnsõnna mangan na. ³⁰ Muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin nan a ganli. ³¹ Nayi, xemen naxanye Dan ma yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun solofere keme sennin. Ne nan sigan dõnxen na, e taxamasenna bun ma.”

³² Isirayila kaane nan ne ra naxanye tẽnge denbaya yeen ma. Gali daaxadene birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun. ³³ Lewi bõnsõnna muxune mi tẽnge Isirayila kaan bonne ye, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁴ Alatala yamarin naxanye birin fi Musa ma Isirayila kaane yi ne birin liga. E yi e daaxaden yeba e taxamasenne bun ma na kiini, e mon yi sigama na kii nin, xabila yeen nun denbaya yeen ma.

3

Lewi bõnsõnna wanle

¹ Haruna nun Musaa denbayaan muxune ni i ra, Alatala falan ti Musa xa waxatin naxan yi Sinayi geyaan fari.

² Harunaa diine xinle ni itoe ra: a dii singena Nadaba, Abihu, Eleyasari nun Itamara. ³ Ne nan yi Harunaa diine ra naxanye masusan alogo e xa dõxõ saraxaraliyani, e yi na wanla ke. ⁴ Koni Nadaba nun Abihu faxa nen Alatala yetagi Sinayi tonbonni, e to fa tẽ daxatara na a xa. Dii mi yi e yii, nanara, Eleyasari nun Itamara nan lu saraxarali wanla ke e baba Haruna bun ma.

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bõnsõnna maso, i yi e lu saraxarali Haruna sagoni, e lu a wanla ra. ⁷ E xa Haruna nun yamana wanla ke Naralan Bubuni, e Ala Batu bubun wanle ke. ⁸ E yengi dõxõma nen Naralan Bubun muranne xõn, e yi Ala Batu

Bubun wanle rakamali Isirayila kaane xa. ⁹ I xa Lewi bõnsõnna muxune lu Haruna nun a diine sagoni. E tan nan fima n ma Isirayila kaane ye habadan! ¹⁰ I xa Haruna nun a diine dõxõ saraxaraliyani. Muxu gbete na a maso yire sarjãnxin na, e xa a faxa.”

¹¹ Alatala mon yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N tan yeteen bata Lewi bõnsõnna muxune sugandi Isirayila kaane ye, e findi n gbeen na Isirayila dii singene jõxõn na. ¹³ Amasotõ n gbeen nan dii singene birin na. N Misiran dii singene birin faxa lõxõni, n yi dii singene birin nasarjãn n yete xa Isirayila yi. Muxu ba, xuruse ba, n gbeen nan e ra. Alatala nan n tan na.”

Lewi bõnsõnna xili sebe singena

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi tonbonni, a naxa, ¹⁵ “I xa Lewi bõnsõnna muxune tẽnge, denbaya yeen nun xabila yeen ma. I xa xemene birin tẽnge naxanye barin bata dangu kike kedenna ra.”

¹⁶ Musa yi e tẽnge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

¹⁷ Lewi a diine xinle ni itoe ra: Gerisõn, Kehati e nun Merari. ¹⁸ Gerisõn ma diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Libini nun Simeyi. ¹⁹ Kehati a diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyele. ²⁰ Merari a diine findixi xabilani itoe nan benbaya ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane nan ne ra e nun e denbayane benbane.

²¹ Gerisõn findixi Libini nun Simayi xabilane benban nan na. Ne nan Gerisõn xabilane ra. ²² E xemen naxanye tẽnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solofere keme suulun. ²³ Gerisõn xabilane yi e daaxadeni tõnma Ala Batu Bubun nan xanbi ra, sogegodode binni. ²⁴ Eliyasafi nan yi Gerisõn xabilane mangan na, Layeli a diina. ²⁵ Gerisõn xabilane yi e yengi lu Naralan Bubun yireni itoe xõn: bubun nun a xunna soon kuiin nun a fanna, a so deen ye masansan dugina, ²⁶ sansanna taa dugine naxan Ala Batu Bubun nun saraxa ganden babilinni, dugin naxan sangaxi sansanna deen na, e nun lutine nun e ti seene birin.

²⁷ Kehati findixi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele xabilane benban nan na. Ne nan Kehati xabilane ra. ²⁸ E xemen naxanye tẽnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solomasexẽ keme sennin. E tan nan e yengi lu yire sarjãnxin xõn. ²⁹ Kehati xabilane yi e daaxadeni tõnma Ala Batu Bubun yifari fõxõn nan ma. ³⁰ Elisafan nan yi Kehati xabilane mangan na, Yusiyele a diina. ³¹ Kehati xabilane yi e yengi lu muranni itoe

* 3:31: 3.31Layiri Kankirana fe mon sebexi Xoroyaan 25.10-22 kui.

xɔn, Layiri Kankirana,* tabanla, lenpu dɔxɔ sena, saraxa gandene, goronna naxanye rawalima yire sarijanxini, ye masansan dugina, e nun e rawali seene birin.

³² Saraxarali Harunaa dii Eleyasari nan yi Lewi bɔnsɔnna muxune birin mangan na. A tan nan yi dɔxi ne xun na naxanye yi e yengi luxi yire sarijanxin xɔn ma.

³³ Merari findixi Maxali nun Musi xabilane benban nan na. Ne nan Merari xabilane ra. ³⁴ E xɛmɛn naxanye tɛngɛ naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli sennin kɛmɛ firin. ³⁵ Suriyeli nan yi Merari xabilane mangan na, Abixali a diina. E yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔn nan ma. ³⁶ Merari xabilane yi e yengi lu Ala Batu Bubun buntine nun gaalane† nun sɛnbɛtɛnne nun bundɔxɔne nun muranne xɔn e nun e ti seene birin. ³⁷ e nun a sansanna sɛnbɛtɛnna naxanye a rabilinni nun e bundɔxɔne nun e gbangban seene nun e lutine.

³⁸ Musa nun Haruna nun a diine yi e daaxadeni tɔnma Naralan Bubun so dɛɛn nan yetagi, sogeteden binni. E yi yire sarijanxin wanle xun matoma a ra Isirayila kaane xa. Xa muxu gbɛtɛ yi a maso yire sarijanxin na, a yi faxama nɛn.

³⁹ Lewi bɔnsɔnna muxune birin Musa nun Haruna naxanye tɛngɛ xabila yeɛn ma fata Alatalaa yamarin na, xɛmɛn naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e malanxina, muxu wuli mɔxɔɲɛn nan firin.

⁴⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dii xɛmɛ singene birin tɛngɛ Isirayila kaane ye, naxanye barin bata dangu kike kedenna ra, i yi e xinle sɛbɛ kɛdin ma. ⁴¹ Lewi bɔnsɔnna muxune so n yii e jɔxɔn na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene jɔxɔn na. Alatala nan n tan na.” ⁴² Musa yi Isirayila kaane dii singene birin tɛngɛ, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴³ Dii xɛmɛ singen naxanye birin barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne xinle sɛbɛxin lan muxu wuli mɔxɔɲɛn nun firin kɛmɛ firin tonge solofere e nun saxan nan ma.

⁴⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁵ “Lewi bɔnsɔnna muxune tongo Isirayila kaane dii singene jɔxɔn na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene jɔxɔn na. Lewi bɔnsɔnna muxune xa findi n gbeen na. Alatala nan n tan na. ⁴⁶ Bayo Isirayila dii singene wuya Lewi bɔnsɔnna muxune xa han muxu kɛmɛ firin tonge solofere e nun saxan, ne xunba daxin na a ra. ⁴⁷ Muxu kedenna xunba gbɛti gbanan suulun na, gbɛti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu fu ma. ⁴⁸ I xa na gbɛtin so Haruna nun a

diine yii dii singene xunba seen na naxanye yi wuyaxi ayi.”

⁴⁹ Naxanye mi yi jɔxɔ yibiraxi Lewi bɔnsɔnna muxune ra, Musa yi ne xunba gbɛtin tongo. ⁵⁰ A yi Isirayila dii singene gbɛtin tongo han gbɛti gbanan wuli keden kɛmɛ saxan tonge sennin e nun suulun, gbɛti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini. ⁵¹ Nayi, Musa yi xunba gbɛtin so Haruna nun a diine yii, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

4

Lewi bɔnsɔnna wanle

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “E Kehati xabilan muxune tɛngɛ Lewi yixɛtene ye xabila yeɛn nun denbaya yeɛn ma. ³ E xɛmɛne tɛngɛ keli jɛɛ tonge saxanna ma han jɛɛ tonge suulun, naxanye birin nɔɛ wanla kɛ Naralan Bubuni.”

⁴ “Kehati xabilan muxune xa wanli ito nan kɛ Naralan Bubuni: E xa e yengi lu se sarijanxi fisamantenne xɔn. ⁵ Yamaan na keli sigadeni, Haruna nun a diine xa ye masansan dugin ba, e yi a sa Layiri Sereya Kankiraan fari. ⁶ E yi sube kidi fajine sa a fari, e mɔn yi dugi mamiloxini bandun ne fan fari. E yi Kankiraan tongo tamine yitɔn. ⁷ E xa dugi mamiloxi gbɛtɛ sa Buru Rali Tabanla fari, e yi a goronne nun igelengenne nun minse saraxa saseene dɔxɔ na. Buru Ralixin naxanye na waxatin birin, ne xa lu tabanla fari. ⁸ E xa dugi gbeela so seene birin xunna, e yi sube kidi fajine so e birin xunna, e mɔn yi tabanla tongo tamine yitɔn. ⁹ E xa dugi mamiloxin so lenpu dɔxɔ seen nun lenpune nun e rawali seene nun tɛɛ kɔ seene nun e radɛgɛ turen xun na. ¹⁰ E xa ne birin mafilin sube kidi fajɪ bitinganni, e mɔn yi e sa e xali wudin fari. ¹¹ E xa dugi mamiloxin so saraxa gande xɛma daxin xun na, e yi sube kidi fajɪ bitinganna so na fan xun na. E mɔn yi a tongo tamine yitɔn. ¹² Muranna naxanye birin nawalima yire sarijanxini e xa ne malan, e yi e raxidi dugi mamiloxini, e yi kidi fajɪ bitinganna so e xun na, e yi e sa e xali wudin fari. ¹³ E xa xuben ba saraxa gande sula daxin fari, e yi dugi mamiloxin so a xun na. ¹⁴ E xa a saraxa waliseene birin dɔxɔ na fari: xube sa seene, suben tongo seene, xube kɔ seene, e nun wuli xuya goronne. E xa sube kidi fajɪ bitinganna so e xun na, e mɔn yi saraxa ganden tongo tamine yitɔn. ¹⁵ Haruna nun a diine na yelin muranne nun goron sarijanxine xunna soɛ, yamaan na keli sigadeni, Kehati xabilan muxune xa fa, e yi e xali. Koni e nama e yiin din se sarijanxine ra, alogo e nama faxa. Kehati xabilan muxune xa na seene xali naxanye Naralan Bubun kii.

† 3:36: Nde a falama a “galalenne.”

16 Saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa a yengi lu lenpu turen nun wusulanna nun bogise saraxane nun masusan turen xon ma. A yi a yengi lu Ala Batu Bubun yiren birin xon ma e nun a kui seene nun muran saripnaxine nun a goronne birin.”

17 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, 18 “E Kehati xabilan muxune ratanga alogo e nama raxori Lewi bonsonna ye. 19 E ito nan liga e xa alogo e nama faxa e na e maso se saripnaxi fisamantenne ra waxatin naxan yi: Haruna nun a diine singe xa so yire saripnaxini, e yi birin ti a wali ra, e nun a lan a xa naxan xali. 20 Koni Kehati xabilan muxune nama so yire saripnaxini, e se saripnaxi fisamantenne to, hali ndedi, alogo e nama faxa.”

21 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, 22 “Gerison yixetene fan tengge, xabila yeen nun denbaya yeen ma. 23 I xa xemene tengge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye noe wanla ke Naralan Bubuni. 24 Gerison yixetene xabilane wanle ni i ra e nun e lan e xa goronna naxanye xali: 25 E xa Ala Batu Bubun dugine maxali, e nun Naralan Bubuna, a xunna soona, a kidi fajin naxanye sama a fari, dugin naxanye singanma Naralan Bubun so deen na, 26 a sansanna dugin naxanye Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi a so deen na, e nun e lutine nun e singan seene birin. 27 Gerison xabilan muxune xa wali Haruna nun a diine yamarin bun. E tan nan a falama e xa e lan e xa naxan xali. 28 Gerison xabilan muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni. E xa wali saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

29 “I xa Merari bonsonna muxune tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. 30 I xemene birin tengge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulunna, naxanye noe wanla ke Naralan Bubuni.”

31 “E wanla ni i ra Naralan Bubuni: E xa Ala Batu Bubun bun tiine xali, a gaalane,* a senbetenne, a bundoxone, 32 sansanna senbetenne naxan bubun nabilinni, e bundoxone, e gbangban wudine nun e lutine, e nun waliseene birin. E xa xemen birin goronna so a yii a naxan xalima. 33 Merari bonsonna muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni, saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

34 Musa nun Haruna nun yamaan mangane yi Kehati xabilan muxune tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. 35 Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi noe wanla ke Naralan Bubuni, 36 ne yi tengge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme

solofere tonge suulun nan ma. 37 Kehati xabila xemene yaten nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengge alo Alatala a yamari e ma fata Musa ra kii naxan yi.

38 Gerison yixetene fan yi tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. 39 Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi noe wanla ke Naralan Bubuni, 40 ne yi tengge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme sennin tonge saxon nan ma. 41 Gerison yixetene yaten nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

42 Merari yixetene fan yi tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. 43 Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi noe wanla ke Naralan Bubuni, 44 ne yi tengge xabila yeen ma, e lan muxu wuli saxon keme firin nan ma. 45 Merari yixetene yaten nan na ra. Musa nun Haruna yi e birin tengge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra.

46 Musa nun Haruna nun Isirayila mangane yi Lewi bonsonna muxune birin tengge xabila yeen nun denbaya yeen ma. 47 Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi Naralan Bubun wanla kema, e mon yi a xali, 48 e malanxin lan muxu wuli solomasexe keme suulun tonge solomasexe nan ma. 49 E yi e tengge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra. Birin yi ti a wanla ra, e nun a lan a xa goronna naxan maxali, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

5

Muxu saripantarene fe

1 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, 2 “Isirayila kaane yamari a e xa na kanna ramini yamaan daaxaden fari ma fure jaxin naxan fatin ma hanma faxunna minima muxun naxan bari boden ma hanma naxanye xosixi binbin xon. 3 Xa xemen na a ra hanma jaxanla, e xa e ramini yamaan daaxaden fari ma, alogo e nama daaxaden naxosi, n luma e tagi denaxan yi.” 4 Isirayila kaane yi na liga, e yi e ramini yamaan daaxaden fari ma, e yi a liga alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi.

Kala tixine xa yiton

5 Alatala yi a fala Musa xa, 6 a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma jaxanla nde hake yo liga muxu gbete ra, a bata tinxintareyan liga Alatala ra. Na kanna bata findi yulubi tongon na. 7 Fo a xa a ti a haken na nen, a yi a se kalaxin joxon naxete a kanna ma, e yi a se kalaxin saren yaganna doxode firin sa a fari. 8 Xa se kanna

* 4:31: Nde a falama a “galalenne.”

faxa, a bari bode mi na naxan na gbetin nasuxe, na seen lan a xete Alatala ma, a so saraxaraliin yii, sa kontonna fari Ala solona seen na a xa. ⁹ Isirayila kaane fama saraxa sarijanxin naxanye ra, saraxaraliin nan gbee ne ra. ¹⁰ Muxun na naxan nasarijan, a na ligaxi a yete nan xa. Muxun na naxan so saraxaraliin yii, na luma a tan nan yii.”

Sariyana lan xoxolonna ma

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde a jaxanla mi tinxin, a a xemen yanfa, ¹³ e nun xeme gbete yi kafu, xa a xemen mi a to, jaxanla yi a yete raxosi wundoni, koni xa a li sere mi na, a mi suxu na feen xun na, ¹⁴ xa xoxolon xaxinla so na xemeni, a sike a jaxanla ma, xa a li a xosixi hanma a mi a ligaxi, ¹⁵ nayi, na xemen xa a jaxanla xali saraxaraliin fema. A xa murutu fujin kilo saraxan xali bogise saraxan na. A nama ture sa na murutuni, a nama wusulan sa a fari, amasoto xoxolonna bogise saraxan na a ra. Marabira seen na a ra hake tongoxin ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa jaxanla maso, alogo a xa ti Alatala yetagi. ¹⁷ A xa ige rasarijanxin tongo fɛɛna nde kui, a yi Ala Batu Bubun burunburunna sa a yi. ¹⁸ Jaxanla naxan tima Alatala yetagi, a xa na labaranna ba, a yi bogise saraxan so a yii joxo lu seen na a haken xon xoxolonna bogise saraxan na. Saraxaraliin xa na ige lɔxon suxu a yii, naxan fama dangan na. ¹⁹ A xa jaxanla rakolo, a naxa, ‘Xa e nun xeme gbete mi kafuxi, i mi i ya xemen yanfaxi, i mi xosi fe rabaxi xabu i dɔxo xeme taa ra, i xa ranga dangani ito ma ige lɔxoni ito fama naxan na. ²⁰ Koni xa i bata i ya xemen yanfa, i yi i yete raxosi, xa e nun xeme gbete bata kafu xabu i dɔxo xeme taa ra,’ ²¹ nayi, saraxaraliin xa jaxanla rakolo dangani ito ra, ‘Alatala xa a liga, i doyen, i kuini yi mate i ra, yamaan yi i danga, e yi i mafala. ²² Igeni ito naxan fama dangan na, na xa so i fatini, a yi i kuini mate i ra, i yi doyen.’ Jaxanla xa a ratin, a naxa, ‘Amina, amina!’”

²³ “Saraxaraliin xa dangani itoe sebe walaxana nde ma, a yi e xa ige yiloxin na. ²⁴ A xa ige xolen so jaxanla yii naxan fama dangan na, a a min, alogo a xa so a fatin xon, a xolo ayi. ²⁵ Saraxaraliin xa xoxolonna bogise saraxan tongo jaxanla yii, a a yita Alatala ra a yii, a yi a xali saraxa ganden dexon. ²⁶ A xa a yiin ye keden ba a ra, joxo lu seen na Ala xon, a yi a sa teeni saraxa ganden fari. Na xanbi ra, jaxanla yi igen min. ²⁷ Xa a bata a yete xosi, a a xemen yanfa, a na igen min naxan fama dangan na, na a tɔroma nen, a a kuini mate a ra, a yi doyen. Na jaxanla findima nen danga muxun na

yamaan tagi. ²⁸ Koni, xa na jaxanla mi a yete xosixi, a sarijan, fefe mi a sotoma, a mon nae diine bare nen. ²⁹ Xoxolonna sariyan nan na ra jaxanla xa naxan bata a xemen yanfa, a a yete xosi, ³⁰ hanma xoxolon xaxinla na so xemen naxan yi, a na sogin a jaxanla ma. A xa ti Alatala yetagi, saraxaraliin yi sariya sebexini itoe birin nakamali a ma. ³¹ Xemen mi hake yo tongoxi, koni jaxanla a haken goronna tongoma nen.”

6

Nasiri de ti fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma jaxanla nde a de ti, a a xa lu Alatala wanla ra Nasiri muxun na, ³ na kanna xa a me dolon na e nun na minse sifane, hali manpa muluxunxina. A nama minse yo min naxan nafalaxi manpa bogin na, a nama manpa bogi xinden hanma a saraxin don. ⁴ A nema a Nasiri de tiin nakamalima, a nama sese don naxan kelixi manpa binle* yi, hali a xonne hanma a dagina. ⁵ A nema a Nasiri de tiin nakamalima, biden nama a xunna li. A xa lu Alatala wanla ra han na waxati falaxin yi kamali. A xa sarijan, a xa a xunsexen lu kuye ayi. ⁶ A nema Alatala wanla ra, a nama a maso binbin na. ⁷ Hali a baba hanma a nga hanma a ngaxakedenna nde faxa, a nama a yete xosi, a so binbin xun ma. Amasoto a xunsexen findixi taxamasenna nan na, a a tan bata lu Alaa wanla ra. ⁸ A nema Alaa wanla ra waxatin naxan birin yi, a sarijan Alatala yetagi.”

⁹ “Xa muxuna nde faxa a fema, a xunsexen ralixin bata raharamu. A xa a xunna bi a rasarijan lɔxoni, xii soloferede lɔxoni. ¹⁰ Xii solomaseɛde lɔxoni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun so deen na. ¹¹ Saraxaraliin xa keden faxa yulubi xafari saraxan na, bona saraxa gan daxin na, a Ala solona a xa. Amasoto a bata lu binbin fema. Na lɔxoni, a mon xa a xunna rasarijan. ¹² Nayi, na kanna mon xa a de ti waxatin de suxu, a yi kontonna jee kedenna ba yangin saraxan na Alatala xa. Waxatin naxan bata yi dangu, na mi a kui, amasoto a xosi nen benun a de tiin xa kamali.”

¹³ “Sariyan ni ito ra Nasiri de tiin ma. A waxati saxin na kamali, e xa fa a ra Naralan Bubun so deen na. ¹⁴ A xa fa kiseni itoe ra Alatala yetagi: kontonna jee kedenna fe mi naxan na saraxa gan daxin na, yeɛe gilen jee kedenna fe mi naxan na yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden fe mi naxan na boje xunbeli saraxan na. ¹⁵ A mon yi fa na saraxane bogise nun minse saraxane

* 6:4: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini. † 6:15: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ra e nun burun sangatanna ye keden buru rate seen† mi naxan yi, e nun buru xunne naxan nafalaxi murutu fujin fajin na naxan basanxi turen na, e nun buru yilenlaxine turen saxi naxanye ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne yita Alatala ra, a yi yulubi xafari saraxan ba e nun saraxa gan daxina. ¹⁷ A mon xa kontonna ba boje xunbeli saraxan na Alatala xa, e nun buru ratetaren naxanye sangatanna kui e nun bogise saraxane nun minse saraxane. ¹⁸ Na waxatini, Nasiri muxun xa a xunna bi Naralan Bubun so deen na bayo a bata yi a xunna fi Ala ma. A yi a xun sezene sa teeni naxan boje xunbeli saraxan bun. ¹⁹ Nasiri muxun xa a xunna bi, saraxaraliin xa kontonna balaxa jinxin so a yii, e nun buru xun keden nun burudi keden keli sangatanna kui, buru rate se mi naxanye yi. ²⁰ Saraxaraliin xa e yita Alatala ra se ralixin na. E sarijan. Saraxaraliin nan gbee e ra, sa danban nun a kanken fari naxanye daxa e yita Ala ra. Na xanbi ra, Nasiri muxun noe manpaan minje nen.”

²¹ “Sariyan nan na ra lan Nasiri muxuna kiseen ma bayo a bata a de ti a a xa lu Alatalaa wanla ra. Xa ferena a xa, a mon noe nde se a fari. A xa a de tiin nakamali alo Nasiri muxuna sariyana a falaxi kii naxan yi.”

Saraxaraliin dubana

²² Alatala xa a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a e xa duba Isirayila kaane xa ikimaan na:

²⁴ Alatala xa i baraka,
a i kantan!

²⁵ Alatala noron xa godo i ma,
a kininkinin i ma!

²⁶ Alatala xa a yengi daxo i xon,
a boje xunbenla fi i ma!

²⁷ E na duba Isirayila kaane xa n xinli, n tan e barakama nen.

7

Isirayila mangane kiseene fe

¹ Musa yelin Ala Batu Bubun tiye loxon naxan yi, a yi a masusan turen na a rasarijan xinla ma e nun a muranne birin. A mon yi saraxa ganden nun a goronne masusan, a e rasarijan. ² Nayi, Isirayila mangane yi fa kiseene ra. Denbaya xunne nan yi ne ra naxanye yamaan tenge, bonsan mangane. ³ E yi fa e kiseene ra Alatala yetagi: Wontoro xunna soxin sennin e nun jinge fu nun firin. Manga firin, wontoro keden, manga keden jinge keden. E yi fa ne ra Ala Batu Bubun yetagi.

⁴ Alatala xa a fala Musa xa, a naxa, ⁵ “Kiseene rasuxu e yii alogo e xa Naralan Bubun wanla ke. E xa yitaxun Lewi bonsonna ra, naxan lanje e wanle ma.”

⁶ Nayi, Musa yi wontorone nun jingene rasuxu, a yi e yitaxun Lewi bonsonna ra. ⁷ A yi jinge naanin nun wontoro firin so Gerison xabilan yii, alogo e wanla xa sonya. ⁸ A yi jinge solomasexe nun wontoro naanin so Merari xabilan yii, alogo e wanla xa sonya. E birin yi walima Itamaraa yamarin bun, saraxarali Harunaa diina. ⁹ Koni, a mi se so Kehati xabilan yii, amaso e yi tixi se sarijanxi fisamantenne maxanla nan na, naxanye tongoma tungunna ma.

¹⁰ Saraxa ganden masusan loxon naxan yi turen na alogo a wanla xa folo, mangane yi e kiseene xali saraxa ganden yetagi. ¹¹ Alatala xa a fala Musa xa, a naxa, “Loxo yo loxo manga keden xa fa a kiseene ra, alogo wanla xa folo saraxa ganden yetagi.”

¹² Aminadabo a dii Naxason yi fa Yuda bonsonna kiseene ra xii singe loxoni. ¹³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan binyen yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin keden naxan binyen lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ¹⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ¹⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jeje kedenna saraxa gan daxin na, ¹⁶ koto keden yulubi xafari saraxan na, ¹⁷ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jeje keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Aminadabo a dii Naxason ma kiseene ra.

¹⁸ Suwari a dii Nataneli, Isakari bonsonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii firinde loxon. ¹⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jeje kedenna saraxa gan daxin na, ²² koto keden yulubi xafari saraxan na, ²³ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jeje keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Suwari a dii Nataneli a kiseene ra.

²⁴ Xelon ma dii Eliyabi, Sabulon bonsonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii saxande loxon. ²⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu

fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ²⁸ koto keden yulubi xafari saraxan na, ²⁹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Xelɔn ma dii Eliyabi a kiseene ra.

³⁰ Sedewuri a dii Elisuri, Ruben bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii naaninde lɔxɔni. ³¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ³⁴ koto keden yulubi xafari saraxan na, ³⁵ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Sedewuri a dii Elisuri a kiseene ra.

³⁶ Surisadayi a dii Selumiyeli, Simeyon bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii suulunde lɔxɔni. ³⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁰ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁴¹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Surisadayi a dii Selumiyeli a kiseene ra.

⁴² Dewuyeli a dii Eliyasafi, Gadi bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii senninde lɔxɔni. ⁴³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁴⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁴⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁶ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁴⁷ jinge firin e nun konton suulun nun koto

suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Dewuyeli a dii Eliyasafi a kiseene ra.

⁴⁸ Amixudi a dii Elisama, Eframi bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii soloferede lɔxɔni. ⁴⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵² koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁵³ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amixudi a dii Elisama kiseene ra.

⁵⁴ Pedasuri a dii Gamaliyeli, Manase bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomasexede lɔxɔni. ⁵⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵⁸ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁵⁹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Pedasuri a dii Gamaliyeli a kiseene ra.

⁶⁰ Gidewoni a dii Abidan, Bunyamin bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomanaaninde lɔxɔni. ⁶¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁶⁴ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁶⁵ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Gidewoni a dii Abidan ma kiseene ra.

⁶⁶ Amisadayi a dii Axiyeseri, Dan bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra

xii fude ləxəni. ⁶⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁰ kotə keden yulubi xafari saraxan na, ⁷¹ jinge firin e nun konton suulun nun kotə suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amisadayi a dii Axiyeseri a kiseene ra.

⁷² Okiran ma dii Pagiyeli, Aseri bənsəna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun kedende ləxəni. ⁷³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁷⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁷⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁶ kotə keden yulubi xafari saraxan na, ⁷⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kotə suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Okiran ma dii Pagiyeli a kiseene ra.

⁷⁸ Enan ma dii Axira, Nafatali bənsəna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun firinde ləxəni. ⁷⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁸⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁸¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁸² kotə keden yulubi xafari saraxan na, ⁸³ jinge firin e nun konton suulun nun kotə suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Enan ma dii Axira a kiseene ra.

⁸⁴ Isirayila denbaya xunne birin ma kiseene ni i ra, e naxanye fi saraxa ganden masusan ləxəni alogo a wanla xa fəb: goronna gbeti daxin fu nun firin, wuli xuya goronna gbeti daxin fu nun firin, xema goronna fu nun firin. ⁸⁵ Goronna gbeti daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronne fan, garamu keme solofere. Na seene birin malanxin lanxi gbeti kilo

məxəjeen nun naanin nan ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan. ⁸⁶ Goronna xema daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu keme nan ma. E fu nun firinne malanxina, garamu wuli keden keme firin. E yi rafexi wusulanna ra. ⁸⁷ E fa xuruseen naxanye ra saraxa gan daxin na: tura bulan fu nun firin, konton fu nun firin, yexeen jee kedenna fu nun firin, e nun e bogise saraxane. E yi fa kotə fu nun firin na yulubi xafari saraxan na. ⁸⁸ E fa xuruseen naxanye ra bəje xunbeli saraxan na: tura məxəjeen nun naanin, konton tonge sennin, kotə tonge sennin e nun yexeen jee keden kedenna tonge sennin. Ne nan findi kiseene ra alogo saraxa ganden wanla xa fəb a masusan xanbini.

⁸⁹ Musa nema yi soe Naralan Bubuni falatideni Ala xa, a yi Ala xuiin mema maleka gubugubu kan sawura firinne nan longori ra Layiri Sereya Kankiraan deraganla xun ma, Ala solonadena. A yi falan tima a xa.

8

Lenpune dəxəsenə fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I na lenpu soloferene dəxə waxatin naxan yi, e lan e yi lenpu dəxə seen yetagini yalan.” ³ Haruna yi na liga. A lenpune dəxə alogo e xa e dəxə seen yetagini yalan alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴ Lenpune dəxə seen yi rafalaxi xema bənbəxin nan na, keli a sanna ma han a fuge sawurane, alo Alatala a yita Musa ra kii naxan yi.

Lewi bənsəna muxune rasarijanna

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bənsəna muxune ba Isirayila kaan bonne ye, i yi e rasarijan. ⁷ I xa e rasarijan ikini: I xa marasarijan igen xuya e ma, na xanbi ra e xa e fati ma xabene birin bi, e yi e dugine xa, alogo e xa sarijan. ⁸ E xa tura bulan keden tongo, e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na a bogise saraxan na, i yi tura bulan gbeti tongo yulubi xafari saraxan na. ⁹ I yi Isirayila yamaan birin malan, i yi Lewi bənsəna muxune xili Naralan Bubun yetagi. ¹⁰ I xa Lewi bənsəna muxune maso Alatala yetagi, Isirayila kaane yi e yiine sa e fari. ¹¹ Haruna xa Lewi bənsəna muxune yita Alatala ra se raxixin na Isirayila kaane tagi alogo e xa Alatala wanla fəb. ¹² Na xanbi ra, Lewi bənsəna muxune xa e yiine sa tura firinna xunne fari. Na keden xa ba Alatala xa yulubi xafari saraxan na, bona saraxa gan daxin na, Ala solona seen na Lewi bənsəna muxune xa. ¹³ I xa Lewi bənsəna muxune ti Haruna nun a diine yetagi, e yi e yita Alatala ra se raxixin na. ¹⁴ Na kiini, i xa

Lewi bənsəna muxune ba Isirayila kaan bonne tagi, Lewi bənsəna muxune yi findi n gbeen na. ¹⁵ I na Lewi bənsəna muxune rasarijan i yi e yita n na se ralixin na, e xa fa e wanle ke Naralan Bubuni. ¹⁶ Amasəto e bata findi n gbeen na mume! N bata e tongo n gbeen na Isirayila dii xeme singene birin jəxən na. ¹⁷ Amasəto n gbeen nan Isirayila dii xeme singene birin na, a muxune nun a subene. Xabu n Misiran yamanan dii singene faxa ləxəni, n bata Isirayila dii singene ramara n yete xa. ¹⁸ Koni n Lewi bənsəna muxune nan tongoxi alogo e xa Isirayila dii xeme singene jəxə yibira. ¹⁹ N ne nan soma Haruna nun a diine yii Isirayila kaane tagi, alogo e xa Naralan Bubun wanle ke Isirayila kaane xa, e yi Ala solona e xa. Nayi, fitina fe mi Isirayila kaane sətoma, e na e maso yire sarijanxin na.”

²⁰ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan birin yi na liga Lewi bənsəna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ²¹ Lewi bənsəna muxune yi e yete rasarijan, e e dugine xa. Haruna yi e yita Alatala ra se ralixin na, a yi Ala solona e xa alogo e xa sarijan. ²² Na xanbi ra, Lewi bənsəna muxune yi fa e wanla fəlo Naralan Bubuni, Haruna nun a diine yamarin bun. E yi a liga Lewi bənsəna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “Lewi bənsəna muxune luma ikiini: Xemen naxanye barin bata dangu jee məxəjen nun suulunna ra, ne xa fa walideni Naralan Bubuni. ²⁵ Koni, e na jee tonge suulunna sətə siimayaan na, e xa wanla dan. ²⁶ E nəe e ngaxakedenne maliye nən walideni Naralan Bubuni, koni e yeteən nama a wanla ke. I xa wanle taxu Lewi bənsəna muxune ra na kiini.”

9

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Sinayi tonbonni, e minin jeeen firinden kike singeni Misiran yamanani. A yi a fala, a naxa, ² “Isirayila kaane xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba a waxatini. ³ E xa a liga kikenii ito xii fu nun naaninde ləxən jinbanna ra, alo a fe yamarine nun a sariyane kii naxan yi.”

⁴ Musa yi na rali Isirayila kaane ma, a e xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. ⁵ E yi na liga kike singen xii fu nun naaninde jinbanna ra, Sinayi tonbonni. E yi a birin liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

⁶ Koni, muxuna nde yi na naxanye bata yi e yiin din binbin na. E yi xəsixi na ləxəni, e mi yi nəe Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe. E yi siga Musa nun Haruna fema, ⁷ e yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu bata xəsi

binbin xən. Koni, nanfera nxu mi nəe saraxane be Alatala xa alo Isirayila kaan bonne a waxatini?” ⁸ Musa yi e yabi, a naxa, “E dija han n xa a kolon Alatala naxan yamarima e fe yi.” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa e tan nde hanma e yixetena nde xəsixi binbin xən, hanma xa e sa sigatini, a mən nəe Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe nən Alatala xa. ¹¹ E xa sanla raba kike firinden xii fu nun naaninde ləxən jinbanna ra. E yee diin don e nun buru ratetarene nun jəxənde xəlene. ¹² E nama sese lu han xətənni, e nama a xəne yigira. E na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba, e xa a yamarine birin suxu. ¹³ Koni xa muxuna nde tondi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe a waxatini, anu a mi xəsixi, a mi sigatini, a kedima nən Isirayila yamani, a to mi saraxan baxi Alatala xa a waxatini. Na kanna a yulubin goronna tongoma nən. ¹⁴ Xəjen naxanye dəxi e tagi, xa ne wa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba feni Alatala xa, e lan e yi a sariyane nun a yamarine suxu. Sariyane lan birin xa, Isirayila kaan nun xəje na.”

Alatala nəəna

Xəryaan 40.34-38

¹⁵ Ala Batu Bubun ti ləxən naxan yi, Layiri Sereya Bubuna, kundaan yi so a xun na. Keli jinbanna ma han xətənni, na kundaan yi degema nən alo teena. ¹⁶ Kundaan yi lu a xun ma, koni kəeen na, a yi lu alo teena. ¹⁷ Na kundaan na yi ba bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane yi kelima nən sigadeni. Kundaan na ti denaxan yi, Isirayila kaane yi e daaxadeni tən mənni. ¹⁸ Isirayila kaane yi sigama Alatalaa yamarin nan ma, e mən yi e daaxadeni tənma Alatalaa yamarin nan ma. Fanni kundaan yi Ala Batu Bubun xun ma, e yi luma daaxadeni nən. ¹⁹ Xa kundaan yi lu Ala Batu Bubun xun ma waxati xunkuye, Isirayila kaane yi Alatalaa yamarin suxuma nən. E mi yi sigama. ²⁰ Waxatina nde, kundaan yi luma nən Ala Batu Bubun xun ma xii dando. E yi luma daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma, e yi sigama a yamarin nan ma. ²¹ Waxatina nde kundaan yi luma nən yire kedenni keli jinbanna ma han na xətən bode, koni a na yi ba xətənni tun, e yi sigama nən. Kəeen nun yanyina, kundaan na yi ba, e fan yi kelima nən. ²² Xa a lu Ala batu bubun xun ma xii firin hanma kike keden, hanma jee keden, Isirayila kaane yi luma nən daaxadeni. E mi sigə mume, fə a na ba waxatin naxan yi. ²³ Isirayila kaane yi daaxama hanma e yi kelima daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma. E yi Alatalaa yamarine suxuma, a naxanye fi e ma fata Musa ra.

10

Gbeti Xotane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Xota firin nafala gbeti bənbəxin na yamaan xili sena malanni e nun yamaan nakeli sena sigadeni. ³ Na xota firinne na fe waxatin naxan yi, yamaan birin xa e malan i fəma Naralan Bubun so dēen na. ⁴ Xa xota keden nan fe, mangane nan gbansan xa e malan i fəma, Isirayila xabila xunne. ⁵ Xa xotaan bata fe, bənsəonna naxanye dəxi Naralan Bubun sogetedeni, ne xa keli sigadeni. ⁶ Xotaan na fe a firindeni, naxanye dəxi yamaan daaxaden yiihari fəxəni, ne xa keli sigadeni. Xota xuiin nan yamaan nakelima sigadeni. ⁷ Xotaan xa fe kii gbetē yi alogo yamaan xa e malan.”

⁸ “Saraxarali Harunaa diine nan lan e xotaan fe. Habadan sariyan nan na ra e yixetene birin xa.”

⁹ “E na keli e yaxune yengedeni naxanye e yaxankatama e yamanani, e xa xotane fe. Alatala a yengi luma nen e xon ma, e Ala, a yi e rakisi e yaxune ma. ¹⁰ E xa xotaan fe yaxaxaxa waxatine nun sali ləxəne nun kike nene sanle birin yi, e nema saraxa gan daxine nun bəje xunbeli saraxane be waxatin naxan yi. N yi n yengi lu e xon. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Eyi keli Sinayi tonbonni

¹¹ Kike firinden xii məxəjedeni, e minin jee firindeni Misiran bəxəni, kundaan yi ba Layiri Sereya Bubun xun ma. ¹² Isirayila kaane yi kiraan suxu, e keli Sinayi tonbonni. Kundaan yi siga han a sa ti Paran tonbonni. ¹³ E keli singen nan yi na ra Alatalaa yamarin ma fata Musa ra. ¹⁴ Yuda bənsəonna ganle nan singe kiraan suxu, e taxamasenna bun. E ganle yi Aminadabo a dii Naxason ma yamarin nan bun. ¹⁵ Isakari bənsəonna ganla yi Suwari a dii Natanəli a yamarin nan bun. ¹⁶ Sabulon bənsəonna ganla yi Xelən ma dii Eliyabi a yamarin nan bun.

¹⁷ Ala Batu Bubun yi wayan, Gərisən yixetene nun Merari yixetene yi a xali e yii. ¹⁸ Rubən bənsəonna ganle yi siga e taxamasenna bun Sedewuri a dii Elisuri a yamarin bun. ¹⁹ Simeyon bənsəonna ganla yi Surisadayi a dii Selumiyeli a yamarin nan bun. ²⁰ Gadi bənsəonna ganla yi Dewuyeli a dii Eliyasafi a yamarin nan bun.

²¹ Kehati xabilan muxune yi siga se sarijanxine xale Lewi bənsəonna muxun bonne fəxə ra alogo e xa Ala Batu Bubun ti benun se sarijanxine xa yamaan daaxaden li. ²² Efirami bənsəonna ganle yi siga e taxamasenna bun Amixudi a dii Elisama yamarin nan bun. ²³ Manase bənsəonna

ganla yi Pedasuri a dii Gamaliyeli a yamarin nan bun. ²⁴ Bunyamin bənsəonna ganla yi Gidewoni a dii Abidan ma yamarin nan bun.

²⁵ Dənxən na, Dan bənsəonna ganle yi siga ganla bonne fəxə rakantanje e taxamasenna bun, Amisadayi a dii Axiyeseri a yamarin bun. ²⁶ Aseri bənsəonna ganle yi Okiran ma dii Pagiyele a yamarin nan bun. ²⁷ Nafatali bənsəonna ganla yi Enan ma dii Axira yamarin nan bun. ²⁸ Isirayila ganle yi yebama na kii nin sigatini.

²⁹ Musa yi a fala Reyuli a dii Xobabi xa, Midiyan kaana, Musa bitanna, a naxa, “Nxu sigan yireni Alatala naxan fixi nxu ma. Fa nxu fəxə ra, nxu fe fajin lige i xa, amasəto Alatala bata fe fajine ragidi Isirayila ma.”

³⁰ Hobabi yi a yabi, a naxa, “En-ən. N xetema n konna nin n ma yamaan dənaxan yi.” ³¹ Musa mən yi a fala, a naxa, “Yandi, i nama keli nxu fəma. I daaxade fajine kolon tonbonni. I luye alo nxu yēna. ³² Xa i nxu mati, en birin nan Alatalaa se fajine sətama.”

³³ Isirayila kaane yi keli Alatalaa geyani, e sigan ti xii saxan. Alatalaa Layiri Kankiraan yi tixi e yee ra alogo a xa matabu yirena nde fen e xa. ³⁴ Alatalaa kundaan yi e xun ma yanyin na, e to yi kelima daaxadeni.

³⁵ Layiri Kankiraan na yi keli sigadeni waxati yo yi, Musa yi a falama nen, a naxa, “Alatala, keli, i xa i yaxune raxuya ayi, i rapaxu muxune yi e gi i yee ra!” ³⁶ Layiri Kankiraan yi tima waxatin naxan yi, Musa yi a falama nen, a naxa, “Alatala, fa Isirayila kaa wuli wuli wuyaxine tagi!”

11

Alatalaa teena

¹ Ləxəna nde yamaan yi lu e mawuge e tərone fe ra. Alatala to na me, a yi xələ, a yi tēen nafa e tagi naxan yamaan daaxaden de kinkina ndee gan. ² Yamaan yi sənəxə Musa ra. Musa yi Alatala maxandi, tēen yi tu. ³ E yi menna xili sa Tabera,* amasəto Alatalaa tēen nagodo nen menni.

Xəyyin yi yamaan suxu

⁴ Ləxəna nde xəyyin yi muxu kobine suxu yamaan ye. Isirayila kaane yeteen yi lu wuge, e naxa, “En suben don daxin sətē di?” ⁵ Nxu nxu mirima yexene ma nxu naxanye don Misiran yi naxanye sare mi yi fima e nun kəkunbane nun panle nun sabi dēene nun yabane nun sabi gbetene. ⁶ Iki nxu niin bata yijaxu nxu ma, donse yo mi toma fo Manna donseni ito!”†

⁷ Manna donseen yi luxi alo se xəri xunxurin naxanye yee rafixa alo wudi igena.

* **11:3:** Tabera bunna neen fa fala “Teena.” † **11:6:** Manna donsena a fe mato Xəryaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

⁸ Yamaan yi minima na nan makɔdeyi, e yi a kunba gɛmɛn ma hanma e a din wunla kui. Na xanbi ra, e mɔn yi nɔɛ a jirɪɲɛ nɛn hanma e yi a gan burudine ra. A yi jaxun alo burun naxan gilinxɪ turen na. ⁹ Manna donseen yi godoma kɔɛɛn nan na xiila godo waxatini.

¹⁰ Musa yi Isirayila kaane mawuga xuiin mɛ, e yi malanxi denbaya yɛɛn ma e bubune so dɛɛne ra. Alatala yi xɔlɔ han! Musa fan yi kɔntɔfli, ¹¹ a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I n tɔrɔma nanfera? Nanfera n mi fa rafan i ma? Nanfera i yamani ito goronna dɔxi n tan xun ma? ¹² N tan nan fudi tongoxi yamani ito ra ba? N tan nan e barixi ba? Nanfera i naxa a n xa itoe banba alo dii ngana, han na yamanani i bata e benbane tuli sa naxan na? ¹³ N suben sɔtɔn minen yi yamani ito birin xa? E wugama n fɔxɔ ra, e naxa, ‘Suben so nxu yii!’ ¹⁴ N kedenna mi nɔɛ yamani ito goronna tongɛ. A gbo n ma. ¹⁵ Benun i xa ito liga n na, n faxa keden na! Xa n nafan i ma, i nama tin n xa n ma tɔrɔn to.”

¹⁶ Alatala yi Musa yabi, a naxa, “Isirayila fonna muxu tonge solofere malan, i naxanye kolon Isirayila yamaan fonne nun kuntigine ra. I fa e ra Naralan Bubuni, alogo e xa ti i dɛxɔn mɛnni. ¹⁷ N godoma nɛn i fɛma mɛnni n falan ti i xa. N na n ma Nii Sarijanxina ndedi bama nɛn i yi, n yi a sa e yi. Nayi, e nɔɛ i maliyɛ nɛn yamani ito goronna tongodeni alogo i kedenna nama fa a tongo. ¹⁸ I xa a fala yamaan xa, i naxa, ‘Ɛ ɛ yetɛ rasarijan tilaa fe ra ɛ suben donma waxatin naxan yi. Alatala bata ɛ mawuga xuine mɛ ɛ to a fala, ɛ naxa, “En suben sɔtɔma di? Misiran yamanan n fisa!” Iki, Alatala suben soma nɛn ɛ yii. Ɛ fan a donma nɛn. ¹⁹ Ɛ mi lɔxɔ keden hanma firin daxin sɔtɛ, hali xi suulun, xii fu, hanma xii mɔxɔrɛ, ²⁰ koni ɛ suben donma nɛn kike keden, han a mini ɛ jɔɛni, a rajaxu ɛ ma. Amasɔtɔ ɛ bata ɛ mɛ Alatala ra naxan ɛ tagi, ɛ to wuga a yetagi, ɛ naxa: Nanfera nxu minixi Misiran yi?’ ”

²¹ Musa yi a fala, a naxa, “N tan be xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin tagi naxanye sigatini e sanni, anu, i a falama, a i suben soma e yii nɛn kike keden! ²² Xa nxu yɛxɛɛn nun siin nun jinge kurune birin faxes, ne a liyɛ ba? Xa nxu baan yɛxɛne birin suxu, ne a liyɛ ba?” ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “N sɛnbɛn go, na mi a liyɛ? I fama a todeni n naxan falaxi xa a ligɛ.”

Alaa Nii Sarijanxin nun fonne

²⁴ Musa yi mini, a yi a fala yamaan xa Alatala naxan falaxi. A yi Isirayila fonna muxu tonge solofere malan Naralan Bubun nabilinni. ²⁵ Alatala yi godo kundaan ziyani, e nun Musa yi falan ti. A yi a Nii Sarijanxina ndedi ba Musa yi, a yi

a ragodo fori tonge soloferene ma. Alaa Nii Sarijanxin to godo e ma, e yi waliyiya falane ti fɔlɔ, koni e mi yanfan.

²⁶ Muxu firin, Elidadi nun Medadi, ne yi daaxadeni. E yi yatɛxi fonne ra, koni e mi siga Ala Batu Bubuni. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e fan ma, e yi waliyiya falane ti fɔlɔ daaxadeni. ²⁷ Banxulanna nde yi siga, a a fala Musa xa, a naxa, “Elidadi nun Medadi nabiyi falane tima daaxadeni!” ²⁸ Nunuu a dii Yosuwe naxan yi Musa malima xabu a dii jɔrɛyani, na yi a xuini te, a naxa, “Musa, n kanna, e rati!” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I e maxɔxɔlɔnna n xa nɛn ba? Alatala xa yamaan birin findi nabine ra! Ala xa a Nii Sarijanxin nagodo e birin ma!” ³⁰ Nayi, Musa nun Isirayila fonne yi siga daaxadeni.

Dɔmɛne fe

³¹ Alatala yi foyen nafa keli baani, naxan fa dɔmɛne ra daaxadeni. E yi godo e sa e bode fari e mate ayi han nɔngɔnna yɛ firin, e siga sɛ daaxaden nabilinni han yanyi keden sigati. ³² Yamaan yi ferɪɲɛn e suxɛ, e xi e suxɛ. Na xɔtɔn bode e mɔn yi ferɪɲɛn dɔmɛne suxɛ han birin yi e suxu han kilo wuli keden. E yi e sa daaxaden nabilinni alogo e xa xara. ³³ Koni suben mɔn yi Isirayila kaane dɛ, benun e xa a ragerun, Alatala yi xɔlɔ e ma, a yi fitina furen nagodo e ma. ³⁴ Nanara, e yi mɛnna xili sa Kibiroti-Hatawa.† Amasɔtɔ xɔoyidene maluxun mɛnna nin.

³⁵ Isirayila kaane yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e yi siga Xaserɔti yi.

12

Mariyama nun Harunaa mawugana

¹ Musa bata yi Kusi jaxanla dɔxɔ. Mariyama nun Haruna yi Musa mafala fɔlɔ a jaxanla fe ra. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala falan tiin Musa nan gbansan xɔn ba? A mi falan tima en fan xɔn ba?” Alatala yi e xuiin mɛ. ³ Anu Musa yi findixi muxu yetɛ magodoxin nan na, a yetɛ magodoxi dangu birin na bɔxɔ xɔnna fari.

⁴ Alatala yi a fala Musa nun Haruna nun Mariyama xa, a naxa, “Ɛ saxanna birin xa siga Naralan Bubuni!” E birin yi siga. ⁵ Alatala yi godo kundaan ziyani, a yi ti Naralan Bubun so dɛɛn na, a yi Haruna nun Mariyama xili. E birin yi fa. ⁶ Alatala yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tuli mati n xuiin na. Xa n ma nabina nde ɛ tagi, n na n yɛtɛ yitama a ra nɛn fe toone yi alo xiye. N yi falan ti a xa xiyene yi. ⁷ Koni na kii mi a ra n ma walikɛɛn Musa xɔn. A tan nan tɔgɔndiyaxi n ma yamaan birin tagi. ⁸ N falan fiɛnɛn tima a xa nɛn kɛnɛn nun kɛnɛn! Sandan mi a ra!

† 11:34: Kibiroti-Hatawa bunna nɛɛn fa fala “Xɔoyidene gaburuna.”

A tan bata Alatala misaala to. Nayi, nanfera e mi gaxuma n ma walikεen Musa mafale?"

⁹ Alatala xoloxin yi siga. ¹⁰ Kundaan bama Naralan Bubun xun ma waxatin naxan yi, Mariyama bata yi mafixa gasi fure jaxine ra. Haruna yi a mato, furen paxin bata mini a fatin ma. ¹¹ A yi a fala Musa xa, a naxa, "N kanna, yandi, dija nxu haken ma nxu naxan ligaxi xaxilitareyani!" ¹² Mariyama nama lu alo diin naxan faxaxi barixi, naxan fatin bata kun folo a nga fatini." ¹³ Nayi, Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, "E Ala! Yandi, a rakendeya!" ¹⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, "Xa a baba yi a de igen xuya a yetagi nun, a mi yi yage xunsagi keden ba? A xa ramini daaxaden fari ma xii solofere. Na xanbi ra, a mon nxe xete nen." ¹⁵ Nayi, e yi Mariyama ramini daaxaden fari ma xunsagi keden. Isirayila kaane mi siga han a mon yi rasuxu. ¹⁶ Na xanbi ra, e yi keli Xaseroti yi, e yi daaxa Paran tonbonni.

13

*Fe rakorosi fu nun firinne fe
Sariyane 1.19-33*

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² "Fe rakorosi rasiga Kanan yamanan matodeni n naxan soma Isirayila kaane yii. Bonsan yo bonsan, manga keden xa siga." ³ Musa yi e rasiga Alatalaa yamarin ma, keli Paran tonbonni. Isirayila yeeratine nan yi e birin na. ⁴ E xinle ni itoe ra,

Ruben bonsonna: Sakuru a diin Samuwa.

⁵ Simeyon bonsonna: Xori a diin Safati.

⁶ Yuda bonsonna: Yefune a diin Kalebi.

⁷ Isakari bonsonna: Yusufu a diin Yigali.

⁸ Efirami bonsonna: Nunu a diin Hoseya.

⁹ Bunyamin bonsonna: Rafu a diin Paliti.

¹⁰ Sabulon bonsonna: Sodi a diin Gadiyeli.

¹¹ Yusufu a dii Manase bonsonna: Susi a diin Gadi.

¹² Dan bonsonna: Gemali a diina Amiyeli.

¹³ Aseri bonsonna: Mikeli a diin Seturi.

¹⁴ Nafatali bonsonna: Fofisi a diin Naxabi.

¹⁵ Gadi bonsonna: Make a diin Geweli.

¹⁶ Muxune xinle nan ne ra, Musa naxanye xε Kanan yamanan matodeni. Musa yi Nunu a dii Hoseya xili sa "Yosuwe."

¹⁷ Musa to yi e rasigama Kanan yamanan matodeni, a yi a fala e xa, a naxa, "E mini Negewi nin, siga geya yireni. ¹⁸ E xa yamanan mato. E a mato xa muxune senben gbo, xa a mi gbo, xa e wuya, xa e mi wuya. ¹⁹ E a mato xa e yamanan fan hanma xa a mi fan, xa e taane findixi banxidene nan na hanma xa yinne soxi e ma. ²⁰ E a mato xa baxan fan, xa a mi fan, xa wudine na, xa e mi na. E yixodaxo, e fa yamanan wudi bogine ra." Manpa bili bogi singene waxatin nan yi a ra. ²¹ Nayi, e yi siga yamanan matodeni,

keli Sini tonbonni siga han Rexobo yi, Lebo-Xamata dexon. ²² E yi so Negewi yi, e siga han Xebiron yi, Anaki bonsonna muxune yi doxi denaxan yi, Aximan, Sesayi, e nun Talamayi. Xebiron bata yi ti jεε solofere benun Soyan xa ti Misiran yamanani. ²³ E yi siga han Esikoli lanbanni, e manpa bili yiin sege tonsan keden yi singanxi naxan na. E na singan tami kuyen na alogo muxu firin xa a xali e nun girenada nun xode bogina ndee. ²⁴ E yi menna xili sa "Esikoli lanbanna"* tonsonna fe ra Isirayila kaane naxan sege. ²⁵ Xii tonge naanin to dangu, e yi e xun xete, sa keli yamana matoni.

²⁶ E yi xete Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan fema Kadesi yi, Paran tonbonni. E yi e dentεge yamaan xa, e mon yi yamanan wudi bogine yita e ra. ²⁷ E dentεgeni ito nan sa Musa xa, e naxa, "Nxu bata siga yamanani i nxu rasiga denaxan yi. Nondi na a ra, nonon nun kumin gbo menni! A bogina ndee ni i ra. ²⁸ Koni men kaane senben gbo! Yinne soxi e taane ma, e gbo mumε! Nxu yetena Anaki bonsonna muxune toxi nen. ²⁹ Amalekine doxi Negewi yi. Xitine nun Yebusune nun Amorine doxi geya yireni. Kanan kaane doxi foxo igen de e nun Yuruden baan xon."

³⁰ Kalebi yi yamaan masabari Musa xa. A yi a fala, a naxa, "En siga yamanan suxudeni, amasoto en nxe nen yati!"

³¹ Koni fe rakorosi bonne yi a fala, e naxa, "En mi nxe siyani itoe yenge, amasoto e senben gbo en xa." ³² E yamanan naxan mato e na mafala folo Isirayila kaane ye, e naxa, "Nxu fitina yamanan nan toxi! Men kaane gbo mumε! ³³ Nxu Nefilimi muxu magaxuxine nan toxi na! Nxu yi luxi nxu yete yeε ra yi alo supene. E fan nxu toxi na kii nin!" E na falaxi nen bayo Anaki bonsonna fataxi Nefilimi nan na.

14

Yamaan yi tondi sigε

¹ Isirayila kaane yi gbelegbele, e xi wuge. ² E birin yi Musa nun Haruna mafala, yamaan birin yi a fala e xa, e naxa, "A fisa nxu yi faxa Misiran yi hanma tonbonni ito yi! ³ Nanfera Alatala faxi nxu ra yamanani ito yi alogo nxu xa faxa yengeni? Nxo jaxanle nun nxo diine fama nen suxudeni yengeni. A mi fisa en xa xete Misiran yamanani ba?" ⁴ E yi lu a fale e bode xa, e naxa, "En yεerati gbete sugandi, en yi xete Misiran yi!"

⁵ Musa nun Haruna yi e yetagin lan baxan ma Isirayila yamaan birin yetagi. ⁶ Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi, naxanye yi xεxi fe rakorosi ye, ne yi e dugine yibo e ma sununi. ⁷ E yi a fala Isirayila yamaan

* 13:24: Esikoli bunna nen fa fala "Tonsonna."

birin xa, e naxa, “Nxu yamanan naxan ma-toxi, a fan han! ⁸ Xa Alatala sa tin, a tiye nen en yeε ra siga na yamanani kumin nun nonon gbo denaxan yi, a yi a so en yii! ⁹ Koni ε nama murute Alatala xili ma tun! E nama gaxu men kaane yeε ra, amasoto en fama e nadeni nen fefe! E kantan seen bata e rabepin, anu Alatala en tan xon. Nayi, ε nama gaxu e yeε ra.”

¹⁰ Koni, yamaan birin yi a falama a e xa e magolon e yi e faxes. Nanunna, Alatala noron yi godo Naralan Bubuni Isirayila kaane birin yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamani ito luma n naraxu han waxatin mundun? E tondima denkeleye n ma han waxatin mundun yi, hali n to bata kabanako fe wuyaxi liga e tagi? ¹² N fitina furen nafama nen e ma, n yi e raxori. Koni n ni i tan findima nen siya gbeen na, naxan senben gbo e xa.” ¹³ Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Koni Misiran kaane a fe mema nen, bayo i yamani ito raminixi e tagi i senben nan xon. ¹⁴ E fama nen na faladeni be kaane xa. E bata yi a me nun, a i tan, Alatala, i yamani ito xon. E bata a kolon a yamani ito i toma yeε nun yeε bayo i noron luma e xun ma alo kundaan yiyana. Yanyin na, i ti e yeε ra kundani. Kon na, i ti alo tenna. ¹⁵ Xa i yamani ito raxori sanja yi kedenni, siya gbeten naxanye birin a fe mema, ne a falama nen, e naxa, ¹⁶ ‘Alatala e tuli sa boxon naxan na, a mi naxi e xale menni, na nan a ligaxi a e faxaxi burunna ra.’ ¹⁷ Nayi, Marigina, i senbe gbeen mayita alo i bata naxan fala nxu xa, i naxa, ¹⁸ fa fala Alatala mi xolon xulen, a hinanna gbo, a djan haken nun matandin bun. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mume! A fafane haken saranma nen e diine ra han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁹ Ala, bayo i ya hinanna gbo, i mon xa djan i ya yamaan haken ma, alo i e mafeluxi kii naxan yi xabu e sa mini Misiran yamanani han iki.” ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata e mafelu alo i a falaxi kii naxan yi. ²¹ Koni, habadan Alatala nan n na, n noron boxon birin nafexi, nayi, n bata n kolb n yeteni: ²² Naxanye birin bata n tan noron nun n ma kabanako feene to Misiran yi e nun tonbonni, naxanye birin bata n mato bunbani sanja yi fu, e tondi n xuiin me, ²³ ne sese mi na boxon toma n na e benbane tuli saxi naxan na. Ne sese mi a toε naxanye bata n naraxu. ²⁴ Koni bayo xaxili gbete luxi nen n ma walikeen Kalebi yi, a n faxo ra waxatin birin, n na a xalima nen na yamanani, a sigaxi naxan matodeni, n yi a so a yixetene yii e keen na. ²⁵ Bayo Amalekine nun Kanan kaane doxi lanbanne yi, nayi tila e xete, ε siga Gbala Baan kiraan xon tonbonna binni.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²⁷ “Yama jaxini ito luma n mafale

han waxatin mundun yi? N bata Isirayila kaane mawuga xuiin me, e n mafala. ²⁸ A fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra. Habadan Ala nan n tan na. N bata n kolb n yeteni, n na a rabama e ra nen alo n na a mexi e ra kii naxan yi. ²⁹ Naxanye birin birin bata dangu jee maxoren na, naxanye tenge, naxanye birin bata n mafala, ε faxama nen tonbonni ito yi. ³⁰ E sese mi soma yamanani, n bata yi e tuli sa naxan na nun, a ε doxoma nen na, fo Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe. ³¹ E diine tan, ε a falaxi naxanye ma, a e suxuma nen yengeni, n ne nan xalima na yamanani ε e mexi naxan na, e yi doxo na. ³² Koni ε tan faxama nen tonbonni ito yi. ³³ E diine e xuruseene rabama nen jee tonge naanin tonbonni, e yi ε tinxintareyaan goronna tongo, han e birin yi findi binbine ra tonbonni. ³⁴ E xii tonge naanin nan tixi yamanani ito matodeni. Nayi, ε jee tonge naanin nan tima e yulubine goronna bun, lboxo keden, jee keden. Nayi, ε a kolonma nen a n bata keli ε xili ma.’ ³⁵ N bata falan ti, n tan Alatala. N fama na nan ligadeni yama jaxini ito ra, naxan murutaxi n xili ma. E birin jaxnma nen tonbonni ito yi, e faxes.”

³⁶ Musa muxun naxanye rasiga yamanan matodeni, naxanye yamanan mafala jaxi ra, e yamaan nadin a xili ma, ³⁷ ne yi faxes. Alatala nan e faxes furen na, bayo e fala jaxin ti lan yamanana fe ma. ³⁸ Naxanye siga yamanan matodeni, Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi nan tun lu e nii ra.

Yamaan mon yi matandin ti Sariyane 1.41-46

³⁹ Musa to Alaa falane birin nali Isirayila kaane ma, e yi nimisa soxoleni. ⁴⁰ Nanara, na xoton bode, subaxa, e yi kiraan suxu siga geya yireni, e yi a fale, e naxa, “En bata keli. En siga na yireni Alatala naxan ma fe falaxi. En bata yulubin liga!” ⁴¹ Musa yi e maxodin, a naxa, “Nanfera ε Alatalaa yamarin matandima? Feni ito mi sonoyama! ⁴² Alatala mi luma ε xon, nayi ε nama siga. E yaxune nama ε no. ⁴³ Amasoto Amalekine nun Kanan kaane e yeε ra, e fama nen ε faxadeni yengeni. E bata ε xun xanbi so Alatala yi, a mi luye ε xon.” ⁴⁴ E yi kankan na ma, e yi te geya yireni, koni Alatalaa Layiri Kankiraan nun Musa lu nen daaxadeni. ⁴⁵ Na xanbi ra, Amalekine nun Kanan kaane yi godo geyane fari e yi doxi denaxanye yi. E yi Isirayila kaane no, e siga e faxes han Xoroma yi.

15

Saraxa gbete ye sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi e yii, ε na doxo menni, ³ e yi jingene

hanma siine hanma yeXeene rali Alatala ma teen na, saraxa gan daxin na hanma naxan de tiin nakamalima hanma jenenige ma saraxane, hanma sali loXone gbeene, a xirin naxanma nen Alatala ma. ⁴ Naxan na fa a saraxan na Alatala yetagi, a xa fa bogise saraxan fan na: murutu fuji kilo saxan naxan namulanxi turen litiri keden nun a tagi ra. ⁵ Xa i fa yeXe diin na saraxa gan daxin na hanma saraxa gbeete, i xa wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi ba minse saraxan na. ⁶ Xa kontonna na a ra, murutu fuji kilo sennin naxan namulanxi ture litiri firinna ra, na nan bogise saraxan na, ⁷ e nun wudi bogi igen litiri firin minse saraxan na. A ba alogo a xirin xa rafan n tan Alatala ma. ⁸ Xa tura bulanna nan bama n xa saraxa gan daxin na hanma saraxan naxan de tiin nakamalima, hanma boje xumbeli saraxana Alatala xa, ⁹ murutu fuji kilo solomanaanin namulanxin turen litiri saxanna, na nan bogise saraxan na. ¹⁰ I mon xa fa wudi bogi igen litiri saxan na minse saraxan na. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma teen na, a xirin naxan ma.”

¹¹ “Ningene hanma kontonne hanma yeXeene hanma sii diine, e bama na kii nin. ¹² Xuruseene na wuya kiki, e keden kedenna birin lan nen e ba e nun bogise saraxane. ¹³ Isirayila bari diine birin xa a liga na kii nin, e nema saraxane raliye teen na, naxanye xirin naxan Alatala ma. ¹⁴ Xoje naxanye doxi yamanani hanma naxanye danguma e konni hanma naxanye denbaya bata bu na, ne fan na keli saraxa ralideni Alatala ma teen na naxan xiri rafan a ma, e xa a liga na kii kedenni. ¹⁵ Sariyane lan yamaan muxune birin xa, e tan Isirayila bari diine alo xoje ne. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. E nun xoje ne birin keden Alatala ye ra yi. ¹⁶ Sariyane nun yamarine birin lan e nun xoje ne birin xa, naxanye doxi e tagi.”

Se xaba singene nun tantanne

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so yamanani, n na e xalin denaxan yi, ¹⁹ e nema na yamanan donsen donje, e xa saraxan ba a ra Alatala xa. ²⁰ E na e murutu singene din, e yi burudi singen nafala, e na rali n ma saraxan na keli lonna ma. ²¹ Nayi, e xa burudi singen nali Alatala ma saraxan na waxati famatone birin yi.”

²² “Xa e tantan, e mi yamarini ito nde liga, Alatala naxan falaxi Musa xa, ²³ a na findi Alatala yamari yo ra a naxan fixi e ma fata Musa ra, folo na loxon ma a fixi naxan yi han waxati famatone yi, ²⁴ xa e a ligaxi tantanna nin, yamaan mi a kolon, nayi yamaan birin xa tura bulanna ba saraxa gan

daxin na, naxan xiri rafan n tan Alatala ma, e nun bogise saraxan nun minse saraxan naxan lanje sariyan ma, e nun koto keden yulubi xafari saraxan na. ²⁵ Saraxaraliin xa Ala solona Isirayila yamaan birin xa, e yi mafelu. Amasoto tantanna nan yi a ra, e mon bata saraxan nali Alatala ma teen na, e nun yulubi xafari saraxan na e tantanna fe ra. ²⁶ Isirayila yamaan nun xoje naxanye e tagi, e birin mafeluma nen, amasoto e birin yi na tantanna kui.”

²⁷ “Xa muxu kedenna nan yulubin ligaxi tantanni, a xa sii gilen je kedenna ba yulubi xafari saraxan na. ²⁸ Saraxaraliin xa Alatala solona na kannna xa naxan yulubin ligaxi tantanni, a mafeluma nen. ²⁹ Isirayila bari diine nun xoje naxanye e tagi, naxan na yulubin liga tantanni, na sariya kedenna lan ne birin xa. ³⁰ Koni xa Isirayila bari diin hanma xoje na a rakeli a ma, a yulubin liga, na bata Alatala rayelefu, a kedima nen yamani. ³¹ A bata Alatala falan najaxu, a a yamarine kala. A xa kedi yamani, a yulubin goronna luma a tan nan ma.”

Matabu Loxon kalana

³² Isirayila kaane yi tonbonni waxatin naxan yi, e muxuna nde to yege fenni Matabu Loxon. ³³ E yi a xali Musa nun Haruna fema, e nun yamaan birin. ³⁴ E yi a ramara ki faji, alogo sariyan xa sa a yulubin saran feen na a ra. ³⁵ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Muxuni ito xa faha. Yamaan birin xa a magolon gemen na daaxaden fari ma.” ³⁶ E yi na kannna xali daaxaden fari ma, e yi a magolon han a faha alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Luti denbexine nun dugine

³⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E e domane rayabu luti denbexine ra, e yi e singan e domane de kinkine ra gari mamiloxine ra waxati famatone birin yi. ³⁹ E na luti denbexine to, Alatala yamarine birin nabirama e ma nen, e yi e liga. Nayi, e mi bire e bojen nun e yeene kunfa feene foxo ra, naxanye tinxintareyaan liga Ala ra. ⁴⁰ Nayi, e xaxili luma nen n ma yamarine birin xon, e yi e susu, e yi sarijan e Ala yetagi. ⁴¹ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yamanani alogo n xa findi e Ala ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

16

Murute gbeete mon

¹ Xeme na nde yi keli naxan yi xili Kora, Yisehari a diina. Lewi a dii Kehati mamananna. E nun Ruben bonsonna muxuna ndee nan yi a ra naxanye yi xili Datan nun Abirami, Eliyabi a diine, e nun Hon, Peleti a diina. ² E nun Isirayila kaan muxu keme firin tonge suulun yi keli Musa xili ma, e

birin xili kan yamaan fonne tagi. ³ E yi e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi a fala e xa, e naxa, “E bata a radangu ayi! Yamaan muxune birin sarijan. Alatala e birin tagi. Nanfera e yete yitema Alatala yamaan ma?”

⁴ Musa to na falane me, a yi a yetagin lan bəxən ma. ⁵ A yi a fala Kora nun a muxune xa, a naxa, “Tila xotōnni, Alatala a yitama nen, a gbeen naxan na e nun naxan sarijan, naxan lan a siga a fema. A naxan sugandixi, a na kanna luma nen, a yi a maso a ra. ⁶ Nayi, Kora, e nun i ya muxune birin xa ito liga: e wusulan gan seene tongo. ⁷ Tila e teen sa e kui, e wusulanna sa a fari Alatala yetagi. Alatala na naxan sugandi, na nan sarijan. E tan Lewi bənsōnna muxune bata a radangu ayi!”

⁸ Musa mən yi a fala Kora xa, a naxa, “E tuli mati, e tan Lewi bənsōnna muxune! ⁹ Na mi e wasə a Isirayila Ala bata e sugandi Isirayila kaan bonne tagi, a yi e maso a ra, alogo e xa wali a xa Alatala batu bubuni, e yi ti Isirayila yamaan yete ra e yi e mali Ala batu feen na? ¹⁰ A bata e maso a ra, e nun Lewi bənsōnna muxune birin. Koni, e mən kataxi, a xa e findi saraxaraline ra! ¹¹ E nun i ya muxune bata e malan Alatala xili ma. Nde Haruna ra feni ito yi e to a mafalama?”

¹² Na xanbi ra, Musa yi muxuna nde rasiga Datan nun Abirami xilideni, Eliyabi a diine, koni e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi fama! ¹³ Na mi i wasaxi ba, i to bata nxu ramini Misiran yamanani kumin nun nənən gbo denaxan yi alogo i xa nxu faxa tōnbonni? I mən waxi nxu naxankata feen nin ba? ¹⁴ I mi faxi nxu ra bəxə fəji yi, kumin nun nənən gbo denaxan yi! I mi xēene nun manpa bili nakəne soxi nxu yii nxu kēen na mume! I yengi a ma a i nxu mayendenma nen alo danxutəne ba? Nxu mi fama!” ¹⁵ Na yabin yi Musa xələ kati, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I nama tin e saraxane ra! Hali sofanla n mi a tongoxi e yii, n munma muxu yo həkə tongo e ye.”

¹⁶ Musa yi a fala Kora xa, a naxa, “E nun i ya muxune birin xa fa Alatala yetagi tila e nun Haruna. ¹⁷ E birin xa wusulan gan seene tongo, e yi wusulanna sa e kui, e yi a yita Alatala ra. E birin malanxina, wusulan gan seen keme firin tonge suulun. I tan nun Haruna fan xa e wusulan gan seen yita Ala ra.” ¹⁸ E birin yi e wusulan gan seene tongo, e teen nun wusulanna sa e kui, e ti Naralan Bubun so dēen na, Musa nun Haruna fema. ¹⁹ Kora to a fəxərabirane birin malan e xili ma Naralan Bubun so dēen na, Alatala nərən yi godo yamaan birin yetagi.

²⁰ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²¹ “E masiga yamani ito ra, alogo n xa e halagi iki sa!” ²² Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan bəxən ma, e yi a fala, e naxa, “Ala, i tan nan niin saxi muxune birin

yi, i xələma nen yamaan birin ma ba, anu muxu keden peen nan yulubin ligaxi?”

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “A fala yamaan xa, a e xa e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra.” ²⁵ Musa yi keli, a siga Datan nun Abirami binni, Isirayila fonne biraxi a fəxə ra. ²⁶ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E masiga yulubi kanni itoe bubune ra! E nama e yiin din e yii se yo ra, alogo e fan nama raxəri e yulubine fe ra.” ²⁷ Nayi, yamaan yi e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra. Datan nun Abirami yi mini e bubune kui, e ti e dē ra, e nun e naxanle nun e diine birin.

²⁸ Musa yi a fala, a naxa, “E fama a kolondeni a Alatala nan n nafaxi feni itoe birin ligadeni. N tan mi a ra. ²⁹ Xa muxuni itoe faxa alo muxune birin faxan kii naxan yi, xa e dunuɲa yi gidin lu alo adamane dari fena, nayi Alatala xa mi n nafaxi. ³⁰ Koni xa Alatala kabanako feen liga, xa bəxəni bə, a yi e nun e yii seene birin gerun, xa e nənən siga laxira yi, e a kolonma nen nayi fa fala muxuni itoe bata Alatala raxaxu.”

³¹ Musa to yelin falan tiye tun, bəxən yi rabi e bun. ³² A yi a raxutu e ma e nun e denbayane, e nun muxun naxanye birin yi Kora fəxə ra e nun e yii seene birin. ³³ E nənene yi siga laxira yi e nun e yii seene birin. Bəxən yi e ye maluxun, e lo ayi Isirayila yamaan ma. ³⁴ E to e gbelegebele xuiin me, Isirayila kaan naxanye birin yi e rabilinni, ne yi e gi, e naxa, “Bəxən nama en fan gerun de!” ³⁵ Alatala yi teen nagodo, a yi na muxu keme firin tonge suulune birin gan, naxanye fa wusulanna ra.

17

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa, a a xa wusulan gan seene matongo tee wolonni, a yi tee wolonne woli ayi yire makuyeni. Amasəto na wusulan gan seene bata rasarijan. ³ Ne yulubito faxaxine gbee wusulan gan wurene xa findi wure denfətenxine ra e sa saraxa ganden ma bayo e bata rali Alatala ma e yi findi se rasarijanxin na. E findima taxamasenna nan na Isirayila kaane xa.” ⁴ Muxun naxanye faxa tēni, saraxaralina Eleyasari yi ne gbee sulan wurene malan, a yi e bənbə han e denfəten, a e sa saraxa ganden ma. ⁵ Na taxamasenna yi na feen nabirama nen Isirayila kaane ma alogo muxu yo nama wusulanna gan Alatala yetagi fo Haruna yixetena nde alogo e nama liga alo Kora nun a muxune. A yi liga alo Alatala a fala e xa fata Musa ra kii naxan yi.

⁶ Na xətən bode, Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale, e naxa, “E bata Alatala yamaan faxa.” ⁷ Koni, Isirayila kaane to e malan Musa nun Haruna xili ma,

e yi Naralan Bubun binna mato, nanunna, kundaan yi goda a ma, Alatala nɔɔn yi mini kenenni. ⁸ Musa nun Haruna yi fa Naralan Bubun yetagi. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁰ “E masiga yamani ito ra alogo n xa e raxɔri keden na.” Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan bɔɔn ma. ¹¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I ya wusulan gan seen tongo, i wusulanna sa a kui e nun tɛɛ wolonna keli saraxa ganden ma. I i mafura, i siga Ala solonadeni yamaan xa. Alatala xɔlɔn bata yihadin nafa. Fitina furen bata falɔ.” ¹² Musa naxan fala Haruna yi na liga, a yi a gi yamaan tagi, fitina furen bata yi falɔ denaxan yi. A yi wusulanna gan, a Ala solona e xa. ¹³ A yi ti faxa muxune nun a jɛɛne tagi. Nayi, fitina furen yi dan. ¹⁴ Muxu wuli fu nun naanin kɛmɛ solofere yi faxa, e sa Kora a muxu faxaxine yatɛn fari. ¹⁵ Yihadin to jɛn, Haruna yi xɛtɛ Musa fɛma Naralan Bubun so dɛɛn na.

Harunaa dunganna fe

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Falan ti Isirayila kaane birin xa, bɔnsɔnne mangane birin xa dungan keden so i yii. I dungan fu nun firin nan tongoma. Birin xinla xa sɛbɛ a dunganna ma. ¹⁸ Fɔ Lewi bɔnsɔnna, i xa Haruna xinla sɛbɛ na ma. Nayi, dungan keden bɔnsɔn manga keden. ¹⁹ I xa na dunganne sa Naralan Bubuni, Layiri Kankiraan yetagi n naralanma ɛ ra denaxan yi. ²⁰ N naxan sugandixi, na dunganna jingine minima a ma nɛn. Nayi, Isirayila kaane mafalan naxan tima ɛ xili ma, n yi na dan.”

²¹ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa, bɔnsɔn mangane birin yi dungan keden keden so a yii, dungan fu nun firin. Haruna gbeen yi na yɛ. ²² Musa yi e sa Alatala yetagi Layiri Sereya Bubun kui. ²³ Na xɔtɔn bode, Musa to siga Layiri Sereya Bubuni, e yi a to a Haruna dunganna nan jingiyɛ minixi, Lewi bɔnsɔnna gbeena, a mɔn fugaxi, a yi Amandi bogi mɔxine ramini! ²⁴ Musa yi dunganne birin tongo Alatala fɛma bubuni a e yita Isirayila kaane ra. Birin yi e to, birin yi a gbeen tongo.

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Harunaa dunganna xali Layiri Kankiraan yetagi. A xa lu mɛnni taxamasenna ra muxu murutɛxine xa alogo e mafalane xa dan n yetagi alogo e nama faxa.” ²⁶ Musa yi a liga alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

²⁷ Isirayila kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “I mi a to, nxu faxamatɔn na a ra! Nxu halagima nɛn! Nxu birin halagima nɛn! ²⁸ Naxan yo na a maso Alatala Batu Bubun na, na kanna faxama nɛn! Nxu birin faxama nɛn ba?”

18

Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna wanle

¹ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Xa yire sarjɔnɔn xin wanla kala, i tan nun i ya diine nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ɛ tan nan a yulubin goronna tongoma. Koni xa saraxarali wanla nan kala, ɛ nun i ya diine nan gbansanna na yulubin goronna tongoma. ² I ngaxakedenne maso i ra, Lewi bɔnsɔnna muxune, alogo e xa sa ɛ fari, e ɛ mali, ɛ nun i ya diine nɛma e saraxarali wanla kɛma Layiri Sereya Bubun yetagi waxatin naxan yi. ³ E xa ɛ yamarine suxu, e yi e yengi lu bubun wanle birin xɔn. Koni e nama e maso yire sarjɔnɔn muranne ra hanma saraxa ganden, alogo ɛ birin nama faxa ɛ bode xɔn. ⁴ E sama ɛ fari nɛn walideni, e yi e yengi lu Naralan Bubun xɔn e nun a wanle birin. Muxu gbete yo nama sa ɛ fari. ⁵ ɛ tan yetɛɛn nan ɛ yengi dɔxɔma yire sarjɔnɔn xin nun saraxa ganden xɔn alogo Isirayila kaane xa ratanga n ma xɔlɔn ma. ⁶ ɛ mato, n bata ɛ ngaxakeden Lewi bɔnsɔnna muxune sugandi Isirayila kaan bonne yɛ n tan Alatala gbeen na. N bata e taxu ɛ ra alogo e xa Naralan Bubun wanle kɛ. ⁷ Koni i tan Haruna nun i yixɛtɛne, ɛ tan nan gbansan na saraxarali wanla kɛma saraxa ganden yetagi e nun yire sarjɔnɔn xin yi masansan dugin xanbi ra. N tan nan na wanla soxi ɛ yii. Xa muxu gbete a maso yire sarjɔnɔn xin na, ɛ xa a faxa.”

Saraxaraline gbeen naxanye ra

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “N bata Isirayila kaane saraxane fi ɛ ma, e naxanye ralima n ma. N bata e so i yii i gbeen na e nun i yixɛtɛne birin han habadan. ⁹ Naxan yo mi sama tɛni saraxa sarjɔnɔn xin fisamantenne yɛ, ɛ gbeen nan ne ra. Isirayila kaane fama naxan birin na, ɛ nun i ya diine gbeen nan ne ra: bogise saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane. ¹⁰ ɛ don alo se sarjɔnɔn xin fisamantenne. Xɛmɛne nan e donma. ɛ xa e yate se sarjɔnɔn xin ra.”

¹¹ “Naxanye bama Isirayila kaane se ralixine ra ɛ xa, ɛ gbeen nan ne fan na. N bata na so ɛ nun i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne yii habadan! ɛ denbayaan muxun naxanye mi xɔsɔxi sena nde xɔn, ne nɔɛ a donjɛ nɛn. ¹² N mɔn bata bɔxɔn bogise singene so ɛ yii: oliwi ture fajin nun manpa fajɛ nɛnɛn nun bogise gbɛtɛye, Isirayila kaane naxanye fima n tan Alatala ma. ¹³ E fama bɔxɔn bogise singen naxanye ra Alatala xa, ne findima nɛn ɛ gbeene ra. ɛ denbayaan muxun naxanye mi xɔsɔxi sena nde xɔn, e nɔɛ a donjɛ nɛn. ¹⁴ Isirayila kaane na naxanye birin nali Ala ma kiseen na, ne yi findi ɛ gbeen na. ¹⁵ Dii singen naxanye birin fixi Alatala ma, muxune nun

subene, ε gbeen nan ne ra. Koni ε xa tin muxune nun sube haramuxine dii singene birin xa xunba gbetin na. ¹⁶ Dii xεmεn kike kedenna xunba saren lanma gbeti gbanan suulun nan ma, naxan lan^{ne} yire sari^{jan}xin gbananna ma, naxan binya garamu fu. ¹⁷ Koni, jingena, ye^{xε}εna, hanma siin dii singen mi xunbama bayo e sari^{jan}. Ε xa e wunla xuya saraxa ganden fari, ε yi e ture yirene rali Alatala ma tεεn na, naxan xiri rafan a ma. ¹⁸ Na xanbi ra, ε gbeen nan e subene ra, alo se ralixine kankene nun e yiifari ma danbane findixi ε gbeen na kii naxan yi bε^{ne} xunbeli saraxani. ¹⁹ Nayi, Isirayila kaane saraxa sari^{jan}xin naxanye ralixi Alatala ma, n bata ne birin so ε nun i ya dii xεmεne nun dii tεmεne yii ε gbeen na waxatin birin. Habadan layirin na a ra Alatala ye^{ta}gi, ε nun ε yixεtene birin xa.”

²⁰ Alatala mεn yi a fala Haruna xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, i mi bε^{xε} sεtεma na yi. N tan nan findima i gbeen na nafunla funfuni.”

²¹ Ala mεn yi a fala, a naxa, “N bata Isirayila birin yaganne so Lewi bεnsεnna muxune yii e kεen na, e wali saranna ra, e naxan kεma Naralan Bubuni. ²² Isirayila kaan bonne nama fa e maso Naralan Bubun na, alogo e nama findi yulubi tongon na, e yi faxa. ²³ Lewi bεnsεnna muxune nan tun wanle kεma Naralan Bubuni. Xa wanla kala, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Habadan sariyan na a ra ε yixεtene birin xa. Lewi bεnsεnna muxune mi bε^{xε} sεtεma alo Isirayila bεnsεnna bonne. ²⁴ Koni Isirayila kaane na yaganna naxanye fi Alatala ma, n na soma nen Lewi bεnsεnna muxune yii. Nanara, n na falaxi a e mi bε^{xε} sεtεma alo bεnsεnna bonne.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁶ a xa a fala Lewi bεnsεnna muxune xa, a naxa, “Isirayila kaane na fa yaganne ra ε xεn, n naxan soxi ε yii e kεen na, ε fan xa na seene yaganna ba, ε yi a fi Alatala ma ε yaganna ra. ²⁷ Na luxi nen ε yii alo xεε biin naxan bama a se xabaxine ra hanma a manpa nenεne. ²⁸ Nayi, ε fan bata saraxan ba Alatala xa fata Isirayila kaane yaganne ra. Ε xa Alatala gbeen ba yaganne ra, ε yi a so saraxarali Haruna yii. ²⁹ Yagan sεtoxin naxan fan dangu a birin na, ε na nan fima Alatala ma a gbeen na. ³⁰ Ε na a faji yiren fi, na yatema ε xa nen alo bonne naxan fima fata e se xabaxine ra hanma e manpa nenεne. ³¹ Ε nun ε denbayane nεε a dεnxεne dεnyε nen denaxan na ε kεnen. Amasεtε ε saranna na ra Naralan Bubun wanla kedeni. ³² Ε a faji yiren fi, alogo ε nama Isirayila kaane saraxa sari^{jan}xine raxεsi n yeε ra yi, alogo ε nama faxa.”

19

Marasarijan igena fe

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ito nan daxa sariyan xεn Alatala naxan yamarixi: A fala Isirayila kaane xa, a e xa fa jinge gile gbeela ra i fεma fε mi naxan na, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ³ I xa a so saraxarali Eleyasari yii. A xa a xali daaxaden fari ma, e yi a kεε raxaba a yeε xεri. ⁴ Eleyasari xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Naralan Bubun ye^{ta}gi bε^{xε}nι dεxε^{ra} ma solofere. ⁵ E xa jinge gilen gbindin birin sa tεeni a yeε xεri e nun a kidin nun a suben nun a wunla e nun a gbiine. ⁶ Saraxaraliin xa suman wudin nun hisopi wudin nun ye^{xε}ε xabe gari gbeela woli tεeni jinge gilen fari. ⁷ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a dugine xa, a yi a maxa benun a xa siga daaxadeni, koni a luma nen xεsixi han jimbanna. ⁸ Naxan jinge gilen sama tεeni na fan lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a luma nen xεsixi han jimbanna. ⁹ Muxun naxan mi xεsixi, na xa jinge gilen xuben malan, a yi a sa yire sari^{jan}xina nde yi daaxaden fari ma. Isirayila yamaan xa a xuben namara marasarijan igen nafala seen na. Yulubi xafari seen na a ra. ¹⁰ Naxan na jinge gilen xuben makε, na fan lan a yi a dugine xa, a luma nen xεsixi han jimbanna. A findima habadan sariyan nan na Isirayila kaane xa e nun xε^{ne} naxanye dεxi e tagi.”

¹¹ “Naxan yo na a yiin din faxa muxun na, a xεsixi han xunsagi keden. ¹² Xii saxanden nun xii soloferedeni, a xa a yeε rasarijan na igen nan na, a yi sari^{jan}. Koni xa a mi a yeε rasarijan xii saxanden nun xii soloferedeni, a mi sari^{jan}na. ¹³ Naxan na a yiin din faxa muxun na, a tondi a yeε rasari^{jan}ε, a bata Alatala Batu Bubun naxεsi. Na kanna kedima nen Isirayila yi. Bayo marasarijan igen mi xuyaxi a ma. A xεsina a ma.”

¹⁴ “Sariyan ni i ra xa muxun faxa bubuna nde kui: Naxan na so na bubuni e nun naxanye yi na, ne xεsixi xunsagi keden. ¹⁵ Xa goronna nde na naxan ε mi ragalixi a faji na, a kui seene haramuxi. ¹⁶ Naxan yo a yiin din muxu binbin na burunna ra, naxan faxaxi silanfanna ra* hanma a faxa a yeε ma, hanma naxan yo a yiin din muxun xεnne ra hanma gaburuna, na kanna luma nen xεsixi han xii solofere. ¹⁷ Muxu xεsixin xa rasarijan ikiini: jinge gilen naxan baxi yulubi xafarin na, na xubena nde nan tongoma, a yi a sa igeni goronna kui. ¹⁸ Muxu sari^{jan}xina nde xa hisopi wudi yiin tongo, a yi a sin igeni, a yi a xuya bubun ma muxun faxa dεnaxan yi, e nun a kuiin birin e nun muxun naxanye yi a kui. A mεn xa xuya na kanna ma naxan a yiin

* 19:16: Silanfanna: Sofane yengeso dεgεmana.

dinxi muxun xonne ra, hanma e muxun naxan faxaxi hanma naxan faxaxi a yete ma hanma gaburuna. ¹⁹Muxun naxan sarijan, na xa na igen xuya muxu xosixin ma xii saxande boxon nun xii soloferede boxoni. A yi a rasarijan xii soloferede boxoni. A xa a dugine xa, a yi a maxa, jinbanna ra, a yi sarijan. ²⁰Koni xa muxun naxan xosixi, xa na tondi a rasarijanne, a kedima nen Isirayila yamaan ye. Amasoto a bata Alatala yire sarijanxin naxosi. Amasoto marasarijan igen mi xuyaxi a ma, a luma nen xosixi. ²¹Habadan sariyan nan na ra e xa. Naxan na marasarijan igen xuya gbete ma, na kanna lan a yi a dugine xa. Naxan na a yiin din marasarijan igen na a xosixi han jinbanna. ²²Muxu xosixin na a yiin din sese ra, na haramuma nen. Naxan yo na a yiin din na se haramuxin na, na fan yeteen xosixi han jinbanna.”

20

Meriba igena

Xorayaan 17.1-7

¹ Isirayila yamaan birin yi fa Sini tonbonni kike singen na, e doxo Kadesi yi. Mariyama faxes menna nin, e yi a maluxun. ² Bayo igen bata yi jan yamaan yii, e yi e malan Musa nun Haruna xili ma.

³ E yi yengen fen Musa ra e naxa, “A yi fisa nun Alatala xa nxa fan faxes a lo nxa lanfane! ⁴ Nanfera i faxi nxa ra tonbonni alogo nxa nun nxa xuruseene xa fa faxes be, nxa tan Alatala yama? ⁵ Nanfera i nxa ramini Misiran yi, i fa nxa ra yire xodexeni ito yi? Malo ba, xode bili ba, manpa bili ba, girenada bogi ba, sese mi be. Hali igen min daxon yetigina, a mi be!” ⁶ Musa nun Haruna yi keli yamaan fema, e yi siga Naralan Bubun so deen na, e bira, e yi e yetagin lan boxon ma. Alatala naron yi godo e fema.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁸ “I ya dunganna tongo. E nun i tada Haruna xa yamaan malan. E xa falan ti fanyeni ito xa e yee xori, a igen naminima nen. I igen naminima nen yamaan xa fanyeni ito yi alogo e nun e xuruseene xa e min.” ⁹ Musa yi dunganna tongo Alatala yire sarijanxini, alo Ala a yamari kii naxan yi. ¹⁰ E nun Haruna yi yamaan malan fanyen dexon, Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan murtedene, e tuli mati! Fo nxa xa igen namini e xa fanyeni ito yi ba?” ¹¹ Musa yi a yiini te, a fanyen garin a dunganna ra sanja ma firin. Ige gbeen yi mini mafuren! Yamaan yi e min e nun e xuruseene.

¹² Koni Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Bayo e mi laxi n na, e mi n binyaxi n ma sarijanni Isirayila kaane

yetagi, nanara, e tan xa mi yamani ito xalima yamanani n naxan soxi e yii.” ¹³ Meriba igene yi denaxan yi, Isirayila kaane Alatala matandi nen menni, e yi a kolon fa fala a sarijan.

Edon mangan yi tondi a Isirayila kaane xa dangu

¹⁴ Musa yi xerane rasiga Edon yi keli Kadesi yi, e naxa, “Ingaxakedenne, Isirayila kaane naxa, ‘E bata a kolon taron naxanye birin nxa lixi. ¹⁵ Nxa benbane godo nen Misiran yi, nxa yi doxo na waxati xunkuye. Misiran kaane yi nxa toro e nun nxa benbane. ¹⁶ Koni nxa to Alatala maxandi, a yi nxa xuiin name. A yi malekan nafa, a yi nxa ramini Misiran yi. Nxa bata fa Kadesi yi, taan naxan i ya boxon dexon. ¹⁷ Tin nxa xa i ya yamanani gidi. Nxa mi danguma xee bixine yi hanma manpa bili nakone yi. Nxa mi xonin ige minne. Nxa birama kira gbeen nan boxo ra, nxa mi a fatama nxa yiifanna ma hanma nxa komenna ma, han nxa yi i ya yamanan birin yigidi.’ ” ¹⁸ Edon kaane yi a yabi, e naxa, “E nama dangu nxa konni. Xa e a liga, nxa e yengema nen.” ¹⁹ Isirayila kaane mon yi a yabi, e naxa, “Nxa tema kira gbeen nan xon! Xa nxa nun nxa xuruseene igena nde min e konni, nxa a saren fiye. Nxa waxi a xon ma nen, a nxa xa dangu nxa sanni e konni gbansan!” ²⁰ E mon yi a fala, e naxa, “E mi danguma!” Edon kaane yi mini e ralandeni e nun gali gbee senbema. ²¹ Nayi, Edon kaane mi tin a Isirayila kaane xa dangu e yamanani. Isirayila kaane yi kira gbete suxu.

Haruna faxes fena

²² Isirayila yamaan birin yi keli Kadesi yi, siga Horo गयाan ma. ²³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Horo गयाan ma Edon yamanan danna ra, a naxa, ²⁴ “Haruna sigamaton na a ra laxira yi. N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, a mi soma na, amasoto e murute nen n ma yamarin ma Meriba igene yi. ²⁵ Nayi, Musa, i xa fa Haruna nun a dii Eleyasari ra Horo गयाan xuntagi. ²⁶ I xa Harunaa saraxarali dugine ba a ma, i yi e ragodo a dii Eleyasari ma, bayo Haruna laxirayama menna nin.” ²⁷ Musa yi Alatala yamarin suxu. E saxanna birin yi te Horo गयाan fari yamaan yetagi. ²⁸ Musa yi Harunaa dugine tongo, a yi e ragodo Eleyasari ma. Haruna yi faxes menni, गयाan xuntagi. Na xanbi ra, Musa nun Eleyasari yi godo गयाan ma. ²⁹ Isirayila yamaan to a kolon a Haruna bata yi faxes, e birin yi Haruna wuga xii tonge saxan.

21

Isirayila yi Kanan kaane no

¹ Kanan Manga Aradi naxan yi dɔxi Negewi yi, na yi a me a Isirayila fama Atarimi kiraan xɔn. A yi Isirayila yenge, a yi muxuna ndee suxu. ² Nayi, Isirayila kaane yi de xuini ito tongo Alatala xa, e naxa, “Xa i nɔn fi nxu ma siyani ito xun na, nxu e taan birin naxɔrima nen fefe!” ³ Alatala yi Isirayila kaane xuini name, a yi Kanan kaane lu e nɔn bun ma. Isirayila kaane yi e faxa, e yi e taane kala. E yi menna xili sa Xoroma.*

⁴ Isirayila kaane yi keli Horo geyaan ma, e yi siga Gbala Baan kiraan xɔn alogo e xa Edɔn yamaan mabilin. Koni yamaan yi tondi kira yi. ⁵ E yi lu Ala nun Musa mafale e naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yamanani alogo nxu xa fa faxa tonbonni ito yi? Donse mi be! Ige mi be! Nxu mi fa tɔɔ donseni ito xɔn!” ⁶ Nayi, Alatala yi saɲi xɔlene rasiga e xili ma, e Isirayila kaa wuyaxi xin, e faxa. ⁷ Yamaan yi siga Musa fema, e yi a fala, e naxa, “Nxu bata yulubin liga nxu to e mafala, i tan nun Alatala! Nayi, i xa Alatala maxandi a xa saɲi xɔleni itoe masiga nxu ra.” Musa yi Alatala maxandi yamaan xa. ⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Saɲi sawurana nde rafala, i yi a singan tami kuyena nde ra. Naxan yo xinxi, xa a na mato, a kisima nen.” ⁹ Nayi, Musa yi sulan saɲin nafala, a yi a singan tami kuyen na. Nayi, saɲin muxun naxan xinxi, xa na kanna yi sulan saɲin mato, a kisima nen.

Isirayila Moyaba yamanani

¹⁰ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Oboti yi. ¹¹ E yi keli Oboti yi, e sa dɔxɔ Ye-Abarimi taa xɔnni tonbonni naxan Moyaba yetagi, a sogeteden binni. ¹² E yi keli menni, e sa dɔxɔ Serede lanbanni. ¹³ E yi keli menni, e sa dɔxɔ Arinon baan de, naxan danguma tonbonni Amorine konni. Arinon baan findixi Moyaba danna nan na, Moyaba nun Amorine tagi. ¹⁴ Nanara, a seɓexi Alatalaa Yengene Bukun kui, a naxa, “Wahebi taan naxan Sufa yamanani, e nun xudene, Arinon baana, ¹⁵ e nun a xudedine naxan tema Ari binni, na findixi Moyaba danna nan na.”

¹⁶ E yi keli menni, e siga xɔɲin yireni. Alatala yi a fala Musa xa menni, a naxa, “Yamaan malan n xa igen so e yii.” ¹⁷ Awa, Isirayila kaane sigini ito sa menna nin: Xɔɲinna, igen namini.

En na a sigin nasuxu!

¹⁸ Mangane bata xɔɲinna ge, yamaan yɛɛratine bata a raba e senben nun e mangaya dunganna ra!

E yi keli tonbonni, e siga Matana yi,

¹⁹ E yi keli menni, e siga Naxaliyeli yi. E mɔn yi keli menni, e siga Bamoti yi. ²⁰ E yi keli Bamoti yi, e siga Pisiga geyaan lanbanni Moyaba yamanani tonbonna binni.

Manga Sixɔn nun Manga Ogo

Sariyane 2.26-3.11

²¹ Isirayila kaane yi xerane rasiga a faladeni Sixɔn xa, Amorine Mangana, e naxa, ²² “Nxu waxi yamanani gidi feni. Nxu mi kiraan fatama, nxu siga xɛene yi hanma manpa bili nakɔne. Nxu mi xɔɲin ige minjɛ. Nxu luun kira gbeen nan xɔn han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”

²³ Koni, Sixɔn mi tin e xa dangu a yamanani. A yi a sofane birin malan, e fa Isirayila kaane ralandeni tonbonni. E yi Isirayila yenge Yahasi yi. ²⁴ Isirayila kaane yi e na, e yi e yamaan tongo, keli Arinon baani han Yaboko xudena siga han Amonine yamanan danna bayo Amonine yamanan danna yi makantanxi ki fajɲi. ²⁵ Isirayila yi Amorine taane birin tongo, e dɔxɔ e yi, e nun Xesibɔn taan nun a banxidene. ²⁶ Amasɔɔ Xesibɔn yi findixi Amorine manga Sixɔn ma taan nan na, xabu a Moyaba manga fonna yenge, a yi a bɔxɔn birin tongo a yii han Arinon baana. ²⁷ Nanara, yenle naxa, E fa Xesibon yi! A mɔn xa ti.

Sixɔn taan mɔn xa yitɔn!

²⁸ Amasɔɔ tɛɛn bata mini Xesibon yi,

Sixɔn taan bata tɛɛ degen nafa, a yi Ari taan gan Moyaba yi, e nun mangane Arinon baan faxan na.

²⁹ Gbalona i xa Moyaba bɔxɔna!

E bata halagi,

Kemosi suxure batune!

E banxulanne bata e gi,

e dii temene bata findi suxu muxune ra,

Amorine Manga Sixɔn yii.

³⁰ Koni en tan bata e bɔnbɔ.

Xesibon bata kala siga han Dibon yi.

En bata halagin ti siga han Nofa yi,

siga han Medeba yi.

³¹ Isirayila kaane yi dɔxɔ Amorine yamanani. ³² Musa yi xerane rasiga Yaasɛri taan nakɔɔsideni wundoni. Isirayila kaane yi na taan suxu e nun a banxidene, e yi Amorine kedi na.

³³ Na xanbi ra, e yi e firifiri, e siga Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo nun a sofa ganla birin yi mini e ralandeni alogo e xa e yenge Edere yi. ³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I nama gaxu a yɛɛ ra! N na a soma nen i yii, e nun a sofa ganla birin nun a yamanana. I xa a liga alo i Sixɔn liga kii naxan yi, Amorine mangan naxan yi dɔxi Xesibon yi.” ³⁵ Isirayila kaane yi Ogo faxa, e nun a diine nun a sofa ganla birin. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi dɔxɔ a yamanani.

22

Moyaba mangan yi Balami xili

¹ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Moyaba meremere ne yi, Yuruden baan kidi ma

* 21:3: Horoma bunna neen fa fala “Kalana.”

Yeriko yetagi. ² Siporo a dii Balaki yi a to Isirayila kaane naxan birin ligaxi Amorine ra. ³ Moyaba kaane yi gaxu Isirayila ganla yee ra, e yigitege bayo e yi wuya han! ⁴ Moyaba kaane yi a fala Midiyan fonne xa, e naxa, "Yamani ito fama en nabilinna yamanane birin halagideni nen alo jingen se xen janma kii naxan yi." Siporo a dii Balaki nan yi Moyaba mangan na na waxatini. ⁵ A yi xerane rasiga Beyori a dii Balami xilideni Petori yi, Baa Gbeen dexon, a konna yi denaxan na. E xa sa a fala a xa iki, e naxa, "Siyana nde bata mini Misiran yi, e bata wuya han e boxon nafe. E bata doxo n dexon. ⁶ Yandi, fa, i fa siyani ito danga n xa, amasoto e senben gbo n xa. Nayi, waxatina nde n noe e yenge nen, n yi e kedi n ma yamanani. Amasoto n na a kolon, i na duba naxan xa, na duban sotoma nen. I na naxan danga, na dangan sotoma nen."

⁷ Moyaba fonne nun Midiyan fonne yi siga e yi yiimatoon saranna xali e yii. E sa Balami feman li, e yi Balaki a falane yeba a xa. ⁸ A yi e yabi, a naxa, "E xi be koeni ito ra, n yi e yabi xotanni alo Alatala na a fala n xa kii naxan yi." Moyaba kuntigine yi lu Balami konni.

⁹ Ala yi fa Balami fema, a yi a fala a xa, a naxa, "Nde muxuni itoe ra naxanye i konni?" ¹⁰ Balami yi Ala yabi, a naxa, "Siporo a dii Balaki Moyaba mangan nan e rafaxi a faladeni n xa, a naxa, ¹¹ 'Siyana nde bata keli Misiran yi, e bata wuya han e boxon nafe. Nayi, yandi, fa n mali, i yi e danga n xa. Waxatina nde n noe e yenge nen, n yi e kedi.' " ¹² Ala yi a fala Balami xa, a naxa, "I nama siga e foxo ra. I nama siyani ito danga, amasoto n bata barakan sa e fe yi." ¹³ Balami to keli xotanni, a yi a fala Balaki a kuntigine xa, a naxa, "E xete e konni, amasoto Alatala mi tinxi n xa siga e foxo ra." ¹⁴ Moyaba kuntigine yi keli, e xete Balaki fema, e yi a fala, e naxa, "Balami mi tinxi fe nxu foxo ra."

¹⁵ Balaki mon yi kuntigi gbete ye rasiga naxanye yi wuya bonne xa, e binyen mon yi gbo e xa. ¹⁶ E yi sa Balami feman li. E yi a fala a xa, e naxa, "Siporo a dii Balaki naxa iki: 'I nama tondi fe n konni de!'" ¹⁷ Amasoto n ni i binyama nen han! I na naxan fala n na ligama nen. Yandi fa, i yi fa siyani ito danga n xa.' " ¹⁸ Balami yi Balaki a kuntigine yabi, a naxa, "Hali Balaki a banxin fi n ma naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi noe Alatalaa yamarin matande fefe ma, n ma Ala. ¹⁹ Iki yandi, e fan xa xi be to koeni ito ra, n na a kolonye Alatala mon naxan falama n xa." ²⁰ Ala yi fa Balami fema koenen na. A yi a fala a xa, a naxa, "Bayo muxuni itoe faxi i xiliden nin, keli, i yi siga e foxo ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan liga de!"

²¹ Xotanni Balami yi keli, a yi a sofali gilenni ton, e nun Moyaba kuntigine birin yi siga.

²² Koni, Alaa xolon yi gbo ayi, amasoto a bata siga. Alatalaa malekan yi ti kiraan na alogo a xa a rati. Balami yi doxi a sofali gilenni fari, a walike firinne yi a foxo ra. ²³ Sofanla yi Alatalaa malekan to tixi kiraan xon, a silanfanna suxi a yii. Sofanla yi kiraan fata a so burunna ra. Balami yi sofanla bonbo alogo a xa fa kiraan xon. ²⁴ Alatalaa malekan mon yi sa ti kiradin xon manpa bili nako firinne longonna ra. Sansanna yi kiraan foxo firinne birin yi. ²⁵ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a denden sansanna ra, a yi Balami sanna gberexen sansanna ma. Balami mon yi a bonbo. ²⁶ Alatalaa malekan mon yi siga yeen na pon! A sa ti yire yigbetenxini, dangude mi yi denaxan komenna ma, a mi yi yiifanna ma. ²⁷ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a yigodo Balami bun ma. Balami yi xolo, a yi sofanla bonbo a dunganna ra. ²⁸ Alatala yi sofanla deen fulun, sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, "N nanse ligaxi i ra, alogo i xa n bonbo han sanja ma saxan?" ²⁹ Balami yi sofanla yabi, a naxa, "Amasoto i bata n matandi! Xa silanfanna yi n yii nun, n yi i faxama nen iki sa!" ³⁰ Sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, "I ya sofanla xa mi n tan na ba, i darixi doxe naxan fari han to? N darixi ito lige i ra ba?" A yi a yabi, a naxa, "En-en."

³¹ Alatala yi Balami yee ne rabi, a yi Alatalaa malekan to tixi kiraan na, a silanfanna a yii. Balami yi a xinbi sin, a yi a yetagin lan boxon ma. ³² Alatalaa malekan yi a maxodin, a naxa, "Nanfera i i ya sofanla bonboxi sanja ma saxan? N bata fa, n xa i rati, amasoto kirani ito i xalin gbalon nin. ³³ Sofanla bata n to, a yi n de masara sanja ma saxan. Xa na mi yi a ra nun, n bata yi i faxa nun, koni n yi a tan luma nen a nii ra." ³⁴ Balami yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, "N bata yulubin liga! N mi yi a kolon a i tixi n yee ra kiraan na. Iki, xa sigatini ito mi rafan i ma, n xa xete." ³⁵ Alatalaa malekan yi a fala Balami xa, a naxa, "Siga muxuni itoe foxo ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan fala tun!" Balami nun Balaki a kuntigine yi siga.

³⁶ Balaki to a me a Balami bata fa, a yi siga a ralandeni Moyaba taana nde yi naxan Arinon baan de, a yamanan danna ra. ³⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, "N mi yi i xilima ba? Nanfera i mi fa n fema? I yi mirixi nen a n mi noe i binye ba?" ³⁸ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, "I mi n to? N bata fa. Koni n noe nanse fale i xa? Ala na naxan fala n xa, fo n xa na nan fala." ³⁹ Balami nun Balaki yi siga Kiriyati-Husoti yi. ⁴⁰ Balaki yi jingene nun yexene ba saraxan na, a yi a subena nde so Balami nun kuntigine yii naxanye yi a foxo ra.

⁴¹ Xɔtɔnni, Balaki yi Balamu tongo a yi te a ra Bamoti-Baali geyaan fari, a yamaan fɔxɔ kedenna toɛ dɛnaxan yi.

23

¹ Balamu yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura solofere nun konton solofere yiton n xa.” ² Balamu naxan fala, Balaki yi na liga. Balaki nun Balamu yi tura keden nun konton keden ba saraxan na saraxa gandene birin fari. ³ Balamu yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine fema be. N tan xa n masiga i ra. Waxatina nde Alatala fama nen n fema. A na naxan yita n na, n na a ralima i ma nen.” A yi siga geyana nde xuntagi. ⁴ Ala yi fa Balamu ralan. Balamu yi a fala a xa, a naxa, “N bata saraxa gande solofere rafala, n bata tura keden nun konton keden ba saraxan na e birin fari.” ⁵ Alatala yi falan so Balamu dɛ, a naxa, “Xɛtɛ Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ⁶ A yi xɛtɛ a fema. A yi tixi a saraxa gan daxine dɛxɔn e nun Moyaba kuntigine birin. ⁷ Balamu yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki bata n nafa sa keli Arami yi, Moyaba mangan bata n nafa sa keli sogeteden geyane ma. A yi a fala, a naxa, “Fa, i fa Yaxuba bɔnsɔnna danga n xa! I fa gbalɔ falane ti Isirayila bɔnsɔnna xili ma!”

⁸ Koni, n tan xa ne danga di, Ala mi naxanye dangaxi? N tan xa gbalɔ falane ti ne xili ma di, Alatala mi gbalon nagidixi naxanye ma?

⁹ N tixi gɛmɛne xuntagi, n na e toma.

N tixi geyane fari, n na e matoma.

Yamani ito a danna, a mi siyaan bonne yɛ.

¹⁰ Yaxuba bɔnsɔnna gbo alo gbangbanna,

nde nɔɛ Isirayila kaane fɔxɔ kedenna naaninden yate?

N fan xa faxa tinxin muxone yɛ, N naɲanna xa liga alo e gbeena!

¹¹ Balaki yi a fala Balamu xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na? N faxi i ra nen alogo i xa n yaxune danga, koni i dubama e xa nen tun!”

¹² A yi a yabi, a naxa, “Alatala naxan soxi n dɛ, n mi lan n na fala ba?” ¹³ Balaki yi a fala a xa, a naxa, “En siga yire gbete yi, i mɔn sa e toɛ dɛnaxan yi. I e fɔxɔ kedenna toma nen. I mi a birin toɛ. I yi e danga n xa mɛnni.”

¹⁴ A yi a xali Sofimi a xɛɛn ma Pisiga geyaan xuntagi. A yi saraxa gande solofere rafala mɛnni, a yi tura keden nun konton keden ba saraxa gandene birin fari. ¹⁵ Balamu yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan

daxine dɛxɔn be, n tan xa siga Ala ralandeni mɛnni.” ¹⁶ Alatala yi fa Balamu yetagi, a yi falan so a dɛ, a naxa, “Xɛtɛ Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ¹⁷ A yi xɛtɛ a fema, a yi tixi a saraxa gan daxine dɛxɔn e nun Moyaba kuntigine. Balaki yi a maxɔdin, a naxa, “Alatala nanse falaxi?” ¹⁸ Balamu yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki keli, i n xuiin me!

I tuli mati n na Siporo a dii xɛmɛna!

¹⁹ Muxu mi Ala ra, a wulen fala, Adamadi mi a ra, a nimisa.

A naxan falaxi, a mi na lige ba?

A na falan naxan ti, a mi na rakamale ba?

²⁰ A duban nan soxi n yii lan e ma.

A barakan sa e yi.

N mi nɔɛ na maxɛtɛ.

²¹ A mi fe ɲaxin toma Yaxuba bɔnsɔnni.

A mi fe xɔlɛn toma Isirayila yi.

Alatala, e Ala e tagi.

E fan a mangayaan matɔxɔma.

²² Ala nan faxi e ra

sa keli Misiran yi,

a nɔɔn tima e xa

alo burunna ɲingena.

²³ Kɔɛrayaan mi sese nɔɛ Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

Serikariyaan mi nɔɛ sese ra Isirayila xili ma.

A falama nen e ma na waxatini,

“A mato, Ala naxan ligama!”

²⁴ Siyani ito kelima nen

alo yatana.

E bata e yiton alo yatana

naxan mi a sama

fɔ a na xɔɔyi seen don,

fɔ a na sube suxine wunla min.

²⁵ Balaki yi a fala Balamu xa, a naxa, “Xa i mi a dangama, hali i nama duba a xa de!”

²⁶ Balamu yi Balaki yabi, a naxa, “N mi yi a fala i xa ba, n naxa, ‘Alatala na naxan fala, n na nan ligama?’ ”

²⁷ Balaki yi a fala Balamu xa, a naxa, “En siga yire gbete yi. Yanyina nde Ala tinma nen i xa e danga n xa mɛnni.”

²⁸ Balaki yi Balamu xali Peyori geyaan xuntagi, dɛnaxan yɛɛ rafindixi tonbonna ma.

²⁹ Balamu yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura keden nun konton keden yiton n xa.”

³⁰ Balamu naxan fala, Balaki yi na liga. A yi turaan nun kontonna ba saraxan na saraxa gandene birin fari.

24

¹ Balamu yi a to fa fala a yi rafan Alatala ma a xa duba Isirayila xa. Nayi, a mi kɔɛraya feene rawali alo waxatin danguxine yi. Koni a yi a yɛɛ rafindi tonbonna binni. ² Balamu to a yɛɛne rakeli, a yi Isirayila kaane to malanxi bɔnsɔn yɛɛn ma. Nayi, Alaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma. ³ Balamu yi waliyiya falane ti, a naxa,

N tan Balami, Beyori a dii xemena,
n tan naxan feene fixen toma,
n ma falan ni i ra:

⁴N ni ito nan falama,
n tan naxan Alaa falane mema,
naxan fe toon tima alo xiyene
fata Ala Senbe Kanna ra,
naxan a xinbi sinma,
a yeene yi rabi.

⁵Yaxuba bõnsõnna,
ε tan Isirayila kaane!
E dõxõdene tofan!

⁶E wuya bõxõn fari alo baane,
alo nakõne baan de,
alo Alatala sansi xiri fajin naxanye sixi,
alo suman wudine igene de.

⁷E ige ramaradene rafema nen ken!
E sansine ige sa a fajin na!
E mangan gboma nen Manga Agaga xa,
a mangayaan senben gboma ayi nen.

⁸Ala nan faxi e ra
sa keli Misiran yi,
a nõõn tima e xa
alo burunna jingena.
E siyane nõma nen
naxanye e yengema,
e yi e bun e xalimakunle ra,
e yi e xõnne yigira.

⁹E e sama nen alo yatane.
Nde susue e rakele?
Naxan na duba i xa,
Ala xa na kanna baraka!
Naxan na i danga,
Ala xa na kanna danga!

¹⁰Balaki yi xõlo Balami ma han! A yi a
yiine bõnbo, a yi a fala Balami xa, a naxa,
“N ni i xilixi nen alogo i xa n yaxune danga,
koni i tan bata duba e xa sanja ma saxon.
¹¹Iki keli be, siga i konni. N yi a ragidixi
nen n xa i saren fi han, koni Alatala bata
i kuma!” ¹²Balami yi Balaki yabi, a naxa,
“Anu, n na a fala nen i ya xerane xa, n naxa,
¹³‘Hali Balaki a banxin so n yii naxan nafexi
gbetin nun xemaan na, n mi nõε Alatalaa ya-
marin matandε fefe ma. Alatala na naxan
fala, fõ n xa na nan fala.’ ¹⁴Awa iki, n bata
siga n kon kaane fama. Koni ε tuli mati. N
xa i rakolon siyani ito naxan ligama i ya
yamaan na waxati famatõni.”

¹⁵Balami yi waliyiya falane ti, a naxa:
N tan Balami, Beyori a dii xemena,
n tan naxan feene fixen toma,
n ma falan ni i ra:

¹⁶N ni ito nan falama,
n tan naxan Alaa falane mema,
naxan Kore Xõnna Ala wundo feene kolon,
naxan fe toon tima alo xiyena
fata Ala Senbe Kanna ra,
naxan a xinbi sinma,
a yeene yi rabi.

¹⁷N na a toma,
koni iki mi a ra.

N na a toma,
koni a mõn makuya.
Sarena nde minima nen Yaxuba bõnsõnni,
mangan kelima nen Isirayila yamanani.
A Moyaba yamanan mangane yengema nen,
a Seti bõnsõnna nõ.

¹⁸A Edõn yamanan tongoma nen,
e nun Seyiri yamanana, a yaxuna.
Koni Isirayila senben gboma ayi nen.
¹⁹Nõ tiin minima nen Yaxuba bõnsõnni,
a yi e taane muxu dõnxene raxõri.

²⁰Balami yi Amalekine to. A yi waliyiya
falan ti, a naxa:
Amaleki nan yi yamana singen na dunupa
yi,
koni dõnxen na,
a tununma nen habadan!

²¹A mõn yi Keni kaane to. A yi waliyiya
falan ti, a naxa:

I dõxõden natangaxi,
alo xõliin naxan a tēen saxi faranna ra.

²²Koni Asuri na ε suxu konyiyani,
Kenine janma nen.

²³A mõn yi waliyiya falan ti, a naxa:
Ee! Ala na ito liga,
nde luye a nii ra?

²⁴Kunkine kelima nen Sipiri yi,
e yi Asuri rayarabi, e nun Eberi.
Koni e fan faxama nen.

²⁵Balami yi keli, a xete a konni. Balaki fan
yi siga.

25

Isirayila kaane yi suxurene batu

¹Isirayila kaane yi dõxi Sitimi yi waxatin
naxan yi, xemene yi lu yalunyaan lige e nun
Moyaba jaxanle. ²E yi xemene xilima e
suxure kideni. Yamaan yi e dege, e yi e xinbi
sin e suxurene bun ma. ³Nayi, Isirayila
kaane yi Baali-Peyori batu. Nanara, Alatala
yi xõlo e ma han!

⁴Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ya-
maan yeeratine birin suxu, i yi e faxa, i
yi e singan Alatala yetagi sogen na, alogo
Alatala xa ba xõlõxi Isirayila ma.” ⁵Musa
yi a fala Isirayila kitisane xa, a naxa, “E
birin xa muxune faxa naxanye Baali-Peyori
batuxi.”

⁶Isirayila xemena nde yi fa Midiyan
jaxanla nde ra a konni, Musa nun Isir-
ayila yamaan birin yetagi. Yamaan birin
yi wugama Naralan Bubun so deen na.

⁷Na ma, Finexasi, Eleyasari a dii xemena,
saraxarali Harunaa dii xemena, na yi keli
yamaan ye, a yi tanban tongo. ⁸A yi siga
Isirayila kaan fõxo ra a bubuni. A yi e firinna
sõxõn tanban na sanja ma kedenni e kuini.
Fitina furen naxan yi Isirayila yi, na yi dan.
⁹Muxu wuli mõxõjen nun naanin nan faxa
na furen ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
¹¹ “Finexasi, Eleyasari a dii xemena, saraxarali Harunaa dii xemena, na bata n ma xolon ba Isirayila ma. Amasoto n ma xoxolonna nan soxi a yi. Na ma, n mi Isirayila kaane raxorima xoxolonni.
¹² Nanara, i xa a fala a xa, n bata tin baje xunbenla layirin tonge a xa. ¹³ Na layirin luma a tan xa nen e nun a yixetene, n yi e findi saraxaraline ra habadan. Amasoto a kunfa nen a Ala xon, a yi n solona Isirayila xa.”

¹⁴ Isirayila xemen naxan nun Midiyan jaxanla faxa, a yi xili nen Simiri, Salu a dii xemena. Simeyon bonsonna denbayana nde kuntigin nan yi a ra. ¹⁵ Midiyan jaxanla naxan faxa, a yi xili nen Kosibi, Suru a dii temena. Midiyan xabilana ndee mangan nan yi a ra.

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “E xa Midiyan kaane yate e yaxune ra, e yi e yenge. ¹⁸ Amasoto e bata findi e yaxune ra e to e yanfa Peyori yi, Kosibi a fe yi, e xabila mangana nde a dii temena, e naxan faxa, na feen to fitina furen nafa.” ¹⁹ Na fitina furen yi dangu.

26

¹ A to dangu, Alatala yi a fala Musa nun Haruna dii Eleyasari xa, a naxa, ² “E Isirayila yamaan tenge naxanye barin bata dangu jee maxojen na, e denbaya yeen ma, naxanye birin noe yengen soe.” ³ Musa nun saraxarali Eleyasari yi falan ti e xa Moyaba meremereni Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. E naxa, ⁴ “Xemene xa tenge naxanye barin bata dangu jee maxojen na, alo Alatala a yamarixi Musa ma kii naxan yi.”

Isirayila kaan naxanye minixi Misiran yamanani, ne ni itoe ra:

⁵ Isirayila dii singe Ruben yixetene ni i ra: Xanoki xabilana, Xanoki yixetene; Palu xabilana, Palu yixetene; ⁶ Xesiron xabilana, Xesiron yixetene; e nun Karimi xabilana, Karimi yixetene. ⁷ Ruben xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin e nun saxan keme solofere tonge saxan. ⁸ Eliyabi nan yi Palu a dii xemen na. ⁹ Eliyabi a dii xemene nan itoe ra: Nemuweli, Datan e nun Abirami. Datan nun Abirami yi findixi yamaan kuntigine nan na naxanye murute Musa nun Haruna xili ma, e sa Kora muxune fari, e to murute Alatala xili ma. ¹⁰ Baxon yi rabi, a yi e nun Kora gerun e bode xon. Teen yi a faxo ra birane muxu keme firin tonge suulun gan. Na yi findi misaala ra yamaan xa. ¹¹ Koni, Kora yixetene birin mi faxa.

¹² Simeyon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Nemuweli xabilana, Nemuweli yixetene; Yamin xabilana, Yamin yixetene; Yakin xabilana, Yakin yixetene; ¹³ Sera xabilana,

Sera yixetene; e nun Sayuli xabilana, Sayuli yixetene. ¹⁴ Simeyon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli maxojen nun firin keme firin.

¹⁵ Gadi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sefon xabilana, Sefon yixetene; Xagi xabilana, Xagi yixetene; Suni xabilana, Suni yixetene; ¹⁶ Osini xabilana, Osini yixetene; Eriya xabilana, Eriya yixetene; ¹⁷ Arodi xabilana, Arodi yixetene; e nun Areli xabilana, Areli yixetene. ¹⁸ Gadi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin keme suulun.

¹⁹ Eri nun Onan nan yi Yuda a dii xemene ra, koni Eri nun Onan bata yi faxa Kanan yamanani. ²⁰ Yuda yixetene ni i ra xabila yeen ma: Selaxa xabilana, Selaxa yixetene; Peresi xabilana, Peresi yixetene; e nun Sera xabilana, Sera yixetene. ²¹ Peresi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Xesiron xabilana, Xesiron yixetene; e nun Xamuli xabilana, Xamuli yixetene. ²² Yuda xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge solofere wuli sennin keme suulun.

²³ Isakari yixetene ni i ra xabila yeen ma: Tola xabilana, Tola yixetene; Puwa xabilana, Puwa yixetene; ²⁴ Yasubu xabilana, Yasubu yixetene; e nun Simiron xabilana, Simiron yixetene. ²⁵ Isakari xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme saxan.

²⁶ Sabulon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Seredi xabilana, Seredi yixetene; Elon xabilana, Elon yixetene; e nun Yalele xabilana, Yalele yixetene. ²⁷ Sabulon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin keme suulun.

²⁸ Yusufu yixetene ni i ra xabila yeen ma: Manase nun Efirami. ²⁹ Manase yixetene ni i ra: Makiri xabilana, Makiri yixetene. Makiri nan Galadi soto. E nun Galadi xabilana, Galadi yixetene. ³⁰ Galadi yixetene ni i ra: Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; Xeleki xabilana, Xeleki yixetene; ³¹ Asireli xabilana, Asireli yixetene; Siken xabilana, Siken yixetene; ³² Semida xabilana, Semida yixetene; e nun Xeferi xabilana, Xeferi yixetene. ³³ Selofexadi, Xeferi a dii xemen mi dii xeme soto, koni a dii temene soto nen. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xogala, Milika e nun Tirisa. ³⁴ Manase xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli firin keme solofere.

³⁵ Efirami yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sutela xabilana, Sutela yixetene; Bekeri xabilana, Bekeri yixetene; e nun Taxani xabilana, Taxani yixetene. ³⁶ Sutela yixetene ni i ra: Eran xabilana, Eran yixetene. ³⁷ Efirami xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge saxan wuli firin keme suulun. Yusufu yixetene nan ne ra xabila yeen ma.

³⁸ Bunyamin yixetene ni i ra xabila yeen ma: Bela xabilana, Bela yixetene; Asibeli xabilana, Asibeli yixetene; Axirami xabilana, Axirami yixetene; ³⁹ Sufami xabilana, Sufami yixetene; e nun Xufami xabilana, Xufami yixetene. ⁴⁰ Bela yixetene ni i ra: Arade nun Naman. Arade xabilana, Arade yixetene; e nun Naman xabilana, Naman yixetene. ⁴¹ Bunyamin xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin.

⁴² Dan yixetene ni i ra xabila yeen ma: Suxami xabilana, Suxami yixetene. Dan xabila keden nan yi na ra. ⁴³ Suxami xabilan nan na ra, e malanxina muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme naanin.

⁴⁴ Aseri yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yimina xabilana, Yimina yixetene; Yisiwi xabilana, Yisiwi yixetene; e nun Beriya xabilana, Beriya yixetene. ⁴⁵ Beriya yixetene ni i ra: Xeberi xabilana, Xeberi yixetene; e nun Malikili xabilana, Malikili yixetene. ⁴⁶ Aseri a dii temen yi xili nen Sera. ⁴⁷ Aseri xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin.

⁴⁸ Nafatali yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yaseli xabilana, Yaseli yixetene; Guni xabilana, Guni yixetene; ⁴⁹ Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; e nun Silen xabilana, Silen yixetene. ⁵⁰ Nafatali xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme naanin.

⁵¹ Isirayila xemen naxanye yate, muxu wuli keme sennin e nun keden keme solofere tonge saxan.

⁵² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵³ Yamanani taxunma nen e tagi e keen na, fata muxune yaten na. ⁵⁴ Naxanye wuya, i xa kee gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya, i xa kee xurin so ne yii. Birin keen xa lan muxune yaten na. ⁵⁵ Koni yamanan xa yitaxun masensenna nan xon. E a sotoma nen e keen na fata e benbane bonsonne xinle ra. ⁵⁶ Birin kee boxoni taxunma masensenna nan xon, banson gbeene nun banson xurine ye.

⁵⁷ Lewi bonsonna muxuni itoe nan tenge e xabila yeen ma: Gerison xabilana, Gerison yixetene; Kehati xabilana, Kehati yixetene; e nun Merari xabilana, Merari yixetene. ⁵⁸ Lewi bonsonna xabila gbeten ni i ra: Libini xabilana, Xebiron xabilana, Maxali xabilana, Musi xabilana, e nun Kora xabilana. Kehati nan Amirama soto. ⁵⁹ Amirama a jaxanla yi xili nen "Yokebedi," Lewi a dii temena, naxan bari Misiran yi. E nun Amirama nan Haruna nun Musa soto, e nun Mariyama, e magilena. ⁶⁰ Haruna nan Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara soto. ⁶¹ Koni Nadaba nun Abihu faxesa nen, e to tee daxataren xali Alatala yetagi.

⁶² E Lewi xemen naxanye tenge, naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne lan muxu wuli maxojien nun saxan nan ma. E mi tenge Isirayila kaan bonne ye, amasoto e mi yilan e xa kee boxon soto e ye. ⁶³ Musa nun saraxarali Eleyasari ne nan tenge Moyaba meremerene yi Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. ⁶⁴ Musa nun saraxarali Haruna Isirayila kaan naxanye tenge Sinayi tonbonni, na sese mi yi itoe ye. ⁶⁵ Amasoto Alatala bata yi a fala ne ma, a e faxama nen tonbonni. Keden mi lu fo Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.

27

Kee fena sariyan dii temene xa

¹ Awa, Selofexadi a dii temene yi fa, Xeferi a dii xemena, Galadi mamandenna. Manase a dii Makiri nan Galadi soto Manase bonsonna, Yusufu a dii xemena. E xinle ni itoe ra: Maxala nun Noha nun Xogala nun Milika e nun Tirisa. ² E yi fa Naralan Bubun so deen na Musa nun saraxarali Eleyasari nun mangane nun yamaan birin yetagi. E naxa, ³ "Nxu baba bata faxesa tonbonni. A mi yi Kora ganla ye naxanye yi murutexi Alatala xili ma, koni a faxaxi a yeteen yulubin nan ma, dii xeme mi yi a yii. ⁴ Nanfera nxu baba xinla loye ayi a xabilani, bayo dii xeme to mi a yii ba? E keena nde so nxu yii nxu baba ngaxakeden tagi."

⁵ Musa yi siga e kiti feen maxodinna tideni Alatala ma.

⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁷ "Selofexadi a dii temene jondi. Kee boxona nde so e yii e baba ngaxakeden tagi. I lan i yi e baba keen so e yii. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, 'Xa muxuna nde faxesa a mi dii xeme lu, e xa a keen so a dii temen yii. ⁹ Xa dii teme mi a yii, e xa a keen so a ngaxakeden xememane yii. ¹⁰ Xa a ngaxakeden mi na, e xa a keen so a baba ngaxakeden xememane yii. ¹¹ Xa a baba ngaxakeden mi na, e xa a keen so a bari bodena nde yii a xabilani, a yi findi a gbeen na. A findima kiti sa sariyan nan na Isirayila kaane xa, Alatala naxan yamarixi Musa ma.'"

Yosuwe yi sugandi yamaan yeeratiin na Sariyane 31.1-8

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, "Te Abarimi geanyi ito fari, i yi boxon mato n naxan so Isirayila yi. ¹³ I na a mato, i laxirayama nen, alo i tada Haruna. ¹⁴ Amasoto e bata n ma yamarin matandi, yamaan murute waxatin naxan yi Sini tonbonni igen de. I mi n ma sarijanna binya e yetagi, e to yi igen maxodinna." Meriba igene nan yi ne ra Kadesi yi Sini tonbonni.

¹⁵ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ¹⁶ "Alatala, Ala naxan niin biraxi adamadine birin yi, i xa muxuna nde ti yamani ito

xun na¹⁷ naxan nɔɛ tiyɛ a yɛɛ ra a feen birin yi. Alatalaa yamaan nama lu alo xuruseene xuruse raba mi naxanye xun na.”

¹⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Nunu a dii Yosuwe tongo, n ma Nii Sarijanxin naxan yi, i yi i yii sa a fari. ¹⁹ I yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi, i yi a findi yɛɛratiin na e yɛɛ xɔri. ²⁰ I yi i senbena nde so a yii, alogo Isirayila yamaan birin xa a xuiin suxu. ²¹ A ti saraxarali Eleyasari yetagi, alogo a xa kiti sa feen maɔdinne ti a xa, Yurima masensɛn ti seen na Alatala yetagi.* Yosuwe nun Isirayila yamaan birin Eleyasari a yamarine suxuma nɛn e feene birin yi.” ²² Musa yi a liga alo Alatala a yamari kii naxan yi. A yi Yosuwe tongo, a yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi. ²³ A yi a yiiine sa a fari, a yi a findi yɛɛratiin na, alo Alatala a fala e xa kii naxan yi fata Musa ra.

28

Sanle nun waxatine saraxane Xɔɔyaan 29.38-46

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Yamarini ito fi Isirayila kaane ma, i naxa, ‘E fa n kise donseene ra e waxati saxine yi, naxanye ralima n ma tɛɛn na naxanye xirin nafan n ma.’ ³ Ito fala e xa, i naxa, ‘Lɔxɔ yo lɔxɔ, e fa yɛɛɛn jɛɛ kedenna firin na Alatala xɔn, fɛ mi naxanye ra saraxa gan daxin na naxan nalima a ma tɛɛn na waxatin birin. ⁴ Yɛɛɛ keden xa ba xɔtɔnni, a firindena fitirin ma. ⁵ A bama nɛn e nun a bogise saraxana, murutu fujin kilo saxan naxan namulanxi oliwi bogi dinxine turen litiri keden nun a tagiin na. ⁶ Saraxa gan daxini ito bama nɛn waxatin birin alo a liga Sinayi geyaan fari kii naxan yi. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na, a xirin yi rafan a ma. ⁷ Yɛɛɛn bama nɛn e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. I xa minse saraxan bɔxɔn Alatala xa yire sarijanxini. ⁸ Yɛɛɛn firinden bama fitirin nan ma, e nun a bogise saraxana e nun a minse saraxana alo i naxan bama xɔtɔnni. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na, a xirin yi rafan a ma.’ ”

⁹ “ ‘Matabu Lɔxɔni, yɛɛɛn jɛɛ kedenna firin xa ba saraxan na, fɛ mi naxanye ra, e nun e bogise saraxane, murutu fujin kilo sennin naxan namulanxi turen na e nun e minse saraxana. ¹⁰ Na saraxa gan daxine xa ba Matabu Lɔxɔne birin yi, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun a minse saraxana.’ ”

¹¹ “ ‘Kike nɛnɛn fɔlɔna, e xa tura bulan firin ba saraxa gan daxin na Alatala xa,

e nun konton keden nun yɛɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere, fɛ mi naxanye ra. ¹² Xuruseene birin bama nɛn e nun murutu fujina naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹³ Konton bulanna, kilo saxan naxan namulanxi turen na bogise saraxan na. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima Alatala ma tɛɛn na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ Ninge keden bama nɛn e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri saxan. Kontonna gbeena, litiri firin. Yɛɛɛ diina, litiri keden nun a tagi. Saraxa gan daxin na a ra naxan bama kike nɛnɛne birin na jɛɛn bun. ¹⁵ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Alatala xa, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e minse saraxane.’ ”

Saraxaraline 23.5-14

¹⁶ “ ‘Nɛɛn kike singen xii fu nun naaninna, e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala xa.’ ”

¹⁷ “ ‘Kikeni ito xii fu nun suulunde lɔxɔni, sanla yi fɔlɔ. E xa buru ratetaren don xii solofere. ¹⁸ Sanla xii singe lɔxɔni, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke na lɔxɔni. ¹⁹ E xa tura bulan firin nun konton keden nun yɛɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fɛ mi naxanye ra. E rali Alatala ma tɛɛn nan na. ²⁰ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²¹ Yɛɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ²² E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na e xa. ²³ Na birin sama lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nan fari naxan bama xɔtɔnni. ²⁴ Sanla xii soloferene birin yi, e xa na kise donseene nan nali tɛɛn na, e xirin yi rafan Alatala ma, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nun minse saraxane fari. ²⁵ Xii soloferede lɔxɔni, e mɔn yi yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke na lɔxɔni.’ ”

Saraxaraline 23.15-22

²⁶ “ ‘Se Xaba Singen sali lɔxɔni, e na fa bogise singene saraxane ra Alatala xɔn Xunsagine Sanla waxatini, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke. ²⁷ E xa tura bulan firin nun konton keden nun yɛɛɛn jɛɛ keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, a xirin yi rafan Alatala ma. ²⁸ Xuruseene bama nɛn e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²⁹ Yɛɛɛ soloferene, kilo saxan saxan. ³⁰ E mɔn xa kɔtɔ keden ba

* **27:21:** Yurima nun Tumin masensɛn ti seene fe sebxi Xɔɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa. ³¹ Na saraxane bama nen e nun e minse saraxane. E sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine nun e bogise saraxane fari. E xa xuruseene ba fe mi naxanye ra e nun e minse saraxane.’ ”

29

Saraxane Xɔtane Sanli Saraxaraline 23.23-25

¹ “ Kike solofereden xii singe lɔxɔni, ε xa yamaan xili malan sariɲanxini. E nama ε wanle ke, koni ε xa xɔtane fe na lɔxɔni. ² E xa tura bulan keden nun konton keden nun yεxεen jεε keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, fe mi naxanye ra. A xirin yi rafan Alatala ma. ³ Xuruseene bama nen e nun murutu fuɲin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fuɲin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ⁴ Yεxεε soloferene, kilo saxan saxan. ⁵ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa. ⁶ Saraxan ne sama kike nenεn saraxane nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nan fari e nun e bogise saraxane nun minse saraxane naxan falaxi sariyani. Saraxane nan ne ra naxanye nalima Alatala ma tεen na, e xirin yi rafan a ma.’ ”

Ala solona lɔxɔn saraxane Saraxaraline 23.26-32

⁷ “ Kike solofereden xii fude lɔxɔni, ε xa yamaan xili malan sariɲanxini. E yi sun. E nama wali yo ke. ⁸ E xa tura bulan keden nun konton keden nun yεxεen jεε keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa fe mi naxanye ra, a xirin yi rafan a ma. ⁹ Xuruseene bama nen e nun murutu fuɲin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fuɲin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹⁰ Yεxεε soloferene, kilo saxan saxan. ¹¹ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa Ala solona saraxan fari e nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

Bubu Kui Sanla Saraxaraline 23.33-44

¹² “ Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ε xa yamaan xili malan sariɲanxini. E nama ε wanle ke. E xa sanla raba Alatala xa xii solofere. ¹³ Xii singe lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun saxan nun konton firin nun yεxεen jεε keden kedenna fu nun naanin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxanye ra. A ralima a ma tεen nan na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ E bama nen e nun murutu fuɲin naxan namulanxi turen na bogise saraxana. Ninge keden kilo solomanaanin, kontonna kilo sennin. ¹⁵ Yεxεε fu

nun naaninne, kilo saxan saxan. ¹⁶ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

¹⁷ “ Xii firinde lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun firin nun konton firin nun yεxεen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ¹⁸ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεxεene yaten ma. ¹⁹ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁰ “ Xii saxande lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun keden nun konton firin nun yεxεen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²¹ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεxεene yaten ma. ²² E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²³ “ Xii naaninde lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun konton firin nun yεxεen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁴ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεxεene yaten ma. ²⁵ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁶ “ Xii suulunde lɔxɔni, ε xa tura bulan solomanaanin nun konton firin nun yεxεen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁷ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεxεene yaten ma. ²⁸ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁹ “ Xii senninde lɔxɔni, ε xa tura bulan solomasεεε nun konton firin nun yεxεen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³⁰ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεxεene yaten ma. ³¹ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³² “ Xii soloferede lɔxɔni, ε xa tura bulan solofere nun konton firin nun yεxεen jεε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³³ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yεxεene yaten ma. ³⁴ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan

daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

³⁵ “Xii solomasεεδε lɔxɔni, ε xa ε malan. E nama ε wanla ke. ³⁶ E xa tura keden nun konton keden nun yεxεen jεε keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fe mi naxanye ra. E xa rali Alatala ma tεen na, naxan xiri rafan a ma. ³⁷ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjε turane nun kontonne nun yεxεene yatεn ma. ³⁸ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.”

³⁹ “Saraxane nan ne ra ε lan ε xa naxanye ba Alatala xa sali lɔxɔne yi. E sama nen ε saraxa gan daxine fari, e nun e bogise saraxane nun ε minse saraxane nun ε bɔjε xunbeli saraxane, ε naxanye ba de tiina fe ra hanma ε jεnige ma saraxane.”

30

De tiine sariyana

¹ Alatala Musa yamari naxanye birin ma, a yi ne birin fala Isirayila kaane xa.

² Musa yi falan ti Isirayila bɔnsɔnne mangane xa, a naxa, “Alatalaa yamarini ito nan fixi: ³ Xa xεmεna nde a kɔlɔ hanma a a de ti a a xa saraxan ba Alatala xa hanma a xa fena nde raba, a nama a falan kala. A naxan birin falaxi, a xa na raba.”

⁴ “Xa sungutunna nde a kɔlɔ hanma a a de ti a a saraxan bama Alatala xa, hanma a fena nde rabama nen, a mɔn a baba konni, ⁵ a baba na a mε waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kɔlɔne nun a de ti xuine birin nakamali. ⁶ Koni a baba na a mε waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kɔlɔne nun a de ti xuine rakamali. Alatala dijama nen a ma, bayo a baba mi tinxi.”

⁷ “Xa sungutunna nde a kɔlɔ hanma a a de ti xaxilitareyani, na xanbi ra a yi futu, ⁸ a xεmεn na a mε waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kɔlɔne nun a de ti xuine rakamali. ⁹ A xεmεn na a mε waxatin naxan yi, xa a mi tin, a xa a kɔlɔne nun a xaxilitareya de xuine yikala. Alatala dijama nen jaxanla ma.”

¹⁰ “Kajja gilεn hanma jaxanla naxan xεmεn bata a mε a ra, xa na nde a kɔlɔ hanma a a de ti a fena nde rabama nen, a lan a yi na birin nakamali.”

¹¹ “Xa jaxanla bata dɔxɔ xεmε taa ra, a a kɔlɔ hanma a a de ti a fena nde rabama nen, ¹² a xεmεn na a mε, xa a mi sese fala a mi tondi, a lan a yi a kɔlɔne nun de ti xuine birin nakamali. ¹³ Koni a xεmεn na a mε waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kɔlɔne nun de ti xuine rakamali. Alatala dijama nen a ma, amasɔtɔ a xεmεn bata a kala. ¹⁴ Nayi, a xεmεn nɔε tinjε nen hanma

a tondi a kɔlɔne nun a de ti xuine ma. ¹⁵ A na a mε, xa a xεmεn mi sese fala a jaxanla xa, a bata tin a kɔlɔne nun de ti xuine birin ma a dunduni. ¹⁶ Koni xa lɔxɔn bata dangu a xεmεna a fe mεxi naxan yi, a yi fa a jaxanla de ti xuine kala, xεmεna a jaxanla haken goronna tongoma nen.”

¹⁷ Alatala na sariyane nan falaxi Musa xa de tiina fe yi jaxalan futuxina fe yi hanma dii tεmεn naxan a baba konni.

31

Midiyan kaane yi jaxankata

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Midiyan kaane fe jaxin saran e ra, e naxan laxixi Isirayila kaane ra. Na xanbi ra, i laxirayama nen.” ³ Nayi, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxuna ndee xa e yitɔn yεnge so xinla ma ε ye. E sigama Midiyan kaane nan yengedeyi, alogo Alatala xa e fe jaxine saran e ra. ⁴ Nayi, ε xa yεnge soon muxu wuli keden keden tongo Isirayila bɔnsɔnne birin yi.”

⁵ E yi muxu wuli fu nun firin tongo Isirayila ganle ye yεnge so xinla ma. Bɔnsɔn keden, wuli keden. ⁶ Musa yi e rasiga yεngeni, bɔnsɔn yo bɔnsɔn muxu wuli keden, e nun Finexasi, saraxarali Eleyasari a dii xεmεna, naxan se rasarijanxina ndee xali e nun xɔtaan naxanye fema yεngeni.

⁷ E yi siga Midiyan yamanan yεngedeni alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. E yi xεmεne birin faxes. ⁸ E Midiyan manga suulun fan faxes, Efi nun Rekemi nun Suru nun Xuru nun Reba. E Beyori a dii Balami fan faxes silanfanna ra. ⁹ E yi Midiyan jaxanle nun e diine tongo, e nun e xuruseene nun e yi seene birin. ¹⁰ E yi e taane nun e dɔxɔdene birin gan. ¹¹ E yi se tongoxine birin xali e nun muxune nun xuruseene. ¹² E yi fa suxu muxune nun se tongoxine ra Musa nun saraxarali Eleyasari nun Isirayila yamaan fema daaxadeni Moyaba merεmereni Yuruden baan dεxɔn Yeriko yetagi.

¹³ Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane yi siga e ralandeni daaxaden fari ma. ¹⁴ Musa yi xɔlɔ gali kuntigine ma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu kεmε xun na naxanye yi kelima na yεngeni. ¹⁵ Musa yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ε jaxanle luxi e nii ra?” ¹⁶ E tan nan Balami a kawandin name, e Isirayila kaane bira tinxintareyani Alatala ra Peyori yi, fitina furen yi so Alatala yamani. ¹⁷ Iki ε dii xεmεne birin faxes, e nun jaxanla naxanye xεmε feen kolon. ¹⁸ Koni ε nɔε sungutun nasɔlɔnxine ramare nen ε yete xa. ¹⁹ Naxanye birin faxan tixi ε ye hanma e yiin din muxu faxaxin na, ne xa lu daaxaden fari ma xii solofere. E lan ε yi ε rasarijan xii saxanden nun xii soloferede lɔxɔni e

nun ε suxu muxune. ²⁰ Ε mən xa dugine rasarijan, e nun seen naxanye rafalaxi kidin na hanma sii xaben na hanma wudin na.”

²¹ Sofaan naxanye keli yengeni, saraxarali Eleyasari yi a fala ne xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi Musa ma a sariyani: ²² Xεmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun yoxona, ²³ e nun tεen mi naxanye birin ganma, ε xa ne rasarijan tεen nan na. Na xanbi ra, ε yi e rasin marasarijan igeni. Naxanye ganma, ε ne rasin marasarijan igeni gbansan. ²⁴ Ε na ε dugine xa xii soloferede laxoni, ε sarijanma nen. Nayi, ε nεe soe nen daaxadeni.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁶ “I tan nun saraxarali Eleyasari nun yamaan xabila mangane, ε muxune nun xuruseene birin tεnge naxanye tongoxi yengeni. ²⁷ Na xanbi ra, i xa e yitaxun firinna ra, foxo kedenna sofane nan gbeen na ra naxanye siga yengeni, foxo kedenna yamaan dnxen nan gbeen na ra. ²⁸ I xa ndedi ba sofane gbeen na mudun na Alatala xa: i muxu keden ba muxu kεme suulunna ra hanma xuruse kεme suulun e nun jingene nun sofanle nun yεxεene nun siine birin. ²⁹ I xa muduni ito ba e gbeen na, i yi a so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na. ³⁰ Isirayila yamaan dnxen gbeen tan, i xa muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, hanma xuruse tonge suulun e nun jingene nun sofanle nun yεxεene nun siine birin. I yi e so Lewi bənsənnə muxune yii, Alatala Batu Bubun taxuxi naxanye ra.” ³¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³² Sofane seen naxanye tongo yengeni, itoe nan lu yengen xanbini: xuruse xunxuri wuli kεme sennin wuli tonge solofere wuli suulun, ³³ jinge wuli tonge solofere wuli firin, ³⁴ sofali wuli tonge sennin wuli keden, ³⁵ e nun sungutun nasəlxni wuli tonge saxan wuli firin.

³⁶ Naxan yitaxun yengesone ra na ni i ra: xuruse xunxuri wuli kεme saxan wuli tonge saxan e nun solofere kεme suulun. ³⁷ xuruse xunxurin kεme sennin tonge solofere e nun suulun yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁸ e nun jinge wuli tonge saxan wuli senninne, jinge tonge solofere e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁹ e nun sofali wuli tonge saxan kεme suulunna, sofali tonge sennin e nun keden yi ba a ra mudun na Alatala xa, ⁴⁰ e nun muxu wuli fu nun senninna, muxu tonge saxan e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa. ⁴¹ Musa yi na mudun so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

⁴² Isirayila yamaan gbeen ni i ra Musa naxan dəxo a danna. ⁴³ Yamaan gbeena: xuruse xunxuri wuli kεme saxan wuli tonge

saxan wuli solofere kεme suulun, ⁴⁴ e nun jinge wuli tonge saxan wuli sennin, ⁴⁵ e nun sofali wuli tonge saxan kεme suulun, ⁴⁶ e nun muxu wuli fu nun sennin. ⁴⁷ Naxan soxi Isirayila kaane yii, Musa yi muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, a xuruse keden ba xuruse tonge suulunna ra, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. A yi e so Lewi bənsənnə muxune yii, Ala Batu Bubun yi taxuxi naxanye ra.

⁴⁸ Ganla kuntigine yi siga Musa fεma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu kεme xun na. ⁴⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “Sofaan naxanye nxo yamarine bun, nxu bata ne tεnge. Hali keden mi baxi nxu ra. ⁵⁰ Nanara, nxu xεma seen naxanye sətəxi, nxu bata fa ne ra Alatala xon a kiseen na nxu niin xunba saranna ra: koe birane, yii koe rasone, yii soli rasone, tunla sone, e nun jεfene.” ⁵¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi na xεma muranne birin nasuxu e ra. ⁵² Kuntigin naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu kεme xun na, ne xεma seene binyan yi sigε han kilo kεme tonge solofere, e naxanye fi Alatala ma. ⁵³ Sofane tan yi e se tongoxine ramara e yii. ⁵⁴ Musa nun saraxarali Eleyasari yi kuntigine xεmaan tongo, e yi a xali Naralan Bubuni, alogo Alatala xa a jəxo lu Isirayila kaane xon.

32

Isirayila kaana ndee yi dəxo Yuruden sogeteden binni

Sariyane 3.12-22

¹ Xuruse wuyaxi yi Ruben nun Gadi bənsənnə yii. E yi a to a Yaasəri nun Galadi bəxən yi fan e xuruseene xa. ² Nayi, Gadi kaane nun Ruben kaane yi fa Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane fεma, e yi a fala, e naxa, ³ “Alatala yamanan naxanye naxi Isirayila yamaan xa, Ataroti nun Dibon nun Yaasəri nun Nimira nun Xesibon nun Eleyale nun Sebami nun Nebo nun Bəwoni, ⁴ na yamanan fan xuruseene xa, anu xuruseene nxu tan yii han, nxu tan ε walikene.” ⁵ E yi a fala, e naxa, “Xa e tinjε nxo falan ma, na bəxən xa so nxu yii, e nama nxu xali Yuruden baan kidi ma.”

⁶ Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan dəxən nen be ba, ε ngaxakedenne yi siga yεnge sodeni? ⁷ Nanfera ε Isirayila kaane tunnaxəbma sigadeni yamanani Alatala naxan soxi e yii? ⁸ E fafane fan na nan liga bonni, n to e rasiga yamanan matodeni keli Kadesi-Barineya yi. ⁹ E te nen han Esikoli mεfemεfeni. E to yelin yamanan matoe, e yi Isirayila kaane tunnaxəb e ma alogo e nama siga yamanani Alatala naxan soxi e yii. ¹⁰ Na ləxoni Alatala yi xəb, a yi a kolo, a naxa, ¹¹ “Muxuni itoe naxan minixi Misiran yi, naxanye barin bata dangu jεe məxəjən

na, ne mi bəxən toma n na n kəlxəxi naxan so fe ra lburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, amasəto e mi luxi n fəxo ra ki fajni. ¹² Fə Yefune a dii Kalebi, Kenisi kaana, e nun Nunu a dii Yosuwe, bayo e lu nən Alatala fəxo ra ki fajni.’ ¹³ Alatalaa xəlo gbeen keli nən Isirayila kaane xili ma, a yi e rasiga tonbonna xun xən pəe tonge naanin, han na waxatin muxune birin yi nan naxanye fe naxin liga Alatala yetagi. ¹⁴ Iki ε tan yulubi kanne, ε faxi ε fafane nan ma. E Alatala raxələma nən Isirayila xili ma dangu e ra. ¹⁵ Anu, xa e xətə a fəxo ra, a mən yamani ito birin luma nən tonbonni, ε yi findi yamaan birin halagi xunna ra.”

¹⁶ Na muxune mən yi e maso Musa ra e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu waxi sansanne sa feni be nxə xuruseene xa nxu yi taane ti nxə denbayane xa. ¹⁷ Na xanbi ra, nxu yengə so seene tonge, nxu yi ti Isirayila kaan bonne yəe ra, nxu yi e xali e yirene yi. Nayi, nxə denbayane luma nən taa makantanxine kui, e ratanga yamanani ito muxune ma. ¹⁸ Nxu mi xətə nxu konne yi, fə Isirayila kaane birin na dəxo e bəxəne yi. ¹⁹ Nxu mi bəxən sətoma Yurudən baan fəxo kedenni alo e tan, bayo nxu bata nxə bəxən sətə be binni baan sogeteden binni.” ²⁰ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε falani ito liga, xa ε yengə so seene tongo Alatala xa, ²¹ xa ε sofane birin Yurudən baan gidi Alatala yetagi han a yi a yaxune birin kedi, ²² xa yamanan lu Alatala nəon bun, nayi Alatala nun Isirayila tinma nən ε yi xətə be. Nayi, yamanani ito findima nən ε gbeen na Alatala yetagi. ²³ Koni xa ε mi na liga, ε bata yulubin liga Alatala ra. E xa a kolon, fa fala ε yulubin saranna ε lima nən. ²⁴ Awa, ε xa taane ti ε denbayane xa, e nun sansanne ε xuruse kurune xa, koni ε xa ε dε ti xuine rakamali de!”

²⁵ Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu tan, i ya walikene a ligama nən alo i a yamarixi kii naxan yi. ²⁶ Nxə diine nun nxə naxanle nun nxə xuruseene birin luma nən Galadi taane yi. ²⁷ Koni nxu tan i ya walikene birin yengə so seene tongoma nən, nxu siga yengə sodeni Alatala yetagi, alo nxu kanna a falaxi kii naxan yi.”

²⁸ Musa yi yamarin fi saraxarali Eleyasari ma e nun Nunu a dii Yosuwe ma, e nun Isirayila bənsən mangane ma e fe ra. ²⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa Gadi kaane nun Ruben kaane Yurudən baan gidi ε fəxo ra, e birin yi yengə so seene tongo Alatala xa, nayi yamanan na lu ε nəon bun, ε Galadi yamanan so e yii e gbeen na. ³⁰ Koni xa e birin mi gidi ε fəxo ra yengə so seene ra e yii, e xa dəxo ε tagi Kanan bəxəni.”

³¹ Gadi kaane nun Ruben kaane yi a fala, e naxa, “Alatala bata naxan fala, nxu tan i ya

walikene na ligama nən. ³² Nxu gidima nən Kanan yamanani Alatala xa yengə so seene ra nxu yii, koni nxu kəe bəxən sətoma nən Yurudən baan be binni.”

³³ Musa yi Amorine manga Sixən ma yamanan nun Basan manga Ogo a yamanan so Gadi kaane nun Ruben kaane nun Yusufu a dii Manase bənsənna fəxo kedenna yii, e nun e taane nun bəxən naxanye e rabilinni.

³⁴ Gadi kaane yi Dibon nun Ataroti nun Aroyeri nun ³⁵ Atiroti-Sofani nun Yaasəri nun Yogboha nun ³⁶ Beti-Nimira nun Beti-Haran ti taa makantanxine ra, e yi xuruse sansanne sa.

³⁷ Ruben kaane yi Xesibən ti, e nun Eleyale nun Kiriyaatayimi nun ³⁸ Nebo nun Baali-Meyən, e naxanye xiliye masara, e nun Sibima. E taan naxanye ti e yi ne xili sa.

³⁹ Manase a dii Makiri yixətene yi siga Galadi yi, e yi a suxu, e yi Amorine kedi naxanye yi dəxi na. ⁴⁰ Nayi, Musa yi Galadi so e yii alogo e xa dəxo na. ⁴¹ Yayiri, Manase yixətəna nde yi siga, a yi taadina ndee suxu, a yi e xili sa “Yayiriya.” ⁴² Noba yi siga, a yi Kenata suxu e nun a banxidene, a yi a xili sa “Nobaya.”

33

Isirayila kaane sigatina

¹ Isirayila kaane sigadene ni i ra e to mini Misiran yi e gali yəen ma, Musa nun Haruna yamarin bun. ² Musa yi tidene sebəma Alatalaa yamarin nan ma. E sigadene ni i ra, e tide yəen ma.

³ E keli Ramisesi yi kike singen xii fu nun suulundeni Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla kuye baani. Isirayila kaane xorəyaxin yi mini Misiran kaane birin yetagi, ⁴ Misiran kaane yi e dii singene binbine maluxunma waxatin naxan yi Alatala naxanye faxa e ye. Amasəto Alatala e alane yalagi nən.

⁵ Isirayila kaane yi keli Ramisesi yi, e sa daaxa Sukoti yi. ⁶ E yi keli Sukoti yi, e sa daaxa Etama yi tonbonna danna ra. ⁷ E yi keli Etama yi, e yi xətə han Pihahiroti yi, Baali-Sefən yetagi, e yi sa daaxa Migidoli dəxən. ⁸ E yi keli Pihahiroti yi, e yi baan gidi tonbonna binni, e yi xii saxan siga ti Etama tonbonni, e yi sa daaxa Mara yi. ⁹ E yi keli Mara yi, e siga Elimi yi, tigi fu nun firin e nun tugu bili tonge solofere yi denaxan yi. E yi daaxa menni. ¹⁰ E yi keli Elimi yi, e sa daaxa Gbala Baan dəxən. ¹¹ E yi keli Gbala Baani, e sa daaxa Sin tonbonni. ¹² E yi keli Sin tonbonni, e sa daaxa Dofika yi. ¹³ E yi keli Dofika yi, e sa daaxa Alusi yi. ¹⁴ E yi keli Alusi yi, e sa daaxa Refidimi yi, yamaan mi min igen sətə denaxan yi. ¹⁵ E yi keli Refidimi yi, e sa daaxa Sinayi tonbonni.

¹⁶ E yi keli Sinayi tonbonni, e sa daaxa Kibiroti-Hatawa yi. ¹⁷ E yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e sa daaxa Xaseroti yi. ¹⁸ E yi keli Xaseroti yi, e sa daaxa Ritima yi. ¹⁹ E yi keli Ritima yi, e sa daaxa Rimon-Peresi yi. ²⁰ E yi keli Rimon-Peresi yi, e sa daaxa Libina yi. ²¹ E yi keli Libina yi, e sa daaxa Risa yi. ²² E yi keli Risa yi, e sa daaxa Kehelata yi. ²³ E yi keli Kehelata yi, e sa daaxa Saferi geyaan ma. ²⁴ E yi keli Saferi geyaan ma, e sa daaxa Harada yi. ²⁵ E yi keli Harada yi, e sa daaxa Makeloti yi. ²⁶ E yi keli Makeloti yi, e sa daaxa Taxati yi. ²⁷ E yi keli Taxati yi, e sa daaxa Tera yi. ²⁸ E yi keli Tera yi, e sa daaxa Mitika yi. ²⁹ E yi keli Mitika yi, e sa daaxa Hasimona yi. ³⁰ E yi keli Hasimona yi, e sa daaxa Moseroti yi.

³¹ E yi keli Moseroti yi, e sa daaxa Bene-Yakani yi. ³² E yi keli Bene-Yakani yi, e sa daaxa Horo-Gidigadi yi. ³³ E yi keli Horo-Gidigadi yi, e sa daaxa Yotobata yi. ³⁴ E yi keli Yotobata yi, e sa daaxa Abirona yi. ³⁵ E yi keli Abirona yi, e sa daaxa Esiyon-Gebere yi. ³⁶ E yi keli Esiyon-Gebere yi, e sa daaxa Kadesi yi Sini tonbonni. ³⁷ E yi keli Kadesi yi, e sa daaxa Horo geyaan ma, Edon yamanan danna.

³⁸ Saraxarali Haruna yi te Horo geyaan ma, Alatalaa yamarin ma. A sa faxa menni, Isirayila kaane minin jee tonge naaninden Misiran yi a kike suulunden xii singeni. ³⁹ Haruna bata yi jee keme moxonnen nun saxan soto siimayaan na a faxa waxatin naxan yi Horo geyaan fari.

⁴⁰ Kanan Manga Aradi naxan yi dxi Negewi yi Kanan yamanani, na yi Isirayila kaane fa feen me.

⁴¹ E yi keli Horo geyaan ma, e sa daaxa Salimona yi. ⁴² E yi keli Salimona yi, e sa daaxa Punon yi. ⁴³ E yi keli Punon yi, e sa daaxa Oboti yi. ⁴⁴ E yi keli Oboti yi, e sa daaxa Ye-Abarimi yi Moyaba danna ra.

⁴⁵ E yi keli Iyimi yi, e sa daaxa Dibon-Gadi yi. ⁴⁶ E yi keli Dibon-Gadi yi, e sa daaxa Alamon-Dibilatayimi yi. ⁴⁷ E yi keli Alamon-Dibilatayimi yi, e sa daaxa Abarimi geyane yi Nebo yetagi. ⁴⁸ E yi keli Abarimi geyane yi, e sa daaxa Moyaba meremerene yi, Yuruden baan dexan, Yeriko yetagi. ⁴⁹ E yi daaxa Yuruden baan dexan Moyaba meremerene yi, keli Beti-Yesimoti yi han Abeli-Sitimi.

⁵⁰ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba meremerene yi Yuruden baan dexan Yeriko yetagi, ⁵¹ a Musa xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, "E na Yuruden baan gidi, e so Kanan yamanani, ⁵² e xa yamanan muxune birin kedi. E e suxure gemene nun suxure wurene kala, e nun e taane kidene. ⁵³ E e yamanan tongo e yi dxi na, amasoto n bata a so e yii e gbeen na. ⁵⁴ E masensenna ti, e yamanani taxun bansonne ra. Naxanye

wuya, e kee baxo gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya e xa a xurin so ne yii. E na naxan soto masensenna xon, e gbeen nan na ra. Kee baxone yitaxunma e fafane banson yeen nan ma. ⁵⁵ Koni xa e mi yamanan muxune birin kedi, e na naxanye lu na, ne e taroma nen alo tansinna e yeene xon hanma janla naxanye e fatin masoxonma. E e taroma nen yamanani e dxioma denaxan yi. ⁵⁶ Nayi, n naxan nagidixi e ma, na ligama e tan nan na."

34

Kanan baxon danna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a yamari Isirayila kaane ma, a naxa, "E na so Kanan yamanani, n baxon naxan soma e yii e keen na, na danne ni i ra: ³ E yamanan yifari foxon danna findima Sini tonbonna nan na, Edon yamanan danna ra. Na danna foloma Foxo Daraan yifari foxon nin sogeteden binni. ⁴ A bilinma nen Akaribimi geyaan yifari foxoni, siga Sini binni, dangu Kadesi-Barineya yifari foxon ma han Xasari-Adari han Asimon. ⁵ Keli Asimon yi, danna mon danguma nen sa dxi Misiran xuden na, a sa dxi foxo igen na. ⁶ Sogegodode binni, danna findima foxo ige gbeen nan na. ⁷ Komenna ma, e xa danna sa foxo ige gbeen nun Horo geyaan tagi. ⁸ Keli Horo geyaan ma, e yi a radangu Lebo-Xamata han Sedadi yi. ⁹ A yi siga han Sifiron, sa dxi Xasari-Enan na. E komen ma danna nan na ra. ¹⁰ Sogeteden binni, e xa danna sa keli Xasari-Enan yi siga Sefami binni. ¹¹ Keli menni, a yi siga Ribila binni, Ayin sogeteden binni, sa dxi tintin yiren na Kinereti Daraan sogetedeni. ¹² Danna yi sa dxi Yuruden Baan na siga Foxo Darani. E yamanan danne findin ne nan na."

¹³ Musa yi na yamarine rali Isirayila kaane ma. A mon yi a fala e xa, a naxa, "Alatala yamanani ito nan yitaxunma banson solomanaanin nun a tagiin na masensenna xon. ¹⁴ Amasoto Ruben bansonna nun Gadi bansonna nun Manase bansonna foxo kedenna bata yi e kee baxon soto. ¹⁵ Banson firin nun a tagini ito bata e kee baxon soto Yuruden Baan sogeteden binni, Yeriko yetagi."

Yeratine xa baxoni taxun

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ "Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe xa yamanani taxun. ¹⁸ I mon xa banson manga keden keden sa e fari e malideni."

¹⁹ E xinle ni itoe ra: Yefune a dii Kalebi Yuda bansonni,

²⁰ Amixudi a dii Semuyeli Simeyon bansonni,

²¹ Kisilon ma dii Elidadi Bunyamin bõnsõnni,

²² Yogili a dii Buki, Dan bõnsõn mangana,

²³ Efodi a dii Xaniyeli, Yusufu a dii Manase bõnsõn mangana,

²⁴ Sifitan ma dii Kemuyeli, Yusufu a dii Efirami bõnsõn mangana,

²⁵ Parinaki a dii Elisafan, Sabulon bõnsõn mangana,

²⁶ Asan ma dii Palitiyeli, Isakari bõnsõn mangana,

²⁷ Selomi a dii Axixudi, Aseri bõnsõn mangana,

²⁸ e nun Amixudi a dii Pedaheli Nafatali bõnsõn mangana.

²⁹ Alatala ne nan yamarixi e xa Kanan yamani taxun Isirayila kaane ra.

35

Lewi a taane

¹ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba meremezene yi Yuruden Baan dexõn Yeriko yetagi, a naxa, ² "Isirayila kaane yamari a e xa taane ba e kee bõxõne ra e yi e fi Lewi bõnsõnna muxune ma, alogo e xa dõxo na. E mõn yi na taane rabilin xeeene so e yii. ³ Nayi, Lewi bõnsõnna muxune taane sotama nen e dõxodene ra, e yi bõxõne sotõ e rabilinni e jingene nun e seene nun e xuruseene xa. ⁴ E bõxõn naxanye soma Lewi bõnsõnna muxune yii, ne danne nun taane yinne xa makuya e bode ra han nõngõnna ye wuli keden. ⁵ Taan fõxo naaninne kuyan xa lan, nõngõnna ye wuli firin sogeteden binni, nõngõnna ye wuli firin yiifari fõxõni, nõngõnna ye wuli firin sogegododen binni, e nun nõngõnna ye wuli firin kãmenna ma. Taan xa lu a tagini. E xeeene danne sama na kii nin. ⁶ E taan naxanye soma Lewi bõnsõnna muxune yii, e xa sennin sugandi ne ye marakisi taane ra alogo muxun naxan na faxan ti, a xa a gi, a siga menna nde yi. E mõn xa taa tonge naanin nun firin gbete ye so e yii. ⁷ A malanxina, e taa tonge naanin nun solomasexe nan soma Lewi bõnsõnna muxune yii e nun e rabilinne xeeene. ⁸ Isirayila bõnsõnna birin xa taana ndee so e yii naxan nun a bõnsõnna lan. Taa gbegbe xa ba bõnsõn gbeene bõxõne ra, ndedi yi ba bõnsõn xurine bõxõne ra."

Marakisi taane

Sariyane 4.40-43 nun 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, "E na Yuruden baan gidi e so Kanan yamanani, ¹¹ e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra. Naxan na faxan ti a mi a rakelixi a ma, a a gima nen a siga menna nde yi. ¹² A yi ratanga faxa muxun gbeerõxo muxun ma menni, alogo a nama faxa benun yamaan yi a makiti. ¹³ E

taan naxanye soma e yii, taa sennin nan findima marakisi taane ra ne ye. ¹⁴ Marakisi taa saxan xa lu Yuruden baan sogeteden binni, saxan Kanan yamanani. ¹⁵ Muxune ratangama nen taa senninni itoe yi, Isirayila kaana hanma xõjen naxan dõxi Isirayila kaane ye. Naxan na faxan ti, a mi a rakelii a ma, fõ a xa a gi, a siga menna nde yi."

¹⁶ "Xa muxuna nde faxan ti wure ma seen na, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. ¹⁷ Xa a gemen tongo naxan muxun faxe, a muxuna nde gõlõn a ra, a yi a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. ¹⁸ Xa a wudin tongo naxan muxun faxe, a yi muxuna nde bõnbõ a ra, a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. ¹⁹ Faxa muxun gbeerõxo muxun nan faxa tiin faxama. A na a to, a xa a faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a boden nabira, a bata yi a yitõn xõnnantenyani, hanma a a rakelii a ma, a yi a gõlõn, a yi a faxa, ²¹ hanma a yi a bõnbõ xõnnantenyani, a yi a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. Faxe muxun gbeerõxo muxun na a to, a xa a faxa."

²² "Koni xa muxuna nde a boden nabira tantanni, xõnnantenyaaan mi a ra, hanma a a gõlõn, a mi a rakelii a ma, ²³ hanma a mi a toxi, a yi gemen nabira a ma naxan a faxe, a yi faxa, nayi bayo a yaxu mi a ra, a mi yi waxi fe jaxin liga feni a ra, ²⁴ yamaan xa faxa tiin nun faxa muxun gbeerõxo muxun makiti na sariyane xõn. ²⁵ Yamaan xa faxa tiin xun mafala faxa muxun gbeerõxo muxun xõn, e mõn yi a xali marakisi taani a yi denaxan yi. Faxe tiin xa lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxe, naxan masusan ture sarijanxin na. ²⁶ Koni xa faxe tiin mini marakisi taan danna ra, a yi denaxan yi ²⁷ faxe muxun gbeerõxo muxun yi a to marakisi taan bõxõn fari ma, faxe muxun gbeerõxo muxun nõe nen a faxadeni, a mi yatama faxe tiin na. ²⁸ Amasotõ faxe tiin lan nen a lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxe. Fõ na na faxe a yi nõ xete a bõxõne yi."

²⁹ "E sariyane nan ne ra waxati famatõne birin yi, e nema dõxi dede yi. ³⁰ Naxan na muxun faxe, e xa a faxe xa sereyane sereyaan ba a a funfun na a ra. Koni e nama muxu yo faxe sereya kedenna fala xuiin ma."

³¹ "E nama gbetin nasuxu faxe tiin xunba saren na naxan lan a faxe. E xa a faxe. ³² E nama gbetin nasuxu muxun yii naxan bata a gi, a siga marakisi taani, alogo a mõn xa xete, a dõxo a bõxõni benun saraxarali kuntigin xa faxe. ³³ E nama yamanan naxõsi e dõxi denaxan yi. Anu, muxu faxan yamanan xõsima nen. Bõxõn mi rasarijanma faxe tixin ma fõ faxe tiin na faxe. ³⁴ E nama yamanan naxõsi e dõxi denaxan yi, e nun n tan fan dõxi denaxan yi. Amasotõ Alatala

nan n tan na, naxan dɔxi Isirayila kaane tagi.”

36

Kɛɛna fe sariyan dii tɛmɛne xa

¹ Denbaya xunna ndee yi fa fala tideni Musa nun Isirayila bɔnsɔnne yɛɛratine xa keli Makiri a dii Galadi bɔnsɔnni, Manase mamandenna, Yusufu yixɛtɛne xabilane.

² E yi a fala, e naxa, “Alatala to a yamari nxu kanna Musa ma a a xa kɛɛ bɔxɔne yitaxun Isirayila kaane ra masɛnsɛnna xɔn, a mɔn a yamarixi a ma nɛn a a xa nxu ngaxakedenna Selofexadi kɛɛn so a dii tɛmɛne yii. ³ Iki xa Isirayila bɔnsɔn gbɛtɛ xɛmɛna e futu, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxu bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛna bɔxɔn fari. Nayi, kɛɛ bɔxɔn naxan soxi nxu bɔnsɔnna yii masɛnsɛnna xɔn, na nde bama a ra nɛn. ⁴ Nayi, Isirayila Xɔrɔya Nɛɛn na a li, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxɔ bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛn gbeen fari.”

⁵ Musa yi Alatalaa yamarine rali Isirayila kaane ma, a naxa, “Yusufu a diine bɔnsɔnna muxune jɔndi. ⁶ Alatalaa yamarin ni i ra Selofexadi a dii tɛmɛne fe yi: Xɛmɛn naxan na e kɛnɛn e xa dɔxɔ na xɔn, koni a xa findi e baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde nan na, ⁷ alogo Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbɛtɛ yi siga bɔnsɔn gbɛtɛ yi. Isirayila kaane birin xa e benbane bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔn nan sɔtɔ. ⁸ Xa jɔxalan yo bɔxɔn sɔtɔ kɛɛn na Isirayila bɔnsɔnna nde yi, a xa dɔxɔ a baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde xɔn, alogo Isirayila kaane birin xa e benbane kɛɛ bɔxɔn sɔtɔ. ⁹ Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbɛtɛ yi siga bɔnsɔn gbɛtɛ yi, Isirayila bɔnsɔnne birin kɛɛ bɔxɔne xa lu e yii.”

¹⁰ Selofexadi a dii tɛmɛne yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹¹ Maxala nun Tirisa nun Xɔgala nun Milika nun Noha nan Selofexadi a dii tɛmɛne ra. E yi dɔxɔ e baba ngaxakedenne dii xɛmɛne xɔn. ¹² E dɔxɔ nɛn e baba Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna xabilane muxuna ndee xɔn. Na ma, e kɛɛ bɔxɔne yi lu e baba bɔnsɔnna xabilani.

¹³ Yamarine nun sariyane nan ne ra Alatala naxanye fala Isirayila kaane xa fata Musa ra Moyaba mɛɛɛmɛɛɛne yi Yurudɛn baan dɛxɔn Yeriko yetagi.

Sariyane

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire suulunden ni i ra. Isirayila kaane bata yi findi konyine ra Misiran yamanani. Na konyiyaan bata yi bu han Ala Nabi Musa xe waxatin naxan yi. Ala yi a mali a xa Isirayila kaane raxarɔya. E yi mini Misiran yamanani Ala senben barakani. Na xanbi ra, Ala yi e xun ti Kanan yamanan na, a denaxan fixi e ma. E yi kira yi, Ala yi mini e xa Sinayi geyaon fari. A yi a sariyan fi Nabi Musa ma alogo yamaan xa lu e Marigin sagoon lige. Koni yamaan yi Ala matandi sanɔa yi wuyaxi tonbonni. Na taruxun birin seɓexi Tawureta Musa yiren bonne kui.

Benun e xa Kanan bɔxɔn sɔto, Nabi Musa yi Isirayila kaane malan. A yi taruxuni ito birin nabira e ma. A mɔn yi xete Alaa sariyan birin ma alogo e nama jinan a xɔn Kanan bɔxɔni. Na kawandin nan seɓexi Kitabun yireni ito kui.

Isirayila kaane somatɔna Kanan bɔxɔni, Musa yi kawandi saxan ba Isirayila kaane xa. A singen seɓexi keli Sariyane sora 1 ma han a sora 4.43. A firinden seɓexi keli Sariyane 4.44 ma han a sora 28.68. A saxanden seɓexi keli Sariyane 28.69 ma han a sora 30.20.

Musa Ala kewanle nan ma fe rabirama en ma, a naxanye rakamalixi a xanuntenya gbeeni a yamaan xa: a bata yi layirin xidi e tagi, a yi ti e yee ra jee tonge naanin bun ma tonbonni, a yi e ratanga e yaxune ma, a yi a sariyane nun yamarine fala e xa e nun a de xuine. Koni Kitabun yireni ito mi findixi kawandin xan gbansan na, hanma sariyan naxanye bata yi kolon nun Kitabun yire singene xɔn. Musa falan tima nen be alo kawandi ba kendena, naxan a rame muxune xilima senben na alogo e xa e xaxili lu Alaa tinxiyaan xɔn ma. Nayi, e yi kisi feen lanna raso e nun a tan Ala keden peen tagi. Musa yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane, e tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. I xa Alatala i ya Ala xanu i bɔɔnen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na.” (Sariyane 6.4-5) Falani ito findixi Isirayila kaane tubi xuiin nan na e naxan falama lɔxɔ yo lɔxɔ e denkeleyana fe ra.

A sora naanin dɔnxene, ne findixi fala jaxume firin nun taruxu firin nan na: a singen feene nan falama naxanye a yitama Yosuwe sugandi kii naxan yi Musa jɔxɔni alogo a xa ti Isirayila yamaan yee ra, siga na yamanani Ala yi naxan fima e ma (Sariyane 31). A mɔn betin yitama naxan xili “Musaa betina” (Sariyane 32). A mɔn Musaa dubana

fe yebama Isirayila kaane xa (Sariyane 33), a yi Musa faxa feen fala (Sariyane 34).

E sariya kedin naxan to Yerusalen taani Ala Batu Banxini Manga Yosiya waxatini, na nɔe finde Kitabun yireni ito nan na (A mato Mangane Firinden sora 22 kui). Kitabun yireni ito a feene mɔn falama kitabu gbete yire wuyaxi kui alo Mangane nun Nabi Yereimi a Kitabun yirena han sa dɔxɔ Yesu waxatin na. Misaala ra, Matiyu 4.4 hanma Matiyu 10 e nun Maraka 12.32.

Nabi Musaa kawandi baana

¹ Falane ni itoe ra, Nabi Musa naxanye fala Isirayila kaane birin xa. Na waxatini, a yi Yuruden sogetede mabinna nin, Araba tonbonni Sufi yetagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaserɔti, nun Disahabi longonne ra. ² Keli Horebe geyaon ma siga Kadesi-Barineya, xii fu nun keden sigatini na a ra kiraan xɔn ma naxan danguma Seyiri geyane binni. ³ E minin jee tonge naaninden kike fu nun kedenden xii singe lɔxɔni Misiran bɔxɔni, Nabi Musa yi Alatalaa yamarine birin nali Isirayila kaane ma. ⁴ Na waxatini, Musa bata yi Amorine manga Sixɔn nɔ yengeni naxan yi dɔxi Xesibɔn yi, e nun Manga Ogo, Basan mangana, naxan yi dɔxi Asatarɔti nun Edere yi. ⁵ Yuruden sogeteden mabinni, Moyaba bɔxɔni, Nabi Musa yi Alaa sariyan yeba e xa, a naxa:

⁶ Alatala en ma Ala ito nan falaxi en xa, Horebe geyaon ma, a naxa, “E bata bu geyani ito ma. ⁷ E keli, e siga geyane ma Amorine denaxan yi, menna longonna birin, Araba bɔxɔni, geyane fari, Sefela nun Negewi binni, fɔxɔ ige deen na, han Kanan bɔxɔni, han Liban yi, sa dɔxɔ Efirati baa gbeen na. ⁸ E xa na bɔxɔn mato, n naxan fixi e ma. E siga, e xa na tongo, bayo n tan Alatala yati nan n kolɔ e benbane xa, Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba, e nun e bɔnsɔnna birin hali e dangu xanbini, a n na bɔxɔn nan soma e yii.”

Nabi Musa yi kitisane dɔxɔ Xarɔyaan 18.13-27

⁹ Na waxatini, n ni ito nan fala e xa, n naxa, “N tan kedenna mi nɔe e goronna tonge. ¹⁰ Alatala e Ala bata e rawuya ayi. Iki e bata wuya ayi alo sarene kore. ¹¹ Alatala e benbane Ala xa e rawuya ayi han wuli wuli. A xa e baraka alo a a falaxi kii naxan yi. ¹² Koni, n tan kedenna nɔe e birin goronna tonge di, n yi e kitine birin sa? ¹³ E xa xemene sugandi e bɔnsɔnne yi, naxanye xaxili fan, e feene yee toma, e binyaxi. N ne nan tima yamaan xun na.” ¹⁴ E yi n yabi, a n ma falan lanxi. ¹⁵ Nayi, n yi e yee ratine tongo, xeme xaxilimaan naxanye binyaxi e bonsonne ye. N yi e dɔxɔ muxu wuli xun na hanma muxu keme hanma muxu tonge suulun hanma

muxu fu. E findi kuntigine ra ε bənsənnə tagi. ¹⁶ Na waxatini, n yi yamarini ito so ε kitisane yii. N naxa, “E xa ε tuli mati ε bari bodene ra. E yi ε birin makiti tinxinni, ε ngaxakedenne tagi ε nun ε tan nun xəjəne tagi. ¹⁷ E nama muxu yo rafisa bonne xa kiti sadeni. E ε tuli mati sənbe kannu nun sənbetaren fan na. E nama gaxu muxu yo yee ra, bayo Ala nan kitisaan na. Xa kitin xədxə ε yii, ε xa a fala n xa, n tan yi kitin sa.” ¹⁸ Na kiini n bata yamarine birin yeβa ε xa, a lan ε xa naxan liga.

Murutən Kadesi yi

Yatene 13.1-33

¹⁹ Na to dangu, en bata keli Horebe geyaan ma, en yi dangu tonbon magaxuxin na ε denaxan toxi. En yi ti kiraan xən siga Amori geyane ma, alo Alatala en ma Ala a yamari en ma kii naxan yi. En yi so Kadesi-Barineya yi. ²⁰ N yi a fala ε xa, n naxa, “E bata Amori geyane li, Alatala en ma Ala denaxan fixi en ma. ²¹ A mato, Alatala ε Ala bata bəxəni ito dxə en yee ra. E siga, ε xa na tongo alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi. E nama gaxu, ε nama kuisan.”

²² Na waxatini, ε birin yi fa n fəma, ε yi a fala n xa, ε naxa, “En xa xərane rasiga, e xa sa bəxəni ito feene rakərəsi. E fa dentegen sa en xa, en lan en xa sigan ti kiraan naxan xən ε nun ε sigama taan naxanye yi.” ²³ E miriyana yi rafan n ma. Nanara, n yi xeme fu nun firin yeβa ε bənsən keden kedenne tagi. ²⁴ E yi siga geyane yi han ε sa Esikoli lanbanna li. E yi na yirene rakərəsi. ²⁵ E yi na bəxən bogi seene ba, e yi fa ε yita en na. E yi dentegen sa en xa, ε naxa, “Alatala en ma Ala bəxə fəjin nan fixi en ma.” ²⁶ Koni ε mi tinxi sige, ε murute nən Alatala ε Alaa yamarin bun ma. ²⁷ E yi lu tondi falane tiye ε bubune kui. E naxa, “Alatala en naxaxuxi, nanara a en naminixi Misiran yi alogo a xa en so Amorine yii ε ny en halagi. ²⁸ En sigan minen? En ngaxakedenne bata en tunnaxələ, ε naxa, ‘Mən kaane fangan gbo en xa! E mən kuya en xa. Na taane gbo. Yinna naxanye ε rabilinni, ne texi han kore. Nxu bata Anakine yati to na yi.’”

²⁹ N yi a fala ε xa, n naxa, “E nama kuisan. E nama gaxu e yee ra de! ³⁰ Alatala ε Ala naxan tima ε yee ra, a tan nan yengen soma ε xa alo a a liga ε yee xəri kii naxan yi Misiran yi han tonbonni. ³¹ E bata a to nayi, Alatala ε Ala faxi ε ra nən alo muxuna a diin xalima kii naxan yi ε sigatiin birin yi han ε yi fa be li.” ³² Koni na birin yi, ε mi yi laxi Alatala ε Ala ra. ³³ A tan nan yi tima ε yee ra kiraan xən, a daaxadene fen ε xa ε luma denaxanye yi. Kəeen na, a kiranti yalan tēen na. Yanyin fan na, kundaan yi ti ε yee ra.

Yatene 14.20-45

³⁴ Alatala to ε falan me, a xələ, a yi a kələ, ³⁵ “Muxu kobini ito yo mi soe bəxə fəjini ito yi, n naxan layirin tongo ε benbane xa ³⁶ fə Yefune a dii Kalebi, na nan a toma. N na bəxən soma a yii nən a naxan yisigaxi e nun a bənsəna, bayo a lu nən Alatalaa kiraan xən ken!”

³⁷ Alatala bata xələ n fan ma ε tan ma fe ra. A yi a fala, a naxa, “I tan yeteen mi soma bəxəni ito yi. ³⁸ Nunu a dii Yosuwe, i mali muxun nan fama sodeni. I xa a sənbe so, bayo a tan nan tima Isirayila yee ra, e bəxəni ito sətə e kēen na. ³⁹ E diine, ε a falaxi naxanye ma a e findima nən muxu suxine ra, e tan naxanye mumma fe kobi nun fe fəjin tagi rabaan kolon, e tan nan soma na bəxəni. N na fima e tan nan ma. E tan nan a sətəma e kēen na. ⁴⁰ Koni ε tan, ε mən xa xete, ε siga tonbonni, siga Gbala Baan kiraan xən.”

⁴¹ E yi a yabi, ε naxa, “Nxu bata findi yulubi kanne ra Alatala yee ra yi, koni iki nxu xa siga yenge sodeni, alo Alatala en ma Ala a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” E birin yi ε yenge so seene tongo, bayo ε a mirixi nən a geya bəxəni ito masətən mi xədxə. ⁴² Koni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A fala ε xa, i naxa, ‘E nama siga yenge sodeni de! N mi luma ε xən. E yaxune ε noma nən.’” ⁴³ N yi ε maxadi na kiini, koni ε mi ε tuli mati n na. E yi murute Alatalaa yamarin ma, ε yi siga geya yireni wasoni. ⁴⁴ Amarin naxanye yi dxə geyane yi, ne yi mini ε yengedeni alo kumi jəjəne dinma muxun na kii naxan yi. E yi ε kedi, e yi ε bənbə keli Seyiri han Xoroma. ⁴⁵ E to xete, ε yi wuga Alatala yetagi han! Koni Alatala mi ε xuuin name, a mi a tuli mati ε xuuin na. ⁴⁶ E mən yi lu Kadesi yi alo ε bu na kii naxan yi a singeni.

2

¹ Na xanbi ra, nxu yi xete tonbonni nxu kiraan suxu naxan danguma Gbala Baani, alo Alatala a fala n xa kii naxan yi. Nxu yi Seyiri geyane mabilin xii wuyaxi bun.

Isirayila kaane siga tiina

² Alatala yi a fala n xa, a naxa, ³ “E bata bu geyani ito rabilinni. E firifiri kəmenna ma.” ⁴ A yi a fala n xa a n xa yamarini ito fi ε ma. E danguma nən Seyiri bəxəni, ε ngaxakedenne denaxan yi, Esayu bənsəna. E gaxuma nən ε yee ra, koni ε xa a liga ε yeren ma, ⁵ ε nama yengen gidi e ma, bayo n mi sese soma ε yii fata e bəxən na, hali san tidena. N bata Seyiri geyane fi Esayu ma. ⁶ E na donseen nun igen naxan tongo fə ε xa a saren fi nən gbetin na. ⁷ Alatala ε Ala bata barakan sa e kəwanli. A yi a jəxə lu ε sigatiin xən ma ε yi tonbonni ito yi waxatin naxan yi. Nee tonge naaninni ito bun ma, Alatala ε Ala nan yi ε xən. Sese mi dasaxi ε ma.

⁸ Nanara, en yi dangu en ngaxakedenne bəxən deχən Esayu bənsənnə naxanye dəxi Seyiri bəxəni. En mən yi Araba kiraan suxu, naxan kelima Elati nun Esiyon-Gebere yi. Na xanbi ra, en yi en maxete, en yi dangu Moyaba tonbon kiraan xən.

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E nama yengen gidi Moyaba kaane ma de! E nama e fen yengen na de, bayo n mi e bəxo yo soma e yii e konni. N bata Ari bəxən fi Loti bənsənnə ma. ¹⁰ Emi kaane nan yi Ari bəxəni nun. Siya senbemaan nan yi ne ra. E yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənnə muxune. ¹¹ Muxuna nde yi e yatema Refa kaane nan na, alo Anaki bənsənnə muxune, koni Moyaba kaane yi a falama e ma nən a ‘Emi kaane.’ ¹² Xori kaane nan yi dəxi Seyiri bəxəni a singeni. Koni Esayu bənsənnə muxune yi e kedi, e yi e raxəri. E tan yi dəxo na yi, alo Isirayila kaane fan naxan liga na bəxəni Alatala denaxan fi e ma. ¹³ Iki, e keli, e yi Serede xuden gidi.” Nayi, en yi na gidi. ¹⁴ Ne tonge saxan nun solomasexə nan dangu xabu en keli Kadesi-Barineya yi, han en Serede xuden gidi waxatin naxan yi. Na lixi, yengesoon naxanye birin yi na na waxati danguxini nun, ne birin bata yi faxa alo Alatala a kolə e xa kii naxan yi. ¹⁵ Alatala yi keli e xili ma han e birin yi, nan daaxadeni.

¹⁶ Na yengesone to nan yamaan ye, e faxa, ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁸ “To, e danguma nən Moyaba danna ra, siga Ari bəxəni. ¹⁹ E Amonine lima nən na. E nama yengen gidi e ma de! E nama e fen yengen na, bayo n mi e bəxo yo soma e yii. N na fixi Loti bənsənnə nan ma.”

²⁰ Na bəxən fan yi yatəxi Refa kaane gbeen nan na, bayo Refa kaane yi dəxi na nun. Amonine yi a falama e ma nən a “Samisumi kaane.” ²¹ Siya senbemaan nan yi e ra, e yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənnə muxune. Koni Alatala yi e halagi Amoni kaane xən. Amoni kaane yi e kedi, e yi dəxo e bəxəni. ²² Ala bata yi na fe sifan liga Esayu a diine xa naxanye yi dəxi Seyiri bəxəni, a to yi Xori kaane halagima e xən. E e kedi nən e yi dəxo e funfuni. E dəxi mənni han iki. ²³ Awi kaane tan, naxanye yi dəxi taane kui han Gasa, Kafatoro kaane nan ne halagi e to fa keli Kafatoro yi. E yi dəxo e funfuni.

²⁴ Ala yi a fala en xa, a naxa, “E ti kiraan xən, e xa Arinon xuden gidi. A mato, n bata Xesibən manga Sixən, Amorin so e yii, e nun a bəxəna. Iki, e xa na tongo. E xa na yengen nakeli. ²⁵ To, n na e yeeragaxun luma nən dunuja siyane birin yi. E na e xinla me, e xuruxurunma nən gaxuni gbirigbiri!”

*E yi Manga Sixən nə
Yatene 21.21-30*

²⁶ N yi xerane rasiga bəje xunbeli falane tidiene Xesibən manga Sixən xa, keli Kedemoti tonbonni. N naxa, ²⁷ “Nxu wama i ya bəxəni gidi feni. Nxu sigama kira gbeen nan tun xən. Nxu mi sigə kəmənnə ma, nxu mi sigə yifanna ma. ²⁸ Nxu na donseen nun igen naxan tongo, nxu a birin saren fima nən gbetin na. A lu nxu xa dangu nxu sann i ya bəxəni. ²⁹ Esayu bənsənnə naxanye dəxi Seyiri bəxəni e nun Moyaba kaan naxanye dəxi Ari bəxəni, ne bata yi nxu sago sa a nxu xa dangu e bəxəne yi. I fan xa n sago sa alogo nxu xa Yurudeen baan gidi, nxu yi so bəxəni Alatala nxə Ala denaxan fixi nxu ma.” ³⁰ Koni Xesibən manga Sixən yi tondi nxu dangu feen ma a bəxəni, bayo Alatala e Ala bata yi a xaxinla xədxə ayi. A yi a bəjeen balan alogo a xa a so e yii alo a kii naxan yi to.

³¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A mato, n bata Sixən nun a bəxən so e yii. E xa sa na tongo e gbeen na.” ³² Sixən nun a yamaan birin yi fa en yengedeni Yahasi yi. ³³ Alatala en ma Ala yi Sixən so en yii, en yi a nə, e nun a diine nun a yamaan birin. ³⁴ En yi na taane birin suxu, en yi e birin kala. En mən yi xemene nun naxanle nun diine birin faxa. En mi muxu yo lu a nii ra. ³⁵ En mi sese tongo fo xuruseene nun se kenden naxanye yi na taane kui. ³⁶ Keli Aroyeri Arinon xuden de, e nun taan naxan na mərəmerəni, siga han Galadi, taa yo mi nə sətə en ma. Alatala en ma Ala e birin so nən en yii. ³⁷ Koni e mi e masoxi Amonine bəxən na, hanma Yaboko xuden de, hanma taan naxanye na geyane ma alo Alatala a yamari e ma kii naxan yi.

3

*E yi Basan yamanan masətə
Yatene 21.31-35*

¹ En yi en maxete, en yi te Basan kiraan xən. Basan manga Ogo yi mini en yengedeni Edere yi, e nun a ganla birin. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama gaxu a ye ra, bayo n na soma i yii nən e nun a ganla birin e nun a bəxəna. I bata naxan liga Sixən na, Amorine mangana, naxan yi dəxi Xesibən, i na nan ligama a fan na.” ³ Alatala en ma Ala yi Basan manga Ogo so en yii, e nun a ganla birin. En yi e birin faxa, muxu jeje yo mi lu. ⁴ Na waxatini, en yi a taane birin suxu. Na taa yo mi lu en mi denaxan suxu. Taa tonge sennin nan yi e ra naxanye yi Arigobi rabilinni Basan manga Ogo a mangayaan bun. ⁵ Na taane birin yi rabilinxi yin matexine nan na. E yi balanxi de wure daxine nan na. Banxide wuyaxi fan yi na naxanye mi yi rabilinxi yinne ra. ⁶ En yi na taane birin kala fefe, alo en na a liga Xesibən manga Sixən ma bəxən na kii

naxan yi. En yi xemene nun naxanle nun diine birin faxa taane birin yi. ⁷En yi seene birin kala fɔ xuruseene nun se kendene, en naxanye tongo.

⁸Na waxatini, en yi bɔxɔne birin tongo Yuruden sogeteden binni, e ba Amorine manga firinne yii, keli Arinon xudeni han Xerimon geyana. ⁹Sidon kaane a falama na geyaan ma nen a “Siriyon.” Amorine tan naxa a “Seniri.” ¹⁰En yi na taane birin tongo na fiili yireni e nun Galadi bɔxɔna e nun Basan bɔxɔn birin, sa dɔxɔ Salaka nun Edere ra. Na taane birin yi Ogo a mangayaan nan bun Basan bɔxɔni. ¹¹Basan manga Ogo nan keden mi faxa Refa kaane ye. A wure saden mɔn Rabaha yi, Amonine manga taana. A kuyana, nɔngonna ye solomanaanin, a yigbona nɔngonna ye naanin.

*Galadi nun Basan bɔxɔ yitaxunna
Yatene 32.1-42*

¹²Na waxatini, en yi na bɔxɔn tongo. Keli Aroyeri yi, sa dɔxɔ Arinon xude deen na e nun Galadi geyaan fɔxɔ kedenna e nun na taane, n yi na birin so Ruben nun Gadi bɔnsɔnna yii. ¹³N yi Galadi fɔxɔ boden nun Basan manga Ogo bɔxɔn so Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii. Arigobi rabilinna bɔxɔn nun Basan bɔxɔn yi yatexi Refa kaane bɔxɔn nan na. ¹⁴Manase a dii Yayiri yi Arigobi bɔxɔn findi a gbeen na han Gesuri kaane nun Maka kaane bɔxɔne danne. E yi Yayiri xili sa Basan bɔxɔn xun ma. Han iki e a falama Basan bɔxɔn ma nen a “Yayiri taana.” ¹⁵N yi Galadi so Makiri yii. ¹⁶N yi Galadi fɔxɔ kedenna so Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna yii han Arinon xudena. Xude wunla nan na danna ra, sa dɔxɔ Yaboko xuden na, Amonine bɔxɔn danna. ¹⁷N mɔn yi Araba bɔxɔn fan so e yii naxan danna lanxi Yuruden baan ma keli Kinereti Darani, sa dɔxɔ Araba Fɔxɔ Ige Daraan na, Pisiga geyaan lanbanni, sogeteden binni.

¹⁸Na waxatini n yi yamarin i to fi e ma. N naxa, “Alatala e Ala bata bɔxɔni i to fi e ma alogo a xa findi e gbeen na. Koni e xeme kendene birin xa e yiton e siga e ngaxakedenne Isirayila kaane ye e ra yenge sodeni. ¹⁹E naxanle nun e diine nun e xuruseene nan tun luma taane kui n naxan soxi e yii. N na a kolon xuruse wuyaxi e yii. ²⁰E luma nen sofayani han Alatala e Ala yi matabun fi e ngaxakedenne fan ma. Alatala e Ala bɔxɔn fima e ma nen Yuruden kidi ma. Na waxatini, e birin nɔe xete nen e gbee bɔxɔni n naxan soxi e yii.”

²¹Na waxatini, n yi yamarin so Yosuwe yii. N yi a fala a xa, n naxa, “I bata feene birin to i yeen na Alatala e Ala naxan ligaxi manga firinni itoe ra. Alatala na ligama nen yamanan birin na, i na dangu denaxan yi.

²²I nama gaxu e ye e ra, bayo Alatala e Ala nan e yengema e xa.”

Nabi Musa mi soma Kanan bɔxɔni

²³Na waxatini, n yi Alatala maxandi, n naxa, ²⁴“Marigina Alatala, i bata i ya fisamantenyaaan nun i senben yita i ya walikeen na. Ala gbete yo mi kore xɔnna ma hanma bɔxɔn ma naxan nɔe i ya wanle nun i ya kabanakone lige. ²⁵Yandi, tin n xa Yuruden baan gidi alogo n xa na bɔxɔ fajin to naxan a kidi ma, e nun a geya yire fajina, e nun Liban bɔxɔna.” ²⁶Koni Alatala bata yi xɔlɔ n ma e tan ma fe ra. A mi n xuiin namexi. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A lu na ki, i nama fa feni ito fala n xa sɔnɔn. ²⁷Te Pisiga geyaan xuntagi, i yi sogetoden binna mato e nun kɔmen fɔxɔn binni, e nun yuifari fɔxɔn binni, e nun sogeteden binni. I xa a mato i yete yeen na. Koni i xa a kolon a fajin na, i mi Yuruden baan gidima. ²⁸Yamarin fi Yosuwe ma, i limaniyaan nun senben fi a ma, bayo a tan nan tima yamaan ye e ra Yuruden baan gidideni. I bɔxɔn naxan toma, a tan nan a ligama Isirayila yi na bɔxɔn sɔtɔ e kee bɔxɔn na.” ²⁹Nayi, en yi lu lanbanni Beti-Peyori yetagi.

4

Alaa sariyan suxufena

¹Iki, Isirayila, e tuli mati. E xa tɔnne nun sariyane suxu, n na e xaranma naxanye ma iki, alogo e xa siimayaan sɔtɔ, e mɔn xa bɔxɔn sɔtɔ Alatala e benbane Ala naxan fixi e ma. ²E nama sese sa n ma yamarin fari, n naxan falaxi e xa. E mɔn nama sese ba a ra. E xa Alatala e Ala yamarine suxu alo n na falama e xa kii naxan yi.

³E bata a to e yeene ra Alatala naxan ligaxi Baali-Peyori yi. Alatala e Ala bata muxun birin faxa naxanye Baali suxuren batuxi Peyori yi. ⁴Koni e tan naxanye biraxi Alatala e Ala fɔxɔ ra, e birin mɔn e nii ra han to.

⁵E a kolon, n bata e xaran tɔnne nun sariyane ma alo Alatala n ma Ala a yamarixi n ma kii naxan yi, alogo e xa e suxu na bɔxɔni denaxan findima e gbeen na. ⁶E xa e suxu ki fajin, alogo a xa findi lɔnnin na e xa, e nun xaxili fajin na siya gbete ye e ra yi. Siya gbete ne na sariyani itoe e fe me, e a falama nen, e naxa, “Siya gbeen ito lɔnnixi, e xaxinla fan.” ⁷Siyaan mundun ma ala masoxi a ra alo Alatala en ma Ala masoxi en na kii naxan yi, en na a maxandi waxatin naxan yi? ⁸Siya gbeen mundun na alo en tan tɔnne nun sariya tinxinxine naxan yii alo n sariyan naxan soma e yii to? ⁹E a liga e yeren ma e siimayaan birin yi, e yi e yete ratanga alogo e nama jinan na feene xɔn e naxanye toxi. Ne nama ba e bɔpɔni. E xa e diine xaran ne ma e nun e fan yixete ne.

¹⁰ E miri na ləxən ma e ti Alatala e Ala yetagi waxatin naxan yi Horebe geyaan ma. Na ləxəni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yamaan birin xa malan n yetagi. N xa n ma sariyane fala e xa alogo e xa gaxu n yee ra e dunuɣa yi gidini. E mən xa e diine fan xaran ne ma.” ¹¹ E yi e maso e ti geyaan san bun. Tēen bata yi geyaan birin suxu, te han kore. Dimin nun tutin nun kundaan yi godo. ¹² Alatala yi falan ti e xa tēen tagi. E yi a xuiin mē falan tiye, koni e mi a gbindin to. E yi a xuiin nan tun mēma. ¹³ A yi a layirin nali e ma, yamari fune, a naxanye yamarixi e ma a e xa e suxu. A yi ne sebe gemē walaxa firinne ma. ¹⁴ Na waxatini, Alatala yi n yamari, a n xa e xaran tōnne nun sariyane ma, alogo e xa e suxu bəxəni naxan findima e gbeen na, e na Yuruden baan gidi.

¹⁵ Alatala falan ti e xa waxatin naxan yi Horebe geyaan fari, tēen tagi, e mi a gbindin to. Nayi, e xa e yete ratanga, ¹⁶ e nama findi fe kalane ra, e suxuren nafala sena nde sawuran na naxan nun xēmēna hanma ɣaxanla maliga, ¹⁷ hanma subena naxan bəxən ma, hanma xliin naxan kore, ¹⁸ hanma bubusena hanma yexene igeni. ¹⁹ E nama e yee rate kore e sogen batu, hanma kikenā, hanma sarene. Seen naxanye birin kore, e nama e yigodo ne xa, e nama e batu. Alatala e Ala nan ne soxi siyane birin yii naxanye dunuɣa yi. ²⁰ Koni e tan, Alatala bata e ramini Misiran yamanani alo wuren bama sulun tēeni* kii naxan yi, alogo e xa findi a gbee yamaan na, alo e kii naxan yi to.

²¹ Alatala yi xəlb n ma e fe ra. A yi a kəlb, a n mi Yuruden baan gidima, n so bəxə fajini ito yi Alatala e Ala naxan fi e ma e kēen na. ²² N tan, n faxama bəxəni ito nin. N mi Yuruden baan gidima. Koni e tan a gidima nēn, e yi na bəxə fajin tongo e gbeen na. ²³ E a liga e yeren ma alogo e nama ɣinan Alatala e Alaa layirin xən a naxan tongoxi e xa. E nama se maliga suxure yo rafala Alatala e Ala tōnna saxi naxan na, ²⁴ bayo Alatala e Ala xəxəlbən, a luxi nēn alo tēen naxan halagin tima.

²⁵ E na diine nun mamandenne soto waxatin naxan yi, e na bu na bəxəni, xa e kalan ti, e suxuren nafala sena nde maligan na, e fe ɣaxin liga Alatala e Ala yetagi naxan a raxəlbəma, ²⁶ koren naxan bəxən nan e serene ra to, e ɣanma nēn bəxəni mafuren naxan findima e gbeen na Yuruden kidima. E mi siimaya soto. E halagima nēn. ²⁷ Alatala e raxuyama ayi nēn siya gbete tagi. E xuruyne ayi ne ye Alatala na e xali denaxan yi. ²⁸ E suxurene batuma nēn mēnni, muxune naxanye rafalama wudin na, hanma gemen na, suxuren naxanye mi nēe seen toe, e mi fe mēma, e mi e dēgema, e mi se xirin mēma.

²⁹ E fama nēn Alatala e Ala fendeni mēnni. E mən a toma nēn, xa e a fen e bəɣen birin na e nun e niin birin yi. ³⁰ E tərōma waxatin naxan yi, na feene birin e lima nēn. Na waxatini e xetema nēn Alatala e Ala ma, e yi a xuiin namē. ³¹ Bayo Alatala e Ala, Ala na a ra naxan kininkinin, naxan mi e rabeɣinma, naxan mi e halagima. A mi ɣinanɣe layirin xən, a a kəlb naxan ma e benbane xa.

³² E miri fe fonne ma naxanye bata dangu, e nun naxanye bata liga xabu Ala Adama daxi bəxən fari waxatin naxan yi. E miri bəxən yiren birin ma. Fe gbete bata liga naxan gbo ito xa ba? E bata na ɣəxonna mē ba? ³³ Siya gbete na ba naxan bata Ala fala xuiin mē tēen tagi, a mən yi lu a nii ra alo e tan? ³⁴ Ala mundun bata siyana nde ba siya gbete yii misaale nun taxamasenne nun kabanakone nun yengene nun senbe gbeen nun nōn nun fe magaxuxine xən, alo Alatala e Ala feen naxanye birin liga e xa Misiran yamanani e yee xori? ³⁵ Na bata fixa e xa alogo e xa la a ra, a Alatala keden peen nan Ala ra, gbete mi na fo a tan. ³⁶ E bata a xuiin namē keli kore alogo a xa e maxuru. A tēe gbeen yita e ra bəxən ma, e mən yi a xuiin namē tēen tagi. ³⁷ A e benbane xanu nēn, a yi e bənsonna fan sugandi hali e dangu xanbini. Na nan a toxi a yi e ramini senben na Misiran yamanani. ³⁸ A yi siyane kedi e xa naxanye senben yi gbo e tan xa. A yi e bəxən so e yii e kēen na alo a kii naxan yi to. ³⁹ E xa a kolon e bəɣeni to, a Alatala keden peen nan Ala ra kore xonna ma e nun bəxən ma. Gbete mi na. ⁴⁰ E xa a tōnne nun a yamarine suxu, n naxanye soma e yii to, alogo e xa herin soto e tan nun e yixetene hali e dangu xanbini, alogo e xa siimaya xunkuyen soto bəxəni Alatala e Ala denaxan fima e ma han habadan.

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁴¹ Nabi Musa yi taa saxan sugandi Yuruden sogeteden binni. ⁴² Ne yi findi marakisi taane ra faxa tiine xa naxanye e boden faxama koni e mi a rakelixi a ma, e mi a yitəxi xənnantenyani. Na kanna noma ludeni taani itoe nde keden yi nēn alogo a niin xa ratanga gbeeɣəxəyaan ma. ⁴³ Na taane ni i ra: Bēseri taan naxan tonbonni fiili yireni Ruben bənsənnā konni, Ramoti taan naxan Galadi bəxəni, Gadi bənsənnā konni, e nun Golan taan naxan Basan bəxəni Manase bənsənnā konni.

Musaa kawandi baan firindena

⁴⁴ Alaa sariyan ni i ra, Nabi Musa naxan nali Isirayila kaane ma. ⁴⁵ Maxadi xuine nun tōnne nun sariyane ni i ra, Nabi Musa

* 4:20: Sulun tēen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēena.”

naxan fala Isirayila kaane xa e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi. ⁴⁶ E yi Yuruden kidima meremerene yi Beti-Peyori yetagi, Manga Sixon ma boxon ma, Amorine mangana, naxan yi doxi Xesibon yi. Nabi Musa nun Isirayila kaane yi a no e yi minima Misiran boxoni waxatin naxan yi. ⁴⁷ E yi a boxon tongo, e nun Ogo a boxona, Basan mangana. Amorine manga firinne nan yi ne ra Yuruden kidima, a sogeteden binni. ⁴⁸ Na boxon danne ni i ra: Keli Aroyeri yi han Arinon xuden de sa doxo Xerimon geyaan na, naxan xili Siyon, ⁴⁹ e nun Araba boxon birin Yuruden kidima a sogeteden binni, a sa doxo Foxo Ige Daraan na Pisiga geyaan san bun.

5

Yamari fune fe

Xorayaana 20.1-17

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan maxili, a yi a fala e xa, a naxa, "Isirayila kaane, e tuli mati tonne nun sariyane ra, n naxanye falama e xa to. E xa e xaran, e yi e suxu ki fajni. ² Alatala en ma Ala bata layirin tongo en xa Horebe geyaan ma. ³ Alatala nun en benbane xa mi layirini ito xidixi. A xidixi en tan nan birin tagi en tan naxan mon en nii ra to. ⁴ Alatala falan ti nen e xa keli teen tagi geyaan ma yee nun yee. ⁵ Na waxatini n tan nan yi tima e nun Alatala tagi alogo n xa Alatalaa falane rali e ma, bayo e yi gaxuxi teen yee ra. E mi te geyaan fari." A yi a fala, a naxa, ⁶ "Alatala nan n tan na i ya Ala naxan i ramini konyiyani Misiran yi."

Yamari singena

⁷ "I nama ala gbete batu fo n tan."

Yamari firindena

⁸ "I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan boxon ma hanma naxan igeni. ⁹ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasoto n tan, Alatala, i ya Ala, n xoxolon. Naxanye na n naxaxu, n ne hakene saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁰ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden."

Yamari saxandena

¹¹ "I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasoto Alatala na kanna naxankatama nen."

Yamari naanindena

¹² "I xa Matabu Loxon binya, i yi a rasarijan alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi. ¹³ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁴ Koni xii soloferede loxon, Alatala i ya Alaa Matabu Loxon nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemen ba, i ya dii temen ba, i ya

konyin ba, i ya jingen ba, i ya sofanla ba, i ya xuruseen birin ba hanma hali xojen naxan i konni, alogo i ya walikene fan xa e matabu alo i tan. ¹⁵ I nama jinan a konyin nan yi i ra Misiran yi. Alatala i ya Ala yi i ramini konyiyani a senben nun noon na. Na nan a toxi n na falaxi i xa, i xa Matabu Loxon binya."

Yamari suulundena

¹⁶ "I baba nun i nga binya alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi, alogo i xa siimaya xunkuyen nun herin soto boxoni Alatala i ya Ala naxan fima i ma."

Yamari sennindena

¹⁷ "I nama faxan ti."

Yamari soloferedena

¹⁸ "I nama yalunyaan liga."

Yamari solomasexedena

¹⁹ "I nama mujan ti."

Yamari solomanaanindena

²⁰ "I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma."

Yamari fudena

²¹ "I nama mila i bodena jaxanla xon hanma a banxina hanma a xena hanma a konyina hanma a jingena hanma a sofanla hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na."

²² Alatala na feene nan falaxi e birin malanxin yee xori, a xui yitexin na, geyaan fari, keli teen nun dimin nun kundani. A mi sese sa a fari. A yi e sebe walaxa geme daxi firin ma, a yi e so n yii.

Xorayaana 20.18-21

²³ E xuini ito mexi waxatin naxan yi keli dimini teen tagi geyaan fari, e nun e mangane nun fonne yi fa n fema. ²⁴ E yi a fala n xa, e naxa, "Alatala en ma Ala bata a noon yita en na e nun a gbona. En bata a xuiin name falan tiye teen tagi. Nxu bata a kolon to, a Ala noe falan tiye nen muxun na, na kanna mon yi lu a nii ra. ²⁵ Iki, nanfera en na en masoma faxan na? Teeni ito en faxama nen. Xa en mon en tuli mati Alatala en ma Ala xuiin na, en faxama nen. ²⁶ Adamadiin mundun luxi alo en tan naxan bata habadan Ala xuiin me falan tiye teen tagi, a mon yi lu a nii ra? ²⁷ I tan Musa, i maso Alatala en ma Ala ra, i yi i tuli mati a ra. A naxan falama, i xa na radangu nxu ma. Nxu nxu tuli matima i ra nen. Nxu mon yi a liga."

²⁸ Alatala yi e falan me, e naxan falaxi n xa. A yi a fala n xa, a naxa, "N bata yamaan xuiin me, e naxan falaxi i xa. Nondin na a ra. ²⁹ A yi lan nun n yee ragaxun xa lu e bojeni waxatin birin, e yi n ma yamarine suxu, alogo e tan nun e bomsanna xa herin soto habadan! ³⁰ Siga, i xa sa a fala e xa, a e xa so e bubune kui. ³¹ Koni i tan xa lu n

fema be. N xa n ma yamarine nun tønne nun sariyane birin fala i xa, i lan i xa e xaran naxanye ma, alogo e xa ne suxu e na so bəxəni n denaxan fima e ma.”³² Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε xa na liga ki fajni. E nama siga kəmənen ma, ε nama siga yiifanna ma.³³ E xa bira kirani ito nan fəxə ra Alatala en ma Ala naxan yamarixi, alogo ε xa lu ε nii ra, ε sabati, ε siimaya xunkuyen sətə bəxəni ε denaxan sətəma.

6

I xa Ala xanu

¹ Yamarine nun tønne nun sariyane nii ra, Alatala ε Ala naxan yamarixi n ma alogo n xa ε xaran e ma, alogo ε xa e suxu bəxəni ε Yuruden gidima naxan sətədeni.² E xa gaxu Alatala en ma Ala yee ra. E xa tønne nun yamarine birin suxu ε siimayaan birin yi, n naxanye soxi ε yii, ε tan, ε diine, e nun ε mamandenne, alogo ε xa siimaya xunkuyen sətə.³ Isirayila kaane, ε xa ε tuli mati falani itoe ra ε yi e suxu ki fajni, alogo ε xa herin sətə, ε yi wuya ayi na bəxəni nənən nun kumin gbo denaxan yi, alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi.

⁴ Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. ⁵ I xa Alatala i ya Ala xanu i bəjen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na. ⁶ N yamarini itoe naxan fixi i ma iki, e xa lu i bəjeni. ⁷ I xa i ya diine xaran ne ma waxatin birin. I xa e fe fala i nema banxini, i nema sigatini, i nema i se e nun i nema kele. ⁸ I xa na falane xidi i yiin na, e nun i tigi ra alogo i nama jinan e xən. ⁹ I xa e sebe i ya banxin senbetenne ma e nun deene ma.

¹⁰ Alatala ε Ala na ε xali bəxəni a denaxan soma ε yii, alo a a kələ ε benbane Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi, taa belebele tofajine denaxan yi ε mi naxanye tixi,¹¹ e nun banxi rafexine herisigen sifan birin na ε mi naxanye fenxi, e nun xəjinnε ε mi naxanye gexi, e nun manpa bili langane nun oliwi bili langane ε mi naxanye sixi,¹² ε na e dege han ε yi wasa, ε nama jinan Alatala ε Ala xən de, naxan ε raminixi konyiyani Misiran yi. ¹³ E xa Alatala binya ε Ala, ε yi a keden peen batu. E xa ε kələ a tan nin. ¹⁴ E nama ala gbete ye batu de, ε rabiliinna muxune naxanye batuma, ¹⁵ bayo Alatala ε Ala naxan ε tagi, na xəxələn. Xa na mi a ra a xələma nən ε ma, a mən yi ε faxa. ¹⁶ E nama Alatala ε Ala mato bunbani de, alo ε naxan liga Masa yi. ¹⁷ Koni ε xa Alatala ε Alaa yamarine suxu ki fajni, e nun a maxadi xuine e nun a tønne a naxanye yamarixi ε ma. ¹⁸ E xa tinxinyaan nun fe fajine liga Alatala yee ra yi, alogo ε xa herin sətə, ε yi bəxə fajin sətə Alatala a kələ naxan na ε benbane xa. ¹⁹ E ε yaxune kedima nən alo Alatala a fala kii naxan yi.

²⁰ E diine na ε maxodin waxatin naxan yi, e naxa, “Maxadi xuine nun tønne nun yamarini itoe bunna nanse ra, Alatala en ma Ala naxan yamarixi en ma?” ²¹ E e yabima nən, ε naxa, “Nxu yi findixi Firawona konyine nan na Misiran yamanani, koni Alatala yi nxu ramini Misiran yi a senben xən. ²² Alatala yi taxamasenne nun kabanako belebele magaxuxine liga nxu yee xəri Misiran kaane ra, e nun Firawona nun a denbayaan birin. ²³ A yi nxu ramini Misiran yi alogo a xa nxu xali bəxəni, a a kələ denaxan ma fe ra en benbane xa, a a soma en yii. ²⁴ Alatala yi nxu yamari, a nxu xa sariyani itoe birin suxu nxu yi gaxu Alatala en ma Ala yee ra alogo nxu xa herin sətə waxatin birin, nxu yi siimaya fajin sətə alo en kii naxan yi iki. ²⁵ Xa en yamarini itoe birin suxu ki fajni Alatala en ma Ala naxanye yamarixi en ma, na findima en ma tinxinyaan nan na.”

7

Isirayila nun Kanan kaane fe Xəjəyaan 34.11-16

¹ Alatala ε Ala na ε xali bəxəni waxatin naxan yi, a denaxan fima ε ma, a siya solofere kedima nən: Xitine nun Girigasane nun Amarine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine, e nun Yebusune, siya solofere naxanye wuya ε xa, e senben mən gbo ε xa. ² Alatala ε Ala na e lu ε sagoni waxatin naxan yi, ε yi e nə, ε xa e halagi fefe! E nama layiri yo xidi, ε mən nama kininkinin e ma. ³ Futun nama so ε tagi. E nama ε dii temene fi e dii xemene ma. E nama jaxanle fen e ye ε dii xemene jaxanle ra. ⁴ Xa na mi a ra xəjeni itoe ε diine ratantanma nən, e yi se gbete ye batu, Alatala yi xələ ε ma, a yi ε halagi mafuren! ⁵ E xa ito nan liga e ra: E xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. E yi e Asera kide gbindonne sege, ε yi e suxurene birin gan.

⁶ Bayo ε bata findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa. Alatala ε Ala bata ε tan nan sugandi bəxən siyane birin ye alogo ε xa findi a gbee yamaan na. ⁷ Alatala mi biraxi ε fəxə ra, a yi ε sugandi, bayo ε tan gbo yamaan birin xa. E tan yi xurun yamaan birin xa. ⁸ Koni Alatala ε tan nan xanuxi. A yi a layirin nakamali a naxan tongo, a a kələ naxan ma ε benbane xa. Na nan a toxi a ε ramini a senben na konyiyani. A yi ε xunba Firawona yii, Misiran mangana. ⁹ Nanara, ε xa a kolon, a Alatala ε Ala, a tan keden peen nan Ala ra. A tinxin. Naxanye na a xanu, e a yamarin suxu, a a layirin nakamalima ne xa nən a hinanni han mayixete wuli keden. ¹⁰ Naxanye na a xənnantenyə, a ne fan saranna fima nən, a yi e halagi. Ala na xənnantenyəan saranna nən keden na.

¹¹ Nayi, i xa n ma yamarine nun tønne nun sariyane suxu ki fajni, n ni yamarixi naxan na to.

Sariyane 28.1-14

¹² Xa i yamarini itoe ramε, i yi e suxu ki fajni, Alatala i ya Alaa layirin nakamalima i xa nen a hinanni, alo a a kolɔ i benbane xa kii naxan yi. ¹³ A i xanuma nen, a barakan sa i ya fe yi, a mɔn yi i wuya ayi. A barakan sama nen i ya dii barini e nun i ya xεene bogiseene, maala nun manpa nenεn nun turena, e nun i ya jinge diin nun yεxεε diin naxanye xalin kuruni, na bɔxɔni, a a kolɔ naxan ma e benbane xa, a a soma e yii. ¹⁴ A e barakama nen dangu siyane birin na. Dii baritaren mi luyε e tagi, xεmεn ba, naxanla ba, hali xuruseene. ¹⁵ Alatala e ratangama nen furen sifan birin ma. A mi fitina fure yo ragidε e ma alo e naxanye toxi Misiran yi. Koni a ne rasanbama muxune ma nen naxanye na e xɔn. ¹⁶ E lan nen e xa muxune birin faxa, Alatala e Ala naxanye soma e yii. E nama kininkinin e ma, e mɔn nama e gbee alane batu, alogo e nama e ratantan.

¹⁷ E a mirima nen e bɔrɛni, "Siyani itoe gbo en tan xa. Nxu tan e nɔɔn di?" ¹⁸ Koni, e nama gaxu e yεε ra. Alatala e Ala naxan ligaxi Firawona nun Misiran bɔxɔn birin na, na xa rabira e ma. ¹⁹ E bata fe xɔdεxεne to naxanye dɔxi e ra, e nun taxamasenne nun kabanakoon naxanye ligaxi. E bata Alatala e Ala senben nun nɔɔn to a e ramini naxan na Misiran bɔxɔni. Alatala e Ala na fe sifan ligama nen yamanane birin na e gaxuxi naxanye yεε ra. ²⁰ Alatala e Ala e luma nen alo jurun naxanye e yaxune kedima han hali naxanye e luxunxi e ma, ne fan yi halagi. ²¹ E nama gaxu e yεε ra, bayo Alatala e Ala nan e tagi, a gbo, a magaxu. ²² Alatala e Ala siyani itoe kedima nen e yεε ra xunxuri yεεn ma, e mi nɔε e birin faxe sanja yi kedenni, alogo burunna subene nama wuya ayi, e e tɔrɔ. ²³ Alatala e Ala e soma nen e yii. A yi e yifu han, e halagi. ²⁴ A e mangane soma nen e yii, e yi e xinle ralɔ ayi dunuɔa yi. Muxu yo mi nɔε tiyε e kanke. E e birin halagima nen. ²⁵ E xa e ala sawurane gan. E nama mila xεmaan nun gbetin xɔn naxan na suxurene ma. E nama ne tongo e gbeen na alogo a nama findi luti ratixin na e fan yεε ra. Amasoto se xɔsixin nan na ra Alatala e Ala yεε ra yi. ²⁶ E nama na suxure sifan naso e banxine yi de, alogo e fan nama halagi alo e tan. E xa ne rapaxu bayo e haramuxi.

8

E nama ninan Alatala xɔn

¹ E xa yamarini itoe birin suxu n naxanye yamarima e ma to alogo e xa siimaya fajin sɔto, e yi wuya ayi. E yi na bɔxɔn sɔto Alatala a kolɔxi naxan ma fe ra, a a soma nen e benbane yii. ² E e miri sigati xunxuyen ma Alatala e Ala naxan nagidi e ma tonbonni jεε tonge naanin bun alogo a xa e findi muxu yete magodoxine ra. A mɔn xa e keɔnaan fεsefεse, alogo a xa a kolon feen naxan e sɔndɔmeni, xa e a yamarine suxe, hanma xa e mi e suxe. ³ A e findi muxu yete magodoxine ra nen, a yi e rakamε. A mɔn yi Manna donseen* so e yii, e nun e benbane mi yi donseen naxan kolon. Na birin alogo a xa a yita e ra, a muxun mi balon donseen xan gbansan na, fɔ Alatala falan naxanye birin tima. ⁴ Nεε tonge naaninni itoe bun, e domane mi kalaxi, e sanne mi kusinxi. ⁵ E xa a kolon a Alatala e Ala e maxuruma nen alo diin fafe a maxuruma kii naxan yi. ⁶ E xa Alatala e Alaa yamarine birin suxu, e bira a kirane fɔxɔ ra, e mɔn yi gaxu a yεε ra.

⁷ Alatala e Ala e xalima nen bɔxɔ fajini xudene nun darane denaxan yi. Tigi ige gbeen minima na bɔxɔn lanbanne nun a geyane yi. ⁸ Murutun nun fundenna nun manpa binle† nun xɔde binle nun girenada binle nun oliwi turene nun kumin gbo na bɔxɔni. ⁹ Burun mi janma na bɔxɔni, sese mi fa dasama e ma. E nɔε wuren bε nen gemeni, wure gbeela fan yi sɔto geyane yi.

¹⁰ E na e dege han e yi lugo, e xa barika bira Alatala e Ala xa bɔxɔ fajini ito a fe ra. ¹¹ E a liga e yeren ma de! E nama jinan Alatala e Ala xɔn, e yi tondi a yamarine nun sariyane nun tønne suxe, n naxanye yamarima e ma to. ¹² E na e dege han e yi lugo, e na banxi fajine ti, e yi dɔxɔ menni, ¹³ e jingene nun siine nun yεxεene na wuya ayi, e gbetin nun e xεmaan na gbo ayi, e herisigen birin na gbo, ¹⁴ e xa a liga e yeren ma alogo e nama waso han e yi jinan Alatala e Ala xɔn, naxan e ramini konyiyani Misiran bɔxɔni. ¹⁵ A bata e radangu tonbon gbee magaxuxin na, saji xɔlene nun tanle denaxan yi, igen mi bɔxɔn naxan yi. A yi igen namini fanyeni e xa. ¹⁶ A yi Manna donseen so e yii tonbonni e benbane mi yi donseen naxan kolon, alogo a xa e findi muxu yete magodoxine ra, a yi e keɔnaan fεsefεse, a yi nɔ fe fajni ligadenni e xa. ¹⁷ E nama a miri, a e herisigeni ito sɔtoxi e senben nun e fangan nan xɔn. ¹⁸ E xaxili lu Alatala e Ala xɔn, bayo a tan nan senbeni ito fima e ma alogo e xa na herisigen birin sɔto. A a layirin nakamalima iki alo a a kolɔ e benbane xa kii naxan yi. ¹⁹ Xa e jinan Alatala e Ala xɔn, xa e bira ala gbεtεye fɔxɔ ra, xa e xinbi sin e xa, e yi e batu, n xa a fala e xa to, e halagima nen. ²⁰ E halagima nen

* 8:3: Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kuli. † 8:8: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

alo Alatala siya gbetene halagima e yee ra kii naxan yi iki, bayo e mi e tuli matixi Alatala e Ala a xuiin na.

9

Isirayila kaane Ala matandina

¹ Isirayila kaane, e tuli mati. Iki, e Yuruden baan gidima nen. E siyane kedima nen naxanye gbo e xa, e senben dangu e ra. E yi e taane tongo naxanye yinne mate han kore. ² Men kaane gbo, e kuya. Anaki bonsonna muxune nan ne ra, e naxanye fe kolon. E bata a me, muxune naxa, "Nde noe tiye Anaki bonsonna kanke?" ³ E xa a kolon iki, a Alatala e Ala nan tima e yee ra, alo teen naxan seen birin ganma. A tan nan e halagima, a e yarabima nen e xa. E yi e kedi, e yi e jan mafuren alo Alatala e Ala a fala e xa kii naxan yi. ⁴ Alatala e Ala na e kedi e yee ra waxatin naxan yi, e nama e yete matexo fa fala, "Alatala n nafaxi be boxoni ito masotoden ni bayo n tinxin." Na mi a ra. Alatala siya gbetene kedima e yee ra e kewali jaxine nan ma fe ra. ⁵ E nama a miri, a e fama e boxon sotodeni e tinxinna nun e lannayaan nan ma. Alatala siyani itoe kedima e yee ra e kewali jaxine nan ma, alogo a xa a kolon xuiin nakamali, a naxan fala e benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ⁶ E xa a kolon, a Alatala e Ala mi boxo farini ito soxi e yii e gbeen na e tinxinna xan ma fe ra. Amasoto yama murutexin nan e ra.

⁷ Na feen xa rabira e ma e Alatala e Ala raxolo kii naxan yi tonbonni. E nama ninan na xon de! Xabu e keli Misiran yi, han e so be, e yi murutema Alatala e Ala xili ma. ⁸ E Alatala raxolo nen Horebe geyaan fari han a yi wa e faxa feni. ⁹ N to te geyaan fari alogo n xa walaxa game daxine tongo naxan findixi layirin na en nun Alatala tagi, n yi yanyi tonge naanin nun koe tonge naanin ti geyaan fari, n mi donseen don, n mi igen fan min. ¹⁰ Alatala yi walaxa game daxi firin so n yii, a naxan sebe a yete yiin na. Alatala yamarin naxanye fala e xa teen tagi e yi malanxi waxatin naxan yi geyaan fari, ne birin yi sebexi walaxane ma. ¹¹ Yanyi tonge naanin nun koe tonge naanin to defe, Alatala yi walaxa game daxi firinne so n yii a layirin na. ¹² Alatala yi a fala n xa, a naxa, "Keli, i xa godo mafuren bayo i yamaan naxan naminixi Misiran yi, e bata findi fe kalane ra. E bata kiraan fata, n na e yamarixi naxan na, e wure raxulunxin nafala suxuren na." ¹³ Alatala mon yi a fala n xa, a naxa, "N bata a to, a yama murutexini ito ra. ¹⁴ I masiga n na alogo n xa e halagi, n xa e xinla raloy ayi dunuya yi. N ni i tan nan bonsonna muxune findima siya gbeen na naxan senben gbo, e mon wuya dangu siyani ito ra." ¹⁵ N yi godo geyaan ma, teen

yi naxan ma. Na layiri walaxa game daxi firinne yi suxi n yii. ¹⁶ Na waxatini, n yi a to, a e bata yulubin liga Alatala e Ala ra. E bata wure raxulunxin nafala jinge sawuran na. E bata kiraan fata Alatala naxan yamari e ma. ¹⁷ N yi walaxa game daxi firinne tongo, n yi e woli ayi, e yi yibo e yee xori. ¹⁸ N mon yi bira boxoni Alatala yetagi, n lu na yanyi tonge naanin nun koe tonge naanin. N mi donseen don, n mi igen fan min. N na birin liga e yulubine nan ma fe ra, e fe jaxin naxan nabaxi Alatala yee ra yi, a xolo. ¹⁹ N yi gaxu Alatalaa xolon na bayo a xoloxi e ma han a yi wa e halagi feni. Koni Alatala mon yi n ma maxandin name. ²⁰ Alatala bonen yi texi Haruna ma han a yi wa a halagi feni, koni n mon yi Ala maxandi Haruna fan xa. ²¹ N mon yi jinge sawuran tongo e naxan nafalaxi e yulubine yi, n yi a woli teeni, n yi a yiwuru han a findi a fujin na. N yi na fujin woli xudeni naxan kelima geyaan fari.

²² E mon Alatala raxolo nen Tabera taan nun Masa nun Kibiroti-Hatawa yi. ²³ Alatala to e xe keli Kadesi-Barineya yi, a yi a fala e xa, a naxa, "E siga, e xa boxon tongo n naxan soxi e yii." Koni e yi Alatala e Alaa yamarin matandi. E mi la a ra, e mon mi a xuiin name. ²⁴ Xabu n na e kolon waxatin naxan yi, e murutexin na a ra Alatala xili ma. ²⁵ Alatala to wa e faxa feni, n yi bira boxoni a yetagi, n yi lu na yanyi tonge naanin nun koe tonge naanin. ²⁶ N yi Alatala maxandi, n naxa, "Marigina Alatala, i nama i ya yamaan halagi i gbeen naxan na, i yamaan naxan xunba i fangan na, i naxan naminixi Misiran boxoni i senben na." ²⁷ I joxo lu i ya walikene xon ma, Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba. I xa dija naxani ito a xaxili xodexen nun a fe jaxin nun a yulubin ma, ²⁸ alogo Misiran kaane nama a fala, e naxa, 'Alatala mi noxi e xalideni boxoni a naxan ma fe falaxi e xa. A e rapaxuxi nen. A bata e ramini alogo a xa sa e faxa tonbonni.' ²⁹ Koni Ala, i ya yamaan nan e ra, i gbee yamana, i naxan namini i senben nun i ya non xon."

10

Alaa dijana

Xarayaan 34.1-10

¹ Na xanbi, Alatala yi yamarin fi n ma, a naxa, "Walaxa gemen daxi firin nafala alo a singene. I mon xa wudi kankiraan nafala. I yi te n fama geyaan fari. ² N mon xa yamarine sebe naxanye yi walaxan bonne ma i naxanye kalaxi. I xa e sa na kankiraan nan kui." ³ N yi kankiraan nafala kasiya wudin na. N yi walaxa game daxi firin fan nafala alo bonne. N yi te e ra geyaan fari. ⁴ Alatala yi sebenla ti walaxa nenen itoe ma, alo naxan yi sebexi bonne ma, yamari fune, a naxan falaxi e xa geyaan ma teen tagi e yi

malanxi waxatin naxan yi. Alatala yi e so n yii. ⁵N yi godo geyaan fari, n yi walaxane sa kankiraan kui, n naxan nafalaxi. E yi lu na alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.

⁶ Isirayila kaane yi keli Yakani a diine xɔɔɔɔɔɔ yireni, siga Mosera yi. Haruna faxa menna nin, a yi maluxun na. A dii Eleyasari yi findi saraxaraliin na a funfuni. ⁷Na xanbi ra, Isirayila kaane yi siga Gudugoda yi. E to keli Gudugoda yi, e yi siga Yotobata yi, xude wuyaxi yi bɔxɔn naxan yi. ⁸Na waxatini, Alatala yi wanla taxu Lewi bɔnsɔnna ra, a e xa findi Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune ra. * E mɔn xa ti Alatala yetagi e a wanle ke. E yi duba yamaan xa Alatala xinli. Na nan ligama han to. ⁹Nanara, Lewi bɔnsɔnna muxune mi keɛn sɔtɔxi e ngaxake-denne ye. Alatala nan luxi e xa alo e keɛna alo a a fala e xa kii naxan yi.

¹⁰N lu nen geyaan fari yanyi tonge naanin nun kɔe tonge naanin alo n naxan liga a fɔlɔni. Alatala mɔn yi n ma maxandin name, bayo a mi e faxa feen nagidixi. ¹¹Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i ti yamaan ye ra. E xa so bɔxɔni n na n kɔlɔxi naxan ma fe ra e benbane xa, a n na soma nen e yii.”

Alaa xanuntenyana

¹²Iki, Isirayila kaane, Alatala e Ala wama e xa nanse liga? A wama nen e xa gaxu Alatala e Ala ye ra alogo e xa sigan ti a kiraan xɔn, e yi a xanu, e yi wali Alatala e Ala xa e bɔɔɔɔɔɔ birin na e nun e niin birin na. ¹³E mɔn xa Alatalaa yamarine nun tɔne suxu e Ala, n naxan soxi e yii to alogo e siimayaan xa fan. ¹⁴Alatala e Ala nan gbee kore xɔnna birin na. E nun bɔxɔ xɔnna nun a yi seene birin. ¹⁵Koni Alatala e benbane nan xanu. Iki e tan nan e bɔnsɔnna ra, a e tan nan sugandixi siyaan bonne ye, alo e kii naxan yi to.

¹⁶Nayi, e xa e bɔɔɔɔɔɔ rasarijan, e nama fa murute sɔnɔn. ¹⁷Bayo Alatala e Ala nan alane Ala ra e nun mangane mangana, Ala naxan senben gbo, a magaxu. A mi muxune rafisama e bode xa, a mi dimi yi seene rasuxuma kiti sadeni. ¹⁸A tan nan kiridine nun kaja gilene xun mayengen na. Xɔɔɔɔɔɔ nafan a ma, a donseen nun maraberi baan soma e yii. ¹⁹E fan xa xɔɔɔɔɔɔ rafan naxanye e tagi bayo xɔɔɔɔɔɔ nan yi e tan fan na Misiran yi. ²⁰E xa gaxu Alatala e Ala ye ra, e yi a batu. E xa kankan a ma, e mɔn xa e kɔlɔ a tan nan xili yi. ²¹E xa a tan nan tantun. A tan nan e Ala ra, naxan kabanakone nun fe magaxuxine ligaxi e ye xɔri. ²²E benbane yi soma Misiran yi waxatin naxan yi, e mi yi danguxi muxu tonge solofere ra. Iki Alatala e Ala bata e rawuya ayi dangu sarene ra kore.

11

Alaa wanle Isirayila xa

¹E xa Alatala e Ala xanu, e yi a gelene nun tɔne nun sariyane nun yamarine suxu waxatin birin. ²E xa a kolon to, a e diine mi a toxi, Alatala e Ala e maxuru kii naxan yi a gboon nun a senben nun a nɔnɔn nun ³a kabanakone nun a wanle xɔn, a naxanye ligaxi Misiran bɔxɔni Firawona ra e nun a bɔxɔn birin na. ⁴E mɔn mi a toxi a naxan ligaxi Misiran sofa ganla ra, e nun e soone nun e yeɔge so wontorone. E mi a kolon Ala Gbala Baa igen sa sofane xun ma kii naxan yi, e yi e sagatanma waxatin naxan yi. Alatala yi e birin nalɔ ayi habadan! ⁵E diine mɔn mi a toxi a naxan ligaxi tonbonni benun e xa be li. ⁶E nun a naxan liga Datan nun Abiram ra, Eliyabi a dii xemene, Ruben bɔnsɔnna. Bɔxɔn yi yibo Isirayila kaane birin ye xɔri, a yi a raxutu e nun e denbayane nun e bubune nun e fɔxɔrabirane birin ma. ⁷E tan nan fe gbeeni itoe to e yeɔn na Alatala naxanye ligaxi.

⁸Nanara, e xa yamarini itoe birin suxu, n naxanye yamarima e ma to, alogo e xa senben sɔtɔ e yi bɔxɔni ito masɔtɔ Yuruden baan kidi ma, e sigama denaxan yi. ⁹E xa e suxu alogo e xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra e benbane xa e nun e bɔnsɔnna, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi. ¹⁰E bɔxɔn naxan sɔtɔma a mi luxi alo Misiran bɔxɔna, e kelixi denaxan yi. Menni, xee biin na jan, fɔ e xa igen maxali a ma nen e sannu alo nakɔna. ¹¹E bɔxɔn naxan sɔtɔma Yuruden baan kidi ma, geya yiren nun lanban yiren na a ra. Tule igen nan sama a ma. ¹²Bɔxɔn na a ra Alatala e Ala a jɔxɔ luxi denaxan xɔn. A tan nan a xun matoma a ra, keli jɔɔɔn fɔlɔn na han a rajanna.

Alaa layirina

¹³Xa e yamarini itoe suxu a faɔin na n naxanye yamarima e ma to, xa e Alatala e Ala xanu, e yi a batu e bɔɔɔɔɔɔ birin na e nun e niin birin na, ¹⁴n tulen nafama nen e bɔxɔn ma a waxatini, jɔɔɔɔɔɔ naxan sogefuren na, alogo e xa herisigen sɔtɔ, murutuna, manpa nɛnɛna, e nun turena. ¹⁵N mɔn seɔɔɔn fan nasabatima nen e bɔxɔni e xuruseene balon na. E e degema nen han e wasa. ¹⁶E a liga e yeren ma alogo sese nama e rakunfa, e yi e xun xɛɛɛ, e yi e xinbi sin ala gbeteɛye bun, e e batu. ¹⁷Xa e na liga, Alatala xɔlɔma nen e ma han! A yi tulen dan alogo sansi yo nama fa sabati bɔxɔni sɔnɔn, e yi jan bɔxɔni ito yi mafureɔn Alatala naxan soma e yii.

¹⁸E xa falani itoe lu e niini e nun e bɔɔɔɔɔɔ. E e xidi e yiin na e nun e tigi ra alogo e nama jinan e xɔn. ¹⁹E xa e diine xaran ne ma,

* 10:8: 10.8Layiri Kankirana fe mon sebexi Xɔɔɔɔɔɔ 25.10-22 kui.

ε xa e fe fala ε nema dōxi banxini, ε nema sigatini, ε nema saxi, ε nema kelima. ²⁰ Ε xa e sebe ε banxine senbetenne nun e deene ma, ²¹ alogo Alatala a kolo bōxon naxan ma fe ra, a soma ε benbane yii nen, ε nun ε yixetene xa lu menni, fanni kuyen mōn bōxon xun ma. ²² Xa ε yamarini itoe suxu ki faji, n na ε yamarima naxanye ra, xa ε Alatala ε Ala xanu, xa ε sigan ti a kirane xōn, xa ε kankan a ma, ²³ nayi Alatala siyani itoe birin kedima nen ε yee ra. Ε yi siyani itoe bōxon findi ε gbeen na, hali e maxōdōxo ε xa, e senben gbo ε xa. ²⁴ Ε na ε sanna ti denaxan birin yi, na findima ε gbeen nan na. Ε bōxon danna kelima nen tonbonni sa dōxo Liban bōxon na, keli Efirati baan na sa dōxo fōxo igen na sogegododen birini. ²⁵ Muxu yo mi tiye ε yee ra. Ε na siga dede yi, Alatala ε Ala ε yεragaxun sama nen mēn kaane yi e kuisan, alo a a fala ε xa kii naxan yi.

²⁶ Ε a mato, n bata barakan nun dangan sa ε yetagi to. ²⁷ Xa ε Alatala ε Alaa yamarine suxu, n na ε yamarima naxanye ra to, ε barakan sōtōma nen. ²⁸ Koni xa ε mi Alatala ε Alaa yamarine suxu, xa ε kiraan fata n na ε yamarima naxan na to, ε bira ala gbetene fōxo ra ε mi naxanye kolon, ε dangan nan sōtōma.

²⁹ Alatala ε Ala na ε xali bōxon waxatin naxan yi a denaxan soma ε yii, ε xa duba falani itoe ti Garisimi geyaan fari, ε yi danga falane ti Ebali geyaan fari. ³⁰ Na geyane nayi Yuruden kidi ma, sogegododen kiraan xanbi ra, Kanan kaane bōxon, Araba yi, Giligali yetagi, Morε wudi gbeene denaxan yi. ³¹ Ε Yuruden baan gidima iki, siga na bōxon Alatala ε Ala denaxan soma ε yii, a findi ε gbeen na, ε mōn yi dōxo na. ³² Nanara, ε xa tōnne nun yamarine birin suxu ki faji, n naxanye soma ε yii to.

12

Ala batu yire kedenna fe yi

¹ Ε xa tōnni itoe nun yamarine suxu ki faji na bōxon, Alatala ε benbane Ala denaxan soma ε yii. ² Ε siyaan naxanye kedima, ε xa ne suxure batudene birin kala, geyane fari e nun fōtōnne bun. ³ Ε xa e saraxa gandene kala, ε yi e kide gemene yibo, ε yi e Asera kide gbindonne gan, ε yi e ala sawurane rabira, ε yi e xinle nan na yirene yi.

⁴ Ε nama Alatala ε Ala batu na kiini. ⁵ Koni ε xa Alatala fen yire kedenni, a na denaxan sugandi ε bōsonne tagi, alogo a xa lu menni, a xinla matōxōma denaxan yi. Ε xa siga mēna nin, ⁶ ε yi ε saraxa gan daxine ba e nun ε saraxane nun ε yaganne nun ε kiseene nun ε de tiin nakamali saraxane nun ε jēnige ma saraxane, e nun ε xuruseene dii singene. ⁷ Ε xa ε saraxane don mēni Alatala

ε Ala yetagi, ε tan nun ε denbayane. Ε xa sēwa herin na Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

⁸ Na bōxon, ε nama Ala batu alo en naxan nabama iki, birin nun a rafan fe. ⁹ En na rabama bayo ε munma so ε matabu yireni singen, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma. ¹⁰ Koni ε Yuruden baan gidima nen, ε yi dōxo na bōxon Alatala denaxan soma ε yii. A ε ratangama nen ε yaxune birin ma naxanye ε rabilinni alogo ε xa dōxo bōje xunbenli. ¹¹ Alatala ε Ala yirena nde sugandima nen mēni, a xinla matōxon denaxan yi. Ε xa fa ε kiseene ra mēni n naxanye yamarixi ε ma: ε saraxa gan daxine, ε saraxane, ε yaganne, ε kiseene, e nun ε se fajin naxanye fima Ala ma de tiini. ¹² Ε sēwama nen mēni Alatala ε Ala yetagi, ε tan, ε diine, ε konyine, e nun Lewi bōsonna muxun naxanye ε konni bayo bōxon mi soma e yii e kee bōxon na.

¹³ Ε nama ε saraxa gan daxine ba ε waxōn yirene yi de! ¹⁴ Ε xa e ba Alatala ε Alaa yire sugandixin nin Isirayila bōson keden konni. N naxan birin yamarixi ε ma, ε xa na birin liga mēni. ¹⁵ Koni i nōe nen suben don daxin faxe yiren birin yi, Alatala naxan fixi i ma, i na dōxo denaxan yi. Muxu sarjānxin nun a sarjāntaren nōe a donje nen, alo xēnla hanma bolena. ¹⁶ Koni ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a wunla bōxon alo igena.

¹⁷ Ε mi lan ε murutun hanma manpa nenēn hanma turen don e konni naxan findε yaganna ra, hanma ε xuruseene dii singene hanma ε saraxan naxanye bama de tiin ma, hanma ε jēnige ma saraxane hanma ε kiseene. ¹⁸ Ε xa ne don Alatala ε Ala yetagi, a denaxan sugandima, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bōsonna muxun naxanye ε konni. Ε xa sēwa herin na Alatala ε Ala yetagi, a naxan fixi ε ma. ¹⁹ Ε a liga ε yeren ma, ε nama jinan Lewine xōn ε nēma na bōxon.

²⁰ Alatala ε Ala na ε bōxon nagbo ayi waxatin naxan yi, alo a falaxi ε xa kii naxan yi, xa suben xōnla ε suxu, ε xa na don alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²¹ Xa ε dōxōden makuya Alatala ε Alaa yire sugandixin na, ε nōe xuruseene faxe nen Alatala naxanye fixi ε ma alo n na a yamarixi ε ma kii naxan yi. Ε nōe na subene donje nen ε taane yi alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²² Muxu sarjānxin nun a sarjāntaren nōe a donje nen alo xēnla hanma bolena. ²³ Koni ε nama suben don e nun a wunla, bayo wunla luxi nen alo a niina. A mi lan ε xa suben nun a niin don. ²⁴ Ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a bōxon alo igena. ²⁵ Ε nama a don alogo ε xa herin sōto, ε tan, e nun ε diine hali ε dangu xanbini. Amasōto ε fe tinxinxine ligama Alatala yee ra yi.

²⁶ Koni naxan yo rasarjānxi Ala xa hanma i de ti naxan ma fe ra, a i a soma Ala

yii nən, i xa ne xali Alatalaa yire sugandixini. ²⁷ E xa ε saraxa gan daxine ba Alatala ε Alaa saraxa ganden fari, suben nun a wunla. E xa saraxa gbətene wunla bəxən Alatala ε Ala a saraxa ganden fari, ε yi a suben don.

²⁸ E xa feni itoe birin name ε yi e liga n naxanye yamarima ε ma, alogo ε xa herin sətə, ε tan nun ε diine hali ε dangu xanbini, han habadan. Amasətə fe fajin na a ra naxan nafan Alatala ε Ala ma.

²⁹ Alatala ε Ala na siyane halagi ε yee ra, ε naxanye bəxən masətəma, ε na dəxə e bəxəni, ³⁰ ε xa e yete ratanga e fe jaxi ligan ma e halagi xanbini. E nama e alane feen maxədin, ε naxa, “Siyani itoe yi e alane batuma di? En fan xa na nan liga.” ³¹ E nama na fe sifan liga Alatala ε Ala ra, bayo e yi fe xəsixin sifan birin ligama e alane xa naxanye rəjəxu Alatala ma. E yi e dii xemene nun dii tēmene nan ganma e suxurene kideni.

13

Suxure batuna

¹ E xa feni itoe birin liga n naxanye yamarima ε ma. E nama sese ba a ra, ε mən nama sese sa a fari. ² Xa nabina nde hanma sayibana nde keli ε tagi, a yi taxamasenna hanma kabanako fe famatəən fala ε xa, ³ na yi rakamali, a mən yi a fala ε xa, a naxa, “En bira suxurene batu feen fəxə ra,” ε tan mi alan naxanye kolon, ⁴ ε nama ε tuli mati na nabiin na hanma na sayibana. Alatala ε Ala nan ε kejaan fefesεma alogo a xa a kolon xa ε a xanuxi ε bəjən birin na e nun ε niin birin yi. ⁵ E xa bira Alatala ε Ala nan keden fəxə ra, ε yi gaxu a yee ra. E yi a yamarine nun a falane suxu, ε yi a keden peen batu, ε yi kankan a ma. ⁶ Koni ε xa nabiin hanma sayiban tan faxa, bayo a yi wama ε ramurute feni Alatala ε Ala xili ma naxan ε raminixi Misiran yi a ε xunba konyiyani. A bata kata a xa e ba kiraan xən Alatala ε yamarixi naxan na. Fə e xa fe jaxin birin ba ε tagi. ⁷ I ngaxakedenna hanma i ya diina hanma i ya jaxanla i naxan xanuxi hanma i lanfaan naxan nafan i ma alo i yetena, xa na nde i rakunfa wundoni alogo ε xa alana nde batu, i mi naxan kolon, ε benbane fan mi yi naxan kolon, ⁸ ε rabilinna siyana ndee suxurena, naxanye makuya ε ra hanma naxanye maso, keli bəxən danna boden ma sa ti boden na, ⁹ i nama tin a falan ma. I nama i tuli mati a ra. I nama kininkinin a ma. I nama a ratanga. I nama a luxun. ¹⁰ I xa na kanna faxa, i tan nan singe xa a golon gemen na, yamaan fan yi a magəlon. ¹¹ E xa a magəlon han a yi faxa, bayo a bata kata a xa i raxete Alatala i ya Ala fəxə ra

naxan i raminixi konyiyani Misiran bəxəni. ¹² Isirayila kaane birin na feen mēma nən, e yi gaxu. Nayi, na fe jaxi sifan mi fa ligama ε tagi sənən.

¹³ Xa ε falana nde mē taana nde a fe ra, Alatala ε Ala dənaxan soma ε yii, ¹⁴ fa fala muxu jaxina nde bata keli mēni naxan a falama bonne xa, a naxa, “En xa suxurena ndee batu, ε mi naxanye kolon,” ¹⁵ nayi ε xa na feen xənfen ki fajə i yi jəndin fen. E xa a kolon xa na fe jaxin ligaxi ε tagi. ¹⁶ E xa na taa kaane birin faxa silanfanna ra. * E xa na taan nun a muxune nun a xuruseene birin naxəri. ¹⁷ E xa e herisigen birin malan taa tagini, ε tēn sa a ra, ε taan birin gan Alatala ε Ala yetagi. Na findima bəxə rabejinxin nan na habadan. A mi fa tima sənən. ¹⁸ E nama na sena ndee findi ε gbeen na ε naxanye ganma alogo Alatala nama xələ ε ma. A kininkininma ε ma nən, a yi ε rawuya ayi alo a a kələ kii naxan yi ε benbane xa. ¹⁹ Na ma, ε xa Alatala ε Ala xuiin name, ε yi a yamarine suxu, n naxanye yamarima ε ma to, ε yi fe tinxinxin liga Alatala ε Ala yee ra yi.

14

Namun natənxine

¹ Alatala ε Alaa diine nan ε tan na. Xa sayaan ti, ε nama ε yete maxaba. E nama ε xunna dε bi. ² Yama rasarijanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa. A ε tan nan sugandixi bəxən siyane birin tagi, a ε xa findi a gbeen na.

Sube radaxaxine

Saraxaraline 11.1-23

³ E nama se xəsixi yo don. ⁴ Subene ni i ra, ε nəe naxanye donje: jingen nun yexeen nun siin ⁵ nun xənla nun təkən nun bolen nun geya ma siin nun wonden nun yaleen e nun burunna yexεna. ⁶ Sube toro kanna naxan toro bəxi jaxi ra, a mən donseen laxunma, ε nəe ne donje nən.

⁷ Koni na subene tagi, naxanye toro bəxi jaxi ra, hanma naxanye donseen laxunma, ndee e ye ε nama ne don alo jəgəma hanma jereana hanma fanyerasina. E findixi sube haramuxine nan na ε xa, bayo e donseen laxunma, koni e toro mi bəxi jaxi ra. ⁸ Xəsən toron bəxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. E nama na suben don, ε mən nama ε yiin din a faxaxin na.

⁹ Niimaseen naxanye igeni, ε lan e xa xali yexene don naxanye e bama. ¹⁰ Koni naxanye mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E mi sarijan ε xa.

¹¹ E nəe xəli radaxaxine birin donje nən. ¹² Koni ε nama itoe don: singbinna nun dugana e nuna xəlimangan ¹³ nun bangaan

* 13:16: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

nun segen siyaan birin, ¹⁴ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁵ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fəxo ige ma xolina, e nun təxedi tongon siyaan birin, ¹⁶ e nun kunkutunna nun fətnəbunsamuran nun toxoroon ¹⁷ nun yexεe suxu kankon nun kankanna nun jinənaxan ¹⁸ nun yaya xonla nun saji xonla siyaan birin, e nun sarasima xonla nun tuyena. ¹⁹ Niimase xunxuri gabute kanna birin haramuxin na a ra e xa. E nama e don. ²⁰ Koni e nəe niimase xunxuri gabute kanna ndee donjə nən naxanye radaxaxi.

²¹ E nama sobe don naxan faxaxi a yete ma. E nəe a soe xəjən yii nən naxan dəxi e konni, a yi a don, hanma e a sara xəjə gbetene ma. Koni yama rasarijanxin nan e tan na Alatala e Ala xa.

I nama sii diin jin a nga xijə igen na.

Yaganna fe

²² E na naxan birin sətə xeen ma, e xa na yaganna ba a ra jee yo jee. ²³ E xa e murutun nun e manpa nenen nun e turen yaganna don Alatala e Ala yetagi a na denaxan sugandi a xinla matəxəden na alogo e xa gaxu Alatala e Ala yee ra waxatin birin. ²⁴ Xa na yiren makuya i ra jaxi ra, xa Ala bata i baraka han i mi nəe na yaganna maxale bayo Alatala a yire sugandixi makuya i ra a xinla matəxəma denaxan yi, ²⁵ nayi i xa i ya yaganna masara gbetin na. I na gbetin xali Alatala i ya Ala yire sugandixini. ²⁶ Menni i xa na gbetin masara sena ndee ra naxan na i kenen, jingene hanma yexεene hanma manpana, naxanye birin nafan i ma. E nun i ya denbayaan yi e dege Alatala e Ala yetagi, e yi sewa. ²⁷ E nama jinan Lewi bonsonna muxune xən naxanye dəxi e konne yi, bayo e mi kee bəxən sətəxi e gbeen na.

²⁸ Jee saxan yo jee saxan e xa e yaganna birin nanara e taane yi. ²⁹ Lewi bonsonna muxune keen mi na naxanye xa e nun xəjəne nun kiridine nun kaja gilen naxanye e tagi, ne birin xa fa e degeden han e yi lugo. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nən e kewanle yi e naxanye birin ligama.

15

Xəroya jee na

Saraxaraline 25.8-38

¹ Jee solofere yo jee solofere e xa dija donle ma. ² A xa liga ikiini: muxun naxanye birin bata e ngaxakedenna Isirayila kaana nde doli, e xa dija na donla ma. E nama e ngaxakedenna Isirayila kaane karahan doli fi feen na bayo Alatala waxati saxin na a ra alogo yamaan yi dija donle ma. ³ E nəe xəjən tan karahanjə nən, a yi e donla fi, koni e naxan dolixi e ngaxakedenna ma, e xa dija na ma. ⁴ Anu, tərə muxun mi luma e ye, bayo Alatala baraka gbeen sama nən e fe yi na bəxəni Alatala e Ala denaxan soma e yii

e keen na. ⁵ A na ligama nən xa e Alatala e Ala xuiin name e yi a yamarine birin suxu ki fajə, n naxan falama e xa to. ⁶ Alatala, e Ala barakan sama nən e fe yi alo a a fala e xa kii naxan yi. Siya wuyaxine fama nən e dolideni, koni e tan mi donla tongoma. E nəən sətəma nən siya wuyaxine xun na, koni muxe mi nəən sətəma e tan xun na.

⁷ Xa tərə muxuna nde i ngaxakedenne ye i konni Alatala i ya Ala denaxan fima i ma, i nama jənige jaxiyaan liga a ra, i tondi a dolo. ⁸ A makoon naxan ma, i xa na doli a ma fonisireyani. ⁹ I xa i yete ratanga miriya jaxini ito ma, i naxa, “A gbee mi luxi jee soloferen xa a li, yamaan dija donle ma jee naxan na.” I nama ye xədəxo ayi i ngaxakeden tərə muxune ma i tondi seen soe e yii. Nayi, a a mawugama nən Alatala xa i xili ma, i yi findi yulubi tongon na. ¹⁰ I xa a ki fonisireyani hali i mi nimisa i bəjəni. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nən e kewanle birin yi. ¹¹ Yiigelitəon mi jənma e yamanani habadan, nanara, n na a yamarixi e ma e xa hinan e ngaxakedenne ra, tərə muxun nun yiigelitəon naxanye e konni.

Konyine xəroya fena

Xəroyaan 21.2-6 nun Saraxaraline 25.38-55

¹² Xa e ngaxakedenna Heburu xeməna nde hanma jaxanla a yete mati e ma konyin na, a walima nən e xa jee sennin. A jee soloferedeni e xa a xəroya. ¹³ Koni e nama a yii genla yiba. ¹⁴ Alatala, e Ala seen naxanye birin fixi e ma barakani alo yexεen nun siin nun murutuna, e nun manpana, e xa a ki na nde yi. ¹⁵ E nama jinan a konyine nan yi e ra Misiran yi. Alatala e Ala nan e xunbaxi. Nanara, n yamarini ito soma e yii to.

¹⁶ Xa i ya konyina a fala i xa, a a mi kelima i konni bayo e nun i ya denbayaan nafan a ma, a a lan i konni, ¹⁷ nayi, i xa səxən seen tongo, i yi a tunla maso banxin deε wudin na, i yi a tunla səxən. Nayi, a findima nən i ya konyin na a siin birin yi. I na nan ligama i ya konyi gilen fan na. ¹⁸ E nama sunu konyin xəroya feen na. Amasətə a jee sennin wanla tənən gbo dangu walikεen gbeen na dəxo firin. Na ma, Alatala, e Ala barakan sama nən e kewanle birin yi.

Xuruseene dii singene fe

¹⁹ E jingen nun yexεen nun siin dii xeme singene birin naxanye xalima, ne birin findima Alatala e Ala nal gbee ra. E mi lan e turaan nawali xa dii singen na a ra, hanma e yexεe diin xaben maxaba a ma xa dii singen na a ra. ²⁰ Jee yo jee e tan nun e denbayaan xa ne don Alatala e Ala yetagi a yire sugandixini. ²¹ Xa feen xuruseen na, xa a yeen kalaxi hanma a sanna, hanma fe gbetε, e nama na ba saraxan na Alatala e Ala xa. ²² E a donma e konni nən, e nun

muxu sarijnanxin nun muxu sarijnantarene. E birin lan nen e xa a don alo e xenla nun bolen donma kii naxan yi. ²³ Koni e nama suben wunla don de! E xa a raboxon alo igena.

16

Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla

*Xoraya*an 12.14-20 nun *Saraxaraline* 23.4-8 nun *Yatene* 28.16-25

¹ Abiha kiken na, e xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba Alatala e Ala binya feen na, bayo Alatala, e Ala e ramini na kiken nan na Misiran yi koxeen na. ² E xa yexeen hanma siin hanma jingen ba saraxan na Alatala e Ala xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sali loxoni. E na saraxan bama Alatalaa yire sugandixini a xinla binyama denaxan yi. ³ Sali loxoni, e nama burun don buru rate seen* saxi naxan yi. E xa buru ratetaren don xii solofere naxan findixi sunun taxamaseri burun na. Na nan a rabirama e ma a e mafuraxin nan keli Misiran yi. Na ma, e mi jinanye e mini loxon xon e siin birin yi Misiran boxoni. ⁴ Na xii soloferen bun, a mi lan buru ratese yo xa to e konne yi, e boxon birin yi. E saraxan naxan bama xii singe loxon jinbanna ra, na sese nama lu han xotanni. ⁵ Na Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxan mi lan a xa ba yiren birin yi, Alatala e Ala naxan fima e ma. ⁶ E a bama yire keden peen nin, Alatala e Ala na denaxan sugandi a xinla binyama denaxan yi. Na saraxan bama jinbanna nan na sogen godo waxatini, e mini waxatin naxan yi Misiran yi. ⁷ E suben jinma nen, e yi a don na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima. Na kuye yiban, e yi siga e konne yi. ⁸ E xa buru ratetaren don xii sennin. A xii soloferede loxoni, e malanna ti Alatala e Ala xa. E nama wali yo ke na loxoni.

Xunsagine sanla

Saraxaraline 23.15-22 nun *Yatene* 28.26-31

⁹ E na murutu xaban folo, e xa xunsagi solofere teng, ¹⁰ e yi Xunsagine Sanla raba Alatala e Ala xa. E yi jeniye ma saraxan ba naxan na lan herisigen yaten ma Alatala e Ala naxan fixi e ma. ¹¹ E sewama nen Alatala e Ala ra na yireni a denaxan sugandima a xinla binyan denaxan yi, e tan nun e diine nun e konyine, e nun Lewi bomsanna muxun naxanye e konni e nun xojene nun kiridine nun kaja gilene. ¹² E nama jinan a konyine nan yi e ra Misiran yi. E xa yamarini itoe suxu ki fajai.

Bubu Kui Sanla

Saraxaraline 23.33-43 nun *Yatene* 29.12-39

¹³ E na yelin e sansine bomsodeni lonne ma e yi e malan, e yi e wudi bogi igene fan ba, e xa Bubu Kui Sanla raba xii solofere. ¹⁴ E xa sewa na sanli, e tan nun e diine nun e konyine nun Lewi bomsanna muxune nun xojene nun kiridine nun kaja gilen naxanye e konni. ¹⁵ E sanli ito rabama nen xii solofere Alatala e Ala xa, a na denaxan sugandi. Amasoto Alatala e Ala barakan sama nen e se xaban nun e wanla birin yi. E yi sewa han!

¹⁶ Nee yo jee, Isirayila xemene birin xa ti Alatala e Ala yetagi sanja ma saxan a na denaxan sugandi: Buru Tetaren Sanla nun Xunsagine sanla nun Bubu Kui Sanla. E mi lan e xa siga Alatala yetagi e yii genla ra. ¹⁷ E birin xa fa a kiseen na e noe naxan na, naxan na lan herisigen ma Alatala e Ala naxan fixi e ma.

Sariyan sa kiina

¹⁸ Taane birin kui, Alatala e Ala denaxan fima e ma, bomsan yo bomsan, e xa kitisane sugandi, e yamaan makiti tinxinni. ¹⁹ E nama kitin sa tojegeni de! E mon nama muxune rafisa e bode xa. E nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, bayo kiseene noe fe kolonna yene raxiye nen, a tinxin muxuna falane yifu. ²⁰ E lu tinxinna foxo ra, alogo e xa siimaya fajin soto, e mon yi no boxon sote Alatala e Ala denaxan fima e ma.

Suxure batuna fe

²¹ E nama Asera kide gbondonna ti saraxa ganden dexon ma, e naxan nafala Alatala e Ala xa. ²² E nama suxure gemen ti, bayo Alatala e Ala na fe sifan najaxuxi.

17

Sariyana saraxana fe yi

¹ E nama jingen hanma yexeen ba saraxan na Alatala e Ala xa, fe naxan na, hanma naxan madoxi, bayo Alatala e Ala na fe sifan najaxuxi.

² Xa xemena nde hanma jaxanla nde doxi e taana nde yi Alatala e Ala naxan fima e ma, a fa fe jaxin liga naxan mi rafan Alatala e Ala ma, nayi, a bata Alaa layirin matandi. ³ Xa a mi n ma yamarin suxu, a ala gbetene batu, hanma sogena hanma kiken a hanma sarene, ⁴ e yi na me, e xa a feen xonfen ki fajai. E na a kolon na fe jaxin bata liga Isirayila yi, ⁵ a na findi xemena na hanma jaxanla, e xa na kanna xali taan so deen na, e yi a magolon han a faxes.

⁶ Muxun naxan lan a xa faxes, a mi faxes singen fo muxu firin hanma saxan na sereyaan ba. A mi lan a xa faxes sereya kedenna gbansanna xuiin ma. ⁷ Naxanye sereyaan baxi, ne nan singe xa gemen woli a ma a faxes feen na. Yama donxen fan yi a

* 16:3: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

magolɔn. E fe jaxin janma e tagi na kiini nen.

Kitine fe

⁸ Xa faxa kitin bata fa hanma matandina hanma maxolona naxan findixi kiti xɔdɛxɛn na e taani, e xa siga na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima. ⁹ E sigama Lewi bɔnsɔnna muxune nan fɛma, saraxaraline, e nun kitisaan naxan dɔxi na waxatini, e a yeɓa e xa. Nayi, e a falama nen e xa, a lan kitin xa sa kii naxan yi. ¹⁰ E na naxan fala e xa na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima, e kitin bolonma na nan ma. E na naxan fala e xa, e xa na suku ki fajii. ¹¹ E na sariyan naxan birin fala e xa, e xa na liga. E nama fata a ma yiiƴanna ma, hanma kɔmɛnna ma. ¹² Xa muxuna nde waso, a mi a tuli mati saraxaraliin na naxan bata dɔxɔ Alatala e Ala wanla xun na hanma kitisana, na kanna lanma nen a xa faxa. E fe jaxin janma na kii nin Isirayila yi. ¹³ Yamaan na na feen mɛ, e gaxuma nen e wason yiɓa.

Mangayana

¹⁴ E na so bɔxɔni waxatin naxan yi, Alatala e Ala denaxan fima e ma, e na dɔxɔ na, yanyina nde e a mirima nen, a e fan xa e gbee mangan sɔto alo e rabilinna siyane. ¹⁵ Alatala e Ala na muxun naxan sugandi, na nan findima e mangan na. E nama tin xɔɓɛn xa findi e mangan na, naxan mi findixi e ngaxakeden Isirayila kaana nde ra. ¹⁶ A mi lan e mangan xa soo wuyaxi sɔto. A mi lan a xa muxune rasiga Misiran yi soone saradeni, bayo Alatala a falaxi nen e xa, a e nama siga na bɔxɔni sɔnɔn. ¹⁷ A mi lan a yi jaxalan wuyaxi dɔxɔ. Na feene nan a bɔɓɛn naxetema Ala fɔxɔ ra. A mi lan a yi gbeti gbeen nun xɛma wuyaxi sɔto. ¹⁸ Mangan na dɔxɔ a manga gbɛdeni waxatin naxan yi, sariya kitabun naxan namaraxi Lewine yii, saraxaraline, a xa na seɓe a yete xa. ¹⁹ Na kitabun luma nen a dɛxɔn. A xa a xaran lɔxɔn birin a siimayani, alogo a xa gaxu Alatala a Ala yee ra, a mɔn yi nɔ a sariyan nun a tɔnne suxudeni naxanye seɓexi a kui. ²⁰ Na nan a ligama, a mi a yete rafisama a ngaxakedenne xa, a fata sariyan ma yiiƴanna ma hanma kɔmɛnna ma. Nayi, a mangaya xunkuyen sɔtoma nen, a tan nun a diine Isirayila yamaan tagi.

18

Saraxaraline wanla

¹ Saraxaraline, Lewi bɔnsɔnna muxune, ne mi bɔxɔ yitaxun daxin sɔtoma e keɛn na alo Isirayila muxu gbeteɓe. E baloma saraxane nan na naxan nalima Alatala ma teeɛn na. Na nan findixi e keɛn na. ² E mi keɛ sɔtoma e ngaxakedenne tagi. Alatala nan findima e keɛn na alo a a fala e xa kii

naxan yi. ³ Isirayila kaane na fa jingen na hanma yeɛɛna saraxa badeni, ito nan findima Lewi kaa saraxaraline gbeen na: suben balaxana, a gbɛgbɛna, e nun a buru subene. ⁴ E mɔn xa e bogise singe saraxane so e yii: murutuna, manpa nenɛna, turena, e nun e yeɛɛɛ xaben naxan singe maxabaxi. ⁵ Alatala e Ala Lewi bɔnsɔnna nan sugandixi bɔnsɔnna birin tagi alogo e tan nun e diine xa wali Alatala xinla binyadeni waxatin birin.

⁶ Xa Lewi bɔnsɔnna muxuna nde keli Isirayila taana nde yi a dɔxi denaxan yi, a siga na yireni Alatala denaxan sugandima, ⁷ mɛnni, a lanma a xa wali Alatala a Ala xinla a fe ra, a ngaxakeden Lewine dɛxɔn naxanye walima Alatala yetagi. ⁸ A lan nen a yi balon sɔto alo saraxaraliin bonne, hali a to a yii seene matixi, a gbeti sɔto.

Yiimatone nun kɛeramuxune fe

⁹ E na so bɔxɔni Alatala e Ala denaxan fima e ma, e nama so kɛwali xosixine yi mɛn kaane naxanye ligama. ¹⁰ Muxun nama lu e ye naxan a diin ganma saraxan na hanma yiimatona hanma koron bɔnbɔna hanma seri kanna hanma kɛeramuxuna, ¹¹ hanma tirin tiina hanma naxan barinne maxɔdinma hanma jinan kanne, hanma barin kiine. ¹² Na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma. Alatala e Ala siyani itoe kedima nen e yeɛ ra na kɛwali xosixine fe ra. ¹³ E kɛwanle xa kamali Alatala e Ala yee ra yi. ¹⁴ E siyaan naxanye kedima, ne biraxi yiimatoon nun koron bɔnbɔn xuiin nan fɔxɔ ra, koni Alatala e Ala mi tinje e tan yi na liga.

Ala nabine rafama nen

¹⁵ Alatala e Ala nabina nde raminima nen e ye naxan luma alo n tan. E xa e tuli mati a ra. ¹⁶ E naxan maxɔdin Alatala e Ala ma, e yi malanxi lɔxɔn naxan yi Horebe geyaan fari. E yi a fala, e naxa, “N mi waxi Alatala n ma Ala xuiin name feni sɔnɔn. N mi waxi tee gbeeni ito fan to feni sɔnɔn alogo n nama faxa.” ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E naxan falaxi, na fan. ¹⁸ N nabiin naminima nen e ye, naxan luxi alo i tan. N nan n ma falan nalima a ma nen, a yi na yeɓa e xa, n na a yamarin naxan na. ¹⁹ Xa muxu yo mi a tuli mati falan na nabiin naxan nalima n xinli, n tan yeteen na kanna makitima nen. ²⁰ Koni xa nabina nde susu, a falan ti n xinli, n mi naxan yamarixi a ma, hanma a yi falan ti ala gbeteɓe xinli, e xa na kanna faxa.” ²¹ Yanyina nde, e e yete maxɔdinma nen, e naxa, “En nɔɛ a kolonye di, a Alatala a falan mi a ra?” ²² Xa nabiin falan ti Alatala xinli, a falan mi kamali, Alatala mi na falaxi. Nabiin nan na falaxi a wasoni. Hali e mi gaxu a yeɛ ra.

19

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun Yosuwu 20.1-9

¹ Alatala ε Ala na siyane halagi, a naxanye bəxən soma ε yii, ε ε kedima nən, ε yi dəxə e taane nun e banxine kui. ² Na na dangu, ε xa taa saxan sugandi bəxəni, Alatala ε Ala naxan fi ε ma. ³ ε xa kirane rafala siga mənne yi, ε yi yamanani taxun dəxədə saxan, Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kəen na, alogo, faxa tiine birin xa siga na taane yi, e niin yi rakisi. ⁴ Naxan na faxan ti, a li, a mi a rakelixi a ma, a mi a yitənxɪ xənnantenyani, na kanna nəe sigə nən na taana nde yi, a niin yi ratanga. Misaala ra, muxun naxan siga fətənni wudi segədeni e nun a lanfana, ⁵ a wudin segema, bunbin yi koren, a yi a lanfaan li, na yi faxa. Na faxa tiin sifan nəe luyə nən na taana nde yi alogo a niin xa rakisi. ⁶ Xa kirani kuya, faxa muxun gbeerəxə muxun faxa tiin sagatanma nən a xəloni han a yi a li, a yi a faxa, hali a mi yi lan a yi faxa bayo a mi a lanfaan faxa feni tənxi xənnantenyani. ⁷ N yamarini ito fixi ε ma na nan ma. ε xa taa saxan sugandi marakisi taane ra. ⁸ Xa Alatala ε Ala ε bəxən nagbo ayi alo a a kəle ε benbane xa kii naxan yi, xa a bəxəni ito birin so ε yii a ε benbane tuli sa naxan na, ⁹ xa ε yamarini itoe birin suxu a fajin na, n naxanye falama ε xa to, a ε xa Alatala ε Ala xanu, ε yi bira a kirane fəxə ra, nayi ε mən xa taa saxan sugandi, ε yi e sa taa saxanna bonne fari. ¹⁰ Nayi, Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma ε kəen na, ε mi tənegetəon faxə na bəxəni.

¹¹ Koni xa muxuna nde a boden naxaxuxi, a a mən, a yi a faxa, xa na kanna siga na taana nde yi, ¹² na taan fonne lan nən e xa a suxu, e yi a xali faxa muxun gbeerəxə muxun fəma alogo a xa a faxa. ¹³ ε nama kininkinin na kanna ma de! ε xa na faxa ti sifan jan Isirayila bəxəni, ε yi herin sətə.

Bəxəne danne nun wule sereyane

¹⁴ ε na dəxə bəxəni Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kəen na, ε nama ε lanfana bəxən danna taxamasenne masiga ε benbane naxanye dəxə. ¹⁵ Muxun naxan bata haken liga hanma gbalona hanma yulubina, na kanna mi lan a xa kiti muxu kedenna sereya baxin xən. Na fe sifan makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xən.

¹⁶ Xa sere naxin sereyaan ba, a yi muxun tənge gbalona nde a fe ma, ¹⁷ yenge fa firinni itoe lan nən e xa siga Alatala batu yireni saraxaraline nun kitisane fəma naxanye walima na waxatini. ¹⁸ Kitisane a feen fəsefəsəma nən. E na a kolon a seren bata wule sereyaan ba, a a ngaxakedenna tənge, ¹⁹ nayi ε xa a liga na kanna ra alo a tan yi a

ligama a ngaxakedenna ra kii naxan yi nun. ε xa fe naxin jan ε tagi. ²⁰ Muxu gbətəne na feen məma nən, e yi gaxu. Nayi, e mi fa susue na fe naxin sifan ligadeni sənən. ²¹ ε nama kininkinin na muxu sifan ma: Niin nəxən xa fi niin na, yəen yi nəxə yəen na, jinna yi nəxə jinna ra, yiin yi nəxə yiin na, sanna yi nəxə sanna ra.

20

Yengen sariyana

¹ ε na siga ε yaxune yengedeni, ε na soo wuyaxi to e nun yengeso seene nun sofa wuyaxi naxanye wuya dangu e ra, hali ε mi gaxu. Alatala ε Ala naxan ε raminixi Misiran bəxəni, na luma nən ε xən. ² ε nəma ε yitəmma waxatin naxan yi yenge so xinla ma, saraxaraliin xa ti, a falan ti yamaan xa, a naxa, ³ “Isirayila kaane, ε tuli mati! To, ε sigama ε yaxune nan yengədeyi. ε nama tunna xəle ε ma, ε nama gaxu, ε nama kuisan, ε bənen nama mini, ⁴ bayo Alatala ε Ala luma nən ε xən ε yaxune yengedeni. A e yengəma nən ε xa, a yi ε rakisi.”

⁵ Na waxatini sofa kuntigine fan falan tima nən ganla xa. E naxa, “Muxuna nde ε yə be ba, naxan bata yelin banxi tideni koni a munma so a kui singen? Na kanna xa xətə a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nəe faxə nən, muxu gbətə yi so a banxini. ⁶ Muxuna nde ε yə be ba, naxan bata manpa binle si, koni a munma e bogine bolon singen? Na kanna xa xətə a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nəe faxə nən, muxu gbətə yi a tənən sətə. ⁷ Muxuna nde ε yə be ba, naxan bata naxalandina nde masuxu, koni naxanla munma siga a konni singen? Na kanna xa xətə a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nəe faxə nən yengeni, muxu gbətə yi a naxanla dəxə.” ⁸ Sofa kuntigine mən sofane maxədinma nən, e naxa, “Muxuna nde ε yə be ba, naxan mi fa susue, a gaxuxi? Na kanna xa xətə a konni alogo a lanfane fan nama tunna xəle ε ma.” ⁹ Sofa kuntigini itoe na yelin falan tiyə yamaan xa, e yi sofana ndee findi gali mangane ra.

¹⁰ ε na siga taana nde yi yenge sodeni, ε xa mən kaane maxədin singen, a e xa e yətə raxətə ε ma. ¹¹ Xa e tin na ma, e yi taan nabilin yinna rabi ε xa, e birin luma nən ε yamarin bun, e yi mudun fi. ¹² Koni xa e mi tin na ma, e yi ε yenge, nayi ε xa na taan bilin. ¹³ Alatala ε Ala na taan soma nən ε yii, ε xəməne birin faxa silanfanna ra. ¹⁴ Koni naxanle nun diine nun xuruseene nun nafunla naxanye birin na taan kui, ne birin findima nən ε gbeen na. E yi ε yaxune herisigen birin don, Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

¹⁵ ε na nan ligama taane ra naxanye makuya, naxanye mi na taane yə ε dəxəma naxanye yi. ¹⁶ Koni a na findi taane ra

Alatala ε Ala denaxanye fima ε ma ε keen na, ε mi sese luma a nii ra menni. ¹⁷ E Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune birin halagima nen alo Alatala ε Ala a yamarixi ε ma kii naxan yi, ¹⁸ alogo e nama ε xaran na fe naxine ma e naxanye ligama e suxure batudeni. E yi Alatala ε Ala yulubin tongo.

¹⁹ Xa ε bata taana nde bilin men kaane yenge xinla ma, ε mi lan ε yi na wudine sege naxanye bogima. E bogine findima ε balon nan na. Na wudi sixine mi findixi ε yengefane ra. ²⁰ Koni wudi binla naxanye bogin mi donma, ε nεe ne sege nen alogo e xa findi yengeso seene ra ε xa, ε ne rawali na taan yengedeni han ε yi a masoto.

21

Faxan naxan kari mi kolonxi

¹ E na so baxoni Alatala ε Ala denaxan fima ε ma, xa ε muxu faxaxina nde to burunna ra, a a li a faxa muxun mi kolonxi. ² E fonne nun ε kitisane sigama nen. Keli binbin yireni han taan naxanye menna rabilinni, e ne yikuyene maliga. ³ E na a kolon taan naxan maso na ra, na taan fonne jinge gilen nan tongoma naxan munma wali, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ⁴ Na taan fonne jinge gilen xalima nen xudeni naxan mi xarima, sansiin munma rawali denaxan yi. E yi a keen gira menni, a faxa. ⁵ Lewi yixetene, saraxaraline fan fama nen, bayo Alatala ε Ala ne nan sugandixi a e xa wali a xa, e mon yi dubane ti Alatala xinli, e mon yi matandi feene nun muxu maxolone makiti. ⁶ Taan naxan maso binbin yiren na, na fonne xa e yiine raxa jinge gilen xun ma, e naxan faxaxi xudeni. ⁷ E yi a fala, e naxa, "Nxu tan xa mi faxan tixi, nxu mi a toxi lige. ⁸ Alatala, i xa ito rasuxi i solona seen na Isirayila yamaan xa, i naxan xunbaxi. Yandi, i nama i ya yamaan yate sonmane ra na faxa tixina fe yi." Nayi, Alatala na solona seen nasuxuma nen faxa tixina fe yi. ⁹ E na yulubi tongoxin bama yamaan ma, bayo ε bata na feen liga naxan tinxin Alatala yeε ra yi.

Muxu suxine yengeni

¹⁰ E na siga ε yaxune yengedeni, xa Alatala ε Ala e sa ε sagoni, ε yi e findi ε muxu suxine ra, ¹¹ yanyina nde muxuna nde a yeen tima nen suxu muxu naxalan tofajina nde ra. Xa na kanna wama a daxo feni a naxanla ra, ¹² nayi a nεe a xale nen a konni. Na naxanla a xunna bima nen, a yi a yii xanle fan maxaba, ¹³ a yi a domain fan masara. A luma nen banxin kui, a yi a fafe nun a nga jan feen liga kike keden. Na xanbi ra, xemen nεe a finde a gbeen na nen, a findi a naxanla ra. ¹⁴ Xa a fe rapaxu xemen ma, a nεe a bejinye nen, a siga denaxan na a keenen. A mi lan

sonon a xa a mati gbetin na, a mon mi nεe a finde a konyin na sonon bayo a bata yi a kolon a naxanla ra.

Dii forimaan tidena

¹⁵ Xa naxalan firin xemena nde yii, keden yi rafan a ma dangu boden na, na naxalan firinne yi dii xemen keden keden bari, koni dii singen yi findi naxanla diin na naxan mi rafan xemen ma, ¹⁶ a na wa a keeni taxun feni a diine ra, diin forimaan lan a xa keen naxan soto, a mi lan xemen xa na so a batena diin yii, a dii singen yi fula a tiden na. ¹⁷ A xa a kolon naxanla naxan naxaxuxi a ma, na nan ma dii findixi a dii singen na. A herisigen daxode firin nan soma dii forimaan yii, bayo na nan singen xemen senben yitaxi. A tan nan lan a dii forimaan tiden soto.

Dii murutexina

¹⁸ Xa xemena nde dii xeme xalabanten murutexin soto, a yi a li a mi a tuli matima a fafe nun a nga xuiin na, e bata kata e xa a xuru koni a mi e xuiin suxi, ¹⁹ a fafe nun a nga xa a suxu, e yi a xali taan fonne fema taan so deen na. ²⁰ E yi a fala e xa, e naxa, "Nxo diini i ra, a xalabanten, a mon murutexi. A mi nxu xuiin suxuma. Sabaan nun dlon nan nafa na ma." ²¹ Nayi, taan xemene birin a magolonma nen han a faxa. E xa fe naxin jan ε tagi. Isirayila kaane na feen mema nen, e gaxu.

Muxu binbin singanxina

²² Xa ε muxun faxa, naxan bata gballo feen liga, a lan a xa faxa naxan ma, ε mon yi a binbin singen wudin na, ²³ a binbin mi lan a xa xi singanxi han xotenni. A lan nen a xa maluxun na laxoni, bayo Ala bata na muxu singanxin danga. E nama na binbi singanxina dangan lu yamanani, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma ε keen na.

22

I muxu boden yii seene masuxu

¹ E na ε ngaxakedenna jingen hanma a yexeen to, a sigama burunna xun xon, ε nama ε xun xanbi so a yi. E lan nen ε xa a xali a kanna fema. ² Xa ε ngaxakedenna konna makuya, hanma ε mi a yire kolon, ε xa xuruseen xali ε konni. E yi a ramara han ε a kanna to waxatin naxan yi, ε yi a so a yii. ³ E na nan ligama a sofanla fan na, a domana, e nun a seen naxan birin laxi ayi. E mi lan ε xa ε xun xanbi so ne yi. ⁴ Xa ε ngaxakedenna sofanla hanma a jingen to biraxi kiraan xon, ε nama ε xun xanbi so a yi. E lan nen, ε xa a mali a rakele.

Xemen nun naxalan domane

⁵ Naxanla mi lan a yi xeme domain nagodo a ma. Xemen fan mi lan a naxalan domain

nagoda a ma. Muxun naxanye na fe sifan ligama, na kanne mi rafan Alatala ε Ala ma.

Daliseen masuxu kiina

⁶ E na a to kiraan xon ma, xoliin bata a teen sa wudin koe ra, xa na mi a ra boxon ma, a nga felenzi a xelene ma, xa na mi a ra a diine ma, ε mi lan ε xa a nga nun a diine tongo e bode xon. ⁷ E xa a nga bejin, a xa siga. E yi a diine tan tongo. Nayi, ε siimaya xunkuyen nun herin sotoma nen.

Muxune xa ratanga

⁸ Xa i banxi nenen ti, i yi foye suxudeni ton banxin koe ra alo kore banxina, i xa a rabilin sansandin na alogo muxuna nde nama bira boxona nde, a faxa, fata i ya banxin ti kiin na.

Fe yibasanna fe

⁹ I nama sansi siya firinna si i ya manpa bili nakoni, xa na mi a ra a bogin findima se haramuxin nan na. ¹⁰ I nama xun xidi yegen xidi jingen nun sofanla xunne ma e bode xon i yi xeen bi. ¹¹ I nama domaan nagodo i ma naxan soxoxi yexee xabe garin nun gese futu garin basanxin na.

Gubana

¹² I xa luti denbexine singan i ya gubaan tongon naaninne ra.

Kiti xodexene jaxanla fe yi

¹³ Xa xemena nde jaxanla doxo, e yi kafu, a feen yi rajaxu xemena ma, ¹⁴ a yi a xili kala folo, a naxa, “N bata jaxanli ito doxo, koni nxu to kafu, n yi a li, a mi yi Alaa kiraan xon.” ¹⁵ Na na liga, sungutunna fafe nun a nga sereya seen xalima nen taan fonne fema taan so deen na, naxan a yitama a sungutun nasoloxin nan yi a ra. ¹⁶ A fafe ito nan falama, a naxa, “N bata n ma dii temen fi xemeni ito ma, koni a mi rafan a ma soxon. ¹⁷ A bata wulen sa a xun ma, a sungutun nasoloxin mi yi a ra.” Sungutunna soto muxune xa na futun nasonyaya sereya dugin sa taan fonne yetagi. ¹⁸ Taan fonne na xemene suxuma nen, e yi a fe jaxin saran a ra. ¹⁹ E na a makiti, e xa a yangin, a gbeti gbanan kemε so sungutunna fafe yii, bayo a bata Isirayila jaxanla nde xili kala. Na xanbi a lanma nen jaxanla mon xa xete xemene konni. A nema a siimayani, a mi nε a mε na jaxanla ra.

²⁰ Koni, xa jondin nan na feen na, sereya se yo mi na naxan a yitama a bata futun nasonyaya, ²¹ na jaxanla xalima nen a fafe a banxin deen na. Taa yi kaane yi a magolon han a faxa, bayo a bata yagi feen liga, jaxanla mi lan a xa naxan liga Isirayila boxoni. A bata xemε feen kolon a a fafe konni waxatin naxan yi. E xa fe jaxin jaxan ε tagi.

²² Xa ε xemene nun jaxanla suxu naxan findixi xemε gβete a jaxanla ra, e saxi, na fe jaxi raba firinne lan nen e xa faxa, jaxanla

nun xemena. E xa fe jaxin jaxan Isirayila boxoni.

²³ Xa xemene naralan sungutunna nde ra taan kui, naxan bata masuxu, e yi kafu, ²⁴ ε xa na muxu firinne xali taan so deen na, ε yi e magolon han e faxa. Sungutunna faxama nen bayo a mi soxon natexi taan kui. Xemene fan faxama nen bayo a bata jaxalan masuxin futun kala. E xa fe jaxin jaxan ε tagi.

²⁵ Koni xa xemene naralan sungutunna ra burunna ra, naxan bata masuxu, a yi fu a ma, na xemε nan gbanan faxama. ²⁶ E nama fefe liga sungutunna ra bayo a mi fe jaxi yo ligaxi a lan a xa faxa naxan ma. Na feen luxi nen alo xemene naxan fu a boden ma alogo a xa a faxa. ²⁷ Amasoto xemene naralanxi sungutunna ra burunna nan na. Hali sungutunna xemε kanni ito soxon nate, muxu yo mi yi na naxan yi a ratange.

²⁸ Xa xemene naralan sungutunna ra naxan munma masuxu, a yi fu a ma, muxuna nde yi e to na feen xun na, ²⁹ na xemene xa gbeti gbanan tonge suulun so sungutunna fafe yii, a yi sungutunna doxo a jaxanla ra, bayo a bata a futun kala. A nema a siimayani, a mi nε a mε na jaxanla ra.

23

¹ Xemene nun a fafe a jaxanla nama kafu, alogo a nama a fafe rayagi.

Muxun naxanye mi lan Alaa yamaan malanni

² Muxun naxan tēgenxi, hanma a bari seen bolonxi, na kanna mi lan a siga Alatalaa yamaan malanni. ³ Naxanye na kafu sariyatereyani, e diin bari, na diin fan mi daxa a siga Alatalaa yamaan malanni han a yixete fudena.

⁴ Amonine nun Moyaba kaane mi sigε Alatalaa yamaan malanni hali e yixete fudena. ⁵ A ligama na kiini habadan bayo siyani itoe mi faxi ε ralandeni burun nun igen na e yii, ε yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi. E Beyori a dii Balami saren fi nen ε xili ma keli Petori taani Mesopotamiya yamanani alogo a xa ε danga. ⁶ Koni Alatala ε Ala mi tin a tuli matiye Balami ra. A bata dangan masara barakan na bayo ε rafan Alatala ε Ala ma. ⁷ E nama e mali boje xunbenla nun herin soto feen na ε siin birin yi.

⁸ E nama Edon kaane rajaxu bayo ε ngaxakedenna nan e ra. E nama Misiran kaane rajaxu bayo ε waxatina nde ti nen e boxoni. ⁹ E yixete saxanden nεe soε nen Alatalaa yamaan malanni.

Daaxaden sarijanna fe

¹⁰ E na siga ε yaxune yengedeni, ε yi daaxa yirena nde yi, ε lan nen ε xa ε yete ratanga fe jaxin birin ma. ¹¹ Xa xemena nde ε ye naxan mi sarjjanxi, igen bata mini a xemeyani kœen na, a xa mini daaxaden fari ma. ¹² Ninbanna ra, a xa a maxa. Sogen na godo waxatin naxan yi a nœ soe nen daaxadeni.

¹³ E xa yirena nde sugandi daaxaden fari ma, na yi findi xandaan na. ¹⁴ Wali sena nde xa lu ε goronne ye, alogo ε na siga xandani, ε xa yinla ge, ε yi ε makoon naba, ε benden naxete a ye ma. ¹⁵ E daaxaden lan nen a xa sarjjan, bayo Alatala ε Ala masiga tiden na a ra ε kantan feen na, a yi ε yaxune sa ε sagoni. Xa a fe jaxin li daaxadeni, a a makyama ε ra nen.

Konyi sariyana

¹⁶ Xa konyina nde a gi a kannna ma, a yi a yigiya ε konni, ε nama a xali a kannna fema de! ¹⁷ A lan nen a xa dœxœ dœxon taani, a na wa lu feni denaxan yi. E nama jaxu a ra.

Yalunyana fe

¹⁸ Isirayila xemena hanma jaxanla nama findi yalunden na. ¹⁹ Yalunde gilen sarena, hanma yalunde xemen sarena, na mi lan a xa so Alatala ε Ala banxini ε de xui yo rakamali feen na, bayo Alatala ε Ala na fe sifan narjaxuxi.

Donla nun de xuina

²⁰ E na sena nde doli ε ngaxakedenna ma, gbetina, donsena, xa na mi a ra se gbete, ε nama tœno yo sa a fari. ²¹ E nœ tœnon fetjje nen xœnen na, koni ε ngaxakedenna tan mi a ra de. E xa na sarjjan suxu ε bœxonî, ε denaxan sœtœma, alogo Alatala ε Ala xa barakan sa ε kewanle birin yi.

²² I na de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i nama i madigan a rakamali feen na, xanamu Alatala i ya Ala a maxœdinma nen i ma, i yi findi yulubi tongon na. ²³ Xa i mi de xui tongo, yulubi fe mi a ra. ²⁴ Koni xa i de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i lan nen i xa a rakamali ki fajni alo i a jœnige kii naxan yi.

²⁵ I nœ manpa bogina nde be nen i gbeen mi naxan na, i yi a don, han i lugo, koni i nama nde sa i ya goronni. ²⁶ I na so murutu xœen na, i gbee mi naxan na, i nœ tœnsœnna ndee bolœjje nen i yiin na, koni i nama i ngaxakedenna a murutun xaba wœliten na.

24

Futu kalana fe

¹ Xa xemena nde jaxanla dœxœ, a fe yi rapaxu a ma, nayi, a e futu kala kœdin nan sebema, a a so a yii, a yi a rasiga a konni. ² Jaxanla to bata keli xemen konni, a nœ dœxe nen xeme gbete xœn. ³ Xa a fe sa rapaxu na xemen fan ma, a e taxun kœdin sebe, a yi a

so a yii, a yi a rasiga a konni, hanma xa na xemen sa faxa, ⁴ xeme singen naxan a mœxi a ra, na mi lan a yi a tongo sœnœn, a findi a jaxanla ra, bayo a bata haramuya a ma. Alatala na fe sifan narjaxuxi. E mi lan ε xa na yulubi sifan liga bœxonî Alatala ε Ala denaxan soma ε yii ε kœen na.

Muxu feen sariyana

⁵ Xemen naxan baxi jaxanla dœxœdeni, a mi lan a xa so sofayani. Kœntœfili gbete yo mi lan a xa lu a ma han jœe keden alogo a xa a jaxanla masuxu a naxan dœxi, a a rasœwa.

⁶ E mi lan ε xa wuli ngaan nun wuli diin dœxœ tolimani, xa na mi a ra wulin diin gbansanna, bayo na findima balotareyaan nan na.

⁷ Xa Isirayila kaana nde a ngaxakedenna suxu nœni, a yi a findi konyin na, hanma a a mati, a lan nen na kanna xa faxa. E fe jaxin jœnma ε tagi na kiini.

⁸ Xa fure jaxin bata mini muxuna nde fatin ma ε xa a liga alo Lewi yixœten saraxar-aline a fala ε xa kii naxan yi. N na e yamari naxan na, ε xa na birin suxu ki fajni. ⁹ Alatala ε Ala naxan ligaxi Mariyama ra ε keli xan-bini Misiran yi, ε xa ε miri na ma.

¹⁰ Xa ε ngaxakedenna nde sena nde dœxœ ε ma tolimani, ε nama so a banxini na tolima seen tongodeni. ¹¹ E xa lu tanden ma, na kanna xa mini na tolima seen na. ¹² Xa yiigelitœn na a ra, a yi a gubaan so i yii tolimaan na, i nama a ramara han kœen na. ¹³ I xa a raxœte a ma sogen godo waxatini, alogo a xa xi a yi, a barikan bira i xa. Na yatema nen tinxinna ra Alatala i ya Ala yœe ra yi.

¹⁴ I nama jaxu yiigelitœ walike tœrœxine ra, a na findi i ngaxakeden Isirayila kaan na hanma xœjœn na naxan dœxi i konni. ¹⁵ I xa a wanla saranna so a yii lœxœ yo lœxœ benun sogen xa godo, bayo yiigelitœn nan a ra, a xaxili tixi a saranna nan na. Xa a mawuga Alatala xa i ya fe yi, i findima nen yulubi tongon na.

¹⁶ Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.

¹⁷ I nama kiti kobin sa xœjœn ma hanma kiridina. I nama kœna gilena a gubaan nasuxu tolimaan na. ¹⁸ I nama jœnan, a i findi nen konyin na Misiran yi, Alatala i ya Ala nan i xunba. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

¹⁹ I na seen xaba xœen ma, tœnsœnna naxanye na lu e xœri ma, i nama ne matongo. I xa e lu na xœjœne nun kiridine nun kœna gilene xa. Nanara, Alatala i ya Ala i barakama nen i ya wanle birin yi. ²⁰ I na i ya oliwi binle bogine malan, e bogin naxanye na lu e kœe ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xœjœne nun kiridine nun kœna

gilene xa. ²¹I na i ya manpa bogine fan ba, e bogin naxanye na lu e ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xɔɔɛne nun kiridine nun kaɔa gilene xa. ²²I nama ɔinan, a i findi nen konyin na Misiran yi. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

25

Bosa rabɔnbɔna

¹Xa xeme firin yenge, e na siga kitisane fema alogo e xa e makiti, kitisane xa yoon fi ɔndi kanna ma, wule falana kala tixin yi saran a ra. ²Xa wule falan lanma a xa bɔnbɔ, kitisaan xa a rasa bɔxɔni, e yi a bɔnbɔ a yee xɔri bosaan ye yaten na a lan a xa naxan sɔta fata sariyan na. ³Na kui, e mi lan e xa dangu bosaan ye tonge naanin na. Xa e nde sa na fari, e bata e ngaxakedenna rayagi.

Ningena wanla

⁴I na ɔingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.

Kaɔa gile diitare kanna fe

⁵Xa ngaxakeden ma xeme firinne dɔxi yire kedenni, keden yi faxa a mi dii bari, na ɔaxanla mi lan a xa dɔxɔ xeme gbete xɔn ma denbayaan fari ma. A lan a xa dɔxɔ a xemena ngaxakedenna nde nan xɔn, a findi a ɔaxanla ra. ⁶A dii singen naxan barima, na lan a xili sa faxa muxun xun ma, alogo a xinla nama lo ayi Isirayila bɔxɔni. ⁷Xa xemen tondi a ngaxakedenna a ɔaxanla dɔxe, kaɔa gilen xa siga taan so deen na taan fonne denaxan yi, a a yebe e xa, a naxa, “N ma xemena ngaxakedenna mi tixi n ma fe ma. A bata tondi dii fideni a ngaxakedenna ma Isirayila bɔnsone ye, naxan lan a xili sa a xun ma.” ⁸Taan fonne xemen xilima nen, e yi a maxodin. Xa a tondi a ngaxakedenna a ɔaxanla dɔxe, ⁹kaɔa gilena a masoma nen a ra taan fonne yee xɔri, a sankidin ba a xemena ngaxakedenna sanni, a yi a de igen puru a yetagi. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ligama xemen na naxan tondima mayixeten fideni a ngaxakedenna ma.” ¹⁰Nayi, na xemena a denbayaan xili bama Isirayila yi ikiini, “Sankidi ba denbayaan.”

Naxan mi daxa yengeni

¹¹Xa xeme firin yengema, na nde keden ma ɔaxanla yi siga a xemen badeni boden yii, xa a boden xemeya yiren suxu, ¹²e nama kininkinin na ɔaxanla ma. E xa a yiin bolon a ra.

Tinxinna yulayani

¹³E nama kilo firin xali e sagbaan kui naxan mi kamalixi, keden binya, boden yelefu. ¹⁴E nama liga se firin fan lu e konni naxan mi kamalixi, keden xungbo, boden xurun. ¹⁵Kilo kamalixin nun liga se kamalixin nan lan a xa lu e yii. Nayi, e siimaya xunkuyen sɔtama nen bɔxɔni Alatala e Ala

denaxan soma e yii. ¹⁶Naxan yo na na liga, a mayifuun ti, na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma.

Amalekine yaxuya fena

¹⁷E nama ɔinan Amalekine naxan liga e ra e to yi keli Misiran yi. ¹⁸E mini nen e ma kiraan xɔn, e yi xanbiralune yee rasa. Na waxatini, e yi xadanxi han! Ala yee ragaxu yo mi yi e yi. ¹⁹Iki, Alatala e Ala na e rasabati e rabilinna yaxune yee xɔri na bɔxɔni a denaxan soma e yii, e xa Amalekine raxɔri han e xinla yi tunun dunuɔa yi. E nama ɔinan na xɔn!

26

Bogi se singene nun yaganna fe

¹E na so bɔxɔni Alatala e Ala naxan fima e ma e keen na, a yi findi e gbeen na, e na dɔxɔ menni waxatin naxan yi, ²e birin nde bama nen e bɔxɔn bogi se singene ra, na bɔxɔni Alatala e Ala denaxan fima e ma. E xa a sa deben kui, e yi a xali na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima a xinla matɔxɔn denaxan yi. ³E sigan saraxaraline nan fema naxanye walima na waxatini. E yi a fala e xa, e naxa, “N na a falama to Alatala en ma Ala xa, a n bata so na bɔxɔni, a a kɔlɔ naxan ma fe ra a a soma en benbane yii.”

⁴Saraxaraliin deben nasuxuma nen e yii, a a dɔxɔ Alatala e Alaa saraxa ganden yetagi. ⁵E falani ito nan tima Alatala e Ala xa, e naxa, “N benban findixi Arami kaan nan na, sigatiina. A siga nen Misiran yi, e nun a muxune. E yi dɔxɔ na. E yi findi siya gbee senbema naxu, muxu wuyaxi. ⁶Koni Misiran kaane nxi ɔaxankata nen, e nxu tɔɔ, e konyiya xɔdexen sa nxu ma. ⁷Nxu yi Alatala maxandi, nxu benbane Ala. A yi nxɔ maxandi xuiin name, a mɔn yi nxɔ mantɔɔne to, e yi fe ɔaxine nun fe xɔdexen naxanye dɔxɔma nxu ra. ⁸Alatala yi nxu ramini a senben nun nɔɔn nun fe magaxuxine nun taxamasenne nun kabanakone ra Misiran yi. ⁹A yi fa nxu ra han be, a yi bɔxɔni ito so nxu yii, nɔɔn nun kumin gbo denaxan yi. ¹⁰Na nan a toxi, iki, Alatala, n fahi bɔxɔn bogi se singeni itoe ra i tan fema, i naxanye fixi n ma.”

E deben dɔxɔma nen Alatala e Ala yetagi, e yi e xinbi sin a xa. ¹¹E tan nun Lewine nun xɔɔɛn naxanye e tagi, e birin yi sɔwa e bode xɔn ma se fajine fe ra Alatala e Ala naxan fixi e ma e nun e denbayaan.

¹²Ne saxandene findixi yagan ɔee ne nan na. E na yelin yaganna malɔɔne, e xa a so Lewine nun xɔɔɛne nun kiridine nun kaɔa gilene nan yii naxanye e taane yi. Ne fan yi e dege, e yi lugo. ¹³Na waxatini, e falani ito nan tima Alatala e Ala xa, e naxa, “Naxan findixi i gbeen na, n bata a birin namini n konni. N bata a so Lewine nun xɔɔɛne nun

kiridine nun kaja gilene yii alo i a yamarixi kii naxan yi. N mi i ya yamari yo matandixi hanma n jinan a xon. ¹⁴ Hali sayaan to so n ma n mi i ya yaganna siyadin don, hanma n yi a xunnakala fe haramuxini, hanma n yi barinne ki nde ra. N bata i xuiin suxu, Alatala n ma Ala. I naxan yamarixi n ma, n bata na birin liga. ¹⁵ I xa i miri nxu ma ariyanna yi, i dɔxode sarijanxini. I yi Isirayila baraka, i ya yamana e nun i bɔxon naxan fixi nxu ma, i i kɔlɔ naxan ma fe ra nxu benbane xa, nonon nun kumin gbo denaxan yi.”

Fala raqanna sariyana fe yi

¹⁶ Alatala e Ala bata e yamari to, a e xa a tonne nun a sariyane suxu ki fajni! E xa e jɔxɔ lu e xon ma e bɔɔɔn birin na e nun e niin birin yi. ¹⁷ E bata e de ti Alatala xa to, a a tan nan e Ala ra, a e birama nen a kirane fɔxɔ ra, a e a tonne nun a yamarine nun a sariyane suxuma nen. ¹⁸ Alatala fan bata a de ti, a e tan findima a gbee yamaan na, alo a a falaxi e xa kii naxan yi. E xa a yamarine suxu, ¹⁹ alogo a xa e rafisa a siya daxine birin xa. E nonon nun e xinla nun e senben danguma nen e birin na. E mon yi findi yama rasarijanxin na Alatala e Ala xa, alo a a fala kii naxan yi.

27

Duban nun dangana fe

¹ Nabi Musa yi yamarini ito fi Isirayila kaane ma fonne yeɛ xori, a naxa, “E xa yamarini itoe birin suxu n naxanye fiin to. ² E nema Yuruden baan gidin waxatin naxan yi, siga na bɔxonni Alatala e Ala naxan soxi e yii, e xa gemɛ gbeene ti, e e mafixa. ³ E yi sariya falani itoe birin seɛ e ma, e na gidi waxatin naxan yi, e so na bɔxonni Alatala e Ala naxan soma e yii, nonon nun kumin gbo denaxan yi alo Alatala e benbane Ala a fala e xa kii naxan yi. ⁴ E na yelin Yuruden baan gide, e xa gemɛni itoe ti Ebalige yaan fari, e yi e mafixa, alo n na yamarima e ma kii naxan yi to. ⁵ E xa gemene malan Alatala e Ala xa saraxa ganden na mɛni, wure walise mi dinxi gemen naxanye ra. ⁶ E gemene nan matongoma, e yi Alatala e Alaa saraxa ganden nafala. E yi saraxa gan daxine ba Alatala e Ala xa na fari. ⁷ E mon xa bɔɔɔe xunbeli saraxane fan ba mɛni, e e don, e sewa Alatala e Ala yetagi. ⁸ E gemen naxanye tixi, e xa Alaa sariya falane seɛ ne ma, e yi e kerenden ki fajni.”

⁹ Musa nun saraxaraline, Lewine mon yi falan ti yamaan xa, e naxa, “Isirayila yamana, e sabari. E yi e tuli mati. E bata findi Alatala e Alaa yamaan na to. ¹⁰ E xa Alatala e Alaa falan name. E xa a yamarine nun a tonne suxu, n naxanye yamarima e ma to.”

¹¹ Na lɔxɔ kedenni, Musa mon yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, ¹² “E na Yuruden baan gidi waxatin naxan yi, bɔnsɔnni itoe xa ti Garisimi geyaan fari, e duba yamaan xa: Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Yusufu e nun Bunyam. ¹³ Bɔnsɔnni itoe xa ti Ebalige yaan fari, e dangan ti: Ruben nun Gadi nun Aseri nun Sabulon nun Dan e nun Nafatali. ¹⁴ Lewine falan tima nen Isirayila birin xa e xui yitexin na.”

¹⁵ E naxa, “Ala xa na kanna danga naxan na suxuren nafala, hanma se gbete rafalaxi wure raxulunxin na, a yi a batu wundoni. Na se sifan najaxu Alatala ma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁶ “Ala xa na kanna danga naxan na a fafe nun a nga rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁷ “Ala xa na kanna danga naxan na a bodena bɔxon danne taxamasenne masiga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁸ “Ala xa na kanna danga naxan na danxutɔɔn ti kira jaxin xon.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁹ “Ala xa na kanna danga naxan na kiti jaxin sa xɔɔɔn ma hanma kiridina hanma kaja gilena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁰ “Ala xa na kanna danga naxan nun a fafe a jaxanla kafuma, bayo a bata a fafe rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²¹ “Ala xa na kanna danga naxan na yeneyaan liga suben xon.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²² “Ala xa na kanna danga naxan nun a magilen kafuma, a fafe a dii temena, hanma a nga a dii temena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²³ “Ala xa na kanna danga naxan nun a bitan jaxanla kafuma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁴ “Ala xa na kanna danga naxan na a boden faxa wundoni.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁵ “Ala xa na kanna danga naxan na dimi yi seene rasuxu tɔɔɔgeden faxa feen na.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁶ “Naxan mi sariya falani itoe suxuma a yi e liga, Ala xa na kanna danga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

28

Dubane fe

Saraxaraline 26.3-13 nun Sariyane 7.12-24

¹ Xa e Alatala e Ala xuiin suxu ki fajni, e yi yamarini itoe suxu n naxanye soxi e yii to, nayi Alatala e rafisama nen bɔxon siyane

birin xa. ² E baraka feni itoe nan sətōma, xa e Alatala e Ala xuiin suxu:

³ A barakan sama nən e fe yi taan kui e nun xεene ma. ⁴ A barakan sa e dii barin nun e bəxən bogi seene nun e xuruse kurune nun jingene nun yεxεene yi. ⁵ A yi barakan sa e donse sagane nun e donse rafaladene yi.

⁶ A yi e baraka e somatəən nun e minimatəən na. ⁷ E yaxune na keli e yengedeni, Alatala e kedima nən e yεe ra. Xa e so kira keden nan xən, e e gima nən e yεe ra kira solofere xən. ⁸ Alatala e Ala barakan sama nən e gbehbene yi, e nun e wanle birin yi. A barakan sama e fe yi na bəxəni a denaxan fima e ma. ⁹ Xa e Alatala e Ala yamarine suxu, e mən yi bira a kirane fəxə ra, a e findima a yamaan na nən alo a a kələ e xa kii naxan yi. ¹⁰ Bəxən siyane birin a kolonma nən nayi, a Alatala xinla bata fala e xun ma, e gaxu e yεe ra.

¹¹ Alatala e herisigen fari sama nən na bəxəni a a kələ e benbane xa naxan ma fe ra a a soma e yii. E dii wuyaxi barima nən, e xuruseene dii wuyaxi xalima nən, a mən yi barikan sa e bəxən bogi seene yi. ¹² Alatala koren nabima nən e xa, a igen namaraxi denaxan yi, alogo a xa tulen nafa e bəxəne ma a waxatini, a e wanle birin nasənyə. Siya wuyaxine fama e dolideni nən, koni e tan mi donla tongoma. ¹³ Alatala e tima nən yεen na. E mi luyε donxən na mumε! Xa e Alatala e Ala yamarine suxu, n naxanye falama e xa to, a e yitema nən bonne xa, e mi luyε e bun mumε! ¹⁴ E nama yamarini itoe bejin n naxanye falaxi e xa, e siga yiiifanna ma hanma kəmenna ma, e yi bira ala gbetene fəxə ra, e yi e batu.

Dangane fe

Saraxaraline 26.14-46

¹⁵ Xa e tondi Alatala e Ala xuiin suxe, xa e tondi a yamarine nun a tōnne suxe, n naxanye falama e xa to, nayi dangani itoe nan fama e ma, e yi e suxu. ¹⁶ Ala e dangama nən taani e nun xεene ma. ¹⁷ A dangan sama nən e donse sagane nun e donse rafaladene yi. ¹⁸ A dangan sa e dii barin nun e bəxən bogi seene nun e xuruse kurune nun jingene nun yεxεene yi. ¹⁹ A yi e danga e somatəən nun e minimatəən na.

²⁰ Alatala dangan nun mayifuun nun fe magaxuxin nafama e ma nən e wanle birin yi han e sa halagi, bayo e bata fe jaxin liga, e to xεtə a fəxə ra.

²¹ Alatala fitina furen nadinma e ma nən han e birin yi jən na bəxəni e sigama denaxan masətədeni. ²² Alatala e doyenma nən furen na, e nun fati mawolonna nun fati makusinna. A fama nən kuye wolonna ra, e nun furuna, sansine funduma nən hanma e kun. Feni itoe e tərōma nən han e halagi. ²³ Kuyen xarama nən, bəxən fan yi xədəxə

ayi alo wurena. ²⁴ Alatala yi e tulen masara gbangbanna ra keli kore, godo xεene ma, han e birin yi halagi. ²⁵ Alatala a ligama nən, e yi halagi e yaxune yetagi. Xa e siga e yengedeni kira keden nan xən, e gima nən e yεe ra kira solofere xən. Dunuya muxune birin kabema nən e kalana fe ra. ²⁶ Xəline nun burunna subene e binbine donma nən. Muxu yo mi e kedi.

²⁷ Alatala e tərōma nən setene ra alo a naxan liga Misiran kaane ra. A e tərō bontenbandunna nun gasine ra, e nun maxənxenna naxan mi danma. ²⁸ Alatala e findima nən danxutəne ra, a faan naso e yi, e yi findi fatəne ra. ²⁹ Yanyin na e sigati kiin yi e yifu alo danxutəne. E wali yo mi lanje. E lu tərε, e yi e yii geli. Muxu yo mi nəe e be e yii. ³⁰ E na jaxalandin masuxu, xεmε gbetε fuma a ma nən. E na banxin ti, e mi soe a kui. E na manpa binle si, e mi nəe e bogine donje. ³¹ E jingene kəe raxabama nən e yεe xəri, e mi e suben donje. E e sofanla bama nən e yii, e mi a masətε. E yεxεene soma nən e yaxune yii, muxu yo mi e maliyε. ³² E dii xεmεne nun dii tēmene soma nən siya gbeten yii alo konyine e yεe xəri. E xadanma nən e yεe ra kira yitodeni, koni fεrε yo mi luyε e xa, e yi e mali. ³³ Xəjεne baloma e sansine nan na. E wanla naxan birin kema, a tənən findima e gbeen nan na. E e rayarabima nən, e yi e jaxankata e siin birin yi. ³⁴ E na feni itoe birin to, e luma nən alo fatəne.

³⁵ Alatala sete jaxine ratema nən e sanne nun e xinbine ma naxan mi yalanje. E yi din e fatin birin na, keli e xunna ma han e sanne. ³⁶ Alatala e nun e mangan kedima nən, e na naxan dəxə e xun na, siga bəxəni e tan nun e benbane mi naxan kolon. Menni e ala xəjεne batuma nən naxanye rafalaxi wudin na, hanma gεmεna. ³⁷ Alatala e xalima siyaan naxanye konni, n kabema nən e fe ma, e yi e magele, e yi e rayelefu.

³⁸ E sansi gbege wolima nən e xεene ma, koni e ndedi nan tun xabama, bayo tuguminne dinma nən a birin na. ³⁹ E manpa binle sima nən, e yi e masuxu ki fəni, koni e mi e igen minje, e mi e bogine malanjε bayo kunle soma e yi nən. ⁴⁰ Oliwi binle luma nən bəxən birin yi, koni e mi e turen soma e ma, bayo oliwi bogine yolonma nən. ⁴¹ E diine barima nən, koni e mi luyε e yii, bayo e yaxune e xalima nən. ⁴² E wudine nun bəxən bogi seene findima tuguminne nan gbee ra. ⁴³ Xəjεn naxanye daxi e ye, ne fe matema nən e xa pon! Koni e tan ma fe magodoma nən han! ⁴⁴ E sigama nən e dolideni, koni e tan mi fe e dole mumε! Ala e tima nən yεen na. E yi lu dənxən na. ⁴⁵ Dangani itoe birin fama nən e fəxə ra, e yi e sagatan, e yi e suxu han e birin yi halagi, bayo e bata tondi Alatala e Ala xuiin suxe. E mi a yamarine nun a tōnne suxi a naxanye soxi e yi. ⁴⁶ Na findima

taxamasenna nun kabanakoon nan na e tan nun e yixetene xa habadan!

⁴⁷ Bayo e mi tin wale Alatala e Ala xa sewan nun penige fajini, e yi herini waxatin naxan yi, ⁴⁸ nayi e walima nen e yaxune xa Alatala naxanye rafama e xili ma. Kamen nun min xonla e suxuma nen. E magenla luma nen toroni. E yi wuren xidi e koe xanbi ra e goronna tongo, han e yi halagi. ⁴⁹ Alatala fama nen siyana nde ra, keli yire makuyeni boxon danna ra. A godoma nen e ma alo singbinna. E mi a xuiin mema. ⁵⁰ E findima muxu ye xodexene nan na, naxanye mi xeme fonne binyama, e mon mi kininkiniye diine ma. ⁵¹ E e xuruseene nun e boxon bogi seene tongoma nen, e yi halagi. E mi e murutun hanma manpana hanma turen naluma e yii. E e jingede diine nun yexee diine nun siine xalima nen han e yi halagi.

⁵² E e taane birin nabilinma nen yengeni, na boxoni Alatala e Ala denaxan soma e yii. E e yengema nen han e taan yinna naxanye mate, e laxi naxanye ra, ne yi bira. ⁵³ Yengeni ito yi, e yaxune e rakamema nen han e yi e diine don, Alatala e Ala naxanye fixi e ma. ⁵⁴ Hali xeme faji hinantona e tagi, a mi kininkiniye a ngaxakedenne ma hanma a jaxanla hanma a dii jejene. ⁵⁵ A mi tinje a diin subeni taxunje e ra, bayo na findixi a balo danxen nan na. E yaxune e rayarabima na kii nin e taan birin yi. ⁵⁶ Hali jaxalan faji hinantona e tagi, naxan mi susue a sanna tiye boxon ma, a tan fan mi kininkiniye a rafan xemen ma hanma a diina. ⁵⁷ A mi tinje a dii barixin subeni taxunje e ra e nun a diin xunyena, bayo a wama ne don feni wundoni. E yaxune na e rabilin yengeni e fama nen na toro sifan na e konni.

⁵⁸ Xa e mi sariya falani itoe suxu a fajin na naxanye sebexi kitabuni ito kui, xa e mi gaxu Alatala e Ala xili gbee magaxuxin yee ra, ⁵⁹ Alatala fitina furene nun fure jaxine doxoma nen e tan nun e yixetene ma naxan magaxu, e mon mi yalanje xulen. ⁶⁰ A fitina furene birin nafama nen e ma, e yi gaxuxi naxanye yee ra Misiran boxoni. Na furene yi e suxu, e yi e no. ⁶¹ Alatala furen sifan birin sanbama e ma nen e nun yihadin birin hali ba naxanye sebexi kitabuni ito kui, han e birin yi halagi. ⁶² E tan naxanye yi wuya dangu sarene ra kore, e yaten xurunma ayi nen bayo e bata Alatala e Ala xuiin matandi. ⁶³ Alatala fe fajin ligaxi e xa kii naxan yi, a e rawuya ayi kii naxan yi, a mon e halagima na kii nin, a yi e faxa. A e bama nen na boxoni e fama naxan masotodeni. ⁶⁴ Alatala yi e raxuya ayi siyane birin ye, keli dunuja folan ma han a danna. E ala gbetene batuma nen, naxanye rafalaxi wudin nun gemen na, e tan nun e benbane mi naxanye kolon. ⁶⁵ Na siyane tagi, e mi matabu yo sotoma, e mi

yire yo sotoma e doxoma denaxan yi. Alatala e bojene wolonna nen, a e yee ne raxadan xi xonla ra, a e niine yijaxu e ma. ⁶⁶ E siimayaan findima kontofinle nan na, gaxuna e raxuruxurunma nen koeen nun yanyin na. E sikema nen e niin yetena fe ra. ⁶⁷ E na na feene to waxatin naxan yi naxanye ligama, gaxun soma nen e bojeni. Xotanni, e yi a fala, e naxa, "Xa jinbanna nan yi a ra nun!" Jinbanna ra, e yi a fala, e naxa, "Xa xotonna nan yi a ra nun!"

⁶⁸ Alatala e xalima nen kunkine kui Misiran yi, n na a fala denaxan ma, a e mi menna toma sonon. Menni, xemene nun jaxanle, e katama nen e xa e yete mati e yaxune ma konyine ra, koni muxu yo mi e sarama.

⁶⁹ Alatala falani itoe nan ti a layirin na a naxan yamari Musa ma, a xa a xidi e nun Isirayila kaane tagi, Moyaba boxoni, ba layirin na e naxan xidi Horebe geyaan fari.

29

Nabi Musaa kawandi danxena

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan birin maxili, a yi a fala e xa, a naxa:

E yi Misiran yi waxatin naxan yi, e a to nen Alatala naxan liga Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin na. ² E bata fe xodexene to, e nun taxamasenne nun kabanakone a naxanye liga e ra, ³ koni han to Alatala munma xaxinla fi e ma naxan noe feni itoe kolonye. E yee ne mi a toma, e tunle fan mi a mema. ⁴ N ti nen e yee ra tonbonni jee tonge naanin. E domane nun e sankidine mi kala, ⁵ e mi burun don, e mi manpaan min. Alatala na liga nen alogo e xa a kolon, a a tan nan e Ala ra. ⁶ E to so be, Sixon, Xesibon mangana, e nun Ogo, Basan mangana, ne yi fa en yengedeni, koni en yi e no. ⁷ E yi e boxone tongo, e e yitaxun Ruben bansonna nun Gadi bansonna muxune ra, e nun Manase bansonna foxo kedenna. ⁸ Nanara, e lanma e xa layiri falani itoe suxu ki faji, alogo e wanle birin xa sonoya.

⁹ Isirayila kaane, e malanxi to Alatala e Ala yetagi. E birin be, e mangane nun e yee ratine nun e fonne nun e kuntigine, ¹⁰ e nun e jaxanle nun e diine nun xojen naxanye wudin segema e nun naxanye igen bama e xa. ¹¹ E be to alogo Alatala e Ala xa layirin xidi e nun e tan tagi, a yi a kolo. ¹² A e tan nan a yamaan na, a a tan nan e Ala ra, alo a a fala e xa kii naxan yi, e nun a mon a kolo e benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi. ¹³ N mi layirini ito xidima e tan xan gbansan xa marakolon xon, ¹⁴ e tan naxanye tixi be Alatala en ma Ala yetagi. N na a xidima e nun e yixetene nan fan xa naxanye munma

bari singen. ¹⁵ E a kolon en bu Misiran yi kii naxan yi, e nun en mən dangu yamanane ra kii naxan yi kira yi be. ¹⁶ E bata siyani itoe suxure jaxine to: a wudi daxine, a gemen daxine, a gbeti daxine, e nun a xema daxine. ¹⁷ Xeme ba, jaxalan ba, bənsən ba, xabila ba, e sese nama xete Alatala e Ala fəxo ra, e siga na siyane alane batudeni. E a liga ki fəji alogo suxure batu yo nama lu e ye alo sansi salen xolena. ¹⁸ Na muxo sifan na koloni ito me, a dubama a yete xa nen a bəjneni, a naxa, “N bəje xunbenla sətama nen hali n to kankanxi n kejaan ma.” Na yi yamana feen birin kala. ¹⁹ Alatala mi dijne na kanna ma. Alaa xolon nun a kunfa sarijanxin kelima nen na kanna xili ma. A dangane birin sa a fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. A xinla yi lo ayi dunuja yi. ²⁰ Alatala na kanna luma nen a danna Isirayila yamaan ye alogo yihadin xa a li naxan findixi layirin dangane ra, naxanye sebexi sariya kitabuni ito kui.

²¹ E yixetene naxanye fama e xanbi ra, e nun xəjnen naxanye kelima bəxo makuyene yi, ne fitina feene nun fe xodexene toma nen, Alatala naxanye dəxoma e bəxon na. ²² Dolen nun fəxon luma nen bəxon fari. Sese mi nəe siye, sansi yo mi nəe sole, hali jəxənde keden mi luye. Yamanan luma nen alo Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi, Alatala taan naxanye kala a xoloni. ²³ Nayi, siya gbətene maxodinna tima nen, e naxa, “Nanfera Alatala ito rabaxi a bəxon na? A xəlxə nanfera na kiini?” ²⁴ E yabima nen, e naxa, “Feni itoe ligaxi nen bayo yamani ito bata Alatala layirin kala, e benbane Ala naxan xidi e xa, a to e ramini Misiran yi. ²⁵ E bata suxurene batu, e yi e xinbi sin e xa, e mi yi naxanye kolon, Ala mi tinxi naxanye ra. ²⁶ Nanara, Alatala jaxankatani ito birin dəxi bəxon ito ra a xoloni alo a sebe kitabuni ito kui kii naxan yi. ²⁷ Alatala bata a xolə gbeen dəxo a yamaan na, a yi e ba e bəxon, a yi e rasiga bəxon gbətene, e denaxan yi iki.”

²⁸ Alatala en ma Ala nan gbee wundo feene ra. Koni feen naxanye makənənxi en xa, en nun en ma diine nan gbee ne ra habadan! A lan nen en xa sariya falani itoe birin suxu.

30

Alaa layirina

¹ N feen naxanye birin falaxi e xa, dubane nun dangane, ne birin kamalima nen. Alatala e Ala na e raxuya ayi waxatin naxan yi siya gbətene ye, e mirima nen feni itoe ma. ² E yi xete Alatala e Ala ma, e mən yi a xuiin suxu e bəjnen birin na e nun e niin birin yi, e tan nun e diine alo n na yamarima e ma kii naxan yi to. ³ Nayi, Alatala e Ala kininkinima e ma nen, a e ba konyiyani,

a yi e malan keli siyane ye a e raxuya ayi naxanye ye. ⁴ Hali e kedixin sa dəxi han bəxon danna ra, Alatala e Ala e tongoma nen mənni, a mən yi e malan. ⁵ Alatala e Ala mən e xalima nen e benbane bəxon alogo e xa na masoto, a yi e rasabati, a e rawuya ayi dangu e benbane ra. ⁶ Alatala e Ala nan e nun e yixetene bəjene rasarijanma alogo e xa Alatala e Ala xanu e bəjnen ma e nun e niin birin yi, e yi siimaya fəjin sətə. ⁷ N tan Alatala, e Ala danga sebeixini itoe birin dəxoma nen e yaxune ra naxanye e rapaxuxi. ⁸ Nayi, e mən birama nen Alatala fəxo ra, e a yamarine birin suxu n naxanye fima e ma to. ⁹ Alatala, e Ala baraka gbeen sama nen e wanle birin yi. E yi dii wuyaxi sətə, e nun xuruseene nun herisige gbeena, xa e Alatala kenan alo e benbane ¹⁰ e yi Alatala e Ala xuiin suxu, e yi a yamarine nun tənne suxu naxanye sebexi sariya kitabuni ito kui, e yi xete a ma e bəjnen birin na e nun e niin birin yi.

Alaa sariyana

¹¹ N yamarin naxan fima e ma to, fe xodexə mi a ra e tan xa. ¹² A mi kore, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nəe te kore, a xa sa fa a ra en xa, a a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹³ A mi sa fəxo igen fan kidima, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nəe fəxo igen gide, a xa sa fa a ra en xa, a yi a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹⁴ En-en-n, Alaa falana i dəxon ma, a i dēen kui, a i bəjneni alogo i xa a liga.

Nii rakisın sugandi fena

¹⁵ N bata fa siimayaan nun faxan na to e nun fe fəjin nun a jaxina. E a mato e keden sugandi. ¹⁶ N bata e yamari to, e xa Alatala e Ala xanu, e xa sigan ti a kirane xon, e xa a yamarine nun a tənne nun a sariyane suxu, alogo e xa siimaya fəjin sətə, e yi wuya ayi, Alatala e Ala yi e baraka na bəxon i fama denaxan masətədeyi. ¹⁷ Koni xa e xete a fəxo ra, e a matandi, e bira suxure batu feen fəxo ra, ¹⁸ n xa a fala e xa to, e halagima nen feu! E mi buma na bəxon i denaxan sətəma Yuruden kidima. ¹⁹ Kore xonna nun bəxo xonna nan n serene fa to, fa fala a n bata fa siimayaan nun faxan na e nun duban nun dangana. E xa siimayaan nan sugandi, e tan nun e yixetene. ²⁰ E xa Alatala e Ala xanu, e yi a xuiin suxu, e yi lu a fəxo ra. Amasətə Alatala nan e nii rakisın na. A siimaya xunkuyen fima e ma nen na bəxon i, Alatala a kolə naxan ma fe ra, a a soma nen e benba Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii.

31

Yosuwe findi fena yeeratiin na

¹ Nabi Musa yi a fala Isirayila kaane birin xa, ² a naxa, “N bata jee keme jee məxəje sətə iki, n mi fa nəe tiye e ye ra. Alatala bata

a fala n xa, a n mi Yuruden baan gidima. ³ Alatala ε Ala nan tima ε yee ra, a men kaane birin halagi alogo ε xa e bɔxɔne masɔɔ. Yosuwe fan tima nen ε yee ra, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁴ Alatala siyani itoe halagima nen alo a Sixon nun Ogo, Amorine mangane halagi kii naxan yi, e nun e yamanane. ⁵ Alatala yi e sa ε sagoni. ε xa a liga e ra alo n bata a yamari ε ma kii naxan yi. ⁶ ε senbe so, ε wekile! ε nama kuisan, ε nama gaxu e yee ra, bayo ε nun Alatala ε Ala nan sigama. A mi kele i dexɔn mume, a mi ε rabejinne fefe ma.”

⁷ Nabi Musa yi Yosuwe xili, a yi falan ti a xa Isirayila kaane birin malanxin yee xori, a naxa, “I senbe so, i wekile, bayo i tan nan tima Isirayila kaane yee ra siga na bɔxɔni Alatala a kolɔ naxan ma fe ra a a soma ε benbane yii nen. I tan xa e kee bɔxɔne yitaxun e ra. ⁸ Alatala tima nen i yee ra, a lu i xɔn, a mi kele i dexɔn, a mi i rabejinne fefe ma. I nama kuisan, i nama gaxu.”

⁹ Musa to sariyani ito sebe, a yi a taxu saraxaraline ra, Lewi yixeten naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima, e nun Isirayila fonne. ¹⁰ Musa yi yamarini ito fi e ma, a naxa, “Nee solofere yo nee solofere, yamaan dijama donle ma neen naxan na, Bubui Kui Sanla waxatini, ¹¹ ε xa sariyani ito xaran ε xui yitexin na Isirayila kaane birin xa, naxanye fama e malandeni Alatala ε Ala yetagi, a yire sugandixini. ¹² ε yamaan birin malanma nen menni, xemene nun jaxanle nun diine e nun xɔne naxanye dɔxi ε taane yi, alogo e xa a me, e yi fatan Alatala ε Ala binyadeni, e sariyani ito a falane birin suxu ki fajni. ¹³ E diin naxanye mi sariyan kolonxi singen, ne fan a mema nen. E yi fatan Alatala ε Ala binyadeni fanni ε dɔxi na bɔxɔni ε Yuruden baan gidima naxan masɔɔdeni.”

¹⁴ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxa waxatin bata maso, Yosuwe xili, ε birin yi siga Naralan Bubuni alogo n xa n ma yamarine fi a ma menni.” Nabi Musa nun Yosuwe yi siga Naralan Bubuni. ¹⁵ Alatala yi mini e xa kundani naxan yi tema bubun so deen xun ma. ¹⁶ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxamatɔɔn na a ra. I faxa xanbini, yamani ito xɔne suxurene batuma nen na bɔxɔni e sigama denaxan yi. E e mema n na nen, e yi layirin kala n naxan xidixi e xa. ¹⁷ Na waxatini, n xɔlɔma nen e ma han n yi n me e ra. N na n yetagin luxunma nen e ma. Siya gbetene e halagima nen. Tɔɔ wuyaxi nun fe xɔdexene yi so e xun na. E a kolonma nen na waxatini, a tɔɔni itoe e lixi nen bayo n tan, e Ala, mi fa e ye sɔnɔn. ¹⁸ N na n yetagin luxunma nen e ma na waxatini bayo e bata fe jaxin liga e suxurene batu. ¹⁹ Iki, i xa betini ito sebe. Musa, i xa a xaran Isirayila kaane xa,

e yi lu a be, alogo a xa findi seren na n tan nun Isirayila kaane tagi. ²⁰ N yamani ito xalima nen na bɔxɔni, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi, alo n nan n kolɔ e benbane xa kii naxan yi. E na e dege, e lugo han e gbo, e birama nen ala gbetene fɔxɔ ra, e yi e batu, e n ma layirin kala. ²¹ Tɔɔne nun fe xɔdexene na fa e ma, betini ito findima seren nan na e xili ma. E yixetene mi jinanne a xɔn. N yamani ito kui feene kolon hali benun e xa so na bɔxɔni n na n kolɔ e xa naxan ma fe ra.” ²² Na lɔxɔni, Nabi Musa yi na betin sebe, Ala naxan falaxi. A yi a xaran Isirayila kaane xa.

²³ Ala yi yamarini ito so Nunu a dii Yosuwe yii. A yi a fala a xa, a naxa, “I senbe so, i wekile! I tan nan Isirayila kaane xalima na bɔxɔni n na n kolɔ e xa naxan ma fe ra. N tan yeteen luma nen i xɔn.”

²⁴ Nabi Musa yi sariya falani itoe birin sebe Kitabun kui. ²⁵ A to yelin, a yi yamarini ito fi Lewine ma, naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima. A yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “ε kitabuni ito tongo, Alaa sariyan sebexi naxan kui, ε xa a sa Alatala ε Alaa Layiri Kankiraan dexɔn ma. A xa lu menni seren na Isirayila kaane xili ma, ²⁷ bayo n na kolon a matandi tiine nun yama murutɔxin nan ε ra. Xa ε Alatala matandima n mɔn ε ye waxatin naxan yi, n na faxa, ε mɔn a matandima nen dangu na ra. ²⁸ Iki, ε e malan n fema, ε nun ε fonne nun ε bɔnsɔne yee ratine, alogo n xa falani itoe ti e yetagi. Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nan findima serene ra ε xili ma. ²⁹ N na a kolon, a n na faxa, ε kala gbeen tima nen, ε yi xete kiraan fɔxɔ ra n na ε yamarixi naxan na. Waxati famatɔne yi, ε fe jaxin ligama nen Alatala yee ra yi, a yi xɔlɔ e ma ε kewanle fe ra, yihadin yi ε li.”

³⁰ Nabi Musa yi betini ito birin xaran Isirayila yamaan xa.

32

Nabi Musaa betina

¹ Kore xɔnna, i tuli mati n ma falan na.

Bɔxɔ xɔnna, n fala xuiin name.

² N ma xaranna xa godo yamaan ma alo tule igena.

N ma falan xa lu

alo xiila sexen na.

³ N na Alatala xinla nan nalima.

ε xa en ma Ala tantun, a gbo!

⁴ En kantan fanyen nan a ra,

a wanle kamalixi.

A kirane birin tinxin.

Nɔndina Ala na a ra,

naxan mi yifu.

A tan nan tinxin, a fan!

⁵ Koni yamaan bata kala a yee ra yi,

a dii mi fa e ra!

Yagina e xa,

yama yifuxin naxan mi tinxin.

⁶Yama daxu xaxilitarena,
ε lan ε xa na fe sifan liga Alatala ra ba?

ε Fafe xa mi a tan na,

ε da mangana,

naxan ε findixi a yamaan na?

⁷ε miri baxo danguxine ma.

ε yi ε xaxili lu waxati gbetene xon.

ε ε fafane maxodin e nun fonne.

E xa fe danguxine yeba ε xa.

⁸ Kore Xonna Ala to yi baxoni taxunma
siyane ra,

a to yi adamadiine bama e bode ra,

a yi yamanane danne sa

fata Isirayila kaane yatən na.

⁹ Bayo Alatala gbeen findixi a yamaan nan
na.

A gbeen nan Yaxuba bənsənnə ra.

¹⁰ A Isirayila toxi tonbonna nin,
təro bəxo xarena.

A yi a ratanga,

a yi a bəxo lu a xon

alo a yetən yəna.

¹¹ A luxi alo singbinna

naxan a diine maxaranma tugandeni.

A a gubugubune dəxo e bun

alogo e nama bira,

a yi e yite a gubugubune ra.

¹² Alatala kedenna nan tixi a yamaan yəe ra.

Ala gbetε yo mi a malixi.

¹³ A yi e rasabati geyane fari.

A yi e balo xεene bogi seene ra.

A yi kumin ba e xa gεmεne yi

a turen ba fanyen ma.

¹⁴ Ningene nun yεxεene yi nənən fi ε ma.

Yεxεε dii turaxine nun kətəne,

e nun kontonna naxanye kelixi Basan yi,

ε yi ne suben don.

ε yi murutu kεε fajine don,

ε yi manpa hagigεne min.

¹⁵ Isirayila tinxinxin yi gbo ayi,

a yi tondi,

turen yi gbo a fatini,

a fatin yi fanjε ayi,

a yi xεtε Ala fəxo ra,

a da mangana,

a yi a mε Ala ra,

a kantan fanyena,

naxan a rakisima.

¹⁶ Isirayila yi Ala raxəxələnjε ayi,

e bira ala gbetene fəxo ra,

e suxurene ki.

¹⁷ E yi jinanne ki,

Ala mi naxanye ra,

e mi yi naxanye kolon,

e benbane mi yi naxanye kolon.

¹⁸ ε bata jinan Ala xon,

naxan ε ratanga alo fanyena

naxan ε ramini dunujə yi,

a siimayaan fi ε ma.

¹⁹ Alatala to a diine kejaan to,

a yi xələ e ma, a yi a mε e ra.

²⁰ A yi a fala, a naxa,

“N xa n yetagi luxun e ma,

n yi a mato feen naxan e lima.

Amasəto yama xaxilitaren nan e ra.

Dii yanfantenne nan e ra.

²¹ E bata n raxəxələnjε ayi wule alane xon.

E bata n raxələ suxure fufafune fe ra.

N tan fan e raxəxələnma ayi nən muxune
xon

yama fajin mi naxanye ra.

N yi e raxələ siya xaxilitaren xon.

²² ʒn, n ma xolon bata gbo ayi,

a wolon han a barinne yimaxa laxira yi.

A luma nən alo tən naxan bəxon ganma.

A gan han a sa geyane bunne li.”

²³ “N fitina feene gboma ayi e ma,

n nan n ma xanle birin wolima nən.

²⁴ N fitina kamən nagodoma e xili ma nən,

n fitina furen nafa e ma,

n burunna sube xajene rafa e ma,

e nun saji xələne.

²⁵ Naxanye tanden ma,

silanfanna nan e diine faxama.

Naxanye banxini,

gaxun yi ne faxa!

E birin faxama nən,

xəmən nun jaxanla,

dii jərən nun fonna.

²⁶ N yi wama nən e birin naxuya feni ayi,

e xinle yi tunun dunujə yi.

²⁷ Koni n mi tin

yaxune yi n magele.

N mi wama a xon

a e xa e miri

a e tan nan e naxi,

a Alatala funfun mi a ra.

²⁸ Siya xaxilima mi ne ra.

E mi lənnixi.

²⁹ Xa fe kolonna nan yi e ra nun,

e yi a kolonna nən

e sigan dənaxan yi.

³⁰ Yaxu keden nəe

Isirayila kaa wuli keden kedε di?

Yaxu firin nəe muxu wuli fu kedε di?

Na mi lige

fə Alatala na e sa yaxune sagoni

a tan naxan luxi

alo e kantan fanyena.

³¹ Yaxune yati a kolon,

a e kantan se mi dangu en kantan fanyen na,

Ala.”

³² “E feene fəlxə Sodoma nun Gomora nin.

E luxi nən alo manpa binla

naxan salenne bitinxi bəxo jaxini,

a bogi xələne ramini,

³³ naxan igen luxi alo sajin xələna.

³⁴ Na feene birin namaraxi n yii wundoni.

³⁵ N tan nan gbeebɔɔxɔ tiin na.

N feene saranma nen e ɔɔxɔne ra,
na muxune yi dagalanɔe ayi a waxatini.

A gbee mi luxi,
yihadin yi e li,
e yigitɛɛ ɔɔxɔn bata maso.”

³⁶ Alatalaa yamaan makitima nen,
koni a mɔn kininkininma e ma nen,
bayo e senbe yo mi fa na.
Muxu yo mi na naxan e maliye.

³⁷ Ala e maxɔdinma nen, a naxa,
“E alane minen
naxanye yi e kantanma,

³⁸ E yi naxanye kima sube turenɩ,
naxanye yi e manpaan minma?
E xa keli e malideni,
e xa e ratanga.

³⁹ Iki e xa a kolon,
a n tan keden peen na a ra.
Ala gbete mi na fo n tan.

N tan nan muxun faxama,
n mɔn yi a rakeli.
N tan nan muxun maxɔlɔma,
n mɔn yi a yiyalan.
Nde gbete nɔe muxuna nde be n yii?

⁴⁰ Habadan Ala nan n tan na,
n bata n yiini te kore,
n yi n kolɔ n yeteni:

⁴¹ N na n ma silanfanna raxanxan,
n yi a suxu n yii,
n nan n gbeen ɔɔxɔma nen n yaxune ra,
n na e saren fima nen,
naxanye n nɔɔxaxuxi.

⁴² N na n ma xanle sinma nen wunli,
n ma silanfanna yi suben don.
Yengɛsone nun muxu suxine
nun gali mangane birin faxama nen.”

⁴³ Siyane, e nun Alaa yamaan xa sewa e bode
xɔn.

Ala a walikene faxan ɔɔxɔma nen.
A e gbeen ɔɔxɔma nen a yaxune ra.
A yi a yamaan nun e yamanan yulubine
xafari.

⁴⁴ Musa nun Nunu a dii Yosuwe yi betini
ito birin xaran yamaan xa e xuiɩi texin na.

⁴⁵ Musa to yelin falani itoe tideni Isirayila
kaane xa, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “E xa
falani itoe birin suxu ken n naxanye ralixi
e ma to. E xa e yamari e diine ma alogo
e xa sariya falani itoe birin suxu ki fajɩ.

⁴⁷ Fufafu falan mi itoe ra. E niin nakisi feen
yetɛn nan e ra. E siimaya xunkuyen sɔtɔma
nen e xɔn, na bɔxɔni e denaxan sɔtɔma Yu-
rudɛn kidima.”

Nabi Musaa saya fena

⁴⁸ Na ɔɔxɔni, Alatala yi a fala Musa xa, a
naxa, ⁴⁹ “Siga Abarimi ɔɔxɔni, Nebo geyaan

fari, naxan Moyaba yi, Yeriko taan yetagi. I
xa Kanan ɔɔxɔn mato menni, n naxan fima
Isirayila kaane ma e keɛn na. ⁵⁰ I na te
geyaan fari, i faxama nen. I yi siga i benbane
foɔxɔ ra laxira yi alo i tada Haruna faxa Horo
geyaan fari kii naxan yi, a yi siga a benbane
foɔxɔ ra laxira yi. ⁵¹ Na birin bayo, e mi
tinxinya ligaxi Isirayila kaane yetagi Kadese
yi, Meriba igene denaxan yi, Sini tonbonni.
E mi n ma sariyanna binyaxi yamaan tagi.
⁵² Nanara, i ɔɔxɔn toma nen wulani, n naxan
fima Isirayila kaane ma, koni i tan gbɩndin
mi soe na.”

33

Nabi Musa dubana Isirayila xa

¹ Benun Musa xa faxa, Alaa muxuna, a yi
duba Isirayila kaane xa, a naxa:

² Alatala fa nen
keli Sinayi geyaan fari alo sogena.
A yi te Seyiri ɔɔxɔni
Isirayila kaane yi denaxan yi.

A nɔɔn yi godo a yamaan ma
keli Paran geyaan fari,
maleka wuli wuyaxi yi biraxi a foɔxɔ ra.
³ Ala Isirayila bɔnsɔnna xanuxi yati!

A a muxu sariyanxine kantanma,
naxanye e xinbi sinma a bun,
e yi a xaranna rame.

⁴ Musa bata sariyan fi en ma,
alo nafunla Yaxubaa yamaan xa.

⁵ Ala findi nen Isirayila Mangan na,
yamaan yeeratine malanni,
e nun Isirayila bɔnsɔnne birin.

⁶ Ala xa siin fi Rubɛn bɔnsɔnna ma,
Ala xa siimayaan fi Rubɛn yixetene ma,
a yamaan yi wuya ayi.

⁷ Musa falani ito nan ti Yuda bɔnsɔnna fe
yi, a naxa,

“Alatala xa Yuda xuiɩi name,
alogo a xa fa a yamaan ma,
Yuda yi a yete nun mayenge.
Ala xa a mali a yaxune yengedeni.”

⁸ Musa falani ito nan ti Lewi bɔnsɔnna fe
yi, a naxa,

“Ala, i bata Yurima nun Tumin* so
Lewi bɔnsɔnna yii i sagoon kolon feen na.
I rafan muxune nan e ra,

i naxanye keɛnaan fɛsɛfɛsɛ Masa yi,
i naxanye makiti Meriba igene fe ra.

⁹ E mi bira e fafe nun e nga sagoon foɔxɔ ra,
xanamu e ngaxakedenne
hanma e diine,

koni e bira nen i ya fala gbansanna foɔxɔ ra,
e yi i ya layirin kantan.

¹⁰ E tan nan Yaxuba bɔnsɔnna xaranma
i ya yamarine ma,
e yi Isirayila kaane xaran i ya sariyan ma.

* **33:8:** Yurima nun Tumin masɛnsen ti seene fe sebexi Xɔɔyaaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masɛnsenna tima ne nan na
alogo e xa Ala sagoon kolon.

E wusulanna gan,
e saraxa gan daxine ba i ya saraxa ganden
fari.

¹¹ Alatala xa e baraka.

Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.

Ala xa e yengefane senben jan.

Ala xa e yaxune rabira

alogo e nama fa no kele sonon.”

¹² Musa falani ito nan ti Bunyamin

bonsonna fe yi, a naxa,

“Alatala xanuntenne nan ne ra.

E luma nen Ala fema boje xunbenli,

bayo a e ratangama nen waxatin birin,

a mon yi lu e xon.”

¹³ Musa falani ito nan ti Yusufu bonsonna

fe yi, a naxa,

“Alatala xa barakan sa e boxoni.

Ala xa xiila ragodo a ma keli kore.

Ala xa tigi igen namini a ma keli boxoni.

¹⁴ Ala xa sogen xa fan e sansine ra,

kike yo kike e bogine yi ma.

¹⁵ Ala xa e xene rasabati

geya boxo fajine ma.

¹⁶ Ala xa e boxon bogi seene fan.

Ala naxan falan ti fetondini,

a xa hinan Yusufu ra,

a naxan sugandixi mangan na

a ngaxakedenne tagi.

¹⁷ Xunna kenla Yusufu xa.

A senben gbo

alo jingen dii tura singena,

a fenne nan a yengeso seene ra

alo burunna jingena.

A siyane birin noma nen

han boxon danne.

Efirami bonsonna wuli fu ganle nan ne ra.

Manase bonsonna wuli wuli ganle nan ne
ra.”

¹⁸ Musa falani ito nan ti Sabulon bonsonna

fe yi, a naxa,

“Sabulon bonsonna, e sewa yulayani.

Isakari bonsonna, e sewa e bubune kui.

¹⁹ E siyane xilima nen geyaan fari,

e saraxa tinxinxine ba.

Amasoto e e balon sotoma nen foxo igen na-
funli,

e nun herisigen naxan foxo igen de.”

²⁰ Musa falani ito nan ti Gadi bonsonna a

fe yi, a naxa,

“Ala xa na kannna baraka

naxan Gadi a boxon nagboma ayi.

Gadi daxi menni alo yatan

naxan suben suxu a a sanna nun a xunni bo.

²¹ Gadi bata dahamu boxon findi a gbeen na

alo mangan naxan tixi yamaan ye ra.

A bata Alatala fe ragidixin nakamali,

a mon bata Alaa kitin sa Isirayila ma.”

²² Musa falani ito nan ti Dan bonsonna fe

yi, a naxa,

“Dan luxi nen alo yata senbemaan naxan

kelima Basan boxoni a tugan.”

²³ Musa falani ito nan ti Nafatali bonsonna

fe yi, a naxa,

“Nafatali rafan Ala ma han!

Alatala barakan saxi a fe yi kati!

Ala xa a boxon nagbo ayi sogegododeni

e nun yiifanna ma.”

²⁴ Musa falani ito nan ti Aseri bonsonna fe

yi, a naxa,

“Ala xa Aseri baraka Yaxuba a diine ye.

A ngaxakedenne xa hinan a ra.

A turen xa gbo ayi

han a yi a sanna maxa a ra.

²⁵ Ala xa e taan so deen findi wuren nun
sulan na.

Ala xa kendeyaan fi e ma e siimayaan birin
yi.”

²⁶ Musa mon yi a fala,

“Isirayilaa Ala maliga yo mi na.

A kelima kore, a fa i mali.

A kundani gidima a noroni.

²⁷ Habadan Ala nan i yigiyaden na,

a habadan yiine nan nasoxi i bun.

A i yaxune kedima nen i ye ra,

a naxa, ‘E halagi!’

²⁸ Isirayila daxoma nen boje xunbenli.

Ala Yaxuba bonsonna luma nen a danna,

murutun nun manpa nenen yi gbo a boxoni,

xiila fan yi sa keli kore.

²⁹ Sewana e xa, Isirayila kaane.

E maliga yo mi na siyane ye,

Alatala naxan nakisima.

A tan nan e ye masansan wure lefaan na,

e mali tiina,

a tan nan findixi e no ti silanfanna ra.

E yaxune e mafelenma nen e yetagi,

e fan yi e taane kidene kala.”

34

Nabi Musa yi faxa

¹ Nabi Musa yi te Nebo geyaan fari, Moy-

aba meremereni, han Pisiga geyana, naxan

Yeriko taan yetagi. Alatala yi yamanan

yiren birin yita a ra menni, keli Galadi ma

han sa boxo Dan yamanan na, ² e nun Nafat-

tali a boxon birin, e nun Efirami nun Manase

a boxona, e nun Yuda a boxona han foxo

igen naxan sogegododeni, ³ e nun Negewi

boxona, e nun Yuruden meremerena, e nun

Yeriko taan lanbanna, tugu bili taana, han

sa boxo Soyari ra. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a

naxa, “I yeen ti boxon na n na n kolo naxan

ma fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba

xa. N naxa, ‘N boxoni ito fima e yixetene ma

nen.’ N bata a yita i ra, koni i mi soon na.”

⁵ Musa, Alatalaa walikeen yi faxa menni,

Moyaba boxoni, alo Alatala a fala kii naxan

yi. ⁶ Ala yi a maluxun meremereni, Moyaba

boxoni Beti-Peyori yetagi. Muxu yo mi a

kolon a gaburun denaxan yi han to. ⁷ Nabi

Musa faxaxi a jee keme jee moxore nan ma.

Koni, a mon yi seen toma a fajin na, a senben

fan mi yi ɲanxi. ⁸ Isirayila kaane yi Musa wuga Moyaba meremereni xii tonge saxan han e yi yelin a ɲan feen lige.

⁹ Nunu a dii Yosuwe yi lugoxi fe kolonna niin na bayo Musa bata yi a yiin sa a ma. Isirayila kaane yi a xuiin suxu, e mɔn yi Musa yamarine suxu Alatala naxanye fixi a ma.

¹⁰ Nabi gbetε yo munma mini Isirayila yamanani naxan maliga Nabi Musa ra. A yi falan tima Alatala xa yεε nun yεε. ¹¹ Alatala a xεxi Misiran yamanani taxamasenne nun kabantakone nan ligadeyi Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin yεε xɔri.

¹² Nabi Musa walixi senbε magaxuxin nin Isirayila kaane birin yεε xɔri.

Yosuwe Yosuwe a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito naxan xili Yosuwe, a Kanan yamanan yenge feen nan yebama en xa e nun Isirayila kaane dɔxɔ Kanan yamanani kii naxan yi Yosuwe a mangayaan waxatini. Yosuwe nan dɔxɔ mangayani Musa funfuni. A fe dɔxɔde saxan nan yebama en xa.

- Kanan yamanan yenge fena (keli Yosuwe 1 ma han 12)

- Yamanani taxun fena (keli Yosuwe 13 ma han 21)

- E nun Yosuwe a siimayaan danna (keli Yosuwe 22 ma han 23).

Ala layirin naxan tongo Isirayila benbane xa Kanan bɔxɔn so feen na e yii, a mɔn naxan ma fe fala Musa xa, na rakamalixi taruxuni ito kui, a yi bɔxɔn so Isirayila yamaan yii. Kanan yamanan yenge feen taruxun tiden gbo alo Isirayila mini fena Misiran yi. Taruxuni ito fan a yitaxi a Ala barakan sama a yamana fe yi nen, a nɔɔn nun xunna kenla fi e ma.

Kanan yamanan tongo feen nun a yitaxun feen nan toma taruxuni ito yi. Kitabun yireni ito Ala tinxyaan nan yitama bayo Alaa tuli saan nakamalima nen. Ala to tinxin, a yamaan fan lan e xa e sɔbe so a fe ma. Ala a fala nen Isirayila kaane xa a e xa Kanan kaane birin faxa alo Kanan kaane nama e ti suxure batun ma. Nanara, Yosuwe mɔn yi sariya layirina fe rabira yamaan ma, e yi de xuiin tongo kenenni, a yi e rawekilɛ alogo e nama bira tantanni. Taruxun najanxi na nan ma a sora mɔxɔɲen nun naanindeni. Yamaan yi bira Ala fɔxɔ ra.

Na kiini, Isirayila kaane taruxu xunkuyen yi folɔ e bɔxɔni. A yi findi maxɔdinna ra yeyɛ, xa Ala tinɲe na bɔxɔn mɔn yi lu e yii. Fɔ e keden kedenna birin xa lu Ala fɔxɔ ra, bɔxɔn yi lu bɔɲe xunbenli.

Yosuwe yi findi yamaan yɛeratiin na

¹ Alatalaa walikɛɛn Musa faxa xanbini, Alatala yi a fala Nunu a dii Yosuwe xa, Musa mali muxuna, a naxa, ² “N ma walikɛɛn Musa bata faxa. Iki, keli, i Yuruden baani gidi, i tan nun yamani ito birin. E siga na bɔxɔni n denaxan soma Isirayila kaane yii. ³ E na e sanna ti denaxan birin yi, n menna soma nen e yii, alo n na a fala Musa xa kii naxan yi. ⁴ E bɔxɔn danne foloma tonbon yiren nin, sa dɔxɔ Liban geyane ra, siga Efirati baa belebelen ma, na bunna nɛɛn, Xitine bɔxɔn birin sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Gbeen na naxan sogegododen binni. ⁵ Muxu yo mi nɔɛ i yɛɛ ratiyɛ i ya siimayani. N luma nen i xɔn alo n yi Musa xɔn kii naxan yi. N mi i

rabɛɲɲɛ, n mi n mɛ i ra. ⁶ I wɛkilɛ, i sɛnbɛ so! Amasɔtɔ n na n kɔlɔxi yamanan naxan so fe ra e benbane yii, na findima yamani ito kɛɛn na i tan nan baraka yi. ⁷ I wɛkilɛ, i sɛnbɛ so han! I yengi dɔxɔ sariyani ito birin xɔn ma. N ma walikɛɛn Musa sariyan naxan birin yamarixi i ma, i xa ne suxu. I nama a fata a ma yiifanna ma, hanma komenna ma alogo i xa nɔɔn sɔtɔ i na siga dɛdɛ. ⁸ Sariya kitabuni ito fala xuiin nama ba i dɛ. I yengi dɔxɔ a xɔn ma kɛɛɛn nun yanyina alogo i xa a birin suxu. Naxan birin sɛbɛxi a kui, i xa na liga, alogo i ya feen birin xa sɔnɔya, i nɔɔn sɔtɔ. ⁹ I nama ɲinan n ma yamarin xɔn: I wɛkilɛ, i sɛnbɛ so! I nama kuisan, i nama gaxu, bayo i na siga dɛdɛ, Alatala i ya Ala luma i xɔn nen.”

¹⁰ Yosuwe yi yamarini ito so yamaan xunne yii, a naxa, ¹¹ “E daaxaden birin yisiga, e sa yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “E fandane yitɔn bayo xii saxan na dangu e Yuruden baani gidima nen alogo e xa na bɔxɔn masɔtɔ Alatala e Ala denaxan soma e yii.”

¹² Yosuwe yi a fala Ruben bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xa, a naxa, ¹³ “Alatalaa walikɛɛn Musa yamarin naxan so e yii, na fe xa rabira e ma, a to a fala, a naxa, ‘Alatala, e Ala bata matabun fi e ma. A bata bɔxɔni ito so e yii.’ ¹⁴ E ɲaxanle nun e diine nun e xuruseene luma nen na bɔxɔni Musa denaxan soxi e yii Yuruden baani kidi ma. Koni e tan sofane tima nen e ngaxakedenne yɛɛ ra e nun e yenge so seene, e yi e mali yenge sodeni ¹⁵ han Alatala yi matabun fi e ngaxakedenne fan ma alo e tan, han e fan bɔxɔn masɔtɔ waxatin naxan yi Alatala denaxan soma e yii, e Ala. Na xanbi ra, e mɔn yi xɛtɛ e bɔxɔni denaxan findixi e konna ra Alatalaa walikɛɛn Musa naxan soxi e yii Yuruden kidi ma, sogeteden binni.”

¹⁶ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I nxu yamarixi feen naxan birin na, nxu a birin ligama nen. I na nxu xɛ dɛdɛ yi, nxu sigɛ. ¹⁷ Nxu i xuiin suxuma nen feen birin yi alo nxu Musa xuiin suxu kii naxan yi. Alatala i ya Ala xa lu i xɔn alo a lu Musa xɔn kii naxan yi. ¹⁸ Muxu yo murutɛ i xuiin ma, a mi i ya falan suxu, i feen naxan birin yamarima, na kanna faxama nen. I tan xa i wɛkilɛ tun, i yi i sɛnbɛ so!”

2

Xɛra firinne fe Yeriko taani

¹ Nunu a dii Yosuwe yi xɛra firin nasiga keli Sitimi siga Yeriko taani, a e xa sa taan nakɔrsi wundoni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yeriko taan nun a rabilinna matodeni.” E yi siga, e sa so yalunde ɲaxanla nde konni naxan yi xili Raxabi. E yi yigiya na. ² Muxune yi sa a fala Yeriko taan mangan

xa, e naxa, “I bata a to, Isirayila kaana ndee bata fa kœen na bœxoni ito rakœrosideni.”³ Nayi, Yeriko taan mangan yi xeraan nasiga a faladeni Raxabi xa, a naxa, “Xemen naxanye soxi i konni, ne ramini, bayo e faxi yamanan birin nan nakœrosideyi.”⁴ Koni naxanla bata yi na xeme firinne luxun. A fa a fala mangana xerane xa, a naxa, “Nondin nan a ra, na xemene fa nen n konni, koni n mi yi e keliden kolon.”⁵ E siga nen pinbanna ra, taan so deen balan waxatini. E sigaxi dede, n mi a kolon. E e sagatan xulen, e e suxuma nen.”⁶ Raxabi bata yi sa e luxun gœe bili xarene bun kore banxin xuntagi.⁷ Sagatan tiine yi siga e fœxo ra Yuruden baan kiraan xœn han baan gidideni. Sagatan tiine mini nen tun, e yi taan so deen balan.

⁸ Benun xerane xa sa e sa, Raxabi yi te banxin fari e fema. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “N na a kolon a Alatala bata nxœ bœxœn so e yii. E yœragaxu gbeen bata nxu suxul! Yamanan muxune birin bata yilanyilan e yœe ra,¹⁰ bayo nxu bata a me a Alatala Gbala Baani xara nen e yœe ra, e yi minima Misiran yi waxatin naxan yi. Nxu mœn bata a me e feen naxan liga Amorine manga firinne ra, naxanye yi Yuruden kidi ma, Sixœn nun Ogo. E yi e raxœri. ¹¹ Nxu to na feen me, nxu bœren yi kala. Limaniyaan yi ba birin yii e fe ra, bayo Alatala e Ala nan Ala ra kore xœnna ma denaxan yite, e nun bœxo xœnna ma denaxan yigodo. ¹² Iki, e e kœlo n xa Alatala yi fa fala a e n ma denbayani suxuma nen hinanni alo n na e yisuxi kii naxan yi. E taxamasenna so n yii naxan mi kale¹³ alogo e xa n fafe nun n nga nun n xunyene nun n tadane lu e nii ra e nun e muxune birin, e yi nxu ratanga faxan ma.” ¹⁴ Na xeme firinne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “Nxu bata nxu kœlo nxu niini i xa, koni i nama feni ito fala muxe xa de! Alatala na bœxœni ito so nxu yii waxatin naxan yi, nxu fan e yisuxuma nen hannanna nun lannayani.”¹⁵ Raxabi yi na xeme firinne ragodo lutin ma banxin foye soden na, bayo a banxin foye soden yi minixi taan nabilinna yinna fari ma. ¹⁶ Raxabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga geyaan binni, e sa e luxun menni han xii saxan han e sagatan muxune yi xete, xanam e e toma nen. Na xanbi ra, e yi e kiraan suxu.”¹⁷ Na xemene yi a fala Raxabi xa, e naxa, “I nxu rakœloxi naxan na, nxu fan bata tin na ma. ¹⁸ Koni, nxu na so e yamanani, fœ i xa luti gbeeli ito xidi banxin foye soden na, i nxu raminixi denaxan na. E nun mœn, fœ i xa i ya denbayaan malan i fema i ya banxin kui, i fafe nun i nga nun i tadane nun i xunyene. ¹⁹ Xa naxan mini i ya banxin kui, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma, na mi nxu tan ma. Koni

xa nxœ muxuna nde a yiin din i ya muxuna nde ra i fema banxin kui, xa na kanna faxa, na goronna nxu tan nan xun ma. ²⁰ Koni xa i nxœ fe fala muxuna nde xa, nayi, i nxu rakœloxi feen naxan na, nxu mi na ligandei!”²¹ Raxabi yi a fala, a naxa, “Ala xa e falan nakamali.” A yi xemene bejin, e yi siga. A yi luti gbeela xidi banxin foye soden na.

²² E yi siga, e sa geyaan li, e yi e luxun menni xii saxan, han sagatan tiine yi xete. E sagatan muxune yi e fen kiraan xœn han, koni e mi e to. ²³ Xeme firinne yi fa godo geyaan fari, e yi baani gidi, e sa Nunu a dii Yosuwe li. Feen naxan birin e sœto, e yi ne ye ba a xa. ²⁴ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Alatala bata na bœxœn birin so en yii yati! Men kaane birin yilanyilanxi en yœe ra.”

3

Yuruden baani gidi fena

¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi kurun kele Sitimi yi, e sa Yuruden baan li. E yi xi menni benun e xa gidi waxatin naxan yi. ² Xii saxande bœxœni, kuntigine yi yamaan daaxaden birin yisiga. ³ E yi yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “E na Alatala e Alaa Layiri Kankiraan* to waxatin naxan yi, e nun saraxaraliin naxanye a maxalima naxanye kelixi Lewi bœnsœnni, e keli, e yi bira a fœxo ra. ⁴ Nayi, e siga kiraan kolonma nen, bayo e munma yi dangu na kiraan xœn singen. Koni nœngœnna ye wuli firin bœxœn xa lu e tan nun kankiraan tagi. E nama e maso a ra.” ⁵ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E e yete rasarijan, bayo tila Alatala kabanako feene ligama nen e tagi.”⁶ Yosuwe yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo, e dangu yamaan yœe ra.” E yi Layiri Kankiraan tongo, e ti yamaan yœe ra.

⁷ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N na i findi fœlœma nen muxu gbeen na to Isirayila kaane birin yetagi, alogo e xa a kolon a en birin na a ra alo nxu nun Musa yi a ra kii naxan yi. ⁸ I tan xa yamarini ito so saraxaraline yii naxanye Layiri Kankiraan xalima, i naxa, ‘E na Yuruden baa deen li, e godo, e ti a xœe ra.’ ” ⁹ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E maso be, e yi e tuli mati Alatalaa falan na, e Ala.”¹⁰ Yosuwe mœn naxa, “Feni ito nan ligama alogo e xa a kolon habadan Ala e tagi. A tan nan Kanan kaane nun Xitine nun Xiwine nun Perisine nun Girigasane nun Amorine nun Yebusune kedima e yœe ra. ¹¹ E bata a to, dunuƚa birin Marigina Layiri Kankiraan nan tixi e yœe ra Yuruden baani gidideni. ¹² Iki e xeme fu nun firin sugandi Isirayila bœnsœn fu nun firinne tagi. Bœnsœn keden, muxu keden. ¹³ Saraxaraliin naxanye

* 3:3: 3.3Layiri Kankirana fe mœn sebexi Xœroƚaan 25.10-22 kui.

dunuḡa birin Marigina Alatalaa Kankiraan xalima, ne nēen fa e sanne ti Yurudēn baa igeni tun, Yurudēn igen bolonma nēn a tagi. Igen naxan yi godoma, na yi lu malanḡe yire kedenni.”

¹⁴ Yamaan to mini e bubune kui alogo e xa Yurudēn baani gidi, saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi ti yamaan yeē ra. ¹⁵ Yurudēn baan yi fema nēn se xaba waxatine birin yi. Saraxaraliin naxanye yi kankiraan xalima, ne to Yurudēn baan li, e sanne ti igeni, ¹⁶ igen naxan yi godoma, na yi dan, a lu malanḡe yire kedenni wulani Adama taani naxan Saratan fema. Igen naxan yi godoma Fōxō Ige Darani, daraan naxan mōn xili Araba Darana, na birin yi xara. Yamaan yi gidi Yeriko taan yetagi. ¹⁷ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne yi lu tixi baan xude wuli yi xareni Yurudēn tagi. Isirayila birin yi gidi xaren na, han Isirayila bōnsōnna birin yi yelin baani gidē.

4

Geme fu nun firinne fe

¹ Yamaan birin to yelin Yurudēn baan gidē, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “E xeme fu nun firin tongo yamaan ye, bōnsōn keden, muxu keden. ³ E xa e yamari e xa geme fu nun firin tongo Yurudēn baan xude wunla ra saraxaraline yi tixi denaxan yi. E e xali, e sa e sa e to xideni.”

⁴ Yosuwe yi xeme fu nun firin xili a bata yi naxanye sugandi Isirayila yamaan ye, bōnsōn keden, muxu keden. ⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E dangu Alatala e Alaa Layiri Kankiraan yetagi, e siga Yurudēn baan tagini. E tan muxu keden kedenna birin xa geme keden keden tongo e tungunna fari lan Isirayila kaane bōnsōnne xasabin ma, ⁶ alogo na xa findi taxamasenna ra e tagi. E diine fama e maxōdindeni nēn tila, e naxa, ‘Gemeni itoe findixi nanse ra e tan xa?’ ⁷ E a falama nēn e xa, e naxa, ‘Ito nan a yitaxi a Yurudēn igen bolon nēn Alatalaa Layiri Kankiraan yeē ra. A to Yurudēn baan gidi, baa igen birin yi bolon. Gemeni itoe na feen nan nabirama Isirayila kaane ma han habadan.’”

⁸ Yosuwe naxan yamari Isirayila kaane ma, e yi na liga. E yi geme fu nun firinne tongo Yurudēn baan tagi, alo Alatala a fala Yosuwe xa kii naxan yi, naxan yi lanxi Isirayila bōnsōnne xasabin ma. E yi e xali yamaan daaxadeni, e sa e sa mēnni. ⁹ Yosuwe mōn yi geme fu nun firin dōxō Yurudēn baan xude wunla ra Layiri Kankiraan maxali muxune yi tixi denaxan yi. E mōn na yi han to. ¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi lu tixi Yurudēn baan xude wunla ra han yamaan yi yelin Alatalaa

yamarine birin nakamale Yosuwe bata yi naxanye fala e xa alo Musa fan Yosuwe yamari naxanye ra. Yamaan yi e mafura gidē. ¹¹ Yamaan birin to yelin dangue, Alatalaa Layiri Kankiraan nun saraxaraline yi dangu yamaan yetagi. ¹² Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna nun Manase bōnsōnna fōxō kedenna yi dangu Isirayila yamaan yeē ra e nun e yenge so seene alo Musa a fala e xa kii naxan yi. ¹³ Fayida sofa wuli tonge naanin jōxōndōn yi dangu Alatala yetagi yenge so xinla ma, siga Yeriko meremerene binni.

¹⁴ Na lōxōni, Alatala yi Yosuwe findi muxu gbeen na Isirayila kaane birin yetagi. E yi a binya a siimayaan birin yi alo e Musa binya kii naxan yi.

¹⁵ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ¹⁶ “Saraxaraliin naxanye Layiri Sereya Kankiraan xalima, ne yamari, e xa te Yurudēn baani.” ¹⁷ Yosuwe yi saraxaraline yamari, a naxa, “E te Yurudēn baani.” ¹⁸ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne to te Yurudēn baani, e yi e sanna bama igeni waxatin naxan yi te xaren na, baa igen mōn yi xete a kiini, a mōn yi dangu fōlō alo a singeni. Yurudēn baan birin mōn yi findi fufaan na.

¹⁹ Yamaan te Yurudēn baani jēen kike singen xii fuden nan ma. E yi sa e daaxadeni tōn Gilgali taani, Yeriko sogeteden binni.

²⁰ E geme fu nun firinna naxanye tongo Yurudēn baani, Yosuwe yi ne dōxō Gilgali taani. ²¹ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa e diine e maxōdin waxati famatōni, e naxa, ‘Nanse gemeni itoe ra?’ ²² E e xaranma ito nan ma, e naxa, ‘Isirayila kaane Yurudēn baani gidi nēn a yixaraxin na.’ ²³ Amasōto Alatala e Ala Yurudēn baani ito xōri nēn e yeē ra, han e yi gidi alo Alatala e Ala Gbala Baan liga kii naxan yi, a yi a xōri en yeē ra han en yi gidi. ²⁴ A na feen ligaxi nēn alogo dunuḡa siyane birin xa a kolon a Alatala senben gbo. E nun mōn e xa gaxu Alatala e Ala yeē ra habadan.”

5

Gaan tiin nun Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla fe

¹ Amorine mangan naxanye yi Yurudēn kidi ma sogegōdōden binni, e nun Kanan kaane mangan naxanye birin fōxō igen de, ne to a me, Alatala bata Yurudēn baani xara Isirayila kaane yeē ra han e birin yi gidi, e bōjēn yi kala, e yilanyilan Isirayila kaane yeē ra. ² Na waxatini, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Gemeni nafala file ne ra, i Isirayila xemene banxulan.” ³ Yosuwe yi gemeni nafala file ne ra, a yi Isirayila xemene banxulan. E yi na geyaan xili sa banxulan tidena. ⁴ Yosuwe na liga feni ito nan

ma. Xemnen naxanye birin keli Misiran yamanani, sofane birin, ne faxa nen tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi. ⁵ Xemnen naxanye birin keli Misiran yi, ne birin yi banxulanxi, koni naxanye birin bari tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi, ne sese mi yi banxulanxi. ⁶ Isirayila kaane lu nen tonbonni jee tonge naanin sigatini, han na xemene birin yi yelin faxe naxanye yi nxe yengen soe e mini Misiran yamanani waxatin naxan yi, naxanye tondi Alatala xuiin name. Alatala yi a kolɔ, a e mi fa na bɔxɔn toɛ Alatala bata yi a kolɔ e fafane xa naxan ma fe ra a xa a so en yii, kumin nun nonon gbo bɔxɔn naxan yi. ⁷ Ala yi e diine tongo e funfuni. Yosuwe ne nan banxulan, bayo e mi yi banxulanxi kira yi. ⁸ Yamaan xemene birin yelin xanbini banxulanje, e yi e raxara daaxadeni han e yi kendeya.

⁹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N bata Misiran kaane marayagin masiga e ra.” Nanara, e yi menna xili sa Giligali han to.

¹⁰ Isirayila kaane yi daaxa Giligali, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba menni kiken xi fu nun naaninde lɔxɔn jinbanna ra Yeriko meremerene na. ¹¹ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuyebaana yeteni, e yi yamanan sansi bogine don, buru ratetaren nun sansi xori gilinxine. ¹² E to yamanan bogi seene don, na kuye bani, Isirayila kaane mi fa Manna donseen† don daxi yo soto sɔnɔn. E yi Kanan bɔxɔn bogi seene don na jeeen na.

Malekan yi mini Yosuwe xa

¹³ Yosuwe to Yeriko taan li, a yi a yeen nakeli, a yi xemena nde to tixi a yetagi, a silanfanna suxi a yii.‡ Yosuwe yi a ralan, a a maxɔdin, a naxa, “I nxu tan nan xa ba, hanma nxu yaxune?” ¹⁴ A yi Yosuwe yabi, a naxa, “Muxu yo. Alatalaa gali xunna nan n na. N bata fa.” Yosuwe yi bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma a binya feen na, a fa a fala a xa, a naxa, “N kannan nanse falama a walikeen xa?” ¹⁵ Alatalaa gali xunna yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I ya sankidine ba i sanni, bayo i tixi yire sarijanxin nin.” Yosuwe yi na liga.

6

Yosuwe yi Yeriko taan suxu

¹ Yeriko taan sodene birin balanxin nan yi a ra Isirayila kaane fe ra. Muxe mi yi minima, muxe mi yi soma. ² Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata Yeriko taan nun a mangan nun a sofa fangamane so i yii. ³ E nun i ya sofane xa taan

nabilin sanja ma keden lɔxɔ keden. E xa na liga xii sennin bun ma. ⁴ Saraxaralini muxu solofere xa konton feri solofere tongo xɔtane ra, e yi ti Layiri Kankiraan yee ra. A xii soloferede lɔxɔni, e taan nabilin sanja ma solofere, saraxaraline xa lu xɔtane fe. ⁵ E na xɔtane fe waxatin naxan yi, e yi a xuiin me, yamaan birin xa sɔnxɔgbeen nate. Nayi, yinna naxan taan nabilinxi, na birama nen a yete ra, yamaan birin yi e tinxin taan na e so keden na.”

⁶ Nunu a dii Yosuwe yi saraxaraline xili, a a fala e xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo. E saraxarali solofere ti Alatalaa Kankiraan yee ra konton feri solofere suxi naxanye yii xɔtane ra.” ⁷ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E siga, e sa sigan ti taan nabilinni. Kantan muxuna ndee xa dangu Alatalaa Kankiraan yee ra.” ⁸ Yosuwe a fala yamaan xa kii naxan yi, e yi a liga na kiini. Saraxarali solofere yi siga xɔta solofere fe Alatala yetagi. Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune yi bira e fɔxɔ ra. ⁹ Kantan muxun yee ra xiine yi sigan tima saraxaraline yee ra naxanye yi xɔtane fema. Kantan ti donxene yi bira kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁰ Yosuwe bata yi yamarin i to so yamaan yii, a naxa, “E nama sɔnxɔn nate, e nama e xuiini te, e nama fala yo ti fo n na a fala e xa lɔxɔn naxan yi. Na waxatini, e sɔnxɔn nate!” ¹¹ E yi taan nabilin Alatalaa Kankiraan na sanja ma keden. Na xanbi ra, e yi xete yamaan daaxadeni, e yi xi menni.

¹² Yosuwe yi keli subaxa, saraxaraline yi Alatalaa Kankiraan tongo. ¹³ Saraxarali solofere yi siga xɔta solofere fe Alatalaa Kankiraan yee ra. Kantan muxun yee ra xiine yi tixi e yee ra. Kantan ti donxene fan yi biraxi Alatalaa Kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁴ E yi taan nabilin dɔxɔra keden a xi frinde lɔxɔn fan yi. Na xanbi ra, e yi xete yamaan daaxadeni. E yi na liga xii sennin.

¹⁵ A xii soloferede lɔxɔni, e yi keli subaxani, e mon yi taan nabilin na kiini dɔxɔra ma solofere. E taan nabilin na lɔxɔ keden peen nin sanja ma solofere. ¹⁶ Nayi, e to a rabilin a dɔxode soloferedeni, saraxaraline yi xɔtane fe. Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E sɔnxɔn nate, bayo Alatala bata taan so e yii. ¹⁷ Alatala bata halagin nagidi taani ito nun a yi seene birin ma, fo Raxabi keden peena, yalunde jaxanla, na nan kisima e nun muxun naxanye birin sa luma a banxin kui, bayo a en ma xerane yigiya nen en naxanye xe. ¹⁸ Koni e a liga e yeren ma. E yete

* **5:10:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorɔyaan 12.1-13 kui. † **5:12:** Manna donsena a fe mato Xorɔyaan

16.13-15 nun 16.31 kui. ‡ **5:13:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

ratanga se halagi daxine ma alogo ε nama na sese xali, xanam, ε halagin nun gbalon nafama Isirayila yamaan daaxadeni nen. ¹⁹ Gbetin nun xemaan nun muran sula daxine nun wure muranne birin nasarijnanxi Alatala nan xa, fo e xa ramara a nafulu ramaraden nin.”

²⁰ Yamaan yi sonxon nate. Saraxaraline yi xotane fe. Yamaan to xota xuuin me, e yi sonxo gbeen nate, taan nabilinna yinna yi bira a yete ra. Yamaan yi e tinxin taan na, e so keden na. E yi taan suxu. ²¹ E yi taan halagi Ala xa, e men kaane birin faxa silanfanna ra, xemen nun jaxanla, dii joren nun fonna, hali jingene nun yexene nun sofanle. ²² Xeme firinna naxanye siga yamanan nakowsideni, Yosuwe bata yi a fala ne xa, a naxa, “E siga na yalunde jaxanla banxini. E sa a ramini e nun a muxune birin, alo ε e kolɔ a xa kii naxan yi.” ²³ Banxulan firinna naxanye yamanan nakorosi wundoni, ne yi siga, e sa Raxabi ramini banxini e nun a fafe nun a nga nun a tadane nun a xunyene nun a muxune birin e nun a xabilan birin, e yi e ramini, e e radxo Isirayila yamaan daaxadeni dexon. ²⁴ Isirayila kaane yi taan gan e nun a yi seene birin, fo gbeti nun xemaan nun muran sula daxine nun wure muranne. Ne yi ramara Alatalaa banxin nafulu ramradeni. ²⁵ Yosuwe yi yalunde jaxanla Raxabi ratanga, e nun a denbayaan nun a muxune birin amasoto Yosuwe xeraan naxanye rasiga Yeriko taan nakowsideni, a ne yigiya nen. A mon doxi Isirayila kaane tagi han iki.

²⁶ Na waxatini, Yosuwe yi a kolɔ falani ito ma, a naxa, “Dangan na kanna xa Alatala yetagi naxan na Yeriko taan ti. Na kanna na a ti folɔ, a bonɔma a dii singeni nen. A na taan so deen ti, a bonɔ a bolokadani.”

²⁷ Alatala yi lu Yosuwe xon. A xinla yi yamanan birin suxu.

7

Akan yulubin naxan liga

¹ Isirayila kaane tinxintareyaan liga nen Ala ra, e yi se halagi daxine tongo. Karimi a dii xeme Akan nan na sena ndee tongo Ala tanna doxo naxanye tongo fe ra. Sabidi nan Karimi soto. Sera nan Sabidi soto. Sera keli Yuda bonsonna nin. Alatala yi xolo Isirayila kaane ma han!

² Yosuwe yi xerane rasiga keli Yeriko siga Ayi taani, taan naxan Beti-Aweni dexon ma, Beteli taan sogeteden binni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e sa yamanan nakorosi.” Na xemene yi siga Ayi taana fe rakowsideni. ³ E yi xete Yosuwe fama, e yi a fala, e naxa, “Hali yamaan birin mi siga Ayi taan yengedeni, fo muxu wuli firin hanma muxu wuli saxan joxon gbansan. Ne Ayi kaane noe nen. Hali i

mi yamaan birin naxadan, bayo en yaxune mi wuya.” ⁴ Nayi, muxu wuli saxan yate yi siga, koni e yi sa e gi Ayi kaane bun yengeni. ⁵ Ayi kaane yi muxu tonge saxan e nun sennin faxa e ye. Ayi kaane yi e kedi keli taan so deen na han Sebarimi. E yi siga e faxe geya godon na. Isirayila yamaan bonen yi kala, e yigitege.

⁶ Yosuwe yi a dugine yibo a ma, a bira, a yi a yetagin lan bonon ma Alatalaa Kankiraan yetagi han jimbanna ra, e nun Isirayila fonne. E yi burunburunna sa e xunni sunni. ⁷ Yosuwe yi a fala, a naxa, “N Marigina Alatala, nanfera i a ragidixi yamani ito xa Yuruden baani gidi, i yi nxu so Amorine yii alogo i xa nxu halagi? Hali nxu yi lu Yuruden baan men binni nun! ⁸ N Marigina, n fa nanse falama iki, Isirayila kaane to bata e gi e yaxune yee ra? ⁹ Kanan kaane nun yamanan muxun bonne feni ito mema nen, e yi nxu rabilin, e nxu xinla jan boko xonni ito ma. Nayi, i tan fa nanse ligama i xili binyena fe ra?”

¹⁰ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Keli, i yetagin lanxi bonon ma nanfera?”

¹¹ Isirayila bata yulubin liga. E bata layirin kala n na e yamari naxan na. E bata se halagi daxina ndee tongo. E bata mujan ti, e a feen luxun, e seene luxun e goronne kui.

¹² Nanara, Isirayila kaane mi fa noe tiye e yaxune yee ra. E e gima nen e yee ra, bayo e fan yeten bata findi muxu halagi daxine ra. N mi fa luye e xon, xa e mi se halagi daxine raxori e tagi. ¹³ Keli, i yamaan nasarijan. I yi a fala, i naxa, “E yete rasarijan tila fe ra. Amasoto Alatala Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Se halagi daxine e tagi. Isirayila kaane, e mi noe tiye e yaxune yee ra, fanni e mi na seene ba e tagi. ¹⁴ Xotanni e fa n yetagi bonson yeen ma. Alatala na bonsonna naxan yita, ne yi e maso xabila yeen ma. Alatala na xabilan naxan yita, ne yi e maso denbaya yeen ma. Alatala na denbaya naxan yita, ne yi e maso keden keden yeen ma. ¹⁵ Naxan na suxu, a li se halagi daxine a yii, na kanna xa gan e nun a yii seene birin, bayo a bata Alatalaa layirin kala, a yi kalan ti Isirayila yamaan birin ma!”

¹⁶ Xoton xoton, Yosuwe yi keli, a yi Isirayila kaane maso bonson yeen ma. Masensenna yi Yuda bonsonna suxu. ¹⁷ A yi Yuda xabilane muxune maso, masensenna yi Sera xabilan suxu. A yi Sera xabilan muxune maso denbaya yeen ma, masensenna yi Sabidi suxu. ¹⁸ A yi Sabidi a denbaya xunne maso, a yi Akan suxu, Karimi a dii xemena. Sabidi nan Karimi soto. Sera yi Sabidi soto keli Yuda bonsonni.

¹⁹ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “N ma diina, jondin fala Alatalaa binyena fe ra, Isirayilaa Ala. I yi a tantun. I naxan ligaxi, a fala n xa. I nama a luxun n ma.” ²⁰ Akan yi

Yosuwe yabi, a naxa, “Nɔ̄ndin na a ra. N tan nan yulubin ligaxi Alatala ra, Isirayilaa Ala. N ni ito nan ligaxi: ²¹ N Sinari kaane doma gbeena nde to nen se suxine ye, naxan yi tofan han, e nun gbeti gbanan kemɛ firin, e nun xɛmaan kilo tagi. E xɔ̄nla yi n suxu, n yi e tongo. E sa bitinxi n ma bubun kui. Gbetin saxi bonne bun ma.” ²² Yosuwe yi xɛrane rasiga e giye bubun kui, e yi sa seene li luxunxi, gbetin yi saxi seen bonne bun ma. ²³ E yi a birin tongo bubuni, e siga e ra Yosuwe nun Isirayila kaane fɛma. E yi e sa Alatala yetagi. ²⁴ Yosuwe nun Isirayila birin yi Sera a dii Akan tongo e nun gbetin nun doma gbeen nun xɛmaan nun a dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne nun a ɲingene nun a sofanle nun a xuruseene nun a bubun nun a yii seen birin, e siga e ra Akori lanbanni. ²⁵ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “I bata ɲaxankatan nafa nxu ma, Alatala i fan ɲaxankatama nen to.” Isirayila kaane birin yi a magɔlon, e nun bonne, e yi e gan. ²⁶ E yi gɛmɛ gbegbe malan Akan fari. Han to na gemene malanxi na. Alatala yi xɛtɛ a xolon fɔ̄xɔ̄ ra. Nanara, mɛnna xili nen Akori lanbanna han to.*

8

Isirayila kaane yi Ayi taan tongo

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Hali i nama gaxu, i nama yigitɛge. Ganla birin tongo, i sa Ayi taan yengɛ. A mato, n bata Ayi mangan so i yii e nun a yamaan birin nun a taan nun a bɔ̄xɔ̄na. ² I Ayi taan nun a mangana feen ligama nen alo Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. Koni iki, ɛ nɔ̄ɛ e yii seene nun e xuruseene tonge nen. Maraterɛna yengɛni tɔn taa xanbin na.” ³ Yosuwe nun ganla birin yi keli, e siga Ayi taan yengɛdeni. Yosuwe yi sofa yɛbaxin muxu wuli tonge saxan sugandi, a yi e rasiga kɔ̄ɛɛn na. ⁴ A yi yamarini ito so e yii, a naxa, “Nba, ɛ sa ɛ luxun taa xanbin na ɛ maraterɛna yengɛni tɔn. ɛ nama ɛ makuya taan na. ɛ yitɔ̄nxin xa lu mɛnni. ⁵ Nxu nun ganla nxu masoma nen taan na. Taan muxune na mini waxatin naxan yi nxu yengɛdeni, nxu yi nxu gi e bun alo naxan liga a singeni. ⁶ E sigama nen nxu kedɛ han nxu makuya taan na. Nayi, e mirima nen, a nxu nxu gima e bun nen alo a fɔ̄loni. ⁷ Nayi, ɛ yi mini ɛ luxundeni, ɛ yi din taan na. Alatala, ɛ Ala a soma nen ɛ yii. ⁸ ɛ na taan suxu, ɛ tɛɛn so a ra. ɛ na birin liga alo Alatala a falaxi kii naxan yi. N bata na yamari ɛ ma.”

⁹ Yosuwe yi e rasiga, e sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, Ayi taan sogegododen binni a yengɛ xinla ma. Yosuwe tan yi xi yamaan tagi. ¹⁰ Yosuwe yi keli subaxa, a yi a sofanle mato. E nun Isirayila fonne birin yi ti yamaan yɛɛ ra, siga Ayi taani. ¹¹ A

ganla birin yi siga, han e sa taan li. E yi daaxadeni tɔn Ayi kɔ̄mɛn fɔ̄xɔ̄ni, lanbanna yi lu e nun Ayi taan tagi. ¹² Yosuwe yi sofa wuli suulun ɲɔ̄xɔ̄n tongo, a yi e yamari a e xa sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, taan sogegododen binni yengɛ so xinla ma. ¹³ Yamaan yi e ti kiini tɔn, naxanye yi daaxadeni, ne yi lu taan kɔ̄mɛn fɔ̄xɔ̄ni, bonne yi lu taan sogegodode binni yengɛ so xinla ma. Na kɔ̄ɛɛn na, Yosuwe nun gali dɔ̄nxɛn yi godo lanbanni.

¹⁴ Ayi taan mangan to na to, e nun taan xɛmɛne birin yi keli mafurɛn, e yi siga Isirayila kaane yengɛdeni Araba tonbonna de. Koni e mi yi a kolon xa muxune luxunxi e xili ma taa xanbin na. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi tin Ayi muxune xa e kedi, e yi e gi e bun siga tonbon kiraan xɔ̄n. ¹⁶ Ayi taan muxune birin yi keli e sagatan xinla ma. E yi bira Yosuwe fɔ̄xɔ̄ ra han e yi makuya taan na pon! ¹⁷ Xɛmɛ yo mi lu Ayi taan nun Beteli taani. E birin yi siga Isirayila kaane sagatandeni. E yi taan so dɛɛn lu rabixi siga Isirayila kaane fɔ̄xɔ̄ ra. ¹⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Tanban naxan suxi i yii, na ti Ayi taan xa, bayo n taan soma nen i yii.” Yosuwe yi a tanban ti taan xa. ¹⁹ Yosuwe a yiini bandun waxatin naxan yi, xɛmɛn naxanye yi luxunxi maraterɛna yengɛn xinla ma, ne yi mini e luxundene yi mafurɛn, e yi e gi so taani, e na suxu, e tɛɛn so a ra mafurɛn. ²⁰ Ayi xɛmɛne to e yɛɛ raxɛtɛ, e yi tɛɛ tutin to tɛ kore e taani. Kira yo mi yi fa e xa, bayo e yi naxanye sagatanma tonbonni, ne bata yi xɛtɛ e kanke. ²¹ Yosuwe nun Isirayila ganla birin yi a kolon, a sofaan naxanye yi luxunxi taan naterɛnadeni yengɛni, ne bata yi taan suxu, taan tutin yi tema. E yi e xun xɛtɛ Ayi kaane xili ma. ²² Isirayila kaan naxanye yi Ayi taani, ne fan yi mini taani e yengɛdeni. Na nan a liga sigade mi lu Ayi kaane xa, e to yi Isirayila ganle tagi. E yi e birin faxa. E sese mi lu e nii ra. Muxu yo mi nɔ̄ a giye. ²³ Koni e yi Ayi mangan tan suxu, e siga a ra Yosuwe fɛma. ²⁴ Isirayila kaane to yelin Ayi kaane birin faxɛ xɛɛne ma e nun burunna ra e siga e dinɲɛ e ra denaxan yi, e yi so taan kui, e na kaane birin faxa silanfanna ra. ²⁵ Ayi kaan xɛmɛn nun ɲaxanla naxan faxa na lɔ̄xɔ̄ni, e sigɛ han muxu wuli fu nun firin yate. ²⁶ Yosuwe a tanban yi lu tixi Ayi taan xa han a muxune birin yi halagi. ²⁷ Isirayila kaane yi mɛn kaane yii seene tongo e gbeen na alo xuruseene nun se gbɛtɛye, alo Alatala a yamari Yosuwe ma kii naxan yi. ²⁸ Yosuwe yi Ayi taan gan, han to taa xɔ̄ri rabɛɲinxin na a ra. ²⁹ Ayi mangan tan, e na singan wudin kɔ̄ɛ ra han ɲinbanna ra. Sogen to godo, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa a binbin

* 7:26: Akori bunna nɛɛn fa fala “Kontɔ̄finla.”

magodo wudin kɔɛ ra. E yi a woli ayi taan so deɛn na, e yi gɛmɛ wuyaxi malan a fari. Han to, na mɔn na kiini.

Saraxa gandena Ebali geyaan fari

³⁰ Nayi, Yosuwe yi saraxa ganden nafala Alatala xa Ebali geyaan fari, Isirayilaa Ala, ³¹ alo Musa Alatalaa walikɛna a yamari Isirayila kaane ma kii naxan yi. E yi saraxa ganden nafala gɛmɛne ra, naxanye mi yi solixi, wuren mi yi dinxi naxanye ra, alo a sebɛxi Musaa Sariya kitabun kui kii naxan yi. E yi saraxan gan daxine nun bɔɔɔɛ xunbeli saraxane ba Alatala xa. ³² Musa sariyan naxanye sebɛ, Yosuwe mɔn yi na bɔɔɔɛn sebɛ gɛmɛne ma Isirayila kaane birin yɛɛ xɔri mɛnni. ³³ Isirayila kaane birin, a fonne nun e kutigine nun e kitisane birin xɔɔɔɛn nun dugurenne, ne birin yi ti kankiraan fɔxɔ firinni e yɛɛ rafindixi Lewi bɔnsɔnna saraxaraline ma, naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima. Yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Garisimi geyaan fari, a bode fɔxɔn fan yi ti Ebali geyaan fari, alo Alatalaa walikɛn Musa bata yi a yamari e ma kii naxan yi, fa fala e xa duba Isirayila yamaan xa. ³⁴ Na xanbi ra, Yosuwe yi sariyan falane birin xaran, a dubane nun a dangane, alo a sebɛxi Sariya Kitabun kui kii naxan yi. ³⁵ Musa naxan birin yamari, na fala keden mi lu Yosuwe mi naxan xaran Isirayila yamaan malaxin xa, hali jaxanle nun didine, e nun xɔɔɔɛn naxanye yi e ye.

9

Gabayon kaane layirina fe

¹ Mangan naxanye Yurudɛn baan sogododen binni, ne birin yi yɛngɛni ito a fe mɛ, naxanye geyane fari e nun Sefela geya yirene nun Fɔxɔ Ige deɛn nun Liban deɛxɔn ma, e nun Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune. ² E yi e malan Yosuwe nun Isirayila yamaan yɛngɛ xinxla ma.

³ Gabayon kaane fan yi a mɛ Yosuwe Yeriko taan nun Ayi taan liga kii naxan yi. ⁴ E yi kata Isirayila kaane mayenden-den. E yi e yɛtɛ findi xɛrane ra keli yire makuyeni, e benbeli kobine nun manpa sase madɛgɛxine sa sofanle fari. ⁵ E yi sankidi fori madɛgɛxine so e sannɪ, e doma kobi jaxxine ragodo e ma. E yi buru dungi xaxaxine tongo e fandan na naxanye bata yi xunxurunɔɔɛ ayi.

⁶ E yi sa Yosuwe nun Isirayila kaane li Giligali taani yamaan daaxadeni. E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu sa kelixi yamana makuyen nin, fa be yi alogo en xa layirin xidi en tagi.” ⁷ Isirayila kaane yi e yabi, e naxa, “Yanyina nde, ɛ doxi nxu deɛxɔn ma nen. Nxu tan nɔɛ layirin xidɛ en tagi di?” ⁸ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “I ya walikɛne

nan nxu ra.” Yosuwe yi e maxɔdin, a naxa, “Nde ɛ tan na? ɛ kelixi minɛn?” ⁹ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I ya walikɛne kelixi yamana makuyen nin Alatala xinxla a fe ra, i ya Ala. Amasɔtɔ nxu bata a xinxla mɛ a naxan birin ligaxi Misiran yamanani, ¹⁰ e nun a naxan birin liga Amori manga firinne ra Yurudɛn baan sogeteden binni, Xesibɔn taan manga Sixɔn nun Basan yamaan manga Ogo, naxan yi doxi Asatarɔti taani.”

¹¹ “Nxo fonne nun nxu kon kaane birin a fala nɛn nxu xa, e naxa, ‘E fandane tongo ɛ naxan donma kira yi. ɛ siga Isirayila kaane ralandeni. E yi a fala e xa, ɛ naxa, ɛ walikɛne nan nxu ra.’ Iki, en xa layirin xidi en bode tagi. ¹² Nxo burune ni i ra. Nxu yi e tongoma nxu fandan na waxatin naxan yi nxu konni fa be yi, e mɔn yi wolonxi. Koni, iki e bata xara ayi, e xunxurunɔɔɛ ayi. ¹³ Nxu yi nxɔ manpa saseni itoe rafema waxatin naxan yi, e nɛnɛne nan yi a ra, koni iki e bata yibɔ. Nxo dugine nun nxɔ sankidine mato. E yɛtɛɛn bata kala fefe sigatini.” ¹⁴ Isirayila kaane yi e fandane mato, koni e mi Alatala maxɔdin. ¹⁵ Yosuwe yi lanna raso e tagi, a layirin xidi, a xa e lu e nii ra, yamaan yɛɛratine yi e kɔlɔ na fari.

¹⁶ E yelin xanbini layirin xidɛ e tagi, xii saxan danguxina, Isirayila kaane yi a mɛ a e doxo bodene nan yi ne ra. ¹⁷ Isirayila kaane yi keli, siga Gabayon kaane taani itoe yi, e sa so e kenla xii saxande lɔxɔni. Na taane ni i ra: Gabayon, Kefira, Beroti, e nun Kiriyati-Yeyarin. ¹⁸ Isirayila kaane mi e faza bayo yamaan yɛɛratine bata yi e kɔlɔ e xa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Koni yamaan birin yi e yɛɛratine mafalama. ¹⁹ Yɛɛratine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ Alatala yi, Isirayilaa Ala. Iki, en mi fa nɔɛ en yiin dinɔɔɛ ra. ²⁰ Nayi, en na e fe suxuma ikiini. En na e luma e nii ra nɛn bayo en bata en kɔlɔ e xa. Xanamu en Alaa xɔlɔn nafama nɛn en xili ma.” ²¹ Yɛɛratine yi a fala e xa, e naxa, “E xa lu e nii ra, koni e xa findi wudi sɛgene nun ige baane ra yamaan birin xa.” Yɛɛratine na nan fala. ²² Yosuwe yi Gabayon kaane xili, a falan ti e xa, a naxa, “Nanfera e nxu mayendenxi, e naxa, a ɛ sa kelixi yamana makuyen nin, anu ɛ doxi nxu deɛxɔn ma nɛn?” ²³ Iki, e bata danga. E tan birin luma nɛn konyiyani ɛ findi wudi sɛgene nun ige baane ra n ma Alaa banxin xa.” ²⁴ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Muxune bata a yeba nxu tan i ya walikɛne xa ki fajɪ Alatala i ya Ala a yamari a walikɛn Musa ma kii naxan yi, a xa bɔxɔni ito birin so ɛ yii, a be kaane raxɔri ɛ yɛɛ ra. Nanara, nxu gaxuxi nxu niin na, nxu yi na liga. ²⁵ Iki nxu fa i tan nan yii. Naxan na i kenɛn, naxan nafan i ma, na liga nxu ra.” ²⁶ Yosuwe na nan liga, a yi e ratanga Isirayila kaane ma alogo e nama e faza. ²⁷ Yosuwe yi a findi

wudi segene nun ige baane ra yamaan xa na ləxəni, e nun Alatalaa saraxa ganden xa, a deɲaxan sugandima. Han to e mən na wanli.

10

Yengena Gabayon kaane xili ma

¹ Yerusalem mangana Adoni-Sedeki yi a me a Yosuwe bata Ayi taan suxu, a yi na raxəri, a mən yi Ayi taan nun a mangan liga alo a Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. A mən yi a me a Gabayon kaane nun Isirayila kaane bata lanna raso e bode tagi e layirin xidi, a Gabayon kaane dəxi e ye. ² Na yi a gaxu ki fəji, bayo taa gbeen nan yi Gabayon na, alo manga taana nde. A yi gbo Ayi taan xa, a muxune birin sofa. ³ Yerusalem mangana Adoni-Sedeki yi xeraan nasiga a faladeni Xebiron manga Hohami nun Yaramuti manga Pirami nun Lakisi manga Yafiya nun Egilon manga Debiri xa, a naxa, ⁴ “E fa n fəma, e fa n mali Gabayon yengedeni, bayo e tan bata lanna raso e nun Yosuwe nun Isirayila kaane tagi.” ⁵ Amorine manga suulunne yi e malan: Yerusalem mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana e nun Egilon mangana. Ne nun e ganle yi siga, e sa e daaxadene yitən Gabayon taan yetagi. E yi na yenge fəlb.

⁶ Gabayon kaane yi xeraan nasiga a faladeni Yosuwe xa Giligali taani yamaan daaxadeni, a naxa, “I nama i ya konyine rabəjin. Fa nxu rakisi mafuren! Nxu mali, bayo Amorine mangan birin naxanye dəxi geyane fari, ne bata e malan nxu xili ma!” ⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi keli Giligali taani, e nun a sofa yəbaxine.

⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e ye ra, bayo n bata e so i yii. E sese mi tiye i ye ra.” ⁹ Yosuwe yi sigan ti kəeɲ birin na keli Giligali taani, a fa e raterəna. ¹⁰ Alatala yi e kedi Isirayila ye ra, Isirayila kaane yi sa e nə Gabayon taani han! E yi siga e diɲe e ra Beti-Xoron kiraan xən, e siga e faxe han Aseka taan nun Makeda taani. ¹¹ E yi e gima Isirayila kaane ye ra waxatin naxan yi, godo Beti-Xoron geyaan na, ito nan liga e ra: Alatala yi siga balabalan kəse xungbene rayolonje e fari han Aseka taani. E yi raxəri. Balabalan kəeɲ muxun naxanye faxa, ne yi wuya dangu na muxune ra Isirayila kaane naxanye faxa silanfanna ra. ¹² Alatala Amorine so Isirayila kaane yii ləxən naxan yi, Yosuwe yi falan ti Alatala xa Isirayila kaane yetagi, a naxa,

“Sogena, i raxara Gabayon xun ma. I tan kiken fan xa i raxara Ayalən meremeren xun ma.”

¹³ Sogen nun kiken yi e raxara han Isirayila yamaan yi e yaxune nə. Feni ito

sebeɲi Yasari a kedin fan kui. Sogen yi a raxara kuyen tagiyani, a mi bira sinma, a lu raxaraxi mənni fayida fəriɲen keden ɲəxən. ¹⁴ Xabu a fəlbni han to, ləxə yo munma a liga alo na ləxəna, Alatala muxuna nde a maxandin nasuxu na kii nin amasəto Alatala nan yi yengen soma Isirayila xa. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadeni.

¹⁶ Na manga suulunne yi e gi, e sa e luxun faranna ra Makeda taan dəxən. ¹⁷ Muxune yi sa na fala Yosuwe xa manga suulunne yi deɲaxan yi, a e luxunxi faranna ra Makeda taan dəxən. ¹⁸ Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gəme gbeene makutukutu, e sa e dəxə faranna de ra. E kantan tiine dəxə na. ¹⁹ Koni e tan nama dan mənni de! E en yaxune sagatan, e kiraan bolon e ma. E nama so e taani de! Bayo Alatala e Ala bata e so e yii.” ²⁰ Yosuwe nun Isirayila kaane yi gbalo gbeen nagodo e ma, fayida e yi e raxəri fə muɲu gixi keden kedenna naxanye sa so taa makantanxine yi. ²¹ Ganla birin yi xete bəje xunbenli Yosuwe fəma Makeda dəxən yamaan daaxadeni. Muxu yo mi susu falan tiye Isirayila kaane xili ma.

²² Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gəmene ba faranna de ra, e manga suulunne ramini na ra.” ²³ E yi manga suulunne ramini faranna ra, Yerusalem mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana, e nun Egilon mangana. ²⁴ E to fa mangane ra Yosuwe fəma, Yosuwe yi Isirayila xemene birin xili. Sofa kuntigin naxanye siga yengeni, a yi a fala ne xa, a naxa, “E maso, e yi e sanne ti mangani itoe kəeɲ fari.” E yi e maso, e yi e sanne ti e kəeɲ fari. ²⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E nama kuisan, e nama gaxu, e wekilɛ, e yi e senbe so! Amasəto e yaxun naxanye birin yengema, Alatala ito nan ligama e ra e xa.”

²⁶ Yosuwe yi e faxa. A yi e singan wudi suulun kəe ra, e yi lu singanxi mənni han ɲinbanna ra. ²⁷ Sogen bira waxatini, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa e binbine ragodo wudin kəe ra. E yi luxunxi faranna naxan na, e yi sa e bira mənni. E yi gəme gbeene dəxə faranna de ra. Han to e mən mənni.

²⁸ Yosuwe yi Makeda taan fan suxu na ləxə yeteni. E yi taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra. A yi na muxune birin halagi, muxu yo mi lu a nii ra. A yi Makeda taan mangan liga alo a Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

²⁹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Makeda taani e siga Libina taani. E yi na yenge fəlb. ³⁰ Alatala yi na taan fan so e yii, e nun a mangana. Isirayila kaane yi taan muxune birin faxa silanfanna ra e nun muxun naxanye birin yi a kui. E mi muɲu

yo lu a nii ra mɛnni. E yi na mangan liga alo e Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

³¹Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Libina taani, e siga Lakisi taani. E yi daaxadeni tɔn na yetagi, e na yengɛ fɔlɔ. ³²Alatala yi Lakisi taan so Isirayila kaane yii. Yengen xii firinde lɔxɔni, e yi taan nɔ, e taan muxune faxa silanfanna ra, e nun naxanye birin yi a kui, alo e Libina taan liga kii naxan yi. ³³Nayi, Geseri taan mangana, Horami yi siga Lakisi taan malideni. Yosuwe yi e nun a ganla faxa, a mi muxu yo lu a nii ra.

³⁴Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Lakisi taani e siga Egilon taani. E yi e daaxadeni tɔn na yetagi, e yi na fan yengɛ fɔlɔ. ³⁵E yi na nɔ na lɔxɔ yeteni, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e nun muxun naxanye birin yi a kui. Yosuwe yi na raxɔri na lɔxɔ yeteni alo a Lakisi taan liga kii naxan yi.

³⁶Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Egilon taani, e siga Xebiron taani, e yi na yengɛ fɔlɔ. ³⁷E yi na nɔ, e taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra, e nun a rabilinna taane nun muxun naxanye birin yi ne kui. E mi muxu yo lu a nii ra alo e naxan liga Egilon taani. Yosuwe yi na taan naxɔri fefe, e nun naxanye yi a kui.

³⁸Yosuwe nun Isirayila kaane yi xetɛ, e Debiri taan yengɛ fɔlɔ. ³⁹E yi taan nun a mangan nɔ, e nun taan naxanye na rabilinni. E yi e faxa silanfanna ra. Muxun naxanye birin na taane yi, e yi ne raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. Yosuwe yi Debiri taan nun a mangan liga alo a Xebiron taan nun Libina taan nun a mangan liga kii naxan yi.

⁴⁰Yosuwe yi na yamanan birin nɔ, geya yirene nun Negewi tonbonna nun Sefela geya yiren nun e mangane birin. A yi muxune birin naxɔri, naxanye birin yi yengima a mi muxu yo lu a nii ra alo Alatala Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi. ⁴¹Yosuwe yi e yengɛ keli Kadesi-Barineya taani han Gasa taana, e nun Gosen yamanan birin, sa dɔxɔ Gabayon taan na. ⁴²Yosuwe yi na taane nun e mangane nɔ sanɔa ma kedenni, bayo Alatala Isirayilaa Ala nan yi yengen soma Isirayila xa. ⁴³Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xetɛ Giligali taani yamaan daaxadeni.

11

Yengɛ gbeen Meromi xuden de

¹Xasori taa mangan Yabin to na mɛ, a yi xɛraan nasiga Madon taa mangan Yobabo nun Simiron taan mangan nun Akisafa taa mangan ma, ²e nun mangan naxanye yi dɔxi geya yireni sogetede kɔmɛn fɔxɔni, e nun naxanye yi Yuruden mɛrɛmɛrɛne ma Kinerɛti Daraan yifari fɔxɔni e nun naxanye yi Sefela geya yireni, e nun naxanye yi

Dɔxɔ yamanan birin yi sogegododen binni, ³e nun Kanan kaane ma naxanye sogeteden nun sogegododen binni, e nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Yebusun naxanye geyaƚan fari, e nun Xiwin naxanye Xerimon geyaƚan lanbanni Misipa yamanani. ⁴E nun e ganle birin yi mini, e findi yama gbeen na, alo baa xɔn jɛmɛnsinna. E soone nun yengɛ so wontorone fan yi wuya han! ⁵Mangani itoe birin yi fa e malan, e yi e yamaan daaxadeni tɔn Meromi xuden dɛxɔn ma, Isirayila kaane yengɛ xinla ma.

⁶Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yɛɛ ra de, bayo i yanyi tila, n ne birin soma nen i yii, e faxaxin yi lu Isirayila kaane yetagi. I yi e soone san fasane bolon. I yi e yengɛso wontorone fan gan.”

⁷Yosuwe nun a ganla birin yi fa e raterɛna Meromi xuden dɛ, e yi e yengɛ. ⁸Alatala yi e so Isirayila kaane yii. E yi e nɔ, e yi siga e makedɛ han Sidɔn taa gbeen, han Misirefoti-Mayimi yi, han Misipe mɛrɛmɛrɛni sogeteden binni. E yi e birin faxa, e mi muxu yo lu a nii ra. ⁹Yosuwe yi a liga alo Alatala a fala a xa kii naxan yi. A yi e soone san fasane bolon. A yi e yengɛ so wontorone fan gan.

¹⁰Na waxatini, Yosuwe xɛtɛmatɔɔn yi Xasori taan yengɛ, a yi a mangan faxa silanfanna ra. Xasori taan nan yi yamanani itoe birin manga taan na. ¹¹E yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e yi e raxɔri fefe. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi Xasori taan gan. ¹²Yosuwe yi na manga taane birin yengɛ, a yi e mangane suxu. E yi e birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, alo Alatala a walikɛɛn Musa a yamari e ma kii naxan yi. ¹³Koni taan naxanye yi geyane fari, Isirayila kaane mi ne sese gan ba Xasori taan na Yosuwe naxan gan. ¹⁴Seen naxan birin yi taane yi e nun e xuruseene, Isirayila kaane yi ne birin tongo. Koni e yi muxune birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. ¹⁵Alatala naxan yamari a walikɛɛn Musa ma, Musa fan yi na yamari Yosuwe ma. Yosuwe fan yi na rakamali. A mi jinan yamari yo xɔn Alatala naxan so Musa yii.

¹⁶Yosuwe yi yamanani itoe birin tongo: geya yiren nun Negewi tonbonna nun Gosen yamanan birin nun Sefela geya yiren nun Yuruden baan mɛrɛmɛrɛne nun Isirayila lɔxɔn geyane han sa dɔxɔ Sefela ra. ¹⁷Keli Xalaka geyaƚan ma naxan tema Seyiri geyane binni, han Baali-Gadi yi Liban mɛrɛmɛrɛne yi Xerimon geyaƚan lanbanni, a yi na mangane birin suxu. A yi e faxa. ¹⁸Yosuwe bu nen mangani itoe yengɛ han! ¹⁹Taa yo mi yi na naxan lanna raso e nun Isirayila kaane tagi, e layirin xidi, fɔ Xiwin naxanye yi dɔxi Gabayon nabilinni. E taan bonne birin suxu nen yengeni.

²⁰ Amasəto Alatala nan yi Kanan kaane bəne yixədaoma alogo e xa Isirayila kaane yenge, Ala yi e halagi. E mi kininkinin e ma, e yi e raxəri alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²¹ Na waxatini, Yosuwe yi siga. A yi Anakine yenge naxanye kelixi Xebiron geya yiren nun Debiri taan nun Anaba taan nun Yuda nun Isirayila geyane birin yi. Yosuwe yi e birin halagi e nun e taane. ²² Anaki bənsonna muxu yo mi fa lu Isirayila yamanani. E fa lu Gasa taan nun Gati taan nun Asadodi taane nin. ²³ Nayi, Yosuwe yi bəxən birin tongo alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi. Yosuwe yi na bəxən so Isirayila kaane yii e keen na, a yitaxun Isirayila bənsonne ra. Na xanbi ra, bəne xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

12

E mangan naxanye nɔ

¹ Mangane ni i ra Isirayila kaane naxanye nɔ, e yi e yamanane tongo Yuruden baan sogeteden binni, keli Arinon xuden ma han sa dɔxə Xerimon geyaan na, sa Yuruden mərəmərəne fari sogeteden binni. E itoe nan nɔ:

² Amorine mangan Sixən naxan yi dɔxi Xesibən yi. A tan nan ma mangaya yi kelima Arinon xude wunla ma, Aroyeri taan yi denaxan yi siga han Yaboko xudena Amoni yamanan danna. Galadi yamanan fəxə kedenna fan yi na nan kui. ³ A tan nan mən yi Yuruden sogeteden binna mərəmərəne xun na, keli Kinerəti Daraan ma han Araba Daraan naxan xili Fəxə Ige Darana, sa dɔxə Beti-Yesimoti taan na, han Pisiga geyaan san bun yiifari fəxən binni.

⁴ E mən yi Ogo fan nɔ, Basan mangana, Refa bənsonna muxu dənɔna nde. A yi dɔxi Asatarəti nun Edere taane nin. ⁵ A tan nan yi mangayani keli Xerimon geyaan nun Salaka nun Basan yamanan birin yi siga han Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan danne nun Galadi yamanan bode fəxəna, siga han Manga Sixən ma mangayaan fəldena, Xesibən taan mangana.

⁶ Musa Alatalaa walikeen nun Isirayila kaane yi na mangane birin nɔ. Alatalaa walikeen Musa yi e yamanan so Rubən bənsonna nun Gadi bənsonna nun Manase bənsonna fəxə kedenna yii, mənna yi findi e gbeen na.

⁷ Mangane ni i ra Yosuwe nun Isirayila kaane naxanye nɔ Yuruden baan sogetoden binni, keli Baali-Gadi taani Liban lanbanni han sa dɔxə Xalaka geyaan na naxan tema Seyiri geyane binni. Yosuwe yi bəxəni itoe birin so Isirayila bənsəne yii, a bənsəne birin yi e gbee keen soto: ⁸ geya yamanan nun Sefela geya yiren nun

Yuruden mərəmərəne nun geyane lanban yirene nun tonbon yirene nun Negewi tonbonna. Siyani itoe nan yi dɔxi na yirene yi: Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune.

⁹ E taa mangan naxanye nɔ, ne xinle ni itoe ra:

Yeriko mangana,

Ayi taan mangan naxan yi Beteli fema,

¹⁰ Yerusalən mangana,

Xebiron mangana,

¹¹ Yaramuti mangana, Lakisi mangana,

¹² Egilon mangana, Geseri mangana,

¹³ Debiri mangana, Gederi mangana,

¹⁴ Xoroma mangana, Aradi mangana,

¹⁵ Libina mangana, Adulan mangana,

¹⁶ Makeda mangana, Beteli mangana,

¹⁷ Tapuwa mangana, Xeferi mangana,

¹⁸ Afeki mangana, Lasaron mangana,

¹⁹ Madon mangana, Xasori mangana,

²⁰ Simiron Meron mangana,

Akisafa mangana,

²¹ Taanaki mangana, Megido mangana,

²² Kedesi mangana,

Yokanayimi mangan naxan yi Karemele yi,

²³ Dəro mangan naxan yi Dəro yamanani,

Goyin mangan naxan yi Giligali yi,

²⁴ e nun Tirisa mangana.

Na taane birin taa keden manga keden. E malanxina, manga tonge saxan e nun keden.

13

Taan naxanye lu e tongo daxina

¹ Yosuwe bata yi fori ki fəni. A siimayaan bata yi xənkuya, Alatala yi a fala a xa, a naxa, "I bata fori ki fəni, anu yamanan denaxan masəttare luxi, mənna mən gbo.

² Filisitine nun Gesuri kaane bəxəne birin luxi, ³ keli Sixori xuden ma Misiran sogeteden binni, siga han Ekiron taana, sogetede kəmənna ma. Na birin yatəxi Kanan kaane gbeen nan na. Filisitine manga sullivanne nan mangayani mənni Awi kaan naxanye Gasa taan nun Asadodi taan nun Asikalən taan nun Gati taan nun Ekiron taani. ⁴ Kanan kaane bəxəne fan luxi, keli Meyara taan ma Sidən kaane denaxan yi, han Afeki taani han Amorine danna.

⁵ Gebala kaane bəxəne luxi e nun Liban bəxən birin naxan sogeteden binni, keli Baali-Gadi taan ma, naxan Xerimon geyaan san binni, han Lebo-Xamata taana. ⁶ E nun Sidən kaan naxanye birin geyane fari, keli Liban yi han Misirefoti-Mayimi. N yeteen na yamanane muxune kedima nen Isirayila kaane yete ra. I xa na birin yitaxun Isirayila kaane ra e keen na, alo n na i yamarixi kii naxan yi. ⁷ Yamanani ito yitaxun Isirayila bənsən solomanaaninne ra, e nun Manase bənsonna fəxə kedenna."

Musa bəxən naxanyeyitaxun Yurudən sogeteden binni

⁸ Manase bənsənna fəxə kedenna nun Ruben bənsənna nun Gadi bənsənna, ne bata yi e gbee kəen sətə, Alatalaa walikəen Musa naxan fixi e ma Yurudən kidi ma sogeteden mabinni. ⁹ E bəxən fəlxə Aroyeri taan nan ma Arinon xuden de, e nun taan naxan lanbanni, siga Medeba taan mabinna lanta yiren birin yi, han Dibon taana, ¹⁰ e nun Amori mangan Sixən ma taane birin naxan yi dəxi Xesibən taani, siga han Amonine bəxən danne, ¹¹ e nun Galadi taan nun Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan nun Xerimon geyaan birin, e nun Basan yamanan birin siga han Salaka. ¹² E nun Basan manga Ogo a yamanan fan yi findi e gbeen na, naxan dəxə Asatarəti taan nun Edere taani, naxan findi Refa bənsənna muxu dənxe na nde ra. Musa bata yi na mangane nə a e yamanan tongo. ¹³ Koni Isirayila kaane mi Gesuri kaane nun Maka kaane kedi. Han to e dəxi Isirayila kaane tagi.

Lewi bənsənna kəena

¹⁴ Musa mi bəxə yo fi Lewi bənsənna ma, bayo saraxan naxanye ralima Alatala ma tēen na, Isirayilaa Ala, ne nan findi e tan gbee kəen na alo a fala e xa kii naxan yi.

Ruben bənsənna bəxəna

¹⁵ Musa bata yi bəxəni itoe fi Ruben bənsənna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ¹⁶ Fəlxə Aroyeri taan ma Arinon xuden de, e nun taan naxan na lanbanni, siga han Medeba taan mabinna lanta yirene, ¹⁷ han Xesibən nun a rabilinna taan naxanye birin lanta yirene yi. Na taane xinle ni itoe ra: Dibon, Bamoti-Baali, Beti-Baali-Meyən, ¹⁸ Yahasi, Kedemoti, Mefaati, ¹⁹ Kiriyatayimi, Sibima, Səret-Saxari geyaan fari mərəmərəne tagi, ²⁰ Beti-Peyori, Pisiga tintin yirene, Beti-Yesimoti, ²¹ taan naxanye birin lanta yireni e nun Amori Manga Sixən naxan yi dəxi Xesibən, na yamanan birin. Musa bata yi na mangan nə, e nun Midiyan mangani itoe: Efi, Re kemi, Suru, Xuru, e nun Reba. E yi dəxi Sixən ma yamanan nin a mangayaan bun. ²² E yi bonne faxama waxatin naxan yi, Isirayila kaane yi Beyori a dii xeme yimatoon Balami fan faxa silanfanna ra. ²³ Yurudən baan nan findixi Ruben bənsənna bəxən danna ra sogegododen mabinni. Na taane nun banxidene nan findixi Ruben bənsənna kəen na, e yi yitaxun e xabilane ra.

Gadi bənsənna bəxəna

²⁴ Musa bata yi bəxəni itoe fi Gadi bənsənna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ²⁵ Yaaseri yamanan nun Galadi rabilinna taan birin nun Amoni yamanan fəxə

kedenna siga han Aroyeri taan Rabaha taan yetagi, ²⁶ keli Xesibən ma han Ramati Misipe taan nun Betonimi taana, e nun keli Maxanayin taan ma siga han Debiri danna, ²⁷ e nun Beti-Harama taan nun Beti-Nimira taan nun Sukoti taana, e nun Safon taan Yurudən baan de, e nun Xesibən manga Sixən ma yamanan dənxe na, e nun yamanan naxan Yurudən baan sogeteden binni han Kinereti Daraan bode fəxəna. ²⁸ Na taane nun e rabilinna taa xurine yi findi Gadi bənsənna kəen na, e yi e yitaxun e xabilane ra.

Manase bənsənna fəxə kedenna

²⁹ Musa yi bəxəni itoe fi Manase bənsənna fəxə kedenna ma, Manase a diine fəxə kedenna, e yi e yitaxun e xabilane ra: ³⁰ Basan bəxən naxan birin yi Basan manga Ogo a yamanani, fəlxə Maxanayin taan ma han Yayiri taan nabilinne, taa tonge sennin, ³¹ e nun Galadi yamanan fəxə kedenna nun Asatarəti taan nun Edere taan naxanye findi Basan manga Ogo a manga taane ra. Ne birin yi yitaxun Manase a dii Makiri a diine fəxə kedenna ra xabila yeen ma.

³² Musa bata yi na kəe bəxəne fi Isirayila kaane ma a yi Moyaba mərəmərəne ma waxatin naxan yi, Yurudən baan kidi ma Yeriko taan sogeteden binni. ³³ Koni Musa mi bəxə yo fi Lewi bənsənna ma. Alatala Isirayilaa Ala yi findi e kəen na alo a fala kii naxan yi.

14

Isirayila bənsənna bonne bəxəne

¹ Nunu a dii Yosuwe nun saraxarali Eleyasari nun xabila xunne yi Kanan bəxəni taxun Isirayila kaane ra e kəen na ikii nin. ² Bəxən yi yitaxun Isirayila bənsən solomanaaninne nun bənsənna fuden fəxə kedenna ra masensenna xən, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³ Bəxən naxan tan yi Yurudən baan sogeteden mabinni, Musa bata yi na fi bənsən firin dənxe ne nun bənsən fuden fəxə kedenna ma, koni a mi bəxə yo fi Lewi bənsənna ma yamaan ye. ⁴ Yusufu bənsənna bata yi yitaxun a findi bənsən firinna ra, Manase nun Eframi. Lewi bənsənna mi kəe yo sətə yamanani, fə taana ndee, e dəxə dənaxanye yi e nun e rabilinne xuruseene xa. ⁵ Isirayila kaane yi na yamanan taxun alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kalebi yi Xebiron bəxən sətə

⁶ Yuda bənsənna muxune yi siga Yosuwe fəma Giligali yi. Yefune Kenisi kaana dii Kalebi yi ne ye. Na yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "Alatala naxan falaxi a muxu fajil Musa xa en firinna fe yi Kadesi-Barineya yi, i na kolon. ⁷ N bata yi jee tonge naanin sətə, Alatalaa walikəen Musa yi n xə keli Kadesi-Barineya yi siga Kanan yamanani, a n xa sa

menna rakarəsi. N to yelin na ra, n yi dentεge tinxinxin sa a xa. ⁸ Koni ngaxakedenna naxanye siga n fɔxɔ ra na, ne yi yamaan tunnaxɔlɔ e ma, koni n tan lu Alatala nan tun fɔxɔ ra, n ma Ala. ⁹ Na lɔxɔni, Musa yi a kolɔ ito ra, a naxa, 'I sanna tixi denaxanye birin yi, mɛnne findima nɛn i tan nun i ya diine kɛɛn na waxatin birin, bayo i luxi Alatala nan tun fɔxɔ ra, n ma Ala.' ¹⁰ Awa, a jɛɛ tonge naanin nun suulunna ni i ra xabu Alatala sa na fala Musa xa, en yi sigatini tonbonni waxatin naxan yi. To, n tan ni i ra, Alatala bata n ma siimayaan nasiga han jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun suulun. ¹¹ Anu, to n mɔn kɛndɛ ken alo Musa n xɛ lɔxɔni. Fangan mɔn n na iki, n yengɛn so alo na waxatini. ¹² Nayi, i xa geya yireni ito fi n ma alo Alatala a falaxi n xa kii naxan yi na lɔxɔni. I a mɛ nɛn na lɔxɔni fa fala Anaki bɔnsɔnna nan mɛnni, e taane mɔn gbo, e makantanxi a faɓin na. Alatala gbansan xa lu n xɔn, n na e kedima nɛn alo Alatala a fala kii naxan yi."

¹³ Yosuwe yi duba Yefune a dii Kalebi xa, a Xebiron fi a ma a kɛɛn na. ¹⁴ Na taan mɔn a diine yii han to, bayo Yefune Kenisi kaana dii Kalebi bira Alatala nan fɔxɔ ra, Isirayilaa Ala. ¹⁵ A fɔlɔni nun, Xebiron yi xili nɛn "Kiriyaati-Aruba" bayo Araba nan yi xili kanna ra Anaki bɔnsɔnna muxune tagi. Na xanbi ra, bɔjɛ xunbenla yi lu yamanani, yengɛn yi jɔan.

15

Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yuda bɔnsɔnna ra e xabila yɛɛn ma, na yi sigɛ han Edɔn yamanan naninna binna Sini tonbonni, yamanan yiifanna binni pon! ² Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn yiifanna naninna fɔlɔxi Fɔxɔ Ige Daraan yiifanna dɛɛn nan na naxan yɛɛ rafindixi Negewi tonbonna ma, ³ dangu Tali Geyaan yiifanna ma, dangu Sini tonbonni, te Kadesi-Barineya yiifanna ma, dangu Xesirɔn yi, te Adari yi, siga Karaka binni, ⁴ dangu Asimon yi, siga Misiran xuden ma a sa dan fɔxɔ igen dɛ. E bɔxɔn naninna nan na ra a yiifanna mabinni.

⁵ Sogeteden binni, Yuda bɔxɔn naninna findixi Fɔxɔ Igen Daraan dɛɛn nan na, siga han Yuruden baan sa birama darani denaxan yi.

A kɔmɛnna ma, a naninna fɔlɔma Yuruden baan biraden nan ma Fɔxɔ Ige Daraan ma, ⁶ te Beti-Xogala mabinni, dangu Beti-Araba kɔmɛnna ma, te han Rubɛn a dii Bohan ma gemɛ yirena. ⁷ Na naninna yi sigaxi han Debiri taana, dangu Akori lanbanni, siga kɔmɛnna ma Giligali binni, denaxan Adumimi geya teden yɛtagi, xuden yiifanna ma. A dangu En-Semɛsi igene dɛxɔn ma sa mini En-Rogeli ma. ⁸ Na

naninna yi texi han Ben-Hinɔn lanbanna, Yebusune taan yiifanna ma. Na taan findixi Yerusalɛn nan na. A mɔn yi texi han geyaan xuntagi, naxan Hinɔn lanbanna yɛtagi a sogegododen binni Refa lanbanna xunna ra a kɔmɛnna binni. ⁹ Keli na geyaan fari, na naninna yi sigaxi han Nefetowa ige xunna ra, siga han taan naxanye Eferon geyaan fari, dangu Baala taan binni, denaxan xili Kiriyaati-Yeyarin. ¹⁰ Keli mɛnni siga sogegododen binni han Seyiri geyane binna, dangu Yeyarin geya dɛxɔn ma a kɔmɛn fɔxɔni, denaxan xili Kɛsalɔn, godo Beti-Semɛsi yi, dangu Timana yi. ¹¹ Na naninna yi sigaxi han Ekirɔn taan geyaan kɔmɛn fɔxɔna, siga Sikirɔn taan binni, dangu Baala geyaan ma, sa dɔxɔ Yabaneeli ra, sa mini baan ma.

¹² Sogegododen binna, Fɔxɔ Ige Gbeen nan findixi na naninna ra. Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn danne nan na ra naxan yitaxun xabila yɛɛn ma.

Kalebi a bɔxɔna

Kitisane 1.11-15

¹³ Yosuwe yi Yuda bɔnsɔnna bɔxɔna nde fi Yefune a dii Kalebi ma, alo Alatala a yamari kii naxan yi. A taa singen findi Kiriyaati-Aruba taan na, naxan xili Xebiron. Araba yi findixi Anaki muxune benban nan na. ¹⁴ Kalebi yi Anaki bɔnsɔnna muxu saxanne kedi. E yi xili Sesayi nun Aximan e nun Talamayi. ¹⁵ Na xanbi ra, Kalebi yi te Debiri taan xili ma, denaxan yi xili a singeni, Kiriyaati-Seferi. ¹⁶ Kalebi yi a fala, a naxa, "Naxan na Kiriyaati-Seferi taan yengɛ, a a nɔ, n nan n ma dii temɛ Akasa fima nɛn na kanna ma." ¹⁷ Kalebi xunye Kenasi a dii xemɛ Otiniyeli yi Seferi taan yengɛ, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii temɛ Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁸ Akasa to dɔxɔ xemɛ taa ra Otiniyeli konni, a yi a radin a xa xɛɛ gbete maxɔdin a fafe ma. Akasa to godo a sofanel fari, Kalebi yi a maxɔdin, a naxa, "Nanfe ligaxi?" ¹⁹ A yi a yabi, a naxa, "Tin fe keden ma n xa, amasɔto i bata bɔxɔn fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki i mɔn xa tigi yiren fi n ma." Awa, a fafe yi geya fari ticine nun lanban yi ticine fi a ma.

Yuda bɔxɔna

²⁰ Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔne ni i ra, e xabila yɛɛn ma: ²¹ Taan naxanye yi Yuda bɔxɔn yiifari fɔxɔni Negewi tonbonni, Edɔn yamanan danna dɛxɔn, ne xinle ni itoe ra: Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴ Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵ Xasori-Xadata, Keriyyoti-Xesirɔn, naxan findixi Xasori ra, ²⁶ Amama, Sema, Molada, ²⁷ Xasari-Gada, Xesimon, Beti-Pɛleti, ²⁸ Xasari-Suwali, Bɛriseba, Bisiy-oteya ²⁹ Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Xoroma, ³¹ Sikilaga, Madamanna,

Sansanna, ³² Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimɔn. E birin malanxina, taa mɔxɔɔɛn nun solomanaanin, sa e banxidene fari.

³³ Taan naxanye yi Sefela geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Esetayoli, Sora, Asena, ³⁴ Sanowa, En-Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵ Yaramuti, Adulan, Soko, Aseka, ³⁶ Saarayimi, Aditayimi, Gedera, e nun Gederotayimi. E birin malanxina taa fu nun naanin, e nun e banxidene.

³⁷ Senan, Xadasa, Migidali-Gadi, ³⁸ Dileyan, Misipe, Yokatili, ³⁹ Lakisi, Bɔsikati, Egilon, ⁴⁰ Kabɔn, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹ Gɛdirɔti, Beti-Dagan, Nama, e nun Makeda. E birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene.

⁴² Libina, Eteri, Asan, ⁴³ Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴ Keyila, Akisibu, e nun Maresa. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁴⁵ Ekirɔn e nun a rabilinna taane nun banxidene, ⁴⁶ keli Ekirɔn taan nun a sogeteden binna ma han taan naxanye Asadodi dɛxɔn ma e nun e rabilinna taadine, ⁴⁷ Asadodi taan nun a rabilinna taane nun banxidene, Gasa taan nun a rabilinna taane nun banxidene, han na yirena Misiran xuden nun Fɔxɔ Ige Gbeen birama e bode ma dɛnaxan yi.

⁴⁸ Taan naxanye yi geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹ Danna, Kiriya-Sanna naxan mɔn xili Debiri, ⁵⁰ Anaba, Esitemowa, Anima, ⁵¹ Gosen, Xolon, e nun Giloha. E birin malanxina taa fu nun keden, e nun e banxidene.

⁵² Arabu, Ruma, Eseyan, ⁵³ Yanimi, Beti-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Xumeta, Kiriya-Aruba naxan mɔn xili Xebiron, e nun Siyoro. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁵⁵ Mayon, Karemele, Sifi, Yuta, ⁵⁶ Yesɛreli, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Gibeya, e nun Timana. E birin malanxina, taa fu, e nun e banxidene.

⁵⁸ Xalixuli, Beti-Suru, Gedori, ⁵⁹ Maarati, Beti-Anoti, e nun Elitekon. E birin malanxina, taa sennin, e nun e banxidene.

⁶⁰ Kiriya-Baali naxan mɔn xili Kiriya-Yeyarin, e nun Rabaha. E birin malanxina, taa firin, e nun e banxidene.

⁶¹ Taan naxanye yi tonbonni, e xinle ni itoe ra: Beti-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibisan, Fɔxɔ taana, e nun En-Gedi. E birin malanxina taa sennin, e nun e banxidene.

⁶³ Yuda bɔnsɔnna mi nɔ Yebusune kede naxanye yi dɔxi Yerusalen taani. Han to Yebusune dɔxi nayi Yuda bɔnsɔnna tagi.

16

Eframi nun Manase bɔnsɔnna kee bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu bɔnsɔnna ra, na danna yi fɔlɔxi Yuruden baan nan ma Yeriko taan sogeteden binni, Yeriko tiginne dɛnaxan yi. Na naninna yi danguxi tonbonni naxan Yeriko taan faxan na, siga Beteli geya yireni. ² A yi keli Beteli yi, siga Lusi, dangu Ataroti taani, Arakane yamanan dɛnaxan yi. ³ Godo sogegodode binna ra Yefeletine yamanan danna ra siga han Beti-Xoron taan lanbanna rabilinna bɔxɔna, siga han Geseri yi, sa mini fɔxɔ igen ma. ⁴ Yusufu a diine Manase nun Eframi bɔnsɔnna nan na bɔxɔn sɔto e keɛn na.

⁵ Eframi a bɔxɔn ni i ra e naxan yitaxun xabila yeɛn ma: E kee bɔxɔn danna yi sigaxi han Ataroti-Adari sogeteden binna, siga han Beti-Xoron taan faxa binna, ⁶ siga han fɔxɔ igena, siga Mikimetati binna ra kɔmenna ma, siga sogeteden binni Taanati-Silo yi, dangu Yanowa yi. ⁷ Keli mɛnni godo han Ataroti nun Nara yi sa dɔxɔ Yeriko ra, sa mini Yuruden baan ma. ⁸ Keli Tapuwa, siga sogegododen binni han Kanna xudena, sa mini fɔxɔ igen ma. Eframi bɔnsɔn kee bɔxɔn nan na ra e xabila yeɛn ma. ⁹ Eframi bɔnsɔnna yi taana ndee fan sɔto Manase bɔnsɔnna bɔxɔni e nun e banxidene. ¹⁰ Eframi bɔnsɔnna mi Kanan kaane kedi Geseri yi. Han to ne fan dɔxi Eframi bɔnsɔnna tagi, koni e findixi konyine nan na.

17

Manase bɔnsɔnna kee bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu a dii xeme singen Manase bɔnsɔnna muxune ra e keɛn na na ni ito ra. Anu, Manase a dii xeme singen Makiri naxan findi Galadi kaane benban na, na bata yi Galadi nun Basan bɔxɔn sɔto nun bayo sofa faɔin nan yi a ra. ² Manase bɔnsɔnna muxu dɔnxene fan yi keɛn sɔto xabila yeɛn ma. Ne xinle ni itoe ra: Abiyeseri, Xeleki, Asireli, Siken, Xeferi, e nun Semida. Yusufu a dii xemen Manase a diine nan ne ra xabila yeɛn ma.

³ Galadi a dii xemen Xeferi a dii xemen Selofexadi mi dii xeme yo sɔto, koni a dii temene sɔto nɛn. Manase a dii xeme Makiri nan Galadi sɔto. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xɔgala, Milika, e nun Tirisa. ⁴ E yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun kuntigine fema, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala a yamari nɛn Musa ma, a xa keɛn fi nxu ma nxu kon kaane ye.” Awa, e yi e keɛn fi e ma alo a liga e fafe ngaxakedenne xa kii naxan yi alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁵ Nayi, Manase bɔnsɔnna yi yire fu sɔto, ba Galadi nun Basan na, naxan yi Yuruden baan kidi ma. ⁶ Manase a dii temene keɛn sɔto na kii nin alo a dii xemene. Galadi yamanan yi findi Manase

a dii xemɛn bonne gbeen na. ⁷ Manase a bɔxɔn yi fɔlɔ Aseri bɔxɔn danna ma siga han Mikimetati taana Siken taan sogeteden binni, siga han Yamin, En-Tapuwa kaane dɔxɔdene binni. ⁸ Manase bɔnsɔnna nan gbee yi En-Tapuwa bɔxɔn na, koni Tapuwa taan yi findixi Manase bɔnsɔnna danna nan na. Eframi bɔnsɔnna nan gbee yi na ra. ⁹ Na danna yi sigaxi yiifanna mabinni han Kanna xudena. Manase a bɔxɔn danna yi findixi Kanna xuden kɔmɛn fɔxɔn nan na han sa mini fɔxɔ igen ma, koni Eframi a taana ndee yi luxi Manase a taane tagi. ¹⁰ Eframi a bɔxɔn yi Kanna xuden yiifanna nan ma. Manase gbeen yi kɔmɛnna ma. Manase a bɔxɔn yi danxi fɔxɔ igen ma, Aseri a bɔxɔn yi lu a kɔmɛnna ma, Isakari a bɔxɔn yi lu a sogeteden binni. ¹¹ Manase bɔnsɔnna yi taana ndee sɔtɔ Isakari nun Aseri a bɔxɔne yɛ. E xinle ni itoe ra: Beti-Seyan, Yibeleyami, Dɔrɔ, En-Dɔri, Taanaki, e nun Megido nun e rabilinna banxidene. Yamana saxan nan na ra. ¹² Koni, Manase bɔnsɔnna mi nɔ na taane tongɛ bayo Kanan kaane yi a ragidixi e xa lu dɔxi na yamanani. ¹³ Koni Isirayila kaane to sɛnbɛn sɔtɔ, e yi Kanan kaane ti konyi wanle ra, koni e mi nɔ e kedideni.

¹⁴ Yusufu bɔnsɔnna muxune yi Yosuwe maxɔdin, e naxa, “Nanfera i yamanani yire kedenni ito yitaxunxi nxu ra nxu keɛn na? Nxɔ muxune wuya, bayo Alatala bata barakan sa nxɔ fe yi han iki.” ¹⁵ Yosuwe yi e yabi, a naxa, “Xa ε wuya Eframi geya yiren xa, ε sa fɔtɔn yirena nde masege ε yete xa Perisine nun Refa kaane yamanani.” ¹⁶ Yusufu bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “Geya yireni ito xurun nxu ma. Anu, yengɛ so wontoro wure daxine Kanan kaane birin yii, naxanye dɔxi lanbanni e nun naxanye dɔxi Beti-Seyan nun a banxidene, e nun naxanye Yesereyi lanbanni.” ¹⁷ Yosuwe yi Yusufu bɔnsɔnna yabi, a naxa, “Eframi kaane nun Manase kaane, yama gbeen nan ε ra, ε sɛnbɛn fan gbo. E mi keɛ bɔxɔ yire keden xa tun sɔtɔma, ¹⁸ koni ε fɔtɔnna fan sɔtɔma nen geya yireni. E na masege, ε yi na tɔnɔn sɔtɔ. E nɛ Kanan kaane kedɛ nen hali yengɛso wontoro wure daxine to e yii e sɛnbɛn fan gbo.”

18

Bɔnsɔn soloferen bonne bɔxɔne

¹ Isirayila yamaan yi e malan Silo taani. E yi Naralan Bubun ti mɛnni. Yamanani yi lu e sɛnbɛn bun ma. ² Na waxatini, Isirayila bɔnsɔn solofere yi na, naxanye munma yi e keɛ bɔxɔn sɔtɔ singen. ³ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, ε fafane Ala bɔxɔn naxan soxi ε yii, ε na tongo feen bɔtɛ rabama han waxatin mundun yi?” ⁴ E muxu

saxan saxan sugandi bɔnsɔn yɛɛn ma. N xa e rasiga yamanani matodeni. E xa e bɔnsɔnne keɛ bɔxɔne kiin sebe, e yi fa na dentɛge n xa. ⁵ E xa yamanani taxun dɔxɔde soloferen na. Yuda bɔnsɔnna xa lu a bɔxɔni yiifanna ma, Yusufu bɔnsɔnna yi lu a bɔxɔni kɔmɛn fɔxɔni. ⁶ E na yelin na yamanani taxunɣɛ soloferen na, a sebe, ε fa na yita n na, n yi masɛnsɛnna ti Alatala en ma Ala yetagi, ne yi yitaxun ε ra. ⁷ Koni Lewi bɔnsɔnna mi bɔxɔ yo sɔtɔma ε tagi, bayo e gbee keɛn findixi Alatalaa saraxa rali wanla nan na. Gadi bɔnsɔnna nun Rubɛn bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna, ne fan bata yi e gbeen sɔtɔ Yurudɛn baan sogeteden binni alo Alatalaa walikɛɛn Musa a fi e ma kii naxan yi.” ⁸ Na muxune yi keli, e siga. Yosuwe bata yi e yamari, a naxa, “E siga, ε yamanani mato, ε yi a kiin sebe. Na xanbi ra, ε fa be Silo yi, n xa masɛnsɛnna ti Alatala yetagi na yamanani taxun feen na.” ⁹ Na muxune yi keli, e yi yamanani siga. E yi na yamanani taane kiin sebe, e yi ne yitaxun yire soloferen na, e yi xɛtɛ Yosuwe fema Silo daaxadeni. ¹⁰ Yosuwe yi masɛnsɛnna ti Silo yi Alatala yetagi. A yi na yamanani birin yitaxun Isirayila bɔnsɔnne ra.

Bunyamin bɔnsɔnna keɛ bɔxɔna

¹¹ Bunyamin nan singe bɔxɔn sɔtɔ masɛnsɛnna xɔn e naxan yitaxun xabila yɛɛn ma. E bɔxɔn yi lu Yuda bɔnsɔnna gbeen nun Yusufu a diine bɔnsɔnne gbeene longonna ra. ¹² Kɔmɛn fɔxɔni, e bɔxɔn danna yi fɔlɔxi Yurudɛn baan nan ma, dangu Yeriko ra kɔmɛn fɔxɔni, te geyaana ma sogegododen binni, sa mini Beti-Aweni tonbonna ma. ¹³ Danna yi kelixi menna nin, sa dangu Lusi ra yiifari fɔxɔn binni, dɛnaxan xili Betɛli, godo Ataroti-Adari yi, te geyaana fari, naxan Beti-Xoron taan lanban yiren yiifanna ma. ¹⁴ E bɔxɔn sogegododen danna ni ito ra, keli geyaana ma Beti-Xoron yetagi, siga yiifanna binni sa mini Kiriyaati-Baali ma, dɛnaxan mɔn xili Kiriyaati-Yeyarin. Na taan findi Yuda bɔnsɔnne nan gbee ra. E bɔxɔn danna nan na ra a sogegododen binni. ¹⁵ E bɔxɔn yiifari fɔxɔn danna yi fɔlɔxi Kiriyaati-Yeyarin nin, siga sogegododen binni sa mini tigi yiren ma Nefetowa ige xunna. ¹⁶ Na danna yi danguxi geyaana san binni Ben-Hinɔn lanbanna yetagi, Refa kaane lanbanna kɔmɛnna ma. Godo Ben-Hinɔn lanbanni Yebusune fema yiifanna ma, godo En-Rogeli yi. ¹⁷ Na danna yi sigaxi han kɔmɛnna binni, dangu En-Semɛsi yi, dangu Geliloti yi, Adumimi tintin yiren yetagi, godo han gemɛn naxan xili Bohan, Rubɛn a dii xɛmɛna nde nan xili yi na ra. ¹⁸ A mɔn yi danguxi na geyaana kɔmɛn fɔxɔni Araba yetagi, godo Araba kui, ¹⁹ dangu Beti-Xogala ra kɔmɛnna

binni, sa mini Yuruden baan biraden ma Fɔxɔ Igen Daraan ma. Na bɔxɔn yiifanna danna nan na ra. ²⁰ Yuruden baan findixi Bunyamin xabilane bɔxɔn danna nan na sogeteden binni. Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔn danne birin nan na ra.

²¹ Taan naxanye fi Bunyamin bɔnsɔnna xabilane ma, ne ni i ra: Yeriko, Beti-Xogala, Emeki-Kesisi, ²² Beti-Araba, Semarayin, Beteli, ²³ Awi, Para, Ofara, ²⁴ Kefara-Hamoni, Ofini, e nun Geba. Ne birin malanxina, taa fu nun firin e nun e banxidene. ²⁵ Gabayon, Rama, Beroti, ²⁶ Misipe, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekemi, Yiripeeli, Tarala, ²⁸ Sela, Elefi, Yebusu taan naxan mɔn xili Yerusalɛn, Gibeya, e nun Kiriya. Ne birin malanxina, taa fu nun naanin e nun e banxidene. Bunyamin bɔnsɔnna xabilane kɛɛ nan na ra.

19

Simeyɔn bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna Taruxune Singen 4.28-33

¹ Bɔxɔn firindeni ito yi findi Simeyɔn bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn, a yitaxun xabila yɛɛn ma. E kɛɛ bɔxɔn yi Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn nan tagi. ² Taan naxanye fixi Simeyɔn bɔnsɔnna ma, ne ni i ra: Bɛriseba, Seeba, Molada, ³ Xasari-Suwali, Bala, Esemi, ⁴ Elitoladi, Betuli, Xoroma, ⁵ Sikilaga, Beti-Marakaboti, Xasari-Susa, ⁶ Beti-Lebayoti, e nun Saruxɛn. Ne birin malanxina, taa fu nun saxan, e nun e banxidene. ⁷ Ayin, Rimɔn, Eteri, e nun Asan, ne birin malanxina taa naanin, e nun e banxidene, ⁸ sa e rabilinna taane fari siga han Baalati-Beeri, denaxan mɔn xili Rama-Negewi. Simeyɔn bɔnsɔnna xabilane kɛɛ bɔxɔn nan na ra. ⁹ Simeyɔn kɛɛ bɔxɔn ba Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn nan na, bayo Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔn yi gbo a xa. Na nan a liga, Simeyɔn bɔnsɔnna yi kɛɛ bɔxɔn sɔto Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔni.

Sabulon bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹⁰ Bɔxɔn saxandeni ito yi findi Sabulon bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. E kɛɛ bɔxɔn danna yi sigaxi han Saridi yi, ¹¹ dangu Marala yi sogegodode binni, sa dɔxɔ Dabeseti ra, siga xude dɛni Yokanayimi yɛtagi. ¹² Keli Saridi yi, siga sogeteden binni siga han Kisiloti-Taboro bɔxɔna, sa dɔxɔ Daberati ra, siga Yafiya yi. ¹³ Keli mɛnni, dangu sogeteden binni, siga Gati-Xeferi yi e nun Eta-Kasin yi, sa mini Rimɔn ma, bilin Neya ma. ¹⁴ Na danna mɔn yi sigaxi han Xanatɔn kɔmɛn fɔxɔna, sa mini Yifita-Eli xuden ma. ¹⁵ E mɔn yi Katati nun Nahalali nun Simiron nun Yidala nun Betelemi sɔto. Ne birin malanxina taa fu nun firin, e nun e banxidene.

¹⁶ Sabulon bɔnsɔnna xabilane kɛɛn nan na ra, e taane nun e banxidene.

Isakari bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹⁷ Bɔxɔn naanindeni ito yi findi Isakari bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. ¹⁸ E bɔxɔn danna yi sigaxi han taani itoe birin: Yɛsɛreli, Kesuloti, Sunemi, ¹⁹ Xafarayimi, Siyɔn, Anaxarati, ²⁰ Rabiti, Kisiyɔn, Abɛsi, ²¹ Remeti, En-Ganimi, En-Xada, e nun Beti-Pasɛsi. ²² Sa dɔxɔ Taboro nun Saxasima nun Beti-Semɛsi ra, sa mini Yuruden baan ma. Ne birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene. ²³ Isakari bɔnsɔnna xabilane kɛɛ nan na ra, e taane nun e banxidene.

Aseri bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

²⁴ Bɔxɔn suulundeni ito yi findi Aseri bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. ²⁵ E danne yi sigaxi han taani itoe: Xɛlekati, Xali, Beten, Akisafa, ²⁶ Alameleki, Amada, Misala, sa dɔxɔ Karemele geyaana nun Sixori-Libanati xuden na sogegododen binni. ²⁷ Danna yi sigaxi sogeteden binni, Beti-Dagɔn yi, sa dɔxɔ Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn nun Yifita-Eli lanbanna ra, siga kɔmɛn fɔxɔni sa dɔxɔ Beti-Emeki nun Neyeli ra, dangu Kabulu yi kɔmɛn fɔxɔni, ²⁸ siga han taani itoe: Abadon nun Rexobo nun Xamɔn e nun Kanna, siga han Sidɔn taa gbeena. ²⁹ Keli mɛnni, danna mɔn yi sigaxi han Rama nun Tire, taa makantanxina, siga Xosa binni, sa mini Fɔxɔ Igen ma Akisibu yamanani, ³⁰ sa Yuma nun Afeki nun Rexobo fari. Ne birin malanxina, taa mɔxɔɔɛn nun firin, e nun e banxidene. ³¹ Taani itoe nun e banxidene birin findixi Aseri bɔnsɔnna xabilane kɛɛ bɔxɔn nan na.

Nafatali bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

³² Bɔxɔn sennindeni ito yi findi Nafatali bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. ³³ Na bɔxɔn danna yi fɔlɔxi Xelefa taani, siga Saanan-imi taani wudi gbeen binni, dangu Adami-Nekebi nun Yabaneeli yi, siga Lakuma yi, sa mini Yuruden baan ma. ³⁴ Na danna yi sigaxi sogegododen binni han Asanoti-Taboro, sa mini Xukɔku taan ma, sa dɔxɔ Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn na yiifanna ma, e nun Aseri bɔnsɔnna bɔxɔna sogegododen binni e nun Yuda bɔnsɔnna bɔxɔna, Yuruden baan yi lu a sogeteden binni. ³⁵ E taa makantanxine xinle ni itoe ra: Sidima, Sere, Xamati, Rakati, Kinereti, ³⁶ Adama, Rama, Xasori, ³⁷ Kedesi, Edere, En-Xasori, ³⁸ Yirɔn, Migidali-Eli, Xoremi, Beti-Anata, Beti-Semɛsi. Ne birin malanxina, taa fu nun solomanaanin, e nun e banxidene.

³⁹ Nafatali bõnsõnna xabilane keen nan na ra, e taane nun e banxidene.

Dan bõnsõnna kee bõxõna

⁴⁰ Bõxõn soloferedeni ito yi findi Dan bõnsõnna gbeen na masensenna xõn a yitaxun xabila yeen ma. ⁴¹ E kee bõxõn danne yi sigaxi han taane itoe: Sora, Esetayoli, Iri-Semesi, ⁴² Saalabin, Ayalõn, Yitila, ⁴³ Elon, Timana, Ekirõn, ⁴⁴ Eliteke, Gibetõn, Baalati, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Beraki, Gati-Rimõn, ⁴⁶ Yarakõn tigne, Rakõn e nun bõxõn naxan Yafa yetagi. ⁴⁷ Koni Dan bõnsõnna muxune mi nõ e bõxõn masõtodeni. Nayi, Dan bõnsõnna yi siga Lesemi yi, e sa men kaane yenge, e yi e faxes. E yi dõxõ na, e na taan xili sa Dan, e benban xinla. ⁴⁸ Na taane nun e banxidene birin yi findi Dan bõnsõnna xabilane kee bõxõn na.

Yosuwe kee bõxõna

⁴⁹ E to yelin yamanani taxunje e keen na, Isirayila kaane yi Nunu a dii Yosuwe keen so a yi e tagi, ⁵⁰ alo Alatala a yamari kii naxan yi. Yosuwe taan naxan maxõdin e ma, Timanati-Sera, e yi na so a yii Eframi geya yireni. Yosuwe mõn yi taan ti, a dõxõ na. ⁵¹ Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bõnsõnne xabila kuntigine yi yamanan yireni itoe yitaxun masensenna xõn Alatala yetagi, Naralan Bubun so deen na, Silo yi. E yi yelin yamanani taxunje.

20

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun 19.1-14

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra, alo n na a fala i xa kii naxan yi fata Musa ra. ³ Xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, a mi yi waxi faxes ti feni, na kanna nõe a giye nen, a siga menna nde yi, a ratange faxes muxun gbeerõxõ muxun ma denaxan yi. ⁴ A na a gi, a na taana nde li, a xa sa ti taan so deen na, a yi a sõnna dentegẽ taan fonne xa. E yi a rasuxu taani, e a yigiya. ⁵ Xa faxes muxun gbeerõxõ muxun siga faxes tiin fõxõ ra, e mi a soma a yii, bayo a mi a rakelixi a ma, a mi a faxes feni tonxi xõnantenyani. ⁶ A xa lu na taani han a yi makiti yamaan yetagi, e nun han saraxarali kuntigin naxan walima na waxatini, na yi faxes. Na xanbi ra, faxes tiin nõe xete nen a banxini a konni, a kelixi denaxan yi.”

⁷ E yi taani itoe sugandi: Kedesi taan Galile yamanani Nafatali geya yireni, e nun Siken taana Eframi geya yireni, e nun Kiriyati-Aruba taan denaxan mõn xili Xebiron, Yuda geya yireni. ⁸ E yi taa gbetene

sugandi Yuruden baan kidi ma Yeriko seteden binni: Bẽseri taan naxan Ruben tonbonna lanta yireni, Ramoti taan naxan Galadi bõxõni, Gadi bõnsõnna denaxan yi, e nun Golan taan naxan Basan bõxõni, Manase bõnsõnna denaxan yi. ⁹ Na taane nan sugandi Isirayila kaane nun xõjeene xa, alõgo xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, na xa a gi, siga menni, a ratanga faxes muxun gbeerõxõ muxun ma. Na kui, faxes muxun gbeerõxõ muxun mi a faxes benun yamaan xa a makiti.

21

Lewi bõnsõnna taane

Taruxine Singen 6.54-80

¹ Lewi bõnsõnna denbaya xunne yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bõnsõnna xabilane kuntigine fema ² Silo yi Kanan yamanani, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala bata yi yamarin fi nun fata Musa ra, a nxu xa taane sõtõ nxu dõxõma denaxanye yi, e nun e rabilinna bõxõne nõxõ xuruseene xa.” ³ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe ba e gbee kee bõxõn na. Taan ne nun e rabilinna bõxõne yi fi Lewi bõnsõnna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴ E to masensenna ti, a yi Kehati yixetene xabilane singe suxu. Saraxarali Haruna yixetene yi taa fu nun saxan sõtõ Yuda bõnsõnna nun Simeyõn bõnsõnna nun Bunyamin bõnsõnna bõxõne tagi. ⁵ Kehati yixeten bonne yi taa fu sõtõ Eframi bõnsõnna nun Dan bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõne tagi. ⁶ Gerison yixetene xabilane yi taa fu nun saxan sõtõ Isakari bõnsõnna nun Aseri bõnsõnna nun Nafatali bõnsõnna bõxõne tagi e nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõn tagi Basan yamanani. ⁷ Merari yixetene xabilane yi taa fu nun firin sõtõ Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Sabulon bõnsõnna bõxõne tagi. ⁸ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe nun e rabilinne bõxõne fi Lewi bõnsõnna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi fata Musa ra. ⁹ Taan naxanye fi e ma Yuda bõnsõnna nun Simeyõn bõnsõnna bõxõne tagi, ne xinle ni itoe ra: ¹⁰ Kehati xabilani, Lewine ye, Haruna yixetene yi taani itoe sõtõ bayo masensenna e tan nan singe suxi: ¹¹ Kiriyati-Aruba, denaxan mõn xili Xebiron, e nun a rabilinna bõxõne Yuda geya yireni. Araba yi findixi Anaki benban nan na. ¹² Koni xẽene nun banxidẽen naxanye taan nabilinni, ne bata yi so Yefune a dii Kalebi yii a keen na. ¹³ E taan naxanye fi saraxarali Haruna yixetene ma, ne ni i ra: Xebiron, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxes ti feen na, Libina, ¹⁴ Yatiri, Esitemowa, ¹⁵ Xolon, Debiri, ¹⁶ Ayin, Yuta, e nun Beti-Semesi, e nun e rabilinne. Ne birin

malanxina, taa solomanaanin fata bõnsõn firinni itoe bõxõne ra. ¹⁷ E yi taani itoe sõtõ Bunyamin bõnsõnna bõxõni: Gabayon, Geba, ¹⁸ Anatõtì, Alamõn, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaraline taan naxanye sõtõ, ne malanxina taa fu nun saxan nan yi e ra e nun e rabilinne.

²⁰ Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi kelihi Kehati yixetene xabilan bonne yi, ne yi taane sõtõ Efirami bõnsõnna bõxõni. ²¹ Ne ni i ra: Siken taana Efirami geya yireni, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Geseri, ²² Kibisayimi, Beti-Xoron, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa naanin. ²³ E naxanye sõtõ Dan bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Eliteke, Gibetõn, ²⁴ Ayalõn, Gati-Rimõn, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ²⁵ E naxanye sõtõ Manase bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Taanaki, Gati-Rimõn, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁶ Na taa fune nun e rabilinne yi findi Kehati yixetene xabilan bonne gbeen na.

²⁷ Lewine ye, Gerisõn yixetene xabilane yi taani itoe sõtõ Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõni: e Golan sõtõ Basan yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, e nun Besetera, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁸ E naxanye sõtõ Isakari bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kisiyon, Daberati, ²⁹ Yaramuti, En-Ganimi, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁰ E naxanye sõtõ Aseri bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Misala, Abadon, ³¹ Xekekati, Rexobo, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³² E naxanye sõtõ Nafatali bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kedesi Galile yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Xamõtì-Dõtõ, Karatan, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa saxan. ³³ Gerisõn yixetene xabilane taa fu nun saxan sõtõ nen e nun e rabilinne. ³⁴ Lewin naxanye luxi, Merari yixetene xabilane, ne naxanye sõtõ Sabulon bõnsõnna bõxõn tagi, ne ni i ra: Yokanayimi, Karata, ³⁵ Dimina, Nahalali, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁶ E naxanye sõtõ Ruben bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Beseri, Yahasi, ³⁷ Kedemoti, Mefaati, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ³⁸ E naxanye sõtõ Gadi bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Ramoti naxan Galadi yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan magixi faxa ti feen na, Maxanayin, ³⁹ Xesibõn, Yaaseri, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ⁴⁰ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxu dõnxene ma, Merari yixetene xabilane yi, ne findi taa fu nun firin nan na. ⁴¹ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxune ma Isirayila

kaane bõxõni, ne birin malanxina taa tonge naanin e nun solomasxe, e nun e rabilinne. ⁴² E taani itoe nun e rabilinne bõxõne nan sõtõ.

⁴³ Alatala a kõtõ yamanan naxan so feen na e benbane yii, a yi na birin fi Isirayila kaane ma. E yi na findi e gbeen na, e yi dõtõ na. ⁴⁴ Alatala yi bõye xunbenla fi e ma e rabilinna birin yi, alo a a kõtõ e benbane xa kii naxan yi. Hali e yaxu yo mi nõ tiye e ye ra, Alatala yi e yaxune birin lu e sagoni. ⁴⁵ Alatala bata yi fala fajin naxanye birin ti Isirayila yamaan xa, na birin yi kamali, sese mi lu a ligataren na.

22

Saraxa ganden nafala fena Yuruden kidi ma

¹ Nayi, Yosuwe yi Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna xili. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa walikẽen Musa feen naxan birin yamari e ma, e bata na birin naba. E bata n fan ma yamarine birin suxu. ³ E mi e ngaxakedenne rabejinxi waxati xunkuyeni ito yi han to. Alatala e Ala yamarin naxan so e yii, e bata na rakamali. ⁴ Iki Alatala e Ala bata bõye xunbenla fi e ngaxakedenne ma, alo a fala e xa kii naxan yi. Iki e siga e konni, e sa lu na yamanani Alatalaa walikẽen Musa naxan soxi e yii Yuruden kidi ma. ⁵ Nayi, e a liga e yerer ma, e yamarin nun sariyan suxu, Alatalaa walikẽen Musa naxanye soxi e yii, e yi Alatala e Ala xanu, e sigan ti a kirane birin xõn, e yi a yamarine suxu, e yi bira a fõtõ ra, e a batu e bõyen nun e niin birin yi.” ⁶ Yosuwe yi duba e xa, a yi a lu e siga e konne yi. ⁷ Musa bata yi kee bõxõn so Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yii Basan yamanani. Yosuwe fan yi kee bõxõ gbetẽ so Manase bõnsõnna bode fõxõn yii Isirayila kaan bonne fema Yuruden sogegododen binni. Yosuwe to duba e xa, a yi e rasiga e konne yi. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E xete e konne yi e nun nafulu gbeena, e nun xuruse wuyaxin nun gbeti gbege nun xemaan nun sulan nun wurena e nun dugine. E nun e ngaxakedenne xa sa e yaxune se tongonine yitaxun.”

⁹ Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yi xete, e keli Isirayila kaane fema Silo yi, Kanan yamanani, e yi siga Galadi yamanani, Alatala yamanan naxan nagidi e ma fata Musa ra. ¹⁰ E to maso Yuruden baan na Kanan yamanani, Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yi saraxa ganden nafala Yuruden baan de. Na saraxa ganden yi gbo han!

¹¹ Isirayila kaane to na feen me, e yi a fala, e naxa, “E mi a to, Ruben bõnsõnna nun

Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bata saraxa ganden nafala Kanan bõxõn danna ra, Yuruden baan dõxõn Isirayila kaane binni.”¹² Isirayila kaane to na me, e birin yi e malan Silo yi e yenge xinla ma.¹³ Isirayila kaane yi saraxarali Eleyasari a dii Finexasi xẽ Galadi yamanani Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna fema.¹⁴ Manga fu yi biraxi a fõxõ ra, Isirayila bõnsõn yo bõnsõn manga keden. Denbaya xunne nan yi ne birin na Isirayila kaane xabilane yi.¹⁵ E yi siga Galadi yamanani Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fema. E yi a fala e xa, e naxa,¹⁶ “Alatalaa yamaan birin ito nan falaxi, ‘Nanfera e tinxintareyaan ligaxi Isirayilaa Ala ra? Nanfera e bata xete Alatala fõxõ ra to? Nanfera e bata saraxa ganden nafala, e murute Alatala xili ma to?’¹⁷ En bata yi kalan naxan ti Peyori yi, na xurun ba? Anu, han to en munma yelin tãre na yulubin xafari feen ma hali Alatala to fitina furen sa a yamaan birin fari.¹⁸ Anu, e bata xete Alatala fõxõ ra to, e Ala! Xa e murute Alatala xili ma to, tila a xõlõma nen Isirayila yamaan birin ma.¹⁹ Nayi, xa e yamanan mi saripãnxi, e xete Alatala yamanani, Alatala batuden tixi denaxan yi, e yi bõxõ gbete tongo nxu tagi. Koni e nama murute Alatala xili ma hanma nxu tan xili ma, e yi saraxa gande gbete rafala, ba Alatalaa saraxa ganden na, en ma Ala.²⁰ Sera a dii Akan to tinxintareyaan liga, a seene tongo tõnna yi dõxi naxanye tongo fe ma, Alaa xõlõn godo Isirayila yamaan birin nan ma. A keden xa mi halagi a fe kalaxina fe ra.’”

²¹ Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yi Isirayila xabilane mangane yabi, e naxa,²² “Marigina Ala, Alatala nan keden a kolon! Marigina Ala, Alatala! Isirayila yamaan birin fan fama nen a kolonden! Xa nxu feni ito ligaxi muruten nin hanma tinxintareyani Alatala xili ma, nxu nama kisi to lõxõni.²³ Xa nxu saraxa ganden nafalaxi nen alogo nxu xa xete Alatala fõxõ ra, nxu yi saraxa gan daxine ba a fari hanma bogise saraxane hanma bõjẽ xunbeli saraxane, Alatala yeten xa nxu makiti!”²⁴ Koni na mi a ra de! Nxu ito ligaxi nen bayo nxu yi xaminxi alogo tila e diine nama a fala nxõ diine ma, e naxa, ‘Nanse e tan nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala?’²⁵ Alatala bata Yuruden baan findi en tagi danna ra. Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna muxune, sese mi fa e tan xa Alatala yii!’ E diine a ligẽ nen nayi a nxõ diine yi ba Alatala yẽeragaxuni.²⁶ Nanara, nxu yi a fala, nxu naxa, ‘En keli, en xa saraxa ganden nafala. Koni saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye fe mi a ra.’²⁷ Na xa findi sereyaan nan na e tan nun nxu

tan tagi, e nun en yixetene hali en tan xanbi, fa fala nxu Alatala batuma nen nxõ saraxa gan daxine nun nxõ saraxane nun nxõ bõjẽ xunbeli saraxane ra a batuden yeteni. Nayi, e diine mi fa a fale nxõ diine ma, e naxa, ‘Sese mi fa e tan xa Alatala yii.’²⁸ Nxu yi a fala, nxu naxa, xa e falani ito ti nxu xa tila, hanma nxõ diine xa, nxu e yabima nen, nxu naxa, ‘E Alatalaa saraxa ganden maligan mato. Nxu fafane mi a rafalaxi saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye xan ma fe ra, koni alo sereyana e tan nun nxu tan tagi.’²⁹ Nxu tan mi murute Alatala xili ma mumẽ! Nxu mi xete a fõxõ ra to, nxu yi saraxa gande gbete rafala saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbete ye fe ra, ba Alatalaa saraxa ganden na, naxan nafalaxi en ma Ala batu bubun yetagi.”³⁰ Saraxarali Finexasi nun yamaan mangane nun Isirayila xabila xunne to falani ito me, Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna saraxa ganden naxan nafalaxi, na yi rafan e ma kati!³¹ Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi yi a fala Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna xa, a naxa, “Nxu bata a kolon to a Alatala en tagi, bayo e mi tinxintareyaan ligaxi Alatala ra. E bata Isirayila kaane ratanga Alatalaa xõlõn ma.”³² Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi nun mangane yi keli Galadi yi, Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna yi denaxan yi, e xete Kanan yamanani, e yi dentegen sa Isirayila kaane xa.³³ Dentegeni ito yi rafan Isirayila kaane ma, e yi barikan bira Ala xa. Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna yenge feen naxan yi e xunni, e yi e yamanan kala, e mi fa na fe fala sõnõn.³⁴ Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna yi saraxa ganden xili sa, e naxa, Sereyana En Tagi Fa Fala A Alatala Nan Ala Ra.

23

Yosuwe a kawandi dõnxena

¹ Alatala bata yi bõjẽ xunbeli fi Isirayila yamaan ma a e xunba e yaxune ma e rabilinni, waxati xunkuye yi dangu na xanbi ra. Yosuwe yi fori, a siimayaan yi xunkuya ayi han!² Na waxatini, Yosuwe yi Isirayila kaane birin maxili, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine. A yi a fala e xa, a naxa, “N bata fori. N ma siimayaan bata xunkuya ayi han!³ E yeten bata a to Alatala e Ala feen naxanye birin ligaxi siyani itoe ra e fe ra. Alatala e Ala nan e yengen soxi.”

⁴ “E a mato, n yamanan naxanye yengexi, n yi e nõ, e nun siyaan naxanye mõn luxi yamanani, n bata ne bõxõne birin yitaxun e bõnsõnne ra e keen na masensenna xõn keli Yuruden baani han Fõxõ Ige Gbeena sogegododen binni.⁵ Alatala e Ala e kedima nen e yee ra, a e ramini yamanani, e yi dõxõ

e yamanani alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi.”

⁶“E senbe so han! Feen naxan birin sebexi Musaa sariya kitabun kui ε xa ne birin suxu. E nama na kiraan fata yiifanna ma hanma komenna ma. ⁷E nama basan na siyane ra, naxanye luxi ε tagi. E nama e alane xinle maxandi, ε nama ε kolō e yi. E nama e batu, ε nama ε xinbi sin e xa. ⁸Koni ε tan xa lu Alatala ε Alaa fe yi ken, alo ε bata a liga kii naxan yi han to.”

⁹“Alatala bata siya gbeene nun senbemanē kedi ε yee ra. Anu, han to muxu yo mi nōxi tiye ε yee ra. ¹⁰E tan muxu keden yi muxu wuli nan kedima, bayo Alatala ε Ala nan yi yengen soma ε xa alo a fala ε xa kii naxan yi. ¹¹Nayi, ε a liga e yeren ma, ε yi Alatala xanu ε Ala.”

¹²“Koni xa ε e xun xanbin so Ala yi, ε yi bira siyani itoe fōxō ra naxanye luxi ε tagi, ε nun ne yi ε bode a dii temene futu, ε yi basan e ra, ¹³ε xa a kolon Alatala ε Ala bama nen siyani itoe ragiye ε bun. Koni e findima nen luti ratixine nun wosone ra ε bun, e nun bosana ε fari, e nun janle naxanye ε yeen sōxōmma ayi, han ε yi halagi bōxō fajini itoe yi Alatala ε Ala naxanye soxi ε yii.”

¹⁴“Dunuba muxune birin sigama denaxan yi, n sigamaan ni i ra menni. E a kolon ε bōnen nun ε niin birin yi, fa fala Alatala ε Alaa fala fajin naxanye tixi ε xa, na sese mi luxi a kamalitaren na. A falan birin bata kamali, keden mi kalaxi. ¹⁵Koni Alatala ε Alaa fala fajine rakamalixi kii naxan yi, a mōn fama nen a falane rakamalideni jaxankatane ra, a ε rakolonxi naxanye ra, han a yi ε halagi bōxō fajini ito yi, a denaxan fixi ε ma. ¹⁶Xa ε layirin kala Alatala ε Ala naxan yamarixi e ma, ε yi siga ala gbetene batudeni, ε yi ε xinbi sin e xa, Alatala xoloma nen ε ma, ε yi halagi sinma bōxō fajini ito yi, a denaxan fixi ε ma.”

24

Yosuwe yi yamaan kawandi

¹Yosuwe yi Isirayila bōnsōnne birin maxili a e xa malan Siken yi, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine, e birin yi fa Ala yetagi. ²Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘A fōlōni nun, e benbane Tera nun a diine Iburahima nun Nahori, ne yi dōxi Efirati Baan bode fōxōn nan na, e yi ala gbetene nan batuma. ³N yi ε fafe Iburahima tongo baan bode fōxōn na, n yi ti a yee ra siga Kanan yamanan birin yi. N yi a yixetene rawuya ayi, n Isiyaga fi a ma. ⁴N yi Yaxuba nun Esayu fi Isiyaga ma. N yi Seyiri geya yiren fi Esayu ma, koni Yaxuba nun a diine tan yi godo Misiran yamanani. ⁵N yi Musa nun Haruna rasiga, n yi jaxankata

wuyaxi dōxō Misiran kaane ma. Na xanbi ra, n yi ε ramini Misiran yamanani. ⁶N to ε benbane ramini Misiran yamanani, Misiran kaane yi ε benbane sagatan wontorone nun soone fari han Gbala Baani. ⁷E benbane yi e xui ramini Alatala ma, a yi dimin naso ε nun Misiran kaane tagi. A yi baa igen nadin Misiran kaane xun ma. N naxan liga Misiran kaane ra, ε bata na to e yeen na. E mōn yi waxati xunkuye ti tonbonni.’”

⁸“N yi ε xali Amorine yamanani Yuruden sogeteden binni. E yi ε yenge, koni n yi e lu e sagoni. E yi e yamanan tongo, n yi e halagi ε yee ra. ⁹Siporo a dii Balaki, Moyaba mangan fan yi keli, a yi Isirayila yenge. E yi Balami xili, Beyori a dii xemena, alogo a xa fa ε danga. ¹⁰Koni n mi tin Balami xuiin name, a falan yi findi duban na ε xa. N yi ε ba Balaki yii. ¹¹E yi Yuruden baani gidi, ε fa Yeriko taani. Yeriko kaane yi ε yenge. Amorine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xitine nun Girigasane nun Xiwine nun Yebusune fan yi ε yenge, koni n yi e sa ε sagoni. ¹²A luxi alo n yi jurine nan nadinma e ma naxanye yi e kedima ε yee ra e nun Amorine manga firinne. E silanfanne nun ε xanle xa mi na ligaxi. ¹³N yi yamanan so e yii ε mi naxan masegexi, e nun taane ε mi naxanye tixi, ε dōxi denaxan yi iki. Manpa bogi binle nun oliwi binle, ε mi naxanye sixi, ε ne nan donma iki.”

¹⁴“Nayi, iki e gaxu Alatala yee ra, ε yi a batu fetareyaan nun lannayani. E benbane yi alan naxanye batuma Baa Gbeen kidi ma e nun Misiran yamanani, ε me ne ra, ε yi Alatala batu. ¹⁵Koni xa a mi rafanye e ma ε Alatala batu, ε waxi naxan batu feni, ε xa na sugandi to: E benbane alan naxanye batuxi Baa Gbeen bode fōxōn na ba, hanma Amorine alane ε dōxi naxanye yamana yi ba. Koni nxu nun n ma denbayana, nxu tan Alatala nan batuma.”

¹⁶Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu mi nxu me Alatala ra mume, nxu yi ala gbetene batu! ¹⁷Amasoto Alatala nan en ma Ala ra. A tan nan en naminixi Misiran yamanani konyiyani, en tan nun en benbane. A tan nan kabanako fe gbeene liga en yee xōri, a yi en kantan en ma sigatiin birin yi, e nun siyane ye en yi danguma naxanye yamanaye yi. ¹⁸Alatala bata siyane birin kedi en yee ra, hali Amorin naxanye yi dōxi yamanani. Nxu fan Alatala nan batuma, bayo a tan nan en ma Ala ra.” ¹⁹Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E mi nōe Alatala batue, bayo Ala sarijanxin na a ra, Ala xōxōlōnxin na a ra. A mi dijne ε matandine nun ε yulubine ma. ²⁰Xa ε me Alatala ra waxatin naxan yi, ε yi ala gbetene batu, a kelima nen ε xili ma, a yi gbalon nafa ε ma, a yi ε birin naxōri, hali a to fe fajin ligaxi ε xa.”

²¹ Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “En-
 en de! Nxu Alatala nan batuma.” ²² Yosuwe
 yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata findi
 ε yete sereyaan na fa fala ε tan nan Alatala
 sugandixi alogo ε xa a batu.” E yi Yosuwe
 yabi, e naxa, “Nxu bata findi nxu serene ra.”
²³ Yosuwe mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Iki ε ala
 gbetene ba ε tagi. E yi ε bɔɔne lu Alatala xa,
 Isirayilaa Ala.” ²⁴ Yamaan yi a fala Yosuwe
 xa, e naxa, “Nxu Alatala nan batuma en ma
 Ala, nxu yi a xuiin suxu.”

²⁵ Na lɔxɔni, Yosuwe nun yamaan yi
 layirin xidi. A yi tɔnne nun sariyane so e yii
 Siken yi. ²⁶ Yosuwe yi na feene birin seɓe
 Ala Sariya Kitabun kui. A yi gɛmɛ gbeen
 tongo, a yi a dɔxɔ wariin bun ma Alatala yire
 sarɔnɔnɔn denaxan yi. ²⁷ Yosuwe yi a fala
 yamaan birin xa, a naxa, “E bata gɛmɛni ito
 to? A findima sereyaan nan na en xili ma,
 bayo a luxi alo a bata falan birin mɛ, Alatala
 naxan falaxi en xa. A findima sereyaan na
 ε xili ma, alogo ε nama ε mɛ ε Ala ra.” ²⁸ Na
 xanbi ra, Yosuwe yi yamaan beɔin, birin yi
 siga e keɛ bɔxɔne yi.

Yosuwe a sayana
Kitisane 2.6-9

²⁹ Na to dangu, Nunu a dii Yosuwe, Alata-
 laa walikeɛn yi faxa a jɛɛ kemɛ jɛɛ fuun ma.
³⁰ E yi a maluxun a keɛ bɔxɔni Timanati-
 Sera yi Efirami geya yireni, Gaasa geyaan
 kɔmɛn fɔxɔni. ³¹ Isirayila yamaan yi Alatala
 batuma Yosuwe a siimayaan waxatin birin
 yi, e nun fonne siimayaan waxatin birin,
 naxanye luxi Yosuwe faxan xanbini, nax-
 anye bata yi na wanle birin kolon Alatala
 naxan liga Isirayila kaane xa.

³² Isirayila kaane bata yi Yusufu xɔnna
 naxanye xali keli Misiran yi, e yi sa ne
 maluxun Siken yi Yaxuba denaxan sara
 Xamori a diine ma, Siken fafe, gbeti gbanan
 kemɛ ra. Na yi findi Yusufu bɔnsɔnna keɛn
 na. ³³ Harunaa dii Eleyasari yi faxa. E yi
 a maluxun Gibeya yi a dii xɛmɛn Finexasi
 a geyaan fari denaxan so a yii Efirami geya
 yireni.

Kitisane Kitisane Fe Taruxuna

Benun manga singen xa dɔxɔ Isirayila kaane xun na, kitisane nan yi tima Isirayila kaane ye ra. Na waxatini, yaxune na yi e yigbeten, Ala yi muxu kendena nde rakelima nen alogo a xa Alaa yamaan nakisi. Na kanna mon yi mangayaan ligama nen Alaa yamaan xun na han waxati. Kitisani itoe taruxune nan yebaxi Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔde saxan: A singen feene nan falama lan Isirayila kaane dɔxɔ feen ma Kanan yamanani han Yosuwe faxa waxatina (Keli Kitisane sora 1.1 ma han 2.10). A firinden kui, Alaa yamaan luma tinxintareyaan nan lige Ala ra han Ala yi e so e yaxune yii. Na xanbi ra, e yi Ala maxandi malina fe ra, a yi muxuna nde sugandi, naxan finde e xunba muxun na. Na yeratine yi xili nen fa fala a kitisane. (Keli Kitisane sora 2.11 ma han 16.31). A saxanden taruxu firin nan yebama naxan a yitama fa fala Isirayila kaane bata e makuya Alaa sariyan na pon! (Keli Kitisane 17 ma han 21). Na yire saxandena a yitama a Alaa yamaan yi waxi lu feni mangana nde bun benun e xa lu e yete ma, e lu makuye Alaa ra.

Isirayila kaane yi dɔxɔ Kanan yi

¹ Yosuwe faxa xanbini, Isirayila kaane yi Alatala maxodin, e naxa, “Nde singe kelima nxu ye be, siga Kanan kaane yengedeni?”

² Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda bɔnsɔnna muxune lan e siga, n bata yamanan so e yii.”

³ Yuda bɔnsɔnna muxune yi a fala e ngaxakedenne, Simeyɔn bɔnsɔnna muxune xa, e naxa, “Denaxan soxi nxu yii, en birin xa siga menni, en sa Kanan kaane yenge. Na xanbi ra, en birin mon sigɛ e konni denaxan soxi e yii.” Nayi, e nun Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi siga.

⁴ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga yenge sodeni, Alatala yi Kanan kaane nun Perisine sa e sagoni, e yi muxu wuli fu faxa Beseki taani.

⁵ E sa Adoni-Beseki li Beseki taani, e yi a yenge. Nayi, e yi Kanan kaane nun Perisine nɔ. ⁶ Adoni-Beseki yi a gi, koni e yi a sagatan, e sa a suxu, e yi a yii konkoriibaan nun a san konkoriibaan sege a ra. ⁷ Adoni-Beseki yi a fala, a naxa, “Manga yii konkoriibaan bolonxin nun san konkoriibaan bolonxi tonge solofere nan yi n ma donse donxen donma n ma tabanla bun nun, koni iki Ala bata n saren fi n kewanla ra.” E yi siga a ra Yerusalen yi, a sa faxa menni.

⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Yerusalen taan xili ma, e yi na tongo, e yi

a muxune faxa silanfanna ra, e teen so taan na. ⁹ Yuda bɔnsɔnna muxune mon yi siga Kanan kaane fan yengedeni naxanye yi dɔxi geya yiren nun Negewi tonbon yiren nun geyadi yireni sogegododen binni.

¹⁰ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane xili ma naxanye yi dɔxi Xebiron taani, denaxan yi xili nun Kiriyati-Aruba. E yi Sesayi nun Aximan nun Talamayi bɔnsɔnne muxune nɔ. ¹¹ E yi keli menni, e yi siga Debiri kaane fan xili ma. Debiri taan yi xili nen nun Kiriyati-Seferi. ¹² Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a yi a nɔ, n nan n ma dii temena Akasa fima nen na kanna ma.” ¹³ Kalebi xunyɛn Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi taan yenge, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii temena Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁴ Akasa to dɔxɔ Otiniyeli xɔn, a yi Otiniyeli radin alogo a xa a fala Akasaa fafe xa a xa xee bɔxɔna nde so a yii. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxodin, a naxa, “Nanse xɔli i ma?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasɔɔ i bata bɔxɔ xaren fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki, i mon xa ticine fi n ma.” Kalebi yi tigi yirene so a yii, ndee laben na ndee faxan na.

¹⁶ Musa bitanna Keni bɔnsɔnna muxune yi keli Tugu Taani, e nun Yuda bɔnsɔnna muxune. E birin yi sa dɔxɔ Yuda tonbonni Aradi taan yiifari foxɔni yama gbete ye tagi.

¹⁷ Yuda bɔnsɔnna muxune nun e ngaxakedenne Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane yengedeni Sefata taani. E yi na taan naxori, e yi mena xili sa Xoroma.† ¹⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune mon yi Gasa taan nun a rabilinne nɔ, e nun Asikalɔn taan nun a rabilinne nun Ekiran taan nun a rabilinne. ¹⁹ Alatala yi Yuda bɔnsɔnna muxune mali, e yi na geya yiren findi e gbeen na, koni e mi muxune nɔ naxanye yi dɔxi lanbanni, bayo yenge so wontoron wure daxine nan yi ne yii.

²⁰ E yi Xebiron taan so Kalebi yii alo Musa a fala kii naxan yi. A yi Anaki a dii saxanne taane ba e yii.

²¹ Yebusu kaan naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, Bunyamin bɔnsɔnna muxune mi bɔxɔn ba ne yii. Yebusu kaane dɔxi Yerusalen yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune tagi han to.

²² Yusufu bɔnsɔnna muxune fan yi siga Beteli taan yengedeni, Alatala yi lu e xɔn. ²³ E xerane nan nasiga Beteli taan nakɔrsideni singen. Beteli taan yi xili nen nun Lusi. ²⁴ Xerane yi xemena nde to kele taani, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu nɔe soe taani kii naxan yi, na yita nxu ra. Nxu hinanma i ra nen.” ²⁵ A yi na yita e ra. Nayi, Yusufu bɔnsɔnna muxune yi sa taan muxune birin

* 1:8: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † 1:17: Xoroma, e kon xuini, na bunna nen fa fala “Halagina.”

faxa silanfanna ra, koni e yi na xemen nun a denbayaan lu e nii ra. ²⁶ Na xanbi ra, na xemen yi siga Xiti kaane yamanani. A sa taana nde ti menni, a yi na xili sa Lusi, na xinla man mena xun ma han to.

²⁷ Manase bənsənna muxune mi Beti-Seyan kaane nun e rabilinna muxune kedi, e nun Taanaki kaane nun Doro kaane nun Yibeleyami kaane nun Megido kaane nun e rabilinne. Kanan kaane yi lu yamanani. ²⁸ Isirayila kaane to senbe soto, e Kanan kaane findi e konyine ra, koni e mi e kedi mume. ²⁹ Efirami bənsənna muxune mi Kanan kaane kedi naxanye yi doxi Geseri taani. Kanan kaane mon doxi Efirami bənsənna muxune tagi Geseri taani. ³⁰ Sabulon bənsənna muxune mi Kitiron kaane kedi, e nun Nahaloli kaane. Kanan kaane yi lu Sabulon bənsənna muxune tagi, koni e yi lu konyiyani.

³¹ Aseri bənsənna muxune mi Ako kaane kedi, e nun Sidon muxune nun Axalaba kaane nun Akisibu kaane nun Xeleba kaane nun Afiki kaane nun Rexobo kaane. ³² Nanara, Aseri bənsənna muxune yi doxi Kanan kaane tagi yamanani.

³³ Nafatali bənsənna muxune mi Beti-Semesi kaane kedi, e mi Beti-Anata kaane kedi, e lu doxi Kanan yamanani muxune ye, koni Beti-Semesi kaane nun Beti-Anata kaane yi lu konyiyani.

³⁴ Amorine yi Dan bənsənna muxune lu geya yirene yi, e mi tin e xa godo lanbanni.

³⁵ Amorine yi wa lu feni Xeresi geyaan fari e nun Ayalon taan nun Salabimi taani. Koni na xanbi ra, Yusufu bənsənna muxune yi senben soto, e yi e no, e findi e konyine ra. ³⁶ Amorine yamanani danna yi fəloxi Tali Geyaan nan ma siga han Sela taan xanbi ra.

2

Yama tinxintarena fe

¹ Alatalaa malekan yi keli Giligali yi, siga Bokin yi, a yi a fala, a naxa, “N bata e ramini Misiran yi. N yi siga e ra yamanani n na e benbane tuli sa naxan na, n naxa, ‘N mi n ma layirin kale en tagi mume. ² Koni, e tan nama layirin xidi e nun yamanani ito muxune tagi, e yi e saraxa gandene kala.’ Koni, e mi e tuli mati n na. Nanfera e ito ligaxi? ³ Nayi, n xa a fala e xa, a n mi fa e kedima e bun. E luma nen e fema, e alane yi lu alo luti ratixine e ye ra.” ⁴ Alatalaa malekan to yelin falani itoe tiye Isirayila kaane xa, yamaan yi gbelegebe folo sununi. ⁵ E yi mena xili sa “Bokin,”* e yi saraxane ba Alatala xa menni.

Yosuwe a saya fena

⁶ Yosuwe yi yamaan naxete, Isirayila bənsənne muxune birin yi sa e ke bəxon tongo. ⁷ Yamaan wali nen Alatala xa Yosuwe a siimayaan birin yi, e nun fonne siimayane yi naxanye luxi Yosuwe xanbini, naxanye Alatala wali xonne to Isirayila bənsənne muxune xa. ⁸ Nunu a dii xemen Yosuwe, Alatalaa walikēen faxa a jee keme jee məxənen nan ma. ⁹ E yi a maluxun a ke bəxon Timanati-Xeresi yi, Efirami geya yireni, Gaasa geyaan komenna ma. ¹⁰ A waxatin muxune birin yi faxa, mayixete gbete ye yi mini naxanye mi yi Alatala kolon, e nun a feen naxanye liga Isirayila bənsənne muxune xa.

¹¹ Nayi, Isirayila bənsənne muxune yi fe jaxin liga Alatala ye ra yi, e yi Baali sawurane batu. ¹² E yi e me Alatala ra, e benbane Ala naxan e ramini Misiran yi, e bira e rabilinna muxune alane fəxo ra, e yi e xinbi sin ne bun, e yi Alatala raxolo. ¹³ E yi e me Alatala ra, e yi Baali batu e nun Asitarate suxurene.

¹⁴ Alatala yi xolo Isirayila bənsənne muxune ma. A yi e sa kala tiine sagoni, a yi e so e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi, e mi fa e yaxune no sənən. ¹⁵ E na yi siga yengeni waxati yo yi, Alatala mi yi no fima e ma, alo Alatala a kolo e xa kii naxan yi. E yi lu sununi. ¹⁶ Nayi, Alatala yi kitisane rasiga e ma, naxanye e ba kala tiine yii. ¹⁷ Koni, e mi e tuli mati e kitisane ra, e lu Ala yanfe ala gbete ne batun xon naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,† e yi e xinbi sin e bun. E yi xete e benbane kiraan fəxo ra mafuren naxanye yi Alatalaa yamarine suxi. ¹⁸ Alatala na yi kitisana nde rasiga e ma waxati yo yi, Alatala yi luma nen na kitisaan xon. Ala yi e ba e yaxune sagoni na kitisana siimayaan birin yi, bayo e kininkinna yi Alatala suxuma nen e yaxune fe ra, naxanye yi e jaxankataxi. ¹⁹ Koni, kitisaan to faxa, yamaan mon yi tantan dangu e benbane ra, e yi bira ala gbete ne fəxo ra, e yi ne batu, e yi e xinbi sin e bun, e mi tin xete e fe jaxine nun boje xode xen fəxo ra.

²⁰ Nayi, Alatala yi xolo Isirayila bənsənne muxune ma, a naxa, “Bayo siyani ito bata n ma layirin kala, n naxan tongo e benbane xa, bayo e mi n xuiin suxi, ²¹ n fan mi fa siya yo kedima e ye ra sənən Yosuwe naxanye lu benun a xa faxa. ²² N na Isirayila bənsənne muxune kejanan fefefesema na kii nin, alogo n xa a kolon xa e n tan Alatala sagoon lige, alo e benbane a liga kii naxan yi.” ²³ Nayi, Alatala yi siyane lu yamanani Yosuwe naxanye lu na benun a xa faxa, a mi ne kedi sasani.

* 2:5: Bokin, e kon xuini, na bunna nen fa fala “Wugalane.” † 2:17: Na yanfan luxi nen alo yalunyana Ala ye ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxi a xa alo jaxanla lan a xa tinxi a xemen xa kii naxan yi.

3

¹ Alatala siyani itoe nan lu dɔxi yamanani alogo Ala xa Isirayila bɔnsɔnne muxune keɲaan feseɲe naxanye mi yi na Isirayila kaane Kanan kaane yenge waxatin naxan yi. ² Ala yi waxi nen, mayixete nen naxanye munma yi yengen so singen, ne xa e maxaran yenge sodeni. ³ Siyani itoe nan lu yamanani: Kuntigi suulunna naxanye yi Filisitine xun na nun Kanan kaane nun Sidɔn kaane nun Xiwin naxanye yi dɔxi Liban geya yireni, keli Baali-Xerimon geya yiren ma siga han Lebo-Xamata taana.

⁴ Alatala Isirayila bɔnsɔnne muxune feseɲe ne nan xɔn, alogo a xa a kolon xa e Alatalaa yamarine suxe, a naxanye yamari e benbane ma fata Musa ra. ⁵ Isirayila bɔnsɔnne muxune yi lu dɔxi Kanan kaane nun Xiti kaane nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusu kaane tagi. ⁶ E yi e dii temene tongo e ɲaxanle ra, e yi e dii temene fi e ma, e yi e alane batu.

Isirayila kitisana, Otiniyeli

⁷ Naxan ɲaxu Alatala yee ra yi, Isirayila kaane yi na liga, e yi ɲinan Alatala xɔn, e Ala, e yi Baali nun Asera batu. ⁸ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma, a yi e lu Mesopotamiya kaane mangan Kusan-Risatayin sagoni. E yi lu Kusan-Risatayin bun ma ɲee solomasexe. ⁹ Isirayila kaane yi e xuiin namini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde fi Isirayila kaane ma naxan e rakisi, Kenasi a dii xemena Otiniyeli, Kalebi xunyena. ¹⁰ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma. A yi findi Isirayila kitisana na. A yi siga yengeni. Alatala yi Mesopotamiya mangan Kusan-Risatayin sa Otiniyeli sagoni, a yi Kusan-Risatayin nɔ. ¹¹ ɲee tonge naanin, bɔɲe xunbenla yi lu yamanani han Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi faxa.

Isirayila kitisana, Ehudu

¹² Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yee ra yi. Nanara, Alatala yi Moyaba mangana Egilon senbe so Isirayila kaane xili ma. ¹³ Egilon nun Amonine nun Amalekine yi e malan siga Isirayila kaane yengedeni, e sa Tugu Taan suxu. ¹⁴ ɲee fu nun solomasexe, Isirayila kaane dɔxi Moyaba mangana Egilon ma nɔn bun.

¹⁵ Isirayila kaane mɔn yi e xui ramini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde so e yii, Geraa dii xemena Ehudu, Bunyamin bɔnsɔnni. Kɔmenmaan nan yi a ra. Isirayila kaane yi finma sena ndee so a yii alogo a xa sa a so Moyaba mangana Egilon yii. ¹⁶ Ehudu yi silanfanna de firin kanna nde rafala a yete xa, a kuyana nongɔnna ye keden, a yi a xidi a yiifari ma danban ma wantanna bun ma. ¹⁷ A sa na finma seene so Moyaba mangana Egilon yii. Egilon yi findixi muxu fati bendɛ gbeen nan na. ¹⁸ Na

finma seene yi muxun naxanye xun ma, Ehudu to yelin na soe mangan yii, a yi ne raxete. ¹⁹ Koni, e to suxurene yiren li Giligali yi, a tan yi xete, a naxa, "Mangana! Wundo xerayana nde n yii i xa." Mangan yi a fala a muxune xa, a naxa, "E dundu!" Muxun naxanye birin yi a fema, ne birin yi mini. ²⁰ Nayi, Ehudu yi a maso mangan na, a dɔxi kore banxin kui, foye faɲin yi denaxan yi a kedenna xili yi. Ehudu yi a fala, a naxa, "Alaa falana n xɔn lan i ma." Egilon yi keli a dɔxɔdeni. ²¹ Nayi, Ehudu yi silanfanna botin a kɔmenna ra a yiifari ma danban ma, a yi Egilon kuiin sɔxɔn. ²² Silanfanna feen yeteen yi so, Egilon fatin turen yi so silanfanna ma, bayo a mi silanfanna botin a kuini.

²³ Nayi, Ehudu yi deen sɔxɔn a xun ma, a yi mini xanbi binni. ²⁴ A siga xanbini, mangana walikene yi fa Egilon matodeni, e yi a to a kore banxin deene yi sɔxɔnxi. E yengi yi a ma a mangan yi a yete nan suturama banxini. ²⁵ E yi bu han, bayo mangan mi yi deen nabima, e yi deɲinna tongo, e na rabi. E yi e mangan faxaxin li saxi bɔxɔni. ²⁶ E yi tixi waxatin naxan yi, Ehudu tan yi yanfanma tun, a dangu suxurene yiren na, a siga a giye Seyira taani. ²⁷ A to so menni, a xɔtaan fe Efirami geyane yi. Isirayila kaane yi e malan a fema geyane ma, a yi findi e xunna ra. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, "E bira n fɔxɔ ra, bayo Alatala bata Moyaba kaane sa e sagoni, e yaxune." Na ma, e yi bira a fɔxɔ ra, e yi Yuruden baan kirane suxu siga Moyaba binni, e mi fa tin muxu yo xa dangu. ²⁹ Na lɔxɔni, e yi Moyaba senbemaan muxu wuli fu faxa. Muxu yo mi a yimini. ³⁰ Moyaba kaane lu fɔlɔ Isirayila kaane nɔn bun ma na lɔxɔn nin. Na xanbi ra, yamanani lu lu bɔɲe xunbenli ɲee tonge solomasexe.

Isirayila kitisana, Samagara

³¹ Ehudu danguxina, Anataa dii xemen Samagara nan fa. A yi Filisitine muxu keme sennin faxa ɲinge gbenghen wuren na. Na fan yi Isirayila rakisi.

4

Kitisa ɲaxanla Debora fe

¹ Ehudu faxa xanbini, Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yee ra yi. ² Alatala yi e sa Kanan mangan Yabin sagoni, naxan yi mangayani Xasori taani. A sofa kuntigin yi xili nen Sisera. A yi dɔxi Xaroseti-Hagoyin taan nin. ³ Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma, amasɔtɔ yenge so wontoron wure daxin keme solomanaanin nan yi Yabin yii. Xabu ɲee mɔxɔɲe, a Isirayila kaane ɲaxankatama.

⁴ Na waxatini, Lapidoto a ɲaxanla Debora, nabi ɲaxanla nan yi kitin sama Isirayila yamanani. ⁵ A yi dɔxi tugu binla nde

nan bun Rama taan nun Beteli taan tagi Eframi geya yireni. E yi na yiren xili sa a Debora a Tuguna. Isirayila kaane yi sigama nen a fema kitisadeni. ⁶ Laxona nde, a yi Abinowan ma dii xemen Baraka xili, naxan yi kelixi Kedesi taani Nafatali yamanani. A yi a fala a xa, a naxa, "Alatala yamarini ito nan fixi i ma, Isirayilaa Ala, a naxa, 'Siga Taboro geya yireni, e nun muxu wuli fu Nafatali bansonni e nun Sabulon bansonni. ⁷ N Yabin ma sofa kuntigin Sisera radinma nen i ma Kison baan de e nun a wontorone nun a ganla, n yi e sa i sagoni.' " ⁸ Baraka yi a fala Debora xa, a naxa, "Xa en birin na a ra, n sige. Koni, xa en birin mi a ra, n mi sigama." ⁹ A yi a yabi, a naxa, "En birin sige, koni i mi binye sotoma na yengeni, amasoto Alatala fama Sisera sadeni jaxanla nan sago yi." Debora yi keli, e nun Baraka yi siga Kedesi taani. ¹⁰ Baraka yi Sabulon bansonna muxune nun Nafatali bansonna muxune maxili Kedesi yi, muxu wuli fu yi bira a foxo ra. Debora fan yeteen yi siga a foxo ra.

¹¹ Nba, Keni kaan Xeberi bata yi keli Keni kaan bonne fema, Musa bitanna Xobabi bansonna, a bata yi sa a bubun ti wudi gbeen bun Saananimi yi Kedesi taan fema.

¹² Abinowan ma dii xemen Sisera yi a me a Baraka bata fa Taboro geyaan ma. ¹³ Sisera yi yenge so wontoron wure dakin keme solomanaanin nun a sofane birin malan Xaroseti-Hagoyin yi, e yi siga Kison baan de. ¹⁴ Nayi, Debora yi a fala Baraka xa, a naxa, "Keli, bayo Alatala Sisera sama nen i sagoni to. Alatala tixi i yee ra." Baraka yi godo Taboro geyaan ma, muxu wuli fu biraxi a foxo ra. ¹⁵ A yi sa Sisera yenge, Alatala yi Sisera ragi Baraka yee ra, a yi a wontorone nun a ganla birin halagi silanfanna ra. Sisera yi godo a wontoron kui, a yi a gi a sanni. ¹⁶ Baraka yi wontorone nun ganla kedi han Xaroseti-Hagoyin yi. Siseraa ganla birin yi faxes silanfanna ra, hali muxu kedenna a mi lu.

¹⁷ Koni, Sisera yi a gi a sanni, a siga Keni kaan Xeberi a jaxanla Yayeli a bubuni, bayo baje xunbenla yi Xasori mangan Yabin nun Keni kaan Xeberi a denbayaan tagi. ¹⁸ Yayeli yi mini Sisera yee ra, a yi a fala a xa, a naxa, "N kannaa, so be, so n konni, hali i mi gaxu." A yi so a bubuni, Yayeli yi a luxun bitinganna bun. ¹⁹ A yi a fala jaxanla xa, a naxa, "Yandi, n ki igeni, min xonla n na." A yi nono kundin nabi, a yi a ki nononi, a mon yi a xunna so. ²⁰ Sisera mon yi a fala jaxanla xa, a naxa, "Siga i ya bubun de ra. Xa muxuna nde fa i maxodin, a naxa, 'Muxuna nde be ba?' I xa na kannaa yabi, i naxa,

'En-en.' " ²¹ Koni, Xeberi a jaxanla Yayeli yi bubun wudi ralemunxina* nde tongo e nun deeramana, a yi a maso a ra, a yi wudin gbangban a xunni, a sa mini boxoni. Sisera xadanxin yi saxi, a xima, a yi a faxes. ²² Bayo Baraka yi Sisera sagatanma, Yayeli yi mini a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, "Fa be, i xemen naxan fenma, n xa fa a yita i ra." A yi so a konni, a sa Sisera faxesin li saxi na, wudin sotixi a xunni.

²³ Na laxoni, Ala yi Kanan mangan Yabin nayarabi Isirayila kaane yee ra. ²⁴ Isirayila kaane yi senben soto Kanan mangan Yabin fari han e yi a raxori.

5

Debora a betina

¹ Na laxoni, Debora nun Baraka, Abinowan ma dii xemen yi betin ba e bode xon, e naxa,

² "Sofane yitoxi yenge so xinla ma Isirayila yi,

yamaan tinxi e xa siga yengeni, tantunna xa fi Alatala ma!

³ E tan mangane! E tan kuntigine, e tuli mati!

N betin bama nen,

n betin bama nen Alatala xa.

N na Alatala tantunma nen betini, Isirayilaa Ala.

⁴ Alatala, i to keli Seyiri yi,

i to keli Edon yamanani,

boxon yi xuruxurun,

kundaan yi findi igen na,

tule gbeen yi fa.

⁵ Geyane yi xuruxurun Alatala yetagi,

Sinayi geyana Alatala yetagi,

Isirayilaa Ala.

⁶ Anataa dii xemen Samagara waxatini,

Yayeli waxatini,

kira gbeene bata yi rabejin,

sigatine yi sigama kiradine nan xon.

⁷ Taane bata yi rabejin Isirayila yi.

E yi kalaxi

han n tan Debora fa waxatin naxan yi,

n yi fa findi Isirayila kaane nga ra.

⁸ E bata yi ala gbetene sugandi.

Nayi, yengen yi keli e taane yi,

koni, ye masansan wure lefana

hanma tanban mi yi toe muxu kedenna yii muxu wuli tonge naaninna ye Isirayila yi."

⁹ "N baje na Isirayila sofa kuntigine foxo ra, e nun muxun naxanye tinxi e xa siga yengeni.

Tantunna Alatala xa!

¹⁰ E tan naxanye e masiga tima sofali fixene fari,

e tan naxanye doxi dagine ma,

* **4:21:** Bubun wudi ralemunxin sifani ito findixi tami dungin nan na naxan yi gbangbanma boxoni bubun bun tiene xidi seene ra.

ε tan naxanye sigan tima kirane xɔn,
ε tuli mati ¹¹ ige maxanle xuiin na
ige ramaradene yi.
E Alatalaa tinxinyana fe falama,
a wali fajine Isirayila kuntigine xa!
Nayi, Alatalaa yamaan bata sa dɔxɔ taane so
deene ra.

¹² E yi a fala, e naxa,

‘Xulun, xulun!

Debora, xulun!

Xulun, xulun! I βetin ba!

Xulun! Baraka, xulun!

Abinowan ma dii xεmεna,

i sa fa i ya kasorasane ra!’

¹³ Nayi, naxanye lu e nii ra,

ne yi siga kuntigine fɔxɔ ra,

Alatalaa yamaan yi e malan n fεma,

siga sofa kendene xili ma.

¹⁴ Efirami bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa

naxanye Amalekine nɔ.

Bunyamin bɔnsɔnna muxune fan yi biraxi i
fɔxɔ ra.

Kuntigine yi keli Makiri yi siga yεngeni.

Sofa kuntigine yi fa sa keli Sabulon
bɔnsɔnni.

¹⁵ Isakari kuntigine yi bira Debora fɔxɔ ra,

Isakari bɔnsɔnna muxune yi biraxi Baraka
nan fɔxɔ ra,

e godo lanbanni mafuren!

Koni, matandi gbeen yi lu Ruben bɔnsɔnni.

¹⁶ Nanfera i luxi sansanne kui

i lu xuruseene wuga xuiin name?

Matandi gbeen yi lu Ruben bɔnsɔnni.

¹⁷ Galadi kaane yi lu Yuruden baan kidi ma!

Nanfera Dan kaane luxi kunkine dεxɔn?

Aseri kaane yi lu dɔxi baan de,

e lu dɔxi kunki tideni so deene ra.

¹⁸ Sabulon bɔnsɔnna muxune tan yi tin
sayaan ma yεngeni,

Nafatali bɔnsɔnna muxune fan na kiini
xεene ma.”

¹⁹ “Mangane fa nen,

e yi yεngen so.

Nayi, Kanan mangane yi yεngen so Taanaki
yi,

Megido tigne dεxɔn,

koni, e mi gbeti yo tongo,

e mi sese sɔtɔ yεngeni.

²⁰ Sarene yi yεngen so kore xɔnna ma,

e yi Sisera yεnge e funfuni.

²¹ Kison baa igen yi en yaxune xali,

Kison baa igen naxan yi minima

xabu a fɔlɔni.

I wεkile! En siga yεngeni!

²² Nayi, soone torone xuiin yi mini,

e danguma e giye,

e tuganma alo soo senbεmane.

²³ Alatalaa malekana nde yi a fala, a naxa,

‘Dangan Meroso taan xa,

ε a muxune danga,

bayo e mi fa walixi Alatalaa fe ra,

e mi fa Alatalaa sofa kendene malixi.’

²⁴ Duban Yayeli xa dangu jɔxanle birin na

Xeberi a jɔxanla, Keni kaana!

Dubana a xa jɔxanle tagi

naxanye dɔxi bubune kui!

²⁵ Sisera bata igen maxɔdin,

a yi nɔnɔn so a yii!

A yi fεnen so a yii igelengen fajin kui.

²⁶ A yi wudi ralemunxin suxu a kɔmεnna ra,

a yi a gbangban deεramaan na a yiifanna ra,

a yi Sisera garin,

a yi a xunna sɔxɔn,

a yi a xunni koren,

a yi a yibɔ.

²⁷ A yi bira a san bun,

a yi bira, a lu saxi a bun,

a yi bira a san bun,

a salaxun denaxan yi a bira,

a lu menna nin a faxa.”

²⁸ “Sisera nga yi a yεen namini banxin foye
soden na,

a yi a fala, a naxa,

‘Nanfera, a yεnge so wontoron bata bu,

a mi fama?

Nanfera a wontorone bata madiganjεe ayi?’

²⁹ A kuntigi jɔxalan xaxilimane yi a yabi ito
ra

hali a tan fan yetεen yi naxan mirixi, e naxa,

³⁰ ‘Sofane seene nan tongoxi yεngeni,

yanyina nde e ne nan taxunma,

sofa keden, sungutan keden hanma firin.

E dugi kendene nan tongoxi Sisera xa,

dugi fajini sɔxɔnxine,

kεe mafilin fajini sɔxɔnxine Sisera xa.’ ”

³¹ “Alatala, a yi lan nun,

i yaxune birin xa faxa

alo Sisera faxaxi kii naxan yi.

Koni, i rafan naxanye ma

ne xa lu alo sɔgen na te senbeni.”

Yamanan yi lu bɔjεe xunbenli jεe tonge
naanin.

6

Gedeyɔn

¹ Isirayila kaane mɔn yi fe jɔxin liga
Alatala yεe ra yi. Nayi, Alatala yi e

sa Midiyan kaane sagoni jεεe solofere.

² Midiyan kaane yi Isirayila kaane

jɔxankata. Na yi a liga Isirayila kaane

yi sa dɔxɔ geya longonne nun faranne ra.

³ Isirayila kaane na yi sansine si waxati

yo yi, Midiyan kaane nun Amalekine nun

sogeteden binna xuruse rabane yi sa e

yεngεma nen. ⁴ E yi fa dɔxɔ Isirayila

yamanani, e yi e bɔxɔn sansine birin kala

siga han Gasa taani, donseen nun yεεene

nun jingene nun sofanle, e mi sese luyε

Isirayila yi. ⁵ E nεma yi e xuruseene nun

e bubune xalε Isirayila yi, e yi wuyama ayi

nen alo tuguminne, e jɔgɔmεne yi wuya han

e yaten mi kolon, e yi fama nen yamanani, e kalan ti.

⁶ Midiyan kaane yi Isirayila findi yi-igelitone ra, Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma. ⁷ E to e xui ramini Alatala ma lan Midiyan kaane ma, ⁸ Alatala yi nabina nde rasiga e ma. A yi a fala e xa, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N tan nan e ramini Misiran yi, n yi e ba konyiyani. ⁹ N tan nan e baxi Misiran kaane non bun, e nun naxanye birin yi e naxankatama, n yi e kedi e yee ra, n yi e yamanani so e yii. ¹⁰ N yi a fala e xa, n naxa, 'N tan nan Alatala ra, e Ala. E nama Amorine alane batu yamanani e doxi denaxan yi.' Koni, e mi e tuli mati n na."

¹¹ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi fa, a yi doxo konden bun Ofara taani, Yosa gbeen yi denaxan na, Abiyeseri xabilan muxuna. A dii xemen Gedeyon yi murutun bonboma manpa ige baden yinla ra, alogo Midiyan kaane nama a to. ¹² Alatalaa malekan yi mini a xa, a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala i tan sofa kenden xon!" ¹³ Gedeyon yi a yabi, a naxa, "N kannna, xa Alatala n xon, nanfera ito ligama nxu ra? A wanle minen nxu benbane naxanye fe fala nxu xa, e to yi a falama, e naxa, 'Alatala xa mi nxu ramini Misiran yi ba?' Iki, Alatala bata nxu rabenin, a nxu sa Midiyan kaane sagoni!"

¹⁴ Alatala yi a yee rafindi a ma, a naxa, "Senben naxan ira, e nun na xa siga, i sa Isirayila kaane ba Midiyan kaane yii, n tan xa mi i rasigama ba?" ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, "N Marigina, n na Isirayila rakisima di? N xabilan naxan yi, na xurun Manase bonsonna ye, n tan nan mon dii donxen na n baba a denbayani." ¹⁶ Alatala yi a yabi, a naxa, "N luma nen i foxo ra, i yi Midiyan kaane birin faxa alo muxu kedenna." ¹⁷ Gedeyon yi a yabi, a naxa, "Taxamasenna yita n na naxan a yitama a i tan nan falan tixi n xa. ¹⁸ N bata i mafan, i nama i masiga be ra han n mon yi fa i fema, n fa n ma saraxan sa i yetagi." Ala yi a fala, a naxa, "N luma nen han i yi fa."

¹⁹ Gedeyon yi sa sii diina nde faxa, a yi murutun kilo tonge saxan gan buru tetaren na. A yi suben sa sangatanna kui, a yi sube igen sa igelengenna kui, a fa e yita malekan na konden bun ma. ²⁰ Alaa malekan yi a fala a xa, a naxa, "Suben nun buru tetaren sa gemen fari, i sube igen boxon e fari." Gedeyon yi na liga. ²¹ Alatalaa malekan yi dunganna xunna sin suben nun buru tetarene yi gemen fari. Teen yi mini gemeni a yi suben nun buru tetaren gan. Alatalaa malekan yi tunun a ma. ²² Gedeyon yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. Gedeyon yi gbelegbele, a naxa, "Marigina,

Alatala! N bata Alatalaa malekan to n yetagi!" ²³ Alatala yi a fala a xa, a naxa, "Lu boje xunbenli, i nama gaxu, i mi fa faxama." ²⁴ Gedeyon yi saraxa ganden nafala Alatala xa menni, a yi na xili sa a "Alatala Nan Boje Xunbenla Ra." Na mon Ofara yi han to, Abiyeseri xabilan muxune taana.

²⁵ Na keen yeteen na, Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "I fafe a turaan firinden tongo naxan jee solofere a ra. I yi Baali suxure saraxa ganden kala, i fafe gbeen denaxan na. Asera gbindonna naxan a fema, i yi na rabira. ²⁶ I yi saraxa gande fapin ti Alatala xa geyani ito xuntagi, i ya Ala. I yi turaan tongo, i teen so Asera gbindonna ra, i naxan nabiraxi, i yi turaan suben sa teeni, a ba saraxan na." ²⁷ Gedeyon yi muxu fu tongo walikene ye, Alatala naxan falaxi, a yi na liga. Koni, bayo a yi gaxuxi a fafe a denbayaan yee ra e nun taan muxune, a mi tin a lige yanyin na, fo keen na. ²⁸ Taan muxune to keli xotoni, e yi a to Baali suxure saraxa ganden kalaxi, Asera gbindonna mi na naxan yi tixi a fema, turaan firinden fan bata yi ba saraxa gan daxin na saraxa ganden fari, denaxan ti. ²⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, "Nde ito ligaxi?" E yi maxodinna ti, e fe xanfenna ti. E yi a fala e xa, e naxa, "Yosaa dii xemen Gedeyon nan a ligaxi." ³⁰ Nayi, taan muxune yi a fala Yosa xa, e naxa, "I ya dii xemen namini, nxu xa a faxa, bayo a bata Baali suxure kiden nabira, a yi Asera gbindonna rabira naxan yi tixi a fema." ³¹ Muxun naxanye yi tixi Yosa fema, a yi ne yabi, a naxa, "E tan nan Baali malima ba? Naxan yo na Baali mali, na kannna faxama nen benun xotoni. Xa ala nan Baali ra, a xa a yete mali, bayo a batuden bata rabira." ³² Na loxoni, e yi Gedeyon xili sa a Yerubali, e naxa, "Baali yeteen xa a yenge." E na fala nen bayo a bata Baali kiden nabira.*

Gedeyon yi Ala maxandi

³³ Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane birin yi e malan, e gidi Yuruden baan kidi mi, e sa e malan Yesereli lanbanni. ³⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Gedeyon ma, a yi xotaan fe, Abiyeseri xabilan yi fa, e bira a foxo ra. ³⁵ A yi xerane rasiga Manase yamanani birin yi, alogo na muxune fan xa fa a foxo ra. A mon yi xerane rasiga Aseri nun Sabulon nun Nafatali yamanane yi, ne fan muxune yi siga e ralandeni.

³⁶ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, "I waxi Isirayila rakisi feni n tan nan xon, alo i a falaxi kii naxan yi. ³⁷ Awa, n xa yexee kidi xabe daxina nde sa lonna ma. Xa xiiila sa kidin nan tun na, boxon yi lu xaraxi, nayi

* 6:32: Yerubali, e kon xuini, na bunna nen fa fala, "Baali xa a yenge."

n na a kolonma nen a i Isirayila rakisima nen n xon, alo i a falaxi kii naxan yi.”³⁸ A yi na liga. Na xoton bode, a yi keli xoton, a yi kidini bundu, xiila naxan mini kidini, igelengenna ye keden.³⁹ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, “I nama xolb n ma, koni n mon waxi a kolon feni kidin nan xon. Iki, kidin xa lu yixaraxi, xiila yi boxoni kun.”⁴⁰ Ala mon yi na liga na kosen na. Kidin gbansanna yi lu yixaraxi, boxon yi yikun.

7

Gedeyon yi Midiyan kaane no

¹ Gedeyon naxan mon yi xili Yerubali, na nun yamaan naxan birin yi a foxo ra, e birin yi keli xoton xoton, e sa e malan Harodi tigin yireni. Midiyan kaane yi malanxi komenna ma lanbanni More geyaan dexon. ² Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “I ya muxune wuya. Na ma, n mi waxi Midiyan kaane sa feni i sagoni, xanamu Isirayila kaane e yete mataxoma nen, e naxa, ‘Nxu tan nan nxu yete rakisixi.’”³ Nayi, sa ito fala i ya yamaan xa, i naxa, ‘Xa naxan gaxuxi, a xuruxurunna, na kanna xa xete, a keli Galadi geyani keden na.’” Muxu wuli maxoren nun firin yi xete, a yi lu muxu wuli fu ma.

⁴ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “Yamaan mon gbo. E xali igen de, n xa sa muxune sugandi i xa menni, n na naxanye yita i ra, e nun ne yi siga. N na a fala naxan yo ma a nama siga, hali na kanna mi siga i foxo ra.”⁵ Nayi, Gedeyon yi yamaan xali baan de. Alatala yi a fala Gedeyon xa menni, a naxa, “Naxanye birin e felenma igen ma, e yi e min alo barena, ne lu e danna, naxanye birin e xinbi sinma e yi e min, i yi ne fan lu e danna.”⁶ Muxu keme saxan yi e min e yiine ra, yamaan donxen yi e xinbi sin, e yi e min. ⁷ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “N na e rakisima na muxu keme saxanne nan xon naxanye e minxi e yiine ra, n yi Midiyan kaane sa i sagoni. Muxu donxene xa siga e konne yi.”⁸ Gedeyon yi Isirayila muxu donxene fandane nun e xotane ba e yi, a yi e rasiga e konne yi. Koni, a yi na muxu keme saxanne lu a fema.

Midiyan kaane yi malanxi e labe ra nen.

⁹ Alatala yi a fala Gedeyon xa na kosen na, a naxa, “Keli, i godo gali malandeni, bayo n na a sama nen i sagoni.”¹⁰ Xa i gaxu gode, e nun i ya walikéen Pura xa siga gali malandeni. ¹¹ I yi i tuli mati e ra. Na xanbi ra, i wekiléma nen, i sa e yenge.” Nayi, e nun a walikéen Pura yi siga han daaxaden so deen na. ¹² Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane bata yi e malan lanbanni, e wuya alo tuguminne, e jogomene yi wuya alo jemensinna foxo igen de. ¹³ Gedeyon yi fa, a yi xemena nde xuiin me xiyen yebe a lanfaan xa, a naxa,

“N funde burun nan toxi a firifire Midiyan kaane daaxaden tagi xiyeni, a yi fa han a fa din bubun na, bubun yi maxete, a bira.”

¹⁴ A lanfaan yi a yabi, a naxa, “Gedeyon ma yengen nan na ra, Yosaa dii xemena, Isirayila kaana. Ala bata Midiyan kaane sa a sagoni e nun gali malanden birin.”

¹⁵ Gedeyon to na xiyen nun a bunna rame, a yi Ala batu, a yi xete Isirayila kaane gali daaxadeni, a naxa, “E keli, bayo Alatala bata Midiyan kaane gali daaxaden sa en sagoni.”

¹⁶ A yi na muxu keme saxanne yitaxun daxode saxanna ra, a yi xotane so e birin yii e nun feje yigenle nun xaye xidi degene, fejen sa soma naxanye xun na. ¹⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E yeen tima n na nen, n na naxan liga, e fan yi na liga. N een fa ganla daaxaden li tun, n na naxan liga, e na liga. ¹⁸ N na xotaan fe waxatin naxan yi, muxun naxanye birin n foxo ra, ne birin yi xotaan fe ganla daaxaden nabilinni, e sonxo, e naxa, ‘Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyon nan xa!’”

¹⁹ Muxu keme naxanye lu Gedeyon fema, e nun ne yi maso gali daaxaden na ke tagini, kantan tiine masara waxatini. E yi xotane fe, fejen naxanye yi e yii, e yi ne yibo. ²⁰ Muxu keme saxanne birin yi xotane fe daaxaden nabilinni, e yi fejene yibo, e yi xaye xidi degene suxu e komenne ra, xotane e yiifanne yi alogo e xa e fe, e yi sonxo, e naxa, “Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyon nan xa!”²¹ E birin yi lu e funfuni gali malanden nabilinni, gali malanden muxune birin yi e gi folo, e gbelegebele, e yi e gi. ²² Nayi, muxu keme saxanne birin yi xotane fe, Alatala yi muxune radin e bode ma gali daaxadeni, e yi e bode yenge. Midiyan kaane yi e gi Beti-Sita taani, Serera taan binni, siga han Abeli-Mehola taani, Tabata taan dexon.

²³ Isirayila kaane yi e malan, Nafatali kaane nun Aseri kaane nun Manase kaane birin yi Midiyan kaane sagatan. ²⁴ Gedeyon yi xerane rasiga Efirami geya yiren birin yi a faladeni, a naxa, “E godo Midiyan kaane ralandeni, e yi kiraan suxu Midiyan kaane ye ra keli baan de siga han Beti-Bara.” Efirami kaane yi e malan e yi Yuruden baan xonna birin suxu siga han Beti-Bara. ²⁵ E yi Midiyan kaane kuntigi firinne suxu, Orebi nun Sebi, e yi Orebi faxa Orebi Gemen fari, e yi Sebi faxa Sebi a Manpa Ige Badeni. E mon yi lu Midiyan kaane sagatanye. E yi siga Orebi nun Sebi xunne ra Gedeyon xon Yuruden baan kidi ma.

8

Efirami kaane yi xolb

¹ Efirami kaane yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “Nanfera i ito ligaxi nxu ra? Nanfera i mi nxu xilixi Midiyan kaane yengedeni?”

E yi a mafala. ² A yi e yabi, a naxa, “N nanse ligaxi naxan maliga ε kewanle ra? Bogi seen naxanye luxi baxone yi Efirami bonsonna muxune xa, na mi gbo dangu Abiyeseri xabilan muxune se xabane birin na ba?” ³ Ala bata yi Midiyan kaane kuntigine Orebi nun Sebi sa ε sagoni. N nɔe nanse ligε nayi naxan dangu ε gbeen na?” Gedeyon to na fala Efirami kaane xa, nde yi ba e xolon na.

Gedeyon Yuruden baan kidi ma

⁴ Gedeyon nun a foxorabira muxu keme saxanne to Yuruden baan li, e yi baani gidi, e bata yi xadan, koni e mon yi lu sagatanna tiye. ⁵ A yi a fala Sukoti kaane xa, a naxa, “N bata ε mafan ε donseen so yamaan yii naxan biraxi n foxo ra, amasoto e xadanxi, anu n mon Midiyan mangane sagatanna Sebaxa nun Salamuna.” ⁶ Sukoti kuntigine yi a yabi, e naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya ganla yii nanfera?” ⁷ Nayi, Gedeyon yi e yabi, a naxa, “Nba, Alatala na Sebaxa nun Salamuna sa n sagoni waxatin naxan yi, n na ε jaxankatama nen tonbonna wudi yii jali kanne ra.” ⁸ A keli menni, a siga Penuyeli taani, a sa na maxadi kedenna ti Penuyeli kaane fan ma. Penuyeli kaane yi a yabi alo Sukoti kaane a yabi kii naxan yi. ⁹ A fan yi a fala Penuyeli kaane xa, a naxa, “N na non soto yengeni, n xete, n na ε taan sanganso makantanxin nabirama nen.”

¹⁰ Sebaxa nun Salamuna nun e ganla yi Karakoro taani, fo muxu wuli fu nun suulun foxon. Ne nan tun yi fa luxi sogeteden binna xuruse rabane sofa ganla ra. Bayo, muxu wuli keme moxone bata yi faxa e ra yengeni. ¹¹ Gedeyon yi siga xuruse rabane kiraan xon, Nobaya taan nun Yogboha taan sogeteden binni, a yi na sofa ganla raterena, a yi e yenge. ¹² Sebaxa nun Salamuna yi e gi. Gedeyon yi e sagatan, a Midiyan kaane manga firinne suxu, sofa ganla birin yi xuya ayi.

¹³ Yosaa dii xemen Gedeyon yi fa sa keli yengeni mini Xeresi geya ma kiraan xon. ¹⁴ A Sukoti banxulanna nde suxu, a yi a maxodin, na yi Sukoti kuntigine nun fonne xinle sebe, muxu tonge solofere muxu solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a fa Sukoti kaane fema, a naxa, “E n konbi naxanye fe ra, ε naxa, ‘Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya muxu xadaxine yii nanfera?’ Nba, iki, Sebaxa nun Salamuna ni i ra.” ¹⁶ Nayi, a yi Sukoti taan fonne suxu, a siga e ra tonbonni. A sa e bonbo wudi yii majalixine ra, a Sukoti kaane kewanla saran e ra. ¹⁷ A mon

yi Penuyeli taan sanganso makantanxin nabira, a yi taan muxune faxa.

¹⁸ Na xanbi ra, Gedeyon yi a fala Sebaxa nun Salamuna xa, a naxa, “E muxun naxanye faxa Taboro yi, ne yi di?” E yi a yabi, e naxa, “E yi luxi nen alo i tan, e birin yi maligaxi manga diine nan na.” ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne nan yi e ra, ngaa diine. N bata n kolɔ habadan Alatala yi. Xa ε yi e lu e nii ra nun, n mi yi ε faxama nun.” ²⁰ A yi a fala a dii singen Yeteri xa, a naxa, “Keli, i yi itoe faxa!” Koni Yeteri mi a silanfanna botin, amasoto a yi gaxuxi, bayo banxulanna nan mon yi a ra. ²¹ Sebaxa nun Salamuna yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “I tan yeten xa keli, i yi nxu faxa! Bayo ‘xemen nan tun na lige.’” Nayi, Gedeyon yi keli, a yi Sebaxa nun Salamuna faxa. Se fajin naxanye yi e joxomene fari, a yi ne fan tongo.

Gedeyon faxa fena

²² Isirayila kaane yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “Lu nxu xun na ε nun i ya diin nun i mamandenna, bayo i bata nxu rakisi Midiyan kaane ma.” ²³ Gedeyon yi a fala e xa, a naxa, “N mi luyε ε xun na, n mi n ma diin luyε ε xun na. Alatala nan luma ε xun na.”

²⁴ Gedeyon mon yi a fala e xa, a naxa, “N waxi sena nde maxodin feni ε ra. E birin xa tunlaso keden keden so n yii ε se tongoxine yi yengeni.” Tunlaso xema daxine nan yi Midiyan kaane tunle ra, bayo Sumayila bonsonna muxune nan yi e ra. ²⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu e fiye i ma nen.” E yi dugini sa baxoni, e birin yi tunlaso keden keden woli dugin fari e naxan tongo yengeni. ²⁶ Tunlaso xema daxine binyen yi sigε han kolo moxone, Gedeyon naxan maxodin. A mon yi jεene nun se fajine soto e nun Midiyan kaane mangane dugi fajine nun koe filin fajin naxanye yi e joxomene koe. ²⁷ Gedeyon yi na xemaan nafala saraxarali domana nde ra, a yi a lu Ofara taani. Isirayila kaane birin yi fama menna nin na batudeni naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,* na yi findi maratantan seen na Gedeyon nun a denbayaan xa.

²⁸ Midiyan kaane yi yarabi Isirayila kaane yee ra, e mi fa e xunna rakeli sonon. Yamanan yi lu boje xunbenli jεε tonge naanin Gedeyon ma siimayaan birin yi.

²⁹ Yosaa dii xemen Yerubali yi xete, a dɔxo a konni. ³⁰ Gedeyon dii tonge solofere nan soto, bayo jaxalan wuyaxi nan yi a yii. ³¹ A konyi jaxanla† naxan yi Siken taani, na fan yi dii keden soto a xa, a yi na diin xili sa Abimeleki. ³² Yosaa dii xemen Gedeyon

* **8:27:** Na luxi nen alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi nen a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi. † **8:31:** Konyi jaxanle sariyan seboxi Xoroyaana 21.7-11 kui. Konyin na a ra naxan sotoxi a jaxanla ra.

faxa foriya fajin nin, e yi a maluxun a fafe Yowasa gaburun na Ofara taani, dɛnaxan yi findixi Abiyeseri xabilan gbeen na.

³³ Gedeyon to faxa, Isirayila kaane mɔn yi Ala yanfa Baali suxurene xɔn naxan yi luxi alo yalunyana Ala yɛtagi, e yi Baali-Beriti findi e ala ra. ³⁴ Isirayila kaane mi bira Alatala fɔxɔ ra, e Ala naxan e ba e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi. ³⁵ E mi hinanna yita Gedeyon ma denbayaan na naxan mɔn xili Yerubali, hali a to fe fajni wuyaxi raba Isirayila xa.

9

Abimeleki yi findi mangan na

¹ Yerubali a dii xɛmɛna Abimeleki yi siga Siken taani a nga xunyɛn nun a xabilan muxune birin fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata e mafan, e sa a fala Siken taan fonne birin xa, e naxa, ‘E waxi nɛn Yerubali a dii tonge soloferene birin xa findi mangan na e xunna ba, hanma muxu keden?’ E xa a kolon a e xabilan muxuna nde nan n na.” ³ A nga xunyɛne yi a falane birin nali Siken fonne ma, e yi tin birɛ Abimeleki fɔxɔ ra, bayo e xabilan muxuna nde nan yi a ra. ⁴ E Baali-Beriti batu banxin gbeti gbanan tonge solofere so a yii. Abimeleki yi fuyantenne nun mafu tiine saran na gbetin na, e bira a fɔxɔ ra. ⁵ A yi siga a fafe a banxini Ofara taani, a yi a tadane nun a xunyɛne faxa, Yerubali a dii tonge soloferene birin gɛmɛ kedenna fari. Yerubali a dii dɔnxɛn Yotami nan tun lu, amasɔɔ na bata yi a luxun. ⁶ Siken kaane nun Beti-Milo kaane birin yi e malan wudi gbeen dɛxɔn gɛmɛn dɛxɔn naxan dɔxi Siken yi. E yi sa Abimeleki dɔxɔ mangan na mɛnni.

Yotami a sandana

⁷ Yotami yi na mɛ. A yi sa ti Garisimi geyana xuntagi, a gbelegbele, a naxa, “Siken fonne, e tuli mati n na, xa e waxi Ala xa e rame. ⁸ Lɔxɔna nde, wudine siga nɛn a e xa sa e mangan dɔxɔ. E yi a fala Oliwi bili gbeen xa, e naxa, ‘Findi nxɔ mangan na.’ ⁹ Koni, Oliwi bili gbeen yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n turen na ba, naxan nafan Ala nun muxune ma, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁰ Nayi, wudine yi a fala xɔdɛ binla xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹¹ Koni, xɔdɛ binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n jaxunna nun n bogi fajin na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹² Nayi, wudine yi a fala manpa binla xa, * e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹³ Koni, manpa binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n igen na naxan findixi Ala nun muxune rasewa seen na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁴ Nayi, wudine birin yi a fala kɔjɔn xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu

xun na.’ ¹⁵ Kɔjɔn yi wudine yabi, a naxa, ‘Xa e waxi n dɔxɔ feni mangan na e xun na, e fa girindin n nininna ra. Xanamu, tɛɛn minima nɛn kɔjɔni a yi Liban warine gan.’ ”

¹⁶ “Nba, e Abimeleki dɔxi mangan na lan-nayaan nun fetareyaan nin ba? E fan nɛn Yerubali nun a denbayaan na ba? E a wali fajni kolonxi ba? ¹⁷ N fafe yɛngen so nɛn e xa, a yi lu sayaan dɛ, a yi e ba Midiyan kaane yii. ¹⁸ E tan bata keli n fafe a denbayaan xili ma to, e yi a dii tonge soloferene faxa gɛmɛ kedenna fari, e yi a konyi gilna dii xɛmɛna Abimeleki dɔxɔ mangan na Siken kaane xun na, bayo e ngaxakedenna nan a ra. ¹⁹ Xa e lannayaan nan ligan Yerubali nun a denbayaan na to fetareyani, Abimeleki xa findi e sewan na, e fan yi findi a sewan na. ²⁰ Xanamu, tɛɛn xa mini Abimeleki yi, a yi Siken kaane gan e nun Beti-Milo kaane, tɛɛn yi mini Siken nun Beti-Milo kaane yi, a yi Abimeleki gan!” ²¹ Na xanbi ra, Yotami yi a gi, a siga Beri taani, a sa lu dɛnaxan yi, a yi a masiga a tada Abimeleki ra.

Siken kaane yi murute

²² Abimeleki yi lu mangayani Isirayila xun na jɛɛ saxan. ²³ Nayi, Ala yi xaxili jaxin naso Abimeleki nun Siken kaane tagi, Siken kaane yi Abimeleki yanfa. ²⁴ E fe jaxin naxan liga Yerubali a dii tonge soloferene ra, na yi xɛtɛ e ma, e faxa feen goronna yi lu e ngaxakedenna Abimeleki xun na naxan e faxa, e nun Siken kaane, naxanye a mali a tadane nun a xunyɛne faxa. ²⁵ Siken kaane yi muxune ti geyane fari a xili ma, na muxune yi sigatine goronne birin bama nɛn e yii kira yi. Abimeleki yi na mɛ.

²⁶ Lɔxɔna nde, Ebedi a dii xɛmɛn Gaala nun a tadane yi fa Siken taani. Siken kaane yi e lannayaan sa a yi. ²⁷ E yi siga e manpa bili nakone yi, e yi sa e manpa bogine bolon, e yi jaxaxaxan naba. E yi so e gbee ala batu banxin kui, e yi donseen don, e yi e min, e yi lu Abimeleki dangɛ. ²⁸ Ebedi a dii xɛmɛn Gaala yi a fala, a naxa, “Nde Abimeleki ra, nde Siken kaane ra naxan a ligɛ en xa wali Abimeleki xa? Yerubali a dii xɛmɛn xa mi a ra ba? A yamana kanna xa mi Sebulu ra ba? E bira Xamori xabilan muxune fɔxɔ ra, bayo Xamori nan Siken masegɛxi. En walima Abimeleki xa nanfera? ²⁹ Xa n tan nan yi Siken kaane xun na nun, n yi Abimeleki kedima nɛn. N yi a falama nɛn Abimeleki xa, n naxa, ‘I ya ganla fari sa, en yengɛ.’ ”

³⁰ Ebedi a dii xɛmɛn Gaala naxan falaxi, yamana kanna Sebulu yi na mɛ, a yi xɔlɔ. ³¹ A yi xɛrane rasiga wundoni Abimeleki ma a faladeni a xa, a naxa, “Ebedi a dii xɛmɛn Gaala nun a ngaxakedenne bata fa Siken yi,

* 9:12: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

e taan muxune radinma i xili ma. ³² Nayi, keli kœen na, e nun yamaan naxan i fœxœ ra, e sa e luxun burunna ra. ³³ Xœtœnni, sogen na te, i fan yi keli, i yi taan yenge. Gaala nun a muxune na mini e xili ma, naxan na i kenœn, i na liga e ra.”

³⁴ Abimeleki yi keli kœen na e nun yamaan naxan birin yi a fœxœ ra, e sa e luxun Siken dœxœn, e yitaxunxi dœxœde naanin. ³⁵ Ebedi a dii xœmœn Gaala yi mini, a ti taan so dœen na. Nayi, Abimeleki nun a yamaan yi mini e luxundene yi. ³⁶ Gaala to yamaan to, a yi a fala Sebulu xa, a naxa, “Yamaan godoma keli geyane ma.” Sebulu yi a yabi, a naxa, “Geyane nininne na a ra, muxune mi a ra.” ³⁷ Gaala mœn yi falan tongo, a naxa, “Yamana nde yati godomatœn na a ra geyane ma, ganla bonna fama sa keli yimato wudi gbeen kiraan binni.” ³⁸ Sebulu yi a yabi, a naxa, “I ya fala jaxumœne minœn, i tan naxan yi a falama, i naxa, ‘Nde Abimeleki ra, alogo en xa wali a xa?’ I mi muxuni itoe xan najaxu ba? Nba, siga, i sa yengen sol!” ³⁹ Gaala yi ti Siken kaane yœe ra, a siga Abimeleki yengœdeni. ⁴⁰ Abimeleki yi a kedi, muxu wuyaxi maxœlxœn yi lu taan so dœen na. ⁴¹ Abimeleki yi sa ti Aruma taani. Sebulu yi Gaala nun a ngaxakedenne kedi Siken taani.

⁴² Na xœtœn bode, Siken kaane yi mini, e siga e xœene ma. Abimeleki yi na mœ. ⁴³ Nayi, a yi a ganla tongo, a yi a yitaxun dœxœde saxanna ra, e yi e luxun burunna ra. A to muxune to minœ taani, a yi e yenge. ⁴⁴ Abimeleki nun ganla dœxœde keden yi keli e yi e malan taan so dœen na, ganla dœxœde firin yi xœe ma kaane yenge, e yi e birin faxa. ⁴⁵ Yanyin birin na, Abimeleki taan yengœma han a yi a nœ, a yi taan muxune faxa. A yi taan kala, a yi fœxœn xuya na yiren birin yi. ⁴⁶ Na xibarun to sa Siken sanganso makantanxin muxune li, e yi sa e malan Beriti ala batu banxin yire makantanxini. ⁴⁷ Abimeleki to na mœ a ne birin bata e malan, ⁴⁸ a yi te Salamœn geyaan fari, e nun yamaan naxan birin yi a fœxœ ra. Abimeleki yi bunbin tongo, a yi wudi yiina nde sege, a yi a sa a kœen ma. Na xanbi ra, yamaan naxan yi a fœxœ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N naxan ligaxi e bata na to, e fan xa na liga mafuren!” ⁴⁹ Yamaan birin yi wudi yiine sege, e bira Abimeleki fœxœ ra. E sa wudi yiine malan yire makantanxin xœn, e yi a gan, e nun seen naxanye birin yi a kui. E yi Siken sanganso makantanxin muxune birin faxa, muxu wuli keden, xœmœne nun jaxanle.

Abimeleki faxa fena

⁵⁰ Abimeleki yi siga Tebesi taan xili ma. A yi Tebesi kaane yenge, a yi e nœ. ⁵¹ Sanganso makantanxina nde yi taa tagini, xœmœne nun jaxanle e gi, e sa e malan denaxan yi,

e nun taan muxune birin, e yi na balan e xun ma, e te a xuntagi. ⁵² Abimeleki yi fa na yire makantanxin yengœdeni, a yi a maso dœen na, alogo a xa tœen so banxin na. ⁵³ Nayi, jaxanla nde yi se din gemœ gbeen sin Abimeleki xunni, a yi a xunni bœ. ⁵⁴ Banxulanna naxan yi a yenge so seene maxalima, Abimeleki yi a fala na xa mafuren, a naxa, “I ya silanfanna botin, i yi n faxa, alogo muxune nama a fala, e naxa, ‘Naxanla nan a faxaxi.’ ” Banxulanna yi a sœxœn, a yi faxa. ⁵⁵ Isirayila kaane to a to a Abimeleki bata faxa, e birin yi xœte e konne yi.

⁵⁶ Nayi, Ala yi Abimeleki saran a fe jaxiane ra, a naxan liga a fafe ra, a yi a dii tonge soloferene faxa. ⁵⁷ Ala yi Siken kaane saran e fe xœsixine birin na. Yerubali a dii xœmen Yotami a dangan yi e suxu.

10

Kitisaan Tola

¹ Abimeleki faxa xanbini, Isakari bœnsœnna muxuna nde Puwaa dii xœmœn Tola, Dodo mamandenna yi keli a xa Isirayila rakisi. A yi dœxi Samiri taani Efirami geya yireni. ² A yi findi Isirayila kitisaan na jœe mœxœrœn nun saxan. A yi faxa, e yi a maluxun Samiri yi.

Kitisaan Yayiri

³ Tola dangu xanbini, Galadi kaan Yayiri yi ti a jœxœni. A yi findi Isirayila kitisaan na jœe mœxœrœn nun firin. ⁴ Dii xœmœ tonge saxan nan yi a yii, naxanye yi e masiga tima sofali tonge saxan fari, e yi dœxi taa tonge saxan nin Galadi yamanani, denaxanye mœn xili Yayiri taane han to. ⁵ Yayiri yi faxa, e yi a maluxun Kamon yi.

Kitisaan Yefeta

⁶ Naxan jaxu Alatala yœe ra yi, Isirayila kaane mœn yi na liga. E yi Baali sawurane nun Asitarate suxurene batu, e nun Arami kaane nun Sidœn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine alane. E yi e mœ Alatala ra, e mi fa a batu sœnœ. ⁷ Alatala yi xœlœ Isirayila kaane ma, a yi e sa Filisitine nun Amonine sagoni. ⁸ E yi fœlœ Isirayila kaane jaxankate na jœen na han jœe fu nun solomasœœ, e yi Isirayila kaane birin tœœ naxanye yi dœxi Yuruden mœsmœœn sogeteden binni Galadi yi Amorine fan yamanani. ⁹ Amonine fan yi Yuruden baan gidi Yuda bœnsœnna muxune nun Bunyamin bœnsœnna muxune nun Efirami bœnsœnna muxune xili ma. Isirayila kaane birin yi jaxankata han. ¹⁰ Nayi, Isirayila kaane yi Alatala maxandi, e naxa, “Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata nxu mœ nxœ Ala ra, nxu yi Baali sawurane batu.” ¹¹ Alatala yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Misiran kaane nun Amorine

nun Amonine nun Filisitine ¹² nun Sidon kaane nun Amalekine nun Mayon kaane to ε naxankata, ε to n mafan, n mi yi ε rakisi ba? ¹³ Koni, ε yi ε mε n na, ε yi ala gbetene batu. Na ma, n mi ε rakise mume! ¹⁴ E siga, ε bata seen naxanye yate ε alane ra, ε sa ne mafan, ne xa ε rakisi ε naxankatani.” ¹⁵ Isirayila kaane yi Alatala yabi, e naxa, “Nxu bata yulubin tongo. Naxan na i kenεn, na liga nxu ra, koni, yandi, tin, i xa nxu rakisi to!” ¹⁶ E yi ala xonene ba e tagi, e yi Alatala batu. Na ma, Ala yi kininkinin Isirayila kaa naxankataxine ma.

¹⁷ Amonine yi sa e malan daaxadeni Galadi yi, Isirayila kaane yi sa e malan daaxadeni Misipa yi. ¹⁸ Nayi, yamaan nun Galadi kuntigine yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde singe Amonine yenge fole? Naxan na na liga, na kanna findima nen Galadi kaane mangan na.”

11

Kitisaan Yefeta

¹ Sofa kenden nan yi Galadi kaan Yefeta ra. Yalunden nan yi a nga ra, a fafe yi xili nen Galadi. ² Galadi a naxanla dii xemene bari a xa nen. Na naxanla diine to gbo, e yi Yefeta kedi, e naxa, “I mi nxu fafe keen se sotoma, bayo naxalan gbete nan ma dii i tan na.” ³ Nayi, Yefeta yi a gi a ngaxakedenne bun, a yi siga Tobo yamanani. Fuyantenna ndee yi e malan Yefeta fema, e yi bira a foxo ra.

⁴ Waxatidi to dangu, Amonine yi Isirayila kaane yenge. ⁵ Na ma, Galadi fonne yi siga Yefeta fendeni Tobo yamanani. ⁶ E yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Fa, i fa findi nxo mangan na, en yi Amonine yenge.” ⁷ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “E tan xa mi n naxaxu ba, ε yi n kedi n fafe konni? Nanfera ε fama n foxo ra iki a ε kontofilixi?”

⁸ Galadi fonne yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Nxu faxi i fema na nan yatigi ra, alogo en birin xa siga, i sa Amonine yenge, i findi nxo mangan na, e nun Galadi kaane birin.” ⁹ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Xa en birin siga Amonine yengedeni, Alatala yi sa e sa n sagoni, n tan nan findima ε mangan na na yi.” ¹⁰ Galadi fonne yi Yefeta yabi, e naxa, “Alatala nan en seren na! Nxu na ligama nen.” ¹¹ Yefeta yi bira Galadi fonne foxo ra, e yi siga. Yamaan yi a findi sofa kuntigin na. Yefeta mon yi xete falane birin ma Alatala yetagi Misipa yi.

Yefeta yi xerane rasiga

¹² Yefeta yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, “Nanse xoli i ma nxu xa, i to fama nxo yamanan yengedeni?” ¹³ Amonine mangan yi Yefeta yabi, a naxa, “Isirayila kaane to mini Misiran yi konyiyani, e yi n ma boxon tongo,

keli Arinon baan ma siga Yaboko xuden ma han Yuruden baana. Iki, ε ne raxete nxu ma boje xunbenli.”

¹⁴ Yefeta mon yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, ¹⁵ “Isirayila kaane mi Moyaba boxon tongoxi, e mi Amonine yamanan tongoxi. ¹⁶ E to yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi, e mini tonbon yiren nin siga han Gbala Baana siga Kadesi yi. ¹⁷ Nayi, Isirayila kaane yi xerane rasiga a faladeni Edon mangan xa, e naxa, ‘Tin nxu xa dangu i ya yamanani.’ Koni, Edon mangan mi tin. A fan yi xerane rasiga Moyaba mangan ma, na fan yi tondi, Isirayila kaane yi lu Kadesi yi. ¹⁸ Na xanbi ra, e yi siga tonbon kiraan xon. E yi Edon nun Moyaba yamanane mabilin, e sa lu Arinon baan dexon, e mi so Moyaba yamanani, bayo Arinon yi findixi Moyaba danna nan na. ¹⁹ Isirayila kaane yi xerane rasiga Amordine mangan Sixon ma naxan yi mangayani Xesibon taani. Isirayila kaane yi a fala a xa, e naxa, ‘A lu nxu xa dangu i ya yamanani siga nxo yamanani.’ ²⁰ Koni, Sixon mi tin, a yi a ganla birin malan yenge so xinla ma, e yi sa e malan Yahasi yi, e sa Isirayila kaane yenge. ²¹ Alatala, Isirayilaa Ala yi Sixon nun a ganla birin sa Isirayila kaane sagoni, e yi e no. Amordine yi dxi boxon naxanye birin yi, Isirayila kaane yi ne birin tongo, ²² keli Arinon baan ma siga han Yaboko xudena, keli tonbonni siga han Yuruden baana. ²³ Alatala, Isirayilaa Ala bata Amordine boxon so Isirayila kaane yii, a yamana, i tan waxi na nan ba fe yi nxu yii ba? ²⁴ I ya ala Kemosi boxon naxan soxi i yii, na i yii. Nayi, Alatala, nxo Ala boxon naxan soxi nxu yii, na luma nen nxu yii. ²⁵ I mirixi a ma a i senben gbo Balaki xa ba, Siporo a dii xemena, Moyaba mangana? Anu, a tan mi yenge gidixi Isirayila kaane ma! ²⁶ Xabu jee keme saxon, Isirayila kaane dxi Xesibon nun a rabilinna taane yi, e nun Aroyeri nun a rabilinna taane, e nun taan naxanye birin Arinon baan de. Nanfera nayi han to ε mi ne xunba? ²⁷ N tan xa mi haken ligaxi i ra, i tan nan fe naxin ligaxi n tan na, i yi n yenge. Alatala xa kitin sa Isirayila kaane nun Amonine tagi.”

²⁸ Amonine mangan mi a tuli mati Yefeta a falane ra.

Yefeta a kolona

²⁹ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yefeta ma, a yi Galadi nun Manase yamanane yisiga, dangu Misipe taani Galadi yamanani, siga Amonine xili ma. ³⁰ Yefeta yi de xuiin tongo Alatala xa, a naxa, “Xa i Amonine sa n sagoni, ³¹ naxan yo mini n ma banxini a fa n naladeni, n na xete n konni xunna kenli sa keli Amonine yengedeni, n

na fima nen Alatala ma, n yi a gan saraxan na.”

³² Yefeta yi siga Amonine yengedeni, Alatala yi e sa a sagoni. ³³ A yi taa maxone kala, folo Aroyeri taan ma siga han Miniti taana, siga Abeli-Keramin ma. Ala yi Amonine rayarabi Isirayila kaane xa.

Yefetaa dii temena fe

³⁴ Yefeta yi so a konni Misipa yi. A dii temen yi mini a bodonje a ralandeni tanban xuiin ma. Na dii kedenna nan tun yi a yii, ba na ra, dii teme gbeta mi yi na, dii xeme yo mi yi na. ³⁵ A to a to, a yi a domani bo, a naxa, “N bata yigitge! I tan nan n tixi taron ma. N bata de xuiin tongo Alatala xa, n mi na kale mum.” ³⁶ A diin yi a fala a xa, a naxa, “Baba, i bata de xuiin tongo Alatala xa, a yi i yaxune Amonine sa i sagoni, na ma, a liga n na alo i de xuiin naxan tongoxi.” ³⁷ A mon yi a fala a fafe xa, a naxa, “Kike firin fi n ma alogo nxu nun n lanfane xa siga geyane fari, nxu sa wuga menni bayo n faxama nen, n mi dexo xeme taa ra.” ³⁸ A yi a yabi, a naxa, “Siga!” A yi kike firin fi a ma. E nun a lanfane yi sa wuga a fe ra geyane fari bayo a faxama nen a mi dexo xeme taa ra. ³⁹ Na kike firinne jaxxin na, a mon yi fa a fafe fema, a yi a de xuiin nakamali a fari. A munma yi xemen kolon.

Xabu na laxoni, ito yi findi namunna ra Isirayila yi: ⁴⁰ Nee yo jee, Isirayila sungutunne sa Yefeta, Galadi kaana dii temen wugama nen xi naanin.

12

Yefeta nun Efirami kaane fe

¹ Efirami kaane yi e malan e siga Safon taani a faladeni Yefeta xa, e naxa, “Nanfera i danguxi, i siga Amonine yengedeni i mi a fala nxu xa en birin yi siga? Nxu waxi e nun i ya banxin gan feni.” ² Yefeta yi e yabi, a naxa, “Yenge gbeen so nen nxu nun n ma yamaan nun Amonine tagi, koni n to e xili, e mi n mali.” ³ N to a to e mi fama n malideni, n yi tin sayaan ma, n sa Amonine yenge. Alatala yi e sa n sagoni. Nanfera nayi e fa fama n xili ma to?”

⁴ Yefeta yi Galadi kaane birin malan Efirami kaane yenge xinla ma. Galadi kaane yi Efirami kaane faxesa yengeni, ne naxanye yi a falama, e naxa, “E tan Galadi kaane, e findixi muxu gixine nan na Efirami bonsonni siga Manase bonsonni!” ⁵ Na xanbi ra, Galadi kaane yi Yuruden baan kirane birin suxu Efirami kaane yee ra. Xa Efirami muxu gixina nde yi wa dangu feni, Galadi kaane yi a falama nen, e naxa, “Efirami kaan nan i tan na ba?” Na kanna yi e yabima nen, a naxa, “En-en.” ⁶ Nayi, e yi a falama a xa nen, e naxa, “Xuini ito fala: Xiboleti.” Koni, na kanna fan yi a falama nen, a naxa, “Siboleti”

bayo a mi yi noe a fale a kiini. Nayi, Galadi kaane yi a suxuma nen, e yi a koe raxaba Yuruden baan de. Na waxatini, e yi muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin naxari Efirami yi.

⁷ Yefeta lu nen kitisani Isirayila yi jee senin. Na xanbi ra, Yefeta Galadi kaan yi faxesa, e yi a maluxun Galadi taana nde yi.

Ibisan nun Elon nun Abadon

⁸ Yefeta dangu xanbini, Betelemi kaana Ibisan yi findi kitisaan na Isirayila yi. ⁹ A dii xeme tonge saxan e nun dii teme tonge saxan nan soto, a yi a dii teme tonge saxan fi bonson gbetaeye yi, a yi jaxalan tonge saxan fen a dii xemene xa bonson gbetaeye yi. A lu nen kitisani Isirayila yi jee solofere. ¹⁰ Ibisan yi faxesa, e yi a maluxun Betelemi yi.

¹¹ A tan danguxina, Elon Sabulon kaan yi findi kitisaan na Isirayila yi. A lu nen kitisani jee fu. ¹² Sabulon kaana Elon yi faxesa, e yi a maluxun Ayalon taani Sabulon yamanani.

¹³ Na danguxina, Piraton kaan Hileli a dii xemena Abadon yi findi kitisaan na Isirayila yi. ¹⁴ A yi dii xeme tonge naanin nun mamanden tonge saxan soto naxanye yi e masiga tima sofali tonge solofere fari. A lu nen kitisani Isirayila yi jee solomasexe. ¹⁵ Hileli a diina Abadon yi faxesa, e yi a maluxun Piraton yi Efirami yamanani Amalekine geya yireni.

13

Samison bari fena

¹ Isirayila kaane mon yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi e sa Filisitine sagoni jee tonge naanin.

² Xemena nde yi Sora taani Dan bonsonni, a yi xili Manowa. Gbantannan yi a jaxanla ra, dii yo mi yi a yii. ³ Alatalaa malekan yi mini a jaxanla xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Gbantannan i ra, dii mi i yii, koni, i fudikanma nen, i yi dii xemen bari. ⁴ Folo iki ma, i yete suxu, i nama dolon min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, ⁵ bayo i fudikanma nen, i dii xemen bari. A xunna mi bima, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa benun a xa bari waxatin naxan yi, a tan nan Isirayila xunbama Filisitine yii.” ⁶ Naxanla yi sa na fala a xemen xa, a naxa, “Alaa muxuna nde bata fa n fema, a yi luxi alo Alaa malekana nde, a yi magaxu han. N mi a maxodin a keliden ma, a mi a xinla fan fala n xa. ⁷ Koni, a fala n xa nen, a naxa, ‘I fudikanma nen, i dii xemen bari. Nayi, folo iki ma, i nama dolon min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa, benun a xa bari waxatin naxan yi han a faxesa laxona.’”

⁸ Nayi, Manowa yi Alatala maxandi, a naxa, “Marigina, i Alaa muxun naxan nafaxi, i mɔn xa a rafa n ma alogo a xa a yita nxu ra nxu lan nxu xa naxan liga diin xa naxan fama barideni.” ⁹ Ala yi Manowa xuiin name, Alaa malekan mɔn yi faɓaxanla fema, a yi sa a li xeen ma, a xemen Manowa mi yi a fema. ¹⁰ A yi a gi mafuren, a sa a fala a xemen xa, a naxa, “Xemen naxan fa n fema na loxonni, a mɔn bata fa!” ¹¹ Manowa yi keli, a bira a ɓaxanla foxo ra, e siga xemen fema, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan falan ti ɓaxanli ito xa ba?” Malekan yi a yabi, a naxa, “On, n tan nan yi a ra.” ¹² Manowa yi a fala a xa, a naxa, “I ya falane na kamali waxatin naxan yi, nxu lan nxu xa bira sariyan mundun foxo ra lan diin ma?” ¹³ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “N naxan birin falaxi i ya ɓaxanla xa, a xa na liga. ¹⁴ A nama manpa bogi yo don, a nama dɔlon min, a nama manpaan min, a nama donse haramuxi yo don, a xa n ma yamarine suxu ki faɓi.” ¹⁵ Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “Tin, nxu xa sii dii suben jin i xa.” ¹⁶ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “Xa i kankan n ma, n mi i ya donseen donma, koni xa i wa saraxa gan daxin ba feni Alatala xa, i na lige nen!” Manowa mi yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ¹⁷ Nayi, Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “I xili di, alogo nxu xa i binya, i ya falan na kamali waxatin naxan yi?” ¹⁸ Alatalaa malekan yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n xinla maxodinma? Wundon nan na ra.” ¹⁹ Nayi, Manowa yi sii diin nun bogise saraxan tongo, a yi saraxa gan daxin ba Alatala xa gemena nde fari. Kabanako fena nde yi liga Manowa nun a ɓaxanla yetagi. ²⁰ Tee degen yi tema waxatin naxan yi, Alatalaa malekan yi te tee degeni. Nayi, Manowa nun a ɓaxanla yi bira, e yi e yetagin lan boxon ma. ²¹ Alatalaa malekan mi fa a yete makenen Manowa nun a ɓaxanla xa. Nayi, Manowa yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ²² Manowa yi a fala a ɓaxanla xa, a naxa, “En faxama nen! En bata Ala to!” ²³ A ɓaxanla yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala yi waxi en faxa feni, a mi yi en ma saraxa gan daxin nun en ma bogise saraxan nasuxuma nun, a mɔn mi yi feni itoe birin yitama en na nun, a mɔn mi yi tinje en yi fe sifani itoe me.”

²⁴ Naxanla yi a dii xemen bari, a yi a xili sa Samison. Diin yi gbo, Alatala yi barakan sa a fe yi. ²⁵ A to dɔxo daaxadeni Dan yamanani Sora taan nun Esetayoli taan tagini, Alatalaa Nii Sarijanxin yi a wanla ke folo a dunuya yi gidini.

14

Samison yi Filisiti ɓaxanla doxo

¹ Samison yi siga Timana taani, a yi sa ɓaxanla nde to Filisiti sungutunne ye. ² A to xete, a yi a fala a fafe nun a nga xa, a naxa, “N bata ɓaxanla nde to Timana yi Filisiti sungutunne ye, e a fen n xa n ma ɓaxanla ra.” ³ A fafe nun a nga yi a yabi, e naxa, “Naxalan yo mi i ngaxakedenne dii temene ye en ma yamani ba, fo i siga han Filisitine konni, Ala kolontarene, i sa ɓaxanla tongo menni?” Samison yi a fala a fafe xa, a naxa, “A fen n xa n ma ɓaxanla ra, bayo a tan nan nafan n ma.” ⁴ A fafe nun a nga mi yi a kolon a na yi kelixi Alatala nan ma. Bayo Samison yi yengen nan fema Filisitine ra. Na waxatini, Filisitine yi Isirayila kaane xun na.

⁵ Samison nun a fafe nun a nga yi siga Timana yi. E to sa Timana manpa bili nakoon li, yata senbema nde yi mini Samison ma, a wurundunma. ⁶ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Samison ma, a yiigenla yi yatani bo alo sii diin nan yi a ra. Koni, a mi na fala a fafe nun a nga xa. ⁷ Nayi, a siga, e nun ɓaxanla yi sa falan ti, a yi rafan a ma.

⁸ Waxatidi to dangu, Samison mɔn yi keli, a xa siga Timana yi a ɓaxanla tongodeni, a yi dangu yatan binbin matoc kira yi, a yi kumi jerepene li soe yatan binbini, e bata yi e turen sa. ⁹ A yi nde tongo, a siga a donje kira yi. Na xanbi ra, a to a fafe nun a nga ferman li, a yi nde so e yii, e yi a don. Koni, a mi a fala e xa a na kumin baxi yatan binbini.

¹⁰ Samison fafe yi siga ɓaxanla konni. Samison yi sewa bandena nde yiton menni, bayo banxulanne yi na nan ligama. ¹¹ Filisitine to a to, e yi muxu tonge saxan sugandi siga a matideni. ¹² Samison yi a fala e xa, a naxa, “N xa sandana nde sa e xa. Xa e a bunna fala n xa xi solofere sewa bande donni ito bun, n doma faɓi tonge saxan soe e yii, e nun tonge saxan gbeteeye. ¹³ Koni, xa e mi no a bunna fale, e tan nan doma faɓi tonge saxan soma n yii, e nun tonge saxan gbeteeye.” E yi a yabi, e naxa, “I ya sandan sa, nxu tuli matixi i ra.” ¹⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan seen donma, donseen minixi na nin, naxan senbe gbo, ɓaxunna yi mini na yi. Nanse na ra?”

¹⁵ Xi soloferede loxonni, e yi a fala Samison ma ɓaxanla xa, e naxa, “I ya xemen nadin, a xa sandan bunna fala nxu xa. Xanamu, nxu i ganma nen, e nun i fafe a denbayaan birin. E nxu xilixi nen alogo e xa fa nxu yii geli?” ¹⁶ Samison ma ɓaxanla yi siga wuge, a sa a fala a xa, a naxa, “N mi rafan i ma, i mi n xanuxi, i bata sandan sa n kon kaane bun, koni i mi a bunna falaxi n tan xa.” A yi a yabi, a naxa, “N mi a bunna falaxi n fafe xa, n mi a falaxi nga xa, n xa na fala i tan nan

xa ba?” ¹⁷ A yi lu wuge na xi solofere donse donna bun. Xi soloferede loxonɩ, Samisɔn yi a bunna fala a xa, bayo a bata yi a xaxinla ye so, a sa a fala a kon kaane xa. ¹⁸ Taan muxune yi a fala Samisɔn xa xi soloferede loxonɩ benun sogen xa bira, e naxa, “Nanse naxun kumin xa, nanse senbe gbo yatan xa?”

A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε mi yi xεεn bi n ma jinge sungutunna ra nun, ε mi yi sandan bunna kolonma nun.”

¹⁹ Alatalaa Nii Sariɗanxin yi godo a ma, a yi siga Asikalɔn taani. A sa muxu tonge saxan faxa mɛnni, a yi e dugine tongo, a yi e so muxune yii naxanye sandan bunna fala. A xoloxin yi xete a fafe konni. ²⁰ E yi Samisɔn ma naxanla so banxulanna yii naxan bata yi Samisɔn mati.

15

Samisɔn yi a gbeen nɔxo

¹ Waxatidi to dangu, murutu xaba waxatini, Samisɔn yi siga a naxanla xɔn, ye xεε diina a yii. A yi a fala, a naxa, “N xa so n ma naxanla banxini.” Koni, a naxanla fafe mi tin a so. ² A yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N yengi yi a ma a mi rafan i ma, n bata a so i lanfaan yii. Koni, a xunyɛn be, xa i na xɔn, i na tongo a nɔxon na.” ³ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi n yate kala tiin na iki, xa n fe naxin liga Filisitine ra.” ⁴ Samisɔn yi siga. A yi sa xulumase keme saxan xudu, a yi e xunle xidi e bode ra, a yi xaye xidin xidi e xunle ra. ⁵ A yi e radεge, a yi xulumaseene bejin Filisitine murutu xεene yi, e yi murutu tɔnsɔnne birin gan e nun e manpa bili nakɔne siga han oliwi bili xεene.

⁶ Filisitine yi muxune maxodin, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi e yabi, e naxa, “Samisɔn, Timana kaan bitanna, bayo a bata a naxanla ba a yii, a yi a so a lanfaan yii.” Filisitine yi siga e sa na naxanla nun a fafe gan. ⁷ Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “Bayo ε tan a ligama i kii nin, n mi diɗe fɔ n nan n gbeen nɔxo.” ⁸ A yi e yenge ki faɗi, a yi muxu wuyaxi faxa. Na xanbi ra, a sa doxo Etami faranna ra.

Samisɔn yi muxu wuli keden faxa

⁹ Nayi, Filisitine yi sa e malan Yuda kaane xili ma, e yi e sofa ganla ti Lehi rabilinni. ¹⁰ Yuda kaane yi e maxodin, e naxa, “Nan-fera ε faxi nxu xili ma?” E yi e yabi, e naxa, “Nxu faxi Samisɔn nan xidideyi, alogo a naxan ligaxi nxu ra, nxu fan xa na liga a ra.” ¹¹ Nayi, Yuda kaan muxu wuli saxan yi siga Etami faran deen na, e sa a fala Samisɔn xa, e naxa, “I mi a kolon a Filisitine fangan gbo en xa? I nanse ligaxi en na ito ra?” A yi

e yabi, a naxa, “E naxan ligaxi n na, n fan na nan ligaxi e ra.” ¹² E a fala a xa, e naxa, “Nxu faxi i xididen nin, alogo nxu xa i so Filisitine yii.” Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “E kolɔ n xa a ε mi n faxama.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i faxama, nxu waxi i xidi feen nan tun yi, nxu yi i so e yii.” E yi a xidi luti nene firin na, e yi a ramini faranna ra.

¹⁴ Samisɔn to so Lehi yi, Filisitine yi gbelegebe a xili ma. Nayi, Alatalaa Nii Sariɗanxin yi godo a ma. Lutin naxanye yi a yiine ma, ne yi lu alo e ganxin nan yi a ra, e yolon a yiine ra. ¹⁵ A yi sofanla nde faxaxin gbegebe xɔri xinden to biraxi, a yi a tongo, a yi muxu wuli keden faxa na ra. ¹⁶ Samisɔn yi a fala, a naxa, “N na e faxa alo sofanle sofanla gbegebe xɔnna ra. N bata muxu wuli keden faxa sofanla gbegebe xɔnna ra.”

¹⁷ A to yelin falan tiye, a yi na gbegebe xɔnna rawoli ayi. E yi menna xili sa gbegebe xɔri geyana.

¹⁸ Min xɔnla yi Samisɔn suxu, a yi Alatala maxandi, a naxa, “I tan nan kisi gbeeni ito fixi i ya walikeen ma. Iki, n fa faxama ige xɔnla nan ma, n faxe Ala kolontarene yii ba?” ¹⁹ Nayi, fanyen naxan yi Lehi yi, Ala yi na bo, igen yi mini. Samisɔn yi a min, a niin mɔn yi yifan a ma. E yi menna xili sa, a En-Hakore*, menna mɔn Lehi yi han to. ²⁰ Samisɔn yi kitin sa Isirayila yi Filisitine waxatini jee mɔxɔɗe.

16

Samisɔn Gasa taani

¹ Samisɔn yi siga Gasa taani, a sa naxalan yalunxina nde to mɛnni, a so a konni. ² Gasa kaane yi a me a Samisɔn bata fa na yi. E yi na rabilin, e yi doxo a yeε ra kɔena ngaan na taan nabilinna yinna so deen na. E lu a fale e bode xa, e naxa, “Subaxani, en yi a faxa.” ³ Koni, Samisɔn yi lu saxi han kɔe tagin yi maso. Kɔe tagin to a li, a yi keli, a yi taan so de balanxin suxu e nun a senbetenne, a yi e nun e balan wurene tala baxɔni, a yi e sa a kɔe ma, a siga e ra Xebiron geyana xuntagi.

Dalilaa yanfantenyana

⁴ Na danguxina, naxanla nde yi rafan Samisɔn ma Soreki lanbanni, na naxanla yi xili nen Dalila. ⁵ Filisitine kuntigi suulunne yi siga na naxanla fema, e sa a fala a xa, e naxa, “A rakunfa i ma, alogo i xa a kolon naxan a senben nagboxi ayi, alogo nxu xa no a suxe kii naxan yi, nxu yi a xidi, nxu yi a senben ba a yi, nxu keden kedenna birin gbeti gbanan wuli keden keme soε i yii.” ⁶ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala n xa i senbe gbeen fataxi

* 15:19: En-Hakore: a bunna neen fa fala “Tigin muxun xa naxan Ala maxandi.”

nanse ra e nun mən i xidε naxan na, i senben yi jan.” ⁷ Samisən yi a yabi, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nənən kidi daxi solofere ra, naxanye munma xara singen, n senben janma nən, n lu alo muxun bonne.” ⁸ Nayi, Filisitine kuntigine yi fa luti nənən kidi daxi solofere ra Dalila xən, naxanye munma yi xara singen. Dalila yi a xidi ne ra. ⁹ Anu, muxune yi malanxi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon, alo tēen lutin bolonma kii naxan yi. Nayi, a senben binla mi kolon.

¹⁰ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, “I bata n mayenden, i bata wulen fala n xa. Iki, n bata i mafan a fala n xa i xidε kii naxan yi.” ¹¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nənene ra naxanye munma rawali singen, n senben janma nən nayi, n yi lu alo muxun bonne.” ¹² Dalila yi luti nənene tongo, a yi a xidi ne ra. Muxune mən yi tixi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon alo garin nan yi a yiine ma.

¹³ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, “Han to i n mayendenma, i wulen falama n xa. A fala i xidε kii naxan yi.” A yi a fala a xa, a naxa, “I xa n xun seXen denbexin kira soloferene dege geSe səXən wudin na.” ¹⁴ Nayi, Dalila yi na liga, a yi e xidi wudin na. Na xanbi ra, a yi gbelegbele, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” Samisən yi xulun, a yi gese səXən wudin tala. ¹⁵ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i a falaxi, i naxa, ‘I rafan n ma!’ Anu, i mi laxi n na? I bata n mayenden sanja ma saxan, i mi tin i senbe gbeen binla fale n xa.” ¹⁶ Dalila yi lu a torε na fala kedenna ra ləXo yo ləXo, a mi yi a danma han Samisən niin yi ranaxu a ma. ¹⁷ Nayi, Samisən yi a wundon fala a xa, a naxa, “Han to n xunna mi bi, bayo n tan nasarijanxin na a ra Ala xa benun n xa bari waxatin naxan yi. Xa n xunna bi, n senben janma nən, n lu alo muxun bonne.”

¹⁸ Dalila to a kolon a Samisən bata a wundon fala a xa, a yi sa na fala Filisitine kuntigine xa, a naxa, “Iki, ε fa, bayo Samisən bata a wundon fala n xa.” E yi siga gbetin na e yii a konni e naxan ma fe fala a xa. ¹⁹ Dalila yi Samisən naxi a sanne fari, a yi muxune xili, e yi a xun seXen denbexin kira soloferene bi, e yi a senben ba fəlo a yi. ²⁰ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” A to xulun, a mirixi a ma, a naxa, “N na n sotoma nən ito ra alo n darixi a ra kii naxan yi.” Koni, a mi yi a kolon a Alatala bata yi a masiga a ra. ²¹ Filisitine yi Samison suxu, e yi a yeene rate a kui, e yi siga a ra Gasa taani, e yi a xidi sula yəlonxonna ra. E yi Samison karahan a xa lu se din gemen firifire kaso banxini.

Samisən faxa fena

²² Na waxatini, xabu a xunna bi, a xun seXene bata yi mini fəlo. ²³ LəXona nde, Filisitine kuntigine yi e malan alogo e xa e nə sətən sewan naba, e yi saraxa gbeen ba Dagon xa, e ala. E sigin sama, e naxa, “Nxo ala bata Samisən fi nxu ma Filisitine yaxuna.”

²⁴ Yamaan to na to, e lu e ala matəXe, e naxa, “Nxo ala bata nxu yaxun sa nxu sagoni, naxan yi nxə yamanan tərəma, a yi nxu faxa.” ²⁵ Bayo e yi sewaxi e lu a fale, e naxa, “En Samisən xili, a xa fa en yeε ramaxa ayi!” E Samisən namini kasoon na, a lu sabaan soε e yεtagi alogo e xa gele a ma. E sa a dəXo senbeten firinne longonna ra. ²⁶ Banxulanna naxan yi Samisən yii rasuxuma, Samisən yi a fala na xa, a naxa, “N xali senbeten firinne deXən banxini ito tixi naxanye xunna, alogo n xa n digan e yi.”

²⁷ Banxin yi rafexi xemene nun jaxanle ra, Filisitine kuntigine birin yi na. Muxu wuli saxan jəXən mən yi banxin xuntagi, xemən nun jaxanla, naxanye yi Samisən matoma a sabaan soma waxatin naxan yi. ²⁸ Nayi, Samisən yi Alatala mafan, a naxa, “N Marigina Alatala! N bata i mafan, i miri n ma. Ala! Senben fi n ma ito keden peeni, n xa n yeε firinne jəXən fi Filisitine ra!” ²⁹ Banxin yi tixi senbeten firinna naxanye xunna, Samisən yi a kəməna dētən keden fari, a yi a yiifanna dētən keden fari. ³⁰ Samisən yi a fala, a naxa, “Nxu nun Filisitine xa faxa!” A yi senbetenne tuntun a senben birin na, banxin yi bira kuntigine nun muxune fari naxanye yi na. E nun naxanye faxa e bode xən, ne yi wuya muxune xa dangu a bata yi naxanye faxa nun. ³¹ A ngaxakedenne nun a fafe a denbayaan birin yi siga a binbin tongodeni. E to siga a ra, e sa a maluxun Sora nun Esetayoli tagi Manowa gaburun na, a fafe. A findi nən kitisaan na Isirayila yi jεε məXəje.

17

Mike a suxure sawurane

¹ Xəməna nde yi Eframi geya yireni nun, a yi xili nən Mike. ² LəXona nde, a yi a fala a nga xa, a naxa, “Muxuna nde i ya gbeti gbanan wuli keden kəməni tongo nən, i yi na kanna danga n yeε xori, n tan nan a tongo, a n yii.” A nga yi a fala a xa, a naxa, “Alatala xa barakan sa n ma dii xəməna fe yi.” ³ A yi na gbetin naxete a nga ma. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N waxi gbetini ito dentεge feni Alatala xa, alogo sawurana nde xa rafala i xa gbeti raxulunxi igen na. Iki, n bata a so i yii.” ⁴ A gbetin so a nga yii, a nga yi gbetin gbanan kəməni firin tongo, a yi gbetin so wure raxulunna yii. Na yi sawurana nde rafala gbeti raxulunxin na. A yi sa a ti Mike

a banxini. ⁵ Kidenā nde yi Mike konni. A bata yi batu sena nde rafala e nun suxure gbeteɣe, a yi a dii xεmε keden findi e ki muxun na.

⁶ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a keɛn feen nan ligama. ⁷ Lewi bɔnsɔnna banxulanna nde yi Betelemi taani Yuda yamanani. ⁸ Na xεmεn yi keli Betelemi yi Yuda yamanani, alogo a xa sa dɔxɔ yire gbete yi. A to yi sigama, a yi sa Eframi geya yiren li, siga han Mike a banxina. ⁹ Mike yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minen?” A yi a yabi, a naxa, “Lewi bɔnsɔnna muxun nan n na, keli Betelemi taani Yuda yi, n dɔxɔde fenna nin.” ¹⁰ Mike yi a fala a xa, a naxa, “Lu n konni, i findi n ma denbayana saraxaraliin na, n na i saren fiye gbeti gbanan fu ra jεεn ma, e nun dugina ndee nun donsena.” Lewi bɔnsɔnna muxun na yi so a konni. ¹¹ A yi tin luyε Mike konni, naxan a yengi dɔxɔ a xɔn alo a diina. ¹² Na banxulanna yi yigɣiya Mike konni, a findi a saraxaraliin na. ¹³ Mike yi a fala, a naxa, “Waxatina nde Alatala fa hinanma nen n na bayo Lewi bɔnsɔnna muxuna nde n konni saraxaraliyani.”

18

Dan bɔnsɔnna muxune Layisi yi

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi nun. Na waxatini mɔn, Dan bɔnsɔnna muxune yi ke bɔxɔ fenni e dɔxε denaxan yi, bayo han na waxatini, ke bɔxɔ mi yi e tan yii alo bɔnsɔnna bonne Isirayila yi. ² Dan bɔnsɔnna muxune yi xεmε kende suulun sugandi e ye, e yi e rasiga Sora nun Esetayoli yi yamanane matodeni, alogo e xa e rakɔɔsi. Na muxune yi sa Eframi geya yiren li siga han Mike konni, e yi xi mɛnni. ³ E to maso Mike a banxin na, e yi Lewi bɔnsɔnna banxulanna xuiin me, e xεte e sa a fala a xa, e naxa, “Nde faxi i ra be? I nanse ligan be? I nanse yi be?” ⁴ A yi e yabi, a naxa, “Mike bata ito nun ito raba n xa, a n saren fima, n mɔn bata findi a saraxaraliin na.” ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “Ala maxɔdin, alogo nɔxu xa a kolon nɔxu sigatiin naxan yi, xa na sɔɔnyama nen.” ⁶ Saraxaraliin yi e yabi, a naxa, “E siga bɔɔɛ xunbenli, Alatala ε fɔxɔ ra ε sigatini.”

⁷ Na xεmε suulunne yi siga, e sa Layisi taan li. E sa muxune li mɛnni naxanye yi bɔɔɛ xunbenla nun makantanni, alo Sidɔn kaane yi kii naxan yi. Muxu yo mi yi kuntigin mafalama e yamanani. Na muxune yi makuya Sidɔn kaane ra, e hayu mi yi muxu yo ma. ⁸ Na muxu suulunne yi siga e ngaxakedenne fεma Sora nun Esetayoli yi, e ngaxakedenne yi e maxɔdin, e naxa, “E nanse toxi?” ⁹ E yi e yabi, e naxa, “E fa be! En sa Layisi kaane yenge. Nɔxu bata a to, e

yamanan fan. E nama lu be ε mi sese ligama, ε mafura sigε na yamanan yengedeni! ¹⁰ E na na li, ε yama fajin toma nen na, e dɔxi bɔxɔ fajini. Ala na bɔxɔn soma ε yii nen, sese mi dasama denaxan yi bɔxɔ xɔnna fari.”

¹¹ Nayi, Dan bɔnsɔnna muxu kεmε sennin yi keli Sora nun Esetayoli yi, e siga e yenge so seene ra e yii. ¹² E yi sa e malan Kiriyati-Yeyarin yi Yuda yi. Nanara, denaxan Kiriyati-Yeyarin xanbi ra, e menna xili sa, a Mahane-Dan* han to. ¹³ E to keli mɛnni, e yi siga Eframi geya yiren, siga han Mike a banxina. ¹⁴ Nayi, na xεmε suulunna naxanye siga Layisi yamanan matodeni, ne yi a fala e ngaxakedenne xa, e naxa, “E xa a kolon fa fala batu sena nde banxin ito kui, e nun sawurane nun suxure gbete naxan nafalaxi wure raxulunxin na. Iki, ε tan nan a kolon ε naxan ligama.” ¹⁵ E mɔn yi xεte mɛnni, e so Lewi bɔnsɔnna banxulanna banxini, Mike konni, e yi a xɔntɔn. ¹⁶ Dan bɔnsɔnna muxu kεmε senninne yi tixi banxin so dεen na, e yenge so seene suxi e yii. ¹⁷ Xεmε suulunna naxanye siga yamanan matodeni, ne yi so. E yi sawuran tongo, e nun batu seen nun suxure gbeteɣe nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin nun muxu kεmε senninne yi tixi dεen na. ¹⁸ A to bodene to soε Mike a banxini, a yi e to sawuran tonge, e nun batu seen nun suxure gbeteɣe nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin yi e maxɔdin, a naxa, “E nanse ligan be?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Dundu! I nama fala ti, i bira nɔxu fɔxɔ ra, i findi nɔxu xabilan saraxaraliin na. Nanse rafan i ma, i findi saraxaraliin na muxu kedenna xa hanma Isirayila bɔnsɔnna nde xa?” ²⁰ Saraxaraliin yi sewa, a yi batu seen nun suxure nun sawurane rasuxu, a bira yamaan fɔxɔ ra.

²¹ Dan bɔnsɔnna muxune yi kiraan suxu, e diidine nun e xuruseene nun e goronne tixi e yeε ra. ²² E bata yi makuya Mike a banxin na, Mike nun a dɔxɔ bodene yi e malan, e yi e sagatan. ²³ E yi gbelegbelema Dan bɔnsɔnna muxune fɔxɔ ra, ne yi xεte, e yi Mike maxɔdin, e naxa, “Nanse ligaxi? Ganli ito be nanfera?” ²⁴ A yi e yabi, a naxa, “N tan alan naxanye rafalaxi, ε bata ne nun n ma saraxaraliin tongo, ε yi fa e ra ε yii. Nanse fa luma n yii? Nanfera nayi ε n maxɔdinna, ε naxa, ‘Nanse ligaxi?’ ” ²⁵ Dan bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “I nama nɔxu tɔɔ, xanamu muxuna ndee nɔxu ye, ne xɔlɔma nen i ma, e yi i yenge. Nayi, ε nun i ya denbayaan yi faxa.” ²⁶ Na xanbi ra, Dan bɔnsɔnna muxune mɔn yi e sigatiin fɔlɔ. Mike to a to a e senben yi gbo, a yi xεte a konni.

* 18:12: Mahane-Dan, e kon xuiin, na bunna nεen fa fala “Dan dɔxɔdena.”

Dan nun a yire sarijanxina fe

²⁷ Nayi, Dan bõnsõnna muxune yi siga Mike a seene ra, a naxanye rafala, e nun saraxaraliin naxan yi a yii. E yi sa Layisi yenge, e yi na yama bõre xunbelixin yenge, e yi e taan gan. ²⁸ Layisi taan yi Beti-Rexobo lanbanna nin, a yi makuya Sidõn na, fefe mi yi e nun muxu yo tagi. Nanara, muxu yo mi fa e malideni. Dan bõnsõnna muxune mõn yi taan ti, e dõxõ na. ²⁹ E yi taan xili sa, a Dan taana, alo Dan xinla yi kii naxan yi, e benban naxan bari Isirayila yi. Koni taan yi xili nen a singeni Layisi. ³⁰ Dan bõnsõnna muxune yi Mike a suxure sawurane ti e yete xa. Yonatan, Gerisõmi a dii xemena, Musa mamandenna nun Yonatan ma dii xemene yi findi saraxaraline ra Dan bõnsõnna xa han yaxune yamanan suxu waxatin naxan yi. ³¹ Mike sawuran naxanye rafala, e yi ne ti e yete xa, e lu e batue Ala Batu Banxin waxatin naxan birin naba Silo yi.

19

Bunyamin kaane yulubina

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi. Lewi bõnsõnna muxuna nde yi dõxõ Efirami geya yiren danna ra, na yi jaxanla nde tongo a konyi jaxanla ra* naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda yamanani. ² Koni, na konyi jaxanla yi tinxintareyaan liga, a yi keli a xõn, a siga a fafe konni Betelemi taani Yuda yamanani. A sa lu menni kike naanin, ³ a xemen yi keli a siga a fõxõ ra alogo e xa sa lan a xete a ra. A walike banxulanna nun sofali firin yi biraxi a fõxõ ra. Naxanla yi a rasene a fafe a banxini, a fafe to a to, a yi a rasene sewani. ⁴ A bitanna, sungutunna fafe yi a makankan, a yi lu a konni xi saxan. E yi e dege, e yi e min, e yi xi dando ti na.

⁵ Xi naaninde lõxõni, e yi keli xõtõn, Lewi bõnsõnna muxun yi wa siga feni. Koni, sungutunna fafe yi a fala a bitanna xa, a naxa, "I deba buru dungina nde ra, na xanbi ra, i yi siga." ⁶ E yi dõxõ, e yi e dege, e birin yi e min. Na xanbi ra, sungutunna fafe yi a fala xemen xa, a naxa, "Tin, i xi be, i sewa." ⁷ Xemen yi keli a xa siga, koni bayo a bitanna yi kankanxi a ma, a mõn yi xi na.

⁸ Xi suulunde lõxõni, xemen yi keli xõtõn a xa siga. Nayi, sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, "Yandi, i deba, i yi jinbanna mame." E birin yi e dege. ⁹ Xemen yi keli a xa siga e nun a konyi jaxanla nun a walike banxulanna. Sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, "Kõe bata so, xi be, i sewa. Tila xõtõnni e siga, i sa so i konni." ¹⁰ Koni, xemen mi wa xi feni, a keli, a siga. A yi sa Yebusu taan li denaxan mõn xili Yerusalen, e nun a sofali firinne nun a goronne nun a

konyi jaxanla. ¹¹ E masoe Yebusu taan na, yanyin bata yi yanfan, banxulanna yi a fala a kanna xa, a naxa, "En so Yebusu kaane taani, en sa xi na." ¹² A kanna yi a yabi, a naxa, "En mi soma taa gbete yi, Isirayila kaane mi denaxan yi, en sa xima Gibeya nin." ¹³ A mõn yi a fala a walike banxulanna xa, a naxa, "En maso yirena nde ra, Gibeya hanma Rama en sa xi menni." ¹⁴ E mõn yi lu sige, sogen bire, e bata yi maso Gibeya taan na, Bunyamin bõnsõnna muxune yamanana. ¹⁵ Nayi, e yi siga menni alogo e xa sa xi Gibeya yi. E yi so taani, e yi sa ti taan yama malandeni. Koni, muxu yo mi e rasene a banxini alogo e xa xi na.

¹⁶ Xeme fonna nde yi fama sa keli a xeen ma. Efirami geya yiren muxuna nde nan yi na ra, a yi dõxi Gibeya nin, anu Bunyamin kaan nan menna muxune ra. ¹⁷ Na yi xõjen to tixi taan yama malandeni. Xeme fonna yi a fala a xa, a naxa, "I sigan minen, i kelixi minen?" ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, "Nxu sa kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani. Nxu sigama fõ Efirami geya yiren danna ra, n konna denaxan yi. N kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani, iki n sigama Alatala Batu Banxini. Koni muxu yo mi n nasenexi a konni. ¹⁹ Anu, nxõ sofanle balo seenen nun murutuna nxu yii, burun nun minseen fan nxu yii, n tan nun n ma jaxanla nun n ma walike banxulanna xa. Sese mi dasaxi nxu ma." ²⁰ Xeme fonna yi a fala, a naxa, "Bõre xunbenla xa taran i xõn! Naxan na dasa i ma, n na soe i yii, i mi xima taan yama malandeni be." ²¹ A yi e raso a banxini, a yi donseen sa sofanle bun. Sigatine yi e sanne maxa, na xanbi ra, e yi e dege, e yi e min.

²² E yi jaxaxanxani waxatin naxan yi, taan muxuna ndee, fe jaxi rabane yi banxin nabilin, e lu deen makõnkõn han! E yi a fala xeme fonna xa, e naxa, "Banxi kanna! Xemen naxan soxi be, a ramini alogo nxu xa nxu makoon naba a ra alo jaxanla." ²³ Banxi kanna yi mini e fema, a yi a fala e xa, a naxa, "Ngaxakedenne, na mi lanje! Yandi e nama fe xõsixin liga, bayo xemeni ito bata so n ma banxini, e nama fe jaxini ito liga. ²⁴ N ma sungutun nasõlanxin be, e nun xemena konyi jaxanla, n xa ne ramini e ma. Naxan na e kehen, e yi na liga ne ra. Koni, e nama sese jaxi liga xemen na." ²⁵ Koni, na muxune mi wa e tuli mati feni a ra. Nayi, Lewi bõnsõnna muxun yi a konyi jaxanla suxu, a yi a ramini e ma tandeni. Na yi lu e yii kœna ngaan na, e yi na karahan e kafu a xõn han subaxani. Xõtõnni, e yi a raxete.

²⁶ Xõtõnna to maso, jaxanla a xemen yi yigiyaxi xeme fonna naxan kon yi, jaxanla yi sa bira na deen na, han kuye yi ba. ²⁷ Xõtõnni, a kanna yi keli, a banxin deen

* 19:1: Konyi jaxanle sariyan sebexi Xõrõyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sõtõ a jaxanla ra.

nabi, alogo a xa siga. A yi a konyi jaxanla to biraxi deen na, a yiine saxi deen binni. ²⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “Keli, en siga.” Koni, a mi a yabi. Nayi, xemen yi a binbin sa a sofana fari, a siga a konni. ²⁹ A to so a konni, a filen tongo, a yi a konyi jaxanli bolon dungi dungin na doxo fu nun firin, a yi a rasiga Isirayila baxon birin yi. ³⁰ Naxanye birin na to, ne yi a fala, e naxa, “Han to ito jaxonna munna liga singen xabu Isirayila kaane keli Misiran yamanani. En na en miri feni ito ma, en falan ti en bode xa.”

20

Yengen Bunyamin kaane xili ma

¹ Isirayila kaane birin yi e malan, keli Dan ma siga han Beriseba han Galadi yamanani, yamaan yi e malan alo muxu kedenna Alatala yetagi Misipa yi. ² Yama kuntigine Isirayila bansonne birin yi, ne yi ti Alaa yamaan yetagi, sofaan muxu wuli keme naanin fan yi na naxanye yi e sannin, silanfanna yi naxanye yii. ³ Bunyamin bansonna muxune yi a me a Isirayila kaane bata siga Misipa yi. Nayi, Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “E a fala, gbaloni ito e sotoxi di?” ⁴ Nayi, Lewi bansonna muxun naxan ma jaxanla faxa, na xemen yi falan tongo, a naxa, “Nxu nun n ma konyi jaxanla nan fa Gibeya taani Bunyamin yamanani, alogo nxu xa xi na. ⁵ Gibeya kaane yi keli n xili ma, n yi banxin naxan kui, e yi na rabilin koeeen na. E yi waxi n tan nan faxa fe yi, koni e sa dutunxi n ma konyi jaxanla nan ma, e yi a faxa. ⁶ Nayi, n yi n ma konyi jaxanla tongo, n yi a yisege dungi dungin na, n yi a rasiga Isirayila bansonne birin yi, bayo e bata fe xosixin liga Isirayila yi. ⁷ Iki, Isirayila kaane birin xa e bode to, e yi fena nde ragidi.”

⁸ Yamaan birin yi keli alo muxu kedenna, e naxa, “En tan sese mi sigama a konni. ⁹ En na ito nan ligama Gibeya taan na: En kelima nen a xili ma, en masensenna ti. ¹⁰ Banson yo banson, xa muxu keme na, en muxu fu tongoma nen, xa wuli keden na, en yi keme tongo, xa wuli fu na, en wuli keden tongoma nen, e sa fandane fen sofane xa naxanye sa Gibeya taan yengema Bunyamin yamanani alogo na taan xa raxori alo a lan e kewali jaxin ma kii naxan yi, e naxan liga Isirayila yi.” ¹¹ Nayi, Isirayila kaane birin yi e malan alo muxu kedenna siga Gibeya xili ma.

¹² Isirayila bansonne yi xerane rasiga a faladeni Bunyamin bansonna muxune birin xa, e naxa, “Gbaloni ito faxi e tagi di? ¹³ Fe jaxi rabaan naxanye Gibeya yi, e ne so nxu yii, nxu xa e faxa alogo gbalon naxan Isirayila yamani, na xa jan.” Koni, Bunyamin bansonna muxune mi e ngaxakedenne xuiin suxu.

¹⁴ Bunyamin bansonna muxune yi mini e taani, e sa e malan Gibeya yi alogo e xa Isirayila kaane yenge. ¹⁵ Bunyamin bansonna muxun naxanye tenge na laxoni, naxanye mini e taane yi, muxu wuli madoxnen nun sennin, silanfanna yi naxanye yii, Gibeya muxune mi yi ne ye, naxanye yaten yi sigé han sofa keme solofere. ¹⁶ Na ganla ye, sofa yebaxi keme solofere yi e ye komeennaan yi naxanye ra, ne birin yi noe lantanna wole nen hali xun sexe kedenna ma, e mi fula a ra. ¹⁷ Emön yi Isirayila bansonna bonne yate, ba Bunyamin bansonna muxune ra, e yatena: Muxu wuli keme naanin, silanfanna yi naxanye yii, e birin sofa. ¹⁸ Isirayila kaane yi keli, e siga Beteli yi, e sa Ala maxodin, e naxa, “Nxu nde singe rasige a xa sa Bunyamin bansonna muxune yenge?” Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda kaane nan singe sigama.”

¹⁹ Na xoton bode, Isirayila kaane yi sa e malan e daaxadeni Gibeya binni. ²⁰ Na xanbi ra, e mon yi siga Bunyamin kaane yengedeni, e yi sa ti yenge so xinla ma Gibeya yetagi. ²¹ Bunyamin kaane yi mini Gibeya taani. Na laxoni, e yi Isirayila kaan muxu wuli madoxnen nun firin faxa. ²² Isirayila yamaan mon yi e wekile, e sa ti yenge so xinla ma na yireni e yi sa tixi denaxan yi laxo singeni. ²³ Isirayila kaane yi siga, e sa wuga Alatala yetagi han jimbanna. E yi Alatala maxodin, e naxa, “Nxu mon nan nxu sa Bunyamin kaane yenge ba, nxu ngaxakedenne?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E sa e yenge.” ²⁴ Isirayila kaane mon yi siga Bunyamin kaane yengedeni laxo firindeni. ²⁵ Na laxo firindeni, Bunyamin kaane yi mini Gibeya yi, e yi muxu wuli fu nun solomasexe faxa Isirayila kaane ra, silanfanna yi naxanye yii. ²⁶ Nayi, Isirayila yamaan birin yi siga Beteli yi. E sa wuga menni, e lu Alatala yetagi, e sun na laxoni han jimbanna, e saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba Alatala yetagi. ²⁷ Isirayila kaane yi Alatala maxodin. Na waxatini, Alaa Layiri Kankiraan yi menna nin, ²⁸ Haruna mamandenna, Eleyasari a dii xemen Finexasi nan yi tixi Alatala yetagi. E yi a fala, e naxa, “Nxu mon noe Bunyamin kaane, nxu ngaxakedenne yenge ba, hanma nxu xa a lu na kiini?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E siga, bayo n na e sama nen e sagoni tila.”

²⁹ Nayi, Isirayila kaane yi sofane luxun Gibeya rabilinni. ³⁰ Isirayila kaane yi siga Bunyamin kaane xili ma xi saxande laxoni, e sa ti yenge so xinla ma Gibeya yi alo e yi darixi a ra kii naxan yi. ³¹ Bunyamin kaane yi mini yamaan yengedeni, e yi e masiga taan na, alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi Isirayila sofane faxa folo, e muxu tonge saxan faxa burunna ra Beteli nun Gibeya kiraan xon.

³² E yengi yi a ma a e bata Isirayila kaane nɔ alo e darixi a ra kii naxan yi. Koni Isirayila kaane yi a falama nen, e naxa, “En na en gi, en yi Bunyamin kaane mabandun burunna binni, en yi e makuya Gibeya ra.” ³³ Isirayila sofane birin yi keli e tidene yi, e sa ti Baali-Tamara yi. Isirayila kaan naxanye yi luxunxi Geba binni, ne yi mini Bunyamin kaane xanbi ra e yengedeni Gibeya lanbanni. ³⁴ Isirayila sofa kenden wuli fuun yi siga Gibeya taan xili ma. Yengen yi naxu ayi, koni Bunyamin kaane mi yi a kolon a na gbalona e sote. ³⁵ Alatala yi Bunyamin kaane rayarabi Isirayila kaane xa, e yi sofa wuli mɔxɔɲen nun suulun sofa keme faxa na loxoni.

³⁶ Bunyamin kaane yi a kolon a e bata nɔ. Anu, Isirayila kaane e gi nen Bunyamin kaane yeɛ ra, bayo e yi laxi e sofa luxunxine ra Gibeya taan xili ma. ³⁷ Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi so Gibeya taani mafuren, e taan yiren birin suxu, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra. ³⁸ E nun Isirayila sofaan bonne yi lanxi taxamasenna nde nan ma. Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi lanma e xa tutin nate taan xun ma. ³⁹ Isirayila sofane to xete e xanbi ra yengeni, Bunyamin kaane yi e muxu tonge saxan faxa, e yengi yi a ma, a e bata e nɔ alo e darixi a ra kii naxan yi. ⁴⁰ Koni na waxatini, tutin naxan yi findixi taxamasenna ra, na yi te folo Gibeya taan xun ma. Bunyamin kaane yi e yeɛ raxete, e tutin to te taan xun ma. ⁴¹ Isirayila kaane yi xete Bunyamin kaane xili ma. Bunyamin kaane yi gaxu, bayo e bata yi gbalon to fe e ma. ⁴² E yi e gi Isirayila kaane bun, e siga tonbonna binni, koni e mi tanga yengen ma. Bunyamin kaan naxanye yi fama taane binni, Isirayila kaan naxanye yi taane yi, ne yi ne faxa. ⁴³ Isirayila kaane yi Bunyamin kaane rabilin, e lu e kedɛ, e lu e faxɛ kira yi, e mi tin e yi e matabu han Gibeya sogeteden binni. ⁴⁴ Bunyamin sofa wuli fu nun solomasɛɛ yi faxa. ⁴⁵ Bunyamin kaan bonne yi e gi siga tonbonna binni, siga Rimɔn fanyen binni. Ne muxu wuli suulun yi faxa kira yi, e yi a dɔnxene kedi han Gidomi yi, e mɔn yi muxu wuli firin faxa e ra.

⁴⁶ Bunyamin kaan naxanye faxa na loxoni, sofa wuli mɔxɔɲen nun suulun, sofa kenden gbansanna. ⁴⁷ Koni muxun naxanye e gi siga tonbonne binni, muxu keme sennin kisi nen ne ye e sa so Rimɔn fanye yireni, e lu menni han kike naanin. ⁴⁸ Isirayila kaane yi xete Bunyamin yamanani, e yi e muxune faxa silanfanna ra e nun xuruseen naxanye birin yi na. E yi teɛn so taane birin na.

21

Naxanle Bunyamin bɔnsɔnna xa

¹ Isirayila kaane e malanɛ Misipa yi, e bata yi e kolo nun, e naxa, “Isirayila kaa yo nama a dii temen fi Bunyamin bɔnsɔnna muxuna nde ma.” ² Yamaan yi fa Beteli yi e lu Ala yetagi han jinbanna. E wuga, e yi e xuini te, ³ e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, nanfera ito ligama Isirayila yi to, Isirayila bɔnsɔnna nde yi tunun?” ⁴ Na xɔton bode, yamaan yi keli xɔton, e yi saraxa gandena nde yiton menni, e yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba. ⁵ Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Isirayila bɔnsɔnne muxun mundun mi fahi Alatala yetagi be Isirayila bɔnsɔnne birin ye?” E bata yi e kolo fa fala, naxan yo mi fa Alatala yetagi Misipa yi, e na kanna faxama nen. ⁶ Bunyamin kaane kininkininna yi Isirayila kaane suxu, e ngaxakedenne, e yi a fala, e naxa, “Bɔnsɔnna nde bata ba Isirayila ra to. ⁷ En nanse ligama Bunyamin kaane xa naxanye luxi, bayo en bata en kolo Alatala yi a en nama en ma dii temene fi e ma e naxanla ra?” ⁸ Nayi, e yi maxodinna ti, e naxa, “Muxuna ndee Isirayila bɔnsɔnne muxune ye ba naxan mi fahi Alatala yetagi Misipa yi?” E yi a kolon a Yabesi-Galadi kaan muxu yo mi yi fahi yamaan daaxadeni. ⁹ E yi yamaan yatɛ, e yi a to Yabesi-Galadi muxu yo mi yi na. ¹⁰ Nayi, yamaan yi xeme kende wuli fu nun firin nasiga, e yi yamarini ito so e yii, e naxa, “E siga e sa Yabesi kaane birin faxa silanfanna ra Galadi yi, xeme ne nun naxanle nun diidine. ¹¹ E xeme birin faxa, e nun naxanla naxanye bata dɔxɔ xemen xɔn.” ¹² E yi sa sungutun nasolɔnxin muxu keme naanin li Yabesi-Galadi yi naxanye munna yi xemen kolon singen, e yi siga e ra daaxadeni Silo yi Kanan yamanani.

¹³ Yamaan birin yi xerane rasiga lanna fe faladeni Bunyamin bɔnsɔnna muxune xa naxanye yi dɔxi Rimɔn fanye yireni. ¹⁴ Na waxatini, Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi xete, Isirayila kaane yi naxanle so e yii e naxanye lu e nii ra Yabesi-Galadi yi. Koni, e birin mi naxanla sɔto.

¹⁵ Isirayila kaane yi kininkin Bunyamin bɔnsɔnna muxune ma, bayo Alatala bata yi gbalon nagodo Isirayila bɔnsɔnne muxune ma. ¹⁶ Yamaan kuntigine yi a fala, e naxa, “Naxalan mi fa Bunyamin bɔnsɔnni. En nanse ligama, alogo xemen naxanye mi faxaxi ne xa naxanle sɔto?” ¹⁷ Bunyamin bɔnsɔnna muxu dɔnxene xa yiwuya alogo bɔnsɔnna nde nama raxori Isirayila yi. ¹⁸ Koni, en mi noɛ en ma dii temen soɛ e yii e naxanle ra, bayo Isirayila kaane bata yi e kolo, e naxa, “Dangan na kanna xa naxan na a dii temen fi Bunyamin kaana nde ma!” ¹⁹ Nayi, e yi a fala, e naxa, “Sanla nde Alatala xa Silo taani ɲɛɛ yo ɲɛɛ Beteli taan kɔmenna binni, kiraan sogeteden binni naxan Beteli nun Siken tagi, Lebona taan yiifanna ma.”

²⁰ Na xanbi ra, e yi yamarini ito fi Bunyamin kaane ma, e naxa, “E sa ε luxun manpa bili nakone yi. ²¹ E yi lu ε yεε rakopinje, nayi, Silo sungutunne na mini, siga e bodondeni, ε mini manpa binle bun, ε keden kedenna birin yi Silo sungutunna nde tongo, ε yi e findi ε naxanle ra, ε siga Bunyamin yamanani. ²² Xa e fafane hanma e ngaxakedenne fa e mawuga nxu fema, nxu a fale e xa, nxu naxa, ‘E kininkinin e ma, bayo nxu mi naxalan fenxi e xa yengeni. E tan xa mi e soxi e yii. Nayi, ε mi findixi fe kalane ra.’ ” ²³ Bunyamin kaane yi na kawandi xuiin suxu, e yi naxalan wuyaxi soto sungutunne ye naxanye yi sigama e bodondeni Silo yi. Na xanbi ra, e yi xete e yamanani, e man yi sa e taane ti, e doxo na. ²⁴ Na waxatini, Isirayila kaan bonne yi keli yamani, e xete e bonsanne nun e xabilane yi, e sa doxo e bokone yi.

²⁵ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kenεn feen nan ligama.

Ruti Ruti a Fe Taruxuna

Ruti Moyaba kaana a fe taruxun nan ito ra. Ruti a fe taruxu ligaxi waxatin naxan yi, kitisane nan yi Isirayila yeeratine ra. Ruti yi a mame Nowemi fema. A siga nen Nowemi fəxo ra a konni Isirayila yamanani. Ruti nun a mame Nowemi yi na waxatin naxan yi, a dəxo nen a xeme singen xabilan muxuna nde xon ma. Ala yi a baraka, a dii xemena nde soto naxan yi xili Obedi. Taruxuni ito bata a yita en na fa fala Ala hinanma siyane birin muxune ra naxan na fa a ma, a findi a muxun na. Ruti findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbana nde soto muxun nan na. Amasoto Obedi nan Yese soto. Yese yi Manga Dawuda soto. Yesu nga kelixi Manga Dawuda bənsonna nin (Matiyu 1.5).

Elimelki Moyaba yamanani

¹ Kitisane yi Isirayila yamanani waxatin naxan yi, kame gbeen yi so yamanani. Nayi, xemena nde yi keli Betelēmi taani, Yuda yamanani e nun a paxanla nun a dii xeme firinne, e yi sa dəxo Moyaba yamanani. ² Na xemen yi xili nen Elimelki. A paxanla fan yi xili nen Nowemi. A dii xeme firinne fan xinle nan itoe ra, Malon nun Kiliyon. Efarata bənsonna nan yi e ra, Betelēmi kaane Yuda yamanani. Elimelki nun a denbayaan yi siga Moyaba yamanani. E yi dəxi Moyaba yamanani waxatin naxan yi, ³ Elimelki yi faxa. Nowemi yi findi kaja gilen na e nun a dii xeme firinne yi lu. ⁴ Nowemi a dii xemene yi Moyaba paxanle futu. Naxanla boden yi xili Oropa, boden fan yi xili Ruti. Nba, e yi lu menni han jee fu jəxon. ⁵ Na xanbi ra, a dii xeme firinne, Malon nun Kiliyon fan yi faxa. Nowemi keden peen yi lu amasoto a xemen nun a dii xemene bata yi faxa.

Ruti yi bira Nowemi fəxo ra

⁶ Nowemi yi a me fa fala a Alatala bata a yamaan baraka Isirayila yamanani. Marigin bata balon so Isirayila kaane yii ki fajin. Nanara, Nowemi yi a yiton a keli Moyaba e nun a mamuxune. ⁷ Nowemi yi dəxi denaxan yi a keli menni, a mamuxu firinne biraxi a fəxo ra, e yi kiraan suxu xete Yuda yamanani. Koni e kira yi, ⁸ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “E xete, birin xa siga a nga konni. Alatala xa hinan e fan na alo e bata hinan n tan nun n ma diine ra kii naxan yi naxanye faxaxi. ⁹ Alatala xa xeme fajin fi e ma e nun bəje xunbenla e banxine kui.”

Awa, Nowemi yi a jungu a mamuxune ma, koni e lu wuge e mame a fe ra. ¹⁰ E yi

a fala e mame xa, e naxa, “En-en, en birin xa siga i kon kaane fema.”

¹¹ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “N mamuxune, a lan e xa xete e konni. Nanfera e waxi a xon ma en birin xa siga? E yengi a ma fa fala a n mon nəe dii xemena nde bare nen naxanye e fute ba? ¹² E xete e konni amasoto n tan bata fori xeme taa ra dəxon ma. Hali n na a fala n naxa n xeme gbete sote to kəen na, n dii xemene bari, ¹³ e nəe dəxe han ne yi gbo ba? En-en, n mamuxune, e a kolon a na mi lige. Alatala bata n tan, Nowemi a dunuja ragidin xodəxo ayi dangu e gbeen na.”

¹⁴ Nba, Oropa nun Ruti mon yi wuga fəlo. Awa, Oropa yi a jungu a mame ma, a xete a konni, koni Ruti tan mi tin xete. ¹⁵ Nanara, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Ruti, Oropa bata siga a muxune fema e nun a gbee alane. I fan xa siga a fəxo ra e konni.”

¹⁶ Koni Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I nama a fala a n xa xete i fəxo ra. N mame, en birin xa siga. I na siga yire yo yi, en birin nan sigama na yi. I dəxo yire yo yi, n fan dəxon na nin. I ya muxune yi findi n ma muxune ra, i ya Ala yi findi n ma Ala ra. ¹⁷ I na faxa yire yo yi, n fan faxan menna nin, n maluxun menni. Xa sese en tan firinna fata, xa sayaan mi a ra, Alatala a təxon naxan jaxu dangu təxon birin na, na xa n li.”

¹⁸ Nba, Nowemi to a to a Ruti bata kankan a ma, a fo e firinna birin xa siga, Nowemi mi fa fala yo ti sonon.

¹⁹ E firinna birin yi siga han Betelēmi taani. E soxina, taan birin yi kabə e fe ra, paxanle yi lu a fale, e naxa, “Nowemi nan yati ito ra ba?”

²⁰ Nowemi yi e yabi, a naxa, “E nama n xili Nowemi, koni e n xili ba ‘Səxələtəna’ amasoto Ala Senbe Kanna bata təxon nafa n tan ma. ²¹ Nba, n tan Nowemi kelima be waxatin naxan yi, se wuyaxi yi n yii nun. Koni Alatala bata n naxete be yi sese mi fa n yii sonon. Nanfera e tan paxanle n xilima a Nowemi?” Alatala bata yelin n yalage, Ala Senbe Kanna bata təxon nafa n ma.”

²² Nba, Nowemi nun a mamuxun Ruti fa kii nan na ra sa keli Moyaba yamanani fa Betelēmi yi malo xaba waxatini.

2

Ruti yi siga Boosu a xeen ma

¹ Xemena nde yi Nowemi a xemen xabilani a xili Boosu. Muxu kenden nan yi a ra e nun nafulu kanna. E nun Elimelki yi xabila kedenna nin. ² Ləxona nde, Ruti Moyaba kaan yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N xa siga malo xəri yikentundeni. Waxatina nde, muxuna nde tinna nen n yi na liga.”

* 1:21: Nowemi bunna nen fa fala “Sewa muxuna.”

Nowemi yi a yabi, a naxa, “N mamuxuna, awa siga.”

³ Nayi, Ruti yi siga xεena nde ma malo xɔri makentundeni walikene fɔxɔ ra. Boosu nan ma xεε yi na ra Elimeleki xabila yi muxuna nde. ⁴ Ndedi ligaxina, Boosu fan yeteen yi fa keli Beteleemi yi, a yi a fala walikene xa, a naxa, “Alatala xa lu e xɔn.” E yi a yabi, e naxa, “Alatala xa i fan baraka.”

⁵ Boosu yi a walike kuntigin maxodin, a naxa, “Naxalan sungutunna mundun ito ra?”

⁶ Kuntigin yi Boosu yabi, a naxa, “Naxalan xɔrɛn nan a ra naxan kelixi Moyaba yamanani, a faxi Nowemi nan fɔxɔ ra. ⁷ A n maxodin nen a xa bira n ma walikene fɔxɔ ra, alogo a xa e xɔri makentun. A wanla fɔlɔxi nen xabu xɔtɔnni, a baxi sigadeni nen iki a matabudeni gageni.”

⁸ Awa, Boosu yi siga Ruti fema, a naxa, “N xa a fala i xa, i nama fa siga malo xɔri yikentundeni dede yi sɔnɔn fɔ n ma xεen ma be. E nun paxanli itoe xa lu wale be. ⁹ Bira walikene fɔxɔ ra, e nema yire yo xabe, i siga e fɔxɔ ra menni. N bata yamarin fi n ma muxune ma a e nama i tɔrɔ. Awa, min xɔnla na i suxu waxati yo yi, i siga, i sa i min walikene min seen na.”

¹⁰ Ruti yi a xinbi sin Boosu bun ma, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i xaminxi n ma fe ra? Nanfera i hinanxi n tan xɔrɛn na?”

¹¹ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “N bata na feene birin me i naxan nabaxi i mame xa xabu i ya xemen faxe. N bata a kolon fa fala i bata i nga nun i fafe nun i ya yamanan bejin, i fa be yi, i fa so n ma muxune ye, i mi yi naxanye kolon a fɔlɔni. ¹² Ruti, i bata naxan liga, Alatala xa i barayi. I yi duba kamalixin sɔtɔ keli Alatala Isirayilaa Ala yii i faxi naxan fema i ratanga feen na.”

¹³ Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, i fan n tan xa, i bata n bɔrɛn xunbeli fala fajin na i naxan tixi n xa, amasɔtɔ hali i ya walike keden peena a fisa n tan xa.”

¹⁴ Awa, dege waxatina a lixina, Boosu yi Ruti xili, a naxa, “Fa be, en birin xa fa en dege. Buruna nde tongo i yi a sin sabini.” Nba, Ruti nun walikene yi sa dɔxɔ e nun Boosu. Boosu mɔn yi donse ganxina nde radangu Ruti ma. Ruti yi a dege han a lugo, a donse dɔnɔxɛn mɔn yi lu a yii. ¹⁵ Nba, Ruti mɔn sigaxi na malo xɔri makentundeni, Boosu yi yamarin fi a walikene ma, a naxa, “Ruti xa a xaba han xidine saxi denaxan yi. E nama a rayagi fe yo raba. ¹⁶ Na na dangu, e mɔn xa maala nde ba xidine ra, e yi e rabejin bɔxɔn ma, a yi e tongo. E nama fala yo ti a xili ma.”

¹⁷ Awa, Ruti yi ferijɛn maala malanjɛ han jinbanna ra. A yi a maala bɔnbɔ, a yi a liga fayida barama xungbeen ye firin jɔxɔn.

¹⁸ Ruti yi maali ito tongo, a siga a ra taani. A

bata naxan birin malan, a sa na yita a mame ra. Ruti mɔn yi a donse dɔnɔxɛne so a mame yii. ¹⁹ Nowemi yi Ruti maxodin, a naxa, “I sa maala nun dɔnseni itoe birin malanxi minen yi? I yi walima nde a xεε ma nun? Muxun naxan yi yengi dɔxi i xɔn ma, Ala xa na kanna baraka!”

Awa, Ruti yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N yi sa walima na xemen nan ma xεε ma naxan xili Boosu.”

²⁰ Nowemi yi kabe, a naxa, “Alatala naxan ma hinar mi janjɛ faxe muxune nun niramane xa, na xa Boosu baraka.” Nowemi mɔn yi a fala Ruti xa, a naxa, “Na xemena, nxu bari boden na naxan en geronna tonge, a yi a yengi dɔxɔ en xɔn ma.”

²¹ Nanara, Ruti Moyaba kaan yi a fala Nowemi xa, a naxa, “Naxan dangu a birin na, Boosu mɔn yi a fala n xa a nxu nun a walikene xa lu maala nde xabe han e yelin waxatin naxan yi.”

²² Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, a lan e nun paxanle xa lu wale Boosu a xεen ma. Xa i sa wali muxu gbetene xεen ma, waxatina nde i tɔrɔma nen.” ²³ Awa, Ruti yi siga xεen ma, a lu wale Boosu walike paxanle fɔxɔ ra han e yelin maala nun murutun birin malanjɛ. Ruti mɔn yi lu a mame fema.

3

Ruti a xeme sɔtɔ fena

¹ Lɔxɔna nde, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, n xa xemen fen i xa alogo i xa sewa. ² I a kolon, na Boosu naxan tinxi e nun a walike paxanle yi wali, en nun na barixi nen. To jinbanna ra, Boosu sa a maala bɔnbɔma nen. ³ Awa, Ruti, sa i maxa, i latikɔnɔnna nde so i ma. Iyi i ya dugi fajine tongo, i yi i yitɔn. Na na dangu, i siga Boosu a malo bɔnbɔdeni. Koni a nama a kolon de a i na yi han a yelin a degedeni. ⁴ Awa, a sa xima denaxan yi, i xaxili lu menna xɔn ma. Boosu na xi waxatin naxan yi, i siga, i sa a mafeenni te, i yi i sa a san laben na. I lan i xa naxan liga, a tan yeteen na falama i xa nen.”

⁵ Awa, Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I naxan yo fala n xa, n na nan ligama.”

⁶ Nba, Ruti yi siga malo bɔnbɔdeni, a yi a liga alo a mame a yamarixi kii naxan yi. ⁷ Boosu yelinxina a degedeni, a niin yi fan a ma. A sa a sa maala dexɔn, a xi. Ruti yi siga na yi dɔrɔn, a yi Boosu a mafeenni te, a yi a sa a san laben na. ⁸ Kɔe tagini, Boosu yi matugan, a xulun, a yi a maxete, a yi a terena paxanla saxin na a san laben na. ⁹ Boosu yi a maxodin, a naxa, “Nde i tan na?”

Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, n tan na a ra. I yengi dɔxɔ n xɔn ma, i yi n

goronna tongo, bayo ε nun Nowemi barixi nen. Nayi, yandi, n futu.”

¹⁰ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “Alatala xa i baraka. Inaxan ligaxi iki, na bata a yita n na fa fala i bata nxɔ xabilan binya. Na binyen gbo dangu i mame gbeen na i bata naxan liga a xa. I nɔε banxulan jɔɛna nde fenje hali a findi se kanna ra hanma yiigelitɔna, koni i mi tinxi na ma. ¹¹ Awa Ruti iki, i nama xamin, i na wa sese xɔn ma a fala n xa, n na a lige i xa amasɔɔ muxun birin i ya jaxalan faɲiyaan kolon taan kui. ¹² Nɔndin na a ra, fa fala nxu nun Nowemi barixin na a ra, koni xeme keden na, na nun Nowemi tagi so dangu n tan na. ¹³ Xi be to han tila xɔtɔnni, en na a matɔε xa a tinje i goronna tonge. Xa a tin, na lan. Koni xa a mi tin, n bata n kolɔ habadan Alatala yi fa fala n tan, Boosu, i goronna birin tonge. Ruti, i sa han xɔtɔnni.” ¹⁴ Nanara, a yi a sa Boosu san laben na han xɔtɔnni. Koni a yi keli subaxani amasɔɔ Boosu mi yi waxi a xɔn ma a muxe xa a kolon fa fala a yi na yi nun. ¹⁵ Benun Ruti xa siga, Boosu yi a fala a xa, a naxa, “I ya xumbeli domain ba i ma, i yi a yifulun be yi.” Ruti yi a xumbeli domani sa. Boosu yi maala ligaseen ye tonge naanin e nun naanin jɔxɔn sa Ruti a xumbeli domani. Boosu yi Ruti rate a ma. A yi siga a ra taani. ¹⁶ Ruti a konna lixina, a mame yi a maxɔdin, a naxa, “N mamuxuna, nanse danguxi na?”

Ruti yi na feene birin yeɓa a xa Boosu naxan ligaxi a xa. ¹⁷ Ruti mɔn yi a fala a mame xa, a naxa, “Boosu maali ito soxi n yii nen, a n yii genla nama fa i fema.”

¹⁸ Awa, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Iki, dija han i yi a to a raɲanma kii naxan yi. Boosu mi dɔxe fɔ a feni itoe birin yitɔn.”

4

Boosu yi Ruti futu

¹ Boosu yi siga taan so deen na, a sa dɔxɔ na. A yi na waxatin naxan yi, Elimelɛki bari boden yeɛen yi fa, Boosu bata yi naxan ma fe fala Ruti xa nun. Boosu yi xemen xili, a naxa, “N xoyina, fa, i fa dɔxɔ be.” A yi siga na yi a sa dɔxɔ. ² Awa, Boosu yi taan fori muxu fu xili alogo e fan xa fa dɔxɔ a fema. E to fa dɔxi na, ³ Boosu yi a fala a bari boden xa, a naxa, “Iki, Nowemi mɔn bata fa sa keli Moyaba yamanani, a waxi Elimelɛki a bɔxɔn mati feni, en bari bodena. ⁴ A lan i xa feni ito kolon. Awa, xa i waxi a sara feni, a sara fonni itoe yeε xori. Koni xa i mi waxi a xɔn ma, i na fala n tan Boosu xa amasɔɔ xa i mi a sarama, a lan n tan yi a sara.” Na xemen yi Boosu yabi, a naxa, “N tan a sarama nen.”

⁵ Boosu yi xemen yabi, a naxa, “Nba, na lanxi. Koni xa i bɔxɔni ito sara Nowemi ma, i Moyaba jaxanla Ruti fan dɔxɔma nen i ya

jaxanla ra alogo bɔxɔn xa lu a xemen keeni naxan faxaxi.”

⁶ Xemen yi Boosu yabi, a naxa, “N tinma nen nayi, i yi na xeen sara amasɔɔ xa n na tongo, a mi nɔε finde n keen na n ma diine xa. I tan xa a sara amasɔɔ a mi lan n tan yi a sara.”

⁷ Nba, na waxatini benun muxune xa yelin sare sodeni hanma benun e xa e yii seene masara e bode yi, keden yi a sankidin bama nen a sanni yamaan tagi, a yi a so boden yii naxan a seen sarama a ma. Na waxatini Isirayila kaane yi a yitama nen nayi fa fala feen birin bata jɔn e tagi.

⁸ Nanara xemeni ito yi a fala Boosu xa, a naxa, “I tan xa bɔxɔn sara.” Xemen yi a sankidin ba a sanni, a yi a so Boosu yii. ⁹ Awa, Boosu yi a fala yamaan fonne birin xa e nun muxun naxanye yi na yi, a naxa, “E birin bata findi seren na to fa fala a n bata Elimelɛki nun Kiliyon nun Malɔn ma seene birin sara naxanye Nowemi yii. ¹⁰ Naxan saxi na fari, Ruti Moyaba kaana, Malɔn ma kaja gilen bata findi n ma jaxanla ra. Nayi, faxa muxun kon kaane mi fulama a keen na. A xabilana fe sigama nen yeen na a muxun bonne ye e taani. E tan fonne bata findi seren na feni itoe yi.”

¹¹ Awa, kuntigine nun muxun bonne yi Boosu yabi, e naxa, “Awa, nxu bata findi seren na. Alatala xa i ya jaxanla liga alo Rakeli nun Leya naxanye dii wuyaxine bari, ne yi findi Isirayila yamaan na. Ala xa i findi se kanna ra Efarata bɔnsɔnna ye. I mɔn yi findi xili kan gbeen na Betelɛmi taani. ¹² Alatala xa dii wuyaxi fi i ma fata na sungutunna Ruti ra, i xabilan yi gbo ayi alo Peresi mamandenne kii naxan yi Tamari naxan bari Yuda ma.”

Boosu nun a mamandenne

¹³ Awa, Boosu yi Ruti tongo, a findi a jaxanla ra. Alatala yi Ruti baraka, a yi fudikan, a yi dii xemen soto. ¹⁴ Nayi, jaxanle yi a fala Nowemi xa, e naxa, “En xa Alatala tantun amasɔɔ a bata mamandenna fi i ma to naxan a yengi dɔxɔma i xɔn ma. Ala xa diidini ito findi xili kan gbeen na Isirayila yamanani. ¹⁵ I rafan i mamuxun ma. Ruti mɔn bata fe faɲin liga i xa hali dangu dii xeme solofere ra. Iki, Ruti bata mamandenna nde so i yii naxan i nii yifanma i ma, a yi i mali i ya foriyani.” ¹⁶ Awa, Nowemi yi diin tongo, a yi a maso a ra, a yi a yengi dɔxɔ a xɔn ma.

¹⁷ E dɔxɔ bode jaxanle yi Ruti a dii xemen xili sa Obedi. E yi a fala muxun birin xa, e naxa, “Nowemi bata mamandenna soto, dii xemen na a ra.” Awa, Obedi yi Yese soto. Yese fan yi Manga Dawuda soto.

¹⁸ E bɔnsɔnna muxune xinle ni itoe ra, keli Peresi ma han sa dɔxɔ Manga Dawuda ra.

Peresi nan Xesirən sətə.

¹⁹ Xesirən yi Rami sətə.

Rami yi Aminadabo sətə.

²⁰ Aminadabo yi Naxason sətə.

Naxason yi Salimon sətə.

²¹ Salimon yi Boosu sətə.

Boosu yi Obedi sətə.

²² Obedi yi Yese sətə.

Yese yi Dawuda sətə.

Samuyeli Singena Nabi Samuyeli nun Söli nun Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito xili saxi Nabi Samuyeli nan xun ma, naxan findi kitisa dānxen na benun mangane xa dōxo Isirayila yi. Ala a findi nen a yamaan xunbaan na waxati xōdexene yi. A findi nen nabiin na, a mōn yi mangayaan naba Isirayila yi. Isirayila kaane mi yi fa e wasa soma kitisane yi, e yi wa a Ala xa manga keden dōxo Isirayila yi kitisane funfuni. Hali Samuyeli to yi tondima, a yi yamaan waxōn feen liga fata Alaa yamarin na, a mangan dōxo naxan yi findixi Söli ra. Anu mafuren, Söli yi fe jaxine liga fōlo lan Ala ma han Ala yi ba a maliye. Nayi, Ala yi foningen Dawuda sugandi, naxan tima Söli funfuni. Dawuda yi findi Söli a walikēen na, na yi a xaran mangayaan wanle ma benun a xa findi mangan na. Koni, a yi a gi Söli bun ma naxan yi wama a faxa feni. Keli Samuyeli Singen sora 16 ma han a sora 30, Söli senben yi janma, koni Dawuda tan yi senben sōtoma. Kitabun yireni ito rapanma Söli faxa feen falan nan ma e nun a dii xēmene.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen fa fala a Ala nan keden a yamaan mangan na. Yamanani, muxu yo mi nōe mangaya tinxinxin lige xa a mi a magodo Senben Birin Kanna Alaa mangayaan bun a kiin yeteni.

Xanaa Ala Maxandina

¹ Xēmēna nde yi na naxan yi kelixi Ramatayin-Sofimi yi, Efirami yamanan geya yirena. A yi xili nen Elikana, Yeroxamaa diina. Elihu nan Yeroxama sōto. Toxu nan Elihu sōto. Sufi Efirami kaan nan Toxu sōto. ² Naxalan firin yi Elikana yii, boden xili Xana, a firinden xili Peninna. Peninna bata yi diine bari, koni dii yo mi yi Xana yii. ³ Nēe yo jēe Elikana yi kelima nen a konni, a siga Alatala Senben Birin Kanna batudeni Silo taani, a mōn yi saraxan bama a xa. Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi menna nin, Alatalaa saraxaraline nan yi e ra.

⁴ Elikana na yi saraxan ba lōxon naxan yi, a yi nde fima a jaxanla Peninna ma nen e nun a dii xēmene nun a dii tēmene birin. ⁵ Koni a yi dōxode firin nan soma Xana yii, bayo a yi rafan a ma, hali Alatala to a findi gbantan na. ⁶ Naxanla boden yi yengen gidima a ma nen waxatin birin, alogo a xa xōlo bayo Alatala bata a findi gbantan na. ⁷ Nēe yo jēe Xana na yi siga Alatalaa banxini, na fe kedenna yi ligama nen. A yengen gidi Xana ma han a wuga, a mōn mi yi sese donma. ⁸ Elikana a xēmēn yi a maxōdin, a

naxa, “Xana, nanfera i wugama, i mōn mi i dēgema? Nanfera i xōlōxi? N tan mi fisa dii fu xa i tan yii ba?” ⁹ Lōxōna nde e yi Silo yi, donse donna to ba a ra, Xana yi siga Alatala Batu Banxin dēen na Saraxarali Heli yi dōxi dēnaxan yi. ¹⁰ A bōnen yi xōlōxi, a Alatala maxandi, a wuga han! ¹¹ A a dē ti, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, xa i yēen ti i ya walikēna marayarabin na, xa n ma fe rabira i ma, i yi kininkinin n ma, i dii keden fi n ma, n na a fima i ma nen i ya walikēen na a siin birin yi, a xunna mi biye mume!” ¹² Xana yi Alatala maxandi waxati xunkuye, Heli yi a dēen matoma. ¹³ Xana yi falan tima a bōneni, a dēen yi ramaxama koni sese mi yi mēma. Heli yi a miri a dōlon nan a xunni. ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen dōlo minni han waxatin mundun? Siga, i ba dōlon minjē.” ¹⁵ Xana yi a yabi, a naxa, “E-n-ēn n kanna, jaxalan tōxōxin nan n na. N mi dōlo minxi. N be yi n ma kōtōfinla nan taxudeyi Alatala ra. ¹⁶ I nama n miri jaxalan jaxin na. N bata bu Ala maxandē, bayo n tōxōn nun sunun nin.” ¹⁷ Nayi, Heli yi a fala, a naxa, “Siga bōne xunbenli, Isirayilaa Ala xa na so i yii i naxan maxōdinxi.” ¹⁸ Xana yi a fala, a naxa, “I ya konyin xa i ya fanna sōto.” Xana yi siga, a a dēge. Xōlon yi jan a yetagi. ¹⁹ Xōton xōton, Elikana nun a denbayaan yi keli, e e xinbi sin Alatala yetagi, e mōn yi xete e konni Rama yi.

Samuyeli a dii jōreyana

Elikana yi a jaxanla Xana kolon jaxanla ra, Alatala yi a maxandin yabi. ²⁰ Na waxatini, Xana yi fudikan, a diin bari, a yi a xili sa Samuyeli, bayo a tan naxa, “N na a maxōdinxi Alatala nan na.” ²¹ Na xanbi ra, Elikana mōn yi siga Silo yi e nun a denbayana alogo e xa sa jēen saraxan ba Alatala xa e nun a xa a dē tiin nakamali. ²² Koni Xana mi siga, bayo a a fala nen a xēmēn xa, a naxa, “Diin na dē ba waxatin naxan yi, n yi a xali alogo n xa a yita Alatala ra, a yi lu na yi waxatin birin.” ²³ A xēmēna Elikana yi a yabi, a naxa, “A liga alo a rafan i ma kii naxan yi. Lu be han a yi dē ba. Alatala xa a falan nakamali.” Nayi, Xana yi lu Rama yi a diin namindeni.

²⁴ A to a dē ba, hali a to yi xurun, a siga a ra Alatalaa banxini Silo yi e nun tura jēe saxan nun murutu fuḡin tēnbeli keden nun minse kundi keden. ²⁵ E turraan kōe raxaba, e diin xali Heli fēma. ²⁶ Xana yi a fala Heli xa, a naxa, “Naxanli ito fe rabiraxi i ma ba naxan yi tixi be lōxōna nde Alatala maxandin? Nōndin na a ra yati, n tan nan yi a ra. ²⁷ N yi diin naxan maxōdinma Alatala ma, a tan ni i ra. ²⁸ N fan wama a fi feni Alatala ma a siin birin yi, Alatala nan gbēe a ra.” E yi e xinbi sin Alatala bun ma.

2

Xana yi barikan bira Ala xa

¹ Xana yi Alatala maxandi, a naxa, sewana n bɔɔɔni Alatalaa fe ra. Alatala nan n xunnakelixi, n nɔɔ gele n yaxune ma nen, bayo n sewaxi i ya kisina fe yi.

² Muxu yo mi sarijan alo Alatala. En ma Ala keden peen nan en kantan fanyen na.

Ala gbete mi na, ba i tan na.

³ E nama waso falane ti.

E nama konbin ti, bayo Alatala, Ala na a ra naxan feen birin kolon, a muxune kewanle birin makitima nen.

⁴ Sofa senbɛmane xanle bata kala, koni naxanye fanga mi gbo ne bata senben sɔɔ.

⁵ Naxanye yi lugoxi nun ne donseen fenma, koni kamen yi naxanye ma nun ne mako mi fa wanla ma.

Naxalan gbantan bata dii solofere bari, koni naxan bata yi dii xeme wuyaxi bari, na bata a kui jan.

⁶ Alatala faxan tima, a kisin tima, a muxun nasige laxira yi, a a be na.

⁷ Alatala muxun fuxare, a a banne, a nde ragode, a nde yite.

⁸ A fangatarene rakele nen burunburunni, a tɔɔ muxun nakeli xubeni. A e nun kuntigine radɔɔ yire kedenni manga gbɛdene ma.

Alatala nan bɔɔɔ xonna beten saxi, a tan nan a dɔɔɔ a funfuni.

⁹ A muxu tɔɔndiyaxine yisuxuma nen koni jaxudene loma ayi nen dimini, bayo muxun mi nɔɔn sɔɔma fangani.

¹⁰ Alatala na galanna xuiin namini a yaxune raxuyama ayi nen. A tan nan kitisa gbeen na han bɔɔɔn danna.

A a yamaan mangan senben gboma ayi nen, a a manga sugandixin fangan xun masama nen.

¹¹ Na xanbi ra, Elikana yi xete a konni Rama yi, koni Samuyeli yi lu walideni Alatala xa, saraxarali Heli bun ma.

Heli a diine

¹² Fuyantenna nan yi Heli a diine ra, e mi yi Alatala kolon. ¹³ Saraxaraline namunna nan yi ito ra lan yamaan ma: Xa muxuna nde saraxan ba, saraxaralina walikɛen yi a masoma nen suben jinmatɔɔn na, wure

binga de saxanna a yii. ¹⁴ A yi a rasin goronna kui hanma tundena hanma gbete. Wure binga na yi naxan birin sɔɔɔn, na yi findima saraxaraliin nan gbee ra. Isirayila kaan naxanye birin yi fama Silo batu banxini, na nan yi ligama.

¹⁵ Koni, waxatina nde, benun e xa turen gan, saraxaralina walikɛen yi fama nen a a fala saraxa baan xa, a naxa, "Fa suben gilin daxin na saraxaraliin xa. A mi tinje i ya sube jinxin na, fo sube xindena." ¹⁶ Xa na kannna a fala a xa, a naxa, "Sube turen xa gan singen, na xanbi ra, naxan na i kenɛn, i na tongo," walikɛen yi a yabima nen, a naxa, "En-ɛn, a so n yii iki, hanma n xa a tongo fangan na."

¹⁷ Nayi, Heli a diine yi yulubi jaxin nan tongoma Alatala mabinni, bayo saraxan naxan yi bama Alatala xa e mi yi binye yo saxi na ma. ¹⁸ Koni Samuyeli tan yi walima Alatala yetagi a banxulan jɔɔeyani, a maxidixi taa dugi saraxarali domani.

Samuyeli a denbayana fe

¹⁹ Nee yo jee, Samuyeli nga yi domadina nde degema nen, a a xali a diin yee ra, e nun a xemen na yi siga Silo yi jee saraxan badeni waxatin naxan yi. ²⁰ Heli yi dubama Elikana nun a jaxanla xa iki, a naxa, "Alatala xa mamandenne fi i ma fata jaxanli ito ra, naxan luye na diin jɔɔɔni a naxan maxɔɔdin, a yi a fi Alatala ma." Na xanbi ra, e yi xete e konni.

²¹ Alatala yi Xana ki, a yi dii xeme saxan bari e nun dii teme firin. Banxulan jɔɔen Samuyeli yi gboma Alatala yetagi.

²² Heli naxan bata yi fori, na yi a kolon, a diine yi naxan ligama Isirayila kaane ra, a mɔn yi a kolon fa fala e nun jaxanle yi kafuma naxanye yi walima Naralan Bubun deen na. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, "Nanfera e fe sifani itoe ligama? Bayo n na e kewali jaxina fe mema yamaan birin na. ²⁴ E lu n ma diine. N naxan mema e xun ma Alatala a yamaan xɔn, na magaxu. ²⁵ Xa muxuna nde a boden haken tongo, Ala nɔɔe na kitin se nen, koni xa muxun yulubin liga Alatala ra, nde fa kitima?" Koni e mi e baba maxadi xuiin name bayo Alatala yi wama e faxa feni.

²⁶ Banxulan jɔɔen Samuyeli yi gboma nen tun, a yi rafan Alatala nun muxune ma.

²⁷ Sayibana nde yi fa Heli fema a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I benbane to yi konyiyani Misiran yi Firawona yii, n na n yete makenen nen e xa. ²⁸ Isirayila bɔnsɔnne birin tagi, n na i benba Haruna nan tongo alogo a xa findi saraxaraliin na, a wanla ke n ma saraxa ganden dexɔn, a wusulanna gan, a yi saraxarali do-maan so n yetagi. Saraxane Isirayila kaane naxanye ralima n ma teen na, n ne birin so

nən i benbana denbayaan yii. ²⁹ Awa, nanferā ε yoxi n ma saraxane nun kiseene ma n naxanye yamarixi n ma banxini? Nanferā i bata i ya diine binya dangu n tan na, ε yi ε yete ratura sube dungi fajine ra Isirayila kaane fama naxan n xon, n ma yamana? ³⁰ Bayo a na kii nin, n tan Alatalaa falan ni ito ra, Isirayilaa Ala, n naxa, ‘N bata yi a fala i ya denbayaan xa, i bənsənnā xa, han habadan ε findima nən n ma saraxaraline ra. Koni iki n na falama kənenni, na fe mi fa a ra. N ne binyama nən naxanye na n binya, koni naxanye n n naxaxu, n ne rapaxuma nən. Alatalaa falan nan na ra. ³¹ A mi fa buma, n yi i ya denbayaan kala, e nun i bənsənnā birin alogo fori nama lu. ³² I tərən toma nən n ma banxini, feen birin yi liga ki fajū Isirayila yamaan xa, koni fori yo mi luyε i ya denbayani. ³³ Xa n mi naxan ba n batuden dεxən ma ε tan tagi, na luma nən alogo a xa xadan wugadeni e nun səxələni, koni i yixetene birin faxama nən benun e xa fori. ³⁴ I taxamasenna toma nən naxan ligama i ya dii firinne ra, Xofini nun Finexasi. E firinna birin faxama nən ləxə kedenni. ³⁵ Na xanbi ra, n saraxarali təgəndiyaxin fεnjε, naxan n waxənnā ligε. N yi a denbayaan nasabati. A ti n ma muxu sugandixin yεε ra waxatin birin yi. ³⁶ Muxu yo na lu i ya denbayani na fama nən a xinbin sindeni a bun ma alogo a xa gbetina nde sətə e nun buru dungina. A mən yi a fala, a naxa, Yandi, i xa tidena nde so n yii saraxaraline fema alogo n xa nə balon sətədeni.’”

3

Alatala yi makenen Samuyeli xa

¹ Foningen Samuyeli yi walima Alatala xa Heli fema, Alatala yi falan tima nən na waxatini keden keden, fe toone alo xiye, ne mi yi wuya. ² Na waxatini Heli yi saxi a konni, a yεene bata yi suxu fələ a ra, a mi yi nε se tōε. ³ Samuyeli fan yi xima, a yi saxi Alatala Batu Banxini Alaa Kankiraan fema. Benun subaxani, yire saripaxin lεnpun mən yi dεgema waxatin naxan yi, ⁴ Alatala yi Samuyeli xili. A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ⁵ A a gi, a siga Heli fema, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi, xetε i si i sa.” Samuyeli mən yi sa a sa.

⁶ Alatala mən yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli!” Samuyeli mən yi keli a siga Heli fema a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi n ma diina, si i sa.” ⁷ Samuyeli yetεen mi yi Alatala kolon, bayo a munma yi falan ti a xa han to.

⁸ Alatala mən yi Samuyeli xili a saxandeni, a mən yi keli a siga Heli fema, a yi a fala, a

naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a kolon a Alatala nan yi foningen xilima. ⁹ Heli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Siga, i si i sa. Xa i xili xuiin mε sənən, i xa a fala iki, i naxa, ‘Alatala, falan ti bayo i ya walikεen tuli matixi.’” Samuyeli yi sa a sa a funfuni.

¹⁰ Alatala yi fa, a ti na yi, a mən yi xinla ti, a naxa, “Samuyeli, Samuyeli!” Samuyeli yi a ratin, a naxa, “Falan ti, i ya walikεen tuli matixi.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “A mato, n feen ligama nən Isirayila yi, naxan yo na a mε a tuli madəxəma ayi nən. ¹² Na ləxəni n feene birin nakamalina nən Heli fari n naxan falaxi a xili ma e nun a denbayana. N mi sese luyε. ¹³ N bata yi a fala a xa, n naxa, n na a denbayaan makitima nən habadan! Amasətə a diine haken liga nən, a tan naxan yi na kolon, a mi e yikala na liga feen ma. ¹⁴ Nanara, n bata n kələ Heli a denbayaan xa, n naxa, ‘Saraxa ba, kise ba, sese mi a denbayaan haken jənjε.’”

¹⁵ Samuyeli yi lu saxi han xətənni. A yi Alatala a banxin dεene rabi. Samuyeli yi gaxuma a feε toxin yεbe Heli xa. ¹⁶ Koni Heli yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli, n ma diina.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹⁷ Heli yi a maxədin, a naxa, “A falan mundun tixi i xa? Xa i Alaa fala keden peen luxun n ma, n wama nən tərən naxan xədxə a birin xa, a xa na sa i fari.” ¹⁸ Nayi, Samuyeli yi a birin yεba a xa, a mi sese luxun a ma. Heli yi a fala, a naxa, “Alatala na a ra. Naxan nafan a ma a xa na liga.”

¹⁹ Samuyeli yi gboma waxatin naxan yi, Alatala yi a xən ma. A yi tin Samuyeli a falan birin xa kamali. ²⁰ Na nan a liga Isirayila yamanan birin yi a kolon keli Dan han Beriseba, a Alatalaa nabiin nan yi Samuyeli ra. ²¹ Alatala yi lu a yete mənεnjε Silo yi, a mini Samuyeli xa, a falan ti.

4

Alaa Kankiraan yi suxu yengeni

¹ Samuyeli a falan yi rali Isirayila birin ma.

Isirayila kaane yi mini Filisitine yengedeni. E yi e malan Ebeni-Eseri dεxən ma, Filisitine yi malanxi Afeki yi. ² Filisitine yi e ganla ti yenge sodeni Isirayila kaane yetagi, yengen yi fələ. Filisitine yi Isirayila kaane nə, e yi muxu wuli naanin faxa na yengeni. ³ Muxu jεjεne so waxatin naxan yi gali malandeni, Isirayila fonne yi a fala, e naxa, “Nanferā Alatala bata a lu to Filisitine xa en nə? Awa, en siga! En sa Alatalaa Layiri Kankiraan* tongo Silo yi. En nun na xa mini, a yi en nakisi en yaxune fangan ma.” ⁴ Nayi, e yi muxune rasiga Silo yi, ne yi fa

* 4:3: 4.3Layiri Kankirana fe mən sebexi Xəryaan 25.10-22 kui.

Alatalaa Layiri Kankiraan na, Senben Birin Kanna naxan dɔxi maleka gubugubu kanne xun na. Saraxarali Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi Alaa Layiri Kankiraan xali.

⁵ Alatalaa Layiri Kankiraan so gali malandeni waxatin naxan yi, Isirayila birin yi sɔnxɔ gbeeni te, bɔxɔn yi xuruxurun. ⁶ Filisitine yi na me e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nanse sɔnxɔ sɔnxɔ xui ito ra Heburu kaane malandeni?” E to a kolon a Alatalaa Kankiraan bata so, ⁷ Filisitine yi gaxu. E naxa, “Alana nde bata so e gali malandeni! Gbalo feen bata en li naxan munma yi liga en na nun!” ⁸ Gbalona en xa! Nde en nakise alani itoe ma naxanye Misiran kaane jaxankataxi kiin birin yi tonbon yireni? ⁹ E sɔbe so, e findi xemene ra Filisitine! Xa na mi a ra, e findima nen Heburu kaane konyine ra alo e yi e konyiyani kii naxan yi. E tan xemene xa yengen so sɔbɛen na!”

¹⁰ Nayi, Filisitine yi yengen nakeli, e yi Isirayila kaane nɔ, birin yi a gi a konni. Na yi findi kala gbeen na. Isirayila sofaan muxu wuli tonge saxan yi faxa. ¹¹ Alaa Kankiraan yi xali, Heli a dii firinne yi faxa, Xofini nun Finexasi.

Heli sayana fena

¹² Na lɔxɔn yeteni, xemena nde yi a gi yengen ma Bunyamin bɔnsɔnni Silo yi. A a dugine yibo sununi, a burunburunna sa a xunni. ¹³ A fe, Heli yi dɔxi gbɛdeni kiraan dɔxɔn. A a yeɛ rakopinma bayo a bɔɔɛn yi dinma Alaa Kankirana fe ra. Xemen somatɔɔn taani, a yi na feen xibarun nali, taan birin yi gbelegbele. ¹⁴ Heli to na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin me, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ xui ito ra?” Xemen yi fa Heli fema mafuren. ¹⁵ Heli bata yi jee tonge solomanaanin jee solomasexe soto, a yeene bata yi danxu fefe. ¹⁶ Xemen yi a fala Heli xa, a naxa, “N baxi kelideni yengen nin, n nan n gixi to yeteen nin.” Heli yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligaxi n ma diina?”

¹⁷ Xeraan yi yabin ti, a naxa, “Isirayila kaane bata e gi Filisitine yeɛ ra, na findixi kala gbeen nan na en ma ganla ma. Mɔn, i ya dii firinne, Xofini nun Finexasi bata faxa. Filisitine bata Alaa Kankiraan tongo.”

¹⁸ Xerana Alaa Kankirana fe fala waxatin naxan yi, Heli yi bira a xanbiramaan na taan so deen dɔxɔn. A kɔɛen yi gira, a faxa, bayo a yi belebele, a mɔn bata yi fori. A bata yi kitin sa Isirayila yi jee tonge naanin. ¹⁹ A mamuxuna, Finexasi a jaxanla fudikanna nan yi a ra. A yi wama a bari feni. A yi Alaa Kankiraan tongo feen me, e nun a taje nun a xemen faxa fena, a yi a felen, a diin bari. Dii barin tɔɔne yi a nɔ. ²⁰ A yi faxama waxatin naxan yi, jaxanla naxanye yi a dɔxɔn ma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I nama gaxu amasɔto

i bata dii xemen bari.” Koni a mi a me, a mi sese fala. ²¹ A yi a diin xili sa Ikabodi, a naxa, “Binyen bata jɔn Isirayila yi.”† A na falaxi Alaa Kankiraan tongo feen nan ma e nun a taje nun a xemen jɔn fena. ²² A yi a fala, a naxa, “Binyen bata jɔn Isirayila yi bayo Alaa Kankiraan bata tongo.”

5

Layiri Kankiraan Filisitine konni

¹ Filisitine yi Alaa Kankiraan xali keli Ebeni-Eseri yi han Asadodi yi. ² E yi Alaa Kankiraan naso e gbee ala Dagon batu banxini, e a dɔxɔ Dagon sawuran fema. ³ Na xɔtɔn bode, Asadodi kaane to keli, e Dagon sawuran li biraxi a yetagin ma bɔxɔni. A yi saxi Alatalaa Kankiraan fema. E mɔn yi a ti a funfuni. ⁴ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e a to a Dagon sawuran mɔn bata bira bɔxɔni Alatalaa Kankiraan yetagi. A gbindin nan gbansan yi fa luxi bayo a xunna nun a yiine bata yi gira a ma. Ne yi saxi so deen na. ⁵ Nanara, han to Dagon ma saraxaraline nun naxanye birin yi soma Dagon batu banxini Asadodi yi, e mi tima so deen yeteen na.

⁶ Alatala yi a yiin nagodo Asadodi kaane xili ma e nun a rabilinna. A yi e tɔɔ a xexen nagodo e ra. ⁷ Asadodi kaane to na to, e yi a fala, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan nama lu en konni, bayo a yiin bata godo en xili ma e nun en ma ala, Dagon.” ⁸ E yi Filisitine kuntigine maxili e konni e yi e maxodin, e naxa, “En nanse ligama Isirayilaa Alaa Kankiraan na?” E yi e yabi, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan xa xali Gati taani.” A yi xali Gati yi. ⁹ Koni a so nen tun Alatala yi a yiin nagodo na taan muxune xili ma. Magaxu fe gbeen yi liga. Muxune birin, keli fonna ma han dii jɔɔena, xexen yi godo e ra. ¹⁰ Nayi, e yi Alaa Kankiraan xali Ekiron yi. Koni e so nen tun, Ekiron kaane yi sɔnxɔ gbeeni te, e naxa, “E bata fa Isirayilaa Alaa Kankiraan na en konni, alogo en xa faxa.” ¹¹ E yi Filisiti kuntigine birin malan, e naxa, “E Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete a yamanani. A nama en faxa, en nun en ma yamana.” Bayo taana ngaani, faxa jaxin nun gaxun nan yi a ra, Ala yiin yi jaxu e ra. ¹² Muxun naxanye mi faxa, xexen yi godo ne ra. Taa muxune mawuga xuiin yi te han kore xonna ma.

6

Layiri Kankiraan yi raxete

¹ Alatalaa Kankiraan to kike solofere ti Filisitine yamanani, ² Filisitine yi e suxure ki muxune xili e nun e yiimatone, e naxa, “En nanse ligama Alatalaa Kankiraan na? E

† 4:21: Ikabodi bunna neen fa fala “Binyetareyana.”

a fala nxu xa en na ito raxetema kii naxan yi a funfuni.”

³ E yi yabin ti, e naxa, “Xa e Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete, e nama a kedenna raxete tun! E yangin saraxana nde fi Isirayilaa Ala ma. Nayi, e yi yalanje nen, e yi a kolon Ala e toroma naxan ma.”

⁴ Filisitine yi maxodinna ti, e naxa, “Nxu yangin saraxan mundun nasigama a ma?” E yi e yabi, e naxa, “Xexe sawuran xema daxin suulun, e nun yeke sawuran xema daxi suulun lan Filisiti kuntigine xasabin ma. Bayo fure siya kedenna nan e suxu, e nun e kuntigine. ⁵ E xexe sawuran nun yelene sawuran nafala naxanye e yamanan kalama, e yi binyen fi Isirayilaa Ala ma. Waxatina nde a a xolon janje nen e tan nun e alane nun e yamanan ma. ⁶ Nanfera e bjerne xodaxoma, alo Misiran kaane nun Firawona e bjerne xodaxo kii naxan yi? Ala to e jaxankata, e mi yi Isirayila kaane bejin ba, e siga? ⁷ Awa iki, e wontoro nene keden nafala, e jinge nga firin tongo naxanye bunduma, xun xidi wudin munma xidi naxanye xunna ma. E jinge ngane xidi wontoron na, e yi e diine xidi sansanna kui. ⁸ E Alatalaa Kankiraan tongo, e a daxo wontoron kui, e yi se xema daxine sa a fema kankirana nde kui, e naxanye bama yangin saraxan na a xa. Na xanbi ra, e yi wontoron bejin a siga. ⁹ E lu a matoe. Xa jinge gilene Isirayila kiraan suxu, Beti-Semesi binni, na bunna nen a Ala nan gbaloni ito ragidixi, xanamu en na kolonje, e a yiin xa mi furen ito ragidixi en ma, koni a en sotaxi na kii nin tun.”

¹⁰ E yi na liga. E yi jinge bundulaan firin tongo, e yi e xidi wontorone ra, e yi e diine raso sansanna kui. ¹¹ E yi Alatalaa Kankiraan daxo a kui e nun yeke sawuran nun xexe sawura xema daxine yi naxan kui. ¹² Ninge bundulane yi siga e tinxinni Beti-Semesi kiraan xon ma. E yi bira kira kedenna foxo ra e lu wuge. E mi siga e komenna ma, e mi siga e yiifanna ma. Filisiti kuntigine yi bira wontoron foxo ra han Beti-Semesi danna ra.

¹³ Beti-Semesi kaane yi lanbanni murutu xabadeni. E to kankiraan to, e jaxan. ¹⁴ Wontoron yi Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen li, a yi ti gem e belebelen fema. Yamaan yi wontoro wudine yibo, e jinge bundulane ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ¹⁵ Lewi bonsonna muxune yi Alatalaa Kankiraan nagodo e nun xema seene yi kankiraan naxan kui, e yi e sa gem e gbeen fari. Na laxoni, Beti-Semesi kaane yi saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye ba Alatala xa. ¹⁶ Filisiti kuntigi suulunne to ne birin to, e xete Ekiron yi na laxon yeteni.

¹⁷ A tan ni i ra Filisitine xexe sawura xema daxin naxanye ba yangin saraxan na Alatala xa: Asadodi taan keden, Gasa keden, Asikalon keden, Gati keden, e nun

Ekiron keden. ¹⁸ Yele sawura xema daxine fan xasabin yi na kii nin, taa keden keden, Filisitine kuntigine daxi naxanye xun na, taa makantanxine nun e banxidene. Na gem e xungbena, e Alatalaa Kankiraan daxo naxan fari, a man na yi han to Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen ma.

¹⁹ Koni Marigin yi Beti-Semesi kaana ndee faha han muxu tonge solofere, bayo e Alatalaa Kankiraan kui to nen. Yamaan yi sunu, bayo Alatala bata yi e toro ki faji. ²⁰ Na xanbi ra, Beti-Semesi kaane yi a fala, e naxa, “Nde noe tiye Alatala yetagi, Ala saripaxina? En xa a kankiraan xali minen, a xa ba be?” ²¹ E xerane rasiga Kiriyati-Yeyarin yi, e naxa, “Filisitine bata fa Alatalaa Kankiraan na, e fa a tongo, e a xali e konni.”

7

¹ Kiriyati-Yeyarin kaane yi fa, e fa Alatalaa Kankiraan tongo, e a xali Abinadabo a banxini, naxan yi geyan fari. Na xanbi ra, e yi Abinadabo a dii Eleyasari findi kantan muxuna.

Isirayila yi Filisitine no

² Alatalaa Layiri Kankiraan daxo xanbini Kiriyati-Yeyarin yi, waxati xunkuye yi dangu, jee maxone. Isirayila kaane yi e mawuga xuini te Alatala ma. ³ Nayi, Samuyeli yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa e xetexi e bjerne birin nan na Alatala fema, e ba ala xone nun Asitarate suxurene batue, e fa Alatala ma, e a tan kedenna batu. Nayi, a e be Filisitine senben bun.” ⁴ Isirayila kaane yi Baali nun Asitarate suxurene ba e tagi, e yi Alatala batu. ⁵ Samuyeli yi a fala, a naxa, “E Isirayila birin malan Misipa yi, n na Alatala maxande e xa.”

⁶ E yi e malan Misipa yi, e igen ba, e yi a raboxon Alatala xa saraxan na. E sunna suxu na laxoni. E yi e ti a ra, e naxa, “Nxu bata Alatala yulubin tongo.” Samuyeli yi findi Isirayila kaane kitisaan na Misipa yi.

⁷ Filisitine to a me a Isirayila kaane malanxi Misipa yi, e kuntigi suulun yi a ragidi a e xa sa e yenge. Isirayila kaane yi na me e gaxu Filisitine yee ra. ⁸ Isirayila kaane yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “I nama nxu rabepin. Lu Alatala maxande, en ma Ala, alogo a xa en nakisi Filisitine ma.”

⁹ Samuyeli yi yexee diin ba saraxa gan daxin na Alatala xa. A yi Alatala maxandi Isirayila xa, Alatala yi a yabi. ¹⁰ Samuyeli yi saraxa bani waxatin naxan yi, Filisitine yi fa Isirayila yengedeni. Na laxoni Alatala yi galan xuini namini Filisitine xili ma, a e ti kiraan xon, Isirayila kaane yi e no. ¹¹ Isirayila ganla yi keli Misipa yi, e Filisitine no, e yi e kedi han Beti-Kari xun ma. ¹² Samuyeli yi gemen tongo, a a daxo Misipa nun Seni tagi, a a

xili sa “Mali Geme Na.” A yi a fala, a naxa, “Alatala bata en mali han be.”¹³ Nayi, Filisistine yi yagi na, e mi fa xete Isirayila bəxən ma mum! Alatala yi Filisistine yenge Samuyeli a siimayaan birin yi.¹⁴ Filisistine bata yi taan naxanye rasuxu Isirayila kaane yii, ne yi xete Isirayila ma e nun e rabiline, keli Ekirən han Gati yi. Bəje xunbenla yi lu Amorine nun Isirayila kaane tagi.

¹⁵ Samuyeli yi findi Isirayila kitisaa na a siimayaan birin yi.¹⁶ Neə yo neə, a yi danguma Beteli yi nen siga Giligali nun Misipa yi, a yi Isirayila makitima mənne birin yi.¹⁷ A mən yi xete a konni Rama yi, a yi kitin sama denaxan yi Isirayila xa. A bata yi saraxa ganden nafala Alatala xa denaxan yi.

8

Isirayila yi wa mangan dəxə feni

¹ Samuyeli fori waxatin naxan yi, a a diine dəxə Isirayila kitisane ra.² A diin forimaan yi xili nen Yoweli, a firinden xili Abiya. E yi kitisani Beriseba nin.³ Koni e kewanle mi yi ligaxi alo e baba. E yi biraxi gbetin nan fəxə ra sətə kii naxini. E yi dimi yi seene rasuxuma mayifuni, e yi kiti naxin sama.

⁴ Nanara, Isirayila fonne birin yi e malan e siga Samuyeli konni Rama yi.⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “A mato, Samuyeli i tan bata fori, i ya diine mi luxi alo i tan. Nayi, mangan dəxə nxu xun na alo a ligama yamanan bonne yi kii naxan yi.”⁶ Samuyeli yi xələ ki fəji e to a falaxi, e naxa, “Mangan so nxu yii a xa nxu kiti.” Samuyeli yi Alatala maxandi.⁷ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Yamaan xuiin name e naxan birin falama i xa, bayo e mi e mexi i tan na. E e mexi n tan nan na alo e mangana.⁸ Xabu n fa e ra sa keli Misiran yi, e xete nen n fəxə ra e ala gbetene batu. To, e mən na ligama i fan na.⁹ Nanara, tin e mawuga xuiin ma koni i e rakolon səbeən na, i yi a fala e xa naxan findima mangana sariyan na e fari.”

¹⁰ Samuyeli yi Alatalaa falan birin ti yamaan xa naxanye yi a maxədinma mangan ma,¹¹ a naxa, “Mangana sariyane findima itoe nan na e fari: A e dii temene tongoma nen e findi sofane ra, e a yenge so wontorone ragi, e te soone fari xanamu e yi e gi a wontorone yee ra.¹² Ndee findima nen kuntigin na sofa wuli keden xun na xanamu sofa tonge suulun xun na. Ndee gbeteə a xeen bima nen, ndee yi a xeen xaba. Ndee yi yenge so seene rafala e nun wontoro wali seene.¹³ A e dii temene tongoma nen latikənən nafalane ra e nun kudi soone xanamu buru ganne.¹⁴ A e xee sensenne rasuxuma nen, e manpa bili nakone nun e oliwi bili xeeə, a e so a walikene yii.¹⁵ A e siseene nun e bogi seene yaganna tongoma nen, a yi e so

a kuntigine nun a walikene yii.¹⁶ A e walike xemene nun naxanle nun e jingee sensenne nun sofanelle tongoma nen, e wanla ke a tan xa.¹⁷ A e xuruse kurune yaganna tongoma nen, e tan yeteen yi findi a konyine ra.¹⁸ Na ləxəni e sənəmə nen e mangan xili ma e naxan sugandixi, koni na ləxəni Alatala mi e yabima.”

¹⁹ Isirayila kaane yi tondi Samuyeli a falan name. E naxa, “En-en! Nxu wama mangana nde xa lu nxu xun na.²⁰ Nxu fan yi lu alo yamanan bonne, nxə mangan yi sariyan sa, a ti nxu yee ra nxə yengene yi.”²¹ Samuyeli yi Isirayila kaane falan birin name, a yi a fala Alatala xa.²² Alatala yi Samuyeli yabi, a naxa, “E xuiin name, i yi mangan dəxə e xun na.” Samuyeli yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E siga e konne yi.”

9

Səli yi Samuyeli kolon

¹ Muxu kəndəna nde yi Bunyamin bənsənni, a xili Kisu, Abiyeli a diina. Serori nan Abiyeli sətə. Bekorati nan Serori sətə. Bunyamin bənsənni nde Afiya nan Bekorati sətə.² Diina nde yi Kisu yii naxan yi xili Səli. Dii xeme tofənin nan yi a ra. A naxə yo mi yi Isirayila yi. A xunna yi yite bonne birin xa.

³ Ləxəna nde Kisu a sofali giləne yi lə ayi. Kisu yi a fala a dii Səli xa, a naxa, “Walike keden tongo e sa sofanelle fen.”⁴ A yi Efirami geyane yisiga, a Salisa yamanani siga, e mi e to. E dangu Saalimi mabinni, koni e mi sofanelle to. A mən yi dangu Bunyamin ma yamanani e mi sese to.⁵ E Sufi yamanan li waxatin naxan yi, Səli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “En xete banxini, xanamu n baba jinanma nen sofanelle e fe ra, a kəntəfili fələ en ma fe ra.”

⁶ Walikeen yi a yabi, a naxa, “A mato, sayibana nde taani ito yi en yee ra, muxu kəndəna na ra. A na naxan fala, a kamalima nen. En siga mənni iki. Waxatina nde a kiraan yite en na nen en sigə naxan xən.”⁷ Səli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Koni xa en siga, en nanse xalima na sayiban yee ra? Bayo donse yo mi fa en ma sagbane kui, sese mi en yii en naxan fiye sayiban ma. Nanse en yii?”⁸ Walikeen yi a fala Səli xa, a naxa, “Wure gbeti fixen garamu saxan n yii, en na so a yii alogo a xa kiraan yita en na.”

⁹ Waxati danguxini Isirayila yi, xemən naxan yi sigama Ala maxədinndi a yi a falama nen, a naxa, “E fa, en siga fe toon konni.” Bayo en naxan ma to a “Nabina” a fələni e yi a falama nen na ma a “Fe toona.”

¹⁰ Səli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Na lanxi. En siga.” E yi siga taani sayiban yi denaxan yi.¹¹ E to yi tema taani, e

sungutunne li menni siga ige badeni. E yi e maxodin, e naxa, “Fe toon be ba?”

¹² E yi e yabi, e naxa, “On, a i yee ra, koni siga iki sa bayo a bata fa taani to amasoto saraxa ba daxin na to yamaan xa geyaan ma saraxa badeni. ¹³ E na so taani waxatin naxan yi, e a toe benun a xa te geyaan ma a degedeni saraxa badeni. Yamaan mi e dege fo a na fa bayo a tan nan saraxan dubama. Na xanbi ra, muxu xilixine yi e dege. E te iki sa! E a lima nen na.” ¹⁴ E yi te taani. E to yi soma taani, Samuyeli yi mini e ralandeni, a tematson geyaan ma saraxa badeni. ¹⁵ Benun na loxonni, Alatala bata yi Samuyeli rakolon nun, ¹⁶ a naxa, “Waxatini ito yi tila, n Bunyamin kaana nde yitama i ra nen. A masusan a sugandi feen na alogo a xa findi n ma yamana Isirayila yeeratiin na. A n ma yamaan nakisima nen Filisitine fangan ma. N bata n ma yamana taron to bayo, e wuga xuiin bata n li.”

¹⁷ Samuyeli to Soli to, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Xemen ni i ra, n naxan ma fe fala i xa. A tan nan tima n ma yamaan xun na.” ¹⁸ Soli yi a maso Samuyeli ra taan deen na, a naxa, “A fala n xa yandi, fe toona banxin minen yi?”

¹⁹ Samuyeli yi Soli yabi, a naxa, “N tan nan fe toon na. E siga n yee ra geyaan ma saraxa badeni, bayo e e degema nen n xon to. Tila xotonni n na yelin i ya maxodinna ngaan yabe, n na a luye i siga. ²⁰ I nama kontofili i ya sofali gilene fe ra naxanye loxi ayi a xii saxanna nan to. E bata to. Koni Isirayila kaane birin waxi nde xon ma, ba i tan nun i babaa denbayaan na?”

²¹ Soli yi yabin ti, a naxa, “Bunyamin bonsonna xa mi n tan na, Isirayila bonson xuridina? Bunyamin xabilan birin mi dangue n ma xabilan na ba? Nayi, nanfera i fe sifani ito falama n ma?”

²² Samuyeli yi Soli nun a walikeen tongo, a e xali donse dondeni, a yi e dexo dexo xungheni muxu tonge saxan jaxon yi denaxan yi. ²³ Samuyeli yi a fala kudi soon xa, a naxa, “Fa suben na n naxan soxi i yii alogo i xa a dexo muxuna nde yee ra.”

²⁴ Kudi soon yi sa danban nun sube gbete tongo a yi e sa Soli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Na nan namaraxi i xa. A don bayo a yi doxi i tan nan yee ra. N na a falaxi e xa nen, n naxa, ‘Xopena nde fama nen n xon.’ ” Nayi, Soli yi a dege na loxonni e nun Samuyeli. ²⁵ E yi godo taani keli geyaan ma saraxa badeni. Samuyeli nun Soli yi falan ti a banxin koe ra. ²⁶ Na xoton bode e keli subaxa. Samuyeli yi Soli xili, a naxa, “E xa e yiton, n xa sa e ti kira yi.” Soli to keli, e nun Samuyeli yi mini. ²⁷ E to taan danna li, Samuyeli yi a fala Soli xa, a naxa, “I ya walikeen yamari a xa siga yeen na.” Na yi siga yeen na. Samuyeli yi a fala

a xa, a naxa, “Ti be singen, n xa Alaa falan nali i ma.”

10

¹ Samuyeli yi ture saseen tongo a turen susan Soli xunni, a yi a sunbu, a naxa, “Alatala yeteen bata i masusan, a i findi a yamaan yeeratiin na. ² I na keli n fema to, i xeme firin lima nen Rakeli bilinganna yireni, Selisa taani Bunyamin yamanan danna ra. E ito falama nen i xa, e naxa, ‘I sigaxi sofanla naxanye fendeni, e bata to. I baba mi fa a mirima e ma, koni a kontofilixi e tan nan ma fe ra. A naxa: N xa nanse liga n ma diina fe ra?’ ³ I na keli menni, i sigama nen han Taboro wudi gbeena. Menni i lanma nen xeme saxan na, e sigama Ala batudeni Beteli yi. Na nde keden sii saxan xalima nen, buru saxan taranma nen a firinden yii, manpa kundi keden yi taran a saxanden yii. ⁴ E i xontonna nen e buru firin so i yii, i yi a rasuxu. ⁵ Na xanbi ra, i soma nen Gibeya-Elohimi taani, Filisitine ganla malanxi denaxan yi. I nema soma taani, i lanma nen nabi ganla ra keli geyaan ma saraxa badeni. Konden maxane nun taban maxane nun xulen fene nun bolon maxane sigama e yee ra, nabine yi nabiya falane ti. ⁶ Nayi, Alatala Nii Sarijanxin godoma i ma nen senbeni, i yi nabiya falane ti e xon. I maxetema nen, i findi muxu gbete ra. ⁷ Na taxamasenne birin na liga, i na naxan to a liga daxin na, i xa na liga bayo Ala i xon. ⁸ I sigama nen n yee ra Giligali yi, n ni i lima na alogo saraxa gan daxine xa ba e nun bopne xunbeli saraxane. Koni, fo i xa n mame xii solofere, n na fa, n na fale i xa i lan i xa naxan liga.”

⁹ Soli keli nen Samuyeli fema tun, Ala yi xaxili gbete so a yii, taxamasenne itoe birin yi liga na loxon yeteni. ¹⁰ Soli nun a walikeen Gibeya li waxatin naxan yi, e yi nabi ganla li na. Alaa Nii Sarijanxin yi godo Soli ma, a yi sa e fari e nabiya falane yi. ¹¹ Naxanye birin yi a kolon a boloni, ne to a to nabine ye, a nabiya falane tima, e yi a fala e bode tagi, e naxa, “Nanse ligaxi Kisu a diin na? Soli fan bata findi nabiin na ba?” ¹² Menna muxuna nde yi yabin ti, a naxa, “Nde nabine baba ra?” Sandan minixi menna nin: “Soli fan nabine ye ba?”

¹³ A to yelin nabiya falane tiye, a siga geyaan ma saraxa badeni. ¹⁴ Soli soxo yi a fala Soli xa e nun a walikena, a naxa, “E yi sigaxi minen yi?” Soli yi a yabi, a naxa, “Sofali gilene fendeni. Koni nxu mi sese to, nxu yi siga Samuyeli fema.” ¹⁵ Soli soxo yi a fala, a naxa, “A yeba n xa Samuyeli naxan falaxi e xa.” ¹⁶ Soli yi a yabi, a naxa, “A fala nxu xa nen a sofali gilene bata to.” Koni a mi sese fala a xa a mangayana a fe yi Samuyeli naxan fala.

¹⁷ Samuyeli yi Isirayila yamaan xili Alatala yetagi Misipa yi. ¹⁸ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N tan nan Isirayila raminixi Misiran yi. N tan nan ε xunbaxi Misiran kaane yi e nun yamaan bonna naxanye yi ε jaxankataxi.'" ¹⁹ To ε bata ε mε ε Ala ra naxan ε rakisi ε tōrone nun ε gbalone birin ma. E naxa, 'Mangan dōxo nxu xun na.' Awa, ε fa ε yete yita Alatala ra bōnsōn yēen nun xabila yēen ma."

²⁰ Samuyeli yi Isirayila bōnsōnne birin xili, Bunyamin bōnsōnna yi sugandi. ²¹ Awa, a yi Bunyamin bōnsōnna birin xili xabila yēen ma, Matiri a xabilan yi sugandi. Dōnxen na, Kisu a dii xēmen Sōli yi sugandi. E yi a fen, koni e mi a to. ²² E mōn yi Alatala maxōdin, e naxa, "Xēmeni ito bata fa be yi ba?" Alatala yi e yabi, a naxa, "A luxunxi goronne yē." ²³ E yi e gi, e sa a ba na yi, a yi ti yamaan yē. A xunna yi yite bonne birin xa. ²⁴ Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, "E a mato, Alatala naxan sugandixi! A jōxōn mi yamaan mumēen yē." Yamaan birin yi sōnxō, e naxa, "Ala xa sii xunkuye fi a ma!"

²⁵ Samuyeli yi mangaya sariyan yeba yamaan xa, a a sebe kēdin kui, a naxan sa Alatala fēma. Dōnxen na, a Isirayila kaane birin nasiga e konne yi. ²⁶ Sōli fan yi siga a konni Gibeya yi. Muxu kēndena ndee yi sa a mati Ala bōjē fajin sa naxanye yi. ²⁷ Koni fuyantenna ndee yi a fala, e naxa, "Xēmeni ito nxu rakisima di?" E yi a rajaxu e mi sese fi a ma. Koni Sōli yi a dundu.

11

Sōli yi Yabesi taan xunba

¹ Nba, Amonine mangan Naxasi yi fa Yabesi-Galadi taan nabilin. Yabesi taan xēmene birin yi a fala a xa, e naxa, "Layirin xa xidi en tagi, nxu findi i ya konyne ra." ² Amonin mangan Naxasi yi e yabi, a naxa, "Na bata fan, n bata tin lanna xa so en tagi, koni fō ito xa liga: N xa ε birin yiifari ma yēene sōxōnjē ayi, n yi Isirayila birin nayagi." ³ Yabesi taan fonne yi a fala a xa, e naxa, "Xii solofere fi nxu ma, alogo nxu xa xerane rasiga Isirayila bōxōn birin yi. Xa muxe mi fa nxu rakisideni, nxu nxu yete so i yii." ⁴ Xerane to siga Gibeya yi, Sōli a taani, e feni itoe dēntēge yamaan xa, birin yi a wuga xuini te.

⁵ Sōli yi kelima xēen ma e nun a jingene, a maxōdinna ti, a naxa, "Nanfera yamaan birin wugama?" E yi Yabesi kaane falan yeba a xa. ⁶ Sōli to falani ito mē, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma senbeni, a yi xōlo kati! ⁷ A yi jinge firin tongo, a yi e yisege a dungin dungin na, a xerane rasiga, a e xa ne xali Isirayila bōxōn birin yi. E naxa, "Naxan yo mi bira Sōli nun Samuyeli fōxō ra

na kanna jingene ligama ikiini." Yamaan yi gaxu Alatala yēe ra, e yi e malan alo muxu kedenna. ⁸ Sōli yi e tēnge Beseki yi, Isirayila xēmene muxu wuli kēme saxan, Yuda xēmene muxu wuli tonge saxan. ⁹ Xēraan naxanye fa, e yi a fala ne xa, e naxa, "E sa ito fala Yabesi-Galadi muxune xa, ε naxa, 'Benun sōgen xa xōlo tila ε kisin sōtōma nēn.'" Xerane to fa na fala Yabesi muxune xa, e yi jaxan. ¹⁰ E yi a fala Amoni kaane xa, e naxa, "Nxu nxu yete soma nēn e yii tila, ε yi nxu raba ε waxōn kiini."

¹¹ Na xōtōn bode, Sōli yi a ganli taxun dōxōde saxan. E so Amoni gali malandeni kōe dōnxen na. E yi Amonine faxa han sōgen yi xōlo. Muxu jējēne yi xuya ayi hali muxu firin mi lu e bode fari.

¹² Yamaan yi a fala Samuyeli xa, e naxa, "Nde yi a falama a Sōli nama lu en xun na? Fa na muxune ra, nxu xa e faxesa!" ¹³ Koni Sōli yi a fala yamaan xa, a naxa, "Muxu yo mi faxama to lōxōni, bayo Alatala bata Isirayila rakisi to."

Sōli a mangayana fe

¹⁴ Na xanbi ra, Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, "E fa be, en siga Giligali yi alogo en mōn xa Sōli a mangayana fe fala."

¹⁵ Yamaan birin yi siga Giligali yi. E yi Sōli findi mangan na Giligali yi Alatala yetagi. E bōjē xunbeli saraxane ba Alatala yetagi mēnni. Sōli nun Isirayila yamaan birin yi jaxanjaxan gbeen naba.

12

¹ Samuyeli yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, "N bata ε xuini name ε naxan birin falaxi. N bata mangan dōxō ε xun na." ² Iki mangan ni i ra naxan tima e yēe ra. N tan bata fori n xunxēen bata fuga. N ma diine fan be ε tagi. N bata ti e yēe ra keli n dii jōren ma han to. ³ N tan ni i ra, n tixi e yetagi. E n yabi Alatala yetagi e nun a muxu sugandixina. N na nde a jinge tongo? N na nde a sofali tongo? N na nde jaxankata? N na nde tōrō? N dimi yi seen nasuxu nde ra alogo n xa n yēen naxi a fe jaxin ma? Xa n na nde keden peen tongo nēn, n na raxetema nēn." ⁴ E yi a yabi, e naxa, "I mi nxu jaxankataxi. I mi nxu tōrōxi. I mi se rasuxi muxu yo yii." ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, "Alatala nan ε seren na, a muxu sugandixin nan ε seren na to lōxōni, a ε mi sese to n yii." E naxa, "Seren nan a tan na."

⁶ Samuyeli mōn yi a fala yamaan xa, a naxa, "Alatala nan Musa nun Haruna tongo alogo ε benbane xa mini Misiran yi." ⁷ Awa iki, ε ti kitisadeni Alatala yetagi. Alatala fe fajin naxanye ligaxi ε nun ε benbane xa, n ne rabirama nēn ε ma. ⁸ Yaxuba fa xanbini Misiran yi, ε benbane yi Alatala maxandi e mali feen na. Alatala yi Musa nun Haruna

rafa, e ε benbane ramini Misiran yi, e yi e radəxə be. ⁹ Koni e yi ninan Alatala xən, e Ala. Nanara, a yi tin e yi so Sisera yamarin bun, Xasori gali mangana. A mon yi e so Filisitine yii e nun Moyaba mangan yii, naxanye yi e yengema. ¹⁰ E nun yi Alatala maxandi, e naxa, 'Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata Alatala rabepin nxu yi Baali nun Asitarate suxurene batu. Koni iki, nxu xunba nxu yaxune yii fa, nxu i batue.' ¹¹ Awa, Alatala yi Yerubali rafa e nun Bedani nun Yefeta, dənxen na n tan Samuyeli, alogo ε xa xunba ε yaxune yii naxanye ε rabilnxi. E yi lu kantanna kii. ¹² Koni e to Amonine manga Naxasi to fe ε xili ma, ε yi a fala n xa, ε naxa, 'Nxu wama mangan xən, a xa nxu yamari.' A yi luxi alo Alatala mi yi e mangan na. ¹³ Awa, ε bata a sətə ε mangan naxan sugandixi, ε bata naxan maxədin. Alatala bata mangan dəxə ε xun na. ¹⁴ Xa ε gaxu Alatala yee ra, ε yi a batu, xa ε a xuiin name, xa ε mi murute Alatalaa yamarine ma, nayi ε nun ε mangan xa bira Alatala fəxə ra, ε Ala. ¹⁵ Koni xa ε mi Alatala xuiin name, xa ε murute Alatalaa yamarine bun, nayi Alatala ε yengema nen, alo a liga ε benbane ra kii naxan yi. ¹⁶ Iki, ε yitən ε yi fe gbeen mato Alatala naxan ligama ε yetagi. ¹⁷ To xa mi murutu xaba waxatin na ba? N na Alatala maxandima nen, a yi galanna nun tulen nagodo. Nayi, ε ε kala fe gbeen kolonna nen Alatala yee ra yi, ε to mangan dəxə feen maxədinxi."

¹⁸ Samuyeli yi Alatala maxandi. Na bəxən yeteni, Alatala yi galanna nun tulen nafa. Yamaan birin yi gaxu Alatala yee ra e nun Samuyeli. ¹⁹ Yamaan birin yi a fala Samuyeli xa, e naxa, "Alatala maxandi, i ya Ala, i ya walikene xa, alogo nxu nama faxa, bayo nxu bata mangan maxədin feen sa nxə yulubine birin fari." ²⁰ Samuyeli naxa, "E nama gaxu. E bata fe naxini ito birin liga, koni ε nama xete Alatala fəxə ra, ε Alatala batu ε bəpen ma feu! ²¹ E nama bira suxurene fəxə ra fuyan! Naxanye mi nəe maliin tiye, e mi marakisin tiye, bayo ala fuune nan e tan na. ²² Alatala mi a yamaan nabepinje a xili gbeena fe ra, bayo a tan yeteen nan tinxi ε findi a yamaan na. ²³ Alatala xa n fan natanga yulubi tongon ma, n tondi a maxande ε xa! N na ε xaranma nen kira fajin nun tinxinna ma. ²⁴ E gaxu Alatala yee ra tun! E a batu lannayani ε bəpen ma feu! A mato, a fe gbeen naxanye ligaxi ε xa. ²⁵ Koni xa ε lu fe naxin lige, ε raxərima nen, e tan nun ε mangan na."

13

Isirayila yi murute Filisitine ma

¹ Səli findi mangan na a jee tonge saxanden nan ma, a yi jee tonge naanin nun frin

ti mangayani Isirayila yi. ² Səli yi xeme wuli saxan sugandi Isirayila kaane ye. Wuli frin yi a fema Mikimasi yi e nun Beteli geyane fari. Wuli keden yi lu Yonatan fema Gibeya yi Bunyamin bəxəni. A yi yama dənxe rasiga e konne yi. ³ Ləxəna nde Yonatan yi fu Filisitine gali malanden ma naxan yi Geba yi. Filisitine yi na me. Səli yi xətaan fe bəxən yiren birin yi. A yi a fala, a naxa, "Heburune xa a me!" ⁴ Isirayila birin yi a me a Səli bata fu Filisitine gali malanden ma, a yi rəjaxu Filisitine ma alo se kunxin xirina. Nayi, muxune birin yi maxili, e yi malan Səli fema Giligali yi. ⁵ Filisitine fan yi e malan Isirayila yenge xinla ma. Yenge so wontoro wuli saxan yi e yii e nun soo ragi wuli sennin, e nun sofaan naxanye yi wuya alo mejnəsinna naxan baan de. E fa e malan Mikimasi yi, Beti-Aweni sogeteden binni. ⁶ Isirayila xeme to a to a e bata yigbətən, e nun feene bata xədəxə e ganla ma, muxune yi siga e luxunje faranne ra, e nun fotəne yi, e nun geme longonne nun yinle ra, e nun lige ramaradene yi. ⁷ Heburuna ndee fan yi Yuruden baani gidima siga Gadi nun Galadi yamanani. Səli mon yi Giligali yi, sofaan naxanye birin yi a fəxə ra ne yi xuruxurunna gaxuni. ⁸ A yi Samuyeli mame xii solofere, han a waxatin naxan falaxi. Koni Samuyeli mi fa Giligali yi. Yamaan yi e makuya fələ a ra, e xuya ayi.

Səli a kalana

⁹ Nayi, Səli yi a fala, a naxa, "E fa saraxa gan daxin na e nun bəpe xunbeli saraxane." A yi saraxa gan daxin ba. ¹⁰ A yi yelinma na saraxan be waxatin naxan yi, Samuyeli yi fa. Səli yi siga a ralandeni alogo a xa a xəntən. ¹¹ Samuyeli yi a fala, a naxa, "Inanse ligaxi?" Səli yi a yabi, a naxa, "N na a toxi nen a yamana e masigama n na, e nun i fan mi faxi en lanma waxatin ma, Filisitine fan bata yi malan Mikimasi yi, ¹² nanara n yi mirixi, n naxa, 'Filisitine fama nen n xili ma Giligali yi, n mən munma Alatala maxandi singen,' na yi n karahan, n yeteen yi saraxan gan." ¹³ Samuyeli yi a fala, a naxa, "I bata a liga alo xaxilitarena, i mi Alatalaa yamarin suxu, i ya Ala. Alatala yi a ligama nen nun i ya mangayaan yi lu Isirayila xun na habadan! ¹⁴ Koni iki, i ya mangayaan mi luma a ra. Alatala bata xeme na nde fen naxan bəpe luxi alo a bəpəna, a yi a sugandi a yamaan yee ratiin na, bayo i mi Alatalaa yamarin suxi." ¹⁵ Samuyeli yi keli Giligali yi a te Gibeya yi, Bunyamin yamanani. Yamaan naxan yi Səli fəxə ra a ne tenge. Xeme keme sennin bəxən yi na. ¹⁶ Səli a dii xemen Yonatan nun yamaan naxan yi a fəxə ra, ne yi dəxə Geba yi, Bunyamin bəxən ma. Filisitine yi malanxi Mikimasi yi. ¹⁷ Ganla

daxo saxan yi mini Filisistine sofane malandeni alogo e xa yengen so. Gali keden yi siga Ofara binni Suwali yamanani. ¹⁸ Ganla boden yi siga Beti-Xoron binni. A saxanden yi siga yamanan danna binna ra Seboyin lanbanna xunna ra, tonbon yiren dexon.

¹⁹ Na waxatini, xabun mi yi toma Isirayila boxo yo ma, bayo Filisistine bata yi a fala, e naxa, "Heburu kaane nama silanfanna nun tanban nafala."* ²⁰ Isirayila kaan birin yi sigama Filisiti xabun nan fema a jinge kenna deni tondeni hanma kenna hanma bunbina, hanma bundena. ²¹ E yi gbeti gbanan keden nan fima jinge kenna deni ton feen na, e nun kenna. Koni a tagiin nan yi fima jama malan sena fe ra hanma bunbina hanma jinge gbengben wurena. ²² Nanara, yenge so laxonni, silanfanna nun tanban mi yi Sali nun Yonatan ma sofane yii. Fo mangan nun a diina. ²³ Filisiti gali keden yi sa Mikimasi kiraan suxu geya longonna ra.

14

Yonatan yi Filisistine yenge

¹ Laxonna nde, Sali a diin Yonatan yi a fala a yengeso seene maxali banxulanna xa, a naxa, "Fa en gidi han Filisistine gali malandeni bode foxoni." Koni Yonatan mi a baba rakolon.

² Sali yi Gibeya danna ra girenada wudin bun ma Migiron yi. Sofa kemε sennin yi a fema. ³ Saraxarali domain yi Axiya nan yii na yi, Ikabodi tada Axituba a dii xemena. Finexasi nan Axituba soto. Heli, Alatalaa saraxaralina Silo yi, na nan Finexasi soto. Muxu yo mi yi a kolon a Yonatan bata mini.

⁴ Yonatan yi minima geya longonna nan na alogo a xa Filisistine gali malanden masoto. Na kiraan yi minixi geya tintinxi firinne nan longori ra, na kedenna yi xili Bosesi, boden xili Senne. ⁵ Geya keden komen foxoni Mikimasi binni, boden yifari foxoni Geba binni.

⁶ Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, "Fa, en siga han Filisiti Ala kolontarene gali malandeni. Waxatini nde Alatala en malima nen. Sese mi nεe Alatalaa marakisin yee rase, hali yama xurudin na a ra, hanma a gbeena." ⁷ Yenge so se maxanla yi a yabi, a naxa, "Imirixi naxan ma, na liga. Siga! N ni i foxo ra. En birin xaxili keden." ⁸ Yonatan naxa, "Awa, fa en siga han xemeni itoe denaxan yi, e yi en to. ⁹ Xa e a fala en xa, e naxa, 'E ti menni han nxu yi ε ralan,' en tima nen menni. En mi tema e fema na yi. ¹⁰ Koni, xa e a fala en xa, e naxa, 'E te nxu fema,' en tema nen, bayo na findima taxamasenna nan na a Alatala bata e so en yii."

¹¹ E yi e yita Filisistine ra. Filisistine yi a fala, e naxa, "I yeen ti! Heburune bata mini folo yinle ra e luxunxi denaxanye yi." ¹² E yi Yonatan nun a walikeen xili, e naxa, "E te nxu fema, nxu xa fena nde yita ε ra." Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, "Te n foxo ra, bayo Alatala bata e so Isirayila yii." ¹³ Yonatan yi te a yiine kafue a sanne ma, a yenge so se maxanla biraxi a foxo ra. Yonatan yi lu Filisistine rabire a bun ma, a yenge so se maxanla yi e faxes. ¹⁴ Na yenge singeni Yonatan nun a yenge so se maxanla yi Filisiti muxu moxone joxondon faxes yire kedenni. ¹⁵ Gaxun yi so ganli. Naxan yo yi xεene ma e nun ganla birin, naxan yo yi gali malande gbete yi, e nun naxanye yi minixi yengesodeni, gaxun yi ne birin suxu. Boxon yi xuruxurun. Na yi findi gaxun na fata Ala ra.

¹⁶ Sali a kantan muxun naxanye yi Gibeya yi, Bunyamin boxoni, ne yi ganla to xuyε ayi yiren birin yi. ¹⁷ Sali yi a fala a sofane xa, a naxa, "E sofane maxili, a xa kolon naxan kelixi en ye." E yi a kolon a Yonatan nun a yenge so se maxanla nan mi yi e ye. ¹⁸ Sali yi a fala Axiya xa, a naxa, "Alaa Kankiraan nafa." Bayo na waxatini a yi Isirayila kaane nan yii. ¹⁹ Sali yi falan tima saraxaraliin xa waxatin naxan yi, sonxo sonxon mon yi gboma ayi Filisistine malandeni. Sali yi a fala saraxaraliin xa, a naxa, "A lu na." ²⁰ Nayi, ganla naxan birin yi Sali foxo ra, ne yi malan e mini yenge sodeni. E yi a li Filisistine yi e bode yengema sonxo sonxo gbeeni. ²¹ Heburu naxanye yi Filisistine bun ma a singeni, naxanye yi basanxi e ra e gali malandeni, ne yi sa Isirayila fari Sali nun Yonatan mabinni. ²² Isirayila kaan naxanye birin yi luxunxi Eframi geyane yi, ne yi a me a Filisistine e gima, e fan yi lu e kede, e yi e yenge. ²³ Alatala yi Isirayila rakisi na laxonni, yengen yi siga han Beti-Aweni.

Sali a xaxilitareya kolona

²⁴ Isirayila kaane toro nen na laxonni bayo Sali bata yi tonni ito fala yamaan xa, a naxa, "Dangan na kanna xa xemen naxan na donseen don benun jinbanna, benun n yi n gbeen joxo n yaxune ra." Nanara, muxu yo munma yi donseen don ganli. ²⁵ E birin yi fotonna li, kumin yi boxonma denaxan yi. ²⁶ E soxin fotonni, sofane yi kumin to mine, koni muxu yo mi se raso a de, bayo e birin yi gaxuxi dangan yee ra. ²⁷ Yonatan mi yi a kolon a baba bata yi a kolo yamaan xa. Nanara, dunganna naxan yi a yii, a na xunna rasiga, a yi a deten kumi dengbeni, a a don. Nayi, a yeen yi xon sege. ²⁸ Sofana nde yi a fala a xa, a naxa, "I baba ganla rakoloxi nen ki faji, a naxa, 'Xa muxuna nde donseen don to, dangan na kanna xa.'

* 13:19: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Nanara, sofane birin xadanxi.”²⁹ Yonatan naxa, “N baba yamaan tɔɔma. A mato n fangan sɔtɔxi kii naxan yi xabu n kumini ito don.”³⁰ Xa sofane birin yi donseen donma to, e naxan tongoxi e yaxune konni, en yi Filisitine nɔma nɛn dangu ito ra!”

³¹ E Filisitine nɔ na lɔxɔni keli Mikimasi siga han Ayalɔn yi. Yamaan yi xadanxi han!³² E yi e yaxune yii seene tongo, e xuruseene tongo e nun jingene nun jinge diine. E e faxa bɔxɔni, yamaan yi e nun wunla don.³³ E yi a rali Sɔli ma e naxa, “A mato yamana Alatala yulubin tongoma, e suben nun a wunla don.” Sɔli naxa, “E bata yanfan til E gɛmɛ gbeen makutukutu n mabinni iki sa!”³⁴ A mɔn yi a fala, a naxa, “E xuya ayi yamani, ε a fala e xa, a birin xa fa a jingen na xanam a yɛxɛna, a yi a faxa be. Na xanbi ra, ε yi e don alogo ε nama Alatala yulubin tonge, ε suben nun a wunla don.” Kɔɛn na, birin yi fa a jingen na alogo a xa a faxa mɛnni.³⁵ Sɔli yi saraxa ganden nafala Alatala xa. Na findi saraxa gande singen nan na a naxan nafala Alatala xa.

³⁶ Sɔli yi a fala, a naxa, “En godo Filisitine fɔxɔ ra to kɔɛn na, en sa e yenge han xɔtɔnni. Keden nama lu a nii ra.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” Koni, saraxaraliin naxa, “En na Ala maxɔdin be.”³⁷ Sɔli yi Ala maxɔdin, a naxa, “N xa godo Filisitine fɔxɔ ra ba? I e soma Isirayila yii ba?” Koni na lɔxɔni a mi a yabi.³⁸ Nanara, Sɔli naxa, “E fa be, ganla yɛɛratine birin. En xa a kolon yulubin naxan ligaxi to.”³⁹ N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Isirayila Rakisimana, hali xa n ma diin Yonatan nan a xunna ra, a faxama nɛn.” Muxu yo mi a yabi yamaan ye.⁴⁰ A yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “E dangu fɔxɔ kedenni, n tan nun n ma dii Yonatan xa lu fɔxɔ kedenni.” Yamaan yi a fala Sɔli xa, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.”⁴¹ Sɔli yi a fala Alatala xa, Isirayilaa Ala, a naxa, “Nɔndin yita n na.” Masɛnsɛna yi Yonatan nun Sɔli suxu, yamaan yi ba a ye.*⁴² Sɔli naxa, “E masɛnsɛna ti nxu nun ma diin tagi.” Yonatan yi suxu.⁴³ Sɔli yi a fala Yonatan xa, a naxa, “A fala n xa i naxan ligaxi.” Yonatan yi a yabi, a naxa, “N kumi siyadi nan tongoxi n ma dunganna jɔɛn na, n na don. Fɔ n xa faxa?”⁴⁴ Sɔli naxa, “Ala xa tɔɔ jaxin sa n ma xa i mi faxa, Yonatan.”⁴⁵ Koni sofane yi a fala Sɔli xa, e naxa, “Yonatan lan a xa faxa ba? A tan xa mi a ra, naxan Isirayila rakisi gbeen ti? A mi faxe mume! Nxu bata nxu kɔlɔ habadan Alatala yi, hali a xunxɛɛ kedenna, a mi bire bɔxɔni, bayo Ala nan a mali a xa nɔn sɔtɔ to!” Nayi, sofane yi Yonatan xunba, a mi faxa.⁴⁶ Sɔli yi xɛtɛ Filisitine fɔxɔ ra, ne yi xɛtɛ

e konni.

⁴⁷ Sɔli to mangayaan tongo Isirayila yi, a yi e yaxune yenge a rabilinni, Moyaba nun Amonine nun Edɔn nun Soba mangane, e nun Filisitine. A na yi a yɛɛ rafindi dɛnaxan ma, a yi nɔn sɔtɔma nɛn na ma.⁴⁸ Lɔxɔna nde, a yi keli a senbe gbeeni, a yi Amalekine nɔ, a Isirayila xunba ne yii, naxanye yi a kalama.

⁴⁹ Sɔli a dii xɛmɛne nan itoe ra: Yonatan nun Yisiwi nun Maliki-Suwa. A dii tɛmɛ singen xili Merabi, a bolokadaan xili Mikali.⁵⁰ Sɔli a jaxanla yi xili nɛn Axinowami, Aximaasi a dii tɛmena. A sofa kungtin yi xili nɛn Abineri, Sɔli sɔxɔ Neri a dii xɛmena.⁵¹ Kisu, Sɔli baba, e nun Neri, Abineri baba, Abiyeli a diin nan yi ne ra.⁵² Yenge jaxin keli nɛn Filisitine xili ma Sɔli a mangayaan jɛene birin yi. Nanara, a nɛma fa senbemaan to hanma wekiledena, a bata a raso a ganli.

15

Isirayila yi Amalekine yenge

¹ Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Alatala n tan nan xɛxi i xunna masusanderi i sugandi xinla ma alo mangana Isirayila xun na, a yamana. Awa, i tuli mati Alatalaa falan na.”² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Amalekine to kiraan bolon Isirayila kaane yɛɛ ra e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi, n mi jinanxi na feen xɔn ma mume!’³ Awa iki, sa Amalekine yenge, e gbeen seen naxanye birin na, i yi ne kala fefe! I nama kininkin, niimaseene birin faxa, xɛmɛne nun jaxanle, dii jɔɛne nun dii futene, jingene nun yɛxɛne, jɔgɔmɛne nun sofanle.’”

⁴ Sɔli yi ganla maxili, a e tenge Telayimi yi. Sofaan san masiga tiin muxu wuli kɛmɛ firin yi na e nun Yuda xɛmɛ wuli fu.⁵ Sɔli yi siga han Amaleki taani, a yi yengeni tɔn lanbanni.⁶ A yi a fala Kenine xa, a naxa, “E ε masiga, ε keli Amalekine ye, alogo n nama ε raxɔri e xɔn. Bayo ε hinan nɛn Isirayila kaane ra, e to yi minima Misiran yamanani.” Kenine yi e masiga Amalekine ra.

⁷ Sɔli yi Amalekine yenge keli Xawila yi han Suru, Misiran sogeteden binna.⁸ A yi Agaga Amalekine mangan jɛɛn suxu, a yi a yamaan birin faxa silanfanna ra fefe!⁹ Sɔli nun a ganla yi Agaga lu a nii ra e nun a xuruse sensenne nun jingene nun yɛxɛne nun jinge diine nun yɛxɛɛ diine nun sube fajine birin. E mi tin ne faxe. Koni, naxanye mi yi fan, tɔnɔ mi yi naxanye ra, e ne faxa.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti Samuyeli xa, a naxa,¹¹ “N nimisaxi Sɔli dɔxɔ feen na

* **14:41:** Yurima nun Tumin masɛnsɛn ti seene fe sebexi Xɔɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masɛnsɛna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

mangayani, bayo a bata a xun xanbi so n tan yi, a mi n ma falane ligama.” Samuyeli yi xɔɔ, a xi Alatala maxandɛ kɔɛna ngaan na. ¹² Samuyeli yi keli xɔtɔn! A siga Soli ralandeni. E yi a fala a xa a Soli bata yi siga Karemele yi, alogo a xa sa xunayeren gemen dɔxɔ a yetɛ xa. A mɔn bata yi kiraan suxu a godo Giligali yi. ¹³ Samuyeli yi sa a li na yi. Soli naxa, “Alatala xa i baraka. N bata Alatalaa falane suxu.” ¹⁴ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nayi, yɛxɛɛ wuga xuiin mundun mɛma ito ra? Ningen mundun wuga xui ito ra?” ¹⁵ Soli yi yabin ti, a naxa, “Sofane nan faxi e ra sa keli Amalekine konni. E bata yɛxɛɛn nun jinge sensenne ba a yɛ alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala. Koni nxu a dɔnxene birin faxa nɛn.”

¹⁶ Samuyeli yi a fala Soli xa, a naxa, “A lu na kiini! N xa a fala i xa Alatala naxan falaxi n xa to kɔɛn na.” Soli yi a fala, a naxa, “A fala n xa.” ¹⁷ Samuyeli yi a fala, a naxa, “A singeni i yi i yetɛ mirixi muxu xurin nan na, iki i bata findi Isirayila bɔnsɔnne mangan na. Alatala nan i masusanxi, i findi mangan na Isirayila xun na. ¹⁸ Anu, Alatala bata yi i xɛ fena nde ra, a naxa, ‘Sa Amalekine, yulubi kanne raxɔri fefe! Sa e yɛnge han i yi e jan fefe!’ ¹⁹ Nanfera i mi i tuli mati Alatalaa falan na? Nanfera i yenge yi seene tongo, i fe jaxin liga Alatala yetagi?”

²⁰ Soli yi Samuyeli yabi, a naxa, “N na Alatala xuiin name nɛn ki fajil! N bira nɛn a kiraan fɔxɔ ra a naxan yita n na, n yi Amalekine raxɔri fefe! Fɔ Agaga, e mangana, n yi fa a ra be. ²¹ Koni, sofane bata yɛxɛɛne nun jinge sensenne ba yenge yi seene yɛ, naxanye fan e ne ba se kala daxine yɛ, alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala, Giligali yi be.” ²² Samuyeli yi a fala, a naxa, “Saraxa ganxine nun saraxane Alatala kɛnɛnyɛ dangu a xuiin suxun na ba? En-en. Fala suxun dangu saraxane ra, yetɛ magodon dangu konton turene ra. ²³ Awa, muruten fan findixi yulubin nan na alo yimatonu, matandin fan jaxu alo suxure batuna. Bayo i bata i mɛ Alatalaa falan na, a fan fa a mɛma i ra nɛn alo mangana.”

²⁴ Nayi, Soli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N bata Alatalaa falane matandi, e nun i ya falane. N gaxu nɛn yamaan yɛɛ ra, n yi a xuiin name. ²⁵ Iki n bata i mayandi, dija n yulubin ma, en birin xa xɛtɛ alogo n xa Alatala batu.” ²⁶ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “N mi fa fama i fɔxɔ ra, bayo i bata i mɛ Alatalaa falan na, Alatala yi a mɛ i ra alo Isirayila mangana.” ²⁷ Samuyeli yi a firifiri alogo a xa siga, koni Soli yi a suxu a domain lenben ma, a bɔ. ²⁸ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Alatala Isirayilaa mangayaan bama i yii na kiini to, a yi a so i ya muxuna nde yii, naxan dangu i tan na. ²⁹ Ala, Isirayila binyen naxan yi, a mi wule,

a mi a miriyane maxɛtɛma, bayo adamadi mi a ra.” ³⁰ Soli mɔn yi a yabi, a naxa, “N bata yulubin liga! Koni yandi, binyen sa n ma, fonne nun Isirayila yamaan yetagi, en birin xa xɛtɛ n yi Alatala batu i ya Ala.”

³¹ Samuyeli nun Soli yi xɛtɛ e bode xɔn, Soli yi Alatala batu. ³² Samuyeli yi a fala, a naxa, “ɛ fa Agaga ra n xa, Amalekine mangana.” Agaga yi a maso a binni sɛwani, a yi a falama a yetɛ ma, “Saya xɔlɛn bata jan yati!” ³³ Koni Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna bata yi diine ba jaxanle yii. Na kiini i nga a diin bama nɛn a yii.” Samuyeli yi Agaga yisege sege Alatala yetagi Giligali yi.

³⁴ Samuyeli yi xɛtɛ Rama yi, Soli yi xɛtɛ a konni Gibeya yi. ³⁵ Samuyeli mi fa Soli to han a faxa, bayo a yi sunuxi a fe ra. Alatala yi nimisa Soli sugandi feen na mangan na Isirayila xun na.

16

Ala yi Dawuda sugandi

¹ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Han waxatin mundun yi i luyɛ sunuxi Soli a fe ra? N tan yetɛɛn bata n mɛ a ra alo mangana Isirayila xun na. I ya ture sa fenna rafe, n bata i rasiga Yese konni, Bɛtɛlɛmi kaana. N bata mangana nde sugandi a dii xɛmɛne yɛ.” ² Samuyeli yi a fala, a naxa, “N sigama di? Soli a feen mɛma nɛn, a yi n faxa.” Alatala yi a fala, a naxa, “Njinge gilena nde xali i yii, i yi a fala, i naxa, ‘N faxi saraxa baden nin Alatala xa.’ ³ Yese xili saraxa bani, n na a yite i ra i lan i xa naxan liga. N na naxan yita i ra, i yi na kanna masusan a sugandi feen na mangan na.”

⁴ Alatala naxan fala, Samuyeli yi na liga a siga Bɛtɛlɛmi yi. Taan fonne birin yi fa a ralandeni e xuruxurunna gaxuni. E a maxɔdin, e naxa, “I faxi fe fajin nan na ba?” ⁵ A yi a fala, a naxa, “ɔn, hɛrin na a ra. N faxi saraxa baden nin Alatala xa. ɛ ɛ rasarijan, ɛ fa n fɛma saraxa badeni. A yi Yese fan nun a diine rasarijan a e xili saraxa bani.”

⁶ Ne fa waxatin naxan yi, Samuyeli to Eliyabi to, a yi a miri, a naxa, “Alatala a tan nan sugandixi yati!” ⁷ Koni Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “I nama i miri a tofanna ma hanma a kuyana, bayo n mi a tan sugandixi. Alatala mi feene yatɛma adamadiine naxanye yatɛxi. Adamadiine a yetagin nan matoma, koni Alatala muxun bɔjɛn nan matoma.” ⁸ Yese yi Abinadabo xili a a radangu Samuyeli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito sugandixi.” ⁹ Yese yi Sama radangu. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito fan sugandixi.” ¹⁰ Yese a dii soloferene radangu Samuyeli yetagi, koni Samuyeli naxa, “Alatala mi itoe sese sugandixi.”

¹¹ Samuyeli mɔn yi Yese maxɔdin, a naxa, “Banxulanna se mi fa be?” Yese yi a yabi, a naxa, “Xurimaan nan luxi, koni a sa xuruse rabadeni.” Nayi, Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A xa sa fen, en mi donse donna fɔlɔma a xanbi.” ¹² Yese yi muxuna nde xe, a sa fa a ra. A fatin yi gbeeli, a yetagin yi rayabu, a ti kiin yi fan. Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Keli, i yi a masusan a sugandi feen na, bayo a tan na a ra.” ¹³ Samuyeli yi ture sa fenna tongo a Dawuda xunna masusan a tadane tagi. Fɔlɔ na lɔxɔni, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Dawuda ma senbeni. Samuyeli yi keli, a siga Rama yi.

Dawuda yi wali Sɔli xa

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin bata yi mini Sɔli yi, yinna jaxin yi lu a tɔre fata Alatala ra. ¹⁵ Sɔli a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Ninan jaxin nan i tɔrɔma keli Ala ma. ¹⁶ Nxu kannna xa falan ti. I ya walikene i sagoni. Nxu xemena nde fenɔe naxan fatan kondenna maxe. Ninan jaxin na so i yi keli Ala ma, maxaseen yi maxa, na yi i bɔɔɔn nafan i ma.” ¹⁷ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Awa, e maxase maxa fajina nde fen n xa, e yi fa a ra.”

¹⁸ Walike keden yi a fala, a naxa, “N bata Yese Betelemi kaana dii xeme keden to naxan fatan kondenna maxe. Sofa kenden na a ra, a wekile han! A falan tima ki fajni, a mɔn tofan. Alatala a xɔn.” ¹⁹ Sɔli yi xerane rasiga a faladeni Yese xa, a naxa, “I ya dii xemen Dawuda rafa n ma naxan xuruseene fɔxɔ ra.” ²⁰ Yese yi sofali keden tongo, a burun nate a fari, e nun manpa kundi keden nun sii keden, a yi e birin so Dawuda yii Sɔli xa. ²¹ Dawuda yi fa a ti Sɔli yetagi, a rafan a ma han a findi a yenge so se maxanla nde ra. ²² Sɔli yi xeraan nasiga Yese ma, a naxa, “Tin, i xa Dawuda lu n yii, bayo a rafan n ma.” ²³ Nayi, yinnan na yi so Sɔli yi keli Ala ma waxatin naxan yi, Dawuda yi kondenna tongoma nen a a maxa. Na yi Sɔli mafisama nen, a dundu, yinna jaxin yi mini ayi.

17

Filisitine yi keli Isirayila xili ma

¹ Filisitine yi e ganle malan yenge so xinla ma. E yi e malan Soko yi, naxan Yuda bɔxɔn ma. E yi e ganla malan Soko nun Aseka tagi, Efesi-Damimi yi. ² Sɔli nun Isirayila muxune fan yi e ganla malan Ela lanbanni. E yi e ganla ti Filisitine yenge xinla ma. ³ Filisitine yi tixi geyaan fari fɔxɔ kedenni, Isirayila kaane fan geyaan fari fɔxɔ kedenni. Lanbanna yi e tagi.

⁴ Fala ralina nde yi mini Filisitine ye, a a maso gali frinne tagi. A yi xili Goliyati, Gati kaan nan yi a ra. A yi kuya fɔ nɔngɔnna ye sennin nun yiin ye keden. ⁵ Sula kɔmɔtin

yi soxi a xun na, sula domain xali daxin yi a fatin kantanna naxan kilo tonge sennin liye. ⁶ A sanne yi ye masansanxi sulan nan na. Sula silanfanna yi sɔtixi a fari. ⁷ A tanban feen yi gbo alo gbindonna. Wuren naxan yi na jɔe ra, a kilo solofere liye. A ye masansan wure lefaan suxu muxun yi sigan tima a ye ra. ⁸ A a xuini te, a falan nasiga Isirayila ganla ma, a naxa, “Nanfera e tixi yenge so xinla ma? Filisitina nde xa mi n tan na ba? E tan, Sɔli a konyine xa mi e ra ba? E muxu keden yita naxan gode n yengedeni. ⁹ Xa a nɔ n bɔnbe a n faxa, nxu findi e konyine ra. Xa n na a nɔ, n yi a faxa, e findi nxɔ konyine ra, e wali nxu xa.” ¹⁰ Filisiti xemen mɔn yi a fala, a naxa, “N bata na xinla rasiga Isirayila ganle ma. Xeme keden xa mini, alogo nxu xa nxu bode yenge.” ¹¹ Sɔli nun Isirayila kaane birin yi Filisiti xemena falane me, gaxu gbeen yi e suxu.

Dawuda yi Goliyati faya

¹² Yese Efarata bɔnsɔnna dii xemen nan yi Dawuda ra, naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda bɔxɔn ma. Dii xeme solomasexe yi Yese yii. Sɔli waxatini, Yese bata yi findi fonna ra yamaan ye. ¹³ Yese a dii xeme singe saxanne bata yi siga Sɔli fɔxɔ ra yengeni. A singen yi xili Eliyabi, a firinden xili Abinadabo, a saxanden xili Sama. ¹⁴ Dawuda nan yi xurimaan na. Fori saxanne yi Sɔli fɔxɔ ra. ¹⁵ Dawuda yi sigama Sɔli konni a mɔn yi xetema a babaa xuruseene rabadeni Betelemi yi.

¹⁶ Xii tonge naanin, xɔtɔnna nun jinbanna, Goliyati Filisiti xemen yi tima nen e yetagi. ¹⁷ Yese yi a fala a diin Dawuda xa, a naxa, “Donse xɔri benbenla nun buru xun funi itoe tongo, i yi e xali i tadane xɔn gali malandeni. ¹⁸ I mɔn yi fenɔe kundi funi itoe sanba e sofa kuntigin ma. I mɔn yi a mato xa i tadane kendɛ, i yi fa taxamasenna nde ra keli e ma. ¹⁹ E Sɔli fema Ela lanbanni e nun Isirayila xemene birin Filisitine yengedeni.”

²⁰ Dawuda yi keli xɔtɔn xɔtɔn. A xuruseene taxu xuruse kantanna nde ra, a a goronne tongo, a siga, alo Yese a yamari kii naxan yi. A so gali malandeni waxatin naxan yi, a yi ganla li tixi yenge so xinla ma, e yenge sɔnxɔni tema. ²¹ Isirayila nun Filisitine yi e ganle ti yenge so xinla ma, kenenni ²² Dawuda yi a goronne taxu goron kantanna ra, ganla yi tixi denaxan yi a siga a giye menni. A to so, a a tadane xɔntɔn. ²³ A yi fala tiini e ra waxatin naxan yi, Filisiti sofaan Goliyati Gati kaan yi a mafa a ganla ye ra. A mɔn yi a xuini te, a xete a dari fe xinli ito ma. Dawuda yi a me. ²⁴ Isirayila kaane birin yi e masiga e to Goliyati to, bayo e yi gaxuxi a ye ra ki fajni. ²⁵ Birin yi a falama, e naxa, “E bata xemeni ito to gode?”

A godoma Isirayila xili feen nan ma. Naxan na a faxa, mangan nafulu gbeen fiye a ma nen. A a dii temen fi a ma futun na, a mudu fiin ba a denbayaan xun ma Isirayila yi.”

²⁶ Xemen naxanye yi Dawuda fema, a a fala ne xa, a naxa, “Nanfe lige na kanna xa naxan na Filisitini ito faxa, a yagin ba Isirayila ma? Nde Filisiti Ala kolontareni ito ra naxan susuxi habadan Alaa ganle makonbe?” ²⁷ Yamaan yi xete falane ma, e naxa, “Ito nan ligama na kanna xa naxan na a faxa.” ²⁸ Eliyabi, a tadan forimaan to e nun sofane to batue, a xolo Dawuda ma han! A yi a fala, a naxa, “Nanfera i faxi be? I ya xuruse kurudin taxuxi nde ra burunna ra? N ni i ya yete yigboon kolon, e nun i ya boje naxiyana. I faxi yengeni gbeden nin.” ²⁹ Dawuda yi maxodinna ti, a naxa, “N nanse ligaxi a naxin na? N fala tiin nin gbansan!” ³⁰ A a xun xanbi so a tada yi a sofa gbete maxodin na kii kedenni. Yamaan yi a yabi alo a singena.

³¹ E na falane me Dawuda ra waxatin naxan yi e sa ne dentegge Sali xa. Sali yi a xili. ³² Dawuda yi a fala Sali xa, a naxa, “Muxu yo nama yigitenge Filisitini ito a fe ra. N tan, i ya walikeen sigama nen a yengedeni.” ³³ Sali yi Dawuda yabi, a naxa, “I mi noe Filisitini ito yenge, bayo banxulan joreni ni i ra, koni a tan, yenge soon na a ra xabu a dii jorena.” ³⁴ Dawuda yi a fala Sali xa, a naxa, “N tan, i ya walikeen yi n baba xuruseene nan nabama. Xa yatana hanma jarina nde yi fa, a yexee keden suxu, ³⁵ n yi n gima a foxo ra nen, n yi a bonbo, n yexeen ba a de ra. Xa a fa n xili ma, n yi a suxuma nen a xabene ma, n na a bonbo, a faxa. ³⁶ I ya walikeen yi yatan nun jarin faxama na kii nin, awa n Filisiti Ala kolontareni ito ligama na kiini nen. Amasoto, a bata habadan Alaa ganle makonbi. ³⁷ Alatala naxan n natan-gaxi yatan nun jarin yii xanle ma, na mon n be Filisitini ito yii nen.” Nayi, Sali yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga, Alatala xa lu i xon.”

³⁸ Sali yi Dawuda maxidi a yetena a dugine yi, a a maxidi a makantan domani, a sula kamatin so a xun na. ³⁹ Dawuda yi Sali a silanfanna singan a tagi xidin na a dugine fari. A yi keli a xa siga. Koni a mi yi darixi e ra. A yi a fala, a naxa, “N mi noe ito birin nasiga tiye, n munma fatan singe.” Dawuda yi e ba a ma. ⁴⁰ A dunganna suxu a yii, a gemε malaxunxin suulun sugandi xuden de. A e sa a yexee raba sagbaan kui. A lantanna a yii, a siga Filisiti sofaan xili ma.

⁴¹ Filisiti sofaan yi a maso Dawuda ra ndedi ndedi, a ye masansan wure lefana maxanla fan yi sigama a yee ra. ⁴² A Dawuda mato, a yi a kolon a banxulan joreni nan mon yi Dawuda ra, a fatin yi gbeeli, a yetagin yi tofan. Goliyati yi a rapaxu. ⁴³ Filisiti sofaan

yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Baredin nan n na ba? I to fama n xili ma ε nun dunganna?” A yi a danga a suxurene yi. ⁴⁴ A yi a fala, a naxa, “Fa be! N ni i suben soma nen xoline nun subene yii!” ⁴⁵ Dawuda yi a fala Filisiti sofaan xa, a naxa, “I fama n xili ma silanfanna nun tanban nun xanla nan na i yii, koni n tan fama i xili ma Alatala Senben Birin Kanna nan xili yi, Isirayila ganle Ala, i naxan konbixi. ⁴⁶ To, Alatala i soma nen n yii, n yi i no, n ni i xunna bolonje a de. To, n Filisitine ganla muxune binbine soma nen xoline nun subene yii, dunuja muxune birin yi a kolon a Ala Isirayila yii. ⁴⁷ Yamani ito birin yi a kolon a Alatala mi marakisin tima silanfanna nun tanban barakani. Amasoto, Alatala nan gbee yengen na, a ε tan birin soma nen nxu yii.”

⁴⁸ Goliyati yi lu fe Dawuda binni, Dawuda yi a mafura, a a gi siga Filisiti sofaan nalandeni. ⁴⁹ Dawuda yi a yiin nagodo a sagbani, a gemen tongo, a a woli lantanna ra, a Filisiti sofaan golon a tigi ra. Gemen yi so Filisiti sofaan tigini, a bira a yetagin ma boxoni. ⁵⁰ Na kiini, Dawuda yi Filisiti sofaan no lantanna nun gemen na, a a faxa, silanfann mi yi a yii. ⁵¹ Dawuda yi a gi han Filisiti sofaan dexon, a ti na. A Filisiti sofana silanfanna botin a teeni, a yi a faxa, a yi a xunna bolon a de.

Filisitine to a to, a e yenge so kuntigin bata faxa, e yi e gi. ⁵² Isirayila nun Yuda sofane yi sonxoni te, e bira e foxo ra, e e kedi han Gati nun Ekiron so deen na. Filisiti sofane binbine yi biraxi Saarayimi kiraan xon han Gati nun Ekiron. ⁵³ Isirayila kaane to xete Filisitine foxo ra, e e gali malanden seene tongo. ⁵⁴ Dawuda yi Filisiti sofaan xunna tongo, a yi a xali Yerusalen taani. A sa Filisiti sofana yenge so seene sa a bubuni.

⁵⁵ Sali Dawuda to sigε waxatin naxan yi Filisiti sofaan nalandeni, a yi Abineri a gali xunna maxodin, a naxa, “Abineri, nde a dii banxulan joreni ni ito ra?” Abineri yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo i niini, mangana, n mi a kolon.” ⁵⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “A ye fen, naxan ma dii banxulanmi ito ra.” ⁵⁷ Dawuda keli xanbini Filisiti sofaan faxadeni, Abineri yi a tongo a siga a ra Sali yetagi. Filisiti sofaan xunna yi suxi Dawuda yii. ⁵⁸ Sali yi a fala a xa, a naxa, “Nde a dii i ra, banxulan jorena?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “I ya walikeen Yese a diin nan n na, Betelemi kaana.”

18

Yonatan nun Dawuda xoyiyana

¹ Sali yelin falan tiye Dawuda xa waxatin naxan yi, Yonatan nun Dawuda yi findi xoyimane ra. Yonatan yi Dawuda xanu alo a yetena. ² Na loxon yeteni Sali yi Dawuda makankan a fema, a mi tin a siga a babaa banxini. ³ Yonatan yi layirin xidi e nun

Dawuda tagi, bayo a bata yi a xanu alo a yetena. ⁴Doma gbeen naxan yi a ma, a na ba, a a so Dawuda yii e nun a yengε so domana, e nun a silanfanna nun a xanla nun a tagi xidina. ⁵Soli na yi Dawuda rasiga dede, a feen soṅoyama nen. Soli yi tide matexin fi a ma yengesone xun na. Na yi rafan yamaan birin ma, hali Soli a kuntigine.

⁶Ganla xetematona, Dawuda to bata yelin Filisiti sofaan faxe, Isirayila taane birin jaxanle yi mini Manga Soli ralandeni, e sign sama, e e bodonma tanban xuiin nun maxase gbetene xuiin na, e soṅxoma sewani. ⁷Naxanle yi e bode yabima jaxanni, e naxa, “Soli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.”

⁸Soli yi na feen famu kii jaxini a xolo kati! A yi a fala, a naxa, “E wuli fu nan soxi Dawuda yii, n tan wuli keden. A mi fa dasaxi sese ra fo mangayana.” ⁹Soli yi Dawuda rajaxu, fola na loxon ma.

¹⁰Na xoton bode, yinna jaxin yi so Soli yi keli Ala ma. A yi waliyiya falane ti a banxin tagini. Dawuda yi kondenna maxama a xa alo a dari fena, Soli a tanban yi a yii. ¹¹Soli yi a tanban woli, a naxa, “N Dawuda soṅonma nen n na a soṅonxin lu banxin kanke.” Koni Dawuda yi keli a bun ma doṅona ma firin. ¹²Soli yi gaxu Dawuda yεε ra, bayo Alatala bata yi a rabegin a lu Dawuda xon. ¹³Nanara, a yi Dawuda masiga a ra, a a findi sofa wuli fu kuntigin na. Dawuda yi lu sigε yengeni gali xunna ra. ¹⁴Dawuda a feene birin yi soṅoyama, bayo Alatala yi a xon. ¹⁵Soli to a to a yi non sotoma tun, a gaxu a yεε ra. ¹⁶Koni Dawuda yi rafan Isirayila nun Yuda birin ma, bayo a tan nan yi tima e yεε ra e yengene yi.

¹⁷Soli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N ma dii teme singen ni i ra, Merabi. N na a fima nen i ma futun na. Koni i wεkile han! I yi Alatala a yengene so.” Soli yi a miri, a naxa, “N mi n yiini tema a xili ma. Filisidine xa na liga!” ¹⁸Dawuda yi Soli yabi, a naxa, “Sese mi n tan na, sese mi n baba a bōnsonna nun a denbayaan na Isirayila yi. Mangan xa findi n bitanna ra di?” ¹⁹Soli a dii teme Merabi fi waxatin to a li Dawuda ma, a yi fi Adiriyeli ma, Mehola kaana.

²⁰Awa, Mikali, Soli a dii temena, Dawuda yi rafan a ma. E to na fala Soli xa, na yi a kenεn. ²¹Soli yi a fala, a naxa, “N na a fima a ma nen, alogo a xa findi a suxu fεεn na, alogo Filisidine xa a faxa.” Soli man yi a fala Dawuda xa a firindeni, a naxa, “I findima nen n bitanna ra to.”

²²Soli yi yamarini ito fi a walikene ma, a naxa, “E falan ti Dawuda xa luxunni. E a fala a xa, ε naxa, ‘A mato i rafan mangan nun a kuntigine birin ma. Tin, i xa findi mangan bitanna ra.’ ” ²³E yi na fala Dawuda xa. Koni Dawuda yi yabin ti, a

naxa, “E tan yεε ra yi fe xurin na a ra ba? N findi mangan bitanna ra? Setaren nan n tan na, ton mi n na.” ²⁴Soli a walikene yi sa a yeḅa a xa Dawuda naxan falaxi. ²⁵Soli yi e yabi, a naxa, “E falan ti Dawuda xa, ε naxa, ‘Mangan mako mi futu se ma, koni a xa sa Filisiti muxu keme banxulan a fa e kidin na, alogo a xa a gbeen joxo a yaxune ra.’ ” Soli a koteni, Dawuda yi faxama Filisidine barakan nin. ²⁶Soli a walikene yi sa na falane ti Dawuda xa. Dawuda yi wa a xon a xa findi mangan bitanna ra. Benun waxatin naxan falaxi, ²⁷Dawuda yi keli e nun a foxorabirane, a sa Filisiti keme keme firin faxa. Dawuda yi fa e banxulan kidine ra, a yi a bereyaan defexin so mangan yii, alogo a xa findi mangan bitanna ra. Nayi, Soli yi a dii teme Mikali fi a ma a jaxanla ra.

²⁸Soli to a to a Alatala Dawuda xon, Dawuda man yi rafan a dii Mikali ma, ²⁹Soli yi gaxu Dawuda yεε ra dangu a falon na. A yi findi a yaxun na a siin doṅxen birin yi. ³⁰Na waxatini Filisidine kuntigine yi sigama yengeni Isirayila kaane xili ma. Ye yo ye, Dawuda yi non sotoma yengeni dangu Soli a kuntigin bonne ra. A xinla yi te.

19

Yonatan yi Dawuda xun mayenge

¹Soli yi a fala a dii Yonatan nun a kuntigine birin xa a Dawuda xa faxa. Koni Dawuda yi rafan Yonatan ma han! ²A yi a rakolon, a naxa, “N baba Soli wama i faxa feni. A liga i yeren ma tila xotanni. I luxunden fen, i yi lu na yi. ³N minima nen nxu nun n baba. Nxu tima nen xεen ma i luxunma denaxan yi. N ni i ya fe falama nen a xa. N na a kui feene kolon, n na a fala i xa.” ⁴Yonatan yi Dawuda a fanna fala a baba Soli xa, a naxa, “I tan mangan na, i nama i ya walikεen Dawuda haken tongo, bayo a munma i hake tongo. A yetena a fajin nan ligaxi i xa han! ⁵Fayida a niin nan fi Filisiti sofaan Goliyati faxa feni. Na loxon, Alatala yi no gbeen fi Isirayila birin ma, i yi a to, i sewa. Nanfera i haken lige, i soṅtaren wunla ramini toṅegeni, i Dawuda faxa fufafu?” ⁶Soli yi Yonatan xuiin name, a kolo, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, Dawuda mi faxama!” ⁷Yonatan yi Dawuda xili, a na falane yeḅa a xa. A Dawuda xali Soli fema, Dawuda man yi lu a fema alo a foloni.

⁸Yengen man yi folo. Dawuda yi siga Filisidine yengedeni. A e no fanga gbeen na, e e gi a yεε ra. ⁹Awa, yinna jaxin yi so Soli yi keli Alatala ma. A yi a konni, a tanban suxi a yii. Dawuda yi kondan maxani. ¹⁰Soli yi kata Dawuda soṅon feen na a tanban na, alogo a xa a soṅonxin lu banxin kanke, koni

Dawuda yi a masiga, tanban yi soti banxin kanke. Dawuda yi a gi na kœɛn na.

¹¹ Sɔli yi sofane rasiga Dawuda a banxin nabilindeni alogo a xa faxa xɔtɔnni. Koni Dawuda a naxanla Mikali yi a rakolon a a fala a xa, a naxa, “Xa i mi i yete rakisi kœni ito ra, xɔtɔnni i faxama nen.” ¹² A yi a ramini banxin foye soden na. Dawuda yi a gi. A a sɔlon na kii nin. ¹³ Na xanbi ra, Mikali yi suxurena nde tongo a a sa Dawuda a saden ma. A sii kidin sa a xun sade ra, a a sade dugin sa a ma. ¹⁴ Sɔli a xerane fa waxatin naxan yi Dawuda suxudeni, Mikali yi a fala e xa, a naxa, “A mi yalan.” ¹⁵ Sɔli mon yi e rasiga a firindeni. A a fala e xa, a naxa, “E fa a ra n xon a furema saden ma, alogo n xa a faxa.” ¹⁶ Xerane mon yi xete, e fa suxurena to saden ma, siin kidin nan yi saden xunna ra. ¹⁷ Sɔli yi a fala Mikali xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi na kiini, i yi n yaxun lu a siga?” Mikali yi Sɔli yabi, a naxa, “A a fala n xa nen, a naxa, ‘Tin n xa siga, hanma n ni i faxa.’ ”

¹⁸ Dawuda yi nɔ a giye, a siga Samuyeli konni Rama yi. Sɔli naxan birin liga a ra a na yeba a xa. Nayi, e birin yi siga e sa dɔxɔ Nayoti yi. ¹⁹ E yi a dentegɛ Sɔli xa a Dawuda Nayoti yi Rama dexɔn. ²⁰ Sɔli yi sofane rasiga a suxudeni. Koni, ne to nabi ganla nde li nabiya fala tiini, Samuyeli yi tixi e ye ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Sɔli a xerane ma, e fan yi nabiya falane ti fɔlɔ. ²¹ Na yi fala Sɔli xa, a sofa gbete ye rasiga. Ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. A mon yi sofane xa a saxandeni, ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. ²² Dɔnxɛn na, Sɔli yetɛɛn yi siga Rama yi. A Seku ige ramaraden li, a maxɔdinna ti, a naxa, “Samuyeli nun Dawuda minɛn yi?” A yabi, e naxa, “E Nayoti yi Rama dexɔn.” ²³ Sɔli yi siga Nayoti binni Rama yi. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi fa a fan ma, Sɔli yi siga nabiya falane tiye han a so Nayoti yi. ²⁴ A yi a dugine ba, a nabiya falane ti Samuyeli yetagi. A ragenla yi lu saxi yanyin nun kœna ngaan na. Nanara, yamaan naxa, “Sɔli fan bata findi nabiin na ba?”

20

Yonatan nun Dawuda

¹ Dawuda yi keli Nayoti yi Rama dexɔn a sa Yonatan li. A a maxɔdin, a naxa, “N nanfe ligaxi hanma n haken mundun ligaxi, hanma n yulubin mundun tongoxi i baba ma? Nanfera a wama n faxa feni?” ² Yonatan yi a yabi, a naxa, “A makuya na ra! I mi faxama! N baba mi fefe ligama a mi naxan falama n xa singen. Nanfera a ito luxunɛn n ma? Na mi a ra!” ³ Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “I baba a kolon ki fapi, a n bata rafan i ma. A a mirima iki, a naxa, ‘Yonatan nama ito kolon, a a tɔroma nen.’ Koni n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan yi, a luxi ndedi n faxa.”

⁴ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma n na lige i xa.” ⁵ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Tila, Kike Nenen naxan na a ra. A yi daxa n xa dɔxɔ mangan fema nxu yi nxu dege nxu bode xɔn. Koni, a lu n xa siga, n yi n luxun xɛɛn ma han tila buda jinbanna ra. ⁶ Xa i baba a kolon a n mi be, i yi a fala, i naxa, ‘Dawuda n mayandixi nen a n xa tin a xa siga a taani Betɛlemi yi, bayo nɛɛn saraxan nan sa bama a xabilan birin xa na yi.’ ⁷ Xa a a fala, a naxa, ‘Na lanxi,’ nayi i ya walikɛɛn natangaxi. Koni xa a mɔne, i xa a kolon a a waxi n tɔrɔ feen nin. ⁸ I ya hinanna yita i ya walikɛɛn na, bayo i bata layiri xidi n xa Alatala yetagi. Xa n bata findi hake kanna ra, i tan yetɛɛn xa n faxa. Nanfera i n xalima han i baba fema?”

⁹ Yonatan yi a yabi, a naxa, “Na mi lige mume! Xa n yi la a ra a n baba bata a nɛnige a xa i faxa, n na a falama nen i xa.” ¹⁰ Dawuda yi a fala Yonatan xa, a naxa, “Nde n nakolonma xa i baba yabi naxin so i yii?” ¹¹ Yonatan yi a fala, a naxa, “Fa be. En siga xɛɛn ma.” E mini, e siga e bode xɔn. ¹² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N bata Alatala, Isirayilaa Ala findi n seren na, waxatini ito yi, tila buda n nan n baba kui feene kolonma nen. Xa i mɔn nafan a ma, n tan nan na falama i xa. ¹³ Koni xa n baba wama i tɔrɔ feni, Alatala xa tɔrɔya naxin sa n ma xa n mi a fala i xa, n yi i rasiga bɔɔɛ xunbenli. Alatala xa lu i xɔn alo a lu n baba xɔn kii naxan yi. ¹⁴ Koni i tan xa Alatalaa hinanna yita n na n siin birin yi, alogo n nama faxa. ¹⁵ I ya hinanna nama dan n bɔnsɔnna xa habadan, hali Alatala na i yaxune birin jan bɔxɔ xɔnna fari.” ¹⁶ Nayi, Dawuda nun Yonatan yi layirin xidi, a naxa, “Alatala xa Dawuda gbeen nɔxɔ a yaxune ra.” ¹⁷ Yonatan mɔn yi Dawuda rakɔlɔ a xanuntenyana fe ra bayo a yi a xanuxi alo a yetɛɛn niina.

¹⁸ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Tila, Kike Nenen naxan na a ra. E a kolonma nen a i mi be, bayo i dɔxɔdeni gelima nen. ¹⁹ Tila buda jinbanna ra, i sigama nen han i sa i luxun dɛnaxan yi bode lɔxɔni i yi n legeden Eseli gɛmɛn fema. ²⁰ N xalimakuli saxan wolima nen gɛmɛn dexɔn alo n seen nan matinxinma. ²¹ N banxulanna nde rasigama nen, n yi a fala a xa, n naxa, ‘Sa xalimakunle tongo.’ Xa n na a fala a xa, n naxa, ‘Xalimakunle i bun ma be binni, e tongo!’ Nayi, i fa, amasɔtɔ bɔɔɛ xunbenli i xa, fefe mi ligama i ra, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. ²² Koni xa n na a fala banxulanna xa, n naxa, ‘A mato, xalimakunle makuya pon,’ nayi siga, bayo Alatala bata i rasiga. ²³ I nama jinan na feen xɔn de en naxan falaxi, Alatala nan seren na i tan nun n tan tagi han habadan!”

²⁴ Nayi, Dawuda yi siga a luxundeni burrunna ra. Kike Nenēn paxaxaxan ya a li, mangan yi dōxō a dēgedeni ²⁵ alo mangan dari fena, a yi dōxō gbēden ma naxan xun xanbi soxi banxini, Yonatan yetagi. Abineri yi dōxō a dēxōn, koni Dawuda dōxōden yi gelixi. ²⁶ Na lōxōni Sōli mi sese fala, bayo a yi a miri, a naxa, “Dawuda mi nōxi fē fata sarijantareya fena nde ra. Sarijantareyaan nan finde a ra.” ²⁷ Koni na xōtōn bode, kiken xii firinden na, Dawuda dōxōden mōn yi gelixi. Sōli yi Yonatan maxōdin, a naxa, “Nanfera Dawuda mi faxi a dēgedeni to nun xoro yi, Yese a diina?” ²⁸ Yonatan yi Sōli yabi, a naxa, “Dawuda n mayandixi nēn a xa siga Betelemi yi. ²⁹ A a falaxi nēn, a naxa, ‘Yandi, a lu n xa siga, bayo n xabilan saraxa baani taani. N tada bata n xili na yi. Xa dē fanna nan en tagi, a lu n xa sa n tadane to.’ Nanara, a mi faxi mangana a donse dondeni.” ³⁰ Nayi, Sōli bōjēn yi te Yonatan xili ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Dii kalaxi murutexina! N na a kolon a i xōyin nan Yese a dii xēmēn na! I yagima nēn, i nga fan yi yagi naxan i barixi. ³¹ Amasōtō fanni Yese a dii xēmēni ito a nii ra, i ya fe mi sabate, i mōn mi nōe finde mangan na! Awa iki, i xa muxune xē, e xa sa fa a ra n xōn, amasōtō a faxa daxin na a ra!” ³² Yonatan yi Sōli yabi, a naxa, “A xa faxa nanfera? A nanfe ligaxi?” ³³ Sōli yi a tanban woli a xili ma alogo a xa a faxa. Nayi, Yonatan yi a kolon, fa fala a baba yi wama Dawuda faxa feni. ³⁴ A xōlōxi gbeen yi keli tabanla ra, a mi donse don na kiken xii firinden, bayo a yi sunuxi Dawudaa fe ra, a baba naxan nayarabi.

³⁵ Na xōtōn bode, Yonatan yi siga xēēn ma e nun Dawuda lanxi denaxan ma. Banxulanna nde yi biraxi a fōxō ra. ³⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “I i gi yēēn na i xalimakunle malan n naxanye wolima.” Banxulanna yi siga a giye, Yonatan yi xalimakuli keden woli alogo a xa dangu banxulanna ra. ³⁷ Banxulanna to Yonatan ma xalimakunla biraden li, Yonatan yi sōnxō a xanbi ra, a naxa, “Xalimakunla mi makuya i ra ba?” ³⁸ A mōn yi sōnxō, a naxa, “I mafura! Siga, iki sa! I nama i yiti de!” Banxulanna yi xalimakunla tongo, a fa a kanna fēma. ³⁹ Banxulanna mi yi sese famuma, Yonatan nun Dawuda nan tun yi na famuma. ⁴⁰ Yonatan yi a yengē so seene so banxulanna yii, a naxa, “Siga, e xali taani.” ⁴¹ Banxulanna keli xanbini na, Dawuda yi mini a luxundeni gēmēn yifari fōxōn ma. A yi a xinbi sin Yonatan yetagi dōxōna ma saxon, a yetagin yi lan bōxōn ma. E yi e bode sunbu, e wuga, katarabi Dawuda ma. ⁴² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga bōjēn xunbenli. A kolon, en bata en ma xōyiyaan nakōlō Alatala xinli, en yi a

fala, ‘Alatala nan seren na, i tan nun n tan tagi e nun n bōnsōnna nun i bōnsōnna tagi habadan!’ ”

21

¹ Dawuda yi keli a siga, Yonatan yi xētē taani.

Dawuda yi a gi

² Dawuda yi siga Nobi yi saraxarali Aximeleki konni. Aximeleki yi fa xuruxurunjē gaxuni a ralandeni, a naxa, “Nanfera i keden na a ra? Nanfera muxē mi faxi i matideni?” ³ Dawuda yi saraxarali Aximeleki yabi, a naxa, “Mangan yamarin fixi n ma nēn, a naxa, ‘Muxu yo nama feni ito kolon e nun n xēraan naxan soxi i yii.’ Nanara, n yi a fala n sigati bonne xa, a e xa naralan n na yire gbētē yi. ⁴ Awa, nanse i yii be? Buru suulun so n yii hanma i nōe naxan gbētē sōtē.”

⁵ Saraxaraliin yi Dawuda yabi, a naxa, “Buru gbētē mi n yii, koni buru ralixin be. Anu a mi nōe donjē xa i ya muxune mi e yetē suxi waxati danguxini ito yi, e mi e maso jaxanle ra.”

⁶ Dawuda yi a yabi, a naxa, “On yati, nxu danxin na a ra jaxanle ma alo n darixi a ligē kii naxan yi n na siga yēngēni. N fōxōrabirane yēngē so seene rasarijanxin na a ra, hali nxu mi Alaa wanla ra. To daxin sarijan dangu na ra pon!” ⁷ Nayi, saraxaraliin yi buru ralixine so Dawuda yii. Amasōtō gbētē mi yi na fō Buru Rasarijanxin naxan bata yi ferijēn Alatala yetagi a batu banxini, a yi masara buru nēnēn na.

⁸ Na lōxōni, Sōli a yēxēē kantanne kuntigin naxan yi xili Dowegi Edōn kaana, na yi na yi Alatalaa wanla ra.

⁹ Dawuda mōn yi a fala Aximeleki xa, a naxa, “Tanba mi i yii be hanma silanfanna? Bayo mangana xērayaan yi mafuraxi han, n mi nōxi waxati sōtē n yi n ma silanfanna tongo hanma yēngē so se gbētē.”

¹⁰ Saraxaraliin yi a yabi, a naxa, “Goliyati a silanfanna be, i Filisiti sofaan naxan faxa Ela lanbanni. A saxi saraxarali domaana xanbi ra, a mafilinxi dugina nde yi. A tongo xa i wama a xōn, na kedenna nan nxu yii be.” Dawuda yi a yabi, a naxa, “A jōxōn mi na. A so n yii.”

Dawuda Gati taani

¹¹ Na lōxōni, Dawuda yi a gi Sōli ma. A siga Akisi konni, Gati mangana. ¹² Koni Akisi a walikēne yi a fala a xa, e naxa, “Yamanan mangan Dawuda xa mi ito ra ba? Jaxanle mi yi sigin sama ito xan xili xunna ba, e yi e bodon? E naxa, ‘Sōli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu?’ ” ¹³ Dawuda yi falan ne sa a bōjēni, a gaxu gbeen ti Akisi yēē ra Gati mangana. ¹⁴ A yi a yetē findi fatōn na e yetagi. A yi e taani waxatin naxan

yi, a yi fatōyaan nan maligama, a sebēnle ti deēne ma, a a de igen namini a de xabene yi. ¹⁵ Akisi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a mato! Xēmēni ito xunna mi doxi! Nanfera ε faxi a ra n fēma? ¹⁶ Daxuna nan dasaxi n ma ba, ε to faxi ito ra n fēma, a yi n findi a daxuyaana sereyaana na? A mi soma n konni de!”

22

Dawuda yi so Adulan faranna ra

¹ Dawuda yi keli Gati yi, a sa a luxun Adulan faranna ra. A tadane nun a babaa denbayaan to na mē, e siga a fōxō ra na yi. ² Muxun naxanye tōrōxi, hanma donla naxanye ma, hanma naxanye murutēxi, ne birin yi e malan a fēma a findi e yēratiin na. Na ma, xēmē kēmē naanin jōxōndōn yi lu a fōxō ra.

³ Dawuda yi keli, a siga Misipe taani, Moyaba yi. A yi a fala Moyaba mangan xa, a naxa, “Tin n baba nun nga xa fa dōxō i konni, han n yi a kolon Ala naxan ligama n na.” ⁴ Dawuda yi e xali Moyaba mangan konni, e lu na fanni Dawuda yi faran makantanxin na waxatin naxan yi.

⁵ Lōxōna nde Nabi Gadi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I nama lu faran makantanxin na. Siga Yuda yamanani.” Nayi, Dawuda yi keli, a siga Xereti fōtōnni.

Sōli yi Nobi saraxaraline faxa

⁶ Sōli yi Dawuda nun a fōxōrabirane fe xibarun mē. Sōli yi dōxi tamaro wudi binla bun ma, Gibeya yi geyaan fari. A tanban yi suxi a yii, a kuntigine birin yi tixi a fēma. ⁷ Sōli yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, ε tan Bunyamin kaane! Yese a dii xēmēn xēne nun manpa bili nakōne soε ε yii ba? A ε birin findε muxu wuli keden kuntigin na hanma muxu kēmē kuntigin na ba? ⁸ Awa, nanfera ε birin n mayanfama? Muxu yo mi n nakolonma a n ma dii nun Dawuda bata layiri xidi, Yese a diina. E tan sese mi kōntōfilixi n ma fe ra? E mi n nakolonje fa fala n ma diin bata n ma walikēne nadin n xili ma, a xa n legeden yanfani, alo a ligama kii naxan yi to?”

⁹ Koni, Dowegi Edōn kaan naxan yi Sōli a kuntigine yē, na yi a fala, a naxa, “N Yese a dii xēmēn to nēn fē Nobi yi, Aximeleki fēma, Axituba a dii xēmēna. ¹⁰ Aximeleki Alatala maxōdin a xa nēn, a fandane so a yii e nun sofaan Goliyati Filisiti kaana silanfanna.” ¹¹ Mangan yi muxune rasiga saraxaralina Aximeleki tongodeni Axitubaa diina, e nun a fafe xabilan birin. Ne nan yi saraxaraline ra Nobi yi. E birin yi fa mangan fēma. ¹² Sōli yi a fala, a naxa, “I tuli mati, Axitubaa dii xēmēna.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n kannā.” ¹³ Sōli yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ε yanfan soxi n ma, ε nun Yese a dii

xēmēna? I donseen so nēn a yii e nun silanfanna, i yi Ala maxōdin a xa, alo go a xa keli n xili ma, a n legeden yanfani alo a ligama kii naxan yi to.” ¹⁴ Aximeleki yi mangan yabi, a naxa, “Koni, nde i ya walikēne yē naxan lannayaan nabama alo Dawuda, mangan bitanna, mangan kantan tiine kuntigina, e nun muxu binyena mangana a banxini? ¹⁵ A singen mi yi na ra n xa Ala maxōdin a xa. A makuya na ra! Mangan nama n tan i ya walikēen kansun hanma n baba xabilan muxuna nde, bayo n tan i ya walikēen mi fefe kolon feni ito kui mume!” ¹⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “I faxama nēn yati, Aximeleki, ε nun ε fafe xabilan birin.” ¹⁷ Mangan yi a kantan tiine yamari, naxanye yi tixi a fēma, a naxa, “E Alatalaa saraxaraline faxa, bayo ne fan Dawuda nan malima. E a kolon nēn a Dawuda bata a gi, koni e mi n nakolon.” Koni Sōli a walikē yo mi tin a yiin diņje Alatalaa saraxaraline ra, a e faxa. ¹⁸ Nayi, mangan yi Dowegi Edōn kaan yamari, a naxa, “I tan xa sa saraxaralini itoe faxa.” Dowegi yi a maso, a yi e faxa. Na lōxōni, a yi muxu tonge solomasεε e nun suulun faxa naxanye lan e xa saraxarali domain so. ¹⁹ Sōli mōn yi fu saraxaraline taan ma, Nobi. A yi yihadin sa xēmēne nun jaxanle nun diidine nun dii jōrēne fari e nun jingene nun sofanle nun yēxēne birin.

²⁰ Abiyatari, Aximeleki a dii xēmēna, Axituba mamandenna, na yi mini. A a gi siga Dawuda fēma. ²¹ A yi a fala Dawuda xa a Sōli bata Alatalaa saraxaraline faxa. ²² Dawuda yi a fala Abiyatari xa, a naxa, “Na lōxōni, n to Dowegi Edōn kaan to na yi, n yi a kolon a a mi yi taganje Sōli rakolonje a i fafe n malixi. Nayi, n tan nēn findixi i baba xabilan birin faxan sabun na! ²³ Lu n fēma be, i nama gaxu sese ra, bayo naxan wama i niin xōn, na n fan gbeen xōn. I rakantanma nēn n fēma.”

23

Dawuda yi Keyila taan nakisi

¹ Muxune yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Filisitine bata Keyila taan yēnge, e maale mupama lonne ma.” ² Dawuda yi Alatala maxōdin, a naxa, “N xa siga Filisitini itoe yēngedeni ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, i Filisitine nōma nēn, i yi Keyila rakisi.” ³ Dawuda fōxōrabirane yi a fala a xa, e naxa, “A mato, gaxuna nxu yi be Yuda yi. Xa en siga Keyila yi Filisitine ganle yēngedeni, a jaxuma ayi nēn!” ⁴ Dawuda mōn yi Alatala maxōdin. Alatala yi a yabi, a naxa, “Keli, i siga Keyila yi, bayo n Filisitine soma nēn i yii.” ⁵ Nayi, Dawuda nun a fōxōrabirane yi siga Keyila yi, e sa Filisitine yēnge. E yi e xuruseene tongo, a kala gbeen sa Filisitine fari. Na kiini, Dawuda yi Keyila kaane rakisi. ⁶ Abiyatari Aximeleki a dii xēmēn fa

waxatini Dawuda fema Keyila yi, a fa nen saraxarali domaan na Ala maxodin sena.

Söli yi bira Dawuda fəxo ra

⁷ Söli yi rakolon Dawuda fa feen ma Keyila yi, a yi a fala, a naxa, “Ala bata a so n yii, bayo a bata fa so taana nde yi yinna soxi naxan ma, naxan so deene balanxi wuren na.” ⁸ Söli yi ganla birin xili yengeni alogo e xa siga Keyila yi, e Dawuda nun a fəxorabirane rabilin. ⁹ Dawuda to a kolon a Söli bata kote jaxini tan a xili ma, a yi yamarin fi saraxarali Abiyatari ma, a xa fa saraxarali domaan na alogo Ala xa maxodin. ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, n bata a me a Söli a yitonna, a xa fa Keyila taan kaladeni n tan ma fe ra. ¹¹ Keyila muxune n soe Söli yii ba? Söli fama nen taan kaladeni alo n na a mexi kii naxan yi ba? Alatala, Isirayilaa Ala, yandi, n yabi.” Alatala yi a yabi, a naxa, “A fama nen.” ¹² Dawuda mon yi a fala, a naxa, “Keyila muxune nxu nun n fəxorabirane soma nen Söli yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “On, e a ligama nen.” ¹³ Nayi, Dawuda nun a fəxorabirane yi keli Keyila yi, muxu keme sennin jaxondan. E yi siga e xun xon. Söli to a me a Dawuda bata a gi taani, a mi fa siga.

¹⁴ Dawuda yi sa doxo Sifi tonbonna geyaan yire makantanxine yi. Ye yo ye, Söli yi a fenma nen tun, koni Ala mi tin a soe a yii. ¹⁵ Dawuda yi a toxi yati a Söli yi sigama yengeni alogo a xa a faxa, koni a lu Xoresa, Sifi tonbonni. ¹⁶ Nayi, Yonatan Söli a dii xemen yi siga Dawuda fema Xoresa yi a a mali a xa fangan soto Ala yi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu sese ra, n baba Söli mi no soto ma i suxu feen ma. I tan nan findima mangan na Isirayila yi, n tan yi findi i bundxon na. N baba yetena a kolon.” ¹⁸ E birin yi layirin xidi Alatala yetagi. Dawuda yi lu Xoresa yi, Yonatan yi xete a konni.

¹⁹ Sifi kaane yi keli, e sa Söli li Gibeya yi, e yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon a Dawuda luxunxi nxu konni yire makantanxine yi, Xoresa yi, Xakila geyaan fari, Yesimon yiifari fəxonni?” ²⁰ Nayi, fa nxu konni mangana, amasoto i rafanna nan na ra. Nxu a soe mangan yii.” ²¹ Söli yi a fala, a naxa, “Alatala xa e baraka, e to kininkinixi n ma. ²² Iki e mon xa siga fe yitondeni, e a fe xibarune kolon. E yi a kolon a darixi sigi kiraan naxanye xon e nun muxun naxanye a toxi na yi. Bayo n bata a me fa fala a kota. ²³ E a luxundene birin nakorasi a darixi sigi denaxan yi. E mon yi fa xibaru kenden na n xon. En birin sigi. Xa a yamanani, n na a fenje Yuda xabilane birin yi.” ²⁴ Sifi muxune yi keli e xete e konni Söli ye ra. Na waxatini Dawuda nun

a fəxorabirane yi Mayon tonbonni, Araba yamanani, Yesimon yiifari fəxonni.

²⁵ Söli nun a sofane yi siga Dawuda fendeni. Dawuda to a me, a yi siga geme yireni, a sa doxo Mayon tonbonni. Söli to na me, a bira Dawuda fəxo ra Mayon tonbonni. ²⁶ Söli yi sigama geyaan fəxo kedenni, Dawuda nun a fəxorabirane yi fəxo kedenni. Dawuda yi a gima a xa keli Söli bun ma. Söli nun a sofane yi kataxi Dawuda nun a fəxorabirane rabilindeni alogo e xa e suxu. ²⁷ Koni xera keden yi fa a fala Söli xa, a naxa, “Fa mafuren! Filisitine bata so bəxonni.” ²⁸ Söli yi xete Dawuda fəxo ra, a siga Filisitine ralandeni. Nanara, menna yi xili sa, “Mayitaxun Gemena.”

24

Dawuda yi tondi Söli faxe

¹ Dawuda yi keli na yamanani, a sa doxo marakantan yirene yi En-Gedi yamanani. ² Söli xete waxatin naxan yi sa keli Filisitine fəxo ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Dawuda En-Gedi tonbonni.” ³ Söli yi sofa yebaxin wuli saxan tongo Isirayila ganla ye, a siga Dawuda nun a fəxorabirane fendeni, Sii Koto Gemene dexon. ⁴ A yi danguma yexee kulana ndee dexon ma, a yi faranna nde to na yi. Söli yi so taa fanna ma menni. Koni Dawuda nun a fəxorabirane yi luxunxi na faranna kui pon! ⁵ Dawudaa muxune yi a fala, e naxa, “Waxati falaxin ni ito ra Alatala xon, a to a fala i xa, a naxa, ‘N ni i yaxun soma nen i yii, i yi i waxon feen liga a ra.’ ” Nayi, Dawuda yi a maso Söli ra dojin! A yi a domaan lenben xaba a ra. ⁶ Koni a to na liga, a yi nimisa han! Amasoto, a bata yi Söli a doma lenben xaba a ra. ⁷ A yi a fala a fəxorabirane xa, a naxa, “Alatala xa n natanga na fe sifan ligadeni n kanna ra, Alatalaa muxu sugandixina. N mi n yiin dijnje a ra amasoto Alatala nan a sugandixi mangan na.” ⁸ Nayi, Dawuda yi a fəxorabirane maxadi alogo e nama Söli suxu. Söli yi mini faranna ra, a kiraan suxu. ⁹ Na xanbi ra, Dawuda yi keli a mini faranna ra. A yi lu sonxoe Söli fəxo ra, a naxa, “Mangana, n kanna!” Söli to a xanbi rato, Dawuda yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bəxon na.

¹⁰ Dawuda yi a fala Söli xa, a naxa, “Nan-fera i tuli matima muxune ra naxanye a falama a n wama i toro feni? ¹¹ I bata a to i yeene ra a Alatala bata yi i so n yii to faranna ra. Ndee a fala nen a n xa i faxa, koni n yi dija i ma, n yi a fala, n naxa, ‘N mi n yiini tema n kanna xili ma, amasoto Alatala nan a sugandixi.’ ¹² I yeen ti, baba, i ya doma lenben mato n yii. N bata i ya doma lenben xaba, koni n mi i faxaxi. A kolon, i la a ra, n sonna mi a ra, murute mi n yi. N mi hake ligaxi i ra. Koni i tan n niin fəxo ra, alogo

i xa n faxa. ¹³ Alatala xa kitin sa en tagi, Alatala xa n gbeen ɲɔxɔ i ra, koni n tan mi n yiin dinma i ra. ¹⁴ Sandan naxa, 'Naxun kelima ɲaxulane nan ma.' Nanara, n tan mi fe ɲaxin ligama i tan na. ¹⁵ Isirayila mangan kelixi nde xili ma? I biraxi nde fɔxɔ ra? Bare faxaxin ba? N tan luxi i tan yeɛ ra yi nen alo dowena. ¹⁶ Alatala xa findi en ma kitin saan na, a kitin bolon i tan nun n tan tagi. A xa n mato, a yi n xun mayenge, a findi n ma kitisaan na, a n ba i yii." ¹⁷ Dawuda yelin falan tiye waxatin naxan yi, Soli yi maxadinna ti, "I tan nan yati xui ito ra ba, n ma dii Dawuda?" Soli yi a xuini te a wuga.

¹⁸ A yi a fala Dawuda xa, a naxa, "I tinxin dangu n na, amasoto i bata fe fajin liga n xa, n tan bata i toro. ¹⁹ I bata fanna yita n na to, i naxan ligaxi n xa. Bayo Alatala bata yi n so i yii koni i mi n faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a yaxun li, a tinje a yi siga boje xunbenli ba? Alatala xa i saren fi i naxan ligaxi n xa to. ²¹ Iki, n na a kolon i mangayaan sotoma nen, Isirayila boxon birin yi lu i yii. ²² Awa, i kolo n xa Alatala yi fa fala n na faxa, i mi n yixetene faxe. I nama n xinla ba n xabilan muxune ye." ²³ Dawuda yi a kolo Soli xa. Soli man yi xete a konni, koni Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi te marakantan yireni.

25

Nabali yi tondi Dawuda maliye

¹ Samuyeli yi faxa, Isirayila birin yi e malan a wugadeni. E a maluxun a doxodeni Rama yi. Na xanbi ra, Dawuda yi siga Paran tonbonni.

² Nafulu kan gbeena nde yi Mayon taani naxan yi walima Karemele yi. Yeɛɛɛ wuli keden e nun sii wuli keden yi a yii, a yi ne nan xabene maxabama Karemele yi. ³ Na xemen yi xili Nabali, a ɲaxanla xili Abigayili. Na ɲaxanla xaxinla yi fan, a yi tofan, koni a xemen yi ye xodoxo, a ɲaxu. A yi Kalebi bonsonna nin. ⁴ Dawuda yi a me tonbonni a Nabali a yeɛɛɛne xaben maxabama. ⁵ A yi banxulan fu rasiga a ma, a a fala ne xa, a naxa, "E siga Nabali fema Karemele yi. E a xontan n xa, ⁶ e yi ito fala a xa, e naxa, 'Ala xa herin fi i ma. Ala xa herin fi i ya denbayaan ma. Ala xa herin lu i yii seene birin yi! ⁷ Dawuda bata a me a yeɛɛɛ xabe maxabane i konni. E nun i ya xuruse rabane waxatin naxan birin tixi Karemele yi nxu fema, nxu mi sese ɲaxi liga e ra, e sese mi loxi ayi. ⁸ I noe i ya walikene maxodinje, e a fale i xa. Nanara, Dawuda i maxandima, a naxa, "I ya fanna yita n ma banxulanne ra, amasoto nxu faxi sali loxon nan ma fe ra." Nayi, n bata i maxandi, nxu tan, i ya walikene ki e nun i ya dii Dawuda, i noe naxan sote." ⁹ Dawuda fɔxɔrabirane to so, e yi na falane yeɛba Nabali xa Dawuda xili xunna.

Na xanbi ra, e yi e dundu. ¹⁰ Koni Nabali yi Dawuda a walikene yabi, a naxa, "Nde Dawuda ra? Nde Yese a diin na? Konyi wuyaxi na to naxanye e gima e kanne konna ma. ¹¹ Nanfara n tan n ma burun nun n ma igen nun suben tonge, n burun nafalaxi n ma yeɛɛɛ xabe maxabane xa, n yi a so muxune yii n yeteen mi naxanye kelide kolon?"

¹² Dawuda fɔxɔrabirane yi xete. E to so, e fa Nabali a falane birin dentege. ¹³ Nayi, Dawuda yi a fala a fɔxɔrabirane xa, a naxa, "Birin xa a silanfanna singan a tagi xidin na." E birin yi silanfanna xidi e tagi. Dawuda fan yi a gbeen tongo. Xeme keme naanin ɲoxon yi te a fɔxɔ ra. Keme firin yi lu goronne fema.

¹⁴ Nabali a walike keden yi fa a fala Abigayili xa, a kanna a ɲaxanla, a naxa, "Dawuda bata xerane rasiga nxu kanna xontanndeni sa keli tonbonni koni a e makonbixi nen ki fajii! ¹⁵ Anu, muxuni itoe fan nen nxu ra ki fajii, e mi fe ɲaxi yo liga nxu ra. Nxu waxatin naxan birin naba e dexon ma burunna ra, nxo sese mi lo ayi. ¹⁶ Nxu waxatin naxan birin naba e fema xuruse rabadeni, e nxu kantan nen alo sansanna koe nun yanyin na. ¹⁷ Awa iki, i miri ki fajii i lan i xa naxan liga, bayo toron nan nagidixi en kanna ma e nun a denbayana ngaan ma. Fuyantenna na a ra, falan mi fa noe tiye a xa."

¹⁸ Abigayili yi a mafura, a buru keme firin tongo e nun manpa kundi firin, yeɛɛɛ yitoxin suulun, se kesa gilinxin ligaseen ye suulun, bogise xare xonna ligaseen ye keme e nun xode bogi xaren ligaseen ye keme firin. A yi e rate sofanle fari. ¹⁹ A yi a fala a walikene xa, a naxa, "E dangu n yeɛ ra, n xa bira e fɔxɔ ra." Koni, a mi sese fala a xemen Nabali xa. ²⁰ A yi doxi a sofanla fari, a godoma geyana nde lanbanni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi fa a mabinni, a yi naralan e ra. ²¹ Dawuda bata yi a fala, a naxa, "N bata xemeni ito yii seene kantan tonbonni fufafu! Sese mi loxi ayi, koni a bata n ma wali fajin saren fi a ɲaxin na. ²² Nayi, benun tila xotonni xa n Nabali a banxulanndu lu a konni, Ala xa toro gbeen nagidi n ma!"

²³ Abigayili to Dawuda to, a godo a sofanla fari mafuren, a a xinbi sin Dawuda yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ A yi lu a san bun ma, a naxa, "Hakeni ito goronna xa lu n tan nan xun ma n kanna, n keden pe! Yandi tin, n xa falan ti i xa! A rame n naxan falama. ²⁵ N kanna, i nama Nabali fuyantenna rame. A luxi alo a xinla, a xili bunna neen 'Komona,' seen nan soxi ayi. Koni, n tan i ya walikene, n mi banxulanne to n kanna naxanye rafa. ²⁶ Iki, n kanna, n bata n kolo habadan Alatala yi e nun i fan niini, Alatala nan i ratangaxi gbalon ma, alogo i nama faxan ti, i yi i yete gbeen ɲoxo. Ala xa i

yaxune birin liga alo Nabali e nun muxun naxanye birin waxi i tɔrɔ feni, n kanna. ²⁷ Tin n ma finmaseene ra n faxi naxanye ra n kanna xa, e xa yitaxun i fɔxɔrabirane ra. ²⁸ N bata i mayandii, dija n ma fe kalaxine ma. N na a kolon a Alatala mangayaan fima nen i ya denbayaan ma, bayo n kanna Alatala a yɛngene soma. Naxun nama taran i tan yi i siin birin yi. ²⁹ Adamadina nde bata keli i sagatandeni, a xa i faxa, koni Alatala, i ya Ala i kantanma nen, a i lu kende muxune ye. Koni a yaxune niin nawolima ayi nen pon, alo a na a woli lantanna ra. ³⁰ Alatala na a fala faɲine birin nakamali a naxanye tixi n kanna xa, a i findima nen Isirayila yɛɛratiin na. ³¹ Na waxatini n kanna nama nimisa, a tɔrɔ a bɔɲeni, bayo a bata faxan ti fuyanni, a a yete gbeen ɲɔxɔ. Alatala na a fanna yita n kanna ra, a walike ɲaxanla a fe xa rabira a ma.”

³² Dawuda yi a fala Abigayili xa, a naxa, “N barikan birama Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan i rafaxi to n nalandeni. ³³ N bata i fan ma xaxilimayaan matɔxɔ, n duba i xa. Bayo i tan nan n natanga faxa tiin ma, n mi n yete gbeen ɲɔxɔ. ³⁴ Koni, n bata n kolɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan n natangaxi fe ɲaxin liga feen ma, xa i mi yi fa n nalandeni nun, benun tila xɔtɔnni Nabali a banxulanna keden mi yi luyɛ a nii ra.” ³⁵ Abigayili fa naxanye ra Dawuda yi tin ne ra, a a fala a xa, a naxa, “Xɛte i konni bɔɲɛ xunbenli. A mato, n bata i xuiin name, n yi i ya falan nasuxu.”

³⁶ Abigayili Nabali feman li waxatin naxan yi, a yi ɲaxaɲaxan nabama a banxini alo mangane a rabama kii naxan yi. Nabali yi sewaxi, a xunna kelixi dalon na han! Nanara, a mi sese fala a xa han xɔtɔnni. ³⁷ Koni xɔtɔnni, Nabali xunna to dɔxɔ, a ɲaxanla yi a fala a xa naxan danguxi. Nabali bɔɲɛn yi din a fatin yi faxa a ma. ³⁸ Xii fu ɲɔxɔn to dangu, Alatala yi Nabali bɔnbɔ a yi faxa.

³⁹ Dawuda yi a me a Nabali bata faxa, a yi a fala, a naxa, “N barikan birama Alatala xa naxan n xun mayengɛxi marayarabini Nabali naxan sa n fari. A bata a walikɛɛn natanga ɲaxun ma, a Nabali a ɲaxun naxɛte a yete ma.” Dawuda yi xɛraan nasiga Abigayili ma, a a xa findi a ɲaxanla ra.

⁴⁰ Dawudaa walikene to Karemele li, e a fala Abigayili xa, e naxa, “Dawuda nan nxu rafaxi i fendeni alogo i xa findi a ɲaxanla ra.” ⁴¹ Abigayili yi a xinbi sin e yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a naxa, “N tan ni i ra i ya konyi ɲaxanla, n yitɔnxi findideni i ya walikɛɛn na, n yi i ya walikene sanna maxa.” ⁴² Abigayili yi keli mafuren, a te sofanla nde fari, sungutun suulun yi biraxi a fɔxɔ ra, e nun Dawudaa xɛrane yi siga, a findi a ɲaxanla ra.

⁴³ Dawuda bata yi Axinowami, Yɛɛreli kaan fan tongo e birin yi findi a ɲaxanle ra. ⁴⁴ Koni, Dawudaa ɲaxalan singen tan, Mikali, Soli a dii temena, a baba bata yi a fi futun na Paliti ma, Layisi Galin kaana a dii xɛmena.

26

Dawuda mɔn yi Soli niin natanga

¹ Sifi kaane yi siga Soli fema Gibeya yi, e a fala a xa, e naxa, “Dawuda luxunxi Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi.” ² Soli yi kiraan suxu siga Sifi tonbonni alogo a xa Dawuda fen e nun Isirayila sofa yebaxi wuli saxan. ³ A yi a gali malandeni ton kiraan dɛxɔn Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi. Dawuda yi dɔxi tonbonni. A to e kolon a Soli bata fa a fɔxɔ ra, ⁴ a yi yete renne rasiga alogo e xa Soli a feene rakɔrosi. Ne yi a kolon a Soli bata so. ⁵ Nayi, Dawuda yi keli, a siga Soli a gali malandeni. A yi a to Soli yi saxi dɛnaxan yi, e nun Abineri, Neri a dii xɛmena, a gali xunna. Soli yi xima gali malanden tagini, ganla yi a rabilinni.

⁶ Dawuda yi maxɔdinna ti, a a fala Xiti kaana Aximeleki nun Abisayi, Seruyaa dii xɛmena, Yowaba tada xa, a naxa, “Nde fe n fɔxɔ ra han Soli a gali malandeni?” Abisayi yi a yabi, a naxa, “N tan fe i fɔxɔ ra.” ⁷ Kɔɛɛn na, Dawuda nun Abisayi yi siga gali malandeni. E yi Soli li saxi, a xima, a tanban sɔtixi bɔxɔni a xun sade ra. Abineri nun sofane yi xima a rabilinni. ⁸ Abisayi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “To, Ala bata i yaxun so i yii. A lu n xa a sɔxɔn, n na a rakankan bɔxɔni n ma tanban ye keden peen na. N mi sinɲɛ firin.” ⁹ Koni Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “I nama a faxa. Nde nɔɛ Alatala muxu sugandixin faxɛ, a mi yulubi tongo?” ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi. Alatala yetɛɛn nan a faxama, a siimayaan yi dan, a faxa na kiini hanma a a faxa yɛngeni. ¹¹ Koni Alatala xa n natanga a muxu sugandixin faxa feen ma. A tanban gbansanna tongo a xun sade ra e nun min ige sa sena. En siga.” ¹² Dawuda yi tanban nun ige sa seen tongo Soli xun sade ra, e siga. Muxu yo mi a to, hanma a fena nde kolon. Muxu yo mi xulun, birin yi xima, bayo Alatala bata yi xixɔli gbeen nagodo e ma.

¹³ Dawuda yi dangu bode fɔxɔn na, a ti geya xuntagi yire makuyeni, e tagi kuya ki fapi. ¹⁴ Dawuda yi ganla nun Abineri xili, Neri a diina, a naxa, “Abineri, i mi n yabe ba?” Abineri yi yabin ti, a naxa, “Nde i tan na, i tan naxan sɔnxɔma mangan xilideni?” ¹⁵ Dawuda yi a fala Abineri xa, a naxa, “Xeme mi i ra ba? I ɲɔxɔn mi na Isirayila yi. Nayi, nanfera i mi mangan kantanma, i kanna? Muxuna nde bata fa mangan faxadeni, i kanna. ¹⁶ I naxan ligaxi ito ra a mi

fan. N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, i lan i xa faxa, ε to mi ε kanna kantaxi, Alatalaa muxu sugandixina. A mato iki, mangana a tanban nun a ige sa seen minen yi, naxanye yi a xun sade ra?"

¹⁷ Soli yi Dawuda xuiin kolon, a yi a fala, a naxa, "Dawuda, n ma diina, n ni i tan nan xui mema ba?" Dawuda yi a yabi, a naxa, "N tan nan yati a ra mangana, n kanna. ¹⁸ Nanfera n kanna biraxi a walikεen fɔxɔ ra? N nanse ligaxi, fe naxin mundun n kewanle yi? ¹⁹ Mangana, n kanna, yandi i ya walikεna a falane rame. Xa Alatala nan i radinma n xili ma, a xa tin saraxan na. Koni xa muxune na a ra, e xa danga Alatala yetagi, bayo e n kedima to, e n masiga Alatalaa bɔxɔn na, e naxa, 'Sa ala xɔɔene batu.' ²⁰ Koni n tan, n mi waxi faxa feni yireni naxan makuya Alatala batuden na. Isirayila mangan bata siga yengeni bɔxɔ yi kunla dɔrɔnna a fe ra, alo ganban fenje kii naxan yi burunna ra." ²¹ Soli yi a fala, a naxa, "N bata yulubin tongo. N ma dii Dawuda, i mɔn xa xεte. N mi fa fe naxin ligama i ra, bayo i n niin natanga to. N bata a liga alo xaxilitarena yati! N bata tantan gbeen ti." ²² Dawuda yi yabin ti, a naxa, "Mangana a tanban ni i ra. I ya banxulanna keden xa fa a tongo. ²³ Alatala muxun birin ma tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan saren fima. To, Alatala i so nen n yii, koni n mi tin Alatalaa muxu sugandixin faxa feen ma. ²⁴ Bayo to, n bata i niin yate, Alatala xa n niin yate, a n xunba tɔron birin ma." ²⁵ Soli yi a fala Dawuda xa, a naxa, "Ala xa i baraka, n ma dii Dawuda. I fe gbeene ligama nen, i nɔɔn sɔtɔma nen yati!" Dawuda yi siga a danna, Soli fan yi xεte a konni.

27

Dawuda yi dɔxɔ Filisitine konni

¹ Dawuda yi a miri, a naxa, "Lɔxɔna nde Soli n faxama nen. A lan n xa n gi, n siga Filisitine yamanani. Nayi, Soli mi n sagatanje Isirayila bɔxɔn birin yi, n mɔn yi n ba a yii." ² Dawuda yi keli, e nun a fɔxɔrabira kemε senninna, a siga Akisi konni, Mawoki a dii xεmena, Gati mangana. ³ E birin yi dɔxɔ Gati yi, Akisi fema. Birin nun a denbayaan nan yi a ra. Dawudaa naxalan firinne fan yi a fema, Axinowami Yεsereli kaana, e nun Abigayili, Karemele kaana, Nabali a kaja gilena. ⁴ Soli to a mε a Dawuda bata sa a gi Gati yi, a yi ba fenje.

⁵ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, "Xa n nafan i ma, yirena nde xa so n yii banxidena nde ra, n dɔxe denaxan yi. Amasɔtɔ nanfera i ya walikεen dɔxe i fema manga taani?" ⁶ Na lɔxɔn yeteni, Akisi yi Sikilaga so a yii.

Nanara, han to Sikilaga findixi Yuda mangane gbeen na. ⁷ Dawuda yi lu Filisitine yamanani nε keden kike naanin. ⁸ Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi yengen nakeli Gesuri kaane xili ma, e nun Giriisi kaane nun Amalekine. Amasɔtɔ, ne siyane yi dɔxi na bɔxɔni Suru binni siga han Misiran yi xabu waxati xunkuye. ⁹ Dawuda yi fuma na yamanana nde ma nen, naxanla nun xεmena, a mi sese lu a nii ra. A yi yεxεene nun jingene nun sofanle nun nɔgɔmene nun dugine tongoma, a mɔn yi xεte Akisi fema. ¹⁰ Akisi yi a maxɔdinma, a naxa, "E yengen nakelixa nde xili ma to?" Dawuda yi a yabi, a naxa, "Yuda bɔxɔn yifari fɔxɔn xili ma" hanma "Yerameeline bɔxɔn yifari fɔxɔn xili ma," hanma "Kenine bɔxɔn yifari fɔxɔn xili ma." ¹¹ Xεmen nun naxanla, Dawuda mi yi sese luma a nii ra, naxan nɔε fe Gati yi, bayo a yi a mirixi, a naxa, "E nɔε feene fale nxu xili ma nen, e a fale, 'Dawuda a liga ikiini.' " A yi a ligama na kii nin a waxatin naxan birin ti Filisitine yamanani. ¹² Nanara, Akisi yi laxi Dawuda ra han! Bayo a yi a mirixi nen, a naxa, "Dawuda bata Isirayila kaane raxɔb han! Nayi, a findima nen n ma walikεen na habadan!"

28

Soli nun yimatona

¹ Na waxatini, Filisitine yi e sofane malan a findi gali kedenna ra siga Isirayila yengedeni. Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, "A kolon ki faji a ε nun i fɔxɔrabirane luma nen n ma ganla ye." ² Dawuda yi Akisi yabi, a naxa, "Nayi, i yetena a toma nen i ya walike naxan ligama." Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, "Nayi, n na i tongoma nen n yetεen kantan muxun na n siin birin yi."

³ Samuyeli bata yi faxa, Isirayila birin bata yi a saya feene liga, e yi a maluxun a taani Rama yi. Soli bata yi koron bɔnbɔne nun yimatone kedi yamanani.

⁴ Filisitine yi e malan e fa kuru Sunemi yi. Soli yi Isirayila birin malan Gilibowa yi. ⁵ Soli Filisitine ganla to waxatin naxan yi, a gaxu, a bɔɔen yi mini. ⁶ Soli yi Alatala maxɔdin, koni Alatala mi a yabi xiyeeni, a mi a yabi saraxaraline masensen ti seene yi,* a mi a yabi nabine xɔn.

⁷ Soli yi a fala a walikεen xa, a naxa, "E naxanla nde fen n xa naxan falan tima barinne ra, alogo n xa sa a maxɔdin." A walikεene yi a fala a xa, e naxa, "Na nde sa En-Dori." ⁸ Soli yi a maxidi alo muxu gbete, a doma gbete so. E nun a fɔxɔrabira firin yi so naxanla konni kɔεen na. A yi a fala a xa, a naxa, "N wama nen i xa barinna nde

* 28:6: Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebexi Xɔryaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

maxodin n xa. N na naxan mataxamaseri i xa, i na ramini.”⁹ Koni naxanla yi a yabi, a naxa, “I a kolon ki fajni Söli naxan ligaxi. A bata koron bənbəne nun yimatone jan yamanani. I katama n mayenden feen nan na alogon fan xa faxa ba?”¹⁰ Söli yi a kolo Alatala yi, a naxa, “N bata n kolo i xa habadan Alatala yi, fefe mi i sote feni ito yi.”¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “I waxi n xa nde yita i ra?” A yi a yabi, a naxa, “Samuyeli yita n na.”

¹² Naxanla Samuyeli to waxatin naxan, a yi gbelegbele, a yi a fala Söli xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi? I tan nan Söli ra!”¹³ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni i nanse toma?” Naxanla yi a fala Söli xa, a naxa, “N barinna nde nan toma mine bəxən bun.”¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “A yetagin di?” A yi a yabi, a naxa, “Xeme fonna nan tema a maflinxu dugini.” Söli yi a kolon a Samuyeli nan yi a ra, a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma.¹⁵ Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “Nanfera i n ma matabuni kalaxi n ma? Nanfera i n xilixi, n te?” Söli yi a yabi, a naxa, “N tərəxi han! Filisitine n yengeme, Ala bata n nabejin. A mi fa n yabima nabi yi, a mi n yabima xiye yi. N na i xilixi na nan ma alogon xa fa a fala, n lan n xa naxan liga.”¹⁶ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxodinma? Bayo Alatala bata i rabejin, a findi i yaxun na.¹⁷ Alatala bata n ma falan nakamali i ma. A bata mangayana ba i yii, a a so Dawuda yii.¹⁸ Bayo i mi Alatala xuiin name, i tondi Amalekine raxore, nanara Alatala ito ligaxi i ra to.¹⁹ Alatala i tan nun Isirayila soma nen Filisitine yii. Tila, i tan nun i ya dii xemene fama nen be n denaxan yi, Alatala yi Isirayila ganla so Filisitine yii.”²⁰ Söli yi bira, a a yibandun bəxəni, gaxu gbeen yi a suxu Samuyeli a falane fe ra. Fangan yi jan a yi, bayo a mi yi donse yo donma yanyin nun kəeen na.

²¹ Naxanla yi fa Söli fema, a a to fa fala a gaxuxi han! A yi a fala a xa, a naxa, “A mato, i ya walikeen bata i xuiin name. Fayida, n na n niin fi nen i ya falane suxudeni.²² Iki, i fan xa i tuli mati n na. N xa fa donseen na i xən, i yi a don alogon i fangan soto benun i xa kiraan suxu.”²³ Koni a tondi, a yi a fala, a naxa, “N mi sese donma.” A fəxərabirane nun naxanla yi kankan a ma, a yi e xuiin name. A keli bəxəni a dəxo saden ma.²⁴ Naxanla yi jinge dii raturaxin faxa mafuren naxan yi ramaraxi a yii. A murutu fujin tongo, a a bənbə, a burun gan a rate setareyani.²⁵ A yi ne so Söli nun a fəxərabirane yii, e yi e dege. E yi keli na kəeen na, e siga.

29

Filisitine yi Dawuda raxete

¹ Filisitine yi e ganla birin malan Afeki yi. Isirayila kaane tan yi e malan tigin dəxən Yesereli yi.² Filisitine mangane yi e ganla yeba sofa keme keme nun sofa wuli wuli yeen ma, siga yengedeni. Dawuda nun a fəxərabirane yi Manga Akisi matima, ne yi sigan ti xanbin na.³ Filisitine kuntigine yi a fala, e naxa, “Nde Heburuni itoe ra?” Akisi yi Filisitine mangane yabi, a naxa, “Dawuda na a ra, Söli a kuntigina nde, Isirayila mangana. A n fema xabu to mi a ra. N mi fe yo toxi a ra sa keli a fa ləxən ma han to.”⁴ Filisitine kuntigine yi xolo Akisi ma e yi a fala a xa, e naxa, “E xemene ito raxete, a xa xete taani i tinxi a xa dəxo denaxan yi. A nama siga en ma yengeni, bayo a nə maxete nen en xili ma yengeni. Xemene ito a kanna dijan sotoma di, xa a mi en ma sofane xunne so a yii?”⁵ En nama jinan a naxanle yi Dawuda ito nan xili sama sigini e bodon waxatin naxan yi, e naxa, “Söli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.”

⁶ Akisi yi Dawuda xili a fala a xa, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, xeme fajin nan i tan na, a yi rafanjan n ma xa i lu n ma ganla ye. Bayo n mi fe yo toxi i ra keli i fa ləxən ma han to. Koni i rapaxu mangane ma.⁷ Nayi, xete i konni bəjne xunbenli, alogon i nama fefe liga naxan rapaxu mangane ma.”⁸ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Koni n nanse ligaxi? I feen mundun toxi i ya walikeen na keli n fa ləxən ma han to, alogon n nama siga mangana, n kanna yaxune yengedeni?”⁹ Akisi yi Dawuda yabi, a naxa, “N na a kolon, a i rafan n ma alo Alaa malekana, koni Filisitine kuntigine bata a fala iki, a naxa, ‘A nama te nxu fəxo ra yengeni.’¹⁰ Keli sinma tila e nun naxanye faxi i fəxo ra. E siga xətənni kuye nema yiba.”

¹¹ Na xətən bode, Dawuda nun a fəxərabirane yi keli sinma alogon e xa xete Filisitine yamanani. Filisitine tan yi siga Yesereli yi.

30

Dawuda yi Amalekine sagatan

¹ Xi saxande ləxən, Dawuda nun a fəxərabirane yi sa Sikilaga li. A yi a li Amalekine bata yi yengen nakeli Yuda yiifari fəxəni e nun Sikilaga xili ma. E bata yi Sikilaga taan kala, e a gan.² E bata yi naxanle suxu e nun naxanye birin yi taani, muxudin nun muxu gbeena. E mi muxu yo faxa, koni e bata yi e birin xali, e kiraan suxu.³ Dawuda nun a fəxərabirane to Sikilaga taan li, e yi a ganxin to. E naxanle nun e dii xemene nun e dii temene bata yi suxu.⁴ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane birin yi lu wuge xui yitexin na han fanga mi lu e ra sənən e wuga.⁵ Dawudaa naxalan

firinne bata yi xali, Axinowami Yeserele kaana e nun Abigayili Karemele kaana, Nabali a kaṛa gilena.

⁶ Dawuda yi lu sɔxɔleni, bayo a fɔxɔrabirane yi a magɔlɔn feen falama. Xɔlɔn yi birin niini, birin ma dii ṛaxanle nun e dii xemene e fe ra. Koni Dawuda yi fangan sɔtɔ Alatala yi, a Ala. ⁷ Dawuda yi a fala saraxarali Abiyatari xa, Aximeleki a dii xemena, a naxa, “Fa saraxarali domaan na n xɔn ma. Ala xa maxɔdin.” Abiyatari yi fa a ra. ⁸ Dawuda yi Alatala maxɔdin, a naxa, “N bire ganli ito fɔxɔ ra ba? N na a suxe ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Bira a fɔxɔ ra, i e suxuma nen yati, i yi muxu suxine xunba.” ⁹ Dawuda nun a fɔxɔrabira kemen sennin yi kiraan suxu. E Besori Baan li waxatin naxan yi, nde yi lu xanbin na menni. ¹⁰ Bayo muxu keme firin yi taganxi naxanye mi yi nɔe Besori xudeni gidɛ. Dawuda nun muxu keme naaninna yi sagatanna ti.

¹¹ E Misiran kaana nde li xeen ma, e a xali Dawuda fema. E donseen so a yii e nun igena. ¹² E yi xɔde xarena nde so a yii e nun ṛaxundan xaren tɔnsɔn firin. A to yelin ne donje, a xaxili sɔtɔ, bayo a bata yi yanyi saxan kɔe saxan ti a mi ige min a mi donse don. ¹³ Dawuda yi a maxɔdin, a naxa, “I kanna nde ra, i kelixi minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “Misiran kaan nan n na, Amalekina nde a konyina. N kanna bata n furaxin nabɛjin a xii saxanna nan to. ¹⁴ Nxu bata yi fu Keretine bɔxɔn yiifari fɔxɔn ma, e nun Yuda bɔxɔna, e nun Kalebi bɔxɔn yiifari fɔxɔna. Nxu yi Sikilaga taan gan.” ¹⁵ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nɔe n xalɛ ganla yireni?” A yi a yabi, a naxa, “I na i kɔlɔ n xa Ala yi a i mi n faxɛ e nun i mi n soe n kanna yii, n na e yiren yite i ra nen.” ¹⁶ Nayi, xemen yi Dawuda xali han Amalekine denaxan yi. E yi e li xuyaxi ayi bɔxɔn birin yi, e e degema, e e minma, e ṛaxanxi, na yenge yi se tongoxine fe ra e naxanye tongo Filisitine nun Yuda yamanani. ¹⁷ Dawuda yi e yenge keli subaxan ma han na xɔtɔn bode ṛinbanna, e sese mi a yimini, fɔ banxulan keme naaninna naxanye nɔ e giye ṛogɔmeme fari. ¹⁸ Amalekine naxanye birin suxu Dawuda yi ne xɔɔya, katarabi a ṛaxalan firinne ma. ¹⁹ Muxu yo mi yi luxi, a xurin nun a xungbena, dii xemen nun dii temena, e nun yii seene, e naxanye birin tongo, na sese mi lu. Dawuda yi fa e birin na. ²⁰ A mɔn yi Amalekine yexene nun e ṛingene tongo. Naxanye yi na xuruseene xalima ne yi a falama, e naxa, “Dawuda yii se suxine ni i ra.”

²¹ Dawuda yi fa menni xeme keme firinne yi denaxan yi naxanye yi taganxi, e lu xanbin na Besori Baan de. E siga Dawuda nun yamaan nalandeni naxanye yi a fɔxɔ ra. Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi maso e ra,

a yi e xɔntɔn. ²² Naxuden nun fuyantenna naxanye yi yamaan ye Dawuda fɔxɔ ra, ne yi falan tongo, e naxa, “Bayo e mi faxi en fɔxɔ ra, yenge yi seen naxanye xunbaxi sese mi yitaxunna e ra. Koni birin ma ṛaxanla nun a diine yi so a yii, e e xali, e siga.” ²³ Koni Dawuda yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne e nama a liga na kiini Alatala kiseene ra, a naxan fi en ma. Bayo a bata en kantan, a ganla so nxu yii naxan fa en xili ma. ²⁴ Nayi, nde e xuiin namema feni ito yi? Naxan godoxi yengeni e nun naxan dɔxi goronne dexɔn, e birin gbeen yelanma nen.”

²⁵ Na lɔxɔni Dawuda yi na findi sariyan na Isirayila xa. Na sariyan mɔn na han to.

²⁶ A to Sikilaga li, Dawuda yi yenge yi seen fɔxɔ kedenna rasiga Yuda fonne ma, a xoyine. A falani ito ti e xa, a naxa, “E gbeen ni i ra, seen naxanye tongoxi Alatala yaxune yii.”

²⁷ A a rasiga fonni itoe birin ma: naxanye Beteli nun Ramoti-Negewi nun Yatiri yi,

²⁸ naxanye Aroyeri nun Sifimoti

nun Esitemowa yi,

²⁹ naxanye Rakali yi

e nun Yerameeli taa kaane

nun Keni taa kaane,

³⁰ naxanye Xoroma nun Bori-Asan

nun Ataki yi,

³¹ naxanye Xebiron yi,

e nun Dawuda nun a fɔxɔrabirane bata yi siga denaxan birin yi.

31

Soli faxana

Taruxune Singen 10.1-12

¹ Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, a gbege yi faxa Gilibowa गयाan fari. ² Filisitine yi xaje ayi Soli nun a diine xili ma. E yi Soli a dii xemene faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yengen yi wolon Soli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yee ra han! ⁴ Soli yi a fala yenge so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo i n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n masɔxɔn, e yi n tɔrɔ.” Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Soli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a de. ⁵ Soli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna de e birin yi faxa. ⁶ Soli nun a dii xeme saxanne nun a yenge so se maxanla nun a fɔxɔrabirane birin yi faxa e bode xɔn lɔxɔ kedenni na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanna fɔxɔ kedenni, e nun Yuruden baan fɔxɔ boden na, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima. E mɔn yi a to a Soli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabɛjin, e e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E Sɔli xunna bolon a de, e a yenge so seene tongo. E yi na fe xibarun nasiga Filisiti yamanan birin yi e nun e suxure banxine yi e nun e yamaan tagi. ¹⁰ E yi Sɔli a yenge so seene sa Asitarate suxure banxin kui, e a binbin singan Beti-San taan yinna xɔn.

¹¹ Yabesi Galadi kaane to a me Filisitine naxan ligaxi Sɔli ra, ¹² e banxulan senbɛmane yi keli, e sigan ti kɛɛn birin na siga han Beti-San. E Sɔli nun a diine binbine tongo Beti-San yinna kanke. E yi xete Yabesi yi, e yi e gan mɛnni. ¹³ E yi e xɔnne tongo, e e maluxun tamaro wudi binla bun ma Yabesi yi. E yi sunna suxu xii solofere.

Samuyeli Firindena Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito, Samuyeli Firinden Dawudaa mangayaan nan ma fe falama, naxan findixi Isirayila bəxən manga firinden na, naxan yi gbo e mangane birin xa. A feene rabaxi nən jee wuli keden benun Marigi Yesu xa bari. A fəloma Dawudaa wugan nan ma, a to Səli nun a dii xemen Yonatan faxa feen me, a mən a yitama nən Dawuda findi mangan na kii naxan yi keli Yuda bənsənni. Səli a dii xemen yi mangayaan liga kəmen fəxən bənsənnə xunna waxati dando yi. A to faxa, na bənsənnə yi bira Dawuda fəxə ra, e yi a sugandi mangan na. Nayi, Dawuda yi dəxə Isirayila bənsən fu nun firinne xunna. Samuyeli Firinden sora dənxe, ne fe dənxe nan falama lan Dawudaa mangayaan ma.

Kitabun yireni ito yi, Manga Dawuda yitaxi en na nən luxun mi naxan yi. A a gboon nun a senben nan yitama en na, koni a kala xənnə fan mi luxunxi en ma, e nun gbaloo feen naxanye a denbayaan sətə. Dawudaa taruxuna a yitama en na nən muxun senben sətəma kii naxan yi, a na a ti a kala xənnə ra, a yi yulubi xafarin xandi Ala ma.

Dənxe na, a gbəngbenna, Dawuda findi misali fajin nan na Isirayila yamaan xa waxati xədəxene yi, Ala naxan nafaxi a yamaan ma. Nayi, Ala yi də xuiin tongo Dawuda xa, fa fala “I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nən yetaği habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nən habadan.” (Samuyeli Firindena 7.16) Ala Yesu nan nafa na falan nakamalideni, Yesu yi yatə Dawudaa dii xemen na layiri nənən kui (Na feen səbexi Matiyu 20.29-34 kui e nun 21.9).

Dawuda yi Səli faxa feen me

¹ Səli faxa xanbini, Dawuda Amaləkine naxina, Dawuda yi fa lu Sikilaga taani xi firin. ² Xi saxande ləxəni, banxulanna nde yi fa, sa keli Səli a gali malandeni. A dugine yibəxi, burunburunna a xunni sununa fe ra. A to Dawuda feman li, a yi a xinbi sin bəxən ma. ³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kelixi minen?” A yi a yabi, a naxa, “N nan n gixi Isirayila ganla nan ma.” ⁴ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “A yeba n xa naxan danguxi.” Xemen yi a yabi, a naxa, “Isirayila sofa ganla bata a gi yengeni, sofa wuyaxi bata faxa. Hali, Səli nun a diin Yonatan bata faxa.” ⁵ Banxulanna naxan faxi xerayaan na, Dawuda mən yi na maxədin, a naxa, “I a kolonxi di, a Səli nun a dii xemen Yonatan

bata faxa?” ⁶ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N yi Gilibowa geyaan nan fari, n yi Səli to, a tanban tixi a bun, a yi gbətənxi yaxune wontorone nun soo ragine xən. ⁷ A to a firifiri, a yi n to, a yi n xili. N yi a yabi, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ⁸ A yi n maxədin a nde n tan na. N yi a fala a xa a Amaləkin nan n tan na. ⁹ Nayi, a yi n yamari a n xa fa a faxa, bayo a yi səxələxi, hali a mən to yi jee. ¹⁰ Nayi, n yi n maso a ra, n yi a faxa, bayo n yi a kolon a a mi yi kisima a biradeni. Na xanbi ra, mangana, n yi a mangaya taxamasenna ba a xun na. N yi a yiirasoon ba a yiin na. N bata fa e ra i xən.”

¹¹ Dawuda yi a dugine yibə a ma. Naxanye birin yi a fəma, ne fan yi na liga. ¹² E yi saya feene liga, e wuga, e sun han jinbanna Səli nun a diin Yonatan ma fe ra e nun Alatala sofane nun Isirayila kaan naxanye faxaxi yengeni.

¹³ Na xanbi ra, Dawuda yi a fala banxulanna xa naxan faxi xeraan na, a naxa, “Nde i tan na?” A yi a yabi, a naxa, “Amaləkin naxan dəxi yamanani ito yi, na nan ma diin n tan na.” ¹⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “I mi gaxu mangan faxe Alatala bata yi naxan sugandi?” ¹⁵ Dawuda yi a sofa keden xili, a yi a fala, a naxa, “Siga, i yi sa a faxa.” Sofaan yi Amaləki kaan garin, a yi a faxa. ¹⁶ Dawuda yi a fala Amaləki kaan ma, a naxa, “I tan nan i faxa feen nagidixi, i yi i yete yalagi, i naxa, ‘N tan nan Alatalaa manga sugandixin faxaxi.’”

Dawuda yi e wuga

¹⁷ Dawuda yi saya sigini ito sa Səli nun a diin Yonatan xa. ¹⁸ A yi yamarin fi a Yuda kaane xa e maxaran na sigin ma naxan xili “Xalimakuli Sigina.” A səbexi kədin kui naxan yi xili Tinxin Muxuna kədina.

¹⁹ Isirayila sofa kəndene bata faxa a geyane fari.

A mato sofane faxaxi kii naxan yi!

²⁰ A nama fala Gati taani, na xibarun nama fala Asikalən kirane xən, alogo Filisitine sungutunne nama səwa, alogo Ala kolontarene sungutunne nama jaxan.

²¹ Xiila nun tulen nama fa fa Gilibowa geyane fari,

xee sabatila nama fa lu e ma, bayo sofane ye masansan wure lefane e rayagi mənna nin,

Səli ye masansan wure lefana, turen yi ba soe a ma.

²² Yonatan ma xalimakunla mi yi xetəma yaxu faxa daxin yetagi, yaxun senben yetagi.

Səli a silanfanna yi a wanla rakamalima.*

²³ Səli nun Yonatan yi rafan yamaan ma kii fajil

* 1:22: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

e siimayaan birin yi,
hali e sayani, e mi fate.
E yi xulun singhinna xa,
e senben yi gbo yatan xa.

²⁴ Isirayila jaxanle, ε Söli wuga.
A yi ε maxidima nen dugi fajini,
a xemaan sa ε dugine ra.

²⁵ A mato,
sofa senbemanе bata faxa yengeni!
Yonatan bata faxa geyane fari!

²⁶ N bajeen sunuxi i ya fe ra,
Yonatan, n tada, n xoyi kendenе.
I ya xanuntenyaan yi rafan n ma,
dangu jaxanle gbeen na.

²⁷ A mato, sofa senbemanе bata faxa!
Sofa fangamane bata raxori!

2

Dawuda yi findi Yuda mangan na

¹ Na feene dangu xanbini, Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N lan n xa siga Yuda taana nde yi ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “On.” Dawuda yi a maxodin, a naxa, “N sigan minen?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Xebiron yi.” ² Dawuda yi siga e nun a jaxalan firinne, Axinowami, Yesereli kaana e nun Abigayili, Nabali Karemele kaana kapa gilena. ³ A yi a foxarabirane fan nun e denbayane xali, e sa dexo Xebiron nabilinni.

⁴ Nayi, Yuda bomsonna muxune yi fa Xebiron yi alogo e xa Dawuda findi Yuda mangan na.

E to a fala Dawuda xa a Yabesi-Galadi kaane bata yi Söli maluxun, ⁵ a yi xerane rasiga a faladeni e xa, a naxa, “Alatala xa ε baraka ε to Söli maluxunni ε kanna, ε hinanna mayita a mabinni. ⁶ Ala xa Alatala fan ε suxu hinanna nun lannayani. N tan fan fanma ε ra nen, bayo ε na nan ligaxi. ⁷ Iki, ε sobe so, ε wekile. E kanna Söli bata faxa, Yuda kaane n tan nan sugandixi mangan na e xun na.”

Yiseboseti yi findi Isirayila mangan na

⁸ Abineri, Neri a dii xemena, Söli a sofa kuntigin bata yi Yiseboseti suxu. Yiseboseti, Söli a dii xemēn nan yi a ra. Abineri yi a xali Maxanayin taani. ⁹ A yi a dexo mangan na Galadi xun na e nun Asuri nun Yesereli nun Eframi nun Bunyamin nun Isirayila birin xun na. ¹⁰ Yiseboseti, Söli a dii xemēn finde Isirayila mangan na, a bata yi jee tonge solomaxe soto. A jee firin nan ti mangayani. Koni Yuda bomsonna bata yi bira Dawudaa mangayaan foxo ra. ¹¹ Dawuda jee solofere e nun kike sennin nan ti mangayani Xebiron yi Yuda bomsonna xun na.

Yengen Yuda nun Isirayila tagi

¹² Neri a dii xemena Abineri nun Söli a dii xemēn Yiseboseti a walikene yi keli Maxanayin taani, e siga Gabayon taani.

¹³ Seruyaa dii xemēn Yowaba nun Dawudaa walikene fan yi kiraan suxu. E yi naralan Gabayon ige dexo deni. Ndee yi lu ige dexo deni foxo kedenni, ndee fan yi lu foxo kedenni. ¹⁴ Abineri yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Banxulanna ndee xa keli, e yengen so en yetagi.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “E xa keli.” ¹⁵ Sofane yi keli, e yi tenge muxu fu nun firin yi Bunyamin bomsanni, Söli a dii xemēn Yiseboseti xa, muxu fu nun firin yi Dawudaa walikene ye. E e maso e bode ra. ¹⁶ Birin yi a yenge so boden suxu a xunna ma, a yi a saxon a jensenni silanfanna ra, e birin yi bira e bode xon. E na yiren xili sa, “Fanye Xena” Gabayon yamanani. ¹⁷ Na lxonni, yenge gbeen yi keli. Dawudaa walikene yi Abineri nun Isirayila kaane no na yengeni.

¹⁸ Seruyaa dii saxanne Yowaba nun Abisayi nun Asaheli nan yi menni. Asaheli yi xulun alo bolena, ¹⁹ a yi Abineri sagatanma, a mi yi xetema a foxo ra, a mi siga a yiifanna ma hanma a komenna ma. ²⁰ Abineri yi a xanbi rato, a yi a fala, a naxa, “I tan Asaheli nan a ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ²¹ Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Siga yiifanna ma hanma komenna ma, i sa banxulanna nde yenge, i yi a yenge yi se tongoxine ba a yii.” Koni Asaheli mi yi waxi xete feni Abineri foxo ra. ²² Abineri mon yi a fala Asaheli xa, a naxa, “Xete n foxo ra. Nanfe a lige n xa i bonbo, n yi i faxa? Na xanbi ra, n mi fa noe i tada Yowaba yetagi toe.” ²³ Koni Asaheli mi tin kiraan masare. Nayi, Abineri yi a saxon a kuini tanban xunna boden na, tanban yi sa mini Asaheli fari. A bira, a faxa. Naxanye birin yi fama Asaheli faxaxin biradeni, ne yi ti menni.

²⁴ Yowaba nun Abisayi yi bira Abineri foxo ra. Sogen bira waxatin naxan yi, e yi fa Ama geyaan fari, Giyahi yetagi, Gabayon tonbonna kiraan xon. ²⁵ Bunyamin sofane yi e malan Abineri xanbi ra, e findi ganla ra e ti geyaan xun tagi. ²⁶ Abineri yi Yowaba xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Silanfanna luye faxan tiye tun ba? I mi a kolon a na rananna jaxuma ayi nen? I luma han waxatin mundun, i mi a fala yamaan xa a e xa xete en ngaxakedenne foxo ra?” ²⁷ Yowaba yi yabin ti, a naxa, “N bata n klo habadan Ala yi, xa i mi yi falan ti nun, n ma muxune mi yi xetema ε foxo ra han tila xotanni.” ²⁸ Yowaba yi xotaa fe. A sofane yi xete Isirayila kaane foxo ra, e yi yengen dan.

²⁹ Abineri nun a sofane yi sigan ti kōena ngaan na Araba yamanani. E Yuruden baani gidi, e Bitiron birin yigidi e sa Maxanayin taan li. ³⁰ Yowaba xetexina Abineri foxo ra, a yi yamaan birin malan, Dawudaa walikēn muxu fu nun solomanaanin yi dasaxi e nun Asaheli. ³¹ Koni Dawudaa muxune bata yi muxu keme saxan e

nun tonge sennin faxa Bunyamin bõnsõnna muxune nun Abineri a muxune ra. ³² E fa Asaheli ra, e yi a maluxun a fafe gaburun na Betelemi yi. Na xanbi ra, Yowaba nun a muxune yi sigan ti kœna ngaan na, e sa so Xebiron yi xõtn deni.

3

Dawuda diin naxanye bari Taruxune Singen 3.1-4

¹ Yengen bu nen Sõli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi han! Dawuda senben yi gboma ayi nen tun, Sõli a denbayaan tan senben yi lu janye. ² Dawuda yi dii xemene sõtõ Xebiron taani. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi Yesereli kaana Axinowami ra. ³ A diin firindena, Kileyabi, naxan nga yi Abigayili ra, Karemele kaan Nabali a kaña gilena. A diin saxandena, Abisalomi, naxan nga findi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. ⁴ A diin naanindena, Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra, a diin suulundena, Sefati, naxan nga yi Abitali ra. ⁵ A dii sennindena, Yitireyami, Dawudaa jaxanla Egela dii xemena. Diini itoe nan sõtõ Dawuda xa Xebiron yi.

Abineri yi a me Yiseboseti ra

⁶ Yengen waxatini Sõli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi, Abineri senben yi gbo ayi Sõli a muxune xun na. ⁷ Konyi jaxanla* nde yi Sõli yii naxan yi xili Risipa, Aya dii temena. Yiseboseti yi a fala Abineri xa, a naxa, “Nanfera e nun n baba konyi jaxanla sigaxi e sa kafu?” ⁸ Yiseboseti a falan yi Abineri xõlõ kati, a yi a yabi, a naxa, “I n mirixi Yuda bõnsõnna baren nan na ba? To, n walima tinxinna nin i baba Sõli a denbayaan xa, e nun a ngaxakedenne nun a xõyine, n mi i so Dawuda yii. I fa n mafalama jaxanli ito nan ma fe ra to?” ⁹ Alatala xa tõrõ jaxin sa n fari xa n mi a liga Dawuda xa alo Alatala layirin tongoxi a xa kii naxan yi, ¹⁰ a to a fala, a a mangayaan bama nen Sõli a denbayaan yii, a yi Dawuda dõxõ mangan na Isirayila xun na e nun Yuda, keli Dan na han sa dõxõ Beriseba ra.” ¹¹ Bayo Yiseboseti yi gaxuxi Abineri yee ra, a mi nõ a fala keden peen yabe.

¹² Abineri yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “Nde gbee yamanan na? En layirin xidi en tagi, n na i maliye nen Isirayila birin yi lu i fõxõ ra.” ¹³ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tinxi, n layirin xidi en tagi, koni n fe keden nan maxõdinx i ma, i mi fa n yetagin toma, fõ i na fa Mikali ra, Sõli a dii temena, i nema fe n fema.” ¹⁴ Dawuda yi xerane rasiga a faladeni Sõli a dii xemen Yiseboseti xa, a naxa, “N ma jaxanla Mikali

so n yii, n Filisiti xeme keme banxulan naxan futu se ra.” ¹⁵ Nayi, Yiseboseti yi sa Mikali ba a xemen Palitiyeli yii, Layisi a dii xemena. ¹⁶ A xemen wugamatõn yi bira a fõxõ ra han Baxurin taani. Nayi, Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Xete i konni.” A yi xete.

¹⁷ Abineri nun Isirayila fonne yi falan ti, a yi a fala e xa, a naxa, “E waxi nen Dawuda xõn mangayani xabu to mi a ra, ¹⁸ awa, a liga waxatin ni i ra, amasõtõ Alatala bata falan ti Dawudaa fe yi, a naxa, ‘N nan n ma yamaan xõrõyama, Isirayila, n ma walikẽen Dawuda nan xõn Filisitine yii e nun yaxun bonne.’ ” ¹⁹ Abineri mõn yi falan ti Bunyamin kaane fan xa. Na xanbi ra, a sa rali Dawuda ma Xebiron yi, naxan birin nafan Isirayila kaane ma e nun Bunyamin bõnsõnna muxune ma. ²⁰ A yi fa Dawuda fema Xebiron yi, muxu maxõje biraxi a fõxõ ra, Dawuda yi donse donna jaxajaxani tõn Abineri xa e nun muxun naxanye yi a fõxõ ra. ²¹ Abineri yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N kelima nen, n siga, n sa Isirayila birin malan n kanna senben bun ma, mangana. E layirin fenma nen e nun ne tagi, i mangayaan liga yiren birin yi alo i waxi a xõn kii naxan yi.” Dawuda yi tin Abineri yi siga bõje xunbenli.

Yowaba yi Abineri faxa

²² Na dangu xanbini, Yowaba nun Dawudaa muxune yi fa sa keli yengen, e yi fa yenge yi se tongoxi wuyaxi ra e yii. Abineri mi yi fa Dawuda fema Xebiron yi, bayo Dawuda tin nen a yi siga bõje xunbenli. ²³ Yowaba fa waxatin naxan yi e nun ganla naxan yi a fõxõ ra, e yi a fala a xa a Neri a dii xemena Abineri bata yi fa mangan fema, a yi a lu a siga bõje xunbenli. ²⁴ Yowaba yi siga mangan konni, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nanse ligaxi? Abineri yi fa i konni, i yi a lu a siga bõje xunbenli?” ²⁵ Anu, i a kolon a Neri a dii xemena Abineri faxi i yanfadani alogo a xa i siga kiin nun i xete kiin kolon e nun i naxan ligama.” ²⁶ Yowaba keli xanbini Dawuda konni, a yi xerane rasiga Abineri jeye xõn, ne yi sa a li fõ Sira ige dõxõdeni, e sa fa a ra. Dawuda mi yi a kolon. ²⁷ Abineri xete waxatin naxan yi Xebiron yi, Yowaba yi a xili taan so deen dõxõn, alo a wundo falan nan tima a xa. A yi a sõxõn menni a kuini, alogo a xa a xunyena Asaheli gbee faxan jõxõ.

²⁸ Dawuda to a me naxan danguxi, a yi a fala, a naxa, “Alatala a kolon n tan nun n ma mangayaan mi findixi Neri a dii xemena Abineri faxa feen sabun na mumẽ! ²⁹ Na goronna xa dõxõ Yowaba nun a denbayaan xun ma. Muxuna nde xa lu Yowabaa denbayan korõsilaan luye naxan ma hanma

* 3:7: Konyi jaxanle sariyan seboxi Xõrõyaan 21.7-11 kul. Konyin na a ra, a naxan sõtõ a jaxanla ra.

dogonfonna, hanma naxan sigan tiye dun-ganna ra, hanma e faxes silanfanna ra, hanma donse mi naxan yii.”³⁰ Yowaba nun a tada Abisayi Abineri faxes na kii nin, amasoto a bata yi e xunyena Asaheli faxes Gabayon yi yengeni.

³¹ Dawuda yi a fala Yowaba xa e nun yamaan naxan yi biraxi a foxo ra, a naxa, “E e dugine yibo, e kasa benbeli dugine ragodo e ma sununi, e Abineri saya feen liga.” Manga Dawuda yeteen yi bira binbin foxo ra.³² E yi Abineri maluxun Xebiron yi. Mangan yi a xuini te, a wuga, yamaan birin yi wuga.³³ Mangan yi saya sigin sa Abineri xa, a naxa,

“Abineri yi lan ba a faxes
alo xaxilitarena?

³⁴ I yiine mi yi xidixi,
i sanne mi yi xidixi.

Anu, i bata faxes

alo muxu faxane na muxun naterena.”

Yamaan birin man yi Abineri wuga.³⁵ Na xanbi ra, e yi e maso Dawuda ra alogo e xa donseen so a yii, sogan man yi na, koni Dawuda yi a kolo, a naxa, “Ala xa toraya jaxin sa n fari xa n donseen don benun sogan bira waxatini.”³⁶ Yamaan birin yi na kolon, na yi rafan birin ma.³⁷ Nayi, Yuda yamaan birin nun Isirayila kaane yi a kolon a mangan xa mi yamarin fixi alogo Neri a dii xemena Abineri xa faxes.³⁸ Dawuda man yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon ba fa fala a Isirayila kuntigi gbeena nde bata faxes to?”³⁹ Hali mangan to n na, n senben jaxin na a ra iki. Muxune itoe, Seruyaa dii xemene dangu n tan na. Alatala yeteen xa e toro e to faxani ito tixi.”

4

Yiseboseti faxes fena

¹ Sali a dii xemene Yiseboseti to a me a Abineri bata yi faxes Xebiron yi, a yii xudin yi tuye ayi, gaxun yi Isirayila kaane birin suxu.² Gali kuntigi firin yi Sali a dii xemene yii, Banaha nun Rekabu. Rimon Beroti kaan nan ma dii xemene yi e ra, Bunyamin bomsanni.³ Amasoto Beroti kaane yi yatexi nen alo Bunyamin bomsanna, Beroti kaane bata yi fa, e dexo Gitayin taani, e doci denaxan yi han to.

⁴ Sali a dii xemene Yonatan ma dii xemena nde yi na naxan yi lebutenxi. A jee suulun nan yi a ra Sali nun Yonatan faxes feen xibarun yi fama waxatin naxan yi, sa keli Yesereli taani. Na nan a liga, dii ngana nde yi a tongo mafuren, a yi bira, a yi findi sanmadontoon na, a tan diin yi xili nen Mefiboseti.

⁵ Beroti kaan Rimon ma dii xemene, Rekabu nun Banaha yi siga Yiseboseti konni soge xoleni, e yi a li xiye yanyin na.⁶ E so han banxin tagini alo e yi murutun nan

tongoma, e yi Yiseboseti saxon a kuini. Na xanbi ra, Rekabu nun a xunyen Banaha yi e gi.⁷ E soe banxini, mangana a matabun saden ma, e yi a saxon, e a faxes. E a xunna xaba a de, e yi a xunna suxu e yii, e siga yire xunkuyeni Araba kiraan xon ma.⁸ E yi Yiseboseti xunna xali Manga Dawuda fama Xebiron yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Yiseboseti xunna nan ito ra, Sali a dii xemena, i yaxuna, naxan yi wama i faxes feni. To, Alatala bata i gbeen joxo Sali nun a xanbin na.”⁹ Dawuda yi a fala Beroti kaan Rimon ma dii xemene xa, Rekabu nun a xunyen Banaha, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, a tan naxan n ba toron birin yi.¹⁰ Naxan a fala n xa, a naxa, ‘Sali bata faxes,’ naxan yi laxi a ra a a bata xibaru fajin nali n ma, n na a suxu nen, n yi a faxes Sikilaga yi, alogo a xa na xibaru fajin saranna soto.¹¹ Naxudene muxu tinxinxin faxes waxatin naxan yi banxini a saden ma, iki n mi a wunla maxodinje e ra ba, n yi e jan baxon fari?”¹² Dawuda yi yamarin fi a sofa banxullanne ma e xa Rekabu nun a xunyen Banaha faxes. Na xanbi ra, e yi e yiine nun e sanne bolonje a ra, e yi e singan Xebiron ige ramaradeni. E yi Yiseboseti xunna maluxun Neri a diina Abineri gaburun na Xebiron yi.

5

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Taruxune Singen 11.1-9

¹ Isirayila bomsanne birin yi fa Dawuda fama Xebiron yi. E yi a fala, e naxa, “En wuli keden faxes keden.² A foloni, Sali yi naxo mangan na waxatin naxan yi, i tan nan yi tixi Isirayila ganla yee ra. Alatala bata yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeratiin na.’ ”³ Nayi, Isirayila fonne birin yi fa mangan fama Xebiron yi, Manga Dawuda yi layirin tongo e xa Xebiron yi Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dexo feen na Isirayila mangan na.

⁴ Dawuda findi mangan na a jee tonge saxanden nan ma, a yi jee tonge naanin ti mangayani.⁵ A yi mangayaan liga Yuda xun na Xebiron yi jee solofere kike sennin, a yi jee tonge saxan nun saxan ti mangayani Yuda nun Isirayila birin xun na Yerusalen yi.

Dawuda yi Yerusalen taan no

⁶ Manga Dawuda nun a foxorabirane yi siga Yerusalen xili ma. Yebusu kaan naxanye yi na yamanani, ne yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soe be, bayo hali danxutone nun sankalatone no e kede nen.” Nanara, e mirixi a ma, e naxa, “Dawuda mi noe soe be.”⁷ Koni, Dawuda yi Siyon yinna suxu a senbeni, a naxan xili sa Dawudaa

Taana. ⁸ Na ləxəni, Dawuda yi a fala, a naxa, “Naxan yo waxi Yebusu kaane nɔ feni, fɔ na kanna xa siga kiraan nan xən naxan gixi sa lan igen ma alogo a yi e masəto, Dawuda yi na ‘sankalatəne nun danxutəne’ rapaxu.” Nanara, a falama a “Danxutəne nun sankalatəne” mi soma Ala Batu Banxini. ⁹ Dawuda yi dɔxɔ taan yire makan-tanxini, a yi mən xili sa a Dawudaa Taana. Na xanbi ra, Dawuda yi menna nun na rabilinna ti keli Milo gbɪngbinna ma siga han taa tagini. ¹⁰ Nayi, Dawuda sənben yi lu gbo ayi tun, bayo Alatala yi a xən, Ala Sənben Birin Kanna.

*Dawudaa mangayaan yi baraka
Taruxune Singen 14.1-2*

¹¹ Tire taan mangan Xurami yi xerane rasiga Dawuda ma, e yi suman wudin xali na e nun wudi rawanle nun gemɛ masonle naxanye manga banxin ti Dawuda xa. ¹² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na, a yi a mangayaan sənbe so masəto a yama Isirayila fe ra. ¹³ A keli xanbini Xebiron yi, Dawuda mən yi konyi paxanla* ndee nun paxanla ndee fen Yerusalən yi, a mən yi dii xəmene nun dii tɛmɛne sɔto. ¹⁴ Naxanye sɔto a xa Yerusalən yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ¹⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Nefegun nun Yafiya ¹⁶ nun Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.

*Dawuda yi Filisistine nɔ
Taruxune Singen 14.8-10*

¹⁷ Filisistine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi so yire makantanxini. ¹⁸ Filisistine yi fa, e xuya ayi Refa lanbanna birin yi. ¹⁹ Dawuda yi Alatala maxədin, a naxa, “N xa siga Filisistine xili ma ba? I e soɛ n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, bayo n Filisistine soma nɛn i yii.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi siga Baali-Perasimi yi, a Filisistine nɔ denaxan yi. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e menna xili sa Baali-Perasimi. [†] ²¹ E yi e suxurene rabejin menni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi e xali.

²² Filisistine mən yi te, e dɔxɔ Refa lanbanna birin yi. ²³ Dawuda mən yi Alatala maxədin. Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I nama te, dangu e xanbi ra, i yi i maso e ra fɔtɔnna dɛ. ²⁴ I na siga ti xuiin mɛ wudine kondene yi, i keli e yɛngɛdeni mafuren, bayo Alatala nan tima i yɛɛ ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ²⁵ Alatala naxan yamari Dawuda ma, a

na liga, a Filisistine nɔ, a lu e faxɛ keli Geba han sa dɔxɔ Geseri taan na.

6

*E yi Layiri Kankiraan xali
Taruxune Singen 13.1-14*

¹ Dawuda mən yi Isirayila sofa sənben birin malan, muxu wuli tonge saxan. ² Na ganla yi biraxi a fɔxɔ ra, a siga Baala taani Yuda yi, alogo a xa sa Alaa Kankiraan* tongo, Ala xinla nan na kankiraan ma, Alatala Sənben Birin Kanna, naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. ³ E yi Alaa Kankiraan sa wontoro nɛnɛn kui keli Abinadabo a banxini geyaan fari. Wusa nun Axiyo, Abinadabo a dii xəmene nan yi wontoro nɛnɛn nagima. ⁴ E yi a tongo Abinadabo a banxini geyaan fari, Axiyo yi sigama a yɛɛ ra. ⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi sɛwan mayitama Alatala ra, e maxaseen sifan birin maxama, alo bəlɔnna nun kondenna nun tanbanna nun karijanna nun maxase gbɛtɛye.

⁶ E to Nakon ma lonna li, Wusa yi a yini bandun, a Alaa Kankiraan suxu, bayo jingene bata yi salaxun. ⁷ Nayi, Alatala yi xɔlo a ma han! A yi a faxa na xaxilitareya wanla fe ra. Wusa yi faxa mɛnni, Alaa Kankiraan fɛma. ⁸ Alatala to Wusa niin ba, a faxa. Nayi, Dawuda yi xɔlo han, e yi mən xili sa “Wusa halagidena” han to. ⁹ Na ləxəni, Dawuda yi gaxu Alatala yɛɛ ra, a yi a fala, a naxa, “Alatalaa Kankiraan soma di n konni?” ¹⁰ Nayi, a yi tondi Alatalaa Kankiraan xalɛ a konni, Dawudaa Taani. A yi a xali Obedi-Edon Gati kaana banxini. ¹¹ Alatalaa Kankiraan yi lu Obedi-Edon Gati kaana banxini kike saxan, Alatala yi barakan sa Obedi-Edon nun a denbayaan birin ma fe yi.

*Layiri Kankiraan Yerusalən yi
Taruxune Singen 15.25-16.3*

¹² E sa na fala Manga Dawuda xa a Alatala bata barakan sa Obedi-Edon ma denbayaan birin ma fe yi e nun a gbeen seen naxanye birin na masəto Alaa Kankirana fe ra. Nayi, Dawuda yi Alaa Kankiraan tongo Obedi-Edon yi, a siga a ra Dawudaa Taani sɛwani. ¹³ Alatalaa Kankiraan xali muxune na yi e sanna yɛ sennin tongo, Dawuda yi jinge keden nun jinge dii raturaxi keden nan bama saraxan na. ¹⁴ Dawuda yi a bodon a sənben birin na Alatala yetagi, a yi maxidixi saraxarali domaan nan gbansan yi. ¹⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi fa Alatalaa Kankiraan na Yerusalən yi, jaxaxaxan nun xɔta xuine yi.

* **5:13:** Konyi paxanle sariyan sebxɛi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔto a paxanla ra. [†] **5:20:**

5.20 Baali-Perasimi bunna nɛn fa fala, “Halagin Kanna.”

* **6:2:** 6.2 Alaa Layiri Kankirana fe mən sebxɛi Xɔrɔyaan

25.10-22 kui.

¹⁶ Alatalaa Kankiraan yi soma Dawudaa Taani waxatin naxan yi, Soli a dii temen Mikali yi a matoma banxin foye soden na, a yi Manga Dawuda to tuganye ayi, a bodonma Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi. Na ma, Mikali yi Dawuda rajaxu a boʻyeni.

¹⁷ Na xanbi ra, e fa Alatalaa Kankiraan na, e yi a doxo bubuni, Dawuda naxan yelan a xili yi, Dawuda yi saraxa gan daxine nun boʻye xunbeli saraxane ba Alatala xa. ¹⁸ Dawuda yelin saraxa gan daxine nun boʻye xunbeli saraxane be waxatin naxan yi, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala Senben Birin Kanna xinli. ¹⁹ A mon yi donseene yitaxun Isirayila yamaan birin na, xemen nun jaxanla, birin yi burun soto e nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden. Na xanbi ra, birin yi siga a konni.

²⁰ Dawuda yi xete a duba a denbayaan xa, Soli a dii temen Mikali yi menni a ralandeni. A yi a fala, a naxa, “Binyen mundun yi a ra to Isirayila mangan to yi a yete yitama a walike jaxanle nun a walike xemene ra, alo fuyantenna a lige kii naxan yi.” ²¹ Dawuda yi Mikali yabi, a naxa, “N na a ligaxi Alatala nan yetagi naxan n sugandixi i baba nun a denbayaan birin xa, a n findi Isirayila kuntigin na, a yamana, n nan n ma sewan yitaxi na nan na. ²² N wama nen n xa rajaxu dangu na ra, n yi n yete magodo n yete yetagi. Koni, walike jaxanle n binyama nen i naxanye fe falaxi.” ²³ Soli a dii temen Mikali mi dii soto han a faza.

7

Alaa layirin Dawuda xa Taruxune Singen 17.1-15

¹ Manga Dawuda yi so a manga banxin kui. Alatala yi a ratanga a yaxune birin ma naxanye yi a yamanan nabilinxi. ² Loxona nde, mangan yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alaa Kankiraan mon bubun nan kui.” ³ Natan yi mangan yabi, a naxa, “Sa i rafan feene birin liga, bayo Alatala i xon.”

⁴ Koni na koʻeen na, Alatala yi falan ti Natan xa, a naxa, ⁵ “Sa a fala n ma walikeen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan xa mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁶ N yeteen munma lu n batu banxin kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini loxoni Misiran fari ma han to, koni n bata lu Isirayila kaane foxo ra bubun kui yiren birin yi. ⁷ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n kuntigi wuyaxi doxo nen Isirayila xun na, n ma yamana, alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa, “Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?” ’ ⁸ Nanara, i mon xa a fala

n ma walikeen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruse rabayani alogo i xa findi Isirayila yetatiin na, n ma yamana. ⁹ I sigan denaxan birin yi, n lu nen i xon, n yi i yaxune birin faksi i yetagi, n yi i findi xili gbee kannu ra alo muxu gbeen naxanye boxo xonna fari. ¹⁰ N yiren soma nen Isirayila yii, n ma yamana, e doxoma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu jaxi yo mon mi fa e jaxankatama alo a foloni, ¹¹ n kitisane doxo Isirayila xun na waxatin naxan yi, n ma yamana. N na i ratangama nen i yaxun birin ma, i lu boʻye xunbenli. N tan, Alatala naxan fala tima i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹² I na faza waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi, a ti i loxoni mangayani, n yi a mangayaan senbe so. ¹³ Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan senbe so habadan. ¹⁴ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma dii xemen na. Xa a fe jaxin liga, n na a fe jaxin saranma nen a ra alo dii fapan diin natoronma kii naxan yi. ¹⁵ Koni, n ma hinanna mi jaxanma a xa, alo n na a ba Soli ma kii naxan yi, n naxan makuya n na. ¹⁶ I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.’ ” ¹⁷ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

Dawuda Ala maxandina Taruxune Singen 17.16-27

¹⁸ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa doxo Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin soto i naxan fixi nxu ma. ¹⁹ Koni, Marigina Alatala, i tan yee ra yi, na xurun. I mon layirine tongoma n ma denbayana yee ra sigana fe yi. Marigina Alatala, na lan a raba n tan xa ba, n tan adamadi doronna?”

²⁰ “Marigina Alatala, n noʻe nanse se a fari, bayo i tan yetena i ya walikeen kolon? ²¹ I ya falana fe ra e nun fata i sagoon na, i bata fe gbeeni ito liga alogo i xa e yita i ya walikeen na.”

²² “Marigina Alatala, i gbo. Muxu yo mi maliga i tan na. Ala gbete mi na ba i tan na, alo nxu bata yi a me kii naxan yi ye yo ye. ²³ Siya gbeten mundun dunuja yi naxan luxi alo Isirayila i ya yamana, i tan Ala naxanye ramini xoniyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi i findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan yee ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. ²⁴ I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxo Ala ra.”

²⁵ “Iki, Marigina Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikεen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁶ Nayi, i xinla binyama nen habadan. Muxune yi a fala, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna nan Isirayilaa Ala ra.’ Senben xa lu i ya walikεen Dawudaa denbayani i yetagi. ²⁷ I tan, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n joxoni. Nanara, i ya walikεen bata wekilen soto a maxandini ito ti i xon.”

²⁸ “Marigina Alatala, i tan nan Ala ra, i na naxan fala, na ligama nen. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikεen xa. ²⁹ Nayi, barakan sa n ma denbayana fe yi alogo n yixetene xa lu mangayani i yetagi habadan alo i bata layirin tongo kii naxan yi. Marigina Alatala, i ya barakan xa lu n ma denbayaan foxo ra habadan.”

8

Dawuda na sotonayengeni Taruxune Singen 18.1-13

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine no yengeni, a yi e rayarabi, a yi yamanan ba e yii.

² A mon yi Moyaba kaane no. Na xanbi ra, a yi e karahan a e xa e sa boxoni, a yi yamaan maliga lutin na. Lutin ye saxan yo saxan, a yi lutin ye singen nun a firinden muxune faxama nen. A yi a ye saxanden muxune lu e nii ra. Xabu na, Moyaba kaane yi lu Dawuda noon bun ma, e lu mudun fiye.

³ Dawuda mon yi Rexobo a dii xemen Hadadeseri fan no yengeni, Soba mangana, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden keme solofere suxu yengeni e nun sofa wuli moxoje. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fo soo keme joxondon a naxanye ramara. ⁵ Arami kaane to keli Damasi taani fa Soba mangan Hadadeseri malideni, Dawuda yi ne sofa wuli moxojen nun firin faxa. ⁶ A yi a yamana kanne doxo Damasi taani Arami yamanani, Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine tongo, a siga e ra Yerusalen yi. ⁸ Manga Dawuda mon yi sula wuyaxi tongo Berotayi taani e nun Betaxa taani, Hadadeseri a taane.

⁹ Tohu, Xamata mangan yi a me a Dawuda bata Hadadeseri a sofane birin no yengeni. ¹⁰ A yi a dii xemen Yorami rasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xonton a no sotona fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Tohu

nun Hadadeseri yi yengeni. Yorami yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana.

¹¹ Manga Dawuda yi ne fi Alatala ma, alo a gbeti fixen nun xemaan fi Ala ma kii naxan yi, a naxanye tongo siyane yii a naxanye no: ¹² Arami nun Moyaba nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine. A mon yi seene fi Ala ma, a naxanye tongo yengeni Rexobo a dii xemen Hadadeseri yi, Soba mangana.

¹³ Dawuda xinla soto na kii nin, a yelin xanbini Arami kaane noe Foxo Lanbanni. A muxu wuli fu nun solomasexe faxa. ¹⁴ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigi gbeene fe Taruxune Singen 18.14-17

¹⁵ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁶ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofa kuntigin na, Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁷ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Aximeleki nan yi saraxaraline ra. Seraya nan yi sebeli tiin na. ¹⁸ Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Peletine foxo ra, saraxaraline nan yi Dawudaa dii xemene ra.

9

Dawuda yi fan Mefiboseti ra

¹ Loxona nde, Dawuda yi maxodinna ti, a naxa, “Soli a denbayaan muxuna nde mon luxi ba, alogo n xa hinan a ra Yonatan ma fe ra?” ² Walikena nde yi Soli a banxini nun, a xili Siba, e fa na ra Dawuda fema. Mangan yi a maxodin, a naxa, “Siba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikεen na ra.” ³ Mangan yi a fala, a naxa, “Muxe mi fa Soli a denbayani ba, n na Alaa hinanna yite naxan na?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “Yonatan ma dii xeme keden mon na yi naxan sanne kalaxi.” ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “A minen?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “A sa Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi.” ⁵ Dawuda yi muxuna nde rasiga a tongodeni Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi. ⁶ Soli mamandenna, Mefiboseti, Yonatan ma dii xemen fa waxatin naxan yi Dawuda konni, a bira boxoni Dawuda yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. Dawuda yi a maxodin, a naxa, “Mefiboseti nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra, mangana.” ⁷ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu. I baba Yonatan ma fe ra, n waxi hinan feni i ra. N na i taje Soli a boxon birin soma nen i yii, i mon yi i dage n ma tabanla ra.” ⁸ Mefiboseti yi a xinbi sin, a naxa, “Mangana, nanse i ya

walikeen na, alogo i xa i yeen ti bare faxaxin na alo n tan?"

⁹ Mangan yi Siba xili, Söli a walikena, a yi a fala a xa, a naxa, "Söli nun a denbayaan gbeen seen naxan birin na, n ne soma nen i kanna Söli mamandenna yii, Mefiboseti. ¹⁰ I tan nun i ya dii xemene nun i ya walikene, e böxon walima nen a xa, alogo e xa a denbayaan balo. Mefiboseti tan a degema nen n ma tabanla ra löxo yo löxo." Dii xeme fu nun suulun yi Siba yii e nun walike mæxone. ¹¹ Siba yi a fala mangan xa, a naxa, "Mangan naxan birin yamarixi, n na ligama nen." Dawuda bata yi a fala, a naxa, "Mefiboseti a degema nen n ma tabanla ra, alo manga diina." ¹² Dii xeme keden yi Mefiboseti yii, a xili Mika. Naxanye birin yi Siba a banxini, Mefiboseti a walikeen nan yi ne ra. ¹³ Bayo a yi godoma a san firinne birin ma, a yi döxo Yerusalen yi, alogo a xa no sigæ a degedeni mangan konni a tabanla ra löxo yo löxo.

10

Dawuda nun Amonine yengena Taruxune Singen 19.1-19

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan yi faxa, a dii xemen Xanun yi döxo a jaxoni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, "N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, alo a fafe hinan n na kii naxan yi." Dawuda yi xerane rasiga alogo e xa sa a fafe sayaan xonton. Dawudaa xerane to sa so Amonine yamanani, ³ Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e kanna, e naxa, "I laxi a ra a Dawuda muxune rafaxi i fafe saya xontonden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakarosi, löxona nde e yi no a suxe?" ⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene föxo kedenna bi, a yi e domane raxaba e xorene yilanni, a yi e raxete. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a xera gbeteye rasiga e ralandeni, bayo e yi yagixi han! Mangan yi a fala e xa, a naxa, "E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be."

⁶ Amonine yi a to a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina. Nayi, e yi sofa wuli mæxone tongo Arami kaan naxanye yi kelixi Beti-Rexobo nun Soba yi, e yi wuli keden tongo Maka mangana sofane ye, e nun wuli fu nun firin Tobo kaane ye. ⁷ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁸ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Arami kaan naxanye yi kelixi Soba nun Rexobo yi e nun Tobo nun Maka sofane fan yi sa e malan föxo kedenni burunna ra. ⁹ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra, a yi a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge

xinla ma. ¹⁰ A yi sofa dönxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹¹ Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, "Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹² I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane, naxan nafan Alatala ma, a xa na liga." ¹³ Yowaba nun a ganla yi e maso Aframi kaane yengedeni, koni ne yi e gi e yee ra. ¹⁴ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Nayi, Yowaba yi Amonine yenge feen dan, a xete Yerusalen yi.

¹⁵ Arami kaane to a to, a Isirayila bata e no, e yi e senben malan. ¹⁶ Arami kaan naxanye yi Efirati baan kidi ma, Hadadeseri yi xerane rasiga ne ma. E yi fa Xelama yi. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, a Yuruden baan gidi, a siga Xelama yi. Arami kaane yi ti yenge so xinla ma Dawuda yee ra. E yenge. ¹⁸ Arami kaane yi e gi Isirayila kaane yee ra, Dawuda nun a ganla yi yenge so wontoro sofa muxu keme solofere faxa e nun soo ragi wuli tonge naanin, a mon yi sofa kuntigin Sofaki fan yenge, a yi a faxa menni. ¹⁹ Mangan naxanye birin yi Hadadeseri a non bun ma, ne to a to a Isirayila bata e no, e de fanna fen e ra. E yi lu Isirayila kaane non bun ma. Xabu na dangu, Arami kaane mi fa susu Amonine maliye.

11

Dawuda nun Batiseba fe

¹ Nee nenen föbna, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Dawuda yi Yowaba nun a sofa wekilixine nun Isirayila ganla birin nasiga, alogo e xa sa Amonine yenge, e yi e manga taan Rabaha rabilin. Koni, Dawuda tan lu nen Yerusalen yi. ² Ninbanna nde ra, Dawuda yi keli a siga a masiga tideni a manga banxin xun tagi, a sa a kondeni, a yi jaxanla nde to a maxe. A yi tofan han. ³ Dawuda yi xerane rasiga na jaxanla xibarun fendeni. E yi a fala a xa, e naxa, "Batiseba na a ra, Eliyami a dii temena, Yuriya Xiti kaana jaxanla." ⁴ Dawuda yi xerane rasiga a xilideni. A yi fa a konni, a yi a kolon jaxanla ra. A yi baxi yelinden a kike wanla ra. ⁵ Na jaxanla yi fudikan, a yi xeraan nasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, "N bata fudikan de."

⁶ Nayi, Dawuda yi xeraan nasiga Yowaba ma, a naxa, "Yuriya Xiti kaan nafa n ma." Yowaba yi Yuriya rafa Dawuda ma. ⁷ Yuriya yi siga Dawuda fema, a yi a maxodin Yowaba a fe ma, a yi a maxodin yamaan nun yengen kiin ma. ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala

a xa, a naxa, “Siga i konni, i sa i matabu.” Yuriya yi mini manga banxini, mangan yi finmaseene rasiga a ma. ⁹ Koni Yuriya yi a sa manga banxin deen na e nun a kanna walikéen bonne, a mi siga a banxini. ¹⁰ E to na fala Dawuda xa, a yi Yuriya maxodin, a naxa, “I mi kelixi sigati xunkuyen xan yi iki? Nanfera i mi sigama i konni?” ¹¹ Yuriya yi Dawuda yabi, a naxa, “Alaa Kankiraan nun Isirayila ganla nun Yuda kaane birin bubune nan kui, n kanna Yowaba nun i ya walikene fan burunna ra. N tan sigε n konni waxatini ito yi ba, n sa n dege, n yi n min, nxu nun n ma naxanla yi kafu? N bata n kolo i yi, n mi na fe sifan lige mumε!” ¹² Dawuda yi a fala Yuriya xa, a naxa, “I mon xa lu be to, tila n yi i rasiga.” Na ma, Yuriya yi lu Yerusalen yi han na xotan bode. ¹³ Dawuda yi a xili a xa a dege, a yi a min a tabanla ra, a yi manpaan min han a xunna yi keli a ra. Koni jinbanna ra, Yuriya yi mini, a yi sa a sa sena nde fari a kanna walikéen bonne fema, a mi siga a banxini.

¹⁴ Na xotan bode xotanni, Dawuda yi bataxina nde sebe Yowaba ma, a yi a so Yuriya yii. ¹⁵ A yi a sebe na bataxin kui, a naxa, “Yengen denaxan na naxu, Yuriya ti menna yeen na, ε yi ε masiga a ra, alogo yaxune xa a faxa.” ¹⁶ Nayi, Yowaba yi taan nabilin, a yi a kolon sofa senbeman denaxan yi, a yi Yuriya ti menni. ¹⁷ Taan so-fane yi mini e Yowaba yenge, e yi Dawudaa so-fana ndee faxa. Yuriya Xiti kaan yi bira, a faxa. ¹⁸ Yowaba yi na feen nasiga Dawuda ma yengen danguxi kii naxan yi. ¹⁹ A yi xeraan ti yamarini itoe ra, a naxa, “I na yelin yengen kiin yebe mangan xa waxatin naxan yi, ²⁰ xa mangan xolo, a yi a fala, a naxa, ‘Nanfera ε masoxi taan na yenge sodeni? E mi a kolon a e bunna tima nen yinna xun tagi? ²¹ Nde Abimeleki faxaxi, Yerubeseti a dii xemen Tebesi taani? Naxanla nde xa mi se din gemena nde ragodo a fari yinna xun tagi ba, a yi faxa?’ Nanfera ε masoxi yinna ra? Nayi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I ya walikéen Yuriya Xiti kaan fan bata faxa.’”

²² Xeraan yi siga. A sa na birin yebe Dawuda xa alo Yowaba a fala a xa kii naxan yi. ²³ Xeraan yi a fala, a naxa, “Taan kantan tiine senben yi gbo nxu xa. E siga nen nxu xili ma burunna ra, nxu yi e kedi han taan so deen na. ²⁴ Xalimakuli kanne yi nxu mabun keli yinna xun tagi, nanara i ya so-fana ndee yi faxa alo Yuriya, Xiti kaana.” ²⁵ Dawuda yi a fala xeraan xa, a naxa, “Siga, i sa Yowaba rawεkile, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I nama feni itoe yate fe naxin na. Yenge yo yenge, faxan tima foxo firinna birin nin. Taan suxu ki fapi, i yi a kala.’”

²⁶ Yuriyaa naxanla na me waxatin naxan

yi, a a xemen bata faxa, a yi sunu. ²⁷ Koni sunun waxatin to dangu a xun ma, Dawuda yi fa a ra a konni. A yi a findi a naxanla ra, a yi dii xeme keden bari a xa.

Dawuda feen naxan naba, na yi rapaxu Alatala ma.

12

Nabi Natan yi Alaa xolna fe fala

¹ Alatala yi Natan nasiga Dawuda ma. Natan yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Xeme firin yi taa kedenni, nafulu kanna nan yi boden na, bodena, yiigelitona. ² Xuruse xunxurin nun a xungbeen wuyaxi yi nafulu kanna yii. ³ Sese mi yi yiigelitoon tan yii fo yexεedi keden, a naxan sara, a yi a baloma, a yi gboma a konni e nun a dii xemene. E birin yi donse kedenna nan donma e nun nonona, a yi xima a dexon nen. A yi luxi nen alo a dii temena. ⁴ Loxona nde, xoren yi fa nafulu kanna konni, a mi tin a xuruse keden tonge, a yi a faxa, koni a yi sa yiigelitona yexεedin tongo, a yi na faxa a xoren xa.”

⁵ Dawuda yi xolo na xemen ma han, a yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi. Xemen naxan na ligaxi, a lan a faxa. ⁶ Bayo a bata na liga, a mi kininkinin, a yexεεe muxaxin joxoma nen yexεεe naanin gbete ye ra.”

⁷ Nayi, Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tan nan na xemen na! Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan i sugandixi mangan na Isirayila xun na, n tan nan i baxi Sali yii!’ ⁸ N yi i kanna Sali a denbayaan lu i senben bun. N yi i kanna naxanle so i yii. N yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan so i yii. Xa na yi xurun nun, n mon yi nde se na fari nen. ⁹ Nanfera nayi, i n tan, Alatalaa falane rabepinxi, naxan mi rafan n ma, i yi na liga? I bata Xiti kaan Yuriya faxa yengeni, i yi a naxanla findi i gbeen na, i yi a faxa Amonine silanfanna ra. ¹⁰ Awa iki, silanfanna mi a masigama i ya banxin na, bayo i bata n naxaxu, e nun bayo i bata Yuriya Xiti kaana naxanla tongo, i yi a findi i ya naxanla ra.’” ¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N toroyaan nafama nen i ya denbayaan xili ma. N yi i ya naxanle tongo i yeε xori, n yi e so i ya muxuna ndee yii, e yi kafu yanyin na. ¹² Bayo i bata a liga wundoni, n tan a rakamalima Isirayila birin nan yetagi yanyin na.’”

¹³ Dawuda yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata Alatala yulubin tongo.” Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Alatala bata i mafelu i yulubin na, i mi faxama. ¹⁴ Koni bayo i bata a liga yaxune yi Alatala mafala fata feni ito ra, diin naxan barixi, na faxama nen.” ¹⁵ Na xanbi ra, Natan yi siga a konni.

* 11:21: Na fe mon seβexi Kitisane 9.53 kui.

Dawudaa diin yi faxa

Yuriyaa naxanla diin naxan bari Dawuda ma, Alatala yi na rafura, a lu doyenɲe. ¹⁶ Dawuda yi Ala maxandi diin xa, a sun. A to so a konni, a xi saxi bɔxɔni. ¹⁷ A banxin muxune yi a karahan alogo e xa a rakeli bɔxɔni, koni a mi tin kele bɔxɔni, a mi donse don e xɔn. ¹⁸ Xi soloferede lɔxɔni, diin yi faxa. Dawudaa walikene yi gaxu a fale a xa fa fala diin bata faxa. Bayo e yi a falama nen, e naxa, “Diin to yi ɲeɲe, en yi falan ti a xa, koni a mi a tuli mati en na, iki en susuma a fale a xa di fa fala diin bata faxa? A mi fe ɲaxina nde lige ba?” ¹⁹ Dawuda yi a walikene to kɔyɛkɔyɛɲe e bode tagi, a yi a kolon a diin bata faxa. A yi e maxɔdin, a naxa, “Diin bata faxa ba?” E yi a yabi, a naxa, “A bata faxa.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi keli bɔxɔni. A yi a maxa, a latikɔnɔnna sa a ma, a dugin masara, a mɔn yi siga Alatala batudeni, a yi a batu. Na xanbi ra, a yi siga a banxini, a yi a fala a e xa donseen so a yii, a yi a dege. ²¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “I naxan ligaxi, na bunna nanse ra? Diin to yi ɲeɲe, i sun, i wuga. Awa iki, diin bata faxa, i bata keli, i yi i dege.” ²² A yi e yabi, a naxa, “Diin yi ɲeɲe waxatin naxan yi, n yi sunuxi, n wugama, bayo n yi mirixi a ma, n naxa, ‘Yanyina nde, Alatala kininkinima nen n ma, diin yi kisi.’ ²³ Iki, a bata faxa, n sunma nanfera nayi? N nɔe a rakele ba? N tan sigama nen a fema, koni a tan mi fa fe n fema sɔnɔn.”

Muluku Sulemani bari fena

²⁴ Dawuda yi a naxanla Batiseba madenden, a yi siga a fema, a yi a kolon naxanla ra. A dii xemen bari, Dawuda yi a xili sa Sulemani. A yi rafan Alatala ma, ²⁵ nanara Nabi Natan yi a xili sa Yedideya,* Alatalaa fe ra.

*Rabaha taan suxu fena
Taruxune Singen 20.1-3*

²⁶ Na waxatini, sofa kuntigin Yowaba bata yi Rabaha suxu, Amonine manga taana. ²⁷ A yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata Rabaha yenge, n yi e ige baden suxu. ²⁸ Nayi, iki, gali dɔnxɛn malan, i fa taan nabilin, i a tongo i yete xa, n mi wama a tongo feni binyen birin yi lu n xa.” ²⁹ Dawuda yi gali dɔnxɛn malan, a fa Rabaha yenge, a yi a tongo. ³⁰ A yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin tongo na mangan xun na. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin xɛmaan binyen yi kilo tonge saxan liye, a yi maxidixi gɛme faji kenden nan na. E yi a so Dawuda xun na, mangan yi se wuyaxi tongo taani. ³¹ Dawuda yi muxune suxu, a yi e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gɛme

bɔɔn nun wudi segeen nun bitikidi bɔnbɔna.† A na liga Amonine taan bonne birin yi. Na xanbi ra, a so Yerusalɛn yi e nun a ganla birin.

13*Aminon nun Tamari a fe*

¹ Na xanbi ra, Dawudaa dii xɛmena Abisalomi xunyɛ dii tɛmena nde yi na naxan yi xili Tamari, a yi tofan han, na yi rafan Aminon ma, Dawudaa dii xɛmena. ² Aminon xaxinla bata yi keli han a fura Tamari a fe ra, a xunyɛna. A yi xɔdɔxɔ Aminon ma a xa fena nde liga a ra, amasɔto sungutin nasɔlɔnxin nan mɔn yi a ra. ³ Koni Aminon lanfana nde yi na, a xili Yonadabo, Simeyaa dii xɛmena, Dawuda ngaxakedenna, kɔtaden nan yi Yonadabo ra nun. ⁴ A yi a fala Aminon xa, a naxa, “Nanfera xɔtɔn yo xɔtɔn i sunuxi, i tan, manga diina? I mi waxi a fala feni n xa ba?” Aminon yi a yabi, a naxa, “Tamari rafan n ma, n fafaxakedenna Abisalomi xunyɛna.” ⁵ Yonadabo yi a fala a xa, a naxa, “I yete rafura i yi i sa saden ma. I baba na fa i fema waxatin naxan yi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tin, n xunyen Tamari xa fa donsena nde rafala n xa, a xa a rafala n yetagi, a yetɛn yi a so n yii, n yi a don.’”

⁶ A yi a yete rafura, a yi a sa. Mangan yi fa a todeni, Aminon yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xunyen Tamari xa fa buru firin nafala n yetagi, a yetɛn yi e raso n de, n yi e don.” ⁷ Dawuda yi xeraan nasiga na faladeni Tamari xa a konni, a naxa, “Siga i tada Aminon konni, i sa donseen nafala a xa.” ⁸ Tamari yi siga a tada Aminon ma banxini, a yi a li saxi. A yi se fujin tongo, a burun bɔnbɔ, a yi burun nafala a yetagi, a yi e gilin. ⁹ Na xanbi ra, a yi e ragodo alogo a xa e don, koni a mi tin. Aminon yi a fala, a naxa, “Muxune birin namini n ma banxini!” Muxune yi mini banxini. ¹⁰ Nayi, Aminon yi a fala Tamari xa, a naxa, “Fa donseen na n xi banxini, i yetɛn xa a raso n de, n yi a don.” Tamari burun naxanye rafala, a ne xali a tada Aminon xi banxini. ¹¹ A yi e soma a yii waxatin naxan yi alogo a xa e don, a yi Tamari suxu, a yi a fala a xa, a naxa, “Tamari, fa be, en fa kafu.” ¹² A yi a yabi, a naxa, “En-en, n tada, i nama n nayagi, amasɔto na mi ligama Isirayila yi. I nama na xaxilitareyaan sifan liga. ¹³ N sigan minɛn yi nxu nun n ma yagina? I luma nen nayi alo xaxilitarena Isirayila yi. Iki, n bata i mafan, a fala mangan xa, a mi tonde n soe i yii mume.”

¹⁴ Koni a mi a tuli matixi na ra mume, a yi a suxu sɛnben na, e kafu. ¹⁵ Na xanbi

* **12:25:** Yedideya bunna nen fa fala “Naxan nafan Alatala ma.”

† **12:31:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa

fala “Birikidina.”

ra, Aminon yi a rajaxu kati, dangu xanun-
tenyaan na naxan yi a bɔɔɛni lan a ma. A yi
a fala a xa, a naxa, “Keli be.”¹⁶ A yi a yabi,
a naxa, “En-en, bayo i na n kedi, na ɲaxuma
ayi nɛn dangu a singen na i naxan ligaxi n
na.”¹⁷ Koni a mi a tuli matixi na ra mume!
Banxulanna naxan yi walima a xa, a yi na
xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Sungutunni ito
masiga n konna ra. I yi banxin deɛn balan a
fɔxɔ ra ki fajɲi.”¹⁸ Aminon ma walikɛɛn yi a
ramini tandeni, a deɛn balan a fɔxɔ ra.

Dugi yeɛ masunbuxin nan yi ragodoxi
Tamari ma, bayo mangana sungutun
nasɔlonxine yi na nan soma.¹⁹ Tamari yi
xuben so a ma, dugi yeɛ masunbuxin naxan
yi a ma, a yi na yibɔ, a yi a yiin sa a xun ma, a
siga wuge.²⁰ A tada Abisalomi yi a maxɔdin,
a naxa, “E nun i tada Aminon bata kafu ba?
N magilɛna, iki i dundu, i tada nan a ra, i
nama feni ito sa i bɔɔɛni.” Tamari yagixin
yi lu a tada Abisalomi a banxini, alo ɲaxalan
nabeɲinxina.

²¹ Manga Dawuda na birin mɛ waxatin
naxan yi, a xɔɔ ki fajɲi. ²² Abisalomi mi yi
fa falan tima Aminon na, bayo a yi rajaxu a
ma, amasɔta a bata a magilɛn Tamari kara-
han, e kafu.

Abisalomi yi Aminon faxa

²³ Nɛɛ firin dangu xanbini, bayo yeɛɛɛ
xabe xabane yi Abisalomi yii Baali-Xasori
yi, Efirami dexɔn, a yi mangana diine birin
xili. ²⁴ Abisalomi yi siga mangan fɛma, a yi
a fala a xa, a naxa, “Mangana, yeɛɛ xabe
xabane n konni. Tin, ε nun i ya walikɛne
xa sa lan ɲaxaɲaxani ito yi.” ²⁵ Mangan yi
a fala Abisalomi xa, a naxa, “En-en, n ma
diina, nxu birin mi sige, a findin goronna
nan na i xun ma.” Abisalomi yi kankan na
ma mangan xa, koni mangan mi wa siga
feni, a yi sa duba a xa. ²⁶ Abisalomi yi a fala,
a naxa, “Nba, tin, n tada Aminon tan xa fa n
fɔxɔ ra.” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nanfera
a sigama i konni?” ²⁷ Na xanbi ra, Abisalomi
mɔn yi xidi a ma han, a rajan na, mangan yi
a dii xɛmɛne nun Aminon bɛɲin, e birin yi
siga Abisalomi konni.

²⁸ Abisalomi yi yamarini ito fi a banxu-
lanne ma, a naxa, “E liga ki fajɲi, manpaan
na Aminon bɔɔɛn nasewa waxatin naxan
yi, n yi a fala ε xa, n naxa, ‘E Aminon
faxes.’ Nayi, ε yi a faxa. Hali ε mi gaxu,
n tan xa mi ε yamarixi ba? E sɔbe so ki
fajɲi.” ²⁹ Abisalomi a banxulanne yi Aminon
suxu alo Abisalomi e yamari kii naxan yi.
Mafuren, mangana diin bonne yi keli, e yi
te e sofanle fari, e yi e gi. ³⁰ E mɔn yi
kira yi, na xibarun yi sa Dawuda li, e naxa,
“Abisalomi bata i ya diine faxa. Keden mi
luxi a nii ra.” ³¹ Mangan yi keli, a yi a
dugine yibɔ, a yi a sa bɔxɔni, a walikɛɛn
naxanye birin yi a dexɔn ma, ne fan yi e

dugine yibɔ. ³² Koni Yonadabo, Simeyaa
dii xɛmɛna, Dawudaa ngaxakedenna, na yi
falan tongo, a naxa, “N kannna, i nama a
miri a e bata i ya diine birin faxa. Aminon
nan keden faxaxi. Abisalomi bata yi a nata
xabu Aminon kafu ɲɔxɔyaan naba a xunyeɛn
ɲaxalanmaan Tamari ra waxatin naxan yi.
³³ I nama a miri a i ya diine birin bata faxa.
En-en, Aminon nan keden faxaxi.”

³⁴ Abisalomi yi a gi. Banxulanna naxan
yi tixi kantan tideni, na yi a yeɛn nakeli,
a yi gali gbeen to fe a xanbi ra Xoronayin
kiraan xɔn, geyaan kanke ra. ³⁵ Yonadabo yi
a fala mangan xa, a naxa, “Mangana diine
fama. N naxan birin falaxi, na bata liga.”
³⁶ Yonadabo yi yelinma falan tiye waxatin
naxan yi, mangana diine yi fa. E wuga,
mangan fan nun a walikɛne birin yi wuga.
³⁷ Abisalomi bata yi a gi, a siga Talamayi
konni, Amixudi a dii xɛmɛna, Gesuri man-
gana. Dawuda tan yi sunuxi a dii xɛmɛna
Aminon ma fe ra.

³⁸ Abisalomi yi a gi, a siga Gesuri ya-
manani, a lu na han ɲɛɛ saxan. ³⁹ Manga
Dawuda yi ba xɔɔxi Abisalomi ma, bayo a
bata yi diɲa Aminon faxa feen ma.

14

Abisalomi mɔn yi so Yerusalɛn yi

¹ Yowaba, Seruyaa dii xɛmɛn bata yi a
kolon a Abisalomi xɔnla bata yi mangan
suxu. ² Nayi, Yowaba yi ɲaxalan fe kolonna
nde fen Tekowa taan kui. A yi a fala a xa,
a naxa, “A liga alo i sunuxin na a ra. I
saya dugine so, i nama latikɔnɔnna sa i ma,
i yeɛɛ liga alo ɲaxanla naxan faxa muxun
wugama xabu a rakuya. ³ I siga mangan
fɛma, i falani itoe ti a xa iki.” Nayi, Yowaba
yi a fala a xa a lan a xa naxan fala. ⁴ ɲaxanla
naxan kelixi Tekowa taani, na yi siga fala
tideni mangan xa. A bira bɔxɔni, a yetagin
yi lan bɔxɔn ma, a sɔnxɔ, a naxa, “Mangana,
n mali!” ⁵ Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I
waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa,
“Kaɲa gilen nan n na, n ma xɛmɛn bata faxa.
⁶ Dii xɛmɛ firin n yii, e bata yeɛge xɛɛn ma
boden yi boden faxa, bayo muxɛ mi yi na
yi, a yi e tagi ba. ⁷ Na ma, xabilan muxune
birin bata keli n xili ma, e yi a fala n xa, e
naxa, ‘Naxan faxan tixi, na so nxu yii. Nxu
xa a faxa a ngaxakedenna fe ra a naxan
faxaxi. Nxu waxi ke tongon nan faxa fe
yi.’ Yigidi kedenna naxan luxi n xa, e na
kalama nen, e yi n ma xɛmɛn xinla ralɔ ayi,
sese mi lu bɔxɔ xɔnna fari.” ⁸ Mangan yi a
fala ɲaxanla xa, a naxa, “Siga banxini. N
yamarin fima nen i ya fe yi.” ⁹ ɲaxanla naxan
kelixi Tekowa taani na yi a fala mangan xa,
a naxa, “Mangana, n kannna, n tan nan kalan
tixi e nun n babaa denbayana. Na yulubin
nama lu mangan nun a mangayaan fari.”

¹⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “Xa muxuna nde falan ti i ma, fa na kanna ra n fema. A mi fa na ɲoxon lige sɔnon.” ¹¹ A yi a fala, a naxa, “Mangan xa de xuiin tongo n xa a Marigina Ala xinli, alogo gbeɲɲoxo tiin nama kalan nadangu ayi, n ma dii xemen naxan luxi a yi na fan faxesa.” A yi a fala, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi, i ya diin xun sɛxe keden peen mi bire bɔxoni.” ¹² Naxanla yi a fala, a naxa, “Tin, i ya walikɛ ɲaxanla xa fala keden peen ti i xa, i tan, n kanna, mangana.” A yi a fala, a naxa, “Falan ti.” ¹³ Naxanla yi a fala, a naxa, “Nanfera i feene rabama kiini ito yi Alaa yamaan xili ma, i falan tima alo i baxi naxan ligade iki, i bata i yetɛ findi yulubi kanna ra, bayo i mi faxi Abisalomi ra sa keli yamanani a luxunxi denaxan yi. ¹⁴ Lɔxona nde en birin falan nɛn, en luxi nɛn alo igen na bɔxon, a mi fa makɔɛ. Anu, Ala mi mafura muxun niin be, a feene yitanma alogo naxan bata kedi, na mɔn xa a maso. ¹⁵ Iki, n fa ito birin falaxi mangan xa nɛn, bayo yamaan bata yi n magaxu. Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N na a falama nɛn mangan xa, nayi waxatina nde n naxan falama, a na ligama nɛn. ¹⁶ A tinna nɛn naxan waxi nxu raxori feni Alaa yamani, a yi nxu ba na yii, n tan nun n ma dii xemena.’ ¹⁷ Iki, n tan, i ya walikɛ ɲaxanla naxa, ‘N kanna, mangana falan xa xaxilisaan fi n ma. Bayo n kanna, mangan luxi nɛn alo Alaa malekan naxan a fajin nun a ɲaxin kolon. Alatala, i ya Ala xa lu n xon ma.’” ¹⁸ Mangan yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I nama sese luxun n ma n naxan maxodinma i ma.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, falan ti.” ¹⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, “Yowaba xa mi ito birin falaxi i xa ba?” A yi a yabi, a naxa, “N bata n kolɔ mangan siini, mangana, n kanna, ɲondin na a ra. I ya walikɛɛn Yowaba nan n yamari, a falani itoe ti n xa n lan n xa naxanye fala i xa. ²⁰ I ya walikɛɛn Yowaba ito ligaxi nɛn alogo feene xa liga kii gbete yi. Koni n kanna xaxinla luxi nɛn alo Alaa malekana, a kolon naxan birin ligama bɔxɔ xonna ma.”

²¹ Mangan yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Nayi, n waxi na liga feni, siga, i sa fa banxulanna Abisalomi ra.” ²² Yowaba yi bira, a yi a yetagin lan bɔxon ma, a duba mangan xa. A mɔn yi a fala, a naxa, “Mangana, n bata a kolon fa a i bata i ya fanna yita n na, amasɔɔ i bata tin a ligadeni n naxan falaxi i xa.” ²³ Yowaba yi keli, a siga Gesuri yi. A sa fa Abisalomi ra Yerusalɛn yi. ²⁴ Koni mangan yi a fala, a naxa, “A xa xete a konni. A nama fa n yetagi.” Nayi, Abisalomi yi siga a banxini, a mi fa mangan yetagi.

²⁵ Isirayila birin yi, xeme tofani mi yi na alo Abisalomi, keli a sansonle ma han a xun tagi, fe yo mi yi a ra. ²⁶ A yi a xunna maxabama ɲɛɛ rajanne nin bayo a yi binyama

ayi nɛn. A xun sɛxene binyen yi dangu kilo firin na. ²⁷ Abisalomi dii xeme saxon nan sɔto e nun dii teme keden naxan yi xili Tamari, a yi tofan han.

²⁸ Abisalomi yi lu Yerusalɛn yi ɲɛɛ firin, a mi fa mangan yetagi. ²⁹ Lɔxona nde, a yi Yowaba xili, a xa siga a ra mangan fema, koni Yowaba yi tondi sigɛ a konni. Abisalomi mɔn yi a maxodin a firinden, koni Yowaba mi wa siga feni. ³⁰ Nayi, Abisalomi yi a fala a walikɛne xa, a naxa, “E bata Yowabaa funde xɛɛn to n gbeen dɛxɔn ma, e sa tɛɛn so a ra.” Abisalomi a walikɛne yi sa tɛɛn so xɛɛn na. ³¹ Mafuren, Yowaba yi siga Abisalomi konni, a yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i tɛɛn soxi n ma xɛɛn na?” ³² Abisalomi yi Yowaba yabi, a naxa, “Bayo n bata yi a fala i xa nun a i xa fa, koni i mi tinxi. N yi waxi i rasiga feni mangan nan ma xɛɛrayani ito ra, fa fala ‘Nanfera n kelixi Gesuri yamanani? A yi lan nun n lu na yi mɔn.’ N waxi mangan yetagin to feni fa, xa fɛna n na, a xa n faxesa.” ³³ Yowaba yi siga Abisalomi a xɛɛrayan nalideni mangan ma. Mangan yi Abisalomi xili, a fa a fema, a yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bɔxon ma. Mangan yi Abisalomi sunbu.

15

Abisalomi a murutɛna

¹ Na xanbi ra, Abisalomi yi wontoro keden tongo, e nun soone nun muxu tonge suulun, naxanye yi e gima a yɛɛ ra. ² A yi keli xɔtonni sinma, a ti taa yi kiraan dɛɛn na. Muxu yo nɛma yi dangue siga mangan konni kiti sadeni, Abisalomi yi na kanna xilima nɛn, a yi a maxodin, a naxa, “I kelixi taan mundun yi?” Na kanna yi a yabima nɛn, a naxa, “Manga diina, n kelixi Isirayila bɔnsɔnna nde nin.” ³ Abisalomi yi a falama nɛn na kanna xa, a naxa, “I ya fe fan, i tinxin, koni muxu yo mi mangan konni naxan a tuli matima i ra.” ⁴ Abisalomi yi a falama nɛn, a naxa, “Ee! Xa n yi nɔɛ findɛ kitisaan na nun yamanani ito yi! Yɛngɛn naxanye birin tagi hanma kiti sa daxina, ne yi fama nɛn n fema, n yi kiti kenden sa e tagi.” ⁵ Xa na kanna a maso a ra, a yi a xinbi sin a yetagi, Abisalomi yi a rakelima nɛn, a yi a sunbu. ⁶ Muxun naxanye birin yi sigama mangan fema kiti sadeni, Abisalomi yi na ligama nɛn, Abisalomi lu rafanɲɛ Isirayila muxune ma na kii nin.

⁷ Nɛɛ naanin dangu xanbini, Abisalomi yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xa siga Xebiron yi, alogo n layirin naxan tongoxi Alatala xa, n xa sa na rakamali. ⁸ N yi Gesuri taani Arami yamanani waxatin naxan yi, n na layirin tongo nɛn, xa a n nafa Yerusalɛn yi, n saraxan bama nɛn Alatala xa Xebiron yi.” ⁹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga

bəjɛ xunbenli.” Nayi, Abisalomi yi keli, a siga Xebiron yi.

¹⁰ Abisalomi yi xerane rasiga wundoni Isirayila bəxən birin yi, e xa sa a fala, e naxa, “E na xotaan xuiin mɛ waxatin naxan yi, e xa a fala, e naxa, ‘Abisalomi nan yamanan mangan na Xebiron taani.’ ” ¹¹ Muxu kɛmɛ firin bata yi keli Yerusalɛn yi fa Abisalomi fəxə ra, koni e yi biraxi a fəxə ra xaxilitareyaan nin, e mi yi fefe kolon na feni. ¹² Abisalomi yi saraxan nalima waxatin naxan yi, a yi xeraan nalisa Giloha taani, Axitofeli Giloha kaan xilideni, Dawudaa maxadi tiina. Yanfan sɛnben yi gbo ayi, muxune yi wuya ayi Abisalomi fəxə ra.

Dawuda yi a gi Yerusalɛn yi

¹³ Dɔnxɛn na, fala ralina nde yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Isirayila kaane bata bira Abisalomi fəxə ra.” ¹⁴ Nayi, Dawudaa walikɛɛn naxanye yi a fɛma Yerusalɛn yi, a yi a fala ne xa, a naxa, “E keli, en na en gi, bayo fɛrɛ mi sa luma na en yi en ba Abisalomi yii. E siga mafurɛn, xanam, a tan a mafurama nɛn a gbalon sa taan birin fari silanfanna ra.” ¹⁵ Mangana walikɛne yi a fala, e naxa, “Mangana, nxu kanna, nxu i sagoni.” ¹⁶ Mangana muxune birin yi bira a fəxə ra, a yi a konyi paxalan* fu lu manga banxin kantandeni. ¹⁷ Mangan nun a fəxərabirane birin mini taani waxatin naxan yi, e sa ti banxina nde dɛxən naxan makuya taan na ndedi. ¹⁸ Dawudaa walikɛne birin yi lu dangue a dɛxən, e nun Keretine nun Pelatine nun Gati taan muxu kɛmɛ senninna naxanye bira a fəxə ra, ne birin yi lu dangue mangan yetagi.

¹⁹ Mangan yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “Nanfera i fan fama n fəxə ra? Xɛtɛ, i lu Manga Abisalomi fɛma amasətə xəjɛn nan i tan na, muxu kedixin nan i tan na keli i ya yamanani. ²⁰ I faxi xoro nin, n xa i xali n yii to ba? Anu n tan yetɛɛn mi a kolon n sigan dɛnaxan yi. I ngaxakedenne tongo, i xɛtɛ. Alaa hinanna nun a tinxinna xa lu i xən.” ²¹ Koni, Itayi yi mangan yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi e nun n ma mangan niini. Mangana, n kanna, n tan i ya walikɛɛn luma nɛn i fəxə ra, i na siga dɛdɛ, xa a findi sayaan na hanma kisina.” ²² Nayi, Dawuda yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “En siga, dangu yɛɛn na!” Na ma, Itayi nun a sofane nun a denbayane birin yi siga.

²³ Yamanan muxune birin yi wugama, e gbelegebe, ganla nɛma danguma Dawuda yetagi. Mangan yetɛɛn yi Kedirən lanbanni gidi kiraan xən naxan sigama tonbonni. ²⁴ Sadəki fan yi na, e nun Lewi bənsəna muxun naxanye yi Alaa Layiri Kankiraan

xalima.† E yi Alaa Kankiraan dəxə, saraxarali Abiyatari yi lu saraxan naliyɛ han naxanye birin yi kelima taani, ne yi dangu jan. ²⁵ Mangan yi a fala Sadəki xa, a naxa, “Alaa Kankiraan naxɛtɛ taani. Xa n na Alatalaa hinanna sətə, a n naxɛtɛ, a tinma nɛn n Layiri Kankiraan to e nun a dəxədena. ²⁶ Koni xa Ala a fala, a naxa, ‘I mi fa rafan n ma sənən,’ awa, n tan ni i ra naxan na rafan a ma a xa na liga n na.” ²⁷ Mangan mən yi a fala saraxarali Sadəki xa, a naxa, “Xɛtɛ taani bəjɛ xunbenli, e nun i ya dii xɛmɛna Aximaasi nun Abiyatari a dii xɛmɛn Yonatan. ²⁸ N tan mabinni, n luma nɛn tonbonni baan gidideni, han n yi i ya xibarun sətə i ya xerane ra.” ²⁹ Nayi, Abiyatari nun Sadəki yi Alaa Kankiraan xali Yerusalɛn yi, a sa lu na.

³⁰ Dawuda wugamatəɔn yi tɛ Oliwi geyaan fari, a yetagin luxunxi, a sanni genla a ra. Naxanye birin yi tema a fəxə ra, ne fan bata yi e yetagine luxun, e yi wugama. ³¹ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Axitofeli biraxi Abisalomi fəxə ra yanfantenne yɛ.” Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, a liga Axitofeli maxadine xa findi fufafuun na.” ³² Dawuda geyaan xun tagin lu waxatin naxan yi, Ala batuma dɛnaxan yi, a yi a maxadi muxun Xusayi, Araka bənsəna muxuna nde to fɛ a ralandeni, a dugine yibəxi, burunburunna a xunni. ³³ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama fa n fəxə ra, i findima nɛn n goronna ra. ³⁴ Xɛtɛ taani, i sa a fala Abisalomi xa, i naxa, ‘N bata findi i ya walikɛɛn na. A singeni, n wali nɛn i baba xa, koni iki, n waxi wali feni i tan nan xa.’ Na ma, i nɔɛ n maliyɛ Axitofeli a maxadi xuiine kalɛ nɛn n xili ma. ³⁵ Saraxaraline, Sadəki nun Abiyatari luma nɛn i fɛma. I na naxan birin to manga banxini, i yi a fala saraxaraliin Sadəki nun Abiyatari xa. ³⁶ Sadəki a dii xɛmɛna Aximaasi nun Abiyatari a dii xɛmɛn Yonatan firinne birin e fɛma, i na xibarun naxanye mɛ, i yi e rafa ne faladeni n xa.” ³⁷ Nayi, Dawuda xəyin Xusayi xɛtɛ taani waxatin naxan yi, Abisalomi fan yi so Yerusalɛn yi.

16

Dawuda xəyine nun a yaxune

¹ Dawuda bata yi dangu geyaan xuntagin na ndedi, Mefiboseti a walikɛɛn Siba yi fa a ralandeni. Sofali firin yi a fəxə ra, buru kɛmɛ firin, bogise xənna xaren ligaseen yɛɛ kɛmɛ e nun xədɛ bogi xaren ligaseen yɛɛ kɛmɛ e nun manpa kundi keden yi naxanye fari. ² Mangan yi a fala Siba xa, a naxa, “I to ligan di?” Siba yi a yabi, a naxa, “Sofanle findin denbaya maxali seen nan na, burune nun wudi bogine findima i ya sofane balon nan

* 15:16: Konyi paxanle sariyan səbexi Xəjəyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sətə a paxanla ra. † 15:24: 15.24 Layiri Kankirana fe mən səbexi Xəjəyaan 25.10-22 kui.

na, naxanye na tagan tonbonni, manpaan yi findi ne min seen na.”³ Mangan yi a fala, a naxa, “I kanna dii xemen minen yi?” Siba yi a yabi, a naxa, “Mefiboseti bata lu Yerusalen yi, bayo a falaxi nen, a naxa, ‘Isirayila yamana n babaa mangayaan soma nen n yii to.’ ”⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “Mefiboseti gbeen naxan birin na, n bata na birin so i yii.” Nayi, Siba yi a xinbi sin bəxəni. A yi a fala, a naxa, “I nuwali Mangana, i bata hinan n na.”

⁵ Manga Dawuda to fa Baxurin taan fəma, muxuna nde yi mini, e nun Səli birin yi bənsən kedenna nin, a xili Simeyi, Geraa dii xemena. A mini, a lu dangan tiye. ⁶ A lu gəməne wolə Dawuda ma e nun Manga Dawudaa walikene birin, hali yamaan nun sofa sənəmənə to yi a yiifanna nun a kəmənna ma. ⁷ Simeyi yi a dangama, a gbelegbele, a naxa, “Siga, siga, fuyantenna, faxa tiina!” ⁸ I faxan naxanye tixi Səli a denbayani, Alatala i ratərənna nen ne birin na. I bata mangayaan ba Səli yii, nanara Alatala bata a so i ya dii xeməna Abisalomi yii. Iki, i tan tərəni bayo faxa tiin nan i ra.” ⁹ Nayi, Seruyaa dii xeməna Abisayi yi a fala mangan xa, a naxa, “Nanfera bare faxaxini ito mangan dangama, n kanna? A lu n xa sa a xunna ba a de.” ¹⁰ Koni mangan yi Abisayi yabi, a naxa, “I tan nun i tada Yowaba, e gbee biran nanse yi? Xa a sa a li xeməni ito n dangama bayo Alatala nan a yamarixi a xa n danga, muxu yo mi nə falan tiye a ma.” ¹¹ Dawuda mən yi a fala Abisayi nun a walikene xa, a naxa, “Xa n ma diin waxi n faxa feni, a mi finde tərənə fe ra xa Bunyamin kaani ito fan na liga. E a lu na, a xa n danga, xa Alatala bata a yamari. ¹² Waxatina nde, Alatala n ma tərən toma nən. Nayi, a n ma dangan masarama nen duban na.”

¹³ Dawuda nun a fəxərabirane yi sigan waxatin naxan yi kiraan xən, Simeyi yi sigama e yelanni geyaan kanke ra, a mən yi lu e dange, a yi lu gəmənen nun bəndən wolə e ma. ¹⁴ Dənxən na, mangan nun a fəxərabirane yi Yurudən baan li. E bata yi xadan, e yi e matabu mənni.

Abisalomi Yerusalen yi

¹⁵ Abisalomi bata yi so Yerusalen yi e nun Isirayila yamaan birin, Axitofeli fan yi a fəxə ra. ¹⁶ Xusayi, Araka bənsənna muxuna nde, Dawuda maxadi muxun fa waxatin naxan yi Abisalomi fəma, a gbelegbele, a naxa, “Tantunna mangan xa.” ¹⁷ Abisalomi yi Xusayi maxədin, a naxa, “I ya tinxinna ngaan nan na ra i xəyin Dawuda xa ba? Nanfera i mi sa a mati?” ¹⁸ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “N mi tinxi nən. Bayo

Alatala nun Isirayila birin naxan sugandixi mangan na, n na nan fəxə ra. Nayi, n luma i tan nan fəxə ra. ¹⁹ N walima nde xa? A finde a dii xemən na ba? Bayo n bata yi wali i baba xa, n walima nən i fan xa.”

²⁰ Abisalomi yi a fala Axitofeli xa, a naxa, “E a fala e bode tagi en lan en xa naxan liga.” ²¹ Axitofeli yi Abisalomi yabi, a naxa, “Dawuda konyi paxanla* naxanye lu manga banxin kantandeni, e nun ne xa sa kafu. Nayi, Isirayila birin a kolonje a i bata rapaxu i baba ma alo se kunxin xirina, i fəxərabirane yi sənbe so.” ²² Nayi, e dubun ti Abisalomi xa manga banxin xuntagi, Abisalomi nun a babaa konyi paxanle yi sa kafu mənni Isirayila birin yetagi. ²³ Na waxatini, Axitofeli a maxadin yi suxi alo Ala yetəna a fala kii naxan yi. Dawuda nun Abisalomi fan yi a maxadine suxuma kii kedenna nin.

17

Xusayi yi Axitofeli matandi

¹ Waxatidi to dangu, Axitofeli yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “Tin, n xa muxu wuli fu nun firin sugandi, n siga Dawuda fəxə ra to kəən yetən na. ² N sa a xadanxin lima nən, fanga mi fa a ra, n yi a suxu. Naxanye biraxi a fəxə ra, ne yi e gi. Nayi, n yi mangan kedenna faxa. ³ N yi yamaan birin mabandun i ma. I xemən naxan fenma, na na faxa, yamaan birin fama nən i ma, e lu bəje xunbenli.” ⁴ Na falan yi Abisalomi nun Isirayila fonne birin kenen.

⁵ Na waxatini, Abisalomi yi yamarin fi, a naxa, “E mən xa Xusayi, Araka bənsənna muxun fan xili alogo en xa a me a naxan falama.” ⁶ Xusayi yi fa Abisalomi fəma, Abisalomi yi a fala a xa, a naxa, “Axitofeli ito nan falaxi, a naxan falaxi a lan en yi na liga ba hanma en-en? I fan xa falan ti.” ⁷ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “Ito yi, Axitofeli mi maxadi fajni tixi. ⁸ I yetəna i baba nun a muxune kolon ki fajni. Sofa kəndən nan e ra, e magaxu alo yatan naxan ma diye baxi a yii burunna ra. Yenge soon nan yi i baba ra, a mi luma yamaan fəma kəən birin na. ⁹ Iki, a luxunxi yinla nde ra hanma yire gbete. Dawudaa ganla na en ma muxuna nde faxa tun, na feen xibarun sigama ayi nən, e naxa a Abisalomi a ganla bata nə. ¹⁰ Na na liga, hali sənəmən naxanye luxi alo yatane en ma ganla ye, ne tunna xoloma e ma nən, bayo Isirayila kaane birin a kolon a yenge so fajin nan i baba ra, anu a fəxərabirane sənben gbo. ¹¹ Nayi, n miriyani, Isirayila sofane birin xa e malan i fəma, keli Dan ma han sa dəxə Beriseba ra. Nayi, e wuyama ayi nən alo baan jəmən sinna. Na xanbi ra, i

* 16:21: Konyi paxanle sariyan sebxii Xəryaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sətə a paxanla ra.

yeteen yi siga e yengedeni. ¹² A lu dede, en na a suxe, en so a xunna alo xiila godon baxan ma kii naxan yi. E nun a muxune sese mi a yimine. ¹³ Xa a luxun taana nde yi en ma, Isirayila kaane birin fe lutin na, en yi na taan halagi, hali a gemedina, a mi luye.” ¹⁴ Abisalomi nun Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Araka bənsənna muxu Xusayi a maxadi xuine dangu Axitofeli gbeene ra.” Alatala bata yi a ragidi nun a Axitofeli a maxadi xuiin xa kala alogo tərən xa Abisalomi li.

¹⁵ Axitofeli naxan fala Abisalomi nun Isirayila fonne xa, Xusayi yi na rali saraxaralina Abiyatari nun Sadaki ma. ¹⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Iki, e mafura xeraan nasige Dawuda ma. E yi a fala a xa, a nama kəeen nadangu baan meremereni. A lan a xa baan gidi alogo a nama e nun a fəxərabirane raxəri.” ¹⁷ Yonatan nun Aximaasi yi tixi EnRogeli yi. Walike gilena nde yi fa a fala e xa, a e xa sa na fala Dawuda xa, bayo e mi yi susə soe taani e yi e yete mayita. ¹⁸ Koni, banxulanna nde yi e to, a sa a fala Abisalomi xa. Nayi, e firinna birin yi siga mafuren, e sa so xemena nde a banxini Baxurin taani xərinna yi naxan ma sansan kui, e sa e luxun menna ra. ¹⁹ Naxanla yi bitinganna tongo, a yi a sa xərinna de ra, a sansi xəri dixin tongo a na sa men fari alogo e nama sike sese ma. ²⁰ Abisalomi a walikene to na naxanla banxin li, e yi a maxədin, e naxa, “Aximaasi nun Yonatan minen?” Naxanla yi e yabi, a naxa, “E bata dangu xuden na.” Walikene yi e fen, e mi e to, e yi xete Yerusalen yi. ²¹ E keli xanbini na, Aximaasi nun Yonatan yi te xərinna ra, e sa Manga Dawuda rakolon. E yi a fala Manga Dawuda xa, e naxa, “E keli, e mafura, e baan gidi, bayo Axitofeli bata maxadin ti lan e fe ma.” ²² Dawuda nun yamaan naxan yi a fəxə ra, e keli benun subaxani, e birin yi Yuruden baan gidi. Keden mi lu naxan mi Yuruden baan gidi.

²³ Axitofeli to a to, a a maxadi xuiin mi suxi, a yi a sofanel tongo, a siga a konni a taani. A yamarine fi a denbayaan ma. Na xanbi ra, a yi a yete singan, a yi faxa. E yi a maluxun a baba gaburun na.

Dawuda Maxanayin taani

²⁴ Dawuda yi siga Maxanayin taani, Abisalomi Yuruden baani gidi waxatin naxan yi e nun Isirayila ganla birin. ²⁵ Abisalomi bata yi Amasa findi sofa kuntigin na Yowaba funfuni. Amasa baba nan yi Yeteri ra, Isirayila kaan naxan Abigayili dəxə, Naxasi a dii temena, Yowaba nga Seruya xunya. ²⁶ Abisalomi nun Isirayila kaane yi e gali malanden nafala Galadi yamanani.

²⁷ Dawuda to fa Maxanayin taani, Naxasi a dii xemen Sobi naxan yi kelixi Rabaha yi, Amonine manga taana, na nun Amiyeli a dii xemen Makiri, Lodebara kaana, e nun Galadi kaan Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi yi, ²⁸ ne yi fa seni itoe ra Dawuda ye ra: sadene nun goronne nun febene nun murutun nun fundenna nun murutu fujin nun sansi xəri gilinxine nun konso togen nun togen siya gbete ye nun ²⁹ kumin nun nənən nun yexene nun fenena. E fa ne birin na Dawuda nun a yamaan xa naxanye yi a fəxə ra, alogo e xa e don, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Kamen nun ige xənla bata yamani ito suxu tonbonni.”

18

Abisalomi faxa feen yengeni

¹ Dawuda yi yamaan malan naxanye yi a fəxə ra, a yi sofa kuntigine dəxə naxanye muxu kemene nun muxu wuline xun na. ² Dawuda yi yamaan fəxə singen nasiga Yowaba ma a yamarin bun, a yi a fəxə firinden nasiga Abisayi ma a yamarin bun, Seruyaa dii xemen Yowaba tada. Dawuda yi a fəxə saxanden nasiga Itayi Gati kaan ma a yamarin bun. Mangan mon yi a fala yamaan xa, a naxa, “N fan wama siga feni e fəxə ra.” ³ Koni, yamaan yi a fala a xa, e naxa, “I mi sigama. Bayo xa nxu nxu gi, yaxune mi nxu yatema, hali nxu fəxə kedenna faxa, e mi na yatema. Koni, i tan dangu nxu tan sofa muxu wuli fu ra. Nanara, a lan i lu taani, i nəe nxu maliye denaxan yi.” ⁴ Mangan yi e yabi, a naxa, “Naxan nafan e ma, n na nan ligama.” Sofane yi minima keme keme yeen nun wuli wuli yeen ma waxatin naxan yi, mangan yi ti taan so deen na. ⁵ Mangan mon yi a fala Yowaba nun Abisayi nun Itayi xa, a naxa, “N bata e mafan, e nama fe naxi yo liga Abisalomi ra, n ma diina.” Sofane birin yi a xuiin name na yamarin fiye kuntigine ma.

⁶ Dawudaa sofane yi mini siga Abisalomi a ganla yengedeni, yengen so Eframi fətənnə nin. ⁷ Dawudaa ganla yi Abisalomi a ganla nə, e yi muxu wuli məxəje faxa e ra na ləxəni. ⁸ Yengen yi so yaman birin yi. Naxanye faxa fətənni, ne yi wuya dangu naxanye faxa yengeni.

⁹ Na waxatini, Abisalomi yi mini Dawudaa walikene ma. Abisalomi bata yi te sofanla fari. Sofanla yi so wari bili gbeen yiine bun, Abisalomi xunna yi kankan wari yiine longonna ra. A lu bəxən nun kuyen tagi, sofanla yi mini a bun. ¹⁰ Xemena nde to na to, a fa na fala Yowaba xa, a naxa, “N bata Abisalomi to singanxi wariin bun.” ¹¹ Koni, Yowaba yi a fala xemen xa, a naxa, “I a to nən? Nanfera i mi a faxa keden na? N yi gbeti gbanan fu soe nən i yii e nun tagixidina

nde.”¹² Koni na xεmεn yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Hali i gbeti gbanan wuli keden so n yii, n mi tinjε fe jaxin ligε mangana dii xεmεn na, bayo nxu birin a mε nεn manga yamarini ito fima i tan nun Abisayi nun Itayi ma, a naxa, ‘E xaxili lu Abisalomi xεn, muxu yo nama fe jaxin liga a ra.’¹³ Xa n yi na liga alo n mi sese mεxi, n yi bεnεma n niini nεn, mangan yi n ma wulen kolonma nεn, bayo sese mi luxunjε a ma. Nayi, i tan yetεen mi yi n xun mafale.”¹⁴ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N mi n ma waxatin kalama i tan xεn.” A yi tanba saxan tongo, a sa e soti Abisalomi kankeni a jεjεn singanxin na.¹⁵ Sofa banxulan fuun naxanye yi Yowabaa yengε so seene maxalima, ne yi Abisalomi rabilin, e yi a rajan.

¹⁶ Na xanbi ra, Yowaba yi xεtaan fe alogo yengεn xa dan. Nayi, Dawudaa sofane yi xεte Abisalomi a ganla fεxε ra.¹⁷ E yi Abisalomi tongo, e yi a woli yili gbeen na fεtεnni, e gεmε gbege malan a fari. Na waxatini, Abisalomi a sofane yi e gi, birin yi siga a konni.¹⁸ Abisalomi yi kendε waxatin naxan yi, a bata yi banxi gbeen ti Manga lanbanni, bayo a yi a mirima nεn, a naxa, “Dii xεmε mi fa n yii, n xinla luyε naxan yii.” Nanara, a yi na banxin xili sa a yetε xun ma, naxan mεn xili bama han to a Abisalomi a banxina.

¹⁹ Aximaasi, Sadεki a dii xεmεn yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Tin, n xa n gi n sa a fala mangan xa Alatala kitin naxan nagidixi a ma, a yi a so a yaxune yii.”²⁰ Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Xibaru fajin rali mi i ra to, lεxε gbetε i sa xibaru fajin naliye, koni to i mi a xale, bayo mangana dii xεmεn bata faxa.”²¹ Yowaba yi a fala Kusi kaana nde xa, a naxa, “Siga, i naxan toxi, sa na fala mangan xa.” Kusi kaan yi a xinbi sin Yowaba bun ma, a yi a gi.²² Aximaasi, Sadεki a dii xεmεn mεn yi a fala, a naxa, “Sese liga, tin, n fan xa n gi Kusi kaan fεxε ra.” Yowaba yi a fala, a naxa, “N ma diina, nanfera i waxi i gi feni? Na mi findima xibaru fajin ra i tan xa.”²³ Aximaasi mεn yi a fala, a naxa, “Hali fefe liga, n waxi n gi feni.” Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Awa, i gi!” Aximaasi yi a gi mini Yuruden mεrε yi kirani, a sa dangu Kusi kaan na.

²⁴ Dawuda yi dεxi dε firinne tagi. Kantan muxun yi siga yinna xun tagi, a yi a yεεn nasiga, a yi xεmεna nde kedenna to fe a giye.²⁵ Kantan muxun yi gbelegebele, a yi a fala mangan xa. Mangan yi a yabi, a naxa, “Xa a kedenna nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” Na xεraan yi masoma,²⁶ kantannan muxun mεn yi muxu gbetε fan to gixi. A gbelegebele dε kantanna ra, a naxa, “Muxuna nde fan kedenna fama a giye.” Mangan yi a fala, a naxa, “Na fan faan xibaru fajin nan na.”²⁷ Kantan muxun yi a fala, a naxa, “Muxu singen luxi alo Aximaasi na a ra,

Sadεki a dii xεmεna.” Mangan yi a fala, a naxa, “Xεmε fajin nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.”²⁸ Aximaasi yi gbelegebele, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nuwali.” A yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bεxεn ma, a yi a fala, a naxa, “Barikan bira Alatala xa, i ya Ala, naxan i yengε faane soxi i yii, mangana, n kannna.”²⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, “Abisalomi yiyalan?” Aximaasi yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikεεn mayimaxa gbeen to nεn Yowaba nxu nun i ya walikεna nde rafa waxatin naxan yi, koni n mi yi a kolon fefe yi a ra.”³⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “I masiga, i ti be.” Aximaasi yi a masiga, a lu tixi.³¹ Kusi kaan fan yi fa. A yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, n baxi xibaru fajin nan mεdeyi, bayo Alatala bata i ya kitin sa to. Naxanye yi i yengεma, a bata ne sa i sagoni.”³² Mangan yi Kusi kaan maxodin, a naxa, “Sese mi Abisalomi sεtxi ba?” Kusi kaan yi a yabi, a naxa, “Naxan na banxulanna sεtxi, na xa i yaxune birin sεtxi, e nun naxanye birin murutεxi i xili ma.”

19

Dawuda yi a dii xεmεn wuga

¹ Nayi, mangan yi kεntεfilii, a yi te sangsoon kεε ra taan yinna dεεn xun ma, a lu wuge. A yi lu sigamatini, a falama, a naxa, “N ma dii xεmεna Abisalomi! Hali n tan yi faxa i funfuni nun. N ma dii xεmεna Abisalomi, n ma dii xεmεna!”² E yi na fala Yowaba xa, e naxa, “Mangan sunuxin luma Abisalomi wuge.”³ Na lεxεn xunna kenla yi masara sunun na sofane birin xa. Bayo na lεxεni yamana a mε nεn a mangan sunuxi a dii xεmεna fe ra.⁴ Na lεxεn yeteni, sofane luxunxin yi so taani alo sofa yagixin naxanye e gixi yengeni.⁵ Mangan bata yi a yetagin luxun, a gbelegebelema, a naxa, “N ma dii xεmεna Abisalomi! Abisalomi, n ma dii xεmεna, n ma dii xεmεna!”⁶ Yowaba yi so mangan konni, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata i ya walikεne birin nayagi to, naxanye i niin nakisixi, ε nun i ya dii xεmεne nun i ya dii tεmεne nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle birin.”⁷ Rajaxu naxanye ma, i bata ne rafan, i rafan naxanye ma, i yi ne rajaxu. Bayo i bata a yita to, a i ya gali mangane nun i ya walikε tinxinxine, a ne bεte mi i xa. N bata a to iki xa Abisalomi yi lu a nii ra nun to, nxu tan birin yi faxa na, na yi rafan i ma nun.⁸ Nayi, keli, i mini, i falan ti i ya walikεne xa. Bayo n bata n kεlε Alatala yi, xa i mi mini muxu keden mi luyε i fεxε ra to kεεn na, na jaxuma ayi nεn dangu tεrεn na naxan birin bata liga keli i foningeya waxatin ma han iki.”⁹ Nayi, mangan yi keli, a dεxε taan so dεεn na. E na fala yamaan xa, e naxa, “Mangan dεxi taan so dεεn na.” Yamaan birin yi fa mangan

yetaġi. Na waxatini, Isirayila ganla tan bata yi a ġi. Birin bata yi siġa e konni.

Dawuda xete fena Yerusalen yi

¹⁰ Isirayila bənsənnə birin nun yamaan birin yi matandin tima, e naxa, “Mangan bata en ba en yaxune yii, a tan nan en nakisi Filisistine ma, iki a bata a ġi yamanani Abisalomi a fe ra. ¹¹ Anu, en Abisalomi naxan sugandixi a xa findi en ma mangan na, na bata faxa. Nanfera nayi, ε mi Dawuda xilima, ε yi a dəxə mangan na?” ¹² Manga Dawuda yi xerane rasiga a faladeni saraxar-aliiin Sadəki nun Abiyatari xa, a naxa, “E falan ti Yuda fonne xa, ε naxa, ‘Nanfera ε luun dənxeen na mangan naxetedeni a manga banxini? Anu, n tan yetena Isirayila kaane miriyane kolon. ¹³ Ngaxakedenmane nan ε ra, en wuli keden, fasa keden. Nayi, ε nama lu dənxeen na xetedeni mangan ma.’ ¹⁴ E mən xa a fala Amasa xa, ε naxa, ‘I ngaxakedenma xa mi n na ba? Xa n mi i findi sofa kuntigin na habadan Yowaba jəxəni, Ala xa n xa tərə gbeen sətə.’ ” ¹⁵ Dawudaa falane yi Yuda muxune birin kənen, alo muxu kedenna nan yi e ra, e xəraan nasiga a faladeni mangan xa, e naxa, “E nun i ya walikene birin xa xete be.”

¹⁶ Mangan yi xete han Yuruden baani, Yuda kaane yi siġa Giligali yi alogo e xa sa mangan nalan, e yi a ragidi Yuruden baani. ¹⁷ Gera, Bunyamin kaan naxan keli Baxurin taani, na dii xəmən Simeyi yi na, na yi a mafura e nun Yuda muxune yi godo Manga Dawuda ralandeni. ¹⁸ Bunyamin kaan muxu wuli keden yi biraxi a fəxə ra, Siba fan naxan yi walima Səli a denbayaan xa, e nun a dii xəmε fu nun suulunne nun a walike məxəne. Ne yi fa Yuruden baan de mangan yεε ra. ¹⁹ Kunkibane yi fa alogo e xa mangana denbayaan xali e nun naxan na mangan kənen. Na to yelin Yuruden baan gide, Geraa dii Simeyi yi bira mangan yetagi. ²⁰ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan nama n suxu n haken na. N tan i ya walikēen haken naxan liga i ra i mini ləxəni Yerusalen yi, jinan na xən, i tan mangana. ²¹ Mangana, n kanna, n na a kolon a n bata yulubin liga, koni i bata a to to, n singe nan faxi i ralandeni Yusufu bənsənna muxune birin yεε ra.” ²² Nayi, Abisayi, Seruyaa dii xəmən yi falan tongo, a yi a fala, a naxa, “Simeyi mi lan a faxa ba, a to Alatalaa muxu sugandixin dangaxi?” ²³ Koni Dawuda yi a fala Abisayi nun a xunyen Yowaba xa, a naxa, “Seruyaa dii xəmene, ε gbee biran nanse yi? Nanfera iki, ε n matandima? N mi waxi Isirayila kaa yo xa faxa to, n laxi a ra a n tan nan Isirayila mangan na to.” ²⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I mi faxama.” Mangan yi a kolə a xa.

²⁵ Mefiboseti, Səli a dii xəmən fan fa nən mangan nalandeni. A munma yi a sanne maxa, a mi a de xabene bi, a mi a dugine xa, xabu mangan siġa ləxəni han a xete ləxəni bəje xunbenli. ²⁶ A to siġa mangan yetagi keli Yerusalen yi, na yi a maxodin, a naxa, “Mefiboseti nanfera i mi siġaxi n fəxə ra?” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, n ma walikēen nan n yanfaxi, bayo n tan i ya walikēna a fala nən, a naxa, ‘N nan n ma sofanli tənma nən, n te a fari nxu nun mangan yi siġa. Bayo sankalatəən nan i ya walikēen na.’ ²⁸ Koni, a bata sa n tan i ya walikēen mafala n kanna xa. Nayi, mangana, i luxi nən alo Alaa malekana. Naxan nafan i ma, na liga. ²⁹ Bayo muxun naxanye birin n fafe a denbayani, mangan yi lan nun a ne faxa, n kanna, hali na birin, i bata naxanye dege tabanla ra i bata n tan i ya walikēen basan ne ra. N fe tinxinxin mundun ligaxi n yi n kanna mafan?” ³⁰ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i mən falan tima? N bata a ragidi a i tan nun Siba xa bəxəne yitaxun.” ³¹ Nayi, Mefiboseti yi a fala mangan xa, a naxa, “A xa a birin tongo, amasətə n kanna, mangan bata so a banxini bəje xunbenli.”

³² Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi taani Galadi yamanani, na fan godo nən Yuruden baani, e nun mangan yi gidi, a fan xete nən a fəxə ra baan kidi ma. ³³ Fonna nan yi a ra naxan bata yi jεε tonge solomasεxe sətə, nafulu kan gbee nan yi a ra, a tan nan yi mangan baloma, a yi Maxanayin taani waxatin naxan yi. ³⁴ Mangan yi a fala Barasilayi xa, a naxa, “Fa n fəxə ra Yerusalen yi, n nan n yengi dəxe i xən ma.” ³⁵ Koni, Barasilayi yi mangan yabi, a naxa, “N mən jεε yoli sətə alogo nxu nun mangan xa te nxu bode xən Yerusalen yi?” ³⁶ To n bata fori jεε tonge solomasεxe. N nəε a fajin nun a jaxin kolonyε ba, n donsee naxan donma, n yi a min, n mi fa nəε na jaxunna kolonyε, hanma xəmene nun jaxanle sigi sa xuina. Nanfera n finde goronna ra i xun ma? ³⁷ I ya walikēen sigama nən i fəxə ra ndedi Yuruden baan kidi ma. Koni nanfera mangana, i n saranna fima maani ito ra? ³⁸ Nayi, a lu n xa xete n ma taani, n sa faxa n baba nun nna gaburun dəxən ma. Koni a mato, n ma dii xəmən Kimihami ni i ra, a tan nan sigama i fəxə ra, naxan na i kənen, i yi na liga a ra.” ³⁹ Mangan yi a fala, a naxa, “Kimihami xa fa n fəxə ra, naxan nafan a ma, n na a lige a xa, i na wa naxan yo xən ma n tan yii, n na lige i xa.” ⁴⁰ Yamaan birin to Yuruden baani gidi, mangan fan yi gidi, mangan yi Barasilayi sunbu, a duba a xa, Barasilayi yi xete a konni. ⁴¹ Mangan yi siġa Giligali binni, Kimihami yi biraxi a fəxə ra.

Yuda yamaan birin nun Isirayila yamaan fəxə kedenna bata yi mangan nagidi Yuruden baani. ⁴² Koni Isirayila muxune yi

fa mangan fεma, e yi a fala a xa, e naxa, “Nanfera nxu ngaxakedenne Yuda kaane i ragidixi Yuruden baani, ε nun i ya denbayana, anu i ya sofane birin yi i fɔxɔ ra?”⁴³ Yuda muxune birin yi Isirayila muxune yabi, e naxa, “Bayo nxu barin maso mangan na ε xa. Nanfera ε xɔlɔn na ra? Mangan nan nxu degema ba? Hanma a seen nan fixi nxu ma?”⁴⁴ Isirayila muxune yi Yuda muxune yabi, e naxa, “Nxu gbeen nan mangan na sanja ma fu, nxu gbeen nan Dawuda ra dangu ε ra. Nanara, ε nxu rapaxuxi? Nxu singe mi yi a fala a en ma mangan xa xεte ba?” Koni Yuda muxune yi falan ti a jaxin na dangu Isirayila muxune ra.

20

Seeba yi murute Dawuda xili ma

¹ Xεme fuyantenna nde yi Giligali yi, a xili Seeba, Bikiri a dii xεmena, Bunyamin kaana. Na yi xɔtaan fe, a gbelegbele, a naxa, “Sese mi en nun Dawuda tagi.

En nun Yese a dii xεmeni ito mi malanxi sese ma.

Isirayila kaane, birin xa siga a kon yi.”

² Nayi, Isirayila kaane yi xεte Dawuda fɔxɔ ra, e bira Seeba fɔxɔ ra, Bikiri a dii xεmena. Koni, Yuda muxune yi lu e mangan fɔxɔ ra, e yi sa a mati keli Yuruden baani siga han Yerusalen yi.

³ Dawuda yi so a banxini Yerusalen yi. Mangan yi a konyi jaxalan fune tongo a naxanye lu banxin kantandeni. A yi e lu banxina nde kui naxan yi makantanxi ki fajɔ, koni e mi fa kafu sɔnɔn, e yi lu ramaraxi han e sayaan lɔxɔni, e lu alo kaɲa gilene.

⁴ Mangan yi a fala Amasa xa, a naxa, “Yuda sofane maxili, ε birin xa fa be yi benun soge saxan.”⁵ Amasa yi sa na yamarin liga, koni mangan lɔxɔn naxan saxi a xa, a yi na radangu. ⁶ Nayi, Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “Seeba, Bikiri a dii xεmen fe jaxin ligama en na nen dangu Abisalomi ra. I tan yeɛen xa i kanna walikene tongo, i yi Seeba sagatan, alogo a nama taa makan-tanxine li, a lɔ ayi e ma.”⁷ Yowabaa muxune yi bira Abisayi fɔxɔ ra e nun Keretine nun Peletine, e nun sofane birin. E birin yi mini Yerusalen yi alogo e xa Seeba sagatan, Bikiri a dii xεmena.

⁸ E to Gabayon gεme gbeen yiren li, Amasa yi fa e yeε ra. Yowaba yi maxidixi a sofa dugine yi, e nun a tagixidina, silanfanna yi singanxi naxan na a tεeni. Yowaba yi masoma waxatin naxan yi, silanfanna yi ba falɔ a tεeni. ⁹ Yowaba yi a fala Amasa xa, a naxa, “Ngaxakedenna, i yiyalan?” A yi Amasa de xaben suxu a yifanna ra alo a yi a sunbuma nen. ¹⁰ Silanfanna naxan yi sɔtxi Yowaba kɔmenna ma, Amasa mi a yengi lu

na xɔn ma. Yowaba yi a sɔxɔn a kuini na ra. Amasa fudi lutine yi sa bɔxɔni, Yowaba mi fa a yeε firinden sin a ma, a yi faxa. Yowaba nun a tada Abisayi yi keli Seeba xili ma, Bikiri a dii xεmena.

¹¹ Yowabaa sofa keden yi lu tixi Amasa binbin deɔnɔn, a naxa, “Ndee Yowaba nun Dawuda a fe yi? Ne xa bira Yowaba fɔxɔ ra.”¹² Na waxatini, Amasa bata yi a makutukutu a wunli kira tagini. Sofaan yi a rakɔɔsi, a yi a to birin tixi na. Nayi, a yi Amasa binbin ba kiraan xɔn, a sa a sa xεen ma, a dugin so a xun na. ¹³ A to a ba kiraan xɔn, birin yi bira Yowaba fɔxɔ ra, alogo e xa siga Bikiri a dii xεmen Seeba xili ma.

Seeba rapanna

¹⁴ Yowaba yi Isirayila bɔnsɔnne yamanan birin yigidi a sa Abeli-Beti-Maka taan li. Berimi kaane birin yi e malan, e bira a fɔxɔ ra. ¹⁵ Yowaba nun a ganla yi Abeli-Beti-Maka taan yenge, bayo Seeba yi na nin, e yi gbingbinna nde rate taan yinna xɔn. E yi lu yinna dinje alogo a xa bira. ¹⁶ Naxalan xaxilimana nde yi na taani, na yi gbelegbele, a naxa, “N bata ε mafan! ε tuli mati! ε tuli mati! ε a fala Yowaba xa a xa fa han be, n waxi falan ti feni a xa.”¹⁷ Yowaba yi a maso, jaxanla yi a maxɔdin, a naxa, “Yowaba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “ɔn, n tan nan yati a ra.” Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “Nba, i tuli mati n fala xuiin na.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “N tuli matixi.”¹⁸ Nayi, jaxanla yi a fala, a naxa, “A fɔlɔni, muxune yi darixi a fale nen, e naxa, ‘En maxɔdinna ti Abeli taani, en hayun fanma nen.’”¹⁹ Nxɔ taan taa bɔje xunbelixine nun taa tinxinxine nan ye Isirayila yi, koni i tan waxi na taan kala feen nin Isirayila yi, naxan findixi munanfan taa gbeen na Isirayila yi. Nanfera naxan Alatala gbeen na, i waxi na kala feni?”²⁰ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N ma miriyaan makuya na ra, sese kala fe mi n kui, hanma n yi sena nde raxɔri. ²¹ Na fe mi a ra mume! Koni, xεmena nde be, naxan sa kelixi Efirami geya yireni, a xili Seeba, Bikiri a dii xεmena. Na bata murute Manga Dawuda xili ma. ε a keden peen yiiba n xa. Nayi, n ganla bama nen taan de ra.” Naxanla yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Awa, nxu a xunna wolima i ma nen yinna fari ma.”²² Naxanla yi sa falan ti taan muxune birin xa a xaxilimayani, e yi Bikiri a dii xεmen Seeba xunna bolon a de, e yi a woli Yowaba ma. Yowaba yi xɔtaan fe, sofane yi e masiga taan na, birin yi siga e konne yi. Nayi, Yowaba yi xεte Yerusalen yi mangan fema.

Dawudaa kuntigine fe

²³ Yowaba yi Isirayila ganle birin yamarima nen Isirayila yi. Benaya, Yehoyadaa dii xεmen nan yi Keretine nun Peletine xun

na. ²⁴ Adoran nan yi karahan wanle xunna ra, e nun Yosafati, Axiludu a dii xemen nan yi mangana yenla ra. ²⁵ Sebɛli tiin nan yi Sewa tan na. Saraxaraliin nan yi Sadaki nun Abiyatari ra. ²⁶ Dawudaa saraxaralina nɛn nan yi Ira fan na, naxan yi kelixi Yayiri xabilani.

21

Jɛɛ saxan kamɛna fe

¹ Dawudaa mangayaan waxatini, jɛɛ saxan kamɛn yi so. Dawuda yi Alatala maxodin. Ala yi a yabi, a naxa, “Na ligaxi Sali nun a denbayana muxu faxan nan ma fe ra, e to Gabayon kaane faxa.” ² Mangan yi Gabayon kaane xili alogo a xa falan ti e xa. Isirayila bɔnsɔnna muxu mi yi Gabayon kaane ra, koni Amorine muxu dɔnxɛne nan yi e ra. Isirayila kaane bata yi e niin nakisin layirin tongo e xa. Koni hali na, Sali yi kataxi e faxa feen na bayo Isirayila nun Yuda yɛɛ rasigan xɔnla yi a ma.

³ Dawuda yi Gabayon kaane maxodin, a naxa, “N xa nanse liga e xa? Kalan naxan tixi e nɛn na yitɔnyɛ di alogo e xa duba Alatalaa yamaan xa?” ⁴ Gabayon kaane yi a yabi, e naxa, “Yengen naxan nxu nun Sali nun a denbayaan tagi, gbetin xa mi na yitɔnma, hanma xɛmana. Anu, a mi lan nxu yi muxun faxa Isirayila yi.” Nayi, mangan yi a fala, a naxa, “Naxan xɔli e ma, e na fala n xa, n xa na liga e xa.” ⁵ E yi mangan yabi, e naxa, “Bayo xɛmeni ito yi waxi nxu halagi feni, a bata yi a nata nun, a xa nxu halagi, a yi nxu raxori Isirayila bɔxɔn ma. ⁶ Nayi, e a bɔnsɔnna muxu solofere so nxu yii, nxu xa e singan Alatala yetagi Gabayon taani, Sali yi dɔxi taan naxan yi, Alatala mangan naxan sugandixi.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N na a soma e yii nɛn.” ⁷ Mangan yi Mefiboseti ratanga, Yonatan ma dii xɛmɛna, Sali mamandenna, bayo Dawuda bata yi layirin xidi e nun Yonatan tagi Alatala xinli. ⁸ Koni, mangan yi Ayaa dii tɛmɛn Risipaa dii firinne, Aramoni nun Mefiboseti tongo, a naxanye bari Sali ma. A mon yi Sali a dii tɛmɛn Mikali a dii xɛmɛ suulunne tongo, a naxanye bari Barasilayi a diina Adiriyeli ma, Abeli-Mehola kaana. ⁹ E yi e so Gabayon kaane yii, ne yi e singan geyaan fari Alatala yetagi. Na muxu soloferene birin yi faxa sanja ma kedenni. E e faxa funde xaba lɔxɔ singen nin.

¹⁰ Risipa, Ayaa dii tɛmɛn yi bɛnbɛnla tongo, a yi a sa fanyen ma a yete xa. Keli se xaban fɔlɔn ma han tule igen yi bira bɔxɔni, a xɔline kedima yanyin na, a subene kedi kɔɛɛn na alogo e nama dɔxɔ e binbine ma. ¹¹ Risipa, Ayaa dii tɛmɛna, Sali a konyi

naxanla naxan naba, e sa na fala Dawuda xa.

¹² Nayi, Dawuda yi sa Sali nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maxili Yabɛsi kaane ra Galadi yamanani, naxanye bata yi e ba e funfuni Beti-San yi, Filisitine e singan dɛnaxan yi e Sali nɔ waxatin naxan yi Gilibowa yi. ¹³ Dawuda yi Sali nun Yonatan xɔnne tongo Yabɛsi yi. Muxu soloferen naxanye singan, e yi ne fan xɔnne malan. ¹⁴ E sa Sali nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maluxun Bunyamin yamanani Sela yi, Kisu gaburun na, Sali fafe. Mangan yamarin naxanye birin fi, e yi ne birin liga. Na xanbi ra, Ala yi hinan yamanan na.

Yengen Filisitine xili ma Taruxune Singen 20:4-8

¹⁵ Filisitine mɔn yi Isirayila yenge. Dawuda nun a walikene yi godo, e yi Filisitine yenge. Xadanna yi so Dawuda fatini. ¹⁶ Isebi-Benobi, Refa * yixetena nde yi a nata a xa Dawuda faxa. Silanfan nɛn yi singanxi a tagi xidin na e nun sulan yi tanban naxan jɛɛ ra naxan binyan yi dangue kilo saxan na. ¹⁷ Koni, Abisayi, Seruyaa dii xɛmɛn yi fa Manga Dawuda mali, a na Filisitine faxa. Nayi, Dawudaa muxune yi e kɔlɔ, e naxa, “I mi fa sigama nxu fɔxɔ ra yengeni, alogo mangayaan nama ba Isirayila yi.”

¹⁸ Na xanbi ra, yengen mɔn yi keli Gobi yi Filisitine xili ma. Nayi, Xusa kaan Sibekayi yi Safi faxa, Refa yixetena nde nan yi na ra.

¹⁹ Yenge gbete mɔn yi keli Gobi taani Filisitine xili ma. Betelemi kaan Yari a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati faxa, naxan ma tanba yi gbo alo gbɛndonna.

²⁰ Yenge gbete mɔn yi keli Gati taani. Menni, xɛmɛ kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin nun san soli sennin kan yi a ra, e birin malanxina mɔxɔnyɛn nun naanin. Refa yixetɛn nan yi na fan na. ²¹ A yi Isirayila kaane konbi. Dawuda tada Simeyaa dii xɛmɛn Yonatan yi a faxa. ²² Na sofa naaninna naxanye yi kelixi Gati taani Refa bɔnsɔnni, Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

22

¹ Dawuda betini ito ba Alatala nan xa, Ala to a ba a yaxune birin yii e nun Sali yii.

² A yi a fala, a naxa, Alatala nan n ma fanyen na, n ma yinna, n natanga muxuna.

³ N ma Ala nan n ma gɛmɛ gbeen na, n na n luxunma naxan kui.

A tan nan n ye masansan wure lefaan na, e nun marakisi tiina naxan luxi a lo n ma faran makantanxina,

* 21:16: yi findixi muxu kuyene bɔnsɔnna benban nan na.

n nakisidena.

A tan nan n xunbama gbaloni.

⁴Tantunna Alatala xa!

N na a xili,

a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵Sayaan bata yi a xunfanna radin n xunna ma

alo fɔxɔ igena,

a yi n magaxuma

alo baan xarɛxina.

⁶Sayaan bata yi n nabilin a yɔlɔnɔnne ra.

A a lutine rati n yɛɛ ra.

⁷N ma tɔrɔni,

n na Alatala xili nɛn,

n yi n xui ramini n ma Ala ma.

A yi n xuiin mɛ a Batu Banxini,

a yi a tuli mati n gbelegebe xuiin na.

⁸Nanara, bɔxɔn yi maxa.

Kuyen bun tiine yi yigisan,

e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

⁹Tutun yi mini a jɔɛni.

Halagi ti tɛɛ dɛgen nun tɛɛ wolonne yi mini a dɛ.

¹⁰Ala yi kuyen nafulunɛ ayi

alo kɔlimɔna, a yi godo,

kunda yidimixina a sanne bun.

¹¹A te maleka gubugubu kanna fari,

a tугan xulɛn,

a siga foyeni.

¹²A yi a luxun dimini,

naxan nabilinxi kunda gbeen na,

a yi yidimixi alo ige tilinxina.

¹³Kɛnɛn gbeen yi minima a yɛɛ ra,

tɛɛ dɛgen yi minima naxan yi.

¹⁴Alatala yi a kuye sarinna xuiin namini kore,

Kore Xɔnna Ala xuiin yi mɛ.

¹⁵A yi a xalimakunle woli a yaxune ma,

a yi e raxuya ayi.

A yi galanna ragodo e ma,

e birin yi e gi.

¹⁶Alatala to a kɔnkɔ e ma,

a xɔlɔn to keli alo foye gbeena,

fɔxɔ igen xɔnna yi mini kɛnɛnni

bɔxɔn bunna yi to.

¹⁷Ala yi a yiini bandun keli kore,

a n suxu,

a yi n ba igen tilinxi yireni.

¹⁸A yi n xunba n yaxu sɛnbɛmane ma,

e nun n yɛngɛ faan naxanye yi maxɔdɔxɔ n xa.

¹⁹E n yɛngɛ nɛn,

n yi tɔrɔxi waxatin naxan yi,

koni Alatala yi n mali.

²⁰A n ba nɛn gbaloni,

a yi n xɔrɔya,

a yi n nakisi

bayo n nafan a ma.

²¹Alatala yi n kontɔnna fi n ma

bayo n bata tinxiɲɛ ayi a yɛɛ ra yi,

a n kontɔnna fi n ma

lan n yiine sariɲanna ma.

²²Bayo n bata lu Alatalaa kirane xɔn ma,

n mi n makuyaxi n ma Ala ra

alo muxu jaxine.

²³N bata a sariyane birin suxu,

n mi tondixi a tɔnne suxɛ.

²⁴N bata n yɛɛ ratanga hakɛn ma,

fɛ yo mi n na a yɛɛ ra yi.

²⁵Nanara, Alatala yi n kontɔnna fi n ma,

bayo n bata tinxiɲɛ ayi a yɛɛ ra yi,

n yiine sariɲanxi a yɛɛ ra yi.

²⁶Naxan na tinxiɲɛ ayi,

i ya tinxiɲayaan yitama nɛn na ra.

Fɛ mi naxan na,

i ya fetareyaan yitama nɛn na ra.

²⁷Naxan na sariɲanɲɛ ayi,

i ya sariɲanna yitama nɛn na ra.

Koni naxan yidɔxi,

i na suxu kiin kolon.

²⁸Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,

i mɔn yi wasodene fe ragodo.

²⁹Alatala, i tan nan n ma kɛnɛnna ra.

I tan nan n ma dimini yalanma, Alatala.

³⁰En birin nɛma a ra,

n ganla yɛngɛma nɛn,

nxu nun n ma Ala nɛma a ra,

n tугanma nɛn yinna xun ma.

³¹Alaa kirane kamalixi feu!

Alatalaa falane tinxiɲ.

Naxanye na e luxun a yi,

a ne kantanma nɛn

alo yɛ masansan wure lefana e yɛɛ ma.

³²Nde gbɛɛ Ala ra,

ba Alatala ra?

Nde en ma fanyen xɔdɛxɛn na,

ba en ma Ala ra?

³³Ala nan n makantanma fangani,

a tan nan kira kamalixin yitama n na.

³⁴A tan nan n naxulunma ayi mafuren

alo wondene,

a n nate geyane fari.

³⁵A bata n maxaran yɛngɛn ma,

nanara n nɔxi sulan xali xɔdɛxɛn bandunɲɛ.

³⁶I bata n nakisi

alo wure lefa yɛ masansanna,

i ya fanna n sɛnbɛn gboma ayi.

³⁷I bata kira gbeeni tɔn n xa

alogo n nama bira.

³⁸N bata bira n yaxune fɔxɔ ra,

n yi e halagi.

N mi tinxi xɛɛ e fɔxɔ ra

fɔ n na e raxɔri.

³⁹N na e raxɔri nɛn,

n yi e yibutuxun,

e mi fa kelima sɔnɔn,

e yi bira n sanna bun ma.

40 I senben soma n yii yenge so feen nan na,
i n yaxune xinbi sin n bun ma.

41 I n yaxune ragima n yee ra,
naxanye yi n naxaxuxi,
n ne halagi.

42 E gbelegbelema malina fe ra,
koni e mi marakisima yo sotoma,
E Alatala xilima,
koni a mi e yabima.

43 N na e yilunburunma nen
alo gbangbanna,
foyen sigama naxan na.
N na e yiboma nen,
n yi e yibodon
alo bendena kiraan xon.

44 I n natangama yama murutixin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi muxun naxanye kolon,
n non sotoma ne xun na.

45 Xojene n matoxoma,
n nen fa falan ti tun,
e bata n xuiin suxu.

46 E yii xudi tuma ayi,
e fa xuruxurunje,
sa keli e yinne kui.

47 Alatala na!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

48 Ala nan n gbeexoxo tiin na,
naxan siyane sama n ma non bun ma.
49 A n natangama n yaxune ma.

I xunnayerenna fima n ma
n yaxune xun na,
i yi n ba gbalotone yii.

50 Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n yi i xinla binya betini.

51 A no gbeene fima nen a mangan ma.
A yi a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixetene han habadan.

23

Dawudaa fala donxene

1 Dawudaa fala donxene nan itoe ra.
Dawudaa falane ni itoe ra,
Yese a dii xemena,
xeme tide kan gbeena falane,
Yaxubaa Ala naxan masusanxi
mangayaan xili yi,
e nun Isirayilaa beti ba fajina.

2 "Alatalaa Nii Sarijanxin falan tixi
n tan nan xon,
a falan soma n tan nan de.

3 Isirayilaa Ala bata falan ti,
Ala, Isirayila kantan fanyen bata a fala n xa,
a naxa,
'Mangan naxan na lu muxune xun na tinx-
inni,
Ala yee ragaxuni,

4 na kanna luxi nen
alo xotonna kenenna,
sogen na te xotanni
kunda yo mi na,
fata a wuyenna ra,
sansine yinima nen boxon ma tulen fa xan-
bini.'

5 A mato, Ala naxan nabaxi n ma denbayaan
xa,
a bata habadan layirin xidi n xa,
a naxan xidixi sariyane xon
naxanye a makantanma.

Yeye a xunnayerenna fima n ma,
a yi n ma fe ragidixine rakamali.

6 Koni fuyantenne birin luxi nen,
alo wudi jali kanna
naxan nawolima ayi,
muxu yo mi e tonge a yiin na.

7 Muxun naxan nema a yiin dinje e ra,
na kanna wuren nan nawalima
hanma tanba wudi daxina,
e birin yi gan, e halagi sa!"

Dawudaa sofa wekilixine fe Taruxune Singen 11.10-47

8 Dawudaa sofa wekilixine xinle ni itoe
ra: Yosebi-Basebeti Takemni kaana, a yi
Dawuda kantan muxu sofa fajine nan ye.
A man yi xili Adino Esini kaana, a tan
nan muxu keme solomasexe faja tanban na
yenge kedenni.

9 A firinden findi Axoxi xabilan muxuna
nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi
sofa wekilixi saxanne ye Dawuda foxo ra,
naxanye e de jaxu Filisidine ma naxanye yi
malanxi yenge so xinla ma. Isirayila sofa
ganla yi xete xanbin na geyane fari, 10 koni
Eleyasari a sobe so nen, a lu Filisidine faxe
han xadanna yi xiin naso a yiini silanfanna
fen ma. Na lxoni, Alatala yi xunnayeren
gbeen fi Isirayila ma. Sofaan bonne yi
faji faja muxune seene nan tun tongodeyi
Eleyasari foxo ra.

11 Harara kaana Xage a dii xemnen Sama
fan yi na. Filisidine bata yi e malan Lehi yi,
toge xenna nde ma. Isirayila sofa ganla yi e
gi Filisidine bun ma. 12 Koni, Sama yi lu tixi
xeen tagi, a yi xete a Filisidine yenge. Alatala
yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma.

13 Lxona nde, murutu xaba waxatini,
kuntigi tonge saxanne muxu saxan yi godo
Dawuda fema Adulan faranna ra. Filisiti
ganla yi malanxi Refa lanbanni waxatin
naxan yi. 14 Dawuda yi a yire makantanxi
fajini waxatin naxan yi, Filisiti ganla nde yi
Betelemi yi.

15 Dawuda yi a waxon feen fala, a naxa,
"Ige ramara yinla naxan Betelemi so deen na,
nde noe fe na igen na, a fa a so n yii, n yi n
min?" 16 Nayi, na sofa wekilixi saxanne yi
so fangani Filisidine daaxadeni. E sa igen ba

ige ramara yinla ra Betelemi so deen na. E yi a xali Dawuda xon, koni mangan yi tondi a minje, a yi a baxon saraxan na Alatala yetagi. ¹⁷ Ayi a fala, a naxa, "Alatala, gbalon na a ra n xa, xa n igeni ito min. A luxi nen alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan de!" Nayi, a tondi a minje. Na sofa wekilexi gbee saxanne na nan liga.

¹⁸ Abisayi, Yowaba tada, Seruyaa dii xemen yi Dawuda makantan sofa kendene nan ye. A tan nan muxu keme saxanna faxa a tanban na lxo kedenni. A fan yi xinla soto alo na muxu saxanne. ¹⁹ A xunnayeren gbeen soto nen dangu bonne ra. A yi findi muxu saxanne kuntigin na, koni a mi yi e ye.

²⁰ Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wekilexi gbee nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wekilexi firinne faxa. Loxona nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan man godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²¹ A tan nan man Misiran sofa gbee magaxuxina nde faxa, tanban yi naxan yii. Benaya yi godo a foxo ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²² Benaya, Yehoyadaa dii xemen na nan liga. A yi xinla soto alo sofa wekilexi saxan singene. ²³ A yi binye gbeen soto dangu sofa tonge saxanne ra, koni a mi yi sofa muxu saxan singene ye. Dawuda yi a findi a kantana muxu sofa tonge saxanne kuntigin na.

²⁴ Muxuni itoe fan yi na muxu tonge saxan ganla ye:

Asaheli, Yowaba tada,

Elexanan, Dodo Betelemi kaana dii xemena,

²⁵ Sama nun Elika, Harodi kaane,

²⁶ Xalesi, Paliti kaana,

Ikési a dii xemena Ira, Tekowa kaana,

²⁷ Abiyeseri, Anatoti kaana,

Mebunnayi, Xusa kaana,

²⁸ Salamon, Axoxi xabilan muxuna,

Maharayi Netofa kaana,

²⁹ Xelebi, Banaha Netofa kaana dii xemena, Itayi, Bunyamin kaana keli Gibeya yi, Ribayi a dii xemena,

³⁰ Benaya, Piraton kaana,

Hidayi, keli Gaasa baa yireni,

³¹ Abi-Alabon, Aruba kaana,

Asamaweti, Baxurin kaana,

³² Eliyaba, Saalabon kaana,

Yasen ma diina nde, Yonatan,

³³ Sama, Harara kaana,

Axiyama, Sarari Harara kaana dii xemena,

³⁴ Elifeleti, Axasibayi a dii xemena,

Maka taa kaana nde mamandenna, Eliyami, Giloha kaana Axitofeli a dii xemena,

³⁵ Xesirayi, Karemele kaana,

Paarayi, Araba kaana,

³⁶ Yigali, Natan Soba kaana dii xemena,

Bani, Gadi bõnsõna muxuna nde,

³⁷ Amonin Seleki nun

Beroti kaan Naxarayi,

naxan yi Seruyaa dii xemen Yowaba a yenge so seene maxalima nun

³⁸ Ira nun Garebi, Yitiri xabilan muxune,

³⁹ e nun Yuriya, Xiti kaana.

E birin malaxina muxu tonge saxan e nun solofere.

24

Dawuda yi Isirayila yamaan yate

¹ Alatala mon yi xolo Isirayila kaane ma. A yi Dawuda radin e xili ma, a yi a fala, a naxa, "Siga, Isirayila nun Yuda muxune yate."

² Nayi, mangan yi a fala sofa kuntigin Yowaba xa, naxan yi a fema, a naxa, "Sa Isirayila baxon birin yisiga keli Dan ma han sa dxo Beriseba ra. Yamaan xa yate, bayo n waxi muxune yaten kolon feni." ³ Yowaba yi mangan yabi, a naxa, "Mangana, Alatala i ya Ala xa yamaan nawuya ayi dxode keme, n kannna yeene yi a to. Koni nanfera, n kannna, i waxi na liga feni?" ⁴ Koni mangan yi kankan a yamarin ma dangu Yowaba nun kuntigi gbeene gbeen na, e yi mini, e yi Isirayila yamaan yate. ⁵ E yi Yuruden baan gidi, e sa a folo Aroyeri taan ma e nun taan naxan baan de, dangu Gadi yi, siga Yaaseri binni. ⁶ E siga Galadi yamanan nun Kadesi yi Xiti yamanani. E siga Dan yi e nun Sidon nabilinne. ⁷ E siga Tire taa rakantanxini, e nun Xiwine nun Kanan kaane taane birin yi. E sa a ranan Yuda yifari foxon ma Beriseba yi. ⁸ E yi yamanan birin yisiga na kiini, kike solomanaanin xi moxje, e sa Yerusalen li. ⁹ Yowaba yi yamaan yaten xasabin so mangan yii: Xeme wuli keme solomasexe yi Isirayila yi naxanye yi ne yengen soe, wuli keme suulun Yuda yi.

Dawudaa yulubin yi saran a ra

¹⁰ Dawuda boren yi ranaxu a ma a yelin xanbini yamaan yate. Dawuda yi a fala Alatala xa, a naxa, "N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikeen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga."

¹¹ Alatala yi falan ti Dawuda kawandi muxun Nabi Gadi xa, a naxa, ¹² "Siga Dawuda fema, i sa a fala a xa, i naxa, 'Alatala naxa iki: N bata tɔɔ saxan nagidi i ma, keden sugandi. I na naxan sugandi, n na nan ligama i ra.' " ¹³ Gadi yi fa Dawuda konni, a fa ito fala a xa, a naxa, "Ne solofere kame na so i ya yamanani ba, hanma i yi i gi i yaxune ye ra kike saxan, hanma xi saxan furen yi so i ya yamanani? I miri, i yi a fala n xa n lan n xa sa naxan fala Ala xa naxan n xexi." ¹⁴ Dawuda yi a yabi, a naxa, "N soxole gbeeni, koni n wekilexi n

lu Alatalaa sagoni, benun n xa lu muxune sagoni, bayo Alatala kininkinin.”

¹⁵ Alatala yi furen nafa Isirayila yi keli na xotonna ma han waxati fixina, keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Muxu wuli tonge solofere yi faxa yamanani. ¹⁶ Malekan yi a yiini bandun Yerusalen xun ma alogo a xa a kala, Alatala yi sunu na tɔɔna a fe ra, maleka kala tiin naxan yi tixi yamaan tagi, a yi a fala na xa, a naxa, “A bata radangu ayi. I yiin naxete fa.” Alatalaa malekan yi Arawuna Yebusu kaana xɛɛn lonna nan dɛxɔn.

¹⁷ Malekan naxan yi yamaan naxɔrima, Dawuda na to waxatin naxan yi, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “N tan nan yulubin ligaxi. N tan nan kalan tixi, koni yamani ito nanse ligaxi? Nayi, i yiin xa lu yitexi n tan nun n ma denbayaan nan xili ma.”

Dawuda yi saraxa ganden nafala

¹⁸ Na lɔxɔ kedenni, Gadi yi fa Dawuda fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga Yebusu kaana Arawunaa murutu lonna ma, i sa saraxa gandena nde rafala mɛnni Alatala xa.” ¹⁹ Gadi a falan ma, Dawuda yi siga mɛnni alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. ²⁰ Arawuna yi mangan nun a walikɛɛn to fɛ a ma, nayi Arawuna yi mini, a yi a xinbi sin mangan bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²¹ Arawuna yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kannaa, mangan fama a walikɛɛn fɛma?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N bata fa alogo n xa i ya xɛɛn lonna sara i ma, n yi saraxa ganden nafala Alatala xa alogo furen xa masiga yamaan na.” ²² Arawuna yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan birin nafan i ma, na tongo, i yi a fi Ala ma. A mato, jingeni itoe finde nɛn saraxa gan daxine ra, jingen xɛɛ ra bɔnbɔ seni itoe nun xun xidi wudin yi findi yegen na. ²³ Mangana, n bata a birin so i yii. Alatala, i ya Ala xa tin i ya saraxan na.” ²⁴ Koni, mangan yi a fala Arawuna xa, a naxa, “I nama sese fi n ma. N waxi nɛn i xa a mati n ma. N mi saraxa gan daxi fixine bama Alatala xa n ma Ala.” Dawuda yi xɛɛn lonna nun jingene sara gbeti gbanan tonge suulun na. ²⁵ Dawuda yi saraxa ganden nafala mɛnni Alatala xa, a saraxa gan daxine nun bɔɔɛ xunbɛli saraxane ba. Nayi, Alatala yi diɔa yamaan ma, furen yi masiga Isirayila yamaan na.

Mangane Singena Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan yɛbama, Dawudaa dii xɛmɛna, e nun manga singen naxanye fa a faxa xanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene nɔɛ, a dii xɛmɛ firin yi keli alogo e xa ti a jɔxɔni. Dɔnxɛn na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kɛnden findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na dɔnxɛn na bayo, a a dunuya rajanma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun dɔxɔ firin. Yamanan sogeteden kɔmɛn fɔxɔn bɔnsɔnne mi tin Sulemani a dii xɛmɛna mangayaan ma, e yi manga gbɛtɛ dɔxɔ. Na feen xanbi ra, han jɛɛ kɛmɛ firin jɔxɔn, mangaya firin nan lu Isirayila bɔxɔni e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yɛngɛni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen mangan lan a xa tinxinjɛ ayi Ala yɛɛ ra yi kii naxan yi. Na tinxinna findixi herin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nen, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan sɛnbɛn gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

¹ Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa nɔɛ a fatini wolonjɛ hali dugin felɛni a ma. ² A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasɔlɔnxina nde xa fen i tan xa, nxu kanna, mangana. A luma nen i fɛma, a yi a yengi dɔxɔ i xɔn, a yi a sa i fɛma. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³ E yi e yɛɛ rakojin Isirayila yamanan birin yi, e dii tɛmɛ tofajina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fɛma. ⁴ Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mume.

Adoniya yi wa mangayaan xɔn

⁵ Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xɛmɛn naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge suulun fen naxanye yi e gima a yɛɛ ra. ⁶ Xabu a da han to a fafe munma yi a yɛ gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfera? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburrunna nan yi a ra nun. ⁷ Adoniya nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba nun saraxaralina Abiyatari yi falan ti, e yi

Adoniya mali. ⁸ Koni, saraxaraliin Sadɔki nun Bɛnaya, Yehoyadaa dii xɛmɛn nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyi nun Dawudaa sofa wekilɛxine sese mi yi Adoniya fari.

⁹ Adoniya yi yɛxɛne nun jingene nun jingɛ dii raturaxine ba saraxan na gɛmɛ salaxunxin fɛma En-Rogeli dɔxɔn, a yi a tada nun a xunyeɛne birin xili, mangana dii xɛmɛne, e nun Yuda xɛmɛn naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰ Koni, a mi Nabi Natan nun Bɛnaya nun sofa wekilɛxine xili, e nun a xunyeɛn Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani a fɛra

¹¹ Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mexi ba, a Xagiti a dii xɛmɛna Adoniya bata findi mangan na, hali en kanna Dawuda mi a kolon?” ¹² Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yɛtɛ rakisi e nun i ya dii xɛmɛn Sulemani. ¹³ Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘N kanna, mangana, i mi yi i kɔlɔ n xa ba, a i ya dii xɛmɛn Sulemani nan findima mangan na i jɔxɔni? Nanfera Adoniya bata findi mangan na?” ¹⁴ I mon nɛma falan tiyɛ mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni i ya falan sɛnbɛ so.” ¹⁵ Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi fori han. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa. ¹⁶ Batiseba yi a xinbi sin mangan yetagi. Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N kanna, i i kɔlɔ nen Alatala yi, i ya Ala, i ya walikɛ jaxanla xa, fa fala a n ma dii xɛmɛn Sulemani nan findima mangan na i tan jɔxɔni, a dɔxɔma nen manga gbɛdeni. ¹⁸ Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kanna, i tan mangan yetɛn mi na kolon. ¹⁹ A bata turane nun jingɛ dii raturaxine nun yɛxɛɛ wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xɛmɛne birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walikɛn Sulemani tan xilixi. ²⁰ Iki, n kanna, mangana, Isirayila birin yɛn fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na i tan, n kanna jɔxɔni. ²¹ Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fɛma, n tan nun n ma dii xɛmɛn Sulemani suxuma nen alo fe kalane.”

²² Batiseba mɔn yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so. ²³ E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fɛma, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴ Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i jɔxɔni mangayani? ²⁵ Bayo, a sigaxi nen to a sa jingene nun jingɛ dii raturaxine nun yɛxɛɛ wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xɛmɛne birin xili, e nun

sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e dege, e min a yetagi, e naxa, 'Binyen xa fi Manga Adoniya ma!' ²⁶ Koni a mi n tan i ya walikēen xilixi, e nun saraxaraliin Sadōki e nun Yehoyadaa dii xēmen Bēnaya e nun Sulemani, i ya walikēna. ²⁷ Mangana, n kanna, i tan nan na ragidixi ba? Nanfera i mi n tan, i ya walikēen nakolonxi na kanna fe ma naxan dōxōma i ya mangaya gbēdeni i jōxōni?"

²⁸ Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, "Batiseba xili n xa." Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yetagi. ²⁹ Mangan yi a kōlō a xa, a naxa, "N bata n kōlō habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni. ³⁰ N nan n kōlō Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, 'N na i ya dii xēmen Sulemani nan findima mangan na n jōxōni, a dōxō n ma mangaya gbēdeni.' N na nan ligan to." ³¹ Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bōxōn ma, a yi a fala, a naxa, "Binyen xa fi n kanna Manga Dawuda ma han habadan."

*Sulemani a mangayaan yi ragidi
Taruxune Singen 29.21-25*

³² Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, "E saraxaraliin Sadōki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xēmen Bēnaya xili." E yi fa mangan yetagi. ³³ Mangan yi a fala e xa, a naxa, "E n ma muxune tongo, e yi n ma dii xēmen Sulemani rate sofanla fari, e siga a ra Gihon tigin. ³⁴ Mēnni, saraxaraliin Sadōki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. E yi xōtaan fe, e yi a fala, e naxa, 'Binyen xa fi Manga Sulemani ma.' ³⁵ E te a fōxō ra, a xa fa dōxō n ma mangaya gbēdeni, a lu n jōxōni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na." ³⁶ Yehoyadaa dii xēmen Bēnaya yi mangan yabi, a naxa, "Amina! A xa liga alo n kanna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi! ³⁷ Amasōtō Alatala bata lu n kanna, mangan xōn, a xa lu Sulemani xōn, a yi a mangayaan nadangu n kanna Dawudaa mangayaan na."

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sadōki yi siga Nabi Natan fōxō ra, Yehoyadaa dii xēmen Bēnaya nun Keretine nun Pēletine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigin. ³⁹ Saraxaraliin Sadōki yi ture sa fenna tongo bubu saripānxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi xōtaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, "Binyen xa fi Manga Sulemani ma." ⁴⁰ Yamaan birin yi bira a fōxō ra, e xulenna fema, e lu sēwani, bōxōn yi xuruxurunma e sōnxō sōnxōn yi.

Sulemani yi yafē Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e dege, ne yi e sōnxō xuiin me, Yowaba yi xōtaan xui me, a yi maxōdinna ti, a naxa, "Nanse sōnxō taani?"

⁴² A mōn yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xēmen Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, "I mafa, bayo xēme kenden nan i ra, i faxi xibaru fajine nan na." ⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, "E n-ēn de! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na. ⁴⁴ A yi saraxaraliin Sadōki rasiga a fōxō ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xēmen Bēnaya nun Keretine nun Pēletine, e yi a dōxō mangana sofanla fari. ⁴⁵ Saraxaraliin Sadōki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigin. Na xanbi ra, birin yi te mēnni sēwani, taan yi yimaxa. E na sōnxō sōnxō xuiin nan mexi. ⁴⁶ Sulemani yetēen bata dōxō manga gbēdeni. ⁴⁷ Mangana walikēne bata fa dubadeni nxu kanna Manga Dawuda xa, e naxa, 'I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!' Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni. ⁴⁸ Mangan mōn yi a fala, a naxa, 'N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n jōxō yibirān fixi n ma, a yi tin n yetēn yi a to.' ⁴⁹ Adoniyaa muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yetē ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, "Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yetē ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, 'Manga Sulemani xa a kōlō n xa to fa fala a mi n tan, a walikēen faxama silanfanna ra.' ⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, "Xa a yetē findi muxu kenden na, hali a xunxēe keden mi bire bōxōni, koni xa fe jaxina nde to a feni, a faxama nēn." ⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yetagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, "Siga i konni."

2

Dawuda sago dōnxene

¹ Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xēmen Sulemani ma, a naxa, ² "N sigamatōn ni i ra birin sigadēni. I wekile, i findi muxu kenden na! ³ I yi Alatala, i ya Alaa tōnne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuiine alo a sēbēxi Musaa sariya kēdin kui kii naxan yi, alogo i xa nōōn sōtō i ya feene birin yi e nun i nēma dēdē, ⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, 'Xa i ya diine sigan ti jōxō luun nun lannayani n yetagi, e bōjēn nun e niin birin

* 1:51: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

na, i ɲɔxɔn mi ɲanɲɛ Isirayila mangayani mumɛ!'⁵ I yetɛna a kolon Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xɛmɛn nun Amasa, Yeteri a dii xɛmɛna. A yi e faxa, a yi e yɛngɛ bɔɲɛ xunbenla waxatini, a dugine rafexi e wunla ra.⁶ I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunxɛxɛn yi fixa, a faxa bɔɲɛ xunbenli.⁷ Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e dɛgɛma i ya tabanla ra, amasɔɔ e fan na sifan liga nɛn n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatin naxan yi.⁸ I nama ɲinan Simeyi xɔn naxan i fɛma, Geraa dii xɛmɛna, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi lɔxɔn naxan yi Maxanayin taani, a danga ɲaxine ti nɛn n xili ma. Koni n xɛtɛmatɔna, a godɔ nɛn n nalandeni Yurudɛn baan dɛ, n nan n kɔlɔ a xa Alatala yi, n naxa, 'N mi fa i faxama silanfanna ra.'⁹ Koni, iki, i nama a ratɔɔntarene lu bayo xɛmɛ xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faxa, i a halagi."

*Dawuda yi faxa
Taruxun Singen 29.26-30*

¹⁰ Dawuda to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalɛn yi.¹¹ Dawuda ɲɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, ɲɛɛ solofere Xebiron taani, ɲɛɛ tonge saxan e nun saxan Yerusalɛn taani.¹² Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi sɛnbɛ so.

Sulemani yi a sɔtɔ Adoniya ra

¹³ Lɔxɔna nde, Adoniya, Xagiti dii xɛmɛn naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batiseba fɛma. Batiseba yi a maxɔdin, a naxa, "I faxi n todeni fe fajin nan ma ba?" A yi a yabi, a naxa, "ɔn."¹⁴ Adoniya mɔn yi a fala a xa, a naxa, "N waxi falan ti feni i xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala."¹⁵ A yi a fala, a naxa, "I mi a kolon a mangayaan yi daxa n tan nan xa ba! Isirayila birin yɛɛn yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyen ma, amasɔɔ Alatala nan a ragidixi a ma.¹⁶ Iki, n fe keden nan maxɔdinma i ma, i nama tondi na ma n xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala."¹⁷ Adoniya yi a fala a xa, a naxa, "N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma ɲaxanla ra."¹⁸ Batiseba yi a yabi, a naxa, "Awa, na lanxi, n tan yetɛna a fale mangan xa i mabinna ra."

¹⁹ Batiseba yi siga Manga Sulemani fɛma Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dɔxi na, a yi manga gbɛdɛna nde dɔxɔ a yiifanna ma a nga xa.²⁰ Batiseba yi a fala a xa, a naxa, "Maxɔdinna nde n xɔn ma, i nama tondi a ma n xa de!" Mangan yi a yabi, a naxa, "Nna, n mi tonde a ma i xa mumɛ!"²¹ A yi a fala a xa, a naxa, "Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa ɲaxanla ra."²² Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, "Nanfera i Abisagi Sunami kaan maxɔdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxɔdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxɔdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba fan xa."

²³ Nayi, Manga Sulemani yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, "Xa n mi Adoniya bɔnɔ a niini maxɔdinni ito a fe ra, Alatala xa n natɔɔn a xɔlɔn birin yi.²⁴ Iki, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n sɛnbɛ soxi, a yi n dɔxɔ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdɛni, a mangayaan so n yii fata a layirin na: To Adoniya fama nɛn faxadani."²⁵ Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya rasiga, a sa Adoniya faxa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶ Mangan mɔn yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, "Siga i ya bɔxɔni Anatɔti yi, amasɔɔ i lan nɛn i xa faxa, koni n mi i faxan to, amasɔɔ i bata Marigina Alatala Kankiraan xali n fafe Dawuda yɛɛ ra, e nun amasɔɔ ɛ nun n fafe nan a tɔɔne birin xali."²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaralinyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayana fe ma Silo taani, na xa kamali.*

Sulemani yi Yowaba faxa

²⁸ Naxan Adoniya nun Abiyatari sɔtɔxi, Yowaba to na mɛ, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne xuxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fɔlɔni Abisalomi xa.²⁹ E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, "Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dɛxɔn." Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya rasiga, a naxa, "Sa a faxa."³⁰ Bɛnaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, "Mangan bata yamarin fi, a i xa mini." Koni Yowaba yi a yabi, a naxa, "En-en! N faxan be nin."

Bɛnaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma.³¹ Mangan yi a fala Bɛnaya xa, a naxa, "A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luyɛ n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma.³² Alatala a wunla haken luma a yetɛn nan xun ma,

* 2:27: Na feen mɔn sebexi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

amasot̄o a bata Abineri, Neri a dii x̄em̄ena, Isirayila sofa kuntigin faxa e nun Amasa, Yeteri a dii x̄em̄ena, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne birin muxu tinxinxi nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi n̄en n fafe Dawuda mi a kolon. ³³E wunle goronna luma n̄en Yowaba nun a yix̄etene xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra b̄oj̄e xunbenla luma n̄en Dawuda nun a yix̄etene nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴Nayi, Yehoyadaa dii x̄em̄en Benaya yi x̄ete Yowaba f̄ema, a yi sa a faxa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵Mangan yi Yehoyadaa dii x̄em̄en Benaya ti Yowaba j̄ox̄oni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadoki j̄ox̄oni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxa

³⁶Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yete xa Yerusalen yi, i d̄ox̄o be, i nama siga d̄ede. ³⁷Koni, a kolon, i na mini l̄ox̄on naxan yi, i na Kadir̄on lanbanni gidi, i faxama n̄en. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kanna naxan falaxi, n na ligama n̄en.”

Simeyi yi lu Yerusalen yi waxati xunkuye. ³⁹Koni j̄ee saxan bun ma, Simeyi a walik̄e firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii x̄em̄ena, Gati mangana. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walik̄ene sa Gati taani.” ⁴⁰Simeyi yi keli, a yi a sofanel tongo, a siga Gati taani Akisi konni a walik̄ene fendeni. Simeyi yi sa fa a walik̄ene ra keli Gati taani.

⁴¹E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalen yi, a siga Gati taani, koni a m̄on bata x̄ete. ⁴²Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rak̄olo Alatala ȳee x̄ori, a i nama mini taani. N m̄on i maxadi n̄en, xa i mini l̄ox̄o yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama n̄en. Na waxatini, i n yabi n̄en, i naxa, ‘Na fan. N bata a me.’ ⁴³Nanfera nayi, i bata i kol̄o feen naxan na Alatala yetagi, i mi na ratinm̄exi. I m̄on mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?” ⁴⁴Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i b̄oj̄eni i fe j̄axin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saramna n̄en na fe j̄axina fe ra. ⁴⁵Koni Ala barakan sama n̄en n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi senbe so han habadan Alatala yetagi.” ⁴⁶Mangan yi a yamarin fi Yehoyadaa dii x̄em̄en Benaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

3

Sulemani yi Misiran mangana dii tem̄en futu

¹Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii tem̄en d̄ox̄o a j̄axanla ra. A yi siga a j̄axanla ra Dawudaa Taani Yerusalen yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalen rabilin yinna tiȳe.

²Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama denaxan yi. ³Alatala yi rafa Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene lige. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna sot̄o Taruxune Firinden 1.2-13

⁴Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasot̄o taan kide k̄enden nan yi m̄enna dangu a birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵A to yi Gabayon taani, Alatala yi mini Sulemani xa xiyeni k̄een na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan x̄oli i ma, na max̄odin, n na a soma i yii n̄en.” ⁶Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walik̄ena, amasot̄o a yi sigan tima i yetagi lannayaan nun tinxinna nun b̄oj̄e faj̄niyaan nin. I bata dii x̄em̄en so a yii naxan d̄ox̄i a mangaya gb̄edeni to, i yi lu a x̄on hinan gbeeni. ⁷Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walik̄een findi n fafe Dawuda j̄ox̄on na, koni banxulan j̄oren nan n tan na, xaxili mi n ma. ⁸N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeen nan na ra, naxan mi n̄e t̄enge, a mi n̄e yate a wuyaan ma. ⁹Nayi, xaxili faj̄in fi n tan i ya walik̄een ma, n xa n̄o i ya yamaan makite, n n̄o a faj̄in nun a j̄axin tagi rabe! Amasot̄o nde n̄e yama gbeeni ito mare?”

¹⁰Sulemani a max̄odinni ito yi rafa Marigin ma. ¹¹Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyen max̄odinx̄i i yete xa, i mi nafunla max̄odinx̄i, i mi i yaxune faxa feen max̄odinx̄i, i xaxinla nan max̄odinx̄i kiti sa feen na. ¹²Nanara, n na ligama n̄en alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima n̄en i ma, muxu yo munma naxan sot̄o dangu i tan na. ¹³I mi naxan max̄odinx̄i, n m̄on na fan soma n̄en i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴Xa i sigan ti n ma kiraan x̄on, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya l̄ox̄one xunkuyama ayi n̄en.”

¹⁵Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiyeni. A yi x̄ete Yerusalen yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yetagi.* A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun b̄oj̄e xunbeli saraxane, a yi donse donni t̄on a walik̄ene birin xa.

* 3:15: 3.15Layiri Kankirana fe m̄on sebexi Xor̄oyaan 25.10-22 kui.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶ Loxona nde, yalunde jaxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin a yetagi. ¹⁷ Jaxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kanna, nxu nun jaxanli ito yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fema banxini. ¹⁸ Xi saxan dangu xanbini, jaxanli ito fan yi diin bari. Nxu yire kedenna nin, xone yo mi yi nxu fema banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹ Koen na, jaxanli ito a diin yi faxesa, bayo a saxi nen a fari. ²⁰ Nayi, ke tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fema, a sa a sa a fema. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fema. ²¹ Xotanni, n yi keli alogo n xa xijen fi n ma diin ma, n yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki faji, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.” ²² Jaxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan jere, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jere.” E falan ti na kiini mangan yetagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, N ma diin nan jere, i ya diin nan faxaxi, bodena a falama, ‘En-en, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jere.’ ” ²⁴ Nayi, a mon yi a fala, a naxa, “E fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan jere, e na yisege a tagi, e foxo kedenna so a singen yii, foxo kedenna fan boden yii.” ²⁶ Nayi, jaxanla naxan ma diin yi jere, na yi kininkin a diin ma, a yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, diin naxan jere, e na so a yii, e nama a faxesa.” Koni boden yi a fala, a naxa, “A mi luma n xa, a mi luma i xa, e a yisege.” ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Diin naxan jere, e na so a singen yii, e nama a faxesa. A tan nan ma dii a ra.”

²⁸ Isirayila birin yi mangana kiti saxin na me. E gaxu mangan yee ra, amasoto Alaa kolonna a yi, alogo a xa kiti kenden sa.

4*Manga Sulemani a kuntigine*

¹ Manga Sulemani nan yi mangan na Isirayila birin xun na.

² Kuntigin naxanye yi a wanla ra, ne ni itoe ra:

Asari, Sadaki a dii xemena, saraxaraliin nan yi na ra.

³ Elixorefi nun Axiya, Sisaa diine, sebelitine nan yi ne ra,

Yosafati, Axiludu a dii xemena, mangana yenla nan yi na ra,

⁴ Benaya, Yehoyadaa diina, sofa kuntigin nan yi na ra,

Sadaki nun Abiyatari, saraxaraline nan yi ne ra,

⁵ Asari, Natan ma diina,

yamana kanne kuntigin nan yi na ra,

Sabudu, Natan ma diina, saraxaraliin nan yi na ra e nun mangan kawandi muxuna,

⁶ Axisari,

manga banxin walikene kuntigin nan yi na ra,

Abadaa dii xemena Adoniran, karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sulemani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na ligama nen kike keden jenen bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Eframi geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun Beti-Semasi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Aruboti taan xun na, e nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Doro geya yamanan birin xun na. Sulemani a dii temen Tafata nan yi a jaxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin denaxan Saratan fema Yeserele bun ma, keli Beti-Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na Galadi yamanani. Manasa a diin Yayiri a taadine yi a yii Galadi yamanani, e nun Arigobi yamanani Basan geyaan fari mena boxon fan mon yi a yii, taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye de yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xemen nan yi Maxanayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na. A tan fan Sulemani a dii temena nde nan tongo a jaxanla ra naxan xili Basamati.

¹⁶ Baana, Xusayi a dii xemen nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

¹⁷ Yosafati, Paruyaa dii xemen nan yi Isakari yamanan xun na.

¹⁸ Simeyi, Elaa dii xemen nan yi Bunyamin yamanan xun na.

¹⁹ Gebere, Yuri a dii xemen nan yi Galadi boxon xun na, e nun Amori manga Saxon nun Basan manga Ogo, ne yamanane.

Yamana kan keden nan yi Yuda yamanan xun na.

²⁰ Yuda nun Isirayila muxune yi wuya han, e yi luxi alo baan jemensinna. E e degema, e min, e sewa.

5

¹ Sulemani mon yi yamanane birin noxi keli Efirati baan ma han Filisitine yamanani, siga han Misiran danna ra, e yi lu fe mudun na, e lu Sulemani a non bun ma a siin sogan birin yi.

² Lɔxɔ yo lɔxɔ Sulemani mako yi donseni itoe nan ma e nun a muxune xa: Murutu lunburunxin kilo wuli solomanaanin nun murutu fujin kilo wuli fu nun solomasεεε ³ nun jinge turaxi fu nun jingen mɔxɔne gbete e naxanye raba seεε yirene yi e nun xuruse xunxuri kεmε e nun sube gbete alɔ xεnla nun bolen nun kulumεn nun tɔxε turaxine.

⁴ A mɔn yi Efirati baan sogegododena yamanan birin xun na, keli Tifisa taani han Gasa taana, menne mangane birin yi a nɔɔn nan bun. Bɔne xunbenla yi a xa yiren birin yi. ⁵ Yuda nun Isirayila kaane, keli Dan ma han Beriseba tonbonna, ne yi makantanna bun, birin yi dɔxi a manpa bogi nakɔɔn nun a xɔde binle tagi bɔne xunbenla nin Sulemani a mangayaan sogan birin yi.

⁶ Soo wuli fu nun firin yi Sulemani yii e nun soo sansanna wuli tonge naanin naxanye yi yεnge so wontorone bandunje. ⁷ Yamana kanne yi Manga Sulemani balon nan fenma e nun naxan birin yi e dege ma a konni, birin yi kike keden nan tongoxi, e yi jɔxɔ sama na xɔn na alɔgo sese nama dasa a ma. ⁸ E yi fama fundenna nun seεεn na soo ragine soone nun yεnge so wontoro soone xa mangan konni alo yatεn naxan yamarixi e ma.

Sulemani a xaxilimayana fe

⁹ Ala yi fe kolonna nun xaxilimaya gbeen fi Sulemani ma, a fe kolonxine yi wuya alo baan jemεnsinna. ¹⁰ Sulemani a fe kolonna yi gbo sogeteden muxune birin ma kolonna xa e nun Misiran kaane birin ma kolonna xa. ¹¹ A fe kolonna yi gbo dangu muxune birin na, dangu Esira yixεtεna nde Etani ra, dangu Heman na e nun Kalikɔli nun Darada, Maxoli a diine. A xinla yi xuya ayi a dεxɔn yamanane birin yi. ¹² A sanda wuli saxan nan sa, e nun beti wuli keden e nun suulun. ¹³ A yi wudine keɓane fala, keli Liban suman wudine ma han hisopi wudi xuridin naxan minima banxi kanken ma. A mɔn yi subene fan keɓaan fala e nun xoline nun bubuseene nun yeεεne. ¹⁴ Dunuja mangane birin yi muxune rafa sa keli siyane birin yi, alogo e xa Sulemani a fe kolonna rame a xinla ma, bayo e bata yi a xaxilimayana fe mε nun.

Alaa banxin ti feen yi yitɔn

Taruxune Firinden 2.2-15

¹⁵ Xurami, Tire mangan yi a walikεne rasiga Sulemani ma, bayo a bata yi a mε, a e bata yi a sugandi mangan na a fafe jɔxɔni, anu Dawuda yi rafan Xurami ma waxatin birin.

¹⁶ Sulemani yi xεraan nasiga, a xa sa a fala Xurami xa, a naxa, ¹⁷ “I a kolon n fafe Dawuda mi nɔxi banxin tiye Alatala xa, a Ala xinla binyama denaxan yi. Na yi masɔtɔ

yεngene fe ra, a yaxune naxanye ti a xa han Alatala yi e sa a sanna bun ma. ¹⁸ Iki Alatala, n ma Ala bata matabun fi n ma yiren birin yi, yaxu mi fa n ma, yeɓba mi fa n ma! ¹⁹ N waxi banxin ti feni Alatala xili yi, n ma Ala, alo Alatala a fala n fafe Dawuda xa kii naxan yi, a naxa, ‘N na i ya diin naxan tima mangayani i jɔxɔni, na nan banxin tima n xinla ra.’ ²⁰ Yamarin fi sɔɔn muxune xa Liban suman wudine sege n xa. N ma walikεne fama nen i gbeene fεma, n yi i ya walikεne saren fi alo i wama a xɔn kii naxan yi, amasɔtɔ i a kolon muxu yo mi en ye naxan nɔε wudine sege alo Sidɔn kaane.”

²¹ A to Sulemani a falane mε, Xurami yi sewa han, a yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa to, bayo a bata diin fi Dawuda ma naxan lugoxi xaxinla ra alɔgo a xa yama gbeeni ito mara!” ²² Xurami yi yabini ito rasiga Sulemani ma, a naxa, “N bata i ya xεraan mε. Naxan birin nafan i ma suman wudine nun fɔfɔne fe yi, n na lige i xa. ²³ N ma walikεne e ragodoma nen sa keli Liban yamanani, e sa e xali fɔxɔ igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma han i denaxan yire bama n xa. Menni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma.”

²⁴ Xurami yi suman wudine nun fɔfɔne so Sulemani yii alo a yi waxi a xɔn kii naxan yi. ²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyɔn sennin nun soma oliwi turen litiri wuli solomasεεε nan soma Xurami yii a muxune balon na jεε yo jεε.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

Sulemani yi karahan wanle yitɔn

Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikεne ba Isirayila muxune birin ye, e sigε han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun dɔxɔde saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbete ra, bodene fan yi siga Liban yi. Nayi, e dɔxɔ yo dɔxɔ e walima kike keden Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikεne xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun gεmε masonla muxu wuli tonge solomasεεε geya yireni. ³⁰ Na fari, yamana kanne kuntigin naxanye sugandixi karahan walikεne yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan kεmε saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa gεmε masolixi xungbe fajine fen alogo e xa banxin beten sa. ³² Sulemani a walikεne nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi

gemene masoli, e wudine nun gemene yiton banxin ti feen na.

6

Ala Batu Banxin ti fena Taruxune Firinden 3.1-14

¹ Isirayila kaane mini xanbini Misiran yamanani, na jee keme naanin jee tonge solomasexeden nan yi a ra, Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti folo, a mangayaan jee naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi jee kike firinden na. ² Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nongonna ye tonge sennin, a yigbona nongonna ye moxore, a yitena a ye tonge saxan. ³ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nongonna ye moxore, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin de ra nongonna ye fu.

⁴ Mangan yi foye sode fajine rafala banxin ma. ⁵ A yi kore banxi radigilinxine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala rajanna ma, a yi konkone ti a rabilinni. ⁶ Kore banxin laberaxini gbona nongonna ye suulun, a tagixina nongonna ye sennin, a saxandena nongonna ye solofere, amasoto banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kankeni. ⁷ A to yi Ala Batu Banxin tima, e gemene masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxi denaxan yi. Deeramaan mi rawali, bunbi mi rawali, wuremase yo xui mi mini banxin tideni.

⁸ Kore banxin xurin konkone so deen yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema tedden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. ⁹ Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiye, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. ¹⁰ Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nongonna ye suulun doxo ne birin de, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

¹¹ Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, ¹² "I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tonne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e foxo ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na rakamalima nen i xa. ¹³ N luma nen Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabejinma, n ma yamana."

¹⁴ Sulemani ye yelin Ala Batu Banxin tiye. ¹⁵ Walikene yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli boxoni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fof farinne sa banxin lonna ma. ¹⁶ A yi banxin kuiin najanni taxun suman farinne ra keli boxoni han kore nongonna ye moxore, a men findi pala rajanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire sarjanxi fisamantenna. ¹⁷ Nongonna ye tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala rajanna yetagi.

¹⁸ Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura fajine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, game yo mi yi toma.

¹⁹ Sulemani yi pala rajanni ton Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatala Layiri Kankiraan doxo na. ²⁰ Pala rajanna yi kuya nongonna ye moxore, a yigbona nongonna ye moxore, a yitena nongonna ye moxore. Sulemani yi xema fajin yilenlenixine sa a ma, a mon yi xema fajin sa saraxa ganden ma a denaxan nafala suman wudin na. ²¹ A xema fajin yilenlenixine sa banxin kuiin ma, a yi xema yolonxonne radangu pala rajanna yetagi, a xema yilenlenixine sa a ma. ²² A yi xema fajin yilenlenixine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala rajanna yetagi, a xema yilenlenixine sa na ma.

²³ A yi maleka gubugubu kan sawura firin yiton yire sarjanxi fisamantenna kui Oliwi wudin na, e yitena nongonna ye fu. ²⁴ Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nongonna ye suulun, boden fan yi kuya nongonna ye suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nongonna ye fu. ²⁵ Nongonna ye fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶ Nongonna ye fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷ Sulemani yi maleka sawurane ti pala rajanna tagini. E gubugubune yi raminixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken foxo kedenna, sawura firinden gabuteen fan yi sigaxi han banxin kanken foxo kedenna bonna. E gubugubune xunne yi doxi e bode ra banxin tagini. ²⁸ Sulemani yi xema yilenlenixine sa maleka sawurane ma.

²⁹ A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰ A yi xemaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹ A yi deen foxo firin kanna ti pala rajanna ma Oliwi wudine ra, a deen ti wudine yitaxun doxo suulun nan na. ³² Oliwi wudin nan yi deen foxo firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun joxonde sawura fajine rafala deen ma, a yi xema yilenlenixine sa deen ma, a mon yi xemaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³ A mon yi pala gbeen de ti wudine liga na kiini Oliwi wudin na, koni deen ti wudine yi yitaxunxi doxo naanin nan na. ³⁴ Deen foxo firinne birin yi rafalaxi fof farinne nan na naxanye yitaxunxi foxo firin firinna ra. ³⁵ A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala deene ma, a yi xema bonboxin sa sawurane ma.

³⁶ A mɔn yi gɛmɛ sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷ A mangayaan jɛɛ naanindeni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin beten sa. ³⁸ A mangayaan jɛɛ fu nun kedendeni, Bulu kiken na, naxan findixi jɛɛn kike solomasɛɛden na, banxin wanle birin yi jan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti jɛɛ solofere nan bun.

7

Sulemani a manga banxin tiina

¹ Sulemani mɔn yi a banxin ti, na bu nɛn jɛɛ fu nun saxan han a yi a rajan. ² A na banxi singen ti naxan xili Liban Fotonna Banxina, a kuyana nɔngɔnna ye kemɛ, a yigbona nɔngɔnna ye tonge suulun, a yitena nɔngɔnna ye tonge saxan, a na ti suman senbetenna safa naanin fari. Suman xalanbene yi senbetenne kɔɛ. ³ Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi senbetenne kɔɛ. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴ Banxin foye sodene safa saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yeɛ rafindixi nɛn e bode ma saxan saxan. ⁵ Tongon naanin nan yi dɛɛne birin nun e ti wudine ma, e yi yeɛ rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶ Na xanbi ra, a palaan fɔlɔn ti senbetenne ra naxan kuya yi nɔngɔnna ye tonge suulun, a yigbona nɔngɔnna ye tonge saxan. Na yeɛ ra a so dɛɛn palaan fan ti senbetenne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷ A yi mangayaan gbɛdɛ banxin ti, a yi kitin sama denaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin kuiin yirene ma, keli bɔxɔni han banxin kuiin xunna sone.

⁸ A gbee banxina, a yetɛɛn yi dɔxɔma denaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbɛtɛ kui, banxin boden xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii tɛmɛn xa a naxan tongo a jaxanla ra.

⁹ Banxine birin yi tixi gɛmɛ fajɪ yɛbaxine nan na keli a tandem ma han yin gbeena, gɛmɛn naxanye maligaxi, e bɔ seraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli bɔxɔn ma han a xuntagi. ¹⁰ Banxin beten saxi gɛmɛ xungbe fajine nan na, a gɛmɛna nde yigbona nɔngɔnna ye fu, ndee nɔngɔnna ye solomasɛɛɛ. ¹¹ Banxin yi tixi gɛmɛ xungbe fajine ra naxanye maligaxi, e bɔ alogo e xa lan e dɔxɔdene ma, e nun suman xalanbene. ¹² Gɛmɛ gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen sulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so dɛɛn palana.

Sulemani wanla naxanye so Xirami yii Taruxune Firinden 2.10-13

¹³ Manga Sulemani yi xeraan nasiga Tire taani Xirami foxɔ ra. ¹⁴ Kaja gilɛn nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bɔnsɔnni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan xawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xallimayaan nun lonnin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fema, a a wanle birin kɛ.

Ala Batu Banxi Senbeten Firinne Taruxune Firinden 3.15-17

¹⁵ Xirami yi sulan naxulun a senbeten xungbe firin nafala, e yitena nɔngɔnna ye fu nun solomasɛɛɛ, e rabilinna nɔngɔnna ye fu nun firin. ¹⁶ A yi sulan kondan firin yelan, alogo a xa e so senbetenne xun na, konde singen yitena nɔngɔnna ye suulun, kondan firinden yitena nɔngɔnna ye suulun. ¹⁷ A mɔn yi sulan nafala yaladine ra e nun yɔlɔnxɔnne ra kondene maxidi seen na naxanye yi senbetenne xuntagi, solofere konde singen xa, e nun solofere kondan firinden xa. ¹⁸ A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi senbetenne kondene maxidixi. ¹⁹ Kondan naxanye yi senbetenne xuntagi so dɛɛn palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nɔngɔnna ye naanin. ²⁰ Kondan naxanye yi senbeten firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura kemɛ firin nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dɛxɔn. ²¹ A yi na senbetenne ti Ala Batu Banxin so dɛ palaan fema. A yi yiifari ma senbetenna ti, a xili sa Yakini, a mɔn yi kɔmɛn ma senbetenna ti, a xili sa Boosu. ²² Ne kondene yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin senbetenne rafalɛ.

Ige ramarade gbeena fe Taruxune Firinden 4.2-5

²³ Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nɔngɔnna ye fu, a yitena nɔngɔnna ye suulun. Nɔngɔnna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinjɛ. ²⁴ Kundine sawurane yi a dɛ kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔngɔnna ye keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi keden nan na. ²⁵ Ige ramaraden yi dɔxi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan yeɛ rafindixi sogegoden binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nɛn, e birin gbinding yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶ Yii kuiin ye kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a dɛ kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dɛna, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasɛɛɛ jɔxɔn nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷ A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nongonna ye naanin, e yigbona nongonna ye naanin, e yitena nongonna ye saxan. ²⁸ Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbindin na. Na falafalane yi sotixi sula gbelemene yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma. ²⁹ Falafalan naxanye yi tixi sula gbelemene longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemene fan ma. Mesemesenne yi e rabilinxi. ³⁰ Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemen xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti mesemesenxine labe ra. ³¹ Ige maxali wontoron kui yili digilinxin nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nongonna ye keden. Na nan yi findixi ige kundin daxoden na. Kundin daxoden deen digilinna, na yi gbo nongonna ye keden e nun a tagi. Kundin daxoden naxan yi wontoron de kinkin faxa ra, mesemesenne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilinxin, tongon naanin nan yi ne ra. ³² Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sotixi a bun ma. E sanne yigbona, nongonna ye keden e nun a tagi. ³³ E sanne yi rafalaxi alo yenge so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. ³⁴ Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. ³⁵ Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi daxo yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nongonna ye keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna nan na. ³⁶ Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanɲe denaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin mesemesenne ra. ³⁷ Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin keɲa keden.

Taruxune Firinden 4.6

³⁸ Xirami man yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nongonna ye naanin, litiri wuli keden e nun kemε sennin yi se ne kui. A ige ramara kundi keden daxo wontorone birin kui. ³⁹ A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a komenna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

⁴⁰ Xirami to ige ramara seene nun tee ko seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye falo Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

⁴¹ Senbeten xungbe firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yolonxon yalaan naxanye senbetenne kondene maxidi seene ra,

⁴² e nun girenada wudi bogi sawura kemε naaninna naxanye yi na yolonxon yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondan naxanye yi luxi alo barama,

⁴³ e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi,

⁴⁴ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,

⁴⁵ e nun goronne nun tee ko seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na.

⁴⁶ Mangan sula raxulunxin nafala na seene ra boxo kui gexine nan kui, Yuruden baan meremereni Sukoti taan nun Saratan taan longonna ra. ⁴⁷ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatən sultan xasabin kilon mi yi ne kolonye.

⁴⁸ Sulemani man yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xema saraxa ganden nun buru ralixin xema tabanla ⁴⁹ nun xema kende lenpu daxo seen naxanye yebaxi suulun foxo kedenni suulun bode foxoni yire sarɲanxi fisamantenna yetagi e nun se fuge fajine sawurane e nun lenpune nun se tongo se xema daxine ⁵⁰ nun goronne nun lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xema daxine nun deen singan se xema daxine yire sarɲanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so deen yeteen xa. ⁵¹ Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasarɲan, gbetin nun xemaan nun se gbeteɲe. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle ye.

8

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini

Taruxune Firinden 5.2-6.2

¹ Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bonson kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fema Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan man xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

² Isirayila xemene birin yi e malan Manga Sulemani fema, Etanimi kiken na, naxan findixi jeeen kike solofereden na, sali waxatina.

³ Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴ E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune yi e xali. ⁵ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi, e yi yexeeene nun pingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nœ kolonje. ⁶ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire sarijanxi fisamantenni, maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁷ Amasõtõ maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mœn na han to. ⁹ Geme walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe गयाan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰ Saraxaraline mini yire sarijanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹ Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nœ e wanla rabe, amasõtõ Alatalaa nœn yi Alatalaa banxin nafexi.

¹² Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, "Alatala bata a ragidi a xa dõxõ kunda yidimixini!

¹³ N bata banxi fajin ti naxan findima i dõxõden na, i luma denaxan yi habadan."

*Ala Batu Banxin nasarijan fena
Taruxune Firinden 6.3-11*

¹⁴ Mangan yi a ye rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵ A yi a fala, a naxa, "Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶ 'Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lãxõni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bõnsõnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, koni n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.*" ¹⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹⁸ Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, 'Amasõtõ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ¹⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fõ i ya dii xemena, i yeteen naxan sõtõxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.' "

²⁰ "Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jãxõni, n yi dõxõ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala.

²¹ N bata yirena nde yitõn kankiraan xa, Alatala layirin denaxan yi, a naxan yitõn e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani."

*Sulemani Ala maxandina
Taruxune Firinden 6.12-40*

²² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ²³ a yi Ala maxandi, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xõnna nun bõxõ xõnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikene xõn naxanye sigan tima i yetagi e bõnen birin na. ²⁴ I bata i ya falan nakamali i ya walikene xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deen na, i bata na rakamali i senbeni to. ²⁵ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mœn xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, 'I jãxõ yibirani mi jãnjã n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbedeni, fanni i yixetene n ma kiraan suxuma, e sigan ti n yetagi alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.' ²⁶ Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikene Dawuda xa, n fafe!"

²⁷ "Koni, Ala fa dõxe dunya yi ba? Hali kore xõnna nun a gbõna, i mi nœ xanjã a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ²⁸ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikena maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikena mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. ²⁹ I yeen ti banxini ito ra kœen nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, 'N xinla luma be nin!' I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikene naxan tima yireni ito mabinni. ³⁰ I ya walikene nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dõxõdeni kore xõnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti."

³¹ "Xa muxuna nde a boden hakene tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kolõ i ya yire sarijanxin yetagi banxini ito kui. ³² Nayi, a xuiin name kore xõnna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikene tagi. Naxan kalan tixi, i na yalagi, i na goronna dõxõ a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni."

³³ "A nœ lige nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nœ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xete i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i tan xõn banxini ito kui, ³⁴ nayi, i xa e xuiin name kore xõnna ma, i dĩa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bõxõn ma i naxan so e benbane yii."

³⁵ "A nœ lige nen kore xõnna yi balan, tulen mi fa fe mume, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e ye rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xete e yulubin

* 8:16: Samuyeli Firinden 7.6

fɔxɔ ra, bayo i bata e tɔrɔ, ³⁶ nayi, i e xuiin namema nen kore xonna ma, i diɲama nen i ya walikene yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira fajin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

³⁷ “A nɔɛ ligɛ nen tɔrɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tugumne yi mini hanma supene hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yengeni, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ³⁸ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔrɔn nun e ɲaxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁹ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xonna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɲɛ yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲɛ yi feene kolon. ⁴⁰ Nayi, e gaxuma nen i yeɛ ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

⁴¹ “Xɔɲɛn naxan mi findixi Isirayila kaane nde ra, i ya yamana, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra, ⁴² bayo muxune a mema nen a i xinla nun i senben gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni, ⁴³ i a yabi kore xonna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲɛn naxan birin maxɔdinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yeɛ ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon a banxini ito ratinmexi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴ “A nɔɛ ligɛ nen Isirayila kaane yi siga e yaxune yengɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yeɛ rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵ Nayi, i tuli mati kore xonna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶ “A nɔɛ ligɛ nen, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xolon yitama e ra nen, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷ E na tubi i ma na yamanani e konyiyani denaxan yi, e xun xɛte i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata haken liga, nxu bata yulubin tongo, nxu bata feɲaxin liga,’ ⁴⁸ e xɛte i ma e bɔɲɛn birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yeɛ rafindixi yamanani ma i naxan so e benbane yii, e yeɛ rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli. ⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore xonna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali. ⁵⁰ I ya yamaan mafeluma nen a

yulubine ra e nun a feɲaxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi, alogo e xa kininkinin e ma. ⁵¹ Amasɔtɔ i ya yamaan nan e ra, i gbeena, i e ramini nen Misiran yamanani naxan luxi alo sulun tɛɛn† naxan wuren naxulunma.”

⁵² “I yeɛn xa lu i ya walikena maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa nxu yabi nxɔ maxandine yi waxatin birin. ⁵³ Amasɔtɔ i bata nxu ba yamaan bonne birin ye bɔxɔn fari, alogo nxu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walikena, i to nxu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴ Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiye waxatin naxan yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yetagi, a yi xinbi sinxi denaxan yi, a yiine yitexi kore. ⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuiin texin na, a naxa, ⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala fajin naxanye birin ti fata Musa ra, a walikena, keden mi luxi a ligataren na. ⁵⁷ Alatala, nxɔ Ala xa lu en xɔn alo a lu en benbane xɔn kii naxan yi, a nama ɲinan en xɔn mumɛ, a en nabɛɲin. ⁵⁸ Koni, a xa en bɔɲɛn bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin xɔn ma. En yi a yamarine nun a tonne nun a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma. ⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma kɔɛɛn nun yanyin na, alogo a xa en mali lɔxɔ yo lɔxɔ, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila. ⁶⁰ Nanara, dunuɲa siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gbete yo mi na. ⁶¹ Alatala xa lu ε bɔɲɛni, en ma Ala. E bira a sariyane fɔxɔ ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa Taruxune Firinden 7.4-10

⁶² Isirayila kaane birin yi fa mangan fema, e yi saraxane ba Alatala xa. ⁶³ Ninge wuli mɔxɔɲɛn nun firin e nun yeɛɛ wuli keme mɔxɔɲɛ, Sulemani yi ne kɔɛ raxaba Alatala xa bɔɲɛ xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin. ⁶⁴ Na lɔxɔni, mangan yi sansanna rasariɲan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun bɔɲɛ xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba mɛnni nen, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yetagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xanɲɛ mɛnna fari.

† 8:51: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

⁶⁵ Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yetagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mɔn yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin. ⁶⁶ Xi solomasɛxede bɔxɔni, a yi yamaan bejin. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e sɛwaxi e bɔɔɔni fe fajin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikɛna, e nun Isirayila a yamana.

9

Ala mɔn yi mini Sulemani xa Taruxune Firinden 7.11-22

¹ Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mɔn yi mini Sulemani xa a firinden, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,

“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yeɛn nun n bɔɔɔn luma nɛn tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tonne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabatima nɛn habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘I bonsonna mi janje i jɔxɔni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ɛ xun xanbi so n yi, xa ɛ mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ɛ yii, xa ɛ siga ala gbeteɛ batudeni, ɛ xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nɛn na bɔxɔni n naxan soxi e yii. N na n mɛma nɛn n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nɛn yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fema, ne kabɛma nɛn, e yi kɔntɔfili. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ⁹ E yabima nɛn, e naxa, ‘Bayo e bata Alatala rabɛjin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbeteɛ xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tɔrɔni itoe birin nafa e ma.’”

Sulemani a wali sifa wuyaxine Taruxune Firinden 8.1-18

¹⁰ Nɛe mɔxɔɔn bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami

bata yi suman wudin nun fɔfɔ wudin nun xɛmaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xɔn. Manga Sulemani yi taa mɔxɔɔnɛ so Xurami yii Galile yamanani. ¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma. ¹³ Xurami yi a maxɔdin, a naxa, “Ngaxake-denna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?” A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to. ¹⁴ Anu, Xurami bata yi xɛmaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yitɔn lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yetna banxin nun Milo gbgingbinna nun Yerusalɛn yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane. ¹⁶ Misiran mangan bata yi fa, a Geseri taan suxu yeɛɛni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi dɔxi taani, a ne faxa. A mɔn yi taan sa a dii tɛmɛn fari siga a xɛmɛ taa ra, Sulemani a jaxanla. ¹⁷ Sulemani mɔn yi Geseri taan ti, a mɔn yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A mɔn yi taa gbeteɛna ndee ti, a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusalɛn taani e nun Liban yamanan nun yire gbete, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu dɔnxɛn naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yixɛten naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi nɔ naxanye faxɛ, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²² Koni, Sulemani mi fa Isirayila kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikene nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³ Sulemani mɔn yi Isirayila kaan muxu kɛmɛ suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

²⁴ Misiran mangana dii tɛmɛn yi keli Dawudaa Taani, a dɔxɔ manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mɔn yi gbgingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

²⁵ Sulemani yi saraxa gan daxin bama nɛn sanja ma saxan jɛɛn bun ma e nun bɔɔɔn xunbeli saraxane yire sarijanxini a naxan ti Alatala xa. A mɔn yi wusulanna ganma nɛn yire sarijanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

²⁶ Manga Sulemani yi kunkine yitɔn Esiyon-Gebere yi, Elati taan dɛxɔn, Gbala

* 9:13: Kabulu maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn fa fala “alo sese.”

Baan de, Edon yamanani. ²⁷ Xurami a kunki ragiin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikene fema kunkine kui. ²⁸ E siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xon.

10

Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni Taruxune Firinden 9.1-12

¹ Saba manga naxanla yi Sulemani mankana me Alatalaa fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxodin xodexene sa a bun ma. ² A yi fa Yerusalen yi e nun a foxorabira gbeene, jogomen naxanye yi latikononne nun xema gbegebe maxalima, e nun gemefaji kendene. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a boren, a yi na fala a xa. ³ Sulemani yi a maxodinne birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yeba a xa. ⁴ Saba manga naxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane, e nun a saraxagan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenen han a yengin yi dasa. ⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, "Nandin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷ N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yeen na. E mi yi a tagiin yeteen falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan dangu na ra. ⁸ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁹ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kendan sa tinxinni."

¹⁰ A yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikonon gbegebe nun boxo bun nafunle. Latikonon faji mi fa na sonon alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹ Xurami a kunkin naxanye yi xemaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegebe ra e nun boxo bun nafunle keli Ofiri yi. ¹² Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mon yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bolonne, maxase maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fe Isirayila yi na kiini.

¹³ Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma, a ne maxodin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yeteen yi se gbete ye fi a ma

a mangayaan fanni. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle fe

Taruxune Firinden 9.13-28

¹⁴ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jee kedenna bun ma, na gboon yi sigi han kilo wuli maxoje. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxin xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mon yi ye masansan wure lefaan xema daxin xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili "Liban fotonna," a yi sa e sa menni. ¹⁸ Mangan yi sama jinna rafala manga gbede gbeen na, a xema igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbeden ma, a faha binna yi radigilinxi a xanbi ra nen, a yiine yi a foxo firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin komenna ma. Na jaxonna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengen birin na. Xemaan nan yi Liban foton banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan gbetin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbetin mi yi yatexi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine foxo ra. Jee saxan yo jee saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gbouxene ra.

²³ Manga Sulemani yi dangu boxon mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuja muxune birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a boren, e xa na rame. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikononne nun soone nun gbaxalone, * a yi na kii nin jee yo jee.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yenge so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden keme naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi denaxanye yi e nun Yerusalen yi mangan fema. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gho ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xode binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan

* 10:25: Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

xa. ²⁹Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan kemε sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan kemε tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

11

Sulemani a jaxanle

¹ Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii tɛmɛn dɔxɔ, a mɔn jaxalan xɔnɛ wuyaxi dɔxɔ nɛn, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edɔn kaane nun Sidɔn kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbetene nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mumε, e mi fe ε konni mumε, waxatina nde e ε bɔjɛn firifirima nɛn e alane binni.”* Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xɔn. ³ A yi manga dii tɛmɛn kemε solofere sɔtɔ jaxanla ra, e nun konyi jaxalan kemε saxan a naxanye sɔtɔ jaxanla ra.† Na jaxanle yi a bɔjɛn maxɛtɛ. ⁴ Sulemani fori waxatini, a jaxanle yi a bɔjɛn xunsa ala gbetene ma, a bɔjɛn birin mi lu Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔjɛn yi kii naxan yi. ⁵ Sulemani yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala jaxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala jaxina. ⁶ Sulemani yi fe jaxin liga Alatala yɛɛ ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷ Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa denaxan Yerusalɛn yɛtagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala jaxina. ⁸ A yi na liga a siya gbetɛ jaxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi mini Sulemani xa saɔɔa yi firin. ¹⁰ Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbetene batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbetene batu. ¹¹ Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki, bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nɛn, n na a so i ya walikɛna nde yii. ¹² Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔɔyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xɛmɛn nan yii. ¹³ A yɛtɛna, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nɛn, n ma walikɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴ Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edɔn kaan naxan keli

Edɔn mangan bɔnsɔnni. ¹⁵ Dawuda Edɔn yamanan nɔ waxatin naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xɛmɛn naxanye yi Edɔn yi, a ne birin faxa. ¹⁶ Yowaba nun a sofane lu nɛn Edɔn yi kike sennin, alogo e xa banxulanne nun xɛmɛne faxa. ¹⁷ Koni Xadada mɔn yi banxulan jɔɔɛyani. A tan nun Edɔn kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸ E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fɔxɔ ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fɛma. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bɔxɔne so a yii. ¹⁹ Xadada yi Misiran mangan kɛnɛn, han mangan yi a jaxanla xunyɛn fi a ma, manga jaxanla Tapenesi xunyɛna. ²⁰ Tapenesi xunyɛn yi dii keden sɔtɔ Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹ Xadada to a mɛ Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xɛtɛ n ma yamanani.” ²² Misiran mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fɛma be ba? Nanfera i kataxi xɛtɛ feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xɛtɛ.”

²³ Ala yi yaxu gbetɛ rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xɛmɛn naxan a gi a kanna Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴ Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde malan a yete xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa dɔxɔ mɛnni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵ A findi nɛn Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe jaxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila rapaxu nɛn.

Yerobowan ma murutsna

²⁶ Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan fan yi murute mangan xili ma Sulemani a walikɛna. Eframi bɔnsɔnna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kapa gilen nan yi a nga ra, a xili Seruya. ²⁷ A murute mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbɔngbinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitɔnma. ²⁸ Na waxatini, foningen wɛkilexi fangamaan nan yi Yerobowan na. Sulemani to na banxulanna to wale, a yi a findi Yusufu bɔnsɔnna karahan walikɛne xunna dɔxɔn na. ²⁹ Lɔxɔna nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalɛn yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nɛnɛn nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi na suxu a a yibɔ dungu fu nun firinna ra. ³¹ A

* 11:2: Na feen sebexi Xɔɔyaaan 34.12 kui. † 11:3: Konyi jaxanle sariyan sebexi Xɔɔyaaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a jaxanla ra.

yi a fala Yerobowan xa, a naxa, “Dungi fu tongo i yete xa. Amasoto Alatala, Isirayilaa Ala naxa, ‘N yamanan bama nen Sulemani yii, n yi banson fu so i yii. ³² Koni, banson keden luma nen Sulemani yii n ma walikenen Dawuda fe ra, e nun Yerusalen ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bansonne birin ye. ³³ Amasoto e bata n nabejin, e yi Asitarate batu, Sidon kaane ala jaxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Molo, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xon, e mi n nafan feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasoto n na a luma nen mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikena, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu. ³⁵ Koni n sa mangayaan bama nen a dii xemen yii, n yi banson fu so i yii, ³⁶ n banson keden luma a dii xemen yii nen, alogo n ma walikenen Dawudaa dii keden xa lu n yetagi mangayani Yerusalen yi, n taan naxan sugandixi alogo n xinla xa lu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nen i yii alo i wama a xon kii naxan yi. I findima nen Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane foxo ra n naxanye yitama i ra, xa i n nafan feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikenen Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nen i xon. N bata i tuli sa, n na i bansonne sabatima nen mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila banson fu soma i yii nen, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixetene rayagi, koni n mi e rayagima habadan.’”

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxes feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fema, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxes.

Sulemani yi faxes

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kewali donxene nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xaxilimayana, ne birin sebexi a kewali kedindin kui. ⁴² Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ⁴³ A to faxes, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a joxoni mangayani.

12

Isirayila kaane yi murut Robowan ma Taruxune Firinden 10.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasoto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan yi na xibaru mema waxatin naxan yi, a mon yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga denaxan yi a makuya Manga

Sulemani ra, a yi doxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun xidi wudin jingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ A yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu e fa n fema.” Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxodin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxodin, a naxa, “E maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan.”

⁸ Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabejin. A yi foningene maxodin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxodin, a naxa, “Muxuni itoe bata n maxodin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e jaxankataxi naxan na alo konyine. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxuni itoe e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxodinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa,

‘N yii kirin gho dangu n fafe tagin na.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxodoxo ayi.

N tan a raxodoxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na, n tan e jaxankatama tanle nan na.’”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fema xi saxande lxonni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fema. ¹³ Mangan yi yamaan yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata e konyiyaan naxodoxo ayi.

N tan a raxodoxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na, n tan e jaxankatama tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fena

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa, “Sese mi fa en nun Dawuda tagi, en nun Yese a dii xemeni ito mi fa malanxi sese ma.

Isirayila muxune, e xete e konni.

I tan, Dawuda yixetena, iki i yee rafindi i ya yamanan ma.”

E birin yi keli menni, e siga e konne yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magolon, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalem yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰ Isirayila kaane birin to Yerobowan xete feen me, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bansonna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan foxo ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹ Robowan to so Yerusalem yi, a yi Yuda denbayaan birin malan e nun Bunyamin bansonna muxune. Sofa wuli keme tonge solomasexe nan yi na Isirayila yamaan yenge xinla ma alogo e xa fa e ra Sulemani a dii xemen Robowan ma noon bun ma. ²² Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan birin nun Bunyamin bansonna muxune nun yama donxen birin, i naxa, ²⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa e Isirayila kaane yenge, naxanye e ngaxakedenne ra. E tan birin xa xete e konni, amasoto feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xete alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

²⁵ Yerobowan yi Siken taan ti Efirami geyaan fari, a yi doxo na. Na xanbi ra, a mon yi keli menni, a yi sa Penuyeli taan ti.

²⁶ Yerobowan yi a fala a bojeni, a naxa, “Iki, yamanan noe xete nen Dawudaa denbayaan ma ki fajai. ²⁷ Xa yamaan te Yerusalem yi saraxane badeni Alatala Batu Banxini, yamani ito boje xun xetema nen a kanna ma, Robowan ma, Yuda mangana. E n faxama nen e xete Manga Robowan ma.”

²⁸ Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi jinge dii sawura xema daxin firin nafala, a yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata bu te Yerusalem yi. Isirayila kaane, e alane ni i ra, naxanye e ramini Misiran yamanani.” ²⁹ A na jinge dii sawura keden ti Beteli taani, a yi sa boden ti Dan yi. ³⁰ Na nan findi yulubin sabun na. Yamaan yi siga han Dan yi na jinge dii sawura keden yetagi. ³¹ Yerobowan yi taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi kelixi Lewi bansonni.

³² Yerobowan yi sanla nde yiton kike solomasexeden xi fu nun suulunde loxon, sanla naxan maligaxi alo naxan yi ligama Yuda yi. A yeten yi saraxane rali saraxa ganden fari. A na nan liga Beteli yi, a saraxan ba jinge dii sawurane xa a naxanye rafala, a yi kide kiina ndee sugandi menne xa a denxanye ti taan kidene ra. ³³ A yi saraxane rali saraxa ganden fari a naxan yiton Beteli yi, kike solomasexeden xi fu nun suulunde loxon, a kiken naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli ton Isirayila kaane xa, a yi te saraxa gandeni, a sa wusulanne gan.

13

Sayibana nde yi fa Beteli taani

¹ Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi fa Beteli taani Alatalaa yamarin bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi saraxa ganden wusulan gandeni. ² Sayiban yi Alatalaa falani ito ti saraxa ganden xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I tan, Saraxa Gandena! I xa a rame Alatala naxan falaxi, a naxa, “Dii xemena nde sotoma nen Dawuda bansonni, a xilima nen Yosiya. Yosiya taan kiden ki muxune ganma nen i fari naxanye wusulan ganma i fari iki. A na muxune xonne ganma nen i fari.’ ”* ³ Na loxon yeteni, a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alatalaa falan tixi taxamasenni ito nan xon: Saraxa gandeni ito yiboma nen, xuben naxan a fari, na yi xuya ayi.”

⁴ Manga Yerobowan na sayibana falane me waxatin naxan yi, a naxanye tixi Beteli saraxa ganden xili ma, a yi a yiini bandun saraxa ganden xun ma, a yi a fala, a naxa, “E a suxu!” Yerobowan a yiin naxan yibandun saraxa ganden xun ma, na yi xara ayi, a mi fa no a raxete a ma. ⁵ Saraxa ganden yi bo, xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi, alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa falan xon. ⁶ Nayi, mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “Alatala mayandi, i ya Ala, i yi maxandin ti na xa, alogo n xa no n yiin naxete.” Sayiban yi Alatala maxandi, mangan yi a yiin naxete, a lu alo a singeni. ⁷ Mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n ma banxini, i yi sa donsenda nde don, n yi sena nde fi i ma.” ⁸ Sayiban yi a fala mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin foxo kedenna so n yil, n mi sige. N mi burun donje mume, n mi igen minje mume yireni ito yi, ⁹ amasoto yamarini ito soxi n yil Alatalaa falan nan xon, a naxa, ‘I mi burun donje mume, i mi igen minje mume, e nun i xetematon mi xete kiraan xon i siga naxan xon ma.’ ” ¹⁰ A yi siga kira gbeta xon ma, a mi xete a fa kiraan xon Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

* 13:2: Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

¹¹Nabi xeme fonna nde yi na naxan yi dæxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na lœxoni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yebe e baba xa, ¹²e baba yi e maxodin, a naxa, "A siga kiraan mundun xœn?" A diine a to nen sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xœn. ¹³Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, "E sofanli tœn n xa." E yi sofanli tœn a xa, a yi te a fari. ¹⁴A yi siga sayiban fœxo ra, a yi sa a li dœxi kondena nde nininna ra. A yi a maxodin, a naxa, "I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi Yuda yi?" A yi a yabi, a naxa, "N tan na a ra." ¹⁵Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, "En siga n ma banxini, i yi donsena nde don." ¹⁶Koni sayiban yi a yabi, a naxa, "N mi nœ xete i fema, n mi soe i konni. N mi burun donœ mume, n mi igen minœ i xœn yireni ito yi. ¹⁷Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, 'I mi burun donœ mume, i mi igen minœ, i mi xete kiraan xœn i fa naxan xœn.'" ¹⁸Nabi fonna yi a yabi, a naxa, "Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, 'Fa a ra i fema i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.'" Koni, na nabiin yi wulen nan falama. ¹⁹Sayiban yi xete a fema, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi fasa

²⁰Nba, e yi dœxi e dœgedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatala falan yi fa na ma. ²¹Nabiin yi œnxœ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I bata murute Alatala falan ma, i mi Alatala yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²²I bata xete, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tœnna sa i ra nen. Na ma, i faxama nen, i binbin mi maluxunma i benbæ gaburun na.'"

²³E yelin e dœge waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofanli tœn a xa. ²⁴Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a fasa. A binbin yi lu saxi kiraan xœn, sofanla yi lu a fema, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xœn ma, yatan tixi a binbin xun ma. Nabi fonna yi dœxi taan naxan yi e to so menni, e yi a yebe menni. ²⁶Nabiin naxan siga sayiban fœxo ra kira tagi, na to a me, a yi a fala, a naxa, "Sayiban naxan murute Alatala yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibœ, a fasa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi." ²⁷Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, "E sofanli tœn n xa." E yi a yitœn a xa. ²⁸Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xœn, sofanla nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofanli bœ. ²⁹Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofanla fari, a yi a

xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰A yi a binbin sa a yete gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, "Ngaxakedenna!" ³¹A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, "N na fasa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, e yi n maluxun menni, e yi n xœnne sa a xœnne dœxœn. ³²Amasœto a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamalima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi."

³³Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xete a fe naxi kiraan fœxo ra mume. A mœn yi siga kide kiine sugandœ taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xœn e xa findi a ra. ³⁴Na nan findi yulubin sabun na Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxœri e œan bœxo xœnna fari.

14

Yerobowan ma mangayaan napanna

¹Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xœmen yi fura. ²Yerobowan yi a fala a œaxanla xa, a naxa, "Keli, i maxidi alo muxu gbete alogo e nama a kolon a n ma œaxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya menni, a tan nan a fala n xa a n findima nen yamani ito mangan na. ³I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sœtœma, a na falama nen i xa." ⁴Yerobowan ma œaxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nœ seen toe, amasœto a bata yi fori. ⁵Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma œaxanla fama nen a maxodindeni a diina fe ra, amasœto a mi yalan. ⁶œaxanla maso dœen na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuun me, a yi a fala, a naxa, "So, Yerobowan ma œaxanla, nanfera i waxi i yete findi feni muxu gbœten na? A na liga ki yo ki xibaru œaxin nan n yii i xa. ⁷Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N ni i tongoxi nen yamani ito muxune tagi, n yi i dœxo n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikœen Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nen, a sigan ti n fœxo ra a bœœen birin na, naxan fan n yœe ra yi, a na liga. ⁹I fe œaxin ligama dangu naxanye birin fa i yœe ra, i bata n naxœlo amasœto i bata ala xœœene rafala, i yi suxurene yelan wure raxulxunine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰Nanara, n tœœn nafama nen Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbœen naxan birin na, n na a raxœrima nen bœxœn fari, konyi nun xœœœna Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makœma nen alo œamana, han a yi œan fefe. ¹¹Yerobowan ma denbayaan muxun naxanye na fasa taani, barene nan ne donma. Naxanye na fasa burunna ra, xœline nan ne

donma. Amasotó Alatala bata falan ti! ¹² I tan, keli, i siga i ya banxini. I neen fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama nen. ¹³ Isirayila kaane birin a wugama nen, e yi a maluxun, amasotó a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasotó na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fajin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Alatala mangana nde dɔxɔma nen Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxɔrima. Na lɔxɔn nan a lixi to! ¹⁵ Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nen, e yimaxama nen alo gbalan naxanye xuden de, a yamana fajini ito talama nen Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasotó e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹⁶ A Isirayila rabeyinma nen Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra.”

¹⁷ Yerobowan ma naxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so deen na, diin yi faxa. ¹⁸ E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikena.

¹⁹ Yerobowan kɛwali dɔnxene, a yengen so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne seɓexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁰ A faxe, a bata yi jee mɔxɔren nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a jɔxɔni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹ Sulemani a dii xemen Robowan mangayaan liga nen Yuda yi. A findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma. A yi mangayaan liga jee fu nun solofere Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bɔnsɔnne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²² Yuda kaane yi fe naxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi xɔlɔ lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan jɔxɔndɔn liga singen. ²³ E fan yi taan kidene yelan, e kide gɛmɛne ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ²⁴ Kide ki xeme yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin kedi a yi e dɔxɔden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e kɛwali xɔsixine birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵ Robowan ma mangayaan jee suulundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalen xili ma. ²⁶ A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na ye masansan wure lefa xema daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala. ²⁷ Nayi, e jɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin

deene kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra. ²⁸ Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofan yi ye masansanne xalima nen, na xanbi ra, e mɔn yi xete e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹ Robowan kɛwali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁰ Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi yeye.

³¹ Robowan to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a jɔxɔni.

15

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

¹ Nebati a dii xemen Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee saxon. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii temena.

³ Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a yee ra, a mi Alatala xanu a bɔren ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda bɔren yi kii naxan yi. ⁴ Alatala, a Ala yi dii xeme keden fi a ma naxan luma a jɔxɔni alogo mangana denbayaan nama jan e nun mɔn Yerusalen xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra. ⁵ Bayo, naxan fan Alatala yee ra yi, Dawuda na liga nen, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuriya fe ra. ⁶ Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷ Abiyan kɛwali dɔnxene, e nun a naxan birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu kedine kui. Yengen so nen Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸ Abiyan to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xemena Asa nan ti a jɔxɔni.

Asa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 14.1-2

⁹ Yerobowan ma mangayaan jee mɔxɔjedena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda yi. ¹⁰ A jee tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalen yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ¹¹ Naxan fan Alatala yee ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹² A kide kii xeme yalundene ba nen yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalɔ ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³ Hali a mame Makaa naxalan mangaya tiden ba nen a yii, amasotó a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁴ Koni taan

kidene mi raxəri mume, hali Asa bənen birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵ A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixen nun xemaan nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶ Yengen lu nen Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷ Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸ Gbeti fixen nun xemaan naxan birin yi luxi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikene yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yee ra, Tabirimon ma dii xemena, Xesiyon mamandenna, naxan yi doxi Damasi taani. E xa a xerani ito yiba a xa, ¹⁹ e naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata fa xemaan nun gbeti fixen na i xa. Nayi, sa layirin kala e nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ²⁰ Ben-Hadada yi tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuintigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon yenge e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinereti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹ Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye, a yi lu Tirisa taani. ²² Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³ Asa kewali donxene, a wekilen birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A siimayaan naranna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴ Asa to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a joxoni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵ Yerobowan ma dii xemen Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan jee firinden Yuda yi. Nadaba yi jee firin nan ti manganyi Isirayila xun na. ²⁶ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷ Nayi, Axiyaa dii xemen Basa, keli Isakari bonsonni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla doxi Gibeton taani, Filisitine dxnaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxa. ²⁸ Na liga Asaa mangayaan jee saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹ A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxa. Hali kedenna, a mi a lu a nii ra. E birin yi raxəri fata Alatalaa falan na a

naxan ti a walikena Axiya xon, Silo kaana. ³⁰ Na birin liga nen bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mon yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayilaa Ala yi xolo han!

³¹ Nadaba kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³² Yengen so nen Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³ Asaa mangayaan jee saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xemen yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga jee moxonen nun naanin. ³⁴ A yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi. A yi sigan ti a jaxin na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16

¹ Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xemena, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ² a naxa, “N na i rakelixi burunburunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xon, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxolo e yulubine fe ra, ³ nanara, n na e raxorima nen, i tan nun i ya denbayana, n na e ligama nen alo Nebati a dii xemen Yerobowan ma denbayana. ⁴ I ya denbayaan muxu yo faxa taani barene nan na donna, naxanye na faxa burunna ra, xoline yi ne don.”

⁵ Basa kewali donxene, a naxan liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁶ A to faxa, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xemena Ela nan ti a joxoni. ⁷ Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayana xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xemena, na masoto bun firin nan xon. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayana na liga nen, e a raxolo e hakene ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxəri nen.

Ela, Isirayila mangana

⁸ Asaa mangayaan jee moxonen nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xemena Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani jee firin.

⁹ A walikenen Simiri, yenge so wontorone foxo kedenna kuintigin yi yanfan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dolotoyani, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuintigina Tirisa yi. ¹⁰ Simiri yi fa, a yi Ela faxa, na liga Asaa mangayaan jee moxonen nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹ A to findi mangan na a doxo mangayaan gbedeni, a yi Basaa denbayaan birin naxəri, a mi xeme yo lu a nii ra a ngaxakedenne nun a lanfane ye.

12 Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xon, 13 na masoto Basa nun a dii xemena Ela yulubine nan xon e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxolo suxure fufafune ra, Isirayilaa Ala.

14 Ela kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

15 Asaa mangayaan jee moxojen nun soloferedeni Yuda yi, Simiri yi findi mangangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi yitoxni Gibeton taan xili ma, Filisitine doxi denaxan yi. 16 Sofane yi a me a Simiri bata yi yanfan so mangana ma a yeteen bata a faza. Mafuren, Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. 17 Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli Gibeton taani, e yi sa Tirisa taan nabilin yengeni. 18 Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faza na kii nin 19 a yulubine fe ra a fe jaxin naxanye liga Alatala yee ra yi, a fe jaxin liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

20 Simiri kewali donxene, e nun a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

21 Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan foxo kedenna yi waxi Tibini, Ginati a dii xemen nan findi fe yi mangan na, foxo kedenna boden yi waxi Omiri nan xon. 22 Naxanye yi Omiri foxo ra ne yi noon soto Ginati a diin Tibini foxorabarane ma. Tibini yi faza, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

23 Yuda Manga Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun kedenna Yuda xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A jee fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A jee sennin singe liga Tirisa taani. 24 Omiri yi Samari geyaan sara Semeri ma gbeti fixen kilo tonge solofere ra, a taan ti na geyaan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, geyaan kannna.

25 Naxan jaxu Alatala yee ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu. 26 A fe jaxin liga alo Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxolo suxure fufafune fe ra.

27 Omiri kewali donxene, a naxanye liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. 28 Omiri to faza, e yi a

maluxun Samari taani, a dii xemena Axabi nan ti a joxoni.

Axabi, Isirayila mangana

29 Manga Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun solomasexedena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xemen yi findi Isirayila mangan na, a yi jee moxojen nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani. 30 Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. 31 Axabi yi dangu Nebati a dii xemen Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo jaxanla ra, Etabaali a dii temena, Sidon kaane mangana. Axabi yi tibi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a yetagi. 32 A yi saraxa gandena nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, 33 Axabi mon yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mon yi a jaxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yee ra, a yi Alatala raxolo, Isirayilaa Ala.

34 Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mon yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi rakamali. Xiyele yi bono a dii xeme singena Abirami yi, a to taan ti folo. A bono a bolokadaan Segubu yi, e to taan so deene ti.*

17

Nabi Eli

1 Xemena nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, "N bata n kolo habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walike n na, xiila mi se jee famatoni itoe yi, tule mi fe, fo n na a yamari." 2 Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, 3 "Keli be, i siga sogeteden binni, i luxun Keriti xuden dexon, naxan Yuruden baan sogeteden binni. 4 I luma nen xude igen minje, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa." 5 Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dexo Keriti xuden de Yuruden baan sogeteden binni. 6 Xaxane yi fama burun nun suben na xotonna nun jinbanna ra, a lu xude igen minje. 7 Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasoto tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

8 Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, 9 "Keli i siga Sarepata taani, Sidon dexon, i sa dexo na. N bata kana gilena nde yamari a xa i balo." 10 A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so deen lima, kana gilena nde yi menni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, "N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa n min." 11 Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mon yi a fala a xa, a naxa, "N bata i mafan, fa buru dungina

* 16:34: Na feen sebexi Yosuwe 6.26 kui.

nde ra n xa i yiin kui.”¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fujin ligaseen ye keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi fejen kui. N yegen fenma na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xemen xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxesa.”¹³ Eli yi a fala naxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sonon, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xon, na xanbi ra i yi nde rafala i yete xa e nun i ya dii xemena.”¹⁴ Amasoto Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Murutun naxan goronna kui na mi janje mume e nun turen sa fejen mi kui gele mume, han Alatala tulen nafama boxon fari boxon naxan yi.”¹⁵ Naxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xemen xa, e nun Eli fan.¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi jan mume! Ture fejen fan mi kui geli na waxatini mume, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kana gilena, banxi kannna dii xemen yi fura, a furen senben yi gbo ayi han a faxesa.¹⁸ Nayi, naxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxesa?”¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, “I ya dii xemen so n yii.” A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon koe ra, a yi yigiyaxi denaxan yi, a yi a rasa a saden ma.²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n ma Ala, i fe naxin nabe kana gilni ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii xemen faxesa?”²¹ Eli yi a sa diin fari sanja yi saxon, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, “Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi.”²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi.²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, “A mato, i ya dii jeje.”²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon sonon a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i de, jondin na a ra.”

18

Eli nun Abadi

¹ Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan jeje saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, “Siga, i sa ti Manga Axabi yetagi, amasoto n tulen nafama nen boxo xaren fari.”² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yetagi.

Fitina kamen yi gbo Samari taani.³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi

yi gaxu Alatala ye ra han!⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi, Abadi yi nabi keme tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun ye en ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na denaxan yi.⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, “Siga yamanan tigine birin yi e nun xudene yi, yanyina nde sexena nde toma nen na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone* niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxesa feen ma sonon.”⁶ E yi yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xon, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xon.

⁷ Abadi mon yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan boxon ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, n kannna Eli?”⁸ A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kannna xa, i naxa, ‘Eli be.’”⁹ Abadi yi a maxodin, a naxa, “N haken mundun ligaxi, alogo i xa n tan, i ya walikéen so Axabi yii, a xa n faxesa.”¹⁰ N bata n kolo habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kannna mi xeraan nasigaxi denaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakoloma nen xa e mi i toxi.¹¹ Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kannna xa a Eli be.¹² Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Sarijanxina i xalima nen yire gbete yi, n mi denaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nen. Anu Alatala batu muxu kenden nan n na xabu n ma dii joreyani.¹³ E mi yi a fala i xa nun, n kannna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi keme tongo nen n yi e luxun tonge suulun suulun ye en ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na denaxan yi.¹⁴ Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kannna xa a Eli be yi. A n faxama nen!”¹⁵ Koni Eli yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, Alatala Senben Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nen Axabi yetagi.”

Eli nun Axabi

¹⁶ Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeba a xa. Axabi yi siga Eli yetagi.¹⁷ Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, i tan naxan torayaana nafaxi Isirayila ma?”¹⁸ Eli yi a yabi, a naxa, “N mi Isirayila tere mume! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasoto e bata tondi Alatalaa yamarine suxe, e yi Baali suxurene batu.”¹⁹ Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele geyaan fari, e nun Baali ki muxu keme naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu keme naaninna naxanye e degema Yesabele a tabanla ra.”

* 18:5: Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

Eli Karemele geyaan fari

²⁰ Axabi yi xerane rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan Karemele geyaan fari. ²¹ Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, “E luma e yete yifuyε han waxatin mundun yi? Xa Alatala nan Ala ra, ε bira a fɔxɔ ra. Koni, xa Baali na a ra, ε bira na fan fɔxɔ ra.” Yamaan mi a yabi sese ra. ²² Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, “N kedenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun kemε naanin tonge suulun nan be. ²³ E xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yete xa, e yi a yisege, e a sa yegene fari, hali tεε mi sa, n fan yi turaan bonni sege, n yi a sa yegene fari, hali tεε mi sa. ²⁴ E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sensenna maxandine rasuxe nen a tεεn nadεge.” Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Nxu tinxi.”

²⁵ Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, “E tura keden sugandi, ε singe yi a yiton, amasɔtɔ ε tan nan wuya. Na xanbi ra, ε yi e ala maxandi a xinla ra, koni ε nama tεε sa ε yegene yi.” ²⁶ E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yiton saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xɔtɔnni han yanyi tagini saraxan gan feen na. E yi sɔnxɔ, e naxa, “Baali nxu yabi!” E yi faren bodonma e kiden yetagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sɔtɔ. ²⁷ Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e magele, a naxa, “E gbelegbele naxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbete ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunna nen.” ²⁸ Baali ki muxune yi gbelegbele e xuini texin na pore, e lu e maxɔle silanfanne nun tanbana ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹ Yanyi tagin to dangu, e lu feene fale han jinbanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi mε, e mi yabi sɔtɔ a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰ Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E maso n na.” Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi gemε fu nun firin tongo Yaxubaa dii xεmεne bɔnson fu nun firinne yatεna. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nen Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na gemε fu nun firinne ra. A yi folon ge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan nɔxɔn nɔε sε naxan kui. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dungin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mɔn yi a fala, a naxa, “E fεne naanin nafe igen na, ε yi a bɔxɔn saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga keden.” E mɔn yi a liga a firindeni. A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga a saxandeni.” E mɔn yi a liga a

saxandeni. ³⁵ Igen yi dɔxɔ yire sarijanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Iburahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikεen nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xɔn. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bɔrɔni.”

³⁸ Alatalaa tεen yi godo, saraxan nun yegene nun gemεne nun bɔxɔna, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xɔri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yetagin yi lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “E Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden dε, a sa e kɔε raxaba mɛnni.

Tulen mɔn yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dege, i min, amasɔtɔ n tulun xuiin mema.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dege, a min. Koni, Eli tan yi te Karemele geyaan xuntagi, a sa a felen denaxan yi han bɔxɔn ma, a yi a yetagin lu a xibine longonaa ra, ⁴³ a yi a fala a walikεen xa, a naxa, “Te, i yeε rasiga fɔxɔ igen binni.” Walikεen yi te, a mato, a xεte, a naxa, “Sese mi na.” Sanja yi solofere Eli a rasigama a matodeni. ⁴⁴ A sanja yi soloferedeni, walikεen yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fɔxɔ igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yiton, a godo benun tulen xa a yeε rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fɔrɔ ayi, foyen yi fa, tule gbeen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yeserefi taani. ⁴⁶ Eli sigamɔxɔn yi a tagixidin xidi, Alatala senben yi godo a ma, a siga a giyε mafuren, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yeserefi taan so dena.

19*Eli yi a gi Horebe geyaan fari*

¹ Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faha silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, “Alane xa n suxu e naxun birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila.” ³ Eli to na mε, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Bεriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikεen lu mɛnni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa dɔxɔ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, “A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasɔtɔ n mi dangu n benbane ra.” ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana

nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i dege.” ⁶ A yeen nabi a dexon ma burun ganxin geme wolonna ma, na saxi a fema, e nun igelengenna ye keden. A to yelin a dege, a min, a mon yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mon yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, “Keli i dege, amasoto i sigadeni kuya.” ⁸ Nayi, Eli yi keli, a dege, a min, na donseen senben naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kaε tonge naanin han Horebe geyaan fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaan fari

⁹ A sa so faranna nde ra menni, a kœen nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, “Eli, nanfera i be?” ¹⁰ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxa silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mon katama n fan faxa feen na.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Mini, i ti geyaan fari Alatala yetagi. N tan danguma nen na yi.” Alatala yeε ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a gemene yibo, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangu, bœxon yi xuruxurun, koni Alatala mi yi bœxo xuruxuruni. ¹² Bœxon xuruxurunna danguxina, teen yi mini, koni Alatala mi yi teeni. Teen to dangu, nununyunun xui naxumedin yi mini. ¹³ Eli to na me a yi a yetagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna so deen na. A yi xuina nde me naxan a fala a xa, a naxa, “Nanfera i be Eli?” ¹⁴ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxa silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mon katama n fan faxa feen na.” ¹⁵ Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i xete keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasayelexunna ma alogo a xa findi Arami mangan na. ¹⁶ I turen susan Nimisi a dii xemen Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mon yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i jœxoni, Elise naxan findixi Safati a dii xemen na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷ Nayi, Ala yaxun naxanye na e soto Xasayelexa silanfanna ra, Yehu yi ne faxa. Naxanye na e soto Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faxa. ¹⁸ Koni, n muxu wuli solofere luma nen Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu.”

Eli yi Elise sugandi a jœxoni

¹⁹ Eli yi siga menni, a yi Safati a dii xemena Elise li xee biini, e nun xee bi jingen mœxœnen nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yeen ma. A tan nan yi a mœxœnen nun naanin firin dœnxene rawalima. Eli yi a maso a ra,

a doma gbeen woli a ma. ²⁰ Nayi, Elise yi a jingene lu na, a yi a gi Elifoxo ra, a naxa, “A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu birε i foxo ra.” Eli yi a yabi, a naxa, “Siga. N fena nde ligaxi i ra nen ba?” ²¹ Elise yi xete a xœen ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben jin jingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli foxo ra, a findi a walikœen na.

20

Ben-Hadada yi Samari yenge

¹ Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fema. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a foxo ra, e nun e soone, e nun e yenge so wontorone, e sa Samari taan nabilin, e a yenge. ² A yi xerane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³ E yi a fala a xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki, ‘I ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya jaxalan fajine nun i ya dii fajine.’ ” ⁴ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kanna. N bata n yete so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” ⁵ Xerane mon yi xete, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya jaxalan nun i ya diine. ⁶ Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikene rasigama nen i konni, e yi sa i ya banxin yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kenden na e a tongoma nen, e a xali.’ ”

⁷ Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki fapi xemeni ito wama en ma tœon nan œon, a bata yi xeraan nafa n ma jaxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixen nun n ma xemana, n mi tondi a sese ma.” ⁸ Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” ⁹ Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xerane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kanna, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a fœlœni, n na ligama nen, koni i naxan birin maxilixi iki n mi noε na lige.’ ” Xerane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

¹⁰ Ben-Hadada mon yi xeraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natœon e jaxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n fœxœrabirane yiine rafε.” ¹¹ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitœnma yenge so xinla ma, na nama a kanba fo naxan bata yelin yengen soe.’ ”

¹² Ben-Hadada na yabin sœtœma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minna

bubun kui, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E yiton.” E yi e yiton taan xili ma.

Axabi a xunna yeren fɔlɔna

¹³ Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata gali gbeeni ito to ba? To yeteni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’” ¹⁴ Axabi yi a maxodin, a naxa, “Na fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata sofa foningene ra yamana kanne naxanye ye matongoxi.’” Axabi mɔn yi a maxodin, a naxa, “Nde yengen fɔlɔma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” ¹⁵ Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yetagi yamana kanne naxanye ye matongoxi, naxanye yate yi keme firin tonge saxan e nun firin na. A mɔn yi Isirayila ganla sofane fan malan a yetagi, naxanye yate yi wuli solofere ra.

¹⁶ E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dɔlɔtɔyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. ¹⁷ Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. ¹⁸ Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi bɔɔɔ xunbenla nan xilima, e e ɲɛɲɛne suxu, xa e minixi yenge so xinla nan ma, e e ɲɛɲɛne suxu.” ¹⁹ Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e fɔɔ ra, ne yi mini taani. ²⁰ Birin yi a gbee yaxu faxa, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e fɔɔ ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yete rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. ²¹ Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxa, a wontorone kala, a yi bɔnɔ gbeen sa Arami kaane ma.

²² Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wɛkile, i miri ki fapi, i lan i xa naxan liga, amasɔɔ ɲɛɛ famatɔɔn waxatini ito yi, Arami mangan mɔn fama nen i yengedeni.”

Isirayila kaane mɔn yi Arami kaane nɔ yengeni

²³ Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e senben gbo en xa. Koni en na e yenge lanbanni, waxatina nde en senben gboma nen e xa mɛnni. ²⁴ Iki i mɔn xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne dɔɔ e ɲɔɔni. ²⁵ I tan xa ganla nde malan naxan senben gbo alo i bɔnɔxi naxan yi, a soone yatene xa lan e nun a yenge so wontorone yatene xa lan. Na xanbi ra, en yi e yenge lanbanni, en na a toɛ xa en senben mi gbɔe ayi e xa.” A yi e xuiin name, a na liga.

²⁶ ɲɛɛ nɛnɛn to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a yetagi, a te Afeki taani Isirayila yengedeni. ²⁷ Axabi

fan yi Isirayila kaane malan a yetagi, e donseene sɔɔ, e siga Arami kaane yengedeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yetagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mɔn yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeeni ito birin sama nen i sagoni, e yi a kolon a Alatala nan n tan na.’” ²⁹ E lu malanxi e bode yetagi xi solofere. Xi solofere dɔɔni, yengen yi fɔɔ, Arami sofaan naxanye yi e sannɪ, Isirayila kaane yi ne wuli keme faxa lɔɔ kedenni. ³⁰ A dɔnɔne yi e gi Afeki taani, wuli mɔɔɔɔn nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui.

³¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a me a Isirayila yamaan mangane hinan han! Nxu xa kasa benbenla ndee xidi nxu ra, nxu lutina ndee xidi nxu kɔe ra, nxu siga Isirayila mangan fema. Yanyina nde, nxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa benbenle xidi e ra, e lutine xidi e kɔe ra, e siga Isirayila mangan fema. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikene Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mɔn a nii ra? Ngaxakedenna na a ra.”

³³ Ben-Hadada a xɛrane yi a to a fala fajin nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e sa fa a ra n fema.” Ben-Hadada yi fa a fema, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxetema nen i ma. I naɛ yulayaan nabe Damasi taani alo n fafe yi a rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i bejinma nen, i siga, koni fɔ en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a bejin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatalaa yamarin xɔn ma, n bata i mafan, n bɔnɔ.” Koni na xɛmen yi tondi a bɔnɔ. ³⁶ Nabiin yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatalaa yamarin suxi, i na keli n fema waxatin naxan yi, yatana i faxama nen.” Na xɛmen to keli a fema, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxa.

³⁷ Nabiin yi xeme gbete li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bɔnɔ.” Na xɛmen yi a bɔnɔ, a yi a maxɔɔ. ³⁸ Nabiin yi sa dɔɔ mangana kiraan na, a yeen maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi

ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma denaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatona, nabiin yi gbelegbele a fɔxɔ ra, a naxa, “N yi yɛngeni waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xon, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xɛmɛni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a jɔxɔn na, xanamu, i gbeti fixɛn kilo tonge saxan nun naanin so n yii.’” ⁴⁰ Koni n yi yɛɛ gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xɛmɛn yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yetɛɛn bata a fala.” ⁴¹ Mafuren, nabiin yi dugi dungin ba a yeɛne ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xɛmɛn naxan faxa fe ragidixi, i bata na bejin, i tan yetɛɛn nan faxama a jɔxɔni, i ya yamaan yi faxa a yamaan funfuni.’” ⁴³ Isirayila mangan yi xɛtɛ a konni Samari taani, a kɔntɔfilixi, a xaminxi.

31

Axabi yi tin Naboti faxan ma

¹ Na feene dangu xanbini, xɛmɛna nde yi Yesɛreli yi, a xili Naboti, manpa bili nakɔɔn yi a yii Axabi a manga banxin dɛxɔn, Samari mangana. ² Lɔxɔna nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xɛɛn naxan n ma manga banxin fɛma, a so n yii, n xa a findi sabidi nakɔɔn na, n manpa xɛɛ fajin gbete soɛ i yii, hanma xa a i kɛnɛn, n na sara gbeti fixɛn na.” ³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane kɛɛn soon na i yii.” ⁴ Axabi xɔlɔxin mɔnɛxin yi so banxini Naboti Yesɛreli kaana falana fe ra, a a mi a benbane kɛɛn soma a yii. A sa a sa, a yetagin luxun, a mi wa sese don fe xɔn. ⁵ A jaxanla Yesabele yi fa a fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini jaxuxi i ma, i mi i degema mumɛ?” ⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yesɛreli kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xɛɛn sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xɛɛ gbete so i yii a jɔxɔn na.’” ⁷ Nayi, a jaxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dege, i bɔɔɔn yi sɛwa, n tan Naboti Yesɛreli kaana manpa xɛɛn soma nen i yii.”

⁸ A bataxine sɛbɛ Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma. ⁹ A yi sɛbɛxi bataxine kui, a naxa, “ɛ a fala yamaan xa soge keden sunna suxu, ɛ Naboti dɔxɔ muxu gbee dɔxɔdeni yamaan tagi. ¹⁰ ɛ xalabanten firin dɔxɔ a dɛxɔn naxanye a tɔɔɔgɛma, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, ɛ a xali taa xanbin na, ɛ a magɔlɔn gɛmɛn na han a faxa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine yi na liga. ¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti dɔxɔ na yamaan yɛɛ ra, ¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e dɔxɔ Naboti dɛxɔn. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yetagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magɔlɔn gɛmɛn na han a faxa. ¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xɛraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magɔlɔnxi gɛmɛn nan na han a faxa.

¹⁵ Yesabele na mɛ waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yesɛreli kaan tondi manpa bili xɛɛn naxan sarɛ i ma gbeti na, na manpa bili xɛɛn findi i gbeen na. A bata faxa.” ¹⁶ Axabi a mɛxina, a Naboti bata faxa, a yi siga a manpa bili nakɔni, a findi a gbeen na.

Ala yi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ¹⁸ “Siga Axabi fɛma, Isirayila mangan naxan dɔxi Samari taani. A sa Naboti a manpa bili nakɔni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na. ¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xɛmɛna nde faxa. I mɔn yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mɔn xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makɔnxi denaxan yi, barene i fan yetɛɛn wunla makɔnma mɛnna nin.’” ²⁰ Eli yi siga na xɛrani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “ɔn, n bata i to. Amasɔɔ naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kɛnɛn. ²¹ Ala naxa, ‘N tɔɔn nafama i ma nɛn. N na i ralɔma ayi nɛn, xɛmɛn naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxɔri. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nɛn, konyine nun xɔɔɔne Isirayila yi. ²² N na i ya denbayaan suxuma nɛn alo n Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xɛmɛn Basaa denbayana. N na ligama nɛn amasɔɔ i bata n naxɔlɔ gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’” ²³ Alatala mɔn yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nɛn Yesɛreli taan nabilinna yinna sanna xɔn ma. ²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa xɛɛn ma, xɔline nan ne donma.’”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala rajaxu feen naba alo Axabi. A jaxanla Yesabele nan a radin. ²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batuma alo Amorine yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane mɛ, a yi a dugine yibo, a kasa benbenla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa benbenla nan yi e sama, a yi

sigan tima yete magodoni. ²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ²⁹ "I bata a to Axabi a yete xuruxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yete xurun n xa, n mi tɔɔyaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n tɔɔyaan nafa a denbayaan ma."

22

Axabi yi wa Ramoti tongo feni Taruxune Firinden 18.1-3

¹ Nɛɛ firin yi dangu, yɛngɛn mi so Arami nun Isirayila tagi. ² Nɛɛ saxandena, Yuda manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fɛma. ³ Isirayila mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, "ɛ a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nanfera en sikema a tongo feen na Arami mangan yii?" ⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, "I sigɛ n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani yengɛ sodeni ba?" Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, "I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone."

Waliyine yi xunnayerenna fe fala Taruxune Firinden 18.4-11

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, "Alatala maxɔdin singen." ⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, kɛmɛ naanin lɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, "En lan en sa yengɛn so Ramoti taani Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?" E yi a yabi, e naxa, "Marigina a soma nɛn mangan yii." ⁷ Koni Yosafati yi a maxɔdin, a naxa, "Alatalaa nabi yo mi fa be yi ba, en nɔɛ Alatala maxɔdinɛ naxan xɔn ma?" ⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, "Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔtɔ a fe paxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mume! A xili Mikahu, Yimilaa dii xɛmena." Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Mangan nama falan ti na kiini." ⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, "Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xɛmena."

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi dɔxi e mangaya gbɛdene yi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e maxi-dixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xɛmɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I Arami kaane bɔnboma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.'" ¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, "Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii."

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala Taruxune Firinden 18.12-27

¹³ Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, "Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yiton

i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!" ¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata n kolɔ habadan Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa."

¹⁵ Mikahu to fa mangan fɛma, mangan yi a maxɔdin, a naxa, "En lan en sa Ramoti taan yengɛ Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?" Mikahu yi a yabi, a naxa, "Siga, i nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii." ¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, "N na i rakɔle Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa pɔndin nan gbansan fala n xa?" ¹⁷ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na, Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xɛte a konni bɔɛsani!'" ¹⁸ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mume! A fe paxin nan tun falama."

¹⁹ Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdeni, maleka ganla tixi a fɛma, a yiifanna nun a kɔmenna ma." ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, "Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan yengɛdeni Galadi yamanani, a faxa?" Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbɛte fala." ²¹ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nɔɛ a mayendenɛ nɛn.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, "Kiin mundun yi?" ²² A yi a yabi, a naxa, "N minima nɛn, n wulen naso a waliyine birin de.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nɛn, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.'" ²³ Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa paxankatan nafa i ma."

²⁴ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a yi Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan sigaxi kiraan mundun xɔn, a to keli n fɛma, a wule falan ti i xa?" ²⁵ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nɛn." ²⁶ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmena." ²⁷ I yi a fala e xa, i naxa, "Mangana ito nan falaxi, a naxa a ɛ xa xɛmɛni ito sa kasoon na, ɛ yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xɛte kendeyani." ²⁸ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xɛte kendeyani nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi." A mɔn yi a fala, a naxa, "ɛ tan yamaan birin xa ɛ tuli mati."

Manga Axabi yi faxa yengeni Taruxune Firinden 18.28-34

²⁹ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ³⁰ Isirayila mangan yi a fala

Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gβete, n siga yengeni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengeni. ³¹ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun.” ³² Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi sonxon nate. ³³ Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³⁴ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini yenge soden fari ma, amaso n bata maxolo.” ³⁵ Yengen yi jaxu ayi na laxoni. Mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi, a faxesa jinbanna ra. A maxobden wunla bata yi boxon a wontoron kuiin birin yi. ³⁶ Sogen bira waxatini, e sonxo sonxonni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.” ³⁷ Nayi, mangan yi faxesa, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

³⁸ E to wontoron maxa Samari ige doxodeni, barene yi Axabi wunla kon, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.*

³⁹ Axabi kewali donxene, a naxanye birin liga, a sama jin manga banxin naxan ti, e nun a taan naxanye birin ti, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁴⁰ Axabi to faxesa, a dii xemena Axasiya nan ti a jaxoni.

Yosafati, Yuda mangana

Taruxune Firinden 20.31-21.1

⁴¹ Asaa dii xemena Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan jee naanindeni. ⁴² Yosafati findi mangan na a jee tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalem yi jee maxojen nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii temena. ⁴³ A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yee ra yi. ⁴⁴ Koni, a mi taan kidene kala, muxune mon yi lu siges saraxane badeni menne yi e nun wusulan gandeni. ⁴⁵ Baje xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶ Yosafati kewali donxene, a wekilen nun a yengene, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁴⁷ A yi kide kii xemene yalundene ba a yamanani, naxanye mon yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸ Manga mi yi fa Edon yamanani na waxatini, fo Yuda mangana muxu sugandixin gbansan. ⁴⁹ Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa siga Ofiri

yamanani xemena feen na, koni e mi fa siga, bayo kunkine kala nen Esiyon-Gebere yi. ⁵⁰ Nayi, Axabi a dii xemena Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I waxi nen n ma walikene xa siga i gbeene foxo ra kunkine kui?” Koni, Yosafati mi tin. ⁵¹ Yosafati to faxesa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemena Yehoramani nan ti a jaxoni.

Axasiya, Isirayila mangana

⁵² Axabi a dii xemena Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan jee fu nun soloferedeni. Axasiyaa mangayaan naba nen jee firin Isirayila xun na. ⁵³ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a sigan ti a jaxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xemena, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴ A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a yi Alatala raxolo, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

* 22:38: Na feen sebexi Mangane Singen 21.19 kui.

Mangane Firindena Yuda nun Isirayila Mangane Fe Taruxuna

Mangane Firinden kitabu yireni ito kui, na Yuda nun Isirayila manga dɔnxene nan ma fe falama. A yire singena (keli Mangane Firinden sora singen ma han sora 7), na Isirayila kala feen nan falama en xa. Mangane nan yi dɔxi a xun na naxanye mi yi tinxin Ala yee ra yi. Ala yi tin Asiriya mangangan Salamanasari xa Samari taan tongo yengeni, Isirayila manga taana. Na ligaxi nen jee keme solofere jee moxɔnen nun firin benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi. Asiriya mangan mon yi yamaan foxo kedenna suxu, a siga e ra konyiyani. Nabi Elise a fe taruxun yebaxi en xa sorani itoe yire wuyaxi kui, Eli a xarandin naxan ti a joxoni (Keli Mangane Firinden sora 2 ma han 13).

A yire firindena Isirayila yamanan yiifari foxon mangayaan nan ma fe yebama naxan xili Yuda, feen naxanye liga jee keme jee tonge saxanna bun ma Yuda lu xanbini a yete ma yamanan kɔmen foxon suxu xanbini yengeni. (Keli Mangane Firinden sora 18 ma han sora 25) Dɔnxen na, Babilon mangangan Nebukadanesari yi fa Yerusalem tongo yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe jee solofere benun Marigi Yesu xa bari, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi Yuda yamanan muxu fisamantenne xali Babilon taani. Ala nan Isirayila kaane yulubine saran e ra na feen kui.

Eli yi Axasiyaa tantanna fala

¹ Axabi faha xanbini, Moyaba kaane yi murute Isirayila kaane xili ma. ² Axasiya yi bira keli a kore banxin foye soden na Samari taani, a maxɔlo. Nayi, a xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekiron taan muxune ala, alogo a xa a kolon xa a yiyalanje a maxɔloni. ³ Koni, Alatalaa malekan yi a fala Eli Tisibi kaan xa, a naxa, “Siga, i sa Samari mangana xerane ralan kira yi, i a fala e xa, i naxa, ‘Ala mi Isirayila yi ba?’ Nanfera i sigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekiron kaane ala?” ⁴ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I naxan nabaxi, na feen ma, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” Eli yi sa na fala e xa.

⁵ Xerane yi xete Axasiya fema, a yi e maxodin, a naxa, “Nanfera e xetexi?” ⁶ E yi a yabi, e naxa, “Xemen na nan texi nxu ralandeni, a yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E siga, e xete mangan fema naxan e rafaxi, e sa a fala a xa, a Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ala mi Isirayila yi ba?’ Nanfera nayi

i xerane rasigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekiron kaane ala? Nanara, i mi fa kelima i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” ⁷ Axasiya yi e maxodin, a naxa, “Xemen yi kiin mundun yi naxan te e ralandeni a falani itoe ti e xa?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Muxun nan yi a ra naxan yi maxidixi sube kidi xabe kannan ra e nun kidi tagixidina a tagi.” Axasiya yi a fala, a naxa, “Eli, Tisibi kaan na ra!”

Axasiya yi wa Eli suxu feni

⁹ Axasiya yi sofa tonge suulun nasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi te Eli fema geyaan xuntagi, a yi dɔxi denaxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo.” ¹⁰ Eli yi na kuntigin yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹¹ Axasiya mon yi sofa tonge suulun gbete ye rasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi a fala Eli xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo mafuren.” ¹² Eli yi a yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Alaa teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹³ Axasiya mon yi sofa tonge suulun e nun e kuntigin nasiga a saxandeni. Na kuntigin saxanden yi te, a to so, a xinbi sin Eli yetagi, a mafan, a naxa, “Sayibana, nxu nun n ma sofa tonge suulunna niin natanga. ¹⁴ N na a kolon, teen bata godo kore, a yi kuntigi firin folone gan e nun e sofa tonge suulunne. Koni iki, n bata i mafan, n niin nakantan.”

¹⁵ Alatalaa malekan yi a fala Eli xa, a naxa, “Siga a foxo ra, i nama gaxu a yee ra.” Eli yi keli, a godo a foxo ra mangan fema. ¹⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, bayo i bata xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekiron kaane ala, alo Ala mi fa Isirayila yi naxan maxodinje falan na, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi deende, amasoto i faxama nen.” ¹⁷ Axasiya yi faha, fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa. Yorami yi ti a joxoni Yosafati a dii xemen Yehorami a mangayaan jee firindeni Yuda yi. Dii xeme yo mi yi Axasiya yii. ¹⁸ Axasiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

2

Eli yi te kore

¹ Loxona nde Alatala yi fa Eli rate kore wuluwulu gbeeni. Na waxatini Eli nun Elise yi kelima Giligali yi. ² Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasoto Alatala bata n xe han Beteli taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala

yi e nun i tan, n mi xetema i fəxo ra.” E birin yi siga Beteli yi.

³ Beteli taan nabi ganla yi fa Elise fəma, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nen kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.” ⁴ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasəto Alatala bata n xε han Yeriko taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xetema i fəxo ra.” E birin yi siga Yeriko yi.

⁵ Yeriko taan nabi ganla yi e maso Elise ra, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nen kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.”

⁶ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasəto Alatala bata n xε han Yurudən baani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xetema i fəxo ra.” E firinna birin yi siga kiraan xon. ⁷ Nabiin muxu tonge suulun nabi ganla ye, ne yi bira Eli nun Elise fəxo ra, e sa ti, e yi e yeε rafindi e firinna mabinni, e e makuya e ra ndedi. E fan firinna yi ti Yurudən baan de. ⁸ Eli yi a doma gbeen tongo a məroməro, a igen garin, a yitaxun be binna nun be binni, e firinna birin yi dangu yire yixareni.

⁹ E to dangu, Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “I waxi a xon, n xa nanse liga i xa, benun n xa ba i fəma?” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata i mafan, n waxi i ya nabiiyaan xaxinla dəxəde firin nan soto fe yi.” ¹⁰ Eli yi a fala a xa, a naxa, “I fe xodəxen nan maxədinxi n na na ra. Koni n bama i fəma waxatin naxan yi, xa i n to, na ligama i xa nen, koni xa i mi n to, na mi ligama i xa.”

¹¹ E yi sigatini, e fala tiini, nanunna, wontoro tεε kanna nun soo tεε kanne yi so e tagi, Eli yi te kore wuluwulu gbeeni. ¹² Elise yi a matoma a gbelegbelema, a naxa, “N fafe, n fafe! I dangu Isirayilaa yenge so wontorone birin na e nun a soone!” A mi fa a to sənən. Nayi, a yi a dugine suxu, a yi e yibo dungi firinna ra, ¹³ Elise yi doma gbeen tongo Eli naxan nabira. A xεte, a ti Yurudən baan de, ¹⁴ Eli doma gbeen naxan nabira, Elise yi na tongo, a baa igen garin, Elise yi maxədinna ti, a naxa, “Alatala, Eli a Ala minen yi iki?” A mən yi baa igen garin, na xanbi ra, baan yi taxun, Elise yi dangu.

¹⁵ Yeriko taan nabine ganla to a to wulani, e yi a fala, e naxa, “Eli a xaxinla Elise yi.” E yi siga a ralandeni, e xinbi sin a bun ma. ¹⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Xεmε senbemaan muxu tonge suulun i ya walikene ye, i waxi e xa sa i kanna fen? Yanyina nde Alatalaa Nii Sarijanxin bata a xali a sa a woli geyana nde fari hanma lanbanna nde kui.” Elise yi e yabi, a naxa, “ε nama e rasiga.” ¹⁷ Koni, e yi a karahan han! A yi a fala e xa, a naxa, “ε e rasiga.” E yi muxu tonge suulun nasiga

naxanye Eli fen xi saxan, koni e mi a to mume! ¹⁸ E to xεte Elise fəma Yeriko taani, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi yi a fale ε xa, ε nama siga?”

Elise Yeriko yi

¹⁹ Taan muxune yi a fala Elise xa, e naxa, “Nxu kanna, taan dəxo kiin fan alo i a toxi kii naxan yi, koni igen kobi han a mi tinje sansine yi soli.” ²⁰ Elise yi a fala e xa, a naxa, “ε fa fəxon na goron nenən kui, ε a so n yii.” E fa a ra. ²¹ Elise yi siga tigin xunna ra, a fəxon woli igeni, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata igeni ito rasarijan, a mi fa muxune faxe, sansine fan nun fa solima nen.’” ²² Igen yi rasarijan, keli na ləxoni fata Elise a falan na.

²³ A kelimatəon mənni siga Beteli yi, a yi tema kiraan xon, taa yi diidine yi fa, e yi a magele, e yi a fala a ma, e naxa, “Teli kanna siga! Teli kanna sigal!” ²⁴ A yi xεte, a e mato, a yi e danga Alatala xinli, sube xaje magaxuxi firin yi mini fətonni, e diidine tonge naanin e nun firin yibo. ²⁵ Elise yi keli mənni, a siga Karemele geyaan fari. Na xanbi ra, a xεte Samari taani.

3

Yorami, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Yosafati a mangayaan jεε fu nun solomasəxedeni, Axabi a dii xəmən Yorami yi findi Isirayila mangan na Samari taani, a jεε fu nun firin mangayaan liga Isirayila xun na. ² Naxan jaxu Alatala yeε ra yi, a na liga nen, koni a mi dangu a fafe nun a nga fe jaxine ra. A fafe kide gemε Baali sawuran naxanye ti, a ne kala, ³ koni Nebati a dii xəmən Yerobowan yulubin naxanye liga, naxan Isirayila kaane ti yulubin ligan ma, a fan yi kankan ne ligan ma, a lu ne yi, a mi xεte e fəxo ra mume!

Yorami yi Moyaba yenge

⁴ Moyaba mangan Mesa, yeεεε kurune nan yi a yii. Nεε yo jεε, a yi lan a xa naxan so Isirayila mangan yii mudun na, na nan lanxi yeεεε diin wuli kemε ma e nun yeεεε xungbe wuli kemε e nun e xabena. ⁵ Axabi to fəxa, Moyaba mangan yi murute Isirayila mangan xili ma. ⁶ Nayi, Yorami yi mini Samari taani, a Isirayila sofane birin malan. ⁷ A xerane rasiga a faladeni Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “Moyaba mangan bata murute n xili ma. I waxi fa feni n fəxo ra Moyaba yengədeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “N sigama nen i fəxo ra, i tan nun n tan keden na a ra, n ma sofane i ya sofane nan e ra, n ma soone i ya soone nan e ra.” ⁸ Yosafati mən yi a maxədin, a naxa, “En teen kiraan mundun xon?” Yorami yi a yabi, a naxa, “Edən tonbonna kiraan xon.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan nun Edon mangan yi siga, e xi solofere sigan

tixina, igen yi nan ganla yii e nun xuruseen naxanye yi biraxi e faxo ra.¹⁰ Nayi, Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Ee! Alatala en tan manga saxanne xilixi nen, alogo a xa en sa Moyaba yamanan sagoni!”¹¹ Koni Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi na en nœ Alatala maxodinye naxan yi?” Isirayila mangana walikœen yi a fala e xa, a naxa, “Elise be, Safati a dii xœmena, naxan yi igen sama Eli yiine ra.”¹² Yosafati yi a fala, a naxa, “Alatalaa falana Elise yi.” Nayi, Isirayila mangan nun Yosafati nun Edon mangan yi godo a fema.

¹³ Elise yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Nanse i tan nun n tan tagi? Siga i fafe nun i ngaa nabine fema.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “En-en, amasoto Alatala nan nxu tan manga saxanne xilixi alogo a xa nxu so Moyaba yii.”¹⁴ Elise yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, Senben Birin Kanna, n walima naxan xa, xa n mi Yosafati binyaxi, Yuda mangana, i bote mi yi taranma n xa. N mi yi i matoma.¹⁵ Iki, e fa maxase maxana nde ra n xon.” Maxase maxan na maxaseen maxa waxatin naxan yi, Alatala senben yi godo Elise ma.¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E yili wuyaxi ge lanbanni.’¹⁷ Amasoto Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E mi foyen toma, e mi tulen toma mume, koni lanbanni ito rafema nen igen na, e yi e min, e tan nun e xuruse xungbene nun e xuruse xunxurine.’¹⁸ Koni fe di xuri nan na ra Alatala yii. A Moyaba yamanan soma nen e yii.¹⁹ E taa fangamane birin kalama nen e nun taa rakantanxine, e wudi fajine birin segema nen, e yi tigne birin dutun, e xœene rafe gemene ra.”²⁰ Na xoton bode, saraxa ba waxatini, igen yi fa keli Edon yi, yamanan yi rafe igen na.

²¹ Moyaba kaane to a me a mangane fama e yengedeni, naxanye birin bata yi a li yenge so seen tongoden ma, e ne birin xili, e ti yamanan danna ra.²² E to keli xotoni, sogen tixi igen na bœxon fari ma, Moyaba kaane yi igen to wulani, a gbeeli alo wunla.²³ E yi a fala, e naxa, “Wunla na a raf! Mangane bata e bode yenge, e nun e sofane, e yi e bode faxesa. Iki, Moyaba kaane, e keli, en sa e yii seene tongo!”²⁴ E yi fa Isirayila ganla daaxadani. Koni, Isirayila ganla yi keli, a Moyaba kaane yenge, e yi e gi ganla yee ra. Isirayila ganla yi bira e faxo ra han e sa so e yamanani, e yi Moyaba kaane no.²⁵ E taane kala, e birin yi gemœ keden kedenna woli xœ fajine yi, e xœene rafe gemene ra, e yi tigne birin dutun, e yi wudi fajine birin sege. A rapanna, Kiri-Hareseti taan yinna nan tun yi fa a kiini, koni sofa lantan kanne fan yi fa na rabilin, e na fan yenge.

²⁶ Moyaba mangan to a to a a mi yengen nœ, a yi silanfan kanna muxu kemœ solofere tongo alogo a xa kirani ba han Edon mangan fema, koni e mi no.*²⁷ Nayi, a yi a dii singen tongo naxan yi lanma a xa ti a jœxon, a yi a ba saraxan na taan yinna fari. Na xanbi ra, Moyaba kaane yi Isirayila kaane jœxankata han Isirayila kaane yi keli na yi, e xete e konni.

4

Elise yi kapa gilen mali

¹ Lœxona nde kapa gilena nde yi fa Elise li, nabi ganla nabina nde nan yi a xœmen na. A yi Elise mafan, a naxa, “I ya walikena, n ma xœmen bata faxesa, i a kolon a i ya walikœen yi gaxuxi Alatala yee ra, koni doli kanna bata fa n ma dii kemœ firin tongodeni, a xa e findi a konyine ra.”² Elise yi a fala a xa, a naxa, “N nœ nanse lige i xa? A fala n xa nanse i yii banxini?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Sese mi i ya walikœen yii banxini fo ture kundi keden.”³ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i sa goron yigenle maxodin i dœxo bodene ra, i nama ndedi maxodin de!”⁴ I na so i konni, i deen balan e nun i ya diine xun ma, i turen sa goronne birin kui, naxanye na rafe i ne dœxo e dan na.”⁵ Nayi, jœxanla yi keli a fema. A deen balan e nun a diine xun ma, e yi fa goronne ra, a yi e rafe.⁶ Goronne birin to rafe, a yi a fala a dii xœmen xa, a naxa, “Fa goron gbete ye ra.” Koni a diin yi a yabi, a naxa, “Goron mi fa na.” Turen yi ba mine.⁷ Naxanla yi sa a fala sayiban xa. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, turen mati, i yi i ya donla fi, naxan na lu i yii, na i tan nun i ya diine rakisima nen.”

Sunemi kaana diin yi keli sayani

⁸ Lœxona nde Elise yi danguma Sunemi taani, jœxalan nafulu kanna nde yi menni, na yi a karahan a xa a dege. A nema yi dangue na waxati yo yi, a soma nen a konni a dege.⁹ A yi a fala a xœmen xa, a naxa, “N laxi a ra xœmen naxan danguma en konni waxati yo waxati, Alaa muxu sarijanxin na a ra.¹⁰ En lan en xa konkodina nde ti a xa en ma sangansoon kœe ra, en saden nun tabanla nun gbœden nun lœpun dœxo a xa na. A nœ yigiyœ menni nen a na dangun en konni.”

¹¹ Lœxona nde Elise to fa Sunemi yi, a te konkoni koren na, a sa a sa na yi.¹² A yi a fala a walikœen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan xili.” Gexasi yi na jœxanla xili, a fa a fema.¹³ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “A fala jœxanla xa, i naxa, ‘I bata fe wuyaxi raba nxu xa. Nxu nœ nanse lige i xa? Nxu xa falan ti mangan xa i ya fe yi hanma sofa kuntigina?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “N dœxi n ma yamanan nan tagi, sese mi

* 3:26: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

dasaxi n ma.”¹⁴ Elise yi Gexasi maxodin, a naxa, “Nanse xa liga a xa?” Gexasi yi a yabi, a naxa, “Dii mi a yii, a xemen bata fori.”¹⁵ Elise yi a fala, a naxa, “Naxanla xili.” Gexasi yi a xili, a yi fa, a so deen na.¹⁶ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Nee famatoni waxatini ito yi, i diin barima nen, i a tongo i yii.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “En-en, n kanna, sayibana, i nama wulen fala i ya walikeen xa.”

¹⁷ Naxanla na yi fudikan, nee famatoni na waxati kedenni, a dii xemen bari, alo Elise a fala a xa kii naxan yi.

¹⁸ Diin yi gbo. Laxona nde, a yi siga a baba fema se xabane yireni,¹⁹ diin yi a fala a baba xa, a naxa, “N xunna! N xunna!” A baba yi a fala a walikeen xa, a naxa, “A xali nga fema.”²⁰ Walikeen yi a tongo, a a xali nga fema. Diin yi lu a nga xinbine fari han yanyi tagini. Na xanbi ra, a faxa.²¹ Naxanla yi te, a sa diin sa sayibana saden ma, a deen balan a xun ma, a mini.²² A yi a xemen xili, a naxa, “N bata i mafan i ya walike keden nun sofanla keden nafa n ma, n waxi siga feni sayiban fema mafuren. N fama.”²³ A yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i waxi siga feni a fema to? Kike Nenen hanma Matabu Laxon mi a ra.” A yi a yabi, a naxa, “Hali i mi kontofli.”²⁴ A yi sofanli ton, a fala a walikeen xa, a naxa, “Ti sofanla yee ra. En siga, i nama ti, xa n mi i yamari.”

²⁵ Nayi, e siga sayiban fema Karemele geyaan fari. Sayiban a to fe wulani, a yi a fala a walikeen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan fama.²⁶ Iki i gi i sa a ralan, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tana mi i ma? I ya xemen nun i ya diina, tana mi e ma?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Tana yo mu.”²⁷ Koni, a sayiban feman li waxatin naxan yi geyaan fari, a yi a sanne suxu. Gexasi yi wa a radin feni ayi. Koni, sayiban yi a fala a xa, a naxa, “A lu na, amasoto a boren sunuxi, koni Alatala bata na feen luxun n ma, a mi a yitaxi n na.”

²⁸ Nayi, naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, n yi i maxodin diina nde ma nun? N mi yi a fala i xa, I nama n yanfa?”

²⁹ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “I tagi xidi, i n ma dunganna suxu i yii, i siga. Xa i naralan muxuna nde ra, i nama a xonton, xa muxuna nde i xonton, i nama a ratin. I xa n ma dunganna sa diin yetagi.”³⁰ Naxanla yi a fala, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, n mi sigama xa i tan mi a ra.” Nayi, Elise yi siga a foxo ra.³¹ Gexasi bata yi siga e yee ra, a bata yi dunganna sa diin yetagi, koni diin mi xui ramini, a mi a ramaxa. A xete Elise ralandeni, a na feen fala a xa, a naxa, “Diin mi xulunxi.”

³² Elise so banxini waxatin naxan yi, diin bata yi faxa, a saxi a saden ma.³³ Elise yi so, a deen balan e firinna ma, a yi Alatala maxandi.³⁴ A te, a yi a sa diin fari, a deen

lan a deen ma, a yee ne lan a yee ne ma, a yiine lan a yiine ma, a a yibandun a fari, diin fatin yi wolon.³⁵ Elise man yi so banxini, a so a masigani. Na xanbi ra, a te, a man yi a yibandun a fari. Diin yi tison dexo solofere, a yee ne yi rabi.³⁶ Elise yi Gexasi xili, a naxa, “Sunami kaan xili.”³⁷ Naxanla yi fa, a bira a bun ma, a xinbi sin boxoni. A diin tongo, a mini.

Sabi dontarena

³⁸ Elise yi xete Giligali taani, fitina kamen yi yamanani. Nabi ganla yi doxi a rabilinni. Elise yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Tunden dexo teen ma, i donseen nafala nabi ganla xa.”³⁹ E tan nde keden yi siga burunna ra sabi de badeni, a yi sansina nde to burunna ra, a yi burunna janla bolon, a dugin nafe. A to so, a yi e yixaba dungi dungin na tunden kui, koni muxe mi a kolon naxan yi a ra.⁴⁰ A to na donseen so muxune yii, e a don, e lu gbelegbele, e naxa, “Sayibana, dabarin donseni!”⁴¹ Elise yi yamarin fi, a naxa, “Fa murutu fujina nde ra n xa.” A to fa a ra, Elise yi a sa donseni. A yi a fala a walikeen xa, a naxa, “A so muxune yii, e xa a don.” Sese naxi mi fa luxi tunden kui.

Burun nawuyana ayi

⁴² Na waxati kedenni, xemena nde yi fa funde buru maxone ra e nun murutu keke nenen benbeli keden sayiban xa, sa keli Baali-Salisa yi. Burun yi rafalaxi funde nenen nan na. Elise yi a fala a walikeen xa, a naxa, “Donseene yitaxun yamaan na.”⁴³ A walikeen yi a yabi, a naxa, “N nxe a soe muxu keme yii di?” Koni, Elise yi a fala a xa, a naxa, “A so muxuni itoe yii, e xa a don, amasoto Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E e degema nen, a donxen yi lu.’ ”⁴⁴ Nayi, a yi burune sa muxu keme yetagi, e e dege, a donxen yi lu, alo Alatala a fala kii naxan yi.

5

Elise yi Naman nakendeya

¹ Arami mangana gali kuntigin Naman yi rafan a kannna ma, binye gbeen yi saxi a yi, amasoto Alatala noon fi Arami kaane ma a tan nan xon. Koni xeme wekilaxi gbeeni ito, dogonfontoon nan yi a ra.² Na waxatini, Arami sofane bata yi fa dii temena nde ra konyiyani yengena nde xon sa keli Isirayila yamanani. Na nan yi Naman ma naxanla walikeen na.

³ Na dii temen yi a fala a kannna naxanla xa, a naxa, “Nabiin naxan Samari taani, xa n kannna siga na fema, a a yiyalanma nen a dogonfonna ma.”⁴ Isirayila dii temen naxan fala, Naman yi sa na fala a kannna xa, mangana.⁵ Arami mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga Samari taani, n bataxin nasigama nen Isirayila mangan ma.” A yi siga, wure gbeti fixen kilo keme saxan

Ƶɔxɔndɔnna a yii, e nun xɛmaan kilo tongo sennin e nun dugi faɗin fu. ⁶ A yi bataxin xali Isirayila mangan xɔn, a yi sebexi naxan kui, a naxa, “Iki, n bata n ma gali kuntigin Naman nasiga i ma naxan bataxini ito xalixi alogo i xa a dogonfonna dandan.” ⁷ Isirayila mangan to na bataxin xaran, a a dugine yibɔ a ma, a yi a fala, a naxa, “Ala nan n na ba? N xa nɔ faxan tiye, hanma n maratangan ti? Nanfera a xɛmeni ito rafaxi n ma alogo n xa a rakɛndɛya dogonfonna ma? E a mato, a waxi yɛngɛn nan fen fe yi n na.”

⁸ Elise to a mɛ a Isirayila mangan bata a dugine yibɔ a ma, a xɛraan nasiga a faladeni mangan xa, a naxa, “Nanfera i ya dugine yibɔxi i ma? A lu a xa fa n fɛma, a kolonɲɛ nayi a nabina nde Isirayila yi.”

⁹ Naman yi fa e nun a soone nun a wontorone, a ti Elise a banxin dɛɛ ra. ¹⁰ Elise yi xɛraan nasiga a faladeni a xa, a naxa, “Siga, i sa i maxa Yuruden baani sanɲa ma solofere, i yiyalanma nɛn, i sarɲan.” ¹¹ Naman yi xɔɔ, a siga a fale, a naxa, “N ɲɔxɔ a ma, nabiin minima nɛn a konna kui, a ti n yetagi, a Alatala maxandi a xinla ra, a Ala, a yiin ti n yire xolene xun ma, a n ma dogonfonna dandan. ¹² Abana baan nun Parapara baan naxanye Damasi taani, ne mi fisa Isirayila xudene birin xa ba? N mi yi nɔɛ n maxɛ ne yi n sarɲan ba?” Naman yi xɛɛ, a xɔɔxin yi siga.

¹³ Koni, a walikene yi fa a fala a xa, e naxa, “N fafe, xa nabiin yi fe xɔdɛxen nan maxɔdinx i ma nun, i mi yi na lige ba? Nanfera nayi, a naxan maxɔdinx i ma, i mi na rabama? I bɔxɔn igeni gbansan, i sarɲanma nɛn.” ¹⁴ Nayi, a yi godo, a yi a bɔxɔn Yuruden baani sanɲa ma solofere, lan sayibana falan ma, a fatin yi liga alo dii ɲɔrɛn fatina, a sarɲan.

¹⁵ Naman yi xɛɛ sayiban fɛma, e nun naxanye birin yi a fɔxɔ ra. E to fa, a yɛɛ yita sayiban na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon iki fa fala, ala yo mi na bɔxɔ xɔnna fari fɔ Isirayilaa Ala. N bata i mafan, tin i kiseen nasuxu n naxan soma i yii.” ¹⁶ Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi n naxan batuma, n mi tinɲɛ.” Naman yi a karahan. Koni a yi tondi. ¹⁷ Nayi, Naman yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i tondixi, tin, sofali firin nɔɛ bɔxɔ ɲɲin naxan xale, na xa so n tan, i ya walikɛn yii, amasɔ n tan, i ya walikɛn mi fa wama saraxa gan daxin nun saraxan ba feni ala gbɛɛ yo xa, fɔ Alatala keden peen xa. ¹⁸ N na Alatala maxandɛ naxan na, a xa yafɛ n ma feni ito yi: N kanna na so a ala Rimɔn batu banxini a xinbi sindeni, nxu birin nan nxu xinbi sinma han bɔxɔni Rimɔn suxuren bun ma bayo a suxi n tan nan xɔn. Alatala xa yafɛ

n ma ito a fe ra.” ¹⁹ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli.” Naman yi keli Elise fɛma.

Gexasi a tantanna

Naman to makuya ndedi, ²⁰ Gexasi, sayibana Elise a walikɛn yi a fala a yɛɛ ma, a naxa, “Arami kaan Naman yi waxi naxan fi fe yi n kanna ma, a mi tinxi sese ra. N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, n nan n gima nɛn a fɔxɔ ra, n yi sa sena nde rasuxu a ra.”

²¹ Nayi, Gexasi yi a gi Naman fɔxɔ ra. Naman to a to, a gima a fɔxɔ ra, a godo a wontoron kui a siga a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ²² A yi a yabi, a naxa, “Fefe ɲaxi mi ligaxi. N kanna nan n nafaxi, a n xa fa a fala i xa a nabi ganla foninge firin baxi fadeni nɛn a konni iki sa keli Eframi geya yireni. N bata i mafan, i xa gbeti fixɛn kilo tonge saxan so n yii e xa, e nun sali dugi firin.” ²³ Naman yi a yabi, a naxa, “Tin i xa gbeti fixɛn kilo tonge sennin tongo e xa.” A yi a karahan, a yi gbeti fixɛn tongo, a sa benbeli firin kui, a sali dugi firin so a yii, e nun a walikɛ firinna naxanye a xalima Gexasi xa. ²⁴ E to geyaan fanna li, Gexasi yi e tongo walikene yii, a e raso banxini, a walikene raxɛɛ, ne yi siga.

²⁵ A mɔn yi siga a kanna fɛma. Elise yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minɛn, Gexasi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan, i ya walikɛn mi sigaxi dɛɛɛ.” ²⁶ Koni Elise yi a fala a xa, a naxa, “I ɲɔxɔ a ma a n mi na xɛmɛn toxi n xaxinli a yi tunganma a wontoron kui waxatin naxan yi, a fa i ralandeni? Koni, dugi faɗin nun gbetin nasuxu waxati mi a ra iki, hanma oliwi binle nun manpa binle* e nun xuruse xunxurin nun a xungbene nun konyi xɛmɛne nun konyi ɲaxanle. ²⁷ Nayi, Naman ma dogonfonna xɛtɛma nɛn i ma e nun i ya denbayana habadan.” Gexasi kelima Elise fɛma waxatin naxan yi, a fatin mafixaxi dogonfonna ra alo balabalan kɛsɛna.

6

Bunbi mɛlɛnna yi bira igeni

¹ Nabi ganla yi a fala Elise xa, e naxa, “A mato nxu tan nun i tan, en na en malanna dɛnaxan yi mɛnna xurun en ma. ² Xa i tin, nxu xa siga han Yuruden baan dɛ, birin yi xalanbena nde fen mɛnni, nxu yi malanden nafala mɛnni en xa.” Elise yi e yabi, a naxa, “E siga.” ³ E tan nde yi a fala a xa, a naxa, “Tin i xa fa i ya walikene fɔxɔ ra.” A yi a yabi, a naxa, “N sigama nɛn.” ⁴ A yi siga e fɔxɔ ra. E to Yuruden baan li, e wudine sege. ⁵ E tan nde yi xalanbe segeni, a bunbi mɛlɛnna yi bira igeni. A gbelegbele, a naxa, “N kanna, a xandixin na a ra!” ⁶ Sayiban yi a maxɔdin,

* 5:26: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

a naxa, “A biraxi minen yi?” A yi a yita a ra. Nayi, Elise yi wudi yiina nde sege, a woli na yire kedenni, bunbi melenna yi te igen xun ma. ⁷ Elise mon yi a fala, a naxa, “A tongo.” Na xamen yi a yiin nasiga, a tongo.

Arami sofane yeene yi danxu

⁸ Yengen yi Arami mangan nun Isirayila yamanan tagi, a yi sofa kuntigine malan, e xa e bode to. Na xanbi ra, a yi a ragidi a ganla xa daaxa denaxan yi. ⁹ Koni sayiban yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “I yete rakantan dangu feen na menni, amasoto Arami kaane fama menni.” ¹⁰ Isirayila mangan yi muxune rasiga menna kantandeni, sayiban denaxan mataxamaseri a xa.

Na yi raba sanja ma wuyaxi, Elise yi Isirayila mangan nakolonna, na fan yi a joxo luma. ¹¹ Arami mangan yi yifu na feene fe ra, a a walikene xili, a fala e xa, a naxa, “E mi a fale n xa, nde walima Isirayila mangan xa en ye?” ¹² A walike keden yi a fala, a naxa, “Muxu yo, n kannna mangana. Koni, Nabi Elise naxan Isirayila yi, i falan naxanye tima i xi banxini, na nan ne falama Isirayila mangan xa.” ¹³ Mangan yi a fala, a naxa, “E siga, a sa denaxan yi, e sa menna to, n xa a suxu.” E yi fa a fala a xa, e naxa, “A Dotan taan nin.” ¹⁴ A yi soone nun yenge so wontorone rasiga e nun gali gbeena, e sa so koe tagini e taan nabilin. ¹⁵ Sayibana walikeen yi keli xoton, a mini, ganla nde yi taan nabilinxi soone nun wontorone ra. Sayibana walikeen yi a fala a xa, a naxa, “N kannna, en nanse ligama?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “I nama gaxu, amasoto naxanye en foxo ra, ne wuya dangu naxanye e foxo ra.” ¹⁷ Elise yi Alatala maxandi, a naxa, “N bata i mafan, n ma walikeen yeene rabi alogo a xa toon ti.” Alatala yi walikeen yeene rabi, a geyane to rafexi soone nun yenge so wontoro tee kanne ra Elise rabilinni.

¹⁸ Arami kaane yi godo Elise fema. A yi Alatala maxandi falani ito ra, a naxa, “Sofani itoe yeene danxu.” Alatala yi e yeene danxu, fata Elise a falan na. ¹⁹ Elise yi a fala sofane xa, a naxa, “Be xa mi kiraan na, taani ito mi a ra, e bira n foxo ra, e xamen naxan femna, n xa e xali na fema.” A yi e xali Samari taani. ²⁰ E to so Samari taani, Elise yi a fala, a naxa, “Alatala muxuni itoe yeene rabi, e xa toon ti.” Alatala yi e yeene rabi, e a to, e Samari taan tagini. ²¹ Isirayila mangan to e to, a fala Elise xa, a naxa, “N fafe, n xa e faxes?” ²² Elise yi a yabi, a naxa, “I mi e faxesa. I darixi na muxune faxes nen ba, naxanye suxi yengeni? Burun nun igen so e yii, e xa e dege, e min, na xanbi ra, i e lu e siga e kannna fema.” ²³ Isirayila mangan yi donse gbeen so e yii, e e dege, e e min, e siga e kannna fema. Arami ganle mi fa Isirayila boxon yenge na waxatini.

Fitina kamena Samari taani

²⁴ Na dangu xanbini, Arami manga Ben-Hadada yi a ganla birin malan, e sa Samari taan nabilin yengeni. ²⁵ Na marabilinna fe ra, fitina kame gbeen yi so Samari yi, e yi na raxodaxo ayi han sofali xun kedenna yi sarama gbeti gbanan tonge solomasexe, e nun ganba gbiin kilo tagi yi sarama gbeti gbanan suulun nan na.

²⁶ Isirayila Mangan yi danguma yinna fari, naxanla nde yi gbelegbele a ra, a naxa, “Mangana, n kannna, nxu rakisi!” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala mi i rakisi, n tan i rakise nanse ra? Murutu donxe mi fa na, minse donxe mi na.” ²⁸ Mangan mon yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon?” A yi a yabi, a naxa, “Naxanla nde nan a falaxi n xa, a naxa, ‘I ya diin ba. En na a don to, tila en yi n fan ma diin don.’” ²⁹ Nxu bata n ma diin jin, nxu yi a don. Na xotan bode, n yi a fala a xa, n naxa, ‘I ya diin ba, en na a don.’ Koni a bata a diin luxun.” ³⁰ Mangan to naxanla falane me, a a dugine yibo, a dangumatona yinna fari, yamaan yi a to a kasa benbenla ragodoxi a ma sununi a domaun bun. ³¹ Mangan yi a fala, a naxa, “Ala xa n toro a naxun birin yi xa Safati a dii xemena Elise xunna lu a de to.”

Elise yi kamena nananna fe fala

³² Anu Elise yi doxi a banxini, fonne yi doxi a fema. Mangan yi muxuna nde rasiga a fema. Koni benun xeraan xa so, Elise yi a fala fonne xa, a naxa, “E mato, faxes tiini ito muxun nafama n xunna segedeni n de! E tuli mati. Xeraan na fa, e deen balan, e a radinjne ayi deen na. Yanla, en mi a kannna san xuiin mema a xanbi ra ba?” ³³ Elise mon yi fala tiini singen, xeraan yeteen yi ti deen na, a yi mangan fala xuiin ti, a naxa, “Toroni ito birin kelixi Alatala nan na, n mon fa nse n yigi tiye nanse gbetae mon na Ala yii?”

7

¹ Elise yi a yabi, a naxa, “E tuli mati! E Alatala falan name! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sotama gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mawajen nun naaninna, gbeti gbanan keden Samari taan so deen na.’” ² Sofa kuntigin naxan nun mangan na a ra waxatin birin, na yi sayiban yabi, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “I a toma nen i yeene ra, koni i mi na donseen donma.”

Arami kaane yi keli e daaxadeni

³ Na waxatini, dogonfonto naanin yi doxi taan so deen dexon, naxanye a fala e bode xa, e naxa, “En luma be nanfera han en faxes? ⁴ Xa en na a fala a en xa so taani ito

kui, en faxama nɛn bayo fitina kamɛn na yi. Xa en lu be fan yi, na fan en faxama nɛn. En siga, en sa en yetɛ dentɛgɛ Arami kaane ganla daaxadeni, xa e en lu en nii ra, en kisi, xa e en faxa, en faxa.”⁵ Nayi, jinbanna ra e yi siga Arami kaane ganla daaxadeni. E to ganla daaxaden li, muxu yo mi yi na.⁶ Arami kaane ganla daaxadeni, Marigin bata yi wontorone nun soone gali gbeen xuiin namini mɛnni, Arami kaane bata yi a fala e bode xa, e naxa, “Isirayila mangan bata Xiti kaane mangan nun Misiran kaane mangan sare fi en xili ma, alogo e xa e ganle rafa en yɛngɛdeni.”⁷ Ninbanna ra, e yi keli, e yi e gi, e yi bubune nun e soone nun e sofanle rabɛjin, e ganla daaxaden yi lu alo a yi kii naxan yi, e yi e gi alogo e xa e niine rakantan.⁸ Dogonfontɔne bata yi so ganla daaxaden danna ra, e so bubuna nde kui, e e dɛge, e e min, e gbetin nun xɛmaan nun dugine tongo, e sa e luxun. E mɔn yi fa so bubu gbɛtɛ kui, e seene tongo, e sa a luxun.

Samari taan yi xɔɔya

⁹ E mɔn yi a fala e bode xa, e naxa, “En mi a ligaxi alo a daxa kii naxan yi. Xibaru fajin lɔxɔn nan to, xa en duudu, en ti han xɔtɔnna kɛnɛnna, tɔrɔna en lima nɛn. En siga iki en sa manga banxin nakolon.”¹⁰ E siga, e taan dɛɛn kantan tiine xili, e a fala e xa, e naxa, “Nxu bata so Arami ganla daaxadeni, muxu yo mi na, muxu xui yo mi mɛma na yi, soo xidixine nun sofali xidixine nan na, e nun bubu rabɛjinxine alo e kanne e luxi kii naxan yi.”¹¹ Dɛɛ kantanne yi muxune xili, e yi e xɛ manga banxin kui.¹² Mangan yi keli kɔɛɛn na, a yi a fala a walikɛne xa, a naxa, “Arami kaane naxan liga fe yi en na, n waxi na yɛba feni ɛ xa. Bayo e a kolon a kamɛna en ma, e bata keli ganla daaxadeni e sa e luxun burunna ra, e mirixi a ma, e naxa, ‘E na mini taani, en na e jɛjɛne suxu, en so taani!’ ”¹³ Mangana sofa kuntigi keden yi a yabi, a naxa, “Soon naxanye luxi taani en suulun tongo ne ye, en muxune rasiga ne fari Arami kaane daaxan matodeni. Yanyina nde e faxama nɛn, koni e mɔn na lu be e tan nun Isirayila yamaan birin faxama nɛn.”¹⁴ E yi yɛngɛ so wontoron firin nun soone tongo, mangan yi xɛrane rasiga Arami ganla xɔn fendeni, a naxa, “ɛ siga, ɛ a mato.”¹⁵ E yi siga Arami kaane fɔxɔ ra han Yurudɛn baani, kiraan birin yi rafexi dugine nun seene ra Arami kaane naxanye wolɛ ayi e xɔdɔxɔn kui. Xɛrane yi xɛtɛ, e yi a fala mangan xa.

¹⁶ Yamaan yi mini, e seene birin tongo Arami kaane ganla daaxadeni. Na waxatini, yamaan yi murutu fajin kilo fu nun firin sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔjɛn nun naanin

gbeti gbanan kedenna ra fata Alatalaa falan na.¹⁷ Sofa kuntigin naxan nun mangan yi a ra waxatin birin, mangan bata yi dɛɛn kantan feen taxu na ra, koni yamaan yi na kuntigin yibodon dɛɛn na, a faxa, alo sayibana a fala kii naxan yi mangan to siga a fema.*¹⁸ Sayiban bata yi a fala mangan xa, a naxa, “Waxatini ito yi tila, murutu fajin kilo fu nun firinna sɔtɔma nɛn gbeti gbanan kedenna ra, e nun fundenna kilo mɔxɔjɛn nun naanin, gbeti gbanan kedenna ra Samari dɛɛn na.”¹⁹ Anu, kuntigin sayiban yabi nɛn, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise fan yi a yabi, a naxa, “I a toma nɛn i yɛene ra, koni i mi na donseen donma.”²⁰ Na feen nan a li, yamaan yi a yibodon dɛɛn na, a faxa.

8

Sunami kaana taruxun najanna

¹ Elise jaxanla naxan ma dii nii bira ayi, Elise yi a fala na xa, a naxa, “Keli, i siga, i tan nun i ya denbayana, denaxan na i kɛnɛn, i sa dɔxɔ mɛnni, amasɔtɔ Alatala fitina kamɛn nafama nɛn yamanani jɛɛ solofere.”² Naxanli ito yi keli, a sayiban fala xuiin suxu. A yi siga, e nun a denbayana, a sa dɔxɔ Filisiti kaane yamanani jɛɛ solofere.³ Jɛɛ solofere danguxina, jaxanla yi fa keli Filisitine yamanani, a sa a banxin nun a xɛene maxandi mangan na.⁴ Mangan nun sayibana walikɛn Gexasi yi fala tiini, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, Elise fe gbeen naxanye birin liga, ne yɛba n xa.”⁵ A yi ne yɛbama mangan xa waxatin naxan yi, Elise muxun nii bira ayi kii naxan yi, a jaxanla naxan ma dii rakeli, na yi fa mangan mafandeni a banxin nun a xɛena fe ra. Gexasi yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, a tan jaxanla nan ito ra, e nun a diina, Elise naxan nakeli.”⁶ Mangan yi jaxanla maxɔdin na feen na, jaxanla yi a yɛba a xa. Na xanbi ra, mangan yi a walikɛ gbeena nde yamari, a naxa, “N waxi nɛn sese jaxanli ito gbeen na, a birin xa raxɛtɛ a ma, e nun a xɛɛn munanfanna birin, fɔlɔ a keli lɔxɔn ma be han to.”

Elise nun Xasaye

⁷ Elise yi siga Damasi taani. Arami manga Ben-Hadada yi furaxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Sayiban bata fa be.”⁸ Mangan yi a fala Xasaye xa, a naxa, “Kisena nde tongo i siga sayiban fema, Alatala maxɔdin a tan yi, i yi a maxɔdin xa n yiyalanjɛ n ma furenii ito ma.”⁹ Xasaye yi siga Elise fema, a kisena nde xali a yii. Se fajin naxan birin yi a yii Damasi taani, a yi na ndee sa jɔgɔmɛ tonge naanin xun ma. A to so, a yi a yita Elise ra, a

* 7:17: Na feen sebexi Mangane firinden 7.2 kui.

yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin Ben-Hadada, Arami mangan nan n nafaxi a faladeni i xa, a naxa, ‘N yiyalanma nen fureni ito ma ba?’ ” ¹⁰ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I yiyalanma nen.’ Koni, Alatala bata a fala n xa a faxama nen.” ¹¹ Sayiban yi a yeen kankan Xasaye ra. Na xanbi ra, sayiban yi wuga. ¹² Xasaye ra yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, n kanna, i wugama?” Elise yi a yabi, a naxa, “Bayo n na a kolon i fe jaxin ligama nen Isirayila kaane ra, i teen soma nen taa senbeman ra, i banxulanne faxama nen silanfanna ra, i yi e dii futene yibutuxun, i yi e jaxalan fudi kanne kuine rabo ayi.”

¹³ Xasaye ra yi a fala, a naxa, “Koni senbetaren nan n tan i ya walikene na alo barena, n noe na feene ra di?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “Alatala bata a fala n xa a i findima nen mangan na Arami yamanani.” ¹⁴ Xasaye ra yi keli Elise fema, a fa a kanna fema. Ben-Hadada yi a maxodin, a naxa, “Elise nanse falaxi i xa?” Xasaye ra yi a yabi, a naxa, “A n yabixi nen a i yiyalanma nen.”

¹⁵ Na xoton bode, Xasaye ra yi bitinganna tongo, a yi a sin igeni, a so mangan yetagin xun na alogo a xa a niiraxinli gbeten a ma, mangan yi faxa. Xasaye ra yi ti mangan joxoni.

*Yehorami, Yuda mangana
Taruxune Firinden 21.5-20*

¹⁶ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yuda manga Yosafati a dii xemen Yehorami yi findi mangan na Yuda xun na, ¹⁷ a barin jee tonge saxan e nun firin ti waxatin naxan yi. A yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ¹⁸ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasoto a bata yi Axabi a dii temena nde dexo. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen. ¹⁹ Koni Alatala mi wa Yuda yamanan kala feni Dawuda fe ra, a walikena, amasoto a layirin tongo nen Dawuda xa, a joxon mi janye mangayani habadan, a tan nun a diine.

²⁰ Yehorami waxatini, Edon kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dexo e yete xa. ²¹ Yehorami yi siga Sayiri yi, e nun a yenge so wontorone birin. Koe tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edon kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e no. Koni, Yuda sofane yi e gi, e siga e konni. ²² Edon kaane yi lu murutexi Yuda no soton xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini. ²³ Yehorami kewali donxene, a naxanye birin ligaxi, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁴ Yehorami to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasiya yi ti a joxoni.

*Axasiya, Yuda mangana
Taruxune Firinden 22.1-6*

²⁵ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²⁶ Axasiya barin bata yi jee moxoje ti a findi mangan na waxatin naxan yi. A yi jee keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga xili Atali, Isirayila manga Omiri a mamandenna. ²⁷ A sigati kiin yi lu alo Axabi a denbayana, a yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi alo Axabi a denbayana amasoto e nun Axabi a denbayaan bata yi bira e bode yi lan futun ma. ²⁸ Axasiya yi siga Axabi a diin Yorami foxo ra yengeni Xasaye Arami mangan xili ma Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxolo. ²⁹ Manga Yorami yi xete a fure deene dandandeni Yeserele taani Arami kaane naxanye sa a ma Ramoti yi, a to yi Arami manga Xasaye yengema. Yuda manga Yehorami a dii xemena Axasiya yi godo Yeserele yi Axabi a dii xemen Yorami matodeni, amasoto a yi furaxi.

9

Yehu, Isirayila Mangana

¹ Nabi Elise yi nabi keden xili nabi ganla ye, a yi a fala a xa, a naxa, “I tagi xidi, i turen tongo. I siga Ramoti taani Galadi yi. ² I na so menni, i Yehu toma nen, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna. I sa a tongo a lanfane tagi, i yi a xali a danna konko madunduxina nde kui. ³ I turen tongo, i yi a sa a xunni, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ Na xanbi ra, i banxin deen nabi, i gi, i nama ti!” ⁴ Nabi foningen yi siga Ramoti taani Galadi yi. ⁵ A to so, gali kuntigine yi doxi. A yi a fala, a naxa, “Kuntigina, falana n xon ma i xa.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi fala ti feni nde xa nxu ye?” ⁶ Nabin yi a yabi, a naxa, “I tan, kuntigina.” ⁶ Yehu yi keli a so banxini, foningen yi turen sa a xunni, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata i sugandi Isirayila mangan na, Alatalaa yamana. ⁷ I Axabi a denbayaan faxama nen, i kanna. N na n ma walikene, n ma nabine wunla joxoma nen Yesabele ra, e nun Alatalaa walikene birin wunla. ⁸ Axabi a denbayaan birin faxama nen. Axabi gbeen naxan na, n na a birin naxorima nen, konyin nun xorona Isirayila yi. ⁹ N na Axabi a denbayaan luma nen alo Yerobowan ma denbayana, Nebati a diina, e nun Basaa denbayana, Axiyaa diina. ¹⁰ Barene Yesabele donma nen Yeserele a baxoni, muxu yo mi taranma na naxan a maluxunna.’ ” Na xanbi ra, foningen yi banxin deen nabi, a gi.

¹¹ Yehu to mini siga a kanna walikene fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanse ligaxi? Nanfera daxuni ito faxi i fema?” Yehu yi e yabi, a naxa, “E muxu sifani itoe kolon e

nun a nœ naxan fale.”¹² Koni e yi kankanje a ma, e naxa, “I wule! Nxu yabi.” A yi a fala e xa, a naxa, “A falan tixi n xa iki nun ikimaan nan na, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ ”¹³ E birin yi e domane ba e ma mafuren, e yi e sa Yehu sanna bun ma tedene ma, e xōtaan fe, e sōnxō, e naxa, “Yehu nan mangan na!”

Yehu yi Manga Yorami faxa

¹⁴ Nayi, Yehu, Yosafati a diina, Nimisi mandanna, na yi yanfani tōn Yorami xili ma. Na lixi nen Yorami nun Isirayila kaane birin yi Ramoti Galadi makantanma Xasaye yee ra, Arami mangana. ¹⁵ Manga Yorami bata yi xete a furene dandandeni Yeserele taani, Arami kaane a maxōlōn naxanye ti, a to yi Xasaye yengema, Arami mangana. Yehu yi a fala, a naxa, “Xa ε waxōnna na a ra, ε nama tin muxu yo yi mini taani siga xibarun nalideni Yeserele yi.”¹⁶ Yehu yi te a wontoron kui, a yi siga Yeserele yi, amasōto Yorami yi saxi menni e nun Yuda manga Axasiya bata yi godo a matodeni.

¹⁷ Kantan muxun naxan yi tixi Yeserele yinna xuntagi, na yi Yehu a ganla to fe. A yi a fala, a naxa, “N ganla nde toon fe.” Yorami yi a yamari, a naxa, “Soo ragina nde tongo i yi a rasiga e yee ra e maxōdineni xa bōjesaan na a ra.”¹⁸ Soo ragiin yi siga Yehu yee ra, a fala Yehu xa, a naxa, “Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Bōjesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bōjesaan na i tan xa? Bira n fōxō ra.” Kantan muxun yi a yeba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a mi fama.”¹⁹ Yorami mōn yi soo ragi gbete rasiga, na yi fa e fema, a yi a fala Yehu xa, a naxa, “Mangani ito nan falaxi, a naxa, ‘Bōjesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bōjesaan na i tan xa? Bira n fōxō ra.”²⁰ Kantan muxun yi a yeba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a fan mi fama. Muxuni ito wontoro ragi kiin ligaxi alo Yehu, Nimisi mamandanna, amasōto a ragima nen alo fatna.”

²¹ Nayi, Yorami yi a yamari a e xa a wontoroni tōn. A to a yitōn, Isirayila manga Yorami e nun Yuda manga Axasiya, e birin yi siga e wontorone kui Yehu ralandeni. E yi na ralan Naboti Yeserele kaana a xeen ma. ²² Yorami to Yehu to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bōjesaan na a ra ba?” Yehu yi a yabi, a naxa, “Bōjesana! I a kolon i nga Yesabele mōn ala gbete ne batuma e nun a kōerayaan nabamal!”²³ Yorami yi soon firifiri, a gi, a fala Axasiya xa, a naxa, “Yanfana, Axasiya!”²⁴ Koni Yehu yi a xanla tongo a Yorami bun a tungun longonna ra a fari. Xali ma kunla yi sa mini a sondonni, Yorami yi bira a

wontoron kui, a faxa. ²⁵ Yehu yi a fala a sofa kuntigin Bidikari xa, a naxa, “A tongo, i sa a woli Naboti Yeserele kaana xeen ma, i jōxō na xōn ma i tan nun n tōn ra soon fari lōxōn naxan yi a fafe Axabi fōxō ra, Alatala yi gbaloni ito fala a ma: ²⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N Naboti nun a diine wunla toxi nen xoro, n na i ligama na kii nin xeeni ito yi. Alatalaa falan nan na ra!’ Nayi, a tongo i yi a woli ayi xeen ma, fata Alatalaa falan na.”

Yehu yi Axasiya faxa

Taruxune Firinden 22.7-9

²⁷ Yuda manga Axasiya to na to, a yi a gi Beti-Gan kiraan xōn. Yehu yi a sagatan, a fa a fala a xemene xa a e fan xa Axasiya faxa. E yi a sōxōn a wontoron kui, a yi tema Guri geyaan kiraan xōn waxatin naxan yi Yibeleyami taan dēxōn. Axasiya yi a gi han Megido taani, a sa faxa na. ²⁸ A walikene yi a xali wontoron kui Yerusalen yi, e a maluxun a bilinganna kui a benbane fema Dawudaa Taani. ²⁹ Axasiya bata yi findi mangan na Yuda yi, Axabi a diin Yorami a mangayaan jee fu nun kedendeni.

Yesabele faxa fena

³⁰ Yehu yi so Yeserele taani. Yesabele to na me, a kalen sa a yeen na, a xunse xeni tōn, a ti foye soden na. ³¹ Yehu to yi danguma taan so dēen na, Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “I bata fa bōje xunbenla ra ba, i tan naxan luxi alo Simiri naxan a kanna faxa?”³² Yehu yi a yee rafindi sangansoon foye soden ma, a yi a fala, a naxa, “Nde n tan xōn? Nde?” Walike firin hanma saxan manga banxini, ne yi e yee ragodo a ma keli sangansoon kōe ra. ³³ Yehu yi a fala ne xa, a naxa, “E a woli bōxōni!” E yi Yesabele woli bōxōni, a wunla yi banxin nun soone kasi, Yehu yi a yibutuxun a yenge so wontoron na. ³⁴ Yehu yi so, a a dege, a a min, a yi a fala, a naxa, “Mangana dii temen nan yi paxalan dangatōni ito ra, ε a maluxun bete.”³⁵ E siga a maluxundeni, koni e a xun xōnna nun a sanne nun a yii kuine nan tun to. ³⁶ E xete a faladeni Yehu xa. Nayi, Yehu yi a fala, a naxa, “Alatala na nan fala fata Eli ra, a walikena, Tisibi kaana, fa fala barene Yesabele suben donma nen Yeserele a xeen ma,*³⁷ Yesabele binbin luma nen xeen ma alo kuruna, nayi muxu yo mi nœ a fale, fa fala ‘Yesabele na a ra.’ ”

10

Axabi a denbayaan halagi fena

¹ Axabi a diin muxu tonge solofere nan yi Samari taani. Yehu yi bataxine sebe a e rasiga taan sofa kuntigine ma e nun fonne Yeserele taani Samari yi, e nun muxun naxanye Axabi diine maxuruma. A yi a sebe xi,

* 9:36: Na feen mōn sebe xi Mangane Singen 21.23 kui.

² “Iki, ε na kedini ito masotɔ, bayo ε kanna diine ε fema e nun yenge so wontorone nun soone ε fema e nun taa rakantanxina nde nun yenge so seene ε yii, ³ nayi, ε ε kanna diina nde sugandi mangan na ε kanna diine ye naxan fisa e birin xa e nun naxan lan a xa findi mangan na, ε na ti mangayani. Na xanbi ra, ε n yenge, ε yi ε kanna denbayaan xun mayenge.” ⁴ Koni, e yi gaxu han, e a fala e bode tagi, e naxa, “Xa manga firin mi a nɔ, en tan a nɔn di?” ⁵ Manga banxin kuntigin nun taan kuntigin nun fonne nun muxun naxanye Axabi a diine maxuruma, ne yi xeraan nasiga a faladeni Yehu xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra, i na naxan yo fala nxu xa, nxu na nan ligama. Nxu mi muxu yo tima mangan na. Naxan nafan i ma, na liga.”

⁶ Yehu mɔn yi bataxin firinden seβε e ma, a yi seβεxi naxan kui, a naxa, “Xa ε n tan nan xa, xa ε xuruxi n ma, ε kanna diine xunne sege e de, ε fa n fema Yesereli taani tila xɔtɔnni waxati kedenni ito yi.” Anu mangana diine muxu tonge solofere yi taan muxu gbeene konne nin, naxanye yi e maxuruma. ⁷ Bataxin to so, e yi mangana dii tonge soloferene suxu, e yi e kɔε raxaba, e yi e xunne sa bɛnbɛnla kui, e yi e xali Yehu yeε ra Yesereli yi. ⁸ Xeraan yi fa Yehu rakolon, a yi a fala a xa, a naxa, “E bata fa mangana diine xunne ra.” Yehu yi a yamarin fi, a naxa, “E e sa kuru firinna ra taan so deen na han xɔtɔnni.” ⁹ Xɔtɔnni, Yehu yi mini, a yi a yita yamaan birin na, a yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan tinxin. N tan bata yanfan so n kanna ma, n yi a faxes. Anu, nde itoe birin faxaxi? ¹⁰ Nayi, ε bata a kolon, fa fala Alatalaa falan naxan yo tixi Axabi a denbayaan xili ma, na sese mi luma a rabataren na. Alatala bata ne rakamali a falan naxanye ti fata a walikena Eli ra.”

¹¹ Naxanye birin yi luxi Axabi a denbayan Yesereli yi, Yehu yi ne faxes, a kuntigine nun a xɔyine nun a kide kiine, a mi keden peen lu.

Yehu yi Axasiyaa denbayaan xemene faxes

¹² Na xanbi ra, Yehu yi keli a siga Samari taani. A to fa Beti-Ekedi yeεε rabane ma-landena, ¹³ Yehu yi Yuda manga Axasiya kon kaane li na. A yi e maxodin, a naxa, “Nde ε tan na?” E yi a yabi, e naxa, “Axasiya kon kaane nan nxu ra, nxu sigan mangana denbayaan xɔntɔndeni, e nun mangana ngaa denbayana.” ¹⁴ Yehu yi a fala a sofane xa, a naxa, “E e nɛnɛne suxu.” E yi muxu tonge naanin nɛnɛne suxu, e yi e kɔε raxaba, e yi e woli Beti-Ekedi xɔɔinna ra, Yehu mi muxu yo lu a nii ra.

Yehu nun Yehonadabu

¹⁵ Yehu to keli mɛnni, a yi naralan Yehonadabu ra, Rekabu a diina, naxan fa a

ralandeni. A yi a xɔntɔn, a a fala a xa, a naxa, “I bɔɔn sarɔɔn n ma fe yi ba, alo n gbeen sarɔɔn i ya fe yi kii naxan yi?” Yehonadabu yi a yabi, a naxa, “A na kii nin.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “Xa a na kii nin, i yiin so n yii.” Yehu yi a rate a fema a wontoron kui, ¹⁶ a yi a fala a xa, a naxa, “Fa n fema, n ma xanuntanyaan naxan Alatala xa, i na toma nen.” A yi a xali a yenge so wontoron kui.

¹⁷ Yehu to so Samari taani, naxanye birin yi luxi Axabi a denbayan Samari yi, a yi ne faxes, a yi e nɔn fefe fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa.

Baali kii muxune faxes fena

¹⁸ Na xanbi ra, Yehu yi yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Axabi walixi nen Baali xa ndedi, Yehu walima nen a xa han! ¹⁹ Iki, ε Baali kii muxune birin xili n fema, a walikene nun a saraxaraline birin, keden nama lu, amasotɔ n waxi saraxa gbeen ba feni Baali ma. Naxan yo na lu a fataren na, na mi kisima.” Yehu yi wulen nan falama alogo a xa Baali a walikene faxes. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “E sanla nde yitɔn Baali xa.” E a yitɔn. ²¹ Yehu yi xɛrane rasiga Isirayila birin yi, Baali a walikene birin yi fa, keden mi lu naxan mi fa, e so Baali a banxini, Baali a banxin yi rafe keli fɔxɔ kedenni han fɔxɔ kedenni. ²² Naxan yi dugi ramaraden kantanma, Yehu yi a fala na xa, a naxa, “Dugine ramini Baali a walikene birin xa.” Na yi dugine ramini e xa. ²³ Nayi, Yehu yi fa Baali a banxini e nun Rekabu a diin Yehonadabu. Yehu yi a fala Baali a walikene xa, a naxa, “E yeε rakɔɔn ε rabilinni, ε a mato, alogo Alatalaa walikene se nama lu be, koni Baali a walikene nan tun xa lu be.” ²⁴ E yi so saraxane nun saraxa gan daxine fideni Baali ma.

Yehu bata yi muxu tonge solomasexe ti tandeni, a yi a falaxi naxanye xa, a naxa, “N muxun naxanye soma ε yii naxan na a gbeen lu a siga, ε tan nan faxama a nɔxɔni.” ²⁵ E to yelin saraxa gan daxine fideni, Yehu yi a fala sofane nun e kuntigine xa, a naxa, “E so, ε e faxes, keden nama mini.” E yi e faxes silanfanna ra. Sofane nun e kuntigine yi e woli ayi mɛnni, e siga han taani Baali a banxini. ²⁶ E yi gemε ki daxine ramini Baali a banxin kui, e yi e gan. ²⁷ E yi Baali gemε ki daxon kala, e mɔn yi Baali a banxin fan nabira, e yi suturadene rafala, naxanye na han to. ²⁸ Yehu Baali kiina fe raxori Isirayila yi na kii nin. ²⁹ Koni a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra, naxan Isirayila yamaan nadin jinge dii xema daxine batu feen ma Beteli nun Dan yi. ³⁰ Alatala yi a fala Yehu xa, a naxa, “Naxan fan n yeε ra yi, i bata na liga. Naxan birin yi n sagoon na, i na liga Axabi a denbayaan na. Nanara, i ya diine luma nen mangayani Isirayila yi han i

yixete naanindena.”³¹ Koni, Yehu mi sigan ti a xaxinla birin yi mume Alatalaa sariyan xon, Isirayilaa Ala. Yerobowan Isirayila radin yulubin naxanye ma, a mi xete ne foxo ra mume.

³² Na waxatini, Alatala yi nde ba folo Isirayilaa boxon na, Xasayeke Arami kaane mangan yi e no Isirayila danna birin na. ³³ Keli Yuruden baani han sogeteden binni, a yi Galadi yamanan birin no, Gadi kaane nun Ruben kaane, e nun Manase kaane, keli Aroyeri taani Arinon xuden dexon han Basan. ³⁴ Yehu kewali dnxene, a naxanye birin liga, a wexilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³⁵ Yehu to faxa, e yi a maluxun Samari taani. A dii xemen Yehowaxasi yi ti a boxoni. ³⁶ Yehu jee moxone nun solomaxe nan ti mangayani Samari taani Isirayila xun na.

11

Atali, Yuda manga jaxanla fe Taruxune Firinden 22.10-12

¹ Atali, Manga Axasiya nga to a to, a diin bata faxa, a keli a yi yamarin fi a mangan bonsonna birin xa faxa. ² Koni e to yi e faxa feni, Yehoseba, Manga Yehorami a dii temena, Axasiya xunyen yi Axasiyaa dii xemen Yowasa tongo, a yi a ba mangana diine ye, benun e xa e faxa. A yi a luxun konkona nde kui sadene yi denaxan yi e nun jaxanla naxan diin masuxuma. A sa luxun Atali ma na kii niin, a mi a faxa. ³ A yi lu luxunxi Yehoseba fema jee sennin Alatala Batu Banxini. Atali nan yi mangayani na yamanani.

Yowasa, Yuda Mangana Taruxune Firinden 23.1-21

⁴ Jee solofere dangu xanbini, Yehoyada yi xerane rasiga Kereti sofa kuntigine nun mangan makantan sofane xilideni, a yi fa e ra a fema Alatalaa banxini. A yi layirin xidi e tagi, a yi e rakolo Alatalaa banxini, a yi mangana diin yi ta e ra. ⁵ Na xanbi ra, a yi yamarini itoe so e yii, a naxa, “E ito nan ligama. Naxanye lanma e xa wali Matabu Loxoni e ye, ndee sigama mangana banxin nan kantande yi, ⁶ ndee Suri deen na, ndee deen naxan kantan tiine xanbi ra. E birin luma e masare ikiini banxin kantandeni. ⁷ E gali bode firinna, naxanye mi walima Matabu Loxoni, ne kantanna tima Alatala Batu Banxini mangan yireni. ⁸ E mangan nabilinma nen yiren birin yi, yenge so seene e birin yii, naxan yo na a maso e safan na, e na faxama nen. E luma nen mangan yireni, a nema sige yire yo yi.”

⁹ Saraxaraliin Yehoyadaa yamarin naxanye birin fi sofa kuntigine ma, e ne liga. E birin yi e sofane tongo, naxanye yi e

wanla danma Matabu Loxoni e nun naxanye yi a folama Matabu Loxoni, e siga saraxarali Yehoyada fema. ¹⁰ Saraxaraliin yi tanbane nun ye masansan wure lefane so sofa kuntigine yii naxanye yi kelixi Manga Dawuda yii Alatala Batu Banxini. ¹¹ Sofane yi mangan nabilin yenge so seene e birin yii, e ti folo banxin yifari foxoni han a kome foxoni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi. ¹² Saraxaraliin Yehoyada yi mangana diin maso, a yi mangaya taxamaseri kamotin nun sereya kedin so a yii. E yi a sugandi, e a findi mangan na, e yi e yiine banbo, e naxa, “Ala xa sii xunkuyen fi mangan ma!”

¹³ Atali yi sofane nun yamaan xuiin me, a yi fa yamaan fema Alatalaa banxini. ¹⁴ A yi mangan to tixi senbetenna dexon so deen na, fata namunna ra. Sofa kuntigine nun xota fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi sewaxi, e yi xotaan fema. Koni, Atali yi a domani bo a ma, a gbelegebele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁵ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi sofa ganla xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma, naxan na bira a foxo ra, e na faxa silanfanna ra.” Amasoto saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁶ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni soone soon kiraan naxan xon, e sa a faxa menni.

Yehoyadaa kiine yi masara Taruxune Firinden 23.16-21

¹⁷ Yehoyada yi layirin xidi Alatala nun mangan nun yamaan tagi, alogo na yamaan xa findi Alatalaa yamaan na, a mon yi lanma raso mangan nun yamaan tagi. ¹⁸ Yamanan yamaan birin yi so Baali batu banxini, e a kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Matan faxa saraxa ganden yetagi, Baali kii muxuna. Saraxarali Yehoyada yi kantan tiine doxo Alatala Batu Banxini. ¹⁹ A yi Kereti sofa kuntigin e nun sofane tongo, e nun yamanan yamaan birin, e yi mangan nagodo Alatala Batu Banxini, e so manga banxini kantan tiine so deen kiraan xon ma. Nayi, Yowasa yi doxo mangane gbedeni. ²⁰ Yamanan yamaan birin yi sewani. Taan yi xunbeli Atali faxa xanbini silanfanna ra manga banxini.

12

Yowasa, Yuda Mangana Taruxune Firinden 24.1-14

¹ Yowasa findi mangan na a jee solofereden nan ma. ² Yehu a mangayaan jee soloferedeni, Yowasa yi findi mangan na, a yi jee tonge naanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Sibiya, Beriseba kaana. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, Yowasa yi na liga saraxaraliin Yehoyadaa siimayaan

waxatin birin yi, amasotɔ a bata yi a xuru a fajin na. ⁴ Koni, a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mon yi saraxane bama, e wusulanne gan menne yi.

⁵ Yowasa yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Gbetin naxan fama Alatala Batu Banxini, ε lan ε yi na malan, gbetin naxan findixi dɛ ti gbetin na, hanma naxan jɛnigexi a fi. ⁶ Saraxaraline xa e seene rasuxu, ε yi e findi Ala Batu Banxini tɔn seen na, denaxan yo nema kalaxi.”

⁷ Anu, Manga Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandena a liye, banxin denaxan yi lanma a xa yitɔn, saraxaraline munma yi na yiton singe. ⁸ Manga Yowasa yi saraxaraliin Yehoyada xili e nun saraxaraliin bonne, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera banxin denaxan lan a xa yitɔn ε mi menni tɔnxi? Sɔnɔn, ε mi fa gbeti rasuxuma ε gbeti malanne yii, koni ε fama a ra nɛn a findi Ala Batu Banxini tɔn seen na.” ⁹ Saraxaraline yi lan a ma a e nama gbeti rasuxu yamaan na, e nun e nama findi banxini tɔn muxune ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi kankira keden tongo, a yi a deraganla sɔxɔn, a dɔxɔ saraxa ganden fɛma Ala Batu Banxin so dɛɛn yiifari fɔxɔni. Saraxaraliin naxanye yi dɛɛn kantanma, muxune yi fama gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, ne yi na birin sama nɛn kankiraan kui. ¹¹ E na yi a to gbeti gbege bata sa kankiraan kui, mangana sebeli tiin nun saraxarali kuntigin yi gbetin yatema nɛn naxan bata yi so Alatala Batu Banxini, e yi a sa benbenla kui. ¹² Na xanbi ra, e yi gbetin so wali kuntigine yii naxanye yi lanma e xa Alatala Batu Banxini tɔn. Na gbetin yi soma kamudɛɛne nun walikene nan yii naxanye yi walima Alatala Batu Banxini, ¹³ e nun banxi dɔxɔne nun gɛmɛ sonle. E mon yi wudin sara e nun gɛmɛ masolixine nun seen naxanye birin lan e xa findi Alatala Batu Banxini tɔn seen na. ¹⁴ Koni e fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, na mi findi gbeti fixɛ barama sara seen xan na, hanma filene hanma saraxarali igelengenɛ, hanma xɔtane, hanma goronna xɛma daxina hanma gbeti fixɛ daxina. ¹⁵ E yi na gbetin so walikene yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹⁶ Naxanye yi walikene saren fima, ne mi yi maxɔdinma sese ma, amasotɔ e yi walima tinxinna nin. ¹⁷ Yangin saraxa gbetin nun yulubi xafari saraxa gbetin mi yi xalima Alatala Batu Banxini. Saraxaraline nan gbee yi ne ra.

*Yowasaa mangayaan nananna fe
Taruxune Firinden 24.23-27*

¹⁸ Nayi, Arami mangan Xasayeleye yi siga Gati taan yengɛdeni, a denaxan tongo. Xasayeleye yi a miri Yerusalɛn fan yengɛ feen ma. ¹⁹ Koni, Yuda mangan Yowasa yi se

sarijanxine birin tongo, a benbane bata yi naxanye rasarijan, Yosafati nun Yehorami nun Axasiya, Yuda mangane, e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye rasarijan. A mon yi xɛmaan tongo naxan birin yi Alatala Batu Banxini nafulu ramaradeni nun manga banxin nafulu ramaradeni. A yi na birin xali Arami mangan Xasayeleye yɛɛ ra naxan mi siga Yerusalɛn yengɛdeni.

²⁰ Yowasa kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne seɓɛxi Yuda mangane kɛwali kedine kui. ²¹ A walikene yi yanfan so a ma, e Yowasa faxa Beti-Milo yi, kiraan naxan godon Sila yi. ²² A walikene yi a faxa, Simeyati a diin Yosabadi nun Someri a diin Yehosabadi. Yowasa yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema, Dawudaa Taani. A diina Amasiya yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

13

Yehowaxasi, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Axasiyaa diin Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandeni, Yehu a diin Yehowaxasi yi findi Isirayilaa mangan na Samari taani. A yi jɛɛ fu nun solofere ti mangayani. ² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. Nebati a diin Yerobowan yulubin naxanye liga, a fan yi ne liga, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a mi xɛte e fɔxɔ ra mumɛ. ³ Alatala yi xɔɔ Isirayila kaane ma han! A yi e so Arami manga Xasayeleye yii, e nun a diin Ben-Hadada. E yi lu Isirayila kaane xun na waxati wuyaxi. ⁴ Nayi, Yehowaxasi yi Alatala maxandi. Alatala yi a yabi, amasotɔ Arami mangan yi tɔn naxan sama Isirayila fari a bata yi na to. ⁵ Alatala yi xunbana nde so Isirayila yii. Isirayila kaane yi ba Arami kaane yii, e lu e bubune kui alo a fɔloni. ⁶ Koni e mi xɛte Yerobowan ma denbayaan yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. E fan yi lu ne lige. Hali Asera kide gbindonna lu nɛn bitinxi Samari taani. ⁷ Yehowaxasi a ganla bata yi kala fɔ soo ragiin muxu tonge suulun e nun yengɛ so wontoro fu e nun sofa wuli fuun naxanye yi sigan tima e sannɩ. Arami mangan bata yi a ganla muxune raxori, a e lu alo burunburunna. ⁸ Yehowaxasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, ne seɓɛxi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁹ Yehowaxasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani. A diin Yowasi yi ti a jɔxɔni.

Yowasi, Isirayila Mangana

¹⁰ Yuda mangan Yowasa jɛɛ tonge saxandeni, Yowasi Yehowaxasi a diin yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A jɛɛ fu nun sennin ti mangayani. ¹¹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi xɛte Nebati a diin Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a yi lu a

lige. ¹² Yowasa kewali donxene, a naxanye birin liga, a wekilena, e nun Yuda manga Amasiya to yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹³ Yowasi yi faxes, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. Yerobowan yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

Nabi Elise kewali donxene

¹⁴ Saya furen yi Elise suxu. Benun a xa faxes, Isirayila manga Yowasi yi fa a fema, a yi wuga a fe ra, a naxa, “N baba! N baba! I tan dangu Isirayila yenge so wontorone nun a soo ragine ra!” ¹⁵ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xanla nun xalimakunle tongo.” A yi xali keden tongo e nun xalimakunle. ¹⁶ Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xanla bandun.” A to a bandun, Elise yi a yiine sa mangan yiine fari, ¹⁷ a yi a fala a xa, a naxa, “Banxin sogetede binna foye soden nabi.” A yi a rabi. Elise yi a fala a xa, a naxa, “A woli.” A yi a woli. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xunba xalimakunla ni ito ra Alatala mabinni, xunba xalimakunla na a ra Arami kaane xili ma, i Arami kaane noma nen Afeki yi han i yi e raxori.” ¹⁸ Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xalimakunle tongo.” A yi e tongo. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Boxɔn garin.” A yi boxɔn garin dɔxɔ saxan, a yi a dan. ¹⁹ Sayiban yi xɔlɔ a xili ma, a naxa, “A yi lan nun i xa a garin suulun hanma sennin. Nayi, i yi nɔɛ Arami kaane raxore nen. Koni iki, i e noma nen dɔxɔ saxan tun.”

²⁰ Elise yi faxes, e yi a maluxun. Na jɛɛn kuyebani, Moyaba kaane ganle yi so yamanani. ²¹ Lɔxɔna nde, Isirayila kaane yi muxuna nde maluxunma, nanunna e yi Moyaba ganla nde to, e yi binxin bira Elise gaburun na. Binbin yi sa Elise xɔnne li, a nii yi bira ayi, a ti a sanne xunna.

Isirayila yi Arami yenge

²² Xasaye, Arami mangan bata yi Isirayila tɔɔ Yehowaxasi a siimayaan birin yi. ²³ Koni Alatala yi kininkinin e ma, a yi e mafelu, a yi a yee rafindi e ma masɔɔ a layirin xɔn e nun Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba tagi. A mi wa e halagi feni, han to a mi e rawoli ayi. ²⁴ Xasaye, Arami mangan yi faxes, a diin Ben-Hadada yi ti a jɔxɔni. ²⁵ Yehowaxasi a diin Yowasi yi taa tongoxine rasuxu Ben-Hadada ra, Xasaye a diina. Xasaye bata yi taani itoe tongo yengeni Yowasi fafe Yehowaxasi yii. Yowasi yi a nɔ sanja ma saxan, a Isirayila taa tongoxine suxu yengeni.

14

Amasiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 25.1-4 nun 25.11-12

¹ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi jɛɛ firinden, Yowasaa diina Amasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɛɛn nun suulunden nan ma, a jɛɛ mɔxɔɛɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yehoyadan, Yerusalɛn kaana. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni a tinxinyaan mi liga alo a benba Dawuda. A liga nen alo a fafe Yowasa a liga kii naxan yi. ⁴ A mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama mɛnne yi, e wusulanna gan na.

⁵ Amasiyaa mangayaan to senbe sɔto, a walikɛɛn naxanye a fafe faxes, e yi ne faxes. ⁶ Koni, a mi faxes tiine diine faxes, lan Musaa sariya kedina falan ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.”*

⁷ A yi Edɔn kaan muxu wuli fu faxes Fɔxɔ Lanbanni. Na yengeni, a yi Sela taan suxu, a yi a xili sa Yokatili, na xinla nan mɛn xun ma han to.

Taruxune Firinden 25.17-28

⁸ Nayi, Amasiya yi xerane rasiga Isirayila mangan Yowasi ma, Yehowaxasi a diina, Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en fa yenge.” ⁹ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Liban tansinna nde xeraan nasiga nen a faladeni Liban suman wudin xa, a naxa, ‘I ya dii tɛɛɛn fi n ma dii xɛɛɛn ma futun na!’ Liban burinna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁰ I yete matɔxoma a i bata Edɔn kaane nɔ. I wasa so i ya binyeni, i lu i konni. Nanfera i mɔn fe paxin fɔlɔma naxan sa rajanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ¹¹ Koni, Amasiya mi a tuli mati a ra. Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semɛsi taani Yuda yamanani. ¹² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ¹³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semɛsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi fa Yerusalɛn taani, a yi taan nabilinna yinna nɔngɔnna ye tonge naanin kala Yerusalɛn yinna ra, keli Eframi deɛn ma han Songen Ma dena. ¹⁴ Xɛɛmaan nun gbeti fixɛn nun se fajin naxanye birin yi Alatala Batu Banxin nun manga banxin nafulu ramaradene yi, a yi ne tongo, a mɔn yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

¹⁵ Yowasi kewali donxene, a naxanye birin liga, a wekilena, a to Yuda mangana Amasiya yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Yowasi yi faxes, e yi a maluxun Samari taani Isirayila

* 14:6: Sariyane 24.16

mangane gaburun na. A diin Yerobowan yi ti a ɲɔxɔni.

¹⁷ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi ɲɛ fu nun suulun sɔtɔ siimayaan na. ¹⁸ Amasiya kɛwali dɔnxɛne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ¹⁹ E yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi siga Lakisi taani, koni e siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa mɛnni. ²⁰ E yi a xali soone fari, e yi a maluxun Yerusalen yi a benbane fɛma Dawudaa Taani.

Taruxune Firinden 26.1-2

²¹ Yuda yamaan birin yi Asari tongo a ɲɛ fu nun senninna ma, e yi a findi Yuda mangan na a fafe Amasiya ɲɔxɔni. ²² Asari yi Elati taan ti, a raso Yuda senben bun ma, Manga Amasiya faxa xanbini.

Yerobowan firindena, Isirayila Mangana

²³ Yuda mangan Yowasaa diina Amasiyaa mangayaan ɲɛ fu nun suulundeni, Isirayila mangan Yowasi a diin Yerobowan yi findi mangan na Samari taani. A yi ɲɛ tonge naanin e nun keden ti mangayani. ²⁴ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, a mi xɛtɛ Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, Nebati a diina, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ²⁵ Yamanan bonne bata yi bɔxɔn naxanye ba Isirayila bɔxɔne ra, a tan nan ne suxu yɛngeni, a Isirayila yamanan danne sa keli Lebo-Xamata taan ma han sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Daraan na, fata Alatalaa falane ra Isirayilaa Ala, a naxanye ti Nabi Yunusa xa, Amitayi Gati-Xeferi kaana diina, a wakilɛna. ²⁶ Alatala bata yi Isirayilaa tɔrɔn to, konyin nun xɔrɔna. Muxu yo mi yi na naxan yi Isirayila maliyɛ. ²⁷ Koni Alatala mi yi a ragidixi a yamanan naxori, nanara a yi a xunba fata Yerobowan na, Yowasi a diina.

²⁸ Yerobowan kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna yɛngeni, e nun Damasi taan nun Xamata taan naso Isirayila senben bun kii naxan yi, naxanye bata yi findi Yuda gbeen na, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁹ Yerobowan yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma, Isirayila mangane. A diin Sakari yi ti mangayani a ɲɔxɔni.

15

Asari, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 26.3-4

¹ Isirayila manga Yerobowan ma mangayaan ɲɛ mɔxɔɲɛn nun soloferedeni, Manga Amasiyaa diina Asari yi findi mangan na Yuda yi. ² A findi mangan na a ɲɛ fu nun senninden nan ma, a yi ɲɛ tonge suulun e nun firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi. ⁴ Koni

a mi taan kidene kala mume, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanna gan mɛnne yi. ⁵ Alatala yi dogonfonna ramini mangan ma, a lu a danna banxina nde kui han a faxa waxatina. A dii xɛmen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matɔɛ a ra.

⁶ Asari kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁷ Asari yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A diin Yotami yi ti a ɲɔxɔni.

Sakari, Isirayila Mangana

⁸ Asari a mangayaan ɲɛ tonge saxan e nun solomasɛxedeni Yuda yi, Yerobowan ma diin Sakari yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a yi a mangayaan liga kike sennin. ⁹ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. A mi xɛtɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ¹⁰ Yabɛsi a diin Salun yi yanfan so a ma, a yi Sakari faxa, a ti a ɲɔxɔni. ¹¹ Sakari kɛwali dɔnxɛne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹² Na feene rakamali na kii nin alo Alatala a fala kii naxan yi Yehu xa, a naxa, "I ya diine luma nɛn mangayani Isirayila xun na han i yixeten naanindena."

Salun, Isirayila Mangana

¹³ Yuda manga Yusiya ɲɛ tonge saxan e nun solomanaanindeni, Salun ma diin Yabɛsi yi findi mangan na Yuda yi. A yi kike keden ti mangayani Samari taani. ¹⁴ Gadi a diin Menahemi yi keli Tirisa taani siga Yabɛsi a diin Salun xili ma Samari taani, a yi a faxa, a findi mangan na a ɲɔxɔni. ¹⁵ Salun kɛwali dɔnxɛne, a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Na danguxina, Menahemi yi keli Tirisa taani, a sa Tifisa taan yenge, a yi na kaane birin faxa e nun a rabilinna muxune. A yi ɲaxalan fudi kanne birin kuin nabo ayi. A na liga nɛn bayo e mi e taan dɛne rabixi a yɛɛ ra.

Menahemi, Isirayila mangana

¹⁷ Asari a mangayaan ɲɛ tonge saxan e nun solomanaanindeni Yuda yi, Gadi a diin Menahemi yi findi mangan na Isirayila yi. A yi ɲɛ fu ti mangayani Samari taani. ¹⁸ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mangayaan waxatin birin yi, a mi xɛtɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isirayila ti yulubin ma. ¹⁹ Puli, Asiriya mangan yi fa Isirayila xili ma, Menahemi yi gbeti fixɛn kilo wuli tonge saxan so Puli yii, alogo a xa a mali a mangayaan senbe sodeni. ²⁰ Nafunla yi Isirayila kaan naxanye yii, Menahemi na gbetin ba ne nan yii, alogo a xa a so Asiriya

mangan yii, e keden kedenna birin yi gbeti fixen kilo tagi nan bama mudun na. Nayi, Asiriya mangan yi xεte, a mi lu yamanani.

²¹ Menahemi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seβexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²² Menahemi yi faxesa, a diin Pekaxiya yi ti a jɔxɔni.

Pekaxiya, Isirayila mangana

²³ Yuda mangana Asari a mangayaan jεε tonge suulundeni, Menahemi a diin Pekaxiya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jεε firin ti mangayani.

²⁴ Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga. A mi a xun xanbi so Nebati a diin Yerobowan ma yulubini, naxan Isirayila ti yulubin ma. ²⁵ Mangana sofa kuntigina nde nan yi Remaliyaa diin Peka ra. A yi yanfan so Manga Pekaxiya ma. A yi Galadi sofaan muxu tonge suulun tongo, a yi Pekaxiya faxesa manga banxin yinna kui Samari taani, a yi Aragobi nun Ariyi fan faxesa. Peka manga Pekaxiya faxesa na kii nin, a ti a jɔxɔni. ²⁶ Pekaxiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seβexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Peka, Isirayila Mangana

²⁷ Yuda mangana Asari a mangayaan jεε tonge suulun e nun firinden, Remaliyaa diin Peka yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jεε mɔxɔne ti mangayani. ²⁸ Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga. A mi xεte Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isirayila ti yulubin ma.

²⁹ Isirayila mangan Peka waxatini, Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa, a yi Iyon taan nun Abeli-Beti-Maka taan nun Yanowa taan nun Kedesi taan nun Xasori taan suxu yengeni, e nun Galadi yamanan nun Galile yamanan nun Nafatali yamanan birin, a yi e muxune xali Asiriya yamanani konyiyani. ³⁰ Elaa diin Hoseya yi yanfan so Remaliyaa diin Peka ma, a yi a yenge, a yi a faxesa. Yusiya diin Yotami a mangayaan jεε mɔxɔnedeni, Hoseya yi ti Peka jɔxɔni. ³¹ Peka kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seβexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Yotami, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 27.1-7

³² Isirayila mangan Remaliyaa diin Pekaa mangayaan jεε firinden, Yuda mangan Yusiya diin Yotami yi findi manga na. ³³ A findi mangan na a jεε mɔxɔnen nun suulunden nan ma. A jεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yerusa, Sadɔki a dii temena. ³⁴ Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a fafe Yusiya. ³⁵ Koni, a mi taan kidene kala mume, yamaan mon

yi lu saraxane be menne yi, e wusulanna gan. Yotami yi Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxiin ti.*

³⁶ Yotami kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seβexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁷ Na waxatini, Alatala yi Arami mangan Resin nun Remaliyaa diin Peka rasiga fɔɔ Yuda xili ma. ³⁸ Yotami yi faxesa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasi yi ti a jɔxɔni.

16

Axasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 28.1-27

¹ Remaliyaa diin Pekaa mangayaan jεε fu nun soloferedeni, Yuda mangan Yotami a diina Axasi yi findi mangan na. ² Axasi findi mangan na a jεε mɔxɔneden nan ma. A yi jεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala yεε ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fafin nan liga. ³ A bira Isirayila mangane fe jaxine fɔxɔ ra, a yi a yetna dii xemen ba saraxa gan daxin na, fata siyane fe xɔsixine ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yεε ra. ⁴ A yi saraxane ba, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nayi, Arami mangan Resin nun Isirayila mangan Peka, Remaliyaa diin yi te Yerusalen xili ma a yengedeni. E yi Axasi yenge, koni e mi a no. ⁶ Na waxatin yeteni, Arami Mangan Resin yi Elati taan naso Arami kaane senben bun, a yi Yuda kaane kedi Elati yi. Edon kaane yi fa Elati yi, e mon dɔxi denaxan yi han to. ⁷ Axasi yi xerane rasiga a faladeni Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere xa, a naxa, "I ya walikeen nan n na, e nun i ya diina. Fa, i fa n ba Arami mangan nun Isirayila mangan yii, naxanye n yengema." ⁸ Xemaan nun gbeti fixen naxanye yi Alatala Batu Banxini, Axasi yi ne tongo, e nun nafunla naxanye yi manga banxini, a yi sa e fi Asiriya mangan ma. ⁹ Asiriya mangan yi a xuiin suxu, a te Damasi taan xili ma, a a suxu yengeni. A yi na muxune suxu, a yi e xali Kiri yi, a yi Resin faxesa.

¹⁰ Manga Axasi yi siga Damasi taani Asiriya Manga Tigilati-Pilesere fema. Saraxa ganden naxan yi Damasi taani, a to na to, a yi siga na ti kiin sawuran birin na saraxaraliin Yuriya xon. ¹¹ Manga Axasi fa saraxa ganden sawuran naxan na sa keli Damasi taani, saraxaraliin Yuriya yi na sifan yeten ti. Saraxaraliin Yuriya yi a rafala benun Manga Axasi xa xεte. ¹² Mangan to fa sa keli Damasi taani, a yi saraxa ganden to, a yi a maso a ra. ¹³ A yi a saraxa gan daxin gan, a yi bogise

* 15:35: So deen naxan geyaan na.

saraxane ba, a yi a minse saraxan bəxən, a yi bəje xunbeli saraxa subene wunle xuya saraxa ganden ma. ¹⁴ Saraxa gande sula daxin naxan yi tixi Alatala yetagi, a yi na ba a funfuni naxan yi tixi saraxa gande nənən nun Ala Batu Banxin tagi. A yi a ti saraxa gande nənən dəxən sogeteden kəmen fəxəni. ¹⁵ Manga Axasi yi yamarini ito fi saraxaraliin Yuriya ma, a naxa, “Saraxa gan daxine ba saraxa gande nənən fari xətənni, e nun saraxane jinbanna ra e nun mangana saraxa gan daxin nun a bogise saraxan nun yamanan muxune birin ma saraxa gan daxine nun e saraxane nun e minse saraxane. Saraxa gan daxin nun saraxa subene birin wunle xuya saraxa gande nənən ma. Saraxa gande sula daxin tan, n tan nan na rawalima.” ¹⁶ Manga Axasi yamarin naxanye birin fi, saraxaraliin Yuriya yi ne birin liga.

¹⁷ Manga Axasi yi ige maxali wontorone kala, a yi e falafalane ba e ma e nun e kundine. A yi ige ramarade digilinxi gbeen nagodo naxan yi dəxi sula tura sawurane fari. A yi a dəxə gemən fari. ¹⁸ A yi Alatala Batu Banxin kuiin masara Asiriya mangana fe ra. Dənaxan yi rafalaxi mangan dəxəden na Alatala Batu Banxini Matabu Ləxəni, a yi na kala, e nun mangan yi soma dənaxan na. ¹⁹ Axasi kəwali dənəne, a naxanye birin liga, ne səbexi Yuda mangane taruxu kədine kui. ²⁰ Axasi yi faxa, e yi a maluxun a benbane fəma Dawudaa Taani. A diin Xesekiya yi ti a jəxəni.

17

Hoseya, Isirayila Manga dənəna

¹ Yuda Manga Axasi a mangayaan jəe fu nun firinden, Elaa diin Hoseya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a jəe solomanaanin ti mangayani. ² Naxan jaxu Alatala yəe ra yi, a yi na liga, koni Isirayila mangan naxanye dangu a tan yəe ra, a mi lu alo ne. ³ Asiriya mangan Salamanasari yi te a xili ma. Hoseya bata yi lu nənən bun, a lu mudun fiyə jəe yo jəe, ⁴ koni Asiriya mangan yi yanfantenyaaan to Hoseya yi naxan xerane rasiga Misiran mangan So ma, a a mi yi fa jəen mudun fima Asiriya mangan ma. Nayi, Asiriya mangan yi yəlxənəna sa a ma, a balan kasoon na. ⁵ Na waxatini, Asiriya mangan yi yamanan birin yisiga, a te Samari taan xili ma, a dənaxan nabilin yəngeni jəe saxan. ⁶ Hoseya jəe solomanaaninden, Asiriya mangan yi Samari taan suxu, a Isirayila kaane xali konyiyani Asiriya yamanani. A yi e radəxə Xala taani Xabori baan de Gosan yamanani e nun Mede taane yi.

Isirayila kala feen bunne

⁷ Na liga nen amasəto Isirayila kaane bata yi Alatala yulubin tongo, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, Misiran mangan bun, amasəto e bata yi ala gbətəne batu. ⁸ E bata yi bira siyane namun feene fəxə ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yəe ra, e nun Isirayila mangane namun feen naxanye yiton. ⁹ Isirayila kaane bata yi fe jaxine liga Alatala ra luxunni. E yi taan kidene ti e taan yiren birin yi, keli kantan ti gbengben ma han sa dəxə taa makantanxin na. ¹⁰ E yi kide gəməne ti, e yi Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbene birin bun. ¹¹ E wusulanna gan taan kidene birin yi alo siyane a ligama kii naxan yi Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yəe ra. E yi fe jaxine liga, e Alatala raxəlo naxanye ra. ¹² E yi suxurene batu, hali Alatala to bata yi a fala e xa, a naxa, “E nama ito liga.” ¹³ Alatala yi Isirayila kaane nun Yuda kaane rakolon a nabine xən e nun muxun naxanye fe toone ti alo xiyena, a fala e xa, a naxa, “E xete e fe jaxine fəxə ra, e n ma yamarine nun n ma tənne suxu, e sariyan birin suxu n naxanye soxi e benbane yii, n yi a rasiga e ma nabine xən, n ma walikəne.”

¹⁴ Koni e mi e tuli mati mume, e yi lu murutəxi alo e benbane, naxanye mi la Alatala ra, e Ala. ¹⁵ E yi e mə a tənne ra e nun a layirin naxan xidi e nun e benbane tagi, e nun a marakolonna naxan ti e ma. E bira e suxure fuune fəxə ra, e tan yətəen yi lu fuu. E yi e rabilinna siyane raliga, Alatala e danna sa naxanye ralgan ma. ¹⁶ E yi Alatalaa yamarine birin nabəjin, e Ala. E yi tura dii sawura firin nafala wure raxulunxin na, e yi Asera kide gbindonna bitin, e yi e xinbi sin sarene bun, e suxurene Baali batu. ¹⁷ E yi e dii xəməne nun e dii tēmene gan saraxane ra, e yi so yiimatooon nun kəe ra feene yi. Naxan jaxu Alatala yəe ra yi, e lu na lige, e yi a raxəlo. ¹⁸ Alatala yi xəlo Isirayila xili ma, a yi e ba a yetagi. Yuda bənsənnə nan keden pe lu. ¹⁹ Koni, hali na Yuda kaane mi Alatalaa yamarine suxu, e Ala. E yi bira Isirayilaa namun yitənxine fəxə ra. ²⁰ Alatala yi Isirayila bənsəne birin nawoli ayi, a yi e rayagi, a yi e so kala tiine yii. Dənəxən na, a yi e kedi a yetagi pon! ²¹ Amasəto Isirayila kaane bata yi e masiga Dawudaa denbayaan na, e yi Nebati a diin Yerobowan findi mangan na, naxan e xun xanbi so Alatala yi, a Isirayila ti yulubi gbeen ligan ma. ²² Yerobowan yulubin naxanye liga Isirayila yi lu ne birin yi, e mi e xun xete mume! ²³ Alatala yi Isirayila kedi a yetagi, alo a fala kii naxan yi fata a walikəne ra, nabine. Isirayila kaane yi makuya e yamanan na konyiyani Asiriya yamanani, e dənaxan yi han to.

Samariya kaane fe fəldena

²⁴ Asiriya mangan yi fa muxune ra sa keli Babilon nun Kuta nun Awa nun Xamata taan nun Sefarawayimi taani, a yi e radaxo Samari taane yi Isirayila kaane joxoni. E yi Samari taane findi e gbeen na, e daxo e yi. ²⁵ E to daxo folo na, e mi yi gaxuma Alatala yee ra, Alatala yi yatane rafa e xili ma, ne yi e muxuna ndee faha. ²⁶ Muxune yi a fala Asiriya mangan xa, e naxa, "I fahi siyaan naxanye ra i fa e radaxo Samari taane yi, e mi yamanana ala batu kiin kolon. A bata yatane rafa e xili ma naxanye e faxama, amasoto e mi yamanana ala batu kiin kolon." ²⁷ Asiriya mangan yi yamarini ito fi, a naxa, "E fa saraxarali keden na muxu suxine ye, a xa fa daxo Samari yamanani, a yi e xaran yamanana ala batu kiin ma." ²⁸ Nayi, saraxaraliin naxanye suxu Samari taani, na keden yi siga Beteli yi, a sa e xaran Alatala batu kiin ma.

²⁹ Koni, siya xajen naxanye daxo Samari yamanani, ne birin yi e gbee suxurene rafala e daxo taane yi, e yi e ti taan kidene yi Samariya kaane naxanye rafala. ³⁰ Babilon kaane yi e gbee ala Sukoti-Benoti sawuran nafala. Kuta kaane yi e gbee ala Neragala sawuran nafala. Xamata kaane yi e gbee ala Asima sawuran nafala. ³¹ Awi kaane yi e gbee alane, Nibaxasa nun Tarataki sawuran rafala. Sefarawayimi kaane yi e diine gan saraxane ra e gbee alane xa, Adarameleki nun Anameleki. ³² E yi Alatala batuma, koni e mon yi e suxure ki muxune daxo e muxune ye. Ne nan yi walima e xa kide banxine yi geyane fari. ³³ E yi Alatala batuma, koni e mon yi e alane fan batuma, fata siyane namunne ra e kelixi denaxanye yi.

³⁴ Han to e mon e namun fonne ligama. E mi gaxuma Alatala yee ra mume, e mi a gelene nun a yamarine nun a sariyane nun a tonne suxu Alatala naxanye no Yaxuba yixetene yii, a mon naxan xili sa a Isirayila. ³⁵ Alatala mon bata yi layirin xidi e tagi, a yamarini ito fi, a naxa, "E nama ala gbetene batu mume, e nama e xinbi sin e bun, e nama wali e xa mume, e nama saraxan ba e xa mume. ³⁶ Koni, e Alatala batu, naxan e ramini Misiran yamanani a senbe gbeeni. E lan e xa e xinbi sin a tan nan bun, e saraxane ba a xa. ³⁷ E yi Ala gelene nun a tonne nun a sariyane nun a yamarine suxu, a naxanye sebexi e xa, e yi e liga, e nama ala gbeta yo batu. ³⁸ N layirin naxan xidixi en tagi, e nama jinan na xon, e nama ala gbeta yo batu. ³⁹ Koni, e Alatala batu, e Ala. A tan nan e bama e yaxune birin yii." ⁴⁰ Koni, e mi e tuli mati a ra, e yi lu e namun fonne yi.

⁴¹ Hali na muxune to yi Alatala batuma, e mon yi e suxurene fan batuma. Han to,

e diine nun e mamandenne mon na ligama alo e benbane.

18

Xesekiya, Yuda mangana Taruxune Firinden 29.1-2

¹ Elaa diin Hoseyaa mangayaan jee saxandeni Isirayila yi, Axasi a diin Xesekiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² Xesekiya findi mangan na a jee moxojen nun suulunden nan ma, a yi jee moxojen nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Abiya, Sakari a dii temena. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi. ⁴ A yi kidene kala geyane fari, a kide gemene yibo, a Asera kide gbindonne rabira. Musa saji sawura sula daxin naxan nafala, * a na fan kala, bayo Isirayila kaane yi wusulanna ganma na nan yetagi na waxatini. Na saji sawuran yi xili nen Nehusatan. ⁵ Xesekiya yi a yigi sa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Yuda mangan naxanye dangu a yee ra e nun naxanye bira a foxo ra, a joxon mi yi ne ye mume! ⁶ A lu Alatala foxo ra, a mi xete a foxo ra mume, Alatala yamarin naxanye sebe Musa ma a ne suxu. ⁷ Alatala lu nen Xesekiya xon, a non soto a wanla birin yi. A yi murute Asiriya mangan xili ma, a mi fa xuru a bun mume. ⁸ A yi Filisitine no siga han Gasa dexon, a kantan ti gbegebene nun taa makantanxine fan suxu.

⁹ Manga Xesekiya jee naaninden, Isirayila mangana Elaa diin Hoseya jee soloferedeni, Asiriya mangan Salamanasari yi fa Samari taan xili ma. ¹⁰ A yi Samari taan suxu jee saxanna yengen xanbini, Xesekiya jee senninden, naxan findi Isirayila mangan Hoseya jee solomanaaninden na. ¹¹ Asiriya mangan yi Isirayila kaane xali Asiriya yi konyiyani, a sa e radaxo Xala yamanan nun Xabori baan fema Gosan yamanani e nun Mede kaane taane yi. ¹² Na birin liga nen amasoto Isirayila kaane mi Alatala xuiin name, e Ala, e naxan ma layirin kala, bayo e mi a xuiin suxu. Alatala waliken Musa yamarin naxanye birin fi e ma, e mi ne liga.

Senakeribi yi Yuda yenge

¹³ Xesekiya mangayaan jee fu nun naaninden, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi ne birin suxu. ¹⁴ Yuda mangan Xesekiya yi xeraan nasiga Lakisi taani a faladeni Asiriya mangan xa, a naxa, "N bata kalan ti. I masiga n na. I na naxan fala n xa, n na lige." Asiriya mangan yi gbeti fixen kilo wuli solomanaanin e nun xemaan kilo keme solomanaanin sa Yuda Mangang Xesekiya

* 18:4: Saji sawurana fe mon sebexi Yatene 21.8-9 kui.

fari yanginna ra. ¹⁵ Gbeti fixen naxan birin yi Alatala Batu Banxini e nun nafulu ramaradene manga banxini, Xesekiya yi ne fi a ma. ¹⁶ Na waxatini, xεmaan naxanye yi saxi Alatala Batu Banxin dεene nun dε ti wudine ma, Yuda mangan Xesekiya yi ne tongo, a sa e so Asiriya mangan yii.

Senakeribi yi a kɔnkɔ e ma

Esayi 36.2-22 nun Taruxune Firinden 32.9-16

¹⁷ Asiriya mangan yi a kuntigine mangan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi taani, e nun a tandε xunna nun a sofa kuntigina e nun gali gbeena. E yi fa Yerusalen yi, e sa ti ige ramarade faxaraxiin dεxɔn ma,† dugi xane xεε ma kiraan na. ¹⁸ E yi mangan xili. Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxin kuntigin yi siga e fεma, e nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xεmεn Yowa, mangana yenla.

¹⁹ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “ε a fala Xesekiya xa, ε naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ²⁰ I yengi a ma a fεren nun senbena i yii, i yengen so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murutε n xili ma? ²¹ I ya lannayaan saxi Misiran yamanan nin, a mεn kaane xa ε mali. Na luxi nεn alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxɔlɔma nεn. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ²² Waxatina nde ε a falama nεn n xa, ε naxa, ‘Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.’ Anu, Xesekiya xa mi Ala batudene kala geyane fari ba? A tan nan a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “ε Ala batuma saraxa badeni ito nan yεtagi naxan Yerusalen taani.” ²³ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soon wuli firin soε e yii, xa ε nɔε soo ragine sɔtε. ²⁴ E mi n kanna kuntigi keden nɔε, hali naxan xurun e birin xa. ε lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ²⁵ A yetεna, n faxi yireni ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yetεn nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxɔri.’ ”

²⁶ Nayi, Eliyakimi, Xiliki a dii xεmεn nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔtɔ nxu a mεma. En nama falan ti Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye taan nabilinna yinna xuntagi.” ²⁷ Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan gbansan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nεn bayo ne fan e gbiin donma nεn, e yi e xɔnla min e xɔn yengeni.”

²⁸ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “ε manga gbeen xuini name, Asiriya mangana! ²⁹ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nɔε ε rakisε n ma mume! ³⁰ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala a Alatala ε ratangama nεn, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ³¹ ε nama ε tuli mati Xesekiya xuini na mume, amasɔtɔ Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: ε bɔɔε xunbenla fen n na, ε xεtε n ma, birin a yii seene nun a bogiseene donɔε, birin yi a ige ramaraden igen min, ³² han n yi fa, n yi ε xali yamana gbεtε yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi, turen nun kumin yamanan naxan yi. Benun ε xa faxa be, ε sa siimayaan nan sɔtoma menni. Nayi, ε nama Xesekiya xuini name mume, amasɔtɔ Xesekiya ε mayendenma nεn a na a fala a Alatala ε xunbama nεn. ³³ Siya gbεtεne alane Asiriya mangani kala nεn e yamanan suxu feen ma ba? ³⁴ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi nun Hena nun Iwa, ne alane minen? E Samari taan xunba nεn n yii ba? ³⁵ Yamananane alane yε, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?” ”

³⁶ Yamaan yi dundu, e mi fala yo ti, amasɔtɔ mangan bata yi yamarini ito fi, a naxa, “ε nama a yabi.” ³⁷ Eliyakimi, Xiliki a dii xεmεna, mangana banxi kuntigin nun Sebena, sebeli tiina, e nun Yowa, Asafi a dii xεmεna, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fεma, e yi e dugine yibɔ e ma kɔntɔfinli, e sofa kuntigina falane yεba a xa.

19

*Xesekiya yi Nabi Esayi maxɔdin
Esayi 37.1-9*

¹ Manga Xesekiya to na mε, a yi a dugine yibɔ a ma, a kasa bεnbεli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa bεnbεli dugin nagodoxi e ma sununi, siga Nabi Esayi konni, Amɔsi a dii xεmεna. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: Kɔntɔfinla nun tɔrɔn nun yagi lɔxɔn nan to nxu xa, alo a falan kii naxan yi, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a jaxankatama nεn a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi a

† 18:17: Ige ramaraden naxan geyaan na.

yamaan muxu dɔnxene fe ra naxanye luxi e nii ra.”

⁵ Manga Xesekiya xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama e kanna xa, e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan man yi a kɔnkɔ Yerusalen ma

Esayi 37.8-13, Taruxune Firinden 32.16-19

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A to na xibarun me, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, e naxa, ‘I laxi i ya Ala ra jaxi ra, i yengi a ma a a nae nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?’ ”

Xesekiya yi Ala maxandi

Esayi 37.14-20

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane ra, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedind sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, naxan dɔxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bɔxɔ xɔnna mangayane birin xun na, i tan nan bɔxɔn nun kuyen daxi. ¹⁶ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falane rame, a sofa kuntigin naxan nafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁷ Alatala, jɔndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e bɔxɔne kala. ¹⁸ E bata e alane woli tɛeni, bayo Ala mi yi e ra nun mum! Muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun geme masolixine nan tun yi e ra. ¹⁹ Iki, Alatala, nɔɔ Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bɔxɔ xɔnna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!” ²⁰ Nayi, Esayi, Amɔsi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N

bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²¹ Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa,

‘Siyon taa fajin bata i rajaxu, a i magelema.

Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²² I nde konbixi i a rayelefu?

I xuiini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala sarijanxin xili ma!

²³ Fata i ya xerane ra,

i bata n tan Marigin konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xɔn,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a suman wudi kuyene sege ma nen,

e nun a fɔfɔ fajin fajine.

N sa a xuntagin najanna li

e nun a fɔtɔn fajina.

²⁴ N bata xɔjinnne ge yamana gbetene yi, n yi e ige min.

N Misiran baa igene birin xɔrima nen

n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁵ Koni, i tan Senakeribi,

i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nen

to mi na ra?

N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi

alo geme malanxine.

²⁶ E muxune senbe mi na,

e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xee ma sexeene

alo se sonle,

alo se xen fanyen ma

naxan xarama benun a xa gbo.

²⁷ Koni, n na a kolon,

i na dɔxɔ,

i na mini, i na so,

i na xɔlo n xili ma.

²⁸ I bata xɔlo n xili ma,

n yi i konbi tu xuiin me.

Nanara, n nan n ma wuren birama nen i jɔɛni

n yi n ma karafen bira i de kidine yi.

I faxi kiraan naxan xɔn,

n yi i raxete na xɔn.’ ”

Taxamasenna yi so Xesekiya yii

Esayi 37.30-32

²⁹ “Ala yi a fala Xesekiya xa, a naxa, ‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:

Bogiseen naxanye solixi e yete ma,

e bata ne don jɛeni ito ra,

na nan man ligama jɛe famatoni,

koni jɛe saxandeni,

e seen sima nen,

ε yi a xaba,

ε yi manpa binle si,*

ε yi e bogine don.

³⁰ Yuda bɔnsɔnna muxu dɔnxɛn naxanye na lu,

ne mɔn e salenne raminima nɛn

alo wudina, e bogi.

³¹ A dɔnxɛne minima nɛn Yerusalɛn yi,

a dɔnxɛne luma nɛn e nii ra Siyon geyane yi. Alatala na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi rapanna

Esayi 37.33-38 nun Taruxune Firinden 32.21-22

³² “Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya

Mangan ma iki, a naxa,

‘A mi soe taani ito yi mume!

A mi xalimakuli wole be yi.

A mi makantan wure lefa tima a xa.

A mi gbingbinna ratema a xili ma.’

³³ Alatalaa falan ni ito ra.

‘A faxi kiraan naxan xɔn

a xεtɛma nɛn na xɔn.

A mi soe taani ito yi mume.

³⁴ N taani ito makantanma nɛn,

n yi a rakisi n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikɛna.’ ”

³⁵ Na kɔɛn na, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli keme tonge solomaseXe wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xɔtanni, e yi e binbine to. ³⁶ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xεtɛ Niniwa taani.

³⁷ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a dii xɛmene Adarameleki nun Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a jɔxɔni.

20

Xesekiya a furena fe

Esayi 38.1-8

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amosi a diin yi fa a fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yiton, amasɔtɔ i faxamatɔɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtɔma.’ ” ² Xesekiya yi a yεε rafindi banxi kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nɛn i yetagi lannayaan nun bɔɔɛ faɔɔɛni, naxan fan i yεε ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han!

⁴ Benun Esayi xa keli tanden ma, Alatala yi falan ti a xa iki, a naxa, ⁵ “Xεtɛ, i yi a fala n ma yamaan mangan Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mε, n bata i yεεgen to. N na i rakɛndeyama nɛn, benun xi saxan, i siga Alatala Batu Banxini. ⁶ N mɔn

jɛε fu nun suulun sama nɛn i ya siimayaan fari. N na i tan nun taani ito xunbama nɛn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nɛn, n ma fe ra, e nun Dawudaa fe ra, n ma walikɛna.’ ”

⁷ Na xanbi ra, Esayi yi a fala, a naxa, “E xɔdɛ bogi yidinxina nde tongo.” E yi na tongo, e a sa a furen dε, Xesekiya yi kɛndɛya.

⁸ Xesekiya bata yi a fala Esayi xa, a naxa, “N na a kolonma taxamasenna mundun xɔn fa fala benun xi saxan a Alatala n nakɛndeyama nɛn, n siga Alatala Batu Banxini?” ⁹ Esayi yi a yabi, a naxa, “Alatala naxa, i a kolonma taxamasenna naxan xɔn a Alatalaa falan kamalima nɛn: I waxi nɛn ba, nininna xa a maso hanma a masiga sanna yε fu teden ma?” ¹⁰ Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Na lige nɛn nininna yi siga yεɛn na sanna yε fu, koni n wama nɛn a xa xεtɛ xanbin na sanna yε fu.” ¹¹ Nayi, Nabi Esayi yi Alatala maxandi, naxan nininna raxεtɛ xanbin na sanna yε fu Axasi a banxin teden ma, nininna bata yelin dangue dɛnaxan na.

Babilɔn xerane fe

Esayi 39.1-8

¹² Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii xɛmɛn Merodaki-Baladan yi bataxin nun finna seen nasiga Xesekiya ma, amasɔtɔ a bata yi Xesekiya fura feen mε. ¹³ Xesekiya yi xerane rasɛnɛ, a yi a banxin kui seene birin yita ne ra: gbeti fixɛn nun xɛmana, wudi bogi ture faɔɔɛne nun latikɔnɔnna nun a yengɛ so seene ramaradɛna, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradɛni. Sese mi lu Xesekiya banxini a mi naxan yita e ra e nun a bɔxɔn birin.

¹⁴ Nabi Esayi mɔn yi fa Manga Xesekiya fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minɛn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilɔn.” ¹⁵ Esayi mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “E i ya banxin to nɛn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nɛn. Sese mi n ma nafulu ramaradɛni, n mi naxan yitaxi e ra.” ¹⁶ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatalaa falan name! ¹⁷ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbena naxanye fen han to, e ne birin xalima nɛn Babilɔn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ E i ya dii xɛmena ndee tongoma nɛn, i yetɛn naxanye sɔtɔma, alogo e xa findi Babilɔn mangana banxin xɛmε tɛgenne ra.” ¹⁹ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nɛn bɔɔɛ xunbenla nun marakantanni n ma siimayani.”

Taruxune Firinden 32.32-33

* 19:29: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

²⁰ Xesekiya kewali dɔnxene sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A wekilena fe falama e nun a ige ramaraden naxan ge e nun a ige kiraan naxan ge siga igen na Yerusalen yi. ²¹ Xesekiya yi faxa. A dii xemɛn Manase yi ti a ɲɔxɔni mangayani.

21

Manase, Yuda Mangana

¹ Manase findi mangan na a ɲɛɛ fu nun firinden nan ma, a ɲɛɛ tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xefisiba. ² Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A yi fe xɔsixine liga alo siyane Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra. ³ A mɔn yi kidene ti geyane fari a fafe Xesekiya denaxanye kala, a yi saraxa ganden nafala Baali xa, a yi Asera kide gbindowna bitin, alo Isirayila manga Axabi a liga kii naxan yi, a yi a xinbi sin sarene bun, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma Yerusalen nin.” ⁵ A yi sarene kiden ti Alatala Batu Banxini sansan firinne birin kui. ⁶ A yi a dii xemɛn gan saraxan na, a yi kɔɛrayaan liga, a yi so yimatonni, a muxune dɔxɔ naxanye yi ɲinanne maxɔdinma naxanye yi falan tima barinne ra. Naxan ɲaxu Alatala yetagi, a lu na lige tun, a yi Ala raxɔlɔ. ⁷ A yi Asera kide gbindowna rafala, a na bitin Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma Dawuda nun a diin Sulemani xa, a naxa, “N bata banxini ito sugandi e nun Yerusalen Isirayila bɔnsɔnne yirene birin ye, n waxi n xinla lu feni denaxan yi habadan. ⁸ N mi Isirayila kaane masige yamanan na, n naxan soxi e benbane yii, koni fɔ e xa n ma yamarine birin suxu e nun n ma sariyan birin n ma walikɛɛn Musa naxan sebexi.” ⁹ Koni, yamaan mi e suxu mumɛ, Manase yi findi sabun na e lɔ ayi, Isirayila kaane yi fe ɲaxin liga dangu siyane ra Alatala naxanye kedi e yɛɛ ra.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti a nabine xɔn, a naxa, ¹¹ “Yuda mangan Manase bata fe xɔsixini itoe liga. A bata fe ɲaxin liga dangu Amorine ra waxati danguxine yi, a mɔn bata Yuda kaane ti yulubin ma a suxurene xɔn. ¹² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ‘N tɔrɔn nafama nɛn Yerusalen kaane nun Yuda kaane ma naxan yo na a mɛ, a tuli madɔxɔma ayi nɛn. ¹³ N Yerusalen kalama nɛn alo n Samari taan nun Axabi a denbayaan kala kii naxan yi, n Yerusalen muxune raxɔrima nɛn alo lɔxɔn bama goronna ma kii naxan yi a na yifitan, a maxɛɛ. ¹⁴ N nan n ma yama dɔnxɛn nabeɲinma nɛn e yaxune yii, e yi e yii seene birin tongo, ¹⁵ bayo naxan ɲaxu n yetagi, e bata na liga, e yi n naxɔlɔ keli e benbane

ramini lɔxɔn ma Misiran yamanani han to.’”

¹⁶ Manase yi sɔntare wuyaxi faxa, han Yerusalen yi rafe binbine ra sa yulubin fari a Yuda kaane ti naxan ma naxan yi ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi.

¹⁷ Manase kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a yulubin naxan liga, ne sebexi Yuda mangane taruxune kedine kui. ¹⁸ Manase yi faxa, e yi a maluxun nakɔni naxan a banxin dɔxɔn, Yusaa nakɔni. A dii xemɛna Amɔn yi ti a ɲɔxɔni mangayani.

Amɔn, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 33.21-25

¹⁹ Amɔn findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun firinden nan ma, a ɲɛɛ firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nɛn Mesulemeti, Xarusi a dii temɛna, naxan keli Yotoba taani. ²⁰ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn, alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. ²¹ A yi sigan ti a ɲaxin na alo a fafe, a yi suxurene batu a fafe naxanye batu, a yi a xinbi sin e bun ma. ²² A yi Alatala rabeɲin, a benbane Ala, a mi sigan ti Alatalaa kiraan xɔn. ²³ Manga Amɔn ma walikɛne yi yanfan so a ma, e yi sa a faxa a banxini. ²⁴ Koni, naxanye yanfan so Manga Amɔn ma yamanan muxune yi ne faxa, yamanan muxune yi a dii xemɛn Yosiyi ti a ɲɔxɔni. ²⁵ Amɔn kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁶ E yi a maluxun a gaburun na, Yusaa nakɔni. A dii xemɛn Yosiyi yi ti a ɲɔxɔni mangayani.

22

Yosiyi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 34.1-2

¹ Yosiyi findi mangan na a ɲɛɛ solo-masɛxɛden nan ma, a ɲɛɛ tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yedida, Adayaa dii temɛna, Bɔsikati kaana. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga, a sigan ti tinxinni alo a benba Dawuda, a mi kiraan fata siga yi-ifanni hanma kɔmɛnni.

Sariya kedina fe

Taruxune Firinden 34.8-28

³ A mangayaan ɲɛɛ fu nun solo-masɛxɛdeni, Manga Yosiyi yi sebɛli tiin Safan nasiga Alatala Batu Banxini, Asaliyaa dii xemɛna, Mesulan mamandenna. A yi a fala a xa, a naxa, ⁴ “Siga Xiliki fema, saraxarali kuntigina, a xa sa gbetin malan naxan soxi Alatala Batu Banxini e nun de kantanne naxan nasuxi yamaan yii. ⁵ Muxun naxanye Alatala Batu Banxin wanli kuntigine ra, a xa so ne yii. Ne yi a so Alatala Batu Banxini tɔn muxune yii: ⁶ yii ra walikɛne nun kamudɛɛne nun gemɛ masonle, alogo e xa wudin nun gemɛ

masolixine sara, e banxini tɔŋɔ naxanye ra. ⁷ Koni, gbetin naxan soma e yi, muxu yo nama e maxɔdin na rawali kii ma, bayo e walima tinxinna nin.” ⁸ Nayi, Xiliki, saraxarali kuntigin yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedɔn to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi na kedɔn so Safan yii, Safan yi a xaran. ⁹ Na xanbi ra, sebeli tiin Safan yi sa a fala mangan xa, a naxa, “Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, i ya walikene bata na so walike kuntigine yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn.” ¹⁰ Sebeli tiin Safan yi a fala mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki kedina nde soxi nen n yii.” Safan yi a xaran mangan yetagi.

Eyi nabi ɲaxanla maxɔdin

¹¹ Naxan yi seɓexi sariya kedɔn kui, mangan to na me, a yi a dugine yibo a ma. ¹² Mangan yi yamarini itoe so saraxaraliin Xiliki yii e nun Safan a diina Axikan e nun Mikahu a diina Akibori nun sebeli tiin Safan nun Asaya, mangana walikena, a naxa, ¹³ “E sa Alatala maxɔdin nxu nun Yuda yamaan birin xa kedina fe ra naxan toxi. Alatala bata xɔɔ gbeen ti en xili ma, amasɔto yamarin naxanye seɓexi kedini ito kui, en benbane mi ne suxi e yi e liga.”

¹⁴ Saraxarali Xiliki nun Axikan nun Akibori nun Safan nun Asaya yi siga nabi ɲaxanla Xuluda fema. A yi doxi Yerusalen Taa Nenɛn nin. Dugi ramaran nan yi a xemen Salun na, Tikiwaa dii xemena, Xaraxasa mamandenna. ¹⁵ Xuluda yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa naxan e rafaxi n fema, ¹⁶ e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɔɔn nafama nen yireni ito fari e nun a muxune, fata kedɔn xuine birin na Yuda mangan naxan xaranxi. ¹⁷ Bayo e bata n nabejin, e wusulanna gan ala gbetene xa, e yi n naxɔɔ e suxurene ra e naxanye rafalaxi, na ma, n ma xɔɔn bata gbo ayi yireni ito xili ma, a mi ɲanɔe mume!’ ¹⁸ Koni, e sa a fala Yuda mangan xa, naxan e rafaxi Alatala maxɔdindeni, e naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi falane fe yi i naxanye mexi, a naxa: ¹⁹ I to falani itoe mexi n naxanye tixi yireni ito nun a muxune xili ma, naxanye findi ɲaxankatan nun dangan na, i yi sunu, i yi i magodo Alatala yetagi. Bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n fan bata a me. Alatalaa falan ni i ra. ²⁰ Nanara, n na i luma nen i faxa boɲe xunbenli, i maluxun boɲe xunbenli i ya gaburun na, n ɲaxankatan naxan nagodon yireni ito fari, i mi ne toma.’ ” E dentegeni ito sa mangan xa.

23

*Yosiya yi lanna fen Ala ra
Taruxune Firinden 34.29-32*

¹ Manga Yosiya yi Yuda fonne nun Yerusalen fonne birin malan a fema. ² A yi siga Alatala Batu Banxini, e nun Yuda xemene nun Yerusalen kaane birin nun saraxaraline nun nabine. Yamaan birin yi siga keli muxudine ma han muxu gbeene. A layiri kedɔn naxan to Alatala Batu Banxini, a na fala xuine birin xaran e yetagi. ³ Mangan yi tixi senbetenna xɔn Ala Batu Banxin so deen na, a lanna fen Alatala ra, a de xuiin tongo a xa bira Alatala fɔxɔ ra, a yi a yamarine nun a sariyane nun a tɔne suxu a boɲen nun a niin birin na. A na layirin fala xui seɓexine rakamali na kii nin. Yamaan birin yi so layirini.

Dinan matinxin fena Yuda yi Taruxune Firinden 34.3-5

⁴ Mangan yi saraxarali kuntigin Xiliki yamari, e nun saraxaraliin bonne nun saraxaraliin naxanye yi deen kantanma, a e xa seene birin namini Alatala Batu Banxini naxanye rafalaxi Baali nun Asera nun sarene birin batu seene ra. Yosiya yi sa e gan Yerusalen fari ma xeeɛn ma Kedirɔn lanbanni, a siga e xuben na Beteli yi. ⁵ Yosiya yi kiden ki muxune kedi, Yuda mangan yi naxanye doxi alogo e xa wusulanna gan kidene yi geyane fari Yuda taane nun Yerusalen rabilinni. Kiden ki muxuni itoe yi wusulanna gan Baali nun sogen nun kiken xa e nun sare kurune nun sarene birin xa. ⁶ Yosiya yi Asera kide gbindonna ramini Alatala Batu Banxini, a yi a xali Yerusalen fari ma Kedirɔn lanbanni, a sa a gan menni, a yi a findi xuben na, a sa a xuben woli yamanan muxune gaburune fari. ⁷ A mɔn yi kiden ki xeme yalundene banxine kala Alatala Batu Banxini, ɲaxanle yi domane degema denaxan yi Asera batu seen na. ⁸ Yosiya yi Yuda taane saraxaraline birin maxili, a yi taan kidene raxosi, saraxaraline yi wusulanna ganma denaxanye yi, keli Geba ma han Beriseba, a yi taan kidene kala taan so deene ra, a gbengbenna, denaxan yi taan kuntigin Yosuwe a deen na taan so deen komenna ma. ⁹ Taan kiden ki muxune mi yi sigama Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, koni e yi buru tetaren donma alo saraxaraline. ¹⁰ Mangan yi Tofeti raxosi Ben-Hinon lanbanni, alogo muxu yo nama fa a dii xemen hanma a dii temen gan Moloko suxuren binya feen na. ¹¹ Yuda mangan soon naxanye findi sogen batu seene ra, Yosiya yi ne ba Alatala Batu Banxini so deen dexɔn. E yi sansanna nde nan kui kuntigin Natan-Meleki a banxin dexɔn. Na xanbi ra, Yosiya yi wontorone gan e yi sogen batun naxanye ra. ¹² Yuda mangane bata yi kiden ti Axasi a kore banxin xuntagi. Yosiya yi ne birin kala e nun Manase kiden naxanye ti Alatala Batu Banxini sansan firinne kui. A yi ne

ba mɛnni, a yi e kala, a yi e dungi dungine woli Kediran lanbanni. ¹³ Isirayila mangan Sulemani taan kiden naxanye ti Yerusalem sogeteden binni Maraxori Geyaana yiifanna ma, mangan yi ne raxori. Sulemani yi ne tixi Asitarate nan xa Sidon kaane ala e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mələkə, Amoline ala. ¹⁴ Yosiyaa yi Asera kide gbindonne nun kide gemene kala, e yi denaxan yi a menna rafe muxu xonne ra.

Dinan matinxin fena Isirayila yi

¹⁵ Saraxa ganden nun taan kiden naxan yi Beteli yi, a yi ne fan nabira. Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, na nan na kiden nafa. Yosiyaa yi kiden gan han a findi xuben na. A mən yi Asera kide gbindonna fan gan.

¹⁶ Nayi, Yosiyaa yi a yee rakorin, a yi gaburune to geyaan ma menni, a yi walikene rasiga muxu xonne tongodeni gaburune ra, a sa e gan saraxa ganden fari alogo a xa men naxosi, fata Alatalaa falane ra sayiban naxanye fala lan feni itoe ma.* ¹⁷ Manga Yosiyaa yi a fala, a naxa, “N gemə gbeen mundun toma ito ra?” Taan muxune yi a yabi, e naxa, “Sayiban gaburun na a ra, naxan keli Yuda yi, naxan falane ti Beteli saraxa ganden xili ma, i feen naxanye ligaxi iki.” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a lu menni, muxu yo nama a yiin din na sayiban xonne ra!” Nayi, e yi a xonne ramara menni e nun nabi bonna xonne naxan keli Samari taani.

Taruxune Firinden 34.6-7

¹⁹ Yosiyaa mən yi taan kide banxine birin kala naxanye yi Samari taane yi, Isirayila mangane naxanye ti, e yi Ala raxolo. Yosiyaa yi a liga alo a liga Beteli yi kii naxan yi. ²⁰ Yosiyaa yi taan kiden ki muxune birin kəe raxaba e saraxa gandene fari, a yi muxu xonne gan ne fari. Na xanbi ra, a yi xete Yerusalem yi.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

Taruxune Firinden 35.1,18-19

²¹ Mangan yi yamarini ito fi yamaan birin ma, a naxa, “E Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† raba Alatala binya feen na, e Ala, alo a sebexi layiri kedin kui kii naxan yi.”

²² Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanli ito sifan munma yi liga singen, keli kitisane waxatin ma Isirayila yi e nun Isirayila mangane nun Yuda mangane ləxone birin yi. ²³ Manga Yosiyaa jee fu nun solomasexe nan yi a ra a Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanli ito rabe Yerusalem yi Alatala xa.

Yosiyaa mangayaan naqanna fe

Taruxune Firinden 35.20-36.1

²⁴ Naxanye yi jinanene maxədinma e nun naxanye yi falan tima barinne ra, Yosiyaa yi ne birin faxa. A yi ke suxure nun suxure sawurane kala, e nun fe xəsixin naxanye birin yi Yerusalem nun Yuda yamanani. A na liga nen alogo a xa sariyan nakamali naxanye kedin kui saraxaraliin Xiliki naxan to Alatala Batu Banxini. ²⁵ Yosiyaa jəxən munma yi lu na singen mangane yee, a biranen Alatala fəxə ra a bəjen birin na, a niin birin yi, e nun a senben birin yi, fata Musaa sariyan birin na. A tan dangu xanbini, a maligan mi lu na mume!

²⁶ Koni, Alatala mi xete a xolo gbeen fəxə ra Yuda xili ma Manase a fe ra naxan a Alatala raxolo. ²⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N Yuda bama nen n yetagi alo n na Isirayila ba n yetagi kii naxan yi. N Yerusalem wolima ayi nen n taan naxan sugandi, e nun banxina n na a fala banxin naxan ma, n naxa, ‘N xinla luma be nin.’” ²⁸ Yosiyaa kəwali dənxe, e naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kədine kui.

²⁹ A waxatini, Neko, Misiran mangan yi siga Asiriya Mangan xili ma Efrati baan binni. Manga Yosiyaa yi siga a ralandeni. Misiran mangan Neko to a to tun, a yi a faxa Megido taani. ³⁰ Yosiyaa walikene yi a binbin xali wontoron kui, e yi keli Megido taani siga Yerusalem yi, e sa a maluxun a gaburun na. Yamanan muxune yi a dii xemen Yehowaxasi tongo, e turen sa a xunni, e yi a findi mangan na a fafe jəxoni.

Yehowaxasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.2-4

³¹ Yehowaxasi findi mangan na a jee məxəjen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalem yi. A nga yi xili Xamutali, Yeremi a dii təməna, Libina kaana. ³² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ³³ Misiran Mangan Neko yi yəlxənna sa a ma Ribila taani, Xamata yamanani, alogo a nama fa mangayaan liga Yerusalem yi mume, a yi mudu gbeti fixen kilo wuli saxan keme naanin nun xemaan kilo tonge saxan nun naanin sa yamanan fari. ³⁴ Misiran mangan Neko yi Yosiyaa dii xeməna Eliyakimi dəxə mangan na a fafe jəxoni, a yi a xinla masara a Yehoyakimi. A yi Yehowaxasi suxu, a siga a ra Misiran yi, a sa faxa denaxan yi. ³⁵ Yehoyakimi yi gbetin nun xemaan so Misiran mangan yii, koni a yi mudu gbetin maxili yamanan na, fata Misiran mangana yamarin na, yamaan yamaan birin lan a xa gbetin nun xemaan

* **23:16:** Na sayibana fe mən sebexi Mangane Singen 13.2 kui. † **23:21:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A Mato Xəryaan 12.1-13 kui.

naxan ba a na fala, a lan a xa naxan so Misiran mangan Neko yii.

*Yehoyakimi, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.5-8*

³⁶ Yehoyakimi findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɗɛn nun suulunden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Sebuda, Pɛdayaa dii tɛmɛna, keli Ruma taani. ³⁷ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi.

24

¹ Babilɔn Mangan Nebukadanesari so yengɛni Yehoyakimi waxatin nin. Yehoyakimi yi lu Nebukadanesari a nɔɔn bun jɛɛ saxan, koni a mɔn murute nɛn Nebukadanesari xili ma. ² Nayi, Alatala yi Babilɔn kaane ganla rasiga a xili ma, e nun Arami kaane nun Moyaba kaane nun Amonine ganle, a yi ne birin nasiga Yuda xili ma a kaladeni, fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikene xɔn, nabine. ³ Na fata Alatalaa yamarin nan tun na, naxan yi waxi Yuda ba feni a yetagi Manase a yulubine fe ra. ⁴ Manase bata yi sɔntare wuyaxi faxesa, a yi Yerusalɛn rafe a fe jaxine ra. Alatala mi wa a mafelu feni mumɛ!

⁵ Yehoyakimi kewali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sebɛxi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁶ Yehoyakimi yi faxesa. A dii xɛmɛn Yoyakin yi ti a jɔxɔni mangayani. ⁷ Misiran mangan mi fa mini a yamanani, bayo Babilɔn mangan bata yi a bɔxɔn birin tongo keli Misiran baani han sa dɔxɔ Efirati baan na.

*Yoyakin, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.9-10*

⁸ Yoyakin findi mangan na a jɛɛ fu nun firinden nan ma, a kike saxan ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Nexusuta, Yerusalɛn kaana Elanatan ma dii tɛmɛna. ⁹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ¹⁰ Na waxatini, Babilɔn mangan Nebukadanesari a walikene yi siga Yerusalɛn xili ma, e yi taan nabilin yɛngɛni. ¹¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yetɛɛn yi fa taan yetagi, a walikene yi na yɛngɛ. ¹² Nayi, Yuda mangan Yoyakin yi siga, a sa a yetɛ dentɛgɛ Babilɔn mangan xa, e nun a nga nun a walikene nun a mangane nun a kuntigine. Yoyakin a mangayaan jɛɛ solomasɛxɛdeni, Babilɔn mangan yi a suxu. ¹³ Nebukadanesari yi nafunla birin ba Alatala Batu Banxini e nun manga banxin nafunle, Isirayila mangan Sulemani xɛma goronna naxanye birin nafala Alatala banxini, a ne kala, alo Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁴ Nebukadanesari yi Yerusalɛn kaane birin xali suxuni, kuntigine nun sofane, e birin malanxina muxu wuli fu sa yiirawanle nun xabune birin

fari. A yiigelitɔne nan tun lu yamanani. ¹⁵ Nebukadanesari yi Yoyakin xali Babilɔn yi, a yi mangana nga suxu Yerusalɛn yi siga Babilɔn yi e nun mangana jaxanle nun a kuntigine nun a yamanan muxu gbeene. ¹⁶ Babilɔn mangan mɔn yi sofa kendene birin xali konyiyani Babilɔn yi, muxu wuli solofere e nun yiirawanle nun xabune, muxu wuli keden. ¹⁷ Babilɔn mangan yi Yoyakin sɔxɔ Matani findi mangan na a jɔxɔni, a naxan xili masara a Sedeki.

Sedeki, Yuda Mangana

Yeremi 52.1-3 nun Taruxune Firinden 36.11-12

¹⁸ Sedeki findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɗɛn nun kedenden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Xamutali, Yeremi a dii tɛmɛna, Libina kaana. ¹⁹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ²⁰ Na liga Alatala xɔlɔn nan ma fe ra Yerusalɛn nun Yuda xili ma, a yi waxi naxanye ba feni a yetagi.

Sedeki fan yi murute Babilɔn mangan xili ma.

25

Yeremi 39.1-7 nun 52.4-11

¹ Sedeki a mangayaan jɛɛ solomanaaninden kike fuden xi fude lɔxɔni, Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalɛn xili ma, a yi daaxadeni tɔn a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ² E lu taan yengɛ han Manga Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedendena. ³ Na jɛɛn kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁴ Nayi, Babilɔn ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Kɛɛn na, hali Babilɔn kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taa makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deɛn na mangana nakɔn dɛxɔn. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni. ⁵ Koni, Babilɔn sofa ganla yi mangan sagatan, e sa a li Yeriko mɛmɛrɛne yi, a ganla birin yi xuya ayi, e yi e masiga a ra. ⁶ E yi mangan suxu, e siga a ra Babilɔn mangan fema Ribila taani, e yi sa a makiti mɛnni. ⁷ E Sedeki a diine kɛ raxaba a yetagi, e mɔn yi Sedeki yɛne sɔxɔɗɛ ayi, e yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, e siga a ra Babilɔn yi.

Yerusalɛn kala fena

Yeremi 39.8-10 nun 52.12-27 e nun Taruxune Firinden 36.17-21

⁸ Kike suulunden xi soloferede lɔxɔni, Babilɔn mangan Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan, Babilɔn mangana kuntigina

nde yi so Yerusalen yi. ⁹ A yi tæen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kændene birin gan. ¹⁰ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna fɔxɔ ra, ne yi Yerusalen yinne kala. ¹¹ Muxu dɔnxɛn naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, naxanye bata yi e yɛtɛ sa Babilon mangan sagoni e nun yama dɔnxɛna. ¹² Koni mangan kantan muxune xunna yi yiigelitɔna ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xɛɛ biine.

¹³ Sula sɛnbɛtɛna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan na Babilon yi. ¹⁴ E yi tundene nun tɛɛ kɔ seene nun lɛnpu ratu seene nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁵ Mangan kantan muxune xunna mɔn yi wusulan gan seene nun wuli xuya goronne tongo, xɛma daxine nun gbeti fixɛ daxine birin. ¹⁶ Sɛnbɛtɛn firinna nun ige ramara se gbeen nun ige maxali wontorone Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔɛ yatɛ. ¹⁷ Sɛnbɛtɛn kedenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun solomasɛɛ, kondon yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna yɛ saxan, a kondon yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Sɛnbɛtɛn firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina.

¹⁸ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ¹⁹ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xɛmɛ suulun mangana muxune yɛ naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sɛbɛli tiina, naxan yi sofa nɛnɛne xinle sɛbɛma, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani. ²⁰ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilon mangan fɛma Ribila taani. ²¹ Babilon Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

Gedali, Yuda yamana kannu
Yeremi 40.7-41.18

²² Babilon mangan Nebukadanesari yi Yuda yamanan muxu dɔnxɛne sa Gedali a yamarin bun ma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. ²³ Sofa kuntigine nun e sofane birin to na mɛ, a Babilon mangan bata Gedali findi yamana kannu ra, e yi siga Gedali fɛma Misipa taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun Kareyaa dii xɛmɛn

Yoxanan nun Tanxumeti a dii xɛmɛn Seraya Netofa kaan nun Maka kaana dii xɛmɛn Yaasaniya, e nun e ganle. ²⁴ Gedali yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “E nama gaxu sese ra Babilon kaane kuntigine fɛ ra, ε lu yamanani, ε wali Babilon mangan xa, ε herin sɔtɔma nɛn.” ²⁵ Koni, jɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli, Elisama mamandenna, mangan xabilan muxuna nde, na yi fa, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra, e yi Gedali faxa, e nun Yuda kaane nun Babilon kaan naxanye yi a fɛma Misipa taani. ²⁶ Nayi, yamanan muxune birin, yiigelitɔne nun nafulu kanne, e nun sofa kuntigine yi keli, e siga Misiran yi, bayo e yi gaxuxi Babilon kaane yɛɛ ra.

Yoyakin mini feen kasoon na
Yeremi 52.31-34

²⁷ Yuda mangan Yoyakin suxun jɛɛ tonge saxan e nun soloferedeni, Babilon mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛɛ fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jɛɛn kike fu nun firinden xi mɔxɔjɛn nun soloferede lɔxɔni. ²⁸ A yi fala fajin ti a xa. Mangan bonna naxanye yi a fɛma Babilon yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ²⁹ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dɛge mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁰ A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, mangan yi lu ne sɔɛ a yii a siimayaan birin yi.

Taruxune Singena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yire firinna naxanye xili “Taruxune,” ne Yuda bɔnsonna mangane nan ma fe falama. Taruxune Singena Isirayila kaane benbane bari feen nan falama keli N Benba Adama ma han sa dɔxɔ Dawuda sayaan waxatin na. Manga Dawuda fe taruxun nan Kitabun yireni ito kui, yanyina nde jɛɛ wuli keden jɔxɔn benun Yesu xa bari. Taruxune Singen nun Samuyeli Firinden nun Mangane Singen kitabu yirene e maliga yire wuyaxi yi.

Isirayila kaane benbane

¹ Adama nan Seti sɔtɔ. Seti yi Enosi sɔtɔ. Enosi yi Kenan sɔtɔ. ² Kenan yi Mahalaleli sɔtɔ. Mahalaleli yi Yaredi sɔtɔ. ³ Yaredi yi Xenoki sɔtɔ. Xenoki yi Matusela sɔtɔ. Matusela yi Lameki sɔtɔ. ⁴ Lemeki yi Nuhan sɔtɔ. Nuhan yi Semi nun Xami nun Yepeti sɔtɔ.

Dunuya Fɔlɔn 10.2-20

⁵ Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomere nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki nun Tirasi.

⁶ Gomere a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁷ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁸ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi nun Misiran nun Puti nun Kanan. ⁹ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama diini itoe nan sɔtɔ: Saba nun Dedan. ¹⁰ Kusi yi Nimirodi bari. Na findi yengeso belebelen nan na dunuya yi. ¹¹ Misiran yi diine sɔtɔ naxanye findixi Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane nun ¹² Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane nun Kafatoro kaane ra. Filisitine benbane nan Kafatoro kaane ra. ¹³ Kanan yi a dii singen Sidon sɔtɔ e nun gbeteɛye naxanye findixi Xitine nun ¹⁴ Yebusu kaane nun Amorine nun Girigasane nun ¹⁵ Xiwine nun Arakane nun Sini kaane nun ¹⁶ Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane ra.

Dunuya Fɔlɔn 10.21-31 nun 11.10-27

¹⁷ Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

Arami a diine ni i ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

¹⁸ Arapaxadi yi Selaxa sɔtɔ. Selaxa yi Eberi sɔtɔ. ¹⁹ Eberi yi dii xeme firin sɔtɔ. Keden xili Pelegi* bayo dunuya yitaxun a waxatin nin. A xunyɛn xili Yokatan.

²⁰ Yokatan ma diine ni i ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera nun ²¹ Hadoran nun Yusali nun Dikila nun ²² Ewali nun Abimayeale nun Saba nun ²³ Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Yokatan ma diine nan ne ra.

²⁴ Semi yi Arapaxadi sɔtɔ. Arapaxadi yi Selaxa sɔtɔ. ²⁵ Selaxa yi Eberi sɔtɔ. Eberi yi Pelegi sɔtɔ. Pelegi yi Rewu sɔtɔ. ²⁶ Rewu yi Serugu sɔtɔ. Serugu yi Nahori sɔtɔ. Nahori yi Tera sɔtɔ. ²⁷ Tera yi Iburama sɔtɔ naxan findixi Iburahima ra.

Nabi Iburahimaa diine

Dunuya Fɔlɔn 25.12-16

²⁸ Iburahima yi Isiyaga nun Sumayila sɔtɔ. ²⁹ Sumayilaa dii singen yi xili nen Nebayoti. Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ³⁰ Misema nun Duma nun Masa nun Xadada nun Tema nun ³¹ Yeturi nun Nafisi nun Kedema, Sumayilaa diine nan yi ne fan na.

Dunuya Fɔlɔn 25.1-4

³² Iburahima a konyi jaxanla† Keturaa dii xeme xinle ni itoe ra a naxanye bari Iburahima xa: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki nun Suwa. Yokan yi Saba nun Dedan sɔtɔ. ³³ Midiyan yi Efa nun Efere nun Xanoki nun Abida nun Elida sɔtɔ. Keturaa diine nan e birin na.

Dunuya Fɔlɔn 36.10-14

³⁴ Iburahima yi Isiyaga sɔtɔ. Isiyaga yi Esayu nun Isirayila sɔtɔ.

³⁵ Esayu a diine xinle ni itoe ra: Elifasi nun Reyuli nun Yewusi nun Yalami nun Kora.

³⁶ Elifasi a diine xinle ni itoe ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami nun Kenasi nun Timina nun Amaleki.

³⁷ Reyuli a diine xinle ni itoe ra: Naxati nun Sera nun Sama nun Misa.

Dunuya Fɔlɔn 36.20-28

³⁸ Seyiri a diine xinle ni itoe ra: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana nun Dison nun Eseri nun Disan.

³⁹ Lotan yi Xori nun Homami sɔtɔ. Lotan magilen yi xili nen Timina.

⁴⁰ Sobali yi Aliyan nun Manaxati nun Ewali nun Sefi nun Onan sɔtɔ.

Sibeyon yi Aya nun Ana sɔtɔ.

⁴¹ Ana yi Dison sɔtɔ.

Dison yi Xamaran nun Eseban nun Itiran nun Keran sɔtɔ.

⁴² Eseri yi Bilihan nun Saawan nun Yaakan sɔtɔ.

Disan yi Yusu nun Aran sɔtɔ.

Dunuya Fɔlɔn 36.31-43

⁴³ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edan yamanan xun na benun Isirayila kaane xa

* **1:19:** Pelegi bunna neɛn fa fala “Mayitaxunna.” † **1:32:** Konyi jaxanle sariyan sebeɛi Xɔɔɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra a naxan sɔtɔ a jaxanla ra.

mangan soto waxatin naxan yi. Beyori a diin Bela yi findi manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ⁴⁴ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ⁴⁵ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ⁴⁶ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane no Moyaba boxoni. A taan yi xili nen Abiti. ⁴⁷ Xadada to faxa, Masareka kaan Samala yi findi mangan na. ⁴⁸ Samala to faxa, Sayuli yi findi mangan na, naxan yi kelixi Rehoboti taani baan de. ⁴⁹ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ⁵⁰ Baali-Xanan to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nen Pawu. A naxanla yi xili nen Mehetabeli, Matire di a dii temena, Mesahabi mamandenna.

⁵¹ Xadada to faxa, muxuni itoe nan findi Edon mangane ra: Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yeteti nun ⁵² Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon nun ⁵³ Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari nun ⁵⁴ Manga Magadiyeli nun Manga Irami. Ne nan yi Edon mangane ra.

2

Isirayila yixetene

Dunya Folan 35.23-26

¹ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra: Ruben nun Simeyon nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon nun ² Dan nun Yusufu nun Bunyamin nun Nafatali nun Gadi nun Aseri.

Ruti 4.18-22 Matiyu 1.3-6

³ Yuda a diine xinle ni itoe ra: Eri nun Onan nun Selaxa. Kanan kaa naxanla nde nan na dii saxanne bari a xa, Suyaa dii temena. Yudaa dii singena Eri yi fe naxin liga Alatala yee ra yi. A yi a faxa na ma. ⁴ Yuda mamuxun Tamari yi Peresi nun Sera bari a xa. Yuda dii suulun soto na kii nin.

⁵ Peresi yi Xesiron nun Xamuli soto. ⁶ Sera yi dii suulun soto: Simiri nun Etani nun Heman nun Kalikali nun Dara. ⁷ Karimi yi Akan soto, naxan tinxintareyaan liga Isirayila ra, a to se ratonxine tongo. ⁸ Etani yi Asari soto.

⁹ Xesiron yi Yerameeli nun Rami nun Kalebi* soto.

¹⁰ Rami yi Aminadabo soto. Aminadabo yi Naxason soto, naxan findi Yuda bonsonna kuntigin na. ¹¹ Naxason yi Salimon soto. Salimon yi Boosu soto. ¹² Boosu yi Obedi soto. Obedi yi Yese soto. ¹³ Yese a dii xemene xinle ni itoe ra: Eliyabi nan yi a dii singen na, a firindena Abinadabo, a saxandena Simeya,

¹⁴ a naanindena Nataneli, a suulundena Rada yi, ¹⁵ a sennindena Osemi, a soloferedena Dawuda. ¹⁶ Yese a dii temene xinle ni itoe ra: Seruya nun Abigayili. Seruya yi dii xemene saxon soto: Abisayi nun Yowaba nun Asaheli. ¹⁷ Abigayili yi Amasa soto Yeteri xa, naxan fataxi Sumayila bonsonna ra.

¹⁸ Xesiron ma diin Kalebi a naxanle Asuba nun Yeri yoti, ne yi diini itoe bari Kalebi xa: Yesere nun Sobaba nun Aradon. ¹⁹ Asuba to faxa, Kalebi yi Efarata daxo, a yi Xuru bari a xa. ²⁰ Xuru yi Yuri soto. Yuri yi Besaleli soto. ²¹ Donxen na, Xesiron to jee tonge sennin soto, a yi Galadi benban Makiri a dii temen daxo, a yi a kolon naxanla ra. E yi Segubu soto. ²² Segubu yi Yayiri soto, naxan findi taa maxonen nun saxon xun na Galadi yamanani. ²³ Koni, Gesuri kaane nun Arami kaane yi Yayiri taane tongo e nun Kenata taan nun a rabilinne, e birin malanxina taa tonge sennin. Makiri yixetene nan ne birin na, naxan Galadi masege.

²⁴ Xesiron to faxa Kalebi-Efarata taani, a naxanla Abiya yi Asexuri bari a xa, naxan Tekowa taan masege. ²⁵ Xesiron ma dii singen Yerameeli a diine ni i ra: a dii singen Rami nun Buna nun Oreni nun Osemi nun Axiya. ²⁶ Yerameeli a naxalan bodena Atara yi Onan bari. ²⁷ Yerameeli a dii singen Rami a diine xinle ni itoe ra: Masi nun Yamin nun Ekeri. ²⁸ Onan yi Samayi nun Yada soto. Samayi yi Nadaba nun Abisuri soto. ²⁹ Abisuri a naxanla Abixali yi Axaban nun Molidi soto. ³⁰ Nadaba yi Seleda nun Apayimi soto. Seleda yi faxa diitareyani. ³¹ Apayimi yi Yisi soto. Yisi yi Sesan soto. Sesan yi Axalayi soto. ³² Samayi xunyen Yada yi Yeteri nun Yonatan soto. Yeteri yi faxa diitareyani. ³³ Yonatan yi Peleti nun Sasa soto. Yerameeli yixetene nan ne ra. ³⁴ Sesan mi dii xemene yo soto fo dii temene. A konyi xemene Misiran kaan yi xili nen Yara. ³⁵ Sesan yi a dii temen fi a konyi xemene Yara ma. A yi Atayi bari a xa. ³⁶ Atayi yi Natan soto. Natan yi Sabadi soto. ³⁷ Sabadi yi Efilali soto. Efilali yi Obedi soto. ³⁸ Obedi yi Yehu soto. Yehu yi Asari soto. ³⁹ Asari yi Xeləsi soto. Xeləsi yi Eleyasa soto. ⁴⁰ Eleyasa yi Sisimayi soto. Sisimayi yi Salun soto. ⁴¹ Salun yi Yekamiya soto. Yekamiya yi Elisama soto.

⁴² Yerameeli xunyen Kalebi a dii singen yi xili Mesa. Mesa yi Sifi nun Maresa soto, naxan findixi Xebiron kaane benban na. ⁴³ Xebiron yi Kora nun Tapuwa nun Rekemi nun Sema soto. ⁴⁴ Sema yi Raxami soto. Raxami yi Yorekami soto. Rekemi yi Samayi soto. ⁴⁵ Samayi yi Mayon soto. Mayon yi Beti-Suru soto. ⁴⁶ Kalebi a konyi naxanla† Efa yi Xarani nun Mosa nun Gasesi bari a xa.

* **2:9:** Kalebi mon xili nen Kelubayi. † **2:46:** Konyi naxanle sariyan seboxi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a naxanla ra.

Xarani yi Gasesi soto. ⁴⁷Yadayi a diine xinle ni itoe ra: Regemi nun Yotami nun Gesana nun Peleti nun Efa nun Saafi. ⁴⁸Kalebi a konyi naxanla Maka yi Seberi nun Tirana bari a xa. ⁴⁹Maka mon yi Madamanna fafe Saafi bari e nun Sewa, Makabena nun Gibeya fafe. Kalebi a dii temen yi xili Akasa.

⁵⁰Kalebi yixete gbete ye nan itoe fan na. A naxanla Efarataa dii singen Xuru a dine ni i ra: Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masege, ⁵¹Salima naxan Betelemi taan masege e nun Xarefi naxan Beti-Gaderi taan masege. ⁵²Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masege, na yixetene ni i ra: Harowe nun Menuhoti kaane foxo kedenna nun ⁵³Kiriyati-Yeyarin xabilan muxun naxanye findixi Yitirine nun Putine nun Sumane nun Miserayine ra. Ne nan findixi Sora taan muxune nun Esetayoli taan muxune ra. ⁵⁴Salima yixetene ni i ra: Betelemi kaane nun Netofa kaane nun Atiroti-Beti-Yowaba kaane nun Manaxati kaane foxo kedenna nun Sorine nun ⁵⁵sebelitine xabilan naxanye yi doxi Yabesa taani e nun Tiratine nun Simeyatane nun Sukatine. Kenine nan ne ra, naxanye fataxi Xamati ra, Rekabu a denbayaan benbana.

3

Manga Dawudaa diine Samuyeli Firinden 3.2-5

¹Dawuda diin naxanye bari Xebiron taani, ne ni i ra. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi findixi Yesereli kaana Axinowami ra. A dii firinden yi xili Daniyeli, naxan nga yi Karemele kaana Abigayili ra. ²A saxanden yi xili Abisalomi, naxan nga yi findixi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. A naaninden yi xili Adoniya, naxan nga yi findixi Xagiti ra. ³A suulunden yi xili Sefati, naxan nga yi findixi Abitali ra. A senninden yi xili Yitireyami, naxan nga yi Egela ra. ⁴Dii senninni itoe barixi Xebiron taan nin Dawudaa mangayaan naba denaxan yi jee solofere kike sennin. A yi mangayaan naba Yerusalem taani jee tonge saxan jee saxan.

⁵Amiyeli a dii temen Batiseba dii naaninni itoe nan soto Dawuda xa Yerusalem yi: Simeya nun Sobaba nun Natan nun Sulemani. ⁶Dawuda mon dii xeme solomanaanin gbete ye soto nen: Yibixari nun Elisuwu nun Elifeleti nun ⁷Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁸Elisama nun Eliyada nun Elifeleti. ⁹Dawudaa dii xemene nan ne ra. Konyi naxanle* diin naxanye bari a xa, ne mi ne ye. Tamari nan yi e magilen na.

Yuda Mangane

¹⁰Sulemani nan Robowan soto. Robowan yi Abiya soto. Abiya yi Asa soto. Asa yi Yosafati soto. ¹¹Yosafati yi Yehorami soto. Yehorami yi Axasiya soto. Axasiya yi Yowasa soto. ¹²Yowasa yi Amasiya soto. Amasiya yi Asari soto. Asari yi Yotami soto. ¹³Yotami yi Axasi soto. Axasi yi Xesekiya soto. Xesekiya yi Manase soto. ¹⁴Manase yi Amon soto. Amon yi Yosiya soto. ¹⁵Yosiya a dii singen findi Yoxanan nan na, a dii firindena, Yehoyakimi, a saxandena, Sedeki, a naanindena, Salun. ¹⁶Yehoyakimi yi Yoyakin nun Sedeki soto.

¹⁷Yoyakin naxan suxu konyiyani, na dine ni i ra: Selatili nun ¹⁸Malakirami nun Pedaya nun Senasari nun Yekamiya nun Hosama nun Nedabiya. ¹⁹Pedaya yi Sorobabeli nun Simeyi soto. Sorobabeli yi Mesulan nun Xananiya soto. Selomiti nan yi e magilen na. ²⁰Pedaya mon yi dii suulun gbete ye soto: Xasuba nun Oheli nun Bereki nun Xasadiya nun Yusabi-Xeseda. ²¹Xananiya yixetene ni i ra: Pelati nun Yesaya nun Refayaa diine nun Aranan ma diine nun Abadi a diine nun Sekani a diine. ²²Sekani dii senninni itoe nan soto: Semaya nun Xatusi nun Yigali nun Bariya nun Neyaraya nun Safati. ²³Neyaraya dii saxanni itoe nan soto: Eliyowenayi nun Xisikiya nun Asirikami. ²⁴Eliyowenayi dii solofereni itoe nan soto: Hodafiya nun Eliyasibi nun Pelaya nun Akubu nun Yoxanan nun Delaya nun Anani.

4

Yuda xabila gbete ye

¹Yuda yixetene ni i ra: Peresi nun Xesiron nun Karimi nun Xuru nun Sobali. ²Sobali a diin Reyaya yi Yaxati soto. Yaxati yi Axumayi nun Lahadi soto. Sorane xabilane fataxi ne nan na. ³Yesereli nun Yisema nun Yidibasi nan Etami taan masege. E magilen yi xili Haseleliponi. ⁴Penuyeli nan Gedori taan masege. Xuru a diina Eseri nan Xusa taan masege. Efarataa dii singen Xuru nan Betelemi taan masege. ⁵Asexuri yi Tekowa taan masege, naxalan firin yi naxan yii, Xela nun Nara. ⁶Nara yi Axusami nun Xeferi nun Temeni nun Axasetari bari a xa. ⁷Xela yi Sereti nun Soxara nun Etenani ⁸nun Kosi bari a xa. Kosi yi Anubi nun Sobeba soto, e nun Harumi a dii Axaraxeli xabilane.

⁹Yabesa yi binyen soto dangu a ngaxakedenne ra. A nga a xili sa nen Yabesa bayo a naxa, "N bata a xali toroni."* ¹⁰Yabesa yi Isirayilaa Ala maxandi, a naxa, "Yandi, n baraka! I yi n ma boxon fari sa. I senben xa

* 3:9: Konyi naxanle sariyan seboxi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye soto a naxanla ra. * 4:9: Yabesa maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nen fa fala "Xolena."

lu n xɔn, i n natanga tɔɔn ma alogo fe xɔlen nama n sɔtɔ.” Ala yi a duban yabi.

¹¹ Suxa ngaxakedenna Kelubu yi Mexiri sɔtɔ. Mexiri yi Eseton sɔtɔ. ¹² Eseton yi Beti-Rafa nun Paseya nun Texinna sɔtɔ. Texinna nan Naxasa taan masege. Ne findixi Reka kaane nan na.

¹³ Kenasi yi Otiniyeli nun Seraya sɔtɔ. Otiniyeli yi Xatati nun Meyonotayi sɔtɔ. ¹⁴ Meyonotayi yi Ofara sɔtɔ. Seraya yi Yowaba sɔtɔ, yiirawanle benbana, naxanye yi dɔxi Yiirawanle Lanbanni. ¹⁵ Yefune a diin Kalebi yi Iru nun Ela nun Nami sɔtɔ. Ela yi Kenasi sɔtɔ.

¹⁶ Yehaleleli a diine ni i ra: Sifi nun Sifa nun Tiriya nun Asareli.

¹⁷ Esiraa diine ni i ra: Yeteri nun Meredi nun Efere nun Yalon. Meredi a jaxanla nde yi Mariyama nun Samayi nun Yiseba bari. Yiseba nan Esitemowa taan masege. ¹⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn Biti naxan yi dɔxi Meredi xɔn ma, na nan na diine bari. Meredi mɔn yi Yahudiya jaxanla nde dɔxɔ, na diine ni i ra: Yarɛdi naxan Gedori taan masege e nun Xeberi naxan Soko taan masege e nun Yekutiyeleli naxan Sanowa taan masege. ¹⁹ Hodiya jaxanla naxan findixi Naxami magilen na, na yixetene yi findi Garimi kaane ra naxanye yi dɔxi Keyila taani e nun Maka kaan naxanye yi dɔxi Esitemowa taani.

²⁰ Simon ma diine ni i ra: Aminon nun Rinna nun Ben-Xanan nun Tilon.

Yisi a diine ni i ra: Soxeti nun Ben-Soxeti.

²¹ Yudaa diin Selaxa yixetene ni i ra: Eri naxan Leka taan masege, e nun Laada naxan Maresa taan masege, e nun xabilan naxanye yi dugi sɔxɔnne ra Beti-Asibeya yi, e nun ²² Yokimi nun Koseba kaane nun Yowasa nun Sarafa naxan yi Moyaba nun Yasubi-Lexemi xun na. Fe fonne nan ne ra. ²³ Ne yixetene yi findi feje rafalane ra mangan xa Netayimi nun Gedera taane yi.

Simeyon yixetene *Yosuwe 19.2-10*

²⁴ Simeyon yixetene ni i ra: Nemuweli nun Yamin nun Yaribi nun Sera nun Sayuli. ²⁵ Sayuli yi Salun sɔtɔ. Salun yi Mibisan sɔtɔ. Mibisan yi Misema sɔtɔ. ²⁶ Misema yi Xamuweli sɔtɔ. Xamuweli yi Sakuru sɔtɔ. Sakuru yi Simeyi sɔtɔ. ²⁷ Simeyi yi dii xeme fu nun sennin sɔtɔ e nun dii tɛme sennin. A ngaxakedenne mi dii wuyaxi sɔtɔ. E xabilan muxune mi wuya ayi alo Yuda bɔnsɔnna muxune. ²⁸ E yi dɔxi taani itoe nin: Beriseba nun Molada nun Xasari-Suwali nun ²⁹ Bila nun Esemi nun Toladi nun ³⁰ Betuyeli nun Xoroma nun Sikilaga nun ³¹ Beti-Marakaboti nun Xasari-Susimi nun Beti-Biri nun Saarayimi. E yi lu na

taane yi han Dawudaa mangayaan waxatini. ³² E mɔn dɔxɔ nɛn taa suulun gbeteye yi: Etami nun Ayin nun Rimɔn nun Token nun Asan ³³ e nun e rabillinne siga han Baalati taani. E dɔxɔdene nun e benbana nan ne ra naxanye seɓɛxi e bɔnsɔn kedin kui.

³⁴ Simeyon bɔnsɔnna xabilane kuntigine xinle ni itoe ra: Mesobabo nun Yameleki nun Amasiyaa diin Yosahi nun ³⁵ Yoweli nun Yosibiya a diin Yehu, Seraya mamandenna, Asiyeli tolobitana, e nun ³⁶ Eliyowenayi nun Yaakoba nun Yesohaya nun Asaya nun Adiyeli nun Yesimiyeli nun Benaya nun ³⁷ Sifeyi a diin Sisa. Alon nan Sifeyi sɔtɔ. Yɛdaya nan Alon sɔtɔ. Simiri nan Yɛdaya sɔtɔ. Semaya nan Simiri sɔtɔ.

³⁸ Xabilane kuntigine nan ne ra. E debayane gbo ayi nɛn han! ³⁹ E yi siga han Gedori taan lanbanna sogeteden binna balo yire fendeni e xuruseene xa. ⁴⁰ E sa seɓɛ yire fajine to mɛnni xuruseene xa. Na bɔxɔne yi gbo, bɔje xunbenla na. Xami bɔnsɔnna muxuna ndee yi na nun. ⁴¹ Muxun naxanye xinle seɓe itoe ra, ne nan siga Yuda Manga Xesekiyaa waxatini, e sa Xami bɔnsɔnna muxune nun Meyunin bɔnsɔnna muxune banxine birin kala, e yi e raxɔri alogo e xa dɔxɔ na, balo fajin yi denaxan yi e xuruseene xa. ⁴² Simeyon bɔnsɔnna muxu keme suulun yi siga Seyiri geya yireni. E yeeratine yi findixi Yisi a diine nan na: Pelati nun Neyaraya nun Refaya nun Yusiyeli. ⁴³ E yi sa Amaleki dɔnxɛne faxa, naxanye e gi yengen bun. E dɔxi mɛnni han to.

5

Ruben yixetene

¹ Ruben nan findi Isirayila dii singen na, koni e nun a fafe a jaxanla nde bata yi kafu, nanara dii singe tiden yi ba a yii, a so Isirayilaa diin Yusufu a diine yii. Na nan a liga, e a foriya tiden ba a yii bɔnsɔn kedin ma. ² Yuda senben sɔtɔ nɛn a ngaxakedenne tagi, a yixetena nde yi findi mangan na, koni dii singe tiden lu nɛn Yusufu yii.

³ Isirayilaa dii singen Ruben yi Xanɔki nun Palu nun Xesirɔn nun Karimi sɔtɔ.

⁴ Yoweli yi Semaya sɔtɔ. Semaya yi Gogo sɔtɔ. Gogo yi Simeyi sɔtɔ. ⁵ Simeyi yi Mike sɔtɔ. Mike yi Reyaya sɔtɔ. Reyaya yi Baali sɔtɔ. ⁶ Baali yi Bɛra sɔtɔ. Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere yi Ruben bɔnsɔn xunna Bɛra suxu konyiyani.

⁷ Bera ngaxakedenne ni i ra xabila yeɛn ma alo e xinle seɓɛxi e bɔnsɔn kedin kui kii naxan yi: e kuntigin Yeyiyeli nun Sakari nun ⁸ Asasi a diin Bela, Sema mamandenna, Yoweli tolobitana. E yi dɔxi Aroyeri nin siga han Nebo geyaan na sa dɔxɔ Baali-Meyon na. ⁹ Sogeteden binni, e yi siga, e sa dɔxɔ tonbonna dɔxɔn han Efirati xuden na. Bayo

e xuruseene bata yi wuya ayi e yii Galadi yamanani. ¹⁰ Ruben bənsənnə yi Hagarine yengə Manga Sali waxatini, e yi e nə, e yi dəxə e banxine yi Galadi yamanan sogeteden binni.

Gadi yixətene

¹¹ Gadi bənsənnə muxune yi dəxi Ruben bənsənnə muxune nan dəxən ma Basan yamanani siga han Salaka taana. ¹² Yoweli nan yi e kuntigi singen na Basan yamanani, a firindena, Safami. Na xanbi ra, Yanayi nun Safati. ¹³ E ngaxakedenne muxu solofere ni i ra denbaya yəen ma: Mikeli nun Mesulan nun Seeba nun Yorayi nun Yakan nun Siya nun Eberi. ¹⁴ Abixali a diine nan ne ra. Xuri nan Abixali sətə. Yarowa nan Xuri sətə. Galadi nan Yarowa sətə. Mikeli nan Galadi sətə. Yesisayi nan Mikeli sətə. Yado nan Yesisayi sətə. Busi nan Yado sətə. ¹⁵ Abidiyeli a diina Axi, Guni mamandenna yi findi e xabilane xunna ra. ¹⁶ Gadi bənsənnə muxune yi dəxi Galadi yamanan nun Basan yamanan nun e rabillinne nin siga han Sarən danna. ¹⁷ Muxuni itoe xinle yi səbexi e bənsən kedin kui Yuda Manga Yotami nun Isirayila Manga Yerobowan waxatini.

¹⁸ Ruben bənsənnə muxune nun Gadi bənsənnə muxune nun Manase bənsənnə muxune fəxə kedenna, ne sofane xasabin lan muxu wuli tonge naanin wuli naanin keme solofere tongo sennin nan ma. E birin yi fatan yengə sodeni. Yee masansan wure lefaan nun silanfanna* nun xanla yi e birin yii. ¹⁹ E yi Hagarine nun Yeturine nun Nafisine nun Nodabone yengə. ²⁰ E yi Ala maxandi yengeni, a yi e mali, e yi Hagarine nun e xəyine birin nə. Ala yi e xuiin name bayo e yi e yigi saxi a tan nin. ²¹ E yi e yaxune xuruseene suxu, jəgəme wuli tonge suulun nun yexeen nun sii wuli keme firin wuli tonge suulun, e nun sofali wuli firin. E yi muxu wuli keme fan suxu. ²² E yi e yaxu wuyaxi faxa bayo na yengen yi kelixi Ala nan ma. E yi lu dəxi na han Isirayila yamaan suxu konyiyani waxatin naxan yi.

Manase bənsənnə yixətene

²³ Manase bənsənnə fəxə kedenna yi dəxi yamanani keli Basan yamanan ma siga han Baali-Xerimon taana, Seniri geyaan san bun, denaxan mən xili Xerimon geyana. E yi wuya han! ²⁴ E denbayane xunne ni i ra: Efere nun Yisi nun Eliyeli nun Asiriyeli nun Yeremi nun Hodafiya nun Yaxadiyeli. Sofa kəndene nan yi na denbaya xunne ra e nun xili kanne. ²⁵ Koni, e yi tinxintareyaan liga e benbane Ala ra, e yi Ala yanfa mən kaane alane xən Ala bata yi muxun naxanye raxəri e yee ra, feen naxan yi luxi alo yalunya Ala yetagi. ²⁶ Nayi, Isirayilaa Ala yi

Asiriya Manga Puli radin e ma naxan mən xili Tigilati-Pilesere. E yi fa Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna suxu konyiyani. A yi siga e ra Xala nun Xabori nun Hara yi Gosan baan de, e mən denaxanye yi han to.

Lewi yixətene

²⁷ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari sətə. ²⁸ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele sətə. ²⁹ Amirama yi dii xeme firin sətə, Haruna nun Musa e nun dii teme keden, Mariyama. Haruna yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sətə. ³⁰ Eleyasari yi Finexasi sətə. Finexasi yi Abisuwa sətə. ³¹ Abisuwa yi Buki sətə. Buki yi Yusi sətə. ³² Yusi yi Seraxaya sətə. Seraxaya yi Merayoti sətə. ³³ Merayoti yi Amari sətə. Amari yi Axituba sətə. ³⁴ Axituba yi Sadəki sətə. Sadəki yi Aximaasi sətə. ³⁵ Aximaasi yi Asari sətə. Asari yi Yoxanan sətə. ³⁶ Yoxanan yi Asari sətə, naxan findi saraxaraliin na Ala Batu Banxini Yerusalən yi Sulemani naxan ti. ³⁷ Asari yi Amari sətə. Amari yi Axituba sətə. ³⁸ Axituba yi Sadəki sətə. Sadəki yi Salun sətə. ³⁹ Salun yi Xiliki sətə. Xiliki yi Asari sətə. ⁴⁰ Asari yi Seraya sətə. Seraya yi Yehosadaki sətə. ⁴¹ Alatala to Yuda nun Yerusalən kaane rasiga konyiyani Nebukadanesari xən, Yehosadaki fan yi suxu.

6

Lewi yixətə gbətəye

¹ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari sətə. ² Gerison yi Libini nun Simeyi sətə. ³ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele sətə. ⁴ Merari yi Maxali nun Musi sətə.

Lewi xabilane benbane ni i ra:

⁵ Gerison xabilani: Gerison yi Libini sətə. Libini yi Yaxati sətə. Yaxati yi Sima sətə. ⁶ Sima yi Yowa sətə. Yowa yi Yido sətə. Yido yi Sera sətə. Sera yi Yeyaterayi sətə.

⁷ Kehati xabilani: Kehati yi Aminadabo sətə. Aminadabo yi Kora sətə. Kora yi Asiri sətə. ⁸ Asiri yi Elikana sətə. Elikana yi Ebiyasafi sətə. Ebiyasafi yi Asiri sətə. ⁹ Asiri yi Taxati sətə. Taxati yi Yuriyeli sətə. Yuriyeli yi Yusiya sətə. Yusiya yi Sayuli sətə.

¹⁰ Elikana xabilani: Elikana yi Amasayi nun Aximoti ¹¹ nun Elikana sətə. Elikana yi Sofayi sətə. Sofayi yi Naxati sətə. ¹² Naxati yi Eliyabi sətə. Eliyabi yi Yeroxama sətə. Yeroxama yi Elikana sətə. Elikana yi Samuyeli sətə. ¹³ Samuyeli a diine ni i ra: a dii singena Yoweli e nun Abiya.

¹⁴ Merari xabilani: Merari yi Maxali sətə. Maxali yi Libini sətə. Libini yi Simeyi sətə. Simeyi yi Wusa sətə. ¹⁵ Wusaha yi Simeya

* **5:18:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

soto. Simeya yi Xagiya soto. Xagiya yi Asaya soto.

Beti baane Ala Batu Banxini

¹⁶ Dawuda yi Lewi bənsənnə muxuna ndee dəxə beti ba kuntigine ra Alatala Batu Banxini Layiri Kankiraan* fa menni waxatin naxan yi. ¹⁷ Ne nan yi betine bama Ala Batu Bubun yetagi, Naralan Bubuna han Manga Sulemani Alatala Batu Banxin ti Yerusalən yi waxatin naxan yi. E yi e wanla kema alo e yi yamarixi e ma kii naxan yi.

¹⁸ Na beti baane nun e diine xinle ni itoe ra:

Kehati xabilani: Yoweli nan beti baan Heman soto. Samuyeli nan Yoweli soto. ¹⁹ Elikana nan Samuyeli soto. Yeroxama nan Elikana soto. Eliyeli nan Yeroxama soto. Towa nan Eliyeli soto. ²⁰ Sufi nan Towa soto. Elikana nan Sufi soto. Maxati nan Elikana soto. Amasayi nan Maxati soto. ²¹ Elikana nan Amasayi soto. Yoweli nan Elikana soto. Asari nan Yoweli soto. Sofoni nan Asari soto. ²² Taxati nan Sofoni soto. Asiri nan Taxati soto. Ebiyasafi nan Asiri soto. Kora nan Ebiyasafi soto. ²³ Yisehari nan Kora soto. Kehati nan Yisehari soto. Lewi nan Kehati soto. Isirayila nan Lewi soto.

²⁴ Heman mali muxun naxan yi tixi a yiifanna ma, na yi findixi Asafi nan na. Bereki nan Asafi soto. Simeya nan Bereki soto. ²⁵ Mikeli nan Simeya soto. Baaseya nan Mikeli soto. Malakiya nan Baaseya soto. ²⁶ Etini nan Malakiya soto. Sera nan Etini soto. Adaya nan Sera soto. ²⁷ Etani nan Adaya soto. Sima nan Etani soto. Simeyi nan Sima soto. ²⁸ Yaxati nan Simeyi soto. Gerison nan Yaxati soto. Lewi nan Gerison soto.

²⁹ Naxan kelixi Merari xabilan nin, na yi tixi a kəmənnə nan ma. A yi xili Etani. Kisi nan Etani soto. Abidi nan Kisi soto. Maluku nan Abidi soto. ³⁰ Hasabi nan Maluku soto. Amasiya nan Hasabi soto. Xiliki nan Amasiya soto. ³¹ Amasi nan Xiliki soto. Bani nan Amasi soto. Semeri nan Bani soto. ³² Maxali nan Semeri soto. Musi nan Maxali soto. Merari nan Musi soto. Lewi nan Merari soto.

³³ E ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi Ala Batu Bubun wanla bonne nan kema Alaa banxini. ³⁴ Haruna nun a diine nan yi saraxa gan daxine bama saraxa ganden fari, e mon yi wusulanna fan ganma saraxan na wusulan saraxa ganden fari. E yi na wanle birin kema yire sarixanxi fisamantenna nin Ala solona feen na Isirayila kaane xa, alo Alaa walikəen Musa a yamari kii naxan yi.

³⁵ Haruna yixətene ni i ra: Haruna yi Eleyasari soto. Eleyasari yi Finexasi soto.

Finexasi yi Abisuwa soto. ³⁶ Abisuwa yi Buki soto. Buki yi Yusi soto. Yusi yi Seraxaya soto. ³⁷ Seraxaya yi Merayoti soto. Merayoti yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁸ Axituba yi Sadəki soto. Sadəki yi Aximaasi soto.

Lewi bənsənnə taane

Yosuwe 21.4-39

³⁹ E taane xinle ni itoe ra Haruna yixətən naxanye yi Kehati xabilani, ne dəxə dənaxanye yi. E singe nan bəxən soto bayo masənsənnə e tan nan singe suxu. ⁴⁰ Xebiron nun a xuruse rabadene yi findi e gbeen na Yuda bəxən ma, ⁴¹ koni Xebiron xəene nun a banxidene yi findi Yefune a diin Kalebi gbeen na. ⁴² Harunaa diine yi Xebiron soto, naxan findi marakisi taana nde ra, e nun Libina nun a rabilinne nun Yatiri nun Esitemowa nun a rabilinne, e nun ⁴³ Xilen nun Debiri nun e rabilinne nun ⁴⁴ Asan nun Beti-Seməsi nun e rabilinne. ⁴⁵ Lewi bənsənnə taan naxanye soto Bunyamin bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Gabayon nun Geba nun Alemeti nun Anatati nun e rabilinne. E yi taa fu nun saxanni itoe yitaxun e xabilane ra.

Yosuwe 21.5-8

⁴⁶ Kehati yixətən bonne yi taa fu soto masənsənnə xən Eframi bənsənnə bəxən nun Dan bənsənnə bəxən nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni. ⁴⁷ Gerison yixətene yi taa fu nun saxan soto e xabila yəen ma Isakari bənsənnə bəxən nun Aseri bənsənnə bəxən nun Nafatali bənsənnə bəxən nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni naxan yi Basan yamanani. ⁴⁸ Merari yixətene yi taa fu nun frin soto masənsənnə xən Ruben bənsənnə bəxən nun Gadi bənsənnə bəxən nun Sabulon bənsənnə bəxəni.

⁴⁹ Isirayila kaane taane nun e rabilinne fi Lewi bənsənnə ma na kii nin. ⁵⁰ E na taane fi e ma masənsənnə nan xən naxanye yi Yuda nun Simeyən nun Bunyamin bənsənnə bəxəne yi.

⁵¹ Kehati xabilan bonne yi taane soto Eframi bənsənnə bəxəni. ⁵² E yi marakisi taan Siken fi e ma Eframi geya yireni, e nun Geseri nun ⁵³ Yokemen nun Beti-Xoron nun e rabilinne, e nun ⁵⁴ Ayalən nun Gati-Rimən nun e rabilinne. ⁵⁵ E yi Aneri nun Bileyami nun e rabilinne soto Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni. Kehati xabilan bonne taane nan ne ra.

⁵⁶ Gerison yixətene taane ni i ra: Golan nun a rabilinna Basan yamanani, e nun Asataroti nun a rabilinna Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni. ⁵⁷ E taan naxanye soto Isakari bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Kedesi nun Daberati nun ⁵⁸ Ramoti nun Anemi nun

* 6:16: 6.16Layiri Kankirana fe mon sebexi Xəroyaan 25.10-22 kui.

e rabilinne. ⁵⁹ E taan naxanye soto Aseri bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Masala nun Abadon nun ⁶⁰ Xukõku nun Rexobo nun e rabilinne. ⁶¹ E taan naxanye soto Nafatali bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kedesi taan Galile bõxõni, e nun Xamõn nun Kiriyatayimi nun e rabilinne.

⁶² Lewi bõnsõn dõnxene, Merari yixetene taane ni i ra: Rimono nun Taboro nun e rabilinne Sabulon bõnsõnna bõxõni. ⁶³ E taan naxanye soto Ruben bõnsõnna bõxõni Yurudõn kidi ma Yeriko sogeteden binni, ne ni i ra: Bæseri tonbonni e nun a rabilinne nun Yahasi nun ⁶⁴ Kedemoti nun Mefaati nun e rabilinne. ⁶⁵ E taan naxanye soto Gadi bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Ramoti nun a rabilinne Galadi bõxõni e nun Maxanayin nun ⁶⁶ Xesibõn nun Yaæseri nun e rabilinne.

7

Isakari yixetene

¹ Isakari dii naanin nan soto: Tola nun Puwa nun Yasubu nun Simiron. ² Tolaa diine ni i ra: Yusi nun Refaya nun Yeriyele nun Yamayi nun Yibisami nun Samuyeli. Muxuni itoe nan findi e xabila xunne ra. Sofa kenden muxu wuli mõxõnen nun firin kemẽ sennin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma Manga Dawudaa waxatini.

³ Yusi yi Yisiraxiya soto. Yisiraxiyaa diine ni i ra: Mikeli nun Abadi nun Yoweli nun Yisiya. Muxu suulunni itoe findi xabila xunne nan na. ⁴ Sofa kenden muxu wuli tonge saxan muxu wuli sennin nan yi e xabilani e bõnsõn kedin kui, bayo e paxanle nun e diine yi wuya han! ⁵ Isakari xabilane birin yi, sofa wuli tonge solomasexẽ wuli solofere nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

Bunyamin yixetene

⁶ Bunyamin yi Bela nun Bekeri nun Yediyayeli soto. ⁷ Belaa dii suulunne ni i ra: Esibõn nun Yusi nun Yusiyele nun Yerimoti nun Yiri. Xabila xunne nan yi e ra. Sofaan muxu wuli mõxõnen nun firin tonge saxan e nun naanin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma. ⁸ Bekeri a diine ni i ra: Semira nun Yowasa nun Eliyæseri nun Eliyowenayi nun Omiri nun Yeremoti nun Abiya nun Anatõti nun Alemeti. Bekeri a diine nan yi ne ra, ⁹ e denbayane xunne nan yi e birin na. Sofaan muxu wuli mõxõnẽ muxu kemẽ firin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

¹⁰ Yediyayeli yi Bilihan soto. Bilihan ma diine ni i ra: Yewusi nun Bunyamin nun Ehudu nun Kenan nun Satan nun Tarasisi nun Axisaxari. ¹¹ Yediyayeli a diine birin findi e denbayane xunne nan na. Sofaan muxu wuli fu nun solofere muxu kemẽ firin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

¹² Yiri yi Supimi nun Xupimi soto. Axeri yi Xusimi soto.

Nafatali yixetene

¹³ Nafatali yi Yaxaseeli nun Guni nun Yæseri nun Salun soto. Nafatali nga yi xili nen Bila.

Manase yixetene

¹⁴ Manase a diine ni i ra: Asirõli nun Makiri. Manase a konyi paxanla* Arami kaan nan ne bari a xa. Makiri yi Galadi soto. ¹⁵ Makiri yi paxanla fen Xupimi nun Supimi muxune ye. Makiri magilen yi xili nen Maka. Manase a diin boden yi xili nen Selofexadi, a dii temene nan tun soto. ¹⁶ Makiri a paxanla Maka yi diin bari, a yi a xili sa Peresa. A xunyen yi xili Seresi. Peresa yi Yulami nun Rekemi soto. ¹⁷ Yulami yi Bedani soto. Galadi a diine nan ne ra, Makiri a diina, Manase mamandenna. ¹⁸ Galadi magilen Hamoleketi yi Isihodi nun Abiyæseri nun Maxala bari. ¹⁹ Semida yi Axiyani nun Siken nun Likixi nun Aniyama soto.

Efirami yixetene

²⁰ Efirami yixetene ni i ra: Efirami yi Sutela soto. Sutela yi Bereda soto. Bereda yi Taxati soto. Taxati yi Eleyada soto. Eleyada yi Taxati soto. ²¹ Taxati yi Sabadi soto. Sabadi yi Sutela soto. Gati kaane yi Efirami a dii firin gbete ye faxa, Eseri nun Eleyadi, e to siga Gati kaane xuruseene mujadeni. ²² E fafe Efirami yi sunu e faxa feen na waxati xunkuye. A kon kaane yi fa a madenden. ²³ Na xanbi ra, a yi a paxanla kolon paxanla ra, a paxanla yi fudikan. A to diin bari, a yi a xili sa Beriya bayo a denbayaan yi tõrõxi. ²⁴ Efirami yi dii temen soto, a yi a xili sa Seera. Beti-Xoron taan naxan गयाan fari e nun naxan lanbanni, Seera yi ne ti e nun Yuseni-Seera taana. ²⁵ Beriya yi Refa soto. Refa yi Resefa soto. Resefa yi Tela soto. Tela yi Taxani soto. ²⁶ Taxani yi Ladana soto. Ladana yi Amixudi soto. Amixudi yi Elisama soto. ²⁷ Elisama yi Nunu soto. Nunu yi Yosuwe soto.

²⁸ E yi daxõ Beteli yi e nun a banxidõen naxanye yi a rabilinxi, e nun Naran taan sogeteden binni nun Geseri nun a banxidene sogegododen binni, e nun Siken nun a banxidene siga han Aya nun a banxidene. ²⁹ Manase bõnsõnna taane ni i ra: Beti-Seyan nun Taanaki nun Megido nun Dõrõ nun e banxidene. Isirayilaa diin Yusufu yixetene dõxi na taane nin.

Aseri yixetene

³⁰ Aseri yi Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya soto. E magilen yi xili Sera. ³¹ Beriya yi Xæberi nun Malikili soto. Malikili nan Birisayiti taan masege. ³² Xæberi

* 7:14: Konyi paxanle sariyan sebexi Xõrõyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a paxanla ra.

yi Yefeleti nun Someri nun Xotami soto. E magilen yi xili Suya. ³³Yefeleti yi Pasaki nun Bimali nun Asefati soto. Yefeleti a diine nan ne ra. ³⁴Semeri yi Axi nun Roga nun Xuba nun Arami soto. ³⁵Semeri xunyən Helemi a diine ni i ra: Sofaxa nun Yimena nun Selesi nun Amali. ³⁶Sofaxaa diine ni i ra: Suwa nun Xaraneferi nun Suwali nun Beri nun Yimira nun ³⁷Beseri nun Hodo nun Samima nun Silesa nun Itiran nun Beera. ³⁸Yeteri yi Yefune nun Pisepa nun Ara soto. ³⁹Yula yi Ara nun Xaniyeli nun Risiya soto. ⁴⁰Aseri a diine nan ne birin na, denbaya xunne, muxu gbeene, sofa kendenene, kuntigi fajine. Sofaan muxu wuli moxojen nun sennin nan xili yi sebexi e bənsən kədin kui.

8

Bunyamin yixete gbeteje

¹ Bunyamin ma diine ni i ra: a dii singena Bela, a firindena Asibeli, a saxandena Axara, ²a naanindena Noxa, a suulundena Rafa. ³Bela a diine ni i ra: Adari nun Gera nun Abihudi nun ⁴Abisuwa nun Naman nun Axowa nun ⁵Gera nun Sefufani e nun Xurami. ⁶Denbaya xunne Ehudu yixetene ye Geba taani naxanye kedi, e siga Manaxati yi, ne xinle ni itoe ra: ⁷Naman nun Axiya nun Gera. Gera nan ti e ye ra, a yi Yusa nun Axixudi soto.

⁸Saxarayin yi a me a naxalan firinne ra, Xusimi nun Baara. Na xanbi ra, a yi diine soto Moyaba yamanani. ⁹A naxanla Xodesi a diine ni i ra: Yobabo nun Sibiya nun Mesa nun Malakama ¹⁰nun Yewusi nun Sakiya nun Mirima. A diine nan ne ra naxanye findi denbaya xunne ra.

¹¹A naxanla Xusimi yi Abitubu nun Elipaali bari a xa. ¹²Elipaali a diine ni i ra: Eberi nun Misami nun Semedi, naxan Ono nun Lodi nun e banxidene ti, e nun ¹³Beriya nun Sema naxanye findi denbaya xunne ra Ayalon taani, e yi Gati kaane kedi.

¹⁴Beriya a diine ni i ra: Axiyo nun Sasaki nun Yeremoti nun ¹⁵Sebadiya nun Aradi nun Ederi nun ¹⁶Mikeli nun Yisepa nun Yoxa.

¹⁷Elipaali a diine ni i ra: Sebadiya nun Mesulan nun Xisiki nun Xeberi nun ¹⁸Yisemerayi nun Yisiliya nun Yobabo.

¹⁹Simeyi a diine ni i ra: Yakimi nun Sikiri nun Sabidi nun ²⁰Eliyenayi nun Siletayi nun Eliyeli nun ²¹Adaya nun Beraya nun Simirati.

²²Sasaki a diine ni i ra: Yisepan nun Eberi nun Eliyeli nun ²³Abadon nun Sikiri nun Xanan nun ²⁴Xananiya nun Elan nun Anatotiya nun ²⁵Yifideya nun Penuyeli.

²⁶Yeroxamaa diine ni i ra: Sameserayi nun Sexaraya nun Atali nun ²⁷Yaaresiya nun Eli nun Sikiri.

²⁸Denbaya xunne nan yi ne birin na naxanye xili yi sebexi e bənsən kədin kui. Ne yi doxi Yerusalen taan nin.

Taruxune Singen 9.34-44

²⁹Yeyiyeli yi doxi Gabayon taan nin a denaxan masege. A naxanla yi xili nen Maka. ³⁰A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³¹Gedori nun Axiyo nun Sekeri nun ³²Mikiloti, naxan findi Simeya fafe ra. E fan yi doxi Yerusalen taan nin e kon kaane tagi.

³³Neri yi Kisu soto. Kisu yi Səli soto. Səli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali soto. ³⁴Yonatan yi Meribaali soto. Meribaali yi Mike soto. ³⁵Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi soto. ³⁶Axasi yi Yehowada soto. Yehowada yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri soto. Simiri yi Mosa soto. ³⁷Mosa yi Bineya soto. Bineya yi Rafaha soto. Rafaha yi Eleyasa soto. Eleyasa yi Aseli soto. ³⁸Aseli a dii senninne xinle ni itoe ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a dii xemene nan ne birin na. ³⁹Aseli xunyena Esekaa diine ni i ra: a dii singena Yulami, a firindena Yewusi e nun a saxandena Elifeleti. ⁴⁰Sofa kenden nan yi Yulami a diine ra. E yi fatan xalimakuwale. E diine nun mamandenne yi wuya han muxu keme tonge suulun.

Bunyamin bənsənna muxune nan yi ne birin na.

9

¹Isirayila kaane birin xinle yi sebexi e bənsən kədine ma Isirayila Mangane Kədin kui.

Yerusalen kaane Neyemi 11.3-19

Yuda bənsənna muxune bata yi xali konyiyani Babilon yamanani fata e tinxintareyaan na. ²Naxanye singe xete e doxodeni e konne yi, Isirayila kaana ndee nan yi ne ra, e nun saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune nun Ala Batu Banxin walikene.

³Muxuna ndee Yuda nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bənsənne yi, ne yi fa doxo Yerusalen taani. ⁴Amixudi nan Yutayi soto. Omiri nan Amixudi soto. Yimiri nan Omiri soto. Bani nan Yimiri soto Peresi xabilani Yuda bənsənni. ⁵Silo kaan naxanye yi doxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Asaya, dii singena, e nun a diine. ⁶Sera xabilan muxun naxan doxo na, na ni i ra: Yeweli. Yuda bənsənna muxu keme sennin tonge solomanaanin nan yi doxi Yerusalen yi.

⁷Bunyamin bənsənna muxun naxanye yi doxi na, ne ni i ra: a singena Salu. Mesulan nan Salu soto. Hodafiya nan Mesulan soto. Hasenuwa nan Hodafiya soto.

⁸ E nun Yibineya, Yeroxamaa diina.

E nun Ela, Yusi a diina. Mikiri nan Yusi soto.

E nun Mesulan. Sefati nan Mesulan soto. Reyuli nan Sefati soto. Yibiniya nan Reyuli soto.

⁹ Bunyamin bõnsõnna muxune lan muxu keme solomanaanin tonge suulun e nun sennin nan ma naxanye yi sebexi e bõnsõn kedin kui. Denbaya xunne nan yi xemeni itoe birin na.

¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Yedaya nun Yehoyaribu nun Yakim nun ¹¹ Asari. Xiliki nan Asari soto. Mesulan nan Xiliki soto. Sadaki nan Mesulan soto. Merayoti nan Sadaki soto. Axituba nan Merayoti soto. Axituba nan yi Alaa banxin wanla xun na. ¹² Adaya fan yi na. Yeroxama nan Adaya soto. Pasaxuri nan Yeroxama soto. Malakiya nan Pasaxuri soto. Masayi nan Malakiya soto. Adiyeli nan Masayi soto. Yasera nan Adiyeli soto. Mesulan nan Yasera soto. Mesilemiti nan Mesulan soto. Imeri nan Mesilemiti soto. ¹³ Saraxaraliin naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne denbaya xunne lanxi muxu wuli keden keme solofere tonge sennin nan ma. Alaa banxin walike kenden nan yi e birin na.

¹⁴ Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi dõxi Yerusalen yi, ne ni i ra: Xasuba a diin Semaya, Asirikami mamandenna, Merari kaan Hasabi tolobitana, ¹⁵ e nun Bakibakari nun Xeresi nun Galali nun Mikaa diin Matani, Sikiri mamandenna, Asafi tolobitana, ¹⁶ e nun Semayaa diin Abadi, Galali mamandenna, Yedutan tolobitana, e nun Asaa diin Bereki, Elikana mamandenna, naxan yi Netofa banxidene yi.

¹⁷ Ala Batu Banxin so deen kantan muxune ni i ra: Salun, naxan yi e xun na e nun Akubu nun Talamõn nun Aximan nun e ngaxakedenne. ¹⁸ Salun yi Mangan So Deen kantanma Ala Batu Banxini sogeteden mabinni han to. Lewi bõnsõnna daaxaden kantan muxune nan yi e benbane ra nun. ¹⁹ Kore a diin nan yi Salun na. Ebiyasafi nan Kore soto. Kora nan Ebiyasafi soto. Salun nun a ngaxakedenne nan yi Ala batu bubun deene kantanma alo e benbane yi Alatalaa yamaan daaxaden kantanma kii naxan yi. ²⁰ Eleyasari a diin Finexasi nan yi so deen kantan tiine xunna ra a singeni nun. Alatala yi a xõn. ²¹ Naralan Bubun so deen kantan muxun nan yi Meselemyaa diin Sakari ra nun.

²² Muxu keme firin muxu fu nun firin nan sugandi kantan tiine ra. Ne nan xili sebexi e bõnsõn kedin ma e taane yi. Dawuda nun fe toon Samuyeli nan na lannaya wanla so e benbane yii. ²³ E tan nun e diine nan yi Alatala batuden so deene kantanma naxan mõn yi xili Ala Batu Bubuna. ²⁴ A so deen

kantan muxuna ndee yi tixi a sogeteden nun a sogetododen nun a komenna nun a yifanna ma. ²⁵ E ngaxakedenne naxanye yi e taane yi, ne yi fama e malideni yeye xii solofere. ²⁶ Anu, Lewi bõnsõnna muxu naaninna naxanye yi so deen kantan ti kutigine ra, ne yi Alaa banxin nafunla ramaradene nan kantanma. ²⁷ E yi xima Alaa banxin nabilinna nin alogo e xa menna makantan, e yi a so deene rabi xõtonni.

²⁸ Saraxa raba seene kantan tiine nan yi ndee ra e ye Ala Batu Banxini, e tan nan yi e yatema e nema raso e nun e nema e ramine. ²⁹ Ndee yi se dõxene marama yire sarjjanxini, e nun murutu fujin nun manpaan nun turen nun wusulanna nun latikõnõnna. ³⁰ Saraxaraline nan yi latikõnõnne basanna. ³¹ Salun ma dii singen Matitiya, Lewin naxan keli Kora xabilani, na nan yi burun ganma naxan yi bama saraxan na. ³² E ngaxakedenne ndee Kehati xabilani, ne nan yi burun dõxõma tabanla fari Matabu Lõxõne birin yi.

³³ Lewi denbaya xunna naxanye yi betin bama, ne yi dõxõ Ala Batu Banxin kui. Wali gbete yo mi yi e ma, bayo e yi walima waxatin birin kõeen nun yanyina. ³⁴ Lewi denbaya xunne nan yi ne ra, naxanye xinle yi sebexi e bõnsõn kedin kui. E yi dõxi Yerusalen nin.

Sõli xabilana

³⁵ Yeyiyeli yi dõxi Gabayon taan nin a denaxan masege. A naxanla yi xili nen Maka. ³⁶ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³⁷ Gedori nun Axiyo nun Sakari nun Mikiloti. ³⁸ Mikiloti yi Simeyami soto. E yi dõxi e kon kaane nan dõxon ma Yerusalen yi. ³⁹ Neri yi Kisu soto. Kisu yi Sõli soto. Sõli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali soto. ⁴⁰ Yonatan yi Meribaali soto. Meribaali yi Mike soto. ⁴¹ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi soto. ⁴² Axasi yi Yara soto. Yara yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri soto. Simiri yi Mosa soto. ⁴³ Mosa yi Bineya soto. Bineya yi Refaya soto. Refaya yi Eleyasa soto. Eleyasa yi Aseli soto. ⁴⁴ Aseli a dii senninne ni i ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a diine nan yi ne ra.

10

*Manga Sõli a sayana
Samuyeli Singen 31.1-13 nun Samuyeli
Firdin 1.4-12*

¹ Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, e wuyaxi yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xape ayi Sõli nun a diine xili ma. E yi Sõli a dii xemene faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa.

³ Yengen yi wolon Söli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yee ra han! ⁴ Söli yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, "I ya silanfanna tongo, i yi n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n tōw, e yi n faxa." Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Söli yi a silanfanna tongo a sōnsōn a de. ⁵ Söli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sōnsōn a silanfanna de, e birin yi faxa. ⁶ Söli nun a dii xeme saxanne nun a denbayaan birin faxa e bode xon ma na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanni, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima e nun Söli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabejin, e yi e gi. Filisitine yi fa dōxo na.

⁸ Na xōtōn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Söli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E yi a yii seene birin tongo, e yi Söli xunna nun a yenge so seene xali. E yi na xibarun nasiga Filisitine yamanan birin yi, e suxure batudene nun e yamani. ¹⁰ E yi Söli a yenge so seene sa e alane batu banxin kui. E yi a xunna singan e ala Dagōn batu banxin kui. ¹¹ Yabesi-Galadi kaane to a me Filisitine feen naxanye birin ligaxi Söli ra, ¹² e xeme senbeman birin yi keli, e Söli nun a diine binbine tongo. E yi xete e ra, e sa e xōnne maluxun kondon bun Yabesi yi. Yabesi kaane yi sunna suxu xii solofere. ¹³ Söli faxa a tinxintareyaan nan ma Alatala mabinni. A mi Alatala falan suxu, a sa muxuna nde maxōdin naxan falan tima barinne ra. ¹⁴ A mi Alatala maxōdin. Na ma, Alatala yi a faxa, a yi Söli a mangayaan fi Yese a diin Dawuda ma.

11

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Samuyeli Firinden 5.1-3

¹ Isirayila kaane birin yi fa Dawuda fema Xebiron taani, e yi a fala a xa, e naxa, "En wuli keden fasa keden. ² Waxati danguxine yi, hali Manga Söli a waxatini, i tan nan yi Isirayila sofa gali xunna ra. Alatala, i ya Ala yi a fala i xa, a naxa, 'I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeeratiin na.'"

³ Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi. Dawuda yi layirin tongo e xa Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dōxo feen na Isirayila mangan na, alo Alatala a fala Nabi Samuyeli xa kii naxan yi.

Samuyeli Firinden 5.6-10

⁴ Manga Dawuda nun Isirayila kaane yi siga Yerusalen taani, naxan mōn yi xili Yebusu. Yebusune yi dōxi na nin. ⁵ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, "I mi soe be." Koni, Dawuda yi Siyon taa makantanxin masōto, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁶ Dawuda

bata yi a fala, a naxa, "Naxan singen na Yebusune yenge, n na kanna findima nen sofa mangan na." Seruyaa diin Yowaba nan singe yengen so, a yi findi sofa mangan na. ⁷ Dawuda yi dōxo taa makantanxini, nanara e yi men xili sa a Dawudaa Taana. ⁸ Dawuda yi menna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma han sa dōxo yinna ra. Yowaba fan yi taan dōnxeni tōn. ⁹ Dawuda senben yi gbo, bayo Alatala Senben Birin Kanna yi a xōn.

Dawudaa sofa wekilexine

Samuyeli Firinden 23.8-39 nun Taruxune Singen 27.2-15

¹⁰ Dawudaa sofa wekilexine kuntigine ni i ra, naxanye yi a malima Isirayila birin mangayaan fendeni, alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi. ¹¹ Dawudaa sofa wekilexine ni i ra: Xakimoni xabilan muxuna nde Yasobeyami, naxan findi e xunna ra. A bata yi muxu keme saxon faxa tanban na yenge kedenni. ¹² A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wekilexi saxanne ye. ¹³ A tan nan Dawuda mali Filisitine yengedeni Pasi-Damimi yi. Sofane bata yi e gi Filisitine bun nun. Funde xēna nde yi na, ¹⁴ Eleyasari nun a sofane Filisitine yenge mēni. Alatala yi nō gbeen fi Isirayila yamaan ma.

¹⁵ Sofa wekilexi tonge saxanne muxu saxon yi siga Dawuda fema Adulan faran yireni. Anu, Filisitine yi tixi Refa lanbanni. ¹⁶ Na waxatini, Dawuda yi dōxi yire makantanxini, Filisiti ganla nde fan yi dōxi Betlemi yi. ¹⁷ Dawuda yi a waxon fena nde fala, a naxa, "Ige ramara yinla naxan Betlemi so deen na, nde nōe fe na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?" ¹⁸ Na sofa wekilexi saxanne yi dangu Filisitine naninna ra. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betlemi so deen na. E to fa na ra Dawuda xōn, a yi tondi a minje. A yi a bōxōn saraxan na Alatala xa. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, "Ala xa n natanga igeni ito minna ma. A luxi nen alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan de." Na ma, a yi tondi ige minje. A sofa wekilexi saxanne na nan liga.

²⁰ Yowaba tada Abisayi nan yi na senbema saxanne xunna ra. Na nan xeme keme saxon faxa a tanban na yengeni. Xili kanna nan yi a ra alo na sofa senbema saxanne. ²¹ A binyen sōto nen dangu ne ra, koni a mi e ye hali a to yi findixi e mangan na.

²² Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wekilexi gbeen nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wekilexi firinne faxa. Lōxōna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mōn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²³ Lōxōna nde, a yi Misiran kaa senbemana nde faxa

naxan kuyan yi sige han kanke ye firin e nun nde. Tanban yi na Misiran kaan yii naxan yi gbo alo gbindonna. Benaya yi goda a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²⁴ Yehoyadaa diin Benaya na fe gbeene nan liga. A fan xili gbeen sɔtɔ na kii nin alo na sofa wɛkilɛxi saxanne. ²⁵ A yi binyen sɔtɔ dangu sofa wɛkilɛxi tonge saxanne ra, koni a mi yi na sofa senbema saxanne ye. Dawuda yi a findi a kantan sofane xunna ra.

²⁶ Sofa wɛkilɛxi gbete ye ni i ra: Yowaba xunyɛna Asaheli nun Dodo a diina Elexanan, Betelemi kaan nun ²⁷ Harori kaan Samoti nun Pelon kaan Xɛlesi nun ²⁸ Ikɛsi a diina Ira, Tekowa kaan nun Anatoti kaana Abiyeseri nun ²⁹ Xusa kaan Sibekayi nun Axoxi xabilan muxuna nde Ilayi nun ³⁰ Netofa kaan Maharayi nun Banahaa diin Xeleda Netofa kaan nun ³¹ Ribayi a diina Itayi, naxan keli Gibeya Bunyamin bɔnsɔn bɔxɔni nun Piraton kaan Benaya nun ³² Xurayi naxan keli Gaasa folo yireni e nun Aruba kaana Abiyeli nun ³³ Baxurin kaana Asamaweti nun Saalabon kaana Eliyaba nun ³⁴ Gison kaan Hasemi a diine nun Harara kaan Sage a diin Yonatan nun ³⁵ Harara kaan Sakaraa diina Axiyama nun Yuru a diina Elifala nun ³⁶ Mekera kaan Xeferi nun Pelon kaana Axiya nun ³⁷ Karemele kaan Xesero nun Esibayi a diin Narayi nun ³⁸ Natan ngaxakedenna Yoweli nun Hagari a diin Mibixari nun ³⁹ Amonin Seleki nun Beroti kaan Naxarayi, Seruyaa diin Yowabaa yenge so se maxanla nun ⁴⁰ Ira nun Garebi, Yitiri xabilan muxune nun ⁴¹ Xiti kaan Yuriya nun Axalayi a diin Sabadi nun ⁴² Siisaa diina Adina, Ruben bɔnsɔnna mangana, sofa tonge saxan yi naxan fɔxɔ ra e nun ⁴³ Makaa diin Xanan nun Mitini kaan Yosafati nun ⁴⁴ Asataroti kaan Wusiya nun Xotami a diine Saama nun Yeyiyeli, Aroyeri kaane nun ⁴⁵ Simiri a diine Yediyayeli nun a xunyɛn Yoxa Tisi kaana e nun ⁴⁶ Maxawi kaana Eliyeli nun Elinama a diine Yeribayi nun Yosawiya e nun Moyaba kaan Yitima nun ⁴⁷ Eliyeli nun Obedi nun Mesoba kaan Yaasiyeli.

12

Sofaan naxanye Dawuda fɔxɔ ra

¹ Dawuda yi luxunxi Kisu a diin Sɔli ma Sikilaga yi waxatin naxan yi, sofa kendene yi fa a fɔxɔ ra a malideni yengɛsodeni. ² Bunyamin bɔnsɔnna muxune nan yi ne ra, Sɔli ngaxakedenne. Ndee yi fatan xalimakunle wole, ndee yi fatan lantanne wole, e yiifanne nun e kɔmɛnne ra. ³ E kuntigin Axiyeeseri nun a xunyɛn Yowasa Gibeya kaan Semaa diine nan yi ne ra. Yesiyeli nun Peleti, Asamaweti a diine, e nun Beraka nun

Anatoti kaan Yehu yi sofani itoe ye e nun ⁴ Gabayon kaan Yisemaya naxan findi sofa gbeen na sofa wɛkilɛxi tonge saxanne ye, a fan yi findi kuntigin na e tagi. ⁵ Yeremi nun Yaxasiyeli nun Yoxanan nun Gedera kaan Yosabadi nun ⁶ Elusayi nun Yerimoti nun Beyalaya nun Semaraya nun Xarufu kaan Sefati fan yi ne ye. ⁷ Kora xabilan muxune, Elikana nun Yisiya nun Asareli nun Yoweseri nun Yasobeyami fan yi e ye, ⁸ e nun Yeroxamaa diine Yowela nun Sebadiya keli Gedori yi.

⁹ Gadi bɔnsɔnna sofana ndee fan yi siga Dawuda fɛma tonbonni a yire makantanxini. Sofa wɛkilɛxin nan yi ne ra, e fatan yengɛn soɛ, ye masansan wure lefane nun tanbane yi e yii. E senben yi gbo alo yatane, e yi xulun alo xɛnla naxanye e gima geyane fari. ¹⁰ E xinle ni itoe ra: e kuntigina Eseri, a firindena Abadi, a saxandena Eliyabi, ¹¹ a naanindena Misemanna, a suulundena Yeremi, ¹² a sennindena Atayi, a soloferedena Eliyeli, ¹³ a solomasɛɛdena Yoxanan, a solomanaanindena Elesabada, ¹⁴ a fudena Yeremi, e nun a fu nun kedendena Makabanayi. ¹⁵ Gadi kaani itoe yi findixi sofa xunne nan na. Naxan yi xurun e ye, na senben yi gbo muxu kɛmɛ xa. Naxan yi gbo e ye, na senben yi gbo muxu wuli keden xa. ¹⁶ Ne yi Yurudɛn xuden gidi a yi fexi waxatin naxan yi, kike singeni, e fa lanbanna muxune kedi sogeteden nun sogegododen mabinni.

¹⁷ Bunyamin kaana ndee nun Yuda kaana ndee yi siga Dawuda fɛma a yire makantanxini. ¹⁸ Dawuda yi e ralan, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ɛ faxi bɔɔɛ xunbenla nin alogo ɛ xa fa n mali, en luma nen xaxili kedenni. Koni, xa ɛ faxi n yanfaden nin n yaxune xa, n tan naxan mi fe naxi yo ligaxi, en benbane Ala xa na to, a yi a kitin sa.” ¹⁹ Na waxatini, Alaa Nii Sarijanxin yi goda Amasayi ma, naxan yi findixi sofa tonge saxanne xunna ra. A yi a fala, a naxa, “Nxu i sagoni, Dawuda! Nxu i sagoni, Yese a dina! Ala xa bɔɔɛ xunbenla fi Dawuda ma, Ala xa bɔɔɛ xunbenla fi i ma, e nun naxanye i malima. Bayo, i ya Ala nan i malima.”

Nayi, Dawuda yi e rasɛnɛ, a yi tidene so e yii a sofa kuntigine ye.

²⁰ Manase bɔnsɔnna sofana ndee yi fa Dawuda fɛma, e nun Filisitine yi sigama Sɔli yengɛdeni waxatin naxan yi. Koni, Dawuda nun a muxune mi fa Filisitine mali yengɛsodeni na waxatini bayo Filisiti kuntigine e raxɛtɛ nen, e yi a fala, e naxa, “Xa Dawuda mɔn kafu a kari fonna Sɔli ma, en birin faxama nɛn.” ²¹ E to na fala, Dawuda yi xɛtɛ Sikilaga yi. Manase muxun naxanye bata yi bira a fɔxɔ ra, ne xinle ni itoe ra:

Adena nun Yosabadi nun Yediyayeli nun Mikeli nun Yosabadi nun Elihu nun Siletayi. Kuntigin nan yi ne birin na sofa wuli keden xun na Manase bənsənnə muxune ye.²² Sofa kəndene nan yi ne birin na, naxanye yi Dawuda malima yenge sodeni. E yi findixi sofa kuntigine nan na a ganli.²³ Muxune yi fama nən Dawuda malideni ləxə yo ləxə. A sofa ganla gbo ayi na kii nin alo maleka ganla.

Sofaan naxanye fa Dawuda fəxə ra

²⁴ Sofaan yatəni ito nan fa Dawuda fəma Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda mali, a yi findi mangan na Səli jəxəni alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi:

²⁵ Yuda bənsənni, sofa wuli sennin keme solomasəxə. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii.

²⁶ Simeyən bənsənni, sofa wuli solofere keme. E birin sofa kende.

²⁷ Lewi bənsənni, sofa wuli naanin keme sennin,²⁸ e nun Yehoyada naxan findi yəeratiin na Haruna jəxəni, na nun a sofa wuli saxan keme soloferene.²⁹ Sadəki, bənxulan sofa kəndən nun a xabila kuntigine, muxu məxəjən nun firin.

³⁰ Bunyamin bənsənni, Səli ngaxakedenne, sofa wuli saxan, naxanye bata yi lu Səli fəxə ra han na waxatina.

³¹ Efirami bənsənni, sofa wuli məxəjə keme solomasəxə. Sofa kəndə xili kanne nan yi e birin na.

³² Manase bənsənni, sofa wuli fu nun solomasəxə naxanye yi sugandixi alogo e xa Dawuda dəxə mangan na.

³³ Isakari bənsənni, kuntigi keme firin e nun e ngaxakedenne birin e yamarin bun ma. E bata yi a kolon Isirayila yi lan a xa naxan liga na waxatini.

³⁴ Sabulon bənsənni, sofa wuli tonge suulun naxanye yi fatan yenge sodeni yenge so seene birin na. E yi Dawuda malima e bəjən birin na.

³⁵ Nafatali bənsənni, sofa kuntigin wuli keden, e nun sofa wuli tonge saxan e nun solofere. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi ne birin yii.

³⁶ Dan bənsənni, sofa wuli məxəjən nun solomasəxə keme sennin. E yenge so seene yi e yii.

³⁷ Aseri bənsənni, sofa wuli tonge naanin. Sofa kəndən nan yi e ra, yenge so seene yi e yii.

³⁸ Sofaan naxanye keli Yurudən kidima sogeteden binni, Rubən nun Gadi nun Manase bənsənnə yi, ne lan muxu wuli keme wuli məxəjə nan ma. Yenge so seen sifan birin yi e yii.

³⁹ Sofani itoe naxanye birin tin sige yengəni, ne bata yi fa Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda dəxə mangan na Isirayila xun na. Sike yo mi yi e yi. Isirayila kaane birin bata yi na ragidi.⁴⁰ E yi lu mənni Dawuda fəma xi saxan, e yi e dege, e yi e min. E ngaxakedenne bata yi donseen nafala e xa.⁴¹ E dəxə bodene fan yi fa donseen na keli Isakari nun Sabulon nun Nafatali bəxəne yi sofanle nun jəgəməne nun gbaxalone* nun jingene fari. E yi fa goronna sifan birin na, donseen nun murutu fajin nun xədə xaraxine nun manpa bogin xaraxine nun manpaan nun turen nun xuruse xunxurin nun a xungbene. E yi fa a gbege ra bayo Isirayila kaane birin yi səwaxi.

13

Layiri Kankiraan yi xali Samuyəli Firinden 6.1-11

¹ Dawuda yi falan ti sofa kuntigine xa naxanye yi sofa wuli nun sofa keme xun na e nun a kuntigine birin.² Na xanbi ra, Dawuda yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa na lan ε ma, xa na fataxi Alatala nan na, en ma Ala, en xərane rasiga en ngaxakedenne ma Isirayila bəxən birin yi. En yi saraxaraline nun Lewine fan xili, naxanye Isirayila taane nun a rabillinne yi alogo en birin xa lu yire kedenni.³ En mən xa fa en ma Alaa Kankiraan na en dəxən, bayo Səli a mangayaan waxatini, en mi siga a fəxə ra.”⁴ Na yi yamaan birin kenen bayo e birin yi laxi a ra fe fajin nan na ra.

⁵ Dawuda yi Isirayila kaane birin malan, keli Sixori xuden ma Misiran yamanani sa dəxə Lebo-Xamata ra alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo Kiriyati-Yeyarin yi.⁶ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi siga Baala taani Yuda yi, denaxan mən xili Kiriyati-Yeyarin alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo. Alatala gbeen nan yi na ra, Alatala naxan dəxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. A xinla nan na kankiraan ma.⁷ E yi Alaa Kankiraan tongo Abinadabo konni, e yi a dəxə goron maxali wontoro nenen kui. Wusa nun Axiyo nan yi na wontoron nagima.⁸ Dawuda nun Isirayila kaane yi səwa ki fajin Ala yetagi, e yi betin ba bəlonne nun kondenne nun tanbanne nun karijanne nun xətane ra.

⁹ E to lonna li Kidon yi, Wusa yi kankiraan suxu a yiin na alogo a nama bira, bayo jingen naxanye yi wontoron bandunma, ne salaxun nən.¹⁰ Alatala yi xələ Wusa ma, a yi a fəxa keden na, bayo a mi yi lan a xa a yiin din na kankiraan na. Wusa fəxa na kii nin Ala yetagi.

* 12:41: Gbaxaloni itoe sətəma soon nun sofanla na diin sətə waxatin naxan yi.

¹¹ Dawuda yi xɔɔ bayo Alatala bata Wusa faxa. Nanara, a yi mɛn xili sa “Wusa halagidena” han to. ¹² Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Ala yɛɛ ra, a yi a yetɛ maxɔdin, a naxa, “N na Alaa Kankiraan nasoma n konni di?” ¹³ Nayi, Dawuda mi fa kankiraan xali a konni Dawudaa Taani. A yi sa a raso Gati kaana Obedi-Edon ma banxini. ¹⁴ Alaa Kankiraan yi lu Obedi-Edon konni kike saxan. Na ma, Alatala yi barakan sa a seene birin yi.

14

Dawudaa denbayana
Samuyeli Firinden 5.11-16 nun Taruxune Singen 3.5-8

¹ Tire taan mangan Xurami yi xɛrane rasiga Dawuda ma, e nun suman wudin nun kamudɛrene nun gemɛ masonle manga banxin tideni Dawuda xa. ² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na. A a kolon, Ala luma a mangayaan yite a yamana Isirayila nan ma fe ra. ³ Dawuda yi naxalan gbɛtɛye dɔxɔ Yerusalen yi. A mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔto. ⁴ Naxanye sɔto a xa Yerusalen yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Elipeleti nun ⁶ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁷ Elisama nun Beeliyada e nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ
Samuyeli Firinden 5.17-25

⁸ Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila birin xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi mini e yɛɛ ra. ⁹ Filisitine yi fa yengɛni Refa lanbanni. ¹⁰ Dawuda yi Ala maxɔdin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e sɔe n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, n ne soma nen i yii.”

¹¹ Nayi, Dawuda nun a sofane yi siga Baali-Perasimi yi, e sa Filisitine nɔ yengɛni. Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo fufaan gbligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e menna xili sa Baali-Perasimi.* ¹² Filisitine yi e suxurene rabejin mɛnni, Dawuda yi yamarin fi a e xa gan.

¹³ Filisitine mɔn yi fa yengɛ sodeni Refa lanbanni. ¹⁴ Dawuda mɔn yi Ala maxɔdin. Ala yi a yabi, a naxa, “I nama siga e yetagi, koni e mabilin, i siga han xɛrɛxɛrɛnne sa denaxan yi. I sa dɔxɔ e yɛɛ ra mɛnni. ¹⁵ I na sigati xuiin mɛ wudine kondenne yi, i keli e yengɛdeni, bayo Ala nan tima i yɛɛ ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ¹⁶ Dawuda yi a liga alo Ala a yamari kii naxan yi. E

yi Filisitine yengɛ keli Gabayon yi sa dɔxɔ Geseri ra. ¹⁷ Nayi, Dawuda yi xinla sɔto yamanane birin yi. Alatala yi a liga siyane birin yi gaxu Dawuda yɛɛ ra.

15

Alaa Layiri Kankiraan siga fena Yerusalen yi

¹ Dawuda yi banxine ti a yetɛ xa Dawudaa Taani. A yi yirena nde yiton Alaa Kankiraan xa, a yi bubun ti a xa.* ² Dawuda yi yamarin fi a muxu yo nama Alaa Kankiraan maxali fo Lewi bɔnsɔnna muxune, bayo Alatala e tan nan sugandixi na ma. E tan nan yi lan e wali a yetagi habadan. ³ Dawuda yi Isirayila birin malan Yerusalen yi Alatalaa Kankiraan naso feen na a yireni a denaxan yitonxi a xa.

⁴ Dawuda yi Haruna yixɛtɛne nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan:

⁵ Kehati yixɛtɛne ye, muxu kemɛ muxu mɔxɔrɛ. Yuriyeli nan yi e xunna ra.

⁶ Merari yixɛtɛne ye, muxu kemɛ firin muxu mɔxɔrɛ. Asaya nan yi e xunna ra.

⁷ Gerison yixɛtɛne ye, muxu kemɛ muxu tonge saxan. Yoweli nan yi e xunna ra.

⁸ Elisafan yixɛtɛne ye, muxu kemɛ firin. Semaya nan yi e xunna ra.

⁹ Xebiron yixɛtɛne ye, muxu tonge solo-masɛɛ. Eliyeli nan yi e xunna ra.

¹⁰ Yusiyele yixɛtɛne ye, muxu kemɛ muxu fu nun firin. Aminadabo nan yi e xunna ra.

¹¹ Dawuda yi saraxaraline Sadoki nun Abiyatari xili, e nun Lewine Yuriyeli nun Asaya nun Yoweli nun Semaya nun Eliyeli nun Aminadabo. ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan Lewi bɔnsɔn muxune denbaya xunne ra. E yetɛ rasarijan, e tan nun e muxune. E siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. N denaxan yitonxi a xa, e a xali mɛnni. ¹³ Bayo e mi yi na a singeni, na ma, Alatala, en ma Ala halagin nagodo nen en ma, amasɔto en mi bira a sariyan fɔxɔ ra.” ¹⁴ Nayi, Saraxaraline nun Lewine yi e yetɛ rasarijan benun e xa siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. ¹⁵ Lewine yi Alaa Kankiraan suxu a tongo tamine ma, e a dɔxɔ e tungunne fari alo Musa a yamari kii naxan yi fata Alatalaa falan na.

¹⁶ Dawuda yi a fala Lewi kungitine xa, a e xa beti baana ndee sugandi e muxune ye naxanye betin bama maxaseene ra sewani, e kondenne nun bɔlonne nun karijanne maxa. ¹⁷ Lewine yi Yoweli a diin Heman sugandi, e nun a ngaxakedenne Bereki a diina Asafi nun Kusayaa diina Etani, naxan yi Merari yixɛtɛne ye. ¹⁸ Lewi gbɛtɛye nan yi dɛ kantanne ra e tan ma yamarin bun:

* **14:11:** 14.11 Baali-Perasimi bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.”

Xɔryaan 25.10-22 kui.

* **15:1:** 15.1 Alaa Layiri Kankirana fe mon sebexi

Sakari nun Ben nun Yasiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Benaya nun Maaseya nun Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edon e nun Yeyiyeli. ¹⁹ Heman nun Asafi nun Etani nan yi betin bama, e karijan sula daxine maxa. ²⁰ Sakari nun Asiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Maaseya nun Benaya nan yi kondenne maxama e xuini texin na. ²¹ Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edon nun Yeyiyeli nun Asasiya yi kondenna luti solomasexex daxine nan maxama. ²² Lewi bonsonna muxun Kenaniya yi findixi beti baane yexeratiin nan na Alaa Kankiraan maxalideni. A yi na wanla kolon ki fajni. ²³ Bereki nun Elikana nan yi kantan tiine ra Alaa Kankiraan dexon, ²⁴ e nun Obedi-Edon nun Yexiya. Saraxaraline Sebaniha nun Yosafati nun Nataneli nun Amasayi nun Sakari nun Benaya nun Eliyeseri nan yi xotane fema Alaa Kankiraan yetagi.

Layiri Kankiraan so fena taani

Samuyeli Firinden 6.12-23

²⁵ Nayi, Dawuda nun Isirayilaa fonne nun sofa kuntigin naxanye yi daxi sofa wuli xun na, ne birin yi ti kiraan xon alogo e xa sa Alatalaa Layiri Kankiraan mati sewani keli Obedi-Edon konni. ²⁶ Ala yi Lewi bonsonna muxune mali Alatalaa Layiri Kankiraan xalideni. E tura solofere nun yexex kon-tonna solofere ba saraxan na. ²⁷ Dawuda yi maxidixi taa dugi doma fajine nin, e nun Lewi bonsonna muxun naxanye yi Layiri Kankiraan maxalima e nun beti baane nun beti ba kuntigin Kenaniya. Dawuda man yi saraxarali domana nde fan nagodo a ma. ²⁸ Isirayila kaane birin yi siga Alatalaa Layiri Kankiraan na sewani. Ndee yi fenne nun xotane fema, ndee yi karijanne maxama, ndee yi kondenne nun bolonne maxama.

²⁹ Sali a dii temen Mikali yi tixi banxin foye soden na, a Isirayila kaane to fe Alatalaa Layiri Kankiraan na Dawudaa Taani. A to Manga Dawuda to a bodonje sewani, a yi a rajaxu a bojneni.

16

Dawuda Ala tantun fena

¹ Na xanbi ra, e yi fa Alaa Kankiraan na, e fa a daxo bubun kui, Dawuda naxan nafalaxi a daxoden na. E yi saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba Ala xa. ² Dawuda to yelin na saraxane be, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala xinli. ³ Na xanbi ra, a yi burun nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden so Isirayila kaane birin yii, xemen nun jaxanla.

⁴ A yi Lewina ndee sugandi alogo e xa wali Alatalaa Kankiraan yetagi, e Alatala maxandi, e barikan bira Isirayilaa Ala xa, e a tantun. Ne xinle ni itoe ra: ⁵ Asafi, naxan findi e kuntigin na e nun Sakari, naxan findi kuntigi firinden na e nun Yeyiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Matitiya nun Eliyabi nun Benaya nun Obedi-Edon nun Yeyiyeli. Kondenne nun bolonne yi e yii. Karijanne yi Asafi yii. ⁶ Saraxaraline, Benaya nun Yaxasiyeli yi xotane fema Alaa Layiri Kankiraan yetagi.

⁷ Dawuda betini ito so Asafi nun a muxune yii na loxon nin a singeni alogo e xa Alatala tantun.

Yaburin 105.1-15

⁸ E Alatala tantun.

E yi a maxandi.

A bata naxan liga,

e na fala siyane xa.

⁹ E betin ba a xa,

e yi a tantun betine yi,

e yi a kabanako feene birin fala.

¹⁰ E e kanba a xili sarijanxini.

Naxanye birin Alatala fenma,

ne xa sewa.

¹¹ E e yee rafindi Alatala nun a senben ma,

e lu a fenje waxatin birin.

¹² A wali fajin naxanye ligaxi

e nun a kabanako feene

nun a kitin naxanye saxi,

ne fe xa rabira e ma,

¹³ e tan Isirayila bonsonna,

a walikene,

e tan Yaxubaa diine,

Ala naxanye sugandixi.

¹⁴ A tan nan Alatala ra,

en ma Ala.

A tan nan boxon birin kitisaan na.

¹⁵ A jaxo luma a layirin xon ma nen han

habadan,

e nun a falane fe han mayixete wuli keden,

¹⁶ e nun a layirin naxan xidi

e nun Ibrahima tagi,

a yi a kol Isiyaga xa.

¹⁷ A man yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xon,

a findi habadan layirin na Isirayila kaane

xa.

¹⁸ A yi a fala, a naxa,

“N Kanan yamanan soma nen

e nun i yixetene yii e keen na.”

¹⁹ E mi yi wuya nun.

Xoje dando nan tun yi e ra na yamanani.

²⁰ E yi kelima nen siyana nde ye

e siga nde gbete ye,

e keli yamanana nde yi

e siga nde gbete yi.

²¹ Koni, a mi tinje muxu yo xa e jaxankata.

A mangane rakolon nen e fe yi, a naxa,

22 “E nama fefe liga n ma muxu sugandixine ra.
E nama fefe naxi liga n ma nabine ra.”

Yaburin 96

23 Dunuḡa muxune birin xa bətin ba Alatala xa.

E yi lu a raliyε waxatin birin yi fa fala a bata en nakisi.

24 E a binyena fe fala siyane birin xa, ε yi a kabanako feene rali muxune birin ma.

25 Alatala gbo,

a lan a xa matəxə han!

A lan a xa binya dangu alane birin xa.

26 Siyane alane birin findixi ala fuune nan na,

koni Alatala tan bata koren da.

27 A rabilinxi nəron nun gboon nan na.

A konna rafexi senben nun sewan nan na.

28 E tan dunuḡa siyane birin,

ε fa Alatala tantun,

ε yi a tantun a binyen nun a senbena fe ra.

29 E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.

E fa kiseene ra a yetagi.

E Alatala batu a nəɔ sariḡanxini.

30 Dunuḡa muxune,

ε xuruxurun a yetagi.

Dunuḡa a kiini, a mi yigisanma.

31 Kore xonna nun bəxə xonna xa sewa han!

E yi a fala siyane xa,

a Alatala nan mangan na.

32 Fəxə igen xa a xuini te

e nun seen naxanye a xəre ra.

Burunna xa sewa

e nun a yi seene birin.

33 Fətənnə wudine xa sənəxə sewani,

e sənəxə Alatala yetagi,

amasəto a fama nən.

A fama nən a kitin sa dunuḡa yi.

Yaburin 106.1, 47-48

34 E Alatala tantun amasəto a fan.

A hinanna luma nən habadan!

35 E a fala Ala xa, e naxa,

“Ala, nxu rakisi,

nxu ratanga siya gbətene ma,

alogo nxu xa i xili sariḡanxin tantun,

na yi findi nxu kanba xunna ra.”

36 Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala habadan han habadan!

Nayi, yamaan yi a fala, e naxa,

“Amina! Tantunna Alatala xa.”

37 Dawuda yi Asafi nun a ngaxakedenne yamari a e xa wali Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi waxatin birin. 38 A yi Yedutun ma diina Obedi-Edən nun Xosa nun a muxu tonge sennin muxu solomasεxe yamari a e xa so deen kantan. 39 Saraxaraliin Sadəki nun a ngaxakedenne yi lu Alatalaa Batu Bubuni naxan yi tixi taan kideni Gabayon yi. 40 E yi lu saraxa gan daxine bε Alatala xa

xətənnə nun ḡinbanna alo a sεbexi Alatalaa sariyani kii naxan yi, a naxan soxi Isirayila kaane yii. 41 Heman nun Yedutun nun muxun naxanye yi sugandixi, ne fan yi na alogo e xa Alatala tantun, bayo a hinanna luma nən habadan! 42 Heman nun Yedutun yi xətane fema, e yi kariḡanne maxama alogo e xa bətin ba Ala xa. Yedutun ma diine nan yi na de kantanne ra.

43 Na xanbi ra, yamaan birin yi siga e konni. Dawuda fan yi xεte a konni dubadeni a denbayaan xa.

17

Alaa layirina Dawuda xa Samuyeli Firinden 7.1-17

1 Dawuda to yelin soε a manga banxin kui, a yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alatalaa Layiri Kankiraan mən bubun nan kui.” 2 Natan yi Dawuda yabi, a naxa, “I rafan feene birin liga, bayo Ala i xən.”

3 Na kəeen na, Ala yi a fala Natan xa, a naxa, 4 “Siga, a fala n ma walikεen Dawuda xa fa fala Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tan mi batuden tima n xa n luma deenaxan yi. 5 N yeteen munma lu n batu banxi kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini ləxəni Misiran fari ma han to, koni n yi bubun nan kui yiren birin yi. 6 N siga deenaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n yεerati wuyaxi dəxə nən n ma yamana Isirayila xun na alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa: Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?’ ”

7 “Nanara, i mən xa a fala n ma walikεen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruseene fəxə ra kantan tideni alogo i xa findi n ma yamana Isirayila yεeratiin na. 8 I siga yiren naxan birin yi n lu nən i xən, n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bəxə xənnə fari. 9 N yiren soma nən n ma yamana Isirayila yii e dəxəma deenaxan yi. E luma nən na, gaxu yo mi e suxe. Muxu naxi yo mən mi fa e ḡaxankatama alo bodeni, 10 n kitisane dəxə n ma yamana Isirayila xun na waxatin naxan yi. N ni i yaxune birin sa i sanna bun. N naxan falama i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixεtene ra mangayani. 11 I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi a ti i ḡəxəni mangayani, n yi a senben xun masa. 12 Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan nasabati habadan. 13 N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma diin na. N mi n ma hinanna masigama a ra alo n naxan

liga manga singen na. ¹⁴ N na a findima nen n ma yamana mangan na, a mangayaan mi kale habadan.’”

¹⁵ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

*Dawudaa Ala maxandina
Samuyeli Firinden 7.18-29*

¹⁶ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dɔxɔ Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sɔɔ i naxan fixi nxu ma. ¹⁷ Koni, Ala, i tan yeɛ ra yi, sese mi na ra! I bata de xuine tongo lan i ya walikena denbayana tila ma. Marigina Alatala, i bata n yate alo muxu fisamantenna. ¹⁸ N tan Dawuda, n nɔɛ nanse fale i xa xunna kenli ito a fe ra i naxan fixi i ya walikenen ma? I tan yetena i ya walikenen kolon. ¹⁹ Alatala, i bata fe gbeeni ito ragidi i ya walikena fe ra fata i sagoon na alogo i xa i senbe gbeen mayita. ²⁰ Alatala, i jɔxɔn mi na, ala gbete mi na ba i tan na. Nxu bata na kolon. ²¹ Siya gbeten mundun dunuɔa yi naxan luxi alo i ya yamana Isirayila, Ala naxanye raminiɔi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan yeɛ ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. ²² I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

²³ “Iki, Alatala, i de xuini naxan tongoxi n tan, i ya walikenen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁴ Na rakamali alogo i xinla xa binya han habadan. Muxune a falama nen nayi, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Ala naxan Isirayila xun na, a findixi Isirayilaa Ala nan na.’ Senben xa lu i ya walikenen Dawudaa denbayaan xa i yetagi. ²⁵ N ma Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n jɔxɔni. Nanara, i ya walikenen bata susu fe i yetagi i maxandideni. ²⁶ Alatala, i tan nan Ala ra. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikenen xa. ²⁷ I bata a ragidi a i xa barakan sa n ma denbayani alogo n bɔnsɔnna xa lu mangayani i yetagi habadan. Bayo, i tan, Alatala nan barakan nagidixi n ma denbayaan ma, barakan luma nen a fɔxɔ ra habadan.”

18

*Dawuda na sɔɔna yengeni
Samuyeli Firindena 8.1-14*

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisistine nɔ yengeni, a yi e rayarabi, a yi Gati taan nun a rabillinne ba e yii.

² A yi Moyaba kaane fan nɔ yengeni, e yi lu a yamarin bun ma, e lu mudun soɛ a yii.

³ Dawuda mɔn yi Soba mangan Hadadeseri fan nɔ yengeni Xamata mabinni, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden nun soo raga wuli solofere nun sofa wuli mɔxɔɔɛ ba a yii. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo keme jɔxɔndɔn a naxanye ramara.

⁵ Arami kaane yi keli Damasi taani, e yi fa Soba mangan Hadadeseri malideni, koni Dawuda yi e sofa wuli mɔxɔɔɛn nun firin faxa. ⁶ Dawuda yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani. Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soɛ a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine xali Yerusalen yi. ⁸ A yi sula gbegbe tongo keli Hadadeseri a taane yi, Tibati nun Kun. Sulemani yi na rawali a findi ige ramara se gbeen na e nun senbetenne nun saraxa ganden waliseene.

⁹ Xamata mangan Tohu yi a me a Dawuda bata Soba mangan Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni, ¹⁰ a yi a dii xemen Hadoran nasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Manga Tohu nun Manga Hadadeseri yi yengeni. A mɔn yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana. ¹¹ Manga Dawuda yi na birin fi Alatala ma, e nun gbeti fixen nun xemana a naxan tongo siyani itoe birin yii: Edɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisistine nun Amalekine.

¹² Seruyaa diina Abisayi yi Edɔn kaa wuli fu nun solomaseɛɛ faxa Fɔxɔ Lanbanni. ¹³ A yi yamana kanne lu Edɔn yi alogo na birin xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigine

Samuyeli Firinden 8.15-18

¹⁴ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁵ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofane kuntigin na. Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁶ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Abimeleki nan yi saraxaraline ra. Sawesa nan yi sebeli tiin na. ¹⁷ Yehoyadaa dii xemen Benaya nan yi Kere-tine nun Peleti kaane xun na. Manga Dawudaa diine nan yi mangan bundɔɔne ra.

19

*Dawuda nun Amonine yengena
Samuyeli Firinden 10.1-5*

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan Naxasi yi faxa, a diin yi dɔxɔ a jɔxɔni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, “N hinanma nen

Naxasi a dii xemen Xanun na, bayo a fafe hinan nen n na.” Dawuda yi xerane rasiga Xanun ma a fafe sayaan xonton tideni. Dawudaa xerane yi sa so Amonine yamanani Xanun fema saya xontondeni. ³ Koni, Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e naxa, “I laxi a ra a Dawuda a muxune rafaxi i fafe saya xontonden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakorosi, laxona nde e yi no a suxe?” ⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene bi, a yi e domane raxaba e xorene yilanni, a fa e raxete Dawuda ma. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a yi muxune xe a xerane foxo ra, bayo e yi yagixi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be.”

Samuyeli Firinden 10.6-19

⁶ Amonine to a kolon a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina, Xanun yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan e nun naanin fi Arami kaane ma, naxanye yi Mesopotamiya yamanani, e nun Maka nun Soba yamanani alogo e xa fa e yenge so wontorone nun e soo ragine ra. ⁷ Na ma, e yi fa yenge so wontoron wuli tonge saxan nun firin na. Maka mangan nun a yamaan fan yi fa, e fa e malan Medeba taan yetagi. Amonine fan yi mini e taane yi alogo e xa Dawuda yenge. ⁸ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁹ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Mangan naxanye fa e malideni, ne yi tixi e danna burunna ra.

¹⁰ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra e nun a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹¹ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹² Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹³ I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane. Alatala xa a rafan feen liga.”

¹⁴ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi a yee ra. ¹⁵ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Yowaba fan yi xete Yerusalen yi.

¹⁶ Arami kaane to a kolon a Isirayila bata e no yengeni, e yi xerane rasiga Arami kaane ma naxanye yi Efirati baan kidi ma. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, e yi fa Yuruden baan gidi, e siga Arami kaane yengedeni. ¹⁸ Arami kaane mon yi e gi Isirayila kaane bun. Dawuda yi e yenge so wontoro sofaan muxu wuli solofere faxa, e nun e sofaan

muxu wuli tonge naanin naxanye yi sigama e sanni. A yi sofa kuntigin Sofaki fan faxa. ¹⁹ Hadadeseri a walikene to a kolon a Isirayila kaane bata e no yengeni, e yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, e yi lu a yamarin bun. Xabu na, Arami kaane mi fa tin Amonine maliye soton.

20

Dawuda Amonine nun Filisitine yenge fena

Samuyeli Firinden 11.1 nun 12.26-31

¹ Nee nenen folon na, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Yowaba nun a sofa wekilexine yi sa Amonine yenge. Koni, Dawuda tan yi lu Yerusalen yi. Yowaba yi Rabaha taan suxu, a menna kala. ² Nayi, Dawuda yi fa mangaya taxamaseri komotin ba Amonine mangan xun na, naxan xemaan binyen yi dangue kilo tonge saxan na. Geme fapi kendan fan yi a ma. Na mangaya taxamaseri komotin yi so Dawuda xun na, a yi funma se wuyaxi tongo taani.

³ Yamaan naxan yi na, Dawuda yi ne xali, a yi sa e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun geme bon nun wudi sagna. A Amonine taane birin ma fe liga na kii nin. Na xanbi ra, Dawuda nun a sofane yi xete Yerusalen yi.

⁴ Na danguxina, Isirayila kaane nun Filisitine yi sa yenge Geseri yi. Na yengeni, Xusa kaan Sibekayi yi Sipayi faxa. Refa yixetena nde nan yi Sipayi ra. Na yi Filisitine yagi.

⁵ Isirayila kaane nun Filisitine mon yi yenge. Yayiri a diina Elexanan yi Gati kaan Gohiyati xunyen Laxami faxa na waxatin nin. A senben yi gbo han, a tanban yi gbo alo gbindonna.

⁶ Yenge gbete yi keli Gati taani. Xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin sennin yi a ra e nun san soli sennin sennin, e birin malanaxina, moxonon nun naanin. Refa yixetena nde nan yi na fan na. ⁷ A to Isirayila makonbi, Dawuda tada Simeyaa dii xemen Yonatan yi a faxa. ⁸ Xemeni itoe birin yi fataxi Refa yixetene nan na Gati taani. Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

21

Isirayila yamaan yaten sebe fena Samuyeli Firinden 24.1-9

¹ Setana yi keli Isirayila xili ma, a yi Dawuda radin a xa Isirayila kaane tenge. ² Dawuda yi a fala Yowaba nun a sofa kuntigine xa, a naxa, “E siga, e sa Isirayila kaane tenge, keli Beriseba ma, sa doxo Dan yamanan na. E fa na yaten dentege n xa.” ³ Yowaba yi a yabi, a naxa, “Alatala xa Isirayila yamaan nawuya ayi doxo keme.

Mangana, n kanna, i ya walikene xa mi ne birin na ba? Nanfera i fe sifani ito maxodinx? Nanfera i waxi a xon ma Isirayila yamaan xa yulubin tongo?" ⁴ Koni, mangan xuiin mi yi matande. Nanara, Yowaba yi mini, a yi Isirayila boxon birin yisiga, a fa xete Yerusalen yi. ⁵ A yi yamaan yaten fala Dawuda xa. Isirayila kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kanna miliyon keden wuli keme. Yuda kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kanna wuli keme naanin muxu wuli tonge solofere. ⁶ Koni, Yowaba mi Lewi nun Bunyamin boxonna muxune tenge, bayo mangana yamarin mi yi rafanxi a ma. ⁷ Yamarini ito yi rajaxu Ala ma. A yi Isirayila jaxankata.

Ala yi Dawuda yulubin saran a ra Samuysi Firinden 24.10-17

⁸ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, "N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikene yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga."

⁹ Alatala yi a fala Manga Dawudaa fetoon Gadi xa, a naxa, ¹⁰ "A fala Dawuda xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: Fe saxan ni i ra. Keden sugandi, n xa na liga i ra.' " ¹¹ Gadi yi siga Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala ito nan falaxi i xa, a naxa, ¹² 'Naxankatan mundun lan a xa sa i ma: jee saxan fitina kamena, hanma yaxune yi e halagi silanfanna ra kike saxan, hanma Alatala xa a halagi ti malekan nafa e ma, naxan Isirayila yamaan naxorima Alaa silanfanna nun fure jaxin na xii saxan.' Iki, a fala n xa n lan n xa sa naxan fala n kanna xa naxan n xexi." ¹³ Dawuda yi Gadi yabi, a naxa, "N boxen sunuxi han! A lan n xa n yete lu Alatala yii bayo a kininkininna gbo, na fisa benun n xa lu adamadiine sagoni." ¹⁴ Alatala yi fure jaxin nadin Isirayila yamaan ma han muxu wuli tonge solofere yi fasa Isirayila yamanani.

¹⁵ Ala yi malekan xe Yerusalen yi, a xa sa na kala. A yi na kalama waxatin naxan yi, Alatala yi a to, a yi nimisa na halagina fe ra. A yi a fala na malekan xa naxan yi a kalama, a naxa, "Na bata lan. E lu na fa." Alatalaa malekan yi tixi Oronan, Yebusu kaana lonna nan ma. ¹⁶ Dawuda yi a yee rakeli, a Alatalaa malekan to tixi kuyen nun boxon lan tagini, a silanfanna baxi a teeni, a yee rafindixi Yerusalen ma. Dawuda nun fonne yi kasa benbela dugin nagodo e ma sununi, e yi bira, e yi e yetagin lan boxon ma. ¹⁷ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, "N tan xa mi yamarin fixi ba a Isirayila yamaan xa tenge? N tan nan yulubin ligaxi, n tan nan fe kobini ito ligaxi. Yamaan tan nanse ligaxi? Alatala, n ma Ala, n tan nun n ma denbayaan halagi, i ya yamaan lu na."

Dawuda yi Oronan ma lonna sara Samuysi Firindena 24.18-25

¹⁸ Alatalaa malekan yi a fala Gadi xa, a a xa a fala Dawuda xa, fa fala a xa sa saraxa gandena nde rafala Alatala xa Oronan Yebusu kaana lonna ma. ¹⁹ Dawuda yi siga menni alo Gadi a fala a xa kii naxan yi Alatala xinla ra. ²⁰ Oronan yi murutu bonboni lonna ma, a yi a firifiri, a yi malekan to. A dii naaninne ye e luxun. ²¹ Na waxatini, Dawuda fan yi a maso. Oronan to a to, a yi keli lonna ma, a sa a xinbi sin Dawuda bun ma, a yetagin yi lan boxon ma. ²² Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, "Lonni ito so n yii alogo n xa saraxa ganden nafala Alatala xa. N na a saren defexin soe i yii alogo fure jaxin xa ba yamaan ma." ²³ Oronan yi Dawuda yabi, a naxa, "Mangana, a tongo. N kanna xa a rafan feen liga a ra. N bata jingeni itoe fan so i yii, e xa findi saraxa gan daxin na. Ningena xee ra bonbo seene yi findi saraxan gan yegan na, murutuni ito fan xa findi bogise saraxan na. N bata ito birin fi i ma." ²⁴ Koni, Manga Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, "En-en, n waxi a sara feni a saren defexin nan na. N mi seen bama saraxan na Alatala xa n mi naxan saraxi. N mi noe saraxa gan daxin be n mi naxan sare fixi." ²⁵ Nayi, Dawuda yi xemaan kilo solofere so Oronan yii na lonna fe ra. ²⁶ Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a fa saraxa gan daxine nun boje xunbela saraxane ba. A yi Alatala maxandi, Alatala yi a yabi teen na naxan godo saraxa ganden ma keli kore.

²⁷ Nayi, Alatala yi falan ti malekan xa, a yi silanfanna raso a teeni. ²⁸ Na waxatini, Dawuda yi saraxane bama Oronan Yebusu kaana lonna nan ma, bayo a bata yi a kolon a Alatala a yabima menni nin. ²⁹ Na waxatini, Musa Alatala Batu Bubun naxan nafala tonbonni, na yi na taan kideni Gabayon yi, e nun saraxa gandena, saraxa gan daxine yi bama denaxan yi. ³⁰ Koni, Dawuda mi yi sigi menni Ala maxodinden, bayo a yi gaxuxi Alatalaa malekana silanfanna yee ra.

22

¹ Dawuda yi a fala, a naxa, "En Marigina Alatalaa banxin ti be, e nun saraxa gandena, Isirayila saraxa gan daxine bama a xa denaxan yi."

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni ton

² Dawuda yi yamarin fi a xojen naxanye daxi Isirayila yamanani, a ne xa malan. A yi ne findi geme masonle ra Ala Batu Banxin ti feen na. ³ Dawuda yi wure gbege feen, naxanye findima banxin gbangban seene nun deen singan seene ra. A yi sula gbege fan fen naxan yate mi yi noe kolonye. ⁴ Sidon kaane nun Tire kaane yi Dawuda

mali suman wudi fajin gbege fendeni. ⁵ Dawuda yi a fala, a naxa, “N ma diin Sulemani munma kɔxɔ singen, a mɔn mi wanla kolon. Banxin naxan tima Alatala xa, na lanma a xa tofanɔɔ ayi, a rayabu siyane birin yetagi.” Na ma, Dawuda se gbege malan nen na banxin ti feen na benun a xa faxa.

⁶ Dawuda yi a diin Sulemani xili, a yi a fala a xa fa fala a xa banxin ti Alatala xa, Isirayilaa Ala. ⁷ Dawuda yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma diina, n bata yi a miri n bɔɔɔni, n xa banxin ti Alatala xa, n ma Ala, ⁸ koni Alatala a fala nen n xa, a naxa, ‘I bata muxu wuyaxi faxa yenge wuyaxi yi, i nama banxin ti n xa. Yenge soon nan i ra, i bata faxa gbege ti n yetagi. ⁹ Koni, i diina nde sɔtɔma nen, naxan findima bɔɔɔɔ xunbenli muxun na, n matabun fima naxan ma a yaxune fe ra. A xili bama nen Sulemani. Isirayila yamaan luma nen bɔɔɔɔ xunbenli tun a siimayaan birin yi. ¹⁰ A tan nan banxin tima n xa n xinla binyama denaxan yi, a yi findi n ma diin na, n fan yi findi a fafe ra. A mangayaan sabatima nen Isirayila xun na habadan.’”

¹¹ “Iki, n ma diina, Alatala xa lu i xɔn alogo i xa nɔ Alatalaa banxin tiye, i ya Ala, alo a a fala kii naxan yi lan i tan ma. ¹² Alatala xa fekolonna nun xaxili fajin fi i ma a na i findi mangan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani alogo i xa Alatalaa sariyan suxu, i ya Ala. ¹³ Feen birin sɔnɔyama i xa nen, xa i Alatalaa sariyan nun a yamarine suxu, a naxanye soxi Musa yii Isirayila xa. I wekile, i senbe so! I nama kuisan, i nama gaxu fefe ye ra! ¹⁴ N bata wekile n yi xɛmaan kilo miliyon saxan e nun kilo wuli kɛmɛ naanin malan Alatala Batu Banxin ti feen na. N mɔn bata wure gbeti fixɛn kilo miliyon tonge saxan e nun naanin malan. Sulan nun wuren bata gbo ayi han a yatɛn mi nɔɔ kolonɔɔ. N bata wudin nun gemɛn fan fen. I mɔn xa nde sa e fari. ¹⁵ Walike wuyaxi i yii naxanye fatan gemɛn masole, e nun naxanye fatan sawurane rafale gemɛn nun wudine ma, e nun yiirawanla naxanye wanla sifan birin kolon. ¹⁶ Xɛmaan nun wure gbeti fixɛn nun sulan nun wurena i yii han a dangu ayi. Keli i ya wanla fɔlɔ keden na. Alatala xa i mali.”

¹⁷ Dawuda yi a fala Isirayila kuntigine birin xa, a e xa fa a diin Sulemani mali. A yi a fala e xa, a naxa, ¹⁸ “Alatala, e Ala mi luxi e xɔn ba? A mi bɔɔɔɔ xunbenla fixi e ma yamanan birin yi ba? A bata be kaane sa n sagoni. Yamanan bata lu Alatala nun a yamaan bun ma. ¹⁹ E Alatala, e Ala fen e bɔɔɔɔɔɔ nun e niin birin na. E siga, e sa yire sarijanxin ti Marigina Alatala xa, e Ala, alogo e xa fa Alatalaa Layiri Kankiraan nun a se sarijanxine raso Ala Batu Banxini, Alatala xinla binyama denaxan yi.”

23

Lewi bɔnsɔnna muxune

¹ Dawuda to yelin fore, a yi a diin Sulemani dɔxɔ Isirayila mangan na. ² A yi Isirayila kuntigine nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan. ³ E yi Lewi bɔnsɔnna muxune tɛge, naxanye bata yi jɛɛ tonge saxan sɔtɔ. E yatɛn yi siga han muxu wuli tonge saxan e nun solomasɛɛ. ⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata muxu wuli mɔxɔɔɔɔɔ nun naanin sugandi alogo e xa e yengi lu Alatala Batu Banxin wanle xɔn. Muxu wuli sennin xa findi kitisane ra. Muxu wuli naanin yi findi de kantan muxune ra. ⁵ Muxu wuli naanin yi findi Alatala tantun muxune ra maxaseene ra, n naxanye rafalaxi a tantun seen na.”

⁶ Dawuda yi Lewi bɔnsɔnna muxune yitaxun Lewi a diine denbaya yeɛn ma. Lewi a diine nan itoe ra: Gerisɔn nun Kehati nun Merari.

⁷ Gerisɔn ma diine nan itoe ra: Ladana nun Simeyi.

⁸ Ladanaa diine nan itoe ra: Yexiyeli, a dii singen nun Setama nun Yoweli. E birin malanxina muxu saxan.

⁹ Simeyi a diine nan itoe ra: Selomiti nun Xasiyeli nun Haran. E birin malanxina muxu saxan. Ladanaa denbaya xunne nan ne ra.

¹⁰ Simeyi a diine nan itoe ra: Yaxati nun Sisa nun Yewusi nun Beriya. Simeyi a dii naaninne nan ne ra. ¹¹ Yaxati nan dii singen na. Sisa nan dii firinden na. Koni, Yewusi nun Beriya mi dii wuyaxi sɔtɔ. Na ma, e yi e diine yatɛ denbaya kedenna ra e bɔnsɔn kedin ma.

¹² Kehati a diine nan itoe ra: Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele. E birin malanxina muxu naanin.

¹³ Amirama a diine nan itoe ra: Haruna nun Musa. Haruna yi rasarijan Ala xa alogo a xa lu wale yire sarijanxi fisamantenni, e nun a bɔnsɔnna muxune han habadan, alogo e xa wusulanna gan saraxan na Alatala xa, e yi wali a yetagi, e mɔn yi lu dubɛ muxune xa Ala xinli han habadan. ¹⁴ Musa tan findi Alaa muxun nan na. A diine yi lu Lewi bɔnsɔnna muxune ye.

¹⁵ Musaa diine nan itoe ra: Gerisɔmi nun Eliyeseeri.

¹⁶ Gerisɔmi a diin nan ito ra: Sebuweli nan yi a dii singen na.

¹⁷ Eliyeseeri a diine nan itoe ra: Rexabiya nan yi a dii singen na. Eliyeseeri mi dii xɛmɛ gbɛtɛ sɔtɔ, koni Rexabiya dii wuyaxi sɔtɔ nen.

¹⁸ Yisehari a diine nan itoe ra: Selomiti nan yi a dii singen na.

¹⁹ Xebiron ma diine nan itoe ra: Yeriya nan yi a dii singen na, Amari a firindena,

Yaxasiyeli a saxandena, e nun Yekameyami a naanindena.

²⁰ Yusiyeleli a diine nan itoe ra: Mike nan yi a dii singen na, Yisiya a firindena.

²¹ Merari a diine nan itoe ra: Maxali nun Musi. Maxali a diine nan itoe ra: Eleyasari nun Kisu. ²² Eleyasari faxa nen, a mi dii xeme yo lu, koni a dii temene tan lu nen. Kisu a diine yi e dexo e jaxanle ra. ²³ Musi a diine nan itoe ra: Maxali nun Ederi nun Yeremoti. E birin malaxina muxu saxan.

²⁴ Ne nan findi Lewi yixetene ra naxanye findi bomsanna denbaya xunne ra, e keden kedenna birin xinle sebexi e bomsan kedin kui. E yi walima nen Alatala Batu Banxin kui e barin na yi jee maxoren soto.

²⁵ Dawuda bata yi a fala, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala bata borie xunbenla fi a yamaan ma. A bata fa dexo Yerusalen yi habadan. ²⁶ Lewine mi fa Alaa Batu Bubun nun a muranne xalima yire gbete yi sonon."

²⁷ Fata Dawudaa yamari donxene ra, Lewi bomsanna muxune tenge nen naxanye barin bata yi jee maxoren soto. ²⁸ Lewi bomsanna muxune nan yi Haruna yixetene malima Alatala Batu Banxin wanle ra. E tan nan yi a sansanna kuiin nun a banxin kuiin masuxuma, e mon yi seene rasarijanma, e yi wali xunxurine ke Ala Batu Banxini.

²⁹ E yi burune rafalama naxanye ralima Ala ma, e murutu fujin din naxan findima bogise saraxane ra, e buru ratetaren nafala, e nun donseen sifan birin. E tan nan mon yengi yi dxi ligaseene birin xon, sikenle nun ligaseene naxanye seen kuyen maligama. ³⁰ E yi lanma e xa siga Alatala tantundeni xotonna nun jinbanna lxo yo lxo. ³¹ E mon yi saraxa gan daxine bama Alatala xa Matabu Lxone ma e nun Kike Nenen sanle yi, e nun sali gbete ye ma. E yi lanma e xa wali Alatala xa a sariyan xon. ³² E tan nan yi Naralan Bubun nun yire sarijanxin masuxuma. E yi Alatala batuden wanle birin kema e ngaxakedenna Haruna yixetene yamarin nan bun.

24

Saraxaraline yitaxun fena

¹ Haruna yixetene yi yitaxunxi a dii naaninne nan na. A diine nan itoe ra: Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara. ² Nadaba nun Abihu singen nan faxa benun e fafe xa faxa. E mi dii yo soto. Eleyasari nun Itamara nan yi saraxaraline ra. ³ Eleyasari yixetena nde Sadoki e nun Itamara yixetena nde Aximeleki yi Dawuda mali Harunaa diine yitaxundeni alogo e xa ti wanle ra.

⁴ Kuntigi wuyaxi yi to Eleyasari yixetene ye dangu Itamara yixetene ra. Nanara, e yitaxun ikiini: Denbaya xunna muxu fu

nun sennin Eleyasari yixetene ye. Denbaya xunna muxu solomase Itamara yixetene ye. ⁵ E yi masensenna ti alogo e xa e yitaxun, e yi e ti e wanle ra. Na ma, Eleyasari yixetena ndee nun Itamara yixetena ndee birin yi findi yire sarijanxin kuntigine ra e nun kuntigine Ala xa. ⁶ Nataneli a diin Semaya, Lewi bomsanna muxun nan yi e xinle sebema mangan nun kuntigine nun saraxaraliin Sadoki nun Abiyatari a diina Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne yetagi e nun Lewi bomsanna muxune birin. E yi denbaya keden sugandi Eleyasari yixetene ye, e mon yi keden sugandi Itamara yixetene ye.

⁷ Denbayane sugandi masensenna xon ikiini: A singen Yehoyaribu nan suxu, a firindena Yedaya, ⁸ a saxandena Xarimi, a naanindena Seyorimi, ⁹ a suulundena Malakiya, a sennindena Miyamin, ¹⁰ a soloferedena Hakosi, a solomase dena Abiya, ¹¹ a solomanaanindena Yosuwe, a fudena Sekani, ¹² a fu nun kedendena Eliyasibi, a fu nun firindena Yakimi, ¹³ a fu nun saxandena Xupa, a fu nun naanindena Yesebeyabi, ¹⁴ a fu nun suulundena Biliga, a fu nun sennindena Imeri, ¹⁵ a fu nun soloferedena Xesiri, a fu nun solomase dena Hapisesi, ¹⁶ a fu nun solomanaanindena Petaxi, a maxore dena Esekiyeli, ¹⁷ a maxoren nun kedendena Yakini, a maxoren nun firindena Gamulu, ¹⁸ a maxoren nun saxandena Delaya, a maxoren nun naanindena Maasiya.

¹⁹ A yi lan e xa Alatala Batu Banxin wanle suxu na kii nin alo e benba Haruna a yamari e ma kii naxan yi alo Alatala, Isirayilaa Ala bata yi a yamari a ma kii naxan yi.

Lewi bomsanna muxu gbete ye fe

²⁰ Lewi bomsanna muxu gbete naxanye sugandi, ne nan itoe ra: Amirama diine ye: Subayeli. Subayeli a diine ye: Yexedeya.

²¹ Rexabiya a diine ye: Yisiya, a dii singena. ²² Yisehari a diine ye: Selomiti. Selomiti a diine ye: Yaxati. ²³ Xebiron ma diine: a dii singen Yeriya nun a dii firindena Amari nun a dii saxanden Yaxasiyeli nun a dii naaninden Yekameyami. ²⁴ Yusiyeleli a diin Mike.

Mike a diine ye: Samiri. ²⁵ Mike xunyen Yisiya. Yisiyaa diine ye: Sakari. ²⁶ Merari a diine ye: Maxali nun Musi e nun a diin Yaasiyaa diine. ²⁷ Merari mamandenne, Yaasiyaa diine: Sohami nun Sakuru nun Ibiri. ²⁸ Maxali a diina Eleyasari. Eleyasari mi dii yo soto. ²⁹ Kisu a diine ye: Yerameeli. ³⁰ Musi a diine ye: Maxali nun Ederi nun Yeremoti. Lewi bomsanna muxune nan yi ne ra denbaya yeen ma.

³¹ E fan sugandi masensenna nan xon alo e ngaxakedenne, Haruna yixetene. Na liga Manga Dawuda nun Sadoki nun Aximeleki

nun saraxaraline denbaya xunne nun Lewi bənsənna muxune nan ystagi. Na ma, denbayaan muxune birin yi suxi ki kedenna nin keli dii singen ma han a rajanna.

25

Beti baane

¹ Dawuda nun sofa kuntigine yi muxuna ndee sugandi Asafi nun Heman nun Yedutun ma diine ye alogo e xa nabiyafalane ti bətini bəlonna nun kondenna nun karijanne ra. Na muxune xinle ni itoe ra naxanye yi na wanla kema. ² Asafi a diine ye: Sakuru nun Yusufu nun Netaniya nun Asarela. Ne yi Asafi a yamarin nan bun. Asafi fan yi nabiyafalane tima bətini mangana yamarin bun. ³ Yedutun ma diine ye: Gedali nun Seri nun Esayi nun Simeyi nun Hasabi nun Matitiya. E birin malanxina muxu sennin. E yi lu e fafe Yedutun ma yamarin bun. Yedutun yi nabiyafalane tima, a bəlonna maxa, a Alatala matəxə, a yi a tantun.

⁴ Heman a diine ye: Bukiya nun Matani nun Yusiyeli nun Sebuweli nun Yerimoti nun Xananiya nun Xanani nun Eliyata nun Gidaliti nun Romanti-Eseri nun Yosobekasa nun Maloti nun Hotiri e nun Maxasiyoti. ⁵ Muxuni itoe birin yi findixi Heman ma diine nan na naxan yi fetoon tima mangan xa fata Ala ra alo xiyena. Ala yi Heman senbən gbo ayi, a yi dii xeme fu nun naanin nun dii teme saxan fi a ma. ⁶ Ne birin yi e fafe a yamarin bun ma, e bətine ba karijanne nun kondenne nun bəlonne ra Alatala Batu Banxin wanla ra. Asafi nun Yedutun nun Heman yi mangana yamarin nan bun ma. ⁷ Muxuni itoe nun e kon kaan naxanye xaraxni bəti ba feene ma Alatala xa naxanye yi fatan, ne birin malanxina, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun solomasexe. ⁸ E birin yi masensenna tima alogo e xa ti wanle ra, dii jəren nun fonna, karaməxən nun xarandiina.

⁹ Masensenna naxan ti, na yi Yusufu singe suxu Asafi xabilani.

A firindena, Gedali nun a ngaxakedenne nun a diine, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁰ A saxandena, Sakuru nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹¹ A naanindena, Yisiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹² A suulundena, Netaniya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹³ A sennindena, Bukiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁴ A soloferedena, Yesarela nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁵ A solomasexedena, Yesaya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁶ A solomanaanindena, Matani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁷ A fudena, Simeyi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁸ A fu nun kedendena, Asareli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁹ A fu nun firindena, Hasabi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁰ A fu nun saxandena, Subayeli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²¹ A fu nun naanindena, Matitiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²² A fu nun suulundena, Yeremoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²³ A fu nun sennindena, Xananiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁴ A fu nun soloferedena, Yosobekasa nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁵ A fu nun solomasexedena, Xanani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁶ A fu nun solomanaanindena, Maloti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁷ A məxəjədena, Eliyata nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁸ A məxəjəen nun kedendena, Hotiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁹ A məxəjəen nun firindena, Gidaliti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³⁰ A məxəjəen nun saxandena, Maxasiyoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³¹ A məxəjəen nun naanindena, Romanti-Eseri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

26

Ala Batu Banxin kantan tiine

¹ De kantanne yitaxunxi ikiini: Keli Kore xabilani, Kore a diin Meselemya Asafi a denbayani. ² Meselemya yi dii xemene soto: Sakari nan yi a dii singen na, Yediyayeli a firindena, Sebadiya a

saxandena, ³Yataniyeli a naanindena, Elan a suulundena, Yehoxanan a sennindena, e nun Eliyehowenayi a soloferedena.

⁴Obedi-Edon fan yi dii xemeene soto: Semaya nan yi a dii singen na, Yehosabadi a firindena, Yowa a saxandena, Sakara a naanindena, Nataneli a suulundena, ⁵Amiyeli a sennindena, Isakari a soloferedena, e nun Pewuletayi a solomasexedena. Ala bata yi barakan sa Obedi-Edon ma fe yi.

⁶A dii singen Semaya yi dii xemeene soto naxanye findixi yeratine ra e denbayane xun na bayo e senben yi gbo. ⁷Semayaa diine nan itoe ra: Otini nun Refayeli nun Obedi nun Elesabada. Xeme wexilexin nan yi e ngaxakedenne Elihu nun Semakiya ra. ⁸Obedi-Edon yixetene nan yi na muxune ra. E tan nun e diine nun e ngaxakedenne birin yi findixi muxu kendene nan na, e senben yi gbo Alaa wanli. Obedi-Edon yixetene birin malanxina muxu tonge sennin e nun firin.

⁹Muxu kenden nan yi Meselemyaa diine nun a ngaxakedenne fan na. E birin malanxina muxu fu nun solomasexe. ¹⁰Merari a diin Xosa yi dii xemeni itoe bari: Simiri, naxan fafe a findi a ngaxakedenne xunna ra hali dii singen to mi yi a ra, e nun ¹¹Xiliki, a firindena e nun Tebaliya, a saxandena e nun Sakari, a naanindena. Xosaa diine nun a ngaxakedenne birin malanxina muxu fu nun saxan.

¹²De kantanne yi yitaxunxi na kii nin. E kuntigine nun e ngaxakedenne birin yi Alatala Batu Banxin wanla ra. ¹³E yi masensenna tima nen alogo e xa a kolon naxan lan a xa deen naxan kantan. Muxu gbeene nun muxudine birin yi na kii nin denbayane birin yi.

¹⁴Masensenna yi Selemiya suxu lan banxin sogeteden binna deen ma. Kamen binna deen masensenna yi a diin Sakari suxu, naxan findixi maxadi ti xaxilimaan na. ¹⁵Masensenna yi Obedi-Edon suxu lan yiifari foxon deen ma. Se ramara banxin masensenna yi a diine fan suxu. ¹⁶Banxin sogegododen binna deen masensenna yi Supimi nun Xosa suxu, e nun deen naxan xili Saaleketi naxan yi rabima kiraan binni naxan tema geyaan ma. Kantan muxune yi yee rafindixi e bode ma. ¹⁷Lewi muxu sennin yi sogeteden binni, muxu naanin komenna ma, muxu naanin yiifanna ma, muxu naanin se ramara banxini. ¹⁸Sansanna binni, naxan sogegododen binni, muxu naanin yi ti na kiraan de, muxu firin man yi ti sansanna so deen yeteen na. ¹⁹De kantanne yi yebaxi na kii nin Kora nun Merari yixetene ye.

²⁰Lewi bansonna muxuna nde Axiya nan yi yengi dxi nafunla nun se sarjanxine xon ma naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini. ²¹Ladana yixetene Gerison xabilani, ne

denbaya xunne nan itoe ra: Yexiyeli nun ²²Yexiyeli a diine Setama nun a xunyen Yoweli. Ne nan yi yengi dxi nafunle xon naxanye yi ramaraxi Alatala Batu Banxini.

²³Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeili xabilane yi, muxuni itoe nan ti wanle ra: ²⁴Musaa diin Gerisomi yixetena nde Sebuweli nan yi se ramara banxin feene xun na. ²⁵A benba Gerisomi xunyena Eliyeseeri yi Rexabiya soto, Rexabiya yi Esayi soto, Esayi yi Yorami soto, Yorami yi Sikiri soto, Sikiri yi Selomiti soto. ²⁶Selomiti nun a ngaxakedenne nan yi yengi dxi nafulu sarjanxin xon ma, Manga Dawuda nun xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbete ye seen naxanye fixi Ala ma. ²⁷E seen naxanye birin tongoxi yengeni, e na ndee findi Alatala Batu Banxin masuxu seene ra. ²⁸Selomiti nun a ngaxakedenne man yi e yengi dxi nafunla xon ma, Nabi Samuyeli nun Kisu a diin Soli nun Neri a diina Abineri nun Seruyaa diin Yowaba naxan fi Ala ma.

²⁹Yisehari xabilan muxuni itoe nan ti wanla ra: Kenaniya nun a diine nan yi yengi dxi kiti sa feene xon ma Isirayila yamaan xun na. ³⁰Xebiron xabilan muxun naxanye ti wanla ra: Hasabi nun a ngaxakedenne nan yi yengi dxi Isirayila yamaan xon ma Yuruden sogegododen binni. Xeme kenden muxu wuli keden muxu keme solofere nan yi e ra, naxanye yi walima Alatala nun mangan xa. ³¹Yeriya nan yi Xebiron xabilane xunna ra, fata xinle sebe kiin na e banson kedin ma. Dawudaa mangayaan jee tonge naaninden, muxune yi banson kedine fesefese, e fa a kolon a xeme kende gbeena ndee yi Xebiron xabilane muxune ye Yaaseri taani Galadi yamanani. ³²Yeriya nun a ngaxakedenne, xeme kenden muxu wuli firin muxu keme solofere nan yi e ra. Denbaya xunne nan yi a birin na. Manga Dawuda yi e findi Ruben nun Gadi nun Manase banson xunne ra Ala nun mangana feene birin yi.

27

Isirayilaa sofane fe

¹Isirayila kaan naxanye wali mangana ganli, ne nan itoe ra, xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbete ye. E yitaxunxi muxu wuli maxonen nun naanin yeen nan ma. Jeen kike yo kike gali keden yi fama nen walideni mangan xa.

²Sabadiyeli a diin Yasobeyami nan yi gali singen kuntigin na jeen kike singeni. Muxu wuli maxonen nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ³Sabadiyeli yi findixi

Peresi yixεtεna nde nan na. A tan nan findi ganla birin kuntigin na jεεn kike singeni.

⁴ Axoxi xabilan muxuna nde Dodayi yi findi gali kuntigin na jεεn kike firindeni. Mikiloti yi findi a sofa kuntigin na. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁵ Saraxarali Yehoyadaa diin Benaya yi findi gali kuntigin na jεεn kike saxandeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ⁶ Benaya nan yi Dawudaa sofa wεkilexi tonge saxanne xunna ra. A diina Amisabadi yi a ganla nin.

⁷ Yowaba xunyεna Asaheli yi findi gali kuntigin na jεεn kike naanindeni. A diin Sebadiya nan ti a jαxαn na. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁸ Samehuti Yisira kaan yi findi gali kuntigin na jεεn kike suulundeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁹ Ikεsi a diina Ira Tekowa kaan yi findi gali kuntigin na jεεn kike sennindeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁰ Efirami bαnsαnna muxuna nde Xεlεsi Pelon kaan nan yi findi gali kuntigin na jεεn kike soloferedeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹¹ Sera xabilan muxuna nde Sibekayi Xusa kaan yi findi gali kuntigin na jεεn kike solomasεxedeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹² Bunyamin bαnsαnna muxuna nde Abiyeseri Anatαti kaan yi findi gali kuntigin na jεεn kike solomanaanindeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹³ Sera xabilan muxuna nde Maharayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jεεn kike fudeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁴ Efirami bαnsαnna muxuna nde Benaya Piraton kaan yi findi gali kuntigin na jεεn kike fu nun kedendeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁵ Otiniyeli xabilan muxuna nde Xelidayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jεεn kike fu nun firindeni. Muxu wuli mαxαjεn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁶ Kuntigin naxanye yi Isirayila bαnsαnne xun na, ne ni i ra:

Rubεn bαnsαnna xun na, Sikiri a diina Eliyeseri.

Simeyαn bαnsαnna xun na, Makaa diin Sefati.

¹⁷ Lewi bαnsαnna xun na, Kεmuyeli a diin Hasabi.

Haruna yixεtene xun na, Sadaki.

¹⁸ Yuda bαnsαnna xun na, Dawuda tada Elihu.

Isakari bαnsαnna xun na, Mikeli a diina Omiri.

¹⁹ Sabulon bαnsαnna xun na, Abadi a diin Yisemaya.

Nafatali bαnsαnna xun na, Asiriyeli a diin Yerimoti.

²⁰ Efirami bαnsαnna xun na, Asasiyaa diin Hoseya.

Manase bαnsαnna fαxα kedenna xun na, Pedayaa diin Yoweli.

²¹ Manase bαnsαnna fαxα kedenna fan xun na Galadi yamanani, Sakari a diin Yido.

Bunyamin bαnsαnna xun na, Abineri a diin Yaasiyeli.

²² Dan bαnsαnna xun na, Yeroxamaa diina Asareli.

Isirayila bαnsαn kuntigine nan ne ra.

²³ Dawuda mi xεmεne tεnge, naxanye barin munma yi jεε mαxαjεn ti bayo Alatala bata yi a fala a Isirayila kaane wuyama ayi nεn alo sarene kore. ²⁴ Seruyaa diin Yowaba bata yi Isirayila kaane yate fαlα, koni a mi a rajan masαtα Alaa xαlαn ma lan Isirayila yamaan ma. Na yaten mi seβε Dawudaa taruxu kedine kui.

Mangana kuntigi gbεtεye fe

²⁵ Adiyeli a diina Asamawεti nan yi mangana nafulu kantanna ra.

Yusiyaa diin Yonatan nan yi nafulu kantanna ra banxidene nun taa gbεtεne nun kantan ti banxi matεxine yi. ²⁶ Kelubu a diina Esiri nan yi xεε biine xunna ra. ²⁷ Ramati kaan Simeyi nan yi manpa bili nakα feene xun na.

Sefami kaan Sabidi nan yi manpa bili bogine nun manpa feene xun na.

²⁸ Gederi kaan Baali-Xanan nan yi oliwin nun burunna xαdε binle fe xun na yamanan lanbanni.

Yowasa nan yi ture feen xunna ra.

²⁹ Sitirayi Sarαn kaan nan yi jingene fe xunna ra Sarαn yamanani.

Adalayi a diin Safati nan yi jingene fe xunna ra lanban yirene yi.

³⁰ Sumayila bαnsαnna muxuna nde Obili nan yi jαgαmεne fe xunna ra.

Yexedeya Meronoti kaan nan yi sofanle fe xunna ra.

³¹ Yasisi nan yi siine nun yεxεene fe xunna ra, Hagari bαnsαnna muxuna.

Na muxune nan yi yengi dαxi Manga Dawuda sαtα seene xαn ma.

Dawuda bundαxεne

³² Manga Dawuda sαxα Yonatan findi a kawandi muxun nun a sebeli tiin nan na, a fekolonna yi gbo.

Xakimoni a diin Yεxiyeli nan yi mangana dii xεmεne masuxu muxun na.

³³ Mangan kawandi muxun nan yi Axitofeli fan na.

Mangan xoyin nan yi Xusayi ra, Araka bonsonna muxuna nde. ³⁴ Benayaa diin Yehoyada nun Abiyatari nan lu Axitofeli joxoni. Yowaba nan yi mangana gali kuntigin na.

28

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni ton

¹ Dawuda yi Isirayila kuntigine birin malan Yerusalen yi. Bonsɔn xunne nun gali kuntigin naxanye yi walima mangan xa, ne yi fa, e nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemε xun na. Kuntigine fan yi fa naxanye yi goronne nun xuruseene xun na, mangan nun a diine gbeen yi naxanye ra, e nun manga banxin kuntigine nun sofa wekilexine nun sofa kendene birin. ² Manga Dawuda yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, n ma yamana, ε tuli mati n xuiin na! N yi waxi banxina nde ti feni Alatalaa Layiri Kankiraan daxe denaxan yi, en ma Ala san tidena, n yi n yiton a ti feen na. ³ Koni, Ala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi banxin tima n xa, bayo sofaan ni i ra, i bata muxune faxes.’ ⁴ Koni, Alatala, Isirayilaa Ala bata n sugandi n bonsonna birin tagi alogo n xa findi Isirayila mangan na habadan, bayo a bata Yuda bonsonna sugandi kuntigin na, a yi n fafe a denbayaan sugandi Yuda bonsonni, a yi n tan sugandi n fafe a denbayani, a yi n dɔxo mangan na Isirayila xun na. ⁵ Iki, a bata dii wuyaxin naxan fi n ma, a bata Sulemani sugandi ne ye alogo a xa a dɔxo n joxoni mangan na Alatala xa Isirayila xun na. ⁶ A bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I ya dii xemen Sulemani nan n batu banxin tima e nun n ma yinne, bayo n bata a tan nan sugandi, a findima nen n ma diin na, n yi findi a fafe ra. ⁷ N mangayani tonma a xa nen naxan luma habadan, xa a n ma yamarine nun n ma sariyane suxu alo to.’ ⁸ Nayi, iki, Isirayila kaane birin yetagi, Alatalaa yamana, e nun en ma Ala yetagi naxan tuli tixi en na, ε sɔbe so Alatala en ma Alaa yamarine xaranna ma, ε yi e suxu. Nayi, ε luma nen yamana fajini ε denaxan yi, ε mɔn yi a lu ε keen na e yixetene xa. ⁹ I tan, n ma dii xemen Sulemani, kata Ala kolondeni n walixi naxan xa, a batu i bɔnen ma feu e nun i niin birin na. Alatala i bɔne yi feene birin fesefesema, a muxune miriyane birin kolon. Xa i a fen, a tinma nen i yi a to. Koni xa i i me a ra, a mema i ra nen habadan. ¹⁰ Iki, i nɔe a kolonje nen a Alatala bata i sugandi alogo i xa a batu banxin ti a xa, denaxan findima a yi sarijanxin na. Nayi, i sɔbe so, i wanla ke.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti kiin kedindin so Sulemani yii

¹¹ Dawuda yi yire sarijanxin ti kiin kedindin so Sulemani yii, e nun banxin naxanye

tima a rabilinni e nun gbeti ramaraden nun konkon naxan mate e birin xa hanma denaxan a kui, e nun Layiri Kankiraan dɔxoma denaxan yi. ¹² A mɔn yi wama denaxanye birin ti feni, a yi ne fan ti kiin kedindin so a yii, Alatala Batu Banxin yinne nun banxin naxanye tima yinna xɔn a rabilinni, e nun nafulu ramaradene Ala Batu Banxini, e nun se sarijanxine ramaradene. ¹³ A yi saraxaraline nun Lewine xinle seben fan so a yii, e nun walikeen naxanye yi lanma e yi wanle rakamali Alatala Batu Banxini, e nun seen naxanye yi rawalima na kui. ¹⁴ A yi xema seene birin binyan xasabin yita a ra, e nun gbeti fixe seene binyana, birin nun a rawali kiina, ¹⁵ lenpu dɔxo se xema daxine nun lenpu xema daxine nun lenpu dɔxo se gbeti fixe daxine nun lenpu gbeti fixe daxine binyane, birin nun a rawali kiina, ¹⁶ e nun xema tabanle birin binya xasabina, burune yi sama naxanye fari Ala Batu Banxini, e nun gbeti fixe tabanle, ¹⁷ e nun sube tongo se xema daxine nun wuli xuya goron xema daxine nun igelengen xema daxine birin binyana e nun xema barama daxine nun barama gbeti fixe daxine birin binyana, birin nun a rawali kiina. ¹⁸ A mɔn yi wusulan ganden ti kiin kedindin so a yii, e nun a xema fajin binyan xasabina. A mɔn yi wontoron nafala kiin kedindin fan so a yii, naxan yi tixi maleka gubugubu kan sawura xema daxine bun naxanye gabutsaye yi bandunxi Alatalaa Layiri Kankiraan xun ma. ¹⁹ Nayi, Dawuda yi a fala, a naxa, “Itoe birin seboxi kedindin kui n naxan sɔboxi Alatala ra. Ala nan kolonna fi n ma n banxin ti kiini ito sebe kedini.” ²⁰ A mɔn yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma dii xemena, i wekile, i senbe so, i wanla ke. I nama kuisan, i nama gaxu! Amasɔto Marigina Alatala, n ma Ala luma nen i xɔn. A mi i rabejinje mume! A i malima nen han i yelin wanli ito birin nakamale Alatala Batu Banxina fe yi. ²¹ Saraxaraline nun Lewine fan mɔn i fema Ala Batu Banxin tideni. Muxu jɛnige fajine fama nen i malideni wanli ito ra, kuntigine nun yamaan birin luma nen i ya yamarin bun.”

29

Kiseene Ala Batu Banxin ti feni

¹ Manga Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “N ma diin Sulemani, Ala naxan sugandixi, na munma kɔxo, a mi wanla kolon singen. Wanla naxan be, a gbo, bayo banxini ito mi tima muxune xan xa fɔ Marigina Alatala. ² N bata n senben birin nawali alogo n xa Ala Batu Banxin ti feni ton. N bata xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun wudin nun geme tofajin nun dayimu daxin sifan birin nun

gẽmẽ fajni fixẽ gbege malan. ³N naxan birin yiton yire sarjɔnɔnɔn ti feen na, n bata n ma xẽmaan nun n ma gbeti fixẽn fan sa na fari n soto seene yẽ bayo n na n sɔbẽ soxi Ala Batu Banxina fe ma. ⁴Na yatene ni i ra: xẽmaan kilo wuli kemẽ wuli firin naxan keli Ofiri yi e nun gbeti fixẽ fajin kilo wuli kemẽ firin wuli tonge saxan e nun solomasẽxẽ. Na sama banxi kankene nan ma. ⁵Xẽmaan nun gbeti fixẽn itoe sama seene nan ma a lan e xa sa naxanye ma e nun yiirawanle yii funfune birin. Iki, nde en tan yẽ naxan jɛnigen tonge Alatala xa to?”

⁶Denbaya xunne nun Isirayila bɔnsɔn xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemẽ xun na e nun mangana wali xunne, ne birin yi jɛnigen tongo wanli ito xili yi. ⁷E yi fa finmaseni itoe ra Ala Batu Banxin ti feen na: xẽmaan kilo wuli kemẽ wuli tonge solofere kilo solomasẽxẽ e nun naanin, e nun gbeti fixẽn kilo wuli kemẽ saxan wuli tonge naanin e nun sulan kilo wuli kemẽ sennin wuli fu nun firin e nun wuren kilo miliyɔn saxan wuli kemẽ naanin. ⁸Birin yi gẽmẽ tofajine so Gɛrisɔn yixetɛn Yexiyeli yii, Alatala Batu Banxin nafulu ramarana. ⁹Yamaan yi sɛwa na jɛnige ma seene fe ra, bayo e bata na liga e bɔjɛn birin na Alatala xa. Manga Dawuda fan yi sɛwa na fe ra.

Dawuda Ala maxandina

¹⁰Dawuda yi Alatala tantun yamaan birin yetagi. A yi a fala, a naxa,

“Nxu benba Isirayilaa Ala, Alatala, tantunna i xa habadan han habadan.

¹¹I tan, Alatala, gboon nun senbɛn nun binyen nun mangayaan nun tantunna birin i xa.

Seen naxan birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma,

i tan nan gbee ne birin na.

I tan, Alatala nan mangan na.

I tan nan dunɔna birin xun na.

¹²Bannayaan nun xunna kenla fataxi i tan nan na.

I tan nan feen birin xun na, senbɛn nun fangan birin i tan nan yii. Senbɛna i tan nan na i muxune fe yite, i yi e senbɛ so.”

¹³“Iki, nxɔ Ala, nxu i tantunna, nxu yi i xili magaxuxin binya.

¹⁴Nanse n tan na?

Nanse n ma yamaan na naxan a ligɛ nxu yi nɔ finmaseen sifani itoe fiyɛ?

A birin kelixi i tan nan yii.

Nxu naxan soma i yi,

na birin kelixi i tan nan singe yii.

¹⁵Nxu findixi xɔjɛne nan na i yɛɛ ra yi,

alo nxu benbane yi kii naxan yi. Nxɔ siimayaan luxi nɛn dunɔna yi alo nininna naxan danguma.

Yigi yo mi nxu xa.

¹⁶Alatala, nxɔ Ala,

finmase fajini itoe birin kelixi i tan nan yii, nxu naxan malanxi

alogo nxu xa banxin ti

i xili sarjɔnɔnɔn binyama denaxan yi.

I tan nan gbee na birin na.”

¹⁷“N ma Ala,

n na a kolon a i muxune bɔjɛ yi feene kolon, tinxinyaan mɔn nafan i ma.

N bata saraxani ito jɛnige i xa n bɔjɛ tinxinxini.

N mɔn bata a to sewani

i ya yamaan fan be

alogo e xa jɛnige ma saraxane ba i xa.

¹⁸Alatala, nxu benbane Iburahima

nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala,

i xa xaxinli ito sa i ya yamaan bɔjɛni

alogo e xa lu i fɔxɔ ra habadan.

¹⁹I xa n ma diin Sulemani mali

alogo a fari xa lu i ya yamarine nun i ya sariiyane fɔxɔ ra,

a lu i ya tɔnne fɔxɔ ra a bɔjɛn ma fe!

A mɔn yi banxini ito ti n naxan ti fe yitɔnxi.”

Sulemani yi ti Dawuda jɔxɔni

²⁰Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Tantunna Alatala xa, ɛ Ala.” Yamaan birin yi Alatala tantun, e benbane Ala, e fa e yigodo, e e xinbi sin Alatala nun mangan yetagi. ²¹Na xɔtɔn bode, Isirayila kaane

yi saraxane ba Alatala xa. E saraxa gan daxi gbege ba, tura wuli keden nun konton wuli keden e nun yɛxɛɛ dii wuli keden. E

mɔn yi minse saraxane nun saraxa gbete wuyaxi ba Isirayila birin ma fe ra. ²²Na lɔxɔni, e yi e dege, e yi e min Alatala yetagi sɛwa gbeeni. E mɔn yi Dawudaa diin Sule-

mani dɔxɔ mangan na a firindenin. E yi turen sa a xunni Alatala yetagi, a xa findi e yɛɛratiin na. E yi Sadɔki fan dɔxɔ saraxar-

aliin na. ²³Sulemani yi dɔxɔ Alatalaa manga gbɛdeni, a findi mangan na a fafe Dawuda jɔxɔni. A yi xunna kenla sɔto, Isirayila birin

yi a yamarin suxu. ²⁴Kuntigine nun sofa wekilɛxine nun Manga Dawudaa dii xɛmɛne birin yi de xuɛn tongo a e luma nɛn Manga

Sulemani a yamarin bun ma. ²⁵Alatala yi Sulemani a fe yite Isirayila muxune birin yetagi. A yi a mangayani te dangu Isirayila

manga singene birin na.

Dawuda saya fena

Mangane Singen 2.10-12

²⁶Yese a diin Dawuda yi mangayaan liga Isirayila birin xun na. ²⁷A jɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jɛɛ solofere Xebiron taani, jɛɛ tonge saxan

e nun saxan Yerusalɛn taani. ²⁸A siimaya

xunkuyen soto nen, a laxiraya foriya fajin
 nun sewani. Herisige kannan yi a ra, a
 binyen fan soto nen. A dii Sulemani yi findi
 mangan na a jaxoni. ²⁹ Manga Dawuda
 kewanle, a falona han a rajanna, ne birin
 sebei fetoon Samuyeli nun Nabi Natan nun
 fetoon Gadi e kedine kui. ³⁰ Kedini itoe a
 mangayaan nun a waki ken nan ma fe falama
 e nun feen naxanye liga a waxatini Isirayila
 yamanan nun yamana gbetene yi.

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔ firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xemen Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixetene mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yiifari fɔxɔni, han Nebukadanesari Yerusalen suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Babilon taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹ Dawudaa dii xemen Sulemani a mangayaan sabati nen han! Alatala, a Ala lu nen a xon, a yi a findi manga binyaxin na. ² Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu keme xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasoto e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi menna nin, Musa, Alatalaa walikeen bubun naxan ti tonbonni. ⁴ Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriyati-Yeyarin taani, a denaxan yiton a xili yi, amasoto a bata yi bubuna nde ti Yerusalen yi nun. ⁵ Besaleli, Yuri a dii xemena, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi menna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan menni Alatala maxodin xinla ma. ⁶ Sulemani siga saraxa gande sula daxin dexon menna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷ Na loxon yeteen koen na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala a xa, a naxa, "Naxan xoli i ma, na maxodin, n na a soma i yii nen." ⁸ Sulemani yi a yabi, a naxa, "I bata n fafe Dawuda, i ya walikeen suxu hinanni, i yi n findi mangan na a jɔxɔni. ⁹ Iki, Marigina Alatala, i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasoto i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰ Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa no i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde noe i ya yama gbeeni ito mare?" ¹¹ Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, "I mi nafunla maxodinxi, i mi binye maxodinxi, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxodinxi. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxodinxi alogo i xa

no n ma yamaan matinxinjɛ, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹² Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii nen. N mɔn yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munna naxan soto singen, gbete mon mi naxan sɔtɔma ba i tan na."

¹³ Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a xete Yerusalen yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani senbena fe Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴ Sulemani yi yenge so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden keme naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen yi, a yi a donxene rasiga taane yi a wontorone yi ramarama denaxanye yi. ¹⁵ Xemaan nun gbeti fixen yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudine fan yi wuya alo burunna xode binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbeti fixen kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbeti fixen kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, geme sonle muxu wuli tonge solomasexe, muxu wuli saxan keme sennin e kantant tiene ra.

² Sulemani yi xeraan nasiga Tire mangan Xurami ma, a naxa, "I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fɔfɔne rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yete xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nɔxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri fajin gan daxine a yetagi, e nun burun nalixina a yetagi, e nun saraxa gan daxine xotonna nun jinbanna ra, e nun Matabu Loxone yi, e nun kike nenen sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali loxone birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nen a findi banxi gbeen na, amasoto nɔxɔ Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde noe banxin tiye a xa? Hali kore xonna nun a gbona, a mi noe xanye a yi. Nde n tan na naxan a lige n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan

* 1:4: 1.4Layiri Kankirana fe mon sebexi Xorɔyaan 25.10-22 kui.

tun tima a xa. ⁶ Nayi, yirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xemaan nun gbeti fixen nun wuren nafale. A mɔn fatan gesen wu-rundunɲe, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxine rafale. A xa fa sa n ma yirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalen taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mɔn xa Liban sumanne rafa n ma e nun fɔfɔne nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban wudine sege. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene nɔe wale nen e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yiton n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikene naxanye wudine sege ma e yi e yibolon, n murutu fupin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri keme solomasexe e nun turen litiri keme solomasexe.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin sebe kedini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.” ¹¹ Xurami mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan bɔxɔn nun kore xonna daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yete xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan wale. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bonsonna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun gemen wale. A mɔn fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxin nafale. A mɔn fatan wanla sawuran sifan birin nafale, a nɔe seene birin nafale nen muxune naxanye maxɔdinɲe a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xɔn e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kanna, tin i xa muru-tun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine sege ma nen han i waxi xasabin naxan xɔn ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo mɛnni, i siga e ra Yerusalen yi.”

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xɔɲen naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yate alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli keme wuli tonge suulun wuli saxan keme sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasexe gɛme masonle ra geyaan ma, muxu wuli saxan keme sennin kantan tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

*Ala Batu Banxin ti fena
Mangane Singen 6.1-38*

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ Yerusalen yi Moriya geyaan fari, denaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda denaxan yiton Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti fɔlɔ a mangayaan ɲee naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi Ala Batu Banxin beten sa, a kuyana nɔngɔnna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. ⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲe, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. Sulemani yi xema yilenlenxine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin pala gbeen kankene birin ma, a yi xema fajin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yɔlɔnxɔndi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan gɛme fajine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilenlenxine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire saripanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. A yi xema fajni yilenlenxine sa na palaan ma, kilo wuli mɔxɔɲen nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mɔn yi xema yilenlenxine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire saripanxi fisamantenni, a xema yilenlenxine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken fɔxɔ kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲe. E yi tixi e sanne xun na, e yee rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin sɔxɔn e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena

Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbeten firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nɔngɔnna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nɔngɔnna ye suulun. ¹⁶ A yi yɔlɔnxɔnne

rafala, a yi e singan senbetenne ra. A gire-nada wudi bogi sawura keme rafala, a yi e singan yolonxonne ra. ¹⁷ A yi senbetenne ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yiifanna ma, keden komenna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, komeɛn ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nongonna ye mɔxɔɛ, a yitena nongonna ye fu.

*Ige ramarade gbeena
Mangane Singen 7.23-26*

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye sululun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinɛ. ³ Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nongonna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴ Ige ramaraden yi dɔxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan ye rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan komenna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbinder yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵ Yiin ye keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi nen alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli keme wuli mɔxɔɛ jɔxon nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun dɔxɔ yiifanna ma, suulun komenna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasarijandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷ A yi lenpu dɔxɔ seen xema daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e dɔxɔ Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun komenna ma. ⁸ A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun komenna ma. A mɔn yi wuli xuya goronna xema daxi keme rafala. ⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a mɔn yi yin gbeena nde rafala e nun a so deene, a yi sulan sa deene ma. ¹⁰ A yi ige ramara se gbeen dɔxɔ Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni. ¹¹ Xirami yi ige ramara seene nun tɛ ko seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye folo Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: ¹² Senbeten xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yolonxon yalane senbetenne kondene maxidi seene ra, ¹³ e nun girenada wudi bogi sawura keme naaninna naxanye yi na yolonxon yala firinne ma naxanye yi

saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, kondene naxanye yi luxi alo barama, ¹⁴ e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, ¹⁵ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, ¹⁶ e nun xube ko seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ¹⁷ Mangan na seene rafala sula raxuluxin na bɔxɔ kui gexine nan kui, Yuruden baan meremerɛni Sukoti taan nun Sereda taan longonna ra. ¹⁸ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yaten sulan xasabin kilon mi yi nɛ kolonɛ.

¹⁹ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xema saraxa gandena e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. ²⁰ Xema lenpu dɔxɔ seene nun xema lenpune, naxanye yi lanma e radɛɛ yire sarijanxi fisamantenna yetagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi, ²¹ wudi fuge sawurane nun lenpune nun lenpu suxu se xema kende daxine. ²² Filene nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun deene yire sarijanxin so deen nun Ala Batu Banxin so deen na, xemaan nan yi ne birin ma.

5

¹ Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin dentɛɛ Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xemaan nun seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

*Layiri Kankiraan fa fena
Mangane Singen 8.1-13*

² Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bonson kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalem yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini. ³ Isirayila xemene birin yi e malan mangan fema kike solofereden na, sali waxatini. ⁴ Isirayila fonne birin to fa, Lewi bonsonna muxuna ndee yi fa kankiraan na. ⁵ E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bonsonni, ne nan e xali. ⁶ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi. E yi yexene nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nɛ kolonɛ. ⁷ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarijanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁸ Amasɔto

maleka sawurane gubugubune yi yiban-dunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma. ⁹ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to. ¹⁰ Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹ Saraxaraline yi minima yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasarijan hali e to mi yi yebaxi e yitaxun kii ma. ¹² Lewi bɔnsɔnna beti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun bɔlɔnne suxi e yii, saraxaraliin muxu keme firin nan yi tixi e fɛma naxanye yi xɔtane fema. ¹³ Xɔta fene nun beti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xɔtane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbeteje, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nen habadan!” Na waxatin yeteni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na. ¹⁴ Saraxaraline mi yi nɔe luye na e wanla ra, bayo kundaan yi gbo, amasɔtɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi Alaa banxin nafe.

6

Ala Batu Banxin nasarijan fena Mangane Singen 8.12-21

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dɔxɔ kunda yidimixini!”
² N bata banxi fajin ti naxan findima i dɔxɔden na, i tan Ala, i luma denaxan yi habadan.”

³ Mangani yi a yeɛ rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa.
⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa,
⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, n mi mangani sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶ Koni iki, n bata Yerusalen sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasɔtɔ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya diina, i naxan sɔtɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

¹⁰ Sulemani mɔn yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jɔxɔni, n yi dɔxɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dɔxɔ mɛnni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina Mangane Singen 8.22-53

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore. ¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yite nɔngɔnna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna ma hanma bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nen i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bɔjen birin na. ¹⁵ I bata i ya falan nakamali i ya walikene xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deen na, i bata na rakamali i senbeni to. ¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I jɔxɔ yibirin mi janje n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbedeni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikene Dawuda xa! ¹⁸ Koni, Ala fa dɔxe muxune tagi dunuja yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔe xaje a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikena maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikene naxanye tima i xa to. ²⁰ I yeene ti banxini ito ra kɔeen nun yanyin na. I a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nen!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikene naxan tima yireni ito mabinni. ²¹ I ya walikene nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

²² “Xa muxuna nde a boden haken tongo, a yi nɔn sa a ma, a rakɔlo, a xa fa a kɔlo i ya yire sarijanxin yetagi banxini ito kui. ²³ I a xuiin name kore, i tin, i ya walikene kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tɔje gelana kitin sa, i yi a suxu a tɔje genni.”

²⁴ “A nɔe lige nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xete, e i xinla binya, e yi i

maxandi, e mafeluun xandi i yetagi banxini ito kui, ²⁵ nayi, i xa e xuiin name kore, i dija i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bəxən ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

²⁶ “A nœ ligē nēn kore xonna yi balan, tulen mi fa fē mume e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yēē rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xētē e yulubine fəxə ra, bayo i bata e ɲaxankata, ²⁷ nayi, i e xuiin namema nēn kore, i diɲama nēn i ya walikene yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fəxə ra. I tulen nafa bəxən fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

²⁸ “A nœ ligē nēn tərɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma sɔɲene hanma yaxune na Isirayila kaane tərɔ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ²⁹ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tərɔn nun e ɲaxankatan kolonma nēn, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁰ Nayi, i yi e yabi i dəxədeni kore xonna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kəwanle ra, bayo i birin bəɲe yi feen kolon, amasəto i tan nan keden pe adamadiine bəɲe yi feene kolon. ³¹ Nayi, e gaxuma nēn i yēē ra, e lu i ya kiraan xən ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³² “Xəɲen naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nēn be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i sēnbə gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, ³³ i a yabi kore xonna ma, i dəxədeni. Xəɲen na naxan birin maxədin i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yēē ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

³⁴ “A nœ ligē nēn Isirayila kaane yi siga e yaxune yengēdeni e ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yēē rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. ³⁵ Nayi, i tuli mati kore xonna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶ “A nœ liga nēn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xəlɔn yitama e ra nēn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso.

³⁷ Koni, e na tubi yamanani e konyiyani denaxan yi, e xētē i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata haken liga, nxu bata fe ɲaxin liga,’ ³⁸ e xētē i ma e bəɲen birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine

rasiga i ma, e yēē rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yēē rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, ³⁹ nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xonna ma i dəxədeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰ “N ma Ala, i yēēn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹ “Marigina Alatala, keli,

i fa i dəxədeni,

i tan nun i ya Layiri Kankirana,

i sēnben naxan yi.

Marigina Alatala,

i ya saraxaraline rabilin kisin na

alo domana,

i ya tinxin muxune xa sewan soto,

bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala,

i nama i ya manga sugandixin nabeyin,

i miri i ya walikēn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandē waxatin naxan yi, tēn yi keli kore xonna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nərɔn yi Ala Batu Banxin nafe. ² Saraxaraline mi yi fa nœ soē Alatala Batu Banxin sənɔn, amasəto Alatalaa nərɔn bata yi a batu banxin nafe ken! ³ Isirayila kaane birin tēn to kele kore xonna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yetagin lan bəxən ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nēn habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵ Ninge wuli məxəɲen nun firin e nun xuruse xunxuri wuli keme wuli məxəɲe, Manga Sulemani yi ne kœ raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bənsənna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa beti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nēn habadan!” Saraxaraline yi xətane fema nēn e yetagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasariɲan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bəɲe xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba menni nēn, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanɲe menna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹ Sanla xi solomasexede lɔxɔni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasarijan nun xi solofere, e mɔn yi sanla fan yetɛen naba xi solofere. ¹⁰ Kike solofereden xi mɔxɔɔɛn nun saxande lɔxɔni, Sulemani yi muxune raxɛte e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sɛwaxi na fe ra han!

*Ala mɔn yi mini Sulemani xa
Mangane Singen 9.1-9*

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiye na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetena manga banxini, a yi nɔ ne birin lige. ¹² Alatala yi mini Sulemani xa kɔɛen na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yete xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³ A nɔɛ lige nen n kore xɔnna balan, tulen mi fa fe mume, hanma n tuguminne yamari e siseene raxɔri bɔxɔn ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yete magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe jaxine yi, nayi n nan n tuli matima nen e ra kore xɔnna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakendeya. ¹⁵ Fɔlɔ iki ma, n na n yeen tima e ra nen, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yeen nun n xaxinla tima nen na ra habadan. ¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tɔnne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nen, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, ‘I bɔnsonna mi jɔnɔɔni e jɔxɔni Isirayila xun na habadan.’ ¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i mɛ n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbɛteye batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nen n ma bɔxɔni n naxan soxi e yii, n yi n mɛ n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanane birin tagi. ²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n mɛ a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabema a ma nen. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun

banxini ito ligaxi iki?’ ²² E yabima nen fa fala, ‘Bayo e bata Alatala rabɛjin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbɛtene xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tɔrɔni itoe birin nafa e ma.’ ”

8

*Sulemani a wali sifa wuyaxine
Mangane Singen 9.10-28*

¹ Nɛɛ mɔxɔɔɛn bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mɔn yi xɛte ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dɔxɔ e yi. ³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mɔn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramaradene ra Xamata yamanani. ⁵ Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a deene ti e ma naxanye balanma. ⁶ A mɔn yi Baalati taan ti e nun taa gbɛteye a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalen taan nun Liban yamanani, e nun a yi dɔxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷ Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dɔxi Isirayila yamanani. ⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxɔri, Sulemani yi ne findi konyi walikene ra, e na yi han to. ⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰ Manga Sulemani mɔn yi Isirayila kaan muxu kemɛ firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii tɛmɛn tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma jaxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasɔto Alatalaa Layiri Kankiraan soxi denaxan yi, mɛn findixi yire sarijanxin nan na.”

¹² Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi. ¹³ A yi saraxane bama lɔxɔ yo lɔxɔ alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Lɔxɔne nun kike nenɛn sanle nun sali lɔxɔ saxanne jɛɛ yo jɛɛ, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun

* **8:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyaane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **8:13:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Bubu Kui Sanla.[†] 14 A yi saraxaraline dɔɔ kuru yɛɛn ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bɔnsonna xɛmɛne yi findixi bɛti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi lɔɔ yo lɔɔ. Sulemani mɔn yi muxune ti Ala Batu Banxin dɛɛne kantandeni, a ito birin liga nen bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini. 15 E mi mangana yamarine matandi mumɛ lan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu ramaraden ma. 16 Sulemani wanle birin kɛ na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ lɔxɔn ma han a ɲan. Alatala Batu Banxin wanle ɲaɲan na kii nin.

17 Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi fɔɔ ɪgen dɛ, Edɔn yamanani. 18 Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi fɔɔ ɪgen kolon ki faji. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xɛmaan kilo wuli fu nun firin kilo kɛmɛ kilo mɔɔɔɲɛ tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

9

Saba manga ɲaxanla a xɔɲyana Mangane Singen 10.1-13

1 Saba yamanan Manga ɲaxanla yi Sulemani mankana me. Nayi, a yi fa Yerusalen yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a fɔɔ ra e nun ɲɔgɔmɛn naxanye yi latikɔnɔnne nun xɛmaan nun munanfan gɛmɛne maxalima. A yi siga Sulemani fɛma, naxan birin yi a bɔɲɛni a yi ne fala a xa. 2 Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yɛba a xa. 3 Saba manga ɲaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, 4 e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne marabɛribane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenɛn han a yengin yi bolon. 5 A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mɛxi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma. 6 N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yɛɛn na. E mi yi a tagiin yɛɛɛn falaxi n xa. N naxan birin mɛxi, i ya fekolonna dangu na ra. 7 Sɛwana i ya muxune xa, sɛwana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramɛma. 8 Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i dɔɔ a manga gbɛdeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kendɛn sa tinxinni.” 9 Naxalan mangan yi xɛmaan kilo wuli saxan so mangan yii e

nun latikɔnɔnna gbege, e nun munanfan gɛmɛne. Latikɔnɔn faji munma yi to nun singen alo Saba manga ɲaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

10 Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xɛmaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbege ra e nun munanfan gɛmɛne sa keli Ofiri yi. 11 Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxin, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bɔlɔnne maxa se maxane xa. Ne ɲɔɔɔn munma yi to nun Yuda yi.

12 Naxan birin yi rafan Saba manga ɲaxanla ma a ne maxɔdin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yɛɛɛn seen naxanye so Saba manga ɲaxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga ɲaxanla nun a walikene yi xɛɛɛ a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

13 Xɛmaan naxan yi fama Sulemani ma ɲɛɛ kedenna bun ma, na gboon yi sigɛ han kilo wuli mɔɔɔɲɛ. 14 Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xɛmaan nun gbeti fixɛn na Sulemani xɔn. 15 Manga Sulemani yi yɛ masansan wure lefaan xɛma daxin xungbeen kɛmɛ firin nafala, xɛmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. 16 A mɔn yi yɛ masansan seen xɛma daxin xurin kɛmɛ saxan nafala, xɛmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa mɛnni. 17 Mangan yi sama ɲinna rafala manga gbɛdɛ gbeen na a xɛma ɪgen sa a ma. 18 Tede sennin nan yi manga gbɛden ma e nun san tiden xɛma daxin keden, a yiine yi a fɔɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fɛma. 19 Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi kɔmɛnna ma. Na ɲɔɔɔnna mi yi yamana yo yi. 20 Xɛmaan nan yi Manga Sulemani a ɪgelengenne birin na. Xɛmaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixɛn na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixɛn mi yi yatɛxi munanfan se ra. 21 Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. ɲɛɛ saxan yo ɲɛɛ saxan kunkine yi xɛɛɛma nen Isirayila yi, e rafexi xɛmaan nun gbeti fixɛn nun sama ɲinne nun kudune nun gbɔxune ra.

22 Manga Sulemani yi dangu bɔɔɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaana nun a xaxilimayaan na. 23 Dunuɲa mangane birin

yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a baje ni e xa na me. ²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbxalɔne,* a yi na kii nin jee yo jee. ²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen taani, a yi a dɔnxene rasiga taane yi naxanye yi yitɔnxi e xili yi. ²⁶ Fɔlɔ Efirati baan ma, siga Filisitine yamanan ma han sa dɔxɔ Misiran danna ra, a tan nan yi mɛnne mangane birin xun na. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔde binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbete ye nin.

*Sulemani yi faxa
Mangane Singen 11.41-43*

²⁹ Manga Sulemani kewanle birin, keli a fɔlɔn ma han a rajanna, ne birin se bexi Nabi Natan ke wali kedɔn kui e nun Silo kaana Axiya nabiyi fala kedɔn kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma. ³⁰ Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ³¹ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xɛmen Robowan yi ti a jɔxɔni mangayani.

10

*Isirayila kaane yi murute
Mangane Singen 12.1-15*

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasɔto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xɛmen Yerobowan mɔn yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa dɔxɔ denaxan yi. A na xibarune me waxatin naxan yi, a mɔn yi xɛte sa keli Misiran yi. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ "I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina jingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa." ⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, "E siga, xi saxan na dangu e fa n fema." Yamaan yi siga. ⁶ Manga Robowan yi fonne maxodin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxodin, a naxa, "E maxadin mundun tiye yamani ito yabin na?" ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, "Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan." ⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxodin naxanye yi

a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxodin, a naxa, "Muxuni ito bata n maxodin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e jaxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yai?" ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, "Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxodinxi nen a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa,

'N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxɔdɔxɔ ayi, koni, n tan a raxɔdɔxɔma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e tɔrɔ bosaan nan na,
koni n tan e tɔrɔma tanle nan na.'

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fema xi saxande lɔxɔni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, "Xi saxan na dangu, e fa n fema." ¹³ Mangan yi ne yabi a xɔdexen na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi e yabi fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

"N fafe bata e konyiyaan naxɔdɔxɔ ayi,
koni, n tan a raxɔdɔxɔma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e tɔrɔ bosaan nan na,
koni, n tan e tɔrɔma tanle nan na."

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xɛmena, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

*Isirayila yamanani taxun fena
Mangane Singen 12.16-19*

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa, "Sese mi fa en nun Dawuda tagi, nxu nun Yese a dii xɛmeni ito mi fa malanxi sese ma!

Isirayila muxune, e xɛte e konne yi!
I tan, Dawuda bɔnsɔnna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!"

Isirayila kaane birin yi keli mɛnni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na. ¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magɔlɔn, e yi a faxa. Manga Robowan yi a mafura soe yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawuda bɔnsɔnna xili ma na kii nin han to.

* 9:24: Gbxalɔni itoe sɔtoma soon nun sofanel na diin sɔto waxatin naxan yi.

11

*Robowan, Yuda Mangana
Mangane Singen 12.21-24*

¹ Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda bõnsõnna muxune malan e nun Bunyamin bõnsõnna muxune, sofa wuli keme wuli tonge solomasexe, alogo e xa Isirayila bõnsõnne yenge, e yamanan lu Robowan ma nõn bun ma. ² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa, ³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa Isirayila kaane yenge, naxanye findixi e ngaxakedenne ra. E tan birin xa xete e konne yi, amasoto feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xete Yerobowan yengen foxo ra.

⁵ Robowan yi doxo Yerusalen yi. A yi taa makantanxina ndee ti Yuda yi. ⁶ A yi Betelami nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi, ⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰ e nun Sora nun Ayalon nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra. ¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹² Ye masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senbemanen ra. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabejin, e siga Yuda nun Yerusalen yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi koto sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶ Bõnsõnna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine foxo ra siga Yerusalen yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi senbe soto, e yi Sulemani a dii xemen Robowan mali jee saxan, bayo e lu nen tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xon jee saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xemen Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii temena, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xemene bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mon yi Abisalomi a dii temen Maka futu. A yi Abiya nun Atayi

nun Sisa nun Selomiti soto a xa. ²¹ Abisalomi a dii temen Maka yi rafan Robowan ma dangu a naxalan bonne nun a konyi naxalan birin na.* Naxalan futuxin fu nun solomasexe nan yi a yii e nun konyi naxalan tonge sennin naxanye findi a naxalan ra, a yi dii xeme maxonen nun solomasexe soto e nun dii teme tonge sennin. ²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xemena Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi xaxinla soto, a yi a dii xemene raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xon taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbege so e yii, a yii naxalan wuyaxi futu e xa.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge

Mangane Singen 14.25-28

¹ Robowan to yelin finde mangan na, a senben soto, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabepin.

² Bayo e mi yi tinxixi Alatala yee ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan ma mangayaan jee suulundeni. ³ Yenge so wontoron wuli keden keme firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a foxo ra keli Misiran yamanani. ⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga han Yerusalen. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fema Yerusalen yi, e yi malanxi denaxan yi Sisaki yengedeni. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo e bata e me n na, n fan bata n me e ra, n yi e so Sisaki yii.’ ” ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.” ⁷ Alatala to a to a e bata e yete magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yete magodo, n mi fa e halagima sannon, n na e ratanga feren fima e ma nen benun waxati, n ma xolon mi fa Yerusalen lima sannon fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nen Sisaki a nõn bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuja mangane xa, ne keden mi a ra.”

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalen xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xema daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e joxo yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma,

* 11:21: Konyi naxalan sariyan sehexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye soto a naxalan ra.

a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan noma yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mon yi xete e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yete magodo, Alatala mi fa lu xoloxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mon yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalen yi senbemaanyi. Robowan findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun solofere ti mangayani Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bonsanne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴ Robowan fe jaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a boren, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kewanle, keli a folon ma han a rajanna, ne sebexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fetoon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeye. ¹⁶ Robowan yi faxes, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a jaxoni mangayani.

13

Abiya, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.1-2

¹ Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi a mangayaan liga Yerusalen yi jee saxon. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii temena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³ Yenge so senbemaane nan yi Abiya yii, sofa wuli keme naanin nan yi a yii. Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli keme solomasexete soto.

⁴ Abiya yi te Samarayin geyaan fari Efirami geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, "E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin!" ⁵ E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yii layirin xon naxan mi kale mume? ⁶ Koni Nebati a dii xemen Yerobowan, Dawudaa dii xemen Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma. ⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xemen Robowan yi dii jareyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili soto singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸ Iki, e waxi Alatalaa yamanan yenge feni, denaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali gbeen nan e ra, jinge dii sawura xema daxine e yii, Yerobowan naxanye rafalaxi e xa, e findi e alane ra.

⁹ Koni, e bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xemene nun Lewi bonsonna muxune, e yi saraxaraline fen e yete xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa jinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na nxe finde kide kiin na e wule alane xa. ¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xemene nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹ Xotonna nun jimbanna, loxo yo loxo, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun xa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radage jimbani yo jimbani. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxo Ala. Koni, e tan bata e me a ra. ¹² Ala, nxo Ala nun a saraxaraline nxu xon, e doxi nxu xun na. Ala saraxaraline yeten xotane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni e xili ma. Isirayila kaane, e nama Alatala yenge, e benbane Ala, amasoto e mi a nxe mume!"

¹³ Abiya mon yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yee ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴ Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e yee ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xotaan fe. ¹⁵ Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi Abiya nun Yuda kaane yee ra. ¹⁶ Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane no. ¹⁷ Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasar, e yi muxu wuli keme suulun faxes Isirayila sofane ye. ¹⁸ Yuda sofane yi Isirayila sofane no na waxatini, amasoto e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanje, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Donxen na, Alatala mon yi a yenge, a yi a faxes. ²¹ Koni Abiya tan senben soto nen. A yi jaxalan fu nun naanin futu. A yi dii xeme moxoren nun firin soto e nun dii teme fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya kewali donxene, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sebexi Nabi Yido a kedine kui. ²³ Abiya yi faxes, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Asa yi ti a jaxoni mangayani. Yamanan yi lu baje xunbenli a waxatini jee fu.

14

Asa, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.11-12

¹ Naxan yi fan, a tinxin Alatala yee ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ² A yi ala gbetene saraxa

gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gemene yibo, a yi Asera kide gbindonne rabira. ³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala foxo ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu boje xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu boje xunbenli, muxu yo mi a yenge na waxatini, amasoto Alatala boje xunbenla fi nen a ma. ⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, de balan daxine naxanye ma. Yamanan mon en gbeeyani iki, amasoto en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi boje xunbenla fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli keme saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii. Sofa wuli keme firin wuli tonge solomasexe nan keli Bunyamin bomsanni, ye masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kenden nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyon keden yi keli e xili ma, e nun yenge so wontoro keme saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yenge so kii ma Sefata lanbanni Maresa dexon. ¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i noe senbetaren maliye nen alo senbe kannna. Fa nxu mali, Alatala, nxo Ala. Amasoto nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxo Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu no.” ¹¹ Alatala yi Kusi kaane no Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxesa, fayida muxe mi lu, amasoto e halagi nen Alatala nun a ganla yetagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yee ra, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun jogomene. Na xanbi ra, e yi xete Yerusalen yi.

15

Asa

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi godo Odedi a dii xemena Asari ma. ² A yi siga Asa fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun e tan Yuda kaane nun Bunyamin bomsanna muxune, e tuli mati n na. Alatala e xon xa e lu a foxo ra. Xa e a fen, e a toma nen, koni xa e xun xanbi so a yi, a mema nen e ra. ³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nen, e mi bira Ala yeteen foxo ra, saraxarali mi yi

na naxan yi e xaranye, sariya fan mi yi na. ⁴ Koni, e xete nen Alatala ma, Isirayilaa Ala, e toro waxatini, e yi a fen, a yi a yete yita e ra. ⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini boje xunbenli, bayo kontofinle yi yamanan birin yi. ⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasoto Ala bata yi jaxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷ Koni iki, e tan xa e sobe so, e nama xadan, amasoto e kontonna sotoma nen.”

⁸ Manga Asa to na nabiya falane me, Nabi Asari naxan ti, Odedi a dii xemena, Asa yi a sobe so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Eframi geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi. ⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bomsanna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa kelixi Eframi bomsanna nun Manase bomsanna nun Simeyon bomsanna ye, e fa dexo Yuda yamanan, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nen Asa foxo ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xon. ¹⁰ Asaa mangayaan jee fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalen yi. ¹¹ Na loxoni, e fa xuruseen naxanye ra keli yengeni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, jinge keme solofere e nun yexee wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bojen nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xemnen nun jaxanla, na kannna yi lan nen a faxesa. ¹⁴ E yi e kolo Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xota xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi sewa na kolona fe ra, bayo e layirin xidi e bojen birin nan na, e yi Alatala fen sewani, a yi a yete yita e ra. Alatala yi boje xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa jaxalan mangaya tiden ba a yii, amasoto a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi na gbindonna rabira, a yi a gan Kediron lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala foxo ra a bojen ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dentege Ala xa e nun a tan yeteen bata yi naxanye dentege Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixen nun xemaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yenge mi so Yuda yi han Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun suulundena.

16

Asa yi yengen nakeli Basa xili ma
Mangane Singen 15.16-22

¹ Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun senninden, Isirayila manga Basa yi siga

Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixen nun xemaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mon yi xeraan nasiga a faladeni, a naxa, "Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xemaan nun gbeti fixen nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala e nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na." ⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon taan no e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama denaxanye yi. ⁵ Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye. ⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fema, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, "Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nen i yii, bayo i yigi sa nen a yi. ⁹ Alatala dunuja yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bojen mumeen luxi a xa, alogo a xa e senbe so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo folo to ma, i soma nen yengene yi."

¹⁰ Asa yi xolo fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasoto a yi xoloxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yeteni, Asa yi a yamaan muxuna ndee jaxankata folo.

Asaa mangayaan danna

Mangane Singen 15.23-24

¹¹ Asa kewanle, keli a folon ma han a rapanna, ne sebexi Yuda nun Isirayila mangane kedine kui. ¹² Manga Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun solomanaaninden na, fure jaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenje. ¹³ Asa yi faxa a mangayaan jee tonge naanin e nun kedenna ma. ¹⁴ E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se fajine ra, e ture xiri jaxumen so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbege gan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asaa dii xemen Yosafati yi doxo a joxoni mangayani. A yi senben soto Isirayila xili ma. ² A yi sofane rasiga Yuda taa rakan-tanxine birin yi, a yi yamana kanne doxo a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Eframi kaane yii. ³ Alatala yi lu Yosafati xon, bayo a lu nen a benba Dawudaa kiraan xon. A mi Baali suxuren batu, ⁴ a a fafe a Ala batu nen, a yi a yamarine suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan mi tin na ma. ⁵ Alatala yi a mangayaan senbe so, Yuda kaane birin yi fama nen finmaseene ra Yosafati xon. A yi nafunla nun binye gbeen soto. ⁶ A yi lu Alatala batu dexunni, na nan a liga, a yi taan kidene kala, a yi Asera kide gbindonne birin naxori Yuda yi.

⁷ A mangayaan jee saxanden ma, a yi a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Nataneli e nun Mikahu. ⁸ A yi Lewi bansonna muxuna ndee fan nasiga e foxo ra: Semaya nun Netaniya nun Sebadiya nun Asaheli nun Semiramoti nun Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e foxo ra: Elisama nun Yehorami. ⁹ E yi sa Yuda kaane xaran sariyane ma naxanye sebexi Alatalaa sariya kedin kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati senben naxan soto

¹⁰ Alatala yee ragaxun yi Yuda yamanan nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati yenge. ¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixen nun se wuyaxi ra Yosafati xon, Arabune yi fa konton wuli keme solofere keme solofere ra e nun koto wuli keme solofere keme solofere. ¹² Yosafati a mangayaan yi lu sabate kati. A yi taa makantanxine nun se ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³ Se gbege yi ramaraxi a xon Yuda taane yi, e nun sofa kendene Yerusalen yi. ¹⁴ E yatene ni i ra banson yeen ma:

Yuda bansonni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli keme saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme firin wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xemena Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yete dentege Alatala xa, a yi sofa wuli keme firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bansonni, Eliyada, sofa kendeni yi sofa wuli keme firin nan xun na naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakantanxine yi.

18

*Yosafati nun Axabi
Mangane Singen 22.1-4*

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla sɔtɔ, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra. ² Nɛɛ dando to dangu, a yi siga Axabi fɛma Samari taani, Axabi yi yɛXɛɛ wuyaxi nun jinge wuyaxi kɔɛ raxaba Yosafati nun a fɔxɔrabirane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yengɛdeni Galadi yamanani. ³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, "I sigɛ n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani yengɛ sodeni ba?" Yosafati yi a yabi, a naxa, "I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nɛn i fɔxɔ ra siga yengɛni."

*Waliyine yi nɔ sɔtɔna fe fala
Mangane Singen 22.5-12*

⁴ Koni, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, "Alatala maxɔdin singen." ⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, kɛmɛ naanin jɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, "En lan en sa yengɛn so Ramoti taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" E yi a yabi, e naxa, "Ala a soma nɛn mangan yii." ⁶ Koni, Yosafati yi a maxɔdin, a naxa, "Alatalaa nabi yo mi fa be yi, en nɔɛ Alatala maxɔdinɛ naxan xɔn?" ⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, "Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔtɔ a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mumɛ! A xili Mikahu, Yimilaa dii xɛmɛna." Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Mangan nama falan ti na kiini." ⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, "Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xɛmɛna."

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi dɔxi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e mangaya gbɛdɛne yi, e maxi-dixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xɛmɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxori.'" ¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, "Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii."

*Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala
Mangane Singen 22.13-28*

¹² Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, "Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yiton i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!" ¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa."

¹⁴ Mikahu to fa mangan fɛma, mangan yi a maxɔdin, a naxa, "En lan en sa Ramoti taan yengɛ Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" Mikahu yi a yabi, a naxa, "Siga, i nɔɔn sɔtɔma nɛn. Mɛn kaane soma nɛn i yii." ¹⁵ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, "N na i rakɔlɛ Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa jɔndin nan gbansanna fala n xa?" ¹⁶ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xɛtɛ a konni bɔɔnɛ sani!'" ¹⁷ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mumɛ! A fe jaxin nan tun falama."

¹⁸ Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdɛni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a kɔmɛnna ma. ¹⁹ Alatala naxa, 'Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yengɛdeni Galadi yamanani, a faxa?' Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbɛtɛ fala. ²⁰ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nɔɛ a mayendenɛ nɛn.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, 'Kiin mundun yi?' ²¹ A yi a yabi, a naxa, 'N minima nɛn, n wulen naso a waliyine birin de.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nɛn, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.' ²² Iki, waliyini naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma."

²³ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?" ²⁴ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nɛn." ²⁵ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmɛna. ²⁶ I yi a fala e xa, i naxa, 'Mangana ito nan falaxi, a naxa a e xa xɛmɛni ito sa kasoon na, e yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xɛtɛ kendeyani.'" ²⁷ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xɛtɛ kendeyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi." A mɔn yi a fala, a naxa, "E tan yamaan birin xa e tuli mati."

*Manga Axabi yi faxa yengeni
Mangane Singen 22.29-35*

²⁸ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N xa n maxidi alo muxu gbɛtɛ, n siga yengɛni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi." Nayi, Isirayila mangan yi a maxɛtɛ, a siga yengeni.

³⁰ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigine ma, a naxa, “E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun.” ³¹ Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³² Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi manganawontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, i n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxalo.” ³⁴ Yengen yi naxu ayi na loxoni. Isirayila mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han jinbanna ra, a yi faxa soge godon na.

19

Yosafati yi kitisane dexo Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xete bohe xunbenli Yerusalen yi. ² Fe toon Yehu, Xanani a dii xemen yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I muxu naxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xolo i ma. ³ Koni hali na, fe fajina nde mon i yi, bayo, i bata Asera kide gbondonne raxori i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu.”

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalen yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sige, keli Beriseba taan ma siga han Efirami geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵ A yi kitisane dexo Yuda yamanan taa rakantanxine birin yi. ⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, “E a liga e yeren ma, amasoto e mi kitin sama muxune xan xili yi, koni e a sama Alatala nan xili yi. A tan yeten luma nen e xon e nema kitin bolonye waxatin naxan yi. ⁷ Nayi, Alatala yee ragaxun xa lu e yii, e a liga e yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinje tinxintareyaan ma kitini, a mi tinje muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinje e dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸ Na kiini, Yosafati mon yi Lewi bomsonna muxune nun saraxaraline nun Isirayila bomsun xunne dexo Yerusalen yi, alogo e xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene pan yamaan tagi. ⁹ A yi e yamari, a naxa, “E kitin sa Alatala yee ragaxun nun tinxinni. ¹⁰ E ngaxakedenna naxanye taa gbete ne yi, ne na fa kiti yo ra e xon, xa a findi faxa feen na, hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, e e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xolo e nun e ngaxakedenne ma. E na nan ligama alogo e tan

yeten nama bira Alatala ra. ¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari e xun na Alatalaa feene yi. Yuda bomsun kuntigin Sebadiya, Yisimayeli a dii xemena e xun na mangana feene birin yi. Lewine fan e fema sebeli tiine ra. E e yixodexo, e wali, Alatala xa lu na kanna xon naxan walima a fajin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amonine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengedeni. ² Xerane yi fa Yosafati fema, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengedeni sa keli Foxo Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasason-Tamari taani,” denaxan mon xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mon yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴ Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni. ⁵ Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nenan yetagi. ⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xonna ma, i tan nan yamanane birin xun na. Muxu yo mi nae tiye i yee ra. ⁷ I tan, nxo Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yee ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Iburahima bomsonna muxune? ⁸ E yi dexo a yi, e yi yire sarjinxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹ Xa fe naxina nxu soto alo fe xolena hanma yengena hanma fitina furene hanma fitina kamena, nxu fama nen i yetagi banxini ito yi, amasoto i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxo taroni, i yi nxu rame, i yi nxu mali.”

¹⁰ “Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yengedeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbete tongo, e mi e halagi. ¹¹ A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bomsun ma i naxan soxi nxu yii. ¹² Nxo Ala, i mi i ya kitin yite e ra ba? Amasoto fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengema, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yeen tixi i ra.”

Ala yi no soton nagidi Yuda ma

¹³ Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e naxanle nun e mamandenne. ¹⁴ Alatalaa Nii Sarjinxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bomsonna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xemena. Sakari fafe yi xili nen Benaya, na fan fafe yi xili Yeyiyeli, na fan fafe yi xili Matani. ¹⁵ Yaxasiyeli yi a fala,

a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun i tan Manga Yosafati, ε liga ε yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama gaxu, ε nama xuruxurun gali gbeeni ito yεε ra, bayo ε yenge mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yenge a ra. ¹⁶ Tila, ε siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, ε sa e lima nen lanbanni Yeruyeli tonbonna yetagi. ¹⁷ E hayu mi e yenge feen ma. E fa, ε fa ti be, ε Alatala maliin sotoma nen. Yuda kaane nun Yerusalen kaane, ε nama gaxu, ε mini e yetagi tila, Alatala ε malima nen!’ ”

¹⁸ Yosafati yi a xinbi sin, a yetagin yi lan boxon ma, Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi e xinbi sin Alatala yetagi. ¹⁹ Lewi bonsonna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

²⁰ E yi keli xoton, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane, ε tuli mati n na! E la Alatala ra, ε Ala, ε senben sotoma nen. E sobe so, ε la Alaa nabine ra, ε non sotoma nen.”

²¹ Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa lu betin be a naxa sarjinxin matoxodeni ganla yεε ra, e naxa, “E Alatala tantun,

bayo a hinanna luma nen habadan!”

²² E yi betine nun tantunna foloma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amoine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yenge. ²³ Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yenge, e yi e faha han e yi e raxari. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxe, e yi lu e bode faxe.

²⁴ Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yεε rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. ²⁵ Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kale, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dugine nun se fajine. E yi e tongo han e yi e donxen lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! ²⁶ Xi naaninde laxon, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa menni, nanara, e yi men xili sa a Beraka lanbanna han to. ²⁷ Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane yεε ra, e xete Yerusalen yi sewani, amasoto Alatala bata yi e ralugo sewan na e yaxune xun na. ²⁸ E yi so Yerusalen yi e xulenne nun xotane fema, e bolonne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. ²⁹ Alatala yεεragaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a

me a Alatala bata Isirayila yaxune yenge. ³⁰ Yosafati a yamanan yi lu boje xunbenli, a Ala yi boje xunbenla fi a ma yiren birin yi.

Yosafati a mangayaan danna Mangane Singen 22.41-50

³¹ Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a jee tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee maxojen nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii temena. ³² A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yεε ra yi. ³³ Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala foxo ra singen, e benbane Ala.

³⁴ Yosafati kewali donxene, keli a folon ma han a rajan na, ne sebexi Xanani a dii xemene Yehu a kedim kui, naxan sebexi Isirayila mangane kedine kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe jaxine rabama. ³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xemena Eliyeseri yi nabiya falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ε nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nen.” Kunkine yi kala, e mi no sigε yire makuyeni.

21

¹ Yosafati yi faha, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xemene Yehorami yi dexo a joxoni mangayani.

Yehorami, Yuda mangana Mangane Firinden 8.17-24

² Yehorami xunyene ni i ra, Yosafati a dii xemene: Asari nun Yexiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sefati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xemeye yi e birin na. ³ E fafe Yosafati bata yi se fajni wuyaxi so e yii gbeti fixe daxin nun xema daxin nun se fajni gbeteeye, a mon yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a joxoni mangayani bayo na nan yi dii xemε singen na. ⁴ Yehorami yelin daxe mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a senben soto, a yi a xunyene birin faha silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee. ⁵ Yehorami findi mangan na a jee tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ⁶ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasoto a bata yi Axabi a dii temena nde dexo. Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a na liga nen. ⁷ Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bonsonna raxore, amasoto a layirin tongo nen Dawuda xa, a joxon mi janje mangayani habadan, a tan nun a

* 20:26: Beraka bunna neen fa fala “Barikana.”

* 21:4: Silanfanna: Sofane yengeso degmana.

diine. ⁸ Yehorami waxatini, Edon kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dɔxɔ e yete xa. ⁹ Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yɛnge so wontorone birin yi siga. Kɔe tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edon kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ. ¹⁰ Edon kaane yi lu murutexi Yuda nɔ sɔtan xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini, amasɔto Yehorami bata yi a mɛ Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹ Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalɛn kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo paxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

¹² Nabi Eli yi bataxin seɓe Yehorami ma, a naxa, "Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa. ¹³ I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunye xɛmɛmane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa. ¹⁴ Nanara, Alatala tɔɔn nafama nen i ya muxune ma, i ya diine nun i ya paxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵ a yi fure paxin nafa i ma, na furen paxuma ayi i ra nen han i fudi xunxurine yi mini kenenni.' "

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fɛma, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷ E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a paxanle suxu, e siga e ra. A dii xɛmɛ dɔnxɛna Axasiya nan keden lu na.

¹⁸ Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹ A furen yi siga gboe ayi, han a jɛɛ firinden dɔnxɛn na, Yehorami a furen senben yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kenenni. A yi faxa paxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰ Yehorami findi mangan na a jɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ solomasexɛ ti mangayani Yerusalɛn yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

¹ Yerusalɛn kaane yi Yehorami a dii dɔnxɛna Axasiya dɔxɔ mangan na a fafe jɔxɔni. A tadane birin bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xɛmɛna Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ² Axasiya

findi mangan na a jɛɛ tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nen Atali, Omiri mamandenna. ³ A fan wali kiin yi jaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe paxin nan na. ⁴ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xɛmɛn Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayele yengedeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔlɔ. ⁶ A yi xɛte a maxɔlɔdene dandandeni Yɛsɛreli taani, Arami kaane a maxɔlɔ denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayele yengema. Yuda mangan Yehorami a dii xɛmɛna Axasiya yi xɛte Yorami matodeni, Axabi a dii xɛmɛn Yɛsɛreli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fɛma a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xɛmɛn Yehu fɛma, Alatala Axabi a denbayaan naxɔri feen yamarin so naxan yii. ⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fɛma, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nen, e naxa, "Yosafati a dii xɛmɛn nan a ra, naxan Alatala fen a bɔɔn ma feu!" Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

Atali, Yuda mangana fe Mangane Firinden 11.1-3

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xɛmɛn bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa. ¹¹ Koni Manga Yehorami a dii tɛmɛn Yehoseba yi Axasiyaa dii xɛmɛn Yowasa tongo mangana diine ye wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa paxanla Yehoseba na liga nen, bayo Axasiya xunyen nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹² Jɛɛ sennin a luxunxi e fɛma Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 11.4-16

¹ Jɛɛ solofere dangu xanbini, Yehoyada senben yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa kɛmɛ xun na: Yeroxamaa dii xɛmɛna Asari nun Yehoxanan ma dii xɛmɛn Yisimayeli nun Obedi a dii xɛmɛna Asari nun Adayaa dii

xemen Maaseya, e nun Sikiri a dii xemena Elisafati. ² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bənsənnə muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalen yi, ³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, “Mangana dii xemen findima nen mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴ E ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Ləxəni, ndee xa Ala Batu Banxin deen kantan, ⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so deen na deenaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxin, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na ləxəni. Ne nan lanma e so, bayo e sarixan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷ Lewine xa mangan nabilin yenge so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kanna faxa. Mangan nema soe, a nema mine, e xa lu a dexon.”

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Ləxəni e nun naxanye yi a falama Matabu Ləxəni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yenge so seene suxi e yii, e ti folo banxin yiifari fəxəni han a kəmen fəxəni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹ E yi mangana dii xemen maso, e yi manga kəmotin so a xun na, e yi layiri kədin so a yii. E yi a dəxo mangan na, Yehoyada nun a dii xemene yi a ratinme, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹² Atali yi yamaan gi xuiin me e mangan tantunma, a yi fa yamaan fema Alatala Batu Banxini, ¹³ a yi mangan to tixi senbetenna xən so deen na. Sofa kuntigine nun xəta fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi səwaxi, e xətaan fema, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bə a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fəxo ra, e na faxa silanfanna ra.” Amasəto saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁵ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni deen naxan yi xili Soona, e sa a faxa menni.

Yamanan kiine yi masara

Mangane Firinden 11.17-20

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yeteen nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faxa saraxa ganden yetagi. ¹⁸ Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bənsənnə muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxin alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a sebexi Musaa sariya kedini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi kii naxan yi, a e xa a liga sewani beti xuine yi. ¹⁹ Yehoyada mən yi kantan tiine ti Alatala Batu Banxin deene ra alogo sarixantare yo nama so. ²⁰ Yehoyada mən yi sofa kuntigine nun fonne nun yamana kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxin, a siga a ra manga banxini mini So Deen Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa dəxo manga gbədeni. ²¹ Yamanan muxune birin yi səwa, bəje xunbenla yi lu taani Atali faxa xanbini silanfanna ra.

24

Yowasa, Yuda Mangana

Mangane Firinden 12.1-17

¹ Yowasa findi mangan na a jee solofere-den nan ma, a yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Sibiya, Beriseba kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi. ³ Yehoyada yi jaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xemene nun dii temene sota.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxin tən. ⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yuda taane birin yi, e sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na jee yo jee alogo en xa Ala Batu Banxini tən. E na feni fura.” Koni Lewi bənsənnə muxune mi na feene mafura. ⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxodin Yuda kaane nun Yerusalen kaane ra Alatalaa walikəen Musa nun Isirayila yamaan naxan maxodinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?” ⁷ Jaxalan jaxina Atali fəxo ra birane bata yi Ala Batu Banxin deen kala. Se sarixanxin naxanye yi Alatala Batu Banxin, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. ⁸ Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a dəxo Alatala Batu Banxin deen na. ⁹ E yi xibaruna nde rali Yerusalen nun Yuda yamanan birin yi,

* 23:20: So deen naxan geyaan na.

naxan yi a falama, a birin xa fa mudun na Alatala xon alo Alatalaa walikēen Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan yi lu fe mudune ra sewani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. ¹¹ Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikene xa a kui to xa gbeti gbegebe a kui, mangana sebeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikēen bundaxon yi fama nen, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mon yi a tongo e xete a ra a funfuni. E yi ferijenma gbetin nasuxe na kii nin loxo yo loxo. ¹² Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima gemē sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini ton. ¹³ Walikene yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yitan ki fajni. ¹⁴ E to yelin banxini tonje, e yi gbeti donxen xali Manga Yowasa nun Yehoyada xon. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbeteye, a xema daxine nun gbeti fixe daxine. E lu nen saraxa gan daxin be Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵ Yehoyada yi fori, a faxa a jee keme jee tonge saxanna ma. ¹⁶ E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fema, bayo a fe fajin naba nen Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. ¹⁷ Yehoyada faxa xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fema a tantundeni. Mangan yi a tuli mati e ra. ¹⁸ E yi Alatala Batu Banxin nabegin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xolo Yerusalem nun Yuda kaane ma. ¹⁹ Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxete a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. ²⁰ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xemen Sakari ma, a yi ti yamaan yetagi, a yi a fala e xa, a naxa, "Ala naxa iki: Nanfera e mi Alatalaa yamarine suxuma? E mi sabatima, bayo e bata e me Alatala ra. A fan a mema e ra nen." ²¹ E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magolon Alatala Batu Banxin yinna kui. ²² Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xemen faxa. Sakari faxamatxon yi a fala, a naxa, "Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra."

Yowasaa mangayaan danna Mangane Firinden 12.18-22

²³ Jee donxen na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yengedeni. E yi fa Yerusalem nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin

faxa, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xon. ²⁴ Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali senbemaan naxari, bayo Yuda kaane bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. ²⁵ Arami kaane to xete, e yi Yowasa furaxin lu jaxankata gbeeni, a walikene yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxa a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. ²⁶ Itoe nan yanfan so a ma: Amoni jaxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xemen Sabadi nun Moyaba kaa jaxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xemen Yehosabadi. ²⁷ A dii xemene xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini ton fena a xon, ne birin sebei mangane kedine kui. A dii xemena Amasiya yi ti a joxoni mangayani.

25

Amasiya, Yuda Mangana Mangane Singen 14.1-7

¹ Amasiya findi mangan na a jee moxonon nun suulunden nan ma. Jee moxonon nun solomanaanin a mangayani Yerusalem yi. A nga yi xili nen Yehoyadan, Yerusalem kaana.

² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni a mi a sobe so Alatala fe yi jaxi ra. ³ Amasiyaa mangayaan to senbe soto, a yi na kuntigine faxa naxanye a fafe faxa. ⁴ Koni a mi e diine faxa, lan Musaa sariya kedind ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, "Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra."*

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yeen ma, Yuda bansonna muxune nun Bunyamin bansonna muxune, a yi sofa kuntigine doko e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na. A yi muxune yate keli jee moxonon ma han e nun nde. E yatena, muxu wuli keme saxan, naxanye yi no sigē yengeni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan noe. ⁶ A mon yi sofa muxu wuli keme tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na. ⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, "Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i foxo ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xon, Eframi bansonna muxune. ⁸ Xa e siga i foxo ra, hali i senben soto yengeni, Ala i rabeginma nen i yaxune yii, bayo mali senbena Ala nan keden pe ra, a tan nan mon noe muxun nabire." ⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, "N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligan na yi?" Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, "Alatala noe gbetē soe i yii nen naxan dangu

* 25:4: Sariyane 24.16

na ra.”¹⁰ Amasiya yi sofane raxete naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xete e konne yi. Koni, e yi xolo Yuda kaane ma, e xoloxi gbeen yi xete e konne yi.¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben soto yamanani. E nun a ganla yi siga Foxo Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni.¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinjɛ ayi gɛmɛn xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxete, alogo e nama lan yengeni, ne yi Yuda taane yenge keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxon faxa, e yi se wuyaxi tongo.¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yengeni, a sa Edon kaane no yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batue, a lu wusulanna ganɛ e xa.¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xolo Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi no e yamaan badeni i yii?”¹⁶ Sayiban mon yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi muxun na ba? A lu. I waxi nen n xa i bonbo ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mon yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito liga, i mi n ma falan suxi.”

*Yuda kaane yi Isirayila yenge
Mangane Firinden 14.8-20*

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiye a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xerane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xemena, Isirayila mangana Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yenge.”¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xeraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemen ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonɛ.”¹⁹ I yete mataxoma, i wasoma, a i bata Edon kaane no. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mon fe jaxin folama naxan sa rajanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?”²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxon feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasoto a bata yi a yee rafindi Edon suxurene ma.²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semɛsi taani Yuda yamanani.²² Isirayila kaane yi Yuda kaane no, e birin yi e gi, e siga e konne yi.²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semɛsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalen yi, a yi nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen

yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen ma dena.²⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fajan naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edon ma noon bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mon yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

*Amasiyaa mangayaan danna
Mangane Firinden 14.17-20*

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mon yi jee fu nun suulun soto siimayaan na.²⁶ Amasiya kewali donxene, keli a folon ma han a rajan na, ne birin sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kewali kedine kui.²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a foxo ra Lakisi yi, e sa a faxa menni.²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fema.

26

*Yusiya, Yuda Mangana
Mangane Firinden 14.21-22*

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya doxo mangayani a fafe Amasiya joxoni. Yusiya barin jee fu nun sennin nan yi a ra.² A fafe faxa xanbini, a mon yi Elati taan ti, a mon yi a raxete Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jee fu nun senninden nan ma, a yi jee tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana.⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xon Sakari a siimayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala noon fima a ma feen birin yi.⁶ A yi mini Filisitine yengedeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fema e nun yire gbete ye yi Filisitine tagi.⁷ Ala yi a mali Filisitine yengedeni e nun Arabun naxanye yi doxi Guri-Baali taani. Ala mon yi a mali Meyunin bomsonna muxune yengedeni.⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a senben yi gbo.⁹ Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalen yinna xon. A yi kedenna ti Songenna so deen dexon, keden Lanban ma deen dexon, keden yinna songenna nde dexon. A yi e makantan.¹⁰ Na xanbi ra, a mon yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xonin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun meremerene yi.

Xeε biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xe biin yi rafan a ma. ¹¹ Gali kenden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun gali yeεn ma fata xasabin na sebeli tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya naxanye yate Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu keme sennin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli keme saxan wuli solofere keme suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangang malima a yaxune yenge deni. ¹⁴ Yusiya yi ye masansan wure lefane nun tanbane nun wure komatine nun tagi xidine nun xalimakunle nun lantan gemene so sofane birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yenge so sena ndee rafala Yerusalen yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi nεe xalimakunle nun gεme belebelene wole. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kenden soto nen han a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to senben soto a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan najan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yeε ra yi. Loxona nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbeteye muxu tonge solomasεxe yi so a faxo ra wεkileni. ¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, "Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fo saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasarijanxi lan na feen ma. Mini yire sarijanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yeε ra yi." ¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xolo saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yetagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dexon. ²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbetene birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafuren, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi faxa. A mi yi fa nεe soε Alatala Batu Banxini. A dii xεmen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoe a ra. ²² Yusiya kewali donxene, keli a folon ma han a rajan na, Nabi Esayi, Amosi a dii xεmen ne birin sebe nen. ²³ Yusiya yi faxa, e yi a maluxun a danna xεna nde ma a benbane fema, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nen, e naxa, "Dogonfontoon nan a ra." A dii xεmen Yotami yi doxo a joxoni mangayani.

* 27:3: So deen naxan geyaan na.

27

Yotami, Yuda Mangana

Mangane Firinden 15.32-38

¹ Yotami findi mangan na a jεε moxoneen nun suulunna nan ma. A yi jεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xilin nen Yerusa, Sadaki a dii temena. ² Naxan fan Alatala yeε ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mon mi yi tinxin. ³ A tan nan Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxini ton, * a mon yi nde doxo Ofeli yinna de. ⁴ A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine foton yirene yi. ⁵ A yi Amonine mangan yenge, a yi e no. Na jεen na, Amonine yi gbeti fixen kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mon ne nan so a yii jεε firinden nun a saxandeni. ⁶ Yotami yi senben soto, amasoto a yi tinxin Alatala yeε ra yi, a Ala.

⁷ Yotami kewali donxene, a yengen naxanye so e nun a feene birin, ne sebe xi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. ⁸ Yotami findi mangan na a jεε moxoneen nun suulunna nan ma. A yi jεε fu nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. ⁹ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xεmena Axasi yi ti a joxoni.

28

Axasi, Yuda Mangana

Mangane Firinden 16.1-20

¹ Axasi findi mangan na a jεε moxoneen nan ma, a yi jεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala yeε ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fapin nan liga. ² Axasi yi sigan ti a jaxin na alo Isirayila mangane a liga kii naxan yi, a yeteen yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³ A yi saraxane ba Ben-Hinon lanbanni, a yi a dii xεmene gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe xosixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴ Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e yenge, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla mon yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi bono gbeen sa e ma. ⁶ Remaliyaa dii xεmen Peka yi a liga sofaan muxu wuli keme wuli moxone yi faxa Yuda yamanani loxo kedenni. Amasoto e bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. ⁷ Eframi bansonna sofa kenden Sikiri yi mangana dii xεmen Maaseya faxa e nun Asirikami manga

banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸ Isirayila kaane yi muxu wuli ke me firin suxu konyiyani Yuda kaane ye, paxanle nun dii xeme ne nun dii temene. E mon yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹ Koni, Alatalaa nabina nde yi menni naxan yi xili Odedi. Na yi mini sofane ralan deni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, "Alatala, e benbane Ala bata xolo Yuda kaane ma, a yi e sa e sagoni, anu, e tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore xonna ma. ¹⁰ Iki, e waxi e xa na Yuda kaane nun Yerusalen kaane findi e konyi xeme ne nun e konyi gilene ra. Koni, e fan mi findixi yulubitone ra Alatala yee ra yi ba, e Ala?" ¹¹ Nayi, e tuli mati n na, e mon xa Yuda muxu suxini itoe raxete e konni, bayo Alatala xoloxi e ma ki faji." ¹² Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xemena Asari nun Mesilimoti a dii xemen Bereki nun Salun ma dii xemen Yexisikayi nun Xadilayi a dii xemena Amasa, ne yi xolo sofane ma naxanye yi sa yengeni. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, "E nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nen yulubitone ra Alatala yee ra yi. E waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata xolo gbeen ti Isirayila kaane ma." ¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se ton-goxine birin naxete kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi noe sigan tiye, e yi ne dolo sofanel fari, e siga e ra e ngaxakedenne fema Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mon yi xete Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xeraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷ Edon kaane mon yi Yuda kaane yenge, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸ Na waxatin yeteni, Filisitine yi yengen nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semesi taan tongo, e nun Ayalon nun Gediroti taane nun Soko nun Timana nun Gonso taane nun e rabillinne taane, e yi dolo e yi. ¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fema, koni benun a xa a mali, a yi a yenge. ²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tona mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kontofilixi waxatin naxan yi, a mon lu nen tinxintareyani Alatala yee ra yi. ²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na taron masotaxi naxanye xon, bayo a yi a

mirima nen, a naxa, "Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali." Koni, na nan napan kala ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin deene balan, a yi kidene rafala Yerusalen taan yiren birin yi. ²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbetene xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xolo a ma kati!

²⁶ A ke wali donxene, a feene birin, keli a falon ma han a rajanna, ne se bexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui. ²⁷ Axasi yi faxes, e yi a maluxun Yerusalen taani, koni a tan mi maluxun Isirayila mangane gaburun na. A dii xemen Xesekiya yi ti a joxoni.

29

Xesekiya, Yuda mangana Mangane Firinden 18.1-3

¹ Xesekiya findi mangan na a jee moxoren nun suulunna nan ma, a yi jee moxoren nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Abiya, Sakari a dii temena. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jee singen kike singen ma, a yi a deene yiton. ⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bansonna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, "E tuli mati n na, e tan Lewine. E yete rasarijan, e yi Alatala Batu Banxin nasarijan, e benbane Ala, e yi se xosixine ramini yire sarixanxini ito kui. ⁶ Bayo en benbane fe xosixine raba nen, naxanye rajaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e me a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sarixanxini. ⁷ E yeteen yi Ala Batu Banxin so deene balan, e yi lenpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarixanxini. ⁸ Nayi, Alatala yi xolo Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo e a toma kii naxan yi. ⁹ Nanara, en benbane faxes yengeni, en ma dii xeme ne nun en ma dii temene nun en ma jaxanle yi lu konyiyani. ¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹ Iki, ngaxakedenne, e ba tunnaxolon ma, bayo Alatala e tan nan sugandixi alogo e xa ti a yetagi a wanla ra, e findi a walikene ra, e yi wusulanne gan a xa."

¹² Nayi, Lewi bansonna muxuni itoe yi fa:

Kehati xabilani:

Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yowel.

Merari xabilani:

Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gerison xabilani:

Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:

Simiri nun Yeyiyeli.

Asafi xabilani:

Sakari nun Matani.

¹⁴ Heman xabilani:

Yexiyeli nun Simeyi.

Yedutun xabilani:

Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E yi e bõnsõnna muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanje, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarixanxini a rasarijandeni. E se xõsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bõnsõnna muxune yi se xõsixine tongo e sa e woli Kediron lanbanni. ¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fõlõ kike singen xi singe lõxõn nin. Xi solomasexede lõxõni, e yi so Alatala Batu Banxin so deen palaan ma, e mõn yi xi solomasexẽ wali ke a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mõn yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxosi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mõn yi saraxane ba

²⁰ Manga Xesekiya yi keli xõtõn, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini. ²¹ E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexẽẽ dii solofere nun kõtõ solofere ra mangana denbayaan nun yire sarixanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixetene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. ²² Saraxaraline yi jingene kõe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mõn yi kontonne kõe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexẽẽ diine kõe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. ²³ E mõn yi siga kõtõ kõe raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma. ²⁴ Nayi, saraxaraline yi kõtõne kõe raxaba, e yi e wunla bõxõn saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. ²⁵ Mangan yi Lewi bõnsõnna muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun

kondenne nun bõlõnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. ²⁶ Lewi bõnsõnna muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xõtane suxi e yii. ²⁷ Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nema yi saraxan gan fõle waxatin naxan yi, e yi bõtin ba Alatala xa xõtã xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. ²⁸ Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu bõtin be, e xõtãan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganje. ²⁹ E to yelin saraxa gan daxin be, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fõxõ ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. ³⁰ Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bõnsõnna muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa bõti xuine nun fetona Asafi a bõti xuine ra. E yi bõtin ba sãwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹ Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki e bata dentegẽ Alatala xa, e fa e saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bõje fajine birin yi fa saraxa gan daxine ra. ³² Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yaten yi siga han jingẽ tonge solofere e nun yexẽẽ dii kemẽ firin e nun konton kemẽ, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. ³³ E mõn yi jingẽ kemẽ sennin e nun kontonne nun kõtõ wuli saxon ba saraxa gbetene ra. ³⁴ Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nõe saraxa gan daxine birin bude. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bõnsõnni, ne yi fa e mali han wanla yi jan, han saraxaraliin bonne yi rasarijan. E ngaxakedenne Lewi bõnsõnni, ne yi kataxi e rasarijan feen nan na dangu saraxaraline ra. ³⁵ Saraxa gan daxin yi wuya, sa bõje xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarijan na kii nin. ³⁶ Ala bata yi naxan birin yitõn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sãwa na ra, amasõtõ na feene liga nen mafuren.

30

Xesekiya yi sanla raba

¹ Manga Xesekiya yi xerane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mõn yi bataxine sebe Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin

Dangu Loxon Sanla* rabadeni. ² Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalen yi a e xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba neen kike firinden ma. ³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mon munma yi malan Yerusalen yi singen, e mi yi nae na sanla rabe singen. ⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Beriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalen yi, e fa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba menni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasoto yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xon alo a yi sebexi kii naxan yi. ⁶ Xerane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “E tan Isirayila kaane, e xete Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mon xa xete e ma, e tan yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, e tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷ E nama lu alo e fafane, alo e ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxixi Alatala ye ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon de alo e a toma kii naxan yi. ⁸ Nayi, e nama tuli maxodoxo ayi alo e benbane. E fa Alatala ma, e fa a yire sarijanxini, a denaxan nasarijanxi han habadan, e wali Alatala xa, e Ala, alogo a xolo gbeen xa xete e foxo ra. ⁹ Xa e fa Alatala ma, muxun naxanye e ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkinimma nen e ma, e mon yi xete yamanani ito yi. Alatala hinan, e Ala, a fan, a mi a yetagin luxunma e ma, xa e xete a ma.” ¹⁰ Xerane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magele. ¹¹ Koni, Aseri bansonna muxuna ndee nun Manase bansonna muxuna ndee nun Sabulon bansonna muxuna ndee yi e yete magodo Ala xa, e tin sigu Yerusalen yi. ¹² Ala yi muxune bojen masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³ Yama gbeen yi fa Yerusalen yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han! ¹⁴ Suxure batuden naxanye yi Yerusalen yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kediron lanbanni. ¹⁵ Neen kike firinden xi fu nun naaninde loxon, e yi xuruseene ko raxaba Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe ra. Nayi, Lewi bansonna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yete dentegé Ala xa, e yi

saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini. ¹⁶ Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikéen Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla so saraxaraline yii, e yi lu a xuyé saraxa ganden ma. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan ye, e mi nae saraxane be Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene ko raxabe e xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe ra. ¹⁸ Muxu wuyaxi yi na, Efirami kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane ye naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxa subene don nen, e sariyan kala na nan xon. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa dija e yulubin ma. ¹⁹ Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fexi e bojen ma feu, hali e mi yi sarijanxi.” ²⁰ Alatala yi Xesekiya xuiin name, a yi dija yamaan ma. ²¹ Nayi, Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sewa gbeeni xi solofere. Lewi bansonna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunne e senben birin na e maxaseene ra. ²² Xesekiya yi Lewine wali faji xontonna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki faji. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi boje xunbela saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

²³ Yamaan birin mon yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali loxone fari, e mon yi sanla raba sewani xi solofere, ²⁴ bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan. ²⁵ Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbete ye yi e nun xojen naxanye yi doxi Isirayila kaane nun Yuda kaane ye, ne birin yi lu sewani e bode xon ma. ²⁶ Sewa gbeen yi lu Yerusalen kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xemen Sulemani waxatini, na loxon munma yi liga Yerusalen yi singen. ²⁷ Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin me a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli ton

¹ Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gemene kala, e yi Asera kide

* **30:1** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa ne Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ko kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroayaan 12.1-13 kui. † **30:13** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xoroayaan 12.15 kui.

gbindonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bõnsõnne yamananne yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

² Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bõjɛ xunbeli saraxane bama. E tan nan mɔn yi findixi Alatalaa walikene ra, e yi Alatala tantunma, e yi betine ba Alatala xa a banxin so dɛɛn na. ³ Mangan yi a sɔtɔ sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xɔtɔnna nun jɛnbanna ra e nun Matabu lɔxɔne nun kike nɛnɛn nun sali lɔxɔne ma, alo a sebexi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴ Xesekiya yi a fala Yerusalen kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵ Na falan mɛ yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fɔlɔ saraxaraline nun Lewine yii. ⁶ Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dɔxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fɛ e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xɔn, e nun e se sarijanxine yaganna naxanye yi dentegexi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷ E yi se wuyaxi malan fɔlɔ jɛɛn kike saxandeni, e yi yelin jɛɛn kike solofereden ma. ⁸ Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹ Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxɔdin na seene fe ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadɔki bõnsõnni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fɔlɔ seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sɔtɔ nɛn nxu lugo, nxu yi a dɔnxɛn gbegbe lu, amasɔtɔ Alatala duba nɛn a yamaan xa, a dɔnxɛn naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹ Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹² E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sarijanxine birin na mɛnni. Lewi bõnsõnna muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundɔxɔn na. ¹³ Xɛmɛn naxanye yi xili Yɛxiyeli nun Asasiya nun Naxati nun Asaheli nun Yerimoti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Benaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyɛn Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a

yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴ Yiminaa dii xɛmɛn Kore, Lewi bõnsõnna muxun naxan yi Sogeteden dɛɛn kantannma, a tan nan yi jɛnige ma saraxane rasuxuma naxanye yi fima Ala ma. A mɔn yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxine gbeteye. ¹⁵ Saraxaralini itoe yi dɔxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun mɛnne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jɔrɛna alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶ fɔlɔ dii xɛmɛne ma naxanye xili sebexi e bõnsõn kedin ma fɔlɔ e jɛɛ saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yeba kiin na. ¹⁷ Saraxaraline xinle yi sebexi e bõnsõn kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bõnsõnna muxune fɔlɔ e jɛɛ mɔxɔjɛn ma, alo e yi yamarixi wanla dɛ kii naxan yi fata e yeba kiin na, ¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi sebexi e bõnsõn kedin kui, e jaxanle nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasarijan Alaa wanla ra. ¹⁹ Haruna yixɛtɛne, saraxaralina ndee yi dɔxi banxidene ra saraxarali taane rabillinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bõnsõnna xɛmɛne birin naxanye xinle yi sebexi e bõnsõn kedin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe fajin liga tinxinna nun lannayani Alatala yɛɛ ra yi, a Ala. ²¹ A wali wuyaxi kɛ nɛn Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a fajin na. A yi Ala fen a bɔjɛn ma feu, a yi sabati.

62

Asiriya Mangan yi a kɔnkɔ e ma

¹ Xesekiyaa lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yɛngɛ, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalen yɛngɛdeni, ³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra tigne birin dutun. ⁴ Yamaan yi e malan, e yi tigne birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bɔxɔn bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵ Xesekiya yi a wekile, a yi taan yinna yire kalaxine ti, a mɔn yi sangansone ti yinna xuntagi, a mɔn yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingsinna rafala Dawudaa Taani. A yi yɛngɛ so wuyaxi nun ye masansan wure lefa wuyaxi sɔtɔ a ganla xa. ⁶ A yi sofa kuntigine dɔxɔ yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so dɛɛn na. A yi a fala e

* 31:15: Saraxaraline taane fe sebexi Yosuwe 21.1-45 kui.

xa, a naxa, ⁷ “E wɛkile, ε senbe so! E nama kuisan, ε nama gaxu Asiriya kaane mangan yεε ra e nun yamaan naxan a fɔxɔ ra amasɔto senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸ Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fɔxɔ ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yengene yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalen yi. A yi xεraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalen yi, a naxa, ¹⁰ “Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi ε mɔn dɔxi Yerusalen yi yengen tagi?’ ¹¹ Xesekiya xa mi ε radinma ba alogo kamen nun ige xɔnla xa ε faxa, a nɛma a fale, a naxa, ‘Alatala, en ma Ala en natange Asiriya mangan ma ba?’ ¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, ‘E xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yetagi, ε yi saraxane gan mɛnni.’ ¹³ E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nɔ nɛn e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴ Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, ε Ala nɔε ε rakise ba? ¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama ε mayenden, a yi ε radin na kiini. E nama ε yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nɔxi a yamaan natange n benbane ma. Nayi, ε alane fan mi nɔε ε be n fan yii mume!’ ”

Senakeribi yi Ala rayefefu

Mangane Firinden 19.8-13 nun Esayi 37.8-13

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan mɔn yi fala jaxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikεen Xesekiya. ¹⁷ Asiriya mangan yeteen bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kedin sebe nun, a naxa, “Siyaan bonne alane mi nɔxi e yamanan muxune ratange n ma kii naxan yi, Xesekiyaa Ala fan mi nɔε a yamaan natange n ma na kii nin.” ¹⁸ A yi falan ti a xuiini texin na Heburu xuiini, alogo Yerusalen yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nɔ taan finde a gbeen na. ¹⁹ E lu falan tiye Yerusalen Ala ma alo e yi falan tima siya gbetene ala rafalaxine nan ma bɔxɔ xɔnna fari.

Ala yi Asiriya mangan nɔ

Mangane Firinden 19.35-37 nun Esayi 37.36-38

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amɔsi a dii xεmen yi e xuiin namini fɔlɔ Ala ma lan feni ito ma. ²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xε naxan sa Asiriya mangana sofa kɛndene birin naxɔri a gali dɔxɔdeni,

e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xεte a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xεmɛne yi sa a faxa mɛnni. ²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Senakeribi senben ma, a ma yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma. ²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xɔn Yerusalen yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lɔxɔni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kendeɣaan sɔtɔma nɛn. ²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali faji kolon na, a yi waso ayi a bɔjɛni. Ala yi xɔlɔ a ma, e nun Yuda nun Yerusalen. ²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane birin yi e xun xεte Alatala ma. Na ma, Alatalaa xɔlɔn mi fa e li Xesekiyaa siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen sɔto. A yi gheti fixen nun xεmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun latikɔnɔnne nun ye masansan wure lefane nun se fajine birin namaradene rafala. ²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene. ²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbege. ³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya nɔ sɔto nɛn a feene birin ma. ³¹ Koni, lɔxɔna nde Babilɔn mangane to xεrane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yete yii a mato xinla ma alogo a xa a bɔjɛ yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kɛwali dɔnxene, a tinxinyaan naxan liga, ne sebexi Amɔsi a dii xεmɛn Nabi Esayi a kedin kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛdine kui. ³³ Manga Xesekiya yi faxa. Dawuda yixetene gaburun dɛnaxan yitɔnxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun mɛnni. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi fa a saya xɔntɔndeni. A dii xεmɛn Manase yi findi mangan na a jɔxɔni.

33

Manase, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.1-18

¹ Manase findi mangan na a jεε fu nun firinna nan ma, a yi jεε tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. ² Naxan jaxu Alatala yeε ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yeε ra, a yi so ne fe xɔsixine yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mɔn yi ne rafala. A yi saraxa

ganden nafala Baali xa, a mɔn yi Asera kide gbindowne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma nen Yerusalen yi habadan.” ⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui. ⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinon lanbanni suxurene xa. A yi so yimato feene nun woyimɛyaan nun kɔra feene yi. A yi muxune maxodin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xosixi ghegbe liga Alatala yeɛ ra yi, a yi a raxolo. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde dɔxo Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nen Dawuda xa e nun a dii xemɛn Sulemani, a naxa, “N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalen, n denaxan sugandixi Isirayila bɔnsɔnne birin ye. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi e benbane yii fata Musa ra, n mi tinje mume e yi kedi yamanani ito yi.” ⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalen kaane yi yulubin tongo. E yi fe xosixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun. ¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yolɔnxonna ra, e siga a ra Babilon yi. ¹² A tɔroni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yete magodo a benbane Ala xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuini nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mɔn yi xete a ra Yerusalen yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mɔn yi Dawudaa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegododen binni han taan so deen naxan xili Yexe Dena, a yi Ofeli geyaan nabilin. A mɔn yi sofa kuntigine dɔxo Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi xɔje suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi denaxan yi e nun Yerusalen yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A mɔn yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bɔje xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala foxo ra, Isirayila Ala. ¹⁷ Yamaan mɔn yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kewali dɔnxene, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayila Ala xinli, ne birin sebexi Isirayila mangane kedine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene

a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindowne naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yete magodo, ne birin sebexi Hosayi a taruxu kedine kui. ²⁰ Manase yi faxesa, e yi a maluxun a konni. A dii xemɛna Amɔn yi findi mangan na a jɔxoni.

Amɔn, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amɔn findi mangan na a jee mɔxɔnen nun firinden nan ma, a yi jee firin ti mangayani Yerusalen yi. ²² Naxan jaxu Alatala yeɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amɔn yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yete magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amɔn findi nen yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxesa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amɔn ma, yamanan muxune yi ne birin faxesa, yamanan muxune yi a dii xemɛn Yosiyaa dɔxo a jɔxoni mangayani.

34

Yosiyaa, Yuda Mangana

Mangane Firinden 22.1-2

¹ Yosiyaa findi mangan na a jee solomaseɛden nan ma, a yi jee tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ² Naxan fan Alatala yeɛ ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sɔnna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xon.

³ A mangayaan jee solomaseɛdeni, hali a mɔn to yi xurun, a lu nen a benba Dawudaa Ala batue. A jee fu nun firinna, a yi taan kidene kala folo Yuda nun Yerusalen yi, e nun Asera kide gbindowne nun wure raxulunxi sawurane. ⁴ A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindowne raxari, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungi dungine ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. ⁵ A yi kide ki muxune xonne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalen rasarijan na kii nin. ⁶ A mɔn yi siga Manase yamanani e nun Eframi bɔnsɔnna nun Simeyon bɔnsɔnna nun Nafatali bɔnsɔnna e nun bɔxon naxanye yi e rabilinxi. ⁷ A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindowne kala menne yi, a yi suxurene findi burunburunna ra, a yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mɔn yi xete Yerusalen yi.

Saraxaraline yi sariya kedine ti

Mangane Firinden 22.3-10

⁸ Yosiyaa mangayaan jee fu nun solomaseɛdeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasarijandeni: Asaliyaa dii xemɛn Safan

nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xemen Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini tɔn, mangana Ala. ⁹ E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Efirami nun Manase nun Isirayila yamaan muxu danxen naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bɔnsɔnne, e yi ne so a yii. E yi xete Yerusalen yi. ¹⁰ Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini tɔn feen yɛɛratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. ¹¹ Ne yi na gbetin so gɛmɛ masonle nun kamudɛɛne yii alogo e xa gɛmɛne nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye rabepin, e kala. ¹² Na walikene yi wanla ke tinxinni. Lewi bɔnsɔnna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxɛ. ¹³ E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebɛli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebɛne nun kantan tiine.

¹⁴ Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedɛn to a naxan so Musa yii. ¹⁵ Nayi, Xiliki yi a fala sebɛli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedɛn to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi sariya kedɛn so Safan yii. ¹⁶ Safan yi siga a ra Manga Yosiya konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, “I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin ke. ¹⁷ Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.” ¹⁸ Sebɛli tiin Safan yi sa ne birin yɛba mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedɛn so nen n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a xaran mangan yetagi. ¹⁹ Mangan to sariya falane mɛ na kedɛn kui, a yi a domani bɔ a ma. ²⁰ Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xemena Axikan nun Mike a dii xemena Abadon nun sebɛli tiin Safan nun mangana walikena Asaya, a naxa, ²¹ “E sa Alatala maxɛdin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedɛi toxini ito a fe ma, bayo Alatalaa xɔlɔn gbo en xili ma, amasɔtɔ en benbane mi Alatalaa falan suxu mume alo a sebɛxi kii naxan yi kedɛni ito kui.” ²² Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi naxanla Xuluda fema. Xasara naxan yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma naxanla, Tokehati a dii xemena. Na naxanla yi dɔxi Yerusalen Taa Neneni. E yi

e lanma xuiin fala a xa. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa, ²⁴ e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɔrɔn nafama nen yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene sebɛxi kii naxan yi kedɛni ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yetagi. ²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxɔlɔ e kewanle xɔn. Nayi, n ma xɔlɔn gbo taani ito xili ma, a mi nyanje mume!’ ²⁶ E mon xa a fala Yuda mangan xa, naxan e xexi Alatala maxɛdindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma e naxanye mɛxi, a naxa, ²⁷ ‘Bayo i bata gaxu, i yi yetɛ magodo Ala xa, i to falani itoe mɛ naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xete n ma, bayo i bata i ya dugine yibɔ i ma, i yi wuga n yetagi, n bata a mɛ. Alatalaa falan ni i ra. ²⁸ N ni i rasuxuma nen i benbane fema, i rasɛnema nen bɔɔje xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tɔrɔne toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatone yi.’ ” E yi sa na yabin nali mangan na.

*Ala batu ki faɛina Yosiya xɔn
Mangane Firinden 23.1-3*

²⁹ Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalen fonne birin malan. ³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun saraxaraliine nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun yamaan birin biraxi a fɔxɔ ra, muxudin nun muxu gbeena. Alaa layirin kedɛn naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na. ³¹ Mangan yi ti a tidenti Alatala yetagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tonne suxu a bɔɔɛn nun a niin birin yi, alo a sebɛxi layiri kedɛn kui kii naxan yi. ³² A yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Yerusalen kaane birin naso na layirin bun. Yerusalen kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala. ³³ Yosiya yi danna sa fe naxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbetene yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nen Alatala, e benbane Ala fɔxɔ ra a dunuɔa yi gidin birin yi.

35

*Yosiya yi sanla raba
Mangane Firinden 23.21-23*

* **35:1** Halagi Tiin Dangu Loxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔyaan 12.1-13 kui.

¹Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* raba Alatala xa Yerusalen yi jəen kike singen xi fu nun naaninde ləxəni, e yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxa subene kəe raxaba. ²Yosiya mən yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e səbe so Alatala Batu Banxin wanla dəxunni. ³A yi a fala Lewi bənsəna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasarijanxi Alatala wanla dəxunni, a naxa, “E sa Layiri Kankiraan dəxə Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xəmən Sulemani naxan tixi. E mi fa a maximalima e tungunne ma iki. Nayi, e wali Alatala e Ala xa e nun Isirayila, a yamana. ⁴E yi e yitaxun denbaya yəen nun wali xundə yəen ma, alo Isirayila manga Dawuda a səbexi kii naxan yi, e nun a dii xəmən Sulemani. ⁵E birin xa sa ti yire sarijanxini, e yəba yamaan bənsəne yəen ma. ⁶E Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxa yəxəe diine faxa e ngaxakedenne xa, e yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷Yosiya yi jinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸A kuntigine fan jənigen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bənsəna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yexiyeli, ne yi xuruse wuli firin kəme sennin ba Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra e nun jinge kəme saxan. ⁹Konani nun Semaya nun Nataneli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyeli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun jinge kəme suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra.

¹⁰Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xundə yəen ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹E Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxa xuruseene kəe raxabə, saraxaraline yi lu marasarijanxa tiyə xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹²E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a səbexi Musaa kədine kui kii naxan yi, e jingene fan liga na kii nin. ¹³E yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxa subene sa tənəni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasarijan saraxa se gbətene, e yi ne jin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixetene lu nən wale han kəen na, e yi saraxa gan

daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixetene xa, saraxaraline. ¹⁵Asafi yixeten naxanye yi bətin bama, ne yi e wanle kəma nən alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla de. E mi keli e wali xundene yi mume, bayo e ngaxakedenne Lewi bənsəna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶Na ləxəni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gadeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba na waxatini. E mən yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma. ¹⁸Sa fələ Nabi Samuyeli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹Na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Yosiya mangayaan jəe fu nun solomasəxen nan ma.

*Yosiya mangayaan nananna
Mangane Firinden 23.24-30*

²⁰Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tənəne, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengedeni Efirati baan dəxən. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹Neko yi xərane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengədeyi de, n sigan yama gbətə nan yengədeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yenge de naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²²Koni, Yosiya mi xətə a fəxə ra, a yi a maxidi alo muxu gbətə alogo a xa siga a yengedeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yengedeni Megido fixə yireni. ²³Xalimakuli wonle yi a səxən, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E n xali, amasəto n maxələxi jaxi ra.” ²⁴A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi faxa, e yi a maluxun a bənbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiya faxa feen na. ²⁵Nabi Yeremi yi Yosiya saya feen sunu bətini tən. Han to, jaxanle nun xəmene birin Yosiya saya feen sunu bətin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na bətine səbexi Sunu kədine kui.

† 35:17: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəryaan 12.15 kui.

²⁶ Manga Yosiya ke wali donxene, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedine na, ²⁷ keli a fe taruxun folon ma han a rajanna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

36

Yehowaxasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 23.30-24.17

¹ Yamanan muxwen yi Yosiyaa dii xemen Yehowaxasi dexo mangan na Yerusalen yi a fafe jaxoni. ² Yehowaxasi findi mangan na a jee maxorjen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. ³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalen yi, a yeteen yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixen kilo wuli saxan e nun xemaan kilo tonge saxan. ⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakendenna Eliyakimi dexo mangayani Yuda xun na Yerusalen yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

Yehoyakimi, Yuda mangana Mangane Firinden 23.36-24.7

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a jee maxorjen nun saxanden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A yi fe jaxin liga Alatala, a Ala yee ra yi. ⁶ Babilon mangan Nebukadanesari yi sa a yenge, a yi a xidi yolonxonna ra, a siga a ra Babilon yamanani. ⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilon yi. ⁸ Yehoyakimi ke wali donxene mangayani, a fe xosixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. A dii xemen Yoyakin yi ti mangayani a jaxoni.

Yoyakin, Yuda Mangana Mangane Firinden 24.8-17

⁹ Yoyakin findi mangan na a jee solomaxeden nan ma, a yi kike saxan xi solomaxee ti mangayani Yerusalen yi. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga.

¹⁰ Jee nenon folon na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilon yi e nun Alatala Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakendenna Sedeki dexo mangayani Yuda nun Yerusalen xun na.

Sedeki, Yuda Mangana Mangane Firinden 24.18-20

¹¹ Sedeki findi mangan na a jee maxorjen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ¹² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yete magodo Nabi Yeremi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

Konyiyana Babilon yamanani Mangane Firinden 25.1-21

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakolo nen Ala yi. Koni hali na, a murute nen Manga Nebukadanesari yeteen xili ma. Sedeki yi a tuli maxodexo, a yi a borjeni xodexo benun a xa fa Alatala ma, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xosixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxosi, a naxan nasarijan Yerusalen yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dexo wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fo e to Alaa xerane magele, e mi tin a falan suxe, e yi nabine magele han Alatala yi xolo a yamaan ma, xolon naxan mi yi janyee.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilon mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faha silanfanna ra yire sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xeme fonna nun jaxalan fonna hali naxanye bata yi faga, Ala ne birin so nen Nebukadanesari yii. ¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilon yi. ¹⁹ E yi teen so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalen taan yinna rabira. E teen so banxi fajine birin na, e yi se fajine birin kala. ²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilon yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan senben soto waxatin naxan yi. ²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yeremi xa, a naxa, "Yamanan luma nen matabuni, a lu raberinxi jee tonge solofere. Na findima waxatin jaxon nan na a yi lan nun a xa matabun soto fata sariyan na naxan mi suxu."*

Ala Batu Banxin man yi ti Esirasi 1.1-3

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xon. Perise mangan yi falan nali, a yi a sebe a yamanan yiren birin ma, a naxa, ²³ "Perise mangan Kirusi naxa iki, 'Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanane birin so n yii dunuja yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen yi Yuda yi. A yamaan muxun naxanye ra e ye, Alatala, e Ala xa lu ne xon, ne xa siga.' "

* 36:21: Yeremi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Esirasi Esirasi a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito nun Neyemi nun Taruxune kitabun yirene birin waxati kedenna nan ma fe falama. E birin sebexi xaxili kedenna nun wali kedenna nin. Esirasi Kitabun yirena feene ligaxi Taruxune Firindena feene xanbi ra. Esirasi a taruxun folon waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin nun Yerusalen taan bata yi kala yengeni nun. Yamaan foxo kedenna bata yi suxu yengeni nun, e xali konyiyani Babilon taani.

Perisene to senben sot, e Manga Kirusi yamarin fi nen Yahudiyane ma, a e mon xa sa Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani (Esirasi 1). A lixi, na yamarin bata Nabi Yeremi a nabiyi falana ndee rakamali. Na feen sebexi Yeremi 25.1-14 kui. A feen mon sebexi Daniyeli 9.2 kui. Daniyeli mon Yesu fa waxatina fe falaxi nen nabiyi falani. A waxati saxin folaxi Manga Kirusi a yamarin ito waxatin nan ma. Na feen sebexi Daniyeli 9.25 kui. Fata mangana yamarin ito ra, Isirayila kaa wuyaxi yi xete Yerusalen yi naxanye bata yi suxu yengeni (Esirasi 2). E wali singen Yerusalen yi, e yi saraxa ganden nafala, e yi Ala Batu feene folo menni (Esirasi 3). E yi e yitonma Ala Batu Banxin yeteen ti feen na waxatin naxan yi, yaxune yi e matandi folo, e kedine rasiga Perise mangane ma. A rajanna, Perise mangane mon yi na yamari kedenna fi, yamaan yi banxin ti. (Keli Esirasi 4 ma han 6)

A yire firindena a yebama Saraxaralina Esirasi Yahudiyane dina feene yiton kii naxan yi Yerusalen yi alogo e mon xa Ala Batu a kiini (Keli Esirasi 7 ma han 10).

Kirusi yi Isirayila kaane mali Taruxune Firinden 36.22-23

¹ Perise yamanan manga Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xa. Perise mangan yi falani ito rali, a yi a sebe a yamanan yiren birin ma, a naxa, ² "Perise manga Kirusi naxa iki, 'Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanane birin so n yii dunuɓa yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen taani Yuda yi. ³ A yamaan muxun naxanye ra e ye, e Ala xa lu ne xon, ne xa xete Yerusalen taani Yuda yi, e sa Alatala Batu Banxin ti na, Isirayila Ala. Ala nan a ra naxan Yerusalen yi. ⁴ Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, ne nema daxi dede yi, men kaane xa e mali e yi seene fi e ma, gbeti fixen nun xemaan nun se gbete ye nun xuruseene, e yi jennege ma saraxane fi Ala Batu Banxina fe yi naxan Yerusalen yi.' "

⁵ Nayi, Yuda nun Bunyamin denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewi bonsonna muxune, e nun Ala xaxinla fi naxanye birin ma, ne yi e yiton, e xa siga Alatala Batu Banxin tideni Yerusalen yi. ⁶ Naxanye birin yi e rabillini, ne birin yi fa mali seene ra, gbeti fixen nun xemaan nun se gbete ye nun xuruseene nun se fajine, e nun jennege ma saraxane. ⁷ Nebukadanesari seen naxanye tongo Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, a sa ne sa a gbee ala batu banxini, Manga Kirusi yeteen yi ne raxete. ⁸ Perise yamanan manga Kirusi a yamarin bun, gbeti ramaran Mitiredati yi ne ramini. Mitiredati yi Ala Batu Banxin seene yate Sesebasari xa, Yuda mangana dii xemena, a yi e birin tenge. ⁹ E yaten nan ito ra: goronna xema daxin tonge saxan e nun goronna gbeti fixe daxin wuli keden e nun file maxoren nun solomanaanin e nun ¹⁰ igelengenna xema daxin tonge saxan e nun a gbeti fixe daxin keme naanin e nun fu, e nun se gbete ye, ne fan wuli keden. ¹¹ Se xema daxine nun a gbeti fixe daxine birin malanxina, wuli suulun keme naanin. Muxu suxine yi tema waxatin naxan yi, Sesebasari fan yi te e birin na na waxatini keli Babilon yi siga Yerusalen yi.

2

Muxu suxin naxanye xete Neyemi 7.6-72

¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi Yuda yamanan muxun naxanye suxu, a siga ne ra Babilon yi, e mon yi xete e taane yi Yerusalen nun Yuda yi, ne nan itoe ra ² naxanye xete e nun Sorobabeli: Yosuwe nun Neyemi nun Seraya nun Relaya nun Marodoke nun Bilisan nun Misipari nun Bigiwayi nun Rexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan yaten nan itoe ra, xemene gbsans:

³ Parosi xabilana: Muxu wuli firin keme tonge solofere e nun firin,

⁴ Sefati xabilana: Muxu keme saxan tonge solofere e nun firin,

⁵ Ara xabilana: Muxu keme solofere tonge solofere e nun suulun,

⁶ Yosuwe nun Yowaba yixetene Paxata-Moyaba xabilani: Muxu wuli firin keme solomasexe fu nun firin,

⁷ Elan xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

⁸ Satu xabilana: Muxu keme solomanaanin tonge naanin e nun suulun,

⁹ Sakayi xabilana: Muxu keme solofere tonge sennin,

¹⁰ Bani xabilana: Muxu keme sennin tonge naanin e nun firin,

¹¹ Bebayi xabilana: Muxu keme sennin maxoren nun saxan

¹² Asagada xabilana: Muxu wuli keden keme firin mǎxǎɽɛn nun firin,

¹³ Adonikami xabilana: Muxu keme sennin tonge sennin e nun sennin,

¹⁴ Bigiwayi xabilana: Muxu wuli firin tonge suulun e nun sennin,

¹⁵ Adin xabilana: Muxu keme naanin tonge suulun e nun naanin,

¹⁶ Xesekiya yixetene Ateri xabilani: Muxu tonge solomanaanin e nun solomasexe,

¹⁷ Besayi xabilana: Muxu keme saxan mǎxǎɽɛn nun saxan,

¹⁸ Yora xabilana: Muxu keme fu nun firin,

¹⁹ Xasun xabilana: Muxu keme firin mǎxǎɽɛn nun saxan,

²⁰ Gibari xabilana: Muxu tonge solomanaanin e nun suulun,

²¹ Betelēmi taan muxune: Muxu keme mǎxǎɽɛn nun saxan,

²² Netofa taan muxune: Muxu tonge suulun e nun sennin,

²³ Anatōti taan muxune: Muxu keme mǎxǎɽɛn nun saxan,

²⁴ Asamaweti taan muxune: Muxu tonge naanin e nun firin,

²⁵ Kiriyati-Yeyarin taan muxune nun Kefira kaane nun Beroti kaane: Muxu keme solofere tonge naanin e nun saxan,

²⁶ Rama nun Geba taane muxune: Muxu keme sennin mǎxǎɽɛn nun keden,

²⁷ Mikimasi taan muxune: Muxu keme mǎxǎɽɛn nun firin,

²⁸ Beteli nun Ayi taane muxune: Muxu keme firin mǎxǎɽɛn nun saxan,

²⁹ Nebo taan muxune: Muxu tonge suulun e nun firin,

³⁰ Magbiki taan muxune: Muxu keme tonge suulun e nun sennin,

³¹ Elan bonna xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

³² Xarimi xabilana: Muxu keme saxan mǎxǎɽɛ,

³³ Lodi nun Xadidi nun Ono taane muxune: Muxu keme solofere mǎxǎɽɛn nun suulun,

³⁴ Yeriko taan muxune: Muxu keme saxan tonge naanin e nun suulun,

³⁵ Sena taan muxune: Muxu wuli saxan keme sennin tonge saxan,

³⁶ Saraxaraline: Yosuwe yixetene Yedaya xabilani: Muxu keme solomanaanin tonge solofere e nun saxan,

³⁷ Imeri xabilana: Muxu wuli keden tonge suulun e nun firin,

³⁸ Pasaxuri xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge naanin e nun solofere,

³⁹ Xarimi xabilana: Muxu wuli keden fu nun solofere.

⁴⁰ Lewi bǎnsǎnna muxune: Yosuwe xabilan nun Hodafiya yixetene Kadamile xabilani: Muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴¹ Bēti baane: Asafi xabilani: Muxu keme mǎxǎɽɛn nun solomasexe.

⁴² Kantan muxune Ala Batu Banxini: Salun xabilan nun Ateri xabilan nun Talamǎn xabilan nun Akubu xabilan nun Xatita xabilan nun Sobayi xabilana, e birin malanxina: Muxu keme tonge saxan e nun solomanaanin.

⁴³ Ala Batu Banxin walikene xabila yeen ma: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁴ Kerosi nun Siyaha nun Padon nun ⁴⁵ Lehana nun Xagaba nun Akubu nun ⁴⁶ Xagabi nun Sanlayi nun Xanan nun ⁴⁷ Gideli nun Gaxara nun Reyaya nun ⁴⁸ Resin nun Nekoda nun Gasami nun ⁴⁹ Yusa nun Paseya nun Besayi nun ⁵⁰ Asana nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵¹ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵² Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵³ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁴ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁵ Sulemani a walikene xabilane yi: Sotayi yixetene nun Sofereti yixetene nun Peruda yixetene nun ⁵⁶ Yaala yixetene nun Darakon yixetene nun Gideli yixetene nun ⁵⁷ Sefati yixetene nun Xatili yixetene nun Pokereti-Hasebayin yixetene nun Ami yixetene.

⁵⁸ Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a walikene yixetene malanxina: Muxu keme saxan tonge solomanaanin e nun firin.

⁵⁹ Muxu suxine nan itoe ra naxanye fa sa keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi naxanye mi nǎe a yite a e denbayane nun e xabilane kelixi Isirayila nin: ⁶⁰ Delaya xabilan nun Tobiya xabilan nun Nekoda xabilan ye: Muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

⁶¹ Saraxaraline ye: Xobaya yixetene nun Hakosi yixetene nun Barasilayi yixetene fan yi na kii nin. E yi xemeni ito xili bama Barasilayi bayo a bata yi Galadi kaan Barasilayi a dii temena nde futu. ⁶² E yi e benbane taruxu kedin fen, koni e mi a to. E yi e ba saraxaraliyani, e yi e yate sarjantarene ra. ⁶³ Yamana kannu yi e yamari a e nama se sarjantaxine don han saraxaralina nde yi sǎtǎ naxan masnǎnna tiye Yurima nun Tumin na.*

⁶⁴ Yamaan birin malanxina muxu wuli tonge naanin e nun firin keme saxan tonge sennin, ⁶⁵ e walike xemene nun e walike naxanle mi yi ne ye, naxanye xasabin yi lanxi muxu wuli solofere keme saxan tonge

* **2:63:** Yurima nun Tumin masnǎn ti seene fe sǎbxi Xǎɽyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masnǎnna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon. † **2:66:** Gbaxaloni itoe sǎtǎ soon nun sofanla na diin sǎtǎ waxatin naxan yi.

saxan e nun solofere ma. Bēti ba xēmene nun paxanle muxu wuli firin fan mi yi ne ye. ⁶⁶ So kēme solofere tonge saxan e nun sennin nun gbaxalo[†] kēme firin tonge naanin e nun suulun fan yi e yii e nun ⁶⁷ pɔgɔmē kēme naanin tonge saxan e nun suulun nun sofali wuli sennin kēme solofere mɔxɔɲe.

⁶⁸ Denbaya xunna muxu wuyaxi, e to Alatala Batu Banxin li Yerusalēn yi, e yi jēnige ma saraxane ba Ala Batu Banxin ti feen na alogo a mɔn xa ti a tideni. ⁶⁹ E yi e nafunla ba wanla fe yi lan e feren xasabin ma, e birin malanxina xēmaan gbanan wuli tonge sennin wuli keden e nun wure gbeti fixen kilo wuli firin kēme suulun, e nun saraxarali domain kēme. ⁷⁰ Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun yamanan muxune nun bēti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxin walikene yi dɔxɔ e taane yi, Isirayila kaane birin fan yi e taane yi.

3

Saraxa ganden ti fe na

¹ Nēen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dɔxɔ e taane yi. Nayi, yamaan yi e malan xaxili kedenni Yerusalēn yi. ² Yosadaki a dii xēmēn Yosuwe nun a ngaxakeden saraxaraline nun Selatili a dii xēmēn Sorobabeli nun a xabilan muxune mɔn yi saraxa ganden nafala Isirayilaa Ala xa alogo e xa saraxa gan daxine ba, alo a sebexi Nabi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi. ³ E yi gaxuxi e rabilinna siyane ye ra, koni e mɔn yi saraxa ganden bēten sa, e a rafala a yire fonni, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa, e nun xɔtɔn ma saraxa gan daxine nun jɔnbanna xiine. ⁴ E yi Bubu Kui Sanla* raba alo a sebexi kii naxan yi, e yi saraxa gan daxine yatēne ba naxanye lan sali lɔxɔne ma alo a sebexi kii naxan yi. ⁵ Na danguxina, e lu saraxa gan daxine bē ye ye, kike nēnēn saraxa gan daxine nun sanla naxanye birin nabama Alatala xa, e nun naxanye birin yi jēnige ma saraxane bama Alatala xa. ⁶ Kike solofereden xi singeni, e yi saraxa gan daxine ba fɔlɔ Alatala xa. Anu, na waxatini, Alatala Batu Banxin munma yi bēten sa singen.

⁷ E yi gbetin so gēme sonle nuni kamuderene yii, e mɔn yi donseene nun minseene nun turen so Sidɔn kaane nun Tire kaane yii alogo e xa sa fa suman wudine ra igen xun ma sa keli Liban yi siga han Yafa, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamari kii naxan yi. ⁸ Nēen firinden kike firinden e so xanbini Ala Batu Banxini Yerusalēn yi, Selatili a dii xēmēn Sorobabeli nun Yosadaki a dii xēmēn Yosuwe nun e

ngaxakedenna bonne yi wali fɔlɔ, saraxaraline nun Lewine e nun naxanye birin fa Yerusalēn yi, sa keli konyiyani, e yi Lewine ti Alatala Batu Banxin wanle xun na naxanye bata yi jēe mɔxɔɲe e nun nde sɔtɔ. ⁹ Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye a ragidi a e xa Ala Batu Banxin walikene xun mato a ra, ne ni i ra: Yosuwe nun a dii xēmēn nun a ngaxakedenna nun Kadamilē nun a dii xēmēn naxanye yi findixi Yuda kaane ra Hodawiya xabilani, e nun muxune Xenadada xabilani, ne dii xēmēn nun e xunyene. ¹⁰ Walikene to Alatala Batu Banxin bēten sa, e yi saraxaraline lu e danna, e maxidixi saraxaraliya dugine yi, xɔtane suxi e yii. E nun Lewine nan yi tixi na naxanye yi Asafi xabilani, karijanne suxi naxanye yii alogo e xa Alatala tantun alo Isirayila manga Dawuda a yita kii naxan yi. ¹¹ E yi e bode yabima Alatala batu xuiin nun a tantun xuiin nin falani itoe ra, e naxa,

“Amasɔtɔ a fan,

a hinanna luma nēn Isirayila xa habadan!” Yamaan birin yi gbelegbelema, e Alatala tantunma, bayo e bata yi Alatala Batu Banxin bēten sa. ¹² Koni, saraxarali wuyaxi yi na, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun denbaya xunna naxanye bata yi fori, naxanye banxi singen to, ne yi wugama e to yamaan to Ala Batu Banxi nēnēn bēten se. Muxu wuyaxi fan yi gbelegbelema sewani. ¹³ Yamaan mi yi fa nɔe wuga xuiin nun sewa xuiin tagi rabe, bayo yamaan yi gbelegbelema, e gbelegbele xuiin yi siga pon!

4

Ala Batu Banxin ti fena

¹ Yuda bɔnsɔnna nun Bunyamin bɔnsɔnna yaxune yi a mē a muxun naxanye kelixi konyiyani, ne Alatala Batu Banxin tima, Isirayilaa Ala. ² E fa Sorobabeli nun denbaya xunne fema, e yi a fala e xa, e naxa, “En birin nan a tima, bayo, nxu fan en ma Ala batuma alo ε tan, nxu saraxane bama a xa xabu Asiriya mangana Esaraxadon waxatini, naxan faxi nxu ra be.” ³ Koni Sorobabeli nun Yosuwe nun Isirayila denbaya xunna bonne yi e yabi, e naxa, “En birin xa mi Ala Batu Banxin tima nxɔ Ala xa, nxu tan nan Alatala Batu Banxin tima a xa, Isirayilaa Ala, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ⁴ Nayi, yamanan muxune yi Yuda muxune tunnaɔlɔ fɔlɔ e ma, e lu e magaxue, alogo e xa e yikala Ala Batu Banxin tideni. ⁵ E yi gbetin so manga gbeen kawandi muxune yii alogo e xa na wanla raxete xanbin na. Na yi liga keli Perise yamanan mangan Kirusi a mangayaan

* 3:4: Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

yanyin birin ma han sa dɔxɔ Dariyusi a mangayaan waxatina, Perise mangana.

Yamanan muxune yi Yuda muxune magi

⁶ Asuyerusu a mangayaan fɔlɔ waxatini, e yi kedin seɓe Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xili ma. ⁷ Arataserekesi a mangayaan waxatini, Bisilan nun Mitiredati nun Tabele nun e lanfa dɔnxene yi bataxin seɓe Perise yamanan mangana Arataserekesi ma. Bataxin yi maxɛte Arami xuini, a seɓe Arami kaane seɓenla nin.

⁸ Yamana kanna Rexun nun seɓeli tiin Simisayi nan bataxin seɓe Manga Arataserekesi xa Yerusalɛn kaane xili ma, e ito nan seɓe singen, e naxa, ⁹ “Yamana kanna Rexun nun seɓeli tiin Simisayi nan bataxini ito seɓexi e nun e lanfa dɔnxene nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasa nun Ereki nun Babilɔn kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰ e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efirati baan sogegododen binni.” ¹¹ Na muxune nan bataxini ito seɓe, e a rasiga Manga Arataserekesi ma, e naxa, “Manga Arataserekesi, i ya walikɛɛn naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, ne i xɔntɔn. ¹² Mangana, a kolon a Yahudiyɔn naxanye kelixi i konni e fa nxu ye Yerusalɛn yi, ne taa murutɛxi jaxin nan tima. E mɔn yinna soma taan ma. E mɔn taan banxine beten sama. ¹³ Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sɔnɔn, e mi e xun saren fima, na mi fama fandan mangana na. ¹⁴ Anu, bayo nxu nxu degema i ya mangayani, nxu mi nɔe tinjɛ muxune xa mangan naraxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xɔn ¹⁵ alogo i ya muxune xa feene fesefeɛ i benbane kedine kui yamananana fe taruxune seɓexi denaxan yi. I a tɔe mangane kedine kui fa fala taani ito findixi taa murutɛxin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamananane tɔrɔma, naxanye murutɛxi xabu waxati xɔnkuye. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra. ¹⁶ Mangana, nxu a falama i xa nɛn, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dɛde sɔte Efirati baan sogegododen binna yirene yi.”

¹⁷ Manga Arataserekesi yi yabini ito rasiga, a naxa, “Yamana kanna Rexun nun seɓeli tiin Simisayi nun e lanfa dɔnxɛn naxanye dɔxi Samari yamanan nun Efirati baan sogegododen binna yire gbetene yi, n bata e xɔntɔn. ¹⁸ E bataxin naxan nafaxi nxu ma, a bata xaran n yeɛ xɔri. ¹⁹ N bata feene xɔnfen yamarin fi, n bata a kolon fa fala taani ito murutɛma mangane xili ma xabu waxati xɔnkuye, muxu murutɛxine nan e

ra. ²⁰ Manga senɓemane lu nɛn Yerusalɛn yi, naxanye yi yamanan birin naxi Efirati baan sogegododen binni, mudun nun xun saren nun yamanani gidi saranna yi soma naxanye yii. ²¹ Na ma, e yamarin fi muxuni itoe e wanla xa dan alogo taani ito mɔn nama ti xa n tan mi yamarin fi. ²² E nama feni ito xɔnbɛjin de, alogo tɔrɔn nama gbo ayi mangan ma.”

²³ Manga Arataserekesi a bataxin xaran nɛn yamana kanna Rexun nun seɓeli tiin Simisayi nun e lanfaan dɔnxene yeɛ xɔri tun, e yi siga Yahudiyane fɛma Yerusalɛn yi mafuren, e sa danna sa e wanla ra nɔɔn nun yengeni. ²⁴ Nayi, Ala Batu Banxin wanla yi dan Yerusalɛn yi han Perise yamanan mangangan Dariyusi a mangayaan jɛɛ firindena.

5

Alaa Banxin wanla mɔn yi fɔlɔ

¹ Nabi Xage nun Nabi Sakari, Yido yixeten yi nabiyi falane ti Isirayilaa Ala xinli Yahudiyane xa naxanye yi Yuda nun Yerusalɛn yi.* ² Nayi, Selatili a dii xɛmɛn Sorobabeli nun Yosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe yi keli, e Ala Batu Banxin ti fɔlɔ Yerusalɛn yi. Alaa nabine fan yi e malima. ³ Na waxatini, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane yi siga e fɛma, e yi e maxɔdin, e naxa, “Nde e yamarixi a e xa banxini ito ti e nun a yinna?” ⁴ E mɔn yi e maxɔdin, e naxa, “Muxun naxanye banxini ito tima, ne xili di?” ⁵ Koni, Ala yi a jɔxɔ luxi Yahudiyane fonne xɔn. E mi wanli kala e ma alogo e xa sa dentegena nde sa Dariyusi xa han e yi kedina nde sɔte a ra lan wanla fe ma.

⁶ Baan binna yamana kanna Tatenayi nun Setara-Bosenayi nan kedɛn nasiga e nun e lanfane, yamana kuntigin naxanye yi Efirati baan sogegododen binna xun na. E kedini ito nan nasiga Manga Dariyusi ma. ⁷ Ito nan yi seɓexi, a naxa,

“Manga Dariyusi, Ala xa bɔjɛ xunbenla fi i ma! ⁸ Mangan xa a kolon fa fala nxu bata siga han Yuda yamanani, siga han Ala Batu Banxini, Ala naxan gbo. Muxune a tima gɛme masolixine nan na, wudine yi sa yinne xuntagi. Wanla rabama a fajin na, a mɔn mafuraxi e yii. ⁹ Nxu fonne maxɔdin nɛn, nxu naxa, ‘Nde e yamarixi e mɔn xa banxini ito ti?’ ¹⁰ Nxu mɔn yi e maxɔdin e xinle ma, nxu yi e yeɛratine singe xinle seɓe alogo nxu xa e fala i xa. ¹¹ E nxu yabixi ito nan na, e naxa, ‘Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Alaa walikɛne nan nxu ra. Ala Batu Banxini ito naxan ti bata bu, nxu mɔn na tima nɛn. Waxati danguxine yi,

* 5:1: Na feen mɔn seɓexi Nabi Xage 1.1 kui e nun Nabi Sakari 1.1 kui.

Isirayila manga gbeena nde a ti nen, a yi a rajan. ¹² Koni nxu benbane to Ala raxolo, Ala Naxan Kore, Ala yi e sa Babilon mangan Nebukadanesari, Kalidi kaan sagoni. Na yi na banxin kala, a yi yamaan suxu, a siga e ra Babilon yi. ¹³ Koni, Kirusi a mangayaan jee singeni Babilon yi, Manga Kirusi mon yi Ala Batu Banxin ti feen yamarin fi. ¹⁴ Manga Kirusi mon yi seene birin tongo naxan yi Ala Batu Banxini nun a foloni, xemaan nun gbeti fixena. Nebukadanesari bata yi ne ba Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra a gbee ala batu banxini Babilon yi. Manga Kirusi nan e tongo, a yi e so Sesebasari yii, a naxan dexo yamana kannna ra Isirayila yamanani. ¹⁵ A yi a fala a xa, a naxa, "Seni itoe tongo, i sa e sa Ala Batu Banxini Yerusalen yi. Ala Batu Banxin mon xa ti a funfuni." ¹⁶ Na Sesebasari yi fa Ala Batu Banxin beten sa Yerusalen yi. Xabu na waxatini han to, banxin mon tima, a munma rajan.' "

¹⁷ "Iki, xa a rafan mangan ma, muxune xa fe xanfenna ti Babilon mangana kedi ramaradeni alogo a xa kolon xa Manga Kirusi yamarin fi nen fa fala Ala Batu Banxin mon xa ti Yerusalen yi. Mangan mon xa a waxon feene fala nxu xa lan feni ito ma."

6

Manga Dariyusi a yamarin

¹ Nayi, Manga Dariyusi yi fe xanfenna yamarin fi lan Babilon kedi ramaraden ma.

² E yi sa kedi mafilinxina nde to Ekabatana manga taani Mede yamanani, a yi sebexi naxan ma fa fala:

³ Manga Kirusi a mangayaan jee singeni, a yi yamarin i to fi Ala Batu Banxina fe yi Yerusalen yi, a naxa, "Ala Batu Banxin xa ti alogo saraxane xa ba a xa menni, a xa beten sa ki faji. A xa mate ayi nongonna ye tonge sennin, a yigbona nongonna ye tonge sennin. ⁴ Geme gbeen masolixin bilin saxon xa dexo e nun wudin sanja ma keden. Mangan nan wali saren fima. ⁵ Nebukadanesari xema seene nun gbeti fixe seen naxanye tongo Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra Babilon yi, ne mon naxetema nen e funfuni Ala Batu Banxini Yerusalen yi, e sa tongo denaxan yi Alaa banxini."

⁶ Nayi, Manga Dariyusi yi a sebe, a naxa, "Baan binna yamana kannna Tatenayi nun Setara-Bosenayi nun e tan, e lanfane, yamana kuntigin naxanye doxi Efirati baan sogegododen binni, feni ito mi e matoxi. ⁷ E tin Ala Batu Banxin wanla xa siga yeen na. Yahudiya yamana kannna nun Yahudiya fonne xa Ala Batu Banxin ti a funfuni. ⁸ N yamarin i to nan soma e yii, e sa Yahudiya

fonne malima kii naxan yi Ala Batu Banxin tideni: Se saren naxanye bama mudun na sa keli Efirati baan sogegododen binni so mangan yii, ne xa so muxuni itoe yii, alogo wanla nama dan. ⁹ Naxan fan saraxa gan daxin na Ala yetagi, Ala Naxan Kore, tura bulanne nun kontonne nun yexee diine e nun murutun nun foxon nun manpaan nun turena alo a yitaxi kii naxan yi Yerusalen saraxaraline xon, e xa ne so e yii na kiini loto yo loto, ¹⁰ alogo e xa saraxa xiri fajine ba Ala xa naxan kore, e yi Ala maxandi mangan nun a diine xa. ¹¹ Awa, xa muxu yo falani ito kala, xalanbe keden xa botin a banxini, na kannna yi soti a de, a banxin yi kala fefe. ¹² Ala naxan a xinla luxi Yerusalen yi, na Ala xa na kannna halagi naxan na n ma yamarin i to bejin a banxini ito kala, xa a findi mangan na hanma muxu yo. N tan Dariyusi bata yamarin i to fi, a xa liga a kiini."

¹³ Nayi, yamana kannna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane birin yi na yamarin suxu Manga Dariyusi naxan nafaxi.

Ala Batu Banxin rajan feen jaxaxaxana

¹⁴ Yahudiya fonne yi na soto banxin tideni, alo Nabi Xage nun Yido mamandenna Nabi Sakari a fala kii naxan yi. E yi banxin ti, e yelin, alo Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi e nun Kirusi nun Dariyusi nun Arataserekesi, Perise mangane. ¹⁵ Banxin yi rajan Ada kiken xi saxande laxonni, Manga Dariyusi a mangayaan jee sennindeni. ¹⁶ Isirayila kaane nun saraxaraline nun Lewi bonsonna muxune nun muxu suxi donxene yi Ala Batu Banxin nabi sewani. ¹⁷ E yi tura keme nun konton keme firin nun yexee dii keme naanin ba banxin nasarijan seen na, e nun koto fu nun firin Isirayila kaane birin ma yulubi xafari saraxan na, lan Isirayila bonsonne yaten ma. ¹⁸ E yi saraxaraline fan doto lan e yeba kiin ma, e nun Lewi bonsonna muxune fata e yitaxun kiin na Yerusalen yi Alaa wanla ra, alo a sebexi Musaa kedin kui kii naxan yi.

Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla

¹⁹ Muxun naxanye sa kelixi konyiyani, ne yi Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla* raba kike singen xi fu nun naaninde laxonni. ²⁰ Saraxaraline nun Lewi bonsonna muxune bata yi e bode rasarijan sanla xili yi, e birin yi sarijan. Lewi bonsonna muxune yi yexee diine koe raxaba Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla fe ra muxu suxi fonne birin xa, e nun e ngaxakeden saraxaraline xa, e nun

* **6:19:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxe koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wanla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

e tan yeteen xa. ²¹ Muxun naxanye birin bata yi xete siyane fe sariyantarene fəxo ra, e yi Alatala fen, Isirayilaa Ala, ne nun Isirayila kaan naxanye xete sa keli konyiyani, e birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla donseene don e bode xon. ²² E Buru Tetaren Sanla† raba sewani xi solofere, bayo Alatala bata Manga Asiriya bənen masara a yi e mali Ala Batu Banxin wanli, Isirayilaa Ala.

7

Saraxaralina Esirasi

¹ Na feene dangu xanbini, Perise mangana Arataserekesi waxatini, Esirasi fan yi fa, Serayaa dii xemena. Asari nan Seraya soto. Xiliki nan Asari soto. ² Salun nan Xiliki soto. Sadaki nan Salun soto. Axituba nan Sadaki soto. ³ Amari nan Axituba soto. Asari nan Amari soto. Merayoti nan Asari soto. ⁴ Seraxaya nan Merayoti soto. Yusi nan Seraxaya soto. Buki nan Yusi soto. ⁵ Abisuwa nan Buki soto. Finexasi nan Abisuwa soto. Eleyasari nan Finexasi soto. Saraxarali kuntigin Haruna nan Eleyasari soto. ⁶ Na Esirasi yi siga Babilon yi. Sebeli tiin nan yi a ra, naxan yi xaranxi Musaa sariyana fe ma ki fəni, Alatala, Isirayilaa Ala naxan soxi MUSA yii. Mangan yi a waxon feene birin naba a xa, bayo Alatala, Isirayilaa Ala yi a fəxo ra. ⁷ Isirayila kaana ndee nun Lewi bənsəna muxuna ndee nun beti baane nun kantan tiine nun walikene Ala Batu Banxini, ne fan birin yi siga Yerusalem yi Manga Arataserekesi a mangayaan ne solofereden ma. ⁸ Esirasi yi fa Yerusalem yi mangana mangayaan ne solofereden kike suulunden ma. ⁹ A keli Babilon yi kike singen xi singe ləxon, a sa so Yerusalem yi kike suulunden xi singe ləxon, bayo a Ala yi a fəxo ra a fanni. ¹⁰ Esirasi bata yi Alatalaa sariyan xaran feen nun a suxu feen sa a bəneni, a yi Isirayila yamaan xaran tonne nun sariyane ma.

Manga Arataserekesi a bataxina

¹¹ Manga Arataserekesi bataxini ito nan so Esirasi yii, saraxaraliin nun sebeli tiin naxan yi yamarine nun tonne sebema, Alatala naxanye fala lan Isirayila fe ma. Mangan yi falani ito rasiga, a naxa, ¹² “Mangane mangana Arataserekesi naxa saraxaralina Esirasi xa, naxan yi Alaa sariyan kolon naxan kore: ¹³ N bata yamarin so i yii, yamaan naxan birin Isirayila yi, saraxaraline nun Lewi bənsəna muxune nun naxanye birin n ma yamanani naxanye waxi siga feni Yerusalem yi, a lu e birin xa siga i fəxo ra. ¹⁴ Mangan nun a kawandi muxu soloferene nan i

rasigaxi Yuda nun Yerusalem yi alogo i xa siga i ya Alaa sariyan na i yii, i menna rakəosi xa na sariyan suxi. ¹⁵ I siga gbetin nun xemaan na mangan nun a kawandi muxune naxan jənigexi e xa ba saraxan na Isirayilaa Ala xa, naxan daxi Yerusalem yi. ¹⁶ I mən yi siga wure gbeti fixen nun xemaan na i na naxan soto Babilon yi, e nun jənige ma saraxane yamaan nun saraxaraline naxanye bama e Ala Batu Banxin xa Yerusalem yi. ¹⁷ Na ma, i nəe turane nun kontonne nun yexene sare nen na gbetin na, e nun seen naxanye birin lanma e findi bogise saraxane nun minse saraxane ra, i yi e ba e Ala Batu Banxin saraxa ganden fari Yerusalem yi. ¹⁸ E nun i ngaxakedenne na naxan nagidi lan gbetin nun xema donxene fe ma, e na liga, alo e Ala wama a xon kii naxan yi. ¹⁹ Seen naxanye so i yii e Ala Batu Banxin nawali feen na, i fa ne ra Ala Batu Banxini Yerusalem yi. ²⁰ I xa gbetin tongo mangana gbeti ramaradeni, i makoon naxan ma naxan lanje se gbete ye saren ma, i naxanye rawalima e Ala Batu Banxini. ²¹ N tan Manga Arataserekesi bata yamarini ito fi Efirati baan sogegododen binna gbeti ramarane birin ma. Saraxaralina Esirasi, sebeli tiin naxan Alaa sariyan xaranma, Ala Naxan Kore, na na naxan yo maxodin, e xa a so a yii, ²² han gbeti fixen kilo wuli saxon, murutun kilo wuli tonge saxon, manpaan litiri wuli naanin, turen litiri wuli naanin e nun a na wa fəxon xasabin naxan xon. ²³ Ala Naxan Kore, na naxan birin yamarixi, na birin xa liga a kiini kore xonna Ala Batu Banxina fe yi, alogo a xolon nama godo mangana yamanan nun a muxune ma. ²⁴ Nanara, nxu a falama e xa a e nama mudun nun muxu dangumatəon saren nasuxu saraxaraline nun Lewi bənsəna muxune nun beti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxi walikene nun Ala Batu Banxini ito muxu yo ra. ²⁵ I tan Esirasi, fata i ya Alaa fekolonna ra, a naxan fixi i ma, i xa kitisane dəxo naxanye kitin se yamaan birin ma Efirati baan sogegododen binni, naxanye birin Alaa sariyan kolon. Naxanye mi a kolon, i ne xaran a ma. ²⁶ Naxan yo mi i ya Alaa sariyan suxu e nun mangana sariyana, na kanna yalagima nen, a faxa, hanma a kedi yamanani, hanma a yiiseene yi ba a yii, hanma a yi sa kasoon na.”

²⁷ Tantunna Alatala xa, en benbane Ala, naxan xaxinla fixi mangan ma, a yi binye sifani ito fi Ala Batu Banxin ma Yerusalem yi, ²⁸ a yi a hinanna yita n na mangan nun a kawandi muxune nun a kuntigi senbema birin yetagi! Alatala to yi n senbe soma, n

† 6:22: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyaane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəryaan 12.15 kui.

ma Ala, n yi Isirayila kuntigine malan alogo nxu birin xa siga.

8

Esirasi fəxərabirane

¹ Denbaya xunne nun e fəxərabirane xinle sebəxin ni ito ra, naxanye bira n fəxə ra keli Babilon yi Manga Aratasərəkəsi wax-atini.

² Gerisəmi, Finexasi yixetene ye,

Daniyeli, Itamara yixetene ye,

Xatusi, Dawuda yixetene ye,

³ Sekani a dii xəmən Sakari, Parosi yixetene ye, e nun muxu kəmə tonge suulun nan yi a ra naxanye xinle yi sebəxi, xəmene gbansan.

⁴ Paxata-Moyaba yixetene ye, Səraxayaa dii xəmən Eliyehowenayi e nun muxu kəmə firin, xəmene gbansan.

⁵ Satu yixetene ye, Yaxasiyeli a dii xəmən Sekani e nun muxu kəmə saxan, xəmene gbansan.

⁶ Adin yixetene ye, Yonatan ma dii xəmən Ebedi e nun muxu tonge suulun, xəmene gbansan.

⁷ Elan yixetene ye, Atali a dii xəmən Yesaya e nun muxu tonge solofere, xəmene gbansan.

⁸ Sefati yixetene ye, Mikeli a dii xəmən Sebadiya e nun muxu tongo solomasəxe, xəmene gbansan.

⁹ Yowaba yixetene ye, Yexiyeli a dii xəmən Abadi e nun muxu kəmə firin muxu fu nun solomasəxe, xəmene gbansan.

¹⁰ Bani yixetene ye, Yosifi a dii xəmən Selomiti e nun muxu kəmə tongo sennin, xəmene gbansan.

¹¹ Bebayi yixetene ye, Sakari, Bebayi a dii xəmən e nun muxu məxəjən nun solomasəxe, xəmene gbansan.

¹² Asagada yixetene ye, Hakatan ma dii xəmən Yoxanan e nun muxu kəmə muxu fu, xəmene gbansan.

¹³ Adonikami yixetən muxu dənxəne ye, Elifeleti nun Yeyiyeli nun Semaya, e nun muxu tonge sennin, xəmene gbansan.

¹⁴ Bigiwayi yixetene ye, Yutayi nun Sakuru e nun muxu tonge solofere, xəmene gbansan.

Xətə fəna Yerusalən yi

¹⁵ Baan naxan danguma Ahawa taan dəxən, n yi muxuni itoe malan mənni, nxu lu na xi saxan. N yi yamaan nun saraxaraline yeə to, koni n mi Lewi bonsonna muxu yo to e ye. ¹⁶ Nayi, n yi yeəratini itoe xili, Eliyəsəri nun Ariyele nun Semaya nun Elanatan nun Yaribi nun Elanatan boden nun Natan nun Sakari nun Mesulan, e nun xaran tiine Yoyaribi nun Elanatan. ¹⁷ N yi e rasiga Manga Yido konni, naxan dəxi Kasifiya yi, n yi a fala e xa e lanma e xa naxan fala Yido nun a ngaxakedenne xa Ala Batu Banxin walikəen naxanye yi dəxi Kasifiya yi alogo e xa fa nxu fəxə ra e nxu

mali Ala Batu Banxini. ¹⁸ Bayo en ma Ala yi nxu malima, e yi fa Serebi ra nxu xa, xəmən xaxilimana Maxali yixetene ye, Isirayilaa diin Lewi mamandenna nde, a tan nun a xunyene nun a dii xəmənə, e muxu fu nun solomasəxe. ¹⁹ E mən yi fa Hasabi ra e nun Yesaya Merari yixetene ye, e nun a ngaxakedenne nun a dii xəmənə, muxu məxəjə. ²⁰ E mən yi fa Ala Batu Banxin walikəen bənsən muxuna ndee ra muxu kəmə firin muxu məxəjə. Dawuda nun a kuntigine bata yi na bənsənna muxune sugandi naxanye yi walima Lewi bənsənna muxune fəxə ra, ne birin xinle yi sebəxi.

²¹ N yi a fala, a birin xa sunna suxu Ala yetagi Ahawa baan dəxən, alogo a xa lu nxu xən sigatini nxu nun nxə diine nun nxə seene birin. ²² N yi yagima nən a faladen mangan xa a xa sofane nun soo ragine bira nxu fəxə ra e yi nxu ratanga nxu yaxune ma kira yi, bayo nxu a fala nən mangan xa, nxu naxa, "Nəxə Ala muxune birin malima naxanye a fenma, koni a xələn luma nən muxune ma naxanye e məma a tan na." ²³ Nxu sunxi na nan ma, nxu yi Ala maxandi, a yi nxu yabi. ²⁴ N yi saraxarali kuntigin muxu fu nun firin sugandi Serebi nun Hasabi e nun e ngaxakedenne, muxu fu. ²⁵ N yi gbeti fixən yatə e yeə xəri, e nun xəmaan nun seene, mangan naxanye ba e nun a kawandi muxune nun a kuntigine nun Isirayila kaan naxanye birin yi na lan en ma Ala Batu Banxina fe ma. ²⁶ N yi gbeti fixən kilo wuli məxəjə so e yii, e nun gbeti fixə seen naxanye yi lanjə kilo wuli saxan ma e nun xəmaan kilo wuli saxan, ²⁷ nun igelengenna xəma daxin məxəjə naxanye yi lanjə kilo solomasəxe ma e nun sula xuruxi goron firin naxanye yi fan alo xəmana. ²⁸ N yi a fala e xa, n naxa, "E bata findi Alatala gbeen na, seni itoe fan bata rasarijan Ala gbeen na. Gbeti fixəni ito nun xəmaan findixi jənige ma saraxan nan na Alatala xa, en benbane Ala. ²⁹ E liga ε yeren ma, ε yengi dəxə itoe xən ma han e sa e yiliga kuntigine nun Lewi bənsənna muxune yetagi, e nun Isirayila denbaya xunne Alatala Batu Banxini konkone kui Yerusalən yi." ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi gbeti fixən nun xəmaan nun seene rasuxu naxanye bata yi yiliga alogo e xa rasiga Yerusalən yi en ma Ala Batu Banxini.

³¹ Nxu yi keli Ahawa baan də sigə Yerusalən yi kiken xi fu nun firinna ma. En ma Ala yi lu nxu xən, a yi nxu ratanga nxu yaxune nun fe jaxin sifan birin ma kira yi. ³² Nxu to so Yerusalən yi, nxu yi nxu matabu xi saxan. ³³ Xi naaninde ləxəni, gbetin nun xəmaan nun seen naxanye yiliga nxə Ala Batu Banxini, ne yi so saraxaraliin Yuriyaa dii xəmən Meremoti yii. Finexasi a dii xəmən Eleyasari yi a fema e nun Yosabadi a

dii xemen Yosuwe e nun Binuwi a dii xemen Nowadi, Lewi bənsəna muxune. ³⁴ E to e birin yate, e yi e yiliga, e yi e birin malanxin binyen xasabin sebe. ³⁵ Muxu suxi fonne, naxanye fa sa keli konyiyani, ne yi tura fu nun firin ba saraxa gan daxin na Isirayilaa Ala xa Isirayila kaane birin ma fe ra, e nun konton tonge solomanaanin e nun sennin, e nun yexee tonge solofere e nun solofere. E mən yi koto fu nun firin ba yulubi xafari saraxan na. Ne birin saraxa gan daxin na Alatala xa. ³⁶ Na xanbi ra, e yi mangana yamarine rali mangan bundəxəne ma, e nun Efirati baan sogegododen binna yamana kanne, ne yi yamaan mali lan Ala Batu Banxina feene ma.

9

Naxalan xəjəne futu fena

¹ Na jan xanbini, kuntigine yi fa n fema, e yi a fala, e naxa, “Isirayila yamaan nun saraxaraline nun Lewi bənsəna muxune mi e makuyaxi siya gbətene muxune ra. E fe xəsixin ligama alo Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Yebusune nun Amonine nun Moyaba kaane nun Misiran kaane e nun Amorine. ² Bayo, e bata ne dii tēmene futu e yete xa e nun e dii xēmene xa, e bənsən sarixanxin sunbu e rabilinna siyane muxune ra. Kuntigine nun kitisane nan singe na tinxintareyaan ligaxi.”

³ N to na me, n yi n ma domani bə n ma, n yi n xunsexəne nun n de xabene matala, n sunuxin yi dəxo. ⁴ Naxanye birin yi gaxuxi Isirayila Alaa falan yee ra, ne birin yi dəxi n nabilinni lan na muxune tinxintareyaan ma naxanye sa kelixi konyiyani. N tan sunuxin yi lu dəxi han jinbanna saraxa ba waxatini.

⁵ Jinbanna saraxa ba waxatini, n yagixin yi keli, n ma dugini bəxi, n yi n xinbi sin, n yi n yiine ti Alatala, n ma Ala xa, ⁶ n yi Ala maxandi, n naxa, “N ma Ala, n yagixi, n mi nəe n xunna rakele i tan n ma Ala yetagi, bayo nxo fe jaxin bata gbo ayi nxu xun ma. Nxu yulubine bata te han kore. ⁷ Xabu nxu benbane waxatini han to, nxu findixi yulubi rabane nan na, nxo yamaan yi haken liga. Nanara, nxu tan nun nxo mangane nun nxo saraxaraline findixi konyine ra manga xəjəne bun, yengən nun suxun nun halagin nun yagini, alo a kii naxan yi to. ⁸ Koni, Alatala, nxo Ala, i baxi hinande nxu ra iki, i yi nxu tan ndee lu e nii ra, i yi luden so nxu yii yire sarixanxini, alogo nxo Ala xa nxu yee rabi, a yi nxu nii yifan nxu ma nxo konyiyani. ⁹ Hali konyin to nxu ra, i tan nxo Ala mi nxu rabejinxi nxo konyiyani. I bata hinan nxu ra Perise mangan yetagi, i nxu lu nxu nii ra, alogo nxu xa Ala Batu Banxin ti, denaxanye kalaxi nxu yi mēne yitən, i yi matabuden fi nxu ma Yuda nun Yerusalen

yi. ¹⁰ Nxo Ala, nxu fa nanse fale i xa na xanbi ra? Nxu bata nxu me i ya yamarine ra, ¹¹ i bata a fala nxu xa fata nabine ra, i ya walikene, i naxa, ‘E soma yamaan naxan yi, e dəxo a yi, yamana xəsixin nan na ra na yamanane muxune kewali xəsixine xən, e bata yamanan birin nafe e fe xəsixine ra. ¹² Nayi, e nama e dii tēmene fi e dii xēmene ma, e nama e dii tēmene fan fen e dii xēmene xa. E nama lanna raso e nun ne tagi, e nama e mali e xa herin soto. Nayi, e senben sətoma nən, e yamaan muxune yi donse fajine don, e mən yi yamaan lu e diine xa e keən na gan habadan!’ ¹³ Nxo Ala, na feene birin nxu sətəxi nən amasoto nxo fe xəsixine nun nxo yulubi jaxine xən. Koni, i mi nxu saranxi nxo fe jaxine ra alo a yi lan kii naxan yi, i mən bata tin nxu xa lu nxu nii ra. ¹⁴ Nxu lan nxu mən xa lu i ya yamarine kale ba? Nxu lan nxu xa bira na yamaan muxune dəxo ra naxanye fe xəsixini? I ya xolon mi gode nxu ma ba, a yi nxu raxəri, muxu yo mi lu? ¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala, i tinxin, bayo nxu mən nxu nii ra to. Nxu tan nan ito ra i yetagi nxu nun nxo yulubine, muxu yo mi yi nəe luye a nii ra i yetagi.”

10

E yi e siya gbete jaxanle kedi

¹ Esirasi yi xinbi sinxi waxatin naxan yi Ala Batu Banxin yetagi, a wugama, a Ala maxandima a ti e yulubine ra, Isirayila kaane yi e malan a fema, xēmene nun jaxanle nun diidine, yamaan birin yi lu wuge. ² Nayi, Yexiyeli a dii xemen Sekani Elan xabilani, na yi falan tongo, a yi a fala Esirasi xa, a naxa, “Nxu bata tinxintareyaan liga en ma Ala yee ra yi, nxu yi jaxalan xəjəne futu, naxanye yi findixi siya gbete muxune ra. Hali na, yigin mən Isirayila ma lan na feen ma. ³ En na jaxanle nun e diine kedi, en layirin xidi en nun Ala tagi, alo n kanna a falaxi kii naxan yi en nun naxanye birin xuruxurunma en ma Alaa yamarine ra. En xa a liga alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁴ Keli, bayo feni ito i tan nan matoxi. Nxu birama nən i dəxo ra. I wəkile, i a liga.”

⁵ Nayi, Esirasi yi keli, a yi saraxarali kuntigine nun Lewine nun Isirayila kaane birin nakolo, a baxi naxan falade, e birin xa na liga. E yi e kolo a xa. ⁶ Na xanbi ra, Esirasi yi mini Ala Batu Banxini, a yi siga Eliyasibi a dii xemen Yehoxanan ma banxini. A to yi mənni, a mi donse don, a mi ige min, bayo a yi sunuxi muxu suxi fonne tinxintareyana fe ra.

⁷ E yi yamarin nawanga Yuda nun Yerusalen birin yi, naxan yi a falaxi a muxu suxine birin xa e malan Yerusalen yi. ⁸ Naxan yo mi fa benun xi saxan, a yiiseene

birin nasuxuma nen a ra, a tan yeteen yi kedi yamaan ye alo kuntigine nun fonne a falaxi kii naxan yi.

⁹Yuda nun Bunyamin xemene yi e malan Yerusalen yi na xi saxanna bun ma. Kike solomasexeden xi maxonen nan yi a ra. Yamaan birin yi malanxi yama malandeni Ala Batu Banxin yetagi, e gaxuxin xuruxurunma lan na feen ma, e nun tulena fe ra. ¹⁰Saraxaralina Esirasi yi keli, a naxa, “E bata tinxintareyaan naba e to jaxalan xone dxi, e mon yi Isirayila yamaan findi yulubi tongone ra. ¹¹Iki, e ti e yulubine ra Alatala yetagi, e benbane Ala, e yi a sa-goon liga! E masiga yamanan muxune nun jaxalan xone ra.” ¹²Yamaan birin yi yabin ti e xuini texin na, e naxa, “On! Nxu lanma nen nxu a liga alo i a falaxi kii naxan yi. ¹³Koni yamaan gbo, tule waxatin na a ra. Nxu mi noe luye tandeni be, bayo xi keden hanma xi firin wali xa mi ito ra, muxu wuyaxi bata yulubin liga feni ito yi. ¹⁴Nxo kuntigine xa lu be yamaan birin xinla ra. Naxanye birin jaxalan xone dxi nxo taane yi, ne xa fa waxati saxine ma, e nun taan fonne nun taan kitisane, e yi na feen sa a kiini han Ala xolo gbeen yi jan, a makuya en na lan feni ito ma.”

¹⁵Koni, Asaheli a dii xemen Yonatan nun Tikiwaa dii xemen Yaxasiya yi na feen yenge. Lewi bansonna muxuna nde Sabetayi nun Mesulan yi ne mali. ¹⁶Koni muxu suxi fonne yi tin Esirasi a falan ma. Saraxaralina Esirasi yi denbaya xunna ndee sugandi denbaya yeen ma, e yi e birin xinla fala. E yi dxi na kike fuden lxi singen ma alogo e xa na feen mato. ¹⁷Kike singen lxi singen ma, e yi yelin xemene kitin se naxanye birin jaxalan xone dxi.

Yulubitone

¹⁸Saraxaraline ye, naxanye jaxalan xone dxi, ne nan itoe ra:

Yosadaki a dii xemen Yosuwe nun a xunyene xabilan muxune ye, Maaseya nun Eliyeseri nun Yaribi e nun Gedali. ¹⁹E yi a ragidi a e xa e me e jaxanle ra, e yi kontonna ba yangin saraxan na e yulubina fe ra.

²⁰Imeri xabilani, Xanani nun Sebadiya.

²¹Xarimi xabilani, Maaseya nun Eli nun Semaya nun Yexiyeli e nun Yusiya.

²²Pasaxuri xabilani, Eliyowenayi nun Maaseya nun Yisimayeli nun Nataneli nun Yosabadi e nun Elasa.

²³Lewi bansonna muxune ye, Yosabadi nun Simeyi nun Kelaya naxan mon xili Kelita e nun Petaxi nun Yuda e nun Eliyeseri.

²⁴Beti baane ye Lewi bansonni, Eliyasibi.

De kantanne ye Lewi bansonni, Salun nun Telemi e nun Yuri.

²⁵Isirayila kaa gbete: Parosi xabilani, Ramiya nun Isiya nun Malakiya nun

Miyamin nun Eleyasari nun Malakiya e nun Benaya.

²⁶Elan xabilani, Matani nun Sakari nun Yexiyeli nun Abidi nun Yeremoti e nun Eli.

²⁷Satu xabilani, Eliyowenayi nun Eliyasibi nun Matani nun Yeremoti nun Sabadi e nun Asisa.

²⁸Bebayi xabilani, Yehoxanan nun Xananiya nun Sabayi e nun Atalayi.

²⁹Bani xabilani, Mesulan nun Maluku nun Adaya nun Yasubu nun Seyala e nun Yeremoti.

³⁰Paxata-Moyaba xabilani, Adana nun Kelala nun Benaya nun Maaseya nun Matani nun Besaleli nun Binuwi e nun Manase.

³¹Xarimi xabilani, Eliyeseri nun Yisiya nun Malakiya nun Semaya nun Simeyon ³²nun Bunyamin nun Maluku e nun Semaraya.

³³Xasun xabilani, Matenayi nun Matata nun Sabadi nun Elifeleti nun Yeremayi nun Manase e nun Simeyi.

³⁴Bani xabilani, Maadayi nun Amirama nun Yuweli ³⁵nun Benaya nun Bedeya nun Keluhi ³⁶nun Waniya nun Meremoti nun Eliyasibi ³⁷nun Matani nun Matenayi nun Yaasu ³⁸nun Bani nun Binuwi nun Simeyi ³⁹nun Selemiya nun Natan nun Adaya ⁴⁰nun Makanadebaya nun Sasayi nun Sarayi ⁴¹nun Asareli nun Selemiya nun Semaraya ⁴²nun Salun nun Amari e nun Yusufu.

⁴³Nebo xabilani, Yeyiyeli nun Matitiya nun Sabadi nun Sebina nun Yadayi nun Yoweli e nun Benaya.

⁴⁴Ne birin bata yi jaxalan xone dxi nun, ndee bata yi diine bari.

Neyemi

Neyemi a Fe Taruxuna

Neyemi findi Yahudiyana nde nan na Esirasi a waxatini. Muxu dinaxin nan yi Neyemi ra. Perisene mangan naxan xili Arataserekesi, na kuntigi kendena nde nan yi Neyemi ra. Neyemi mangan mafan nen alogo a xa tin a siga Yerusalen taani alogo a xa sa feene yitɔn lan a konna siga feen ma yeɛn na. A to na li, hali yaxuna ndee to yi katama e xa a yeɛ rati, a kon kaan muxu wuyaxi a mali nen. E yi Yerusalen taan nabilinna yinna ti. Neyemi mɔn yi Esirasi mali dina sali gbeena nde yi, Esirasi Alaa sariya kitabun xaran naxan yi. Lewine yi lu a yeɛbe yamaan xa alogo e xa a famu, nayi e yi e sabɛ so Alaa fe yi. Neyemi yi yamanan dɔxɔ kiina nde yeɛba. A yi taan nabilinna yinna ti sewa sanla raba, a mɔn yi yamaan nakɔta sariyan suxu kiin ma.

Neyemi Ala maxandina

¹ Xakaliyaa dii xɛmɛn Neyemi a falane.

Kisilewi kiken na, Arataserekesi a mangayaan jɛɛ mɔxɔɲɛdeni, n yi Suse manga taani. ² Ngaxakedenna Xanani nun muxuna ndee yi fa sa keli Yuda yi. N yi e maxɔdin Yahudiyane fe ma, yaxune naxanye suxu, e siga e ra konyiyani, e jɛɛɲɛne mɔn yi xɛtɛ Yerusalen yi, e nun lan Yerusalen ma fe ma. ³ E yi n yabi, e naxa, “Suxu muxun naxanye lu e nii ra, n ndee bata fa dɔxɔ Yuda yamanani, koni e yigitɛgɛxi, e yagixi. Yerusalen taan nabilinna yinne yirena ndee bata bira, tɛɛn yi taan so dɛɛne birin gan.”

⁴ N to na falane mɛ, n yi dɔxɔ, n wuga, n yi sunu xi wuyaxi, n yi sun, n yi Ala maxandi, Ala Naxan Kore, ⁵ n naxa, “Alatala, Ala Naxan Kore, naxan gbo, a magaxu, i tan naxan i ya layirin nun i ya hinanna luma i xanuntene xa naxanye yi a yamarine suxuma, ⁶ i tuli mati, i yi i yeɛn ti n na, i yi i ya walikɛna maxandi xuiin name. N ni i maxandima waxatini ito yi i ya walikɛne xa, Isirayila kaane, kɔɛɛn nun yanyin na, n yi n ti Isirayila kaane yulubine ra bayo nxu bata yulubin liga i ra nxu nun n ma denbayana, nxu bata yulubin liga. ⁷ Nxu bata fe jaxin liga i ra, nxu mi i ya yamarine nun i ya tɔnne nun i ya sariyane suxi i naxanye so i ya walikɛɛn Musa yii. ⁸ I ya falana fe xa rabira i ma, i naxan so i ya walikɛɛn Musa yii, i naxa, ‘E na tinxintareyaan naba waxatin naxan yi, n na ɛ raxuyama ayi nen siyane ye. ⁹ Koni, xa ɛ xɛtɛ n ma, xa ɛ n ma yamarine suxu, ɛ yi e liga, nayi, hali ɛ sa bɔxɔ xɔnna dannu ra, n sa fama ɛ ra nen yireni n dɛnaxan sugandixi

alogo n xinla xa lu na.*” ¹⁰ I ya walikɛne nun i ya yamaan nan e ra, i naxanye xunbaxi i senbe gbeeni. ¹¹ Marigina, i tuli mati n tan, i ya walikɛna maxandi xuiin na, e nun i ya walikɛɛn naxanye sewaxi gaxuma i xinla yeɛ ra! N ma feene rasonɔya to, n tan i ya walikɛna, i yi a liga xɛmɛni ito xa kininkinin n ma n na siga a yetagi.”

Na waxatini, n tan nan yi yengi saxi mangan minseene xɔn ma.

2

Neyemi Yerusalen yi

¹ Nisan kiken na, Arataserekesi a mangayaan jɛɛ mɔxɔɲɛdeni, manpaan yi dɔxi mangan yetagi, n yi a tongo, n yi a so mangan yii. N yi sunuxi a yetagi, naxan jɔxɔn munma yi liga n na singen. ² Mangan yi a fala n xa, a naxa, “I yetagini fɔɔxi nanfera? Anu, i mi furaxi. Waxatina nde bɔɲɛ rafɔɔren ni ito ra.” N yi gaxu han, ³ koni n yi mangan yabi, n naxa, “Mangan xa lu a nii ra habadan! N yetagini fɔɔxi nen bayo n benbane gaburune sa taan naxan yi, menna birin bata halagi, tɛɛn yi na taan so dɛɛne birin gan.” ⁴ Mangan yi a fala n xa, a naxa, “Nanse xɔli i ma, n xa a liga i xa?” N yi Ala maxandi naxan kore, ⁵ n yi mangan yabi, n naxa, “Xa mangan tin, xa n tan i ya walikɛɛn nafan i ma, n nasiga Yuda yamanani. N benbane gaburune sa taan naxan yi, n mɔn xa sa na ti.” ⁶ Mangana jaxanla yi dɔxi a fema, mangan yi n maxɔdin, a naxa, “I ya sigatiin buma han waxatin mundun yi, i xɛtɛn waxatin mundun yi?” Mangan yi tin n xa siga, nayi n yi n xɛtɛ waxatin fala a xa. ⁷ N mɔn yi a fala mangan xa, n naxa, “Xa mangan tinjɛ, a xa kedine so n yii siga Efirati baan sogegododen binna yamana kanne ma, alogo e xa a lu n dangu siga han Yuda yi, ⁸ i mɔn yi kedi keden so n yii Asafi xa, naxan mangana fɔtɔnne kantanma, alogo a xa xalanbe wudine so n yii, n sa yire makantanxin dɛɛne ti Ala Batu Banxin dɛxɔn, e nun taan yinne nun n sa luma banxin naxan kui.” Mangan yi ne so n yii, bayo Ala yi n xɔn.

⁹ N yi siga yamana kanne fema naxanye yi Efirati baan sogegododen binni, n yi mangana kedind so e yii. Mangan bata yi sofa kungitigne nun soo ragine bira n fɔxɔ ra. ¹⁰ Sanbalata, Horoni kaan nun Amonina nde Tobiya, a walikɛɛn to na mɛ, e yi xɔlɔ kati a nanfera muxuna nde fama a fa Isirayila kaane mali.

Neyemi yi yinne mato

¹¹ N yi so Yerusalen yi, n yi xi saxan ti na.

¹² Nayi, nxu nun muxuna ndee yi keli kɔɛɛn na, n mi a fala muxɛ xa n ma Ala bata yi naxan yita n na a n xa a liga Yerusalen xa.

* 1:9: Na feen seɓɓxi Sariyane 30.1-5 kuli.

N keden peen nan yi dɔxi sofanla fari. ¹³ N yi mini Lanbanna so dɛɛn na kɔɛ tagini siga Sube Magaxuxi Tigin nun Neje dɛɛn binna ra, n yi lu Yerusalen taan nabilinna yinne matoɛ. N yi taan yinna to kalaxi, a yire wuyaxi yi biraxi, tɛɛn bata yi dɛɛne gan nun. ¹⁴ N yi dangu Tigin so dɛɛn nun mangana ige ramaraden dɛɛn, koni n ma soon mi a dangude sɔtɔ. ¹⁵ N yi te xuden xɔn kɔɛɛn na, n siga taan yinne matoɛ Kedirɔn lanbanna binni. Na xanbi ra, n mɔn yi so Lanbanna so dɛɛn na, n xɛtɛ na kii nin.

¹⁶ Taan kuntigine mi yi a kolon n yi sigaxi dɛnaxan yi e nun n yi naxan ligama. Han na waxatini, n munma yi sese fala Yahudiyane nun saraxaraline nun taa kanne nun kuntigine nun tide kan gbeteɛye xa. ¹⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “E bata a to en tɔrɔn naxan yi iki! Yerusalen bata kala, tɛɛn bata a so dɛɛne gan! E fa, en fa Yerusalen taan nabilinna yinne ti. Nayi, en mi fa yagima sɔnɔn.” ¹⁸ N yi a yɛba e xa Ala n mali kii naxan yi, e nun mangan falan naxan ti n xa. E yi a fala, e naxa, “En siga, en sa taan ti!” Nayi, e yi e bode senbe so na wali faɓina fe yi.

¹⁹ Horoni kaan Sanbalata nun Amonin Tobiya a kuntigin nun Arabun Gesen to na me, e yi nxu magele, e yi nxu rapaxu. E yi a fala, e naxa, “E nanse ligama ito ra? E murutema mangan nan xili ma ba?” ²⁰ N yi e yabi, n naxa, “Ala nɔɔn fima nen nxu ma, Ala Naxan Kore. Nxu tan, a walikene, nxu kelima nen, nxu yi a ti. Koni e tan, e mi keɛ sɔtɔn taani ito yi, e mi sariya se be, e fe mi fa rabirama muxe ma Yerusalen taani!”

3

Yerusalen yinne yitɔnna

¹ Saraxarali kuntigina Eliyasibi nun a ngaxakeden saraxaraline yi keli walideni. E mɔn yi Yeɛɛne So Dɛni tɔn. E yi a rasarijan, e yi a dɛɛne ti a ma. E yi taan yinna ti siga han sangansoon naxan yi xili Keme, e yi na rasarijan. E mɔn yi taan yinna ti siga han Xananɛli Sangansona. ² Yeriko kaane fan yi walima menna dɛɛn, e nun Sakuru, Yimiri a dii xemena. ³ Sena kaane yi taan so dɛni tɔn dɛnaxan xili Yeɛɛ So Dɛna. E de wudine ti, e dɛɛne sa e ma e nun e balan wurene. ⁴ Yuriyaa dii xemɛn Meremoti fan yi walima na yiren dɛɛn, Hakosi mamandenna. Bereki a dii xemɛn Mesulan fan yi walima na yiren dɛɛn Mesesabele mamandenna, e nun Banahaa dii xemɛn Sadɔki. ⁵ Tekowa taan muxune fan yi walima na dɛɛn ma. Anu, taan muxu gbeene tondi wale nen walike kuntigine yamarin bun.

⁶ Yoyadaa dii xemɛn Paseya nun Besodiyaa dii xemɛn Mesulan yi De Fonni tɔn. E yi a dɛɛn wudine ti, e yi a balan wurene sa. ⁷ Gabayon kaan Melatiya fan yi yinna

yirena nde yitɔnna na dɛɛn ma, e nun Meronoti kaan Yadon nun Gabayon kaa gbeteɛye nun Misipa kaane. E birin yi walima yamana kanna nan bun Efirati baan sogegododen binni. ⁸ Xarahaa dii xemɛn Yusiyeɛli fan yi yinna yirena nde yitɔnna na dɛɛn e nun Xananiya, latikɔnɔn nafalana nde.

E yi siga wale han Yerusalen yinna yigbo yirena. ⁹ Xuru a dii xemɛn Refaya fan yi yirena nde yitɔnna na dɛɛn, Yerusalen bɔɔn fɔɔ kedenna yirena nde kuntigina. ¹⁰ Xarumafaa dii xemɛn Yedaya fan yi walima a banxin yetagi, Xasabaneyaa dii xemɛn Xatusi fan yi yinna yirena nde yitɔnna na dɛɛn. ¹¹ Xarimi a dii xemɛn Malakiya nun Paxata-Moyabaa dii xemɛn Xasubu fan yi walima yire gbeteɛye yi siga han sangansoon naxan xili Buru Gandena. ¹² Haloxesi a dii xemɛn Salun nun a dii temene fan yi yinna yirena nde yitɔnna na dɛɛn, Yerusalen bɔɔn fɔɔ kedenna yirena nde kuntigina.

¹³ Xanun nun Sanowa kaane yi Lanbanna So Dɛni tɔn. E yi a dɛɛn wudine ti, e yi a balan wurene sa. E mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden fan yitɔn taan yinni, siga han Xuruse Neje Dɛna. ¹⁴ Rekabu a dii xemɛn Malakiya, Beti-Hakeremi kuntigin yi Xuruse Neje Dɛni tɔn. A yi a dɛɛn wudine ti, a yi a balan wurene sa. ¹⁵ Kola-Xose a dii xemɛn Salun, Misipa kuntigin yi Tigi Dɛni tɔn, a yi a ti, a yi a xunna soon so a xun na, a yi a dɛɛn wudine ti, a yi a balan wurene sa. A mɔn yi taan yinni tɔn Selaxa ige ramaraden dɛɛn, dɛnaxan mangana nakɔn fema, siga han tedene, dɛnaxan sigama Dawudaa Taani.

¹⁶ Dɔnxɛn na, Asabuku a dii xemɛn Neyemi, Beti-Suru fɔɔ kedenna kanna yi siga yinni tɔnɛ Dawudaa gaburun binni siga han ige malanden binna, siga han mangana sofane banxina. ¹⁷ A xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi walima Bani a dii xemɛn Rexun bun ma. Hasabi, Keyila fɔɔ kedenna kuntigin fan yi taan yinni tɔnna a dingirani. ¹⁸ A ngaxakedenne fan yi walima a xanbi ra, Xenadadaa dii xemɛn Bawayi, Keyila fɔɔ kedenna bonna kuntigin bun. ¹⁹ Misipa kuntigin Yosuwe a dii xemena Eseri fan yi yire gbete yitɔn, keli yenge so seene malan banxin yetagi, siga han dɛnaxan xili Songenna.

²⁰ Sabayi a dii xemɛn Baruku fan yi yire gbete yitɔn a xanbi ra, keli Songenna ma siga han saraxarali kuntigina Eliyasibi a banxin de ra. ²¹ Yuriyaa dii xemɛn Meremoti, Hakosi mamandenna fan yi yire gbete yitɔn a xanbi ra, keli Eliyasibi a banxin so dɛɛn ma siga han a danna. ²² Saraxaraliin naxanye sa keli Yerusalen rabilinne yi, ne fan yi walima mɛn xanbi ra. ²³ Ne fan xanbi ra, Bunyamin nun Xasubu yi walima mɛni e banxine yetagi. Ananiyaa dii

xemen Maaseyaa dii xemena Asari fan yi walima menni ne xanbi ra a banxin dexon ma. ²⁴ Xenadadaa dii xemen Binuwi fan yi yire gbete yiton na xanbi ra, keli Asari a banxin ma siga han yinna songenna nde.

²⁵ Yusayi a dii xemen Palala fan yi walima na yinna songenna yetagi e nun sanganso kuyen manga banxin yetagi kantan tiine sansanna dexon. Parosi a dii xemen Pedaya fan yi walima a xanbi ra. ²⁶ Ala Batu Banxin walikene naxanye yi dxi Ofeli geyaan ma, ne fan yi siga yinni tonne han sangansoon songenna ma, deen naxan xili Ige So Dena sogegododen binni. ²⁷ Tekowa kaane fan yi yinna yire gbete yiton ne xanbi ra, keli sangansoon songenna ma siga han Ofeli yinna.

²⁸ Deen naxan yi xili Soona, saraxaraline fan yi walima na faxan na e banxine yetagi. ²⁹ Imeri a dii xemen Sadaki yi walima e xanbi ra a banxin yetagi. A xanbi ra, Sekani a dii xemen Semaya fan yi walima menni, naxan yi deen kantanma naxan yi xili Sogeteden So Dena. ³⁰ E xanbi ra, Selemiyaa dii xemen Xananiya nun Salafaa dii xemen senninden Xanun yi menni, ne fan yi yire gbete yiton yinna ma. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi ne xanbi ra, a banxin yetagi.

³¹ A xanbi ra, xema wanla Malakiya fan yi walima menni, siga han Ala Batu Banxin walikene nun yulane banxina Mifikadi deen yetagi, siga han sangansoon naxan sa yinna songenna ma. ³² Xema wanla bonne nun yulane fan yi yinni ton keli sangansoon songenna ma siga han Yexene So Dena.

Yaxune yi wa wanla kala feni

³³ Sanbalata to a me a nxu mon yinna tima, a yi xolo han! A yi Yahudiyane magele.

³⁴ A yi a fala a ngaxakedenne nun Samari kaa sofane yee xori, a naxa, "Yahudiya fangatareni itoe nanse ligama? En tinne e xa na liga ba? E nne saraxan be ba? E a rajanne to ba? E mon nne gemme maluxunxine ramine ba naxanye benden nun se ganxine bun ma?"

³⁵ Amonina nde Tobiya yi a dexon ma, na yi a fala, a naxa, "Hali e ti, xa xulumasena nde sigan ti a fari, e gemme yinna birin kalama nen!"

³⁶ Nayi, n yi Ala maxandi, n naxa, "Nxo Ala, i tuli mati nxu ra, amasoto nxu yaxune bata nxu rajaxu! I marayarabin naxete e ma, i yi e rasiga konyiyani. ³⁷ I nama dija e hakene ma, e yulubine nama ba i yetagi, amasoto e bata yinna ti muxune makonbi."

³⁸ Nxu yinni ton na kii nin han a yiteyaan tagi taan nabilinni. Yamaan yi na wanla suxu e sobeen na.

4

¹ Koni, Sanbalata nun Tobiya nun Arabune nun Amonine nun Asadodi kaane

to a me a Yerusalen rabilinna yinna ti feen sigama yeen na, e nun a muxune bata yi a yire biraxine yiton folo, e yi xolo kati. ² E lan a ma a e birin xa sa Yerusalen yenge, e na kala.

³ Nayi, nxu bata nxo Ala maxandi, nxu yi kantan tiine dxi kdeen nun yanyin na alogo e xa nxu ratanga e ma. ⁴ Anu, Yuda kaane yi a falama nen, e naxa, "Nxo walikene senben bata jan, gemme biraxine maxali daxin mon gbo, nxu mi nne yinna tiye."

⁵ Nxu yaxune yi a falama nen, e naxa, "Yahudiyane mi a kolonne, e mi a famunne han en yi so e tagi, en yi e faxa, en yi e wanli kala." ⁶ Anu, Yahudiyane naxanye yi dxi nxu yaxune rabilinni, ne fa nen, e fa nxu rakolon na feen ma han dxi na ma fu, e naxa, "E fa en yengema nen sa keli yiren birin yi." ⁷ Nanara, n yi muxuna ndee dxi yinna xanbirane yi denaxanye so jaxun, n yi yamaan muxune dxi bonson yeen ma, e silanfanne nun tanbane nun xanle ra e yii.*

⁸ N to e ti kiin mato, n yi falan ti taan fonne nun kitisane xa e nun yamaan naxan birin yi na, n naxa, "E nama gaxu en yaxune yee ra. A xa rabira e ma fa fala Marigin senben gbo, a magaxu. E yengen so e ngaxakedenne nun e dii xemene nun e dii temene nun e jaxanle nun e dxi dene xa."

⁹ Nxu yaxune yi a me fa fala nxu bata rakolon, a Ala bata e fe naxin kala. Nxu birin yi xete yinni, birin yi sa a wanla de suxu. ¹⁰ Keli na dexon ma, n ma walikene foxo kedenna nan yi fa walima, foxo kedenna yi tanbane nun ye masansan wure lefane nun silanfanne nun xanle suxu e yii, e yi e tagi xidi. Kuntigine yi Yuda kaane birin makan-tanma, ¹¹ naxanye yi yinna tima. Naxanye yi goronne maxalima hanma, e yi goronne kui sa, ne yi walima e yi kedenne nan na, e yi yenge so seen suxu e yii kedenna ra.

¹² Naxanye yi a tima, ne birin ma silanfanne yi xidixi e tagi nen, e yi walima na kii nin. Xemen naxan yi xotaan fema, na yi biraxi n foxo ra. ¹³ N yi a fala fonne nun kitisane nun yamaan donxen xa, n naxa, "Wanla gbo, wulani kuya, en bata xuya ayi yinna xuntagi, en bata masiga en bode ra. ¹⁴ E nema dede, xa e xotaan fe xuiin me, e malan nxu fema. En ma Ala yengen soma nen en xa."

¹⁵ Nxu siga wanla ma na kii nin, tanban suxi yamaan foxo kedenna yii keli subaxan ma han sarene yi mini kore. ¹⁶ Na waxatini, n mon yi a fala yamaan xa, n naxa, "Xemene birin xa xi Yerusalen yi e nun a walikena, en kantanna ti kdeen na, en yi wali yanyin na." ¹⁷ Nxu mi yi nxo dugine bama mumme, n tan ba, ngaxakedenne ba, n ma walikene ba, muxun naxanye yi n kantanma ba, birin ma yenge so seen nun a min igen nan tun yi

* 4:7: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

suxi a yii.

5

Neyemi yi yüigelitōne mali

¹ Lōxona nde, yamanan xēmēna ndee nun e naxanle yi e mawuga e ngaxakeden Yahudiyane fari, ² ndee naxa, “Nxu nun nxo dii xēmēne nun nxo dii tēmene wuya. Nxu wama nēn nxu xa balon soto alogo nxu xa nxu dege, nxu lu nxu nii ra.” ³ Ndee fan yi a fala, e naxa, “Nxu bata nxo xēene nun nxo manpa binle* nun nxo banxine dōxo tolimani alogo nxu xa balon soto fitina kamēni.” ⁴ Gbete ye fan naxa, “Nxu bata gbetin tongo donla ra nxo xēene nun nxo manpa binle xun yi, alogo nxu xa mudun fi naxan lan a so mangan yii. ⁵ Anu, nxu nun nxu ngaxakedenne birin keden, nxo dii xēmēne luxi nēn alo e gbeene, koni a mato nxu nxo dii xēmēne nun nxo dii tēmene matima konyine ra, nxo dii tēmē wuyaxiye bata findi konyine ra, nafulu mi nxu yii, nxo xēene nun nxo manpa binle mōn bata findi muxu gbete ye gbeen na.”

⁶ N to e mawuga xuiin mē, n yi xolo han! ⁷ N yi a ragidi n xa taan muxu gbeene nun kitisane maxadi, n yi a fala e xa, n naxa, “E tōnōn fenma ε ngaxakedenne ra nanferal!” N yi malan gbeen maxili e fe ra. ⁸ N mōn yi a fala e xa, n naxa, “En bata en ngaxakeden Yahudiyane xun ba, naxanye yi saraxi siya gbete ne xon konyine ra. Iki, ε tan yetēn nan fa ε ngaxakeden Yahudiyane matima e Yahudiya bodene ma.” E mi fala soto e naxan tiye, e yi e dundu. ⁹ N mōn yi a fala, n naxa, “E naxan ligama, na mi fan. E mi nōe sigan tiye Ala ye ra yi gaxuni ba, alogo siya gbete ye nama en naye lefu, en yaxune?” ¹⁰ N tan fan nun ngaxakedenne nun n ma walikene, nxu fan muxune doli nēn gbetin nun dōnseni. Nayi, e lanma e xa naxan naxete, en nama na maxili. ¹¹ E sa e xēene raxete e ma to yeteni, e nun e manpa binle nun e oliwi binle nun e banxine. E nama tōnō maxili e ra gbetin nun murutun nun minseen nun turen fari.” ¹² E yi yabin ti, e naxa, “Nxu e raxetema e ma nēn, nxu mi fa sese maxodinma e ma, i naxan falaxi nxu na liga.”

Nayi, n yi saraxaraline xili, alogo e xa e kolo e ye xori. ¹³ Na xanbi ra, n yi n ma doma gbeen lenbeni maxa, n yi a fala, n naxa, “Ala xa muxune birin yimaxa na kiini naxanye na e fala xuiin kala, a yi e bōnō e denbayane nun e seene yi, alogo e yiigenla xa lu!” Yamaan birin yi Alatala tantun, e yi sōnxo, e naxa, “Ala xa na liga, amina!” Dōnxen na, yamaan yi a falan suxu.

¹⁴ Xabu n dōxo lōxoni yamana kanna ra Yahudiyane xun na Yuda yamanani, xabu Manga Arataserekesi a mangayaan jee mōxōjedena han jee tonge saxan e nun firindena, n tan nun ngaxakedenne nxu mi sese ba mudun na naxan soma yamana kanna yii. ¹⁵ Yamana kanna naxanye dangu n tan ye ra, ne yi donseene nun manpane rasuxuma nēn yamaan na e nun gbeti gbanan tonge naanin. Hali yamana kanne xoyine yi yamaan tōroma. Koni, n tan to yi gaxuxi Ala ye ra, n mi na sifan liga. ¹⁶ Koni, n tan yetēn wali nēn taan yinna tideni, n mi xēe yo sara n yete xa, anu n ma walikene birin yi yinna tiin fari. ¹⁷ Anu, muxu kemē tonge suulun nan yi e degema n konni Yahudiyane nun kuntigine ye, ba muxune ra naxanye yi fama sa keli yamanan nabilinna siya gbete ne ye. ¹⁸ Ninge keden nun ye xēe ye baxi sennin nan yi faxama n xa lōxo yo lōxo e nun tōxena ndee. Xi fu yo xi fu, manpa fajī gbege yi rafalama n xa nēn. Koni, hali na, n mi mudun maxili n tan yamana kanna xa, bayo wanla yi xōdōxo yamaan ma.

¹⁹ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na bayo n bata wali fajin ke yamaan xa.

6

Yaxune mōn yi fa e xili ma

¹ Sanbalata nun Tobiya nun Arabun Gesen nun nxu yaxun bonne yi a mē a n mōn bata taan yinna ti, a dede mi fa kalaxi. Na waxatini, n munma yi deene ti singen. ² Sanbalata nun Gesen yi xerane rafa a faladeni n xa, e naxa, “Fa en fa en bode to Kefrimi yi Ono lanbanni.” E bata yi a ragidi a e xa fe naxin liga n na. ³ Koni, n yi e yabi, n naxa, “Wanla n yii han! N mi nōe sigē. Nanfera wanla xa rati be, n siga ε fema?” ⁴ E na xeraan nafa n ma dōxōna ma naanin, n fan yi e yabi na kii kedenni. ⁵ Sanbalata mōn yi a walikēnē nasiga na fala kedenna ra a suulundeni, kedi rabixin yi suxi naxan yi. ⁶ Ito nan yi sebexi a kui, a naxa, “Siya gbete ne ito nan falama, anu Gesen fan a falama, a jōndin na a ra, e naxa a i tan nun i ngaxakeden Yahudiyane waxi murute feni. I taan yinna tima na nan ma. A luxi alo i waxi findi feni Yahudiyane mangan nan na. ⁷ I yetēn bata nabine dōxo alogo e xa i ya fe fala Yerusalen yi fa fala a i bata findi mangan na Yuda yi. Perise mangan mi buma na mēdeni. Nayi, fa en fa batu.” ⁸ N yi a yabi, n naxa, “Muxe mi na falane tima. Nōndi mi i ya falane ra! I tan nan tun ne mirixi, i yi e fala!” ⁹ Na muxune birin yi wama nxu ragaxu feen nin, e naxa, “E senben janma nēn, e mi wanla rajanma.”

* 5:3: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitōnma alo manpana e gbee kiini.

Koni, n yi Ala maxandi, n naxa, “Ala, iki, n senbe so.”

¹⁰ N yi siga Delayaa dii xemɛn Semaya konni, Mehetabeli mamandenna, bayo a mi yi nɔɛ fɛ n konni. A yi a fala n xa, a naxa, “En birin xa siga Yire Sarijanxini Ala Batu Banxin kui, en sa a dɛɛne balan en xun ma, amasɔtɔ i yaxune fama nen i xili ma, e fama kɔɛɛn nan na i faxadeni.” ¹¹ N yi a yabi, n naxa, “Na muxu mi n tan na naxan a gima! N tan muxu sifan nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini ba, n lu n nii ra? N mi soma Ala Batu Banxini n luxundeni!” ¹² N yi a kolon fa fala a mi yi Alaa falan xan nalima n ma. Koni, a yi na falama n xa nen, amasɔtɔ Sanbalata nun Tobiya bata yi a saranna fi alogo a xa fa falan ti n xa na kiini. ¹³ A na liga nen alogo n xa gaxu a yɛɛ ra, n yi a maxadi xuiin suxu, n yi yulubin tongo. Nayi, e yi nɔɛ n xili kale nen, n yi yagi.

¹⁴ N ma Ala, Tobiya nun Sanbalata naxan ligama n na, na xa rabira i ma, e nun nabi jaxanla Nowadi nun nabiin bonna naxanye kata n magaxudeni.

¹⁵ Taan yinna yi rajan Elulu kiken xi mɔxɔɔɛn nun suulunde lɔxɔni, xi tonge suulun e nun firinna bun. ¹⁶ Nxu yaxune to a mɛ, e nun siyaan naxanye birin yi nxu rabilinxi, ne yi gaxu, e yi yagi e to a to a wanla bata yi rajan alo nxɔ Ala sagoon kii naxan yi.

¹⁷ Na waxatine yi, Yuda muxu gbeene yi bataxine sebɛma Tobiya ma waxatin birin, Tobiya fan yi e yabima. ¹⁸ Yuda kaan wuyaxi bata yi e kolɔ a xa, amasɔtɔ Sekani bitanna nan yi a ra, Araa dii xemɛna, e nun a dii xemɛn Yehoxanan bata yi Mesulan ma dii temɛn tongo, Bereki a dii xemɛna. ¹⁹ E yetɛɛn yi a xili fajin fala n yɛɛ xori, e yi n ma falane rali a ma. Tobiya fan yi kɛdine rasigama alogo a xa n magaxu.

7

Yerusalɛn makantan fena

¹ Taan yinna to yelin tiyɛ, n yi a dɛɛne ti a ma, kantan tiine nun beti baane nun Lewi bɔnsɔnna muxune yi ti e wanle ra. ² N yi Yerusalɛn kuntigiyaan taxu ngaxakedenna Xanani ra e nun Xananiya, Yerusalɛn yire makantanxin kuntigina. Lannaya muxu gbeen nan yi Xananiya ra, e nun Ala yɛɛragaxu muxuna dangu bonne ra. ³ N yi a fala e xa, n naxa, “Yerusalɛn dɛɛne mi rabima fɔ sɔgen na te, a mɔn balanma nen wurene ra jɔnbanna ra benun kantan tiine xa siga. Yerusalɛn kaane yi ti kantan tideni, ndee yi siga taan kantan tidene yi, bonne yi lu e konne kantanɲɛ.”

⁴ Taan yi gbo, koni yamaan mi yi wuya, banxine fan munma yi jɔxɔ yiti singen. ⁵ N ma Ala yi a sa n bɔɔɛni a n xa fonne

malan e nun kitisane nun yamaan birin alogo n xa muxune yatɛ. N yi bɔnsɔn kɛdina nde to, muxun naxanye singe xɛtɛ sa keli konyiyani, n yi ito to sebɛxi na ma:

Esirasi 2.1-70

⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari siga muxun naxanye ra konyiyani, ne wuyaxi yi xɛtɛ Yerusalɛn nun Yuda yi, birin yi siga a taa yi. ⁷ E yi xɛtɛ e nun Sorobabeli nun Yosuwe nun Neyemi nun Asari nun Raamiya nun Naxamani nun Marodoke nun Bilisan nun Misipereti nun Bigiwayi nun Nexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan xemɛne yaten ni i ra:

⁸ Parosi xabilani, muxu wuli firin muxu kɛmɛ muxu tonge solofere e nun firin.

⁹ Sefati xabilani, muxu kɛmɛ saxan muxu tonge solofere muxu firin.

¹⁰ Ara xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge suulun e nun firin.

¹¹ Paxata-Moyaba xabilani, Yosuwe nun Yowaba yixɛtɛne yɛ, muxu wuli firin kɛmɛ solomasɛɛ muxu fu nun solomasɛɛ.

¹² Elan xabilani, muxu wuli keden muxu kɛmɛ firin muxu tonge suulun e nun naanin.

¹³ Satu xabilani, muxu kɛmɛ solomasɛɛ muxu tonge naanin e nun suulun.

¹⁴ Sakayi xabilani, muxu kɛmɛ solofere muxu tonge sennin.

¹⁵ Binuwi xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge naanin e nun solomasɛɛ.

¹⁶ Bebayi xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu mɔxɔɔɛn nun solomasɛɛ.

¹⁷ Asagada xabilani, muxu wuli firin muxu kɛmɛ saxan muxu mɔxɔɔɛn nun firin.

¹⁸ Adonikami xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge sennin e nun solofere.

¹⁹ Bigiwayi xabilani, muxu wuli firin muxu tonge sennin e nun solofere.

²⁰ Adin xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge suulun e nun suulun.

²¹ Ateri xabilani, Xesekiya yixɛtɛne yɛ, muxu tonge solomanaanin muxu solomasɛɛ.

²² Xasun xabilani, muxu kɛmɛ saxan muxu mɔxɔɔɛn nun solomasɛɛ.

²³ Besayi xabilani, muxu kɛmɛ saxan muxu mɔxɔɔɛn nun naanin.

²⁴ Xarifi xabilani, muxu kɛmɛ muxu fu nun firin.

²⁵ Gabayon kaane yɛ, muxu tonge solomanaanin muxu suulun.

²⁶ Betɛlemi kaane nun Netofa kaane yɛ, muxu kɛmɛ muxu tonge solomasɛɛ muxu solomasɛɛ.

²⁷ Anatɔti kaane yɛ, muxu kɛmɛ muxu mɔxɔɔɛn nun solomasɛɛ.

²⁸ Beti-Asamaweti kaane yɛ, muxu tonge naanin muxu firin.

²⁹ Kiriyati-Yeyarin kaane nun Kefira kaane nun Beroti kaane ye, muxu keme solofere muxu tonge naanin muxu saxan.

³⁰ Rama kaane nun Geba kaane ye, muxu keme sennin muxu mɔxɔɔɛn nun keden.

³¹ Mikimasi kaane ye, muxu keme muxu mɔxɔɔɛn nun firin.

³² Beteli kaane nun Ayi kaane ye, muxu keme muxu mɔxɔɔɛn nun saxan.

³³ Nebo bonna muxune ye, muxu tonge suulun muxu firin.

³⁴ Elan bonne xabilan muxune ye, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge suulun e nun naanin.

³⁵ Xarimi xabilani, muxu keme saxan muxu mɔxɔɔɛ.

³⁶ Yeriko kaane ye, muxu keme saxan muxu tonge naanin e nun suulun.

³⁷ Lodi kaane nun Xadidi kaane nun Ono kaane ye, muxu keme solofere muxu mɔxɔɔɛn nun keden.

³⁸ Sena kaane ye, muxu wuli saxan muxu keme solomanaanin muxu tonge saxan.

³⁹ Saraxaraline ye:

Yeɗaya xabilani Yosuwe a denbayani, muxu keme solomanaanin muxu tonge solofere muxu saxan.

⁴⁰ Imeri xabilani, muxu wuli keden muxu tonge suulun muxu firin.

⁴¹ Pasaxuri xabilani, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge naanin e nun solofere.

⁴² Xarimi xabilani, muxu wuli keden muxu fu nun solofere.

⁴³ Lewi bɔnsɔnna muxune ye:

Yosuwe xabilani, Kadamile nun Hodawi yixetene ye, muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴⁴ Beti baane:

Asafi xabilani, muxu keme muxu tonge naanin e nun solomasɛɛ.

⁴⁵ Kantan muxune:

Salun nun Ateri nun Talamɔn nun Akubu nun Xatita nun Sobayi yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan e nun solomasɛɛ.

⁴⁶ Ala Batu Banxin walikene:

E benbane nan itoe ra: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁷ Kerosi nun Siya nun Padon nun ⁴⁸ Lebana nun Xagaba nun Salamayi nun ⁴⁹ Xanan nun Gideli nun Gaxara nun ⁵⁰ Reyaya nun Resin nun Nekoda nun ⁵¹ Gasami nun Yusa nun Paseya nun ⁵² Besayi nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵³ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵⁴ Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵⁵ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁶ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁷ Sulemani a walikene yixetene ye: Sotayi nun Sofereti nun Perida nun ⁵⁸ Yaala nun

Darakon nun Gideli nun ⁵⁹ Sefati nun Xatili nun Pokereti-Hasebayin nun Amɔn.

⁶⁰ Ala Batu Banxin walikene birin malanxina e nun Sulemani a walikene: muxu keme saxan muxu tonge solomanaanin muxu firin.

⁶¹ Muxuni itoe nan keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi, koni ne mi e xabilane kolon naxan a yite fa fala Isirayila kaan nan e ra:

⁶² Delaya nun Tobiya nun Nekoda yixetene ye, muxu keme sennin muxu tonge naanin e nun firin.

⁶³ Saraxaralina ndee yi na: Xobaya nun Hakosi nun Barasilayi yixetene. Barasilayi bata Galadi kaan Barasilayi a dii temen dɔxɔ, na nan xili te a xun ma.

⁶⁴ E yi kata e xabilane fendeni bɔnsɔn kedine kui, koni e mi e to. E yi e ba saraxarali wanla ra.

⁶⁵ Yamana kanna yi yamarin fi a muxu yo nama se sariɗanxine don e ye han saraxaralina nde yi sɔto naxan masensen ti seene rawale, Yurima nun Tumin.*

⁶⁶ Yamaan birin malanxina, muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin muxu keme saxan muxu tonge sennin.

⁶⁷ E walike xemene nun e walike jaxanle mi yi ne ye, ne muxu wuli solofere muxu keme saxan tonge saxan e nun solofere nan yi a ra. Beti ba xemen nun a jaxanle, muxu keme firin tonge naanin e nun suulun yi e ye. ⁶⁸ Nɔgɔmen keme naanin tonge saxan e nun suulun, sofanla wuli sennin keme solofere e nun mɔxɔɔɛ fan yi na.

⁶⁹ Denbaya xun wuyaxi seene fi nen wanla fe yi. Yamana kanna yi xemaan kilo solomasɛɛ e nun a tagi nun igelengen tonge suulun e nun saraxarali domain keme suulun tonge saxan fi wanla fe yi. ⁷⁰ Denbaya xunne yi xemaan kilo keme kilo tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden kilo keme ba. ⁷¹ Isirayila yamaan muxu dɔnxene yi xemaan kilo keme tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden ba e nun saraxarali domain tonge sennin e nun solofere.

⁷² Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun kantan tiine nun beti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun Isirayila yamaan birin yi dɔxɔ e taane yi.

Esirasi yi sariyan xaran yamani

Nɛen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dɔxɔ e taane yi.

8

¹ Yamaan birin yi e malan yama malandeni Ige Dɛen na alo muxu kedenna. E yi a fala sebeli tiina Esirasi xa a xa fa Musaa

* 7:65: Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebexi Xɔɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

sariya keɗin na, Alatala sariyan naxan yamari Isirayila kaane ma. ² Saraxaralina Esirasi yi fa sariya keɗin na yamaan birin yetagi, xamen nun jaxanla, naxanye birin yi nae falan famunje e naxan mema. Kike solofereden xi singen nan yi a ra.

³ Keli xotanni han yanyi tagini, Esirasi na sariya keɗin xaranma yamaan yetagi Ige Deen na, xemene nun jaxanle nun naxanye birin yi a famuma. Yamaan birin yi tuli matixi sariya keɗin xaran xuiin na. ⁴ Sebeli tiina Esirasi yi tixi wudi gbingbinna nan fari, naxan yi rafalaxi na feen ma. Matitiya nun Sema nun Anaya nun Yuriya nun Xiliki nun Maaseya yi tixi a fema a yiifanna ma. Peɗaya nun Mikayeli nun Malakiya nun Xasun nun Xasabadana nun Sakari nun Mesulan tixi a komenna ma. ⁵ Esirasi yi keɗin nabi yamaan birin yetagi, a tixi e birin xun ma, a to keɗin nabi, yamaan birin yi keli. ⁶ Esirasi yi Alatala tantun, Ala naxan gbo, yamaan yi lu e yiine yite kore, e yi a yabi, e naxa, "Amina! Amina!" Nayi, e birin yi e xinbi sin, e yetagine yi lan baxan ma, e yi Alatala batu. ⁷ Lewi bɔnsɔnna muxune, Yosuwe nun Bani nun Serebi nun Yamin nun Akubu nun Sabetayi nun Hodiya nun Maaseya nun Kelita nun Asari nun Yosabadi nun Xanan nun Pelaya, ne yi lu yamaan tixin xaranje sariyan ma. ⁸ Ne yi lu Alaa sariya keɗin xaranje yamaan xa, e lu a yebe e xa alogo e birin xa na a famunje.

⁹ Nayi, yamana kanna Neyemi nun Esirasi naxan yi saraxaraliyaan nun sebeli tiini, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi yamaan xaranma, ne yi a fala yamaan xa, e naxa, "Lɔxoni ito bata sararjan Alatala xa, e Ala. E nama lu sunuxi, e lu wuge." Bayo yamaan birin yi wugama nen, e nema yi sariya keɗin xaran xuiin namema. ¹⁰ Neyemi yi a fala e xa, a naxa, "E sa donse fajin don, e yi minse fajin min, e siga ndee ra muxune xa se mi naxanye yii, amasoto to lɔxon bata findi lɔxo sararjanxin na en Marigin xa. E nama e yete rasunu, bayo Alatalaa sewan nan findixi e senben na." ¹¹ Lewi bɔnsɔnna muxune yi yamaan birin masabari, e naxa, "E sabari, amasoto to lɔxon sararjan, e nama e yete rasunu!"

¹² Yamaan birin yi siga e degeden nun e mindeni. Se mi yi naxanye yii, e yi ndee so ne yii. E lu sewa gbeeni, bayo e bata yi falane famu naxanye yeɓa e xa.

Bubu Kui Sanla

¹³ Na xotan bode, Isirayila denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewine birin yi e malan sebeli tiina Esirasi fema alogo e xa sariya falane rame. ¹⁴ Alatala sariya keɗin naxan so Musa yii, a yi seɓexi na kui fa fala, Isirayila kaane yi lanma e lu bubune kui

Bubu Kui Sanla waxatini jeeen kike solofereden na. ¹⁵ E lan e yi na rali birin ma e taane yi e nun Yerusalen yi, e naxa, "E mini geya yireni, e fa Oliwi bili yii taa kui xiine nun burunna xiine nun miriti bili yiine nun tugu yiine nun wudi yii jingixine ra alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba alo a seɓexi kii naxan yi."* ¹⁶ Nayi, Isirayila yamaan yi mini, e siga joxonde fendeni, alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba e banxine de ra hanma e sansanne kui, hanma Ala Batu Banxin sansanne kui, e nun yama malandene yi Ige Deen nun Efirami Deen na. ¹⁷ Muxun naxanye birin yi malanxi na, naxanye yi faxi sa keli konyiyani, ne birin yi bubune ti, e doxo e bubune yi. Keli Nunu a dii xamen Yosuwe a waxatin ma han na waxatini, Isirayila kaane munma yi na fe sifan liga singen, sewa gbeen yi lu e tagi.

¹⁸ E lu Alaa sariya keɗin xaranje lɔxo yo lɔxo keli xi singen ma han lɔxo donxena. E yi sanla raba xi solofere, yamaan yi e malan xi solomasexedeni, alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

9

Eyi e ti e yulubin na

¹ Kiken xi mɔxɔɗe de lɔxoni, Isirayila kaane yi e malan, e sun, e kasa benbeli dugine ragodo e ma, e burunburunna sa e xunne yi sunu taxamasenne ra. ² Naxanye yi findixi Isirayila kaane ra, ne yi e masiga xɔɗene ra, e yi e ti e yulubine ra e nun e benbane gbeene. ³ E to keli, e ti, e yi Alatala, e Alaa sariya keɗin xaran waxati xunkuye. Yanyin na, e yi e xinbi sin Alatala yetagi, e Ala, e man yi e ti e yulubine ra han waxati xunkuye. ⁴ Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi keli, e te gbingbinna fari, Yosuwe nun Bani nun Kadamile nun Sebanaha nun Bunni nun Serebi nun Bani nun Kenani. Ne yi e xuiine te Alatala ma, e Ala. ⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune, Yosuwe nun Kadamile nun Bani nun Xasabaneya nun Serebi nun Hodiya nun Sebanaha nun Petaxi yi a fala, e naxa, "E keli, en Alatala, en ma Ala tantun habadan han habadan!"

E yi Ala maxandi, e naxa, "Nxu i xili binyen tantunma, tantunna naxan dangu binyen nun tantunna birin na!

⁶ I tan nan keden pe Alatala ra, i tan naxan ariyanna nun kore xonna nun sarene birin daxi,

i lɔxo xonna na a yi seene birin da, e nun baane nun e yi seene birin. I yi niin bira niimaseene birin yi, malekane birin e xinbi sinma i tan nan bun.

⁷ I tan Marigina Alatala, i tan nan Iburama sugandi,

* 8:15: Bubu Kui Sanla fe seɓexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

i yi a ramini Yuru taani Babilon yamanani,
i yi a xili sa, Iburahima.

⁸ I yi a to a denkeleyaxi i ma a bɔɔɛni,
i yi layirin xidi ε tagi
a i xa Kanan kaane nun Xitine nun Amorine
nun Perisine nun Yebusune
nun Girigasane yamanan so a bɔnsɔnna yii.
I de xuiin nakamali nɛn bayo i tinxin.”

⁹ “Inxu benbane ɲaxankatan to nɛn Misiran
yi,

i yi e gbelegbele xuiin mɛ Gbala Baan de.
¹⁰ I yi taxamasenne nun kabanako feene
yita Firawona
nun a walikene nun a yamanan muxune
birin na.

Amasɔɔ i a kolon
e nxu benbane suxu kii naxan yi wasoni.
I yi xinla sɔɔ naxan gbo han to.

¹¹ I yi baa igeni taxun e yɛɛ ra,
e yi baani gidi a yixaren na,
koni i tilin igen nadin nɛn
e sagatan muxune xun ma
alo gɛmɛna igen xɔnna ma.

¹² I yi kundaan ti e yɛɛ ra yanyin na,
i yi tɛ degen ti e yɛɛ ra kɔɛɛn na
naxan yi kirani yalanma e yɛɛ ra.

¹³ I godo nɛn keli kore,
i falan ti e xa Sinayi geyaan fari.
I yi i gelene fala e xa naxanye tinxin,
e nun ɲɔndin sariyan nun tɔnne
nun yamarin naxanye fan.
¹⁴ Fata i ya walikɛɛn Musa ra,
i yi i ya Matabu Lɔxɔ sariɲanxin nun
i ya yamarine nun sariyane nun tɔnne yita
e ra.

¹⁵ Kamen to e suxu,
i yi donsen nagodo e ma keli kore.
Min xɔnla to e suxu,
i yi igen namini fanyeni,
i yi a fala e xa a e xa so yamanani
i kɔlɔ naxan so fe ra e benbane yii.

¹⁶ Koni nxu benbane murutɛ nɛn wasoni,
e mi i ya yamarine suxu.

¹⁷ E mi tin e suxɛ,
e ɲɔnan i ya kabanako feene xɔn
i naxanye liga e xa,
e yi e bɔɔɛni xɔɔɔxɔ e murutɛni,
e yi a nata

a e xa yɛɛrati gbete sugandi,
e xɛtɛ e konyiyani Misiran yi.*
Koni i tan mi i mɛ e ra.

Ala nan i tan na
naxan muxune mafeluma e yulubine ra.
I diɲa, i kininkinin,
i mi xɔlɔn xulɛn,
i ya hinanna gbo.

¹⁸ E yi ɲinge di sawura wure daxin nafala e
yɛtɛ xa,
e naxa, ‘En ma Ala nan ito ra,

naxan en naminixi Misiran yi.’
E yi fala ɲaxine ti i ma.

¹⁹ Koni i ya kininkinin gbeeni,
i mi e rabeɲin tonbonni.
Kundaan lu nɛn e yɛɛ ra kiraan xɔn yanyin
na,

tɛ degen yi lu e yɛɛ ra kɔɛɛn na.

²⁰ I yi i ya Nii faɲin naso e yi
alogo a xa e xaran,

i yi i ya Manna donseen† so e yii,
e nun igena,
min xɔnla to e suxu.

²¹ I yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma
tonbonni ɲɛɛ tonge naanin,
sese mi dasa e ma,
e dugine mi kala,
e sanne mi kusin.

²² I yamananɛ nun siyane so nɛn e yii,
i yi e rabilinna yamananɛ birin sa e sagoni.
E yi Xesibɔn mangan Sixɔn ma yamanan
tongo e gbeen na,
e nun Ogo a yamananɛ, Basan mangana.

²³ I yi e diine rawuya ayi
alo sarene kore xɔnna ma,
i yi e raso yamanani, i kɔlɔ
e benbane xa deɲaxan ma fe yi.

²⁴ E yixɛtɛne yi so mɛnni,
e dɔxɔ na yamanani,
i yi na yamanan muxune rayagi e yetagi,
Kanan kaane, i yi e sa e sagoni,
e mangane nun e yamanan muxune,
alogo e xa e raba e waxɔnna ra.
²⁵ E yi taa makantanxine tongo
e nun bɔxɔ faɲina,
e yi banxine tongo
naxanye yi rafexi se faɲin sifan birin na,
e nun xɔɲinne nun manpa binle
nun oliwi binle nun wudi bogila wuyaxine,
e yi e don, e yi lugo, e yi gbo,
e yi lu hɛri gbeeni.”

²⁶ “Koni, e keli nɛn
e yi murutɛ i xili ma.
E yi e xun xanbi so i ya sariyane yi,
e yi nabine faxa,
naxanye yi e mabandunma i ma,
e yi Ala rayelefu gbeene ti.

²⁷ Nayi, i yi e sa e yaxune sagoni,
ne yi e tɔɔɔ.

Koni e ɲaxankatan waxatini,
e xui ramini nɛn i ma,
i yi e xuiin namɛ kore xɔnna ma,
i yi e yabi i ya kininkinin gbeeni,
i yi e xunba muxune fi e ma,
naxanye e ba e yaxune yii.

²⁸ Koni, e xɔɔyaan sɔɔ nɛn tun,
e mɔn yi fe ɲaxine liga fɔlɔ i yɛɛ ra.
Nayi, i yi e rabeɲin e yaxune yii,
e yi e nɔ.

Koni, e mɔn yi e xui ramini i ma,

* 9:17: Yatene 14.4 † 9:20: Manna donsena a fe mato Xɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

i yi e xuiin name kore xonna ma
 i ya kininkinin gbeeni,
 i mɔn yi e rakisi sarjɔna ma wuyaxi.
²⁹ I yi e mabandun i ya sariyan ma,
 koni e yi findi wasodene ra,
 e mi e tuli mati i ya yamarine ra.
 E yi yulubin liga
 e i ya kiti saxine kala,
 anu naxan na e suxu,
 na kannā nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.
 E yi murute,
 e tondi e tuli matiye i tan na.
³⁰ I ti nɛn e bun ma jɛɛ wuyaxi,
 i yi e rakolon i ya Nii Sarjɔnɔnɔn na nabine
 xɔn,
 koni e mi e tuli mati.
 Nayi, i yi e sa e yamana gbɛtɛye sagoni.
³¹ I ya kininkinin gbeeni,
 i mi e raxɔri, i mi e rabɛjin,
 bayo Ala dijɔxi kininkininɔn nan i tan na.”

³² “Iki, nɔɔ Ala, Ala gbeena,
 sɛnbɛmana, i tan naxan magaxu,
 i tan naxan i ya layirin nakamalima
 i ya hinanni,
 fe xɔlɛn naxanye nɔɔ sɔtɔxi,
 e nun nɔɔ mangane nun nɔɔ nabine
 nun nɔɔ saraxaraline nun nɔɔ benbane
 nun yamaan birin,
 i nama ne yate fe fuune ra,
 sa fɔlɔ Asiriya mangane waxatin ma han to.
³³ Feen naxanye birin nɔɔ sɔtɔxi,
 i tan tinɔn ne birin yi,
 bayo i ya lannayaan yita nɛn,
 koni nɔɔ tan fe jɔxin nan liga.
³⁴ Nɔɔ mangane nun nɔɔ kuntigine
 nun nɔɔ saraxaraline
 nun nɔɔ benbane mi i ya sariyane suxu,
 e mi i ya yamarine suxu,
 e nun i ya maxadi xuine,
 i yi naxanye falama e xa.
³⁵ E yi e yamanani
 waxatin naxan yi hɛri gbeeni
 i naxan so e yii,
 yamana sabatixi gbeeni
 i naxan sa e sagoni,
 e mi i batu,
 e mi xɛtɛ e kɛwali jɔxine fɔxɔ ra.
³⁶ To, nɔɔ bata findi konyine ya yamanani
 i naxan so nɔɔ benbane yii
 alogo e xa balo na bogiseene nun a se fajine
 ra.
³⁷ A seene bata findi mangane gbeene ra
 i nɔɔ saxi naxanye sagoni
 masɔtɔ nɔɔ yulubine xɔn.
 Nɔɔ nun nɔɔ xuruseene bata lu e sagoni,
 nɔɔ lu jɔxankata gbeeni.”

10

Sariyan suxu fena yamaan xɔn

¹ “Amasɔtɔ na feene birin xɔn, nɔɔ tan
 Isirayila kaane bata lan feni ito ma, nɔɔ yi

a sɛbɛ, nɔɔ kuntigine nun Lewi bɔnsɔnna
 muxun naxanye nɔɔ ye, e nun nɔɔ saraxar-
 aline yi e yii fɔxɔn sa a ma.”

² Muxun naxanye e yii fɔxɔn sa a ma, ne
 xinle ni itoe ra: Yamana kannā Neyemi,
 Xakaliyaa diina e nun Sedeki nun ³ Seraya
 nun Asari nun Yeremi nun ⁴ Pasaxuri nun
 Amari nun Malakiya nun ⁵ Xatusi nun
 Sebaniha nun Maluku nun ⁶ Xarimi nun
 Meremoti nun Abadi nun ⁷ Daniyɛli nun
 Gineton nun Baruku nun ⁸ Mesulan nun
 Abiya nun Miyamin nun ⁹ Maasiya nun Bili-
 gayi nun Semaya. Saraxaraline nan yi ne ra.

¹⁰ Lewine ye:

Asani a dii xɛmɛn Yosuwe nun Xenadadaa
 diine Binuwi nun Kadamile ¹¹ e nun e ngax-
 akedenne: Sebaniha nun Hodiya nun Ke-
 lita nun Pelaya nun Xanan ¹² nun Mika
 nun Rexobo nun Hasabi ¹³ nun Sakuru nun
 Serebi nun Sebaniha ¹⁴ nun Hodiya nun
 Bani nun Beninu.

¹⁵ Yamaan kuntigine ye: Parosi nun
 Paxata-Moyaba nun Elan nun Satu nun
 Bani nun ¹⁶ Bunni nun Asagada nun Bebayi
 nun ¹⁷ Adoniya nun Bigiwayi nun Adin
 nun ¹⁸ Ateri nun Xesekiya nun Asuru
 nun ¹⁹ Hodiya nun Xasun nun Besayi
 nun ²⁰ Xarifi nun Anatati nun Nebayi nun
²¹ Magapiyasi nun Mesulan nun Xesiri nun
²² Mesesabele nun Sadaki nun Yaduwa
 nun ²³ Pɛlati nun Xanan nun Anaya nun
²⁴ Hoseya nun Xananiya nun Xasubu nun
²⁵ Haloxesi nun Pilixa nun Sobeki nun
²⁶ Rexun nun Xasabana nun Maaseya
 nun ²⁷ Axiya nun Xanan nun Anan nun
²⁸ Maluku nun Xarimi nun Banaha.

²⁹ Yamaan dɔnxɛn birin yi sa e fari,
 saraxaraline nun Lewine nun taan dɛ kan-
 tanne nun beti baane nun Ala Batu Banxin
 walikɛne nun muxun naxanye birin xɛtɛ
 nɔɔ rabilinna siyane fɔxɔ ra, e bira Alaa
 sariyan fɔxɔ ra, e yi e mali, e jɔxanle nun
 e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛn naxanye birin
 yi nɔɔ feen famunje. ³⁰ E birin yi sa e
 ngaxakedenne fari, e kuntigine. E yi e
 kɔlɔ a e xa Alaa sariyan suxu, a walikɛn
 Musa naxan nalixi nɔɔ ma, nɔɔ yi nɔɔ
 Marigina Alatalaa sariyane nun yamarine
 birin suxu. ³¹ Nɔɔ bata yi dɛ xuiin tongo
 a nɔɔ nama nɔɔ dii tɛmɛne fi siya gbɛtɛne
 ma naxanye dɔxi nɔɔ yamanani, nɔɔ mɔn
 mi e dii tɛmɛne tongoma jɔxanle ra nɔɔ
 dii xɛmɛne xa. ³² Na muxune yulane na fa
 Matabu Lɔxɔni hanma lɔxɔ sarjɔnɔnɔnɔn
 yi, nɔɔ nama yulaya se yo sara ne ma hanma
 donseene. Nɔɔ yi bɔxɔn fan lu a yi a matabu
 jɛɛ soloferedeni, nɔɔ mi xɛɛn bima na jɛɛn
 na, nɔɔ donle fan nakala ayi.

³³ Nɔɔ bata sariyan sa fa fala nɔɔ xa
 gbɛti fixɛn garamu naanin fi jɛɛ yo jɛɛ, a
 findi nɔɔ Ala Batu Banxin nawali seen na.
³⁴ A xa findi buru rasarijanɔnɔn saren na, e

nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun saraxan naxanye bama Matabu Lɔxɔne ma e nun kike nɛnɛn sanle hanma sali lɔxɔ gbɛtɛye ma. A tan nan mɔn findima saraxa gbɛtɛye saren na saraxa sarijanxine nun yulubi xafari saraxane ra Isirayila xa, e nun wanle birin en ma Ala Batu Banxini.

³⁵ Nxu tan saraxaraline nun Lewine nun yamaan bata masɛnsɛnna ti alogo a xa kolon muxune lanma e xa fa yegen na waxatin naxan yi Ala Batu Banxini denbaya yɛɛn ma jɛɛ yo jɛɛ alogo a xa gan Alatalaa saraxa gandeni, en ma Ala, alo a sɛbɛxi kii naxan yi sariyani. ³⁶ Nxu bata dɛ xuinin tongo a nxu xa fa nxɔ bɔxɔn bogise singene nun wudi bogi singene ra Alatala Batu Banxini, ³⁷ nxu yi fa nxɔ dii singene nun nxɔ xuruseene dii singene ra Ala yetagi, alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Nxu fa nxɔ jingene dii singene nun yɛxɛne nun siine dii singene ra Ala Batu Banxini. Nxu yi e so saraxaraline yii naxanye walima Ala Batu Banxini. ³⁸ Nxu mɔn yi siga nxɔ sansi singene ra saraxaraline xɔn Ala Batu Banxin se ramaradeni, e nun bogise saraxane nun wudi bogine nun manpa nɛnɛn nun turena. Bɔxɔn bogiseene yaganna yi findi Lewine gbeen na. E tan nan yati e rasuxuma taane birin yi nxu denaxanye bima. ³⁹ Harunaa yixɛtɛna nde luma nɛn Lewine fɔxɔ ra e nɛma sigɛ yaganne tongodeni waxatin naxan yi. Lewine yi na yaganna dɔxɔde fuden xali Ala Batu Banxin gbeti ramaradeni. ⁴⁰ Isirayila kaane nun Lewine sigama nɛn e murutune nun manpa nɛnɛn nun turen yaganne ra Ala Batu Banxin se ramaradeni, yire sarijanxin goronne denaxan yi, Ala Batu Banxin saraxaraline nun dɛ kantanne nun bɛti baane fan luma mɛnna nin.

Na kiini, en mi en ma Ala Batu Banxin nabejinma.

11

Yuda kaan naxanye fa dɔxɔ Yerusalen yi

¹ Yamana kanne yi fa dɔxɔ Yerusalen yi. Yamaan dɔnxɛn yi masɛnsɛnna ti alogo muxu fu yɛ, muxu keden xa fa dɔxɔ Yerusalen yi, taa sararijanxina. Muxu fu yɛ, muxu solomanaanin nɔɛ luyɛ nɛn e kon taane yi. ² Yamaan yi barika bira na muxune xa naxanye birin tin e xa fa dɔxɔ Yerusalen yi.

³ Yamana kanni itoe nan fa dɔxɔ Yerusalen yi, koni Isirayila kaana ndee nun saraxaraline nun Lewine nun Ala Batu Banxin walikɛne nun Sulemani a banxin walikɛne denbayane, ne yi lu e taani Yuda yi, birin yi lu a kon yi.

Taruxune Singen 9.3-17

⁴ Yuda kaana ndee nun Bunyamin kaana ndee fa dɔxɔ nɛn Yerusalen yi.

Yuda bɔnsɔnna muxune ye: Ataya. Yusiya nan Ataya sɔtɔ. Sakari nan Yusiya sɔtɔ. Amari nan Sakari sɔtɔ. Sɛfati nan Amari sɔtɔ. Mahalaleli nan Sɛfati sɔtɔ Peresi xabilani. ⁵ Maaseya fan fata Yuda bɔnsɔnna nan na. Baruku nan Maaseya sɔtɔ. Kola-Xose nan Baruku sɔtɔ. Xasaya nan Kola-Xose sɔtɔ. Adaya nan Xasaya sɔtɔ. Yoyaribi nan Adaya sɔtɔ. Sakari nan Yoyaribi sɔtɔ Silo xabilani. ⁶ Peresi yixɛtɛn naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, sofa kɛndene: muxu kɛmɛ naanin muxu tonge sennin e nun solomasɛxɛ.

⁷ Bunyamin bɔnsɔnna muxune ye: Salu. Mesulan nan Salu sɔtɔ. Yowedi nan Mesulan sɔtɔ. Pedaya nan Yowedi sɔtɔ. Kolaya nan Pɛdaya sɔtɔ. Maaseya nan Kolaya sɔtɔ. Itiyeli nan Maaseya sɔtɔ. Yesaya nan Itiyeli sɔtɔ. ⁸ Salu nun a fɔxɔrabirane nan yi a ra, Gabayi nun Salayi. Xɛmɛne gbansanna, muxu kɛmɛ solomanaanin muxu mɔxɔjɛn nun solomasɛxɛ nan yi Yerusalen yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune ra. ⁹ Sikiri a diin Yoweli nan yi e sofa kuntigin na, Hasɛnuwaa dii xɛmɛn Yuda nan yi taan kuntigi firinden na.

¹⁰ Saraxaraline ye: Yoyaribi a dii xɛmɛn Yɛdaya nun Yakin nun ¹¹ Xiliki a diin Seraya. Mesulan nan Xiliki sɔtɔ. Sadɔki nan Mesulan sɔtɔ. Merayoti nan Sadɔki sɔtɔ. Axituba nan Merayoti sɔtɔ. Axituba yi findixi Ala Batu Banxin kuntigin nan na. ¹² Ne nun e walikɛne yi muxu kɛmɛ solomasɛxɛ muxu mɔxɔjɛn nun firin nan xun na naxanye yi walima Ala Batu Banxini. Yeroxamaa diina Adaya yi findixi denbaya xunna nan na. Pelaliya nan Yeroxama sɔtɔ. Amasi nan Pelaliya sɔtɔ. Sakari nan Amasi sɔtɔ. Pasaxuri nan Sakari sɔtɔ. Malakiya nan Pasaxuri sɔtɔ. ¹³ Adaya nun a ngaxakedenne, muxu kɛmɛ firin muxu tonge naanin e nun firinna findi denbaya xunne nan na. Asarɛli a diina Amasasayi fan findi kuntigin nan na. Axasayi nan Asarɛli sɔtɔ. Mesilemɔti nan Axasayi sɔtɔ. Imeri nan Mesilemɔti sɔtɔ. ¹⁴ Sofa kɛnden muxu kɛmɛ muxu mɔxɔjɛn nun solomasɛxɛ nan yi Amasasayi nun a ngaxakedenne ye. Hagedolimi a diin Sabadiyeli nan yi e yamaan xunna ra.

¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune ye: Xasubu a diin Semaya. Asirikami nan Xasubu sɔtɔ. Hasabi nan Asirikami sɔtɔ. Bunni nan Hasabi sɔtɔ. ¹⁶ Sabetayi nun Yosabadi Lewi kuntigine ye, ne nan yi wanle kɛma naxanye yi Ala Batu Banxin fari ma. ¹⁷ Mikaa diin Matani fan yi na. Sabidi nan Mika sɔtɔ. Asafi nan Sabidi sɔtɔ. Asafi nan yi barika bira betin bama sali waxatini. Bakabukiya fan yi na naxan yi findixi kuntigi firinden na a ngaxakedenne ye, e nun Samuwaa diina Abada, Galali mamandenna, Yedutun tolohitana. ¹⁸ E birin malanxina, Lewi bɔnsɔnna

muxune, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun naanin nan yi taa sarjjanxini.

¹⁹ De kantanne ye: Akubu nun Talamon nun e ngaxakedenna naxanye yi deene kantanna, muxu keme muxu tonge solofere e nun firin.

²⁰ Isirayila kaa donxene, saraxaraline nun Lewi bansonna muxune, ne yi daxi Yuda taane nin e benbane baxone yi. ²¹ Ala Batu Banxin walikene yi daxi Ofeli geyaan nan fari. Sixa nun Gisipa nan yi e kuntigine ra.

²² Bani a diin Yusi nan yi Lewine xun na Yerusalen yi. Hasabi nan Bani soto. Matani nan Hasabi soto. Mika nan Matani soto Asafi bansonni. Asafi yixetene yi findixi Ala Batu Banxin beti baane nan na. ²³ Beti baane yi mangana yamarin nan bun e nun sariyana lan laxo yo laxo betin ma. ²⁴ Mesesabele a diin Petaxi, Yudaa diin Sera yixetene ye, na nan yi Isirayila yamaan xunna ra Perise mangang daxon.

Yahudiyane Yerusalen fari ma

²⁵ Yuda bansonna muxuna ndee yi sa daxo banxidene nun taadine yi: Kiriyati-Aruba nun Dibon nun Yekabaseli nun e rabilinne taane yi, ²⁶ e nun Yosuwe nun Molada nun Beti-Peleti taane nun ²⁷ Xasari-Suwali nun Beriseba nun e rabilinne taane, ²⁸ e nun Sikilaga nun Mekona nun a rabilinna taane yi, ²⁹ e nun En-Rimon nun Sora nun Yaramuti taane nun ³⁰ Sanowa nun Adulan nun e rabilinne taane nun Lakisi nun a xene nun Aseka taan nun a banxidene. Nanara, e yi daxi Beriseba yi siga han Hinon lanbanna.

³¹ Bunyamin bansonna muxun naxanye sa keli Geba yi, ne yi daxi Mikimasi nun Aya nun Beteli taane nun e rabilinne nun ³² Anatoti nun Nobi nun Ananiya nun ³³ Xasori nun Rama nun Gitayin nun ³⁴ Xadidi nun Seboyin nun Nebalati nun ³⁵ Lodi nun Ono taane nun Yirawanle Lanbanna nin.

³⁶ Yuda yamanan Lewi bansonna muxuna ndee yi daxi Bunyamin yamanan nin.

12

Saraxaraline nun Lewi bansonna

¹ Saraxaralini itoe nun Lewi bansonna muxuni itoe nun Selatili a diin Sorobabeli nun Yosuwe nan xete sa keli konyiyani yamana gbete yi: Seraya nun Yeremi nun Esirasi nun ² Amari nun Maluku nun Xatusi ³ nun Sekani nun Rexun nun Meremoti ⁴ nun Yido nun Gineton nun Abiya ⁵ nun Miyamin nun Maadiya nun Biliga ⁶ nun Semaya nun Yoyaribi nun Yedaya ⁷ nun Salu nun Amoki nun Xiliki nun Yedaya. Xemeni itoe nun e ngaxakedenne nan findi saraxarali kuntigine ra Yosuwe waxatini.

⁸ Lewi bansonna muxune nan yi itoe ra: Yosuwe nun Binuwi nun Kadamile nun

Serebi nun Yuda nun Matani. Matani nun a muxune nan yi barika bira betine bama. ⁹ E ngaxakedenne Bakabukiya nun Yunni yi tixi e yetagi Ala batu waxatini.

Saraxarali kuntigine yixetene

¹⁰ Yosuwe yi Yoyakin soto, Yoyakin yi Eliyasibi soto, Eliyasibi yi Yoyada soto. ¹¹ Yoyada yi Yonatan soto, Yonatan yi Yaduwa soto.

¹² Yoyakin yi saraxarali kuntigiyani waxatin naxan yi, muxuni itoe nan yi saraxaraline denbayane xunne ra:

Meraya, Serayaa denbaya xunna e nun Xananiya, Yeremi a denbaya xunna ¹³ Esirasi, Mesulan ma denbaya xunna e nun Yehoxanan, Amari a denbaya xunna ¹⁴ e nun Yonatan, Maluku a denbaya xunna e nun Yusufu, Sebanihaa denbaya xunna ¹⁵ e nun Xarimi, Adanaa denbaya xunna e nun Xelekayi, Merayoti a denbaya xunna ¹⁶ e nun Sakari, Yido a denbaya xunna e nun Mesulan, Gineton ma denbaya xunna ¹⁷ e nun Sikiri, Abiyaa denbaya xunna e nun Mowadi, Miniyamin ma denbaya xunna ¹⁸ e nun Samuwa, Biligaa denbaya xunna e nun Yehonatan, Semayaa denbaya xunna ¹⁹ e nun Matenayi, Yoyaribi a denbaya xunna e nun Yusi, Yedayaa denbaya xunna ²⁰ e nun Kalayi, Salayi a denbaya xunna e nun Eberi, Amoki a denbaya xunna ²¹ e nun Hasabi, Xiliki a denbaya xunna e nun Nataneli, Yedayaa denbaya xunna.

²² Eliyasibi nun Yoyada nun Yoxanan nun Yaduwa waxatini, Lewi bansonna muxune denbaya xunne nun saraxaraline xinle sebe nen Perise kaan Dariyusi a mangayaan waxatini.

²³ Lewi bansonna muxune denbaya xunne fan xinle sebe nen taruxu kedine kui han Eliyasibi a diin Yoxanan waxatina. ²⁴ Hasabi nun Serebi nun Kadamile a diin Yosuwe nan yi Lewi banson xunne ra. Ala batu waxatini, e yi tima nen e ngaxakedenne yetagi, e Ala tantunma, e barikan bira Ala xa e ti yeen ma alo Dawuda, Alaa muxuna a yamarixi kii naxan yi. ²⁵ Matani nun Bakabukiya nun Abadi nun Mesulan nun Talamon nun Akubu nan yi Ala Batu Banxin se ramaraden de kantanne ra. ²⁶ E yi walima Yosuwe a dii xemen Yoyakin waxatin nin, Yosadaki mamandenna, e nun yamana kanna Neyemi waxatin nun saraxaralini nun sebeli tiina Esirasi waxatini.

Sewana Yerusalen yinna fe yi

²⁷ Yerusalen yinna to yelin nafale, e yi sa Lewine tongo alogo e mon xa fa daxo Yerusalen yi e lan jaxaraxani bayo Yerusalen yinna bata yelin tiye, e yi Ala

tantun beti ba karijanne nun kondenne nun balonne ra. ²⁸ Bēti baane yi e malan keli Netofa banxidene ra Yerusalen rabilinna nun ²⁹ Bēti-Gilgali taan nun Geba nun Asamawēti yamanane yi. Bēti baane bata yi taane ti Yerusalen rabilinni. ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasarijan, e yamaan fan nasarijan, e nun taan deene nun a yinna.

³¹ N yi yamarin fi a Yuda kuntigine xa te yinna xuntagi. N yi bēti baane yitaxun firinna ra. A singen yi siga yiifanna ma yinna xuntagi Xuruse Neje Deen binni. ³² Hosaya nun Yuda kuntigine fōxo kedenna biraxi e fōxo ra, ³³ e nun Asari nun Esirasi nun Mesulan nun ³⁴ Yuda nun Binyamin nun Semaya nun Yeremi ³⁵ e nun saraxaraline diine, xōtaan yi naxanye yii e nun Yonatan ma diin Sakari. Semaya nan Yonatan soto. Matani nan Semaya soto. Mikahu nan Matani soto. Sakuru nan Mikahu soto. Asafi nan Sakuru soto. ³⁶ A ngaxakedenne fan yi a fōxo ra: Semaya nun Asareli nun Milalayi nun Gilalayi nun Maayi nun Nataneli nun Yuda nun Xanani. Dawuda, Alaa muxuna bēti ba seene yi e yii. Sebēli tiina Esirasi nan yi tixi e yete ra. ³⁷ E to Tigi Deen li, e yi te Dawudaa Taan kiraan xon, te yinna xuntagi, Dawudaa banxin xun ma, siga han Ige Dena sogeteden binni.

³⁸ Bēti baane dōxōden firinden yi siga komenna ma. Nxu nun yama dōnxen yi bira e fōxo ra yinna xuntagi. Nxu yi dangu Buru Ganden Sangansoon na siga han yinna yigbo yirena, ³⁹ han Efirami Deen xanbi ra, siga han De Fonna, dangu Yexe Deen na, han Xananeli Sangansoon e nun sangansoon naxan xili Keme han Yexene So Dena. E yi ti Kantan Ti Deen na.

⁴⁰ Na xanbi ra, bēti ba dōxo firinne yi ti Ala Batu Banxini. Nxu nun kuntigine yi ti naxanye yi n fōxo ra, e nun ⁴¹ saraxaraline: Eliyakimi nun Maaseya nun Miniyamin nun Mikahu nun Eliyowenayi nun Sakari nun Xananiya. E xotane suxi e yii. ⁴² Maaseya nun Semaya nun Eleyasari nun Yusi nun Yehoxanan nun Malakiya nun Elan nun Eseri fan yi na. Yesiraxiya nan yi bēti baane yeeratiin na. ⁴³ Muxune yi saraxa wuyaxi ba na lōxōni, e sewa, bayo Ala bata yi sewa fe gbeen nagidi e ma. Naxanle nun diidine fan yi sewa, Yerusalen sewa xuiin yi mema yire makuyeni.

⁴⁴ Na lōxōni, e yi muxune dōxo se ramardene xunna bogise singene nun yaganne yi ramarama denaxanye yi. E yi e ti ne malanna ra, yamanan taane birin yi, naxan lanma a so saraxaraline nun Lewine yii Ala kiseen na. Yuda kaane yi sewaxi bayo

saraxaraline nun Lewine birin yi e wanla ra. ⁴⁵ E lu Alaa wanla ke, e nun marasarijan wanla, e nun bēti baane nun kantan tiine alo Dawuda nun a dii xemen Sulemani a yamari kii naxan yi. ⁴⁶ Bayo waxati danguxini, Dawuda nun Asafi waxatini, bēti ba kuntigine yi na e nun bēti ba Ala tantun xinla ma. ⁴⁷ Sorobabeli nun Neyemi waxatini, Isirayila kaane birin yi seene soma nen bēti baane nun kantan tiine yii alo a yi lan kii naxan yi lōxo yo lōxo. E yi e yagan sarixanxine soma nen Lewine yii, Lewine fan yi nde so Haruna yixetene yii.

13

Neyemi kewali dōnxene

¹ Na waxatini, e yi Musaa sariya kedind xaran yamaan xa, e yi a to sebexi fa fala, Amonine nun Moyaba kaane mi lan e so Alaa yamani mume, ² amasoto waxati danguxini, e mi Isirayila kaane yisuxu, e mi donseen nun igen so e yii, e yete yi Balami saren fi alogo a xa e danga. Koni, en ma Ala yi dangan maxete duban na. ³ Yamaan to sariya kedind xaran xuiin name, e yi xōpene birin kedi Isirayila kaane ye.

⁴ Benun na xa liga, saraxaralina Eliyasibi naxan yi walima en ma Ala Batu Banxin se ramaradene yi, naxan mōn yi findixi Tobiya ngaxakedenna ra, ⁵ na bata yi banxin kuiin yire belebelena nde yitōn Tobiya xa, bogise saraxane nun wusulanna nun goronne yi ramaraxi denaxan yi nun, e nun murutun yaganna nun manpaan nun turena, naxan yi findixi Lewi bōsonna muxune gbeen na, e nun bēti baane nun kantan tiine nun saraxaraline.

⁶ N mi yi Yerusalen yi na waxatini na feene lige, amasoto n bata yi xete Babilon mangana Aratasetekeksi fema, a mangayaan jee tonge saxon e nun firinden ma. Na xanbi ra, n yi mangan maxōdin, a yi tin n xa siga, ⁷ n yi xete Yerusalen yi. N yi fe jaxin to Eliyasibi naxan naba, a to palana nde so Tobiya yii Alaa banxin yinna kui. ⁸ Na yi n xōlo ki fajii. N yi Tobiya yiiseene birin namini palaan fari ma. ⁹ N yi yamarin fi a e xa palane rasarijan, n mōn yi Ala Batu Banxin seene dōxo e funfune yi, e nun bogise saraxane nun wusulanne.

¹⁰ N mōn yi a me a Lewine mi e gbee saraxane sotoxi, n mōn yi a me fa fala Lewine nun bēti baan naxanye yi walima Ala Batu Banxini, ne bata xete e xene ma. ¹¹ N yi kuntigine maxadi, n naxa, “Nanfera Ala Batu Banxin bata rabējin?” N yi Lewine nun bēti baane malan, n yi birin ti a funfuni. ¹² Nayi, Yuda kaane birin yi fa yaganna nun murutun nun turen na se ramaradene. ¹³ N yi se

* 13:1: Na feen sebexi Sariyane 23.4-6 kui. † 13:2: Na feen sebexi Yatene 22.1-6 kui.

ramaraden taxu saraxaraliin Selemiya nun seɓɓi tiin Sadaki nun Lewina nde ra naxan xili Pɛdaya. N yi Sakuru a diin Xanan findi e mali muxun na, Matani mamandenna, bayo birin yi laxi e ra. E tan nan yi sɔɓɓni taxunna e ngaxakedenne ma.

¹⁴ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, na ma, n naxan nabaxi lannayani n ma Alaa banxin xa alogo i xa batu. I nama i mɛ n na.

¹⁵ N muxune to na waxatin nin sali lɔxɔni Yuda yamanani, e manpa bogine yibutuxunma. Nde yi bogise xidine rasoma, e xidixi sofanle fari, e nun wudi bogi igen nun manpa bogine nun xɔdene nun goronna sifan birin, siga Yerusalɛn yi Matabu Lɔxɔni. N yi a fala e xa a e nama fa donseene mati na lɔxɔni. ¹⁶ Tire kaane fan yi dɔxi mɛnni, naxanye fan yi fama yɛxɛn nun sare seen sifan birin na, e yi e mati Yuda kaane ma Yerusalɛn yi sali lɔxɔni. ¹⁷ N mɔn yi Yuda fonne maxadi, n naxa, “Fe ɲaxini ito bunna nanse ra, ε yi Matabu Lɔxɔn naxɔsi?” ¹⁸ E benbane fan mi ito xan liga ba? Ala bata fe ɲaxini itoe birin nafa en nun taani ito ma. E tan mɔn a xɔɓn fari sama Isirayila xili ma, ε yi Matabu Lɔxɔn sariɲanna kala.”

¹⁹ Na xanbi ra, benun Matabu Lɔxɔn xa a li, dimin nɛma Yerusalɛn dɛene li tun, n yi yamarin fi, a dɛene xa ragali, e nama fa rabi fɔ Matabu Lɔxɔn na dangu. N yi n ma walikɛna ndee dɔxɔ dɛene ra, alogo muxune nama so goronne ra Matabu Lɔxɔni. ²⁰ Na ma, sare matine nun sare soone yi kɔɛɛn nadangu Yerusalɛn fari ma sanɲa ma keden hanma sanɲa ma firin. ²¹ N yi e rakolon, n naxa, “Nanfera ε kɔɛɛn nadanguma yinna fari ma? Xa ε mɔn a liga, n na ε suxuma nɛn.” Xabu na lɔxɔni, e mi fa fa Matabu Lɔxɔni sɔɓɓn. ²² N mɔn yi yamarin fi Lewine ma a e xa e rasariɲan, e fa dɛene kantan alogo e xa Matabu Lɔxɔn findi lɔxɔ sariɲanxin na.

Na feen ma, n ma fe xa rabira i ma, n ma Ala, i yi n kantan i ya hinan gbeeni.

²³ Na waxatini, Yuda kaana ndee bata yi ɲaxanle dɔxɔ naxanye yi kelixi Asadodi nun Amoni nun Moyaba siyane ye. ²⁴ E diine fɔxɔ kedenna yi Asadodi xuiin falama ba xui gbeteye ra, koni e mi yi nɔɛ Heburu xuiin fale. ²⁵ N yi e maxadi, n yi e danga, n yi ndee bɔnbɔ, n yi e xunseɛene matala, n yi e rakɔɔ Ala yi, n naxa, “E nama ε dii tɛmɛne so siya gbetene yii e ɲaxanle ra, ε nama siya gbetene dii tɛmɛne tongo ε nun ε dii xɛmɛne xa. ²⁶ Isirayila mangan Sulemani mi yulubin liga na kiin xan yi ba? A ɲɔxɔn manga mi yi na siyane ye, a yi rafan a Ala ma. Ala bata yi a findi mangan na Isirayila birin xun na. Koni hali na, siya gbetene ɲaxanle a ti nɛn yulubin ma. ²⁷ Nxu fa a mɛ iki fa fala a ε fe ɲaxi sifani ito ligama, fe ɲaxi gbeena en ma Ala ra, ε yi siya gbetɛ ɲaxanle dɔxɔ.”

²⁸ Yehoyadaa dii xɛmɛna nde, saraxarali kuntigina Eliyasibi mamandenna yi findixi Horoni kaan Sanbalata bitanna nan na. N yi a kedi n yɛtagi. ²⁹ E fe xa rabira i ma, n ma Ala, bayo e bata saraxarali wanla sariɲanna kala, e nun saraxaraline nun Lewine layirina.

³⁰ N na e birin nasariɲan nɛn xɔɲɛne seene birin ma, n mɔn yi saraxaraline nun Lewine ti e wanle ra. ³¹ N mɔn na liga nɛn saraxa yegene ra waxati saxini, e nun bogise sin-gene.

N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na.

Esita Esita a Fe Taruxuna

Yahudiya jaxalan dii temena nde nan ma fe taruxu ito ra naxan yi xili Esita. A liga Perise yamanan nin jee keme naanin jee tonge solomasexe benun Yesu xa bari. Na waxatini Yahudiyane yi Perise yamanani nun. Ala bata ya a ragidi a Isirayila kaane xa suxu yengeni e yulubine fe ra, e yaxune yi siga e ra Perise yamanani. Esita nun a siyaan nan ma fe taruxu ito ra.

Yahudiyane yaxune yi kata e birin naxori feen na bayo e mi yi tinma e xinbi sinje e yetagi, koni Ala mi tin e xa e raxori. Ala yi a liga Esita yi rafan Perise mangan ma, a findi Naxanle Mangan na.

Bayo a Yahudiya bodene rafan a ma, a kata, a yi maliin ti, a yi a muxune rakisi, e mi fa raxori nayi sonon. Yahudiyane yi sanla nde yiton naxan a rabire e ma fa fala e kisi nen e yaxune ma. E na sanla xili bama nen Purimi.

Fasita yi tondi mangana xinla ma

¹ Mangana nde yi na nun naxan yi xili Asuyerusu. A tan nan yi mangayani keli Indiya yamanani han sa doxo Kusi yamanan na. Yamana keme moxonon nun solofere nan yi a ra. ² Na waxatini, Asuyerusu yi doxi mangayani Suse taani denaxan yi findixi yamana kan taan na.

³ A mangayaan jee saxandeni, a yi a kuntigine birin xili donse don malanni. Sofa mangan naxanye yi Perise nun Mede yi nun, e nun muxu gbeene nun yamana kanne, ne birin yi fa a yetagi. ⁴ A yi a fangan nun a binyen nun a nafulu kanyaan yita yamaan na kike sennin.

⁵ Na danguxina, xii solofere bun ma, mangan yi donse don malanni ton muxun birin xa a manga banxin tanden ma muxudine nun muxu gbeene xa naxanye Suse manga taani. ⁶ Tanden yi maxidi ki fajil. Tanden yi rabilinxi geme fixe senbetenne ra. Gbeti wurene singanxi na senbetenne ra. E yi taa dugi luti mamiloxin nun a fixe ne xidi na ra. Tanden lonna yi rafalaxi geme fajil fixe ne nun a gbeele nun a mamiloxine nun a fixe mayiloxine nan na. Saden naxanye rafalaxi xemaan nun gbetin na, e ne ti menni. ⁷ Dolon yi fima muxune ma xema igelengenne nan kui. Mangan yi dolon fima yamaan ma nii yifanna nin. ⁸ Birin yi a minma nen alo a rafan a ma kii naxan yi. Mangan yi a walikene yamari a e xa yamaan nafan feen naba.

⁹ Mangana jaxalan Bate Fasita fan bata yi donse donni ton jaxanle xa Manga Asuyerusu a mangaya banxini.

¹⁰ Donse donna malanna xii soloferedeni, Manga Asuyerusu to sewa dolon na, a yi a xeme tegenzi* solofereni itoe xili: Mehuman, Bisita, Harabona, Bigita, Abagita, Setara, e nun Karakasi. ¹¹ A yi a fala e xa a e xa sa fa Baten Fasita ra a dexon ma a mangaya komotin soxi a xunna. Mangan yi waxi a xon ma nen a xa a jaxanla tofanna mayita a mangane nun a yamaan na, bayo a yi tofan han. ¹² Koni mangana xerane sigaxi na Baten Fasita fema, e to mangana xerani ba a xa, a tondi fe. Na yi mangan xolo ki fajil.

¹³ Awa, alo mangan dari fena, a yi a fekolonne maxodin naxanye sariyan nun taan doxo kiin kolon. ¹⁴ Mangana lanayaan yi Perise kaan nun Mede kaan kuntigi gbee solofere naxanye yi, naxanye yi a kawandima, ne nan itoe ra: Karasena, Setara, Adamata, Tarasisi, Meresi, Marasena, e nun Memukan. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Manga Asuyerusu bata n ma xerane rasiga Baten Fasita ma, koni a mi n ma yamarin suxi. Sariyan nanse falaxi n lan n xa naxan liga Baten Fasita ra?”

¹⁶ Memukan yi a fala mangan nun a kuntigine xa, a naxa, “Baten Fasita mi fe jaxin ligaxi mangan xan keden na koni mangana kuntigine nun a yamaan birin yamanani. ¹⁷ Naxanle na na me a jaxalan mangan bata a xemen bote raba, yamanan jaxanle birin fan e yoma e xemene ma nen. Naxanle luma a fale nen, e naxa, ‘Manga Asuyerusu xeraan nasiga nen Baten Fasita ma alogo a xa fa a dexon koni a mi tin.’ ¹⁸ Awa, Perise nun Mede kuntigine jaxanle na na me a Baten Fasita na nan ligaxi, e mi fa e xemene binyama sonon. Na findima nen xolon nun yagin na e xemene ma. ¹⁹ Xa a sa mangan kenenje, a xa yamarin fi fa fala Baten Fasita nama fa ti a yetagi sonon. A tiden xa so jaxalan gbete yii naxan fisa a tan xa. Yamarin fi, a xa sebe, a xa sa na tonne fari naxanye Perise nun Mede yamanani alogo a nama fa maxete nume! ²⁰ Mangana, i na i ya fala xuini itoe rali i ya yamanan birin ma, jaxanla birin fa a xemen binyama nen nayi, keli a xungbeen ma han a xurina.”

²¹ Na yamarin yi rafan mangan ma, e nun a kuntigine birin, mangan yi a liga alo Memukan a fala kii naxan yi. ²² Mangan yi kedind nasiga a taane birin yi e gbee sebenla nun e gbee xuine yi, alogo xemen birin xa findi a denbayaan kuntigin na e nun birin xa a kon xuiin fala.

* **1:10:** Xeme tegenna: Na waxatini, mangane yi xemena ndee teginma nen alogo e xa e yengi doxo mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle foxo ra.

2

Esita yi findi Mangana Batn na

¹ Na danguxina, mangan bɔɔn godo xanbini, a a miri fɔlɔ na feen ma Bate Fasita naxan ligaxi a ra e nun a fan sariyan naxan saxi lan a ma. ² Awa, mangan bundɔxɔna ndee yi a fala a xa, e naxa, "Sungutunna nde xa fen i xa naxan tofan han! ³ Yamarin fi i ya bɔxɔn birin yi a kuntigine xa fa dii tɛmɛ tofanine birin na i ya paxanle banxini. Suse manga taani. Na dii tɛmɛne birin xa lu na xɛmɛ tɛgenxin yii naxan xili Hege naxan paxanle xun na. Na xɛmɛn xa a yengi dɔxɔ e xɔn ma a yi maratofan seene so e yii. ⁴ Nayi, dii tɛmɛn naxan na rafan i ma ne ye, na yi findi batn na Fasita funfuni." Na falan yi Mangan kɛnɛn, a yi na liga.

⁵ Yahudiyana nde yi Suse manga taani nun naxan yi xili Marodoke, Yayiri a dii xɛmɛn nan yi a ra. Simeyi nan Yayiri sɔtɔ. Kisu nan Simeyi sɔtɔ. Kisu kelixi Bunyamin bɔnsɔnna nin. ⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari Yuda manga Yoyakin nun muxun naxanye suxu Yerusalen yi, a yi ne nan ye. ⁷ Marodoke nan yi Hadasa xuruma naxan mɔn xili Esita. A sɔxɔ a dii tɛmɛna. Esita fafe nun a nga bata yi faxa. Sungutunni ito yi tofan han! A nga nun a fafe to faxa, a yi lu alo Marodoke a diina.

⁸ Mangan yamarin fi xanbini, e fa dii tɛmɛ wuyaxi ra Suse manga taani, Esita yi ne ye nun. A tan Esita fan yi lu mangan konni Hege bun ma naxan mangana paxanle xun na. ⁹ Esita a fe yi rafan Hege ma han! A yi hinan a ra. Nanara, a yi fati rayabu seene so fɔlɔ a yii, e nun donse fajina. Hege yi Esita lu yire fajini paxanle tagi, a yi dii tɛmɛ solofere yeba mangan konni naxanye luma wanla kɛ Esita xa.

¹⁰ Koni Esita mi tin muxu yo xa a kolon a kelixi siyaan nun xabilan naxan yi, amasɔtɔ Marodoke bata yi yamarin fi a ma nun fa fala a nama na fala. ¹¹ Marodoke yi sigama nen mangan konna dɛxɔn lɔxɔ yo lɔxɔ alogo a xa a kolon Esita yi kii naxan yi e nun e yi naxan ligama a ra.

¹² Sungutunni itoe birin yi lan e siga Manga Asuyerusu konni keden keden ye ma e na yelin e yitɔnɛ kike fu nun firinna bun. Kike sennin e ture fajin soma e ma. Na xanbi ra, e latikɔnɔnna nun paxanle rayabu seen sifan birin so e ma kike sennin mɔn. ¹³ Sungutunna naxan siga waxatin na a li mangan konni, a sese maxɔdin na nan yi soma a yii. ¹⁴ Naxan nɛma yi sigɛ mangan konni, a yi sigama jinbanna nan na. Na xɔtɔn bode, a siga paxanle banxɔ gbete yi, a gberɔnne ye. Sasigasi yi a yengi dɔxɔma e xɔn dɛnaxan yi. Naxan na keli mangan konni, a mi fa sigama na yi sɔnɔn fɔ xa a rafan mangan ma, a yi a xili a xinla ma.

¹⁵ Nba, Marodoke sɔxɔ Abixali a dii tɛmɛna Esita, Marodoke yi naxan xuruma, na gbɛe waxatina a lixina siga mangan konni, a mi sese xali fɔ Hege seen naxanye fe fala a xa. Muxu yo yi Esita to, a rafanɛ a ma. ¹⁶ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan jɛɛ solofere kike fudeni, naxan xili Tebeti kikena, e fa Esita ra Manga Asuyerusu fema a konni. ¹⁷ Esita yi rafan mangan ma, dangu sungutunne birin na. A mangana fanna nun a hinanna sɔtɔ dangu sungutunna bonne birin na! Nanara, mangan yi mangaya taxamaseri kɔmatin so Esita xun na, a yi a findi batn na Fasita funfuni. ¹⁸ Awa, mangan yi donseen nafala a kuntigine nun a muxune birin xa Esita a fe ra. A yi na lɔxɔn findi Matabu Lɔxɔn na a yamanan birin yi. A yi yamaan ki mangayaan hinanni.

Marodoke yi mangan nakisi

¹⁹ Awa, sungutunne mɔn yi malan a firindenɛ. Na waxatini, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na. ²⁰ Han na waxatini, Esita munna yi a xabilan nun a siyana fe fala muxɛ xa alo Marodoke a yamari kii naxan yi. Esita yi a falan suxu alo a to yi a maxuruma waxatin naxan yi.

²¹ Lɔxɔna nde, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na. Mangana kuntigi firinna naxanye yi xili Bigitana nun Teresi, ne nan yi mangan konna kantanma. Ne yi xɔlɔ Manga Asuyerusu ma, e kata fɔlɔ a faxa feen na. ²² Marodoke yi a mɛ, a yi a fala Esita xa, mangana batena. Esita yi Marodoke a falan nali mangan ma. ²³ E fɔlɔ na feen ye fenɛ, e fa a to fa fala jɔndin na a ra. Nayi, e yi na xɛmɛ firinne singan wudin na, e faxa. Na birin yi seɛe yamanan fe fori taruxu kɛdin kui Mangan yeɛ xɔri.

3

Yahudiyane faxa feen yi yitɔn

¹ Na dangu xanbini, Manga Asuyerusu yi Hamedata Agaga kaana dii xɛmɛn Haman tiden mate dangu kuntigine birin na. ² Mangana walikɛɛn naxanye birin yi a banxini, ne birin yi e xinbi sinna nen Haman bun e yi a binya, alo mangan bata yi a yamari kii naxan yi. Koni, Marodoke tan mi tin na lige. ³ Mangana Walikɛɛn bonne yi a maxɔdin, e naxa, "Nanfera i mi mangan fala xuiin suxuma?" ⁴ Lɔxɔ yo lɔxɔ kuntigine yi Marodoke maxɔdinma nen, koni a mi yi e xuiin danxunma. Nayi, e yi a fala Haman xa alogo e xa a kolon xa a kankanɛ a kɛjaan ma bayo a bata a fala a Yahudiyana nan a ra. ⁵ Haman a toxina fa fala a Marodoke mi tinna a xinbi sinɛ a tan bun ma, a yi xɔlɔ kati! ⁶ A mɔn a kolonxina fa fala

Yahudiyān nan Marodoke ra, a yi a miri a bɔɔnɛni, a a nama Marodoke keden peen fāxa. Nanara, Haman yi feren fen falo alogo a xa Yahudiyane birin halagi naxanye yi Asuyerusu yamanan birin yi.

⁷ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan jɛɛ fu nun firinden kike singen naxan xili Nisan kikenā, Haman yi yamarin fi fa fala masensenna naxan xili Puri, a e xa na bira a xa, alogo e xa Yahudiyane fāxa waxatin kolon, fe yitɔnxine lanma kiken naxan ma e nun a lɔxɔna. A kike fu nun firinden suxu naxan xili Ada kikenā.

⁸ Haman yi a fala Manga Asuyerusu xa, a naxa, “Siyana ndee na, e xuyaxi ayi i ya yamanan yiren birin yi, e namunna nun muxu yo a namun keden mi a ra. E mi yamanan yamarine suxuma. Awa, a mi lan i xa ne lu na. ⁹ Mangana, xa i sa tinɔɛ, i xa yamarin fi fa fala ne xa halagi. Xa i tin ne halagi feen ma, n tan gbetin gbananna wuli fu sɛ i ya gbeti ramaradeni ne xa naxanye na ligɛ.”

¹⁰ Mangan yi a wuren ba a yiin na, a taxamasenna, a yi a so Hamɛdata Agaga kaana dii Haman yii, Yahudiyane yaxuna. ¹¹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nun na gbetin na, i tan nan gbee e ra. Nanara, i nɛɛn waxi feen naxan liga fe yi e ra, i na liga.”

¹² A kike singen xii fu nun saxande lɔxɔni, Haman yi mangana sebeli tiine malan alogo e xa a yamarine sebe yamana kanne nun taa mangane birin ma siyane birin yi e sebenle nun e xuine yi. Awa, na kedine yi sebe Manga Asuyerusu yetɛɛn xinla ra. E mɔn yi a mangayaan taxamasenna wuren funfun sa a ma. ¹³ Xerane yi siga kedini itoe ra mangana yamanan birin yi. E yamarin fi a yamaan xa Yahudiyane birin naxɔri lɔxɔ kedenni, kike fu nun firinden xii fu nun saxande lɔxɔni, naxan xili Ada kikenā. E yi e fāxa, dii jɔɔɛn nun fonna nun jɔaxanle nun diidine birin, e yi e yii seene tongo. ¹⁴ Awa, na sariyan kɛdin yi rawuya, a xaran yamanan yamaan birin xa alogo e xa e yitɔn na lɔxɔn yɛɛ ra.

¹⁵ Mangana xerane yi siga e giyɛ, Suse manga taan yiren birin yi xɛra ralideni. Na xanbi, Mangan nun Haman yi dɔxɔ dɔɔɔ mindeni, koni Suse taan muxune tan yi wugama.

4

Marodoke yi falan ti Esita xa

¹ Marodoke feni ito birin mɛ waxatin naxan yi, a yi a dugine yibɔ a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi. A mɔn yi xuben so a ma, a mini taa tagini, a sunuxin yi a wuga xuini te, a gbelegbele. ² A yi siga han mangana banxin dɛxɔn, a yi

ti mɛnni. Muxu yo mi yi lan a so mɛnni a maxidixi kasa benbeli dugini. ³ Yamanan birin yi, mangana falan nun yamarin na yi so denaxan yi, Yahudiyane yi sunuma nɛn mɛnni. E yi sunuma nɛn e wuga, muxu wuyaxi yi e maxidima benbenla nin, e yi e sa xubeni.

⁴ Esita a walike jɔaxanle nun xɛmɛ tɛgenne yi fa Marodoke a fe fala a xa, na yi Esita yigitɛɛ kati! Esita yi dugine rasiga Marodoke ma alogo a xa kasa benbeli dugin ba a ma. Koni Marodoke mi tin. ⁵ Esita yi Hetaka xili, mangana xɛmɛ tɛgenna naxan yi findixi walikɛɛn na Esita fema, a yi na xɛ alogo a xa sa a kolon Marodoke sunuxi naxan na. ⁶ Hetaka yi sa Marodoke li tixi taan yama malandeni mangan konna dɛ ra. ⁷ Marodoke yi na feen birin fala Hetaka xa naxan ligaxi, a mɔn yi a fala a xa Haman mangan tuli saxi gbetin naxan na, alogo a xa Yahudiyane birin fāxa. ⁸ Marodoke mɔn yi na kedin so Hetaka yii naxan xaraxi Suse yi, lan Yahudiyane fāxa feen ma. Marodoke yi waxi a xɔn ma nɛn a xa a so Esita yii, a mɔn yi dɛntɛgen sa Esita xa alogo Esita xa sa mangan mafan, a dija a muxune ma. ⁹ Awa, Hetaka yi xɛtɛ, a sa Marodoke falane ye ba Esita xa.

¹⁰ Awa, Esita mɔn yi Hetaka xɛ Marodoke ma, a yi a fala a xa, a naxa, ¹¹ “Mangana walikɛɛne nun muxun naxanye birin mangana yamanani, ne birin a kolon a muxu yo muxu, xɛmɛn nun jɔaxanla, naxan na siga mangan fema a banxini xa a mi a xilixi, sariyan wama nɛn na kanna xa fāxa. Koni naxan keden a ligɛ na kanna mi fāxa, fɔ mangana a xɛma dunganna ti a xa. Koni a bata kiken ti mangan mi n tan xili.”

¹² Marodoke yi Esita a jɔungu xuini mɛ. ¹³ A fan yi a yabi, a naxa, “I nama i miri fa fala i tan Esita keden peen kisisa nɛn Yahudiyane tagi, bayo i mangan konni. ¹⁴ Xa i dundu i dɛɛn ma waxatini ito yi, waxatina nde Yahudiyane sabu gbɛtɛ sɔtɔn nɛn e kisi, koni i tan nun i babaa denbayaan naxɔrima nɛn. Nde a kolon? Waxatina nde, xa i mi findixi mangana batɛn na lɔxɔni ito xan ma fe ra?”

¹⁵ Awa, Esita fan yi Marodoke yabin nasiga a ma, a naxa, ¹⁶ “Siga, i sa Yahudiyane birin malan Suse yi, ɛ sunna suxu n xa. ɛ nama ige min, ɛ nama ɛ dɛge kɔɛ saxan, yanyi saxan. N tan Esita nun n ma walike jɔaxanle fan sunna suxuma nɛn. Na na dangu, n sigan mangan fema nɛn hali xa n tɔnna kala. Xa a lan a yi, n xa fāxa, n xa fāxa.” ¹⁷ Marodoke yi siga, a yi a liga alo Esita a yamari kii naxan yi.

5

Esitaa donse donna malanna

¹ Sunna xii saxande ɓɔxɔni, Esita yi a maxidi a ɓaxalan manga dugine yi, a sa ti tanden ma manga banxin de ra. Mangan yi dɔxi manga gbɛdeni, a ye rafindixi banxin so deen ma. ² Mangan to Esita to a tixi tandeni, a fe yi rafan a ma ki faji, na ma, mangan yi a xema dunganna ti a xa. Esita yi sa a yiin din mangana xema dunganna ra. ³ Mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nanfe ligaxi? I waxi nanse xɔn ma? N na soe i yii nen hali i waxi n ma yamanan ɓɔxɔn kedenna nan xɔn.”

⁴ Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa a sa i kenɛn, n waxi a xɔn ma e nun Haman xa fa donse dondeni n konni to, n naxan nafalaxi e xa.”

⁵ Mangan yi xeraan nasiga Haman ma, a xa fa mafuren alogo e firinna xa sa Esita waxɔn feen liga. ⁶ Nayi, mangan nun Haman yi siga Esita donseen dondeni. E yi dɔɓ minni waxatin naxan yi, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xɔn ma a fala n xa, n xa na liga i xa. Nanse xɔli i ma? Hali i waxi n ma yamanan ɓɔxɔ kedenna nan xɔn, n na a soe i yii.”

⁷ Esita yi mangan yabi, a naxa, “N waxi naxan xɔn ma, ⁸ xa mangan tinje, a yi n ma maxandin yabi, Mangan nun Haman mɔn xa fa n konni donse dondeni tila n naxan nafalama, nayi n mangan yabe.”

Haman yi wa Marodoke faxa feni

⁹ Awa, Haman sewaxin yi keli na yi na ɓɔxɔni. Koni a to yi dangama mangana banxin de ra, a yi Marodoke to. Marodoke mi keli, a mi xuruxurun a ye ra. Na yi Haman xɔɓ a xili ma kati! ¹⁰ Koni Haman yi a bɔɓen suxu, a siga a konni. Menni, Haman yi a lanfane nun a ɓaxanla Seresi, xili. ¹¹ Haman yi a kanba fɔɓ a lanfane nun a ɓaxanla yetagi, a nafulu kanna nan a tan na, a dii wuyaxi a yii, a mangan bata a tiden mate, a tan dangu mangana kuntigine nun mangana muxu gbeene birin na.

¹² Haman yi lu a kanbe, a naxa, “Naxan dangu na birin na, Mangana Bate Esita bata n tan Haman xili, a nxu nun mangan xa sa nxu dege nxu bode xɔn ma. Nxu mɔn sigama na nan ma tila nxu nun mangana. ¹³ Koni fanni, n mɔn Marodoke toma dɔxi mangana banxin de ra, Yahudiyana, sese mi na ra n tan Haman xa.”

¹⁴ A ɓaxanla Seresi nun a lanfane yi a fala Haman xa, e naxa, “Muxu singandena nde rafala naxan nɔngɔnna ye tonge suulun liye. Nayi, tila xɔtɔnni i yi a fala mangan xa, a a xa Marodoke singan mɛnni, a xa faxa, alogo i sewaxin xa siga mangan matideni donse dondeni.” Awa, na falan yi Haman kenɛn, a muxu singanden nafala.

6

Haman yi Marodoke binya

¹ Na kɛɛn na, mangan mi nɔ xiyɛ. Nayi, a yi a fala a e xa fa yamanan taruxu kedɛn na, e yi a xaran a yetagi. ² E deɓaxan xaran, e yi a to mɛnni fa fala Mangana kuntigi firinna naxanye yi a banxin deen kantanma, Bigitana nun Teresi, ne manga Asuyerusu faxa feni tɔn nen, koni Marodoke yi na feen namini kenɛnni. ³ Awa, mangan yi maxɔdinna ti, a naxa, “En binyen mundun fi Marodoke ma e nun a kɔntɔnna?” Mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Fefe munma raba a xa singen.” ⁴ Mangan mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde n ma banxini?”

Na yi a li, Haman yi baxi sode mangana genla kui. A bata yi fa a faladeni mangan xa, a xa Marodoke singan na singan tideni a naxan yitɔnxi Marodoke xili ma. ⁵ Nanara, mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Haman nan be.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “A xa so.” ⁶ Haman yi so, mangan yi a maxodin, a naxa, “Nanse lige muxun xa mangan waxi naxan binya feni ki faji?” Haman yi a miri a yete ma, a naxa, “Awa iki, mangan waxi a xɔn ma a xa muxun mundun binya ki faji? Muxu gbete mi na fɔ n tan.” ⁷ Haman yi mangan yabi, a naxa, “Mangan waxi muxun naxan binya feni, ⁸ a lan mangaya dugin xa so na kanna yii, i tan mangan yetɛɛn bata naxan nagodo i ma e nun soona i bata dɔxɔ naxan fari, a xunna soxi mangaya taxamaseri komatin na. ⁹ Mangana, i ya kuntigi gbeena nde xa na dugine tongo a yi e ragodo na kanna ma mangan waxi naxan binya feni, a dɔxɔ soon fari, a yi a radangu taan yiren birin yi. Na muxu gbeen xa siga falani ito tiye, a naxa, ‘E a mato mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.’”

¹⁰ Nayi, mangan yi a fala Haman xa, a naxa, “I mafura, i sa dugine tongo e nun soona, i yi e ragodo Marodoke ma, na Yahudiyana. I naxan birin falaxi, i yi na birin liga Marodoke xa, naxan dɔxi manga banxin so deen na. I nama jinan sese ma i naxan birin falaxi.” ¹¹ Na xanbi ra, Haman yi sa dugine tongo e nun soona. A yi mangana dugine ragodo Marodoke ma. Marodoke to te soon fari, Haman yi ti Marodoke ye ra siga taa tagini. A siga a fale yamaan xa, a naxa, “E a mato, mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.”

¹² Marodoke yi xɛte manga banxin so deen na. Koni Haman tan yi siga a konni mafuren, a yetagin luxunxi amasɔɔ a yi sunuxi kati! ¹³ Feen naxanye liga a ra, a yi ne birin fala a ɓaxanla Seresi nun a lanfane xa. Haman ma ɓaxanla nun a fekolonne yi a fala a xa, e naxa, “Marodoke, Yahudiyana

nan a ra. Na nan a toxi, i mi nœ a ra. I fama yagideni a yœ ra, na yetœn bata folo!”

¹⁴ E mœn yi fala tiini, mangana xerane yi fa, a Haman xa siga mafurœn donse dondeni Mangana Batœna Esita naxan nafalaxi.

7

¹ Mangan nun Haman yi siga Esita donse dondeni. ² Na lœxœ firinden, e yi dœlo minni, mangan yi Esita maxœdin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xœn ma a fala n xa alogo n xa na liga. Nanse xœli i ma? Hali, i wa n ma yamanan bode fœxœn nan xœn ma, n na a soœ i yii.”

³ Koni Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa i tin, xa a rafan i ma, n waxi feen naxan xœn ma, na nan ito ra: N tan Esita nun n ma muxune xa kisi. ⁴ Bayo n tan nun n ma muxune bata sara alogo nxu xa halagi, nxu faxa, nxu mœn yi raxœri. Xa nxu yi sara nœn koniyiaan gbansanna xili yi, n yi dunduma nœn nun, bayo na mi yi findœ fe ra nun, n yi mangan yœ mœ ayi.”

⁵ Manga Asuyerusu yi Esita maxœdin, a naxa, “Nde a ra, naxan susuxi fe sifani ito mire? Na kanna minœn yi?”

⁶ Esita yi a yabi, a naxa, “Haman nan nxu tœrœ muxun nun nxu yaxun na, na muxu jaxina!”

Nayi, gaxu gbeen yi Haman suxu mangan nun Esita yetagi. ⁷ Mangan xœlœxin yi keli donse dondeni, a yi mini tandeni. Awa, Haman to a to fa fala mangan bata fe jaxin nagidi a fe yi, a yi lu xanbin na Esita mafandeni alogo a niin xa kisi. ⁸ Haman a mafelenxi waxatin naxan yi Esita dœxœ seen ma, mangan yi so, a sœnxœ, a naxa, “Wan! Xœmeni ito fa waxi n ma batœn Esita nan mafu fe yi n yœœ xœri n ma banxini?” Benun mangan xa yelin fala tiyœ, e bata Haman xunna so. ⁹ Mangana kuntigina nde yi na naxan yi xili Harabona, na yi a fala mangan xa, a naxa, “Haman yetœn bata singan tiden nafala a banxin dœxœn ma a Marodoke mangana muxu fajin singanyœ dœnaxan yi. Na wudin mateen fœ nœngœna yœ tonge suulun.” Awa, mangan yi yamarin fi, a naxa, “Haman xa sa singan na yi.”

¹⁰ Nayi, Haman yi singan na singan tideni a naxan nafala Marodoke faxa feen na. Awa, na ligaxina, mangan bœjœn yi xunbeli.

8

Yahudiyane xunna kenla

¹ Na lœxœn yetœni, Manga Asuyerusu yi Yahudiyane yaxu Haman yii seene birin so Esita yii. Marodoke yi siga mangan fœma, bayo Esita bata yi a fala mangan xa fa fala a tan nun Marodoke barixi nœn. ² Mangan yi a taxamaseri yiiisolirasoon ba a yiin na, a naxan taxu Haman na, a yi a so Marodoke

yii. Esita yi Marodoke lu Haman ma seene xun na.

³ Esita yi a sa mangan bun ma, a wugama, a yi a mafan alogo a xa Haman Agaga kaana fe jaxi yitœnxin kala Yahudiyane xili ma.

⁴ Mangan yi a xœma dungganna ti Esita xa. Nayi, Esita yi keli, a yi ti a yetagi. ⁵ Esita naxa, “Mangana, xa i bata tin, xa i ya fe n ma fe yi, xa a lanxi i ma, xa n napan i ma, yandi, i xa kœdin sebœ naxan Haman ma yamarine kalama. Hamœdata a dii xœmœna Agaga kaan yamarin naxan fi Yahudiyane faxa feen na i ya yamanan birin yi, na nama liga. ⁶ N tan mi nœ tinjœ n bœnsœnna yi tœrœ, a raxœri.”

⁷ Awa, Manga Asuyerusu yi Esita nun Yahudiya Marodoke yabi, a naxa, “E mato, n bata Haman faxa bayo a Yahudiyane faxa feni tœn nœn. N mœn bata Haman ma seene so Esita yii. ⁸ Iki, œ xa sebœnla ti lan Yahudiyane feen ma, naxan yo na œ kenœn, n tan mangan xinli, œ yi n ma taxamasenna sa a ma. Bayo, kœdin naxan sebœxi mangan xinli mangaya taxamasenna yi sa a ma na mi kalœ mume.”

⁹ Na lœxœn yetœni, e yi yamanan sebœli tiine birin xili, kike saxanden xii maxœjœn nun saxande lœxœn nin, kiken naxan xili Sifan kiken. Mangana sebœli tiine yi Marodoke a yamarine sebœ siga Yahudiyane nun yamana kanne nun kuntigine birin ma na yamana kan taa kemœ maxœjœn nun solofere birin yi, keli Indiya yamananani han sa dœxœ Kusi yamananani. Siyane birin yi kœdin sebœxin sœtœ e sebœnla nun e xuœin nin, Yahudiyane fan yi a sœtœ e gbee sebœnla nun e xuœini. ¹⁰ Kœdini itoe yi sebœ mangan xinli, a yi a taxamasenna sa e ma. A yi xœrane rasiga kœdini itoe ra soo fajine fari naxanye ramaraxi e danna mangan xœn ma.

¹¹ A yi sebœxi nœn Mangana kœdini ito kui fa fala Yahudiyane xa e malan taan birin yi, e yi e yetœ xun mayœngœ. Xa siya gbœtœ yo waxi e yœngœ feni, e tan Yahudiyane fan xa ne yœngœ, e yi e faxa e nun e jaxanle nun e diine. Yahudiyane xa ne birin faxa, e yi e yii seene tongo. ¹² Na yamarin yi lanxi xii kœden nan ma Manga Asuyerusu a yamanan birin yi, Ada kiken xii fu nun saxande lœxœni, jœœn kiken fu nun firindena. ¹³ Na yamarin yi mini yamanan birin yi alogo siyane birin xa a kolon fa fala a bata findi sariyan na alogo Yahudiyane fan e yitœnjœ e yaxune yœngœdeni kii naxan yi. ¹⁴ Awa, mangan to yamarin fi, xœrane yi dœxœ soone fari, e yi siga e giyœ mafurœn alogo yamarin xa xaran Suse manga taani.

¹⁵ Marodoke yi mini mangana banxini, manga dugin doma mamiloixin fixœn nagœdoxi a ma, mangaya xœmaan taxamasenna fan soxi a xunna, doma xungbe mamiloixin fan a ma. Awa, muxun naxanye birin Suse yi, e sœwa kati, e sœnxœ sœnxœ sœwani. ¹⁶ Na

laxón yi findi sewa laxón nun nɔ sɔtɔ laxón na Yahudiyane xa. ¹⁷ Mangana sariyan so yamanan nun taan naxanye birin yi Yahudiyane yi sewan sɔtɔ mɛnne yi, e yi e malan jaxaxaxani. Nanara, muxu wuyaxi yi e yete findi Yahudiyani na yamanani amasɔtɔ e bata gaxu e yete ra.

9

Yahudiyane yaxune faxa fena

¹ Kike fu nun firinden naxan xili Ada, na xi fu nun saxande laxón to a li, mangana yamarin yi lan a xa fɔlɔ laxón naxan yete yi. Na laxóni, Yahudiyane yaxune yi mirixi fa fala a Yahudiyane luma nen e senben bun ma. Koni, feene yi maxete, Yahudiyane yi nɔnɔ sɔtɔ e yaxune ma. ² Yahudiyane yi e malan Manga Asuyerusu yamanan taan birin yi e yaxune yengedeni. Nayi, muxune birin yi gaxu Yahudiyane yete ra, muxu yo mi fa a ti e yete ra yenge sodeni. ³ Hali bɔxón mangane nun kuntigine nun yamanan kanne nun mangan jɔxón yibirane birin yi Yahudiyane mali amasɔtɔ e yi gaxuxi Marodoke yete ra. ⁴ Marodoke bata yi findi kuntigi gbeen na manga banxini, e nun a xili fajin bata yi lan yamanan birin na amasɔtɔ a senben yi gboma ayi nen tun! ⁵ Nanara, Yahudiyane yi e yaxune faxa silanfanna ra, e yi e jan.* E wa naxan liga fe yi e yaxune ra, e na liga.

⁶ Yahudiyane yi muxu kemɛ suulun faxa Suse manga taani. ⁷ E mɔn yi Pansandata nun Dalifón nun Asipata nun ⁸ Porota nun Adaliya nun Aridata nun ⁹ Paramasata nun Arisayi nun Aridayi nun Fayesata birin faxa. ¹⁰ Ne nan Hamadataa dii Haman ma dii kemɛ fuune ra, Yahudiyane yaxuna. Koni, e mi ne yii seene tongo.

¹¹ Na lɔxɔ yeteni, e mangan nakolon muxun naxan beɣeya faxa Suse manga taani. ¹² Mangan yi a fala Esita xa, a naxa, “Yahudiyane bata muxu kemɛ suulun faxa Suse manga taani sa Haman ma dii kemɛ fu fari. E nɔxi nanse ligɛ yamanan bodene yi? Koni, xa i mɔn waxi fena nde xɔn ma, i a sɔtoma nen. I waxi nanse xɔn? N na rabama i xa nen.”

¹³ Awa, Esita yi a yabi, a naxa, “Xa i bata tin, Yahudiyani naxanye Suse yi, ne mɔn xa to jɔxón liga tila. Haman ma dii kemene binbine xa singan wudin na.” ¹⁴ Mangan yi yamarin fi a na xa liga alo Esita a falaxi a xa kii naxan yi. Na yamarin yi rawanga Suse taani. E Haman ma dii kemene binbine singan. ¹⁵ Kiken naxan xili Ada, na xii fu nun naaninde laxóni, Suse taan Yahudiyane mɔn yi e malan, e muxu kemɛ saxan faxa taani, koni e mi e sese tongo.

¹⁶ Yahudiyani bonna naxanye yi mangana a yamana gbetene yi, ne fan yi e malan e yete

xun mayengedeni. E yi e yete sɔtɔ e yaxune ra. Yahudiyane yi e yaxun muxu wuli tonge solofere e nun suulun faxa. Koni ne fan mi e sese tongo. ¹⁷ Na ligaxi Ada kiken xii fu nun saxande laxón nin. A xii fu nun naaninde laxóni, e yi e matabu. Yahudiyane yi na findi sanla nun sewa laxón na. ¹⁸ Yahudiyani naxanye yi Suse yi, ne yi yengen so a xii fu nun saxanden nun a naaninden, ne yi e matabu a xii fu nun suulunde laxóni. Na laxón yi findi sanla nun sewa laxón na. ¹⁹ Nanara, Yahudiyani naxanye yi banxidene ra, ne Ada kiken xii fu nun naaninden findixi sewa nun sali laxón na. E mɔn yi kiseene so e bode yii.

Purimi Malanna bunna

²⁰ Awa, Marodoke yi na feene birin sebe a yi e rasiga Yahudiyane birin ma Manga Asuyerusu a yamanan yi naxanye maso e nun naxanye makuya. ²¹ A yi a sebe, a yamaan xa Ada kiken xii fu nun naaninde nun a xii fu nun suulunde laxón findi sanla ra jee yo jee ²² bayo Yahudiyane e yete sɔtɔxi e yaxune ra ne laxone nan ma. E sunun nun e nimisan findi e ma sewan nun bɔne xunbenla ra kiken i to nan na. Nanara, a falaxi a e xa sumunna ti sewani ne laxone ma, e yi e bode ki, e mɔn yi tɔɔ muxune ki.

²³ Yahudiyane yi Marodoke a yamarin suxu, a findi e namunna ra jee yo jee ²⁴ bayo Yahudiyane yaxun Hamadata Agaga kaana dii xemen Haman e raxɔri feni tɔn nen. A bata yi koronna bira, naxan xili Puri, alogo a xa e halagi a yi e raxɔri. ²⁵ Koni Esita bata yi siga mangan fema, mangan yi kediri sebe alogo Haman fe jaxin naxan yiton Yahudiyane xili ma, na xa xete a tan ma. Haman nun a dii kemene birin yi singan wudin ma. ²⁶ Nanara, e laxóni itoe xili bama Purimi naxan fataxi koronna xinla ra, “Purimine.” Fata Marodoke a kediri xuiin na, e nun feen naxanye liga e tan yeteen na, ne yi findi e seren na, ²⁷ nanara Yahudiyane soge firinni itoe findixi namunna ra e tan nun e bɔnsɔnna birin xa e nun muxun naxanye e yete findima Yahudiyane ra. E xa laxóni itoe suxu jee yo jee alo Marodoke bata e yamari kii naxan yi. ²⁸ Nanara, Yahudiyane yixeten denbayaan birin yi, e nun taan nun yamanan birin yi, e xa laxóni itoe sumunna raba e ma naxan xili Purimi, alogo e fe danguxin nama jinan e mamandenne ra.

²⁹ Awa, Abixali a dii temena Esita nun Yahudiyani Marodoke yi kediri firinden sebe e nɔ sɔton birin xɔn Purimi sanla a fe ra. ³⁰ E yi kedine rasiga Yahudiyane birin ma naxanye Manga Asuyerusu a yamana kan taa kemɛ mɔxɔnen nun soloferen birin yi. E yi e xɔntɔn bɔne xunbenla nun e xaxili saana

* 9:5: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

fe ra. ³¹ Kedin mən yi a fala Yahudiyane xa, a e xa Purimi ləxəne suxu e ləxəne yeteni alo Marodoke nun Esita e yamarixi kii naxan yi. E yeteən yi sun suxun nun maxandin ləxən nagidi e tan nun e bənsənna ma. ³² Esita yamarin naxanye fi lan Purimi Matabu Ləxəni itoe a fe ma, ne yi sebe kedin kui.

10

Marodoke a nə sətənafe

¹ Manga Asuyerusu yi wali xədəxene sa muxune ma keli a yamanani han sa dəxə fəxə igen dəxənnə ra. ² Mangan kewanla naxanye birin a sənben nun muxu gbeeyaan mayitama, e nun a Marodoke tiden mate kii naxan yi, ne sebexi Perise nun Mede mangane kedine kui. ³ Marodoke Yahudiyən yi findi Manga Asuyerusu a manga singen na. A findi muxu kenden na Yahudiyane xa, a mən yi rafan Yahudiyən bodene ma, bayo a yi walima a siyana bəne xunbenla nun a yeə rasigan nan ma fe ra.

Yuba Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yeɓama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuɓa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxɗin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaana na. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yiigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeɗyaan birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matande fa fala a tɔrɔxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a tɔrɔxi. Yuba xoyine dunuɓa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na tɔrɔ sifan sote. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala tɔrɔn naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi fɔlɔ fala ɓaxume wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun ɓɔndin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala keɓana fe yi, a mɔn naxa a a tan mi sese ligaxi a ɓaxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen seɓexi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbete fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nen. A yi a fala a Ala tɔrɔn nafama muxun ma nen alogo a xa a sɔnna yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxɗin na ma.

Dɔnxen na, Ala yeteen yi falan ti. Koni a mi tin maxɗinne yabe Yuba nun a xoyine maxɗinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxɗin dunuɓa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuɓa da mangan na. Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaan nun tinxinna fari hali a tɔrɔxi.

A raɓanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bɔnɔ seen naxanye birin yi, a yi ne ɓɔxɔn dɔxode firin so a yii. Na feen seɓexi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayana fe

¹ Xemeɓa nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fe mi yi na xemen na, muxu faɓin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yeɓ ra, a yi fe ɓaxin matangama. ² A dii xeme solofere nun dii teme saxan nan soto. ³ Yeɓeen wuli solofere yi a yii, e nun ɓɔgɔmene wuli saxan nun tura keme suulun nun sofali gile keme suulun e nun walike wuyaxi. Muxu gbeen nan

yi xemeni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴ A dii xemeɓe yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xeraan nasigama e magile saxanne ma nen alogo e xa fa e dege, e min e bode xɔn. ⁵ Donse don lɔxɔne na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nen alogo a xa e rasarijan. A yi kelima nen xɔtɔn, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasoto Yuba yi mirixi a ma fa fala, “Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala ɓaxin ti Ala ma e bɔɓeni.” Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶ Lɔxɔna nde, malekane yi fa e malan Alatala yetagi, Setana* fan yi fa e ye. ⁷ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi Alatala yabi, a naxa, “N kelixi bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.” ⁸ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikeɓen Yuba rakɔrosi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu faɓin na a ra, naxan gaxuxi Ala yeɓ ra, a fe ɓaxin matangama.” ⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, “Yuba gaxuxi Ala yeɓ ra nen tun ba? ¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mɔn wuyama ayi yamanani. ¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a seene ra, a i dangama nen.” ¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na.” Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi.

¹³ Lɔxɔna nde, Yubaa dii xemeɓe nun a dii temeɓe yi e degema, e manpaan minma e tadaa banxini, ¹⁴ xerana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xee biini, sofali gilene yi e degema e dɔxɔn, ¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikene faxesa. N keden peen nan minixi ayi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁶ A mɔn yi fala tiini, walike gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa teen bata godo keli kore, a yi yeɓeene nun walikene gan, e birin yi faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁷ A mɔn yi fala tiini, walike gbete fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn kaane malaxin gali saxanna ra, e bata i ya ɓɔgɔmene suxu, e siga e ra, e yi i ya walikene faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁸ A mɔn yi fala tiini, walike gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xemeɓe nun i ya dii temeɓe yi e degema, e yi manpaan minma e tadaa banxini. ¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin fɔxɔ naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”

* 1:6: Setana bunna neɓen fa fala “Muxu magina” hanma “Tɔɓegɓelana.”

²⁰ Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bɔ, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira bɔxɔni, a xinbi sin Ala yetagi, ²¹ a naxa, “N magenla nan minixi nga kuini, n magenla nan mɔn sigama laxiraya yi. Alatala nan e fixi n ma, Alatala nan e tongoxi. Alatala xinla xa tantun.”
²² Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala jaxi yo ti Ala ma.

2

Yubaa tɔɔyaan firindena

¹ Lɔxɔna nde, malekane mɔn yi fa e malan Alatala yetagi, Setana fan yi fa e ye Alatala yetagi. ² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi a yabi, a naxa, “Bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.”
³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikɛɛn Yuba rakɔɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala ye ra, a fe jaxin matangama. A mɔn tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a tɔɔ a sɔntareyani.”
⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yetɛɛn nan a fatin na! Muxun naxan birin sɔtɔma, a findima a dunuɔya yi gidin kɔntɔnna nan na. ⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xɔnne nun a fati bɛnden na, a fala jaxin tima nen i ma kenɛnni.”
⁶ Alatala yi Setana yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxes de.”

⁷ Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi. Na xanbi ra, a yi sete jaxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi.
⁸ Yuba yi feɔe feɔenna tongo a xɔlin seen na, a dɔxɔ tɛɛ xubeni. ⁹ A jaxanla yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen i ya tinxinni ba? Fala jaxin ti Ala ma, i xa faxa!”
¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo jaxalan xaxilitarena! En herin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi tɔɔn nasuxe?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xɔn.

A xɔyi saxanne fe

¹¹ Yuba xɔyi saxanne yi a tɔɔne birin ma fe me naxanye a sɔtɔ, e yi fa sa keli e yamanane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xɔyiyaaan yita Yuba ra, e yi a madɛnden. ¹² E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dugine yibɔ, e burunburunna sa e xunne yi.
¹³ E yi lu dɔxi a fɛma bɔxɔni xi solofere, kɔe solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasɔtɔ e bata yi a to, a yi tɔɔxi kii naxan yi.

3

Yubaa falane

¹ Na xanbi ra, Yuba yi a deni bi, a yi a bari lɔxɔn danga. ² Yuba yi a fala, a naxa,

³ “N bari lɔxɔn xa raxɔri, e nun kɔɛna muxune a fala waxatin naxan yi, e naxa, ‘Dii xɛmen bata bari!’
⁴ Na lɔxɔn xa findi dimin na, Ala mako nama lu a ma kore, kenɛnna nama fa mini a ma sɔnɔn.
⁵ Dimi gbeen xa a suxu, kunda fɔren yi godo na lɔxɔn ma, han dimin yi sɔgen suxu.
⁶ Na kɔɛɛn xa findi dimi gbeen na, a nama fa yate jɛɛn lɔxɔne ye a nama fa lu kikene yi.
⁷ Na lɔxɔn xa findi gbantan na, sɛwa xui nama lu a yi.
⁸ Naxanye gbalɔ lɔxɔne fe falama, naxanye fatan ige yi sube jaxin naxulunɛ, ne xa na lɔxɔn danga.
⁹ A subaxa ma sarene xa yidimi, a yengi xa lu kenɛnna xɔn, koni a nama a to, a nama xɔtɔnna to.
¹⁰ Amasɔtɔ, a mi sese ligaxi alogo n nama sɔtɔ, a bata n lu, n yi sɔxɔlɛni ito sɔtɔ to.”

¹¹ “Nanfera n mi faxes n to bari? Nanfera n mi faxes n xali lɔxɔni?
¹² Nanfera n bata xinbi firinna li n ye ra n nasuxudeni, e nun xijɛne alogo n xa xijɛn min?”

¹³ Xa n yi faxes nun, a lima nen nun n saxi n ma gaburun na bɔɔɔe xunbenli, nayi, n yi xima nen xaxili sani nun
¹⁴ manga fonne fɛma, bɔxɔn kuntigine, naxanye banxi fajine tixi naxanye kalaxin bata lu iki,
¹⁵ e nun kuntigi fonne fɛma, xɛmaan yi naxanye yii, naxanye e banxine rafe gbeti fixɛn na.
¹⁶ Xanamu, a yi lan nun n mi balo, alo diin naxan faxaxi barixi, a mi kenɛnna to.
¹⁷ Bayo, muxu jaxine mi fa walima gaburun na, muxu xadaxine e matabuma denaxan yi.
¹⁸ Kasorasane fan birin yi bɔɔɔe xunbenla sɔtɔ, e mi fa jaxankata tiin xuiin mema sɔnɔn.
¹⁹ Senbetaren nun senbe kanna na, konyin yi xunba a kanna ma.

²⁰ Nanfera Ala, i kenɛnna fima tɔɔ muxune ma? Nanfera i siimayaan fima muxu nimisaxine

ma,
²¹ naxanye faxan mamɛma, a mi fama, naxanye sayaan fenma dangu nafunla ra?
²² Bayo e yi luma nen sɛwani e na siga laxira yi,

e bəɲen yi xunbelima nən
 e na maluxun waxatin naxan yi.
 23 Nanfera muxun luyɛ a nii ra
 naxan mi kira yo toma a sigɛ naxan xən,
 Ala yɛtɛɛn naxan saxi sansanna kui?
 24 N ma tərɔne bata findi n balon na,
 n gbelegbele xuiin minima alo igena.
 25 N gaxuxi naxan birin yɛɛ ra,
 na nan n sətɔn be.
 N yi gaxuxi tərɔn naxanye yɛɛ ra,
 ne nan n fari be.
 26 N mi fa raxaraxi,
 n mi bəɲɛ xunbelixi,
 n mi n matabuma,
 n kəntɔfilixi yɛɛɛ.”

4

Elifasi a falan Yuba xa

1 Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan tongo,
 a naxa,
 2 “Xa n falan ti i xa,
 i nɔɛ dijɛ na ma ba?
 Koni, nde nɔɛ a dundɛ?
 3 A mato,
 i bata muxu wuyaxi xaran,
 i yi senbɛtarene madendɛn,
 4 naxanye yi birama,
 i ya falan yi ne rakeli,
 naxanye san yi xadanma,
 i yi ne mali.
 5 Iki, na bata i fan sətɔ,
 anu i bata yigitɛɛ.
 A to i tan li, i yi kəntɔfili.
 6 I ya lannanteyaan xa lu i ya Ala
 yɛɛragaxuni,
 i ya fɛtareyaan yi findi i yigin na.”
 7 “Awa, i miri,
 sɔntaren mundun bata halagi?
 Muxu fajin mundun bata raxəri?
 8 N naxan nakɔɔsɔxi,
 naxanye hake feene ligama e nun
 naxanye ɲaxankatan tima,
 ne na saranna sətɔma nən.
 9 Alaa foyen nan e halagima,
 a xəlɔn tɛɛn yi e gan.
 10 Ala yatane wurundun xuiin nadunduma,
 a yi yata senbɛmane ɲinne gira.
 11 Nayi, yatan faxama donsetareyaan nan
 na,
 yatana diine yi xuya ayi.”
 12 “Xibarun bata fa n ma
 alo wundona,
 n tunla bata ɲunɲunun xuiin mɛ.
 13 Xiyene nɛma fɛ kɔɛɛn na,
 xixɔnla nɛma muxune fari,
 14 gaxu gbeen yi n suxu,
 n xɔnne birin yi xuruxurun.
 15 Yinnan yi dangu n yetagi,
 n fati ma xaben yi ramaxa.
 16 Sena nde yi tixi n yetagi,

n mi yi naxan kolon,
 a nininna yi n yɛɛ ma.
 Na yi madundu,
 na xanbi ra n yi xuina nde mɛ, a naxa,
 17 ‘Adamadiin tinxiɲɛ ayi dangu Ala ra ba?
 Muxun sarijanɲɛ ayi
 dangu a Dali Marigin na ba?
 18 Xa Ala mi laxi a walikene ra,
 xa a fe ɲaxin to a malekane yi,
 19 a fa lɛ muxune ra nayi ba,
 naxanye bɛndɛ banxine kui,
 naxanye fatiye findixi bɛndɛn na,
 naxanye yibutuxunɲɛ
 alo laxaturane?
 20 E faxɛ nɛn lɔxɔ kedenni.
 E halagɛ nɛn habadan,
 muxɛ mi kəntɔfili e fe ra.
 21 E bubune xidi lutine bata bolon,
 e faxama nɛn e fekolontareyani.’ ”

5

1 “Iki, xinla ti i mali feen na!
 Muxuna nde na ba naxan i yabɛ?
 I falan tima maleka sarijanxin mundun xa?
 2 Fe matandin nan xaxilitaren faxama.
 Xɔxəlɔnya gbeen yi koman faxa.
 3 N xaxilitaren to nɛn sabate,
 koni dangan so nɛn a banxini xulɛn.
 4 Mali ti yo mi a diine xa,
 e bata yalagi taan kitisadeni,
 muxu yo mi e xunba!
 5 Kamɛtɔne a sansi bogine donma.
 Hali naxanye ɲanle tagi,
 e yi ne birin tongo,
 yiigelitɔne yi a yiiseene tongo.
 6 Hakɛn mi kelima bɔxɔn xan yi,
 sɔxɔlɛn mi solima bɔxɔni.
 7 Muxun daxi sɔxɔlɛn nan xili yi,
 alo tɛɛ budone to tuganma ayi.”
 8 “Xa n tan na yi a ra nun,
 n yi Ala nan maxandima,
 n yi n ma kəntɔfɛnla yita Ala ra.
 9 A feen naxanye ligama ne gbo,
 e mi yɛɛ toɛ,
 a kabanako feene dan mi na.
 10 A tulɛn nafama bɔxɔn fari,
 a igen nafa xɛɛne ma.
 11 Muxun naxanye magodoxi,
 a ne yite.
 Naxanye sunuxi,
 a kisin fi ne ma.
 12 A muxu kɔtaxine miriyane kalama,
 e mi nɔ sətɔma e feene yi.
 13 A xaxilimane suxuma
 e yɛtɛna kɔtɛne nan xɔn,
 kɔtadene fe yitɔnxine kalama nɛn xulɛn.
 14 E soma dimini yanyi tagin nin,
 e tantanma yanyi tagini
 alo kɔɛɛn na a ra.
 15 Koni, a tan tərɔ muxun natangama fala
 ɲaxin ma

naxan luxi alo silanfanna,*
a e rakisi senbe kanna ma.
16 Nayi, yigin senbetaren xa,
koni fala mi tinxintaren de.”

17 “Nayi, sewan na kanna xa
Ala na naxan natron!
I nama i me Ala Senbe Kanna a xurun na.

18 Amasoto a tan nan maxolon tima,
a yi dandanna ti.
A tan nan faxan tima,
a mon yi marakisin ti.

19 A i rakise nen tron ma
daxonja ma sennin,
a i ratanga fe jaxin ma
daxonja ma solofere.

20 A i rakisima nen
faxan ma fitina kameni,
a i rakisi silanfanna ma yengeni.

21 A i ratangama nen fala jaxin ma,
i mi gaxuma halagin waxatini.

22 Halagin nun fitina kameni bote mi luma i
xa,

i mi gaxuma burunna subene yee ra.

23 Geme mi taranma i ya xeen ma,
hali burunna subene,
yenge mi luma e nun ne tagi.

24 Bone xunbenla luma nen i konni.
I na i ya xuruseene xun mato a ra,
i a lima nen sese mi dasaxi.

25 I ya diine wuyama ayi nen,
i yixetene yigboma ayi nen alo sexena.

26 I faxama foriyaan nin,
alo murutuna a xaba waxatini.”

27 “Nxo fe xonfenna xun soon nan na ra.

I tuli mati na ra, i xaxili soto.”

6

Yubaa yabina Elifasi xa

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 “N yi wama nen
n ma sunun yaten xa kolon,
n ma tron yi sa sikeela kanke ra.

3 A yi binyama ayi nen
dangu baan jemensinna ra.
Nanara, n ma falan bata radangu ayi.

4 Nondin na a ra,
Ala Senbe Kanna bata n saxon
a xalimakunle ra,
e xolen yi so n niini,

n bata gaxu gbalone yee ra
Ala naxanye rafama n xili ma.

5 Burunna sofanla luyee wuge sexe sabatixini
ba?

Ningen wuge sexe xonla ma sexeni ba?

6 Donseen naxan mi jaxun,
na donje ba xa foxo mi a yi?
Silon xinden jaxun muxun de ba?

7 N mi yi waxi

n yiin din feni na donseene ra.
N ma tron bata findi donseen na n xa
naxan mi jaxun!”

8 “N waxi nen
n ma maxodinna xa yabi,
Ala yi n waxon feen liga n xa.

9 A xa Ala kenene, a yi n faxa.
A xa a yiini bandun, a yi n najan.

10 Nayi, n bone xunbenla soto ma nen,
n sewan n ma tron jantareni,
bayo n mi n mema Ala sarijanxina falane
ra.

11 N senben bata jan,
n yi yigitege.
N najanna findima nanse ra,
n to luma n nii ra?

12 N senben luxi nen
alo geme xodexen ba?
N fati benden findixi sulan nan na ba?

13 N mali se yo mi fa n yii,
hali a xuridina, a mi fa n yii.”

14 “Muxun naxan yigitegeni
na lan a hinanna soto a xoyine ra,
hali a na a me Ala Senbe Kanna yee ragaxun
na.

15 Anu, n xoyine tan bata n yanfa
alo baa igen na xara tonbonni,
alo baa wunle na xara.

16 Xunbeli waxatin najanni,
e findima nen fufaan na,
e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.

17 Soge furen na, e xori,
sogen na te, e xara xulen.

18 Yulane kiraan bejinma
siga na ige fendeni,
e siga tonbonni, e faxa.

19 Tema kaa yulane igen fenma,
Saba kaa sigatiine tan
ne laxi a ra a igen na yi.

20 Koni, e yagima nen
bayo e bata e yigi sa na yi,
e na na li, e sunuma nen.

21 E luxi nen
alo na igen tonbonni n tan xa.
E na n ma tron to, e gaxuma nen.

22 N bata e maxodin kisena nde ma ba?

N bata e maxodin
a e xa finmase yifuxina nde fi muxuna nde
ma n xa ba?

23 N bata e maxodin
a e xa n ba yaxun yii ba?

N bata e maxodin
a e xa n xunba n jaxankata muxune yii ba?”

24 “E n xaran, nayi, n xa n duudu.
N naxan kalaxi, e na fala n xa.

25 Fala fajine mi muxun toroma,
koni e mafalane tron nanse ra?

26 E waxi n ma falane nan matandi fe yi

* 5:15: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

alo yigitarena fala fuune.

²⁷ E muxu sifan suse masensenna tiye alogo e xa kiridin sətə e konyin na, e yi sa e xəyi kenden mati konyiyani!”

²⁸ “Iki, e yeε ra findi n ma, n wulen falε e yetagi ba?

²⁹ E xete na falan fəxə ra, n bata e mafan, e nama findi tinxintarene ra.

E mən xa xete, e miri, n ma tinxinyaan nan a bunna ra.

³⁰ Tinxintareya falana n de ba? N mi nəe fe jaxin kolonje ba?”

7

Yuba yi a tərəna fe fala Ala xa

¹ “Adamadina dunuɲa yi gidin xədəxə alo sofa wanla ganli, a siimayana

alo karahan walikeen gbeena,

² alo konyina,

nininna xənla naxan ma,

alo walikeen naxan a saren mamema.

³ Na kiini, n keen bata findi fuun na n ma siimayani,

kəne yi rafe səxələne ra n tan xa.

⁴ N na n sa, n yi a fala, n naxa, ‘N kelima waxatin mundun yi?’

Kəeen mi janna,

n lu n maxete n ma saden ma han xətənni.

⁵ Kunle nun bendena n fatin ma alo dugina,

setene səxənma n fatin birin ma, a kun.

⁶ N ma siimayaan mafura dangue dangu gese səxənna kinaana na, a danguma yigitəeni.”

⁷ “Ala, a xa rabira i ma, a n ma siimayaan mi buma, n mi fa herin toma n yeen na sənən.

⁸ Yeen naxan n matoma, na mi fa n toma sənən, i n fenma nen, koni n mi fa na sənən.

⁹ Kundaan naxan danguma, na janna nen.

Na kiini, muxun naxan na siga laxira yi, na mi fa xetema sənən.

¹⁰ A mi fa xetema a banxini sənən, a konna mi fa a kolonma sənən.”

¹¹ “Nanara, n mi fa n dunduma sənən, n falan tima nen n niin jaxankatani.

N nan n mawugama nen n niin xələni.

¹² Nanfera i kantan muxun dəxi n xili ma?

N tan magaxu ba, alo fufana, hanma ige yi sube xajəna nde?

¹³ N na a falama, n naxa, ‘N sadena n masabarima nen, n xiden yi n mali n ma mawugani suxe.’

¹⁴ Nayi, i n magaxuma xiyene yi, i n xibaruma kuisan feene nan ma.

¹⁵ A yi rafanje n ma nun, n faxa. Sayaan fisa n xa benun n xa lu doyenje tun.

¹⁶ N ma siimayaan bata rajaxu n ma, n mi waxi a xən n xa lu n nii ra habadan.

Nayi, xete n fəxə ra, amasətə n ma siimayaan mi xunkuya.”

¹⁷ “Nanse adamadiin na alogo i xa feni itoe birin liga a ra,

han i yi i yengi dəxə a xən ma iki,

¹⁸ han i yi lu fe a xən xətən yo xətən, i yi lu a feselese waxatin birin?

¹⁹ I xun xanbi soma n yi waxatin mundun yi?

I a luma waxatin mundun yi n yi n degen nagerun?

²⁰ Hali n bata yulubin liga, n nəe nanse lige i ra,

i tan naxan adamadiine rakərsima? Nanfera i n yatexi se kala daxin na?

N goronna i tan xun ma di?

²¹ Nanfera i mi n ma matandine mafeluye, i n hakene ba n ma?

Iki, n na n sama nen burunburunni, i n fenma nen, n mi fa na.”

8

Bilidadaa fala singena Yuba xa

¹ Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a naxa,

² “Han waxatin mundun yi, i luye i fala xuini?

Han waxatin mundun yi, i fala xuine finde foye jaxin na?

³ Alaa sariyan kale ba?

Ala Senbe Kanna tinxinna kale ba?

⁴ I ya diine yulubin liga nen a ra, Ala yi e saran e murute feene ra.

⁵ Koni, xa i tan Ala fen,

xa i Ala Senbe Kanna maxandi,

⁶ xa i sarijan, xa i fanje ayi, a i malima nen,

a i raxete i funfuni.

⁷ I kii fonna mi yi sese ra, i kii nenən findima nen binye gbeen na.

⁸ Nayi, mayixete danguxine maxədin, i xaxili dəxə e benbane xaxilimayaan xən.

⁹ Amasətə, en barixi xoroni, en mi sese kolon,

en ma siimayaan luxi nen alo nininna.

¹⁰ Koni, e i xaranma, e falan tima i xa e xaxilimayani.”

¹¹ “Gbalan solε daraan xanbi ba?

Gbalan sabate igen xanbi ba?

¹² Hali a xindena,

a mi segexi,

a xare sinma seken bonne yeε ra

xa a mi igeni.

¹³ Na nan ligama muxune birin na naxanye jinanma Ala xon.

Naxanye mi Ala kolon, ne yigin janna nen,

¹⁴ e yigin kalama nen alo simisamana yalana.

¹⁵ A yigi sama a banxin nin, koni a mi sensen, a kankanxi a yiiseene ma, koni e mi luma.

¹⁶ A luxi nen alo wudi xinden sogen na, naxan a yiine yibandunma nakoon xun ma.

¹⁷ A salenne godoxi han e sa so gemeni, a sa gemen kuin li.

¹⁸ Koni, xa a ba a tideni, menna baxona a mema a ra nen, a naxa, 'N tan munma i tan to.'

¹⁹ E sewan janna ma na kii nin naxanye jinanma Ala xon, gbete ye fan yi mini e funfuni.

²⁰ A mato, Ala mi sontaren nawolima ayi, a mi fe jaxi rabane senbe soma.

²¹ Ala i ragelema nen, a yi sewan sa i yi.

²² I yaxune yagima nen, jaxudene yi jann."

9

Yubaa yabina

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² "Nondin na a ra, n na a kolon a na kii nin, anu adamadiin nae tinxinje ayi di Ala yee ra yi?"

³ Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni, hali Ala a maxodin sanja ma wuli keden, a mi a yabe hali keden pe.

⁴ Fekolonna nun senben birin a tan nan xa. Nde nae Ala matande, na feen mi saran a ra?

⁵ A geyane bama e funfuni, a mi e rasogin, a yi e raxuya ayi a xoloni.

⁶ A baxon naxuruxurunma a daxodeni, a yi baxon bunne raxuruxurun.

⁷ A na falan ti sogen xa, sogen mi tema, a yi sarene ratagan dege.

⁸ A tan nan keden koren daxi, a sigan ti foxo igen moronne fari.*

⁹ A bata Kanko Gbee sare kurun nun Donso sare kurun nun Dii Temē Solofere sare kurun nun yifari foxon sarene da.†

¹⁰ A fe gbeene ligama

muxun mi naxan famunje, a kabanako feene liga naxanye mi nae yate.

¹¹ A danguma n dexon ma, n mi a toma.

A loma ayi, n mi a yigbema.

¹² A naxan xasunxi fangani, nde nae na be a yii?

Nde suse a maxodinje, fa fala, 'I nanse ligama?'

¹³ Ala mi xetema a xolon foxo ra, hali ige yi ninginangan Raxabi nun a walikene xinbi sinxi Ala bun ma."

¹⁴ "Nayi, n tan nae a yabe nanse ra?"

N falan mundun tiye a yetagi?

¹⁵ Hali n tinxin, n mi a yabe, n na n makiti muxun nan mafanma.

¹⁶ Hali n na a xili, a yi a ratin, n mi le a ra xa a tuli matiye n xuiin na.

¹⁷ Amasoto a bata n halagi foye jaxin na, a yi n ma fure deene rawuya ayi, bun mi naxan ma.

¹⁸ A mi tinna n yi yengi a fajan na, koni a n nalugoma xolen nan na.

¹⁹ Nde senbe gbo dangu birin na, xa a tan mi a ra?

Nde n xilima kiti sadeni, xa a tan mi a ra?

²⁰ Hali n yi tinxin, a n yalagima nen n ma falane xon.

Hali sontaren nan yi n na, a yi n yite sonmaan na.

²¹ Sontaren nan n na, koni n mi fa n yete yatexi,

n bata n me n niin na,

²² a birin keden, nanara n na a falama fa fala a Ala sontaren naxorima nen alo muxu jaxina.

²³ Xa gbalon fa, a faxan ti sa, Ala sontarene toro yaan magelema nen.

²⁴ A dunuja sama muxu jaxine sagoni, a yi kitisane yeene raxi.

Xa a tan mi a ra, nde fa a lige?"

²⁵ "N ma siimayaan mafura dangue dangu gilaan na,

n ma laxone e gima, n mi herin toma,

²⁶ e mafura alo kunki gbala daxina igeni, alo singbinna naxan sinma suben ma.

²⁷ Xa n na a fala, n naxa,

'N xa jinan n ma mawugan xon, n yi n ma sunun lu na, n yi n sobe so,'

²⁸ n gaxuma nen n ma toron birin yee ra, bayo n na a kolon

a i mi n yate sontaren na,

²⁹ n kolonma tinxintaren nan na i yee ra yi.

* 9:8: Igen moronne: alo foyen na so igeni. † 9:9: Men kaane yi sare kurune yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

Nanfera n na n yete xadanma fuuni?

³⁰ Xa n na n maxa safunna ra,
xa n na n yiine raxa libin na,
³¹ i n nasinma nen laxon xore ra,
n yi rajaxu n ma dugine yeteen ma.
³² Muxu mi a tan na alo n tan,
n mi noe a yabe,
hanma nxu siga kiti sadeni.
³³ Tagi yiton muxu mi nxu tagi,
naxan noe a yiin se nxu firinna birin ma[†]
³⁴ naxan a dunganna be n fari,
alogo a noron nama fa n magaxu.
³⁵ Nayi, n yi falan tima nen,
n mi gaxu a yee ra.
Koni n bata a kolon a n kedenna na a ra.”

10

Yuba mon yi yabin ti

¹ Yuba mon yi a fala, a naxa,
“N ma siimayaan bata rajaxu n ma,
n mi fa n ma mawugane danma sonon,
n na n ma saxolen falama nen.
² N na a falama nen Ala xa, n naxa:
I nama n yalagi,
a yita n na nanfera i xoloxi n ma.
³ Naxankatan finde fe fapin na i tan xa ba?
I yete wali xonna rawole ayi ba?
I yi muxu jaxine feene rasabati?
⁴ I toon tima i muxu yeene nan na ba,
i toon tima nen alo adamadiine ba?
⁵ I ya siimayaan luxi nen
alo adamadiine gbeen ba?
I ya laxone luxi nen
alo muxune gbeen ba?
⁶ Nanfera i yi n hakene fenma,
i yi n yulubine xonfen?
⁷ Anu, i a kolon a muxu jaxi mi n na,
muxu yo mon mi noe n nakise i yii.

⁸ I tan nan n daxi,
i yiine yi n nafala,
koni iki, i waxi n naxori feni.
⁹ N ma fe xa rabira i ma,
a i n nafalaxi nen
alo bende yi sena,
i mon waxi n naxete feen nin bendeni ba?
¹⁰ I n nafala nen nga fatini,
alo nonon naxan findin fenena na.
¹¹ I yi fati benden nun fati kidin sa n ma,
i yi n nafala xonne nun fasane ra.
¹² I mon yi siimayaan fi n ma,
i hinan n na,
i yi n niin nakantan.

¹³ Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i bajeeni,
n na i ya miriyani ito kolon,
¹⁴ fa fala xa n yulubin liga,
i noe n toe nen,
i mon mi dije n haken ma.
¹⁵ Xa muxu jaxin nan n na nun,

gbalona n xa!
Hali n tinxin,
n mi noe n xunna rakele,
n tan naxan nafexi yagin nun toron na.
¹⁶ Xa n nan n xunna rakeli,
i n kedima nen alo yatana,
i mon yi i ya kabanako feene ragodo n xili
ma han!
¹⁷ I mon i ya gbalone rakelima n xili ma,
i ya xolon xun masama n xili ma,
i ya ganle biraxi e bode foxo ra
n yenge xinla ma.”

¹⁸ “Nanfera i naminixi nga kuini?
Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,
¹⁹ n lu alo n mi da,
n ba nga kuini,
n sa maluxun gaburun na.
²⁰ N ma laxone mi fa wuya sonon,
nayi, a lu, n xa sewa ndedi,
²¹ benun n xa siga yamanani
xete mi denaxan yi,
denaxan nafexi dimin nun sayaan nininna
ra,
²² yamana yiforena alo dimina,
sayaan nininna nun kalan denaxan yi,
kenenna luxi denaxan yi alo dimina.”

11

Sofara yi falan ti Yuba xa

¹ Nama kaan Sofara yi falan tongo, a naxa,
² “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba?
Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?
³ Muxune dunde i ya fala jaxine bun ma ba?
I magelen tiye ba, muxe mi i rayagi?
⁴ I a falama, i naxa,
‘N ma fekolonna sarijan,
fe yo mi n na Ala yetagi.’
⁵ Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun,
xa a yi a deni biye a falan ti i xa nun,
⁶ xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,
naxanye fan xaxinla xa,
nayi, i yi a kolonma nen
a Ala mi i hakene birin saranxi i ra.”
⁷ “I noe Ala miriyane kolonje?
I noe Ala Senbe Kanna senben danna
kolonje?
⁸ A mate dangu kore xonna ra.
I nanse lige? A tilin laxira xa.
I nanse famuma?
⁹ A kuya dangu boxon na,
a gbo dangu foxo ige baan na.
¹⁰ Xa Ala fa muxune suxe,
xa a e xili kiti sadeni,
nde noe a matande?
¹¹ Amasoto, Ala fuyantenne kolon,
a na haken to,
a mi a yeen naxiye a ma.
¹² Koni, komon mi noe finde xaxilimaan na,

[†] 9:33: Tagi yiton muxuna fe mon sebexi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

alo sofali xuruxin to mi bare burunna ra.”

13 “I bəɲen nafindi Ala ma,
i yiin ti a tan xa,
14 i me i hakene ra,
i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.
15 Nayi, fe mi luma i ra,
i xunna kenla sətoma nen,
i findi muxu kenden na,
i mi fa gaxuma sese ra.
16 I jɲinanma nen i ya sɔxolene ra,
i jɲinanma nen e xon
alo igen naxan danguma xude wunla ra.
17 I ya siimayaan makenenma nen
alo yanyi tagina,
a dimin yi lu alo xətonna.
18 I lannayaan sətoma nen,
bayo i yigin sətoma nen,
Ala i rakantanma nen
i lu bəɲe xunbenli.
19 Muxu yo mi fa i raxulunje i ya xixonli,
muxu wuyaxi fama nen i xandideni.
20 Koni, ɲaxudene yeen danxuma nen,
e yigin kalama nen,
e yengi fa tixi sayaan nan na.”

12

Yuba yi Sofara yabi

1 Yuba ya a yabi, a naxa,
2 “Nəndin na a ra,
muxuyaan kolonna birin e yi,
fekolonna ɲanma nen e faxa xanbini.
3 Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
alo e tan, e mi dangu n na,
nayi nde mi nɔe feni itoe birin kolonje?
4 N bata findi magele seen na n xoyine xa,
n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n yabi.
Muxu tinxinxi kamalixin bata findi magele
seen na.
5 E tan, muxu herixine tɔɔ muxune
ɲaxuxi,
na luxi nen alo muxun na salaxun,
e mɔn yi a radinje ayi.
6 Bəɲe xunbenla mafu tiine konne yi,
naxanye Ala rafenna, ne makantanni,
e e yete senben nan yatexi e gbee ala ra.”
7 “Koni, subene maxadin,
e i xaranje nen.
Xoline maxadin kore xonna ma,
e a fale i xa nen.
8 Falan ti bəxon na, a i xaranje nen,
yexene baani, e a fale i xa nen.
9 Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
naxan birin daxi,
a Alatala wanla nan na a ra?
10 Dali seene birin niine a tan nan yii,
e nun yengin naxan muxune birin yi.
11 Tunla falane tagi rabaan kolon,
alo deen donseen ɲaxunna kolonma kii
naxan yi.
12 Fekolonna fama foriyaan nan xon,

xaxilimayaan fama simaya xunkuyen nan
xon.”

13 “Koni Ala nan gbee fekolonna nun senben
na.
Maxadin nun xaxilimayana a tan nan yii.
14 Ala na naxan kala,
muxu yo mi na yitəɲe,
a na naxan sa kasoon na,
muxu yo mi na xətəye.
15 Xa a mi tin tulen xa fa,
furun yi ti,
koni a na tulen beɲin,
bəxon yi kala.
16 Senben nun kolonna a tan nan yi,
yanfantenne nun muxu yanfaxine birin a
tan nan bun.
17 A tan nan a ligama
yamaan kawandi muxune yi sigan ti
e san yigenla ra,
a yi kitisane findi daxune ra.
18 A tan nan mangane senben bama e ra,
a yi kasorasa dugin nagodo e ma.
19 A tan nan saraxaraline fan nasigama
e san yigenla ra,
a yi nɔya kendeke kala.
20 A tan nan falan bama fala tiine yi,
a yi xaxilimayaan ba fonne yi.
21 A tan nan tɔɔn nafama kuntigine ma,
a yi senbenmane senben kala.
22 A tan nan dimi yi feene raminin kenenni,
naxanye yi laxira yi, a yi ne makenen.
23 A tan nan siyane rawuyama ayi,
a yi e raxəri.
A siyane ragbo ayi,
a yi e raxuya ayi.
24 A xaxinla ba yamaan kuntigine ma,
a yi e rabeɲin tonbonni kira mi denaxan yi.
25 E lu dimini kenen mi denaxan yi,
a yi e xun magi e ra alo dɔɔ minna.”

13

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“A mato, n yeen bata na birin to,
n tunla bata na birin me,
n yi a famu.
2 E naxan kolon,
n fan na kolon,
e mi dangu n na.
3 Koni, n tan waxi
falan ti feni Ala Senbe Kanna nan xa,
n waxi n xa n mawuga Ala xa.
4 Koni e tan wulen nan tun sama ɲəndin ye
ma,
e birin findixi dandan ti fuyanne nan na.
5 Xa e yi e dunde nun,
na yi finde e fekolonna ra nen.
6 E n ma mawugan name,
e tuli mati n ma mawuga xuiin na.
7 Ala makoon luye e tinxintareyaan ma ba,
e wulene fala Ala mali feen na?”

⁸ Ɛ waxi ɛ sa feni Ala nan fari n xili ma ba?

Ɛ Ala nan xun mafalama ba?

⁹ A na ɛ miriyane yate,
na fanɲɛ ɛ ra ba?

Ɛ nɔɛ a yanfɛ ba alo muxuna?

¹⁰ Nɔndin naxan na,
ɛ na kitin sa yetagin ma hali wundoni,
Ala falan tima nɛn ɛ xili ma.

¹¹ Ɛ mi gaxuma a binyen yɛɛ ra ba?

A magaxun mi ɛ suxɛ ba?

¹² Ɛ sandane luxi nɛn
alo xubena,
ɛ xun mafala falane kalama nɛn
alo bendena.”

¹³ “Ɛ dundu, ɛ n lu!

N xa falan ti
hali sese n soto.

¹⁴ Nanfera n nan n fati bendɛn xinjɲɛ n jinne
ra,

nanfera n tinɲɛ sayaan ma?

¹⁵ Xa Ala wa, a xa n faxa,
n yengi mi fa sese ma
koni n waxi n sigati kiin xɔnba feni
a tan nan yetagi.

¹⁶ Na yetɛɛn findima n ma kisin nan na,
bayo Ala kolontare yo mi tima a yetagi.

¹⁷ Ɛ tuli mati n ma falan na a fanin na,
n ma fe ye xaranna xa so ɛ tunla ma.

¹⁸ N bata n xun mafala feni tɔn,
n na a kolon a jɔndina n tan nan xa.

¹⁹ Nde waxi n xun maxidi feni?

Nayi, xa jɔndi mi n xa,
n tinxi n yi n dundu, n faxa.”

²⁰ “N ma Ala,
fe firin gbansan masiga n na,
nayi, n mi luxunɲɛ i ma:

²¹ I ya xɔlɔn masiga n na,
i ya magaxun nama fa n suxu sɔnɔn.

²² Na xanbi ra, falan ti n xa,
n ni i yabɛ,
hanma n yi falan ti, i yi n yabi.

²³ Yoli n hakene nun n yulubine yatɛn na?
N ma murutɛ feene nun n ma yulubine yita
n na.

²⁴ Nanfera i yetagin luxunma n ma,
i yi n yatɛ i yaxun na?

²⁵ I n tan nan magaxuma ba,
n tan naxan luxi
alo jɔxɔndena foyen sigan naxan na?

I n tan nan sagatanma ba,
n tan naxan luxi
alo malo dagi xarena?

²⁶ I fe xɔlɛne sebɛma n xili ma,
i n ma dii jɔrɛyaan haken goronna dɔxɔ n
xun ma.

²⁷ I n sanne sama kutun na,
i yɛɛn tixi n sigati kiin birin na,
hali n san funfune,
i e birin nakɔrsima.

²⁸ Koni, adamadiine kunma

alo wudi kalaxi,
alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

14

Yuba mɔn yi yabin ti

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“Adamadiin minixi jaxanla nin,
a siimayaan mi xunkuya,
a rafexi lanbaranna nan na,

² a luxi nɛn
alo wudi fugen naxan minima,
a xara, alo nininna, a mi buma.

³ N ma Ala,
i yɛɛn tima n tan nan na ba
naxan luxi alo adamadiin bodene?
I kitin nasoma en tan nan tagi ba?

⁴ Nde nɔɛ se sarijanxin bɛ se haramuxini?
Muxu yo.

⁵ I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
i yi a siimayaan kikene yatɛ,
a mi dangue naxanye ra
i naxanye saxi.
⁶ Nanara, i yɛɛn ba muxun na,
a xa a matabu,
alogo a xa a waxatin najan bɔɲɛ xunbenli
alo walikɛɛn yanyin najanma kii naxan yi.”

⁷ “Yigin wudin tan ma,
bayo a na sege, a mɔn yi mini,
a jɔxɔn mi janma,

⁸ hali a salenna fori bɔxɔni,
a xun dungin yi faxa bɔxɔni,

⁹ Igen nɛɛn fa sa a ma tun,
a mɔn bata a mabun,
a yi a jingine ramini
alo a yi kii naxan yi a fɔlɔni.

¹⁰ Koni, xa muxun faxa,
a senben bata jan.
Muxun na faxa, a sigan minɛn?

¹¹ Igen janma nɛn baani,
xudene yi xara.

¹² Muxun na faxa,
a janma na kii nin,
a mi fa kelima sɔnɔn,
fanni kore xonna na,
a mi xulunma,
a mi kelima a xixɔnli.”

¹³ “Xa i yi tinɲɛ n luxunɲɛ laxira yi nun,
n yi lu na han i ya xɔlɔn yi jan!
I mɔn yi waxatin nagidi n ma,
n ma fe rabirama i ma waxatin naxan yi.

¹⁴ Koni muxun naxan bata faxa,
na mɔn kele ba?

N dijama nɛn n ma wali waxatin bun,
han i fa n naxulunma waxatin naxan yi.

¹⁵ Nayi, n ni i yabɛ, i na n xili,
i na wa n to feni,
i tan naxan n daxi.

¹⁶ Anu iki, i n sigati kiin birin yatɛxi.
Koni na waxatini,
i mi fa n yulubine yatɛma,

17 i n ma murute feene luxunma nen
benbenla kui,
i yi n hakene mafelu.”

18 “Koni, hali geyane,
nde luma be e ra waxatin birin
han e xuya ayi,
hali fanyene,
e bama e funfuni a xunxuri yeen ma,
19 igen luma nde be gemene ra,
baa walaxine yi boxon tongo,
i fan adamadiine yigin kalama na kii nin.
20 I muxune yengema habadan,
e yi faxesa,
i yi e yetagin masara, i yi e kedi.
21 Xa binyena e diine ma,
e mi na kolon.
Xa e rayarabi, e mi na yigbema.
22 A tan nan tun a taron kolon,
a sunuxi a yete nan tun ma fe ra.”

15

*Elifasi a falan firindena: Ala naxudene
saranma nen e kewanle ra*

1 Teman kaana Elifasi mon yi falan tongo,
a naxa,
2 “Fekolonna lan a yi yabin ti
naxan ton mi na ba,
naxan findixi fala fuun na?
3 I lan i yi i xun mafala fala buntarene ra ba,
naxanye ton mi na?
4 I Ala yee ragaxun kalama muxune yi,
i e Ala maxandi feene xunna kalama.
5 I i hakene nan ma fe falama.
Fala naxine nan i de.
6 N tan mi a ra,
i fala xuiin nan i yalagixi.
I deen nan i seren na.

7 I singe nan barixi adamadiine birin yee ra
ba?

I singe nan daxi benun geyane xa da ba?

8 I Ala wundo falane rame nen ba?

I tan nan keden fe kolon ba?

9 I nanse kolon,

nxu mi naxan kolon?

I nanse famuma,

nxu mi naxan famuma?

10 Xun sexe fixene na,

fonne nxu ye,

naxanye fori i fafe xa.

11 Ala i ralimaniyama falan naxanye ra,

i makoon mi ne ma ba,

nxu fala fajin naxanye tima?

12 Nanfera i boren tema?

Nanfera i yeen xun sinma,

13 i niin naforo Ala xili ma,

i na fala sifane ti?

14 Nanse adamadiin na,

a yi a yete yate sarijanden na?

Naxan minixi naxanli,
na finde tinxinden na ba?

15 Hali a malekane,

Ala mi lannayaan saxi ne yi.

Hali kore xonna,

a mi sarijan a yee ra yi.

16 A xa lannayaan sa muxun tan yi di nayi,

naxan naxu, naxan yanfan tima,

tinxintareyaan nafan naxan ma

alo igen min daxina?”

17 “N xa a yeba i xa, i tuli mati.

N xa a yeba n naxan toxi,

18 fekolonne naxan falaxi,

e nun e benbane,

naxanye mi sese luxunxi e ma,

19 Ala yamanan so naxanye gbansan yii,

xone yo munma yi so naxanye ye.”

20 “Naxuden luma kontofinla nin a siimayaan
birin yi,

naxankata tiina waxatin yatexin na a ra.

21 A wurundun xui magaxuxine mema,

bore xunbeli waxatini,

halagin yi fa a tan ma.

22 A mi laxi a mini feen na sonon dimini,

a faxama yengen nin.

23 A donseen fenma,

koni a sote minen?

A kolon a faxan boxona a mamema.

24 Kontofili feene nun kuisan feene a maga-
xuma nen,

e wuyaxi yi fa a xili ma

alo mangana ganla nan sigan yengeni.

25 Ne feene birin a sotoma nen

bayo a bata susu Ala ra,

a murute Ala Senbe Kanna xili ma.

26 A keli nen Ala xili ma a tengbesenyani,

a ye masansan wure lefa gbeen tixi a yee ma.

27 A yetagin tuyanxi,

a gbingin gbo,

28 koni a luma nen taa rabejinxine yi,

banxi kui genle yi,

naxanye kalamat a ra.

29 Na kannu mi fa herin sotoma,

a nafunla mi sabatima,

a boxon mi fa luma boxon fari sonon.

30 A mi tangama sayaan ma,

a luma nen

alo teen wudi dungin naxan ganma,

Ala de foyen yi a xali wulani.”

31 “A yigin saxi fuyanten feene nin,

koni a yete nan yanfanma,

bayo fuyantenyaaan nan findima a saranna
ra.

32 Na kamalima nen benun a xa faxesa,

alo wudin naxan mi fa a majingima.

33 A luxu nen alo manpa binla*
* 15:33: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonna alo manpana e gbee kiini.

naxan a bogine rayolonma e mɔn xinde,
hanma alo oliwi binla
naxan fugeye yolonma a ra.”

34 “Na ligama nen
bayo dii mi barima Ala kolontarene den-
bayane yi,
yanfan banxin naxanye kui,
ne findima tɛn balon nan na.
35 Sɔxɔle feene e yi,
na yi findi fe naxine ra,
e yanfani tɔn e bɔɓeni.”

16

*Yubaa yabina: Sereyana nde n xa kore
xonna ma*

1 Yuba yi a yabi, a naxa,
2 “N bata fala sifani ito mɛ dɔxɔ wuyaxi,
ɛ birin findixi madendɛn ti naxine nan na.
3 Danna fuyantɛn falani itoe ma ba?
Nanse ɛ tɔrɔma ɛ to n yabima na kiini?
4 N fan yi nɔɛ falan tiye nɛn alo ɛ tan,
xa ɛ tan nan yi n tan na nun.
Nayi, n yi falane tima nen ɛ xili ma nun,
n yi n xunni maxa ɛ magele xinla ma,
5 n yi ɛ sɛnbɛ soma nen n ma falane ra,
n yi ɛ madendɛn ɛ tɔrɔni n ma fala fajine
xɔn.”

6 “Koni, n ma falane mi nɔɛ n tan
madendɛnɛ n ma tɔrɔni.

Xa n na n dundu,
na fan mi se bɛ n ma tɔrɔn na.
7 Iki, Ala bata n sɛnbɛn jan yati!
A bata n ma denbayaan birin halagi.

8 A bata n fatin mafasa,
na yi findi sereyaa na n xili ma.
A to n naxɔsixi,
na yi findi n magi xunna ra.

9 Ala n yibɔma a xɔlɔni,
a n yɛngɛ,
a janne raxinna n xili ma,
n yɛngɛ faan yi a yɛɛ naxin ti n na.

10 Muxune e dɛni bima n xili ma,
e n konbi, e n dɛn bɔnbɔ,
e malan n xili ma.

11 Ala bata n so tinxintarene yii,
a bata n so naxudene yii.

12 N yi bɔɓɛ xunbenla nin,
Ala bata fa n kaladeni.

A bata n suxu n xanbi ra,
a n nabira bɔxɔni.

A bata n lu
alo xalimakunla sa sɔtima seen naxan yi,

13 a xalimakuli wonle bata n nabilin.
Ala n sɔxɔnma n gbingini,

a mi kininkininma,
a n bɔɓɛn sa bɔxɔni.

14 A fama n xili ma alo sofana,

a n naxankata, a lu n maxɔle.”

15 “N bata kasa bɛnbɛli dugin nagodo n ma
sununi,

n mi naxan bama,
n lu xun sinxi burunburunni.

16 Wugan bata n yɛɛn gbeeli,
sayaan singanxi n yetagi.

17 Anu, n mi fe naxi yo ligaxi,
n ma Ala maxandin yi sarɔjan.”

18 “I tan Bɔxɔna, n faxamatɔɔn ni i ra,
i nama n wunla ye maluxun.

N wuga xuiin xa mɛ han habadan.

19 Iki yetɛni, serena nde n xa kore,
naxan seren bama n xa mɛnni.*

20 N xɔyine n magelema,
koni n yɛɛn tixi Ala nan na n ma wugani.

21 Na kanna Ala solonama muxun xa,
alo adamadina a xɔyin xun mafalama kii
naxan yi.

22 Koni, n ma siimayaan bata a danna li,
n sigama nen kiraan xɔn,
xɛtɛ mi denaxan yi.”

17

Yuba yigin yi kala

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N yengin dasama,

n ma siimayaan yi jan,
gaburun dɔxi n yɛɛ ra.

2 Magele tiine n nabilinni yati,
e fa fuma n ma, n mi nɔɛ xiye.”

3 “Ala, i bata tolimaan naxan maxodin n ma,
i yetɛɛn xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
nde gbɛtɛ n ma donla goronna tongɛ?

4 Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine yi,
na ma, i nama tin e xa nɔɔn sɔtɔ.

5 E luxi nen
alo muxun naxan yanfan soma a xɔyine xili
ma,
na yi findi tɔrɔn na a diine xa.”

6 “Muxune n magelema e sigine yi,
e dɛgen namini n yetagi.

7 N yɛɛne bata yidimi sununi,
n fati bɛnden bata yelefu ayi alo a nininna.

8 Muxu fajine na n to,
n kiin yi e ratɛrɛna,

sɔntarene xɔlɔma n ma,
e yi n yate Ala kolontaren na.

9 Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan xɔn,
naxanye sarɔjan, ne sɛnbɛn sɔtɔma nɛn.

10 Koni ɛ tan, ɛ xɛtɛ, ɛ mɔn xa fa.
N mi fekolon toma ɛ ye.

11 N ma siimayaan bata jan,
n ma wanle bata kala,
n waxɔn feene bata kala.

* 16:19: Na serena fe mɔn sɛbexi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

12 N xoyine a falama, e naxa,
a kœen findima nen a yanyin na,
fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

13 N xa n yigi sa laxira yi tun ba,
n na n sama dimini denaxan yi?

14 N falan tima nen n gaburun xa
alo a tan nan n fafe ra.

N falan ti kunle xa

alo e tan nan nga nun n magilen na.

15 Nayi, n yigin minen?

Nde n yigin toɛ?

16 Yigin laxira yi ba,

nxu birin n siga nxu sa nxu sa burunbu-
runni?"

18

*Bilidadaa falan firindena: Fe naxi rabane
saranna*

1 Suxa kaan Bilidada mœn yi falan ti, a
naxa,

2 "I falan danma waxatin mundun yi?

Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiye.

3 Nanfera i nxu yatɛxi xuruseene ra?

Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

4 Yuba, i tan nan i yete maxœlœxi i ya xœlœni.

I laxi a ra a muxune dunuɲa rabɛjinma
i tan ma fe ra ba?

Fanyen xa keli a dœxœdeni i ya fe ra ba?"

5 "Naxudena tœe degœn tuma nen,
a tanden yalanna yi ɲan.

6 Kenœnna yi findi dimin na a konni,
a lenpun yi tu a xun ma."

7 "A madiganma nen a sigatiin senbeni,
a feene a rabirama nen.

8 A sanne suxuma nen yalaan na,
a sin yinla ra.

9 A suxuma a san tinban nan ma,
gbatun yi a suxu.

10 Lutin natixi a yeœ ra bœxœn nin,
wosona a kiraan xœn.

11 Gaxun luma ayi nen yiren birin yi,
a bira a san funfun fœxœ ra."

12 "A tan naxan senbe yi gbo,
a senben bata ɲan,

gbalon bata maso a ra.

13 Furen bata a fati kidin kala,
saya furen bata a salen seene kun a ma.

14 Sayaan bata a suxu a konni,

a yigi saxi denaxan yi,

a yi a xali manga magaxuxin fema.

15 Muxu gbete nœe dœxe nen a konni sœnœn,
a gbee mi fa a ra,

seri fuɲin bata sa a konna birin ma.*

16 A bata lu

alo wudin salenne na xara a bun,

a deene yi xara a ma."

17 "A funfun birin bata ɲan bœxœn fari,
a xinla mi fa falama kiraan xœn sœnœn.

18 A bata radin dimini keli kenœnna ma,
a yi ɲan dunuɲa yi.

19 Dii yo mi a yii,

mayixete yo mi a xanbi ra,

muxu yo mi fa a konni sœnœn.

20 Muxun naxanye sogeteden binni,

ne kabœma nen a rajanna ma,

muxun naxanye sogegododen binni,

gaxun yi ne suxu.

21 Tinxintarena denbayaan luma na kii nin,
Ala kolontaren nan kon na ra."

19

Yuba yi Bilidada yabi

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 "œ luma n ɲaxankate

han waxatin mundun yi,

œ n sœxœle œ falane ra?

3 œ bata n konbi

han sanɲa ma fu,

œ mi yage n tœre sœnœn ba?

4 Hali n bata tantan,

n ma tantanna goronna luma n tan nan xun
ma.

5 Xa œ ye te yite n xili ma,

œ yi n mafala n yagi feen na,

6 nayi, œ xa a kolon

a Ala nan tœrœni ito ragidixi n ma,

a n mafilin a yalani.

7 Xa n gbelegbele tœrœni ito bun,

n mi yabi sœtoma.

N na xinla ti n mali feen na,

kiti kœndœn mi œ.

8 Ala bata kiraan suxu n yeœ ra,

n mi nœe dangue,

a yi dimin naso n ma kiraan xœn.

9 A bata n ma binyen ba n yi,

a yi n ma xunna kenla ba n yi

naxan yi luxi

alo manga kœmœtina n xa.

10 A bata n kala yiren birin yi,

n naxœrima nen.

A bata n yigin kala

alo wudin talaxina.

11 A bata xœlœ n xili ma han,

a yi n yate a yaxun na.

12 A yœngœsone bata e malan,

e fa n xili ma,

e yi n konna rabilin."

13 "A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,

ne bata siga ayi pon.

14 N kon kaane bata n nabɛjin,

n lanfane yi ɲinan n xœn.

15 N ma muxune

nun n ma walike ɲaxanle birin n yatɛxi

alo xœɲœna,

* 18:15: Na seri fuɲin sama faxa muxun konna ma nen alogo na xa rasarijan.

n bata findi xɔɲɛn na e yɛɛ ra yi.

¹⁶ N na n ma walikɛɛn xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

¹⁷ N ma ɲaxanla mi fa tinɲɛ n dɛɛn xirin ma,
n ma fe bata ɲaxaxu n ma denbayaan ma.

¹⁸ Hali dii ɲɔɛne,
n ɲaxaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

¹⁹ N ɲaxaxu n xɔyi kɛndene birin ma,
hali naxanye rafan n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

²⁰ N bata doyen,
n kidin nun n xɔnne nan gbansan fan n ma.

²¹ N xɔyine,
ɛ kininkinin n ma,
ɛ kininkinin n ma,

bayo Ala senben bata n ɲaxankata!

²² Nanfera ɛ n sagatanma alo Ala?
Ɛ munma wasa n ɲaxankatadeni ba?"

²³ "N yi waxi a xɔn ma nun
n ma falane yi seɓe,

e yi sa kɛdini,

²⁴ e yi seɓe yɔxɔ lefaan ma wure ɲɔɛ ralemu-
nxin na,

e yi kɛɛndɛn fanyen ma han habadan!

²⁵ N na a kolon

a n xunbamana a nii ra.
Dɔnxɛn na, a kelima nɛn,
a ti bɔxɔ xɔnna ma.*

²⁶ Hali n fati kidin birin na kun fureni,
n gbindin sa Ala toma nɛn.

²⁷ N na a toma nɛn,
n na a tan nan toma,
gbete mi a ra.

N kunfaxi na waxatin xɔn!

²⁸ Ɛ a falama, ɛ naxa,
'En na a sagatanma di?
En fa fɛɛn mundun toma a ra
a yalagi xunna ra?"

²⁹ Anu, ɛ yi lan nɛn,
ɛ gaxu silanfanna yɛɛ ra,
amasɔɔ Ala ɛ saranma nɛn ɛ ɲaxankatane ra
sayaan na.

Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Ala kitin na."

20

*Sofaraa yabin firindena: Ɓaxudene xunna
kenla mi buma*

¹ Nama kaan Sofara mɔn yi a fala, a naxa,

² "N xaminxi ɛ miriyane fe yi
na nan n karahanma,

n xa yabin ti,
n mi fa nɔɛ diɲɛ.

³ N bata n konbi xuine mɛ,
koni, n yabin tima nɛn xaxilimayani.

⁴ I mi a kolon ba, waxatin birin,
xabu adamadiine lu bɔxɔn fari,

⁵ a ɲaxudene xunna kenla mi buma,

a Ala kolontarene sewan ɲanma nɛn ma-
furen?"

⁶ Hali a te han kore,
hali a xunna sa so kundani,

⁷ a lɔma ayi nɛn habadan
alo a gbiina.

Naxanye yi a toma,
ne a falama nɛn, e naxa,
'A minɛn?"

⁸ A danguma nɛn alo xiyena,
a funfun yi lɔ ayi,
a ɲanma nɛn
alo xiyen kɔɛn na.

⁹ Muxun naxan yi a matoma,
na mi fa a matoma sɔnɔn,
hali a dɔxɔden mi fa a toma sɔnɔn.

¹⁰ A diine karahanxin yi yiiigelitɔne yii
raxete,
e tan yetɛɛn yi a nafunle raxete na muxun
ma.

¹¹ Hali a siimayaan to munma yi xunkuya,
a yi sa a gaburun na."

¹² "Fe ɲaxin ɲaxun a dɛ
alo sukana,

a naxan luxunma a lenna bun,
¹³ a naxan madunxunma a dɛ,

a mi waxi naxan xa ɲan,

¹⁴ koni a donseen kunma nɛn a kui,
a findi fɔdɔgɔɔn xɔlɛn na.

¹⁵ A bata nafunle magerun,
koni a e baxunma nɛn,
Ala e raminima nɛn a kui.

¹⁶ A yi fɔdɔgɔɔn xɔlɛn nan madunxunma,
sɔɲin xɔlɛn nan a faxama.

¹⁷ Kumin nun nɔnɔn gbo yamanani
alo baa igena,
koni a mi fa na toma sɔnɔn.

¹⁸ A tɔnɔn naxan sɔtɔxi,
a na raxeteɛma nɛn,

a mi a donma,

a mi fa a yulaya seene tɔnɔn sɔtɔma sɔnɔn.

¹⁹ Na birin ligama nɛn
bayo a yiiigelitɔne ɲaxankata nɛn,
a yi e rabɛɲin,
a yi banxina nde tongo
a mi naxan tixi."

²⁰ "A mi yi wasama a kunfani,
nanara, a nafunla sese mi yi luma.

²¹ Muxu yo mi tangama a kunfan ma,
koni a herin mi buma.

²² A kɔntɔfilima nɛn
hali a herini,

tɔɔɔyaan sifan birin yi fa a ma.

²³ A na a kuiin nafe,
Ala a xɔlɔn nafama nɛn a xili ma,

a godoma nɛn a ma alo tulena,
a findi a balon na.

²⁴ Xa a gi wure silanfanna bun,

* 19:25: Na xunbamana fe mɔn seɓɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 kui.

xalimakuli sula daxin nan sa a yisəxənma.
²⁵ A xalimakunla botinma nən a fatini,
 naxan jəɛ bata sa a bəjən səxən,
 koni sayaan magaxuna a suxuma nən.
²⁶ A nafulu ramaraden nafema
 dimi gbeen nan tun na.
 Təɛn yi fa a halagideni
 muxe mi naxan nadegəxi,
 muxun naxanye mən na lu a konni,
 təɛn yi ne fan gan.
²⁷ Kore xənna a hakene raminima nən
 kənenni,
 bəxə xənna yi keli a xili ma.
²⁸ A nafunle yi makuyama a ra nən,
 Ala na a xələn nagodo a xili ma ləxən naxan
 yi.
²⁹ Ala fe jaxi rabane rəjanma na kii nin,
 Ala na nan findixi a kəɛn na.”

21

Yuba yi Sofara yabi: Nanfera jaxudene herini?

¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,
² “E tuli mati,
 e tuli mati n ma falan na,
 e n nalimaniyama na kiini.
³ E tin n xa falan ti,
 n na falan ti,
 nayi, e nəɛ n magele nən.
⁴ N na n mawugama adamadiine nan xən
 ba?
 En-ən de! Nanfera nayi,
 e waxi a xən a n xa dija?
⁵ E na e miri n ma fe ma,
 e kabema nən,
 e yi e yiin sa e de ra,
 e yi e dundu.
⁶ Feen naxan birin n sətəxi,
 n na n miri ne ma,
 n kuisanma nən,
 n fatin yi xuruxurun n ma.”
⁷ “Nanfera jaxudene mən e nii ra?
 Nanfera e siimayaan buma?
 Nanfera e sənben sətəma?
⁸ E yi e yixetene to sabate e dexən ma,
 e yi e mamandenne to.
⁹ Feene birin lanxi e yii,
 e mi gaxuma,
 Ala mi e ratəronma.
¹⁰ E turane e jinge gilene rawuyama ayi
 waxatin birin,
 e jingene diine barima,
 e mi faxama.
¹¹ E diine e gima na xun xən
 alo xuruse diine, e yi e bodon.
¹² E sigin sama kondenna nun tanban xuini,
 xulen xuiin nafa n.
¹³ E na e siimayani daga a fajin na,
 e siga laxira yi bəje xunbenli.”
¹⁴ “Anu, e a falama Ala xa,

e naxa, ‘I masiga nxu ra,
 nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.
¹⁵ A lan nxu yi findi Ala Sənbe Kanna
 konyine ra ba?
 Ala mafanna tənən finde nanse ra nxu xa?’
¹⁶ E laxi a ra a herin kanna e tan nan na,
 koni, e fe yitənxine rəjaxu n ma.”
¹⁷ “E bata jaxudene lənpun to tuye sanja ma
 yoli?
 E bata e to gbaloni ba?
 E bata Ala to e ratəronje a xələni ba?
¹⁸ E luxi nən ba
 alo foyen səxən naxan xalima,
 alo wuluwunla xuben naxan yitema?
¹⁹ E a falama, e naxa,
 ‘Ala jaxudene hakene saranna ramaraxi e
 diine nan xa.’
 Koni, e hakene yi lan a xa saran e yetəɛn nan
 na,
 alogo e xa a kolon.
²⁰ A yi lan e yetəɛn yi e halagin to,
 e yi Ala Sənbe Kanna xələn min.
²¹ A denbayaan bəte mundun fa a tan xa
 a faxa xanbini?
²² Nde nəɛ Ala xarənje fe kolonna ma,
 a tan naxan malekane makitima?
²³ Muxuna nde faxama heri gbeen nin,
 kəntəfili yo mi a ma,
 a bəjən xunbelixi,
²⁴ a tuyanxi,
 sənben mən a ra.
²⁵ Muxu gbete bəjən sunuxin yi faxa,
 a mi fe fajni yo sətə hali keden pe.
²⁶ Koni, e firinna birin sama benden nin,
 kunle yi e don.”
²⁷ “N bata e miriyane kolon ki fajni,
 e feen naxanye yitənxin n xili ma.
²⁸ E a falama nən,
 e naxa, ‘Muxu gbeeni ito,
 a banxin minən?
 Jaxuden konna go?
 E mi fa na.’
²⁹ Koni, e mi dangu muxune maxədinxi ba?
 E mi laxi e sereyaan na ba?
³⁰ Gbalon na fa,
 fe jaxi rabane yi kisi,
 Alaa xələn na fa,
 a mi sese ligama e tan na.
³¹ Nde e raxələ e fe raba kiin ma?
 Nde e saren fiye e kəwanle ra?
³² E na e maluxun,
 muxune yi e yengi dəxə e gaburune xən,
³³ mərəmərən bende yefefuxine yi sa e fari.
 Dunuja muxune birin birama nən e fəxə ra,
 gali gbeen yi siga e yee ra.
³⁴ Nanfera nayi e n masabarima fala fuune
 ra?
 Yanfa falane nan tun e yabine ra.”

22

Elifasi a falan saxanden Yuba xa: Hake kannan nan Yuba rayati!

¹ Teman kaana Elifasi mɔn yi falan ti, a naxa,

² “Adamadiin tɔnɔna Ala ma ba?

Hali xaxilimana,
a tɔnɔn luma a yete nan tun ma.

³ I na tinxiɲe ayi,
na tɔnɔna Ala Senbe Kanna nan ma ba?

Xa fe mi i sigati kiin na,
na munanfanna a ma ba?

⁴ I mirixi a ma ba
a Ala i ratɔrnɔma nɛn,
a i xali kiti sadeni,

i to gaxuxi a yeɛ ra?

⁵ I ya fe ɲaxine mi gbo ba?
I hakeɲe dan mi na.

⁶ I yi tolimaɲan tongoma i ngaxakedenne yii
fuun nin,

i yi e dugine ba e ma,
i yi e magenla lu.

⁷ I mi yi igen soma muxun yii
min xɔnla naxan ma,
i yi tondi donseen soɛ kamɛtɔɔn yii.

⁸ Yamanan yi senbemaɲan nan yii,
wasoden nan yi dɔxi yamanani.

⁹ I yi kaɲa gilene raxɛtɛma nɛn e yii genla ra,
i yi kiridine ɲaxankata.

¹⁰ Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra,
gaxun yi i suxu xulen.

¹¹ Nayi, i mi dimini ito toma ba,
i mi fufani ito toma ba
naxan i rabilinxi?”

¹² “Ala mi kore xɔnna xan ma ba?

Sarene mato kore, e mate pon!

¹³ I a falama, i naxa,
‘Ala nanse kolon?

A nɔɛ kitin se kunda dimin xanbi ra ba?

¹⁴ Kundana a yeɛ ma,
a mi sese toma,

a nɛma kore xɔnna rabilinɲe.’

¹⁵ I mɔn waxi lu feni kira fonni ito xɔn ba,
muhu ɲaxine sigan tima naxan xɔn?

¹⁶ E faxan nɛn

benun e waxatin xa li,
alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii
naxan yi.

¹⁷ E yi a falama nɛn Ala xa,
e naxa, ‘I masiga nxu ra.

Ala Senbe Kanna nan i tan na,
koni i nɔɛ nanse lige nxu ra?”

¹⁸ Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla ra.
Ee! ɲaxudene fe yitonxine ɲaɲaxu n ma!

¹⁹ Tinxindene na e to gbaloni, e sewa.

Sontarene e magelema nɛn, e naxa,

²⁰ ‘En yaxune bata raxɔri!
Tɛɛn yi e yiiseene halagi.’ ”

²¹ “Lanna xa lu e nun Ala tagi,
nayi, i bɔɲe xunbenla sɔtɔma nɛn,

i herin sɔto.

²² Ala i xaranma naxan ma,
i na suxu,

i yi a falane sa i bɔɲeni.

²³ Xa i mɔn fa Ala Senbe Kanna ma,
a mɔn i senbe soma nɛn.

I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,

²⁴ i xa i ya xɛma fajin woli ayi bɔxɔni,
hanma i sa a bira xude yi gemene longonna
ra.

²⁵ Ala Senbe Kanna nan xa findi i ya nafunla
ra,

alo xɛmaɲan nun gbeti fixe gbeena i xa.

²⁶ Nayi, i sewan sɔtɔma nɛn Ala Senbe Kanni,
i xunna kenla sɔto Ala yetagi,

²⁷ i yi a maxandi, a yi i yabi,

i yi i de ti xuiine rakamali.

²⁸ Xa i fena nde ragidi,

Ala a rakamalima nɛn i xa,
kenɛnna luma nɛn i ya kiraan birin xɔn.

²⁹ Ala na muxuna nde rayagi,

i a falama nɛn

a Ala na ligaxi nɛn
bayo wasoden nan na kanna ra,

koni, naxan na a yete magodo,
Ala na rakisima nɛn.

³⁰ Ala nan sɔntarene xunbama,
nanara, xa i sariɲan,
a i xunbama nɛn.”

23

Yubaa yabina Elifasi xa: Yuba mi fa Ala toma

¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

² “N ma mawugan mɔn findixi muruten nan
na to,

n yiin saxi n de ra,

koni n wuga xuiin mɔn minima.

³ Xa n yi a kolon nun Ala denaxan yi,

n yi sigama nɛn han a konni,

⁴ n yi n ma mawugan yita a ra,

n yi n xɔnba fala wuyaxi ti a xa.

⁵ Nayi, n yi a kolonma nɛn

a n yabima falan naxan na,

n yi a famu

a naxan falama n xa.

⁶ A yi keɛ n xili ma a senbe gbeeni ba?

En-en de, a yi a tuli matima nɛn n na.

⁷ A yi a kolonma nɛn

a muxu fajin nan falan tima a xa.

Nayi, n yi tangama nɛn kitin ma habadan.”

⁸ “Koni, n na siga sogeteden binni,
a mi na,

n mi a toma sogegododen binni,

⁹ n na a fen n kɔmɛnna ma,

n mi a toma,

n na xɛte n yiifanna mabinni,

n mi a toma.

¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.

A na n fɛsefese tɔrɔni,
n sariɲanxin minima nɛn

alo xεmana.

¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fɔxɔ ra,
n lu a kiraan xɔn,
n mi keli a xɔn.

¹² N mi tondi a yamarine suxe,
n na a falane birin namara nɛn n bɔɲɛni.

¹³ Koni, a na fena nde ragidi,
nde a lige a na masara?

A na wa naxan xɔn, a na liga.

¹⁴ A naxan nagidixi n ma,
a na nan nakamalima,
anu a mɔn na fe sifa wuyaxin nagidixi n ma
yɛɛn na.

¹⁵ Nanara, n gaxuma Ala yɛɛ ra.
N na n miri, n gaxu a fe yi.

¹⁶ Ala bata n tunnaxɔlɔ n ma,
Ala Sɛnbɛ Kanna bata n nafe gaxun na.

¹⁷ Koni hali dimin to so n ma,
a yi n nabilin,
hali n mi fa sese toma,
n mi n dundu.”

24

*Yuba mɔn yi falan ti: Nanfera Ala mi
ɲaxudene makitima?*

¹ “Nanfera Ala Sɛnbɛ Kanna mi kiti waxa-
tine saxi?

Nanfera naxanye a kolon
ne mi a toma kelɛ muxu ɲaxine xili ma?

² Muxu ɲaxine xɛ bɔxɔne danne fari sama,
e xuruseene muɲama,
e yi e raba,

³ e kiridin nan ma sofali suxuma,
e kaɲa gilɛn nan ma ɲinge makankanma
tolimani,

⁴ e tɔrɔ muxune radinma ayi kiraan xɔn,
yamanan yiigelitɔne birin e luxunma e
bun.”

⁵ “Yiigelitɔne sigama e wanla ra nɛn,
e sa e donseen fen burunna ra,
e sa e diine balon fen
alo burunna sofanle tonbonni.

⁶ E sa e xuruseene balon fen
muxu gbɛɛye xɛɛne ma,
e lu ɲaxudene manpa bogi dɔnxɛne maken-
tunɲɛ.

⁷ E ragenle nan xima kɔɛɛn na,
dugi mi e ma,
bitingan mi e yii xunbenla ra.

⁸ Tulen naxan fama geyane fari,
na e bɔnbɔma xunbenli,
banxi mi e yii,
e saxi fanyene nan ma.”

⁹ “Muxu ɲaxine yiigelitɔna diin tongoma a
yii doli saranna ra,

hali kiridina,
e xasunma xiɲɛn na a nga yii.

¹⁰ Yiigelitɔne ragenla nan sigama,
dugi mi e ma,
hali e to malo xidine maxali,

kamena e ma,

¹¹ e oliwi turen bama muxu gbɛɛne
sansanne kui,
e walima manpa rafaladeni,
koni e mi nɔɛ sese minɲɛ.

¹² Muxune faxamatɔɔn wugama taani,
muxu maxɔlxine wugama e mali feen na,
anu na fe mi findɛ tɛrɛna fe ra Ala xa.”

¹³ “Kɛɛnyaan naɲaxu muxu ɲaxine ma,
kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xɔn.

¹⁴ Faxa tiin kelima sogen godo waxatin nin,
a yi yiigelitɔɔn nun tɔrɔ muxun faxa,
a muɲan ti kɔɛɛn na.

¹⁵ Yalunden ɲinbanna nan mamema,
a a falama nɛn, a naxa,
‘Muxu yo mi n toma,’
a yi a yetagin luxun.

¹⁶ Muɲaden banxin dɛɛn kalama kɔɛɛn nan
na,

yanyin na, a yetɛ mabalan a konni,
a mi kɛnɛnna kolon.

¹⁷ Na muxune yanyin fɔlɔma sogen godo
waxatin nin,
e bata dari kɔɛɛn magaxu feene ra.”

¹⁸ “Koni ɛ tan a falama, ɛ naxa,
‘ɲaxuden xalima nɛn
alo se yelefuxina igen xun ma,
a dɔxɔden yi findi yire dangaxin na bɔxɔn
fari,

a mɔn mi fa walima a manpa bili xɛɛn ma.

¹⁹ Balabalan kɛsɛne xuyama ayi kii naxan yi
sogen na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira yi.

²⁰ Hali naxanye e barixi,
ne ɲinanma nɛn e xɔn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mɔn yi dan.
Nanara, tinxintareyaan kalama nɛn
alo wudin na bira.’ ”

²¹ “ ‘Na muxune ɲaxalan gbantane tɔrɔxi
nɛn,
e mi kaɲa gilɛne mali.

²² Koni Ala nɔɛ sɛnbɛmane raxɔɛ a sɛnbɛni
nɛn,
a na keli, a muxu ɲaxine halagi.

²³ Ala ne luma bɔɲɛ xunbenla nun marakan-
tanni,

koni a yɛɛn tima nɛn e sigati kiin na.

²⁴ Na muxune sabatima nɛn waxati di,
koni na xanbi ra, e lɔ ayi,
e kɔnkɔrɔnma nɛn
alo ɲɔxɔnde xarena,
e xun sinma nɛn
alo se tɔnsɔnna xaba daxina.’ ”

²⁵ “Xa a mi na kiini,
nde n matandɛ,
a n ma falan nakala ayi?”

25

Bilidadaa falan saxandena: Adamadiine mi tiye Ala yetagi

- ¹ Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi, a naxa,
- ² “Senben nun magaxuna Ala nan yi, a tan nan boje xunbenla rafama han kore xonna ma.
- ³ Nde nae a ganla yate?
A sogen mi tema nde xun ma?
- ⁴ Adamadiin nae tinxiŋe di Ala yee ra yi?
Naxan barixi jaxanla xon,
na rasarijanma di?
- ⁵ Hali kiken mi fixa Ala yee ra yi,
hali sarene mi sarijan.
- ⁶ Adamadiine tan di nayi,
naxanye tide xurun
alo konenene nun kunle?”

26

Yubaayabin Bilidada xa: In yabima fuun nin

- ¹ Yuba mon yi falan ti, a naxa,
- ² “I fatan senbetarene maliye yati!
I bata fa fangatarene malideni!
- ³ I fatan fekolontaren kawande,
i yi a maxadi han!
- ⁴ Koni i ya falane tima nde xa?
I falani itoe tongoxi nde yii?”
- ⁵ “Faxa muxune niine xuruxurunma Ala yee ragaxuni laxira yi,
naxanye boxo bun igene bun.
- ⁶ Ala yeen laxira yiren birin na,
hali sayani muxe mi e luxunje a tan ma.
- ⁷ Ala nan kore xonni fulunxi na yigenla xun ma,
a boxon singan na yigenli.
- ⁸ Ala tulen namarama kundani,
koni kundane mi kalama igen binyen bun.
- ⁹ A yi a mangaya gbeden luxun,
a yi a kundaan sa a yee ma.
- ¹⁰ Ala yi digilina sa foxo igen xun ma,
naxan dan findixi kenenna nun dimin nara-
landen na.
- ¹¹ Kore xonna senbetenne xuruxurunma,
e kabe Alaa xolon ma.
- ¹² Ala bata foxo igene na a senbeni,
a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a xaxil-
imayani.
- ¹³ A foyen bata kore xonna fixa,
a bata ige yi sube jaxin faxa a yiin na,
sajin naxan a gima.
- ¹⁴ A wali xurine nan itoe ra,
nxu a junununun xuiin nan tun mama.
Nayi, nde nae a senben galan xuiin kolonje?”

27

Yuba mon yi yabin ti: Sontaren nan n na

- ¹ Yuba mon yi falan ti, a naxa,
- ² “N bata n kolo habadan Ala yi,
naxan tondixi n ma kitin se,

- Ala Senbe Kanna
naxan n niin nafexi xolen na,
³ xa n niin mon n yi,
xa Alaa foyen mon soma n joeni,
⁴ n bata n kolo
n deen mi tinxiintareya falan tiye,
wule yo mi mine n de.
- ⁵ Na miriyaan makuya n na,
n xa jondin fi e ma.
Han n yi faxa,
n mi n ma fetareya wanle kale,
⁶ n luma nen tinxiinni,
n mi a bejinje mume,
n xaxinla mi n yalage n ma simayani
mume!”

- ⁷ “N yaxun nan lan a yate jaxuden na,
naxan kelima n xili ma,
na xa yate tinxiintaren na!
- ⁸ Ala kolontarena a yigin sama nanse yi,
Ala na a niin ba a yi?
⁹ Toron na fa a ma,
Ala a gbelegbele xuiin name ba?
¹⁰ A sewan sote Ala Senbe Kanna yii ba?
A Ala maxande waxatin birin ba?”

- ¹¹ “Iki, n na Ala senben yitama nen e ra,
n mi Ala Senbe Kanna miriyane luxunma e
ma.
- ¹² E birin bata a to ki faji,
nayi, nanfera e yete luma fe fuune yi?”

- ¹³ “Ala nan keeni ito ramaraxi jaxuden xa,
jaxankata tiin naxan sotoma Ala Senbe
Kanna yii fa fala:

- ¹⁴ Xa e diine wuya,
e faxama yengen nin,
donseen yi dasa e yixetene ma.
- ¹⁵ Naxanye na lu e xanbi ra,
furen yi ne faxa,
e kaja gilene mi e wugama.
- ¹⁶ Hali e gbeti fixen mako
alo burunburunna,
e nun dugina alo borona,
- ¹⁷ tinxiin muxune nan e dugine ragodoma e
ma,
sontarene nan e gbeti fixeni taxunma e ra.
- ¹⁸ E banxine kala jaxun
alo dondoli xuyenna,
alo kantan muxuna bubuna.
- ¹⁹ E sama nen nafulu kanyani,
koni a danna nan na ra,
e na xulun,
e lima nen sese mi na.
- ²⁰ Gaxuna e ratere nama nen
alo fufana,
wuluwunla yi e xasun kosen na.
- ²¹ Sogeteden foyen yi e tongo,
a yi e xali wulani,
a yi e ba e doxodeni,
²² a yi e radinje ayi kininkinintareyani,
e yi e gi a senben bun ma.

23 Yamaan yi e yii bɔnbɔ e magele feen na, muxune yi kolin e dɔxɔde fonne birin kala kii ma.”

28

Fekolonna wundona

- 1 “Nɔndin na a ra,
gbeti wure fixɛn geden na,
xɛmaan fan nasariɗandan na,
2 wuren bama bɛndɛn nin,
wure gbeela fan bama gemɛn nin.
3 Wuren fen muxune kenɛnna raminima
dimin nin bɔxɔn bun,
e godoma wuren fenɗe han a dandena,
e wuren fen naxan luxunxi dimini bɔxɔn
bun.
4 Wuren fen muxune yili tilinxine gema
burunna ra,
muxu gbete yo mi sigɛ denaxan yi,
e makuya muxu gbete ne ra,
e singanxin nan walima e yinle ra lutine ra.
5 Bɔxɔ xɔnna donseen fima en ma,
koni, a bunni maxaxi alo tɛɛn nan a ganxi.
6 Gemɛ mamiloxi fajine toma fanye yirene
nin,
xɛma fujin toma bɛndɛn nin.”
- 7 “Dugane mi na bɔxɔ bun kirane kolon,
sɛgɛn yɛɛn mi ne toma,
8 burunna sube yo munma siga e xɔn,
yata yo munma dangu e xɔn.
9 Koni, muxun susuma fanyen ge,
a yi geyane ge han e danna,
10 a folon gema fanyene yi,
a yi se kendɛne birin to a yɛɛn na,
11 a yi xude xunne xori,
naxan luxunxi,
a yi na ramini kenɛnni.”
- 12 “Koni, fekolonna minɛn yi?
Xaxilimayaan dɔxi minɛn yi?
13 Adamadiine mi a saren kolon,
a mi niiramane ye bɔxɔ xɔnna fari.
14 Fɔxɔ ige gbeena a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’
Baan fan a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’
15 Fekolonna mi sote xɛmaan xɔn,
a mi sare gbeti fixɛn na,
16 xɛmaan naxan kelima Ofiri yamanani,
a mi sote na ra,
hanma onixi gemɛ tofajina,
hanma gemɛ mamiloxi fajina.
17 A mi sɛ xɛmaan ma,
a mi sɛ kilasi gemɛ fixe fajin ma,
a mi masare xɛma fajin goronna ra.
18 A dangu korala gemɛ tofajin
nun gemɛ gbete ra
naxan fixa alo dayimuna.
Fekolonna dangu bɔxɔ bun nafunla birin
na.
19 Topasi gemɛ fajin

naxan keli Kusi yamanani,
a mi sɛ na ma,
a mi misalɛ xɛma sensenna ma.”

20 “Nayi, fekolonna kelima minɛn yi?
Xaxilimayaan dɔxi minɛn yi?

21 A luxunxi niiramane birin ma,
hali xɔliin naxanye kore xɔnna ma,
ne mi a toma.

22 Sayaan nun laxira yi a fala,
e naxa, ‘Nxu a xinla nan gbansan mɛxi.’ ”

23 “Koni, Ala a kiraan kolon,
a tan nan keden a dɔxɔden kolon,
24 bayo a tan nan toon tima
han bɔxɔn danna,
a seen birin toma kore xɔnna bun.

25 A tan foyen sɛnbɛn danna saxi,
a yi igene danna sa,
26 a yi tulɛn danna sa,
a yi galanna kiraan sa.

27 Nayi, Ala yi fekolonna to,
a yi a fɛsɛfɛsɛ, a yi a makenɛn.

28 Na xanbi ra,
a yi a fala adamadiine xa, a naxa,
‘Marigin yeɛragaxun nan findixi fekolonna
ra!
Xaxilimayaan nan feɗaxin matangan na!’ ”

29

Yubaa xun mafalana: Waxati danguxine yiɗaxun

- 1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
2 “Xa n yi luyɛ nun
alo waxati danguxine yi,
na yi lanɗe!
Na waxati danguxine yi,
Ala yi yengi dɔxi n xɔn nun,
3 a lenpun yi degema n xun ma,
n yi sigan tima a kenɛnna nin
hali kɔɛɛn na.
4 N yi kendɛ,
Alaa xanunnyaan yi n konni.
5 Na waxatini,
Ala sɛnbɛ Kanna mɔn yi n xɔn,
n ma diine birin mɔn yi n dɛxɔn,
6 n yi n sanne maxama nɔnɔn fɛnɛn nan na,
hali turen yi minima fanyeni n xa!
- 7 Na waxatini,
n na yi mini siga taan so dɛɛn na,
n sa n ma gbɛden dɔxɔ yamaan malandeni,
8 banxulanne yi n to,
e yi xetema nen,
fonne yi keli,
e lu tixi n yetagi,
9 kuntigine yi e falan dan,
e duudu,
10 mangane yi e falane dan,
e lenne yi xidi e dɛ kankeni.
11 Muxu yo na yi n ma falane mɛ,
na kanna yi a falama nɛn n ma a dubadiina.

Muxu yo na yi n to,
 a yi n matɔxɔ,
 12 amasɔtɔ n yi yigilitɔne ratangama
 naxanye yi e mawugama n xa,
 n yi kiridine ratanga
 muxu yo mi naxanye malima.
 13 Saya furen yi muxun naxanye ma,
 ne yi dubama n tan nan xa,
 n yi kaɲa gilen nasewama.
 14 Tinxinyaan yi ragodoxi n ma
 alo n ma domana,
 kiti kenden nan yi findixi n ma dugin nun n
 ma kɔmɔtin na.
 15 N tan nan yi findixi danxutɔɔn yeene ra,
 n tan nan yi madontɔɔn sanne ra.
 16 N yi findixi tɔrɔ muxune fafe ra,
 n yi xɔɲene xun mayenge kitini.
 17 N tan nan yi tinxintarene senben kalama,
 n yi e se tongoxine ba e yii.

18 Nayi, n yi a fala n yeɛɛ ma,
 n naxa, 'N faxama nen sabatini,
 n ma lɔxɔne gboma ayi nen
 alo ɲemensinna,
 19 n luma nen alo wudina,
 naxan salen sinxi igeni,
 xiila sama naxan yii ra kɔɛɛn na.
 20 N ma binyen gboma ayi nen,
 n senben mi ɲanma mumɛ,
 a lu alo xali bandunxina.' "

21 "Na waxatini,
 muxune yi e tuli matima n na sabarini.
 N na yi e kawandi,
 e yi e dundu.
 22 N na yi falan ti,
 e mi yi a matandima.
 N ma falane yi luxi nen e xa
 alo tulen naxan godoma bɔxɔ xaren ma.
 23 E yi n mamɛma nen
 alo e tulen mamɛma kii naxan yi,
 e deene yi lu ylbixi n bun
 alo muxun naxanye tulen mamɛma soge
 furen na.
 24 E na yi yigitege,
 n yi e ralimaniya,
 e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.
 25 N tan nan yi dɔxi e xun na,
 n kiraan yita e ra,
 alo mangana a ganla xun na,
 alo muxun naxan tɔrɔ muxune
 masabarima."

30

*Yubaa xun mafalana: Tɔɔya waxatin
 batafa*

1 "Koni iki,
 n bata findi magele seen na diidine xa,
 naxanye babaye yi raɲaxu n ma,
 han n mi yi tinɲe
 e lu n ma barene ye
 n ma xuruseene kantandeni.

2 E babane yi nɔɛ nanse ligɛ n xa e senbeni?
 E senben birin bata yi ɲan.
 3 Kamen nun tɔrɔn bata yi e raxadan,
 e yi donseen fenma tonbonna nin,
 4 e yi donseen fenma fɔtɔnne nin burunna
 ra,
 budemaan nan tun yi e yii balon na.
 5 E yi kedixi muxune ye,
 muxune gbelegbele e fɔxɔ ra
 alo muɲadene nan yi e ra.
 6 E yi e banxine tima geya kankene nan na,
 e nun yili yirene nun faran yinle ra.
 7 E yi wugama fɔtɔndine nin
 alo sofanel,
 e yi sa e sa ɲanle yi.
 8 Xaxilitarene nan ne ra,
 xili mi e ra,
 naxanye yi kedima gbelemen na ya-
 manani."

9 "Koni iki,
 n bata findi magele seen na e sigine yi,
 e lu n konbe tun.
 10 N naɲaxu e ma,
 e masigama n na.
 E mi sikɛma degen naminɛ n yetagi.
 11 Bayo Ala bata n senben kala,
 a yi n nayarabi,
 e mi fa yagima feen ligɛ n na.
 12 Muxu kobine kelima n xili ma n yiifanna
 ma,
 e katama n nabiradene e sanne ra,
 e n yengɛma
 alogo e xa n halagi.
 13 E bata n ma kirane kala.
 Birin kataxi ghalon xa n soto,
 e mako mi muxu yo ma na feni.
 14 E fa n yengɛma
 alo sofane na fu taan ma
 e yinna rabira.
 E mi sikɛma fadeni n xili ma
 n ɲaxankata waxatini.
 15 Gaxun bata n nabilin,
 n ma binyen bata siga
 alo foyen nan a xalixi,
 n ma herin waxatin bata dangu
 alo kundana."

16 "Iki, n niin bama n yi.
 Tɔrɔ lɔxɔne bata n li.
 17 Xɔlɛna n suxuma kɔɛɛn na
 han n xɔnne,
 naxan dan mi na.
 18 Ala n suxuma a senben birin yi n ma
 domain ma,
 a yi n yideten
 alo doma kɔɛɛn naxan muxune kɔɛni
 detenma.
 19 A bata n woli boroni.
 N bata lu
 alo xuben nun burunburunna."

20 “N ma Ala, n na i xilima,
koni i mi n yabima.
N tima i yetagi,
koni i n matoma nen gbansan.
21 I bata i yeε xɔɔɔɔ n ma,
i n yenge i senben birin na.
22 I bata n lu foyeni, a lu sigε n na.
Wuluwunla n xalima na xun xɔn.
23 N na a kolon a i n xalima sayaan nin,
niiramane birin sigama denaxan yi.”

24 “N mi yi tɔrɔ muxone mali ba,
naxanye n xili e naxankatani?
25 Naxanye yi tɔrɔxi,
n mi wuga ne xɔn ba?
N bɔɔɔn mi yi sunu yiigelitɔne fe ra ba?
26 N yengi yi fe fajine nan ma,
koni fe naxine bata fa.
N yi kenenna nan mamεma,
koni dimin bata fa.
27 Xabu tɔrɔna n sɔtɔ,
n kui seene jinma.
28 N sigan tiin dimin nan tun yi,
n mi sogen toma mume!
N tima yamaan tagi,
n yi e mafan n mali feen na,
29 n wuga xuiin minima alo kankone,
alo dangaranfulene.
30 N fati kidin bata tɔrɔ n ma,
a yi koyen.
Fati mawolonna bata n xɔnne yili.
31 N ma kondenna bata findi sunu sigi sa
seen na,
n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

31

Yubaa xun mafalan danna

1 “Nxu nun n yeεne bata layirin xidi fa fala
n nama sungutunna mato kunfani.
2 Xa n na liga,
Ala nanse rafε n ma keli kore?
Ala senbe Kanna keεn mundun nafama n
ma keli kore?
3 Halagin mi fama tinxintareyaan xan xɔn
ba?
Gbalon mi fama hake kanne xan xa ba?
4 Ala mi n sigati kiin toma ba?
A mi n san funfune birin yaten kolon ba?”
5 “Na ma, n sigan ti nen fuyantenyani ba?
N sanne yi birama yanfan nin ba?
6 Ala xa n sa sikeli tinxinxin fari,
a yi n ma fetareya wanle to.
7 Xa n keli nen a kiraan xɔn,
xa n bɔɔɔn yi bira n yeεn fɔxɔ ra,
xa xɔsi yo yi lu n yiine ra,
8 nayi, n naxan sixi,
gbete xa na don,
muxune yi n ma sansine matala na bɔxɔn
ma.”
9 “Xa n bɔɔɔn kunfa nen naxanla nde xɔn,

xa n dɔxɔ nen n dɔxɔ bodena naxanla yeε ra,
10 nayi, n ma naxanla xa lu xεme gbete bun,
e nun xεme gbete ye yi kafu.
11 Amasɔtɔ xa n yi na liga nun,
n ma yalunyaan yi findima fe haramuxin
nan na,
na yi findi haken na kitisane naxan
natɔrɔɔɔɔɔ.
12 N ma kalan yi findin teεn na
naxan yi n ganma han a n halagi fefe,
a yi n herisigen birin kala.”

13 “N tondi nen kiti kenden se n ma walikene
xa ba,
e mawuga n fari waxatin naxan yi?
14 Xa n yi na liga nun,
n nanse lige Ala na keli waxatin naxan yi?
A na na feen fεsεfεse,
n na a yabima nanse ra?
15 Amasɔtɔ a tan Ala keden peen nan nxu
birin daxi,
e tan nun n tan nxu ngane kui.”

16 “N tondi nen tɔrɔ muxune maxɔdinna
yabe ba?
N kapa gilene lu nen e yigitegeni ba?
17 N kedenna donseen don nen ba,
n mi se so kiridine yii?
18 Anu, xabu n foninge waxatini,
n lu nen kiridine masuxe
alo e fafane.
Xabu n da,
n na n yengi dɔxi kapa gilene xɔn.
19 N yiigelitɔɔn to nen ba,
dugi mi yi naxan yii,
hanma tɔrɔ muxuna marabenna yi naxan
ma,
20 n mi yi e maraberi ba n ma yeεεε xabe dugi
binyene ra,
alogo e xa duba n xa?
21 Xa n na n yiini te nen kiridin xili ma,
bayo n kitisane maliin sɔtoma nen,
22 nayi, n tungunna xa ba n fanna ra,
n yii tɔnsɔnna yi bolon n tɔnxɔnna ra.
23 N mi yi na lige bayo n gaxuxi Alaa gbalon
yeε ra,
n mi nɔε tiye a yetagi a nɔrɔni
xa n yi na liga nun.”

24 “N yi n yigin sa xεmani ba?
N yi a fala, n naxa,
‘I tan nan n kantan seen na?’
En-en de!
25 N sεwa nen n ma herige gbee kanyaan na
ba,
n nafunla naxanye sɔtɔ?
26 N to sogen to xɔle,
hanma n to kiken nayabuxin to kore xɔnna
ma,
27 n bɔɔɔn mi kunfa wundoni.
N mi e batu mume.
28 Xa n yi na liga nun,

na yi findima nen haken na
kitisane naxan natōrōnɛ,
nayi n bata yi Ala rame nun
naxan kore xonna ma.”

²⁹ “N sewa nen n yaxuna paxankatan na ba?
N na n bodon nen ba,
fe paxine to a li?”

³⁰ N mi n yaxune danga
alogo Ala xa e faxa,
bayo n mi tinɛ yulubin tonge n fala xuine
xon.

³¹ Naxanye birin yi fama n konni,
ne yi a falama nen, e naxa,
‘Muxon birin lugoma suben na Yuba konni.’

³² Xōnɛ mi yi xima tandeni mume,
n yi n ma deen nabima nen dangu muxune
xa.

³³ N na n ma murute feene luxun nen ba
alo adamadi gbeteɛye?

N na n hakene luxun n yete yi ba?

³⁴ N yi gaxuxi yamana falan nan na ba?
I laxi a ra

a n yi gaxuxi denbayane marapaxun nan
yee ra ba,
han n yi n dundu, n lu n konni?

³⁵ A yi rafanɛ n ma
n ma mawuga xuiin yi rame!

N ma fala dōnxene ni i ra,
n na n yii fōxon sama naxan ma,
Ala Senbe Kanna xa n yabi.
Xa n yaxun yi mawuga kedind sebe n xili ma,
na yi rafanɛ n ma.

³⁶ N yi a sama nen n tungunna ma,
n yi a so n xunna alo manga kamotina.

³⁷ N nan n sigati kiin yebama nen a xa,
n yi fa a yetagi alo kuntigina.”

³⁸ “N ma bōxon yi gbelegbele n xili ma ba?
N ma xeeɛne yi e mawuga n fari ba?”

³⁹ N yi muxune bogi seene don ba,
n mi e saren fi?

N yi e kanne tōrō ba?

⁴⁰ Xa n yi na liga nun,
nayi, nanle xa sabati n ma xeeɛne ma,
benun murutun xa sabati,
seɛɛn yi sabati,
benun fundenna xa sabati.”

Yubaa falane danna ni ito ra.

32

Elihu a falana

¹ Elifasi nun Bilidada nun Sofara yi ba
falan tiye Yuba xa, bayo a yi a yete mirixi
tinxinden nan na. ² Nayi, Elihu yi xōlo,
Busi kaan Barakeli a dii xemen naxan Rami
xabilani. A xōlo Yuba xili ma, amasoto a yi
a falama nen a a tinxin Ala yetagi. ³ A mōn
yi xōlo xeme saxanne ma, bayo e mi yabi
fajin sotaxi Yuba ra, na feen yi lu alo Ala

nan findixi fe kalan na. ⁴ Bayo e yi fori a xa,
Elihu yi a sabari, a munna yi falan ti Yuba
xa. ⁵ Koni Elihu to a to yabi mi yi fa xeme
saxanna ne de, a yi xōlo.

⁶ Nayi, Elihu, Busi kaan Barakeli a dii
xemen yi falan ti, a naxa,
“N tan nan mōn foningeyani,
fonna nan e tan na,
nanara n yi xuruxurunna,
n gaxu n ma kolonna yite ra.

⁷ N yi a mirixi nen, n naxa,
‘Fonne nan lanma e falan ti,
fonne nan lan e fekolonna xaranna ti.’

⁸ Koni jōndin naxan na,
naxan xaxinla fima muxun ma,
niin nan na ra,
naxan kelima Ala Senbe Kanna niiraxinli.
⁹ Siimayaan xa mi tun fama fekolonna ra,
kiti kēnden kolonna mi fama foriyaan xan
xon tun.

¹⁰ Nanara, n na a falama, n naxa,
‘Yuba, i tuli mati n fan na.
N fan xa n ma kolonna yita i ra.’ ”

¹¹ “Han iki, n bata e falane rame,
n yi waxi e fe kolon falane nan name fe yi,
han e yi e falane yeba.

¹² N na n tuli matixi nen e ra ki fajni,
koni e tan sese a fala mi Yuba kenɛnxi,
e tan sese mi a falane yabixi a fajin na.

¹³ E nama a fala, e naxa,
‘Nxu bata yabin soto fekolonni fa fala
Ala nan keden nōon sote Yuba ma,
muxun mi a ra.’

¹⁴ Yuba mi a falane tixi n tan xan xili ma,
n mi a yabima alo e tan.”

¹⁵ “Yuba, i lanfane bata tunna xōlo e ma,
e mi fa i yabima,
fala mi fa e xon.

¹⁶ N mōn xa lu sabarixi ba,
hali e to mi fa fala tima,
bayo e bata e dundu,
e mi fa yabi tima?

¹⁷ N fan waxi n ma yabin ti feni.
N fan waxi n ma kolonna yita feni,

¹⁸ bayo fala gbegebe n kui,
n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

¹⁹ na bata n bōɛn nate,
alo manpa nen naxan wuyenna a sa seen
balanxini bōma.

²⁰ N xa falan ti, nanara a gode,
n xa n deni bi, n yi n ma yabin fi.

²¹ N mi muxu yo rafisama a bode xa.
N mi muxu yo matōxoma.

²² A yetena, n mi fatan muxu matōxe,
xanamu, naxan n daxi
na yi n faxama nen mafuren.”

33

*Elihu a falane: Ala muxune maxadima
tōryaan nan xon*

¹ Elihu mən yi a fala Yuba xa, a naxa,
 “Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra,
 i tuli mati n ma falane ra ki fajni.
² N nan n deni bima,
 n falan ti i xa.
³ N ma falane n ma bəje fajniyaan nan
 makenenna,
 n na n ma kolonna jəndin nan falama i xa.
⁴ Alaa Nii Sarijanxin nan n daxi,
 Ala sənbe Kanna niiraxinla nan niin biraxi
 n yi.
⁵ N yabi, xa i nəe,
 i yitən, i fa n yabi n yetagi.
⁶ En birin lan Ala yetagi,
 n fan baxi benden nin.
⁷ Nayi, i nama gaxu n tan yee ra,
 n mi i jaxankatama.”
⁸ “Koni, i fala xuiin mən n tunla ma,
 n bata i ya falane me dəxo wuyaxi,
⁹ i naxa, ‘Fe yo mi n na,
 murutede mi n na Ala ma.
 N sarijan, hake mi n ma.
¹⁰ Anu, Ala mən feen toma n na,
 a n yatexi a yaxun na.
¹¹ A n sanne sama kutun na,
 a yeen tixi n sigati kiin birin na.’ ”
¹² “Koni, na feen ma,
 n xa a fala i xa, jəndi mi i xa,
 amasəto Ala dangu adamadiin birin na.
¹³ Nanfera i a matandima,
 a to mi a dentegema i xa?
¹⁴ Anu, Ala falan tima muxune xa kii
 wuyaxi,
 koni e mi e tuli matima a ra.
¹⁵ A falan tiin muxune xa xiyene
 nun fe toni kəen na.
 Xixəli gbeen na dangu muxune ma,
 e nema saxi e sadene ma,
¹⁶ nayi, Ala yi feene yita muxune ra,
 a yi e rakolon,
¹⁷ alogo a xa muxune ba e wali jaxine yi,
 a yi e ratanga wason ma.
¹⁸ Nayi, Ala muxun niin natangama nən
 gaburun ma,
 a yi a rakisi laxira yi.”
¹⁹ “Ala mən muxun natəronma tərən na,
 naxan a rakankanma a sadeni,
 a xonne yi lu a xole.
²⁰ Nayi, donseen yi rajaxu a ma,
 hali donse jaxumene.
²¹ A yi doyen mafuren, a yi xəsi,
 han a xonna naxanye mi yi toma,
 ne yi mini kəenni.
²² A yi maso gaburun na,
 a niin yi so saya malekane yii.”
²³ “Koni, na yi lan
 xa Alaa malekana nde fa a fema,

naxan finde tagi yitən keden peen na wuli
 kedenna ye,
 a kira tinxinxin yita a ra.
²⁴ Malekan yi kininkinin a ma, a naxa,
 ‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na,
 n bata a xunbaan sətə.’
²⁵ Nayi, na muxun fatin mən yi a dii jəre
 sənben sətə,
 a mən yi sənben sətə
 alo a foninge waxatina.
²⁶ Nayi, na muxun na falan ti Ala xa,
 a yi a yabi,
 a yi fa gbelegbele Ala yetagi sewani,
 amasəto Ala bata a tinxinyaan saren fi a ma.
²⁷ A luma sign se nən yamaan yetagi,
 a naxa, ‘N yulubin tongo nən,
 n yi sariyan kala,
 koni Ala mi na saranxi n na.
²⁸ Ala bata n niin natanga gaburun ma,
 n luma nən kəenna nin.’ ”
²⁹ “Ala na birin ligama,
 a ligama nən sanja ma wuyaxi muxune xa,
³⁰ alogo a xa e niin natanga gaburun ma,
 alogo e xa lu e nii ra kəenni.”
³¹ “Yuba, i tuli mati n na ki fajni!
 I dundu, n xa falan ti i xa.
³² N yabi,
 xa falana nde i xən, falan ti,
 amasəto n waxi i ya tinxinyaan to feni.
³³ Xanamu, i tan nan lan
 i tuli mati n na,
 i dundu,
 n xa i xaran fekolonna ma.”

34

Tinxinna kannan Ala ra

¹ Nayi, Elihu mən yi falan ti, a naxa,
² “Fekolonne, e n ma falane rame,
 e tan xaxilimane, e tuli mati n na!
³ Bayo, muxun tunla nəe falane fefese nən,
 alo a deen to nəe donse fajin kolonye.
⁴ En birin xa kiti kenden fen,
 en na a kolon en bode tagi naxan fan.”
⁵ “Yuba bata yi a fala,
 a naxa, ‘N tinxin,
 koni Ala mi tinxi kiti kenden se n xa.
⁶ Yoona n tan nan xa,
 koni n yatexi wuleden nan na.
 N ma furen mi yalanma,
 hali n to mi murutexi Ala ma.’ ”
⁷ “Muxun mundun na
 naxan luxi alo Yuba?
 A magelen tima
 alo a igen minma kii naxan yi,
⁸ a birama fe jaxi rabane fəxo ra,
 e nun jaxudene sigan tima,
⁹ bayo Yuba bata yi a fala,
 a naxa, ‘Muxun mi sese sətəma,

a na kata e nun Ala xa lan.’ ”

10 “Nayi, xaxilimane,
ε tuli mati n na!

Ala mi jaxu mume!
Tinxintare mi Ala Senbe Kanna ra mume!

11 Ala muxune saranma e kewanla nan na,
a birin suxu a sigati kiin xon.

12 Nandin nan na ra,
Ala mi fe jaxin ligama!
Ala Senbe Kanna mi kiti kenden kalama!

13 Nde Ala dxi baxon xun na?
Nde dunuja birin taxuxi a ra?

14 Xa Ala yi mirixi a yete nan tun ma,
a yi a niin namara a yete xa,

15 nayi, daliseene birin yi faxama nen sanja
ma kedenni,
adamadiine mon yi xete bendeni.”

16 “Yuba, xa i xaxinla na,
ito rame,
i tuli mati n fala xuine ra.

17 Kiti kenden najaxu naxan ma,
na noe mangayaan lige ba?
I suse tinxinden yalage ba,
a tan naxan senbe kanna ra?

18 Ala nan keden pe noe suse a fale mangan
xa,

a naxa, ‘Fuyantenna!’
Ala nan tun a fale kuntigine xa,
a naxa, ‘Naxudene!’

19 Ala mi kuntigine rafisama e bode xa,
a mi yiigelitxon nun nafulu kanna tagi
rasaxi,

amasoto a tan nan e birin daxi.

20 E birin faxama nen.

Koe tagini, Ala na e yigisan,
e raxori, senbemanef e yi godo.

Na mi fatama muxu yo ra.”

21 “Ala yeen tixi muxune sigati kiin birin na,
a e san funfune birin yatema.

22 Dimi yo mi fa na,
fe jaxi rabane noe e luxunje naxan yi.

23 Ala mako mi fa muxune kejaan fesefesena
ma,

benun a xa e xali kiti sadeni.

24 A hayu mi fa senbemanefenna ma,
benun a xa e kala,
a mon yi muxu gbete dexo e funfuni.

25 Nandin nan na ra, a e kewanle kolon.
Koe kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.

26 A e jaxankatama nen yamaan yetagi
alo fe jaxi rabane,

27 bayo e bata xete Ala foxo ra,
e yi a sariyane birin bejin.

28 E yi yiigelitone jaxankata
han e yi e xuini te Ala ma.

Nayi, Ala yi toro muxune wuga xuiin name.”

29 “Koni, xa Ala lu dunduxi,
nde a yalage?”

Xa a a yetagin luxun,
nde noe a toe?

Anu, a mon luma muxune nun siyane birin
xun na nen

30 alogo Ala kolontaren nama dexo man-
gayani,
naxan findima kalan na yamaan xa.”

31 “A noe lige nen,
muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,
‘N bata kalan ti,
koni n mi fa fe jaxin ligama sonon.

32 N mi naxan toma, na yita n na.
Xa n bata tinxintareyaan liga,
n mi fa a ligama sonon.’

33 Ala lan a xa na kanna ratoron
fata i miriyaan na ba?
I tan naxan Ala rasotoma,
i tan naxan tondixi Ala ra.
I tan nan lan i yi a yeba,
n tan mi a ra,
i miriyaan fala.”

34 “Xaxilimane a falama nen n xa,
e nun fekolonna
naxanye n xuiin namema, e naxa,

35 ‘Yuba falan tima fekolontareyaan nin,
xaxilimaya mi a falane ra.’

36 A lan Yuba yi lu kitin de
han a danna,
bayo a falan tima alo fe jaxi rabana.

37 A mon muruten sama a yulubin fari,
a Ala magelema en yetagi,
a falane mi janna Ala xili ma.”

35

*Elihu a falane: Fe fuun nan Yubaa falane
ra*

¹ Nayi, Elihu mon yi falan ti, a naxa,

² “I laxi a ra a jondina i xa ba?

I yi a fala, i naxa,
‘N tinxin Ala yee ra yi.’

³ Koni, i mon a falama,
i naxa, ‘N to mi yulubi ligaxi,
na tonon nanse ra n tan xa?’ ”

⁴ “Awa, n tan nan i yabima,
e nun i xoyin naxanye i fema.

⁵ I yeen ti kore, i kundaan mato,
e mate i xun ma pon!

⁶ Xa i yulubin liga,
na sa Ala tore menni ba?

I ya muruten na gbo ayi,
na nanse lige a ra?

⁷ Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
A nanse sotoma i yii na ma?

⁸ I ya fe jaxine muxune nan tun toroma,
i ya tinxinyaan munanfanna muxune nan
ma.”

⁹ “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
e mawugama nen.

Senbemaan na e tɔrɔ,
 e xui ramini malina fe ra.
¹⁰ Koni, muxu yo mi a fale, a naxa,
 'Ala minɛn, a tan naxan n daxi?
 A muxune rawɛkilɛma e bɛtin ba dimini,
¹¹ a en xaranma burunna subene kɛɲane
 xɔn.
 A fekolonna fi en ma xɔline kiine xɔn.
¹² Na muxune gbelegbelema malina fe ra,
 koni Ala mi e yabima,
 bayo e tan findixi fe ɲaxi rabane nun waso-
 dene nan na.
¹³ E gbelegbelema fuyan,
 Ala mi e ramɛma,
 Ala Senbɛ Kanna mi a tuli matima e xuiin na.
¹⁴ A i xuiin namɛma di nayi,
 i tan naxan a falama a i mi a toma?
 I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,
 i a tan nan mamɛma!
¹⁵ Iki, bayo Alaa xɔlɔn munma fa,
 e nun a mi a tuli matixi murutɛ falane ra,
¹⁶ nayi, Yuba luma a fala fuun nan tun tiye,
 a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

36

*Elihu a falane: Ala adamadiine xaranma
 kii naxan yi*

¹ Elihu mɔn yi siga falan ma, a naxa,
² “I mɔn xa tin ndedi, n xa i xaran,
 amasɔtɔ fala gbegebe mɔn n xɔn
 n naxan fale i xa Ala fe ra.
³ N nan n ma kolonna fenma yire makuyen
 nin,
 n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.
⁴ Wule mi n ma falane ra mume.
 N tan naxan be i yetagi,
 n ma fekolonna kamalixi.”

⁵ “Ala senben gbo yati,
 a mi muxu yo rawolima ayi.
 A senben gbo a xaxilimayaan xɔn.
⁶ A mi ɲaxudene luma e nii ra.
 A kiti kɛnden sama yiiigelitɔne xa.
⁷ A mi a xun xanbi soma tinxin muxune yi,
 koni a e fe yitema nɛn,
 a yi e dɔxɔ manga gbedɛne yi habadan.
⁸ Xa e xidixi yɔlɔnxɔnne ra,
 xa e tɔrɔni,
⁹ Ala e kewanle nan makɛnɛnma e xa na
 kiini,
 e nun e murutɛ feene
 e naxanye ligaxi wasoni.
¹⁰ A yi e xaran,
 a e xa e tuli mati e xuru falane ra,
 a yi e yamari,
 a e xa xɛtɛ e haken fɔxɔ ra.
¹¹ Xa e tuli mati,
 e yi a yamarin suxu,
 e siimayaan danguma herin nin,
 e yi e dunuɲa yi gidin ɲan sewani.
¹² Xa e mi a rame,
 e faxama nɛn yɛngeni,

e halagi e fe kolontareyani.”

¹³ “Ala kolontarene nan xɔlɔn namarama,
 e mi Ala maxandima malina fe ra
 hali a na e ratɔrɔn.
¹⁴ E faxama e foningeyaan nin,
 e siimayaan yi rajan yagin ma yalundene
 tagi.
¹⁵ Koni, Ala tɔrɔ muxune rakisima
 e tɔrɔn nan xɔn,
 a yi e rakolon ɲaxankatan xɔn.
¹⁶ A i tan fan bama nɛn tɔrɔni,
 a yi dɔxɔde rafulunxin fi i ma,
 a yi i ya tabanla rafe donse fajine ra.”
¹⁷ “Koni iki,
 kitin naxan nagidixi fe ɲaxi rabane xili ma,
 na bata i sɔtɔ,
 Ala to a kiti kɛnden sa i xili ma,
 a yi i yalagi.
¹⁸ Nayi, xɔlɔn nama i radin
 i yi fe kobin liga,
 i nama xɛtɛ Ala fɔxɔ ra
 bayo na saren gbo.
¹⁹ I ya nafunle i bɛ tɔrɔni ba?
 Hali i senbɛ gbeen mi nɔɛ i maliye iki.
²⁰ A xɔli nama i suxu kɛɛn xa so,
 alogo i xa muxune ba e konne yi.
²¹ A liga i yeren ma!
 I nama fa haken liga sɔnɔn,
 i bata yi gbalon sɔtɔ na fe ra.
²² I xa a kolon
 a Alaa binyen gbo a senbeni.
 Nde nɔɛ xaranna tiye alo a tan?
²³ Nde kiraan yitaxi a ra?
 Nde nɔɛ a fale, a naxa,
 ‘I bata tinxintareyaan liga?’ ”
²⁴ “I nama ɲinan Alaa wanle matɔxɔn ma,
 muxune birin naxanye fe falama e bɛtine yi,
²⁵ adamadiine birin nɔɛ naxanye toɛ,
 e yi e mato wulani.
²⁶ Ala gbo yati,
 en mi a gboon danna kolon,
 a siimayaan dan mi na.
²⁷ A na igen nate wuyenni kore,
 a yi na findi tulen na mɛnni.
²⁸ Na tulen yi keli kundane yi,
 a godo adamadiine ma.
²⁹ Nde nɔɛ kundaan nafala kiin kolonɲɛ,
 e nun galanna godon kii naxan yi keli kore?
³⁰ A mato, a kuyen ɲin masɔxɔnna ramin-
 ima a rabilinni,
 a fɔxɔ igen nafema
 han dimin yi so a tilinna ma.
³¹ A yamaan makitima na tulen nan xɔn,
 a donse gbege fi e ma.
³² A galanna tongoma a yii firinne nan na,
 a yi a ragodo a na wa denaxan xɔn.
³³ A kuye sarinna a fa feen nan mayitama,
 hali xuruseene a fa feen kolon.”

37

1 “Nanara, n bɔɲɛn xuruxurunma,
a keli a sadeni.
2 Ɛ tuli mati,
ɛ tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sɔnxɔ xuiin naxan minima a dɛ.
3 Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuɲa birin xun xɔn.
4 Na xanbi ra, a sɔnxɔ,
a yi a xui gbeen namini
alo kuye sarinna,
a mi fa galanni tima
a na a xui ramini.
5 A kabanako feene rabama a sɔnxɔ xuiin
xɔn,
en mi nɔɛ naxanye famuɲɛ.”
6 “Ala yi balabalan kɛsɛne yamari,
a naxa, ‘Ɛ godo bɔxɔni,’
a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.
7 A yi muxune wanle ratima na kii nin
alogo ne birin xa a wanla kolon.
8 Hali burunna subene soma nɛn faranne
kui,
e lu e yinle ra.
9 Kala ti foyen yi keli sogeteden yiifanna ma,
xunbenla yi keli kɔmɛn fɔxɔni.
10 Ala niiraxinla nan ige xundin naminima,
igen xunmaan yi xɔdɔxɔ alo wurena.
11 A yi kundane rafe tule igen na,
e nun kuye ɲin masɔxɔnna,
a yi e raxuya ayi yiren birin yi.
12 A tan nan e rasigama
alo a ragidixi kii naxan yi
alogo e xa a yamarin birin nakamali,
dunuɲa birin yi.
13 Nayi, Ala a waxɔnna nan ligama bɔxɔn
fari,
a yi muxune ratɔɔn
hanma a yi hinan e ra.”
14 “Yuba, i tuli mati ito ra.
Ti, i maɲɔxɔn Alaa kabanako feene ma!
15 I a kolon ba
Ala e yamarima kii naxan yi?
I a kolon ba
a galanna ragodoma kii naxan yi kundani?
16 I a kolon ba
e singanxi kii naxan yi foyeni?
Kabanako feni itoe findixi fekolon kamalix-
ina wanla nan na.
17 Koni i tan,
i luma kuye wolonxini i ya dugine yi,
foyen nɛma bɔxɔn ganɲɛ waxatin naxan yi.
18 I nɔɛ Ala maliyɛ kuyen dadeni ba
naxan xɔdɔxɔ alo wure kikena?
19 Yuba, a yita nxu ra
nxu nɔɛ naxan fale Ala xa.
Sese mi makɛnɛnxi nxu xa,
nxu dimin nin.

20 N mi waxi n xa falan ti Ala xa.
Muxu mundun waxi Ala xa a raxɔri?
21 Muxu yo mi nɔɛ a yɛɛn tiyɛ sogen na,
a na te kore,
foyen na kundaan ba a yɛɛ ma.
22 Na ki kedenni,
Alaa kɛnɛnna fama
sa keli sogeteden kɔmɛn fɔxɔni
naxan luxi alo xɛmana,
nɔɔn gbeen yi Ala rabilin.
23 Ala sɛnbɛ Kanna nan a ra,
en mi nɔɛ en masoɛ naxan na,
a sɛnben gbo, a kiti kɛndene gbo,
a mi muxu tinxinxine ɲaxankatama.
24 Nanara, muxune gaxuma a yɛɛ ra,
koni a tan yɛtɛɛn mi na muxune yatɛxi
naxanye e yɛtɛ yatɛxi xaxilimane ra.”

38

Alaa yabin Yuba xa

1 Nayi, Alatala yi Yuba yabi wuluwulu
gbeeni, a naxa,
2 “Nde i tan na
naxan n ma fe ragidixine yidimima
a xaxilitareya falane xɔn?
3 Keli, i yitɔn alo xɛmɛ wɛkilexina,
n xa i maxɔdin, i yi n yabi.”
4 “I yi minɛn yi
n to yi bɔxɔn bɛtɛn sama?
A yeba n xa, xa i ɲɔndin kolon.
5 Nde dunuɲa danne sa,
i na kolon ba?
Nde lutini bandun a yi a maliga?
6 Bɔxɔ xɔnna bɛtɛn saxi nanse fari?
Nde a tongon gɛmɛn daxi,
7 xɔtɔn ma sarene to yi bɛtine bama,
Alaa malekane to yi gbelegbelema sɛwani?”
8 “Nde fɔxɔ igen balanxi
alogo a xa a raxara a dɔxɔdeni,
a to yi minima a dadeni?
9 N yi kundaan findi a dugin na,
n yi kunda fɔrɛn findi a mafilin dugin na,
10 n nan n ma sariyan sa a ma,
n yi a danne sa,
n to yi dɛɛne nun balan seene sama a ma.
11 N yi a fala fɔxɔ igen xa, n naxa,
‘I fama nɛn han be, i nama dangu be ra.
I mɔɔn gbeene danma be nin yati.’ ”*
12 “I bata yamarin fi xɔtɔnna ma
i ya siimayani ba,
hali sanɲa ma keden pe?
I bata a miniden yita subaxan na ba,
13 alogo a xa bɔxɔn suxu a danne ma,
a yi a yimaxa, a yi ɲaxudene kedi?
14 Sogen na te, a yi bɔxɔni yalan,
a yigbɛ alo yii fɔxɔn bɛndeni,
a kɛnɛnna yi so dunuɲa xun na

* 38:11: Igen mɔɔnɛne: alo foyen na so igeni.

alo dugina.

¹⁵ Koni, ɲaxudene kumama nen e waxatin na,
e senben yi kala.”

¹⁶ “I bata siga ba
han fɔxɔ igen xunna?
I bata i masiga ti fɔxɔ igen tilinna ma?”

¹⁷ Laxira so deene yita nen i ra ba?
I sayaan so deene to nen ba?”

¹⁸ “I bɔxɔna gboon yatɛn kolon ba?
A fala n xa,

xa i na feene birin kolon.

¹⁹ I kenenna dɔxɔden kolon?
I a kolon dimin konna denaxan yi?

²⁰ I nɔɛ e be e yirene yi?
I e konna kiraan bayen kolon?

²¹ I lan i yi a kolon,
to mi i tan naxan da.”

²² “I bata siga
han ige xundin namaran denaxan yi ba?
I bata balabalan kesene ramaradene to ba?”

²³ N ne dɔxi gbalon waxatine nan yeɛ ra,
e nun sɔnxɔ nun yɛngɛ lɔxɔne.

²⁴ I a kolon ba
kenenna minin kiraan naxan xɔn?
I a kolon ba
sogetede foyen kelima denaxan yi?”

²⁵ “Nde kiraan nabaxi tule igen xa?
Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?

²⁶ Nde tulɛn nafama bɔxɔn fari
muxe yo mi denaxan yi,
e nun tonbonni

muxe mi dɔxi denaxan yi?

²⁷ Nde igen nafama yire xarene ma,
alogo sɛxen xa sabati?”

²⁸ “Tulɛn fafe na ba?

Nde xiila barixi?

²⁹ Ige xundina nga na ba?

Nde xunbenla barixi?

³⁰ Igen xɔdɔxɔma alo gɛmena,
ige xundin yi sa fufaan xun ma.”

³¹ “Nde nɔɛ sare kuru Dii Tɛmɛ Soloferene
yɔlɔnxɔnna tugunɲɛ?

I tan nɔɛ sare kuru Donsona lutin fulunɲɛ
ba?†

³² I nɔɛ sare kurune raminɛ e waxatini ba,
i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine
rasiga ti?

³³ I a kolon ba
yanban seene koreni sigama sariyan nax-
anye ma?

I tan nan yanban seene senben nawalima
bɔxɔn ma ba?”

³⁴ “I xuiin tɛ han kundane ma kore xɔnna
ma ba,

i yi e yamari a tulɛn xa fa i ma?

³⁵ I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
e yi a fala i xa,

e naxa, ‘Nxu tan ni i ra?’

³⁶ Nde fekolonna saxi muxun bɔɲɛni?

Nde xaxilimayaan fixi a ma?

³⁷ Nde nɔɛ kundaan yatɛ a xaxilimayaan
xɔn?

Nde nɔɛ ige sa seene xun sinɲɛ kore,

³⁸ gbangbanna yi findi boron na,
bɔxɔn kobelene yi dɔxɔ e bode ra?”

Ala nan subene birin kannara

³⁹ “I tan nan donseen soma yata gilɛn yii ba?

I tan nan kamɛn bama yata senbɛmane ma
ba,

⁴⁰ e nɛma sa e yinla kui,

hanma e nɛma luxunxi subene yeɛ ra?

⁴¹ Nde donseen soma xaxaan yii,

a diine na e xuini te Ala ma,
a na siga na xun xɔn donse fendeni?”

39

¹ “I a kolon ba
bolen diin xalima waxatin naxan yi?
I xɛnle toma ba, e nɛma diin xalɛ?

² I e kuiin maxali waxatin yatɛma ba?

I e dii xali waxatin kolon ba,

³ e na e felen e dii xalin tɔrɔni,

e yi e diin xali?

⁴ E diine senben sɔtɔma,

e gbo xunnabani.

Na xanbi ra, e keli e ngane fɛma,

e mi fa fama sɔnɔn.”

⁵ “Nde burunna sofanla xunnabaxi?

Nde a fulunxi?

⁶ N bata tonbonna findi a dɔxɔden na,

fɔxɔ bɔxɔn yi findi a konna ra.

⁷ A na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin mɛ taane yi,

a gele,

a mi soo ragiin xuiin mɛ mumɛ!

⁸ A sigama a degeɛdeni geyane nan fari,

denaxan xinde, a yi mɛn fen.”

⁹ “Burunna ɲingen tinɲɛ finde i ya walikɛɛn
na ba?

A xiye i ya xuruseene balon sa seen dɛxɔn
ba?

¹⁰ I nɔɛ a xide

alogo a xa i ya xɛɛn bi ba?

A xɛɛ rabɔnbɔ seen bandunɲɛ i fɔxɔ ra
mɛɛmɛɛne yi ba?

¹¹ I yigin sɛ a yi ba,

bayo a senben gbo?

I ya wali xɔdɛxɛne luyɛ a ma ba?

¹² I yengi sɛ a ma ba?

A fɛ i ya se xabaxine ra i xa,

a fa e sa i ya lonna ma?”

† 38:31: Men kaane yi sare kurune yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

13 Dangaranfulene gabutene yitema sewani,
koni e mi nœ tuganye
alo xœliin bodene.

14 A xelene luma biraxi bœxœn nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.

15 A mi mirixi a ma
fa fala e nœ yibœ nen,
a burunna subena nde tiye e yi nen.

16 A jaxu a diine ra
alo a tan xa mi e xalixi,
a mi gaxuma
fa fala a bata tœrœ fuuni e xalideni.

17 Ala bata a kuma fe kolonna ra,
a mi xaxili fixi a ma.

18 Koni, a na keli a gideni,
a gelema nen soon nun soo ragiin ma.”

19 “I tan nan senben fima soon ma ba?
I tan nan a kœ ma xabene saxi ba?

20 I nœ a ratuganye alo supœna?
A gbelegebele xuiin magaxun nan tima.

21 A bœxœni sœxœnna a torone ra lanbanni,
a sewaxi a fangan na,
a sigama ganla yeœ ra yengeni.

22 Gaxun bœte mi a xa,
a mi kuisanna kolon,
a mi xetema a xanbi ra silanfanna yeœ ra.

23 Xalimakuli sa seen nun tanban gbeen
nun a xurin naxan xidixi a fari,
ne xuiin minima a nœma a giye.

24 A kunfaxin tunganma, a siga.
Xœtaan na fe,
a mi fa nœ tiye yengeni.

25 Xœta xuiin na mini,
a gbelegebele sewani,
a yengen xirin mœma
hali a nœma sa wulani,
e nun kuntigine gbelegebele xuiin nun yenge
so xuina.”

26 “Seœen tunganma i ya xaxilimayaan nan
xœn ba,
a yi a gabutene yibandun sogeteden yi-
ifanna binni?

27 Singbinna tunganma i ya yamarin nan bun
ba,
a yi a tœen sa geya matexine fari?

28 A yigiyaxi gemœ yirene nin,
a yire makantanxine nin geyane xuntagi.

29 A a donseen fenma mœnna nin
a nœma dœxi,
a yi sa a to yire makuyeni.

30 Binbine denaxan yi, a mœnna nin,
a diine baloma wunla nan na.”

40

1 Alatala mœn yi a fala Yuba xa, a naxa,

2 “I tan naxan Ala Senbe Kanna yalagima,
i mœn luyœ a matandœ?

I tan naxan Ala mafalama,
i nœ a yabœ?”

Yuba yi Ala yabi

3 Yuba yi Alatala yabi, a naxa,

4 “Sese mi n tan na.
N nœ i yabœ nanse ra?
Fœ n na n yiin sa n dœ ra,
n yi n dundu.

5 N bata falan ti,
n mi fa yabi tima.
N bata a radangu ayi,
n mi fa sese falama.”

Alaa yabina

6 Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni, a
naxa,

7 “Keli, i yitœn alo xœmœ wœkilexina,
n xa i maxœdin, i yi n yabi.

8 I waxi a fala feen nin ba
fa fala a n mi kiti kenden sama?
I waxi n yalagi feen nin ba,
i yi yoon fi i yetœ ma?

9 I senben gbo alo Ala ba?
I xuiin finde kuye sarinna ra ba
alo Ala gbeena?”

10 “I yetœ maxidi binyen nun gboon na,
i yi i maxidi nœrœn nun xunnayerenna ra.

11 I ya xœlon nasiga muxune ma,
i wasodene birin nagodo sanja yi kedenni.
12 I wasodene birin nagodo sanja yi ke-
denni yati,

i jaxudene birin halagi
e denaxanye yi,

13 i yi ne birin maluxun,
i yi e balan gaburun kui.

14 Nayi, xa i yi na liga nun,
n tan yetœen yi i matœxœma nen,
bayo i yetœ senben yi i rakisima nen.”

15 “Malinna mato, sube magaxuxina.

N tan nan a daxi
alo n ni i daxi kii naxan yi.
A seœœn donma alo jingena.

16 A senbœna a tagin nin.
A senbœna a fudi ma fasane nin.
17 A xunla xœdœxœ alo sumanna,
a danba subene fasane yibalanxi ken!
18 A xœnne fan luxi alo sulana,
a jœnsœn xœnne luxi alo wurena.”

19 “A findixi Alaa dalise fisamantenna nan
na.

N tan, a da mangan nan keden nœœn sœtœma
a ma silanfanna ra.

20 A balon sœtœma geyane fari,
burunna subene birin denaxan yi.

21 A sama wudine nan bun,
a yi a luxun dara yi gbalane bun,
22 a matabunna wudine nininna nan na,
wudin naxanye xuden dœ,
ne yi a rabilin.

23 Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,
hali Yuruden baa igen fa han a dœ,
a luma nen xaxili sani.

24 Xa a yeœne rabixi,

nde nœ a suxe?
Nde nœ a suxe,
a wuren bira a jœni?

Ige yi sube jaxina

25 I ige yi sube jaxin suxe konna ra ba?

I a suxe a lenna ma ba i ya lutin na?

26 I gbalan sœa a jœen kui ba,
i yi a gbegben sœon wuren na?

27 I mirixi a ma

a kankanje i mafanna ma ba,

a fala fajine ti i xa?

28 A layirin xide e tagi ba,
a finde i ya konyin na habadan?

29 I sabaan soe a ra ba alo xolina?

I lutin xide a sanna ra ba,

i yi a so i ya dii temene yi?

30 Yœe suxune a matiye lœoni ba,
e a yitaxunje yulane ra?

31 I nœ a kidin kale xalimakunle ra ba?

I nœ a xunna sœonje kulundene ra ba?

32 Nayi, hali i yiin din a ra a yenge xinla ma
sanja ma keden pe,

i mi fa na jœon ligama sœon.

41

1 “Muxun naxan waxi a xa a nœ,
na a yete nan madaxuma.

Muxu yo na a to tun,
na birama nen a xanbiraaman na.

2 Muxu yo mi suse yengen bage a ma,
nayi nde suse tiye n yetagi?

3 Nde a doli n ma,

alogo n xa a fi?

N tan nan gbee dunuja seene birin na!”

4 “N mœn xa falan ti ige yi sube jaxin salen
seene ma,

e nun a senbe magaxuxin nun a fati fajina.

5 Nde nœ a kidin be a ma?

Nde nœ a xanle sœonje

naxanye xœdœo alo wurena?

6 Nde nœ a gbegbeni biye?

Muxune gaxuma a jinne nan yœe ra.

7 A xali xœdexene safa wuyaxi nan a fari,

e dœxi e bode ra a fari

alo ye masansan wure lefane.

8 E saxi e bode fari,

hali foyen mi nœ dangue.

9 E tugunxi e bode ra,

e bode suxi,

e mi nœ be e bode ra.”

10 “Ige yi sube jaxin na tison,
kenenna yi mini,

a yœene luxi alo subaxana.

11 Tœe degen minima a de,

tœe wolonne tuganma.

12 A jœe tutin tema,

alo tunde wolonna,

alo seœe tutina.

13 A jœe foyen tigne radegema,

tœe degen yi mini a de.

14 Senbena a kœen nin,

gaxun nan sigama a yœe ra.

15 A fati kidin jixirijixirine wuya,

e bata xœdœo ayi a ma,

sese mi bama a ma.

16 A bœnen xœdœo alo gemena,

a xœdœo alo se kunba gemena.”

17 “A na keli, alane yi gaxu,

e yigitexin yi xete.

18 Silanfanna mi sese ligama a ra,

hanma tanba xurin nun degemaan nun
tanba gbeena.

19 Wuren luxi nen a tan xa

alo sexena,

sulana alo wudi kunxina.

20 A mi a gima xalimakunla yœe ra,

lantan gemene findixi se dagin nan na a tan
xa.

21 Gbelemen luxi nen a tan xa

alo sexena,

a gelen tanban woli xuiin ma nen.

22 A kui kidin luxi nen

alo gemeralemunxine,

alo xœe rabœnbœ seen naxan bubuma
boroni.”

23 “A na sin fœo igen tilinna ma,

igen yi a ramini alo a tœen nan ma.

A fœo igeni maxama nen

alo seri igen tœen ma.

24 A funfuni yalanxin nan luma a xanbi ra
igeni,

a lu alo fonna xun sexen na mini fufaan fari.

25 A kanna mi muxu yo ra bœo xœnna fari.

Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.

26 A yaxu senbema yo na keli,

a yœen yoma na kanna ma nen,

bayo a tan nan sube xajene birin ma man-
gan na.”

42

Yubaa yabi dœnxena

1 Yuba yi Alatala yabi, a naxa,

2 “N na a kolon a i nœ feen birin na,

i nœ i waxœn feene birin nakamale.

3 I yi n maxœdin, i naxa,

‘Nde i tan na,

naxan n ma fe ragidixine yidimima

a xaxilitareya falane xœn?’

Awa, n yi feene falama nen,

n mi yi naxanye famuma a fajin na.

4 I yi a fala n xa, i naxa,

‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,

n xa i maxœdin, i yi n yabi.’

5 Awa, n bata yi i ya fe me,

iki n yœen bata i to.

6 Nanara, n nan n yete yalagima,

n dœo burunburunna nun xubeni
nimisani.”

Yubaa taruxun najanna

⁷ Alatala yelin xanbini falane tiye Yuba xa, Alatala yi a fala Elifasi, Teman kaan xa, a naxa, “N ma xɔlɔn bata keli i xili ma ε nun i lanfa firinne, amasɔtɔ ε mi n ma fe falaxi tinxinni alo n ma walikεεn Yubaa ligaxi kii naxan yi. ⁸ Iki, ε tura solofere nun konton solofere tongo, ε siga n ma walikεεn Yuba fema, ε yi saraxa gan daxin ba ε yete xa. N ma walikεεn Yuba n solonama nen ε xa, n yi a maxandi xuiin nasuxu, n mi ε suxu ε xaxilitareyani. E mi n ma fe falaxi tinxinni, alo n ma walikεεn Yubaa ligaxi kii naxan yi.” ⁹ Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara yi siga, e yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi, Alatala yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiye a lanfane xa waxatin naxan yi, Alatala mɔn yi a raxete a kii fonni. Seen naxanye yi Yuba yii nun, Ala yi ne dɔxɔde firin so a yii. ¹¹ Yuba tada xεmemane nun a magilene birin yi fa a xɔntɔn e nun muxun naxanye birin yi a kolon, e yi sεwa banden don a xɔn a konni, e yi kininkinin falane ti a xa, e yi a masabari lan gbalon ma Alatala naxan birin saxi a fari. E birin yi a ki gbetin nun xεma yiisoli-rasone yi. ¹² Alatala mɔn yi barakan sa Yuba siimaya dɔnxεni dangu a fɔlɔn na, a yi yeεεε wuli fu nun naanin sɔtɔ, ɲɔgɔmε wuli fu nun sennin, ɲinge wuli keden, e nun sofali wuli keden. ¹³ A mɔn yi dii xεmε solofere sɔtɔ e nun dii tεmε saxan. ¹⁴ A yi a singen xili sa Yemima, a firindena Kesiya, a saxandena Keren-Hapuku. ¹⁵ Naxalan tofajin mi yi toε yamanani alo Yubaa dii tεmεne. E fafe Yuba yi keεn so e birin yii alo e tada xεmemane. ¹⁶ Na xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga han ɲεε kεmε ɲεε tonge naanin, a yi a yixetene to han a dɔxɔde naanindena. ¹⁷ Na xanbi ra, Yuba yi faxa foriyani, a wasaxina a siimayaan na.

Yaburina Nabi Dawudaa Betine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sebexi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yu sora beti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi betina ndee bama nen Ala Batu Banxin kui. Denkeleya muxu kedenna fan yi nœ nen betine be a konni a nœma Ala maxande waxatin naxan yi. Betini itoe findixi Ala matæxon nun Ala maxandin nan na.

Beti kemε tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sebexi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi sebe, a mœn yi muxune yamari e xa betine yitan a mangaya waxatini.

Iki a yitaxunxi dæxœde suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora kemε tonge suulunna ye, falana nde sebexi sora kemε nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tiina nde mœn sebexi ndee tagini naxan e ba kiin yebama. Ne bunne mi fa kolon ki fani bayo e seben bata jœe wuli saxan ti fayida.

Beti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun betin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe betine, naxanye a falama e naxa, “Mangan nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana betine, Ala maxandina mangan xa hanma mangana Ala maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so betine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga betini itoe nan bama e nœma yi sigε sanla nde rabadeni Yerusalœn taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon geyaan betini itoe findixi yiren matæxon nan na denaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalœn taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) Betini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) Betini itoe findixi xaranna nan na denkeleya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan betini itoe bama tœrœ waxatin nin, naxanye findixi Ala maxandin na naxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tœrœn sifan birin nœ a ligε nen denkeleya muxun yi fa Ala ma. Mawuga betini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Denkeleya muxuna Ala nuwali sama wali fœrin kolon betini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Denkeleya muxun limaniya betini itoe nan bama, a yi a sewan nun a bœre xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun betine ba nen. (Maraka 14.26) A mœn nde a fe fala nen a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mœn yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sebexi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tœrone sebexi yireni itoe yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sebexi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sebexi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xera Piyeri ne nan ma fe falaxi Kεwanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu dœxœra ma kemε ra.

Kitabun yireni ito nœ denkeleya muxune maliyε nen ki fani. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala matæxo, bayo a xanuntenyaan nun a senben gbo. A jœxon mi na. A firindena, a lanma adamadiin xa a tœrœn birin yita Ala ra alogo a xa en madendœn. Ala waxi a xœn en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun denkeleya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xεrane 4.24-26) Yaburin mœn nœ finde nen en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

1

Kira firinna

¹ Sœwan na kanna xa, naxan mi muxu jœaxine maxadi xuine suxuma,

naxan mi birama yulubitonē kiraan fɔxɔ ra,
naxan mi a sama magele tiine fari.

² Na kanna sɛwama nɛn
Alatalaa sariyan suxudeni,
a a xaxili lu Alaa sariyan xɔn kɔɛɛn nun
yanyin na.

³ A sabatima nɛn
alo wudi binla naxan xude dɛni,
a bogima nɛn a waxatini,
a dɛɛne mi xarɛ.
Na kanna na fefe suxu,
a sɔnɔyama nɛn a xa.

⁴ Koni muxu ɲaxine mi na kiini mumɛ,
e luxi nɛn
alo foyen se dagin naxan xalima.

⁵ Nanara, muxu ɲaxine yalagima nɛn kiti sa
waxatini,
yulubitonē mi tiyɛ tinxin muxune yɛ.

⁶ Alatala a ɲɔxɔ luma nɛn tinxin muxune
xɔn,
koni muxu ɲaxine kiraan sigama gbalon
nin.

2

Alaa manga sugandixina

¹ Nanfera siyane murutɛma?
Nanfera yamanane muxune yanfa fuune
soma?

² Dunuɲa mangane bata tondi,
kuntigine bata e malan
Alatala nun a muxu sugandixin xili ma.

³ E naxa, “En xa en yetɛ ba e nɔɔn bun,
en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴ Marigin naxan ariyanna yi
na gelema e ma.

⁵ A fitinaxin yi falan ti e xili ma,
a e magaxu a xɔlɔni,

⁶ a naxa, “N bata n ma mangan dɔxɔ
n ma geya sariɲanxin fari Siyon yi.”

⁷ Mangan fan naxa,
“Alatala bata naxan nagidi,
n na a ralima nɛn:

a naxa n na,
‘N ma dii xɛmɛn nan i tan na.
N bata findi i fafe ra to.

⁸ N maxɔdin,
n siyane soma nɛn i yii i kɛɛn na,
bɔxɔn danne birin yi findi i gbeen na.

⁹ I e nama nɛn mangaya wure dunganna ra,
i yi e rayensenɲɛ ayi alo fɛɲɛna.’ ”

¹⁰ Nayi, ɛ tan mangane,
ɛ xaxili fen.

ɛ tan dunuɲa kuntigine,
ɛ kawandin name.

¹¹ ɛ Alatala batu, ɛ gaxu a yɛɛ ra,
ɛ sɛwa, ɛ xuruxurun.

¹² ɛ dii xɛmɛn mafan,
alogo a nama xɔlɔ, a yi ɛ raxɔri.

Bayo, a bɔɲɛn mafura tɛ.
Sewan ne xa, naxanye e yigiya a ma.

3

Ala nan marakisi tiin na

¹ Dawudaa bɛtina, a to a gi a dii Abisalomi
bun.

² Alatala, n yengefane bata wuya ayi.
E gbegbe bata keli n xili ma!

³ E n ma fe falama,
e naxa, “Ala mi a malima.”

Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,
i tan nan n ma yɛ masansan wure lefaan na.
I binyen fima n ma,
e nun xunna kenla.

⁵ N na n xuini tema Alatala ma,
a yi n yabi keli a geya sariɲanxini.

Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun
bayo Alatala n kantanma.

⁷ N mi gaxuɛ yaxu wuli wuyaxin yɛɛ ra,
naxanye n nabilinxi yiren birin yi.

⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.
N yaxune birin dɛɛne bɔnbɔ,
i yi muxu ɲaxine jinne magira.

⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
Ala xa a yamaan baraka.

Beti xuini te.

4

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A
xa ba maxase luti kanne ra.

² N ma Ala tinxinxina,
n na i xili, i xa n yabi.
N ma tɔrɔni, i xa n mali.

Kininkinin n ma,
i yi n ma maxandin name.

³ ɛ tan adamadiine,
ɛ n ma binyen findima yagin na
han waxatin mundun yi?
ɛ fatama fe fuune nun wulene ma
waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ ɛ xa a kolon,
a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine sugandi
a yetɛ xa.

N na Alatala maxandi,
a n xuiin mɛma nɛn.

⁵ ɛ gaxu, ɛ fata yulubi ligan ma.
ɛ na ɛ sa, ɛ raxara,
ɛ bɔɲɛn namiri.

Beti xuini te.

⁶ ɛ saraxan ba Ala xa tinxinni.
ɛ yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,
“Nde hɛrin yite en na?”

Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!"

⁸ Koni i bata n bɔɲɛn nasɛwa han, dangu se xaba waxatin lugon sɛwan na.

⁹ N na n sa, n xima bɔɲɛ xunbenla nin, amasɔɔ i tan Alatala nan tun n makan-tanma.

5

Ala xa en natanga

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra, i yi i tuli mati n kutun xuiin na.

³ N ma Ala nun n ma mangana, i tuli mati n ma wuga xuiin na. N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuiin namɛma. Xɔtɔnni, n na n yitama i ra, n yi i ya yabin mame.

⁵ Ala mi i tan na fe ɲaxin nafan naxan ma. I mi tinɲɛ muxu ɲaxi yo ra i yetagi.

⁶ Wasodene mi tiye i yetagi. I fe ɲaxi rabane birin ɲaɲaxuma nɛn.

⁷ I wuledene halagima nɛn. Alatala faxa tiine nun yanfantenne ɲaɲaxuma nɛn.

⁸ Koni n tan soma nɛn i konni i ya hinan gbeen xɔn ma, n ni i batuma nɛn i ya Banxi Sariɲanxini.

⁹ Alatala, ti n yɛɛ ra i ya tinxinni n yaxune e fe ra.

I ya kiraan yita n na. ¹⁰ N mi lɛ n yaxune fala xui yo ra, e waxi fe kalan nan tun xɔn ma. E kɔɛ yinle rabixi alo gaburuna, yanfa falane nan e lenne ma.

¹¹ Ala, e yalagi, e kɔtɛne xa findi e yetɛ bira xunna ra. E kedi i yetagi e matandine fe ra, bayo e bata murutɛ i ma.

¹² Koni ne birin xa ɲaxan, naxanye e luxunxi i yi. E xa bɛtin ba sɛwani habadan! Na muxune ratanga i xinla rafan naxanye ma, e yi sɛwa i ya fe ra!

¹³ Alatala, i tinxin muxune barakama nɛn, i yi e rabilin fanna ra i yi e ratanga alo ye masansan wure lefana.

6

Ala maxandin tɔrɔ waxatini

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba maxase luti kanne ra e nun kondenna luti solomasɛɛ kanna ra.

² Alatala, i nama n maxadi xɔlɔni! I nama fitina n xili ma,

i n ɲaxankata!

³ Alatala, kininkinin n ma, n bata xadan!

Alatala, n nakɛndɛya, bayo fanga mi fa n na.

⁴ N niin tɔrɔxi han! Alatala, han waxatin mundun yi?

⁵ Alatala, fa n kantan.

N niin nakisi i ya hinanni.

⁶ Muxe mi e mire i tan ma sayani. Nde nɔɛ i tantunɲɛ laxira yi?

⁷ N bata xadan kutundeni, n ma sadeni kunxi yɛɛgen na kɔɛ yo kɔɛ, n wugama han n ma xunbunsaan yi yikun.

⁸ Sunun bata n yɛɛni fɔrɔ. Wugan bata n yɛɛne buturun n yaxune fe ra.

⁹ E makuya n na, ɛ tan fe ɲaxi rabane!

Bayo Alatala n wuga xuiin mɛma.

¹⁰ Alatala bata n ma mayandi xuiin mɛ, Alatala mɔn bata n ma maxandin suxu.

¹¹ N yaxune birin yagima nɛn, e yarabi. E kuisanxin xɛtɛma nɛn mafurɛn!

7

Ala maxandin malina fe ra

¹ Dawudaa maxugan bɛtina, a naxan baxi Alatala xa Kusi Bunyamin kaana fe ra.

² Alatala n ma Ala, n bata n luxun i yi.

N xunba, i yi n nakisi ne birin ma naxanye n fɔxɔ ra.

³ Yaxune nama n yibɔ alo yatana, naxan ma se suxi mi xunbɛ.

⁴ Alatala n ma Ala, e n kansunma naxan na,

xa n sɔnna na a ra, ⁵ xa n bata fe ɲaxin dɔxɔ muxun na, nxu nun naxan dɔxi bɔɲɛ xunbenli, xa n bata n yengɛfaan muɲa tɔɲɛgeni,

⁶ nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi, e yi n suxu, e yi n mabodon, e yi n fatin lu saxi gbangbanni.

Beti xuini te.

⁷ Alatala keli i ya xɔlɔni, keli n yaxu xajɛne xili ma.

Keli, n ma Ala, i sariya kɛnden sa!

⁸ Siyane malanxin xa i rabilin, i mangayaan liga e xunna.

⁹ Alatala xa siyane makiti.

Alatala, i xa n ma kitin sa n ma tinxinni, bayo fe yo mi n na.

¹⁰ Danna sa muxu ɲaxine gbalone ra! I xa tinxin muxune ratanga, i tan Ala tinxinxina,

i tan naxan muxun bəɲene nun sɔndɔməne
rakɔrɔsima.

¹¹ Ala nan n ye masansan wure lefaan na.

A muxu sɔndɔmə fajine rakisima nən.

¹² Ala nan kitisa tinxinxin na.

Ala na a ra naxan xɔlɔma waxatin birin.

¹³ Xa muxu ɲaxin mi tubi Ala ma,

a silanfanna raxanxanma nən,*

a yi a xanla ba a woli xinla ma.

¹⁴ Ala bata a faxa ti seene tongo,

a a xalimakunle findi tɛɛn na.

¹⁵ Naxan lugoxi tinxintareyaan na,

a mɔn nafexi gbalon na,

a raɲanna nan wulen na.

¹⁶ A yinla gema a a ratilin,

a yetɛɛn yi bira a kui.

¹⁷ A tɔrɔn nun gbalon nakeli,

ne yi xɛtɛ a ma.

¹⁸ N na Alatala tantunma a tinxinna fe ra.

N bɛtin bama nən Kore Xɔnna Alatala xinli.

8

Alaa binyena adamadiin xa

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A
xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Nxu Marigina Alatala,

i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn birin yi!

I bata i ya nɔrɔn nate

han kore xɔnna ma!

³ I bata diidine nun dii ɲɔrɛne yamari

e yi i matɔxɔ

alogo i yaxune xa e dundu,

e nun yengefane nun gbeeɲɔxɔ tiine.

⁴ N na koren mato

i naxan nafalaxi i yiin na,

kiken nun sarene

i naxanye dɔxi e yirene yi, n naxa,

⁵ “Nanse daɲɔxɔn na,

i to i yengi dɔxi a xɔn?

Nanfera i ɲɔxɔ luxi adamadiin xɔn?”

⁶ I a daxi nən,

a nɔrɔn yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁷ I bata yamarin so a yii

i ya dali seene birin xunna.

I bata seen birin lu a sanna bun:

⁸ alo xuruse kurune nun ɲinge kurune

nun burunna subene

⁹ nun xɔline nun yeɛxene

e nun niimaseen naxanye fɔxɔ igeni.

¹⁰ Nxu Marigina Alatala,

i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn birin yi!

9

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A
xa ba alo “Dii Xɛmɛ Faxan” bɛtina.

² Alatala, n ni i tantunma nən n bɔɲɛn ma
feu!

N ni i ya kabanako feene yeɛbama nən.

³ N ɲaxanma nən n sɛwa i ya fe ra.

Kore Xɔnna Ala,

n tantun bɛtin bama i xa nən.

⁴ N yaxune xɛtɛma e giye nən i yeɛ ra,
e dagalanɲɛ ayi, e ɲan.

⁵ Bayo i bata n xun mayɛnge kitin bolon,

i bata dɔxɔ i ya mangaya gbɛdeni,

i yi kitin sa tinxinni.

⁶ I bata falan ti siya gbɛtene xili ma,

i mɔn yi muxu ɲaxine raxɔri,
muxe mi fa e mirima e xinle ma sɔnɔn

habadan!

⁷ Yaxune bata ɲan fefe,

i bata e taane kala.

ɲinan bata ti e ma feu!

⁸ Koni Alatala nan mangan na habadan,

a mangaya gbɛden dɔxi kiti sa xinla ma.

⁹ A dunuɲa makitima tinxinni.

A sariya kɛnden sama yamane xa.

¹⁰ Muxu yigbɛtɛnxine faran makantanxin
nan Alatala ra,

e luxundena tɔrɔ waxatine yi.

¹¹ Naxanye i tan kolon,

ne e yigi sama i yi nən,

bayo naxan na i fen,

Alatala, i mi i mɛ na ra mumɛ!

¹² ɛ Alatala tantun bɛtin na,

naxan dɔxi Siyon yi, a manga taani!

ɛ a wali fajine rali siyane ma!

¹³ Ala nan wuli bɔxɔnxin gbeeɲɔxɔ tiin na.

A mi ɲinanɲɛ a xɔn ma.

A yengi dɔxi yigelitɔne wuga xuiin xɔn ma.

¹⁴ Alatala, kininkinin n ma!

A mato

n yaxune n nayarabima kii naxan yi,

i tan naxan n bama faxan dɛ.

¹⁵ Nanara, n ni i tantunɲɛ Siyon kaane

yɛtagi,

n yi sɛwa i ya marakisina fe ra.

¹⁶ Siyane bata yinla ge,

e bira a kui,

e bata e suxu e yeɛ luti ratixine ra.

¹⁷ Alatala bata a yeɛ yita a kiti kɛndene xɔn
ma.

Muxu ɲaxin tan suxuma a kɛwanle nan na.

Maxase xuina. Bɛti xuini te.

¹⁸ Muxu ɲaxine sigama laxira yi,

e nun siyaan naxanye birin e mɛxi Ala ra.

¹⁹ Ala mi tɔrɔ muxune rabɛɲɲɛ mume!

Yiigelitɔne mi yigiteɛma.

* 7:13: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

20 Alatala, keli!

Adamane nama nɔɔn sɔtɔ!

Siyane xa makiti i yɛɛ xɔri!

21 Alatala, gaxun nagodo e ma!

E xa a kolon fa fala daɲɔxɔn nan tun e ra.

Beti xuini te.

10

Ala maxandina malina fe ra

1 Alatala, nanfera i makuyaxi nxu ra?

I luxunma nxu ma tɔrɔ waxatine yi nan-
fera?

2 Muxu ɲaxine bata waso ayi,
e mɔn yiiigelitɔne besɛnxɔnyama.

A e suxu a kɔtɛne ra.

3 A kanbama a nata ɲaxine yi.

Kumadena Alatala ɲaɲaxuma,

a a mɛ a ra.

4 Muxu ɲaxina a falama de ɲaxun na, a naxa,

“Ala mi muxe yulubine saranma e ra!

Ala mi na!”

A a miriyaan birin nan na ra.

5 A feen birin nasɔɔnyama.

A mi i ya kitine suxuma,

a mɔn yoma a yaxune ma.

6 A a falama a yete ma, a naxa,

“N mi fulɛ mumɛ,
n mi luyɛ tɔrɔni mumɛ!”

7 A deɛn nafexi dangane nun wulene

nun fala xui xɔlene nan na.

A fe ɲaxin nun tɔrɔ feen nan tun falama.

8 A a luxunma banxidene ra,

a sɔntarene legedenma e faxa feen na.

A yɛɛ masama fangatarene ma wundoni.

9 A legedenna tima a luxundeni

alo yatana.

A saxi, a yiiigelitɔne legedenma,

a e suxu a lutin na,

a e bubu, a e xali.

10 Fangatarene e felenma e bira,

e lu a nɔɔn bun ma.

11 A yi a fala a yete ma, a naxa,

“Ala a fe mi a yi!

A bata a yɛɛne raxi. A mi n toe!”

12 Alatala, keli! I fangan mayita, Ala!

I nama ɲinan yiiigelitɔne ma!

13 Nanfera muxu ɲaxina Ala ɲaɲaxuma,

a yi a fala a yete ma, a naxa,

“Ala mi n ɲaxankate?”

14 Koni i tan Ala,

i tɔrɔn nun sɔxɔlen toma yati!

I xaxili luma nen ne xɔn ma mali xinla ma.

Fangatarene bata e yete taxu i tan na.

Kiridi mali tiin nan i tan na.

15 Muxu ɲaxin fangan kala,

i yi a ɲaxankata a fe ɲaxine fe ra

han i yi a raxɔri.

16 Alatala nan mangan na habadan.

Suxure batune raxɔrima nen a bɔxɔn ma.

17 Alatala, i yiiigelitɔne maxandi xuiin mɛma

nen,

i yi e bɔɲɛn sɛnbe so.

I yi e wuga xuiin namɛ.

18 I xa sariya kɛnden sa kiridine xa

e nun muxu ɲaxankataxine.

Nanara, daɲɔxɔn mi fa magaxun tiye sɔnɔn.

11

Alatala en yigina

1 Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.

N bata Alatala findi n luxunden na.

I mɔn a falama n xa nanfera

nayi fa fala, “Tugan alo xɔlina,

i siga geyaan ma,

2 amasɔtɔ a mato,

muxu ɲaxine bata e xanle ba,

e e xalimakunle ti muxu sɔndɔmɛ fajine ra

e bun xinla ma dimini.

3 Xa sariya mi fa na,

tinxin muxune nɔɛ nanse ligɛ?”

4 Alatala a Batu Banxi Sariɲanxini.

Alatala a manga gbɛɛni ariyanna yi.

A adamadiine xun matoma a ra

a e rakɔrɔsima a yɛɛn na.

5 Alatala tinxin muxune nun muxu ɲaxine

rakɔrɔsima.

Gbalɔ feen nafanxi naxanye ma,

a ne ɲaɲaxuma a niin birin yi nen.

6 A tɛɛ wolonna nun dole tɛɛn nagodoma nen

muxu ɲaxine ma.

A e tɔrɔma foye wolonna ra nen.

7 Alatala tinxin,

tinxinyaan nafa a ma.

Muxu fajine a yetagin toma nen.

12

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A

xa ba kondenna luti solomasɛɛn na.

2 Alatala, nxu mali,

bayo muxu tɔgɔndiyaxine bata ɲan.

Denkeleya muxu yo mi fa adamadiine yɛ.

3 Birin wulen falama a boden xa.

E e bode yanfa wule matɔxɔn xɔn.

4 Alatala, na muxune deɛn suxu

naxanye wule matɔxɔn tima,

e nun muxu de ɲaɲaxuxine,

5 naxanye a falama, e naxa,

“Nxu nɔɔn sɔtɔma nxu fala xuine nan xɔn.

Nxu deɛn fatan han!

Nde nxu nɔɛ?”

6 Awa, Alatala naxa,

“Bayo yiiigelitɔne ɲaxankataxi,

e nun tɔrɔ muxune wugama,

nba iki, n bata keli,

n na e ratangama nen

naxanye ɲaɲaxuxi.”

7 Alatalaa falane,

fala sariɲanxin nan e ra

alo gbeti fixɛna

naxan nasensenzi sulun teen* na
han sanja ma solofere.

⁸ Alatala, i nxu kantanye,
i nxu ratanga muxu sifani itoe ma habadan.
⁹ Na muxu jaxine e kanbama yiren birin yi
bayo Adamadiine fe fuune yatexi.

13

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
² Alatala, han waxatin mundun yi?
I jinananye n xon han habadan?
I yetagin luxunye n ma han waxatin
mundun yi?
³ N niin xa toro,
n boren yi ferijen sunuxi
han waxatin mundun yi?
N yaxuna n fari
han waxatin mundun yi?
⁴ Alatala n ma Ala,
n mato, i n yabi.
N fangan xun masa,
xa na mi a ra, n faxama nen.
⁵ N yaxun yi a fala,
a naxa, "N bata a no."
N yaxune sewama nen
n na bira waxatin naxan yi.

⁶ N tan n yigin saxi i ya hinanna nin,
sewana n boren i ya kisina fe ra.
Alatala, n betin bama i xa nen
amasoto i bata fe fajin liga n xa.

14

Muxuna jaxuyana
Yaburin 53.1-6

¹ Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.
Xaxilitarena a falama a boren i,
a naxa, "Ala mi na."
E birin yifu,
e haramu feene ligama.
Muxu yo mi a fajin nabama.
² Alatala a yeen nagodoma adamadiine ma
keli ariyanna yi,
a xa a to,
xa nde na naxan xaxili sote,
a yi Ala fen.
³ Koni birin bata kiraan bejin,
e jaxu ayi.
Muxu yo mi a fajin nabama
hali muxu keden pe!
⁴ Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?
E n ma yamaan tonon donma
alo donsena,
koni e mi Alatala xandima mumel!
⁵ Awa nayi, e gaxuma nen,
e xuruxurun.
Amasoto Ala tinxin muxune xon.
⁶ E tan fe jaxi rabane yiigelitone

fe yitoxine kalama
koni Alatala nan e maratangaden na.

⁷ Nde kee Siyon yi a Isirayila rakisi?
Alatala mon na a yamaan senbe so,
Yaxuba bonsonna sewama nen,
Isirayila yi jaxan!

15

Alaa muxuna

¹ Dawudaa betina.
Alatala nde noe luye i ya yire sarijanxini?
Nde luye i ya geya sarijanxin fari?

² Fe mi naxan kewanle ra,
a tinxin, a jondin falama
fata a sondomen na.
³ A mi bonne xili kalama,
a mi fe jaxi yo ligama a doxo boden na,
a mon mi a rayagima.
⁴ Ala bata naxanye rajaxu,
a mema nen ne ra.
Koni a Alatala yeragaxu muxune binyama
nen.

Hali a toro,
a fala xuiin nakamalima nen.
⁵ A muxune dolima
koni e mi se sama a fari a raxetedeni.
A mi dimi yi seene rasuxuma
alogo a xa wulen sa sontaren xun ma.
Naxan na feni itoe liga,
na mi mamaxe mumel.

16

Ala maxandina yigina fe ra

¹ Dawuda Ala maxandi fajina.
Ala, n kantan,
bayo n bata n luxun i yi.
² N bata a fala Alatala xa, n naxa,
"N Marigin nan i tan na."
Se fajin gbeti mi n yii ba i tan na."
³ N sewaxi
yamanan muxu sarijanxi gbeene nan ma fe
ra.
⁴ Naxanye suxurene batuma,
ne toro yaan gboma ayi nen.
Koni n tan mi saraxan be e xa,
n de mi e xinle fale.
⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,
i maragidi fajin fima n ma.
N ma dunuja yi gidina i tan nan yii.
⁶ Ala naxan soxi n yii,
na rafan n ma,
n bata sewa n ma kee sotoxin na.
⁷ N barikan birama Alatala xa
naxan n kawandima.
Hali kee n na, n xaxili sote.
⁸ N xaxili Alatala xon ma waxatin birin,
bayo a n dexon ma,
sese mi n mamaxe.

* 12:7: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

9 Nanara, n bɔɔɛn sɛwaxi,
n niin yi yifan n ma,
n yi n matabu bɔɔɛ xunbenli.

10 Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na,
n siga laxira yi.

I mi tinɲɛ

i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun kui.

11 I nii rakisi kiraan yitama n na nɛn,
nanara n sɛwama nɛn i yɛtagi han!

Nii fanna mi ɲanɲɛ i dɛxɔn ma habadan!

17

Sɔntarene Ala maxandina

1 Dawudaa Ala maxandina.

Alatala, n ma maxandin name tinxinyana fe
ra.

I tuli mati n wuga xuiin na!

I tuli mati n ma maxandi xuiin na,

wule mi naxan yi.

2 I n xun mafala kitin bolon

amasɔtɔ naxan tinxin,

i na kolon.

3 I na n bɔɔɛni feene fɛsɛfɛsɛ,

i na n nakɔɔsi kɔɛn na,

i na n kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ,

i mi fɛ yo tɔɛ n na.

N mi tinɲɛ

fala ɲaxin yi mini n dɛ

4 alo muxu gbɛtɛne kewanle kii naxan yi.

N bata i ya yamarin suxu.

N mɔn mi biraxi gbalotɔne kirane fɔxɔ ra.

5 N sigan tima i ya kirane nan xɔn ma tun,
han iki, n munma dagalanɲɛ ayi singen.

6 Ala, n na i maxandima

amasɔtɔ i n yabima nɛn,

nanara i firifiri n xɔn ma,

i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

7 I ya kabanako hinanna yita nxu ra,

i tan naxan muxune rakisima e yaxune ma
naxan na a luxun i yi.

8 N natanga alo i yɛɛne.

N luxun

alo tɔxɛ diin soma a nga gabutene bun ma kii
naxan yi.

9 Nanara, muxu ɲaxine mi n liyɛ,

n yaxu ɲaxin naxanye n nabilinni.

10 Kininkinin yo mi e yi,

e falan tima yandan na.

11 E bata fa n fɔxɔ ra iki,

e n nabilinni.

E yɛɛne tixi n na e fɛrɛn fenma

e n nabira bɔxɔni.

12 E ligaxi alo yatana

xɔɔyi se xɔnla naxan na,

alo yata gbeen naxan n legedenma luxunni.

13 Keli Alatala!

N yaxune yɛngɛ, i yi e nɔ.

N natanga muxu ɲaxine ma i ya silanfanna
ra.

14 Alatala, n natanga na dunuɲa muxu
sifane ma

naxanye e kɔntɔnna sɔtɔma e siimayani.

E ralugo na kɔntɔnna ra ken

i naxan namaraxi e xa,

e diine fan xa wasa a ra,

a dɔnxɛn mɔn yi lu e mamandenne xa!

15 Koni n na i yɛtagin toma nɛn tinxinni,

n na xulun, n wasa i yɛtagin na.

18

Barika birana nɔ sɔtɔna fe ra

Samuyɛli Firinden 22.1-51

1 Alatalaa walikɛɛn Dawudaa betin beti
baane kuntigin xa. A betini ito baxi nɛn
Alatala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli
yii.

2 Alatala n fangana, n bata i xanu!

3 Alatala nan n kantan fanyen na,

n ma yinna, n xunba muxuna.

N ma Ala nan n kantan gɛmɛ gbeen na,

n na n luxunma naxan yi.

A tan nan n yɛ masansan wure lefaan na,

e nun marakisi tiina

naxan luxi

alo n ma faran makantanxina.

4 Alatala xa tantun!

N na a xili,

a yi n nakisi n yaxune ma.

5 Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,

halagin bata yi lu n xun ma nun

alo ige xunfanna.

6 Laxira gbalon bata yi n nabilin nun.

7 N na Alatala xili nɛn n ma tɔrɔni,

n yi n xuiini te n ma Ala ma malina fe ra.

A yi n xuiin mɛ a Batu Banxini,

a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

8 Nanara, bɔxɔn yi xuruxurun,

a yimaxa, geyane bunne yi siga,

e xɛtɛ, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

9 A liga alo tutin nan minima a ɲɔɛ yinla ra.

Halagi ti tɛɛ degɛn nun tɛɛ wolonne yi mini a
dɛ.

10 A yi kuyeni bɔ firinna ra, a godo

a sanne tixi kunda fɔrɛn fari.

11 A te maleka gubugubu kanna fari,

a tugan xulɛn,

a siga foyeni.

12 A a luxun dimini,

kunda fɔrɛn nun tule igen yi a rabilin kore.

13 Kundaan yi mini a nɔrɔni.

Balabalan kɛsɛne nun galanna yi godo.

14 Alatala yi a galanna xuiin namini keli
kore,

Kore Xɔnna Ala yi a xuiin namini.

15 A yi a xalimakunle woli a yaxune ma

a e raxuya ayi.

A e birin nagi kuye sarinna ra.

16 Alatala to falan ti e xili ma,

a sɔnxɔ e ma xɔloni,

fɔxɔ igen xɔnna yi mini kenenni
bɔxɔ xɔnne yi to.

17 Ala yi a yiini bandun keli kore,
a n suxu, a yi n ba igen tilin yireni.

18 A n xunba n yaxu senbe kanne yii,
n yengefaan naxanye fangan yi gbo n xa
nun.

19 E n yenge nen,
n yi gbaloni waxatin naxan yi,
koni Alatala yi n natanga.

20 A n ba nen gbaloyireni,
a n nakisi amasɔtɔ n tan a kenengi.

21 Alatala bata n kontonna fi n ma
tinxinyani,
a n saren fi amasɔtɔ n kewanle sarijan.

22 N bata sigan ti Alatala a kirane xɔn,
n mi n makuyaxi Ala ra.

23 N bata a kitine birin suxu,
n mi tondixi a tɔnne suxe.

24 Fe yo mi n na a yee ra yi,
bayo n bata n yete ratanga haken ma.

25 Nanara, Alatala bata n kontonna fi n ma
amasɔtɔ n tinxin,
n kewanle sarijan a yee ra yi.

26 Naxan na tinxin i xa,
i tinxinma nen na kanna xa.
Fe yo mi naxanye ra,
i ya fetareyaan yitama nen ne ra.

27 I sarijanma nen ne xa
naxanye na sarijan,
koni i jaxuma nen na muxune ra
naxanye jaxu.

28 Bayo i tan nan yigelitone rakisima,
i mɔn yi wasodene ragodo.

29 Alatala, i tan nan kenenna fima n ma,
n ma Ala, i yi n ba dimini.

30 N ganla yengema nen i tan barakani.
I tan yi, n tunganma yinna xun ma.

31 Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxin.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nen alo wure lefana.

32 Alatala nan keden Ala ra.
Nde en kantan fanyen na,
ba en ma Ala ra?

33 A tan nan Ala ra
naxan fangan fima n ma
naxan n kantanma kira yi.

34 A n sanne senbe soma nen
alo xenla, a n nate geyane fari.

35 A bata n maxaran yengen ma,
nanara n nɔxi sulan xali xɔdexen bandunje.

36 I bata n ye masansan wure lefaan so n yii,
i yi n nakisi.

I bata i yengi sa n xɔn ma,
i ya maliin bata n nagbo.

37 I kirani tɔn n xa
alogo n nama bira.

38 Koni n biraxi n yaxune fɔxɔ ra,
n yi e suxu.

N mi xete e fɔxɔ ra han e jan.
39 N na e rabirama nen

han e mi fa kele sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

40 I senben soma n yii yenge so feen nan na,
i n yaxune sa n bun ma.

41 I a liga
n yaxune yi e gi n bun ma,
n bata ne kala naxanye yi n najaxuma.

42 E wugama nen malina fe ra,
koni muxu yo mi e rakise.

E Alatala xilima nen
koni a mi e yabima.

43 N na e yilunburunma nen
alo gbangbanna
foyen sigama naxan na.

N mɔn yi ti e fari
alo bendena kiraan xɔn.

44 I bata n natanga yama murutixin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.

N mi yi muxun naxanye kolon,
n bata nɔn sɔtɔ ne xun na.

45 Xɔjeene e xinbi sinma n bun ma iki,
e na n fala xuiin me,
e yi a suxu.

46 E yii xudin tuma ayi,
e fa xuruxurunje keli e yinne ra.

47 Alatala na yi!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

48 A tan Ala nan n gbeen jɔxɔma,
naxan siyane luma n senben bun ma.

49 A n natangama n yaxune ma.
I tan nan n natexi n yaxune xun ma,
i mɔn yi n xunba gbalotone yii.

50 Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n na i xinla tantunma nen betini.

51 Ala nɔ sɔtɔn nagidima a mangan ma han!
A a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixete ne habadan.

19

Alaa nɔɔn nun a sariyana

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

2 Kore xɔnna nan Ala a nɔɔn mayitama.

Koren nan Ala a wanla makenema.

3 Yanyin kawandin bama bɔxɔ yo bɔxɔ.
Dimin xaxili fima kɛe yo kɛe.

4 Xui yati mi a ra,
falane fan mi a ra.

Tunla mi e xuiin mema.

5 Koni, hali na,
e fala xuiin bɔxɔn birin lima,
e falane yi siga han dunuja danna.

Ala nan banxin nafalaxi sogen xa kore.

6 Sogen minima nen
alo xemen naxan minima a banxini
siga futu xidideni,

alo fangamaan naxan sigan tima a yetena a kiraan xɔn.

⁷ A minima sogetedeni, a sa jan sogegododeni. Sese mi luxunɲe a xɔlɔn ma.

Beti xuini te.

⁸ Alatalaa sariyan kamalixi, a muxun nii yifanma a ma. Nɔndin nan Alatalaa maxadi xuine ra. E xaxilitarene findima xaxilimane ra.

⁹ Alatala fe ragidixine tinxin. A muxun bɔɲen nasewama nɛn. Alatalaa yamarine nɔɔxi. A muxun xaxinla rabima nɛn. ¹⁰ Alatala a yeɛragaxun sarijan. A buma habadan.

Nɔndin nan Alatalaa kitine ra, e tinxin feu!

¹¹ E fisa xɛmaan xa, e fan xɛma faɲine birin xa. E ɲaxun kumin xa, dangu kumi xinden na.

Beti xuini te.

¹² I ya walikɛɛn xaxili sɔtɔma nɛn e xɔn.

A tɔnɔn gbegbe sɔtɔma nɛn e xɔn.

¹³ Nde nɔe a yetena tantanne birin kolonɲe? I xa n ma hake luxunxine mafelu.

¹⁴ N natanga tondin ma, a nama n nɔ.

Nayi, n findima muxu defexin na nɛn naxan mi matandi ɲaxin tiye.

¹⁵ Falan naxanye minima n de, e nun miriyaan naxanye n bɔɲeni, Alatala xa ne rasuxu sewani, n kantan fanyena e nun n xunbamana.

20

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala xa i yabi i tɔɔni waxatin naxan yi.

Yaxubaa Ala xa i ratanga.

³ Ala xa a maliin nagodo i ma keli a yire sarijanxini,

a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.

⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu, a mɔn yi sewa i ya saraxa gan daxine birin na.

Beti xuini te.

⁵ Ala xa i bɔɲen waxɔn feene so i yii, a mɔn yi i ya fe yitɔnxine birin nasabati.

⁶ Nanara, nxu sɔnxɔe sewani i ya nɔ sɔtɔna fe ra.

Nxu yi en gbee taxamaseri dugine rate Ala xinli.

Alatala xa tin i ya maxandin birin ma.

⁷ N na a kolon yati,

Alatalaa muxu sugandixin nakisima nɛn.

A a yabima nɛn

keli a ariyanna sarijanxini,

a yi a rakisi a senbɛn na.

⁸ Ndee yigin sama e yengɛ so wontoroni,

bonne yi e yigin sa e soone yi,

koni en tan yigin saxi Alatala xinla nin,

en ma Ala.

⁹ Na kanne tantanma nɛn e bira,

koni en tan kelima nɛn, en ti ken!

¹⁰ Alatala xa mangan nakisi!

I xa nxu yabi,

nxu na i maxandi waxatin naxan yi!

21

Ala tantunna mangan xɔn

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, mangan bata sewa i fangan na.

A sewan gbo bayo i bata a rakisi.

³ A waxi naxan xɔn, i tinxi na ma.

I bata a maxandin yabi.

Beti xuini te.

⁴ I bata a rasene duba faɲine ra,

i mɔn yi xɛma mangaya taxamasenna so a xun na.

⁵ A maxɔdinna ti nɛn a siimayana fe ra, i yi sii xunkuyen so a yii,

naxan luma habadan.

⁶ A binyen bata gbo ayi fata i ya marakisin na.

I nɔɔn nun xunnayerenna fixi nɛn a ma.

⁷ I a barakama habadan!

I a ralugoma sewan na i yetagi.

⁸ Bayo Mangan yigin saxi Alatala nin, a kantanxi Kore Xɔnna Ala hinanna nan baraka yi.

⁹ I tan i yaxune birin suxuma nɛn.

Naxanye i ɲaxuxu,

i ne suxuma nɛn i fangan na.

¹⁰ I na mini kenɛnni waxatin naxan yi,

i e ɲanma nɛn alo sulun teɛna.*

Alatala xɔlɔxina e halagima nɛn

teɛn yi e gan.

¹¹ I e yixɛtene raxɔrima nɛn dunuɲa yi,

e nun e bɔnsɔnne adamadiine ye.

¹² Hali e fe ɲaxini tɔn i xili ma,

e mɔn yi e miri kɔte ɲaxine ma,

e fulama nɛn.

¹³ Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,

e e xun xanbi soma nɛn, e yi e gi.

¹⁴ Alatala xa batu a senbe gbeena fe ra.

Nxu betin bama nɛn,

nxu yi i tantun i fangana fe ra.

* 21:10: Sulun teɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala "Furu teɛna."

22

Wugan nun tantunna

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
A xa ba alo betin naxan xili: “Xotonna Xeli
Gilena.”

² N ma Ala! N ma Ala!

I n nabejinxi nanfera?

Nanfera i ya marakisin makuyaxi n na?

Nanfera i mi n kutun xuiin namema?

³ N ma Ala, n ni i xilima yanyin na,

koni i mi n yabima.

Hali kœen na, n mi n dunde.

⁴ Koni i tan sarijan,

i ya mangaya gbœden nabilinxi Isirayilaa
tantunna ra.

⁵ Nxu benbane yigin saxi i tan nan yi.

E e yigin sa i yi,

i yi e ratanga.

⁶ E to e xui ramini i ma,

i yi e xœrœya.

E yigin saxi i yi,

nanara, e mi yagixi.

⁷ Koni dajœxœ mi fa n tan na sœnœn.

N ligaxi nœn alo kunla

adamadiin naxan najaxuxi

yamaan naxan bœte raba.

⁸ Naxanye na n to,

e yo n ma.

E yi e dœen betœxun,

e e xunne yimaxa.

⁹ E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,

Alatala a ratangama ba?

Xa a rafan Alatala ma,

a xa a xunba.”

¹⁰ Koni i tan nan n naminixi nga kuini,

i yi n sa nga kanken na.

¹¹ Xabu n bari lœxœni,

n taxuxi i ra.

N ma Ala nan i ra,

xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi han
iki.

¹² I nama i makuya n na.

Tœrœn bata maso n na,

muxu yo mi na yi

naxan n maliyœ.

¹³ N yaxune n nabilinxi

alo turane,

alo Basan yamanan tura xœjœne.

¹⁴ E dœene yibixi alo yatane,

e wurundunma n ma,

e xa n yibœ.

¹⁵ N fangan bata jan

alo ige bœxœnxina.

N xœnne birin bata ba e bode ra.

N bœjœn bata liga

alo dolen na yilo.

¹⁶ N fangan bata jan feu!

N lenna xaraxin bata kankan n dœ.

I bata n sa faxa bœndeni.

¹⁷ Muxu jaxi ganla bata n nabilin

alo barene.

E bata n yiine nun n sanne mabœ.

¹⁸ N xœnne birin kenœnni.

E yœene kankanxi n na.

¹⁹ E bata masœnsœnna ti n ma dugine fe ra,

e xa e yitaxun e bode tagi.

²⁰ Alatala, i nama i makuya n na!

N ma sœnbœmaan nan i tan na.

N mali iki sa!

²¹ N niin xunba silanfanna yii.

N natanga bareni itoe ma.

²² N nakisi yatani itoe ma.

N nakisi burunna turaan fenne ma.

²³ N na i xinla ralima nœn ngaxakedenne ma.

N ni i matœxœ nœn yamaan yœ.

²⁴ E tan naxanye gaxu Alatala yœe ra,

e a matœxœ.

E tan Yaxuba bœnsœnna,

e a binya.

E tan Isirayila kaane,

e gaxu a yœe ra.

²⁵ Bayo, a mi a mœxi yiigelitœne tœrœne ra,

a mi a rabœjinma.

A mi a yetagin luxunma a ma.

Fœ a a xandi xuiin name.

²⁶ N ni i tantunma yamaan malan gbeeni.

N na n ma dœ ti xuine rakamalima nœn

i yœe ragaxu muxune yœe xœri.

²⁷ Yiigelitœne xa e dœge,

e lugo.

Naxanye Alatala fenma,

ne xa a matœxœ.

Ala xa siimayaan fi e ma habadan!

²⁸ Bœxœn danna muxun birin

e xaxili luma nœn Alatala xœn,

e yi e yœe rafindi a ma.

Siyane bœnsœnne birin a batuma nœn.

²⁹ Bayo, Alatala nan mangan na siyane xun
na.

³⁰ Nafulu kanne fan fama nœn e dœgedeni,
e a batu.

Naxanye birin xœtœma bœndeni,

ne xinbi sinma nœn a bun ma,

naxanye mi nœe e niin nakisœ.

³¹ Waxati famatœœn muxune walima a xa
nœn

Marigina a fe falama nœn mamandenne xa.

³² A tinxinyaan fama nœn nalideni muxune
ma

naxanye munma bari,

Ala bata na ragidi.

23

Alatala nan n kantanma

¹ Dawudaa betina.

Alatala n masuxuma

alo xuruse rabana a xuruseene kantanma
kii naxan yi.

Nanara, n mi dœe sese ra.

² A matabuden fi n ma

sœxe jingi fajin denaxan yi.

A yi siga n na
 ige xunbenla deƙon ma.
³ A bata n nii yifan n ma.
 A n xalima kira tinxinxin xon ma nen
 a xinla fe ra.

⁴ Hali n so sayaan tilinna dimin xore ra,
 n mi gaxue sese yee ra
 amasoto i tan Ala n xon ma.
 I ya gbengbetenna n nakantanma
 i ya dunganna n gbengbenma.
⁵ I bata donseen nafala n xa
 n yaxune yee xori,
 i yi n masuxu
 alo xone binyena,
 i turen sa n xunni.
 I bata n ma igelengenna rafe
 han a baxone a ma.
⁶ Yati, i ya fanna
 nun i ya hinanna birama n foxo ra nen
 n siin sogan birin yi.
 N luma nen Alatalaa banxin kui
 han n siin soge donxena.

24

Manga binyena

¹ Dawudaa betina.
 Alatala nan gbee baxon nun ayi seene birin
 na
 e nun dunuƙa nun muxun naxanye birin
 doxi a yi.
² Amasoto a tan nan baxon doxi igen tagi.
 A yi a doxo igene fari.
³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?
 Nde tiye a yire sarijanxini?
⁴ Naxanye sarijan e kewanle nun e
 sondomene yi,
 naxanye mi suxurene batuma,
 xanamu naxanye mi e koloma wuleni,
⁵ Alatala ne barakama nen.
 Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma nen.
⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
 naxanye Yaxubaa Ala yetagin fenma.

Beti xuini te.

⁷ Yinna* deene xa rabi fefe,
 de fonne xa rabi mumε,
 nanara Manga Binyen soε.
⁸ Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala na a ra
 fangamaan nun senbεmana!
 Alatala na a ra
 naxan senben gbo yengeni.
⁹ Yinna deene xa rabi fefe,
 de fonne xa rabi mumε,
 nanara Manga Binyen soε.
¹⁰ Nde Manga Binyeni ito ra?
 Alatala senben Birin Kanna,
 a tan nan manga binyen na.

* 24:7: Ala Batu Banxin nabilinna yinna nan na ra.

Beti xuini te.

25

Maxandina maratanga fena

¹ Dawuda gbeena.
 Alatala, n bata i maxandi n niin birin na.
² N ma Ala,
 n yigin saxi i tan nan yi.
 N nama yagi.
 I nama tin n yaxune yi n no,
 e sewa.
³ Naxan na a xaxili ti i ra,
 na kanna mi yarabima mumε!
 Koni naxanye yanfan soma,
 ne yagin soto ma nen.
⁴ Alatala, kiraan yita n na,
 i xa n xaran i ya kiraan ma.
⁵ N xa sigan ti i ya jondini,
 n xaran.
 Amasoto n nakisima Ala nan i tan na.
 N xaxili tixi i ra ferijen gben!
⁶ Alatala, i xaxili lu i ya kininkininna nun
 hinanna xon
 bayo e yi na xabu a foloni.
⁷ I nama i miri n ma foningeya yulubine nun
 matandine ma!
 N suxu i ya hinanni,
 amasoto i fan, Alatala.
⁸ Alatala fan, a mon tinxin,
 nanara a yulubi kanne xaranma a kirane
 ma.
⁹ Naxan a yete magodoma,
 a a sariyan nabirama na ma.
 A mon a xaranma a sagoon na nen.
¹⁰ Naxanye a layirin maxadine suxi,
 Alatala hinan,
 a mon lannayaan nabama
 ne nan xa kiin birin yi.
¹¹ Alatala, n hake ne mafelu i xinla a fe ra,
 amasoto a gbo.
¹² Nde gaxuma Alatala yee ra?
 A kiraan yitama na kanna ra
 a lan a xa sigan ti naxan xon.
¹³ Na kanna sabatima nen a siimayani,
 baxon yi findi a diine keen na.
¹⁴ Alatala a wundone make nenma nen
 a yee ragaxu muxune xa.
 A a layirin yitama e ra nen.
¹⁵ N yeen tixi Alatala ra waxatin birin,
 bayo a tan nan n natangama suxu yalaan
 ma.
¹⁶ Ala, yandi, kininkinin n ma
 amasoto n kedenna na a ra,
 n toroxi.
¹⁷ Nii yiforen bata n yili,
 n namini na toroni.
¹⁸ I miri n ma torone

nun n ma sɔxɔlene ma,
i yi n ma yulubine xafari.
19 A mato, n yaxune wuya,
e n naɲaxuxi kati!

20 N niin nakantan,
i yi n xunba.
N nama yarabi,
amasɔtɔ n bata n luxun i yi.
21 N ma fɛtareyaan
nun tinxinyaan xa n kantan
amasɔtɔ n xaxili tixi i tan nan na.
22 Ala, i xa Isirayila xunba a tɔrɔne birin yii!

26

Sɔntarena Ala maxandina

1 Dawuda gbeena.
Alatala, n ma kitin sa
amasɔtɔ fɛ yo mi n kewanle ra,
n yigin mɔn i yi feu!
2 Alatala, n fɛsɛfɛsɛ,
i yi n mato,
n sɔndɔmɛn nun bɔɲɛn nakɔrɔsi.
3 I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
n sigan tima i ya lannayani!
4 N tan mi n magodɛ fuyantenne fɛma,
nxu nun nafigine mi fe kedenni.
5 Fe ɲaxi raba yamaan mi rafan n ma.
N mi dɔxɛ muxu ɲaxine fɛma.
6 Alatala, n bata n yiin naxa sɔntareyani,
n yi so i batudeni,
7 n barikan bira i xa n xui yitexin na,
n yi i ya kabanako feene fala.
8 Alatala, i ya banxin nafan n ma,
i nɔrɔn dɛnaxan yi.
9 I nama nxu nun hake kanne faxa nxu bode
xɔn,
i nama nxu nun faxa tiine ɲaɲanna findi
kedenna ra.
10 Na muxune fe ɲaxin ligama,
e dimi yi seene rasuxu mayifuni.
11 Koni, n tan, fɛ yo mi n kewanle ra.
N xunba, i dɲa n ma!
12 N tixi tinxinni ken!
N na Alatala tantunma nɛn a yama gbeeni.

27

Marakisi Tiina Alatala

1 Dawuda gbeena.
Alatala nan n ma kɛnɛnna nun n ma kisin
na.
N xa gaxu mundun yɛɛ ra?
Alatala nan n ma dunuɲa yi gidin
xun mayɛngɛ muxun na.
Nde n magaxuɛ?
2 Muxu ɲaxine na keli n xili ma
alogo e xa n halagi,
yaxune na n yeɲɛ,
e tan nan dagalanma ayi nɛn,
e bira.

3 Hali sofa ganla na n nabilin,
n bɔɲɛn susuma nɛn.
Hali yengɛ gbeen na keli n xili ma
n yigin tixi.

4 N bata Alatala maxɔdin fe keden ma.
N fe keden peen nan fenma.
N lu Alatalaa banxin kui
han n siin soge danna.
N Alatala wali fajin kolon,
n yi lu a batuɛ a banxini.

5 Amasɔtɔ a n namare nɛn
a banxini tɔrɔ waxatini.
A n luxunɲɛ nɛn a Batu Banxini.
A n natema nɛn geyaan xuntagi.
6 A xunna kenla fina n ma nɛn
n yaxune tagi.
N saraxane bama nɛn Ala Batu Banxini,
n sɔnxɔ sɛwani.
N bɛtin bama nɛn,
n na Alatala tantun.

7 Alatala, i tuli mati n xuiin na,
n na i xili waxatin naxan yi.
Kininkinin n ma, i yi n yabi!
8 N bɔɲɛn waxi i fen feni.
Alatala, n ni i fenma,
9 i nama i yetagi luxun n ma!
I nama i ya walikɛɛn kedi xɔlɔni.
I bata findi n mali muxun na.
I nama n nabɛɲin,
i nama i mɛ n na,
n nakisimana Ala.
10 Hali nga nun n fafe n nabɛɲin,
Alatala n yisuxuma nɛn.

11 Alatala, n xaran sigati kiin ma.
Ti n yɛɛ ra kira fajin xɔn ma,
amasɔtɔ n yaxune wuya.
12 I nama n so n yaxune yii,
amasɔtɔ wule serene bata keli n xili ma,
e e kɔnkɔma n ma.
13 N mɔn laxi ito ra:
n na Alatalaa nɛmaan toma nɛn dunuɲa yi.
14 I xaxili ti Alatala ra!
I sɛnbɛ so! I bɔɲɛn xa limaniya!
I xaxili ti Alatala ra!

28

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawuda gbeena.
Alatala n ma fanyena,
n bata i xili.
I tuli mati n na!
Xa i mi n yabi,
n sama laxira faxa muxune fari nɛn.
2 N ma mayandi xuiin mɛ malina fe ra,
n bata n yiini te
i Batu Banxin yire sariɲanxin mabinni.
3 I nama nxu nun muxu ɲaxine yalagi nxu
bode xɔn,
fe ɲaxi rabane naxanye fala fajine tima

koni maraɲaxuna e boɲene yi.

⁴E kewanle saranna fi,
e nun e wali ɲaxine
e bata naxanye liga.

A liga e ra naxan lan e kewanle ma.

E lan e xa naxan soɔ, na so e yii!

⁵E xaxili mi luxi Alatalaa wanle xɔn ma,
hanma a yiine bata naxan da.
Nanara, a e kalama nen
a e ɲan habadan.

⁶Barikan bira Alatala xa,
a bata n ma mayandi xuiin me.

⁷Alatala nan n senben na.

A n xun mayengema
alo wure lefana.

N yigin saxi a fari,
bayo a n malima.

Nanara, n boɲen bata rafe sewan na.

N na a tantunma nen befine yi.

⁸Alatala nan a yamaan senben na,
e nun yigiya kantanxina a muxu
sugandixin xa.

⁹I ya yamaan nakisi,
i mon yi e baraka.

Findi e gbengben muxun na,
i yi i yengi doxo e xɔn ma habadan!

29

Alatala Senben Birin Kanna

¹Dawudaa betina.

Ɛ tan malekane,

Ɛ fa Alatala tantun,

Ɛ a tantun a binyen nun a senbena fe ra.

²Ɛ binyen fi Alatala ma a xinla fe ra,
Ɛ Alatala batu a noɔ sariɲanxini.

³Alatala xuiin mema foxo igene yi,
Ala binye kanna sarinna,
Alatala a xuiin nasigama ige gbeene xun
ma.

⁴Alatala xuiin senben gbo,
Alatala xuiin noɔxi.

⁵Alatala xuiin suman binle yigirama,
hali sumunna naxanye Liban yamanani.

⁶Ala Liban geyane ratuganma
alo ɲinge diina,

e nun Siriyon geyana
alo burunna ɲingena.

⁷Alatala xuiin sigama ayi
alo kuye sarinna.

⁸Alatala xuiin tonbon yirene yimaxama,
a Kadesi tonbonni maxa.

⁹Xenle diin xalima Alatala xuiin ma,
a mon yi warine deene rayolon,
yamaan birin soɲoma a Batu Banxini,
e naxa, "Binyen xa fi a ma!"

¹⁰Alatala doxi fufane xun na.

A mangayaan na habadan!

¹¹Alatala nan senben fima a yamaan ma,
a boɲe xunbeli barakan sa e yi.

30

Barika birana Ala xa

¹Dawudaa betina. Sigi sariɲanxina. Batu
Banxin nasariɲan betina.

²Alatala, n ni i batuma,
amasoɔ i bata n yite.

I mi tin

n yaxune yi e xunnayeren n xun na.

³Alatala n ma Ala,
n ni i mafan nen malina fe ra,
i yi n nakendeya.

⁴Alatala i n niin masiga nen laxira ra,
i n faxamatsoɲ nakisi.

⁵Alatalaa tagandiya muxune birin xa betin
ba a xa!

Ɛ a matsoxo a wali sariɲanxine fe ra!

⁶Bayo, a xolon mi xunkuya,
koni a marafanna luma nen muxun siin
sogen birin.

Wuga xuiin minima nen koee na,
koni sewan fama nen xotanni.

⁷N yi laxi n ma herin na waxatin naxan yi
n naxa, "Sese mi n yimaxe!"

⁸Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
i n lu nen fangani alo geyana.
Koni i to i yetagin luxun n ma,
na yi n kontofili.

⁹N yi i tan Alatala xili,
n yi Marigin mafan,

¹⁰n naxa, "N na faxa,
i tonon mundun soɔtama nayi?"

N na sa gaburun kui,
tonon mundun na ra?

Faxa muxune noe i tantunje ba?
E noe i ya lannayaan matsoxe ba?

¹¹Alatala, i tuli mati n na,
i kininkinin n ma!

Alatala, n mali!"

¹²I bata n ma nimisan maxete sewan na.

I n makininkininna ba n ma,
i yi n nabilin sewan na.

¹³Nanara, n mi n dunde,
n betin bama i xa nen.

Alatala n ma Ala,
n barikan birama i xa nen habadan!

31

Yigi sa fena Ala fari *Yaburin 71.1-3*

¹Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

²Alatala, n bata n luxun i yi.

I nama tin n yi yarabi!

N natanga i ya tinxinyana fe ra.

³I tuli mati n na,
i yi n xunba iki sa!

Findi n yigiya gemen na,
e nun n makantan yinna.

⁴N ma gem gbeen nun
n ma yinna nan i tan na.

Ti n yee ra,

i yi n maxaran i xinla a fe ra.

⁵ N natanga na luti ratixin ma n yeε ra,
bayo i tan nan n xun mayεngεma.

⁶ N bata n niin so i yii,
n xunba Alatala, lannaya Ala.

⁷ N bata ne rajaxu
naxanye suxure fufafune batuma,
koni n tan yigin saxi Alatala nan fari.

⁸ N sewama nen,
n jaxan i ya hinanna fe ra,
bayo, i bata n ma tərone to,
i n səndəmənə səxələn kolon.

⁹ I mi n soxi n yaxune yii,
koni i n xərəyaxi nən.

¹⁰ Alatala, kininkinin n ma,
amasəto n tərəni.

N bata xadan wuge.

Sunun bata n niin nun n fatin natagan.

¹¹ Sunun bata n ma dunuɲa yi gidin jian,
wugan yi nde ba n siin na.

N fangan bata jian n yi n ma tərone fe ra.

N xonne bata yeleftu ayi.

¹² N yaxune birin,
katarabi n dəxə bodene ma,
ne n nayarabima.

N xoyine bata gaxu n yeε ra,
e na n to kiraan xon ma,
e e gi n yeε ra.

¹³ E birin bata jinan n xon ma
alo n faxaxin na a ra.

N bata lu alo feje kalaxina.

¹⁴ N bata yaxu wuyaxi kəyəkəyən xuiin me,
gbalona n nabilinni.

E feene yitənma lan n faxa feen ma.

¹⁵ Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,
n naxa, “I tan nan n ma Ala ra.”

¹⁶ N ma waxatine i sagoni.

N natanga n yaxune ma
naxanye n besənɲənyama.

¹⁷ I nərən xa godo i ya walikεen ma,
n nakisi i ya hinanni.

¹⁸ Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.

Ala xa muxu jaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodo laxira yi.

¹⁹ Na wule xelene radundu,
na wasode yandaxine birin
naxanye fala jaxin tima tinxin muxune ma.

²⁰ I ya nemaan makabe,
i bata naxan namara i yeεragaxu muxune
xa!

Muxun birin yetagi,
i ya fanna fima ne ma nən
naxanye luxunxi i yi.

²¹ I bata e yigiya i fεma,
i e kantanma muxune fe yitənxine ma.

I bata e ratanga wule xelene ma.

²² Barikan bira Alatala xa!

N yi rabilinxi yaxune ra waxatin naxan yi
n yenge xinla ma,
a yi a hinanna yita n na.

²³ N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, “I bata n kedi i yetagi.”

Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin me.

²⁴ E tan təgəndiya muxune birin xa Alatala
xanu!

Alatala denkeləya muxune ratangama nən,
koni a yandadene sare fima nən
alo a lan kinde.

²⁵ E tan naxanye birin yigi saxi Alatala fari,
ε senben so, ε bəje ragidi.

32

Yulubi xafari fena

¹ Dawudaa fala jaxumεna.

Sewan na kannna xa
naxan ma matandine bata mafelu
naxan yulubine bata xafari.

² Sewan na adaman xa
Alatala bata diɲa naxan haken ma
e nun mayifu mi naxan yi.

³ N to munma yi n ti n həkene ra nun,
fεriɲen gbən kutunne yi n nayeleftuma.

⁴ I ya tərən yi n fari kəεen nun yanyin na.
Fangan yi jian n na
a liga alo n tonbon yiren nin.

Beti xuiini te.

⁵ Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.

N mi n ma hake yo luxun i ma.

N naxa, “N na n tima nən
n ma matandine ra Alatala xa.”

Awa, i yi n həkene nun yulubine birin ba n
ma.

Beti xuiini te.

⁶ Nanara, muxu təgəndiyaxine birin xa i
mafan a waxatini,

alogo fufaan na fa,
a nama e li.

⁷ N luxunden nan i tan na.

I tan nan n natangama tərən ma,
yamaan birin yi xərəya βetine ba.

Beti xuiini te.

⁸ Nanara, n na ε xaranma kiraan ma
ε bire naxan fəxə ra.

N na ε kawandima,

n yi n yengi sa ε xən.

⁹ I nama findi daxun na
alo soona hanma sofanla
naxanye mi sigε
fə karafen na bira e ma.

¹⁰ Muxu jaxine tərən gbo.

Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
a ne rabilinma nən hinanna ra.

11 $\text{\textcircled{E}}$ tan tinxin muxune xa $\text{\textcircled{p}}$ axan Alatala a fe
ra,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ sewa, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ betin ba,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tan muxu s $\text{\textcircled{a}}$ nd $\text{\textcircled{a}}$ me fajine.

33

Tantun betina

1 $\text{\textcircled{E}}$ betin ba sewani Alatala xa,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tan naxanye tinxin!
Muxu fajine lan e xa a tantun.
2 $\text{\textcircled{E}}$ barikan bira Alatala xa b $\text{\textcircled{a}}$ l $\text{\textcircled{a}}$ nna ra,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ barikan bira a xa kondenna ra.
3 $\text{\textcircled{E}}$ beti nen $\text{\textcircled{a}}$ n ba a xa.
 $\text{\textcircled{E}}$ maxa seene maxa ki faj $\text{\textcircled{a}}$,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ yi $\text{\textcircled{\epsilon}}$ xuini te a ma.
4 $\text{\textcircled{N}}$ ondin nan Alatalaa falan na.
A kewanle birin kamalima tinxinna nin.
5 Tinxinyaan nun sariya suxun nafan
Alatala ma,
dun $\text{\textcircled{u}}$ $\text{\textcircled{p}}$ a birin wasaxi a hinanna ra.
6 Alatala kore x $\text{\textcircled{a}}$ nna daxi a fala xuiin
barakan nin,
e nun yanban seene a de xuiin na.
7 A fox $\text{\textcircled{a}}$ igene birin malanma yire kedenni,
a fufane ramara.
8 B $\text{\textcircled{a}}$ x $\text{\textcircled{a}}$ n birin xa gaxu Alatala ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ra!
Dun $\text{\textcircled{u}}$ $\text{\textcircled{p}}$ a muxune birin xa a binya!
9 A falan nan tixi,
dun $\text{\textcircled{u}}$ $\text{\textcircled{p}}$ a yi da.
A yamarin fi,
seen birin yi taran na.
10 Alatala siyane natane kalama nen.
A mi tin $\text{\textcircled{p}}$ e siyane yi e miriyane rawali.
11 Koni Alatalaa fe ragidixine luma nen
habadan!
A miriyane yi lu habadan!
12 Sewan na siyaan xa
naxan ma Ala findixi Alatala ra.
Sewan na muxune xa
Alatala bata naxanye sugandi!
13 Alatala a ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ragodoma keli ariyanna yi,
a muxune birin mato.
14 Keli a mangaya yireni,
a dun $\text{\textcircled{u}}$ $\text{\textcircled{p}}$ a muxune birin xun mato a ra.
15 A e s $\text{\textcircled{a}}$ nd $\text{\textcircled{a}}$ me $\text{\textcircled{n}}$ e rafixa,
a a xaxili lu e kewanle birin x $\text{\textcircled{a}}$ n.
16 Manga yo mi kise a ganla senben ma.
Sofa yo mi ratange a fangan x $\text{\textcircled{a}}$ n.
17 Xunba se mi soon na ye $\text{\textcircled{n}}$ geni,
a fangan na gbo ki yo ki,
a mi marakis $\text{\textcircled{n}}$ tiye.
18 Koni Alatala ye $\text{\textcircled{n}}$ tixi a ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ragaxu mux-
une ra,
naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.
19 A ne rakisima sayaan ma nen,
a m $\text{\textcircled{a}}$ n yi e niine rakisi fitina kamen ma.
20 En xaxili tixi Alatala nan na.

A tan nan en mali muxun na
e nun en ye masansan wure lefana.
21 En b $\text{\textcircled{a}}$ $\text{\textcircled{p}}$ ene sewaxi a tan nan ma fe ra,
bayo en bata en yigi sa a xili sari $\text{\textcircled{n}}$ xini.
22 Alatala, i ya hinanna xa lu nxu x $\text{\textcircled{a}}$ n
bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

34

Ala fan

1 Dawuda gbeena. A to a ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ findi fat $\text{\textcircled{a}}$ n na
Abimeleki fema, naxan a kedi.
2 $\text{\textcircled{N}}$ barikan birama Alatala xa waxatin
birin,
n lu a tantun $\text{\textcircled{p}}$ e!
3 $\text{\textcircled{N}}$ na Alatala mat $\text{\textcircled{a}}$ x $\text{\textcircled{a}}$ ma n s $\text{\textcircled{a}}$ nd $\text{\textcircled{a}}$ me $\text{\textcircled{n}}$ i.
T $\text{\textcircled{a}}$ r $\text{\textcircled{a}}$ muxune yi a me, e $\text{\textcircled{p}}$ axan.
4 En xa Alatala gbona fe fala!
En na a xinli te en bode x $\text{\textcircled{a}}$ n!
5 $\text{\textcircled{N}}$ bata Alatala xandi,
a yi n yabi,
a gaxun birin ba n yi.
6 Naxanye ye $\text{\textcircled{n}}$ tixi a tan na,
ne sewama nen,
e mi yarabe mume!
7 $\text{\textcircled{N}}$ tan yiigelit $\text{\textcircled{a}}$ na n xui ramini nen Alatala
ma,
a yi n xuiin me,
a yi n nakisi gbalon ma.
8 Alatalaa malekana a ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ragaxu muxune
rabilinma nen,
a yi e kantan.
9 A mato,
i a kolon $\text{\textcircled{p}}$ e a Alatala fan.
Sewan na kanna xa
naxan na a luxun i tan yi.
10 $\text{\textcircled{E}}$ gaxu Alatala ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ra,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tan a yama sari $\text{\textcircled{n}}$ xina,
bayo naxan na gaxu a ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ra,
na makoon fanma nen.
11 Hali yatane,
kam $\text{\textcircled{a}}$ na e suxuma nen,
koni naxanye Alatala fenma,
ne mi dase se faj $\text{\textcircled{a}}$ yo ra.
12 $\text{\textcircled{N}}$ ma diidine, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ fa,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ fa $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tuli mati n na.
 $\text{\textcircled{N}}$ xa $\text{\textcircled{\epsilon}}$ xaran Alatala ye $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ragaxun ma.
13 Ndee waxi siimayaan x $\text{\textcircled{a}}$ n?
Ndee waxi siimaya xunkuyen nun sewan
x $\text{\textcircled{a}}$ n?
14 Nayi, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ fala $\text{\textcircled{p}}$ axine yiba,
e nun wulena.
15 $\text{\textcircled{E}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ xun xanbi so fe $\text{\textcircled{p}}$ axini,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ fe faj $\text{\textcircled{n}}$ liga.
 $\text{\textcircled{E}}$ b $\text{\textcircled{a}}$ $\text{\textcircled{p}}$ e xunbenla fen,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ lu a fox $\text{\textcircled{a}}$ ra.
16 Alatala ye $\text{\textcircled{n}}$ muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.
17 Alatala xun xanbi soxi fe $\text{\textcircled{p}}$ axi rabane yi.

E na faxa,
 jinan tima e xɔn nɛn sinma!
 18 Tinxin muxune na e mawuga Alatala xa,
 a tuli matima e ra nɛn,
 a e xunba e tɔrɔne birin yi.
 19 Alatala luma nɛn ne xɔn
 naxanye bɔɔn kalaxi.
 A yigitegetone rakisi.
 20 Tɔrɔ wuyaxi tinxin muxun lima nɛn,
 koni Alatala a bama nɛn e birin yi.
 21 Ala a xɔnne birin kantanma nɛn,
 hali keden, a mi gira.
 22 Fe jaxin nan muxu jaxin faxama.
 Tinxin muxune yaxune yalagima nɛn.
 23 Alatala a walikene niin xunbama nɛn.
 Naxan na a luxun a yi,
 na mi yalage mume!

35

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawuda gbeena.
 Alatala, n kiti muxun makiti.
 I n yengefaan yenge.
 2 Keli, i ya wure lefane tongo
 i fa n mali.
 3 I ya tanban nun bunbini te ne xili ma
 naxanye n fɔxɔ ra.
 A fala n xa,
 a i tan nan n nakisima.
 4 Ala xa ne rayagi a e rayarabi,
 naxanye katama n faxa feen na!
 Naxanye fe jaxine yitonma n xili ma,
 Ala xa ne ye yifu a e raxete!
 5 E xa liga
 alo foyen sigama se dagin naxan na.
 Alatalaa malekan xa e kedi.
 6 Ala xa e kirani fɔrɔ,
 a salaxunje ayi,
 Alatalaa malekan yi e sagatan.
 7 E lutin natixi nɛn n yeɛ ra fuu!
 E yili ratilinxin ge n suxu feen na.
 8 Nanara, e xa e tɛna halagin na,
 e suxu e luti ratixin na,
 e bira, e faxa.
 9 Nayi, n niin sɛwama nɛn Alatala ra.
 N jaxan a marakisina fe ra.
 10 N na fale n bɔɔn ma feu!
 N naxa, "Muxu yo mi luxi
 alo i tan Alatala.
 I yigelitɔne ratangama fanga kanne ma.
 I tɔrɔ muxune ratanga ne ma
 naxanye e yigbetɛnxi."

11 Muxu jaxine n kansunma.
 E sɔnne sama n na,
 n mi naxanye fe kolon mume!
 12 E n ma fanna jɔxɔ a jaxin na.
 N yifuxin yi lu.
 13 Koni e yi furaxi waxatin naxan yi,
 n yi n maxidima sunun nin.
 N yi n yeɛ magodo sun suxuni.

N ma maxandi xuiin to mi yabi,
 14 n sunuxin yi lu e fe ra
 alo n xɔyina hanma
 alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.
 N xun sinxin yi lu nimisani
 alo n nga nan yi a ra.
 15 Koni tɔrɔn to n tan li,
 e birin yi jaxan.
 E e malan n xili ma.
 N yengefane,
 n mi yi naxanye kolon,
 ne yi lu n tɔre tun!
 16 E n naxaxu, e n magele.
 E jɔinne raxinna n xili ma.
 17 Marigina, i yeɛn sama e xɔn
 han waxatin mundun yi?
 N niin natanga e yengeni,
 i n nakisi yatani itoe ma!
 18 Nayi, n barikan birama nɛn i xa yamani.
 N ni i matɔxɔ e birin yetagi.

19 I nama tin
 n yaxu wuledene yi jaxan n ma fe ra.
 Naxanye n naxaxuxi fuuni,
 ne nama gele n ma.
 20 E mi ngaxakedenya fala tima,
 fɔ e yi bɔɔe xunbelitɔne kansun wulen na.
 21 E feene falama n xun ma,
 e sɔnxɔ, e naxa,
 "Yɔ! I naxan ligaxi nxu bata a to!"
 22 Alatala, i tan bata ne to,
 nayi, i nama i dundu.
 Marigina, i nama i makuya n na!
 23 Marigina, keli, i yi n xun mayenge.
 N ma Ala, n ma yengen so.
 24 Alatala n ma Ala,
 yoon fi n ma bayo i tinxin.
 I nama tin
 n yaxune yi jaxan n ma fe ra.
 25 I nama tin e yi a fala, e naxa,
 "Yɔ! Nxu bata a manɔ!
 Nxu yi waxi na nan tun xɔn ma!"
 26 Muxun naxanye sɛwama n tɔrɔ feen na,
 Ala xa ne rayagi, a e yifu.
 Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi
 naxanye e yeɛ yitema n ma.
 27 Naxanye waxi n xɔɔyaxin to feni,
 ne xa sɔnxɔ sɛwani,
 e naxa, "Alatala gbɔ!
 A bata sɛwa a walikɛna yeɛ ra sigan na."
 28 Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama nɛn,
 n yi i tantun ferijɛn gbɛn!

36

Muxu jaxina

1 Alatalaa walikɛn Dawudaa betina, beti
 baane kuntigin xa.
 2 Yulubin falan tima muxu jaxin xa a
 bɔɔnɛni.
 A mi gaxuma Ala yeɛ ra mume!
 3 Bayo a lugoxi a yeɛ ra
 a mi nɔe a yulubine kolonje,

a a me e ra.

⁴ A falane jaxu,
wulen nan gbansan e ra.
A mi fa xaxilimaya feeye rabama.
A mi fe faji ligama.

⁵ A nema saxi a saden ma,
a fe jaxine mirima,
a kira kobine natama,
a mi a mema fe jaxi yo ra.

⁶ Alatala, i ya hinanna gbo
han ariyanna,
i ya lannayaan gbo han kore.

⁷ I ya tinxinna gbo alo geyane.
I ya kiti sa kiin tilin alo foxo igena.
Dajoxone nun subene i tan nan yii, Alatala.

⁸ Ala, i ya hinanna kendɛ han!
Adamadiine birin luxunden sotama nen i yi
alo taxɛ diine e nga gabutene bun kii naxan
yi.

⁹ E lugoma i ya donse gbeen nan na.
E e min i ya fanni alo xudena.

¹⁰ Niin binla i tan nan yi.
Nxu bata kenenna to i ya kenenna xon.

¹¹ I xa hinan ne ra
naxanye i kolon.
I ya tinxinyaan yita sɔndɔme faji kanne ra.

¹² I nama tin yandadene yi n yenge,
hanma muxu jaxine yi n kedi.

¹³ A mato,
fe jaxi rabane bata bira.
E saxi, e mi noɛ kele.

37

Muxu jaxin nun muxu fajin kontonna

¹ Dawuda gbeena.
I nama xamin muxu jaxine ra.
I nama i sa fe jaxi rabane ma.
² E tununma nen xulen
alo seɛɛ xarena.
E faxama nen
alo si seen naxan bata lisi a ra.

³ I yigin sa Alatala yi,
i yi fe fajin naba.
Nayi, i luyɛ yamanani nen,
i yi sabati boɲɛ xunbenli.

⁴ I xa sewa Alatala yi
nanara a i boɲɛn waxon feene ligɛ i xa.

⁵ Bira Alatalaa kiraan nan xon.
I yigin sa a yi.
Nanara a i maliyɛ.

⁶ I ya tinxinyaan
nun sariya suxun makeɛnma nen
a tan barakani alo yanyi tagi sogena.

⁷ I xa diɲa, i Alatala legeden.
I nama xamin na muxune ra
naxanye sabatima,
naxanye e fe yitɔnxine rasɔnoyama a jaxin
na.

⁸ I nama xolo, i nama fitina,
i nama xamin.
Ne i birama toɔni nen.

⁹ Muxu jaxine janma nen,
koni naxanye e yigin sama Alatala yi,
boxon luma ne nan xa.

¹⁰ A mi buma muxu jaxine yi tunun.
E e yeɛ rakonima e ma nen,
koni e mi e toɛ.

¹¹ Naxanye limaniyaxi,
boxon luma ne xa nen, e yi sabati,
e boɲɛ xunbenla soto.

¹² Muxu jaxin fe jaxin nan yitɔnma tinxin
muxun xili ma,
a a pinne raxin a xili ma.

¹³ Koni Marigin gelema muxu jaxine ma,
amasoto a a kolon,
e fitina loxon mi fa buma.

¹⁴ Muxu jaxine bata e silanfanne botin,
e e xanle ba,
e xa yiigelitone nun toɔ muxune yenge,
e xa muxu fajine faxa.

¹⁵ Koni, e soxonma e gbee silanfanne nan na.
E xanle yi gira.

¹⁶ Se xurin naxan tinxin muxun yii,
na fisa muxu jaxine bannayaan xa.

¹⁷ Amasoto muxu jaxine senben kalama nen,
koni Alatala tinxin muxune ratangama nen.

¹⁸ Alatala yengi doxi sɔntarene xon.
E keɛn luma nen habadan.

¹⁹ E mi toɛ waxati xodexene yi.
Fitina kameɛn na so,
e tan lugoma nen.

²⁰ Koni muxu jaxine faxama nen.
Alatala yaxune yi tunun
alo xɛɛn fugene.
E loma ayi nen alo tutina.

²¹ Muxu jaxin donla tongoma nen,
a mi a fiyɛ.
Koni tinxin muxun kiin tima fonisireyaan
nin.

²² Ala naxanye barakama,
boxon luma ne xa nen.
Koni a naxanye dangama,
ne janma nen.

²³ Alatala nan muxun sigati kiin nagidima
a lu na kiraan xon
naxan nafan a ma.

²⁴ Xa a dagalanɲɛ ayi,
a mi bire,
amasoto Alatala a malima.

²⁵ Dii meɛɛn nan yi n na,
koni iki n bata fori.
N siin bata waxati xunkuye soto.
Koni n munma tinxin muxun nabɛɲinxin to
singen,

hanma a diine yi donseen maxandi.

²⁶ A kiin tima fonisireyaan nan na waxatin
birin yi,
a mɔn bonne dolima.
Dubana a diine xa.

²⁷ E xun xanbi so fe jaxini,
ε fe fajin naba,
nanara i mamandenne luyε bɔxɔn ma
habadan!

²⁸ Amasɔɔ sariya suxun nafan Alatala ma.
A mi a muxu tɔgɔndiyaxin nabɛjɛnɛ.
A a kantanma nɛn habadan.
Koni muxu jaxine mamandenne tan
janma nɛn.

²⁹ Tinxin muxune bɔxɔn sɔtɔma nɛn
alo kɛɛna, e lu na yi habadan.

³⁰ Tinxin muxun xaxilimaya falane nan
tima.

Sariyan nan a falan na.

³¹ A Alaa sariyan namarama a bɔjɛni nɛn.
A mi tantanma a fe yi mumɛ!

³² Muxu jaxin tinxin muxun legedenma
a faxa feen nan na.

³³ Koni Alatala mi a luyε a yaxune sɛnben
bun ma.

A mi tinjɛ a yalagi feen ma,
a na kiti waxatin naxan yi.

³⁴ E ε xaxili ti Alatala ra,
ε yi lu a kiraan xɔn.
A ε yitema nɛn,
a yamanan so ε yii.
E a toma nɛn nayi muxu jaxine bata jan.

³⁵ N yi muxu jaxina nde kolon nun,
gbalotɔɔn nan yi a ra
naxan bata yi sabati
alo wudi gbeena.

³⁶ Koni a danguxi nɛn,
a lo ayi feu!
N yi a fen, koni n mi a to.

³⁷ I xaxili lu sɔntaren xɔn.
I yeɛn sa muxu fajin xɔn.
Bɔjɛ xunbelitɔɔn mayixetene sɔtɔma nɛn.

³⁸ Koni yulubi kanne kalama nɛn feu!
E bɔnsɔnna birin yi raxɔri.

³⁹ Alatala tinxin muxune rakisima nɛn.
E yigiya makantanxin nan a tan na tɔrɔ
waxatine yi.

⁴⁰ Alatala e malima nɛn a e ratanga.
A e ratanga muxu jaxine ma nɛn,
a e rakisi,
amasɔɔ e luxunxi a yi.

I nama fitina n xili ma,
i n jaxankata.

³ I bata n maxɔlo i ya xalimakunla ra.
I yi n nabira.

⁴ Kendeya mi fa n fatini i ya xɔlɔna fe ra.
N gbɛndin mi yalan n yulubina fe ra.

⁵ N hakene bata gbo ayi n xun ma
han a radangu ayi,
alo goronna naxan binya n mi a nɔɛ.

⁶ N ma korone bata kun,
e xirin yi mini.
Amasɔɔ daxun nan yi n na nun.

⁷ N bɔjɛn bata kala
han n yi n xun sin.
N lu wuge n bɔjɛni ferijɛn gbɛn!

⁸ N fatin birin wolonxi n ma kati!
Kendeya yo mi fa n fatini.

⁹ N bata yelefu bɔxɔn ma,
n bata kala feu!

N bɔjɛn tɔrɔxi, n kutunma,
amasɔɔ n sɔxɔlexi.

¹⁰ Marigina, n naxan fenma,
i na kolon.

I bata n kutun xuiin birin mɛ.

¹¹ N bɔjɛn dinma,
n fangan bata jan.

N yetagin bata yitɔɔn.

¹² N xɔyine nun n dɔxɔ bodene mi fa fama n
fɛma

amasɔɔ n ma furen xɔn.
Hali n kon kaane bata e makuya n na.

¹³ Naxanye waxi n faxa feni,
ne bata lutin nati n yeɛ ra.

Naxanye waxi n maxɔlo feni,
ne n kala feen falama.

E mi xadanma fe jaxi yitɔɔndeni.

¹⁴ N bata liga alo tuli xɔrina,
n mi fe mɛma.

N bata liga alo bobona,
n mi fala tima.

¹⁵ N bata liga
alo muxun naxan mi yabin tiyε
amasɔɔ a mi fe mɛma.

¹⁶ Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na.

I n yabima nɛn, Marigina n ma Ala.

¹⁷ N naxa, "I nama tin

n yaxune yi e xunnayeren n na,
e nama jaxan n ma tɔrɔn na."

¹⁸ N biramatɔɔn na a ra.

N xɔlɛni waxatin birin.

¹⁹ N bata n ti n hakene ra,
n yulubine bata n naxamin kati!

²⁰ N yaxune tan kende,
e yixɔdɔxɔ.

E wuya
naxanye n najaxuxi fuu!

²¹ Naxanye fe fajin saranma fe jaxin na,
ne n tɔrɔma,
amasɔɔ n tan a fajin nan fɔxɔ ra.

38

Tɔrɔ muxuna maxandina

¹ Dawudaa betina. Maxandina.

² Alatala, i nama n maxadi xɔloni!

22 Alatala, i nama n nabejin.
N ma Ala, i nama i makuya n na.
23 N Marigina, n nakisimana,
n mali iki sa!

39

Tɔɔ muxun ti fena a haken na

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa,
Yedutun xa.
2 N bata a fala, n naxa,
“N na n kewanle rakarosima nen,
alogo n de xuiin nama n bira yulubini.
N mi fa fala yo tiye muxu jaxine yee xori.”
3 N yi n dundu,
n yi n naxara,
n mi yi fala yo tima
hali fe fajina,
koni n ma saxalen yi siga fari se tun!
4 N bojen yi wolon n kui.
N to yi n mirima a ma,
a yi n kuiin gan folo
alo teena.
N yi falan ti folo, n naxa,
5 “Alatala,
n siin soge danxen yita n na
e nun a yate saxina.
I xa n nakolon
a n ma siimayaan mi buma.”
6 I tan nan n ma loxone yaten nadungixi ayi.
Sese mi n siin waxatin na
i yee ra yi.
Adamadiin birin buma nen
alo foyedin gbansan!

Beti xuini te.

7 Nininna nan gbansan a tan na.
Muxuna a masigama,
a feen ligama koni fuyan!
A nafunla malanma,
koni naxan a sote a xanbi
a mi na kolon.
8 Marigina, n fa n xaxili tima nanse ra nayi?
N na n yigin sama i tan nan yi.
9 N nakisi n yulubin birin ma.
I nama tin daxune yi gele n ma.
10 N yi dunduxi nen.
N mi yi fala yo tima.
Amasoto i tan nan ito ligaxi n na.
11 I ya furen ba n ma,
benun i xa n najan toroni.
12 I muxun maxadima a hakena fe ra
i yi a haken saran a ra.
I muxuna nafunle kalama alo xiine.
Adamadi yeteen ligaxi nen alo foyedina.

Beti xuini te.

13 Alatala, n ma maxandi xuiin me.
I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin na.
N na wuga, i nama i dundu.
I ya xajen nan tun n tan na sigatini,
alo n benbane yi kii naxan yi.
14 N yiba singen

alogo n xa sewa benun n xa dangu,
benun n xa faxa.

40

Tantun Betina

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
2 N dija nen Alatala maliin legedendeni,
a yi a tuli mati,
a yi n ma mawuga xuiin me.
3 A n ba yili jaxin na,
a n ba boron nun bendeni.
A yi n ti fanyen fari,
a san tide fajin fi n ma.
4 A yi n xaran beti nenen ma,
n na en ma Ala tantunma naxan na.
Muxu wuyaxi na toma nen
e yi gaxu a yee ra,
e mon yi e yigin sa Alatala yi.
5 Sewan na kanna xa,
naxan na a yigi sa Alatala yi,
naxan mi kidene batuma,
naxan mi a sama suxure batune ma.
6 I ya wali fajine wuya ayi!
Alatala, n ma Ala, i jaxon mi na!
I bata kabanako fe wuyaxi yiton nxu xa!
N mi noe e fe fale,
e yaten bata gbo ayi!
7 I mi waxi saraxan nun kiseen xon gbansan,
fo i n tunle raba ayi.
I mi yi saraxa gan daxine
nun yulubi xafari saraxane gbansan foxo ra.
8 Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.
N bata fa.
N ma fe sebexi Kitabuni.
9 N ma Ala, i sagoon nafan n ma!
I ya sariyan namaraxi n bojeni.”
10 N tinxinyaan nalima nen i ya yamani.
Alatala, i a kolon,
n mi n dunde.
11 N mi i ya tinxinyaan namaraxi n kedenna
xa.
N ni i ya jondin nun marakisina fe falama
nen.
N mi i ya hinanna nun i ya lannayaan
luxunje yamaan ma.
12 I nama tondi kininkininje n ma, Alatala.
I ya hinanna nun lannayana n marama nen
waxatin birin.
Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 70
13 Amasoto, n ma torone bata wuya
han e mi yate!
N hakena bata n suxu,
n mi fa se toma.
E wuya dangu n xunsexene ra.
Boje yixodexe mi fa n yi saxon.
14 Yandi, Alatala, n nakisi!
Alatala, fa n mali iki sa!
15 Ala xa ne yarabi
naxanye katama n faxa feen na,

a e ye yifu fefe!
 Ala xa ne raxete marafeyani
 n ma tɔɔyaan nafxixi naxanye ma.
¹⁶ Ala xa ne ratereɛna e yagin na,
 naxanye a falama n ma,
 e naxa, “Yɔ! I suxi yati!”
¹⁷ Naxanye birin i tan fenma,
 i xa ne birin nasewa.
 I ya kisin xɔnla naxanye ra,
 ne xa lu a fale,
 e naxa, “Alatala gbo!”
¹⁸ Koni, yiigelitɔɔn nun tɔɔ muxun nan n
 tan na.
 N Marigin nama jinan n xɔn.
 I tan nan n maliin nun n ma maratanga tiin
 na.
 Ala, i nama buye ayi.

41

Furetɔna Ala maxandina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
² Sewan na kannu xa
 naxan yengi dɔxi senbetarene xɔn.
 Alatala na kannu xunbama tɔɔ waxatine yi
 nen.
³ Alatala a ratangama nen
 a a niin nakisi.
 A a barakama nen bɔxɔn ma.
 A mi a luyɛ a yaxune senben bun ma.
⁴ Alatala a malima nen,
 furen na a li waxatin naxan yi,
 a a rakendeya.
⁵ N na a fala nen, n naxa,
 “Alatala, dija, i n nakendeya,
 bayo n bata yulubin liga i ra.”
⁶ N yaxune fala jaxine tima n ma,
 e naxa, “A faxama waxatin mundun yi,
 a xinla yi lo ayi?”
⁷ Naxanye fama n xɔntɔndeni,
 ne fala fajine nan tima n xa naffigiyani.
 Koni, a dentɛɛ jaxini tɔnma n ma fe ra,
 a yi mini a ralideni yiren birin yi.
⁸ Naxanye birin n naxaxuxi,
 ne kɔyɛkɔyɛnma e bode xa n ma fe ra.
 E mirixi a jaxin nan ma n ma fe yi.
⁹ E naxa, “Fure jaxin bata a suxu!
 A mi fa kele a sadeni feu!”
¹⁰ Hali n lanfa fajina,
 n yi laxi naxan na,
 nxu nun naxan yi donseen donma nxu bode
 xɔn,
 na bata keli n xili ma.
¹¹ Alatala, kininkinin n ma,
 i yi n nakeli sɔnɔn,
 nanara n na n yaxune donla saranje.
¹² N na a kolon
 fa fala n bata i kenɛn
 bayo e mi n nɔɛ.
¹³ I n malima nen

amasɔtɔ n tinxin.
 I yi n lu i yetagi habadan!

¹⁴ Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala!
 Habadan han habadan! Amina! Amina!
Yaburin Yire Firindena: Keli
Sora 42 ma han 72

42

Yigi sana Ala yi

¹ Koraa diine fala jaxumena. Beti baane
 kuntigin xa.
² Ala, i xɔnla n niin suxuma
 alo ige xunbenla xɔnla xɛnla suxun kii
 naxan yi.
³ Habadan Ala xɔnla n niin suxuma nen
 alo min xɔnla.
 N sigama waxatin mundun yi
 n sa ti Ala yetagi?
⁴ N wugama kɔɛɛn nun yanyin na.
 N baloma yɛɛgen nin.
 N yaxune n maxɔdinma waxatin birin
 e naxa, “I ya Ala minen yi?”
⁵ Waxati danguxine fe na rabira n ma,
 n bɔjen yi kala.
 Nxu nun yamaan nan yi sigama Alaa banx-
 ini,
 n yi tima e yɛɛ ra,
 e sewaxin sɔnxɔma,
 e barikan birama Ala xa jaxan nin.
⁶ Nanfera n niin sɔxɔlexi?
 Nanfera n bɔjen sunuxi?
 N xa n yigi sa Ala yi.
 N mɔn a tantunma nen.
 N kisi muxun nun n ma Ala nan a ra.

⁷ Koni iki, n niin sɔxɔlexi,
 nanara n na n mirima i ma Yurudɛn bɔxɔni,
 Xerimon geyane xuntagi,
 e nun Misari geyaan ma.
⁸ Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
 igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surundeni.
 I xunfan gbeene radangu n xun ma,
 gbalon yi keli n xili ma alo walanna.
⁹ Alatala xa a hinanna mayita yanyin na
 alogo n yi xi betin be a xa kɔɛɛn na.
 N ma dunuɔa yi gidin Ala nan maxandima.
¹⁰ N na a falama n natangamana Ala nan xa,
 n naxa, “Nanfera i jinanxi n xɔn ma?
 Nanfera n luma tɔɛ n yaxune yii?”
¹¹ N niin tɔɔxi n yaxune xɔn
 amasɔtɔ e ferijɛnma n maxɔdinje nen,
 e naxa, “I ya Ala minen?”
¹² Nanfera n niin sɔxɔlexi?
 Nanfera n bɔjen sunuxi?
 N xa n yigin sa Ala yi.
 N mɔn a tantunma nen
 n ma Ala, n nakisimana.

43

¹ Ala, yoon fi n ma,

i n xun mayɛngɛn sɔ dɛnkɛlyatare yamaan
xili ma.

N natanga wuledene nun muxu ɲaxine ma!

² N kantana muxun nan i tan na.

Nanfera i n nabeɲinma?

Nanfera n sunuxin luma tɔrɛ muxu ɲaxine
xɔn?

³ I ya kɛnɛnna nun i ya ɲɔndin nafa n ma!

E xa ti n yɛɛ ra,

siɲa i ya geya sarɲanxin fari i yetagi.

⁴ Nayi, n sigama nɛn Alaa saraxa ganden
dɛxɔn,

Ala naxan findixi n ma sɛwan nun n ma
ɲaxanna ra.

N na n ma bɔlɔnna maxa

n tantun bɛtin ba i tan Ala xa,

n ma Ala.

⁵ Nanfera n niin sɔxɔlɛxi?

Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?

N xa n yigin sa Ala yi.

N mɔn a tantunma nɛn

n ma Ala, n nakisimana.

44

Maratangana Ala maxandina

¹ Koraa diine fala ɲaxumɛna, bɛti baane
kuntigin xa.

² Ala, nxu bata a mɛ nxu tunle ra.

Nxu benbane bata yi a fala nxu xa nun,
i fe gbeen naxanye liga e xa na waxatini,
lɔxɔn naxanye bata xunkuya.

³ I tan nan siya dɛnkɛlyatarene kedi i
sɛnbeni,

i mɔn yi nxu benbane radɔxɔ na.

I siya gbɛtɛne raxuya ayi nɛn,

i yi nxu benbane rasabati.

⁴ E mi na bɔxɔn sɔtɔxi e silanfanne xa ra!

E mi a nɔxi e yete fangan xan xɔn.

E a nɔxi i yete fangan nan xɔn ma,

i fangana, e nun i lu fena e xɔn,

bayo e rafan i ma.

⁵ N ma mangan nun n ma Ala nan i tan na.

I tan nan nɔ sɔtɔn nagidima Yaxuba
bɔnsɔnna xa.

⁶ Nxu nxu yaxune raxɛtɛma i tan nan baraka
yi.

Nxu e nɔ i xinli.

⁷ N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.

N ma silanfanna mi a ra

naxan nɔɔn fima n ma.

⁸ Koni i tan nan nɔɔn fima nxu ma nxu
yaxune ma.

I tan nan ne rayarabima,

naxanye nxu ɲaxaxuxi.

⁹ Nxu Ala nan matɔxoma waxatin birin,

nxu i tan nan xili tantunma habadan!

Bɛti xuini te.

¹⁰ Koni iki, i bata i mɛ nxu ra,

i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nxɔ ganle fɔxɔ ra sɔnɔn.

¹¹ I bata nxu ragi nxu yaxune yɛɛ ra,

e yi nxu yii seene birin tongo.

¹² I bata nxu rabeɲin

alogo e xa nxu faxa alo yɛxɛɛne.

I bata nxu raxuya ayi yamana gbɛtɛne ma.

¹³ I bata i gbee muxune mati sare xurin na

alo dɛ mi seen naxan na.

¹⁴ I bata nxu rayarabi nxu dɔxɔ bodene
yɛtagi,

nxu rabilin muxune yi nxu makonbi,

e nxu magele.

¹⁵ I bata nxu findi gelema seen na siyane yɛ.

E e xunne yimaxama nxu mageledeni.

¹⁶ N fɛyani waxatin birin.

N bata yagi

¹⁷ xɔnnantenne falane xɔn

naxanye n bɛsɛnxɔnyama,

e nun n yaxun naxanye e gbeen ɲɔxɔma n
na.

¹⁸ Ito birin ligaxi nxu ra nɛn,

hali nxu to mi ɲinanxi i xɔn ma,

hanma nxu yi i ya layirin kala.

¹⁹ Nxu mi xɛtɛxi i fɔxɔ ra.

Nxu munma yi fata i ya kiraan na.

²⁰ Koni hali na,

i nxu lu nɛn kankone bun.

I nxu rabeɲin banban dimini.

²¹ Xa nxu yi ɲinan nxɔ Ala xinla ma nun,

nxu yi ala gbɛtɛne batu,

²² i yatin yi na kolonma nɛn nun

amasɔtɔ i nxu miriya wundone kolon.

²³ Koni e nxu faxama i tan nan ma fe ra
fɛriɲɛn gbɛn!

E nxu ligama

alo yɛxɛɛn naxan faxa daxi a ra!

²⁴ Xulun Marigina! Nanfera i xima?

Keli, i nama i mɛ nxu ra habadan!

²⁵ Nanfera i i yetagin luxunma nxu ma?

I nama ɲinan nxɔ tɔrɔne nun marayarabine
xɔn!

²⁶ Nxu niine bata bira gbangbanni,

nxu gbɛndin mi fa nɔɛ keɛ bɔxɔn ma.

²⁷ Keli, i fa nxu mali!

Nxu xunba i ya hinanna nin!

45

Mangana ɲaxalandin ti bɛtina

¹ Koraa diine fala ɲaxumɛna, bɛti baane
kuntigin xa. A xa ba alo bɛtin naxan xili:

“Fuge Fajine.” Xanuntenya sigina.

² Fala fajine bata n bɔɲɛn nasɛwa.

Nanara, n bɛtini ito bama mangan xa.

N deni xaxi bɛtina fe ra

alo sebeli ti fajina xayen kii naxan yi.

³ I tofan adamadiine birin xa,

i fatan fala ɲaxumɛn tiyɛ,

bayo Ala i barakama nɛn habadan!

⁴ I ya silanfanna sɔti i dɛxɔn, sɛnbɛmana.

Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!

⁵ Sigaa soon fari xunnayerenni,

i sa nɔɔn ti
nɔɔndin nun yɛtɛ magodon nun tinxinyana fe
ra.

I fangan xa fe magaxuxine makɛnɛn!

⁶ I ya xalimakuli ralemunxine xa i yaxune
bɔɔɛne yisɔxɔn.

Siyane birama nɛn i sanne bun.

⁷ Ala, i luma nɛn i ya mangaya gbɛɛni
habadan!

I ya mangaya taxamasenna nan tinxinyaan
na.

⁸ Tinxinna nan nafan i ma.

A ɔaxin mi rafan i ma.

Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i sugandi.

A mɔn bata i ya sɛwan fari sa

dangu bonne ra.

⁹ Latikɔnɔnna nun se xiri ɔaxumɛne i ya
dugine yi.

Maxa se maxane i rasumunma mangane
banxine yi

naxanye maxidixi sama ɔinɛn ra.

¹⁰ Mangane dii tɛmɛne ɔaxalandi tiine yɛ.

I ya batɛn tixi i ya mangaya gbɛɛni yii fari
fɔxɔni.

A maxidi seene rafalaxi xɛma fɔɔin nan na.

¹¹ Mangana ɔaxalandina,

i tuli mati n ma falan na.

Ninan i kon kaane nun i bari bodene xɔn ma.

¹² I xɔnla bata mangan suxu i ya tofanna fe
ra.

I ya kuntigin na a ra, i xa a binya.

¹³ Tire kaane fama kiseene ra i xa nɛn.

Nafulu kanne i ya fanna fenma nɛn.

¹⁴ Binyen birin mangana dii tɛmɛn xa man-
gayani.

A doma gbeen nafalaxi xɛma dugin nan na.

¹⁵ E nun a doma rayabuxin nan sigan man-
gan fɛma

ɔaxalandi tiine biraxi a fɔxɔ ra a tideni.

¹⁶ E so mangana genla ma sɛwan nun ɔaxan
nin.

¹⁷ I tan mangana,

i dii xɛmɛ wuyaxi sɔtɔma nɛn

naxanye luma mangayani i benbane fun-
funi.

I e findima kuntigine ra nɛn bɔxɔn birin xun
na.

¹⁸ N ni i findima xili kanna ra habadan.

Muxun birin i matɔxɔma nɛn

habadan han habadan.

46

En fangana Ala nan na

¹ Koraa diine Ala tantun sigina, beti baane
kuntigin xa. Sungutunne xa a ba.

² Ala nan en yigiyaan na
e nun en fangana.

A yitɔnxi mali ti feen na tɔrɔ waxatine birin
yi.

³ Nanara, hali bɔxɔn xuruxurun,
geyane yi bira fɔxɔ ige tilinxine yi,
en mi gaxuc.

⁴ Hali fɔxɔ igene xuxu,
geyane fan yi yimaxa gbaloni
en mi gaxuc.

Beti xuini te.

⁵ Xudena Alaa taani
naxan a muxune rasewama
naxan findixi Kore Xɔnna Ala dɔxɔɛ
sarijanxin na.

⁶ Ala na taani,
a mi yimaxɛ mume!

Kuye nɛma yiba,
Ala bata taan mali,

⁷ siyane yi sɔnɔn nate,
mangayane yi yimaxa.

Ala na a xuini te,
bɔxɔn yi xuruxurun.

⁸ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan en xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makantanxin
na.

Beti xuini te.

⁹ E fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi bɔxɔn ma.

¹⁰ A yɛngene ɔanma
han bɔxɔn danna birin yi.

A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi yɛ masansan wure lefane gan.

¹¹ A yi a fala, a naxa,

“E ɛ raxara,
ɛ yi a kolon a n tan nan Ala ra.

N batuma nɛn siyane tagi.

N yi batu bɔxɔn birin yi.”

¹² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna en tan nan
xɔn.

Yaxubaa Ala nan en ma faran makantanxin
na.

Beti xuini te.

47

Ala fisamanten mangana

¹ Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.

² E tan, siyane birin xa ɛ yiin bɔnbɔ,
ɛ sɔnɔ, ɛ xuini te sɛwani Ala xa!

³ Alatala, Kore Xɔnna Ala magaxu han!

Manga gbeen na a ra dunuɔa birin xun na!

⁴ A bata nɔɔn fi en ma siyane xun na,
a yamane raso en ma nɔɔn bun.

⁵ A bɔxɔn sugandi nɛn nxu xa,
Yaxuba bɔnsɔnne sabatima

dɛnaxan yi,
a naxanye xanuxi.

Beti xuini te.

⁶ Ala bata dɔxɔ a mangaya gbɛɛni.

Yamaan sɔnɔma sɛwani,

xɔta xuine yi mini Alatala xa.

⁷ Tantun betin ba Ala xa,

betine ba han!

Tantun betin ba en ma mangan xa,
betine ba han!

⁸ Ala nan mangan na dunuɗa birin xun na,
ε a tantun betini.

⁹ Ala dɔxi a manga gbɛde sariɗanxini,
a mangayaan nabama siyane xun na.

¹⁰ Siyane mangane sama nɛn
Ibrahimaa Alaa yamaan fari.
A tan nan gbee dunuɗa ganle birin na.
Ala gbo han!

48

Siyon Ala gbee taana

¹ Koraa diine betina. Sigi sariɗanxina.

² Alatala gbo,
a lan a xa matɔxo
a gbee taani geya sariɗanxin fari.

³ Siyon, Alaa geyana,
a mate, a tofan,
dunuɗa birin sɛwama a fe ra.
A mate

alo bɔxɔne birin manga taana
Manga Gbeen dɔxi denaxan yi.

⁴ Ala a yengi sama nɛn a taa makantanxin
xɔn,
a bata a yete findi a kantanmaan na.

⁵ Mangane to e malan Siyon yɛngɛ xinla ma,
⁶ e yi a to, e kabɛ,
e gaxu, e yi e gi.

⁷ Xuruxurunna nun kuisanna yi e suxu na,
alo ɗaxanla kuiin na keli a ra,

⁸ alo kunkibane na kɔntɔfili foye gbeena fe
ra.

⁹ Ala kabanako feen naxanye ligaxi,
nxu bata ne me.

Iki, nxu bata ne to Alatala Senben Birin
Kanna taani.

A na taan nakisima nɛn habadan!
Betu xuini te.

¹⁰ Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya hinanna
ma i Batu Banxini.

¹¹ I tan xili kanna tantunma dunuɗa yiren
birin yi.

I mangayaan ligama tinxinyaan na.

¹² Yamaan xa ɗaxan Siyon geyaan fari,
Yuda taa kaane xa sɛwa
i ya kitisana fe ra!

¹³ E bilin Siyon ma,
ε yi a kondene yate.

¹⁴ E ε xaxili lu a yinna xɔn ma,
ε mɔn yi a sangansone mato,
nanara ε a fale mayixete famatone xa,
ε naxa, ¹⁵ “Ala ito,
nxɔ Ala na a ra habadan!
A tima nxu yɛε ra nɛn han a rapanni.”

49

Nafulu fuyanna fe

¹ Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.

² E ito me, ε tan siyane,
ε tuli mati

ε tan muxun naxanye birin dunuɗa yi.

³ Fanga kanne nun tɔrɔ muxune,
nafulu kanne nun yiigelitone,
birin xa a tuli mati.

⁴ N fekolonna falane nan tima,
n mirine xaxili fajin nan fima.

⁵ N na n xaxinla rasigama sandan nan xɔn,
n yi a yeɓa, n nɛma n ma bolonna maxɛ.

⁶ Nanfera n gaxuma gbalɔ lɔxɔne yɛε ra,
hake kan yanfantenne n nabilinma waxatin
naxan yi?

⁷ E yigin saxi e se kanyaan nan ma,
e mɔn yi e kanba e nafulu kanyani.

⁸ Muxun mi nɔε a boden xunɓɛ.

A mi nɔε a niin saren soε Ala yii.

⁹ Amasɔtɔ muxun niin xunbaan xɔdɔxɔ!

A mi nɔε a saren fiyɛ,
¹⁰ alogo a xa bu habadan, a mi faxa.

¹¹ Amasɔtɔ, en birin a kolon xaxilimane fan
faxama
e nun daxune nun kɔmɔne.

E birin e nafunle luma muxu gbete ne nan
yii.

¹² Gaburun yi findi e habadan banxin na,
e luma denaxan yi, dan mi naxan na,

hali bɔxɔn to yi e yii e yete ra.

¹³ Muxuna ghoon mi a rabuyɛ.
A fan faxama nɛn alo subene.

¹⁴ Muxun naxanye laxi e yete ra fuyan nin,
e sigaden nan na ra,
naxanye wasaxi e nafunle ra,
ne rapanma na kii nin.

Beti xuini te.

¹⁵ E rasigama laxira yi nɛn
alo yɛxɛɛn rapanna to faxan na.
Sayaan yi e gbɔndine don.

Muxu fajine nɔɔn sɔtɔma nɛn e xun na
sinma,

e tofanna yi kala,
e siga gaburuni.

¹⁶ Koni Ala n niin xunbama nɛn laxira yi
yati!

A yi n xali.

Beti xuini te.

¹⁷ Muxun na nafunla sɔtɔ,
a nafunli gbo ayi,

i nama gaxu,

¹⁸ bayo a mi sese xalima a yii laxira yi.

A herisigen mi birama a fɔxɔ ra.

¹⁹ Hali duba diin nan yi a ra a dunuɗa yi
gidini,

hali a to matɔxɔxi,

a yi sabatixi waxatin naxan yi,

²⁰ a sama a benbane fari nɛn laxira yi.

Ne mi fa dunuɗa toma sɔnɔn.

21 Nafulu kannan naxan xaxili xurun,
na maliga xuruseen nan na,
naxan faxamato a ra.

50

Saraxan naxan Ala kenan

1 Asafi a betina.

Fangamana, Marigina Alatala falan tima,
a dunuja muxune birin maxili,
sa folo sogetedeni
han sa doxo sogegododen na.

2 Alaa noron mayilenma keli Siyon yi
na taa kamalixi tofajina.

3 En ma Ala fama,
a mi dunduxi.

Kala ti tee gbeena a yee ra,
foye gbeena a rabilinxi.

4 A koren nun boron xilima
e xa findi seren na a yamaan makitideni.

5 A yi a fala, a naxa,
“N ma muxu togondiyaxine malan n fema,
naxanye layirin xidixi n xon ma saraxa
baan na.”

6 Koren xonna a tinxinyaan nalima nen,
bayo Ala yeteen nan kitisaan na.

Beti xuini te.

7 “N ma yamana, e e tuli mati,
n falan tima nen.

Isirayila, n na e maxadima,
bayo Ala nan n tan na, e Ala.

8 N mi e maxadima e saraxane xan ma fe ra.
E saraxa gan daxine bama n xa waxatin
birin.

9 Koni, n mi turaan xa tongoma e sansanne
yi

xanamu koton naxan e kulane yi.

10 Amasoto n gbeen nan burunna subene
birin na.

N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

11 N tan nan xoline ngaan kannan ra
naxanye geyane ma

e nun niimaseen naxanye birin fixene ma.

12 Xa kameyi n suxun nen nun,
n mi na fale i xa,

amasoto n tan nan gbee dunuja
nun ayi seene birin na.

13 N jinge suben donje ba?
En-en de!

Xanamu n siin wunla min?
En-en de!

14 Nanara, barika biran xa findi e saraxan
na Ala xa.

E e de ti xuine rakamali Kore Xonna Ala xa.

15 N xili toro waxatini.

N ni i kantanma nen, i yi n binya.”

16 Koni Ala a falama muxu jaxine xa nen,
a naxa, “Nanfera e xetema n ma tonne falan
ma,
e yi n ma layirina fe fala,

17 koni n ma xaranna mi rafan e ma?

E mexi n ma falane ra!

18 E nun mujadene na a ra.

E nun yalundene na a ra.

19 E fala jaxin nan tun tima.

E wulen nan tun falama.

20 E ngaxakedenne kansunma waxatin
birin yi.

E katama e tojegedeni.

21 E bata ito birin liga

n mi fala ti.

Nanara, e mirixi a n fan ligaxi

alo e tan.

Koni iki, n na e maxadima,
n yi a yeba e xa.”

22 “Iki, e ito famu,

e tan naxanye Ala bote rabaxi.

Xa na mi a ra,

n na e raxarima nen.

Muxu yo mi e xunbe.

23 Naxan na saraxa baan findi barika biran
na,

na nan n binyaxi.

Naxan na siga kira fajin xon,

n na Ala kisin yitama nen na ra.”

51

Yulubi ratina

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

2 A naxan ba Nabi Natan to fa a fema a
yalunyaan ligaxina e nun Batiseba.

3 Ala, dija n ma i ya hinanna nin.

N ma matandine mafelu

i ya kininkinin gbeeni!

4 N hakene birin ba n ma.

I yi n yulubine xafari.

5 N na n ma matandine kolon.

N na n mirima n yulubine ma waxatin birin.

6 N na i tan nan keden yulubi tongoxi.

N naxan nabaxi,

na jaxu i yee ra yi.

Nanara, i na falan ti,

i tan nan tinxin,

i na kitin sa, i yoon soto.

7 N barixi haken nin yati!

Yulubi kannan nan yi n na

xabu nga fudikan na a ra.

8 I waxi jondin nan xon ma n sondameni
yati!

I n xaranna fekolonna ma n bojeni.

9 N yulubin ba n ma

nanara n sarijanje.

I xa n maxa nanara n fixe

dangu balabalan kesen na.

10 N mon xa sewa n jaxan.

I bojen naxan kalaxi,

na mon xa sewa.

11 I yeen ba n yulubine ra,

i yi n mafelu n hakene birin na.

12 Ala, boje sarijanxin sa n yi.

I mən yi n xaxili ragidi.

¹³ I nama n kedi i yetagi.

I nama i ya Nii Sarijanxin ba n yi.

¹⁴ I mən xa kisin sewan fi n ma.

Xaxili fajin xa n mali.

¹⁵ Nanara, n matandi tiine xaranje

i ya kirane ma,

yulubi kanne yi xete i ma.

¹⁶ N nakisimana, Ala,

n nakisi n ma faxa tixin ma.

Ala, yandi n xunba,

alogo n xa i ya tinxinyaan nali betini.

¹⁷ Marigina, na liga n xa,

n xa i tantun.

¹⁸ Saraxan mi rafan i ma,

xa na mi a ra,

n yi a bama i xa nən nun.

Saraxa gan daxin mi i kenənje.

¹⁹ Yetε magodon nan Ala rafan saraxan na.

Ala, i mi na kanna rabejinje

naxan nimisaxi a bəje ni a tubi.

²⁰ Tin, i Siyon nasabati.

I mən xa Yerusalen yinna ti.

²¹ Na waxatini,

tinxin saraxane rafanma i ma nən.

Saraxa gan daxine yi i kenən.

Na waxatini,

nxu yi turane rali i xa i ya saraxa ganden fari.

52

Ala xa wuleden makiti

¹ Dawudaa fala jaxuməna, beti baane kunti-gin xa. ² A naxan ba, Dowegi Edon kaan to siga Soli fəma, a naxa, “Dawuda bata siga Aximeleki a banxini.”

³ Ee! Muxu gbeena!

Nanfera i kanbama i ya fe jaxine yi?

Alaa hinanna luma nən habadan!

⁴ I feene yitonna bonne kala xinla ma.

I lenna luxi nən

alo file xənχəna.

Ee! Yanfantenna!

⁵ Fe jaxin nafan i ma dangu fe fajin na.

Wulen nafan i ma dangu jəndin na.

Beti xuini te.

⁶ Ee! Wuledena!

Fala xəlene rafan i ma!

⁷ Nanara, Ala i raxorima nən habadan!

A i suxuma nən,

a i ba i konni.

A i bama nən kəndε muxune ye dunuja yi.

Beti xuini te.

⁸ Tinxin muxune ito toma nən,

e gaxu.

Nayi, e gelema i ma nən,

e naxa, ⁹ “Na xəmen mato,

naxan mi Ala findi a kantanmaan na.

Koni a yigin saxi a nafulu gbeen nin.

A fangan sətəxi a boden kalan nan xən.”

¹⁰ Koni, n tan luxi nən

alo Oliwi wudin naxan sabatima Alaa banxini.

N yigin saxi a hinanna nin

habadan han habadan!

¹¹ N ni i tan Ala tantunma nən

i ya wanla a fe ra habadan!

N ni i xinla binyama nən

i ya təgəndiya muxune ye,

bayo i tan fan!

53

Muxuna jaxuyana

Yaburin 14.1-7

¹ Dawudaa fala jaxuməna, beti baane kunti-gin xa. A xa ba xulenna ra.

² Xaxilitarena a falama a bəje ni,

a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,

e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.

³ Ala a yeen nagodoma adamadiine ma

keli ariyanna yi,

a xa a to xa nde na

naxan xaxili sətε, a Ala fen.

⁴ Koni birin bata kiraan fata,

e jaxu ayi.

Hali keden pe mi a fajin ligama.

⁵ Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?

E n ma yamaan tənən donma

alo donsena,

koni e mi Ala xandima mumε!

⁶ Awa nayi, gaxun ne suxuma nən

e tan naxanye mi yi gaxuma.

Ala e kalamana nən,

a e rayarabi

bayo e rajaxu a ma.

⁷ Nde keε Siyon yi a Isirayila rakisi?

Ala mən na a yamaan sənbe so,

Yaxuba bənsənna sewama nən,

Isirayila yi jaxan!

54

Ala maxandin maratanga feen na

¹ Dawudaa fala jaxuməna, beti baane kunti-gin xa. A xa ba kondenne ra. ² Dawuda beti

naxan ba, Sifi kaane to siga Soli fəma e naxa, “Dawuda luxunxi nxu tagi.”

³ Ala, n nakisi i sənben na.

N xun mafala kitin bolon!

⁴ Ala, n ma maxandi xuinin name.

I tuli mati n fala xuine ra!

⁵ Xəje ne bata keli n xili ma.

Gbalotəne katama n faxa feen na.

E mi e mirima Ala ma.

Beti xuini te.

⁶ Koni Ala nan n mali muxun na.

Marigin nan n niin kantanma.

⁷ A n yaxune fe $\text{jax}\epsilon\text{t}\epsilon$ e ma.
E halagi amasot o i lannayaan nabama.

⁸ Nayi, n $\text{j}\epsilon\text{nige}$ ma saraxan bama i xa nen,
n yi i tan Alatala tantun amasot o i fan.

⁹ Bayo, i tan nan n baxi n ma t $\text{r}\epsilon\text{ne}$ yi,
n yi n yaxune biraxin to.

55

Muxu yanfaxina Ala maxandina

¹ Dawudaa fala $\text{jaxum}\epsilon\text{na}$, $\text{b}\epsilon\text{ti}$ baane kunti-
gin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala, n ma maxandi xuiin nam ϵ .

I nama i xun xanbi so n ma mawugani!

³ I tuli mati n na,
i yi n yabi.

Xaminna bata n suxu
han n kuisan

⁴ n yaxune fala xuine fe ra.
Muxu jaxine n $\text{yigb}\epsilon\text{tenma}$,
e n t $\text{r}\epsilon\text{ma}$.

E bata x o l o n ma,
e yi n najaxu .

⁵ N bata k o nt o fili.

Sayaan gbalon bata n xun matugan.

⁶ Gaxun nun xuruxurrunna bata n suxu.
Gbalon yi n nabilin.

⁷ Xa gabut ϵen yi n ma nun
alo ganbana,

n yi tunganma nen nun
n sa d xo den fen.

⁸ N yi n gima nen,
n siga yire makuyeni.

N yi lu burunna ra.

Beti xuini te.

⁹ N yi maratangaden fenma nen mafuren
n keli foye gbeen nun gbalon bun.

¹⁰ Muxu jaxine raxuya ayi, Marigina,
e fala xuine yifu!

Bayo, n gbalon nun $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{n}$ toma taani han!

¹¹ K o ϵen nun yanyin na,
e taan nabilinma,

haken nun $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{ne}$ nan taani.

¹² Kala tiin gboma ayi taani.

$\text{B}\epsilon\text{s}\epsilon\text{n}\text{x}\text{o}\text{ny}\text{a}\text{a}\text{n}$ nun mayifuun nan taani.

¹³ Xa yaxun nan tun yi n makonbima nun,
n yi di j ama a bun ma nen.

Xa n najaxu muxun nan tun yi a yete yig -
boma n $\text{y}\epsilon$ nun,

n yi n luxunma a ma nen nun.

¹⁴ Koni i tan na a ra, n lanfana,
n bodena, n x oy i k $\epsilon\text{nd}\epsilon\text{na}$!

¹⁵ En ma lanfamayaan yi jaxun Alaa banx-
ini

en yi sigan tima yamaan $\text{y}\epsilon$ waxatin naxan
yi.

¹⁶ Sayaan xa n yaxune raterena,
e k $\epsilon\text{nd}\epsilon\text{n}$ yi siga laxira yi.

Bayo fe jaxina e yi e konni.

¹⁷ Koni n bata Ala xili,

Alatala n nakisima nen.

¹⁸ N ma mawugan nun kutun xuina a lima
nen.

X o t o nn a nun yanyin nun jinbanna ra,
a n xuiin mema.

¹⁹ A n niin natangama,
n yi keli $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{ni}$ herini

hali n yaxune to yi wuya!

²⁰ Habadan mangana Ala a tuli matima nen,
a yi n yaxune rabira.

Beti xuini te.

Amasot o e bata tondi tube.

E m o n mi gaxuxi Ala $\text{y}\epsilon\epsilon$ ra.

²¹ N lanfana a x oy ine $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{ma}$.

A a layiri xidixine kalama.

²² A fala xuiin jaxun f $\epsilon\text{n}\epsilon\text{n}$ xa

koni mar jaxuna a b o j eni.

A fala xuine salaxun alo turena.

Koni e s $\epsilon\text{g}\epsilon\text{n}$ tima

alo silanfan x $\epsilon\text{n}\text{x}\epsilon\text{na}$.

²³ I ya k o nt o finle lu Alatala ma.

A i malima nen.

A mi tin $\text{j}\epsilon$ tinxin muxun yi bira mume!

²⁴ Koni i tan, Ala,

i na muxu faxane nun wuledene faxama
nen

benun e siin tagiin xa a li.

N tan mabinni,

n na n yigi sama i tan nin.

56

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa maxandi $\text{jaxum}\epsilon\text{na}$. $\text{B}\epsilon\text{ti}$ baane
kuntigin xa: a xa ba alo betin naxan xili,
“Ganban Wudi Makuyeni” a naxan ba Fil-
isitine to a suxu Gati taani.

² Ala, kininkinin n ma

amasot o e n $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{ma}$.

N yaxune n $\text{b}\epsilon\text{s}\epsilon\text{n}\text{x}\text{o}\text{ny}\text{a}\text{ma}$ f ϵr $\text{j}\epsilon\text{n}$ gb ϵn !

³ F ϵr $\text{j}\epsilon\text{n}$ gb ϵn n yaxune n $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{ma}$.

N $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{fane}$ bata wuya ayi,
e waso.

⁴ N na gaxu waxatin naxan yi,
n na n yigi sama i tan nan yi.

⁵ N na Alaa fala kamalixine mat xo ma,

n yi n yigi sa a yi,

nanara n mi gaxue mume!

D a j xo n d $\text{r}\epsilon\text{nna}$ nanse lige n na?

⁶ F ϵr $\text{j}\epsilon\text{n}$ gb ϵn n yaxune n t $\text{r}\epsilon\text{ma}$.

E n jaxankata feni t o nma waxatin birin!

⁷ E e malanma luxundene yi,

e $\text{y}\epsilon\text{ene}$ tixi n na, n n ϵen d $\epsilon\text{d}\epsilon$.

E yengi a ma e n faxe.

⁸ I nama tin e rakisi feen ma e fe jaxine ma.

Ee! Ala! I x o l xin xa na muxune rabira.

⁹ N ma sunun yate.

N $\text{y}\epsilon\text{g}\epsilon\text{na}$ fe xa rabira i ma.

I xaxili mi d x i e x o n ba?

¹⁰ N na i xili waxatin naxan yi,
n yaxune x $\epsilon\text{t}\epsilon\text{ma}$ n f o x o ra nen,

n yi a kolon a Ala n xɔn.

¹¹ N na Ala matɔxɔma a falane fe ra!

N na Alatala matɔxɔma!

¹² N yigi saxi Ala nin,

n mi gaxue mumɛ!

Adamadiin nanse ligama n na?

¹³ Ala, n dɛ xuiin naxan tongoxi,

n na a rakamalima nɛn.

N na barika bira saraxan bama i xa nɛn.

¹⁴ Amasɔtɔ i bata n ba sayani,

i yi n natanga biran ma.

Nanara, n sigan tima Ala yetagi

n ma siimayani.

57

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 108.1-5

¹ Dawudaa maxandi jaxumɛna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti” Dawuda naxan ba a to a gi Sɔli bun, a sa a so faran yinla ra.

² Kininkinin n ma!

Ee! Ala! Kininkinin n ma!

Amasɔtɔ n niin marakisin fenma i tan nan yii.

N xa luxunden sɔtɔ i gabutɛɛn bun, han yihadin yi dangu.

³ N bata Kore Xɔnna Ala maxandi naxan n ma feene rasɔnɔyama.

⁴ A n yabima nɛn keli ariyanna yi, a n nakisi.

A ne mafalama nɛn

naxanye n yengɛma.

Beti xuini te.

Alaa hinanna nun a lannayaan yitama n na nɛn.

⁵ Yatane bata n nabilin, n saxi adamadi jaxine tagi.

E jinne ligaxi nɛn

alo tanbane nun xalimakunle.

E lenne ligaxi nɛn

alo silanfana xɛnɛne.

⁶ Ala, i ya binyen xa mayita kore xɔnna ma, a yi bɔxɔn nafe!

⁷ E bata yalaan nati n yɛɛ ra n suxu xinla ma, e yi n nayagi.

E bata yinla ge n yɛɛ ra,

koni e tan yetɛɛn bata bira a kui.

Beti xuini te.

⁸ Ala, n xaxili ragidixi yati!

N betin bama nɛn, n yi i tantun!

⁹ N xulunma nɛn sinma,

n yi n ma bɔlɔnna nun kondenna maxa!

N kurunma betin bɛ nɛn subaxa!

¹⁰ Marigina, n ni i tantunma nɛn siyane yɛ.

N betin bama i xa nɛn bɔnsɔnne tagi.

¹¹ I ya hinanna gbo han ariyanna.

I ya lannayaan texi han kore xɔnna.

¹² Ala i ya binyen xa mayita kore xɔnna ma, a yi bɔxɔn nafe!

58

Ala nan kitisa tinxinxin na

¹ Dawudaa maxandi jaxumɛna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I Nama Halagin Ti.”

² E tan muxu gbeene,

ɛ falane mi tinxin feu!

E nɔɛ adamadiine makite tinxinni ba?

³ E-n-ɛn de! Tinxintareyana ɛ bɔjɛni,

ɛ gbalon nakelima bɔxɔn ma.

⁴ Xabu e bari waxatini, e jaxu.

Wuledene lɔxi ayi xabu e bari lɔxɔni.

⁵ E xɔlɛn luxi nɛn alo saɓin xɔlɛna, alo fɔdɔgɔɔn naxan mi saɓi suxun xuiin mɛma,

⁶ naxan n mi a kanna xuiin namɛma.

Saɓi suxun na fatan kiki,

a mi nɔɛ a suxɛ.

Beti xuini te.

⁷ Ala, i xa e jinne magira e dɛ!

Alatala, i xa na yatane dɛɛn kala!

⁸ E xa jɔn alo igen naxan bɔxɔnma.

E tanbane xa yelefu ayi.

⁹ E xa liga

alo korosiraan naxan fati tununma ayi lingini,

alo diin naxan faxaxi barixi, a mi sogen to.

¹⁰ Tansin xindena hanma a xarena,

ne ganma nɛn tunden bun.

Foyen jaxudene fan xalima nɛn,

a e raxɔri.

Beti xuini te.

¹¹ Tinxin muxune jaxanma nɛn

bayo a gbeen jɔxɔma nɛn.

E fama e sanna maxadeni nɛn

muxu jaxine wunla ra.

¹² Nayi, adamadiine yi a fala,

“Ala tinxin muxune saren fima yati!

Ala na yatigi, naxan dunuɓa makitima!”

59

Ala maxandina marakisina fe ra

¹ Dawudaa maxandi jaxumɛna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I Nama Halagin Ti,” a naxan ba Sɔli to sofane xɛ e xa sa e luxun Dawuda yɛɛ ra a banxini a faxa xinla ma.

² N ma Ala, n xunba n yaxune yii.

N natanga ne ma

naxanye kelixi n xili ma!

³ N xunba fe jaxi rabane yii.

N nakisi na muxu faxane ma!

⁴ A mato,

e n legedenma n faxa feen na.

Senbemanɛ e malanma n xili ma.

N mi i matandixi,

n mi yulubi ligaxi, Alatala.

⁵ N sɔnna mi a ra,

koni e yitɔnxi e xa n yengɛ.

Keli, i fa n mali!

Yandi n mato!

⁶ Alatala, Ala senben Birin Kanna,

Isirayilaa Ala, keli!

I yi siya denkeleyatarene fe jaxine saran e ra.

I nama dija yanfanten jaxine ma mume!
Beti xuini te.

⁷ E fama jinbanna ra.

E xaje alo barene taan xun xon.

⁸ I tuli mati e konbi ti xuine ra.

E lenne luxi nen e de

alo silanfanne,

e mon a falama, e naxa,

“Nde noe en ma falan me?”

⁹ Koni Alatala, i gelema e ma.

I siya denkeleyatarene birin magelema.

¹⁰ Ala n senbena,

n xaxili tixi i tan nan na.

I tan nan n ma faran makantanxin na.

¹¹ N ma hinantenna Ala,

a tima n yee ra nen.

A a liga,

n na n yeen nagodo n yaxune ma.

¹² Koni, i nama e faxa,

Marigina, nxu ye masansan wure lefana.

Nanara, n ma muxune mi jinanaje.

E raxuya ayi i senbeni,

i yi e no.

¹³ Bayo yulubi falane e de

e xa suxu e yetena wasona fe ra!

Bayo e dangane tima

e wulene falama,

¹⁴ e jan i ya xoloni!

E jan fefe! Sese nama lu!

Nayi, birin a kolonma nen fa fala

Ala mangayaan nabama Yaxuba bomsanna xun na

han boxon danna birin.

Beti xuini te.

¹⁵ E fama jinbanna ra.

E xaje alo barene taan xun xon.

¹⁶ Barene nema donse fenni,

xa e mi lugo,

e wurundunma nen.

¹⁷ Koni n tan i senben matoxoma nen betini.

Xotanni, n na n ma beti xuini tema nen

i ya hinanna fe ra.

Bayo, n ma faran makantanxin nan i tan na, n na n yigiyama denaxan yi toro waxatine yi.

¹⁸ N senbena,

n betin bama i xa nen.

I tan Ala nan n ma faran makantanxin na

n ma hinantenna Ala.

60

Ala maxandina no ti fena

Yaburin 108.7-14

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili: “Gabalan Fugaxina Sereyana.” A xa

ba xaran feen na. ² Dawuda betini ito nan ba a to Arami kaane yenge naxanye keli Mesopotamiya yamanan nun Soba yamanani, Yowaba yi xete, a Edon kaa wuli fu nun firin faxa Foxo Lanbanni.

³ Ala, i bata i me nxu ra, i yi gbalon nakeli nxu ma.

I bata xolo nxu ma.

Koni iki, i mon xa nxu yiton.

⁴ I bata boxon naxuruxurun, a yibo.

I mon xa a tugun a bode ra, a nama xuya ayi.

⁵ I bata waxatine raxodxo i ya muxune ma. Nxu dagalanma ayi

alo nxu minxin na a ra.

⁶ Koni naxanye gaxuxi i yee ra,

i bata taxamasenni te ne xa, naxan e ratangama xalimakunle ma.

Beti xuini te.

⁷ I xa i xanuntenne kantan

i yi e rakisi i senbeni.

I yi nxo maxandin yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,

a naxa, “N non tima nen,

n Siken taani taxun,

n yi Sukoti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi boxon nun Manase ra.

Eframi kaane findixi n ma yengesone nan na.

Yuda luxi nen

alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan na.

N tan nan Edon yamanan kanna ra.

N yenge sonxoni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanxini?

Nde tima n yee ra siga Edon yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?

I mi fa nxo ganla foxo ra sonon ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengedeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xon,

en non sotoma nen.

A tan nan en yaxune halagima.

61

Ala, n xa lu i fema

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala n ma mawuga xuiin me.

I tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ N yigitεgexin bata n xui ramini i ma wu-
lani.

N xali na geyaan fari
naxan mate n xa.

⁴ Amasotō i tan nan n yigiyaden na,
e nun yinna
naxan n natangama n yaxune ma.

⁵ N waxi lu feni i konni waxatin birin yi.
N xa luxunden sotō i gabutene bun ma.

Beti xuini te.

⁶ Ala, i bata n de ti xuine me.

I bata na keen so n yii
i naxan namaraxi i ya yeeragaxu muxune
xa.

⁷ Ala xa mangan siin xun masa,
a xa bu han!

⁸ Ala xa mangan sabati a yetagi habadan!
A ratanga i ya hinanna nun i ya lannayaan
nin.

⁹ Nanara, n tantun betin be i xinli waxatin
birin,
n yi n de ti xuine rakamali loxo yo loxo.

62

Ala nan boje xunbenla fima

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa
Yedutun xa.

² N bojen saxi Ala nan baraka yi,
a tan nan n nakisima.

³ A tan kedenna nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n noe mume!

⁴ Han waxatin mundun yi,
ε luyε fuyε muxune ma?

ε tan e rabirama
alo banxi xonna hanma langa fonna?

⁵ E waxi muxune ragodo feni tun,
keli a binyeni.

E e yoron wuleni.

E duban tima e deni,

koni e dangan tima e bojeni.

Beti xuini te.

⁶ N boje xunbenla sotoma Ala nan xon.

A tan nan n yigin na.

⁷ A tan nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n noe mume!

⁸ N ma kisin nun n ma binyena Ala nan yii.
N kantan fanyen senbemaan nan Ala ra.

N ma yigiyana a tan nan na.

⁹ Yamana, ε ε yigin sa a yi waxatin birin!

ε yi ε kontofinle so Ala yii,
amasotō en yigiyaden nan Ala ra.

Beti xuini te.

¹⁰ Adamadiine ligaxi nen alo foyedina.

A xungbeen nun a xurina, sese mi e ra.

Hali e rate sikeela fari, e yelefu.

E malanxin yelefu foyedin xa.

¹¹ I nama i yigin sa gballo feene yi.

I nama i waso se mujaxini.

Hali nafunla gbo i yii han,

i nama i yigin sa a yi!

¹² Ala luma a fale,

fa fala a tan nan gbee fangan na.

¹³ I gbeen nan hinanna ra, n Marigina.

Bayo i tan muxun kontonna fima nen
alo a kewanla.

63

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

¹ Dawudaa betina, a yi Yuda tonbon yireni
waxatin naxan yi.

² Ala, n ni i fenma,
n ma Ala nan i tan na.

I xonla n sondomen na.

I xonla n fati benden ma

alo min xonla n suxuma

tonbonni ito yi kii naxan yi,

boxo magenla, ige mi denaxan yi.

³ N xa i to i ya yire sarjinxini.

N yi i senben nun binyeni gbe.

⁴ I ya hinanna fisa siimayaan xa.

Nanara, n na i batuma.

⁵ N barikan birama i xa nen

n ma siimayaan birin yi,

n na n yiine yite i maxandideni.

⁶ N nii yifanna n ma nen,

alo n na wasa donse hagigene ra.

N yi i tantun sewa betine yi.

⁷ N nema saxi n ma saden ma,

n na n mirima i ma.

N xaxili luma i xon nen keeen birin na.

⁸ Amasotō i tan nan n mali muxun na,

n sewa betin ba i nininna bun ma.

⁹ N bata kankan i ma,

i yiin nan n natangama.

¹⁰ Naxanye katama n faxa feen na,

ne faxama nen.

¹¹ E faxama silanfanna ra nen yengeni,

kankone yi e binbine don.

¹² Nayi, Mangan sewama nen Ala yi.

Naxanye e koloma Ala xinli,

ne a matoxoma nen.

Koni wuledene deene raxutuma nen.

64

Ala maxandin maratangana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Ala, i tuli mati n ma mawuga xuiin na!

N bata gaxu n yaxune yeε ra.

N niin natanga!

³ N luxun muxu jaxine ma

naxanye e bode toma wundoni,

e nun fe jaxi raba ganla.

⁴ E lenne xanxan alo silanfanna.

Fala jaxine minima e de
alo xalimakuli ralemunxina.

⁵ E e xanle tima sontaren na wundoni.

E mafura bunna tiye, e mi gaxuma.

⁶ E e bode rawekilema kewali jaxin ma.

E e bode toma,

e lutine ratima denaxan yi.

E naxa, “Nde nœe e toe?”

⁷ E tinxintareyani tønma, e naxa,
“En ma kœte yitœnxin mi fule mume!”

Muxun kui feene kolon naxœb!

⁸ Koni Alaa xalimakunle wolima e ma nen,
a e li keden na.

⁹ E gbee fala xuine xœtœma e ma nen,
e yi halagi.

Naxan yo na e to,

ne e xunne yimaxama nen e mageledeni.

¹⁰ Nayi, gaxun adaman birin suxuma nen.

E e xaxili lu Ala a wanla xœn,

e yi a fe rabaxine famu.

¹¹ Tinxin muxune xa œwa Alatala yi,
e yi a findi e luxunden na.

Muxu sœndœme fajin birin xa a matœxœ.

65

Tantunna nun barika birana

¹ Dawudaa œtina, œti baane kuntigin xa.
Sigi sarijanxina.

² Ala, a lan yamaan yi i tantun Siyon yi,
nxu mœn yi nxu œe ti xuine rakamali.

³ I tan naxan maxandi xuine ramœma,
muxun birin fama nen i fema.

⁴ Hakene to senben sœtœ nxu xun ma
i yi nxœ matandine mafelu.

⁵ œwan ne xa,
i bata naxanye sugandi
e xa lu i konni!

Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine ra,
i Batu Banxi Sarijanxina.

⁶ I nxœ maxandin yabima
kabanakoon nan na tinxinni.

Ala nxu rakisimana,
bœxœn danna muxun birin yigina i tan nan
na,

e nun naxanye fœxœ igen kidi ma pon!

⁷ I senben bata geyane da
bayo fangamaan ni i ra.

⁸ I bata baan xuini ti,
i yi a walanne raxara.

I mœn yi siyane masabari.

⁹ Dunuœna birin gaxuma i ya kabanakone yeœ
ra.

Keli sogetedeni han sogegododeni,
e birin œtin bama i xa œwani.

¹⁰ I yengi dœxi bœxœn xœn
i yi tule igen sa a ma, han a ramœ.

Alaa xuden nafexi igen na,
alogo donseen xa sœto.

I tan nan na ragidixi.

¹¹ I tule gbeen nafama xœe bixine ma

bœxœn yi xunbeli, a yogon igen na.

I tan barakan sama xœeni, a sabati.

¹² Xœe xaba waxatini,
i ya fanna warama ayi nen.

I na dangu denaxan yi,
menna yi sabati.

¹³ Fixene fanma e nun filee.

Geyane rayabuma nen han!

¹⁴ Xuruseene yiriwama nen fixene ma.

Lanbanne yi rafe siseene ra.

Na birin yi findi œti ba xunna ra
e nun œwa sœnxœna.

66

Barika birana Ala xa

¹ Sigi sarijanxina. Tantun œtina. œti
baane kuntigin xa.

Dunuœna muxun birin xa sœnxœ œwani Ala
xa!

² œ a xinla binya œtin ba!

œ tantun gbeen fi a ma!

³ œ a fala Ala xa,

“I ya kabanako wanle magaxu!
I senben gbo han!

Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i bun ma.

⁴ Muxun birin i batuma dunuœna yi,
e tantun œtin ba i xa.

E i xinla tantunma œtini.”

œti xuini te.

⁵ œ fa be!

œ a mato Ala bata naxan liga!

A wanle magaxu adamadiine ye han!

⁶ A fœxœ igen findi nen yire yixaren na,
en benbane yi gidi baan tagi e sanni.

Nayi, en xa jaxan a tan yi.

⁷ A mangayaan nabama a senbeni habadan!
A yeœn tixi siyane ra,

nanara muxu yo nama murute.

œti xuini te.

⁸ Siyane, œ barikan bira en ma Ala xa!

œ a tantun xuini te!

⁹ A bata siimayaan fi en ma,
a mi tin en yi bira.

¹⁰ Ala i nxu rasarijanma

sulun tœeni alo wure gbetina.*

¹¹ I a liga nen nxu yi suxu,
i mœn yi goron gbeen sa nxu xun ma.

¹² I tin nen nxu yaxune yi ti nxu fari.

Nxu yi dangu ige tilinxin nun tœeni.

Koni, i fa nxu ra dahamu bœxœni.

¹³ N fama saraxa gan daxin na nen i ya
banxini.

N bata œ xuini naxan tongo i xa,
n na rakamalima nen.

¹⁴ œ ti xuini itoe falaxi nen
n yi tœœni waxatin naxan yi.

* 66:10: Sulun tœen mœn falama yirena nde yi fa fala “Furu tœna.”

15 N sube turaxine bama saraxa gan daxin
na nen,
n yi kontonne ba,
e tutin yi te kore.
N turane nun kɔtɔne fan bama nen.

Beti xuini te.

16 E fa be! E e tuli mati,
e tan naxanye birin gaxu Ala yee ra.
A bata naxan liga n xa,
n na a falama e xa nen.

17 N bata a xili malina fe ra,
n yi a batu n de xuiin na.

18 Xa haken yi ramaraxi n bɔɔɔni nun,
Marigin mi yi a tuli matima n xuiin na nun.

19 Koni Ala yatin bata n name,
a a tuli mati n ma maxandi xuiin na.

20 N barikan birama Ala xa
amasɔtɔ a mi a mexi n ma maxandi xuiin na.
A mi a hinanna baxi n yii.

67

Siyane birin xa Ala tantun

1 Tantun betina, beti baane kuntigin xa. A xa
ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.

2 Ala xa kininkinin en ma,
Ala xa en baraka.

Ala nɔɔn xa godo en ma.

Beti xuini te.

3 Nanara, dunuɔna birin i ya kiraan kolonɔe,
siyane birin yi i ya marakisin kolon.

4 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

5 Muxune xa jaxan,
e betin ba sewani,
amasɔtɔ i siyane makitima tinxinna nin.
I tixi dunuɔna muxune birin yee ra.

Beti xuini te.

6 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

7 Nayi, bɔɔɔn donse gbegbe fima.
Ala, en ma Ala en barakama nen.

8 Ala en barakama nen,
bɔɔɔn danna muxun birin yi gaxu a yee ra.

68

Alaa nɔna Isirayila xa

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
Sigi sarijanxina.

2 Ala xa keli,
a yi a yaxune raxuya ayi.
Naxanye a rajaxuxi,
ne yi e gi a bun.

3 E kedi,
alo foyen sigama tutin na kii naxan yi.
E xa nan Ala yetagi
alo dolen na lo teeni.

4 Koni tinxin muxune xa jaxan,
e sewa Ala yetagi.
E xa gele jaxanni.

5 Betin ba Ala xa,
a xinla xa tantun betini.

Naxan fama kundani,
e na rasene!
A xili nen Alatala.
En xa en sewa xuiini te a yee ra!

6 Ala naxan a kon sarijanxini,
kiridine fafe na a ra,
kapa gilene xun mayengen na a ra.

7 Ala denbayaan fima denbayatarene ma,
A kasorasane xɔɔyama,
e mini betin be.
Koni murute muxune luma bɔɔɔ yidun-
dixin nin.

8 Ala, i to ti i ya yamaan yee ra,
i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

9 Bɔɔɔn yi xuruxurun,
koren yi rabi Ala yee ra,
Sinayi Geyana Ala,
Isirayilaa Ala.

10 Ala, i tule gbeen nafa nen,
i ya bɔɔɔn mɔn yi xete a kiini.

11 I ya yamaan yi dɔɔɔ na,
I yi yiigelitɔne ki i ya nemana fe ra.

12 Marigin bata feni ito xibarun fi,
jaxalan gali gbeen yi siga a ralideni, e naxa,
13 “Mangane nun sofane e gima!
E e gima!

Nxu tan jaxanle yi yenge yi se tongoxine
yitaxun.

14 E tan naxanye fan luxi xuruseene deɔɔn,
e a me,
Ala a yamaan suturama nen
alo ganba tofajina
naxan gabuteye rafalaxi gbetin nun xema
fajin na.”

15 Ala Senbe Kanna to na mangane raxuya
ayi,
e yolon alo balabalan kesena Geya Fɔren ma.

16 Basan yamanan geyane gbo!
Yire matexi wuyaxi e ma.

17 Nanfera e Alaa geya sugandixin matoma
xɔɔɔlonni,

Ala yeteen dɔxi denaxan yi?
Alatala luma denaxan yi habadan!

18 Marigin bata fa a yire sarijanxini
keli Sinayi Geyaan ma
e nun a yenge so wontoro wuli wuli wuyaxi.

19 Marigina Alatala, i bata te kore,
muxu muxine biraxi i fɔɔɔ ra.
I yi kiseene rasuxu adamadiine ra,
hali muxu murutexine,
i yi dɔɔɔ na yi.

20 Barikan xa bira Marigin xa lɔɔɔ yo lɔɔɔ,
en ma goronna saxi naxan xun ma,
Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

21 En ma Ala, Ala na a ra
naxan muxune rakisima.

En Marigina Alatala na a ra
naxan en bama sayani.

²² Ala yatina a yaxune xunne yibama nen
naxanye kankanxi e sɔnne ma.

²³ Marigin bata a fala, a naxa,
“N fama nen e yaxune ra keli Basan yi.
N fama e ra nen sa keli fɔxɔ igen xɔnna ma
²⁴ alogo e xa e sanne sin e wunli
e barene fan yi e wunla kon han e wasa.”

²⁵ Ala, nxu bata i ya yamaan famatɔɔn to.
I ya yamaan soma yire sarijanxini
i tan n ma Ala nun n ma mangana.

²⁶ Beti baane yeɛn na,
maxa se maxane xanbin na,
sungutunne wɔsɔwɔsɔnne maxama ne tagi.

²⁷ Barikan bira Ala xa a malan gbeeni.
Isirayila bɔnsɔnna birin xa Alatala tantun.

²⁸ Bunyamin bɔnsɔnna,
dɔnxɛ ra barin tixi e yeɛ ra.
Yuda bɔnsɔnna mangane fan fama,
e sɔnxɔma e nun Sabulon mangane
nun Nafatali mangane.

²⁹ Ala, i senben nagodo,
i senben mayita, Ala,
alo waxati danguxini.

³⁰ I Batu Banxin Yerusalem taani,
mangane fama kiseene ra i xa na yi.

³¹ I xa falan ti Misiran bɔxɔn xili ma
naxan nun sube xajɛn maliga seɛɛni.
Misiran luxi nen alo tura ganla
siya gbɛtɛne biraxi naxan fɔxɔ ra
alo jinge diine.
E ragodo han e fa mudu gbetin na.

Na siya yenge ralanne raxuya ayi!

³² Xɛrane kelima nen Misiran yamanani,
Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandi-
deni.

³³ Dunuja yamanane,
e betin ba Ala xa,
e Marigin tantun betini.

Beti xuini te.

³⁴ A masiga tima kore xɔnna ma
xabu waxati xunkuye.
A galan xuiin naminima fangani.

³⁵ E Ala senbena fe rali,
a mangayaan nabama Isirayila xun na.
A senben kore xɔnna ma.

³⁶ Ala na mini a Yire Sarijanxini,
a magaxu han!
Isirayilaa Ala senben fima a yamaan ma nen
e nun fangana.
Barikan xa bira Ala xa!

69

Sɔxɔle maxandina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A
xa ba alo betin naxan xili: “Fuge Fajine.”

² Ala, n nakisi!

Igen bata te han n kɔɛn bun ma.

³ N bitinma boro tilinxini.

San tide yo mi na yi.

N tilinna xɔɛ ra.

N na n maminma fufani.

⁴ N bata xadan xili tideni n mali feen na.

N kɔɛ yinla nan fa n xɔlɔma.

N yeɛne bata xadan,

e bata bu i yeɛ ra kira yi.

⁵ Naxanye n najaxuxi fuuni,

ne wuya dangu n xunɛɛn na.

A gbegbe wama n faxa feni,

naxanye n yaxuyaxi fuu!

N mi naxan mujaxi n na raxɛɛ ba?

⁶ N yi daxuyani kii naxan yi,

i na kolon

Ala, n sɔnna mi luxunxi i tan ma.

⁷ Marigina Alatala Senben Birin Kanna,

n nama ne rayagi
naxanye yigi saxi i yi.

Isirayilaa Ala,

n nama findi ne yarabi muxu ra,
naxanye i batuma!

⁸ E n konbima i tan nan ma fe ra.

N bata yagi han!

⁹ N bata liga

alo xɔjɛna ngaxakedenne xa,

alo fa muxuna n xabilani.

¹⁰ I ya banxina fe xaminna n ma,
han a n ganma alo tɛɛna.

Nanara, e i konbin naxanye tima,
ne n tan nan lima.

¹¹ N na wuga, n yi sunna suxu,
yamaan yi n konbi.

¹² N na kasa dugin nagodo n ma sununi,
yamaan yi sabaan so n na.

¹³ Naxanye batuma taan so deɛn na
ne n nafeyama.

Dɔlɔ minne sigin sama, e n magele.

¹⁴ Koni Alatala, n na i tan nan maxandima.

I ya hinan gbeen waxatin ni i ra n xa.

Ala, n yabi i ya marakisi barakaxini.

¹⁵ N xunba, n nama bitin boroni.

N xunba n yaxune yii, n ba tilinni.

¹⁶ I nama tin fufaan yi sa n xun ma.

I nama tin n yi n mamin tilinni,

hanma n bitin gaburun na.

¹⁷ N ma Alatala, n yabi

i ya hinanna nun i ya fanni.

I firifiri n binni i ya kininkinin gbeeni.

¹⁸ I nama i yetagin luxun i ya walikeɛn ma.

N yabi iki sa! Bayo n tɔrɔxi.

¹⁹ Fa n fema i yi n nakisi.

N xunba n yaxune yii.

²⁰ I a kolon n konbima kii naxan yi,

n na yagima, n na yarabima.

I n yaxune birin toma.

²¹ Konbin bata n bɔjɛn kala

han n yigitege.

N yengi yi kininkininna a fe ma nun

koni se mi na.

N yengi yi madɛndenna nan ma nun,
koni n mi se to.

²² E dabarin sama n ma donseni.
Min xɔnla to n suxu,
e minse xɔlɛn so n yii.

²³ Ala xa e ɲaxaɲaxane findi luti ratixin na e
yeɛ ra.

Ala xa e heɾin findi e suxu xunna ra.

²⁴ E yeɛne xa rafɔɔ ayi,
e yi danxu!

E fanne xa ba a ra waxatin birin!

²⁵ I xa fitina e xili ma,

i ya xɔlɔ gbeen yi e li.

²⁶ E dɔxɔden xa kala.

Muxe nama lu e bubune kui.

²⁷ Bayo, i naxanye tɔɔxi,
e ne ɲaxankatama.

I naxanye ɲaxankataxi,
e ne fe falama sɛwani.

²⁸ I xa e magi e hakeɛne birin na.

E nama i ya kisin sɔɔ mume!

²⁹ Ala xa e xinle ba nii rakisin kitabun kui.

E nama basan tinxin muxune xinle ra.

³⁰ Koni n xɔlɛni, n mɔn yigitegeɛxi.

Ala, i ya marakisin xa n natanga!

³¹ N na Ala xinla matɔxɔma beɾini nɛn.

N yi a gboon nali,

n barikan bira a xa.

³² Na Alatala keɛnɛnma nɛn

dangu ɲinge baan a xa,

dangu tura kamalixin baan na saraxan na.

³³ Yiigelitɔne a toma nɛn, e sɛwa.

Ɛ tan naxanye Ala fenma,

Ala xa siimayaan fi ɛ ma.

³⁴ Alatala tuli matixi tɔɔ muxune ra.

A mi ɲinanma muxu suxine xɔn

a gbeen naxanye ra.

³⁵ Koren nun bɔxɔn nun fɔxɔ igena

e nun e yi seene,

e birin xa Ala matɔxɔ.

³⁶ Ala Siyon taan nakisima nɛn.

A Yuda taane tima nɛn.

A mɔn yi a yamaan nadɔxɔ na yi,

e mɔn yi findi a gbeen na.

³⁷ Na findima a walikɛne mamandenne keɛn
na nɛn.

Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

70

Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 40.13-17

¹ Dawudaa beɾina, beti baane kuntigin xa.
Maxandina.

² Ala, n nakisi!

Alatala, fa n mali iki sa!

³ Ala xa ne yarabi
naxanye n faxa feni tɔnɛma,
e yifu.

Ala xa ne raxɛte marafɛyani

n ma tɔɔn nafanxi naxanye ma.

⁴ E yagixin xa xɛte naxanye a falama,
e naxa, “Yo! I suxi!”

⁵ Naxanye birin i tan fenma,
i xa ne birin nasɛwa.

Naxanye waxi i ya kisi feen xɔn,
ne xa lu a fale,

“Ala gbo!”

⁶ Koni, yiigelitɔn nun tɔɔ muxun nan n tan
na.

Ala, fa n fema mafuren!

I tan nan n malimaan nun n natangamaan
na.

Alatala, i nama buye ayi.

71

Fonna Ala maxandina
Yaburin 31.1-4

¹ Alatala, i tan nan n luxunden na.

I nama tin n yi yagi!

² N natanga i yi n xunba
amasɔɔ i tinxin.

I tuli mati n na i yi n nakisi!

³ Ala, findi n kantan fanyen na,
n luxundena,

n luma sigɛ denaxan yi.

Yamarin fi, i yi n nakisi.

Amasɔɔ, n kantan fanyen nun
n ma yinna nan i tan na.

⁴ N ma Ala,

n natanga muxu ɲaxine senben ma,
i n ba hake kanne nun gbalotɔne yii.

⁵ N Marigina Alatala,

n yigin na i tan na.

N bata n yigin sa i yi

xabu n dui ɲɔɛyani.

⁶ I n masuxi

xabu n yi n nga kui waxatin naxan yi.

I tan nan a liga n yi bari,

nanara n ni i tantunma.

⁷ N findixi misaala nan na a wuyaxi xa,

amasɔɔ n yigiya senbemaan nan i tan na.

⁸ N ni i tantunma nɛn ferɲɛn gbɛn!

N yi i ya nɔɔn matɔxɔ.

⁹ I nama i mɛ n na

amasɔɔ iki, n bata fori.

I nama n nabɛɲin

amasɔɔ n fangan bata ɲan.

¹⁰ N yaxune n mafalama.

Naxanye waxi n faxa feni,

ne e bode toma.

¹¹ E naxa, “Ala bata a rabɛɲin.

En siga a fɔxɔ ra en yi a suxu.

A xunba muxu mi na yi.”

¹² Ala, i nama i makuya n na.

N ma Ala, i mafura, i fa n mali!

¹³ Ala xa ne yarabi, e ɲan,

naxanye n kansunma.

Ala xa ne yagi, e xun nagodo

naxanye waxi n maxɔlɔ feni.

¹⁴ N xaxili tixi i ra tun!

N mɔn sigama i tantunje tun!

¹⁵ N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn ferijɛn gben!

E nun i ya marakisina,
hali n to mi e birin kolon.

¹⁶ Marigina Alatala,
n fama i senben barakani,
n ni i tan keden peen nan ma tinxinyaan
matɔxɔma.

¹⁷ Ala, xabu n xurun waxatin naxan yi,
i n xaran nɛn.

N mɔn i ya kabanakone matɔxɔma tun!

¹⁸ Ala, iki, n bata fori,
n xunsexɛn fan bata fuga.
Koni i nama n nabejin
fo n xa i senben nali iki muxune ma,
n yi i ya fangana fe yeba
mayixete famatone birin xa.

¹⁹ Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!
I bata kabanako fe wuyaxi liga.
Nde ligaxi alo i tan?

²⁰ Hali i to tɔrɔn nun xɔle gbeen nafa n ma,
i mɔn n niin naxetema n yi nɛn.
Hali n sa gaburun tilinxini bɔxɔn bun,
i n natema nɛn mɔn.

²¹ I n ma xunnayerenna ragboma ayi nɛn,
i mɔn yi n madɛnden.

²² N na i tantunma nɛn kondenna ra
i ya lannayana fe ra, n ma Ala.
N tantun betin bama i xa nɛn bɔlɔnni,
Isirayila Sarijantɔna.

²³ N sɔnxɔma nɛn sewani
n nɛma beti baani waxatin naxan yi
amasɔɔ i bata n xunba.

²⁴ N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn ferijɛn
gben!

Amasɔɔ naxanye yi waxi n tɔrɔ feni,
ne bata yagi, e yarabi.

72

Ala maxandina mangan xa

¹ Sulemani gbeena.

Ala, mangan xaran i ya kitisa kɛnden na.
I ya tinxinyaan yita n tan mangana diin na.

² Nanara, a i ya yamaan makite tinxinni.
A sariya kɛnden sa yiigelitɔne xa.

³ Ala xa bɔxɔn nasabati yamaan xa.
Ala xa tinxinyaan sabati yamanani.

⁴ Mangan xa sariya kɛnden sa yiigelitɔne xa.
A xa tɔrɔ muxune diine rakisi,
a yi e yengefane rayensenje ayi.

⁵ I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sogen tema
fanni kiken mɔn dɛgɛma.

⁶ Mangan fanna xa liga
alo tulena xɛɛne ma,
a xa liga
alo tule igen nɛn fe bɔxɔn ma.

⁷ Tinxin muxune xa sabati mangan waxa-
tini.

Ala xa hɛri gbeen fi fanni kiken dɛgɛma.

⁸ A mangayaan gboma ayi nɛn
sa fɔlɔ sogeteden na
han sa dɔxɔ sogegododen na.

Fɔlɔ Efirati baan ma
han sa dɔxɔ bɔxɔn danna ra.

⁹ Naxanye wulani
ne e xinbi sinma a bun ma nɛn.

A yaxune e sama bɔxɔn ma nɛn a bun ma.

¹⁰ Tarasisi mangane fama kiseene ra nɛn a
fɛma

e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne.

Saba nun Seba mangane mudun fima a ma
nɛn.

¹¹ Mangan birin e xinbi sinma a bun ma nɛn.
Siyane birin wanla kɛma a xa nɛn.

¹² A tɔrɔ muxune xunbama nɛn
naxanye na a xili,

e nun yiigelitɔ rabejinxine.

¹³ A kininkinima senbetarene nun tɔrɔ
muxune ma nɛn.

A tɔrɔ muxune niin nakisi.

¹⁴ A e xɔroyama nɛn mayigbetenna nun
gbalon ma,

bayo a e yatɛxi.

¹⁵ Ala xa mangan bu!

Ala xa xɛmaan fi a ma keli Saba yamanani.
Yamaan xa Ala maxandi a xa waxatin birin!
E xa duba a xa ferijɛn gben!

¹⁶ Ala xa donseen wara ayi bɔxɔni.

Geyane xa rafe siseene ra.

E xa bogi alo naxanye Liban yamanani.

Taa kaane xa sabati alo sexɛna.

¹⁷ Ala xa mangan findi xili kanna ra
habadan!

A xinla xa bu alo sogena.

Siyane birin duban sɔtɔma nɛn a barakani.

E fan yi duba a xa.

¹⁸ Barikan xa bira Marigina Alatala xa,
Isirayilaa Ala!

A tan keden peen nan kabanako feene lig-
ama.

¹⁹ Barikan xa bira a xa habadan!

Ala xa dunyɔna birin nafe a binyen na!
Amina! Amina!

²⁰ Yese a dii xɛmɛn Dawuda maxandine
danna ni i ra.

**Yaburin Yire Saxandena: Keli
Sora 73 ma han 89**

73

Alaa tinxinyana fe

¹ Asafi a betina.

Ala fan Isirayila ra han!

A fan bɔje sarijanxi kanne ra.

² Koni fayida n bata yi tantan,
n kiraan bejin.

³ Amasɔɔ n yi wasodene maxɔxɔlɔnma nun

n muxu ɲaxine sabatixin to waxatin naxan yi.

⁴ E mi kɔntɔfilixi sese ra mumɛ!
E fatine fan, e kende.

⁵ E mi sɔxɔlexi sese ra alo bonne.
Adamadiine tɔrɔne mi e tan lima.

⁶ Nanara, wasona e yi
alo ɲɛrɛn muxune kɔɔ.
Gbalona e yi alo domaan muxune ma.

⁷ Turena e fatini
han e yetagin bata yikusin.

Fe ɲaxin nan e bɔɲɛni han!

⁸ E gelen muxune ma,
e fala ɲaxine ti.

E muxune ɲaxankatama wasoni.

⁹ E fala ɲaxine tima Ala ma,
e de ɲaxu falane dunuɲa birin yi.

¹⁰ Nanara, yamaan biraxi e fɔxɔ ra,
e falane xɔnla yi e suxu
alo igen min daxina.

¹¹ E naxa, "Ala nanse kolon?
Kore Xɔnna Ala nɔɛ na kolonɲɛ di?"

¹² Muxu ɲaxine na kii nin.
E bɔɲɛn saxi waxatin birin,

e lu nafunla sɔtɛ tun!
¹³ Nayi, n luxi tinxinyani nɛn fuu!

N yi n yetɛ rasariɲan fuyan!

¹⁴ N tɔrɔxi lɔxɔ yo lɔxɔ!
I n haken saranma n na xɔtɔn yo xɔtɔn!

¹⁵ Xa n yi falan ti alo e tan,
nayi, n yi i ya muxune yanfama nɛn nun.

¹⁶ Nanara, n yi kata feni ito famudeni,
koni, a yi xɔdɔxɔ n ma.

¹⁷ Han n so Alaa yire sariɲanxini waxatin
naxan yi,

n yi n miri e raɲan kiin ma.

¹⁸ Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama denaxan yi, e kala.

¹⁹ Nba, e halagima nɛn mafurɛn,
gbalon yi e ɲan sasa!

²⁰ E luxi nɛn alo xiyena
naxan ɲinanma muxun na xɔtɔnni.
Marigina, i na keli waxatin naxan yi,
e tununma nɛn.

²¹ N bɔɲɛn yi sɔxɔlexi waxatin naxan yi,
n niin yi sunuxi,

²² n yi daxuyaana nun xaxilitareyani.
N yi luxi i yeɛ ra yi alo subena.

²³ Koni hali na,
n yi i fɔxɔ ra waxatin birin,

i yi n yii rasuxu,
²⁴ i ti n yeɛ ra i ya maxadine xɔn,
i yi n nasuxu binyen nin.

²⁵ Nde n malima kore xɔnna ma,
ba i tan na?

Bayo i bata lu n xɔn,
n fa waxi nanse gbɛtɛ xɔn dunuɲa yi?

²⁶ N fati bendɛn nun n niin taganɲɛ nɛn,
koni Ala nan n niin senbɛn na

e nun n keɛna habadan!

²⁷ Naxanye e makuyaxi i ra,
ne yatin halagima nɛn.
Naxanye e mɛxi i ra, i yi ne raxɔri.

²⁸ Koni a rafan n tan ma,
n yi n maso Ala ra.
N bata Marigina Alatala findi n yigiyaan na,
alogo n xa i ya wali fajine birin nali!

74

Ala xa Isirayila xunba

¹ Asafi a fala ɲaxumɛna.

Ala, nanfera i mɛxi nxu ra habadan?
Nanfera i xɔlɔma i ya yama kantanzin ma?

² I xaxili lu i ya yamaan xɔn ma,
i naxan xunba xabu waxati xunkuye,
bɔnsɔnna naxan findixi i gbeen na.

I nama ɲinan i dɔxɔden Siyon Geyaana xɔn.

³ I xun ti taa xɔnni ito ra.
Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire
sariɲanxini.

⁴ Nxu yi naralanma i ra denaxan yi,
I yaxune sɛwaxin bata sɔnxɔn nate mɛnni.

E yi e taxamasenne yite na yi.

⁵ E liga mɛnni alo xɛɛ segene
naxanye fɔtɔn wudine segeɛma e bunbine ra.

⁶ E na sawura wudi tofajine birin kala
e bunbine nun e degeɛmane ra.

⁷ E tɛɛn so i ya Yire Sariɲanxin na,
a gan fefe.

E yi i xinla batuden naharamu.

⁸ E yi a mirixi, e naxa,
"En ne birin naxɔrima nɛn feu!"

E yi Ala batudene birin gan yamanani.

⁹ Nxu mi fa kabanako taxamasenne toma.
Nabi yo mi fa na sɔnɔn.

Nxu mi a kolon na buma han waxatin
mundun.

¹⁰ Ala, i yaxune i magelen danma waxatin
mundun yi?

E luma i xili kalɛ nɛn ba,
han habadan?

¹¹ I tondixi nxu maliye nanfera?

I yiini bandun, i yi e raxɔri!

¹² Ala, i tan nan nxɔ mangan na
xabu a fɔloni.

I tan nan marakisi tiin na dunuɲa yi.

¹³ I tan nan fɔxɔ igene yitaxun i senbɛni.

I mɔn yi ige yi sube ɲaxine xunne yibɔ.

¹⁴ I tan nan ige yi sube magaxuxin xunne
kala.

I yi a so burunna subene yui donseen na.

¹⁵ I tan nan tigne nun xudene ramini.

I tan nan baane yixara.

¹⁶ I tan nan gbee yanyin nun kɔɛɛn na.

I bata sogen nun kiken dɔxɔ e yirene yi.

¹⁷ I tan nan dunuɲa danne rafalaxi.

I soge furen nun ɲɛmɛn da.

¹⁸ Koni Alatala, i xaxili lu ito xɔn ma:

i yaxune gelema i ma!

Xaxilitarene i xili kalama!

¹⁹ I nama i ya yamaan nabejin
alo ganbana sube xajene yii!
I nama jinan i ya muxune xon mume,
naxanye tɔɔxi.

²⁰ I xaxili lu i ya layirin xon ma,
bayo bɔxɔn yire yi fɔɔene rafexi gbalotone
ra.

²¹ I nama tin muxu jaxankataxine yi yarabi,
alogo yiigelitone nun tɔɔ muxune xa i xinla
matɔɔ.

²² Ala, keli i yi i yete xun mayenge!

I xaxili lu a xɔn,
a xaxilitarene i magelema ferijen gben!

²³ I nama jinan i yaxune sɔnxɔ xuini ma,
i yengefane e xuini tema mume!

75

Ala nan kitisaan na

¹ Asafi a betina, beti baane kuntigin xa, a xa
ba alo betin naxan xili, "I Nama Halagin Ti."
Sigi sarijanxina.

² Ala, nxu bata i tantun.

Nxu i tantunma han!

Nxu i maxandima i xinli,
nxu yi i ya kabanakone fe fala.

³ I naxa, "N bata kiti sa lɔxɔn sa.

N kiti fajin sama nen.

⁴ Bɔxɔn xuruxurunma waxatin naxan yi,
a niimaseene birin yi xuruxurun,
n tan nan a san bundɔxɔn xɔdɔxɔma ayi ken!

Beti xuini te.

⁵ N bata a fala wasodene xa,
'E nama e yete yigbo!'

N bata a fala muxu jaxine xa,
'E nama e kanba e senben xɔn!

⁶ E nama e kanba e senben xɔn
kore xɔnna xili ma!

E nama waso falane ti! "

⁷ Amasɔɔ xun mayenge mi kelima

sogeteden binna na na
hanma sogegododen binni hanma burunna
ra.

⁸ Ala nan kitin sama.

A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.

⁹ Amasɔɔ igelengenna suxi Alatala yii,
a rafexi a xɔlen na
alo dɔɔ xɔdexena.

A a xelema nen,
muxu jaxine birin yi a min han a jnan.

¹⁰ Koni n na a fe falama nen betine yi
habadan!

N yi tantun betin ba Yaxubaa Ala xa!

¹¹ A muxu jaxine birin fangan kala,
a tinxin muxune xunna keli.

76

Nɔ tiin nan Ala ra

¹ Asafi a betina, beti baane kuntigin xa. A xa
ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.

² Yuda kaane Ala kolon.

A xinla binyaxi Isirayila yi.

³ A konna Salemi taan nin,
a dɔxi Siyon Geyaan nin.

⁴ A a yaxune xalimakunle yigira menna nin,
e nun ye masansan wure lefane nun e silan-
fanne

nun e yenge so seene birin.

Beti xuini te.

⁵ Ala, i tan nan senben birin kannna ra,
i nɔɔxi dangu habadan geyane ra.

⁶ Sofa wekilixine birin bata bira,
e yii seene yi tongo yengeni.
E fa saya xixɔnla nin.

Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

⁷ Yaxubaa Ala, i na falan ti xɔlɔni,
soone nun soo ragine yi bira, e faxa.

⁸ I tan nan magaxu, Ala.

I na xɔɔ, nde nɔe tiye i ye ra.

⁹ I to kitisa xuini namini keli kore,
yamanan muxune yi gaxu,
e yi e dundu,

¹⁰ i to keli kiti bolondeni
alogo i xa yiigelitone rakisi.

Beti xuini te.

¹¹ Hali muxune na xɔɔ i ma,
na rajanma tantunna nan ma i tan xa.
Naxanye na mini i ya xɔɔn bun,
ne xaxili sɔtɔma nen.

¹² I na i de ti Alatala xa, i ya Ala,
i xa a rakamali.

Yamanan naxanye birin be rabilinni,
e Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a ye ra!

¹³ A tan kuntigi wasoxine ragodoma nen,
a yi dunuja mangane magaxu.

77

Madendenna tɔɔ waxatini

¹ Asafi a betina, beti baane kuntigin xa,
Yedutun xa.

² N bata n xuini te Ala ma.

N bata n ma mawuga xuini te,
a xa n xuini name.

³ N yi tɔɔni waxatin naxan yi,
n Marigin maxandi nen.

Kɔeen birin na, n yi n yiini te Ala ma,
koni n mi madendɔn.

⁴ Alaa fe to rabira n ma, n kutun.

N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Beti xuini te.

⁵ N yi xi n ye ra yi.

N xaminxi, n mi fala tima.

⁶ Nayi, n yi n miri waxati danguxine ma
e nun jee xunkuyene.

⁷ Betine yi rabira n ma kɔeen na.

N yi n miri n bɔjɔni,
n maxɔdinna ti n xaxinli iki:

8 “Marigina a mema nxu ra nen ba,
han habadan?

Nxu mi fa a kenenna ma?

9 Marigina hinanna bata jan ba,
han habadan?

A tulisaan bata jan ba,
han habadan?

10 Ala bata jinan hinanna xon ma ba?
Ala bata a kininkininna jan a xoloni ba?”

Beti xuini te.

11 N yi a fala, n naxa,

“Naxan n taroma, na ni ito ra:

Kore Xonna Ala mi fa a fangan yitama
alo a foloni.”

12 Alatala,

n xa i ya kewanle rabira n yete ma.

I ya kabanako fe fonne yi rabira n ma.

13 N xa n miri i ya wanle ma.

N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xon ma.

14 Ala, i ya kiraan sarijan.

Batu se yo mi gbo alo Ala.

15 Ala nan i tan na

naxan kabanako wanle kema.

I bata i senben mayita siyane tagi.

16 I bata i ya yamaan xunba i senbeni,
Yaxuba nun Yusufu bonsonna.

Beti xuini te.

17 Ala, igene to i to,

e yi xuruxurun.

Tilinne yi xuruxurun.

18 Tulen yi godo keli kore.

Galanna yi a xuiin namini kore.

Kuyen yi a jinna masaxon yiren birin yi.

19 I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.

I ya kuyena jin masaxonna yi dunuja birin
yiyalan.

Baxon yi xuruxurun, a yi yimaxa.

20 I ya kiraan yi foxo igeni.

I gidi baa tilinxini, i san foxone mi toe.

21 I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya yamaan
yee ra

alo xuruse rabaan tima yexee kurun yee ra
kii naxan yi.

78

Ala nun a yamana fe

1 Asafi a fala jaxumena.

N ma muxune,

e e tuli mati n ma xaranna ra,

e yi n ma fala xuine rame.

2 N sandane nan sama.

N wundo fonne nan yebama.

3 En bata feen naxanye me,

en yi e to,

en fafane feen naxanye falaxi en xa,

4 en mi ne luxunje en ma diine ma.

En Alatala matoxo feene

nun a senben nun a kabanako feene
falama en mamanden famatone xa.

5 A bata tonne so Yaxuba bonsonna yii.

A mon yi sariyan so Isirayila yii.

A en fafane yamari,

a e xa e diine xaran na ma,

6 alogo muxu famatone xa e kolon.

Hali diin naxanye munma bari singen,
ne fan yi a fala e diine xa.

7 Nayi, e fan e yigi sama Ala fari nen.

E mi fa jinanma a wanle xon ma,

e yi a yamarine suxu.

8 Nayi, e mi luma

alo e benbane yi kii naxan yi nun.

Tengbesendene nun murutedene nan yi ne
ra nun

naxanye mako mi yi Alaa fe yi,

e mi yi tagondiyaxi Ala ma.

9 Xanla yi Eframi bonsonna muxun nax-
anye yii,

ne e gi nen yengen laxoni.

10 E Alaa layirin nabejin,

e tondi a sariyan suxe.

11 E jinan nen Ala kewanle xon,

a kabanako feen naxanye yitaxi e ra.

12 A kabanako feene liga nen

e benbane yee xori

Misiran yamanani, Soyam yi.

13 A yi foxo igeni taxun a tagi

a yi e ragidi.

A yi a liga igene yi mate ayi e bode fari

alo banxi kankena.

14 A ti e yee ra yanyin na kundani.

A mon yi ti e yee ra kosen na tee degeni.

15 A fanyeni bo tonbonni,

a yi tigin namini, e yi e min.

16 A yi xuden namini gemene yi,

igen yi godo alo baana.

17 Koni e lu yulubin lige a ra,

e murute Kore Xonna Ala ma tonbonni.

18 E yi a nata, a e xa Ala bunba,

e yi e waxon donseen maxodin Ala ra.

19 E yi Ala mafala, e naxa,

“Ala noe donseen namine tonbonni ito yi ba?”

20 A to gemen bo,

igen nan mini ayi yati,

koni a noe burun nun suben soe a muxune
yii ba?”

21 Na ma, Alatala e xuiin mexina, a fitina.

A yi xolo Isirayila ma,

teen yi mini Yaxuba bonsonna xili ma.*

22 Amasoto e mi yi laxi Ala ra,

e mi yi e yigi saxi a marakisini.

23 Koni a yi kuyen yamari,

a koren deene xa rabi,

24 a yi Manna donseen nagodo e ma,

* 78:21: Na feen sebexi Yatene 11.1 kui. † 78:24: Manna donsena a fe mato Xoroyaana 16.13-15 nun 16.31 kui.

a ariyanna donseen so e yii. †

²⁵ Adamadiine yi malekane burun don.

Ala yi donseen nasiga e ma han e lugo.

²⁶ Ala yi foyen nafa keli sogetede binna ra.

A mɔn yi foyen namini yiiƒanna ma a senben na.

²⁷ A yi xoline ragodo e ma

naxanye yi wuya alo baan meɲensinna.

²⁸ E yi yolon e daaxaden tagi e bubune ra-bilinni.

²⁹ Yamaan yi e dege han e lugo.

E yi waxi naxan xɔn ma Ala na so nen e yii.

³⁰ Koni benun e xa wasa, donseen mɔn yi e de,

³¹ Ala yi xɔlɔ e ma, a yi e senbɛmane faxa, Isirayila banxulanne.

³² Hali na birin to liga,

e mɔn lu nen yulubin lige!

Hali a to kabanako feene liga e mi denkeleya.

³³ Nayi, a yi e dunuɲa yi gidin lu fuuni,

han e yi faxa kuisanni.

³⁴ A to ndee faxa,

a dɔnxene yi tubi,

e yi Ala fen sɔbɛen na.

³⁵ A yi rabira e ma

fa fala Ala nan e kantan fanyen na,

a Kore Xɔnna Ala nan yi e xunba muxun na.

³⁶ Koni e falane mi yi fixaxi,

e yi wulen nan falama a xa.

³⁷ E mako mi yi Alaa fe yi,

e mi yi tinxinxɪ Ala layirini.

³⁸ Koni bayo a kininkinin,

a yi e hakeɛne mafelu.

A mi e halagi.

A xɔlɔn lu dɔxɔɲa ma wuyaxi,

a mi fitina e xili ma.

³⁹ A a kolon fa fala daɲɔxɔn nan tun e ra,

e siimayaan luxɪ nen alo foyedina

naxan danguma a mi xɛte.

⁴⁰ E murute Ala ma nen tonbonni saɲa ma wuyaxi.

A yi sunu e fe ra burunna ra saɲa ma wuyaxi!

⁴¹ E yi Ala bunbama ye yo ye.

E yi a liga Isirayilaa Ala Sariɲanxin yi xɔlɔ.

⁴² E jinan nen a senbɛ gbeen xɔn,

e nun a e xunba e yaxune yii lɔxɔn naxan yi.

⁴³ E jinan nen a taxamasenne xɔn Misiran yi,

e nun a kabanako feen naxanye liga Soyan yi.

⁴⁴ A yi e baane findi wunla ra.

Ige yo mi yi na nun

Misiran kaane yi naxan minɲɛ.

⁴⁵ A tugetuge xɔlene rasiga e ma naxanye e don.

Xunɲene fan yi e bɔxɔn kala.

⁴⁶ A e siseene so suɲene yii.

A bogiseen birin so tuguminne yii.

⁴⁷ A yi e wudi binle kala balabalan kesene ra.

A yi e xɔde binle kala xunbenla ra.

⁴⁸ A yi e jingene faxa balabalan kesene ra.

Galanna yi e xuruseene faxa.

⁴⁹ A fitinaxin yi a xɔlɔ jaxin nun a bɔɲɛ teen nun a maraɲaxun nagodo e ma.

Halagi ti ganla nan yi ne ra.

⁵⁰ A mi xɛte a xɔlɔn fɔxɔ ra,

a mi tin e niine yi rakisi,

a yi e faxa fitina furene ra.

⁵¹ A yi dii sarane faxa Misiran denbayaan birin yi.

Xami a denbayane dii singene birin naxanye singe e fangan mayita.

⁵² A yi fa a yamaan na

keli Misiran yi alo xuruse kuruna.

A yi e kantan burunna ra.

⁵³ A yi ti e yeɛ ra, sese mi e soto,

nanara e mi gaxu.

Koni fɔxɔ igen yi a ragali e yaxune ma.

⁵⁴ A yi fa e ra a bɔxɔ sariɲanxini

na geyaan ma a naxan soto a senben xɔn.

⁵⁵ A siya gbetene kedi nen a yamaan yeɛ ra,

a yi e bɔxɔne yitaxun e ra.

A yi Isirayila bɔnsɔnne rasabati e konne yi.

⁵⁶ Koni e yi murute Kore Xɔnna Ala ma, e yi a bunba.

E mi e xaxili lu a maxadi xuine xɔn,

⁵⁷ e yi e masiga a ra,

e yanfan ti alo e benbane.

E mi fa tinxinxɪ

alo xalimakuli yidɔxina.

⁵⁸ E Ala raxɔlɔ nen e suxure batudene ra.

E yi Ala raxɔxɔlɔn e ala sawurane xɔn.

⁵⁹ Ala to na me, a yi xɔlɔ han!

Nanara, a yi a me Isirayila ra feu!

⁶⁰ A yi a banxin nabeɲin naxan Silo yi,

a yi dɔxi adamadiine tagi denaxan yi nun.

⁶¹ A yi tin a senbɛ kankiraan yi suxu.

A nɔɛn misaala yi so yaxune yii.

⁶² A yi tin a muxune yi faxa silanfanna ra, a yi a xɔlɔ gbeen nagodo a muxune ma.

⁶³ Tɛɛn yi e banxulanne gan,

han ɲaxalan dii ti sigine yi dan na fe ra.

⁶⁴ Saraxaraline yi faxa silanfanna ra.

Koni yengɛn mi tin kaɲa gilene yi e wuga.

⁶⁵ Dɔnxɛn na, Margin yi keli

alo a yi xiin nen.

A yengɛn so

alo sofa senbɛmaan na manpaan min.

⁶⁶ A mɔn yi a yaxune kedi.

A yi e rayarabi habadan!

⁶⁷ A yi a me Yusufu bɔnsɔnna ra.

A mi Efirami bɔnsɔnna sugandi.

⁶⁸ A Yuda bɔnsɔnna nan sugandi

e nun a Siyon Geyaan naxan xanuxi.

⁶⁹ A yi a Yire Sariɲanxin ti mɛnni

alo kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna

naxanye na habadan!

⁷⁰ A yi a walikene Dawuda sugandi.

A yi a ba yexee kulan dexon.

⁷¹ A yi a tongo xuruse kantandeni,
a yi a findi a yamaan kantanmaan na,
Yaxuba bõnsõnna,
a gbee muxune Isirayila.

⁷² Dawuda yi a joxo lu e xon ma jenige
fajini.

A ti e yee ra ki faji.

79

Ala maxandina Yerusalen taan xunba feen na

¹ Asafi a betina.

Ala, siya gbetene bata i ya bõxon yenge,
e so.

E bata i Batu Banxi Sarijanxin naharamu.
E bata Yerusalen findi taa xõnna ra.

² E bata i ya walikene binbine so xõline yii
e yi e don.

I ya muxu togõndiyaxine binbine bata lu
burunna subene bun.

³ E bata e wunla ramini Yerusalen birin yi
alo igen bõxonma.

Muxu yo mi luxi
naxan faxa muxune maluxunje.

⁴ Nxu rabilinna siyane fala jaxin tima nxu
ma,

e nxu makonbi, e nxu magele.

⁵ Alatala, i luma xõlõxi nxu ma nen
han waxatin mundun?

I ya xõlõn luma nen alo teena
han waxatin mundun yi?

⁶ I ya xõlõn nagodo siyane ma
naxanye mi i batuma,
e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama.

⁷ Amasoto e bata Yaxuba bõnsõnna no,
e a bõxon kala.

⁸ I nama nxu tãro nxu benbane hakene fe ra.
I ya kininkininna xa nxu ralan iki sa!

Amasoto nxu makona a ma han!

⁹ Ala, nxu rakisi muxuna,
nxu mali i xinla binya feen na!

Nxu xunba,
i yi nxu mafelu nxu yulubine ra
i xinla a fe ra.

¹⁰ Nanfera siyane maxõdinna tima,
e naxa, "E Ala minen?"

A yita siyane ra nxu yee xõri
a i ya walikene faxa feen joxõma nen.

¹¹ I tuli mati suxu muxune kutun xuiin na.
Naxanye yalagin bun,

ne ratanga i senbe gbeen na.

¹² Na siyane konbin naxanye ti i ma Marig-
ina,

ne saranna fi na ra dõxo solofere.

¹³ Nanara, nxu tan i ya yamana,

i naxan kantanma

alo i ya xuruse kuruna,

nxu i tantunje na yi habadan,

nxu i matõxo waxati famatõne birin yi.

80

Ala xa en ma yamanan natanga

¹ Asafi a betina beti baane kuntigin xa,
sereyana, a xa ba alo betin naxan xili: "Fuge
Fajine."

² Isirayila kantan muxuna,
i tuli mati nxu ra.

I tan naxan tixi Yusufu bõnsõnna yee ra

alo xuruse kuruna,

i tan naxan dõxi maleka gubugubu kanne
tagi,

i yete makenen nõroni.

³ I senben yita

Efirami nun Bunyamin nun Manase
bõnsõnne ra.

Keli, i fa nxu rakisi!

⁴ Ala, i mõn xa nxu senbe so,

i nõron nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi.

⁵ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

i luma xõlõxi i ya yamaan ma

han waxatin mundun

i tondi a maxandin yabe?

⁶ I bata e balon findi sõxõlen na,

i yi e igelengenne rafe yegen na.

⁷ I bata nxõ bõxon findi yenge so xunna ra

nxu rabilinna siyane xa.

Nxu yaxune nxu magelema.

⁸ Ala Senben Birin Kanna,

i mõn xa nxu senbe so,

i nõron nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi!

⁹ I fa nen wudi binla ra

sa keli Misiran yamanani.

I siyaan bonne kedi,

i yi na wudi binla si e bõxonni.

¹⁰ I yi yirena nde yitõn a rasoliden na.

A salenne yi godo pon!

A yi yamanan nafe.

¹¹ A nininna yi so geyane xun na.

A yiine yi so suman wudi gbeene xun na.

¹² A yiine yi sigama han fõxo igen xun ma,

e mõn yi sigaxi han baan xun ma.

¹³ Nanfera i a langan kalaxi?

I tin dangu muxune birin yi a bogine muja?

¹⁴ Segune yi keli fõtõnni, e a kala,

burunna subene yi a don.

¹⁵ Senben Birin Kanna Ala, i mõn xa fa.

I yee ragodo nxu ma keli ariyanna yi,

i yi nxu mato.

I ya yamaan nakisi

naxan findixi na wudi binla ra!

¹⁶ I tan yeteen naxan sixi,

i xa na ratanga!

A luxi nen
alo i tan yeteen diin naxan nagboxi.
17 E bata a sege, e a gan,
i ya yamaan kalama i ya xolon bun ma.
18 I yengi lu mangan xon ma
i tan yeteen naxan doxi,
i tan yeteen diin naxan nagboxi.
19 Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i yi sonon.
Nxu rakisi nanara nxu i tantunje.
20 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
i mon xa nxu senbe so,
i non nagodo nxu ma,
alogo nxu xa kisi!

81

Ala nan en malima

1 Asafi gbeena, beti baane kuntigin xa. A xa
ba Gati kaane kondenna ra.
2 Sonxo sewani en ma Ala xa,
en senbena.
E xuini te Yaxubaa Ala xa!
3 E beti baan folo,
e tanbanne maxa,
e nun bolonna nun kondenna.
4 Kike nen na te,
e nun kiken na koxo,
e xotaan fe en ma sali loxone yi.
5 Sariyan nan ito ra Isirayila xa.
Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.
6 A a so Yusufu a denbayaan yii nen
a Misiran yamanan yenge waxatin naxan yi.
En yi xuina nde me
en mi yi naxan kolon,

7 A naxa, "N bata goronne ba e xun ma.
E bata goron binyen doxo.
8 E yi toni waxatin naxan yi,
e yi n xili n yi e xunba.
N yi e yabi foye gbeeni.
N yi e kejaan fesefese Meriba igene yi."
Beti xuini te.

9 "N ma yamana,
e e tuli mati n ma maxadi xuine ra.
Isirayila, xa e yi n xuini name nun!
10 E nama Ala gbete batu!
E nama e xinbi sin ala gbete yo xa!
11 Alatala nan n tan na,
e Ala naxan faxi e ra
sa keli Misiran yamanani.
E e deene yibi, n xa e ralugo.
12 Koni n ma yamaan mi e tuli matixi n na.
Isirayila mi tin n na.
13 Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,
e yi bira e waxon feene foxo ra.
14 Xa n ma yamaan yi n xuini name nun,
xa Isirayila yi bir e n ma kirane foxo ra nun,
15 n yi e yaxune yarabima nen nun mafuren!
N yi e yengefane halagima nen.
16 Naxanye Alatala rajaxuxi
ne gaxuxine yi e felenma nen a bun ma.
E ton mi yi janma habadan!

17 N yi e baloma nen malo fajin nun kumin
na."

82

Ala nan mangan na

1 Asafi a betina.
Ala doxi a manga gbedeni,
a tan nan kitin sama senbeman tagi.
A yi a fala, a naxa,
2 "E luma kitin se tinxintareyani
han waxatin mundun,
e yi lu muxu jaxine rafise bonne xa?
Beti xuini te.
3 E xa senbetarene nun kiridine xun
mayenge kitin sa,
e yi tinxin yiigelitone nun muxu
jaxankataxine xa.
4 E xa senbetarene nun toxo muxune
ratanga,
e e xunba muxu jaxine yii."
5 "E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e sigan tima dimin nin,
boxon bunne birin xuruxurunma.
6 N bata yi a fala, n naxa,
'Alane nan e tan na.
Kore Xonna Alaa diine nan e birin na.'
7 Koni e faxama nen
alo adamadiin bonne,
e bira alo kuntigin bonne."

8 Ala, keli, i fa dunuja makiti,
bayo i tan nan gbee siyane birin na.

83

Isirayilaa Ala maxandina e yaxune to yi e toroma

1 Sigi sarijanxina. Asafi a betina.
2 Ala, i nama i dundu.
Ala, falan ti, i nama i raxara!
3 A mato, i yaxune bata keli.
Naxanye i rajaxuxi, ne bata murute.
4 E feene yitonma wundoni i ya yamaan xili
ma.
I naxanye ratangaxi,
e sama e bode fari ne xili ma.
5 E naxa, "En sa e raxori,
alogo Isirayila xinla xa tunun dunuja yi."
6 E bata lan a ma,
e xa e malan i xili ma,
7 Edon kaane nun Sumayila bonsonna mux-
une
nun Moyaba kaane nun Hagari kaane
8 nun Gebala kaane nun Amonine nun
Amalekine
nun Filisidine e nun Tire kaane.
9 Asiriya yamanan fan bata sa e fari,
alogo e xa Loti bonsonna muxune mali.
Beti xuini te.

10 A liga e ra
alo i a liga Midiyan kaane ra kii naxan yi,
alo i a liga Sisera nun Yabin na Kison xudeni
kii naxan yi.

11 E faxa nɛn En-Dɔri yi,
e yi kun bɔxɔn fari.

12 A liga e kuntigine ra
alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan yi.
E mangane birin xa lu
alo Sebaxa nun Salamuna,

13 naxanye yi a falama, e naxa,
“Nxu xa Alaa bɔxɔne tongo nxu gbeen na.”

14 Ala, e liga
alo wuluwunla na seɛɛ xarene tongo,
alo foyen na se dagin xali,

15 alo tɛɛn fɔtɔnna ganma kii naxan yi,
alo tɛɛn tema geyane ma kii naxan yi.

16 E kedi i ya tule gbeen na.
E magaxu i ya foye gbeen na.

17 Alatala, e rayagi,
han e yi i xinla fen.

18 E xa lu yagin nun kuisanni habadan.
E xa yigitɛɛ, e raxɔri.

19 E xa a kolon
fa fala i tan Alatala,
i tan keden peen nan Kore Xɔnna Ala ra,
naxan mangayaan ligama dunuɗa birin
xun na.

84

Ala Batu Banxini siga betina

1 Koraa diine tantun betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna
ra.

2 Alatala Senben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!

3 Alatalaa banxin xɔnla n na han!
N bɔɗɛn nun n fati benden sewa betin bama
Habadan Ala xinla nan ma fe ra.

4 Hali tuntunne bata e tɛɛne sa i ya banxini,
debelenne fan bata na findi e konna ra,
alogo e diine xa maso i ya saraxa ganden na
Alatala Senben Birin Kanna,
n ma mangan nun n ma Ala.

5 Sɛwan na kanne xa
naxanye luma i ya banxini!
E i matɔxɔma nɛn waxatin birin!

Beti xuini te.

6 Sɛwan na kanne xa
naxanye senben kelima i tan yi,
naxanye xun tixi Ala Batu Banxin na.

7 E nema danguma Baka lanbanni,
menna yi lu e xa alo tigi yirene.
Tule singen na fa, darane yi fe.

8 E senben yi siga fari se,
han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.

9 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
n ma maxandi xuiin name.
Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.

Beti xuini te.

10 Ala, nxɔ mangan mato,
nxu yɛ masansan wure lefana.
I ya muxu sugandixin nasuxu!

11 Soge kedenna i Batu Banxini,
na dangu xii wuli keden na yire gbɛtɛ yi.
A fisa n xa lu tixi i ya banxin so dɛɛn na
gbansan

benun n xa sabati muxu ɗaxine konne yi.

12 Marigina Alatala luxi nɛn en xa
alo en ma sɔgen nun en yɛ masansan wure
lefana.

Alatala nan hinanna nun binyen fima en
ma.

Naxanye sigati kii kamalixi,
a herin fima nɛn ne ma.

13 Alatala Senben Birin Kanna,
sɛwan na kanne xa
naxanye e yigin sama i tan yi.

85

Ala xa bɔɗɛ xunbenla fi en ma

1 Koraa diine tantun betina, beti baane
kuntigin xa.

2 Alatala, i bata yi hinan i ya yamanan na.
I bata yi Yaxuba bɔnsɔnna senbe so.

3 I bata yi i ya muxune hakene mafelu,
i yi e yulubine xafari.

Beti xuini te.

4 I bata yi i ya xɔlɔn ɗan,
i yi xɛtɛ i ya xɔlɔ gbeen fɔxɔ ra.

5 Ala, nxu rakisi muxuna,
i mɔn xa nxu senbe so.

I nama fa lu xɔlɛ nxu ma.

6 I luma xɔlɔxi nxu ma nɛn ba
han habadan?

I ya xɔlɔn luma nɛn
han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ?

7 I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mɔn xa sewa i ya fe ra?

8 Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

9 N waxi n tuli mati feni Ala ra, Alatala.

A bɔɗɛ xunbenla nan ma fe falama a ya-
maan xa,

a muxu tɔgɔndiyaxine,
xa e mi fa xɛtɛ e xaxilitareyaan ma sɔnɔn.

10 A fama a yɛɛragaxu muxune rakisideni iki
sa!

A binyen yi lu en ma yamanani.

11 Hinanna nun lannayana e bode xɔn ma.
Tinxinyaan nun bɔɗɛ xunbenla yi rakafu.

12 Lannayaan sabatima nɛn bɔxɔni,
tinxinna yi godo keli kore.

13 Alatala herin fima nɛn en ma yati,
en ma bɔxɔn sansine yi sabati.

14 Tinxinyaan tima nɛn Marigin yɛɛ ra,
a kirani tɔn a xa.

86

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa Ala maxandina.
 Alatala, i tuli mati n na,
 i yi n yabi.
 Amasotō yiiigelitōon nun tōrō muxun nan n
 na.
² N niin natanga,
 amasotō n tōgōndiyaxi i ma.
 I tan n ma Ala, i ya walikēen nakisi,
 naxan a yigi saxi i tan yi.
³ N Marigina, kininkinin n ma!
 N ferijēnma i tan nan maxandē.
⁴ Marigina, i ya walikēen nasēwa,
 amasotō n na n niin taxuxi i tan nan na.
⁵ Marigina, i tan fan! I dija!
 Naxan na i maxandi,
 i hinanma nen na ra han!
⁶ Alatala, i tuli mati n ma maxandi xuiin na,
 n ma mawuga xuiin name.
⁷ N nēma tōroni,
 n yi i maxandi,
 amasotō i yabin tima.
⁸ Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.
 I ya wanle jaxōn mi na.
⁹ Marigina, i siyaan naxanye birin daxi,
 ne fama nen,
 e yi e xinbi sin i yetagi,
 e yi i xinla binya.
¹⁰ Amasotō i tan gbo,
 i kabanako feene rabama.
 I tan keden peen nan Ala ra.
¹¹ Alatala, i ya kiraan yita n na
 alogo n xa sigan ti i ya jōndini.
 Na fe keden peen sa n bōjēni,
 alogo n xa i xinla binya.
¹² Marigina, n ma Ala,
 n ni i tantunma nen n bōjēn ma feu!
 N yi i xinla binya habadan!
¹³ I bata hinan n na han!
 I yi n niin natanga sayaan ma.
¹⁴ Ala, wasodene bata keli n xili ma,
 gbalotō ganla waxi n faxa feni,
 e miriya yo mi sigama i tan ma.
¹⁵ Koni Marigina, i tan nan Ala ra
 naxan kininkinin,
 i dija, i mi xōlōn xulēn,
 i ya hinanna nun i lannayaan gbo.
¹⁶ I yēē rafindi n ma,
 i yi hinan n na.
 Senben fi n ma, n tan i ya walikēna.
 N nakisi, n tan i ya walikē jaxanla diina.
¹⁷ A yita n na, a i fan,
 alogo naxanye n najaxuxi,
 ne xa a to, e yagi.
 Amasotō i tan Alatala bata n mali,
 i yi n madenden.

87

Siyane birin yigin Yerusalen nin

¹ Koraa diine tantun betina. Sigi
 sarijanxina.
 Ala bata a taan ti Geya Sarijanxin fari.
² Siyon taan nafan Alatala ma
 Yaxuba bōnsōnna taane birin xa.
³ Muxune Alaa taan matōxōma han!
 Beti xuini te.
⁴ Ala naxa,
 “N Misiran kaane nun Babilōn kaane sama
 nēn
 n kolon muxune fari e nun Filisiti kaane
 nun Tire kaane nun Kusi kaane.”
 N yi a fala, n naxa,
 “Itoe fan barixi Siyon taan nin.”
⁵ E a falama nēn Siyon taan ma
 fa fala siyani itoe fan barixi mēnna nin,
 Kore Xōnna Ala yetēen yi a rasabati.
⁶ Alatala na siyane xinle sebe,
 a a falama nēn ndee ma, a naxa,
 “Itoe fan barixi Siyon taan nin.”
 Beti xuini te.
⁷ E bodonma nēn, e betin ba.
 E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

88

Mawugana malina fe ra

¹ Sigi sarijanxina. Koraa diine tantun
 betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba
 xulenna ra. Esira yixetēna nde Heman ma
 fala jaxumēna.
² Alatala, Ala naxan n nakisima,
 kōēn nun yanyin na,
 n gbelegbelema i tan nan na.
³ N ma maxandi xuiin xa i li.
 I tuli mati n ma mawuga xuiin na!
⁴ Tōrō wuyaxi bata n niini li,
 sayaan bata maso n na.
⁵ E n yatēma
 alo naxanye sigama gaburun na.
 N fangan birin bata jan.
⁶ E bata n nabejin faxa muxune ye,
 alo muxu faxaxine gaburun na,
 alo i bata jinan naxanye xōn,
 i mi fa sese ligama naxanye xa.
⁷ I bata n woli ayi bilingan tilinxin na dimi
 gbeeni.
⁸ I ya xōlōn bata gbo ayi n ma,
 i n yigbetēnma i senben na.
 Beti xuini te.
⁹ I bata n xōyine makuya n na,
 i bata n findi se jaxin na e yēē ra yi.
 N balanxi, n mi nōē mine.
¹⁰ N yēēne bata wasa tōrōn na,
 n ni i xilima lōxō yo lōxō,
 Alatala, n na n yiine yibandunma i tan nan
 ma.

11 I kabanako feen ligε faxa muxune xa ba?
Faxa muxune kele ba,
e yi i tantun?

Beti xuini te.

12 Muxuna i ya hinanna fe fale gaburun kui
ba?

I ya lannayana fe fale halagi yireni ba?

13 I ya kabanako feene toε dimini ba?

Ninan tima binbine xon denaxan yi,
i ya tinxinyaan kolonyε menni ba?

14 Alatala, n bata i xili, n mali.

N ni i maxandima xotεn yo xotεn.

15 Alatala, nanfera i i mεxi n na?

Nanfera i i yεtagi luxunxi n ma?

16 Xabu n dii jεrεna,

n yi tεrεni.

N yi masoxi sayaan na.

Gaxun bata n yili,

n yigitεgε.

17 I ya xεlε gbeen bata godo n ma.

I n kuisan gbeen naxan ti,

na bata n halagi.

18 Kuisanne n nabilinxi waxatin birin

alo fufana, e bata n nabilin yiren birin yi.

19 I bata n lanfane nun n xoyine makuya n
na.

N fa dimin nan tun kolon.

89

Ala nun Dawudaa layirina

1 Esira yixεtεna nde Etani a fala jajumεna.

2 N betin bama nen waxatin birin

Alatala hinanna fe ra,

n yi i ya tinxinna fe fala

mayixεtεne nun mayixεtεne xa.

3 N yi a fala

a i ya hinanna luma nen habadan,

a i ya tinxinyaan buma nen

alo kore xonna.

4 I naxa, “N bata layirin xidi

n ma muxu sugandixin xa,

n bata n kolε n ma walikεen Dawuda xa,

5 n naxa, ‘N ni i yixεtεne findima nen

mangane ra waxatin birin,

n yi e mangayaan lu han habadan.’ ”

Beti xuini te.

6 Alatala, malekan naxanye ariyanna yi

ne tantun betin bama i ya kabanakone fe ra,

e nun i ya tinxinyana fe ra.

7 Alatala, i tan jεxεn mi na kore xonna ma.

Nde luxi alo Alatala, alane yε?

8 Ala magaxu maleka sarijanxine malanni,

naxanye a rabilinxi,

a makabε ne birin yεε ra yi.

9 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

nde luxi alo i tan?

I senben nun i ya tinxinyana i rabilinxi.

10 I tan nan fεxε igen senben natima,

a walanne na te, i tan nan e ragodoma.

11 I tan nan Misiran halagixi,

i tan nan i yaxune raxuya ayi i senben na.

12 I tan nan gbee kore xonna nun bεxε xonna
ra.

I tan nan dunuja daxi

e nun a yi seene birin.

13 I tan nan kōmen fεxε nun yifari fεxεn
daxi.

Taboro nun Xerimon geyane sōnxōma
sewani

i ya fe ra.

14 I senben gbo!

I fangan magaxu han!

15 I ya mangayaan senbε soxi

tinxinyaan nun sariya kendεn nan na.

Hinanna nun jεndina i kεwanle birin yi.

16 Sewan na kanne xa

naxanye i batuma betini,

e sigan ti kenenni i yεtagi, Alatala.

17 E jajaxanna nen i xinli waxatin birin,

e i ya tinxinyaan binya.

18 I tan nan findixi e binyen nun e senben na,

i yi nxu xunna keli i ya fanni.

19 Amasotε Alatala nan nxu xun mayεngen
na,

nxε mangan nan Isirayilaa Ala Sarijanxin
na.

20 Lεxεna nde,

i ya tεgεndiya muxune fe toon ti nen

alo xiye,

i yi a fala e xa, i naxa,

“N bata senben fi sofana nde ma,

n bata banxulanna nde sugandi yamaan yε.

21 N bata Dawuda to, n ma walikεna.

N yi n ma ture sarijanxin susan a ma.

22 N ma fangan luma a yi nen,

n yi a senbε so.

23 A yaxune mi a nεε mume,

tinxintaren mi a rayarabε mume.

24 N na a yεngεfane halagima nen a yεε xori,

naxanye a rajaxuma,

n yi ne yεngε.

25 N ma tinxinna nun n ma hinanna luma
nen a xεn,

a senben sotε n xinli.

26 N na a mangayaan nasigama nen

han fεxε igena,

a yi nεon ti baane xun na.”

27 “A n xilima nen, a naxa,

‘I tan nan n Fafe ra, n ma Ala,

n kantan fanyen naxan n nakisima.’

28 N na a findima nen n ma dii singen na,
naxan gbo mangane birin xa bεxε xonna
fari.

29 N hinan a ra habadan!

N layirin naxan xidi nxu tagi,

na mi kalε mume!

30 N na a yixεtεna nde luma nen mangayani
habadan!

Fanni kuyen daxi,

a mangayaan daxi.”

31 “Xa a yixetene mi tin n ma sariyan suxe,
xa e mi bira n ma sariyane fəxo ra,
32 e yi n ma tənne kala,
e tondi n ma yamarine suxe,
33 nayi, n na e murute feene saranma e ra
nen dunganna ra,
n yi e ɲaxankata e hakene fe ra.
34 Koni n ma hinanna luma nen Dawuda
xon,

n mi n ma tinxinyaan kalama.

35 N mi n ma layirin kale.

N na a tuli saxi naxan na,
n mi na maxete.

36 N bata n kolɔ n ma sarjanni
n mi wulen falama Dawuda xa,
37 a yixetene luma nen habadan,
a mangayaan buma nen n yetagi
alo sogena.

38 A buma nen mangayani habadan
alo kikenana,
naxan kore xonna ma taxamasenna ra wax-
atin birin.”

Beti xuini te.

39 Koni i bata i me a ra,

i yi a masiga i ra!

I bata xɔɔ i ya manga sugandixin ma han!

40 I bata i ya layirin kala i naxan xidi

ε nun i ya walikεen tagi.

I bata a mangaya taxamasenna rabira
bɔxɔni.

41 I bata a taan yinne birin nabira.

I yi a yire makantanxine findi taa xonne ra.

42 Dangu muxune birin a muɲama,
a dɔxɔ bodene bata a ɲaxaxu.

43 I bata a yengefane senben gbo ayi.

I yi a yaxune birin nasewa.

44 I bata a yenge so seene senben ɲan.

I tondi a maliye yengeni.

45 I bata a nɔɔn ba a yii,

i yi a mangaya gbeden nabira bɔxɔni.

46 I bata a banxulanya waxatini kala a
ma,

i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

47 Alatala, i mɔn i luxunma nen nxu ma
han waxatin mundun?

I ya xɔɔn luma gbo ayi

alo tɛna han waxatin mundun?

48 A xa rabira i ma

a n ma siimayaan mi fa xunkuya.

I adamadiine birin daxi nen tun ba?

49 Nde luma a faxataren na,

a yi a yete ratanga sayaan ma?

Beti xuini te.

50 Marigina, i ya hinanna minen,

naxan yi na nun,

i i kolɔ naxan na Dawuda xa i ya tinxinni?

51 Marigina,

i miri i ya walikene yagin ma,

e nun yamaan naxanye birin goron n xun
ma.

52 Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,

e biraxi i ya muxu sugandixin fəxo ra yiren
birin.

53 Barikan xa bira Alatala xa habadan!

Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

90

Nabi Musaa betina

1 Nabi Musa, Alaa xerana maxandina.

Marigina, i tan nan findixi nxu yigiyaden
na,

keli waxati danguxine ma han habadan.

2 Benun geyane xa da,

benun bɔxɔ xonna nun dunuɲa yetεen xa da,
xabu a fɔloni, han to,

han habadan i tan nan Ala ra.

3 I tan nan muxune raxεtεma bendeni,

i yi a fala, i naxa,

“Adamadiine, ε xεtε ε kelideni.”

4 Bayo ɲεε wuli kedenna luxi nen i yεε ra yi

alo xii keden danguxina,

alo kœ kedenna.

5 I tan nan muxun niin bama,

a dangu alo xɔtɔn ma xixɔnla,

alo seɛen naxan solima.

6 Xɔtɔnni, a ɲingi, a sabati,

ɲinbanna na maso,

a lisi a ra, a xara.

7 I ya xɔɔnla nxu yigitεgema nen,

a yi nxu ɲan.

8 I bata nxu hakene sa i yetagi.

I bata nxɔ wundo yulubine birin sa kenenni.

9 Nxu siin ɲanma nen i ya xɔɔn bun ma.

Nxu nxɔ siimayaan toon ɲanɲε

alo kutunna.

10 Yanyina nde nxɔ siimayaan,

ɲεε tonge solofere nan tun a ra.

Xa a xunkuya ayi,

ɲεε tonge solomasεεε.

Koni lanbaranna nun tɔɔn nan ne birin na.

A ɲanma nen xulen, nxu faxa.

11 Nde nœε i ya xɔɔn senben kolonɲε,

a yi i binya

lan i ya xɔɔn yatεn ma?

12 Nxu xaran nxɔ siimayaan tεnge,

alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

13 Alatala, i ya xɔɔn ɲanma waxatin
mundun yi?

Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.

14 Nxu ralugo i ya hinanni xɔtɔn yo xɔtɔn.

Nanara, nxu betin bε,

nxu sewa nxu siin birin yi.

15 Nxu bata lu yagini waxati xunkuye.

Awa, iki sewa ɲεene fi nxu ma

nxu naxan xasabi ligaxi tərōni.

¹⁶ Nxu tan i ya konyine xa i ya wali gbeene to.

Nxɔ diine xa i ya binye magaxuxin to.

¹⁷ Marigina nxɔ Ala,

i ya fanna xa lu nxu xɔn.

Nxɔ wanle rasonɔya nxu xa,

yandi nxɔ wanle rasonɔya nxu xa.

91

Ala nan en yigiya kenden na

¹ Naxan na yigiya Kore Xɔnna Ala ma, na bata lu Ala Senbe Kanna makantanna bun.

² N na a falama Alatala xa nen, n naxa, “N yigiya den nun n kantannan yinna nan i tan na.

N ma Ala nan i tan na

n yigin saxi naxan yi.”

³ A i ratangama nen luti ratixine birin ma, e nun faxa furene.

⁴ A i ratangama nen,

i yi i luxun a yi,

alo taxε ngana a gabutene soma a diine xun na kii naxan yi.

A lannayaan yi findi i ye masansan wure lefaan na.

⁵ I mi gaxun kɔɛn gbalon yeε ra, hanma xalimakunla naxanye wolima yanyin na.

⁶ I mi gaxue fitina furene yeε ra

naxanye i lima dimini, hanma fure jaxin naxanye faxan tima yanyin na.

⁷ Muxu wuli kedenna faxama nen i dexɔn ma,

muxu wuli fu yi bira i rabilinni, koni fefe mi lige i tan na.

⁸ I i yeen tima nen tun,

i yi muxu jaxine saranna to.

⁹ N bata n yigiya i tan ma Alatala.

I na Kore Xɔnna Ala findi i luxunden na,

¹⁰ fe jaxi yo mi i liye.

Gbalo yo mi masoε i konna ra.

¹¹ Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi

alogo e xa i kantannan i ya sigatiin birin yi.

¹² E yi i tongo

alogo i nama i sanna din gεme yo ra.

¹³ I tima yatane nun sapine fari nen.

I yi yata senbemane nun sanni jaxine yibodon.

¹⁴ Ala naxa, “N na kanna rakisima nen bayo a n xanuxi.

N na ratangama nen

bayo a n kolon Ala ra.

¹⁵ A na n xili, n na a yabima nen.

N luma a xɔn ma nen tərōni.

N na a xunbama nen,

n yi binyen sa a ma.

¹⁶ N yi siimaya xunkuye fajin fi a ma,

n yi a yita a ra

a n tan nan a rakisima.”

92

Tantun betina

¹ Tantun betina. Sigi sarijanxina. A xa ba Matabu Lɔxɔni.

² A lan Alatala yi tantun.

Kore Xɔnna Ala,

a lan betin xa ba i xa,

³ i ya hinanna fe yi fala xɔtɔn yo xɔtɔn,

i ya tinxinna fe yi fala kɔε yo kɔε,

⁴ betine yi ba i xa kondenna nun bɔlɔn xuiinna.

⁵ Alatala, i kewanle bata n nasεwa.

N sεwa betin bama nen i ya wanle fe ra.

⁶ Alatala, i ya wanle gbo de!

I miriyane tilin han!

⁷ Xaxilitaren mi ito kolon.

Daxun mi ito famuma.

⁸ Fa fala, muxu jaxin kelima nen

alo sexe jaxina,

fe jaxi rabane birin sabatima nen,

koni habadan halagin nan e yeε ra.

⁹ Amasɔtɔ i tan Alatala nan feen birin xun na habadan.

¹⁰ I yaxune ni i ra, Alatala,

i yaxune ni i ra, e halagima!

Fe jaxi rabane birin xuyama ayi nen.

¹¹ I bata n senben gbo ayi

alo burunna pingena,

i yi ture fajin susan n ma.

¹² N na n yengefane yarabixin toma.

N na n yaxune wuga xuiin mεma.

¹³ Koni tinxin muxune sabatima nen

alo tugu binla.

E senben gboma ayi nen

alo suman binle Liban yamanani

¹⁴ alo wudin naxanye sixi Alatalaa banxini.

E sabatima nen en ma Alaa banxini.

¹⁵ E mon bogima

hali e to bata kɔxɔ.

E rafexi igen na, e xinde.

¹⁶ Na bata Alatalaa tinxinna yita.

A tan nan n kantannan fanyen na,

fe jaxi yo mi a tan yi.

93

Ala nan mangan na

¹ Alatala nan mangan na, a rabilinxi nɔrɔn nun fangan nan na. Nanara, bɔxɔn doxi ken, a mi yigisanma.

² Ala, xabu a fɔlɔni,

i ya mangayaan na.

I na yi habadan!

³ Alatala, baane e xuini tema,

baane e xuini tema han!

Baane bata walanje ayi.

⁴ Alatala senben gbo kore xɔnna ma!

A gbo fɔxɔ igen mɔrɔnne xa.*

A dangu fɔxɔ igen xunfan gbeen na.

⁵ Alatala, i ya maxadi xuine luma nen habadan!

Sariyanna lanxi i ya banxin nan ma, han habadan!

94

Ala nan birin ma kitisaan na

¹ Ala naxan gbeeɲɔxɔ tiin na, Alatala, i tan Ala naxan gbeeɲɔxɔ tiin na, i xa i yete makeɲen.

² Dunuɲa kitisana, keli,

i yi wasodene saran e kewanle ra.

³ Alatala, muxu ɲaxine luma ɲaxanɲe han waxatin mundun?

⁴ Fe ɲaxi rabane e yete matɔxɔma kanba falane yi.

⁵ Alatala, e bata i ya muxune yigbeten.

E bata i ya yamaan nayarabi.

⁶ E kaɲa gilene nun kiridine nun xɔɲene faxama.

⁷ E yi a fala, e naxa,

“Alatala mi nxu toma.

Yaxubaa Ala mi a ɲɔxɔ luxi a xɔn.”

⁸ E a liga e yeren ma

e tan xaxilitarene,

e tan daxune,

e xaxili sɔtɔma waxatin mundun?

⁹ Ala naxan en tunle rafalaxi,

a tan mi fala xuiin meɲa ba?

Ala naxan en yeene rafalaxi,

a tan mi toon tiin ba?

¹⁰ A tan naxan siyane birin xuruma,

a mi e fe saranma e ra ba,

a tan naxan muxune xaranma fe kolonna ma?

¹¹ Alatala muxune miriyane kolon,

a sese mi ne ra.

¹² Alatala, sɛwan na kanna xa

i naxan xuruma,

i naxan xaranma i ya sariyan xɔn.

¹³ I matabun fi a ma tɔrɔ lɔxɔne yi,

han yinli ge muxu ɲaxine yeɛ ra.

¹⁴ Alatala mi a muxune rabɛɲinma,

a mi a meɲa a keɛn na.

¹⁵ Kitine mɔn sama nen tinxinni,

sɔndɔme faɲi kanne birin tinma nen na ma.

¹⁶ Nde tiye n xɔn muxu ɲaxine xili ma?

Nde kele,

a ti n xɔn fe ɲaxi rabane xili ma?

¹⁷ Xa Alatala mi yi n mali nun,

n niin yi bama nen mafuren!

¹⁸ N to yi a falama, n naxa,

“N birama nen!”

Alatala, i yi n mali i ya hinanni.

¹⁹ N na kuisan,

i ya hinanna n niin lugoma nen sɛwan na.

²⁰ I mako mi kitisa tinxintarene ma, naxanye muxune ɲaxankatama e tanne yi.

²¹ E e malanma tinxin muxune xili ma, e yi sɔntarene yalagi, e faxa.

²² Koni Alatala bata findi n ma faran makan-tanxin na.

N ma Ala nan n kantan fanyen na

n nan n luxunma naxan yi.

²³ A e hakene saranma e ra nen.

Alatala en ma Ala e raxɔrima nen e fe ɲaxine ma.

95

Tantun betina

¹ E fa, en xa fa sɛwa betin ba Alatala xa!

En sɔnxɔ sɛwani Ala xa,

en kantan fanyena, en nakisimana.

² En fa a yetagi, en barikan bira a xa.

En yi a tantun sɛwa betine yi.

³ Amasɔtɔ Alatala nan Ala gbeen na.

A tan nan manga gbeena alane birin xun na.

⁴ A tan nan gbee bɔxɔn bunne nun geyane xuntagine ra.

⁵ A tan nan gbee fɔxɔ igen na,

bayo a tan nan a daxi.

A tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi.

⁶ E fa, en fa en xinbi sin,

en yi Ala batu.

En xa en xinbi sin Alatala bun

naxan en daxi.

⁷ Amasɔtɔ a tan nan en ma Ala ra.

En findixi a yamaan nan na

alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa e Ala fala xuiin me to,

⁸ e nama e bɔɲeni xɔdɔxɔ

alo e benbane Meriba yi,

alo e naxanye liga na waxatini Masa yi ton-bonni.*

⁹ E n matandi nen menni,

e yi n mato,

hali e to bata yi n kewanle to.

¹⁰ N xɔlɔ na waxati muxune ma ɲee tonge naanin,

n yi a fala, n naxa,

“Yamani ito bɔɲen makuya n na,

e mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra.”

¹¹ Nayi, n yi n kɔlɔ n ma xɔloni n naxa,

“E mi soe n ma matabudeni mumɛ!”

96

Ala nan mangane birin xun na

Taruxune Singen 16.12-33

¹ Beti nenen xa ba Alatala xa!

Dunuɲa muxune birin xa betin ba Alatala xa.

² Betin xa ba Alatala xa,

a xinla yi tantun!

* 93:4: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

* 95:8: Na fe mɔn sebxi Xɔrɔyaan 17.7 kwi.

Ɛ yi lu a raliye waxatin birin yi
 fa fala a bata en nakisi.
 3 Ɛ a binyena fe fala siyane birin xa,
 Ɛ yi a kabanako feene rali muxune birin ma.
 4 Alatala gbo,
 a lan a xa matəxə han!
 A lan
 a xa binya dangu alane birin na.
 5 Siyane alane birin findixi ala fuune nan
 na,
 koni Alatala tan bata koren da.
 6 A rabilinxi narən nun gboon nan na.
 A yire sarijanxin nafexi senben nun binyen
 nan na.

7 Ɛ tan dunuɲa siyane birin,
 Ɛ fa Alatala tantun,
 Ɛ yi a tantun a binyen nun a senbena fe ra.
 8 Ɛ fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
 Ɛ fa kiseene ra a Batu Banxini.
 9 Ɛ Alatala batu a narə sarijanxini.
 Dunuɲa muxune,
 Ɛ xuruxurun a yetagi.
 10 Ɛ yi a fala siyane xa,
 a Alatala nan mangan na.
 Nanara, dunuɲa a kiini,
 a mi yigisanma.
 Ala siyane makitima tinxinna nin.

11 Kore xənna nun bəxə xənna xa səwa han!
 Fəxə igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye a xərə ra.
 12 Burunna xa səwa e nun a yi seene birin.
 Fətənnə wudine birin xa sənə səwani,
 13 e sənə Alatala yetagi,
 amasətə a fama nən.
 A fama nən a kitin sa dunuɲa yi.
 A dunuɲa muxune makitima nən tinxinni,
 a siyane kiti a ɲəndini.

97

Ala nan keden pe mangan na

1 Alatala nan mangan na!
 Dunuɲa xa ɲaxan!
 Ɛ səwa Ɛ tan fəxə ige tagi bəxəne!
 2 A rabilinxi kundaan nun dimin nan na.
 A mangayaan senbe soxi tinxinyaan nun
 sariya kəndən nan na.
 3 Təənna a yəe ra,
 naxan a yaxune ganma a rabilinni.

4 A kuyen na a ɲinna masəxən,
 dunuɲa birin yi yalan.
 Bəxən yi a to a xuruxurun.
 5 Geyane xuyama ayi Alatala yetagi,
 dunuɲa birin Marigina,
 alo kumi dolen na xulun.
 6 Koren xənna a tinxinyaan nalima nən,
 siyane birin yi a binyen to.
 7 Suxure batune yagima nən,
 naxanye suxurene matəxəma.
 Alane birin e xinbi sinma nən a bun.

8 Siyon kaane a məma nən e səwa.
 Yuda taane yi ɲaxan i ya kiti saxine fe ra,
 Alatala.

9 Alatala, i tan nan Kore Xənna Ala ra
 dunuɲa birin xun na.
 I tan gbo dangu alane birin na.

10 Alatala rafan naxanye ma,
 fe ɲaxin xa ɲaxaxu ne ma.
 A təgəndiya muxune kantanma nən,
 a yi e xunba muxu ɲaxine yii.

11 Kənənnə minima nən tinxin muxune xa,
 muxu səndəmə fajine səwama nən.

12 Ɛ tan naxanye birin tinxin,
 Ɛ səwa Alatala a fe ra,
 Ɛ a xili sarijanxin tantun.

98

Ala nan mangan na

1 Tantun bətina.
 Ɛ bəti nənən ba Alatala xa.
 A bata kabanako feene liga!
 A en nakisima a senben nun a sariɲanna
 nan xən.
 2 Alatala bata a marakisin nun tinxinna yita
 siyane ra.
 3 A mi ɲinanxi a hinanna nun a tinxinna xən
 Isirayila yamaan xa.
 Bəxən danne birin bata a to
 a en ma Ala bata en nakisi.

4 Dunuɲa muxune birin xa sənə səwani
 Alatala xa.
 Ɛ səwaxin yi sənə han,
 Ɛ yi a tantun bətini!
 5 Ɛ tantun bətine ba Alatala xa bələnna ra!
 Ɛ bələnna nun tantun bəti xuini te!
 6 Ɛ xətane nun fenne fe.
 Ɛ sənə səwani mangan xa, Alatala.

7 Fəxə igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye birin a xərə ra.
 Dunuɲa muxune birin xa e xuini te.

8 Baane xa e xuini te
 alo yii bənbə xuina!
 Geyane xa sənə səwani e bode xən!

9 Ɛ səwa Alatala yetagi,
 amasətə a fama nən.
 A fama nən, a kitine sa dunuɲa yi.
 A dunuɲa muxune makitima nən tinxinni,
 a siyane kiti a ɲəndini.

99

Ala nan mangane birin xun na

1 Alatala nan mangan na.
 Siyane xuruxurunma.
 A mangaya gbədən maleka gubugubu
 kanne tagi.
 Bəxən xuruxurunma.
 2 Alatala gbo Siyon yi!
 A tan nan siyane birin xun na.
 3 Birin xa i xinla tantun

naxan gbo, a magaxu.
Ala sarijan han!
4 Mangan Ala senben gbo!
Sariya kenden nafan a ma.
I tan nan tinxinyaan daxi.
I tan nan sariya kenden
nun tinxinna saxi Yaxuba bɔnsɔnni.
5 E Alatala batu, en ma Ala.
E yi e xinbi sin a manga gbɛden san bun.
A sarijan!

6 Nabi Musa nun Haruna yi a saraxaraline
ye.
Samuyeli yi a maxandi muxune ye.
E yi Alatala maxandima,
a yi e yabi.
7 A yi falan tima e xa nen
keli kundani.
E yi na maxadi xuine nun tɔnne suxuma,
a yi naxanye soma e yii.
8 Alatala nxɔ Ala,
i tan yeteen nan yi e yabima,
i findi Ala dijaxin nan na e xa,
koni i e fe jaxine saran e ra nen.
9 E Alatala en ma Ala batu,
e xinbi sin a geya sarijanxin bun.
Amasɔ Alatala en ma Ala sarijan.

100

Tantun Betina

1 Tantun betina, barika birana.
Dunuja muxune birin xa sɔnxɔ sewani
Alatala xa.
2 E Alatala batu sewani.
E fa a yetagi, e sewa betine ba a xa!
3 E a kolon a Alatala nan Ala ra.
A tan nan en daxi.
A tan nan gbee en na.
A yamaan nan en tan na,
alo a xuruseen naxanye rabama.
4 E nema soma a Batu Banxini,
e barikan bira a xa!
E a tantun a tanden ma!
E a tantun,
e barikan bira a xa.
5 Amasɔ Alatala fan,
a hinanna luma nen habadan!
A tinxinyaan luma nen
habadan han habadan!

101

Mangana de xui tongona Ala xa

1 Dawudaa betina.
N betini ito bama
i ya hinanna nun i ya sariya kenden nan ma
fe ra.
Alatala, n tantun betin bama i tan nan xa.
2 N katama nen
n xa lu kira kamalixin xɔn.
I fama n fema waxatin mundun yi?
N sigan ti tinxinni n ma banxini.
3 N mi tinje fe jaxin ma mumɛ!

N denkeleyatarene kewanle rajaxuma nen.
Nxu mi sese malanje.
4 N mi finde tinxintaren na.
N mi fe jaxi yo rabe.
5 Naxanye muxune mafalan wundoni,
n ne deen suxuma nen.
Naxanye muxune matoma a jaxin na wa-
soni,
n mi dije ne ma mumɛ!
6 N na n yeen tima nen muxu tɔgɔndiyaxine
ra yamanani,
alogo e xa lu n fema.
Naxan na sigan ti tinxinni,
na luma nen n ma wanla ra.
7 Yanfanten yo mi luyɛ n konni.
Wule fala yo mi luyɛ n yetagi.
8 Xɔtɔn yo xɔtɔn
n muxu jaxine bama nen yamanani,
n fe jaxi rabane birin kedima nen Alatalaa
taani.

102

Tɔɔ muxuna Ala maxandina

1 Tɔɔ muxuna Ala maxandina sɔxɔleni, a a
mawuga Alatala xa.
2 Alatala, i tuli mati n ma maxandin na.
I n ma mawuga xuiin name!
3 I nama i yetagin luxun n ma
n nema tɔrɔni waxatin naxan yi!
I tuli mati n na.
N na i xili,
n yabi mafuren!
4 Amasɔ, n siin janmatɔɔn ni i ra
alo tutina.
N fatin ganma alo tee wolonna.
5 N bɔjen xaraxi alo sekena.
Donse xɔli mi fa n na sɔnɔn.
6 Kutunna bata n doyen.
7 N bata liga
alo toxorona tonbonni,
alo kutunxunban taa xɔnni.
8 N mi xima.
N bata lu yee radunduni
alo xɔliin banxin fari.
9 N yaxune n kombima ferijɛn gbɛn,
e fala xɔlen ti n ma,
e n xinla findi danga ti seen na.
10 N xube fujin nan donma.
N yeeɛgen bata basan n min igen na.
11 Amasɔ i ya xɔlɔna fe ra,
i bata n tongo i yi n woli ayi.
12 N siin janmatɔɔn ni i ra
alo nininna jinbanna ra.
N bata liga alo sexe xarena.
13 Koni Alatala,
i tan nan mangan na habadan!
Mayixetene nun mayixetene i ya fe falama
nen.
14 I kelima nen i kininkinin Siyon taan ma.
I dija waxatin bata a li a ma.
Waxati saxi yeteen ni ito ra.

15 Hali taani ito gemene rafan nxu tan i ya walikene ma.

A gbangbanna yeteen kininkininna nxu ma.

16 Siyane birin gaxuma Alatala yee ra nen.

Dunuja mangane birin yi gaxu i ya binyen yee ra.

17 Alatala mon na Siyon ti waxatin naxan yi, a yi a yete makenen a binyeni.

18 A a yee ra findi muxu ramexine ma,

a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.

19 Na xa sebe mayixete famatone xa, alogo yama famatone xa Alatala mataxe.

20 Alatala bata a yee ragodo

keli a yire sarijanxini kore xonna ma.

A bata a yee ragodo dunuja ma keli ariyanna yi.

21 Muxun naxanye kasoon na

a bata ne kutun xuine me.

A bata na muxu yalagixine xoroya,

22 alogo e xa Alatala xinla fala Siyon yi,

e yi a tantun Yerusalen taani,

23 siyane nun yamanane birin na e malan waxatin naxan yi Alatala batudeni.

24 Marigin bata n senben jan n ma siimayani,

a yi n siin jan.

25 N yi a fala, n naxa,

“N ma Ala, i nama n faxa.

N munma fori. I tan luma nen habadan!

26 I boxo xonna da nen,

xabu a foloni.

I yii foxon nan kore xonna ra.

27 Ne birin danguma nen,

koni i tan luma nen na.

Ne birin forima nen,

e kala alo dugina,

i yi e masara.

28 Koni i tan luma nen i kiini waxatin birin.

I ya siimayaan mi janje mume!

29 Nxu tan i ya walikene diine luma nen i fema,

e yixetene fan yi sabati i yetagi.”

103

Alaa hinanna

1 Dawuda gbeena.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

N xa a xili sarijanxin tantun n bojeen ma feu!

2 N xa Alatala tantun n niin birin na!

N nama ninan a wali faji yo xon.

3 A tan nan n mafeluma n haken birin na.

A tan nan n nakendeyama furen birin ma.

4 A tan nan n natangama sayaan ma,

a yi n nakamali hinanna nun kininkininni.

5 A tan nan siimaya fajan fima n ma,

alogo n mon xa fangan soto

alo singbinna.

6 Alatala tinxin,

a tan nan kiti kenden sama muxu najankataxine xa.

7 A bata a feene yita Nabi Musa ra,

a yi a kewanle yita Isirayila yamaan na.

8 Alatala kininkinin, a dija.

A mi xolon xulen. A hinanna gbo.

9 A xoloxin mi en mafale yeye!

A mi luyexoloxi han habadan!

10 A mi en suxuma en yulubine ra.

A mi en saranma en hakene ra.

11 A hinanna gbo a yee ragaxu muxune yee ra yi,

alo kore xonna makuya boxo xonna ra kii naxan yi.

12 A bata en yulubine ba en ma,

a yi e makuya en na

alo sogeteden nun sogegododen tagi kuya kii naxan yi.

13 Alatala kininkininma a yee ragaxu muxune ma nen

alo fafan kininkininma a diine ma kii naxan yi.

14 A en da kiin kolon,

a kolon fa fala en kelixi benden nin.

15 Muxuna siimayaan luxi nen alo sexena,

a sabatima nen alo sexefugena,

16 koni foye wolonna na sa a ma a xara ayi,

a yi jan hali a funfunu,

a mi luma na.

17 Koni Alatalaa hinanna luma nen

a yee ragaxu muxune xa habadan han habadan.

A tinxinna yi lu e diine diine xa,

18 xa e a layirin suxu,

e yi e miri a fe ragidixine ma

alogo e xa e rakamali.

19 Alatala bata a mangaya gbeden nafala kore xonna ma.

A tan nan mangayani seene birin xunna.

20 E Alatala tantun, e tan malekane.

E tan naxanye senbe kanne ra,

naxanye a falane ligama,

naxanye a fala xuine suxuma.

21 E Alatala tantun,

e tan a ganle kore xonna ma,

e tan, a walikene naxanye a sagoon ligama.

22 E Alatala tantun,

e tan a dali seene birin,

e na lu dede a mangayaan bun.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

104

Daala Mang'an tantun fena

1 N xa Alatala tantun n niin birin na!

Alatala n ma Ala, i tan gbo de!

I tan maraberi baxi naron nun gboon nan na.

2 A bata a yete rabilin kenenna ra

alo doma gbeena.

A yi kore xonna yifulun

alo senkema.

³ A bata a banxin ti igene fari kore xonna ma,

a yi kundane findi a masiga ti wontoron na, a sigan tiin foyen nin.

⁴ A foyen findi a xeraan na,

a teen findi a walikéen na.

⁵ A baxan beten sa ki faji.

A mi yigisanje mumé.

⁶ I bata tilinna radin baxan ma

alo domana,

igene yi te han geyane xuntagi.

⁷ Koni e yi e gi i ya xolon bun,

e yi e gi i ya galanna xuiin ma.

⁸ E yi godo lanbanne yi keli geyane ma,

han i yiren naxan yitonxi e xa.

⁹ I yi naninna sa

e mi dangue naxan na mumé,

alogo e nama fa sa baxan xun ma.

¹⁰ I tigi igene ragima xude wunle xan

dangu geya longonne ra.

¹¹ Burunna subene birin fa e minma menna nin,

burunna sofanle fan yi fa min xonla ba na yi.

¹² Xoline e teene sama xude deen nin,

e yi sonxoe wudine koe ra.

¹³ A yi tulen nafa geyane fari keli kore, i kewanle yi baxoni li.

¹⁴ A yi se xen namini xuruseene xa,

e nun sansine muxune xa,

alogo e xa balon sot baxoni,

¹⁵ e nun manpaan naxan e rasewama,

e nun turen naxanye e fatin nayabuma ayi,

e nun donseen naxanye e senbe soma.

¹⁶ Hali Alatalaa wudi binle fan igen sotoma

e makoon naxan ma,

Liban yamanan suman wudine

Ala naxanye sixi.

¹⁷ Xolidine e teene sama menna nin.

Xoli xungbene fan yi e teene sa na fof binle yi.

¹⁸ Xenle fan luma geya matexine fari,

fanye ra siine yi e luxun gemé yinle ra.

¹⁹ I bata kiken da waxatine yate feen na.

Sogena a godo waxatin kolon.

²⁰ I dimin da alogo koeen xa so, burunna subene birin e masiga tima waxatin naxan yi.

²¹ Yata senbemané wurundunma

e balon fendeni

e e balon maxodinma Ala ma.

²² Sogen na te waxatin naxan yi,

e mon yi xete,

e sa e sa e yinle ra.

²³ Nayi, muxune yi mini,

e siga e wanle ra han jinbanna ra.

²⁴ Alatala, i kewanle gbo,

I ne birin daxi fe kolonna nin.

Baxan nafexi i ya dali seene nan na.

²⁵ Foxo igen mato, a gbo.

Niimaseen sifan birin a yi,

a xurin nun a xungbena,

naxanye mi noe yate konin.

²⁶ Kunkine sigama a tan nan xun ma.

E nun ige yi sube magaxuxine

i naxan daxi alogo e xa sabaan so a yi.

²⁷ E birin yengi i tan nan ma donse feen na,

e makoon na bira a ma waxatin naxan yi.

²⁸ I donseen soma e yii nen,

e yi a don.

I donseen so e yii

han e yi wasa.

²⁹ I na i xun xanbi so,

e yigitege.

I na e niin ba, e yi faxa.

E xete bendeni e kelixi denaxan yi.

³⁰ Koni i na niin bira e yi waxatin naxan yi,

e da, seen birin yi findi a nenén na baxan fari.

³¹ Alatalaa binyen xa lu habadan!

Alatala xa sewa a kewanle fe ra!

³² Ala na baxan mato, a xuruxurun.

A na a yiin din geyane ra,

e tutin yi mini.

³³ Fanni n nan n nii ra,

n betin bama nen Alatala xa.

N tantun betin bama n ma Ala xa nen n siin birin yi.

³⁴ N ma betin xa a kenén.

Amasoto n ma sewan kelima Alatala nin.

³⁵ Ala xa yulubi kanne jan baxoni.

Ala xa muxu jaxine ratunu.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

Tantunna Ala xa!

105

Ala nun a yamana fe

Taruxune Singen 16.8-22

¹ E Alatala tantun. E yi a maxandi.

A bata naxan liga, e na fala siyane xa.

² E betin ba a xa,

e yi a tantun betine yi,

e yi a kabanako feene birin fala.

³ E e kanba a xili sarjanxini.

Naxanye birin Alatala fenma,

ne xa sewa.

⁴ E e yee rafindi Alatala nun a senben ma,

e lu a fenje waxatin birin.

⁵ A wali fajn naxanye ligaxi

e nun a kabanako feene

nun a kitin naxanye saxi,

ne fe xa rabira e ma,

⁶ e tan Iburahima bonsonna,

a walikene,

e tan Yaxubaa diine,

Ala naxanye sugandixi.

7 A tan nan Alatala ra, en ma Ala.
 A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.
 8 A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nɛn
 han habadan,
 e nun a falane fe han mayixɛtɛ wuli keden,
 9 e nun a layirin naxan xidi e nun Iburahima
 tagi,
 a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.
 10 A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xɔn,
 a findi habadan layirin na Isirayila kaane
 xa.
 11 A naxa, “N Kanan yamanan soma nɛn
 ɛ nun i yixɛtɛne yii e kɛɛn na.”
 12 E mi yi wuya nun.
 Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na yamanani.
 13 E yi kelima nɛn siyana nde ye
 e siga nde gbɛtɛ ye,
 e keli yamanana nde yi
 e siga nde gbɛtɛ yi.
 14 Koni a mi tinɲɛ
 muxu yo xa e ɲaxankata.
 A mangane rakolon nɛn e fe yi, a naxa,
 15 “Ɛ nama fefe liga n ma muxu sugandixine
 ra.
 Ɛ nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”
 16 Ala yi fitina kamɛn naso e yamanani,
 a yi e donseen birin ɲan.
 17 Koni Ala yi xɛmɛna nde rasiga a yamaan
 yeɛ ra.
 Yusufu nan yi na ra
 naxan mati konyiyani.
 18 E yi yɔlɔnxɔnna sa a sanne ma,
 e wuren bira a kɔɛ.
 19 Han na waliyiya falane yi kamali
 a naxanye ti.
 Alatalaa falan yi a yita
 a a ɲɔndi.
 20 Nanara, mangan yi a beɲin,
 naxan yi siyane xun na,
 na yi a xɔɔya.
 21 A yi Yusufu lu a yamanan xun na.
 A yi lu mangan yii seene birin xun na,
 22 alogo a xa a kuntigine matinxin a
 waxɔnna ra,
 a yi na fonne xaran fe kolonna ma.
 23 Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,
 Yaxuba yi dɔxɔ Xami bɔnsɔnna yamanani.
 24 Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.
 E senben yi gbo ayi dangu e yaxune ra.
 25 A yi Misiran muxune bɔɲɛn masara,
 Isirayila yamaan yi ɲaxaxu e ma.
 E yi a walikɛne ɲaxankata feni tɔn.
 26 A yi a walikɛɛn Musa rasiga e ma
 e nun Harura, a naxan sugandixi.
 27 E yi Alaa taxamaseri magaxuxine liga e
 ye,
 e a kabanako fe wanle kɛ
 Xami bɔnsɔnna yamanani.

28 Ala yi dimin naso na yamanani.
 E mi yi nɔɛ na yamarin matandɛ.
 29 A yi e igene findi wunla ra,
 e yeɛɛne birin yi faxa.
 30 E yamanan birin yi findi xunɲɛne ra.
 Mangana banxin birin yi rafe xunɲɛne ra.
 31 Ala yi xɛnne nun sosone yamari,
 e yi mini yamanan birin yi.
 32 A yi balabalan kɛsɛne ragodo e ma,
 Galanna yi godo a yamanan birin yi.
 33 Ala yi e manpa binle* kala
 a yi yamanan wudine birin magira.
 34 A yi tuguminne fan yamari,
 e yi fa,
 supɛn naxanye mi yi nɔɛ yate.
 35 E yi yamanan se ɲingine birin don.
 E yi e donseen birin don.
 36 Ala yi e dii singene birin faxa yamanani,
 naxanye findixi e yixɛtɛ senben na.
 37 A yi Isirayila yamaan namini Misiran ya-
 manani,
 e gbetin nun xɛmaan xali,
 muxu yo mi bira e bɔnsɔnne ye.
 38 Misiran kaane yi sɛwa e keli feen na,
 bayo e yi gaxuxi e yeɛ ra han!
 39 Ala yi kundaan so a muxune xun na.
 N yi tɛɛ dɛgen ti e yeɛ ra
 alogo a xa e lu kɛnɛnni.
 40 E Ala maxɔdin,
 a yi dɔmɛne nun donseene ragodo e ma
 keli kore, e lugo.
 41 A yi fanyen bɔ, igen yi mini a yi,
 a yi godo tonbɔnni alo xude wunla,
 42 bayo a fala sariɲanxina fe rabira nɛn a ma
 a naxan ti Iburahima xa, a walikɛna.
 43 A yi a yama sugandixin namini Misiran
 yi,
 e ɲaxan, e sɔnxɔ sɛwani.
 44 A yi siya gbɛtɛne bɔxɔn so e yii,
 e yama gbɛtɛne wali xɔnna sɔtɔ e kɛɛn na,
 45 alogo e xa a tɔnne suxu,
 e yi a sariyan birin suxu.
 Tantunna Alatala xa!

106

*Alaa fanna a muxune xa
 Taruxune Singen 16.34-36*

1 Tantunna Ala xa!
 Ɛ Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 2 Nde nɔɛ Alatalaa wali gbeene birin ma fe
 falɛ?
 Nde nɔɛ tantunna birin fiye a ma?
 3 Sɛwan na kanne xa
 naxanye a sariyane suxuma,
 naxanye fe tinxinxin ligama waxatin birin.
 4 Alatala, i nema i ya yamaan maliye wax-
 atin naxan yi,
 i xaxili lu n xɔn ma.

* 105:33: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

I yi n fan mali
i nema e rakise waxatin naxan yi,
5 alogo n xa i ya yama sugandixin sabatixin
to,

alogo nxu nun i ya muxune xa sewa
nxu bode xon ma,
nxu birin yi nxu yete matoxo sewani.

6 Nxu bata yulubin liga
alo nxu benbane a liga kii naxan yi.
Nxu bata hakene nun fe jaxine raba.

7 Nxu benbane to yi Misiran yamanani,
ne mi yi i ya kabanako fe wanle yatexi.
E jinan nen na waxatine birin xon ma
i yi hinanma e ra waxatin naxanye yi.
E yi murute Gbala Baan de.

8 Koni a yi e rakisi a xili binyena fe ra,
alogo a senbe gbeena fe xa kolon.

9 A yi falan ti Gbala Baan xili ma,
a yi xara ken!

A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni
alo tonbonna.

10 Ala yi e rakisi na muxune ma
naxanye yi e rajaxuxi.

A yi e xunba e yaxune yii.

11 E yenge faane yi faxesa igeni.
Muxu yo mi lu.

12 Nayi, e yi la a fala xuine ra,
e yi tantun betine ba a xa.

13 Koni Ala naxan ligaxi,
e jinan na xon mafuren,
e mi a mame a yi feene rakamali,

14 Xoyin yi e suxu tonbonni
e yi Ala bunba baxo xareni.

15 E naxan maxodin,

Ala yi na so e yii,
koni a yi furen fan nafa e ma.

16 E yi Nabi Musa maxoxolon folo,
e nun Haruna naxan nasarijanxi Alatala
xa.

17 Baxon deen yi rabi a Datan gerun.

A yi Abirami nun a muxune ye maluxun.

18 Teen yi e ganla gan,
a yi muxu jaxine suxu.

19 E yi xemaan nafala jinge dii sawura sux-
uren na Horebe Geyaan ma,
e yi seen batu naxan nafalaxi wuren na.

20 E yi Ala binyen masara jinge dii sawuran
na
naxan sexen donma.

21 E jinan Ala xon
naxan e rakisixi
naxan wali gbeene ke Misiran yamanani.

22 A kabanako feene liga Xami bomsanna
yamanani,
e nun fe magaxuxine Gbala baani.

23 Ala yi a fala a e raxorima nen,
fo a muxu sugandixin Musa a ti a yetagi

alogo a xa xete a xolon baxo ra,
alogo a nama e birin halagi.

24 Awa, e yi e me na baxo fajin fan na
amasoto e mi yi laxi a falan na.

25 E yi lu a mafale e bubune kui.
E mi Alatala falan name.

26 Nanara, a yi a kolob e xili ma,
a e luma nen tonbonni e faxesa,

27 a yi e yixete raxuya ayi siyane ye,
a yi e raxuya ayi yamanane yi.

28 Alaa yamaan Baali-Peyori li waxatin
naxan yi,

e yi saraxane don
naxanye yi bama ala fuune xa.

29 E kewanle yi Ala raxolo e ma
fure jaxin yi godo e ma.

30 Koni Finexasi yi keli,
a yi na feen dan,

na furen yi dangu.

31 Ala yi na yate tinxinna ra a xa
waxati famatone yi han habadan.

32 E yi Ala raxolo Meriba igene de,
Musa yi taron soto e fe ra.

33 E yi a liga Musa xoloxin yi falan ti xaxil-
itareyani.

34 E mon mi siya gbetene faxesa
Alatala tonna sa naxanye fe yi.

35 E yi basan siyane ra,
e yi lu e namunne lige.

36 E yi e suxurene batu.

Na na findi e rabira xunna ra.

37 E yi e dii xemene nun dii temene ba sarax-
ane ra jinnan xa.

38 E diidine faxesa naxanye mi fefe kolon.

E ne ba saraxane ra Kanan suxure kidene yi,
baxon yi xosi na faxesa fe ra.

39 E yi e yete xosi e kewanle xon.

E suxure feene yi lu alo yalunyana Ala
mabinni.*

40 Nanara, Alatala yi xolo a yamaan ma.
E yi rajaxu a ma.

41 A yi e raberin siyane yii,
e yi rajaxu naxanye ma,
ne yi non soto e xun na.

42 E yaxune yi e jaxankata,
e yi e rayarabi e senbeni.

43 A yi a muxune xunba sanja ma wuyaxi,
koni e yi lu murute,

e lu kankanje e hakene ma.

44 Koni, a to e wuga xuiin me,
a yi e toro yaan to.

45 A yi a miri a layirina fe ma.

A yi dija a hinanna a fe ra.

46 Ala yi a liga a naxanye a yamaan suxi
ne yi kininkinin e ma.

47 Alatala nxo Ala, nxu rakisi.

* 106:39: Na luxi nen alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi.

I mɔn xa fa nxu ra keli siya gbɛtɛne ye,
alogo nxu xa i xili sarijanxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.

⁴⁸ Barikan xa bira Alatala xa,
Isirayilaa Ala habadan han habadan!
Yamaan birin xa a ratin “Amina.”
Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suulundena: Keli Sora 107 ma han 150

107

Ala tantun bayo a fan

¹ Ɛ Alatala tantun bayo a fan!
A hinanna luma nɛn habadan!
² Alatala ɛ tan naxanye birin xunbaxi,
ɛ a fala,
a ɛ tan naxanye xunbaxi ɛ yaxune yii,
³ a faxi ɛ tan naxanye ra
sa keli yamana gbɛtɛne yi,
sa keli sogeteden nun sogegododen binni,
e nun kɔmɛn fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn ma.
⁴ Ndee bata yi lɔ ayi tonbon magaxuxini,
e mi yi fa kiraan toma siga taani
muxune dɔxi dɛnaxan yi.
⁵ Kamɛn nun min xɔnla yi e suxu,
e yigitɛɛ.
⁶ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma,
a yi e xunba e tɔrɔni.
⁷ A yi ti e yɛɛ ra siga kira tinxinxin xɔn ma.
A siga e ra taani
muxune dɔxi dɛnaxan yi.
⁸ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
⁹ A min xɔnla bama muxune ra,
a yi kamɛtɔne ralugo donse fajine ra.
¹⁰ Ndee yi dimin nun bɔɔɛ rafɔrɛn nin,
e ɲaxankataxin xidixi yɔlɔnxɔnna ra kasoon
kui.
¹¹ Amasɔtɔ e bata yi murutɛ Alaa falane ma,
e mi yi Kore Xɔnna Alaa maxadi xuine suxi.
¹² Tɔrɔn yi e xadan,
e dagalanɛ ayi,
muxu yo mi e mali.
¹³ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma,
a yi e rakisi tɔrɔn ma.
¹⁴ A yi e ba dimin nun bɔɔɛ rafɔrɛni.
A yi e yɔlɔnxɔnne yibolon.
¹⁵ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
¹⁶ A wure dɛɛne gira,
a yi wure gbelemene kala.
¹⁷ Xaxilitaren nan yi ndee ra.
E yi tɔrɔma
e matandine nun e hakɛne nan ma fe ra.
¹⁸ E na donseen to,
e bɔɔɛ masiga ayi.

E yi maso sayaan na.

¹⁹ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma,
a yi e rakisi tɔrɔn ma.
²⁰ A yi falan ti, a e rakɛndɛya.
A yi e ratanga gaburun ma.
²¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
²² E xa barika bira saraxane ba Ala xa
e yi a wali fajine fe fala,
e sɔnxɔ sɛwani.

²³ Ndee yi siga fɔxɔ igen xun ma kunkin kui,
e yulayaan naba fɔxɔ igen xun ma.

²⁴ E yi Alatalaa wanle to,
a kabanako feene liga tilinna xun ma.

²⁵ A yi foye gbeen yamari,
a yi fa fɔlɔ.

Fɔxɔ igen yi walanɛ ayi.

²⁶ Igen mɔrɔnne yi lu kunkini tɛ pon,
a mɔn yi lu a ragodɛ tilinna ma.

E bata yi kɔntɔfili, e yigitɛɛ.

²⁷ E xun yi magi e ra,
e dagalanɛ ayi

alo muxun na a min.

E kɔten birin yi findi fe fuun na.

²⁸ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma.

A yi e ba e tɔrɔni.

²⁹ A yi a liga foye gbeen yi a raxara.

Walanna yi a raxara fɔlɔ.

³⁰ Fɔxɔ igen to a raxara,
e yi sɛwa.

A yi fa e ra e sodeni

e yi waxi dɛnaxan xɔn.

³¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.

³² E xa a batu yamaan malanni.

E mɔn xa a matɔxɔ fonne malanni.

³³ A tan nan baane masarama tonbonna ra,
a yi tigrine findi bɔxɔ xaren na.

³⁴ A bɔxɔ fajin findi bɔxɔ kalaxin na
fɔxɔn dɛnaxan yi na kaane ɲaxuyana fe ra.

³⁵ A mɔn yi tonbonna maxetɛ daraan na,
a yi bɔxɔ xaren findi tigi yiren na.

³⁶ A yi fa kamɛtɔne ra, e dɔxɔ na,
e taan ti e luyɛ dɛnaxan yi.

³⁷ E yi xɛɛne bi,

e manpa binle si,

e yi tɔnɔ gbeen sɔtɔ e yi.

³⁸ A yi a yamaan baraka,

e yi wuya ayi,

a mi tin se yi ba e ɲingene ra.

³⁹ A yamaan yatɛn to xurun fɔlɔ
e rayarabin nun tɔrɔn nun ɲaxankatan bun,

⁴⁰ a yi na kuntigrine ɲaɲaxu

naxanye a yamaan lu,
e siga wulaan xun xɔn kira mi dɛnaxan yi.

⁴¹ Koni a yi tɔrɔ muxune ba e tɔrɔni,

a yi e denbayane rawuya ayi

alo e xuruseene.

42 Tinxin muxune yi na to,
e sewa,
koni muxu jaxine yi e dundu.
43 Naxan na findi xaxilimaan na,
a xa a yengi lu feni itoe birin xon,
a yi Alatalaa hinanna kolon.

108

Ala maxandina malina fe ra lan yaxune fe ma

Yaburin 57.8-12 nun Yaburin 60.7-14

1 Dawudaa betina. Sigi sarijanxina.
2 Ala, n ma binyena,
n xaxili ragidixi yati!
N betin bama nen, n yi i tantun!
3 N xulunma nen sinma,
n yi n ma bolonna nun kondenna maxa!
N kurunma betin be nen subaxa!
4 Alatala, n ni i tantunma nen siyane ye.
N betin bama i xa nen bansonne tagi.
5 I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore xonna.
6 Ala,
i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
a yi boxon nafe!
7 I xanuntenne xunba,
i yi e rakisi i senbeni.
I yi n yabi.
8 Ala bata falan ti a yire sarijanxini,
a naxa, "N noon tima nen,
n Siken taani taxun,
n yi Sukoti lanbanna danne sa.
9 N tan nan gbee Galadi boxon nun Manase
ra.
Efirami kaane findixi n ma yengesone nan
na.
Yuda luxi nen
alo n ma mangaya dunganna.
10 Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan
na.
N tan nan Edon yamanan kanna ra.
N yenge sonxoni tema Filisiti yamanani."
11 Ala, nde sigama n na na taa makantanx-
ini?
Nde tima n yee ra siga Edon yi?
12 Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?
I mi fa nxo ganla boxo ra sonon ba?
13 Nxu mali yaxune yengedeni!
Sese mi adamana maliin na.
14 Koni Ala na lu en xon,
en noon sotoma nen.
A tan nan en yaxune halagima.

109

Toro muxuna mawugana

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
Ala, n naxan tantunma, i nama lu dunduxi!
2 Amasoto muxu jaxine nun wuledene n
mafalama.

E wulene sama n xun ma.
3 E mon fala jaxine tima lan n ma.
E n yengema na kiini fuu!
4 N tan e xanuxi,
e tan n tojenge ma.
Koni n tan Ala maxandima.
5 E n ma fe fajin saranma fe jaxin na,
e n ma xanuntenyaan saran xonnantenyaaan
na.

6 E a falama n ma e naxa,
"Gbaloo feen xa sa a xun ma,
muxuna nde yi a tojenge.
7 A na makiti, a yi yalagi.
A Ala maxandi xuine yi yate haken na.
8 Ala xa a siin jan mafuren,
muxu gbete yi a tiden tongo.
9 Ala xa a diine findi kiridine ra,
a jaxanla yi findi kaja gilen na!
10 Ala xa a diine findi sigatine nun xandi
tiine ra,
e yi makuya e banxi xonne ra.
11 Ala xa a doli faan siga a yii seene birin na,
xojene yi a wali xonne birin tongo.
12 Ala xa muxe nama fa hinan a ra sonon,
hanma muxe yi e yengi doxo a kiridine xon
ma.
13 Ala xa a yixete birin halagi,
e xinle yi lo ayi habadan.
14 Alatala xa a xaxili lu a benbane haken
xon ma.
Alatala nama a nga yulubine xafari mume!
15 Alatala xa a yengi lu e haken xon ma
waxatin birin,
koni Ala xa jinan xa ti e fe xon ma fefe!
16 Bayo xemeni ito mi findixi hinanten na
a yi yiigelitone nun toro muxune
jaxankatama,
han a yi muxu sunuxin faxa.
17 Danga tiin yi rafan a ma,
Ala xa ne raxete a ma.
A mi yi rafan a ma
a xa duba muxe xa,
Ala xa duban masiga a ra.
18 A yi rabilinxi a danga xuine ra
alo a dugina.
Ala xa a gbee dangana a li
alo igena a fatin ma,
e nun alo turena a xonne yi.
19 A dangane xa lu a fari
alo a dugina a ma.
E lu a ma waxatin birin
alo a tagi xidina."
20 Alatala xa n tojenge muxune saran na kii
nin
e nun naxanye n mafalama.

21 Awa, Marigina Alatala,
n mali i xili binyena fe ra.
Amasoto i ya hinanna gbo,
n xunba.
22 Yiigelitoon nun toro muxun nan n na,

n niin sunuxi.

²³N tununmaan ni i ra
alo nininna jinbanna ra.

E n kedima alo sunena.

²⁴N xinbi xudine bata tuye ayi sun suxuni.

N bata doyen, n xosi.

²⁵E na n to, e yi e xunni maxa,
e n magele.

²⁶Alatala n ma Ala, n mali,
i n nakisi i ya hinanni,

²⁷alogo e xa a kolon
a i tan Alatala nan n ligaxi i senbeni.

²⁸E tan n dangama nen,
i tan yi barakan sa n ma fe yi.

E na keli n xili ma, e yagima nen,
n tan, i ya walikene yi sewa.

²⁹Ala xa n tajege muxune yalagi.

Ala xa yagin so e xunna alo dugina.

³⁰N nan n xuini tema nen,
n na Alatala tantun han!

N yi a matxo yamani.

³¹Amasoto a keli nen
a ti taro muxun xon,
a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

110

Alaa manga sugandixina

¹Dawudaa betina.

Alatalaa falan ni ito ra n marigin xa,
a naxa, “Doxo n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”

²Alatala xa i ya mangayaan senben gbo ayi
falo Siyon ma,

i yi i yaxune no i rabilinni.

³I na i ya ganla xili,
i ya yamana a sobe soma nen.

I ya banxulanne yi fa i ma xunna kenla nun
sarijanni

alo xiila subaxani.

⁴Alatala bata a kolo,
a mi a xuini maxetema, a naxa,
“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”

⁵Marigina i xon.

Xa a xolo laxon naxan yi,
a mangane halagima nen.

⁶A siyane makitima nen,
binbine yi lu yiren birin yi.

A dunuja mangane birin noma nen.

⁷Mangana a minma nen xudeni kira yi,
a xunna keli.

111

Ala tantun

¹Tantunna Ala xa!

N na Alatala tantunna nen n bojen ma feu,
muxu fajine nun yamaan ye.

²Alatala kewanle gbo!

E rafan naxanye ma,
ne maroxonma e ma.

³A kewanle magaxu, e gbo.

A tinxinyaan luma nen habadan.

⁴A bata a kabanako feene rabira en ma.
Alatala dija, a kininkinin.

⁵A balon fima nen a yerragaxu muxune ma.

A mi jinanna ma layirin xon mume!

⁶A bata a senben yita a muxune ra,
a yi xajene boxon so e yii.

⁷Nondin nun sariya keneda a kewanle yi.
Lannayana a fe ragidixine birin yi.

⁸E na waxatin birin,
lannayaan nun tinxinna nan e ra.

⁹A bata a muxune xaroya,
a yi habadan layirin xidi e xon ma.

A xinla sarijan, a magaxu.

¹⁰Fe kolonna foloma Alatala yerragaxun
nan ma.

Xaxilimaan nan ne ra naxanye na ligama.

Tantunna a xa habadan!

112

Muxu fajina sewana fe

¹Tantunna Ala xa!

Sewan na kanna xa
naxan gaxuma Alatala yee ra,
a yamarine yi rafan a ma.

²A diine senben sotoma nen yamanani.

Muxu fajine yixetene duban sotoma nen.

³E herin nun nafunla sotoma nen,
e sabatima nen tinxinyani habadan.

⁴Kenenna tima nen muxu fajine ma dimini,
naxanye kininkinin e mon tinxin.

⁵A lan muxune xa donla so fonisireyani,
a yi a feene raba tinxinni.

⁶Bayo tinxin muxun mi tantanaje mume!
Yamaan mi jinanje a fe xon habadan!

⁷A mi gaxun xibaru jaxina fe ra.

A xaxili ragidi,
a yigi saxi Alatala nan fari.

⁸A bojen mi xuruxurunma,
a mi gaxuma.

Donexen na,
a a yaxune biraxin toma nen.

⁹A tan nan taro muxune kima fonisireyani.
A tinxinyaan luma nen habadan!

A senben xun masama nen binyeni.

¹⁰Muxu jaxin na na to,

a xoloma nen,
a sunu, a yi a jinna raxin.

Muxu jaxin waxon feene kalama nen.

113

Ala nan taro muxune malima

¹Tantunna Ala xa!

E tan Alatalaa walikene,
e a matxo,

e Alatala xinla matxo!

²Alatala xinla xa tantun
falo iki ma han habadan!

³Sa folo sogeteden mabinna ma
han sa doxo sogegododen binna ra,
birin xa Alatala xinla matxo.

⁴ Alatala nan siyane birin xun na.
A binyen tema han kore xonna.

⁵ Nde luxi alo Alatala,
a tan naxan daxi ariyanna yi,
⁶ a tan naxan a yigodoma,
a kore xonna nun baxo xonna mato?

⁷ A senbetarene rakelima,
a taro muxune ba e taroni.

⁸ A yi e radaxo muxu gbeene fema a yamani.

⁹ A gbantan findi dii barin na,
a yi a findi dii nga sewaxin na.

Tantunna Alatala xa!

114

Halagi Tiin Dangu Laxan Sanla

¹ Isirayila to mini Misiran yamanani,
Yaxuba yixetene to keli yamanani

e yi xonyani denaxan yi,

² Yuda yi findi Alaa yama sarijanxin na.
Isirayila yi findi a gbeen na.

³ Foxo igen to a to, a yi a gi,
Yuruden Baan yi xete a xanbi ra.

⁴ Geyane yi tugan alo kontonne
yire matexine fan yi tugan
alo yexee diine.

⁵ Foxo igena, nanfera i i gima?
Yuruden baana,

nanfera i xetema i xanbi ra?

⁶ E tan geyane, nanfera e tuganma
alo kontonne,

e tan yire matexine,
nanfera e tuganma alo yexee diine?

⁷ Baxon xa xuruxurun Marigin yee ra,
Yaxubaa Ala.

⁸ A tan naxan fanyene findi darane ra,
a yi gem e gbeen findi tigin na.

115

*Binyen xa fi Ala nan keden ma
Yaburin 135.15-20*

¹ Alatala, nxu tan mi a ra de!
I tan nan xili xa binya
i ya hinanna nun lannayana fe ra.
Nxu tan mi a ra!

² Nanfera siyane maxodinna tima,
e naxa, "E Ala go?"

³ En ma Ala ariyanna yi.
Naxan nafa a ma,
a na nan ligama.

⁴ Gbetin nun xemaan nan tun e tan ma
suxurene ra!

Muxune nan ne rafalaxi.

⁵ E de na, koni e mi fala tima.
E yee ne na, koni e mi sese toma.

⁶ E tunle na, koni e mi fefe mema.
E jooen na, koni e mi sese xiri mema.

⁷ E yiine na, koni e mi noe seen suxe.

E sanne na, koni e mi noe sigan tiye.
E mi noe xui yo ramine.

⁸ Naxan na e rafala,
a a yigin sa e yi,
na fan luma nen alo e tan.

⁹ E tan Isirayila yamana,
e yigin sa Alatala nin,
a tan nan e malima
alo ye masansan wure lefana.

¹⁰ E tan saraxaraline,
e yigin sa Alatala nin,
a tan nan e malima
alo ye masansan wure lefana.

¹¹ E tan a yee ra gaxu muxune,
e yigin sa Alatala nin,
a tan nan e malima
alo ye masansan wure lefana.

¹² Alatala a joxo luma en xon ma nen,
a en baraka.

A Isirayila yamaan barakama nen
e nun a saraxaraline.

¹³ Alatala a yee ra gaxu muxune birin
barakama nen,
muxudine nun muxu gbeene.

¹⁴ Alatala xa diine fi e nun e diine ma.

¹⁵ Alatala xa e baraka
naxan koren nun baxon daxi!

¹⁶ Alatala nan gbee ariyanna ra,
koni a bata baxon taxu adamadiine ra.

¹⁷ Faxe muxune xa mi Alatala tantunna de!

¹⁸ Koni en tan nan barikan birama a xa
iki e nun habadan.

Tantunna Alatala xa!

116

Muxu rakisixina Ala tantunna

¹ N bata Alatala xanu
amasoto a n ma maxandi xuiin namema.

² N na a xili waxati yo yi,
a a tuli matiy e n na.

³ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
n bata yi maso gaburun na nun,
gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,
⁴ n yi Alatala maxandi a xinla ra,
n naxa, "Alatala, n nakisi!"

⁵ Alatala dja, a tinxin.
En ma Ala kininkinin han!

⁶ Alatala muxu boje fixene nan natangama.
N senben bata yi jan,

a yi n nakisi.

⁷ N bojen xa xunbeli,
amasoto Alatala bata fe fapin liga n xa.

⁸ Ala bata n niin natanga sayaan ma.
A bata n yee gen fitan n yetagi.

A mi tinxin n bira.

⁹ N sigan tima nen Alatala yetagi dunuja yi.

¹⁰ N denkeleyaxi,

nanara n yi falan ti,
 n naxa, “N tɔrɔxi ki faɓi!”
 11 N yi gaxuni waxatin naxan yi,
 n yi a fala, n naxa,
 “Adamadiine birin wule!”
 12 N fa nanse soma Alatala yii
 lan na fe fajine birin ma
 a bata naxanye liga n xa?
 13 N minse saraxan bama nen a xa a marak-
 isina fe ra
 n yi Alatala maxandi a xinla ra.
 14 N nan n de xuine rakamalima nen
 yamaan birin yee xori
 n naxanye tongo Alatala xa.

15 Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na faxa
 na a tɔrɔma nen han!
 16 Alatala, i ya walikeen nan n na,
 i ya walike naxanla naxan barixi.
 I bata n naxɔɔya.
 17 N barika bira saraxan bama i xa nen
 n yi Alatala maxandi a xinla ra.
 18 N nan n de xuine rakamalima nen
 yamaan birin yee xori
 n naxanye tongo Alatala xa,
 19 Alatalaa banxin tanden ma,
 Yerusalen taani.

Tantunna Alatala xa!

117

Ala tantun fena

1 Siyane birin xa Alatala tantun!
 Yamane birin xa a batu!
 2 Amasɔtɔ a hinanna gbo han!
 Alatalaa lannayaan mi janma habadan!

Tantunna Alatala xa!

118

Barika birana Ala xa

1 Alatala xa tantun amasɔtɔ a fan.
 A hinanna luma nen habadan!
 2 Isirayila muxune xa a fala, e naxa,
 “A hinanna luma nen habadan!”
 3 Alaa saraxaraline xa a fala, e naxa,
 “A hinanna luma nen habadan!”
 4 Alatala yee ra gaxu muxune xa a fala,
 e naxa, “A hinanna luma nen habadan!”
 5 N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 n yi n xui ramini Alatala ma.
 A yi n yabi, a n xɔɔya.
 6 Alatala n xɔn, n mi gaxue mume!
 Adamadiine nɔe nanse lige n na?
 7 Alatala n xɔn, a tan nan n malima.
 N na n yaxune biraxin toma nen.
 8 A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
 benun a xa a yigin sa adamadiine yi.
 9 A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
 benun a xa a yigin sa mangane yi.

10 Siyane birin bata yi n nabilin yengeni nun,

koni n na e birin halagi nen Alatala
 barakani!
 11 E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,
 koni n na e birin halagi nen Alatala
 barakani!
 12 E so nen n xun na
 alo kumi jɛɛɛne,
 koni e raxɔri nen mafuren
 alo tɛen na seɛe xaren gan,
 n yi e halagi Alatala barakani.
 13 E yi n nadinma nen
 alogo n xa bira,
 koni Alatala yi n mali.
 14 Alatala nan n senben na,
 n ma betina.
 A tan nan n nakisixi.

15 Muxu tinxinxine bata e sewa xuini te
 kisina fe ra, e naxa,
 “Alatala senben gbo!
 16 Margin bata nɔɔn ti a senbeni!
 Alatala senben gbo!”

17 Nayi, n mi faxama,
 n luma nen n nii ra,
 n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.
 18 Alatala bata yi n saran n hakene ra,
 koni a mi tinxi n faxa.
 19 Alaa banxin deene xa rabi n xa.
 N xa so, n yi Alatala tantun.
 20 Alatalaa banxin deen ni i ra,
 tinxin muxune soon deen naxan na.
 21 Ala, n ni i tantunna nen,
 amasɔtɔ i bata n yabi,
 bayo i bata n nakisi.

22 Banxi tiine e me gemen naxan na,
 na bata findi banxin gemɛ fisamantenna ra.
 23 Alatala nan na ligaxi,
 kabanako feen nan na ra en yee ra yi.
 24 Alatala toon lɔxɔn nan nagidixi,
 en naxan, en sewa a fe ra.

25 Alatala, fa nxu rakisi,
 Alatala, tin, nxu xa nɔɔn ti.
 26 Naxan fama Alatala xinli,
 Ala xa na baraka!
 Nxu dubama e xa Alatalaa banxini.
 27 Alatala nan Ala ra,
 a bata en lu a kenenyani.
 E nɔxɔnde deene suxu e yii,
 e fa sanla raba
 siga han saraxa ganden nabilinni.
 28 I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i tantunna nen.
 I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i batuma nen.

29 E Alatala tantun, bayo a fan.
 A hinanna luma nen habadan!

119

Sewana Alaa sariyana fe ra

1 Sewan na kanne xa
 fe mi naxanye kewanle ra,
 naxanye sigan tima Alatalaa sariyan xon.
 2 Sewan na kanne xa
 naxanye birama a maxadi xuine foxo ra,
 naxanye a fenma e boren ma feu!
 3 E mi fe jaxin ligan mume!
 E sigan tima Alaa kiraan xon ma.
 4 Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu yii
 alogo e xa suxu ki fani.
 5 A yi lan nun, n sigati kiin xa tinxinje ayi
 alogo n xa i ya tonne suxu.
 6 N na n xaxili lu i ya yamarine birin xon ma,
 n mi yage mume!
 7 N na i tantunma nen n boren fixen na,
 n nema i ya kiti tinxinxine fe xaranje.
 8 N na i ya tonne suxuma nen.
 I nama n nabejin mume!
 9 Banxulanna a kewanle rasarijanma di?
 Fo a xa i ya falan nan suxu.
 10 N kataxi
 n xa i fen n boren ma feu!
 I nama tin n yi i ya yamarine bejin.
 11 N bata i de xuiin namara n boren,
 alogo n nama yulubin liga i tan na.
 12 Alatala, n barikan birama i xa.
 N xaran i ya tonne ma.
 13 N nan n xuiini tema nen,
 n xefe i ya kiti saxine ma.
 14 N sewaxin nan i ya maxadi xuine suxuma,
 alo n na nafulu gbeen soto.
 15 N na n mirima i ya fe ragidixine ma,
 n yi i ya xaranne feselese.
 16 I ya tonne n kenexi.
 N mi jinanje i ya falan xon ma mume!
 17 Fe fajn liga i ya walikenn xa,
 alogo n xa lu n nii ra,
 n yi i ya falan suxu.
 18 N yene rabi
 alogo n xa i ya sariyan magaxune to.
 19 Xoren nan n na dunuja ito yi!
 I nama i ya yamarine luxun n ma.
 20 A rafan n ma
 n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin birin.
 21 I falan tima nen muxu dangaxi wasoxine
 xili ma
 naxanye e masigama i ya yamarine ra.
 22 Marayagin nun marajaxun ba n ma,
 bayo n bata i ya maxadi xuine suxu.
 23 Mangane bata e malan n xili ma,
 koni n tan i ya walikena a mirima i ya tonne
 nan ma.
 24 I ya maxadi xuine n kenexi,
 e tan nan n maxadima.
 25 N saxi burunburunni.
 Siimayaan fi n ma,
 alo i a falaxi kii naxan yi.
 26 N bata n ti n kewanle ra,
 i yi n yabi.

N xaran i ya tonne ma.
 27 N mali n xa i ya fe ragidixine kolon,
 alogo n xa n miri i ya kabanako feene ma.
 28 N niin wugama soxeleni.
 N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.
 29 Wulen masiga n na,
 i yi n xaran i ya sariyan ma i ya hinanni.
 30 N bata wa a xon, n xa togondiya,
 n yi tin i ya kiti saxine ma.
 31 Alatala, n bata bira i ya maxadi xuine foxo
 ra.
 I nama tin, n yi yagi.
 32 N biraxi i ya yamarin kiraan foxo ra.
 Amasoto i boren xunbenla fima n ma.
 33 Alatala, n xaran i ya tonne bunne ma,
 alogo n xa e suxu waxatin birin.
 34 Xaxinla fi n ma,
 alogo n xa i ya sariyan suxu n boren ma feu!
 35 N ti i ya yamarine kiraan xon,
 amasoto na n kenexi.
 36 I ya maxadi xuine sa n boren,
 alogo n nama bira nafunla foxo ra.
 37 N xun xanbi so fe kobine yi,
 alogo n xa siimayaan soto i ya kiraan xon.
 38 I de xuiin naxan tongoxi i yee ragaxu mux-
 une xa,
 na rakamali n tan i ya walikenn xa.
 39 N natanga yagine ma
 n gaxuma naxanye yee ra.
 Amasoto i ya kiti saxine fan.
 40 N waxi i ya fe ragidixine suxu feni han!
 N xa siimayaan soto i ya tinxinni.
 41 Alatala, i ya hinanna xa n li.
 N nakisi alo i de xui tongoxi kii naxan yi.
 42 N xa no n konbi muxune yabideni,
 bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.
 43 Tin n xa lu jondin fale waxatin birin,
 amasoto n xaxili tixi i ya kitin nan na.
 44 N ni i ya sariyan suxuma nen waxatin
 birin,
 habadan han habadan.
 45 N luma nen xaroyani,
 Amasoto n ni i ya fe ragidixine suxi.
 46 N ni i ya maxadi xuine fe falama mangane
 xa nen.
 N mi yage na ra mume!
 47 I ya yamarine n kenexi,
 e rafan n ma.
 48 N na n yiine tima i ya yamarine bun ma
 nen,
 e rafan n ma.
 N yi lu n mire i ya tonne ma.
 49 I xaxili lu i ya falan xon ma
 n tan i ya walikena fe yi,
 bayo i bata yigin fi n ma.
 50 N yi toroni waxatin naxan yi,
 i n madenden nen
 amasoto n bata kisi i de xuiin ma.
 51 Wasodene n magelema han,

koni n mi i ya sariyan fataxi mume.

⁵² Alatala, n na n mirima i ya kiti saxine ma.

Waxati danguxine yi,
ne nan yi n madɛndɛnma.

⁵³ N na muxu jaxine to
naxanye e mɛma i ya sariyan na,
n xoloma nɛn han.

⁵⁴ I ya tɔnne findixi beti ba xunna nan na n
xa,
n xɔɲɛyani denaxan yi.

⁵⁵ Alatala, n na n mirima i ma kɔɛɛn na,
alogo n xa i ya sariyan suxu.

⁵⁶ N gbeen findixi i ya fe ragidixine suxu
feen nan na.

⁵⁷ Alatala, n gbeen findixi naxan na,
na ni ito ra,

i ya falan suxu feen na a ra.

⁵⁸ N ni i maxandima n bɔɲɛn ma feu!

Kininkinin n ma,
alo i bata dɛ xuiin tongo kii naxan yi.

⁵⁹ N bata n miri n yete kɛɲaan ma,
n waxi bira feni i ya maxadi xuine fɔxɔ ra.

⁶⁰ N ni i ya yamarine suxuma nɛn mafurɛn,
n mi buma.

⁶¹ Muxu jaxine bata lutin nati n yɛɛ ra,
koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn ma.

⁶² N kelima nɛn kɔɛ tagini i tantundeni
i ya kiti tinxinxine fe ra.

⁶³ N xɔyine nan i yɛɛragaxu muxune ra,
e nun naxanye i ya fe ragidixine suxuma.

⁶⁴ Alatala, dunuɲa rafexi i ya hinanna nan
na,
n xaran i ya tɔnne ma.

⁶⁵ Alatala, i bata i ya falan nakamali,
i fe fajin naba n tan i ya walikɛɛn xa.

⁶⁶ N xaran xaxilimayaan nun fe kolonna
ma,

amasɔtɔ n laxi i ya yamarine ra.

⁶⁷ Benun n xa tɔrɔ waxatin naxan yi,
n bata yi tantan,

koni iki, n bata i ya falan suxu.

⁶⁸ I fan, i kɛwanle fan!

N xaran i ya tɔnne ma.

⁶⁹ Muxu wasoxine bata wulen sa n xun ma.
Koni i ya fe ragidixine suxi n xɔn ma

n bɔɲɛn ma feu!

⁷⁰ E bɔɲɛne mi fan,
koni i ya sariyana n tan kenɛnxi.

⁷¹ A rafan n ma, n tɔrɔ,
alogo n xa nɔ i ya tɔnne kolonɲɛ.

⁷² I ya sariyan nafan n tan ma
dangu xɛmaan nun gbetin wuli wuyaxin xa.

⁷³ I tan nan n daxi,

i yi n namara,

nayi xaxinla fi n ma,

alogo n xa i ya yamarine xaran.

⁷⁴ I yɛɛragaxu muxune sewama nɛn
e na n to waxatin naxan yi,
a n laxi i ya falan nan na.

⁷⁵ Alatala, n na a kolon

a i tinxin kiti sadeni.

I n nayagi nɛn amasɔtɔ i tinxin.

⁷⁶ I ya hinanna xa n nii yifan n ma

alo i dɛ xuiin tongoxi

n tan i ya walikɛɛn xa kii naxan yi.

⁷⁷ Kininkinin n ma

alogo n xa lu n nii ra,

amasɔtɔ i ya sariyana n kenɛnxi.

⁷⁸ Ala xa muxu wasoxine rayagi,

yo mi naxanye xa,

naxanye n tɔrɔma.

Koni n na n mirima i ya fe ragidixine nan
ma.

⁷⁹ Ala xa a yɛɛragaxu muxune maso n na,
naxanye birin i ya maxadi xuine kolon.

⁸⁰ N xa i ya tɔnne suxu n bɔɲɛn ma feu,

alogo n nama yagi.

⁸¹ Ala, n bata xadan i mamedeni n nakisi
feen na.

N bata n yigi sa i ya falani.

⁸² N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitoe

i dɛ xuina fe ra,

n yi a fala, n naxa,

“I n malima waxatin mundun yi?”

⁸³ N bata liga

alo manpaan sa labana tɛɛn xun ma

naxan xaraxi ayi.

Koni hali na,

n mi jinanxi i ya tɔnne xɔn.

⁸⁴ N mɔn xa i legeden han waxatin mundun
yi?

I na muxune makitima waxatin mundun yi
naxanye n bɛsɛnxɔnyama?

⁸⁵ Muxu wasoxin naxanye mi i ya sariyan
suxi

ne bata yinla ge n yɛɛ ra n suxu feen na.

⁸⁶ I ya yamarine birin tinxin.

Muxune n tɔɲɛgɛma, n mali.

⁸⁷ A yi fa luxi ndedi n xa faxa,

koni n mi i ya fe ragidixine rabɛɲɲɛ
mume!

⁸⁸ N nakisi i ya hinanni,

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

⁸⁹ Alatala, i ya falan luma nɛn habadan.

A luma nɛn ariyanna yi habadan.

⁹⁰ I ya tinxinyaan luma nɛn mayixɛtɛne
birin xa.

I bata bɔxɔn dɔxɔ a dɔxɔdeni.

A mɔn luma mɛnna nin.

⁹¹ Seene birin mɔn daxi i ya maragidini han
to,

bayo e birin walima i xa.

⁹² Xa i ya sariyan mi yi n kenɛnxi nun,

n yi faxama nɛn n ma tɔrɔni.

⁹³ N mi jinanɲɛ i ya fe ragidixine xɔn mume,
amasɔtɔ i n nakisixi e tan nan xɔn.

⁹⁴ Bayo n ni i ya fe ragidixine fenma,

i tan nan gbee n na, n nakisi.

⁹⁵ Muxu jaxine n legedenma n faxa feen na.

Koni n na n_ɲɔxɔ luma nɛn i ya maxadi xuine xɔn.

⁹⁶ N bata a kolon danna feen birin ma, koni i ya yamarin tan dan mi na.

⁹⁷ I ya sariyan nafan n ma han! N na n mirima a ma fɛriɲɛn gben!

⁹⁸ I ya yamarina n findima xaxilimaan na dangu n yaxune ra, bayo a n yii waxatin birin.

⁹⁹ N dangu n karamɔxɔne birin na, amasɔɔ n luma n mirɛ i ya maxadi xuine ma.

¹⁰⁰ Xaxinla naxan n ma na gbo xɛmɛ fonne gbeen xa, amasɔɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

¹⁰¹ N bata tondi sigɛ kira ɲaxin birin xɔn, alogo n xa i ya falan suxu.

¹⁰² N mi n masigama i ya kiti saxine ra, amasɔɔ i tan yɛtɛɛn nan n xaranma.

¹⁰³ I dɛ xuine ɲaxun kumin xa.

¹⁰⁴ N xaxinla sɔtɔma i ya fe ragidixine nin, nanara mayifu fe yo mi fa rafan n ma.

¹⁰⁵ I ya falan findixi kɛnɛnna nan na n sanna bun ma, naxan n siga kirani yalanma.

¹⁰⁶ N dɛ xuiin naxanye tongoxi i xa, n bata n kɔlɔ

n ne rakamalima nɛn, n yi i ya kiti tinxinxine suxu.

¹⁰⁷ Alatala n ma mantɔrɔne bata gbo ayi han. N nakisi

alo i a fala n xa kii naxan yi.

¹⁰⁸ Alatala, n ma tantun xuiin nasuxu, i yi n xaran i ya kiti saxine ma.

¹⁰⁹ N niin gbalon dɛ waxatin birin, koni n mi ɲinanma i ya sariyan xɔn.

¹¹⁰ Muxu ɲaxine bata lutin nati n yɛɛ ra, koni n mi n masigama i ya fe ragidixine ra.

¹¹¹ I ya maxadi xuine nan n kɛɛn na habadan,

e tan nan n bɔɲɛn nasɛwama.

¹¹² N bata a ragidi n bɔɲɛni n xa i ya tɔnne suxu, han n faxa.

¹¹³ Nafigine mi rafan n ma, koni i ya sariyan tan nafan n ma.

¹¹⁴ N yɛ masansan wure lefaan nan i tan na. N bata n yigi sa i ya falani.

¹¹⁵ Ɛ tan fe ɲaxi rabane, ɛ ɛ masiga n na,

alogo n xa n ma Alaa yamarine suxu.

¹¹⁶ N sɛnbɛ so

alo i bata a fala kii naxan yi, i nama n yigitɛɛ.

¹¹⁷ Findi n yigin na alogo n xa kisi, n yi i ya tɔnne binya waxatin birin.

¹¹⁸ Naxanye e masigama i ya tɔnne ra, i ne makuyama i ra nɛn, bayo e yanfan nan tun tima.

¹¹⁹ I muxu ɲaxine birin wolima ayi nɛn kurun na,

nanara i ya maxadi xuine rafanxi n ma.

¹²⁰ N bata gaxu i yɛɛ ra, n xuruxurun.

I ya kiti saxine bata n magaxu han!

¹²¹ N tinxinna nun sariya kɛnden ligama, i nama n nabɛɲin n yaxune yii.

¹²² I ya walikɛɛn xaxili ragidi

a i fe fajin ligama a xa nɛn, i nama tin

wasodene xa n ɲaxankata sɔnɔn.

¹²³ N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitɔɛ n nakisi feen na,

alo i dɛ xui tinxinxin naxan tongo n ma fe yi.

¹²⁴ N suxu i ya hinanni,

i yi n xaran i ya tɔnne ma.

¹²⁵ Xaxinla fi n ma

amasɔɔ i ya walikɛɛn nan n na,

alogo n xa i ya maxadi xuine kolon ki fajni.

¹²⁶ Alatala, i ya wanla kɛ waxatin nan ito ra, amasɔɔ yamana i ya sariyan kalama.

¹²⁷ Nanara, i ya yamarine rafan n ma xɛma fajin xa.

¹²⁸ Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi tinxinxine fɔxɔ ra.

Mayifu feene mi rafan n ma.

¹²⁹ Kabanako feen nan i ya maxadi xuine ra. Nanara, n na e suxuma n niin birin na.

¹³⁰ I ya falane nan kɛnɛnna fima, e tan nan xaxinla fima xaxilitaren ma.

¹³¹ I ya yamarine xɔnla n suxuma alo min xɔli gbeen naxan n dɛɛn naxarama.

¹³² I yɛɛ rafindi n ma, i yi kininkinin n ma, alo i darixi a ligɛ kii naxan yi muxune xa

i xinla rafan naxanye ma.

¹³³ N sigati kiin sɛnbɛ so i dɛ xui tongoxine xɔn,

i nama tin fe ɲaxi yo xa n nɔ.

¹³⁴ N xunba ɲaxankatatiine ma, alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

¹³⁵ I nɔrɔn xa godo i ya walikɛɛn ma, i yi n xaran i ya tɔnne ma.

¹³⁶ N yɛɛgen minima alo baana, amasɔɔ yamaan mi i ya sariyan suxuma.

¹³⁷ Alatala, i tinxin,

i ya kiti saxine fan tinxin.

¹³⁸ I ya maxadi xuine fixi tinxinna nun lan-nayaan nin.

¹³⁹ N na a to,

n yaxune ɲinanma i fala xuiin xɔn, na xɔlɔma n ma nɛn han!

¹⁴⁰ I mi i dɛ xuiin kale mume!

E rafan n tan i ya walikɛɛn ma.

¹⁴¹ N mi yatɛxi bonne yɛ,

e bata n naɲaxu,

koni n mi ɲinanma i ya fe ragidixine xɔn.

¹⁴² I ya tinxinyaan luma nɛn habadan! Nɔndin nan i ya sariyan na.

143 Tərən nun kuisanna bata n yili,
koni i ya yamarine n kēnēnxi.
144 I ya maxadi xuine tinxin waxatin birin.
Xaxinla fi n ma
alogo n xa siimayaan sətə.

145 N bata n xui ramini i ma n bəjēn birin na.
Alatala n yabi
alogo n xa i ya tənne suxu!
146 N bata n xui ramini i ma.

N nakisi
alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.
147 N kurunma i maxandē, n mali.
N yigi saxi i ya falan nin.
148 N xima n mire i dē xui tongoxine ma nēn.
149 Alatala, i hinan.

N xuiin name,
alogo n xa siimayaan sətə i ya kiti saxin xən.
150 N nabilinna muxune biraxi fe jaxine
fəxə ra,

e yi e masiga i ya sariyan na.
151 Koni i tan Alatala, i maso n na.
Nəndin nan i ya yamarine birin na.
152 N na a kolon xabu waxati xunkuye
a i ya maxadi xuine luma nēn habadan.

153 Ala, n ma tərən mato i yi n xunba,
amasətə n mi jinanxi i ya sariyan xən.

154 N xun mayenge kitin sa,
i yi n xunba,
n yi siimayaan sətə

alo i a falaxi kii naxan yi.
155 Muxu jaxine tan mi kisima,
amasətə e mi biraxi i ya tənne fəxə ra.
156 Koni Alatala, i ya kininkininna gbo,
n xa siimayaan sətə i ya kiti saxine xən.

157 N yaxune wuya
naxanye n besənxiyaxi,
koni n mi i ya maxadi xuine bəjinma.

158 N na i ya fala suxutarene to,
na n xələma nēn.

159 Alatala, a mato i ya fe ragidixine rafan n
ma,

n xa siimayaan sətə i ya hinanni.

160 Nəndin nan i ya falan birin na.
I ya kiti tinxinxine luma nēn habadan!

161 Mangane bata n jaxankata fu,
koni n gaxuma i tan nan keden ma fala yēē
ra.

162 N sēwaxi i dē xui tongoxine fe ra,
alo n na nafulu gbeen sətə.

163 Wulen mi rafan n ma,
koni i ya sariyan nafan n ma.

164 N ni i tantunma nēn
daxəna ma solofere ləxə yo ləxə
i ya kiti tinxinxine fe ra.

165 Bəjē xunbeli gbeen na kanne xa
i ya sariyan nafan naxanye ma,
sese mi na kanne ratantəjē.

166 Alatala, n yigi saxi i tan nan ma marakisi
yi,

n luma nēn i ya yamarine suxē.

167 N na i ya maxadi xuine suxuma nēn n
niin birin na,

bayo e rafan n ma ki fajni.

168 N bata i ya fe ragidixine
nun i ya maxadi xuine suxu,
i n kēwanle birin kolon.

169 Alatala, n ma mawuga xuiin xa i li.
Xaxinla fi n ma
alo i a falaxi kii naxan yi.

170 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
i yi n nakisi

alo i bata dē xuiin tongo kii naxan yi.

171 N ni i tantunma nēn waxatin birin,
amasətə i bata n xaran i ya tənne ma.

172 N bətin bama nēn
lan i dē xui tongoxina fe ma,
amasətə i ya yamarine birin tinxin.

173 N mali i senben nin,
amasətə n bata i ya fe ragidixine nan
sugandi.

174 Alatala, i ya marakisin xənla n na!
I ya sariyana n kēnēnxi.

175 N xa siimayaan sətə

alogo n xa i matəxə,
i ya kiti saxine yi n mali.

176 N bata tantan kiraan ma
alo yēxēn naxan ləxi ayi.

Fa n tan i ya walikēn fen,
amasətə n mi jinanxi i ya yamarine xən.

120

Ala maxandina malina fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga bətina.

N yi tərəni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma,
a yi n yabi.

² Alatala n nakisi wuledene nun yanfan-
tenne ma.

³ E tan wuledene,
Ala nanse ligama e ra,
a e saranma nanse ra?

⁴ A lan a xa e tərə
sofane xalimakunle nun tēē wolonne nan
na.

⁵ Tərən na a ra n tan xa,
n lu e tagi, e tan Mesēki kaane,
n dəxə e ye

alo Kedari bənsənna muxune wulaan kui.

⁶ N bata bu muxune tagi
bəjē xunbenla mi rafan naxanye ma!

⁷ N na bəjē xunbenla fe fala,
e tan yi yēngen so.

121

Ala nan en natanga muxun na

¹ Ala Batu Banxi yisiga bətina.

N bata n yēē rate geyane ma,
n naxa, “N ma maliin kelima minen yi?”

² N ma maliin kelima Alatala nan ma naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

³ A mi tinɲe, i yi bira.

I kantanmaan mi xiye mume.

⁴ Isirayila kantanmaan mi kinsanɲe, a mi xiye.

⁵ Alatala i kantanma, a i dexɔn ma alo i nininna.

⁶ Sogen mi fefe lige i ra yanyin na, kiken fan mi fefe lige i ra kɔɛɛn na.

⁷ Alatala i kantanma nen fe ɲaxin birin ma, a yi i niin natanga.

⁸ Alatala i kantanma nen i ya sigan nun xɛteni, folo iki ma han habadan.

122

Yerusalen matɔɔ betina

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.

Sewan na a ra n xa, e na a fala n xa, “En siga Alatalaa banxini!”

² Iki, en tixi Yerusalen so deɛn na.

³ Yerusalen tixi ki fajɲi a banxine tugunxi e bode ra.

⁴ Alatalaa yamaan sigama menna nin bɔnsɔn yeɛn ma, alo a sariyana a falaxi Isirayila xa kii naxan yi,

alogo e xa sa a xinla tantun.

⁵ Mangane kitin sama menna nin Dawudaa manga gbɛɛn ma.

⁶ E Ala maxandi bɔɲe xunbenla fe ra Yerusalen xa.

Ala xa bɔɲe xunbenla fi a rafan muxune ma.

⁷ Ala xa bɔɲe xunbenla lu taani.

Ala xa herin fi taa yi kaane ma.

⁸ Ngaxakedenne nun n xoyine fe ra, n naxa, “Ala xa bɔɲe xunbenla fi Yerusalen ma.”

⁹ N taana bɔɲe xunbenla nan fenma Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.

123

Ala xa hinan en na

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

I tan naxan dɔxi kore xonna ma, n na n yeɛ ratema i tan nan ma,

² alo konyine e yeɛn tima e kanna ra kii naxan yi,

alo walike ɲaxanla yeɛne luma tixi a kanna ra kii naxan yi.

En na en yeɛne tima

en ma Ala ra na kii nin, Alatala,

en yi a hinanna mame.

³ Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu ra, amasɔɔ e nxu rajaxuxi han!

⁴ Nxu niin bata wasa fere kanne nun wasodene magele xuine ra.

124

Ala nan a muxune ratangama

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.

Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun, Isirayila muxune fan xa a fala, e naxa,

² “Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun yaxune yi en yengema waxatin naxan yi,”

³ e yi en ɲɛɲɛn gerunma nen nun e xɔlo en xili ma waxatin naxan yi.

⁴ Nayi, walanna yi sigama en na nen nun, fufaan yi en mamin,

⁵ ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.

⁶ En barikan bira Alatala xa, a mi tinxi en yaxune yi en ɲan.

⁷ Nxu bata nxu sɔɔ

alo xɔlina a sɔɔma xɔli suxuna lutin na kii naxan yi.

Lutin bata bolon, nxu xɔɔya!

⁸ En ma maliin kelima Alatala nan yii naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

125

Alaa muxune rakisi fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Naxanye e yigi sama Alatala yi, na kanne ligaxi nen alo Siyon Geyana, naxan luma a funfuni habadan, a mi mamaxe mume!

² Yerusalen rabilinxi geyane ra kii naxan yi, Alatala fan a muxune rabilinma na kii nin, keli to ma han habadan!

³ Amasɔɔ tinxintarene mi luyɛ tinxin muxune yamanan xun na mume, alogo tinxin muxune fan nama fe ɲaxin liga.

⁴ Alatala, fe fajin naba na kanne xa naxanye fan e nun naxanye sɔndɔmen fan.

⁵ Koni, naxanye kira tinxintarene faxɔ ra, Alatala xa ne nun fe ɲaxi rabane ɲan e bode xɔn ma.

Ala xa bɔɲe xunbenla fi Isirayila ma.

126

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala mɔn faxina en tan muxu suxine ra Siyon taani,

a liga nen en yeɛ ra yi alo xiye na a ra!

² En gele nen han,

en yi sewa betine ba!

Siyaan bonne yi a falama nen, e naxa, “Alatala bata fe gbeene liga e xa.”

³ Alatala bata fe gbeene liga en xa, en birin bata sewa.

⁴ Alatala, i mɔn xa nxɔ yamanan senbe so alo tulen fama igen na xude wuli yixaren na kii naxan yi.

5 Naxanye sansiin wolima e wugama,
ne sonxoma nen sewani se xabadeni.
6 Naxanye sigama wuge sansi wolideni,
ne xetema gele nen malo xidine ra e xun ma.

127

Ala wali fani kolonna

1 Ala Batu Banxi yisiga betina, Sulemani
gbeena.

Xa Alatala xa mi banxin tima,
banxi tiine wali fuun nan kema.
Xa Alatala xa mi taan makantan,
taa kantanne fe fuun nan xun na.

2 E kurunma walideni fuyan,
e koe rasoma fuyan,
e balon sotoma toron nin.

Anu, Ala balon soma a xanuntenne yii nen,
e saxi.

3 Alatala diine fima muxune ma nen e keen
na.

E findixi kontonna nan na
Alatala naxan fima.

4 Xemen dii xemen naxanye sotoma banxu-
lanyani,

ne ligaxi nen
alo xalimakunla sofaan yii kii naxan yi.

5 Sewan na xemen xa
xalimakuli wuyaxin naxan yii.
E nun a yaxune na kiti, a mi yagima.

128

Duban Ala yera gaxu muxune xa

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.

Sewan na kanne xa
naxanye gaxuma Alatala yee ra,
naxanye birama a kiraan foxo ra.

2 I wali xonna i makone fanma nen.
I sewama nen i mon yi sabati.

3 I ya jaxanla diine barima nen
alo wudi bili bogilana.

I ya dii xemene i ya tabanla rabilinma nen
alo oliwi wudi binle.

4 Muxun naxan gaxuma Alatala yee ra,
na kanna dubani itoe nan sotoma.

5 Alatala xa barakan sa i ya fe yi
keli Siyon yi!

Ala xa i Yerusalen sabatixin to
i siin birin yi!

6 Ala xa i i mamandenne to!
Ala xa boje xunbenla fi Isirayila ma.

129

Ala maxandina Isirayila yaxune xili ma

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.

E n yengema xabu n dii jore waxatini,
Isirayila kaane fan xa a fala, e naxa,

2 "E en yengema xabu en dii jore waxatini,"
koni e mi en no.

3 E bata n fanna makorondon,

alo xeen bi daxina.

4 Koni Alatala tinxu,
a bata nxu nun muxu jaxine tagi bolon.

5 Muxun naxanye Siyon najaxuxi,
Ala xa ne yagixin naxete.

6 E xa liga
alo seken naxan solima banxin fari,
sogen yi a xara ayi.

7 Muxun naxan a xabama
hali yii fe kedenna a mi a sotoma,
hali xidi kedenna
a raxidi muxun fan mi a sotoma.

8 Dangu muxune mi a falama e xa,
e naxa, "Alatala xa barakan sa e fe yi."
Hanma e naxa,
"Nxu dubama e xa Alatala xinli."

130

Ala maxandina malina fe ra

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatala, n bata n xui ramini i ma toroni.

2 Marigina, n xuiin name,
i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

3 Alatala, xa i nxu suxu nxu hakene ra,
Marigina, nde luma a yalagitaren na?

4 Koni i tan nan nxu mafeluma nxu hakene
ra,
nxu yi gaxu i yee ra.

5 N yengi saxi Alatala nan ma,
n niin taxuxi a ra,
n xaxili tixi a falan nan na.

6 N yengi tixi Marigin na
alo taa kantanne yengi kuye yibaan ma kii
naxan yi.

7 Isirayila, i yengi ti Alatala ra,
amasoto a hinan, a nœe i xunbe nen.

8 A tan nan Isirayila rakisima a haken birin
ma.

131

Ala maxandina limaniyani

1 Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda
gbeena.

Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.
N mi fa n xaxinla rasigama feene ma sonon,
naxanye gbo dangu n na,
naxanye magaxu n yee ra yi.

2 Koni n bata n xaxinla raxara,
n yi n sabari, n nii yifanxi n ma
alo dii jorena a nga fema.

3 Isirayila, i yengi ti Alatala ra
falo to ma han habadan!

132

*Dawudaa taan nan Alatala daxoden na
Taruxune Firinden 6.41-42*

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,

e nun a tərone birin.

² A tan nan a kolo Alatala xa,
a yi a de ti Yaxubaa Ala Senbemaan xa.

³ A naxa, “N mi soma n konni,
n mi n sama n ma saden ma,
⁴ n mi tinje n yi kinsan hanma n yi xi,
⁵ han n yiren fen Alatala xa,
Yaxubaa Ala Senbemaan luma denaxan yi.”

⁶ Nxu bata a fe me Efarata yi,
nxu bata a to Yaari taan nabilinni.

⁷ E naxa, “En siga Alaa banxini,
en yi en xinbi sin a san bun.”

⁸ Alatala, keli, i fa i doxo deni,
i tan nun i ya kankirana,
i senben naxan yi.

⁹ Ala xa i ya saraxaraline findi tinxin mux-
une ra,

i ya togondiya muxune yi sonxo sewani.

¹⁰ I nama i ya manga sugandixin nabegin,
i ya walikēn Dawuda fe ra.

¹¹ Alatala bata a kolo Dawuda xa,
a mi a kale mumē! A naxa,
“N ni i ya dii xemena nde nan sugandima,
a ti i funfuni mangan na.

¹² Xa i ya dii xemene n ma layirin suxu,
e nun n ma maxadi xuine,
n na e xaranma naxanye ma,
e diine fan doxoma nen
i ya mangaya gbedeni han habadan.”

¹³ Alatala bata Siyon sugandi a doxoden na.

¹⁴ A bata a fala, a naxa,
“N luma be nin habadan.

N waxi mangayaan liga feni be nin.

¹⁵ N baraka gbeen sama nen Siyon ma
baloni,

n donseen so a tərō muxune birin yii.

¹⁶ N kisin fima nen a saraxaraline birin ma,
a togondiya muxune yi sonxo sewani.

¹⁷ N mangana nde raminima nen
Dawuda yixetene ye menni,
na yi lu n ma manga sugandixin funfuni.

¹⁸ N na a yaxune rayagima nen,
koni a mangayaan taxamasenna noroma
nen han!”

133

Ngaxakedenyana fe

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda
gbeena.

Fe fajin na a ra e nun sewana,
ngaxakedenne na lu e bode xon boje xun-
benli.

² A luxi nen alo ture xiri jaxumēn
naxan sama Haruna xunni,
a godo a de xaben ma
han a domaan kēen xon.

³ A luxi nen alo xiila
naxan kelin Xerimon geyaan fari
godo Siyon geyaan ma.

Amasoto Alatala habadan nii rakisin duban
nagodoma menna nin.

134

Ala tantun fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatalaa walikene birin xa a tantun,
naxanye birin xima a batu e a banxini,
e fa a tantun.

² E e yiine yite yire sarijanxini,
e Alatala tantun!

³ Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
a tan naxan kore xonna nun boxo xonna
daxi.

135

Tantun betina

Yaburin 115.4-11

¹ Tantunna Ala xa!

E Alatala xinla tantun!

E tan Alatalaa walikene, e a tantun.

² E tan naxanye tixi Alatalaa banxini
naxanye en ma Alaa banxin tanden ma.

³ Tantunna Ala xa! Amasoto Alatala fan.

E a tantun betine yi, amasoto a dija.

⁴ Alatala nan Yaxuba sugandixi a yete xa,
a yi Isirayila findi a gbeen na.

⁵ N na a kolon fa fala Alatala gbo,
en Marigin gbo alane birin xa.

⁶ Kore xonna nun boxo xonna ma,
foxo igene nun yire tilinxine birin yi,
naxan na rafan Alatala ma,
a na nan ligama.

⁷ A bata foyen nun tulen nakeli boxon danna
ra,

a kuye sarinna ramini e nun tulena,
a foyen nakeli a ramaradeni.

⁸ A yi dii singene
nun xuruse dii singene faxa Misiran ya-
manani.

⁹ A yi kabanako feene liga e tan Misiran
kaane tagi,

Firowona nun a kuntigine birin xili ma.

¹⁰ A siya wuyaxine halagi,

a yi manga senbemane faxa,
¹¹ sa folo Amorine Manga Sixon ma,
e nun Basan Manga Ogo

e nun mangan naxanye birin Kanan ya-
manani.

¹² A yi e boxone so Isirayila yii e keen na,
a findi a yamaan keen na.

¹³ Alatala, i xinla fe luma nen habadan!
Mayixetene nun mayixetene e xaxili luma i
xon ma nen.

¹⁴ Alatala a muxune xun mayenge kitin
sama nen.

A kininkinin a walikene ma.

¹⁵ Gbetin nun xemaan nan tun siyane suxu-
rene ra!

16 E deen na, koni e mi fala tima.
 E yeene na, koni e mi sese toma.
 17 E tunle na, koni e mi fefe mema.
 Niiraxili yo mi e yi.
 18 Naxan na e rafala, a a yigin sa e yi,
 na fan luma nen alo e tan.
 19 E tan Isirayila yamana, e Alatala tantun.
 E tan saraxaraline, e Alatala tantun.
 20 E tan Lewi bõnsõnna, e Alatala tantun.
 E tan a yeeragaxu muxune, e Alatala tantun.
 21 Barikan bira Alatala xa Siyon yi,
 a tan naxan luma Yerusalen taani.
 Tantunna Ala xa!

136

Barika birana Isirayilaa Ala xa

1 E Alatala tantun amasotõ a fan.
 A hinanna luma nen habadan!
 2 E alane Ala tantun.
 A hinanna luma nen habadan!
 3 E marigine birin Marigin tantun.
 A hinanna luma nen habadan!
 4 A tan nan keden pe kabanako feene lig-
 ama.
 A hinanna luma nen habadan!
 5 A bata ariyanna rafala a xaxilimayani.
 A hinanna luma nen habadan!
 6 A bata bõxõn ti tilinne fari.
 A hinanna luma nen habadan!
 7 A bata yanban seene da kore xõnna ma.
 A hinanna luma nen habadan!
 8 Sogen mangayaan ligama yanyin nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
 9 Kiken nun sarene mangayaan ligan kõeen
 nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
 10 A yi Misiran kaane dii singene faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 11 A ti Isirayila muxune yeer ra
 keli Misiran yamanani.
 A hinanna luma nen habadan!
 12 A na liga a senbe gbeen nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
 13 A yi Gbala Baani taxun a tagi.
 A hinanna luma nen habadan!
 14 A yi a muxune ragidi a tagi, Isirayila
 kaane.
 A hinanna luma nen habadan!
 15 A yi Firawona nun a sofane radin Gbala
 Baani.
 A hinanna luma nen habadan!
 16 A ti a muxune yeer ra tonbonni.
 A hinanna luma nen habadan!
 17 A yi manga gbeene faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 18 A yi manga senbemanane faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 19 A yi Amorine manga Sixõn faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 20 A yi Basan kaane manga Ogo faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 21 A yi e bõxõn so a yamaan yii e keen na.

A hinanna luma nen habadan!
 22 A yi findi Isirayila keen na, a walikena.
 A hinanna luma nen habadan!
 23 A jõxõ lu nen en tan yiigelitõne xõn.
 A hinanna luma nen habadan!
 24 A yi en xõrõya en yaxune ma.
 A hinanna luma nen habadan!
 25 A tan nan donseen soma niimaseen birin
 yii.
 A hinanna luma nen habadan!
 26 E Ala tantun naxan kore!
 A hinanna luma nen habadan!

137

Isirayila muxu suxine fe

1 Nxu yi dõxi Babilõn xude deene yi waxatin
 naxan yi
 nxu wugama, nxu yi lu nxu mirẽ Siyon ma.
 2 Nxu yi nxõ bõlõnne singan
 na yamanan wudi tofapine ra.
 3 Muxun naxanye nxu suxu,
 ne yi betine maxõdin nxu ma.
 Nxu jaxankata muxune yi sewa betine
 maxõdin nxu ma,
 e naxa, “E Siyon betina nde ba nxu xa.”
 4 Nxu tan betin bama Alatala xa di xõje
 taani?
 5 Xa n jinan i xõn Yerusalen,
 Ala xa n yiifanna faxa n ma.
 6 Xa n jinan i tan xõn,
 xa n mi lu Yerusalen yate n ma sewan birin
 yi,
 Ala xa n deen suxu!
 7 Alatala, Edõn kaane fe xa rabira i ma,
 e yi naxan falama Yerusalen suxu lõxõni,
 e naxa, “E a kala, e taan naxõri fefe!”
 8 I tan Babilõn taana, i halagima nen fefe!
 Sewan na kanna xa naxan i ya donla
 saranma
 alo i a ligaxi nxu ra kii naxan yi,
 9 naxanye e dii futene tongoma
 e yi e yigõlõn fanyen ma.

138

Ala tantun fena

1 Dawuda gbeena.
 Ala, n bata i tantun n bõjneni fefe!
 N betin bama Ala yetagi.
 2 N na n xinbi sinma i ya Banxi Sarijanxin
 yetagi,
 n yi i xinla tantun i ya hinanna nun i ya
 lannayana fe ra.
 Amasotõ i bata i de xuiin nafisa i xinla yeteen
 xa.
 3 N ni i xili waxatin naxan yi,
 i n yabi nen,
 i yi n senbe so, i n xaxili ragidi.
 4 Alatala, dunujõ mangane birin i tan-
 tunna nen,

e na i ya falane me waxatin naxan yi.

⁵ Alatala, e i kewanle mataxoma nen betini, amasoto i ya binyen gbo.

⁶ Hali Alatala to mate, a yengi daxi muxu dijaxine xon, koni a yeen tixi wasodene ra wulani.

⁷ Xa n sigan tima toroni,

i n nakisima nen,

i yi n yaxune yenge i senbeni,

n kisi i senben xon.

⁸ Alatala feene rajanma a fajin nan ma n xa.

Alatala i ya hinanna luma nen habadan!

I nama i wali xonne rabejin.

139

Ala jaxo luxi adamadiine xon

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

Alatala, i bata n feselese, i n kolon.

² I n sa waxatin nun n keli waxatin birin kolon.

Hali i makuya n na, i n ma miriyane birin kolon.

³ I a kolon n nama sigatini hanma n nema saxi,

i n kewanle birin kolon.

⁴ Alatala, benun n xa falan ti waxatin naxan yi,

n naxan falama i na kolon ki fajni.

⁵ I n nabilinni,

n yee ra e nun n xanbi ra.

N ni i tan nan yii.

⁶ Na fe kolonna magaxu n tan yee ra yi.

A dangu n na, n mi noe a yigbe mume!

⁷ N noe sigen minen,

n yi n luxun i ya Nii Sarijanxin ma?

N sigan minen yi, n keli i tan yetagi?

⁸ Xa n te ariyanna yi, i na yi.

N na siga laxira yi, i na yi.

⁹ Hali n siga han sogetedeni, hanma n sa daxo faxo igen xanbi ra,

¹⁰ i tima nen n yee ra mena fan yi,

i mi n nabejinje mume!

¹¹ Xa n na a fala, n naxa,

“N xa n luxun dimini.

Kenenna xa findi keeen na n nabilinni.”

¹² Koni sese mi dimin na i tan yee ra yi,

keeni yalan alo yanyina i tan yee ra yi.

Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sondaomen daxi,

i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,

amasoto n da kiin magaxu,

i kewanle magaxu.

N na a kolon n niini ki fajni.

¹⁵ N fati benden mi yi luxunxi i tan ma,

i to yi n nafalama suturani

i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin nafale.

I bata yi n ma siimayaan xasabin sebe i ya kitabun kui,

benun a xa folo waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxolo n xon.

E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yate, e wuya mejeninna xa.

N na xulun waxatin naxan yi,

n mon luma i tan nan fema.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu jaxine faxa!

Faxa tiine, e masiga n na.

²⁰ E fala jaxine tima, e i xili kala.

I yengefane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune rajaxue ba naxanye i rajaxuma?

N bata n me na muxune ra naxanye murutexi i xili ma.

²² E mi rafan n na mume!

N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n feselese i yi n bajeini feen kolon.

N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira jaxin nan xon,

i siga n na habadan kira fajin xon ma.

140

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n xunba muxu jaxine yii.

N natanga gbalotone ma.

³ E fe jaxi yitonna nin waxatin birin.

E yenge ralanna nin loxo yo loxo!

⁴ Fala xolene nan e lenne ma

alo sajina.

E fala xuine xolo alo koson xolena.

Beti xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu jaxine senben ma.

N nakisi gbalotone ma,

naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n yee ra.

E bata e gbatune rati kiraan xon ma n suxu xinla ma.

Beti xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,

“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuini name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbena,

i n xun mayengema yenge so waxatini.

⁹ Alatala, i nama tin

muxu jaxine waxon feen yi liga.

I nama tin e fe nataxine yi kamali,

e yi waso ayi.

Beti xuini te.

¹⁰ I nama tin n yaxune yi noon soto.

Ala xa n yaxune gbalo falane so e xun na.

¹¹ Ala xa tee wolonne boxon e ma.

Ala xa e woli ayi teeni.

Ala xa e woli yinla kui

e mi noe te naxan na.

12 Nafigine mi luma yamanani.
Ala xa yihadin so gblatone xun na.

13 N na a kolon
a Alatala kiti kenden sama tɔɔ muxune xa,
a yi yigelitone xun mayenge kitin sa.

14 Tinxin muxune i tantunma nen yatil!
Muxu fajine yi lu i yetagi.

141

Ala maxandina jinbanna ra

1 Dawudaa betina.

Alatala, n bata n xui ramini i ma,
fa n mali mafuren!

N na i xili, i tuli mati n na.

2 N ma maxandin xa lu
alo wusulanna i yetagi.

N yiine yitexin xa liga
alo jinbari ra saraxana.

3 Alatala i yengi dɔɔ n fala xuiin xɔn,
i yi n deen kantani.

4 I nama tin n bɔɔnen yi lu fe jaxini,
n nama fe jaxine liga nxu nun fe jaxi ra-
bane.

Nxu nama nxu dege nxu bode xɔn.

5 N tinma nen tinxin muxun yi n bɔnbɔ,
bayo hinanna na a ra.

A rafan n ma, a yi n kawandi.

Na luxi nen alo turen na susan n xunni.

N mi tonde na ma.

Koni n na Ala maxandima nen
fe jaxi rabane wanle xili ma.

6 E mangane radinma nen geyaan san bun
fanyene ma,

muxu jaxine yi a kolon nayi
a jɔndin nan n ma falane ra.

7 Xeen bima kiin de,

bɔɔn yi buxa,

nxu xonne xuyama ayi na kiini laxira so
deen na.

8 Marigina Alatala,
n yeen tixi i tan nan na.

N na n luxunma i tan nin,
i nama tin n faxa.

9 N natanga na lutine ma
e naxanye ratixi n yee ra
e nun fe jaxi rabane wosone.

10 Ala xa muxu jaxine suxu
e yetena luti ratixine ra,
koni n tan xa dangu bɔɔne xunbenli.

142

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawudaa fala jaxumena, a yi faranna ra
waxatin naxan yi. Ala maxandina.

2 N na n xui raminima Alatala ma,
n yi a mafan.

3 N na n kontofili feene birin fala a xa,
n yi n ma tɔɔne birin yita a ra.

4 Wekilen na jɔn n yi,

i tan n sigaden kolon.

N sigan tima kiraan naxan xɔn,
e bata woson nati n yee ra na xɔn ma.

5 N dexɔn to,

muxune mi e jɔɔɔ luma n tan xɔn.

Luxunde yo mi fa n tan ma.

Muxu yo mi kontɔfilixi n ma fe ra.

6 Alatala, n ni i tan nan mafanma.

N naxa, "I tan nan n luxunden na.

I tan nan findixi n gbeen na bɔɔ xɔnna
fari."

7 I tuli mati n ma mawuga xuiin na.

Amasɔɔ n bata xadan.

N xunba n sagatan muxune yii.

Amasɔɔ e senben gbo n xa.

8 N namini kasoon na,

alogo n xa i xinla tantun.

Tinxin muxune yi n nabilin

bayo i bata fe fajin naba n xa.

143

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawudaa betina.

Alatala, n ma maxandi xuiin name!

I tuli mati n xuiin na.

N yabi i ya tinxinna nun i ya hinanna nin.

2 I nama n tan i ya walikɛɛn makiti,
bayo muxu yo mi tinxin i tan yetagi.

3 N yaxuna n sagatanma,
a yi n nabira bɔɔni,

a yi n lu dimini

alo muxu singe faxaxine.

4 Wekilen bata jɔn n yi,

n senbe mi fa na sɔnɔn.

5 N na n mirima waxati danguxine ma.

I feen naxanye birin nabaxi,

n na n mirima ne ma,

n na n mirima i kewanle ma.

6 N na n yiine tima i tan nan xa.

N niin xaraxi i yetagi

alo bɔɔ xarena.

Beti xuiini te.

7 Alatala, n yabi iki sa!

N niin jɔnmatɔɔn na a ra.

I nama i yetagin luxun n ma.

Xanamu n sama faxa muxune fari nen.

8 Benun xɔtɔnni,

i xa n yabi i ya hinanni.

Amasɔɔ n na n yigi saxi i tan nin.

A yita n na

n lan n xa sigan ti

kiraan naxan xɔn.

Amasɔɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.

9 Alatala, n xunba n yaxune yii.

N na n luxunxi i tan nan fema.

10 N xaran i sagoon ligan ma,

bayo n ma Ala nan i ra.

I ya Nii fajin xa n xali bɔɔ fajini.

11 Alatala siimayaan fi n ma i xinla fe ra.

I xa n ba tɔɔni i ya tinxinni.

¹² N yaxune de xidi i ya hinanni.
N yengefane halagi,
amasoto i ya walikeen nan n na.

144

Mangana Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.
Barikan bira Alatala xa,
n kantan muxuna,
naxan n maxaranma yenge sodeni.
² A tan nan hinanma n na,
n ma yinna,
n ma faran makantanxina,
n xunba muxuna,
e nun n ye masansan wure lefana.
N na n luxunma a tan nin.
A tan nan siyane luma n sanna bun.
³ Alatala, nanse muxun na
alogo i xa i joxo lu a xon?
Nanse adamadiin na
alogo i xa i miri a ma?
⁴ Adamadiin luxi nen alo foyedina.
A siimayaan luxi nen
alo nininna naxan danguma.
⁵ Alatala, kuyen tintin, i godo.
I yiin din geyane ra,
e tutin xa te.
⁶ Kuye sarinne rasiga,
i yi yaxune raxuya ayi.
I ya xalimakunle woli,
i yi e kedi.
⁷ I yiin nagodo keli kore,
i yi n ba tilinna ma.
N ba xajene senben bun
⁸ naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

⁹ Ala, n beti nenen bama nen i xa,
n yi i tantun kondenna ra.
¹⁰ A tan nan mangane rakisima.
A tan nan a walikeen Dawuda rakisima
silanfanna ma.
¹¹ N xunba,
i n ba xajene senben bun ma,
naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

¹² Ala xa en ma dii xemene rasabati
alo wudi binle.
Ala xa en ma dii temene xa tofanje ayi
alo geme senbeten nayabuxin
naxanye manga banxine bun.
¹³ Ala xa en ma sagane rafe donseen sifan
birin na.
Ala xa en ma xuruseene rawuya ayi xeen
ma,
daxja ma wuli keden han wuli fu.
¹⁴ Ala xa en ma jingene rasabati.
Ala xa en tanga yengen ma
alogo muxe nama suxu,
wuga xuiin yi te taani.
¹⁵ Sewan na yamaan xa,

na feene ligama naxanye xa.
Sewan na yamaan xa,
naxanye Ala findixi Alatala ra.

145

Tantun betina

¹ Dawuda Ala tantunna.
N ma Ala, n ma mangana,
n ni i batuma.
N barikan birama i xa nen
habadan han habadan.
² Loxo yo loxo n barikan bire i xa.
N ni i xinla tantunma nen
habadan han habadan.

³ Alatala gbo, a lan a yi tantun.
A gboon dan mi na.
⁴ Mayixetene birin xa i ya wanle fe fala
mayixete famatone xa,
e yi i kewanle fe yeba e xa.
⁵ E i ya binye gbeen nun norona fe fala.
N luma nen n mire i ya kabanako wanle ma.
⁶ E xa i senbe magaxuxina fe fala.
N tan i ya gbona fe falama nen.
⁷ E xa i ya nemana fe fala,
e yi i ya tinxinna fe rali sewani.

⁸ Alatala dija, a kininkinin,
a mi xolon xulen, a hinanna gbo.
⁹ Alatala fe fajin nabama muxun birin xa.
A kininkininma a daala birin ma.
¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i tantunma
nen.
I ya togondiya muxune birin barikan bi-
rama i xa nen.
¹¹ E i ya mangayaan binyena fe falama nen.
E mon yi i senbena fe yeba
¹² alogo muxun birin xa i kewanle kolon,
e nun i ya mangayaan binye gbeena.
¹³ I ya mangayaan findixi habadan man-
gayaan nan na.
I senben luma nen mayixetene nun
mayixetene xun na.
Ala a de xuine birin nakamalima,
a hinan a daala birin na.

¹⁴ Alatala ne malima nen
naxanye biraxi,
a yi muxune rakelii
naxanye felenxi.
¹⁵ Birin yeen tixi i tan nan na
alogo i xa donseen so e yii a waxatini.
¹⁶ I tan nan i yiin nabima,
i yi donseen so niimaseene birin yii.
¹⁷ Alatala feen birin ligama tinxinna nin.
A hinan a kewanle birin yi.
¹⁸ Alatala maso na muxune ra
naxanye a xilima,
naxanye birin a xilima jondini.
¹⁹ A a yerragaxu muxune rafan feene ligama
nen,
a e xuiin me, a yi e rakisi.

20 Alatala muxune kantanma
a rafan naxanye birin ma.
Koni a muxu ɲaxine birin halagima nɛn.

21 N na Alatala tantunma nɛn.
Dali seene birin xa a xili sariɲanxin tantun
habadan han habadan!

146

Ala nan sɛnbɛtarene kantanma

1 Tantunna Ala xa!
N xa Alatala tantun n niini fefe!
2 Fanni n na n nii ra,
n na Alatala tantunma nɛn.
Fanni n daxi,
n na n ma Ala tantunma nɛn betini.
3 E nama ε yigi sa mangane yi,
adamadiine nan ne ra.
E rakisi fɛrɛ yo mi ne xa.
4 E na faxa, e xɛtɛma nɛn bɛndɛni.
E fe yitɔnxine birin kalama na lɔxɔn yetɛɛn
nin.
5 Sɛwan na kanna xa,
Yaxubaa Ala muxun naxan malima,
naxan a yigin sama Alatala yi, a Ala.
6 A tan nan ariyanna nun dunɲa daxi
e nun e yi seene birin.
A tinxyaan luma nɛn han habadan.
7 A tan nan kiti kɛndɛn sama muxu
ɲaxankataxine xa,
a donseen so kamɛtɔne yii.
Alatala nan kasorasane xunbama.
8 Alatala nan danxutone yɛɛne rabama ayi.
A tan nan muxu mafelɛnxine rakelima.
Tinxin muxune rafan Alatala ma.
9 Alatala nan xɔɲɛne kantanma.
A kaɲa gilɛne nun kiridine mali.
Koni a muxu ɲaxine fe yitɔnxine kalama
nɛn.
10 Alatala nan habadan mangan na.
Siyon, a tan nan i ya Ala ra
habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

147

Ala tantun fena

1 Tantunna Alatala xa!
A lan tantun betin xa ba en ma Ala xa.
Fe fajin nan a tantunna ra e nun sɛwana.
2 Alatala mɔn Yerusalɛn tima nɛn.
A mɔn fama na muxu suxine ra nɛn
Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi nun.
3 A muxune dandan
naxanye bɔɲɛye kalaxi.
A yi e maxɔɔdene maxidi.
4 A tan nan sarene xasabin nagidima,
a yi e birin xili sa.
5 Nxu Marigin gbo,
a sɛnbɛn magaxu.
A xaxilimayaan dan mi na.

6 Alatala muxu limaniyaxine malima nɛn.
Koni a muxu ɲaxine rabirama nɛn bɔxɔni.

7 E barika bira betin ba Alatala xa.
E tantun betin ba en ma Ala xa bɔlɔnna ra.
8 A tan nan kundani fulunxi kore xɔnna ma.
A yi tulɛn nafa bɔxɔni.

A yi sɛxɛn nasoli geyane ma.
9 A xuruseene balon nagidi e ma.

A xɔline dɛge
e na e xui ramini a ma waxatin naxan yi.

10 Soo kɛndene xa mi a kɛnɛnma.
A mi sɛwama muxun sɛnbɛn fan na.

11 Koni naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra,
e xaxili tixi a hinanna ra,
ne nan a rasɛwama.

12 Yerusalɛn kaane, ε Alatala binya.
Siyon kaane, ε Ala tantun.

13 Amasɔtɔ a bata taan so dɛɛn sɛnbɛ so,
a yi taa yi kaane baraka.

14 A tan nan bɔɲɛ xunbenla fima ε yamanan
ma,
a balo fajin fi ε ma.

15 A yi a dɛ xui tongoxine rafa bɔxɔn ma,
a falan yi siga ayi mafurɛn.

16 A kundani fulun
alo dugi fixɛna,
a ige xundin xuya bɔxɔn ma

alo xubena,
17 a balabalan kɛsɛn nagodo.

Nde nɔɛ a xunbenla raxanɲɛ?

18 Koni a falan ti nɛn,
ige xundin yi xuya ayi.

A foyen nafa, igene yi godo.

19 A yi a falane makɛnɛn Yaxuba bɔnsɔnna
xɔn.

A bata tɔnne nun sariyane sɛbɛ Isirayila xa.
20 A mi na ɲɔxɔnna ligaxi siya gbɛtɛ yo xa.
E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

148

Daala birin xa Ala tantun

1 Tantunna Ala xa!
E tan naxanye kore xɔnna ma,
ε Alatala tantun.
E tan naxanye kore,
ε a tantun.
2 E tan a malekane birin xa a tantun.
E tan a ganla birin,
ε a tantun.
3 Sogen nun kikena, ε a tantun.
E tan saren naxanye yilenma,
ε a tantun.
4 E a tantun,
ε tan naxanye ariyanna yi,
e nun ε tan
igen naxanye kore walaxan fari.
5 E Alatala xinla tantun!
Amasɔtɔ e daxi a yamarin nan bun ma.

⁶ A yi e ti e funfuni habadan han habadan.
A yi yamarin fi
naxan mi matande mumε.

⁷ E Alatala tantun bɔxɔ xɔnna fari,
ε tan ige yi sube magaxuxine,
ε tan fɔxɔ igen tilinne,

⁸ kuye sarinna, balabalan keɛɛna,
kundaan nun ige xundina,
foye gbeen naxan a falan suxu,

⁹ ε tan geyane nun yire matexine,
wudi bogilane nun sumanne birin,

¹⁰ burunna subene nun xuruseene,
xoline nun bubu seene,

¹¹ bɔxɔn mangane nun siyane birin,
ε tan kuntigine

nun kitisaan naxanye birin bɔxɔn ma,

¹² banxulanne nun sungutunne,
xeme fonne nun dii jɔɛɛne,

¹³ ε birin xa Alatala xinla tantun!

A xili keden peen nan binyaxi.

A tan nan nɔɔn nabama bɔxɔn nun koren
xun na.

¹⁴ A bata a tɔgɔndiya muxune sɛnbε so.
Isirayila muxune rafan a ma han!

Tantunna Alatala xa!

149

Tantun betina

¹ Tantunna Ala xa!

ε beti nenεn ba Alatala xa.

ε a tantun a tɔgɔndiya muxune malanni.

² Isirayila muxune, ε sɛwa,
a tan nan ε daxi.

Siyon muxune xa jaxan e mangan na.

³ E xa e bodon,

e yi Ala tantun,

e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.

⁴ Alatalaa muxune a keɛɛnxi,

naxanye limaniyaxi,

a ne rakisima nen.

⁵ Tɔgɔndiya muxune xa jaxan,

e binyen fi Ala ma,

e sɔnxɔ sɛwani e sadene ma.

⁶ E xa lu Ala tantunjε,

e yi silanfan dε firin kanna suxu e yii,

⁷ e e gbeen jɔxɔ siyane ra,

e siya gbɛtεne jaxankata.

⁸ E yi yɔlɔnxɔnna sa e mangane ma,

e yi e kuntigine xidi wuren na.

⁹ E yi e jaxankata

alo e yalagi feen sɛbɛxi kii naxan yi.

A tɔgɔndiya muxune birin ma xunna kenla
nan na ra.

Tantunna Alatala xa!

150

ε Ala tantun

¹ Tantunna Alatala xa!

ε Ala tantun a yire sarijanxini,

ε a sɛnben tantun kore xɔnna ma.

² E a tantun a wali gbeene fe ra.

ε a tantun bayo a gbo han!

³ E a tantun xɔta xuiin na.

ε a tantun bɔlɔnna nun kondenni.

⁴ E a tantun tanbanni

e nun sɛwa fare bodonni.

ε a tantun maxa se luti kanne nun xulenne
ra.

⁵ E a tantun karijanne ra.

ε a tantun karijan xui gbeene ra.

⁶ Niimaseene birin xa Alatala tantun!

Tantunna Ala xa!

Sandane Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatexi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbete ne mabandunma Ala ma amasoto Sulemani xinla soto nen dunuja yi han yamanan gbete ye mangane yi lu fe e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna foloma Alatala yerragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mema. Sandani itoe en xaranye dunuja yi gidi kii tinxinxi ma nen to naxan Ala keneyne.

Sandane tonona

¹ Dawuda dii xemen Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

² Sandani itoe sebexi nen alogo muxune xa fe kolonna nun xurun soto e yi xaxilimaya falane famu
³ alogo e xa xuru, e xaxili soto e tinxinna nun kiti sa kenden nun fe fajin liga,

⁴ fe kolontarene yi e joxo lu, foningene yi kolonna soto, e feene ye fen.

⁵ Fe kolonne xa itoe rame, e yi e fe kolonna fari sa, xaxilimane yi fatan muxune maxade

⁶ alogo e xa sandane nun taline bunna kolon e nun fe kolonne wundo falane nun e maxodin tilinxine.

⁷ Xaxilimayaan foloma Alatala yerragaxun nan ma.
Fe kolonna nun xurun naraxu xaxilitarene nan ma.

⁸ N ma diina, i fafe nema i xuru falane tiye, i tuli mati a ra, i nama i ngaa kawandi falane bejin.

⁹ E luxi nen alo mangaya komotina i xunna alo jere na i koe i maxidi seen na.

¹⁰ N ma diina, xa yulubitone kata i mayendendeni,

i nama tin de!

¹¹ Xa e a fala i xa, e naxa, “Fa nxu foxo ra!
En sa dexo muxuna nde yee ra, en yi a faxa.

En sa fu sontarena ndee ma,
¹² en yi e jeyene ralo ayi alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi, e gbindin birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³ En se faji kenden sifan birin sotoma nen en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

¹⁴ Nxu na seene yitaxun, i fan i gbeen sotoma nen, en ma gbete birin yi malan gbeti sase kedenna kui.”

¹⁵ N ma diina, i nama bira ne foxo ra mumel!
I nama bira ne kiraan foxo ra de!

¹⁶ E gima siga fe jaxin nabadeni, e mafura wunla ramine.

¹⁷ Naxan na lutin nati xoline yee ra xoline yeen tixi a ra, a na ligan nen fufafu.

¹⁸ Muxu sifani ito lutin natima e yete nan yee ra,

e yanfan soma e yete nan ma.

¹⁹ Awa, naxanye kunfama se mujaxine xon, ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

²⁰ Xaxilimayaan* falan tima kirane xon, a xuini te yamaan malandeni,
²¹ a sonxoma kira xunne ma yamaan gbo denaxan yi, a kawandin ba taan so deene ra.

²² A naxa, “E tan fe kolontarene, fe kolontareyaan nafanye e ma han waxatin mundun yi?

E tan magele tiine, magelen nafanye e ma han waxatin mundun yi, xaxilitarene yi kolonna naraxu?

²³ N na e sonna fala, e n xuini name.

Nayi, n nan n ma niin sa e yii, n yi n ma falane make nen e xa.

²⁴ Koni bayo n bata e xili, e tondixi n ma xinla ratinye, n yi n yiini bandun e xa, e mi a suxu,

²⁵ e yi e me n ma maxadi xuine birin na n yi e sonna fala e xa, e mi na yate,

²⁶ nayi, gbalon na e soto, n fan gelema e ma nen. Fe magaxuxin na e soto, n yi e magele.

²⁷ Fe magaxuxin fama e ma nen alo tule gbeena,

* 1:20: xaxilimayaan: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna soto.

gbalona ε sətōma
alo foye gbeen na keli,
tərōyaan nun nii yifōren yi ε yili.”

28 “Na waxatini,
ε n xilima nən ε malideni
koni n mi ε yabima,
ε yi n fen koni ε mi n toma.

29 Amasōtō ε bata kolonna rajaxu,
ε yi ε mε Alatala yεεragaxun na,

30 bayo ε mi tin n ma maxadi xuine rame,
n to ε sōnna fala ε xa,
na yi rajaxu ε ma.

31 ε sigati kiin saranna sətōma nən,
ε wasa ε kewanle ra.

32 Amasōtō fe kolontarene faxama nən e
dina xuxutareyani,
xaxilitarene yi halagi e bote rabani.

33 Koni naxan na a tuli mati n na,
na ratangama nən a lu bōje xunbenli
tərōn mi a magaxuma.”

2

Fekolonna luxi nən alo nafulu luxunxina

1 N ma diina, xa i n ma falane suxu,
xa i n ma yamarine suxu,

2 xa i fe kolonna xaranne rame,
i yi kata e famudeni,

3 xa i xaxilimayaan fen,
i yi i xui ramini a famun feen na,

4 xa i a fen alo gbetina,
i yi a xōn fen alo nafulu luxunxina

5 nayi, i Alatala yεεragaxun famuma nən
i yi Ala kolonna sōtō.

6 Amasōtō Alatala nan fekolonna fima,
kolonna nun xaxilimayaan fataxi a falane
nan na.

7 A muxu fajine malima,
naxanye sigan tima fetareyani,
a ne ye masansanma
alo wure lefana e rabilinni.

8 Naxanye sigan tima tinxinni,
a ne ratangama.

A yi a muxu tōgōndiyaxine kantan.

9 Xa i n xuiin name,
i tinxinna nun kiti sa kenden
nun fe fajin nun kira fajin birin famuma
nən.

10 Amasōtō fe kolonna luma nən i yi,
kolonna yi i nii yifan i ma.

11 I na feene ye fen,
na i ratangama nən
famun yi i kantan.

12 E yi i xunba kewanle jajin kiraan ma,
e i ratanga wuledene falane ma

13 naxanye kira tinxinxin bepinma
e siga kira yidimixine xōn

14 naxanye sēwan fe jajin ligadeni,
e yi jajan fe jajin na tinxintareyani

15 naxanye sigati ki mi tinxin,
e kewanle kobi.

16 I xunbama jajalan yalunxin yii na kii
nin.

Muxu gbetena jajanla mi nōe i rakunfe fala
jajaxumene ra,

17 jajanla naxan bata a mε a xemen na
a dōxō xemen naxan xōn a sungutun waxa-
tini

a yi jinan na futu layirin xōn
a naxan xidi Ala yetagi.

18 A kewanle findima bōnōn nan na a ma,
a sigati kiin yi a xali sayani.

19 Naxan na siga a konni,
na mi fa xetema
a mi fa nii rakisin kiraan masōtōma mume!

20 I sigama muxu fajine kiraan xōn na kii
nin,

i lu tinxinyaan fari.

21 Amasōtō muxu fajine siimayaan sōtōma
nən yamanani.

Fe mi muxun naxanye ra,
ne luma nən yamanani.

22 Koni muxu jajine bama nən yamanani,
yanfantenne yi raxōri.

3

Fe kolonna tōnōna

1 N ma diina,
i nama jinan n ma xaranna xōn,
i xa n ma yamarine suxu,

2 amasōtō e i ya siimayaan xōnkuyama ayi
nən,

i ya bōje xunbelle jεεne yi fari sa.

3 Hinanna nun lannayaan nama jinan i yi,
e bira i kōe jεren na,

i e sa i bōjēni.

4 Nayi, i marafanna nun xili fajin sōtōma
nən,

Ala nun muxune ra.

5 I yigin sa Alatala yi i bōjen ma feu!
I nama la i ya xaxilimayaan na.

6 I xa Ala kolon i ya feene birin yi,
a tan yi i ya kirane matinxin.

7 I nama i yete yate fe kolonna ra.

Gaxu Alatala yεε ra,
i masiga fe jajin na.

8 Na findima nən kendeayan na i fatini,
a yi i xōnne sēnbe so.

9 Alatala binya i yii seene ra
e nun i ya bogi se xabaxi singene.

10 Nayi, i ya sagane rafema nən kenken,
i ya kundine yi rafe manpaan nēnēn na
han e bōxōn a ma.

11 N ma diina,
Alatala nēma i xure,
i nama yo na ma.

A nēma i sōnna yite i ra,
i nama xōlo.

12 Amasōtō Alatala a xanuntenne xuruma,
alo dii fafan nafan dii xēmēna.

13 Se^hwan na kanna xa,
naxan na fekolonna s^ot^o,
naxan na famunna s^ot^o.

14 Amas^ot^o a t^on^on gbo
dangu gbetin na,
a seen naxanye s^ot^oma,
ne fisa x^emaan xa.

15 A fan dangu b^ox^o bun nafunla ra,
i wax^on se yo mi n^oe s^e a ma.

16 A siimaya x^onkuyen fima muxun ma,
a nafunla nun binyen fi a ma.

17 A kirane birin fan,
b^oj^e xunbenla nan ne ra.

18 Naxanye fekolonna fenma
a findixi siimaya wudin nan na ne xa.
Naxanye a s^ot^oma,
se^hwan ne xa.

19 Alatala b^ox^on nafalaxi fe kolonna nan
x^on,

a famun yi kuyen da,

20 tilinne rabixi a kolonna nan ma,
kundane yi xiila rafa.

21 N ma diina,
xaxilimayaan namara,
i feene ye fen,
i lu na fari waxatin birin.

22 Na findima n^en siimayaan na i niin xa,
a lu alo j^ereⁿa i k^oe.

23 Nayi, i sigan tima n^en xaxili sani i ya
kiraan x^on,
i mi i sanna radin^e sese ra.

24 I na i sa, i mi gaxu^e.
I n^ema saxi, i ya xix^onla j^oxunma n^en.

25 I nama gaxu fe magaxuxi yo y^ee ra
naxan fe san^oma ma kedenni,
hanma gbalon naxan muxu j^oxine s^ot^oma,
26 amas^ot^o Alatala findima n^en i ya xaxili
ragidin na.

A i sanne ratanga luti ratixine birin ma.

27 I nama tondi fe fajin nab^e muxune xa,
naxanye daxa e a s^ot^o,
xa fe^hreⁿa i xa.

28 Xa sena i yii iki,
i nama a fala i adamadi boden xa,
i naxa, “Siga, tila i fa,
n na a soma i yii!”

29 I nama fe j^oxini t^on i adamadi boden xili
ma,

a n^ema d^oxi i f^ema lannayani.

30 I nama muxun kansun
xa yo mi i xa,
a mi fe j^oxii ligaxi i ra.

31 I nama gbalot^on max^ox^ol^on,
i nama a kira yo sugandi.

32 Amas^ot^o muxu j^oxin mi rafan Alatala ma,
koni Alaa wundo feene muxu fajine nan xa.

33 Alatala dangan muxu j^oxina denbayaan
f^ox^o ra,
koni a barakan sama n^en tinxin muxune
konni.

34 A magele ti wasoxine magelema n^en,
koni a hinanma n^en y^et^e magodone ra.

35 Fekolonne binyen nan s^ot^oma e k^een na,
koni xaxilitarene yagi gbeen nan s^ot^oma.

4

Fe kolonna s^ot^o fena

1 N ma diine,
e n tan fafana maxuru falane ram^e.

E liga e yeren ma
alogo e xa xaxilimayaan kolonna s^ot^o.

2 N yi n ma fe kolon k^end^en so e yii.
E nama n ma xaranna woli ayi.

3 N yi n baba konni waxatin naxan yi,
n nga n nafan n^en han alo dii kedenna.

4 N baba yi n xaranma ikiini, a naxa,
“N ma falane ram^e ki fajⁱ,
i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.

5 Fekolonna nun xaxilimayaan fen,
i nama j^oinan n ma falane x^on.
I nama ne sese x^on bejin.

6 I nama fekolonna rabepin,
a i kantanma n^en,
a xa rafan i ma, a i ratangama n^en.

7 Fekolonna f^ol^on findixi xaxili fenna nan
na.

Hali i s^ot^o seene birin fi,
alogo i xa xaxilimayaan s^ot^o.

8 Fekolonna ramara,
a i findima n^en muxu gbeen na,
i yii firinna d^ox^o a bun,
a binyen fima i ma n^en.

9 A luma n^en
alo i xunna na maxidi hinanna ra,
alo manga k^om^otⁱ mayil^en^xin na so i xun
na.”

10 I tuli mati n ma diina,
i tin n ma falan ma,
i j^ee wuyaxi s^ot^oma n^en i ya siimayaan na.

11 N bata i xaran fe kolonna kiraan ma,
n na i matinxinma sigati ki tinxin^xin ma.

12 Nayi, i sanna mi raxid^e siga tideni,
i mi bir^e i gideni.

13 I xurun naxan s^ot^oxⁱ,
na ramara,
kankan a ma

amas^ot^o i ya siimayaan binla na a ra.

14 I nama ti muxu j^oxine kiraan x^on,
i nama bira fe j^oxii rabane f^ox^o ra.

15 I masiga e kiraan na.
I nama dangu a x^on.

A matanga,
i dangu yire gb^et^e.

16 Muxu j^oxin mi n^oe xiye,
xa a mi fe j^oxin liga.

Xix^onla a gima e ma n^en,
xa e munma muxun nabira.

17 Amasotō e baloma fe jaxin nan na,
gbalon nafan e ma
alo e na dōlōn min.

18 Tinxin muxune sigati kiin fixa
alo kuye yi yalanna subaxani,
kēnenna naxan sigan mine
han yanyin yi defe.

19 Koni muxu jaxine sigati kiin findixi
dimin nan na.
E mi na seen toma
naxan e rabire.

20 N ma diina,
n ma falane fe liga i yeren ma
i yi i tuli mati n xuiin na.

21 I nama jinan e xon,
koni e ramara i bōjēni.

22 Naxanye birin e sotōma
e siimayaan nun kēndēyaan nan fima ne
ma.

23 I bōjēn suxu dangu seen birin na,
amasotō siimayaan binla nan na ra.

24 I dēen natanga wulen ma,
i dēen nama yanfa falane ti.

25 I yēen xa lu tixi i yēe ra,
i matoon ti tinxinni i yetagi.

26 I dangu kirani tōn, a yelan,
i xa siga kira kēndene nan tun xon.

27 I nama kiraan fata yiifanna ma
hanma kōmenna ma.
I masiga fe jaxin na.

5

I yete ratanga yalunyaan ma

1 N ma diina,
n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,
i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra
2 alogo i xa feene ye fen,
i lu falan tiye fe kolonni.

3 Yalunden jaxanla fala xuiin jaxun nēn
alo kumina,
a fala xuine masalaxun
alo turen fatin ma.

4 Koni dōnxēn na,
se xōlōn nan na jaxanla ra
alo menla,

a maxōlōn tima nēn
alo silanfan dē firin kannā.*

5 A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
a tinxixi gaburun nan na.

6 A mi tima siimayaan kiraan xon,
a bata tantanna kiraan tongo,
anu a mi a kolon.

7 N ma diina, nayi n xuiin name,
i nama n fala xuine rawoli ayi.

8 Siga kiraan xon

naxan makuya na jaxalan sifan na
i nama i maso a banxin dēen na
9 alogo i nama i ya binyen nadangu muxu
gbetene ma,

kininkinintaren yi i ya siimayaan kala
10 muxune yi lugo i ya nafunla ra,
i ya wanla tōnōn yi lu muxu gbetē xa.

11 Dōnxēn na, i fatin na xunna kala,
i fasa, i lu kutunye,

12 i a falama nēn, i naxa,
“A mi yi rafan n ma nun
muxun xa n xuru,

naxan na yi n sōnna fala,
na yi rajaxuma n bōjēn ma nēn han!

13 N mi yi n karamōxone falane ramēma,
n mi yi n tuli matima e xaranna ra.

14 Iki, n bata fa rajan a jaxin na mafurēn
yamaan birin yetagi.”

I ya jaxanla xanu

15 Igen min naxan namaraxi i konni†
naxan minima i yete gbee xōjinna ra.

16 I nama lu i gbee tigi igen‡ naxuye ayi taa
yi kirane xon

a din yamaan malandene ra.

17 A xa findi i kedenna gbeen na!
E nun muxu gbetēye nama a taxun
i mi naxanye kolon.

18 Ala xa barakan sa i ya tigma fe yi,
i yi sewa na jaxanla xon

i naxan dōxō i ya foningeya waxatini
19 naxan nayabu alo xēnla,

a fan alo bolena.

I wasa so a tan nin waxatin birin.

A marafanna nama ba i rasewe mume!

20 N ma diina,

nanfera gbetē a jaxanla xōnla i suxuma?

Nanfera i marafanna fenma jaxalan gbetē
ra

i mi naxan kolon?

21 Amasotō Alatala muxun birin sigati kiin
toma,

a kewanle birin nakōrosima.

22 Muxu jaxin kēwali jaxine nan a suxuma
a yulubine yi a xidi alo lutina.

23 Naxan mi nōe a yete xure,
na a yete faxama nēn.

A daxuya gbeena a ralōma ayi nēn.

6

Marakolon falane

1 N ma diina,

xa i bata dē xuiin tongo

i muxu gbetēna donla goronna tongo,

xa i bata layirin xidi muxu gbetēna fena nde
yi,

* 5:4: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

† 5:15: igen naxan i konni: Na bunna nēn fa fala i ya jaxanla xa

rafan i ma benun i xa yalunyaan liga. ‡ 5:16: A na a fala fa fala “Tigi igen nama raxuya ayi kirane xon” na bunna nēn i nama bira jaxanle fōxō ra, na yi a liga, i ya diine yi xuya ayi muxune konni yamaan ye fata i ya yalunyaan na.

2 xa i bata i xunna raso fena nde yi i fala
xuiin xɔn
xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xɔn,
3 nayi i xa ito nan liga
alogo i xa i yete ba a yi,
i to bata bira doli kanna ra.
Siga, i sa i yete magodo,
i yi i adamadi boden mafan han!
4 I nama i matabu,
i nama i yeen naxi,
5 fanni i munna xunba a yii,
alo bolena a yete sɔtɔma donson na kii
naxan yi,
alo xɔliin naxan a yete bama luti ratixin na.

Marakolonna lan salayaan ma

6 I tan muxu narixina,
sa dondonla mato.
I miri a fe raba kiin ma,
i yi fekolonna nde sɔtɔ.
7 Manga yo mi dondonla xun na,
a xun mato muxu mi na,
kuntigi mi a ma.
8 Anu, a donseen namarama a waxatini,
a balon malanma se xaba waxatini.
9 I tan muxu narixina,
i luma saxi han waxatin mundun yi?
I kelima xixɔnli waxatin mundun yi?
10 I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,
11 yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɲadena.

Xaxilitaren naɲanna

12 Muxun naxan wule falane tima
fuyantenna na a ra,
muxu xaxilitarena.
13 A yeene magirama bodene yanfadeni,
a lanfane rakolon a sanne ra wundoni,
a yiine maliga.
14 Tinxintareyaan nan a bɔɲeni.
A fe ɲaxini tɔnma waxatin birin,
a yengene rakelima.
15 Nanara, gbalona a sɔtɔma nen xulen,
a halagi sanɲa ma kedenni a yigitege.

Naxan mi rafan Ala ma

16 Se sennin nan na
naxanye raɲaxu Alatala ma,
han se solofere
a mi tinɲe naxanye ma mumɛ:
17 Yeɛ wasoxine,
wule fala lenne,
sɔntarene faxa yiine,
18 bɔɲen naxan kɔte ɲaxini tɔnma,
sanna naxanye e mafurama siga fe ɲaxi
ligadeni,

19 wule seren naxanye wulen falama,
e nun muxun naxan yengene rakelima
ngaxakedenmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

20 N ma diina,
i fafe a yamarine suxu,
i nama i nga xaranna rawole ayi.
21 E sa i xaxinli habadan,
e bira i kɔe alo ɲereɲa.
22 E tima nen i yeɛ ra i ya sigatine yi.
E i kantanma nen i ya xixɔnli,
i na keli, e yi i kawandi.
23 Amasɔtɔ yamarini itoe luxi nen
alo lenpuna,
xaranni ito findixi kenenna nan na.
I xuru falan naxan i sɔnna yitama i ra,
na i tima siimayaan kiraan nan xɔn.
24 E i ratangama nen ɲaxalan yalunxin ma
e nun muxu gbeteɲa ɲaxanla fala
ɲaxumene.
25 I nama kunfa na ɲaxalan sifan xɔn a to-
fanna ma.

I nama tin a i rakunfa a mato faɲin xɔn.
26 Amasɔtɔ yalunden na feen yatema
buru xun kedenna saren nan na,
muxu gbete ɲaxanla i niin nan fɔxɔ ra.
27 Muxun nɔe teen se nen a yibaan kui
hali a dugin birin mi gan ba?*

28 Muxun nɔe sigan tiye tee wolonne fari
hali a sanne mi gan ba?
29 Na luxi nen
alo muxun na bira muxu gbeteɲa ɲaxanla
fɔxɔ ra,
a na a yiin din a ra,
na feen saranma a ra nen.

30 Yamaan mi muɲaden naɲaxuma
xa a seen muɲaxi alogo a xa kamɛn ba.
31 Koni hali na, a na suxu,
fɔ a xa a se muɲaxin ɲɔxɔn fi
dɔxɔ solofere a yanginna ra,
a yii seene birin yi ɲan a konni.
32 Koni xɛmɛn naxan na yalunyaan liga
na xaxili mi na.
Naxan na a liga,
a waxi a yete halagi feen nin.
33 A bɔnbɔma nen, a rayarabi,
a yagin mi bama a ma.
34 Amasɔtɔ xɔxɔlɔnna xɛmɛn naxaɲema ayi
nen,
a nɛma a gbeen ɲɔxe,
a mi kininkininɲe.
35 A mi yangin yo rasuxɛ,
a mi diɲe,
hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

* 6:27: teena: Teen saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna neen fa fala yalunyaan muxuna dunuɲa yi gidin birin nan kalama alo teen dugin ganma kii naxan yi.

7

Marakolonna lan ɲaxalan yalunxina fe

ma

1 N ma diina, n ma falane suxu.

I n ma yamarine suxu.

2 N ma yamarine suxu

alogo i xa kisi.

N ma xaranne mara i bɔɲɛni

alo i ye kesene makantanma kii naxan yi.

3 E xidi i yiin na,

i yi e sa i bɔɲɛni.

4 Fe kolonna suxu alo i magilena,

xaxilimayana alo i kon kaana.

5 E i ratangama nen yalunde ɲaxanla ma,
e nun muxu gbetena ɲaxanla marakunfa
falane.

6 Lɔxɔna nde,

n yi tixi n ma banxi foye soden na

n yi tanden matoma,

7 n foninge keden nakɔɔsi banxulan fe
kolontarene ye.

Xaxili mi yi na banxulanna ma.

8 A yi danguma kiraan xɔn,

denaxan maso ɲaxanla nde konna kira fa-
taden na

a yi danguma a banxin mabinni.

9 Sogen godomatɔɔn nan yi a ra,

kɔɛna a li waxatin naxan yi,

dimin yi so.

10 Naxanla yi mini a ralandeni,

a maxidixi alo yalundena,

kɔte ɲaxin yi a bɔɲɛni.

11 Xurutaren nan yi a ra

naxan mi yagima,

a mi luyɛ a konni mumɛ!

12 Waxatina nde, a sa kirane xɔn

waxati gbɛte a sa yama malandene yi,

a dɔxi xɛmene yeɛ ra kira xunne birin na.

13 A yi na banxulanna suxu,

a yi a sunbu.

A yi a fala a xa a yeɛni yalanxin na, a naxa,

14 “N bata yi de xuiin tongo

n xa bɔɲɛ xunbeli saraxan ba Ala xa.

To n bata a ba, na suben sa banxini.

15 Nanara, n bata mini i ralandeni.

N yi i tan nan fenma,

anu n bata i to!

16 N bata n ma sadeni tɔn bitingan fajine ra,

Misiran yamanan taa dugine.

17 N bata mirihi latikɔnɔna sa a ma,

e nun wudi ige xiri ɲaxumɛn

nun sinamon wudi ige xiri ɲaxumɛna.

18 Fa be, en fa kafu han xɔtɔnni,

en lu marafanna ɲaxunni!

19 N ma xɛmen mi banxini,

a bata siga yire makuyeni sigatini.

20 A bata a gbeti saseen xali,

a rafexi,

a mi fama fɔ kiken na kɔxɔ.”

21 A to fatan falan tiye,

a yi a mabandun,

a yi a rakunfa

a fala ɲaxumɛne xɔn.

22 Saɲɲa ma kedenni,

a yi bira a fɔxɔ ra

alo ɲingen naxan sigama a kɔɛ raxabadeni,

alo daxun naxan xidima

alogo a xa xuru,

23 han xalimakunla yi a bɔɲɛn sɔxɔn,

alo xoliin naxan so luti ratixin na,

a mi a kolon a niin nan bama.

24 Nanara, n ma diine,

ɛ tuli mati,

ɛ n ma fala xuine fe liga ɛ yeren ma.

25 E bɔɲɛn nama mayenden

ɛ bira na ɲaxalan sifan fɔxɔ ra,

ɛ lɔ ayi a kirane xɔn.

26 A bata muxu wuyaxi rabira.

A bata xɛmen yatɛn naxanye faxa,

ne nun gali sɛnbɛmaan xasabin lan.

27 A banxin findixi gaburun kira yisoxin
nan na

siga laxira yi.

8

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

1 Fe kolonna* luxi nen

alo muxun naxan xinla tima,

fe famunna xa mi a xuini tema iki ba?

E mi a mɛɛn ba?

2 Fekolonna tixi yire matexine

nun kira xunne nan na alo muxuna.

3 A sɔnxɔma taan kirane

nun a so dɛɛne ra, a naxa,

4 “N na ɛ tan yamaan nan xilima.

N falan tima adamadiine birin nan xa.

5 E tan fe kolontarene, ɛ ɲaxɔ lu.

E tan xaxilitarene, ɛ findi xaxilimane ra.

6 E tuli mati bayo n ma falan kende.

N fala fajine nan tima ɛ xa.

7 N dɛɛn ɲɔndin nan falama,

bayo wule falane ɲaxu n ma.

8 N de falane birin tinxin,

e sese mi findixi wulen na hanma yanfana.

9 E birin fixa xaxilimaan yeɛ ra yi.

Naxanye bata kolonna sɔtɔ,

ne e yatɛxi ɲɔndin nan na.

10 E n ma xaranna fen dangu gbetin na,

e nun kolonna dangu xɛma kendɛn na.

11 Amasɔtɔ fe kolonna fisa bɔxɔ bun nafunla
xa.

A dangu muxun waxɔn seene birin na.”

12 “N tan, fe kolonna, n feene famuma.

N muxun malima a xa kolonna sɔtɔ

* 8:1: fe kolonna: Sandane yireni ito kui, a luxi nen alo fe kolonna yetɛɛn bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

a yi feene ye fen.

¹³ Alatala yeeragaxun kui,
fo i fe jaxin najaxu.

N tan, n wason nun yete yigboon nun
kewali jaxine nun wule falane rajaxuxi.

¹⁴ N gbeen nan maxadin nun miriya kenden
na.

N tan nan xaxilimaya yeteen na.

N tan nan gbee senben na.

¹⁵ Mangane mangayaan ligama n tan nan
baraka yi,

kuntigine yi tonne dɔxɔ tinxinni.

¹⁶ Yamana kanne nun muxu gbeene
kiti tinxinxin sama n tan nan xɔn.

¹⁷ N nafan naxanye ma,
n fan ne rafanma nen.

Naxanye n fenma,

ne n toma nen.

¹⁸ N nafunla nun binyen fima e ma nen,
e nun herisigen naxanye buma e nun
tinxinyana.

¹⁹ N ma finma seene dangu xema kenden na,
N tonon naxan fima,
na dangu gbeti kenden na.

²⁰ N kira tinxinxin nan xɔn,
kiti kenden sama naxan xɔn.

²¹ N nafan naxanye ma
n keen soma nen ne yii,
n yi e banxine rafe nafunla ra.

²² Alatala n tan nan da a wali fɔlon na,
benun a wali singe bodene, to mi na ra.

²³ N nafala nen xabu waxati fɔlone,
benun dunuja yeten xa da.

²⁴ N bare, fɔxɔ ige yo mi yi na,
tigi mi yi na igene yi mine denaxan yi.

²⁵ Benun geyane xa dɔxɔ,
benun geyadine xa malan, n yi da.

²⁶ Ala munma yi bɔxɔn nun burunne da,
hanma a gbangbanna xori singena.

²⁷ A to yi kuyen dama, n yi na,
a to yi koren danna keendenma tilinna ma,

²⁸ a to kundane sa kore,
a yi senben fi tilin igene xunne ma,

²⁹ a yi danna sa fɔxɔ igen ma
alogo igene nama dangu na ra
a yi bɔxɔn beten sa.

³⁰ Na waxatini n yi walima a dexɔn
alo a yii rafala kuntigin na.

N yi sewaxi lɔxɔ yo lɔxɔ a yetagi,
n jaxan a fe ra

³¹ n jaxan a dunuja daxin na,
a bɔxɔna.

N yi sewa adamadiine fe yi.”

³² “Iki, n ma diine, ε tuli mati n na.

Sewan na kanna xa,
naxan na bira n ma kiraan fɔxɔ ra.

³³ N nɛma ε xuru falane tiye,
ε tuli mati,

ε yi fe kolonna sɔtɔ,

ε nama ε me a ra.

³⁴ Sewan na kanna xa
naxan na n xuiin name,
naxan na lu n konna de ra lɔxɔn birin
a n ma banxin deen kantan.

³⁵ Amasɔtɔ naxan na n sɔtɔ,
na bata siimayaan sɔtɔ,
a mɔn yi Alatala keenen.

³⁶ Koni naxan munma n to,
na a yete nan tɔrɔma.

Naxan na n najaxu,
sayaan nan nafan na ma.”

9

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* bata senbeten solofere masoli,
a banxin ti alo muxuna.

² A bata suben jin,
a minseen nafala,
a donseene dɔxɔ tabanla ra.

³ A bata a walike jaxanle rasiga
e xa sa a xili xuini ito rawanga taan yire
matexini, e naxa,

⁴ “E tan fe kolontarene,
ε fa dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a falani ito ti ne ma, a naxa,

⁵ “E fa n ma donseene don,
ε n ma minseen min n naxan nafalaxi.

⁶ E xete ε fe kolontareyaan fɔxɔ ra,
ε kisima nen,
naye ε ti xaxilimayaan kiraan xɔn.”

Xaxilimaan nun wasodena

⁷ Naxan na magele tiin maxadi,
na konbin nan sɔtoma.

Naxan na muxu jaxin sɔnna fala a xa,
na tɔrɔma nen.

⁸ I nama magele tiin sɔnna fala
alogo a nama i rajaxu,
koni i na fe kolonna sɔnna fala a xa,
a i xanuma nen.

⁹ I na fe kolonna maxadi,
na nde sama nen a fe kolonna fari.

I na tinxin muxun xaran,
na a fekolonna nan xun masama.

¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala yeeragaxun
nan ma.

Muxu sarjɔnaxine fe kolonna findixi xaxili-
mayaan nan na.

¹¹ N tan fe kolonna,
n na i siin sogene rawuyama ayi nen,
n yi jɛna ndee sa i ya siimayaan fari.

¹² Xa i findi fe kolonna ra,
i tan nan a saranna sɔtoma.

Xa i findi magele tiin na,
i tan nan tɔrɔ sɔtoma.

* 9:1: fe kolonna: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

13 Xaxilitareyaan luxi nen
alo naxanla naxan sɔnxɔma.
Xurutaren na a ra
naxan mi sese kolon.

14 A dɔxi a banxin de ra,
taan yire matexini.

15 A lu dangu muxune xile mɛnni
naxanye sigama e yeɛ ra tinxinni.

16 A naxa, “E tan fe kolontarene,
ɛ dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a ne nan xilima.

17 A naxa, “Minseen naxan muɲaxi
na nan naxun,
donseen naxan donxi luxunni
na nan naxun.”

18 E mi a kolon a faxa muxune nan mɛnni,
a na naxanla a muxu xilixine sigan laxirani.

10

Muluku Sulemani a sandane

1 Sulemani a sandane ni itoe ra:
Dii fe kolonna a fafe rasɛwama nen,
koni dii xaxilitarena a nga tɔrɔma nen.

2 Nafunla sɔtɔxina a naxin na,
na tɔnɔ mi na,
koni tinxinyaan muxun xunbama sayaan
nin.

3 Alatala mi tinxin muxune luyɛ kamen na,
koni a muxu naxine fe nataxine kalama.

4 Muxun naxanye mi walima,
ne yiigelitɔyaan nan xilima,
koni muxun naxanye tan walima,
ne nafunla nan sɔtɔma.

5 Muxun naxan se xabaxine malanma a
waxatini,
xaxilimaan nan na kanna ra,
koni naxan xima se xaba waxatini,
yagin nan na kanna xa.

6 Tinxin muxune barakan nan xilima e yete
ma.
Koni muxu naxine fala xuine gbalo feene
nan luxunma.

7 Tinxin muxune fe na rabira muxune ma,
e dubama nen e xa,
koni muxu naxine xili kalama nen
alo se kunxina.

8 Fe kolonna muxun naxan bɔɲeni,
na tinma nen yamarine ma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan de,
bɔnɔn na kanna xa.

9 Fe mi muxun naxan sigati kii ra,
na kanna ratangaxi.
Koni naxan sigan tima tinxintareyaan ki-
raan xɔn,

na fe makɛnenma nen.

10 Muxun naxan a yeɛn magirama bodene
yanfadeni,
na yamaan nan tɔrɔma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan de,
bɔnɔn na kanna xa.

11 Tinxin muxuna falane fama nii rakisin
nan na.
Koni muxu naxine fala xuine gbalo feene
nan luxunma.

12 Xɔnnantenyaaan yeɛngene nan nakelima,
koni xanuntenyaaan hakene birin nan
ɲanma.

13 Fe kolonna famuma xaxilimana falane
nin,
koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.

14 Fekolonne kolonna nan namarama,
koni xaxilitarene falan kalan nan tima
xulɛn.

15 Nafulu kanna sɔtɔ seene nan a ratangama
alo taa makantanxina.
Koni yiigelitɔyaan nan senbetarene kalama.

16 Tinxin muxune saranna nan nii rakisin
na.
Koni muxu naxina a sɔtɔ seene nan ton-
goma,
a yulubin liga.

17 Muxun naxan a xuru falane ramama,
na sigan nii rakisin kiraan nan xɔn.
Koni, muxun naxan sɔn falama a xa,
a mi a suxu, na lɔma ayi nen.

18 Nafigin nan xɔnnantenyaaan luxunma.
Koni xaxilitaren nan xili kala falane rax-
uyama ayi.

19 Falan na wuya ayi,
hakɛn fan mi ɲanma.
Nayi, xaxilimaan nan a deɛn suxuma.

20 Tinxin muxuna falane dangu gbeti gbeen
na.
Koni muxu naxin bɔɲe yi feen tɔnɔn mi na.

21 Tinxin muxuna falan tɔnɔn muxu gbege
ma,
anu, xaxilitarene faxama
bayo e mi e mirima.

22 Nafunla sɔtɔma Alatala barakan nin.
A mi tɔrɔya yo sama a fari.

23 Fe naxi ligan findixi sabaan nan na xaxil-
itaren yii.

Koni xaxilimayaan findixi sɛwan nan na
xaxilimaan yii.

²⁴ Muxu jaxin gaxuma naxan yɛɛ ra,
na a sɔtɔma nɛn.
Koni tinxin muxun tan a waxɔn feene nan
sɔtɔma.

²⁵ Foye gbeen nɛɛn fa dangu,
muxu jaxine bata raxɔri,
koni tinxin muxun luma nɛn habadan.

²⁶ Muluxunna jinne ramuluxunma,
tutin fan yɛɛne tɔrɔma,
muxu narixin fan na kii nin a xɛ muxun xa.

²⁷ Alatala yɛɛragaxun muxune siimayaan
xɔnkuyama ayi,
koni muxu jaxine siin janma nɛn sinma.

²⁸ Tinxin muxune xaxili tixi sɛwan nan na,
koni muxu jaxine yigin kalama nɛn.

²⁹ Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan na
tinxin muxune xa,
koni a fe jaxi rabane kalama nɛn.

³⁰ Sese mi tinxin muxun nabire,
koni muxu jaxine mi nɔɛ luyɛ yamanani.

³¹ Xaxilima falane minima tinxin muxun
nan dɛ.
Koni wule falane lenne xabama a ra nɛn.

³² Xa tinxin muxun falan ti,
fanna na a ra,
koni muxu jaxine dɛɛn fe jaxin nan falama.

11

¹ Sikeela naxan muxun mayendenma
na findixi fe jaxin nan na Alatala yɛɛ ra yi.
Koni ligase senseenne a kɛnɛnxi.

² Wason fama marajaxun nan na.
Koni yɛtɛ magodon fama fe kolonna nan na.

³ Muxu fajine fetareya wanle nan e tima
kira fajin xɔn.
Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e ha-
lagima.

⁴ Sese mi nafunla ra Ala kiti sa lɔxɔni.
Koni tinxinna nan muxune xunbama
sayaan ma.

⁵ Sɔntarene tinxinyaan nan e kiraan fixama.
Koni fe jaxin nan muxu jaxin nabirama.

⁶ Muxu fajine tinxinyaan nan e xunbama,
koni kunfa jaxine findima luti ratixin nan
na yanfantenne yɛɛ ra.

⁷ Muxu jaxin na faxa,
a yigin birin bata kala,

a xaxili tixi senben naxan na,
na bata lɔ ayi.

⁸ Muxu tinxinxin xunbama nɛn a tɔrɔyani,
na tɔrɔyaan yi sa muxu jaxin sɔtɔ a funfuni.

⁹ Ala kolontarena a adamadi bodene halag-
ima a fala xuiin nan na.
Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna
nan xɔn.

¹⁰ Xa tinxin muxune sɛwa,
taan birin nan jaxanma.
Koni muxu jaxine na faxa,
jaxajaxan nan na ra.

¹¹ Taan sabatima muxu fajine duban nan
xɔn.
Koni a kalama nɛn muxu jaxine dɛ xuiin
ma.

¹² Naxan na a adamadi boden najaxu,
na xaxili mi na.
Koni xaxilimana a dunduma nɛn.

¹³ Mafala tiin wundo feene nan naminima
kɛnɛnni.
Koni lannaya muxuna e ramarama nɛn.

¹⁴ Xa maxadin mi na,
yamaan birama nɛn.
Koni kisin na a ra
xa kawandi muxune wuya ayi.

¹⁵ Naxan na a bodena donla goronna tongo,
na tɔrɔma nɛn yati.
Koni naxan na tondi na dɛ xui sifane ma,
na kanna luma makantanna nin.

¹⁶ Najalan fajin binyen nan sɔtɔma.
Koni xajɛden tan nafunla nan sɔtɔma.

¹⁷ Lannaya muxuna a yɛtɛ nan malima.
Koni kininkintarena a yɛtɛ nan tɔrɔma.

¹⁸ Muxu jaxine walima nɛn fuu!
Koni naxan na tinxinyaan liga,
na saran kɛnden nan sɔtɔma.

¹⁹ Tinxinyaan fama nii rakisin nan na.
Koni naxan na lu fe jaxin fɔxɔ ra,
na faxama nɛn.

²⁰ Muxu bɔjɛ jaxine mi rafan Alatala ma.
Koni fe mi naxanye sigati ki ra,
ne nan a kɛnɛnxi.

²¹ Muxu jaxine saranma nɛn e kɛwanle ra.
Koni tinxin muxune xunbama nɛn.

²² Najalan tofajin na findi xaxilitaren na,
na luxi nɛn alo xɛma wuredin xɔsen jɔɛɛn
na.

23 Tinxin muxun waxɔn feen nan fe fajin na,
koni muxu jaxine natan nan xɔlɔn na.

24 Muxuna ndee kiin tima e findi nafulu kanne ra, gbeteʼye yi kuma ayi, e findi yiigelitɔne ra.

25 Muxun naxan luma dubɛ bonne xa, na bannama nɛn. Naxan bonne nii yifanma e ma, na fan nii yifanma a ma nɛn.

26 Naxan na maala malan, a tondi a matiye, yamaan na dangama nɛn. Koni naxan na a mati, yamaan dubama nɛn na fan xa.

27 Naxan na fe fajin fen na rafan muxune ma. Koni naxan na fe jaxin fen, na yati a sɔtɔma nɛn.

28 Naxan na la a nafunle ra, na birama nɛn. Koni tinxin muxune sabatima nɛn alo jɔxɔndena.

29 Naxan na a denbayaan tɔrɔ na mi keɛ sɔtɔma fɔ foyena. Xaxilitarene luma nɛn fe kolonne konyiyani.

30 Tinxin muxune keʼwanle luxi nɛn alo siimaya wudina. Fe kolonna naxan yi, na muxune niin nan nakisima.

31 Tinxin muxuna a saranna sɔtɔma dunuja yi, e faxi fa muxu jaxine nun yulubi kanne.

12

1 Xurun nafan naxan ma, fe kolonna fan nafan na kanna ma. Naxan mi tinje bonne xa a sɔnna fala a xa, xaxilitaren nan na kanna ra.

2 Muxu fajin Alatala keɛnɛnma. Koni Alatala kɔtade jaxin yalagima nɛn.

3 Muxun mi sabatima fe jaxin xɔn. Koni tinxin muxune salenne bitinma nɛn ken.

4 Naxalan kendɛn nan a xɛmɛna xunna kenla ra. Koni jaxalan yagitaren luxi nɛn a xɛmɛn xa alo xɔri xɔle furena.

5 Tinxin muxune miriyane findixi kiti kendɛn nan na. Koni muxu jaxine fe yitɔnxine yanfan nan tima.

6 Muxu jaxine falane findixi faxa ti woson nan na. Koni muxu fajine de xuina e xunbama nɛn.

7 Muxu jaxine na bira, e raxɔrima nɛn. Koni tinxin muxune denbayaan sabatima nɛn.

8 Muxun matɔxɔma a xaxilimayaan nan ma fe ra. Koni naxan bɔje jaxu, na rajaxuma nɛn.

9 A fisa walike keden yi lu i yii, i lu muxudiyani, benun i xa i yete findi muxu gbeen na, donseen yi dasa i ma.

10 Tinxin muxuna a yengi dɔxɔma a xuruseene xɔn nɛn. Koni kininkinin mi muxu jaxine yi mumɛ!

11 Naxan na a bɔxɔn nawali, na lugoma nɛn. Koni naxan na bira fe fuune fɔxɔ ra, na xaxili mi na.

12 Muxu jaxine kunfama se mujaxine nan xɔn. Koni tinxin muxune salenne sabatin nɛn.

13 Muxu jaxina hake falane a suxuma nɛn alo luti ratixina. Koni tinxin muxun futuxuluma nɛn tɔrɔyaan yii.

14 Muxun fala xuiin nan a ralugoma se fajine ra, a wali xɔnna yi findi a saranna ra.

15 Xaxilitarena a yete sigati kiin nan yatexi kira kendɛn na. Koni fe kolonna nan a tuli matima maxadi xuine ra.

16 Xaxilitarena a xɔlɔn mayitama nɛn mafuren. Koni xaxilimaan yagi feen suturama nɛn.

17 Naxan na sereyaan ba jɔndini, na tinxinna nan fenma. Koni wule seren yanfan nan tima.

18 Naxan na falan ti a xunna yi, na muxune bɔjeɛn nan kalama alo degɛmaan nan segen tima. Koni fe kolonne falane dandanna nan tima.

19 Nəndin luma nən habadan.
Koni wulen sii mi na.

20 Naxanye fe jaxine yitənma,
yanfan nan ne bəjəni.
Koni sewan na kanna xa
naxan bəjə xunbenla rasoma.

21 Fe jaxi yo mi tinxin muxune liye.
Koni fe jaxin nan muxu jaxin sətəma han a
wasa.

22 Wule falane mi rafan Alatala ma.
Koni jəndi falane rafan a ma.

23 Xaxilimana a kolonna luxunma nən.
Koni xaxilitarene e daxuyaana nawangama
nən.

24 Naxanye walima a xədəxən na,
ne mangayaan sətəma nən.
Koni salantenna rəjanma konyiyaan nin.

25 Kəntəfinla muxun bəjən tərəma nən.
Koni fala fajina a rasewama nən.

26 Tinxin muxun findixi yəeratiin nan na a
xəyin xa.
Koni muxu jaxine kirana e rələma ayi nən.

27 Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan daxin sətə.
Koni naxan walima a xədəxən na,
na se kəndən nan sətəma.

28 Siimayaan sətəma tinxinna kiraan nan
xən.
Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13

1 Diine fafe nəma e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra nən.
Koni magele tiin na maxadi,
a mi na raməma.

2 Muxun balo fajin sətəma a fala xuine nan
xən.
Koni tinxintarene kunfahi gbalon nan xən.

3 Naxan na a deən suxu,
na a niin natangama nən.
Naxan falan tima jaxi ra,
na bənən nan fenma a yete xa.

4 Muxu narixin kunfama seene xən
anu sese mi a yii.
Koni naxanye walima,
ne wasama nən feu.

5 Wulen naraxu tinxin muxun ma.
Koni muxu jaxin xunna godon nun yagin
nan xilima a yete ma.

6 Fe mi naxan sigati ki ra,

tinxinyaan na rakantanma nən.
Koni fe jaxin nan yulubitəən nabirama.

7 Muxuna nde a yete findima se kanna ra,
anu sese mi a yii.
Muxu gbete a yete findima setaren na,
anu nafulu gbeena a yii.

8 Muxuna nafunla nəe a xunbe nən.
Anu, muxune mi e kənkəma yigelitəən tan
ma.

9 Tinxin muxune luma sewan nin
kənənyani.
Koni muxu jaxine luxi nən alo lənpun na tu.

10 Wason yəngene nan nakelima.
Koni naxanye e tuli matima maxadi xuine
ra,
fe kolonyaana ne nin.

11 Seen naxanye sətəxi a jaxin na mafuren,
ne sigan janjə nən.
Koni naxanye sətəxi a fajin na ndedi ndedi,
ne xun masama nən.

12 Yigi makuyen muxun tunnaxələma a ma
nən.
Koni muxun waxən feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma nən
alo siimaya wudin yetena.

13 Naxan na a me maxadi xuiin na,
na kanna a saranna sətəma nən.
Naxan fan na yamarin suxu,
na fan a saranna sətəma nən.

14 Fe kolonne xaranna fama nii rakisin nan
na,
a muxun ba sayaan lutin na.

15 Xaxilimaan muxune kənən.
Koni yanfantenna kiraan mi rəjanma a ma.

16 Xaxilimaan feen ligama a kolonna nan
xən.
Koni xaxilitarena a daxuyaana nan
nawangama.

17 Xera jaxin birama kəntəfinla nin.
Koni xera tinxinin dandanna nan tima.

18 Naxan mi a tuli matiye a xuru falane ra,
na yigelitəyaana nun yagin sətəma nən.
Koni naxan na a tuli mati a sənna fala mux-
une ra,
na binyama nən.

19 Muxun waxən feen na liga,
na a nii yifanma a ma nən.
Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
e xete fe jaxin fəxo ra.

20 Naxan nun fekolonne sigan tima,

na fe kolonna tima nɛn.
Koni xaxilitarene xɔyine tɔrɔma nɛn.

²¹ Tɔrɔyaan yulubitɔn nan fɔxɔ ra.
Koni hɛrin nan tinxin muxun saranna ra.

²² Muxu fajin keɛn luma a mamandenne yɛɛ
ra nɛn.
Koni yulubitɔna nafunle sa findima tinxin
muxune nan gbee ra.

²³ Yiigelitɔne xɛɛn naxan bima na donse
gbeen nan fima.
Koni kiti sa kobina a birin naminima nɛn.

²⁴ Naxan mi a diin bulanma a sɔnne ma,
na kanna diin mi rafan a ma.
Koni naxan a diin xanuxi,
na kanna a xuruma nɛn.

²⁵ Tinxin muxuna a dɛgema nɛn han a lugo.
Koni muxu jaxin luma nɛn kamɛn na tun.

14

¹ Naxalan xaxilimana a denbayani tɔnma
nɛn,
koni xaxilitarena a gbeen kalama nɛn a yɛtɛ
ra.

² Naxan sigati kiin fan,
na gaxuma Alatala nan yɛɛ ra.
Koni naxan sigan tima tinxintareyani,
na Ala rajaxuma nɛn.

³ Wason nan sabatixi xaxilitaren dɛ,
koni fekolonne falane e rakantanma nɛn.

⁴ Xa tura mi na, sagani gelima nɛn,
bayo jɔngen fangan nan xɛɛ biin tɔnɔn
gboma ayi.

⁵ Sere tinxinxi mi wulen falama,
koni wule seren wulen nan falama.

⁶ Magele tiin fe kolonna fenma nɛn,
a mi a toma.
Koni fe kolonna sɔtɔn mi raxɔlɔ xaxilimaan
xɔn.

⁷ I makuya xaxilitaren na,
amasɔtɔ fe kolonna falan mi a dɛ.

⁸ Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan ma,
na nan a fe kolonna ra.
Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma,
ne nan a daxuyaana na.

⁹ Tagi yitɔnna bɔtɛ mi xaxilitarene xa,
koni jɛnige fajiyaan toma muxu fajine nan
tagi.

¹⁰ Muxun nan a bɔjɛn xɔlɔ feen kolon,
muxu gbete mi nɔɛ a sewan fan kolonyɛ.

¹¹ Muxu jaxine banxin kalama nɛn.
Koni muxu fajine bubun sabatima nɛn.

¹² Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi,
koni a rajanma sayaana nan ma.

¹³ Muxun gele nɛn, a bɔjɛn tɔrɔxi,
dɔnxɛn na sewan yi findi sunun na.

¹⁴ Denkeleyataren wasama nɛn a kewanle
tɔnɔn na,
koni muxu fajin fisa a xa.

¹⁵ Fe kolontaren la fena ngaan na,
koni xaxilimana a mirima nɛn a sigati kiin
ma.

¹⁶ Fekolonna gaxun fe jaxin na nɛn,
a masiga a ra,
koni xaxilitaren susuma a ra nɛn,
a so a yi.

¹⁷ Naxan xɔlɔn mafuren,
na xaxilitareyaana nan ligama,
kɔtade jaxin najaxu muxune ma.

¹⁸ Kɔmɔyaana nan fe kolontarene yii e keɛn
na,
koni kolonna luxi
alo xaxilimane mangaya taxamaseri
kɔmɔtina.

¹⁹ Muxu jaxine e mafelenma muxu fajine
nan bun ma,
fe jaxi rabane yi lu tinxin muxune dɛɛn na.

²⁰ Yiigelitɔn najaxu hali a lanfane ma,
koni nafulu kanna xɔyine wuya.

²¹ Naxan a adamadi boden najaxuma,
hake kanna nan na ra.
Koni sewan na kanna xa
naxan kininkininma yiigelitɔne ma.

²² Naxanye fe jaxini tɔnma,
ne mi lɔma ayi ba?
Koni naxanye fe fajin mirima,
hinanna nun lannayaan ne nan xa.

²³ Tɔnɔn wali xɔdɛxe birin yi
koni falan gbansanna fama yiigelitɔyaana
nan na.

²⁴ Nafunla luxi nɛn
alo fekolonne mangaya taxamaseri
kɔmɔtina,
koni xaxilitarene daxuyaana najanma dax-
uyaana nan ma.

²⁵ Sere jɔndi falan muxune niine rakisima,
koni wule seren yanfan nan soma.

²⁶ Naxan gaxuxi Alatala yɛɛ ra,
na ratangaxi,
yigiyadena a diine xa.

27 Siimayaan binla nan Alatala yeeragaxun na,
a muxun bama nen sayaan lutin na.

28 Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xurunye ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

29 Naxan dija, na famunna gbo.
Koni naxan xolon xulen,
na a xaxilitareyaan nan mayitama.

30 Bonye xunbenla nan kendeyaan na fatin xa.
Koni xoxolonna findixi furen nan na fatini.

31 Naxan na senbetarene jaxankata,
na e da mangan nan najaxuxi.
Koni naxan na hinan toro muxune ra,
na bata Ala binya.

32 Muxu jaxina wali jaxin nan a rabirama,
koni hali sayaan tinxin muxun li,
a yigiyaden sotoma nen.

33 Fe kolonna xaxilimaan nan bonye yi,
koni hali xaxilitarene ye, a makenenxi.

34 Tinxinyaan nan yamanan nasabatima,
koni yulubin findixi yagin nan na siyane
ma.

35 Walike xaxilimaan nafan mangan ma,
koni naxan marayagin tima,
a xoloma nen na ma.

15

1 Yabi fajin xolon janma nen,
koni fala xolon xolon fari saan nen.

2 Fe kolonne falane kolonna nan senbe
soma,
koni daxuya falan nan minima xaxilitaren
de han!

3 Alatala yeen yiren birin na,
a muxu jaxine nun muxu fajine
rakorosima.

4 Fala fajin luxi nen alo siimaya wudina,
koni yanfantenya falan muxun niin nan
toroma.

5 Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi rafan
a ma,
koni naxan a tuli matima a sonna fala
muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

6 Nafulu gbeen luma nen tinxin muxuna
banxini,
koni muxu jaxine soto seen fama kontofinla
nan na.

7 Fe kolonne falane kolonna nan naxuyama
ayi,
koni xaxilitarene bonyen mi na kiini.

8 Muxu jaxine saraxan findixi haramun
nan na Alatala xa,
koni muxu fajine maxandin nafan Alatala
ma.

9 Muxu jaxine kiraan najaxu Alatala ma.
Koni naxan tinxinna fenma na rafan a ma.

10 Naxan na kiraan bejin,
na kanna xuruma nen ki xodexeni.
A mi rafan naxan ma a sonna xa fala,
na kanna faxama nen.

11 Alatala laxira nun yahannama yiren
birin toma,
e faxi fa naxan muxun bonyeni!

12 Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fema.

13 Sewan yetagini yalanma nen,
koni nii yiforen fama bonye kalan nan xon.

14 Xaxilimaan kolonna nan fenma a bonyeni.
Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren de.

15 Yiigelitone siimayaan findixi toron nan
na,
koni naxan bonye sewaxi,
na luma jaxanxi nen waxatin birin.

16 A fisa i ndedi soto i lu Alatala yeeragaxuni,
benun i xa nafulu gbeen soto kontofinli.

17 Bogi seene gbansanna donna fisa xanun-
tenmane tagi,
dangu jinge raturaxin suben donna ra
xonnantenyani.

18 Muxu bonye gbeen yengen nan nakelima.
Koni muxu dijaxin tan yengen naxunbe-
lima nen.

19 Muxu narixina kiraan nafexi janle nan
na,
koni muxu fajina kiraan malaxun nen.

20 Dii xaxilimana a baba rasewama nen,
koni xaxilitarena a nga xurunma nen.

21 Xaxilitareyaan findixi sewan nan na xax-
ilitaren xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nen.

22 Maxaditareyaan nan fe yitonxine
kalama,
koni e sonoyama nen xa maxadi tiine wuya.

23 Sewan na ra muxun xa,
a na yabi fajin ti.
Falan naxan tima a waxatini,

na tɔnɔn gbo han!

²⁴ Xaxilimana dunuɲa yi gidin kiraan tema
nɛn
han kore xɔnna,
a yi a tanga laxira ma.

²⁵ Alatala wasodene banxine rabirama nɛn,
koni a kaɲa gilena bɔxɔn danne luma nɛn e
kiini.

²⁶ Miriya ɲaxine mi rafan Alatala ma,
koni fala faɲine sariɲan.

²⁷ Tɔnɔ sɔtɔ ki ɲaxin nafan naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a denbayani,
koni naxan mi dimi yi seene rasuxuma
mayifuni,
na siimayaan sɔtɔma nɛn.

²⁸ Tinxin muxuna a mirima nɛn,
benun a xa yabin ti,
koni muxu ɲaxin fala ɲaxin nan tima han!

²⁹ Alatala makuya muxu ɲaxine ra,
koni a tinxin muxune maxandi xuine
ramɛma nɛn.

³⁰ Yɛɛ yiyalanna muxune bɔɲɛn nan
nasɛwama,
xerayaan fala faɲin muxun sɛnbɛ soma nɛn.

³¹ Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,
na kanna luma nɛn fe kolonne yɛ.

³² Naxan na tondi xurɛ,
na mi rafan a yetɛn ma,
koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala mux-
une ra,
na xaxinla nan sɔtɔma.

³³ Fe kolonna sɔtɔma Alatala yɛɛragaxun
nin,
yɛtɛ magodon nan fama binyen na.

16

¹ Adamadiin feene natama a bɔɲɛni nɛn,
koni Alatala nan feene ragidima.

² Muxuna kirane birin sariɲan a yɛtɛ yɛɛ ra
yi,
koni Alatala nan muxun kui feene
fesɛfesɛma.

³ I ya wanle taxu Alatala ra,
alogo e xa sɔnɔya.

⁴ Bunna Alatala kewanle birin na,
hali muxu ɲaxina,
a daxi gbalɔ lɔxon nan yɛɛ ra.

⁵ Muxu wasoxine raɲaxu Alatala ma,
a e fe ɲaxin saranma e ra nɛn yati.

⁶ Muxun haken mafeluma hinanna nun lan-
nayaan nan xɔn.
Muxuna a masigama fe ɲaxin na Alatala
yɛɛragaxun nin.

⁷ Xa muxun sigati kiin nafan Alatala ma,
a lanna rasoɛ hali e nun a yaxune tagi.

⁸ A lan ndedi yi lu i yii tinxinni,
benun tɔnɔ gbeena tinxintareyani.

⁹ Muxuna a siga kiraan natama a bɔɲɛni nɛn,
koni Alatala nan a sanna tidene ragidima.

¹⁰ Mangana Alaa falane nan tima,
a mi kitin sɛ tinxintareyani.

¹¹ Sikeli tinxinxine birin fataxi Alatala nan
na.

A tan nan wali xɔri ligaseene birin na.

¹² Kɛwali ɲaxine mi rafan mangane ma,
bayo tinxinna nan e mangayaan sɛnbɛ
soma.

¹³ Tinxin muxuna falan nafan mangane ma,
ɲɔndi falan nafan e ma.

¹⁴ Mangana xɔlɔn faxan nan tima,
koni xaxilimaan fatan a raxunbelɛ.

¹⁵ Mangan na sɛwa,
siimayaan na a ra,
a fanna luxi nɛn
alo kundaan naxan fama tulen na.

¹⁶ Fe kolonna sɔtɔn tɔnɔn gbo
dangu xɛmaan na pon!
Xaxilimayaan sɔtɔn fisa gbetin xa ki faɲi!

¹⁷ Muxu faɲine kiraan mi sigama fe ɲaxin
mabinni.

Naxan na a yengi dɔxɔ a sigati kiin xɔn,
na a niin nakantanma nɛn.

¹⁸ Kalan fama wason nan xɔn.
Naxan na a yɛtɛ yite,
na fe godomatɔn nan na ra.

¹⁹ A fisa i lu magodoni yiigelitɔne yɛ,
benun ɛ nun wasodene xa se muɲaxine yi-
taxun.

²⁰ Naxan na a miri ki faɲi,
na herin sɔtɔma nɛn.
Sɛwan na kanna xa
naxan na a yigi sa Alatala yi.

²¹ Fekolonna naxanye bɔɲɛ yi
a falama nɛn ne ma a xaxilimane,
fala faɲin xaxinla nan xun masama.

²² Siimayaan binla nan xaxilimayaan na
xaxilimane xa.

Xaxilitareyaan nan xaxilitarene
ɲaxankatan na.

23 Fe kolonne bəɲen nan fala faɲin namin-
ima e de,
xaxilimaya falane nan e de.

24 Fala faɲine findixi kumin nan na,
e ɲaxun muxun niini
e soma han muxun xonne alo senna.

25 Kirana nde tinxin adamadiin yeε ra yi,
koni a raɲanma sayaan nan ma.

26 Walikeεn kuiin nan a rawekilema wanla
ma,
kamen yi a karahan a xa lu wale.

27 Fuyantenna fe ɲaxini tɔnma,
a deεn muxune ganma alo halagi ti teεna.

28 Muxu ɲaxin matandi feene nan nakelima,
nafiɲin fan xoyimane yitaxunma nen.

29 Gbalotona a adamadi boden nakunfama
nen,
a yi a ti kira ɲaxin xon.

30 Naxan a yeεn magirama,
na fe ɲaxini tɔnma.
Naxan a de kidin xinma,
na bata yelin fe ɲaxin lige.

31 Xunsexe fixene luxi nen
alo mangaya komoti binyena,
naxan sotoma tinxinyaan kiraan xon.

32 Muxu diɲaxin fisa yenge so senbemaan xa.
A fisa muxun xa a yete suxu,
benun a xa taana nde suxu.

33 Masensen ti seene bama adamadina yi-
ibaan nin,
koni Alatala nan a feene birin nagidima.

17

1 A fisa buru dungin xaren yi lu i yii xaxili
sani
benun banxin xa rafe suben na lantareyani.

2 Walike xaxilimaan fisa wali kanna diin xa,
naxan yagi feen nabama.
Na walike sifan keεn sotoma nen na den-
bayani.

3 Gbetin nun xemaan nasensenma sulun
teen nan na,*
koni Alatala nan adamadiine bəɲen
fesefesema.

4 Fe ɲaxi rabaan fala ɲaxin nan namema.
Wule falana a tuli matima fala xolen nan na.

5 Naxan na yiigelitɔn magele
na bata yiigelitɔne dali mangan nayeľefu.
Naxan na sewa a bodena tɔɔn na,
na feen saranma na kanna ra nen.

6 Mamandenne findixi fonne xunna kenla
nan na.
Fafane fan findixi diine xunnayerenna nan
na.

7 Yetε yigbo falane mi daxa komon de,
wulen fan mi lan mangan de.

8 Finma seen luxi nen
alo xiriyana a fi muxun xa.
A na siga dede, a feene sonoyama nen.

9 Naxan muxune mafeluma e haken na,
na xanuntenyaan nan fenma.
Koni naxan luma muxune hake ne fe rabire
e ma,
na xoyimane taxunma nen.

10 Maxadi keden peen xaxilimaan maliye
dangu bosaan ye ke me ra xaxilitaren ma.

11 Fe ɲaxi rabaan muruten nan tun fenma,
koni xera kininkinintaren sigama nen a xili
ma.

12 A fisa i naralan sube xəɲen na
naxan ma diye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a xaxil-
itareyani.

13 Naxan na fe faɲin ɲoxo fe ɲaxin na
fe ɲaxin mi a masige na kanna banxin na
mume.

14 Fe matandi rakenla luxi nen
alo i na igen nati gbiligbinla bo a ra.
A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yengen xa bira ayi.

15 Naxan yoon fima kala tiin ma
e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

16 Gbetin tɔnɔn nanse ra xaxilitaren yii?
A mi na rawalima fe kolonna soto feen na.
A xaxili yo mi na.

17 Muxun xoyina a xanuxi waxatin birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi tɔɔ waxatine
nan ma fe ra.

18 Xaxilitaren nan muxu gbetena donla
goronna tongoma,
a yi a yete doxo tolimani a xa.

19 Yengen nafan naxan ma,
haken fan nafan na kanna ma.
Naxan na a yete yigbo,

* 17:3: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

na gbalon nan fɔxɔ ra.

20 Bɔɲɛ ɲaxin mi herin sɔtɔma.
Naxan fala tinxintaren tima,
na biran tɔɲɛ nin.

21 Naxan na xaxilitaren bari,
na yagima nɛn,
kɔmɔn baba mi sɛwama.

22 Bɔɲɛ sɛwaxin kɛndɛyaan nan
nasɔnɔyama,
koni nii fɔɛn fatin soma a ra nɛn.

23 Muxu ɲaxin dimi yi seen nasuxuma may-
ifuun nin
a kiti ɲaxin sa.

24 Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan fɔxɔ ra,
koni xaxilitarena a yeɛne rasigama bɔxɔn
nan xun xɔn.

25 Dii xaxilitarena a baba raxɔlɔma nɛn
a findi xɔlɛn na a nga xa.

26 A mi lan tinxin muxun xa yangin.
Sariya mi a ra muxu kɛndɛn yi bulan.

27 Naxan na a dɛɛn suxu,
na bata fe kolonna sɔtɔ.
Xaxilimaan sabari nɛn.

28 Hali xaxilitaren yatɛxi fekolonna ra,
xa a sabari.
Xaxilimana a dɛɛn suxɛ nɛn.

18

1 Muxun naxan a danna,
na tɔnɔn fenma a yetɛ nan xa.
A bɔɲɛn tema nɛn xaxilimaya falane birin
ma.

2 Fe famunna bɔtɛ mi xaxilitaren xa,
fɔ a yetɛ miriyane fala fena.

3 Muxu ɲaxin na fa,
marajaxun fan yi fa.
Konbin fama yagin nan na.

4 Adamadiine falane luxi nɛn
alo tilinna,
koni fe kolonna luxi nɛn
alo tigi igen naxan tema ayi.

5 A mi lan muxu ɲaxin xa rafisa bodene xa,
hanma muxun yi tondi kiti kɛndɛn sɛ tinxin
muxun xa.

6 Xaxilitarena falane fe matandin nan nake-
lima,
a bɔnɔ a dɛ xuiin ma.

7 Xaxilitaren dɛna a halagima nɛn,
a fala xuine findixi luti ratixin nan na a xa.

8 Nafgina falane luxi nɛn
alo donse ɲaxumɛn
naxan godon muxun kui.

9 Naxan tunnaɔlɔ a wanli
na nun se kalan birin muxu keden.

10 Alatala xinla muxun natangama
alo yin barakaxina,
tinxin muxuna a gima nɛn a siga a kui,
a lu makantanni.

11 Nafulu kannna kɛɛn findixi a taa makan-
tanxin nan na.
A miriyani, yinna na a ra naxan mi nɔɛ kale.

12 Muxuna wasona a xalin kalan nan ma,
koni binyen sɔtɔma yetɛ magodon nan xɔn.

13 Naxan yabin tima benun a xa a tuli mati,
daxuyaana nan na ra, e nun yagina!

14 Muxuna limaniyaana nan a malima a
fureni.
Koni xa a nii yifɔɔ a ma,
nde a rasɛwama?

15 Xaxilimaan fe kolonna nan sɔtɔma a
bɔɲɛni.
Fekolonne e tuli matima fe kolonna nan na.

16 Finma seen kiraan nan nabima a fi
muxun yeɛ ra,
siga muxu gbeene fɛma.

17 Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kannna ra,
han a yengɛfaan yi fa maxɔdinna ti.

18 Masɛnsɛnna sɔnɔ sɔnɔne raxunbelima
nɛn,
a yengɛne ɲan sɛnbɛmane tagi.

19 Xa muxuna a ngaxakedenna konbi
na bɔɲɛn xɔdɔxɔma ayi nɛn a ma
dangu taa makantanxin yinna ra.
Fe matandine xɔdɔxɔ manga banxin dɛɛn
balan wurene xa.

20 Muxun fala xuine nan balon sɔtɔma a xa.
Falan naxan minima a dɛ,
na nan a ralugoma.

21 Sayaana nun siimayaana binla findixi falan
nan na.
A rafan naxan ma, na a tɔnɔn sɔtɔma nɛn.

22 Naxan na ɲaxanla sɔtɔ,
na bata herin sɔtɔ,
a Alatala fanna nan sɔtɔxi.

23 Yiigelitɔn falan tima mafanna nin,
koni nafulu kannna yabi xɔdɛɛn nan tima.

24 Xoyi wuyaxi nɔɛ findɛ nɛn bɔnɔn na
muxun ma.
Koni xoyina nde na,
na lannayaan dangu ngaxakedenna ra.

19

1 A fisa muxun yi findi yiigelitɔɔn na
fetareyani,
benun a xa findi wule fala xaxilitaren na.

2 Wɛkilɛn tɔnɔn mi na fe kolonna xanbi.
Naxan na san mafura ayi, na sinma nɛn
yinla ra.

3 Adamadina a sigati kiini dɔxɔma a xaxil-
itareyaan nan xɔn,
a fa xɔlɔ Alatala ma.

4 Nafunla muxun xoyine rawuyama ayi nɛn,
koni yiigelitɔɔn xoyina a makuyama a ra
nɛn.

5 Wule serena fe saranma a ra nɛn.
Naxan wulen falama,
na mi xunbama.

6 Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.
Naxan muxune kima,
na xoyin nan birin na.

7 Xa yiigelitɔna ngaxakedenne birin a
raɲaxuma,
a xoyine e makuyama a ra nɛn dangu ne ra!
Hali a lu e fɔxɔ ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

8 Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafan a ma.
Naxan na xaxinla fen,
na bata herin sɔtɔ.

9 Wule serena fe saranma a ra nɛn.
Wule falan halagima nɛn.

10 A mi daxa xaxilitaren xa lu ɲaxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine yamari.

11 Xaxilimaan diɲa.
Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a haken na.

12 Mangana xɔlɔn luxi nɛn
alo yatan wurundun xuina,
a hinanna fan luxi nɛn
alo xiila sɛxɛn ma.

13 Gbalon nan dii xaxilitaren na a baba yii.
Naxanla a yenge xunxurine luxi nɛn
alo igen na lu dindinɲe banxini.

14 Banxin nun herisigen fataxi muxun fafe
kɛɛn nan na,

koni Alatala nan ɲaxalan xaxilimaan soma
a yii.

15 Narin xixɔnla nan biran muxun na,
koni kamɛn muxu narixin suxuma nɛn.

16 Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a ɲaxin na,
na faxama nɛn.

17 Naxan na hinan sɛnbɛtaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nɛn.

18 I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.
I nama tin a xa faxa.

19 Bɔɲɛ gbee kannan lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawɛkile kalan ma.

20 I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun sɔtɔ,
alogo i xa findi fekolonna ra.

21 Miriya wuyaxi nan muxun bɔɲɛni,
koni Alatala a fe ragidixin nan nakamalima.

22 Muxun waxi hinanna nan xɔn,
anu, yiigelitɔɔn fisa wule falan xa.

23 Alatala yɛɛragaxun siimayaan nan fima.
Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi tɔrɔ.

24 Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nɛn,
koni a tagan a rasoɛ a dɛ.

25 I na magele tiin bɔnbɔ,
fe kolontaren xaxili sɔtɔma nɛn.
I na xaxilimaan maxadi,
a kolonna sɔtɔma nɛn.

26 Naxan a baba rayarabima,
a yi a nga kedi,
na kannan fama yagin nun yarabin nan na.

27 N ma diina,
i na tondi i xuru falane ramɛ,
i yɛtɛ masigama kolonna falane nan na.

28 Wule seren gelema kiti kɛndɛn ma nɛn,
tinxintareya falan nan muxu ɲaxin dɛ.

29 Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bɔnbɔn xaxilitarene xa.

20

1 Manpaan muxun findin magele tiin nan
na,
dɔlɔn sɔnxɔn nan biran muxun na,
dɔlɔ minna mi findɛ xaxilimaan na mume!

- 2 Mangana xolon luxi nen
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bajeen nate,
na kannna a niin nan halagima.
- 3 Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yengen na,
koni xaxilitaren birin mafura soe yengeni.
- 4 Muxu narixin mi xeen bima a waxatini
xunbenla a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nen, koni sese mi na.
- 5 Muxun baje yi feene luxi nen
alo igena xojinna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen be.
- 6 Muxu wuyaxi e yete hinanna fe falama,
koni nde noe lannaya muxun toe?
- 7 Tinxin muxun sigan tima fetareyaan nin,
sewana a diine xa a xanbi ra!
- 8 Mangan nema doxi a mangaya gbedeni kiti
sadeni
a fe jaxine birin nakorosima.
- 9 Nde noe a fale, a naxa,
“N bata n bajeen natanga fe jaxin ma,
n bata n nasarijan yulubin birin ma?”
- 10 Sikeli tinxintaren nun liga se tinx-
intarena,
na sese mi rafan Alatala ma.
- 11 Foningen sonna kolonma a kewanla nan
xon
xa fe mi a kewanle ra, a tinxin.
- 12 Tunla naxan feen mema,
e nun ye naxan seen toma,
Alatala nan ne birin daxi.
- 13 I nama i yete lu xixonli
alogo i nama findi yiigelitson na.
Xa i lu i yee ra yi,
i lugoma nen balon na ki fajni.
- 14 Saresona a falama nen,
a naxa, “A mi fan, a mi fan!”
A mon yi sa a yete matexo a se saraxina fe ra.
- 15 Xemaan nun bexo bun nafunla wuyaxi
dunujna yi,
koni deen naxan fe kolonna falan tima,
na tonon gbo e birin xa.
- 16 Naxan na donla tongo i yii muxu gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kannna domaan tongo a jaxoni.
Tolimaan maxodin a ma,
xa a rabaxi xojen nan xa.
- 17 Balon naxan soton wulen xon,

- na jaxun muxun de.
Koni ndedi na liga, a luma nen
alo a deen nafexi gemexonna nan na.
- 18 Maxadi xuine rame
alogo i waxon feene xa kamali.
Xa i sigama yengeni, xaxinla fen.
- 19 Muxu mafalane wundo feene nan
makenenna,
nayi, naxan falan tima jaxi ra,
i nama lu na foxo ra.
- 20 Naxan a fafe nun a nga rayarabima,
na lenpun tuma nen a lu dimini.
- 21 Keen naxan sotoxi sinma
na mi fama barakadeni donxen na.
- 22 I nama a fala, i naxa,
“N fe jaxin joxoma nen.”
I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.
- 23 Liga se tinxintarene rajaxu Alatala ma.
Sikeli tinxintaren mi fan.
- 24 Alatala nan adamadiine san tidene
ragidima,
nayi muxun noe a sigaden kolonje di?
- 25 Naxan na de xuiin tongo bote rabani,
a xa sena nde fi Ala ma,
na luxi alo a suxi nan fa a ra
a na a miri na fe ma na xanbi ra.
- 26 Manga xaxilimaan muxu jaxine rax-
uyama ayi nen
alo maala na yife,
a yi e jaxankata alo malo bonbona.
- 27 Adamadiin niin findixi lenpun nan na a
xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bajeen kui fe tilinxine feselese.
- 28 Hinanna nun lannayaan mangan makan-
tanma nen,
a mangayaan sabatima a hinanna nan xon.
- 29 Fangan nan banxulanne xunna kenla ra.
Xun sexe fixen nan fonne binyen na.
- 30 Maxolodene nan son jaxin dandan senna
ra,
bonbon nan sondomen matinxinma.

21

- 1 Mangan bajeen luxi nen
alo xude wunla Alatala yi,
denaxan na a kenan,
a yi a rasiga menni.
- 2 Muxuna kirane birin tinxin a yete yee ra yi,
koni Alatala nan bajeen kui feene feselesema.

³ Tinxinyaan nun kiti kenden saan nafan Alatala ma dangu saraxane ra.

⁴ Yee rawason nun yete yiteen nan findixi muxu jaxine kenenna ra, anu yulubin nan ne ra.

⁵ Tunnafan muxuna miriyane findima munanfanna nan na, koni naxan feene rabama mafurani, na sigama yiigelitoyaan nin.

⁶ Nafunla naxanye sotaxi wuleni ne findixi fe fu butarene nan na muxune xa naxanye sayaan fenma.

⁷ Muxu jaxine gbalone e raloma ayi nen, bayo e bata tondi kiti kenden ma.

⁸ Yulubitone biraxi kira yifuxin nan foxo ra, koni sontarene sigati kiin tinxin nen.

⁹ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni, benun e nun jaxalan yenge gidin xa lu banxin kui.

¹⁰ Muxu jaxin kunfaxi fe jaxin nan xon, hali a xoyin mi kininkininna sote a ra.

¹¹ Xa magele tiin saran a fe jaxin na, fe kolontarene fekolonna sotoma nen. Koni muxun na xaxilimaan xaran tun, a kolonna fari sama nen.

¹² Tinxinna Kanna muxu jaxina denbayaan nakorsima nen, a yi e radinye ayi e toroni.

¹³ Naxan na a tunla dutun senbetaren gbelegbele xuiin bun, a tan fan gbelegbelema nen, a mi yabi soto.

¹⁴ Finmaseen na so muxun yii wundoni na xolon maxunbelima nen. Muxun na dimi bun seen ba suturani, na xolo gbeen nan janna.

¹⁵ Sewan na a ra tinxin muxun xa, kiti kenden na sa. Koni gbalon na a ra fe jaxi rabane xa.

¹⁶ Naxan na keli xaxilimayaan kiraan xon, na sa a matabun faxa muxune nan ye.

¹⁷ Mananmanantoon setareyaan kolonma nen.

Naxan na lu dalon nun jaxunna foxo ra, na mi finde nafulu kanna ra mume!

¹⁸ Muxu jaxin nun yanfantenna gbalon nan sotoma, tinxin muxun nun muxu fajine yi xunba na ma.

¹⁹ A fisa i dexo tonbonni, benun e nun jaxalan yenge gidin xoloxin xa dexo.

²⁰ Nafulu kenden nun ture fajin namaraxi fekolonne konne yi, koni xaxilitarena a gbeene birin donma nen.

²¹ Naxan na bira tinxinyaan nun hinanna foxo ra, na siimayaan nun tinxinna nun binyen sotoma nen.

²² Fekolonne noe kurugbane taan tonge nen, e yi e taan nabilinna yinna kala, e yigi saxi naxan yi.

²³ Naxan na a deen nun a falan suxu, na a niin nakantanma gbalon nan ma.

²⁴ Feene birin magele wasode yete yigboon yii. A feen birin ligama yanda gbeen nin.

²⁵ Muxu narixine waxon feene nan e faxama, amasoto e tondima wale.

²⁶ E kunfaxi e waxon seene xon waxatin birin, koni tinxin muxune kiin tiin fonisireyaan nin.

²⁷ Se haramuxin nan muxu jaxine saraxane ra. E na a ba bun kobina nde ma, e jaxu dangu na ra.

²⁸ Wule seren halagima nen, koni naxan a tuli matima ki fajni, na fala tixine luma nen habadan.

²⁹ Muxu jaxina a wekilen yitama a yetagin nan ma, koni muxu fajin sigati kiin nan a wekilen yitama.

³⁰ Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi na, maxadi fala mi na naxan noe xele Alatala xili ma.

³¹ Yenge so soone yitonma nen lan yengen loxon ma, koni kisin fataxi Alatala nan na!

22

¹ Xili fajiyaan fisa nafulu gbeen xa, hinanna fisa gbetin nun xemaan xa.

² Nafulu kanna nun yiigelitoon birin lan, bayo Alatala nan e birin daxi.

³ Xaxilimaan na gbalon to fe, a luxunden fenma nen,

koni fe kolontarene dangun nen tun,
jaxankatan yi e soto.

4 Nafunla nun binyen nun siimayaan
sotoma
yete magodon nun Alatala yeeragaxun nan
xon.

5 Nanle nun luti ratixine nan muxu jaxine
kiraan xon,
koni naxan waxi a niin nakantan feni,
na a masigama a ra nen.

6 Dii joren ti kiraan xon naxan lanje a ma,
nayi hali a findi fonna ra, a mi kele a xon.

7 Nafulu kanna yiigelitoon yamarima,
doli kanna konyin nan doli tongon na.

8 Naxan na seen si tinxintareyani,
na taron sotoma nen se xaba waxatini,
amasoto a no soto dunganna kalama nen.

9 Muxu jenenige fajin barakan sotoma nen,
amasoto a baloni taxunma e nun sebetaren
tagi.

10 Magele tiin kedi,
sonxo sonxon fan janna nen,
e nun yengen nun konbina.

11 Baje fajin naxan ma,
fala fajina a de,
mangan xoyin nan na ra.

12 Fe kolonna Alatala nan yii,
koni a yanfanten falani fuma nen.

13 Muxu narixina falama nen, a naxa,
“Yatan tandeni, a n faxama nen kira yi!”

14 Yalunde jaxanle fala xuine findixi yili
tilinxin nan na,
Alatala xoloxi naxanye ma, ne sinma nen na
ra.

15 Xaxilitareyaan dii joren baje ni,
koni a na xuru bosaan na,
na a masigama a ra nen.

16 Naxan na senbetaren nawali
alogo a xa nafunla soto,
e nun naxan na nafulu kanna ki,
ne e yete yiigelima nen.

Fekolonne falane

17 I tuli mati, i fekolonne falane rame,
i xaxili lu n ma xaranna xon.

18 Amasoto a lan i yi e ramara i sondomeni,
e nama ba i de mumε,

19 alogo i xa i yigin sa Alatala yi.
N waxi i tan yeten xaran fe yi to.

20 N mi maxadi fala tonge saxan xan sebexi i
xa ba,
maxadine nun fe kolonna falane,

21 alogo i xa fe kendene nun jondi falane
kolon,
i yi i xe muxun yabi jondi falane ra?

22 I nama senbetaren nawali,
fanga to mi a ra,
i nama yiigelitoon jaxankata kitisadeni.

23 Amasoto Alatala e xun mayengen soma
nen,
a yi e yiigelitone niin ba.

24 I nama baje gbee kanna findi i xoyin na,
i nama bira yenge gidin foxo ra

25 alogo i nama a sigati kiin tongo,
i yi suxu luti ratixin na.

26 I nama de xuiin tongo muxu gbetena
donla fe ra,
i yete doko tolimani na ma.

27 Xa se mi i yii i naxan fiye,
e fa i tan nan ma sade bama i bun.

28 I nama boxon danna taxamaseri gemene
ba e funfuni
i benbane naxanye dxi xabu to mi na ra.

29 Muxun naxan fatan a wanla ra
na walima mangane nan fama,
a mi luye muxudine ye.

23

1 Xa e nun kuntigina nde doko ma e degedeni,
naxan i yetagi,
na rakoxi ki fajni.

2 Xa i fudi jaxu,
i yete suxu a xodeken na de!

3 I nama mila a donse fajine xon,
bayo yanfa so donseene nan ne ra.

4 I nama i yete raxadan nafunla foxo ra,
i xaxili ba na xon.

5 I nema fa i yeen ti nafunla ra
a bata jann!
Amasoto gabutene minima a ma nen,
a tungan, te kore alo singbinna.

6 I nama muxu yetagi yiforena balon don,
i nama kunfa a donse fajine xon.

7 Bayo i a lima nen,
a bata fena nde nata,
a naxa, “I dege, i min.”
Koni na mi a baje ni!

8 I naxan donxi,
i a baxunma nen,
i bono i ya fala fajine yi.

9 I nama fala ti xaxilitaren xa,
bayo i ya xaxilimaya falane bote mi a xa.

10 I nama boxon danna taxamaseri gemε
singene ba e funfuni.

I nama se ba kiri diine xene ra,
11 amasoto Ala fangan gbo e xunbadeni,

a e xun mayengen soma nen i xili ma.

12 I xaxinla rabi i xuru falane ma.
I tuli mati fekolon falane ra.

13 I nama diin nafutuxulu a xurun ma,
xa i a bənbə, a mi faxama.

14 I na diin xuru bosaa na,
i a niin nakisima nen sayaan ma.

15 N ma diina,
xa fekolonna lu i bəjəni,
nayi, n fan bəjəni səwama nen.

16 N səndəmə yeten jaxanma nen,
i na fala fajin ti.

17 I nama yulubitəne maxəxələn i bəjəni
koni gaxu Alatala yee ra waxatin birin yi.

18 Nayi, i yigin sətəma nen waxati famatəne
yi,
i mi yigitəge mume!

19 I tan n ma diina, i tuli mati,
i findi fekolonna ra,
i yi i bəjəni lu kira fajin xən.

20 I nama lu dələ minne ye,
e nun naxanye suben donma,
e a radangu ayi.

21 Amasətə fudimane nun dələ minne yiige-
lima nen,
e tunna xələn yi marabenna ti e ma.

22 I tuli mati i baba ra,
a tan naxan i sətəxi.
I nama yo i nga ma a foriyani.

23 Nəndin nun fe kolonna nun xurun nun
xaxilimayaan fen,
i nama ne masara sese ra.

24 Tinxin muxun baba jaxanma nen,
dii fekolonna sətə muxun luma nen səwani.

25 Ala xa səwan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi jaxan!

26 N ma diina, i xaxili ti n na,
i yee ti n ma misaala ra.

27 Amasətə jaxalan yalunden muxun nabi-
rama nen
alo yili tilinxina,
muxu gbətəna jaxanla magaxu
alo xəjən naxurina.

28 A dəxəma nen muxune yee ra
alo mafu tiina.
A xeme wuyaxi findi yanfantenne ra.

29 Tərona nde xa?
Nimisana nde xa?
Matandine nde fəxə ra?
Mawugane nde xən?
Maxələde fufafune nde ma?
Nde yee gbeelixi?

30 Dələ minne nan na kiini,
naxanye sa dələ fajine fenma,
e xa e mato.

31 I nama i yee ti dələ to fajni gbeela ra,
a yiyalanxi igelengenna kui waxatin naxan
yi

godo xinla ma muxun kəe ra ki fajni.

32 Bayo na xanbi ra, a xələma i ra nen
alo sajin na muxun xin
a i gan alo koson xin dena.

33 I fe magaxuxine toma nen
i yi lu fala yifuxine tiye.

34 I xun magima i ra nen
alo muxun naxan saxi kunkin kui fəxə igen
tagi,

kunkin xuntagi yeteni.

35 I luma a fale nen, i naxa,

“E bata n garin,
anu a mi n xələxi!

E bata n mabənbə,

anu n mi fe kolonxi a yi!

N fa xulunma waxatin mundun yi?

Dələ xənla mən n ma!”

24

1 I nama mila muxu jaxine fe xən.

E ye lu xənla nama i suxu.

2 Amasətə e gbalo feen nan yitənma e bəjəni,
fe jaxin nan minima e de.

3 Banxin tima fe kolonna nan xən,
a sabatima xaxinla nan xən.

4 Banxin nafema herisige kəndene nun se
fajine ra
fe kolonna sabun nin.

5 Fe kolonne senben gbo han!

Kolonna muxun naxan yi,
na fangan xun masama nen.

6 Amasətə fə muxun xa a miri ki fajni
benun a xa mini yenge sodeni.

Nəon sətəma maxadi muxu wuyaxi nan
baraka yi.

7 Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,
a mi falan tiye taan fonne malanni.

8 Naxan fe jaxini tənma,

na xilima nen a kətə jaxin kanna.

9 Xaxilitareyana miriyane findixi yulubin
nan na.

Magele tiin najaxuma nen muxune tagi.

10 Xa wəkilen jan i yi gbalon ləxəni,
sese mi i fangan na.

11 Muxune xunba naxanye xalima e fax-
adeni,

i yi muxune rakisi naxanye faxamatə a ra.

12 Xa i a fala, i naxa,

“Nxu mi yi a kolon,”

naxan bəjəne fəsefəsema,

na mi nəndin kolonye ba?

Naxan i niin kantanma,

na mi a kolon ba?

13 N ma diina,
kumina nde kon bayo a fan.
Kumi dengben jaxun i de.

14 Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.
Xa i a soto,
i herin sotoma nen yeen na,
i mi yigitegema.

15 Muxu jaxine,
e nama daxo muxune yeen ra
e suxu xinla ma tinxin muxun konni,
e fu a daxon den ma.

16 Bayo tinxin muxun noe bire nen daxona
ma solofere
a mon yi keli.
Koni muxu jaxine birama nen gbaloni ke-
den na.

17 I nama jaxan xa i yaxun bira.

Xa a dagalanje ayi,
i nama sewa i baje ni

18 alogo Alatala nama na to,
na yi rajaxu a ma,
a yi ba xoloxi i yaxun ma.

19 I nama xolo muxu jaxine fe ra,
i nama mila e seene xon.

20 Amasoto fe jaxi rabaan mi herin lima a yeen
ra.
Muxu jaxine lenpun tuma nen.

21 N ma diina, gaxu Alatala yeen ra
e nun mangana,
i nama lu muxu murutexine ye.

22 Amasoto e toron kelima nen sanja ma
kedenni.

Nde noe a kolonne
Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbetene

23 Fekolonne mon ito nan falaxi:
A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti
sadeni.

24 Naxan na a fala muxu jaxin ma,
a naxa, "I tinxin,"
yamaan nan na kanna dangama,
siyane yi xolo a xili ma.

25 Koni naxan na muxu jaxin yalagi,
na lanxi.
Duba gbeen nan na kanna xa.

26 Yabi tinxinxin jaxun
alo marafan sunbuna.

27 I ya wanle rakamali tanden ma,
i yi i ya xee ne yiton,
na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

28 I nama i adamadi boden tojenge,
i wulen nan sama a xun ma ba?

29 I nama a fala, i naxa,
"A to bata a liga n na,
n fan xa a joxon liga a ra,
n muxun birin saren fima a wanla nan na."

30 N dangu nen muxu narixina nde a xeen
dexon ma,
xaxilitarena nde nakoo yirena.

31 Xalone bata yi mini yirena ngaani,
sexe jaxine yi xeen birin ma,
a geme sansanna bata yi bira.

32 N to na to,
n yi a rakorosi,
n yi na feen sa n baje ni,
n yi xurun soto.

33 I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,

i yi i yiine filin e bode ma ndedi,
34 yiigelitayaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo mujadena.

25

Sulemani a sanda gbetene

1 Sulemani a sanda gbetene nan itoe ra,
Yuda Mangan Xesekiyaa muxune naxanye
sebexi.

2 Alaa binyen findixi feene luxunna nan na,
mangane binyen yi findi feene ye fenna ra.

3 Koren mateen nun baxon tilinna nun man-
gane kui feene,
muxun mi noe ne sese fese fese.

4 Xa i wure gbeti fixen gbiin ba,
xabun noe goron tofajin nafale nen.

5 Xa i muxu jaxine ba mangan nabilinni,
a mangayaan sabatima nen tinxinna xon.

6 I nama i yete yigbo mangan yetagi,
i nama ti muxu gbeene tideni.

7 Amasoto a fisa mangan xa a fala i xa,
a naxa, "Te be n fema,"
benun a xa i rayagi kuntigina nde yetagi
i yeen naxan na.

8 I nama mafura i mawuge muxun fari kiti-
sadeni.

I nanse lige donxen na,
xa a yoon soto i ma.

9 Yoon fen i adamadi boden xun ma kiti-
sadeni,
koni i nama muxu gbetena wundo feen
makenen

10 alogo naxan na a me,
na nama i konbi,
i yi xili jaxin soto habadan.

11 Xema sawurane nun gbeti se tofajine,
ne fan alo fala fajina.

12 Fekolonne maxadi xuiin luxi nen
a rame muxun xa
alo tunla soon xema daxin tunla ra
hanma maxidi seen xema daxina a ma.

13 Xera tinxinxina a xe muxun nii yifanma a ma nen
alo foye fajina se xaba waxatini.

14 Naxan na a yete matxo a finma seene fe ra
anu a mi muxun kima,
na luxi nen alo kundaan nun foyen
naxanye mi tulen nafama.

15 Muxu dijaxin nœ kitisaan mabandunne nen.
Fala jaxumene fan nœ xonna kale nen.

16 Xa i kumin to,
naxan i luge, na nan don,
alogo i nama a radangu ayi,
i yi a baxun.
17 I nama lu sigē i bodena banxini ye ye,
alogo i ya fe nama xoli ba a ra,
a i rajaxu.

18 Muxun naxan wulen sama a adamadi boden xun ma,
na luxi nen alo silanfanna nun gbelemen
nun xalimakuli jœ ralemunxina.

19 I mi i yigin se yanfantenni tœ waxatini,
alo jin xolen nun san kalaxina.

20 I na sigin sa muxu sunuxin yetagi,
na xolon luxi nen
alo i na domaan ba muxun ma xunbenli,
hanma i muluxunna sa furen de.

21 Xa kamena i yaxun ma,
donseen so a yii.
Xa min xonla a ma,
igen so a yii,
22 bayo na luma a xa nen
alo i te wolonne nan malanma a xunna ma,
Alatala nan i saranma.

23 Foyen naxan kelima sogeteden komenna ma,
na tulen nafama nen.
Yanfa falane fan muxun yetagini xolma.

24 A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun e nun jaxalan yenge gidin xa lu banxini.

25 Xibaru fajin na keli yamana gbete yi,
na jaxun alo ige xunbenla muxu xadanxin xa.

26 Tinxin muxun naxan gaxun muxu jaxin ye ra
na yifu nen alo tigin dunduxina
hanma xojin ige loxina.

27 A mi lan i yi kumi gbeen kon.
I na binyen fan fen i yete xa,
binye mi na ra.

28 Muxun naxan mi a yete suxuma,
na kanna mi nœ a yete xun mafale
alo taan naxan nabilin yinna bata bira.

26

Xaxilitarene fe

1 Xunbenla mi fama kuye wolon waxatini.
Tulen mi fama sogē furen na.
Na ma, xaxilitaren fan mi lan a binyen sœto.

2 Xa muxun danga xun mi na
danga tixin fulama nen a ra
alo tuntunne na e futuxulu,
alo debelenne na tугan.

3 Bosaan lan soon ma,
lutin fan lan sofanla ma,
xaxilitaren fan bonbe nen
alogo a xa xuru.

4 I nama xaxilitaren yabi a xaxilitareyani
alogo i nama lu alo a tan.

5 Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe ra
alogo a nama a yete yate fekolonna ra.

6 Muxun na xaxilitaren nasiga xerayaan na
kalan na a ra
alo i na i sanna sege a ra
hanma i se xolen min.

7 Sandan tœ mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lebutenna sanne ra.

8 I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nen
alo i na gemen maxidi lantanna kui a woli-
deni.

9 Xaxilitarena sandan xol nen
alo wudi jali kanna dol minna yii.

10 Naxan na xaxilitaren ti wanla ra
hanma dangu muxuna,
na kanna kalan nan tima
alo muxun naxan xalimakunla wolima a
xunna yi.

11 Baren xetema a baxunna ma.
Xaxilitaren fan xetema a xaxilitareyana ma.

12 I na muxun to naxan a yete yate xi
fekolonna ra,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

13 Muxu narixina a falama nen, a naxa,
“Yatan kiraan xon, yata xajen taani!”

14 Banxin deen nabima,
a ragalima.
Muxu narixin fan luma a maxete a sadeni na
kii nin.

15 Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nɛn,
koni a tagan a rasoe a de.

16 Muxu narixina a yete yatema fekolonna ra
dangu xaxilima solofere ra
naxanye yabi faji tima.

17 Dangu muxun na sunbu muxu gbetene
yengen na,
na luxi nɛn alo muxun na baren tunle suxu.

18 Daxun naxan teen nun xalimakunle
wolima faxa ti xinla ma,

19 na luxi nɛn
alo muxun naxan wulen falama a boden xa,
a fa a fala, a naxa,
“N yi sabaan nan na.”

20 Yegen na jan,
teen tuun nɛn.
Muxu mafalan na dan,
yengene fan yi xunbeli.

21 Nafigin yengen nagboma ayi nɛn
alo tigena tee wolonna fari,
alo yegen teen de.

22 Nafigina falane luxi nɛn
alo donse jaxumen
naxan godon muxun kui.

23 Muxun naxan de jaxun,
a bojen jaxu,
na luxi nɛn
alo wure gbeti kobin naxulunxin na so fejen
ma.

24 Xonnantenna a kejaan luxunma a falane
nan xon

koni yanfantenyaan nan a bojeni.

25 Xa a fala fajin ti, i nama la a ra,
bayo fe haramuxi solofere nan a bojeni.

26 A koten noe a xonnantenyaan luxunje nɛn
koni a fe jaxin makenenna nɛn yamani.

27 Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui.
Gemen xetema a makutukutu muxun nan
kanke.

28 Wule falan muxune nan najaxuma
a naxanye toroma.
Wulen matxo falane kalan nan tima.

27

1 I nama i yete matxo tila yi,
amasoto i mi a kolon
naxan sa ligama na loxoni.

2 Muxune xa i tantun,
koni i tan nama a fala.
Na lan muxu gbeta ma,
koni a mi lan i tan de.

3 Gemen binya,
memensinna rabinya,
koni xaxilitarena tandi falan dangu ne ra.

4 Xolon jaxu,
boje teen magaxu,
koni nde noe tiye xoxolonna senben yee ra?

5 A fisa muxun sonna xa fala a xa kenenni,
benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

6 I noe le i xoyina fala xolene ra nɛn,
koni i yaxuna i masunbama nɛn han!

7 Naxan lugoxi,
na nan a mema kumin na,
koni hali naxan xolo,
na jaxun kametoon de.

8 Xemen naxan a mema a konna ra,
na luxi nɛn
alo xoliin na a me a teen na.

9 Latikonna nun wusulanna muxun
bojen nan nasewama,
i xoyina fanna dangu i yete miriyane ra.

10 I nama i xoyin nabeyin,
hanma i baba xoyina.
I nama siga i ngaxakedenna fema gbalo
waxatini,
i doxo boden fisa i ngaxakeden makuyen xa.

11 N ma diina, findi fekolonna ra,
i n bojen nasewa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n noe na yabe nɛn.

12 Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nɛn,
koni fe kolontarene dangun nɛn tun,
jaxankatan yi e soto.

13 Naxan na donla tongo i yii muxu gbeta xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a joxoni.
Tolimaan maxodin a ma,
xa a raba bojen nan xa.

14 Duban xui yitexin na xoton xotanni,
na yatema dangan nan na.

15 Naxanla a yenge xunxurine luxi nɛn
alo tule igen na lu dindinje banxini.

16 A ramaran naxolo alo foyena,
alo muxun na turen sa a yiin kui.

17 Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tonma.

18 Wudi binla masuxu muxun nan a bogin
donma.
Naxan na a kanna masuxu,
na binyama nɛn.

19 Muxuna a yete yetagin nininna nan toma igeni.

Muxun bojen fan a yete kejaan nan yitama.

20 Laxira nun yahannama mi wasama.

Muxun yeene fan mi noe wasa.

21 Gbetin nun xemaan nasensenma sulun teeni,*

koni muxun kejaan feseesema a tantun kiin nan xon.

22 Hali i xaxilitaren din wunla kui

se kesene tagi wulin diin na,

a mi be a xaxilitareyani.

23 I ya xuruseene kolon ki faji,

i yi i noxo lu i ya xuruse kurune xon,

24 amasoto nafunla mi luma habadan,

mangayaan mi marama i ya denbayaan xa mayixeten nun mayixeteni.

25 I na sexene lanfun,

i yi e ramara xuruseene xa,

sexenenen mon yi mini,

i geya ma sexene malan xuruseene balon na,

26 nayi, yexene xabene findima i ya dugine ra nen,

kontonne yi findi gbetin na i xeen sarama naxan na.

27 Siine nonon yi gbo ayi, a i wasa,

a findi i ya denbayaan balon na

e nun i ya walike jaxanle.

28

1 Muxu jaxina a gima nen

hali muxe mi a foxo ra,

koni tinxin muxun tan susu

alo yata senbemana.

2 Xa yamanan dugirene murute,

kuntigine wuyama ayi nen na yi.

Koni manga xaxilimaan naxan fe kolon,

na a ligama nen yamaan yi e raxara.

3 Yigelitxon naxan senbetarene jaxankatama na luxi nen

alo kala ti tulen naxan mi balo luma na.

4 Naxanye sariyan bejinma

ne muxu jaxine nan tantunma,

koni naxanye sariyan suxuma

ne xoloma nen e ma.

5 Muxu jaxine mi kiti kenden kolon

koni naxanye Alatala fenma

ne a birin famuma.

6 Yigelitxon naxan sigan tiin tinxinni,

na fisa nafulu kanna xa

naxan kira yifuxin xon.

7 Naxan na sariyan suxu,

dii xaxilimaan nan na ra,

koni naxan na lu fuyantenne ye,

na fama yagin nan na a baba ma.

8 Naxan na dahamu gbeti donla tonogbeene xon

na a malanma muxu gbeten nan xa

naxan hinanma senbetarene ra.

9 Xa muxuna nde a tunla ba sariyan na

alogo a nama a me,

hali a na sali,

na yeteen haramuxi.

10 Naxan na muxu fajine xali kira jaxin xon,

na biran yinla nan na a naxan gexi.

Koni fe mi naxan na,

na herin nan sotoma a keen na.

11 Nafulu kanna a mirixi nen a fe kolon,

koni yigelito xaxilimana a kejaan nakorosima nen.

12 Tinxin muxune na nonon soto,

binye gbeen na a ra,

koni xa muxu jaxine keli,

birin a luxunma nen.

13 Naxan na a hakene luxun,

na mi herin sotoma.

Koni naxan na a ti e ra,

a xete e foxo ra

Ala kininkininma na ma nen.

14 Sewan na kanna xa

naxan gaxun Ala yee ra,

koni naxan na a bojeni xodoxo

na birama toroni.

15 Yatan naxan wurundunma

e nun kanko gbeen naxan fonma muxun ma,

na luxi nen

alo muxu jaxina yama senbetaren xun na.

16 Manga xaxilitaren tinxintare wanle wuya.

Koni herisigen naxan sotoxi wulen xon,

na rajaxu naxan ma,

na siimayaan xunkuyama ayi nen.

17 Faxe ti goronna muxun naxan xun ma,

na a gima nen han a sa a gaburun li.

Muxu yo nama a rati!

18 Naxan na sigan ti fetareyani,

na kisima nen.

Koni naxan na tinxintareyaan liga,

a kira firinna suxu

na birama nen na nde kedenna xon.

* 27:21: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

19 Naxan na a bəxəŋ nawali,
na lugoma nən.
Koni naxan na bira fe fuune fəxə ra,
na wasama yiigelitəyaan nan na.

20 Lannaya muxun wasaxi barakan nan na.
Koni naxan kunfahi bannayaan xən,
na saranma nən na feen na.

21 A mi lan i muxune rafisa e bode xa,
anu, muxun haken sətəma buru dungin xən.

22 Naxan kuma,
na kunfahi bannayaan nan xən,
a mi a kolon a tərən nan fama a ma.

23 Naxan na muxun sənna fala a xa,
na rafanma nən na kanna ma nən dənxeŋ na
dangu muxun na
naxan a matəxəma wuleni.

24 Naxan na a baba nun a nga muja,
a yi a fala, a naxa,
“Fe jaxi mi na ra,”
na findixi halagi tiin fəxərabiran nan na.

25 Naxan a yete yigboma,
na yengeŋe nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nən.

26 Naxan na a yigi sa a yete xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nən.

27 Naxan yiigelitəne kima,
sese mi dase na ma.
Koni naxan na a yeŋeŋ naxi e ma,
na danga gbeen nan sətəma.

28 Xa muxu jaxine keli,
birin a luxunma nən.
Koni xa e halagi,
tinxin muxune nan wuyama ayi.

29

1 Muxun naxan tondin maxadi xuine suxe,
na halagima nən mafurən,
a mi yelanje.

2 Xa tinxin muxune wuya,
yamaan sɛwama nən.
Xa muxu jaxine nən sətə,
yamaan wugama nən.

3 Fe kolonna rafan muxun naxan ma
na a baba rasɛwama nən.
Koni naxan biraxi yalundene fəxə ra,
na bənəma nən a sətə seene yi.

4 Mangana a yamanan nasabatima kiti
kəndən nan xən,

koni naxan dimi yi seene rasuxuma mayi-
funi,
na a kalama nən.

5 Naxan na a adamadi boden matəxə wu-
leni,
na lutin nan natima a sanna bun.

6 Muxu jaxina matandine findixi luti
ratixin nan na a xa,
koni tinxin muxuna a sɛwa xuini tema nən.

7 Tinxin muxun sənɛɛtarene xun mayenge
kitine kolon.
Koni muxu jaxin mi na xaxinla sətəma.

8 Magele tiine taani maxama nən,
koni fekolonne xələn nan naxunbelima.

9 Fekolonna nun xaxilitaren na so kitini,
xa a xələ hanma xa a gele,
a mi xaxili sa sətəma.

10 Səntaren mi rafan faxa tiin ma,
koni muxu fajine səntaren niin nakan-
tanma nən.

11 Xaxilitarena kui feene birin falama nən,
koni fekolonna tan e ramarama nən.

12 Mangan na a tuli mati wule falane ra,
a kuntigine birin findima muxu jaxine nan
na.

13 Yiigelitəŋən nun jaxankata tiin
naralan fe kedenna ma,
Alatala nan e firinna birin yeŋeŋe rabima.

14 Mangan naxan sənɛɛtarene makitin lan-
nayani,
na mangayaan luma sabatə nən han
habadan.

15 Bosaan nun maxadi falane nan fe
kolonna fima diin ma
koni diin naxan luxi a yete ma,
na a nga rayagima nən.

16 Muxu jaxine na wuya ayi,
haken nan gboma ayi.
Koni tinxin muxune ne biraden toma nən.

17 I na i ya diin xuru,
a bəje xunbenla fima i ma nən,
a nii yifanna fi i ma.

18 Xa Alaa fe mi makenen yamaan xa,
e mi fa danma fe yo ra.
Sɛwan na kanna xa naxan na sariyan suxu!

19 Konyin mi maxadima falane gbansanna
ra,
bayo hali a me, a mi a suxe.

20 I na muxun to naxan falan tima

benun a xa a miri,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

²¹ Naxan na fan a walikεεn na jaxi ra a dii
jɔɔɛyani,
dɔnɔεn na a sa findima finsiriwanla nan na.

²² Bɔɔɛ gbee kanna yεngεn nan nakelima.
Xɔɔɔden hakεne nan nagboma ayi.

²³ Muxuna a wasona a biran yagin nin.
Koni muxu xuruxin binyen nan sɔtɔma.

²⁴ Muɔaden na a seene yitaxun
e nun muxun naxan na,
na niin mi rafan a ma.
Na kanna rakɔɔloma nεn dangan xɔn ma,
koni a mi a fe mayite.

²⁵ Adamadiin yεεragaxun findixi luti ratixin
nan na,
koni naxan na a yigi sa Alatala yi,
na ratangama nεn.

²⁶ Muxu wuyaxi kiraan fenma siga mangan
fema.
Koni muxun kiti kεnden sɔtɔma Alatala nan
yii.

²⁷ Tinxintarene rajaxu tinxin muxune ma,
muxu fajine rajaxu muxu jaxixine ma.

30

Aguri a sandane

¹ Yake a dii xεmεna Aguri a waliyiya falane.

A fala nεn Itiyeli nun Yukala xa, a naxa:

² Xaxilitaren nan n na
dangu muxun birin na.
Adamadi xaxili mi n ma.

³ N mi fe kolonna sɔtɔxi,
n mi Ala Sarijanxina kolonna sɔtɔxi.

⁴ Nde texi kore xɔnna ma,
a mɔn yi godo?
Nde foyen malanxi a yiine kui?
Nde igen naxudu a domani?
Nde bɔxɔn danne birin nafalaxi?
A xili di, a diin fan xili di?
I na kolon ba?

⁵ Alaa falane birin sarijan.
Naxanye e luxunma a yi,
a ne ye masansanma nεn.

⁶ I nama sese sa a falane fari
alogo a nama i maxadi,
i yi kolon wule falan na.

⁷ N fe firin nan maxɔdinma i ma, Ala.
I nama tondi e ma n xa,
benun n xa faxa!

⁸ Fuyantenyaa nun wulen masiga n na.

I nama bannayaan fi n ma hanma yi-
igelitɔyana,
fɔ n mako donseen naxan ma
⁹ alogo n nama lugo jaxi ra,
n na n mε i ra
n yi a fala, n naxa, “Nde Alatala ra?”
Hanma n findi yiigelitɔɔn na,
n yi muɔan ti,
n yi n ma Ala xili kala.

¹⁰ I nama walikε mafala a kanna xa
alogo a nama i danga,
a hakεn yi lu i ma.

¹¹ Muxuna ndee na
naxanye e baba dangama,
naxanye mi dubama e nga xa,
¹² naxanye sarijan e yetε yεε ra yi
anu, e xɔsin mi baxi e ma
¹³ naxanye yεε rawaso
e muxune matoma yetε yigboni,
¹⁴ naxanye pinne luxi alo silanfanne
e gbεgbene maxɔɔn tima alo filene,
alogo e xa yiigelitone raxɔri bɔxɔn fari
e tɔrɔ muxune jan adamadiine ye.

¹⁵ Dii firin yi nusun yii
naxanye yi a falama tun,
e naxa, “N ki! N ki!”

Se saxan nan na
naxanye mi wasama mumε,
han se naanin naxanye mi a fale,
e naxa, “Na lan.”

¹⁶ E tan ni i ra:
Laxira nun gbantan nun
bɔxɔn naxan mi wasama igen na,
e nun tεεn naxan mi a falan mumε,
a naxa, “Na lan.”

¹⁷ Muxun naxan yεε yoma a baba ma,
naxan tondima a nga xuiin suxe,
xude xɔn xaxane a yεεne gema nεn a kui,
dugane yi e don.

¹⁸ Se saxan na
naxanye dangu n na,
han naanin
n mi naxanye famuxi.
¹⁹ E tan ni i ra:
Singbinna kirana kore,
sajina kirana gεmεn fari,
kunkina kirana fɔxɔ igen xun ma,
e nun banxulanna kirana sungutunna
konni.

²⁰ Naxalan yalunden kεɔpaan ni ito ra:
A na a dege,
a a deen nasugusugu,
a yi a fala, a naxa,
“N mi sese ligaxi a jaxin na.”

²¹ Bɔxɔn xuruxurunma se saxan bun,

han naanin a mi tiye naxan bun.

²² E tan ni i ra:

Konyin na findi mangan na,
kɔmɔn na lugo donseen na,
²³ ɲaxalan ɲaɲaxuxin na futu,
e nun konyi gilɛn na a kanna keɛn tongo.

²⁴ Sube naanin xurun bɔxɔn ma
koni e tan nan fekolonna sɔtɔxi:

²⁵ Dondonle fanga mi na,
koni e e donseen namarama a waxatini.

²⁶ Fanye ra siine senbe mi na,
koni e sodene rafalaxi gemene nin.

²⁷ Manga mi tuguminne xun na,
koni e birin minima e gali ye ma.

²⁸ Dangene suxe nen yiin na,
koni e toma manga banxine kui.

²⁹ Se saxan na naxanye rayabu,
han naanin naxanye sigati kiin tofan.

³⁰ Yatana, susulaan subene tagi,
naxan mi a gima muxu yo bun,

³¹ donton kanbaxina, hanma kɔtɔna,
e nun mangana a ganli.

³² Xa i bata i yete yigbo xaxilitareyani,
xa i bata kɔtɛni tɔn,
nayi, i deɛn suxu.

³³ Amasɔtɔ muxun na nɔnɔn naxi,
na nan findin fenɛn na,
i na muxun ɲɛɛn din,
wunla nan minima,
i mɔn na xɔlɔn nakeli,
na ɲaɲanma yengɛn nan ma.

31

Manga Lemuyɛli a sandane

¹ Manga Lemuyɛli a sandane. A nga a
xaran waliyiya falan naxanye ma.

² N ma diina,
n nanse falama i xa?

N nanse falama i xa,
n diin naxan barixi,
n naxan sɔtɔxi Ala barakani?

³ I nama i senbe lu ɲaxanle yii.
I fangan nama ɲan ne fɔxɔ ra
naxanye mangane ralɔma ayi.

⁴ I tan Lemuyɛli,
a mi daxa mangane xa,
a mi daxa mangane yi manpaan min,
kuntigine mi lan e bira dɔlɔn fɔxɔ ra
⁵ alogo e minxin nama ɲinan tɔnne xɔn,
e fa muxu ɲaxankataxine yanfa kitini.

⁶ E dɔlɔn lu na muxune xa
naxanye halagima,
naxanye niin nafexi xɔlɛn na,
ɛ manpaan lu ne xa.

⁷ Ne na e min,
e ɲinanma e yiigelitɔyaan xɔn nɛn,
e tɔrɔyaan mi fa rabirama e ma.

⁸ Detarene xun mafala,
i muxu naxine birin mali e kitine yi.

⁹ I falan ti, i kitin sa tinxinni,
i yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun mayɛngɛ
kitini.

ɲaxalan faɲina

¹⁰ Nde nɔɛ ɲaxalan faɲin sɔte?
A tɔnɔn dangu bɔxɔ bun nafunle ra.

¹¹ A xɛmɛn xaxili tixi a tan nan na,
a munanfanna mi ɲaɲɲɛ mume!

¹² A fe faɲin nan ligama a xa,
a ɲaxin mi a ra,
a siin sogen birin yi.

¹³ A yeɛɛɛ xabe garin nun geɛɛ futu garin nan
fenma

a e rafala dugin na sewani.

¹⁴ A faan balon na nen sa keli wulani
alo yulaya kunkine.

¹⁵ A kurunma nen subaxa,
a kudɛn so a denbayaan xa,
a fa a walike ɲaxanle ti e wanle ra.

¹⁶ A na miri xɛɛna nde ma, a yi a sɔtɔ,
a nakɔɔn sa a tɔnɔ sɔtɔxine gbetin na.

¹⁷ A wanle de suxuma tunnafanna nin.
A wali a yiin na senbeni.

¹⁸ A a kolon a feene sonɔyama nen,
a lenpun mi tuma kɔɛɛn na.

¹⁹ A geɛɛn wurundun a yiin na,
a geɛɛn sɔxɔn dugin na.

²⁰ A yiine dɔxɔn yiigelitɔne bun.
A yiin ti tɔrɔ muxune xa.

²¹ A mi gaxun xunbenla fe ra a denbayaan
xa,

amasɔtɔ e birin maraberi baxi dugi faɲin
nan na.

²² A bitinganne rafalama,
a maraberi baxi taa dugine nun dugi
mamiloɲine nan na.

²³ A xɛmɛn yatɛxi fonne malanni,
a dɔxɔma taan fonne ye.

²⁴ A taa dugi domane rafalama,
a e mati,
a tagi xidine rafala yulane xa.

²⁵ Senben nun binyena a ma
alo domana.

A na a miri waxati famatɔne ma,
a gele.

²⁶ A falan tima fe kolonna nin,
a muxune xaran hinan falane ma.

²⁷ A yengi dɔxi a denbayana feene xɔn,
a mi narin kolon.

²⁸ A diine kelima nen,
e a fala a ma a dubadena.

A xɛmɛn fan yi keli,
a yi a tantun,

²⁹ a naxa, “Kɛwali faɲin ɲaxalan wuyaxi yi,
koni i tan, i dangu e birin na.”

³⁰ Marayabun yanfan tima,
tofanna danguma,
koni ɲaxanla naxan gaxuma Alatala yeɛ ra
na nan lan a tantun.

³¹ E saranna so a yii,
a wanle xa findi a tantun xunna ra taani.

Karamoxona Mangana Fe Kolon Falane

Kitabun yireni ito mi a sebe muxun xinla falaxi koni a findixi Muluku Sulemani nan na fata a falatide singen na. A sebe muxun katama a xa adamadiine dunuja yi gidin bunna fese fese. A falama, a dunuja fe wuyaxi findixi fe fufafune nan na. A yelinxina dunuja feene fese fese, a yi a falani so, a naxa, "Gaxu Ala yee ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na." (Karamoxon 12.13)

Dunuja feene luxi nen fuu

¹ Karamoxona falane nan itoe ra, Dawudaa dui xemen naxan findixi mangan na Yerusalen yi.

² N tan karamoxo naxa:
Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne konin, e birin fe fuu!

³ Muxun wanla naxan birin nabama
dunuja yi,

na tonon nanse ra a ma?

⁴ Mayixetena nde danguma,
mayixetena nde barima,
koni foxo xonna tan a kiini han habadan!

⁵ Sogen tema, a godoma,
a mon yi a mafura xete a tedeni.

⁶ Foyen sigama yifanna ma,
a xetema komenna ma,

a firifirima, a firifiri
han a mon yi xete a kelidene.

⁷ Baa igene birin sa sinma foxo igen nan ma,
koni foxo igen mi rafema mumel!

Igene mon luma xete e kelidene yi xude
xunne yi.

⁸ Feene birin muxun xadanma
han a mi noe a fale!

Yeen mi wasama toon tiye,
tunla mi wasama fe ramedeni.

⁹ Naxan yi na nun,
na nan mon na,
naxan bata yi liga,
na nan mon ligama,
fefe nene mi na dunuja yi.

¹⁰ Muxune a falama sena nde ma,
fa fala, "A mato, a nen na a ra!"

Anu, na yi na nun,
xabu benun en xa da.

¹¹ Ninan tima nen fe danguxine xon.
Hali fe famatone jinanma muxune ra nen
naxanye barima e xanbi waxati famatone
yi.

Karamoxona xaxilimayana

¹² N tan, karamoxona, n bata findi Isir-
ayila Mangan na Yerusalen yi. ¹³ N bata a
ragidi n bopeni, n xa feene birin fese fese, n yi
e rakorosi n ma fekolonna xon feen naxanye

birin ligama dunuja yi. Ala bata adamadi-
ine ti jaxankata wanla nan na! ¹⁴ Feen
naxanye ligama dunuja yi, n bata ne birin
to, e birin findixi fe fuun nan na alo muxun
na kata foyen sagatandeni.

¹⁵ Naxan dalinxin na mi noe ratinxinjne.

Naxan dasaxi, na mi noe yate.

¹⁶ N yi a fala n yete ma, n naxa, "N
tan bata fekolon gbeen soto dangu muxun
bonne birin na naxanye bata yi mangayaan
liga n yee ra Yerusalen yi. N bata xaxili-
mayaan nun fekolonna gbege famu." ¹⁷ N
kataxi nen n xa fekolonna famu, e nun
xaxilitareyaan nun daxuyana. Koni n yi a
kolon, na fan birin luxi nen alo muxun na
kata foyen sagatandeni. ¹⁸ Bayo, fekolonna
gbegebeen fama xaminna nan na, xaxinla
nema gboma ayi, baje raforen fan gboma
ayi.

2

Fatin nafan feene luxi nen fuyan

¹ N yi a fala n yete ma, n naxa, "En siga, n
xa sa a mato xa jaxajaxan fan." Koni hali
na fan findixi fe fuun nan na. ² N yi a fala,
n naxa, "Daxuyaan nan gele ma feene ra,
jaxajaxan tonon nanse ra?" ³ N yi a ragidi
n bopeni, a n xa n yete rasewa dolon minna
nin, n yi n sobe so xaxilitareyaan ma, anu n
yi matoon nan tima fekolonna xon, han n yi
a kolon xa na nan fan adamadiin na, a na
liga a siimayani dunuja yi.

⁴ N bata wali gbeene ke. N banxine ti nen n
yete xa, n manpa bili nakone si, ⁵ n yi nakone
nun langane yiton, n yi wudi bogilaan sifan
birin si e yi. ⁶ N bata ige ramaradene rafala
alogo n xa n ma wudidine ige sa nakoni.

⁷ N konyi xemene nun konyi gilene soto nen,
e diine bari n konni. Xuruse xungbeen
nun a xunxurin fan yi n yii dangu muxune
birin na naxanye yi n yee ra Yerusalen yi.
⁸ N gbetin nun xemaaan gbege ramara nen
n yete xa, e nun mangane nun yamanane
nafulu kendene. Yeli xemene nun yeli gilene
yi n yii. N mon yi xemene rafan fe kendon
soto, jaxalan wuyaxi. ⁹ N findi nen muxu
gbeen na dangu muxune birin na, naxanye
bata yi dangu n yee ra Yerusalen yi. Anu, n yi
matoon nan tima n ma fekolonna xon. ¹⁰ N
yeen kunfa sese xon, n mi tagan na sote. N
mi n me n waxon fe yo ra, bayo n ma wanle
birin yi n bopeni nasewama, na nan yi findixi
n saranna ra n ma wanle birin yi. ¹¹ Anu,
na xanbi ra, n yi n miri n wali xonne birin
ma, e nun n tonon naxan soto e kedeni, n yi a
to fa fala a birin findixi fe fuun nan na, alo
muxun na kata foyen sagatandeni, e tonon yo
mi luma dunuja yi.

*Fekolonna nun xaxilitareyaan fan luxi
nen fuyan*

¹² Nayi, n yi wa fekolonna famu feni, e nun daxuyaan nun xaxilitareyana. Muxun naxan findima mangan na n jaxoni, na naxe nanse lige? Fə naxan bata yi liga nun. ¹³ N yi a to fa fala fekolonna fisa xaxilitareyaan xa, alo kenenna to fisa dimin xa. ¹⁴ Amasotə xaxilimaan yeen na alogo a xa seen to, koni xaxilitaren tan sigan tiin dimin nin. Anu, n tan a kolon yati, a marajan kii kedenna nan e firinna birin mamema. ¹⁵ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Xa xaxilitaren najan kiin nan n fan mamema, nayi, na tonon nanse ra, xa n findi fekolonna ra?” N yi a fala n yete ma, n naxa, “Na fan findixi fe fuun nan na.” ¹⁶ Bayo muxune jinanma xaxilima danguxin xon sinma alo xaxilitarena. Fanni loxone danguma, jinan tima a xon. Xaxilimaan faxama nen alo xaxilitarena! ¹⁷ Nayi, dunuja yi gidin yi rajaxu n ma, bayo torayaana nan adamadiine wanla ra e naxan birin ligama dunuja ito yi. Fe fuun nan a birin na, alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁸ N ma wanle birin yi rajaxu n ma n naxanye kexi dunuja yi, bayo fo n xa e tonon lu n xanbi ra muxun yii. ¹⁹ Nde a kolon xa na kanna finde xaxilimaan na hanma xaxilitarena? Anu, n naxan birin sotəxi dunuja yi n ma wanla nun n ma xaxilimayani, a na sotəma nen. Fe fuun nan mon na fan na! ²⁰ Nayi, n yi tunnoxəlo fəlo n ma lan wali xədexene birin ma n naxanye ligaxi dunuja ito yi. ²¹ Amasotə, muxun naxan fatan, na naxe wale fekolonna nun xaxilimayani, a keen yi findi muxun gbeen na naxan mi walixi. Na fan findixi fe fuun nan na e nun kala gbeena. ²² Muxun nanse sotəma fata a wali xədexene nun a kontəfnle birin na dunuja ito yi? ²³ A siimayaan birin findixi toron nun saxəlen nan na. Bəje sa mi a xa hali kəeen na. Fe fuun nan na fan na.

²⁴ Sese mi fan adamadiin na fo a xa a dege, a yi a min, a herin sotə a wanli. Koni, n na a toxi nen fa fala na fan kelima Ala nan ma, ²⁵ bayo, nde naxe a dege, hanma a sewə, xa Ala mi tin? ²⁶ Muxun naxan na Ala kenən, a yi xaxinla fi na kanna ma e nun fekolonna nun sewana. Koni, a yulubi kanna tan tima wanla ra nen alogo a xa nafunla malan, a yi a ramara muxu gbete yeə ra naxan Ala kenənxi. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

3

Feen birin nun a waxatin na a ra

¹ Feen birin nun a waxati saxin na a ra, waxatin feen birin ma dunuja yi.

² Muxun bari waxatin na, a faxa waxatin na.

Soli seen si waxatin na, a tala waxatin fan na.

³ Faxe ti waxatin na, dandan waxatin fan na. Banxin kala waxatin na, a ti waxatin fan na.

⁴ Wuga waxatin na, gele waxatin fan na.

Sunu waxatin na, bodon waxatin fan na.

⁵ Gemene woli waxatin na, e matongo waxatin na.

Sunbun waxatin na, sunbutareyaana waxatin fan na.

⁶ Seen fen waxatin na, a tunun waxatin na.

Seen namara waxatin na, a rabepin waxatin fan na.

⁷ Seni bo waxatin na, a madegge waxatin na.

Dundu waxatin na, fala ti waxatin fan na.

⁸ Marafanna waxatin na, marajaxun waxatin fan na.

Yenge waxatin na, bəje xunbeli waxatin fan na.

⁹ Walikəen tonon mundun sotəma a wanli?

¹⁰ N bata a to Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla naxan na. ¹¹ Ala bata seen birin da alogo e xa lan e waxatin ma. A mon yi a ragidi habadan feene xa lu adamadiine bəjeni. Anu, e mi naxe Ala kewanle yeə toə keli e fəlo den ma han e rajanna. ¹² N yi a kolon fa fala, sese mi fan muxun na fo a xa jaxan, a fe fajin liga a dunuja yi gidini. ¹³ Muxun birin xa a dege, a yi a min, a yi herin sotə a wanli. Ala bata na nan nagidi muxune ma.

¹⁴ N na a kolon Alaa wanle birin luma nen habadan, sese mi sama a fari, sese mi bama a ra. Ala na feene ligaxi nen alogo muxune xa gaxu a yeə ra. ¹⁵ Feen naxanye ligama, e nun naxanye fama ligadeni, ne bata yi liga nun. Ala nan fe danguxine raminima dunuja yi mon.

Sayaan nan birin najanna ra

¹⁶ N mon fe gbete toxi dunuja yi. Kiti sa kenden yi lan denaxan yi, jaxuyaan nan menni. Tinxinna yi lan denaxan yi jaxuyaan nan menni. ¹⁷ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Ala tinxin muxun nun jaxuden makitima nen, bayo feen birin nun a waxati saxin na a ra, kewanla birin nun a dingiraana na a ra.”

¹⁸ N yi a fala n yete ma lan adamadiine ma, n naxa, “Ala muxune kejaan nan fesefesema alogo e tan yeteen xa a kolon a e luxi nen alo subene. ¹⁹ Bayo muxune nun subene rajanna birin keden, e birin faxama nen. Nii kedenna nan e birin yi. Na kui, muxun mi dangu suben na. Fe fuun nan ne birin na. ²⁰ E birin sigama yire kedenna nin. E birin kelixi burunburunna nin, e birin xeten burunburunna nin. ²¹ Nde a kolon

xa adamadiine niin tema kore nen, subene niin yi godo baxon bun?" 22 N bata a to sese mi lan adamadiin xa fo a yi naxan a wanle yi, a gbeen na nan na. Bayo muxe mi faxa muxun naxete alogo a xa a to naxan ligama a xanbi.

4

Dunuja ito mi fan

1 N mon yi naxankatane birin to naxanye ligama dunuja yi, muxu naxankataxine wugama, muxu yo mi e madendenma! Fangana e naxankata muxun nan na, muxu yo mi e masabarima. 2 N tan naxan fale, faxa muxune nan e naxun yi dangu niiramane ra, e tan to bata faxa. 3 Koni naxan munma da, na fisa ne firinna xa, bayo a munma fe naxine to naxanye ligama dunuja yi.

4 N bata a to a muxune xadanna nun e wali xonne birin fataxi e xoxolonyaan nan na lan e adamadi bodene ma. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni. 5 Xaxilitaren tondima wale, kamen yi a kala. 6 Koni a fisa muxun yi mondo kedenna soto boje xunbenli benun a xa mondo firinna soto naxankata wanli naxan nun foye sagatanna lan.

Kedeyaan mi fan

7 N mon fe fu sifana nde toxi nen dunuja yi. 8 N muxuna nde toxi nen, a keden pe, muxe mi a foxo ra. Dii mi a yii, a ngaxakeden mi na, anu, dan mi yi a wanla ma. Hali a mi wasama nafunla ra. A yi maxodinna ti, a naxa, "N fa walima nde xa, n yi n niin kuma herin na?" Fe fuun nan na fan na, naxankata wanla.

9 Muxu firinna fisa muxu kedenna xa, bayo e saran fajin sote nen e wanli. 10 Bayo, xa boden bira, bodena a rakele nen, koni gbalon na kanna xa naxan keden a ra. Xa a bira, muxu gbete mi na naxan a rakele! 11 Na kiini, xa muxu firinna e sa, xunbenla mi e suxe, koni naxan keden saxi, xunbenla be na ma di? 12 Yaxun naxan muxu kedenna noe yengeni, muxu firinna tan tiye na yaxun yee ra nen. Luti saxanna denbexin mi bolonye xulen!

Mangayana

13 Dii joreni yiigelitxon xaxilimaan dangu Manga forixi xaxilitaren na naxan mi fa noe kawandi xuiin name. 14 Bayo, na dii joreni noe mine nen kasoon na a findi mangan na, muxun mon noe bare nen yiigelitoyani a findi a bari taan mangan na. 15 N bata adamadiine birin to biraxi dii joreni ito foxo ra dunuja yi naxan fama doxodeni mangan funfuni. 16 Na yamaan dan mi yi na, a yi tixi naxanye yee ra. Na birin, a mi rafanpe mayixete famatone ma. Na fan findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

I nama falan nadangu ayi

17 A liga i yeren ma i na siga Alaa banxini waxatin naxan yi. I maso i tuli matideni benun i xa saraxan ba alo xaxilitarene, bayo e nema fe naxin ligama, e mi a kolon.

5

1 I nama de mafura ayi, i bojen nama wolon, i falan ti Ala yetagi, bayo Ala kore xonna nan ma, i tan dunuja nin. Nayi, i ya falan nama radangu ayi. 2 Amasote muxun na xamin, a xiye sama nen xulen. Na kiini, falan na wuya ayi, xaxilitareya falane yi keli. 3 Xa i de xuiin tongo Ala xa, i nama bu a rakamalideni, bayo xaxilitarene mi Ala keneje. Nayi, i de xuiin nakamali i naxan tongoxi. 4 A fisa i nama de xuiin tongo, benun a xa lu a rakamalitaren na. 5 I nama tin i deen xa i gbindin birin bira yulubini. I nama a fala xeraan xa fa fala tantanna nan yi i de xuiin na. Nanfera i falan tiye naxan Alaa xolon nakelima, a yi i wali xonne kala? 6 Bayo xiyene na wuya ayi, fe fuune e yi. Falan fan na kii nin. Nayi, gaxu Ala yee ra.

Mangane yamaan naxankatama

7 Xa i a to yamanana nde yi, muxune yiigelitxon naxankatama, kiti kenden nun tinxinyaan bata ba na, na nama i ratereba, bayo kuntigi gbeene nan kuntigine xun mayengeba, kuntigi gbete mon ne fan xun na. 8 Birin nan baxon bogiseene tongoma, hali manga yeten tonon sotoma xene ma.

Nafunla luxi nen fuyan

9 Gbetin nafan naxan ma, na mi wasama gbetin na mum! Nafulu gbeen nafan naxan ma, na mi a sote. Fe fuun nan mon na fan na! 10 Nafunla nema gboma ayi, a don muxune fan yi wuya ayi. A tonon mundun se kanne ma nayi ba a mato feen na? 11 Walikena xixonla naxun, xa a donse gbeen don, hanma ndedi, koni nafulu kanna se kanyaan mi tinje a yi xi. 12 N bata gbaloni ito to dunuja yi: Muxun naxanye nafunla ramarama e yetena toroyaan yee ra. 13 Na nafunla kalama fe xodexen nin. A diin naxan barixi, na mi sese soto. 14 Muxun barima nen a magenla, a mon xeten na kii nin. A mi sese xalima a wanla tonon na, a mi sigama sese ra a yii. 15 Gbalon nan mon na fan na. A xetema nen alo a faxi kii naxan yi. Nayi, a tonon mundun sotoma, a to walixi foyen nan foxo ra? 16 Anu, a mon a siimayaan birin nabama dimin nin, lanbaranna nun soxolen nun nii yigbetenna denaxan yi.

17 N na ito nan toxi: A fan muxun xa, a yi a dege, a yi a min, a yi herin soto a wanle birin yi dunuja yi a siimayani Ala naxan fixi a ma. A gbeen na nan na. 18 Xa Ala nafunla nun seen fi muxun ma, a mon yi tin na kanna xa no e donje, a yi a wasa so a

gbeeni, a sɛwa a wanli, Ala nan na fixi a ma.
 19 Na kanna mi a mire a siimayaan danna
 ma jaxi ra bayo Ala bata a bɔɓɛn nasɛwa.

6

1 N gbalo fena nde toxi nɛn dunuɓa yi,
 naxan adamadiin tɔɔma han! 2 Muxuna
 nde na yi, Ala nafunla nun hɛrisigɛn nun
 binyen fixi naxan ma, sese mi dasaxi naxan
 ma, a waxi naxan birin xɔn, koni Ala mi
 tinxi a xa a nafunla don, muxu gbɛtɛ yi e
 don. Na nan findixi fe fuun na e nun gbalo
 gbeena. 3 Xa muxuna nde dii kemɛ bari nun,
 a mɔn yi siimaya xunkuyen sɔɔ, a na fori
 ki yo ki, na birin tɔnɔn nanse ra a ma, xa a
 mi sɛwan sɔɔ a se kanyani, a yi maluxun
 binyeni? N na a fale nɛn, n naxa, “Diin
 naxan faxa a nga kui, na fisa na kanna xa.”
 4 Bayo na diin daxi nɛn fuu, a mɔn dangun
 dimin nin, a xinla yi lu wundoni. 5 Hali na
 diin mi sɔgen toxi, a mi fefe kolonxi, na bɔɓɛ
 xunbelixi dangu bonna ra. 6 Hali a jɛɛ wuli
 firin sɔɔ siimayaan na, xa a mi sɛwan sɔɔ
 a se kanyani, na tɔnɔn nanse ra? E birin mi
 sigama yire kedenna xan yi ba?

7 Adamadina wanla birin kɛma a dege
 feen nan na, anu a mi wase mume! 8 Nanse
 fekolonna danguxi xaxilitaren na? Yi-
 igelitɔn na sigati ki kɛnden kolon a dunuɓa
 yi gidini, na tɔnɔn nanse ra? 9 Yɛɛn bata
 seen naxan to, na fisa se xɔnla xa muxun
 naxan mirixi. Fe fuun nan mɔn na fan na
 alo muxun na kata foyen sagatandeni.

Fekolonne maxadina

10 Seen birin xinla na. Adamadiin findixi
 naxan na, na kolonxi. Naxan sɛnbɛn dangu
 a tan na, a mi nɔɛ na matandɛ. 11 Falan nɛma
 gboma ayi, fe fuune fan wuyama ayi. En
 nanse sɔɔma na yi? 12 Awa, nde a kolon
 naxan fan adamadiin xa a dunuɓa yi gidini,
 a nɛma a siimaya yi genli, naxan danguma
 alo nininna? Nde nɔɛ a fale adamadiin xa
 naxan ligama a xanbi dunuɓa yi a na faxa
 waxatin naxan yi?

7

Fekolonna

1 Xili kanyaan fisa latikɔnɔn kɛnden xa,
 muxun faxa lɔxɔn dangu a bari lɔxɔn na.

2 A fisa i siga jɔndeni
 benun i xa siga sɛwa bande dondeni,
 bayo sayaan muxune birin yɛɛ ra,
 niiramane birin lan
 e yi xaxili sɔɔ na ma.

3 Sɔxɔlɛn fisa gelen xa,
 bayo yetagin na yifɔɔ,
 na muxun xaxinla maliyɛ nɛn.

4 Fekolonne bɔɓɛn darixi jɔnden nan na,
 koni xaxilitarene bɔɓɛn darixi jaxajaxa
 yiren nan na.

5 A fisa muxun yi fekolonna maxadin name,

benun a xa xaxilitarene sign name.

6 Bayo xaxilitarene gele xuiin luxi nɛn
 alo jɔnla budo xuiin tɛɛni tunden bun.
 Fe fuun nan na fan na.

7 Fekolonna na jaxankatan ti,
 na a findima xaxilitaren nan na,
 dimi yi seene na rasuxu mayifuni,
 na muxun bɔɓɛn natantanma nɛn.

8 Feen naɓanna dangu a fɔlɔn na.
 A fisa muxun yi sabari
 benun a xa waso ayi.

9 I nama mafura xɔlɛ,
 bayo bɔɓɛ gbeen xaxilitarene nin.

10 I nama a fala, i naxa,
 “Nanfera waxati danguxine fisa iki xa?”
 Bayo na maxɔdinna mi kelixi fekolonna xan
 yi.

11 Fekolonna nun kɛɛn tɔnɔn birin lan,
 bayo a muxune malima dunuɓa yi.

12 I na lu fekolonni,
 na i ratangama nɛn alo gbeti kanyana,
 i na fe kolon,
 na fekolonna i luma nɛn i nii ra.

13 Alaa wanla mato:

A na naxan yidɔxɔ,
 nde nɔɛ a ratinxinɓɛ?

14 I xa sɛwa waxati fajini,
 i yi i miri tɔɔ waxatini,
 bayo Ala nan e firinna birin daxi.
 Nanara, adamadiin mi nɔɛ sese yɛɛ tɔɛ fe
 famatɔne fe yi.

15 N bata feen birin to n ma dunuɓa yi gidi
 fufafuni.

Tinxin muxuna ndee halagima e
 tinxiyani,
 jaxudena ndee yi siimaya xunkuyen sɔɔ e
 jaxuyani.

16 I nama i ya tinxiyaan nadangu ayi,
 i nama i yetɛ findi fekolon gbeen na.

Nanfera i yetɛ rahalagima?

17 I nama jaxuyaana nadangu ayi,
 i nama findi xaxilitaren na.

Nanfera i faxɛ
 benun i ya waxatin xa a li?

18 A lan i yi kedenna suxu
 hali i mi boden beɓin,
 bayo naxan na gaxu Ala yɛɛ ra
 na feen birin yiminima nɛn.

19 Fekolonna xaxilimaan sɛnbɛ soma nɛn
 dangu yamana kan fu ra taani.

20 Tinxin muxu yo mi dunuɓa yi
 naxan fe fajin ligama a mi yulubi liga.

21 I nama i tuli mati falan birin na,
 alogo i nama i ya walikɛɛn xuiin mɛ,

a i rayelefuma.

²² Bayo i a kolon i bɔɲeni, i tan yeteen bata muxune rayelefu sanja ma wuyaxi.

²³ N bata na feene birin fese fese fekolonna xon,

n yi a fala, n naxa, “N fekolonna sɔtama nen,” koni a mon makuya n na.

²⁴ Sese a ra, a makuya pon! A tilin mumɛ! Nde nae a toe?

²⁵ Nayi, n bata kata fekolonna famu feen nun a fese fese feen nun a fen feen na e nun feene bunna, alogo n xa a famu a xaxilitareyaan nan jaxuyaana na, fa fala daxuyaana mi fan.

²⁶ N bata a kolon a jaxanla naxan luxi alo luti ratixina, naxan bɔɲe findixi yalaan na, naxan yiine luxi alo yolonxonna, na xolo dangu sayaan na! Muxun naxan Ala kenexi, na tangama nen a ma, koni yulubi kanna a suxuma nen a ra.

²⁷ N tan, karamaxana, n na ito nan toxi, n to feene fese fese xedi keden keden yeen ma, alogo n xa feene bunna yee to.

²⁸ N mon feene ye fenma, koni n munma a yee to singen. N xeme kende kedenna nan toxi xeme wuli keden ye, koni n mi jaxalan kende keden peen toxi jaxanle ye.

²⁹ Koni, n na ito nan to: Ala adamadiine da nen, e fan, koni e tan bata kote wuyaxi fen.

8

¹ Nde luxi alo fekolonna, naxan nae feene bunne fese fese? Muxuna fekolonna a yetagini yalanma nen, a yetagi yiforen yi tunun.

Mangana yamarin suxu fena

² N yi a fala, n naxa, “Mangana yamarin suxu, i to bata i kolo Ala xa.”

³ I nama mafura i makuye mangan na, i nama kankan fe jaxin ma, bayo naxan nafan a ma, a na nan ligama.

⁴ Mangan sese fala, senben na nan na. Nayi, nde nae a fale a xa, fa fala, “I nanse ligama?”

⁵ Naxan na a yamarin suxu, na mi fe jaxin kolonna.

Fekolonna mangana waxati saxin nun a kiti saxin kolonna nen.

⁶ Amasoto feen birin nun a waxatin nun a kiti saxin na a ra, bayo adamadiine fe jaxin gbo e ma.

⁷ A mi a kolon feen naxan fama, nayi nde nae a fale a xa naxan sa ligama?

⁸ Adamadiin xa mi niin kanna ra alogo a xa a makankan, fanga yo mi a ra a sayaan laxon fari. Yengen matanga fere mi a xa, jaxuyaana fan mi muxu jaxi yo xunbama.

Adamadiine dunuya yi gidina

⁹ N bata na birin to, n yi n miri muxune kewanle birin ma dunuya yi. Waxatini ito yi, muxun noyaana nan ligama a adamadi boden xun na, a yi a jaxankata. ¹⁰ N mon muxune toxi jaxudene maluxunye. Yamaan sigama, e xetema sa keli yire sarjnanxini, e jinan taani na muxu jaxin yi naxan ligama. Fe fuun nan na fan na. ¹¹ Muxune to mi ratronma e kewanle ra sasani, nanara fe jaxi rabaan xonla adamadiine bɔɲeni han! ¹² Hali yulubiton fe jaxi keme liga, a siimayaan mon yi xunkuya ayi, n na a kolon, herina Ala yee ragaxu muxune nan xa, bayo e gaxuxi a yee ra. ¹³ Koni herin mi muxu jaxin xa! Seen nininna buma muxu jaxina siimayaan xa, amasoto a mi gaxuxi Ala yee ra.

¹⁴ Fe fu gbete fan ligama dunuya yi: Tinxin muxuna nde rajanna yi lanje muxu jaxin nan ma, muxu jaxina nde fan rajanna yi lanje tinxin muxun nan ma. N na fale nen, n naxa, fe fuun nan na fan na. ¹⁵ Nayi, n sewan nan mataxoma, amasoto sese faji mi fa adamadiin xa dunuya yi, fo a a dege, a yi a min, a yi jaxan. Na nan a malima a wanli a siimayani Ala naxan nagidixi a ma dunuya yi. ¹⁶ N to kata fekolonna famu feen na, n yi muxune kewanle rakorsi dunuya yi, bayo adamadiin luma a yee ra yi yanyin nun kosen na, ¹⁷ n yi Ala wali xonna to. Adamadiin mi nae feene yee toe naxanye ligama dunuya yi. Adamadiin naxan fenma tronni, a mi na toe, hali fekolonna yengi a ma a a fe kolon, a mi nae a yee toe.

9

Muxune birin najanma kii kedenna nin

¹ N bata n miri feni itoe birin ma, n yi a rakorsi fa fala, tinxin muxune nun fekolonne nun e kewanle birin Ala nan yii. Adamadiin mi a kolon xa xanuntenyaana nan a yee ra hanma xonnantenyana. ² Birin najanma kii kedenna nin. Tinxin muxun nun muxu jaxin birin najanna keden, muxu faji ba, muxu sarjnanxin ba, hara muden ba, muxun naxan saraxan bama e nun naxan mi saraxan bama, a na kii

nin muxu fajin nun yulubitóon xa, naxan a kolóma e nun naxan gaxuma a kolé.

³ Na nan fe jaxin na feene ye naxanye ligama dunuɓa yi. Marajan kii kedenna nan birin mamema. Fe jaxin nan muxune boɓeni han! Daxuyana e boɓeni e siimayaan birin yi. Na xanbi ra, e sa faxa muxune fari. ⁴ Yigin niiramane birin xa. Hali baren jeɓen fisa yatan faxaxin xa. ⁵ Niiramane a kolon a e faxama nen, koni faxa muxune mi sese kolon. Saran mi fa e xa, amasoto jinan bata ti e xon. ⁶ E xanuntenyaan nun e xonnanenyaan nun e xaxolonnyaan bata jan, sese mi fa e xa feene ye naxanye ligama dunuɓa yi. ⁷ Nayi, sa i ya donseen don jaxanni, i yi i ya manpaan min boɓe xunbenli, bayo Ala bata yelin i kewanle birin nasuxe. ⁸ Sewa dugine xa lu i ma waxatin birin, turen yi lu i xunni waxatin birin. ⁹ I jaxan i ya dunuɓa yi gidini i ya jaxanla fema i naxan xanuxi, i ya siimaya fufafuun birin yi Ala naxan nagidixi i ma dunuɓa yi, i siin soge fuune birin, bayo i gbeen na nan na i ya dunuɓa yi gidini, i nema i ya wali xodexen kema dunuɓa yi. ¹⁰ I naxan yo lige, na liga i sobeen nan na, bayo i na sa gaburun na, wali mi na, miriya mi na, xaxilimaya mi na, fekolon mi na.

¹¹ N man bata feni ito to dunuɓa yi: Gilaan mi a ra naxan singe soma, senbema mi na ra naxan non soto yengeni, fekolonna mi na ra naxan donseen soto, xaxilimaan mi na ra naxan nafunla soto, muxu xaraxin mi a ra naxan marafanna soto, bayo waxatine nun yegbane sa birama ayi e birin nan ma. ¹² Awa, muxun mi a kolon feen naxan a yee ra. A luxi nen alo yexen naxanye mayendenma, e suxu yalaan na, hanma xaliin naxanye sumuma luti ratixin na, waxati jaxin bagama nen adamadiine ma mafuren, a e ratereña.

Fe kolonna nan fisa

¹³ N man xaxilimayaan misaala nde toxi nen dunuɓa yi, naxan n naterena. ¹⁴ Taadina nde yi na nun, a muxune mi yi wuya. Manga senbema nde yi siga a xili ma, a yi a rabilin yengeni, a yi yenge so seene yiton a xili ma han! ¹⁵ Fekolon yiigelitona nde yi na taani nun, naxan taan xunba a fekolonna xon. Koni muxu yo mi a yengi doxo na yiigelitón xon.

¹⁶ Nayi, n yi a fala, n naxa, “Fe kolonna dangu senben na.” Anu, muxune e mexi na yiigelitona fekolonna ra, e mi e tuli mati a falane ra. ¹⁷ Fe kolonne falan namena maraxarani, na dangu mangan sonxo xuiin na xaxilitarene ye. ¹⁸ Fekolonna dangu yenge so seene ra, koni yulubitó keden peen noe fe fajni gbege kale nen.

10

Xaxilitareyaan bonona

¹ Tugetugene faxaxin noe latikononna xiri jaxue nen.

Na kiini xaxilitareyana ndedi noe fekolonna nun binyen kale nen.

² Fekolonna xaxinla sigan kira fajin nan xon,
koni xaxilitaren xaxinla sigan kira jaxin nan xon.

³ Xaxilitaren nema sigan tima kiraan xon,
xaxili mi a ma.

Birin a xaxilitareyaan toma.

⁴ Xa kuntigin xolo i xili ma,
i nama keli i ya walideni,
bayo maraxaran yulubi gbeen nan matangama.

⁵ N fe jaxina ndee toxi dunuɓa yi,
tantanna naxanye fata mangan na:

⁶ Fekolontarene tide gbeene soto, senbe kanne yi lu tide xurine yi.

⁷ N bata konyine to soone fari,
mangane yi sigan ti e sanni alo konyine.

⁸ Naxan na yinna ge,
a birama nen na ra.

Naxan na yinna rabira,
sajin nan na xinma.

⁹ Naxan na gemene maxete,
na a maxoloma nen e ra,
naxan wudin boma,
na noe a maxole nen.

¹⁰ Xa bunbi melenna de mi a yi,
a mi raxanxanxi,
fo i xa i senben xun masa nen,
koni fekolonna feen noe dangu na ra.

¹¹ Naxan fatan sajin suxe,
na tonon nanse ra
xa sajina a xin
benun a xa a suxu?

Xaxilimayaan nun daxuyana

¹² Fekolonna falane rafexi hinanna nan na,
koni xaxilitarena falane bonon nan tima a ma.

¹³ A falane folon xaxilitareyaan nan ma,
a rajan daxuya jaxin ma.

¹⁴ Xaxilitaren falane rawuyama ayi nen.

Adamadiin mi a kolon
naxan fama ligadeni.

Nde a fale a xa
naxan fa ligama a xanbi?

¹⁵ Xaxilitarena wanla a xadanma nen,
bayo a yeteen mi a kolon
a sige taani kii naxan yi.

16 Yamanan naxan manga findixi foningen na,
gbalon na xa,
e nun naxan ma kuntigiye e waxatin birin nadanguma donse dondeni.

17 Sɛwan na yamaan xa
naxan manga findixi muxu binyene diin na,
naxan ma kuntigiye e dɛgema a waxatini,
e makoon naxan ma,
e mɔn mi manpaan minna radangu ayi.

18 Muxu narixina xalanben fɔnma nɛn.
Xa a mi wale, tulen soma nɛn a banxini.

19 Muxune sɛwa bande donna tima
ɲaxaɲaxani,
manpaan yi e niini fan e ma.
Gbetin nan feen birin yabin na.

20 I nama mangan danga,
hali i miriyani,
i nama nafulu kanna danga i ya banxin kui,
bayo a luyɛ nɛn
alo xɔliin nan sa i xuiin naligama a xa,
a yi i ya falane yɛba a xa.

11

I ya nafunla raso fe wuyaxi yi i baraka feen na

¹ I ya balon xuya igen xun ma, amasɔto waxati xunkuyen na dangu, i mɔn a toma nɛn. ² I yii seene yitaxun muxu solofere hanma muxu solomasɛɛ ra, bayo i mi a kolon gbalon naxan sa fama yamanani.

³ Igen na gbo kundani, a findima tulen nan na bɔxɔni. Xa wudin bira be binni hanma mɛn binni, a luma a biraden nan ma. ⁴ Naxan gaxuxi foyen nun tulen fa feen na, na mi nɔɛ sansiin siye, a mɔn mi a xabe.

⁵ I to mi foyen siga kiin kolon, i mɔn mi a kolon diin gboma a nga kui kii naxan yi, na kiini, i mi nɔɛ dali manga Ala kɛwanle fan famunɲɛ.

⁶ Sansi xɔnna xuya, fɔlɔ xɔtɔnni han ɲinbanna, i nama i ya wanla rati. I mi a kolon i wali xɔnna dɛnaxan sɔnɔyama hanma xa i wali xɔnne birin fanma nɛn.

⁷ Kɛnenna fan, lu fena dunuɲa yi, na ɲaxun. ⁸ Adamadiin na siimayaan sɔto han ɲɛɛ wuyaxi, a lan a xa sɛwa e birin na. Koni a xa a miri fa fala dimin waxatine gboma ayi nɛn. Fe famatɔne luxi nɛn alo foyena.

⁹ I tan naxan dii ɲɔɛyani, ɲaxan i ya dii ɲɔɛyaan waxatini, i sɛwa i bɔɲɛni. I bira i bɔɲɛ yi feene fɔxɔ ra, e nun i na seen naxanye to. Koni, a kolon fa fala Ala i kɛwanle birin makitima nɛn. ¹⁰ Nayi, xam-inna ba i bɔɲɛni, tɔɔyaan masiga i fatin na

amasɔto dii ɲɔɛyaan nun fangan danguma nɛn fuyan!

12

Foriyaan nun sayana

¹ I Dali Marigina fe xa rabira i ma i nɛma dii ɲɔɛyani waxatin naxan yi, benun tɔɔ bɔxɔne xa fa, waxatin yi maso, i a falama naxan yi, i naxa, “N mi ɲaxun yo toma,” ² benun sogen nun kɛnenna nun kiken nun sarene xa yidimi, kundaan yi fa tulen dangu xanbini. ³ Na bɔxɔni, banxi kantanne xuruxurunma nɛn, xɛmɛ sɛnbemane yi e felen, ɲaxanle yi ba seen dinɲɛ bayo e mi fa wuya, naxanye seen matoma foye soden na, ne yi lu dimini. ⁴ Nayi, dɛɛn fɔxɔ firinna naxanye rabima kiraan ma, ne balanma nɛn, se din xuiin yi siga xurunɲɛ ayi. Muxun kelima nɛn xɔliin wuga xuiin ma, koni sigisane birin yi siga xadanɲɛ ayi. ⁵ Yire matexin yi magaxu fɔlɔ ayi, gaxun yi lu kiraan xɔn. Xun sɛxene yi fixa alo wudin na fuga. Fatin yi binya ayi alo suɲɛn na sin bɔxɔni. Kunfa mi fa na, bayo adamadiin fa sigama a habadan banxin nin, wugalaane yi dangu kiraan xɔn a ɲan feen na. ⁶ Alaa fe xa rabira i ma benun gbeti wure luti daxin xa fulun, xɛma kundin yi kala, fɛɲɛn yi yibo tigi yinla ra, ige kundin lutin yi bolon a bira xɔɲinna ra, ⁷ benun bɛndɛn xa xɛte bɔxɔni a kelixi dɛnaxan yi, niin yi xɛte Ala ma naxan a fixi.

⁸ Nanara, n tan karamɔxɔ naxa: Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne konin, e birin fe fuu!

Falani sona

⁹ Karamɔxɔni ito findixi fekolonna nan na, koni a mɔn yamaan xaranxi nɛn. A mɔn yi a miri sanda wuyaxin ma, a ne yitɔn, a e yɛba. ¹⁰ Karamɔxɔni ito bata kata fala faɲine yitɔn feen na, a yi e sɛbe a kiin yeteni, ɲɔndi falane nan e ra. ¹¹ Fekolonne falane luxi nɛn alo xuruse gbengben dunganne, e fala sɛbexine yi baraka alo wudi bitinxine, yɛɛrati kedenna nan e fixi. ¹² N ma diina, i nama sese sa e fari. Kɛdi sɛben dan mi na, kɛdi xaranna gbeen fati bɛndɛn xadanma nɛn. ¹³ Awa, feni itoe birin bata mɛ. E fala yisoxin ni i ra: Gaxu Ala yɛɛ ra, i yi a yama-rine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na. ¹⁴ Amasɔto Ala adamadiine kɛwanle birin makitima nɛn, hali naxanye luxunxi, a faɲin nun a ɲaxina.

* **12:3:** A sandan nan sama be lan foriyaan ma. A falan tima wundoni lan fati yirene nan ma alo yiine nun fanna nun ɲinne nun yɛɛne nun tunle nun dɛɛn nun xun sɛxene. Misaala: ɲaxanle nan sama ɲinne ma sandani ito yi.

Marafanna Falane Muluku Sulemani Fala Naxumɛn Naxanye Sɛbɛ

Xɛmɛn nun a naxanla e bode xanuma kii naxan yi, Ala nan na feen nagidixi adamadi-ine ma. Na feen sɛbɛxi Dunuja Fɔlɔn sora 2.23-25 kui. Xanuntɛnya sigine nun fala naxumɛne nan sɛbɛxi Kitabun yireni ito yi lan xɛmɛn nun a naxanla marafanna fe ma. Yanyina nde, Muluku Sulemani nun a naxanla nan falani itoe sɛbɛxi e bode ma.

Kitabun yireni ito kui, xɛmɛn nun naxanla marafanna falane nan tima e bode tagi. Yirena ndee, e bode fenma, e yi e bode to, e lɔ ayi e bode ma, e lu e bode fɛnjɛ fala naxumɛne yi. Muxu gbɛtɛne falane fan sɛbɛxi alogo falan xa naxun.

Muxuna ndee bata Kitabun yireni ito xaran misaala ra, wundo falan naxan xanuntɛnyana fe yebama lan Ala nun a yamaan tagin ma.

¹ Sulemani a sigi fisamantenna.

Xanuntɛnyana

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

² N sunbu marafan sunbuni!

Amasɔtɔ i ya xanuntɛnyaan naxun dangu manpaan na.

³ I ya latikɔnɔnna xirin naxun.

I xinla luxi nɛn

alo latikɔnɔnna naxan xiri sigama ayi.

Nanara, i rafan sungutunne ma.

⁴ N suxu n yiin ma!

En na en gi!

Mangan bata n xali a konni.

Nxu naxanma,

nxu sɛwa i ya fe ra,

nxu i ya xanuntɛnyaan matɔxɔma nɛn dangu manpaan na.

Yoon sungutunne xa,

i rafan e ma!

⁵ Yerusalɛn sungutunne,

n fatin nan gbeelixi,

koni n nayabu

alo Kedari kaane bubu fɔrɛne,

alo Sulemani a dugin naxanye singanxi a banxini.

⁶ Koni, i nama n mato, n to gbeelixi.

Sogen nan n fatin gbeelixi.

Ngaa dii xɛmɛne nan xɔlɔxi n ma,

e yi n findi manpa bili nakɔ kantanna ra.

Koni n mi n yengi luxi n yɛtɛna nakɔn xɔn.

⁷ A fala n xa,

i tan naxan nafan n ma n bɔnjɛni,

i fa i ya xuruse kurun nabama dɛnaxan yi,

hanma i e luma dɛnaxan yi yanyi tagini

alogo n nama lu i fɛnjɛ na xun xɔn

alo naxalan kobina

i xɔyine xuruse kurune dɛnaxan yi.

Xɔyine falana:

⁸ Xa i mi na kolon,

i tan naxan tofan naxanle birin xa,

sigi i ya sii diine rabe yɛxɛɛ kurune funfun xɔn,

xuruse kantanne bubune dɛxɔn.

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

⁹ N nafan naxanla,

i luxi nɛn n yɛɛ ra yi

alo soo gile fajin naxanye Misiran mangana yɛngɛ so wontoron bandunma.

¹⁰ I xadene rayabu tunlasone longonna ra,

i kɔɛɛn nayabu njɛrɛni.

¹¹ En tunlaso xɛma daxine rafalama nɛn i xa, naxanye rayabuxi gbeti wuredine ra.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹² Mangan yi a dɛgema waxatin naxan yi,

n ma latikɔnɔnna xiri fajin yi sigama a ma.

¹³ N nafan muxun luxi nɛn n xa

alo mirihi latikɔnɔnna se sa seen kui

naxan singanxi n xijɛ longonna ra.

¹⁴ N nafan muxun luxi n xa nɛn

alo se fuge fajine

keli manpa bili nakone yi En-Gedi ya-manani.

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

¹⁵ I rayabu, n nafan naxanla,

i rayabu han!

I yɛɛne rayabu alo ganbane.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁶ N xanuntenna, i tofan,

i rayabu han!

En saden findixi sɛxɛ xindene nan na.

¹⁷ Suman yiine nan en xunna soon na,

fɔfɔ binle yi findi banxi kankene ra en xa.

2

Xɛmɛn nun naxanla tofanna

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹ N luxi nɛn

alo se fuge fajin naxanye Sarɔn yamanani, gabala fugene mɛrɛmɛrɛne yi.

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

² N nafan naxanla luxi sungutunne tagi nɛn alo gabala fugen sɛxɛ nali kanne tagi.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

³ N nafan xɛmɛn luxi banxulanne tagi nɛn alo mangon binla fɔtɔn yi wudine tagi.

A rafan n ma n dɔxɔ a nininna ra,

a rafan n ma

alo wudi bogi naxumɛna n dɛ.

⁴ A bata n xali sumun yireni.

A xanuntɛnyaan luxi nɛn n xa

alo taxamasenna.

⁵ ɛ n sɛnbɛ so se bogine ra,

ɛ yi n bɔnjɛn maxunbeli mangon bogine ra,

bayo xanuntenyaan furena n ma.

⁶ A kōmēn ma yiina n xunna bun, a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁷ Yerusalen sungutunne, n bata ε rakōlō bolene nun burunna xēnle yi, ε nama xanuntenyaan nakeli, ε nama a raxulun,

benun a waxatin xa a li.

⁸ N bata n xanuntenna xuiin mē!

A fama tugañe ayi geyane xun tagi, a a gima yire matexine xun tagi.

⁹ N xanuntenna a gima alo bolena hanma xeli senbēmana.

A mato,

a tixi en konna sansanna xanbi ra.

A yēen nasoma banxin foyesoden na, a yēē masama wure sansanna yinle ra.

¹⁰ N xanuntenna falan tima n xa, a naxa, “Keli, n xanunten tofajina, fa en siga!

¹¹ Bayo jēmēn janmatōn ni i ra, tulen bata jan, a bata siga.

¹² Se fuge fajine bata wara ayi bōxōni, sigi sa waxatin bata a li,

kolokondene xuiin minima burunna ra.

¹³ Xōdē binla bata a bogi singene ramini fōlō, manpa binle* bata fuga,

e xiri fajin naminima.

N xanuntenna, keli, fa en siga.”

Xēmēna falana a jaxanla xa:

¹⁴ N ma jaxanla,

i nama i luxun

alo ganbana gēme yinle ra geyaan kanke.

I yetagin yita n na,

i xuiin namini n xa a mē,

amasōtō i xuiin jaxun, i tofan.

Xēmēna falana a muxune xa

¹⁵ E xulumaseene suxu nxu xa,

xulumase xurin naxanye nxō manpa bili fugaxine kalama.

Naxanla falana a xēmēn xa:

¹⁶ N gbeen nan n xanuntenna ra,

a fan gbeen nan n na,

a nēma a xuruseene rabama sansi fugaxine tagi.

¹⁷ N xanuntenna,

benun kuye xa yiba,

dimin yi siga, xētē,

i i gi alo bolena

alo xeli senbēmaan gēme geyane fari.

3

Naxanla xiye sana a xēmēn fen feen na

¹ N nēma saxi n ma saden ma kōēen na,

n kataxi n xanuntenna to feen na,

n na a fenma, koni n mi a toma.

² Nayi, n kelima nēn,

n yi taan nabilin,

n yi siga taan yama malandene nun kirane xōn,

n yi n bōjēn nafan muxun fen.

N na a fenma, koni n mi a toma.

³ Taan kantan muxune yi fa n li,

n yi e maxōdin, n naxa,

“E mi n bōjēn nafan muxun toxi ba?”

⁴ N dangu e ra nēn tun,

n yi n bōjēn nafan muxun to,

n yi a suxu,

n mi fa a bējin sōnōn,

han n yi sa a raso ngaa banxini,

nga fudi tongo n na dēnaxan yi.

⁵ Yerusalen sungutunne,

n bata ε rakōlō bolene nun burunna xēnle yi,

ε nama xanuntenyaan nakeli,

ε nama a raxulun,

benun a waxatin xa a li.

⁶ Nde ito ra naxan kelima tonbonni,

naxan tema alo tutina,

alo mirihi nun wusulanna xirina,

e nun latikōnōnna xiri jaxumēn sifan birin?

⁷ Sulemani maxali saden nan a ra,

sofa tonge sennin a rabilinxi,

Isirayila sofa kēndene nan e birin na.

⁸ Silanfanna e birin yii* e birin darixi yēngen na.

Silanfanna xidixi e birin tagi,

alogo e xa makantanna ti kōēen na.

⁹ Manga Sulemani a saden nafalaxi Liban yamanan wudine nan na.

¹⁰ A bun tiine rafalaxi wure gbetin nan na, xēmaan nan a bundōxon na.

Yerusalen sungutunne a dōxō seen nafalaxi dugi mamiloxin nan na xanuntenyani.

¹¹ E mini, Siyon taan sungutunne,

ε Manga Sulemani nun a manga kōmōtin mato

a nga naxan soxi a xun na a jaxalandin mati lōxōni,

a bōjēn sēwa lōxōna.

4

Xēmēna jaxanla luxi nēn alo a nakō yirena

Xēmēna falana a jaxanla xa:

¹ I rayabu,

n nafan jaxanla, i rayabu.

I yēene rayabu alo ganbane

hali dugin soxi i yetagin xun na.

I xun sēxen saxi a ma

alo sii kurun nēma gode Galadi geyaan ma.

² I jinne fixa alo yēxēē kurun

naxan xabe baxi maxabadeni

naxanye kelima e maxadeni.*

E lanxi e boden ma firin firin yēen ma

alo gulunne, e keden pe mi baxi.

* **2:13:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitōnma alo manpana e gbee kiini.

* **3:8:**

Silanfanna: Sofane yengso degemana.

* **4:2:** Men kaane yēxēene xaben gbo nēn han! A nōe finde dugin na.

³ I de kidine luxi alo luti gbeela,
 i deen tofan han!
 I xaden nayabu
 alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
 hali dugin bata so i yetagin xun na.
⁴ I keen maxidixi
 alo Dawudaa sangansona,
 sofane yenge so wure lefa wuli kedenna
 singanxi naxan na
 alo jereena i ke ra.
⁵ I xijne firinne rayabu
 alo bolen dii gulun firinne,
 naxanye e degema sansi fugaxine tagi.
⁶ N sigama nen na mirihi latikonna nun
 wusulanna yireni
 han kuye yiba, dimin yi siga.
⁷ N xanuntenna, i rayabu,
 fe yo mi i ra.
⁸ N ma jaxalandi masuxina,
 fa n foxo ra
 keli Liban yamanani Amana geyaan xun-
 tagi,
 Xerimon geyaan nun Seniri geyaan xun-
 tagi,
 yatane xiin denaxan yi,
 burunna jarine geyane.
⁹ I n bojen nadinma,
 i tan sungutunna,
 n ma jaxalan masuxina,
 i na i yeen ti n na keden pe,
 i n bojen nadinma nen.
 Hali i ya jeren xori keden pe,
 a na lige n na.
¹⁰ I ya xanuntyaana jaxun,
 i tan sungutunna,
 n ma jaxalan masuxina,
 i ya xanuntyaana jaxun
 dangu manpa fajin na,
 i ya latikonna xirin jaxun
 dangu se xiri jaxumene birin na.
¹¹ N ma jaxalan masuxina,
 i deen jaxun alo kumina,
 nonon nun kumin nan i lenna bun,
 i ya dugine xirin luxi nen
 alo Liban wudi xiri jaxumene.
¹² I tan sungutunna,
 n ma jaxalan masuxina,
 i luxi nen alo n ma nako masansanxina,
 n ma tigina,
 n ma ige miniden naxan namaraxi n keden
 peen xa.
¹³ I fan
 alo sansi fajin sixi nakoon naxan yi,
 alo girenada binla
 naxanye bogi fajine raminima,
 e nun henna binle
 nun naradi sansi xiri fajina,
¹⁴ naradin nun sansi fuge neri fujiramaan
 nun gbala xiri jaxumene
 nun sinamon wudi xiri jaxumene,
 e nun wusulanna kelixi wudin naxanye
 birin ma

e nun mirihi latikonna nun wudi ige xiri
 jaxumene
 nun sansi xiri jaxumene fajine birin.
¹⁵ I luxi nen alo nako yi tigina,
 alo xude xunna naxan godoma
 keli Liban geyane ma.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁶ Foye fajin xa fa
 sa keli komenna nun yiifanna ma,
 e yi n ma nakoon xiri fajin nasiga ayi
 alogo n nafan muxun xa fa so a nakoni,
 a yi a bogise fajine don!

5

Xemena tofanna

Xemena falana a jaxanla xa:

¹ N fama n ma nakoni,
 i tan sungutunna,
 n ma jaxalan masuxina,
 n xa sa n ma mirihi latikonna nun wusu-
 lanna ba,
 n yi n ma kumi dengben nun kumin don,
 n yi n ma manpaan nun n ma nonon min.

Xoyine falana:

Nxu xoyine, e min,
 e xunne xa magi a ra xanuntyani.

Naxanla xiye naxan saxi lan a xemen ma:

² N bata yi xi,
 koni n bojen mi yi xima.
 N yi n xanuntenna xuiin nan mema deen na.

Xemena falana a jaxanla xa:

Deen nabi n xa, i tan sungutunna,
 n ma jaxalandi masuxina,
 n ma ganbadina,
 fe mi jaxanla naxan na.
 Xiila bata n xunni kun
 n xun sexen bata yikun ke ra kundaan bun.

Naxanla falana a xemen xa:

³ N bata n ma domaan ba n ma,
 n fa a ragodoma n ma di?
 N baxi n sanne maxadeni nen,
 n fa e maloxoma di?
⁴ N xanuntenna bata a yiin naso deen
 yalenna ra,
 n fatin yi xuruxurun.
⁵ N to keli
 n xa deen nabi n xanuntenna xa,
 mirihi latikonna yi n yiine nun yii sonle
 ra,
 han a lu dindinye boxoni
 e nun deen balan seen ma.
⁶ N yi deen nabi n xanuntenna xa,
 koni n xanuntenna bata yi a xun xanbi so,
 a dangu.
 A fala xuiin yi godoma n niini,
 n yi a fen, n mi a to,
 n yi a xili han,

koni a mi n yabi.

⁷ Kantan tiin naxanye taan nabilinma,
ne yi fa n li,
e yi n bɔnbɔ,
e yi n maxɔɔ,
e yi n ma xunbeli domain ba n ma,
e tan naxanye taan nabilinna yinna kan-
tanma.

⁸ Yerusalɛn sungutunne,
ɛ kolo n xa.

Xa ɛ n xanuntenna to,
ɛ nanse falama a xa?
Ɛ a fala a xa, fa fala
a fe xanuntenyaan furena n ma.

Xɔyine falana:

⁹ I tan ɲaxanla
naxan tofan ɲaxanle birin xa
i xanuntenna fan e birin xa di?
I xanuntenna fisa gbeteɣe xa kiin mundun
yi,
naxan a ligaxi i nxu rakɔlɔma na kiini?

Ʋaxanla falan lan a xɛmɛn ma:

¹⁰ N xanuntenna fatin fixa,
a gbeeli,
a rayabu muxu wuli fuun yɛ.
¹¹ A xunna luxi alo xɛma kɛndɛna,
a xunɛxɛne saxi a ma,
e fɔɔ alo xaxaan xabena.

¹² A yɛɛne rayabu
alo ganbane xuden dɛ.

E fixa alo nɔnɔna,
e mayilenma alo dayimuna.

¹³ A xadene luxi
alo sansi xiri ɲaxumɛ nakɔna,
naxanye xiri ɲaxumɛn tema.
A dɛ kidine luxi alo gabala fugene
mirihi latikɔnɔnna minima dɛnaxan yi.

¹⁴ A yiine rayabu
alo yiiraso xɛma daxin
naxanye rayabuxi kirisoliti gɛmɛ fajine ra.
A fatin luxi alo sama ɲin xuruxina
safiri gɛmɛ fajin saxin naxan ma.

¹⁵ A sanne luxi nɛn
alo sɛnbɛtɛn gɛmɛ fixe daxin
naxanye tixi xɛma fajin fari.
A tofan alo Liban yamanana,
a tixi alo sumanna.

¹⁶ Ʋaxunna nan tun a dɛ,
a fatin birin nayabu.
N xanuntenna na kii nin,
n fɔxɔrabiran na kii nin,
ɛ tan Yerusalɛn sungutunne.

6

Ʋaxanla tofanna

Xɔyine falana:

¹ I tan ɲaxanla
naxan tofan birin xa,
i xanuntenna sigaxi minɛn?
I xanuntenna a xun tixi minen na,

alogo nxu fan xa sa a fen i xa?

Ʋaxanla falana:

² N xanuntenna bata siga a nakɔni,
sansu xiri ɲaxumɛ yireni
alogo a xa a xuruseene raba mɛnni,
a yi sansi fugaxina ndee malan.

³ N xanuntenna gbeen nan n na,
n fan gbeen nan a ra,
a nɛma a xuruseene rabama sansi fugaxine
tagi.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

⁴ N nafan ɲaxanla,
i rayabu alo Tirisa taana,
i rayabu alo Yerusalɛn taana,
koni i magaxu alo sofa ganla.

⁵ I yɛɛn ba n na
alogo e nama n xaxinli fu.
I xunɛxɛn saxi a ma
alo sii kurun nɛma godɛ Galadi geyaan na.

⁶ I ɲinne fixa
alo yɛxɛɛ kurun naxanye kelima e max-
adeni.

E lanxi e boden ma
firin firin yɛɛn ma alo gulunne.
E keden pe mi baxi e bode ma.

⁷ I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
hali dugin bata so i yɛtagin xun na.

⁸ Mangan nɔɛ ɲaxalan manga tonge sennin
sɔtɛ nɛn,

e nun konyi ɲaxalan tonge solomasɛxɛ,
e nun sungutun wuyaxi
naxanye xasabi mi nɔɛ kolonɲɛ,
⁹ koni n tan ɲaxalan keden peen nan kolon.
N ma ganbadin na a ra,
fɛ mi ɲaxanla naxan na.

A keden peen nan a nga yii dii tɛmɛn na.
A nga a tan nan nafisaxi a diine birin xa.
Sungutunne to a to,

e a sɛwana fe fala nɛn,
mangana ɲaxanle nun mangana konyi
ɲaxanle fan yi a matɔxɔ.

¹⁰ E naxa, "Nde ito ra
naxan fama alo subaxana,
a rayabu alo kikena,
a mayilenma alo sogena,
koni a magaxu alo sofa ganla?"

¹¹ N bata siga nakɔni kantin yireni,
alogo n xa sa se solixine mato xuden dɛ,
alogo n xa a to xa manpa binle maɲingima,
xa girenada wudine bata fuga.

¹² Anu n mi a kolon naxan a ligaxi,
n fa n yɛtɛ rasoxi yamaan kuntigine yɛngɛ so
wontorone tagi.

7

Ʋaxanla nun xɛmɛna xanuntenyana

Xɔyine falana:

¹ I xun xɛtɛ, i xun xɛtɛ,

i tan Sulami kaana!
 I xun xεte, i xun xεte
 alogo nxu xa i mato.
 Nanfera i Sulami kaan matoma
 alo gali firinna nεma e bodonma?

Xεmena falana a naxanla xa:

² I sanne rayabu
 i ya sankidine kui,
 i tan xεo naxanla!
 I danbane rayabu
 alo yiirafalan nεen naxan nafalaxi.
³ I xuli fundin luxi nεn
 alo lenge radigilinxina,
 minse xiri naxumεn mi njanma denaxan yi.
 I kuiin luxi nεn
 alo murutu malanxina
 naxan nabilinxi gabala fugene ra.
⁴ I xijne firinne luxi nεn
 alo bolen dii gulun firinne.
⁵ I kεεen mεrendenxi nεn
 alo sanganso sama jin daxina.
 I yεene mayilenma
 alo Xεsibon dara igena,
 Bati-Rabimi so deen dexon.
 I nεen fan alo Liban sangansoon
 naxan tixi Damasi taan binni.
⁶ I xunna ratinxinxi i gbndin de
 alo Karemele geyana,
 i xun seXεne mayilenma
 alo mangane dugi mamiloxine.
 Mangan mi nεe a yεen be e ra.
⁷ I rayabu, i tofan han,
 n xanuntenna, n ma sewa xunna.
⁸ I kuya alo tugu binla,
 i xijene luxi alo tugu bogi tonsonne.
⁹ Nanara, n na a falama, n naxa,
 “N tema nεn tugu binla kεe ra,
 n yi a bogine suxu.”
 I xijene luxi nεn
 alo naxundan tonsonne,
 i de foyen xirin luxi nεn
 alo mangon mεen xirina.
¹⁰ I deen xirin luxi nεn
 alo manpa xiri naxumεna.

Naxanla falana a xεmen xa:

Na manpaan xa lu n xanuntenna nan xa,
 a godo a de kidine nun a jinne ma.
¹¹ N xanuntenna nan gbee n na
 a waxi n tan nan xon.
¹² N xanuntenna,
 fa en siga burunna ra,
 en kεene radangu banxidene ra.
¹³ Xotanni en kurun sigε manpa bili nakone
 yi,
 en sa a mato
 xa e solima, xa e fugama,
 xa girenada binle fugama.
 Menni, n sa n ma xanuntenyaan yita i ra.
¹⁴ Marafan bogi binle e xiri fajine ramin-
 ima,

bogise fajine birin en dexon.
 N xanuntenna,
 n fe fajine birin namaraxi i tan nan xa
 a fonne nun a nenene.

8

Xanuntenyaan senben gbo

Naxanla falana a xεmen xa:

¹ Xa ngaxakeden xεmεmaan nan yi i ra nun,
 naxan nga xijne minxi,
 n yi sa i ralanma nεn nun,
 n yi i sunbu tanden ma,
 muxu yo mi n naxaxu.
² N yi i xalima nεn nun,
 n sa i raso ngaa banxini.
 I yi n xaran xanuntenyaan ma.
 I yi n ma manpa xiri naxumεn min,
 n ma girenada bogine igene.
³ A komεn ma yiina n xunna bun,
 a yi a yiifanna rabilin n ma.
⁴ Yerusalen sungutunne,
 n bata ε rakolo,
 ε nama xanuntenyaan nakeli,
 ε nama a raxulun,
 benun a waxatin xa a li.

Xoyine falana:

⁵ Naxanla mundun fama ito ra
 sa keli tonbonni,
 a singanxi a xanuntenna ra?

Naxanla falana a xεmen xa:

N bata i raxulun mangon binla bun,
 i bari ngana i fudi tongoxi denaxan yeteni.
⁶ N ma fe sa i bojēni
 alo taxamasenna i yiin na,
 bayo xanuntenyaan senben gbo
 alo sayana.
 Xoxolonna naxu alo laxira,
 a degen xolo
 alo habadan tee degena.
⁷ Ige gbeene mi nεe xanuntenyaan njanje.
 Baa igene mi nεe a xale.
 Xa muxuna nde yi kate a banxin kui seene
 birin masare xanuntenyaan na,
 muxε mi yi tinje a rasuxε.

Xoyine falana:

⁸ Nxu xunye naxalanmana nde na,
 naxan xijeye munna te singen.
 En nanse ligama en xunye naxalanmaan xa,
 en na a futu feen fala loxon naxan yi?
⁹ Xa a luxi
 alo taan nabilinna yinna
 naxan mi rabima,
 nxu a binyama nεn gbeti gbeen na.
 Koni xa a luxi
 alo deen naxan nabima keden na,
 nxu a balanma suman farinne nan na.

Naxanla falana a xεmen xa:

¹⁰ N tan luxi nεn

alo taan makantan yinna,
 n xiɲɛne luxi alo sangansona.
 N luxi nɛn n ma xɛmɛn yɛɛ ra yi
 alo ɲaxanla naxan fama bɔɲɛ xunbenla ra a
 xa.

¹¹ Manpa bili nakɔna nde yi Sulemani yii
 Baali-Hamon yi,
 a yi a taxu muxuna ndee ra.
 E birin yi fama gbeti gbanan wuli keden nan
 na a bogine saren na.

¹² N ma nakɔna n tan nan xa.
 A n yii.
 Na gbeti gbanan wuli kedenna i tan nan xa
 Sulemani,
 i yi kɛmɛ firin so a kantan muxune yii.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

¹³ I tan naxan dɔxi nakɔni,
 n lanfane tuli matixi i ra.
 I xuiin namini n xa a mɛ.

ɲaxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁴ N xanuntenna, i gi,
 alo bolena hanma xɛli senbɛmaan geyane
 fari
 sansi xiri ɲaxumɛne dɛnaxan yi.

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, "Alatala nan marakisi tiin na." Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mon yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebene ito yitaxunxi doko saxan nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jee keme solofere jee tonge naaninna ma han jee keme solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalen yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yiifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a komeɓ fɔxoni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbeteɓe tagi. Tɔro waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a "Isirayila madendenɓa." Ala xuiin naxanye mɛnne yi, ne yamaan madendenɓa nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbemaan na fo Babilon kaane. Ne yi Yerusalen taan suxu yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne fɔxo kedenna ra konyiyani. Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xon. A naxa a Ala mon a yamaan naxetema nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a foloni.

Kitabun yireni ito kui, waliyyi falana ndee tima lan "Alatalaa walikeɓen" ma. (Na sebexi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yetena, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mon, a luxi nen alo Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yebaxi nen jee keme wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xete waxatin nan ma Yuda yamanani jee keme suulun tonge saxan nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi non soto Babilon yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa noe xete nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedin sebe nen na waxatini naxan a ragidi

a Isirayila kaane mon xa Ala Batu Banxi neen ti. Muxu suxin xetena a konni, na mi findixi fe boroɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru fajin nali tɔro muxuni itoe ma naxanye bata tunnaxolo e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yete fa xunna yetba. Na sebexi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makenen Amosi a dii xemena Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutexina fe

² Kore xonna, ito rame!

Bɔxo xonna, i tuli mati!

Amasoto, Alatala falan tima, a naxa,

"N bata diine ragbo,

n yi e maxuru,

koni e bata murute n ma.

³ Ningena a kanna kolon,

sofanla a kolon

a kanna a degema denaxan yi,

koni Isirayila mi sese kolon,

n ma yamaan mi sese famuma."

⁴ Gbalon yama yulubitoni ito xa,

siyaan naxan hakene goronna binya,

fe jaxi rabane bonsonna,

dii tinxintareni itoe!

E bata Alatala rabenin,

e yi e me Isirayilaa Ala Sarijanxin na,

e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a mon xa e bonbo minen ma,

e to luma murute a ma?

E xunna birin bata findi furen na,

e bojen birin saxolexi.

⁶ Keli e sanna ma han e xunna,

sese mi kende.

Maxalodene nun bonbo fɔxone nun fure

deene e fatin birin ma,

muxe mi naxanye dandanma,

muxe mi e maxidima,

muxe mi turen tima e de.

⁷ E yamanan luxi nen

alo tonbon jaxina,

e taane bata gan.

Xɔjene e yamanan sansine kalama e yee xori.

E bɔxon bata halagi,

a lu alo yaxune na dangu a yi.

⁸ Sijon taan nan keden pe luxi

alo bubun manpa bili nakoni

alo gagen kokunba xeeni

alo yaxune na taan nabilin a yenge xinla ma.

⁹ Xa Alatala Senben Birin Kanna

mi yi muxe lu a nii ra en konni nun,

en yi luma nen nun alo Sodoma taana,

en liga alo Gomora taana.

¹⁰ E Alatalaa falan name,

Sodoma mangane!

E tuli mati en ma Alaa sariyan na,

Gomora kaane!

11 Alatala naxa,
 “E saraxa wuyaxine tənən mundun n ma?
 E bata yexene gan n xa saraxan na
 e nun xuruse raturaxine turena,
 han n yi wasa na feene ra.

Turane nun yexee diine nun kətone wunla
 mi fa n kenexi sənən!

12 E na fa n yetagi,
 nde a falaxi

ε xa fa n batu banxin tanden mabodon
 gbansan?

13 E ba fe kiseene ra n xən,
 naxanye tənə mi na,
 ε wusulanna tutin haramuxin na a ra n yee
 ra yi.

E kike nenen sanle rabama
 e nun Matabu Ləxəne,
 ε malanne tima.

E haken naxanye ligama malanne yi,
 ne bata n yili.

14 E kike nene sanle nun ε malanne bata n
 niin tarə.

Goronna nan e ra n xun ma,
 n bata xadan e bun.

15 E na ε yiine yite n maxandideni,
 n mi n yeen tima ε ra.

Hali ε n maxandi han,
 n mi n tuli matiye ε ra.

Wunla ε yiin birin na.

16 E maxa, ε yete rasarijan,
 ε yi ε kewali jaxine ba n yetagi,
 ε ba fe jaxine lige.

17 E xaran fe fajin ligan ma,
 ε tinxinna fen,
 ε jaxankata tiine ti kira fajin xən.
 E yi kiridine xun mayenge kitin bolon,
 ε kaja gilene xun mafala kitini.”

18 Alatala naxa,

“E fa,
 en fa feene fəsefəse en bode xən.
 Hali ε yulubine luxi alo wunla,
 e fixama nən alo balabalan kesena.

Hali e to gbeeli iki,
 e mən sarijanma nən
 alo dugi fixena.

19 Xa ε xuru,
 ε n ma falan name,
 ε nə yamanan bogise fajine donje nən.

20 Koni xa ε tondi,
 xa ε lu murute n xili ma
 silanfanna nan ε faxama,”* Alatala de xuiin
 nan na ra.

21 Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?
 Kiti kenden yi Yerusalen yiren birin yi a
 fəloni nun.

Tinxin muxune nan yi dəxi na.

Koni iki, faxa tiine nan na yi.

22 Yerusalen kaane,
 ε gbetin bata findi wuren gbiin na,

igen bata basan ε dələ fajin na.

23 Muxu murutəxine nan ε kuntigine ra
 e nun mujadene bata malan.
 Dimi yi seene rafan e ma mayifuni
 e yi e gi kiseene fəxə ra.

E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.
 Kaja gilene kitine bəte mi e xa.

24 Nanara, Marigina Alatala Senben Birin
 Kanna,

Isirayilaa Ala Senbemanan falan ni ito ra,
 a naxa, “Gbalona ε xa!

N nan n yete sətəma nən n yengefane ra.
 N nan n gbeen jəxəma nən n yaxune ra.

25 Yerusalen kaane,
 n kelima nən ε xili ma.

N na ε rasarijanma nən
 alo wuren gbiin na ba tən na,
 a maxa safunna ra.

N yi ε fe jaxine birin ba ε yi
 alo yəxən bama wureni kii naxan yi.

26 N mən kitisa fajine fima ε ma nən
 alo a fəloni,
 ε kawandi muxune yi lu
 alo a singene.

Na xanbi ra, a fa falama ε ma nən nayi,
 a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

27 Siyon taan xunbama nən kiti kenden xən.

A muxun naxanye na fa Ala ma,
 ne xunbama nən tinxinyaan xən.

28 Koni murutədene nun yulubitəne halag-
 ima nən e bode xən.

Naxanye na e me Alatala ra,
 ne fe bata dan.

29 Nayi, ε yagima nən ε wudi binle fe ra,
 ε yi naxanye batuma
 e nun ε nako yiren naxanye sugandi ε ki-
 dene ra.

30 Amasətə ε luma nən
 alo wudin naxanye de yolonma,
 hanma alo ige mi nakəən naxanye yi.

31 E senbemanan luma nən
 alo sexe xarena,
 e kewanle yi findi tee fuluxaan na
 naxan teen soma,
 e nun e wanle yi gan e bode xən,
 muxu yo mi na teen natu.

2

*Alaa geyana fe
 Mike 4.1-3*

1 Feni itoe makenen Aməsi a dii xəmena
 Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

2 Waxati famatəni
 Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
 na danguma nən geyane birin na,

a lu geyane birin xun ma,
 siyane birin yi lu fe a ma han!

3 Siya wuyaxine fama nən,

* 1:20: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

e a fala, e naxa,
 “Ɖ fa, en siga,
 en te Alatalaa geyaan ma,
 Yaxubaa Alaa banxini.
 A xa en xaran a sigati kiine ma,
 alogo en xa bira a kirane fɔxɔ ra.”
 Amasɔɔ sariyan minima nɛn Siyon yi.
 Alatalaa falan minima nɛn Yerusalɛn yi.
 4 A findima nɛn kitisaan na siyane tagi.
 A yengɛne janma nɛn yama wuyaxi tagi.
 E e silanfanne bɔnbɔma nɛn
 e yi e rafala jingɛ kenne ra,
 e tanbane yi rafala wɔlitɛne ra.
 Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbɛtɛ xili
 ma.
 Yengɛn mi fa maxaranjɛ mume.
 5 Yaxuba yixɛtɛne, ɛ fa,
 en sigan ti Alatalaa kenɛnni!

Alatalaa lɔxɔn findixi kitisa lɔxɔn nan na

6 Ala, i bata i mɛ i ya yamaan na,
 Yaxuba bɔnsɔnna,
 bayo koron bɔnbɔne waraxi ayi
 naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
 yiimatone fan bata wuya ayi
 alo naxanye Filisitine konni.
 I ya yamaan nun siya gbɛtɛne bata so feene
 yi.

7 Yamanan nafexi gbɛti fixɛn nun xɛmaan
 nan na,

a nafunla mi nɔɛ yate.
 Yamanan nafexi soone nan na,
 a yengɛ so wontorone mi nɔɛ yate.

8 Yamanan nafexi suxurene nan na.
 Muxune e xinbi sinma e yii fɔxɔn nan bun
 ma,

e tan yetɛɛn seen naxanye rafalaxi.

9 Nayi, muxune birin e mafelenma nɛn,
 e fe yi magodo.

Ala, i nama e rakeli de!

10 Ɖ sa ɛ luxun fanyene bun,
 ɛ so bɔxɔn bun ma
 alogo ɛ xa ɛ gi Alatala bun ma
 naxan magaxu,
 e nun a binye gbeen nɔrɔna!

11 Adamadi yɛɛ rawasoxine xun sinma nɛn,
 wasodene yi mafelen.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

12 Amasɔɔ Alatala Ɖɛnbɛn Birin Kanna lɔxɔn
 mamɛma

a kelima wasodene nun yetɛ yigbone xili ma
 lɔxɔn naxan yi,

a yi ne ragodo naxanye e yetɛ yitema.

13 A kelima nɛn Liban suman kuyene birin
 xili ma

e nun Basan yamanan warine birin

14 e nun geya gbeene nun yire matexine
 birin,

15 e nun kore banxine nun makantan yinne
 birin,

16 e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun
 gise fajine birin.

17 Wasodene mafelenma nɛn,
 yetɛ yigbone fe yi godo.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

18 Suxurene birin yi lɔ ayi.

19 Muxune soma nɛn faranne nun yinle ra
 alogo e xa e luxun Alatala ma,

naxan magaxu,

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

20 Na lɔxɔni,

muxune e suxure gbɛti daxine nun
 xɛma daxine rawolima ayi nɛn sulumɛne
 nun tuyɛne bun

e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen na.

21 E soma nɛn fanye longonne nun yinle ra

alogo e xa e gi Alatala ma,

naxan magaxu

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

22 Nayi, ɛ xɛtɛ adamadiine fɔxɔ ra

nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan
 tagi.

Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda rabɛjinma nɛn

1 Marigina Alatala Ɖɛnbɛn Birin Kanna
 balon nun fɛrɛn birin bama nɛn

Yerusalɛn kaane nun Yuda kaane birin yii.

A donseene nun igene birin ba na

2 e nun sofa kɛndɛne nun yɛngesone

nun kitisane nun nabine

nun yiimatone nun fonne birin,

3 e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene

nun kawandi tiine nun yii rafalane,

e nun woyimɛ yɛbaxine.

4 Ala naxa,

“N diidine findima nɛn e mangane ra,
 naxanye mangayaan nabama e waxɔnna
 ra.”

5 Muxune e bode jaxankatama nɛn yamani,
 birin yi lu a dɔxɔ boden xili ma

diidine yi jaxu fonne ra

fuyantenne yi jaxu muxu binyene ra.

6 Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma nɛn
 a fafe xabilani,

a yi a fala a xa, a naxa,

“Dugi fajin mɔn i yii,

findi en ma mangan na,

i ti yama kalaxini ito yɛɛ ra!”

7 Bodena a yabima nɛn na lɔxɔni,

a naxa, “Ɖ mali fɛrɛn mi n xa.

Donse mi n konni,

maraberi ba mi na.

I nama n findi yamaan mangan na de!”

8 Yerusalɛn kalamatɔɔn ni i ra,

Yuda yamanan bata bira.

Amasotó e bata murute Alatalaa binyen xili ma,
e a matandima e falane nun e kewanle yi.
9 E yetagin kiin gbansanna e xun maxidima.
Kenen ma feen nan fa e yulubine ra
alo Sodoma kaane,
e mi fa e fe luxunna.
Gbalon na kanne xa,
amasotó e halagin nan yitónma e yete xa na ra!

10 E nɔe a fale nen,
e naxa, “Tinxin muxune nan herini.
E kewanle tónon sótoma nen.
11 Koni gbalon muxu naxine xa!
Feene birin xódaxóma ayi nen e ma.
Amasotó, e saranma nen e kewanle ra.”
12 Ala yi a fala, a naxa,
“Diidine nan n ma yamaan naxankata tiine ra,
naxanle nan e xun na.
N ma yamana,
e yeeratine e raloma ayi nen,
e yi e kirani fu e ma.”

Ala yeeratine makiti fena
13 Alatala bata keli,
a yitónxi kitin xili ma,
a bata keli siyane makitideni.
14 Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine makitima, a naxa,
“E tan nan n ma nakón kalaxi,
n ma yamana.
E yi e banxine rafe yigelitone seene ra.
15 Nanfera e n ma yamani lunburunna.
Nanfera e yigelitone naxankatama?”
Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

16 Alatala naxa,
“Siyon sungutunne bata e yete yite.
E sigan tima e kóni texin na
e muxune rakunfa e yeene ra.
E sigan tima dójin dójinna ra,
e lu e san kóe rasone xuiin namine.”
17 Marigin Siyon kaa sungutunne findima nen teli kanne ra,
Alatala yi e xunne magenle lu.

18 Na lóxoní, Marigina e ratofan seene bama nen e yii: San kóe rasone nun jere ene nun maxidi seen naxanye digilin fólóxi alo kíkèna 19 e nun tunla soone nun yii kóe rasone nun kóe mafiline 20 e nun labaranne nun jere yólónxonne nun tagixidi denbexine nun latikónonne nun e kantan seene, 21 e nun yii soli rasone nun jóe raso wurene, 22 nun sali dugi fajine nun doma gbeene nun gubane nun gbeti sa seene e yii, 23 e nun mato kíkèna nun doma yelefuxin tofajine nun kóe raxidine nun tungun mafelenne.

24 E latikónonne xirin masarama nen e kunxin xirin na,

e tagi xidin yi masara lutin na.
E xun denbexi fajine gbananma nen,
sunu dugine nun benbenle yi ragodo e ma dugi fajine funfuni.
Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.
25 Yerusalen kaane,
e xemene faxama nen silanfanna ra,
e sofane yi faxa yengeni.
26 Nayi, taan birin e wugama nen,
e sunu.
A muxune halagixin yi lu dóxi bókóni.

4

1 Na lóxoní, naxalan solofere xeme kedenna suxuma nen
e a fala a xa, e naxa,
“Nxu donseen nun maraberi baan fenje nxu yete xa,
alogo tun nxu xa yate i ya naxanle ra,
i yi nxó yagin ba!”

2 Na lóxoní, Alatala se faji nóróxina nde rasolima nen yamani. Yamanan bogi seene yi findi Isirayila muxu donxene kanba xunna nun binyen na. 3 Nayi, naxanye na lu Yerusalen yi, naxanye món na lu e nii ra Siyon yi, a falama nen ne ma, a “Muxu Rasarijan,” Ala bata naxanye birin xili sebe alogo e xa nii rakisin sótó Yerusalen yi.
4 Marigina Nii Sarijanxin yi kiti kenden nun teen nafa Yerusalen yi, a naxanle rasarijan e fe xosixine ma. A Siyon taan nasarijan faxa ti wuli funfune ma. 5 Na xanbi ra, Alatala kundaan nun tutin naminima nen Siyon geyaan nun a yama malanxin xun ma. Kóene na, a findi tee dege gbeen na. A nórón yi lu e birin xun ma alo xunna soona, 6 alo yigiyaden naxan nininna fima kuye wolon waxatini yanyin na e nun soden nun luxundena, tule gbeen na fa.

5

Isirayila yamanan luxi nen alo Alaa nakóna

1 N xa sigin sa n xanuntenna xa,
n xoyina manpa bili nakóna fe ra.
Manpa bili nakóna nde yi n xanuntenna yii geyaan sabati yireni.

2 A bókón wali nen
a yi gemene ba a yi,
a yi sansi yebaxine si na yi.
A yi gbengben ti kantan tiden na.
A yi dól ige baden ge fanyeni.
A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a nakóni,
koni a manpa bogi xólene nan sótóxi.

3 Nayi, n xanuntenna naxa,
“E tan naxanye dóxi Yerusalen yi,
e tan Yuda kaane,
e tan nan kitin sama nxu nun n ma nakón tagi.

4 N yi lan nun n xa nanfe gbete liga n ma nakoon xa, n munma naxan liga a xa singen? N yengi yi bogi fajine nan ma nun, nanfera nayi, a bogine birin xolo? 5 Iki, n xa a fala e xa n fama naxan ligadeni n ma manpa bili nakoon na: N na a sansanna kalama nen, xuruseene yi a madon. N na a rabilinna yinna rabirama nen dangu muxune yi a yibodon. 6 N na a findima boxo rabejinxin na nen, a mi fa masege, a mi biye. Sexexaxine nun janle minima nen a ma, n yi tonna dexo kundane ma a e nama tulen nafa a ma.”

7 Alatala Senben Birin Kanna manpa bili nakoon lanxi Isirayila yamaan nan ma. Nakoon naxan yi rafan a ma nun han, Yuda yamaan nan yi na ra. Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a yamani koni a gbalon nan lixi na. A yengi yi tinxinyaan nan ma, koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

8 Gbalon na kanne xa naxanye banxine tima e bode fari, e xene tugun e bode ra han e boxon birin tongo, e yi dexo kedenyani yamanani.

9 N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan mexi, a naxa, “N bata n kolo, banxi wuyaxini itoe kalama nen. Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu. 10 Manpa bili nakoon naxan gbo han jingen xi fu tiye naxan bideni, na mi manpa litiri tonge naanin namine. Naxan na murutun kilo kemε bi, na kilo fu nan tun xabama.”

11 Gbalon na kanne xa naxanye kurunma, e e gi dolon foxo ra, naxanye xima e yee ra yi dol mindeni, han e xunna yi keli.

12 E degema e banden don jaxaxaxane yi bolon xuiin nun kondan xuiini e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun dolona.

Anu, e mi Alatala kewanle rakorosima e mi a wanle toma.

13 Nanara, Ala naxa, “N ma yamaan sigama nen konyiyani, bayo e mi waxi sese kolon feni. E muxu gbeene faxama kamen nan na, yamaan yi halagi ige xonla ma.”

14 Nanara, laxira a deni bima nen pon,

a yi a so de gbeeni bi dan mi naxan na muxu gbeene nun e yamaan birin yi godo menni e nun e sonxo ratene nun e mananmanantone birin.

15 Muxune birin mafelenna nen, adamadiine fe yi godo, wasodene yi e xun sin.

16 Alatala Senben Birin Kanna fe yitema nen a kiti kenden xon. Ala sarijanxina a sarijananna mayitama nen a tinxinyaan xon.

17 Nayi, taa kalaxini ito findima nen yexene rabaden na, e fa e dege na, xone yi e balon soto nafulu kanne banxi xonne yi.

18 Gbalon na kanne xa naxanye hakene e xidixi wulen xon alo lutina, e bubu e foxo ra. E e yulubin bandunma e foxo ra alo yolonxonna wontoron bandunma kii naxan yi.

19 E a falama, e naxa, “Ala xa a mafura, a xa a wanla ke xulen alogo nxu xa a to. A feen xa yiso, Isirayilaa Ala Sarijanxina fe ragidixine xa rakamali, nxu yi a fe kolon.”

20 Gbalon na kanne xa, naxanye a falama, a fe jaxin fan, a fe fajin jaxu, naxanye kenenna yatema dimin na, dimin yi yate kenenna ra, naxanye xolen yatema a jaxumen na, jaxunna yi yate xolen na.

21 Gbalon na kanne xa naxanye e yete findixi fe kolonne ra e yi e yete yate xaxilimane ra!

22 Gbalon na kanne xa naxanye tunnafan dol mindeni, naxanye fatan dol minseene basanjle!

23 E fe kalan bejinma se feen na koni e mi tinma sontarena kitin se.

24 Nanara, e luma nen alo teen sexen naxan ganma, alo sexexaren naxan janma tee degeni. E salenne kunma nen, e fugene yi siga ayi alo gbangbanna. Amasoto e bata e me Alatalaa sariyan na, Senben Birin Kanna.

E bata Isirayilaa Ala Sariḡanxina falan nabejin.

²⁵ Nanara, Alatala bata xǎɔ a yamaan ma han!

A bata a yiini bandun e xili ma, a yi e ḡaxankata.

Geyane xuruxurunma, binbine biraxi na xun xǎn alo ḡaman kiraan xǎn.

Koni hali na birin, Alatalaa xǎɔn mi ḡan, a yiin mǎn yi lu yitexi e xili ma.

²⁶ Ala bata taxamasenni te alogo siya makuyene xa a to, a yi siyana nde xili kolinni sa keli bǎxǎn danna ra. E mi e to fε e giye?

E xulun de!

²⁷ Muxu yo mi xadanxi e ye, e sese mi e madiganma, xixǎnla mi muxu yo ma, e birin bata xulun.

Sofa yo mi a tagixidin fulunxi, e sese a sankidi luti mi bolonxi.

²⁸ E xalimakunle ḡǎene ralemunxi, e xanle birin bandunxi. E soone torone xǎɔɔxǎo alo gεmena, e wontorone sanne firifirima alo wuluwunla.

²⁹ E sofane sǎnxǎo xuiin magaxu alo yatana, e wurundunma alo yata senbεmane, e xǎḡexin xǎoyi seen suxuma, e yi a xali.

Muxu yo mi nǎe a bε e yii.

³⁰ Na lǎxǎni, e sǎnxǎni tema nen na yi alo fǎxǎo igen na walanḡe ayi. Nayi, naxan na a yeen ti yamanan na, na dimin nun yigitegen nan toma a yi, kundaan yi lu kenenna ye ma.

6

Ala yi Esayi findi a walikεen na

¹ Manga Yusiya faxa ḡeeni, n Marigin to nen dǎxi mangaya gbεde matexini pon! A doma gbeen lenbene yi Ala Batu Banxin nafexi. ² Maleka gubugubu kanne yi a xun ma. Gubugubu sennin nan yi e keden kedenna birin ma. Gubugubu firinna e yetagin yeε maluxunxi, firinna e sanne yeε maluxunxi, firin yi lu e tungan seen na. ³ E yi e xui raminima e bode ma, e naxa, “A sariḡan, a sariḡan, Alatala Senben Birin Kanna sariḡan! Bǎxǎn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin dεen ti wudine nun a so dεen lonna yeεen yi lu xuruxurunḡe e xuiin ma, na yi rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n bata halagi! Amasǎto muxun nan n na naxan de haramuxi, n dǎxi yamaan ye, fala haramuxin minima naxanye de. Anu, n bata mangan to n yeen na, Alatala Senben Birin Kanna.” ⁶ Koni maleka gubugubu kanne nde keden yi tungan, a fa n binni, tεε wolonna suxi a yii, a naxan tongo saraxa ganden fari tεε kǎ seen na. ⁷ A yi tεε wolonna din n dεen na, a yi a fala, a naxa, “Iki, bayo ito bata din i dεen na, i haken bata xafari, solonaan bata ti i yulubin ḡan feen na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin me maxǎdinna tiye, a naxa, “N na nde rasigama? Nde sigε nxu xa?” N yi a yabi, n naxa, “N tan ni i ra, n nasiga.”

⁹ A mǎn yi a fala, a naxa, “Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa, ‘E tuli matima nen han, koni ε mi fefe famuma, E seen matoma nen han, koni ε mi a yigbema.’”

¹⁰ E bǎḡen naxǎɔɔxǎo ayi, i yi e tunle xǎri, i e yeεne raxi. Xanamu, e yeεne toon tima nen, e tunle yi falan me, e xaxinle yi feen famu, e yi xεte n ma, e kendeḡaan sǎto.”

¹¹ N yi maxǎdinna ti, n naxa, “Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa, “Han taane na halagi waxatin naxan yi, e muxu yo mi lu, e banxine yi kui geli, xεene yi kala, e findi bǎxǎo rabejinxine ra,

¹² han Alatala yi muxune masiga a ra han yamanan yi rabejin fefe!”

¹³ Xa muxune yatεn yaganna ḡǎxǎn na lu yamanani, tεen mǎn xεtema nen na raxǎrideni.

Koni wudi gbeene dungine nun wari dungine luma bǎxǎni

kii naxan yi e na sege waxatin naxan yi, bǎnsǎn sariḡanxina nde fan luma yamanani na kii nin alo wudi dungin naxan sa maḡingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹ Yotami a dii xεmena Axasi, Yusiya ma-mandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami manga Resin nun Remaliyaa dii xεmen Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalεn yenge xinla ma, koni e mi a no. ² Muxune yi a fala Axasi xa Dawuda yixetena, e naxa,

“Arami kaane nun Efirami bənsənna mux-
une bata e malan ε xili ma.” Mangan nun a
yamaan bəjen yi maxa na feen ma alo foyen
wudine yimaxama kii naxan yi.

³Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a naxa, “E
nun i ya dii xemen Seyari-Yasubu* xa mini
Axasi ralandeni ige ramaraden faxaraxiin
xunna ra,† dugi xane xee ma kiraan xən. ⁴A
fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren ma, i raxara,
i nama gaxu. I nama tunnaxələ i ma muxu
firinni itoe xələ gbeena fe ra, Resin‡ Arami
kaan nun Remaliyaa dii xemena. Yegen
tumatəən nan tun ne firinna ra. ⁵N na a
kolon Arami kaane nun Efirami bənsənna
muxune nun Remaliyaa dii xemen bata a
nata a e xa fe jaxin liga i ra. E naxa, ⁶“En
siga Yuda yamanan xili ma! En sa men
kaane yigitege! En yi e yamanani taxun, en
yi Tabele a dii xemen dəxə mangan na e xun
na.” ⁷Koni Marigina Alatala ito nan falaxi,
Na mi lanje, na mi ligama.

⁸Amasətə Damasi findixi Arami manga taan
nan tun na.

Resin findixi Damasi mangan nan tun na.
Benun jeε tonge sennin e nun suulun,
Efirami bənsənna kalama nen,
a mi fa yatə yamaan na.

⁹Samari findixi Efirami manga taan nan
tun na.

Remaliyaa dii xemen findixi Samari man-
gan nan tun na.

Xa ε mi denkeleya,
ε mi tiye! ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

¹⁰Alatala mən yi falan ti Axasi xa, a naxa,
¹¹“Taxamasenna nde maxədin bəxən bun
hanma kore xənna ma Alatala ma, i ya Ala.”

¹²Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi sese
maxədinma, n mi Alatala bunbama.”§

¹³Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa,
“E tuli mati, Dawuda yixetene! E muxune
tunnaxələma e ma, koni ε mi ε wasa soxi na
yi. E mən n ma Ala fan tunnaxələ e ma ba?”

¹⁴Nayi, Marigin yetəen taxamasenna yite ε
ra: sungutun nasələnxin fudikanma nen, a
yi dii xemen bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’
na bunna neen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ¹⁵A
baloma fenen nun kumin nan na, han a yi nə
fe jaxin nun a fajin tagi rabe. ¹⁶Anu benun
na diin xa nə fe jaxin nun a fajin tagi rabe,
i gaxuxi manga firinna naxanye yeε ra, ne
yamanan rabəjinma nen. ¹⁷Koni Alatala
jaxankata ləxəne rafama nen i tan xili ma,
e nun i ya yamaan nun i babaa denbayaan
xili ma. Na ləxəne jəxən munma lu na
singen xabu Isirayila nun Yuda yamananə
fata. Na fatama Asiriya mangan nan na.”

* 7:3: Seyari-Yasubu bunna neen Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu dənxe ne xetema nen sa keli konyiyani.” † 7:3:

Ige ramaraden naxan गयाan na. ‡ 7:4: Arami kaane mangan nan Resin na. § 7:12: Na feen səbexi Sariyane
6.16 kui.

¹⁸Na ləxəni,
Alatala tugetugene xilima neen kolinni
sa keli Nila baan biradeni fəxə igen ma
Misiran yi
e nun kumi jəjeen naxanye Asiriya ya-
manani.

¹⁹E birin fama nen
e fa dəxə folone ra xudene xən,
e nun ge me bəxine kanke ra,
e nun wudi dungine nun darane birin yi.

²⁰Na ləxəni,
Marigina Asiriya mangan findima nen a wa-
likəen na,
a findi de xabe biin na
keli Efirati baan kidi ma
a yi ε xunne nun ε sanne mabi,
hali ε de xabene birin.

²¹Na ləxəni,
muxuna nde jinge keden nun sii firin na-
marama nen.

²²E yi nənə gbege fi muxune ma
e fenen yi don.
Muxun naxanye birin na lu yamanani,
ne baloma fenen nun kumin nan na.

²³Na ləxəni,
manpa bili wuli keden xeen naxan ma
naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden
na
menna findima janle nun tansin xeen nan
na.

²⁴Muxune sigama nen menni xanle nun
xalimakunle ra e yi,
amasətə se xen nun janle nan luma bəxən
ma.

²⁵Muxune gaxuma nen janle nun tansinne
yeε ra,
muxu yo mi fa sigə geyane fari
denaxanye yi bima jinge kenna ra nun.
Men yi findi jinge rabaden na,
ye xee ne yi na yibodon.

8

*Asiriya yamanan yi findi Alaa walikəen
na*

¹Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa
belebelena nde tongo, i yi se bənla ti a ma
naxan nəe xaranje, i naxa, ‘Nafunle Suxu
Keden Na. A Tongo Mafuren.’ ” ²N
yi walaxan yita sereya tinxinxu firin na:
Saraxarali Yuriya nun Sakari, Yeberekiyaa
dii xemena.

³Na xanbi ra, n yi n ma jaxanla kolon
jaxanla ra, nabi jaxalanmana. A yi
fudikan, a yi dii xemen bari. Nayi, Alatala yi
a fala n xa, a naxa, “A xili sa, ‘Nafunle Suxu
Keden Na. E Tongo Mafuren.’ ” ⁴Amasətə,

benun i ya diin xa fatan a fale 'baba' hanma 'n na,' Asiriya mangana muxune Damasi taan nun Samari taan nafunle tongoma yengeni nen."

Asiriya kaane fama nen

⁵ Alatala mən yi a fala n xa, a naxa:

⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige fajin ma,
e tunnaxələxi e ma Manga Resin* yetagi e nun

Remaliyaa dii xeməna.

⁷ Nayl, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen nadinma nen e xili ma alo fufana,

Asiriya mangan nun a senbe gbeen nan na ra.

Efirati baan fema nen

han a bəxən a ma.

⁸ Fufaan danguma nen Yuda yamanan naxəre,

a sa yiren birin xun ma,

a te han a kəeen bun.

A fa han

a sa e yamanan yiren birin xun ma.

Ala en tagi!†

Siyane mi nœ sese ra Ala yamaan xili ma

⁹ Siyane, e gbelegebele,

e gaxu!

E tuli mati,

e tan naxanye sa yamana makuyene yi!

E yiton yengen xili ma,

e yigitəgema nen!

¹⁰ E na yenge feene yiton,

e kalama nen!

E na falan ti, a mi kamalima!

Amasəto Ala nxu tagi.‡

Ala yəragaxun nan fan

¹¹ Alatala bata a yii senbe gbeen sa n ma, a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga. A yi a fala n xa, a naxa:

¹² Yamani ito feen naxanye yatema yanfan na

e tan nama ne birin yatə yanfan na de!

E nama gaxu e gaxu feene yee ra

e nama xamin ne fe yi de!

¹³ E xa Alatala Senben Birin Kanna nan tun kolon sarijanden na,

e lan e xa na nan binya,

e lan e xa gaxu a tan nan yee ra.

¹⁴ Amasəto Ala findima nen yire sarijanxin na

e nun geməna Isirayila yama firinne xa,

yamana e sanna radinma gemen naxan na,

a findi e rabira gemen na.

A findima nen luti ratixin na

Yerusalen kaane yee ra,

a e suxu.

¹⁵ E wuyaxi e sanna radinma nen, e bira, e fe yi kala.

E suxuma nen lutin na,

e mi nœ e fulunje.

Nabiin yigina fe

¹⁶ N yi na serayaan namara n yi,

n yi xaranni ito balan,

n na fala n ma xarandiine nan tun xa.

¹⁷ N na Alatala mamema

naxan bata a yetagin luxun Yaxuba bənsənna ma.

N nan n yigi sama Ala nin.

¹⁸ Nxu nun n ma diine nan ito ra,

Alatala naxanye fixi n ma.

Nxu findixi taxamasenne nun marakolon seene nan na

Isirayila yi, fata Alatala Senben Birin Kanna ra

naxan dəxəden Siyon geyaan fari.

¹⁹ Ndee a falama, e naxa, "E barin kiine nun yiimatone maxədin, naxanye wundo feene kəyəkəyənna, e falan ti e de bun ma. A mi daxa yamaan xa e gbee alane maxədin ba? Muxune mi barinne xan maxədinma jeje muxune xa ba?" ²⁰ E ne yabima nen, e naxa, "E en xa xətə Alaa sariyan nun a fala xuine nan ma." Xa naxan mi falan tima na kiini, na kanna mi kənenna toma.

Naxankata dimina

²¹ Muxune yigitəgəxin nun e kamətəne

e masiga tima nen yamanan xun xən ma.

Kamen na e suxu naxi ra,

e xələma nen,

e sa e mangan nun e Ala danga.

E yeen tima nen koren na,

²² na xanbi ra e yi bəxən mato.

Koni e tərən nun dimin nun bəje rafəre gbeen nan tun toma.

E yi rawoli dimi gbeeni.

Kenen gbeen toma nen

²³ Anu, naxanye yi luxi na tərən,

ne dimin janma nen.

Waxati danguxini,

Ala yagin nan nagidi

Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan ma.

Koni waxati famatəni,

kiraan naxan sigama baan ma,

Yuruden baan kidi ma,

a na rafema nen binyen na

e nun siya gbətene yamanana, Galile.

9

¹ Yamaan naxan sigan tima dimini,

ne bata kənən gbeen to.

Naxanye daxi dimi gbeeni,

kənenna bata mini ne ma!

* **8:6:** Arami kaane mangan nan Resin na. † **8:8:** Heburu xuini, a sebei, "Emanuweli." Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui. ‡ **8:10:** Heburu xuini, a sebei, "Emanuweli." Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

2 Ala i bata yamaan nawuya ayi,
i yi e sewan nagbo ayi.
E sewaxi i yetagi
alo muxune nema sewe se xaba waxatini,
alo e jaxanma kii naxan yi
e nema yenge yi se tongoxine yitaxunje.
3 Amasoto i ya yamaan toroma goron tongo
wudin naxan bun
e nun wure gbelemen naxan saxi e tun-
gunna ma
e nun e jaxankata muxune bosana,
i bata ne birin kala
alo i a liga kii naxan yi

Midiyane no loxoni.*
4 Yaxune sankidin naxanye
birin yenge yirene yibodonma
e nun dugin naxanye birin bata sin wunli
ne birin ganma nen
alo yegen teeni.

5 Amasoto diina nde bata bari en xa,
dii xemen bata soto en xa.
Mangayaan luma nen a tan xa.

A xili bama nen a,
"Kabanako Kawandi Tiina,
Ala Senbema,
Habadan Fafe,
Boje Xunbeli Mangana."

6 A mangayaan nun boje xunbenla
sigama gboe ayi nen
dan mi naxan na.
A dorama nen Dawuda mangaya gbedeni
a yamanan xun na.
A yi a senbe so,
a yi a masuxu kiti kenden nun tinxinni,
keli to ma han habadan.
Alatala Senben Birin Kanna na ligama a xa-
nuntenya gbeen nin.

Alaa xolona fe

7 Marigin bata falan ti Yaxuba bansonna xili
ma,

na yi Isirayila yamaan soto.
8 Yamaan birin a kolonma nen.
Eframi bansonna muxune nun Samari
kaane birin yi falan tima wason nun
yete yigboni, e naxa,

9 "Yinna bitikidine bata bira,†
en na a ti gemε masolixine ra.
Xode binle bata kala,
en na e masara sumanne ra."

10 Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma nen
Isirayila kaane ma, Manga Resin‡
yengefane.

A bata e yaxune senbe so.
11 Arami kaan naxanye sogeteden binni,
e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen
binni,

ne nan Isirayila kaane raxorima feu!

Koni hali na birin,
Alaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

12 Nayi, Alatala bata a yamaan jaxankata,
koni e mi e xun xetexi a ma,
e mon mi Alatala Senben Birin Kanna fenxi.

13 Nayi, Alatala Isirayila yamanan birin
naxorima nen

loxox keden peeni,
folo a xunna ma han a xunla,
folo tugu binle ma han gbalane.

14 Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
nabiin naxanye wule xaranna tima,
ne nan a xunla ra.

15 Yamani ito yeeratine nan e raloma ayi,
e muxun naxanye matinxinma,
ne fan yifuxi.

16 Nanara, Marigin mi sewaxi a foningene
ra,
a mi kininkininma a kiridine nun a kaja
gilene ma.

Amasoto Ala kolontarene nun
muxu jaxine nan e birin na,
e fala jaxin nan tun tima.

Koni hali na birin,
Alaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

17 Naxuyaan muxune ganma yati,
alo teen naxan janle nun sexene birin
janma,

a yi teen so fotonna jansanne ra,
e tutin yi lu te kore.

18 Alatala Senben Birin Kanna xolo gbeen
bata teen so yamanan birin na.

A luxi nen
alo teen yamaan nan ganma,
muxu yo mi kininkininma a ngaxakedenna
ma.

19 Muxune donseen tongoma yiifanna ma,
kamen mi ba e ma.

E yi e balon fen e kamenna ma,
e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.

20 Manase bansonna baloma Eframi
bansonna ra,

Eframi bansonna baloma Manase
bansonna ra,

e tan banson firinne yi keli Yuda bansonna
xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

* 9:3: Midiyane no feen mon sebexi Kitisane 6 han 8 kui.

† 9:9: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala

"Birikidina." ‡ 9:10: Arami kaane mangan nan Resin na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sebexi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

1 Gbalon na kanne xa
 naxanye tønne dɔxɔma hakɛni,
 naxanye sariyane sɛbɛma bodene tɔɔ xinla
 ma,
 2 e tondi sɛnbɛtarene xun mayɛngɛ kitin sɛ.
 Yiigelitɔɔn naxanye n ma yamaan yɛ,
 e mi ne kitin sama.
 E kaɲa gilɛne kansunma,
 e kiridine muɲa.
 3 E fe saranna na e sɔtɔ bɔxɔ naxan yi,
 gbalon na fa sa keli wulani,
 e nanse ligama?
 E e gima siga nde kon yi
 alogo e xa maliin sɔtɔ?
 E nafunle luma minɛn?
 4 Fɔ e mafelen kasorasane tagi,
 hanma e bira bɔxɔni binbine yɛ.

Koni hali na birin,
 Alaa xɔlɔn mi ɲan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

5 Ala naxa,
 “Gbalona Asiriya yamanan xa,
 naxan findixi bosaan na n yii n ma xɔlɔna fe
 ra!

N ma fitan dunganna a tan nan yii.

6 N na a sofane rasigama nɛn
 Ala kolontare siyaan xili ma.
 N yi e radin yamaan xili ma
 naxanye n naxɔlɔma
 e xa sa mɛn kaane yii seene suxu,
 e yi e nafunle tongo,
 e yi e yibodon
 alo borona kiraan xɔn!

7 Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.
 E tan e miri na fe ma kii gbɛteni.
 E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,
 e yi siya wuyaxine raxɔri fefe!

8 Amasɔtɔ e naxa,
 ‘N ma sofa kuntigine mi findixi mangane
 xan na ba?’

9 N mi Kalano taan suxi
 alo Karakemisi taan ba?’

N mi Xamata taan ligaxi
 alo Arapada taan ba?
 N mi Samari taan ligaxi
 alo Damasi taan ba?*

10 N bata suxure batu yamanani itoe suxu,
 naxanye suxurene yi fisa Yerusalɛn
 nun Samari yamanan gbeene xa.

11 N naxan liga Samari yamanan nun a sux-
 urene ra,
 n mi nɔɛ na ligɛ Yerusalɛn nun a suxurene ra
 ba?’ ”

12 Koni Marigin na yelin a wanle
 birin nakamale Siyon geyaan fari e nun
 Yerusalɛn yi, a Asiriya mangan fan saranma
 nɛn a yetɛ yiteen nun a yetɛ rawason na.

13 Amasɔtɔ na mangan yi a falama nɛn, a
 naxa,

“N feni itoe birin ligaxi
 n fangan nun n ma fe kolonna nin,
 amasɔtɔ xaxilimaan nan n na.
 N bata yamanane danne kala,
 n yi e nafunle muɲa,
 n mangane ba e dɔxɔdene yi
 alo sɛnbɛmaan yetɛna.

14 N bata siyane nafunle tongo
 alo muxun xɔli tɛɛn tongon kii naxan yi.
 N bata bɔxɔ xɔnna seene birin malan
 alo muxun xɔli xɛle rabɛɲinxine matongon
 kii naxan yi.

E sese mi nɔxi e gabuɛni tɛ,
 hanma e dɛ xanli bi, e wuga.”

15 Bunbin nɔɛ a yetɛ matɔxɛ
 dangu a rawali muxun na ba?
 Sɛrana a yetɛ mataxɛ
 dangu a rawali muxun na ba?
 Bosaan nɔɛ a tongo muxun nawale ba?
 Dunganna nɔɛ muxun tonge ba?

16 Nanara, Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna

yama hiyabuxini ito radoyenma nɛn.
 Halagi ti tɛɛ gbeen yi so e binyen na.

17 Isirayilaa kɛnɛnna,
 Ala yetɛɛn findima nɛn tɛɛn na.
 E sariɲantɔɔn yi findi tɛɛ dɛgen na,
 a Asiriya yamanan ɲanle
 nun a sɛxɛne birin gan,
 e ɲan bɔxɔ kedenni.

18 A fɔtɔn gbeene raxɔrima nɛn fefe
 e nun wudin naxanye birin bogima.

A yamanan halagi
 alo furemaan nɛma doyenɲɛ.

19 Wudi dɔnxɛn naxanye na lu Asiriya
 fɔtɔnne yi
 hali dii ɲɔɛna,
 a nɔɛ e yaten seɛɛ nɛn.

Yamaan muxu dɔnxɛne fe

20 Na bɔxɔni, Isirayila yamaan muxu
 dɔnxɛn naxanye na lu e nii ra Yaxuba
 bɔnsɔnni, ne mi fa e lannantɛnyaan sama
 e ɲaxankata muxune yi sɔnɔn. E fa e
 lannayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala
 Sariɲanxina. 21 Yamaan muxu dɔnxɛne
 xɛtɛma nɛn Ala sɛnbɛmaan ma, Yaxuba
 bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne. 22 Anu, Isirayila
 kaane, hali e yamaan wuya ayi alo
 mɛɲɛnsinna naxan fɔxɔ igen dɛ, hali na,
 e dɔnxɛdin nan tun xɛtɛma. Halagin
 bata ragidi, naxan gboma ayi, a mɔn
 tinxin. 23 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
 Kanna bata halagin naxan nagidi, a na
 rakamalima nɛn yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nɛn

* 10:9: Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E seɛɛ kiina a yitaxi, a e luma e masoɛ Yerusalɛn taan nan na.

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamana, ε tan naxanye dɔxi Siyon yi, ε nama gaxu Asiriya kaane yeε ra! E ε bɔnbɔma nɛn dunganna ra, e yi gbengbetenni te ε xili ma alo Misiran kaane yi a ligama kii naxan yi nun. ²⁵ Koni benun waxati, n ma xɔlɔn ɲanma nɛn ε xili ma. N fitinaxin yi keli e kaladeni.” ²⁶ Alatala Senben Birin Kanna bosaan tongoma nɛn Asiriya kaane xili ma, alo a keli Midiyan kaane xili ma kii naxan yi Orebi fanye yireni. A a dunganni bandunma nɛn baan xun ma, alo a liga Misiran yamanani kii naxan yi.

²⁷ Na lɔxɔni,
a goronna bama nɛn ε tungunna ma,
e goron tongo wudin naxan sa ε kɔε ma
konyiyani,
ε xungboma nɛn han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalɛn ra

²⁸ E bata Ayati taan li.
E danguma Migiron nin,
e yi e goronne lu Mikimasi taani.†
²⁹ E danguma geya longori ra kiraan nan
xɔn
e a fala, e naxa,
“En xi Geba yi.”
Rama kaane xuruxurunna gaxuni.
Sali a taan Gibeya muxune bata e gi.
³⁰ Galin kaane, ε gbelegbe!
Layisa kaane, ε tuli mati!
Anatɔti kaane, ε makininkinin de!
³¹ Madimena kaane bata xuya ayi,
Gebimi kaane e luxunden fenma.
³² To, yaxune sa tima nɛn Nobi yi,
e yi e yiini te,
e yi e kɔnkɔ Siyon taa fajin geyaan xili ma,
Yerusalɛn geyana.

³³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna wudi yii gbeene segeɲa nɛn senbeni.
Wudi kuyene yi rabira bɔxɔni.
Naxanye kondeye mate han,
a ne ragodoma nɛn.
³⁴ A fɔtɔnna ɲansanne segeɲa nɛn bunbin
na,
Liban fɔtɔnne yi bira Senbe Kanna bun.

11

Manga nɛnɛn Dawuda bɔnsɔnni

¹ Dii xɛmɛn minima nɛn Yese bɔnsɔnni*
alo wudi ɲingin minima
wudi dungin ma kii naxan yi.
Na sabatima nɛn fata a salenne ra.
² Alatalaa Nii Sariɲanxin luma nɛn a yi,
fe kolonna nun xaxilimayaan sɔtɔma niin
naxan xɔn,

kawandi kenden nun senben sɔtɔma niin
naxan xɔn,
Alatala kolonna nun a yeεragaxun sɔtɔn niin
naxan xɔn.

³ A niin sama nɛn Alatala yeεragaxun fari.
A mi kitin sama yetagin ma.
A mi feene ragidima muxune fala xuini xɔn.
⁴ Koni a senbetarene makitima nɛn tinxinni.
Yiigelitɔn naxanye yamanani,
a yi ne feene ragidi ɲenige fajini.
A yamanan muxune garinma nɛn falan na
alo bosana.

A fala xuine yi muxu ɲaxine faxa.
⁵ Tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan luma nɛn a yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.

⁶ Nayi, kankon nun yeεεε diin luma nɛn e
bode xɔn,
burunna ɲarin nun siin yi e sa yire kedenni,
turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi lu
e bode xɔn,
diidina nde yi ti e yeε ra.

⁷ Ninge gilen nun kanko gbeena e degema
nɛn,
e diine yi sa e sa yire kedenni.
Yatan yi sexɛn don alo ɲingena.

⁸ Dii ɲɔɛn sabaan soma nɛn saɲin soden
dɛxɔn,
diin yi nɔ a yiin nasɔε koson yinla ra.
⁹ Fe ɲaxi mi fa luma na, gbalɔ mi na
Alatalaa geya sariɲanxin birin fari.
Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan nafema
nɛn,

alo fɔxɔ igena a folon nafema kii naxan yi.
¹⁰ Na lɔxɔni,
diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
na luma tixi nɛn
alo taxamasenna yamane yeε ra.
Siyane fama nɛn a fɛma,
a dɔxɔden yi lu mayilenɲe binyeni.

Muxu suxine xete fena

¹¹ Na lɔxɔni,
Marigin mɔn a yiini bandunma nɛn
alogo a xa a yamaan muxu dɔnxene xunba:
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani
e nun Misiran yamanan lanbanna nun a
faxan na,
e nun Kusi nun Elan nun Babilɔn yamanane
yi,
e nun Xamata yamanan nun fɔxɔ ige tagi
bɔxɔne yi.

¹² A taxamasenna tima nɛn siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yengeni.
Yuda bɔnsɔnna muxun naxanye xuyaxi ayi
dunɲa xun xɔn, a yi ne malan
sa keli bɔxɔn tongon naaninne birin yi.
¹³ Nayi,

† 10:28: Yaxune ganla yi fe nɛn Yerusalɛn yengedeni kirani ito xɔn. A bunna nɛn fa fala “Yaxune bata maso.” * 11:1: Yese nan Dawuda fafe ra. Na sebexi Samuyeli Singena 16.18-19 kui.

Efirami bənsəna mi fa Yuda bənsəna
maxəxələnma.

Yuda bənsəna yaxune raxərima nən,
Efirami mi fa Yuda maxəxələnma,
Yuda mi fa findima Efirami yaxun na sənən.
14 E birin sigama nən yengəni
sogegododen binni Filisitine geyane fari,
e sa sogeteden binna muxune nafunle
tongo yengəni.

Edən nun Moyaba yamanane yi lu e sənben
bun,

Amonine yi xuru e ma.

15 Alatala igen janma nən Misiran fəxə ige
yireni,

a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,
a yi na baani taxun xude solofere ra
a də foye gbeen na,
muxune yi nə a gide,
e mi e sankidine ba.

16 Kiraan luma nən a yamaan xa
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.
A luma nən alo a liga e benbane xa kii naxan
yi
e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

1 I a falama nən na ləxəni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.

I yi xələxi n ma,
koni i ya xələn bata xetə n fəxə ra,
i yi n madenden.

2 Ala nan n nakisixi yati.
N na n yigi sama a tan nin,
n mi fa gaxuma.

Alatala nan n fangan a.
Alatala nan n ma beti ba xunna ra.
N nakisimana a tan nan na.”

3 E kisin sətəma nən səwani
alo e igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

4 Na ləxəni, e a falama nən, e naxa,
“E tantunna fi Alatala ma,
e xui ramini a ma a xinli,
e a kəwanle rali siyane tagi
e a rabira muxune ma a xinla gbo kii naxan
yi.

5 E betin ba Alatala xa bayo a bata fe gbeene
rakamali.

E e fe fala dunuḡa muxune birin xa!”

6 Siyon kaane, e sənxe səwani,
e gbelegbele ḡaxanni!
Amasətə, Isirayilaa Ala Sariḡanxin gbo,
naxan e tagi!

13

Babilən taan naḡanna bata maso

1 Waliyiya falan ni ito ra naxan makənən
Aməsi a dii xəmənə Esayi xa lan Babilən taan
ma.

2 Ala naxa,

“E taxamasenna ti geya mabaxin fari.

E gbelegbele
alogo e xa sofane rakolon.
E yiine maliga
alogo e xa so taan muxu gbeene so dəene ra.
3 N tan nan yamarin fixi muxune ma
naxanye rasariḡanxi n xa.
N bata n ma sofa yəbaxine xili,
naxanye səwama n ma nə sətən na,
alogo e xa n ma xələn mayita.”

4 E tuli mati sənxe xuini ito ra geyane fari
yama gbeen nan xui a ra.

E tuli mati,
yamanane bata yimaxa
alo siyane na e malan.
Alatala sənben Birin Kanna nan
a ganli tənma yenge so xinla ma.

5 Alatala fama e nun
ganla naxan a xələn naxuyama ayi
sa keli bəxən yire makuyeni
sa keli kore xənna danna ra.
E yamanan birin kalama nən.

6 E gbelegbele sununi,
amasətə Alatalaa ləxən bata maso.
A fama alo halagi ti gbalona,
fata Ala sənbe Kanna ra.

7 Nanara, birin bata xadan,
muxune bata tunnaxələ e ma.

8 Gaxun bata e suxu,
xələn sifan birin e fari.
Muxune e fatine yimaxama xələn bun
alo ḡaxanla tinna ma.
E birin xaminxina e bode matoma.
E yetagine yifərəxi.

9 A mato, Alatalaa ləxən fama,
kininkinintare ləxəna,
fitinan nun xələ gbeen naxan yi,
alogo bəxə xənna xa raxəri,
a findi tonbonna ra
a yi yulubitəne halagi a yi.

10 Saren naxanye kore e nun e sare kurune,
ne mi fa dəgen sənən.

Sogen nən fa te,
a bata yidimi,
kiken mi fa dəgəma sənən.

11 Ala naxa, “N dunuḡa muxune
kəwali ḡaxine saranma e ra nən,
n yi muxu ḡaxine hakəne saran e ra.
N yi yetə yitene wason dan,
n yi nə kanne yandan kala.

12 N muxune xuruma nən bəxəni
han e mi fa toma xulən
alo xəma fajina,
e to raxələma ayi nən
alo xəmaan naxan sa kelima Ofiri ya-
manani.”

13 Nanara, n kore xənni maxama nən,
bəxə xənna yi xuruxurun, a ba a funfuni

Alatala Senben Birin Kanna fitinana fe ra a xolon na keli loxon naxan yi alo tenna.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nen e konne yi

birin yi a gi siga a yamaan fema alo xenla naxan sagatanna, alo xuruse raba mi yexenen naxanye foxo ra.

¹⁵ E na muxu yo to, na kanni soxonma nen tanban na,

E na naxan yo susu, na kanna faxama nen silanfanna ra.

¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yetagi, e banxi kui seene yi tongo, muxune yi fu e jaxanle ma e yetagi.

¹⁷ Ala naxa,

“N Mede kaane rakelima nen e xili ma gbetin bote mi siyaan naxan xa,

e mon mi sewama xemaan na.

¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane xali-makunle ra,

e mi kininkininma dii futene ma, e jaxu diidine ra.”

¹⁹ Babilon naxan findixi taa tofajin na yamanane ye,

naxan findixi Babilon kaane binyen nun e kanba xunna ra,

Ala na taan halagima nen

alo Sodoma taan nun Gomora taana.

²⁰ Muxu yo mi fa doxoma a yi,

a yigenla luma nen

han mayixete nun mayixete.

Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,

hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xalima na.

²¹ Koni burunna subene nan doxoma na, xutunxunbane yi e banxine rafe.

Dangaranfulene yi lu na yi,

katone yi na findi e bodonden na.

²² Kankone wuga xuiin yi lu mine a yire makantanxine yi,

barekodane yi so a manga banxine kui.

Babilon gbee waxati saxin bata maso.

A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xete fena

¹ Alatala kininkininma nen Yaxuba yixetene ma. A mon Isirayila yamaan sugandima nen, a mon yi e radoxo e boxoni. Xojene yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan na.

² Siyaan bonne fama nen Isirayila kaane tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani. Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine ra, xemen nun jaxanla. Na kiini, muxun naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi e konyi ra, e findi e jaxankata muxune kanne ra.

Babilon mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, loxona nde, Alatala matabun fima nen e ma e tarone nun e lanbaranne nun e konyiya xodexen jan xanbini. ⁴ Na waxatini, e sigi jaxumeni ito sama nen, e Babilon mangan magele, e naxa, Ee! En jaxankata muxun mi fa na!

A gbalon bata jan!

⁵ Alatala bata muxu jaxine bosaan senben kala.

A bata no soto dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabonboma xoloni

a ye wuyaxi,

dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi non tima yamanane xunna

a gbalon sa e fari

naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu boje xunbenli, muxune gbelegbelema sewani.

⁸ Hali fone nun Liban sumanne sewaxi

i kala feen na, e a falama,

e naxa, “Xabu i binbin maluxun,

muxu yo mi fa fama nxu segedeni.”

⁹ Faxe muxune e ramaxama nen boxon bunma

fa i ralandeni,

i nema fe waxatin naxan yi,

dununa ito muxu gbeene birin.

Naxanye yi siyane mangane ra,

ne birin kelima nen.

¹⁰ E falan ti, e naxa,

“I fan bata findi fangataren na

alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata e nun i ya wason

nun i ya bolon xuiin birin nagodo gaburunna.

Konene nan i saden na i bun ma,

kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore

i tan tagalan saren naxan degema subaxani!

I bata woli boxoni,

i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yete ma, i naxa,

“N tema nen kore xonna ma,

n sa n ma mangaya gbeden doxo menni

Alaa sarene faxe ra.

N sa doxo alane tagi,

e malanna geyaan naxan ma sogeteden komenna ma.

¹⁴ N tema nen kundane fari,

N yi lu alo Kore Xonna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fo gaburun xonna ma

i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,

ne i matoma nen ki fani.

E miri i ya fe ma,

e yi a fala, e naxa,

“Xemeni ito xa mi yi boxon naxuruxurunma

ba, a yi yamanane yimaxa?

17 Ito xa mi dunuḡa findi tonbonne ra ba a yi taane kala, a tondi kasorasane beḡinḡe?"
 18 Nandin na a ra, siyane birin mangane maluxunxi binyen nin e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.
 19 Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari ma alo wudi yii xaren biraxina. Faxe muxune bata sa i ye ma, naxanye faxaxi silanfanna ra naxanye bata sa gemene fari yinla ra. I bata lu alo binbi yibodonxina.
 20 Koni i tan mi maluxunma alo ne amasoto i bata i ya yamanan kala, i yi i ya yamaan naxori.
 Bənsən naxina fe mi fa falama habadan.
 21 E a diine faxe feni tən lan e benbane gbaloo feene ma. E nama fa keli, e yi bəxən birin findi e gbeen na, e dunuḡa rafe e taane ra.

22 Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa,

"N kelima nən Babilon taan xili ma, n yi a xinla ralə ayi e nun a muxun naxanye na lu e nii ra e nun e diine nun e yixetene birin."
 Alatalaa falan nan na ra.

23 N taani ito findima nən dara yiren na gbalane denaxan yi e nun sagalene dingirana.

N yi Babilon taan makə halagi ti silanden na. Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

24 Alatala Senben Birin Kanna bata a kələ, a naxa,

"N bata feen naxan yitən, na ligama nən. N bata naxan nagidi, na kamalima nən.

25 N Asiriya kaane halagima nən n ma yamanani, n yi e raxori n ma geyane fari. E konyiyaan bama nən n ma yamaan xun ma, e goronna yi ba e tungunna fari."

26 Ala na nan nagidixi dunuḡa birin xili ma, a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

27 Xa Alatala Senben Birin Kanna fena nde ragidi, nde nəe a yikalə? A na a yiini te, nde nəe a raxetə a funfuni?

Waliiyiya falana Filisitine xili ma

28 Waliiyiya falani ito tixi Manga Axasi faxe nən nan na.

29 E tan Filisitine, e yi e bənbəma bosaan naxan na, na bata kala,

koni e nama səwa na ra. Amasoto koson minima nən saḡi faxaxin bənsənni, ninginangan yi mini koson bənsənni naxan tunganma.

30 Təro muxu gbeene, ne donseen sətəma nən, sənbetarene yi e matabu bəḡe xunbenli. Koni e tan Filisitine, n na e bənsənna halagima fitina kamen nan na.

Naxanye na lu e nii ra, ne birin yi faxe.

31 E tan taa makantanxine, e wuga xuini te!

Taan muxune, e gbelegbele! Filisiti yamaan bata tunnaələ e ma, amasoto te tutin fama nən sa keli sogeteden kamenna ma.

Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.

32 Filisitine xerane yabin findin nanse ra?

"Alatala nan Siyon taan tixi, a yamaan yiigelitone yigiyade faḡin sətəma denaxan yi."

15

Waliiyiya falan Moyaba xili ma

1 Waliiyiya falana Moyaba yamanan xili ma:

Ari taan bata raxori Moyaba yamanani a kala kəe kedenna ra. Kiri taan bata raxori Moyaba yamanani a kala kəe kedenna ra.

2 Dibon kaane tema e suxure kide matexine yi e wugama.

Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun Medeba taane yi.

Muxune birin bata e xunne nun e de xabene bi sununi.

3 Sunu dugine nun benbenle ragodoxi e ma kirane xən ma.

E gbelegbelema e banxine fari e nun e yama malandene yi, e birin wugama han!

4 Xesibən nun Eleyale kaane gbelegbelema mali muxu feen na.

E xuiin sa mema fo Yahasi taani. Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema, e bata tunnaələ e ma.

5 N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra. A muxune bata e gi siga han Soyari taani, siga han Egilati-Selisiya taani. E tema wuge Luxiti geyaan na. E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoronayin kiraan xən.

6 Nimirimi daraan bata xori sexene bata xara, ḡəxəndene bata ḡan. Sese xinde mi fa na.

7 Nanara, muxune e se dənxe ne tongoma

naxanye luxi e yii,
 e nɔxi naxanye ramare,
 e yi siga e ra Wudi Tofajin Xuden kidi ma.
⁸ Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan
 birin yi.
 E wuga xuiin minima
 sa keli fɔ Egilayimi taani,
 sa keli fɔ Elimi xɔjin yireni.
⁹ Xuden naxan danguma Dimɔn yi,
 na bata findi wunla ra.
 Ala naxa,
 “N mɔn gbalɔ nenene rasigama nen Dimɔn
 yi.
 N yatana nde rafama nen Moyaba muxu
 gixine xili ma,
 e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalɛn xandima nen

¹ Moyaba mangane yi a fala, e naxa,
 “E yexɛene rasiga Yuda yamanan mangan
 ma,
 sa keli Sela tonbonni,
 siga Siyon geyaan fari.”
² Moyaba jaxanle bata baan gididen li Ari-
 non yi.
 E luxi nen alo xɔliin naxanye e gixi,
 naxanye kedixi,
 e makuya e tɛɛn na.
³ Moyaba kaane yi a fala Yerusalɛn kaane
 xa, e naxa,
 “Nxu maxadi,
 i fena nde ragidi.
 Yanyi tagi sogen bun,
 i nininna xa so nxu xun na
 alo kɛna, i nxu kantan.
 Nxɔ muxu gixine luxun,
 i nama gi muxune yanfa de!
⁴ A lu nxɔ muxu gixine xa e dɔxɔ ε konni,
 dɔxɔden so e yii e ratange halagi tiin ma
 denaxan yi.
 Naxan nxu jaxankatama,
 na mi luma habadan,
 halagin fama nen a dandeni.
 Naxan nxu yengɛma,
 na kelima nen yamanani.
⁵ Nayi, i ya mangayaan senben sɔtɔma nen
 hinanna xɔn,
 Dawuda yixetna nde yi mangayaan naba
 lannayani,
 kitisaan naxan kiti kenden fenma
 naxan sɔbɛ soxi tinxinna ma.”

*Yerusalɛn mi nɔɛ Moyaba maliye
 Yeremi 48.29-36*

⁶ Nxu bata Moyaba kaane wasona fe me
 naxan gbo han,
 e nun e yete yigboon
 nun e wason nun e yete yitena.
 Koni e yete matɔxɔma fuun nin.

⁷ Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema su-
 nuni
 e yamanan fe ra,
 e birin e wuga xuini tema.
 E kutunma nimisani Kiri-Hareseti taa
 kalaxina fe ra.
 E bata tunnaɔlo e ma fefe!
⁸ Xesibɔn xɛene bata kala,
 alo Sibima manpa binle.*
 Siyane mangane bata manpa bili yɛbaxine
 yibodon
 naxanye bogine yi sigama han Yaasɛri
 taani,
 e xuya tonbonna xun xɔnna ra,
 e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.
⁹ Nanara, n wugama Yaasɛri kaane xɔn
 Sibima manpa binle fe ra.
 Ee! Xesibɔn taan nun Eleyale taana!
 N na n yeɛgen nagboma ayi nen ε ma!
 Yengen xuiin bata mini ε manpa bili nakɔne
 yi,
 e nun ε se xaba daxine yi.
¹⁰ Sewan nun jaxanjaxan bata jian wudi bili
 nakɔne yi.
 Sigi sa xuiin nun sewa xuiin mi fa mɛma
 nxɔ manpa bili nakɔne yi.
 Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,
 n bata danna sa sewa xuiin na.
¹¹ Nanara, n bɔjɛn wugama Moyaba fe ra.
 N ma mawuga xuiin luxi nen
 alo bɔlon xuina sununi.
 N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra.
¹² Nxu Moyaba yamaan toma xadanjɛ
 e suxure kide matexine yi,
 e yi so e suxure banxine yi maxandi tideni,
 koni na tɔno yo mi na.
¹³ Alatala bata yi na fala Moyaba kaane
 xili ma. ¹⁴ Iki Alatala naxa, “Benun jɛɛ
 saxan yatɛ xa dangu, Moyaba muxu gbeene
 nun a yama gbeen yarabima nen, fangatare
 dando gbansan yi lu e nii ra ne ye.”

17

Damasi nun Isirayila

¹ Waliyiyi falana Damasi taan xili ma:
 Damasi taan kalamatɔn ni i ra,
 a taa xɔnna yi lu
 alo gemene e bode fari.
² Aroyeri yamanan taane luma nen
 nabɛjɛnxi
 e findi xuruseene konna ra.
 E luma nen na,
 muxu yo mi e yigbetɛnma.
³ Taa makantan yin yo mi fa luma Eframi
 yamanani sɔnɔn.
 Mangayaan bama nen Damasi taani.
 Arami yamanan muxu dɔnxɛn naxanye
 luma,

* 16:8: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

ne binyen mi dangue Isirayila kaane binyen na.

Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁴ Nayi, na loxonni,

Yaxubaa binyen xurunma nen.

A yamaan yi lu doyenje.

⁵ A luma nen

alo sansine na yelin malanje se xaba waxa-tini

alo a xaba muxun na a tonson xabaxine malan a yii

alo e na tonsonne makentun Refa lanbanni.

⁶ A tonson donxena ndee luma nen a kentun daxin na,

alo oliwi bogine na rayolon tamin na,

a xori firin saxan yi lu a kondeni,

naanin suulun noxon yi lu a yii bogixine ra.

Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

⁷ Na loxonni,

muxune yene luma e da mangan nan na,

e yee rafindi Isirayilaa Ala Sarijanxin ma.

⁸ E mi fa e yee rasige suxure kidene yi mume, e naxanye rafalaxi e yiine ra.

E mi fa Asera kide gbindowne matoe mume, e nun e wusulan gandene,

e yete yii foxone.

⁹ Na loxonni, e taa makantanxin naxanye rabejinma Isirayila kaane bun, ne birin yigenla luma nen alo fotonna hanma geyaan kondena.

¹⁰ Amasoto i bata jinan Ala xon i rakisimana. I mi i yengi doxi i kantan fanyen xon, i ya Ala.

Nanara, i bata nakoon nafala a fajin na,

i yi sansi xajene si.

¹¹ I e si loxon naxan yi,

hali e na soli na loxonni,

na xotonna yeteni i ya si seen yi fuga,

koni a xaba waxatin na a li,

a luma ayi nen,

furen nun soxole jantaren na fa loxon naxan yi.

¹² Ee! Siya wuyaxine sonxoma

alo foxo igen xuxu xuiin kii naxan yi.

Ee! Yamanane muxune xajema ayi

alo baa ige gbeen na walanje ayi.

¹³ Siyane sonxo xuiin luxi nen

alo foxo ige gbeen xuxu xuina.

Marigin na a konko e ma,

e e gi, siga yire makuyeni.

E kedima nen

alo foyen na se dagin xali geyaan fari

alo sexe xaren kala ti foyeni.

¹⁴ Gaxu gbeen na a ra jinbanna ra,

benun xotonni, e mi fa na!

Na nan na muxune sotoma

naxanye nxo seene birin tongoma.

Na nan e sotoma naxanye fuma nxu ma.

18

Falan Kusi yamanan xili ma

¹ Gbalon yamanan xa,

tuguminne gabutene xuiin gbo denaxan yi

Kusi yamanan baane xun ma!*

² Men kaane xerane rasigama baan xon kunkine kui

naxanye rafalaxi gbalaxidine ra.

E siga e konne yi e tan xera sonoyaxine.

E siga e siyaan fema naxan muxuye kuya,

e fatin mayilenma,

naxan magaxu be nun yiren birin yi,

siya senbemani ito naxan noon tima,

baane wuya naxan ma yamanayi.

³ E tan dunuja muxune birin,

e tan naxanye boxo xonna fari,

e na taxamasenni te geyaan fari,

e a mato!

E na xotaan fe xuiin me waxatin naxan yi,

e tuli mati!

⁴ Amasoto Alatala bata a fala n xa,

a naxa, "N waxi feene rakoxi feni,

n lu raxaraxi n doxodeni ti,

alo wuyenna naxan minima yanyin na,

alo xilla wuyenna boxon ma kuye wolon waxatini."

⁵ Amasoto benun se xaba waxatin xa a li,

fugene yolonma nen,

e yi findi tonsonne ra,

ne yi mo folo,

muxune yi e yii bogitarene xaba filen na,

e nun e sonle nun e deene.

⁶ Kusi kaane fan nabejinma na kii nin xoline xa

geyane fari e nun burunna subene.

Segene e yiboma nen soge furen na,

sube xajene fan yi e don jemnen na.

⁷ Nayi, muxune fama nen finmaseene ra

Alatala Senben Birin Kanna xon,

keli siyaan fema naxan muxuye kuya,

e fatin mayilenma,

e magaxu be nun yiren birin yi,

siya senbemani ito naxan noon tima,

baane wuya naxan ma yamanayi.

E fama nen na finmaseene ra Siyon geyaan fari

Alatala Senben Birin Kanna xinla binyama denaxan yi.

19

Falan Misiran yamanan xili ma

¹ Waliyya falana Misiran yamanan xili ma:

Alatala ni i ra, a fama kundani Misiran yi mafuren!

Misiran kaane suxurene xuruxurunma nen a yee ra,

Misiran kaane yi tunnaxolo e ma.

* **18:1:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faza ra Nila baan de fati forene boxoni.

2 Ala naxa, “N Misiran kaane radinma e bode xili ma nɛn, e yi e bode yenge, birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma, birin yi keli a xɔyin xili ma, taane yi keli e bode xili ma, mangayane yi keli mangayane xili ma.

3 Misiran kaane tunnaxɔloma e ma nɛn, n yi mayifuun bira e feene yi.

E suxurene maxɔdinma nɛn, e nun barinne nun yiimatone nun kɔɛramuxune.

4 N Misiran sama nɛn kininkinintarena nde sagoni,

manga yɛɛ xɔdɛxɛn yi lu a xun na.”

Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.

5 Nila baan xɔrima nɛn, baan wunla yi xara fefe!

6 Baane xirin yi mini, xudene yi xurun Misiran yi, e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nɛn,

7 sɛxɛne yi xara Nila baan xɔn han a biradena fɔxɔ igen ma.

Xɛɛn naxanye bixi Nila baan xɔn, ne xarama ayi nɛn,

foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

8 Yɛxɛ suxune kutunma nɛn, e sunu, naxanye birin konna birama Nila baani.

Yala wonle fan sɛnbɛn yi jan.

9 Naxanye gɛsɛne wurundunma, ne yagima nɛn.

Naxanye dugine rafalama e nun naxanye e sɔxɔnma,

ne yigitegɛma nɛn.

10 Yamanan muxu kɛndɛne fangan janma nɛn,

walikɛne yi kɔntɔfli.

11 Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra, Misiran mangan kawandi muxune

a kawandima xaxilitareyaan nin e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan na,

a singe ra mangane diina nde.”

E nɔɛ suse na fale mangan xa di?

12 Nayi, Misiran mangana,

i ya xaxilimane minɛn?

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxan nagidixi lan i ya yamanan ma,

e xa i xaran na ma.

13 Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra. Nofi taan mangane tantanma.

Misiran yamana kanne nan a ralɔma ayi.

14 Alatala bata niina nde raso e yi

naxan e xun magima e ra alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin yi

alo dɔɔ minna na dingɛnɛ ayi baxundeni.

15 Misiran muxu gbeen nun a muxudina, muxu yo mi fa sese ligama naxan fan,

a na findi muxu binyen na hanma a binyetarena.

Misiran yamanan nananna fe

16 Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nɛn alo janxanle. E xuruxurunma nɛn gaxuni, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na a yiini te e xili ma waxatin naxan yi. 17 Yuda yamananana fe findima fe magaxuxin nan na Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala e yɛɛ xɔri, e gaxuma nɛn na feen yɛɛ ra Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata naxan nagidi e ma.

18 Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nɛn faladeni Misiran taa suulunna ndee yi, e muxune yi e kolɔ a e bata findi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna gbeen na. Na taan keden xili bama nɛn a Taa Halagixina.

19 Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nɛn ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini, gɛmɛ gbeena nde yi dɔxɔ yamanan danma ra naxan Alatala fe rabirama muxune ma. 20 Na nan findima taxamasenna nun seren na fa fala Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini Alatala ma e janxankata muxune fe ra waxatin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nɛn e ma, naxan e xun mayengɛma a yi e xunba. 21 Alatala a yetɛ yitama nɛn Misiran kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala kolonma nɛn. E yi a batu, e saraxane nun bogise saraxane ba a xa. E yi de xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali. 22 Alatala Misiran kaane janxankatama nɛn fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nɛn, e yi xɛtɛ Alatala ma, a yi e maxandi xuiin name, a yi e yiyalan.

23 Na lɔxɔni, kiraan kelima nɛn Misiran yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane sigama nɛn Misiran yi, Misiran kaane yi siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. 24 Na lɔxɔni, Isirayila findima nɛn Misiran nun Asiriya yamanane saxanden na dunuɔa duban sɔtoma naxanye xɔn. 25 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna dubama nɛn e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamananana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

1 Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga jɛɛn naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yenge, a yi a tongo, 2 na waxatin yeteni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amosi a dii xɛmɛna, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiyɛ, sankidi mi a sannu.

3 Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “A jɛɛ saxanna ni i ra n ma walikɛna Esayi sigan

* 20:3: Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan de fati fɔreɛne bɔxɔni.

tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxa-
masenna nan na ra e nun marakolonna
Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,*
4 fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun
Kusi kaane suxuma nen yengen, a e xali
konyiyani. A dii jorene nun fonne magenle
nan xalima, sankidi mi e sanni, e xore
magenle yi findi yagin na e xa. 5 Nayi, muxun
naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye
yi Misiran matxoma, ne gaxuma nen, e
yagi. 6 Na laxonni, muxun naxanye dxi foxo
igen de, ne a falama nen, e naxa, 'Nxu yi
yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama
ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni
e konni, alogo nxu xa maliin seto, nxu yi
xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa noe
kise di?' "

21

Falan Babilon yamanan xili ma

1 Waliyiya falan ni i ra tonbonna xili ma
foxo igen de.*
Yaxun fama nen
sa keli tonbonni yamana magaxuxini
alo kala ti foyen nema fe yiifari ma ton-
bonna makoe.

2 Ala bata fe magaxuxin yita n na.
Yanfantenla bata keli yanfa sodeni.
Halagi tiin bata halagin ti folo.
Elan kaane, e siga yengen!

Mede kaane e taan nabilin†
Muxune yi kutunma e bun ma,
koni n fa danna sama nen na ma!

3 Nanara, n tagin xuruxurunma.
N jaxankataxi
alo jaxanla tinna ma.
N naxan mema,
na bata n gaxu ki fajil!
N naxan toma,
na bata n kontofili.

4 Wekile mi fa n yii,
n xuruxurunma gaxuni.
N yi jimbanna nan mamema nun
alogo n xa baje xunbeli,
koni koeen fan bata magaxu ayi.

5 Donseen bata rafala,
dagine bata yisa,
muxune dxi e degedeni,
e minna.
Kuntigine, e keli!
E yenge so seene yiton.

6 Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
"Sa kantan tina nde ti,
a na naxan to, a na fala i xa.

7 Xa a yenge so wontorone to,
soone naxanye bandunma,

soo ragine dxi sofanelle fari,
ndee fan dxi jogmene fari,
a xa a liga a yeren ma ki fajil."

8 Kantan tiin xa sonxo, a naxa,
"N Marigina, n tixi yinna xuntagi ferijen
gben!

N nan n ma kantan tideni koeena ngaan na.
9 E a mato, xemena nde fama yenge so won-
toron kui
soo firin naxan bandunma.

Na yi a xuini te, a naxa,
'Babilon taan bata kala!
A bata kala!
E ala sawurane birin bata bira
e xuya ayi boxoni." "

10 N ma yamana,
e tan naxan bata bonbo
alo murutun lonna ma,
n na nan mexi Alatala Senben Birin Kanna
ra, Isirayilaa Ala,
n yi a rali e ma.

Falana Edon yamanan xili ma

11 Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili
ma.

Xuina nde minima Seyiri yamanani,
a naxa, "Kantan tina, koeen di?
Kantan tina koeen di?"

12 Kantan tiin yi a yabi,
a naxa, "Xotonna a lima nen,
koeen fan yi so.
Xa i mon waxi maxodinna ti feni,
maxodinna ti.
Waxati gbete, i mon yi fa."

Alaa falana Arabi xili ma

13 Waliyiya falan ni i ra Arabi yamanan
xili ma.

E xima nen Arabi burunna ra,
Dedan bomsonna, sigatiine tonbonni.

14 E tan Tema kaane,
e sa fa igen na muxune xa
min xonla naxanye ma
e fa balon na muxu gixine xa.
15 Muxune bata e gi silanfanna bun
silanfanne yi texi e xili ma,
xanle bandunxi e xili ma,
e gixi yengen gbalon bun.

16 Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
"Benun jee keden yate, Kedari bomsonna†
binyen birin janma nen. 17 Muxu wuyaxi
mi fa luma e nii ra e xali wonle ye, Kedari
yengesone." Alatala, Isirayilaa Ala nan na
falaxi.

22

Yerusalen taana fe

1 Waliyiya falan ni i ra Lankenemaya Lan-
banna xili ma.

* 21:1: Tonbonna: A Babilon nan ma fe falama na ra. † 21:2: Elan kaane nun Mede kaane yi Babilon kaane xoyine
nan na benun e xa e yenge, e yi e no. † 21:16: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuja Folan
25.13 kui.

Yerusalen kaane,
 nanfera ε tema banxine xuntagi?
² Nanfera sonxɔ sonxɔn bata keli ε taani,
 a yimaxa,
 sumunna taan naxan yi yeεε?
 ε faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
 e mi faxaxi yengeni.
³ ε kuntigine birin bata e gi,
 xalimakuli wonle yi e findi kasorasane ra.
 ε muxune birin bata yi e gi yaxune yeε ra,
 e yi e birin suxu, e yi e xali.
⁴ Nanara, n yi a fala, n naxa,
 “ε yeεn ba n na,
 ε n lu na, n xa wuga xɔleni.
 N ma yamaan bata kala,
 koni hali ε mi kata n masabarideni.”
⁵ Amasɔto to,
 Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 bata magaxun nun mantɔɔn nun may-
 ibasanna rafa
 en ma Lankenemaya Lanbanni.
 Taan nabilinna yinna bata kala!
 Xili ti xuiin minima malina fe ra geyaan ma.
⁶ Elan yamanan ganle bata xalimakunle
 tongo
 e nun yenge so wontorone nun soone.
 Kiri yamanan sofane e ye masansan wure
 lefane yitɔnma.
⁷ ε meremeren fajine bata rafe yenge so
 wontorone ra,
 soo ragine yitɔnxi e xa yengen fɔlɔ ε taan so
 deene ra.
⁸ Yuda yamanan mi fa makantanxi sɔnɔn.
 Na lɔxɔni,
 i yeε raxetema nen yenge so seene ma
 banxini naxan xili “Fɔtɔn Yi Banxina.”
⁹ ε yi yalenne to Dawudaa Taan makantan
 yinna ma
 ε yi igen namara ige ramarade xurini
 yengen yeε ra.
¹⁰ ε Yerusalen taan banxine yate,
 ε ndee rabira
 alogo ε xa makantan yinna senbe so.
¹¹ ε yi ige ramaraden nafala yin firinne
 longonna ra
 ige ramarade fonna igen xa.
 Koni naxan na feene birin xunna ra,
 e mi e yeε rafindixi na ma.
 A yi e yitɔnma to mi na ra,
 koni ε mi yi na kanna toma.
¹² Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 a falaxi na lɔxɔn nin,
 a ε xa wuga, ε gbelegbele,
 ε yi ε xunne bi,
 ε yi kasa benbeli dugine so sununi.
¹³ Anu, sewan nun jaxaxan nan be iki!
 Muxune jingene kɔε raxabama,
 e yeεεne faxama,
 e suben donma, e manpaan minma.
 ε a falama, ε naxa,

“En na en dege, en yi en min,
 bayo en faxan nen tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Senben Birin Kanna
 falani ito nan mexi, a naxa, “ε hakeni ito
 mi xafarima han ε faxa!” Marigina Alatala
 Senben Birin Kanna na nan falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 ito nan falaxi, a naxa, “Siga, i sa mangana
 muxuni ito li, Sebena, naxan manga banx-
 ina feene xun na, i yi a fala a xa, i naxa,
¹⁶ “Nanse i xa be?

I ya muxun mundun be,
 i to gaburun gema i yete xa be?
 I matabude dɔnxen nafalama i yete xa
 geyaan fari
 i gaburun ge i yete xa fanyeni!

¹⁷ I tan senbɛmana,
 Alatala i wolima ayi nen pon!

A yi i suxu ken,
¹⁸ a yi siga i mafilinfilinjɛ
 alo se radigilinxina
 a i woli yamana gbeeni.
 I sa faxama menna nin,
 ε nun i ya wontoro fajine yi lu na,
 i tan naxan i kanna denbayaan nayagima!”

¹⁹ Ala naxa,
 “N ni i kedima nen i ya walideni,
 n yi i ba i tideni.

²⁰ Na lɔxɔni,
 n nan n ma walikena Eliyakimi xilima nen,
 Xiliki a dii xemena.

²¹ N ni i ya dugine ragodo a ma,
 n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,
 n ni i senben so a yii.
 A findima nen Yerusalen kaane fafe ra
 Yuda yamaan birin ye.

²² N Dawudaa manga banxin dejinna soma
 nen a yii.

A na naxan nabi,
 muxu yo mi nɔε a balanɛ.

A na naxan balan,
 muxu yo mi nɔε a rabiye.

²³ N na a bitinma nen
 alo bitin wudina yire kendeni,
 a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

²⁴ A denbayaan muxu binyene birin luma
 nen singanxi a ra,
 alo wudi yiin singanxi a binla ra kii naxan
 yi,

alo goron xunxurine nun baramane
 nun ige sa seene dɔxɔma e bode fari kii
 naxan yi.”

²⁵ Alatala Senben Birin Kanna falan ni
 ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbangban wudin
 talama nen naxan yi bitinxi yire kendeni. A
 kalama nen, a yi bira. Nayi, goronna naxan
 yi singanxi a ra, na yi halagi.” Alatala na
 nan falaxi.

23

Tire nun Sidon halagi fena

1 Waliyiya falana Tire taan xili ma:
 E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui
 fɔxɔ igen xun ma,
 ε gbelegebele sununi amasɔtɔ Tire taan bata
 kala,
 banxi yo mi fa na,
 kunki tide mi fa na.
 E bata na xibarun mε,
 fata Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔn na.
 2 E dundu, ε tan naxanye dɔxi fɔxɔ igen dε,
 ε tan naxanye bata fɔxɔ igeni siga
 ε Sidon taan yulane findi nafulu kanne ra.
 3 Sansiin naxanye yi bima baan dε Sihori yi,
 fɔxɔ igen kidi ma pon,
 e fa ne ra e taani.
 Sansiin naxanye yi xabama Nila baan xɔn,
 ne yi findixi Sidon taan tɔnɔn nan na.
 Na yamanan bata yi findi siyane lɔxɔ tiden
 na.
 4 Sidon kaane, ε yagi,
 baan xɔn yire makantanxina.
 Bayo fɔxɔ igen* bata a mε ε ra, a naxa,
 “N mi dii barin tɔryane sɔtɔxi,
 n mi dii barixi.
 N mi dii xεmεye ragboxi,
 n mi dii tεmε maxuruxi.”
 5 Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
 e yigitεgεma nεn Tire taana fe ra.
 6 E fɔxɔ igeni gidi han Tarasisi taani,
 ε gbelegebele sununi ε tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔ
 yidɔxɔne.
 7 E ɲaxaɲaxa taan nan ito ra ba,
 naxan masege xabu waxati xunkuyene yi
 naxan muxuye bata yi siga
 e sa dɔxɔ yire makuyene yi?
 8 Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili ma,
 naxan yi mangayane yitaxunma yamanan
 yi nun?
 Kuntigin nan yi a yulane ra,
 xili kan gbeene dunuɲa yi.
 9 Alatala Senben Birin Kanna nan na
 ragidixi,
 alogo a xa ne fe magodo
 naxanye wasoxi e tofana fe ra,
 alogo a xa bɔxɔn muxu yitexine rayagi.
 10 Nayi, Tarasisi kaane,
 ε bɔxɔn bi,
 alo e a ligama Nila baan dε kii naxan yi,
 amasɔtɔ kunki tide mi fa na ε kunkine xa.
 11 Alatala bata a yiini te baan xili ma,
 a bata yamanan yimaxa.
 A bata yamarin fi Kanan yamanan xili ma,
 a taa makantanxine xa kala.
 12 A bata a fala, a naxa,
 “E tan Sidon kaane,
 ε sumunna bata ɲan.

Yaxune bata fu ε taa tofajin ma.
 Keli, ε fɔxɔ igeni gidi,
 siga Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.
 Hali na, matabu yo mi ε xa.”
 13 Babilon yamanan mato,
 yamaan naxan mi yi sese ra,
 Asiriya kaane bata yi naxan findi burunna
 subene gbeen na.
 E e sanganso makantanxine ti nεn a yi,
 e yi a banxine kala,
 a findi taa xɔnna ra.
 14 E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui
 fɔxɔ igen xun ma,
 ε gbelegebele sununi
 amasɔtɔ ε yire makantanxin bata kala.
 15 Na waxatini, ɲinan tima nεn Tire taan
 xɔn ɲεε tonge solofere, na lanxi mangana
 nde nan ma siimaya ma. A ligama Tire taan
 na nεn alo a liga yalunden na kii naxan yi
 sigini ito yi, a naxa,
 16 Bɔlɔnna tongo, i a maxa,
 i sigi wuyaxi sa,
 i taani siga i tan ɲaxalan maɲinanxina
 alogo i ya fe xa rabira muxune ma.
 17 Nεε tonge solofere na dangu, Alatala
 Tire taana fe ragidima nεn. A mɔn yi a saran
 haramuxin sɔtɔ fol, a yalunyaan naba bɔxɔ
 xɔnna yamananane birin xɔn. 18 Koni a sɔtɔ
 seen nun a saren haramuxin luma Alatala
 nan xa. E mi malanna, e mi ramarama.
 E soma muxune nan yii naxanye luma
 Alatala yetagi alogo e xa balo gbeen nun
 maraberi ba fajin sɔtɔ.

24

Alatala bɔxɔn birin halagima nεn

1 Alatala bɔxɔn birin halagima nεn,
 a yi a raxori.
 A bɔxɔ xɔnna kalama nεn,
 a yi a muxune birin naxuya ayi.
 2 Na maraɲan ki kedenna nan saraxaraliin
 nun a yamaan xa,
 e nun kuntigin nun a walikεεn xa,
 e nun banxi kanna nun a walikε ɲaxanla xa,
 e nun sare matiin nun sare soon xa,
 e nun doli tongo nun doli soon xa,
 e nun donla naxan ma
 e nun seen soma naxan yii.
 3 Bɔxɔ xɔnna kalama nεn fefe,
 a yigenla yi lu
 amasɔtɔ Alatala bata na fala.
 4 Bɔxɔn sunuxi, a xaraxi.
 Dunuɲa sigama kale,
 a muxu gbeene fan yi doyen.
 5 Adamadiine bata bɔxɔ xɔnna raharamu.
 E mi Alaa sariyane suxi,
 e yi a tɔnne bepin.
 E bata habadan layirin kala
 e nun Ala tagi.

* 23:4: Fɔxɔ igen yi findixi Sidon kaane gbee ala ɲaxalanmana nde nan na.

6 Nanara, Alaa dangan bata bəxə xənnə
suxu,

a muxune yi e yulubin yanginna sətə.

A muxune ganma,
e wuyaxi mi lu.

7 Manpa nənən bata xara,
manpa binle yi lisi a ra.

Naxanye bəjə yi sɛwaxi,
ne wugama.

8 Səwan tanban xuiine bata dan,
jəxəjəxə xuiine bata jən,
səwan bələn xuiine bata dan.

9 Muxune mi fa manpaan minma sigini.

Manpane bata xələ ayi
e min muxune də.

10 Taa rabəjinxin bata kala.

Banxine birin nagalixi,
muxu yo mi fa nɔɛ sɔɛ.

11 Muxune gbelegbelema manpa feen na
kirane xən.

Səwan bata findi bəjə rafərən na.

Nəxəjəxəxə bata jən yamanani.

12 Banxi xənnə nan tun fa luxi taani,
taan so dəɛn bata kala,
a biraxin yi lu na.

13 A ligama na kii nin bəxəni siyane tagi,
se wuyaxi mi luma,
alo oliwi bogine na yelin maləjə,
alo manpa binle xəri bolon waxatini.

Dunujə muxune jəxəjəxə

14 Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuiini tema,
e sənəxə sɛwani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegbelema jəxəjəxəxə keli sogegodo-
den binni.

15 E naxa,
“Sogeteden binna yamanane,
ɛ Alatala binya!

ɛ Alatala xinla tantun
fəxə ige tagi bəxəne yi,
Isirayilaa Ala!”

16 Nxu bəti xuiine mɛma nən bəxən danne
birin yi:

“Binyena Ala tinxinxin xa!”

Koni n tan naxa,

“N bata lə ayi, n bata lə ayi,
gbalona n xa!

Yanfantenne yanfan soma!
Yanfana!

Yanfantenne yanfan soma!”

17 Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine

ɛ tan bəxə xənnə muxune yɛɛ ra.

18 Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun gax-
uni,

na yi sin yinla ra.

Xa naxan te yinla ra,

na yi a suxu lutin na.

Kore xənnə dəɛne birin nabima nən

tulen yi fa,

bəxə xənnə bunne birin yi xuruxurun.

19 Bəxə xənni bəma nən,

a xuya ayi, a yolon,

bəxən bata yimaxa fefe!

20 Bəxən dingenna ayi nən

alo dələ minna,

a tintin alo gagen foye gbeen bun.

A bira a Ala matandine goronna bun
a mi fa nɔɛ keke.

21 Na ləxəni,

Alatala sənɛma ganla saranma e kɛwanle
ra nən

naxanye bəxən nun kuyen lan tagini
e nun bəxə xənni ito mangane.

22 E malanma nən yili gbeen na
alo kasorasane.

E balan kasoon na.

Waxati xunkuye na dangu,

e fa e dəntegɛ.

23 Kiken nun sogen yagima nən.

Amasətə Alatala Sənɛn Birin Kanna
findima nən mangan na Yerusalən yi,
Siyon geyaan fari.

A binyen yi makənən taan fonne birin
yɛtagi.

25

Wali fajəni kolon bətina

1 Alatala! N ma Ala ni i ra!

N ni i tantunna nən,

n yi i xinla binya.

I bata i ya kabanako feene rakamali,

i naxanye ragidixi i ya tinxinyani

xabu to mi na ra.

2 I bata taan lu

alo gɛmɛ malanxine,

i bata taa makantanxin findi taa xənnə ra.

Taa mi fa xəjəne taa fangamaan na,

a mi fa tima sənən.

3 Nanara, yama sənɛməmə i binyama nən

siya gbalotəne taane yi gaxu i yɛɛ ra.

4 Luxunden nan i tan na yiiigelitəne xa,

sənɛɛtərene luxundena

e na bira lanbaranni,

e nun yigiyadena tule gbeen bun,

e nun nininna soge xələn bun.

Muxu jəxine xələn luxi nən

alo tule foye gbeen na dəxə sansanni,

5 alo sogen wuyenna tonbonna ma.

I xəjəne sənəxə xuiin danma,

alo kundaan nininna wuyenni suxuma kii
naxan yi,

i gbalotəne nɔ sətə sigin danma na kii nin.

Səwa bandena siyane birin xa

6 Alatala Sənɛn Birin Kanna jəxəjəxəxə
tənma geyani ito fari,

a lu alo sube turaxi donna

nun manpa fajəni minna,

suben nun manpa fisamantenne yɛtəna.

7 Geyani ito fari,

a sunu dugin bama nən

yamanane muxune birin yɛtagin xun na,

e nun kasangenna naxan siyane birin ma.

⁸ A sayaan halagima nen habadan!
Marigina Alatala yi muxune birin yeegen
fitan e yetagi.
A yi yagin ba a yamani bəxən yiren birin yi.
Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

⁹ Na ləxəni, e a falama nən,
e naxa, “En ma Ala ni i ra!
En na en xaxili tixi a tan nan na,
a yi en nakisi!

Alatala ni i ra!

En xaxili tixi a tan nan na.

En jaxan,

en səwa a marakisina fe ra!”

¹⁰ Alatala bata a yengi lu geyani ito xən!

Anu, Moyaba yamanan bata kala
alo səxen naxan yibodonxi jəjə yinla ra.

¹¹ Men kaane yiine yitexi

alo muxun naxan a bama igeni.

Koni hali e to kataxi,

Marigina e ragodoma nən e wasoni.

¹² Moyaba kaane,

Marigina ε yamanan makantan yinne rabi-
rama nən,

a e rabirama nən bəxəni,

a yi e findi burunburunna ra.

26

Ala tantun bətina

¹ Na ləxəni, Yuda yamanan muxune bətin
bama nən, e naxa,

“Nxu bata taa makantanxi fajin sətə.

Ala bata a rabilin marakisın na
alo yinna

a xa nxu makantan.

² ε taan so deene rabi,

yama tinxinin xa so
naxanye luxi təgəndiyani.

³ Naxanye yugon fan,

i tan Ala nan bəjə xunbeli kəndən nagidima
ne ma,

amasətə e yigi saxi i tan nin.

⁴ ε yigi sa Alatala yi habadan,

bayo Alatala nan ε habadan kantan fanyen
na,

ε Alatala.

⁵ Muxun naxanye dəxi yire matexini,

a ne ragodoma nən,

a yi e taa matexin kala,

a yi a halagi bəxə xənna ma,

a a findi burunburunna ra.

⁶ Senbetarene a yibodonma nən,

a lu yiigelitəne san tidene bun.”

⁷ Tinxin muxuna kiraan tinxin nən.

I tan Ala fajin kiraan malaxunma nən
tinxin muxun xa.

⁸ Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na

i ya kiti saxine kiraan xən ma.

Nxu niin makoon naxan ma,

nxu lu i xinla fale,

nxu lu nxu mirə i ma.

⁹ I xənla n niin yetən suxuma kəen na,
n ni i fenma n səndəmen birin na.

I na kiti kəndən sa bəxəni
dunuja muxune yi tinxinyaan kolon.

¹⁰ Xa i hinan muxu jaxine ra,

e mi tinxinyaan kolonjə.

Hali yamana fajini,

e tinxintareyaan nan nabama,

e mi Alatalaa gboon toma.

¹¹ Alatala, i yiini texi e xili ma,
koni e mi a toma.

Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nən
i ya yamaan xa, e yi yagi.

Tən naxan i yaxune raxərima,
na xa e gan.

¹² Alatala i bəjə xunbenla fima nxu ma,

i tan nan nxə feene birin nakamalima nxu
xa.

¹³ Alatala, nxə Ala,

kari gbətene nxu nə nən,

naxanye mi findixi i tan na,

koni nxu i tan nan keden pe xili binyama.

¹⁴ Ne bata faxa,

e mi fa xətəma sənən.

E bata findi yiyane ra,

e mi fa kelima sənən.

I bata e kəwanle saran e ra,

i yi e halagi,

i yi e funfun birin naxəri.

¹⁵ Alatala, i bata nxə bəxən fari sa,

i bata a fari sa.

I bata i ya binyen mayita,

i yi yamanan danne masiga.

¹⁶ Alatala, muxune e yeε rafindima i tan nan
ma tərəni.

I na e xuru mantərəni,

e yi xətə i xandə e de bun.

¹⁷ Alatala, nxu lu nən i yetagi,

alo jaxanla nəma wugama səxələni tinna
ma.

¹⁸ Nxu fan na səxələn sifan sətəxi nən,
nxu wuga,

koni nxu foyen nan tun barixi.

Nxu mi kisin fixi bəxə xənna ma

nxu mi muxu nənəne raminixi dunuja yi.

Faxa muxune kelima nən

¹⁹ ε faxa muxune niin birama e yi nən,
e yi keli.

ε tan naxanye saxi burunburunni,

ε xulun, ε sənə səwani.

Marigina, i xiila rafama bəxən ma

alo kənəna,

faxa muxune yi keli gaburun na.

²⁰ N ma yamana, ε so ε konni,

e deen balan ε fəxə ra.

ε luxun waxatidi,

han Alaa xələn yi dangu.

²¹ Amasətə Alatala nan minima a dəxədəni
a yi bəxən muxune hakəne saran e ra.

Bəxə xənnə muxu faxaxine wunla
 makenənma nən,
 a yi ba muxune wunla luxunje
 naxanye faxaxi a fari.

27

Nə sətəna ige yi sube naxin fari

¹ Na ləxəni, Alatala a silanfan wure xəde xəen
 tongoma nən
 naxan gbo, a sənben gbo,
 a yi keli ige yi sube naxin xili ma
 ige yi sube naxina,
 sajin naxan a gima,
 ige yi sube naxina,
 saji tinxintarena.
 A yi fəxə ige yi ninginanga gbeen faxa.

Marigin nun a nakəna fe

² Ə manpa bili nakəon matəxəoma nən sigini
 na ləxəni,
 naxan bogiye naxun han!
³ “N tan, Alatala,
 n tan nan manpa bili nakəni ito kantan
 muxun na.

N na a ige sama nən waxatin birin,
 n yi a kantan kəen nun yanyin na
 alogo muxu yo nama fe naxin liga a ra.

⁴ N mi fa xələxi a ma.

Koni xa n tansinne nun janle li na,
 n na e yengema nən,
 n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,
 na kanna xa bəje xunbenla raso nxu nun a
 tan tagi,
 a xa bəje xunbenla yatin naso nxu nun a tan
 tagi!”

Ala fama nən a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatəne yi,
 Yaxubaa yamana a salenne raminima nən,
 Isirayila bənsənnə yi a sonle nun a fugene
 ramini.

A dunu ja rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bənbəxi nən ba,
 alo a e bənbə muxune bənbəxi kii naxan yi?
 A a yamaan faxaxi nən ba
 alo a na kanne faxa kii naxan yi
 naxanye yi e faxama nun?

⁸ Ən-ən de, koni a e makitixi nən
 a yi e kedi,
 a siga e ra konyiyani.

A e kedi a kala ti foyen nan na,
 alo sogeteden foye gbeena.

⁹ Yaxuba bənsənnə həkən mafeluma ikii
 nin,
 ito nan Isirayila bənsənnə yulubi xafarin
 mayitama:
 e na e kide saraxa gandene birin findi bu-
 runburunna ra,
 e Asera kide gbindonne nun wusulan gan-
 dene ba tixi.

¹⁰ Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.

A luma nən nabəjinxi
 alo tonbonna.

Ninge diine yi fa e de madondeni a yi,
 e yi na findi e matabuden na.

E yi a wudi jingine madon.

¹¹ Wudi yiine na xara,

e girama nən,

jaxanle yi e gan.

Amasətə yama xaxilitaren nan ito ra.

Nanara,

e da mangan mi fa kininkininma e ma.

Ala naxan e daxi,

na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xəte fena

¹² Na ləxəni,

Alatala a sansi xabaxine bənbəma nən
 keli Efirati baan ma

han sa dəxə Misiran xuden na,

ə birin yi malan keden keden yəen ma,

ə tan Isirayila kaane.

¹³ Na ləxəni,

xətə xui gbeen minima nən.

Muxun naxanye loxi ayi Asiriya yamanani,

e nun naxanye kedi Misiran yi,

ne birin fama nən,

e fa Alatala batu geya sarjanxin fari
 Yerusalen yi.

28

Gbalon Samari kaane xili ma

¹ Gbalon Samari taan xa,
 naxan maligaxi manga kəmətin na
 naxan findixi Efirami yamanan dələ minne
 xunna kenla ra,

naxanye nərən luxi

alo se fugen yolonmatəna,

taan naxan məremərə jingixin xun ma,
 dələn bata naxan muxuye kala.

² A mato,

Marigina walikə sənbəmaan fama nən,

alo balabalan kəsene foye gbeeni

alo tulen foye kala tiin naxan fama fufaan
 na

a yi taan nagodo bəxəni a fangani.

³ Taan naxan luxi

alo mangaya kəmotina,

naxan findixi Efirami dələ minne xunna
 kenla ra,

na yibodonma nən.

⁴ Taan naxan nərən luxi

alo fugen yolonmatəna

naxan tixi məremərə jingixin xun ma,
 na luma nən

alo xəde bogi singen naxan məma

benun se xaba waxatin xa a li.

Muxu yo na a to,

na kanna a bama nən kedenna,

a yi a don sa!

⁵ Na ləxəni,

Alatala Senben Birin Kanna nan findima
manga komotin na a yamaan muxu
dɔnxɛne xa

naxanye na lu e nii ra,
alo mangaya taxamaseri nɔrɔxina.

⁶ A xaxinla fima nen kitisane ma
alogo e xa kiti kendɛn sa.

A yi fangan fi muxune ma
naxanye yaxune kedima taan so dɛɛn na.

Dɔlɔ minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine tanta-
nna dɔlɔn xɔn.

Manpaan bata e xunna firifiri.

Manpaan bata e ratantan.

Dɔlɔn bata e xaxinli fu,

manpaan yi e xunna firifiri.

E nɛma fe toon tima alo xiyena,

e tantanma,

e nɛma kitin se,

e a feni fu.

⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,

e yiren birin xɔsixi.

⁹ Na dɔlɔ minne maxɔdinna tima, e naxa,

“Esayi ito waxi nde xaran feyi?

A a falane yɛbama nde xa?

Diidin naxanye baxi xijɛn na ba?

Dii futen naxanye dɛɛn baxi badeni xijɛn na
ba?

¹⁰ Bayo a naxa,

‘Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.

Ndee be, ndee na.’”

¹¹ Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani ito xa

xɔɔɛne falane nun xui gbɛtene nan xɔn,

e mi naxanye famuma.

¹² Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,

“Matabuden nan be ra,

xa naxan xadanxi,

na xa fa a matabu be.

Bɔɔɛ xunbeli yiren nan be ra.”

Koni e tondixi e tuli matiyɛ.

¹³ Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin

yati, a naxa,

“Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.

Ndee be, ndee na,”

alogo e nɛma sigan tiyɛ,

e xa bira e xanbiramaan na,

e maxɔlɔ,

e yi e suxu lutin na,

e sa kasoon na.

Marigin yi banxin bɛten sa Yerusalɛn yi

¹⁴ ɛ tan magele tiin naxanye Yerusalɛn ya-
maan xunna,

ɛ tuli mati Alatalaa falan na!

¹⁵ ɛ a falama, ɛ naxa,

“Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan tagi,
nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.

Xa gbalon fa,

a mi nxu konna lima,

amasɔtɔ nxu bata wulene findi nxu
yigiyaden na,

nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden
na.”

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa,

“N bata gɛmɛna nde dɔxɔ Siyon taani

alo banxin tongon gɛmɛ fajɪ yɛbaxina.

Naxan na dɛnkɛleya a ma,

na mi yimaxɛ mume!”

¹⁷ N kiti kendɛn nun tinxinyaan findima

n ma banxin ti se tinxinxine nan na,

koni balabalan kesene ɛ yigiyaden makɔma
nɛn,

ɛ wulene,

igen yi sa ɛ luxunden xun ma.

¹⁸ Layirin naxan ɛ nun sayaan tagi,

na yi kala.

Lanna naxan ɛ nun laxira tagi,

na mi fa luma na.

Gbalon na fa waxatin naxan yi,

a yi ɛ halagi.

¹⁹ A na fa waxati yo yi,

a ɛ xalɛ a yii,

bayo a danguma nɛn xɔtɔnna nun yanyin
nun kɛɛn na.

Gaxun nan tun a ra,

a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

²⁰ Saden xurunma ayi nɛn saden na,

bitinganna yi dungi ayi mafelenna ra.

²¹ Alatala mɔn kelima nɛn

alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.

A bɔɔɛn tema nɛn

alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*

alogo a xa a wanle rakamali

naxanye makabe,

a kɛwali magaxuxine.

²² Awa iki, ɛ magelen dan.

Xanamu, ɛ xidi yɔlɔnxɔnne mɔn gbɛtenma
nɛn ɛ yi.

Marigina Alatala Senben Birin Kanna na
nan falaxi n xa,

a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xɛɛ bi feen sandane

²³ ɛ tuli mati n xuiin na.

ɛ xaxili lu n ma falane xɔn.

²⁴ Xɛɛ biin na wa sansiin si feni,

a luun bɔxɔn biin nan tun fari waxatin birin
yi ba?

A luma a bɔxɔn nawalɛ nɛn ba,

a buxa dan mi naxan na?

* **28:21:** Dawuda Filisitine nɔ nen yengeni Ala senben xɔn Perasimi geyaan fari e nun Gabayon yi. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.20 kui.

25 Koni a na yelin a bɔxɔni tɔŋɲe waxatin naxan yi,
a mi sabi dɛ daxine xan sima na xanbi ra ba?
A mi sabi seene siye ba
e nun sorontonna?
A mi maala nun fundenna wolɛ e xɛene yi
ba,
a sansi gbeteɣe si xɛen dɛ?
26 A Ala nan na taɣi raba kiin yitaxi a ra,
a yi a xaran a liga kiin ma.

27 Sabidɛ daxine mi bodonma jingen xɛɛ ra
bɔnbɔ seen na,
muxu yo mi wontoron sanne radangue
sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,
koni ndee bɔnbɔma gbelemɛn nan na,
muxune yi nde bodon.
28 Fɔ sansi kɛsɛne xa din nɛn e findi fujin na
benun burun xa sɔtɔ.
Nayi, muxun mi luma a bɔnbɛ han habadan.
Hali e wontoron nun a bandun soone
radangu a fari,
na mi a kɛsɛne findɛ a fujin na.
29 Na feene fataxi Alatala Senben Birin
Kanna nan na,
kabanako kawandi tiin naxan ma fe
kolonna gbo han!

29

Tɔɔn nun yigin Yerusalɛn xa

1 Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin
yengeni!
ɛ sanle birin nabama e kiini jɲɛ yo jɲɛ,
2 koni n na Ariyele taan yengɛma nɛn.
ɛ wugama nɛn, e sunu,
e taan yi lu n xa
alo saraxan ganma dɛnaxan fari.
3 N nan n ma ganla tima nɛn e taan
nabilinni.
N yi e mini kiraan bolon e ma yengɛ so seene
ra.
N yi yire makantanxine yitɔn e xili ma.
4 ɛ fe yigodoma nɛn han a lu
alo e xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.
ɛ xuiin yi xurun mini burunburunni.
ɛ xuiin luma mine nɛn bɔxɔni,
alo barinne jɲunɲunun xuiin bɛnden bun.
5 ɛ yaxu yamaan luma nɛn
alo xubena,
e tɔɔ muxune ganla luma nɛn
alo foyen sɛxɛn naxan xalima.
Sanja ma kedenni, mafurɛn,
6 Alatala Senben Birin Kanna fama i mali-
deni
galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun xui
gbeen
nun kala ti foyen nun tule foye gbeen

nun halagi ti tɛɛ dɛgɛ gbeen nin.

7 Ariyele kaane,
yamanan naxanye ganle e yengɛma,
ne danguma nɛn alo xiyena.
Naxanye birin yi fuma e ma
e e taan nabilin yengeni,
ne janma nɛn
alo xiyen kɔɛn na.
8 Kamɛn muxun naxan ma,
na xiye sama nɛn, a dɛgema,
koni a na xulun,
a lima nɛn,
kamɛn mɔn a ma.
Min xɔnla muxun naxan ma,
na xiye sama nɛn, a minma,
koni a na xulun,
a a li, a kɔɛ yinla raxaraxi,
a fanga mi na.

A ligama na kii nin yamananane muxune xa
naxanye Siyon geyaan yengɛma.

Yamaan mi xaxili sɔtɔxi

9 ɛ kabe, e e dundu!
ɛ findi danxutɔne ra,
e nama seen to.
ɛ xunna xa firifiri,
koni hali e mi manpaan min.
ɛ dengenɲe ayi siga tideni,
koni hali a mi findi dɔlɔn funfun na.
10 Amasɔɔ Alatala bata e xaxinli fu,
a mi tinxi e nabine xa fe toon ti,
a dugin so e fe toone xun na.
11 Fe makɛnɛnɛnini itoe birin bata lu e tan
xa alo fala sɛbɛxine kedi mafilinɛnini, naxan
balanxi taxamasenna ra. ɛ a so muxu
xaranxina nde yii, e yi a fala a xa, e naxa,
“Ito xaran nxu xa yandi.” A e yabima nɛn,
a naxa, “N mi nɔɛ a xaranɲɛ, kɛdin balanxin
na ra.” 12 Hanma e xa a so xarantarena
nde yii, e naxa, “Ito xaran nxu xa yandi!”
A e yabima nɛn, a naxa, “N mi nɔɛ sɛbenla
xaranɲɛ!”

13 Marigin naxa,
“Yamani ito maso n na e falane xɔn.
E n binyama e dɛɛn nin,
koni e bɔɲɛn makuya n na pon!
Binyen naxan e yi lan n ma,
na fataxi adamadiine yamari xaranxine
nan gbansan na!

14 Nanara, n mɔn luma nɛn yamani ito
raterɛnɛ kabanako feene ra.
E fe kolonne fe kolonna tununma nɛn,
e xaxilimane xaxinla yi lɔ ayi.”

15 Gbalon na kanne xa
naxanye kata gbeen tima
alogo e xa e fe yitɔnxine luxun Alatala ma
wundoni.
E wanle kɛma dimini,
e yi a fala, e naxa,

* 29:1: Ariyele findixi Yerusalɛn taan xili gbete nan na be. Dawuda Yerusalɛn taan yengɛ feen sɛbɛxi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

“Nde nɔɛ en tɔɛ?”

Nde en ma fe kolonɛ?”

¹⁶ Anu, ɛ bata tantan fefe!

Nde feɲɛ rafalan yatɛ feɲɛ bendɛn na?

Muxun yii fɔxɔna a falɛ a rafala muxun ma ba,

a naxa, “I tan mi n nafalaxi?”

Feɲɛna a falɛ feɲɛ rafalan ma ba,

a naxa, “I mi sese kolon?”

Ala a yamaan kiin masarama nɛn

¹⁷ Benun waxatidi,

Liban fɔtɔnna findima nɛn bogise wudi bili nakɔɔn na,

na bogise wudi bili nakɔne yi lu alo fɔtɔnna.

¹⁸ Na lɔxɔni,

naxan sɛbɛxi kɛdin kui,

tuli xɔrine na mɛma nɛn.

Danxutɔne yi mini dimi gbeeni,

e yi seen to.

¹⁹ Tɔrɔ muxune sɛwa gbeen sɔtɔma nɛn Alatala yi,

yiiigelitɔne yi ɲaxan Isirayilaa Ala Sariɲanxini.

²⁰ Amasɔtɔ gbalɔtɔne tununma nɛn,

magele tiine yi lɔ ayi.

Naxanye katama hakɛn ligadeni bonne ra,

ne halagima nɛn,

²¹ naxanye wulen sama muxune xun ma kitisadeni,

e yi lutin nati muxune yɛɛ ra kitini,

e yoo kanna tɔɲɛgɛ.

²² Nanara, Alatala naxan Iburahima xunba,

na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,

“Yaxuba bɔnsɔnna mi fa rayarabima,

a mi fa yagima sɔnɔn.

²³ Amasɔtɔ e tan nun e diine n kɛwanle toma nɛn,

e yi n xili sariɲanxin binya,

e yi n tan Yaxubaa Ala Sariɲanxina sariɲanna kolon,

e gaxu n yɛɛ ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴ Naxanye yi lɔxi ayi e miriyane xɔn,

ne xaxinla sɔtɔma nɛn,

matandi tiine yi xaranna sɔtɔ.”

30

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Gbalona ɛ tan dii murutɛxine xa!

ɛ feene yitɔnma

naxanye mi kelixi n tan ma.

ɛ layirine xidima

naxanye mi fataxi n ma Nii Sariɲanxin na.

ɛ yulubine sama e bode fari.

² ɛ sigama Misiran yamanani,

koni ɛ mi n maxɔdinma.

A xɔnla ɛ ma Misiran mangan xa ɛ kantan,

ɛ yi yigiyaden fen Misiran sɛnbɛn bun alo nininna!

³ Koni Misiran Mangana makantanna findima ɛ xa yagin nan na.

ɛ yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fema

na yi ɛ yigin kala.

⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li, xɛrane bata Xanɛsi taan li.

⁵ Koni e birin nayagima nɛn bayo na yamanan tɔnɔ yo mi e ma.

Misiran kaane mi ɛ malima,

e mi munanfan yo fima ɛ ma.

E yagin nun yarabin nan tun nalima ɛ ma.”

Isirayila xɛrane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma Negewi tonbonni:

E xɛrane danguma gbalo yiren nun tɔrɔ yiren nin

yata xɛmɛne nun yata gilɛne dɛnaxan yi, e nun fɔdɔgɔne nun sari ɲaxin naxanye tuganna.

E nafunle maxalima sofanle nan fari

e nun e sɔtɔ seene ɲɔgɔmɛne fari,

sanbane nan ne ra na yamanan xa

naxan tɔnɔ mi na.

⁷ E sigama Misiran yi

naxan ma maliin findima fe fuun na,

sese mi a ra!

Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatɔna fe ma

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,

“Iki, feni itoe sɛbɛ kɛdina nde kui

Yerusalɛn kaane yɛtagi e nun walaxan fari

alogo a xa lu na waxati famatɔne yi

habadan han habadan.”

⁹ Yama murutɛxin nan ito ra,

diidi wule falane,

diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

¹⁰ E a falama fe toone xa, e naxa,

“ɛ nama fa fe toon ti sɔnɔn!”

E a falama nabine xa, e naxa,

“ɛ nama ɲɔndin makeɲɛn nxu xa!

ɛ fe fajin nan ma fe fala nxu xa.

ɛ nxu rafan feene fala nxu xa,

hali a findi wulen na.

¹¹ ɛ keli kira fajin xɔn,

ɛ a beɲin.

ɛ ba Isirayilaa Ala Sariɲanxina fe yɛbɛ nxu xa!”

¹² Nanara, Isirayilaa Ala Sariɲanxina ito nan falaxi, a naxa,

“ɛ to ɛ mɛma n ma falane ra

ɛ yi ɛ yigi sa ɛ muxu ɲaxankata feene

nun ɛ muxu mayanfa feene yi,

¹³ nayi, na hakɛn luma ɛ xa nɛn

alo taan makantan yin matexin na bɔ fɔlɔ!

Mɛnna na tintin,

a birama nen sa!

¹⁴ A yibama nen a xunxurin na
alo feje goronna,
a yensenje ayi kininkinintareyani,
hali a dungu xungbena a mi toe a dungine ye
naxan finde tee ko seen na
hanma ige sege sena.”

Yigi sana Ala yi

¹⁵ Marigina Alatala Isirayilaa Ala
Sarijanxin naxa,

“E na e xun xete n ma,
e raxara, e kisin sotama na nin.
E na e sabari, e yigi sa n yi,
e senben sotama na nin.”

Koni na xoli mi e ma.

¹⁶ E a falama, e naxa,
“Nxu nxu gima nen soone fari!”

Nayi, e e gima nen yati!

E naxa, “Nxu nxu gima nen soo xulumene
fari!”

Nanara, e sagatan muxune fan xulunma ayi
nen kati!

¹⁷ E muxu wuli kedenna e gima nen e yaxun
muxu kedenna bun,

yaxun muxu suulun pe na e konko e ma,
e birin e gima nen.

Naxanye na lu e tagi,

ne luma nen kedenyani

alo taxamaseri dugin wudi kuyen jae ra
geyaan xuntagi.

Marakisi waxatina

¹⁸ Anu, Alatala e mamema

alogo a xa hinan e ra,
a kelima nen a yi a kininkinna yita e ra.

Ala naxan kiti kenden sama,

na nan Alatala ra.

Sewan na kanne xa
naxanye e xaxili tima a ra.

¹⁹ E tan Siyon kaane,

e tan naxanye daxi Yerusalen yi,

e mi fa wugama son!

E na e xui ramini a ma,

a hinanma e ra nen han!

A na e xuiin me tun,

a e yabima nen.

²⁰ Marigin torayaana nun mayigbetenna
ragidi nen e ma

e donseen nun e min igen na.

Koni e karamoxo mi fa a luxunma e ma,

e a toma nen e yeen na.

²¹ I na siga yiifanna ma hanma komenna,

i fala xuiin mema nen i xanbi ra, a naxa,

“Kiraan ni ito ra, siga a xon!”

²² E suxure gbeti daxine nun a xema daxine
yatema nen se haramuxine ra,

e woli ayi alo jamana,

i yi a fala e ma, i naxa, “Xosina.”

²³ Nayi, Ala tulen nafama nen i ya sansi
sixine ma,

baxon yi balo faji gbeen fi i ma.

Na laxoni,

i ya xuruseene sa e de madonma nen
xuruse rabade gbeene yi.

²⁴ Ningene nun sofanel naxanye xeen bima,
ne yi balo jaxumen don

foxon saxi naxan yi

naxan sama e bun se ko seen nun sansi yifi
seen na.

²⁵ Faxa gbeen tima laxon naxan yi,
taan makantan sangansone na bira wax-
atin naxan yi,

folone nun xudene rafema nen

geya gbeene nun yire matexine birin yi.

²⁶ Kiken degema nen

alo sogena na laxoni,

sogen degen yi gbo ayi daxo solofere

dangu a ki fonna ra.

Na laxoni,

Alatala a muxune maxlodene dandanma
nen,

a yi e fure deene yiyalan,

a tan yeteen naxanye maxolo.

Ala Asiriya yengema nen

²⁷ A mato, Alatala senben fama sa keli wu-
lani,

a fama xolo gbeen nun jaxankatan nan na,

a fitinaxin yi falan ti

alo teen naxan halagin tima.

²⁸ A nii raxinla luxi nen

alo baan na walanje ayi

naxan baxonna a ma

a te han muxun kosen bun.

Nayi, a siyane yimaxama nen a halagi ti
segedenna ra.

A yi karafen bira xaje yamane deni,

naxan e rasigama

yireni denaxan xoli mi e ma.

²⁹ E tan Yerusalen kaane,

e betin bama nen

alo sali laxon koe na.

E bajeen sewama nen

alo muxune nema sige xulen xuini Alatalaa
geyaan fari,

Isirayila kantan fanyena Ala.

³⁰ Alatala a xui gbeen naminima nen

a yi a senbe gbeen makenen.

A yi a xolo gbeen nagodo

alo halagi ti tee gbeena,
tule ige gbeen nun galanna nun balabalan
kesene yi godo.

³¹ Asiriya kaane na Alatala xuiin me,
e xuruxurunma nen gaxuni a bosaan bun
ma.

³² Alatala ne xuruma bosaan yeen naxanye
birin na,

ne ligama tanbanna nun bolon xuiin nin,

a nema e yengema a senbeni.

³³ Teeni tonxi xabu to mi na ra!

A yitonxi mangan xili yi yili gbee tilinxin na,
yege gbeen nun tee gbeen naxan na.

Alatala nii raxinla nan minima
alo dole tɛɛn xudena,
a na tɛɛn nadɛgɛ.

31

*Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran
kaane yi*

¹ Gbalon ne xa
naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni,
naxanye xaxili tixi soone ra,
naxanye e yigi sama yɛngɛ so wontorone yi,
bayo e wuya,
e nun soo ragine,
bayo e sɛnben gbo,
koni e mi e yɛɛ rafindima Isirayilaa Ala
Sarijanxin ma,
e mi Alatala fenma!
² Anu, a tan fan fe kolon,
a nɔɛ gbalon nafɛ nɛn.
A mi a falan maxɛtɛma.
A kelima nɛn muxu ɲaxine yamaan xili ma,
hakɛ kanne mali muxune.
³ Misiran kaane findixi adamadiine nan na,
Ala mi e ra.
E soone mi findixi niin xan na,
subene nan tun e ra.
Alatala na a yiini te naxan xili ma,
naxan na na kanna mali,
na salaxunma nɛn,
a fan naxan malima,
na kanna yi bira,
e firinna birin yi halagi e bode xɔn.

Marigin Yerusalen kantanma nɛn

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
“N tan Alatala Sɛnben Birin Kanna godoma
nɛn
n yi yɛngɛn so Siyon geyaan fari
e nun a yire matexine yi
alo yatan wurundunma a se suxin ma kii
naxan yi,
alo yata sɛnbɛmaan na xuruseen suxu.
Hali xuruse rabane birin keli a xili ma,
a mi gaxuma e sɔnxɔ sɔnxɔn yɛɛ ra,
hali e to wuya,
a mi tunnaxɔlɔma a ma.
⁵ Alatala Sɛnben Birin Kanna Yerusalen kan-
tanma nɛn,
alo xɔliin naxanye e firifirima e tɛɛn xun ma
a kantandeni.
A a kantanma nɛn,
a yi a xunba.
A a ratangama nɛn,
a yi a xɔrɔya.”
⁶ Ɛ tan Isirayila kaane,
ɛ xun xɛtɛ a ma,
ɛ murutɛxi a tan naxan ma fefe!
⁷ Na bɔxɔni,
ɛ birin ɛ mɛma nɛn ɛ suxure gbeti daxine
nun a xɛma daxine ra,

ɛ tan yulubitɔne yii fɔxɔne.

⁸ Asiriya kaane faxama nɛn silanfanna ra
naxan mi findixi muxun gbeen na.
Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,
na e raxɔrima nɛn.
E gima nɛn silanfanna bun,
e banxulanne yi findi konyine ra.
⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi.
E kuntigine gaxuma nɛn
e na e yaxune taxamasenna to.
Alatalaa falan nan na ra
naxan ma tɛɛn dɛgɛma Siyon yi,
sulun tɛɛn* naxan yii Yerusalen yi.

32

Mangaya tinxinxina

¹ A mato, mangana nde mangayaan
nabama nɛn tinxinni,
kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti kɛnden
xɔn.
² E muxune birin luma nɛn
alo yigiyaden foyen bun
alo luxunden kala ti foyen bun,
alo igena kiraan tonbonni,
alo gɛmɛ gbeen nininna bɔxɔ yixareni.
³ Yɛɛ kanne yɛɛne mi fa luma raxixi,
tuli kanne yi e tuli mati.
⁴ Muxun naxanye xaxili mi dɔxi,
ne xaxinla nun kolonna sɔtɔma nɛn,
dɛ masuxune yi falan ti a tinxinni e dɛ ma-
furaxin na.
⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a
xaxilimane,
fe ɲaxi rabane mi fa yatɛma muxu gbeene
ra.
⁶ Amasɔtɔ xaxilitaren xaxilitareya falan nan
tima.
E hakɛ feene yitɔnma e bɔɲɛni,
e lu Ala kolontareya wanle kɛ,
e lu fala ɲaxine tiyɛ Alatala ma.
E kamɛtɔne luma kamen na,
min xɔnla naxan ma,
e na kuma igeni.
⁷ Fe ɲaxi rabane wanle ɲaxu.
E fe ɲaxine yitɔnma
alogo e xa yiigelitɔne halagi wulene xɔn,
hali yoon tɔɔ muxune xa e kitini.
⁸ Koni muxu fajine fe fajine nan yitɔnma
e yi lu e ɲɛnige fajiyani.

Marakolonna lan ɲaxanle ma

⁹ Ɛ tan ɲaxanla naxanye luxi xaxili sani,
ɛ keli, ɛ tuli mati n na!
Ɛ tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi
feu,
ɛ tuli mati n ma falan na!
¹⁰ Benun ɲɛɛ keden e nun nde,
ɛ tan naxanye xaxili ragidixi,

* 31:9: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

ε yimaxama nen,
bayo se bogi bolon daxine nanma nen,
sansa xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.

¹¹ Nayi, ε gaxu,
ε tan naxanla naxanye xaxili sani,
ε kontofili, ε tan sungutunna naxanye xaxili
ragidixi.

ε dugine ba ε ma,
ε yi kasa benbela dugine xidi ε tagi sununi.

¹² ε kanken makudun, ε wuga
xeε tofajine nun manpa bili sabatixine fe ra,
¹³ e nun n ma yamana baxona,
firin jali kanne nun tansinne bata sabati
denaxan yi.

ε wuga banxi fajine fe ra
sewan yi denaxanye yi
e nun sumunna yi taan naxan yi yeyε.

¹⁴ Amasoto manga banxin nabejinma nen,
taa yimaxaxini ito yigelima nen,
a yire makantanxine nun sangansone yi
findi

banxi xonne ra han habadan,
e nun burunna sofanle magidena,
e nun xuruseene de madondena,
¹⁵ han Alaa Nii Sarijanxin yi godo nxu ma
keli kore,

tonbonna yi findi wudi bili nakoon na,
wudi bili nakoon yi findi fotonna ra.

¹⁶ Nayi, kiti kenden luma nen tonbonni,
tinxinna yi lu wudi bili nakoni.

¹⁷ Tinxinyaan yi baje xunbenla raso.
Tinxinyaan tonon yi findi sabarinnun
makantanna ra habadan.

¹⁸ N ma yamaan daxoma nen baje xunbela
yireni,

daxode makantanxine yi,
matabu fajin denaxanye yi.

¹⁹ Hali balabalan kesene fotonna kalama
nen,

taan mumeen yi fan,

²⁰ sewan luma nen ε tan xa.

ε tan ε sansine sima nen xudene birin de,
ε yi ε jingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

¹ Gbaloni i xa,
i tan naxan halagin tima
i tan naxan munma halagin soto singen,
i tan naxan bonne yanfama
muxe munma i tan naxan yanfa singen!
I na yelin halagin tiye waxatin naxan yi,
i fan yi halagi.

I na yanfantenyaan dan waxatin naxan yi,
muxune yi i fan yanfa.

² Alatala, hinan nxu ra!

Nxu xaxili tixi i tan nan na.

Findi nxu fangan na xoton yo xoton,
i nxu rakisi toto waxatini!

³ Siyane na i xuiin me,
e yi e gi.
I neen fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.

⁴ ε tan siyane,
ε seen naxanye tongoxi yengeni,
muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.
Muxune dutunma ne ma
alo sune setna.

⁵ Alatala na feene birin xun ma
bayo a dōxi kore xonna ma.
A bata sariyan nun tinxinna raso Siyon taan
yiren birin yi.

⁶ I tan, Alatalaa yamana,
i luma nen makantanni.
Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi kisin
nan na,
e nun Marigin binyana
na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nen yaxune xili ma

⁷ Sofa wekilaxine nan gbelegebele xui ito ra
kirane xon.

Baje xunbenla rali muxune yi xete wuge
xoleni.

⁸ Kirane bata rabejin,
muxu yo mi fa danguma kirane xon.

Yaxun bata layirin kala,
a yi taane rajaxu,
a mi muxu yo binyaxi.

⁹ Yamanan bata lu sununi,
a kalama.

Liban yamanan bata yagi,
a fotonna bata xara.

Saron meremeren luxi
alo tonbonna,
Basan nun Karemele yamanane wudine
dene yi yolon.

¹⁰ Alatala naxa,

“Iki, n bata keli.

Iki, n na n ma binyen mayitama nen.

Iki, n na n ma fe yitema nen.

¹¹ ε feen naxanye yitonma,
ne luxi nen

alo se dagina hanma sexena.
ε yeteen yengin yi findi teen na
naxan ε raxarima.

¹² Siyane ganma nen
e lu alo xuben sulun teeni,*
alo tansinne na masage,
e gan.”

¹³ ε tan naxanye makuya,
ε tuli mati n naxan ligaxi.
ε tan naxanye maso,
ε n senben yatēn kolon.

¹⁴ Yulubitone bata gaxu Siyon yi,
xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.

* 33:12: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

E maxɔdinna tima, e naxa,
 “Nde luyɛ halagi tɛɛni ito dɛxɔn en yɛ?
 Nde nɔɛ luyɛ habadan tɛɛ wolonni ito dɛxɔn
 en yɛ?”

15 Fɔ naxan sigan tima tinxinni,
 a ɲɔndin fala,
 naxan a mɛma tɔnɔne ra
 naxanye sɔtaxi gbaloni,
 naxan mi tinma dimi yi seen nasuxɛ mayi-
 funi,

a tunla ba muxune ra
 naxanye faxa ti feene yitɔnma,
 a yɛɛn ba fe ɲaxine ra.

16 Na kanna fe luma nɛn
 alo a na dɔxɔ yire matexini,
 geyaan faran makantanxin yi findi a luxun-
 den na.

A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalɛn yi xunba

17 I mangan toma nɛn i yɛɛn na a nɔrɔ gbeeni,
 i yi yamanan danne to masigaxi pon!

18 Nayi, i mirima nɛn i ya ɲaxankata dan-
 guxine ma,

i yi a fala, i naxa,
 “Na kuntigine minɛn
 naxanye yi mudun nasuxuma
 e nun naxanye yi makantan yinna xun
 matoma a ra?”

19 I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,
 xɔɲɛn naxanye fala xuine mi nɔɛ famunɲɛ,
 xɔɲɛn naxanye fala xui mi mɛma a faɲin na.

20 Siyon taan mato,
 en sanle rabama taan naxan yi.
 ɛ yɛɛn tima nɛn Yerusalɛn ra,
 bɔɲɛ xunbeli yirena,

a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,
 naxan wudiye mi fa talama
 naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

21 Alatala a yetɛ yitama en na Ala
 Sɛnbɛmaan na mɛnna nin.

Xudene nun baa gbeene luma nɛn mɛnni,
 yɛngɛ so kunkine mi dangue dɛnaxan yi.
 Kunki gbeene mi dangue na mume!

22 Amasɔtɔ Alatala nan en ma kitisaan na.
 Alatala nan en ma sariyasaan na.
 Alatala nan en ma mangan na.

A tan nan en nakisima.

23 Koni yaxune luxi nɛn
 alo kunkin naxan lutiye bata fulun,
 foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn
 ne mi fa xidixi sɔnɔn,
 ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,
 na mi fa suxi.

Nayi, e se tongoxi gbeen yɛngɛni,
 na yitaxunma nɛn
 hali sankalatɔne e gbeen xalima nɛn.

24 Nayi, Yerusalɛn kaa yo mi a fale,
 e naxa, “N mi yalan.”

Na taan muxune hakɛne mafeluma nɛn.

34

Edɔn makitina

1 Siyane, ɛ maso,
 ɛ yi ɛ tuli mati.

Siyane, ɛ a liga ɛ yeren ma!
 Bɔxɔ xɔnna xa a mɛ,
 e nun a yi seene birin,
 e nun dunɲa nun naxanye birin minima a
 yi.

2 Amasɔtɔ Alatalaa xɔlɔn godoma nɛn siyane
 birin fari,

a fitinan yi godo e ganle birin ma.
 A bata halagin nagidi e birin ma.
 A tinma nɛn e birin yi faxa.

3 E faxa muxune luma nɛn biraxi bɔxɔn ma
 e binbine xirin yi mini han,
 e wunle yi sa e geyane birin ma.

4 Sare kurune* birin kalama nɛn
 alo se kunxina,
 kuyen yi mafilin alo kɛdina,
 sare ganla birin yi yolon
 alo manpa binla dɛ xarene
 alo xɔdɛ bili bogi xaraxine.

5 Ala naxa, “N ma silanfanna bata sarene
 wunla ramini han!

A godoma nɛn Edɔn kaane ma,
 a yi e makiti,
 n halagin nagidixi yamaan naxan ma.”

6 Wunla bata so Alatalaa silanfanna yiren
 birin ma

a madole muxu turen na.

A luxi nɛn
 alo kontonne nun kɔtɔne wunla sarax-
 abadeni,

alo e turen naxan e gbingini.
 Bayo Alatala saraxa gbeen bama nɛn Bosara
 taani

Edɔn kaa wuyaxi yi faxa yɛngɛni.

7 E yɛɛratine fangan gbo
 alo burunna ɲingene,
 koni e fan faxama nɛn bonne xɔn,
 e nun ɲingene nun turane.

E yamanan nafema nɛn wunla ra,
 e turen yi radin bɔxɔn ma.

8 Bayo, gbeɲɔxɔ lɔxɔn nan na ra Alatala xɔn,
 gbeɲɔxɔn ɲɛɛn nan na ra
 Siyon taan xun mayɛngɛna fe yi.

9 Edɔn yamanan baane findima nɛn dolen
 na.

A xuben yi maxɛtɛ dole tɛɛn na,
 e bɔxɔn yi findi dolen ganmatɔɔn na.

10 Kɔɛɛn nun yanyin na,
 a tɛɛn mi tuma,
 a tutin yi lu tɛ kore habadan!
 E yamanan yi lu rabɛɲinxi
 han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ,
 muxun mi fa dangue na yi mume!

* 34:4: Mɛn kaane yi sarene batuma na waxatini.

11 Na yi findi xutunxunbane nun sagalene
konna ra,
toxorone nun xaxane yigiyadena.
Ala yi a lu a yitantaren nun a yigenla ra
alo a dunu_ɲa da waxatin naxan yi.

12 A muxu gbeene mi fa luma na,
naxanye mangan doxe,
a kuntigine birin ɲanma nen.

13 Wudi ɲali kanne solima e manga banxine
kui nen,
sexe ɲaxine nun tansinne yi a yire makan-
tanxine rasuxu,
a findi kankone nun dangaranfulene konna
ra,

14 burunna subene nun kankone naralan-
dena,
burunna kotone yi lu wuge e bode ma menni.
Koe ra yinnan Liliti yi doxo na bo_ɲe xunbenli.
15 Sa_ɲin fan a soden toma na nin,
a yi a xelene bira,
a yi e rasege,
a a diine malan a nininna bun.
Segene fan e malanma na nin.

16 Xa e Alatalaa kedindin kui to,
e ito xaranma nen na, a naxa,
“Subeni itoe sese mi dasama na yi,
birin nun a lanfaan nan fama,
bayo Ala bata na yamarin fala.
A Nii Sari_ɲanxin nan e malanma.
17 A tan nan e doxo_ɲene ragidima.
A tan nan e yirene maliga,
a yi e yitaxun.
Na yamanan findima nen e gbeen na han
habadan,
e yi lu na han mayixete_n nun mayixete.”

35

Yerusalen xunba fena konyiyani

1 Tonbonna nun doxo xaren sewama nen!
Burunna ɲingima nen sewani
a fuga alo gabala fugena.
2 Fugene luma nen burunna yiren birin yi.
Burunna ɲingine yiriwama nen ɲaxanni.
A so_nɔ sewani!
Liban yamanan no_n sifan bata fi a ma,
e nun Karemele geyaan nun Saron
mereme_nena.
Nayi, muxune no_e Alatalaa binye gbeen to_e
nen,
en ma Alaa no_nna.

3 E muxu xadaxine rawekile.
Naxanye xinbiye xuruxurunma,
e ne senbe so.
4 Naxanye bo_ɲe bata mini,
e a fala ne xa, e naxa,
“E wekile, e nama gaxu,
e Ala fama_n ni i ra e gbeen ɲoxodeni.
Ala e yaxune saranna fima nen,

a tan yete_n yi fa e rakisideni.”

5 Nayi, danxutone seen toma nen,
tuli xorine yi feen me.
6 Nayi, sankalatone yi tuga_ɲe ayi
alo xenle,
bobone yi so_nxon nate sewani.
Amasoto tigi ige gbeen minima nen ton-
bonni,
baane yi mini doxo xareni.
7 Nemensin wolonxin findima nen daraan
na,
min xoli yiren yi masara tigi yirene ra.
Kankone yi xima denaxanye yi nun,
gbalan nun tanbinna yi sabati menni.

8 Kira gbeen luma menna nin
naxan xili bama
a “Sari_ɲanna Kirana.”
Muxu haramuxine mi sigan tima a xon
fo a xa findi ne nan gbee ra
naxanye na bira a foxo ra.
Xaxilitare yo mi na xon sigi.
9 Yatane mi luma menni,
sube xajene mi fe na mum!
E mi toe na!
Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima
menni.
10 Alatala na naxanye xoro_ya,
ne fama menna nin.
E fama nen gbelegbele ɲaxaxaxani Siyon
taani,
habadan sewan yi e yetagini yalan.
Naxaxaxan nun sewan luma nen e yi,
sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

36

*Asiriya mangan yi a konko Yerusalen xili
ma*

*Mangane Firinden 18.13,17-37 e nun
Taruxune Firinden 32.9-19*

1 Xesekiyaa mangayaan ɲee fu nun
naanindeni, Asiriya mangan Senakeribi
yi siga Yuda taa makantanxine xili ma,
a yi e birin suxu. 2 Asiriya mangan yi a
sofa kuntigin nun a gali senbemaan nasiga
Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi
taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen yi, a sa
ti ige ramaraden faxaraxin dexon,* dugi
xane xee ma kiraan na.

3 Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga
banxi kuntigin yi mini a ralandeni e nun
sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemen
Yowa, mangana yenla. 4 Sofa kuntigin yi a
fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, e
naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi,
a naxa: I yigi saxi nanse ma?’ 5 I yengi a ma
a feren nun senbena i yii, i yengen so, koni
fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan
saxi nanse yi han i murute n xili ma? 6 I ya

* 36:2: Ige ramaraden naxan geyaan na.

lannayaan saxi Misiran nin, a men kaane xa ε mali. Na luxi nen alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxolama nen. Misiran mangan na kii nin muxone xa naxanye e taxuma a ra. ⁷ Waxatina nde ε falama nen n xa, ε naxa, "Alatala, nxo Ala, nxu nxu taxuxi na nan na." Koni, Xesekiya bata yi Ala batudene kala geyaan fari, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, "E xinbi sinma nen yire sarijanxini ito yetagi." ⁸ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soo wuli firin soe ε yii, xa ε noe soo ragine soe. ⁹ E mi n kanna walikeen keden peen noe, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ¹⁰ A yetena, n faxi yamanani ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yeteen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxori."

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, "Falan ti nxu xa Arami xuini, amasoto nxu a mema, nxu mi falan tima Heburu xuini yamaan yi a me naxanye yinna xuntagi." ¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, "N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye doxi yinna xuntagi, ne fan xa a me nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xonla min ε xon yengeni."

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, "E manga gbeen xuine rame, Asiriya mangana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa, 'E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi noe ε rakise n ma mume. ¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi e lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala e Alatala e ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ¹⁶ E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mume, amasoto Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E boje xunbenla fen n na, ε xete n ma, birin a yii se nun a bogise donje, birin yi a ige ramaraden igen min, ¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali yamana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi. ¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a fala a Alatala ε xunbama nen. Siya gbetene alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi alane minen? E Samari xunba nen n yii ba? ²⁰ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?"

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasoto Manga Xesekiya yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki a dii xemena Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun sebela tiin Sebena nun Asafi a dii xemen

Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e dugine yiboxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yeba xa.

37

Xesekiya yi Nabi Esayi maxodin Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebela tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, "Xesekiya naxa iki: 'Kontofinla nun taron nun yagi loxon nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a jaxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama donxena fe ra.'"

⁵ Manga Xesekiya xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, "E ito nan falama e kanna xa, ε naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.'"

Asiriya mangan man yi a konko Yerusalen ma

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ "E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, 'I laxi i ya Ala ra jaxi ra, i yengi a ma a noe nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?"

Xesekiya Ala maxandina Mangane Firinden 19.14-19

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa,

16 “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan daxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bəxə xənnə mangayane birin xun na, i tan nan bəxən nun kuyen daxi. 17 Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni. 18 Alatala, jəndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxəri, a yi e bəxəne kala. 19 E bata e alane woli tēeni, bayo Ala mi yi e ra nun mume, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gēme masolixine nan tun yi e ra. 20 Iki, Alatala, nxə Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bəxə xənnə yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

Senakeribi a fe yi kala

Mangane Firindena 19.20-37 Taruxune Firinden 32.20-21

21 Nayi, Esayi, Aməsi a dii xēmən yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. 22 Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, “Siyon taa fajin bata i rajaxu, a i magelema. Yerusalen kaane e xunna fitiftima i xanbi ra.

23 I nde konbixi

i a rayelefu?

I xuiin texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala Sarijanxin xili ma!

24 Fata i ya xerane ra,

n tan Marigina, i bata n konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xən,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene segema nən,

e nun a suman wudi fajni fajine.

N sa a xuntagin rajanna li

e nun a fətan fajina.

25 N bata xəjinne ge yamana gbətene yi,

n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xərma nən

n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

26 Koni, i tan Senakeribi,

i mi a kolon

a n feni itoe ye lanxi nən

to mi na ra?

N yi e yitən xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi

alo gēme malanxine.

27 E muxune senbe mi na,

e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xee ma se xene

alo se sonle,

alo sexen fanyen ma

naxan xarama benun a xa gbo.

28 Koni, n na a kolon,

i na dəxə,

i na mini, i na so,

i na xələ n xili ma.

29 I bata xələ n xili ma,

n yi i konbi ti xuiin me.

Nanara, n nan n ma wuren birama nən i

jəeni

n yi n ma karafen bira i de kidine yi.

I faxi kiraan naxan xən

n yi i raxete na xən.”

30 Ala ito nan falaxi

i tan Xesekiya xa, a naxa,

‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:

Bogiseen naxanye solixi e yete ma,

e bata ne don jəeni ito ra,

na nan mən ligama jee fatatəni,

koni jee saxandeni,

e seen sima nən, e yi a xaba,

e yi manpa binle si,

e yi e bogine don.

31 Yuda bənsənnə muxu dən xən naxanye na

lu,

ne mən e salenne raminima nən

alo wudina, e bogi.

32 A dən xene minima nən Yerusalen yi,

a dən xene luma nən e nii ra Siyon geyane yi.

Alatala Senben Birin Kanna na nan ligama a

xanuntenyani.”

Senakeribi rajanna

33 Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya

Mangan ma iki, a naxa,

“A mi soe taani ito yi mume!

A mi xalimakuli wolə be yi.

A mi makantan wure lefa tima a xa.

A mi gbingsin natema a xili ma.”

34 Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,

“A faxi kiraan naxan xən

a xetema nən na xən.

A mi soe taani ito yi mume.

35 N taani ito makantanma nən,

n yi a rakisi,

n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena.”

36 Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi mini,

a muxu wuli keme tonge solomasexe wuli

suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan

to keli xətənni, e yi e binbine to. 37 Nayi,

Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli,

a xete Niniwa yi. 38 Ləxəna nde, Senakeribi

yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini

a batudeni, a dii xēmene Adarameleki nun

Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi siga

Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi dəxə

a jəxəni.

38

*Xesekiyaa furena fe
Mangane Firinden 20.1-11 e nun Tarux-
une Firinden 32.24-26*

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amosi a diin yi fa a fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yiton, amasoto i faxamatɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtɔma.’” ² Xesekiya yi a yɛɛ rafindi banxin kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nɛn i yetagi lannayaan nun bɔɛ fajiyan, naxan fan i yɛɛ ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa, ⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me, n bata i yɛɛgen to. N mɔn jɛɛ fu nun suulun sama nɛn i ya siimayaan fari. ⁶ N ni i tan nun i ya taan xunbama nɛn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nɛn.’”

⁷ Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxamasenni ito nan yitama i ra, alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nɛn, a naxa, ⁸ ‘N nininna raxetema nɛn xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna ye fu.’” Nayi, nininna yi xete xanbin na banxin teden ma sanna ye fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹ Yuda mangan Xesekiya betini ito nan sebe, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰ N yi a falama nɛn, n naxa, “N nɛn fa n ma siimayaan tagiin li tun, n sigama nɛn laxira so deene ra n yi bɔnɔ n ma siimayaan lɔxɔ dɔnxene yi!”

¹¹ N mɔn yi a falama nɛn, n naxa, “N mi fa Alatala toma sɔnɔn niiramane tagi bɔxɔ xɔnna fari, Alatala! N mɔn mi fa muxu yo toma sɔnɔn muxune ye dunuɲa yi!”

¹² N fati bɛndena n niin yigiyadeni ito bata kala,

a makuya n na
a lu alo xuruse rabana bubuna.

N bata n ma siimayaan mafilin
alo gɛsɛ wurundinxina.

N ma gɛsɛn bata bolon.
Xɔtɔnna nun jinbanna tagi,
i n naɲanma nɛn!

¹³ N bata n naxara han xɔtɔnni,
koni alo yatana,
a bata n xɔnne birin yixin.

Yanyin nun kɔɛn na,
i bata n naɲan.

¹⁴ N wuga xuiin mini nɛn
alo tuntunna nɛma tugaɲɛ,
n lu kutuɲɛ alo ganbana.
N yɛɛne lu nɛn tixi kore tɔrɔni,
n yi lu a fale, n naxa,

‘Marigina, n jaxankataxi,
n mali!’”

¹⁵ N fa nanse falama?

A bata falan ti n xa.

A tan yetɛn nan feni ito ligaxi.

N sigan tima nɛn yetɛ magodoni n ma si-
imayaan birin yi
n niin sɔxɔleni ito a fe ra.

¹⁶ Marigina, siimayaan sɔtɔma i ya fanna
nin,

n mɔn n nii ra a tan nan xɔn.

I bata n sɛnbɛ so,

i yi n nakendɛya.

¹⁷ N ma tɔrɔyaan bata maxɛte bɔɛ xunbenla
ra.

I tan nan n niin masigaxi sayaan na,

n to rafanxi i ma,

i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

¹⁸ Laxira xa mi i tantunma.

Sayaan xa mi i matɔxɔ betin bama.

Faxa muxune nɛma sama gaburun na,
ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.

¹⁹ Koni naxanye e nii ra, niiramane,
ne nan i tantunma alo n tan to.

Fafane i ya lannayana fe falama nɛn e diine
xa.

²⁰ Alatala bata n nakisi!

Nayi, nxu nxɔ maxaseene xuiin naminima
nɛn

Alatala Batu Banxini nxu siin sogan dɔnxɛn
birin yi.

²¹ Esayi bata yi a fala, a naxa, “E xɔde bogi yidinxina nde tongo, e a sa a furen de, a yalanma nɛn.” ²² Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma taxamasenna mundun xɔn fa fala a n sigama Alatala Batu Banxini?”

39

Babilɔn xerane

Mangane Firinden 20.12-21

¹ Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii xɛmɛn Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasoto a bata yi a fure feen nun a kendɛyana fe me nun. ² Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita e ra: gbeti fixen nun xɛmana, wudi bogi ture fajine nun latikonɔnna nun a yengɛ so seene ramardena, e nun naxan birin yi a nafulu ramardeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a bɔxɔn birin.

³ Nabi Esayi mɔn yi fa Manga Xesekiya fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilɔn.” ⁴ Esayi mɔn yi a maxodin, a naxa, “E i ya banxin to nɛn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma

banxin kui, e ne birin to nɛn. Sese mi n ma nafulu ramaradani, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna falan name!
⁶ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nɛn Babilɔn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ⁷ E i ya dii xɛmena ndee tongoma nɛn, i yɛtɛɛn naxanye sɔtama, alogo e xa findi Babilɔn mangana banxin xɛmɛ tɛgenne ra.” ⁸ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nɛn bɔpɛ xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

¹ E Ala naxa,

“E n ma yamaan madɛnden,
ɛ a madɛnden!

² E Yerusalen kaane ralimaniya,
ɛ a rali e ma,

a e naxankata wanle bata nɛn.
A e bata mafelu e haken na,
e bata yelin e yulubine saranna sɔtɛ
Alatala yi han dɔxɔ firin!”

³ Muxuna nde xuiin minima, a naxa,
“E kirani tɔn Alatala yɛɛ ra tonbonni,
ɛ kira tintinxin nafala en ma Ala xa bu-
runna ra!

⁴ E folone birin naxutu,
ɛ geyane nun yire matexine birin wuru.
Yire tintinxine yi matinxin,
gɛmɛ yirene yi findi lantane ra.

⁵ Nayi, Alatalaa binyen minima nɛn
kɛnɛnni,
daala birin yi a to!”
Alatala dɛ xuiin nan na ra.

⁶ Muxuna nde a falama,
a naxa, “I xui ramini!”

N yi a fala, n naxa,
“N xa nanse fala?”

A naxa, “Adamadiine birin luxi nɛn
alo sɛxɛna
e binyen birin yi lu alo se fugena.

⁷ Alatala dɛ foyen na dangu sɛxɛne fari,
e xarama nɛn,
e fugene yi yolon.

Yamaan luxi nɛn alo sɛxɛna yati!

⁸ Sɛxɛne xarama nɛn,
e fugene yi yolon,
koni en ma Alaa falan luma nɛn habadan.”

Xibaru fajina fe

⁹ E tan Siyon kaan naxanye sa xibaru fajin
xɛrayani bama,
ɛ te geya matexin fari,
ɛ xuini te han,

ɛ tan Yerusalen kaan naxanye sa xibaru
fajin xɛrayani bama.

E xuini te, ɛ nama gaxu.

E a fala Yuda yamanan taane xa,
ɛ naxa, “E Ala ni i ra!”

¹⁰ A mato,

Marigina Alatala fama fangani.
A mangayaan nabama a senbeni.
A fama a yama xunbaxin na,
a naxan sɔtɔxi a kontonna ra.

¹¹ A a yamaan masuxuma
alo xuruse rabana.

A yɛxɛɛ diine tongoma nɛn a yii,
a yi e xali a yii kanke,
a ti e ngane yɛɛ ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

¹² Nde fɔxɔ igene saxi a yiin kui,
a yi e maliga,

a kore xɔnna danne maliga a yiin na?
Nde bɔxɔn bɛnden yatɛxi deben kui,

a geyane yiliga sikeela ra,
a yire matexine binyan yatɛn kolon ligaseen
xɔn?

¹³ Nde Alatala miriyane kolon?

Nde nɔɛ finde a kawandi muxun na,
a yi a rakɔta?

¹⁴ Ala nde maxɔdinxɔ a maxadi feen na,
alogo a xa xaxinla sɔtɔ?

Nde a xaranxi kiti kɛnde saan ma?

Nde a xaranxi fekolonna ma?

Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

¹⁵ Siyane luxi nɛn

alo igen dindinna palanna kui.

E mi yatɛxi se ra

alo gbangbanna na sa sikeela fari.

Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yelefu

alo gbangbanna naxan tema.

¹⁶ Liban yamanan subene birin xurun
saraxan na

naxan yi daxa nun a ba Ala xa,
a wudine mi wuya

naxanye finde saraxa gan tɛɛn yegene ra.

¹⁷ Sese mi siyane ra a yɛɛ ra yi!

Ala ne yatɛxi fufafuun nan na.

A yigenla fisa e xa!

¹⁸ E waxi Ala sa feni nde ma?

E sawuran mundun yitɛ

e nun naxan maliga?

¹⁹ Xabun nan sawuran nafalama suxuren
na,

xɛma wanla yi xɛmaan sa a ma,

a yi kɔɛ bira yɔlɔnxɔn wure gbeti daxine
rafala.

²⁰ Yiigelitɔɔn naxan mi nɔɛ na sɔtɛ a gbee ala
xa,

na kanna wudi xɔdɛxɛn nan sugandima,

a yi xabu kesuxin fen,

na yi suxuren nafala a xa

naxan mi kalama.

²¹ E mi a kolon ba?

E mi a mexi ba?
 A mi ralixi ε ma ba,
 xabu a fələni?
 Bəxən bəteñ saxi kii naxan yi,
 ε munma na famu ba?
 22 A tan nan dəxi bəxə xəri digilinxin xun
 ma,
 muxune fan luxi a yeε ra yi nən
 alo sūne.
 A kore xənni fulunma
 alo dugi yelefuxina xunna soon na,
 alo gagna a dəxəden na.
 23 A tan nan kuntigine sənben kalama,
 e lu fuyan,
 a yi bəxə xənnə kitisane lu fuu.
 24 E luxi nən alo sansina.
 E nən fa si tun,
 e na woli xēn ma tun,
 salen yete mi e binle ma singen,
 Alaa foyen yi fa e ma, e xara,
 wuluwunla yi e xali alo se dagina.

25 Ala sariñanxin naxa,
 “E n misalima nde ma,
 nxu nun naxan lan?”
 26 E yeεne rate kore,
 ε a mato!
 Nde na seene daxi?
 Nde e ganla defexin naminima,
 a yi e birin xili e xinla ra?
 Fata a fanga gbeen nun a sənbe magaxuxin
 na,
 keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

27 Yaxuba bənsənnə,
 nanfera ε a falama,
 Isirayila yixetene,
 nanfera ε a falama, ε naxa,
 “Nxə kiraan bata luxun Alatala ma,
 nxə Ala mi fa nxu xun mafala kitin sama?”
 28 I mi a kolon ba?
 I mi a mexi ba?
 Alatala nan habadan Ala ra,
 naxan bəxən danne birin daxi.
 A mi xadanma, a mi taganma.
 A xaxilimayaan mi nəε fεsεfεse!
 29 A fangan fima muxu xadanxine ma,
 a muxu taganxine sənben xun masa.
 30 Banxulanne yeteñ xadanma,
 e tagan,
 foningene yi bira xadanni.
 31 Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
 ne mən sənben sətəma nən.
 E tugañma nən alo singbinna,
 e yi e gi, e mi xadan,
 e lu sigan tiye, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

1 Ala naxa,
 “E tan fəxə ige tagi bəxən muxune,
 ε dundu alogo ε xa n xuiin namε.
 E tan yamanane muxune,
 ε wekilən sətə,
 ε maso, ε falan ti.
 En kitin sa en tagi.
 2 Nde muxuna nde rakelixi sogeteden
 binni,*
 a yi a xili,
 a xa lu tinxinna fəxə ra?
 Nde siyane soxi a yii
 a mangane xuru a bun,
 a silanfanna yi e findi burunburunna ra
 a xanla yi e findi se dagin na
 foyen naxan xalima!
 3 A muxune sagatanma yeñgeni,
 a mən yi dangu bəne xunbenli kiraan xən
 a munma yi a sanna ti de naxan yi.
 4 Nde feni itoe rakamalixi,
 a tan naxan yi mayixetene maxilima
 xabu a fələni?
 N tan Alatala nan a fələn na,
 n mən luma nən a rañanni.”
 5 Fəxə ige tagi bəxəne muxune bata a to,
 e gaxu,
 bəxən danne muxune xuruxurunma,
 e birin bata keli, e fama.
 6 Birin a bode malima,
 birin a falama a lanfaan xa,
 a naxa, “I wekilε!”
 7 Yii rafalan fan xabun sənbe soma,
 naxan wuren malaxunma,
 na xabun nawekilema,
 a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
 a naxa, “A lanxi.”
 A yi suxuren gbangban
 alogo a nama bira.
Marigin yi Isirayila xunba
 8 Koni ε tan, Isirayila yixetene,
 n ma walikene,
 Yaxuba yixetene,
 n naxanye sugandixi,
 ε tan Iburahima bənsənnə,
 n xəyina,
 9 n sa ε tan nan fenxi bəxən danne ra,
 n sa ε tan nan xilixi bəxən tongonne ra,
 n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
 “N ma walikēn nan ε ra,
 n bata ε sugandi,
 n mi n mexi ε ra.”
 10 Nayi, ε nama gaxu
 amasətə n na ε xən.
 E nama kontəfli,
 amasətə ε Ala nan n na.
 N na ε sənben gboma ayi nən,
 n yi ε mali,
 n yi ti ε bun sənben nun tinxinni.
 11 Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,

* 41:2: Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilon kaane nə yengeni. Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

ne yagima nen e xun sin!
Naxanye yengen nakelixi e xili ma,
ne luma nen fufafu, e raxori.

¹² E e yengefane fenma nen,
koni e mi fa e toma sonon!
Naxanye yi e yengema,
ne luma nen fuu.

¹³ Amasoto n tan nan Alatala ra,
e Ala,
naxan e yiifari ma yiin suxuma,
n yi a fala e xa,
n naxa, “E nama gaxu,
n tan nan e malima.”

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E tan Yaxuba bonsonna,
e tan naxanye luxi alo kunla,
e nama gaxu,
e tan Isirayila muxudine,
n tan nan e malima,
n tan Isirayilaa Ala Sarijanxin naxan e xun-
bama.

¹⁵ A mato, n bata i findi jingen xee ra bonbo
seen na

wure jin wuyaxin naxan ma
naxanye nene a ra, e jae raminixi.

I geyane wuruma nen,
i yi e raxuya ayi,
i yi yire matexine liga
alo se dagina.

¹⁶ I e yifema nen,
foyen yi siga e ra,
wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.
I tan jaxanma nen Alatala yi,
i yi i kanba Isirayilaa Ala Sarijanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

¹⁷ Yiigelitone nun toro muxune igen fenma,
koni sese mi na!

Min xonla bata e lenna maxara.
Koni n tan,

Alatala, n na e yabima nen,
n tan, Isirayilaa Ala,
n mi e raberijne mume!

¹⁸ N baa igen nafama nen yire matexi ma-
genle fari,

n yi ige xunne ramini meremerene tagi,
n tonbonne findi darane ra,
boxo xaren yi findi tigi yiren na.

¹⁹ N suman binle nun kasiya binle sima nen
tonbonni,

e nun miriti binle nun oliwi binle.

Ige mi yiren naxanye yi,
n fofone nun gbinjene nun xarinne si
menne yi e bode xon,

²⁰ alogo e xa a to, e yi a kolon,
e yi a rakorosi,
e birin yi a famu

a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,
a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e rakamal-
ixi.

Suxurene ton mi na

²¹ Alatala naxa,
“E fa e xun mafala kitini.”

Yaxubaa Mangan naxa,
“E fa e xon ba.”

²² E suxurene xa fa a fala en xa
naxan fama ligadeni.
E a fala nxu xa feen naxanye bata liga,
alogo nxu xa nxu miri e ma,
nxu yi e rajan kiin kolon.

Xanamu, e a yita nxu ra
naxan fama ligadeni.

²³ E waxati famatone fe fala nxu xa.

Nayi nxu a kolonma nen
a alane nan e ra.

E fena nde liga,
xa a findi a fajin na
hanma a jaxina,
alogo nxu birin xa na to,
gaxun yi nxu suxu.

²⁴ Koni na yigenla fisa e xa,
e wanle mi sese ra.
Naxan na e sugandi,
muxu haramuxin nan na kannna ra.

²⁵ N bata muxuna nde rakeli sogeteden
komenna ma,

a fama nen sa keli sogeteden binni
naxan n maxandima.

A mangane yibodonma alo borona,
alo feje rafalan feje bendeni bodonma kii
naxan yi.

²⁶ Nayi, nde bata yi na feen fala a foloni,
alogo en xa a kolon?

Nde a fala benun a xa liga,
alogo en xa a fala, en naxa,
“A jondi”?

Muxu yo mi sese fala,
feni ito mi falaxi benun a xa liga,
muxe mi e fala yo mexi.

²⁷ Koni n singe nan a fala Siyon taani,
n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”

N bata xerana nde fi Yerusalen ma,
naxan fama xibaru fajin na.

²⁸ Anu n mi kawandi muxu yo toxi suxureni
itoe ye,

n na maxodinna ti,
e mi n yabima.

²⁹ A mato sese mi e ra.
E wanle mi sese ra.

E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan
na.

42

Alaa walikena

¹ N ma walikene ni i ra,
n naxan senbe soma,

n naxan sugandixi,
naxan n kenexi.

N na n ma Nii Sarijanxin sama nen a yi,
a yi kiti kenden sa siyane xun na.

² A mi sonxo sonxoe,
a mi a xuini te,

a mi falan tiye taan xun xon,
³ a mi xaye yidaxini girε.
 A mi lenpun tumatəon natuyε.
 Koni, a kiti kenden sama nen jondin xon.
⁴ A mi xadanma,
 a mi tunnaxoləma a ma,
 han a yi fa kiti kenden na bəxə xonna fari,
 han fəxə ige tagi bəxəne muxune fan yi e yigi
 sa a sariyani.

⁵ Alatala ito nan falaxi, Ala
 naxan kore xonna daxi,
 a yi a yibandun,
 naxan bəxəon nun a yi seene daxi,
 a niiraxinla bira adamadiine yi
 naxanye daxi a yi,
 a niin bira ne yi
 naxanye sigan tima a fari, a naxa,
⁶ “N tan Alatala,
 n tan nan i xilixi tinxinni,
 n yi i suxu i yii ma,
 n yi i makantan,
 n yi n yengi lu i xon.
 N ni i findi n ma yamaan layirin xidi muxun
 na

e nun kenenna siyane xa,
⁷ alogo i xa danxutəne yeene rabi,
 i yi suxu muxune ramini kasoon na,
 i yi kasorasane xəwəya,
 e mini dimini.”

⁸ “Alatala nan n tan na,
 n xinla nan na ra.
 N mi n ma binyen soma gbete yii.
 N mi n ma tantunna fiye suxurene ma.
⁹ Fe singene bata yelin kamale,
 n fe neene nan ma fe ralima ε ma
 benun e xa fələ,
 n xa ε rakolon ne ma.”

Beti nenena

¹⁰ E beti nenən ba Alatala xa,
 bəxəon danne birin xa a tantun betini,
 ε tan naxanye sigama fəxə igen xun ma
 e nun a yi seene birin,
 fəxə ige tagi bəxəne nun e muxune birin.
¹¹ Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
 e nun Kedari bənsənna* dəxədene!
 Sela kaane xa gbelegbele səwani,
 e xa sənəxə naxanaxani geyane xuntagi!
¹² Binyen xa fi Alatala ma!
 A xa tantun fəxə ige tagi bəxəne birin yi!
¹³ Alatala minima nen alo sofa wəkilexina,
 a bənen tema nen alo yenge so senbimana.
 A sənəxəma nen yaxune xili ma yengeni,
 a yi e nə.

¹⁴ Xabu waxati xunkuye,
 n dunduxi,
 n naxaraxi, n na n ye te suxi.
 Koni iki, n səxələxi

alo naxanla nema tinna ma,
 n gbelegbelema,
 n kutunma naxankatani.
¹⁵ N geyane nun yire matexine kalama nen
 n yi e se jingine birin xara.
 N baane findima nen tonbonne ra
 n yi darane xəri.
¹⁶ N danxutəne rasigama nen kiraan xon
 e mi naxan kolon.
 E yengi mi kiraan naxanye ma,
 n yi ti e yeε ra ne xon,
 n yi dimin findi kenenna ra e yetagi,
 n geme yirene findi lantaan na e xa.
 N na nan ligama,
 n mi e rabejinje mume!
¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,
 e yi a fala sawurane xa,
 e naxa, “Nəxə alane nan ε ra,”
 ne xetema nen e xanbi ra,
 e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ E tan tuli xərine, ε tuli mati!
 E tan danxutəne, ε yeε ni,
 ε seen to!
¹⁹ Danxutəna nde ra,
 xa n ma walikεen xa mi a ra?
 Tuli xərina nde ra
 alo n xəraan naxan nasigaxi?
 Danxutəna nde ra,
 alo n bəje xunbenla fixi naxan ma?
 Danxutəna nde ra,
 alo Alatalaa walikεna?
²⁰ I bata fe gbege to,
 koni i mi e famuxi.
 I tunle rabixi,
 koni e mi feen mεma!
²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,
 a bata a kenən,
 a xa a sariyan gboon nun a nəwən makenən.
²² Anu, yama yiigelitə halagixini ito mato!
 E bata e birin suxu,
 e birin balanxi yinle ra,
 e birin saxi kasoon na.
 E yii seene bata suxu yengeni,
 muxε mi na naxan e xunbe.
 E yetεen bata findi se suxin na yengeni,
 muxε mi na naxan a fale,
 a naxa, “Ne raxεtε!”

²³ Nde a tuli matima ito ra ε ye?
 Nde a ligama a yeren ma,
 to xanbi ra, a yi a tuli mati?
²⁴ Nde Yaxuba bənsənna soxi a yaxune yii,
 a Isirayila so halagi tiine yii?
 Alatala xa mi a ra,
 en naxan yulubi tongo,
 en mi tin birε naxan ma kira fəxə ra
 en tondi a sariyane suxe?
²⁵ Nayi, a yi a xələ gbeen nagodo e fari
 alo tεena

* 42:11: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebxixi Dunuja Fəlon 25.13 kui.

e nun yengen gbalone.
A yi e gan,
koni e mi sese famuxi,
a yi e rax̄ari,
koni e mi na feen yat̄e e b̄aj̄eni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
Yaxuba b̄ons̄onna,
naxan i rafalaxi,
Isirayila b̄ons̄onna,
Alatala ito nan falaxi iki,
a naxa, “I nama gaxu,
amas̄ot̄o n bata i xunba!
N bata i xili i xinla ma.
N tan nan gbee i ra!
² Xa i danguma f̄ox̄o igeni,
n luma n̄en i x̄on.
Xa i danguma baane yi,
i mi i mam̄inj̄e.
Xa i danguma t̄eni,
a mi i gan̄j̄e,
t̄e d̄egen mi i rax̄ore.
³ Amas̄ot̄o Alatala nan n na,
i ya Ala,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
i rakisimana.
N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,
n yi Kusi yamanan nun S̄eba yamanan findi
i j̄ox̄on na.
⁴ Bayo i yat̄exi n x̄on,
i binyaxi n ȳe ra yi,
n bata i xanu.
N bata muxune findi i j̄ox̄on na,
n yi yamane fi i niin xunbaan na.”
⁵ “I nama gaxu,
amas̄ot̄o n luma n̄en i x̄on.
N fama n̄en i yix̄etene ra
sa keli sogeteden binni,
n yi sa e malan
keli sogegododen binni.
⁶ N na a falama n̄en k̄om̄enna binna xa,
n naxa, “E b̄ej̄in!
N yi a fala ȳifanna binna xa,
n naxa, “I nama e makankan!
Fa n ma dii x̄em̄ene ra
sa keli yire makuyeni,
e nun n ma dii t̄em̄ene
sa keli b̄ox̄on danne ra,
⁷ n xinla falama naxanye birin xun ma
n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
n naxanye rafalaxi,
n yi e da.”
⁸ Yamani ito ramini
naxanye danxuxi,
anu e ȳene fan,
tuli x̄arini itoe,
naxanye tunle fan.
⁹ Siyane birin xa e malan e bode x̄on,

yamanan muxune birin!
Nde na fe falaxi e ȳe
benun a xa liga?
Nde fe fonne ralixi en ma?
E xa fa e serene ra,
e yi a mayita a yonna e xa!
En xa e xuiin name,
alogo muxune xa a fala,
e naxa, “E j̄on̄di!”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “E tan nan n serene ra,
ε tan naxanye findixi n ma walik̄ene ra,
n naxanye sugandixi
alogo ε xa n kolon,
ε yi la n na.
N tan yi na yi
benun suxure yo xa rafala,
ala gb̄et̄e yo mi na n tan xanbi.
¹¹ N tan nan Alatala ra,
n tan yat̄i!
Ba n tan na,
marakisi ti gb̄et̄e yo mi na.
¹² N tan nan feene mak̄en̄ema,
n muxune rakisi, n yi ε rakolon!
Ala x̄oj̄e mi a ra
naxan ε tagi f̄o n tan!
Naȳi, n serene nan ε ra,
fa fala n tan nan Ala ra.”
Alatalaa falan nan na ra.
¹³ “N tan yat̄igin nan na ra
xabu a f̄loni!
Muxu yo mi n̄oe muxun b̄e n ȳii.
N na naxan liga,
nde n̄oe a rakale ayi?”

Alaa kininkininna

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, naxan ε xun-
bama, Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
“N muxuna nde rasigama n̄en
Babil̄on yamanan xili ma,
ε tan ma fe ra.
N yi Babil̄on muxu gixine kunkine kala,
e yi e mamin,
e yi e kanbama naxanye yi nun.
¹⁵ Alatala nan n tan na,
ε Ala sarijanxina,
naxan Isirayila daxi, ε mangana.”
¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
naxan kiraan sama baa igen x̄onna ma,
dangu ige gbeene yi,
¹⁷ naxan yenḡe so wontorone nun soone
rasiga yenḡeni,
e nun ganla nun sofa w̄ek̄il̄exine e bode x̄on,
e yi e sa,
e mi fa kelima s̄on̄on,
e yi tu alo saraban na j̄an.
¹⁸ A naxa:
Fe singene nama fa rabira ε ma,
ε j̄inan fe fonne x̄on!
¹⁹ E a mato,
n fe n̄en̄en nan ligama!

Na bata a fə̀lɔ̀ iki,
ε mi a kolon ba?

N kiraan sama nɛn tonbonni,
n yi baane ramini bɔ̀xɔ̀ xareni.

²⁰ Burunna subene n binyama nɛn,
kankone nun dangaranfulene,
amasɔ̀tɔ̀ n bata igen namini tonbonni,
n yi baane ramini bɔ̀xɔ̀ xareni,
alogo n ma yamaan xa e min,
n naxan sugandixi.

²¹ N yamaan naxan nafalaxi,
na n tantunma nɛn.

Ala yamaan makitima

²² ε tan Yaxuba bonsonna,
ε mi n tan xan xilixi!

ε tan Isirayila kaane,
ε bata ε tunnaɔ̀lɔ̀ ε ma n tan mabinni.

²³ ε mi ε yeɛɛne nun ε siine baxi n xa saraxa
gan daxin na.

ε saraxane mi findixi n ma binyen na.
N mi saraxane findixi goronna ra ε xun ma,
n mi ε raxadanxi wusulan saraxane badeni.

²⁴ ε mi gbeti yikalaxi n xa,
alogo ε xa latikɔ̀nɔ̀nna sara n xa,
ε saraxa subene turen mi n wasaxi.

Koni ε yulubine bata findi goronna ra n xun
ma

ε yi n naxadan hakene xɔ̀n.

²⁵ Koni n tan nan keden pe ε hakene xa-
farima,

n tan yetena fe ra.

N mi fa n mirima ε yulubine fe ma sɔ̀nɔ̀n.

²⁶ Fe danguxine rabira n ma.

En kiti feni ito yebe en bode xa.

ε falan ti, ε yi ε yete xun mafala.

²⁷ ε benban nan singe yulubin liga,
ε fala radangune yi murute n xili ma.

²⁸ Nanara, n bata yire sarijanxin kuntigine
yatε muxu haramuxine ra,

n yi halagin nagidi Yaxuba yixetene ma,

n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane ma.

44

Alatala nan keden Ala ra

¹ Koni iki, Yaxuba bɔ̀nsɔ̀nna,
n ma walikene,
ε tuli mati,
n na Isirayila naxan sugandixi!

² Alatala ito nan falaxi,
naxan i daxi,
naxan i rafalaxi i nga kui,
naxan i malima, a naxa,
“ε nama gaxu, n ma walikene,
Yaxuba bɔ̀nsɔ̀nna,
i tan Isirayila tinxinxina
n naxan sugandixi.

³ Bayo n ni igen nafama nɛn bɔ̀xɔ̀ xareni
n yi xudene radangu tonbonni.
N na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn i
bɔ̀nsɔ̀nne ma,
n yi barakan sa i yixetene fe yi.

⁴ E sabatima nɛn
alo seɛne burunna ra,
alo wudi fajine xudene de.

⁵ Muxuna nde a falama nɛn,
a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’
boden yi a fala,
a a xili nɛn ‘Yaxuba,’
gbete yi a sebe a yiin ma,
fa fala ‘Alatala gbeena,’
a yi a yete xili ba a ‘Isirayila.’ ”

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,
Isirayila Mangan naxan a xunbama,
Alatala Senben Birin Kanna naxa,
“N tan nan a fɔ̀lɔ̀n nun a rajanna ra.

Ba n tan na,
Ala gbete mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?

Na kanna xa a xuini te!

A xa a yebe n xa,
naxan birin bata dangu
xabu n singe ra muxune da waxatin naxan
yi!

A mɔ̀n xa fe famatone fe fala,
naxanye fama ligadeni!

⁸ ε nama gaxu,
ε nama xuruxurun,

n mi yi ε rakolonxi feni ito ma ba,
n yi a rali ε ma

xabu to mi na ra?

N serene nan ε tan na.

Ala gbete na,

ba n tan na ba?

ε kantan fanye gbete yo mi na,
ba n tan na.

N mi gbete kolon.”

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
ε se rafalaxi fisamantenne tɔ̀nɔ̀ yo mi na.

E yete serene nan e ra:

E mi se toma, e mi fe kolon,

ε mɔ̀n luma nɛn yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tɔ̀nɔ̀ mi na.

¹¹ Na kanna nun a sifan birin yagima nɛn.
Suxuren nafala muxune findixi adamadi-
ine nan tun na.

E birin xa e malan,

e xa e maso.

E gaxuma nɛn,

e yagi ε bode xɔ̀n.

¹² Xabun nema bunbin xabuma,
a walima te wolonne nan na,
a yi a rafala deerramaan na.

A a rawalima a senben nan na
koni kamɛn na a suxu,

a senben yi jan,
min xɔ̀nla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nɛn wudin ma,

a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan nɔ̀ɔ̀n birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.
¹⁴ A sumanne nan sege ma
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fɔ̀tɔ̀nni,
e gbo.
Xanamu, a fɔ̀fɔ̀na nde tongo,
a tan yetɛɛn naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.
¹⁵ Adamadiine na wudina ndee ganma
yegen na,
e yi nde tongo,
e yi e maxara a ra.
E na nan ndee mɔ̀n tongoma,
e yi kudin so,
e mɔ̀n yi ndee tongo,
e yi e gbee alana nde rafala,
e yi e xinbi sin a bun,
e suxuren nafala, e yi a batu.
¹⁶ E yi a wudi dɔ̀nxɛn findi yegen na,
a gan,
e yi suben jin ndee ra,
e yi a gan ndee ra,
e yi a don han e lugo.
A mɔ̀n yi a maxara,
a yi a fala, a naxa,
“N na n maxarama,
n tɛɛ degeɛn toma yatil!”
¹⁷ A wudin dɔ̀nxɛna,
a yi na rafala a gbee ala ra,
a suxurena,
a yi a xinbi sin a yetagi,
a yi a batu, a naxa,
“N xunba,
bayo i tan nan n ma ala ra!”
¹⁸ E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e yeene raxixi
alogo e nama sese to.
E mi nɔ̀ɛ e mirɛ,
e feene famu.
¹⁹ Muxune mi e mirima,
e xaxinla sɔ̀tɔ̀,
e mi feene yeɛ toɛ
alogo e xa a fala, e naxa,
“N bata wudina ndee gan,
n kudin so a ra,
n yi suben gan ndee ra,
n yi a don.
N lan n xa a dɔ̀nxɛn findi se haramuxin na
ba,
n yi n xinbi sin yegen bun?”
²⁰ E kankanma naxan ma,
xuben nan gbansan na ra.
E bɔ̀ɔ̀n bata tantan,
a e ralɔ̀ ayi.
E niin mi xunbama,
e mi a falama, e naxa,

“Seen naxan n yii ito ra,
wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

²¹ Yaxuba bɔ̀nsɔ̀nne,
na feen xa rabira e ma!
Amasɔ̀tɔ̀ n ma walikɛɛn nan e ra,
Isirayila kaane!
N na e rafalaxi nɛn
alogo e xa findi n ma walikɛne ra,
Isirayila kaane,
n mi jinanna e xɔ̀n.
²² N bata e hakene ba e ma
alo kundaan kore xɔ̀nna ma
e nun e yulubine
alo kundaan xɔ̀tɔ̀nni.
E xun xɛtɛ n ma,
amasɔ̀tɔ̀ n bata e xunba.

²³ Kore xɔ̀nna, gbelegbele sewani,
amasɔ̀tɔ̀ Alatala bata wali!
Bɔ̀xɔ̀n bunna, sɔ̀nxɔ̀ sewani,
geyane, e xuini te
e nun e tan fɔ̀tɔ̀nne nun wudine birin.
Amasɔ̀tɔ̀ Alatala bata Yaxuba yixɛtɛne

xunba,
a yi a binyen mayita Isirayila yi.
²⁴ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan i xunbama,
naxan i rafalaxi
xabu i i nga kui, a naxa,
“N tan, Alatala,
n bata feen birin liga,
n tan nan keden kore xɔ̀nni fulunxi,
n tan yetɛɛn nan bɔ̀xɔ̀ xɔ̀nna saxi.
²⁵ N tan nan waliyine wule mantaxane
kalama,
n yi yiimatone findi daxune ra,
n yi fekolonne raxɛtɛ xanbin na
n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan na.
²⁶ N na n ma walikɛna falane rakamalima
nɛn.

N ma xɛrane na fe famatɔ̀n naxanye rali,
n na a rakamalima nɛn.

N bata a fala Yerusalem ma, n naxa,
‘Muxune mɔ̀n dɔ̀xɔ̀ma nɛn a yi,
Yuda taane mɔ̀n tima nɛn,
n mɔ̀n yi taa kalaxine yitɔ̀n.’

²⁷ N nɔ̀ɛ a fale tilinna ma,

n naxa, ‘Xara,

n xa i ya igen xɔ̀ri.’

²⁸ N yi a fala Kirusi ma,

n naxa, ‘N ma xuruse rabana!

A n waxɔ̀n feene birin ligama nɛn.’

N na a fala Yerusalem ma,

n naxa, ‘A mɔ̀n xa ti!’

E nun Ala Batu Banxin ma,

n naxa, ‘A mɔ̀n xa beten sa!’ ”

45

Ala yi Kirusi findi a walikɛn na

1 Alatala ito nan falaxi a muxu sugandixin xa,

a naxa, “Kirusi, n naxan yii suxi, alogo n xa siyane magodo a yetagi, n yi mangane yenge so seene ba e ma, n yi deen foxo firinne rabi a ye ra, alogo taan so deene nama fa ragali sonon,

2 n tan yeteen tima nen i ye ra, n yi gbingbinne malaxun, n yi sulan deene kala, n yi deene balan wurene bolon.

3 N boxo bun nafunla soma nen i yii, e nun nafulu luxunxina, alogo i xa a kolon

fa fala a n tan nan Alatala ra, naxan i xilima i xinla ra, n tan Isirayilaa Ala.

4 N bata i xili i xinla ma, n yi tide binyen fi i ma, n ma walikéen Yaxuba yixetene fe ra, Isirayila kaane, n naxanye sugandixi, koni i mi n kolon.

5 Alatala nan n tan na, gbete mi na.

Ba n tan na, Ala gbete mi na. N bata i yiton yengen xili yi, hali i to mi n kolon,

6 alogo muxune xa a kolon, keli sogen tedan ma han a gododena, fa fala ba n tan na, se gbete mi na.

N tan nan Alatala ra, gbete mi na.

7 N tan nan kenenna daxi, n yi dimin da,

n yi boje xunbenla fi, n yi toron nafa.

N tan Alatala nan feen birin ligama.”

8 “Tulen xa a yiton kore, tinxinna yi godo alo tulena! Boxon xa rasonya alogo kisin xa mini alo sansina, e nun tinxinyaan yi sabati e bode xon! N tan Alatala nan ne birin daxi.”

9 Gbalon na kanna xa naxan yengen nakelima a dali marigin ma, muxun naxan luxi

alo fejena fejene tagi. Feje bendena a fale a rafala muxun ma ba, a naxa, “I nanse ligama?”

hanma a naxa, “Sese mi i ya wanla ra!”

10 Gbalon na kanna xa naxan a falama a fafe ma, a naxa, “I nanse barixi ito ra?”

hanma a naxa a nga ma, “I diin barin nanfera?”

11 Alatala ito nan falaxi, Isirayilaa Ala Sarijanxina, naxan Isirayila daxi, a naxa,

“E tan nan n maxodinma fe famatone ma, lan n ma diine fe ma, e yi yamarine so n yii lan n yii foxon ma?”

12 N tan nan boxo xonna rafalaxi n adamadiine da a fare! N tan yeteen nan kore xonni fulunxi. N tan nan a sarene birin yamarima.

13 N tan nan Kirusi rakelixi n ma tinxinyana fe ra,

n yi a ti kira yitonxin xon. A n ma taan tima nen.

N ma muxun naxanye yi suxi yengeni, a ne bejinma nen, e mi e xun saren fi.”

Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

14 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Misiran kaane nun Kusi yamanan yulaya seene,

na Sabe kaa muxu kuyene wanle tonon luma nen i xa.

E fama nen i konni, e findi i gbeen na, e bira i foxo ra, e xidixi e bode ra, e yi e xinbi sin i yetagi e yi i maxandi, e naxa, ‘Ala i tan nan xon. Ala gbete mi na, sese mi ala gbete ye ra!’ ”

15 I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina, i findixi Ala luxunxin nan na.

16 Suxure rafalane birin yagixi, e xun sinxi, e birin xun sinxin sigama e bode xon.

17 Koni Isirayila kaane tan kisin sotoma Alatala nan na habadan. E mi fa yarabe, e xun sin mume!

18 Amasoto Alatala ito nan falaxi, a tan naxan kore xonna daxi, a tan Ala, naxan boxo xonna daxi, naxan a beten saxi, a mi a magenla lu, koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi. A naxa, “N tan nan Alatala ra, gbete mi na.

19 N mi falan tixi luxunna xan yi, dimini boxon yirena nde yi.

N mi a falaxi Yaxuba yixetene xa, n naxa, ‘E n fen fuyan!’

N tan Alatala, n pondin nan falama, n fe fapin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

20 “E tan siyane muxu gixine, e fa e malan,

e birin yi e maso be! Xaxilitarene nan wudi suxurene tongoma, e yi batu seene maxandi naxanye mi noe e rakise.

21 E falane ti, e yi e xonba.

E bode kawandi!
 Nde muxune rakolonxi feni ito ra
 xabu a fɔlɔni?
 Nde bata yi a rali nun
 xabu to mi na ra?
 N tan Alatala mi a ra ba?
 Ba n tan na, Ala gbete mi na,
 Ala naxan tinxin,
 Marakisi Tiina.
 Ba n tan na, gbete mi na.
 22 E yee rafindi n ma, e xa kisi,
 e tan naxanye birin bɔxɔn danne ra!
 Bayo Ala nan n na,
 gbete mi na.
 23 N bata n kɔlɔ n yeteni,
 n yeteen bata fala tinxinxini ito ti,
 falan naxan mi maxetema, n naxa,
 'Xinbin birin sinma nen n bun ma,
 lenna birin yi a kɔlɔ n yi.
 24 E naxa: Tinxinna nun senbena Alatala
 nan keden pe yi.'"
 Naxanye birin yi xɔlɔxi a ma,
 ne birin yagixin fama nen a fema.
 25 Isirayila kaane birin tinxinna sɔtɔma nen
 Alatala xɔn,
 e yi e kanba Ala yi.

46

Babilɔn suxurene halagi fena

1 Beli suxuren bata a xinbi sin,*
 Nebo suxuren yi a felen.
 Ningene nan e suxurene maxalima.
 E yi e dɔxɔma e xun ma nen sali waxatine yi,
 koni iki e bata findi goronna ra sube
 xadaxine xun ma.
 2 E bata e felen e bode xɔn,
 e yi e xinbi sin,
 e mi nɔe e suxurene rakise
 naxanye findixi goronna ra
 bayo e tan yeteen sigama konyiyani.
 3 Yaxuba yixetene, e tuli mati n na,
 e tan Isirayila yamaan muxu dɔnxene,
 e tan naxanye goron n xun ma
 xabu e nga kui,
 xabu e xijnen minma!
 4 N luma na ki kedenna nin
 han e fori waxatini.
 N tima nen e bun ma
 han e xun seXene yi fixa.
 N bata na liga,
 n mɔn waxi e xali feni,
 n ti e bun, n yi e xɔrɔya.

5 E n misalixi nde ra?
 Nxu nun nde lan?
 E nxu nun nde saxi nxu bode ma,
 nxu nun naxan maliga?
 6 Muxune e xɛmane fima,
 e gbeti fixeni liga sikeela fari,

e xabun saren fi
 alogo a xa ala sawurana nde rafala,
 e xinbi sinjɛ naxan bun ma,
 e yi a batu.
 7 E a tongo e tungunna ma,
 e a maxali,
 e sa a dɔxɔ a dɔxɔdeni.
 A mi nɔe kele a funfuni!
 Hali e xui ramini a ma,
 a mi e yabima.
 A mi e ratangama e kɔntɔfinle ma.
 8 Feni ito xa rabira e ma,
 e yi e wekilɛ!
 E tan muxu murutɛxine,
 e miri na ma e bɔjɛni.

9 Feen naxanye danguxi a fɔlɔ fɔlɔni,
 ne xa rabira e ma.
 Amasɔtɔ Ala nan n na,
 gbete mi na!
 Ala nan n na,
 sese mi maliga n na!
 10 Naxan fama ligadeni a rapanna ra,
 n na ralima a fɔlɔn nin.
 Naxan munma liga,
 n na fe falama xabu waxati xunkuye.
 N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima nen.
 N wama naxan birin xɔn,
 n yi na liga.
 11 N bata senbɛmana nde xili,
 sa keli sogeteden binni,
 naxan luxi alo singbinna
 alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
 sa keli yamana makuyeni.
 N naxan falaxi, n yi na rakamali,
 n na naxan yitɔn, n yi na liga.
 12 E tuli mati n xuiin na,
 e tan muxu bɔjɛ xɔdɛXene,
 e tan naxanye makuya tinxinna ra!
 13 N ma tinxinyaan somatɔɔn ni i ra!
 A mi fa makuya.
 N mi fa buma, n kisin nafa.
 N kisin nasoma nen Siyon taani,
 n yi n ma nɔrɔn fi Isirayila ma.

47

Babilɔn taan kala fena

1 Keli i ya mangaya gbɛdeni
 i dɔxɔ bɔxɔni, Babilɔn taa fajina.
 Babilɔn kaane, e dɔxɔ bɔxɔni!
 A mi fa falama a ma sɔnɔn
 a taa jaxumɛ tofajina.
 2 E se din seene tongo alo konyine,
 e yi sansi kesene findi a fujin na.
 E doma gbeene mate,
 e danbane xa to, e xudene gidi.
 3 E ragenla toma nen,
 e yagixin yi to.
 N nan n gbeene jɔxɔma nen,
 muxu yo mi n yikalɛ.

* 46:1: Babilɔn kaane gbee alane nan yi Beli nun Nebo ra.

4 Isirayilaa Ala Sarijnanxin nan en xun-
bama,
a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

5 E dɔxɔ, ε dundu,
ε siga dimini,
ε tan Babilɔn kaane!
A mi fa falama a ma sɔnɔn
a yamanane mangana.

6 N xɔlɔ nen n ma yamaan ma,
n bata yi n keen nayarabi,
n yi e rabɛnin ε yi.
E mi kininkinixi e ma,
ε konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.

7 E yi a falama nen, ε naxa,
“N luma nen mangayani habadan!”
Koni ε mi na feene yatexi
ε mi ε mirixi feene rajan kiin ma.

8 Nayi, Babilɔn taana,
i tan naxan luxi alo jaxalan jaxina,
i tuli mati ito ra iki.
E tan Babilɔn kaan naxanye dɔxi makan-
tanni,

ε tan naxanye a falama, ε naxa,
“Nxu tan, nxu jɔxɔn mi na,
nxu mi finde kapa gilene ra mumɛ,
nxɔ diine mi faxɛ mumɛ!”

9 Na fe firinne ε sɔtɔma nen lɔxɔ kedenni
sanja ma kedenni,
ε diine yi faxa,
ε findi kapa gilene ra.
Ne defexin ligama nen ε ra,
hali ε kɔɛ ra feene to gboxi ayi,
hali ε tirin feene senben yi gbo!

10 E bata ε yigi sa ε fe jaxine yi.
E yi a falama nen ε yete ma, ε naxa,
“Muxu yo mi nxu toma!”
E xaxilimayaan nun ε fekolonna bata ε
xunna firifiri.

E yi a falama ε bɔjɛni nen, ε naxa,
“Nxu tan, nxu jɔxɔn mi na!”

11 Gbalon fama nen ε ma
ε mi naxan nadangu xiriya kolon.
Halagin godoma nen ε ma,
ε mi naxan nadangu saraxan nɔɛ.
Yihadin fama nen ε ma sanja ma kedenni,
ε xaxili mi naxan ma.

12 Nayi, ε lu ε tirin feene fari
e nun ε kɔɛraya fe wuyaxine,
ε yi ε yete yixadanma naxanye fɔxɔ ra
xabu ε dii jɔɛ waxatina!
Yanyina nde,
ε tɔnɔn sɔtɔma e yi nen,
yanyina nde
ε muxune magaxuma e yi nen.

13 E bata ε yete yixadan suxurene
maxɔdindeni.
Awa, nayi, muxun naxanye xibarune toma
sarene yi,
ne xa keli, e fa ε rakisi,

e tan naxanye sarene rakɔɔsima
e fe famatɔne fala kike yo kike!

14 E luma nen
alo se dagina, tɛɛn yi e gan.
E niin mi tangama na tɛɛ dɛgen ma.
Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na de
burun ganma naxan na,
muxuna a maxare naxan na!
15 E yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
xabu ε dii jɔɛ waxatina,
ne rajanna ligama na kii nin,
ε tɔɔma naxanye fe ra.
E birin sigama nen e xun xɔn e tantanni,
e tan sese mi ε rakise mumɛ!

48

Ala fe nenene ralima

1 E tan Yaxuba yixetene,
ε tuli mati ito ra,
ε tan naxanye xili Isirayila
ε tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
ε tan naxanye ε kolɔma Alatala xinli
ε tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,
koni jɔndin nun tinxinyaan mi a ra!
2 Amasɔtɔ ε xili saxi taa sarijnanxin nan xun
ma.

E yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.

3 Feen naxanye danguxi,
n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.
N yetɛɛn nan ne ralixi,
n yi muxune rakolon ne ra,
na xanbi ra, sanja ma kedenni,
n yi e liga, e yi rakamali.

4 Amasɔtɔ n na a kolon nen
a yama tengbesenxin nan ε ra,
ε kɔɛni balanxi alo wure gbelemɛna,
ε tigin xɔdɔxɔ alo sulana.

5 Nanara, n feni itoe fala ε xa
xabu waxati xunkuye,
n yi ε rakolon e ra benun e xa liga,
alogo ε nama a fala, ε naxa,
“Nxɔ suxurene nan e ligaxi,
nxɔ sawurana hanma nxɔ ala wure daxin
nan e yamarixi.”

6 E bata feni itoe mɛ,
ε yi e birin to rakamale!
E fan mi ε tiye e ra ε deni ba?

Iki, n fa ε rakolonma fe nenene nan ma,
naxanye luxunxi,
ε mi naxanye kolon.

7 N baxi e yitɔndeni nen,
fe fonne mi e tan na.
Benun to, ε munma yi e sese a fe mɛ nun,
alogo ε nama a fala,
ε naxa, “Nxu yi na kolon.”

8 Anu, ε mi yi sese mɛxi,
ε mi yi sese kolon.
E tunla munma yi a mɛ singen waxati dan-
guxine yi.
Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan ε ra.

Xabu ε yi ε nga kui,
 a yi falama ε ma a muxu murutεxine.
 9 N bata n ma xɔlɛni suxu n xinla fe ra.
 N bata diɲa ε ma n tantunna fe ra,
 alogo n nama ε halagi.
 10 N bata ε rasensen tɛɛni *
 alo gbeti wurena sulun tɛɛni.
 N mi yi ε rasoxi sulun tɛɛn xan yi de,
 koni n yi ε rasoxi ɲaxankata yinla nan na.
 11 N bata keli ito ligadeni n yetɛna fe ra,
 n na a ligama n yetɛɛn yatin nan ma fe ra!
 Amasɔtɔ n tinɲɛ di,
 n xinla yi rayelefu?
 N mi n ma binyen fiyε gbetε ma.

12 Yaxuba bɔnsɔnna,
 ε tuli mati n na!
 Isirayila kaane, n naxanye xilixi!
 N tan na a ra,
 n tan nan a fɔlɔn nun a rajanna ra.
 13 N tan nan bɔxɔ xɔnna betɛn saxi,
 n yiifanna yi kore xɔnɲi fulun.
 N na e xili, e fama nɛn mafuren!
 14 ε birin xa ε malan, ε tuli mati!
 Nde feni ito falaxi suxurene ye?
 Muxuna nde rafan Alatala ma.
 Na a waxɔn feene ligama nɛn Babilɔn taan
 na,
 a yiini tema nɛn Babilɔn kaane xili ma.†
 15 N tan nan keden pe falan tixi,
 n mɔn yi a xili, n yi a rafa.
 A wanla sɔnɔyama nɛn!
 16 ε maso n na, ε tuli mati ito ra.
 Xabu a fɔlɔni, n mi falan ti wundoni.
 Xabu feni itoe fɔlɔna, n yi be.
 Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii
 Sariɲanxin xe.

17 Alatala ito nan falaxi,
 naxan i xunbama,
 Isirayilaa Ala Sariɲanxina, a naxa,
 “Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i xaranma i yetε munanfanna ma,
 naxan tima i yeε ra,
 a siga i ra kiraan xɔn
 naxan lanɲɛ i ma.
 18 Xa i yi n ma yamarine rame nun,
 i ya bɔɲɛ xunbenla yi luma nɛn nun
 alo baana,
 i ya tinxinna yi lu
 alo fɔxɔ igen walanna,
 19 i yixetene yi wuya ayi
 alo ɲemɛnsinna
 i ya diine yi gbo ayi
 alo ɲemɛnsin xɔnne.
 I xinla mi bε n yetagi mumε!”
 20 ε mini Babilɔn yamanani,
 ε ε gi Babilɔn kaane ma!
 ε gbelegbele sɛwani, ε fa a rali,

a xa rawanga!
 ε a fe raxuya ayi han bɔxɔn danne,
 ε a fala, ε naxa, “Alatala bata a walikɛɛn
 Yaxuba bɔnsɔnna xunba!”
 21 Min xɔnla mi e suxuma,
 a na ti e yeε ra, dangu tonbonni.
 A igen naminima nɛn fanyeni e xa.
 A fanyen bɔma nɛn,
 ige gbeen yi mini keden na.
 22 Alatala naxa,
 “Bɔɲɛ xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

49

Marigina walikɛɛn nan kɛnɛnna ra siyane

xa
 1 ε tuli mati n na,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.
 Yamana makuyene,
 ε ito rame.
 Benun n xa bari,
 Alatala bata yi n xili.
 2 A bata n dɛɛn lu
 alo silanfan xɛnxɛna,
 a yi a yiin nininna ti n xun ma,
 a yi n findi xalimakuli ɲɔɛ ralemunxin na,
 a n luxun a xalimakuli sasen.
 3 A yi a fala n xa, a naxa,
 “N ma walikɛɛn nan i ra, Isirayila,
 n ma binyen luma naxan yi.”
 4 Koni n tan yi a fala, n naxa,
 “N bata n yetε yixadan fufafu,
 n bata n fangan kala fuyan,
 n mi se sɔtɔxi.
 Koni Alatala n ma kitin sama nɛn.
 N saranna n ma Ala nan yii.
 5 Awa iki, Alatala bata falan ti,
 a tan naxan n daxi nga kui
 alogo n xa findi a walikɛɛn na,
 alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna raxete a ma,
 alogo Isirayila kaane mɔn xa malan a fɛma,
 n bata binyen sɔtɔ Alatala yetagi.
 Amasɔtɔ n ma Ala nan findixi n fangan na.
 6 A bata a fala n xa, a naxa,
 “I findi fena n ma walikɛɛn na
 alogo i mɔn xa Yaxuba bɔnsɔnna rakeli,
 i yi Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne raxete n
 ma,
 na xurun.
 N ni i findima nɛn kɛnɛnna ra siyane xa,
 alogo n ma marakisin xa makɛnɛn
 siga han bɔxɔn danne ra.”

Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne xete fena

7 Alatala naxan i xunbama,
 Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
 na nan ito falaxi i xa,
 i tan naxan naɲaxuxi,
 i tan naxan yatεxi muxu haramuxin na ya-
 maan xɔn,
 i tan naxan findixi kuntigine konyin na,

* **48:10:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛna.” † **48:14:** Perise mangan Kirusi nan fama Babilɔn kaane yeɲgeɲeni.

a naxa, “Mangane i toma nen,
e yi keli,
kuntigine i toma nen,
e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
naxan tinxin,
Isirayilaa Ala Sarjinxina
naxan i sugandixi.”
8 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N ma marafanna waxatin na a li,
n ni i yabima nen!
I rakisin waxatin na a li,
n ni i malima nen.
N na i ramarama nen,
n yi i findi layiri xidi muxun na
alogo yamanan mon xa yiton
baxan kee rabejinxine mon yi yitaxun,
9 alogo a xa fala kasorasane xa
fa fala, ‘E mini!’
e nun naxanye luxi dimini
fa fala, ‘E mini kenenni!’
E noe e dege nen kirane xon
alo xuruse kuruna,
e xuruse rabaden toe nen geyane birin fari.

10 Kamen mi fa e suxuma sonon,
min xonla mi e suxe.
Kuye wolonna nun sogen mi e tere mume,
bayo naxan kininkinima e ma,
na tima nen e yee ra,
a yi e xali tigi yirene yi.

11 N na n ma geyane birin findima nen ki-
rane ra,
n ma kirane mon yi yiton.
12 E mato, e fama
sa keli yire makuyeni,
ndee kelima sogeteden komenna binni,
ndee sogegododen binni,
ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

13 Kore xonna, gbelegbele sewani!
Baxo xonna, jaxan!
Geyane, e sewa xumi te!
Bayo, Alatala a yamaan madendenma,
a kininkinima a toro muxune ma.

Yerusalem taan mon tima nen

14 Siyon kaane yi a falama nen,
e naxa, “Alatala bata nxu rabejin,
Marigin bata jinan nxu xon.”

15 Ala naxa,
“Naxanla jinanaje a diin xon ba,
naxan xijen na?
A mi kininkininje a dii barixin ma ba?
Hali a tan jinanaje a xon,
n tan mi jinanaje i xon mume!
16 N bata i xinla kerenden n yiine kui,
n na n jaxo lu taan makantan yinne xon ma
waxatin birin.

17 I ya diine xetema e giye i ma nen,
i kala muxun naxanye yi i halagima,
ne e gima i ma nen.

18 I yee rakojin i rabilinni,
i ya diine birin bata e malan,

e fama i fama.
Habadan Ala nan n na,
n bata n kolo n yeteni,
e findima nen i maxidi seen na
alo jere na i kee ra
alo jaxalalindina a maxidima kii naxan yi.”
Alatalaa falan nan na ra!
19 Hali taa xonne nun baxo rabejinxine
nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,
e sa xurunma ayi nen daxoden na i ya ya-
maan xa.

Naxanye yi i halagima,
ne makuyama i ra nen.
20 E diin naxanye baxi i yii,
ne mon a falama nen i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
daxodena nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetenxi.”

21 Nayi, i a falama nen i baje ni,
i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n namexin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,
koni diini itoe sa kelixi minen?”

22 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na n yiin maligama nen siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nen ya-
manane xa,
e yi fa i ya dii xemene ra e yii kanke,
e yi i ya dii temene maxali e tungunne ma.
23 Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
mangane jaxanle yi i ya dii temene balo i xa.
E yi e xinbin sin i yetagi,
e yetagin yi lan baxon ma,
e yi i san ma laxone makon.
I a kolonma nen nayi,
a Alatala nan n tan na,
naxanye e xaxili tixi n tan na
ne mi yagima.”

24 Sofaan seen naxan tongoxi yengen i,
na be a yii ba?
Jaxankata tiina muxu suxin noe a futuxule
ba?

25 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Sofana se tongoxin bama nen a yii yati,
jaxankata tiina muxu suxin yi a futuxulu.
N na i yengefane yengema nen,
n yi i ya diine rakisi.

26 Naxanye yi jaxu i ra,
n yi ne radin e bode ma
e balo e bode suben na,
e yi e bode wunla min
alo manpa nenena.
Nayi, adamadiine birin a kolonma nen
a Alatala nan n na,
i rakisimaan naxan i xunbama,
Yaxubaa Ala Senbema.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Futu kala kedin minen
 n na n mexi e nga ra naxan xon?
 Hanma n na e matixi n doli faane ma naxan
 xon?

E matixi e hakene nan ma fe ra
 e nga ramexi e matandine nan ma fe ra.
² N to fa, nanfera muxe mi yi be?

N to xinla ti, nanfera,
 muxe mi n yabi?
 N yiin dungi nayi ba,
 a yi muxune xunba?
 Senbe mi n na ba,
 n yi muxune xoroya?
 Anu, n baa igen xorima,
 n na n konko a ma,
 n yi baane findi tonbonna ra,
 e yexene yi kun,
 bayo ige mi na,
 e birin yi faxa min xonla ra.
³ N yi dimin naso kore
 alo sunu dugina.”

Marigina walikena

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
 alogo n xa a kolon
 n naxan fale muxu xadanxine xa,
 e senben soto.
 A n naxulunma xoton yo xoton,
 alogo n xa a falan name
 alo a xarandiina.

⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
 n tan fan mi murutexi a ma,
 n mi xetexi xanbin na.
⁶ N na n fanna ti nen n bonbo muxune xa,
 n yi n deen ti ne xa
 naxanye n de xabene matalama.
 N mi n yetagin baxi konbin nun degen bun.

⁷ Koni Marigina Alatala n mali nen,
 nanara n mi rayarabi.
 N bata n yetagin findi fanyen na,
 n to a kolon a n mi fama yagideni.
⁸ Naxan yoon fima n ma,
 na bata maso.

Nde waxi n xun maxidi feni nayi?
 En kitin yeba en bode xa!
 Nde mi tinxi n ma yoon ma?
 A xa fa n xili ma!
⁹ Marigina Alatala n malima nen.
 Nayi, nde n yalagima?
 E birin kalama nen
 alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰ Nde a tuli matiye Alaa walikenen na Alatala
 yeraqaxun ma?
 Naxan yo sigan tima dimini,
 kenenna dasaxi naxan ma,
 na xa a yigi sa Alatala yi,

a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹ Koni e tan naxanye teene soma,
 e yi tanba radegexine tongo,
 nba e sigan ti e yetena tee degen ma,
 e tanban naxanye radegexi.
 E fa ito nan sotoma:
 e faxama saxolen nin.

51

Kisin naxan dan mi na

¹ E tuli mati n na,
 e tan naxanye tinxinyaan foxo ra,
 e tan naxanye Alatala fenma!
 E yeen ti fanyen na,
 e minixi naxan yi,
 e nun gemena e baxi denaxan yi.

² E yeen ti Iburahima ra, e fafe,
 e nun Saran, naxan e barixi.*
 Amasoto n Iburahima xili waxatin naxan yi,
 dii mi yi a yii nun.
 Koni n barakan sa nen a fe yi,
 n yi mayixete wuyaxi fi a ma.

³ Alatala Siyon taan masabarima na kii nin,
 a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.
 A yi a tonbonna lu
 alo Eden nakona.†

A boxo xarene yi lu alo Alatalaa nakona.
 Sewan nun naxanna luma nen a yi,
 beti xuine nun sigi xuine yi me a yi.

⁴ Ala naxa, “E tan n ma yamana,
 e tuli mati n na!
 E tan n ma yamanan muxune,
 e n xuiin name,
 bayo n sariyan fima nen,
 n ma kiti kenden yi findi kenenna ra siyane
 xa.

⁵ N ma tinxinyaan somatxon ni i ra,
 n ma marakisin yi makenen.
 N kiti kenden nafama nen siyane ma n
 senben xon.

Foxo ige tagi boxone yi e yigi sa n yi,
 e yi e xaxili ti n senben na.

⁶ E yee rate kore,
 e mon xa boxon mato.
 Kore xonna lama ayi nen alo tutina,
 boxo xonna yi jan alo dugina,
 a muxune yi faxa alo tugetugene.
 Koni n ma marakisin luma nen habadan,
 n ma tinxinyaan mi janyee mume!

⁷ E tuli mati n na,
 e tan naxanye tinxinna kolon.
 E tan yamaan naxan n ma sariyan nama-
 raxi e borjeni!

E nama gaxu muxune mafala xuine yee ra,
 e nama gaxu e konbine yee ra.

⁸ Bayo, e fatin kalama nen,
 kunle yi e don,
 alo domain xiine bun,

* **51:2:** Iburahima nun Saran ma fe sebexi Dunuja Folon 17.14 kui. † **51:3:** Eden nakona fe sebexi Dunuja Folon 2.8-9 kui.

koni n ma tinxinna luma nen habadan,
n ma marakisin yi lu mayixete nun
mayixete na.”

⁹ Keli Ala, keli! I senbe so!

Alatala, i fangan nakeli
alo boxo singene,
alo waxati danguxine yi!

I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,
i yi na ige yi ninginangani soxon?

¹⁰ I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,
tilin gbeen yi xori.

I tan xa mi kiraan sa baan xonna ma[†]
alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

¹¹ Alatala na naxanye xoroya,
ne xetema nen.

E fama nen gbelegbele naxanaxani Siyon
taani,

habadan sewan yi e yetagini yalan.
Naxanaxan nun sewan luma nen e yi,
sunun nun kutunna yi jan fefe!

¹² N tan keden peen nan e ralimaniyama.
Nanfera e gaxuma muxune yee ra,
naxanye faxama?

Adamadiine rajanna luma nen
alo sexena.

¹³ I bata jinan Alatala xon naxan i daxi,
naxan kore xonni fulunxi,
a boxo xonna beten sa!

I luma nen gaxuni waxatin birin i
jxankata tiin bun ma

alo a na a yiton i halagi xinla ma!
Koni jxankata tiina fitinan minen?

¹⁴ A gbee mi fa luxi kasorasane xa bejin.
E mi faxama kasoon na,
donseen mi fa dasama e ma sonon.

¹⁵ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan foxo igeni maxama,
a moronne yi xuxu. §

A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

¹⁶ N bata n ma falan naso i de
n yi n yiin nininna ti i xun ma.
N tan naxan kore xonna sa a funfuni,
n yi boxo xonna beten sa,
n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,
“N ma yamaan nan e tan na.”

Ala Yerasalen senbe soma nen

¹⁷ E xulun, e xulun!

Yerasalen kaane e keli!

E tan naxanye e minxi Alatalaa xolon dolo
lengenna ra
e tan naxanye a xolo igelengenna rafexin
minxi

han e yi a jan,
a yi e xunna firifiri!

¹⁸ E diin naxanye birin barixi,
keden mi na naxan tiye e yee ra.
E diin naxanye birin maxuruxi
keden mi na naxan e yii rasuxe.

¹⁹ Taron bata e soto firin firin yeen ma:

gbalon nun halagina
fitina kamen nun yengena.
Anu, nde i ralimaniye,
nde i masabare?

²⁰ E banxulanne bata bira boxon ma kira
xunne birin na,

e fugaxi a ra
alo bolen na a suxu lutin na,
e saxi Alatalaa xolon bun,
e Ala bata a konko e ma.

²¹ Nanara, i tuli mati n na,
taa taroxina,

i tan naxan xunna firifirixi,
koni i mi dolo minxi!

²² Marigina Alatala ito nan falaxi,
i ya Ala,
naxan a yamaan xun mayengema, a naxa,
“N ni igelengenna bama nen i yii
naxan i xun magima a ra,
n ma xolo igelengenna.

I mi fa a minma sonon.

²³ N na a soma nen muxune yii
naxanye yi i taroma,
naxanye yi a falama i ma, e naxa,
‘I felen nxu xa dangu!’

I yi i fanna ti e xa alo boxona
alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerasalen xunba fena

¹ E xulun, e xulun Siyon kaane!
E mon xa senben soto.

Yerasalen taa sarjantaxin muxune,
e dugi fajine tongo!

Bayo, xone sarjantaren mi fa soma e konni.

² E yikunkun,
e gbangbanna ba e ma Siyon kaane,
E mon xa keli,

e dolo e funfu fonni.

E lutine ba e koe,

e tan Yerasalen taan muxu suxine!

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Bayo e matixi nen,
e sare mi fi,

e mon xunbama nen, se mi fi.”

⁴ Marigina Alatala mon ito nan falaxi, a
naxa,

“N ma yamaan sigaxi nen Misiran ya-
manani singen,

a sa lu konyiyani,
koni donxen na,
Asiriya kaane nan e jxankata.”

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Iki, n fa nanse ligama?

N ma yamaan bata xali konyiyani,
e mi sara.

Naxanye bata non soto e xun na,
ne sonxoma,

[†] 51:10: Na feen sebexi Xoroyaan 14.21 kui.

§ 51:15: Igen moronne: alo foyen na so igeni.

e n xinla rayelefuma waxatin birin.”
Alatalaa falan nan na ra.

6 “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma
nen,
nanara e a kolonma nen na loxonni,
a n tan nan falan tixi,
n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”

7 Xera faji yibane faan lanxi geyane fari
han,

naxanye boje xunbenla fe ralima,
naxanye fama sewa feen xibarun na,
naxanye marakisina fe falama,
naxanye a falama Siyon kaane xa,
e naxa, “E Ala nan mangan na!”

8 E tuli mati e taan kantan muxune xuiin na!
E xuini tema,

e birin yi sonxo sewani,
bayo e Alatala toma fe Siyon taani e yetagi.

9 E xuini te,
e gbelegbele sewani e bode xon ma,
Yerusalen taa kalaxin muxune!

Bayo Alatala a yamaan masabarima,
a Yerusalen taan xunbama nen.

10 Alatala bata a yii sarjannxin senben
makenen

siyane birin yetagi,
boxon danne birin en ma Alaa marakisin
toma nen.

11 E siga, e siga, e mini na yi!
E nama din se sarjantare yo ra!

E masiga e ra, e yi sarjann
e tan naxanye Alatalaa goronne maxalima!

12 E mafuraxin nama mini,

e nama siga e giye,
bayo Alatala tixi e yee ra.

Isirayilaa Ala mon luma nen e xanbi ra e
kantandeni.

Alatalaa walikena

13 N ma walikena fe sabatima nen,
a fe yi mate, a yi tide gbeen soto,

a binyen soto,
14 hali a fe to findixi terena feen na muxu
wuyaxi xa,

bayo a yetagin mi yi fa luxi alo muxuna,
a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

15 Anu, a siya wuyaxine rasarjannma nen
wuli raxuyaxin xon.

Falan yi jan mangane de a yetagi,
bayo e bata feen to naxan munma yi fala e
xa,

e munma yi naxan me nun,
e yi na famu.

53

1 Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na ra?
Alatala a senben makenen nde xa?

2 Alaa walikenen sabati nen a yetagi

* 53:9: Na feen sebexi Matiyu 27.57-60 kui.

alo sansi sonla,
alo wudi saenna
naxan minima boxo xareni.

A mi yi tofan,
a mi yi noroxi
naxan a lige en yabu a ra.
A to ki yo mi yi en mabandunma.

3 A yi rajaxuxi nen,
muxune yi e me a ra.
Muxu soxolexin nan yi a ra
naxan bata yi dari toron na,
muxe mi yi wama naxan mato feni.
A yi rajaxuxi,
en mi yi a yatexi se ra.

4 Anu, a en ma furene soxolen nan tongo,
a yi a ti en ma torone ra.

Koni, en yi mirixi a ma
fa fala a Ala nan a ratoronxi,
a yi a jaxankata,
a yi a rayarabi.

5 Anu, muxune a soxon en yulubine nan ma
fe ra,

a yi rahalagi en hakene fe ra.
Maratoronna naxan boje xunbenla fiye en
ma,

na yi sa a fari,
en kendeyaan sotoxi a maxolone nan xon.

6 En birin bata yi lo ayi,
alo xuruseene,
birin yi sigama a gbee kira nan xon,
koni Alatala yi en birin haken goronna doxo
a tan xun ma.

7 E a jaxankata nen,
e a rayarabi, a mi sese fala.

A yi lu alo yexee diin naxan xalima a fax-
adeni,

alo yexeen naxan a dunduma
e nema a fati ma xabene maxabe,
a mi sese fala.

8 A xali nen gbaloni, a makiti,
koni nde yi kontofilixi na feen na
a waxatin muxune ye?

Amasoto a ba nen jeje muxune ye
jaxankatan yi sa a fari n ma yamaan yulu-
bine fe ra.

9 A gaburun lu nen muxu jaxine ye,
a maluxun nafulu kanne fema,*
hali a to mi gbalo fe yo liga
a mi yanfa fala yo ti.

10 Alatala tin nen a xa halagi xoleni,
bayo xa a niin ba tagi yitonna saraxan nan
na,

a mayixetene toma nen
a siimayaan yi xunkuya ayi
Alatala yi a sagoon nakamali a xon.

11 A niin soxolene dangu xanbini,
a kenenna toma nen, a wasa.
A kolonna xon,

n ma walikε tinxinxin muxu wuyaxi ratinx-
inma nen

a yi e hakεne goronna tongo.

¹² Nanara, n tide gbeen soma a yii nen,
a yi yenge se tongoxine yitaxun e nun
senbεmane.

Amasoto a tin nen a sayaan ma,
a yate nen alo fe jaxi rabane,
a yi muxu wuyaxi yulubin goronna tongo
a yi solonaan ti hake kanne xa.

54

Yerusalen mi fa rabejixi

¹ I tan Yerusalen taan naxan luxi alo gban-
tana,

i xa sεwa, i tan naxan mi dii barixi!*

I xa jaxan i sɔnxɔ sewani,
i tan naxan mi dii sɔtɔn xɔlen kolon.

Bayo jaxalan nabejinxina diine wuyama
ayi nen

dangu xεme taa ra dɔxɔn gbeene ra.

Alatala naxa na kiini.

² I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!

I nama sike,

i ya bubun lutine rakuya ayi,

i yi a senbetenne xɔn din.

³ Amasoto ε sabatima nen yiifanna nun
kɔmenna ma,

yamanane yi findi ε yixetene gbeen na,

e yi taa yigenle rafe.

⁴ E nama gaxu,

amasoto ε mi yagin sɔtɔε.

E nama kɔntɔfli amasoto ε mi rayagima,

koni ε jinanma nen ε dii jɔɔɔyaan yagin xɔn
ε mi fa ε mirima ε kaja gileyaan yagine ma
sɔnɔn.

⁵ Amasoto naxan ε daxi,

na luxi nen alo ε xεmen nan na ra.

A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Isirayilaa Ala Sarijanxin nan ε xunbama.

A xili nen bɔxɔn birin ma Ala.

⁶ Amasoto Alatala mɔn ε xilima nen

alo jaxanla naxan yi rabejinxixi,

naxan sunuxi!

Muxun mi nɔε a foningε waxatin jaxanla
rame!

E Ala naxa na kiini.

⁷ N na ε rabejin nen waxatidi,

koni n mɔn yi ε xɔn suxu kininkinin gbeeni.

⁸ N na n yetagin luxun nen ε ma waxatidi,

n ma xɔlɔ gbeeni.

Koni n kininkininma ε ma nen

n ma habadan hinanni.

Alatala na nan falaxi naxan ε xunbama.

⁹ Ala naxa, "N na a ligama nen to

alo Nuhan waxatini,

n na n kɔlɔ waxatin naxan yi fa fala

fufa gbeen mi fa sama bɔxɔ xɔnna xun ma
sɔnɔn.

N mɔn bata n kɔlɔ na kiini,

n mi fa xɔloma ε xili ma sɔnɔn,

n mi fa n kɔnkɔma ε ma sɔnɔn.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,

hali yire matexine yimaxa,

n ma hinanna mi a makuyε ε ra,

n ma bɔjε xunbeli layirin mi kale en tagi."

Alatala naxa na kiini,

naxan kininkininxi ε ma.

Ala mɔn Yerusalen tima nen

¹¹ Yerusalen taa tɔɔxina,

foye gbeen naxan yimaxaxi,

muxu yo mi naxan madendɛnxi!

Awa, n tan, Ala, n mɔn Yerusalen taan tima
nen gεme tofajine ra,

n mɔn yi a beten sa gεme mamiloxi fajine ra.

¹² N taan makantan sangansone findima
nen gεme gbeeli fajine ra,

n yi taan so dεene ti gεme fixε mayilɛnxine
ra

n taan nabilinna yinna ti bɔxɔ bun nafunle
ra.

¹³ E diine birin findima nen Alatalaa
xarandiine ra,

e bɔjε xunbenla yi gbo ayi.

¹⁴ E sabatima nen tinxinyani.

Jaxankatan masigama ε ra nen.

E mi fa gaxuma sese yeε ra,

gaxun masigama ε ra nen,

a mi fa a masoma ε ra.

¹⁵ Xa muxune ε yenge,

na mi kelixi n tan ma,

naxan yo na ε yenge,

na birama nen ε sanna bun!

¹⁶ A mato, n bata xabun da,

naxan tigen tɛn nafema,

naxan yenge so seen nafalama a kiini.

Koni n tan nan mɔn halagi tiin daxi

naxan a kalama.

¹⁷ Yenge so se yo na rafala ε xili ma,

na mi fefe lige ε ra.

Naxan yo na ε tɔjεge kitisadeni,

ε yoon sɔtoma na ma nen.

Alatalaa walikεne na nan sɔtoma e kɛen na,

n bata na kitin sa e xun mayengen na.

Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

¹ Min xɔnla ε tan naxanye birin ma,

ε birin xa fa, igen ni i ra!

Hali gbeti mi ε yii, ε fa,

ε fa donseen sara, ε a don!

E fa minseen nun nɔnɔn sara,

gbeti mi fima, a sare mi fima.

² Nanfera ε seen sarama

donse mi naxan na?

Nanfera ε yetε yixadanma seene fe ra

naxanye mi ε wasama?

* **54:1:** Yerusalen taan yatexi gbantan na nen bayo a muxune bata yi siga konyiyani yengen xɔn.

Nayi, ε tuli mati n na ki faɲi,
ε yi donse keɲɲɛn don,
donse ɲaxumene yi ε nii yifan ε ma.

³ ε tuli mati, ε fa n ma,
ε n xuiin name,

ε nii rakisin sɔtoma nɛn.

N habadan layirin xidima en tagi nɛn,
alo n hinanna nun tinxinna naxan yita
Dawuda ra.

⁴ N bata Dawuda findi seren na siyane xa,
e nun mangana siyane xun na.

⁵ ε siyana ndee xilima nɛn
ε mi naxanye kolon,
siyaan naxanye mi ε kolon,
ne yi e gi e fa ε fama

Alatalaa fe ra,
ε Ala Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
naxan xunnayerenna fima ε ma.

⁶ ε Alatala fen

a tinma ε xa a to waxatin naxan yi.
ε a xili,

a maso ε ra waxatin naxan yi.

⁷ Muxu ɲaxin xa xete a kiraan fɔxɔ ra,
hake kanna xa a miriyane lu,
a tubi Alatala ma,
naxan kininkinima a ma,
en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Bayo n ma miriyane mi ε miriyane ra,
ε kirane mi lanxi n ma kiraan ma.

⁹ Kore xɔnna matexi bɔxɔn xun ma kii
naxan yi,
n fan ma kirane fisa ε kirane xa na kii nin
n ma miriyane fan yi fisa ε miriyane xa na
kiini.”

¹⁰ Tulen nun balabalan keɛene godoma keli
kore

anu, e wuyenna mi te kore

fɔ bɔxɔ xɔnɲi kun,

e yi seene rasoli, e sabati

e yi findi sansi bogine ra xee biine xa,

e findi donseen na kametane xa.

¹¹ N ma falan fan na kii nin

naxan minima n de.

A yigenla mi xete n ma,

fɔ a n waxɔn feen liga,

a n ma fe ragidixin nakamali,

n na a rasigaxi naxan na.

¹² ε minima konyiyani sɛwan nin,

ε yi rafa bɔɲe xunbenli,

geyane nun yire matexine sɔnɔtoma nɛn

ɲaxanni ε yeε ra,

burunna wudine birin yi e yiine bɔnbɔ.

¹³ Nali yirene yi findi fɔfɔ yirene ra,

tansin yirene yi findi miriti wudi xiri
ɲaxume yirene ra.

Na findima nɛn xinla ra Alatala xa,
habadan taxamasenna
naxan mi kalama mumε!

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“ε kiti kenden sa,

ε tinxinyaan liga,

amasɔtɔ n ma marakisin bata maso

n ma tinxinyaan makeɲɛnmatɔɔn ni i ra.

² Sɛwan na kanna xa

naxan na ligama,

adamadiin naxan na suxuma,

a yi Matabu Lɔxɔn binya,

a mi a rayelefu,

a yi a yiin ba fe ɲaxin birin yi.”

³ Xɔɲɛn naxan findima Alatala gbeen na,
na nama a fala, a naxa,

“Alatala n bama nɛn a yamaan ye!”

Hanma xeme teɛenna* yi a fala, a naxa,

“Wudi xaren nan tun n tan na!”

⁴ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Naxanye n ma Matabu Lɔxɔn binyama

e yi n nafan feen sugandi,

e lu n ma layirin bun ki faɲi,

⁵ n yirena nde luma nɛn e xa n Batu Banxin

nun a yinna kui,

n yi e xinle sebe mɛnni

alogo ɲinan nama ti e xɔn.

Na tɔnɔna e ma dangu dii xemene nun dii
temene ra.

N xinla naxan fima e ma,

na luma nɛn habadan,

sese mi a be na.

⁶ Xɔɲɛn naxanye findixi Alatala gbeen na,

alogo e xa a batu,

Alatala xinla rafan naxanye ma,

naxanye birin Matabu Lɔxɔn binyama,

e mi a rayelefu,

e lu n ma layirin bun ki faɲi,

⁷ n ne xalima nɛn n ma geya sariɲanxin fari,

n yi e rasewa n xinla maxandi banxini.

E saraxa gan daxine nun e saraxane rasux-
uma nɛn

n ma saraxa ganden fari,

amasɔtɔ n ma banxin xili bama nɛn,

Ala maxandi banxina siyane birin xa.”

⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra,

a tan naxan Isirayila muxu suxine
malanma, a naxa,

“N bata ndee malan,

n mɔn gbeteɛye malanma nɛn sa ne fari.”

Manga ɲaxine fe

⁹ ε tan burunna subene,

ε tan fɔtɔn yi subene, ε fa ε dege!

¹⁰ Isirayila xun makantanne bata findi
danxutɔne ra,

* **56:3:** Xeme teɛenna: Na waxatini, mangane yi xemena ndee teɛenna nɛn alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana ɲaxanle fɔxɔ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla lɔma ayi nɛn, a to mi diin barima.

e mi sese kolon,
e bata findi bare bobone ra,
naxanye mi nœ wonwonjœ.
E luma saxi nen, e lu xiye se,
xixɔnla yi rafan e ma.

¹¹ Barene nan ne ra naxanye seni bɔma,
naxanye mi wasama mumœ!
Xuruse rabane nan ne ra
naxanye mi sese famuma.
E birin sigama e gbee kiraan nan xɔn.
Birin biraxi a yete tɔnɔn nan fɔxɔ ra.
¹² E naxa, “E fa, nxu xa sa dɔlɔn fen!
En dɔlɔn min han en xunna yi keli!
Tila fan luma nen alo to,
bayo a gbege mɔn luxi.”

57

¹ Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na feen ma.
Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nen
alogo e xa ba gbalo famatɔn yete ra.
² Bayo naxanye sigan tima jɔndini,
ne soma bɔjœ xunbeli yiren nin,
e matabuden sɔtɔ.

³ E tan kœeramuxu diine, e maso be,
yalunde bɔnsɔnna,
naxan yalunyaan ligama!
⁴ E nde magelema,
e deen bandunma nde ma
e lenna raminima nde ma?
E mi findixi dii murutexine xan na ba,
wule fala bɔnsɔnne,
⁵ E tan naxanye kunfan nagboma ayi wu-
dine kideni,
e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,
e tan naxanye e diine kœe raxaban darane
kideni,
e nun gemœ longonne ra?

⁶ Gemœ malaxunxine nan e keen na e xude
kidene yi,
e gbeen ne nan na Isirayila kaane!
E minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,
e yi bogi se saraxane ba e xa.
N nœ dijœ na birin bun ba?
⁷ E sa e sadene tixi geya matexine nan fari,
e tema menna nin e sa saraxane ba.
⁸ E bata e suxurene singan e banxin deen nun
a ti wudine xanbi ra.

E bata e masiga n na,
e ragenla yi lu,
e te e sade xungbeen ma,
e nun muxune yi lanna raso e tagi
a rafan e ma e nun naxanye xa kafu,
e yi lu ne matœ.

⁹ E bata siga turen na manga gbeen kideni,*
e yi latikɔnɔnna ragbo ayi.

E bata e xerane rasiga pon,
e yi godo han laxira yi.
¹⁰ E bata e yixadan na sigatine yi han,
koni e mi a fala,
e naxa, “A lu na!”
E mɔn e senbe soxi, e mi xadanxi.

¹¹ Nayi, e yi gaxuxi nde yete ra,
naxan a liga, e n yanfa,
n ma fe mi fa rabiraxi e ma,
e mɔn mi e mirima n ma?
N to dunduxi xabu to mi a ra,
na nan a ligaxi,
e mi fa gaxuma n yete ra ba?
¹² Koni n na e gbee tinxinna
nun e kewanle raminima nen kenenni.
E tɔnɔ mi luma e ma.

¹³ E na e xui ramini malina fe ra,
e suxure kurun xa e xunba!
Foyena e birin xalima nen,
foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
Koni naxan na a yigiya n tan yi,
na yamanan sɔtɔma nen a keen na,
n ma geya sarijanxin yi findi a gbeen na.

Ala a yamaan nakendeyama nen

¹⁴ A falama nen nayi, fa fala,
“E kirani tɔn ki fajɔ,
e kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma
yamaan yete ra.”
¹⁵ Amasɔtɔ kore xɔnna Ala matexina ito nan
falaxi,

naxan na yi habadan,
naxan xili sarijan, a naxa,
“N dɔxi yire matexi sarijanxin nin,
koni n mɔn muxu jaxankatexine xɔn
naxanye e yete magodoxi
alogo n xa muxu nii sɔxɔlexine rasœwa.
¹⁶ N mi luma yalagin tiye waxatin birin,
n mi luyœ xɔlɔxi habadan,
bayo muxune niin bama nen n yetagi nayi,
n naxanye daxi, ne yi raxori.
¹⁷ N bɔjœn bata te Isirayila kaane ma
lan e hake tongoxine fe ma milœni,
n yi e jaxankata,
n yi n yetagin luxun e ma n ma xɔlœni.
Anu, e tengbesenxin bata lu e bɔjœna kiraan
xɔn.

¹⁸ N bata e kewanle to,
koni n na e yiyalanma nen,
n yi ti e yete ra, n mɔn yi e madendœn,
e nun naxanye sunuxi e fɔxɔ ra.
¹⁹ N tantun falan sama nen e de.
Bɔjœ xunbeli defexin yi lu muxune xa
naxanye makuya e nun naxanye maso!
N na e rakendeyama nen.”
Alatala naxa na kiini.

²⁰ Koni muxu jaxine luxi nen
alo fɔxɔ igen naxan walanxi ayi
naxan mi nœ a raxarœ
naxan walanye boron nun lɔxɔn nakelima.

* 57:9: Waxatina nde, Manga gbeeni ito findixi suxurena nde nan na.

21 N ma Ala naxa,
 “Bojɛ xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

58

Sunna naxan nafan Ala ma

1 Sɔnxɔ i xuiɛi texin na!
 I xuiɛi te han alo xɔta xuiɛi,
 i n ma yamana murutɛna fe rali e ma,
 i yi Yaxuba yixɛtɛne yulubina fe fala e xa!
 2 E waxi n tan nan fen fe yi lɔxɔ yo lɔxɔ,
 e sɔbɛ soxi n ma kiraan kolon feni,
 alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama
 naxanye mi e mɛxi e Alaa kiti kɛndene ra.
 E n maxɔdinma
 a n xa kiti tinxinxine sa e xa.
 3 E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
 xa i mi a toma?
 Nxu nxu yetɛ tɔrɔma nanfera,
 xa i mi na yatɛxi?”
 Anu, e na sunna suxu lɔxɔn naxan yi,
 e e rafan feene nan ligama,
 e yi e walikene ɲaxankata.
 4 E nɛma sunni,
 sɔnxɔ sɔnxɔn nun yɛngɛne na a ra,
 e bɔnbɔn ti a ɲaxin na.
 Koni xa e sunna suxu alo to,
 e xuiɛi mi Ala lima.
 5 N na e xaranxi na sunna sifan nan ma ba
 alogo tun muxun xa a yetɛ tɔrɔ lɔxɔna nde yi,
 alogo tun muxun xa a xun sin
 alo sɛxɛna,
 a yi sunu dugine ragodo a ma,
 a yi a sa xubeni.
 E na nan ma ba, a sunna,
 lɔxɔn naxan nafan Alatala ma?

6 N na e xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:
 E yɔlonxɔn ɲaxine ba muxune ma,
 e konyine fulun,
 e muxu ɲaxankataxine xɔrɔya
 e xun xidi wudine birin kala.
 7 Feni itoe xa mi a ra ba:
 E donsɛni taxun e nun kamɛtɔne ra,
 e yigelitɔne yigiya e konni,
 yigiyade mi naxanye yii,
 e dugin so muxune yii,
 marabɛnna naxanye ma,
 e ba e xun xanbi sɔe e ngaxakedenne yi?
 8 Nayi, e yanbanma nɛn
 alo kuye bamatana
 e yi kɛndɛya mafuren,
 e tinxinyaan yi ti e yɛɛ ra,
 Alatalaa binyen yi e kantan e xanbi ra.
 9 Nayi, e xinla tima nɛn,
 Alatala yi e yabi,
 e xui raminima nɛn a ma,
 a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”
 Xa e konyiya feene masiga e konna ra,
 e ba e yii sonla tiye bonne ra,
 e ba fala ɲaxine tiye,
 10 xa e e yetɛ fi kamɛtɔne fe ra,
 e muxu ɲaxankataxine ralugo,

nayi, e yanbanma nɛn dimini,
 kɛɛn yi lu e xa alo yanyi tagina.
 11 Alatala tima nɛn e yɛɛ ra waxatin birin,
 a yi e rawasa tonbonni,
 a yi e fati bɛnden sɛnbɛ so.
 Nayi, e luma nɛn alo nako ige saxina,
 alo tigin naxan mi xarama.
 12 Yire kalaxi fonne mɔn tima nɛn e
 barakani,
 e benbane banxi kalaxine mɔn yi bɛtɛn sa,
 a yi fala e ma, a “Yinna yinle yitɔn muxun
 naxanye kirane nun dɔxɔdene
 rafalama.”

Matabu Lɔxɔna fe

13 Xa i yetɛ suxu Matabu Lɔxɔn kala feen ma,
 i ba i yetɛ rafan feene lige n ma lɔxɔ
 sariɲanxini,
 xa i a fala Matabu Lɔxɔn ma,
 a “sɛwa lɔxɔna,”
 i yi a fala Alatalaa lɔxɔ sariɲanxin ma,
 a “lɔxɔ binyena,”
 i yi a binya,
 i mi siga i yetɛ a kiraan xɔn,
 i mi i yetɛ rafan fe liga
 hanma i fala fuune ti,
 14 nayi, i sɛwama nɛn Alatala yi,
 n yi i rate bɔxɔn yire matexine fari,
 n yi i balo i benba Yaxuba kɛɛn na.
 Alatala dɛ xuiɛi nan na ra.

59

Yulubin naxanye e masigama Alatala ra

1 Alatala yiin mi dungi,
 a yi e rakisi.
 Tuli xɔri mi a ra
 naxan mi e xuiɛi namɛ.
 2 Koni e hakɛne nan e masigama e Ala ra,
 e yulubine nan a yetagin luxunma e ma,
 naxan a ligama a mi e xuiɛi namɛma.
 3 Bayo faxa ti wunla e yiine ra,
 e yiine hakɛ feene yi,
 wulena e dɛ,
 tinxintareya falan nan e lɛnna ma.
 4 Muxu yo mi a mawugama tinxinni,
 muxu yo mi kitin yɛbama ɲɔndini,
 muxune yigi saxi e fala fuune nun wule
 falane nin.
 Fe kobin muxune kui
 alo e fudi kanna na a ra,
 e yi lu hakɛne bare.
 5 E koso xɛlene birama,
 e yalane yitɔnma muxune yɛɛ ra
 alo simisamana.
 Naxan na e xɛlene don,
 na yi faxa,
 anu xa keden bɔ,
 saɲi ɲaxin nan minima a kui.
 6 E fan mi yalani tɔnma dugin xan na de,
 e mi nɔe e ragenla luxunɲɛ e yii fɔxɔne ra.
 Hakɛne nan ne ra,

gbalon nan tun e yiine ra.

⁷ E sanne e rasigan fe jaxini mafuren!

E mafura sontarene wunla ramine,
e miriyane jaxu,

gbalon nun kalan nan e kirane xon.

⁸ E mi boje xunbenla kiraan kolon.

Kiti kenden mi e kiraan xon.

E kira yifuxine nan nafalama e yete xa,

naxan yo na siga e xon,

na mi boje xunbenla sotoma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

⁹ Nanara, kiti kenden makuya en na
tinxinna mi a masoma en na.

En yengi kenenna ma,

koni en dimin nin!

Kenenna na,

koni en sigan tima banban dimin nin.

¹⁰ En tantanma

alo danxutone nema sigan tiye banxin xon,

a luxi alo en yee mi na,

en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na

alo fitirin na a ra.

En luxi nen

alo faxa muxune niiramane ye.

¹¹ En sonxoma alo kanko xajene,

en kutunma alo ganbane.

En yengi a ma kiti kenden xa sa en xa,

koni na mi ligama!

En yengi kisin ma,

koni a makuya en na!

¹² Amasoto nxo matandine gbo i tan Ala
yetagi,

nxo yulubine sereyaan bama nxu xili ma,

nxo matandine nxu foxo ra,

nxu nxu hakene kolon:

¹³ Nxu bata murute,

nxu Alatala yanfa,

nxu yi nxu masiga nxo Ala ra.

Nxu gbalo feene nun murute feene nan
falama,

nxu wulene fala nxu bata naxanye yiton
nxu bojeni.

¹⁴ Nanara, nxu nxu mema kiti kenden na,

tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!

Lannayaan bata kala yamani,

jondi fala mi na.

¹⁵ Lannayaan bata bo ayi,

naxan na a me fe jaxin na,

na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerasalen yi

Alatala yi a to a kiti kenden mi fa na mume,
na yi rajaxu a ma.

¹⁶ A yi a to a muxu faji keden peen mi na.

Na yi a raterena

fa fala a solona muxu mi na.

Nayi, a yeteen yi marakisin ti,

a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷ A yi tinxinyaan findi a kanke ye
masansanna ra,

a yi kisin findi a xunna makantan wure
komatin na,

a gbee joxon yate a dugin na,

a yi a yete rabilin a xanutenya gbeen na
alo doma gbeena.

¹⁸ A muxune birin kewanla saranma e ra
nen,

a yi fitinan nagidi a yenge faane ma

a yi a gbeen joxo a yaxune ma,

a yi ige tagi boxone saran

alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹ Nayi, muxune gaxuma nen Alatala xinla
yee ra

sa keli sogeteden ma

han sa dexo sogegododen na.

Yaxune na fa alo baana,

Alatala de foyena e radinma ayi nen.

²⁰ Xunba tiin fama nen Siyon taani Yaxuba
yixetene xa

naxanye na xete e Ala matandine foxo ra.

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Alatala naxa, "N ma layirin ni ito ra nxu
nun ne tagi: N ma Nii Sarijanxin naxan e
ma, e nun n ma falane n naxanye rasoxi e
de, ne mi bama e de, e mon mi bama e diine
de, e mon mi bama e diine yixetene de keli iki
ma han habadan!" Alatala naxa na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerasalen yi

¹ E keli, e yanban,

amasoto e kenenna bata fa.

Alatalaa binyen bata te

alo sogena, a degema e xun ma.

² E a mato, dimin bata sin boxon ma

e nun dimin gbeen yamanane xun ma,

koni Alatala bata mini kenenni e tan xun ma,
a binyen yi godo e ma.

³ Siyane sigan tima e kenenni

e mayiyalanna yi kenenna fi mangane ma

alo sogen tematona.

⁴ E yee rakopin e rabilinni:

birin e malanma, e fama e fema.

E dii xemene fama sa keli yire makuyeni,

e dii temene maxalima muxune yii kanke.

⁵ E na a to, e sewan gboma ayi nen,

e bojen dinma nen sewani, e jaxan,

bayo foxo igen nafunle e xun sama e ma nen,
siyane nafunle yi fa e ma.

⁶ Nogome kurune luma nen e yamanan birin
yi,

Midiyan nun Efa bonsonne nogome kendene.

Muxune birin fama nen xemaan nun wusu-
lanna ra e xon

sa keli Saba yamanani,

e fa Alatalaa binyen naliye.

* **60:7:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuja Folon 25.13 kui.

7 Kedari* bənsənna xuruse kurune birin
malanma nən ε konni,
Nebayoti bənsənna xuruseene luma nən ε
sagoni,
e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa
ganden fari,
e yi rafan n ma.

N yi a liga n ma banxi nərəxin yi nərə han!

8 Ndee ne ra
naxanye tuganma alo kundana,
alo ganban naxanye tuganma siga e tēen
ma?

9 Ige tagi bəxəne yigi saxi n tan nin,
Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne yēē
ra,
sa fa ε diine ra sa keli yire makuyeni
e nun e gbeti fixen nun e xēmana Alatalaa
xinla fe ra, ε Ala,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan nərən fixi ε ma.

10 Xəjəne mən ε taan makantan yinna tima
nən,

e mangane yi findi ε walikene ra,
bayo n na ε jaxankata nən n ma xələ gbeeni,
koni n kininkinima nən ε ma n ma hinanni.

11 E taan so deene luma nən nabixi habadan,
e mi balanje kəēn na e mi balanje yanyin
na,
alogo siyane nafunle xa so ε konni,
e nun e mangane nun e fəxə ra birane.

12 Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi
wale ε tan xa,
ne halagima nən.
E raxərima nən fefe!

13 Liban yamanan binyen fama nən ε konni,
fəfəne nun gbinjəne nun xarinne birin
alogo e xa fa n ma yire sarijanxin nayabu,
alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.

14 E jaxankata muxune diine fama nən,
e fa e felen ε yetagi,
muxun naxanye ε rapaxuxi,
ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.
E yi a fala ε ma,
a “Alatalaa taana,
Isirayilaa Ala Sarijanxina taana, Siyon.”

15 E yi rabəjinx, ε rapaxu,
muxu yo mi yi fa danguma ε konni.
Iki, n xunna kenla fima ε ma nən habadan,
n yi ε findi sewa xunna ra mayixetε nun
mayixetene xa.

16 E siyane nun e mangane nafunle donma
nən,
nayi, ε yi a kolon
a n tan nan Alatala ra
naxan ε rakisima,
ε xunbamana, Yaxubaa Ala Senbēmana.

17 N xēmaan nafama nən ε ma sulan jəxəni,

e nun wure gbetina wure fəren jəxəni.
N sulan nafama ε ma nən wudin jəxəni,
e nun wuren na gəmen jəxəni.
N yēeratine nun kuntigine fi ε ma
naxanye bəjə xunbenla nun tinxinyaan na-
soma.

18 Gbalona fe mi fa mēma ε yamanani,
hanma kalana hanma halagina ε bəxən
danne ra,
ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marak-
isina,”
ε yi ε taan so deene xili sa “Tantunna.”

19 Sogen xa mi fa findima kēnenna ra ε xa
yanyin na,
hanma kike degena kəēn na,
koni Alatala nan fa findima kēnenna ra ε xa
habadan,
ε Ala yi findi ε binyen na.
20 Sogen mi fa birama ε konni sənən,
kiken mi fa godoma ε konni,
bayo Alatala nan findima kēnenna ra ε xa
habadan
e sunu ləxəne yi jan.

21 Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε
yamanani,
yamanan findima nən e gbeen na habadan.
E tan findima nən n ma sansi sonla ra,
n naxan sixi n yiine ra,
alogo e xa n ma binyen makēnən.
22 Naxan xurun ε tagi,
na muxu wuli keden naminima nən,
muxudina ε tagi,
na bənsənna yi findi siya senbēmaan na.
N tan Alatala,
n na feene rabama nən mafurən,
e waxatin na a li.

61

Marakisi xerana

1 Marigina Alatalaa Niina n yi,
bayo Alatala bata n sugandi,
a n xa Xibaru Fajin nali yiigelitəne ma,
a bata n nasiga
a n xa muxu bəjə kalaxine mali,
a n xa xəyaya feen kawandin ba suxu mux-
une xa,
e nun kasorasane bejin fena.

2 N yi Alatalaa hinan jēena fe rali
e nun en ma Ala gbeejəxə ləxəna,
alogo n xa muxu sunuxine madēndən,
3 naxanye wugama Siyon taani,
n yi ne ralimaniya.
Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
n yi mangaya kəməti fajin so e xun na,
n sewa turen sa e xunni
benun a xa findi sunun na,
n tantun dugin nagodo e ma
benun a xa findi xaxili kalan na,
alogo muxune xa a fala e ma misaala ra

fa fala muxu tinxinxine alo warine,
Alatala muxun naxanye rasabatixi
alogo a binyen xa makenen.

⁴ E mən singe ra fonne taa xonne tima nən,
e yire kalaxi fonne yiton
e yi taa rabeninxine ti,
denaxanye kalaxi
xabu mayixete danguxine.

⁵ Xəne findima nən ε xuruse rabane ra,
siya gbətene diine yi findi ε xεε biine nun
manpa bili nako walikene ra.

⁶ Koni a falama ε tan ma nən,
a Alatala saraxaraline,
a fala ε ma,
a en ma Ala batu muxune.
ε baloma nən siyane nafunle ra,
ε yi ε kanba e binyeni.

⁷ Benun ε xa yagi,
ε seene dəxəde firin sətoma nən.
Benun ε xa rayarabi,
ε gbelegbelema nən sewani ε keena fe ra.
ε yi keen dəxəde firin sətə ε yamanani
ε yi habadan sewan sətə.

⁸ Bayo, kiti kendən nafan n tan Alatala ma,
mupan nun tinxintareyaan naxaxu n ma.
N na ε saranma nən n ma tinxinni,
n yi habadan layirin xidi en tagi.

⁹ ε bənsənna kolonma nən siyane tagi,
ε yixətene yi kolon yamanan muxune birin
ye.

Naxan yo na e to,
a a kolonma nən
a Alatala duba diine nan e ra.

Ala wali fəni kolon betina

¹⁰ N sewama nən Alatala yi,
n niin yi sewa n ma Ala yi,
bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
a yi tinxinyaan nagodo n ma
alo domana,
alo xəmən naxalandi kanna a xunna maxi-
dima kii naxan yi alo saraxaralina
alo naxalandina a maxidi seene soma kii
naxan yi.

¹¹ Marigina Alatala tinxinyaan nun tan-
tunna raminima nən siyane birin
yetagi
alo bəxən soli seene raminin kii naxan yi,
alo nakəən sansine ramini kii naxan yi.

62

Yerusalən taan nakisi fena

¹ Siyon taana fe ra,
n mi n dunduma,
Yerusalən ma fe ra,
n mi n naxarama,
han a tinxinyaan yi makenen
alo sogen tematəna,
a marakisin yi mayilen
alo xaye xidi dεene dimini.

² Nayi, siyane ε tinxinna toma nən
mangane birin yi ε binyen to,
ε yi xili nenen sətə,
Alatala na naxan fala a dεen na.

³ ε findima nən manga kəmətə mayilənxin
na Alatala yii,
e nun mangaya taxamaseri namuna ε Ala
yii.

⁴ A mi fa falama ε ma sənən,
fa fala “Yama rabeninxina.”
A mi fa falama ε bəxən ma sənən
fa fala “Bəxə raxərixina.”

Koni ε xili bama nən
fa fala “N nafan yirena,”
a fala ε bəxən ma
fa fala “Naxalan futuxina.”
Bayo ε rafan Alatala ma,
a findima nən ε bəxən kanna ra.

⁵ ε diine ε yamanan masuxuma nən
alo banxulanna sungutunna futuma kii
naxan yi,
ε yi findi sewan na ε Ala xa
alo naxalandina a xəmən nasəwama kii
naxan yi.

⁶ Yerusalən kaane, n bata kantan tiine dəxə
ε taan makantan yinna xuntagi,
kəen nun yanyin na,
e mi e dunduma.

ε tan naxanye taana fe rabirama Alatala ma
ε nema a maxande,
ε nama ε matabu de!

⁷ E mən nama tin
a fan xa a raxara
han a yi Yerusalən rasabati,
bəxə xənna muxune birin yi a tantun.

⁸ Alatala bata a kələ a yiifanna nun a sənbe
gbeeni, a naxa,
“N mi fa ε bogi seene soma ε yaxune yii e
balon na mume,
xəne mi fa ε manpa nenen minye mume,
ε wali xənna.

⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,
ne nan e donma
e Alatala tantun,
naxanye na manpa bogine malan,
ne nan e igen minma
n ma yire sarixanxin yinna kui.”

¹⁰ ε mini,
ε mini taan so dεene ra!
ε kirani tən yamaan yεε ra!
ε kiraan nafala,

ε a rafala, ε gēmene ba a xən,
ε taxamasenni te, a siyane xa fa.
¹¹ ε a mato, Alatala a xuiin naminima
han bəxən danne ra,
a naxa, “ε a fala Siyon kaane xa,
ε naxa, ‘ε a mato,
ε rakisimaan fama!
ε a mato, a fama

e nun a muxu sətəxine,
a kontəna biraxi a fəxə ra.’ ”

¹² A falama nən ne ma
a “Yama Sarijanxina,
Alatalaa Muxu Xunbaxine.”
A falama nən ne ma
a “Ala Yamaan Naxan Xən Fenxi,
Taan Naxan Mi Fa Rabəjinxii.”

63

Ala gbeɛnəxə ləxəna

¹ Nde ito ra
naxan fama sa keli Edən yamanani,
naxan keli Bosara taani,
dugi gbeela ragodoxi a ma,
a maxidixi dugi mayilənxini,
a sigan tima xunna kenli,
a sənben binyeni?
Ala naxa, “N tan na a ra,
naxan falan tima tinxinni
naxan muxune rakisima a sənbeni.”
² Nanfera i ya dugine gbeeli
alo naxanye manpa bogine yibodonma
manpa ige badeni?
³ Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa
bogine yibodonma manpa ige badeni
siyane muxu yo mi yi n fəma.
Nayi, n yi e yidin n ma xələni,
n fitinaxin yi e yibodon,
e wunla yi xuya n ma dugine ra,
e yi gbeeli.
⁴ Bayo gbeɛnəxə ləxəna fe yi n bəjəni.
N ma yamaan xunba jəɛn bata a li.
⁵ N muxune fen nən,
koni muxu yo mi fa n mali!
N kabə na feen ma,
fa fala muxu yo mi fa n sənbe so.
Nayi, n yətəɛn yiin nan marakisini tən,
n ma xələn yi findi n sənben na.
⁶ N yi yamanane yibodon n ma xələni,
n fitinaxin yi e halagi,
n yi e wunla xuya bəxən ma.”

Marabirana Alaa wali faɛine ma

⁷ N na Alatala hinan wanle rabirama nən
muxune ma,
a lan a xa tantun naxanye fe ra,
Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,
a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,
a naxan birin ligaxi a kininkininna nun a
hinan gbeeni.
⁸ Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
“N ma yamaan nan e ra yati,
n ma diin naxanye mi n yanfə!”
A yi findi e rakisimaan na.
⁹ E tərəne birin yi a fan tərə,
malekan naxan a yətəgi,
na yi e rakisi.
A yətəɛn yi e xunba a xanuntenyaan nun a
kininkininni.
A tan nan e tongo,
a e mali waxati danguxine birin yi.

¹⁰ Koni e murutə nən,
e yi a Nii Sarijanxin nafərə a ma.
A yi findi e yaxun na,
a tan yətəɛn yi e yenge.

¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a
yamaan ma, Musaa waxatina,
e yi a fala, e naxa,
“Ala minən naxan e ragidi baani,
e nun a yamaan yəɛratine?”
A minən,

naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma e tagi?
¹² Naxan a yii sənbeɛmaan makənən Musa xa,
a yi lu a xən,
a yi igeni taxun e yətəgi,
alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yəɛ ra dangu tilinna xənna
ma?

E mi e sanna radin
alo soon nəma a giye tonbonni.
¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali matabuni
alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
I tixi i ya yamaan yəɛ ra na kii nin
i yi xili binyen sətə.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yəɛ masa nxu ma keli kore,
i nxu mato,
sa keli i dəxəde sarijanxi nərəxini.
I ya xanuntenya gbeen nun i sənbe gbeen
minən?
Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya kinink-
ininna toma.

¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!
Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu kolon,
xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
i xili nən, Nxu Xunbamana
xabu to mi na ra.

¹⁷ Nanfera Alatala,
i nxu makuyama i ya kiraan na,
i nxu bəjəni xədxə
alogo nxu nama gaxu i yəɛ ra?
I mən xa fa i ya walikene fe ra,
i kəɛ bənsənna fe ra.

¹⁸ Yamanan findixi nən i ya yama
sarijanxin gbeen na waxatidi tun,
nxu yaxune yi i ya yire sarijanxini bodon.

¹⁹ Xabu waxati xunkuye
nxu luxi nən
alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.
Xa i yi kuyeni bəɛ nun,
xa i yi gode nun,
geyane yi yimaxama i bun ma nən.

64

¹ Alo təɛ dəgen təɛ wolonna ganma kii naxan
yi,
igen yi a ramini təɛn ma,
i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
siyane birin yi xuruxurun i yətəgi.
² I fe magaxuxine liga nən,

nxu yengi mi yi naxanye ma
i godo nɛn,

geyane yi yimaxa i yɛɛ ra.

³Xabu a rakuya, a munma kolon,

tuli yo munma a mɛ,

yɛɛn munma a to singen,

fa fala alana nde na,

ba i tan na

muxuna a yigi sɛ naxan yi,

a yi a mali.

⁴I muxuni suxuma

naxan tinxinna ligama sɛwani,

naxan a xaxili luma i ya kiraan xɔn.

Koni i bata xɔlɔ

bayo nxu luxi yulubin nan lige waxatin
birin.

Nayi, nxu kisima di?

⁵Nxu birin bata lu

alo se haramuxine,

nxu kɛwali tinxinxine birin luxi

alo dunkobi xɔsixinna.

Nxu birin xarama ayi

alo jɔxɔnde xarene,

nxu yulubine nxu xalima alo foyena.

⁶Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,

a yi kata, a bira i fɔxɔ ra.

Bayo i bata i yetagin luxun nxu ma,

i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.

⁷Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.

Fɛjɛ bendɛn nan nxu tan na,

fɛjɛ rafalan nan i tan na.

I tan nan yii fɔxɔ nxu tan birin na.

⁸Alatala, i nama xɔlɔ han a dangu ayi,

nxu yulubine fe nama rabira i ma han
habadan.

Yandi, nxu mato,

i ya yamaan nan nxu birin na!

⁹I ya taa sarijanxine bata findi tonbonne
ra.

Siyon taan bata findi tonbonna ra,

Yerusalɛn taan bata findi yire rabejinxin
na.

¹⁰Nxɔ Ala Batu Banxi sarijanxi nɔrɔxina,

nxu benbane yi i tantunna dɛnaxan yi,

tɛɛn bata na gan.

Nxu rafan se kɛndɛne birin bata kala.

¹¹Alatala, tɔrɔni ito birin yi,

i mɔn mi fe ligama?

I mɔn luma dunduxi nɛn,

i yi nxu ratɔrɔn han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatɔna

¹Naxanye mi yi n maxɔdinma,

n bata n yɛtɛ yita ne ra.

Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.

Yamaan naxan mi yi n maxandima n xinli,

n yi a fala ne xa, n naxa,

“N tan ni i ra! N tan ni i ra!”

²N na n yiini bandunma yama murutɛxin
xa fɛriɛn gɛɛn,

naxanye sigan tima kiraan xɔn

naxan mi fan,

e lu e yɛtɛ miriyane fɔxɔ ra.

³Yamaan na a ra

naxan n naxɔloma n yetagi

e saraxane bama kide nakɔne yi

e wusulanne gan saraxa gande bitikidi dax-
ine fari,*

⁴e dɔxɔma gaburu yirene yi,

e kɔɛɛn nadangu faranne ra,

e xɔsɛ subene don.

Donse haramuxine nan e goronne kui.

⁵E a falama, e naxa,

“I masiga, i nama i yiin din n na,

n ma sarijananna nɔrɔn gbo i ma.”

Na falana n tɔrɔma

alo tɛɛ tutina n jɔɛni,

tɛɛn naxan luma dɛgɛ waxatin birin.

⁶Koni ito nan sɛbɛxi n yetagi:

N mi n dunde na feene ma mume,

n na e saranma nɛn a dɛfexin na yati!

⁷N na e hakɛne yatema nɛn

e nun e benbane hakɛne!

E to wusulanna gan saraxan na geyane fari

e n naxɔlɔ yire matexine fari,

n na e saranma nɛn e kɛwali fonne ra a
dɛfexin na.

N tan Alatala naxa na kiini.

⁸Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Ige jaxumɛn na to manpa bogi tɔnsɔnna
naxan yi,

muxune a falama nɛn, e naxa,

‘I nama a kala,

bayo se fajina nde a yi!’

N tan fan a ligama na kii nin n ma walikɛne
fe ra,

alogo e birin nama halagi.

⁹N mayixɛtɛna nde raminima nɛn Yaxuba
bɔnsɔnni,

n yi n ma geyane findi Yuda bɔnsɔnna ndee
gɛɛn na,

n naxanye sugandixi,

e yi findi ne kɛɛn na,

n ma walikɛne yi dɔxɔ e yi.

¹⁰Sarɔn yamanan yi findi xuruse rabaden
na,

Akori lanbanna yi findi jingɛ kurune saden
na

n ma yamaan xa naxan n fenma.”

¹¹“Koni ɛ tan naxanye ɛ mɛma Alatala ra,

ɛ jinan n ma geya sarijanxin xɔn,

ɛ yi donseene rafala Gadi suxuren xa

ɛ yi igelengenne rafe dɔlɔ basanxine ra Meni
suxuren xa,

¹²n sayan nan nagidima ɛ ma silanfanna
ra.

* 65:3: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

Ɛ birin ɛ xinbi sinma nɛn,
 ɛ kɔɛ raxaba,
 bayo n bata xinla ti,
 ɛ mi n yabi,
 n falan ti, ɛ mi ɛ tuli mati n na.
 Naxan ɲaxu Ala yɛɛ ra yi,
 ɛ yi na liga,
 naxan mi rafan n ma,
 ɛ yi na sugandi.”

¹³ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa, “N ma walikene e degema nɛn,
 koni kamena ɛ tan suxuma nɛn.
 N ma walikene e minma nɛn,
 koni min xɔnla ɛ tan suxuma nɛn.
 N ma walikene sɛwama nɛn,
 koni ɛ tan yarabima nɛn.

¹⁴ N ma walikene e xuiini tema nɛn ɲaxanni
 e bɔɲɛn sɛwaxin na,
 koni ɛ tan, ɛ xuiini tema nɛn sɔxɔlɛn nin,
 ɛ bɔɲɛ kalaxin na,
 ɛ gbelegbele nii rafɔrɛni.

¹⁵ Ɛ xinla findima nɛn danga ti seen na n ma
 muxu sugandixine xa, e naxa,
 ‘Marigina Alatala xa i fan faxa alo ne!’
 Koni n ma walikene tan xili gbɛtɛ sɔtɔma
 nɛn.

¹⁶ Naxan na duban ti yamanani,
 na duban tima nɛn Ala ɲɔndin kanna xɔn
 ma.

Naxan na a kɔlɔ yamanani,
 na a kɔlɔma Ala ɲɔndin kanna nin,
 bayo ɲinan tima nɛn tɔrɔ danguxine xɔn ma,
 e bama nɛn n yɛtagi.

¹⁷ Amasɔtɔ n kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri
 nɛnɛn dama nɛn,
 ɲinan yi ti waxati danguxin xɔn,
 miri mi fa tima a xɔn mume!

¹⁸ Koni ɛ sɛwama nɛn han habadan,
 ɛ lu ɲaxanni na fe ra n naxan dama.
 Bayo, n Yerusalen dama sɛwan nan xili yi
 a muxune yi lu ɲaxanni.

¹⁹ N Yerusalen findima nɛn sɛwan na n xa
 n yi ɲaxan n ma yamani.
 Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa
 mɛma a yi sɔnɔn.

²⁰ A mi fa ligama mɛnni
 diin bari nɛnɛn yi faxa,
 a na xii dando ti,
 hanma fonne mi e siimayaan dɛfe,
 bayo muxun naxan mi forixi e tagi,
 na mi faxɛ ɲɛɛ kemɛn xanbi.
 Yulubi kanna naxan ma siimayaan mi
 danguma ɲɛɛ kemɛn na,
 na yatɛma dangatɔɔn nan na.

²¹ E banxine tima nɛn,
 e dɔxɔ e kui,
 e sansine sima nɛn,
 e yi e bogine don.

²² E mi fa banxine tima,
 muxu gbɛtɛ yi dɔxɔ e kui.
 E mi fa sansine sima,

muxu gbɛtɛ yi e bogin don,
 bayo n ma muxune siimayaan luma nɛn
 alo wudina,
 n ma muxu sugandixine sɛwama nɛn e wali
 xɔnne fe ra.

²³ E mi fa walima fuuni,
 e mi fa diine barima,
 gbalon yi e sɔta,
 bayo e findima yamaan nan na
 Alatala barakan sama naxanye fe yi,
 e tan nun e yixɛtɛne.

²⁴ Nayi, benun e xa n maxandi,
 n bata e yabi,
 e nema falan ti, n bata e xuiin name.

²⁵ Kankon nun yɛxɛɛ diina e degema nɛn e
 bode xɔn,
 yatan sɛxɛn donma nɛn alo ɲingena,
 burunburunna yi findi saɲin balon na.
 E mi fe ɲaxi yo ligama,
 kala yo mi fa tiyɛ n ma geya sariɲanxin yire
 yo yil!”

Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kendena

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Kore xɔnna nan n ma manga gbɛdɛn na,
 bɔxɔn yi findi n san tiden na.
 Ɛ nɔɛ banxin mundun tiyɛ n xa,
 n ma matabuden findɛ minɛn na?”

² N tan nan seni itoe birin daxi,
 e yi lu na.
 Nayi, n na n yɛɛn tima muxun sifani ito nan
 na:

tɔrɔ muxun naxan niin sɔxɔlɛxi,
 naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan
 bun.”

Alatalaa falan nan na ra.

³ Naxan na ɲingen ba saraxan na
 na yatɛma nɛn alo muxu faxana,
 naxan na yɛxɛɛn ba saraxan na,
 na luxi nɛn alo a baren nan faxama,
 naxan na bogi se saraxan ba,
 na luxi nɛn
 alo a xɔsɛn wunla nan nalima n ma,
 naxan na wusulanna gan,
 na luxi nɛn
 alo a suxuren nan kima,
 na muxune birin biraxi e yetɛ kirane nan
 fɔxɔ ra,

e haramu feene yi rafan e ma.

⁴ N fan fe xɔdɛxɛn nan nagidima e ma.

N na e gaxu teen nafama nɛn e ma,
 bayo n bata xinla ti,
 muxu yo mi a ratin,
 bayo n bata falan ti,
 muxu yo mi a tuli mati n na.
 Koni naxan na ɲaxu n ma,
 e yi na liga,
 naxan yo mi rafan n ma,
 e yi na sugandi.

Ala a yamaan madendenma nen

⁵ E tuli mati Alatalaa falan na,
ε tan naxanye xuruxurunma gaxuni a falan
bun ma.

A naxa, “E ngaxakedenne ito nan falaxi,
ε rapaxu naxanye ma,
naxanye e me ma ε ra n xinla fe ra,
e naxa, ‘Alatala xa a binyen mayita,
nxu yi ε sewan to!’

Koni e tan nan yagima.

⁶ Sonxo xuiin minima nen taani!
Gbelegbele xuiin yi mini Ala Batu Banxini!
Alatala nan a yaxune saranma e kewanle
ra.”

⁷ “Benun a kuiin xa keli a ra,
a bata diin xali,
benun a xa diin barin xolen kolon,
a bata a dii xemen bari!
⁸ Nde bata na fe sifan me singen?
Nde bata na fe sifan to singen?
Yamanan tiye lxo kedenni ba?
Siyana nde noe sote lxo kedenni ba?
Anu, Siyon taan luxi nen
alo jaxalan fudikanna,
a kuina a xolo foloxi nen tun,
a yi a yamaan bari!”
⁹ Alatala naxa,
“N tan dii bari waxatin nafe ba,
diin mi bari?
Xa n tan nan diin barin nagidixi,
n tondε na ma ba?”
E Ala naxa na kiini.

¹⁰ E jaxan Yerusalen kaane xon,
a xa findi ε sewa xunna ra,
a rafan ε tan naxanye birin ma!
E jaxan Yerusalen kaane xon han,
ε tan naxanye birin sunuxi a fe ra.
¹¹ Amasota, a luma nen alo ε nga,
ε yi a xijen min, a yi ε madenden.
E lugoma nen,
ε yi a fanna nun a binyen kolon.

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N boje xunbenla rasigama Yerusalen ma
nen alo baana,
e nun siyane nafunla alo fufana.
E xijen minma nen, ε yi banba,
ε masugugu xinbin fari,
¹³ alo muxuna nga a madendenma kii naxan
yi,
n fan ε madendenma na kii nin.
E madendenma nen Yerusalen taani.”

¹⁴ E na toma nen,
ε bojen yi lu sewaxi,
ε mon yi sabati alo sexena.
Alatala a senben yitama nen a walikene ra,
a yi a xolon yita a yaxune ra.
¹⁵ Bayo Alatala fama teen nan na,
a yenge so wontorone luxi
alo wuluwunla,

alogo a fitinaxin xa a xolon nakamali
a konko xuiin yi rakamali tee dege gbeen na.
¹⁶ Alatala muxune birin makitima nen
teen nun silanfanna ra.
Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nen.
¹⁷ Naxanye e yitonna,
e yete rasarijan
alogo e xa siga kide nakone yi,
e biraxi e bode foxo ra,
siga nakon tagini,
e tan naxanye xose subene nun sulumene
nun haramu seene donma,
ne birin halagima nen e bode xon.
Alatala falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nen

¹⁸ Ala naxa, “N na e kewanle nun e
miriyane kolon. Siyane nun xuine birin
malan waxatin bata a li. E fama nen, e yi
n ma binyen to. ¹⁹ N taxamasenna sama
nen e tagi: yamaan muxu donxen naxanye
luxi e nii ra, n na ndee rasigama nen siyane
ma, siga Tarasisi kaane nun Pulone ma e
nun Ludu kaane, xali woli kendene. Ndee
mon yi siga Tubali nun Gireki yamanani e
nun foxo ige tagi boxo makuyene, naxanye
mi n xinla fe mexi, naxanye mi n ma binyen
toxi, e yi n ma binyena fe fala siyane tagi.
²⁰ E fama nen ε ngaxakedenne birin na, keli
siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala
xa, e fa soone fari e nun wontorone nun
wontoro xunna soxine kui e nun sofanle
nun jogomene fari, fa n ma geya sarijanxin
fari Yerusalen yi. Alatala naxa na kiini. E
fama e ra nen alo Isirayila kaane fama e
bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii
naxan yi goron sarijanxine kui. ²¹ N mon
e tan ndee findima nen saraxaraline nun
Lewi bonsonna muxune ra.” Alatala naxa
na kiini.

²² “E xinla nun ε yixetene luma nen n yetagi
alo kore xori nen nen nun boxo xori nen
luma n yetagi kii naxan yi,
n fama naxanye daderi.”
Alatala falan nan na ra
²³ “Nayi, kike nene yo kike nene,
Matabu Loxo yo Matabu Loxo,
adamadiine birin fama nen,
e fa e xinbi sin n bun ma.”
Alatala naxa na kiini.
²⁴ “E na mini,
e yi muxune binbine to,
naxanye murutexi n xili ma.
Kunla naxanye e donma,
ne mi faxe mume,
teen naxan e ganma,
na mi tuye mume!
Adamadiine birin yi kabε e taro yaan ma.”

Yeremi Nabi Yeremi Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nabi Yeremi keden peen nan tin Alaa fala xodɛxene raliye yamaan ma a waxatini Yerusalen yi, hali muxune birin to keli a xili ma. Yeremi mon yi foningeyani waxatin naxan yi, Ala yi a findi a fala raliin na Yerusalen taani (Yeremi 1.4-9) fɔ jɛɛ kɛmɛ sennin jɛɛ mɔxɔɗɛn nun sennin jɔxɔn be-nun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi, Yuda mangan Yosiyaa mangayaan waxa-tini. A lu nen na wanli jɛɛ tonge naanin bun ma. Na waxatine yi lu sigɛ xodɛxɛ.

Asiriya kaane nan senbe yi gbo na ra-bilinna siyane birin xa nun. Koni, Yeremi waxatini, e yi e gi folɔ Babilɔn kaane senben bun. Yuda mangan Yosiyaa fan kata na nin, a yi Isirayila yamanan yire fonna ndee tongo yaxune bata yi dɛnaxanye suxu yengeni nun. Koni jɛɛ kɛmɛ sennin jɛɛ solomanaanin benun Marigi Yesu xa bari, Misiran mangan sofa ganla nde rasiga nen Asiriya yamanan malidini Babilɔn kaane yengɛdeni. Yosiyaa to wa ne yengɛ feni, e yi a faxa. (Taruxune Firinden 35.20-24) Misiran kaane yi Yosiyaa dii xɛmɛn xali, e yi Yehoyakimi findi mangan na a funfuni. (Taruxune Firinden 36.4-5) Nɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilɔn kaane yi fa Yerusalen taan yengɛdeni, e yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, e siga e ra e nun e man-gan Yoyakin, naxan yi baxi tideni a baba Yehoyakimi funfuni. (Mangane Firinden 24.10-12) E yi Sedeki findi Yuda mangan na. Manga kobi senbetare kannna nan yi a ra. Dɔnxɛn na, a yi a yete lu murutɛni Babilɔn kaane xili ma. (Taruxune Firinden 36.13) Na feen yi jaxu ayi. Babilɔn mangana ganla yi Yerusalen taan nabilin jɛɛ keden benun e xa taan suxu yengeni, jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. E yi Manga Sedeki suxu, e yi Ala Batu Banxin gan, e siga yamaan muxu kɛndene ra e yii konyiyani. (Taruxune Firinden 36.17-21)

Babilɔn kaane yi Gedali dɔxɔ yamana kannna ra, koni e keli xanbini mɛnni, mux-une yi a faxa. Yuda muxu mafutuxuluxine yi e gi, e sa dɔxɔ Misiran yamanan. Ne yi Nabi Yeremi xali e xɔn, a sa faxa mɛnni.

Nabi Yeremi a kawandini, a yamaan nakolon nen a fɔ e xa xɛtɛ Ala ma alogo e xa tanga gbalon ma. Yamaan yi lu e sɛ Misiran kaane fari alogo e xa e mali Babilɔn kaane yengɛdeni. Nabi Yeremi yi a fala, a e mi lan e xa na liga, fɔ e xa tin Babilɔn mangane nɔɔn nan ma e yulubin saranna ra. Na ma, e yi a fala a Yeremi bata sa yaxune fari, e

yi a jaxankata. Anu, a yi a yamaan xanuxi han! A a dunuɗa yi gidin liga na fe firinna tɔrɔyaan kui, Ala xɛraya xodɛxɛn naxan so a yii, e nun xanuntenyaan naxan yi a bɔɗɛni lan a yama tɔrxin ma. Na nan a liga, a yi lu a mawugɛ Ala xa. Na feen sebɛxi Yeremi 11.18 han 12.6 e nun 15.10-21 nun 17.14-18 nun 18.18-23 nun 20.7-18 kui.

Koni ba a yamaan halagi feen na a naxan toxi fɛ e tinxintareyana fe ra, a mɔn marak-isina nde toma e yɛɛ ra, naxan findixi layiri nenɛn na naxan mɔn sa xidima e nun Ala tagi. (Yeremi 31) Marigi Yesu layiri nenɛn nan ma fe falaxi nayi fayida jɛɛ kɛmɛ sennin benun a xa bari. Na feen sebɛxi Heburune 8.8-12 kui.

Yeremi sora 2 han a mɔxɔɗɛn nun naanin-deni, nabina kawandine fɛsɛfɛsɛxi menne nin. Yeremi sora 25 fɔlɔn na, Yeremi a kawandine fala yisoxin sebɛxi menna nin. Sora 26 han a tonge naanin nun suulun-deni, ne Yeremi a taruxuna ndee sebɛxi. Sora 46 han a tonge suulun nun kedendeni, ne kawandin nan bama lan siya xɔɗɛne ma. Sora tonge suulun nun firinden findixi taruxun nan na, lan Yerusalen suxu feen nun a kala feen ma.

Marigi Yesu misalixi kawandi ba tinx-inxi jaxankataxin Yeremi nan ma. (Matiyu 16.14) Marigi Yesu nan a falaxi a Nabi Yeremi layiri nenɛn naxan ma fe falaxi, a a tan nan na falan nakamalima, a yi na layiri nenɛn xidi a yete wunla xɔn. Na feen sebɛxi Luka 22.20 nun Korenti Singena 11.25 kui.

¹ Yeremi a falan ni ito ra, Xiliki a dii xɛmɛna, saraxaralina nde Anatɔti taani Bunyamin yamanani.

² Alatala falan ti nen a xa Yuda mangana Amɔn ma dii xɛmɛn Yosiyaa mangayaan jɛɛ fu nun saxandeni. ³ A mɔn yi falan ti a xa Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan waxatini han Yosiyaa dii xɛmɛn Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedenden kike suulun-deni. Yerusalen kaane suxu waxatin nan yi na ra.

Nabi Yeremi xili fena Ala xɔn

⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

⁵ “Benun i nga xa fudikan i ra,
n yi i kolon.

Benun a xa i bari,

n bata yi i sugandi,

n bata yi i findi nabiin na siyane xa.”

⁶ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina,
Alatala! N mi fatan falan tiye, bayo banxulan jɔɗɛn nan n na.” ⁷ Alatala yi a fala n xa,
a naxa,

“I nama a fala,

‘Banxulan jɔɗɛn nan n na’

bayo i sigama nen muxune birin ma,

n na i rasigama naxanye ma,

n na naxan yo fala i xa,
i yi na fala.

⁸ I nama gaxu e yeε ra,
amasota, n na i foxo ra,
n ni i xunbama nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ Na xanbi ra, Alatala yi a yiin sa n deen
ma. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “N bata n
ma falan sa i de. ¹⁰ N bata i doxo siyane nun
mangane xun na to, alogo i xa e fe kala, i e
rabira, i e halagi, i e raxeri, i mon yi e ti, i yi
e xon bitin.”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “Yeremi,
i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N na
Amandi wudi yiin nan toma.” * ¹² Alatala yi
falan ti n xa, a naxa, “I bata a to ki faji, bayo
n yengi n ma falan xon, n yi a rakamali.”

¹³ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, “I
nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N tun-
den nan toma a ramine sogeteden komenna
binni.” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Gbalon sa kelima komenna binna nin,
siga yamanan birin yi.

¹⁵ Bayo n fama nen komenna binna ya-
manane birin maxilideni,

e yi fa,
e birin yi fa e manga gbenedene doxo Yerusalen
so deene ra,
taan makantan yinne nun Yuda taane birin
xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ A mon yi a fala, a naxa,
“N na e makitima nen,
lan e fe jaxine birin ma,
bayo e bata n nabejin,
e yi wusulanna gan ala gbetene xa,
e yi e xinbi sin e ala rafalaxine bun.

¹⁷ I tan xa keli, i tagi xidi,
n yamarin naxanye birin soxi i yii,
i yi ne birin nali e ma.

I nama gaxu e yeε ra,
alogo n nama i ragaxu e yeε ra.

¹⁸ Folo to ma,
n bata i doxo yamanan birin xun na
alo taa makantanxina,
alo wure senbetenna,
alo yinna sula daxina,
Yuda mangane nun a kuntigine nun
saraxaraline nun yamanan muxune birin
xili ma.

¹⁹ E i yengema nen, koni e mi i nama,
bayo n ni i foxo ra, n yi i kantan,”
Alatalaa falan nan na ra.

2

Isirayila yamana fe jaxina

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Sa falani ito ti Yerusalen kaane xa,
i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi,
a naxa: N bata n miri e ma

e yi kii naxan yi e foningeyaan xanun-
tenyani.

N yi rafan e ma alo jaxalandi futuxina.

E yi bira n foxo ra tonbonni,
e yi n foxo ra boxo xareni.

³ Isirayila kaane yi rasarijanxi Alatala xa.

E yi findixi a se bogi singen nan na,
naxan yo na yi e don,
na feen yi saran e ra,
gbalon yi godo na kanna ma.’ ”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴ E tuli mati Alatalaa falan na,
Yaxuba yixetene,
e tan, Isirayila yamaan denbayane birin!

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E benbane tinxintareyaan mundun toxi n
yi,

naxan a ligaxi
e yi makuya n na?
E biraxi suxure fufafune foxo ra,
e yeteen yi findi fufafune ra.

⁶ E mi a fala, e naxa,
‘Alatala minen?’

A bata nxu ramini Misiran yi,
a fa nxu ra tonbonni,
boxo xaren folon gbo denaxan yi,
naxan luma tuletareyaan nun dimi gbeeni,
muxu yo mi danguma denaxan yi,
muxu yo mi doxi denaxan yi.’

⁷ N bata fa e ra yamana fajini
alogo e xa wudi bogi fajine don.

Koni, e bata fa,
e fa n ma yamanan naxosi
e yi n keen findi se xosixin na.

⁸ Saraxaraline mi a fala,
e naxa, ‘Alatala minen?’
Sariya kanne fan mi n kolon,
kuntigine murutexi n xili ma,
nabine yi lu Baali a fe fale,
e biraxi suxure fufafune foxo ra.

⁹ Nanara, n mon e makitima nen,
n yi e mamandenne makiti.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ A mon yi a fala, a naxa,
“E siga foxo ige tagi boxon Sipiri yi,
e sa a mato!

E xerane rasiga Kedari bomsonna yamanani,
e xa sa na rakorasi ki faji,
e a mato xa na fe sifan ligama na!

¹¹ Yamana nde a alane masaraxi ba?
Hali e to mi findixi ala kendene ra.

Koni, n ma yamaan tan bata a binyen
masara
suxure fufafune ra.

¹² Kore xonna xa sunu
lan na ma,
a xa kutun, a yi xara.”
Alatalaa falan nan na ra.

* 1:11: Amandi wudin xinla bunna nen fa fala “I yengi doxo a xon.”

13 A mən yi a fala, a naxa,
 “N ma yamaan bata yulubi firin tongo.
 E bata e mē n na,
 n tan naxan findixi siimaya ige tigin na,
 e yi sa e gbee ige ramaradene rafala,
 naxanye yibəxi, e minima.
 14 Isirayila kaane bata findi konyine ra iki
 ba?
 Hanma e barixi konyiyaan nin ba?
 Nanfera e findixi se tongo daxine ra?
 15 Yatane kelima e xili ma,
 e wurundunma e xili ma,
 e yi e bəxən naxəri,
 muxu mi fa e taa ganxine yi sənən.
 16 Hali Nofi kaane nun Tapanese kaane nən
 sətəma e xun na.
 17 Na birin mi ligaxi e ra naxi ba,
 bayo e bata e mē Alatala ra, e Ala,
 a yi e tima kira fajin xən ma waxatin naxan
 yete yi?
 18 E fa sigan nanfera Misiran yi iki?
 E sigama Nila baa igen nan mindeyi?
 E sigan nanfera Asiriya yi?
 E sigama Efirati baa igen nan mindeyi ba?
 19 E saren xa fi e fe jaxin na,
 e yanfantenyaan yi xete e ma.
 E a mato!
 E yi a kolon a fe jaxin na ra,
 naxan xələ e ra.
 E bata e mē Alatala ra, e Ala,
 gaxu yo mi lu e yi n tan yee ra.”
 Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan
 nan na ra.
 20 A mən yi a fala, a naxa,
 “To mi na ra,
 e murutəxi n xili ma,
 e yi en tagin kala,
 e yi a fala, e naxa,
 ‘Nxu bata mini konyiyani!’
 E yi suxurene batu geya matexine birin fari,
 e nun wudi gbeene birin bun!
 Na luxi nən
 alo yalunyana Ala yee ra yi.*
 21 N bata yi e rasabati
 alo manpa bili fajin naxan kəndə.
 Nanfera e masaraxi,
 e findi manpa bili kalaxin na?
 22 Hali e e maxa libin na,
 e yi e maxa safun wuyaxi ra,
 e hakene luma nən n yetagi.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.
 23 A mən yi a fala, a naxa,
 “Nanfera e a falama, e naxa,
 ‘N mi xəsixi, n mi Baali batuxi?’
 E funfune mato lanbanni,
 e xa a kolon e naxan nabaxi,

alo jəgəmən naxan a masiga tima na xun
 xən.
 24 E luxi nən alo burunna sofali gilen
 naxan darixi tonbonna ra naxan sigama
 alogo e nun a xəmene xa sa kafu.
 Nde nəe a raxete?
 Naxanye birin a fenma,
 ne nama e yete yixadan,
 bayo e a toma nən a waxatini.
 25 E a liga e yeren ma,
 alogo e nama xadan,
 e san yigenla yi lu,
 min xənla yi e suxu!
 Koni e yi a fala,
 e naxa, ‘A mi lanje!
 Bayo ala xəne rafan nxu ma,
 nxu waxi bira feni e fəxə ra.’
 26 Isirayila yamaan yagixi,
 alo mujaden na suxu a yagi,
 e nun e mangane nun e kuntigine
 nun e saraxaraline nun e nabine,
 27 e tan naxanye a falama wudin ma,
 e naxa, ‘Nxu fafe nan i ra!’
 E a fala gemen xa, e naxa,
 ‘I tan nan nxu barixi!’
 E bata e xun xanbi so n yi,
 e mi e yetagin tixi n xa,
 koni, e nema tərəni,
 e naxa, ‘Keli, i nxu mali!’
 28 Nayi, e alane minen,
 e naxanye rafalaxi e yete xa?
 E xa keli,
 xa e nəe e rakise e tərə waxatini!
 Yuda kaane, e gbee alane wuya
 alo e taane.
 29 Nanfera e e mawugama n fari?
 E birin bata murutə n xili ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 30 A mən yi a fala, a naxa,
 “N bata e diine ratərən fuuni,
 e mi tinxi xure,
 e yetena silanfanna bata nabine faxa,†
 alo yatan naxan halagin tima.
 31 E tan, iki muxune,
 e Alatalaa falan yatə!
 N findi nən tonbonna ra Isirayila xa ba
 hanma dimi yamanana?
 Nanfera n ma yamana a falama,
 e naxa, ‘Nxu bata xərəya,
 nxu mi waxi xete feni i ma’?
 32 Sungutunna jinanje a tunla sone ma ba?
 Jaxalandin jinanje a futu dugi tagi xidin ma
 ba?
 Anu, n ma yamaan bata jinan n xən
 xabu waxati xunkuye.

* 2:20: Suxure batun luxi alo yalunyana bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xəmēna a jaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba Ala ra, e bata a yanfa nayi alo jaxanla na a xəmen yanfa yalunyaan xən. † 2:30: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

33 Ɛ fatan sigɛ ɛ yangane fendeni!†
Hali ɲaxanla naxan ɲaxu e birin xa,
ɛ mɔn nɔɛ na xaranɲɛ nɛn yanfantenyaan
ma.

34 Sɔntare yiigelitɔne niin wunla bata sa ɛ
dugi lenbene ma,
ɛ naxanye faxaxi
alo ɛ e lixi ɛ banxin dɛɛn kale.
Koni hali na birin,

35 ɛ naxa,
‘Sɔntaren nan nxu tan na!
A xa ba xɔlɔxi nxu ma.’

Bayo, ɛ bata a fala
a ɛ mi yulubi ligaxi,
n na ɛ kitima nɛn.

36 Nanfera ɛ kiraan masarama xulen?
Ɛ yagima nɛn Misiran kaane yɛɛ ra,
alo ɛ yagixi Asiriya kaane yɛɛ ra kii naxan yi.

37 Ɛ minima nɛn menna fan yi,
ɛ yiine saxi ɛ xun ma yagini
bayo naxanye ɛ malima,
Alatala a mɛma nɛn ne ra,
ɛ mi nɔɔn sɔtɔma e xɔn.”

3

*Isirayilaa suxure batu feen luxi nɛn alo
yalunyana*

1 Ala yi a fala, a naxa,
“Xa muxuna nde a mɛ a ɲaxanla ra,
na ɲaxanla yi sa dɔxɔ xɛmɛ gbɛtɛ xɔn,
na xɛmɛn mɔn na ɲaxanla feɲɛ ba?
Na mi finde ɛ xɔsixin na yamanani ba?
Ɛ tan bata suxure wuyaxi batu,
naxanye luxi n yɛɛ ra yi
alo ɛ yangane,
ɛ tan mɔn nɔɛ xɛtɛ n tan ma ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

2 A mɔn yi a fala, a naxa,
“Ɛ yɛɛn ti geyane ra,
yiren mundun na
ɛ mi ala gbɛtɛne batuxi denaxan yi?
Ɛ yi dɔxi nɛn kira xunne ma
alo ɲaxanla naxan a yangane legedenma,
alo sigatine tonbonni.
Ɛ bata yamanan naxɔsi
ɛ fe ɲaxine nun ɛ yalunya suxurene xɔn.

3 Nayi, n mi tinxi tulen yi fa,
ɲɛmɛn tulen mi faxi.
Koni, ɛ yɛtagin luxi alo yalundena,
ɛ tondima ɛ tiyɛ ɛ yagi feen na.

4 Iki, ɛ n xili,
ɛ naxa, ‘N fafe!
I tan nan yi nxu xɔyin na
nxu dii ɲɔɛ waxatini!

5 I luma xɔlɔxi nxu ma
han waxatin mundun yi?
I luyɛ xɔlɔxi ba han habadan?
Ɛ yi na nan falama,

koni, ɛ mɔn yi fe ɲaxin sifan birin ligama.”

*Isirayilaa tinxintareyaan nun Yudaa
yanfantenyana*

6 Alatala yi a fala n xa Manga Yosiyaa
waxatini, a naxa, “I bata a to Isirayila kaane
naxan ligaxi? E bata siga geyane birin fari
e nun wudi gbeene birin bun, e sa kidene
batu mɛnne yi alo yalunden naxan yanga
wuyaxin suxi. 7 N yi laxi a ra nun, e yelin
xanbini feni ito birin ligɛ, e xun xɛtɛma nɛn
n ma. Koni, e mi e xun xɛtɛxi. Na ma,
Isirayila magilen Yuda yanfantenna fan yi
na to. 8 Hali n to n mexi Isirayila ra a
yalunyane fe ra, n yi e rame futu kala kɛdin
so e yi, koni Yuda yanfantenna mi gaxuxi.
Yuda kaane fan siga nɛn e sa suxurene batu
alo yalunyana. 9 E yalunya kunfa gbeenɛ,
Isirayila kaane bata yamanan naxɔsi, e yi
yalunyaan liga e to e suxure gemɛ daxine
nun e suxure wudi daxine batu. 10 Koni hali
na birin, Yuda kaane mi e xun xɛtɛxi n ma
e bɔɲɛn birin na, e yi wulen nan falama,”
Alatalaa falan nan na ra.

11 Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Isir-
ayilaa tinxintareyani, a tinxin dangu Yudaa
yanfantenna xa. 12 Siga, i sa falani itoe ti
sogeteden kɔmɛnna ma, i naxa,
‘Alatalaa falan ni ito ra.
Isirayila tinxintarena,
ɛ xun xɛtɛ!

N mi fa ɲaxuma ɛ ra sɔnɔn,
bayo n tinxin,
n mi luma xɔlɔxi habadan.
Alatalaa falan nan na ra.

13 Ɛ ti ɛ hakɛne ra tun,
bayo ɛ murutɛxi Alatala nan xili ma, ɛ Ala.
Ɛ yi ala xɔɲɛne batu wudi gbeene birin bun,
ɛ mi ɛ tuli mati n na.’ ”
Alatalaa falan nan na ra.

14 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Dii
murutɛxine, ɛ xɛtɛ n ma, bayo n tan nan ɛ
kanna ra. N muxu keden sugandima nɛn
taan na nde yi, n yi muxu firin sugandi den-
bayana nde yi, n siga ɛ ra Siyon taani. 15 N
yi yɛɛratine so ɛ yii naxanye bɔɲɛn luxi alo n
bɔɲɛna, e yi lu ɛ xun na xaxilimayaan nun fe
kolonni.” 16 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Ɛ na wuya ayi waxatin naxan yi yamananɛ,
Alatalaa Layiri Kankirana* fe mi fa falama
na waxatini, muxune mi fa e mirima na ma
sɔnɔn. A fe mi fa falama, a fe mi fa kolonma
nayi, gbɛtɛye mi rafalama. 17 Na waxatini,
a falama nɛn Yerusalɛn taan ma, a Alatalaa
manga gbɛdɛna. Siyane birin fama nɛn a
ma Alatala xinli Yerusalɛn yi. Nayi, e mi fa
birama e bɔɲɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra sɔnɔn e
tengbesenyani.”

† 2:33: Naxanla a xɛmɛn yanfama a yangane xɔn kii naxan yi, Isirayila kaane fan bata Ala yanfa e suxurene xɔn na kiini.

* 3:16: 3.16Layiri Kankirana fe mɔn sbexi Xɔɲɔyaan 25.10-22 kui.

18 “Na ləxəne yi, Yuda muxune nun Isirayila yamaan sigan tima nən e bode xən. E birin mən yi fa sa keli sogeteden kəmənna yamanani, e fa yamanani n denaxan so e benbane yii e kəen na.”

Yamaan xətə fena

19 Ala mən yi a fala, a naxa, “N mirixi a ma a n xa ε yatε n ma diine ra, n yi bəxə fajin fi ε ma, denaxan fan dangu siyane birin kəen na.

N yi laxi a ra
a ε n xilima nən fafe,
ε mi fa ε xun xanbi soma n yi.

20 Anu, ε bata n yanfa,
ε tan Isirayila yamana
alo jaxalan yalunxina a xəmən yanfama kii
naxan yi!”

Alatalaa falan nan na ra.

21 Ala mən yi a fala, a naxa,
“Xuina nde minima geyane fari,
Isirayila kaane mayandi xuine.
E wugama bayo e bata kiraan bejin,
e bata jinan Alatala xən, e Ala.

22 Muxu murutεxine,
ε xun xətε,
n na ε furene dandanma nən.”

Muxune yi a yabi, e naxa,
“Nxu tan ni i ra, nxu bata fa i ma,
bayo i tan nan Alatala ra, nxə Ala.

23 Nəndin na a ra,
xuiin naxanye minima geyane ma kidene
yi,
wulen nan ne ra.

Nəndin na a ra,
Isirayila marakisin sətəma Alatala nan yii,
nxə Ala.

24 Yagin bata nxu benbane wanla kala
xabu nxu dii jəre waxatini,
e nun e xuruse xunxurine nun e jingene
nun e dii xəmene nun e dii tēmene.

25 Nxə yagin nan findixi nxu sa seen na,
nxə marafeyaan yi findi nxə bitinganna ra,
bayo nxu bata yulubin sətə Alatala ra, nxə
Ala,

nxu nun nxu benbane,
keli nxu dii jəre waxatin ma han to,
nxu mi nxu tuli mati Alatala xuiin na, nxə
Alaa.”

4

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Isirayila kaane,
xa ε xun xətε n ma,
xa ε xətε n ma,

xa ε ε suxurene ba n yεtagi,
xa ε ba sigε na xun xən,

2 xa ε kələ n tan habadan Alatala yi,
jəndin nun kiti kəndən nun tinxinni,
nayi, siyane duban sətəma nən n tan Ala ra,

e yi e kanba n yi.”

3 Amasətə Alatala ito nan falaxi Yuda
bənsənnə muxune nun Yerusalən kaane xa,
a naxa,

“E xε nənene sεge,
ε nama sansiin si janle tagi.

4 E kafiri bəjəne xa sarijan
alo denkeleyataren na tubi Alatala ma,
a banxulan,
ε tan Yuda bənsənnə muxune nun Yerusalən
kaane,

ε tubi
alogo n ma xələn nama godo ε ma
ε kəwali jaxine fe ra
alo tēen naxan halagin tima
naxan mi nəε ratuyε.”

Yaxune fama

5 “E falani ito rali Yuda yamanani,
ε yi a rawanga Yerusalən taani,
ε naxa, ‘E xətəan fe yamanan birin yi!’
E a fala ε xuini texin na,

ε naxa, ‘E malan, en na en gi,
sa so taa makantanxine yi!’

6 E yəngen taxamasenni te Siyon kaane xa!
E gi, ε nama ε ti de!

Bayo n gbalon nun halagi gbeen nafama
nən
sa keli sogeteden kəmənna ma.”

7 Yatan bata mini a yinla ra!
Muxun naxan yamanane halagima,
na bata kiraan suxu.

A bata mini a konni,
a xa fa ε yamanan kala,
a ε taane raxəri,
muxu yo mi fa lu e yi.

8 Nanara, ε kasa benbeli dugine so sununi,
ε wuga, ε gbelegbele,
bayo en mi tangama Alatalaa xələ gbeen ma.

9 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na ləxəni,
mangan nun kuntigine tunnaxələma e ma
nən,
saraxaraline yi yigitεge.
Nabine yi kabε.”

10 Nayi, n yi a fala, n naxa,
“Ee! Marigina, Alatala!
I bata yamani ito nun Yerusalən kaane
mayenden,
i to a fala, i naxa,
‘E bəjə xunbenla sətəma nən!’
Anu, silanfanna yitənxi
nxu kəε raxaba xinla ma.”

11 Na waxatini, Ala a falama nən yamani
ito nun Yerusalən kaane xa, a naxa,
“Foye wolonna fama n ma yamaan ma
keli geyane ma tonbonni,
a mi fama se fintandeni,
a mi se yəbama.
12 Foye gbeen nan a ra
naxan sa kelixi menni n ma yamarin bun.

Iki, n tan nan kitin sama n ma yamaan xili ma.”

13 Yamaan naxa, “A mato!
Yaxune nan itoe ra,
e tema alo kundana!
E yenge so wontorone fama
alo wuluwunla.
E soone xulun singbinna xa.
Gbalona en xa,
bayo en naxorimatoon ni i ra!”

14 Ala naxa, “Yerusalen kaane,
ε fe jaxin ba ε bɔɔɔni,
alogo ε xa kisi!

ε miriya jaxine ramarama ε yi
han waxatin mundun?

15 Bayo, falana nde fama
sa keli fɔ Dan yamanani,
a halagin nan ma fe ralima
sa keli Efirami geyane fari.

16 ε siyane rakolon ito ma,
ε a fala Yerusalen kaane xa, ε naxa,
Sofa ganla fama sa keli yire makuyeni,
e xa fa fu taane ma.

E yenge so sɔnxɔni tema Yuda taane xili ma.

17 E Yerusalen taan nabilinma nen yengeni
alo xε kantanne,
bayo a bata murute n xili ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

18 ε sigati kiin nun ε kewanle saren nan na
ra.

ε fe xɔlen ni ito ra,
a xɔlɔ mumε!
A soma nen fɔ ε bɔɔɔni.

*Yeremi a kuisanna lan gbalo famatɔon
ma*

19 N kuisanxi! N kuisanxi!
N kutunma tɔɔɔyaan ma.
Kɔntɔfinla bata n bɔɔɔni li.

N bɔɔɔni dinma,
n mi nɔε n dunde!
Bayo n bata xɔtaan fe xuiin mε,
e nun yenge so sɔnxɔ xuine.

20 Fitina fena nde nεma raliye,
gbete sa fama,
bayo halagin bata so yamanan birin yi.

N ma bubune birin bata kala,
e nun n ma banxine birin sanja ma ke-
denni.

21 N yengen taxamasenna toma singanxi
han waxatin mundun yi?

N xɔta xuiin mεma
han waxatin mundun yi?

22 Ala naxa,
“Xaxilitarene nan n ma yamaan na,
e mi n kolon.

Dii kɔmɔne nan e ra,
xaxili yo mi e ma.

E fatan fe jaxin nan tun lige,
e mi a kolon fe fajin nabama kii naxan yi.”

23 “N to n yeen ti bɔxɔ xɔnna ra,
a yitantareyaan nun a yigenla yi lu.
N to n yeen ti kore xɔnna ra,
kenenna yi jan a yi.

24 N to n yeen ti geyane ra,
e yi xuruxurun
yire matexine birin yi yimaxa.

25 N to n yeen ti e ra,
muxu yo mi fa lu na,
xɔline birin yi e gi.

26 N to n yeen ti yamana sabatixin na,
a yi findi tonbonna ra,
a taane birin kalaxin yi lu
n tan Alatala fitinaxin yeε ra
n ma xɔlɔna fe ra.”

27 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yamanan birin kalama nen,
koni n mi ε raxɔrima.

28 Na ma, bɔxɔ xɔnna sunuma nen,
kore xɔnna fan yi yifɔɔ,
bayo n na a fala nen,
n mi fa nimisama.
N bata a feen nagidi,
n mi fa xεtεma a fɔxɔ ra.”

Yerusalen luma nen halagin bun

29 Taan muxune birin e gima nen
soo ragine nun xalimakuli wonle fa xuiin
bun,

muxuna ndee yi sa e luxun jansanne yi,
ndee yi so gεmε gbeene longonna ra,
taan nabɛɔɔnɔnɔn yi lu a yetε ma.
Muxu yo mi fa luma a yi.

30 ε tan naxan ma taa kalaxi,
ε fa nanse ligama?
ε fa dugi mamiloxine ragode ε ma ba,
ε yi xεma maxidi seene so,
ε ε yetagine yiton?

Siyaan naxanye yi ε rakunfama
alo ε yangane,
ε mi fa rafan ne ma!

E waxi ε faxa feni.
31 Bayo, n gbelegbele xuina nde mεma
alo jaxanla nεma dii barini,
e nun kutun xuina
alo jaxanla nεma a dii singen bare.

Siyon kaane nan xui ne ra,
e kutunma,
e yiine yibandunma,
e yi a fala, e naxa,
“Gbalona nxu xa!
Muxu faxane nxu niin bamatɔon ni i ra.”

5

Mayifuna Yerusalen yi

1 “Siga Yerusalen kirane xɔn,
i a rakɔɔsi ki fajni,
i a feene fesεfesε.

I a yirene birin yito.
Xa i muxu keden peen to
naxan tinxinna nun jɔndin fɔxɔ ra,

n dijnama nen Yerusalen kaane ma na yi.

² Hali e na a fala, e naxa,
‘N bata n kolɔ habadan Alatala yi!’
e kolɔma wulen nan fari.”

³ Alatala, i mi lannaya muxun xan fenma
ba?

I bata e naxankata,
koni e mi fe kolonxi ayi,
i wa nen e raxori feni,
koni e mi xurun sotɔxi na yi.

E ye xɔdɔxɔ alo fanyena,
e tondi e xun xete i ma.

⁴ N yi n miri, n naxa,
“Yiigelitɔne nan ne ra,
e feene ligama xaxilitareyaan nin,
bayo e mi Alatalaa kiraan
nun e Alaa kiti saxine kolon.

⁵ N sigama nen yɛerate fɛma,
n sa falan ti ne xa.

E tan Alatalaa kiraan kolon,
e nun Alaa kiti saxine.”

Koni, a li,
e tan fan birin bata murute Ala ma,
e tondi xure a bun.

⁶ Nanara, yatan minima fɔtɔnni,
a fu e ma.

Kankon kelima burunna ra,
a yi e yibɔ.
Narin dɔxɔma e ye ra e taane dexɔn,
alogo naxan yo na mini,
a yi na yibɔ a dungi dungin na.
Bayo, muxuni itoe Ala matandin bata gbo
ayi,
e yanfantenyaan bata radangu ayi.

⁷ Ala yi a fala, a naxa,
“N dijnama e ma di nayi?

Ɛ diine bata e me n na,
e yi e kolɔ alane yi
naxanye mi ala yo ra.

N tan nan yi e balon soma e yii,
koni e yi yalunyaan naba,
e birin yi e gi
siga yalundene banxine yi.

⁸ E luxi nen alo soo xeme kɛndɛna,
a nɛma wuge a gileen fɔxɔ ra,
birin a lanfana naxanla fɔxɔ ra.

⁹ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?
N mi n gbeen jɔxe na yama sifan na ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “Ɛ te e nakɔ sansanne ra,
e yi e rabira,
koni e nama e raxori!

Ɛ wudi yiine ba e binle ma,
bayo Alatala gbee mi fa e ra.

¹¹ Bayo, Yuda yamaan nun Isirayila yamaan
bata n yanfa mumɛ!”
Alatalaa falan nan na ra.

¹² E bata e me Alatala ra,

e yi a fala, e naxa,

“A mi na!

Tɔrɔn mi fa fama en ma sɔnɔn,
En mi fa yengen toma,
en mi kamɛma.

¹³ Foyen nan tun nabine ra,
Ala mi falan tima e xɔn.
Nayi, e naxan falama,
na xa e tan nan sotɔ.”

¹⁴ Nanara, Alatala,
Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “Bayo e bata na falan ti,
n bata n ma falan sa i tan Yeremi de,
falan naxan luxi alo teɛna,
yamani ito findima yegen nan na,
na teɛn naxan ganma.”

¹⁵ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Ɛ tan Isirayila yamana,
n siyana nde rafama nen e xili ma
sa keli yire makuyeni,
siya barakaxin nan a ra,
naxan na yi xabu waxati xunkuye,
e mi naxan xui mema,
e mi naxan ma falan ye toma.

¹⁶ E xalimakunle faxan tima han!
E muxune birin findixi sofa wɛkilɛxine nan
na.

¹⁷ E fama e se xabaxine nun e donseene birin
naxorideni nen,
e nun e dii xemene nun e dii temene,
e nun e xuruse xunxurine nun a xungbene,
e nun e manpa binle* nun e xode binle.
E yi e taa makantanxine kala yengeni
e yigi saxi taan naxanye yi.”

¹⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Koni
hali na waxatini, n mi e raxorima fefe.

¹⁹ Nayi, muxune na maxɔdinna ti, e naxa,
‘Nanfera, Alatala, en ma Ala ito birin ligama
en na?’ I tan Yeremi yi e yabi, i naxa, ‘Bayo
e bata e me a ra. Ɛ yi ala xɔɔene batu e
yamanani. Nayi, e sa walima nen xɔɔene xa
yamana gbeteni denaxan mi findixi e konna
ra.’ ”

Yamana muruteɛnafe

²⁰ “Ɛ ito fala Yaxuba bɔnsɔnna muxune xa,
e a fala Yuda yamanani, e naxa,

²¹ Ɛ tuli mati ito ra,
e tan yama xaxilitaren miritarena!
Ɛ yeene na,
koni e mi sese toma!

Ɛ tunle na,
koni e mi sese mema!

²² Alatalaa falan ni ito ra.

Ɛ mi gaxuma n ye ra ba?

Ɛ mi xuruxurunɛ gaxuni n yetagi ba?

N tan nan baan ɲemɛnsinna findixi fɔxɔ igen
danna ra,

a mi noɛ naxan yigidɛ habadan.

* 5:17: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

A walanne tema,
 koni e mi a nɔɛ,
 e xuxu xuiin minima,
 koni e mi danguma a ra.
²³ Koni yamani ito muxune tengbesen,
 e murutɛxi e bɔɔɛni,
 e xun xanbi so, e siga.
²⁴ E mi e mirima, e naxa,
 ‘En xa gaxu Alatala yɛɛ ra,
 en ma Ala,
 naxan tulen nafama a waxatini,
 tule singen nun tule dɔnxɛna,
 naxan se xaba waxatine ragidixi en xa.’
²⁵ E hakeɛne nan ne baxi e kiini.
 E yulubine yi e munanfanna kala.
²⁶ Bayo muxu ɲaxine n ma yamaan ye,
 alo xɔli suxun naxanye xɔline mamɛɛɛnma,
 e lutine ratima muxune yɛɛ ra.
²⁷ E banxine rafexi muxune se kansunxine
 ra
 alo xɔli suxun xɔli sa seen nafema kii naxan
 yi.
 E findixi senbɛmane nun nafulu kanne ra
 na kii nin.
²⁸ E fatin bata fanɲɛ ayi,
 e tuyanxi.
 Dan yo mi e fe ɲaxine ma.
 E mi kiridine xun mafalama kitini.
 E nafunla sɔtɔma tun!
 E mi tɔɔ muxune xun mayɛngɛ kitine
 bolonma.
²⁹ N mi lan
 n xa e saran na fe sifane ra ba?
 N mi n gbeen ɲɔxe na yama sifan na ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.

³⁰ “Fe ɲaxin bata so yamanani
 naxan magaxu mumɛ!
³¹ Nabine wule nabiya falane nan tima.
 Saraxaraline nɔyaan ligama e yete senben
 nan xɔn.
 Anu, a rafan n ma yamaan ma na kiini.
 Koni a rajanna na a li,
 e nanse ligama nayi?”

6

Gbalon Yerusalen xili ma

¹ Bunyamin bɔnsɔnna muxune, e gi!
 E keli Yerusalen yi!
 E xɔtaan fe Tekowa taani!
 E yengɛn taxamasenni te Beti-Hakeremi
 taani!
 Bayo, gbalon gbeen fama
 sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,
 halagi magaxuxin na a ra.
² Siyon taan naxan tofan,
 a rayabu,
 n na raxɔrima nɛn!
³ Sofa ganla fama a ma nɛn

alo xuruse rabane nun e xuruseene,
 e yi e bubune ti a rabilinni,
 e birin yi lu e konna kantanyɛ.
⁴ E yi a fala, e naxa,
 “E keli, e a yɛngɛ feni tɔn!
 E keli, en na a yɛngɛ yanyin nan na!
 Anu, sogen bata godo fɔɔ.
 ɲinbanna bata a li,
 nininne bata siga fɔɔ iki.
⁵ Nanara, e keli,
 en na a yɛngɛ kɔɛɛn na.
 En sa a banxi faɲine kala.”
⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
 a naxa, “E wudine seɛge,
 e gbingbinne rate
 Yerusalen taan makantan yinna xɔn.*
 Taani ito lan a kewanle yi saran a ra,
 bayo muxu ɲaxankatanxine bata gbo ayi
 taani.
⁷ Fe ɲaxine minima taani ito yi
 alo igen minima xɔɲinna ra kii naxan yi.
 Fala yo mi mɛma a yi
 fɔ gbalon feene nun halagi feene.
 N na a tɔɔn nun a furene nan tun toma n
 yetagi.
⁸ Yerusalen kaane,
 e a liga e yeren ma,
 alogo n nama n masiga e ra,
 n yi e konna findi bɔxɔ rabeɲinxin na,
 muxe mi nɔɛ dɔxe denaxan yi.”
Yamaan naxan mi a tuli matiye
⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
 a naxa,
 “E Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne tongo
 ma nɛn
 alo manpa bogi tɔnsɔnne na makentun.
 E mɔn xa dangu ndee suxe
 alo se bogi malanne na xete nakɔn yirena
 nde ma.”
¹⁰ N falan tima nde xa?
 N na ndee rakolonma
 alogo e xa e tuli mati n na?
 Denkeɛyatare tunle nan e ma,
 e mi nɔɛ falan mɛ.
 Alatalaa falan luxi nɛn e xa
 alo kombina,
 e mi e rafan fe yo toma a yi.
¹¹ Koni n tan bɔɲɛn bata rafe Alatalaa xɔɔn
 na,
 n mi fa nɔɛ a ramare.
 Ala naxa,
 “N ma xɔɔn xuya diine ma kiraan xɔn,
 e nun foningen naxanye malanxi na yi.
 Xɛmɛne nun ɲaxanle birin suxuma nɛn e
 bode xɔn,
 e nun fonne nun muxu kɔbɔkɔbɔxine.

* 6:6: Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi gbingbinni itoe nan xɔn, e taan yɛngɛ.

12 E banxine yi findi muxu gbetseye gbeene ra,
e nun e xεεne nun e jaxanle,
n na keli yamanan muxune xili ma waxatin naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

13 “Bayo keli muxudin ma han muxu gbeene,
e birin kunfaxi e tɔnɔn nan xɔn.
Keli nabiin ma han saraxaralina,
e birin wulen falama.

14 E mi n ma yamana furen dandanma e sɔbe ra.

E luma a fale nen, e naxa,
‘Bɔɔɛ xunbenla! Bɔɔɛ xunbenla!’
Koni, bɔɔɛ xunbeli mi na.

15 E yi lanma nen e yagi e xɔsi feene ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yetεen kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.

N na e kewanle saranna e ra nen,
e yi bira bɔxɔni.”

Alatalaa falan nan na ra.

16 Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “E ti kirane xɔn,
ε yi e mato.

ε maxɔdinna ti lan singe ra kirane fe ma,
ε naxa, ‘Kira fajin minen?’
ε yi siga na xɔn.

ε matabuden sɔtɔma nen na yi ε niin xa.
Koni ε yi a fala, ε naxa,
‘Nxu mi sigama na kiraan xɔn.’

17 N bata ε xun makantan muxune ti,
n naxa, ‘E tuli mati xɔtaan xuiin na de!’
Koni, ε yi n yabi, ε naxa,
‘Nxu mi nxu tuli matima!’

18 Nanara, ε tan siyaan bonne,
ε tuli mati!

ε birin xa a kolon
feen naxan danguma e konni.

19 Dunuɔna muxune, ε tuli mati!
N tan nan gbalon nafama yamani ito xili ma,

naxan findixi e miriyane saranna ra.
Bayo e mi e tuli matixi n ma falane ra,
e yi e mε n ma sariyan fan na.

20 N hayun mundun wusulanna ma
naxan kelixi Saba yamanani?
Hanma se xiri jaxumεn naxan kelixi yire makuyeni?

ε saraxa gan daxine mi n kenεnxi,
ε saraxane mi rafan n ma.”

21 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N gemene sama nen yamani ito yeε ra,
e sanne radinma naxanye ra,
fafane nun e diine,
e nun e dɔxɔ bodene nun e xɔyine,
e birin yi bira halagini.”

Yaxune fama

22 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Ganla fama nen keli sogeteden kɔmenna binni.

Yama sεnbεmaan fama nen
sa keli fɔ bɔxɔn danna ra.

23 Xalimakulle nun tanbane e yii,
e yeε xɔdɔxɔ, e mi kininkinin.
E xuiin gbo alo fɔxɔ igen xuina,
e nema fama e soone fari.
E yεbaxin fama safa yeεn ma
yεnge so xinla ma,
e fama ε tan Siyon kaane nan xili ma.”

24 Yamaan naxa,
“Nxu bata na feen xibarun mε,
nxu sεnbεn yi jnan.

Kuisanna bata nxu suxu,
a xɔlen luxi
alo jaxanla dii barimatɔna.

25 ε nama mini taani siga burunna ra.
ε nama siga kirane xɔn,
bayo yaxun nun a sylanfanna kira yi.
Gaxun yiren birin yi.

26 N ma yamana, ε kasa benbeli dugin so sununi,

ε ε sa xubeni, ε gbelegbele
alo muxuna dii xεmε kedenna na faxa,
bayo naxan muxune birin halagima,
na fa en natεεnana nen.

27 N bata i tan Yeremi dɔxɔ
alogo i xa n ma yamaan kejaan fεsefεse,
alo xabun naxan wuren matoma,
alogo i xa e sigati kiin nakɔrɔsi,
i yi a mato.

28 E birin findixi muxu murutεxi tengbe-
senxine nan na,
nafigin naxanye xɔdɔxɔ
alo wuren nun sulana.
Kala tiine nan e birin na.

29 Xabun tεεn nafema nen
alogo tεεn xa yɔxɔn ba wuren,
koni a katama wuren nasεnsendeni fuun nin,

bayo wuren gbiin mi tinma be a yi.

30 E luxi nen
alo wure gbetin naxan lan a woli ayi,
bayo Alatala bata a mε e ra.”

7

Dina fufafuna fe

1 Alatala falani ito nan ti Yeremi xa, a naxa, 2 “Sa ti Alatalaa banxin so dεen na, i yi falani ito rali menni, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! E tan, Yuda kaan naxanye soma deni itoe ra, ε yi Alatala batu.’ 3 Alatala sεnbεn Birin Kanna, Isirayilaa Alaa ito nan falaxi, a naxa, ‘E sigati kiin nun ε kewanle masara. Nayi, n tinma nen ε lu dɔxi yireni ito yi. 4 ε nama ε yigi sa wule falane yi, bayo ε a falama, ε naxa, ‘Alatala Batu Banxin ni ito ra! Alatala Batu Banxina! Alatala Batu Banxina!’ 5 Xa ε sigati ki

nun e kewanle masara, xa e bode suxu kiti kendeni, ⁶ xa e mi xɔɔɛn ɲaxankata, e nun kiridin nun kaɲa gilena, xa e mi sontarene faxa be, xa e mi bira ala gbetene fɔxɔ ra, e yi e yete tɔɔ, ⁷ nayi, n tinɲe nen, e lu dɔxi be yi, n yamanan naxan soxi e benbane yii habadan han habadan.’”

⁸ “Koni, e yigi saxi wule falane nin naxanye tɔɔ ni ma. ⁹ E muɲan tima, e faxan tima, e yalunyaan ligama. E kɔɔɔn wulen fari, e wusulanna ganma Baali suxuren xa, e ala gbetene batuma, e mi naxanye kolon. ¹⁰ Na xanbi ra, e mɔn yi fa ti n yetagi n batu banxin kui n xinla binyama denaxan yi. E yi a fala, e naxa, ‘Nxu bata xunba.’ E bata xunba alogo e xa lu xɔsi feene rabɛ ba? ¹¹ Nayi, n xinla binyama banxin naxan yi, e na yatexi mafu tiine luxunden nan na ba? N tan yeɛna e ra de!” Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nayi, e siga n ma yire fonni Silo taani n xinla yi binyama denaxan singe yi.* E sa a to n naxan ligaxi a ra, lan n ma yamana fe ɲaxin ma, Isirayila kaane. ¹³ E yi feni itoe birin ligama waxatin naxan yi, n tan, Alatala yi lu falan tiye e xa ye yo ye. Koni, e mi tinxi n xuiin name. N bata e xili, e mi tinxi n natinɲe. Nayi, n tan Alatalaa falan ni ito ra. ¹⁴ E yigi saxi n Batu Banxini ito naxan yi, n denaxan soxi e nun e benbane yii n xinla binyaden na, n na a suxuma nen alo n Silo taan suxi kii naxan yi. ¹⁵ N na e kedima nen n yetagi, alo n na n mexi e ngaxakedenne ra kii naxan yi, Eframi bɔnsɔnna muxune.”†

Ala mi Yeremi xuiin name

¹⁶ “I tan Yeremi nama n madiɲa e fe ra. I nama n mafan, i nama n maxandi. I nama n solona e xa, bayo n mi i xuiin namema. ¹⁷ I mi a toxi ba e naxan ligama Yuda taane nun Yerusalem kirane xɔn? ¹⁸ Diidine yegen fenma, fafane teen sama e ra, ɲaxanle taminna ramulanma alogo e xa burudine rafala Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan kiden xa, e yi minse saraxane rabɔxɔn ala gbetene xa, e yi n naxɔɔ. ¹⁹ E n tan nan tɔɔma ba? E mi e yete xan tɔɔma ba, e yi e yete rayagi?” Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ Nanara, Margina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fitinaxina n ma xɔɔn nagodoma nen be ma, e nun a muxune nun a xuruseene, e nun a wudine nun a bogi seene. Taan ganma nen, a teen mi nɔɛ ratuye.”

Yamaan mi a tuli mati

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E saraxa gan daxine sa e saraxan bonne fari, e tan yi e

subene don! ²² Bayo, n to e benbane ramini Misiran yi, n mi yamarine soxi e yii lan saraxa gan daxine nun saraxan bonne xan ma na lɔxɔni! ²³ Koni, yamarin nan ito ra n naxan so e yii: E tuli mati n xuiin na, alogo n xa findi e Ala ra, e yi findi n ma yamaan na. N na e yamari feen naxanye birin ma, e sigan ti na kiraan xɔn, e yi herin sɔɔ.† ²⁴ Koni, e mi tin n xuiin name, e mi e tuli mati. E yi bira e bɔɲe yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. E yi xete xanbin na, benun e xa siga yeɛn na. ²⁵ Xabu e benbane mini lɔxɔni Misiran yi han to, n na n ma walikene rasigama e ma, nabine, lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin. ²⁶ Koni, e mi tinxi n xuiin name, e mi e tuli mati n na. E yi tengbesenɲe ayi, e fe ɲaxin naba dangu e benbane ra.”

²⁷ “I tan Yeremi na falani ito birin ti e xa, e mi e tuli matima i ra, e mi i yabe sese ma. ²⁸ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘E findixi yamaan nan na naxan mi Alatala xuiin namema, naxan tondixi xure e Ala ma. Lannayaan bata lɔ ayi e ma, na mi fa e falane yi.’”

Faxa Ti Lanbanna fe

²⁹ Ala naxa,

“E xunsexe kuyen naxan e rasariɲanma n xa, e na maxaba, e yi a woli ayi.‡

E lu e mawuge yire matexi yigenla fari, bayo Alatala bata a me iki waxatin muxune ra

a yi e rabɛɲin

e tan naxanye a raxɔɔ.”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Yuda kaane bata fe ɲaxin liga n yeɛ ra yi. E bata e suxure xɔsixinne dɔxɔ banxini, n xinla binyama denaxan yi, e yi na sariɲanna kala. ³¹ E bata Tofeti kidene ti Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e dii xemene nun e dii temene gan menni. N mi naxan yamarixi, n mi sa mirixi naxan ma.”

³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa menna xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa na xili bama nen ‘Faxa Ti Lanbanna.’ Muxune yi maluxun Tofeti yi, han na yi rafe. ³³ Yamani ito binbine yi findi xoline balon na e nun burunna subene. Muxu yo mi e kede. ³⁴ N danna sama nen sewa sigine nun ɲaxan sigine nun ɲaxalandi ti sigine ra xemen nun a ɲaxanla xa Yuda yamanani e nun Yerusalem taane yi, bayo yamanan kalama nen.”

* **7:12:** Filisitine bata yi Silo taan kala na waxatini. Ala Batu Bubun yi tixi menna nin. Na feen sebexi Yosuwe 18.1 kui e nun Samuyeli Singen 4.12-18 kui. † **7:15:** Eframi bɔnsɔnna nan yi gbo Isirayila bɔxɔn kɔmen fɔxɔn bɔnsɔnne tagi. Na bɔnsɔnne tunun nen yengene yi ɲeɛ keme benun Yeremi xa kawandin ba fɔɔ. Ala e raxɔri nen lan e suxure batu feene ma.

‡ **7:23:** Na feen sebexi Xorɔyaan 19.5 kui. § **7:29:** Na waxatini, muxune yi e kɔɔma, e yi e xunseɛn lu kuye ayi han e yi e falan nakamali. Na feen sebexi Yatene 6.5-9 kui.

8

Danxutɔ yamana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na wax-atini, e Yuda mangane nun kuntigine xɔnne bama nɛn gaburun na, e nun a saraxaraline nun a nabine nun Yerusalen kaane birin. ² E yi e sa sogan na, e lu raxuyaxi ayi kike degɛn nun sare ganla birin bun, naxanye yi rafan e ma, e yi naxanye batuma, e bira naxanye fɔxɔ ra, e yi xibarune sɔtɔma naxanye ra, e xinbi sin naxanye bun. E xɔnne mi fa malanma, e mi maluxunɔɔ, e birin findima nɛn lɔxɔn na bɔxɔn fari. ³ Sayaan xɔnla yama ɲaxini ito muxu dɔnxene suxuma nɛn, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

Alaa yamaan tondi fena

⁴ Yeremi, a fala yamaan xa, i naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun birɛ ba, a mi keli? Muxuna a xun xanbi soɛ ba, a mi fa a xun xɛtɛ?’ ⁵ Nanfera nayi, Yerusalen yamani ito xun xanbi soxi, e lu e masigɛ n na waxatin birin? E tantanni han, e tondixi e xun xɛtɛ n ma. ⁶ N tuli matixi e ra ki fajɔi koni e falan mi lanma. E sese mi nimisama e fe ɲaxine ra, e mi a falama, e naxa, “N nanfe ligaxi?” E birin gixin sigama e xun xɔn alo soon naxan sigan yengɛni. ⁷ Hali yaya xɔnla naxan kore, na a xɛtɛ waxatine kolon. Hali ganban nun tuntunna nun saɲi xɔnla e xɛtɛ waxatine yatɛxi. Koni n ma yamaan mi Alatalaa kiti saxine kolon.’ ”

Karamɔxɔ tantanxine

⁸ “Nayi, ɛ nɔɛ a fale di, ɛ naxa, ‘Nxu bata fe kolonna sɔtɔ, bayo Alatalaa sariyana nxu yii?’ Anu, karamɔxɔne wule sɛbɛnle tima alogo na xa findi wulen nan na. ⁹ Fe kolonni itoe yagima nɛn, e yigitɛɛ, e suxin na a ra bayo e bata e mɛ Alatalaa falan na. Fe kolonna sifan mundun fa e yii sɔnɔn?”

¹⁰ Ala naxa, “Nanara, n na e ɲaxanle soma nɛn gbɛtɛye yii, muxu gbɛtɛye yi e xɛɛne ba e yii. Bayo keli muxudin ma han muxu gbeene, e birin kunfaxi e yɛtɛ tɔnɔn nan xɔn, keli nabine ma han saraxaraline, e birin wulen falama.

¹¹ E mi n ma yamana furen dandanma e sɔbɛɛn na.

E luma a fale nɛn, e naxa, ‘Bɔɲɛ xunbenla! Bɔɲɛ xunbenla!’ Koni, bɔɲɛ xunbɛli mi na.

¹² E yi lanma nɛn e yagi e xɔsi feene ra, koni, e mi yagima hali! E mi yagin yɛtɛɛn kolon! Nanara, naxanye faxama, e nun ne nan faxama. N na e kɛwanle saranma e ra nɛn, e yi bira bɔxɔni.”

Alatala naxa na kiini. ¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N wama nɛn n xa danna sa e ra, manpa bogi mi fa luma na, xɔdɛ bogi mi luma na, e wudine dɛɛne xarama ayi nɛn. N seen naxanye soxi e yii, na bama e yii nɛn.”

¹⁴ Yamaan naxa, “Nanfera en luma dɔxi? ɛ malan!

En na en gi, siga taa makantanxine yi, en sa halagi mɛnni! Bayo Alatala, en ma Ala bata halagin nagidi en ma,

a ige xɔlene fi en ma, bayo en bata yulubin liga a ra.

¹⁵ En yengi yi bɔɲɛ xunbenla nan ma, koni en mi sese fajɔi sɔtɔma. En yi marakɛndɛyaan nan mamɛma, koni fe magaxuxin nan fama.

¹⁶ En bata yaxune soone xuiin mɛ Dan bɔxɔn mabinni, bɔxɔn birin bata yimaxa e soo kɛndene wuga xuiin ma!

E fama, e yamanan nun a seen birin naxɔri, e nun taan nun a muxune.”

¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N saɲine rasigama nɛn ɛ xili ma naxanye seri mi na, e yi ɛ maxin.”

Nabina mawuga xuiina

¹⁸ N yi wama n ma tɔrɔni suxu feni, n bɔɲɛn sunuxi n kui.

¹⁹ N ma yamaan wuga xuiin nan ito ra sa keli yire makuyeni.

E naxa, “Alatala mi fa Siyon taani ba? A mangan mi fa na yi ba?”

Ala naxa, “Nanfera e n naxɔlɔxi e suxurene ra, e nun xɔɲɛne batu se fufafune?”

²⁰ Se xaba waxatin bata ɲan, kuye wolon waxatin fan bata dangu, koni han to en mi rakisixi!

²¹ N ma yamana tɔrɔna n tɔrɔma, n sunuxi, n kuisanxi.

22 Seri mi fa Galadi yamanani ba?

Dandan ti mi fa na?

Nanfera nayi,

n ma yamana furen mi yalanma?

23 Xa ige xunna nan yi n xunna ra nun

xa n yeε yinle yi findixi tigin nan na nun,

n yi Siyon faxa muxune wugama nen kœ

nun yanyin birin na.

9

Mayifuun yamanan yiren birin yi

1 Xa n yi yigiyaden sœtœ burunna ra nun,

n yi n mœma nen n ma yamaan na,

n yi n masiga e ra!

Bayo e birin yalunde,

yanfanten ganla nan e ra.

2 Alatalaa falan nan na ra, a naxa,

“E lenne yitœnxi nen e xa wulen fala

alo xanla xalimakuñle wolima kii naxan yi.

E mi nœœn sœtœn yamanani jœndi falan xan
xœn,

koni e fe jœxin nan tun nabama.

E mi n kolon.

3 Birin xa a xœyina fe liga a yeren ma.

Muxu yo nama a yigi sa a ngaxakedenne yi,

bayo muxune ngaxakedenne birin findixi

yanfantenne nan na,

muxune xœyine birin yi findi nafigine ra.

4 E birin e bode mayendenma,

muxe mi jœndin falama.

E bata e xaran wulen ma ki fajni.

E yi e yeεe yixadan hake ligadeni.

5 Yeremi, i dœxi yanfantenne nan tagi.

E tondixi n kolonœ e yanfantenyaan nin.”

Alatalaa falan nan na ra.

6 Nanara, Alatala Senben Birin Kanna naxa,

“N na e rasarijanma nen,

alo xabun wuren naxulunma kii naxan yi

n yi e keŋnaan feŋefese,

bayo n fa n ma yamaan suxe di?

7 E lenne maxœln tima

alo faxa ti xalimakuñla,

e yanfa falane nan tun tima.

E bœjœ xunbeli falane tima e adamadi bo-
dene xa,

koni e luti ratixini tœnma e bœjœni.

8 N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen jœœe na yama sifan ma ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Wuga waxatina fe

9 N wugama nen,

n gbelegbele sununi geyane fari.

N na n mawugama

xuruse rabade kalaxine nan ma fe ra,

bayo e bata gan,

muxu yo mi fa danguma e yi.

Xuruseene wuga xuiin mi fa minima na yi
sœœn.

Xœline nun burunna subene birin bata e gi,
e siga.

10 N Yerusalen taan luma nen

alo gœme malanxine,

kankone kurudena,

n Yuda taane raxœri,

muxu yo mi lu e yii.

11 Xaxilimaan mundun feni itoe yeε toε?

Xa Alatala bata falan ti a xa,

a xa na yeœa!

Nanfera yamanan bata kala,

a raxœri alo burunna,

muxu yo mi danguma denaxan yi?

12 Alatala naxa, “Na feene ligaxi nen bayo

e bata e mœ n ma sariyan na, n naxan

so e yii, bayo e mi e tuli matixi n xuiin

na, e sigan ti a ma. 13 E biraxi e bœjœ yi

feene fœœ ra e tenghesenyani, e nun Baali

suxurene alo e fafane e xaranxi a ma kii

naxan yi.” 14 Nanara, Alatala, Isirayilaa

Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a

naxa, “N dabarin nun ige xœlen fima yamani

ito ma nen e balon na. 15 N yi e raxuya

ayi siyane yeε, e nun e benbane mi naxanye

kolon, n yengœn bira e fœœ ra han n yi e birin
naxœri.”

16 Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,

a naxa, “E miri!

Ɛ sa jœxalan wugalane fen,

e xa fa!

Jœxanla naxanye fatan gbelegbeledeni su-
nuni,

ε ne fen de!

17 E xa e mafura fe,

e fa e wuga xuiin te en ma fe ra,

han en fan yi wuga,

en yeεgen yi godo

alo xude igena.

18 Bayo wuga xuiin minima Siyon taani,

e naxa, ‘En bata halagi feu!

Yagin bata gbo en ma!

Fœ en xa keli nen yamanani,

bayo e bata en ma banxine rabira!’ ”

19 Nayi, jœxanle,

ε tuli mati Alatalaa falan na,

a naxan falama a deen na,

ε yi na rame!

Ɛ ε dii tœmœne xaran wugan ma,

ε bode xaran mawugan ma!

20 Bayo sayaan bata so en ma banxine foye

sodene ra,

sigan han en ma banxi fajine kui,

en ma diidine yi faxa kirane xœn,

en ma foningene yi faxa yama malandene
yi.

21 Yeremi, a fala iki, i naxa,

“Alatalaa falan ni ito ra, fa fala

‘Binbine luma nen yiren birin yi

alo jœaman xœen ma,

alo malo xidine xœen xun xœn malo xaban
fœœ ra,

koni e malan muxu mi na!’ ”

Ala kolonna nan fe kolon kenden na

22 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Fe kolonne nama e kanba e fe kolonni.
 Senbemaan nama a kanba a senbeni.
 Nafulu kannu nama a waso
 a nafulu kanyani.

23 Koni xa naxan a kanbama,
 na xa a kanba ito nin:
 fa fala, a bata n famu,
 a yi n kolon.

A xa n kolon Alatala ra,
 naxan hinanna nun kiti kenden
 nun tinxinyaan nabama dunuɲa yi
 bayo na fe sifane nan nafan n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

Denkeleyatarene yamaan ye

24 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne
 fama, n muxune saranma e kewanle ra
 waxatin naxan yi, naxanye birin banx-
 ulanxi e fati benden mabinni koni e mi
 tubixi e bɔɲeni, 25 alo Misiran kaane nun
 Yuda kaane nun Edɔn kaane nun Amo-
 nine nun Moyaba kaane, naxanye birin dɔxi
 tonbonni, naxanye e xunne dexɔn bima.
 Amasɔɔ Ala kolontarene nan siyani itoe
 ra. Isirayila yamaan birin fan luxi nen alo
 banxulantarene denkeleyaan mabinni.”

10

Ala suxurene halagi fena

1 Isirayila yamana, ε tuli mati Alatalaa
 falan na lan ε ma! 2 Alatala ito nan falaxi,
 a naxa,

“E nama bira siya gbetene kirane fɔxɔ ra.
 E nama gaxu taxamasenne yeε ra
 naxanye toma kore,
 alo siya gbetene.

3 Bayo yamanane namunne findixi fe fuune
 nan na.

E wudin segema fɔtɔnni,
 yii rawali keεn yi a masoli soden na.

4 E yi a rayabu wure gbeti fixen nun xemaan
 na,

e yi a gbangban
 alogo a nama bira.

5 Na suxurene luxi nen
 alo xoli magaxu seen naxan tixi xεen ma,
 e mi fala tima, fɔ e maxali,
 bayo e mi nɔε sigan tiye hali ndedi.
 E nama gaxu e yeε ra,
 bayo e mi nɔε sese ɲaxi rabe,
 e mɔn mi nɔε a fajin fan nabe.”

6 Alatala, i tan ɲɔxɔn mi na!
 I gbo, i xinla senben gbo.

7 Nde mi gaxue i tan yeε ra,
 i tan siyane mangana?

E lan e gaxu i yeε ra
 bayo i ɲɔxɔn mi na siyane fekolonne ye,
 hanma e yamanane birin yi.

8 E birin xaxilitare,

e birin fekolontare.

E xaranxi fe fuun nan ma,
 wudi batuna.

9 E fama na wure gbetine ra
 sa keli Tarasisi yamanani,
 e nun xεmane sa keli Yufasi yi,
 xabun nun xema rawanla yi e rafala suxu-
 ren na,
 e yi a maxidi dugi mamiloxine nun a gbee-
 le yi.

Muxu kesuxine wali xɔnna nan tun ne ra.

10 Koni Alatala nan Ala ɲɔndin kannu ra.
 A tan nan habadan Ala ra,
 habadan mangana.

Bɔxɔ xɔnna xuruxurunma a tan nan ma xɔɔ
 bun,
 yamanane mi suse naxan ma xɔɔ yeε ra.

11 Yeremi, a fala e xa, i naxa,

“Wule alani itoe,
 e tan naxanye mi kore xɔnna nun bɔxɔ
 xɔnna daxi
 ne tununma nen bɔxɔ xɔnna fari,
 e nun kore xɔnna bun.”

Yeremi 51.15-19

12 Ala nan bɔxɔ xɔnna daxi a senbeni,
 a yi dunuɲa beten sa a fe kolonna xɔn,
 a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

13 A na a xui ramini,
 tulen yi a malan kore,
 a kundaan nafa,
 sa keli bɔxɔn danne ra.

A yi galanna nun tulen nafa,
 a foyen namini a ramaradeni.

14 Muxune birin bata findi xaxilitarene nun
 fekolontarene ra.

Xema rawanle birin yagixi
 lan e sawura rafalaxine fe ma,
 bayo wulen nan e suxurene ra,
 nii yo mi e yi.

15 Fe fuun nan e ra,
 wali magelexina.

E halagi waxatin na a li,
 e raxɔrima nen.

16 Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi alo e tan.
 Bayo a tan nan seen birin daxi.

A tan nan gbee Isirayila bɔnsɔnne ra.
 A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Halagi famatɔna fe

17 E yiiseene malan bɔxɔn ma,
 ε tan naxanye rabilinxi yengeni!

18 Amasɔɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N yamanan muxune wolima ayi nen
 alo lantan gemena.

N yi e yigbeten
 alogo e xa suxu yengeni.”

19 Yamaan naxa,
 “Gbalona nxu xa!

Nxu maxɔlaxi!
 Nxɔ furen deen mi yiyalanɲe!

Nxu tan nan yi a falama, nxu naxa,

‘Nxo furen na a ra,
nxu a raxanɛ!’

²⁰ N ma bubun bata kala,
a lutine birin bata a bejin!
N ma diine bata keli n fema,
e mi fa na.

Muxu yo mi fa n yii
naxan mon n ma bubun tiye,
hanma a yigiyaden ti n xa.”

²¹ Bayo yamaan yɛɛratine xaxili mi na.
E mi Alatala fenma.

Nanara, e mi sabatixi.

E yamaan birin bata raxuya ayi.

²² E tuli mati xui magaxuxini ito ra,
a fama muxune yimaxɛ
sa keli sogeteden komenna binni.

A Yuda taane findima nen yire rabejinxine
ra
a e findi kankone kurudene ra.

Yeremi Ala maxandina

²³ Alatala, n bata a kolon fa fala
adamadiin gbee mi a dunuya yi gidin na.
Muxun mi a sanna tidene ragidima.

²⁴ Alatala, n xuru
alo a lan kii naxan yi
koni hali i mi n suxu i ya xolon
alogo i nama n halagi.

²⁵ I ya xolon nagodo siya gbɛtɛne ma
naxanye mi i kolon,
e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama!

Bayo e i ya yamaan halagima,
Yaxuba bɔnsɔnna,
e a raxɔrima han,
e a bɔxone kalama.

11

Yamaan bata layirin kala

¹ Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa,
² “E tuli mati layiri falani itoe ra, e yi e fala
Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xa! ³ A
fala e xa, fa fala Alatala, Isirayilaa Ala ito
nan falaxi, a naxa, ‘Dangan na kanna xa
naxan mi layiri falani itoe ramɛma. ⁴ N
falan naxanye sɛbɛxi e benbane ma, n na e
ramini waxatin naxan yi Misiran yamanani
ɛnaxan luxi alo sulun tɛɛn* naxan wuren
naxulunma.’ N na a fala nen e xa, n naxa, ‘E
n xuiin namɛ, e yi n ma yamarine birin suxu.
Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n yi
findi e Ala ra. ⁵ Nayi, n na n kolɔ feen naxan
ma e benbane xa, n na rakamalima nen, fa
fala a n yamanana nde soma e yii nen kumin
nun nonɔn gbo ɛnaxan yi. E menna nin to.’
” N yi a yabi, n naxa, “Amina, Alatala!”

⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Falani
ito rali Yuda taane birin yi e nun Yerusalɛn
kirane birin xɔn, i naxa, ‘E tuli mati layiri
falane ra, e yi e suxu! ⁷ Bayo n na e benbane

maxadi nen ki faɲi, xabu n na e ramini
loxoni Misiran yamanani han to. N lu e
maxadɛ n sɔbɛɛn na, n naxa, “E n xuiin
namɛ!” ⁸ Koni e mi n xuiin namɛ, e mi e
tuli mati. E birin yi bira e bɔɲɛ yi fe naxine
foxɔ ra e tengbesenyani. Nayi, n yi layirini
ito falane birin nakamali e xili ma, n na e
yamari naxan liga fe ra koni e mi tin a suxe.’
”

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yuda
kaane nun Yerusalɛn kaane bata yanfan so
n ma. ¹⁰ E bata xɛtɛ e benbane hakɛni,
naxanye tondi n ma falan namɛ, e bira ala
gbɛtɛne foxɔ ra, e yi e batu. Isirayila yamaan
nun Yuda yamaan bata e mɛ n ma layirin na,
n naxan xidi nxu nun e benbane tagi.”

¹¹ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘N gbalon nafama nen e ma, e mi mine
naxan yi. E n xilima nen, koni n mi e xuiin
namɛma. ¹² Yuda kaane nun Yerusalɛn
kaane sa alane maxandima nen, e wusu-
lanna gan naxanye xa, koni ne mi e rakise
gbalon waxatini mumɛ! ¹³ E tan Yuda
kaane, e gbee alane wuya alo e taane! E tan
Yerusalɛn kaane, e bata wusulan gandene ti
Baali suxurene kidene ra, e wuya alo kiran
naxanye taani. Na mayagi de!’ ¹⁴ Yeremi,
i nama n maxandi yamani ito xa, i nama n
mafan, i nama n solona e xa, bayo e na n
maxandi waxatin naxan yi lan e tɔɔna fe
ma, n mi e xuiin namɛma.”

Ala a yamaan kalama nen

¹⁵ “N xanuntenne mon fa nanse ligama n ma
banxini?

E kɔtɛ naxi wuyaxi yitɔnma.

E saraxa subene nɔɛ ne saranna masige e ra
nen ba,

hali e to sɛwama fe naxi rabadeni?

¹⁶ Alatala bata yi i xili sa fa fala a
‘Oliwi bili yifɔtɔnxin naxan bogiye rayabu,’
koni a fa tɛɛn nan soma a ra,
a yiine yi raxɔri tɛɛn xui gbeeni.”

¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxan e fe
fɔlxɔi, na nan tɔɔn nafaxi e ma, lan Isirayila
yamaan nun Yuda yamana fe naxi rabaan
ma, e to wusulanna gan Baali suxuren xa, e
yi a raxɔlɔ.

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Alatala bata muxune fe nataxin
makɛnen n xa, n yi a kolon. A bata e kɛwanle
yita n na. ¹⁹ N yi luxi nen alo e xuruseen
naxan xalima a faxadeni. N mi yi a kolon e
feen naxanye yitɔnxi n xili ma, e naxa, “En
wudini ito kala a bogixi waxatin naxan yi!
En na a ba nɛɲɛ muxune ye, jinan xa ti a
xinla xɔn!”

²⁰ Koni kitisa tinxinxin nan Alatala Sɛnbɛn
Birin Kanna ra

* **11:4:** Sulun tɛɛn mon falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

naxan muxun bəjən nun səndəmənen kəjaan
fəsefəsema.

Tin, n xa i to i gbeen joxe e ra
bayo n bata n xun mayenge feen lu i tan ma.
²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi Anatəti
kaane xili ma, naxanye waxi n faxa feni,
naxanye a falama, e naxa, “I nama fa
nabiya falane ti Alatala xinli, xanamu, nxu
i faxama nən!” ²² Nanara, Alatala Sənben
Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N na e
saranma nən e kəwanle ra. E banxulanne
faxama nən yengeni, fitina kamən yi e dii
təməne nun e dii xəmene faxa. ²³ E muxu yo
mi luyə a nii ra, bayo n gbalon nafama nən
Anatəti kaane ma, n na e saran e kəwanle ra
jəen naxan na.”

12

Nanfera muxu jaxine herixi?

¹ Alatala, i tinxin na ma,
kitin xa so en tan tagi.
Koni n waxi i maxədin feni
lan i ya kiti saxina nde a fe ma:
Nanfera muxu jaxine hiyabuxi?
Nanfera yanfantenne bəje xunbelixi?
² I bata e ti, i yi e sənbe so.
E sabatima, e wanle ke.
I ya falana e de waxatin birin,
koni e bəje makuya i ra.
³ Anu, i tan Alatala, i n kolon.
I n toma,
i n bəje yi feene fəsefəsema lan i ma.
Muxu jaxine lu e danna
alo xuruseen naxanye sigama e faxadeni,
i yi e ramara halagin ləxən yee ra.

⁴ Yamanan luma sunuxi
han waxatin mundun,
səxene yi lu xaraxi xee ne ma?
Amasəto a muxune jaxu,
subene nun xəline raxorima.
Bayo e a falama, e naxa,
“A mi en nəjanna toma.”

Alaa yabina

⁵ Xa e nun adamadiine e gima,
i yi tagan,
e nun soone xa e gi di nayi?
Xa i xaxili mi ragidixi
fo i nema bəje xunbeli yireni,
i nanse ligama i na so fətənni
Yuruden baan de?
⁶ Bayo, i ngaxakedenne nun i fafe a den-
bayaan fan i yanfama, e fan sənəma i xili
ma i xun xanbi ra. I nama la e ra, e na fala
fəjine ti i xa waxatin naxan yi.

*Alaa Batu Banxin nun ayamaan nabəjin
fena*

⁷ Ala naxa,
“N bata n mē n ma banxin na,

n yi n ma yamanan nabəjin.

N naxanye xanuxi han,
n bata ne so e yaxune yii.
⁸ N ma yamaan luxi nən n tan yee ra yi
alo yatan fətənni,
e bata sənəma n na,
nanara n yi e rapaxu.

⁹ N ma yamaan mi luxi n tan yee ra yi ba,
alo wunla minima segen naxan ma,
segen bonne e malanxi naxan ma a don-
deni?

E burunna subene birin malan,
e xa fa e dege!

¹⁰ Xuruse raba wuyaxi* bata n ma nakəon
kala,

e yi n ma xee ni bodon,
e yi n nafan xee ni findi tonbonna ra.

¹¹ E bata a findi yire rabəjinxin na,
a xaraxi, a raxərixin n yetagi.
Yamanan birin naxərixin,
a kəntəfli mi muxu yo ma.”

¹² Halagi ti ganla fama tonbonna yire ma-
texine yi,

bayo Alatalaa silanfanna yamanan birin
naxərima nən,

yengen yi a danne birin li.
Muxu yo mi fa luma bəje xunbenli.

¹³ E bata sansine si,
koni e sa tansinne nan sətəma.
E tərəma walideni,
koni e mi tənə sətəma.

E yagi lan e wanla saranna fe ma
bayo Alatala bata xələ e ma han!

*Alaa falana lan Isirayila rabilinna ya-
manane ma*

¹⁴ Alatala ito nan falaxi a yamaan
nabilinna yamana jaxine xili ma, a naxa, “E
bata e yiin din n ma yamanan na, n naxan
soxi Isirayila kaane yii e keen na. Nayi, n
fa na siyane bama nən e yamananə yi, n yi
Yuda kaane ba e tagi. ¹⁵ N na yelin na siyane
be e yamananə yi, n mən kininkininma e ma
nən, n mən yi e birin naxete e kee bəxəne yi, e
dəxə e yamananə yi. ¹⁶ Xa e lu n ma yamana
kirane fəxə ra, e yi e kolə n xinli, e naxa, ‘N
bata n kolə habadan Alatala yi!’ alo e yi n ma
yamaan xaranma a ma kii naxan yi nun, e
yi e kolə Baali suxurene yi. Nayi, e sabatima
nən n ma yamaan tagi. ¹⁷ Koni xa e mi e tuli
mati, n na yama sifan bama nən na, n yi a
raxəri.” Alatalaa falan nan na ra.

13

Yeremi nun tagi xidina

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa
taa dugi tagi xidina nde sara, i yi i tagi xidi
a ra. Koni, i nama a sin igeni de.” ² N yi tagi
xidina sara alo Alatala a falaxi kii naxan yi, n
yi a xidi n tagi.

* 12:10: Xuruse rabaan xuruseene yee ra, na misalixi yee ratine nan na yamaan yee ra.

³ Alatala mən yi falan ti n xa, a naxa, ⁴ “I tagi xidin naxan saraxi i yi a xidi i tagi, a tongo i siga Efirati baan binni, i sa a luxun fanye yinla ra menni.” ⁵ Nayi, n yi siga, n sa a luxun Efirati baan dɛxɔn, alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi. ⁶ Na waxati xunkuyen to dangu, Alatala mən yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga Efirati baan binni, i sa tagi xidin tongo, n na i yamari naxan luxun fe ra.” ⁷ Nayi, n yi siga Efirati baan binni, n sa na yiwulen, n tagi xidin sa denaxan yi, n yi a tongo mənni, koni tagi xidin bata yi kala, a tɔnɔ mi yi fa na sɔnɔn.

⁸ Alatala yi falan ti n xa iki, ⁹ “N tan Alatala ito nan falaxi, n naxa, ‘N Yuda kaane wason kalama na kii nin e nun Yerusalen kaane waso gbeena. ¹⁰ Yama jaxani ito naxan tondima n ma falan name, naxanye biraxi e bɔɔɛ yi feene fɔxɔ ra e tengbesenyani, e nun ala gbetene, e yi e batu, e yi e xinbi sin e bun, ne luma nən alo tagi xidini ito, naxan tɔnɔ mi fa na! ¹¹ Awa, n bata yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan birin tugun n na alo tagi xidin xidima muxun tagi kii naxan yi alogo e xa findi n ma yamaan na, e yi n xinla matɔxɔ, e n tantun, e n binya. Koni e mi e tuli mati.’ ” Alatalaa falan nan na ra.

Manpa kundine fe

¹² “Yeremi, sa ito fala e xa, i naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, a manpa kundine birin lanma nən e xa rafe manpaan na.’ E i yabima nən, e naxa, ‘Alo nxu mi na kolon ba, a manpa kundine lan nən e rafe manpaan na!’ ¹³ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: n yamanani ito muxune birin luma nən alo dɔlɔ minna naxanye lugoxi dɔlɔn na, hali a mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdeni, e nun a saraxaraline nun a nabine, e nun Yerusalen kaane birin. ¹⁴ N na e xusinma nən e bode ra, e yi kala alo kundine,* diine nun fafane birin. N mi muxu yo ratange, n mi kininkininma, n mi hinanɛ e ra, sese mi a lige n tagan e halage.’ Alatalaa falan nan na ra.”

E tuli mati

¹⁵ E n xuiin name, e tuli mati!
E nama fa e yete yite,
bayo Alatala nan falan tima.
¹⁶ E binyen fi Alatala ma, e Ala,
benun a xa dimin naso,
e yi e sanne radin geya yidimixine yi.
E yengi kenenna nan ma,
koni Ala yi a masara sayaan dimin na,
a yi findi dimi gbeen na.
¹⁷ Xa e mi e tuli mati,
n wugama nən wundoni e wasona fe ra.
N yeegen minima nən han,

n yeegen xonna yi rafe yeegen na,
bayo Alatalaa yamaan sigama nən
konyiyani.

Alaa falana lan mangana denbayaan ma

¹⁸ A fala mangan nun jaxalan mangan xa,
i naxa, “E dɔxɔ bɔxɔni,
bayo e mangaya taxamaseri kɔmɔti nɔrɔxin
bata bira.”

¹⁹ Negewi yamanan taane balanma nən,
muxu yo mi fa na
naxan e rabiye.
Yuda kaane birin sigama konyiyani,
e birin bata xali.

Yerusalen bata xunna kala

²⁰ I yeegen nakeli,
i muxune mato naxanye fama
sa keli sogeteden kɔmenna ma.
Xuruse kurun minen
naxan taxu i ra,
i yi i kanbama xuruseen naxanye yi?†

²¹ E bata naxanye radari
e xa findi e xɔyine ra,
e nanse falama,
ne na keli e xili ma e dɔxɔ e xun na.
I mi tɔrɛ nayi ba

alo jaxanla naxan diin barima?

²² Xa e na fala, e naxa,
“Nanfera ito n sɔtɔma?”
E xa a kolon,
a muxune fuma e ma nən,
e yi e rayagi e hake wuyaxi saranna ra.

²³ Fati fɔrɛn nɔe a fatin masare ba,
hanma burunna jarin yi a fatin makatunxi
yirene maxete a ma?

Na ma, e fan mi nɔe fe fajin lige,
e to darixi fe jaxin na.

²⁴ N na e raxuyama ayi nən
alo foyen se dagin naxan xalima tonbonni.

²⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N bata ito nan nagidi e ma
bayo e bata jinan n xɔn,
e yi e yigi sa wule alane yi.

²⁶ N na e rayagima nən
alo jaxanla dugin na mate a ra
han a yetagi, alogo a ragenla xa to.
²⁷ N bata e yalunyaan nun e kunfa feene to,
e tɔnɔn fenma yalunyaan yagitareyani!
N bata e fe xɔsixine to geyane fari
e nun burunna ra.

Gbalona e xa Yerusalen kaane!
E mən luma nən sarijantareyani
han waxatin mundun?”

14

Fitina furuna fe

* **13:14:** Ala muxuni itoe yatexi manpa kundine misaala nan na be. † **13:20:** Xuruse rabaan xuruseene yeɛ ra, na misalixi yeɛratine nan na yamaan yeɛ ra.

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa lan fitina furuna fe ma, a naxa,

² “Yuda kaane sunuxi, e taane bata kala, e wuxune gbelegbelema bɔxɔni, e wuga xuini tema Yerusalɛn taani.

³ Muxu gbeene muxudine rasigama ige badeni.

E sigama ige ramaradeni, e mi ige sɔtɔ.

E yigitɛgɛxin yi xɛtɛ e kundine kui genla ra, e yi e xunna so yagini.

⁴ Bɔxɔn bata xara

bayo tulen mi fama yamanani, nayi xɛɛ biine yagixin yi e xunna so.

⁵ Hali xɛnla a dii xali nɛnɛn nabɛjinma burunna ra,

bayo sɛxɛ xinde mi na.

⁶ Burunna sofanel tema geyane fari, e yi foyen tongo alo kankone.

E yɛɛ rakɔjinma, bayo sɛxɛ mi na.”

⁷ Nxu hakɛne seren bama nxu xili ma, koni Alatala, nxu mali i xinla fe ra!

Bayo nxɔ tinxintareyaan gbo, nxu bata yulubin liga i ra.

⁸ I tan, Isirayila yigina,

naxan a rakisima jaxankata waxatini, nanfera i luyɛ

alo xɔjɛn dangumatɔna yamanani, alo sigatiin naxan xii kedenna tima be?

⁹ Nanfera i luxi

alo sofaan na a tɛrɛna yɛngɛn na, naxan mi nɔɛ marakisin tiyɛ?

Anu, Alatala, i nxu yɛ,

i xinla falama nxu xun ma.

I nama i mɛ nxu ra!

¹⁰ Alatala ito nan falaxi lan a yamana fe ma, a naxa, “Na xun xɔn sigan nafan e ma, e mi e raxarɛ yire kedenni.

Nanara, Alatala mi e rasuxuma, a mi jɛnanma e hakɛne xɔn, a e saranma nɛn e yulubine ra.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama n maxandi yamani ito hɛrina fe ra.

¹² Hali e sunna suxu, n mi n tuli matiye e wuga xuinin na. Hali e saraxa gan daxine nun bogise saraxane ba, n mi e rasuxɛ, bayo n waxi e halagi feni yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen na.” ¹³ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! E nabine luma a fale e xa, e naxa, ‘E mi yɛngɛn toma, fitina kamɛn mi ɛ konna liyɛ. Ala bɔjɛ xunbeli kenden fima nɛn ɛ ma be.’ ” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Na nabine wulen nan falama n xinli. N tan xa mi e rafaxi. N mi yamari soxi e yii, n mi fala tixi e xa. E nabiya falane tima wule fe toone nan xɔn alo xiyea. Ne fataxi yiimato feene nun

suxure batu feene nun e yetɛ bɔjɛ mayendɛnxine nan na.” ¹⁵ Nanara, Alatala ito

nan falaxi lan nabine fe ma naxanye falan tima a xinli, a naxa, “N mi nɛ xɛxi, koni e a falama, e naxa, ‘Yɛngɛn nun fitina kamɛn mi soɛ yamanani ito yi.’ Nanara, n na nabine faxama nɛn yɛngɛn nun fitina kamɛn xɔn.

¹⁶ E nabiya falan tima yamaan naxan xa, ne binbine rabɛjinma nɛn Yerusalɛn kirane xɔn fitina kamɛn nun yɛngɛni. Muxu yo mi luma naxan e maluxunɔjɛ, e tan nun e jaxanle nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne. N na e fe jaxin naxɛtɛma nɛn e ma.”

¹⁷ “Falani ito ti e xa, i naxa,

‘N yɛɛgen minima kɔɛ nun yanyin na, a mi danma,

bayo gbalɔ gbeen bata godo n ma yama fajin ma,

a jaxankataxi han!

¹⁸ Xa n siga burunna ra,

n muxu faxaxine toma mɛnni silanfanna naxanye faxaxi.

Xa n siga taani,

fitina kamɛn bata muxune rafura mɛnni.

Nabine nun saraxaraline yamanani sigama koni e mi sese famuma.’ ”

¹⁹ Yamaan naxa,

“I bata i mɛ Yuda kaane ra ba fefe?

I niin bata a mɛ Siyon taan na ba?

Nanfera i nxu jaxankatama han nxu mi fa kendɛyaan sɔtɔma?

Nxu yengi yi bɔjɛ xunbenla ma, koni nxu mi sese fajɛ sɔtɔma.

Nxu yi marakendɛyaan nan mamɛma, koni fe magaxuxin nan fama.

²⁰ Alatala, nxu bata nxɔ fe jaxine kolon, e nun nxu benbane hakɛne, bayo nxu bata yulubin liga i ra.

²¹ I xinla fe ra,

i nama nxu rajaxu.

I nama i ya mangaya gbɛdɛ nɔrɔxina fe magodo!

I miri layirin ma en tagi,

i nama a kala.

²² Siyane ala fufafuna ndee nɔɛ tulɛn nafɛ ba?

Hanma koren nan tulɛn nagodoma a yetɛ ma ba?

En-en de!

I tan Alatala na a ra, nxɔ Ala!

Nxu yigi saxi i yi,

bayo i tan nan na feene birin ligama.”

15

Ala yi a yamaan yalagi

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Hali Musa nun Samuyɛli fa ti n yetagi n solonadeni yamani ito xa, n mi kininkininɔjɛ e ma. E kedi n yetagi, e xa siga! ² Xa e a fala i xa,

e naxa, ‘Nxu xa siga minen?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Sayaan nagidixi naxanye ma, ne sayaan sətoma nen! Naxanye faxama silanfanna ra, ne faxama nen! Fitina kame n nagidixi naxanye ma, ne kame ma nen! Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne xalima nen konyiyani!’ ”

³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N fitina feen sifa naanin nan nafama e xili ma: silanfanna yi e faxa, barene yi e yibo, xoline nun burunna subene yi e don, e yi e jan. ⁴ N na e findima nen fe magaxuxin na bəxə xonna yamanane birin xa, lan Yuda mangan Xesekiyaa dii xemen Manase kewanle ma a naxanye rabaxi Yerusalen taani.”

Ala mi fa kininkininma

⁵ Ala naxa, “Nayi, nde kininkininma e tan Yerusalen kaane ma?

Nde a mawugama e fe ra?

Nde danguma e xontəne?”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“E bata e me n na,

e lu xete xanbin na.

Nayi, n na n yiini tema nen e xili ma,

n yi e halagi,

bayo e kininkinin mi fa n yi.

⁷ N na e fintanma nen

alo se dagina yamanan taane so deene birin na.

N yi e diine ba e yii,

n yi n ma yamaan halagi

bayo e mi e xun xanbi soxi e kewanle yi.

⁸ N na a ligama nen kaja gilene yi wuya ayi alo baan nemensinna.

N halagi tiin nafama nen e banxulanne ngane ma yanyi tagini,

sanya ma kedenni,

jaxankatan nun kui sanna yi e li.

⁹ Naxan bata dii solofere bari,

na furama nen, a faxa.

Kəeen yi so a ma yanyin na,

a yagi, a xun sin.

Naxanye na lu e nii ra,

e yaxune yi fa ne raxəri e silanfanne ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabina mawugana

¹⁰ Yeremi naxa,

“Nna, gbalona n xa

bayo i bata n bari.

Yamanan muxune birin n matandima,

e yi n yenge!

Doli so mi n na,

n mən mi doli tongoxi,

koni birin n dangama.”

¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“N na i xunbama nen

alogo i xa fe fajin sətə yati!

N na i yaxune rafama nen

i mafandeni tərən nun gbalon waxatini yati!

¹² Muxun nəe wureni bolonje a yiin na ba, wuren naxan kelixi sogeteden kəməna ma hanma sulana?

¹³ Yuda kaane, n na e herisigene nun e nafunle fima e yaxune ma nen e yenge yi se tongoxine ra,

masətə yulubine xən e yamanan birin yi.

¹⁴ N bata e so e yaxune yii e konyine ra

e yi siga yamanani e mi denaxan kolon.

N bata teen so e xili ma n ma xəlōni.”

¹⁵ Yeremi naxa, “I tan, Alatala,

i feene birin kolon.

I miri n ma, i yi n mali,

i yi n gbeen jəxə n jaxankata muxune ra!

I nama n faxa,

i tan naxan mi xələma xulen!

A kolon, n yagin masətəma i tan nan ma fe ra!

¹⁶ I ya falane na yi n li tun,

n yi e rasuxuma nen alo donsena,

bayo i ya falane nan n nasəwama,

n yi jaxan n bəje ni.

Amasətə i xinla bata fala n xun ma,

Alatala, Ala Senben Birin Kanna!

¹⁷ N mi dəxi fuyantenne tagi batudeni.

N yi luxi n danna nen

bayo i senben yi n fari,

bayo i n nafexi i ya xəlōn na.

¹⁸ Nanfera nayi n ma tərən dan mi na?

Nanfera n ma furen mi yalanma?

I luyə n xa

alo tigin naxan xərīma ba,

muxun mi nəe a xaxili tiye naxan na?”

¹⁹ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Xa i xun xete n ma,

n mən i tima nen i ya wanla ra n yetagi.

Xa i fala kəndene ti,

i fala fuune lu na,

i falan tima nen nayi

alo n yeteen de xuina.

E tan nan fa xetəma i ma,

koni i tan xa mi xetəma e tan ma de!

²⁰ N na i findima nen yinna wure daxin na nayi,

yamani ito yetagi,

naxan mi nəe rabire.

E i yengəma nen,

koni e mi i nəe sese ma,

bayo n na i fəxə ra,

n ni i rakisi, n yi i xərəya.”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ “N na i xunbama nen muxu jaxine yii,

n yi i xərəya gbalotəne senben ma.”

16

Gbalon ləxəna fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “I nama jaxanla futu. I nama dii xeme sətə

hanma dii temena yireni ito yi.”³ Bayo Alatala ito nan falaxi dii xemene nun dii temene xili ma naxanye barima be, e nun dii ngaan naxanye e barima, e nun fafan naxanye e sotoma yamanani ito yi, a naxa,⁴ “E faxama nen fureni. E sayaan mi wuge, e mi maluxunje. E luma nen alo jaman baxan ma. Yengen nun fitina kamen nan e raxorima. E binbine yi findi balon na xoline nun burunna subene xa.”

⁵ Bayo, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “I nama so jande banxini. I nama siga saya yirene yi sununi. I nama e wuga. Bayo n bata n ma baje xunbenla ba yamanani ito yi e nun n ma hinanna nun n ma kininkininna.” Alatalaa falan nan na ra. ⁶ “Muxu gbeene nun muxudine birin faxama nen yamanani ito yi. E sayaan mi wuge, e mi maluxunje, muxe mi a yete maxabe sununi hanma a xunna bi e fe ra. ⁷ Tamin mi yitaxunma muxu sunuxine ra e madenden xinla ma. E mi minseen soma sunu muxune yii, e yi e madenden, hali e fafe hanma e nga nan faxaxi.”

⁸ “I nama so banxina nde yi sewa donse donna denaxan yi, i yi daxo muxune fema i degedeni, i yi i min. ⁹ Bayo Alatala senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N danna sama nen sewa sigine nun jaxan sigine nun jaxalandi ti sigine ra xemen nun a jaxanla xa yireni ito yi, waxatini ito yi i yete xori.’ ”

¹⁰ “I na falani ito birin ti yamani ito xa waxatin naxan yi, e a falama nen i xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala gballo gbeeni itoe birin nagidixi nxu ma? Nxu kalan mundun tixi? Nxu yulubin mundun ligaxi Alatala ra, nxo Ala?’ ¹¹ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N na ligaxi nen bayo e benbane e me nen n na, e bira ala gbete ne foxo ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu, e yi e me n tan na, e mi n ma sariyan suxu. ¹² Anu, e tan bata fe jaxin naba dangu e benbane ra. E birin biraxi e baje yi fe jaxine nan foxo ra e tengbesenyani, e mi e tuli matima n na. ¹³ N na e kedima nen yamanani ito yi. N yi e rasiga yamanani e nun e benbane mi denaxan kolon. E sa ala gbete ne batu menni kosen nun yanyin na, bayo n mi fa hinanje e ra mumel!’ ”

Konyine xete fena

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Laxone fama, muxe mi a fale laxon naxanye yi, a naxa, ‘N bata n kolob habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’

¹⁵ Koni a a falama nen, a naxa, ‘N bata n kolob habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini komen foxon yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Bayo n mon fama nen e ra na baxoni, n denaxan so e benbane yii.”

¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N yamani ito yaxu wuyaxi xilima nen e xili ma, e fa e suxu alo yete suxune. E fa e sagatan geyane nun yire matexine nun geme yinle birin yi alo donsone. ¹⁷ Bayo n yena e kewanle birin na, e mi luxunxi n ma. E hakene mi luxunje n ma. ¹⁸ N na e hakene nun e yulubine saranma nen e ra daxo firin, bayo e bata n ma yamanan naharamu, e bata n kee baxon nafe e sawura niitarene nun e suxure xaxixine ra.”

Ala keden peen kolon fena

¹⁹ Alatala, n senbena, n ma faran makantanxina, n na n yigiyama denaxan yi tawo waxatine yi, siyane fama nen i tan ma keli baxon danne birin na, e yi a fala, e naxa, “Wulen nan findixi nxu benbane keen na, suxure fufafuun naxanye tawo mi na.

²⁰ Adamadiine noe alane rafale e yete xa ba? A rabama, koni ala xa mi ne ra!”

²¹ Nayi, Alatala naxa, “Nanara, n na a yitama nen e ra ito yi, n na n fangan nun senben yitama nen e ra, e yi a kolon, a n xili nen Alatala.”

17

Murudene yalagi fena

¹ Yuda kaane yulubine kerendenxi wure sebeli ti seen nan na, naxan daxoxo alo dayimuna.

E sebexi e baje walaxan nan ma, e nun e saraxa gandene fenne ma.

² Nayi, e diine luma nen e mire e saraxa gandene ma,

e nun e Asera kide gbindonne wudi yifotonxine fema,

e nun geya matexine fari.

³ E tan seen naxanye batuma n ma geyaan ma e nun burunne ra,

ne nun e herisigene nun e nafunle birin soma nen

e yaxune yii e yenge se tongoxine ra

e nun e taan kidene,

masoto e yulubine xon e yamanan birin yi.

⁴ E tan yeteen nan fama keen nabejindeni, n naxan soxi e yii.

N yi e findi konyine ra e yaxune xa yamanani

e mi denaxan kolon,

bayo e bata n ma xolon teen nadege.

A e ganma nen han habadan.

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Dangan na kanna xa

naxan a yigi sama adamadiine yi,

naxan a xaxili tixi muxune ra,

a yi a xun xanbi so Alatala yi a baje ni.

⁶ Na kanna luxi nen

alo wudi dungin tonbonni.

A tan mi herin toɛ.
 A dɔxɔma nɛn tonbonna yire yixareni,
 fɔxɔn denaxan yi bɔxɔ rabejinxini.
 7 Koni, duban na kanna xa
 naxan a yigi saxi Alatala yi,
 Alatala findixi naxan yigi ra.
 8 A luxi nɛn
 alo wudin naxan sixi igen dɛ,
 a salenne sigama igen bun.
 Wuyenna mi a tɔɔma,
 a dɛɛne xinde yeye.
 Furun na ti jɛɛna nde ra,
 na mi a tan tɔɔma
 a bogin mi janma.”

9 “Muxun bɔjɛna a mayendenma
 dangu seen birin na.
 A furen mi dandanjɛ!
 Nde nɔɛ a famunjɛ?
 10 N tan Alatala,
 n muxune bɔjɛn fɛsɛfɛsɛma,
 n yi e sɔndɔmɛn nakɔɔsi,
 alogo n xa birin saren fi a kɛwanle ra,
 lan a sigati kiin ma.
 11 Muxun naxan nafulu sɔtɔ ki mi fan,
 na luxi nɛn
 alo dɔmɛn naxan xɛlɛne rasɛgɛma,
 a mi naxanye biraxi.
 A nɛma a dunujɛ yi gidin tagini,
 a fuxari.
 A rajanna, a lu alo xaxilitarena.”
 12 En ma banxi sarjanxin findixi Alaa man-
 gaya gbɛdɛ nɔɔxɔn nan na
 naxan ma fe yitexi xabu a fɔlɔni.
 13 I tan Alatala, Isirayila yigina,
 naxanye birin e mɛma i ra,
 ne yagima nɛn.
 Naxanye e masigama i ra,
 ne sa luma burunburunna nin,
 bayo e bata e mɛ Alatala ra,
 siimaya ige tigina.

14 Alatala, n nakɛndɛya,
 alogo n xa yiyalan.
 N nakisi, alogo n xa kisi,
 bayo n ni i tan nan tantunma.
 15 E a falama n xa, e naxa,
 “Alatalaa falane mi kamalima ba?
 A xa e rakamali fa.”
 16 N tan mi tondixi findɛ yɛɛratiin na i fɔxɔ
 ra.
 N fan mi yi waxi tɔɔ lɔxɔni ito xa a li.
 I na kolon.
 N ma falane birin kɛnenni i yetagi.
 17 Nayi, i nama kui sanna ragidi n ma.
 I tan naxan findixi n luxunden na gbalon
 lɔxɔni.
 18 N jaxankata muxune xa yagi,
 koni i nama n tan lu yagini!
 E tan nan xa magaxu,
 koni n tan nama gaxu.
 Gbalon lɔxɔn nafa e tan nan ma

i xa e halagi gbalon na dɔxɔjɛna ma firin.

Matabu Lɔxɔn nasarijanna

19 Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Siga,
 i sa ti taan so dɛɛn na, naxan xili ‘Yamaan
 So Dɛna’ Yuda mangane danguma denaxan
 yi e nɛma soma hanma e nɛma mine. I mɔn
 xa ti Yerusalen taan so dɛɛne birin na. 20 I
 yi a fala e xa, i naxa, ‘Ɛ tuli mati Alatalaa
 falan na, Yuda mangane nun Yuda yamaan
 birin, e nun Yerusalen kaane birin, ɛ tan
 naxanye soma dɛni itoe ra. 21 Alatala ito
 nan falaxi, a naxa: Ɛ a liga ɛ yeren ma!
 Ɛ nama goron tongo Matabu Lɔxɔni, ɛ yi a
 raso Yerusalen dɛɛne ra. 22 Ɛ nama goron
 namini ɛ konne yi Matabu Lɔxɔni. Ɛ nama
 wali yo kɛ. Koni ɛ Matabu Lɔxɔn nasarijan,
 alo n na a yamari ɛ benbane ma kii naxan
 yi. 23 Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli
 mati n na. E yi e tengbesen, e tondi n xuiin
 name, e mi tin xure. 24 Alatalaa falan ni ito
 ra. Xa ɛ n xuiin name ki fajɛ, xa ɛ mi goron
 naso taan so dɛni itoe ra Matabu Lɔxɔni, ɛ
 Matabu Lɔxɔn nasarijan, ɛ mi wali yo kɛ,
 25 nayi mangane nun kuntigine soma nɛn
 dɛni itoe ra, naxanye dɔxi Dawuda jɔxɔni
 a manga gbɛdɛni. E tema nɛn wontorone
 nun soone fari, e tan nun e kuntigine, e
 so e nun Yuda kaane nun Yerusalen kaane.
 Muxune luma nɛn taani ito yi han habadan!
 26 Muxune fama nɛn sa keli Yuda taane yi
 e nun Yerusalen rabilinna taane nun Bun-
 yamin yamanan nun geya yiren sogegodo-
 den binni e nun geyaan bonne nun Negewi
 tonbonni, alogo e xa fa saraxa gan daxine
 nun saraxa gbɛtɛye nun bogise saraxane
 nun wusulanne nun barika bira saraxane
 ba Alatalaa banxini. 27 Koni xa ɛ mi ɛ tuli
 mati n na, ɛ yi Matabu Lɔxɔn nasarijan,
 xa ɛ goronna raso Yerusalen taani Matabu
 Lɔxɔni, nayi, n tɛɛn soma nɛn taan dɛɛne ra
 naxan mi nɔɛ ratuyɛ, a yi taan banxi fajine
 gan.’”

18

Fɛjɛ rafalana fe

1 Alatala yi falan ti Yereimi xa, a naxa,
 2 “Keli, i siga fɛjɛ rafalan konni, i sa n ma
 falan mema menna nin.” 3 N yi siga fɛjɛ
 rafalan konni, n yi a li fɛjɛna nde rafale.
 4 Koni fɛjɛn naxan yi a yii, a yi naxan
 nafalama fɛjɛ bɛndɛn na, fɛɛn yi na ra. Nayi,
 a mɔn yi xete a ma, a fɛjɛ gbɛte rafala na
 fɛjɛ bɛndɛn na, alo a yi rafan a ma kii naxan
 yi. 5 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 6 “Ɛ
 tan Isirayila yamana, n fan mi nɔɛ na fe
 sifan lige ɛ ra ba, alo fɛjɛ rafalana? Isirayila
 yamana, ɛ fan luxi n yii nɛn alo fɛjɛ bɛndɛn
 fɛjɛ rafalan yii.” Alatalaa falan nan na ra.
 7 “Waxatina nde yi, n na a falama nɛn a
 siyana nde hanma yamanana nde xa kala,
 hanma a halagi, hanma a raxɔri. 8 Koni n

falan tixi siyaan naxan xili ma, xa na xετε a fe naxine foxo ra, nayi n naxankatan naxan nagidixi e ma, n xετεma nen na feen foxo ra, na mi fa e sotoma. ⁹ Waxatina nde, n yi a fala a siyana nde hanma yamanana nde xa ti, a sabati. ¹⁰ Koni xa na siyaan fe naxin naba n yεε ra yi, a mi n xuiin name, nayi n fe fajin naxan nagidixi e ma, n na xunbama nen e ra, na mi fa liga.”

¹¹ “Iki, Yeremi, falan ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E a mato, n gbalona nde rafama e ma, n fena nde yitɔnma ε xili ma. Nayi, ε xετε ε fe naxine foxo ra! E birin xa ε sigati kiin nun ε kewanle maxete!’ ¹² Koni e a falama nen, e naxa, ‘A mi lanje! Fo nxu xa lu nxu miriyane lige, birin yi bira a boje yi fe naxine foxo ra tengbesenyani.’”

Isirayila bata jinan a Ala xon

¹³ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Maxodinna ti siyane ye. Nde bata fe sifani ito me singe? Isirayila yama fajin bata fe magaxuxin liga. ¹⁴ Ige xundin janje Liban geyane gema gbeene fari ba?

Ige xunbenla janje xudeni ba naxan fama sa keli na yire makuyeni?

¹⁵ Anu, n ma yamaan bata jinan n xon! E wusulanna ganma saraxan na suxure fufafune xa,

naxanye e ratantanma e sigati kiini, e yi e ba e kira fonna xon, e yi e ti kira yitɔntarene xon.

¹⁶ E bata e yamanan findi yire rabejinxin na,

muxune kabema naxan ma e kolin a ma han habadan. A fe dangu muxune birin yigitεema nen, e xunni maxa.

¹⁷ N na e raxuyama ayi nen e yaxune bun alo sogeteden foyena.

N na n yeen bama e ra nen, n yi n xun xanbi so e yi e gbalon waxatini.”

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Muxune a falama, e naxa, “E fa be, en fa yanfan so Yeremi ma! Bayo saraxaraline sariya xaranna, na mi janma alo Yeremi a falan kii naxan yi, fekolonne maxadi xuine fan mi janje, nabine falane mi janje. E fa, en fa a mafala yamani alogo a xa toro. En nama en tuli mati a fala yo ra!”

¹⁹ Alatala, i tuli mati n na!

I tuli mati n yaxune xuiin na n xili ma!

²⁰ Fe fajin lan a saran a naxin na ba?

Anu e bata n faxa yinla ge n yeε ra.

Koni, a kolon

a n bata ti i yetagi i solonadeni e xa alogo i ya xolon xa masiga e ra.

²¹ Na ma, i xa fitina kamen nagidi e diine ma, i yi sayaan nagidi e ma yengeni,

e naxanle yi findi kaja gilene ra naxanye diiye baxi e yii.

E xεmene xa sayaan soto,

e banxulanne yi faxa yengeni!

²² Gbelegbele xuiin xa mini e banxine yi, i na fa sofa ganla ra e xili ma sanja ma kedenni.

Bayo e bata yinla ge n xili ma,

e yalaan nati n yeε ra.

²³ I tan Alatala,

i e yanfantenyanne birin kolon,

e naxanye yitɔnxi n faxa xinla ma.

I nama e hake ne mafelu,

i nama i yeen ba e yulubine ra!

E xa bira i yetagi!

Keli e xili ma, i ya xolo waxatin xa a li!

19

Feje kalaxina fe

¹ Alatala yi ito fala, a naxa, “Sa fejena nde sara feje rafalan konni, i yi yamaan fonne nun saraxaraline xili. ² I siga Ben-Hinon lanbanni, denaxan sa Feje So Deen binni, i sa falani itoe rali menni n naxanye tima i xa. ³ I yi a fala, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda mangane nun Yerusalen kaane! Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N gbalon nagodoma nen be ma, naxan yo na a fe me, na kanna tuli madoxoma ayi nen. ⁴ Amasoto e bata e me n na! Muxun mi fa be kolonma bayo e bata be findi wusulan ganden na ala gbetene xa, e mi naxanye kolon, e benbane mi e kolon, Yuda mangane mi e kolon, e yi be rafe sontarene wunla ra. ⁵ E yi kidene rafala Baali suxurene xa alogo e xa e diine gan menni Baali xa, n mi naxan yamarixi, n mi naxan ma fe falaxi, n mi sa mirixi naxan ma.’”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxona nde fama, muxune mi fa be xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinon lanbanna.’ Koni e fa be xili bama nen ‘Faxa Ti Lanbanna.’ ⁷ N fa Yuda kaane nun Yerusalen kaane fe yitɔnxine kalama be nin. N yi e faxa e yaxune silanfanne ra naxanye waxi e raxori feni. N yi e binbine lu xoline nun burunna subene bun. ⁸ N taani ito findima nen yire rabejinxin na, muxune kabema naxan ma e kolin a ma. Naxan yo nema dangue be, na kanna yigitεema nen a kolin a yire kalaxine ma. ⁹ N yaxune rafama nen naxanye waxi e raxori feni, e taan nabilin yengeni. Na kamen gbama nen han e yi e dii xεmene nun dii temene suben don, e yi e bode sube don.”

¹⁰ “Na xanbi ra, i xa fejeni bo muxune yetagi naxanye biraxi i foxo ra, ¹¹ i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N yamani ito nun taani ito halagima kiini ito nin, alo fejen

kalama kii naxan yi, naxan mi nɔɛ yitɔŋɲɛ. E binbine maluxunma nɛn Tofeti yi han na yi rafe. ¹² N yireni ito ligama na kii nin, e nun a muxune, n mɔn yi taani ito fan liga alo Tofeti yireni ito. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Yerusalem banxine nun Yuda mangane banxine raharamuma nɛn alo Tofeti yire haramuxini ito, e yi wusulanna ganma banxin naxanye xuntagi sarene birin xa, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtɛne xa denaxanye birin yi.’ ”

¹⁴ Yeremi yi fa, sa keli Tofeti yi Alatala a rasiga dɛnaxan yi nabiya falane tideni. A yi ti Alatala Batu Banxin tanden ma, a yi a fala yamaan birin xa, a naxa, ¹⁵ “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn taani ito xili ma e nun a rabilinna taane birin, n bata gbalɔ feen naxanye birin ma fe fala e xili ma, bayo e bata tondi e tuli matiyɛ n ma falane ra tengbesenyani.’ ”

20

Yeremi xidi fena

¹ Saraxaralina Imeri a dii xɛmɛn Pasaxuri, kuntigin naxan yi Alatala Batu Banxin xun na, na to Yeremi a nabiya falane mɛ, ² a yi Nabi Yeremi bɔnbɔ, a sa a sa kutun na Alatala Batu Banxin dɛxɔn Bunyamin So Dɛɛn Faxaraxiin binni.* ³ Koni na xɔtɔn bode, Pasaxuri to Yeremi bɛjin, Yeremi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala mi i xili saxi Pasaxuri, koni a bata i xili sa ‘Gaxun Yiren Birin Yi.’ ” ⁴ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gaxun nasoma nɛn ɛ nun i xɔyine birin yi. ɛ yaxune i xɔyine faxama nɛn i yɛɛ xɔri. N Yuda kaane birin sama nɛn Babilon mangan sagoni, a yi e suxu a siga e ra konyiyani Babilon taani, hanma a e faxa silanfanna ra. ⁵ N taani ito nafunle birin sama nɛn ɛ yaxune sagoni, e wali xɔnne nun e se fajine, e nun Yuda mangane nafunle birin. E yi e tongo yɛngeni, e siga e ra Babilon taani. ⁶ I tan Pasaxuri e nun muxun naxanye birin i ya banxini, ɛ sigama nɛn konyiyani Babilon taani, i sa faxa na, i maluxun na, e nun i wule nabiya falane ti i xɔyin naxanye birin xa.’ ”

Nabina mawugana

⁷ Alatala i bata n mayenden, n lu mayendenni. I bata n suxu sɛnbɛni, i yi n nɔ feul! Muxune yoma n ma waxatin birin, e birin n magelema. ⁸ Bayo n nɛma falan tiyɛ yɛyɛ, fa n gbelegbele, n yi gbalon nun halagina fe fala! Nayi, e n konbima,

e n magele waxatin birin Alatalaa falana fe ra.

⁹ Koni xa n na a fala nun, n naxa, “N mi fa n mirima Alaa fe ma, n mi fa falan tima a xinli sɔnɔn,” a falan luma nɛn n yi nayi alo tɛɛn nan n bɔɲɛn ganma, alo n tɛɛn nan namaraxi n xɔnne yi, n xadan a yisuxe, n mi nɔ. ¹⁰ Bayo n muxu wuyaxi xuiin mɛma n mafale.

E n xili bama
“Gaxuna yiren birin yi.”
E naxa, “ɛ a tɔɲɛge!
En na a tɔɲɛge.”
N xɔyine n matoma,
xa n tantanɲɛ, e naxa,
“Waxatina nde,
a mayendenma nɛn.
Nayi, en yi a nɔ,
en yi en gbeen ɲɔxɔ a ma.”
¹¹ Koni Alatala bata lu n xɔn
alo sofa sɛnbɛmana.

Nanara, n jaxankata muxune tantanma nɛn,

e mi n nɔɛ sese ma.

E fulama n na nɛn,

na yi e yagi han!

A findi marafɛyaan na e xa han habadan, jinan mi tiyɛ naxan xɔn.

¹² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna i tan nan tinxin muxun kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma, i muxun bɔɲɛn nun a sɔndɔmɛn toma. Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxɛ e ma bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

¹³ ɛ bɛtin ba Alatala xa,

ɛ Alatala tantun.

Bayo a tɔɔ muxune xunbama nɛn muxu ɲaxine yii.

¹⁴ Dangana n bari lɔxɔn xa.

Nga n xalixi lɔxɔn naxan yi,

na mi findixi duba lɔxɔ ra.

¹⁵ Dangan na kanna xa naxan sa xibaru fajina fe rali n fafe ma fa fala

dii xɛmɛn bata bari a xa,

a yi sɛwa na ma.

¹⁶ Na kanna xa lu alo taane

Alatala naxanye kalaxi kininkintareyani.

A xa gbelegbele xuiin mɛ xɔtɔnɛni,

a yi yɛngɛ so sɔnxɔ xuiin mɛ yanyin na.

¹⁷ A yi lan nun

a xa n faxa nga kui,

alogo nga kuiin xa findi n gaburun na

n yi lu na yi habadan.

¹⁸ Nanfera n minixi nga kuiin

n yi tɔɔn nun xɔlɛn kolon

n yi n ma siimayaan birin naba yagini?

* 20:2: So dɛɛn naxan गयाan na.

21

Falana lan Yerusalen suku feen ma

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Manga Sedeki to Malakiyaa dii xemen Pasaxuri rasiga a ma e nun saraxaraliin Sofoni, Maaseyaa dii xemena. E yi a fala Yeremi xa, e naxa, ² “Alatala maxodin nxu xa, bayo Babilon mangan Nebukadanesari bata nxu yenge folo. Waxatina nde Alatala nxu maliye nen, a yi a kabanako fena ndee raba nxu xa, alogo yaxuni ito xa a masiga nxu ra.”

³ Yeremi yi e yabi, a naxa, “E a fala Sedeki xa, e naxa, ⁴ ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Babilon mangan nun Babilon kaan naxanye e taan makantan yinna rabilinxi yengeni iki, e ne yengema yenge so seen naxanye ra, n ne raxetema e tan nan ma, n yi e yaxuni itoe malan taani ito kui. ⁵ N tan yetena e yengema nen, n fitinaxin yi n senben nun n fanga gbeen yita e ra n ma xolon nun n ma boje teeni. ⁶ Naxanye birin taani ito yi, n ne jaxankatama nen, a muxune nun a xuruseene, e birin yi faxa fitina fureni. ⁷ Alatalaa falan ni ito ra! Na na dangu, naxanye na lu e nii ra fitina furen nun yengen nun fitina kaman xanbi ra, n ne birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, Yuda mangan Sedeki nun a kungtine nun taani ito muxune birin, n yi e lu e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni. A e faxama nen silanfanna ra, a mi kininkinin e ma, a mi hinan e ra sese ma.’”

⁸ “Yeremi, a fala yamani ito xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E a mato, n bata siimayaan kiraan nun sayaan kiraan yita e ra. ⁹ Naxan yo na lu taani ito kui, silanfanna nun fitina kaman nun fitina furen nan na kanna faxama. Koni naxan na mini, a yi sa a yete dentge Babilon kaane xa, naxanye e rabilinxi yengeni, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra bete. ¹⁰ Bayo n na n yee rafindima nen taani ito ma a jaxin na, a fajin mi a ra. A sama nen Babilon mangan sagoni, a yi a gan.” Alatalaa falan nan na ra.’”

Alaa falana lan Yuda mangana denbayaan ma

¹¹ “Yeremi, a fala Yuda mangana denbayaan xa,

i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na.

¹² Dawuda banonna, Alatala ito nan falaxi, a naxa: E kiti kenden sa xoton yo xoton, e yi muxu kansunxin ba jaxankata tiin yii, alogo n ma xolon nama godo e ma e fe jaxine fe ra

alo teen naxan e ganma

naxan mi noe ratuye.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

N bata keli e xili ma,

e tan naxanye doxi lanbanni,

e tan naxanye doxi fanyen ma filla ma,

e tan naxanye a falama, e naxa,

“Nde noe fe nxu xili ma?

Nde noe soe nxu luxunden kui?”

¹⁴ N na e saranma e kewanle ra nen.

N teen soma nen e fotanne ra,

a yi e rabilinna birin gan.’

Alatalaa falan nan na ra.”

22

Kitina manga jaxine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Siga Yuda mangana banxini, i sa falani ito ti na, i naxa, ² ‘I tan Yuda mangana, i tan naxan doxi Dawudaa mangaya gbedeni, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan nun i ya kungtine nun i ya yamaan birin, naxanye soma deni itoe ra! ³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E kiti kendene sa, e tinxinna raba. E muxu kansunxine xunba e jaxankata muxune yii. E nama jaxu xojene nun kiridine nun kaja gilene ra, e nama gballo feen liga, e nama sontaren faxa yireni ito yi. ⁴ Bayo xa e falani ito suxu ki fajni, mangan naxanye doxi Dawudaa mangaya gbedeni, ne soma nen banxini ito tanden so deene ra, e doxi wontorone kui e nun soone fari, e tan nun e kungtine nun e yamana. ⁵ Koni xa e mi falani itoe suxu, n bata n kolo n yeteni, banxini ito findima nen banxi xonna ra.” Alatalaa falan nan na ra.’”

⁶ Bayo, Alatala ito nan falaxi

lan Yuda mangana banxin ma, a naxa,

“Banxini ito rayabu n tan yee ra yi

alo Galadi yamanana,

alo Liban geayaan xuntagina.

Koni n na a findima nen tonbonna ra yati,

alo taa rabejinxina.

⁷ N halagi tiine rasigama nen a xili ma,

e birin nun e yenge so seene

e yi a suman senbetenne sege a bun,

e yi e gan.”

⁸ “Siya wuyaxine danguma nen taani ito dexon. E yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala taa gbeeni ito ligaxi iki?’ ⁹ Muxune e yabima nen nayi, e naxa, ‘Bayo e bata e me Alatala, e Alaa layirin na, e yi e xinbi sin ala gbetene bun, e yi e batu.’”

Manga Salun wuga fena

¹⁰ E nama manga faxaxin wuga,

e nama sunu Manga Yosiya fe ra,

koni fo e bata mangan naxan xali konyiyani,

e na nan wuga,

bayo a mi fa xetema sonon!

A mi fa a konna toma sonon!

¹¹ Bayo Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yosiya a dii xemen Salun ma, naxan yi a fafe Yosiya jaxoni mangayani, naxan bata keli be, a naxa, “A mi fa xetema sonon!

¹² Koni e a xalixi konyiyani denaxan yi, a sa

faxama menna nin. A mi fa yamanani ito toma sɔnɔn!”*

Alaa falana Yehoyakimi xili ma

13 “Gbalon na kanna xa, naxan a banxin tima tinxintareyani, a yi a banxi kuine fari sa kansun ti kitini, a yi a muxu boden ti konyi wanle ra, a mi a saren fi.

14 A a falama, a naxa, ‘N banxi gbeen tima nen n yɛtɛ xa naxan konkone gbo mumɛ!’

A yi foye sodene rafala a ma, a suman farinne sa banxin kankene yi, a yi a kasi a gbeela ra.

15 I mangayani nen ba, bayo suman wudin nafa ni ma? I fafe mi yi a degema ba, a yi a min? Koni na yi tinxin, a kiti kɛnden kolon, nanara a feene birin yi lanxi.

16 A yi yiigelitane nun tɔrɔ muxune xun mafalama kitini, nanara a feene birin yi lanxi. Muxun mi n kolonma na kiin xan yi ba?” Alatalaa falan nan na ra.

17 “Koni i yɛɛne nun i bɔjɛn tixi i yɛtɛna tɔnɔn nan tun na,

i yi sɔntarene faxa, i muxune naxankata, i e kansun.”

18 Nanara, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yehoyakimi ma Yosiyaa dii xɛmɛna, a naxa, “Muxune mi a saya feen wugɛ, e naxa, ‘Ee! Ngaxakedenna xɛmɛn nun naxanla, en nu tɔrɔ de!’

E mi a saya feen wugɛ, e naxa, ‘Ee! N kannna! Ee! Mangana!’

19 A tan saya feen ligama nen alo sofanla gbeena, a binbin bubuma nen, a sa woli ayi Yerusalen fari ma.”

Yerusalen yaɓin nun yarabina fe

20 “Ɛ te Liban geyaan xuntagi, ɛ gbelegbele! Ɛ xuiin xa siga han Basan yamanana! Ɛ gbelegbele Abarimi geyane xuntagi! Bayo ɛ xɔyine birin bata xunna kala.

21 N falan ti nen ɛ xa, benun ɛ kɔntɔfili waxatin xa a li. Ɛ yi a falama nen, e naxa, ‘Nxu mi nxu tuli matima.’ Ɛ yi na kii nin xabu ɛ dii nɔrɛ waxatini. Ɛ mi n xuiin name.

22 Ɛ yɛɛratine bata lɔ ayi foyeni, ɛ xɔyine birin yi xali konyiyani.

Ɛ yagima nen na waxatini, ɛ lu marafeyani, masɔtɔ ɛ fe naxine xɔn.

23 I tan naxan dɔxi Liban fɔtɔnni† i tan naxan dɔxi suman wudi banxin kui, i gbelegbelema nen, tɔrɔn na i sɔtɔ waxatin naxan yi, naxankatana alo naxanla naxan dii barini!”

Alaa falana Yehoyakimi a dii Yoyakin xili ma

24 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan Habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yɛtɛni, fa fala i tan Yuda mangan Yoyakin,† Yehoyakimi a dii xɛmɛna, hali i yi findixi n ma taxamaseri yiisolirason nan na n yiifanni, n yi i bɛ nen na. 25 N na i sama nen i yaxune sagoni naxanye waxi i faxa feni, i gaxuma naxanye yɛɛ ra, Babilɔn mangan Nebukadanesari e nun Babilɔn kaane. 26 N na i wolima ayi nen yamana gbeteni, e nun i nga naxan i barixi. Ɛ yi faxa yamanani ɛ mi barixi denaxan yi. 27 Ɛ kon yamanan xɔnla ɛ suxuma nen han! Koni ɛ mi fa xɛtɛma mumɛ!”

28 Yamaan naxa, “Nayi, Yoyakin bata findi goron kalaxin nan na ba, se ramɛxina? Nan-fera e nun a diine wolima ayi nen yamana gbɛtɛ yi e mi denaxan kolon?”

29 Yamanana, n ma yamanana, n ma yamanan muxune, ɛ tuli mati Alatalaa falan na. 30 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xɛmɛni ito xinla xa seɓɛ alo naxan mi dii barixi, alo muxun naxan ma dunuɓa yi gidin findixi bɔnɔn na, bayo a bonsɔn yo mi nɔɛ dɔxɛ Dawudaa mangaya gbɛdeni, a yi lu Yuda yamanan xun na.”

23

Yɛɛrati naxine nun Marakisi Ti Mangana

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Gbalon na yɛɛratine xa, naxanye n ma yamaan naxuyama ayi, e e ralɔ ayi!” 2 Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan yɛɛratine ma naxanye a yamaan masuxuma, a naxa, “Ɛ bata n ma yamaan naxuya ayi, ɛ yi e kedi, ɛ mi e yengi dɔxi e xɔn. Nayi, n na e kɛwali naxine saranma ɛ ra nen.” Alatalaa falan nan na ra. 3 “N na n ma yamaan muxu dɔnxene malanma nen keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n mɔn yi fa e ra e yireni. E yi sabati mɛnni, e wuya ayi. 4 N yi yɛɛratine lu e xun na naxanye e masuxuma ki fajɔ, naxanye mi fa gaxuɛ, e mi yilanyilanɛ. N ma yamaan muxu yo mi dasɛ e ra.” Alatalaa falan nan na ra.

* **22:12:** 22.12 Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Salun nan ma fe falaxi be naxan mɔn xili Yehowaxasi. Misiran mangan nan Yosiyaa faxa yɛngeni. Salun kike saxan nan naba mangayani, benun Misiran mangan xa a suxu, a siga a ra Misiran yi konyiyani. Na feen seɓexi Mangane Firinden 23.29-34 kui. † **22:23:** Manga banxin yi xili saxi Liban fɔtɔnna xun ma nen, a to tixi suman wudine ra keli Liban yamanan fɔtɔnne yi. Na feen seɓexi Mangane Singen 7.2 kui. ‡ **22:24:** Yoyakin ma fe seɓexi Mangane Firinden 24.8-16 kui.

⁵ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Lɔxɔne fama,
n manga tinxinxin naminima Dawuda
bɔnsɔnni waxatin naxan yi
alo wudi jingin na mini wudin ma,
a mangayaan naba xaxillimayani,
a yi kiti kendɛn sa,
a tinxinyaan liga yamanani.

⁶ Yuda bɔnsɔnna rakisima nɛn a waxatini,
Isirayila kaane yi lu bɔjɛ xunbenli.
E a xili bama nɛn fa fala,
‘En ma tinxinna, Alatala.’”

⁷ Nanara, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Lɔxɔne fama, muxɛ mi a falɛ lɔxɔn naxanye
yi, fa fala, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala
yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran
yi!’” ⁸ Koni a a falama nɛn, a naxa, ‘N bata
n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila
kaane ramini kɔmɛn fɔxɔn yamanani, e nun
a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Na
waxatini, e mɔn dɔxɔma nɛn e bɔxɔni.”

Nabi wuledene

⁹ Falana lan nabine ma:
N bɔjɛn bata kala n kui,
n fatin birin xuruxurunma.
N bata lu
alo n xunna kelixi manpaan nan na,
masɔɔ Alatala nun a fala sarijanxina fe ma.

¹⁰ Bayo, yamanan bata rafe yalundene ra.
Yamanan bata yi xara dangan xɔn.
Xuruse rabadene birin bata kala.
Muxune mafura fe jaxin nabe,
e sɔbɛ soxi tinxintareyaan nan tun ma.

¹¹ “Nabine nun saraxaraline birin,
e sese mi fa sarijan!
N fa e kɛwali jaxine toma
hali n ma banxini.”
Alatalaa falan nan na ra.
¹² “Nanara, e kiraan masalaxunma nɛn,
a yidimi, e yi radin, e bira.
Bayo n gbalon nafama nɛn e ma,
n na e kɛwanle saran e ra jɛɛ naxan na.”
Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn nabine jaxu Samari nabine xa

¹³ N bata fe magaxuxine to Samari taan
nabine yɛ,
e nabiyi falane ti Baali suxuren sɛnbɛn xɔn
ma,

e yi n ma yamana Isirayila ralɔ ayi.
¹⁴ Koni Yerusalɛn nabine yɛ,
n fe jaxine nan toxi.
E yalun,
wulen yi findi e siga seen na.
E fe jaxi rabane rawekilema,
alogo muxu yo nama xɛtɛ fe jaxin fɔxɔ ra.
E birin luxi n yɛɛ ra yi
alo Sodoma kaane,
Yerusalɛn kaane luxi
alo Gomora kaane.*

¹⁵ Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito
nan falaxi lan nabini itoe ma, a naxa,
“N dabarin nun ige xɔlɛn fima yamani ito
ma nɛn e balon na,
bayo sarijantareyaan soxi yamanan yiren
birin yi
Yerusalɛn nabine nan xɔn.”

¹⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa,

“Ɛ nama ɛ tuli mati nabine falane ra
naxanye nabiyi falane tima ɛ xa.
E ɛ mayendenma nɛn,
e ɛ xibaru fata e yetɛ miriyane ra,
koni Alatala dɛ xuiin mi na ra.

¹⁷ N mi rafan naxanye ma,
e a falama ne xa, fa fala,
Alatala naxa,
‘Ɛ bɔjɛ xunbenla sɔtɔma nɛn.’
Naxanye biraxi e bɔjɛ yi feene fɔxɔ ra
tengbesenyani,

e a falama ne xa, e naxa,
‘Fefe jaxi mi ɛ sɔtɛ.’

¹⁸ Koni nde yi tixi Alatala yetagi
alogo a xa fe toon ti,
a yi a falan mɛ?
Nde bata a tuli mati,
a yi a falan name?”

¹⁹ Alatala gbalon soma nɛn muxu jaxine
xun na
alo foye kala tiina.
A xɔlɔn jaxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

²⁰ Alatalaa xɔlɔn mi xɛtɛma e fɔxɔ ra
fɔ feene kamali
Ala naxanye birin nagidixi a bɔjɛni.
Ɛ xaxili sɔtɔma nɛn na feene xɔn waxati
famatɔne yi.

²¹ Ala naxa,
“N tan mi nabini itoe xɛxi,
koni e gixin sigama xɛrayaan na.
N mi fala tixi e xa,
koni e nabiyi falane tima.

²² Xa e yi tixi n yetagi nun,
e yi n ma falan nalima nɛn n ma yamaan ma
nun
e yamaan ba e kira jaxine xɔn,
e yi e raxɛtɛ e kɛwali jaxine fɔxɔ ra.”

Ala dunuja yiren birin yi

²³ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Ala xa mi n na ba,
naxan maso ɛ ra?
Ala nan mɔn n na yire makuyene fan yi.”

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Muxun nɔɛ a luxunɛ wundo yireni ba,
alogo n nama a to?
N mi bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna rafexi ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

Naxanye wule xiyene fe falama

* 23:14: Sodoma nun Gomora taane fe sɛbɛxi Dunuja Falɔn 19.1-29 kui.

²⁵ “N bata nabine fala xuiin me naxanye nabiya falane tima n xinli wulen fari, e naxa, ‘N bata xiye sa, n bata xiyena nde to.’
²⁶ Nabine bɔɔne luma e tiye wule falan na nabiyani han waxatin mundun, e yi mayenden falane ti fata e yete bɔɔne yi feene ra?
²⁷ E yengi a ma a e n xinla rajinanɔne nen yamaan na e xiyene xɔn e naxanye falama e bode xa, alo e benbane jinanxi n xinla ra kii naxan yi Baali suxurene fe ra, ²⁸ Xa nabiiin naxan xiye saxi, na xa a xiyen yeba. Xa n ma falan naxan yi, na kannna xa a rali a jɔndin kiini.”

Alatalaa falan ni ito ra. A naxa, “Malo kesen nun malo daɔin lanɔne e bode ma di?”
²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N ma falan mi luxi ba alo tɛena, alo sinben naxan fanyen bɔma?” ³⁰ Nanara, n bata keli nabini itoe xili ma naxanye falane mujama e bode ma, e mɔn naxa a ne fataxi n tan nan na.”
 Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye e yete de xuiin findima n ma falan na.” ³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye wule xiyene yebama, naxanye falane tima e xunna ayi, e yi n ma yamaan nalɔ ayi e wulene xɔn. Anu, n tan mi e rasigaxi, n mi e yamarixi, e tɔnɔ yo mi yamani ito ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan finde goronna ra ba?

³³ Alatala naxa, “Xa yamani ito hanma nabina nde hanma saraxaralina nde i maxɔdin, a naxa, ‘Waliyiya falan mundun tixi nxu xili ma keli Alatala ma?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Waliyiya falan mundun? Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N na n mema nen e ra.’”
³⁴ Xa nabina nde hanma saraxaralina nde hanma muxu gbete a fala, a naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ n na kannna kewanla saranma nen a ra e nun a denbayana. ³⁵ E a falama e bode xa, e naxa, ‘Alatala yabin mundun tixi?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’
³⁶ Koni e nama fa waliyiya falana fe fala Alatala xun ma sɔnɔn, bayo birin waliyiya falan findixi e gbee falan nan na. E habadan Alaa falane maxetema na kii nin, Alatala Senben Birin Kanna, en ma Ala, ³⁷ e lu a fale nabina nde xa, e naxa, ‘Alatala i yabixi nanse ra?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’
³⁸ Xa e mɔn a fala, e naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma.’ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Amasɔte e a falama, e naxa, “Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,” hali n to a falaxi a e nama na fala, ³⁹ nayi, n jinanma nen e xɔn fefe, n yi e kedi n yetagi, e tan nun e taana n denaxan so e nun e benbane yii.
⁴⁰ N yi habadan yagin sa e fari, habadan marafayaan naxan mi jinanɔne muxune ra mume!”

24

Xɔde debe firinne nun yamana fe

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yelin xanbini Yehoyakimi a dii xɛmen Yoyakin suxe, Yuda mangana, e nun a kuntigine nun yiirawanle nun xabune, a siga e ra konyiyani Babilɔn taani keli Yerusalɛn taani, Alatala yi debe firin yita n na Alatala Batu Banxin yetagi, e rafexi xɔde bogine ra.
² Debe kedenna yi rafexi xɔde bogi fajine ra alo bogin naxanye bolonma xɔde malan waxati singeni. Koni deben boden xɔdene mi yi fan, e mi yi nɔe donɔne. ³ Alatala yi a fala, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “Xɔde bogine. Xɔde bogi fajine na, naxanye fan han! A jaxine fan na naxanye kalaxi han e mi nɔe donɔne.”

⁴ Alatala yi falan ti n xa. ⁵ Alatala, Isiray-ila Ala ito nan falaxi, a naxa, “I xɔde bogi fajini itoe toxi kii naxan yi, n Yuda muxune fan yisuxuma na kii nin, n naxanye rasiga Babilɔn kaane yamanani. ⁶ N na n jɔxɔ luma nen e xɔn ki faji, n xete e ra yamanani ito yi. N na e senbe soma nen, n mi fa e halagima. N na e sima nen, n mi fa e talama. ⁷ N bɔne fajin fima nen e ma alogo e xa a kolon a Alatala nan n tan na. Xa e xete n ma e bɔnen birin na, e findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xɔde bogi jaxini itoe tan, naxanye kalaxi han e mi nɔe donɔne, n Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine suxuma na kii nin e nun Yerusalɛn yamaan muxu danxene, naxanye luxi yamanani, e nun naxanye dɔxi Misiran yamanani. ⁹ E fe magaxuma ayi nen e findi gbalon misaala ra bɔxɔn yamanane muxune birin xa. N na e raxuya ayi denaxanye birin yi, men kaane e mafalama nen, e yi yo e ma, e yi e magele, e e danga. ¹⁰ N na e raxɔrima nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na han e jan yamanani n denaxan so e yii e nun e benbane.”

25

Nɛe tonge solofere konyiyana

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yuda yamaan birin ma, Yosiyaa dii xɛmen Yehoyakimi a mangayaan jee naanindeni Yuda yamanani, naxan mɔn findixi Nebukadanesari a mangayaan jee singen na Babilɔn yi.
² Nayi, Nabi Yeremi yi falan ti Yerusalɛn kaane nun Yuda yamaan birin xa, a naxa, ³ “Xabu Amɔn ma dii xɛmen Yosiyaa mangayaan jee fu nun saxandena, Yuda mangana, han to, na jee mɔxɔnen nun saxanna nan ito ra Alatala falan tima n xa, n fan a falama e xa yeye, koni e mi e tuli matixi n na. ⁴ Alatala bata a walikene birin nafa e ma waxatin birin, nabine, koni e mi e xuiin name, e mi e tuli mati e ra. ⁵ E yi a

falama nen, e naxa, ‘E birin xa xete e kira jaxine nun e kewali jaxine foxo ra, alogo e xa lu boxoni Alatala denaxan soxi e nun e benbane yii, habadan han habadan. ⁶ E nama bira ala gbetene foxo ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu. E nama n naxolo batu seene ra e naxanye rafalaxi. Nayi, n mi sese jaxi ligama e ra.’ ⁷ Koni e mi e tuli mati n na, e yi n naxolo batu seene ra e naxanye rafala, e yi toroayan nafa e yete ma.” Alatalaa falan nan na ra. ⁸ Na ma, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, ⁹ n yamanan muxune birin xilima nen keli sogeteden komenna ma e nun Babilon mangan Nebukadanesari, n ma walikena. N na e rafama nen yamanani ito nun a muxune nun a rabilinna siyane birin xili ma, alogo n xa e raxori fefe. N yi e fe findi fe magaxuxin na muxune kabema naxan ma, e kolin e ma, e nun yire rabejinxin na han habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ N danna sama nen sewa sigine nun jaxan sigine nun jaxalandi ti sigine ra xemen nun a jaxanla xa, e nun se din xuine nun lenpu degene. ¹¹ Yamanani ito birin kalama nen, a raxori, siyani itoe yi findi konyine ra Babilon mangan xa jee tonge solofere.”

¹² “Koni na jee tonge soloferene na jan waxatin naxan yi, n Babilon mangan nun a yamaan hakene saranma e ra nen, n Babilon kaane yamanan findi yire rabejinxin na habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ N feen naxanye birin fala na yamanan xili ma, n na birin ligama nen a ra, feen naxanye birin sebexi kitabuni ito kui, Yeremi naxanye fala siyane birin xili ma. ¹⁴ Bayo Babilon kaane fan luma nen siya senbemanee nun manga gbeene bun, n yi e fan kewanle nun e wali xonne saran e ra.”

Alaa xolo igelengenna fe

¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Yeremi, igelengenni ito rasuxu n yii, naxan nafexi n ma xolon na, i yi a so siyane birin yii, n na i rasigaxi naxanye fema, alogo e xa a min. ¹⁶ E na a min, e xunna firifirima nen, e lu alo dolo minna silanfanna yee ra, n yengen naxan nasigama e ma.”

¹⁷ N yi igelengenna rasuxu Alatala yii, n yi a so siyane birin yii, alogo e xa a min, Alatala n nasiga naxanye ma. ¹⁸ N na a so Yerusalen nun Yuda taane muxune yii, a mangane nun a kuntigine, alogo menne xa findi yire kalaxine ra, muxune kabema naxanye ma, e kolin e ma, e yi a danga alo a kii naxan yi to. ¹⁹ N mon yi a so Misiran mangan yii e nun a bundaxone nun a kuntigine nun a yamaan birin, ²⁰ e nun

siyaan naxanye basanxi e ra. N yi a so Yusu yamanan mangane birin yii, e nun Filisiti yamanan taa mangane birin, Asikalon taan nun Gasa taan nun Ekiron taana e nun naxanye na lu e nii ra Asadodi taani. ²¹ N yi a so Edon kaane nun Moyaba kaane nun Am-nine yii, ²² e nun Tire taan nun Sidon taan mangane birin, e nun foxo ige tagi boxone mangane baan kidi ma. ²³ N yi a so Dedan kaane nun Tema kaane nun Busi kaane yii e nun muxun naxanye birin e xunne dexon bima. ²⁴ N yi a so Arabi mangane birin yii, e nun siya basanxin naxanye dxi tonbonni, ²⁵ e nun Simiri mangane nun Elan mangane nun Mede yamanan mangane birin ²⁶ e nun sogeteden komen foxon mangane birin, naxanye maso, naxanye makuya, boxo xonna yamanane birin. Ne xanbi ra, Sesaki* mangfan a minna nen.

²⁷ Ala ito nan falaxi, a naxa, “Yeremi, a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “E n ma xolo igelengenni ito min, a e xunna firifirima nen alo dolona, e yi baxun, e bira. E mi fa kelima sonon yengena fe ra n naxan nafama e xili ma.”’ ²⁸ Xa e tondi igelengenna rasuxe i ra, e yi e min, nayi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Fo e xa a min, e a min! ²⁹ Bayo, xa n gbalon foloma taan nan ma n xinla binyaxi denaxan yi, nayi, e fan kewanle mi saranje e ra ba? E mi tang e na ma sese ma. Bayo n yengen nasigama nen boxo xonna muxune birin xili ma,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.”’

³⁰ “I tan xa nabiya falani itoe birin ti e xili ma, i naxa, ‘Alatala sonxo xuiin bata keli kore, a bata a xui ramini a doxode sarjinxini! A xolo xuiin naminima a muxune ma. A sonxoma alo naxanye manpa bogini bodonma

alogo e xa a igen ba, a sonxoma boxo xonna muxune birin xili ma. ³¹ A xuiin sigama han boxon danna, bayo kitina Alatala nun siyane tagi, e nun adamadiine birin kitima nen. A muxu jaxine faxama nen silanfanna ra,’ Alatalaa falan nan na ra.”

³² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Gbalon bata keli naxan luma sige keli siyana nde yi siga gbete yi, alo foye kala tiin naxan bata sa keli boxon danne ra.”

³³ Na boxoni, Alatala muxu faxaxine bine luma nen yiren birin yi, keli boxon foxo kedenni han bode foxoni. Muxu yo mi e

* 25:26: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala “Babilon taana.”

sayaan wugama, e binbine mi malanma, e mi maluxunma. E binbine yi lu bɔxɔn ma alo jamaana.

³⁴ Ɖ tan yeɛratine, ɛ wuga,
ɛ gbelegbele,
ɛ yi ɛ makutukutu
ɛ tan naxanye yamaan xun na!
Bayo ɛ kɔɛ raxaba waxatin bata a li.

Ɖ birama nɛn, ɛ fe yi kala
alo feɲɛ faɲin na raxuya ayi.

³⁵ Sigade mi fa yeɛratine xa
e gima denaxan yi.

Luxunde yo mi fa e xa
e tan naxanye yamaan xun na.

³⁶ Ɖ yeɛratine wuga xuiin name,
yamaan kuntigine gbelegbele xuina,
bayo Alatala e bɔxɔn kalama.

³⁷ Langa sabatixine yidunduxi Alatalaa xɔlo
magaxuxin bun.

³⁸ Ala bata a yamanan nabɛɲin
alo yatan na a dingiraan masara,
e yamanan yi kala halagi tiin bun a xɔlo
gbeeni.

26

Muxune yi e kɔnkɔ Yeremi ma

¹ Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan fɔlo waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Sa ti Alatalaa banxin yinna kui, i falan ti Yuda yamanan taane muxune xa naxanye birin fa e xinbi sinma Alatalaa banxini. N na i yamari falan naxan birin ti feen na, i xa na birin fala e xa, i nama sese ba a ra. ³ Waxatina nde, e tuli matima nɛn, e birin yi xɛtɛ e kira ɲaxine fɔxɔ ra. Nayi, n gbalon naxan nagidixi e ma e fe ɲaxine fe ra, n xɛtɛma nɛn na feen fɔxɔ ra, na mi fa e sɔtɔ. ⁴ A fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa ɛ mi ɛ tuli mati n na, xa ɛ mi n ma sariyane suxu, n naxanye soxi ɛ yii, ⁵ ɛ yi n ma walikene xuiin name, nabine, n naxanye rasigaxi ɛ ma waxatin birin, ɛ mi tin ɛ tuli matiye naxanye ra, ⁶ nayi, n banxini ito kalama nɛn alo Silo taana,* n yi taani ito findi danga taan na bɔxɔn siyane birin tagi.’

⁷ Saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi Yeremi xuiin mɛ falani itoe tiye Alatalaa banxini. ⁸ Yeremi yi yelinma falane tiye waxatin naxan yi Alatala a yamari naxanye fala fe ra, saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi a suxu, e naxa, “I faxama nɛn yati! ⁹ Nanfera i nabiya falane tima Alatala xinli fa fala banxini ito kalama nɛn alo Silo taana, taani ito yi kala, a findi yire rabeɲinxin na?” Yamaan birin yi e malan Yeremi rabilinni Alatalaa banxini.

¹⁰ Yuda yamanan kuntigine to na feene mɛ, e yi keli mangana banxini, e sa dɔxɔ Alatalaa banxini denaxan xili “So De Nɛnɛna.” ¹¹ Nayi, saraxaraline nun nabine yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, e naxa, “Xɛmɛni ito a kitin xa lan sayaan ma! Bayo a bata nabiya falane ti taani ito xili ma, alo ɛ fan yetɛna a mɛxi kii naxan yi!”

¹² Yeremi yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, a naxa, “Ɖ falan naxanye birin mɛxi, Alatala nan n nafaxi n x xa fa na nabiya falane ti banxini ito nun taani ito xili ma. ¹³ Iki, ɛ sigati kiin nun ɛ kewanle maxɛtɛ, ɛ yi ɛ tuli mati Alatala ra, ɛ Ala. Nayi, Alatala gbalon naxan nagidixi ɛ xili ma, a xɛtɛma nɛn na feen fɔxɔ ra, na mi fa ɛ sɔtɔma. ¹⁴ N tan fa ɛ sagoon nin. Naxan fan ɛ yeɛ ra yi, a tinxin, ɛ na liga n na. ¹⁵ Koni, ɛ xa a kolon nɛn, xa ɛ n faxa, sɔntaren faxa feen goronna luma nɛn ɛ xun ma, ɛ tan nun taani ito nun a muxune, bayo Alatala nan n nafaxi yɔ, alogo n xa falani itoe ti ɛ xa.”

¹⁶ Kuntigine nun yamaan birin yi a fala saraxaraline nun nabine xa, e naxa, “Hali xɛmɛni ito a kitin mi lan sayaan ma! Bayo a falan tixi en xa Alatala nan xili yi, en ma Ala.” ¹⁷ Yamanan fonna ndee yi keli, e yi a fala yamaan malanxin birin xa, e naxa, ¹⁸ “Yuda mangan Xesekiya waxatini, Moreseti kaan Mike a fala nɛn Yuda yamaan birin xa, a naxa, ‘Alatala Sɛnben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“Siyon taani buxama nɛn
alo xɛɛna,

Yerusalɛn findima nɛn taa xɔnna ra.

Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,

na findima nɛn fɔtɔnna yire matexin na.” †

¹⁹ Yuda mangan Xesekiya nun Yuda yamaan birin Mike faxa nɛn na ma ba? Xesekiya mi gaxu Alatala yeɛ ra ba, a yi Alatala mafan? Nayi, Alatala gbalon xunba nɛn e ra, a yi naxan nagidixi e ma. En fe ɲaxin nan nafama en yetɛ ma, xa en xɛmɛni ito faxa!”

Mangan yi nabi Yuriya faxa

²⁰ Xɛmɛna nde fan yi na naxan yi nabiya falane tima Alatala xinli, naxan ma falaye yi luxi alo Yeremi a falane. Semaya Kiriyati-Yeyarin kaana dii xɛmɛn Yuriya. A fan nabiya falane ti nen taani ito nun yamanani ito xili ma. ²¹ Yehoyakimi nun a sofa kuntigine nun a kuntigine birin to na falane mɛ, mangan yi wa a faxa feni. Koni, Yuriya to na feen mɛ, a yi gaxu, a yi a gi, a siga Misiran yamanani. ²² Manga Yehoyakimi yi muxune rasiga Misiran yi, Akibori a dii xɛmɛna Elanatan e nun muxuna ndee. ²³ E sa Yuriya suxu Misiran yi, e sa fa a ra Manga Yehoyakimi xɔn, a yi a faxa silanfanna ra,

* 26:6: Silo taana fe seɓɛxi Yeremi 7.12 kui. † 26:18: Mike 3.12

e sa a binbin woli ayi yamaan yiigelitone gaburu yireni.

²⁴ Anu, na waxatini, Safan ma dii xemena Axikan Yereimi ratanga nen alogo e nama a lu yamaan sagoni, e yi a faxa.

27

Yuda kaane lan e xuru Babilon mangan ma

¹ Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan fol waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yereimi xa. ² Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, "Gbelemene rasege, i lutine ti e ra goron tongo seen na, i e sa i koe ma. ³ I mon yi e rasiga Edon mangan nun Moyaba mangan nun Amoni mangan nun Tire mangan nun Sidon mangan ma e xerane xon e naxanye rafaxi Yerusalen yi Yuda Manga Sedeki fema. ⁴ I yi n ma yamarin nali e ma, alogo e xa sa a fala e kanne xa, i naxa, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, e sa ito fala e kanne xa, e naxa, ⁵ 'N tan nan boxo xonna daxi n senbe gbeeni, e nun muxune nun suben naxanye a fari. Naxan na n kenen, n yi boxo xonna so na yii. ⁶ Iki n fa e yamanane birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, n ma walikena. N mon burunna subene sama nen a sagoni. ⁷ N siyane birin sama nen a non bun e nun a diin nun a mamandenna non bun, han a waxati saxin yi a li, a fan ma yamanan yi sa lu siya senbeman nun manga gbeene non bun. ⁸ Xa siyana nde hanma yamanana nde mi xuru Babilon mangan Nebukadanesari ma, a mi tin Babilon mangana konyiyaan xa lu a xun ma alo goron tongo gbelemena, n na siyaan kewanla saranma a ra nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, han n yi yelin e halage Babilon mangan xon.' Alatalaa falan nan na ra. ⁹ E tan nama e tuli mati e nabine nun e yiimatone nun e xiyene nun e koron bonbone nun e koreramuxune ra, naxanye a falama e xa, e naxa, 'E mi luma Babilon mangana non bun.' ¹⁰ Bayo, e wulen nan falama e xa, naxan e masigama e boxon na. N na e kedima nen e yamanani, n yi e raxori. ¹¹ Koni siyaan naxan na tin Babilon mangana konyiyaan yi sa a fari alo goron tongo gbelemena, a xuru a ma, n matabun fima nen na ma a yete boxoni, a yi a bi, a lu daxi na,' Alatalaa falan nan na ra.

¹² N na nan fala Yuda mangan Sedeki fan xa, n naxa, "E tin Babilon mangana konyiyaan xa sa e fari alo goron tongo gbelemena, e xuru e nun a yamaan ma, e kisima nen. ¹³ Nanfera e nun i ya yamaan lanma e faxa yengen nun fitina kamen nun fitina fureni, alo Alatala a falaxi kii naxan yi siyane xa naxanye tondin xure Babilon

mangan ma? ¹⁴ E nama e tuli mati nabine ra, naxanye a falama e xa, e naxa, 'E mi luma Babilon mangana non bun!' Bayo, e wule nabiyi falane nan tima e xa. ¹⁵ N tan mi e xexi, e wulen nan falama n xinli. Nayi, n na e kedima nen e yamanani, e nun e nabiin naxanye falane tima, e birin yi raxori." Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ N ni ito nan fala saraxaraline nun yamaan birin xa, n naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'E nama e tuli mati e nabine ra naxanye a falama e xa, e naxa, "Alatalaa banxin muranne famaton ni i ra sa keli Babilon yi!" Bayo e wule nabiyi falane nan tima e xa. ¹⁷ E nama e tuli mati ne ra. E xuru Babilon mangan ma, e yi kisi. Nanfera e waxi taani ito kala feni? ¹⁸ Xa nabiin nan e ra, xa Alatalaa falana e yi, nayi e xa Alatala Senben Birin Kanna mafan alogo muranna naxanye fa luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana banxin nun Yerusalen yi, a ne fan nama xali Babilon yamanani. ¹⁹ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan senbetenne ma, e nun ige ramaraden nun ige maxali wontorone nun muran gbeten naxanye luxi taani ito yi, ²⁰ Babilon mangan Nebukadanesari mi naxanye tongo a Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin xali konyiyani waxatin naxan yi, Yuda mangana, e nun Yuda yamanan nun Yerusalen taan muxu gbeene birin a siga naxanye ra konyiyani Babilon yi, ²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi yati muranne xili ma naxanye luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana manga banxini e nun Yerusalen taani, a naxa, ²² "Ne tongoma nen, e xali Babilon yi, e sa lu na yi han n na keli boxon naxan yi, n mon yi e rafa be." Alatalaa falan nan na ra.' "

28

Yereimi nun wule nabina fe

¹ Na jee kedenna ra, Yuda mangan Sedeki a mangayaan jee naaninden kike suulunden boxona nde yi, Gabayon kaana Asuru a dii xemen Nabi Xananiya yi falan ti n xa Alatalaa banxini saraxaraline nun yamaan birin yexori, a naxa, ² "Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'Babilon mangan goron tongo gbelemen naxan sama muxune koe ma, n fama na kaladeni nen! ³ Benun jee firin, n mon xetema nen muranne birin na be Alatalaa banxini, Babilon mangan Nebukadanesari naxanye tongoxi be, a siga e ra Babilon yi. ⁴ N mon xetema nen Yuda mangan na, Yoyakin Yehoyakimi a dii xemena, e nun Yuda muxu suxine birin, naxanye sigaxi Babilon yi, bayo Babilon mangan goron tongo gbelemen naxan sama muxune koe ma, n

fama na kaladeni nen!' Alatalaa falan nan na ra."

⁵ Nabi Yeremi yi Xananiya yabi saraxaraline nun yamaan birin yeε Xori naxanye yi Alatalaa banxini. ⁶ Nabi Yeremi naxa, "Amina! Alatala xa na liga! Alatala xa i fala xuine rakamali, a yi xete Alatalaa banxin muranne nun muxu suxine ra be sa keli Babilon yi. ⁷ Koni i tuli mati falani ito ra n naxan falama ε nun yamaan birin xa: ⁸ Nabiin naxanye fa benun i tan nun n tan xa fa, xabu a foloni, ne nabiya falane ti nen lan yengen nun gbalon nun fitina furene fe ma yama wuyaxi nun mangaya gbeene xili ma. ⁹ Koni xa nabina nde boɓɓe xunbenla fe fala, fo a falan xa kamali nen benun muxune xa a kolon a Alatala nan a xexi."

¹⁰ Nayi, nabi Xananiya yi goron tongo gbelemen ba Nabi Yeremi koε ma, a yi a yigira. ¹¹ Xananiya yi a fala yamaan birin yeε xori, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Babilon mangan Nebukadanesari noon naxan sama siyane birin fari alo goron tongo gbelema, benun jee firin, n na kalama na kii nin.'" Nabi Yeremi yi siga.

¹² Nabi Xananiya yelin xanbini goron tongo gbelemani gira, a naxan ba Nabi Yeremi koε ma, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ "Sa a fala Xananiya xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata wudi gbelemani gira, koni i fa wure gbelemen nan sotoma a funfuni. ¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N goron tongo wure gbelemen sama nen siyani itoe birin koε ma, alogo e xa lu Babilon mangan Nebukadanesari a noon bun, e lu wale a xa, n mon burunna subene sama nen a sagoni.'" ¹⁵ Nabi Yeremi yi a fala Nabi Xananiya xa, a naxa, "Xananiya, i tuli mati! Alatala mi i xexi, anu i bata yamani ito mayenden alogo e xa e yigi sa wulene yi. ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'N ni i janma nen boxo xonna fari, i faxama nen jeeini ito ra, bayo i ya falane yamaan namurutema Alatala ma.'" ¹⁷ Nabi Xananiya yi faxa na jeeen kike solofereden na.

29

Kedin yi rasiga muxu suxine ma

¹ Nabi Yeremi a falan ni i ra a naxan sebe kedin kui Yerusalen taani, a yi a rasiga fonne ma naxanye xali konyiyani, e nun saraxaraline nun nabine nun yamaan donxen birin, Nebukadanesari naxanye suxu Yerusalen yi a siga e ra konyiyani Babilon yi. ² A lixi, Manga Yoyakin nun a nga nun mangan bundoxone nun Yuda kuntigine nun Yerusalen kuntigine nun yiirawanle nun xabune fan bata yi mini Yerusalen yi siga konyiyani. ³ A kedin taxu nen Safan ma dii xemena Elasa nun Xiliki a dii xemen

Gemariya ra, Yuda mangan Sedeki naxanye xe Babilon mangan Nebukadanesari ma. Kedin kui falan ni i ra:

⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi muxu suxine birin xa, n naxanye rasiga konyiyani keli Yerusalen yi siga Babilon yi, a naxa, ⁵ "E banxine ti, ε doxo e kui. E nakone si, ε yi e bogine don. ⁶ E jaxanle futu, ε yi diine soto. E jaxanle fen ε dii xemene xa, ε yi e dii temene fi xeme taa ra, alogo e fan xa diine bari. E wuya ayi ε dingirani, ε yaten nama xurunje ayi de! ⁷ E boɓɓe xunbenla raso taani, n na ε xalixi konyiyani denaxan yi, ε yi Alatala maxandi na taan xa, bayo e boɓɓe xunbenla sotoma na nan xon."

⁸ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, "E nama tin, nabine nun yimatone xa ε mayenden naxanye ε tagi. E nama ε tuli mati ε xiyene ra! ⁹ Bayo e wule nabiya falane nan tima ε xa n xinli. N tan mi e xexi," Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ Koni Alatala ito nan falaxi, a naxa, "Babilon yamanana no soton na jee tonge solofere ti, n na ε malima nen, n yi n ma fala fajan nakamali ε xa, n xete ε ra be. ¹¹ Bayo n na a kolon n feen naxanye yitonxi ε xa. N boɓɓe xunbenla nan yitonxi ε xa, torɓyaan mi a ra, alogo n xa yigin lu ε ma waxati famatone yi." Alatalaa falan nan na ra. ¹² "Nayi, e na n xili, ε yi fa n maxandi, n na ε yabima nen. ¹³ E na n fen, ε n toma nen, xa ε n fen ε boɓɓen birin na." ¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra. "N tinna nen ε xa n to, n yi xete e ra keli konyiyani, n yi ε malan keli siyane nun yirene birin yi, n na ε raxuya ayi denaxanye yi, n yi xete ε ra be, n na ε kedixi denaxan yi siga konyiyani." Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Na ma, ε a falama nen, ε naxa, "Alatala bata nabine fi nxu ma Babilon yi!"

¹⁶ Koni Alatala ito nan falaxi lan mangan ma naxan doxi Dawudaa manga gbedeni, e nun yamaan naxan birin doxi Yerusalen taani ito yi, ε ngaxakedenna naxanye mi siga ε foxo ra konyiyani, ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "N yengen nun fitina kameɓen nun fitina furen nafama e ma nen, n yi e lu alo xode bogi kalaxin naxanye mi noε donje. ¹⁸ N na e sagatanma nen yengen nun fitina kameɓen nun fitina furen na, n yi e fe findi fe magaxuxin na boxon yamaanane birin xa, e yi findi danga taan misaalara, e fe yi yamaanane birin muxune yigitege, e yi kabε e ma, e kolin e ma, e e konbi, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi." ¹⁹ Alatalaa falan ni ito ra. "Na ligama nen bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, n na n ma walikene rasigaxi e tan naxanye ma waxatin birin, nabine. Anu ε fan mi ε tuli matixi," Alatalaa falan nan na ra.

²⁰ Koni ε tan xa ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan muxu suxine birin, n bata ε tan naxanye rasiga keli Yerusalen yi siga Babilon yi!

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Kolayaa dii xemen Axabi nun Maaseyaa dii xemen Sedeki ma, naxanye wule nabiya falane tima ε xa, a naxa, “N na e sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, a yi e faxa ε yee xori. ²² Yuda kaan naxanye birin siga konyiyani Babilon yi, ne birin dangan misaala tongoma muxu firinni itoe nan ma sonon, e naxa, ‘Alatala xa i lu alo Sedeki nun Axabi, Babilon mangan naxanye gan!’ ²³ Bayo e bata xaxilitareyaan liga Isirayila yi. E bata yalunyaan liga e muxu bodene jaxanle xon, e yi falan ti n xinli wulen fari, anu, n tan xa mi yamarin fixi e ma. N na kolon, na feen seren nan mon n na.” Alatalaa falan nan na ra.

Yeremi yi Semayaa kedini yabi

²⁴ A fala Nexelan kaan Semaya xa, i naxa, ²⁵ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, i bata kedine sebe Yerusalen kaane birin ma, e nun Maaseya a dii xemen Sofoni saraxaralina, e nun saraxarali gbete ye birin, i ito nan sebei Sofoni ma, i naxa, ²⁶ ‘Alatala bata i findi saraxaraliin na Yehoyada jaxoni alogo i xa i yengi dexo Alatalaa banxin feene xon. Na ma, muxu yo na a yete findi nabiin na daxuyani, i lan i xa a sa kutun na, i a keeen xidi yolonxonna ra. ²⁷ Nanfera nayi, i mi i konkoma Yeremi Anatoti kaan ma, naxan a yete findixi nabiin na ε tagi? ²⁸ A yeteen bata kedini nasiga nxu ma Babilon yi, a naxa: E buma nen menni de! Nayi, ε banxine ti, ε dexo e kui. E nakone si, ε yi e bogine don.’”

²⁹ Saraxarali Sofoni yi na kedini xaran Nabi Yeremi xa. ³⁰ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ³¹ “Xeraan nasiga a faladeni muxu suxine birin xa naxanye Babilon yi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi Semaya Nexelan kaan xili ma, a naxa, “Bayo Semaya nabiya falane tima ε xa, anu, n tan mi a xexi, a yi e mayenden alogo ε xa ε yigi sa wuleni.” ³² Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Semaya Nexelan kaan nun a bonsonna kewanle saranma e ra nen. A bonsonna muxu yo mi luye yamani ito ye, a mon mi fe fajin toma n naxan ligama n ma yamaan xa, bayo a falane yamaan namurutema Alatala ma.”’ Alatalaa falan nan na ra.”

30

Ala mon Isirayila yamanani tonna nen

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a

naxa, ‘N falan naxanye tixi i xa, e birin sebe kedini kui.’ ³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Laxone fama, n Yuda nun Isirayila muxu suxine raxetema waxatin naxan yi, n fa e ra yamanani n naxan so e benbane yii, e yi dexo a yi,’ Alatala naxa na kiini.”

⁴ Alatala falani itoe nan ti lan Isirayila nun Yuda yamanane ma, a naxa, ⁵ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘En gbelegebele xuiin mema.

Gaxun nan na ra, baje xunbeli mi fa na.

⁶ E maxodinna ti, xa xemen noe diin bare!

Nanfera nayi, xemene birin e tagin suxi alo jaxanla nema dii barini? Nanfera birin yetagini tonaxi?

⁷ Gbalo loko gbeen nan a ra! A jaxon mi na.

Waxati xodeken nan na ra Yaxuba bonsonna xa,

koni e xunna minima a yi nen, e kisi.’”

⁸ “Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘Na laxoni, n goron tongo wudine kalama nen, a ba e kee ma, n yi e xidi lutine yibolon, n yi e ba xajene konyiyaan bun.

⁹ E yi wali Alatala xa e Ala, e nun Dawuda yixetena, e mangana, n naxan fima e ma.’

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

‘E tan Yaxuba yixetene, n ma walikene, ε nama gaxu, Isirayila kaane, ε nama kuisan!

Bayo, n na ε rakisima nen, n yi sa ε ba yire makuyeni,

n yi ε bonsonna ba yamanani e sa konyiyani denaxan yi.

Yaxuba bonsonna muxune mon xetema nen, e yi lu maraxaran nun baje xunbenli.

E mi fa yimaxe sonon!

¹¹ Bayo, n luma nen ε xon, alogo n xa ε rakisi.

N siyane birin naxore nen, n na ε raxuyaxi ayi naxanye ye,

koni n mi ε tan naxorima.

N na ε xuruma nen

alo a lan kii naxan yi,

bayo n mi ε yatema sontarene ra.’ Alatalaa falan nan na ra.”

¹² “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E jaxankatan mi dandanje,

ε furen magaxu.

¹³ Muxu yo mi ε xun mafalama, ε fure deen dandan muxu mi na, a seri mi ε tan yii.

¹⁴ E xoyine birin bata jinan ε xon, e mi fa ε fenma sonon.

Bayo, n bata ε jaxankata alo yaxuna, n yi ε hake gbeene nun ε yulubi wuyaxine

saran ε ra a jaxin na.

15 Nanfera ε wugama ε jaxankatan
nun ε tɔɔyaan bun naxan mi nɔɔ dandanje?
N na ligaxi ε ra ε hake gbeene nun ε yulubi
wuyaxine nan ma fe ra.’ ”

16 “ ‘Koni naxan yo na wa ε raxɔri feni,
na fan naxɔrima nɛn.
ε yaxune birin xalima nɛn konyiyani.
Naxanye birin fuma ε yiiseene ma,
muxune fuma ne fan yiiseene ma nɛn.
Naxanye ε suxuma yengɛni,
ne fan birin suxuma nɛn yengɛni.’

17 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘Koni n mɔn ε rasabatima nɛn,
n yi ε rakendeya ε furene ma,
bayo e a falama ε ma nɛn a yama ramɛxina,
muxe mi a yengi dɔxi naxan xɔn, Siyon
taana.’

18 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘N mɔn Yaxuba bɔnsɔnne yigiyadene
rasabatima nɛn,
n kininkinin ε dɔxɔdene ma.
Taa xɔnna mɔn tima nɛn a funfuni.
Manga banxin mɔn yi ti a yireni.

19 Beti xuiin nun sɛwa xuiin minima nɛn e
tagi.

N na e rawuyama ayi nɛn,
e mi fa xurunje ayi mume!
N binyen fima nɛn e ma,
e mi fa rayelefue sɔnɔn.

20 E diine luma nɛn alo a fɔlɔni,
e yamaan luma nɛn n yetagi.
N yi e jaxankata muxune kewanle saran e
ra.

21 E mangan minima e tan nin,
e tan nde nan tima e yeε ra.
N yi na kannu maso n na,
a yi a maso n na,
bayo muxun mundun suse a masoε n na a
yete ra?’

Alatalaa falan nan na ra.

22 ‘ε findima nɛn n ma yamaan na,
n yi findi ε Ala ra.’ ”

23 Alatala gbalon soma nɛn muxu jaxine
xun na
alo foye kala tiina.
A xɔlɔn jaxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

24 Alatalaa xɔlɔn mi xetema e fɔxɔ ra
fɔ feene rakamali
Ala naxanye birin nagidixi a bɔɔɛni.
ε xaxili sɔtɔma nɛn na feene xɔn waxati
famatone yi.

31

Isirayila kaane xete fena

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na
waxatini, n findima nɛn Isirayila xabilane
birin ma Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.”

2 Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Yama dɔnxɛn naxanye luxi e nii ra yengɛn
xanbini,
ne n ma hinanna toma nɛn tonbonni,
Isirayila yamaan yi matabun sɔtɔ.”

3 Alatala a yete yita nɛn n na wulani,
a naxa, “N bata ε xanu habadan!
Nanara, n ma hinanna mi janma ε xa.

4 Isirayila yama fajina,
n mɔn ε rasabatima nɛn,
ε yamanan mɔn tima nɛn.
ε mɔn ε tanbanne maxama nɛn
ε yi siga bodonlane fɔxɔ ra jaxajaxani.

5 ε mɔn manpa bili nakone sima nɛn Samari
geyane fari.
Xeε biine sansine sima nɛn,
e yi e bogine sɔtɔ.

6 Bayo lɔxɔna nde fama,
kantan tiine e xui raminima
Eframi yamanan geyane ma waxatin
naxan yi, e naxa,
‘ε keli, en siga Siyon taani Alatala fɛma, en
ma Ala.’ ”

7 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“ε xuini te sɛwani Yaxuba bɔnsɔnna fe ra,
ε jaxan e fe ra e tan naxanye siyane xun na!
ε xui ramini, ε yi Ala tantun, ε naxa,
‘Alatala, i ya yamaan nakisi,
Isirayila muxu dɔnxɛne.’

8 N xetema nɛn e ra
sa keli kɔmɛn fɔxɔn yamanani,
n yi e malan sa keli bɔxɔn danne ra.
Danxutone nun sankalatone e ye,
jaxalan fudi kanne nun naxanye dii barini,
e birin.

Yama gbeen nan xetɛn be.

9 E fama nɛn wuge,
e lu n maxande,
n yi ti e yeε ra,
siga xudene de, kira yitɔnxin xɔn,
e mi e sanna radinje denaxan yi,
bayo Isirayila yamaan fafe nan n na,
Eframi bɔnsɔnna luxi nɛn
alo n ma dii singena.”

10 Siyane, ε tuli mati Alatalaa falan na,
ε sa a rali
fɔ fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene yi!
ε naxa,

“Naxan Isirayila yamaan naxuyaxi ayi,
na e malanma nɛn.
A e kantanma nɛn
alo xuruse rabaan nun a xuruse kuruna.

11 Bayo, Alatala bata Yaxuba yixetene
xɔɔya,
a yi e xunba muxune yii
naxanye sɛnbɛn gbo e xa.

12 E fama nɛn,
e xuini te jaxajaxani Siyon geyaan xuntagi.
E sɛwama nɛn Alatalaa nɛmaan birin na,
murutun nun manpa nɛnɛn nun turen
nun yexɛene nun siine nun jingene.

E nii yifanma e ma nen
alo igen saxi nakoon naxan ma,
e mi fa yigitεge mume!

¹³ Nayi, sungutunne sewama nen e bodonden,

e nun banxulanne nun fonne birin.

N yi e sunun findi sewan na,

n yi e madenden,

n yi e rasewa e jaxankatan xanbini.

¹⁴ N yi saraxaraline ralugo sube turaxine ra
n ma yamaan yi wasa n ma nεmaan na,”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen
tema Rama taani.

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinje a xa masabari
amasoto e birin bata faxa.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E wuga xuiin nun e yeegen dan,
bayo ε kewanle saren fima nen,
ε diine fama nen

sa keli yaxune konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “E yigin sotoma nen waxati famatone yi,
bayo ε diine mon xetema nen e konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ N bata Efirami bomsonna wuga xuiin me,
e naxa,

“Ala, i bata nxu xuru kari xodexeni
alo turan naxan mi suxi,
nxu yi xuru ki fajai.

I mon xa nxu raxete,

nxu xetema nen,

bayo i tan nan Alatala ra, nxo Ala.

¹⁹ Nxu nxu xun xanbi so nen i yi,
koni na xanbi ra,

nxu yi nimisa.

Nxu yelin xanbini xaxinla sote,

nxu yi xolo nxu yete ma,

nxu yagi, nxu yi nxu xun sin,

bayo nxu bata kalan ti nxu dii jore waxatini
han!”

²⁰ Ala naxa, “Efirami bomsonna mi findixi n
nafan diin xan na ba,

n diin naxan nafisama bonne xa?

Bayo n nεma falane tiye a ma,
a fe rabirama n ma.

Nanara, n boren bata kala a fe ra,

a kininkininna yi n suxu han!”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ E taxamasenne ti kiraan xon,

ε wudine bitin kiraan de

alogo muxune nama kira gbeen fata

e lan e xa bira naxan foxo ra.

Isirayila yama fajina,

ε mon xa xete, ε xete ε taane yi.

²² N ma dii murutεxine,

ε luma na xun xon sigani

han waxatin mundun yi?

Bayo Alatala fe nen naminima nen boxo
xonna fari,

jaxanla fama nen xemen fendeni.*

Ala mon Yuda nun Isirayila yitonna nen

²³ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa
Ala ito nan falaxi, a naxa, “N na xete e muxu
suxine ra waxatin naxan yi, a mon falama
nen Yuda yamanan nun a taane yi, e naxa,
‘Alatala xa barakan sa tinxin yirena fe yi
geya sarijnanxina.’ ²⁴ Xee biine nun xuruse
rabane doxoma nen Yuda yamanani e nun a
taane birin. ²⁵ Bayo n muxu xadanxine nii
yifanma e ma nen, n yi muxu nii kalaxine
ralugo.”

²⁶ Na waxati yeteni, n yi xulun, n yi a kolon
a n ma xixonla yi jaxun han!

²⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Loxone
fama, n mon muxune nun xuruseene
rasabatima nen Isirayila nun Yuda ya-
manane yi, e wuya ayi alo muxun na sansiin
xuya xeen ma. ²⁸ Benun to, n na n yeen ti nen
e ra alogo n xa e xunna kala, n yi e tala, n yi
e halagi, n yi e raxori, n yi gbalon nafa e ma.
Koni iki, n mon n yengi doxoma nen e xon
alogo n xa e yamanan ti, n yi e si,” Alatalaa
falan nan na ra. ²⁹ A mi fa falama na loxoni
fa fala,

Fafane bata jaxundan xindene don,

koni e diine nan jinye ramuluxun.†

³⁰ Koni birin faxama a yete haken nan ma
fe ra. Muxu yo jaxundan xindene don, na
kanna yeteen nan jinye ramuluxunma.

Layiri nenena fe

³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Na loxone fama, n layiri nen n xidima†

nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi
waxatin naxan yi.

³² A mi ligama

alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane
tagi,

n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran ya-
manani.

Bayo e n ma layirin kala nen

hali n to findi e kanna ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ “Koni layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan
tagi.”

Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,

* **31:22:** Waxatina nde, Ala waxi a xon ma nen a Isirayila yamaan xa a tan Ala fen. Anu, e dari fe mi yi na ra hali Isirayila yamaan to findixi Ala gbeen na layiri xidin xon alo xemen nun jaxanla futun xidima kii naxan yi. † **31:29:** Na feen mon sebexi Nabi Eseyikli 18.2 kui. ‡ **31:31:** Layiri nenena fe sebexi Luka 22.20 nun Korenti Singen 11.25 nun Korenti Firindena 3.6 nun Heburune 8.8-12 kui.

n yi e sebe e boꝛeni.
 N findima nen e Ala ra,
 e yi findi n ma yamaan na.
³⁴ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,
 muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,
 a naxa, 'I xa Alatala kolon,'
 bayo e birin n kolonma nen,
 keli muxudin ma han muxu gbeena.
 Bayo n diꝛama nen e hakene ma
 n yi e yulubine xafari."
 Alatalaa falan nan na ra.

³⁵ Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan sogen da
 alogo a xa kenenna fi yanyin na,
 e nun kiken nun sarene koɛen na,
 naxan foɔo igeni maxama,
 a moꝛonne yi xuxu, §
 naxan xili Alatala Senben Birin Kanna, na
 naxa,
³⁶ "Fanni dunuꝛa da kiin sariyani itoe n
 yetagi,
 Isirayila yixetene fan yatema nen siyaan na
 n yee ra yi."
 Alatalaa falan nan na ra.
³⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 "Xa kore xonna noe malige,
 xa boɔo xonna bunne noe kolonɛ,
 nayi, n fan n mema nen Isirayila boꝛsonna
 ra e kewanle fe ra,"
 Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalen taa nenena fe

³⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, "Loɔone
 fama, taani ito man tima Alatala xa wax-
 atin naxan yi, keli Xanameli Sangansoon ma
 han sa doɔo Songen Ma Deen na. ³⁹ Taan
 dan nenɛn faloma menna nin siga tinxinni
 han Garebi geyana, sa dangu Gowa binni.
⁴⁰ Binbine nun xubene boɔonma lanbanna
 naxan yi e nun gbingbinna naxanye sigama
 han Kedirɛn xudeni siga han taan so deen
 tongonna so deen naxan xili Soone Dena,
 sogeteden binni, menne birin nasariꝛanma
 nen Alatala xa. Yire yo mi fa kale na hanma
 a raxɔri."

32

Yeremi yi xenna nde sara

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Yuda
 manga Sedeki a mangayaan ꝑee fudeni,
 Nebukadanesari a mangayaan ꝑee fu nun
 solomasexeden nan yi a ra nun.

² Babilɔn yamanan sofa ganla bata yi
 Yerusalen taan nabilin nun na waxatini, e yi
 taan yengema. Nabi Yeremi yi saxi kasoon
 na kantan tiine banxin sansanna kui Yuda
 mangan konni. ³ Yuda mangan Sedeki bata
 yi a balan menni, a naxa, "Nanfera i nabiya
 falani itoe tima? I yi a fala, i naxa, 'Alatala
 ito nan falaxi, a naxa, "N taani ito sama nen

Babilɔn mangan sagoni, a yi a tongo. ⁴ Yuda
 mangan Sedeki mi tangama Babilɔn kaane
 ma de! N na a sama nen Babilɔn mangan
 sagoni yati, a yi falan ti a xa kenɛn nun
 kenɛn, a yi a yetagi to. ⁵ Babilɔn mangan
 sigama nen Sedeki ra Babilɔn yi, a sa luma
 denaxan yi han n na keli a malideni waxatin
 naxan yi. Xa e Babilɔn kaane yenge, e mi no
 sotoma del!" Alatalaa falan nan na ra.' "

⁶ Yeremi a falan ni ito ra, a naxa, "Alatala
 falan ti nen n xa, a naxa, ⁷ I soɔo Salun ma
 dii xemen Xanameli fama nen i fema, a yi
 a fala i xa, a naxa, 'N ma xee boɔon sara n
 ma, naxan Anatoti taani, bayo i tan daxa ke
 sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na.'
⁸ Nayi, n soɔo a dii xemen Xanameli yi fa n
 fema kantan tiine banxin sansanna kui alo
 Alatala a fala kii naxan yi. Xanameli yi fa a
 fala n xa, a naxa, 'N ma xee boɔon sara n ma
 naxan Anatoti taani, Bunyamin yamanani,
 bayo i tan daxa ke sariyan na, i yi a sara, a
 findi i gbeen na. A sara!' N yi a kolon fa fala
 Alatalaa falan nan yi kamalixi na ra. ⁹ Nayi,
 n yi n soɔo a diin Xanameli a xee boɔon sara a
 ma naxan Anatoti taani, n yi gbeti gbanan fu
 nun solofere so a yii. ¹⁰ N yi a sara kedini ton,
 n yi n ma taxamasenna sa a ma, n yi serene
 xili, n gbetin maliga sikeela ra. ¹¹ N yi a sara
 kedini tongo, n ma taxamasenna yi naxan
 ma, sariyane yi sebexi naxan kui, e nun kedini
 gbete naxan mi yi balanxi taxamasenna ra.
¹² N yi a sara kedini so Neriya dii xemen
 Baruku yii Maxiseya mamandenna. N na
 liga n soɔo a dii xemen Xanameli yee xori, e
 nun seren naxanye e yii foɔon sa xee boɔon
 sara kedini ma, e nun Yahudiyan naxanye
 birin yi kantan tiine banxin sansanna kui.
¹³ N yi yamarini ito so Baruku yii e yee xori,
 n naxa, ¹⁴ 'Alatala Senben Birin Kanna ito
 nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, boɔon sara
 kedini itoe tongo, naxan balanxi n ma tax-
 masenna ra e nun naxan nabixi, i sa e sa
 feꝛena nde kui, e mi kale denaxan yi. ¹⁵ Bayo
 Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala
 ito nan falaxi, a naxa, loɔona nde, muxune
 mon banxine nun xee boɔone nun manpa
 bili nakɔ boɔone sarama nen yamanani ito
 yi.' "

¹⁶ "N to boɔon sara kedini so Neriya dii
 xemen Baruku yii, n yi Alatala maxandi, n
 naxa, ¹⁷ 'Marigina Alatala, i tan naxan kore
 xonna nun boɔo xonna daxi i senbe gbeeni,
 kabanako fe yo mi xodoɔo i tan yii. ¹⁸ I
 ya hinanna mayitama nen muxune xa han
 mayixete wuli keden, koni i fafane hakene
 sarama e diine ra nen. Ala, i gbo, Ala
 senbemaan nan i tan na naxan xili Alatala
 Senben Birin Kanna. ¹⁹ I ya fe ragidixine
 gbo, i kewanle magaxu. I yee na adamadi-
 ine birin sigati kiin na, alogo i xa birin

saran a kewanle ra, saranna naxan lan a wali xonne ma. ²⁰ I yi kabanako feene nun taxamasenne ligama xabu nxu yi Misiran yamanani waxatin naxan yi han to, i ne liga Isirayila kaane ye e nun adamadiine birin, i yi xinla soto naxan gbo han to. ²¹ I bata Isirayila i ya yamaan namini Misiran yamanani taxamasenne nun kabanako feene nun senbe gbeen nun non nun fe magaxuxine xon. ²² I yamanani ito so nen e yii, i bata yi i kolob naxan so fe ra e benbane yii, kumin nun non gbo yamanan naxan yi. ²³ E bata fa, e fa doxo a yi. Koni, e mi e tuli matixi i xuiin na, e mi bira i ya sariyan foxo ra, e mi i ya yamarine suxi. Nanara, i jaxankatani ito birin nafaxi e ma. ²⁴ Yaxune bata gbingbinne rate taan yinna xon alogo e xa dangu a xun ma. Taan fama nen ludeni Babilon kaane sagoni, naxanye a yengema, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen yi taan kala. I naxan falaxi, na bata kamali, a tan ni ito ra. ²⁵ Marigina Alatala, i a fala n xa nen, i naxa, "Xee boxon sara gbetin na serene yee xori." Anu, taan sa luma Babilon kaane nan sago yi."

Alatala yi Yeremi yabi

²⁶ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁷ "Alatala nan n tan na, niiramane birin ma Ala. Kabanako fena nde na yi ba, naxan xodoxo n tan yii?" ²⁸ Nanara, n tan, Alatala, n ni ito nan falama, fa fala taani ito sama Babilon kaane nun Babilon mangan Nebukadanesari sagoni nen, e yi a tongo. ²⁹ Babilon kaan naxanye taani ito yengema, ne soma nen taani ito yi, e teen so a ra, e a gan, e nun a banxine e wusulanna gan Baali xa naxanye xuntagi, e minse saraxane raboxon ala gbetene xa denaxanye yi, e yi n naxolo. ³⁰ Bayo xabu e dii jore waxatine yi Yuda kaane nun Isirayila kaane mi sese ligaxi fo fe jaxina n yee ra yi, e lu n naxole e suxure rafalaxine xon, Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Bayo taani ito muxune bata n naxolo, e n boren nate, keli a ti loxon ma han to. Nayi, n fa a bama nen n yetagi. ³² Yuda kaane nun Isirayila kaane bata n naxolo e kewali jaxine xon, e tan nun e mangane nun e kuntigine nun e saraxaline nun e nabine, e nun Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin. ³³ E bata e xun xanbi so n yi, e mi e yee rafindixi n ma. Anu, n yi e xaranma waxatin birin, koni e mi tin e tuli matiye, e xurun soto. ³⁴ E yi e suxurene doxo n ma banxini n xinla binyama denaxan yi, e yi a raharamu. ³⁵ E yi kidene rafala Baali xa Ben-Hinon lanbanni, alogo e xa e diine gan saraxan na Molo xo. N mi e yamari naxan ma, n mi sa mirixi naxan ma. E bata xosi fe sifani itoe liga, e yi Yuda bansonna ti yulubin ma."

³⁶ "Iki, e fa a falama taani ito ma nen, e naxa, 'A sama nen Babilon mangan sagoni! E a noma nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen xon!' Nanara, n tan Alatala, Isirayilaa Ala, n fa ito nan falama, n naxa, ³⁷ 'N na e malanna nen yati, sa kali yamanane birin yi, n na e raxuyama ayi denaxanye yi n ma xolo gbeen nun n ma bore teeni. N mon xetema e ra nen be, n yi tin e doxo bore xunbenli. ³⁸ E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ³⁹ N yi xaxili kedenna fi e ma. E lu kira kedenna xon, alogo e xa gaxu n yee ra habadan, alogo e nun e diine xa lu herini. ⁴⁰ N yi habadan layirin xidi n tan nun e tan tagi, n mi e rabejinne mumu. N luma nen fe fajin lige e xa, n yi n yee ragaxun sa e boreni, alogo e nama e xun xanbi so n yi. ⁴¹ N sewama nen fe fajin liga feen na e xa. N yi e rasabati yamanani ito yi yati, n borenen nun n niin birin na.' ⁴² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, "N fe fajin naxan falaxi lan e fe ma, n na ligama e xa nen alo n jaxankatani itoe birin nafaxi yamanani ito xili ma kii naxan yi. ⁴³ E mon xee boxone sarama nen yamanani ito yi na waxatini, e a falama denaxan ma, e naxa, 'Yire raxorixin nan a ra, muxu mi na, sube mi na, a bata sa Babilon kaane sagoni.' ⁴⁴ Xee boxone sarama nen gbetin na, e sara kedine yi yelan, muxune yi e taxamasenne sa e ma sereyane yee xori Bunyamin yamanani e nun Yerusalen rabilinna taane nun Yuda taane nun geya yire taane nun sogegododen binna geya yire taane nun Negewi yamanan taane yi. Bayo, Alatala mon e yamanan nasabatima nen. Alatalaa falan nan na ra."

33

Yerusalen kisi fena

¹ Alatala mon yi falan ti Yeremi xa a firindeni, a yi balanxi kantan tiine sansanna kui waxatin naxan yi. A naxa, ² "Alatala ito nan falaxi, a tan naxan feene ligama, a tan naxan feene yitonma, a e ragidi, a xili Alatala, a tan naxan a falama, a naxa, ³ 'N maxandi, n na i yabima nen. N fe gbeene yebama nen i xa, wundo fe luxunxine i mi naxanye kolon.' ⁴ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan taani ito banxine ma e nun Yuda mangane banxine, naxanye bata rabira alogo e xa yaxune yenge naxanye tema yinna fari yengeni, a naxa, ⁵ 'Yamaan na Babilon kaane yenge waxatin naxan yi, banxini itoe rafema nen muxune binbine ra n naxanye faxama n ma xolo gbeeni. N na n yetagin luxunma nen taani ito muxune ma e kewali jaxine fe ra. ⁶ Koni, n mon taani ito rasabatima nen, n yi a muxune rakendeya, n yi bore xunbenla nun lannayaan fi e ma han! ⁷ N Yuda muxu suxine nun Isirayila muxu suxine raxetema nen keli konyiyani, n mon yi e rasabati

alo a fəlni. ⁸ N yi e rasarijan e hakene birin ma e yulubin ligaxi n na naxanye xon. N na e hakene birin mafeluma nen e n yulubin tongoxi naxanye xon, naxanye findixi murute feene ra n xili ma. ⁹ Nayi, taani ito findima nen sewan na n xa, e nun tantunna nun binyena bəxo xonna siyane birin tagi, e na fe fajine birin me waxatin naxan yi n naxanye ligama e xa. E kuisanma nen e gaxu lan na fe fajine nun bəje xunbenla birin ma n naxanye fima e ma.’”

¹⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E tan a falama yireni ito ma, e naxa, “Yire raxorixin na a ra, muxu mi fa na, xuruse mi na.” Anu, Yuda taani itoe nun Yerusalen kirani itoe naxanye rabejinxu iki, muxune nun xuruseene mi fa denaxanye yi iki, ¹¹ sewu sigine nun naxaxaxa sigine mon sama nen menne yi e nun naxalandi ti sigine xemən nun a naxanla xa, e nun naxanye sigama betin be barika bira saraxane badeni Alatala banxini, e naxa, “En Alatala Senben Birin Kanna tantun, bayo Alatala fan, a hinanna luma nen habadan.” Bayo n mon yamanan nasabatima nen alo a fəlni, Alatala naxa na kiini.”

¹² “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Yamana raxorixin ito, muxune nun xuruseene mi fa denaxan yi, loxona nde xuruse rabane mon xuruse rabaden nun matabuden sotoma nen e xuruse kurune xa mena taane birin yi. ¹³ Xuruseene mon luma nen e kantan muxune dexon geya yire taane nun sogegododen geya yire taane nun Negewi yamanan taane nun Bunyamin yamanan nun Yerusalen rabilinna taane birin yi, e nun Yuda taane yi.’ Alatala naxa na kiini.”

Ala a falan nakamalima nen Dawuda bənsonna xa

¹⁴ “Alatala falan ni ito ra, a naxa, ‘Loxone fama, n fala fajine rakamalima loxon naxanye yi, n naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma. ¹⁵ Na loxone nun na waxatini, n tinxinden naminima nen Dawuda bənsanni, alo wudi jingin na mini wudin ma, a yi kiti kenden nun tinxinyaan naba yamanani. ¹⁶ Yuda yamaan nakisima nen na loxone yi, bəje xunbenla yi so Yerusalen yi. E a xili bama nen fa fala, “En ma tinxinna, Alatala.” ¹⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa: Dawuda jəxo yi biran mi dasə mume naxan dəxe Isirayila yamaan manga gbədeni.* ¹⁸ Lewi saraxaraline jəxo yi biran mi dasə mume naxan saraxa gan daxine be, a bogise saraxane tutin nali, a saraxane ba loxo yo loxo.’”

¹⁹ Alatala yi falan ti Yereimi xa. A naxa, ²⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e nəe layirin kale nxu nun yanyin nun kəeen tagi, kəeen n nun yanyin yi ba mine e waxatini nun, ²¹ nayi, n ma layirin nəe kale nxu nun n ma walikəeen Dawuda fan tagi nen, e bənsonna muxun yi dasa naxan dəxe a jəxonni a manga gbədeni. Nayi, n ma layirin mon nəe kale nxu nun Lewi saraxaraline tagi nen naxanye n ma wanla ra. ²² N na n ma walikəeen Dawuda yixetene rawuyama ayi nen, e nun Lewi bənsonna muxun naxanye n ma wanla ra alo kore xonna saren naxanye mi nəe yate, alo baan jəmensinna naxan yaten mi kolonje.’”

²³ Alatala yi falan ti Yereimi xa, a naxa, ²⁴ “I mi a toxi ba, yamani ito naxan falama? E naxa, ‘Alatala bata a me a yama sugandixi firinne ra.’ Nayi, e n ma yamaan naxaxuma, e mi fa e yatexi siya ra.”

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa layirin mi yi nxu nun yanyin nun kəeen tagi nun, xa n mi yi kore xonna nun bəxo xonna da kiin sariyane sa nun, ²⁶ nayi, n yi nəe n me nen Yaxuba yixetene nun n ma walikəeen Dawuda yixetene ra, n yi tondi a bənsonna muxuna nde sugandə alogo a xa lu Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yixetene xun na. Bayo n mon e yamanan nasabatima nen, n yi kininkinin e ma.”

34

Alaa falana Sedeki xa

¹ Babilon mangan Nebukadanesari nun a sofa ganla nun yamanan naxanye birin yi a nəon bun ma e nun siyane birin yi Yerusalen nun a rabilinna taane birin yengema waxatin naxan yi, Alatala yi falan ti Yereimi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala naxa, sa falan ti Yuda mangan Sedeki xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nen Babilon mangan sagoni, a yi a gan. ³ I tan mi tangama a ma, koni a i suxuma nen yati, i lu a sagoni, i Babilon mangan toma nen i yeen na, a yi falan ti i xa kenen nun kenen, a yi siga i ra Babilon yi. ⁴ Koni Yuda mangan Sedeki, i tuli mati Alatalaa falan na! Alatala falani ito nan tixi lan i ma, a naxa, i mi faxe yengeni sese ma. ⁵ I faxan bəje xunbenla nin. I saya feen ligama nen alo i benbane gbeene liga kii naxan yi, manga danguxine, muxune yi wusulanna gan i ya binyen mayita feen na, e i wuga, e naxa, “Ee! Nxu kanna bata faxa!” N tan Alatala nan na falaxi.’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁶ Nabi Yereimi yi na falane birin nali Yuda mangan Sedeki ma Yerusalen yi. ⁷ Na waxatini, Babilon mangana ganla yi Yerusalen yengema e nun Yuda taan bonne birin, a li

* 33:17: Na feen mon sebexi Samuyeli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 2.4 nun Taruxune Singen 17.11-14 kui.

Lakisi taan nun Aseka taan nan tun yi fa luxi Yuda taa makantanxine ra.

Konyine xɔɔyana fe

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan Sedeki yelin xanbini layirin xide e nun Yerusalen yamaan tagi, alogo e xa konyine xɔɔya. ⁹ Birin yi xɔɔyaan fima a konyi Heburu kaane ma, alogo muxu yo nama fa a Yahudiyān boden nawali alo konyina. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan naxanye na layirin xidi, ne yi tin e konyine bejin feen ma alogo e nama fa lu konyiyani. E yi tin na ma, e yi e bejin. ¹¹ Koni na xanbi ra, e mɔn yi e miriyaan masara, e yi e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin, e yi e karahan alogo e mɔn xa findi konyine ra.

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N layirin xidi nɛn nxu nun e benbane tagi, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yi konyiyani. N yi a fala e xa, n naxa, ¹⁴ “Xa e ngaxakedenna Heburuna nde a yete mati e ma konyin na, a walima nɛn e xa jɛɛ sennin. A jɛɛ soloferedeni e xa a xɔɔya.”* Koni e benbane mi n xuiin suxu, e mi e tuli mati n na. ¹⁵ E tan bata yi e kɛwanle masara waxati danguxini itoe yi, naxan fan n tan yete ra yi, e yi na liga, e birin yi xɔɔyaan fi e ngaxakedenne ma. E layirin xidi nɛn n yetagi, n ma banxini n xinla binyama denaxan yi. ¹⁶ Koni e bata xete e fe ragidixin faxo ra, e yi n xinla kala, e to e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin nun, e bata yi naxanye lu e xa siga, e mɔn yi e karahan a e xa findi e konyine ra.’ ”

¹⁷ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E to mi n binyaxi, e tondi xɔɔyaan fiye e ngaxakedenne ma e adamadi bodene. Nayi, n xɔɔyaan sifana nde fima e ma nɛn, e fa xɔɔyani ito nan sɔtɔma, naxan a lige e faxa silanfanna nun fitina furen nun fitina kameni, han e fe yi bɔxɔ xonna yamanane birin muxune magaxu.’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ ‘Muxun naxanye n ma layirin kalaxi, naxanye mɔn mi tin layirin nakamale e yetɛɛn naxan xidi n yetagi, n na e suxuma nɛn alo e jinge diin naxan yisegɛn firinna ra, e yi dangu a dungine tagi layiri xidin dangan misaala ra.† ¹⁹ Yuda nun Yerusalen kuntigine nun mangan bundɔxɔne nun saraxaraline nun yamanan muxun naxanye birin danguxi na jingen dungine tagi, ²⁰ n ne sama nɛn e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, e binbine yi findi xɔline nun burunna subene balon na. ²¹ N Yuda mangan Sedeki nun a

kuntigine sama nɛn e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilon mangana sofa ganla, naxanye e masigaxi e ra. ²² N yamarin fima nɛn, n yi e raxete be taani ito xili ma. E taan yetɛngema nɛn, e yi a tongo, e yi a gan. N yi Yuda taane raxori, e findi bɔxɔ rabejinxin na.’ Alatalaa falan nan na ra.”

35

Yeremi nun Rekabu bɔnsɔnne fe

¹ Alatala bata yi falani ito ti Yeremi xa Yuda mangan Yosiyaa dii Yehoyakimi a mangayaan waxatini, a naxa, ² “Siga Rekabu bɔnsɔnne fɛma, i yi e xili, e xa fa Alatalaa banxin kuiin yirena nde yi, i manpaan so e yii, alogo e xa a min.”

³ Nanara, n yi Yaasaniya tongo, Xabasiniya dii xɛmɛn Yeremi a dii xɛmɛna, e nun a ngaxakedenne nun a diine nun Rekabu bɔnsɔnna birin. ⁴ N yi siga e ra Alatalaa banxini, Alaa muxun Yigidali a dii xɛmɛn Xanan ma dii xɛmɛne yi walima banxin konkon naxan kui, kuntigine banxin kuiin yiren dɛxɔn, Salun ma dii xɛmɛn Maaseyaa waliden konkon xun ma, naxan yi so dɛɛn kantanma. ⁵ N yi fɛjɛne dɔxɔ Rekabu bɔnsɔnna muxune yetagi e rafexi manpaan na e nun igelengenne. N yi a fala e xa, n naxa, “E manpana nde min!” ⁶ E yi n yabi, e naxa, “Nxu mi manpaan minma, bayo nxu benba Rekabu a dii xɛmɛn Yonadabo nxu yamari nɛn, a naxa, ‘E nama manpaan min mume, e tan nun e yixɛtene, ⁷ e nama banxi ti, e nama sansi si, e nama manpa bili si, seni itoe mɔn nama lu e yii. Koni e luma bubune nin e dunuɓa yi gidin birin yi, alogo e xa bu yamanani e dɔxɔma xɔɔyani denaxan yi.’ ⁸ Nxu benba Rekabu a dii xɛmɛn Yehonadabu nxu yamari feen naxanye ma, nxu bata ne suxu. Nxu mi manpaan minma nxɔ simayani mume, nxu tan ba, nxɔ jaxanle ba, nxɔ dii xɛmɛne ba, nxɔ dii tɛmɛne ba, ⁹ nxu mi banxi tima, nxu so a kui, nxu gbee mi finde manpa bili nako ra, hanma xɛɛna hanma langana. ¹⁰ Nxu luma bubune nan kui, nxu bata nxu benba Yonadabo a yamarine birin suxu ken! ¹¹ Koni Babilon mangan Nebukadanesari to yamanan yenge, nxu a fala nɛn, nxu naxa, ‘En siga Yerusalen yi, en na en gi Babilon kaane nun Arami kaane sofa ganle bun.’ Nayi, nxu yi dɔxɔ Yerusalen yi.”

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, sa a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, i naxa, ‘E mi xaxili sote ba? E mi n ma falane suxe ba?’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ ‘Rekabu a

* **34:14:** Na feen seɓexi Xɔɔyaan 21.2 nun Sariyan 15.12-15 kui. † **34:18:** Men kaane yi xuruseni seɓema nɛn firinna ra, e yi dangu a dungi firinne tagi layirin misaala ra fa fala xa naxan mi layirin nakamali, na kanna xa liga alo xuruseen naxan yisegɛxi ito ra. Na feen seɓexi Dunuɓa Fɔlon 15.9-18 kui.

dii xemen Yehonadabu bata yi yamarin fi a diine ma, a e nama manpaan min. E bata a yamarin suxu. E mi a minxi han to. Han to, e mi manpaan min bayo e bata e benbana a yamarin suxu. Anu, n tan falan tima e xa yeye, koni e mi n xuiin suxi. ¹⁵ N na n ma walikene rasigama e ma yeye, nabine, alogo e xa a fala e xa, e naxa, “E xete e kira paxin foxo ra, e kewanle maxete, e nama bira ala gbetene foxo ra, e yi e batu. Nayi, e luma nen yamanani n naxan soxi e nun e benbane yii.” Koni e mi e tuli mati n na, e mi n xuiin name. ¹⁶ Rekabu a dii xemen Yehonadabu yixetene bata e benbana a yamarin suxu, koni yamani ito mi n xuiin suxi!’ ¹⁷ Nanara, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nen Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, n feen naxanye birin fala e xili ma. Amasoto n bata falan ti e xa, e mi n xuiin namexi, n yi e xili, e mi n yabi.’ ”

¹⁸ Yeremi yi a fala Rekabu bomsanna muxune xa, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E bata e benba Yehonadabu a yamarine suxu, e bira a yamarine birin foxo ra, e yi e birin liga.’ ¹⁹ Na ma, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Rekabu a dii xemen Yonadabu yixetene ndee luma nen wale n yetagi, e mi janye mumel!’ ”

36

Yehoyakimi yi kedini gan

¹ Yuda mangan Yosiyaa a dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee naanindeni, Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ² “Kedi mafilixina nde tongo, i yi n ma falane birin sebe n bata naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma e nun siya gbetene birin xabu n falan ti falo i xa loxon naxan yi Yosiyaa waxatini han to. ³ Waxatina nde, Yuda kaane a famuma nen n fe jaxin naxan nagidixi e xili ma, e birin yi xete e kira jaxin foxo ra. Nayi, n na e yulubine nun e hakene mafeluyee nen.”

⁴ Yeremi yi Neriya dii xemen Baruku xili. Alatala bata yi falan naxanye birin ti a xa, Yeremi yi ne fala, Baruku yi ne sebe kedini kui. ⁵ Na xanbi ra, Yeremi yi yamarin fi Baruku ma, a naxa, “E tonna nan doxi n ma menni, n mi nae sigi Alatala Batu Banxini. ⁶ Nayi, i tan xa siga Alatalaa banxini. N na Alatalaa falan naxanye tixi i xa, i naxanye sebe, i sa ne xaran yamaan yetagi sun suxu loxoni. I e xaran Yuda kaane xa naxanye fama sa keli e taane yi. ⁷ Nayi, waxatina nde, e Alatala mafanma nen, e birin yi xete e kira jaxin foxo ra. Bayo Alatalaa xolon nun a fitinan gbo yamaan xili ma.” ⁸ Nabi Yeremi Neriya dii xemen Baruku yamari feen naxanye birin ma, a yi ne liga, a yi sa

Alatalaa falane xaran kedini Alatala Batu Banxini.

⁹ Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee suullunden kike solomanaanindeni, e yi loxo keden sugandi a Yerusalen kaane xa sunna suxu na loxoni Alatala yetagi e nun Yuda kaan naxanye birin fa Yerusalen yi sa keli Yuda taane yi. ¹⁰ Baruku yi Yeremi a falane birin xaran kedini Alatala Batu Banxini yamaan birin yetagi. A yi doxi sebeli tiin Gemariyaa konkon nna, Safan ma dii xemena, denaxan yi sansanna kui naxan faxan na Alatala Batu Banxin so de nenan faxan.

¹¹ Gemariya dii xemen Mikahu, Safan mamandenna to Alatalaa falane birin name naxanye yi sebexi na kedini kui, ¹² a yi siga sebeli tiin doxodeni mangaxi kungitigine birin yi malanxi denaxan yi, sebeli tiina Elisama nun Semayaa diin Delaya nun Akibori a diina Elanatan nun Safan ma diin Gemariya nun Xananiyaa diin Sedeki, e nun kungitigin bonne birin. ¹³ Mikahu yi na falane birin yeba e xa, a naxanye me, Baruku yi kedini xaranma waxatin naxan yi yamaan birin yetagi.

¹⁴ Nayi, kungitigine yi Netaniyaa dii xemen Yehudi rasiga, Kusi a dii xemen Selemiya mamandenna, a xa sa a fala Baruku xa, a naxa, “I kedini naxan xaranxi yamaan birin yetagi, na tongo, i fa!” Neriya dii xemen Baruku yi na kedini tongo, a siga e fema. ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I magodo, i yi a xaran nxu xa.” Baruku yi a xaran e xa. ¹⁶ E to na falane birin me, e gaxuxin yi e bode mato, e yi a fala Baruku xa, e naxa, “Nxu falani itoe birin yebama nen mangan xa.” ¹⁷ Nayi, e yi Baruku maxodin, e naxa, “A fala nxu xa, i falani itoe birin sebexi kii naxan yi. Yeremi nan de xui itoe ra ba?” ¹⁸ Baruku yi e yabi, a naxa, “A falani itoe tixi n xa a xuini texin nan na, n yi e sebe kedini ito kui duba igen na.” ¹⁹ Kungitigine yi a fala Baruku xa, e naxa, “Siga, e nun Yeremi xa sa e luxun, muxu yo nama a kolon e denaxan yi.”

²⁰ E yi kedini lu Elisama sebeli tiina konkoni, e siga mangan fema a tanden ma, e sa falane birin yeba mangan xa. ²¹ Mangan yi Yehudi rasiga kedini tongodeni. Yehudi yi sa a tongo Elisama sebeli tiina konkoni, a yi fa a xaran mangan yetagi e nun kungitigin naxanye birin yi mangan fema. ²² Neeen kike solomanaaninden nan yi a ra, mangan yi doxi a xunbeli waxatin banxini, teen yi degema wuren kui a yetagi. ²³ Yehudi na yi kedini yire saxon hanma naanin xaran, mangan fan yi na kedini yiren xabama a ra nen sebeli tiina filedin na, a yi na woli teeni wuren kui, han kedini birin yi gan nan. ²⁴ Nayi, mangan nun a kungitigine birin yi na falane birin name, e mi gaxu hali, e mi e dugine yibo e ma nimisani. ²⁵ Anu, Elanatan

nun Delaya nun Gemariya mangan mafan nen alogo a nama kedın gan, koni a mi a tuli mati e ra. ²⁶ Mangan yi yamarin fi Yerameeli ma, mangana dii xemena nde, e nun Asiriyeli a dii xemen Seraya nun Abadele a dii xemen Selemiya, a e xa sebeli tiin Baruku nun Nabi Yeremi suxu. Koni Alatala yi e raluxun.

Alaa falana mangan xili ma

²⁷ Baruku bata yi Yeremi a falan naxanye sebe, mangan to na kedın gan, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁸ "I mon xa kedi gbete tongo. Falan naxanye yi kedi singen ma, Yuda mangan Yehoyakimi naxan ganxi, i mon xa ne sebe kedini. ²⁹ I mon xa a fala Yuda mangan Yehoyakimi xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa, i tan nan kedın ganxi, i naxa, "Nanfera i falani itoe sebei a Babilon mangan fama nen, a yi yamanani ito kala, a yi a muxune nun a xuruseene birin naxari?" ³⁰ Nanara, Alatala ito nan falaxi Yuda mangan Yehoyakimi xili ma, fa fala a bonsonna muxu yo mi dɔxoma Dawudaa manga gbedeni, a yeteen binbin nabeinma nen sogan na yanyin na e nun xunbenla ra keeen na. ³¹ N na a kewali jaxine saranma nen a ra e nun a diine nun a kuntigine. N gbalon nafama e tan nun Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin ma nen, n feen naxanye birin fala e xili ma, bayo e mi e tuli matixi n na."

³² Yeremi yi kedi mafilinxı gbete tongo, a yi a so Neriya dii xemen Baruku yii, sebeli tiina. Baruku yi falane birin sebe Yeremi naxanye fala a xa, naxanye yi kedi singen kui, Yuda mangan Yehoyakimi naxan gan. A man yi na fala sifa wuyaxi gbete ye sa ne fari.

37

Yeremi yi sa kasoon na

¹ Babilon mangan Nebukadanesari yi Yosiyaa dii xemen Sedeki dɔxo mangan na Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin jɔxonı Yuda yamanan xun na. ² Alatala falan naxan ti Nabi Yeremi xa, a tan ba, a kuntigine ba, yamanan muxune ba, e sese mi na rame.

³ Anu, na waxatini Manga Sedeki bata yi Selemiyaa dii xemen Yehukali nun saraxaraliin Maaseya dii xemen Sofoni xe a faladeni Nabi Yeremi xa, a naxa, "Alatala en ma Ala maxandi nxu xa."

⁴ Na waxatini Yeremi yi sigan nun xeten nabama yamaan tagi. A munma yi sa kasoon na singen. ⁵ Misiran mangana ganla bata yi mini Misiran yamanani. Babilon kaan naxanye yi Yerusalen rabilinxı a yengedeni, ne yi na feen me, e yi e masiga Yerusalen ra.

⁶ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa, a naxa, ⁷ "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, "E sa a fala Yuda mangan xa naxan e xexi n maxɔdindeni, e naxa, "Misiran mangana ganla naxan minixi e malideni, ne xetema nen e konni Misiran yamanani. ⁸ Nayi, Babilon kaane mon fama nen, e yi taani ito yenge, e yi a no, e a gan." ⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama e yete mayenden, e yi a miri a Babilon kaane e makuyama e ra nen! Bayo e mi sigama. ¹⁰ Hali e Babilon kaane sofa ganla birin no, naxanye e yengema, hali muxu maxɔlxine nan gbansan lu e faxataren na, e birin kelima nen, e mini e bubune kui, e yi taani ito gan."

¹¹ Babilon kaane sofane yi makuyaxi Yerusalen ra waxatin naxan yi lan Misiran mangana ganla fe ma, ¹² Yeremi yi wa mini feni Yerusalen yi siga Bunyamin yamanani, alogo a xa sa keena nde tongo a konni. ¹³ A to taan so deen li denaxan xili Bunyamin dena, mini taani, kantan ti kuntigin naxan xili Yiriya, Selemiyaa dii xemena, Xananiya mamandenna, na yi Nabi Yeremi rati, a yi a fala a xa, a naxa, "I bata sa Babilon kaane fari!" ¹⁴ Yeremi yi a yabi, a naxa, "Nɔndi mi na ra, n mi se Babilon kaane fari sese ma!" Koni Yiriya mi a tuli mati a ra. A yi Yeremi suxu, a siga a ra kuntigine fema. ¹⁵ Kuntigine xɔlxin yi a bonbo, e yi a sa kasoon na Yonatan ma banxini, sebeli tiina, bayo e bata yi men findi kaso banxina nde ra. ¹⁶ E Yeremi raso yinla nde ra kaso banxin bun, a sa balan menni, a yi bu na han!

¹⁷ Lɔxona nde, Manga Sedeki yi xeraan nasiga a tongodeni. E to fa a ra mangan konni, mangan yi a maxɔdin wundoni, a naxa, "Alatala bata falana nde ti i xa iki ba?" Yeremi yi a yabi, a naxa, "On, a naxa a i sama nen Babilon mangan sagoni." ¹⁸ Yeremi mon yi a fala Manga Sedeki xa, a naxa, "N haken mundun ligaxi i ra, hanma i ya kuntigine hanma yamana, naxan a ligaxi i n saxi kasoon na? ¹⁹ E nabine sa minen yi iki, naxanye yi nabiya falane tima e xa, e naxa, 'Babilon mangan mi fama e tan nun yamanani ito yengedeni?' ²⁰ Iki, mangana, n kannna, yandi, i tuli mati n na, i xa tin n ma falan ma. I nama n naxete sebeli tiin Yonatan ma banxini, alogo n nama faxa menni." ²¹ Manga Sedeki yi yamarin fi a e xa e yengi dɔxo Yeremi xon kantan tiine banxin sansanna kui, e yi lu buuru xun keden soe a yii lɔxo yo lɔxo keli buru ganne yireni han taan burun birin na jan lɔxon naxan yi. Yeremi lu na kii nin kantan tiine banxin sansanna kui.

38

E yi Yeremi ragodo yinla ra

¹ Yeremi yi falan naxanye tima yamaan xa, Matan ma dii xemen Sefati nun Pasaxuri a dii xemen Gedali nun Selemiyaa dii xemen Yukala nun Malakiyaa dii xemen Pasaxuri yi ne birin name. A yi a falama, a naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxan yo lu taani ito yi, na kanna faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, koni naxan na keli taani ito yi, a sa a yete dentegε Babilon kaane xa, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra betε. A kisima nen.’ ³ Alatala man ito nan falaxi, a naxa, ‘Taani ito sama nen Babilon mangan sagoni yati, a yi a tongo.’”

⁴ Kuntigine yi a fala mangan xa, e naxa, “Xemeni ito xa faxes! Bayo sofaan naxanye luxi taani ito yi, a ne tunnaxoloma e ma e nun yamaan birin, a lu fala sifani itoe tiye e xa. Xemeni ito mi yamaan munanfanna xan fenma, fo a kala fena.” ⁵ Manga Sedeki yi e yabi, a naxa, “N bata a lu ε yii. N tan mangan mi noε ε yetε ratiye.” ⁶ Nayi, e yi Yeremi tongo, e sa a rasin mangana dii xemen Malakiyaa ige ramara yinla ra kantan tiine banxin sansanna kui, e Yeremi ragodo menni lutin na. Ige mi yi fa na kui, koni boron yi na. Yeremi yi bitin boroni.

⁷ Koni Ebedi-Meleki Kusi kaan naxan yi findixi kuntigin na mangana banxini, na yi a me a e bata Yeremi rasin ige ramara yinla ra. Mangan yi tixi taan so deen na denaxan xili Bunyamin. ⁸ Ebedi-Meleki yi mini manga banxini, a yi a fala mangan xa, a naxa, ⁹ “Mangana, n kanna, muxuni itoe bata fe naxin liga Nabi Yeremi ra, e sa a woli ige ramara yinla ra. A faxama nen kamen na nayi, bayo buru mi fa taani.” ¹⁰ Mangan yi Ebedi-Meleki Kusi kaan yamari, a naxa, “Muxu tonge saxan tongo, i sa Nabi Yeremi rate ige ramara yinla ra, benun a xa faxes.” ¹¹ Ebedi-Meleki yi muxune tongo, e siga mangana banxin kui yirena nde yi gbeti ramarden bun ma, e sa dunkobine nun dugi fori kalaxine tongo menni, e yi sa e ragodo Yeremi ma lutin na. ¹² Ebedi-Meleki Kusi kaan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Dunkobin nun dugi fori kalaxini itoe raso i ganla bun ma, i lutine xidi e fari.” Yeremi yi na liga. ¹³ E yi Yeremi bandun lutine ra, e yi a rate ige ramara yinla ra. Yeremi yi lu kantan tiine banxin sansanna kui.

Sedeki nun Yeremi e bode tona

¹⁴ Manga Sedeki yi xerane rasiga Nabi Yeremi tongodeni. E yi fa a ra mangan fεma Alatala Batu Banxin so de saxanden na. Mangan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N fe keden nan maxodinma i ma, i nama sese luxun n ma.” ¹⁵ Yeremi yi Sedeki yabi, a naxa, “Xa n na a fala i xa, i mi n faxes ba? N na i kawandi, i mi a suxe sese ma.” ¹⁶ Manga Sedeki yi a kolε Yeremi xa wundoni, a naxa,

“N bata n kolε habadan Alatala yi, a tan naxan niin biraxi en yii, n mi i faxes, n man mi i se muxune sagoni naxanye waxi i faxes feni.” ¹⁷ Nayi, Yeremi yi a fala Sedeki xa, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i mini yi yi yete dentegε Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, i kisima nen, taani ito mi ganne, ε nun i ya denbayaan yi kisi. ¹⁸ Koni, xa i mi i yete dentegε Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, taani ito sama nen Babilon kaane sagoni, e yi a gan, i tan nun mi tangε e ma.’” ¹⁹ Manga Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N gaxuxi Yahudiyane nan yetε ra naxanye saxi Babilon kaane fari. N gaxuxi nen, xa Babilon kaane mi n soε ne yii, e yi n naxankata.” ²⁰ Yeremi yi a yabi, a naxa, “E mi i soε ne yii. I tuli mati Alatalaa falan na, n naxan falama i xa. Nayi, i herin sotoma nen, i niin yi kisi. ²¹ Koni xa i tondi i yete dentegε e xa, Alatala falani ito nan makenxi n xa, a naxa ²² ‘Naxanla naxanye birin luma Yuda mangana banxini, ne raminima nen Babilon mangana kuntigine yetagi, e yi a fala i xa, e naxa: I yi laxi i xoyin naxanye ra, ne bata i mayenden, e yi i no.

I bata bitin boroni, e tan yi i rabenin.’”

²³ “Naxanle nun e diine birin xalima nen Babilon kaane fεma, i tan fan mi tangama e ma. Babilon mangana i suxuma nen, a yi taani ito gan.” ²⁴ Nayi, Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Muxu yo nama en ma falani itoe fe me. Nayi, i mi faxes. ²⁵ Xa kuntigine a me a n bata falana nde ti i xa, e fa i maxodinma nen na falan ma, e naxa, ‘A fala nxu xa, mangan naxan falaxi i xa, i nama sese luxun nxu ma, xa na mi a ra, nxu i faxama nen.’” ²⁶ I xa a fala e xa nen, i naxa, “N mangan mafanxi nen alogo a nama n nasiga Yonatan ma banxini alogo n nama faxes menni.”

²⁷ Kuntigine birin yi fa Yeremi fεma, e yi a maxodin. A yi e yabi alo mangana a yamari kii naxan yi. E yi Yeremi lu na, bayo muxu yo mi na falane mexi. ²⁸ Yeremi yi lu kantan tiine sansanna kui han Yerusalen suxu loxonna.

Yerusalen suxu kiina a taruxun ni ito ra:

39

*Yerusalen suxu fεna yengeni
Mangane Firinden 25.1-12 nun Yeremi 52.4-16*

¹ Yuda mangan Sedeki a mangayaan jεε solomanaaninden kike fudeni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi a rabilin. ² Sedeki a mangayaan jεε fu nun kedenden kike naaninden xi solomanaaninde loxonni, e yi taan yinna yirena nde rabira. ³ Nayi, Babilon mangana kuntigine birin yi e maso,

e yi dɔxɔ gbɛdɛne yi Taa Tagin so dɛɛn na, Neragala-Sareseri nun Samigara-Nebu nun Sarasekimi, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena e nun Babilɔn mangana kuntigin bonne birin. ⁴ Yuda mangan Sedeki nun sofane birin to e to, e yi e gi, e mini mangana nakɔɔn kiraan xɔn taan so dɛɛn na kɔɛɛn na naxan makantan yin firinne tagi, siga Araba tonbonna lantaan kiraan xɔn. ⁵ Koni, Babilɔn sofa ganla yi e sagatan e sa Sedeki li Yeriko mɛrɛmɛrɛne yi. E yi a suxu, e siga a ra Babilɔn manga Nebukadanesari fɛma Ribila taani Xamata yamanani, a yi sa a makiti mɛnni. ⁶ Babilɔn mangan yi Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yetagi Ribila taani. A mɔn yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa. ⁷ A yi Sedeki yɛɛne sɔxɔŋɛ ayi, a yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yi. ⁸ Babilɔn kaane yi mangana banxin nun muxune banxine birin gan, e yi Yerusalɛn taan makantan yinne rabira. ⁹ Yamaan muxu dɔnxɛn naxanye lu taani, Babilɔn mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn yi e nun naxanye bata yi e yetɛ dentɛgɛ a xa e nun yamaan dɔnxɛn birin. ¹⁰ Koni yiyigelitɔɔn naxanye yi yamaan yɛ, sese mi yi naxanye yii, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne lu Yuda yamanani, a yi manpa bili nakɔne nun xɛɛne fi e ma.

¹¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yi yamarini ito fi mangan kantan muxune xunna Nebusaradan ma lan Yeremi ma, a naxa, ¹² "Sa a tongo, i yi i yengi dɔxɔ a xɔn, i nama sese ɲaxi dɔxɔ a ra, koni a na naxan fala, i na liga a xa." ¹³ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan nun Nebusasaban, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena nde e nun Babilɔn kuntigine birin ¹⁴ yi xɛrane rasiga Yeremi tongodeni kantan tine banxin sansanna kui, e yi a taxu Axikan ma diin Gedali ra, Safan mamandenna, alogo a xa siga a ra a konni. A sa lu a kon kaane ye.

¹⁵ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a yi kantan tine banxin sansanna kui waxatan naxan yi, a naxa, ¹⁶ "Sa falani ito ti Ebedi-Meleki Kusi kaan xa, i naxa, 'Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, "N bata ɲaxankatan nan ma fe fala taani ito xili ma a faɲin mi naxan na. Awa, iki n fama na rakamalideni nɛn i yɛɛ xɔri. ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra. Na lɔxɔni, n na i makantanma nɛn, i mi sɛ muxune sagoni i gaxuxi naxanye yɛɛ ra. ¹⁸ N na i rakisima nɛn, i mi faxɛ silanfanna ra sese ma. Bayo i bata i yigi sa n yi, i luma nɛn i nii ra," Alatalaa falan nan na ra.' "

40

Yeremi yi xɔrɔya

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yelin xanbini a beɲinɲɛ Rama taani. Bayo a bata yi Yeremi li xidixi yɔlɔnxɔnna ra mɛnni Yerusalɛn nun Yuda muxu suxine yɛ e yi sigama naxanye ra Babilɔn yi konyiyani.

² Mangan kantan muxune xunna yi Yeremi tongo, a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala, i ya Ala gbaloni ito nan ma fe fala be xili ma. ³ Alatala naxan fala, a bata na rakamali, bayo e bata yulubin liga Alatala ra, e mi e tuli matixi a xuiin na, feni ito yi liga e ra. ⁴ Iki, n yɔlɔnxɔnna bama nɛn i yiine ma. Xa i tinɲɛ fe n fɔxɔ ra Babilɔn yi, fa. N na n yengi dɔxɛ i xɔn. Xa a mi i kɛnɛnxi, i fa n fɔxɔ ra Babilɔn yi, hali i mi fa. I nɔɛ sigɛ nɛn yamanan yiren birin yi, dɛnaxan na i kɛnɛn i siga mɛnni." ⁵ A to mi a yabi sinma Nebusaradan mɔn yi a fala a xa, a naxa, "Babilɔn mangan bata Gedali findi Yuda yamanan xunna ra, xɛɛ na fɛma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. I sa dɔxɔ yamaan yɛ a fɛma, hanma dɛnaxan na i kɛnɛn, i siga mɛnni." Mangan kantan muxune xunna yi donseene nun kiseene fi a ma, a yi a beɲin. ⁶ Yeremi yi siga Axikan ma dii xɛmɛn Gedali fɛma Misipa taani, a yi lu a fɛma yamaan yɛ naxanye luxi yamanani.

Yamana kanna Gedali faxa fena

Mangane Firinden 25.22-26 nun Yeremi 41.1-3

⁷ Sofa kuntigine nun e sofaan naxanye mɔn yi burunne ra, ne birin to a mɛ, a Babilɔn mangan bata Axikan ma dii xɛmɛn Gedali findi yamana kanna ra, a yi yamanan xɛmɛne nun ɲaxanle nun didine taxu a ra, yiyigelitɔɔn naxanye mi xali konyiyani Babilɔn yi. ⁸ Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun Kareyaa dii xɛmɛne Yoxanan nun Yonatan nun Tanxumeti a dii xɛmɛn Seraya, e nun Netofa kaana Efayi a diine nun Maka kaana dii xɛmɛn Yaasaniya, ne nun e ganle yi siga Gedali fɛma Misipa taani. ⁹ Axikan ma dii xɛmɛn Gedali, Safan mamandenna yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, "E nama gaxu wale Babilɔn kaane xa, e lu yamanani, e wali Babilɔn mangan xa, e herin sɔtɔma nɛn. ¹⁰ N luma nɛn Misipa taani Babilɔn kaane yɛɛ ra, naxanye fama en ma. E tan xa manpa bogine bolon, e bogiseene xaba, e turene ba, e yi e ramara, e lu e taane yi, e dɛnaxanye tongoxi."

¹¹ Na ma, Yahudiyɛn naxanye birin yi Moyaba yamanan nun Amonine yamanan nun Edɔn yamanani e nun yamana gbɛtɛye birin yi, ne yi a mɛ a Babilɔn mangan bata yamaan muxun dɔnxɛne lu Yuda yamanani, a yi Axikan ma dii xɛmɛn Gedali

findi yamana kanna ra e xunna, Safan mamandenna. ¹² Yahudiyane yi fa, sa keli yiren birin yi, e yi raxuyaxi ayi de naxanye yi, e yi fa Yuda yamanani Gedali fema Misipa taani, e yi manpa bogine nun bogiseene malan han a gbo ayi.

¹³ Kareyaa dii xemen Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi burunne ra, ne yi fa Gedali fema Misipa taani. ¹⁴ E yi a fala a xa, e naxa, "I mi a kolon ba, a Amonine mangan Baalisi bata Netaniyaa dii xemen Yisimayeli rafa alogo a xa fa i faxes?" Koni Axikan ma dii xemen Gedali mi la e ra. ¹⁵ Kareyaa dii xemen Yoxanan yi a fala Gedali xa wundoni Misipa taani, a naxa, "Tin n xa sa Netaniyaa dii xemen Yisimayeli faxes. Muxu yo mi a kolonma. Nanfera i tinma a xa i faxes, Yahudiyani itoe birin yi raxuya ayi naxanye i rabilinni, Yuda yamaan donxen yi lo ayi?" ¹⁶ Axikan ma dii xemen Gedali yi Kareyaa dii xemen Yoxanan yabi, a naxa, "I nama na liga de! Bayo i naxan falama Yisimayeli xun ma, wulen nan na ra."

41

Gedali faxes fena

¹ Neen kike soloferedeni, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli, Elisama mamandenna mangan xabilan muxuna nde, naxan yi mangana kuntigina nde ra, na yi fa Axikan ma dii xemen Gedali fema Misipa yi, muxu fu biraxi a foxo ra. E yi e dege e bode xon ma menni Misipa taani. ² Nayi, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli nun na muxu fune yi keli sanpa ma kedenni, e yi Axikan ma dii xemen Gedali faxes silanfanna ra, Safan mamandenna, Babilon mangan naxan doxo yamanan xun na.

³ Yisimayeli man yi Yahudiyane birin faxes, naxanye yi Gedali fema Misipa taani, e nun Babilon kaane sofaan naxanye yi na.

⁴ Gedali faxes lonxon xoton bode, muxu yo munma yi a kolon, ⁵ muxu tonge solomasexe yi fa sa keli Silken nulo Silo nun Samari taane yi, naxanye de xabeye yi bixi, e dugine yiboxi, e yete maxabaxi sunun taxamasenna ra, alogo e xa fa bogise saraxane nun wusulanna ba saraxan na Alatalaa banxini. ⁶ Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi mini e ralandeni Misipa taani. A siga wuge. A to e li, a yi a fala e xa, a naxa, "E fa so Axikan ma dii xemen Gedali konni." ⁷ Koni e to so taani, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli nun a foxorabirane yi e koc raxaba, e yi e birin woli ige ramaraden yinla ra. ⁸ Koni muxu fu yi e ye, ne yi a fala Yisimayeli xa, e naxa, "I nama nxu faxes, bayo donseene luxunxi nxu xon xene ma,

murutun nun fundenna nun turen nun kumina." Nayi, a mi ne faxes e ngaxakedenne xon. ⁹ Yisimayeli Gedali a muxune binbine woli ige ramara yinla naxan na, Manga Asa nan na rafala, alogo a xa taan xun mayenge Isirayila mangan Basa ma.* Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi men nafe binbine ra. ¹⁰ Na danguxina, Yisimayeli yi Misipa kaane suxu, mangana dii temene nun yamaan naxan birin yi luxi na yi, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemena. Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi keli, a xa siga e ra konyiyani Amonine yamanan.

¹¹ Netaniyaa dii xemen Yisimayeli fe naxin naxan liga, Kareyaa dii xemen Yoxanan yi na me e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra. ¹² E yi ganla birin tongo e siga Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yengedeni, e sa a li dara gbeen de Gabayon taani. ¹³ Yisimayeli yi sigama yamaan naxan na, ne to Kareyaa dii xemen Yoxanan to, e nun sofa kuntigin naxanye yi a foxo ra, e birin yi sewa. ¹⁴ Yisimayeli muxun naxanye birin suxu Misipa taani, a siga e ra konyiyani, ne yi xete Yoxanan ma, Kareyaa dii xemena. ¹⁵ Koni Netaniyaa dii xemen Yisimayeli nun a muxu solomasexe yi no e giye Yoxanan yee ra, e siga Amonine yamanani. ¹⁶ Kareyaa dii xemen Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra, ne yi ti yamaan yee ra naxanye yi luxi e nii ra, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli naxanye suxu Misipa taani Axikan ma dii Gedali faxes xanbini, sofane nun naxanle nun diidine nun kuntigine, a naxanye xali Gabayon taani. ¹⁷ E yi siga, e sa ti Kimihami yigiyadeni, Betelemi taan dexon, alogo e xa siga Misiran yamanani, ¹⁸ e makuya Babilon kaane ra, e yi gaxuma naxanye yee ra, bayo Netaniyaa dii xemen Yisimayeli bata yi Gedali faxes, Axikan ma dii xemena, Babilon mangan naxan doxo yamanan xun na.

42

Muxu gixine yi Yeremi maxadin

¹ Sofa kuntigine nun Kareyaa dii xemen Yoxanan nun Hosayaa dii xemen Yesani nun yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen birin yi e maso, ² e yi a fala Nabi Yeremi xa, e naxa, "Yandi, tin, i yi Alatala, i ya Ala mafan nxu xa, i yi a mafan yama donxeni ito xa. Bayo nxu yi wuya, koni iki nxu muxu dando nan luxi, alo i a toma kii naxan yi. ³ Alatala, i ya Ala xa kiraan yita nxu ra, nxu lanma nxu xa bira naxan foxo ra, e nun nxu lanma nxu xa naxan liga." ⁴ Nabi Yeremi yi a fala e xa, a naxa, "N bata a me. N na Alatala maxandima nen, e Ala, alo e a falaxi kii naxan yi. Alatala na e yabi naxan na, n

* 41:9: Na feen sebexi Mangane Singen 15.9-24 kui.

na birin falama nen e xa, n mi sese luxunye e ma.”⁵ E yi a fala Yeremi xa, e naxa, “Alatala xa findi sere tinxinxin jondi falan na nxu xili ma, xa nxu mi Alatala i ya Alaa falane birin suxu a naxanye tima i xa lan nxu ma!”⁶ Xa a findi ajaxin na hanma a fajina, nxu Alatala xuiin suxuma nen, en ma Ala, nxu i xexi naxan fema alogo nxu xa herin soto, Alatala, en ma Alaa fala suxun xon.”

⁷ Xi fu to dangu, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ⁸ Yeremi yi Kareyaa dii xemmen Yoxanan xili, e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra, e yamaan birin, muxudin nun muxu gbeena. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, e n xexi naxan ma alogo n xa sa a mafan e xa, a naxa, ¹⁰ ‘Xa e lu doxi yamanani ito yi, n na e rasabatima nen, n mi e fe kale, n yi e si, n mi e tale mume, bayo n bata sunu lan gbalon ma, n naxan ligaxi e ra.’ ¹¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E nama gaxu Babilon mangan yee ra, e gaxuxi naxan yee ra iki. E nama gaxu a yee ra, bayo n luxi e xon nen alogo n xa e rakisi, n yi e xunba a yii. ¹² N kininkininma nen e ma, a fan yi kininkinin e ma, a yi e raxete e yamanani.’ ¹³ Koni xa e a fala, e naxa, ‘Nxu mi luma yamanani ito yi!’ Xa e mi e tuli mati Alatala e Alaa falan na, ¹⁴ xa e a fala, e naxa, ‘En-en, nxu sigama Misiran yamanan nin, nxu mi fa yengen toe denaxan yi, nxu mi fa yenge so xotaan fe xuiin mema denaxan yi, donseen mi fa dasama nxu yii denaxan yi. Nxu luma menna nin!’ ¹⁵ Nayi, Yuda muxu donxene, e tuli mati Alatalaa falan na! Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e a ragidi yati, a e xa siga Misiran yamanani, xa e sa doxo nayi xoyeyani, ¹⁶ nayi, e gaxuxi yengen nun fitina kamen naxanye yee ra, ne sa e sotama nen Misiran yamanani, e yi faxa menni. ¹⁷ Naxanye birin waxi siga feni Misiran yamanani, e sa doxo na, ne faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, e sese mi luye e nii ra, e sese mi gbaloni minima n naxan nasigama e xili ma.’ ¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna mon ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘N ma xolon nun n ma fitinan godoxi Yerusalen kaane ma kii naxan yi, n ma xolon godoma e ma na kii nin, xa e siga Misiran yamanani. E findima nen danga yamaan misaala ra, e fe yi muxune yigitege, e yi e yalagi, e e konbi. E mi fa yireni ito toe mume!’

¹⁹ “Yuda yamaan muxu donxene, Alatala bata a fala e xa, a e nama siga Misiran yamanani. E xa a kolon ki faji, a n bata e rakolon to! ²⁰ E tantanni ito sa findima e faxa xunna nan na, e to n xexi Alatala fema, e Ala, e naxa, ‘Alatala en ma Ala maxandi nxu xa. Alatala en ma Ala na naxan yo fala, i na fala nxu xa, nxu a ligama nen.’ ²¹ Awa, n bata fa e yabi to, koni e mi e tuli matima

Alatalaa falan na, en ma Ala, a naxanye birin falaxi n xa lan e ma. ²² Awa iki, e xa a kolon. E faxama nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen i e sigan doxodeni denaxan yi.”

43

E yi Yeremi xali Misiran yi

¹ Yeremi yelinxina falane raliye yamaan birin ma, Alatala e Alaa falane birin, alo Alatala e Ala a yamari a ma kii naxan yi, ² Hosayaa dii xemmena Asari nun Kareyaa dii xemmen Yoxanan nun a yamaan wasodene birin yi a fala Yeremi xa, e naxa, “I wule! Alatala, en ma Ala mi i rafaxi a faladeni, fa fala, ‘e nama siga Misiran yi e sa doxo na.’ ³ Koni Neriya dii xemmen Baruku nan i radinxu nxu ma alogo nxu xa sa Babilon kaane sagoni, e yi nxu faxa hanma e siga nxu ra konyiyani Babilon yi.” ⁴ Kareyaa dii xemmen Yoxanan nun sofa kuntigine nun yamaan birin yi tonde i tuli matiye Alatalaa falan na, fa fala e xa doxo Yuda yamanani. ⁵ Kareyaa dii xemmen Yoxanan nun sofa kuntigine birin yi Yuda yama donxen tongo naxanye bata yi fa doxo Yuda yamanani sa keli siyane birin tagi, e yi raxuyaxi ayi denaxanye birin yi ⁶ e nun xemene nun jaxanle nun diidine nun mangana dii temene, Babilon mangan kantant muxune xunna Nebusaradan muxun naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemmena, Safan mamandenna, e nun Nabi Yeremi nun Baruku, Neriya dii xemmena. ⁷ E yi siga Misiran yamanani, bayo e mi tin e tuli matiye Alatala xuiin na, e yi sa Tapanese taan li.

Falana lan Misiran ma

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa Tapanese taani, a naxa, ⁹ “Geme xungbena ndee tongo i yi e bitin bendeni Misiran mangana banxin so deen na Tapanese taani Yuda kaane yee xori. ¹⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N xeraan nasigama nen Babilon mangan Nebukadanesari foxo ra, n ma walikena. N yi a manga gbeden doxo gmeni itoe fari n naxanye luxunxi, e yi xunna soni bandun nininna ra mangan xun ma be. ¹¹ A fama nen, a Misiran yamanan yenge. Sayaan nagidixi naxanye ma, ne yi faxa. Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne yi siga konyiyani. Silanfanna ragidixi naxanye ma, ne yi faxa silanfanna ra. ¹² A yi teen so Misiran yamanan suxure kidene ra, a yi e gan, a siga e suxurene ra. A yi Misiran yamanan no alo xuruse kantanna a domaan tongoma kii naxan yi, a mon yi xete boje xunbenli. ¹³ A Beti-Semesi senbeten geme daxine fan kala Misiran yi, a yi Misiran kaane suxurene kide banxing gan.”

44

Alaa falana Yahudiya gixine xili ma Misiran yi

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yahudiyane birin ma Misiran yamanani naxanye yi dɔxi Migidoli taan nun Tapanese taan nun Nofi taani e nun Misiran yamanan faxa binna, a naxa, ² Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Ɛ bata a to n ɲaxankatan naxan saxi Yerusalɛn fari, e nun Yuda taane birin. To, e bata kala hali muxuna, a mi fa e yi ³ amasɔtɔ e fe ɲaxin xɔn e naxan ligaxi e to n naxɔɔ, e sa wusulanna gan ala gbɛtɛne xa, e yi e batu, e tan nun ɛ tan nun ɛ benbane mi naxanye kolon. ⁴ N yi n ma walikene rafama ɛ ma yeɣe, nabine, e yi a falama, e naxa, ‘Ɛ xɛtɛ xɔsi feni itoe fɔxɔ ra naxanye mi rafan Ala ma.’ ⁵ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati, e mi xɛtɛ e fe ɲaxine fɔxɔ ra, e mi ba wusulanna ganɲɛ ala gbɛtɛne xa. ⁶ Nayi, n ma xɔɔ gbeen yi godo, a yi fitinan nafa Yuda taane birin ma, e nun Yerusalɛn kirane, e yi kala, e yi raxɔri, alo e kii naxan yi to.”

⁷ Iki, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Nanfera ɛ fe ɲaxi sifani ito ligama ɛ yete ra, ɛ yi xɛmɛn nun ɲaxanla nun dii ɲɔrɛn nun dii futene raxɔri Yuda yamaan ye, muxu yo mi lu? ⁸ Ɛ n naxɔɔma ɛ batu se rafalaxine ra, ɛ wusulanna gan ala gbɛtɛne xa Misiran yamanani ito yi ɛ fa yigiyaxi dɛnaxan yi. Ɛ waxi ɛ yete raxɔri feen nin, ɛ findi danga yamaan misaala ra bɔxɔ xɔnna siyaan bonne xa, e lu e konbe. ⁹ Ɛ bata ɲinan ɛ benbane kɛwali ɲaxine xɔn ba, e nun Yuda mangane nun e ɲaxanle nun ɛ nun ɛ ɲaxanle kɛwali ɲaxine, ɛ naxanye liga Yuda yamanan nun Yerusalɛn taani? ¹⁰ Han to muxu yo munma nimisa, a gaxu, a n ma sariyan nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ɛ nun ɛ benbane yii.”

¹¹ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata a ragidi, n xa gbalon liga ɛ ra, n yi Yuda yamaan birin naxɔri. ¹² Yuda kaan naxanye luxi e nii ra, naxanye a ragidixi e xa sa dɔxɔ Misiran yamanani, ne birin naxɔrima nɛn Misiran yamanani, e birin yi faxa yengɛn nun fitina kamɛni muxudin nun muxu gbeena. Ɛ findima nɛn danga yamaan misaala ra, ɛ fe yi muxune yigitege, e yi ɛ yalagi, e ɛ makonbi. ¹³ N na e kɛwanle saranma nɛn e ra e tan naxanye dɔxi Misiran yi, alo n Yerusalɛn kaane kɛwanle saran e ra kii naxan yi yengɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen na. ¹⁴ Muxu yo mi luyɛ a nii ra Yuda muxu dɔnxɛne ye, naxanye bata sa dɔxɔ Misiran yamanani, e sese mi e futuxulɛ alogo e xa xɛtɛ, e dɔxɔ Yuda yamanani, bayo e mi xɛtɛma, fɔ e muxu gixi dando gbansan.”

¹⁵ Xɛmɛn naxanye birin yi a kolon a e ɲaxanle yi wusulanna ganma ala gbɛtɛne xa, e nun ɲaxanla naxanye birin yi tixi na yama gbeen malanni, e nun yamaan naxan birin yi dɔxi Misiran nun Misiran yamanan faxa binni, ne yi Yeremi yabi, e naxa, ¹⁶ “Nxu mi fa waxi i ya falan name feni, i naxan tima fata Alatala ra. ¹⁷ Koni nxu waxi nxu dɛ xuiin nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan xa, nxu yi minse saraxane rabɔxɔn a xa alo nxu nun nxu benbane nun nxɔ mangane nun kuntigine yi a ligama kii naxan yi a fɔloni Yuda taane yi, e nun Yerusalɛn kirane xɔn. Na waxatini, donseene yi nxu yii nun, nxu yi ɲaxunni, nxu mi yi ɲaxankataxi. ¹⁸ Koni xabu nxu ba wusulanna ganɲɛ Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan xa, nxu ba minse saraxane rabɔxɔnɲɛ a xa, seene birin yi dasa nxu ma, yengɛn nun fitina kamɛn yi nxu ɲaxankata.”

¹⁹ Naxanle mɔn yi a fala, e naxa, “Nxu yi wusulanna ganma Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan xa waxatin naxan yi, nxɔ xɛmɛne mi yi na kolon ba? E yi a kolon a nxu yi burudine ganma a maligan na, nxu yi minse saraxane rabɔxɔn a xa.”

²⁰ Nayi, Yeremi yi a fala yamaan xa, xɛmɛn nun ɲaxanla, yamaan naxan birin na yabin so a yii, a naxa, ²¹ “Ɛ wusulanna naxanye ganxi Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn, ɛ tan nun ɛ benbane nun ɛ mangane nun ɛ kuntigine nun yamaan birin, Alatala mi a xaxili luxi na xɔn ba, a yi a miri na ma a bɔrɛni? ²² Alatala mi yi fa nɔɛ e kɛwali ɲaxine nun e xɔsi feene raxanɲɛ waxatin naxan yi, e yamanan yi kala, a yi raxɔri, a findi danga yiren misaala ra, muxu yo mi dɔxi naxan yi, alo a kii naxan yi to. ²³ Bayo ɛ bata wusulanna gan suxurene xa, ɛ yi yulubin liga Alatala ra, bayo ɛ mi ɛ tuli matixi Alatala xuiin na, ɛ mi a sariyane nun a yamarine nun a maxadi xuine suxu, nanara, gbaloni ito ɛ lixi, alo a kii naxan yi to.”

²⁴ Yeremi yi a fala yamaan xa, e nun ɲaxanle birin, a naxa, “Ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ɛ tan Yuda kaan naxanye Misiran yamanani. ²⁵ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ nun ɛ ɲaxanle naxan falaxi ɛ dɛɛn na, ɛ bata na liga. Ɛ a fala nɛn, ɛ naxa, ‘Nxu waxi nxu dɛ xuine nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan xa, nxu minse saraxane rabɔxɔn a xa.’ Nba, ɛ naxan falaxi, ɛ na liga. Ɛ dɛ xuiin nakamali!’ ²⁶ Koni, ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ɛ tan Yuda kaan naxanye dɔxi Misiran yamanani! Alatala naxa, ‘N bata n kɔɔ n xili gbeeni, Yuda kaa yo mi fa a kɔɔma n xinli sɔnɔn, naxanye dɔxi Misiran yi. E sese mi a a falama, e naxa, ‘N bata n kɔɔ

Habadan Marigina Alatala yi.”²⁷ Bayo n na n yɛn tima e ra nen alogo e xa gbalon soto, koni herin mi a ra. Yuda kaane birin naxɔrima nen yengen nun fitina kamɛni, naxanye dɔxi Misiran yamanani, han e jan.²⁸ Muxu dando nan tun yengeni min-ima, e keli Misiran yamanani siga Yuda yamanani. Nayi, Yuda yamaan muxu dɔnxɛn naxanye faxi dɔxɔdeni Misiran yamanani, ne birin a kolonma nen, xa e tan nan ma fala jɔndin na hanma n ma falana.’²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ito nan fa findima taxamasenna ra e xa fa fala n fama nen e kewanle sarandeni e ra yireni ito yi alogo e xa a kolon a n kɔnkɔ falane kamalima nen yati, lan e jaxankata feen ma.’³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N Misiran mangan Xofira sama nen a yaxune sagoni, naxanye waxi a faxa feni, alo n Yuda mangan Sedeki sa Babilon mangan Nebukadanesari sagoni kii naxan yi, a yaxun naxan yi waxi a faxa feni.’ ”

45

Yeremi yi Baruku madenden

¹ Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ naanindeni, Nabi Yeremi yi falani ito ti Neriyaa dii xɛmɛn Baruku xa, a Yeremi a falane sebe kedini waxatin naxan yi, a naxa, ² “Alatala, Isir-ayilaa Ala ito nan falaxi lan i ma, Baruku, a naxa, ³ ‘I yi a falama, i naxa, “Gbalona n xa! Bayo Alatala bata jaxankatan sa n ma soxolen fari, n bata xadan kutundeni, n mi matabu yo sotama.” ’ ⁴ Nanara, Alatala yi a fala n xa a n xa ito fala i xa, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N naxan tixi, n na rabirama nen. N naxan sixi, n na talama nen, yamanani ito kɔnin. ⁵ Nayi, i tan muxu gbeeyaa nan fenma i yɛtɛ xa ba? I nama a fen! Bayo n gbalon nafama nen birin ma. Koni, n na i rakisima nen, i na siga dede yamanani.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

46

Alaa falana lan Misiran ma

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan siyane ma:

² A ito nan fala lan Misiran yamanan nun Misiran mangan Neko a ganla ma, Babilon mangan Nebukadanesari naxan nɔ yengɛni Efirati baan de Karakemisi taani, Yuda mangan Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ naanindeni, Yosiyaa dii xɛmɛna.

³ “E yɛ masansan wure lefa xungbene nun a xurine yitɔn!

E maso, e yengen so!

⁴ E soone yitɔn,

soo ragine xa te e fari!

E xunna makantan wure kɔmɔtine so,

e ti e yirene yi!

E tanbane yitɔn!

E kanke yɛ masansanne ragodo e ma!

⁵ Nanfera, n fa e gaxuxin nan toma iki?

E xɛtɛma e xanbi ra,

e sofane bata faxa.

E xɛtɛma e giye!

E e gima, e mi e xanbi rato.

E gaxuxin yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Hali xulunlane mi nɔɛ e giye!

Hali fangamane mi nɔɛ e futuxule!

E sanna radinma,

e sa bira

ɔ kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan de.”

⁷ “Nde ito ra naxan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na?

⁸ Misiran nan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na.

A a falama, a naxa,

‘N tema nen,

n sa bɔxɔn birin xun ma,

n yi taane nun e muxune birin naxɔri.’

⁹ Soo ragine, e te yengeni!

Wontoro ragine e fɔn e ma!

Sofane, e mini e yɛ masansan wure lefane ra,

e tan Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaan xali wonle!”

¹⁰ “Marigina Alatala Senben Birin Kanna nan gbee na lɔxɔn na,

a gbeɛjɔxɔ bɔxɔna,

a gbeen jaxɔma a yaxune ra lɔxɔn naxan yi.

Silanfanna faxan tima nen na lɔxɔni

han a wasa wunla ra,

bayo a luxi nen

alo saraxana Marigina Alatala Senben Birin

Kanna xa,

kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan de.

¹¹ Misiran yama fajina,

e siga Galadi yamanani e sa senna fen.

Koni e dandan ferene fenma fuyan,

seri mi fa e yiyalanjɛ sɔnɔn.

¹² Siyane bata i ya yarabina fe mɛ.

I gbelegbele xuini bata bɔxɔn birin suxu.

Amasɔto sofane tema e bode fari,

e birin yi bira.”

Babilon mangan yi Misiran yenge

¹³ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Babilon mangan Nebukadanesari fa feen ma Misiran yamanan yengɛdeni:

¹⁴ “E a rawanga Misiran yamanani,

Migidoli kaane xa a mɛ,

Nofi kaane nun Tapanese kaane xa a mɛ!

A fala e xa, e naxa,

‘E keli, e yitɔn,

bayo yengɛn bata e konna li!’

15 Nanfera ε sofane bata raxəri?

E mi tiye,
bayo Alatala bata e radin bəxəni.
16 A muxu wuyaxi rabirama nən.

E tema nən e bode ma,
e bira, e naxa,
'En keli, en xətə en konne yi,
en bari taane!
En na en masiga halagi ti yengəni ito ra!
17 E a falama nən mənni, e naxa,
'Misiran mangani ito a sənəxən gbo de!
Koni na waxatin bata a dan!' "

18 Mangana falan ni ito ra
naxan xili Alatala Sənben Birin Kanna,
a naxa, "Habadan Ala nan n na,
n bata n kələ n yetəni,
fa fala muxuna nde fama
naxan sənben gbo
alo Taboro geyana geyane tagi,
alo Karemele geyana baan dəxən.

19 Misiran kaane, ε goronne yitən
ε siga konyiyani!
Bayo Nofi taan findima nən yire magenla ra,
a ganma nən,
muxu yo mi luma a yi.

20 Misiran yamanan findixi jingə fajin nan
na.

Sigin fama nən a xili ma
sa keli sogeteden kəmənna ma.

21 Misiran kaane bata xəjə sofa yəbaxine
ramara e ganli
naxanye masuxi e xən
alo tura raturaxine.
Hali ne fan e xun xətəma nən,
e gi e bode xən.
E mi tiye e funfuni yengən ləxəni,
bayo gbalon ləxən bata fa e ma,
n na e kəwanle saranma e ra ləxən naxan yi.

22 Misiran kaane e gima nən
e yaxu sənbenəmanə bun
alo sənəpina.

E fama e xili ma nən
e nun bunbine,
alo naxanye wudine səgəma.

23 Alatalaa falan ni ito ra,
e a fətənna səgəma nən,
hali muxun mi nəə soə fətənna naxan na
bayo e wuya alo tuguminne,
e yatən mi nəə kolonjə.

24 Yagin nan a ra Misiran yamana fajin xa.
A bata sa yamaan sagoni,
naxanye sa kelixi kəmənna ma."

25 Alatala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa
Ala naxa, "N kelima nən No taana ala xili
ma, Amən e nun Misiran yamanan nun a
mangan nun a alane nun a kuntigine e nun
naxanye birin e yigi sama Misiran man-
gani. 26 N na e sama nən e yaxune sagoni,
naxanye waxi e faxa feni, Babilən mangan
Nebukadanesari nun a kuntigine. Na xanbi

ra, muxune mən yi dəxə Misiran yi alo a
fələni," Alatalaa falan nan na ra.

*Isirayila xunbana fe
Yeremi 30.10-11*

27 "E tan Yaxuba yixətəne,
n ma walikene, ε nama gaxu,
Isirayila kaane, ε nama kuisan!
Bayo, n na e rakisima nən,
n yi sa ε ba yire makuyeni,
n yi ε bənsənna ba yamanani
e sa konyiyani dənaxan yi.
Yaxuba bənsənna muxune mən xətəma nən,
e yi lu maraxaran nun bəjə xunbenli.
E mi fa yimaxə sənən!
28 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
'E tan Yaxuba yixətəne,
n ma walikene, ε nama gaxu,
bayo n luma nən ε xən.
N siyane birin naxərə nən,
n na ε raxuyaxi ayi naxanye yə,
koni n mi ε tan naxərima.
N na ε xuruma nən
alo a lan kii naxan yi,
bayo n mi ε yatəma sontarene ra.' "

47

Nabiya falana Filisitine xili ma

1 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa
lan Filisitine ma, benun Misiran mangan xa
Gasa taan yengə:

2 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
"Walanne bata keli sogeteden kəmənna ma,
e luma nən alo fufana,
e sa yamanan xun ma,
e nun naxanye birin a yi,
e nun taane nun e muxune.
Yamaan sənəxəma nən,
yamanan muxune birin yi gbelegbele.

3 Soone torone xuiin minima nən,
yaxune yengə soə wontorone gi xuine yi mə.
Fafane mi e diine danxunma na ləxəni
bayo e tunnaxələma e ma nən fefe!

4 Amasətə Filisiti yamanan birin naxəri
ləxən bata a li,
han muxu yo mi lu
naxan Tire taan nun Sidən taan maliyə.
Bayo Alatala Filisiti kaane halagima nən,
yamaan dənəxən naxan sa kelixi Kafatoro
fəxə igə tagi bəxəni.

5 Gasa kaane e xunna bima nən sununi,
Asikalon taan yi yidundu.
E tan yamaan muxu dənəxən naxanye dəxi
məməməne yi,

ε luma ε yetə maxabə sununi
han waxatin mundun yi?

6 E a falama nən, ε naxa,
'Ee! Alatalaa silanfanna luma nxu faxə
han waxatin mundun yi?

A xa so a tənəni,
a danna sa faxan na,
a raxara fa.'

7 Koni a xa a raxara di?
Bayo Alatala nan yamarin fixi
a yengen xa keli Asikalon taan nun baan
binna xili ma.”

48

Nabiya falana Moyaba xili ma

1 Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa
Ala ito nan falaxi lan Moyaba yamanan ma,
a naxa,

“Gbalon Nebo taan xa,
bayo a bata kala!

Yarabin na a ra Kiriyatayimi taan xa,
e bata a suxu yengen!

Yarabina e yire makantanxin xa e nun
yigitegena.

2 Tantunna mi fa Moyaba yamanan xa,
bayo e fe jaxine nan yitonma a xili ma
Xesibon taani,

e naxa, ‘En siga,
en sa a raxari siyane ye!’

Ɛ tan Madimen kaane fan,
Ɛ taani dunduma nen
bayo yengena e foxo ra.

3 Gbelegbele xuiin tema nen Xoronayin
taani!

Halagin na a ra!

A birin kalama nen!

4 Moyaba yamanan kalama nen!

A diine gbelegbele xuiin mema nen.

5 E tema wuge nen Luxiti geyaan ma.

E godoma nen gbelegbele Xoronayin taani
jaxankatana fe ra.

6 Ɛ gi! Birin xa a niin makata!

Ɛ luxun alo wudi dungin burunna ra!

7 Amasoto e yigi saxi e kewanle nun e nafunle
nin,

e fan suxuma nen yengeni,

e suxuren Kemosi fan yi xali konyiyani
e nun a ki muxune nun e kuntigine.

8 Halagi tiin soma nen e taane birin yi,
taa yo mi luye.

Bonbon kuine kalama nen,
meremerene yi halagi,

bayo Alatala na nan falaxi.

9 Ɛ Moyaba mali

a xa a gi alo xoliin na tugan.

A taane yigelima nen,
muxu yo mi luma e yi.

10 Dangan na kanna xa

naxan na Alatalaa wanla rabenin.

Dangan na kanna xa

naxan tondima yengen soe!”

11 “Moyaba yi baje xunbelixi

xabu a dii jore waxatini,

alo manpaan na ramara

alogo a xa siga jaxunje ayi.

A mi baxi a yamanani,

a siga gbete yi,

a mi sigaxi konyiyani.

Nanara, a mon jaxun a kiini,
a xirin mi masaraxi.”

12 Koni, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Laxone fama,

n muxune rafama e ma laxon naxanye yi,

e yi e ba e yamanani

sigaxi yamana gbete yi.

E yi e yamanani geli,

e yi a xunna kala.

13 Moyaba yagima nen Kemosi suxurena fe
ra,

alo Isirayila yamaan yagi kii naxan yi

Beteli kidena fe ra,

e yi e yete taxuxi naxan na.*

14 Ɛ a falama di nayi, e naxa,

‘Sofa fajine nan nxu ra,

yenge so wexilixine?’

15 Moyaba yamanan kalama nen,

tutin yi te a taane yi.

E sigama a banxulan fajine ra nen e fax-
adeni,”

Mangana falan nan na ra,

naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.

16 Moyaba halagi waxatin bata a li,

gbalon mafuraxin fama a xili ma.

17 Ɛ tan a rabilinna muxune,

e a wuga,

e tan naxanye birin a xili gbeen kolon!

Ɛ naxa, “Ee! Senbe gbee sifani ito bata kala!

Mangaya gbeeni ito bata halagi!”

18 “Ɛ tan Dibon kaane,

e keli e binyeni,

e godo han

e sa doxo boxo xareni,

bayo Moyaba yamanan kala muxun fama
nen e xili ma.

A e taa makantanxine kalama nen.

19 Aroyeri kaane,

e ti kiraan matodeni,

muxu gixi dangumaton naxanye e futuxu-
luxi,

e ne maxodin,

e naxa, ‘Nanfe ligaxi?’

20 Yagin nan a ra Moyaba xa,

bayo a bata yigitege.

Ɛ xuiini te! Ɛ gbelegbele!

Ɛ a rali Arinon xuden de

a Moyaba bata kala!”

21 “Kitin bata keli yamanan xili ma

naxan lantani,

a bata fa Xolon nun Yahasi nun Mefaati xili
ma,

22 e nun Dibon nun Nebo nun Beti-
Dibilatayimi,

23 e nun Kiriyatayimi nun Beti-Gamulu nun
Beti-Meyon,

24 e nun Keriyoti nun Bosara,

* 48:13: Na feen sbexi Mangane Singen 12.28-29 kui.

e nun Moyaba yamanan taane birin,
naxanye maso, naxanye makuya.

²⁵ Moyaba senben bata kala,
a fangan bata ba a ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

²⁶ “E Alaa xolon dalon so a yii,
a xa a xun magi a ra
bayo a bata murute Alatala xili ma!
Moyaba xa a makutukutu a baxunni,
birin yi gele a ma.

²⁷ E tan xa mi yi Isirayila yamanan
magelema ba?

E a toxi suxi mujadene nan ye ba,
e to e xunne yimaxama a mageledeni,
e na a fe fala?

²⁸ E tan Moyaba kaane,
e taane rabeyin,
e sa dxoxo fanye yinle ra,
e ganbane raliga
naxanye e teen sama geme longonne ra.”

Nabi Esayi 16.6-12

²⁹ “Nxu bata Moyaba kaane wasona fe me
naxan gbo han,
e nun e yete yigboon nun e wason
nun e yete yitena, e nun e yandana.”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “N na wasona fe kolon,
koni e yete matoxoma fuun nin.”

³¹ “Nanara, n Moyaba wugama,
n gbelegbelema sununi Moyaba birin xa.
N kutunma Kiri-Hareseti kaane fe ra.

³² N wugama Sibima manpa binle fe ra
dangu Yaaseri kaane ra,
bayo e yiine bata yi siga
han baan xanbi ra,
e yiine yi sigaxi han Foxo Daraan kidi ma.
Koni halagi tiin bata e bogi fajine kala.

³³ Sewan nun jaxajaxan bata jan
Moyaba wudi bili nakone nun xene yi.
N bata manpa igen jan manpa ige badene
yi,
muxu yo mi fa manpa bogi igen bama
sewani.

Yenge so sonxo xuiin nan fa mema na yi.
³⁴ Xesibon kaane gbelegbele xuiin sigama
han Eleyale taani,

e xuiin sa mema han Yahasi taani,
keli Soyari taan ma
siga han Xoronayin taani,
siga Egilati-Selisiya taani,
bayo hali Nimirimani daraan fan bata xori.

³⁵ N Moyaba yamanan naxorima nen,
e tan naxanye saraxane bama taane suxure
kidene yi

e wusulanna gan e alane xa,”
Alatalaa falan nan na ra.

³⁶ “Nanara, n bojen wugama Moyaba fe ra.
N ma mawuga xuiin luxi nen
alo xulen xuina sununi.
N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra,

bayo e nafunla naxan malan,
na bata tunun.

³⁷ Bayo muxune birin bata e xunne bi,
e birin yi e de xabene bi sununi,
e yi e yiine birin maxaba,
e kasa benbeli dugine so sununi.

³⁸ Saya feen nan tun fa mema Moyaba banx-
ine

nun a yama malandene yi,
bayo n bata Moyaba yamanan kala
alo fejena

muxe mako mi fa naxan ma,”
Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ Ee! E jaxankataxi!
E gbelegbelema han!

E yagixin bata e xun xanbi so!
Moyaba yamanan fe findima magelen
nun gaxu xunna ra nen a rabilinna birin xa!

⁴⁰ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E yaxun sinma nen e ma alo singbinna
naxan a gabutene yifulunma Moyaba xun
ma.

⁴¹ Keriyoti suxuma nen, a yire makantanx-
ine yi tongo.

Moyaba sofane bojen luma nen na loxonni
alo jaxanla naxan dii barini.

⁴² Moyaba kalama nen,
a mi fa findima siyaan na sonon,
bayo a bata murute Alatala xili ma.

⁴³ E tan Moyaba kaane,
gbalon nun yinla nun luti ratixina e yee ra.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁴ “Naxan na a gi gbalon bun,
na yi sa sin yinla ra!

Naxan na te yinla ra,
na yi sa a suxu luti ratixin na.
Bayo n Moyaba kaane kewanle saranma e
ra jeen naxan na,
na a limaton ni i ra,”

Alatalaa falan nan na ra.
⁴⁵ “Muxu gixine taganxin yigiyaan fenma
nen Xesibon taani,

koni teen minima nen Xesibon taani,
tee degen yi mini Sixon ma manga banxini,
a Moyaba kaane xunna kala,
a yi gbalotoni itoe gan.

⁴⁶ Gbalona e tan Moyaba kaane xa!
Kemosi suxurena yamaan bata tunun,
bayo e diine bata xali konyiyani.

⁴⁷ Koni waxati famatoni,
n mon Moyaba muxu suxine raxetema nen.
Na kitin nan saxi Moyaba sanna.”
Alatalaa falan nan na ra.

49

Nabiya falana Amonine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma, a
naxa,
“Dii mi fa Isirayila kaane yii sonon ba?
Kee tongo yo mi fa e xa sonon ba?
Nanfera nayi,

Amonine dōxi Isirayila taane yi?
Nanfera Mələkō suxurena yamaan bata
Gadi yamanan tongo?”

² Nanara, Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Ləxəne fama,
n yenge so sənəxə xuiin natema ləxən nax-
anye yi

Amonine taan Rabaha xili ma,
a yi findi taa xonna ra,
a rabilinna taane yi gan.
Nayi, Isirayila kaane yi e kedi muxune
kedi,”

Alatala naxa na kiini.
³ “Xesibən kaane, e gbelegbele,
bayo Ayi taan bata kala!
Rabaha kaane ε sunu xuini te,
ε kasa bənbeli dugine ragodo ε ma,
ε wuga.

ε gi taan makantan yinna yiren birin yi
bayo yaxune bata fa ε suxuren Mələkō suxu-
deni,

e siga a ra konyiyani,
e nun a ki muxune nun a kuntigine.
⁴ Nanfera ε kanbama ε lanbanne nun ε xεene
yi,

e to rafexi bogise xaba daxine ra?
ε tan Raba kaane,
yama murutəxina,
ε tan naxanye ε yigi saxi ε nafunle yi
ε naxa, “Nde nəε nxu yenge?”

⁵ Marigina, Alatala Senben Birin Kanna
falan ni ito ra, a naxa,

“N fe magaxuxin nafama nən ε xili ma,
sa keli ε rabilinne birin yi,
ε birin yi kedi,
muxu yo mi muxu gixine xun lanje.

⁶ Koni na na dangu,
n mən Amonine muxu suxine raxetema
nən,”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana lan Edən ma

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi Edən yamanan xili ma, a naxa,
“Fekolonne bata dasa Teman yamanani ba?
Maxadi tiine mi fa na xaxilimane ye ba?
E fe kolonna bata kala ba?

⁸ ε xεte ε giye,
ε luxun faran yinle ra,
ε tan Dedan kaane!
Bayo n gbalon nafama nən Esayu yixetene
xili ma,
n na e kəwanle saran e ra waxatin naxan
yi.”

Nabi Abadi 1.5-6

⁹ “Xa muxune fa ε nakəni ε manpa bogine
mujadeni,
e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?
Xa mujadene fa i konni kəen na,
e mi e waxonna xan tongoma ba?

¹⁰ Nba, n tan Ala Esayu yixetene yii seene
birin naxorima nən,

n yi e luxundene birin namini kənenni.

E mi fa nəε e luxunje.
E bənsənna nun e ngaxakedenne
nun e dəxə bodene birin halagima nən,
muxu yo mi lu Esayu bənsənni.

¹¹ ε kiridine lu na,
n na n yengi dəxe e xən.
ε kəna gilene xa e yigi sa n yi.”

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N tan mi naxanye yalagixi kitini, xa ne
karahan xələ igelengenna mindeni, ε tan
yate səntaren na nayi ba? En-ən de! ε mi
suxuma səntarene ra de! ε a minma nən
yati!” ¹³ Bayo Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N bata n kələ n yeteni, fa fala Bosara taan
naxorima nən, a rayarabi, a danga, a halagi.
A taane birin kalama nən habadan!”

Nabi Abadi 1.1-4

¹⁴ N bata xerayana nde a fe mε fata Alatala
ra,

xeraan bata rasiga siyane ma,
a xa sa a fala, a naxa,
“E keli, ε sa Edən kaane yenge!
ε keli ε sa yenge sol!”

¹⁵ Ala naxa, “Edən kaane,
n na e senben xurunma nən siyane birin xa.
Birin ε rajaxuma nən.

¹⁶ ε to muxune magaxuma,
wason naxan ε bəjəni,
na bata ε ratantan
ε tan naxanye dōxi faran yinle ra,
e nun geyane fari.

Hali ε tēen sa kore alo singbinna,
n na e ragodoma nən,”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Edən yamanan kalama nən, naxan yo
na dangu a dəxən ma, ne yigitegema nən, e
kabe, e kolin a fitina feene ma.” ¹⁸ Alatala
yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi fa luyε be.
Adamadi yo mi dəxe a yi alo Sodomā nun
Gomora nun e rabilinna taane halagi kii
naxan yi.

¹⁹ N luma nən alo yatan
naxan xəjəxin minima fətənni Yuruden
baan de,

a siga sube fendeni yire fajini.
N Edən kaane kedima nən e yamanani
sanja ma kedenni,

n naxan sugandixi,
n sa na dəxə na yi.
Bayo, nde maliga n tan na?
Nde n yamare?
Xuruse rabaan mundun n yεε ratiye?”

²⁰ Nanara, ε tuli mati Alatalaa fe ragidixin
na lan Edən kaane ma,
e nun a feen naxanye yitənxī Teman kaane
xili ma!

E luma nən
alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
e dəxəden yi yigeli yati!

²¹ E kala xuiin bəxəni maxama nən,

e gbelegebele xuiin yi siga han Gbala Baana.

²² A luma nɛn alo singbinna nan tema a sa sin e ma, a yi a gabutene yifulun Bosara taan xun ma. Na lɔxɔni Edɔn sofane bɔjɛn luma nɛn alo jaxanla naxan dii barini.

Nabiya falana lan Damasi ma

²³ Falana lan Damasi taan ma:
“Xamata kaane nun Arapada kaane bata yagi,

bayo e bata xibaru jaxina fe mɛ.

E bata kɔntɔfili,

e yimaxa alo baan na walanjɛ ayi.

²⁴ Damasi kaane senben bata jan,

e bata e xun xanbi so,

e waxi e gi feni.

Gaxun nun kuisanna nun xɔlɛn bata e suxu, alo jaxanla naxan dii barini.

²⁵ Taa xili kanni ito fa rabɛjɛnxi di, n ma sɛwa taana?”

²⁶ “A banxulanne birama nɛn taan xun xɔn yati! A sofane birin yi faxa na lɔxɔni,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.
²⁷ “N tɛɛn soma nɛn Damasi taan makantan yinne ra, a yi Ben-Hadada manga banxin gan.”

Nabiya falana Arabune xili ma

²⁸ Alatala ito nan falaxi Kedari bɔnsɔnna nun Xasori mangayane xili ma Babilɔn mangan Nebukadanesari naxanye yɛngɛ a yi e nɔ, a naxa,

“Ɖ keli, ɛ Kedari bɔnsɔnna yɛngɛ!

Ɖ sogeteden yamanan muxune halagi!

²⁹ Ɖ e xuruse kurune nun e kidi bubune tongo e yii,

e nun e yigiyadene nun e goronne nun e jɔgɔmɛne birin.

Muxune sɔnxɔn natema nɛn e ma, e naxa, ‘Gaxun yiren birin yi!’ ”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Ɖ tan Xasori kaane,

ɛ gi mafuren!

Ɖ sa ɛ luxun faran yinle ra!

Bayo Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yɛngɛni tɔn ɛ xili ma.

³¹ Ɖ keli, ɛ fu siyani ito ma

naxan dɔxi bɔjɛ xunbenli.

A taane so dɛɛne mi nɔɛ balanjɛ,

e mi sɔxɔnxi,

e dɔxi e danna nɛn,”

Alatalaa falan nan na ra.

³² “Yaxune e jɔgɔmɛne tongoma nɛn yɛngɛni,

e nun e xuruse kuru wuyaxine.

Naxanye e xunne dɛxɔn bima,

n ne raxuyama ayi nɛn foyeni,

n gbalon nafa e ma

keli yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ Xasori taan findima nɛn kankone kuru-den na,

yire rabɛjɛnxiina han habadan.

Muxu yo mi dɔxɛ a yi, adamadi yo mi luyɛ na.

Nabiya falana Elan xili ma

³⁴ Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa lan Elan yamanan ma Yuda mangan Sedeki a mangayaan fɔlɔ waxatini, a naxa,

³⁵ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“N Elan yamananana xanli girama nɛn, naxan findixi e senben binla ra.

³⁶ N foye naanin nafama nɛn Elan xili ma

keli kore xɔnna tongon naaninne ma,

n yi e raxuya ayi foyeni.

Yamana yo mi luyɛ

Elan muxu gixine mi sigan dɛnaxan yi.

³⁷ N Elan kaane rayarabima nɛn e yaxune yɛɛ ra

naxanye waxi e faxa feni.

N gbalon nafama nɛn e ma n ma xɔlɔ gbeeni,

n yi yɛngɛn bira e fɔxɔ ra,

han n yi e rajan.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁸ “N Elan mangan nun a kuntigine halagima nɛn,

n yi n ma manga gbɛden dɔxɔ na,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ “Koni waxati famatɔni,

n fama nɛn Elan muxu suxine ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

50

Babilɔn kalama nɛn

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Babilɔn nun a rabilinna taane ma, a naxa,

² “Ɖ xibaruni ito rali siyane ma,

ɛ a rawanga!

Ɖ taxamasenni te,

ɛ a fe rali birin ma,

ɛ nama sese luxun,

ɛ a fala, ɛ naxa,

‘Babilɔn taan suxuma nɛn!

Yarabin na a ra Beli suxuren xa,

Merodaki suxuren gaxuma nɛn!

Yarabin na a ra e alane sawurane xa,

gaxuna e suxurene suxuma nɛn!’

³ Bayo siyana nde fama nɛn a yɛngɛdeni

sa keli sogeteden kamɛnna ma,

a e yamanan naxɔrima nɛn,

muxu yo mi lu a yi.

Muxune nun xuruseene birin e gima nɛn.”

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Na lɔxɔne nun na waxatini,

Isirayila kaane nun Yuda kaane fama nɛn e bode xɔn,

e siga wuge,

e Alatala fen, e Ala.

⁵ E maxɔdinna tima nɛn Siyon kirana fe yi,

e yi e yɛɛ rafindi mɛn binna ma,

e yi e yete findi Alatala gbeen na habadan
layirin xɔn
naxan mi jinanma muxune ra mume!

⁶ N ma yamaan yi luxi nen

alo xuruse tununxine.

E xuruse rabane bata yi e ralo ayi,

e yi lu sigε geyane nun yire matexine xun
xɔn

e jinan e matabuden ma.

⁷ Naxan yo na yi e to,

a yi e faxa,

e yi a fala, e naxa,

'Nxu mi kala tixi,

bayo e bata yulubin liga Alatala ra,

tinxinna kanna, Alatala,

e benbane yigina.' "

⁸ "E gi, ε keli Babilon yi,

ε keli Babilon kaane yamanani,

ε lu alo kɔtɔne xuruse kurun yeε ra.

⁹ Bayo n siya gbeene rakelima nen,

n na e malan,

n yi e radin Babilon taan xili ma

sa keli sogeteden kamenna ma.

E taan yengεma nen,

e yi a tongo.

E xalimakunle mi fule mume

alo sofa yebaxin to mi xεte a yii genla ra keli
yengeni.

¹⁰ E fuma Babilon taan ma nen,

a kala muxune birin yi wasa,"

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ "E sεwa, ε naxan,

ε tan naxanye fuma n ma yamaan ma!

ε tunganε ayi sεwani

alo jinge diin sεxen dε.

ε naxan xuiin xa gbo ayi

alo soo kenden wuga xuina.

¹² Koni ε nga yarabima nen,

naxan ε barixi,

na yagima nen.

ε findima siya dɔnxen nan na siyane birin
tagi,

ε yamanan yi findi burunna nun yire xaren
nun tonbonna ra.

¹³ Muxu yo mi fa luma a yi sɔnɔn,

bayo Alatala a findima nen yire magenla ra
a xɔloni.

Naxan yo na dangu Babilon yi,

na kanna yigitegεma nen,

a kolin a kala kii ma."

¹⁴ "E ti Babilon yengε xinla ma a rabilinna
birin yi,

ε tan xali wonle!

ε a bun,

ε xalimakunle birin woli a ma!

Bayo a bata yulubin liga Alatala ra.

¹⁵ E yengε so sɔnxɔn nate a ma yiren birin yi!

E minima nen e yete dentegedeni

e yiine yitexi.

A sangansone birama nen,

a taa makantan yinne yi kala.

Bayo Alatala bata a gbeen jɔxɔ.

ε gbeen jɔxɔ a ma!

ε a liga a ra

alo a ligaxi bonne ra kii naxan yi.

¹⁶ E sansi siine nun bogie xabane raxori e
bode xɔn Babilon yi.

Halagi tiina silanfanna fama nen,

birin xa xεte a konni,

birin xa a gi, siga a yamanani."

¹⁷ "Isirayila yamaan bata findi xuruse tu-
nunxin na

yatane naxan kedixi.

Asiriya mangan nan singe yi a yengεma.

Dɔnxen na, Babilon mangan Nebukadane-
sari nan a halagi."

¹⁸ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, "N

Babilon mangan nun a yamanan muxune
kεwanle saranma e ra nen alo n Asiriya

mangan liga kii naxan yi.

¹⁹ Koni, n mɔn xεtema nen Isirayila ra

alo xuruse kuruna a sansanni,

e yi e dεge Karemele geyaan nun Basan yire
matexin fari.

E lugoma nen Eframi geya yiren nun Galadi
yamanani."

²⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

"Na lɔxɔne nun na waxatini,

muxune Isirayila yamaan hakene funfun
fenma nen,

koni a sese mi luma na.

E Yuda yamaan yulubine xɔn fenma nen,

koni sese mi toe.

Bayo n na yamaan muxu dɔnxen naxanye lu
e nii ra,

n ne yulubine xafarima nen."

²¹ "E fu Meratayin yamanan ma,

e nun Pekodo kaane!

ε e sagatan, ε e birin naxori.

N na ε yamarixi naxan birin na,

ε ne liga."

Alatalaa falan nan na ra.

²² "Yengε so sɔnxɔne nan tun tema ya-
manani.

Naxankata gbeen na a ra.

²³ Ee! Yamanan naxan senbe gbo a birin xa,

na bata kala, a halagi!

Ee! Babilon bata findi yamana rabεninxin
na!

²⁴ Babilon kaane,

n bata lutin nati ε yeε ra,

ε yi ε suxu a ra,

benun ε xa a fe kolon.

E yi ε li na, e yi ε suxu,

amasɔtɔ ε bata n tan Alatala yengε.

²⁵ Alatala bata a yengε so seene ramini e
ramaradeni a xɔloni.

Marigina Alatala Senben Birin Kanna wanla
kema nen

Babilon kaane yamanani.

²⁶ E fa a xili ma keli yire makuyene yi.

E a sagane rabi,

e yi a nafunle yitaxun

alo sansi keene

e yi e birin kala,

sese nama lu a yii.

²⁷ E a turane birin faxa,

e e birin xali e faxadeni!

Gbalon na a ra e xa,

bayo e loxon bata a li,

e kewanle saranma e ra waxatin naxan yi.”

²⁸ “Muxu gixine xuiin nan ito ra,

naxanye minixi yengeni Babilon yi,

e fa a rali Siyon taani

a Alatala en ma Ala bata a gbeen joxo a batu

banxina fe ra.

²⁹ E xali wonle xili e xa fa Babilon xili ma,

naxanye fatan xalimakunla wole.

E daaxadene yiton a rabilinni,

muxu yo xun nama mini ayi.

E e saranna fi e kewanle ra,

e a liga e ra

alo e a liga bonne ra kii naxan yi!

Bayo a bata murute Alatala xili ma,

Isirayila Sarijandena.

³⁰ Nanara, yaxune a banxulanne faxama

nen taan yama malandene yi,

a sofane birin yi halagi na loxoni,”

Alatalaa falan nan na ra.

³¹ Marigina Alatala Senben Birin Kanna

falan ni ito ra, a naxa,

“E tan yete yigbone,

n bata keli e xili ma.

E kewanle saranma e ra waxatin naxan yi,

na bata a li.

³² Yete yigbone e sanna radinma nen,

e bira,

muxu yo mi e rakelima.

N teen soma nen e taane ra,

a yi e rabilinne birin gan.”

³³ Alatala Senben Birin Kanna yi falani ito ti,

a naxa,

“Isirayila kaane nun Yuda kaane birin

jaxankataxi.

Muxun naxanye e suxi konyiyani,

ne tondixi e bejinje.

³⁴ Koni e xunbamaan senben gbo,

a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

A e xun mayengema nen

alogo a xa boje xunbenla soto e yamanan xa,

a yi Babilon kaane yimaxa.”

³⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Yengen kelima nen Babilon kaane xili ma!

Yengen kelima nen muxune birin xili ma

naxanye dxi Babilon yi,

e nun e kuntigine nun e fekolonne.

³⁶ Yengen kelima nen e yiimatone xili ma,

e yi findi daxune ra!

Yengen kelima nen e sofane xili ma,

e yi lu gaxuni!

³⁷ Yengen kelima nen e soone nun e yenge so

wontorone xili ma,

e nun siya basanxine birin xili ma

naxanye dxi a yi,

e sofane yi lu alo jaxanle!

Yengen kelima nen e nafunle xili ma,

e birin yi ba e yii!

³⁸ Ala xa igen jan e xudene yi,

e xori!

Bayo suxure yamanan nan a ra,

e xaxinla bata jan gaxu feene bun.

³⁹ Nanara, burunna subene nun kankone

luma nen Babilon yi,

a findi dangaranfulene konna ra.

Muxu yo mi fa luma a yi,

a yigelima nen

han mayixeten nun mayixete,

⁴⁰ alo Ala Sodoma nun Gomora nun e ra-

bilinna taane halagi kii naxan yi.

Muxu yo mi fa luma a yi,

adamadi yo mi fa dxe na,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴¹ “Yamaan fama nen

sa keli sogeteden komenna ma,

siya gbeen nun manga senbemanema fama nen

sa keli fo boxon danna ra.

⁴² E sofane fama nen xanle nun degemane ra

e yii.

E jaxu,

e mi kininkininna kolon.

E xuiin minima nen alo foxo igena,

e nema fama e soone fari.

E fama nen safa yeen ma,

e yengen so e bode xon

alo muxu kedenna.

E fama Babilon taa fajin nan yengede yi!

⁴³ Babilon mangan to na feen xibarun me,

a gaxu, a fangan yi jan

alo jaxanla naxan dii barini.

⁴⁴ N luma nen alo yatan

naxan xajexin minima fotonni Yuruden

baan de,

a siga sube fendeni yire fajini.

N ne kedima nen e yamanani sanja ma

kedenni,

n naxan sugandixi,

n sa na dxi na.

Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamare?

Xuruse rabaan mundun n yee ratiye?”

⁴⁵ Nanara, e tuli mati Alatalaa fe ragidixin

na Babilon xili ma,

a feen naxanye yitonxi Babilon kaane ya-

manan xili ma.

E luma nen

alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,

e dxi den yi yigeli yati!

⁴⁶ Dunuja muxune na a me

a Babilɔn bata suxu yɛngɛni,
siyane yimaxama nɛn,
e gbelegbele xuini te.

51

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N kala ti foyen nafama nɛn Babilɔn
nun Lebo-Kamayi* muxune birin xili ma.

² N xɔɔɛne xɛma nɛn Babilɔn xili ma
naxanye a fintanma alo maala,
a muxune birin yi kedi
alo se dagina.

Bayo e fuma nɛn a ma
keli yiren birin yi gbalon lɔxɔni.

³ E xalimakunle woli ε yaxune xalimakuli
wonle xili ma,

e nun wasodene kanke yɛ masansanne
ragodoxi naxanye ma!

ε nama diɲa e sofa yo ma!

ε e sofa ganla birin faxa.

⁴ E maxɔlɔxine xa lu biraxi Babilɔn ya-
manan xun xɔn,

e sɔxɔnxin yi lu saxi Babilɔn taan kirane xɔn.

⁵ Bayo Ala mi Isirayila yamaan nun Yuda
yamaan nabɛɲinxi,

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna,
hali e yamanan to rafexi yulubine ra Isiray-
ilaa Sariɲanden yɛε ra yi.

⁶ E gi, ε mini Babilɔn yi,
birin xa a niin makata,
alogo ε nama faxa Babilɔn kaane hakɛne fe
ra!

Bayo Alatala gbeɲɔxɔ waxatin bata a li,
Ala Babilɔn kaane saranma nɛn
alo a lan e ma kii naxan yi.

⁷ Babilɔn yi findixi xɛma igelengenna nan
na Alatala yii,

dunɲa muxune birin xunna firifiri naxan
kui dɔlɔ ra.

Siyane bata a dɔlɔn min,
e xunne yi keli e ra.

⁸ Babilɔn taan bata kala,
a bata kala!

ε gbelegbele a fe ra!

ε senna fen naxan sama a furen de!

Waxatina nde, a yalanma nɛn.

⁹ ‘Nxu wa nɛn Babilɔn dandan feni,
koni a mi nɔε yiyalanɲε.

Nayi, en na a rabeɲin.

Birin xa siga a konyi.

Bayo kitin naxan nagidixi a xili ma,
na feen bata te han kore xɔnna.’

¹⁰ ‘Alatala bata en xun mayengɛ kitin sa.

ε fa, en sa Alatala,

en ma Ala kɛwanla yɛba Siyon taani.’ ”

¹¹ “ε xalimakunle ralemun!

ε wure lefane tongo!

Alatala bata Mede mangane radin Babilɔn
xili ma

bayo a bata a kala feen nagidi.

Alatala a gbeɛn ɲɔxɔma nɛn a batu banxina
fe ra.

¹² E taxamasenne yite

alogo muxune xa siga yɛngɛ sodeni

Babilɔn taan makantan yinne xɔn!

ε xun makantan muxune fari sa,

ε yi kantan tiine ti!

ε sofane yitɔn yaxune xili ma!

Bayo Alatala naxan nagidixi,

a na rakamalima nɛn

a naxan falaxi lan Babilɔn kaane ma.

¹³ E tan naxanye dɔxi baa gbeene de

nafulu gbeena ε tan naxanye yii,

ε raɲanna bata a li,

danna fa sama ε siimayaan na nɛn.”

¹⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata a kolɔ a
yɛε yi, a naxa,

“N taani ito rafema nɛn yaxune ra yati,

e wuya alo tuguminne,

e yi e nɔ sɔtɔ xuini te ε xili ma sɛwani.”

Nabi Yeremi 10.12-16

¹⁵ “Ala nan bɔxɔ xonna daxi a sɛnbɛni,
a yi dunɲa bɛtɛn sa a fe kolonna xɔn,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

¹⁶ A na a xui ramini,

tulen yi a malan kore,

a kundaan nafa,

sa keli bɔxɔn danne ra.

A yi galanna nun tulɛn nafa,

a foyen namini a ramaradeni.

¹⁷ Muxune birin bata findi xaxilitarene nun
fekolontarene ra.

Xɛma rawanle birin yagixi

lan e sawura rafalaxine fe ma,

bayo wulen nan e suxurene ra,

nii yo mi e yi.

¹⁸ Fe fuun nan e ra,

wali magelexina.

E halagi waxatin na a li,

e raxɔrima nɛn.

¹⁹ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi

alo e tan.

Bayo a tan nan seen birin daxi.

A tan nan gbee Isirayila bansonne ra.

A xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.”

Babilɔn taan naɲanna fe

²⁰ “Babilɔn kaane, ε lu nɛn n xa

alo sinbena, yɛngɛ so se fajina,

n yi siyane raxuya ayi ε ra,

n yi yamanane kala ε xɔn.

²¹ N soone nun soo ragine raxuyaxi ayi ε tan
nan na,

e nun yɛngɛ so wontorone nun a ragi mux-
une,

²² e nun xɛmɛne nun ɲaxanle,

e nun fonne nun dii ɲɔɛne,

e nun banxulanne nun sungutunne,

* 51:1: Lebo-Kamayi findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala “Babilɔn kaane.”

23 e nun xuruseene nun xuruse rabane,
e nun xεε biine nun e jingene,
e nun yamana kanne nun kuntigine.

24 Babilon taan nun a muxune fe jaxin nax-
anye ligaxi Siyon taan na,
n na kewanle saranma nen e ra ε yetagi,”
Alatalaa falan nan na ra.

25 “N kelima nen ε xili ma, Babilon kaane.
ε tan naxanye maxoɔxo kala tideni
alo geyana,

ε tan naxanye boxon birin halagima!
N na n yiini bandunma nen ε xili ma,
n yi ε taan makutukutu

keli gemene xuntagi
n yi ε konna findi geya ganxin na,”
Alatalaa falan nan na ra.

26 “Geme mi sote ε konni,
naxan finde banxin tongon ma geme kenden
na

banxin noε beten se gemen naxan na.
Amasoto ε konna luma nen kalaxi han
habadan,”

Alatalaa falan nan na ra.

27 “E taxamasenni te yamanani!
ε xotaan fe siyane tagi!

ε siyane yiton, e xa a yenge,
ε Ararati nun Minni nun Asikenasi ya-
manane xili a yengedeni!

ε sofa ganle kuntigin doxo
a xa yengen xun mato a ra Babilon xili ma!
ε soone rasiga a xili ma
naxanye wuya alo tuguminne.

28 ε siyane yiton, e xa sa a yenge,
Medene mangane nun e yamana kanne
nun e kitisane birin
e nun yamanan naxanye birin e noon bun
ma.

29 Alatala yengen naxan yitonxi Babilon
kaane xili ma,

na na rakamali waxatin naxan yi,
a Babilon yamanan findi yire yigenla ra
muxu yo mi luma denaxan yi habadan,
nayi boxo xonna xuruxurunma nen,
a yimaxa.

30 Babilon sofane bama nen yengen soε,
e so e yire makantanxine yi,
e senben na jan.
E luma nen alo jaxanle.

Teen soma nen e taan banxine ra,
e taa makantanxin yinne so deene birin
kalama nen.

31 Xerane gixin fama nen xerane foxo ra
a faladeni Babilon mangan xa,
fa fala yaxune bata e taan yiren birin tongo
yengeni,

32 kirane bata suxu,
teε dara yirene ganma,
gaxun bata sofane suxu.”

33 Amasoto Alatala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa,
“Babilon taan malaxunma nen
alo se banbo lonna
a nema yibodonma waxatin naxan yi.
Se xaba waxatina a limaan ni i ra a xa.”

34 Yerusalen kaane a falama, e naxa,
“Babilon mangan Nebukadanesari bata en
naxori,

a yi en ma taani maxa
alo goron kui genla.
A bata en gerun alo ninginangana,
a lugo en yii se fajine ra,
a mon yi en baxun.”

35 Siyon kaane a falama, e naxa,
“Babilon kaane gbalon naxan saxi en fari,
Ala xa na sa e fan fari!”

Yerusalen kaane a falama, e naxa,
“Babilon kaane faxan naxanye ti en konni,
Ala xa na wunla goronna lu e xun ma.”

36 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na ε xun mayengema nen,
n na ε gbeen joxoma nen,
n yi Babilon yamanan baa gbeen xori,
n yi a baan xunna xara.

37 N Babilon taan kalama nen,
a findi geme malanxine ra,
e nun kankone kurudena.

A fe yi magaxu ayi,
muxune yi kolin a kala kii ma.
Muxu yo mi doxe a yi.

38 A muxune xaje alo yatane,
e wurundunma alo yata senbemanne.

39 Koni e na kunfa jaxi ra,
n donse donna yitonma nen e xa
e yi n ma xolon dolon min
han e xunna yi keli e ra,
e yi xi habadan,
e mi fa kele mume!”

Alatalaa falan nan na ra.

40 “N yi e xali
alo yexee diine na siga e faxadeni,
alo kontonne nun kotone.”

41 “Ee! Sesaki† taan suxuma nen!
A tan naxan matoxoma boxo xonna taane
birin ye!
Ee! Babilon taan naxorima nen siyane tagi!”

42 “Foxo igen sama nen Babilon boxon xun
ma,
a moronne yi dangu a fari.‡

43 A taane kalama nen,
a findi boxo xaren nun tonbonna ra,
muxu yo mi doxe yamanan naxan yi,
adamadi yo mi dangue denaxan yi.

44 N Beli suxuren jaxankatama nen,
Babilon taana ala.
A naxan gerunxi,

† 51:41: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala “Babilon taana.” ‡ 51:42: Igen moronne: alo foyen na so igeni.

n na bama a de nen.
Siyane mi fa luma sigε a ma sonon.
Babilon taan makantan yinne yatin birama
nen.

45 N ma yamana, ε mini a yi,
birin xa a niin makata!
ε masiga Alatalaa xolo gbeen na!
46 ε nama tunnaxolo ε ma,
ε nama gaxu feene yeε ra
naxanye xinla mema yamanani!
Bayo fena nde xinla mema nen to fari,
fe gbete xinla yi me faraxi.
E naxa, a gbalon na a ra yamanani, hanma
mangana nde bata keli nde xili ma.
47 Nanara, loxone fama,
n Babilon suxurene jaxankatama loxon
naxanye yi.

N na e yamanan birin nayarabima nen
a faxa muxune binbine birin yi lu biraxi
taan xun xon.

48 Naxanye birin kore xonna nun boxo
xonna ma,
ne e xuini tema nen Babilon xili ma sewani,
bayo halagi tiine fama nen a xili ma
sa keli sogeteden komenna ma,”
Alatalaa falan nan na ra.

49 “Babilon taan kalama nen Isirayila faxa
muxune fe ra
alo muxune bata faxa dunuja yiren birin yi
Babilon taana fe ra kii naxan yi.

50 ε tan naxanye mi faxaxi yengeni,
ε gi, ε nama ti de!
ε nema sa yamana makuyeni,
ε miri Alatala ma,
Yerusalen ma fe yi lu ε bojeni!”

51 Yamana a falama nen, e naxa,
“En yagi nen,
en to konbi ti xuine me,
yagin yi lu en yetagi,
bayo xone bata so yire sarijanxine yi
Alatalaa banxini.”

52 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Loxone fama,
n suxureni itoe jaxankatama loxon nax-
anye yi,
muxu maxoloxine kutun xuiin yi mini e ya-
amanan birin yi.

53 Hali Babilon taan te tiye
han kore xonna,
a yire makantanxine yi so raxolo ayi,
n halagi tiine rafama nen a xili ma,”
Alatalaa falan nan na ra.

54 “Gbelegbele xuiin tema nen Babilon taani,
gbalogbeen naba xuiin mema nen Babilon
kaane yamanani.

55 Bayo Alatala Babilon kalama nen,
a yi a xui gbeen dan.
Yaxune fa xuiin minima nen
alo foxo igen mornne xuxu xuina,
e yi sonxo alo kuye sarinna.

56 Halagi tiin fama nen Babilon taan xili ma,
a yi a sofane suxu, a yi e xanle kala.

Bayo Ala nan Alatala ra
naxan a gbeen joxoma,
a muxune birin saran e kewanle ra.
57 N na n ma xolon dolon fima a kuntigine
nun a fe kolonne ma nen
han e xunne yi keli e ra,
e nun a yamana kanne nun a kitisane nun a
sofane,

e yi xi habadan,
e mi fa keε sonon!”
Mangana falan nan na ra,
naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.
58 Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa,
“Babilon taan makantan yin gbeene rabi-
rama nen,
a taan so de gbeene yi gan.

Nayi, siyane e yeε yixadanma fuyanna nin,
yamanane muxune wali xonne sa luma teen
nin.”
59 Nabi Yeremi na falane nan xeraya so
Neriyaa dii xemen Seraya yii, Maxiseya ma-
mandenna, kuntigi gbeena nde, a to siga Ba-
bilon yi e nun Yuda mangan Sedeki, na man-
gayaan jee naaninden ma. 60 Gbalon naxan
birin yi lanma a xa Babilon soto, Yeremi yi
ne birin sebe kedini kui, a falan naxanye
birin sebe lan Babilon ma. 61 Yeremi yi a
fala Seraya xa, a naxa, “I na so Babilon yi
waxatin naxan yi, falani itoe birin xaran i
xuini texin na, 62 i yi a fala, i naxa, ‘Alatala, i
tan yeteen nan falan tixi be xili ma alogo a xa
kala, alogo muxune nun dali seene nama fa
lu a yi sonon, a findi yire rabejinxin na han
habadan!’ 63 I na yelin kedini ito xaranye,
i gemen xidi a ra, i yi a woli Efirati baan
tagi. 64 Na xanbi ra, i naxa, ‘Awa, Babilon
taana fe godoma iikini, a mi a sote gbalon
na mume, Ala naxan nafama a xili ma. A
yamaan taganma nen.’ ”

Yeremi a falane danna ni ito ra.

52

*Babilon mangan yi Sedeki suxu
Mangane Firinden 24.18-20 nun Tarux-
une Firinden 36.11-16*

¹ Sedeki findi mangan na a jee maxonen
nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden
ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen
Xamutali Yeremi a dii temena, Libina kaana.

² Naxan jaxu Alatala yeε ra yi, a yi na liga
alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ³ Na
liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen
nun Yuda xili ma, a yi wama naxanye ba
feni a yetagi. Sedeki fan yi murute Babilon
mangan xili ma.

*Yeremi 39.1-10 nun Mangane Firinden
25.1-21 nun Taruxune Firinden 36.17-20*

⁴ Sedeki a mangayaan jee solomanaanin-
den kike fuden xi fude loxoni, Babilon man-
gan Nebukadanesari nun a ganla birin yi
fa Yerusalen xili ma, e yi daaxadeni ton a

yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ⁵ E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena.

⁶ Na jee kike naaninden xi solomanaaninde loxoni, kamɛn yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁷ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Kɛɛn na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taan makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deɛn na mangana nakɔn deɛn. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni.

⁸ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa Manga Sedeki li Yeriko meremere yi, a ganla birin yi xuya ayi e masiga a ra. ⁹ E yi mangan suxu e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, Xamata yamanani, a yi sa a makiti menni. ¹⁰ Babilon mangan yi Sedeki a diine kɛɛ raxaba a yetagi, a mon yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa Ribila taani. ¹¹ A yi Sedeki yeene saxɔnye ayi, a yi a xidi sula yolɔnxonna ra, a siga a ra Babilon yi, a sa a sa kasoon na han a faxa.

Yerusalen kala fena

Mangane Firinden 25.8-21 nun Yeremi 39.8-10

¹² Kike suulunden xi fude loxoni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxan yi walima Babilon mangan xa, na yi fa Yerusalen yi. ¹³ A yi teen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kendene birin gan. ¹⁴ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna foxo ra, ne yi Yerusalen yinne birin kala.

¹⁵ Yiigelitona ndee nun yamaan muxu donxen naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, e nun yiirawali donxene, e nun naxanye bata yi e yete sa Babilon mangan sagoni. ¹⁶ Koni Nebusaradan yi yiigelitona ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xee biine.

¹⁷ Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan birin na Babilon yi. ¹⁸ E yi tundene nun tee ko seene nun lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxon naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁹ Mangan kantan muxune xunna mon yi baramane nun wusulanna gan wurene nun wuli xuya goronne nun tundene nun lenpu dɔxo seene nun se sa lefane nun minse saraxa raboxon goronne tongo, a xema daxine nun gbeti

fixe daxine birin. ²⁰ Senbeten firinna nun ige ramara se gbeen nun turaan sawura fu nun firinna naxanye yi tixi a bun e nun ige maxali wontorone Manga Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxon nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi noe yate. ²¹ Senbeten kedenna yi mate nongonna ye fu nun solomasexe, lutin nongonna ye fu nun firin nan yi a rabilinje, a kui genla nan yi a ra, a yigboon yi yii soli naanin sa liye. ²² Konden yi a xunna, naxan yi mate nongonna ye suulun, a konden yi rayabuxi sula yolɔnxon yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Senbeten firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina. ²³ Girenada wudi bogin sawura tonge solomanaanin e nun sennin nan yi rafalaxi senbetenna deɛonne ma. E birin malanxina, girenada wudi bogin sawura keme nan yi sula yalaan nabilinni.

²⁴ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun deɛn kantan muxu saxanne. ²⁵ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xeme solofere mangana muxune ye naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sebɛli tiina, naxan yi sofa nenene xinle sebema, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani.

²⁶ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilon mangan fema Ribila taani. ²⁷ Babilon Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

²⁸ Nebukadanesari muxun naxanye suxu, a siga e ra konyiyani, ne nan itoe ra: A mangayaan jee soloferedeni, a siga muxu keme solomasexe muxu tonge saxan e nun firin nan na, a naxanye suxu Yerusalen yi. ³⁰ Nebukadanesari a mangayaan jee saxɔnye nun saxandeni, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan siga Yahudiyin muxu keme solofere muxu tonge naanin nun suulun nan na konyiyani. E birin malanxina, muxu wuli naanin muxu keme sennin.

Babilon Yoyakin xɔɔya fena

Mangane Firinden 25.27-30

³¹ Yuda mangan Yoyakin suxu jee tonge saxan e nun soloferedeni, Babilon mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jee foloni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jee kike fu nun firinden xi saxɔnye nun suulunde loxoni. ³² A yi fala faɔin ti a xa, mangan bonna naxanye yi a fema Babilon yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ³³ A yi a kasorasa dugine

masara, Yoyakin yi a dege mangana tabanla
ra a siimayaan birin yi. ³⁴A makoon yi seen
naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, Babilɔn mangan yi
lu ne soɛ a yii a siimayaan birin yi han a faxa
lɔxɔn naxan yi.

Mawuga Xuine Mawuga Falane Lan Yerusalen Kala Fe Ma

Mawuga xuini itoe findixi muxuna nde jande sigin nan na lan Yerusalen taan kala feen ma. Yanyina nde, Nabi Yeremi nan a sebexi a to Yerusalen kala feen to. Neε keme suulun jee tonge solomasexε e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilon mangan Yerusalen taan suxu nen yenge ni. A yi teen so taan na, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi mangan suxu e nun yamanan muxune foxo kedenna, a siga e ra a yamanani. Yuda yamanan yi jan.

Mawuga xuini itoe kui, fala jaxume tiina nde wugama Yerusalen taan kala feen na e nun Yuda yamanan naxori fe ma. Gbalogbeen naxan a yamaan soto, a wugama na nan ma.

Gbalon naxan Alaa yamaan sotoxi, Isirayila kaane kala xonna nan na ra. Koni e laxi a ra fa fala Alaa hinanna gbo dangu a xolon na. Nanara, e luma a maxande. (Mawuga Xuine 3.22-23)

Yerusalen taan luxi nen alo kaja gile rabepinxina

¹ Ee! Yerusalen bata rabepin, taani ito naxan yi rafexi nun.

Ee! A bata lu alo kaja gilena!

A tan naxan yi findixi taa senbemaan na siyane ye,

a tan naxan yi findixi manga taan na yamanane xun na, a bata findi konyin na to.

² A koeen janma wuge, a yee gen bata a xadene maxa.

A xanuntenne mi fa a madendenma.

A xoyine birin bata e me a ra, e findi a yaxune ra!

³ Yuda yamaan birin bata xali konyiyani, e jaxankataxi, e rayarabixi.

E bata sa daxo siya gbete ne konni e mi matabu yo soto ma.

E sagatan muxune birin bata sa e li toroni.

⁴ Sunun nan Siyon taan kirane xon, bayo muxu yo mi fa fama a sanle yi.

Taan so deene birin bata kala, a saraxaraline e kutunma, a sungutunne sunuxi.

Siyon taan bata rafe saxole gbeen na!

⁵ A yengefane bata senben soto a xun na.

A yaxune bata lu boje xunbenli.

Bayo Alatala bata taan muxune lu sununi masoto e Ala matandi wuyaxine xon.

Yaxune bata e diine suxu siga e ra konyiyani,

e yengefane yi siga e ragbengbenje.

⁶ Siyon taana binyen birin bata kala.

A kuntigine bata e gi alo xenle naxanye mi e degede soto ma, e xadanxin sigama e giye donsone bun.

⁷ Yerusalen kaane nema na xun xon sigama toroni,

e mirima e waxati danguxin nafunle birin ma.

A yamaan to sa a yaxune sagoni, muxu yo mi fa a mali.

A yaxune yi a matoma nen, e gele a kala kiin ma.

⁸ Yerusalen kaane bata yulubin liga han!

Nanara, taan bata findi yire xosixin na.

Naxanye birin yi a binyaxi, ne fa a rayelefuma nen.

A bata lu

alo e muxu ragenla nan toma, naxan kutunma toroni, a a makuya.

⁹ A xosin bata sa a domaan na.

A mi a mirixi a rajan kii ma.

A kala feen bata a ratetena.

Muxu yo mi a madendenma.

A a falama, a naxa,

“Alatala, n ma toron mato, bayo n yaxun bata non soto.”

¹⁰ A yengefane bata a nafunle birin tongo.

A bata siya gbete ne to soe a yire sarijanxini i tonna daxo naxanye ma,

a e nama so i ya yamaan malanni.

¹¹ Taan muxune birin kutunma,

e donseen fenma,

e e se kendene masarama balon na alogo e xa lu e nii ra.

E a falama, e naxa, “Alatala, a mato, i yi a rakorosi

n nayarabixi kii naxan yi.

¹² E tan naxanye birin dangun kiraan xon, feni ito mi e sotoxi.

E a mato ki fajji

xa saxoleni ito sifan muxu gbete ma, alo saxolen naxan n halagima.

Alatala nan a saxi n fari a xolo gbeen loxoni.

¹³ A bata teen nagodo

keli kore n xonne gan xinla ma.

A bata yalaan nati n yeε ra,

a yi n naxete xanbin na,

a yi n findi muxu rabepinxin na

n lu furaxi waxatin birin.

¹⁴ A bata n yulubine xidi n koeen ma alo goron tongo gbelemena.

A bata e maxidi,

a yi e singan n koe.

Marigin bata n senben jan,

a yi n sa muxune sagoni,

n mi noe tiye naxanye yeε ra.

¹⁵ Sofa kenden naxanye birin yi n yii,

Marigin bata a me ne birin na.

A bata ganla malan n xili ma

alogo e xa n ma sofa banxulanne halagi.

Marigin bata Yuda yamani butuxun ki fajji.

16 Nanara, n wugama,
yeegen bata n yeen xonna rafe.
Naxan nœ n madendenje,
a yi n niini fan n ma,
na bata a makuya n na.
N ma diine bata yigitege,
bayo yaxune bata nœn sœ.”

17 Siyon kaane bata e yiini bandun muxune
ma
koni muxu yo mi e madendenma.
Alatala bata yamarin fi
Yaxuba bœnsœna rabilinna siyane ma
a e xa a yenge.
Yerusalen taan bata findi se xœsixin na e
tagi.

18 Yamaan yi a fala,
e naxa, “Alatala nan tinxin,
bayo nxu bata murute a ma.
Nayi, ε tuli mati, ε tan siyane birin,
ε n ma sœxœlen mato.
Nxœ dii sungutunne nun nxœ dii banxulanne
bata siga konyiyani.

19 Nxu bata nxu xoyine xili,
e yi nxu yanfa.
Nxœ saraxaraline nun nxœ fonne birin bata
faxa taani,

e yi donseen fenma waxatin naxan yi
alogo e xa lu e nii ra.

20 Alatala, a mato,
nxu jaxankataxi kii naxan yi,
han nxu kuine e raminima.
Nxu bœjen bata kala nxu kui,
bayo nxu bata muruti i ma mume!

Nxœ diine bata faxa silanfanna ra tandeni*
sayaan nan mœn a ra banxini.

21 Muxune nxu kutun xuim mœma,
koni muxu yo mi nxu madendenma.
Nxu yaxune birin bata nxœ sœxœlena fe me!
Ala, i naxan ligaxi nxu ra,
e sewaxi na nan na.

I bata lœxœn nafa,
i naxan ma fe fala.
Tin nxu yaxune xa lu
alo nxu tan!

22 E fe jaxine birin mato,
e birin xa saran e ra
alo i nxu saranxi nxu yulubine ra kii naxan
yi!

Nxu kutunma waxatin birin,
nxu bœjen tœxœxin na ra yati.”

2

Ala bata a yamaan kala

1 Ee! Marigin bata a xœlœn nagodo Siyon
taan ma alo kundana,
a yi Isirayilaa binyen nadin bœxœni
keli kore xœnna ma!

A san tidena fe mi rabiraxi a ma a xœlœn
lœxœni.

2 Marigin bata Yaxuba bœnsœnna dœxœdene
birin naxœri,
a mi kininkinin!

A fitinaxin bata Yuda yamanan taa makan-
tanxine birin kala.

A bata e mangayaan nun e kuntigine birin
nabira

a yi e rayarabi.

3 A bata Isirayila yamaan senben birin kala
a xœlœ gbeeni.

Yaxun to so,
a mi tin a yamaan maliye.

Koni a xœlœn luxi nen
alo a tœe gbeen nan nakeli Yaxuba bœnsœnna
xili ma

naxan a rabilinna birin gan.

4 A bata a xanla bandun alo yaxuna,
a yi a yiiifanni te e xili ma alo yengefana.
Muxun naxanye birin nayabu, a yi ne birin
faxa.

A bata a xœlœn nagodo Ala Batu Banxin ma
Siyon taani

alo tœœna.

5 Marigin bata lu alo yaxuna.

A bata Isirayila yamanan naxœri.

A bata a manga banxine birin naxœri,

a yi a taa makantanxine birin kala.

A bata wugan nun sunun nagbo ayi Yuda
bœnsœnna xa.

6 A bata so a sansanna kui karahanni,

a yi en nun a tan naralanden kala.

Alatala bata sali lœxœne nun Matabu Lœxœne
rajinan Siyon kaane ra,

a fitinaxin yi a mœ mangane nun saraxara-
line ra a xœlœni.

7 Marigin bata a mœ a saraxa ganden na,

a yi a yire sarijanxin nabœjin.

A bata taan manga banxine lu yaxune yii.

Yaxune bata e sœnxœ xuini te Alatalaa banx-
ini

alo sali lœxœn nan yi a ra nun.

8 Alatala bata a ragidi

a xa Siyon taan makantan yinne rabira.

A bata lutin bandun alogo a xa e birin sa
yelanni

a mi a yete ratangama a raxœri feen ma.

A bata taan makantan yinne radinje ayi, e
birin yi bira.

9 Taan so dœœne bata godo bœxœn bun.

Ala bata e balan wurene bolon, e kala.

A mangan nun a kuntigine bata xali siya
gbetene konni,

sariya mi fa na sœnœn!

Hali a nabine yetœen mi fa fe toon tima sœnœn
fata Alatala ra.

10 Siyon taan fonne dœxi bœxœni, e birin dun-
duxi.

E bata burunburunna sa e xunni,

* 1:20: Silanfanna: Sofane yengeso degœmana.

e sunu dugine ragodo e ma.
Yerusalen sungutunne bata e xun sin bəxən
ma.

11 N yeene bata xadan wuge,
n kuina a raminima.
N bəjən bata kala
masəto gbalon ma naxan n ma yamaan
sətəxi.

Bayo diidine nun dii futene fugama a ra
taan yama malandene yi.

12 E e ngane maxədinma, e naxa,
“Donseen nun minseen minen?”
E fugama a ra taan yama malandene yi
alo muxu maxəlxine,
e niin bama e ngane yii kanke.

13 N mi fa a kolon n naxan fale e xa.
Yerusalen kaane, n na e sama nanse ma?
N na e misale seen mundun ma, n yi e
madənden,
e tan Siyon taa fajə kaane?
Bayo i ya tərən gbo alo fəxə igena.

Nde nəe i dandanje?
14 E nabine wule fe toone nun fe fuune nan
tun ye baxi e xa alo xiyene.
E mi e hakene makənənxi e xa alogo e xa
ratanga konyiyaan ma.

E waliyya wule falane nun yanfa falane
nan tun tixi e xa.

15 Dangu muxune birin e yiin bənbəma e fe
ra,
e kolin e kala kiin ma,
e yi e xunni maxa Yerusalen kaane magele
feen na.

E yi a fala, e naxa, “A yi falama taani ito nan
ma ba,
fa fala a taan naxan ma tofanna kamalixi,
bəxən birin səwa xunna?”

16 E yaxune birin deni bixi e xili ma han!
E kolinma e kala kiin ma, e yi e jinne raxin
e xili ma

e naxa, “Nxu bata e gerun!
Nxu yi ləxəni ito nan maməma yə!
A bata a li, nxu bata a to!”

17 Alatala naxan nagidi,
a bata na liga.
A bata a falan nakamali,
a feen naxan yamari xabu a fəlxəni.
A bata halagin ti kininkinintareyani.
A bata tin

e yaxune yi e xunnayeren e xun na,
a yi e yaxune sənben fari sa.

18 Yamaan bata e wuga xuini te
Marigin ma e bəjən ma feu!
Hali e taan yinna, a xa a yeegen namini
kəeen nun yanyina alo baa igena.
E nama e matabu, e yeegen nama dan de!

19 E keli, e gbelegbele kəena ngaan na.
E yi e bəjə yi feen fala Marigin yetagi alo e
igen nan bəxənma.

E yiine ti a xa alogo a xa e diidine rakisi
naxanye fugama a ra kamən ma kira xunne
ma.

20 Alatala, a mato, i yi a rakərəsi
i ito jəxənna ligaxi muxun naxanye ra!
Naxanle lan ba, e xa e bari diine don
e dii jərən naxanye xanuxi?
A lan ba, i ya saraxaraline nun i ya nabine
xa faxa

Marigina yire sarijanxini?
21 Diidine nun fonne birin biraxi bəxəni ki-
rane xən.

N ma sungutunne nun n ma banxulanne
bata faxa yengenɛni.
I bata faxan ti i ya xələ gbeen ləxəni,
i yi muxune kəe raxaba hinantareyani.

22 I bata gaxun nafa n ma sa keli yiren birin
yi,
alo yamaan na maxili sali ləxəni.

Alatalaa xələn ləxəni,
muxu yo mi a yimini,
muxu yo mi lu a nii ra.
N naxanye xanuxi, n diidin naxanye max-
uru,
n yaxune bata ne raxəri.

3

Yigitegen nun yigina fe

1 Muxun nan n na,
naxan jaxankatan toxi
Alaa xələn sənben bun ma.

2 A n gbengben nən a ye ra,
a yi n nasiga ti dimini,
kənən mi denaxan yi.

3 A luma a sənben nakele n tan xili ma wax-
atin birin!

4 A bata n fatin nun n fati kidin mafasa,
a yi n xənne gira.

5 A bata n nabilin xələn nun jaxankatane ra
feu!

6 A bata n lu dimini,
alo muxun naxanye bata faxa
to mi na ra.

7 Ala bata n nabilin yinna ra,
n mi fa nəe minə,
a yi n xidi yələnxən binyene ra.

8 Hali n xinla ti n mali feen na han,
a mi a tuli matima n ma maxandin na.

9 A bata kiraan bolon n ye ra gemə ferenne
ra,
a yi n ti kira yifuxin xən.

10 Ala luxi nən n xa
alo kanko gbeen naxan dəxi n ye ra,
alo yatan na a luxun fətənni,

11 a yi n ba kiraan xən,
a n yibə,
a yi n lu halagixi.

12 A bata a xanla bandun

a yi a xalimakunle xun ti n na.

13 A xalimakunle bata n gbingin sɔxɔn.

14 N bata findi magele seen na n ma yamaan birin xa,

n magele feen bata findi muxune sigi sa xunna ra lɔxɔ yo lɔxɔ.

15 Ala bata n nalugo sansi xɔlene ra, a dabari igen findi n minseen na.

16 A bata n karahan

n yi n jinne kala gɛmɛ xɔnne ra, a yi n yibodon burunburunni.

17 A bata n ba bɔɲɛ xunbenli, herin yetɛn yi jinan n na.

18 N yi fa a fala, n naxa, “Siimaya mi fa n xa sɔnɔn, hanma n yigi yi tixi seen naxanye birin na fata Alatala ra.”

19 N ma ɲaxankatana fe xa rabira i ma, n lu na xun xɔn kii naxan yi, n dabari igen nun se xɔlen naxanye sɔto.

20 N na n miri ne ma, n niin yi rafɔrɔ.

21 Koni miriyani ito nan fa n bɔɲɛni alogo n xa yigin sɔto:

22 Alatalaa hinanna mi ɲanma, a kininkininna mi a danna liyɛ.

23 Ala mɔn xɛtɛma e ma xɔtɔn yo xɔtɔn. I ya lannayaan gbo han!

24 N na a falama nɛn n bɔɲɛni, n naxa, “Alatala nan n kɛɛn na nanara, n yigi saxi a yi.”

25 Alatala fan muxun na, naxan a xaxili tixi a ra, naxan a fenma.

26 A lan muxun xa Alatalaa kisin mame maraxarani.

27 A lan adamadiin xa xuru tɔɔyaan bun fɔlɔ a foninge waxatin ma.

28 Xa Ala a ragidi a ma,

a lan a yi dɔxɔ a danna sabarini, a yi a xinbi sin a yetagi burunburunni. Waxatina nde a mɔn yigin sɔtɔma nɛn.

30 A xa a dɛɛn ti a bɔnbɔ muxun xa, a yi wasa yarabin na!

31 Amasɔto, Marigin mi a mɛma adamadiine ra han habadan.

32 Hali a tɔrɔn nafa e ma, a kininkininna e ma nɛn bayo a hinanna gbo.

33 Alaa ɲɛnigen mi a ra, a xa adamadiine tɔrɔ a yi e ɲaxankata.

34 Xa muxune yamanan kasorasane birin yibutuxun,

35 xa kiti kɛnden mi sama adamadiin xa

Kore Xɔnna Ala yɛɛ xɔri,

36 xa kitisane mi tin muxun xun mayɛngɛ kitin se,

Marigin mi na toma ba?

37 Nde nɔɛ fena nde fale, a yi liga,

xa Marigin mi na feen yamari?

38 Gbalon nun herin firinna birin mi fataxi Kore Xɔnna Ala fala xuiin xan na ba?

39 Nayi, xa muxun bata yulubine liga, a lu a nii ra, na kanna xa a mawuga nanfera?

40 En na en sigati kiine rakɔrɔsi, en yi e fɛsɛfɛsɛ, en yi xɛtɛ Alatala ma.

41 En Ala maxandi en bɔɲɛn ma feu, en yi en yiine ti Ala xa kore xɔnna ma.

42 Yamaan yi Ala maxandi, e naxa, “Nxu bata i matandi, nxu yi murute i ma, i fan mi tinxi nxu mafeluyɛ!”

43 “I bata i yetɛ rabilin xɔlɔn na alo domana, i yi nxu sagatan i yi faxan ti kininkinintareyani.

44 I bata i yetɛ luxun kundani alogo nxɔ maxandi xuine nama i li.

45 I bata nxu lu alo ɲaman kurun na, alo se kunxina siya gbɛtɛne tagi.”

46 “Nxu yaxune birin deni bixi nxu xili ma han!

47 Fe magaxuxine nun yili gexine nan tun nxu yɛɛ ra, e nun kalan nun gbalona.”

48 N yɛɛn xɔnna bata rafe yɛɛgen na gbalona fe ra naxan n ma yamaan sɔtɔxi.

49 N yɛɛgen minima

dan mi naxan na, n mi matabu sɔtɔma,

50 han Alatala yi a yɛɛ ragodo n ma keli kore xɔnna ma, a n mato.

51 N yɛɛne n xɔlɔma n na n ma taan sungutunne birin toma tɔrɔxi.

52 Naxanye n yaxuyama fuyan, ne bata n sagatan alo e yi xɔliin nan fɔxɔ ra.

53 E bata n ɲɛɲɛn nagodo yili tilinxin na, e yi gɛmɛne ragodo n xun ma.

54 Igen yi sa n xun ma, n yi a fala, n naxa, “N bata lɔ ayi!”

55 Alatala, n na i xili nɛn yili tilinxin kui.

56 I bata n gbelegbele xuiin me,

i nama i tunla ba n xili ti xuiin na malina fe
ra.

⁵⁷ N to i xili, i yi i maso n na
i yi a fala,
i naxa, “I nama gaxu!”

⁵⁸ Marigina, i bata n xun mayenge kitini,
i yi n niin xunba.

⁵⁹ Alatala, i bata a to,
n jaxankataxi kii naxan yi.
N ma kitin sa n xa!

⁶⁰ I bata a to,
e e gbeen jaxoma n na kii naxan yi,
e feen naxanye birin yitoxni n xili ma.

⁶¹ Alatala, i bata e konbi ti xuine me,
e nun e feen naxanye birin yitoxni n xili ma,

⁶² e falan tima n xili ma,
e n mafala ferijen gben!

⁶³ E mato, e nema dɔxi,
e nema tixi,
n magele feen bata findi e sigi sa xunna ra.

⁶⁴ Alatala, e kewanle saran e ra,
alo a lan e fe raba kiin ma kii naxan yi.

⁶⁵ E bɔjɛne raxɔdɔxi ayi,
i ya dangan yi lu e ma.

⁶⁶ Alatala, e sagatan i ya xɔlɔni
i yi e raxɔri dunuja yi!

4

Yerusalem kala fena

¹ Ee! Xemaan mi fa mayilenma!
Xemaan naxan yi fan,
na mi fa yanbanma!

Bɔxɔ bun nafunla naxanye yi rasarijanxi
Ala xa,

ne bata raxuya ayi kira xunne ra!

² Siyon kaan naxanye yi yatexi dangu
xemaan na

hali naxan nun e gbɛndin binyan lan,
ne bata fa yatɛ fejenɛ ra,

naxanye rafalaxi bendɛn na,
fejenɛ rafalan naxanye rafalaxi!

³ Hali kankone e xijen tima e diine xa
e diine yi e xijen min,

koni n ma yamaan tan bata lu
alo dii nga jaxina,

alo dangaranfulene tonbonni.*

⁴ Dii futene lenna kankanma e de kanken
ige xɔnla ma.

Diidine donseen maxɔdinma,
koni muxu yo mi se soma e yii.

⁵ Naxanye yi e baloma donse jaxumɛ fajine
ra,

kamen nan fa ne halagima taan xɔn.

Naxanye gboxi jaxunni,

ne jamani yegelenma e yiine ra.

⁶ N ma yamaan haken gbo dangu Sodoma
kaane† yulubin na.

Na taan halagi sanja ma kedenna nin
muxu yo mi a yiin din a ra.

⁷ En ma kuntigine fatine yi sarijan dangu
balabalan kesen na,

e fati kidin yi fixa dangu nɔnɔn na.

E fatin yi mayilenma dangu gɛmɛ gbeeli
fajine ra

e yetagine yi tofan

alo gɛmɛ mamiloxi fajine.

⁸ Koni iki, e yetagine ɓɔɔ tigenna xa,
e mi fa kolon kirane xɔn.

E kidin nan tun fa bɔlixɛ e xɔnne ma,
e fati kidine fasaxi e ma alo firinne.

⁹ Muxun naxanye faxaxi yɛngɛni
ne fisa muxune xa

naxanye faxaxi kamen na
donse xɔnla naxanye jaxankatama,
naxanye doyenma donsetareyani.

¹⁰ Gbalon godo n ma yamaan ma waxatin
naxan yi,

hali dii ngane jɛnigene to yi fan,

e e diine gan nɛn, e yi e don.

¹¹ Alatala bata a xɔlɔn mayita han a danna,
a fitinaxin bata yelin a xɔlɔ gbeen nagode.

A bata tɛɛ gbeen nadɛge Siyon taani
naxan taan ganxi han bɔxɔna.

¹² Bɔxɔn mangane nun dunuja muxu yo mi
yi laxi a ra

a yaxune nun yengefane yi nɔɛ soɛ nɛn
Yerusalem taan so deɛne ra.

¹³ Na ligaxi taan nabine yulubine nan ma fe
ra

e nun a saraxaraline hakɛne
naxanye tinxin muxune faxa taani.

¹⁴ Iki e tununxin nan sigan tima taan xun
xɔn alo danxutɔne.

Wunla bata e sarijana kala
han yii mi fa dinjɛ e dugine ra.

¹⁵ Muxune yi lu sɔnxɔɛ e famatɔn na,
e naxa, “E masiga nxu ra,

ɛ tan muxu sarijantarene!

E masiga, ɛ masiga!

E nama ɛ yiin din sese ra de!”

E lu e giyɛ,

e mi a kolon e sigɛ dɛdɛ.

Koni hali siya gbɛtɛne a falama nɛn, e naxa,
“E mi nɔɛ luyɛ nxu konni.”

¹⁶ Alatala yetɛɛn bata e raxuya ayi

a mi fa a jɔxɔ luma e xɔn mume!

Nayi, muxu yo mi fa saraxaraline binyama,
muxu yo mi hinanma yamaan fonne ra.

¹⁷ Nxu yeɛne xadan nɛn nxu mali muxu
fendeni fuuni.

Nxu yi tixi nxɔ kantan tidene yi,

* **4:3:** Men kaane dangaranfulene yatexi dii nga jaxine nan na bayo e xelene bɔxɔn nan fari ma. Na feen mɔn seɓexi Yuba 39.13-18 kui. † **4:6:** Sodoma findixi taan nan na fe jaxin yi gbo denaxan yi Ala naxan halagi tɛɛn xɔn. Na feen mɔn seɓexi Dunuja Fɔlɔn 19.1-29 kui.

nxu siyaan mame

naxan mi yi nœ nxu rakise.

¹⁸ Yaxune yi nxu mameŋma nxu sigadene
birin yi

alogo nxu nama mini taan xɔn.

Nxɔ dunuja rajanna bata yi maso,
nxɔ siimayaan janmatɔn nan yi a ra,
nxu rajanna bata yi fa yati!

¹⁹ Nxu sagatan muxune yi mafura
singbinna xa kore.

E nxu kedi nen geya longonne ra,
e yi dɔxɔ nxu ye ra tonbonni.

²⁰ E yi Alatalaa muxu sugandixin[‡] suxu

naxan yi luxi alo nxu niin yetena,
nxu yi nxu mirixi naxan ma fa fala
nxu yi nœ dɔxe nen a nininna bun siyane ye.

²¹ Edɔn kaane, ε sɛwa, ε jaxan,
ε tan naxanye dɔxi Yusu yamanani.

Igelengenni ito radanguma ε tan fan ma
nen,

ε yi a dɔlɔ xɔlen min,
ε xun magi a ra,
ε ragenla yi lu.

²² Siyon kaane, ε kɛwanle bata yelin saraŋe
ε ra.

ε mi fa xalima konyiyani sɔnɔn!

Koni, ε tan Edɔn kaane,

Ala ε haken saranma nen ε ra,
a yi ε yulubine ramini kɛnenni!

5

Isirayila kaane Ala maxandina

¹ Alatala, feen naxan nxu sɔtɔxi,
i nama jinan na xɔn.

I yeɛn ti,

i yi a to e nxu rayarabima kii naxan yi.

² Nxɔ kɛɛ bɔxɔn bata findi xɔɛne gbeen na,
nxɔ banxine bata lu muxu gbɛteye xa.

³ Nxu fafane mi fa be,

nxu bata findi kiridine ra.

Nxu ngane bata lu alo kaja gilene.

⁴ Nxu mi fa nœ nxɔ igene minje
fɔ nxu a sara,

hali nxɔ yegene

fɔ nxu xa e sara nen.

⁵ Muxun naxanye nxu tɔɔma,
ne nxu kɔɛen suxi.

Nxu bata xadan,
matabu mi nxu xa.

⁶ Nxu nxu yiin tima Misiran yamanan nun
Asiriya yamanan xa

alogo nxu xa donseene sɔtɔ.

⁷ Nxu fafane bata yulubin liga,
e mi fa be.

Nxu tan nan fa e haken goronna tongoma.

⁸ Konyine bata findi nxu kanne ra,
muxu yo mi na naxan nxu be e yii.

⁹ Nxu sayaan nan de,

nxu na mini donse fendeni

bayo mafu tiine burunna ra.

¹⁰ Kamɛn bata nxu suxu

han nxu fatin yi gan

alo nxu nɛma wonson tɛni.

¹¹ Nxu yaxune bata fu jaxanle
nun sungutunne ma Siyon taan nun Yuda
taane yi.

¹² E yeɛɛn bata kuntigine singan,
e mi binye yo sama fonne ma.

¹³ Diidine walima se dinden.

Banxulanne yegene maxalima han e tagan.

¹⁴ Fonne mi fa e malanna taan so deɛn na,
diidine fan mi fa sigi sama.

¹⁵ Sɛwan bata jan nxu bɔɛni,
nxɔ sumunne bata findi sunun na.

¹⁶ Xunna kenla bata ba nxu yii.

Gbalona nxu xa,

bayo nxu bata yulubin liga.

¹⁷ Nanara, nxu bɔɛn tɔɔxi,

nxu mi fa fefe yigɛma.

¹⁸ Siyon geyaan bata findi yire rabɛjinxin
na

e nun kankone kurudena.

¹⁹ Koni, Alatala,

mangan nan i tan na habadan,

i ya mangayaan senben luma nen

han mayixɛte nun mayixɛte.

²⁰ Nanfera i jinanje nxu xɔn han habadan?

I nxu rabɛjine nxu siin birin yi ba?

²¹ Alatala, nxu raxɛte i ma,

nxu fan yi xɛte i ma yati!

Nxu yi kii naxan yi a fɔlɔni,

i mɔn xa nxɔ fe yitɔn na kiini.

²² I bata i mɛ nxu ra ba fefe?

I xɔlɔxi nxu ma han a dangu ayi ba?

[‡] 4:20: Muxu Sugandixini ito findixi mangan nan na.

Esekiyeli Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebɛ

Esekiyeli yi findixi saraxaraliin nan na Ala Batu Banxini Yerusalɛn taani. Babilɔn kaane to Yerusalɛn suku yengɛni, Esekiyeli fan yi Isirayila muxu suxine yɛ naxanye xali Babilɔn taani konyiyani jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. A lixi Daniyeli bata yi xali Babilɔn taani konyiyani yengɛ gbete xɔn jɛɛ solomasɛɛ benun Esekiyeli xa siga. Fayida, Esekiyeli suxun jɛɛ naanin jɔxɔn danguxina, Ala yi a xili alogo a xa findi a nabiin na. Nayi, Esekiyeli yi lu Alaa falan naliyɛ Isirayila kaa suxine ma naxanye yi xɔjɛne ra Babilɔn yamanani konyiyani. A mɔn yi falana ndee ti lan Yahudiyane ma naxanye lu Yerusalɛn taani. Na xanbi ra, Yerusalɛn taan yi halagi yengɛ gbete yi, a gan. Yerusalɛn taan nun Ala Batu Banxin kala xanbini jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomasɛɛ e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Esekiyeli yi muxune sɛnbɛ so falane ti lan na feen ma.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dɔxɔde naanin nan na. A singen feene yebama naxanye Isirayila kaane sɔnne nan yitama e ra, benun yaxune xa Yerusalɛn rabilin yengɛni (Esekiyeli sora 1 han 24). A firinden feene nan yebama Ala naxanye ligama siya xɔjɛne ra, naxanye Isirayila kaane yanfa, e yi e jaxankata (Esekiyeli sora 25 han 32). A saxanden findixi falane nan na naxanye ti Yerusalɛn kala xanbini yengɛni. E findixi yigi sa kawandi falane nan na Isirayila kaane xa (Esekiyeli sora 33 han 39). A naaninden banxin nan ma fe falaxi naxan fama tideni Ala Batu Banxin na, Esekiyeli fe toon ti naxan ma fe yi alo xiyena (Esekiyeli sora 40 han 48).

Esekiyeli fe to wuyaxi ti nɛn alo xiyena. A mɔn kawandi wuyaxi ba nɛn, a feene liga naxanye findi taxamasenne ra alogo a xa jɔndin yita muxune ra. A binye gbeen fi nɛn Ala Batu Banxin ma, koni a mɔn a yitama muxune ra fa fala a Ala nɔɛ a yetɛ makɛnɛjɛ nɛn hali Babilɔn taani (misaala ra Esekiyeli sora 11.16). A naxa a muxun birin kewanla goronna a yetɛ xun ma (Esekiyeli sora 18). Nayi, a lan birin xa a yetɛ a dunɔja yi gidi kiin masara. Esekiyeli waxatini, Alaa yamaan yi kalaxi yengene xɔn, koni a a falaxi a yamaan mɔn fama nɛn kelideni alo faxa muxune kelima sayani kii naxan yi (Esekiyeli sora 37). Na bunna nɛn, a mɔn yamaan naxɛtɛma nɛn e yamanani (Esekiyeli sora 11.14-20 nun 36.1-38).

Ala yi a yetɛ makɛnɛn

¹ N ma siimayaan jɛɛ tonge saxanden kike naaninden xi suulunde lɔxɔni, n yi muxu suxine yɛ Kebari baan dɛ konyiyani wax-atin naxan yi, kore xɔnna yi rabi, n yi fe toone ti keli Ala ma alo xiyene. ² Kiken xii suulunden nan yi a ra, Manga Yoyakin suxun jɛɛ suulunden na, ³ Alatala yi falan ti saraxaraliin Busi a dii xɛmɛna Esekiyeli xa Kebari baan dɛ Babilɔn kaane yamanani. Alatala sɛnbɛn godo a ma mɛnna nin.

⁴ N na n yɛɛn nakeli, n yi foye gbeen to kelɛ sogeteden kɔmɛn fɔxɔn binni e nun kunda gbeen nun tɛɛ dɛgɛ gbeena. Kɛnɛn gbeen nan yi minima kundani a rabilinni. Tɛɛn yi a tagiyani naxan yi mayilenma alo wuren na gbeeli tɛɛni. ⁵ Dalise naanin yi a tagi naxanye yi luxi alo adamadina.

⁶ Anu, yetagi naanin nun gubugubu naanin nan yi e birin ma. ⁷ E sanne yi tinxin, e luxi alo jingɛn torona, e mɔn yi mayilenma alo sulan xuruxina. ⁸ Muxu yiin yi e gubugubu naaninne keden kedenna birin bun ma. E naaninne birin yiine yi minixi tongon naaninne birin yi alo e yetagine nun e gubugubune. ⁹ E gubugubu xunne yi dɔxi e bode ra. E nɛma yi sigɛ, e mi yi e firifirima, koni e birin yi sigama a tinxinna nin. ¹⁰ E birin yetagi naanin: A singen yi maliga muxun yetagin na. Yata yetagin nan yi e naaninna birin ma e yiifanna ma e nun tura yetagina e naaninna birin ma e kɔmɛnna ma e nun singbin yetagina e naaninna birin ma. ¹¹ E yetagine yi na kii nin. E gubugubun firinne ratexi koren binni, ne yi dɔxi e bode ra. E gubugubu firinna bonne yi e gbɛndin yɛɛ maluxunna. ¹² E birin yi sigama a tinxinna nin e yɛɛ ra. Nii Sarijanxin na yi siga dɛnaxan yi, ne yi sigama mɛnni, hali e mi e firifiri. ¹³ Na daliseene yi luxi nɛn alo tɛɛ wolonna, e yi dɛgama alo xaye xidin dɛgɛne. Tɛɛn yi a firifirima daliseene tagi, a mayilenma, galanna minima a yi. ¹⁴ Daliseene ginxi yi fama, e xɛtɛ, alo kuyen jin masɔxɔnna.

¹⁵ N to na daliseene to, n yi san digilinxi keden kedenna to e birin ma naxan yi a gima bɔxɔn ma alo wontoro sanna dalise naaninne dɛxɔn yetagi naanin yi naxanye ma. ¹⁶ Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ fajina. E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxi kankanxina san digilinxi gbete kui. ¹⁷ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. ¹⁸ E san digilinxi kuixine yi gbo, e magaxu han, yɛɛne yi e san dingilixi kuixine rabilinne birin yi. ¹⁹ Daliseene nɛma yi sigɛ, e sanni itoe fan yi sigama e dɛxɔn nɛn. Xa daliseene yi tugaɛnna bɔxɔn ma, e sanne fan yi tugaɛnna nɛn. ²⁰ Nii Sarijanxin na yi siga dɛnaxan biri ra, daliseene fan yi sigama

mən binna nin, e sanni itoe fan yi te e fəxo ra, bayo daliseene niine yi e sanne fan yi. ²¹ E nɛma yi sigɛ hanma e ti, hanma e tугan bəxən ma, e sanne fan yi na nan ligama, amasəto daliseene niine yi e fan yi.

²² Sena nde yi yibandunxi daliseene xun ma naxan nun kore walaxan yi maliga, a yi mayilenma alo balabalan kəsena, a yi magaxu han! ²³ Na kore walaxa maligan bun ma, daliseene birin gubugubu firinne yi tixi e bode xa, firinna bonne yi e gbindin yeɛ maluxunma. ²⁴ Daliseene nɛma yi sigɛ, n yi e gubugubune xuiin mɛma nɛn alo ige walanna xuina, hanma Ala Sɛnbɛ Kanna xuina hanma sofa ganla sənxo xuina. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn.

²⁵ Fala ti xuina nde yi minima nɛn kore walaxan fari naxan yi e xun ma. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn. ²⁶ Kore walaxan naxan yi e xun ma, manga gbɛdɛn ziyana nde yi na fan fari. Na yi mayilenma alo safiri gɛmɛ fajina, adamadiin maligana nde yi daxi na manga gbɛdɛni kore pon! ²⁷ N yi tɛɛ wolonna to a fatin xun binni alo wuren naxan mayilenma, a rabilinxi tɛɛn na. Tɛɛn yiyaan nan yi a labe binni, a yi rabilinxi kɛnɛnyaan na. ²⁸ A nɔrɔn yi luxi nɛn alo sengunna naxan minima kuyen ma tule waxatini. A rabilinna yi yalanxi na kii nin. Alatalaa binyen maligan misaala nan yi a ra. N to a to, n bira, n yetagin yi lan bəxən ma, n yi fala ti xuiin mɛ.

2

Ala yi Esekiyeli xɛ

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, keli, i ti i sanne xunna, n xa falan ti i xa.” ² A to na fala n xa tun, Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nati n sanne xunna. Naxan yi falan tima n xa, n yi n tuli mati na ra. ³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n tan nan i rasigama Isirayila kaane ma. Siya murutɛxin nan ne ra naxanye murutɛxi n xili ma. E nun e benbane mɔn murutɛxi n xili ma han to. ⁴ N ni i rasigama na muxune nan ma naxanye tengbesenxi, e tuli maxədxə. I xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ⁵ Xa e a rame, hanma e mi a rame, bayo siya murutɛxin nan e ra, e a kolonma nɛn a nabina nde e ye. ⁶ I tan adamadina, i nama gaxu e yeɛ ra, i nama gaxu e falane yeɛ ra. E luma nɛn i rabilinni alo panle nun tansinne, alo i daxi tanle nan fari, koni hali na, i nama gaxu yama murutɛxini ito nun e falane yeɛ ra. ⁷ Xa e a rame hanma e mi a rame, fo i xa n ma falane ti e xa nɛn, bayo murutɛdene nan e ra. ⁸ Adamadina, n naxan falama i xa, i tuli mati na ra, i nama findi murutɛden na alo yama murutɛxini ito! I dɛni bi, i donseen don n naxan soma i yii!”

⁹ N yi yiina nde to yibandunxin n binni, kedi mafilinxina nde a kui. ¹⁰ A yi a yifulun n yetagi, sɛbenla yi a fəxo firinne birin ma. Sunu falane nun mawuga falane nun gbalo falane nan yi sɛbɛxi a ma.

3

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, naxan i yetagi, na don! Kedi mafilinxini ito don, i sa falan ti Isirayila yamaan xa.”

² Nayi, n yi n dɛni bi, a yi na kedi mafilinxin naso n dɛ a don xinla ma. ³ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i dɛge han i lugo! I kuiin nafe kedi mafilinxini ito ra!” Nayi, n yi a don, a yi naxun n dɛ alo kumina.

⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, siga Isirayila yamaan fɛma, i sa n ma falane ti e xa! ⁵ N mi i rasigama yamaan xan fɛma naxan xui gbɛten falama naxan famu raxolo, koni n na i rasigama Isirayila yamaan nan ma. ⁶ N mi i rasigama siya wuyaxine fɛma naxanye xui gbɛtene falama naxanye famu raxolo, i yetɛn mi naxanye mɛma. Xa n yi i rasigama ne nan ma nun, e yi e tuli matiye nɛn i xuiin na. ⁷ Koni, Isirayila yamaan mi waxi i xuiin name feni, bayo e mi waxi n fan xuiin name feni, amasəto Isirayila yamaan birin tuli maxədxə, e tengbesen. ⁸ Nayi, n ni i fan yeɛ xədxəma ayi nɛn alo e tan, i yi i kankan e yeɛ ra. ⁹ N ni i ye xədxəma ayi nɛn dangu dayimun na naxan xədxə fanyen xa. Na ma, i nama gaxu e yeɛ ra, yama murutɛxini ito a fe nama i kuisan.”

¹⁰ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i tuli mati falani itoe birin na ki fajɪ, n naxanye falama i xa, i yi e ramara i bɔɛni!

¹¹ Siga i kon kaa muxu suxine fɛma, xa e a rame, a fala e xa, hali xa e mi a rame, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’”

¹² Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, n yi sənxo xui gbeena nde mɛ n xanbi ra, naxan a fala, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma a dəxədeni!” ¹³ N mɔn yi daliseene gubugubune xuiin mɛ naxanye yi bɔnbɔma e bode ra, e nun san digilinxine xuina, naxanye yi e dɛxɔn ma e nun sənxo xui gbeena. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, a siga n na. N niin səxələxin yi siga xələni, bayo Alatala sɛnbɛn yi n fari a xədxɛn na. ¹⁵ N yi sa so muxu suxine konni, naxanye yi daxi Teli-Abiba yi, Kebari baan de. N yi sa dəxo e konni xi solofere, n yigitɛgɛxi e tagi.

Esekiyeli findi fena kantan muxun na

¹⁶ Xi solofere xanbi ra, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ¹⁸ N na a fala muxu naxin ma, n naxa, ‘I faxama nɛn.’ Xa i mi a rakolon, xa i mi falan ti a xa, fa fala a xa xɛtɛ a kira naxin fəxo ra alogo a xa kisi, na muxu naxin faxama nɛn a haken ma,

koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ¹⁹ Koni, xa i na muxu paxin nakolon, a mi xete a kewali paxine nun a kira paxin foxo ra, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

²⁰ “Xa tinxin muxuna nde fan a xun xanbi so a tinxinyani, a yi tinxintareyaan liga folo, n yi sena nde sa a ye ra naxan a rabire, na kanna faxama nen. I to mi a rakolonxi, a faxama nen a yulubin ma. A tinxinyaan naxan liga, jinan tima nen na xon, a wunla goronna yi lu i tan xun ma. ²¹ Koni i na tinxin muxun nakolon alogo a nama yulubin liga, xa a mi yulubin liga, a kisima nen, i to a rakolonxi, i fan bata i niin natanga na yi.”

Esekiyeli deen yi suxu a ra

²² Alatala senben mon yi godo n ma menni. A yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga lanbanni, n sa falan tima i xa menna nin.” ²³ Nayi, n yi keli, n siga lanbanni, n yi a to a Alatalaa noron yi na yi alo n na a to kii naxan yi Kebari baan de. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ Alaa Nii Sarjannxin yi so n yi, a yi n nakeli, n yi ti n sanne xun na. A yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa so i ya banxini, i deen balan i xun ma. ²⁵ I tan adamadina, muxune lutin tima i ra nen, e yi i xidi, i mi fa noe mine e tagi. ²⁶ N ni i lenna xidima nen i de kankeni, alogo i nama falan ti, i yi e maxadi, hali muxu murutexine nan e ra. ²⁷ Koni, n na falan ti i xa, n ni i deen fulunma nen, alogo i xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ Xa naxan waxi a rame feni, na xa a rame. Xa naxan mi waxi a rame feni, na nama a rame, bayo muxu murutexine nan e ra.”

4

Yerusalen suxu fena yengeni

¹ “Iki, i tan adamadina, bitikidin* tongo i yi a doxo i yetagi, i yi Yerusalen taan sawuran kerenden a fari. ² I yi a liga alo ganla na a rabilin yengeni, i yi yire makantanxine ti a rabilinni, i gbingbinne rate taan makantan yinna xon,† i daaxadene yiton ganle xa taan xili ma, i yenge so seene ti a rabilinni naxanye a so deene kale. ³ Na xanbi ra, i xa tunde dutunna nde tongo i yi a ti yinna misaala ra e nun taan tagi, i yi i ye rafindi a ma. Taan nabilinxi nan na ra yengeni, i tan nan a yengema. Na xa findi taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁴ “Na xanbi ra, i sa i sa i komenna ma, i yeten yi Isirayila yamaan haken goronna tongo. Fanni i saxi i komenna fari, i e haken goronna tongoma. ⁵ N loxone yaten

magidima i ma nen naxan lanje e hakene jene yaten ma. Nayi, i Isirayila yamaan haken goronna tongoma nen xi keme saxan xi tonge solomanaaninna bun ma. ⁶ I na yelin na ra, i mon xa i sa i yiifanna fari, i yi Yuda bonsonna hakene goronna tongo xi tonge naanin, xi keden je keden hakena fe ra. ⁷ I ye rafindi Yerusalen sawuran fan ma naxan nabilinxi yengeni, i yi i yin magenla yibandun a xili ma, i yi nabiyi falane ti a xili ma. ⁸ N na i xidima nen alogo i nama no i maxete i taan yenge feen misaala mayitama waxatin naxan birin yi.”

⁹ “I xa maala nun fundenna nun togen nun murutun nun sansi kete gbete tongo, i yi e birin sa goron kedenna kui, i yi lu e rafale burun na i balon na xi keme saxan e nun xi tonge solomanaaninna bun ma. ¹⁰ I garamu keme firin nan maligama loxo kedenni i balon na. I na nan donma na waxatin birin yi. ¹¹ I igen litiri keden nan minna loxo kedenni. I na nan minma na waxatin birin yi. ¹² I na donseen nafalama nen alo funde burun ganma kii naxan yi, koni i a ganma adamadiene gbiin† ten nan na muxune birin yetagi.” ¹³ Alatala mon yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane donse haramuxine donma ikii nin siyane ye, n na e kedima naxanye tagi.”

¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! N tan munna n niin naharamu singen de! Keli n dii jore waxatin ma han to, n munna sube yifaxin don hanma burunna subene naxan faxaxi. Han to, n munna sube haramuxi yo raso n de singen!” ¹⁵ A yi n yabi, a naxa, “Awa, n bata tin, i xa jinge gbiin tongo muxu gbiin joxoni, i yi i ya burun gan na ra.” ¹⁶ A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n donseene birin janma nen Yerusalen yi. A muxune e loxo yo loxo solonna maligama nen, e yi a don kontofnin, e yi e loxo yo loxo min igene maliga, na yi e yigitege. ¹⁷ Nayi, burun nun igen janma nen e yii, e birin yi yigitege, e lu doyenje e hakene fe ra.”

5

Ala kelima nen Isirayila xili ma

¹ “I tan adamadina, silanfan xenxen tongo,* i yi i xun sexene nun i de xabene bi na ra, i yi e yiliga sikeela kui, i yi e yitaxun doxo saxanna ra. ² I nema Yerusalen taan yenge feen misaala mayita waxatin naxan yi, na na jan, i yi i xunsexene doxode kedenna gan taani. I yi a doxo firinden tongo, i yi a bonbo i ya silanfanna ra taan nabilinni. I yi a doxode saxanden naxuya

* 4:1: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † 4:2: Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi na gbingbinne nan xon, e taan yenge. ‡ 4:12: Taan na rabilin yengeni, yegen dasama nen nanara burun gan feen falaxi muxu gbiin ten na yireni ito yi alo yegena. * 5:1: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

ayi foyeni, bayo n tan Isirayila kaane sagatanma nen n ma silanfanna ra. ³ Koni i xunsexe dando tongo ne ye, i yi e raxudu i ya domaan lenbeni. ⁴ I man xa ndee ba ne fan na, i yi e woli teeni. Nayi, teen kelima nen menni a Isirayila yamaan birin li.”

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen taan ligama na kii nin, n taan naxan ti siyane tagi, n naxan nabilinxi yamana xone ne ra. ⁶ Bayo a muxune bata murute n ma sariyane nun n ma tonne bun, e fe naxine yi gbo ayi dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra. Men kaane bata e me n ma sariyane ra, e mi n ma tonne suxi.”

⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Bayo e bata findi yamaritarene ra dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra, bayo e mi n ma tonne nun n ma sariyane suxi, hali e rabilinna siyane sariyane e mi ne suxi.” ⁸ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen kaane, n tan yeteen kelima nen e xili ma! N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen e xili ma siyane birin yetagi. ⁹ N feene ligama nen e ra e kewali xosixine fe ra, n munma naxanye sifa liga singen, a joxon nun mi fa ligama. ¹⁰ Nanara, fafane e diine donma nen e tagi, diine yi e fafane don. N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen e xili ma, naxanye na lu e nii ra, n yi ne raxuya ayi foyeni.” ¹¹ Nanara, Marigina Alatala falan ni ito ra, a naxa, “N tan habadan Ala, n bata n kolb n yeteni, bayo e bata n ma yire sarjannxin naxosi e suxurene birin na e nun e kewali xosixine, n fan n masigama nen e ra, n mi fa kininkininma e ma, n tan mi fa e muxu yo ratangama. ¹² E yitaxunxin daxo saxanna ra, kedenna faxama nen fitina furen nun fitina kameni taani, a firinden yi faxa silanfanna ra taan fari ma, n yi a saxanden naxuya ayi foyeni, n yi e sagatan silanfanna ra.”

¹³ “Nayi, n ma xolon janma nen, n yi ba fitinaxi e xili ma, n na yelin n gbeen joxe waxatin naxan yi. E a kolonma nen nayi a n tan Alatala nan falan tixi n sobeen yeteen na, amasoto n bata n ma xolon birin nagodo e ma han a danna. ¹⁴ N na e konna findima nen taa xonna ra e rabilinna siyane naxan nayarabima, dangu muxune birin yi a to. ¹⁵ N fitinaxin na n ma kiti ragidixine rakamali e xili ma n ma xoloni waxatin naxan yi, n yi e maxadi a xodexen na, e rabilinna siyane e makonbima nen, e yi e magele, e findi misaala ra, e fe yi e yigitge. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹⁶ “N fitina kameni nafama nen e xili ma, a yi e halagi, n man yi lu na kamen fari se. E donse donxene birin janma nen. ¹⁷ N fitina kamen nun sube xone rafama nen e xili ma, naxanye e diine faxama. Fitina furen

nun faxan yi wara ayi e taani, n yi yengen nafa e xili ma. N tan Alatala nan falan tixi.”

6

Suxure batune fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rafindi Isirayila geyane ma, i nabiya falane ti e xili ma, ³ i naxa, Isirayila kaan naxanye geya yirene yi, e Marigina Alatala falan name. Marigina Alatala ito nan falaxi muxune xili ma naxanye daxi geya yirene nun yire matexine nun xude teenne nun lanban yirene yi, a naxa: N yengen nafama nen e xili ma, n yi e taane kidene raxori. ⁴ E saraxa gandene kalama nen, e wusulan gandene yi rayenseye ayi, n yi e faxa e suxurene yetagi. ⁵ N na Isirayila kaane binbine luma nen biraxi e suxurene yetagi, n yi e xonne raxuya ayi e saraxa gandene rabilinne yi. ⁶ E na daxo dede yi, e taane raxorima nen, e taane kidene yi kala, e saraxa gandene yi raxori, e suxurene yi kala, e yi jan, e wusulan gandene yi rabira, e yii foxone birin yi lo ayi. ⁷ Muxu wuyaxi faxaxin luma nen biraxi e tagi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ Koni n na e tan ndee luma nen e nii ra yengen xanbini, ne yi xuya ayi siyane ye yamanane birin yi. ⁹ Nayi, e na xali denaxanye yi siyane ye konyiyani, n ma fe rabirama nen e muxu gixine ma menni, e n nasunu kii naxan yi e yanfanten bane ye, naxanye e masiga n na, e nun e yeen naxanye e rakunfa suxurene xon. Nayi, e fe rajaxuma e tan yeteen ma nen e kewali naxine nun e fe xosixi rabana fe ra. ¹⁰ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, a n mi falan tixi e xa fuun xan yi, fa fala a n yi gbaloni ito rafama nen e xili ma.”

¹¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa: I yiin bonbo, i sanni din, i yi a fala, i naxa, “Gbalona!” bayo Isirayila yamaan faxama nen silanfanna nun fitina kamen nun fitina fureni e fe naxine nun kewali xosixine fe ra e naxanye birin ligaxi. ¹² Naxanye makuya, ne faxama fitina furen nin. Naxanye maso, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye na lu e nii ra, ne faxama nen fitina kameni. N sigama nen han n ma xolon danna e xili ma. ¹³ E a kolonma nen, a Alatala nan n na, e muxu faxaxine na lu biraxi e suxurene tagi waxatin naxan yi e saraxa gandene rabilinni yire matexine birin fari e nun geyane birin xuntagi, e nun wudi yiftaxine nun wari gbeene birin bun, e yi wusulan xiri naxumene ganma e suxurene xa denaxanye yi. ¹⁴ N na n yiini bandunma nen e xili ma, n yi yamanane findi yire rabejinxin na, keli tonbonna ma han Dibila yi, e daxodene birin. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

7

Gbalo famatona fe

¹ Alatala falani ito nan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, Marigina Alatala ito nan
 falaxi Isirayila kaane xili ma, a naxa,
 ‘A danna nan fa ito ra!
 A danna bata a li yamanan tongon
 naaninne birin yi!
³ Awa iki, a danna bata a li e ma.
 N na n ma xolon nafama nen e ma.
 N na e makitima nen lan e sigati kiin ma,
 n yi e saran e kewali xosixine ra.
⁴ N mi kininkininma e ma,
 n mi e ratangama,
 amasoto n na e sigati kiin nun e kewali
 xosixine saranma nen e ra.
 Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’
⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 ‘Gbalon fama,
 gbalon naxan joxon mi na!
⁶ Feene danna nan na ra!
 A danna bata a li!
 A kelima nen e xili ma! A fama!
⁷ E tan yamanan muxune,
 e waxatin bata a li!
 Waxati saxin bata a li e ma,
 a laxon bata maso!
 Kontofinla na a ra!
 Sewa xui mi fa tema geyane fari sonon!
⁸ Iki, n mi fa buma,
 n na n ma xolon nagodo e ma,
 n ma bapeteen sigama nen
 han a danna e xili ma.
 N na e makitima nen
 lan e sigati kiin ma,
 n yi e saran e kewali xosixine ra.
⁹ N mi kininkininma e ma,
 n mi e ratangama,
 amasoto n na e sigati kiin nun e kewali
 xosixine saranma nen e ra.
 Nayi, e a kolonma nen
 a n tan Alatala,
 n tan nan e jaxankatama.’ ”
¹⁰ Laxon bata a li,
 a bata a li!
 E waxatin bata a li!
 Bonbo ti dunganna bata a maringi!
 Wason bata sabati ayi!
¹¹ Gbalon bata keli,
 a findi muxu jaxine jaxankata dunganna
 ra.
 E sese mi fa luma,
 e nafulu mi luma,
 e mi fa wuyama ayi,
 e noro mi fa luma.
¹² Waxatin bata a li,
 laxon bata maso!
 Sare soon nama fa sewa,
 sare matiin nama fa sunu,
 bayo xolo gbeen fama yamaan birin xili ma.

¹³ Sare matiin naxan matixi,
 a mi na sotama
 hali a mon lu a nii ra,
 bayo fe toon naxan tixi lan yamaan ma
 alo xiyena, na mi kalama,
 muxu yo mi a niin natange
 masoto e hakene xon.
¹⁴ Xootaan fema nen,
 feen birin yi yiton,
 koni muxu yo mi sigama yengeni
 bayo n ma xolon bata godo yamaan birin xili
 ma.
¹⁵ Yengen taan nabilinma nen,
 fitina furen nun fitina kamen yi so a yi!
 Naxanye burunna ra,
 ne yi faxa silanfanna ra.
 Naxanye taani,
 fitina kamen nun fitina furen yi ne halagi.
¹⁶ Naxanye na e futuxulu,
 ne sa e luxunma nen geyane fari,
 e lu kutunye e yete hakene fe ra
 alo ganban naxanye lanbanni.
¹⁷ E birin fangan janna nen,
 e birin xinbi xudine yi tu ayi,
 e lu alo igena.
¹⁸ E e maxidima nen kasa benbeli dugine yi
 sununi,
 kuisanna yi e birin suxu,
 e yagi han,
 e birin yi e xunne bi sununi.
¹⁹ E e wure gbetine wolima ayi nen kirane
 xon,
 e yi e me e xemanera
 alo se haramuxina.
 Bayo e gbetine nun e xemanera mi noe e xunbe
 Alatalaa xolon laxon.
 Ne mi fa e wase,
 e mi e raluge,
 bayo ne nan e biraxi hakeni.
²⁰ E bata waso ayi e nafunle xon
 e yi suxure xosixi haramuxine rafala e ra.
 Nanara, n tan Ala ne findima nen se xosine
 ra e xa.
²¹ N na e birin findima nen yenge se tongox-
 ine ra xojene xa,
 fuyantenne yi e ba e yii yengeni,
 e yi na raxosi.
²² N na n xun xanbi soma nen e yi,
 muxune yi n ma yire kendena sarijanna
 kala,
 mafu tiine yi so a kui,
 e yi a sarijanna kala.
²³ Yolonxonne rafala,
 bayo faxan bata wara ayi yamanani,
 gbalon yi gbo ayi taani.
²⁴ Siyaan naxanye jaxu e birin xa,
 n ne rafama nen,
 e yi e banxine tongo e yii.
 N senbemanera wason janna nen,
 e yire sarijanxine sarijanna yi kala.
²⁵ Kuisan waxatine na fa,

e bəɲe xunbenla fenma nən,
koni e mi a toɛ!

²⁶ Gbalon sama nən gbalon fari,
xibaru ɲaxine yi sa xibaru ɲaxine fari.
E fe toon maxədinma nən nabine ma fata
Ala ra,
koni saraxaraline bama nən muxune
xaranɲe sariyan ma,
fonne fan yi ba maxadin tiye.
²⁷ Mangan sunuma nən,
manga diin yi yigitege,
yamanan muxune birin yiine yi xuruxurun
gaxuni.

N na e sigati kiin saranma nən e ra,
n yi e kiti e kiti saxine xən,
e yi a kolon a Alatala nan n na.

8

Suxurene Ala Batu Banxini

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
yi, na ɲe senninden kike senninden xi su-
ulunde ləxəni, n yi dəxi n ma banxini, Yuda
bənsəna fonne yi dəxi n yeɲagi, Marigina
Alatala senben yi godo n ma.

² N yi dəɲəxəna nde to naxan yi maliga
təen na. Dənaxan yi luxi alo a tagina han a
sanne, təen yiyaan nan yi na ra. Keli mənna
ma mən han a xunna, na yi luxi alo təen na
wuren gbeeli. ³ Dənaxan yi luxi alo a yiina,
a yi na yibandun, a yi n suxu n xun sɛxən
ma. Alaa Nii Sariɲanxin yi n nate bəxən
nun koren lantagini, a yi n xali fe tooni
fata Ala ra alo xiyena, a siga n na Yerusalən
yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dəen
na naxan yi yeɛ rafindixi sogeteden kəmen
fəxən ma suxuren yi dəxi dənaxan yi naxan
Ala raxələma fata a xanuntenya gbeen na
lan a yamaan ma. ⁴ Isirayilaa Alaa nərən yi
menni, alo n na a to kii naxan yi lanbanni.

⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yeɛ
rasiga kəməna binni.” N yi n yeɛ rasiga, n yi
sa na suxuren to naxan Ala raxələma, a dəxi
saraxa ganden kiraan so dəen kəmen fəxəni.
⁶ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i
bata a to e naxan ligama, Isirayila yamaan
fe xəsixi gbeen naxanye ligama be, feen
naxanye n masigama n ma yire sariɲanxin
na? Koni i mən fe xəsixi gbee gbətəye toma
nən.”

⁷ Nayi, a yi n xali Ala Batu Banxin yinna
so dəen na. N yi yinla nde to yinna ma. ⁸ Ala
yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, yinla
raba yinna ma.” N yi yinla raba yinna ma,
so dəen yi taran a ma. ⁹ A yi a fala n xa, a
naxa, “So mənni, i sa e fe xəsixi haramuxine
mato e naxanye ligam be.” ¹⁰ N yi so, n yi
a mato, bubuseene nun sube xəsixin sifan
birin sawuran yi na, e nun Isirayila yamana
suxurene birin sawurane yi rafalaxi yinna

kui a kanke yiren birin ma. ¹¹ Isirayila
yamaan fonne muxu tonge solofere yi tixi
na sawurane yeɲagi. Safan ma dii xəmən
Yaasaniya yi ne ye. Wusulan gan seen yi
suxi e birin yii, wusulanna tutin yi tema
han! ¹² A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina,
i bata a to ba, Isirayila yamaan fonne naxan
ligama dimini? E birin e gbee suxure batu
konko yi. E a falama, e naxa, ‘Alatala mi
nxu toma. Alatala bata yamanan nabəɲin!’
” ¹³ A yi a fala n xa, a naxa, “I mən e toma
nən fe xəsixi gbee gbətəye ligə.”

¹⁴ A yi n xali Alatalaa banxin so dəen na
kəmen fəxəni. ɲaxanle yi dəxi mənni nax-
anye yi Tamusi suxuren sayaan wugama.*
¹⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i a
toma ba? I mən fe xəsixi gbətəye toma nən
naxanye dangu itoe ra.”

¹⁶ A yi n xali Alatalaa banxin yinna kui
xiini, Ala Batu Banxin so dəen na, so dəen
palaan nun saraxa ganden longonna ra.
Xəmɛ məxəɲən nun suulun ɲəxən yi mənni,
e xun xanbi soxi Alatala Batu Banxini, e
yeɛ rafindixi sogeteden binna ma. E yi e
xinbi sinma sogen mabinni a batudeni. ¹⁷ A
yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i feni
itoe toma ba? Fe xəsixini itoe xurun ba,
Yuda yamaan naxanye ligan be? Anu, e
mən yamanan nafema gbal feene ra, e yi
lu n naxələ. I mi e toma wudi yin masoɛ e
ɲəɛn na e namunne xən ba? ¹⁸ Nanara, n
fan e saranma nən n ma xələ gbeeni. N mi
kininkininna e ma, n mi e ratangama. E n
xilima nən e xui yitexin na, koni n mi n tuli
matima e ra.”

9

Yerusalən ratərən fena

¹ Na xanbi ra, n yi a mɛ a fale a xuini texin
na, a naxa, “E tan naxanye taani ito muxune
kəwanle saranma e ra, e maso, birin xa a
yenge so seen tongo taan xili ma.” ² Nayi, n
yi xəmɛ sennin to fe sa keli faxa ra so dəen
binni naxan yi yeɛ rafindixi kəmen fəxən
ma. Halagi ti yenge so seen yi suxi e birin
yii. Xəmɛna nde yi e tagi naxan yi maxidixi
taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi a tagi
xidid na. E yi fa ti saraxa gande sula daxin
dəxən. ³ Isirayilaa Alaa nərən yi keli maleka
gubugubu kanne sawurane xun ma, a yi
dənaxan yi, a yi siga banxin dəen na. Xəmən
naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene
yi singanxi naxan ma tagi xidid na, ⁴ Alatala
yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Dangu
Yerusalən taan tagi, i yi taxamasenna sa
muxune birin tigi ra naxanye wugama, e
kutunma lan fe xəsixine fe ma Yerusalən
kaane naxanye ligama.” ⁵ A yi a fala bonne
xa n yeɛ xəri, a naxa, “E tan xa bira a fəxə ra

* 8:14: Babilon kaane nan yi Tamusi batuma. E yi laxi a ra, a alana nde na a ra naxan faxama soge furen na, a niin mən
yi bira a yi ɲəmən na.

taani, ε muxune faxa, ε nama kininkinin, ε nama dija muxe ma! ⁶ E fonne nun banxulanne nun sungutunne nun dii nɔrɛne nun jaxanle birin faxa, ε yi e raxɔri. Koni taxamasenna muxun naxanye birin ma, ε ne lu na. E a folo n ma yire sarijanxin ma!” E yi a folo fonne ma, naxanye yi Ala Batu Banxin yetagi. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E n Batu Banxin naharamu, ε yi a yinna kuine rafe muxu faxaxine ra! E siga!” E yi siga, e sa faxan ti folo taani.

⁸ E yi faxan tima waxatin naxan yi, n kedenna nan yi fa luxi mɛnni, n yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegebe, n naxa, “Marigina Alatala, i Isirayila muxu dɔnxene birin naxɔrima nɛn ba, i to i ya xɔlɔn nagodoma Yerusalen ma?” ⁹ A yi n yabi, a naxa, “Isirayila yamaan nun Yuda yamaan hakɛne gbo han! Yamanan nafexi e muxu faxaxine wunla nan na, taan nafexi tinxintareyaan nan na. Amasɔtɔ e yi a falama nɛn, e naxa, “Alatala bata yamanan nabejin. Alatala mi fa sese toma.” ¹⁰ N fan mi fa kininkininma e ma, n mi fa e ratangama. N na e kɛwali jaxine saranma nɛn e ra.” ¹¹ Xɛmɛn naxan yi maxidixi taa dugini, sebeliti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, na yi fa a fala, a naxa, “I n yamarixi naxan ma, n bata na liga.”

10

Ala mɔn yi a yete yita

¹ N yi n yeɛn nakeli, n yi manga gbɛden yiyaan to kore walaxa maligan fari naxan yi maleka gubugubu kanne xun ma. A mayilenma alo safiri gɛmɛna. ² Xɛmɛn naxan yi maxidixi taa dugini, Ala yi a fala na xa, a naxa, “Sa so san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne labe ra, i yi i yiine rafe tɛɛ wolonne ra, i sa e woli taan xun xɔn.” N yi xɛmɛn to sigɛ mɛnni. ³ Maleka gubugubu kanne yi tixi Ala Batu Banxin dɛxɔn sogeteden yifari fɔxɔni na muxun yi fama waxatin naxan yi. Kundaan yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin nafexi. ⁴ Alatala nɔrɔn yi keli maleka gubugubu kanne xun ma, a siga Ala Batu Banxin so dɛɛn na. Banxin yi rafe kundaan na, yinna kuiin yi rafe Alatala nɔrɔn kɛnɛnna ra. ⁵ Malekane gubugubune xuiin yi siga minɛ han yinna fari ma xiina. Na yi luxi alo Ala Senbɛ Kanna xuina, a nɛma falan tiyɛ.

⁶ Xɛmɛn naxan yi maxidixi taa dugini, a to na yamari, a naxa, “Tɛɛn tongo san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne tagi,” xɛmɛn yi sa ti san digilinxina nde dɛxɔn alo wontoro sanna. ⁷ Nayi, maleka gubugubu kan keden yi a yiin nasiga tɛɛn ma naxan yi maleka gubugubu kanne longonna ra. A yi tɛɛ wolonne tongo, a yi e sa xɛmɛn yii naxan

yi maxidixi taa dugini. Na yi tɛɛ wolonne tongo, a mini. ⁸ Sena nde yi malekane gubugubune bun ma alo muxu yiina.

⁹ N yi a matoma, n yi san digilinxini naanin to maleka gubugubu kan keden kedenne dɛxɔn alo wontoro sanna. Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ fajina. ¹⁰ E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxin kankanxina san digilinxini gbɛte kui. ¹¹ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. Maleka gubugubu kanne yi xun tixi dɛnaxan biri ra, san digilinxine yi sigama mɛn binna nin, hali e mi e firifiri. ¹² Yɛɛne nan yi maleka gubugubu kanne fatin birin ma, e fanna nun e yiine nun e gubugubune birin e nun e san digilinxini naaninne. ¹³ N yi a mɛ e na sanne xilima, a “wuluwunle.” ¹⁴ Yetagi naanin nan yi malekane birin ma. A singen yi maligaxi maleka gubugubu kanna yetagin nan na, a firindena, muxu yetagina, a saxandena, yata yetagina, a naanindena, singbin yetagina. ¹⁵ Maleka gubugubu kanne yi te. Daliseene nan yi ne ra n naxanye to Kebari baan dɛ. ¹⁶ Maleka gubugubu kanne nɛma yi sigɛ, e san digilinxine fan yi sigama nɛn e fɔxɔ ra. Malekane na yi e gubugubune yite alogo e xa tugan bɔxɔn ma, e san digilinxine mi yi kelima e dɛxɔn. ¹⁷ E na yi ti, e sanne fan yi tima nɛn. E na yi tugan, e sanne fan yi tugan, amasɔtɔ niin naxan yi daliseene yi, na yi e fan yi.

Ala nɔrɔn yi keli a Batu Banxini

¹⁸ Alatala nɔrɔn yi keli Ala Batu Banxin so dɛɛn na, a sa ti maleka gubugubu kanne xun ma. ¹⁹ Nayi, maleka gubugubu kanne yi e gubugubune yifulun, e tugan bɔxɔn ma n yeɛ xɔri, e san digilinxine fan yi te e fɔxɔ ra. E yi sa ti Alatalaa banxin yinna so dɛɛn na sogeteden binni. Isirayilaa Ala nɔrɔn yi lu e xun ma kore. ²⁰ Daliseene nan yi e ra n naxanye to Isirayilaa Ala bun ma Kebari baan dɛ, n yi a kolon a maleka gubugubu kanne nan yi e ra. ²¹ Yetagi naanin nan yi e birin ma, e nun gubugubu naanin. Sena nde yi e birin gubugubune bun ma alo muxu yiina. ²² E yetagine yi maliga daliseene yetagine ra n naxanye to Kebari baan dɛ. E birin yi sigama e yeɛ ra e tinxinna nin.

11

Yerusalen makitima nɛn

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a n xali Alatalaa banxin dɛɛn na, dɛɛn naxan yi yeɛ rafindixi sogeteden ma. N yi muxu mɔxɔrɛn nun suulun to tixi dɛɛn na, yamaan yeɛratina ndee yi ne ye, Asuru a dii xɛmɛn Yaasaniya nun Benayaa dii xɛmɛn Pelati. ² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, muxuni itoe nan fe jaxine

yitonna, e maxadi jaxin ti taani ito yi. ³ E a falama, e naxa, 'Banxine mi tiye be iki singen! Taan makantan yinna luxi nen alo tunden, en tan namaraxi a kui alo suben tunden kui!' ⁴ Nanara, Adamadina, nabiyi falan ti e xili ma, nabiyi falan ti!"

⁵ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi goda n ma. A yi a fala, a n xa falani ito ti, a naxa, "Isirayila yamana, e luma a fale, e naxa, 'E Alatala xuini name,' anu, n na e miriyaan kolon! ⁶ E bata faxan ti taani ito yi han kirane bata rafe binbine ra." ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, "E faxan naxanye tixi taan xun xon, na faxa muxune nan luxi alo suben naxan namaraxi tundeni, taan nan tunden na koni n fa e tan kedima a yi nen. ⁸ E to gaxuxi yengen yee ra, n yengen nan nafama e xili ma," Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ "N na e kedima nen taani, n yi e sa xorjene sagoni, n yi n ma kiti ragidixine rakamali e xili ma. ¹⁰ E faxama nen silanfanna ra, n yi e makiti Isirayila baxon danna ra. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹¹ Taan makantan yinna mi findima tunden na e tan xa, e fan mi ramarama a kui alo subena, bayo n na e makitima nen Isirayila baxon danna ra. ¹² Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, e tan naxanye mi n ma sariyane nun n ma tonne suxi, e yi bira e rabilinna siyane namunne foxo ra."

¹³ Nayi, n yi nabiyi falane tima waxatin naxan yi, Benayaa dii xemne Pelati yi faxa. N yi bira, n yetagin yi lan baxon ma, n yi gbelegbele, n naxa, "Ee! Marigina Alatala, i fa Isirayila yama donxen naxorima nen ba?"

Ala man yamaan muxu suxine malanma nen

¹⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁵ "Adamadina, naxanye doxi Yerusalen yi, ne a falama i ngaxakedenne xa, i ya denbayaan muxune, Isirayila yamaan naxan birin bata xali konyiyani, e naxa, 'E lu makuyaxi Alatalaa dingiraan na, bayo a baxoni ito fixi nxu tan nan ma nxu keen na!' ¹⁶ Na ma, a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Hali n to e rasigaxi siyane ye pon, n yi e raxuya ayi yamanane yi, n luma nen e xon menni alo e yi yire sarijanxini nun.' ¹⁷ Na ma, a fala, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e malanma nen sa keli siyane ye, n yi e maxili yamanane yi, e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n yi Isirayila yamanan so e yii.' ¹⁸ E man xetema nen menni, e yi suxurene nun batu se xosixine birin naxori a yi. ¹⁹ N yi xaxili kedenna lu e birin ma, n yi nii nen sa e yi, n boje xodexeayan ba e yi naxan luxi alo gemena, n yi boje fajin fi e ma ²⁰ alogo e xa n ma tonne nun n ma sariyane suxu. Nayi, e yi findi n ma yamaan na, n

findi e Ala ra. ²¹ Koni naxanye kunfaxi e suxurene nun batu se xosixine xon e bojeni, n na kanne kewali jaxine saranma nen e ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²² Maleka gubugubu kanna naxanye nun san digilinxine yi a ra, ne yi e gubugubune yifulun, Isirayila Ala noron yi e xun ma kore. ²³ Alatala noron yi ba taan xun ma, a sa ti geyaan xun ma naxan yi Yerusalen sogeteden binni. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n nate, a xete n na muxu suxine fema Babilon kaane yamanani fe tooni alo xiyena fata Alaa Nii Sarijanxin na. N yi fe toon naxan tima alo xiyena, na yi dan. ²⁵ Alatala feen naxanye birin yita n na, n yi ne birin fala muxu suxine xa.

12

Muxu gbete ye xalima nen konyiyani

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, i doxi yama murutexin nan tagi. E yeen na, alogo e xa seen to, koni e mi a yigbema. E tunla na, alogo e xa feen me, koni e mi a famuma, amasoto yama murutexin nan e ra. ³ Nanara, i tan Adamadina, i ya goronne yiton i a liga alo i sigama konyiyaan nin yangi tagini yamaan yee xori. Keli be i siga yire gbete yi e yee xori. Waxatina nde, e a kolonma nen a yama murutexin nan e ra. ⁴ I ya goron yitonxine ramini e yee xori yangin na, i tan yi mini ninbanna ra e yee xori alo naxanye sigama konyiyani. ⁵ Yinla raba yinna ma e yee xori, i yi i ya goronne ramini menna ra, ⁶ i yi e tongo i tungunna ma e yee xori, i yi e xali fitirin ma. I xa i yetagin xunna so alogo i nama yamanan mato, bayo n na i findima nen taxamasenna ra Isirayila yamaan xa."

⁷ N yamari naxan na, n yi na liga. N yi n ma goronne ramini yangin na siga konyiyani. Ninbanna ra, n yi yinla raba yinna ma n yiin na, n yi n ma goronne ramini fitirin ma, n yi a tongo n tungunna ma e yee xori.

⁸ Xotanni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ "Adamadina, Isirayila yama murutexin mi yi i maxodin ba, fa fala, 'I nanse ligama?' ¹⁰ E yabi, fa fala, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nabiyi falani ito tixi Yerusalen mangan nun Isirayila yamaan birin nan xili ma naxanye luxi menni.' ¹¹ A fala e xa, i naxa, 'N findixi e rakolon feen taxamasenna nan na. N naxan ligaxi, na nan nakamalima e ma, e yi suxu yengeni, e siga konyiyani.' ¹² Mangan naxan e ye, na a goronne tongoma nen a tungunna ma fitirin ma, a mini taani. Yinla nan nabama a xa yinna ma, a yi mini menna ra. A yi a yetagin xunna so alogo a nama yamanan mato. ¹³ N na n ma yalaan natima nen a yee ra, a yi a suxu n ma luti ratixin na, n

yi a xali Babilon taani, Babilon kaane yamanani, a mi denaxan toma a yeen na,* a yi sa faxa na. ¹⁴ N na a rabilinna muxune birin naxuyama ayi nen e nun a ganle, n yi e sagatan silanfanna ra. ¹⁵ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e raxuya ayi siyane ye e nun yamanane yi. ¹⁶ Koni n muxuna ndee ratangama nen yengen nun fitina kaman nun fitina furen ma alogo e xa sa e ti e kewali xosixine ra e deni siyane birin xa e na siga denaxanye yi. Nayi, na kanne a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, i nema i degema i xuruxurun, i yi igen min gaxun nun kuisanni. ¹⁹ I a falama nen yamanan muxune xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi lan Yerusalen kaane ma naxanye luxi Isirayila yamanani, a naxa: E degema kuisanna nin, e yi igen min yigitegeni, amasoto e yamanan nun a yi seene birin naxorima nen a muxune gbalone fe ma. ²⁰ Muxune janna nen taane yi, yamanan yi findi yire rabepinxin na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

Alatalaa falan kamalima nen

²¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ²² “Adamadina, nanfera e sandani ito falama e tagi Isirayila boxon ma, fa fala, ‘Waxatin danguma, koni fe toon naxanye tima alo xiyena, ne sese mi rakamalima.’? ²³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata danna sa sandani ito ra, a mi fa falama Isirayila yi sonon.” ’ Koni a fala e xa, i naxa, ‘Fe toone birin nakamali waxatin bata maso. ²⁴ Fe to fuu yo mi fa falama Isirayila kaane tagi alo xiyena, yiimatone mi fa muxune rafan feene falama e xa wuleni. ²⁵ Bayo n tan Alatala, n falan tima nen, na yi rakamali keden na. E tan yama murutexina, na ligama nen e waxatini. N falan tima nen, n yi a rakamali.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁶ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁷ “Adamadina, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘A fe toon naxan tixi, iki fe mi na ra, a nabiya falan tima lan waxati famatone nan ma naxanye makuya pon!’ ²⁸ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “N na fala yo ti sonon, na rakamalima nen keden na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

13

Alaa falan wule nabine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, nabiya falan ti Isirayilaa

nabine xili ma naxanye nabiya falane tima iki, i yi a fala ne xa naxanye e boje yi feene tun falama, i naxa, ‘E Alatala xuiin name! ³ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalon nabi xaxilitarene xa, naxanye e yete xaxili yi feene falama, anu e mi fe to yo tixi keli Ala ma. ⁴ Isirayila kaane, e nabine luxi nen alo kankone banxi xonne yi! ⁵ E mi e masoxi yinna yire biraxine ra alogo e xa Isirayila yamaan makantan yinna yinle rafaxa, a yi lu tixi yengeni Alatalaa xolon boxoni. ⁶ Wulen nan e fe toone ra, jondi mi e yiimatofalane yi. E a falama, e naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na.” Koni Alatala xa mi e xexi. Anu, e wama e falane xa rakamali. ⁷ E fe toon naxanye tima, fe fuun xa mi ne ra ba? E wule falan naxanye tima yiimatoni, wulen xa mi ne ra ba? E a falama, e naxa, “E Alatalaa falan name!” Anu, n mi fala tixi.’ ”

⁸ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo wulen nan e falane nun e fe toone ra, n bata keli e xili ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ ‘N senben kelima nen nabine xili ma naxanye fe to fuune tima, e yi wule falane ti yiimatoni. E mi doxode sotoma n ma yamaan malanni, e xinle mi sebema Isirayila kaane xili sebe kedin kui, e mon mi Isirayila yamanan lima. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan na.’ ”

¹⁰ “ ‘E n ma yamaan naloma ayi, e naxa, “Boje xunbenla be,” anu boje xunbeli mi na. Bonne nema yinna tima naxan biramat a ra, e tan bende fixen nan soma a ma. ¹¹ Nayi, a fala na yinna maso muxune xa, a na yinna birama nen! Tule gbeen fama nen, balabalan kesene yi godo, foye gbeen yi fa. ¹² Yinna na bira, muxune mi e maxodinje naye ba, fa fala, “E a masoxi bende fixen naxan na, na minen?” ’ ”

¹³ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N fitinaxin kala ti foyen nafama nen, n tule gbeen nafa n ma xolo gbeeni, balabalan kesexaxine yi godo halagi tideni. ¹⁴ E bende fixen soxi yinna naxan ma, n na birama nen boxoni, a bunne yi mini kenenni. A na bira, e fan halagima nen a xon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹⁵ N sigama nen han n ma xolon danna na yinna xili ma e nun naxanye a masoxi. Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “Yin mi fa na, nabiin naxanye a masoxi ne fan mi fa na, ¹⁶ Isirayila nabiin naxanye yi boje xunbenla fe falama Yerusalen kaane xa e fe to fuune xon, anu boje xunbeli mi yi na! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁷ “Adamadina, i yete rafindi Isirayila yamaan sungutunne ma naxanye e yete boje yi falane tima nabiya falane ra. Nabiya falane

* **12:13:** A falan tima Manga Sedeki suxu feen nan ma. A mi Babilon toma bayo Babilon kaane a yeene kalama nen. Na feen sebexi Mangane Firinden 25.4 nun Yereimi 52.7 kui.

ti e xili ma, ¹⁸ i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona e xa e tan naxanye yii kœe rasone dege ma, e yi e so e yii kœene birin ti tirin ti seene ra, e yi dugine dege naxanye soma muxune yetagine xun na fonne nun dii parene birin alogo e xa senben soto e niine ma! E n ma yamaan muxune niin tirinye ba, e yi e yete niine ratanga? ¹⁹ E n ma sarinjanna rayelefuma n ma yamaan yetagi fundenna yiin ye dandona fe ra hanma buru dungina ndee fe ra. E to wulene falama n ma yamaan xa naxanye mafura wule falane rame, e muxune faxama naxanye mi lan e faxa, e ndee lu e nii ra naxanye yi lan nun e faxa.’ ”

²⁰ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen e tirin ti seene xili ma e muxune suxuma naxanye ra alo xoline. N na e bama nen e yii, n yi na kanne niine xunba e naxanye suxuma alo xoline. ²¹ N na e dugine bama nen e yetagine xun na, n yi n ma yamaan xunba e yii, e mi fa muxune tirinye e senbene xon sonon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ²² Bayo e bata tinxin muxune bojen kala e wulene xon, n tan mi yi waxi naxanye toro feni, e yi muxu jaxine senbe so alogo e nama xete e kira jaxine foxo ra, e yi kisi. ²³ Na feene ma, e mi fa wule fe to yo tima alo xiyena, e mi fa e yiimatoma. N na n ma yamaan xunbama nen e yii. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

14

Isirayila xa a me suxurene ra

¹ Isirayila fonna ndee yi fa n fema e fa doxo n yetagi. ² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ³ ‘Adamadina, suxurene fe bata muxuni itoe bojen no. Seen naxan e birama hakeni, e na nan doxoma e yete yee ra. N tinje nayi, e xa n maxodin fena nde ma ba? ⁴ Nayi, falan ti e xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Suxure feen na Isirayila kaan naxan boje no, a yi seen doxo a yete yee ra naxan a bire hakeni, na xanbi ra a mon yi fa nabiin fema, n tan Alatala yeteen nan na kanna yabima alo a lan a suxure wuyaxine ma kii naxan yi ⁵ alogo n mon xa Isirayila kaane bojene soto naxanye birin e mexi n na e suxurene fe ra.’ ” ⁶ Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E xun xete, e xete e suxurene foxo ra, e me e kewali xosixine birin na. ⁷ Xa Isirayila kaana nde hanma xojen naxan doxi Isirayila yi, xa na a me n na, suxure feen yi a bojen no, a yi seen doxo a yete yee ra naxan a bire hakeni, a mon yi siga nabiin fema alogo a xa n maxodin fena nde ma, nayi, n tan Alatala yeteen nan a yabima. ⁸ N kelima nen na kanna xili ma, n yi a findi misaala ra,

yamaan naxan mafalama. E yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

⁹ “ ‘Xa nabiin tin muxune yi a ratantan a tan yeteen yi nabiya falan ti na kanna xa, nayi n tan Alatala nan a radinxi tantanni. N na n yiini tema nen a xili ma, n yi a raxori n ma yamana Isirayila kaane ye. ¹⁰ E birin nan na haken goronna tongoma, nabiin nun naxan a maxodinx, ne firinna birin haken lan. ¹¹ Nayi, Isirayila kaane mi fa e masige n na, e mi fa e yete raxose e yulubine birin xon. Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n findi e Ala ra,’ Marigina Alatala falan nan na ra.’ ”

Muxu yo mi noe yamaan natange Alaa kitin ma

¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹³ “Adamadina, xa yamanana nde tinxintareyaan liga, e n yulubin tongo, xa n na n yiini te a xili ma, n yi donseen nadasa e ma, n fitina kamen nafa e ma, n yi muxune nun xuruseene raxori, ¹⁴ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, ne yi e yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatala falan nan na ra. ¹⁵ “Hanma xa n mon burunna sube xajene radin yamanana ma, e yi diidine birin faxa, yamanan yi findi yire rabexinxin na muxu yo mi fa danguma denaxan yi masoto na sube xajene fe ra, ¹⁶ hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, ne mi yi noe hali e dii xemen hanma e dii temen natange, koni na muxu saxanne tan tange nen, yamanan yi findi yire rabexinxin na.” Marigina Alatala falan nan na ra.

¹⁷ “Hanma xa n yengen nafa na yamanan xili ma, xa n na a fala, n naxa, ‘Yengen xa dangu yamanan yiren birin yi!’ xa n muxune nun e xuruseene raxori menni, ¹⁸ hali xa na tinxi muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, e mi noe e dii xemen hanma e dii temen natange. E tan n gbansan tangama.” Marigina Alatala falan nan na ra.

¹⁹ “Hanma xa n fitina furen nafa na yamanani, n yi faxan nafa e ma n ma xoloni, alogo muxune nun xuruseene xa raxori, ²⁰ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, n tan habadan Alatala, n bata n kolon n yeteni, e mi noe e dii xemen hanma e dii temen natange. E yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatala falan nan na ra.

²¹ Amasoto, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Hali n to bata n ma kiti xodexe naaninne rasiga Yerusalem xili ma, yengen nun fitina kamen nun burunna sube xajene nun fitina furena, alogo e

xa muxune nun xuruseene raxori, ²² hali na birin, muxuna ndee luma nen e nii ra. Xemene nun jaxanla ndee xunna minima ayi nen. E na e sigati kiin nun e kewanle to, na e masabarima nen lan gbaloni itoe birin ma n naxanye rafaxi Yerusalen ma. ²³ E masabarima nen, e na e sigati kiin nun e kewanle to waxatin naxan yi. Nayi, e a kolonma nen a n mi feni itoe rabaxi fuun xan na taan xili ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15

Sandana lan jaxundan binla ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, jaxundan binla yatexi muxune xon dangu wudin bonne ra ba? A yiine tonon gbo dangu foton yi wudin bonne ra ba? ³ I na wudin tonge ba i yi sena nde rafala a ra? I a nde finde bitin wudina nde ra ba, i sena nde xidi a ma? ⁴ A na sa teeni yegen na, teeni ya a xun firinne gan, a fa a tagin suxu, a tonon fa na ba? ⁵ Nayi, xa a tonon mi yi na benun a xa gan waxatin naxan yi, teena a gan xanbini, a fa rafale sena nde ra ba?”

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata Yerusalen kaane findi se gan daxin na alo n jaxundan binla findixi yegen na foton yi wudin bonne tagi kii naxan yi. ⁷ N kelima nen e xili ma. Hali e to bata yi mini teeni nun, teeni nan fa e halagima. N na keli e xili ma waxatin naxan yi, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ N yamanan findima nen yire rabepinxin na, bayo a muxune bata tinxintareyaan liga,” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

16

Yerusalen taan misali fena dii rabepinxin ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, Yerusalen kaane kewali xosixine fe fala e xa. ³ A fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi Yerusalen taan xili ma, a naxa: Kanan baxon nan yi i benbane gbeen na, i barixi menna nin. Amarin nan yi i fafe ra, i nga, Xiti kaana.’ ⁴ I barixi laxon naxan yi, i xuli fundin mi xaba, i mi maxa alogo i xa sarijan, foxon mi sugusugu i ma, i mi mafilin dugini. ⁵ Muxu yo mi kininkinin i ma, a yi na fe kedenna nde liga i xa, a yi i ratanga. I woli ayi nen

burunna ra i bari laxonni, amasoto i rajaxu nen muxune ma.’ ”

⁶ “ ‘Koni, n yi danguma i dexon ma, n yi i to i ramaxe i wunli, n yi a fala i xa, n naxa, ‘Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra! Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra!’ ⁷ Na xanbi ra, n yi i rasabati alo sexene burunna ra. N yi i ragbo, i yi koxo, n yi i rayabu ayi, i xijene yi te, i xun sexene yi mini. Koni i ragenla nan mon yi a ra singen. ⁸ Loxona nde, n yi danguma i dexon ma, n yi i mato, n yi a to i bata a li i muxu xanu waxatin ma, n yi n ma domaan lenben so i xunna, n yi i ba i ragenla ra, n yi n kolo i xa, n yi layirin xidi en tagi, i yi findi n gbeen na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁹ “ ‘N bata i maxa. Wunla naxan yi i ma, n yi na ba i ma, n yi ture xiri jaxumen susan i ma. ¹⁰ N bata i maxidi taa dugi doma saxonxini, n yi kidi sankidin so i sanni, n yi i maraberi ba taa dugi fajini, n dugi fajin nagodo i ma naxan saren xodoxo. ¹¹ N yi i maxidi marayabu se fajine yi, n yi yii rasone so i yiine ra, n yi jeren bira i ke. ¹² N wuredin sa i jreen na, n yi tunla sone so i tunle ra, n yi manga komoti fajin so i xun na. ¹³ Nayi, i yi maxidi xemaan nun wure gbeti fixen na, taa dugi saxonxin nun dugi sare xodexene yi findi i maraberi baan na. I yi balo murutu fujin fajin nun kumin nun oliwi turen na. I yi tofanye ayi, alo a lan jaxalan mangan ma kii naxan yi. ¹⁴ I xinla yi siyane birin li masoto i ya tofanna ma, bayo i yi rayabu han fata i maxidi se fajine ra, n ni i rayabu naxanye yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁵ “ ‘Koni i yi i yigi sa i ya tofanni. I ya xili gbeeyaan yi findi feren na i xa, i findi yalunden na. I yi lu yalunyaan lige dangu muxune birin xon, i findi e gbeen na. ¹⁶ I bata i ya dugine tongo, i yi suxure kidene rayabu e ra, i yi yalunyaan naba menne yi naxan jaxon munma yi liga, anu a jaxon mi fa ligama sonon. ¹⁷ N tunla so xema daxin nun wure gbeti fixe daxin naxanye so i yii, i yi ne findi i ya suxure xememane ra, i yi n yanfa, i yalunyaan liga. ¹⁸ I bata i ya taa dugi saxonxine tongo, i yi i ya suxurene maxidi e yi, i yi n ma turen nun n ma wusulanna ba saraxan na e xa. ¹⁹ N donseen naxanye so i yii, murutu fujin nun oliwi turen nun kumina, n yi i baloma naxanye ra, i yi ne ba saraxane ra na suxurena xa alogo e gan

* **16:3:** Kanan kaane nan yi daxi Yerusalen yi benun Isirayila bonsonna muxune xa a tongo yengeni. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.6-9 kui. † **16:4:** Ala Yerusalen taan nun a muxune misalima diin nan ma be. Senbe yo mi yi Alaa yamaan xa benun Ala xa a fi e ma. Na xanbi ra, a yi e findi yamana senbemaan na. Na xanbi ra, e mon yi a yanfa suxure batuni. Na nan misali ito bunna ra. † **16:15:** A suxure batun misalixi yalunyaan nan na be bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi jaxanla nun xemen tagi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba a tan na, e bata a yanfa nayi alo jaxanla na a xemene yanfa yalunyaan xon.

xirin xa rafan e ma. I na nan ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²⁰ "I yi i ya dii xemene nun i ya dii temene tongo, i naxanye bari n xa, i yi e gan saraxan na suxurene xa alogo e xa findi e donseene ra! I mi yi i wasa soe i ya yalunyani ba? ²¹ I bata n ma diine koe raxaba, i yi e gan saraxan na suxurene xa! ²² Anu, i kewali xosixine ligama yalunyani waxatin naxan yi, i mi i miri i ya dii joreyaan waxatin ma, i ragenla yi a ra waxatin naxan yi, i yi i ramaxama i wunli waxatin naxan yi.' "

²³ "Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Gbalona! Gbalona e xa, bayo e yelin xanbini na fe jaxine birin lige ²⁴ e bata gbingbinna rafala kiden na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi. ²⁵ E bata yire matexine rafala kidene ra taan kira xunne birin na. E yi e tofanna findi fe xosixin na, e yi e fatin lu dangu muxune birin sagoni, e yalunya feene yi siga gboe ayi. ²⁶ E bata yalunyaan liga Misiran kaane xon, e doxo bode fati fajine, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e yi n naxolo. ²⁷ Nayi, n yi keli e xili ma, n yi nde ba e boxon na, n yi e sa e yaxu kunfadene sagoni, Filisitine taane, naxanye yati yi yagixi e yagitareya kewanle ra. ²⁸ Koni e mon yi yalunyaan naba Asiriya kaane xon, bayo e munma yi wasa singen yalunyaan na, anu, hali na, e mi wasa. ²⁹ Nayi, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e Babilon kaane sa a fari, naxanye findixi yulane ra, anu, na fan mi e wasa.' "

³⁰ "Nayi, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'E yugon kobi de, e to bata feni itoe birin liga, naxanye findixi yalunde jaxalan gbeen kewanle ra! ³¹ Anu, e to gbingbinna rafala kira xunne birin na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi, e mi yi luxi alo yalundena, bayo e mi yi gbetin nasuxuma e yangane ra. ³² E tan luxi nen alo jaxalan yalunxin naxan xeme gbete ye rafisama a xemen yeten xa a mi naxanye kolon. ³³ Yalunde jaxanle birin sena nde rasuxuma e yangane yii. Koni e tan luxi nen alo jaxanla na a yangane ki alogo e xa fa, sa keli yiren birin yi, e yi kafu. ³⁴ E yalunyaan nun jaxanla bonne yalunyaan keden mi a ra. Muxu yo mi a gima e foxo ra e kisen a yii. E tan nan e yangane kima, se mi so e yii.' "

³⁵ "Nanara, i tan naxan luxi alo yalunde jaxanla, i tuli mati Alatala fala xuiin na! ³⁶ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Bayo i bata i ya nafunle birin yikala, bayo i bata i ragenla lu i ya yalunyaan xon i yangane yii e nun i ya suxurene nun i ya fe xosixine birin, i yi i ya diine wunla ba saraxan na e xa, ³⁷ na ma, n na e nun i yangane birin malanma nen yire kedenni,

naxanye yi rafan i ma e nun naxanye yi rajaxu i ma, n na e birin malanma nen i xili ma, n yi i rageli, e birin yi i ragenla to. ³⁸ N na i kitima nen alo a lan yalunde jaxanle nun muxu faxane ma kii naxan yi. N yi i wunla ramini n ma xolo gbeen nun n ma xanuntenyaan kalan xoxolonna. ³⁹ N na i sama nen i yangane sagoni, e yi i ya kide gbingbinne nun i ya suxure batude matexine kala, e yi i ya dugine ba i ma, e yi i rayabu se fajine tongo, e yi i ragenla lu. ⁴⁰ E yi yamaan nadin i ma, e yi i magolon, e yi i masoxon silanfanna ra, ⁴¹ e yi ten so i ya banxine ra, e yi i makiti jaxalan wuyaxi yetagi. N danna sama nen i ya yalunyaan na, i mi fa i yangane saranna fiye sonon! ⁴² N sigama nen han n ma xolon danna i xili ma, n ma xanuntenyaan kalan xoxolonyaan yi a masiga i ra. N na n sabarima nen, n mi fa xoloma i ma. ⁴³ N na i kewali jaxine saranna nen i ra, bayo i mi i xaxili luxi i ya dii mesyaan waxatina fe ma, i yi n naxolo feni itoe birin xon. I mi yagitareyaan xan saxi i kewali xosixi gbete ye fari ba? Marigina Alatalaa falan nan na ra."

⁴⁴ "Nayi, sandasane birin sandani ito falama nen i ma, e naxa, "Dii temen fama a nga nan ma." ⁴⁵ I ngaa dii temen nan i ra yati, naxan a xemen rajaxuxi e nun a diine. E nun i ngaxakeden jaxalanmane birin keden, naxanye e xemene nun e diine rajaxuxi. Xiti kaan nan yi i nga ra, Amarin nan yi i fafe ra. ⁴⁶ I tada jaxalanmaan naxan yi doxi i komenna ma, na findixi Samari taan nan na e nun a muxune. I xunyen jaxalanmaan naxan yi doxi i yifanna ma, Sodoma taan nan na ra e nun a muxune. ⁴⁷ I bira nen e kirane foxo ra yati, i fan yi e raliga e kewali xosixine yi, koni i mi danxi na ma gbansan, i tan sigati kiin yi jaxu ayi dangu e tan gbeen na i ya feene birin yi. ⁴⁸ Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni, e nun i ya muxune naxan ligaxi, i ngaxakeden jaxalanmaan Sodoma nun a muxune mi na sifan ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

⁴⁹ "I ngaxakeden jaxalanmaan Sodoma taan hakeni itoe nan ligaxi: A muxune yi waso ayi, e to yi herini, kontofili mi yi e ma. E mi yi yigelitone nun toro muxune malima. ⁵⁰ E yi e yete yigboma, e fe xosixine liga n yetagi. N to na to, n yi e raxori! ⁵¹ Samari taan muxune mi i yulubin tagiin yatin ligaxi. I bata fe xosixine liga naxanye dangu e gbeene ra pon, han i ngaxakeden jaxalanmane Sodoma taan nun Samari taan muxune yi lu alo tinxin muxune, xa e yulubine sa i gbeene ma. ⁵² I tan naxan yi i ngaxakeden jaxalanmane yalagima, iki,

i fan ma yalagin waxatin bata a li, masoto i yulubine xon, i yete raxosixi naxanye xon dangu e tan na, naxanye a ligaxi e tinxinje ayi dangu i tan na. I fan yagima nen, i yi rayarabi, bayo i bata i ngaxakedenne lu alo tinxin muxune, e na sa i ma.’ ”

⁵³ “N mon Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune rasabatima nen, e nun e tan fan e xon ma ⁵⁴ alogo i xa rayarabi, i yagi lan i kewanle birin ma, naxanye e rawekilexi. ⁵⁵ I ngaxakeden jaxalanmane, Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune mon xetema nen e kii fonni, i fan nun i ya muxune yi xete e kii singeni. ⁵⁶ I yi i wasoma waxatin naxan yi, i mi yi fala jaxine tima Sodoma taan xili ma ba, ⁵⁷ benun i ya jaxuyaan xa kolon waxatin naxan yi. Iki, Arami kaane nun e rabilinna muxune nun Filisiti muxun naxanye i rabilinni, ne fa i tan nan makonbima, e i rajaxu. ⁵⁸ I fa i ya yagitareyaan nun i kewali xosixine saranna nan sotoma iki,’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵⁹ “Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N na a ligama i ra nen alo a lan i ma kii naxan yi, i tan naxan mi n koloxuini yatexi, i yi layirin kala. ⁶⁰ Koni, n na n xaxili luma nen layirin xon, n naxan xidi en tagi i dii mese waxatini, n yi habadan layirin xidi en tagi.’ ⁶¹ I kewanle fe rabirama i ma nen, i yi yagi, i na i tada jaxalanmane nun i xunye jaxalanmane rasene waxatin naxan yi, n yi e so i yii i ya dii temene ra, hali e to mi fataxi layirin na n naxan xidixi en tagi. ⁶² N na n ma layirin xidima nen en tagi, nayi, i a kolonna nen a Alatala nan n na, ⁶³ alogo i ya fe jaxine xa rabira i ma, i yi yagi, i den yi suxu i ra i ya yagini, n na i yulubine birin xafari waxatin naxan yi, i naxanye birin ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

17

Singbin firinne nun manpa binla fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, misaala nde fala, sandana nde sa Isirayila yamaan xa. ³ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Singbinna nde yi na nun naxan gbo,* a gubugubune kuya,

a xabene kuya, e yi maningixi. Na singbinna yi siga Liban yamanani, a sa doxo suman binla nde kondeni.

⁴ Wudi yiin naxan mate a birin xa, a yi na bolon,

a siga a ra yula yamana nde yi, a sa a doxo yulane taani.†

⁵ Na xanbi ra, a mon yi Isirayila yamanan sansi gbete tongo,

a sa a si sansi xori mafedena nde yi ige gbeen de alo wudi fajina igen nafan naxan ma.‡

⁶ Na sansiin yi gbo, a yi findi manpa bili sabatixin na, koni a mi yi kuya, a yiine yi tixi singbinna binni, koni a salenne yi lu a bun ma.

A yi koxo, a yi lu a yiine raminε, a yifoton.

⁷ Koni singbin gbee gbete mon yi na nun,§ naxan gubugubune yi kuya, a xabene gbo.

Na manpa binla* yi a yibandun a binni e nun a salenne,

a yi a yiine yibandun a binni alogo a xa a ige sa.

⁸ Anu a yi sixi boxo fajin nin ige gbeen de alogo a xa a yiine ramini, a yi bogi,

a yi findi manpa bili fajin na.” ’ ’

⁹ “A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

A sabate ba?

Singbin singen mi a binla tale ba, a yi a bogine bolon,

alogo a xa xara, a sonle birin yi lisi a ra?

Nayi, a mako mi fanga gbeen ma, a mako mi muxu wuyaxi ma naxan a tale a jan na fefe!

¹⁰ A yi bitinxi a fajin na, koni iki a noε sabate ba?

Sogeteden foyen na fa, na a xarama nen fefe!

A yi bitinxi boxoni denaxan yi, a yi xara menni.’ ”

Sandan bunna

* **16:60:** Marigi Yesu layirin naxan xidi e nun denkeleya yamaan tagi, na nan habadan layirini ito rakamalin na. Na feen sebexi mon Esekuyeli 37.26 nun Esayi 55.3 nun Yeremi 32.40 nun Matiyu 26.28 kui. * **17:3:** Singbinni ito findixi Babilon mangan Nebukadanesari misaala nan na naxan Yerusalen tongo yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui.

† **17:4:** Nebukadanesari siga nen Yuda mangan Yoyakin na Babilon taani yulane wuya denaxan yi. Nayi, wudi yii matexin findixi Yuda mangan nan na. Wudin yeteen findixi Dawuda yixetene nan na. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. † **17:5:** Sansi gbete findixi Yuda mangan Sedeki misaala nan na, Babilon mangan naxan doxo mangan na Yoyakin joxoni. A mon yi murute Babilon mangan ma, a yi suxu yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.17 kui. § **17:7:** Singbin gbee gbete findixi Misiran yamanan mangan nan na. Yuda mangan Sedeki yi Misiran mangan mafanma a xa a mali Babilon yamanan yengedeni. Na feen sebexi Yeremi 37.7-8 nun 44.30 kui. * **17:7:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹² “Nba, yama murutεxini ito maxodin iki, i naxa, ‘E mi na sandan bunna kolon ba?’ A fala e xa, i naxa, ‘Babilon mangan bata siga Yerusalem yi, a sa mangan nun a kuntigine suxu, a e xali Babilon taani. ¹³ A yi muxuna nde sugandi mangane bɔnsɔnna muxune ye, a yi layirin xidi e tagi, a yi na kannna rakɔlɔ. A mɔn yi yamanan yeeratine xali konyiyani ¹⁴ alogo yamanan xa lu nɔnɔn bun ma, a nama fa senben sɔtɔ sɔnɔn, a yi na layirin suxu, alogo e nama halagi. ¹⁵ Koni na manga nenɛn bata murutε a xili ma, a yi a xεrane rasiga Misiran yamanani alogo e xa sa soone nun sofa gali gbeen so a yii. Muxun naxan na ligaxi, na fe sɔnɔye ba? Na kannna a futuxulε Babilon mangan bun ba? A to layirin kala, a mi nɔε a futuxulε a bun sese ma!’ ”

¹⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni! Yuda mangani ito faxama Babilon mangana yamanan nin, naxan a findixi mangan na. Amasɔtɔ a bata a kɔlɔ xuiin kala, a mi layirin nakamalixi e tagi. ¹⁷ Misiran mangan mi nɔε a xun mayengε hali e nun a gali senbemaan nun a sofa wuyaxine. Babilon kaane gbingbinne ratema nen taan makantan yinna xɔn e yi taan yengε e muxu wuyaxi faxa. ¹⁸ Bayo, Yuda mangan bata a mε a kɔlɔ xuiin na, a yi layirin kala. A to a kɔlɔ, a yi na feene birin liga, a mi a futuxulε a bun mumε!” ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala a mεxi a kɔlɔ xuiin na n tan nan yetagi, a n ma layirin nan kalaxi. Nayi, n na a kεwali paxine saranma nen a ra. ²⁰ N na n ma yalaan soma nen a xun na, a yi a suxu n ma lutin na, n yi a xali Babilon yi, n yi sa a makiti menni lan a tinxintareyaan ma a naxan liga n na. ²¹ A sofa gixine birin faxama nen silanfanna ra, naxanye na lu e nii ra, ne yi xuya ayi yiren birin yi. Nayi, ε a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi.”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan yetεen nan suman wudin konde yi yiina nde tongoma, n yetεen yi sa a bitin geya gbee matexina nde xun tagi. ²³ N sa a bitinma geyaan nan fari naxan mate Isirayila yamanani, a yi a yiine ramini, a yi bogi, a findi suman bili faɲin na. Xliin sifan birin e tεen sama nen a yi, e lu a yiine nininna bun. ²⁴ Nayi, burunna wudine birin a kolonma nen, a n tan Alatala nan wudi matexin nabirama, n yi a magodoxini te. N wudi xinden xara, n yi wudi xaren maɲingi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.”

18

Ala birin kitima a kewanla xɔn

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Nanfera ε xεtεma sandani ito ma Isirayila yamanani, ε naxa,

Fafane bata paxundan xindene don, koni e diine nan ɲinye ramuluxunxi. *”

³ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni, ε mi fa xεtεma sandani ito ma sɔnɔn Isirayila yamanani! ⁴ N tan nan gbee adamadiine birin niin na, diin nun a fafana, n gbeen nan e firinna birin na. Naxan na yulubin tongo, na nan faxama.”

⁵ “Xa a sa a li, muxuna nde tinxin, a kiti kendeɛn nun tinxinyaan ligama, ⁶ a mi donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a mi a xaxili tixi Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena paxanla rakunfama, a mi a masoma paxanla ra a nεma a kike wanli waxatin naxan yi, ⁷ a mi muxε paxankatama, a tolimaan naxεtεma a kannna ma, a mi muɲan tima, a donseen soma kamεtɔne yii, marabenna naxan ma, a dugin so na yii, ⁸ a mi tɔnɔ sama donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tɔnɔ gbeen fenma muxune ra, a tinxintareyaan matanga, a kiti kendeɛn sama muxune tagi, ⁹ a n ma tɔnne nun n ma sariyane suxuma lannayani. Awa, tinxin muxun nan na kannna ra. Na kannna luma nen a nii ra.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “Koni xa na kannna diina nde bari, na yi findi mafu tiin na, a faxan ti hanma a yi na fena nde liga a ngaxakedenna nde ra, ¹¹ hali diin fafe mi feni itoe sese ligaxi, xa a diin donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a bodena paxanla rakunfama, ¹² a paxu yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune ra, a muɲan tima, a mi muxune tolimaan naxεtεma e ma. A xaxili tixi suxurene nan na, a fe xɔsixine ligama, ¹³ a donla soma, a tɔnɔn sa a fari, a tɔnɔn gbeen fenma muxune ra. Na kannna luyε a nii ra ba? Eɛn-εn de! A mi luyε a nii ra. A to bata fe xɔsixini itoe liga, yamaan na kannna faxama nen. A tan nan a yetε faxa feen nagidixi.”

¹⁴ “Koni xa a sa a li, na fan yi diina nde bari, na diin yi a fafe to yulubini itoe birin lige, koni, hali a to bata e to, a mi na fe sifan liga, ¹⁵ a mi donse ralixine don kidene yi geyane fari, a mi a xaxili ti Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena paxanla rakunfa, ¹⁶ a mi paxu muxu yo ra, a mi tolimaan nasuxuma donle fe ra, a mi muɲa ti, a donseen so kamεtɔne yii, a dugin so muxune yii marabenna naxanye ma, ¹⁷ a tinxintareyaan matanga, a mi tɔnɔn sa donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tɔnɔ gbeen fen muxune ra, a n ma sariyane nun n ma tɔnne suxu, na kannna mi faxε a fafe hakene

* 18:2: Na feen mɔn sebexi Yeremi 31.29 kui.

fe ra de! A luma nen a nii ra. ¹⁸ A fafe nan muxune jaxankata, a yi a ngaxakedenna muja. Naxan mi fan, a na liga a yamaan ye. Nayi, na nan yati faxama a hakene fe ra.”

¹⁹ “Anu, e n maxodinma, e naxa, ‘Nanfera fafan haken goronna mi luma a diin xun ma?’ Bayo a diin bata kiti kenden nun tinxinyaan liga, a yi n ma tonne birin suxu. A yati luma nen a nii ra. ²⁰ Naxan na yulubin liga, na nan faxama. Diin mi a fafana haken goronna tonge, fafan fan mi a diin haken goronna tonge. Tinxin muxuna tinxinna saranna fima a tan nan ma, muxu jaxin fan ma jaxuyaan yi saran a ra.”

²¹ “Koni, xa muxu jaxin xete a yulubine birin foxo ra, a naxanye ligaxi, xa a n ma tonne birin suxu, a kiti kenden nun tinxinyaan liga, a luma nen a nii ra. A mi faxama. ²² A yulubin naxanye birin ligaxi, jinan tima nen ne birin xon. A luma nen a nii ra a tinxinyana fe ra, a naxan ligaxi. ²³ Muxu jaxin na faxa, na nan n nasewama ba? A na xete a kewanle foxo ra, a yi kisi, na nan n nasewama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²⁴ “Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga folo, a yi na fe xosixine liga muxu jaxin naxanye ligama, na kanna luye a nii ra ba? A tinxinyana fe mi fa rabirama muxune ma sonon, a naxan liga. A faxama nen a tinxintareyaan nun a yulubine fe ra a naxanye ligaxi.”

²⁵ “Anu, e a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Isirayila yamana, iki e tuli mati! N ma kiraan nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba? ²⁶ Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga, a faxama nen. A faxama nen bayo a bata tinxintareyaan liga. ²⁷ Xa muxu jaxin xete a fe jaxin foxo ra, a bata naxan liga, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga, a niin nakisima nen. ²⁸ Xa a na feene ye e to, a xete a murute feene birin foxo ra, a naxanye ligaxi, a luma nen a nii ra, a mi faxama. ²⁹ Anu, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Isirayila yamana, n ma kirane nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba?”

³⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, Isirayila yamana, n na e birin makitima nen e kewanle xon. E xun xete, e xun xanbi so e murute feene yi alogo sese nama e bira hakeni. ³¹ E me e murute feene birin na e naxanye ligama, e boje nenene soto, nii nenan yi sa e yi. Isirayila yamana, nanfera e tinma e xa halagi? ³² Muxun na faxa, na mi n nasewama. Nayi,

e xun xete, e yi lu e nii ra!” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

19

Sunu sigina lan mangane ma

¹ Ala nan a falaxi a n xa sunu sigini ito sa Isirayila kuntigine xa fa fala,

² “I nga findixi yata gile kenden nan na yatane tagi.

A yi saxi yata senbemanen nan tagi a diine maxurudeni.

³ A yi a dii xeme keden maxuru* naxan findi yata xeme senbemaan na.

A yi fatan a se suxine yiboe, a yi muxune fan donma.

⁴ Siyane yi a xinla me, e yi sa a suxu yinla ra, e wuren bira a joeni, e yi siga a ra Misiran yamanani.

⁵ Yata gilen to a kolon, a a yi a diin legedenma fuun nin,

a yigi mi yi fa a ma, a yi a dii gbeten sugandi,

a yi na fan findi yata xeme senbemaan na.†

⁶ A yi a masigama yatane tagi, bayo a yi findixi yata xeme senbemaan nan na.

A yi fatan a se suxuni boe, a yi muxune fan donma,

⁷ a fu e kaja gilene ma,

a yi e taane findi yire rabejinxine ra.

Yamanan muxune birin yi yilanyilan a wurundun xuiin ma.

⁸ A rabilinna siyane yi keli a xili ma yiren birin yi,

e yi yalaan nati a ye e ra, e yi a suxu yinla ra.

⁹ E yi wuren bira a joeni,

e yi a balan wure sansana kui,

e yi siga a ra Babilon mangan fema, e yi a sa kasoon na

alogo a wurundun xuiin nama fa me sonon Isirayila geyane fari.”

Sunu sigina lan manpa binla ma

¹⁰ “I nga yi luxi nen

alo manpa binla a yi tixi igen nan de.

A yi bogixi,

a yifotonxi bayo igen yi gbo.

¹¹ A yiine yi sabatixi,

e yi noe rafale mangaya taxamaseri dun-ganne ra nen.

A yi tixi wudine xun ma,

a kuya wudine birin xa a yiine fan yi wuya.

¹² Koni a tala nen xolonni,

a rawoli ayi boxoni.

Sogeteden boyen yi a bogine xara

a yii fajine yi ba a ma,

* **19:3:** Yata xeme senbemani ito findixi Manga Yehowaxasi nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 23.31-34 kui.

† **19:5:** Yata xeme senbemani ito findixi Yuda mangan Yoyakin nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 24.15 kui.

e xara, tēen yi e gan.

¹³ Iki, a fa tixi tonbonna nin bəxə xareni min xonla dənaxan yi.

¹⁴ Tēen bata a yiine li,

a yi a dēene nun a bogine gan.

A yii sabatixi yo mi fa a ma sənən, naxan nōc rafale manga dungan ra.”

Sunu sigin nan na ra naxan daxa a sa alo wuga sigine lan e xa sa kii naxan yi.

20

Isirayila murute fena Ala ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee solofereden kike suulunden xi fude ləxəni, Isirayila yamaan fonna ndee yi fa Alatala maxəndinden. E dəxə n yetai.

² Nayi, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ³ “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan fonne xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E faxi n maxəndinden nin ba? Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! N mi tinjēe mume ε yi n maxədin,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴ “I e makite nən ba? Adamadina, i e makite? Nayi, e benbane kəwali xəsixine yita e ra! ⁵ A fala e xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila sugandi ləxən naxan yi, n na n kələ nən n yiini texin na Yaxuba yixetene xa, n yi n yete yita e ra Misiran yamanani, n yi n kələ e xa n yiini texin na, fa fala Alatala nan n na, ε Ala. ⁶ Na ləxəni, n na n kələ nən e xa n yiini texin na, a n na e raminima nən Misiran yamanani, n siga e ra yamanani n naxan fenxi e xa, nənən nun kumin gbo yamanan naxan yi, naxan fan yamanane birin xa. ⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘E birin xa ε mē suxurene ra naxanye ε yee rakunfama! E nama ε yete raharamu Misiran suxurene xən! Alatala nan n na, ε Ala.’ ”

⁸ “ ‘Koni e bata murute n xili ma, e mi tinxi n xuiin name feni. E mi tinxi e mē e suxurene ra naxanye e yee rakunfama. E mi Misiran suxurene bəpinxi. Nayi, a xonla yi n suxu n xa n ma xələn nagodo e ma, n ma xələn yi siga han a danna e xili ma Misiran yamanani. ⁹ Koni n mi na ligaxi n xinla fe ra, alogo n xinla nama rayelefu siyane ye e dəxi naxanye tagi, n na n yete makenen Isirayila yamaan xa naxanye yee xəri, n to e ramini Misiran yamanani.’ ”

¹⁰ “ ‘N yi e ramini Misiran yi, n siga e ra tonbonni. ¹¹ N yi n ma tənne so e yii, n yi e rakolon n ma sariyane ra, bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sətəma nən e xən. ¹² N mən yi n ma Matabu Ləxəne ragidi e ma alogo e xa findi taxamasenne ra nxu tagi, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan e rasarijanma.’ ”

¹³ “ ‘Koni Isirayila yamaan murute nən n xili ma tonbonni. E mi n ma tənne suxu, e yi e mē n ma sariyane ra, anu, naxan na e suxu, na nii rakisin sətəma nən e xən. E yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu mume. A xonla yi n suxu n xa n ma xələn nagodo e ma tonbonni, n yi e raxəri. ¹⁴ Koni n mi na liga n xinla fe ra alogo n xinla nama rayelefu siyane ye, n na e ramini Misiran yi naxanye yee xəri. ¹⁵ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na, a n mi tima e yee ra siga yamanani n naxan soxi e yii, nənən nun kumin gbo yamanan naxan yi, yamanan naxan fan yamanane birin xa, ¹⁶ bayo e bata e mē n ma sariyane ra e nun n ma tənne, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. E bəjən yi e suxurene nan fəxə ra. ¹⁷ Koni n yi kininkinin e ma, n mi e halagi, n mi e raxəri tonbonni.’ ”

¹⁸ “ ‘N yi a fala e diine xa tonbonni, n naxa: E nama bira ε benbane namunne fəxə ra, ε nama e yamarine suxu, ε nama ε yete raharamu e suxurene xən de! ¹⁹ Alatala nan n na, ε Ala. E n ma tənne nun n ma sariyane suxu ki fajū! ²⁰ E n ma Matabu Ləxəne rasarijan, alogo e xa findi taxamasenne ra en tagi a kolonma naxanye xən a Alatala nan n na, ε Ala.’ ”

²¹ “ ‘Koni e diine bata murute n xili ma tonbonni. E mi n ma tənne nun n ma sariyane suxi, e mi e ligaxi, anu, naxan na e suxu na nii rakisin sətəma nən e xən. E yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. Nayi, a xonla yi n suxu, n xa n ma xələn nagodo e xili ma, n ma xələn yi siga han a danna e xili ma tonbonni. ²² Koni n bata xete n ma xələn fəxə ra n xinla fe ra, alogo a nama rayelefu siyane tagi, n na e ramini Misiran yi naxanye yetagi. ²³ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na e raxuya feen na ayi siyane ye, fa fala n na e raxuyama ayi nən yamanane yi ²⁴ bayo e mi n ma sariyane suxi, e yi e mē n ma tənne ra, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu, e yi kunfa e fafane suxurene xən. ²⁵ N tan nan mən tənne so e yii naxanye mi yi fan, e nun sariyane e mi yi kise naxanye xən. ²⁶ N yi tin e xa raharamu e dii singene fe ra, e yi naxanye bama saraxan na.* N na ligaxi nən alogo e xa yigitege, e yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

²⁷ “ ‘Nanara, adamadina, falan ti Isirayila kaane xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E benbane mən n nayelevu nən, e yi e mē n na kii gbete yi: ²⁸ N na e xali nən yamanani, n na n kələ e xa n yiini texin na naxan so fe ra e yii, koni e yi e yee ti geyane nun fətənne ra, e saraxane ba mənne yi, e yi e kiseene fi ne ma, e n naxələ naxanye xən, e yi e wusulan

* 20:26: Na feen sebxixi Xorəyaan 13.1-2 nun 13.12-13 kui. Muxuna ndee yi e dii singene bama saraxan na, anu na mi yi na sariyan bunna ra.

fajine gan, e yi e minse saraxane rabɔxɔn na. ²⁹ N yi a fala e xa, n naxa, “Nanse kide matexini ito ra ε xigan denaxan yi?” E yi men xili sa “Kide Matexina” han to.’ ”

³⁰ “Na ma, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E fan mi e yete raharamuma ba alo e benbane? E fan mi n yanfama e suxurene xɔn ba alo yaludena a xemen yanfama kii naxan yi? ³¹ E nɛma e kɛeene ralima, ε yi e diine gan saraxan na, ε mon e yete raharamuma e suxurene birin xɔn han to. Nayi, Isirayila yamana, n tinje ba, e yi n maxodin? Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔn yeteni, fa fala n mi tinje e yi n maxodin.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³² “Naxan e bɔɓɓeni, na mi ligama, ε na a fala, ε naxa, ‘Nxu waxi lu feni alo siyaan bonne, alo xabila gbetene yamanane yi, nxu yi wudine nun gemene batu.’ ³³ Marigina Alatalaa falan ni i ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔn yeteni! N mangayaan nabama nen e xun na, n yii senbɛmani bandunxin na, n yi n ma xɔlon nagodo. ³⁴ N kelima nen n yii senbɛmani bandunxin na, n yi n ma xɔlon nagodo, n yi e ramini siyane ye, n yi e malan sa keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi. ³⁵ N na e xalima nen tonbonni, e masiga siyaan bonne ra, n sa e kiti mɛnni yeε nun yeε. ³⁶ N na e makitima nen alo n na e benbane makiti kii naxan yi Misiran tonbonni.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³⁷ N na e findima nen n ma xuruse kurun na, ε yi lu n ma dunganna bun, n yi e masuxu n ma layirin xɔn n naxan xidixi en tagi. ³⁸ N muxu murutɛxine bama nen e ye naxanye n matandima. E sa yamanan naxanye yi iki konyiyani, n na e raminama nen ne yi, koni e mi fa soma Isirayila yamanani de! Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan na na.

³⁹ “ ‘E tan, Isirayila yamana, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E siga, birin xa sa a suxuren batu! E na yelin na matɔε waxatin naxan yi, ε fa n xuiin suxuma nen, ε yi ba n xili sarijanxin nayeleftɛ ε kiseene nun ε suxurene xɔn fefe!’ ⁴⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Bayo Isirayila yamaan birin n batuma nen n ma geya sarijanxin fari, Isirayila geya matexina, naxanye birin na lu yamanani, n ne rasɛnɛma nen mɛnni, n yi e saraxane nun ε kise fajine rasuxe e nun ε na seen naxanye birin nasarijan n xa. ⁴¹ N na e ramini siyane ye waxatin naxan yi, n yi e malan sa keli yamanane yi, n na e rasɛnɛma nen alo n saraxa xiri jaxumen nasuxuma kii naxan yi, n yi n ma sarijanna mayita ε xɔn siyane yetagi. ⁴² Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, n na ε xali Isirayila yamanani waxatin naxan yi, n na n kɔlɔn yiini texin na

yamanan naxan so fe ra e benbane yii. ⁴³ E sa e mirima nen e kewanle nun e fe xosixine birin ma mɛnni, ε yete raharamuxi naxanye xɔn, ε yagi e kɛwali jaxine ra ki fajil! ⁴⁴ Nayi, Isirayila yamana, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, bayo n mi e suxuma alo a lan ε sigati ki jaxin nun ε kɛwali yifuxine ma kii naxan yi, koni n na e fe suxuma nen alo a lan n xinla binyen ma kii naxan yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

21

Alaa falan Yuda yamaan xili ma

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yeε rasiga sogeteden yii-fari fɔxɔni, i yi yifari fɔxɔn yamanan muxune maxadi! Nabiya falane ti yifari fɔxɔn binna fɔtɔnna xili ma! ³ A fala yifari fɔxɔn binna fɔtɔnna muxune xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɛɛn nasigama nen e xili ma naxan wudi xindene nun wudi xarene birin ganma, a degɛn mi tuye mume! Muxune birin ganma nen keli yifari fɔxɔn binna ma sa dɔxɔ kɔmɛn fɔxɔn na. ⁴ Nayi, birin a kolonma nen a n tan Alatala nan tɛɛn nadɛgexi, a mi tuye mume!’ ” ⁵ Nayi, n yi a fala Ala xa, n naxa, “Marigina Alatala, muxune bata a fala fɔlɔ n ma, nayi, a n sandan nan gbansan sama.”

⁶ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, ⁷ “Adamadina, i yeε rafindi Yerusalen ma, i yire sarijanxine muxune maxadi, i nabiya falane ti Isirayila yamanan xili ma. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen ε xili ma, n yi n ma silanfanna botin a tɛɛni, n yi tinxin muxune nun muxu jaxine birin faxa e bode xɔn yamanani. ⁹ Bayo n tinxin muxune nun muxu jaxine birin halagima nen. Na ma, n na n ma silanfanna botinma nen a tɛɛni muxune birin xili ma, keli yifanna ma han kɔmɛnna. ¹⁰ Nayi, muxune birin a kolonma nen a n tan Alatala nan n ma silanfanna botinxi a tɛɛni. Anu, n mi fa a rasoma sɔnɔn.’ ”

¹¹ “Nayi, adamadina, i kutun i bɔɓɓen kalaxin na sɔxɔlɛni, i wuga e yetagi! ¹² Nayi, xa e fa i maxodin, e naxa, ‘Nanfera i wugama?’ i yi e yabi, i naxa, ‘Bayo, fe xɔdɛxɛna nde a fe mɛma nen, muxune birin bɔɓɓen yi kala, e fangan yi jan, e niin yi fɔrɔ e ma, e birin xinbin xudin yi tuye ayi. Na feen xibarun famaani ni i ra! A fama nen ligadeni iki sa! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁴ “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina ito nan falaxi, a naxa: Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan, a wuren mayilenma.

¹⁵ A raxanxanxi halagin nan xili ma yati, a wuren degema, a mayilenma

alo kuyen jin masəxonna.

En lan en xa səwa ba?

Anu, n ma diina mangaya dunganna yoma wudine birin ma.

¹⁶ N bata a ragidi a silanfanna wuren xa mayilen,

muxuna nde yi a rawali.

A bata raxanxan,

a wuren mayilenma

alogo a xa so faxa tiin yii!

¹⁷ Adamadina, gbelegebe, i wuga,

bayo silanfanna bata yitən n ma yamaan xili ma,

e nun Isirayila kuntigine birin.

Kuntigine nun n ma yamaan birin bata wolə ayi silanfanna bun!

Na ma, i yete makudun xələni.’ ”

¹⁸ “ ‘Bayo fəsefəsenə na a ra: Nanse lige xa mangaya dunganna mi nɔɛ luyɛ, naxan yoma bonne ma? Marigina Alatalaa falan nan na ra!’ ”

¹⁹ “Adamadina, i nɛma nabiya falan tima e xa,

i yiin bənbə, keden, firin, saxan.

Silanfanna misaala na a ra

naxan faxan tima,

faxa ti silanfan gbeen nan a ra

naxan e rabilinna.

²⁰ N bata faxa ti silanfanna rafa taan so deene birin na,

alogo e xa salaya ayi yengeni,

e muxu faxaxine yi wuya ayi!

Silanfanni ito mayilenma

alo kuyen jin masəxonna

a yitənxi halagin nan xili yi.

²¹ I tan silanfan xənɛna,

faxan ti yiifanna ma,

i faxan ti komenna ma,

i na i firifiri deɛnaxan biri ra!

²² N fan n yiin bənbəma nən,

n yi n ma xələn nagodo.

N tan Alatala nan falan tixi.”

Yerusalen taan yenge fena

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

²⁴ “Adamadina, kira firin nafala misaala

ra, Babilən mangana silanfanna sigama

naxanye xən. Kira firinna ne birin xa keli

yamana keden nin. Sebenla ti, i kirane

sigadene mataxamaseri, i yi taxamasenne

ti kira xunne ra naxanye taane xinle falama

kirane sigama deɛnaxanye yi. ²⁵ Kira keden

nafala alogo silanfanna xa siga Amonine

taan xili ma naxan xili Rabaha. Bonna xa

siga Yuda yamanan nun Yerusalen taan xili

ma, taa makantanxina. ²⁶ Bayo Babilən

mangan bata a ti kira xunna ra kira firinne

longonna ra, alogo a xa a yiimato, a feene

fəsefəse, a yi masensenne ti xalimakunle ra,

a yi a suxurene maxədin, a yi suben bəpən

mato yiimaton. ²⁷ A bata masensenna ti, a

Yerusalen suxu. A yenge so seene rafalama

nən naxanye taan so deene kale, a yamarin

fi a taa yi kaane xa halagi, a ganla yi yenge

so sənɛni te. A yenge so seene rasigama

nən taan so deene xili ma, a gbingbin

gbeen nafala taan yinna xən, a sanganso

makantanxine ti taan nabilinni a yenge feen

na. ²⁸ Yerusalen kaane na feene yatema

yiimato fe fuune nan na, e tan naxanye bata

e kələ e xa lu Babilən mangan bun. Koni

Babilən mangana e hakena fe rabirama e

ma nən, naxan a ligama a yi e suxu yengeni.

²⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,

a naxa, ‘Bayo e murute feene bata e hakene

fe rabira n ma, e yi e yulubine makenen e

kəwanle birin yi, e to e fe rabiraxi n ma na

kiini, e yaxun fa e noma nən yengeni.’ ”

³⁰ “ ‘I tan Isirayila manga haramuxina,

muXu jaxina, i ya waxatin bata a li, i ya

hakene saranma i ra waxatin naxan yi.’

³¹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

‘Namun ba i xunni, i manga komotin ba.

Feene birin masarama nən! Naxan mago-

doxi, na yitema nən, naxan matexi, na

yigodoma nən. ³² Taa xonna! Taa xonna

yati! N Yerusalen taan findima nən taa

xonna ra. Koni na feene mi ligama fo na

kanna na fa n kiti sa senben nagidixi naxan

ma.’ ”

³³ “I tan, adamadina, nabiya falane ti, i

naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi Amon-

ine xili ma lan e konbi tixine fe ma, a naxa,

‘Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan,

a wuren mayilenma.

A raxanxanxi halagin nan xili ma yati,

a wuren degeɛma,

a mayilenma alo kuyen jin masəxonna.

³⁴ Hali e to e yigi saxi xiye fuune nun wulede

yiimato falane yi, silanfanni ito e muxu

jaxine kəɛ raxabama nən, naxanye waxati

bata a li, e hakene saranma e ra waxatin

naxan yi. ³⁵ E silanfanne raso e teene yi.

E daxi deɛnaxan yati yi, n na e makitima

menna nin, e binla yamanan naxan yi.’ ”

³⁶ “N na n ma xələn nagodoma e ma nən,

n yi n ma fitina feene ragodo e xili ma, n yi

e sa gbalotəne sagoni naxanye fatan halagi

tideni. ³⁷ Teen nan e halagima, e wunla yi

lu bəxən ma e yamanani, muxu yo mi fa a

mirima e fe ma sənən. N tan Alatala nan

falan tixi.”

22

Yerusalen kaane gbalone fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, i e makite nən ba? I gbalotə

taani ito makite? Nayi, e kəwali xəsixine

yita e ra! ³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina

Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yerusalen

kaane, e faxan tima taani ito yi, naxan fama

gbalon na e xili ma, e suxurene batuma,

naxan taan haramuma. ⁴ E bata e yete findi

yulubi kanne ra ε faxa tixine xɔn. E bata suxuren naxanye rafala, ne bata ε raxɔsi. Nayi, ε bata ε waxatini so, ε siimayaan yi dungi ayi. Nanara, n tinma nen siyane yi lu ε konbe, yamanane birin yi ε magele. ⁵ Naxanye maso e nun naxanye makuya, ne birin ε magelema nen, amasɔtɔ ε xinla bata kala, ε kɔntɔfinle bata gbo ayi.”

⁶ “ Isirayila kuntigine birin e senben nawalima ε konni alogo e xa faxan ti. ⁷ E bata fafane nun ngane rajaxu ε konni, e xɔɣene kansun, e jaxu kiridine nun kaja gilene ra. ⁸ Naxan nasarijanxi n xa, ε mema na ra. E n ma Matabu Lɔxɔne rayelefuma. ⁹ Muxune nafigiyaan nabama ε konni alogo e xa faxan ti. Muxune e degema kidene yi geyane fari ε konni, e yi yalunyaan liga. ¹⁰ E nun e fafane jaxanle kafuma ε konni, e nun jaxanla yi kafu a kike wanla waxatini a mi sarijan waxatin naxan yi. ¹¹ E konni, muxuna ndee yalunyaan ligama a bodena jaxanla xɔn, muxu gbeteye nun e diine jaxanle yi kafu. Gbeteye nun e magilen yi kafu, a fafe a dii temena. ¹² Muxune dimi yi seene rasuxuma mayifuni ε konni, e faxan ti. E gbetin dolima muxune ma, e tɔnɔ gbeen fen e ra, ε muxu boden yi seen kansunma, ε jinan n tan xɔn, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹³ “Koni n xɔlɔxina n yiin bɔnbɔma nen ε xili ma ε to tɔnɔn fenxi tinxintareyani, e nun ε mɔn faxan naxanye tixi. ¹⁴ E wɛkilen nɔɛ senben sɔte ba, n na keli ε xili ma lɔxɔn naxan yi? N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen. ¹⁵ N na ε raxuyama ayi nen siyane ye yamanane birin yi, n yi danna sa ε xosi feene ra. ¹⁶ E tan yeteen nan ε rayarabima siyane yetagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Isirayila yamaan bata lu n tan yeε ra yi alo wuren gbiina, e birin bata findi wure gbeela nun sulan nun wure foren nun yɔxɔn na naxanye xulunma sulun teeni.* E birin bata kobi ayi alo wuren gbiina wure gbeti fixeni. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε birin bata lu alo wuren gbiina, n na ε malanma nen Yerusalen taani. ²⁰ N fitinaxina ε malanma nen n ma xɔlɔni alo wure gbeti fixen nun wure gbeela nun wuren nun yɔxɔn nun sulan malanma kii naxan yi yinla ra teen yi sa e fari alogo e xa xulun. N na ε malanma taani nen, ε yi lu alo wuren na raxulun. ²¹ N na ε malanma nen ε bode fari, n yi teen nafe ε xili ma, ε yi raxulun taa tagini alo yɔxɔna. ²² Alo gbeti fixen xulunma kii naxan yi yinla ra, ε fan naxulunma na kii nin taa tagini. Nayi, ε a kolonma nen a

Alatala nan n na, naxan a xɔlɔn nagodoxi ε xili ma.”

²³ Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E yamanan mi sarijan. Tule igen mi sama a ma n ma xɔlɔn godo lɔxɔni.’ ²⁵ A nabine yanfan soma alo yata xajen naxan a donseni bɔma, e baloma muxune ra, e nafunla nun se kendene tongoma, e kaja gilene rawuya ayi taani. ²⁶ Yamanan saraxaraline n ma sariyan kalama. Seen naxanye rasarijanxi n xa, e ne raxosima. E mi se radaxaxine nun se haramuxine tagi rabama, e mɔn mi yamaan xaranma alogo e xa se sarijanxine nun se sarijantarene tagi raba. E mi e jɔxɔ luxi n ma Matabu Lɔxɔne binya feen xɔn, nayi yamaan yi n nayelevu. ²⁷ Yamanan kuntigine luxi nen alo kankon naxanye e donseni bɔma. E muxune wunla raminima, e faxan ti alogo e xa tɔnɔn sɔtɔ tinxintareyani. ²⁸ Yamanan nabine e kewanle matɔxɔma alo muxun na bendε fixen so banxin ma. E fe to fuune tima alo xiyena, e wule falane ti yimatoni, e naxa, ‘Marigina Alatalaa falan name!’ Anu, Alatala mi fala tixi. ²⁹ Yamanan muxune yamaan jaxankatama, e mujan tima, e jaxu yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune ra, e xɔɣen kansunma tinxintareyani. ³⁰ N bata muxun fen e ye naxan e taan nabilinna yinna tiye, naxan tiye n yetagi yinna yalenna ra, a n mafan yamanana fe ra, alogo n nama e raxɔri, koni n mi muxu keden peen toxi. ³¹ Nayi, n na n ma xɔlɔn nagodoma e fari nen, n yi e raxɔri n ma xɔlɔn teen na, n yi e kewanla goronna dɔxɔ e xun ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23

Samari nun Yerusalen taane tinxintareyana fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa iki, a naxa, ² “Adamadina, jaxalan firin yi na nun, naxanye nga keden yi a ra. ³ Ne findi yalundene nan na Misiran yamanani, e yalunyaan liga fɔlɔ e foningeya waxatin nin. Muxune e xijene masuxu na nin, e yi e sungutan xijene rasa. ⁴ Forimaan yi xili Ohola, xurimaan yi xili Oholiba. E yi findi n gbeene ra, e dii xemene nun dii temene bari. Misaali ito yi, Ohola luxi nen alo Samari taana Oholiba yi lu alo Yerusalen taana.”

⁵ “Koni Ohola yalunyaan liga nen hali n gbeen to yi a ra. A yi kunfa a yangane xɔn, Asiriya kaane, a dɔxɔ bodene, ⁶ naxanye yi maxidixi dugi mamiloxine yi, yamana kanne nun kuntigine. Banxulan fajine nan yi e birin na, e nun soo ragine. ⁷ A yalunyaan liga nen Asiriya yeeratine birin xɔn, a yi n yanfa, a na muxune birin ma

* 22:18: Sulun teen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

suxurene batu a kunfa naxanye xɔn. ⁸ A yi lu yalunyaan lige xabu a sa naxan fɔl Misiran yamanani, bayo e nun mɛn xɛmɛne bata yi kafu a foningeya waxatini, e yi a sungutun xijɛne rasa, e yi yalunyaan liga a xɔn. ⁹ Nanara, n na a lu a yangane yii, Asiriya kaane, a kunfa naxanye xɔn. ¹⁰ Ne yi a mageli fefe,* e yi a dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne tongo, e yi a tan faxa silanfanna ra, a yi findi misaala ra ɲaxanle xa bayo Asiriya kaane bata a kitin sa.”

Yerusalem taan fan yi Ala yanfa

¹¹ “A xunye Oholiba yi na birin to, koni a tan kunfa nɛn, a yi tinxintareyaan liga dangu a tada Ohola ra, a yalunyaan liga a xa. ¹² A fan yi kunfa Asiriya kaane xɔn, yamana kanne nun kuntigine, a dɔxɔ boden naxanye maraberi baxi ki fajni, e nun soo ragine. Banxulan fajine nan yi e birin na. ¹³ N yi a to fa fala a fan bata a yete raxɔsi, e firinna birin bata lu kira kedenna xɔn. ¹⁴ Anu, a tan mɛn yi a yalunyaan nadangu ayi. Lɔxɔna nde, Oholiba yi muxu sawurane to banxi kankena nde ma. Babilɔn kaane nan sawura yi ne ra naxanye dugiye gbeeli, ¹⁵ tagi xidine yi ne tagi, namu fajina e xunni. E birin yi maliga Babilɔn sofa mangane ra naxanye barixi Babilɔn yamanani. ¹⁶ A to ne to, a yi kunfa e xɔn, a xɛrane rasiga e ma Babilɔn yamanani. ¹⁷ Nayi, Babilɔn kaane yi fa a konni, e yi e sa, e kafu. E yi a raxɔsi e yalunyani. A to yelin naxɔse e xɔn, a yi e ɲaxaxu. ¹⁸ A bata a yalunyaan mayita, a yi a ragenla lu, n tan Ala yi n masiga a ra, alo n na n masiga a tada ra kii naxan yi. ¹⁹ Koni a yi lu a yalunyaan fari se alogo a sungutun waxatin yalunyaana fe ra rabira a ma, a naxan liga a yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. ²⁰ A yi kunfani a yangane xɔn mɛnni naxanye xɛmɛyaan luxi alo sofanel gbeena, naxanye yi sɔbe soxi kafuɲɔxoyani alo soone.”

²¹ “Nayi, i mɛn bata a liga fɔl alo i ya foningeya yagitareya waxatina, i to yi a luma Misiran kaane yi i xijɛne masuxu, e yi i sungutun xijɛne rasa. ²² Nanara, i tan Oholiba,† Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na i yangane rakelima nɛn i xili ma, naxanye bata ɲaxaxu i ma. N ne rafama nɛn i xili ma sa keli yiren birin yi, ²³ Babilɔn kaane birin nun Pekodo kaane nun Sowa kaane nun Kowa kaane nun Asiriya kaane birin, banxulan fajini naxanye birin findixi yamana kanne nun kuntigine nun sofa mangane nun yɛɛratine ra. Soo ragine nan e birin na. ²⁴ E fama nɛn i xili ma yɛnge so seene ra e yii, e nun yɛnge so wontorone nun

gi seene e nun gali gbeena. E i rabilinma nɛn yɛngeni, e ye masansan wure lefa xungbeen nun a xurini te i xili ma, e yɛnge so wure kamɔtin so e xunna. N na i luma nɛn e sagoni alogo e xa i makiti fata e sariyan na. ²⁵ N na n ma xɔlɔ gbeen nagodoma i xili ma nɛn, i to bata n yanfa, n yi a lu e fitinaxin yi i ɲaxankata. E i ɲɛɛn nun i tunle xabama nɛn na, e yi i yixɛtɛne faxa silanfanna ra. E i ya dii tɛmɛne nun i ya dii xɛmɛne suxuma nɛn, tɛɛn yi i yixɛtɛne gan. ²⁶ E i ya dugine tongoma nɛn, e nun i ya maxidi se fajine birin. ²⁷ Nayi, n danna sama nɛn i ya yagitareyaan nun i ya yalunya feene ra i naxanye fɔlɔxi Misiran yamanani. I mi fa i xaxili tima ne ra sɔnɔn. Misiran ma fe mi fa rabirama i ma sɔnɔn.”

²⁸ “Amasɔtɔ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Naxanye ɲaxaxu i ma, i masiga naxanye ra, n na i sama nɛn ne sagoni. ²⁹ E i suxuma nɛn maraɲaxuni, e yi siga i wali xɔnne birin na. E yi i ragenla lu marabenni, e yi i rayarabi i ya xaxilitareyaan nun i ya yagitareyaan nun i ya yalunyani. ³⁰ Na ligama i ra nɛn, masɔtɔ i bata n tan Ala yanfa, i yalunyaan liga siyane birin xɔn, i yi e suxurene batu. ³¹ I bata bira i tadaa kiraan fɔxɔ ra, nayi, n xɔlɔ igelengenna naxan so a yii, n na soma nɛn i fan yii.”

³² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tada a minxi xɔlɔ igelengenna naxan na, i fan i minma nɛn na ra.

Igelengen gbeen na a ra naxan kui tilin.

Muxune gelema nɛn i ma,

e yi i magele amasɔtɔ a rafexi ken!

³³ Sununa i xun magima i ra nɛn alo i na dɔlɔn min.

Yigitɛɛn nun halagin igelengenna nan a ra, n naxan so i tada Samari taan yii.

³⁴ Koni a i minma nɛn i yi a kui geli,

i yi a xin, i a yibo,

i yi i kanken mabɔ a fɛɛɛne ra.

Amasɔtɔ n tan bata na fala,

Marigina Alatala falan nan na ra.”

³⁵ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Amasɔtɔ i bata ɲinan n xɔn, i yi n nawoli ayi i xanbi ra, i ya yagitareyaan nun i ya yalunyaan goronna tongoma nɛn.”

³⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i Ohola nun Oholiba makite ba? Nayi, e kɛwali xɔsixine yita e ra. ³⁷ Amasɔtɔ e bata n yanfa, e yalunyaan liga, e yi faxan ti, e yi suxurene batu. E diin naxanye barixi n xa, e bata ne gan saraxane ra suxurene xa, e lu alo suxurene donseene. ³⁸ A mato e mɛn naxan ligaxi: E bata n ma yire sariɲanxin

* 23:10: Misaali ito kui, a to a mageli fe falama, na bunna nɛɛn fa fala a Asiriya kaane fu nɛn Samari taan ma, e yi a seene birin tongo yɛngeni. Asiriya kaane nan Samari taan kala ɲɛɛ kɛmɛ solofere ɲɛɛ mɔxɔɲɛ benun Yesu xa bari. † 23:22: Yerusalem taan luxi nɛn alo Oholiba ɲaxalan yalunxina misaali ito kui.

naxosi, na waxati kedenni, e yi n ma Matabu Loxon nayeleyu. ³⁹ E e diine ba saraxan na e suxurene xa loxon naxan yeteni, e yi siga n ma yire sarixanxini, e yi sa na raxosi. E na nan ligaxi n ma banxini. ⁴⁰ E mon xerane rasiga nen muxune fendeni sa keli yire makuyeni, e yi fa, i yi i yeene rayabu, i yi i maxidi e xa. ⁴¹ I yi doxo sade fajini, tabanla yi doxi naxan yetagi, i yi n ma wusulanna nun n ma turen doxo a fari.”

⁴² Yama gbeen xuiin yi minima jaxanli ito rabilinni, naxanye boje xunbelixi. Muxu ganla nun Sabe kaane yi fa, sa keli tonbonni naxanye yiirasona sa sungutun firinne yiin na, e yi mangaya komotin so e xun na. ⁴³ Nayi, n yi a fala na jaxanla xa naxan bata a yete raxadan yalunyani, n naxa, “Awa, iki a xa lu e yalunyani, bayo yalunden nan a tan na! ⁴⁴ Xemenene fama a ma alo yalunde jaxanla. Muxune fama Ohola nun Oholiba ma na kii nin, na yagitare jaxanle. ⁴⁵ Koni tinxin muxune sa makitima nen alo jaxalan yalunxine makitima kii naxan yi, alo muxun naxanye faxan tixi, amasoto yalunden nan e ra e nun faxa tiine.”

⁴⁶ Amasoto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yamaan xa siga e xili ma, e yi e rayarabi, e yi e yiiseene tongo. ⁴⁷ Na yamaan xa e magolon, e yi e faxa silanfanna ra. E e dii xemenene nun e dii temene faxama nen, e yi e banxine gan. ⁴⁸ Na kiini, n danna sama nen yamanan muxune yagitareyaan na. Nayi, jaxanle birin xaxinla sotoma nen, e mi fa jaxalan firinni itoe yalunyaan sifan lige sonon. ⁴⁹ E fama e yagitareyaan saranna nan sotodeyi. N na e yulubine nun e suxure batu feene goronna doxoma nen e xun ma. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.”

24

Yerusalen yi sa tunden ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee solomanaaninden kike fuden xi fude loxoni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, loxoni ito seba, too loxon yetena, amasoto Babilon mangan Yerusalen taan nabilinma yengeni to yeteen nin. ³ Sandan sa yama murutexini ito xa, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Tunden doxo teen ma,
a doxo, i igen sa a kui.

⁴ I sube dungine sa a kui,
danba subene nun balaxa sube dungi
fajine.

A rafe xori jaxumene ra.

⁵ Yee fajin suben yeba,
i yi a xonne malan tunden xoren ma,
e birin xa jin han e butuxun,
bayo hali a xonne,
e birin lan nen e jin.’ ”

⁶ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa,
e tan naxanye luxi

alo xorinxorinna bata tunden naxan suxu,
naxan funfu mi noe be a ma.
Xonne birin nate a kui keden keden yeen ma,
e sese mi tangama halagin ma masensenna
xon.

⁷ Amasoto e muxune wunla naxan naminixi,
na mon e taan ma singen.

E wunla radinxi nen fanyen fari kenenni.

E mi a radinxi boxon xan fari,
alogo burunburunna xa sa a yee ma.

⁸ N fan bata xolo,
n yi n gbeen joxo,

n yi e wunla radin fanyen fari kenenni
alogo a nama ye maluxun.’ ”

⁹ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa!

Amasoto n wonson gbeen nafalama nen!
¹⁰ E yegen malan,

e teen sa e ra,
e suben jin han!

E sabine sa a fari.
Xonne xa gan fefe!

¹¹ Na xanbi ra, e tundeni genla doxo teen ma,
han a wolon,
a wuren yi gbeeli,
a gbiin yi xulun,
a xorinxorinna yi gan a ma fefe!

¹² Koni na katane sese toni mi na,
bayo a rafexi xorinxorinna nan na,
naxan mi noe be a ma.

Hali teena, a mi noe!

¹³ Yerusalen kaane, e yagitareyaan bata e
xosi.

Amasoto n wa nen e rasarijan feni,
koni e mi tin.

Nayi, e mi fa rasarijanje e xosi feene ma
fo n ma xolon na a danna li e xili ma.’ ”

¹⁴ “ ‘N tan Alatala nan falan tixi. Na
nu ligama nen. N na a rabama nen, n mi
dijama sese ma, n mi kininkininma, n mi
nimisama. I kitima nen lan i sigati kiin nun
i kewanle ma.’ Marigina Alatala falan nan
na ra.”

Esekiyeli a jaxanla saya fena

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
¹⁶ “Adamadina, muxun naxan fan i yee ra
yi dangu e birin na, n na niin bama nen
sanja yi kedenni. Anu, i nama sunu, i nama
wuga, i yeegen nama mini. ¹⁷ I kutunma
wundon nin, i nama i ya faxa muxun saya
feen liga. I ya namun xa lu xidixi i xunni, i
ya sankidine xa lu soxi. I nama i de xabene
luxun sununi, i nama muxune saya xontan
donseene don.”

¹⁸ Nayi, n falan ti nen yamaan xa xotanni,
n ma jaxanla yi faxa jinbanna ra. Na xotan

bode, naxan yamarixi n ma, n yi na liga. ¹⁹ Muxune yi a fala n xa, e naxa, “I feen naxan ligama ito ra, i mi na bunna fale nxu xa ba, a lanxi nxu ma kii naxan yi?” ²⁰ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “Alatala bata falan ti n xa iki, a naxa: ²¹ A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N nan n ma yire sarijnanxin sarijanna kalama nen, e wɛkilen sɔtɔma naxan yi, e yeɛ matɔxɔma naxan yi, naxan fan e yeɛ ra yi dangu yire gbete ra, e niin naxan fari. Nayi, e dii xɛmene nun e dii tɛmen naxanye luxi Yerusalen yi, ne faxama nen silanfanna ra. ²² Na waxatini, e a ligama nen alo n tan. E mi e de xabene luxunye sununa fe ra, e mi muxune saya xɔntɔn donseene donje, ²³ e namun luma xidixi e xunni nen, e yi e sankidine lu soxi, e mi e saya feen nabe, e mi wuge. Koni e doyenma nen, e lu kutunye e hakene fe ra. ²⁴ Esekiyeli findima nen taxamasenna ra e xa. A bata naxan liga, e na ligama nen yati! Na na liga waxatin naxan yi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.’”

²⁵ “Adamadina, n na e yire sarijnanxin ba e yii lɔxɔn naxan yi, e wɛkilen sɔtɔma naxan yi, e sɛwa xunna nun e binya xunna, denaxan fan e yeɛ ra yi dangu yire gbete ra, e bɔɛnen naxan yire kɛndena, n na na yiren nun e dii xɛmene nun e dii tɛmene ba e yii, ²⁶ na lɔxɔni, muxu gixina nde keden fama nen i fema na feen xibarun nalideni. ²⁷ Na waxatini, i deen fulunma nen, e nun na muxu gixin yi falan ti, i mi fa luma boboyani sɔnɔn. Nayi, i findima nen taxamasenna ra yamaan xa, e yi a kolon a Marigina Alatala nan n na.”

25

Alaa falana Amonine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yeɛ rafindi Amonine ma, i yi nabiya falan ti e xili ma. ³ A fala Amonine xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na. Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo e bata gele n ma yire sarijnanxin ma a sarijanna to bata kala, e nun Isirayila yamanan ma a raxɔri waxatin naxan yi, e nun Yuda kaane ma e xali konyiyani waxatin naxan yi, ⁴ na ma, n na e soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na. E fama nen e daaxadene nun e bubune tideni e tagi. E tan nan e wudi bogine donma, e yi e nɔnɔne min. ⁵ N na e manga taan Rabaha findima nen jɔgɔmɛne rabaden na, n yi Amoni yamanan findi xuruseene kuruden na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

⁶ “ ‘Amasɔtɔ, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo gbalon naxan Isirayila sɔtɔxi, e bata sɛwa na fe ra e bɔɛne jaxiyaan birin na, e yi e yiin bɔnbɔn, e yi e sannɔ din,

⁷ na ma, n na n yiini bandunma e xili ma nen, n yi e sa siyane sagoni, e yi lu fuyɛ e ma. N na e bama nen siyane ye, n yi e raxɔri yamanan yi, n yi e halagi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

Alaa falan Moyaba xili ma

⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Moyaba kaane nun Seyiri kaane bata a fala, e naxa, ‘Yuda yamaan bata lu alo siyaan bonne!’ ⁹ na ma, n tinma nen Moyaba yamanan danna makantan taane birin xa kala keden keden yeɛn ma, taan naxanye findixi yamanan binyen na alo Beti-Yesimoti nun Baali-Meyɔn nun Kiriyatayimi. ¹⁰ N Moyaba yamanan soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na alo n Amonine liga kii naxan yi. Nayi, waxati famatɔni, muxu yo mi fa a mirima Amonine ma siyane ye, ¹¹ n mɔn yi n ma kiti ragidixine rakamali Moyaba yamanan fan xili ma. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Alaa falana Edɔn xili ma

¹² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Edɔn kaane to e gbeen jɔxɔ Yuda yamaan ma jaxi ra, e findi nen yulubi tongo gbeene ra. ¹³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Edɔn yamanan xili ma, n yi a muxune ba a xuruseene raxɔri, n yi e birin halagi keli Teman taan ma han Dedan taana, e birin yi faxa silanfanna ra. ¹⁴ N na n gbeen jɔxɔma nen Edɔn yamanan ma Isirayila kaane xɔn, n ma yamana, e yi Edɔn suxu alo a lan n ma xɔlɔn nun n ma fitinan ma kii naxan yi. Nayi, e n ma gbeen xɔn kolonma nen.” Marigina Alatalaa falan na ra.

Alaa falan Filisitine xili ma

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Filisitine bata e gbeen jɔxɔ marajaxuni e bɔɛnen ma feu, alogo e xa Yuda halagi e habadan xɔnnantenyani, ¹⁶ na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Filisitine xili ma, n Kereti kaane janma nen, naxanye na lu baan de, n yi ne raxɔri. ¹⁷ N fitinxina n gbeen jɔxɔma e ra nen, n yi e jaxankata han! Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n gbeen jɔxɔ e ma waxatin naxan yi.”

26

Alaa falan Tire taan xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jɛɛ fu nun kedenden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, bayo Tire kaane Yerusalen magele nen, e naxa: ‘Siyane birin yi danguma taan naxan yi, na bata kala yati!’

A to bata findi taa xonna ra,
 nxu tan nan fa nafulu gbeen sotoma!³
 Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: N bata keli ε xili ma,
 ε tan Tire kaane!
 N siya wuyaxine rafama nen ε xili ma
 alo foxo igen mɔrɔnne tema kii naxan yi.*
 E Tire taan makantan yinna kalama nen,
 e yi a sangansone rabira.
 N na a burunburunna makoma nen,
 han n yi a findi gemε magenla ra.
 A yi findi yala ratiden na yeXe suxune xa
 foxo igen tagi.
 N tan nan falan tixi.
 A sama nen siyane sagoni,
 e yi lu fuyε a ma.
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.
 A banxidεen naxanye burunna ra,
 ne muxune faxama silanfanna nan na.
 Nayi, e a kolonma nen,
 a Alatala nan n na.”
 7 Amasoto Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa, “N Nebukadanesari rafama nen
 Tire taan xili ma sa keli komen foxoni, Ba-
 bilon mangana, mangane mangana, e nun a
 soone nun a yengε so wontorone nun a soo
 ragine nun gali gbeena.
 8 Banxidεen naxanye burunne ra,
 a yi ne muxune faxa silanfanna ra.
 A yire makantanxine tima nen ε taan
 nabilinni,
 a yi gbingbinna rate ε taan nabilinna yinna
 xon,
 a sofane yi e ye masansan wure lefane yite ε
 xili ma.
 9 A yengε so seene rafama nen ε taan makan-
 tan yinna rabiradeni,
 a yi ε sangansone rabira a wali seene ra.
 10 A soo kurun gboma ayi nen
 han a yi gbangbanna so ε xunna,
 ε taan yinne yi xuruxurun a yengε so won-
 torone
 nun a giseene san xuine bun,
 e na so ε taan so dεene ra waxatin naxan yi
 alo no tiine soma yinna yalenne ra kii naxan
 yi.
 11 A soone sanne ε kirane birin yibodonma
 nen,
 a yi ε muxune faxa silanfanna ra,
 a ε gemε senbeten gbeene rabira boxoni.
 12 E nafunle tongoma nen,
 ε sare seene yi findi yengε yi se tongoxine ra,
 e yi ε taan yinne rabira,
 e yi ε banxi fajine kala,
 e yi ε taan gemεne nun a wudine
 nun a burunburunna woli foxo igeni.
 13 N danna sama nen ε sigi xuine ra,
 ε konden xuiin mi fa mε mume!
 14 N na ε taan findima nen fanye magenla ra,

ε konna yi findi yala ratiden na yeXe suxune
 xa,
 a mi fa tima sonon.
 N tan Alatala nan falan tixi.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15 “Marigina Alatala ito nan falaxi Tire
 taan xa, a naxa: Hali foxo ige tagi boxone
 muxune, ne mi xuruxuruyε gaxuni ba,
 e na ε konna kala feen xinla mε, muxu
 faxamatone na lu kutunye boxon naxan yi,
 faxa gbeen na ti ε konni boxon naxan yi?
 16 Kuntigin naxanye birin foxo igen dε, ne
 kelima nen e manga gbεdene yi, e yi e
 gubane rate e ma, e yi e dugi sɔxɔnxine ba
 e ma. Gaxun yi e suxu e dɔxo boxoni, e lu
 yigitegexi waxatin birin, masoto ε kalana fe
 ra. 17 E sunu sigini ito sama nen ε xa, e naxa,
 ‘Ee! E konna bata kala!

E taa xili kanni ito,
 foxo igeni siga muxune dɔxodena,
 taan naxan senbe yi gbo baan xun ma,
 ε tan naxan yi ε rabilinna muxune birin
 magaxuma!
 18 Iki, foxo ige tagi boxone muxune xuruxu-
 runma nen gaxuni,
 ε taan na kala boxon naxan yi.
 E gaxuma nen ε halagi feen na.’ ”

19 “Amasoto, Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa: N na ε konna findi taa
 xonna ra waxatin naxan yi, a fan yi lu alo
 taa kalaxine, n na fufaan nafa ε xili ma
 waxatin naxan yi, ige gbeen yi sa ε konna
 xun ma, 20 nayi n na ε nun muxu dangux-
 ine rabirama nen ε bode xon ma naxanye
 godoma gaburun na. N sa ε radɔxoma nen
 boxo xonna ma, denaxan luxi alo yire kalaxi
 fonna, ε nun naxanye godoma laxira yi, ε mi
 fa dɔxoma ε konni sonon. N yi binyen fi ni-
 iramane yamanan ma. 21 N na ε rajanna fe
 magaxuma ayi nen, ε mi fa luma na mume!
 Muxune ε fenma nen, koni ε mi fa toma
 sonon! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

27

Sunu sigina Tire taan xa

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
 2 “Adamadina, sunu sigin sa Tire taan xa,
 3 i a fala Tire taan muxune ma, naxanye
 dɔxi foxo igen dε, naxanye nun foxo ige tagi
 yamanane birin yulayaan nabama e bode
 tagi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa:
 E tan Tire kaane, ε a falama, ε naxa,
 “Nxu konna rayabu han!”
 4 E mangayaan sigaxi
 han foxo igen tagi.
 Muxun naxanye ε konna tixi,
 ne a ti kiin nakamalixi nen mume!
 5 E bata ε taan ti alo kunkina.

* 26:3: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Ɛ kunkin dɛxɔnne rafalaxi Seniri yamanan
fofane nan na.

Foyen kunkin nasigama dugin naxanye
xɔn,

ne xidixi suman wudine nan na
sa keli Liban yamanani.

⁶ Kunkibane kunkin nagima wudin nax-
anye ra,

ne rafalaxi Basan yamanan warine nan na,
kunkin lonna rafalaxi xarin wudin nan na
naxan nayabuxi sama jinne ra,
sa keli Sipiri fɔxɔ ige tagi yamanani.

⁷ Foyen kunkin nasigama dugin naxanye
xɔn,

taa dugi sɔxɔnxine nan ne ra

sa keli Misiran yamanani,

e tan nan mɔn findixi ɛ taxamaseri dugine
ra.

Ɛ kunkin xunna soon nafalaxi dugi
mamiloxin

nun a gbeela nan na

sa keli Elisaha fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.

⁸ Sidɔn kaane nun Arawada kaane nan yi ɛ
kunkine bama,

Tire kaa xaxilimane nan yi e ragima.

⁹ Gebala fonne nun fe kolonne yi e konni
alogo e xa ɛ kunkin kaladene yitɔn.

Kunki ragine birin yi e kunkine ratima ɛ
konna nin,

naxanye birin fɔxɔ igen xun ma

alogo e xa ɛ sare seene sara.

¹⁰ Perise kaane nun Ludu kaane nun Puti
kaane nan yi findixi ɛ sofane ra,

ɛ yɛnge sone nan yi e ra,

e yi e yɛ masansan wure lefane

nun wure kɔmɔtine singanma ɛ konna nin,

e yi findi e binye xunna ra.

¹¹ Arawada kaane nun ɛ sofane birin yi tixi
ɛ taan nabilinna yinna xuntagi kantan tiine
ra.

Gamada kaane yi tixi ɛ taan makantan san-
gansone xuntagi,

e yi e yɛ masansan wure lefane singan ɛ
yinna rabilinni.

E tan nan yi ɛ taan tofanna dɛfema.’ ”

¹² “ Ɛ nun Tarasisi kaane yi yulayaan
nabama ɛ nafulu gbeena fe ra, e fa wure
gbeti fixɛn nun wuren nun sulan nun yɔxɔ
gbegbe ra e xa yulayani. ¹³ Ɛ nun Girɛki
kaane nun Tubali kaane nun Meseki kaane
yi yulayaan nabama ɛ bode tagi, e yi fa
konyine nun muran sula daxine ra ɛ yulaya
seene jɔxɔn na. ¹⁴ Beti-Togarama kaane nan
yi fama soone ra e xa yulayani, naxanye
walima e nun naxanye ragima yengɛni e
nun gbaxalone.* ¹⁵ Ɛ nun Dedan kaane
yi yulayaan nabama ɛ bode tagi, ɛ yulaya
seene yi sigama fɔxɔ ige tagi bɔxɔ wuyaxi yi,
e yi ɛ yulaya seene saren fima sama jinne
nun wudine nan na. ¹⁶ Arami kaane yi se

wuyaxi sarama ɛ ma, e yi ɛ yulaya seene
sarama gɛmɛ fajine nun dugi mamiloxine
nun dugi sɔxɔnxine nun taa dugine nan na,
e nun fɔxɔ ige bun nafunle nun gɛmɛ gbeeli
fajine. ¹⁷ Yuda nun Isirayila yamananane fan
yi yulayaan ligama ɛ xɔn, e yi Miniti kaane
murutan nun burune nun kumin nun turen
nun senna soma e yii yulaya seen na. ¹⁸ Ɛ
nun Damasi kaane yi yulayaan nabama, e
yi ɛ se rafalaxin gbegbe sarama e nun na-
funla sifan birin, e yi ɛ saren fima Xelibon
kaane manpaan nun yɛxɛɛ xabe dugi fixɛn
nan na. ¹⁹ Dan kaane nun Girɛki kaane yi
wure rafalaxin nun sinamon fuge xarene
nun xaye xiri jaxumene soma ɛ yii yulayani
sa keli Yusali yi. ²⁰ Dedan nan yi fama
soone maxidi dugine ra ɛ xɔn yulayani.

²¹ Arabi kaane nun Kedari kungitine birin
yi yulayaan ligama ɛ tan nan xɔn. Ɛ yi ɛ
yɛxɛɛne nun kontonne nun kɔtɔne sarama
e konna nin. ²² Ɛ nun Saba nun Raama
yulane yi yulayaan ligama ɛ bode tagi. E
tan nan yi fama latikɔnɔnna sifan birin nun
bɔxɔ bun nafunle nun xɛmane ra yulayani.

²³ Xarani kaane nun Kane kaane nun Eden
kaane nun Saba yulane nun Asuri kaane
nun Kilimada kaane yi yulayaan ligama
ɛ tan nan xɔn. ²⁴ E yi se fajine sarama
ɛ ma yulayani, e fa doma tofajine nun a
mamiloxine nun dugi sɔxɔnxine ra e nun
dugi binye maɲingixine ra naxanye sama
bɔxɔni e nun lutin naxanye dɛnbɛxi ki fajil.’ ”

²⁵ “ ‘Kunki gbeene nan yi ɛ yulaya seene
maxalima.
Ɛ yi wasaxi nafunla nun binyen na fɔxɔ igen
tagi.

²⁶ Ɛ kunkibane yi ɛ xalima fɔxɔ ige gbeen
tagi,
koni sogeteden foyen sa ɛ kunkin kalama
nɛn

fɔxɔ igen tagiyani sa pon!
²⁷ Ɛ kunkin na kala lɔxɔn naxan yi,
ɛ nafunle nun ɛ sare seene nun ɛ yulaya
seene

nun ɛ kunki kanne nun ɛ kunki ragine nun
ɛ kunki rafalane
nun ɛ yulane nun ɛ sofane
nun muxun naxanye birin ɛ kunkin kui,
ne birin godoma nɛn baan xɔnna ma.

²⁸ Muxun naxanye birin dɔxi igen dɛ,
ne xuruxurunma nɛn gaxuni ɛ kunki ragine
gbelegbele xuiin ma.

²⁹ Kunkibane birin godoma nɛn e kunkine
kui.
Kunki kanne nun kunki ragine birin tima
nɛn igen dɛ,

³⁰ e yi e xuiin te,
e wuga sɔxɔlɛni ɛ fe ra

* 27:14: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanelna na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

e yi burunburunna sa e xunni sununi,
e yi e makutukutu xubeni,
31 e yi e xunne bi e fe ra,
e yi e maxidi kasa benbela dugine yi sununi,
e yi e mawuga e fari nii yiforen nun nimisa
gbeeni.

32 E mawugama nen e fari e toroni,
e yi gbelegbele e xinla ra, e naxa,
“Nde yi luxi alo Tire taani ito naxan kalaxi,
fexo igen yi naxan nabilinxi?”

33 E yulaya seene to yi fama
sa keli baan ma
e yi siya wuyaxine nan baloma
e se kanyaanan nun e yulaya seene xon,
e yi boxon mangane findima nafulu kanne
ra.

34 Koni e na kala baa igeni,
e godo igen bun
e yulaya seene nun e muxune birin
naxarima nen e xon.

35 Foxo ige tagi boxone muxune birin
yigitegema nen e fe ra,
e mangane yi xuruxurun gaxuni,
kuisanna yi e yetagine masara.

36 Naxanye yulayaan nabama siyane tagi,
ne kolinma nen e fe ra,
bayo e rapanna magaxuma ayi nen.
E mi fa luma na sonon!”

28

Alaa falan Tire mangan xili ma

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
2 “Adamadina, a fala Tire mangan xa, i naxa,
‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa:

I waso ayi nen,
i yi a fala, i naxa,
“Alana nde nan n na,
n doxi alane doxoden nin foxo igen tagini!”

Koni i tan, muxun nan i ra,
ala mi i ra,
anu i bata i yete xaxinla yate Ala xaxinla ra.

3 I fe kolon Daniyeli xa ba?
Wundo fe yo mi luxunxi i tan ma ba?

4 I bata nafunla soto i ya fe kolonna nun i ya
xaxilimayaan xon,
i xemaaan nun gbetin malan i ya nafulu ra-
maradeni.

5 I bata tonogbeen soto i ya yulaya xaxinli,
i yi findi wasoden na na nafulu kanyani.

6 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa:

Bayo i yete miriyaan yatexi Ala miriyaan
nan na,

7 n xone rafama nen i xili ma,
naxanye naxu siyane birin xa.
E silanfanna tongoma nen i ya fe kolon fapin
xili ma

e yi i ya nonon kala.
8 E i radinma nen gaburun na,
i yi faha xoleni foxo igen tagini.

9 Nayi, i mon a fale i faha muxune yetagi ba,
fa fala a ala nan n na?

I fa kolonna muxun nan na i faha muxune
yii,
ala mi i ra.

10 I faxama yarabin nin xone yii,
alo Ala kolontarene faxama kii naxan yi.
Amasoto n tan bata falan ti.

Marigina Alatala falan nan na ra.’ ”

11 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
12 “Adamadina, sunu sigin sa Tire mangan
ma! I xa a fala a ma, i naxa, ‘Marigina
Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I yi findixi muxu defexin misaala nan na,
i yi lugo fe kolonna ra,
i ya tofanna yi defexi.

13 I yi Eden nakoon nin,
Alaa nakona.

Geme fapin sifan birin yi i rayabuxi:
saridon gemen nun topasi gemen nun day-
imu gemen

nun kirisoliti gemen nun onixi gemen nun
yasipi gemen

nun safiri gemen nun esikaribukili gemen
nun emerodi gemena.

I yi maxidixi xemane ra
naxanye radaxa i xa xabu i da boxoni.

14 I yi luxi nen alo kantan ti malekan
naxan gabuteye yi yifulunxi.

N na i ti nen Alaa geya sarijanxin fari,
i yi mena nin,

i masiga tima geme tee wolonne tagi.

15 Fe mi yi i sigati kiin na
xabu i da boxoni

han tinxintareyaan yi so i yi.

16 I ya yulayaan tonon ma,
i yi rafe gbalon na,

i yi yulubin liga.

Nayi, n na i kedima nen Alaa geya
sarijanxin fari

n yi i ralw ayi,

i tan naxan yi luxi alo kantan ti malekan
naxan yi geme tee wolonne tagi.

17 I bata waso ayi i bopeni
masoto i ya tofanna xon,
i bata i ya fe kolonni fu i ya binyen xon.

Nayi, n na i rabirama nen boxoni,
n yi i findi yee ramaxa seen na mangane xa.

18 I bata i ya yire sarijanxine raxosi i ya hake
wuyaxine

nun i ya tinxintareyaan xon yulayani.

Na ma, n teen naminima nen i xili ma i
konni,

a yi i gan,

n yi i findi xuben na boxon fari
muxune birin yetagi naxanye i matoma.

19 Naxanye birin yi i kolon siyane ye,
ne birin yigitegema nen i ya fe ra,

i rapanna magaxuma ayi nen.

I mi fa luma na sonon!”

Alaa falan Sidon taan xili ma

20 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
21 “Adamadina, i yee rafindi Sidon taan ma,

i nabiyā falan ti a xili ma! ²² I a fala, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli ε xili ma Sidon kaane! N binyama nen ε konni! E a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma waxatin naxan yi n yi n ma sarijanna mayita ε konni. ²³ N fitina furen nafama nen ε xili ma n yi tin muxune xa faxa ε taan kirane xon ma, faxa muxune yi lu biraxi ε konni, yengen yi lu kele ε xili ma ε rabilinna birin yi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.' "

²⁴ " 'Nayi, Isirayila rabilinna siyane mi fa a tere alo janla naxan saxonna tima alo tansinne. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.' "

²⁵ " 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila yamaan malan waxatin naxan yi keli siyane ye, e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n na n ma sarijanna mayitama e xon nen siyane yetagi. E doxonma nen e boxoni, n naxan so n ma walikeen Yaxuba yii. ²⁶ E luma nen boje xunbenli, e banxine ti, e manpa binle si. E luma nen boje xunbenli, n na n ma kiti ragidixine rakamali e rabilinna siyane xili ma waxatin naxan yi, naxanye birin yi e rajaxuxi, e yi a kolon a Alatala nan n na, e Ala.' "

29

Alaa falan Misiran xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fuden kike fuden xi fu nun firinde loxon, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, i yee rafindi Misiran mangan ma, i nabiyā falan ti a xili ma e nun Misiran yamanan birin. ³ I a fala a ma, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N kelima nen i xili ma, i tan Misiran mangana, i tan naxan luxi alo ige yi sube magaxuxin naxan saxi Nila baan biradene tagi, i tan naxan a falama, i naxa, "N tan nan gbee Nila baan na, n tan nan a daxi n yete xa."

⁴ Koni, n karafen birama nen i gbegbene yi, n yi Nila baa igen yexene singan i xanle ra, n yi i ba Nila baa biradene tagi ε nun Nila baa yi yexen naxanye birin e singanma i xanle ra.

⁵ N na i wolima ayi nen tonbonni, i tan nun i ya baa yi yexene birin, e sa bira xee boxone yi. E mi malanje, e mi tonge. N na i findima nen balon na burunna subene nun xoline xa.

⁶ Misiran kaane birin a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, bayo, i findi nen mali tiin na Isirayila yamaan xa wuleni

alo muxun na la xayen na a dunganna ra.

⁷ E to i suxu, i yi gira, i e tungunne birin mabo. E to e digan i yi, i yi gira, i yi e gbingin ba a ra.' "

⁸ " 'Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N yengen nakelima nen i xili ma, n yi tin i ya muxune nun i ya xuruseene yi faxa silanfanna ra i konni.

⁹ Misiran yamanan findima nen tonbonna nun yire rabexinxin na. Nayi, muxune a kolonma nen a Alatala nan n na. Bayo i bata a fala, i naxa, "N tan nan gbee Nila baan na, n tan nan a daxi," ¹⁰ nanara, n kelima nen e nun Nila baan biradene xili ma, n yi Misiran yamanan findi yire kalaxin na, a findi tonbonna nun yire rabexinxin na, keli Migidoli taan ma siga han Simimi yamanan, siga han Kusi yamanan danna. ¹¹ Muxun mi fa a sanna tima a yi, hanma subena han jee tonge naanin. ¹² N Misiran yamanan findima nen yamana rabexinxine yire rabexinxin na, a taane yi findi taa rabexinxine ra taa xonne ye jee tonge naanin. N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane ye, n yi e rasiga ayi yamana wuyaxi xun xon.' "

¹³ " 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Jee tonge naanin na dangu, n Misiran kaane malanma nen keli siyane ye e na raxuya ayi naxanye ye. ¹⁴ N mon xetema nen Misiran yamanan suxu muxune ra Misiran yamanan faxa binni, e benba yamanan, e sa yamana magodoxin ti menni. ¹⁵ A findima nen mangaya magodoxin na mangayane birin xa, a mi fa a yete yitema siyaan bonne xun na saxon. N na a raxurunma ayi nen alogo a nama siyane no saxon. ¹⁶ Nayi, a mi fa finde Isirayila kaane yigin na mume, alogo a xa findi Isirayila kaane haken nabira seen na e ma, e naxan liga e to bira Misiran kaane foxo ra malina fe ra. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan na.' "

Babilon mangan Misiran yamanan tongoma nen

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee moxonnen nun solofereden kike singen xi singe loxon, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ "Adamadina, Babilon mangan Nebukadanesari bata a sofa ganla karahan, a e xa wali a xodexen na Tire taan xili ma, e birin bata findi teli kanne ra, e birin tungunne makotenxi, koni e nun a ganla mi sese sotoxi Tire taani e saren na e wanli Tire taani. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yamanan soma

nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari yii, a yi a nafunle birin xali, a yi a seene tongo yɛngɛni, ne yi findi a ganla saren na. ²⁰ N Misiran yamanan soma nɛn a yii a kɔntɔnna ra, amasɔtɔ e nun a ganla bata wali n xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²¹ Na lɔxɔni, n na Isirayila yamaan sɛnben xun masama nɛn. I tan Esekiyeli, n falan sama nɛn i dɛ yamaan tagi na waxatini, nayi e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

30

Alatalaa xɔlɔn Misiran xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E gbelegbele, e naxa,
 ‘Ee! Naxankata lɔxɔn fama!’
³ Amasɔtɔ lɔxɔn bata maso, Alatalaa lɔxɔn bata maso, kundaan nun gbalon lɔxɔn siyane xa.
⁴ Yɛngɛn soma nɛn Misiran yamanani. Kɔntɔfinla soma nɛn Kusi yamanani. Muxune faxama nɛn Misiran yi, e nafunle yi xali, e banxine yi rabira, sese mi luma.”

⁵ Misiran kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaane nun Arabi kaane nun Libiya kaane nun n ma yamaan muxuna ndee faxama nɛn silanfanna ra e bode xɔn.

⁶ “Alatala ito nan falaxi, a naxa: Misiran yamanan xɔyine kalama nɛn, a wason nun sɛnben yi ɲan. Keli Migidoli ma siga han Sinimi yamanana muxune faxama nɛn silanfanna ra e konni. Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁷ A taane findima nɛn yamana rabeɲinxine yire rabeɲinxin na, a taane yi lu taa xɔnne yɛ.

⁸ Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na tɛɛn so Misiran yamanan na waxatin naxan yi, a fɔxɔ ra birane birin yi gan.”

⁹ Na lɔxɔni, n ma xɛrane sigama nɛn kunkine kui, e sa Kusi yamanani maxa a bɔɲɛ xunbenli. E kuisanma nɛn Misiran yamanana gbalon lɔxɔni, amasɔtɔ na lɔxɔna a lima nɛn yati!

¹⁰ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yama gbeen naxɔrima nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari xɔn.

¹¹ A tan nun a ganla naxanye ɲaxu siyane birin xa, ne nan nasigama yamanan kaladeni. E sa e silanfanne botinma nɛn Misiran yamanan xili ma

e yi yamanan nafe faxa muxune ra.

¹² N Nila baa igen xɔrima nɛn, n yi yamanan mati muxu ɲaxine ma.

N tinma nɛn xɔɲɛne yi yamanan kala, e nun seen naxanye birin a yi. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N suxurene halagima nɛn, n yi batu seene ɲan Nofi taani. Kuntigi yo mi fa luma Misiran yamanani, n yi gaxun naso yamanan birin yi.

¹⁴ N Misiran yamanan faxa binna raxɔrima nɛn, n yi tɛɛn so Soyan taan na, n yi n ma kiti ragidixine rakamali No taan ma.”

¹⁵ “N na n ma xɔlɔn nagodoma nɛn Sin taani, Misiran yamanan taa makantanxina, n yi No taana gali gbeen birin halagi.

¹⁶ N tɛɛn soma nɛn Misiran yamanan na, Sin taan yi yimaxa gaxuni. No taan nabilinna yinna rabirama nɛn, yaxune yi Nofi taan tongo yanyin na.
¹⁷ Hon taan nun Pi-Beseti taan banxulanne faxama nɛn silanfanna ra, taan muxune yi xali konyiyani.

¹⁸ Lɔxɔ yidimixin na a ra Tapanese taan xa n na Misiran yamanan sɛnben kala lɔxɔn naxan yi, a wasoma a fangan naxan yi, na yi ɲan.

Kundaan soma nɛn taan xun na, a banxidene muxune yi xali konyiyani.

¹⁹ N na n ma kiti ragidixine rakamalima nɛn Misiran ma, e yi a kolon a Alatala nan n na.”

Babilɔn mangan Alaa wanla kema Misiran yamanan xili ma

²⁰ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲɛɛ fu nun kedenden kike singen xi soloferede lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹ “Adamadina, n bata yi Misiran mangan yiini gira. Muxu yo munma a dandan singen, a yiin munma maxidi alogo a xa yalan, a fangan sɔtɔ, a fa nɔ silanfanna tonge. ²² Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli Misiran mangan xili ma, n mɔn a yiine yigirama nɛn, a yiin naxan fan, e nun a yigiraxina, n yi a silanfanna rabira a yii. ²³ N Misiran kaane raxuyama ayi nɛn siyane yɛ, n yi e rayensenɲɛ ayi yamanane xun xɔn. ²⁴ Koni n Babilɔn mangan yiine sɛnbɛ soma nɛn, n yi n ma silanfanna so a yii, n yi Misiran mangan yiine yigira, a yi lu kutunɲɛ a yɛtagi alo muxu maxɔlɔxin faxamatɔna. ²⁵ N Babilɔn mangan yiine sɛnbɛ soma nɛn, koni Misiran mangan tan sɛnben ɲanma nɛn. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na n ma silanfanna so Babilɔn mangan yii waxatin naxan yi, a yi a yite Misiran yamanan xili ma. ²⁶ N Misiran kaane raxuyama ayi nɛn siyane yɛ, n yi e rayensenɲɛ ayi yamanane

xun xɔn. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

31

Misiran mangan luxi nɛn alo suman bili gbeena

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jɛɛ fu nun kedenden kike saxanden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Misiran mangan nun a ganla xa, i naxa:

I maliga nde ra i ya gboni?

³ I miri feni ito ma:

Asiriya yamanan yi luxi nɛn alo suman bili gbeena Liban yamanani, naxan yiiye yi sabatixi a fajin na, a yi fɔtɔnxi ki fajin, a yi kuya, a konden yi texi

dangu fɔtɔn yi wudine birin na. *

⁴ Igen bata yi a rasabati, bɔxɔ bun ige tilinxin bata yi a ragbo.

Igen yi danguma a salenne nan longori ra, siga burunna wudine birin ma.

⁵ Nanara, a yi kuya burunna wudine birin xa,

a dɛɛne bata yi sabati,

a yiine yi kuya

fata ige gbeen na

naxan yi a rasabatima.

⁶ Xɔline birin yi e tɛɛn sama a yiine nin, burunna subene birin yi fa e diine xalima a tan nan bun,

siya gbeene birin yi fa yigiya a nininna bun.

⁷ A yi rayabu a gboyani,

a yiine yi yiriwaxi,

bayo a salenne yi godoxi bɔxɔn bun ma igeni pon!

⁸ A mi yi suman wudi yo ninin bun Alaa nakɔni.

Fɔfɔ yo dɛ mi yi fan a dɛɛne xa nun, wudi gbete mi yi maliga a yiine ra.

Wudi yo mi yi maliga a ra a tofanni Alaa nakɔni.

⁹ N bata yi a ratofanyɛ ayi a yii sabatixine xɔn,

han wudine birin yi fa a maxɔxɔlɔnma Eden nakɔni, Alaa nakɔna.”

¹⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Wudini ito to kuyaxi ayi, a konden yi te fɔtɔn yi wudine birin xa, nanara, a wasoxi ayi han! ¹¹ N yi a sa siyane mangan sagoni alogo a xa a suxu a jaxun yatɛn na. N bata n mɛ a ra. ¹² Xɔnɛn naxanyɛ jaxu siyane birin xa, ne yi a sɛgɛ, e yi a rabejin. A yiine yi lu biraxi geyane nun lanbanne yi. A dɛɛne bɔxin yi lu yamanan folone birin na. Siyane birin yi keli a nininna bun, e a rabejin.

¹³ Xɔline birin yi fa dɔxɔ a yii biraxine fari,

burunna subene birin yi e malan a yiine fari.”

¹⁴ “Nayi, ige dɛ yi wudi yo mi fa suse, a kuya alo a tan, sese konde mi fa tema fɔtɔn yi wudin bonne xa. Nayi, wudi yo mi fa lan a igen sɔtɔ han a kuya alo na. Amasɔtɔ sayaan nan nagidixi e birin ma, e siga bɔxɔn bun faxa muxune tagi, e nun naxanyɛ birin godoma gaburun na.”

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A siga laxira yi lɔxɔn naxan yi, n na a saya sunun namini nɛn, n tigi ige tilinxine nun a xude igene balan a fe ra, n yi a ige gbeene rati. N yi Liban yamanani dimi a fe ra, burunna wudine birin yi xara a fe ra.

¹⁶ N siyane birin naxuruxurun nɛn gaxuni a bira xuiin ma, n na a ragodo laxira yi waxatin naxan yi, e nun faxa muxune yi godo gaburun na. Nayi, Eden nakɔn wudi fajin naxanyɛ birin bata yi godo bɔxɔn bun, Liban bɔxɔn wudi tofajin fisamantenna naxanyɛ birin yi rasabatixi ige gbeene xɔn dunuɲa yi nun, ne yi madɛnden. ¹⁷ Naxanyɛ yi yigiya xi a nininna bun, a xɔyine siyane ye, e nun ne fan godo nɛn gaburun na e bode xɔn, e sa sa ne fari naxanyɛ faxa yengeni.”

¹⁸ “E nun nde maliga Eden nakɔn wudine ye lan e binyen nun e gboon ma? Anu, i fan sigama laxira yi, e nun Eden nakɔn wudine birin. I sa sama nen Ala kolontarene tagi bɔxɔn bun ma, naxanyɛ faxaxi silanfanna ra. Misiran mangan nun a yamaan birin napanma na kii nin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

32

Sunu sigin Misiran nun a mangan xa

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jɛɛ fu nun firinden kike fu nun firinden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Misiran mangan xa. A fala a xa, i naxa:

I luxi nɛn alo yata sɛnbemaan siyane tagi, alo ige yi sube magaxuxin fɔxɔ igeni, naxan a masiga tima a baa gbeeni.

I i ya igene dunduma i sanne ra,

i yi e walanne raxajɛ ayi.”

³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N na n ma yalaan soma nɛn i xun na,

nxu nun yama gbeen malanxina,

e yi i bandun n ma yalaan na.

⁴ N na i ratema nɛn xaren na,

n yi i radin xɛene ma,

n yi xɔline birin lu e dɔxɔ i fari,

burunna subene birin yi lugo i suben na.

⁵ N na i suben naxuyama ayi nɛn geyane fari,

n yi lanbanne rafe i binbin sube dɔnxɛn na.

⁶ N yamanan birin ige sama nɛn i wunla ra, han a geyane birin xude wunle yi rafe.

* 31:3: Wudi kuyeni itoe findixi dunuɲa mangane misaala nan na.

7 I niin na ba waxatin naxan yi,
n kore xɔnni fɔrɔma nɛn,
n yi sarene yidimi,
n yi kundaan sa sogen ye ma
kiken mi fa dɛgema.

8 N yanban seene birin yidimima nɛn i ya fe
ra,

n yi dimi gbeen nasin i ya yamanan birin yi,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

9 N siya wuyaxine rakɔntɔfilima nɛn,
n na i kala feen xibarun nali siyane ma
waxatin naxan yi

hali i mi yamanan naxanye kolon.

10 N yama wuyaxi yigitɛgema nɛn i ya fe ra,
e mangane yi xuruxurun gaxuni i ya fe yi,
n na n ma silanfanni te e yetagi waxatin
naxan yi.

Birin xuruxurunma nɛn gaxuni a yetɛ niin
na waxatin birin,
i na faxa lɔxɔn naxan yi.”

11 “Amasɔtɔ Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa:

Babilɔn mangana silanfanna fama nɛn i xili
ma.

12 N na i ya gali gbeene faxama nɛn sofa
wɛkilɛxine silanfanna ra.

Siyaan naxan naxu a birin xa,
ne Misiran yamananana wason kalama nɛn,
a ganle birin yi faxa.

13 N na a xuruseene birin naxɔrima nɛn Nila
baa ige gbeene dɛ.

Muxune sanne mi fa na igene yimaxama
sɔnɔn

xuruseene torone mi fa e dunduma.

14 Nayi, n yi a lu e igene yi e raxara,
e xudene yi lu godɛ yetɛtɛnna alo turena,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15 N na Misiran yamanan naxɔri waxatin
naxan yi,

yamanani seene birin yi ba a yi,

n yi a muxune birin faxa,
nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

16 “Sunu sigin nan na ra, a nu sama nɛn.
Siyane sungutunne sunu sigini ito sama nɛn
Misiran yamanan nun a yamaan birin xa,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Sunu sigina lan yamananane fe ma

17 Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
yi, na nɛɛ fu nun firinden kike fu nun
firinden xi fu nun suuludena, Alatala yi
falan ti n xa, a naxa, 18 “Adamadina, gbeleg-
bele Misiran kaane ganle fe ra, i wuga xuuin
xa e nun siya sɛnbɛmane xali laxiraya yi,
faxa muxune sigama dɛnaxan yi.

19 A fala e xa, i naxa,
‘I rayabu dangu nde ra?’

Godɔ, i fa i sa Ala kolontarene fɛma!’

20 E luma nɛn faxa muxune ye
naxanye faxaxi silanfanna ra.
Silanfanni tɔnxi!

E nun e ganle birin xa xali.

21 Sofa sɛnbɛma danguxine falan tima a ma
nɛn laxira yi,
e nun a fɔxɔrabirane, e naxa,
‘E bata godɔ be, e saxi Ala kolontarene fɛma
naxanye faxaxi yɛngɛni.’ ”

22 “Asiriya mangan mato mɛnni e nun a
ganle birin,

a rabilinxi a muxune ra
naxanye faxaxi silanfanna ra.

23 E gaburune danna sa bɔxɔn nan bun pon,
laxira xɔnna ma,

mangan gaburun nabilinni.

E birin faxaxi yɛngɛn nin,
e tan naxanye yi muxune magaxuma
dunuɲa yi.”

24 “Elan fan mangan mato mɛnni,

e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.

E birin faxaxi silanfanna nan na yɛngɛni,
e bata maluxun Ala kolontareyani,
e tan naxanye yi muxune magaxuma
dunuɲa yi,

e bata rayagi,

e nun naxanye birin godoma yili gbeen na.

25 A saden bata rafala faxa muxune tagi

e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.

Na Ala kolontarene birin bata faxa silan-
fanna ra.

Bayo e yɛɛragaxun bata yi xuya ayi dunuɲa
xun xɔn,

anu iki e bata rayagi,

e nun naxanye sigama yili gbeen na,

e sa sa faxa muxune tagi.”

26 “Mesɛki mangan fan na

e nun Tubali mangan nun e ganle birin e
gaburune rabilinni.

Na Ala kolontarene birin faxaxi silanfanna
nan na,

bayo e bata dunuɲa muxune birin magaxu.

27 E nun sofa kɛndɛne mi saxi yire kedenna
xan yi ba,

naxanye birin faxaxi Ala kolontarene ye?

E ganla birin bata siga laxira yi

e nun e yɛngɛ so seene.

E silanfanne saxi e xunne bun.

E yulubine goronna bata lu e xɔnne fari,

bayo sofani itoe yɛɛragaxun bata yi xuya ayi
dunuɲa muxune ye!

28 I tan Misiran mangan fan kalaxin sama
nɛn Ala kolontarene ye,

naxanye faxaxi silanfanna ra!”

29 “Edɔn yamaan mato, a mangane nun
a kuntigin naxanye sɛnbɛ yi gbo, koni e
bata sa faxa muxune ye, naxanye faxaxi
silanfanna ra! E saxi Ala kolontarene ye,
naxanye godon yili gbeen na.”

30 “Kɔmɛn fɔxɔn kuntigine birin mato
mɛnni, e nun Sidɔn kaane birin naxanye
faxaxi, e yagixi, hali e sofane to yi muxune

magaxuma. Na Ala kolontarene saxi faxa muxune ye naxanye faxa silanfanna ra. E yagixi e nun naxanye godoma yili gbeen na.”

³¹ “Misiran mangan nun a ganla birin na na faxa muxu wuyaxine to, na a masabarima nen a ganla fe ra naxanye faxa silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³² Bayo n tinxi a xa yamanane magaxu dunuḡa yi, Misiran mangan nun a ganle birin fan e sama nen Ala kolontarene ye, e nun naxanye faxaxi silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

33

Ala yi Esekiyeli findi kantan muxun na

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti i ya yamaan xa! A fala e xa, i naxa: N na yengen nakeli yamanan xili ma waxatin naxan yi, e yi muxuna nde sugandi, a yi findi kantan muxun na, ³ xa na kanna yaxune to fe yamanan yengedeni, a yi xōtaan fe, a yamaan nakolon, ⁴ nayi, xa naxan na xōta xuiin me, a mi a yate, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma. ⁵ Naxan na tondi a tuli matiye na xōta xuiin na, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma. Naxan na a tuli mati a fe xuiin na, na a niin natangama nen. ⁶ Koni xa kantan muxun yaxune to fe, a mi xōtaan fe, xa a mi yamaan nakolon, yaxune yi fa muxuna nde faxa, na kanna faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma nen kantan muxun xun ma.”

⁷ “Nayi, i tan adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ⁸ N na a fala muxu ḡaxin xa, n naxa, ‘Muxu ḡaxina, i faxama nen,’ xa i mi na fala muxu ḡaxin xa, i yi a rakolon fa fala a xa xete a kira ḡaxin fōxo ra alogo a xa kisi, na muxu ḡaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ⁹ Koni xa i muxu ḡaxin nakolon alogo a xa xete a kewanle fōxo ra, koni a mi tin, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

Muxu ḡaxin na tubi a nii rakisin sōtoma nen

¹⁰ “Adamadina, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa: E luma a fale, e naxa, ‘Nxo muruten nun nxu yulubine goronna gbo nxu xun ma, nxu kalama e bun. Nxu nōe kise di?’ ¹¹ A fala e xa, i naxa: Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolō n yeteni! N mi waxi muxu ḡaxin xa faxa, n waxi nen a xa xete a kewanle fōxo ra, a yi kisi. E xun xete, e xete e kewali

ḡaxine fōxo ra. Isirayila yamana, nanfera e tinxi e xa halagi?’ ”

¹² “I tan adamadina, a fala i ya yamaan xa, i naxa: Tinxi muxuna tinxiyaan mi a rakise a na murute n ma loxon naxan yi. Muxu ḡaxina ḡaxuyaan fan mi a halage, xa a sa xete a ḡaxuyaan fōxo ra. Xa tinxi muxun yulubin liga fōlo loxon naxan yi, a tinxiya fonna mi a niin natangama. ¹³ Xa n na a fala tinxi muxun xa, n naxa, ‘I kisima nen,’ xa a yigi sa a tinxiyani, a yi fe ḡaxin liga, a tinxi wali yo mi fa yatema. A halagima nen a fe ḡaxina fe ra a naxan ligaxi. ¹⁴ N na a fala muxu ḡaxin xa, n naxa, ‘I faxama nen,’ xa a xun xanbi so a yulubini, a yi kiti kenden nun tinxiyaan liga fōlo, ¹⁵ a tolimaan naxete, a mon yi seen naxete a naxan muḡaxi, a yi yamarine suxu muxun kisin naxanye xon, a mi fa fe ḡaxi yo liga, na kanna kisima nen, a mi faxama. ¹⁶ Ninan tima nen a yulubi fonne birin xon. A bata kiti kenden nun tinxiyaan liga fōlo, na kanna kisima nen.”

¹⁷ “Anu, i ya yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Koni e tan nan ma kira mi lanxi. ¹⁸ Xa tinxi muxuna a xun xanbi so a tinxiyani, a yi fe ḡaxin liga fōlo, a faxama nen na ma. ¹⁹ Xa muxu ḡaxina a xun xanbi so a ḡaxuyani, a yi kiti kenden nun tinxiyaan liga fōlo, a kisima nen na fe ra. ²⁰ Anu, Isirayila yamana, e a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Nayi, n na e keden kedenna birin makitima nen e kewanle ra.”

Isirayila yamanan kala fena

²¹ Nxu xali konyiyani waxatin naxan yi, na ḡee fu nun firinden kike fuden xi suulunde loxon nan yi a ra, Yerusalemu muxu gixina nde yi fa a fala n xa, a naxa, “Taan bata kala!” ²² Koni Alatala bata yi a yiin sa n ma jinbanna ra benun na muxu gixin xa fa n fema xōtōni. N deen bata yi fulun, bobo mi yi fa n na.*

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, muxun naxanye dōxi Isirayila yamana kalaxini, ne a falama, e naxa, ‘Iburaḡima kedenna nan yi a ra, anu, a yamanan birin togo nen a keen na. En tan to wuya, yamanan bata fi en tan ma en gbeen na yatil!’ ²⁵ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E suben donma naxan mi kōe raxabaxi, e xaxili tixi suxurene ra, e faxan tima, e lan e yi yamanan sōto nayi ba? ²⁶ E laxi e silanfanne nan na, e fe haramuxine ligama, e yalunyaan ligama, e lan e yi yamanan sōto nayi ba?’ ²⁷ I ito nan falama e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolō n yeteni, fa fala, naxanye luxi e nii ra Yerusalemu taa

* 33:22: Na bobo feen seḡexi Esekiyeli 3.26 nun 24.27 kui.

kalaxini, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye e gixi burunna ra, n na e luma subene nan xa, e yi e don. Naxanye luxunxi gɛmɛ longonne nun faranne ra, fitina furen nan ne faxama. ²⁸ N yamanan findima nɛn yire rabeɲinxin na. A sɛnbɛn naxan yi findixi a muxune waso xunna ra, n na ɲanma a yi nɛn. Isirayila geyane yigelima nɛn, muxu yo mi dangue e yi. ²⁹ E a kolonma nɛn naye a Alatala nan n na, n na yamanan findi yire rabeɲinxin na e fe xosixine fe ra e naxanye ligaxi.’ ”

³⁰ “I tan adamadina, i ya yamanan muxune i ya fe falama taan nabilinna yinne xɔn e nun banxine dɛ ra, e a falama e bode xa, e naxa, ‘E fa a rame, falan naxan kelixi Alatala ma!’ ³¹ N ma yamaan sigama i fema, e dɔxɔ i yɛtagi i xuiin namɛdeni. E i xuiin namɛma, koni e mi a suxuma. Bayo e fala fajine nan tima, koni kunfan nan e bɔɲeni e xa tɔnɔn fen tinxintareyani. ³² I ya fe bata findi e xa sign na, naxan fan, a ɲaxun. E i ya falane ramema, koni e mi e suxuma. ³³ Koni na feene na rakamali, anu e waxatin bata a li, e a kolonma nɛn naye, a nabina nde yi e ye.”

34

Falana Isirayila mangane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan yɛɛratine xili ma naxanye luxi alo xuruse kantanne. I naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona Isirayila yɛɛratine xa naxanye e ɲɔxɔ luxi e yɛte gbansanna xɔn. Xuruse kantanne mi lan e xa xuruse kurun naba ba? ³ Anu, e e xuruse kurun turen donma, e e maxidima xuruse xabe dugine yi, e xuruse turaxine kɔɛ raxabama, e yi e don, koni e mi e ɲɔxɔ luma xuruseene xɔn. ⁴ Naxanye xadanxi, e mi ne sɛnbɛ soma. Naxanye furaxi e mi ne dandanma. Naxanye maxɔlɔxi, e mi ne maxidima. Naxanye bata siga na xun xɔn, e mi ne malanna. Naxanye lɔxi ayi, e mi ne xɔn fema, koni e dɔxi yamaan xun na ɲaxankatan nun ɲaxuyaan nin. ⁵ E bata xuya ayi bayo xuruse raba mi na. E to raxuyaxi ayi, e bata findi burunna subene balon na. ⁶ N ma xuruseene bata xuya ayi geyane nun yire matexine birin fari. E bata xuya ayi bɔxɔn birin xun xɔn, koni muxe mi na naxan a yengi dɔxɔma e xɔn, a yi e fen.’ ”

⁷ “ ‘Nanara, e tan yɛɛratine, e tuli mati Alatalaa falan na! ⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yɛteni. Bayo yɛɛrati mi n ma yamaan masuxuma, e yi lu alo xuruse rabeɲinxine, bayo ganle fuma n ma yamaan ma, e lu alo burunna subene balona, bayo

n ma xuruse rabane mi sigaxi n ma xuruseene fendeni, bayo xuruse rabane e ɲɔxɔ luxi e yɛte nan gbansan xɔn, e mi n ma xuruseene raba, ⁹ nanara, e tan yɛɛratine, e tuli mati Alatalaa falan na! ¹⁰ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli yɛɛratine xili ma! N na n ma yamaan bama nɛn e yii. N mi fa tinma e yi n ma yamaan lu alo xuruse rabeɲinxine, alogo xuruse rabane nama fa e ɲɔxɔ lu e yɛte gbansanna xɔn. N na n ma xuruseene xunbama nɛn e yii, e mi fa findima e balon na sɔnɔn.’ ”

¹¹ “ ‘Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yɛɛten nan n yengi dɔxɔma n ma yamaan xɔn, n yi e masuxu ¹² alo xuruse raba fajina a yengi dɔxɔma a xuruseene xɔn kii naxan yi, e nɛma raxuyaxi ayi waxatin naxan yi. N na n ma xuruseene masuxuma na kii nin, n yi sa e xunba yirene yi e yi xuyaxi ayi dɛnaxanye yi na waxati yidimixini kundani. ¹³ N na e raminima nɛn siyane ye, n yi e malan sa keli yamana wuyaxi yi, n yi e xali e yamanani. N na n yengi dɔxɔma nɛn e xɔn Isirayila geyane fari, e nun xudene dɛ e nun yamaan dɔxɔdene birin yi yamanani. ¹⁴ N na e rabama nɛn yire fajini, Isirayila yamanan geya matexine yi findi e rabaden na. E sa e matabuma mɛnne nin e rabade fajini, e yi e dege yire sabatixine yi Isirayila geyane fari. ¹⁵ N tan yɛtɛna n ma xuruseene rabama nɛn, n yi matabun fi e ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Xuruseen naxan lɔxi ayi, n na fema nɛn. Naxan sigaxi na xun xɔn, n mɔn fama nɛn na ra. Naxan maxɔlɔxi, n yi na dandan. Naxan xadanxi, n yi na sɛnbɛ so. Koni naxan turaxi e nun naxan sɛnbɛn gbo, n ne faxama nɛn. N na n ma xuruseene rabama kiti kɛnden nin.’ ”

¹⁷ “ ‘E tan naxanye luxi alo n ma xuruse kuruna, Marigina Alatala ito nan falaxi e xa, a naxa: n mɔn kitin sama nɛn xuruse nun xuruse tagi, e nun kontonna nun kɔtɔn tagi. ¹⁸ Na mi e kɛnɛnxi ba, e lu e dege yire fajini? Naxan don daxi a ra, e mɔn waxi na nan yibodon feyi e sanna ra ba? E mi e wasa soe igɛ sarɲanxin minni ba? E mɔn waxi a dɔnxɛn dundu feen nin ba? ¹⁹ N ma xuruseene lan ba, e donseen don e naxan yibodonxi, e yi igen min e bata naxan dundu e sanna ra?’ ”

²⁰ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yɛtɛn kitin sama nɛn xuruse turaxin nun xuruse xosixin tagi. ²¹ Bayo, e bata xuruse xadanxine tuntun e ɲinginna nun e tungunna ra, e lu e kudunye e fenne ra han e yi e kedi, ²² n na n ma xuruseene rakisima nɛn alogo e yii seene nama fa lu yaxune sagoni. N kitin sama nɛn xuruseene tagi. ²³ N xuruse raba kɛden pe

* 34:23: Na feen mɔn sɛbɛxi Yoni 10.16 kui.

dəxəma nən e xun na, naxan e rabama, n ma walikēen Dawuda. A e masuxuma nən, a yi findi e yēeratiin na.*²⁴ N tan Alatala findima nən e Ala ra, n ma walikēen Dawuda yi findi e yēeratiin na. N tan Alatala nan falan tixi.²⁵ N bəjəe xunbeli layirin xidima nən nxu nun ne tagi, n yi yamanan sube xəjəne raxəri, alogo e xa dəxə burunna ra makantanni, e yi xi fətonne yi.²⁶ N na e nun n ma yire sarijanxin nabilinna barakama nən, n yi tulen nafa a waxatini, e yi findi duba tulene ra.²⁷ Wudine bogima nən xēene ma, bəxən yi sansi bogine ramini. Yamaan luma nən bəjəe xunbenli e yamanani. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na, n na e konyiyaan kala waxatin naxan yi, n yi e xunba muxune yii naxanye e jaxankatama.²⁸ Siyane mi fa e yii seene tongoma sənən, sube xəjəne mi fa e donma sənən. E luma nən bəjəe xunbenli, muxu yo mi fa e magaxuma.²⁹ N xēe fajine yitənma nən e xa naxanye xili minimi, fitina kame yo mi fa e tərəma yamanani. Siyane mi fa e rayage sənən.³⁰ Nayi, e a kolonma nən a n tan Alatala e xən, e Ala. E mən yi a kolon a e tan nan findixi n ma yamaan na, Isirayila kaane. Marigina Alatalaa falan nan na ra.³¹ E tan adamadiine luxi nən alo n ma xuruse kuruna, e tan naxanye dəxi n ma xuruse rabadeni. N tan nan e Ala ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

35

Nabiya falana Edən kaane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa: ² “Adamadina, i yēe rafindi Seyiri geyaan ma, i yi nabiya falan ti a xili ma! ³ A fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N bata keli e xili ma

e tan naxanye Seyiri geya yireni.

N na n yiini bandunma nən e xili ma,

n yi e konna findi yire rabejinxin na feu!

⁴ N na e taane kalama nən,

e konna yi findi yire rabejinxin na.

Nayi, e a kolonma nən

a Alatala nan n na.’ ”

⁵ “ ‘Amasəto e bata habadan xənnantenyaa namara, e yi Isirayila kaane lu e faxa silanfanna ra, gbalon fa e ma waxatin naxan yi, e e hakene saranna defexin sətə waxatin naxan yi. ⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! N na e sama nən faxa tiin sagoni, a yilu e sagatanjə. Bayo faxa tiin mi rapaxuxi e tan ma, faxa tiin luma nən e sagatanjə. ⁷ N Seyiri geya yiren findima nən yire rabejinxin na fefe! Naxan yo na dangu na yi, n yi na kanna faxa. ⁸ N na e geyane rafema nən muxu faxaxine ra. Naxanye faxama silanfanna ra, ne birama

nən e yire matexine nun e məremərene nun e xudene birin yi.

⁹ N na e konna findima nən yire rabejinxin na habadan,

muxu yo mi fa dəxəma e taane yi.

Nayi, e a kolonma nən

a Alatala nan n na.’ ”

¹⁰ “ ‘Bayo e bata a fala, e naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nən nxu gbeen na, nxu yi dəxə e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi!

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni. E xələn nun xəxələnna naxan yitaxi Isirayila kaane ra e xənnantenyani, n na e suxuma nən na ra! N na n yete makenenma nən e xa, n na e makiti waxatin naxan yi. ¹² Nayi, e a kolonma nən a n tan Alatala bata e fala jaxine birin mə Isirayila geya yirene xili ma, e naxanye falaxi, e naxa, “E konna bata halagi, a yi findi nxu balon na.” ¹³ E bata e yete yite n tan xili ma e falane yi, e yi kombine ti n xili ma, n tan yeteen yi e mə.’ ”

¹⁴ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yamanane birin na lu səwani waxatin naxan yi, n na e konna tan naxərima nən fefe! ¹⁵ E səwa nən Isirayila yamaan kēe bəxən kala feen na, n ma yamana. Nayi, n na e fan konna ligama na kiini nən. Seyiri geya yiren findima nən yire rabejinxin na, e nun Edən yamanan birin. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.’ ”

36

Isirayila yamaan mən xetema nən e bəxən

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Isirayila geyane xa! A fala e xa, i naxa, ‘Isirayila geyane, e tuli mati Alatalaa falan na!

² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo yaxune bata gele e ma, e naxa, “Yo!

Habadan geyani itoe bata findi nxu tan nan gbee ra!” ³ Nayi, nabiya falan ti, i naxa,

‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo e rabilinna muxune birin bata kata e

raxərideni, e yi e jaxankata alogo e xa findi siya gbətəye gbeen na, muxune yi e magele,

e yi e xili kala, ⁴ nanara, Isirayila geyane, e tuli mati Marigina Alatalaa falan na!

Marigina Alatala ito nan falaxi lan geyane nun yire matexine nun xudene nun məremərene

nun yire kalaxine nun taa rabejinxine fe ma, e rabilinna siya gbətene bata fu naxanye

ma, e mən yi e magele. ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata falan ti siya

gbətene xili ma n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa, e nun Edən taane birin xili

ma, naxanye n ma yamanan findixi e gbeen na jaxaxaxa gbeen nun xənnantenyani, e yi

a xuruse rabadene tongo!’ ⁶ Nanara, nabiya falan ti Isirayila yamanana fe yi. A fala

geyane nun yire matexine nun xudene nun məremərene xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito

nan falaxi, a naxa: Siyane bata ε makonbi han! Nayi, n xoloxin falan tima e xili ma nen n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa. ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n kolō n yiini texin na, fa fala ε rabilinna siyane e yete nan nayagima e konbine xōn.’ ”

⁸ “ ‘E tan Isirayila geyane, ε jingima nen, ε yi ε bogin namini Isirayila kaane xa, n ma yamana, bayo na feene fa waxatin bata a li. ⁹ N fama nen ε fema, n na n yee rafindima nen ε ma, ε tan geyane bima nen, ε yi e si. ¹⁰ N muxune rawuyama ayi nen ε fari, Isirayila yamaan birin. Muxune dōxōma nen taane yi, e mōn yi yire kalaxine ti. ¹¹ N muxune nun xuruseene rawuyama ayi nen ε tan geyane fari. E wuyama ayi nen, e yi diine bari. N mōn tinma nen muxune yi dōxō ε tan geyane fari alo a fālōni, n yi ε rasabati alo waxati danguxine yi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹² N na a ligama nen muxune yi sigan ti ε tan geyane yiren birin yi, Isirayila kaane, n ma yamana, ε yi findi e keε bōxōn na, ε mi fa findima e diine faxa xunna ra sōnōn.’ ”

¹³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo a falama ε ma fa fala ε tan geyane bata muxune halagi, ε yi findi ε yetena yamana diine faxa xunna ra, ¹⁴ nanara, ε mi fa muxu yo halagima sōnōn. E mi fa findima ε yamana diine faxa xunna ra sōnōn. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ E mi fa siyane konbi ti xuiin mēma sōnōn, siyane mi fa ε rayarabima sōnōn, ε mi fa ε yamaan nabirama sōnōn! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁶ Marigina Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, Isirayila kaane yi dōxi e yamanani waxatin naxan yi, e a sarijanna kala nen e fe raba kiine nun e kewanle xōn, e fe raba kiin yi findi fe xōsixin na n yee ra yi alo jaxanla nēma kike wanli. ¹⁸ Nayi, n na n ma xōlōn nagodo nen e xili ma e to faxan tixi yamanani, e yi a sarijanna kala e suxurene xōn. ¹⁹ Nanara, n na e raxuyaxi ayi siyane ye yamanane birin yi, n yi e makiti e sigati kiin nun e kewanle xōn. ²⁰ E na yi siga dēnaxanye birin yi siyane ye, e yi n xili sarijannin sarijanna kalama nen bayo muxune yi a falama e ma nen, e naxa, ‘Alatalaa yamaan nan e ra, anu e kelixi a yamanan nin.’ ²¹ Nanara, n yi wa n xili sarijannin natanga feni e ma, Isirayila yamaan yi naxan sarijanna kalama siyane tagi e siga dēnaxanye yi.”

²² “Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mi ito ligama ε tan Isirayila yamaan xan ma fe ra, koni n na a ligama n xili sarijannin nan ma fe ra ε naxan sarijanna kalaxi siyane tagi ε siga dēnaxanye yi. ²³ N na n xili gbeen sarijanna mayitama nen,

ε naxan sarijannin kalaxi siyane ye. Nayi, siyane a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma sarijanna mayita ε xōn waxatin naxan yi siyane yetagi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁴ “ ‘N na e bama nen siyane ye, n yi ε malan keli yamanane birin yi, n yi ε xali e bōxōni. ²⁵ N na ε rasarijanna nen ige sarijannin na, n yi a xuya ε ma, ε yi rasarijannin. N na ε rasarijanna nen ε fe xōsixine nun ε suxure feene birin ma. ²⁶ N bōjē nēnēn fima nen ε ma, n yi nii nēnēn sa ε yi. N bōjē xōdēxēn bama nen ε yi alo gemēna, n yi bōjē fajin sa ε yi. ²⁷ N na n ma Nii Sarijannin sama nen ε yi, n yi a liga, ε yi bira n ma tōnne fōxō ra, ε n ma sariyane suxu, ε yi e liga. ²⁸ E dōxōma nen yamanani n naxan so e benbane yii, ε yi findi n ma yamaan na, n yi findi ε Ala ra. ²⁹ N na ε rakisima nen ε fe xōsine birin ma. N bogi seene raminima nen, n yi a rawuya ayi, kamen mi fa ε suxε sōnōn! ³⁰ N wudi bogine nun sansine rawuyama ayi nen alogo ε nama fa rayarabi kameni sōnōn siyane ye. ³¹ Nayi, ε sigati ki jaxin nun ε kewali jaxine fe rabirama nen e ma, ε yi nimisa ε hakene nun ε kewali xōsixine fe ra ki fajin! ³² N mi na ligama ε tan xan ma fe ra, ε xa a kolon Isirayila yamana! E yagi e kewanle fe ra ki fajin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

³³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε rasarijannin ε hakene birin ma lōxon naxan yi, n mōn taane rafama nen, yire kalaxine mōn yi ti, ³⁴ xεε kalaxine mōn yi bi alogo e nama lu rabejinxi dangu muxune yetagi. ³⁵ E a falama nen nayi, e naxa, “Yamanani ito naxan yi kalaxi, a bata lu alo Eden nakōna. Taan naxanye yi kalaxi, e yi rabejin, na taa xōnne mōn bata ti, e findi muxune dōxōde makantannine ra.” ³⁶ Nayi, siyaan naxanye na lu ε rabilinni, ne a kolonma nen a n tan Alatala nan bata yire kalaxine ti, n mōn yi xεε rabejinxine bi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.’ ”

³⁷ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mōn tinma nen Isirayila yamaan xa n fen, n yi e mali. N muxune rawuyama ayi nen alo xuruseene. ³⁸ Taa kalaxine rafema nen muxune ra alo xuruse kurune Yerusalēn yi sali lōxōne yi naxanye bata rasarijannin Ala xa. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

37

Ala yi muxu xōnne yita Esekiyeli ra fe tooni alo xiyena

¹ Alatala senben yi so n yi, a Nii Sarijannin yi n xali lanbanna nde tagi, dēnaxan yi rafexi faxa muxune xōnne ra. ² A yi n nasiga ti e tagi na yiren birin yi, anu e yi gbo na han, e bata yi xara ayi fefe!

³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, xonni itoe niin mon nae bire e yi ba?” N yi a yabi, n naxa, “Marigina Alatala, i tan nan keden pe na koloni!” ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti xonni itoe xa! A fala, i naxa, ‘Xori xaraxine, e Alatalaa falan name!’ ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi xonni itoe xa, a naxa: N niin birama e yi nen, e yi keli sayani! ⁶ N na e fasane sama nen e ma, n fati benden nun e fati kidin sa e ma, n mon yi e niin bira e yi alogo e xa keli sayani. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

⁷ N yi nabiyala falan ti xonne xa alo a yamarixi n ma kii naxan yi. N yi nabiyala falan tima waxatin naxan yi, xuina nde yi mini, alo se ramaxa xuina, xonne yi e maso e bode ra. ⁸ N yi a to fasane bata sa xonne ma, fati benden yi sa e ma, fati kidin yi e ye maluxun, koni e nii mi yi e yi singen.

⁹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti foyen xa! Adamadina, nabiyala falan ti a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan foyena, keli boxon tongon naaninne yi, i fa so faxa muxuni itoe yi alogo e xa keli sayani.’ ”

¹⁰ N yi nabiyala falan ti alo a yamari n ma kii naxan yi. Niin yi bira e yi, e mon yi keli sayani, e ti e sanne xunna. Gali senbemaan nan yi a ra naxan yi gbo mumel!

¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Isirayila yamaan birin nan xori itoe ra. E luma a fale, e naxa, ‘Nxu xonne bata xara. Yigi yo mi fa nxu xa! Nxu bata lo ayi!’ ¹² Nanara, nabiyala falan ti, i a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e gaburune rabima nen, n yi e rate yinla ra, e tan n ma yamana. N mon fama nen e ra Isirayila yamanani. ¹³ E a kolonma nen nayi, n ma yamana, a Alatala nan n na, n na e gaburune rabi waxatin naxan yi, n yi e rate!’ ¹⁴ N na n ma Nii Sarijanxin birama e yi nen, e yi keli sayani, n mon yi e doxo e yamanani. Nayi, e a kolonma nen a tan Alatala nan falan tixi, n yi a liga. Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Ala mayitaxunna bama nen Isirayila nun Yuda tagi

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ “Adamadina, yegena nde tongo i yi ito kerenden a fari, fa fala Yuda gbeena e nun Isirayila kaan naxanye a foxo ra. I mon xa yege gbete tongo, i ito kerenden a ma fa fala Efirami a yegena, Yusufu gbeena e nun Isirayila yamaan naxanye birin a foxo ra. ¹⁷ Yegene ratugun alogo e xa findi yege kedenna ra i yii. ¹⁸ Xa i ya yamanan muxune i maxodin, e naxa, ‘I mi ito bunna falama nxu xa ba?’ ¹⁹ I xa e yabi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Yusufu a

yegen tongoma nen, naxan Efirami yii, e nun Isirayila bansonna naxanye a foxo ra, n yi a tugun Yudaa yegen na, e findi yege kedenna ra. E findima nen kedenna ra n yii.’ ”

²⁰ “I sebenla kerendenma yegen naxanye fari, ne xa lu suxi i yii e yetagi. ²¹ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila kaane bama nen siya gbete tagi e sigaxi denaxanye yi, n yi e malan keli yiren birin yi, n yi e raxete e yamanani. ²² N na e findima nen yama kedenna ra yamanani, Isirayila geyane fari, manga kedenna yi lu e birin xun na, e mi fa findima siya firinna ra, e mon mi fa yitaxunne mangaya firinna ra. ²³ E mi fa e yete raxosima e suxurene nun e batu se haramuxine nun e murute feene xon. N na e rakisima nen e yulubi rabadene birin ma, n yi e rasarijan. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁴ N ma walikeen Dawuda nan findima e mangan na, xuruse raba keden peen yi lu e ye ra. E n ma sariyane nun n ma tonne suxuma nen, e yi e liga. ²⁵ E doxoma nen yamanani n denaxan soxi n ma walikeen Yaxuba yii, e benbane doxo denaxan yi. E doxoma nen menni, e tan nun e diine nun e diine diine han habadan, n ma walikeen Dawuda yi findi e mangan na habadan! ²⁶ N boje xunbeli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, a findi habadan layirin na. N na e rasabatima nen, n yi e rawuya ayi, n yi n ma yire sarijanxin lu e tagi habadan! ²⁷ N doxoden luma nen e tagi, n findi e Ala ra, e findi n ma yamaan na. ²⁸ Nayi, siyane a kolonma nen a tan Alatala nan Isirayila rasarijanxi, n na n ma yire sarijanxin lu e tagi waxatin naxan yi habadan.’ ”

38

Nabiya falan Manga Gogo xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i ye rafindi Manga Gogo Magogo kaan ma, Meseki nun Tubali* manga gbeena, i nabiyala falan ti a xili ma. ³ A fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ⁴ N karafen birama nen i deni, n yi i karahan, n yi i ramini i konni e nun i ya ganla birin, e nun i ya soone nun i ya soo ragine, naxanye yenge so seene yebaxi, e nun sofa gali gbeena ye masansan wure lefa gbeen nun a xurin suxi naxanye yii naxanye fatan yengen soe silanfanna ra. ⁵ Perise kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane fan sigama nen i foxo ra, ye masansan wure lefaan nun wure komotin naxanye yii. ⁶ E nun Gomefe kaane

* 38:2: Tubali nun Meseki a fe sebexi Dunuja Folan 10.2-3 nun Esekiyeli 27.13 kui. Gogo nun Magogo findixi Alaa yamaan yaxune misaala nan na. E fe mon sebexi Lankenemaya 20.8 kui.

nun e sofa ganle birin, e nun Beti-Togarama kaane, naxanye keli kōmēn fōxōni, e nun e ganle birin, e nun siya wuyaxine sigama nēn i fōxō ra.’ ”

7 “ ‘Keli, i yi i yitān, ε nun gali gbeen naxanye birin i fōxō ra, bayo i tan nan dōxi e birin xun na. ⁸ Lōxōna nde, n na a ragidima i ma nēn nēε wuyaxi dangu xanbini, i siga na yamanan xili ma naxan muxuye futuxuluxi silanfanna bun ma, naxanye kelixi yamana wuyaxi yi, e sa e malan Isirayila geyane fari naxanye bata yi lu rabejinxi xabu waxati xunkuye. E birin bata keli siyane yε, e yi lu dōxi bōjē xunbenli. ⁹ ε nun ε ganle birin kelima nēn e nun siya wuyaxine, ε yi fa e yamanani alo tule gbeena, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma.’ ”

10 “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Na lōxōni, miriyane soma nēn i bōjēni, i yi kōte naxini tōn. ¹¹ I a falama nēn, i naxa, “N sa fuma nēn yamana makantantaren ma, n yi muxune yengε naxanye bōjē xunbelixi, e lanni, naxanye dōxi taane yi yinna mi naxanye rabilinni, naxanye taan so dēεye mi balanma wurene ra. ¹² N na e yii seene tongoma nēn yengeni, n yi e nafunle naxa.” Muxone mōn bata dōxō taa xōnna naxanye yi, i sa fuma nēn ne ma, yamaan naxan naminixi siya gbetene yε, naxanye bata xuruseene nun nafunla sōtō, naxanye dōxi dunuḡa tagini. ¹³ Saba nun Dedan nun Tarasisi yulane nun e sofa senbemane birin a falama nēn i ma, e naxa, “I faxi yengε yi se tongoden nin ba? I ya ganla malanxi nafunla nan muḡadeyi ba, alogo e xa gbetin nun xēmaan xali, e yi xuruseene nun nafunla tongo, e yi se wuyaxi tongo yengeni?” ’ ”

14 “Nanara, adamadina, nabiyā falan ti. A fala Gogo xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Isirayila kaane na lu bōjē xunbenli lōxōn naxan yi, n ma yamana, i na kolonma nēn. ¹⁵ I fama nēn, i sa keli i dōxōdeni sogeteden kōmēn fōxōni pon, ε nun siya wuyaxin naxanye i fōxō ra, e birin dōxi soone fari, yama gbeena, gali senbemana. ¹⁶ I sa fuma nēn Isirayila kaane ma, n ma yamana, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma. Waxati famatōni, n na i rafama nēn n ma yamanan xili ma alogo siyane xa n kolon, n na n ma sariḡanna mayita i tan xōn e yetagi waxatin naxan yi.’ ”

17 “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N falan ti i tan nan ma fe yi Isirayila nabine xōn waxati danguxine yi ba, n ma walikene? Na waxatini, e nabiyā falane ti nēn nēε wuyaxi bun, fa fala a n na i rasigama nēn n ma yamaan xili ma. ¹⁸ Na lōxōni, Gogo fama nēn Isirayila yamanan xili ma, n bōjēn yi te, n xōlō han! Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁹ N fitinaxina a ragidi nēn n ma

xōlō gbeeni, fa fala na lōxōni bōxōn xuruxurun gbeen tima nēn Isirayila yi. ²⁰ Yεxεne nun xōline nun burunna subene nun ni-imaseene birin xuruxurunma nēn gaxuni n yetagi, e nun muxun naxanye birin bōxō xōnna fari. Geyane godoma nēn, tintin yirene birin yi wuru, yinne birin yi bira bōxōni. ²¹ N yengēn nakelima nēn Manga Gogo xili ma n ma geyane birin fari. Birin silanfanna tongoma nēn a ngaxakedenna xili ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²² N Gogo makitima nēn fitina furen nun sayaan na, n tule gbeen nun balabalan kēsene nun dole tēn nafa a xili ma e nun a ganle nun siya wuyaxin naxanye a fōxō ra. ²³ N na n ma gboon nun n ma sariḡanna mayitama nēn, n yi a liga siya wuyaxine yi n kolon. Nayi, e a kolonma nēn a Alatala nan n na.’ ”

39

Fala gbete Manga Gogo xili ma

1 “Adamadina, nabiyā falan ti Manga Gogo xili ma, a fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meski nun Tubali manga gbeena. ² N na i karahanma nēn, i yi keli i ya yamanani sogeteden kōmēnna ma pon, n yi i xali Isirayila geyane fari. ³ N na i ya xanla ragarinma ayi nēn, a bira i kōmēnni, n yi i ya xalimakunle rayolon i yiifanni. ⁴ I faxama nēn Isirayila geyane fari, i tan nun i ya ganle nun siyaan naxanye birin i fōxō ra. N yi i binbin lu xōline nun burunna subene bun e balon na. ⁵ I faxama nēn burunna ra, bayo n tan bata a fala. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁶ N tēn nafama nēn Magogo yamanani, e nun na kanne konni naxanye birin dōxi ige tagi bōxōne yi bōjē xunbenli. Nayi, e a kolonma nēn a Alatala nan n na. ⁷ N na a ligama nēn Isirayila kaane yi a kolon a n xinla sariḡan. N mi fa n ma yamaan luyε sōnōn e yi n xinla sariḡanna kala. Nayi, siyane a kolonma nēn a n tan Alatala nan sariḡan Isirayila yamanani.’ ”

8 “ ‘Marigina Alatalaa falan ni ito ra: Na feene fama nēn, e yi rakamali. N falan tixi na lōxōn nan ma fe yi. ⁹ Nayi, Isirayila kaane minima nēn taani, e yi yaxune yengε so se biraxine matongo, e yi e gan yegen na, yε masansan wure lefa xurin nun a xungbene, e nun xanle nun xalimakunle nun yengε so dunganne nun tanbane. Ne mi gan nānḡe han nēε solofere. ¹⁰ E mi yege feḡḡe burunna ra, e mi se seḡe fōtōnne yi, bayo yaxune yengε so seene nan ganma yegene ra. Naxanye e yii seene tongo yengeni, e fan ne yii seene tongoma nēn yengeni. Naxanye e nafunla ba e yii, e fan yi ne nafunla ba e yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

11 “ ‘Na lōxōni, n sigatine lanban yiren findima nēn gaburu soon na Manga Gogo

xa Isirayila yamanani fɔxɔ ige daraan sogeteden binni. A kiraan bolonma nɛn dangu muxune yɛɛ ra bayo Gogo maluxunma mɛnna nin e nun a ganla birin, mɛnna yi xili sa Gogo a ganla lanbanna. ¹² Isirayila yamana e maluxunma nɛn kike solofere alogo yamanan xa rasarijan. ¹³ Yamanan muxune birin e maluxunma nɛn, na yi findi xunna kenla ra e xa, n na n ma binyen makenɛn lɔxɔn naxan yi. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁴ “ ‘Muxune sugandima nɛn, e yi yamanani siga binbine fendeni waxatin birin. Muxu faxaxin naxanye bɔxɔn fari ma, muxu gbɛtɛye yi dangu ne maluxunje. Na folɔma nɛn kike solofere na dangu, e yi bɔxɔn nasarijan na kiini. ¹⁵ Na muxun naxanye danguma yamanani, na nde keden na muxune xɔnne to, a taxamasenna tima nɛn mɛnni alogo gaburu geene xa sa e maluxun Gogo a ganla mɛrɛmɛrɛni. ¹⁶ E mɔn taana nde xili sama nɛn mɛnni fa fala “Galiya.” Yamanan nasarijanma na kii nin.’ ”

¹⁷ “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A fala xoliin sifan birin xa, e nun burunna subene birin, i naxa, ‘E e malan, e fa, e malan sa keli yiren birin yi, e fa n ma saraxa suben dondeni, n tan yetɛɛn naxan bama e xa. Saraxa gbeen nan na ra Isirayila geyane fari! E suben donma nɛn, e yi wunla min. ¹⁸ E sofa wɛkilɛxine subene donma nɛn, e yi dunuja mangane wunla min, naxanye faxaxi alo kontonne nun yɛxɛene nun kɔtɔne nun turane, e birin naturaxi alo Basan yamanan xuruseene. ¹⁹ E turen donma nɛn n ma saraxani n naxan bama e xa, e wasa a ra. E wunla minma nɛn alo dɔlɔna han e xun magi a ra. ²⁰ E lugoma nɛn soone suben nun soo ragine suben na n ma donse dondeni, e nun sofa wɛkilɛxine nun yɛngɛ sone sifan birin suben na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²¹ “N na n ma binyen mayitama nɛn siyane tagi, siyane birin yi n ma kiti saxin to, n na n sɛnɛn nagodo e xili ma waxatin naxan yi. ²² Nayi, keli na lɔxɔn ma han waxati famatɔna, Isirayila yamana a kolonma nɛn a Alatala nan n na, e Ala. ²³ Nayi, siyane a kolonma nɛn a Isirayila kaane yulubine nan ma fe a ligaxi e sigaxi konyiyani, e to tinxintareyaan liga n na, n yi n yetagin luxun e ma, n yi e sa e yaxune sagoni alogo e xa e faza yɛngɛni. ²⁴ N na e saranma nɛn e fe xɔsixine nun e murute feene ra, n yi n yetagin luxun e ma.”

²⁵ “Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Iki, n mɔn xɛtɛma nɛn Yaxuba bɔnsɔnna muxu suxine ra, n kininkininma nɛn Isirayila kaane birin ma, n yi n sɔbɛ so alogo birin xa n xili sarijanxin binya. ²⁶ Nayi, e jinanma nɛn e yagin xɔn e nun e

tinxintareyaan naxanye birin ligaxi n na. E mɔn luma nɛn makantanni e bɔxɔni, muxune mi fa e yimaxama. ²⁷ N na e ramini siyane yɛ waxatin naxan yi, n na e malan sa keli e yaxune yamanane yi, n na n ma sarijanma mayitama nɛn e xɔn siya wuyaxine yetagi. ²⁸ Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, e Ala, amasɔto hali n to e raxuyaxi ayi siyane tagi konyiyani, n mɔn e malanma nɛn e konni, n mi e sese luma na. ²⁹ N mi fa n yetagin luxunma e ma nayi sɔnɔn, bayo n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn Isirayila yamaan fari. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

40

Ala yi a Batu Banxi nɛnɛna fe makenɛn Esekiyeli xa

¹ Nɔxɔ konyiyaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunden kike singen xi fude lɔxɔni, Yerusalɛn taan kalan jɛɛ fu nun naaninden, na lɔxɔn yeteni, Alatala yi n tongo, a yi siga n na na yi. ² Ala yi n xali Isirayila yamanani fe tooni alo xiyena. A yi n nate geya matexina nde fari banxine yi tixi naxan sogeteden yiifari fɔxɔni alo taana. ³ A yi n xali mɛnni, n yi dɔpɔxɔna nde to, a kiin luxi alo wure gbeela. Taa dugi lutin yi suxi a yii e nun tamina, se maliga sena. A yi tixi dɛna nde ra. ⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yɛɛn ti, i tuli mati, i yengi sa feni itoe birin xɔn n naxanye yitama i ra, amasɔto i faxi be na nan ma, i yi sa a fala Isirayila yamaan xa i na naxan birin to.”

Alaa Banxi nɛnɛn yinna so dɛna

⁵ N yi a to, yinna nde yi Ala Batu Banxin nabilinxi a yiren birin yi. Se maliga tamin yi suxi na muxun yii a kuya nɔngɔnna yɛ sennin, koni na tamin nɔngɔnne yi kuya nɔngɔnna yetɛɛn xa. Nɔngɔnna keden e nun yii kuiin yɛ keden nan yi e kuyan na nun. A yi yinni gboon maliga, e nun se maliga tamin kuyan yi lan. A yiteen fan nun se maliga tamin kuyan yi lan. ⁶ Na xanbi ra, a yi siga yinna so dɛɛn na dɛnaxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden ma. A yi te tedene ma so mɛnna kui. A yi yinna so dɛɛn fari binna maliga, na kuyana, se maliga tamin yɛ keden. ⁷ Konkodine nan yi rafalaxi yinna so dɛɛn kanke, kantan tiine yi tiyɛ yiren naxanye yi. Ne birin yi kuya se maliga tamin yɛ keden keden, e yigbona, a yɛ keden. Nɔngɔnna yɛ suulun nan yi kantan tiine konkodine longonne ra. So dɛɛn mini dɛɛn yinna kuiin ma, na yi kuya se maliga tamin yɛ keden. ⁸ Na muxun mɔn yi na so dɛ palaan maliga naxan yi yinna kuiin binni: ⁹ A yi kuya nɔngɔnna yɛ solomasɛxɛ. A banxin kankeni gbona, nɔngɔnna yɛ firin. Na so dɛ palaan yi a kui nɛn, a yɛɛ rafindixi Ala Batu Banxin ma. ¹⁰ Yinna so dɛɛn naxan

yi sogeteden binni, kantan tiine konko sax-
anne nan yi rafalaxi a so deen kanke a
foxo firinna birin yi. Ne birin yi lan. E
birin yi tagi kuya kii kedenni. ¹¹ A yi deni
gboon maliga, nongonna ye fu, a kuyana,
nongonna ye fu nun saxan. ¹² Sansandina
nde yi tixi kantan tiine konkone yetagi, a
yitena nongonna ye keden. Kantan mux-
une konkone tan yigbona nongonna ye sen-
nin, e kuyana, a ye sennin. ¹³ A yi so
deen yiren maliga, keli sansandi kedenna
konden ma han gbete bode foxoni, na yig-
bona, nongonna ye moxojen nun suulun.
¹⁴ A yi so deen palaan maliga kantan ti-
ine konkone yetagi, na kuyana, nongonna
ye tonge sennin. Na yi sa danxi yinna so
deen kui xiin nan ma. ¹⁵ Keli yinna so
deen fari ma xiin ma han so deen kui xiin
palana, nongonna ye tonge suulun. ¹⁶ Foye
sodene nan yi palaan banxi kankene birin
ma wure sansanne tixi naxanye ma kantan
tiine konkone yiren birin yi. Ndee fan yi so
deen palaan ma. Banxi kanken naxanye yi
kantan tiine konkone longonne ra, tugu yii
sawurane nan yi kerendenxi ne rayabu seen
na.

Ala Batu Banxin yinna kuina

¹⁷ A yi n xali Ala Batu Banxin yinna
kui. Na yinna kuiin nabilinna yitoxi geme
daxine nan na boxon ma a lonna ra, a yi
rabilinxi konko tonge saxan nan na nax-
anye yi doxi yinna ra. ¹⁸ A kuiin nabilinna
birin yi doxi geme malaxunxine nan na alo
lonna. A rabilinna yi magodo yinna kuiin
tagiyaan xa. ¹⁹ A yi a kuyan maliga, keli
yinna fari ma xiin so deen palaan yetagin
ma han Ala Batu Banxin yinna kui xiina.
Na yi lan nongonna ye keme ma sogeteden
mabinna nun a komen foxon fan xa.

Komen foxon yinna so dena

²⁰ Yinna so deen naxan yi yee ra find-
ixi sogeteden komenna ma, a yi na kuyan
nun a yigboon maliga. ²¹ Kantan muxune
konkone, saxan be binni, saxan be binni, e
nun banxi kanken naxanye yi ne longonne
ra e nun a so deen palana, ne nun yinna so
deen boden birin yi lan, a kuyana nongonna
ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye
moxojen nun suulun. ²² Na so deen foye
sodene nun a kantan tiine konkone nun
a tugu yii sawura kerendenxine, ne birin
nun so deen boden gbeene yi lan naxan
yi yee ra findixi sogeteden binna ma. San
tide solofere nan yi deden na a so deen
palaan yetagi. ²³ Ala Batu Banxin yinna kui
xiin so dena nde yi yinna komen foxon so
deen yetagi, alo a yi kii naxan yi sogeteden
mabinni. Na muxun yi na kuyan maliga keli
yinna fari ma xiin so deen ma han yinna kui
xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna yiifari foxon so dena

²⁴ A yi ti n yee ra siga yinna yiifari foxon
mabinni, n yi so de gbete to naxan yi yee
rafindixi yiifari foxon ma. A yi a yirene
maliga, na fan yi lan bonne ma. ²⁵ Foye
sodene yi yinna so deen nun a so de palaan
yiren birin ma alo bonne yi kii naxan yi.
A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a
yigbona nongonna ye moxojen nun suulun.
²⁶ San tide solofere nan yi deden na a so deen
palaan yetagi. Banxi kanken yi rayabuxi
tugu yii sawura kerendenxine nan na kan-
tan tiine konkone longonne ra. ²⁷ Ala Batu
Banxin yinna kui xiin so dena nde fan yi
yiifari foxoni. Na muxun yi a kuyan maliga
keli yinna kui xiin so deen ma han yinna fari
ma xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna kui xiin so deene

²⁸ Na xanbi ra, a yi fa n na Ala Batu
Banxin yinna kui xiini, n so a yiifari ma
so deen na. A yi so deen maliga, na fan
nun bonne birin yi lan. ²⁹ Kantan mux-
une konkone nun banxi kanken naxanye
yi ne longonne ra e nun a so deen palana,
ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye
sodene yi so deen nun a palaan yiren birin
ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun,
a yigbona, nongonna ye moxojen nun suu-
lun. ³⁰ So deene palaan naxanye yi yinna
ma, ne yi kuya nongonna ye moxojen nun
suulun, e yigbona nongonna ye suulun. ³¹ So
deen palaan yi yee rafindixi yinna fari ma
xiin nan ma, a senbetenne yi rayabuxi tugu
yii sawura kerendenxine nan na. San tide
solofere nan yi deden na.

³² Na xanbi ra, a yi fa n na yinna kui xiin
sogeteden mabinni, a yi so deen maliga, na
fan nun bonne birin yi lan. ³³ Kantan mux-
une konkone nun banxi kanken naxanye
yi ne longonne ra e nun a so deen palana,
ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye
sodene yi so deen nun a palaan yiren birin
ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a
yigbona, nongonna ye moxojen nun suulun.
³⁴ A so deen palaan yi yee rafindixi yinna fari
ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi
tugu yii sawura kerendenxine nan na. San
tide solofere nan yi deden na.

³⁵ Na xanbi ra, a yi fa n na komen foxon so
deen na, a yi a maliga. E nun bonne birin yi
lan. ³⁶ Kantan muxune konkone nun banxi
kanken naxanye yi ne longonne ra e nun
a so deen palana, ne nun so deen bonne
birin yi lan. Foye sodene yi a yiren birin
ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a
yigbona, nongonna ye moxojen nun suulun.
³⁷ A so deen palaan yi yee rafindixi yinna fari
ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi
tugu yii sawura kerendenxine nan na. San
tide solofere nan yi deden na.

Saraxane yitonna konkon naxanye kui

³⁸ Konkona nde yi sansanna so de palane kui saraxa xuruse gan daxine yi maxama denaxan yi. ³⁹ Tabali firin firin yi so deen palaan fəxə firinna birin yi xuruseene yi kəe raxabama de naxanye yi alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma yulubi xafari saraxana hanma yangin saraxana. ⁴⁰ Tabali firin firin mən yi so deen palaan be binna nun be binni teden dexon yinna kui xiin kəmen fəxən so deen na. ⁴¹ Nayi, tabali naanin yi so deen be binni, naanin be binni, e birin malaxina tabali solomasəxə xuruseene yi kəe raxabama denaxanye yi. ⁴² Tabali naanin gbete ye fan yi na yi naxanye rafalaxi gəme masolixine ra saraxa gan daxine fe ra, e birin kuyana nongonna ye keden e nun a tagi, e yigbona nongonna ye keden nun a tagi, e yitena nongonna ye keden. Waliseene nan yi ne fari xuruseene kəe raxabama naxanye ra alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete. ⁴³ Banxin kanken yi rayabuxi a rabilinna birin yi sawura kəendənxine nan na naxanye rabinya yi yiin ye keden liye. Tabanle yi rafalaxi saraxa subene nan ma fe ra.

Saraxaraline konkone

⁴⁴ Konko firin yi yinna kui xiin kui, kedenna kəmen fəxən so deen dexon, a ye rafindixi yinna kuiin ma, kedenna yiifari fəxən so deen dexon a ye rafindixi yinna kuiin ma. ⁴⁵ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Konkon naxan yinna kui xiin kəmen fəxəni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye Ala Batu Banxin feene xun na. ⁴⁶ Konkon naxan yinna kui xiin yiifari fəxəni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye saraxa ganden feene xun na. Sadəki* yixətene nan ne ra, Lewi bənsənnana muxune. Ne gbansanna nan nəe e masəe Alatala yetagi e a wanle kə.” ⁴⁷ Na xanbi ra, a yinna kui xiin kuiin maliga. A kuyana nongonna ye kəme, a yigbona nongonna ye kəme. Saraxa ganden yi Ala Batu Banxin yetagi.

Ala Batu Banxina

⁴⁸ A yi fa n na Ala Batu Banxin tanden ma, a yi a so deen palaan maliga. A senbetenne yigboon nabinyana nongonna ye suulun suulun. A deni gbona nongonna ye fu nun naanin. Banxi kanken naxanye yi so deen be binna nun be binni, ne kuyana nongonna ye saxan saxan. ⁴⁹ Nayi, Ala Batu Banxin so deen palaan birin yigboon yi nongonna ye məxəje nan na, a kuyana nongonna ye fu nun firin keli deen ma siga yeen na. Te yi tima san tidene nan fari. Senbeten keden keden nan yi tixi so deen be binna nun be binni.

* 40:46: Sadəki a fe scəbxi Mangane Singen 2.35 kui.

41

¹ Na muxun yi n xali banxin kui yire saribanxi singeni. A yi a senbetenne maliga, a fəxə kedenna yigboon nongonna ye sennin, a fəxə kedenna boden fan nongonna ye sennin. ² Banxin deni gbona, nongonna ye fu, banxi kanken naxanye deen be binna nun be binni, nongonna ye suulun suulun. A mən yi banxin kui yire saribanxi singen maliga, a kuyana nongonna ye tonge naanin, a yigbona nongonna ye məxəje.

³ A yi so banxin kui yire saribanxi firindeni, a yi a so deen senbetenne maliga, e firinna birin yigbona, nongonna ye firin firin. A so deni gbona nongonna ye sennin. Banxi kanken naxan yi deen be binna nun be binni, nongonna ye solofere solofere. ⁴ A yi banxin kuiin yire saribanxi firinden kuyan maliga, nongonna ye məxəje, a yigbona nongonna ye məxəje. A yi a fala n xa, a naxa, “Yire Saribanxi Fisamantenna ni ito ra.”

⁵ A yi Ala Batu Banxin kanken maliga, a yigbona nongonna ye sennin. Konkodine yi banxin kui a rabilinna birin yi, e yigbona nongonna ye naanin. ⁶ Konkodin naxanye yi banxin kui a rabilinni, ne mən yi e bode fari kore banxiramaan na han dəxə saxan, a dəxə yo dəxə konkodi tonge saxan saxan. Konkodine nan yi banxi kanken kui xiine senbe soma. E yi nde bama banxi kanken fari ma xiini gboon na, koni e mi yi se bama banxi kanken kui xiini gboon na. ⁷ Konkodine yigboon yi sigama fari se, e nema tema bayo a yi tema nde be banxi kanken na. Muxune yi nəe te te seene ma keli bəxəni, sa te kore banxin firindeni han a saxandeni.

⁸ N yi a to a banxin yirena nde yi konkodine ma e bun ti seen na, na yigbona se maliga tamin ye keden, naxan yi lanxi nongon kuyen ye senninna ma. ⁹ Konkodine banxi kanken fari ma xiini gboon yi nongonna ye suulun nan na. Yirena nde magenla yi Ala Batu Banxin ¹⁰ nun saraxaraline banxine tagi, na yigbona nongonna ye məxəje Ala Batu Banxin nabilinna birin yi. ¹¹ Deene yi konkodina ndee ma naxanye yi rabiye lan na yiren ma, kedenna kəmen fəxən ma, kedenna yiifari fəxən ma. Sigatidena nde yi lu banxin nabilinna birin yi, na yigbona nongonna ye suulun.

¹² Banxina nde yi ye rafindixi yinna kuiin ma a sogegododen binni, na yigbona nongonna ye tonge solofere. Na banxin kankeni gboon yi nongonna ye suulun nan na a rabilinna birin yi. Banxin kuyana nongonna ye tonge solomanaanin. ¹³ Na muxun yi Ala Batu Banxin maliga,

a kuyana nongonna ye keme. Yire magenla nun banxin bonna fan nongonna ye keme. ¹⁴ Yinna kui xiin sogetede binna fan, nongonna ye keme. Ala Batu Banxin yi lu na tagiyani.

¹⁵ Na muxun yi banxin maliga naxan yee yi rafindixi yinna kuiin ma Ala Batu Banxin xanbi ra. Banxin nun banxi kui yiren naxanye a foxo firinna birin yi, na birin malanxin kuyana nongonna ye keme.

Ala Batu Banxin yire sarijanxi singen nun a firindena e nun a so de palaan naxan yee yi rafindixi yinna kuiin ma ¹⁶ e nun e de yirene nun e foye sode yixurine nun banxine kui yiren naxanye na yire saxanne rabilixi, farinne yi saxi na banxi kankene birin ma e rayabu seen na han e so deene. Banxi lonna nun banxi kanken yi rayabuxi farinne nan na siga han foye sodene. Foye sodene fan yi nœ balanœ nen. ¹⁷ Banxin yire sarijanxi firinden so deen xun ma e nun yire sarijanxi firinne rabillinne banxi kankene birin ma, ¹⁸ maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yiine sawurane yi masolixi menne nan ma. Tugu yii sawurane yi solixi maleka gubugubu kan sawurane longonne ra. Yetagi firin firin nan yi maleka gubugubu kan sawurane ma. ¹⁹ Yetagi keden yi luxi alo adamadiin gbeena naxan yi yee rafindixi tugu yii kedenna ma. Yetagin bonna yi luxi alo yatan yetagin naxan yi yee rafindixi tugu yiin bonna ma. Ne yi solixi Ala Batu Banxin yiren birin ma. ²⁰ Keli banxin yire sarijanxi singen lonna ma siga han a so deen xun ma, maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane nan yi solixi banxi kanken ma.

²¹ Yire sarijanxi singen de rati wudine yi rafalaxi tongon naanin nan ma, fe mi yi naxanye ti kiin na. Yire Sarijanxi Fisamantenna de rati wudine fan yi na kii nin. ²² Se ralixine doxo se tabanla yi na yi, a yitena nongonna ye saxan, a foxo firinne birin yigbona, nongonna ye firin firin. A tongonne nun a bun tiin nun a dexonne yi rafalaxi wudin nan na. Na muxun yi a fala n xa, a naxa, "Tabanla ni ito ra, naxan Alatala yetagi." ²³ Yire sarijanxi singen nun Yire Sarijanxi Fisamantenna firinne birin, de firin nan yi tixi e so deen na. ²⁴ E de firinne yi rabima yiifanna nun komenna nan ma. ²⁵ Maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane yi solixi yire sarijanxi singen deen ma alo naxanye yi banxi kankene ma. Wudi xunna soon yi rafalaxi so de palaan so deen xun ma. ²⁶ Foye sode yixurine yi so de palaan dexonne ma wure sansanna naxanye ma, tugu yii sawurane yi solixi banxi kanken ma foye sodene foxo firinne birin yi. Wudi xunna soon yi rafalaxi konkodine fan yetagi.

42

Saraxaraline banxine

¹ Na muxun yi ti n yee ra kœmen foxoni, mini yinna kui xiin fari ma, a fa n na banxin dexon ma naxan yi yinna kœmen foxon yetagi yinna kui xiin xon ma. ² Na banxin kuyana nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye tonge suulun, a deen yi rabima kœmen foxon nan ma. ³ Nongonna ye maxœne yi luxi Ala Batu Banxin nabilinni, gœme doxine fan yi yinna fari ma xiin de a lonna ra. Banxini ito yi menne nan longori ra. Kore banxin doxo de saxan nan yi a ra Ala Batu Banxin kore banxin yetagi. ⁴ Konkon naxanye yi kore banxine kui, sigatiden yi danguma ne birin tagi banxin kui. Sigatideni gbona, nongonna ye fu, a kuyana nongonna ye keme. Konkone yi rabima kœmen foxon nan ma. ⁵ Konkon naxanye yi kore banxin faxa ra xiine kui, ne yi yixurun dangu a laberaxine ra bayo sigatidene yi nde baxi e yigboon na dangu firinna bonne ra. ⁶ Konkon naxanye yi kore banxin xuntagi, senbeten yo mi yi ne ma alo e yi yinna ma kii naxan yi. E mœn yi yixurun dangu kore banxin singen nun a firinden konkone ra. ⁷ Konkon naxanye yi rafalaxi banxini yinna fari ma xiin mabinni, ne yi danxi banxin tagiyaa nin, e kuyana nongonna ye tonge suulun. ⁸ Konkon naxanye yi yinna mabinni banxin kui, ne kuyana nongonna ye tonge suulun, koni konkon naxanye yi yire sarijanxin mabinni, ne kuyana nongonna ye keme. ⁹ So yi tima banxin sogeteden mabinna nin keli yinna fari ma xiin binni siga labe ra konkone kui.

¹⁰ Yiifari foxoni, banxina nde fan yi yinna fari ma xiin yetagi Ala Batu Banxin yinna kui xiin ma, konkone fan yi na banxin kui. ¹¹ Sigatidena nde yi konkone tagi. Na banxin nun banxin naxan yi kœmen foxoni, ne firinna birin kuyan nun e yigboon yi lan e nun e so deene nun e yeba kiina. Yiifari foxon banxin so deene ¹² nun kœmen foxon banxin konkone so deene birin yi lan. So yi tima konkone longonna ra sigatiden nan xon keli sogeteden binni.

¹³ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, "Banxin naxanye kœmen foxon nun yiifari foxoni, naxanye rabima Ala Batu Banxin yinna kui xiin kuiin binni, saraxaraline nan gbee ne ra, naxanye walima Alatala yetagi, e saraxa sarijanxi fisamantenne subene donma denaxan yi. Na saraxa sarijanxi fisamantenne ramarama menne yi nen alo bogi se saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane bayo na yirene sarijan. ¹⁴ Saraxaraline na so yire sarijanxin longonne ra, e mi nœ mine, siga yinna fari ma xiin kui fo e na e saraxaraliya wali dugine ba e ma, e yi e lu na bayo ne

sarijan. Ne lan nen e xa dugi gbete ye ragodo e ma benun e xa siga yamaan yirene yi.”

¹⁵ A yelinxina Ala Batu Banxin kuiin yirene malige, a yi siga n na, mini sogeteden so deen na, a yinna fari ma xiin maliga. ¹⁶ A yi yinna sogeteden mabinna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁷ A yi yinna komen foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁸ A yi yinna yiifari foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁹ A yi yinna sogeteden binna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ²⁰ A yinna fari ma xiin yirene birin maliga na kii nin, a kuyan nun a yigbona, nongonna ye keme suulun. A yi rabilinxi yinna nan na alogo se sarijanxine nun se gbete ye xa fata.

43

Alaa noron mon yi xete a banxini

¹ Na muxun yi n xali so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. ² Nayi, n yi Isirayilaa Alaa noron to fe sa keli sogeteden binni. A xuiin yi luxi alo ige walanna xuina, boxon yi mayilenma a noron na. ³ N yi fe toon nan tima alo xiyena. Na yi luxi nen alo n fe toon naxan ti Ala to yi fama taan kaladeni. Na fe toone mon yi luxi alo n naxan to Kebari baan de. [†] Nayi, n yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ⁴ Alatalaa noron yi so deen na naxan yi sogeteden binni. ⁵ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui xiini. Alatalaa noron yi banxin nafexi.

⁶ Na muxun yi tixi n fema waxatin naxan yi, n yi muxuna nde xuiin me naxan yi falan tima banxini. ⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n ma manga gbeden luma be nin. N na n sanna tima be nin. N luma nen be Isirayila kaane tagi habadan. Isirayila yamaan nun e mangan mi fa n xili sarijanxin sarijana kalama e yalunyaan xon sonon, e nun e mangane binbine xon e suxure batudene yi. ⁸ E doxoden so deen yi rafalaxi n doxoden so deen nan dexon, e yi e banxin de rati wudine ti n ma banxin de rati wudine dexon. Yin keden peen nan gbansan yi nxu tagi, nayi e bata n xili sarijanxin sarijana kala e kewali xosixine xon. Nana, n yi e raxori n ma xoloni. ⁹ Iki e fa e yalunyaan masigama nen n na, e nun e mangane binbine, n yi lu e tagi habadan.”

¹⁰ “Adamadina, Ala Batu Banxini ito ti kiin yeba Isirayila kaane xa alogo e xa yagi e hakene ra, e yi e miri na banxin ti kiin ma. ¹¹ Xa e yagi e kewanle birin na, i xa banxini ito ti kiin yeba e xa, a yirene tima e bode

xon kii naxan yi e nun a mini deene nun a so deene, a birin ti kiin nun a sariyane nun a tonne birin. Feni itoe birin sebe e xa alogo e xa a ti kiine rakamali, e yi a tonne birin susu. ¹² Alaa banxin sariyan n ito ra: Geyaan xuntagin nun a rabilinna birin sarijan han! Banxin sariyan nan na ra.”

Saraxa gandenafe

¹³ “Saraxa ganden nafala kiin ni i ra. A yebaxi nongon kuyen yeen nan ma, nongonna naxan kuya nongonna yeteen xa: yii kuiin yee keden nan saxi nongon keden fari. Folon naxan yi saraxa ganden nabilinni, na yi ratilin nongonna ye keden, a yigbona nongonna ye keden, a jinginna yi lanxi nongonna tagiin nan ma a rabilinni. Saraxa gandeni teen ni i ra: ¹⁴ a yi rafalaxi nen alo tedene keli saraxa ganden bundoxon bunna ma han a doxo singena, nongonna ye firin. Na yireni gbona nongonna ye keden. Keli a doxo singen ma han a firindena, nongonna ye naanin. Na yireni gbona nongonna ye keden. ¹⁵ Saraxa ganden xunna fan yi mate na birin xa a tagiyani nongonna ye naanin, teen yi saraxane ganma denaxan yi. Feri naanin yi tixi a tongon naaninne ma. ¹⁶ Teen ganma denaxan yi, na yi kuya nongonna ye fu nun firin, a yigbo nongonna ye fu nun firin, tongon naanin nan yi a ma. ¹⁷ Denaxan yi na laben na, na fan yi kuya nongonna ye fu nun naanin, a yigboon fan nongonna ye fu nun naanin. A jinginna yi mate a xa a rabilinni nongonna tagi. Na yi yinlu a fari a rabilinni naxan yigbo nongonna ye keden. Saraxa ganden teden yi yee rafindixi sogeteden binna nan ma.”

¹⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Sariyane ni i ra lan saraxa ganden ma, a na ti boxon naxan yi, alogo saraxa gan daxine xa ba menni, yulubi xafari wunla yi xuya na. ¹⁹ I xa tura bulan keden so Lewi bansonna saraxaraline yii, naxanye findixi Sadaki yixetene ra, naxanye walima n yetagi alogo a xa ba yulubi xafari saraxan na. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ I xa a wunla nde tongo, i yi a sa saraxa ganden ferin naaninne ma, i yi nde sa na laben na saraxa ganden doxo firinden tongon naaninne ma e nun a jinginna fari na rabilinni. Nayi, i saraxa ganden nasarijanma nen, i yi Ala solona a fe yi. ²¹ Turaan naxan baxi yulubi xafari saraxan na, i xa na tongo, i yi a gan yirena nde yi, yire sarijanxin fari ma denaxan yebaxi lan na feen ma.”

²² “Xi firindeni, i yi koton ba yulubi xafari saraxan na fe mi naxan na, saraxa ganden

* **43:2:** Esekiyeli bata yi Alaa noron to sigi sogeteden binni. Iki, a mon bata a to fe sa keli menni. Na feen mon sebexi Esekiyeli 10.19 nun 11.23 kui. **† 43:3:** Yerusalem kala feen sebexi Esekiyeli 9.1 kui. Kebari baana fe sebexi Esekiyeli 1.1-3 kui.

yi rasarijan alo a liga turaan na kii naxan yi. ²³ I na yelin a rasarijanne, i xa tura bulanna ba saraxan na fe mi naxan na e nun kontonna, fe mi naxan na, naxan tongoxi xuruse xunxurine ye. ²⁴ I xa e rali Alatala ma, saraxaraline yi foxon xuya e fari, e yi e ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ²⁵ I xa koto keden ba yulubi xafari saraxan na boxo yo boxo xi solofere, i mon yi tura bulan keden nun konton keden ba saraxan na keli xuruse xunxurine ye, fe mi naxanye ra. ²⁶ Ala xa solona saraxa gandena fe yi xi solofere alogo a xa rasarijan, a yi ratinme. ²⁷ Na boxone na dangu, foxo xi solomasexede boxon ma, saraxaraline xa e saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba saraxa ganden fari, n yi e yisuxu, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

44

Sariyane lan Alaa Banxina fe ma

¹ Na muxun yi n xali yire sarijanxin yinna fari ma xiin so deen binni, naxan yi ye rafindixi sogeteden binna ma. A yi ragalixi. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Deni ito luma ragalixi nen, a mi rabima. Muxu yo mi dangun be, amasoto Alatala bata so be ra, Isirayilaa Ala. A luma nen balanxi. ³ Koni mangan tan noe doxe nen be alogo a xa a dege Alatala yetagi. A soma so deen palaan nan xon, a mon minima men nan na.”

⁴ Na muxun yi n naso komen ma deen na Ala Batu Banxin yetagi. N yi na mato, n yi Alatalaa nonon to, a yi Alatalaa banxin nafexi. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, a liga i yeren ma, i yeen ti ki faji, i tuli mati, i yi n ma falane birin name lan Alatalaa banxin tonne nun a sariyane fe ma. A liga i yeren ma naxanye daxa e so banxini e nun naxanye noe mine yire sarijanxini. ⁶ A fala Isirayila yama murutexin xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata wasa e kewali xosixine ra, Isirayila yamana. ⁷ E bata tin siya gbetene xa so n ma yire sarijanxin kui, Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, alogo e xa n ma banxin naharamu. E yi donseene nun turen nun wunla ralima n ma waxatin naxan yi, e yi n ma layirin kala e kewali xosixine xon. ⁸ E mi e yengi doxi wanle xon n ma se rasarijanxine fe yi, koni e siya gbete ye nan tixi wanla ra e boxoni n ma yire sarijanxini. ⁹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xoye yo mi soma n ma yire sarijanxini Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, hali xoyen naxan doxi Isirayila kaane tagi.’ ”

¹⁰ “ ‘Lewi kaan naxanye e masiga n na, Isirayila kaane e me n na waxatin naxan yi, e yi e xun xanbi so n yi, e bira suxurene foxo ra, ne e haken goronna tongoma nen. ¹¹ Nanara, e noe wale nen n ma yire

sarijanxini, e yi e yengi doxo n ma banxin yinna so deene xon, e yi wali banxini, e yi xuruseene koe raxaba saraxa gan daxine ra e nun saraxa gbete ye yamaan xa, e ti yamaan ye ra, e wali e xa. ¹² Koni, bayo e yi suxurene kima yamaan xa nun, e yi Isirayila yamaan bira hakeni, nanara, n bata n kolo n yiini texin na, fa fala e haken goronna luma nen e xun ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Nayi, e mi fa noe e masoe n na, e yi saraxarali wanle ke, e yi duba naxan na nun. E mi fa noe e masoe n ma se rasarijanxine ra hanma n ma saraxa sarijanxi fisamantenne. Nayi, e yagima nen lan e kewali xosixine ma. ¹⁴ Anu, n na n Batu Banxin wanle soma nen e yii, wanla naxanye birin lan a ke, e ne birin kema nen.’ ”

¹⁵ “ ‘Koni Lewi bonsonna saraxaraliin naxanye mon findixi Sadoki yixetene ra, naxanye e yengi doxo n ma wanle xon n ma yire sarijanxini, Isirayila kaane to yi e masigama n na, ne e masoma n na nen, e yi wali n yetagi. E tima nen n yetagi, e xuruse turen nun wunla rali n ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ E tan nan soma n ma yire sarijanxini, e tan nan e masoma n ma tabanla ra alogo e xa lu n ma wanla ke, e yi e yengi doxo n ma wanla xon. ¹⁷ Nayi, e na so Ala Batu Banxin yinna kui xiin deene ra, e xa e maxidi taa dugine yi. E nama yexee xabe dugin so, e nama wale n Batu Banxin yinna kui xiin deene ra waxatin naxan yi hanma banxin kui. ¹⁸ E taa dugi namune soma nen e xun na, e yi taa dugi wantanne so. E nama tagixidi xidi e tagi kuye wolonna fe ra. ¹⁹ E nema sigi yinna fari ma xiini, yamaan denaxan yi, e dugin naxanye soxi walideni, e xa ne sa yire sarijanxin palaan kui, e yi dugi gbete ye so e ma, alogo yamaan xa ratanga e dugi rasarijanxine ma.’ ”

²⁰ “ ‘Saraxaraline nama e xunna bi mume, koni e xa e xunna maxaba benun e xun sexen xa kuya ayi. ²¹ E sese nama dlon min benun e xa so Ala Batu Banxin yinna kui xiin kui. ²² Saraxarali yo nama kaja gilen futu hanma jaxanla naxan nun a xemen fataxi. E xa Isirayila kaa sungutunna nan futu hanma saraxaralina nde a kaja gilena.’ ”

²³ “ ‘Naxan sarijan e nun naxan mi sarijan, saraxaraline xa yamaan xaran na tagi rabaan ma, e xa a yita e xa naxan haramuxi e nun naxan daxa. ²⁴ Xa kitin muxuna ndee tagi, saraxaraline xa kitin sa e tagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi. E xa n ma sariyane nun n ma tonne suxu lan n ma sali boxone birin ma, e yi n ma Matabu Boxone rasarijan. ²⁵ Saraxaraliin mi lan a yete a sariyana kala muxuna nde binbin xon, foxo a li a baba hanma a nga nan faxaxi hanma a diina nde hanma a ngaxakeden

xemena hanma a magilena nde naxan mi futuxi. ²⁶ Na xanbi ra, fo a mon xa a yete rasarijan, a yi legedenna ti han xi solofere benun a xa a wanla folo. ²⁷ A na so walideni yire sarijanxin yinna kui xiini loxon naxan yi, a xa yulubi xafari saraxan ba a yete a fe ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

²⁸ “Saraxaraline keeni ito nan sotoma: N tan nan findima e keen na. E nama sese so e yii e gbee boxon na Isirayila yamanani bayo n tan nan findima e keen na. ²⁹ E bogi se saraxane nan donma, e nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane nun seen naxanye birin nalixi Ala ma Isirayila yamanani. Ne nan findima e gbeen na. ³⁰ Saraxaraline nan gbee e sansi bogi singene ra e nun seen naxanye birin baxi kiseene ra n xa Isirayila kaane nafunle ra. Muxune xa e bogi se dinxi singene so e yii alogo n xa barakan sa e denbayane fe yi. ³¹ Koni saraxaraline nama xoline nun subene don naxanye faxaxi e yete ma hanma burunna suben naxanye faxaxi.’ ”

45

Boxoni taxun fena

¹ “Yamanan na yitaxun Isirayila bansonne tagi waxatin naxan yi, e yirena nde lu Alatala xa boxo sarijanxin na, a kuyana nongonna ye wuli maxojen nun suulun, a yigbona nongonna ye wuli maxoje. A birin nasarijanma nen. ² Na kui, boxona nde luma nen yire sarijanxin xa naxan tongon naaninne kuyan lan, nongonna ye keme suulun. Boxo magenla xa lu yire sarijanxin nabilinni nongonna ye tonge suulun. ³ Na boxo sarijanxin kui, yirena nde xa lu a danna, a kuyana nongonna ye wuli maxojen nun suulun a yigbona nongonna ye wuli fu. Yire sarijanxin tima menna nin, yire sarijanxi fisamantenna.”

⁴ “Yire sarijanxin nan menna ra yamanani. Saraxaraline nan gbee menna ra naxanye wanla ra yire sarijanxini, naxanye walima Alatala yetagi. E banxine luma menna nin, a mon yi findi boxo sarijanxin na yire sarijanxin xa. ⁵ Yirena nde mon luma nen Lewi bansonna muxune gbeen na naxanye walima Ala Batu Banxini, a kuyana nongonna ye wuli maxojen nun suulun, a yigbona nongonna ye wuli fu. A findima nen e keen na alogo e xa taane ti e daxodene ra. ⁶ Yire gbete luma nen a danna taan gbeen na boxo sarijanxin dexon, a yigbona nongonna ye wuli suulun, a kuyana nongonna ye wuli maxojen nun suulun, na yi findi Isirayila yamaan birin gbeen na.”

⁷ “Boxona nde mon luma nen a danna mangan xa folo boxo sarijanxin ma sa doxo foxo igen na sogegododen binni, a mon yi

folo boxo sarijanxin bode foxon ma sa doxo yamanan danna ra sogeteden binni. A boxon nun Isirayila banson kedenna gbeen birin kuyan xa lan, keli yamanan danna ma sogegododen binni han sogeteden binna. ⁸ Men nan findima a kee boxon na Isirayila yamanani. Nayi, n ma kuntigine mi fa n ma yamaan jaxankatama sonon, koni e yamanan luma nen Isirayila yamaan yii, birin nun a bansonna kee boxona.”

Kuntigin lan a xa naxan liga

⁹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E bata a radangu ayi, Isirayila kuntigine. E gbalon nun jaxankatan dan, e kiti kenden nun tinxina liga. E ba n ma yamaan kansunje! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁰ “E sikeli tinxinxin nawali. E Efa ligase kamalixine rawali, e se maliga barama defexin nawali. ¹¹ E Efa ligaseen nun e se maliga baraman xa lan nen. Efa liga se fu nun homeri liga se keden xa lan. * Se maliga barama fu nun homeri liga se keden xa lan e bode ma. Ne firinna birin yaten xa fata homeri liga seen nan na. ¹² Gbeti gbanan keden nun gerasi gbanan maxoje xa lan. Gbeti gbanan tonge sennin yi lan ‘mine’ gbanan keden ma.”

¹³ “E itoe nan bama e se xabaxine ra Ala kiseen na: E na homeri liga seen ye keden malan, e Efa liga seen ye keden tongo, a yitaxun daxode sennin, i keden ba a ra, xa murutu xabaxin na a ra hanma fundenna. ¹⁴ Turen tan, na se maliga barama keme na malan, e keden ba a ra. Homeri liga se ye kedenna nun ‘kori’ liga se ye keden xa lan. Ne firinna birin lanma se maliga baraman ye fu nan ma. ¹⁵ E mon xa yexee keden tongo, hanma sii keden xuruse keme firin ye Isirayila kaane xuruse rabade sabatixine yi, e findi bogi se saraxane nun saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona yamaan xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Yamanan muxune birin xa fa na kiseen na Isirayila kuntigin xon. ¹⁷ Mangan nan daxa a fa saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun minse saraxane ra sali waxatine yi, kike nenene nun Matabu Loxone ma e nun sali waxatin naxanye birin saxi Isirayila yamaan xa. A tan nan lan a fa yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona Isirayila yamaan xa.”

¹⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Kike singen xi singe loxon, i xa tura bulanna tongo fe mi naxan na, i yi yire sarijanxin nasarijan. ¹⁹ Saraxaraliin xa na yulubi xafari saraxan wunla nde tongo, a yi a so Alaa

* 45:11: Homeri liga se keden yi lanxi litiri keme naanin litiri tonge suulun nan ma.

banxin de rati wudine ma e nun saraxa ganden tongon naaninne bundaxone ma e nun yinna kui xiin de rati wudine ma. ²⁰ Kiken xi soloferede laxon fan ma, i man yi na liga muxune xa naxanye haken ligaxi, e mi a rakelixa a ma hanma e mi a kolon. Ala Batu Banxin nasarijanma na kii nin.”

²¹ “Kike singen xi fu nun naaninde lxonni, e yi Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla† raba. Xi solofere sanla nan na ra, e burune don buru rateseen† mi saxi naxanye yi. ²² Mangan xa turaan ba yulubi xafari saraxan na a yete yulubina fe ra na lxonni e nun yamanan muxune birin xa. ²³ Xi solofere sanla bun ma, a xa tura solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa e nun konton solofere, fe mi naxanye ra xi soloferene bun, e nun koto keden yulubi xafari saraxan na, lxo yo lxo. ²⁴ A xa murutun kilo tonge saxan saxan nun turen litiri sennin sennin sa turane nun kontonne birin fari bogise saraxan na.”

²⁵ “Kike solofereden xi fu nun suulunde lxonni, Bubui Kui Sanla waxatini, a man xa fa na seene ra yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun ture saraxane ra.”

46

Mangan nun sali waxatine fe

¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Alaa banxin yinna kui xiin deen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na luma nen balanxi xi sennin bun ma wanla kema lxon naxanye yi, koni a rabima nen Matabu Lxon nun kike nen sanla ma. ² Mangan lan a xa keli yinna fari ma xiin kui, a so so deen palaan xon, a yi ti de rati wudin dexon. Saraxaraline xa mangana saraxa gan daxin ba e nun a boje xunbeli saraxane. Mangan xa a xinbi sin so deen yeteen na, na xanbi ra, a yi mini, koni deen nama ragali han jinbanna. ³ Yamanan muxune xa e xinbi sin Alatala yetagi na so de kedenna ra Matabu Lxon nun kike nen sali lxon ma. ⁴ Mangan yexee dii sennin nan bama Alatala xa saraxa gan daxin na Matabu Lxon yi, e nun konton keden fe mi naxanye ra. ⁵ A xa murutun kilo tonge saxan sa konton kedenna fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenen, a xa na sa yexee diine fari bogise saraxan na. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁶ Kike nen sali lxonni, a xa tura bulan keden ba saraxan na, e nun yexee dii sennin nun konton keden, fe mi naxanye ra. ⁷ A xa murutun kilo tonge saxan saxan sa turaan nun kontonna fari

bogise saraxan na, a murutun xasabin sa yexee diine fari naxan na a kenen. A yi turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁸ Mangan nema soe, a xa so so de palaan deen nan na, a man yi mini na yire kedenni.”

⁹ “Yamanan muxune na fa Alatala yetagi sali lxonni yi, naxan na so komen ma deen xon, a yi a xinbi sin, na xa mini yiifari ma deen na. Naxan na so yiifari ma deen xon, na xa mini komen ma deen na. So tixi kiraan naxan xon, mini nama ti na xon. Koni, mini tima gbete nan xon. ¹⁰ Yamaan na so, mangan fan xa so, a yi mini e foxo ra, e na mini waxatin naxan yi. ¹¹ Sali lxonni nun sewa malanne yi, murutun kilo tonge saxan saxan xa sa turane nun kontonne fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenen, a xa na sa yexee diine fari. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari.”

¹² “Xa mangan jenige ma saraxan bama Alatala xa hanma saraxa gan daxina hanma boje xunbeli saraxana, deen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na xa rabi a xa, a yi a saraxa gan daxin ba hanma a boje xunbeli saraxana alo a ligama Matabu Lxonni kii naxan yi, na xanbi ra a yi mini, e yi deen balan a foxo ra. ¹³ Yexee diin jee kedenna xa ba saraxa gan daxin na Alatala xa lxo yo lxo, fe mi naxan na. A xa ba xoton yo xoton. ¹⁴ Xoton yo xoton murutu fujji kilo suulun xa ba Alatala xa bogise saraxan na naxan namulanxi turen litiri frin na. Lxo yo lxo saraxa ba feni ito xa findi habadan sariyan nan na. ¹⁵ Yexee diin nun bogise saraxan nun turen xa ba saraxa gan daxin na xoton yo xoton han habadan.”

¹⁶ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa mangan sena nde tongo a keeni, a yi a fi a diina nde ma, na bata findi na diin keen na, a findima a yixetene keen nan na. ¹⁷ Koni xa a sena nde tongo a keeni, a yi a fi a konyin ma, na konyin gbeen nan na ra han xoro ya jeen na a li, na xanbi ra a yi a raxete mangan ma. Mangana diine nan gbee a keen na. ¹⁸ Mangan nama sese tongo yamaan keeni, a nama sese ba e gbeen na. A naxan soma a diine yii keen na, a xa na tongo a gbeeni, alogo muxu yo gbee nama ba a yii n ma yamani.”

¹⁹ Na xanbi ra, so deen naxan yi so de gbeen dexon naxan yee rafindixi komen foxon binna ma, na muxun yi n tan Esekuyeli raso mena ra siga konko sarijnaxine kui denaxan namaraxi saraxaraline xa. A yi

† **45:21:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroayan 12.1-13 kui. ‡ **45:21:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

banxin kuiin yirena nde yita n na sogegododen binni. ²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “Yiren nan na ra saraxaraline yangin saraxane nun yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane jinna denaxan yi alogo e nama e ramini yinna fari ma xiin kui, alogo yamaan xa ratanga e sarijanna ma.”

²¹ Na xanbi ra, a yi n xali yinna fari ma xiin kui, a yi n nadangu a tongon naaninne matodeni. N yi sansandina nde to rafalaxi yinna tongon naaninne birin ma. ²² Na sansandine birin kuyana nongonna ye tonge naanin, e yigbona nongonna ye tonge saxan. E naaninne birin gboon yi lan. ²³ E birin yi rabilinxi geme sansanna nan na, kudi sodene yi rafalaxi sansanna xon. ²⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Kudi sodene nan itoe ra Alaa banxina wali keene saraxa subene jinna denaxanye yi yamaan xa.”

47

Tigin misaala Ala Batu Banxini

¹ Na muxun mon yi n xali Ala Batu Banxin so deen na. Igen yi minima banxin so deen bun ma siga sogeteden binni, bayo banxin yi ye rafindixi sogeteden binna nan ma. Igen yi minima banxin bun ma yiifari foxoni, a dangu saraxa ganden yiifari foxoni. ² A yi n namini komen foxon deen na, a yi n xali yinna fari ma han yinna fari ma xiin so deen naxan sogeteden binni. Igen yi minima deen yiifari foxoni.

³ Na muxun to mini sogeteden binni, lutin yi suxi a yii, a yi nongonna ye wuli keden yate. A yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n woxoxon nan ma. ⁴ A mon yi nongonna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n xinbin nan ma. A mon yi nongonna ye wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. A yi n suxuma n tagin nan ma. ⁵ A mon yi nongonna ye wuli keden yate, fufaan nan yi a ra, n mi yi nxe naxan yigide, amasoto igen bata yi te han fo n xa n ba nen igeni, muxe mi yi nxe a yigide.

⁶ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i na toxi ba?” A mon yi xete n na, a n xali fufaan de. ⁷ A xetexina n na, n yi wudi wuyaxi to igen de a foxo firinne birin na. ⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Igeni ito sigama nen sogeteden binni sa godo Araba yamanan binni sa bira Foxo Ige Daraan ma. A na boxon Foxo Ige Darani waxatin naxan yi, dara igen sarijanma nen. ⁹ Fufaan na denaxan birin li niimaseene warama ayi nen.” Yexene fan wuyama ayi nen, bayo igeni ito menna lima nen, foxo igen yi sarijan. Nayi, igeni ito na dangu denaxan birin yi, seene birin luma nen e nii ra menne yi. ¹⁰ Nayi, yexe suxune tima nen igen de. Keli En-Gedi ma han sa dexo En-Egilami

ra, e yalane yibandunma nen. Na yexene findima nen baa gbeen yexen sifan birin na. ¹¹ Koni a dexon dara yirene nun a xudedine mi rasarijanma, e luma nen alogo foxon xa soto. ¹² Wudi bogilaan sifan birin solima nen fufaan de kinki firinne ra. E deene yi lu xindexi ayi tun, e bogine mi janye mume! E bogima nen kike yo kike, bayo igen naxan e yi, na kelima yire sarijanxin nin. E bogin findima nen donseen na, e deene yi findi senna ra.”

Yamanan danne

¹³ Marigina Alatalaa ito nan falaxi, a naxa, “Yamanan danne ni i ra, e naxan yitaxunma Isirayila banson fu nun firinne ra e keen na. Yusufu yixetene yire firin nan sotoma. ¹⁴ E keden kedenna birin a sotoma nen e keen na alo n na n kolo kii naxan yi n yiini texin na fa fala a n na a soma nen e benbane yii. Nayi, yamanani ito findima nen e keen na. ¹⁵ Yamanan danne ni i ra: Sogeteden komenna binni, keli foxo ige gbeen ma, siga Xetilon taan kiraan xon, dangu Lebo-Xamata ra han Sedadi, ¹⁶ Siga Berota nun Sibirayimi ma (naxan Damasi taan boxon nun Xamata taan boxon tagi) siga Xaseri-Hatikon ma Xawuran yamanan danna binni. ¹⁷ Nayi, danna sa foloma foxo igen nan ma siga han Xasari-Enan, Damasi taan danna, Safon komenna binna, siga Xamata taan danna ma. Yamanan komen foxon danna nan na ra. ¹⁸ Sogeteden binna danna kelima Xawuran yamanan danna nun Damasi taan danna nan tagi, dangu Yuruden baan xon Galadi yamanan nun Isirayila yamanan tagi siga han Tamari taana Foxo Ige Daraan de. Yamanan danna nan na ra sogeteden binni. ¹⁹ Sogeteden yiifanna binna danna, sa keli Tamari taan ma han sa dexo Meriba igene ra Kadesi yamanani, dangu Misiran baan xon han sa boxon foxo ige gbeen ma. Yamanan danna nan na ra yiifanna binni. ²⁰ Foxo ige gbeen nan yamanan danna ra sogegododen binni, keli yiifanna ma siga han Lebo-Xamata taana komen foxoni. Yamanan sogegododen binna danna nan na ra.”

²¹ “E yamanani ito yitaxun e ra fata Isirayila bansonne ra. ²² E xa a yitaxun e tagi keen na masensenna xon. A xa yitaxun e ra e nun xojen naxanye dxi e tagi, naxanye bata diine soto. E yatema nen e ye alo Isirayila diine. E keeni taxunma nen e ra Isirayila bansonne tagi. ²³ Nayi, xojen na dexo bansonna naxan ye, na nan a keen soma a yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

48

Yamanani taxun fena

* 47:9: Foxon yi Foxo Ige Darani ito yi han! Yexene mi yi nxe luye e nii ra a yi.

1 “Bõnsõnne xinle ni itoe ra e nun e kee bõxõne. Dan bõnsõnna muxune gbeen luma yamanan sogeteden kõmen fõxõn danna binna nin. A danna minima kiraan nan denaxan danguma Xetilon taani siga han Lebo-Xamata taani han Xasari-Enan yi han Damasi taan danna kõmen fõxõni Xamata taan dexõn, keli yamanan sogeteden danna ma sa dõxõ sogegododen danna ra Dan bõnsõnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na ra. 2 Dan bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na Aseri bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 3 Aseri bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Nafatali bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 4 Nafatali danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Manase bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 5 Manase danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Efirami bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 6 Efirami danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Ruben bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 7 Ruben danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Yuda bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na.”

8 “Yuda danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, ε xa bõxõna nde lu a danna menni naxan kuyan nun bõnsõnna bonne birin gbeen kuyan lan, a yigbona, nõngõnna ye wuli mæxõnen nun suulun. Yire sarijanxin xa lu a tagi. 9 E denaxan bama na bõxõn na Alatala xa, na kuyama ayi nen nõngõnna ye wuli mæxõnen nun suulun, a yigbona nõngõnna ye wuli fu. 10 Saraxaraline nan gbee na bõxõ sarijanxin na. Nõngõnna ye wuli mæxõnen nun suulun na a ra kõmenna ma, a ye wuli fu nan a yigboon na sogegododen binni, a ye wuli fu nan a yigboon na sogeteden binni, a ye wuli mæxõnen nun suulun a yiifanna ma. Alatalaa yire sarijanxin xa lu a tagi. 11 Saraxaraliin naxanye rasarijanxi Sadõki yixetene ye, ne nan gbee a ra, naxanye n ma wanla kema ki fajni e nun naxanye mi e yete ralõxi ayi, alo Lewi bõnsõnna muxune a liga kii naxan yi Isirayila kaane yi e yete ralõma ayi waxatin naxan yi. 12 E gbeen findima menna nan na, denaxan sarijan yirene birin xa bayo a baxi bõxõ ratinmexin nan na. E bõxõn tugunna Lewine bõnsõnna bõxõn danna nan na. 13 Lewi bõnsõnna muxune gbeen luma nen saraxaraline gbeen danna ra. E firinna birin kuyan findima nõngõnna ye wuli mæxõnen nun suulun nan na, a yigbona nõngõnna ye wuli fu. 14 E

nama e bõxõn mati, e nama a masara gbete ra, a nama fi, amasõto bõxõ fisamantenna na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa.”

15 “Denaxan luma, naxan yigbo nõngõnna ye wuli suulun, a kuya nõngõnna ye wuli mæxõnen nun suulun, men mi rasarijanma. Taan nun tima a tagi, taan muxune yi a rabilinna findi banxidene nun xuruse rabadene ra. 16 Taan danne ni i ra: Nõngõnna ye wuli naanin keme suulun kõmenna ma, a ye wuli naanin keme suulun yiifanna ma, a ye wuli naanin keme suulun sogeteden binni e nun a ye wuli naanin keme suulun sogegododen binni. 17 Bõxõ magenle xa lu taan nabilinni nõngõnna ye keme firin tonge suulun. 18 Bõxõ dõnxena nde luma nen bõxõ sarijanxin sogeteden binni e nun a sogegododen binni, e firinna birin, nõngõnna ye wuli fu. Menna bogise xabaxine findima muxune nan balo ra naxanye walima taan xa. 19 Muxun naxanye walima taan xa naxanye menna bima, ne fatama Isirayila bõnsõnne birin nan na. 20 Bõxõ sarijanxin nun taana bõxõn na malan, na kuyan nun a yigboon xa findi nõngõnna ye wuli mæxõnen nun suulun nan na.”

21 “Bõxõ sarijanxin nun taana bõxõna, e firinna birin danne kuyana nõngõnna ye wuli mæxõnen nun suulun. Bõxõ dõnxena ndee luma nen keli na sogeteden danna ma sa dõxõ yamanan sogeteden danna ra, a dõnxena ndee mõi yi lu keli na sogegododen danna ma sa dõxõ yamanan sogegododen danna ra. Na bõxõ dõnxene xa findi mangan nan gbee ra. Na bõxõne nun Isirayila bõnsõnne bõxõn kuyan birin lan. Bõxõ sarijanxin nun Alaa yire sarijanxin luma a tagin nin. 22 Nayi, Lewi bõnsõnna muxune bõxõn nun taan gbeen luma mangana bõxõn nan tagi. Mangana bõxõn luma Yuda bõnsõnna bõxõn danna nun Bunyamin bõnsõnna bõxõn danna nan tagi.”

23 “Bõnsõn dõnxene kee bõxõne nan itoe ra: Keli sogeteden ma han sa dõxõ sogegododen na, Bunyamin bõnsõnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 24 Bunyamin bõnsõnna bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Simeyon bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 25 Simeyon bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Isakari bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 26 Isakari bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Sabulon bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 27 Sabulon danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Gadi bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 28 Gadi bõnsõnna

bəxən danna findima yamanan danna nan na yiifari fəxəni, fələ Tamari taan ma siga Meriba igene ma Kadesi yi, siga Misiran xuden xən han sa bəxən fəxə ige gbeen ma. ²⁹ E yamanani ito yitaxunna Isirayila bənsənnə muxune ra masənənna nan xən, a findi e kee bəxəne ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Yerusalen taan so deene

³⁰ “Yerusalen taan so de fu nun firinne ni i ra. Taan kəmen fəxən kuyana, nəngənnə ye wuli naanin keme suulun. ³¹ Taan so deene xili sama Isirayila bənsənnə nan xun ma. De saxan kəmənnə ma: Ruben gbeen de keden, Yuda gbeen de keden, Lewi gbeen de keden. ³² Taan sogeteden binna kuyana, nəngənnə ye wuli naanin keme suulun. Men fan de saxan: Yusufu gbeen de keden, Binyamin gbeen de keden, Dan gbeen de keden. ³³ Yiifari fəxən kuyana, nəngənnə ye wuli naanin keme suulun. Men fan de saxan: Simeyən gbeen de keden, Isakari gbeen de keden, Sabulon gbeen de keden. ³⁴ Sogegodode binna kuyana, nəngənnə ye wuli naanin keme suulun. Men fan de saxan: Gadi gbeen de keden, Aseri gbeen de keden, e nun Nafatali gbeen de keden. ³⁵ A rabilinna birin, nəngənnə ye wuli fu nun solomasəxə. Sa fələ na waxatin ma, taan yi xili sa, a ‘Alatala na yi.’ ”

Daniyeli Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan Sebe

Babilon mangan faxi Isirayila bɔxɔni yenge sodeni jee keme sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii jareyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala mon bata dunuɗa fe famato wuyaxin lankenemaya Daniyeli xa. A ne sebe Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yebama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yetagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiya yama limaniyaxi kii naxan yi besenxonyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dunuɗa wundo feene makenenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yama taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye toroma, han Ala mon yi e mali, e yi dɔxo e bɔxɔni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yebama jee keme wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiyan naxan ma fe seɓɓi Daniyeli sora firinden, na gemena nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan baxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo gemen godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mon naxa a na gemen yi findi geya belebelen na naxan bɔxɔna ngaan nafe. Na bunna neen, fa fala Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mon sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa menni fa fala a jee keme naanin jee tonge solomasexɛ nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe seɓɓi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jee keme naanin tonge suulun nun solomasexɛ benun Marigi Yesu xa bari hanma

yanyina nde jee keme naanin tonge naanin nun suulun fata jee ne tenge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jee moxɔjen nun suulun ti, xanamu, a barin to jee tonge saxan nun solomasexɛ ti. Yesu faxa nen, a keli sayani yanyina nde a barin to jee tonge saxan nun saxan ti. Na bunna neen, fa fala Daniyeli waliyia falani ito Marigi Yesu faxa waxati yeten falaxi yanyina nde jee keme suulun jɔxɔn benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankenemaya kitabun yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan sebe soma, e xa lu denkeleyani, hali kontofili feen nun toroɗaan sifan birin e soto.

Daniyeli nun a lanfane Babilon yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan jee saxandena, Yuda yamanani, Babilon mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalen taan ma, e yi a rabilin yengesone ra. ² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasariɗanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilon yamanani, a yi se xonne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramardeni. ³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a a xa sa Isirayila foningena ndee ye matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴ A xa xaxilima xaraxine ye matongo naxanye kende, e tofan. E xa kɔta alogo e xa no wanla ke mangana banxini. E luma nen e xaranye Babilon xuiin nun a seɓɓe ma. ⁵ Mangan mon yi e soge keden balon tongo, keli a gbee donseene yi e nun a gbee dolone yi. E xaranma nen jee saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla ke mangan xa. ⁶ Yuda kaan naxanye yi na muxune ye, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari. ⁷ Mangana tande xunna yi xili nenen sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a "Belitiasari." A yi Xananiya xili sa "Sadiraki." A yi Mikayeli xili sa "Mesaki." A yi Asari xili sa "Abedinego."

⁸ Daniyeli yi a miri, a nama a yete raharamu mangana a donseene ra e nun a dolon na. * Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a yete raharamu. ⁹ Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mon yi kininkinin a ma. ¹⁰ Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, "N gaxuxi mangan yee ra, n kanna, naxan bata e donna nun e minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna loma ayi nen e fe ra." ¹¹ Daniyeli yi a fala na xa, tande

* 1:8: Haramun nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dɔxɔn na, a naxa, ¹² “Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. ¹³ Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nɛn naxanye mangana a donseen donma, i nxɔ donse feen yeɓe nayi alo i naxan toxi.” ¹⁴ Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. ¹⁵ Xii fu danguxina, a yi a to e kɛnde, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. ¹⁶ Nanara, e xunna dɔxɔn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dɔɓɓɛn jɔxɔn na.

¹⁷ Ala yi lɔnnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe sebɛxin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi nɔe xiyene bunne fale e nun fe toone alo xiyena. ¹⁸ E waxatin jɔn yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. ¹⁹ E birin nun mangan yi e bode to, foningene ye, muxu yo mi a kɛnɛn alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. ²⁰ Mangana e maxɔdin fefe ma lan xaxilimayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a jinan kanne gbeen na dɔxɔna ma fu, naxanye yi a yamanani. ²¹ Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan jɛɛ singena.

2

Mangana xiyena fe

¹ Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ firindena, a yi xiyɛ sa. A xaxinla yi jaxamin han xixɔnla yi a bejin. ² A yi woyimene nun jinan kanne nun kɔmɔ kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³ Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xɔnla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

⁴ Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kannu, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yeɓa nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵ Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a nate fa fala xa e mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na e yibolonma nɛn dungi dungi yeɛn ma, e banxine fan yi kala fefe!” ⁶ Koni xa e mɔn nɔ n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, e kise wuyaxi sɔtɔma nɛn n yii, e nun kontonne nun xunnayeren gbege. Nanara, e xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷ E mɔn yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyen fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁸ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, e katama n xa dija han waxati gbete bayo e a kolon n ma fe ragidixin mi kale.” ⁹ Koni, xa e mi n ma xiyen fala n xa, jaxankata kedenna sama e birin fari nɛn. E faxi wulen nun yanfantenya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi

maxete. Nanara, e n ma xiyen fala n xa, nayi n na a kolonma nɛn fa fala e nɔe a bunna fale nɛn.”

¹⁰ Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nɔ mangana, na muxu yo mi dunjani ito yi naxan nɔe na lige naxan xɔli i ma. Na mangan yo mi na, hali a fangan nun a sɛnbɛn na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimene nun jinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹ I naxan maxɔdinxi, na xɔdɔxɔ. Muxu yo mi nɔe na yabin sɔe i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

¹² Nayi, mangan yi xɔɓɔ, a bojɛn yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faxa. ¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nɛn. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Ala yi xiyen lankɛnemaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini jɔxɔ luun nun xaxilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni. ¹⁵ A Ariyoki maxɔdin, a naxa, “Nanferu mangan bata sariya xɔdɛɛ sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yeɓa Daniyeli xa. ¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fema, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nɔ a xiyen nun a bunna fale mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yeɓa a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilɔn fekolonna bonne xɔn. ¹⁹ Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kɛɛn na alo xiyena, fe luxunxin yi lankɛnemaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰ a naxa, “Ala xinla xa tantun habadan habadan! Amasɔtɔ a tan nan gbee kolonna nun sɛnbɛn na.

²¹ A tan nan waxatin nun a keɓane maxetema:

A tan nan mangane bama.
A tan nan mangane dɔxɔma.
A fekolonna fima fekolonne ma,
a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxi luxunxine lankɛnemayama.

A dimi yi feen kolon,
bayo kɛnɛna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,
n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra
i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiyen na.”

Daniyeli yi mangan xiyɛ saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fema, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilon fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilon fekolonne faxa. Siga n na mangan yetagi. N xa a xiyeen bunna fala a xa.” ²⁵ Mafuren, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine ye, naxan xiyeen bunna fale mangan xa.” ²⁶ Mangan yi Daniyeli maxodin naxan xili Belitisasari, a naxa, “I tan nœ xiyeen nun a bunna fale n xa ba?”

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxodinxi fekolonne nun jinan kanne nun woyimene nun yiimatone ma, ne sese mi nœ i ya xiyeen nun a bunna fale i xa. ²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xonna ma. A nœ fe luxunxine ye mayalanje. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiyeen nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma. ²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mire fe famatone ma. Awa, naxan fe luxunxine ye mayalanma, na bata i rakolon fe famatone ra. ³⁰ N tan ma binni, fe luxunxini ito mi ye mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

³¹ “Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yetagi, a kejaan yi magaxu han! ³² Xemaan yeteen nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.* ³³ A danbane yi rafalaxi wure foren na, a sanne wure foren nun bende ganxina. ³⁴ I yi a matoma waxatin naxan yi, gemena nde yi keben muxu yii mi naxan boxi, a fa bonbo na sawuran sanna ra wure foren nun bende ganxin denaxan yi. A yi e rayensen. ³⁵ Awa, a wure fore ye, a bende ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xema yo, na birin yi lunburunje ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dagin naxan yifema soge furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gemen naxan fa bonbo na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a boxona ngaan nafe.”

³⁶ “Xiyeen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nen mangan xa. ³⁷ N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasoto Ala nan mangayaan nun senben nun fangan nun xunnayerenna

fixi i ma, Ala Naxan Kore. ³⁸ A tan nan i doxi muxune nun subene nun xoline xun na, e nema dede yi, a yi noon fi i ma ne birin xun na. I tan nan xema xunna ra. ³⁹ I tan na dangu, mangaya gbeten kelima nen naxan senben xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nen alo sulana, na yi noon sa boxon birin ma. ⁴⁰ Mangaya naaninden fama nen, na xodoxo alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. ⁴¹ I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nen, koni wuren xodoxon boxondonna taranna a yi nen, bayo i wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi. ⁴² Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanani foxo kedenna fangan ghoma ayi nen, bode foxon yi xetunje ayi. ⁴³ I wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nen e xa malan, koni e mi malanje alo wuren nun bende ganxin to mi basanje.”

⁴⁴ “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nen naxan mi kale habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbeten noon bun. A yamanani bonne raxuyama ayi nen, a yi e raxori, koni a tan yeteen luma nen habadan. ⁴⁵ Na bunna nen, alo i gemen naxan toxi kebenje geyaan fari muxun yii mi dinxin naxan na, a fa wuren nun sulan nun benden nun gbeti wuren nun xemaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yeen na. Nandin nan xiyeen ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

⁴⁶ Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yetagin yi lan boxon ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna. ⁴⁷ Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “E Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankenemayama. Bayo i bata no wundo feni ito ye mayalanje.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a doxo Babilon yamanani birin xun na, a yi a findi mangan na Babilon fekolonna birin xun na. ⁴⁹ Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilon boxon fe yeban

* **2:32:** A xunna findixi Babilon kaane mangayaan nan na. Na feen sebexi Yeremi 51.7 kui. A kanken nun a yiine findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fole jee keme suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A kuiin nun a tagi findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma jee keme saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra boxon yire wuyaxi xun na. † **2:44:** Marigi Yesu a denkeleya yamaan naxan fole, na findixi mangayani ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yebaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a denkeleya yamaan nan sabatima dunuja yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mon buma habadan ariyanna yi.

so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyeli yeteen yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xemaan nafala. A kuyan nongonna ye tonge sennin lixi. A yigbona, nongonna ye sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilon yamanani. ² Manga Nebukadanesari yi boxone mangane nun boxo kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun boxon kuntigine ngaan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ³ Awa, boxone mangane nun boxo kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun boxon kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yetagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, "Siyane nun bansonne birin naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi e ma, na ni ito ra: ⁵ E na xotaan nun xulenna nun soronna nun kondenna nun bolonna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me waxatin naxan yi, e bira boxoni, e yi sawura xemaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nen sulun teeni* keden na!"

⁷ Nanara, siyane birin to xotaan nun xulenna nun soronna nun kondenna nun bolonna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me, siyane nun bansonne birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xemaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yeteni, yimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, "Ee! mangana! I xa bu dunuɗa yi. ¹⁰ Nxu kanna, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xemaan bun ma, e yi a batu, e na xotaan nun xulenna nun soronna nun kondenna nun bolonna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me waxatin naxan yi. ¹¹ Nayi, naxan yo mi tin bire a bun, a yi a batu, na kanna wolima nen sulun teeni. ¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yeteen Babilon boxon fe yebaana soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin botē mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane

batuma, e mi i ya sawura xemaan fan batuxi i naxan nafalaxi."

¹³ Nebukadanesari boxen yi te a xolo! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xemene ra a yetagi. ¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, "Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, jondin na a ra ba? E mi n ma alane batuma, e mon mi sawura xemaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵ Awa, iki, e na xotaan nun xulenna nun soronna nun kondenna nun bolonna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me sonon, e bira, e yi sawura xemaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa e mi a batu, e rawolima nen sulun teeni keden na! Ala mundun na yi naxan e bama n yii?"

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, "Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yete makata fe yi i yetagi. ¹⁷ Xa na rabe, nxa Ala, nXu walima naxan xa, na nXe nXu ratange. A nXu ratangama sulun xapeɗ ma nen e nun i yiin ma. ¹⁸ Hali a mi na lige, mangana, a kolon a nXu mi i ya alane batuma, nXu mi i ya sawura xemaan batue i naxan nafalaxi."

E woli fena teeni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mone han! A yetagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yee xori. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dɔxɔɗa ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de. ²⁰ A yi a yengesona ndee yamari naxanye maxodɔxɔ a gali diine ye, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tee xapeɗi. ²¹ Na xeme saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domain birin. E yi woli sulun tee xapeɗi tagi. ²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli teeni, teen yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon jaxi ra. ²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tee xapeɗi.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tuganɗe ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, "En mi muxu saxan xidixin xan wolixi teen tagi ba?" E mangan yabi, e naxa, "ɗn Mangana!" ²⁵ A mon naxa, "Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima teen tagi, tarɔya yo mi e ma. E naaninden keɗaan maliga malekan na."

Mangan yi Ala binya

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xapeɗ de ra, a naxa, "Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikene, e mini, e fa be." Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli teen tagi. ²⁷ Boxone mangane nun boxo kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, teen mi no yo sotoxi na

* 3:6: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena." † 3:19: Sulunna mon fale fa fala furuna.

xemene fatin ma. E xunsexeene mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tεen xiri mi dɔxi e ma.
²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tan-
 tunna Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego
 a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a
 yi a walikene ratanga. E bata la a ra han,
 e yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi
 faxa feen ma, benun e xa ala gbete batu, ba
 e Ala ra. ²⁹ A mato fa, n yamarin naxan
 fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun
 Abedinego a Ala rafeya, a na taran siya yo
 yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni sege
 ma dungi dungi yeen nan ma, a banxin yi
 findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan
 nɔe makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun
 Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilɔn
 yamanani. ³¹ Manga Nebukadanesari yi
 xerane rasiga siyane nun bɔnsɔnne birin
 ma naxanye xuine birin falama, dunuɔa
 yiren birin yi, a naxa,
 Bɔnesa gbeen xa lu ε xa.

³² A findixi n xa fe fajin nan na,
 n xa taxamasenne nun kabanako feene
 ye ba ε xa

Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo,

a kabanako feene senben gbo.

A mangayana,

habadan mangayaan na a ra.

A nɔyaan luma nen mayixete nun mayixete.

4

Mangan xiyen firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bɔje xun-
 benla nun naxunna nin n ma mangaya
 banxini. ² N yi xiye sa naxan n magaxuxi.
 Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n
 xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³ Nanara,
 n bata yamarin fi, e xa fa Babilɔn fekolonne
 ra n fema alogo e xa n ma xiyen bunna fala
 n xa. ⁴ Woyimene nun jinan kanne nun
 yiimatone nun kɔmɔ kanne faxina, n yi n ma
 xiyen ye ba e xa, koni e sese mi nɔ a bunna
 fale n xa. ⁵ A rajanna, Daniyeli fan yi fa n
 fema naxan mɔn yi xili Belitisasari naxan
 xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sarijanxine
 niina a tan yi. N yi n ma xiyen ye ba a xa, ⁶ n
 naxa, “Belitisasari, woyimene kuntigina, n
 na a kolon fa fala ala sarijanxine niina i tan
 yi. Wundo fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. Fe toone
 bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, n ni
 i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n ye
 rakɔjinma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi,
 naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo,

a magaxu ayi,

a konden yi texi nen han kuyena.

A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹ A nɔxɔndene yi fan,

a bogine yi wuya han!

Birin balon yi a kɔe ra.

Burunna subene yi fama a nininna bun.

Xɔline yigiyaxi a yiine kɔe ra.

Daliseene birin yi e donna sɔtɔma a bogin
 nan xɔn.

¹⁰ N xaxinla tooni,

n naxan to n ma saden ma,

n yeen tixi,

n yi marakantan ti sarijanxina nde keden
 to gode

keli kore xɔnna ma.

¹¹ Na yi sɔnxɔ fangan na,

a falan ti iki, a naxa,

‘E wudini ito rabira,

ε yi a yiine sege,

ε yi a nɔxɔndene ba a ma,

ε yi a bogine raxuya ayi.

Subene xa e giye a bun,

xɔline yi keli a yiine yi.

¹² Koni ε xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni

ε yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxɔnna ra,

a yi lu xeen ma se xen xɔe ra.

A xa yikun xilla ra,

a yi a balo se xen na

alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxetema nen,

sube xaxinla yi so a yii.

Ne solofere danguma a xun ma nen.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito
 ragidixi,

maleka sarijanxine nan yamarini ito fixi

alogo daale xa a kolon

fa fala Ala Matexin nɔɔn nabama

adamadiine mangayana fari.

A a soe muxe yii naxan na rafan a ma,

hali muxune birin dangu naxan na.’ ”

¹⁵ “N tan Manga Nebukadanesari, n xiyen
 naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitisas-
 ari, i xa n xiyen bunna fala n xa, bayo n ma
 bɔxɔn fe kolonne, ne sese mi nɔxi a bunna
 fale n xa. Koni i tan nɔe bayo ala sarijanxine
 niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiyen ye ba

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitisasari,
 na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a
 kuisan. Mangan yi a fala, a naxa, “Beliti-
 sasari, xiyen nun a bunna nama i kuisan.”
 Belitisasari yi a yabi, a naxa, “N kannna, a
 yi lan nun, xiyen xa findi i yaxune gbeen
 na, a bunna yi lu i sangarɔxɔne xa. ¹⁷ I
 wudi bili gbeen toxi gboe, a maxɔdɔxɔ ayi,
 naxan konden texi han kuye, naxan yi toma
 bɔxɔn danna birin yi, ¹⁸ naxan nɔxɔndene
 fan, naxan bogi wuya, naxan daliseene birin
 baloma, burunna subene e sama naxan bun
 ma, xɔline e teen sama naxan yiine yi.”

¹⁹ “Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na.
 Bayo, i bata gbo i findi senbe kannna ra. I
 ya gboon bata te han kuye e nun i ya nɔɔn

bata dunuja danna birin li. ²⁰ I tan mangan man yi kantan ti sarijanxine keden to gode keli kuye, a naxa, “E wudini ito rabira, e a kala, koni e dungin nun a salenne lu baxoni. Koni e a maxidi wure yaloxonna nun sulan yaloxonni xeen ma sexen xore ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xon ma han jee solofere yi dangu a xun ma.”

²¹ “Ee! Mangana! N xa a yeba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kanna mangan ma. ²² I kedima nen adamadiine tagi, i sa i damake burunna subene ye. I i degema sexen nan na alo jingene. I man yikunma xiila ra nen jee solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan non nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kenen. ²³ Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxetema i ma nen i na a kolon, a non naxan yi, na kuye. ²⁴ Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafan i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin toro muxune ma. Yanyina nde yi, i luye boje xunbenli nen.”

²⁵ Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶ Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kee ra Babilon yi, ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Babilon gbo de! N tan nan a tixi mangaya yigiyaden na n senben fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸ Falan man yi mangan deni singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan senben bata ba i yii to. ²⁹ I kedima nen muxune tagi, i sa i damake burunna subene tagi, i yi sexen don alo jingene, jee solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan non nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxu yi naxan na a kenen.” ³⁰ Na waxatin yeteni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine ye, a sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunsexen yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xoliin gbeena.

³¹ Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yeen nate kuye, n xaxinla yi xete n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma non findixi habadan non na e nun naxan ma mangayaan ligama mayixete nun mayixete xun na. ³² Sese mi dunuja muxune senben na Ala yee ra yi. Naxan na a kenen, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune baxon ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yee ratiye, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yeteni, n xaxinla yi xete n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma non mirinna fan yi xete n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene man yi n xili, n doro n ma mangaya gbedeni. N ma gboon yi siga xun mase. ³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xonna mangana yoon a xa a kewanla birin yi, a kirane tinxin. A noe muxune magode nen naxanye e yete yitema.

5

Sebeli magaxuxina

¹ Loxona nde, Manga Belisasari yi jaxaxaxani ton a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dalon minjye e xon. ² Dalon to a suxu, Belisasari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xema daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalen taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a jaxanle nun a konyi jaxanle* nun a muxu gbeene. ³ Nayi, e yi fa xema igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a jaxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra. ⁴ E dalon min waxatin naxan yi, e yi lu alane batue, xemaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun geme alane.

⁵ Na waxatin yeteni, muxun yii sonle yi mini kenenni lenpu degen ma. E sebenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sebenla tima. ⁶ Mangan yetagin yi maxete, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bonbe e bode ra. ⁷ A yi gbelegebele fangan na, a e xa fa jinan kanne nun yiimatone nun komo kanne ra. A yi a fala Babilon fekolonne xa, a naxa, “Naxan na senbenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xema jeren yi bira a kee, a man yi mangaya tiden saxanden soto baxoni ito yi.” ⁸ Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi no sebenla xaranjye, e yi a bunna fala mangan xa. ⁹ Na nan a liga, Manga Belisasari man yi gaxu han, a yetagin yi maxete, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene soro xuiin me, a so jaxaxaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxete. ¹¹ Muxuna nde i ya baxoni, ala sarijanxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixen toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimene nun jinan kanne nun yimatone nun komo kanne tuggin na. I baba mangan yeteen na liga nen. ¹² Bayo,

* 5:2: Konyi jaxanle nan ne ra, a naxanye soto a jaxanla ra.

nii fisamantenna nun lönin nun xaxili-mayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitisasari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mən sandane yebama, a maxədin xədəxene yabima. Nanara, e xa Daniyeli xili. A noma nən a bunna faladeni i xa.”

Daniyeli yi na sebenla xaran

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴ N bata i ya fe mē a alane niina i tan yi e nun i feene fixən toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan jəxən mi na. ¹⁵ E baxi fadeni nən fekolonne nun jinan kanne ra n fema alogo e xa sebenli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi naxi a bunna faladeni! ¹⁶ N bata a mē a i nōe feene bunne yebe nən, i yi maxədin xədəxene yabi. Iki, xa i nō sebenli ito xaranjē, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nən, xema jereñ yi bira i kəe, i yi findi bəxən mangan muxu saxanden na.”

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya kiseene ramara i yete xa, i ya finmaseene fi gbete ma. Hali na, n sebenla xaranma nən mangan xa, n yi i rakolon a bunna ma. ¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun nərən fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹ Nanara, siyane nun bənsənnə birin naxanye xuiñe birin falama, ne gaxuxi a yee ra. A na wa a xən, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a bəjən yi xədəxo han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbədeni, a a binyen ba a yii. ²¹ A kedi adamane ye, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle fəxə ra, a yi sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xilla ra, han a kolon a Ala Matexin nan nən nabama adamane mangayaan xun na. A muxə nan findima mangan na, a na wa naxan xən.”

²² “I tan, a diina Belisari, i yi na birin kolon, koni i mi i yete magodo. ²³ I bata i yete yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenə maxili i yetagi. E yi dələn min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya naxanle nun i ya konyi jaxanle. I yi alane batu, gbetin nun xəmaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gəme alane, naxanye mi se toma, e mi fe mēma, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunuḡa yi gidin naxan yii. ²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi naxan sebenli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yeən ma naxan sebexi: MENE MENE TEKELI PARISIN. ²⁶ Falani itoe bunna ni i ra: ‘MENE’ na bunna nēn fa fala ‘Yatəna.’ Ala bata i ya mangayaan ləxən yatə,

a danna sa a ra.

²⁷ ‘TEKELI’ na bunna nēn fa fala ‘A maliga.’ I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefū.

²⁸ ‘PARISIN’ na bunna nēn ‘Mayitaxunna.’ Bayo i ya bəxəni taxunma nən, a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹ Sasa, Belisari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xema jereñ yi bira a kəe, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayañ tiden saxanden sətə. ³⁰ Na kəeen yeteən na, e Babilon manga Belisari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹ Dariyusi Mede kaan mangayaan sətə a jee tonge sennin e nun firin nan ma. ² Dariyusi yi a ragidi a xa bəxəne manga kəme e nun məxəjən ti a gbee yamananə xun na. ³ A yi manga gbee saxan dəxo e xun na bəxəne mangane fa dentegen sama naxanye xa alogo mangana tənəe xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne ye. ⁴ Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun bəxəne mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a dəxo feni bəxən birin xun na. ⁵ Awa, manga gbee bodene nun bəxəne mangane yi feren fen fəlo a təjəge feen na lan bəxəna feene ma. Koni e mi kii yo sətə, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶ Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fere yo sətə Daniyeli təjəge feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷ Na manga gbeene nun bəxəne mangane birin yi siga mangan fəma e bode xən. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan sətə habadan! ⁸ Yamanan manga gbeene nun bəxo kanne nun bəxəne mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tənni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹ Ee! Mangana! Iki, tənni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxətətaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxete.” ¹⁰ Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tənna seben fari. ¹¹ Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin, a yi te a sangansoon kəe ra naxan foye suxuden deene yi rabixi Yerusalən binni. Dəxəḡa ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹² Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanjē, a yi Ala maxandima. ¹³ Nayi, e siga mangan fəma, e yi mangana tənna fe fala a xa, e naxa, “I mi

yi tonna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbete ma a xandideni hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nen?" Mangan yi e yabi, a naxa, "Nondin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxete."

¹⁴ E mon yi a fala, e naxa, "Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatexi sese ra hanma i ya ton yisarinxina. A Ala maxandin nabama doxoja ma saxan sogen ma." ¹⁵ Mangan to na me, a yi kontofli kati, a yi a ragidi a bojeni a a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶ Koni na muxune birin yi fa mangan fema, e yi a fala mangan xa, e naxa, "A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinje a tori saxin nun lanma xui sebexina mangan xon, na xa maxete."

¹⁷ Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, "I ya Ala, i naxan batuma sonoyani, na xa i rakisi." ¹⁸ E yi fa gemena nde ra, e a doxo yinla de ra, mangan yi a mataxamaseri a yirasoon na e nun a muxu gbeene yirasone ra alogo fefe nama maxete Daniyeli ma binni. ¹⁹ Na xanbi ra, mangan yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi jaxalan yo mi fa a fema, xixali mi a suxu.

²⁰ Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla de ra. ²¹ A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui soxolixin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, "Daniyeli, habadan Alaa walikena! I ya Ala, i naxan batuma sonoyani, na naxi i rakise yatane ma nen ba?"

²² Daniyeli yi a yabi, a naxa, "Mangana, i xa siimayaan soto habadan! ²³ N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane deen balan. E mi fe jaxi ligaxi n na, bayo n findixi sontaren nan na a yetagi, hali i fan yetagi. Ee! Mangana! N mi fe jaxi yo rabaxi."

²⁴ Nayi, mangan yi sewa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxolode yo to a ma, amasoto a yi denkeleyaxi a Ala ma. ²⁵ Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tojengexi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e jaxanle. Benun e xa yinla xonna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xonne yilunburun.

²⁶ Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sebenla ti siyane nun bionsonne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye boxona ngaan ma, a naxa, "Boje xunbeli gbege xa lu e xon ma! ²⁷ N bata yamarin fi n ma boxon birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yee ra. Bayo habadan Ala na a ra. A een habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A noon luma nen han a rajanna.

²⁸ A tan nan maratangan nun marakisin tima,

a mantaxane nun kabanako feene ligama kuyen nun boxon ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma."

²⁹ Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

¹ Belisari a mangayaan jee singena Babilon yi, Daniyeli yi xiyi sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiyen nun a fe xonne sebe.

² Daniyeli yi a fala, a naxa, "N na a to nen n ma kee ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon naaninne yi, e e radin faxo ige gbeen xun ma."

³ "Sube magaxuxi naanin yi mini faxo igeni, e sese keden mi yi a ra. ⁴ A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubu alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sandamen yi so a yii."

⁵ "Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a faxo kedenna ma. Nensen xori saxan yi a de, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, 'Keli, i xooyi se gbeen don.'"

⁶ "Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbete to alo tagi suxu jari. Xali gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Noon yi so a yii. ⁷ Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kee ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxodxo han a dangu ayi. Wure jin belebelene yi a de ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dxene bira a sanne bun. A tan nun sube folone sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma. ⁸ N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri foloyixi saxanne yi tala a yee ra. Awa, yee firin yi n fenna ma alo adaman yena e nun dena naxan yi falan tima de jaxun na."

⁹ N yi lu a matoe,

gbedene yi doxo.

Habadan Siin Kanna yi fa doxo.

A dugine yi fixa alo nonona,

a xunsexen luxi alo garina,

a gbeden luxi alo tee degge,

sanna digilinxene yi degema a gbeden ma alo wonson teena.

¹⁰ Baan yi minima a yetagi

a degema ten na.

Muxu wuli wuline yi a batuma,

yatetaren yi tixi a dexon.

Nayi, kitisane yi e magodo,
e kitabune rabi.

11 N yi lu a matoe:

Waso falane fe ra
fenna yi naxan falama,
e sube naaninden faha n yeε xori.
E yi a binbin woli teeni, a gan.

12 “Suben bonne fangan yi ba e yi,
koni nde yi sa e siimayaan fari han wax-
atina nde.

13 N yi a matoma n ma kœe ra tooni,
a mato: adamadi maligan yi fa
sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni,
e a maso a ra.

14 Senben nun xunnayerenna nun man-
gayaan yi so a yii,

alogo siyane nun bõsõnne birin xa a batu
naxanye xuine birin falama.

A nõõna, habadan nõõn na a ra
naxan mi danguma mume!

A mangayaan mi kale habadan!”

15 “N tan Daniyeli, n xaxinla yi jaxamin
n kui, n ma fe toone yi n kuisan. 16 N yi
n maso na muxuna nde ra, n yi a maxõdin
feni ito xunna yeteen na. 17 A yi a bunna
fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni
itoe mangaya naaninna nan mayitaxi nax-
anye kelima dunuƣa yi. 18 Koni Ala Matex-
ina muxu sarijanxine mangayaan sõtama
nen, mangayaan yi lu e yii habadan, han
habadanne habadanna.’ ”

19 “Na xanbi, n yi wama fixen sõtõ feni
sube naanindena fe yi naxan nun suben
bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu,
wure jinne yi naxan de ra. A san xanle luxi
alo sulana, a yi a se suxine donma, a e laxun
a a dõnxene mabodon. 20 N mõi yi wama
feri fune fe kolon feni, e nun fenna naxan
mini, a yi saxan nabira e yeε, na fenna naxan
yeε firin yi a ma e nun naxan de yi yete yigbo
falane tima, a mõi yi ligaxi alo a gbo bonne
birin xa.”

21 “N yi a matoma, a yi muxu sarijanxine
yengema, a nõ deen sõtõ e ma. 22 Han
Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala
Matexina muxu sarijanxine ma. Waxatin
yi a li, muxu sarijanxine yi mangayaan
sõtõ.”

23 “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanin-
dena, mangayana nde nan na ra naxan
taranma dunuƣa yi, naxan nun mangayaan
bodene keden mi a ra. A bõxõna ngaan
sõtama nen, a a yibodon, a alunburunƣe ayi.’

24 Feri fune findixi manga fuun nan na nax-
anye kelima yamanani ito ma. Nde gbete
kelima nen e tan xanbi ra, e nun a fõlõne ke-
den mi a ra, a manga saxan nagodoma nen.

25 A fala jaxine tima nen Ala Matexin ma,
a yi muxu sarijanxine kasari, a wama nen
a xa waxatine nun sariyan masara. Muxu
sarijanxine yi lu a bun ma waxati saxan

nun a tagi bun ma. 26 Na xanbi ra, kitin
fama nen, e nõõn bama a yii nen, e a kala, e
a raxõri habadan. 27 Mangayaan nun nõõn
nun gboon naxan yamana makuyene yi, ne
soma nen Ala Matexina yama sarijanxin
yii. A mangayana, habadan mangayaan na
a ra, nõ kanna ngaana a batuma nen, e a
yamarine suxu.”

28 “Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli,
n kuisan nen n ma miriyane ra, n yetagin yi
maxete. N yi falani itoe ramara n bõjneni.”

8

*Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena:
kontonna nun kõtõna*

1 Manga Belisari a mangayaan jee
saxandena, n tan Daniyeli, n mõi yi fe toon
ti alo xiyena. 2 N yi a matoma na toon kui,
a liga n yeε ra yi alo n Suse taani, Elan
yamanan manga taana, Wõlayi xuden de.

3 N yi n yeεn nakeli, n yi kontonna to, a
tixi xuden deƣõn ma. Feri kuye firin yi a
ma, koni naxan minixi dõnxen na, na kuya
boden xa. 4 N yi kontonna to a fenne wole
sogegododen binni e nun kõmen fõxõn nun
yiiƣari fõxõn binni. Muxu yo mi yi nõe a
ratange a senben ma. A yi a waxõn feen
nabama tun, a senben sigan gboe ayi.

5 N yi n majõxõnna na ma waxatin naxan
yi, nanunna yi, kõtõna nde yi fa sa keli
sogegododeni, a yi bõxõna ngaani sigama, a
sanne mi yi dinma bõxõn na. Feri magaxuxi
keden yi kõtõni ito xunna ma. 6 A fa han
konton feri firin kanna yireni, n naxan to
xuden deƣõn. A fõjnen a ma a fangan birin
na. 7 N yi a to a masoe kontonna ra. A a
kõkõ a ma, a a garin, a a feri firinne gira.
Hali kontonna mi fanga sõtõ, a kõtõn nati.
Kõtõn yi a rabira bõxõni, a yi a bodon, muxu
yo mi nõ a be a yii.

8 Kõtõn senben yi gbo ayi han! Koni a
senben to gbo ayi, a feri gbeen yi gira. Feri
rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne
tixi bõxõn tongon naaninne ra.

9 Ne ye, feri xurin yi mini keden ma,
naxan senben yi gboma ayi yiiƣari fõxõn
binna nun sogeteden binna nun na ya-
manan mabinni naxan tofan. 10 A mõi yi
keli kore xõnna ganla xili ma, a yi na fõxõ
kedenna nde rabira bõxõni e nun sarene. A
yi e yibodon. 11 A yi keli kore gali manga
yeteen xili ma, a lõxõ yo lõxõ saraxan ba a yii,
a yire sarijanxin nabira. 12 Fata a murute
jaxin na, na ganla nun lõxõ yo lõxõ saraxan
yi lu a senben bun ma. Fenna yi jõndin woli
bõxõni. A yi nõ deen sõtõ a kewanla ngaan
ma.

13 N yi maleka keden fala ti xuiin me,
maleka gbete yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe
toxini itoe buma han waxatin mundun yi
lan lõxõ yo lõxõ saraxan nun murute halagi

tiina fe ma, e nun yire sarijanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴ A yi n yabi, a naxa, “Ɖo jinbanna nun xotɔn wuli firin keme saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sarijanxin mon yi rasarijan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

¹⁵ N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito matoma, n mon yi a famunna fenma, daala nde yi ti n deɔɔn ma naxan nun muxun maliga. ¹⁶ N mon yi muxu xuiin me Wɔlayi xuden tagi, a yi sɔnɔ, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.” ¹⁷ A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetagin yi lan bɔɔɔn ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati rajanna nan gbee a ra.” ¹⁸ A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a ra, n yetagin yi lan bɔɔɔn ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

¹⁹ A mon yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xolon jan waxatini, bayo waxatina nde saxi a janna ma. ²⁰ I kontonna naxan toxi feru firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra. ²¹ Koto maxabexin tan, Gireki bɔɔɔn mangan nan na ra. Feru gbeen naxan yi a yeene longonna ra, e manga singen nan na ra. ²² Fenna to gira, feru naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a bɔɔɔni, koni e mi fanga sotoma alo a tan.”

²³ “E mangayaan na jan, murutelane na jaxu ayi, manga de jaxuxi yii radon tiina nde kelima nen. ²⁴ A senben gboma ayi nen, koni a tan yeten fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nen, a yi no deen soto a kewanle yi, a senbene halagi e nun siya sarijanxina. ²⁵ A lugoxi koten na, a noma nen bonne yanfadeni. A wasoma nen a sondonni, a muxu wuyaxi raxorima nen naxanye yengin yi a ma, e makantanxi. A kelima nen Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nen, hali adama fangan mi a raba. ²⁶ Ninbanna nun xotɔn ma fe toxin naxan ito ra, jondin na a ra. Fe tooni ito ramara wundoni, amasoto a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyeli, n yi lu soge wuyaxi, n fangan janxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n tɔgbɔ mangan hayune ra. N yi kontɔfinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyeli Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bonsonni, na yi findi mangan na Babilon yamanani. ² A mangayaan jee singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon Kitabun xon

ma, a a daxa jee tonge solofere xa kamali Yerusalen taan kala xanbini, fata jeeene yaten na Alatala naxan fala Nabi Yere mi xa. ³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yee rafindi Marigina Ala ma, alogon xa a maxandi, n yi a mafan. ⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi. ⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi son kanne ra, nxu bata murute i tan xili ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane yi. ⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxo mangane xa, e nun nxo manga xunxurine nun nxu babane nun nxo yamanan muxune birin. ⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To lɔɔni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalen kaane e nun Isirayila yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasigaxi amasoto e tinxintareyaan xon ma. ⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxo manga gbeene nun nxo manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma. ⁹ Koni, i tan, Marigina, nxo Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutexi i xili ma. ¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin namexi, nxo Ala, i to nxu maxodin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra. ¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin name. Nanara, dangan naxan sebexi Musaa sariyan kui, na bata godu nxu fari. ¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxo kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I torɔya gbeen nafa nxu ma Yerusalen taani naxan jɔɔndɔn munma godu yire yo yi ¹³ alo a sebexi kiin de Musa a sariyani. Na torɔn birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxo Ala. Nxu munma fata nxo hakene ra, nxu mi i ya jondin kolon. ¹⁴ Nanara, Alatala tinxi torɔyani ito rafadeni nxu ma. Amasoto Alatala nxo Ala, i tinxin i kewanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin name.”

¹⁵ “Marigina, nxo Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii senbemaan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sonmane ra. ¹⁶ Marigina, i ya xolon ba Yerusalen taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina men kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yee ra. ¹⁷ Awa,

nxo Ala, i xa i ya walikena maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yetagin naron xa godo i ya yire sarjannxi kalaxin ma. ¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a me, i yeen nabi i yi nxo taa xonna mato, i xinla maxandin deen de! Amasoto nxu mi i maxandima nxu kewali tinxinxine xon ma fo i ya kininkinin gbeena. ¹⁹ Marigina, a rame! Marigina nxu mafelu, i joxo lu. A raba, i nama bu i yetena fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiye, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanje, n ma Ala, a geya sarjannxina fe ra. ²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, jinbanna saraxa ba waxatini. ²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyeli n bata fa mon alogo i xa no famun tiye. ²³ I mafanna folaxina, bataxina nde yi mini, n faxi nen, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ Jee solofere doxo de tonge solofere nan saxi

i ya siyaan nun i ya taa sarjannxin xa, alogo muruten xa jan, dan yi sa yulubine ra, alogo hakene xa xafari, habadan tinxinyaan yi fa, alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali, alogo sarjandene sarjanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalen mon xa yiton, a ti, han Manga sugandixin faana, jee solofere doxo de solofere nun jee solofere doxo de tonge sennin nun firin nan tima.† Taan nun a yinna mon tima nen koni a waxatine xodoxoma ayi nen. ²⁶ Na jee solofere doxo de tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nen, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nen, e taan kala e nun yire sarjannxina. Na mangan najanna fama nen alo fufana. Kala nan nagidixi han yengen najanna. ²⁷ Jee solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nen. Na jee solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nen, a yi se haramuxin ti yire sarjannxini naxan halagin tima, han a sa a najanna li naxan nagidixi a xa.”

10

Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena: Malekana

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan jee saxandeni, Ala yi falana nde lankenemaya Daniyeli xa naxan xili Belitisasari. Nandin nan na falan na fa fala yenge gbeen kelima nen. A na falan famu fe toon nan xon alo xiyena.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xunsagi saxan naba sununi. ³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri jaxumen yo ra, han loxo xun saxan yi dangu.

⁴ Kike folon xii maxojen nun naaninna, n yi baa gbeen dexon ma naxan xili Tigiri baana. ⁵ N yi n yeen nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixena a ma e nun xemaan yeteen tagi xidin xidixi a tagi. ⁶ A fatin degema a ma alo geme fixena. A yetagin mayilenma alo kuyen na a jinna masxon. A yeen ligaxi alo tee degena. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo seten xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dexon, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi jan n yi, n yetagin yi maxete, a tjon. ⁹ N yi a fala ti xuiin me. N yi a fala xuiin mema waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹ A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafannxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni n deen de, bayo n xexi i tan nan fema iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingerje ayi. ¹² A mon naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi loxo singen naxan yi i bojeni i xa famun fen, i yi i yete magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi rame. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³ Koni Setanaa malekan naxan Perise boxon ma, na tixi n yee ra nen xii maxojen nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yeteen yi fa n mali. Nayi, n nadigi nen Perise mangane fema. ¹⁴ Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yeen na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵ A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin boxon ma, n yi n dundu. ¹⁶ Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n de kidin na, n yi n deni bi. Naxan yi tixi n dexon ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kannu, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷ Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸ Adamadiin maligan mon yi a yiin din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹ A yi a fala, a naxa,

† 9:25: A falan yisarin naxan ma, na feen seboxi Esirasi 7.11 kui. Nabiya falani ito Yesu faza waxatin nan falama.

“I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔɔɔn xa xunbeli. I senbe so, i wekile!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kanna xa falan ti, bayo i bata n senbe so.”

²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xetema, n xa sa Perise Yinna Mangan yenge. N na siga waxatin naxan yi, Gireki Yinna Mangan fama nen. ²¹ Koni naxan sebexi jɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliye n yaxuni itoe xili ma fɔ e gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yengeni Dariyusi Mede kaana mangayaan jee sin-geni.”

² “Iki n xa jɔndin fala i xa. Manga saxan daxɔma Perise xunna nen, a naaninden nafunla sɔtɔma nen dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nen Gireki yamanan xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nen, a nɔɔn sa e nun senbe gbeena. Naxan na a kenɛn, a na rabama nen. ⁴ Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nen, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyɛ a bɔnsɔnna xa, a mɔn senben mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunna nen, a radangu gbeteɛye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fanga-maan na nen, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nen, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ senbemaan nan na. ⁶ Neena ndee na dangu, e findima xɔyimaan na nen. Yiifari fɔxɔn mangana a dii temen fama nen kɔmen fɔxɔn mangan fema e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xɛmen nun a senben mi buma. Na waxatini, a soma nen yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun nax-anye tixi a bun. ⁷ Dii temena xabilan mux-una nde kelima nen a baba jɔxɔni, a fama nen kɔmen fɔxɔn mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yenge, a e nɔ. ⁸ A mɔn sigama e suxurene yetɛn na nen Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xɔnne gbeti daxin nun xema daxina. Na xanbi, a lu jee dando, a makuyaxi kɔmen fɔxɔn mangan na. ⁹ Kɔmen fɔxɔn mangan sigama nen yiifari fɔxɔn mangana yamanani, koni a mɔn xetema nen a bɔxɔni.”

¹⁰ “Kɔmen fɔxɔn mangana a diine yitɔnma nen yenge so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nen naxan sigama yeen na alo fufaan naxan bɔxɔnma, a mɔn yi xete a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanx-ina nde ma nen. ¹¹ Yiifari fɔxɔn mangan xɔlɔxina, a yi mini yengesodeni kɔmen fɔxɔn mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli.

Koni na ganla suxuma nen yengeni. ¹² Na ganla xalima nen, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nen, koni a mi nɔde sɔtɔma.”

¹³ “Amasɔtɔ kɔmen fɔxɔn mangan mɔn fama gali wuli wuyaxi malandeni nen dangu a fɔlɔn na. Waxati dando nun jee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nen e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nen yiifari fɔxɔn mangan xili ma. Hali gbalotɔna ndee murutema nen i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nen. ¹⁵ Kɔmen fɔxɔn mangan fama nen gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kendene mi a yee ratiye. E fangan janma nen. ¹⁶ Naxan na rafan kɔmen fɔxɔn sofa mangan ma, a na nan ligama nen, bayo muxu yo mi a yee ratiye. A daxɔma Yamana To Fajini nen, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷ “A a natama nen a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari fɔxɔn mangan xa lanna xidi, a wama nen a dii temen fi feni yiifari fɔxɔn mangan ma a jaxanla ra, alogo a nɔdene sɔte a ma kii naxan yi, koni a fe yitɔnxin mi lanma. ¹⁸ Na danguxina, a firifirima nen yamanane xili ma naxanye fɔxɔ igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nen, koni gali mangana nde a marayarabi kewanla kalama nen hali a tan yetɛn mi yarabi. ¹⁹ Na xanbi ra, a a fir-ifirima nen a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nen, a bira, a mi fa toma sɔnɔn.”

²⁰ “A jɔxɔn yibirani fitinatɔna nde rafama nen yamanan faji yireni. Koni soge dando, a halagima nen, a mi fata xɔle ra, a mi fata yenge ra.”

Manga jaxina fe kɔmen fɔxɔni

²¹ “Muxu jaxaxuxina nde tima nen a jɔxɔni, mangaya mahiban mi naxan ma. Bɔɔɔe xunbeli waxatin tagini, na xɛmen fama nen mangayaan tongodeni kɔtene ra. ²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nen e nun layiri mangana. ²³ A yanfan tima nen e nun bodene saratine kui, han a findi senbemaan na hali a xɔyine to mi wuya. ²⁴ Bɔɔɔe xunbeli waxatini, a sa fumama nen bɔxɔn nafulu yirene ma. A feen ligama nen a babane nun a benbane mi nɔ naxan lige. A yengen tɔnɔne yitaxun e nun nafunla nun sɔle feene. A kɔten nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵ “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wekilen nakelima yiifari fɔxɔn mangan xili ma nen. Yiifari fɔxɔn mangana a yitɔnma nen yenge so xinla ma, a gali xungbe senbemaan nakeli. Koni a mi nɔɔn sɔtɔma, bayo e yanfan daxɔma a ra nen. ²⁶ A

rabilinna muxune nun a yanfama. A ganla suxuma nen, sofa wuyaxi yi faxa. ²⁷ Manga firinna e bode toma nen yire kedenni koni bayo e sãndãmene rafexi fe ðaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasotã a rajanna waxati munma li. ²⁸ Kõmen fõxõn mangan xetema nen a konni e nun solõ fe wuyaxi. A bõjen tema Layiri Sarijanxin xili ma nen kira yi, a a rafan feen liga, a xete a konni.”

²⁹ “A waxatin na a li, kõmen fõxõn mangan mõn fuma nen yiifari fõxõn ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni. ³⁰ Kunkine fama a yengedeni nen sa keli sogegododeni Sipiri yamanani. A na yõntõ, a xetema a xanbi ra nen. A xõlen soma layiri sarijanxin xun na nen. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sarijanxini a ðõxõ luma nen ne xõn.”

³¹ “Sofane fama a yamarin bun nen, e makantande sarijanxin xun kala. E tanna dõxõma nen lõxõ yo lõxõ saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³² A layiri kalane yifuma a matõxõn xõn nen. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixõdõxõma nen e tondi a yii. ³³ Fe yee toone yamaan ye, ne muxu wuyaxi xaranma nen, koni nde dagalanma ayi nen waxatina nde yi silanfanna nun teen nun konyiyaan nun funmana fe ra.* ³⁴ E na dagalanje ayi na waxatini, e mali siyadi sotõma nen, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nen nafigiyan. ³⁵ Fe yee toone ye, nde faxama nen, alogo e sayaan xa yamaan sarijan, a a yixa, a fixa han waxati rajanni, bayo a mi fe fõ waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yete yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxõnna. A a yitema nen, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nen muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nen han Alaa xõlon yi defe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nen. ³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, ðaxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yete yigboma e birin xun na nen. ³⁸ E ðõxõni, a tan makantandene ala binyama nen a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nen xemaan nun gbetin nun bõxõ bun nafunle ra, e nun se xõnne. ³⁹ E nun na ala xõjen fuma nen taa makantaxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a nõõn fi a ma muxu wuyaxi xun na, a bõxõne fi a ma a kõtõnna ra.”

⁴⁰ “Waxati rajanni, yiifari fõxõn mangan kelima a xili ma nen, kõmen fõxõn mangan soma a xun na nen alo foye gbeena e nun a yenge so wontorone nun soo kanne nun yenge kunki wuyaxi. A tan sigama nen yanmanane kuine yi, a bõxõn e ma alo fufana,

a dangu. ⁴¹ A soma Yamanan Tofajin kui nen, muxu wuyaxi yi dagalanje ayi, koni Edõn nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yete sotõma a yii nen. ⁴² A nõõn sama nen bõxõ wuyaxin ma, hali Misiran mi a yete sotõma. ⁴³ A nõõn sotõma nen Misiran nafunla birin xun na e nun xemaan nun gbetin nun muran xõnne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nen a bun ma. ⁴⁴ Koni sogeteden nun kõmen fõxõn xibarune fama nen a magaxudeni, e nun xõlõ gbeen sigama nen kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxõri. ⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nen baane longonna ra geya binyaxin nun a sarijanxin ma binni. A fe rajanna yi a li, muxu yo mi a maliye.”

12

Waxati rajanna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nen

naxan i ya yamanan kantanma.

Na findima waxati xõdexen na nen

naxan ðõxõn munma liga

xabu yamanane folõni han iki.

I ya siyaan muxune kisima nen

naxanye xili na taran sebexi nii rakisin kitabun kui.

² A gbegebe naxanye xima bõxõn bun, ne xulunma ayi nen.

Ndee habadan nii rakisin sotõma, ndee yalagima nen, e yagi habadan!

³ Fe yee toone yanbanma nen

alo kore xõnna lonni yalanna, naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma,

ne degema nen alo sarene habadan habadan!”

⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni, kitabuni ito balan, han waxati rajanni. Nayi, a wuyaxi a xaranma nen, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, ðajõxõ firin gbete ye yi mini, boden tixi baan fõxõ kedenni, boden tixi fõxõ kedenni. ⁶ E keden yi falan nasiga xemen ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen binni, n yi a xuun me, a naxa, “N bata n kolõ Ala xinli naxan mi ðanma habadan, feni itoe buma nen han waxati saxon nun a tagi. Feni itoe kamalima nen, koni fõ muxu sarijanxine senben na ðan fefe.”

⁸ N yi a me, koni n mi a yee to, n yi a fala, n naxa, “N kanna, nanse minima feni itoe birin yi?”

* 11:33: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo falani itoe luma nɛn wundoni, e balan, han waxati rajanna. ¹⁰ A wuyaxi sarijanma nɛn, e fixa, e xelɛxelɛ. Naxudene a kobin nabama, a mi nɔɛ a yɛɛ toɛ. Fe yɛɛ toone a famuma nɛn.”

¹¹ “Xabu lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba ayi wax-atin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin dɔxɔn na a funfuni, xii wuli keden kɛmɛ firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma. ¹² Sɛwan na kannu xa naxan na dija han xii wuli keden kɛmɛ saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyeli, lu a fajin fari han a rajanna, i yi i matabu. I mɔn kelima nɛn alogo i xa i kɛɛn sɔɔ waxati rajanni.”

Hose Nabi Hose Alaa Falan Naxan Sebe

Neε fu Nabi Amosi wali waxatin xanbi ra, Nabi Hose yi findi Alaa fala raliin na Isirayila yamanani, a sogeteden kōmen fōxōn ma naxan mōn xili “Samari” yamanana fō neε keme solofere neε tonge suulun jōxōndōn benun Marigi Yesu xa bari. Nabi Hose wali nen na yi han neε mōxōneen nun suulun jōxōn, fayida han Asiriya mangan yi Samari yamanan suxu, Isirayila kōmen fōxōn kala waxatin naxan yi fō neε keme solofere neε mōxōneen nun firin benun Marigi Yesu xa bari.

Yamanan kala nen waxatini ito yi fefe (A mato: Mangane Firindena sora 14.23 han sora 17.23). Yerobowan ma mangayaan xanbini, Asiriya yamanan senben yi gboma ayi han Isirayila kaane yi gaxu a yeε ra. Manga wuyaxi yi ba mangayani yanfani Samari yamanani, muxune yi lu mangayani naxanye yamaan masuxuma kii jaxini. E yi muxune rafisama e bode xa, Nabi Amosi bata yi naxan ma fe fala nun. Alaa yamana denkeleyaan yi xunna kala. Suxure batun tan yi senben sōtōma.

Hose gbalō feni itoe nun e yidōxōne sōtōma a denbayaan nin. A jaxanla a yanfa nen, na yi findi misaala nun sandan na Ala naxan nawalima alogo Nabi Hose xa waliyiyaan falane ti Isirayila kaane xa. Ala yi a yamana tinxintareyaan nun suxure batu feene sa jaxalan yalunxin ma alogo yamaan xa a kolon a suxure batun mi fan. Hose naxa, fa fala suxure batun nun yalunyan e maliga e bode ra han! Muxun na a xun xanbi so Ala yi, a yi suxurena nde batu, na luxi alo jaxanla na a xun xanbi so a xemeni, a yi bira xeme gbete fōxō ra. Dōnxen na Ala mōn yigin nun xanuntenyaan nan ma fe falama (sora 14.2-10).

Nabi Hose a Kitabun sebexi dōxōde naanin:

Sora 1 han sora 3, Nabi Hose a denbayaan nun a kawandina fe

Sora 4.1 han sora 9.9, Isirayila kiin nun a bunna dinan kiraan xōn

Sora 9.10 han sora 14.1, Alaa yamana tinxintareyaan binla fōlōdena

Sora 14.2-10, Alaa xanuntenyaan nan senbe luma habadan.

Kitabun yireni ito a yitama en na a en nama sese batu ba Ala ra. Ala xōxōlōn. A mi wama a xōn a yamaan xa bira batu seene fōxō ra fō a tan.

¹ Alatala yi falan ti Beeri a dii xemen Hose xa, Yusiya yi mangayani Yuda yamanani waxatin naxan yi e nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya. Isirayila Manga Yowasi a diin Yerobowan yi mangayani Isirayila yi na waxatini.

Nabi Hose a denbayaan

² Alatala to falan ti fōlō Hose xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Sa jaxalan yalunxina nde tongo, i dii yalunxine sōtō, amasōtō yamaan yalunyaan nan ligama, e Alatala rabejin!”*

³ A yi siga, a sa Gomere tongo, Dibilayin ma dii temena. Na yi fudikan, a dii xemen bari a xa. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “A xili sa Yesereli, amasōtō waxatidi mōn, n Yehu a denbayaan jaxankatama nen amasōtō e faxan ti nen Yesereli yi. N mōn Isirayila mangayaan janna nen. ⁵ Na lōxōni, n na Isirayilaa yenge so xanla senben kalama nen Yesereli meremereni.”

⁶ Gomere mōn yi fudikan, a dii temen bari. Ala yi a fala Hose xa, a naxa, “A xili sa ‘Kininkinintarena,’ amasōtō n mi fa kininkininma Isirayila yamaan ma, n mi a mafeluma sōnōn. ⁷ Koni n kininkininma nen Yuda tan ma, n yi a rakisi Alatala senbeni, a Ala. N mi e rakise tanban na. Silanfanna† mi a ra, yengen mi a ra, soone mi a ra, soo ragine mi a ra.”

⁸ Gomere yi “Kininkinintaren” de ba, a fudikan, a dii xemen bari. ⁹ Ala yi a fala, a naxa, “A xili sa ‘Kantarena,’ amasōtō n ma yamaan mi fa e ra, e Ala mi na na.”

2

Isirayila hakene saranna

¹ “Koni, Isirayila kaane fama wuyadeni ayi nen

alo baan mejen sinna naxan mi lige, a mi yate. A yi a falama e xa menna nin, a naxa, ‘N ma yamaan mi e ra!’ Koni e fa xili bama nen menni, ‘Habadan Alaa diine.’ ”

² Yuda bōnsōnna nun Isirayila bōnsōnna e malanma nen, e kuntigi keden sugandi. E minima nen yamana gbete yi, amasōtō Ala yamaan na sabati lōxōn naxan yi, lōxō gbeen nan na ra.

³ E a fala e tadane ma, “Alaa Yamana” e nun e magilene, “Alaa Rafan Muxune!”

⁴ E e nga Isirayila maxadi, e a maxadi, amasōtō n ma jaxalan mi fa a ra, a xeme mi fa n na!

* 1:2: Muxun na suxurene batu e nun Ala, na luxi alo niin gbee yalunyaan na a ra. Ala xōlōma na kanna ma alo xemen xōlōma a jaxanla ma kii naxan yi, xa a bira xeme gbete fōxō ra. † 1:7: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

A xa yalunde maxidi seene ba a yetagin ma,
a yanga maxidi seene ba a xiŋe longonna ra.

⁵ Xanamu, n na a ragelima nen,
n yi a lu alo bari ləxəni.

N yi a lu alo tonbonna,
n yi a findi bəxə xaren na,
n yi a faxa ige xonla ma.

⁶ N mi kininkiniŋe a diine ma,
amasəto yalunde diin nan e ra.

⁷ E nga yalunyaan liga nen,
a yi e soto,

a a yete rayagi,
amasəto a a fala nen:

“N birama nen suxurene fəxə ra,
naxanye n ma donseen nun n ma min igen
soma n yii,

e nun n ma yeXeXe xabe dugin
nun n ma taa dugina,

e nun n ma turen nun n ma minsena.”

⁸ Nanara, n na a kiraan nafaxama nen ŋanle
ra

n yi a rabilin yinna ra,
alogo a nama fa a kiraan to.

⁹ A sigama nen a yangane fəxə ra,
koni a mi e liye.

A e fenma nen,
koni a mi e toe.

Na xanbi ra, a a falama nen:

“N xetema nen n ma xemen fema
alo a fələni,

amasəto n yi sewani menni
dangu iki ra.”

¹⁰ A mi a kolon
a n tan nan balon soma a yii,
e nun minseen nun turena.

N tan nan gbetin nun xemaan soma a yii
fonisireyani,

a yi e findi waliseen na Baali suxuren xa.

¹¹ Nanara, a balon nun minse bogin na mə,
n na ba a yii.

N na n ma yeXeXe xabe dugin
nun n ma taa dugin ba a yii

naxanye yi lan
e yi a ba a ragelixi.

¹² Iki n na a yagin naminima nen kenenni
a yangane yeXe xori,

muxu yo mi a be n yii.

¹³ N yi a sewan birin dan,
a sanle, a kike nenene,

a Matabu Ləxəne nun a binya ləxəne birin.

¹⁴ N na a bogise binle nun a xəde binle
kalama nen,

a yi a falan naxanye ma, a naxa,
“N saren ni itoe ra

n yangane naxanye soxi n yii!”

N ne findima fətonna ra nen, burunna
subene yi e kala.

¹⁵ Ala naxa,

“N na a fe ŋaxin saranma a ra nen ləxəne fe
ra

a wusulanna gan Baali suxurene xa nax-
anye ma.

A yi a maxidi a yiirasone nun a tunlasone yi,
a siga a suxurene fema,
a ŋinan n tan ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ Nanara, n na a mabandunma nen,

n yi a xali tonbonni,
n fala faŋin ti a xa.

¹⁷ N mən a bogise bili langane
raxetema a ma nen menni.

Akori meremerən yi findi yigin na.*

Isirayila sigin sama nen menni
alo a dii ŋəre waxatini,

alo a keli Misiran yamanani ləxən naxan yi.
¹⁸ Na ləxəni, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “I n xilima nen:
‘N ma xemena!’

I mi fa n xilima fa fala ‘N kanna, Baali.’

¹⁹ N Baali suxurene xinle bama nen i de,
alogo e xinle nama fa fala.

²⁰ Na ləxəni, n layirin tongoma nen
e nun burunna subene tagi,

e nun xəline nun bubuseene.

N xanla nun silanfanna nun yengen bama
nen bəxən ma,

n ma yamaan yi e sa bəŋe xunbenli.

²¹ N findima nen i ya xemen na habadan,
n findi i ya xemen na tinxinna nun sariya

kenən
nun hinanna nun kininkininni.

²² N findima nen i ya xemen na lannayani,
i yi Alatala kolon.”

²³ Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Na ləxəni,

n ni i ya maxandin yabima nen,

koren yi tule igen nagodo bəxən ma.

²⁴ Bəxən yi balon nun minse bogin nun
turen namini.

Ne yi Yeşereleli makone fan.

²⁵ N na Isirayila rasabatima nen bəxən ma n
yete xa.

N yi naxan ma

fa fala ‘Kininkinintarena’

n kininkininna a ma nen.

N yi naxan ma a ‘Kantarena.’

N na falama nen,

n naxa, ‘N ma yamaan nan e ra!’

Ne yi n yabi,

e naxa, ‘N ma Ala.’ ”

3

Alaa xanuntenyana Isirayila xa

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mən xa sa
xanuntenyaaan yita i ya ŋaxanla ra yangan
naxan yii, naxan findixi yalunden na. I xa a
xanu alo Alatala Isirayila kaane xanuxi kii
naxan yi, naxanye birama ala gbetene fəxə
ra, bogise ralixine rafan naxanye ma.” ² N
yi ŋaxanla futu gbeti gbanan fu nun suulun

* 2:17: Akori bunna neen fa fala kontofinla.

na, e nun murutu benbela keden nun a tagi.
³ N yi a fala a xa, n naxa, "Lu n konni waxati xunkuye. I nama yalunyaan liga. I nama xeme fe yo kolon. N fan luye i xa na kiini."

⁴ Amasoto Isirayila kaane luma nen waxati xunkuye ikiini: Manga mi e xunna, kuntigi mi na, saraxa mi na, kide game mi na, saraxarali doma mi na, suxure mi na. ⁵ Na xanbi ra, Isirayila kaane xetema nen, e Alatala fen, e Ala, e nun Dawuda, e mangana. E gaxuxin yi fa Alatala ma e nun a nema waxati famatoni.

4

Isirayila tinxintarena

¹ Isirayila kaane,
 e Alatalaa falan name!
 Amasoto kitina Alatala nun e tan tagi.
 A naxa, "Lannaya mi fa na.
 Hinan mi na.
 Ala kolon mi fa yamanani ito yi.
² Dangan nun wulen nun faxan nun mujan
 nun yalunyaan nan na.
 Gbalon bata gbo ayi,
 faxan tima a bode fari."
³ Nanara, e yamanani xarama nen,
 a niimaseen birin yi xosi.
 Subene nun xoline,
 hali baa yexene fan faxama nen.
⁴ Koni muxu yo nama matandin ti,
 muxu yo nama yamaan mafala,
 amasoto kitina nxu nun saraxaraline nan
 tagi.

⁵ E tan saraxaraline nun nabine tantanma
 keeen nun yanyin na.

Nanara, n na e nga Isirayila faxama nen.

⁶ N ma yamaan bata kala,
 amasoto kolonna dasaxi a ma.
 Bayo e bata e me kolonna ra,
 n bata e ba n ma saraxaraliyani.
 Bayo e bata e Alaa sariyan nabeyin,
 n fan bata e diine rabeyin.

⁷ Saraxaraline nema wuye ayi,
 e yulubine fan gboma ayi.
 Nanara, n na e binyen masarama nen yagin
 na.

⁸ E lugoma n ma yamaan yulubine xon.
 Yamaan hakene e nii yifanma e ma.

⁹ A ligama nen saraxaraline ra alo yamana,
 n yi e kewanle saran e ra.

¹⁰ E e degema nen,
 koni e mi lugoma.
 E suxurene batuma,
 koni ne mi e rasabatima.
 Amasoto e bata Alatala rabeyin,
 e yi e sobe so ¹¹ yalunyaan ma
 e nun dolo fonna nun dolo nene minna.
 Ne nan e xaxinla kalaxi.

* **4:15:** Beti-Aweni bunna nen fa fala hake kanne banxina. A falan tima Beteli taan nan xili ma naxan bunna neen Alaa banxina.

¹² N ma yamaan suxure wudine
 maxodinma,
 alo dunganna nan falan tiye e xa.

Amasoto yalunya xaxinla bata e ralob ayi,
 e yalunyaan ligama Ala ra.

¹³ E saraxan bama geya gbeene xuntagi.
 E wusulanna ganma geyane fari,
 xanamu warine nun wudi tofajine nun
 kondene bun ma,

e nun wudi bebelen naxanye ninin gbo.
 Nanara, e dii temene yalunyaan ligama
 e nun yalunden nan e bitan gilene ra.

¹⁴ N mi e dii temene yulubine saranma e ra
 bayo e yalunyaan ligama,
 hanma e bitan gilene
 bayo yalunden nan e ra.

Bayo e tan yeten yalunyaan ligama e nun
 yalundene,

e nun jaxalan yalunxine saraxan bama.
 Yama xaxilitarena a gima a bononi.

¹⁵ Isirayila, xa i lu yalunyani,
 e nama Yuda ti haken ma,
 e nama siga Giligali yi,

e nama te Beti-Aweni yi.*
 E nama e kolob Alatala xinli!

¹⁶ Xa Isirayila murutexi
 alo jinge mataganxina,
 Alatala xa e masuxu di?
 Alo yexeedina meremere fajin ma.

¹⁷ Eframi bonsonna muxune bata kankan
 suxure batun ma, e lu na!

¹⁸ Xa e minseene bata dasa,
 e sa dangu yalunyaan ma.
 E mangane waxi yagin nan xon.

¹⁹ Nanara, wuluwunla e xalima nen,
 e yi yagi e saraxane fe ra.

5

Kitina Isirayila xili ma

¹ Saraxaraline, e ito rame!
 Isirayila kaane, e liga ki fajin!
 Mangana denbayana,
 e tuli mati!

Amasoto kitina e tan nan xili ma.
 E bata findi woson na Misipa yi,
 e nun luti ratixina Taboro geyaan ma.

² E bata yili tilinxin ge yamaan yee ra Sitimi
 yi.

Koni n tan na feen saranma e birin na nen.

³ N na Eframi bonsonna kolon,
 Isirayila mi luxunxi n ma.
 Bayo iki, Eframi bonsonna,
 e bata yalunyaan liga.

Isirayila bata a yete raxosi.
⁴ E bata kankan e kewanle ma,
 e mi fa xetema e Ala ma.
 Amasoto yalunya xaxinla bata so e yi,
 bayo e mi fa Alatala kolon.

⁵ Isirayilaa wason nan sereyaan bama a xili ma.

Isirayila nun Efirami bənsənnə muxune da-galanma ayi nən e hakəni,

Yuda fan birama nən e fəxə ra.

⁶ E na e yəxə kurune nun jingene ba saraxan na,

e Alatala fen,

e mi a toə mume

bayo a bata keli e ye.

⁷ E bata tinxintareyaan liga Alatala ra,

e diine bari e yangane xa.

Iki, kike keden peen nan luxi,

e bəxən yi kala.

⁸ E xətaan fe Gibeya yi,

e xətaan fe Rama yi!

E yenge so sənxi te Beti-Aweni yi!

Bunyamin kaane, yaxune e xanbi ra!

⁹ Efirami bənsənnə kalama nən Fe Saran ləxəni.

N jəndin nan falama Isirayila bənsənnə xa iki.

¹⁰ Yuda kuntigine bata liga

alo naxanye e bəxən dan gəməne maxetema.

N ma xəbən fama e ma nən alo fufana.

¹¹ Efirami bənsənnə jaxankataxi,

a yalagixi,

bayo a biraxi fe fune nan fəxə ra.

¹² N bata Efirami bənsənnə tərə alo setena,

e nun Yuda bənsənnə alo furena.

¹³ Efirami bənsənnə to a furen to,

Yuda bənsənnə to a furene deene to,

Efirami bənsənnə yi siga Asiriya yamanani,

a xəraan nasiga Manga Gbeen ma a mali feen na.

Koni a mi nəe e rakendeye,

a mi nəe e furen deene raxunbele.

¹⁴ Amasəto, n luma nən

alo yatana Efirami bənsənnə xa,

alo yata gbeena Yuda bənsənnə xa.

N ne yibəma nən, n siga e ra,

muxu yo mi e be n yii.

¹⁵ N mən xetema nən n dəxədeni,

han e yi e ti e sənne ra,

e n fen.

E na tərə tun,

e n fenma nən.

6

Isirayila xili fena Ala ma

¹ E fa be,

en xete Alatala ma!

Amasəto a bata en yibə,

koni a mən en nakendeyama nən.

A bata en garin,

koni a en maxələdene maxidima nən.

² Xii firin na dangu,

a en niin birə en yi mən,

a xii saxandeni a en yitən,

en yi lu a yetagi.

³ En xa Alatala kolon,

en bira a kolonna fəxə ra.

Alo kuye yibaan to fama,

a fan minima nən kenenni yati!

A fama nən en xa

alo tulen jemən na,

alo furu tulen naxan bəxəni kunma.

⁴ N nanse ligama e tan na,

Efirami bənsənnə?

N nanse ligama e ra,

Yuda bənsənnə?

E hinanna luxi nən

alo xətən ma kundana,

alo xiila naxan yolonna

a xuya ayi mafuren!

⁵ Nanara, n na e yenge ma nən nabine ra,

n na e faxama nən n deen fala xuine ra.

N ma kitine fixa alo kenenna.

⁶ Amasəto hinanna rafan n ma dangu saraxan na.

Ala kolonna dangu saraxa gan daxine ra.

⁷ E bata layiri kala alo adamadiine,

nayi e bata n yanfa.

⁸ Galadi taan nafexi fe jaxi rabane nan na,

han wuli funfune toma ayi.

⁹ Alo mafu tiin naxanye muxune legedenma luxunni,

saraxarali ganla fan bata faxan ti Siken taan

kiraan xən,

e gbalone raba.

¹⁰ N bata fe jaxine to Isirayila yamaan ye:

Efirami bənsənnə bata yalunyaan liga,

Isirayila bənsənnə e yete raxəsimə.

¹¹ I tan fan, Yuda,

se xaba waxatin nagidixi i xa,

n na fa n ma yamaan suxu muxune ra wax-atin naxan yi.

7

Isirayilaa hakena

¹ N to wa Isirayila bənsənnə rakendeya feni,

Efirami bənsənnə hakən mən yi keli.

Samari a jaxun yi mini kenenni.

Bayo e darixi yanfan soe.

Mujadene soma,

mafu tiine yi lu tandeni.

² E mi e mirima

fa fala n xaxili e jaxuyane birin xən.

Iki e kewanle e rabilinxi,

e hakene n yetagi waxatin birin.

Yanfan Mangan ma

³ Itoe rafan mangan ma,

koni e jaxu!

E wulene rafan kuntigine ma.

⁴ E birin yalunde.

E kui feene wolonxi alo buru gandena.

A na wolon,

buru ganna mi fa a teen nafe

keli burun bənbə waxatini han a yi te.

⁵ Na kiini, mangana jaxajaxan ləxəni,

kuntigine xunne yi keli dəbən na.

Mangan yi magele tiini itoe rasene.

6 E xaꝑe alo sulun teena,*
 e maso mangan na, e xa yanfan so a ma.
 E boꝑe teen dege ma nen koena ngaan na,
 xoꝑanni a keli alo wonson teena.
 7 Isirayila kaane xaꝑe alo sulun teena,
 e e kuntigine raxarima,
 e e mangane birin faxa.
 Anu, na sese mi n maxandima.
 8 Efirami boꝑsonna basanma siyane ra.
 Efirami boꝑsonna findixi buru xunna ra
 naxan foꝑo keden ganxi
 bode foꝑo mi ganxi.
 9 Xoꝑene a senben kalama
 koni a mi sikema.
 Foriyana a suxuma,
 koni a mi a rakorasima.
 10 Isirayilaa wason sereyaan bama a xili ma.
 Koni na birin kui,
 a mi xetema Alatala ma, a Ala,
 a yi a fen.
 11 Efirami boꝑsonna luxi nen
 alo ganba xaxilitarena
 naxan madaxuma sinma!
 A Misiran boꝑon xilima waxatina nde yi,
 a fa bira Asiriya mangane foꝑo ra.
 12 Xa e siga,
 n yalaan wolima nen e fari,
 n yi e rabira alo xolina.
 N yi e yulubine saran e ra,
 alo e rakolonxi kii naxan yi e malanni.
 13 Gbalona e xa,
 amasoꝑo e e gima n ma!
 Fitina na e xa,
 amasoꝑo e murute xi n ma.
 N yi waxi e xunba feni,
 koni e wulene falama n xun ma.
 14 E mi n maxandima e boꝑene yi,
 koni e wugama e sadene nan ma.
 E kunfama donseen nun doꝑon foꝑo ra,
 koni e e masiga n tan na.
 15 N tan nan e maxaranxi,
 n yi senben fi e ma,
 koni e fe ꝑaxine mirima n xili ma.
 16 Naxan kore,
 e mi xetema na ma,
 e yanfan tima
 alo xali yidoxina.
 Nanara, e kuntigine faxama nen silanfanna
 ra,
 e de ꝑaxune fe ra.
 Misiran kaane yi e magele na ra.

8

Isirayilaa suxure batuna

1 E xoꝑani taꝑ,
 yaxun godoma nen Alatala banxin ma alo
 singbinna.
 Amasoꝑo yamaan bata n ma layirin kala,
 e yi murute n ma sariyan ma.
 2 E soꝑoxoma n xinla ra:

“Nxo Ala, nxu i kolon,
 nxu tan, Isirayila!”
 3 Koni, naxan fan,
 Isirayila bata a me na ra,
 nanara yaxun birama nen a foꝑo ra.
 4 E bata mangane ti n ma
 yamarin mi naxan na,
 e bata kuntigine ti
 e mi n maxodin.
 E bata suxurene rafala e gbetine nun e
 xemane ra,
 nanara e raxarima nen.
 5 Ala bata i ya jinge dii suxuren nawoli ayi,
 Samari kaane!
 N ma xoꝑon bata keli e xili ma han!
 Han waxatin mundun yi
 e tonde e rasarijanꝑe?
 6 A kelixi e tan nan yii,
 e tan Isirayila kaane.
 Walikena nde nan a rafalaxi,
 Ala mi a ra!
 Nanara, Samari a jinge dii suxuren kalama
 nen fefe!
 7 Naxan na fe ꝑaxin nakeli,
 gbalon nan xetema a ma.
 Nanara, hali murutun tonson keden,
 e mi a soꝑoma xeen ma.
 Xa na nde mini,
 na mi murutu fuꝑi raminne.
 Hali na nde yi na nun,
 xoꝑene nan yi a donma.
 8 Isirayila bata kala!
 E taꝑon mi fa na siyane ye.
 9 E bata siga Asiriya yi,
 alo burunna sofanla
 naxan sa tima a danna.
 Nayi, Efirami boꝑsonna bata a yete sara a
 suxurene ma.
 10 Hali e bata kantan tiine sara siyane tagi,
 iki n na e birin malanma nen,
 alogo e xa sa taꝑo ndedi Manga Gbeena
 goronne bun ma.
 11 Efirami boꝑsonna bata yulubi xafari
 saraxa gandene rawuya ayi,
 koni ne bata findi yulubi tongoden na.
 12 N bata n ma sariyane birin sebe e xa,
 koni e a toxi alo se xoꝑena.
 13 E saraxane ba,
 e kiseene rali,
 e a suben don.
 Koni ne mi rafan Alatala ma.
 Iki, Alatala xaxili e hakene xon,
 a e yulubine saranma e ra nen.
 E xete Misiran boꝑon ma.
 14 Naxan Isirayila daxi
 e bata jinan na xon,
 e sa manga banxine ti.
 Yuda bata a taaf ratangaxine rawuya ayi,
 koni n teen nafama nen e taane yi,
 a yi e yinne gan.

* 7:6: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

9

Isirayila yulubine saranna

¹ Isirayila, i nama sewa,
i nama jaxan alo siyaan bonne.
Bayo, i to suxure xɔɔn batu,
i findi yalunden nan na.
Yalunden kɔntɔnna bata jaxun i de
murutu bɔnbɔdene birin yi!
² Koni ne murutu bɔnbɔdene
nun manpa ige badene mi fa yamaan
baloma mume!
Minseen dasama e ma nɛn.
³ Amasɔɔ, e mi luxi Alatalaa yamanani,
Eframi bɔnsɔnna xetema nɛn Misiran yi,
e yi donse haramuxine don Asiriya yi.
⁴ E mi fa minse saraxane rabɔxɔnna Alatala
xa.
E saraxane mi a kenɛnɛ.
E saraxan haramuxi
alo janden buruna.
Naxanye na a don
e e yete raharamu.
Bayo e buruna e tan yetɛɛn lugoma nɛn,
a mi soma Alatalaa banxini mume!
⁵ E nanse ligama sali lɔxɔne yi,
Alatala batu lɔxɔne yi?
⁶ Hali e sa mini halagin bun,
Misiran bɔxɔna e suxuma nɛn,
e maluxun Nofi taani.
Tansinne sabatima e yii se fajine nun
gbetin fari,
janle fan sabatima e bubune kui.
⁷ Fe Saran lɔxɔne fama,
fe yɛba lɔxɔne bata yiso.
Isirayila bata sɔnxɔ, e naxa,
“Kɔmɔn nan nabiin na,
Alaa Niin naxan yi
na daxuya falane nan tima.”
E hakene nun e xɔnnantenyaaan bata gbo ayi
de!
⁸ Kantan muxun nan Eframi bɔnsɔnna ra n
ma Ala xili ma.
Nanara, luti ratixine nabina kiraan birin
xɔn,
Xɔnnantenyaaan nan luxi a xa Alaa banxini.
⁹ E bata so mayifu feene yi,
alo naxan ligaxi Gibeya yi.
Ala xaxili e hakene xɔn,
a e yulubine saranma e ra nɛn.
¹⁰ N to Isirayila to,
a ligaxi alo jaxundanne tonbonni.
N to e benbane to,
e ligaxi alo xɔden bogi singena.
Koni e yi siga Baali-Peyori mabinni,
e yi e yete taxu na yagi suxuren na,
e raharamu alo e naxan batuma.
¹¹ Eframi bɔnsɔnna a binyen janma nɛn
alo xɔliin na tugan.
Dii bari mi na,
fudikanya mi na,
se mi toma.

¹² E na e diine ragbo,
n na e birin bama nɛn e yii.
Gbalon ne xa,
n na n mɛ e ra.
¹³ N bata Eframi bɔnsɔnna sabatixin to yire
fajini
alo Tire taana.
Koni Eframi a diine soma nɛn faxa tiin yii.
¹⁴ Alatala, a lan i xa nanse fi e ma?
E jaxanle dii kuine kala,
e xijene yi xara.
¹⁵ E jaxuyaan birin yitaxi nɛn Giligali yi.
N na e rapaxuxi mɛnna nin
e kewali jaxine fe ra.
N na e kedima nɛn n ma banxini.
N mi fa e rafanɛ mume!
Muxu murutɛxine nan e kuntigine birin na.
¹⁶ Eframi bɔnsɔnna luxi nɛn
alo sansiin naxan lisixi a ra,
a salenne bata xara,
a mi fa bogima sɔnɔn.
Xa e diine bari,
n na e rafan diine birin faxama nɛn.
¹⁷ N ma Ala e rabɛjinna nɛn,
amasɔɔ e mi e tuli matixi a ra.
E findima nɛn sigatine ra siyane tagi.

10

Isirayila makitina fena

¹ Sansi bili sabatixin nan yi Isirayila ra,
naxan yi bogi gbeen tima.
A bogine to wuya fɔlɔ,
a yi fɔlɔ saraxa gandene rawuyɛ ayi.
A yamanan to sabati fɔlɔ,
a yi kide gemene maxidi.
² Bayo e bɔɛni taxunxi,
iki na yalagin goronna sama e xun ma nɛn.
Ala e saraxa gandene rabirama nɛn,
a yi e kide gemene kala.
³ Nayi, e a falama nɛn,
e naxa, “Manga mi fa nxu yii,
amasɔɔ nxu mi gaxuxi Alatala yɛɛ ra.
Hali mangana,
a nɔɛ nanse lige nxu xa?”
⁴ E falane tima,
e e kɔlɔma wulen fari,
e layirine xidi.
Nanara kitine bata wara ayi,
alo sise xɔlene xɛɛ bixini.
⁵ Samari kaane xaminna nɛn jinge dii sux-
urena fe ra
naxan Beti-Aweni yi.
Yamaan sunuma nɛn a fe ra.
A saraxaraline fan sunuma nɛn a xa,
naxanye yi sewama a binyeni,
bayo a bata ba e yii.
⁶ A xalima nɛn Asiriya yi,
a fi Manga Gbeen ma.
Eframi bɔnsɔnna yagima nɛn,
Isirayila yagima nɛn a fe yitɔnxine xɔn.

7 Samari nun a mangan fan ligama na kii nin,

e xalima nen

alo tamin naxan igen xun ma.

8 Se naxi batude matexina kalama nen, naxanye findixi Isirayilaa yulubin na.

Nanle nun tansinne sabatima nen e saraxa gandene fari.

E a falama nen geyane xa, e naxa,

“E nxu ye maluxun!”

E yi a fala yire matexine xa,

e naxa, “E bira nxu fari!”

9 Xabu i naxan liga Gibeya yi, Isirayila, i mon na yulubin fari!

E luxi menna nin!

Yengen xa mi a ra

naxan fe naxi rabane lixi Gibeya yi?

10 A na n ken, n

na e yulubine saranma e ra nen.

Siyane e malanma nen e xili ma,

alogo e xa e suxu,

e yi e xidi e hake wuyaxine fe ra.

11 Anu, Efirami bansonna yi luxi nen

alo jinge gile xuruxina,

wanla rafan naxan ma.

Nanara, n xun xidi wudin xidixi a xunna ma,

n yi Efirami bansonna rawali.

Fo Yuda bansonna xa xen bi.

Fo Yaxuba bansonna xa baxon nawali.

12 E xa seen si tinxinni,

e sa hinanna nan sotoma a xaba waxatini.

E xee nenene sege,

bayo Alatala fen waxatin bata a li,

han a yi fa,

a sariya kenden sa e xa.

13 Koni e tan bata seen si tinxintareyani,

a xaba waxatini e bata a saran naxin soto.

E bata bogin don wulen naxan sotoxi.

Amasoto e laxi e yenge so wontorone ra,

e nun e sofa senbmane,

14 Yengen kelima nen yamaan xili ma.

E yinne birin kalama nen,

alo Saliman to Beti-Aribeli taan kala waxatin naxan yi.

Na waxatini, ngane nun diine faxa nen e bode xon.

15 A ligama na kii fan yi nen

Beteli muxune ra,

bayo e naxu han!

Na subaxan ma,

Isirayila mangan halagima nen fefe!

11

Ala kininkininna Isirayila ma

1 Isirayila to yi xurun,

n yi a xanu.

N yi n ma dii xemen xili a xa

keli Misiran baxoni.

2 Koni n to yi e xilima,

e yi e masiga n na.

E yi saraxan ba Baali suxurene xa,

e yi wusulanne gan suxurene xa.

3 N tan nan yi Efirami bansonna maxaranma siga tideni,

n yi e suxu e yiine ma,

koni e mi a kolonxi

a n tan nan yi e rakendeyama.

4 N yi e mabandunma

marafanna nun xanutenyaan nin.

N tan nan xun xidi wudin baxi e xunna ma,

n yi n felen n donseen so e yi.

5 E xetema nen Misiran baxoni yati!

Asiriya yamanan nan non sotoma e xun na, amasoto e bata tondi fe n ma.

6 Nanara, sofane fama silanfanne ra e taane yi,

e yi e taan den wurene gira

Isirayila kaane fe yitoxine fe ra.

7 N ma yamaan kankanxi muruten ma,

e birin bata ala gbete ye fen

koni e mi xunna kenla fiye e ma.

8 Koni, Efirami, n xa i rabejin di?

N xa Isirayila so yiini di?

N xa i liga alo Adamaha ba?

N xa i lu alo Seboyimi ba?*

N baje wolonxi n kui.

N ma kininkininna birin bata fa.

9 N mi a ligama n ma xolo gbeen xasabini,

n mi fa Efirami bansonna kalama,

amasoto Ala nan n na,

muxu mi n na.

Sarijantoon nan n na i fama,

n mi fama xoloni.

10 Bayo e sa birama nen Alatala foxo ra,

a na wurundun alo yatana.

A tan na wurundun,

a diine fama xuruxurunne nen

keli baan de.

11 E fama xuruxurunne nen

alo xoline keli Misiran yamanani,

alo ganbane e keli Asiriya yamanani.

N na e radaxoma nen e banxine yi.

Alatalaa falan nan na ra.

12

Isirayilaa yulubina

1 Efirami bansonna n nabilinxi wulen na.

Isirayila yamana n yanfama.

Koni Yuda kaane mon biraxi Ala nan foxo ra,

e lannayaan nabama e nun sarijandene.

2 Efirami bansonna e masoma fe fufafune nan na,

a luxi alo a foyen nan sagatanma ferijen ghen!

A wulen nun fe naxin nawuyama ayi.

A layirin xidima e nun Asiriya yamanan tagi,

* 11:8: Adamaha taan nun Seboyimi taan kala nen Sodoma nun Gomora xon ma. Na feen sebexi Sariyane 28.22 kui.

a Oliwi turen soma Misiran mangan yii.

³ Alatala Yuda muxure makitima nɛn,
a Yaxuba bɔnsɔnna wali ɲaxin saranma a ra
nɛn,

a yi a saren fi a kɛwanle ra.

⁴ A a nga kui,

Yaxuba yi a tada santinban suxu,*

a to fori,

e nun Ala yi gerenna so.

⁵ E nun malekan yi yengɛn so,
a nɔɔn sɔɔ.

A yi wuga, a yi mayandin ti.

Yaxuba Ala li Betɛli nin.

E nun Ala falan ti mɛnna nin.

⁶ Alatala, Ala Senben Birin Kanna nan yi na
ra.

Xili gbee kanna nan Alatala ra.

⁷ I tan xa fa i ya Ala ma,

i hinarɲɛ ayi,

i sariyan suxu.

I xaxili ti i ya Ala ra waxatin birin!

⁸ Isirayila yanfan tima

alo sarematina,

ligase ɲaxin naxan yii.

Munɲan nafan a ma.

⁹ Efirami bɔnsɔnna bata a fala,

“N bata bannaya han!

N bata nafunla sɔɔɔ,

koni n ma wanla tɔnɔn nan a ra!

Hakɛna hanma yulubi yo mi n ma.”

¹⁰ Alatala nan n tan na, i ya Ala,

naxan i rafaxi keli Misiran yamanani.

N mɔn i radɔxɔma nɛn bubune bun
alo yamaan yi kii naxan yi na waxatini.

¹¹ N bata falan ti nabine xa,

e yi toone ti n xɔn.

N bata sandane sa nabine xa.

¹² Xa suxurene Galadi yi,

e yetɛɛn luma nɛn fuu!

E ɲingene bama saraxan na Giligali yi,

koni e saraxa gandene luma nɛn

alo gɛmɛ malanxine xɛɛne ma.

¹³ Yaxuba a gixi nɛn

sigɛ Arami yamanani,

Isirayila yi wanla ke a ɲaxanla futu seen na,

a yi xuruseene kantan.

¹⁴ Alatala Isirayila raminixi nɛn

Misiran bɔxɔni nabiin xɔn,

a Isirayila kantan nabiin sabun na.

¹⁵ Koni Efirami yi Ala raxɔɔ gbeen ti.

Nanara, a marigin mi a mafeluma a faxa
tixin na,

a a xɔnnantɛnyaan naxɛtɛma a ma nɛn.

13

Alaa xɔɔɔna Isirayila ma

¹ Efirami bɔnsɔnna na yi falan ti,
birin yi gaxuma nɛn.

A yi binyaxi nɛn Isirayila yi.

Koni a findi sɔn kanna nan na

a Baali suxuren batu, a faxa.

² Iki e mɔn yulubin nan ligama,

e sawurane rafalama gbeti xulunxin na.

E kɔta suxure rafaladeni,

koni xabuna wanla gbansanna nan e ra.

A falama e ma

a e adamane bama saraxan na!

Koni ɲinge dii suxuren tan,

e na tan sunbama!

³ Nanara, e ɲanma nɛn

alo xɔtɔn ma kundana,

alo xiila naxan yolonma xɔtɔnni,

alo foyen se gbaxan naxan xalima lonna
fari ma,

alo tutin naxan minima banxi sulunna xɔn.

⁴ Alatala nan n tan na, i ya Ala,

naxan i raminixi Misiran yamanani.

I nama ala gbɛtɛ kolon

fɔ n tan.

I rakisima mi na fɔ n tan.

⁵ N yengi saxi i xɔn tonbonni, bɔxɔ xareni.

⁶ Koni, n to e balo, e yi lugo.

E to lugo, e bɔɲɛn yi waso ayi.

Nanara, e ɲinanxi n xɔn.

⁷ N luma nɛn e xa alo yatana,

alo burunna ɲarina,

n yi e suxu kiraan xɔn.

⁸ N na e suxuma nɛn

alo sube xɔɲɛn naxan ma diiye baxi a yii.

N yi e bɔɲɛni bɔ.

N yi e don alo yatana.

Burunna subene e yibɔma nɛn dungi dun-
gin na.

⁹ Isirayila, i ya kalan ni i ra,

bayo i kelixi nɛn n xili ma,

n tan, i ya mali ti fajina.

¹⁰ Iki, i ya Mangan minen?

A xa i rakisi i ya taane birin yi!

I ya kitisane minɛn,

i yi a falama naxanye fe ra

“Mangan so nxu yii e nun kuntigine?”

¹¹ N bata Mangan so i yii n ma xɔɔni,

n na a bama nɛn i yii n ma xɔɔni.

¹² Efirami bɔnsɔnna hakɛn nun a yulubin
namaraxi.

¹³ Tɔɔɔne fama nɛn a ma

alo ɲaxanla kuiin na keli a ra.

Koni dii xaxilitaren na a ra.

A bari waxatin na a li,

a mi tinɲɛ bareɛ.

¹⁴ N na e xunbama nɛn laxira senbeni,

n yi e xunsara sayani.

Faxana, i ya fitinan minen?

Sayana, i ya faxa ti senben minen?

N mi fa kininkininma.

¹⁵ Hali a to sabatixi a ngaxakedenne tagi,

Alatala sogetede foyen nafama nɛn keli ton-
bonni,

a ticine nun xɔɲinne xɔri.

* 12:4: Gulunne nan yi Yaxuba nun a tada ra. Na feen sebexi Dunuɲa Fɔɔn 27.36 kui.

E se x̄ori ramaraden kui gelima n̄n.

14

¹ Samari kaane yulubine saranma e ra n̄n,
amas̄o e bata muruṭe e Ala xili ma.
E faxama n̄n silanfanna ra,
e dii ɲ̄orene bira b̄ox̄oni,
e ɲ̄axalan fudikanne kuine rab̄o ayi.

Isirayila kaane xa tubi Ala ma

² Isirayila, fa Alatala ma, i ya Ala!
Amas̄o i hakene bata i rabira.

³ E tubi Alatala ma
ε a mafan falan na.
E a fala a xa, ε naxa,
“Nxu mafelu nxu hakene birin na,
i nxu rasene ki faj̄i,
alogo nxu xa tantun xuiin findi nx̄o saraxan
na.

⁴ Asiriya kaa mi nxu rakise,
nxu mi tema soone fari yenge xinla ma.
Nxu mi fa a fale nx̄o se rafalaxine ma, ‘Nx̄o
ala!’
Amas̄o i tan nan kininkininma kiridine
ma.”

⁵ N na e x̄onfenma n̄n e na xun x̄on sigani.
N na e xanuma n̄n fonisireyaan na,
amas̄o n ma x̄olon bata x̄ete e f̄ox̄o ra.

⁶ N luma n̄n Isirayila xa alo xiila,
a tofanma n̄n
alo gabalan fugaxina.
A sabatima n̄n
alo wudi binla naxanye Liban yamanani,

⁷ alo wudi binla na maɲ̄ingi a faj̄in na,
a tofanma n̄n alo oliwi wudina,
a xiri faj̄in yi mini
alo Liban suman f̄ot̄onne.

⁸ Yamaan fama Isirayila ma
alo e soma wudi binla nan ninin bun.
E maala m̄on fanma n̄n.

E sabatima
alo manpa binla * na fuga.
E xinla s̄ot̄oma n̄n
alo Liban minseen faj̄ina.

⁹ Efirami b̄ons̄onna,
nanse m̄on nxu nun suxurene tagi?

N tan nan i ram̄ema,
n yi n yengi sa i x̄on.
N luma n̄n i xa
alo wudi gbee xindena.
I bogin s̄ot̄oma n tan nan na.

¹⁰ Fekolonna nde ra?
A xa feni itoe famu!
Xaxilimane xa e yeṭ to!
Amas̄o Alatalaa kirane tinxin,
tinxin muxune sigan tima n̄n e x̄on,
koni muruṭe muxune dagalanma ayi n̄n na
yi.

* 14:8: Wudi binla nde na yi, m̄en kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

Yoweli Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Yoweli naxan kawandini ito baxi, a fe mi sebexi yire gbetε yo yi Kitabun kui. Nanara, muxune mi a sebe waxatin kolon. A luxi nen alo tuguminne nan yi Isirayila kaane tɔrɔma na waxatini naxanye yi luxi alo suɲε xungbene. E ganla nan yi fama, e seene deene don e ma, na yi findi fitina feen na Yoweli waxatini. Yoweli yi a fala, a na fe sifan ligama nen bayo yamaan mi tubixi Alama.

Yoweli nan a sebexi, a lɔxɔna nde, Alaa Nii Sarijanxin nagodoma nen muxune birin ma. Na sebexi Yoweli sora 3.1-2 kui. Denkeleya muxu singene nan na feen toxi rakamale Nii Sarijanxin godo lɔxɔni. Na sebexi Xerane 2.16-21 kui.

¹ Alatala falan naxan ti Yoweli xa, Petuweli a dii xemena.

Tuguminne gbalon yamanani

² ε tan fonne, ε feni ito rame,
ε tan yamanan muxune,
ε birin xa ε tuli mati.
Fe sifani ito ɲɔxɔnna bata yi liga ε waxatini ba,

hanma ε benbane waxatini?
³ ε a yeɓa ε diine xa,
ε diine yi a yeɓa e diine xa,
ε diine yi a yeɓa mayixete famatɔne xa.

⁴ Suɲεne donseen naxanye luxi,
tuguminne bata ne don.
Tuguminne naxan luxi,
xoxorone bata na don.
Xoxorone naxan luxi,
songolonbalane bata na don.

⁵ ε xulun, dɔlɔ minne,
ε wuga!
ε birin xa gbelegbele,
ε tan naxanye dɔlɔn minma,
bayo manpa bogine bata kala,
e ba e de.

⁶ Ganla nde bata fa fu n ma yamanan ma,
e fangan gbo,
e wuya han e mi yate.
E ɲinne luxi alo yatan ɲinne,
e gbεgbene luxi
alo yata gilɛn gbeene.

⁷ E n ma manpa binle kalama.
E n ma xɔde binle ɲan fefe,
e yi e yixin,
e yi e kobelene ba e ma,
e yiine yi gbendu fefe!

⁸ ε mawuga
alo sungutunna kasa dugini ɲandeni
naxan a xemɛn wugama,

a baxi dɔxɔdeni naxan xɔn.

⁹ Bogise saraxan nun minse saraxan bata ɲan Alatalaa banxini.

Saraxaraline sunuxi, Alatalaa walikεne.

¹⁰ Xεεne bata kala,

bɔxɔn bata xara.

Bogiseene bata raxɔri.

Manpa bogi igen bata so a ra.

Turen bata ɲan.

¹¹ Xεε biine bata yigitege.

Manpa bili nakɔ sane gbelegbelema sununi,
murutun nun fundenna fe ra,
bayo se xaba daxine bata halagi.

¹² Manpa binle bata xara ayi.

Xɔde binle bata lisi a ra

e nun Girenada wudine nun tugu binle nun pɔnmi binle.

Xεε ma wudine birin bata xara.

Muxune sewan birin bata ɲan.

Yamaan xa tubi Alaa lɔxɔna fe ra

¹³ ε sunu dugine tongo,

ε wuga, ε tan saraxaraline.

ε gbelegbele,

ε tan naxanye walima saraxa ganden yetagi.

N ma Alaa walikεne, ε fa,

ε xi maxidixi kasa benbeli dugine yi nimisani,

bayo bogise saraxane nun minse saraxane bata ɲan ε Alaa banxini.

¹⁴ ε sun suxu waxatin nagidi,

ε yamaan maxili malan sarijanxini,

ε fonne malan

e nun yamanan muxune birin,

e xa fa Alatalaa banxini, ε Ala,

ε yi ε xuini te Alatala ma.

¹⁵ Lɔxɔ xɔdexɛn bata a li de!

Alatalaa lɔxɔn bata maso,

a fama kalan nan na

fata Ala Senbe Kanna ra.

¹⁶ Donseen bata ɲan en yeε xɔri yati!

Sewan nun ɲaxanna bata ɲan en ma Alaa banxini!

¹⁷ Sansi xɔnne bata xara ayi xutune bun,

sagane bata kui geli.

Se ramaradene bata kala,

bayo murutu mi fa na.

¹⁸ Xuruseene wuga xuini gbo iki!

ɲinge kurune xuyaxi ayi na xun xɔn ma,

amasɔtɔ seεε mi fa na,

hali yeXεεne fan tɔrɔxi.

¹⁹ Alatala, n nan n xuini te i tan nan ma!

Amasɔtɔ teɛn bata burunna halagi,

teε degen bata xεε ma wudine birin gan.

²⁰ Na ma, hali burunna subene e wuga xuini tema i tan Ala ma.

Xudene bata xɔri,

teεn bata burunna halagi.

2

Alatalaa ləxən bata maso

¹ Ɛ xətaan fe Siyon yi!

Ɛ gbelegbele n ma geya sarijanxin fari!

Yamanan muxune birin xa xuruxurun gaxuni

bayo Alatalaa ləxən fama,
a bata maso.

² Dimin nun nii rafərən ləxəna,
kundaan nun kuye yifərən ləxəna.

Ganla* fama

alo kuye yi yalanna geyaan kanke ra subaxani.

Gali gbee senbemaan fama,

naxan jəxən munma to,

naxan jəxən mi fa toma waxati famatəne
birin yi.

³ Tεε degena e yeε ra,
a e xanbi ra.

Bəxən tofan e yeε ra

alo Eden nakəna.†

Tonbonna nan a ra e xanbi ra.

Sese mi a futuxuluma e yii.

⁴ E maliga soo yama gbeen nan na,

alo soo ragine ganla,
naxanye xulun e gideni han!

⁵ E dangu xuiin luxi nən

alo yeŋge so wontorone.

E tunganma geyane xun ma,

alo tεε gbeen nεma seXe xaren ganje

alo gali senbemaan na ti yeŋge so xinla ma.

⁶ Siyane birin xuruxurunma e yeε ra,
e yetagine yi təjənxɪ.

⁷ E fənma seene ma

alo yeŋge sone,

e tema taan nabilinna yinna ma
alo sofane.

E birin sigama e kiraan xən,
e mi kiraan fatama.

⁸ E sese mi dinma e bode ra,
birin sigama a tinxinni.

Sese na ti e yeε ra,

e tunganma nən na xun ma,
e safane mi kalama.

⁹ E na bəxən taan ma,

e e gi yinna ma,

e tema banxine ma,

e so banxin foye sodene ra

alo mujadene.

¹⁰ Bəxən xuruxurunma e yeε ra,
kore xəna yi maxa.

Sogen nun kiken yi yidimi.

Sarene mi fa degema.

¹¹ Alatala sənəma a ganla yeε ra.

A yamaan mi nəe yate.

Naxanye a falan suxuma,

ne senben gbo!

Amasəta Alatalaa ləxən gbo,

a magaxu!

Nde nəe tiye a bun?

Yamaan xa tubi Ala ma

¹² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Koni iki, ε mən xa xεte n ma ε bəjəni feu,
sun suxun nun wugan nun gbelegbele
xuiine yi!”

¹³ Benun ε xa ε dugine yibo nimisani

ε bəjəne nan xa kala.

Ɛ xεte Alatala ma, ε Ala

bayo a dija, a kininkinin,

a mi xələn xulən,

a hinanna gbo.

A a yete ratangaxi yihadin ma.

¹⁴ Nde a kolon xa a mi maxetema

a kininkinin ε ma,

a yi baraka sa ε feene yi,

alogo ε xa nə bogise saraxane

nun minse saraxane be Alatala xa, ε Ala?

¹⁵ Ɛ xətaan fe Siyon yi!

Ɛ sun suxu waxatin nagidi.

Ɛ yamaan maxili malan sarijanxini.

¹⁶ Ɛ yamaan malan, ε malanna rasarijan.

Ɛ fonne malan,

ε dii jərəne malan

hali naxanye xijən minna.

Hali xεmən naxan baxi jaxanla dəxədeni,

na fan xa mini a banxini,

a jaxanla fan xa fa malanni.

¹⁷ Saraxaraliin naxanye walima Alatala xa

ne xa wuga Ala Batu Banxin

so deen nun saraxa ganden tagini.

E yi Ala mafan, e naxa,

“Alatala, kininkinin nxu ma,

nxu tan i ya yamana.

I nama i ya muxune rayagi,

i nama tin yama xəjəne yi nxu magele,

e a fala, e naxa,

‘E Ala minen yi?’ ”

Alatala yi a yamaan yabi

¹⁸ Nayi, Alatalaa xəxələnna kelima nən

a yamanana fe ra,

a yamaan kininkinina yi a suxu.

¹⁹ Alatala a yamaan yabima nən nayi, a
naxa,

“N mən bogiseene ragidima ε ma nən,

e nun manpa bogine nun ture fajina.

Ɛ lugoma nən ken!

N mi fa ε findima magele seen na siyane
tagi.

²⁰ Yaxun naxan kelima sogeteden kəmənnə
ma,

n na a masigama nən ε ra pon!

N na a kedima nən

si ga bəxə xare madunduxin mabinni.

* 2:2: Yanyina nde ganli ito findixi tuguminne nan na naxanye halagin naso yamanani Alaa xələn bun ma. † 2:3: Eden nakəna fe seβexi Dunuja Fəlon 2.8-9 kui. E nun Esekiyeli 36.35.

N na a ganla yeε ra xiin naxuyama ayi nen
 siga han sogeteden baana,
 e nun a xanbi ra xiina
 siga han sogegododen foxo igena.
 E faxaxine xiri jaxin minima nen,
 a findi furen na foyeni.
 Amasoto Ala wali gbeen kema nen.
 21 I tan, boxona,
 i nama gaxu!
 I ya sewan xa gbo ayi,
 i jaxan!
 Amasoto Alatala bata fe gbeene rakamali.
 22 E tan, subene,
 e nama gaxu!
 Amasoto burunna seXene mon jingima nen,
 wudine mon yi bogi.
 Xode binle nun manpa binle mon yi da-
 hamun namini.
 23 E tan, Siyon kaane, e jaxan,
 e sewa Alatala yi, e Ala,
 bayo a mon tulen fima e ma a waxatini a
 tinxinni,
 a tule gbeen nafa e ma
 a darixi fe waxatin naxanye birin yi.
 24 Lonne rafema nen,
 kundine yi rafe manpa nen n nun turen
 na.”

25 “N jee danguxine seene joxone raxetema
 nen e ma
 tuguminne nun xoxorone naxanye donxi,
 e nun songolonbalane nun sujene,
 n ma gali gbeena,
 n naxan nasiga e xili ma.
 26 E degema nen han e lugo.
 E Alatala xinla tantunma nen, e Ala,
 naxan bata kabanako feene liga e xa.
 N ma yamaan mi fa yagima mume!
 27 E a kolonma nen nayi
 a n luxi Isirayila kaane ye.
 Alatala nan n tan na, e Ala.
 Ala gbete mi na mume.
 N ma yamaan mi fa yagima mume!”

3

Alaa boxona fe

1 “Na xanbi ra,
 n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen
 adamadiin birin ma.
 E dii xemene nun e dii temene nabiya falane
 tima nen.
 E xeme fonne yi xiye sa.
 E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.
 2 Na boxone yi,
 n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen
 hali konyi xemene nun konyi gilene xun ma.
 3 N kabanako feene yitama nen kore xonna
 ma
 e nun boxo xonna ma,

wunla nun teen nun tee tuti gbeen minima
 nen.
 4 Sogeni dimima nen,
 kiken yi gbeeli alo wunla,
 benun Alatala boxo binye gbeen xa a li.
 5 Nba, naxan yo na Alatala maxandi a xinla
 ra,
 na kisima nen.
 Nayi, yamaan muxu donxena ndee luma
 nen e nii ra
 Ala na naxanye xili,
 ne nan xunbama Siyon geyaan fari
 e nun Yerusalen yi
 alo Alatala a fala kii naxan yi.”

4

Siyane makiti fena

1 “Amasoto na boxone yi, na waxatini,
 n na fa Yuda nun Yerusalen suxu muxune ra
 waxatin naxan yi,
 2 n siyane birin malanma nen,
 n yi fa e ra Yosafati lanbanni,*
 n na e makitima denaxan yi,
 lan n ma yamana fe ma, Isirayila.
 Amasoto, e e raxuyaxi ayi nen siyane ye,
 e yi e boxoni taxun e tagi.
 3 E n ma yamanan muxune yitaxun nen e ra,
 masensenna xon,
 e yi dii xemene mati konyine ra
 alogo e xa yalundene sara,
 e yi dii temene mati
 alogo e xa manpaan sara,
 e yi a min.”

4 “E tan Tire kaane nun Sidon kaane
 nun Filisistine birin, nanse xoli e ma n xili
 ma?
 E gbeen joxon nanse ra n ma?
 Koni xa e waxi yengen nakeli feni n xili ma,
 nayi n na e yengene raxetema e ma nen ma-
 furen!
 5 E tan naxanye n ma gbetin
 nun n ma xemaan tongoxi, n ma nafulu
 fajine,
 e yi e sa e suxurene batudeni.
 6 E Yuda nun Yerusalen muxune mati nen
 Gireki muxune ma, e yi e masiga e boxon na.”

7 “N tan nan sa e bama na yirene yi
 e e matixi denaxanye yi.
 N yi toron naxete e ma e naxan joxon saxi e
 fari.
 8 N na e dii xemene nun e dii temene matima
 nen
 Yuda kaane ma.
 E fan yi e mati Sabe kaane ma, siya
 makuyena.”
 Alatala nan falan tixi!

Yengen nun kitina

9 E ito fala siyane xa, e naxa,

* 4:2: Yosafati bunna nen fa fala “Alatala nan kitin sama.”

“Ɛ yitɔn yengɛn xili yi, ɛ yengɛ sone rakeli.
Sofane birin xa keli, e yengɛn so.

¹⁰ Ɛ ɛ ɲinge kenne bɔnbɔ silanfanne ra,†
ɛ wɔlitɛne rafala tanbane ra.
Sɛnbɛtarene xa a fala, e naxa, ‘Nxu sɛnben
gbo.’

¹¹ Ɛ mafura, ɛ fa,
ɛ tan siyaan naxanye birin be rabilinni,
ɛ fa ɛ malan be.”

Alatala, i ya malekane ragodo e xili ma.

¹² Siyane xa keli, e xa godo Yosafati lan-
banni.

Amasɔtɔ n dɔxɔma mɛnna nin,
n na Isirayila rabilinna siyane birin makiti.

¹³ Ɛ wɔlitɛn tongo ɛ bogi seene xaba
bayo e bata mɔ.

Ɛ fa manpa bogine yibodon, ɛ e igen ba
bayo manpa ige baden bata rafe,
han a feɲene yi bɔxɔɲɛ a ma.
E ɲaxuyaan fan gboxi ayi na kii nin.

¹⁴ Yama gbeen bata lu kiti saden lanbanni!
Amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso e ra
kiti saden lanbanni.

¹⁵ Sogen nun kikenɛ dimima nɛn,
sarene mi fa degema.

¹⁶ Alatala sɔnxɔma nɛn keli Siyon yi,
a a xui ramini sɛnbɛni, keli Yerusalɛn yi.
Nayi, bɔxɔn nun koren xuruxurunma nɛn,
koni Alatala findixi luxunden nan na a ya-
maan xa,
e nun yigiyade makantanxina Isirayila
kaane xa.

*Ala baraka feen naxanye ragidima a ya-
maan ma*

¹⁷ “Ɛ a kolonma nɛn nayi, a n tan nan Alatala
ra,

ɛ Ala, naxan dɔxi Siyon yi, n ma geya
sariɲanxina.

Yerusalɛn sariɲanma nɛn,
xɔɲene mi fa fuma a ma sɔnɔn!”

¹⁸ “Na lɔxɔni,
manpa nɛnɛn minima nɛn geyane yi,
yire matexine yi nɔnɔn namini,
igen yi lu Yuda baane birin yi.
Tigin minima nɛn Alatalaa banxini,
a yi kasiya lanbanna ige sa.

¹⁹ Misiran tan findima nɛn bɔxɔ kalaxin na,
Edɔn yi findi tonbonna ra
e gbalone fe ra e naxanye ligaxi Yuda kaane
ra.

E bata sɔntarene faxa Yuda yamanani.

²⁰ Koni muxun luma nɛn Yuda nun
Yerusalɛn yi habadan,
mayixete nun mayixete.

²¹ N munma n ma yamaan yulubin naxanye
xafari e faxa tixine ma,

† 4:10: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

n ne mafeluma nɛn.
N tan Alatala, n lu Siyon taani.”

Amosi Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Sebe

Amosi, nabiin nan yi a ra naxan keli Yudaya yi, Manga Yusiya waxatini, fo jee keme solofere jee tonge sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini Isirayila baxan yi taxunxi firinna ra. A yii fari foxon xili Yudaya yamanana, a komeen foxon xili Isirayila. Manga Yerobowan yi Isirayila baxoni. A mi tinxi biré Alaa sariyan foxo ra, a yamaan fan mi luxi kira fajin xon ma.

Nabi Amosi yi kawandin ba Isirayila kaane xa, alogo e xa xete e yulubine foxo ra. A yi tonna dexo suxure batun na. E mi yi Ala batun nabexinxi, koni e bata yi suxure batun sa na fari. Nanara, Ala yi a yita e ra Nabi Amosi barakani, a e Ala maxandin nun Ala batun birin bata lu fufafu. Ala mi wama a firinden xon ma.

Na waxatini Isirayila kaa wuyaxi bata yi nafulu gbegebe soto. E yi e miri a na birin findixi Alaa barakan na e tan mabinni. Nabi Amosi yi a yita e ra, a na nafunla mi yi kelima Ala yii, a kelixi e fe kobine yi e naxanye ligaxi yiigelitone ra.

Nabi Amosi to yelin na falan tiye e ma, a yi a fala e xa a Ala fama e jaxankatadeni e yulubine fe ra. Isirayila kaane yi a miri a fe xodexe yo mi noma e lideni, koni Nabi Amosi yi e mafan e xa xete Alaa sariyan ma, xa na mi a ra e birin fama halagideni.

Ala yi Isirayila kaane jaxankata alo Nabi Amosi a fala e xa kii naxan yi. E yaxune yi e yenge. Isirayila kaan naxanye mi faxes silanfanna ra, ne yi lu konyiyani yamana gbete yi. Alaa falan birin yi kamali.

Kitabun yireni ito falan tonon gbo to muxune xa. A lanma en xa en tuli mati kawandini ito ra alogo en xa denkeleya Ala ma alo a wama a xon ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, en fan fama jaxankatan sotodeni alo Isirayila kaane.

¹ Amosi, Tekowa kaana, xuruse kanna a falan ni i ra. A toon naxan tixi Isirayilaa fe yi alo xiyena Yuda Manga Yusiya nun Isirayila Manga Yerobowan, Yowasi a diin waxatini, jee firin benun baxan xa xuruxurun. ² A naxa, “Alatala xajee xuiin naminima Siyon ma alo yatana, a galan xuiin kelima Yerusalem yi. Balo mi na xuruseen naxanye donma, Karemele geya yati bata xara.”

Damasi a yulubin saranna

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Damasi a hake saxanna,

hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
Bayo e bata Galadi tawo jaxi ra,
alo maala bonboma kii naxan yi.
⁴ Nanara, n Xasayeela a banxin ganma nen.
Teen fama Ben-Hadada yire makantanxin kaladeni nen.
⁵ N Damasi taan so deen balan seene girama nen.
N Aweni lanban yi kaane halagima nen,*
e nun mangan naxan Beti-Eden yi.
Arami yamaan xalima nen Kiri yi.”
Alatala naxa na kiini.

Gasa taana yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Gasa taana hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata taana ndee muxune birin xali Edon yi konyiyani.
⁷ Nanara, n Gasa a yinna ganma nen.
Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.

⁸ N na Asadodi kaane halagima nen,
e nun mangan naxan Asikalon yi.
N na Ekiron jaxankatama nen,
han Filisiti kaan birin yi faxes.”
Marigina Alatala naxa na kiini.

Tire taana yulubin saranna

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Tire taana hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata taana ndee yamaan birin xali Edon yi konyiyani,
e layirin kala
e nun e ngaxakedenne Isirayila kaane tagi.
¹⁰ Nanara, n Tire taan yinna ganma nen.
Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.”

Edon ma yulubin saranna

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Edon kaane hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata e ngaxakedenne yenge silanfanna ra.†
E mi kininkinin e ma,
e e xolon nadangu ayi!
¹² N Teman ganma nen.
Teen nan fama Bosara yire makantanxin kaladeni.”

Amoni a yulubin saranna

¹³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Amonine hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.

* 1:5: Aweni bunna neen fa fala hakena. † 1:11: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

E bata Galadi jaxalan fudikanne kuine yibo silanfanna ra,
alogo e xa baxo gbete soto.

¹⁴ Nanara, n teen soma nen Rabaha yinna ra.
Teen nan fama na yire makantanxin kaladeni

yenge sonxo sonxo xuini.

Na yengen luma nen

alo foye gbeena,

alo tule gbeena.

¹⁵ E mangan xalima nen konyiyani,
e nun a kuntigine.”

Alatala naxa na kiini.

2

Moyabaa yulubin saranna

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Moyabaa hake saxanna,

hanma naanin ma fe ra,

n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.

E bata Edon mangan xonne gan

han e findi a fujin na.

² Nanara, n Moyaba ganma nen.

Teen nan fama Keriyoti yire makantanxin kaladeni.

Moyaba janna yenge sonxon nin,

yenge so xotaan na fe waxatin naxan yi.

³ N na e mangan halagima nen,

e nun e kuntigine.”

Alatala naxa na kiini.

Yudayaa yulubin saranna

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Yuda kaane hake saxanna,

hanma naanin ma fe ra,

n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.

E bata e me Alatalaa sariyan na,

e mi a tonne suxi.

Bayo e bata la wule alane ra,

e fafane yi naxanye foxo ra.

Na nan e ralaxi ayi.

⁵ Nanara, n Yuda yamanan ganma nen.

Teen nan fama Yerusalem yire makantanxin kaladeni.”

Isirayilaa yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Isirayila a hake saxanna,

hanma naanin ma fe ra,

n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.

E tinxin muxune masara gbetin na,

e taro muxune masara sankidi saren na.

⁷ Yigelitone tron nafan e ma han

e e dunuja yi gidin bama e yii.

Diine nun e baba kafuma sungutun keddenna ma.

Nayi, e bata n xili sarjannxin xosi.

⁸ E e sa saraxa ganden dexon dugine ma

e naxanye soto tolimaana na.

E dolon min e suxurene banxin kui

e naxan soto tinxintareyani.”

⁹ “Anu, n tan nan Amorine halagi e xa,

naxanye senben yi gbo

alo suman wudina alo warine.

N na Amorine fangan birin jann fefe,

alogo e nama fa keli sonon.

¹⁰ N mon yi e ramini Misiran baxon ma,

n yi e rasiga ti jee tonge naanin tonbonni

alogo e xa Amori baxon soto.

¹¹ N yi nabine ramini e diine tagi,

e nun De Ti Nasiri muxune.

Isirayila kaane, a mi na kiini ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Koni e tan bata dolon so De Ti Nasiri muxune yii.”

E bata tonna daxo nabine ma

a e nama nabiya falane ti.”

¹³ “Nanara, n na e yibutuxunma nen,

alo wontorona, goron binyen naxan fari.

¹⁴ Muxu xulunxin mi nae a giye.

Senbemaan senben janna nen.

Sofaan faxama nen yengeni.

¹⁵ Xalimakuli wonla mi tiye.

Naxan san mafura,

na mi a giye.

Soo ragiin mi a niin nakise.

¹⁶ Sofa wekilixin nagenla a gima nen na laxonni.”

Alatalaa falan nan na ra.

3

Ala naxan jenenige Isirayila xa

¹ E falani ito rame,

Alatala naxan falama Isirayila kaane xili ma,

a xabilan naxan namini Misiran baxon ma.

² “N na e tan nan gbansan sugandi

dunuja xabilane birin tagi.

Nanara, n bata a jenenige

n xa e yulubine saran e ra.”

³ Muxu firin nae sigan tiye yire kedenni ba,
xa e mi lanxi na ma?

⁴ Yatan wurundunje burunna ra ba,

xa a mi subena nde sotoxi?

A a xuini te a faranna ra ba,

xa a munna sese suxu?

⁵ Xoliin birama yalaan kui baxon ma ba,

xa a mabandun se mi saxi na woson ma?

Yalaan woson balanje ba,

xa sese mi a kui?

⁶ Xotaan fema taan kui waxatin naxan yi,

muxune mi kontofile ba?

Gbalon taan liye ba,

xa Alatala mi a ragidixi?

⁷ Marigina Alatala mi fefe ligama,

fo a wundon makenen a nabine xa,

a walikene.

⁸ Xa yatan bata wurundun,

nde mi gaxue?

Marigina Alatala bata falan ti,

* **2:12:** Nasirine fe mon sebexi Yatene 6.3 kui.

nde tondɛ na nabiya falan naliye?

⁹Ɛ xa ito fala Asadodi a yire makantanxine yi,
e nun Misiran ma yire makantanxine yi,
ɛ naxa, “Ɛ xa ɛ malan Samari geyane fari,
ɛ xa a mato
mɛn kaane kɔntɔfilixi kii naxan yi,
e e bode ɲaxankatama kii naxan yi.

¹⁰E mi tinxinna kolon,
e seene sɔtɔma gbalon nun muɲan nin,
e ne se sɔtɔxine mara e banxi faɲine kui.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹¹Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa,
“A mato, ɛ yaxun fama ɛ bɔxɔ kaladeni nɛn.
E fama ɛ xunnakaladeni,
e yi ɛ yire makantanxine kui geli.”

¹²Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yatan na yeɣɛɛni bɔ,
xuruse rabaan nɔɛ yeɣɛɛn sanna
hanma a tunla nan gbansan nakise yatan
ma.

Isirayila kaane fan kisima na kiini nɛn.
Samari kaan naxanye e matabuma saden
ma,
naxanye e magodoma Damasi karaxane
ma,
ɛ tan mi kise.”

¹³Marigina Alatala,
Ala sɛnɛn Birin Kanna falan nan na ra.

“Ɛ ɛ tuli mati n na,
ɛ sereyani ito ba Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.
¹⁴N na Isirayila yulubine saran e ra waxatin
naxan yi,

n na e ɲaxankatama nɛn e saraxa gandene
fe ra
naxanye Beteli yi.
Na saraxa gandene suxu seene birama nɛn
bɔxɔni.

¹⁵N mɔn e banxi faɲine rabirama nɛn,
ɲɛmɛn nun sogefuren banxine birin,
naxanye maxidixi sama ɲinne ra.
N ne birin kalama nɛn.”
Alatalaa falan nan na ra.

4

Isirayila munma tubi Ala ma

¹Ɛ falani ito rame,
ɛ tan ɲaxanla naxanye belebele
alo ɲinge turaxin naxanye Basan bɔxɔn ma.
Ɛ tan naxanye dɔxi Samari geyaan fari,
ɛ tan naxanye sɛnbɛtarene yigbɛɛnma,
ɛ tan naxanye tima tɔrɔ muxune fari.
Ɛ a falama ɛ xɛmɛne xa, ɛ naxa,
“Ɛ fa minseene ra nxu xa, yo!”

²Marigina Alatala bata a kɔlɔ a sariɲanni, a
naxa,
“A mato, kiti bɔxɔn fama ɛ xa.
E fama ɛ suxudeni wure kɔnkɔrɔnxin nan
na,
e yi ɛ tan nun ɛ diine xali.

³Ɛ minima nɛn ɛ taa nabilinna yin kalaxin
kui,
birin tixi a bode xanbi ra.
E ɛ xalima nɛn e yire makantanxini.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴“Ɛ siga Beteli yi,
ɛ sa yulubin liga na.
Ɛ siga Giligali yi,
ɛ sa yulubin fari sa.
Ɛ xa saraxan ba xɔtɔnna birin yi,
ɛ mɔn xa yaganna ba
ɲɛɛ saxan yo ɲɛɛ saxan.

⁵Ɛ burun ba barika bira saraxan na
buru rate seen naxan yi.
Ɛ xa ɛ kanba ɛ ɲɛnige ma saraxane yi,
bayo na fe sifan nafan ɛ ma,
ɛ tan Isirayila kaane.”
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁶“N bata yi kameɛn naso ɛ taane birin yi.
Donseen yi dasa ɛ konni.
Koni hali n to na birin liga,
ɛ mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁷“Kike saxan to yi luxi xɛɛn xa xaba,
n tondi nɛn tulen nafe ɛ ma.
N bata a liga taana nde yi tulen sɔtɔ,
taana nde mi a sɔtɔ.
N bata a ragidi xɛɛna nde xa tulen sɔtɔ,
xɛɛna nde nama tulen sɔtɔ.

⁸Muxune yi e masiga taane yi ige fendeni,
koni hali min xɔnla,
a mi ba e ra.
Hali n to na birin liga,
ɛ mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁹“N bata furen nafa ɛ sansine ma,
n bata e xara.
Tuguminne bata ɛ nakɔne kala,
e nun ɛ manpa bili nakɔne nun ɛ xɔdɛ binle
nun ɛ oliwi binle.
Hali n to na birin liga,
ɛ mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰“N bata fitina furen nafa ɛ ma,
alo n na a liga Misiran bɔxɔn ma kii naxan
yi.

N bata ɛ banxulanne faxa silanfanna ra,
han ɛ yi wasa e binbine xirin na ɛ konni.
Ɛ yaxune yi ɛ soone tongo.
Hali n to na birin liga,
ɛ mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹¹“N bata ɛ ɲaxankata
alo Sodomu nun Gomora.
Ɛ luxi nɛn
alo wudi ganmatɔn naxan baxi tɛɛni.
Hali n to na birin liga,

ε mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

12 “Nanara, n fama ε tan Isirayila kaane
naxankatadeni nen.
N na a ligama ε ra nen.
ε xa ε yiton ε dentεge feen na ε Ala xa.”
13 Naxan geyane nun foyen daxi,
a a miriyane make nen adamane xa,
naxan subaxan findima kεεn na,
naxan sigan tima yire matexin fari,
a xili nen Alatala, Ala Senben Birin Kanna.

5

Alaa mawugana

1 ε falani ito ramε.
N bata nande betini ito ba Isirayila yamaan
xa.
2 “Isirayila bata lu
alo sungutun faxaxina,
a mi fa kele sɔnɔn.
A saxi bɔxɔni,
muxu yo mi a rakele.”
3 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Isirayila bɔnsɔnna,
taan naxan muxu wuli keden nasigama
yengεsodeni,
a muxu kεmε nan gbansan toma xεte.
Taan naxan muxu kεmε rasigama
yengεsodeni,
a muxu fu nan gbansan toma xεte.”
4 Alatala ito nan falaxi Isirayila yamaan
xa, a naxa,
“ε xa n fen alogo ε niin xa kisi.
5 ε nama n fen Beteli yi,
ε nama siga Giligali yi,
hanma Beriseba,
bayo Giligali kaan birin sigama nen
konyiyani,
Beteli fan halagima nen.”

6 ε xa Alatala fen alogo ε niin xa kisi.
Xa na mi a ra, Yusufu bɔnsɔnna,
a ε njanma nen alo tεena.
Beteli kaa yo mi na
naxan na tεen natuye.
7 ε tan bata sariyan maxεte xɔlen na,
ε bata yo tinxinyaan ma.
8 A tan nan Dii Tεmε Solofere sare kurun
nun Donso sare kurun yεbaxi kore xɔnna
ma,*
a dimini yalan kuyebaana na,
a sogen nagodo kεεn na,
a igen nakeli baani,
a na ragodo bɔxɔni tulen na.
A tan xili nen “Alatala.”
9 A muxu gbeene halagima nen,
a ε yire makantanxine kala.

10 ε muxun xɔnnantenyama
naxan na ε makiti,
bayo nɔndi falan mi rafan ε ma.
11 ε senbetarene yigbetenma,
ε balon nasuxuma e ra mudun na.
ε bata banxi fajine ti gemene ra,
koni ε mi fama dɔxɔdeni ne kui.
ε bata manpa bili nakɔ fajine si,
koni ε mi na dɔlɔ minjε.
12 Amasɔtɔ, n na a kolon ε haken nun yulu-
bin gbo.
ε tinxin muxune yigbetenma.
ε dimi yi seene rasuxu
alogo tɔrɔ muxune nama makiti nɔndin na.
13 Na na a toxi xaxilimaan dunduma,
bayo waxatini ito mi fan.
14 ε fanna fen,
ε xεte fe naxin fɔxɔ ra,
alogo ε xa kisi.
Nayi, Alatala, Ala Senben Birin Kanna
na luma nen ε xɔn,
alo ε a fala kii naxan yi.
15 ε xa fe naxin nɔnaxu.
Fe fajin xa rafan ε ma.
ε xa kiti tinxinxin sa.
Xa ε na liga, yanyina nde, Alatala,
Ala Senben Birin Kanna dijama ε tan
Yusufu bɔnsɔn dɔnɔxen ma nen.
16 Nanara Marigina Alatala,
Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a
naxa,
“E wuga xuini tema nen taana ngaani,
e sunu xuini te kirane birin xɔn.
E xεe rawanle xilima nen
e xa e wuga xuini te,
e beti baane xilima nen,
e xa nande betine ba.
17 N na dangu ε konni,
wuga xuiin tema nen ε xεene birin ma.”
Alatala naxa na kiini.
Gbalon dina muxune xa
18 Gbalon ne xa,
naxanye waxi Alatalaa kiti lɔxɔn xa fa.
ε wama nanse xɔn ma na lɔxɔni?
Na findima dimin nan na ε xa,
na mi findε kenenna ra ε xa.
19 Na luxi nen alo muxun
naxan a gima yatan yεe ra,
a sa kanko xajε li.
A na so banxin kui,
a a digan banxini,
sajin yi a xin.
20 Alatalaa kitin lɔxɔna,
dimin xa mi a ra ba?
Kenenna mi a ra ε xa na lɔxɔni hali!
21 “N bata ε sanle nɔnaxu,
e mi rafan n ma fefe ma.
N mi waxi ε malanne xɔn feu!

* 5:8: Men kaane yi sare kurune yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

22 Ɖ saraxa gan daxi yo,
 ε Ala kise yo,
 ε bɔɔɛ xunbeli saraxa yo,
 ε saraxa turaxi yo,
 e sese mi rafan n ma.
 N mi tinma e rasuxε hali keden.
 23 Ɖ bεti xuiin makuya n na.
 N mi waxi ε konden bεtin xuiin mε feni.
 24 N wama naxan xɔn,
 sariya kεndεn xa gbo ε tagi
 alo igen naxan baani.
 Ɖ tinxinyaan xa lu
 alo xuden naxan mi xɔrima.
 25 Ɖ tan Isirayila yamaan to yi na tonbon
 yireni jɛε tonge naaninna bun ma,
 ε saraxane ba nεn n tan xa ba?
 26 Ɖ ε gbee suxure Sikoti xali nεn na waxatini
 ba?
 Alo ε gbee mangana.
 Hanma ε sare ala Kiyun,
 ε naxanye rafalaxi ε yεtε xa.
 27 Nanara, n na ε xalima nεn
 konyiyani Damasi xanbi ra.”
 Alatala naxa na kiini.
 A xili nεn “Ala Senben Birin Kanna.”

6

Gbalon nafulu kanne xa

1 Gbalona e xa,
 naxanye laxi e yεtε ra
 Siyon nun Samari geyane fari.
 Ɖ tan muxu gbeene
 naxanye na siya fisamantenna xun na,
 Isirayila kaane xaxili tixi ε tan nan na.
 2 Ɖ siga Kalene taan matodeni,
 hanma Xamata, na taa gbeena.
 Ɖ mɔn xa godo Filisiti bɔxɔni
 Gati matodeni.
 Ne fisa ε xa ba?
 E bɔxɔn gbo ε gbeen xa?
 3 Ɖ a mirixi
 a jaxankata bɔxɔn mi ε lima,
 koni ε a ligama nεn
 gbalon yi ε sɔtɔ.
 4 Ɖ ε matabuma sade fajin ma,
 ε yεxεen nun jinge raturaxin donma,
 5 ε sigin sa kondenna ra.
 Ɖ yengi a ma, a ε fatan maxaseene ra
 alo Nabi Dawuda.
 6 Ɖ dɔlɔ gbegbe minma,
 ε ture fajin maso ε fatin ma.
 Koni, ε mi kontɔfilixi
 Yusufu bɔnsɔnna kala feen na.
 7 Nanara, ε singe nan sigama konyiyani.
 Ɖ sumunne danma nεn.
 8 Marigina Alatala bata a kɔlɔ a yεtε yi.
 Alatala, Ala Senben Birin Kanna falan ni ito
 ra:
 “Yaxuba bɔnsɔnna wason bata rapaxu n ma.
 E yire makantanxine mi rafan n ma.
 N fama e birin halagideni nεn.”

9 Xa muxu fu banxina nde kui,
 e birin faxama nεn.
 10 E kon kaan na so na banxini,
 e binbine tongodeni,
 a xa e gan,
 a na naxan li banxini
 a a falama nεn na xa,
 “Muxu gbεtε mi be,
 ba i tan na ba?”
 A a yabima nεn, “Ɖn-εn.”
 A mɔn naxa, “I dundu,
 i nama Alatala xinla fala!”
 11 Bayo Alatala bata yamarin fi
 a banxi gbeene nun banxi xurine,
 e birin xa rabira, e kala.
 12 Soone e giyε gεmε yireni ba?
 Njengene mεnna biyε ba?
 Awa, nanfera ε sariyan maxεtεma xɔlεn na,
 ε tinxinyaan maxεtε fe jaxin na?
 13 Ɖ jaxanma fe fuune ra.
 Ɖ naxa, a ε fe bata sɔnɔya
 ε yεtεen senben xɔn.
 14 Alatala, Ala Senben Birin Kanna falan ni
 ito ra:
 “Nanara, n kelima nεn ε xili ma,
 Isirayila yamana.
 Ɖ tan naxanye Lebo-Xamata taani
 han Araba xudeni,
 siyana nde fama nεn ε tɔrɔdeni.”

7

Amosi a fe to singena alo xiyena

1 Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na:
 Xεen to xaba mangan xa,
 sansi nεnεn fan yi minima,
 Alatala yi tuguminne ramini.
 2 E to yelin sansine birin donjɛ bɔxɔn ma,
 n yi a fala,
 “Marigina Alatala,
 i xa e mafelu e hakεne ra,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A senben mi gbo.”
 3 Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
 Alatala naxa na kiini.
 4 Marigina Alatala yi tooni ito yita n na:
 Marigina Alatala yi a ragidi a tεen xa mini.
 Tεen yi bɔxɔn birin gan,
 bɔxɔ igen birin yi xara.
 5 N yi a fala,
 “Marigina Alatala, yandi, dija,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bɔnsɔnna baloma di?
 A senben mi gbo.”
 6 Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
 Marigina Alatala naxa na kiini.
 7 A yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:

Marigin yi tixi yinna tinxinxin dɛxɔn,
bitikidi* matinxin lutin yi suxi a yii.

⁸ Alatala yi n maxɔdin, a naxa,

“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi, n naxa,

“Bitikidi matinxin lutina.”

Marigin yi a fala,

“N waxi a xɔn,

n ma yamaan xa matinxin, Isirayila kaane.

N mi dɪɲɛ sɔnɔn.

⁹ Suxure batude matexine kalama nɛn

Isiyaga bɔxɔn ma.

Isirayila a batudene rabirama nɛn.

N kelima nɛn Yerobowan ma denbayaan
xili ma silanfanna ra.”

Amosi nun Amasiyaa fe

¹⁰ Amasiya Beteli saraxaraliin yi a fala
Isirayila manga Yerobowan xa, a naxa,
“Amosi yanfan nakelima i xili ma Isirayila
bɔnsɔnna tagi. A naxan falama na mi fan
bɔxɔn xa. ¹¹ Amosi a falama, ‘Yerobowan
faxama silanfanna nan na. Isirayila kelima
nɛn a bɔxɔni konyiyani.’ ”

¹² Amasiya yi a fala Amosi xa, a naxa,
“I tan naxan toon tima, keli be, siga Yuda
yamanani! Sa i balon fen mɛnni nabiyi
wanli, ¹³ koni i nama fa nabiyi falane ti
Beteli sɔnɔn, bayo mangana yire sarijanxin
be manga taani ito yi.”

¹⁴ Amosi yi Amasiya yabi, a naxa, “Nabiin
xa mi n na! N fafe fan, nabi mi yi na ra.
Xuruse kannan nan n na. N Sikomoro binle
fan nawalima. ¹⁵ Alatala yi n fen xuruseene
tagi, a yi a fala n xa, ‘Siga, nabiyi falane ti n
ma yamana Isirayila xa.’ ¹⁶ Iki, i tuli mati
Alatalaa falan na, i tan naxan a falama n
xa, ‘I nama nabiyi falane ti Isirayila xa, i
nama falan ti Isiyaga bɔnsɔnna xa.’ ¹⁷ Nayi,
Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya ɲaxanla
findima nɛn yalunden na taani. I ya diine
faxama nɛn silanfanna ra. I ya bɔxɔn bama
nɛn i yii, a yitaxun muxu gbetene ra. I tan,
i faxama nɛn bɔxɔ haramuxin ma, Isirayila
fan xalima nɛn yire makuyeni.’ ”

8

*Nabi Amosi a fe toon naanindena alo
xiyena: Debena*

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na alo
xiyena:

Deben naxan yi rafexi sansi bogi mɔxin na.

² A yi n maxɔdin, a naxa,

“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi,

“Debe rafexi sansi bogi mɔxin na.”

Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“Isirayila fan bata kɔxɔ n ma yamana.

N mi dɪɲɛ sɔnɔn.”

³ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔni,

sigin naxan sama mangana banxini,

na masarama nɛn wuga xuiin na.

Binbine wolima ayi nɛn yiren birin yi,

birin dunduma nɛn.”

⁴ Ɛ falani ito rame,

ɛ tan naxanye yiigelitɔn tɔrɔma,

ɛ tan naxanye tɔrɔ muxun ɲaxankatama.

⁵ Ɛ naxa, “Kike nɛnɛn sanla ɲanma waxatin
mundun yi,

alogo en xa en ma seene mati?

Matabu Lɔxɔn ɲanma waxatin mundun yi,

alogo en ma maala yi mati?

En ma se maliga seen xa xurunɲɛ ayi,

en ma saren xa mate.

En xa wule sikeela rafala.

⁶ En sɛnbɛtarene masarama nɛn gbetin na,

en tɔrɔ muxune masara sankidi saren na.

En maala matima nɛn e nun a dagina.”

⁷ Alatala naxan Yaxuba rakanbaxi,

na yi a kɔlɔ a yete yi, a naxa,

“N mi ɲinanɲɛ e liga feene ma,

han dunuɲa yi ɲan.

⁸ Bɔxɔni ito kalama na nan ma.

Be kaane birin luma nɛn sununi.

Bɔxɔn xuruxurunna nɛn

alo Misiran xudena,

naxan tema, a mɔn yi godo.”

⁹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“N fama a ragidideni nɛn na lɔxɔni,

sogen xa godo benun a waxatina,

dimin xa sin bɔxɔni yanɲi waxatini.

¹⁰ Ɛ sanle findima nɛn ɲan feene ra,

ɛ sigine findima nɛn wuga xuiin na.

N kasa dugin nagodoma nɛn ɛ ma,

n yi ɛ xunna bi sununi.

N fama sunu xungbeen nasodeni bɔxɔni,

alo dii kedenna na faxa waxatin naxan yi.

Na xɔlɛn mi bɛ ɛ ma habadan!”

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔne yi,

kamɛn soma nɛn bɔxɔni,

koni donse kamɛ mi a ra,

ige xɔli fan mi a ra.

Ɛ kamɛma Alatalaa falan nan ma.

¹² Ɛ bɔxɔn birin yisigama nɛn,

keli kɔmɛnna ma han sogetedeni,

Alatala a fala fendeni,

koni ɛ mi a toma.

¹³ Na lɔxɔni,

ɛ sungutun tofapine

nun ɛ banxulanne fugama a ra nɛn.

¹⁴ A singeni nun,

e yi e kɔlɔma

Samari a suxure haramuxin nin.

E a fala, e naxa,

‘Ɛ gbee ala gbo, Dan kaane!’

* 7:7: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

'Beriseba gbeen senben gbo!
Koni, e fama nen biradeni,
e mi kele habadan!'

9

*Nabi Amosi a fe to donxena alo xiyena:
Halagina*

¹ N yi fe toona nde ti.
Marigin yi a saraxa ganden dexon.
A yi yamarin fi, a naxa,
"Senbetenne konden din,
han boxon yi xuruxurun.
Banxin birin xa bira muxune fari.
N na e diine halagima nen silanfanna ra.
Hali muxu keden mi kisima.
Muxu keden mi a xunbama.
² Hali e sa e luxun laxira yi,
n na e suxuma nen.
Xa e te kore xonna ma,
n na e ragodoma nen.
³ Xa e e luxun Karemele geyaan fari,
n na e sagatanma nen,
n na e suxu.
Xa e e luxun baan xonna ma,
n sajin yamarima nen,
a xa e xin.
⁴ Xa e yaxune e xali konyiyani,
n yamarin fima nen,
e xa faxa silanfanna ra.
N na n yeen tima e ra nen,
koni e munanfanna mi a ra,
n na e jaxankatama nen."

⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
a tan nan a yiin din boxon na, a xuya ayi.
Muxun birin yi sunu.
Boxon xuruxurunma nen,
a te, a mon yi godo
alo Nila Misiran xudena.
⁶ A bata a doxoden ti kore xonna ma.
A bata kore walaxan sa boxon xun ma.
A igen nakelima baani,
a na ragodo boxoni tulen na.
A xili nen "Alatala."

⁷ Alatalaa falan ni ito ra:
"Isirayila kaane,
e nun Kusi kaane keden mi a ra n tan xa ba?
N mi e ramini Misiran boxon ma,
alo n Filisistine ramini Kafatoro kii naxan yi?
N mi e ramini Misiran boxon ma,
alo n Arami kaane ramini Kiri kii naxan yi?
⁸ A mato:
Marigina Alatala bata yulubi kanne man-
gayaan to,
n fama na raxarideni nen boxoni ito ma.
Koni n mi Yaxuba yamaan birin halagima."
Alatalaa falan nan na ra.

⁹ A naxa, "N yamarin fima nen
alogo Isirayila yamaan xa yimaxa.
N na a yifema nen

alo maali fema kii naxan yi,
alogo xari fapin keden nama bira.
¹⁰ Koni yulubi kanna naxanye n ma yamaan
tagi,

n na e faxama nen silanfanna ra,
e tan naxanye a falama,
'A mi fama nxu jaxankatadeni,
na mi nae nxu liye.' "

Isirayilaa kisi fena

¹¹ "Na boxoni,
n Dawudaa mangaya kalaxini tonma nen.
N na rafalama nen,
n na neneni tonma nen
alo a yi kiinde,
¹² alogo e mon xa Edon boxon soto,
e nun siyane birin
naxanye n xinla batuma."

Alatalaa falan nan na ra,
a fama na birin nakamalideni nen.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:
"A mato:

Laxone fama,
xee biine nun se xabane
walima waxati kedenna nin.
Manpa rafalane nun xee biine,
ne fan walima nen waxati kedenni.
Manpaan gboma ayi nen geyane fari,
a yi lu alo geyane birin yikunxi.

¹⁴ N na n ma yamaan naxetama nen a konni
keli konyiyani, Isirayila kaane.
E fama nen taa kalaxine tideni,
e doxoma denaxanye yi.
E manpa bili nakone sima nen,
e na minseen min.
E nakoon sama nen,
e na bogin don.

¹⁵ N na Isirayila rasabatima nen e gbee
boxoni.

E mi kele na sonon,
n denaxan fixi e ma."
Alatala naxa na kiini, e Ala.

Abadi Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Abadi a kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A Edon kaane sonna nan yebama lan Isirayila kaane tɔrɔ kiin ma e xɔn. Edon kaane findixi Yaxuba tada Esayu yixetene nan na. Edon kaane yi dɔxi fɔxɔ ige daraan sogeteden binna nin. Ne lu nen Isirayila kaane tɔrɔ waxatin birin, koni Yuda kala waxatin nun Yerusalɛn suxu waxatini yengeni, e yi na feen nadangu ayi. E mi Isirayila kaane mali naxanye yi dɔxi e dexɔn, fɔ e to kata na feen xɔn e yi nde ba e bɔxɔn na, e mɔn yi sa Yerusalɛn kala muxune fari.

Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde Babilon Yerusalɛn taan suxu yengeni waxatin naxan yi, fayida fɔ jɛɛ keme suulun tonge solomasɛɛ e nun solofere jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari. Abadi kawandin naxan ba, na a falama Edon kaane xa nen a e nun Isirayila yaxun bonne birin halagima nen e bode xɔn.

*Nabiya falana lan Edon ma
Nabi Yereimi 49.7-22*

¹ Falani ito nan makenen Abadi xa fe tooni alo xiyena:

Marigina Alatala ito nan falaxi Edon kaane fe yi.

Nxu bata xerayana nde a fe me fata Alatala ra,

xeraan bata rasiga siyane tagi,

a xa sa a fala e xa fa fala:

“En keli, en sa Edon kaane yenge!”

² Ala naxa, “Edon kaane, n na e senben xurunma nen siyane birin xa. Birin e rajaxuma nen.

³ Wason naxan e bɔjɛni,

na bata e ratantan

e tan naxanye dɔxi faran yinle ra, e nun geyane fari,

e tan naxanye e mirima, e naxa, ‘Nde nɔe nxu be xuntagi?’

⁴ Hali e mate ayi alo singbinna, hali e sa e teen sa kore alo xɔline,

a mate ayi alo sarene, n na e ragodoma nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵ “Xa mujadana hanma mafu tiine fa i konni kɔɛɛn na,

e mi e waxonna xan tongoma ba?

E luma bɔjɛ xunbenli di nayi?

Xa muxune fa e nakɔni e manpa bogine mujadani,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

⁶ Nba, Esayu yixetene yii seene birin naxɔrima nen,

a nafulu luxunxine birin yi to.

⁷ E mali muxune birin e kedima nen e bɔxɔni. E xɔyine bata e yanfa, e bata e nɔ.

Muxun naxanye yi e donseene donma, ne lutin natima e yee ra nen

e naxa, ‘E xaxili mi fa na!’

⁸ Na lɔxɔni,

n mi Edon yamanan fekolonne raxɔre ba?

N yi xaxilimane ba Esayu a geyane fari?”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ “Teman kaane,

e sofane gaxuma nen

muxune birin yi raxɔri Esayu a geyane ma!”

¹⁰ “E yarabima nen

bayo e bata gbalo feen liga

e ngaxakedenna Yaxuba yixetene ra.

E raxɔrima nen han habadan!

¹¹ Amasɔto na lɔxɔni e yeen yi na xɔjɛne ra

e yi soma Yerusalɛn taani waxatin naxan yi e a nafunle tongo,

e a seene yitaxun masensenna xɔn.

E tan fan luxi nen nayi alo e tan.

¹² E mi yi lan e sewa

e ngaxakedenna Yuda yixetene tɔrɔ lɔxɔna fe ra.

E mi yi lan

e jaxan e kalan waxatini,

hanma e yi e kanba e sɔxɔlen waxatini.

¹³ E mi yi lan

e so n ma yamana taani

a halagi waxatini.

E mi yi lan

e a mato sewani a kala waxatini,

hanma e yi a nafunle tongo

a halagi waxatini.

¹⁴ E mɔn mi yi lan

e ti kira xunne ra e a muxu gixine faxa,

hanma e yi e so e yaxun yii,

e tɔrɔ waxatini.”

¹⁵ Amasɔto Alatalaa lɔxɔn bata maso,

a siyane birin makitima lɔxɔn naxan yi.

Nayi, e suxuma nen

alo e bonne suxu kii naxan yi.

E fe jaxin naxanye liga,

ne xetema nen e ma.

*Isirayila a gbeen jɔxɔma nen Edon ya-
manan ma*

¹⁶ Awa, e to dɔlɔn minxi n ma geya sarjɔnaxin fari,

nayi siyane birin e minma nen

han e a radangu ayi!

E luma e minjɛ nen,

han e lugo,

e yi lu alo e mi da.

¹⁷ Koni yamaan muxu dɔnxɛne luma nen Siyon geyaan fari.

Yaxuba yixetene e keɛn masɔtɔma nen.

¹⁸ Yaxuba yixetene luma nen alo teena,

Yusufu bonsonne yi lu

alo tεε dεgεna.

Koni Esayu yixεtene luma nεn

alo sexeεna.

Ne e suxuma nεn

e yi e gan,

muxu yo mi kisima Esayu bεnsεnni.

Alatala bata na fala!

¹⁹ Yuda kaan naxanye dεxi Negewi yireni,

ne Esayu a geyane suxuma nεn.

Yamanan lanbanna muxune Filisitine

bεxεn tongoma nεn.

E Eframi nun Samari burunne tongo,

Bunyamin bεnsεnna muxune yi Galadi

suxu.

²⁰ Isirayila kaan naxanye suxi yεngεni,

gali gbeeni ito,

ne Kanan kaane yamanan suxuma nεn

sigah han Sarepata taana.

Yerusalen kaan naxanye suxi yεngεni

naxanye Sefarada taani,

ne fan yi Negewi yamanan taane findi e

gbeen na.

²¹ Muxu kisixine tema nεn Siyon geyaan

fari,

e Esayu a geya yirene makiti,

mangayaan yi lu Alatala xa.

Yunusa Nabi Yunusaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Nabi Yunusa nan ma fe falama naxan kataxi a nama Alaa yamarin suxu. Ala to a fala, a a xa siga Isirayila yax-une kawandideni, a yi tondi, a siga kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, foyen yi keli, Yunusa yi woli igeni, yɛxɛn yi a gerun. A tondixi, bayo Niniwa kaane findixi faxa tiine nan na. Isirayila kaane yaxu fangamane nan yi e ra. Niniwa kɛwali jaxine fe sɛbexi Nahun sora 3 kui. Dɔnxɛn na, Yunusa yi tin Alaa falan ma, yɛxɛn yi a ramini.

Yunusa a fe taruxun jɔndi kendɛna nde yitama en na fa fala a Ala mi a xanun-tenyaan nagidixi Isirayila kaane xan tun ma, koni a mɔn a ragidixi xɔɔɛne ma nax-anye a fe tongoxi sɔbɛɛn na. Naxan na fa Ala ma, a a xun xanbi so a hakene yi, Ala na kanna mafeluma nɛn.

Yesu misaala tongoxi Yunusa a sigatiin nan ma a to yi a faxa feen falama yamaan xa e nun a keli fena sayani (Matiyu sora 12.38-42 e nun Luka sora 11.19-35).

Ala a yitama en na nɛn fa fala, en lan en xa a xanuntenyaan nun hinanna feen nali siyane birin ma hali en kon kaa mi a ra. Ala mɔn a yitama Kitabun yireni ito yi, a en mi lan en yi a matandi kii yo yi.

Nabi Yunusa mi Ala sagoon liga

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi falan ti Amitayi a dii xɛmɛn Yunusa xa, a naxa, ² “Keli, i siga Niniwa taani, taa gbeena, i sa na kaane kawandi. Amasɔtɔ n bata e fe jaxine to.”

³ Koni Yunusa yi keli, a yi a gi Alatala ma, a xa siga Tarasisi yamanani. Nayi, a yi siga Yafa taani, a sa kunkina nde to naxan yi siga feni Tarasisi yamanani. A yi na saranna fi, a so kunkin kui, a yi a masiga Alatala ra.

⁴ Koni Alatala yi foye gbeen nafa fɔxɔ igen xun ma. Walan gbeen yi keli igen xun ma. A yi liga alo kunkin xa kala. ⁵ Kunkibane yi gaxu, birin yi a gbee ala maxandi fɔɔ. Na danguxina, seen naxanye yi kunkin kui, e yi ne rawoli ayi fɔxɔ igeni alogo kunkin xa yelefu ayi. Yunusa tan yi saxi xixɔli gbeeni kunkin kui.

⁶ Awa, kunkibane kuntigin yi Yunusa to, a yi a fala a xa, a naxa, “I xima nanfera? Keli i yi i gbee Ala maxandi, waxatina nde, a en malima nɛn, nayi en mi faxama.”

⁷ Awa, kunkibane yi a fala e bode xa, e naxa, “En feni ito yɛɛ fen alogo en xa a kolon naxan faxi tɔrɔni ito ra en ma.” Nayi, e yi masensenna ti, a yi Yunusa suxu. ⁸ Nayi, kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “A fala nxu xa, nde faxi tɔrɔni ito ra? I wanla

sifan mundun ligama? I kelixi minɛn yi? I fataxi yamanan mundun na, e nun i fataxi siyaan naxan na?”

⁹ Yunusa yi e yabi, a naxa, “Heburu nan n na. N na Alatala nan batuma, Ala Naxan Kore, naxan baane nun bɔxɔn daxi.” ¹⁰ Na kunkibane yi gaxu ki fajɔ, e yi a maxɔdin, e naxa, “I na ligaxi nanfera?” Amasɔtɔ e bata yi a kolon fa fala a gima Alatala nan ma, bayo a bata yi a yɛba e xa nun. ¹¹ Koni foyen mɔn yi lu fe nanara kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “Nxu fa nanse ligama i ra alogo fɔxɔ igen xa a raxara? Bayo fɔxɔ igen mɔn yi luma xajɛ ayi nɛn tun.”

¹² Awa, Yunusa yi e yabi, a naxa, “ɛ n tongo, ɛ yi n woli fɔxɔ igeni, nayi igena a raxarama nɛn. N na kolon fa fala foye gbeeni ito ɛ tɔrɔma n tan nan ma fe ra.”

¹³ Koni kunkibane yi kata kunkin nasi-gadeni xaren binni, koni e mi nɔ amasɔtɔ foyen yi gboma ayi nɛn tun. ¹⁴ Nanara, e yi Alatala maxandi, e naxa, “Alatala, i nama tin nxu xa halagi xɛmɛni ito a fe ra. I mɔn nama tin nxu xa findi muxun faxa sabun na naxan mi fefe ligaxi nxu ra.” ¹⁵ Nayi, e yi Yunusa tongo, e yi a woli fɔxɔ igeni. Na ligaxina, igen yi a raxara yiri. ¹⁶ Na yi a liga kunkibane yi gaxu Alatala yɛɛ ra han, nanara e yi saraxan ba Alatala xa, e yi e kɔɔ.

2

Yunusa yi Ala maxandi

¹ Alatala yi yɛxɛ gbeen nafa a yi Yunusa gerun. Yunusa yi lu yɛxɛ gbeen kui soge saxan, kɔɛ saxan. ² Yunusa yi yɛxɛ gbeen kui waxatin naxan yi, a yi Alatala, a Ala maxandi.

³ A yi a fala, a naxa, “N yi tɔrɔni waxatin naxan yi, Alatala, n yi i maxandi, i yi n yabi.

N to yi faxan dɛ,

n yi i xili,

i yi n xuiin name.

⁴ I bata n woli baani tilinna ma.

N bata lu mɔrɔnne bun,* xunfanne birin danguma n fari.

⁵ N yi a falama nɛn, n naxa,

I bata n kedi i yɛtagi.

Koni, n mɔn i ya banxi sarijɔnɔnɔn toma nɛn.

⁶ Igen bata te han n kɔɛna.

N bata lu tilinna ma.

Fɔxɔ igen sɛxɛne yi filin n xunna ma.

⁷ N bata yi godo igeni

han geyane bun.

Bɔxɔn bata yi raxutu n ma

han habadan.

Koni i tan Alatala, n ma Ala,

i bata n kendɛn ba faxan dɛ.”

* 2:4: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

⁸ “N niin ba waxatini, n yi n miri i tan Alatala ma, n ma maxandi xuiin yi sa i li i ya banxi sarijanxini.

⁹ Naxanye suxurene batuma fuyan ne e makuyama hinanna nan na.

¹⁰ N tan saraxane bama i xa nen, n yi barikan bira i xa betini. N de xuiin naxanye tongoxi, n yi ne liga.

Alatala, i tan nan kisin kannu ra.”

¹¹ Alatala yi yeXen yamari alogo a xa sa Yunusa baxun xaren na.

3

Yunusa yi kawandin ba Niniwa yi

¹ Awa, Alatala man yi falan ti Yunusa xa, ² a naxa, “Keli, i siga Niniwa taa gbeeni, i sa kawandin ba na n na i yamarixi naxan na.”

³ Nayi, Yunusa yi keli a siga Niniwa yi alo Alatala a falaxi a xa kii naxan yi. Taa gbeen nan yi Niniwa ra, a yisigana, fo soge saxan sigati. ⁴ Awa, Yunusa yi yanyi keden siga ti taani a sarinma, a naxa, “Xii tonge naanin to xanbi ra, Niniwa taan halagima nen!”

⁵ Niniwa kaane yi denkeleya Ala ma. Awa, e yi a rawanga a muxun birin xa sunna suxu, e yi kasa benbeli dugine ragodo e ma keli muxu gbeene ma han muxudine.

⁶ Niniwa mangan to na feen me, a yi keli a manga gbedeni, a yi a manga domain nate a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma, a yi sa dexo burunburunni. ⁷ E yi falani ito rali Niniwa yiren birin yi, e naxa, “Mangan nun a kuntigine naxa, ‘Muxune nun xuruse xungbeen nun a xunxurina, sese nama donseen don hanma a yi a min. ⁸ Muxune nun xuruseene, birin xa benbenla ragodo e ma, e yi e xuini te Ala ma senben na, birin yi xete a sigati kii naxin foxo ra e nun a gbalon naxan ligama. ⁹ Waxatina nde Ala dijama nen, a xete a xolon foxo ra, nayi en mi fa halagima.’”

¹⁰ Ala yi a to Niniwa kaane na ligama, a yi a kolon a e bata xete e kewali naxine foxo ra. A yi yihadin naxan nagidixi a xa a liga e ra, a yi na dan.

4

Yunusa yi xolo Ala ma

¹ Na feen yi Yunusa xolo ki fani. ² A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n mi yi ito xan falan ba n yi n ma yamanani waxatin naxan yi? N yi ito nan ma fe falama n yi n gima Tarasisi yamanani waxatin naxan yi. Amasoto n yi a kolon a i tan Ala i dija, i kininkinin, i mi xolon xulen, i ya hinanna gbo, i yete ratanga yihadin liga feen ma. ³ Alatala, n bata i mafan i xa n niin ba n yi, amasoto a rafan n ma n faxa benun n xa lu n

nii ra.” ⁴ Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xolo ba?”

⁵ Awa, Yunusa yi keli taani siga sogeteden binna ra. A yi sa gagen ti a yete xa menni, a dexo a bun nininna ra alogo a xa a to naxan ligama taani. ⁶ Marigina Alatala yi wudi binla nde ramini, a yi sabati Yunusa xun ma, a findi nininna ra a xa, na yi a xolon ba a yi. Yunusa yi sewa han! ⁷ Koni na xoton bode, subaxani, Ala yi kunla nde rafa a yi wudi binla saxon, a yi xara. ⁸ Sogen texina, Ala yi foye wolonna rafa keli sogeteden binna ra. Sogen yi Yunusa xunni li han a liga alo a xa fuga a ra. A yi a fala, a a xa faxa, a naxa, “Benun n xa lu n niini, a lan n xa faxa.”

⁹ Koni Ala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xolo wudi binli ito a fe ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “A lan n xolo wudi binla fe ra han n faxa.” ¹⁰ Nayi, Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “Wudi binli ito mi wali yo tixi i tan ma, i tan xa mi a ragboxi, a daxi koe kedenna nan na, a halagi koe kedenna ra. ¹¹ Koni n tan mi lan nun n kininkinin Niniwa ma ba, taa gbeena, muxu wuli keme muxu wuli maxojie denaxan yi, naxanye mi fatan e komenna nun e yiifanna tagi rabe? Xuruseene fan na.”

Mike
Nabi Mike Alaa Falan Naxan
Sebe

Nabi Mike nun Nabi Esayi yi walima waxati kedenni, fo jee keme solofere jee tonge naanin jaxan benun Yesu xa bari. A yi falan tima Yuda kaane nan xa, Asiriya yamanan sofane yi konkoxi e xili ma waxatin naxan yi.

Nabi Mike yi Yuda kaane rakolonma a e yamanan nun e manga taan Yerusalen fa luma nen alo Samari, Isirayila yamanan manga taana. A lixi Yuda nun Isirayila bata yi taxun. Samari taan suxi nen yengeni jee keme solofere jee maxojen nun firin benun Yesu xa bari. Nabiin yi yamaan nakolonma gbalo famatxon nan ma fe ma naxan yi fama e yulubine saranna ra. E yulubin ne findixi tinxintareyaan nan na muxune tagi. A mon yi falan tima nabine xili ma naxanye yamaan yanfama e falane xon, naxan yete a ligama muxune mi noe e kii masare. Mike yi e rakolon e yi lan e xa sigan ti kii naxan yi, a naxa, "Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xon yete magodonl." (Mike 6.8) En fan lan nen na xa lu en xunni, en yi a suxu.

Mike a falama a yamaan xa nen a Ala fama e rakisideni nen a na mangan dexo naxan barima Dawuda bomsanni Betelemi taani. Na feen sebexi Mike 5.1-4 kui. Na nan a liga muxune yi Alaa Muxu Sugandixin legedenna Betelemi taani jee keme solofere na falan xanbi ra. Na feen sebexi Matiyu 2.6 kui.

¹ Alatala falan naxanye ti Mike Moreseti kaan xa Manga Yotami nun Manga Axasi nun Manga Xesekiya waxatine yi, Yuda yamanan mangane. A fe tooni ito nan ti alo xiyena lan Samari taan nun Yerusalen taane fe ma.

² E tuli mati,
 e tan siyane birin!
 I tan boxona, i tuli mati,
 e nun muxun naxanye birin a yi.
 Marigina Alatala sereyaan bama nen e xili ma.
 Margin nan a falama
 keli a Batu Banxi sarijnanxini.

Ala Samari taan nun Yerusalen taan makitima nen

³ A mato,

Alatala minima a daxon deni.
 A godoma,
 a sigan tima boxan yire matexine fari.
⁴ Geyane xulunma ayi a sanna bun ma,
 lanbanne yiboma e tagi
 alo kumin dengben teen ma,
 alo ige boxonxin tintinna ra.
⁵ Na birin Yaxuba yamaan murutena fe ra,
 Isirayila yamaan yulubine fe ra.
 Nde Yaxuba yamaan namurutexi?
 E manga taa Samari kaane xa mi a ra ba?
 Nde tixi Yuda yee ra suxure batuni?
 E manga taa Yerusalen kaane xa mi a ra ba?
⁶ Ala naxa, "N Samari taan findima nen taa xonna ra burunna ra,
 manpa bili nako yirena.
 N na a banxi gemene ragodoma nen lanbanne yi,
 n yi a banxine sandoxone ramini kenenni.
⁷ A suxurene birin yiboma nen dungi dungin na.
 Teen nan e kide se ralixine ganma.
 N na a batu seene birin kalama nen,
 e naxanye malanxi yalundene sarene xon,
 e mon sa findima nen yalundene saren na."*
⁸ Nanara, n wugama nen,
 n gbelegbele,
 n san yigenla nun n nagenla yi sigan ti.
 N gbelegbelema nen alo kankona.
 N kutun alo xutunxunbane.
⁹ Amasoto Samari kaane furen mi yalanma.
 A bata Yuda yamanan li.
 A bata n ma yamaan taan so deen li
 han Yerusalen taana.
¹⁰ E nama a fala Gati taani.
 E nama a wuga!
 E makutukutu burunburunni Beti-Leyafira taani.[†]
¹¹ Safiri kaane, e yagixin nagenla xa dangu!
 Saanan kaane, e nama susu mine.
 Beti-Hayeseli taan sununi,
 e mi e maliye.
¹² Maroti kaane xaminxi e herina fe ra,
 bayo Alatala bata gbalon nagodo,
 han Yerusalen taan so dena.
¹³ E tan Lakisi kaane,
 e soone nun wontorone yiton!
 E tan nan Siyon kaane tixi yulubin ma
 bayo Isirayila kaane yulubin naxanye ligama
 e ne toxi e konna nan singe yi.
¹⁴ Nanara, Yuda kaane,
 e masigama nen Moreseti-Gati taan na.
 Akisibu taan findima luti ratixin nan na
 Isirayila mangane yee ra.

* **1:7:** Yalundene nan yi walima men kaane kidene yi e gbetin soto kiden seene soto feen na. Yaxune na yi men kaane suxurene tongo yengeni, e yi sa e batuma e konna kide yirene nin. Men yi findi yalunde yire firinden na a naxan ma fe fala. [†] **1:10:** Nabi Mika yirene xinle falama naxan nun a falana bunne maliga alogo a falan xa jaxun. Misaala ra, Beti-Leyafira bunna neen "burunburun yirena." A taan naxanye xinle falama, Asiriya kaane konkoxi na taane nun e rabilinne ma.

15 Ala naxa, “E tan Maresa kaane,
n mɔn ε yengefaan nafama nen ε xili ma.
Isirayila manga binyena a gima nen
a sa a luxun Adulan faranna ra.

16 E xunna bi ε rafan dii xεmεne wuga feen
na!

ε xunna gbanan alo dugan xun xɔnna,
amasɔtɔ ε sigama nen ε diine ra pon!”

2

Fe jaxin saranna nun tuli sana

1 Gbalon na kanne xa,
naxanye hakεn mirima,
e fe jaxini tɔn e sadeni.
Kuye nεma yibama
e yi sa a liga,
amasɔtɔ na ferena e xa.

2 E mila xεene xɔn,
e yi e tongo,
e kunfa banxine xɔn,
e yi e kansun.

E muxune nun e denbayane nun e kεene
suxu.

3 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“A mato,
n gbalon nan nafama bɔnsɔnni ito ma.

ε mi ε xunna ramine a bun mumε!
ε mi fa sigan tima xunna kenli,
amasɔtɔ tɔrɔ waxatin na a ra.

4 Na bɔxɔni, sandani ito falama nen ε xili ma,
e ε magelema nen mawuga sigini.
E naxa, “En bata kala fefe,
n ma yamaan kε bɔxɔn bata yitaxun gbeteɣe
ra.

E bata a ba n yii,
e bata en ma xεene so yanfantenne yii!”

5 Nanara, muxu yo mi bɔxɔna nde malige
i tan kεen na Alatala yamani.

Naxanye Nabi Mike matandima

6 E waliyiya falan tima n xili ma iki,
e naxa, “E nama waliyiyaan fala!
Waliyiya falani ito nama ti de!
A findima yagin nan na!”

7 E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
a lan ε xa na fala ba?
Dijan janyε Alatala yi ba?
A darixi na lige ba?

Ala naxa,
“N ma falane fan na kanna xa
naxan kewanle fan.

8 E bata keli n ma yamaan xili ma
waxati dɔnxeni ito yi alo yaxune.
ε muxune gubane bama e ma
naxanye xεtεmatɔ a ra
keli yεngeni bɔjε xunbenli.

9 E n ma yamaan jaxanle kedima e rafan
banxine yi.
ε n ma binyen ba e diine ma habadan.

10 E keli, ε siga,
amasɔtɔ ε matabude mi ito ra,
bayo ε yamanan bata raharamu.

A findima tɔrɔn nan na
naxan magaxu han!

11 Xa muxuna nde a gima foyen fɔxɔ ra
a wule waliyiya falane ti, a naxa,
‘I fama dɔlɔn nun manpaan sɔtɔdeni nen!’
Na nabi sifan nan yi lanjε yamani ito ma
yati!”

12 “N na ε birin malanma nen Yaxuba
bɔnsɔnna.

N na ε tan muxu dɔnxene xun lanma nen,
naxanye luxi Isirayila bɔnsɔnni.

N na ε malanma nen
alo yεεεne sansanna kui,
alo xuruse kuruna e degedeni.
Gali gbeen sɔnxɔ xuiin yi mini na.

13 Naxan kiraan nabama,
na tima nen e yεε ra.
E kiraan nabama nen, e mini.
E mangan bata ti e yεε ra,
Alatala nan e xunna ra.”

3

Yεeratine sɔnne

1 N bata a fala, n naxa,
“Yaxuba bɔnsɔn mangane
Isirayila bɔnsɔn kuntigine,
ε tuli mati iki!
ε tan xa mi lan

ε sariyan kolon ba?

2 Fe fajin najaxu ε tan naxanye ma,
a jaxin yi rafan ε ma,
ε muxune kidin nun e suben bama e ma
han e xɔnna.

3 E n ma yamaan suben donma,
ε yi e kidin ba,
ε yi e xonne yigira,
ε yi e yisεge

alo suben naxan sama tunden kui.”

4 Nanara, mangane na gbelegbele Alatala
ra,
a mi e yabima.
A yetagin luxunma nen e ma na waxatini,
e kεwali jaxine fe ra.

Wule nabine sɔnne

5 Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma
naxanye n ma yamaan nalɔma ayi, a naxa,
“Donseen nεma e de,
e muxune xibaruma bɔjε xunbenla nan na.
Koni xa naxanye mi e kima donseni
e yεngεn nan nakelima ne ma.

6 Nanara, kɔεεn soma nen ε ma
ε mi fa fe toon tima alo xiyena,
dimin yi so,
fe yo mi fa makεnenma ε xa.

Sogen birama nen na nabine mabinni,
kεnεnna yi findi dimin na e xa.”

7 Sayibane yagima nen
e nun naxanye birin waliyiya falane tima.
Ne e yetagine luxunma nen yagini
amasɔtɔ Ala mi e yabima.

⁸ Koni n tan, n lugoxi senben na e nun Alatalaa Nii Sarijanxin nun kiti sa kenden nun fangana alogo n xa Yaxuba bõnsõnna Ala matandine yita a ra

e nun Isirayila bõnsõnna yulubina.

⁹ Nayi, ε tuli mati ito ra, Yaxuba bõnsõn mangane, ε tan Isirayila bõnsõn kuntigine, kiti kenden najaxu ε tan naxanye ma ε yi fe fajine birin yifu,

¹⁰ ε tan naxanye Siyon taan tima wunli, ε yi Yerusalen ti gbaloni.

¹¹ Men mangane kitin sama, e dimi yi seen nasuxu mayifuni. Men saraxaraline xaranna tima, alogo e xa e saren soto. Men nabine fe famatone xibarune falama, alogo e xa gbetin soto.

Anu, e man fa e diganma Alatala yi, e susu a fale, e naxa,

“Alatala mi en tagi ba?”

¹² Nanara, ε tan ma fe ra, Siyon taani buxama nen alo xena, Yerusalen findima nen taa xonna ra. Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma, na findima nen fotonna yire matexin na.

4

Bɔɲe xumbeli manga taana

¹ Waxati famatoni Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari na danguma nen geyane birin na, a lu geyane birin xun ma, siyane yi lu fe a ma han!

² Siya wuyaxine fama nen, e a fala, e naxa,

“E fa, en siga, en te Alatalaa geyaan ma, Yaxubaa Alaa banxini.

A xa en xaran a sigati kiine ma, alogo en xa bira a kirane foxo ra.”

Amasoto sariyan minima nen Siyon yi Alatalaa falan minima nen Yerusalen yi.

³ A findima nen kitisaan na siya wuyaxin tagi.

A yengene janma nen yama senbeman tagi hali naxanye makuya.

E e silanfanne bonboma nen,*

e findi jinge kenne ra, e tanbane yi rafala wolitene ra.

Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbeti xili ma,

yengen mi fa maxaranje mume.

⁴ Birin daxoma nen a manpa binla nun a xode binla bun,

muxu yo mi fa e magaxu, amasoto Alatala Senben Birin Kanna bata falan ti.

⁵ Siyane birin sigan tima e gbee ala nan xili yi.

Koni en tan sigan tima Alatala nan xili yi en ma Ala waxatin birin han habadan!

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na loxoni, n sankalatone malanma nen.

Naxanye yi suxi yengeni n yi ne xun lan,

n toron nagidixi naxanye ma.

⁷ N sankalatone findima n ma yama donxen na nen.

Naxanye yi xuyaxi ayi, na muxune yi findi siya senbemaan na.

Alatala daxoma nen e xun na Siyon geyani keli na waxatin ma han habadan.

⁸ I tan, Siyon taan sanganso matexina,

i tan naxan yamaan makantanma alo xuruse rabaan nun a kuruna,

i fama nen senben sotodeni

naxan yi i yii a foloni.

Yerusalen man findima nen manga taan na.”

⁹ Nanfera iki i gbelegbelema?

Manga mi fa i konni ba?

I kawandi muxun bata lo ayi ba,

alogo saxolen xa i li

alo jaxanla naxan tinna ma?

¹⁰ Siyon kaane, ε toro,

ε gbelegbele

alo jaxanla naxan diin barima.

Amasoto iki ε minima nen ε taani

ε sa dexo burunna ra.

ε sigama nen han Babilon taani.

ε sa xoroyama menna nin,

Alatala sa e xunbama menna nin ε yaxune yii.

¹¹ Iki siya wuyaxine e malanma i xili ma.

E a falama, e naxa,

“En fu e taan ma,

en xa Siyon kalaxin to!”

¹² Koni e mi Alatala miriyaan kolon.

E mi a fe ragidixine famuma.

E mi a kolon a e malanma nen

alo malo xidine lonna ma.

¹³ Siyon kaane, ε keli,

ε maala bonbo!

N senben fima nen ε ma

alo wure fenne turan ma

alo a torone na findi sulan na.

ε yama wuyaxi yilunburunma nen,

e bata yi seen naxanye soto yengeni,

ε ne rasarijan Alatala xa,

ε yi e nafunla so boxon birin kanna yii.

¹⁴ Iki, ε ganle malan, taa yenge sone!

Yaxune bata ε rabilin!

E bata Isirayila kuntigin yetagi garin dun-ganna ra.

* 4:3: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

5

Mangan barima nen Betelemyi

¹ I tan, Betelemyi-Efarata taana,
i tan xurun Yuda taane tagi,
koni naxan mangayaan ligama Isirayila
xun na

n tan xa, na minima i tan nin.
A bənsənna fəlxəi xabu waxati danguxine
yi,

xabu singe ra fonne waxatina.
² Nanara, Ala Isirayila yamanan nabepinma
nen

han naxan diin barima na yi diin bari.
A ngaxakeden dənxe ne mən yi xete Isirayila
yi.

³ A kelima nen, a yi a xuruse kurun naba
Alatala senbeni,
Alatala xili binyeni, a Ala.
E luma nen bəjəe xunbenli,
amasəto a binyama nen han bəxən danne.

⁴ A tan yete en nan findima e bəjəe xunbenla
ra.

Asiriya kaane na fa en ma bəxəni
e yi so en ma manga banxine kui,
en yete rati solofere nan nakelima e xili ma
hali yamaan kuntigi solomasexe.

⁵ E mangayaan ligama nen Asiriya ya-
manani
silanfanna ra e yii, e Nimirodi bəxən tongo.
Mangana en xunbama nen Asiriya kaane
yii,

e na sa so en yamanani
e na e sanna ti en ma bəxəni.

⁶ Nayi, Yaxubaa yamaan muxu dənxe ne
luma nen
siya wuyaxin ye,

alo xiila naxan kelixi Alatala ma,
alo tulen naxan sama se xen yi ra,
naxanye mako mi adamadiine ma,
e yengi mi sese ma muxune yii.

⁷ Nayi, Yaxuba bənsənna muxu dənxe ne
luma nen

siyane nun yama wuyaxine ye,
alo yatan burunna subene ye,
alo yata senbemaan xuruse xunxurine ye.

A na dangu, a e suxu, a e yibə,
muxu yo mi e bama a yii.

⁸ E yiini te e yaxune xili ma,
alogo e yaxune birin xa raxəri.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na ləxəni, n ni i ya soone bama nen i konni
n yi i ya wontorone ralə ayi.

¹⁰ N na i ya taane kalama nen i ya yamanani,
n yi i ya yire makantanxine birin nabira.

¹¹ N kəerayaan bama nen e ye.
Yiimatone mi fa luma e ye.

¹² N na e suxurene nun e kide gemene bama
nen e yii.

E mi fa e xinbi sinma e yii funfun bun ma.
¹³ N na e Asera kide gbindonne bama nen e
yii,

n yi e taane halagi.
¹⁴ N fitinaxina n gbeen bəxəma nen xələni
siyane birin na naxanye mi n xuiin
namexi.”

6

Kitina Ala nun a yamaan tagi

¹ E tuli mati Alatalaa falan na, a naxa,
“E keli, e xun mafala,
geyane yi findi i ya kitin serene ra,
yire matexine xa i xuiin name.

² Geyane, e Alatala kitin name,
e tuli mati,
e tan bəxən bunna naxanye mi yimaxe,
amasəto Alatala nun a yamaan kitini,
a waxi Isirayila makiti feni.

³ N ma yamana,
n nanse ligaxi e ra?
N goronna mundun saxi e xun ma?
E n yabi!

⁴ N bata e ramini Misiran yamanani.
N bata e xunba konyiya bəxəni.
N yi Musa rasiga,
a xa ti e yete ra,
e nun Haruna nun Mariyama.

⁵ N ma yamana,
na feen xa rabira e ma,
Moyaba mangan Balaki yi fe jaxin naxan
falama,

e nun Beyori a dii Balami* mən a yabi naxan
na.

E sigan naxan ti
keli Sitimi yi han Giligali taani,
na feen xa rabira e ma
alogo e xa Alatalaa tinxin wanle kolon.”

⁶ N fama nanse ra n yii Alatala yetagi,
n yi n xinbi sin Ala matexin bun?
N xa fa, nxu nun saraxa gan daxine ba?
E nun jinge diin jee kedenne ba?

⁷ Alatala konton wuli wuyaxine rasuxe ba?
Ture saraxan naxan gbo xude wuli wuli
wuyaxine igen xa ba?

N na n ma dii singen soe a yii n hakene saren
na ba?

Diin naxan minixi n fatini,
na finde niin xunbaan na yulubine fe ra ba?
⁸ Adamadina,

a bata a yita i ra naxan fan,
Alatala naxan maxədinma i ra:
Tinxinyaan liga,
hinanna yi rafan i ma,
i yi sigan ti i ya Ala xən yete magodoni.

Isirayila kaane yulubine saranna

⁹ Alatala a xui raminima taan muxune ma,
xaxilimana a xinla ratinma nen.
E tuli mati falan na
naxan yamaan yulubine saranna ralixi

* 6:5: Balaki nun Balami a fe sebexi Yatene 22 han 24 kui.

e nun naxan a fe ragidixi.

¹⁰ Nafunla naxan sotoxi a naxin na na mon muxu naxine banxine kui ba, e nun ligase tinxintaren naxan dangan nafama?

¹¹ N luyε n mi a fe saran na kanna ra ba, naxan sikeli tinxintaren nawalima se liga se defetaren naxanye benbeli kui?

¹² Taan nafulu kanne gbalon ligama, a muxune wulen falama. E deen yanfan tima.

¹³ Nanara, n tɔrɔn nagodoma nen i ma, n yi i kala i yulubine fe ra.

¹⁴ I tan, i degema nen i mi lugo. Kameni i kuiin bɔrɔxoma nen. I sena ndee ramarama nen, koni sese mi luma.

I na naxan namara, n na kalama nen yengeni.

¹⁵ I seen sima nen, koni i mi a xabama. I oliwi turen bama nen, koni i mi a turen nawalima. I manpa bogi igen bama nen, koni i mi a minna.

¹⁶ I Manga Omiri a sariyane nan suxuma e nun Manga Axabi a denbayaan misaale birin,†

i bira e kawandi xuine fɔxɔ ra. Nanara, n halagin nagidixi i ma, n na i ya muxune findima nen gele ma feen na e nun yagina siyane tagi.

7

Nabina mawuga xuina

¹ Gbalona n xa! Amasoto n sunuxi alo naxan se bogin fenma a xori makentun waxatini.

A dondaxin se mi fa na, hali xode bogi keden pe naxan yi naxunpe n de.

² Togɔndiya muxune bata nan yamanani na kiini.

Muxu fajni yo mi fa luxi. E birin dɔxi e bode yeε ra faxa ti xinla ma. Birin lutin natima a ngaxakedenna yeε ra.

³ E yiine fatan fe naxin lige. Mangane seen nan fenma, kitisane dimi yi seene rasuxuma mayifuni, kuntigine e waxon feen falama, e birin yi malan na feen ma.

⁴ Naxan fisamantenna ra e ye, na naxu alo nanla. Naxan tinxin e tagi, na fe raxolo sansanna nali kanna xa.

ε kantan tiine bata ε rakolon lɔxon naxan ma fe ra, ε kewanle saranna soto ma lɔxon naxan yi, na bata li.

E kontofilima nen iki.

⁵ I nama la i adamadi boden na.

I nama i taxu i xoyin na.

I nama falan ti hali i ya naxanla yeε xori.

⁶ Amasoto dii xemena a baba rafeyama, dii temene fan yi keli e ngane xili ma, naxanle fan yi keli e mamene xili ma. Muxune yaxune kelima e denbayane yeteen nin.

⁷ Koni n tan, n na Alatala yeε ra kira yitoma nen yigini, n yi Ala mame, n nakisimana.

N ma Ala n xui namema nen.

Ala maxandin nun yigina

⁸ I nama sewa n ma fe ra, n yaxuna.

Amasoto xa n bira, n kelima nen.

Xa n lu dimini, Alatala findima nen kenenna ra n xa.

⁹ N na Alatalaa xolon naxanma nen, amasoto n bata yulubin liga a ra, han a yi n xun mayenge, a yi n ma kitin sa.

A n naminima nen kenenni, n yi a tinxinyaan to.

¹⁰ N yaxuna a toma nen, a yi yagi han!

A tan naxan yi a falama n xa, a naxa, "Alatala minen, i ya Ala?"

N yeene a biraxin toma nen, a yi yibodon, alo boron kiraan xon.

¹¹ Taan nabilinna yinna mon na ti lɔxon naxan yi, ndee mon sama nen ε bɔxon danne fari na waxatini.

¹² Na lɔxoni, muxune fama nen i fama, keli Asiriya yi han Misiran taane yi, keli Misiran yi sa dɔxo Efirati baan na, keli Efirati baan na han fɔxo igena, keli geyane birin ma.

¹³ Bɔxon kalama nen a muxune kewanle fe ra.

¹⁴ I ya yamaan nagbengben i ya dunganna ra, i kurun naxan sotoxi i keen na, naxan sa dɔxi a danna burunna ra sexe fajni yireni.

E yi e dege Basan nun Galadi yi alo lɔxo danguxine.

¹⁵ N mon kabanako wanle yitama e ra nen alo e mini waxatini Misiran yi.

† 6:16: Isirayila mangane nan yi Omiri nun Axabi ra naxanye yi son naxu. E fe seɓexi Mangane Singen 16.23-33 kui.

16 Siyane a toma nɛn e yagi,
hali e sɛnbɛn to gbo.
E yiin sama nɛn e dɛ ra,
e tunle yi xɔri.

17 E burunburunna dunxunma nɛn
alo saɲina,
alo daliseen naxanye e bubuma bɔxɔni.
E minima nɛn xuruxurunɲe e luxundene yi,
e fa Alatala ma, en ma Ala.
E gaxuma nɛn i yeɛ ra, e yilanyilan.

18 Nde luxi alo i tan, Ala,
i tan naxan i ya yamaan muxu dɔnxene
yulubin xafarima,
i tan naxan murutɛn mafeluma?
I ya xɔlɔn mi buma han habadan
amasɔtɔ hinanna rafaɲ i ma.

19 I mɔn kininkininma nɛn nxu ma,
i nxɔ hakene yibodonma nɛn i sanna bun,
i nxɔ yulubine birin wolima ayi nɛn
fɔ fɔxɔ igen tilinna ma.

20 I ya lannayaan yitama nɛn Yaxuba
bɔnsɔnne ra
i yi hinan Ibrahima yixɛtɛne ra,
alo i kɔlɔ kii naxan yi nxu benbane xa a
singeni.

Nahun Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nabi Nahun yi kawandi bama Niniwa taan kala feen nan ma Asiriya yamanan manga taana. Isirayila yamanan sogeteden komeɗen fɔxɔn nan yi suxi yengɛni Asiriya kaane xɔn na waxatini. Gbalotɔ gbeen nan yi Niniwa kaane ra naxanye yi siyane nɔma yengɛni e muxu wuyaxi faxa naxankatani. Nabi Nahun Kitabun yireni ito sebɛxi nɛn yanyina nde jɛɛ kɛmɛ sennin benun Marigi Yesu xa bari. Yanyina nde e nun Nabi Sofoni nun Nabi Yeremi nan yi walima e bode xɔn.

¹ Waliyyi falan ni ito ra Niniwa taan xili ma, Nabi Nahun Elekosi kaan fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a sebɛ.

² Alatala a yamaan namarama xɔxɔlonna nin.*

A gbeen jɔxɔma nɛn.
Alatalaa xɔlon gbo,
a gbeen jɔxɔma nɛn.
A yengɛfane saranna fima nɛn,
a fitinaxin yi a gbeen jɔxɔ a yaxune ma.

³ Alatala mi xɔlon xulɛn,
a senben gbo!
Alatala mi yulubi kanna yatɛma tinxinden na mumɛ!

Alatala dangu funfun findixi wuluwulu gbeen nun foye kala tiin nan na. Kundaan yi findi gbangbanna ra a sanna bun.

⁴ A na falan ti fɔxɔ igen xili ma,
a xara, baane birin yi xɔri.
Basan nun Karemele yamananane sɛxɛne yi gbeeli,

Liban yamanan wudi fugene yi lisi a ra.

⁵ A geyane birin yimaxama nɛn a yɛɛ ra,
yire matexine birin yi xuya ayi.
Bɔxɔn yi xuruxurun a yetagi,
e nun dunɔɗa nun a yi seene birin.

⁶ Nde nɔɛ tiye a xɔlon yɛɛ ra nayi?
Nde kiɛ a xɔlon gbalon ma?
A fitinan sigama ayi alo tɛɛna
hali gɛmɛne a e birin ganma.

⁷ Alatala fan.
Luxunden nan a tan na tɔrɔ waxatine yi.
A yengi muxune xɔn
naxanye na e yigiya a yi.

⁸ Koni a yaxune dɔxɔden kalama nɛn
alo fufaan na dangu na xun ma.
A yi a yengɛfane kedi han laxira dimini.

⁹ Ɛ feen mundun yitɔnma Alatala xili ma?

* 1:2: Ala xɔxɔlon, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbɛtɛ fɔxɔ ra a batu xinla ma, a mɔn mi tinma yama xɔɗɛn xa a raxɔri. Na feen mato Xɔrɔyaan 20.5 kui.

A tan nan halagin tima fefe!
Naxankatan firinden mi ɛ lima.
¹⁰ Amasɔtɔ e luma nɛn nali jɔnsanne yi,
e xunne kelima nɛn e dɔlɔne ra,
e yi halagi alo sɛxɛ xaren na gan fefe!

¹¹ Niniwa kaane,
muxuna nde minixi ɛ tan nan yɛ
naxan fe naxini tɔnma Alatala xili ma,
naxan maxadi naxine tima.

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Hali e kamalixi,
e na wuya ki yo ki,
e raxɔrima nɛn, e jɔan.
Yuda kaane,
xa n bata tɔrɔn nagidi ɛ ma iki,
na ligaxi nɛn
alogo ɛ nama fa tɔrɔ sɔnɔn.

¹³ N na ɛ xunbama nɛn konyiyani iki,
n yi yɔlɔnxɔnne yibolon,
e ba ɛ ma.”

¹⁴ Niniwa kaane,
Alatala ito nan yamarixi ɛ fe yi, a naxa,
“Ɛ bɔnsɔnna muxu yo mi luyɛ.
N na ɛ wudi suxurene
nun ɛ wure suxurene kalama nɛn ɛ kidene
yi.

N yi ɛ gaburune yitɔn,
bayo sese mi ɛ ra.”

2

¹ Ɛ mi a to,
xɛraan sigan tima geyane fari,
naxan fama xibaru fajin na
naxan bɔɗɛ xunbenla a fe ralima.
Yuda kaane, ɛ sanle raba,
ɛ dɛ ti xuine rakamali.
Amasɔtɔ halagi tiin mi fa danguma ɛ konni.
A bata raxɔri fefe!

² Niniwa kaane,
halagi tiine bata keli ɛ xili ma.
Ɛ yinna makantan,
ɛ yɛɛn ti kirane ra,
ɛ tagi xidi yengɛ so xinla ma,
ɛ fangan birin malan.

³ Amasɔtɔ Alatala mɔn binyen soma nɛn
Yaxuba bɔnsɔnne yii e nun Isirayila bɔxɔna,
hali halagi tiine to bata yi so na kaladeni
e yi e manpa binle jɔan.

⁴ Yaxu sofani itoe yɛ masansan wure lefane
gbeeli.
E sofa wɛkilɛxine maxidixi dugi gbee nin.
Wurene mayilenma e wontorone ma,
e na e yitɔn yengɛso lɔxɔn xili yi,
e yi tanbane tongo.

⁵ Yenge so wontorone e gima taan kirane xon han!

E gixin sigama yama malandene yi.
E mayilenma alo xaye xidi degene,
e xulun alo kuye sarinna.

⁶ A bata a sofa yebaxine maxili,
koni e fama dagalanje ayi.
E e gima siga taan nabilinna yinna ma,
e luxun e ye masansan wurene bun.

⁷ Taan so deene bata rabi baan mabinni,
manga banxin fan birama.

⁸ Feen bata ragidi,
e bata taan muxune suxu,
e siga e ra konyiyani.
Taan konyi gilene yi lu kutunje
alo ganbane,
e siga e kanken makudunje sununi.

⁹ Niniwa taan luxi nen
alo ige sa sena
igen minima naxan na.
E a falama a muxu gixine xa,
e naxa, “E ti! E ti!”

Koni muxu yo mi xetema.

¹⁰ E gbetin tongo!

E xemaan tongo!
Nafunla na naxan mi janma.

A sifan birin malanxi na yi.
¹¹ Kalan nun halagin nun bonona!
Bonene bata kala,
xinbine yi sin.
Fatine birin yi xuruxurun,
yetagine birin yi yitajon.

¹² Yatane sodeni ito luxi di,
denaxan yi findixi yatadine degeden na,
yatane nun e diine yi e gima denaxan yi,
muxu yo mi e yikala?

¹³ Yatan yi subene faxama a diine xa,
a yi a se suxine kaen bolon a gileen xa,
a luxunden nafe xoyi seene ra
a soden nafe se suxine ra.

¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
a naxa, “N bata keli e xili ma!
N na e yenge so wontorone ganma nen
e findi tutin na.
E banxulanne faxama nen silanfanna ra*
alo yata senbeman.

N danna sa e se tongon na yengene yi
dununa yi.
Muxu yo mi fa e xerane xuiin mema sonon.”

3

¹ Gbalon faxa ti taani ito xa,
naxan nafexi wule falane nun gbalotone ra,
se tongoxine mi janma denaxan yi.

* **2:14:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

* **3:3:** Asiriya mangane yi faxa gbeen tima yengeni. Waxatina nde e yi faxa muxune xunne segema e de e malan taa noxin yetagi misaala ra. Waxati gbete e binbi wuyaxi sa e bode fari taan yetagi muxune magaxu xinla ma. † **3:4:** Yanyina nde, yalundeni ito findixi Niniwa taana ala jaxalanmaan nan

na. † **3:8:** Yanyina nde No-Amoni taan findixi Tebe taan nan na Misiran yamanani Asiriya mangana nde naxan suxu yengeni jee keme sennin jee tonge sennin nun saxan benun Marigi Yesu xa bari.

² Bosa xuiin minima,
e nun soone nun yenge so wontorone gi
xuina.

³ Soo ragine e gima siga yengeni,
e silanfanne mayilenma,
e tanbane luxi alo kuye sarinna!
Muxu maxoloxine yiren birin yi!
Binbine saxi e bode fari han!
Faxa muxune mi janma mumε!*

Muxune e sanna radinma binbine ra.

⁴ Na feene birin fataxi
yalundena yalunyaan kunfan nan na,†
jaxalan tofajin nun woyime jaxanla
naxan ma yalunyaan yi siyane findima
konyine ra,
a yama wuyaxi tirin a kaerayani.

⁵ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
a naxa, “N bata keli i xili ma!

N na i ya dugin lenben soma nen i yetagin
xunna,

n yi i ragenla yita siyane ra,
yamanane yi i ya yagitareyaan to.

⁶ N se xosixine wolima i ma nen,
n yi i rayagi, i findi misaala ra.

⁷ Nayi, naxan yo na i to,
na kanna a gima nen i ma,

a yi a fala, a naxa,
‘Niniwa taan bata kala.
Nde kininkininje a ma?’
N sa i madenden muxune sote minen?”

⁸ E tan Niniwa kaane,
e taan fisa No-Amoni taan xa ba,†

naxan yi baan de,
igen naxan nabilinxi?
A yi makantanxi baan nan na,
igene nan yi a rabilinni
alo taan yinna.

⁹ Kusi yamanan nun Misiran yamanan nan
yi e fangan na
dan mi naxan na.

Puti kaane nun Libiya kaane nan yi findixi
e xoyine ra.

¹⁰ Anu, na taan suxu nen yengeni,
a muxune yi xali konyiyani.

Yaxune yi e dii futene yibutuxun
taan kira xunne birin na.

A kuntigi suxine yi yitaxun masensenna
xon,

a muxu gbeene birin yi xidi yoloxonna ra.
¹¹ E fan xunne kelima nen dolo xolen na,
e yi e luxun e yaxune bun,
e fan yi yigiyaden fen.

¹² E yire makantanxine birin luma nen

alo xɔden na mɔ.

Muxune na a yuguyugu,
a bogine yi lu yolonje e de.

¹³ E ganla mato.

Naxanle nan tun fa e konni.

E yamanan so deene bata rabi e yaxune xa
mume!

Teen bata e taan so deene balan wurene gan.

¹⁴ E igen namara taani yengen yee ra!

E taan nabilinna yinni ton!

E benden malan,

e gberingbeenen namaxa!

E bitikidine rafala![§]

¹⁵ Nayi, teena e ganma nen,

silanfanna yi e raxori alo supene.

E wuya, e wuya ayi alo supene!

E findi ganla ra alo tuguminne!

¹⁶ E yulane bata wuya ayi

dangu sarene ra kore.

Anu, ne fan luxi

alo tuguminne na tukan, e tunun.

¹⁷ E taan kantan muxune luxi

alo tuguminne,

e kuntigine fan

alo tuguminne na wuya ayi.

E dɔxon sansanna ma xunbeli waxatini.

Sogen na te, e tukan,

e sigade mi kolon.

¹⁸ Asiriya mangana,

i ya yeratine bata xi habadan.

I ya sofa kuntigine mi fa e ramaxama.

I ya yamaan bata xuya ayi geyane xun xon,

muxu yo mi fa e malanje.

¹⁹ I ya furen dandan se mi na.

I maxɔdene i faxama nen.

Naxan yo na i ya fe me

na kannna a yiin bonboma nen sewani

bayo muxu yo mi na,

e fe jaxin ton munma naxan li

dan mi naxan na.

[§] 3:14: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

Xabakuki Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Sebe

Xabakuki falani itoe sebe xi nen yanyina nde, nee keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, sogeteden binna muxune yi Babilon kaane non nan bun ma.

Nabi Xabakuki Ala maxodinxi nen fa fala nanfera Ala mi tinxintarene halagima a yamaan ye. Ala yi a yabi a naxa, na ligama nen koni Babilon kaane nan fama yamaan birin naxankatadeni tinxintarene fe ra. Nayi, Nabi Xabakuki mon yi Ala maxodin fa fala nanfera a tinma Isirayila kaa tinxinxine yi halagi Babilon kaa tinxintarene xon bayo Isirayila kaane tinxin Babilon kaane xa. Ala yi a yabi fa fala ne fan e saranna sotoma nen. A mon yi a ralimaniya fala kendeni ito xon, a naxa, "Tinxin muxun nii rakisin sotoma nen a denkeleyaan xon." (Xabakuki 2.4)

Xera Pöli xetexi falani ito ma nen, a yi a findi Yesu a fe Xibaru Fajin yeba falana nde ra. A mato Romi Kaane 1.17 e nun Galati Kaane 3.11. A mon sebe xi Heburune 10.38 kui.

¹ Waliyiya falan naxan so Nabi Xabakuki yii fe tooni alo xiyena:

Nabi Xabakuki a mawuga singena

² Alatala, n luma i maxande
han waxatin mundun yi n mali feen na
i mi n xuiin me?
N luma gbelegbele
han waxatin mundun yi
n naxa, "Gbalona!"
i mi n nakisi?

³ Nanfera i tinxi
n yeen yi lu haken na?
Nanfera i tinxi
a yamaan xa naxankata?
Halagin nun gbalona n yetagi waxatin birin.
Lantareyaan nun yengen bata gbo ayi.
⁴ Nanara, senbe mi fa sariyan na,
kiti kenden mi sama mume!
Bayo muxu naxine bata tinxin muxune ra-
bilin,
kiti tinxintarene yi lu se.

Ala yi Nabi Xabakuki yabi

⁵ E yeen ti siyane ra,
e e mato, e yi kabe,
e yigitege.
Bayo n fena nde ligama nen e waxatini ito yi
e mi yi le naxan na,
hali xa a fala e xa.

⁶ Bayo n Babilon kaane rakelima nen,
siya kininkinintare wexilaxina,

e yi boxon birin yisiga
e yi yirene tongo
e gbee mi naxanye ra.*
⁷ E magaxu, e senben gbo,
e fangan nan e sariyan nun e xunna kenla
ra.

⁸ E soone xulun burunna jarin xa,
e xaje jinbari ra kankone xa.
E soo ragine gixin fama nen tuganye
sa keli yire makuyeni.

E gima alo singbinna neen fonje seen ma.

⁹ E birin fama gbalon nan xili ma.
E ganle yeen tixi e sigaden nan na,
e suxu muxune malan
alo jemensinna.

¹⁰ E mangane magelema,
e gelema kuntigine ma.
E gelema yire makantanxine birin ma
e gbingbinne nan nafalama taan yinna xon
e dangu yinna xun ma,
e taan suxu.

¹¹ E yi dangu alo foye kala tiina,
e birin hake kan,
e fangan nan e gbee ala ra.

Xabakuki a mawuga firindena

¹² Koni Alatala xa mi i tan na xabu a foloni
ba,

n ma Ala sarijanxina?
Nayi, e mi nxu faxama!
Alatala, i bata e findi nxu makiti muxune ra.
Ala, n kantan fayenya,
i bata e senbe so
alogo e xa nxo wanle saran nxu ra.

¹³ I yeen sarijan fe naxin toon ma.
I mi tinje yamana naxankatan matoe.
Nanfera nayi,
i yeen tixi yanfantenni itoe ra?
Nanfera i dunduxi
muxu naxini itoe yi yamaan naxori
naxanye tinxin e xa?

¹⁴ I bata adamadiine liga
alo yexene baani,
alo kari mi niimaseen naxanye ma.
¹⁵ Yaxune e birin suxuma konna ra,
e yi e rate e yalaan na,
e e malan e benbenla kui,
e naxan han!

¹⁶ Nayi, e yi saraxane ba e yalane xa
e yi wusulanna gan e benbenle xa,
bayo ne nan a ligama
e balon yi gbo ayi,
e donse naxumene soto.

¹⁷ Nayi, a mon xa lu a yalani kunkunje nen
ba,

a mon yi siga siyane halage kininkin-
intareyani ba?

2

¹ N tan luma nen tixi kantan tideni,

* 1:6: Babilon kaane senben gbo nen ayi nee keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. E mangan yi na rabilinna boxone birin tongo yengeni na waxatini.

n yi lu taan nabilinna yinna xuntagi
alogo n xa a kolon
Ala naxan falama n xa,
mawuga xuini ito yabima kii naxan yi.

Ala mən yi Nabi Xabakuki yabi

² Alatala yi n yabi, a naxa,
“Fe tooni ito sebe
n naxan yitama i ra,
i yi a sebe walaxane ma ki faji
alogo muxune xa mafura a xarandeni.

³ Bayo fe makenenxin na a ra
naxan nakamalima a waxatini.
A fa a waxatin nan legedenma,
a mi luma a ligataren na.

Hali a bu, a mame,
bayo a rakamalima nen yati.
A mi xunkuyama ayi.

⁴ A mato! A yete yigboxi,
a niin mi fan.
Koni tinxin muxun nii rakisin sotoma nen
a denkeleyaan xon.”

⁵ “Dalon mayanfan nan tima.
Wasoden mi a raxare mume!
A mi wasama alo laxira,
alo sayaan to mi wasama.
A siyane birin malanma a yete xa
a e birin suxu yengeni.

⁶ Na muxune birin xa mi a mafalama ba
magele falane nun fala xolene ra?
E naxa, ‘Gbalon na kanna xa
naxan se mujaxine malanma.
A yi a doli goronna fari sa!
Ito fa ligama

han waxatin mundun yi?”
⁷ I doli faane mi kele i xili ma ba?
Ne mi xulunne ba,
e fa i yimaxa?

I fan findima nen e se suxin na!
⁸ Bayo i bata siya wuyaxine yii seene tongo
yengeni,
yama donxene i fan yii seene tongoma nen
yengeni.

Amasoto i bata muxune faxa,
i yi yamanane nun taane nun e muxune
birin halagi.”

⁹ “Gbalon na kanna xa,
naxan tonon fenma tinxintareyani
alogo a xa tide gbeen soto,
a yi a futuxulu tonon na.

¹⁰ I bata i ya denbayaan yagi feen nan nata
na ra,
i yi yama wuyaxi halagi,
i bono i niini.

¹¹ Bayo hali i banxin tixi gemen naxanye ra,
ne gbelegbelema nen i xili xunna,
xalanbene fan yi a ratin.”

¹² “Gbalon na kanna xa,
naxan taan nasabatima muxun wunla xon
naxan taan beten sama jaxankatan xon.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna xa mi a
ragidixi ba,
a yamane wali xonne findixi yegen nan tun
na teen xa,

a siyane e yete yixadanma fuyan?
¹⁴ Amasoto boxo xonna rafema nen
Alatalaa binyen kolonna ra
alo igen baane rafexi kii naxan yi.”

¹⁵ “Gbalon na kanna xa,
naxan dalon fima a adamadi bodene ma
han e xunne yi keli,
a yi e ragenla to.

¹⁶ I tan lugoxi yagin nan tun na,
binyen mi a ra.
I fan xa i min,
i xunna yi keli,
i ragenla yi lu.
Alatala a yifari ma igelengen xolen soma
nen i yii

i ya binyen yi findi yagin na!
¹⁷ Bayo i gbalon naxan nabaxi Liban ya-
manani,

na xetema nen i ma.
I bata xuruseen naxanye halagi,
na feen findima gaxun nan na i ma.
Amasoto i bata muxune faxa,
i yamanane nun taane nun e muxune birin
halagi.

¹⁸ Suxurene tonon nanse ra
naxan a lige muxune xa e yiton?
Sawuran nan tun ne ra
naxanye rafalaxi wuren naxulunxin na.
E wulen nan falama muxune xa
alogo e rafala muxun xa e yigi sa e yi.
E ala bobone nan nafalama.

¹⁹ Gbalon na kanna xa,
naxan a falama wudin xa,
a naxa, ‘Keli!’
A yi a fala gemen xa,
a naxa, ‘Xulun!’

Xemaan nun wure gbeti fixen nan soxi a ma,
koni nii mi a yi.
Na fa i xaranma di?

²⁰ Koni Alatala nan a Batu Banxi
sarijantxon.
Boxon muxune birin xa sabari a yetagi.”

3

Nabi Xabakuki Ala maxandina

¹ Nabi Xabakuki Ala maxandina, muxune
naxan bama mawuga betin na.

² Alatala, n bata i xinla me.
Alatala, n bata kabē i kewali gbeene ma.
I mən xa ne rakamali to!

I mən xa i kewanle yita waxatini ito muxune
ra.
I ya kininkininna xa rabira i ma i ya xoloni.

³ Ala kelima Teman nin.
Sarijantxon sa kelima Paran गयाan nin.
Betī xuini te.

A binyen kore xonna birin ma,
a tantunna baxo xonna rafexi.

⁴ A noron gbo alo sogena.

Teɛ degen kelima a yiini
a senben luxunxi denaxan yi.

⁵ Fitina furen minima a yeɛ ra,
furene biraxi a foxo ra.

⁶ A na ti, a boxoni maxa.

A na a yeɛn ti siyane ra,
e xuruxurun.

Habadan geyane xuyama ayi,
geya singene kalama,

a dangu funfune luma nen habadan.

⁷ N Kusan kaane bubune kalaxine toma,
n Midiyan kaane daxodene yigitɛgixin to.

⁸ Alatala i yi xoloxi baane nan ma ba?

I boɲe te nen xudene xili ma ba?

I xoloxi foxo igen nan ma,

i te i ya soone fari waxatin naxan yi,

i to te i ya yenge so wontorone kui no sotoni?

⁹ I ya xanla bata ramini,

i kolɔ xuine luxi nen

alo xalimakunle.

Beti xuini te.

I boxoni boma,

baa igene yi mini.

¹⁰ Geyane to i to,

e xuruxurun,

tule gbeen yi fa,

tilinna yi xuxu,

a yi a moronne yite.*

¹¹ I xalimakunla naxanye wolima
sogen nun kiken bata ti e funfuni ne degen
bun,

koren yi a pinna masoxon i ya tanban bun.

¹² I fitinaxin nan boxoni siga,

i siyane halagi xoloni.

¹³ I minima i ya yamaan nan xunbadeyi,

alogo i xa i ya muxu yebaxin nakisi.

I muxu jaxine bomsonna mangan faxa,

i yi a bundoxone birin naxori.

Beti xuini te.

¹⁴ I e kuntigine xunne soxonma

e yetena xalimakunle nan na

naxanye gixin yi fama nxu raxuyadeni ayi

e gbelegbelema sewani,

alo e nema yigelitone faxama wundoni.

¹⁵ I ya soone bata foxo igeni bodon,

igene yi walanɲe ayi.

¹⁶ N to na birin me,

n boɲen yi mini,

n de xara gaxuni.

N xonne yi n xolo,

n sanne yi lu xuruxurunɲe.

Anu, n gbalo boxoni ito mamema limaniyaan
nin

bayo a fama nxu jaxankata siyaan nan xili
ma.

¹⁷ Hali xode binle mi fa fugama,
manpa binle mi fa bogima,
oliwi bogine yi kala,
hali donse yo mi fa kelima xeeɛne ma,
hali yexeeɛne mi fa kulani,
jingene fan yi jan e sansanne yi,
¹⁸ koni n tan sewama nen Alatala yi,
n tan jaxanma nen Alaa fe ra,
n nakisimana.

¹⁹ Marigina Alatala nan n senben na.

A bata n sanne lu

alo xenla sanne

a yi geyane xuntagine findi n ma siga tiden
na.

Na seɓexi beti baane kuntigin nan xa. A xa
ba maxase luti kanne ra.

* 3:10: Igen moronne: alo foyen na so igeni.

Sofoni

Nabi Sofoni Alaa Falan Naxan Sɛbɛ

Nabi Sofoni kawandini ito sebexi nen yanyina nde jɛɛ kɛmɛ sennin jɔxɔn benun Yesu xa bari. Yanyina nde a tan nan nabiyafa falane ti benun Xabakuki xa a nabiyafa wanla fɔlɔ. A yi falan tima waxatin naxan yi, Manga Yosiya munma yi Isirayila yamaan maxili singen, alogo e xa Alaa sariyan suxu tinxinni. Na taruxun mato Mangane Kitabu firinden kui a sora 23.1-28.

Sofoni naxa a Alaa wanla rakamalima yamanane ma ikii nin: Ala Yuda muxune nun Yerusalɛn muxune makitima nɛn (1.1 han 2.3). A yi Yuda yamaan dɛxɔn siyane kala (2.4-15). A mɔn yi Yerusalɛn yiton a na yelin fe jaxin bɛ a yi, a yi yama xuruxin lu na alogo a xa dunuɗa muxune birin mabandun a yetɛ ma (3.1-20).

Sofoni a falama nɛn a lanna mi nɔɛ luyɛ Ala nun a yamaan tagi xa na muxune mi ba a yamaan yɛ naxanye e yetɛ hayun kataxi e Marigina yamarine rabɛnin. Koni muxun naxanye xuruxi Alaa yamaan yɛ, Ala ne xanuxi ki fajni (2.3 e nun 3.12).

¹ Alatala yi falan ti Kusi a dii xɛmɛn Sofoni xa. Kusi findixi Gedaliyaa dii xɛmɛn nan na. Gedaliya yi findi Amari a dii xɛmɛn na. Amari yi findixi Xesekiyaa dii xɛmɛn nan na. A falaxi Yuda mangan Yosiya waxatin nin Amɔn ma dii xɛmɛna.

² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N seene birin naxɔrima nɛn bɔxɔ xɔnna fari.

³ N na adamadiine nun subene birin naxɔrima nɛn, n yi xɔline nun yɛxɛne raxɔri, e nun seen naxanye muxu jaxine birama yulubini.

N mi muxu yo luyɛ bɔxɔ xɔnna fari.” Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “N na n yiini bandunma nɛn Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin xili ma.

N yi Baali suxurene birin jɔn e yi, yamaan yi jɔnan e ki muxune xɔn naxanye yi saraxane bama e xa, ⁵ e nun naxanye e xinbi sinma kore banxin xuntagi

kore xɔnna yanban seene batudeni, e nun naxanye e kolama Alatala yi, e mɔn yi e kɔlɔ e gbee ala Mɔlɔkɔ yi,

⁶ e nun naxanye e xun xanbi soxi Alatala yi naxanye mi Alatala fenma, e mi a maxɔdinma.”

Alatalaa kiti sa lɔxɔna fe

⁷ ɛ raxara Marigina Alatala yetagi, bayo Alatalaa lɔxɔn bata maso. Alatala bata saraxani tɔn, a yi a muxu xilixine rasarijan.

⁸ Anu Alatala naxa, “N ma saraxa ba lɔxɔni, n kuntigine nun manga diine saranma nɛn e fe jaxine ra, e nun naxanye birama siya gbɛtɛne nammunne fɔxɔ ra.

⁹ Na lɔxɔni, n muxune saranma nɛn e fe jaxine ra naxanye birin e sanna ratuganma so dɛɛn gbingbinna xun ma* e nun naxanye birin e kanne banxine rafema nafunle ra naxanye sɔtɔxi funmaan nun yanfane yi.”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbelegbele xuiin tema nɛn taan so dɛɛn na dɛnaxan xili Yɛxɛ Dena, e nun waxa xuiin Yerusalɛn Taa Nɛnɛni e nun sɔnxɔ xui gbeena geyane yi.

¹¹ Naxanye dɔxi taan laben na, e gbelegbele! Bayo yulane birin bata halagi, gbɛti fenne birin naxɔrima nɛn.

¹² Na waxatini, n lenpun nadɛgɛma nɛn, n yi Yerusalɛn taan birin yigbɛ. N yi na muxune saran e hakɛne ra, naxanye e wasa soxi e fe jaxine yi, e lu a fale, e naxa, ‘Alatala mi fefe rabama, a fajina hanma a jaxina.’

¹³ Yaxune e nafunle birin tongoma nɛn yɛngɛni, e banxine yi kala. E banxine tima nɛn, koni e mi soma e kui. E wudine sima nɛn, koni e mi e bogine igen minma.”

¹⁴ Alatalaa lɔxɔn gbeen bata maso, a bata maso, a famatɔn ni i ra. Hali sofa wɛkilɛxine gbelegbelema nɛn yigitegɛni Alatala fa lɔxɔn xuiin bun.

¹⁵ Na lɔxɔn findixi xɔlɔ lɔxɔn nan na. Kɔntɔfinla nun xamin lɔxɔna, jaxankatan nun halagi lɔxɔna, dimin nun nii rafɔren lɔxɔna, kundaan nun kuye yi fɔrɔn lɔxɔna.

¹⁶ Sofane xɔta fe xuiin minima nɛn na lɔxɔni e sɔnxɔ yɛngɛ so xinla ma

* 1:9: Suxure batune mi yi e sanna tima so dɛɛn gbingbinna fari. Yanyina nde na yi findixi binyen nan na e suxurene xa. A mato Samuyeli Singen 5.4-5 kui.

taa sɛnbɛmane nun e rabilinne yinne xili ma.

¹⁷ N muxune luma nɛn ɲaxankatani, e yi sigan ti alo danxutɔne amasɔtɔ e bata Alatala yulubin tongo. E wunla radinma nɛn alo burunburunna bɔxɔn ma, e fatin yi kun alo ɲaman bɔxɔn ma.

¹⁸ E gbetin nun e xɛmane mi nɔɛ e rakise Alatalaa xɔlɔn fa lɔxɔni. A xɔlɔ gbeen yi bɔxɔ xɔnna birin halagi alo tɛɛna, a muxune birin naxɔri a fari ki magaxuxini.

2

¹ Ɛ malan, ɛ bode to, ɛ tan yama yagitarena, ² benun waxati saxin xa a li, benun lɔxɔni ito xa dangu alo se dagin foyeni, benun Alatalaa xɔlɔ gbeen xa ɛ li, benun Alatalaa xɔlɔ lɔxɔn xa fa ɛ ma. ³ Ɛ Alatala fen, ɛ tan yamanan muxu xuruxine, ɛ tan naxanye a sariya kɛndɛn ligama. Ɛ tinxinyaan fen, ɛ lu yetɛ magodoni. Waxatina nde, ɛ tangama nɛn Alatalaa xɔlɔ lɔxɔn ma.

Gbalona siyane xa

⁴ Gasa taan nabeɲinma nɛn, Asikalɔn taan halagima nɛn, Asadodi kaane yi kedi yanyin na, Ekirɔn yi raxɔri. ⁵ Gbalon na muxune xa, naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ siyaan naxanye sa kelixi Kereti yamanani. Ɛ tan Kanan kaane, ɛ tan Filisitine, Alatala falan tima ɛ xili ma, a naxa, “N na ɛ raxɔrima nɛn, muxu yo mi luyɛ ɛ yi.” ⁶ Fɔxɔ igen dɛxɔnne findima nɛn xuruse rabadene nun kula yirene ra xuruse kantanne xa. ⁷ Mɛnne findimɔ nɛn Yuda muxu dɔnxɛne gbeen na.* E yi e xuruseene raba na. Ninbanna ra, e sa e sa Asikalɔn kaane banxine kui. Bayo, Alatala, e Ala, e malima nɛn, Ala yi e muxune raxɛtɛ e ma naxanye yi suxi yengɛni. ⁸ N bata Moyaba konbi ti xuine mɛ e nun Amonine n ma yamaan magelema kii naxan yi,

e yi e yamanan danne fari sa, ba Isirayila bɔxɔn na. ⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, Isirayilaa Ala naxa, “N tan habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, Moyaba yamanan luma nɛn alo Sodoma taana, Amoni yamanan yi lu alo Gomora taana, sɛxɛ ɲaxine dɛnaxan yi, fɔxɔn gema dɛnaxan yi, dɛnaxan halagixi han habadan. N ma yamaan muxu dɔnxɛne yi ne yii seene tongo. N ma muxun naxanye na lu, ne yi e bɔxɔn tongo.”

¹⁰ Na fena e sɔtɔma e wason saranna nan na, bayo e bata Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yamaan konbi e yi keli e xili ma. ¹¹ Alatala ɲaxuma ayi nɛn e ra, bayo a e gbee alane birin naxɔrima nɛn yamanani. Hali yire makuyene yi, siyane birin a batuma nɛn e konne yi. ¹² Ɛ tan Kusi kaane,† n na ɛ fan yengɛma nɛn, n yi ɛ faxa.

¹³ A kelima nɛn sogeteden kɔmɛnna binna yamanan xili ma, a yi Asiriya raxɔri. A yi Niniwa taan halagi, a na findi tonbonna ra. ¹⁴ Xuruseene yi na findi e kuruden na, e nun suben sifan birin. Singbinne nun sagalene yi xi a sɛnbɛtɛn longonne nun kondene yi. Sɔnxɔ xuiin minima nɛn foye soden na, a naxa, “Taan bata kala fefe fɔlɔ so dɛɛn ma, bayo suman xalanbene birin bata mini kɛnɛnni.” ¹⁵ Taa fajɪ makantanxini ito mato, naxan yi a falama, a naxa, “Ba n tan na, gbɛtɛ mi na!” Taani ito kalaxi di, a findi subene birin konna ra? Naxan yo na dangu a dɛxɔn, na kanna kolinma a ma nɛn, a yiin ti a ma, a kabe.

3

Yerusalen kaane mi e tuli mati

¹ Gbalon na taan xa, naxan findixi taa murutɛxi xɔsixin na,

* **2:7:** muxu dɔnxɛne: Yuda kaane fama suxudeni yengɛni nɛn. Muxun naxanye luma e nii ra yengɛn ɲan xanbini, ne nan ma fe falaxi be. † **2:12:** Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan dɛ. Fati fore yamanan nan yi a ra.

ɲaxankata tiine deɲaxan yi.

² Mɛn kaane mi ndende xui ramɛma,
e mi e tuli matima maxadi xuine ra,
e mi laxi Alatala ra,
e mi e masoma e Ala ra.

³ E kuntigine luxi nɛn
alo yata xaɲɛne.
E kitisane luxi nɛn
alo kankon naxanye suben suxun ɲinbanna
ra,
e mi sese ramara xɔtɔnna xa.
⁴ E nabine xurutare,
e muxune yanfantan.
E saraxaraline se sariɲanxine raxɔsima,
e sariyan kalama.

⁵ Anu, Alatala dɔxi taani nɛn
alogo a xa a tinxinyaan mayita.
A kiti kɛnden sama lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin
birin.
Koni fe ɲaxi rabane mi yagima mume.

⁶ N bata siyane raxɔri
n yi e taa makantanxine kala.
N yi e taane nun e kirane findi yire
rabeɲinxine ra.
Muxe mi fa dɔxɔma e taane yi,
muxe mi danguma e kirane xɔn.
⁷ N na a fala nɛn mɛn kaane xa, n naxa,
“Xa e yi gaxu n yɛɛ ra nun,
xa e yi tin n ma maxadi xuiin na nun,
n mi yi e dɔxɔden kalama nun.
N nɛma e fe ɲaxine saranma e ra,
e tan mɔn e mafurama fe ɲaxi rabadeni e
feene birin yi.”

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E waxatin mame,
n fama e suxudeni yɛngɛni waxatin naxan
yi.
Bayo, n bata a ragidi,
n xa siyane nun yamanane birin malan,
n yi n ma xɔlɔ gbeen nagodo e xili ma.
Bayo n ma xɔlɔ gbeen bɔxɔn birin halagima
nɛn alo tɛna.”

Siyane findima nɛn Ala gbeen na

⁹ Nayi, n fala sariɲanxine rasoma nɛn ya-
manan muxune de,
alogo e xa Alatala maxandi a xinla ra.
E birin yi a batu e bode xɔn.
¹⁰ Naxanye n batuma,
naxanye raxuyaxi ayi bɔxɔn xun xɔn,
ne sa fama nɛn saraxane ra n xa
sa keli Kusi yamanan baane kidi ma.*

¹¹ Na lɔxɔni,
e mi fa yagima e kɛwanle fe ra,
e n yulubin naxanye tongo
bayo, n wasodene birin bama nɛn e yɛ na
lɔxɔni.
E yi ba e yete yigboe n ma geya sariɲanxin
fari.

¹² N muxu diɲaxine nun yiigelitɔne luma
nɛn e yɛ,
naxanye e yigi sama Alatala yi.

¹³ Isirayila muxu dɔnxɛne mi fa tinx-
intareyaan nabama sɔnɔn.
E mi wule falama.
E mi yanfa falane tima.
E na e yigiyaden li waxatin naxan yi
muxu yo mi e yigbetɛnɲɛ mɛnni.

¹⁴ Siyon kaane, e ɲaxan!
Isirayila kaane,
e gbelegbele sɛwani!
Yerusalɛn kaane,
e sɛwa e bɔɲɛn ma feu!
¹⁵ Alatala bata kitin masiga e ra,
a yi e yaxune ragi e bun.
Alatala, Isirayila mangana e xɔn.
E mi fa gaxuma gbalo fe yo yɛɛ ra.
¹⁶ Muxune a falama nɛn Yerusalɛn kaane xa
na lɔxɔni,

e naxa, “Siyon kaane,
e nama gaxu!
Siyon kaane, e nama tagan!
¹⁷ Alatala, e Ala e xɔn,
naxan e rakisima a senbe gbeeni.
A sɛwama nɛn e fe ra han!
A i madɛndenma nɛn a xanuntenyani,
a sɔnxɔ sɛwani e fe ra.

¹⁸ N sali lɔxɔn ɲaxankatane bama nɛn e ma,
naxanye bata yi findi goronna nun yagin na
e ma.

¹⁹ Na waxatini,
naxanye birin e ɲaxankata,
n kelima nɛn ne xili ma.
Naxanye ɲaxankataxi,
n yi ne rakisi.
Naxanye yi raxuyaxi ayi,
n yi ne malan.
N yi tantunna nun xinla fi e ma yirene birin
yi,
e yagin sɔtɔ deɲaxanye yi.”

²⁰ Alatala naxa,
“Na lɔxɔni,
n mɔn fama nɛn e ra e konni,
n yi e malan.
Bayo n na e findima nɛn xili kanne nun
binye muxune ra
bɔxɔn muxune birin yɛ,
n na fa e muxune ra e yetagi waxatin naxan
yi
naxanye yi suxi yɛngɛni.”

* 3:10: Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fɔre yamanan nan yi a ra.

Xage Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Xage a kawandina ndee nan sebexi Kitabun yireni ito kui a naxanye ba alogo a xa a yamaan nawekile e mon xa Ala Batu Banxin ti Yerusalen yi. A lixi Yahudiyane bata yelin soe Yerusalen yi keli Babilon yi, e yi suxi konyiyani denaxan yi. Nabi Xage falani itoe tixi jee keme suulun jee maxaje benun Yesu xa bari. E nun Nabi Sakari yi nabiya wanla kema waxati kedenni.

Yahudiya singen naxanye mini konyiyaan bun fo jee keme suulun jee tonge saxan nun solomasexe benun Yesu xa bari, ne yi lan nun e xa Ala Batu Banxin ti Babilon kaane naxan kala. A kalan bata yi jee tonge suulun nan ti na waxatini. Koni e tunna xolo nen e ma han jee fu nun solomasexe. Nanara, nabiin yamaan kuntigine senbe soma lan wanle ma. A naxa a e nafunle sigama xurunje ayi nen fanni e luma e gbee banxine tiye e Alaa banxin bate raba. Nabiya falani itoe tiin xanbini, e Ala Batu Banxin ti jan jee naanin bun ma.

Alaa Banxin ti waxatin bata a li

¹ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi singe laxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xon Selatili a dii xeme Sorobabeli Yuda yamana kanna xa, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina: ² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Yamani ito a falama, e naxa, 'En lan en xa Alatala Batu banxin ti waxatin naxan yi, na munma a li singen.' " ³ Nayi, Nabi Xage yi Alatalaa falani ito ti, a naxa, ⁴ "E lan e lu e banxi tofajine kui waxatini ito yi ba, n ma banxin yi lu kalaxi?" ⁵ Iki, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "E miri e sigati kiin ma. ⁶ E bata sansi gbege si, koni e ndedi nan sotaxi. E degema, koni e mi lugoma. E minma, koni e mi wasama. Dugina e ma, koni xunbenla mon e ma. E bata e wanla saranna soto, e yi a sa benbela soxoxin kui."

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "E miri e sigati kiin ma." ⁸ Alatala naxa, "E siga geyane fari, e sa fa wudin na, e yi n ma banxin ti alogo n xa sewa a ra, n binyen soto." ⁹ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, "E yengi yi se gbege nan ma nun, koni a mato, e ndedi nan sotaxi. E naxan namaraxi banxini, n bata na raxuya ayi n de foyen na. Nan-fera? N batu banxina fe ra, naxan kalaxi. Anu, e birin yengi doxi e banxine xon. ¹⁰ Na nan a ligaxi tule mi faxi e konni, sansine

fan mi bogi. ¹¹ N bata fitina furun naso yamanani geyane fari, e nun murutu xene nun manpa bili nakone yi. Turen yi dasa. Sansine mi fa bogi. Muxune nun xuruseene bata toro, e nun e wali xonne birin."

¹² Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan donxen birin naxanye luxi yamanani, ne yi Alatalaa falan suxu, e Ala, Alatala Nabi Xage xe falan naxan tideyi. Yamaan yi gaxu Alatala yee ra. ¹³ Alatalaa xerana Xage yi falan ti yamaan xa alo Alatala a fala kii naxan yi, a naxa, "N luma nen e xon." Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ Alatala yi Selatili a dii xemen Sorobabeli bajeen nadin, Yuda yamana kanna, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina e nun yamaan birin alogo e xa fa Alatala Senben Birin Kanna Batu Banxin ti, e Ala, ¹⁵ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi maxajeen nun naaninde laxoni.

2

Ala Batu Banxi nenen binyena

¹ Kike solofereden xi maxajeen nun kedende laxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xon, a naxa, ² "Falan ti Selatili a dii xemen Sorobabeli Yuda yamana kanna nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan birin xa, i naxa, ³ 'Banxini ito yi noroxi kii naxan yi a singeni, nde luxi e ye naxan a to na waxatini? A fa di to? Sese mi a ra e yee ra yi ba?' ⁴ Nayi, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Sorobabeli, i wekile! Yehosadaki a dii xemen Yosuwe, saraxarali kuntigina, i wekile! E tan yamanan muxune birin, e wekile! Alatala Senben Birin Kanna fala ni ito ra, a naxa, 'E wali! Amasoto n luma nen e xon. ⁵ Hali e mi gaxu bayo n layirin nan tongoxi e xa, e benbane to mini Misiran yamanani. N ma Nii Sarijanxi mon e tagi.' ⁶ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Benun waxatidi, n mon baxo xonna nun kore xonni maxama nen, e nun baane nun xareyana.' ⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, 'N siyane birin yimaxama nen. Siyane kunfaxi naxan xon, na yi fa, n yi banxini ito rafe binyen na.' ⁸ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, 'N tan nan gbee gbetin nun xemaan na.' ⁹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, 'Donxe ra banxini ito binyen gboma ayi nen dangu a singen na.' Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, 'N baje xunbenla fima yireni ito nin.' "

Barakan nun sarijantareyana

¹⁰ Dariyusi a mangayaan jee firinden kike solomanaaninden xi maxajeen nun naaninde laxoni, Alatala yi falan ti Nabi

Xage xa: ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Sariyana nde maxodin saraxaraline ma. ¹² Xa sube dungina nde kankanxi muxuna nde a domain lenben na naxan bata rasarijan saraxabadeni, na xanbi ra, na doma lenben yi sa din donsena nde ra, buruna hanma sabina hanma manpana hanma turena hanma donse yo donse, na fan nasarijanxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “A mi sarijanxi.” ¹³ Xage yi e maxodin, a naxa, “Nayi, xa muxuna nde a yiin din binbin na, a sarijanxi yi kala, a yi a yiin din na donse sifana nde ra, na fan sarijanxi kalaxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “Na fan mi fa sarijan.”* ¹⁴ Nayi, Xage mon yi falan tongo, a naxa, “Awa, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Yamani ito nun siyani ito fan na kii nin n tan yee ra yi. E kewanle birin na kii nin. E naxan yo bama n xa saraxan na, a mi sarijan.’”

¹⁵ “ ‘E miri na ma, naxan fa e soto ma, folo to ma siga yeen na. Benun e xa Alatala Batu Banxin ti gemene daxo folo e bode juce ra waxatin naxan yi, ¹⁶ e yi luxi ikii nin: Xa muxuna nde siga ligaseen ye maxojen tongodeni sagan kui, a sa a ye fu nan liin na. Xa a siga manpa ige sege seen ye tonge suulun segedeni, a sa a ye maxoje nan liin na.’ ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N bata yi e wali xonne birin kala xarinxarinna nun funen nun balabalan kesene ra, koni e mi e xun xete n ma. ¹⁸ Nayi, e miri a ma ki faji, naxan fama ligadeni, folo to ma siga yeen na, keli juce kike solomanaaninden xi maxojen nun naaninden ma, Alatala Batu Banxin beten saxi laxon naxan yi. E miri na ma ki faji. ¹⁹ Sansina nde mon sagan kui ba? Benun to, manpa binle nun xode binle nun girenada binle mi yi bogixi mum. Koni to dangu xanbini, n barakan sama nen e fe yi.’”

Sorobabeli sugandi fena

²⁰ Alatala mon yi falan ti Xage xa kiken xi maxojen nun naaninde laxoni, a naxa, ²¹ “Sa a fala Yuda yamana kanna Sorobabeli xa, a n kore xonna nun boxo xonni maxama nen, ²² n yi mangane ba, n yi siyane senben kala. N wontorone kalama nen e nun naxanye e ragima. Soone nun soo ragine birama nen, e birin yi faxa e ngaxakedenmane silanfanna ra.”† ²³ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “Selatili a dii xemen Sorobabeli, n ma walikena, na laxoni, n na i tongoma nen, n yi i findi n ma taxamaseri yiisolirasoon na,‡ bayo n bata i sugandi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

* **2:13:** A mato Yatene 19.22 kui. † **2:22:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ **2:23:** Na waxatini mangane yi e taxamasenna sama e kedi sebxine ma nen alogo muxune xa e yii funfu kolon alo tanpuna. Na yi finde e yete gbee taxamaseri yiisolirasoon funfun na.

Sakari Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Seɓe

Nabi Sakari a nabiya falani itoe seɓexi nɛn yanyina nde jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ mɔxɔjɛ benun Marigi Yesu xa bari. Ɛ nun Nabi Xage yi walima waxati kedenna nin. Yuda bɔnsɔnna muxune bata yi keli konyiyani Babilɔn taani. E katama e mɔn xa Ala Batu Banxin ti.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dɔxɔ firin. Sakari sora keden han sora solomasɛxɛna, na fe toone nan yɛbama naxanye luxi alo xiyena. Ne bunna nɛɛn fa fala yamaan mɔn na Yerusalɛn taan nun Ala Batu Banxin ti, na findima waxati nɛnɛn nan na Alaa muxune xa.

Kitabun yireni ito bode fɔxɔn waxatina nde a fe falama, manga fajina nde yi fama Alaa mangayaan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani (Sakari 9 han Sakari 12). Na nabiya falane Marigi Yesu a fe falaxi jɛɛ kɛmɛ suulun benun a xa liga. Na mato Sakari 9.9 nun 11.12-13 nun 12.10 nun 13.7 kui. A fe mɔn seɓexi Matiyu 21.4-5 nun Matiyu 26.31 nun Maraka 14.27 nun Yoni 19.37 kui.

¹ Dariyusi a mangayaan jɛɛ firinden kike solomasɛxɛdeni, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xɛmɛna, Yido ma-mandenna. A naxa:

² “Alatala xɔlɔ gbeen ti nɛn ɛ benbane xili ma. ³ Koni, i xa a fala e xa fa fala Alatala Senben Birin Kanna naxa iki: ‘Ɛ mɔn xa fa n ma,’ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘N fan fama nɛn ɛ ma.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ⁴ Ɛ nama lu alo ɛ benbane, nabi fonne yi ito ralima naxanye ma: Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ xɛtɛ ɛ fe jaxine nun ɛ kɛwali jaxine fɔxɔ ra.’ Koni e mi e tuli mati, e mi n xuinin name. Alatalaa falan nan na ra. ⁵ Ɛ benbane mineɛ? Nabine go? E jɛjɛ habadan? ⁶ Anu, n falane nun sariyan naxanye yamari nabine ma, n ma walikɛne, ne xa mi ɛ benbane li ba? Nayi e yi tubi, e yi a fala, e naxa, ‘Naxan lanxi nɔxɔ feene nun kɛwanle ma, Alatala Senben Birin Kanna bata na nan liga nxu ra alo a bata yi a ragidi kii naxan yi.’”

Fe to singena alo xiyena: Soone

⁷ Kike fu nun kedenden xii mɔxɔjɛn nun naanindena, Sebati kikena, Dariyusi a mangayaan jɛɛ firindena, Alatala yi falan ti Nabi

Sakari xa, Bereki a dii xɛmɛna, Yido ma-mandenna.

⁸ N fe toon tixi nɛn kɔɛɛn na alo xiyena. N soo ragina nde nan to soo gbeela fari, a yi tixi miriti wudine tagi darani. Soo gbeele, a gbeeli makatunxine e nun a fixene yi a xanbi ra. ⁹ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra, n kanna?” Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi n yabi, a naxa, “N xa a yita i ra naxan e ra.” ¹⁰ Muxun naxan yi tixi miriti wudine tagi, na yi a fala, a naxa, “Alatala ne nan xɛxi bɔxɔni sigadeni.” ¹¹ Ɛ yi dɛntɛɛn sa Alatala malekan xa naxan yi tixi miriti wudine tagi, e naxa, “Nxu bata bɔxɔn birin yisiga, bɔxɔn muxune birin sabatixi bɔjɛ xunbenli.” ¹² Nayi, Alatalaa malekan yi a fala, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, i mi tinma kininkininɛ Yerusalɛn nun Yuda taane ma han waxatin mundun yi, i xɔlɔxi naxanye ma xabu jɛɛ tonge solofere?”* ¹³ Malekan naxan yi falan tima n xa, Alatala yi fala fajine ti na xa, a yi a masabari.

¹⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a fala n xa, a n xa falani ito rali: “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlɔn gbeena n yi Yerusalɛn nun Siyon ma fe ra.’” ¹⁵ Siya gbɛten naxanye bɔjɛ xunbenli, n bata xɔlɔ ne ma han! Amasɔtɔ n yi xɔlɔxi nɛn ndedi, koni e tan bata yihadin fari sa.’ ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N mɔn fama nɛn Yerusalɛn taani kininkininni, n ma banxin mɔn yi ti. Se maliga lutin mɔn yibandunma nɛn Yerusalɛn taan xun ma.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ¹⁷ I mɔn xa ito rali: Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxunna mɔn soma nɛn n ma taane yi. Alatala mɔn Siyon muxune madɛndɛnma nɛn, a mɔn yi Yerusalɛn sugandi.’”

2

Fe toon firindena alo xiyena: Fenne nun xabune

¹ N yi n yɛɛn nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Feri naanin yi n yetagi. ² Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra?” A yi n yabi, a naxa, “Senbene nan e ra naxanye Yuda nun Isirayila nun Yerusalɛn raxuyaxi ayi.”

³ Na xanbi ra, Alatala yi xabu naanin yita n na. ⁴ N yi maxɔdinna ti, n naxa, “Itoe faxi nanse ligadeyi be?” A yi n yabi, a naxa, “Fenni itoe nan Yuda raxuyaxi ayi fefe, han muxu yo mi fa nɔɛ a xunni tɛ. Koni xabuni itoe tan faxi e magaxudeni, e yi siya gbɛtene senbene rabira, naxanye kelixi Yuda bɔxɔn xili ma alogo e xa Yuda kaane raxuya ayi.”

* **1:12:** jɛɛ tonge solofere: Na mato Yeremi 25.11 nun Yeremi 29.10 kui. † **1:14:** Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fɔxɔ ra a batu xinla ma, a mɔn mi tinma yama xɔjɛn xa a raxori. Na feen mato Xorɔyaan 20.5 kui.

Fe toon saxandena alo xiyena: Se maliga lutina

⁵N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Se maliga lutin yi suxi muxuna nde yii. ⁶N yi a maxodin, n naxa, "I sigan minen?" A yi n yabi, a naxa, "N Yerusalen nan maligama, alogo n xa a yigboon nun a kuyan kolon."

⁷Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi siga, koni maleka gbete yi fa na ralan. ⁸A yi a fala a xa, a naxa, "I gi, sa a fala banxulanni ito xa, a Yerusalen kaane nun xuruseene wuyama ayi nen han! Yinna mi fa noe taan nabilinje. ⁹Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'N tan yetena a kantanna nen alo tena a rabilinni, n yi n noren nagodo a yi.' "

¹⁰"E xodxo de!

E gi komen foxon yamanan bun!"

Alatalaa falan nan na ra,

"Bayo n na e raxuya ayi nen

boxon tongon naaninne ma."

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹"E xodxo!

Siyon kaane, e gi,

e tan naxanye dxi Babilon yi."

¹²Alatala Senben Birin Kanna naxa iki:

"A bata n xe binyeni siyane ma

naxanye fuxi e ma,

bayo naxan na a yiin din e ra,

a luxi nen

alo na bata a yiin din Ala ye diin na.

¹³N kelima nen e xili ma yati,

e konyine yi e yii seene birin tongo yengeni.

Nayi, e a kolonma nen

a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi.

¹⁴E xuini te sewani,

e tan Siyon kaane,

bayo n fama nen,

n yi lu e tagi."

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵Siya wuyaxine fama nen Alatala ma na

loxoni

e yi findi n ma yamaan na.

N luma nen e tagi,

e yi a kolon

a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi e ma.

¹⁶Yuda mon findima nen Alatala gbeen na,

yamana sarjannxina,

a mon yi Yerusalen sugandi.

¹⁷Adamadiin birin xa a dundu Alatala yetagi,

amasoto a bata keli mini a yire sarjannxini.

3

Fe toon naanindena alo xiyena: Saraxarali kuntigina

¹A yi saraxarali kuntigi Yosuwe yita n na, a yi tixi Alatalaa malekan yetagi. Setana yi tixi a yiifanna ma a tojegendeni. ²Alatalaa

malekan yi a fala Setana xa, a naxa, "Alatala xa falan ti i xili ma, Setana, a xa falan ti i xili ma, a tan naxan Yerusalen sugandixi! Tee yege dungin xa mi yi xemeni ito ra ba naxan baxi teni?"* ³Dugi xosixine nan yi ragodoxi Yosuwe ma, a yi tixi malekan yetagi. ⁴Naxanye yi tixi a yetagi, malekan yi a fala ne xa, a naxa, "E dugi xosixine ba a ma!" A mon yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "A mato, n bata i hakene ba i ma n dugi fajine ragodo i ma." ⁵N yi a fala, n naxa, "E xa namu sarjannxin so a xunna!" E yi namu sarjannxin so a xunna, e yi dugine ragodo a ma. Alatala malekan yi tixi na.

⁶Alatala malekan yi ito rali Yosuwe ma, a naxa, ⁷"Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Xa i sigan ti n ma kirane xon, xa i n ma yamarine suxu, i tan nan dxxoma n ma banxin nun n ma tanden xun na, n yi tiden fi i ma itoe ye naxanye tixi be. ⁸Nayi, saraxarali kuntigi Yosuwe, i tan nun i foxorabiran naxanye dxi i yetagi, e tuli mati! Amasoto muxuni itoe findima fe famatone taxamasenne nan na. N nan n ma walikene nafama nen, naxan xili "Nimena." ⁹Amasoto gemen mato n naxan dxi Yosuwe yetagi. Foxo solofere nan na gem kedenna ma. N sebenla tima nen a ma. Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra: N yamanani ito haken bama nen a ma loxo kedenni. ¹⁰Na loxoni, muxun birin a lanfaan xilima nen, e yi dxxo e manpa binla nun xode binla nininna ra.' Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra."

4

Fe toon suulundena alo xiyena: Lenpu dxxo sena

¹Malekan naxan yi falan tima n xa nun, na mon yi fa, a n nakeli alo muxun naxan naxulunxi xixonli. ²A yi n maxodin, a naxa, "I nanse toma?" N yi a yabi, n naxa, "N lenpu dxxo se xema daxin nan toma, e nun ture ramaradena a xuntagi. Lenpu solofere a ma. Ture godode solofere nan turen sama lenpu soloferene kui. ³Oliwi wudi bili firin tixi ture ramaraden dxon ma, keden a yiifanna ma, keden a komenna ma." ⁴Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, "N kanna, nanse itoe ra?" ⁵A yi n maxodin, a naxa, "I mi a kolon?" N yi a yabi, n naxa, "N mi a kolon, n kanna." ⁶Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, "Alatalaa falan ni i ra, a naxan tixi Sorobabeli ma, a naxa, 'A mi ligama senben xon hanma fangana, koni fo n ma Niin barakan nin.' Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra."

⁷"Hali geya gbeen naxan Sorobabeli yee ra, na findima nen lantaan na. A fama nen

* 3:2: Yosuwe ito baxi kelideni Babilon taani a yi konyiyani denaxan yi. E nun Yahudiyana ndee nan faxi Yerusalen yi.

Ala Batu banxin konde gemen na, yamaan yi e xuini te, e naxa, 'Ala xa hinar a ra habadan!' "

⁸ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ "Sorobabeli bata banxini ito ti falo, a man a rajanma nen. Nayi, e a kolonna nen a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi e ma. ¹⁰ Nde feene folon magelema nen a to xurun? Yamaan jaxanma nen e na geme matinxin seen to Sorobabeli yii."

Na lenpu soloferene findixi Alatala yeene nan na naxanye baxan birin yisigama.

¹¹ N yi a maxodin, n naxa, "Nanse Oliwi wudi firinna ne ra, lenpu daxo seen yiifanna nun a komenna ma?" ¹² N man yi a maxodin, n naxa, "Nanse Oliwi wudi yii firinna ne ra, naxanye ture godode xema daxi firinne dexon, oliwi turen danguma naxanye kui?" ¹³ A yi n maxodin, a naxa, "I mi a kolon naxan ne ra?" N yi a yabi, n naxa, "N mi e kolon, n kanna." ¹⁴ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, "E findixi muxu firinne* nan na naxanye masusan turen na alogo e xa wali dunuja birin Marigin xa."

5

Fe toon sennindena alo xiyena: Danga kedina

¹ N man yi n yeene nakeli, n fe toon ti alo xiye, n kedin mafliinxin to kore. ² Malekan yi a fala n xa, a naxa, "I nanse toma?" N yi a yabi, n naxa, "N kedin nan toma kore, a kuya nongonna ye moxone, a yigbo nongonna ye fu."

³ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, "Dangan nan na ra naxan xuyama ayi yamanan birin yi. A sebexi kedin faxo kedenna ma fa fala mujadene birin kedima nen yamanani. A man sebexi faxo kedenna boden ma fa fala naxanye birin e koloma wuleni, ne fan kedima nen. ⁴ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra: 'N dangani ito rafama nen, a yi so mujadene birin ma banxine yi e nun muxun naxanye birin e koloma wuleni n xinli. A luma nen e banxine kui alogo a xa e nun a xalanbene nun a gemene birin kala.'

Fe toon soloferedena alo xiyena: Jaxanla debedin kui

⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a maso, a a fala n xa, a naxa, "I yeene nakeli, i a mato naxan minin be iki." ⁶ N yi a maxodin, n naxa, "Nanse a ra?" A yi n yabi, a naxa, "Liga se debedin nan famato a ra." A man yi a fala, a naxa, "Na nan toma yamanan muxun birin yi."

⁷ E yi debedin de raganla yoxo daxini te, n yi jaxanla nde to daxi a kui. ⁸ Malekan yi a fala n xa, a naxa, "Fe jaxin misaala

nan jaxanli ito ra." Na xanbi ra, a man yi jaxanla madeten debedin kui, a yi a deraganla deten a de ra.

⁹ N yi n yeene nakeli, n yi fe toon ti alo xiyena, n yi jaxalan firin to tuganje. Foyen yi e gabutene yi alo yaya xonla gabutene. E yi debedin tongo, e te a ra kore. ¹⁰ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, "E debedin xalima minen?" ¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, "E sa banxin nan tima a xa Babilon yamanani. Banxin na rajan, debedin daxoma nen menni, e yi a batu."

6

Fe toon solomasexedena alo xiyena: Wontoro naaninne

¹ N man yi n yeene rakeli, n yi fe toon ti alo xiye. N wontoro naanin to mine geya firinne longonna ra, sulan गया nan yi ne ra. ² Soo gbeele nan yi wontoro singen bandunma, a firindena soo forene, ³ a saxandena, soo fixene, a naanindena, soo gbeeli makatunxine. ⁴ Malekan naxan yi falan tima n na, n yi na maxodin, n naxa, "Nanse itoe ra n kanna?" ⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, "Baxon tongon naaninne foyene nan ne ra. E kelixi dunuja birin Marigin nan fema. ⁶ Soo forene naxan bandunma, na sigama komenna yamanan binna nin. Na xanbi ra, a fixene nan minima. A makatunxine sigama yiifanna yamanan binna nin." ⁷ A gbeeli makatunxine yi mini, e yi wama baxoni siga feni. Malekan yi a fala e xa, a naxa, "E siga, e baxoni siga!" E yi baxoni siga. ⁸ A yi n xili, a naxa, "A mato, naxanye sigama komenna yamanan binni, ne bata n nii yifan n ma komenna yamanani."

Yosuwe a mangayana

⁹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁰ "I xa suxu muxune kiseene rasuxu, Xelidayi, Tobiya e nun Yedaya. I xa siga Sofoni a dii Yosiya a banxini to, e faxi denaxan yi keli Babilon yi. ¹¹ I xa gbetin nun xemaan tongo. I yi mangaya taxamasenna rafala i yi a so saraxarali kuntigi Yosuwe xun na, Yehosadaki a dii xemena. ¹² I xa a fala a xa a Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Muxun ni i ra naxan xili "Nimena," a sabatima nen a denaxan yi, a yi Alatala Batu Banxin ti. ¹³ A tan nan Alatala Batu Banxin tima, mangayaan binyen yi lu a tan ma. A daxoma nen a mangaya gbedeni, a non ti. Saraxaralina nde fan daxoma nen a mangaya gbedeni. Baje xunbenla yi lu e firinna tagi.' ¹⁴ Mangaya taxamasenna luma nen Alatala Batu Banxini joxo lu seen na Xeleminun Tobiya nun Yedaya nun Sofoni a dii Xenin xon. ¹⁵ Muxun naxanye makuya, ne fama nen, e wali Alatala Batu Banxin tideni.

* 4:14: Na muxu firinne findixi saraxarali Yosuwe nun yamana kanna Sorobabeli nan na.

Nayi, ε a kolonma nen a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. Na ligama nen, xa ε Alatala xuiin namε ki fajni, ε Ala.”

7

Sun suxuna fe

¹ Dariyusi a mangayaan jεε naaninden kike solomanaaninden xii naaninde lɔxoni, Kisilewi kikena, Alatala yi falan ti Sakari xa. ² Beteli kaane bata yi Sareseri nun Regemi-Meleki nun e muxune rasiga Alatala maxandideni. ³ E yi lan e Alatala Senben Birin Kanna a saraxaraline nun nabine maxodin, e naxa, “Nxu lan nxu yi lu sunuxi ba, nxu lu sunna suxe kike suulunden ma ba, alo nxu a liga kii naxan yi jεε wuyaxi danguxine yi?”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “A fala yamanan muxune birin xa e nun saraxaraline, i naxa, ‘E to yi sunna suxuma ε yi sunu kike suulundene nun kike soloferedene yi, xabu jεε tonge solofere, ε yi sunna suxuma n tan nan xa ba?’ ⁶ E to yi ε degema, ε yi ε min, ε mi yi a ligama ε yete xan xa ba?’ ⁷ Alatala mi falan ne xan ti nabi singene xon ba, Yerusalen nun a rabillinna taane yi sabatixi bɔɔɔe xunbenli waxatin naxan yi, muxune yi dɔxi Negewi nun Sefala geyane yi waxatin naxan yi?”

Sariya kendena

⁸ Alatala yi falan ti Sakari xa, a naxa, ⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xa kitin sa tinxinni, ε hinan ε bode ra, ε yi kininkinin. ¹⁰ E nama kaɔa gilene nun kiridine nun xɔɔene nun yuigelitone tɔɔ, ε nama miriya jaxin tongo ε bode xili ma.’ ¹¹ Koni e tan mi tin na rame, e yi e xun xanbi so, e yi e tunle dutun. ¹² E bɔɔɔene yi xɔɔɔɔ ayi alo dayimuna. E yi tondi Alatala Senben Birin Kanna sariyane rame e nun falane a yi naxanye tima nabi singene xon Alaa Niin barakani. Nayi, Alatala Senben Birin Kanna yi xɔɔɔ han! ¹³ Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘N to yi xinla tima, e mi n natin. E fan na n xili, n mi e ratinma. ¹⁴ N na e raxuya ayi nen siyane birin ye e mi naxanye kolon. Yamanani geli nen e xanbi. Muxu yo mi yi sigan na, muxu yo mi yi keli na. E yi yamana fajini geli.’ ”

8

Yerusalen mɔn tima nen

¹ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti, a naxa, ² “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔɔɔɔɔn gbeena n yi Siyon ma fe ra han. N bɔɔɔɔn wolonxi a fe ra ki fajni!’ ”

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N mɔn fama nen Siyon yi, n yi dɔxɔ Yerusalen taani. Yerusalen fama nen xili badeni jɔɔndi taana.’ Alatala Senben Birin Kanna geyaan yi xili ba ‘geya sarijanxina.’ ”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Xεme fonne nun jaxalan fonne mɔn dɔxɔma nen Yerusalen taan malandene yi, dunganna suxi e birin yii e siimaya xunkuyena fe ra. ⁵ Taan malandene rafema nen dii xεmene nun dii tεmεne ra saba sodeni.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yanyina nde, yama dɔnxen naxan na lu, na kabema nen na feen ma na lɔxoni, koni na mi n tan naterenama!” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N nan n ma yamaan nakisima nen sogeteden nun sogegododen yamanane ma. ⁸ N fama nen e ra, e yi dɔxɔ Yerusalen taani. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra, jɔɔndin nun tinxinni.”

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E wekile, ε tan naxanye falani itoε mεma, nabine yi naxanye falama muxune yi Alatala Senben Birin Kanna banxin beten sama waxatin naxan yi a ti feen na. ¹⁰ Bayo benun na lɔxone, walikena hanma jingene wanla saranna mi yi sɔte. Yaxune mi yi tinjε yamaan yi mini hanma e so bɔɔɔe xunbenli. Amasɔtɔ n yi muxune luma e bode xili ma nen. ¹¹ Koni iki n mi fa a ligama yama dɔnxeni ito ra alo waxati danguxine,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ¹² “E sansiin sima nen bɔɔɔe xunbenli. Manpa binle bogima nen. Bɔɔɔɔn balon naminima nen. Tule igen fama nen. N na birin soma nen yama dɔnxen yii e keen na. ¹³ Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila kaane, ε bata yi findi danga muxune ra siyane tagi kii naxan yi, n na ε rakisima nen, ε yi baraka na kiini. E nama gaxu, ε wekile.”

¹⁴ Amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E benbane to yi n naxɔɔma, n na a ragidi nen n xa ε jaxankata, n mi nimisa. ¹⁵ Koni iki n mɔn bata a ragidi, n xa a fajin naba ε xa, Yerusalen nun Yuda bɔnsɔnna muxune. Nayi, ε nama gaxu. ¹⁶ E xa feni itoε liga: E xa jɔɔndin fala ε bode xa, ε kitin sa jɔɔndini, kitin naxan bɔɔɔe xunbenla rasoma. ¹⁷ Muxu yo nama miriya jaxin tongo a boden xili ma. E nama ε kolɔ wuleni. Amasɔtɔ n na feene rapaxuxi,” Alatalaa falan nan na ra.

Sun suxun maxadinna yabina

¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: Kike naaninden sunna, kike suulunden sunna, kike solofereden sunna e nun kike fuden sunna, ne findima nen Yuda bɔnsɔnna sεwa lɔxone nun jaxaxaxa lɔxone ra, e nun sali lɔxone. Koni jɔɔndin nun bɔɔɔe xunbenla xa rafan ε ma de!”

²⁰ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siya wuyaxine nun taa wuyaxi muxune mɔn fama nɛn. ²¹ Taa keden muxune fama nɛn taan bonna muxune ma, e naxa, ‘En siga Alatala maxandideni, en yi Alatala Senben Birin Kanna fen! N tan fan sigama nɛn!’ ²² Nayi, yama wuyaxin nun siya senbɛmane fama nɛn Alatala Senben Birin Kanna fendeni Yerusalen taani, e yi a maxandi.”

²³ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Na lɔxɔne yi, xɛmɛ fu fama nɛn keli siyane birin yi naxanye xuine birin falama, e yi e singan Yahudiya keden ma domaan lenben na, e yi a fala, e naxa, ‘En birin nan sigama, amasɔtɔ nxu bata a mɛ a Ala i xɔn.’ ”

9

Siya gbetene kitina

¹ Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Xadiraki yamanan xili ma,
a Damasi taan li.
Amasɔtɔ Alatala gbeen nan adamadiin bonne ra,
alo Isirayila bɔnsɔnne birin.

² A mɔn xa Xamata taan li,
Damasi danna,
e nun Tire taan nun Sidɔn taana,
kolonna gbo denaxan yi.

³ Tire taan bata yinna ti,
a bata gbetin malan
alo burunburunna.
A xɛmaan gbo alo kira xɔn borona.

⁴ Koni Marigina a bama a yii nɛn,
a yi a yinna radin baani,
tɛɛn yi taan gan.

⁵ Asikalɔn kaane na toma nɛn e gaxu.
Gasa kaane fan gaxuma nɛn e xuruxurun,
e nun Ekirɔn kaane,
amasɔtɔ e yigitegema nɛn.
Mangayaan janma nɛn Gasa taani,
Asikalɔn taani gelima nɛn.

⁶ Siya basanxin fa Asadodi taan tongoma nɛn,
n yi Filisitine wason kala.

⁷ N suben bama nɛn e dɛ wunla naxan yi,
e nun donse haramuxine.
E dɔnxɛn naxanye na lu,
ne fan findima nɛn en ma Ala gbeen na.
E yi lu alo Yuda xabila kedenna.
Ekirɔn kaane luma nɛn alo Yebusu kaane.

⁸ Ganla naxanye danguma hanma naxanye fama,
n daaxama nɛn n ma yamaan makan-tandeni ne ma.

E mi luma fitina muxu yo a nɔɔn bun,
amasɔtɔ iki n yɛɛn tixi e ra.

Mangan famatɔna

⁹ Siyon kaane, ε jaxan han!
Yerusalen kaane, ε xuini te sɛwani.
Ɛ a mato!

Ɛ mangan fama ε ma.
A tinxin. A bata rakisi.
A limaniya.

A fama sofanla nan fari,
sofali diina, sofali gilen diina.

¹⁰ N yenge so wontorone bama nɛn Efirami yi

e nun soone Yerusalen taani.

Yenge so xanle kalama nɛn.

A tan bɔɔɛ xunbenla ralima siyane ma nɛn.

A mangayaan xuyama ayi nɛn keli fɔxɔ igen ma han fɔxɔ igena,
keli baan ma han bɔxɔn danna.

¹¹ Ɛ tan mabinni,

n na ε muxu suxine xunbama nɛn

en ma layirin wunla fe ra

naxanye ramaraxi alo kasorasane yili kui xareni.

¹² Ɛ mɔn xa so taa makantanxini,
ε tan kasorasana naxanye yigi saxi.

N mɔn xa a rali ε ma to:

n ni i saranma nɛn dɔxɔɔna ma firin.

¹³ Amasɔtɔ n bata Yuda yitɔn alo xanla,

Efirami yi lu alo n ma xalimakunla.
Siyon, n ni i ya dii xɛmɛne rakelima nɛn
Girɛki kaane xili ma.

N yi ε lu alo sofana silanfanna.*

¹⁴ Alatala a makenɛnma nɛn e xun ma,
a xalimakunla yi siga alo kuye sarinna.
Marigina Alatala xɔtaan fema nɛn,
a fa yiifari ma tule foyeni.

¹⁵ Alatala Senben Birin Kanna e rakantanma nɛn.

E e degema nɛn,

e sigan ti lantan gemene fari.

E e minma nɛn sɛwani,

e sarin alo dɔlɔ minne.

E lugo alo goron nafexina

alo saraxa ganden tongonne wasan wunla
ra kii naxan yi.

¹⁶ Alatala, e Ala e rakisima nɛn na lɔxɔni,
alo a xuruse kuruna.

E nɔrɔxin yi lu a yamanani

alo gemɛ fajine mangaya taxamaseri
kɔmɔtin ma.

¹⁷ E tofanma nɛn han!

E rayabuma nɛn han!

Balon banxulanne ragboma nɛn,

minse fajine yi sungutunne rayabu.

10

Ala nan bɔɔɛ xunbenla fima

¹ Ɛ xa Alatala maxɔdin

a xa tulen nafa ε ma jemɛn na.

A tan nan foyen nakelima,

a yi tule gbeen nafa

a yi birin ma xɛɛn nasabati.

* 9:13: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

² Amasotō wule falan nan suxurene ra.
Yiimatone wule feene nan toma.

E wule xiye falane nan tima!
E madēndenna tima fala fuune nan na.
Nanara, yamaan bata siga a xun xōn,
e tōxōi
alo kari mi xuruseen naxanye ma.

³ N bata xōlō na xuruse rabane ma han!
N yēerateine hakene saranma e ra nēn.

Amasotō Alatala Sēnben Birin Kanna
a jōxō luma nēn a kurun xōn,
a yamana, Yuda bōnsōnna.

A fama e ra nēn yengēni
alo a soo kendene.

⁴ Kuntigine sifan birin minima a tan nin.
Banxin tongon gēme kēnden minima a tan
nin.

Bubu wudin minima a tan nin.
Yengē so xanla minima a tan nin.

⁵ E luma nēn alo sofa wēkilexine
naxanye e yaxune yibodonma yengēni
alo kira xōn borona.

Bayo Alatala e xōn,
e yengēn soma nēn,
e sofa soo ragine yarabi.

⁶ N Yuda bōnsōnna sēnbe soma nēn,
n yi Yusufu bōnsōnna rakisi.

N mōn e rafama nēn e konni
bayo n bata kininkinin e ma.
E luma nēn alo n mi e rabējin.

Alatala nan n tan na, e Ala,
n na e maxandine yabima nēn.

⁷ Efirami kaane findima nēn sofa wēkilexine
ra.

E sēwama nēn alo e minxin na a ra.
E diine na toma nēn, e jaxan,
e sēwama nēn Alatalaa fe ra.

⁸ N nan n ma yamaan xilima nēn,
n yi e malan.

N na e xunbama nēn,
e mōn yi wuya alo a fōlōni.

⁹ Hali n to e raxuyaxi ayi siyane ye,
n ma fe rabirama e ma nēn yire makuyeni.

E nun e diine yi kisi,
e mōn yi xētē.

¹⁰ N na e rafama nēn
keli Misiran yamanani
n yi e malan keli Asiriya yamanani.
N fama nēn e ra Galadi nun Liban ya-
manani,

koni e mi xanje mēnni.

¹¹ Ala baan walanne ragodoma nēn
e yi tōrō baani gidi,

hali Nila baan tilinne xōrima nēn.
Asiriya yamanan wason kalama nēn,
Misiran yamanan sēnben yi jnan.

¹² N tan nan e sēnbe soma,
e yi sigan ti n xinli,
Alatalaa falan nan na ra.

11

¹ Liban bōxōna, i ya dēene rabi.

Tēen xa i ya suman binle gan.

² Fōfo binle, ε gbelegbele,
amasotō suman wudin bata bira.

Wudi gbeene bata kala.

Basan warine, ε gbelegbele,
amasotō fōtōn xōlen bata kala.

³ Xuruse rabane bata gbelegbele,
amasotō e binyen waxatin bata dangu.

Yatane bata wurundun,
bayo fōtōn gbeen bata kala Yurudēn baan dē.

Xuruse rabane

⁴ Alatala n ma Ala naxa iki:
“I xa xuruse kuru faxa daxini ito raba.

⁵ Muxun naxanye e sarama
ne e kōe raxabama,

e kēwali jaxin mi saran e ra.
Naxanye e matima ne naxa,

‘Alatala tantun!
N bata bannaya!’

E raba muxune mi kininkininxi e ma.

⁶ Amasotō n mi fa kininkininma yamanan
muxune ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

“N bata e birin lu e bode a yii ma,
e nun e mangana yiii ma.

E yamanan jaxankatama nēn.
N mi muxu yo bama e yii.”

⁷ Nayi, n yi xuruse kuru faxa daxin naba,
katarabi xuruse tōrōxine ma. N yi dungan
firin tongo. N yi keden xili sa “Fanna,”
bonna “Lanna.” N yi xuruse kurun naba.

⁸ N yi xuruse raba saxan kedi kike kedenna
bun. Dijan yi jnan n yi, n fan yi rajaxu
xuruseene ma. ⁹ Nayi, n yi a fala ne xa, n
naxa, “N mi fa ε rabama. Xa naxan faxama,
a xa faxa. Xa naxan lōma ayi, a xa lō ayi.

Naxanye na lu, ne xa e bode suben don.”

¹⁰ N yi n ma fanna dunganna tongo n yi a
yigira, alogo n xa n ma layirin kala n naxan
xidi nxu nun siyane birin tagi. ¹¹ A yi kala
na lōxōni, nayi xuruse tōrōxin naxanye yi n
matoma na lōxōni, ne yi a kolon a Alatalaa
falan nan yi a ra. ¹² N yi a fala e xa, n naxa,
“Xa a ε kēnen, ε n saranna fi, xanamū, ε a
lu na.” E yi gbeti gbanan tonge saxan fi n
saranna ra. ¹³ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“A wolē ayi fējē rafalan xa, e saran gbeeni
ito naxan mirixi n xa.” N yi gbeti gbanan
tonge saxanna tongo, n yi e woli Alatala
banxini fējē rafalan xa. ¹⁴ Na xanbi ra, n
yi n ma lan dunganna fan yigira alogo n
xa ngaxakedenyaan kala Yuda nun Isirayila
tagi.

¹⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mōn xa
xuruse raba xaxilitarena waliseene tongo.

¹⁶ Amasotō n tan yētēen xuruse rabana nde
rafama nēn yamanani. A mi a yengi dōxē
xuruseene xōn ma naxanye lōma ayi, a mi a
dii xali nēnēne fējē, a mi a maxōlxine dan-
danje, a mi a kēdene balōe. Koni a yēxē
turaxine donma nēn a yi e toron koten.”

17 Gbalon na xuruse raba fuyantenna xa, naxan xuruseene rabeyinma!
 Silanfanna xa a yiin sege*
 a yi a yiifari ma yeen soxon.
 A yiin xa faxa a ma fefe,
 a yiifari ma yeen yi xori.

12

Yerusalen xunba famatona

1 Waliyiya falan ni i ra,
 Alatala falan naxan tixi Isirayila fe yi.
 A tan naxan kore xonna nun boxo xonna daxi,
 a yi muxun niin sa a yi,
 Alatalaa falan ni ito ra:
 2 N Yerusalen findima nen dolo min seen na,
 naxan a rabilinna siyane birin fugama a ra.
 Yerusalen taan nabilinna nen yengeni,
 e nun Yuda yamanan birin.
 3 Na loxoni, n Yerusalen findima nen gemε binyen na siyane birin xa.
 Naxan yo na kata a yite feen na,
 na maxoloma nen.
 Boxon siyane birin e malanma nen a xili ma.
 4 Alatalaa falan ni ito ra:

Na loxoni
 n faan nasoma nen e soone birin yi,
 n yi gaxun naso e soo ragine yi.
 Koni n nan n yeen tima nen
 Yuda bansonna muxune ra.
 N yi siyane soone birin yeene xori.
 5 Yuda mangane a falama nen e bayeni,
 “Yerusalen muxune bata en senbe so
 Alatala Senben Birin Kanna barakani, e
 Ala.”
 6 Na loxoni,
 n Yuda mangane luma nen
 alo tee wolonne yegene de,
 alo xaye radegexin malo xidine tagi.
 E fama e rabilinna siyane halagideni
 e komenna nun e yiifanna ma.
 Koni Yerusalen kaane mon luma nen e konni.

7 Alatala Yuda daxodene nan singe rakisima,
 alogo Dawuda yixetene nun Yerusalen mux-
 une

binyen nama dangu Yuda muxune ra.

8 Na loxoni,
 Alatala Yerusalen kaane ratangama nen.
 Hali naxan bata tagan e ye,
 a yengen soma nen na loxoni
 alo Dawuda.

Dawuda yixetene fan luma nen
 alo Ala yetena,
 alo Alatalaa malekana e yeε ra.

9 Na loxoni,
 n siyane birin naxorima nen
 naxanye fama Yerusalen xili ma.
 10 Nayi, n hinanna nun maxandin niin
 nagodoma nen

Dawuda yixetene ma e nun Yerusalen mux-
 une.

E yi e yeε rafindi n ma,
 e naxan yisoxonxi.
 E sunuma nen a fe ra
 alo dii keden peena.
 E a wugama nen soxoleni,
 alo dii singena.

11 Na loxoni,
 sunun gboma ayi nen Yerusalen taani,
 alo Xadada-Rimon ma sununa Megido
 meremereni.

12 Yamanan sunuma nen,
 xabilane birin yi lu e danna.
 Dawuda bansonna a danna,
 e naxanle fan e danna,
 Natan bansonna a danna,
 e naxanle fan e danna,

13 Lewi bansonna a danna,
 e naxanle fan e danna,
 Simayi bansonna a danna,
 e naxanle fan e danna,
 14 e nun bansonna bonne birin.
 Birin luma nen a danna,
 e naxanle fan yi lu e danna.

13

Suxurene nun wule nabine

1 Na loxoni,
 tigin minima nen Dawuda yixetene xa,
 e nun Yerusalen muxune,
 alogo yulubine nun xosin xa ba e ma.

2 Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra:
 Na loxoni,
 n suxurene xinle bama nen yamanani,
 jinan yi ti e xon ma fefe!
 N mon nabine nun xaxili naxin bama nen
 yamanani.

3 Xa muxuna nde mon nabiya falan ti,
 a nga nun a baba naxan a barixi,
 ne a falama a xa nen,
 e naxa, “I xa faxa,
 amasoto i bata wulen fala Alatala xinli.”

A nga nun a baba naxan a barixi,
 ne a soxonma nen
 a nema nabiya falane tima.

4 Na loxoni, nabine birin yagima nen
 e fe toxine nun e waliyiya falane ra.
 E mi fa nabiya domain nara saron
 alogo e xa madaxun ti.

5 E birin a falama nen, e naxa,
 “Nabi mi n na, xee biin nan n na.
 Amasoto muxuna nde n sara nen
 xabu n dii jore waxatini.”

6 Koni e a maxodinma nen, e naxa,
 “Nanse laru itoe ra i kanken ma?”
 A e yabima nen, a naxa,
 “E n maxolo nen n xoyine konni.”

Silanfanna

* 11:17: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

7 “Silanfanna,
i xa keli n ma xuruse rabaan xili ma,
xe men naxan n fema.”
Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra.
“Xuruse rabaan faxa,
yexene xa xuya ayi.
N yi keli a xunxurine xili ma.
8 Nayi, yamaan daxode saxan,
firin faxama nen keden yi lu na.
Alatalaa falan nan na ra.
9 N yi a donxen sa teeni
n yi a rasensen alo gbetina.
N yi e mato teeni,
alo xemaan matoon kii naxan yi.
Nayi, e n maxandima nen,
n yi e yabi.
N na a falama nen,
‘N ma yamaan nan ne ra.’
E yi a fala, e naxa,
‘Alatala nan nxo Ala ra.’ ”

14

Alatala fa laxonaa

1 Alatalaa laxon fama.
Yaxune e seene yitaxunma nen e yee xori.
2 N siyane birin malanma nen
e yi Yerusalen yenge.
Taan suxuma nen.
Banxine yi kui geli.
E yi fu naxanle ma.
Taan foxo kedenna yi siga suxuni.
Koni yama donxen luma nen taani.
3 Alatala kelima nen
a yi na siyane yenge,
alo a yi yengen soma waxati gbete yi kii
naxan yi.
4 A tima nen na lxonni Oliwi geyaan fari,
naxan Yerusalen yetagi a sogeteden binni.
Oliwi geyani boma nen a tagi,
keli a sogeteden binni
han a sogegodode binni.
Folo gbeen yi lu na.
Geyaan foxo kedenna xetema nen komenna
ma,
a foxo kedenna boden fan yi siga yiifanna
ma.
5 Nayi, e e gima nen n ma geyane folon na.
Amasoto geyane folon sigama nen han Aseli.
E e gima nen
alo e to e gi boxo xuruxurunna yee ra,
Yusiya waxatini, Yuda mangana.
Nayi, Alatala fama nen, n ma Ala,
e nun malekane birin.
6 Na lxonni,
kenen mi luma na,
hanma xunbenla hanma ige xundina.
7 E nun lxon bonne keden mi a ra.
Alatala nan na lxon kolon.
Yanyi mi luma na,

koe mi luma na.
Hali kenen na,
kenenna luma nen na.
8 Na lxonni,
siimaya igen minima nen Yerusalen taani.
A foxo kedenna yi siga sogetede baan binni,
a foxo kedenna yi siga sogegodode foxo igen
binni.
A minima nen soge fure waxatini alo
jemena.
9 Alatala nan findima boxon birin mangan
na.
Na lxonni,
Alatala nan keden yatama Ala ra,
a keden peen xinla yi lu na.
10 Yerusalen rabilinna boxon birin
findima nen meremerena na,
keli Geba yi han Rimon yi,
Yerusalen yiifanna ma.
Yerusalen tima nen.
Taan danne yi lu iki:
Keli Bunyamin deen na
han de singen yireni
han tongonna dena.
Keli Xananeli sangansoon ma
han mangana manpa ige badena.
11 Muxune daxoma nen taani.
A mi fa halagima.
Yerusalen luma nen boje xunbenli.
12 Siyaan naxanye Yerusalen yengexi,
Alatala fitina fureni ito nan sama ne fari:
E birin fatin kunma nen e jenen na.
E yeene kunma nen e ye yinla ra,
e lenne fan yi kun e de.
13 Na lxonni,
Alatala gaxu gbeen nasoma nen e yi,
e yi e bode suxu e yiin ma,
e yi e bode yenge.
14 Yuda kaane fan Yerusalen xun
mayengema nen.
E e rabilinna siyane birin ma nafunle ton-
goma nen:
xemaan nun gbetin nun dugi gbege.
15 Na fitina fure sifan soone nun gbaxalone*
nun jogomene nun sofanle fan suxuma nen
e nun xuruseen naxanye birin yaxune
daaxadeni.
16 Nayi, siyaan naxanye birin Yerusalen
yengexi
na muxu donxene fama nen jee yo jee,
e Manga Alatala Senben Birin Kanna batu,
e yi Bubu Kui Sanla raba.†
17 Xa boxon xabilana nde tondi sigi
Yerusalen taani
Manga Alatala Senben Birin Kanna batu-
deni,
tulen mi fama e konni.
18 Xa Misiran kaane tondi sigi,
xa e mi fa, tulen mi fama na.

* 14:15: Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi. † 14:16: Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Alatala fitina furen nagodoma e ma nɛn
 a naxan nagodoma siyane ma
 naxanye tondixi sigɛ Bubu Kui Sanla
 rabadeni.

¹⁹ Ala Misiran kaane fe ɲaxin saranma e ra
 na kii nin,

a siyane yulubine birin saran e ra,
 naxanye mi sigama Bubu Kui Sanla
 rabadeni.

²⁰ Na lɔxɔni,
 hali talandin naxanye singanxi soone ra
 a sɛbɛma nɛn ne ma fa fala:

“A Sariɲanxi Alatala xa.”

Tunden naxanye Alatalaa banxini
 ne fan yatɛma nɛn se rasariɲanxine ra
 alo saraxa ganden goronne.

²¹ Tunden naxanye birin Yerusalen nun
 Yuda yi,

ne birin nasariɲanma nɛn Alatala Sɛnben
 Birin Kanna xa.

Naxanye birin fama saraxa badeni,

ne nde xalima nɛn,

alogo e xa sa kudin so e kui.

Na lɔxɔni, sare mati yo mi fa luma

Alatala Sɛnben Birin Kanna batu banxini.

Malaki Nabi Malaki Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Malaki kawandini ito sebexi nen jee ke me naanin joxon benun Marigi Yesu xa bari. A sebε waxatin naxan yi, fayida jee ke me nan bata yi dangu xabu Yahudiyane xete e konni sa keli konyiyani Babilon yi. Suxu muxune xete xanbini, Isirayila kaane yi lu e ke jnaan masare Ala mabinni ndedi ndedi, e tunnaxolo e ma. A lixi Nabi Xage nun Nabi Sakari bata yi yelin e kawandine be xabu jee tonge saxan hanma jee tonge suulun. Isirayila kaane bata yi Nabi Xage nun Nabi Sakari a xinla ratin, e yi Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani. Na xanbi ra, yamaan yi yigi nen naxan sotoxi yamana kanna Sorobabeli a mangayaan bun, na yi kala. Esirasi mon munma yi e dina feene yitonna folo singen.

Nayi, dina feene yi xetema xanbin nan na. Sanla mi yi fa rabama, e mi yi saraxane bama a kiini. Alaa sariyan mi yi suxi.

Nabi Malaki yi yamaan nalimaniya, a Alaa xanuntenyana fe rabira e ma e nun a kitin naxan mon bata maso e ra. A e rakolon a Ala fama a Muxu Sugandixin nan nafadeyi. Na sebexi Malaki 3.1-4 kui. Nabi Malaki nan Yoni Marafu Tiin fe fala waliyiyani jee ke me naanin benun a xa fa. A naxa, a nabina nde fama Alaa Muxu Sugandixin yee ra, a kirani ton a xa naxan luma alo Nabi Eli. Na sebexi Malaki 3.1 kui e nun 3.23-24 kui. Ningila Yesu kui, feni ito falaxi lan Yoni Marafu Tiin nan ma naxan Marigi Yesu fa feni ton. Na sebexi Matiyu 17.11-13 kui e nun Luka 1.17 kui.

¹ Alatala yi waliyiyana falani ito ti Isirayila kaane xa Malaki xon.*

Ala bata a yamaan xanu

² Alatala naxa, “N bata ε xanu.” Koni ε naxa, “I ya xanuntenyana yitaxi nxu ra di?” Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Esayu xunyen xa mi yi Yaxuba ra ba? Anu n bata Yaxuba xanu, ³ koni n bata Esayu rapaxu. N bata a geya yirene findi tonbonne ra, n yi a ke en lu kankone xa.”

⁴ Xa Edon kaane a fala, e naxa, “Nxu bata halagi, koni nxu mon nxo taa kalaxine tima nen!”

Nayi, n tan Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E na e ti, n mon yi e rabira. Muxune menna xilima nen, ‘Boxo Naxina,’ Alatala xoloxi yamaan naxan ma habadan! ⁵ E na toma nen, ε yi a fala, ε naxa, ‘Alatala gbo hali Isirayila yamanan fari ma!’ ”

Saraxaraline magi fena

⁶ “Diina a fafe binyama nen. Walike en fan a kuntigin binyama nen. Xa n tan nan ε fafe ra, na binyen sifan minen yi? Xa ε mang nan n na, na binyen sifan minen yi?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “E tan saraxaraline, ε tan nan n xinla rayelefuma. E mon yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i xinla rayelefuxi di?’ ⁷ E fama donse haramuxin nan na, ε yi a doko saraxa ganden fari. E mon yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i ya sarijanna kalaxi di?’ A luxi nen alo ε a falama nen, ε naxa, ‘Alatalaa saraxa ganden ton mi na’ ⁸ ε na fa xuruse yee tare n saraxan na. Fe jaxin xa mi na ra ba? E na fa xuruseen na, a sanna giraxi hanma a furaxi, fe jaxin xa mi na fan na ba? Xa i na fi i ya yamana kanna ma, na go? A sewe i ra ba? A i yisuxe a fari n ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

⁹ “Nayi, iki, ε kata ε Ala mafan alogo a xa hinan en na! E to na se sifane fima a ma, a a tuli matiye ε ra ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁰ “Hali ε tan nde kedenna yi Ala Batu Banxin deen nagale nun alogo ε nama teen nadege fuuni n ma saraxa ganden fari! N mi n sewa fe yo toxi ε yi,” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “N mi ε saraxane rasuxuma. ¹¹ N xinla binyama nen siyane birin yi keli sogeteden ma han a biradena. E wusulanna nun kise sarijannaxine bama saraxan na n xinli yiren birin yi. N xinla binyama nen siyane birin ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹² “Koni ε tan nan n ma sarijanna kalama, ε to a falama, ε naxa, ‘Marigina saraxa ganden haramuxi, en donseen naxan sotoma a fari na yelefu.’ ¹³ E a falama, ε naxa, ‘Fitinan ni ito ra!’ E yi ε kutun marapaxuni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

“Anu, ε fama xuruse mujaxine ra n xon saraxan na, naxanye madonxi hanma naxanye furaxi. N tan tinje ne rasuxe ε ra ba?” Alatala naxa na kiini.

¹⁴ “Dangan na yanfantenna xa xuruse xeme radaxaxin naxan ma kuruni, a yi a kolo a so feen na n yii, a fa fa a madonxin na Marigin xon saraxan na. Bayo manga gbeen nan n na. N xinla magaxu siyane ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

2

¹ “Iki, yamarini ito ε tan saraxaraline nan xa! ² Xa ε mi ε tuli mati, xa ε mi a ragidi ε bojeni, a ε xa n xinla binya, n dangan nafama nen e ma, n yi ε dubane findi dangane ra. N bata ε dubane dangayati! Bayo ε mi n ma fe ragidixi ε bojeni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

³ “Iki, n konkoxi ε bonsonna xili ma e fe ra. E xuruseen naxanye bama saraxan na

* 1:1: Malaki bunna nen fa fala “N ma xerana.”

n xa sali waxatini, n na e gbiine soma nen e yetagi, muxune yi sa e nun na woli ayi e bode xon. ⁴ Nayi, e a kolonma nen, a n yamarini ito falaxi e xa nen alogo layirin naxan nxu nun Lewine tagi, na nama kala." Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁵ "N ma layirin luxi nen e xon, a findi siimayaan nun boɓɓe xunbenla ra e xa. N na e so nen e yii alogo e xa gaxu n yee ra. E lu nen n yee ragaxuni yati, e yi n xinla binya. ⁶ N ma sariyan jondin yi e de. Wule fala yo mi lu e de. E bira nen n foxo ra boɓɓe xunbenla nun muxu fajiyani, e yi muxu wuyaxi raxete haken foxo ra."

⁷ "Amasoto saraxaralina falane fekolonna nan fima muxune ma. Muxune xaranna fenma a tan nan na lan sariyane ma. Amasoto Alatala Senben Birin Kanna xeraan nan a ra. ⁸ Koni e tan bata kiraan bejin, e bata muxu wuyaxi ratantan sariyan xon. N layirin naxan xidi nxu nun Lewi bionsonna muxune, e bata na kala." Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁹ "N marajaxun nun marayarabin nagidima e ma nen yamaan tagi. Amasoto e mi biraxi n ma kiraan foxo ra, fo e to muxune rafisaxi e bode xa sariyan xon."

Futu feen sariyana

¹⁰ En birin fafe keden xa mi a ra ba? Ala kedenna xa mi en birin daxi ba? Nanfera nayi en na en bode yanfama, en yi layirin kala naxan xidi en benbane nun Ala tagi? ¹¹ Yuda kaane bata tinxintareyaan liga. Fe haramuxin bata liga Isirayila nun Yerusalen yi, bayo yire sarjanxin naxan yi rafan Alatala ma, Yuda kaane bata na raharamu. E bata sungutunne futu naxanye ala xojena nde batuma. ¹² Naxan na ito liga, Alatala xa na kanna kedi Yaxuba bionsonne doxodene yi. A tan nan kantanna tima, a yabin ti. Ala xa na kanna kedi hali a saraxane ba Alatala Senben Birin Kanna xa.

¹³ A mato, e mon naxan xunna. E wugama, e kutunma, e yi Alatalaa saraxa ganden nafe yeeɓen na bayo a mi fa e saraxane matoma, a mi sese rasuxuma e yii. ¹⁴ E mon yi a fala, a nanfera? Bayo Alatala nan seren na e nun jaxanla tagi i naxan doxi i foninge waxatini, i naxan yanfaxi, hali i fe rafala boden to yi a ra, hali e nun na to bata yi layirin xidi. ¹⁵ Ala mi e findixi gbindi kedenna xan na ba, a yi niin bira na yi? Na gbindi kedenna nanse fenma fo bionsonna naxan Ala kolon. Nayi, e yete suxu e niini, e nama e foninge waxatin jaxanla yanfa. ¹⁶ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, "Naxan na a me a jaxanla ra xonnantenyani, na gbalon funfu luma a ma nen. Nayi, e yete suxu e niini e nama muxune yanfa." Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala fa fena kitisadeni

¹⁷ E fala xuine Alatala xadanma. E a falama, e naxa, "Nxu a raxadanma di?" E nema a fale, e naxa, "Naxan yo fe jaxin liga, ne nan fan Alatala yee ra yi. Na kanne nan nafan a ma." Hanma e naxa, "Ala naxan kiti kenden sama, na minen yi?"

3

¹ "A mato, n nan n ma xeraan nasigama nen, a yi kirani ton n yee ra. Nayi, sanja ma kedenni, e marigin naxan fenma, na soma nen a batu banxini. E n ma xeraan naxan mamema lan n ma layirin ma, na fama nen." Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ² Anu, nde luyee a nii ra a fa loxoni? Nde luyee tixi a na fa waxatin naxan yi? Bayo a luma nen alo xabuna sulin teena, * alo dugin xana xosi ba safunna. ³ A doxoma nen alo xabun naxan wure gbeti fixen naxulunma a rasensen xinla ma a yi a gbiin ba. A Lewine rasarijanma nen alo xemaan nun wure gbeti fixen nasensenma kii naxan yi, e findi saraxarali tinxinxine ra Alatala xa. ⁴ Nayi, Yuda kaane nun Yerusalen kaane kiseene rafanma nen Alatala ma, alo waxati danguxine yi.

⁵ "N nan n masoma nen e ra kitisadeni. N yi sereyaan ba koeramuxune nun yalundene xili ma mafuren, e nun naxanye e koloma wulen fari, e nun naxanye walikene saranna nun kaja gilene nun kiridine kansunma, e nun naxanye xojene raberinma, naxanye mi gaxuma n yee ra." Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Yaganne fe

⁶ "N tan Alatala, n mi masaraxi. Nanara, e tan Yaxuba bionsonne, e mi raxorixi. ⁷ Xabu e benbane waxatini, e bata e xun xanbi so n ma tonne yi, e mi e suxi. E mon xa xete n ma, n fan yi n yee rafindi e ma." Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. "Anu, e a falama, e naxa, 'Nxu fa xetema Ala ma di?' ⁸ Adamadiin noe Ala mujee ba? Anu e bata n muja. E n maxodinma, e naxa, 'Nxu i mujaxi di?' E to mi yaganna nun kise defexine fima. ⁹ Dangana e tan yamanan muxune birin foxo ra amasoto e n mujama. ¹⁰ E fa yaganne defexin na se ramaradeni alogo balon xa lu n ma banxini waxatin birin." Alatala Senben Birin Kanna naxa, "E n nakorosi feni ito yi iki, e a mato, xa n mi kore xonna deen nabiyee e xa, n baraka gbeen nagodo e ma han a dangu ayi." ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, "N mi tinje se kalane yi e sansine kala boxoni, e wudi binle mi luyee e bogitarene ra. ¹² Siyane birin a falama nen e ma a dubadene, bayo e yamanan jaxunma nen." Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

* 3:2: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

Ala tinxin muxune saranma nen

¹³ Alatala naxa, “E fala xolene ti nen n ma. E mon a falama, e naxa, ‘Nxu nanse falaxi i ma?’ ¹⁴ E a fala nen, e naxa, ‘Ala batun tonoyo mi na! Nxu nanse sotaxi a sariya suxuni, nxu sunuxin yi lu sigan tiye Alatala Senben Birin Kanna fe ra. ¹⁵ Nxu fa a falama nen iki a sewan yete yigboone nan xa. Fe jaxi rabane nan sabatixi yati! Hali naxanye Ala bunbama, e yete sotoma a ra.’ ”

¹⁶ Nayi, naxanye gaxuxi Alatala yee ra, ne falan tima e hode tagi, Alatala tuli matixi e ra, a e xuiin namema. Muxun naxanye gaxuxi Alatala yee ra e a xinla binya, ne xinle yi sebe Ala yetagi alogo a xa a joxo lu e xon. ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E findima nen n gbeen na. N na e findi n yete gbee yamaan na lxo naxan yi, e kininkininna n suxuma nen alo dii fapan kininkinima a diin ma kii naxan yi naxan walima a xa. ¹⁸ Nayi, e mon tagi rabaan toma nen tinxin muxun nun muxu jaxin tagi, e nun Ala batu muxun nun naxan mi a batuma.” ¹⁹ Amasoto Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Na lxon fama teen nan na alo sulun teena.† Yete yigboone nun fe jaxi rabane birin findima sexe xaren nan na, na lxon yi findi teen na e xa. E salen mi luye, hali e siyadina a mi luye. ²⁰ Koni e tan naxanye n xinla binyaxi, n ma tinxinyaan minima nen kenenni e xa alo sogen na te, a kenenna yi e rakisi, e xoroyama nen, e yi tungan sewani alo jinge dii lugoxine.” ²¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Nayi, e muxu jaxine yibodonma nen, e lu alo xubena e sanna bun, na lxoni, n lxon naxan yitonma.”

Nabi Eli faan firindena

²² N sariyan naxanye so n ma walikcen Musa yii Horebe geyani Isirayila kaane xa, n ma tonne nun yamarine, ne fe xa rabira e ma. ²³ N tan yeteen Nabi Eli rafama nen e ma benun Alatalaa lxo gbee magaxuxin xa a li. ²⁴ A yi dii fafane bojen nafindi e diine ma, a diine bojen nafindi e fafane ma, alogo n nama fa e baxon halagi.

† 3:19: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

Matiyu Matiyu Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Seɓɓe

Matiyu Kitabun yireni ito seɓɓe nɛn jɛɛ tonge saxan e nun suulun jɔxɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyu ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyu findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nɛn Matiyu yɛɛ xɔri, a yi a seɓe waxati gbɛte yi.

Matiyu nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yɛbama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyu a gbeen seɓɓe Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee seɓe Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbɛtɛne ra. A mɔn nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nɛn a dunuɗa yi gidini a yamaan xa. A mɔn kabanako wuyaxi liga nɛn. Matiyu na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Donxɔn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

² Iburahima nan Isiyaga sɔto. Isiyaga yi Yaxuba sɔto. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane sɔto. ³ Yuda yi Peresi nun Sera sɔto. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirɔn sɔto. Xesirɔn yi Rami sɔto. ⁴ Rami yi Aminadabo sɔto. Aminadabo yi Naxason sɔto. Naxason yi Salimon sɔto. ⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔto. Boosu nun Ruti yi Obedi sɔto. Obedi yi Yese sɔto. ⁶ Yese yi Manga Dawuda sɔto.

Dawuda yi Sulemani sɔto. A nga yi findixi Yurayaa jaxanla nan na. ⁷ Sulemani yi Robowan sɔto. Robowan yi Abiya sɔto. Abiya yi Asa sɔto. ⁸ Asa yi Yosafati sɔto. Yosafati yi Yehorami sɔto. Yehorami yi Yusiya sɔto. ⁹ Yusiya yi Yotami sɔto. Yotami yi Axasi sɔto. Axasi yi Xesekiya sɔto. ¹⁰ Xesekiya yi Manase sɔto. Manase yi Amɔn sɔto. Amɔn yi Yosiya sɔto. ¹¹ Yosiya yi Yekonaya nun a xunyene nun a tadane sɔto, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilon taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilon taani, Yekonaya yi Selatili sɔto. Selatili yi Sorobabeli sɔto. ¹³ Sorobabeli yi Abiyudi sɔto. Abiyudi yi Eliyakimi sɔto. Eliyakimi yi Asori sɔto. ¹⁴ Asori yi Sadaki sɔto. Sadaki yi Ahimi sɔto. Ahimi yi Eliyudi sɔto. ¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari sɔto. Eleyasari yi Matani sɔto. Matani yi Yaxuba sɔto. ¹⁶ Yaxuba yi Yusufu sɔto, Mariyamaa xɛmena, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.” ¹⁷ Awa, fɔlo Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixɛte fu nun naanin nan na. Fɔlo Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilon taani waxatin naxan yi, na fan mayixɛte fu nun naanin. Fɔlo e sigan ma Babilon taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixɛte fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu sɔto fena *Luka 2.1-7*

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtoxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xɛmɛn Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni. ²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeɛni, a naxa, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔnna, i nama gaxu i ya jaxanla Mariyama tonge, amasɔto a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na. ²¹ A dii xɛmɛn barima nɛn, i yi a xili sa Yesu* amasɔto a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

²² Ito birin ligaxi nɛn alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xɔn ma, a na xa kamali. ²³ A naxa, “Sungutun nasɔlɔnxin fudikanma nɛn, a dii xɛmɛn bari.

E yi a xili sa Emanuweli,

na bunna nɛɛn fa fala, ‘Ala en tagi.’ »†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a jaxanla ra. ²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xɛmɛn bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xɔntɔn tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to sɔto Beteleɛmi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalem taani. ² E muxune maxɔdin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na

* 1:21: Yesu xinla bunna nɛɛn, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini. † 1:23: Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato.

minen yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.”

³ Manga Herode na me waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalen kaane birin. ⁴ A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone xili, a yi e maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minen yi?”* ⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Betelemi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan sebexi, a naxa,

⁶ ‘I tan, Betelemi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye. Amasoto mangana nde kelima nen i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’ †

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxodin na saren mini waxatin yeteen ma. ⁸ A yi jnungun sa e ma siga Betelemi taani, a naxa, “E sa diidina fe ye fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan name, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a foloni, e mon yi na to, a yi lu e ye ra han a sa ti diidin yiren xun ma. ¹⁰ E to na saren to, e yi sewa han! ¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xmaan nun wusulanna nun mirihi latikononna fi a ma. ¹² Ala yi fekolonne rakolon xiyeni, a e nama fa xete Manga Herode fema. E yi xete kira gbete xon ma e konni.

Yesu soto muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, e yi e gi, e siga Misiran yamanani. E sa lu na han n na falan ti e xa waxatin naxan yi. Amasoto Herode diidin fenma a faha xinla nan ma.” ¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo koeen na, e siga Misiran yamanani. ¹⁵ A lu na han Herode yi faha. Margin naxan fala nabiin xon ma, na yi kamali, a naxa, “N na n ma dii xemen xili nen a xa keli Misiran boxoni.” ‡

Diine faha fena

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a boren yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xemen naxanye Betelemi taan nun

a rabilinna birin yi, naxanye barin munna jee firin soto, a ne birin xa faha. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xon. ¹⁷ Nayi, Nabi Yeremi a falan yi kamali, a naxa,

¹⁸ “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, Rakeli nan a diine wugama. A mi tinje a xa masabari amasoto e birin bata faha.” §

E xete fena keli Misiran yi

¹⁹ Herode faha waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni Misiran yamanani, ²⁰ a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xete Isirayila yamanani amasoto naxanye diidin fenma a faha feen na, ne bata faha.” ²¹ Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xete Isirayila yamanani. ²² Koni a me waxatin naxan yi, a Herode a dii xemen Arikelayusi doxi a fafe joxoni mangan na Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidoxo feen na. Ala mon yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani. ²³ A yi sa doxo taana nde yi naxan xili Nasareti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nen ‘Nasareti kaana.’ ”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba folo tonbonni Yudaya yamanani. ² A naxa, “E xun xanbi so e hakene yi, amasoto Ariyanna Mangayaan bata maso!” ³ Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama, ‘E kirani ton Marigin ye ra, e kirane matinxin a xa!’ ”*

⁴ Ndogome xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁵ Yamaan yi lu fe a fema keli Yerusalen nun Yudaya yamanan nun Yuruden baan nabilinna birin yi. ⁶ E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yuruden baani e tubi xinla ma Ala ma.

⁷ Yoni to Farisi muxune † nun Saduse muxun ‡ wuyaxi to fe a fema, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “E tan saji bonsonne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xolon bun ma? ⁸ E kewanle xa a yita fa fala

* 2:4: A na maxodinna tixi nen bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamema bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu jee keme wuyaxi. † 2:6: Mika 5.1 ‡ 2:15: Hoan 11.1 § 2:18: Yeremi 31.15 * 3:3: Esayi 40.3 † 3:7: Farisi muxune: Yahudiyaane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyar bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. ‡ 3:7: Saduse muxune: Yahudiyaane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

ε bata ε xun xanbi so ε hakene yi. ⁹ Ε nama ε miri fa fala ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nœ gemeni itoe finde nen Iburahima bœnsœne ra! ¹⁰ Bunbin bata yitœn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi fajî tima, na sege ma nen, a woli teeni. ¹¹ N tan ε rafuma igeni ε tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan senben gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nœ naxan ma sankidi fulunje yati. Na ε rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun teen nin. ¹² A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen teε tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-

34

¹³ Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fema Yuruden baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. ¹⁴ Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fema.” ¹⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasœto a lan nen en xa fe tinxixine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin. ¹⁶ Yesu to rafu, a keli igeni nen tun, kore xœnna deen yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sarijanxin to gode ganba sawurani, a dœxo a ma. ¹⁷ Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xœmen nan ito ra naxan bata n kenœn ki fajî.”

4

Setana yi kata Yesu ratantandeni

Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

¹ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. ² Yesu yi soge tonge naanin kœe tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.* ³ Maratantan tiin yi fa Yesu fema, a naxa, “Xa Alaa Dii Xœmen nan i tan na, a fala gemeni itoe xa, e xa maxete burun na.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebœxi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fo Ala falan naxanye birin tima.’†”

⁵ Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sarijanxini,‡ a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. ⁶ A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xœmen nan i tan na, tugan, amasœto a sebœxi Kitabun kui, a naxa, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi.

E yi i tongo, alogo i nama i sanna din game yo ra.’§”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “A mœn sebœxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’*”

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mœn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunuja mangayane nun a binyene birin yita a ra. ⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nen.” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasœto a sebœxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’†”

¹¹ Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fema. Malekane yi fa a mali.

Yesu yi a wanla folo Galile yi

Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15

¹² Yesu a mœ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani. ¹³ A mi fa dœxo Nasareti taani sœnœn, a sa dœxo Kapœrunan taani Galile daraan de Sabulun nun Nafatali bœxœni. ¹⁴ A na ligaxi nen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁵ “Sabulun kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yuruden baan de, siya gbetene gbeen Galile naxan na,

¹⁶ yamaan naxan daxi dimini, ne bata kenœn gbeen to.

Naxanye dœxi sayaan dimini, kenœnna bata mini ne ma!”‡

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba folo, a naxa, “E xun xanbi so ε hakene yi! Amasœto Ariyanna Mangayana bata maso.”

Yesu yi muxu naanin xili

Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan de xœn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yexe suxun nan yi e ra. Simœn naxan xili Piyeri§ e nun a ngaxakedenna, Andire, e yi yexe suxuni yalaan na darani. ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n fœxo ra. N xa ε findi muxu fenne ra Ala xa alo e yœœn suxuma kii naxan yi.” ²⁰ E yi e yalane sa mafuren! E bira a fœxo ra. ²¹ A sigaxin yœœn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbete ye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xœmœne. E nun e fafe yi e yalane yitœnna kunkin kui. Yesu yi e xili. ²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fœxo ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetœne

* **4:2:** Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donna hali kœœn na. Waxatina nde yi, e mœn yi a jœnige e nama igen fan min hali kœœn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:5:** Yerusalem nan xili Taa Sarijanxina bayo a rasarijanxi Ala xa. Na feen sebœxi Yaburin 87.1-3 kui. § **4:6:** Yaburi 91.11-12 * **4:7:** Sariyane 6.16 † **4:10:** Sariyane 6.13

‡ **4:16:** Esayi 8.23 han 9.1 § **4:18:** Muxune mœn Piyeri ma a Pita.

rakendeya furen sifan birin ma. ²⁴ Muxune yi na feen xibarun me Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetɔn sifan birin nun tarɔ muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan furetɔne nun lebutenne. Yesu yi ne birin nakendeya. ²⁵ Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalem nun Yudaya nun Yuruden baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

¹ Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandine yi fa a fema. ² A yi e xaran folo.

Sewa gbeena fe

Luka 6.20-23

³ A naxa, “Sewan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nen.

⁴ Sewan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madendenma nen.

⁵ Sewan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nen ne keen na.

⁶ Sewan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamɛn nun min xɔnla, bayo ne wasama nen.

⁷ Sewan na kanne xa, naxanye kininkinima, bayo Ala kininkinima nen ne fan ma.

⁸ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɗɛn sarijanxi, bayo ne Ala toma nen.

⁹ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɗɛ xunbenla rasoma, Ala ne xilima nen a diine.

¹⁰ Sewan na kanne xa, naxanye besɛnxɔnxi e tinxinyana fe ra, bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nen.”

¹¹ “Yamaan na e konbi, e yi e besɛnxɔnya, e yi fala jaxin sifan birin ti e xili ma n tan ma fe ra, sewana e tan xa nayi. ¹² E sewa, e jaxan, amasɔto barayi gbeen namaraxi e xa ariyanna yi. Amasɔto e nabine fan besɛnxɔnya na kii nin xabu a foloni.”

Fɔxɔn nun kenenna fe

Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16

¹³ Yesu naxa, “E luxi nen alo fɔxɔna dunuɗa muxune birin xa. Koni xa fɔxɔn mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? A tɔnɔ mi fa na fo a woli ayi, yamaan yi a yibodon. ¹⁴ E luxi nen alo kenenna dunuɗa muxune birin xa. Taan naxan tixi geyaan fari, na mi luxunje. ¹⁵ Muxu yo mi lenpun nadege, a raso deben

bun ma. Koni fo lenpun xa dɔxɔ seen nan fari. Nanara, a kenenna fiye banxi kui kaene birin ma. ¹⁶ A na kii nin, e kenenna xa yanban yamaan yetagi alogo e xa e wali fajine to, e yi e Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “E nama e miri fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fo e raka-malideni. ¹⁸ N xa jɔndin fala e xa, fanni kore xonna nun bɔxɔ xonna daxi, sese mi be Sariya Kitabun na hali sebenla yiredi keden pe han feen birin yi kamali. ¹⁹ Nanara, naxan na yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatema muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran ne ma, na kanna findima nen muxu gbeen na Ariyanna Mangayani. ²⁰ N xa jɔndin fala e xa, xa e tinxinyan mi dangu sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune tinxinyan na, e mi soe Ariyanna Mangayani mume!”

Yesu a falana xɔlɔna fe yi

²¹ Yesu naxa, “E bata a me a Ala bata yi a fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun faza, na kitima nen.*”

²² Koni n tan a falama e xa iki, naxan na xɔlo a ngaxakedenna ma, na kitima nen. Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa yamaan na makitima nen. Naxan na a fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan yahannama teen nin. ²³ Nanara, i nema i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan yi saraxa ganden yetagi, a na rabira i ma fa fala i ngaxakedenna xɔlɔxi i ma, ²⁴ i ya kiseen lu saraxa ganden yetagi singen. I siga xulen, i sa e nun i ngaxakedenna tagini tɔn. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yengefaan sigama i ra i kitideni, e nema kira yi, i xa kata i na feen jan e tagi sinma alogo a nama i so kitisaan yii. Na fan yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kasoon na. ²⁶ N xa jɔndin fala i xa, nayi, i mi kele na mume, fo i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunyana fe yi

²⁷ Yesu naxa, “E bata yi a me nun a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’† ²⁸ Koni n tan a falama e xa, naxan na jaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan lige a bɔɗɛni. ²⁹ Xa i yiifari ma yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasɔto i fatin yirena nde halagixin fisa dangu i gbindin birin soon na yahannama yi. ³⁰ Xa i yiifari ma yii nan i bire yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna segegin fisa dangu i gbindin birin soon na yahannama yi.”

* 5:21: Xɔɗɔyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17 † 5:27: Xɔɗɔyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18

Futu kala feen maxadina

Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka 16.18

³¹ Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nɛma a ɲaxanla beɲinɲɛ, a xa futu kala keɗin so a yii.’[†] ³² Koni n tan a falama iki, xa muxuna a ɲaxanla beɲin, ɲaxanla mi yalunya ligaxi, a bata a ɲaxanla ti yalunyaan ma nayi,[§] bayo xa xeme gbete a futu, na bata yalunyaan liga a xɔn ma.”

Kɔlɔna fe maxadina

³³ Yesu naxa, “E mɔn bata yi a me nun, a a fala nen en benbane xa, a i na i kɔlɔ Marigini, fo i xa a rakamali.* ³⁴ Koni n na a falama e xa iki, e nama e kɔlɔ ariyanna yi amasɔto Ala mangaya gbeden menni.[†] ³⁵ E nama e kɔlɔ dunuɲa ra amasɔto Ala san tiden na a ra. E nama e kɔlɔ Yerusalen taani amasɔto Manga gbeena taan nan na ra. ³⁶ E nama e kɔlɔ e xunna ra amasɔto hali e xun sexe kedenna, e mi nae a fore hanma e yi a fixa. ³⁷ Koni i ya falan xa findi ‘On,’ hanma ‘En-en’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe ɲaxin Kanna nin.”

I nama i gbeen ɲɔxɔ
Luka 6.29,30

³⁸ Yesu naxa, “E bata yi a me nun fa fala, ‘Yeɛn ɲɔxɔn xa fi yeɛn na, ɲinna ɲɔxɔn xa fi ɲinna ra.’[†] ³⁹ Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu ɲaxin yeɛ ra. Naxan na i deɛn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. ⁴⁰ Xa muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo. ⁴¹ Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra. ⁴² Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

I yaxune xanu
Luka 6.27-28, 32-36

⁴³ Yesu naxa, “E bata yi a me nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune raɲaxu.’[§] ⁴⁴ Koni n tan a falama e xa iki, e xa e yaxune xanu. Naxanye e besenxonyama, e xa Ala maxandi ne xa. ⁴⁵ Nanara, e ligama nen alo e Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasɔto a sogen natema muxu fajine nun muxu ɲaxine nan xa. Amasɔto tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulen nafama ne birin xa. ⁴⁶ Muxun naxanye bata e xanu, xa e ne nan tun xanu, e barayin sɔtɔma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama! ⁴⁷ Xa e e ngaxakedenne nan tun xɔntɔn, e nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na?”

[†] **5:31:** Sariyane 24.1 [§] **5:32:** A bata a ɲaxanla ti yalunyaan ma. Bayo a ɲaxanla nan mɔn a ra Ala yeɛ ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yeɛ ra yi. * **5:33:** Saraxaraline 19.12 e nun Yatene 30.3 e nun Sariyane 23.22-24 [†] **5:34:** A mi kɔlɔna fe falama be lan wulen gbansanna ma. Koni hali ɲɔndin na a ra, Yesu naxa, i nama i kɔlɔ. Xa muxun dari feen nan ɲondi falan na, muxune lama a falan na nen hali a mi a kɔlɔ. [†] **5:38:** Xorɔyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21 [§] **5:43:** Saraxaraline 19.18

Amasɔto hali deɲkeleyatarene na ɲɔxɔnna ligama. ⁴⁸ Nanara, e lu fetareyani alo fe mi e Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

6

Xaranna Ala kiseene fe ra

¹ Yesu naxa, “E a liga e yeren ma, e nama e wali fajine ke yamaan yetagi alogo e xa e to. Xa e na liga, e mi barayi sɔtɔma e Fafe Ala ra ariyanna yi. ² Nanara, xa i yiigelitɔne kima, i nama xɔtaan fe i yeɛ ra a ralideni alo nafigne a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matɔxɔ. N xa ɲɔndin fala e xa, e bata yelin e saranna sɔte yamaan yii. ³ Koni xa i yiigelitɔne kima, hali i kɔmenna nama a kolon i yiifanna naxan ligama ⁴ alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nen.”

Xaranna Ala maxandin ma
Luka 11.2-4

⁵ Yesu naxa, “E nɛma Ala maxande, e nama a liga alo nafigne. Amasɔto a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa ɲɔndin fala e xa, e bata yelin e saranna sɔte yamaan yii. ⁶ Koni i tan nɛma Ala maxande, so i ya banxini, i deɛn nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nen.”

⁷ Yesu naxa, “E nama lu xete fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo deɲkeleyatarene. Amasɔto e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namɛma na nin. ⁸ E nama liga alo ne, bayo e Fafe Ala e makone kolon benun e xa a maxandi. ⁹ Awa, e Ala maxandima ikiini, e naxa, ‘Nxu Fafe naxan kore xɔnna ma, i xinla xa sarijan.

¹⁰ I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunuɲa yi alo a ligama kore xɔnna ma kii naxan yi.

¹¹ I nxɔ to balon fi nxu ma.

¹² I nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

¹³ I nama tin nxu xa bira tantanni fo i nxu rakisi fe ɲaxin ma.’ ”

¹⁴ “Amasɔto xa e e hake tongone mafelu, e Fafe naxan ariyanna yi, na fan e mafeluma nen. ¹⁵ Koni xa e mi ne mafelu e hakene ra, e Fafe Ala fan mi e mafeluye e yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

16 Yesu naxa, “E nama sunni, e nama e yetagini tɔnɔn alo nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa nɔndin fala e xa, ne bata yelin e saranna sote yamaan yii. 17 I tan nema sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni tɔn 18 alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fo i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nɛn. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nɛn.”

*Ariyanna nafunla fe
Luka 12.33,34*

19 Yesu naxa, “E nama e nafunle ramara dunɔɔnani ito yi e banxine kui, xɔrinxɔrinna nun melimenle a kalama denaxan yi. Muɔadene fan soma nɛn, e yi a muɔa. 20 Koni e xa nafunla ramara ariyanna yi, xɔrinxɔrinna nun melimenle mi a kale denaxan yi, muɔadene fan mi soe na, e a muɔa 21 bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

*Fati bendɛn gbee kenenna a fe
Luka 11.34-36*

22 Yesu naxa, “Muxun yeen luxi nen alo lenpuna a fati bendɛn xa.* Xa i yeen kɛnde, i fatin birin luma nen kenenni. 23 Koni xa i yeen kala, i fatin birin luma nen dimini. Nayi, kenenna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nɛn.”

*Ala nun nafunla fe
Luka 16.13, 12.22-31*

24 Yesu naxa, “Muxu yo mi nɔe wale kari firinna xa sanɔa ma kedenni. Amasoto a kedenna rajaxuma nɛn, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nɛn, a yi bonna rayelefu. E mi nɔe wanla ke Ala nun nafunla xa sanɔa ma kedenni.”

25 “Nanara, n na a falama e xa, e nama kontɔfili e dunɔɔna yi gidina fe ra, e naxan donma hanma e naxan minma hanma e e maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati bendɛn mi dangu dugin na ba? 26 E xoline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni e Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. E mi fisa xoline xa ba? 27 E tan nde nɔe waxatidi se e yete siine fari e xaminna ma ba? 28 E xaminna dugin fe ra nanfera? E wudi fuge fajine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, 29 anu n xa a fala e xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi a yete maraberi ba alo e tan nde. 30 Ala nan sexene maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e jan fefe! A mi e maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.”

31 “Nanara, e nama xamin fa fala, ‘En balon sotoma di?’ hanma ‘En na igen sotoma di?’ hanma ‘En dugin sotoma di?’ 32 Amasoto denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni e Fafe naxan ariyanna yi, na e makoon kolon. 33 Koni e Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma e yii nɛn. 34 Nanara, e nama xamin tila tɔrona fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasoto lɔxɔn birin nun a tɔron na a ra.”

7

*E nama bonne yalagi
Luka 6.37-38, 41-42*

1 Yesu naxa, “E nama e yete findi e adamadi boden kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama e fan makiti. 2 Bayo e na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala e fan makitima na kii nin. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema e xa. 3 Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xɔn, i mi na toma? 4 I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yeen xɔn ma,’ koni gbindonna i tan yeen xɔn ma. 5 I tan nafigna! Gbindonna ba i yete yeen xɔn ma singen, na xanbi ra, i nɔe na jamadin toe nɛn, i yi a ba i adamadi boden yeen xɔn ma.”

6 “E nama se sarijanxin sa barene bun.* E nama e bɔxɔ bun nafunla wali xɔsɛne bun ma.† Xa i na liga xɔsɛne e yibodonma nɛn, barene yi xajɛ e ma, e yi e xin.”

*Ala maxandina fe
Luka 11.9-13*

7 “E seen maxodin, e a sotoma nɛn. E seen fen, e a toma nɛn. E deen kɔnkɔn, a rabima e xa nɛn. 8 Amasoto naxan yo na seen maxodin, na a sotoma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na deen kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn. 9 Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin burun maxodinma a ra, a gemen so a yii? 10 Hanma a na yexen maxodin a ra, a saɔin so a yii? 11 Hali e to findixi muxu jajine ra, e a kolon fa fala a lan nɛn, e xa se fajin so e diine yii. E faji fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na se fajine soma a maxadin muxune yii kii naxan yi!”

12 “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na nɔxɔnna liga bonne xa.”

*De xurina fe
Luka 13.24*

* 6:22: alo lenpuna: Sandani ito kui, i nɔe i yeen tiye nen se fajin na hanma a kobina. Xa i yeen tixi se fajin na, na findima nen kenenna ra i xa. † 7:6: barene: Yanyina nde, sandani ito bunna nɛn, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nɔe e tuli matiye i ra. † 7:6: bɔxɔ bun nafunla: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “perili.”

¹³ “E so de xurin na, amasato kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen nagbo. Muxu wuyaxi soma nen menni. ¹⁴ Kiraan naxan sigama habadan nii rak-isini, na yisiga raxalo, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

*Wudin nun a bogina fe
Luka 6.43-44*

¹⁵ “E a liga e yeren ma wule nabine fe yi. E nema fama e xuruxi alo yexena, koni e kui feen luxi nen alo kanko xarane. ¹⁶ E ne kolonna e kewanle nan xon. I manpa bogin bolonye tansinna ke ra ba? I xode bogin bolonye wudi mapalixin ke ra ba? ¹⁷ Wudi fajin bogi fajin nan tima. Wudi najin bogi najin nan tima.† ¹⁸ Wudi fajin mi bogi najin tima. Wudi najin mi bogi fajin tima. ¹⁹ Wudin naxan mi bogi fajin tima, na segema nen, a gan. ²⁰ Nba, e wule nabine kolonna e kewanle xon ma na kii nin.”

*Ala xuiin suxutere muxune fe
Luka 13.25-27*

²¹ “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fo naxanye n Fafe Ala sagono ligama. ²² Nanara, na laxonS na a li, muxu wuyaxi a falama nen, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu jinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’ ²³ Nba, n na a falama e xa nen, n naxa, ‘N mi e kolon mum! E tan fe jaxi rabane, e keli n fema!’ ”

*Banxi ti firinne fe
Luka 6.47-49*

²⁴ “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramema, e yi e suxu, ne luxi nen alo xeme xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari. ²⁵ Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. ²⁶ Muxun naxanye birin n ma falane ramema koni e mi e suxuma, ne luxi nen alo xaxilitaren naxan a banxin ti mejen sinna fari. ²⁷ Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii najini!”

Yesu senbena fe

²⁸ Yesu yelinxina falane birin tiye, ya-maan yi kabe a xaran ti kiin ma. ²⁹ A tan

mi luxi alo e sariya karamoxone kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala senben nin.

8

*Yesu yi dogonfontoon nakendeya
Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16*

¹ Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a foxo ra. ² Awa, dogonfontoon yi fa a fema, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i noe n nakendeye nen.” ³ Yesu yi a yin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya.” Dogonfontoon yi kendeya mafuren. ⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nen sereyaan na e xa.”*

*Sofa kuntigina walikēn nakendeya fena
Luka 7.1-10*

⁵ Yesu so Kaperunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan keme kuntigin yi fa a fema, a yi a mafan, a naxa, ⁶ “N fafe, n ma walikēn furaxina n konni, hali a mi noe a mamaxe. A toroxi kati!” ⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeya.” ⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikēn kendeyama nen. ⁹ N fan kuntigina nde nan ma no bun, sofane n fan bun. N na a fale na ndee xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbeta xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”†

¹⁰ Yesu na me waxatin naxan yi, a kabe. Muxun naxanye yi biraxi a foxo ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ¹¹ N xa a fala e xa, muxu wuyaxi fama nen sa keli sogeteden nun sogedode binni, e yi fa doko Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema Ariyanna Mangayani.† ¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,S ne raminima nen tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.” ¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nen alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikēn yi kendeya na waxatin yeteni.

† **7:17:** bogina: Sanda sifani ito kui, bogi fajin findixi kewali fajin nan na. **§ 7:22:** Na laxon noe finde kitisa laxon nan na waxati rajanni. * **8:4:** dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfontoon mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbeta mi yi a yin dinje dogonfontoon na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontona na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a doko a konni. A mato Saraxaraline sora 14. † **8:9:** Xemeni ito yi laxi a ra fa fala senben Yesu yii daala xun na alo senbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xemen misaala nan tongoxi a yete dunuja yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi noe a walikēn nakendeye nen a senben na hali a gbindin mi siga. † **8:11:** A bunna neen fa fala siya gbetene fan kisin soto ma nen hali ba Yahudiyane ra. **§ 8:12:** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma.

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41*

¹⁴ Yesu yi siga Piyeri* konni, a yi a bitan gilen furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma. ¹⁵ Yesu yi naxanla yin suxu, fati mawolonna yi a bejin, a keli, a ti, a wali falo a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna naxine yi naxanye fexo ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xon, a furetone birin nakendeya. ¹⁷ A na liga nen, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, "A en ma tɔrone nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari."†

*Birana Yesu fexo ra
Luka 9.57-62*

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fexon na. ¹⁹ Sariya karamoxona nde yi fa a fema, a naxa, "Karamoxo, i siga dede, n sigi e fexo ra." ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, "Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e teen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii." ²¹ A fexorabirana nde yi a fala a xa, a naxa, "N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen." ²² Yesu yi a yabi, a naxa, "Bira n fexo ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun."‡

*Yesu yi foye gbeen nati
Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25*

²³ Yesu yi daxo kunkin kui, a xarandiine yi siga a fexo ra. ²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔronne§ yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima. ²⁵ Xarandiine yi siga a fema, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, "Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra." ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, "E gaxuma nanfera? E denkeleyaan mi gbo mumel!" Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔronne yamari, e yi e raxara. ²⁷ Muxune birin yi kabe, e naxa, "Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔronne a falan suxuma!"

Yesu yi muxu firin nakendeya yinnane naxan fexo ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fexon na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna naxine yi e fexo ra. E yi xajne kati! Muxu yo mi yi susi sigan tiye na kiraan xon. ²⁹ Yinnane yi e rasoxo e falan ti e xon, e naxa, "Alaa Dii Xemena, i nanse fema nxu fema? I faxi nxu

naxankataden nin ba benun waxatin xa a li?" ³⁰ Xose kuru gbeen yi e degema na dexon ma nun. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, "Xa i nxu kedima, nxu rasiga xose kuruni ito yi." ³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E siga." Nayi, e sa so na xose kuruni. Xose kurun yi godo e giye geyaan ma, e sa faxa darani. ³³ Muxun naxanye yi xosne kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna naxine yi naxanye fexo ra. ³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

*Yesu yi lebutenna rakendeya
Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26*

¹ Yesu yi daxo kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani. ² Muxuna ndee yi fa xeme lebutenna nde ra a fema, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e denkeleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, "N ma diina, i bɔnen xa sa, i yulubine bata xafari." ³ Sariya karamoxona ndee yi e miri, e naxa, "Xemeni ito Ala rayelefuma!"* ⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, "E mirima fe naxi sifani itoe ma nanfera?" ⁵ Mundun fala raxolo, 'I yulubine bata xafari' hanma, 'Keli, i sigan ti?' ⁶ N na a yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunuɗa yi, n muxune mafelu e yulubine ra." A yi a fala lebutenna xa, a naxa, "Keli, i ya seen tongo, i siga i konni!" ⁷ Xemen yi keli, a siga a konni. ⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasoto a bata na senbe sifan fi muxune ma.

*Yesu yi Matiyu xili
Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32*

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi daxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, "Bira n fexo ra." Matiyu yi keli, a bira a fexo ra.

¹⁰ Yesu yi a degema Matiyu a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e daxo Yesu nun a xarandiine fema e degedeni. ¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, "E karamoxon nun mudu maxinle nun hake kanne e degema e bode xon ma nanfera?" ¹² Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, "Muxun naxan kende, na mako mi seribaana ma fo turetone. ¹³ E siga, e sa Kitabuna falani ito bunna feselese, a naxa, 'Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.'† Amasoto n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne."

* **8:14:** Muxune mon Piyeri ma a Pita. † **8:17:** Esayi 53.4 ‡ **8:22:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fexo ra naxanye mi nii rakisin sotoxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. § **8:24:** Igen mɔronne: alo foyen na so igeni.
* **9:3:** Ala rayelefuna: Karamoxona na falaxi nen bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, "i yulubine bata xafari" anu, Ala nan yulubine xafarima. † **9:13:** Hose 6.6

*Maxōdinna sun suxu feen ma
Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39*

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fēma, e yi a maxōdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?” ¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nēma naxalandi tiine fēma waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?† Koni waxatina nde fama naxalandi kanna bama nēn e ye, e sunna suxuma nēn na yi. ¹⁶ Muxu yo mi nōe dugi nēnen tonge a yi dugi fonna betēren a raš amasōto a dugi nēnen bōma nēn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ¹⁷ Muxun mi manpa nēnen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nēnen se sase fonna kalama nēn, manpaan yi bōxōn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nēnen sama se sase nēnen nan kui, e firinna birin namarama nēn nayi ki fajil.”

*Yesu yi muxu firin nakendeya
Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56*

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii temen bata faha iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nēn na yi.” ¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fōxō ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, naxalan furen yi a ma xabu jee fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan lenben na. ²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domaan na tun, n kēndeyama nēn na yi.” ²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i bōjēn xa sa, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” Naxanla yi kēndeya na waxatin yeteni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, ²⁴ a naxa, “E mini! Dii temeni ito mi faxaxi, a xiin nēn tun!” E birin yi gele a ma. ²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii temen suxu a yiin ma, dii temen yi keli. ²⁶ Muxune yi na feen xibarun me na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxuto firin nakendeya

²⁷ Yesu keli mēni waxatin naxan yi, danxuto firin yi bira a fōxō ra. E gbelegbele a fōxō ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xēmēna,* kininkinin nxu ma!” ²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxuto firin yi so a fēma banxin kui. A yi e maxōdin, a naxa, “E laxi a ra yati fa fala a n nōe ito lige nēn ba?” E

yi a yabi, e naxa, “Ōn, nxu fafe.” ²⁹ Yesu yi a yiin din e yeene ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga e xa alo e denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” ³⁰ E yeene yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sōbēn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!” ³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakendeya

³² Awa, na xēmēne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xēmēna nde ra Yesu fēma naxan mi yi nōe falan tiye amasōto yinna naxin nan yi a fōxō ra. ³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti fōlō! Yamaan yi kabe, e naxa, “Ito nōxōnna munma to Isirayila muxune ye singen!” ³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan senben fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi muxune rakendeya furen sifan birin ma. ³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasōto e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo ye xēen naxanye kantan muxu mi na. ³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. ³⁸ E xee kanna mafan, a xa walikēna ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xera fu nun firinne fe

Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A senben fi e ma a e xa yinna naxine kedi, e mōn yi furetōn sifan birin nakendeya. ² Na xera fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A fōlona, Simōn, naxan mōn yi xili “Piyeri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebēde a dii xēmēn Yaki nun a xunyēn Yoni ³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyu, e nun Alifaa dii xēmēn Yaki nun Tade ⁴ nun Simōn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xera fu nun firinne xe fena

Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “E nama siga siya gbētēne yamanani hanma Samariya taane yi. ⁶ Koni

† **9:15:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo naxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nēn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. **9:16:** dugi nēnena: Yesu a sariya nēnen mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna man mi se sariya nēnen ma. *

9:27: Dawudaa Dii Xēmēna: E na falaxi nēn bayo Yesu findixi Dawuda bōnsōnna muxuna nde nan na. † **9:38:** xee kanna: Sandani ito kui, xee kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sōto Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. *

10:4: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengēma alogo Isirayila kaane xa mini e senben bun ma.

ε siga Isirayila muxune fema naxanye lɔxi ayi alo yeɕene. ⁷ Ε siga, ε sa e kawandi, ε naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’ ⁸ Ε yi furetɔne rakendeya, ε faxa muxune rakeli sayani, ε dogonfontɔne rakendeya, ε pinanne kedi. Ε seen naxanye sɔtɔxi ε mi ne saraxi, nayi ε bonne ki hali ε mi se rasuxu. ⁹ Ε nama xema xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli gbananne, ε naxanye singanma ε tagixidin na, ¹⁰ hanma bɔndunla ε sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasɔtɔ walikɛen lan a yi a balon sɔtɔ.”

¹¹ “Awa, ε na taan li hanma banxidena, ε muxu kendena nde fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin naxan yi. ¹² Ε na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa bɔɲe xunbenla lu banxini ito kui.’ ¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xɔn. Koni xa na mi a ra, na duban mɔn xa xete ε ma. ¹⁴ Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, ε sanne rakunkun, ε kenla.† ¹⁵ N xa ɲɔndin fala ε xa, kiti sa lɔxɔni, Ala kininkininma nen Sodoma taan nun Gomora taan‡ ma dangu na taan na!”

Besɛnɔnyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu naxa, “E tuli mati, n bata ε xe alo yeɕene kankone tagi. Nayi, ε kata ayi alo saɲine, ε findi sɔntarene ra alo ganbane. ¹⁷ Ε a liga ε yeren ma amasɔtɔ muxune ε suxuma nen, e siga ε ra e taan fonne fema ε makitideni, e yi ε bɔnbɔ e salide banxine yi. ¹⁸ Ε sigama ε ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbeteɛne xa. ¹⁹ E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nen. ²⁰ Amasɔtɔ a mi findima ε tan ma fala ra. Ε falan tima ε Fafe Alaa Nii Sariɲanxin nan xɔn.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nen, e yi faxa, fafane fan na ligama nen e diine ra. Diine fan murutema nen e sɔtɔ muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na. ²² Muxune birin ε raɲaxuma nen n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a raɲanna, na kisima nen. ²³ E na ε besɛnɔnya taana nde yi, ε ε gi menni, ε siga yire gbete yi. N xa ɲɔndin fala ε xa, ε mi e wanla raɲanɲe Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xemen xa fa.”

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karamɔxɔn na, konyin mi dangu a kanna ra. ²⁵ Xarandiin

na liga alo a karamɔxɔna, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nen denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yeɛragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yeɛ ra. Fe luxunxine minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan koyekoyen e xa, ε na rawanga banxine xuntagi. ²⁸ Muxun naxanye fati benden faxama, koni e mi nɔe ε niin halage, ε nama gaxu ne yeɛ ra. Koni ε gaxu Ala yeɛ ra naxan fati benden nun niin halagima yahannama yi. ²⁹ Xɔlidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xɔlidi keden pe mi bire bɔxɔni xa i Fafe Ala mi tin. ³⁰ Hali ε xun seɛe keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon. ³¹ Nanara, ε nama gaxu, e tan fisa xɔlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na ɲɔxɔnna ligama a xa nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi. ³³ Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan fan n mema a ra nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

Bɔɲe xunbenla mi a ra dunuɲa yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n faxi bɔɲe xunbenla nan na dunuɲa yi. N mi faxi bɔɲe xunbenla xan na koni fo silanfanna. § ³⁵ N bata fa alogo dii xemene xa keli e fafane xili ma, dii temene yi keli e ngane xili ma, ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma. ³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yeteen nin. ³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. Naxan yo a dii xemena hanma a dii temen xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁸ Naxan mi a faxa wudin* tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁹ Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma ayi nen. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nen.”

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰ Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. ⁴¹ Naxan na Alaa xerana nde yisuxu

† **10:14:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. ‡ **10:15:** Sodoma nun Gomora findi taa ɲaxine nan na Ala naxanye halagi Ibrahima waxatini. A mato Dunuɲa Fɔln sora 19 kui. § **10:34:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * **10:38:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

bayo Alaa xeraan to a ra, na kanna barayin sɔtama nɛn naxan nagidixi Alaa xerane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtama nɛn naxan nagidixi tinxin muxune ma. ⁴² N xa jɔndin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

11

Yoni Marafu Tiina xerane Luka 7.18-35

¹ Yesu yelin yamarine fiye a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yaman taane yi.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe me kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fema. ³ E xa sa Yesu maxodin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E naxan mema, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa. ⁵ Danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan sɔtama, tuli xarine falan mema, faxa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yiigelitone ma. ⁶ Sewan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? ⁸ Xa na mi yi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ⁹ Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa. ¹⁰ Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xeraan nasigama i yee ra, naxan kirani tonma i xa.’” ¹¹ N xa jɔndin fala ε xa, muxun naxanye birin folo bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. ¹² Folu Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan jaxankata. Gbalotone kataxi e xa a suxu. ¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dɔxɔ Yoni a waxatin na. ¹⁴ Xa ε tinje a feen me, ε a kolonma nɛn, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.† ¹⁵ Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

* **11:10:** Malaki 3.1. † **11:14:** Nabi Eli a fe sebexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamoxone yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mon fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali.

‡ **11:21:** E dɔxɔ fena xubeni, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakenne yi.

§ **11:28:** Goronna mi a ra muxun xun ma fo naxan a niin tɔrɔma. * **11:29:** Goron tongo gbelemeni ito bunna nɛn fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuja yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔryama e yulubina konyiyaan nan ma.

¹⁶ “Awa, n to muxune misale nanse ra iki? E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma, ¹⁷ e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga signa sa koni ε mi wuga!’ ¹⁸ Yoni fa nen a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a fɔxɔ ra!’ ¹⁹ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dɔlo minna nan a ra. Mudu maxinle nun hake kanne xoyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kewanle xɔn ma nɛn.”

Taa denkleiyatarene fe Luka 10.13-15

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi folo, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga denaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kewanle masare. ²¹ A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yee ra! Gbalon Betasada kaane yee ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidon taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakenne yi nen, e kasa benbenle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni.† ²² Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkinima nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Lɔxoni dangu ε tan na. ²³ E tan Kapurunan kaane, ε tema nen kore xonna ma ba? En-ɛn, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mon yi na nun han to! ²⁴ N xa a fala ε xa, Ala kininkinima Sodoma kaane ma nen Kiti Sa Lɔxoni dangu ε tan na!”

Fa Yesu ma Luka 10.21-22

²⁵ Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xonna nun dunuja Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. ²⁶ N Fafe, a i kenexxi na kii nin. ²⁷ N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xemen kolon fo a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fo a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a yita feni naxanye ra.”

²⁸ “E tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma,§ ε fa n ma, n xa matabun fi ε ma. ²⁹ E n ma goron tongo gbelemen* tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yete magodoxi,

ε niine matabun sotoma nen. ³⁰ Amasoto, n ma goron tongo gbelemen mi binya, n ma goronna yelefu.”

12

*Matabu Loxona fe
Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5*

¹ Na waxatini, Yesu yi danguma xenna nde ma Matabu Loxoni, kamen yi a xarandiine suxu e sansi tonsonne ratorondon folo, e yi e don. ² Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Loxoni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamen Dawuda nun a foxorabirane suxu waxatin naxan yi?† ⁴ Na waxatini, a so nen Alaa banxini. A tan nun a foxorabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fo saraxaraline. ⁵ E munma Sariya Kitabun xaran ba? A sebeci naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Loxon birin yi koni e mi yalagixi. ⁶ N xa a fala ε xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa.† ⁷ Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’§ Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna yalagima nun. ⁸ Bayo n tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Loxon kanna ra.”

*Xeme yii madonxina fe
Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11*

⁹ Yesu yi keli na, a siga e salide banxini. ¹⁰ Xemena nde yi na yi naxan yiin yi madonxi. E yi Yesu maxodin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Loxoni ba?”* Amasoto e yi wama a tonege feni fena nde ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yexenna ε tan nde keden yii, xa a sin yinra ra Matabu Loxoni, ε mi a rate ba? ¹² Muxun fisa yexen xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe fajin liga Matabu Loxoni.” ¹³ Na xanbi ra, a yi a fala xemen xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xemen yi a yiini bandun. A yiin yi kendeɣa alo a yiin bonna kii naxan yi.

* **12:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Loxoni. Na feen sebeci Xoroyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu soxolexine mi yi maliye na loxon. † **12:3:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui. ‡ **12:6:** Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tonon gbo dangu Ala Batu Banxin na. § **12:7:** Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yeten yi sa teeni muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanje a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa. * **12:10:** Musaa sariyan mi tinje muxun xa wali Matabu Loxoni. (Xoroyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakendeɣama Matabu Loxoni. Na yi findi yengen na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xodexeni. † **12:20:** a mi lenpu tumatoun natuye: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. ‡ **12:21:** Esayi 42.1-4 § **12:23:** Dawudaa Dii Xemena: Yamaan yi Dawuda bonsonna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li. * **12:25:** yamanana: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode keddi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne ked: alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **12:29:** Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

¹⁴ Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikeen naxan sugandixi

¹⁵ Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a foxo ra. A yi e furetone birin nakendeɣa, ¹⁶ a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. ¹⁷ A na ligaxi nen, algo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa, ¹⁸ “Ala naxa, ‘N ma walikeen ni i ra, n naxan sugandixi, n xanuntenna naxan n kenexni han! N nan n ma Nii Sarijanxin nagodoma a ma nen.

A yi n ma kiti kenden nali siyane ma.

¹⁹ A mi fe matandin tiye, a mi sonxo sonxoε.

A mi falan tiye taan xun xon.

²⁰ A mi xaye yidoxini gire,

a mi lenpun tumatoun natuye.†

Han a yi noon soto kiti kenden xa.

²¹ Siyane e yigi sama nen a yi.’ ‡

*Yesu nun Yinna Mangana fe
Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23*

²² Muxuna nde yi fa xeme danxutona nde ra Yesu fema, a mi yi nεe falan fan tiye bayo jinan jaxin nan yi a foxo ra. Yesu yi a rakendeɣa, a no falan tiye, a yi seen to. ²³ Yamaan birin yi kabe e maxodinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xemen nan ito ra ba?”§ ²⁴ Farisi muxune to na me, e yi a fala, e naxa, “A jinanne kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” ²⁵ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yengen yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama nen mafuren! Yengen tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama nen. ²⁶ Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yengeni. A sabatima nayi di? ²⁷ Xa n jinanne kedima Belesebu barakan nin, ε foxorabirane e kedima nanse xon nayi? Na ma, ε foxorabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi e xa! ²⁸ Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.”

²⁹ “Muxu yo mi nɔɛ soɛ senbɛmana banxini,† a yi a yii seene tongo, fɔ a senbɛmaan xidi singen. Na xanbi ra, a nɔɛ banxin kui seene tongɛ nɛn. ³⁰ Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nɛn.”

³¹ “Nanara, n na a falama ɛ xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala ɲaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluyɛ nɛn ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sariɲanxin nayelevu, na kanna mi mafeluyɛ mume! ³² Muxu yo fala ɲaxin ti n tan Muxuna Dii Xɛmɛn ma, Ala a mafeluyɛ nɛn. Koni muxu yo fala ɲaxin ti Alaa Nii Sariɲanxin ma, Ala mi na kanna mafeluyɛ dunuɲa yi hanma waxati famatɔni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

³³ “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nɛn. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nɛn. Bayo wudin kolonma a bogin nan xɔn. ³⁴ Ɛ tan saɲi bɔnsɔnne! Ɛ nɔɛ fala faɲin tiye di, bayo ɛ ɲaxu? Amasɔtɔ feen naxanye muxun bɔɲɛni, a ne nan falama. ³⁵ Muxu faɲin fe faɲin nan naminima a muxu faɲiyani. Muxu ɲaxin yi fe ɲaxin namini a muxu ɲaxiyani. ³⁶ N xa a fala ɛ xa fa fala muxune dɛntɛgɛn sama nɛn kiti lɔxɔni lan e fala fuune birin ma. ³⁷ Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mɔn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe

Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

³⁸ Na xanbi ra, sariya karamɔxɔn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde ligɛ.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu ɲaxine nun nafigine nan na, ɛ to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ɛ mi kabanako fe yo toɛ ba Nabi Yunusa taxamasenna ra. ⁴⁰ Nabi Yunusa kɔɛ saxan soge saxan ti yɛxɛ gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan kɔɛ saxan soge saxan tima na kii nin bɔxɔn bun ma. ⁴¹ Niniwa kaane tima nɛn Kiti Sa Lɔxɔni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin mɛ waxatin naxan yi, e xun xanbi so nɛn e hakene yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa.† ⁴² Ɓaxalan Mangan naxan keli sogetode yiifanna ma, na tima nɛn kiti sa lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra.‡ Awa, n xa a fala ɛ xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

Yinna ɲaxine xɛtɛ fena

Luka 11.24-26

⁴³ “Yinna ɲaxin na xɛtɛ muxun fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabudɛn fen. Xa a mi yire yo to, ⁴⁴ a a mirima nɛn nayi, a naxa, ‘N kelixi dɛnaxan yi, n mɔn xa xɛtɛ na.’ Nayi, a na xɛtɛ na, xa a sa na kui genla li,* a makɔxi, a yitɔnxi, ⁴⁵ a sigama nɛn nayi, a sa fa yinna ɲaxi solofere gbeteɣe ra naxanye ɲaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fɛma. Na muxuna fe ɲaɲanna ɲaxuma ayi nɛn dangu a fɔlon na. A ligama na kii nin iki muxu ɲaxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyɛne fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

⁴⁶ Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyɛne yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xɔn ma, e xa falan ti Yesu xa. ⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyɛne tixi tandeni, e waxi i to feni.” ⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyɛne findixi nde ra?” ⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyɛne itoe nan na. ⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakɛdɛn xɛmɛmaan nun ɲaxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

13

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na lɔxɔn yɛtɛni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dɛxɔn ma, a sa dɔxɔ na yi. ² Yama gbeen yi malan a fɛma. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ. Yamaan yi lu xareyaan na. ³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa, “Xɛɛ biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, xoline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bende gbee mi yi dɛnaxan yi. E yi soli mafurɛn, amasɔtɔ bendɛn mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki faɲi. ⁷ Sansina ndee yi bira sɛxɛ ɲali kanne tagi, sɛxɛne yi gbo, e yi e don. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ faɲini, e bogi, e kɛdɛn kɛdenna birin yi kɛmɛ sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma tonge saxan. ⁹ Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so ɛ yii koni a mi soxi e tan

† 12:41: A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui. § 12:42: A mato Mangane Singen 10.1-10 kui. * 12:44: Na yire kui genla findixi muxun bɔɲɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sariɲanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

yii. ¹² Amasotō seen muxun naxan yii, nde mōn soma nēn na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nēn. ¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasotō e seen matoma nēn han, koni e mi a yigbema, e tuli matima nēn han, koni e mi fe mēma, e mōn mi a famuma.

¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiyā falan bata kamali nayi, a naxa,
‘E tuli matima nēn han,
koni e mi fefe famuma.

E seen matoma nēn han,
koni e mi a yigbema.

¹⁵ Amasotō yamani ito bōjēn bata xōdōxō ayi.

E bata e tunle dutun,
e yi e yēene raxi.

Na ma, e mi fa seen toma

e tunle yi falan mē,
e xaxinla yi feen famu.

E yi xēte n ma, n yi e rakēndeya.*”

¹⁶ “Koni sēwana e xa, amasotō e yēene bata seen to, e tunle mōn bata feen mē. ¹⁷ N xa jōndin fala e xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxun wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mōn mi a mē e naxan mēma.”

Yesu yi sandan bunna yeβa

Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “E tuli mati, e yi sansi wonla fe sandan bunna kolon. ¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan mē, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nēn, a yi a xasun e bōjēni. Ne luxi nēn alo sansiin naxanye bira kiraan xōn ma. ²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nēn alo muxun naxanye falan mē, e yi a suxu sēwani sa! ²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Tōrōn nun besēnxōnyāan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nēn tantanni xulen! ²² Sansiin naxanye bira sēxe jali kanne tagi, ne luxi nēn alo muxun naxanye falan mēma, koni dunuβa xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bējin, a tōnōn mi lu e ma. ²³ Sansiin naxanye bira bōxō fajini, ne luxi nēn alo muxun naxanye falan mē, e yi a famu. E bogima nēn, ndee yi bogi kēme ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxon.”

Maala nun xaratura fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nēn alo xēmēn naxan sansi fajin woli a xēen ma. ²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kēsen woli maali, a siga. ²⁶ E to sabati, maala yi a biyē ayi, xaratur fan yi a biyē ayi. ²⁷ Xēe kanna walikene yi fa a fēma, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi fajin xan woli i ya xēen ma ba, xaraturi ito kelixi minen

yi?’ ²⁸ A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikene yi a maxōdin, e naxa, ‘I waxi a xōn nxu xa sa e matala ba?’ ²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘E n-ēn de! E nēma xarature tale waxatin naxan yi, e maala nde fan talama nēn. ³⁰ E xa a lu na, maala nun xaratur xa gbo e bode xōn ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, e xaratur singen malan, e yi a raxidi alogo e xa sa tēni. Na xanbi ra, e maala fan malan, e yi a sa n ma sagan kui.’”

Sansi kēse xunxurina fe sandana

Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nēn alo sansi kēse xuridina,† muxun naxan sima a xēen ma. ³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nēn sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xoline yi e tēen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nēn alo burun nate sena‡ naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuji benbeli keden yi, a yi a yimaxe, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma

Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. ³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yeβama naxanye yi luxunxi xabu dunuβa da.”§

Yesu yi xaratu kēsen a feen yeβa

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan fēma, a so banxini. A xarandiine yi fa a fēma, e naxa, “Xaratur naxanye xēen ma, na sandan bunna fala nxu xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xēmēn naxan sansi fajin woli, n tan Muxuna Dii Xēmēn nan na ra. ³⁸ Xēena, dunuβa nan na ra. Sansi fajina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu kēse, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra. ³⁹ Yaxun naxan xaratu kēsen wolin xēen ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati rajanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra. ⁴⁰ Xaratur ba fena maali, a sa tēni, a ligama na kii nin waxati rajanni. ⁴¹ N tan Muxuna Dii Xēmēna, n nan n ma malekane rasigama nēn. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe jaxi rabane birin, malekane ne malanma nēn, e yi e ba n ma Mangayani. ⁴² E yi e woli sulun tēni,* wugan nun jin naxinna

* 13:15: Esayi 6.9-10 † 13:31: Sansini ito xili nēn mutaridi. ‡ 13:33: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. § 13:35: Yaburin 78.2 * 13:42: Sulun tēen mōn falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

denaxan yi. ⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nen alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xon, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo nafulu gbeen naxan luxunxi xeen ma. Xemena nde yi na to, a mon yi a luxun. Nayi, a sewaxin yi sa a yii seene birin mati, a xete, a fa na baxon sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mon luxi nen alo yulan naxan baxon bun nafunla† fenma. ⁴⁶ A to geme fajni fajnin to naxan sare gbo han, a yi xete a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gemen sara.”

Yexε suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo yexε suxun yalaan naxan wolin baani, a yi yexen siyane birin suxu. ⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yexε suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e dɔxo. E yi yexε sennene malan debene kui, e yi a jaxine woli ayi. ⁴⁹ A ligama na kii nin waxati rajanni. Malekane sigama nen, e muxu jaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi. ⁵⁰ e yi e woli sulun teeni, wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

Fe fonna nun a nenena a fe

⁵¹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “On.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamxon naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nen alo banxi kanna naxan nafulu nenene nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

Nasarɛti kaane yi e mε Yesu ra

Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30

⁵³ Yesu yelin sandane se waxatin naxan yi, a yi keli menni, ⁵⁴ a xete a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin me, ne yi kabe. E maxodinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako senbeni ito sɔxɔi minen yi?” ⁵⁵ Kamuderena dii xemen xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simon nun Yudasɔi tada xa mi ito ra ba? ⁵⁶ A xunye dii temene xa mi dɔxi be ba? A tan feni itoe birin sɔxɔi minen yi?” ⁵⁷ E yi e mε a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi fo a konna nun a denbayani.” ⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasoto e mi yi denkeleyaxi.

14

Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa

Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe me. ² A yi a fala a foxarabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nen, amasoto a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a jaxanla ra nun. ⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!” ⁵ Herode yi waxi a xon ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yεε ra bayo ne yi Yoni yatexi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari laxon sumunna a lixina, Herodiyade a dii temen yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kenen han ⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kolɔ, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nen. ⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.” ⁹ Manga Herode niin yi raforo a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yεε xori, a yi yamarin fi, a na xa liga. ¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kasoon na. ¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema. ¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

Yesu yi muxu wuli suulun d:ge

Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14

¹³ Yesu na feen xibarun me waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na me, e keli e taane yi, e siga a foxo ra e sanna ma. ¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetone rakendeya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Kɔε bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeten xa donseen so e yii.” ¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yεε firin.” ¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.” ¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxo sexene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yεε firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi dɔnxene ra. ²¹ Muxun naxanye e dege, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli suulun joxon.

† 13:45: bɔxo bun nafunla: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “Perili.”

Yesu yi sigan ti igen fari
Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yeε ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxεte. ²³ A to yelin yamaan nasige, a kedenna yi te गयाan fari Ala maxandideni. A yi lu na han kœε yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen mœrønne* yi lu kunkini maxε amasœto foye gbeen bata yi a xun sa e ma. ²⁵ Yesu yi fa sigan tiye igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. ²⁶ A xarandiine to a to sigan tiye igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yełenna nan ito ra!” ²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu!” ²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fœma igen fari.” ²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fœłɔ igen fari siga Yesu fœma. ³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fœłɔ igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.” ³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya denkeleyaan xurun. I sikexi nanfera?” ³² E firinna birin yi dœxœ kunkin kui, foyen yi a raxara. ³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nœndin nan a ra yati, Alaa Dii Xœmœn nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakendeya
Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Genesareti yamanani. ³⁵ Yamaan yi Yesu kolon mœnni. Na ma, e xeraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetœne ra Yesu fœma. ³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetœne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nœn.

15

Yahudiyane namun feene
Maraka 7.1-13

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamœxœne yi keli Yerusalen taani. E fa Yesu fœma, e yi a maxœdin, e naxa, ² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E fan Alaa yamarin kalama ε yeεtε namun feene ma nanfera? ⁴ Bayo Ala naxa, ‘I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa.’” ⁵ Koni ε tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, ‘I yi maliin naxan sœtœma n na nun, n bata na fi

Ala ma’ ⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, ε bata Alaa falan kala ε namunna fe ra. ⁷ E tan naffigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe ra, jœndin na a ra, a naxa,

⁸ ‘Ala naxa, yamani ito n binyama e deœn nin koni e bœjœn makuya n na pon! ⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaranxine nan gbansan na!†”

Muxuna sarijanna kala fena
Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fœma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, ε yi ito famu. ¹¹ Seen naxan soma muxun de, na mi a sarijanna kalama fœ falan naxan minima a de.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fœma, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xœłœ?” ¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nœn. ¹⁴ E e lu na, danxutœne nan e ra danxutœne yeε ra. Xa danxutœn danxutœn yii rasuxu, e firinna birin birama nœn yinla ra.”

¹⁵ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.” ¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sœtœ ba? ¹⁷ E mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun de, na godoma a kui nœn, na xanbi ra, a mini a fatini. ¹⁸ Koni falan naxan minima muxun de, na kelima a bœjœn nin, na nan muxune sarijanna kalama. ¹⁹ Bayo miriya jaxine kelima muxun bœjœn nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun mujan nun wule sere baan nun konbin ma. ²⁰ Na feene nan muxune sarijanna kalama. Koni i na i dege i yiin naxataren na, na mi muxune sarijanna kalama.”

Naxanla denkeleyana fe
Maraka 7.24-30

²¹ Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidœn taan yamanani. ²² Kanan kaa jaxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fœma. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xœmœna, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii tœmœn fœxœ ra, a tœrxœi han!” ²³ Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fœma, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito risiga! A biraxi en fœxœ ra, a gbelegbelema.” ²⁴ Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fœ Isirayila kaa tununxine alo yeXœene.” ²⁵ Awa, na jaxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.” ²⁶ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen

* **14:24:** Igen mœrønne: alo foyen na so igeni. * **15:4:** Xœrœyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 † **15:9:** Esayi 29.13 † **15:26:** Yesu jaxanli ito a denkeleyaan nan fœsefese ma sandani ito xœn. Sandan kui, siya gbete ne findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

sa barene bun ma.”[†] 27 Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, jɔndin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nen e kanna naxanye rayolonma bɔxɔni.” 28 Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga jaxanla, i ya denkeleyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii temen yi kendeɣa.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeɣa

29 Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan deɣɔn ma. A yi te geyaan fari, a dɔxɔ. 30 Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutɔne nun madɔntɔne nun bobone nun fureto wuyaxi gbeteɣe ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeɣa. 31 Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madontɔne bata kendeɣa, lebutenne bata sigan ti, danxutɔne seen toma, e kabe. E yi Isirayilaa Ala tantun.

*Yesu yi muxu wuli naanin dege
Maraka 8.1-10*

32 Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fema, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamena e ma. Xa na mi a ra, e fangan janma nen kira yi.” 33 Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan donseen sɔtɔma minen yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito luge?” 34 Yesu yi e maxodin, a naxa, “Buru xun yoli e yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yeɣedi dando nan nxu yii.” 35 Yesu yi yamaan xili a e xa fa dɔxɔ bɔxɔn ma. 36 Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yeɣene tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na. 37 E birin yi e dege, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. 38 Xemen naxanye na don, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

39 Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dɔxɔ kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

16

*Taxamasenna maxodin fena
Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56*

1 Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fema alogo e xa a kejaan fefefese, e a maxodin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. 2 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixa jinbanna ra e a falama nen a kuye fajji yibama nen tila. 3 Xɔtɔnni xa kuyeni gbeelixa e naxa, ‘Tulen famaani ni i ra.’ E nɛ kore xɔnna matɔe nen e yi a bunna kolon. Koni e mi nɛ waxatini ito feene bunna kolonɛ. 4 Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafiqine nan na, e to n maxodinma kabanako taxamasenna ma.

Koni e mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fema, a yi siga.

*Marakolonna lan xaranne ma
Maraka 8.14-21*

5 Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi jinan, e mi buru xali e yii. 6 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru nate sena * fe ra.” 7 E falan ti fɔɔ e bode tagi, e naxa, “A ito falama nen bayo en mi faxi buru ra en yii.” 8 Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxodin, a naxa, “E nanse falama e bode tagi, a e mi faxi buru na? E denkeleyaan xurun je? 9 E munma xaxili sɔtɔ ba? E bata jinan na xɔn ba, n muxu wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe buru dungi dungi dɔnxene ra? 10 Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, e debe yoli rafe buru dɔnxene ra na yi? 11 Nanfera e mi a bunna kolonxi fa fala n mi buru xan ma fe falama e xa. N naxa, ‘E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’ ” 12 Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma buru nate sena a fe yi naxan buruni, koni fɔ Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

*Piyeri a falana Yesu a fe yi
Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21*

13 Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxodinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xemen na?” 14 E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbeteɣe fan naxa, a Yeremi nan i tan na hanma nabina nde.” 15 A yi e maxodin, a naxa, “E tan go, e tan naxa di? Nde n tan na?” 16 Simɔn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xemena.”

17 Yesu yi a yabi, a naxa, “Sewana i tan xa Simɔn, Yunusaa dii xemena, bayo adamadi mi ito makenɛxi i xa, fɔ n fafe Ala naxan ariyanna yi. 18 Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gemen nan i tan na, n nan n ma banxin tima gemen naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxari so deɣe mi nɔɔn sɔtɔ n ma denkeleya yamaan ma mume!† 19 N na Ariyanna Mangayaan so deɣe jinna soma i yii nen. I na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɣa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nen na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuɣa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.” 20 Na xanbi ra, Yesu yi a

* 16:6: buru nate sena: Lebenna na a ra naxan buru nagboma ayi.

† 16:18: Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena.

xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

*Yesu yi a sayana fe fala
Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27*

²¹ Fɔlɔ na waxatin ma, Yesu yi a yeɓa fɔlɔ a xarandiine xa, a naxa, a feɓe mi na fɔ a xa siga Yerusalɛn taani, a sa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii, e yi a faxa, a mɔn yi keli sayani a soge saxandɛ lɔxɔni. ²² Piyeri yi Yesu ba bonne fɛma, a Yesu maxadi fɔlɔ, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumɛ!” ²³ Yesu yi a yeɛ rafindɛ a ma, a yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra fɔ a xa a mɛ a yete ra, a yi a yete faxa wudin† tongo, a bira n fɔxɔ ra. ²⁵ Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma ayi nɛn, koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nɛn. ²⁶ Xa muxun dunuɓa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, na tɔnɔn nanse ra? Muxun nɔɛ nanse fiye, alogo a niin mɔn xa kisi? ²⁷ Bayo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama nɛn n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kɛwanle ma. ²⁸ N xa ɓɔndin fala ε xa, muxuna ndee be e mi faxɛ fɔ e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn to fɛ n ma mangayani.”§

17

*Yesu a nɔrɔna fe
Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36*

¹ Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. ² A kɛɓaan yi masara e yeɛ ra yi, a yetagin yi lu mayilenɓe alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kenɛnyana. ³ Na waxatin yeteni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kenɛnni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁴ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xɔn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁵ A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilɛnxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kenɛn ki fajɓi, ε tuli mati a xuiin na!” ⁶ Xarandiine na mɛ waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yetagine yi lan bɔxɔn ma. ⁷ Yesu yi fa

e fɛma, a yi a yiin din e ra, a naxa, “E keli, ε nama gaxul!” ⁸ E yi e yeɛ rakojɓin, e mi muxu yo to fɔ Yesu.

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “E feen naxan toxi, ε nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yi keli sayani.”

¹⁰ Xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yiton. ¹² Koni n xa a fala ε xa fa fala Eli bata yelin fɛ koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan tɔrɔma nɛn na kiini.” ¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala* falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.

*Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra
Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43*

¹⁴ E fa yamaan fɛma waxatin naxan yi, xɛmɛna nde yi fa Yesu fɛma, a yi a xinbi sin a bun ma, ¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xɛmɛn ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛeni sanɓa yi wuyaxi hanma igeni. ¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fɛma koni e mi nɔxi a rakɛndeye.” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fɛma han waxatin mundun yi? N xa diɓa ε xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fɛma!” ¹⁸ Yesu yi yinnan yamari, a xete a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xɛmɛn yi kɛndɛya na waxatin yeteni.

¹⁹ Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fɛma e danna, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kedɛ?” ²⁰⁻²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo ε denkeleyaan xurun. N xa ɓɔndin fala ε xa. Xa denkeleyana ε yi, hali a xurun alo sansi kɛse xurudina,† ε nɔɛ a fale nɛn geyani ito ma, ε naxa, ‘Keli be, i siga mɛnni!’ a yi siga. E nɔɛ feen birin lige nɛn!”

*Yesu mɔn yi a faxa feen fala
Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45*

²² Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn soma nɛn muxune yii, ²³ e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nɛn sayani a soge saxandɛ lɔxɔni.”

Xarandiine nii yi raɓaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

²⁴ Yesu nun a xarandiine Kapɛrunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyeri fɛma, e yi a maxɔdin,

† **16:24:** Romi kaane yi muxune gɓangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekilɛ sayaan na Yesu fɔxɔ ra. § **16:28:** A Matiye 17:2-3 nan ma fe falama. * **17:13:** Nabi Eli a fe seɓxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyfa falan nakamalixi.

† **17:20-21:** Sansini ito xili nɛn mutaridɛ.

e naxa, “I karamoxon mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?”²⁵ Piyeri yi e yabi, a naxa, “A fima nen.” Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simon, i mirixi a ma di? Dunuɗa mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbeteɗe?”²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbeteɗe.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna neen, hali a diine mi a fi.”²⁷ Koni nxu mi waxi a xon ma, nxu xa muxuni itoe rafef. Nanara, siga baani, i sa konna bira. I na yeɗe singen naxan suxu, i a deeni bi, i gbeti gbanan keden toma nen a de, naxan lanɗe en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

¹ Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxodin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. ³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jondin fala e xa, xa e mi maxete, e liga alo didine, e mi soe Ariyanna Mangayani mume! ⁴ Nanara, naxan yo na a yete magodo alo didini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani. ⁵ Naxan yo man na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni geme gbeen xidi a koe ra, a woli baan tilinna ma.”

⁷ “Gbalon dunuɗa muxune yeɗe ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fere mi na fo na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yeɗe ra! ⁸ Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kanna xa woli yahannama teeni. ⁹ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yeɗe keden kanna yi so habadan nii rakisini, benun i yeɗe firin kanna xa so yahannama teeni.”

Yeɗe tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ “E a liga e yeren ma, e nama diidini itoe rafeya. N xa a fala e xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.”

¹² “E mirixi a ma di? Xa yeɗe keɗe muxuna nde yii, xa keden siga na xun xon, na kanna nanfe ligama? A yeɗe tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nen

e degedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni. ¹³ N xa jondin fala e xa, a na a to waxatin naxan yi, a seɗama nen na yeɗe kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi loxi ayi. ¹⁴ A na kii nin, e Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lo ayi.”

Hake tongone

¹⁵ “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sonna fala a xa e firinna tagi. Xa a i xuiin name, i bata i ngaxakedenna so to na yi. ¹⁶ Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, e nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxon xuiin xon.’¹⁷ Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

¹⁸ “N xa jondin fala e xa, e na tonna doxo feen naxan na dunuɗa yi, Ala tonna doxoma nen na ra ariyanna yi. E na tin feen naxan ma dunuɗa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.”

¹⁹ “N man xa a fala e xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuɗa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama e xa nen. ²⁰ Bayo muxu firin hanma saxon na e malan dede yi n xinli, n fan luma nen menni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

²¹ Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxodin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu doxona ma yoli, a na haken tongo waxatin naxan yi? Han doxona ma solofere ba?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, doxona ma solofere mi a ra de, fo tonge solofere e nun solofere.”

²³ “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni. ²⁴ A na foloxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. ²⁵ Bayo a mi yi nae a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a jaxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. ²⁶ Nanara, walikeen yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla birin fima nen!’ ²⁷ A kanna yi kininkin a ma, a yi dija a donla ma, a yi a lu na.”

²⁸ “Koni na walikeen yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a koeen deten. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’ ²⁹ A lanfan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla fima nen!’ ³⁰ Koni a mi tin.

* 18:16: Sariyane 19.15

A yi sa a sa kasoon na han a na a donla fi waxatin naxan yi. ³¹ Walikēen bonne to na to, e xələ kati, e siga e kanna fəma, e sa na birin fala a xa. ³² Nanara, e kanna yi a tan walikēen xili, a naxa, 'I tan walikē naxina, n ma donla naxan birin i ma, n dijna nen na ma bayo i bata n mafan. ³³ A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walikē boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?' ³⁴ Nayi, a kanna yi a sa kasoon na a xələni alogo a kantan muxune xa a naxankata han a yi a donla birin fi. ³⁵ N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bəjəni."

19

Futu kala fena

Maraka 10.1-12

¹ Yesu yelinx i na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma. ² Yama gbeen yi bira a fəxo ra, a yi ne rakendəya.

³ Farisi muxuna ndee yi fa a fəma a bunbadeni, e yi a maxədin, e naxa, "Sariyan na a ra ba, xəmen xa naxanla rame, a findi bun yo ra?" ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "E mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a fəloni 'Ala yi adaman da, xəmen nun naxanla,'" ⁵ a naxa, "Nanara, xəmena a nga nun a fafe bejinma, a a maso a naxanla ra, e findi fati bende kedenna ra." ⁶ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fə keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata."

⁷ E yi a maxədin, e naxa, "Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xəmen xa futu kala kedin so a naxanla yii, a yi a bejin?" ⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, "Musa bata tin, a ε xa ε naxanle bejin amasəto ε bəjənen xədəxo. Koni a mi yi na kiini nun a fəloni. ⁹ Awa, n xa a fala ε xa, xəmen naxan na a me a naxanla ra, xa a naxanla mi yalunya ligaxi, xəmen yi nde gbete futu, na xəmen bata yalunyaan liga."

¹⁰ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, "Xa xəmen nun a naxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi." ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Birin mi nəe xaranni ito suxe, koni fə Ala bata a feren fi naxanye ma. ¹² Xəmena ndee mi nəe naxanla futu e amasəto e bari kiin xən, muxune nan ndee gbete ye ligaxi na kiini, koni ndee gbete ye lanxi a ma nen a e nama naxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nəe xaranni ito suxe, na xa a suxu."

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

¹³ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fəma, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan

ti ne ma. ¹⁴ Yesu naxa, "E tin diidine xa fa n fəma, ε nama e raxete amasəto e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na." ¹⁵ A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xeme nafulu kanna fe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

¹⁶ Banxulanna nde yi fa Yesu fəma, a naxa, "Karaməxo, n fe fajin mundun lige, n habadan nii rakisin sətə?" ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, "Nanfera i n maxədinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xən ma, i xa nii rakisin sətə, yamarine suxu." ¹⁸ A man yi maxədinna ti, a naxa, "Yamari mundun ne ra?" Yesu yi a yabi, a naxa, "I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama mujan ti. I nama wule seren ba. ¹⁹ I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yetəna." ²⁰ Banxulanna yi a yabi, a naxa, "N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?" ²¹ Yesu yi a yabi, a naxa, "Xa i waxi a xən ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yigelitone ki. I nafunla sətəma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fəxo ra." ²² Banxulanna na me waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasəto nafulu gbee kanna nan yi a ra.

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, "N xa nəndin fala ε xa, nafulu kanne so raxələ Ariyanna Mangayani! ²⁴ N mən xa a fala ε xa, nafulu kanna so raxələ Alaa Mangayani dangu nəgəmen so feen na sagilaan yinla ra." ²⁵ Xarandiine na me waxatin naxan yi, e yi kabe kati! E yi a maxədin, e naxa, "Nde fa nəe kise nayi?" ²⁶ Yesu yi e mato, a naxa, "Muxun mi nəe na lige koni Ala nəe feen birin lige nen."

²⁷ Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, "A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fəxo ra. Nxu tan nanse sətəma nayi?" ²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N xa nəndin fala ε xa, waxati nene famatani, n tan Muxuna Dii Xəmen na dəxo n ma mangaya gbede binyaxini, ε tan naxanye biraxi n fəxo ra, e fan dəxəma nen manga gbede fu nun firinne ma, ε yi Isirayila bonson fu nun firinne makiti. ²⁹ Naxanye birin bata banxine lu na, halanma a ngaxakeden xəmemane nun a naxalanmanne hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xəene n tan ma fe ra, a na nəxon keme sətəma nen e nun habadan nii rakisina. ³⁰ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na."

20

Xee kanna walikene fe

¹ Yesu naxa, "Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xee kanna naxan minin subaxani

* **19:4**: Dunuja Fəlon 1.27 nun 5.2 † **19:5**: Dunuja Fəlon 2.24 ‡ **19:19**: Xəryaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20 nun Saraxaraline 19.18

muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakoni. ² E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanɲe soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakoni. ³ Soge raxenɲen waxatini, a keli, a siga lɔxo deen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra. ⁴ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, 'E fan xa siga, e sa wali n ma manpa bili nakoni, a lan n xa e saren fi naxan na, n na soe e yii.' ⁵ Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mɔn yi na nɔxon liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina. ⁶ Awa, se din waxatin danguxina, a mɔn yi siga, a sa muxu gbeteye fan li tixi na. A yi e maxodin, a naxa, 'E ferɲenxi be nanfera? E mi fefe ligama?' ⁷ E yi a yabi, e naxa, 'Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.' A yi a fala e xa, a naxa, 'Awa, e fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakoni.'

⁸ "Ninbanna soxina, manpa bili nakonna yi a fala walike kuntigin xa, a naxa, 'Walikene xili, e saranna xa fi. A fɔlɔ donxe ra xiine ma, i sa a ranan a singe ra xiine ma.' ⁹ Xemen naxanye wanla fɔlɔ jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden soto. ¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla fɔlɔ, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sɔtoma nen dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden soto."

¹¹ "Awa, e to yi a rasuxuma, e xee kanna mafala fɔlɔ. ¹² E yi a fala, e naxa, 'Muxun naxanye faxi donxen na, ne waxatidi nan tun wali kexi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye ferɲenxi sogan na?' ¹³ Xee kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, 'Sɔxo, n mi tinx-intareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba?' ¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi donxen na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi. ¹⁵ N mi daxa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? I n maxɔxɔnma nen ba bayo n fonisire?' ¹⁶ Na kiini, naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na."

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa, ¹⁸ a naxa, "E a mato, en sigama Yerusalen taani, n tan Muxuna Dii Xemen sa soma nen saraxarali kungigine nun sariya karamɔxone yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. ¹⁹ Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande lɔxon i kelima nen sayani."

Yaki nun Yoni nga maxandina

Maraka 10.35-45

²⁰ Sebede a dii xemene nga yi fa Yesu fema e nun a dii xemene, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma. ²¹ Yesu yi e maxodin, a naxa, "I waxi nanse xon ma?" A yi a yabi, a naxa, "Tin, i na i ya mangayaan soto, n ma dii xeme firinni itoe xa dɔxo i fema, kedenna i yiiifanna ma, kedenna i komenna ma." ²² Yesu yi e yabi, a naxa, "E n maxandixi naxan ma, e mi na kolon. E nɔe e miɲe tarɔya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?" E yi a yabi, e naxa, "Nxu nɔe nen." ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E fama e mindeni nen n ma tarɔya igelengenna ra yati! Koni muxun dɔxo fena n yiiifanna ma hanma n komenna ma, na mi n tan ma fo n fafe bata yi a ragidi naxanye xa."

²⁴ Xarandii fuun bonne na me waxatin naxan yi, e xɔlɔ na ngaxakedenma firinne ma. ²⁵ Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, "E a kolon yati siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kungigiyaan naba e xun na. ²⁶ Koni a mi na kiini e tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e ye, fo a xa findi e walikɛen nan na. ²⁷ Xa naxan yo wa findi feni e yɛeratiin na fo a xa findi e konyin nan na ²⁸ alo n tan Muxuna Dii Xemen to mi faxi muxe xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na."

Yesu yi danxuto firin nakendeya

Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹ E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fɔxo ra. ³⁰ Danxuto firinna naxanye yi dɔxi kiraan na, ne yi a me a Yesu dangumatɔn nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, "Nxu fafe, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin nxu ma!" ³¹ Yamaan yi e masabari, koni e mɔn yi gbelegbele kati, e naxa, "Marigina, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin nxu ma." ³² Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxodin, a naxa, "E waxi a xon ma n xa nanfe liga e xa?" ³³ E yi a yabi, e naxa, "Marigina, nxu waxi a xon ma nen, nxu mɔn xa seen to." ³⁴ Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yee na ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fɔxo ra.

21

Yesu so fena Yerusalen taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra. ² A yi a jungu e ma, a naxa, "E siga banxidɛen na e yee ra, e sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fema. E e fulun, e fa e firinna ra n xa. ³ Xa muxuna nde e maxodin, e a fala a xa, e naxa, 'Marigin

nan mako e ma,' na kanna e soma ε yii nen sa."

⁴ Na liga nen alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, ⁵ "E a fala Siyon kaane xa, ε naxa, 'E a mato! E mangan fama ε ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilen diina.* "

⁶ Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga. ⁷ E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi daxo sofanla fari. ⁸ Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xon ma, nde yi joxondene magira, e yi e sa kiraan xon a binya feen na. ⁹ Yamaan naxan yi a yee ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sonxoε, e naxa, "Tantunna xa fi Dawudaa dii xemen ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!"

¹⁰ Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxodinna ti, e naxa, "Nde ito ra?" ¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, "Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasareti taani Galile yamanani."

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbedene. ¹³ A yi a fala e xa, a naxa, "A sebexi Kitabun kui, Ala naxa, 'N ma Banxin xili bama nen Ala maxandi banxina.'† Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!"

¹⁴ Danxutane nun lebutenne yi siga Yesu fema Ala Batu Banxini, a yi e rakendeya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone to a to kabanako feene lige, e diidine fan to naxanye yi sonxoma Ala Batu Banxini, e naxa, "Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xemen ma," e yi xolo. ¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, "I mi diidine falan mεen ba?" Yesu yi e yabi, a naxa, "Di! E mi Kitabun yireni ito xaranxi ba, naxan a falaxi, † bata diidine nun dii jorene yamari, e yi i matoxo?‡ "

¹⁷ Yesu yi e lu menni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xode binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

¹⁸ Na xoton bode, a xetematxon Yerusalen taani, kamen yi a suxu. ¹⁹ A yi xode binla to kiraan dexon ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fo a deene. Nanara, a yi a fala xode binla ma, a naxa, "I tan mi fa bogin sonon!" Awa, na waxatin yeteni xode binla yi xara! ²⁰ Xarandiine to na to, e yi kabe, e maxodinna ti, e naxa, "Xode binli ito xaraxi di xulen?" ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "N xa

jondin fala ε xa, xa ε denkeleyaxi, ε mi sike, n naxan ligaxi xode binli ito ra, ε fan noε na joxonna lige nen. A birin xa mi na ra, ε noε a fale nen geyaan xa, ε naxa, 'Keli be, i sa sin foxo igeni,' na yi liga. ²² Xa ε denkeleyaxi, ε na sese maxodin Ala ra, ε na sotoma nen."

Yesu senben maxodinna fe

Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8

²³ Yesu mon yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fema, e yi a maxodin, e naxa, "I feni itoe ligama senbe mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?" ²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "N fan xa ε maxodin fe keden ma, xa ε n yabi, n feene ligama senben naxan yi, n fan na falama ε xa nen. ²⁵ Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?" E yi falan ti folo e bode tagi, e naxa, "Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nen nayi, a naxa, 'Nanfera ε mi laxi Yoni ra?' ²⁶ Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yee ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra." ²⁷ Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, "Nxu mi a kolon." Awa, a yi a fala e xa, a naxa, "N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi."

Dii xeme firinna fe sandana

²⁸ "E xaxili lu ito xon na. Xemen na nde yi na, dii xeme firin yi naxan yii. A siga a forimaan fema, a sa a fala a xa, a naxa, 'N ma diina, siga wali kedeni n ma nakoni to.' ²⁹ A yi a yabi, a naxa, 'N mi waxi siga feni.' Koni donxen na, a bonen yi maxete, a siga. ³⁰ A fafe yi siga a diin bonna fema, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, 'N fafe, n sigama nen.' Koni a mi siga. ³¹ Ne firinna ye, nde a fafe sagoon ligaxi?" E yi a yabi, e naxa, "Forimana." Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N xa jondin fala ε xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma ε yee ra Alaa Mangayani. ³² Amasoto Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita ε ra, ε mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali ε to na to, ε boje mi maxete, ε la a ra."

Nako kantanne fe sandana

Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19

³³ Yesu naxa, "E tuli mati sanda gbete ra. Nako kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakoon sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni ton, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakoon taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ³⁴ Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikena ndee rasiga a nakoon kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii. ³⁵ Nakoon kantan muxune yi nako kanna walikene suxu, e kedenna mabonbo,

* 21:5: A mato Sakari 9.9 kui. † 21:13: A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui. ‡ 21:16: Yaburin 8.3

e bonna faxa, e bonna magɔɔn gemene ra. ³⁶ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi a walikɛ gbɛtɛye rasiga, naxanye yi wuya dangu a foloyixine ra. Nakɔn kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni. ³⁷ Dɔnxɛn na, a yi a dii xɛmɛn nasiga e ma, a naxa, ‘E danma nɛn n ma diin tan na.’ ”

³⁸ “Koni nakɔ kantanne to a dii xɛmɛn to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kɛ tongon nan ito ra, ɛ fa be, en na a faxa alogo en xa a kɛɛn sɔɔɔ.’ ” ³⁹ Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronɲɛ nakɔ xɛɛn fari ma, e sa a faxa. ⁴⁰ Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nakɔ kantanne ra?” ⁴¹ E yi a yabi, e naxa, “A na muxu ɲaxine faxama nɛn kii ɲaxini, a yi nakɔn taxu muxu gbɛtɛye ra naxanye a gbeen sɔɛ a yii a xaba waxatini.” ⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E munma Kitabun yireni ito xarun ba? A naxa, ‘Banxi tiine e mɛ gemɛn naxan na, na bata findi banxin gemɛ fisamantenna ra. Margin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en yɛɛ ra yi.’ ”*

⁴³ Yesu naxa, “Nanara, n na a falama ɛ xa, Alaa Mangayaan bama ɛ yii nɛn, a so yama gbɛten yii, naxanye kɛwali lanɲɛ a ma. ⁴⁴ Naxan yo na bira gemɛni ito fari, na yigirama nɛn a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nɛn.”

⁴⁵ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan mɛ, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma. ⁴⁶ Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan yɛɛ ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

22

*Naxalandi tiin sandana
Luka 14.15-24*

¹ Yesu mɔn yi sandan sa yamaan xa. ² A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo mangan naxan ɲaxalandi tiin sɛwa donse donna malanni tɔn a dii xɛmɛn xa. ³ A yi a walikɛne rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fɛ. ⁴ Nanara, a yi a walikɛ gbɛtɛye rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yitɔn iki. N bata n ma turaan nun ɲinge raturaxine faxa, seen birin bata yitɔn. E fa ɲaxalandi tiin donse donna malanni!’ ⁵ Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xɛene ma, nde yi siga e wanle ra. ⁶ A donxɛne yi walikɛne suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxa.”

§ 21:39: Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikɛne findixi nabine ra naxanye xɛ Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra.

⁷ “Mangan yi xɔɔ kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxa tiine halagi, e yi e taan gan. ⁸ Na xanbi ra, a yi a walikɛne xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yitɔn koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxa e xa xili. ⁹ Awa, iki ɛ siga kira xunne ma. E na muxu yo to, ɛ ne xili malanni.’ ” ¹⁰ Nanara, walikɛne yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu ɲaxine nun muxu fajine birin. Nayi, ɲaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xɛmɛna nde to mɛnni, ɲaxalandi ti domain mi yi a ma. ¹² A yi a maxɔdin, a naxa, ‘Sɔɔɔ, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa ɲaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xɛmɛn mi a yabi sɔɔɔ. ¹³ Mangan yi a fala a walikɛne xa, a naxa, ‘E a xidi ken, ɛ yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun ɲin naxinna denaxan yi.’ ” ¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

*Mudu fiin maxɔdinna fe
Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26*

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tɔɲɛge feni tɔn a fala xuiin xɔn ma. ¹⁶ E yi e xarandina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala ɲɔndi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala ɲɔndin nan ma. Muxe mi nɔɛ i ya miriyaan maxɛte, amasɔɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa. ¹⁷ Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸ Koni Yesu yi e nata ɲaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan naffigine! Nanfera, ɛ katama n bunbadeni? ¹⁹ E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. ²⁰ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” ²¹ E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”* ²² E na mɛ waxatin naxan yi, e kabɛ kati, e keli a fema, e siga.

*Faxa muxune rakeli fena
Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40*

²³ Na lɔxɔn yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxɔdin, ²⁴ e naxa, “Karamɔxɔ, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xɛmɛn faxa, a mi dii lu, a ngaxakɛdenna xa a kɛ ɲaxanla tongo alogo a xa diina

* 21:42: Yaburin 118.22-23 * 22:21: Ala gbeena:

Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yetɛ so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na.

nde bari faxa muxun xa.[†] 25 Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii soto, a jaxanla yi lu a xunyɛn xa. 26 A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere. 27 Dɔnxɛn na, jaxanla fan yi faxa. 28 Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, jaxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene yɛ? Bayo e birin bata yi a dɔxo.”

29 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasoto ε mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. 30 Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xɛmen mi jaxalan fute, jaxanla mi dɔxe xɛmen xɔn. 31 Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, ε mi Alaa falan xaraxi ba? A naxa, 32 ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fo niiramane.”[‡]

33 Yamaan na mɛ waxatin naxan yi, e kabɛ Yesu a xaranna ma kati!

Yamari ftsamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

34 Farisi muxune a mɛ waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e duudu, e yi e malan. 35 Sariya karamoxo keden yi na, na yi Yesu kejaan fɛsfɛsɛ, a yi a maxodin, 36 a naxa, “Karamoxo, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?” 37 Yesu yi a yabi, a naxa, “I Marigina Ala xanu i bojen birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.”[§] 38 Yamarini ito gbo dangu e birin na. 39 A firinden ito luxi nen alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’* 40 Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxodinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

41 Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxodin, a naxa, 42 “E mirixi Alaa Muxu Sugandixin feen ma di? Nde bɔnsɔn a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bɔnsɔnna nan a ra.” 43 Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarijanxin na? Amasoto Dawuda a falama, a naxa, 44 ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxo n yiifanna ma,

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”[†] ,

45 Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”[‡] 46 Muxu yo mi no a yabɛ fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxodinɛ fe gbɛte ma.

23

Yesu yi sariya karamoxone nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

1 Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, 2 a naxa, “Sariya karamoxone nun Farisi muxune dɔxi Nabi Musa funfun nin. 3 Nayi, ε e falane birin suxu, ε yi e liga. Koni ε nama e kewali sifane tan liga, amasoto e naxan falama, e mi na ligama. 4 E goron binyene raxidima, e yi e dɔxo muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni. 5 E feen birin ligama nen alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabun falane sebema, e yi e xidi e tigne nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti dɛnbɛxi kuyene ra. 6 Binye dɔxodene rafan e ma malanne yi, e dɔxo yamaan yɛɛ ra salide banxine yi. 7 Binye xɔntonne rafan e ma lɔxo tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamoxo.’”

8 “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamoxo,’ amasoto ngaxakedenmaan nan e birin na, karamoxo keden pee nan ε yii. 9 Awa, ε nama muxu yo xili dunɔya ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasoto Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi. 10 E nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasoto kuntigi keden peen nan ε yi. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. 11 Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na. 12 Naxan na a yetɛ yite, na yigodoma nen. Naxan na a yetɛ magodo, na yitema nen.”

Sariya karamoxone nun Farisi muxune nafigiya

Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

13 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigne! Amasoto ε Ariyanna Mangayaan dɛɛn nagalin muxune yɛɛ ra, ε tan yetɛɛn mi soma, ε mɔn mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

† 22:24: A mato Dunɔya Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. ‡ 22:32: niiramane: Ala naxa a Ibrahima Alaa nan a ra. A mato Xɔroyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Ibrahima Alaa nan yi a tan na Ibrahima yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nen alo Ala yɛna e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yɛɛ ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nen sayani.

§ 22:37: Sariyane 6.5 * 22:39: Saraxaraline 19.18 † 22:44: Yaburin 110.1 ‡ 22:45: Na waxatini karamoxone yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tinden gbo dangu Dawuda ra Ala yɛɛ ra yi.

¹⁴ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine! Amasoto ε kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi ε yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ma a ɲaxin na.”

¹⁵ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine! E foxo igen nun boxo xonna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen soto. E na a soto ε a findima nen yahannama kaan na naxan ɲaxu ε tan xa doxo firin.”

¹⁶ “Gbalona ε xa, ε tan danxutɔɔn naxanye danxutɔɔn yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kolo Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kolo Ala Batu Banxin xemani, fo na kanna xa a falan nakamali.’ ¹⁷ E tan danxuto xaxilitarene! Mundun gbo xemana hanma Ala Batu Banxin naxan xemaan nasariɲanma? ¹⁸ E mon a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kolo saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kolo saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fo a xa a falan nakamali.’ ¹⁹ Danxutone! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasariɲanma? ²⁰ Awa, naxan na a kolo saraxa ganden xinli, na bata a kolo saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari. ²¹ Naxan na a kolo Ala Batu Banxin xinli, na bata a kolo Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma ε ye menni. ²² Muxun naxan na a kolo ariyanna yi na bata a kolo Alaa manga gbedeni e nun naxan doxi a yi.”

²³ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine, ε nakɔ yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbeteɣe, koni ε bata ε me sariyana fe gbeene ra, alo kiti kenden nun kininkininna nun toɲondiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe donxene. ²⁴ E tan danxutɔɔn naxanye danxutɔɔn yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi ɲogomen gerun!”

²⁵ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe ɲaxine ra. ²⁶ I tan Farisi muxu danxutona, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fax xa sarɲan.”

²⁷ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine. E luxi nen alo banxi fajin naxan tixi gaburun xun ma bendε fixen soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xonne ra e nun se xosixin sifan birin. ²⁸ E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafigiyaan nun fe ɲaxine ra pen!”

Yesu yi e ɲaxankatana fe fala

Luka 11.47-51

²⁹ “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine. E banxi tofajine tima nabine gaburune xun ma, e yi tinxin muxune gaburune ratofanɣe ayi. ³⁰ E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’ ³¹ Awa, ε tan yeteen sereyaan bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan bonson ε ra. ³² Awa, ε benbane hakene defe! ³³ E tan kosone, ε tan saɲi bonsonne, ε giye yahannama kitin bun ma di?”

³⁴ “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamoxone rasigama ε ma. E nde faxama nen, e yi nde gbangan wudin ma. E yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma. ³⁵ Na kiini, ε saranma nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berekaya dii xemena, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi. ³⁶ N xa ɲondin fala ε xa, na birin xetema nen iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷ “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xerane magolon. A xonla n suxu nen sanɲa ma wuyaxi n xa e malan n fema alo taxε ngana a diine malanma a gabutεen bun kii naxan yi, koni ε mi tin! ³⁸ Awa, Ala ε konna rabeginma nen fefe! ³⁹ Amasoto n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sonon han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fema, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. ² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E mi seni itoe birin toma ba? N xa ɲondin fala ε xa, gemeni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nen.”

Toɲon nun besenxonyana fe

Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³ Yesu yi doxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fema wundoni, e yi a maxodin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati rapanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E a liga e yeren ma alogo muxε nama ε mayenden. ⁵ Amasoto muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. ⁶ E yengε feene me ma nen, ε yengε na ndee xinle me.

Koni ε nama gaxu. A fεre mi na fε na fe sifane xa liga nεn, koni waxati rapanna mi na ra singen. ⁷ Siyana ndee siyana ndee yengεma nεn, yamanana ndee yi yamanana ndee yenge. Fitina kamene yi so, bεxεn yi xuruxurun yirena ndee yi. ⁸ Na feene birin ligama nεn alo rapaxanla dii bari kuiin xεle singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e ε suxuma nεn, e yi ε tεrε, e yi ε faxa. Siyane birin ε rapaxuma nεn n tan ma fe ra. ¹⁰ Fe jaxin wuyaxi birama nεn tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode rapaxu. ¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nεn e fa muxu wuyaxi mayenden. ¹² Fe jaxin gboma ayi nεn dunuƣa yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun. ¹³ Koni naxan na a yixεdεxε han a rapanna, na kisima nεn. ¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Fajin kawandin bama nεn dunuƣa yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati rapanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵ “E na Se Haramuxin to tixi yire sariƣanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)* ¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari. ¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kεe ra, na nama xεte, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁸ Muxun naxan xεεn ma, na nama xεte banxini a domain tongodeni. ¹⁹ Ghalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yeε ra na waxatine yi! ²⁰ E Ala maxandi alogo ε giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Lεxεna! ²¹ Amasεto na lεxεne tεrεn rapaxuma ayi nεn dangu a birin na. A rapaxεn munma liga singen xabu dunuƣa da waxatini han iki. A rapaxεn fan mi fa ligama sεnεn! ²² Xa Ala mi yi nde ba na lεxεne ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³ “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa menni,’ ε nama la na ra. ²⁴ Amasεto muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nεn, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanƣe. ²⁵ E a mato, n bata a fala ε xa benun a waxatin xa a li. ²⁶ Nanara, xa muxu yo a fala ε xa, a naxa, ‘A mato, a sa burunna ra!’ E nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ E nama la na ra! ²⁷ Amasεto alo kuyen na a jinna masεxεn keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xεmεn fama na kii nin.

²⁸ Binbin dεnaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

Muxuna Dii Xεmεn fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹ “Na tεrε lεxεne na dangu, ‘sogeni dimima nεn, kiken mi fa dεgεma, sarene kelima nεn kore e bira, kore xεnna senbene yimaxama nεn.’† ³⁰ Nayi, n tan Muxuna Dii Xεmεna taxamasenna minima nεn kεnenni kore. Dunuƣa siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xεmεn toma fe nεn kore xεnna kundani senben nun binyeni. ³¹ Xεta xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nεn bεxεn tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yeεbaxine malan, keli dunuƣa danna bonna ma sa dεxε bonna ra.”

Xεde binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³² “E xaxili sεto xεde binla fe ma. A yiine na maƣingi, a dεene yi mini fεlε, ε a kolonma nεn nayi fa fala rapaxεn bata maso. ³³ A na kii nin, ε na feni itoe birin to waxatin naxan yi, ε a kolonma nεn fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yetεen li. ³⁴ N xa rapaxεn fala ε xa, iki muxune mi danguma fε na feene birin liga. ³⁵ Kore xεnna nun bεxε xεnna danguma nεn, koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶ “Muxu yo mi na lεxεn nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xεmεna, fε a Fafe Ala keden peena. ³⁷ N tan Muxuna Dii Xεmεn fa feen ligama nεn alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. ³⁸ Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e dεgema, e yi e minma, e yi rapaxεn futuma, e yi e diine fima xεmεne ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. ³⁹ Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mume han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xεmεn na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin. ⁴⁰ Muxu firin luma nεn xεεn ma na waxatini, keden xalima nεn, keden yi lu na. ⁴¹ Rapaxεn firin luma nεn se dinni, kedenna xalima nεn, keden yi lu na. ⁴² E lu e yeε ra yi, amasεto ε mi e Marigin fa waxatin kolon. ⁴³ E ε xaxili lu ito xεn ma. Xa banxi kanna yi rapaxεn fa waxatin kolonƣe kεεen na nun, a mi yi tinƣe rapaxεn xa so a banxini, a yi luma a yeε ra yi nεn. ⁴⁴ Nanara, ε xa ε yitεn amasεto ε xaxili mi lεxεn nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xεmεn fama na waxatin nin.”

Walike tinxinxina fe

Luka 12.41-48

* **24:15:** A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

† **24:29:** Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

⁴⁵ “Walikēen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dōxi walikēen bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴⁶ Na walikēen sēwama nēn, xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁷ N xa nōndin fala ε xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nēn. ⁴⁸ Koni xa walikē jaxin na a ra, a a falama nēn a yete ma, a naxa, ‘N ma kuntigin bata buye ayi.’ ⁴⁹ A yi lu walikēen bonne bōnbe, a yi a dege, a yi a min e nun dōb minne. ⁵⁰ Awa, walikēen yengi mi lōxōn naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin fama na waxatin nin. ⁵¹ A kuntigina a jaxankatama nēn, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

25

Sungutun fuuna fe sandana

¹ “Ariyanna Mangayaan luxi nēn alo sungutun fuun naxanye e lēnpune tongo e siga jaxalandi kanna ralandeni siga jaxalandi tiine malanni. ² Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra. ³ Xaxilitarene yi e lēnpune tongo koni e mi ture tongo. ⁴ Koni xaxilimane yi e lēnpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lēnpun nadege seen na. ⁵ Jaxalandi kanna to bu, xixōnla yi sungutunne suxu, e xi.”

⁶ “Kōe tagini sōnxō xuiin yi mini, e naxa, ‘Naxalandi kanna bata fa. ε fa a ralan!’ ⁷ Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lēnpune yitōn. ⁸ Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘ε nxu ki tureni, amasōtō nxō lēnpune tumaan ni i ra.’ ⁹ Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘En-ēn, a mi en birin yiliye. ε siga sare matine fēma ε sa nde sara ε yete xa.’ ¹⁰ Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa menni waxatin naxan yi, jaxalandi kanna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitōnxi, ne yi so jaxalandi kanna fōxō ra malanni. E deen nagali. ¹¹ Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, deen nabi nxu xa.’ ¹² Jaxalandi kanna yi e yabi, a naxa, ‘N xa nōndin fala ε xa, n mi ε tan kolon mumel!’ ”

¹³ Yesu yi a fala, a naxa, “ε lu e yee ra yi amasōtō ε mi lōxōn nun waxati saxin kolon.”

Walikē saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

¹⁴ “Ariyanna Mangayaan ligaxi nēn alo xēmen naxan yi sigama sigatini, a yi a walikene xili, a yi a yii seene taxu e ra. ¹⁵ A yi xēma gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. ¹⁶ Walikēen naxan xēma gbanan suulun sōtō, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xēma gbanan suulun gbete sōtō. ¹⁷ Walikēen naxan xēma gbanan firin sōtō,

na fan yi firin gbete sōtō. ¹⁸ Koni walikēen naxan xēma gbanan keden sōtō, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xēmaan luxun na.”

¹⁹ “Waxati xunkuye danguxina, walikene kuntigin yi fa alogo e xa e dentēge. ²⁰ Walikēen naxan xēma gbanan suulun sōtō, na yi fa, a yi xēma gbanan suulun gbete yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kanna, i xēma gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbete sōtō, a tan ni i ra.’ ²¹ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixōdōxō, i tan walikē fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nēn. Fa sēwa n tan i kanna xōn!’ ²² Na xanbi ra, a xēma gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xēma gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbete sōtō, a tan ni i ra.’ ²³ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixōdōxō, i tan walikē fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nēn. Fa sēwa n xōn!’ ²⁴ Dōnxēn na, naxan xēma gbanan keden sōtō, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, n na a kolon a i ya fe xōdōxō. I seen xabama yireni i mi a bixi denaxan yi, i donseen malanna yireni i mi se sixi denaxan yi. ²⁵ Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xēmaan luxun bōxōn bun. I gheen naxan na, na ni i ra.’ ²⁶ A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walikē jaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi denaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi denaxan yi. ²⁷ Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xēmaan taxu gbete mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xēmaan nun a tōnōdin sōtō. ²⁸ Nba, ε xēma gbananna ba a yii, xēma gbanan fu naxan yii, ε a so na yii. ²⁹ Amasōtō seen muxun naxan yii, nde soma nēn na yii mōn, a yi a ghegbe sōtō. Koni se mi naxan yi hali naxan di a yii, na bama a yii nēn. ³⁰ Nba, tōnō mi na walikēen naxan na, ε na woli tandeni, dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.’ ”

Kiti dōnxēna fe

³¹ “N tan, muxuna Dii Xēmen na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fōxō ra, a dōxōma nēn a mangaya gbēdeni binyeni. ³² Dunuḡa siyane birin malanma nēn a yetagi. A yi e yitaxun dōxō firinna ra, alo xuruse rabaan yēxēne nun siine yitaxunma kii naxan yi. ³³ A yēxēene malanma nēn a yiifanna ma, a siine malan a kōmēnna ma. ³⁴ Na xanbi ra, mangana a falama nēn a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘ε fa be, n Fafe Ala dubaxi ε tan naxanye xa. ε fa ε kēen sōtō, mangayaan naxan yitōnxi ε xa xabu dunuḡa da waxatini. ³⁵ Bayo kamēna n suxu nēn, ε yi donseen so n yii. Min xōnla yi n suxu, ε yi igen so n yii. N siga nēn xōḡeyani, ε yi n yigiya. ³⁶ Marabenna

yi n suxu, ε yi n maraberi ba. N yi fura, ε yi n dandan. N yi sa kasoon na, ε yi fa n xontɔn.’³⁷ Tinxin muxune a yabima nen na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔn to minen yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xɔlitɔna, nxu yi igen so i yii?’³⁸ Nxu i to xɔɣeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabenna i ma, nxu yi i maraberi ba?’³⁹ Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon na, nxu yi i xontɔn?’⁴⁰ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa jɔndin fala ε xa, ε naxan liga ngaxake-dendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, ε na liga n tan nan xa nayi!’ ”

⁴¹ “Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmenna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E masiga n na, dangatɔne, ε siga habadan tɛni naxan yitɔxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa.’⁴² Bayo kamena n suxu nen, ε mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε mi igen so n yii.’⁴³ N yi lu xɔɣeyani, ε mi n yigiya. Marabenna yi n suxu, ε mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.’⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔn to minen yi, hanma i min xɔlitɔna hanma i xɔɣeyani hanma i maraberitɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?’⁴⁵ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa jɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na ligaxi n tan fan xa na yi.’⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔron nin. Koni tinxin muxune sigama habadan nii rakisin nin.”

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ² “E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xemena, e n yanfama nen, n lu yiini, e n gbangban.”

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. ⁴ E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxa. ⁵ E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutema nen!”

Latikɔnɔna sa fena Yesu ma

Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶ Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini waxatin naxan yi Betani taani, ⁷ jaxanla nde yi fa a fema, a fa latikɔnɔna sare

xɔdɛxen na a sase gɛmɛ ramaan kui, gɛmɛn naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a dɛgema waxatin naxan yi. ⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔlɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera? ⁹ Latikɔnɔni ito yi matiyɛ nen dɛɛ xɔdɛxen na, a saren yi so yiigelitɔne yii.” ¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “E jaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe fajin liga n xa. ¹¹ Amasɔtɔ yiigelitɔne ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin. ¹² A bata latikɔnɔna sa n fatin ma alogo n xa n yitɔn gaburuna fe ra. ¹³ N xa jɔndin fala ε xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuja yire yo yi, jaxanli ito kɛwanla falama nen, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

¹⁴ Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fema, ¹⁵ a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii. ¹⁶ Fɔlɔ na waxatin ma, Yudasi yi lu ferɛn fenje, alogo a xa Yesu yanfa, a a so ε yii.

Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla fe

Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹⁷ Buru Tetaren Sanla[†] sogen fɔlɔna, xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla donseen nafala i xa minen?” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga xemena nde fema taani, ε sa a fala a xa, ε naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla donseen don i ya banxini.’” ¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla dɔnseni tɔn.

²⁰ Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dɔxɔ e dɛgedeni. ²¹ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nen, a yi n so yiini.” ²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxɔdin fɔlɔ keden keden yeɛn ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?” ²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. ²⁴ N tan Muxuna Dii Xemen faxama nen, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yeɛ ra naxan Muxuna Dii Xemen soma yiini! A yi fisa

* **26:2**: Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɣyaan 12.1-13 kui. † **26:15**: A mato Sakari 11.12 kui. ‡ **26:17**: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɣyaan 12.15 kui.

nun hali na muxun mi yi bari nun mumel!”²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karamoxo, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximenna fe

Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20, Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25

²⁶ E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, e yi a don, n fati benden nan ito ra.”²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min²⁸ amasoto n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xon, a minima muxu wuyaxi xa nen e yulubin mafeluun na.”²⁹ N xa a fala e xa, en wudi bogi igen naxan minna ito ra, n mi fa a minna han en birin mon yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi betin ba,[§] e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri a me fena Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mema n na nen to koeen na, amasoto a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nen, yexene birin yi xuya ayi.’*³² Koni n na keli sayani, n sigama nen e yee ra Galile yamanani.”³³ Piyeri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi n me i ra mumel!”³⁴ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jondin fala i xa, benun dontonna xa wuga to koeen na, i a falama nen doxoja ma saxon fa fala i mi n kolon.”

³⁵ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumel, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakoni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E doxo be, n tan sigan menni, n xa sa Ala maxandi.”³⁷ A siga Piyeri nun Sebede a dii xeme firinne ra. A bojen yi raforoxi, a yi sunuxi.[†]³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bojen naforoxi han n faxa, e lu be, e lu e yee ra yi n xon ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yetagin yi lan boxon ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanje toroya igelengenni ito masiga n

na, koni n tan sagoon nama liga fo i tan sagona.”⁴⁰ Na xanbi ra, a mon yi xete, a yi a xarandiine li xixonli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “E mi noxi luye e yee ra yi n xon ma hali waxatidi?”⁴¹ E lu e yee ra yi, e Ala maxandi, alogo e nama bira tantanni. E niin waxon feen fan koni e fati benden senbe mi na.”

⁴² Yesu mon yi siga a firinden, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa toroya igelengenni ito mi noe masige n na, fo a xa n li, i sagoon xa liga.”⁴³ A mon yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixonla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mon yi keli e fema, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mon yi na fala kedenna ti.⁴⁵ Na xanbi ra, a xete xarandiine fema, a naxa, “E mon xima ba? E mon e matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xemen bata so hake kanne senben bun ma iki.”⁴⁶ E keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a foxo ra saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone nun yamaan fonne naxanye xe. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.[‡]⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu,[§] a tan nan na ra. E a suxu ken!”⁴⁹ Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamoxo, i nuwali.” A yi a sunbu.⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xoyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken!⁵¹ Naxanye yi Yesu foxo ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma.⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxete a funfuni, amasoto naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na ra.”⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n noe n Fafe Ala xile nen, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren?⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a sebexi a fo a xa liga ikini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne e yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Baxini loxo yo loxo, koni e mi n suxu.”⁵⁶ Koni na birin ligaxi

[§] 26:30: betina: E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118. * 26:31: A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nen. † 26:37:

A sunu bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nen. ‡ 26:47: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. § 26:48: sunbuna: Men kaane yi darixi e bode xontenje sunbuni, koni Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra. * 26:54: Kitabuna falan kamalima: Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nen yamaan yulubine fe

ra. A na falaxi yanyina nde jee keme solofere benun a xa raba.

nen alogo nabine falan naxanye sebexi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabejin, e yi e gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 9-24

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamaxone nun yamaan fonne yi malanxi denaxan yi. ⁵⁸ Piyeri yi bira Yesu foxo ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi dexo alogo a xa a kolon a rajanma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa. ⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese soto. Donxen na muxu frin yi ti e yetagi, ⁶¹ e naxa, “Xemeni ito naxa, a noe Ala Batu Banxin kale nen, a mon yi a ti soqe saxan bun ma.” ⁶² Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?” ⁶³ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mon, a naxa, “N na i rakoloma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemena, na fala nxu xa.” ⁶⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala e birin xa, folo iki ma, e n tan Muxuna Dii Xemen toma dxi Ala Senbemaan yiifanna ma, e yi n famatxon to kore kundani.”

⁶⁵ Saraxarali Kuntigi Singen na me waxatin naxan yi, a yi a domani bo, a naxa, “A bata Ala rayelefu!† En mako mi fa sere yo ma sonon! E bata a fala jaxine me! ⁶⁶ E mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nen a xa faxa.” ⁶⁷ Nayi, e yi e degen puru Yesu yetagi, e yi a bonbo. ⁶⁸ E lu a maxodinje, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bonbaxi?”‡

Piyeri a me fena Yesu ra

Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Piyeri yi dxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike jaxanla nde yi fa a fema, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan foxo ra nun.” ⁷⁰ Koni a yi a tandi e birin yetagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.” ⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so deen na. Walike jaxalan gbete yi a to. Muxun naxanye yi dxi na, a

yi a fala ne xa, a naxa, “Xemeni ito yi Yesu Nasareti kaan foxo ra nun.” ⁷² Piyeri yi a tandi, a yi a kolo, a naxa, “N mi na xemnen kolon!” ⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fema, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasoto i fala ti kiin bata a yita nxu ra!”§ ⁷⁴ Nayi, Piyeri yi a kolo dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xemeni ito kolon mumme!” Na waxatin yeteni dontonna yi wuga mafuren. ⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nen dxorja ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

27

E siga Yesu ra Pilati fema

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

¹ Xoton xoton, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa. ² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fema.

Yudasi faxa fena

Kewanle 1.18-19

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxete saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. ⁴ A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” ⁵ Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sarijanxini, bayo faxa tiin saren nan a ra.” ⁷ E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e feje rafalana nde a baxon sara na gbetin na, e yi na findi xoje maluxunden na. ⁸ Nanara, han to, e na baxon xili bama a “Wuli Baxona.” ⁹ Nayi, Nabi Yere mi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbetin naxan na. ¹⁰ E feje rafalana baxon sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

Pilati yi Yesu maxodin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

¹¹ Yesu yi ti yamana kanna yetagi, yamana kanna yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”† Yesu yi a yabi,

† 26:65: Musaa sariyan kui, muxun naxan na Ala rayelefu, na kanna lan a xa faxa. A mato Saraxaraline 24.16 kui.

‡ 26:68: Muxun naxanye a bonboma, ne mon a magelema na falan na. § 26:73: a fala ti kiina: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasareti yamanana. * 27:10: A mato Sakari 11.12-13

nun Yere mi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † 27:11: mangan: Yamana kanna yi waxi a kansun feen nin fa fala a muruxi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

a naxa, “I bata a fala.”¹² Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala.¹³ Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne me ba?”¹⁴ Koni Yesu mi tin a yabe mume, yamana kanna yi kabe kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

¹⁵ Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu keden bejinne nen, yamaan na wa naxan xon ma.¹⁶ Na waxatini, kasorasa jaxina nde yi na naxan xili Baraba.¹⁷ Nanara, Pilati yamana kanna yi yamaan malanxin maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma n xa nde bejin, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?”¹⁸ Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xoxolonyaan nan ma.

¹⁹ Pilati yi daxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a jaxanla yi xeraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasoto n toroxi nen xiyei a fe ra to ki fajil!”²⁰ Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba bejin, a yi Yesu faxa.²¹ Yamana kanna yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma muxu firinni itoe, n xa nde bejin?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!”²² Pilati yi e maxodin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xon ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.”²³ Koni Pilati yi e maxodin, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi?” Koni e sonxon yi siga gboe ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴ Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi noe sese ra, sonxon yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan ye xori, a naxa, “N gbee yo mi xemeni ito faxa feni! E feen ni ito ra!”²⁵ Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxo diine xun ma!”²⁶ Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba bejin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni.²⁸ E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela† ragodo a ma.²⁹ E yi wudi yii jali kanne denbe komotin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii.‡ E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I kene Yahudiyane mangana!”³⁰ E yi degen puru a ma, e yi a

dunganna tongo, e yi a bonbo a xunna ma.³¹ E to yelin a magele, e domaan ba a ma, e mon yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

³² E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemena nde ra, naxan yi xili Simon Sireni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo.³³ E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna nen “xun xori yirena.”³⁴ E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xolo, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minne.

³⁵ E yi a gbangban wudin ma.* Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma.³⁶ E yi dexo a kantandeni.

³⁷ E yi a kansun kedind sebe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

³⁸ E yi mujade firin gbangban wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, bonna a komenna ma.

³⁹ Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxe,⁴⁰ e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mon yi a ti soge saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xeme nan i tan na, godo, i keli wudin koe ra.”⁴¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin,⁴² e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi noe a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin koe ra, a godo be alogo nxu xa denkeleya a ma!⁴³ A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!”⁴⁴ Hali mujaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexon, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

⁴⁵ Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso.⁴⁶ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitan?” na bunna nen, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabexinxi nanfera?”†⁴⁷ Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuini me, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.”⁴⁸ E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin jae ra, a yi a ti a xa, a xa a min.⁴⁹ Koni bonne

† 27:28: Doma gbeela yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. § 27:29: E dunganna so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na. * 27:35: Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa jenin benun e xa fasa. † 27:46: A mato Yaburin 22.2 kui.

naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰ Yesu man yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra, folo a xunna ra han a sanbun na. Baxon yi xuruxurun, fanyene yi bo. ⁵² Gaburune yi rabi, faxa muxu sarijanxina ndee yi keli. ⁵³ E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sarijanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴ Sofa kemeen kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to baxon to xuruxurune, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁵⁵ Naxanla naxanye yi biraxi Yesu foxo ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. ⁵⁶ Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xemene nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kannu nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. ⁵⁸ A yi siga Pilati fema, a yi a maxodin Yesu binbina fema. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁵⁹ Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixeni, ⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi geme belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga. ⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi doxi na nun, e yeen lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma laxon xoton bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema, ⁶³ e naxa, “Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili doxi na xon ma, a fala nen, a naxa, ‘Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n man kelima nen sayani.’” ⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soge saxande laxon alogo a xarandiine nama fa a binbin muja, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli sayani.’ Xa ito liga, wule donxeni ito naxuma ayi nen dangu a folon na.” ⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e noe a ra kii naxan yi.” ⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun deen nagali ki faji, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Laxon danguxina, xati laxon subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni. ² Baxon yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi gome gbeen makutukutu, a dexo a fari. ³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masaxon, a dugine yi fixa alo balabalan kesena. ⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faxa muxune. ⁵ Koni malekan yi falan ti naxanle xa, a naxa, “E nama gaxu, n na a kolon fa fala e Yesu nan fema naxan gbangban wudin ma. ⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato. ⁷ E siga mafuren, e sa a fala a xarandiine xa, e naxa, ‘A bata keli sayani, e sa a lima Galile yamanani, e a toma nen na yi!’ N bata a fala e xa iki.”

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sewani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, “E nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, e siga, e sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mena nin.”

Kantan muxune dentegena

¹¹ Naxanle man yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xete taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. ¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E xa ito fala, e naxa, ‘A xarandiine bata fa keen na, e yi a binbin muja, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’” ¹⁴ Xa yamana kannu na me, nxu a mafanje, nxu yi e ba kontofinli.” ¹⁵ Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xe

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁶ Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa. ¹⁷ E to a to, e yi a batu. Koni siken yi ndee yi. ¹⁸ Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Senben birin bata fi n ma kore xonna nun baxo xonna fari. ¹⁹ Nayi, e siga, e sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, e yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xemen nun a Nii Sarijanxin xinli, ²⁰ n na e yamarixi naxanye birin ma, e yi e xaran ne suxun xa.

A mato, n luma nen ε xon ma waxatin birin
han dunuja rajanni.”

Maraka Maraka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Yesu fɔxarabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen sebexi nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangu Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito sebexi nen jee tonge saxan joxondon Yesu te xanbini kore xonna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuja yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mon kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Ningila Yesu a fe folon ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xemena.* ² A sebexi Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa, “N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a kiraan nafala i xa.

³ Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, “E kirani ton Marigin yee ra,

e kirane matinxin a xa!”†

⁴ Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuye igeni e tubi feen na Ala ma, a e kawandi, a e xa e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari. ⁵ Yudaya kaane nun Yerusalen kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu igeni Yuruden baani e tubi feen na. ⁶ Nogome xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁷ A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na senben gbo dangu n tan na, n mi sa lan nen n xa findi a sankidin luti fulunna ra. ⁸ N tan e rafuma igen nin iki, koni a tan e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

Yesu rafu fena igeni

Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yuruden baani. ¹⁰ Yesu yi a rakelima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xonna to rabiye,

Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. ¹¹ A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen ni i tan na. I bata n kenon ki faji.”

¹² Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni. ¹³ A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

Yesu yi muxu naanin xili

Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15, 5.1-11

¹⁴ E yelin xanbini Yoni se kasoon na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba yamaan xa, ¹⁵ a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. E e xun xanbi so e hakene yi, e denkeleya n ma falan Xibaru Fajin ma.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan dexon ma waxatin naxan yi, a yexe suxun muxu firin to, Simon nun a ngaxakedenna Andire. E yi yexe suxu nin yalaan na darani.

¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n foxo ra. N xa e findi muxu fenne ra Ala xa alo e yexen suxuma kii naxan yi.” ¹⁸ E yi e yalane bira mafuren! E bira a foxo ra. ¹⁹ Yesu mon yi siga yeen na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xemene. E yi e yalane yitonma kunkin kui. ²⁰ Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu foxo ra.

Yinnan muxun naxan foxo ra

Luka 4.31-37

²¹ E yi sa Kapuran taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Loxoni, a yi lu xaranna tiye. ²² Yamaan yi kabe Yesu xaran ti kejaan ma, amaso a yi xaranna tima Ala senben nin. A mi yi luxi alo sariya karamoxone. ²³ Na waxatin yeteni, xemena nde yi e salideni yinna jaxin yi naxan foxo ra. Yinnan yi xemen nasoxo, a yi falan ti a xon, ²⁴ a naxa, “Yesu Nasareti kaana, i waxi nanse xon ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.” ²⁵ Yesu yi yinnan yamari a soben na, a naxa, “I duudu, xete xemene ito foxo ra.” ²⁶ Yinna jaxin yi xemen naxuruxurun kati! A gbelegebele, a xete a foxo ra. ²⁷ Muxune yi kabe, e yi e bode maxodin folo, e naxa, “Nanse ito ra, xaran nenen ni ito ra ba, Ala senben naxan yi? A yinna jaxine yamarima, e yi a falan suxu.” ²⁸ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41

²⁹ E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simon nun Andire konni keden na. ³⁰ Simon bitan gilen furaxin yi

* **1:1:** Yesu yatexi Alaa Dii Xemen na bayo a fafe mi toxi dunuja yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen sebexi Luka 1.34-35 nan kui. † **1:3:** Esayi 40.3

saxi banxini, a fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa sa! ³¹ Yesu yi siga na jaxanla fema, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a bejin, a wali fɔɔ e xa. ³² Ninbanna ra, sogen godo xanbini, yamaan yi fa furetɔne birin na Yesu fema e nun jinan jaxine muxun naxanye fɔɔ ra. ³³ Taan birin yi e malan deen na. ³⁴ Yesu yi furetɔ wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma, a jinan wuyaxi kedi muxune fɔɔ ra. Koni a mi yi tinma jinanne yi falan ti hali ndedi amasɔto e yi a kolon.

*Yesu yi kawandin ba Galile yi
Luka 4.42-44*

³⁵ Na xɔtan bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni. ³⁶ Koni Simɔn nun a lanfane yi siga Yesu fendeni. ³⁷ Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.” ³⁸ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbete ye yi be dexɔn ma, alogo n mɔn xa sa kawandin ba menne fan yi, amasɔto n faxi na nan ma.” ³⁹ Nayi, a yi siga Galile yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi jinanne kedi.

*Yesu yi dogonfontɔɔn nakendeya
Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16*

⁴⁰ Dogonfontɔɔn yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinje, i nɔe n nakendeye nen.” ⁴¹ Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” ⁴² Dogonfonna yi a bejin sal Xemen yi kendeya. ⁴³ Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, ⁴⁴ a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaraliin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nen sereyaan na saraxaraline xa.” ⁴⁵ Koni xemen yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa nɔe soe taani kenenni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

2

*Yesu yi lebutenna rakendeya
Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26*

¹ Waxatidi danguxina, Yesu yi xete Kapɛrunan taani. Yamaan yi a me a Yesu bata fa a konni. ² Muxu wuyaxi yi e malan

na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. ³ Muxu naanin yi fa xeme lebutenna nde ra e yii. ⁴ E mi yi nɔe Yesu masote amasote yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xemen nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. ⁵ Yesu to e denkelɛyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

⁶ Sariya karamɔxɔna ndee yi doxi na yi, ne yi e miri e yete ma, e naxa, ⁷ “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi nɔe yulubine mafeluyɛ Ala keden peena!” ⁸ Yesu yi e miriyaan kolon mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ⁹ Nanse fala raxɔɔ lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ¹⁰ N na yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunuya yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, ¹¹ “N na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.” ¹² Xemen yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yete xori. E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito jɔxɔnna to sigen mume!”

*Yesu yi Lewi xili
Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32*

¹³ Yesu mɔn yi siga daraan de, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran fɔɔ. ¹⁴ A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xemena, a yi doxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔɔ ra.” Lewi yi keli, a bira a fɔɔ ra. ¹⁵ Na xanbi ra, Yesu yi siga a degedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi doxi e degedeni Yesu nun a xarandiine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a fɔɔ ra. ¹⁶ Farisi muxu* sariya karamɔxɔna ndee yi Yesu to a dege hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle nun hake kanne fema?” ¹⁷ Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaana ma fɔ furetɔne. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

*Sun suxun maxodinna
Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39*

¹⁸ Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa

† 1:44: dogonfontɔɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a doxi a konni. A mato Saraxaraline sora 14. * 2:16: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyani bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

Yesu fɛma, e yi a maxodin, e naxa, “Nan-feru Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?”¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tine fɛma, e sunna suxɛ ba?[†] Na mi lige, xa a e fɛma!²⁰ Koni waxatina nde fama, ɲaxalandi kanna bama nɛn e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nɛn.²¹ Muxu yo mi dugi nɛnɛ dungin tongɛ, a yi dugi fonna bɛtɛrɛn a ra.[‡] Xa a na liga, a dungi nɛnɛn bɔma nɛn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi.²² Muxun mi manpa nɛnɛn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se saseen kalama nɛn, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui.”

*Matabu Lɔxɔna fe
Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5*

²³ Yesu nun a xarandiine yi danguma xɛɛna nde ma Matabu Lɔxɔna nde yi, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ.²⁴ Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Lɔxɔni.”[§] ²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “E munma na xaran ba, kameɛn Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?”^{*} ²⁶ A so nɛn Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxɛ mi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. Dawuda mɔn yi ndee so a fɔxɔrabirane fan yii.” ²⁷ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Matabu Lɔxɔn daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Matabu Lɔxɔn xa.” ²⁸ Nanara, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

3

*Xɛmɛ yii madɔnxina fe
Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11*

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi siga salide banxini. A yi xɛmɛ yii madɔnxina nde li mɛnni. ² E yi lu Yesu matoɛ xa a xɛmɛn nakɛndɛyɛ Matabu Lɔxɔni alogo e xa a kansun na fe ra. ³ Yesu yi a fala xɛmɛ yii madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” ⁴ Na xanbi ra, a yi yamaan maxodin, a naxa, “Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a ɲaxin ba, xa a faɲina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala. ⁵ Yesu xɔlɔxin yi e mato. A sunu e kininkinintareyana fe ra ki faɲi. A yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.”

[†] **2:19:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. [‡] **2:21:** dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nɛnɛn ma. [§] **2:24:** Farisi muxune namunne mi yi tinɲɛ wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen sebexi Xɔɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a halli muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni.

^{*} **2:25:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7. ^{*} **3:16:** Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita. [†] **3:18:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngema alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma.

A yi a yiini bandun, a kɛndɛya. ⁶ Nanara, Farisi muxune yi mini mafuren! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni tɔn.

Yamaan yi e malan daraan de

⁷ Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dɛxɔn ma, yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanani, e nun Yudaya ⁸ nun Yerusalɛn nun Idumeya nun Yurudɛn baan kidimaan nun Tire taan nun Sidɔn taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na mɛ, e yi fa a fɛma. ⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbɛtɛn. ¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakɛndɛya nun. Furetɔne birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yiin din a ra. ¹¹ Nba, yinna ɲaxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna ɲaxine yi lu e ragbelegbɛɛ, e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na.” ¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

*Yesu yi xɛra fu nun firinne yeɓa
Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16*

¹³ Awa, Yesu yi te गयाan fari. A yi waxi muxun naxanye xɔn ma, a yi ne xili, e yi fa a fɛma. ¹⁴ A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xɛrane ra alogo e xa lu a fɛma, ¹⁵ a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e ɲinanne kedi. ¹⁶ A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simɔn, Yesu naxan xili sa Piyɛri,^{*} ¹⁷ e nun Sebɛde a dii xɛmɛn Yaki nun a xunyen Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerige.” Na bunna nɛɛn “Kuye Sarinna diine.” ¹⁸ E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun Matiyo nun Tomasi nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki nun Tade nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[†] ¹⁹ e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

*Yesu nun Yinna mangana fe
Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23, 12.10*

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi xɛtɛ banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa nɔɛ e dege fɛrɛn sɔtɛ. ²¹ A denbayaan na mɛ waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasɔto a denbayaan yi a falama nɛn, e naxa, “Seen bata so a yi.” ²² Sariya karamɔxɔn naxanye fa sa keli Yerusalɛn taani, ne yi a fala, e naxa, “Belesɛbu nan a fɔxɔ ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna mangan Belesɛbu barakan nin.” ²³ Nanara, Yesu yi e xili

a fema, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana nœ Setana kedē ba? ²⁴ Xa yamanan bata yitaxun yengeni, na yamanan mi sabatima.† ²⁵ Yengen tanden naxan kui, na tanden mi sabatima. ²⁶ Xa Setana keli a yete xili ma, a mangayani taxunna yengeni nen. A mi sabatima, a janma nen na yi. ²⁷ Muxu yo mi nœ soe senbemaana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi senbemaana xidi singen.§ Na xanbi ra, a banxi kui seene tonge nen. ²⁸ N xa jondin fala e xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluyē nen na birin na. ²⁹ Koni muxun naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayeleftu, na mi mafeluyē mume, habadan yulubin luma a ma nen.” ³⁰ Yesu ito falaxi nen amasoto muxune yi a falama nen, e naxa, “Yinna jaxin nan a foxo ra.”

*Yesu nga nun a xunyene fe
Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21*

³¹ Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyene yi fa. E ti tandeni, e xeraan nasiga a xilideni banxini. ³² Yamaan yi doxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyene tandeni e waxi i to feni.” ³³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyene ra?” ³⁴ Muxun naxanye doxi a rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyene mato be yi. ³⁵ Amasoto muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xememaana nun a jaxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

4

*Sansi wonla fe sandana
Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8*

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi xaranna folo daraan de. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xe deen xon ma. ² A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa, ³ “E tuli mati. Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma. Xoline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari bende gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasoto benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi boxoni ki fajini. ⁷ Sansina ndee yi bira sexe jali kanne tagi, sexee yi gbo, e yi e don, e mi bogi. ⁸ Koni ndee yi bira boxo fajini, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan soto hanma tonge sennin, hanma kemε.” ⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “Xa

tunla naxan xon, a feen me, na xa a tuli mati!”

*Sandane sa xunna
Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10*

¹⁰ Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxodin sandane fe ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so e tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mema sandan nin ¹² bayo, ‘E seen matoma nen han, koni e mi a yigbema. E e tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxete, e yulubine yi xafari.’”

*Yesu yi sandan bunna yeba
Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15*

¹³ Na xanbi ra, Yesu yi e maxodin, a naxa, “E mi sandani ito bunna kolon ba? Xa e mi ito kolon, e sandan bonne bunne kolonma di?”

¹⁴ “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. ¹⁵ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xon ma. E na Alaa falan me tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi. ¹⁶ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan me, e a suxuma nen sewani mafuren! ¹⁷ Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Taron nun besenxonyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni mafuren! ¹⁸ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira sexe jali kanne tagi. E Alaa falan me, ¹⁹ koni dunuya xaminne nun nafunla fe kunfan nun nata gbete ye yi a liga e falan berin, a tonon mi lu e ma. ²⁰ Koni muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira boxo fajini. E Alaa falan mema nen, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge sennin, ndee kemε.”

*Lenpun daxo fena seen bun ma
Luka 8.16-18*

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lenpun daxo deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi daxoma seen xan fari ba? ²² Feen naxanye birin luxunxi, ne makenna nen. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nen kenenni. ²³ Xa tunla naxan ma a feen me, na xa a tuli mati!” ²⁴ A mon yi a fala e xa, a naxa, “E feen naxan mexi, e na fe liga e yeren ma. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema e xa nen, a yi nde sa a fari. ²⁵ Seen muxun naxan yii, nde mon soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nen a yii.”

† 3:24: yamanan: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinnane kedē alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. § 3:27: Sandani ito kui, Setana findixi senbemaana nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi. * 4:12: Esayi 6.9-10

Sansi xonna fe sandana

²⁶ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nɛn alo xɛmɛn naxan a sansiin woli a xɛɛn ma. ²⁷ Xa a xi, xa a mi xi, kɔɛɛn ba, yanyin ba, sansi xonna solima nɛn, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. ²⁸ Bɔɔxɔn nan bogi seene raminima a yete ra. A solima nɛn singe, na xanbi ra, a sabati, dɔnxɛn na a yi bogi. ²⁹ A na mɔ waxatin naxan yi, xɛmɛn yi wolitin naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19

³⁰ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma en nɔɛ a yeɛe sandan mundun xɔn? ³¹ A luxi nɛn alo sansi keɛɛ xuridin† naxan xurun dangu se keɛɛn birin na muxune naxanye sima. ³² Koni a na si, a gboma nɛn han a dangu sansine birin na. A yiine yi gbo han xoline yi e tɛne sa a yiine yi, a nininna ra.”

³³ Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xɔn, e yi nɔɛ naxanye famunye. ³⁴ A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nɛma yi e danna, a yi e birin yɛbama nɛn e xa.

Yesu yi foye gbeen yamari

Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25

³⁵ Na lɔxɔn jɛnbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” ³⁶ Nayi, e yi keli yamaan ye, e sa so kunkin kui Yesu yi dɔxi naxan kui. Kunki gbɛteye fan yi a dɛxɔn. ³⁷ Foye gbeen yi keli, igen mɔrɔnne‡ yi so fɔlɔ kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

³⁸ Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya fe mi nxu faxa feni ba?” ³⁹ Yesu yi keli, a foyen nun igen mɔrɔnne yamari, a naxa, “Iraxara, i sabari!” Foyen yi dɔxɔ, na yi madundu yenyen! ⁴⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkeleya mi e yi singe ba?” ⁴¹ Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

5

Yesu yi muxun nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

¹ E yi dangu Galile Daraan bode fɔxɔn na Gadara yamanani. ² Yesu godo nɛn kunkin kui tun, xɛmɛna nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna jaxin yi naxan fɔxɔ ra. ³ Na xɛmɛn yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nɔɛ a xide sɔnɔn, hali yɔlɔnxonna ra. ⁴ Amasɔtɔ e bata yi a sanne balan wuren

na, e a yiine xidi yɔlɔnxɔnne ra sanja ma wuyaxi, koni a yi a yɔlɔnxɔnne yibolonma nɛn, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nɔɛ. ⁵ A yi sigama bilingan yiren nin, e nun geyane fari kɔɛɛn nun yanyin birin na. A yi gbelegebelema nɛn waxatin birin, a yi lu a yete maxabe gemɛn na.

⁶ A to sa Yesu to fe wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. ⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegebele a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xonna Alaa Dii Xɛmɛna, Yesu, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? I kɔlɔ Ala yi, fa fala i mi n jaxankatama!” ⁸ A na falaxi nɛn, amasɔtɔ Yesu bata yi a fala, a naxa, “I tan yinna jaxina, xɛte xɛmɛni ito fɔxɔ ra.” ⁹ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nɛn, ‘Ganla.’ Amasɔtɔ nxu wuya!” ¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanɛ, a nama yinnane kedi yamanani. ¹¹ Awa, xɔɛɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn ma, e yi e degema geyaan ma. ¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “N xu rasiga xɔɛɛ kuruni ito ye, alogo nxu xa sa so ne yi.” ¹³ Nanara, a yi tin. Yinna jaxine yi xɛte xɛmɛn fɔxɔ ra, e sa so xɔɛɛne yi. Xɔɛɛ kurun birin yi godo e giye geyaan na, e godo darani, e faxa. Xɔɛɛ wuli firin jɔxɔn.

¹⁴ Muxun naxanye yi xɔɛɛne kantanma, ne yi siga e giye taani, e sa na xibarun nali taani e nun xɛɛne ma. Yamaan yi siga na feen matodeni. ¹⁵ Awa, e siga Yesu fɛma, e na xɛmɛn to yinna ganla yi naxan fɔxɔ ra nun. A dɔxi, domain nagodoxi a ma, a bata xaxili sɔtɔ. Nanara, e birin yi gaxu kati! ¹⁶ Naxanye na feene birin to, e yi ne yɛba yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna jaxin yi naxan fɔxɔ ra e nun naxan liga xɔɛɛne ra. ¹⁷ Nanara, e Yesu mafan fɔlɔ, a xa keli e yamanani. ¹⁸ Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna jaxin yi xɛmɛn naxan fɔxɔ ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fɛma. ¹⁹ Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xɛte i konni i ya denbayaan fɛma. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkininx i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa.” ²⁰ Awa, xɛmɛn yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabɛ kati!

Yesu yi muxu firin nakendeya

Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56

²¹ Yesu mɔn yi xɛte daraan bode fɔxɔn na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dɛxɔn ma. ²² Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. ²³ A yi a mafan kati, a naxa, “N ma dii tɛmɛn faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kendɛya, a lu a nii ra.”

²⁴ Awa, Yesu yi siga a fɔxɔ ra, yama gbeen fan yi siga a fɔxɔ ra, e yi a yigbetɛn han!

† 4:31: Sansini ito xili nɛn mutaridi. ‡ 4:37: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

²⁵ Naxanla nde yi na nun naxalan furen yi naxan ma xabu jɛɛ fu nun firin. ²⁶ A bata yi tɔɔ seriba wuyaxi fɛna a dandandeni, a gbetin birin bata yi nan, koni a mi kɛndɛya, fɔ a furen to yi sigan gbɔɛ ayi! ²⁷ A to Yesu a fe mɛ, a yi fa yamaan yɛ Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan na. ²⁸ Amasɔtɔ a yi a mirima nɛn, a naxa, “Hali n na n yiin din a domaan na gbansan, n kɛndɛyama nɛn.” ²⁹ Na waxatin yɛtɛni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata kɛndɛya.

³⁰ Yesu yi a kolon mafurɛn a senbena nde bata mini a yi. A yi a yɛɛ rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma domaan na?” ³¹ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan tomi i yigbetɛnyɛ, i mɔn a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’ ” ³² Koni Yesu yi lu a rabilinna matoɛ alogo a xa naxanla to naxan a yiin dinxi a ra. ³³ Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi jɔndin fala a xa. ³⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmena, i ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bɔɔɛ xunbenli, i ya tɔɔn bata nan.”

³⁵ Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xɛrana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii tɛmɛn bata faxa. I karamɔɔ tɔɔroma nanfera?” ³⁶ Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa denkeleya tun!” ³⁷ A mi tin muxu yo xa siga a fɔxɔ ra, fɔ Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyen Yoni. ³⁸ E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to kɔntɔfilixi, e yi wugama han, e gbelegelema! ³⁹ A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E kɔntɔfilixi nanfera, e yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nɛn.”

⁴⁰ Koni, e yi a magele fɔɔ. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi denaxan yi, e so mɛnni. ⁴¹ A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna nɛn fa fala, “Dii tɛmena, n na falama i xa, keli!” ⁴² Dii tɛmɛn yi keli mafurɛn, a sigan ti fɔɔ. A barin bata yi jɛɛ fu nun firin ti. E yi kabɛ na ma kati! ⁴³ Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mɔn xa donseen so diin yii.

6

*Nasarɛti kaane yi e mɛ Yesu ra
Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30*

¹ Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandiine biraxi a fɔxɔ ra. ² Matabu Lɔxɔn to a li, a yi xaranna ti fɔɔ salide banxini. Yamaan naxan yi tuli

matixi a ra, ne yi kabɛ, e yi a fala, e naxa, “A ito sɔtɔxi minɛn yi? A xaxinla sifani ito sɔtɔxi di, a to fa kabanako feni itoɛ ligama? ³ Kamudɛɛn xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudasi nun Simɔn tada xa mi ito ra ba? A xunye naxalanmane xa mi dɔxi be ba?” E yi e mɛ a ra.

⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binyɛ yiren birin yi, fɔ a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” ⁵ A mi nɔ kabanako fe yo ligɛ mɛnni, fɔ a to a yiin sa furetɔna ndee tun ma, a yi e rakɛndɛya. ⁶ A yi kabɛ e denkeleyatereyaan ma han!

*Xɛra fu nun firinne xɛ fena
Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6*

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. ⁷ A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yɛɛn ma. A yi senben so e yii yinna jaxine xun na. ⁸ A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini, fɔ dunganna. E nama siga buru ra hanma bɔndulin hanma gbetina e tagi xidini. ⁹ E xa sankindin so e sannɔ koni e nama doma gbee firin xali e yii.” ¹⁰ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E na yigiya banxin naxan yi, e xa lu mɛnni han e yi keli na taani. ¹¹ Xa e yirena nde li, yamaan mi e rasuxu, e mi e tuli mati e ra, e xa keli na yi. E yi e sanne rakunkun, e yi na gbangbanna ba e sanne ra.* Na findima nɛn sereyaan na e xa!” ¹² Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakɛne yi. ¹³ E yi jinan wuyaxi kedi, e turen sa furetɔne xunne yi misaala ra, e yi e rakɛndɛya.

*Yoni Marafu Tiin faxa fena
Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9*

¹⁴ Manga Herode yi na birin mɛ amasɔtɔ Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.” ¹⁵ Koni ndee naxa, “Nabi Eli nan a ra.” Ndee naxa, “Nabiin nan a tan na alo waxati danguxin nabina nde.”

¹⁶ Herode a mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!” ¹⁷ Herode yɛtɛn yamarin fi nɛn, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi dɔxɔ Herode fafaxakedenna Filipi xɔn, Herode naxan dɔxɔ a naxanla ra. ¹⁸ Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, “A mi daxa i xa i fafaxakedenna naxanla dɔxɔ!” ¹⁹ Nanara, Herodiyade yi xɔɔ Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi nɔ, ²⁰ amasɔtɔ Herode yi gaxuxi Yoni yɛɛ ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxinxɔ sarɔjanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a

* **6:11:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xɛrane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisanma nɛn, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹ Koni lɔxɔna nde, Herode yi a bari lɔxɔn sumunna donse donni tɔn a kuntigine nun sofa manganen nun Galile yamanan muxu gbeene xa. ²² Herodiyade a dii tɛmɛn yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kɛnɛn. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, "I waxi sese xɔn ma, n na soɛ i yii." ²³ A yi a kɔlɔ, a yi saratin tongo a xa, a naxa, "I na n xandi sese yi, n na soma i yii nɛn hali n ma yamanan fɔxɔ kedenna!" ²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxɔdin, a naxa, "N xa a xandi nanse yi?" A nga yi a yabi, a naxa, "Yoni Marafu Tiin xunna." ²⁵ Nayi, dii tɛmɛn yi xɛtɛ mangan fɛma mafurɛn, a yi a fala a xa, a naxa, "N waxi a xɔn ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!" ²⁶ Na yi mangan niin nafɔrɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yɛɛ xɔri, a mi yi wama tondi feni. ²⁷ A yi sofana nde yamari mafurɛn, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kasoon na, ²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii. ²⁹ Yoni a xarandiine to na mɛ, e yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun.

Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-

14

³⁰ Xɛrane yi e malan Yesu fɛma, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yeɓa a xa. ³¹ A yi a fala e xa, a naxa, "Ɛ fa ɛ danna yire madunduxina nde yi, ɛ fa ɛ matabu n fɛma." Amasɔto muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi fɛrɛn yati sɔtɔma, e yi e dege. ³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to sige, e yi a kolon mafurɛn! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so. ³⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasɔto e yi luxi nɛn alo yɛxɛɛn naxanye kantan muxu mi na. Nanara, a e xaran fɔlɔ fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fɛma jinbanna ra, e naxa, "Kɔɛɛn bata so, burunna nan nun be ra. ³⁶ Yamaan naxɛtɛ alogo e xa siga be rabilinna banxidene ra e nun xɛɛne ma, e sa donseen sara e yete xa." ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, "Ɛ tan yɛtɛɛn xa donseen so e yii." E yi a fala a xa, e naxa, "I waxi a xɔn ma, nxa xa sa walikɛɛn kike solomaseXe saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?" ³⁸ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, "Buru xun yoli ɛ yii? Ɛ sa a mato." E yi a yabi, e naxa, "Buru xun suulun, yɛxɛ firin nan be." ³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dɔxɔde yɛɛn ma, e dɔxɔ seɛne fari. ⁴⁰ Awa, yamaan

yi dɔxɔ muxu kɛmɛ yɛɛn nun muxu tonge suulun yɛɛn ma. ⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yɛxɛ firinne tongo, a yi a yɛɛn nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yɛxɛ firinne fan yitaxun e ra. ⁴² E birin yi e dege, e lugo ken! ⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yɛxɛ dungi donxene ra. ⁴⁴ Muxun naxanye na burune don, xɛmɛne gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari
Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yɛtɛni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yɛɛ ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxɛtɛdeni. ⁴⁶ A to keli yamaan fɛma, a yi te geyaan fari Ala maxandideni. ⁴⁷ Jinbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna bɔxɔni. ⁴⁸ A yi a to a xarandiine tɔrɔma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fɛma subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun. ⁴⁹ Koni e to a to sigan tiyɛ igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yeɛlenna nan a ra. E gbelegbele, ⁵⁰ amasɔto e birin a to nɛn, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafurɛn, a naxa, "Ɛ wɛkile, n tan nan a ra. Ɛ nama gaxu." ⁵¹ A so kunkin kui e fama, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabɛ han! ⁵² Amasɔto e mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo e bɔrɛn yi xɔdɔxɔ.

Yesu yi furetɔne rakendeya
Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesarɛti yamanani, e kunkin xidi na yi. ⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon. ⁵⁵ Mɛn kaane na yi a xinla mɛ denaxan yi, e birin yi fama e furetɔne ra nɛn a fɛma dagine ma. ⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidene nun taane nun xɛɛne, mɛn muxune yi fama e furetɔne ra nɛn lɔxɔ tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetɔne xa e yiin din a domaan lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nɛn.

7

Yahudiyane namun feene
Matiyu 15.1-9

¹ Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalɛn taani. ² E yi a to fa fala a xarandiina ndee e dege, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna nɛn fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donɛ xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasɔto e yi kankanxi e benbane namun feene ma. ⁴ E

na keli ɓɔxɔ tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dɛgɛ. Namun fe wuyaxi mɔn e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxone nun sariya karamɔxɔne yi Yesu maxodin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” ⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe yi, a ɓɔndin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a seɓexi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e dɛɛn nin, koni e ɓɔɓɛn makuya n na pon!’ ⁷ E n batuma fuyan! Amasɔɔ e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaraxine nan gbansan na.”*

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine bejin, ε adamadiine namun feene suxu. ⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee namun feene ma! ¹⁰ Amasɔɔ Musa a fala nɛn, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mɔn naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa.’† ¹¹ Koni ε tan a falama, ε naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sɔtɔma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xui ni, fa fala ‘korobanna.’ ¹² Xa a na fala, ε mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa. ¹³ Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xɔn ε yamaan xaranna naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbete ye ligama.”

*Muxuna sariyanna kala fena
Matiyu 15.10-20*

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi yamaan xili a fɛma. A yi a fala e xa, a naxa, “E birin xa ε tuli mati n xuiin na, ε yi ito famu. ¹⁵ Muxun seen naxan birin donma, na mi a sariyanna kalama. Koni feen naxan kelima a ɓɔɓɛni, na nan a sariyanna kalama. ¹⁶ Awa, xa tunla naxan xɔn, a xa feen mɛ, na xa a tuli mati!”

¹⁷ A keli yamaan fɛma waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandiine yi a maxodin na sandan bunna ma. ¹⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sɔtɔ ba? E mi a to, muxuna sariyanna mi kalama donseen xan xɔn naxan soma a dɛ? ¹⁹ Amasɔɔ a mi soma a ɓɔɓɛn xan yi, fɔ a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nɛn fa fala donse yo mi haramuxi.

²⁰ A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun ɓɔɓɛni, na nan a sariyanna kalama. ²¹ Bayo feen naxanye kelima a ɓɔɓɛni, ne nan itoe ra, miriya ɓaxin nun yanga suxun nun muɓan nun muxu faxana ²² e nun yalunyaan nun milan nun fe ɓaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun

xɔxɔlonyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. ²³ Fe ɓaxin sifani itoe birin kelima muxun ɓɔɓɛn nin, e yi a sariyanna kala.”

*Naxanla a denkeleyana fe
Matiyu 15.21-28*

²⁴ Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xɔn ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nɔɛ a luxunɛ. ²⁵ Naxanla nde yi na, yinna ɓaxin yi naxan ma dii tɛmɛn fɔxɔ ra. Na to Yesu a fe mɛ tun, a fa bira a sanna bun ma.

²⁶ Gireki kaan nan yi na ɓaxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii tɛmɛn fɔxɔ ra. ²⁷ Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dɛge singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en yi a sa e barene bun ma.”‡ ²⁸ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma ɓɔxɔni!” ²⁹ A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki faɓi. Nayi, siga i konni, yinnan bata xɛtɛ i ya dii tɛmɛn fɔxɔ ra!” ³⁰ Nayi, a yi xɛtɛ a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xɛtɛ a fɔxɔ ra fefe!

Yesu yi bobon nakɛndɛya

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidɔn yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Funɛ yamanani. ³² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ tuli xɔrɛna nde ra a fɛma fala ti feen yi xɔdɔxɔ naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma. ³³ Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan ye. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a dɛgen namini, a yi a sa xɛmɛn lɛnna ma. ³⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yɛɛn nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xui ni, a naxa, “Epaɓata.” Na bunna nɛɛn “A xa rabi!” ³⁵ Na waxatin yɛtɛni xɛmɛn tunle yi raba ayi, a lɛnna yi fulun, a falan ti fɔlɔ ki faɓi.

³⁶ Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin. ³⁷ Yamaan yi kabɛ kati, e naxa, “A feen birin ligama ki faɓi! Hali tuli xɔrɛne, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

8

*Yesu yi muxu wuli naanin dɛge
Matiyu 15.32-39*

¹ Na waxatini, yama gbeen mɔn yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata kininkinin yamani ito ma, amasɔɔ e bata soqe saxan ti n fɛma. Donse yo mi fa e yii iki. ³ Xa n na e kamɛtɔne rasiga e konne yi, e sa

* 7:7: Esayi 29.13 † 7:10: Xɔɔyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 ‡ 7:27: Yesu ɓaxanli ito a denkeleyaan nan fɛsɛfɛsɛma sandani ito xɔn. Sandan kui, siya gbete ne findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

fugama a ra nen kira yi amasoto e tan ndee kelideni kuya.”⁴ A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen soton minen yi wulani ito yi naxan e luge?”⁵ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Buru xun yoli e yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

⁶A yi a fala yamaan xa, a e xa doxo boxoni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini.⁷ Yexedina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na.⁸ Muxune birin yi e dege, e yi lugo ken! Xarandiine yi na donxe dungi dungi matongo, e debe solofere rafe ne ra.⁹ Xeme ne gbansanna, e muxu wuli naanin nan boxon yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga.¹⁰ Na waxatin yeteni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamanuta yamanani.

Taxamasenna maxodin fena
Matiyu 16.1-4

¹¹Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi folo. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxodin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi.¹² Yesu yi kutun sununi ki faji, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to muxune taxamasenna nde maxodinma? N xa bondin fala e xa, e mi taxamaseri yo toma.”¹³ Na xanbi ra, a yi keli e fema, a mon yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode foxon na.

Marakolonna lan xaranne ma
Matiyu 16.5-12

¹⁴Nba, xarandiine yijinan, e mi siga buru ra e yii fo buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui.¹⁵ Yesu yi e yamari, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate sena* fe yi.”¹⁶ E yi falan ti e bode tagi, e naxa, “A ito falan nen bayo buru mi en yii.”

¹⁷E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxodin, a naxa, “E falan tima nanfera fa fala buru mi en yii? E mon munna a yee to e munna xaxili soto? E bojen nan xodoxo ba?”¹⁸ Yenna e ma ba, e mi sese toma? E tunla na koni e mi fefe men ba? E bata jinan ba,¹⁹ n to muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.”²⁰ Yesu mon naxa, “N to muxu wuli naaninna dege buru xun soloferen na, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?” E yi a yabi, e

naxa, “Solofere.”²¹ A yi e maxodin, a naxa, “E munna a famu ba?”

Yesu yi danxutoon nakendeya

²²Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xeme danxutoon na Yesu fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutoon ma.²³ Yesu yi danxutoon yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xemen yeene ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxodin, a naxa, “I sena nde toma ba?”²⁴ Xemen yi a yeen nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.”²⁵ Yesu mon yi a yiine sa xemen yeene ma. A yeene yi rabi, a yi seene yigbe ki faji!²⁶ Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, “I nama fa xete taani sonon de!”†

Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21

²⁷Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxodin kira yi, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan na?”²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbete ye fan naxa, a nabina nde nan i tan na.”²⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E tan go? E tan naxa a di? Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na.”³⁰ Awa, Yesu yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27

³¹Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran folo, a naxa, a fere mi na fo a tan Muxuna Dii Xemen xa toro wuyaxi soto. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone e mema a ra nen, e yi a faxesa. A soge saxandeni, a yi keli sayani.³² A yi ito yeba e xa ki faji. Nanara, Piyeri yi a ba bonne fema, a yi a maxadi folo.³³ Koni Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fo adamadiine.”

³⁴Yesu yi yamaan xili a fema e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan foxo ra, a xa a me a yete ra, a yi a faxesa wudin‡ tongo, a bira n foxo ra.”³⁵ Amasoto naxan waxi a niin nakisi feni, na bonoma a yi nen. Koni naxan na bono a niini n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na kisima nen.³⁶ Xa muxun dunya birin soto, a bono a niini habadan, tonon mundun na ra?³⁷ Muxun noe nanse

* **8:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Yesu na lebenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo leben xurudin burun birin nagboma kii naxan yi. † **8:26:** Yanyina nde, Yesu mi yi waxi a xon ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi.

‡ **8:34:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxesa. Ito bunna neen, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu foxo ra.

fiye, a mən yi a niin sətə? ³⁸ Awa, xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun naffigine yeε ra iki, n tan Muxuna Dii Xemen fan yagima nen na kanna fe ra, nxu nun maleka sarijanxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9

¹ A mən yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa: Ndee be, ne mi faxe fə e Alaa Mangayaan to fe a senbeni.”

Yesu a nərəna fe

Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36

² Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A kejaan yi masara e yeε ra yi. ³ A dugin yi lu mayilenje, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuja yi naxan nəe dugin fixe na kiini. ⁴ Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kenenni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁵ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karaməxə, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” ⁶ A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasətə gaxun bata yi e suxu han! ⁷ Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra, ε tuli mati a xuiin na!” ⁸ E yi e yeε rakojin e rabilinni mafuren, e mi muxu yo to e fema fə Yesu kedenna!

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fə a tan Muxuna Dii Xemen na keli sayani. ¹⁰ E yi na falan namara, koni e yi falan ti fə e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹ E yi Yesu maxədin, e naxa, “Sariya karaməxəne a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”* ¹² A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitən. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xemen tərəma nen kati, muxune yi e mε a ra? ¹³ Koni n xa a fala ε xa, Nabi Eli bata yelin fe. E yi e rafan feene birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

Yinnan yi diidin naxan fəxə ra

Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43

¹⁴ E to fa xarandiin bonne fema, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karaməxəna ndee yi e bode matandima. ¹⁵ Yamaan to Yesu to, e yi kabε kati! E siga e giye a ralandeni, e yi a xəntən. ¹⁶ Yesu yi a xarandiine maxədin, a naxa, “ε bode matandima nanfera?”

¹⁷ Muxu keden yi a yabi yamaan ye, a naxa, “Karaməxə, n bata fa n ma dii xemen na i fema amasətə yinnana a fəxə ra. A mi nəe falan tiye. ¹⁸ Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nen bəxəni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a jinna raxinjε. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi nəxi a kedε.” ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ε tan denkeleyatarene, n luma ε fema han waxatin mundun yi? N xa dijna ε xa han waxatin mundun yi? ε fa diin na n fema.” ²⁰ E yi fa a ra Yesu fema.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira bəxəni, a yi lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine. ²¹ Yesu yi banxulanna fafe maxədin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jərəna. ²² Yinnan bata kata a faxa feen na sanja ma wuyaxi. A bata yi a rabira tεen nun igeni. Xa i nəe a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” ²³ Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i nəe.’ Naxan na denkeleya, na nəe feen birin lige nen.” ²⁴ Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n ma denkeleyatareyani.”

²⁵ Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xərina, n bata i yamari, xete diidini ito fəxə ra, i nama fa a tərə sənən!” ²⁶ Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xete a fəxə ra. Banxulanna yi liga alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faxa.” ²⁷ Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxədin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nəxi na yinnan kedε?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kedε Ala maxandin xanbi.”

Yesu mən yi a faxa feen fala

Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45

³⁰ E yi keli mənni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xən ma muxune xa a yire kolon. ³¹ amasətə a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen yanfama nen, e yi n so muxune yii, e yi n faxa. Koni soge saxan na dangu, n mən kelima nen sayani.” ³² Koni, e mi na falan bunna kolon, e mən yi gaxu a maxədinje.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³ E Kaperunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxədin, a

* **9:11:** Nabi Eli a fe sebxixi Malaki 3.23 kui. Sariya karaməxəne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mən fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyā falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

naxa, “E yi e bode matandima kira yi nanfe ma?” ³⁴ Koni e yi dundu amasoto e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye. ³⁵ Yesu yi daxo, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yete lu a rajanna ra, a findi birin ma walikeen na.” ³⁶ A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa, ³⁷ “Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fo naxan n xexi.”

*Naxan mi kelixi e xili ma
Luka 9.49-50*

³⁸ Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamoxo, nxu bata xemena nde to jinanne kede i xinli, nxu yi a raxolo, a xa a lu amasoto a mi yi en tan foxo ra.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxolo amasoto muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi noe n ma fe jaxin fale. ⁴⁰ Amasoto naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nen. ⁴¹ N xa jondin fala e xa, muxu yo igen so e yii amasoto Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan e tan na, na barayin sotoma nen!”

*Yulubina fe
Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2*

⁴² Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeleyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun gembe gbeen yi xidi na kanna koer ra, a woli tilinna ma. ⁴³ Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni, ⁴⁴ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁵ Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁶ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁷ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yee keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yee firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁸ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁹ Amasoto teen sama muxun birin ma nen menni alo i na foxon so suben ma.”

⁵⁰ “Foxon fan, koni xa a mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? E kewali fajine xa lu e dunuja yi gidini alo foxon naxan donse jaxumeni, e lu boje xunbenli e bode xon.”

10

*Xaranna lan futu kala feen ma
Matiyu 19.1-12, Luka 16.18*

¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli menni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mon yi malan a fema. A mon yi e xaran alo a darixa a lige kii naxan yi.

² Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxodin alogo e xa a kejaan feselese, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xemena xa a me a jaxanla ra?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so e yii?” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xemena xa futu kala kedin sebe, a yi a jaxanla bejin.”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin sebexi e xa nen bayo e bojen xodxo. ⁶ Koni a foloni dunuja da waxatini, ‘Ala xemena nun jaxanla da nen,’ ⁷ ‘Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma nen, a yi a maso a jaxanla ra,’ ⁸ e findi fati bende kedenna ra.* Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. ⁹ Nanara, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

¹⁰ E xete banxini waxatin naxan yi, xarandine yi Yesu maxodin na feen ma. ¹¹ A yi a fala e xa, a naxa, “Xemena naxan na a jaxanla bejin, a jaxalan gbete futu, a bata yalunyaan liga lan a jaxalan singen ma.† ¹² A na kii nin, jaxanla naxan na a me a xemena na, a lu xemena gbete xa, na jaxanla bata yalunyaan liga.”

*Yesu yi duba diidine xa
Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17*

¹³ Muxune yi fa diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu to na to, a yi xolo, a yi a fala a xarandine xa, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁵ N xa jondin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mume!” ¹⁶ Na xanbi ra, a yi diidine daxo a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

*Xeme nafulu kanna fe
Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30*

¹⁷ Yesu sigamatona, xemena nde yi a gi Yesu foxo ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?” ¹⁸ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fajina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan. ¹⁹ I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama mujan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.†”

²⁰ Xemena yi a fala, a naxa, “Karamoxo, xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” ²¹ Yesu yi a mato, a yi a xanu,

* **10:8:** Dunuja Folon 1.27 nun 2.24 † **10:11:** A yalunyaan ligaxi bayo a mon futu singen yamarin bun Ala yee ra yi.
† **10:19:** Xarajaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yiigelitone ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n foxo ra.”²² Xemen na me waxatin naxan yi, a boren yi rajaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasoto nafulu kan gbeen nan yi a ra nun.²³ Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han!”

²⁴ Xarandiine yi kabe na falan ma. Koni Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxolo han!”²⁵ Nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangu jagomen so feen na sagilaan yinla ra.”

²⁶ Xarandiine yi kabe kati, e yi e bode maxodin, e naxa, “Nde noe kise nayi?”²⁷ Yesu mon yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi noe na lige koni Ala tan noe nen. Ala noe feen birin lige nen.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.”²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xememane nun a jaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xene, n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra,³⁰ na kanna na joxon keme sotoma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xememane nun jaxalanmane nun ngane nun diine nun xene, besenxonyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisin soto waxati famatoni.³¹ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

*Yesu mon yi a faxa feen fala
Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34*

³² E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalen taani, Yesu yi tixi a xarandiine yee ra. Xarandiine yi kuisan kati! A foxorabirane yi gaxu. Yesu mon yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama ligadeni a ra, a na fala e xa.³³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani. N tan Muxuna Dii Xemen soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamoxo na yi. E n ma kitin bolonna nen, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbetne yii,³⁴ naxanye n magelema, e yi e degen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangu, n mon kelima nen.”

*Yaki nun Yoni e maxandina fe
Matiyu 20.20-28*

³⁵ Na xanbi ra, Sebede a dii xemene Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, “Karamoxo, nxu waxi a xon ma, i xa fena nde liga nxu xa.”³⁶ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma, n xa nanfe liga e xa?”³⁷ E yi a yabi, e naxa, “I na doxo i ya binyeni, tin nxu xa doxoden soto i fema, keden i yiifanna ma,

keden i komenna ma.”³⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E n xandima naxan yi, e mi na kolon. N na n minma toroya igelengenna naxan na, e noe e minje na ra ba hanma e rafuye xoleni alo n nafuma kii naxan yi?”³⁹ E yi a yabi, e naxa, “On, nxu a noe.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma toroya igelengenna naxan na, e fama e mindeni na ra nen yati! N nafuma xoleni kii naxan yi, e fan yi rafu na kiini.⁴⁰ Koni muxun doxo fena n yiifanna ma hanma n komenna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragide muxune ma.”

⁴¹ Xarandii fuun bonne na me waxatin naxan yi, e yi xolo Yaki nun Yoni ma.⁴² Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “E a kolon fa fala naxanye yatexi mangane ra siyane ye, ne noyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan doxo e ra.⁴³ Koni a mi na kiini e tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e ye, fo na xa findi e walikeen na.⁴⁴ Xa naxan yo waxi findi feni e yeeratiin na, fo a xa findi birin ma konyin na.⁴⁵ Amasoto hali n tan Muxuna Dii Xemena, n mi faxi fa fala muxe xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

*Yesu yi danxutoon yeen naba ayi
Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43*

⁴⁶ Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutona nde yi doxi kiraan de xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna neen “Time a dii xemena.”⁴⁷ A to a me a Yesu Nasarati kaan nan danguma, a gbelegbele folo, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!”⁴⁸ Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mon yi lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!”⁴⁹ Yesu yi ti, a naxa, “E a xili.” Nayi, e danxutoon xili, e naxa, “I boren xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.”⁵⁰ A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tungan, a fa Yesu fema.⁵¹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I waxi a xon ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutoon yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, n waxi a xon ma, n xa seen to.”⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” A yi seen to mafuren, a bira Yesu foxo ra kiraan xon ma.

11

*Yesu so fena Yerusalen taani
Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19*

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dexon ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra.² A yi a jungu e ma, a naxa, “E siga banxideen na e yee ra. E na na li tun, e sofalidina nde toma nen xidixi, muxe

munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, ε fa a ra be. ³ Xa muxuna nde ε maxɔdin fa fala, ‘E na ligama nanfera?’ E a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma ε yii nen mafuren.”

⁴ Nanara, e yi siga, e a sofalidin to xidixi kiraan dε banxina nde dε ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi, ⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxɔdin, e naxa, “E sofalidini ito fulunma nanfera?” ⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga. ⁷ E yi fa sofalidin na Yesu fema, e yi e domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi dɔxɔ a fari. ⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xɔn ma, bonne yi jɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn ma a binya feen na. ⁹ Naxanye yi sigama a yεε ra e nun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, ne yi lu sɔnxɔε, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! ¹⁰ En benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xɔnna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalen taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li kɔε bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

*Yesu yi xɔdε binla danga
Matiyu 21.18-19*

¹² Na xɔtɔn bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamɛn yi Yesu suxu. ¹³ A yi xɔdε binla to wulani a dεene jingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a kɔε ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fɔ a dεene amasɔtɔ xɔdɛn bogi waxatin munma yi a li. ¹⁴ Yesu yi a fala xɔdε binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin mε.

*Yesu yi siga Ala Batu Banxini
Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22*

¹⁵ E Yerusalen li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni mɛnni, a ne kedi fɔlɔ. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbɛdɛne. ¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma. ¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’” Koni ε tan bata a findi mupadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne na mε waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa fεrɛn fen fɔlɔ. Bayo e yi gaxuxi a yεε ra nun, amasɔtɔ yamaan birin bata yi kabe a xaranna ma. ¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

*Xɔdε binla fe xaranna
Matiyu 21.20-22*

²⁰ Na xɔtɔn bode subaxani, e yi sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e yi na xɔdε binla to xaraxi han a salenne. ²¹ A fe yi rabira Piyeri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i xɔdε binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E dɛnkɛleya Ala ma. ²³ N xa jɔndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fɔxɔ igeni,’ xa a mi sike a bɔrɛni, a yi dɛnkɛleya, fa fala a falan nakamalima nen, a ligama a xa nen. ²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sɔtɔ feen na, ε na sɔtɔma nen. ²⁵ Awa, ε nɛma Ala maxandε waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluyε ε hakɛne ra. ²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluyε ε yulubine ra.”

*Yesu sɛnben maxɔdinna fe
Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8*

²⁷ Awa, e mɔn yi so Yerusalen taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa a fema. ²⁸ E yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnben mundun yi? Nde i tixi itoe ligan na?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nen. ³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi la Yoni ra?’” ³² Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasɔtɔ, e yi gaxuxi yamaan yεε ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra. ³³ Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

12

*Nakɔ kantanne fe sandana
Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19*

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ² A bogi waxatin to a li, a yi a walikɛna nde rasiga nakɔ kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. ³ Nakɔ kantanne yi na walikɛn suxu, e yi a bɔnbɔ, e yi a raxɛtɛ. E mi sese so a yii. ⁴ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi walikɛ gbɛtɛ rasiga e ma, e yi na fan bɔnbɔ a xunna ma, e

* 11:17: Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11

yi a makonbi. ⁵ A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxesa. Na xanbi ra, a yi ndee gbete ye rasiga, e yi na ndee bɔnbɔ, e yi ndee faxesa. ⁶ A lu a rafan dii xeme keden peen ma. Dɔnxen na, a yi na rasiga, a naxa, 'E yagima nen n ma diin tan yee ra.' ⁷ Koni nakɔ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, 'Nakɔ kanna ke tongon nan ito ra, e fa be, en na a faxesa. Nayi, a ke en yi findi en gbeen na!' ⁸ Awa, e yi a dii xemen suxu, e yi a faxesa, e yi a woli ayi nakɔɔn fari ma.*

⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, "Nakɔ kanna nanfe ligama nayi? A fama nen nayi, a yi na muxune faxesa. A nakɔɔn taxu muxu gbete ye ra. ¹⁰ E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a sebexi denaxan yi fa fala, 'Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin game fisamantenna ra. ¹¹ Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yee ra yi.'†?"

¹² E yi kata Yesu suxu feen na amasoto e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yee ra. Nanara, e keli a fema, e siga.

Mudu fiin maxodinna fe

Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

¹³ E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fema alogo e xa a suxu feni ton a falana fe ra. ¹⁴ E yi fa a fema, e naxa, "Karamoxo, nxu a kolon fa fala jɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi noe i ya miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi e bode xa fo i yamaan xaranma Alaa kiraan ma jɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?"‡

¹⁵ Koni Yesu yi e naffigiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, "E n deen bunbama nanfera? E fa gbeti gbanan keden na, n xa a mato." ¹⁶ E yi fa gbeti gbanan keden na a xon. A yi e maxodin, a naxa, "Nde xili nun a yetagin sawura a ma?" E yi a yabi, e naxa, "Romi Manga Gbeena." ¹⁷ Yesu naxa, "Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii."§ E kabɛ a ma kati!

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40

* **12:8:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **12:11:** Yaburin 118.22-23 ‡ **12:14:** Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nen, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nen naxanye yigbetenxi mudu maxinle xon. § **12:17:** Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. * **12:18:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoo ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **12:19:** Dunuɔa Fɛlon 38.8 nun Sariyane 25.5-10 ‡ **12:26:** Xɔɔyaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16 § **12:27:** niiramane: Ala naxa a Iburahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Iburahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi. Nanara, faxesa muxune kelima sayani. * **12:30:** Sariyane 6.4-5 † **12:31:** Saraxaraline 19.18

¹⁸ Saduse muxuna* ndee yi fa Yesu fema naxanye a falama fa fala a muxune mi ke-lima sayani. E yi a maxodin, ¹⁹ e naxa, "Karamoxo, Musa ito nan sebexi en xa, a naxa, 'Xa xemena nde faxesa, a jaxanla lu, koni dii mi a yii, xemen na ngaxakedenna xa na ke jaxanla tongo, e diin bari faxesa muxun xa.'† ²⁰ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi jaxanla futu, a faxesa, a mi dii lu. ²¹ A xunyɛn yi ke jaxanla tongo, na fan yi faxesa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyɛn saxanden fan na. ²² Na muxu soloferene sese mi dii lu. Dɔnxen na, na jaxanla fan yi faxesa. ²³ Awa, faxesa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na jaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasoto a bata yi doxo muxu solofereni ito birin xon ma nun!"

²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "E bata tantan, amasoto e mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. ²⁵ Bayo faxesa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi jaxalan futuma, jaxanla mi doxon xemen xon ma. ²⁶ Awa, n xa faxesa muxune rakeli feen jɔndin yita e ra. E mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fɔtɔndin yireni, a naxa, 'Iburahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?'‡ ²⁷ Anu, faxesa muxune Ala mi a tan na, koni fo niiramane.§ E tantanna gbo."

Yamari fisamantenna fe

Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28

²⁸ Sariya karamoxona nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin me. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki fajni. Nanara, a yi a maxodin, a naxa, "Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine ye?" ²⁹ Yesu naxa, "Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. 'Isirayila kaane, e tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra. ³⁰ I xa i Marigina Ala xanu i bɔɔɔn birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i senben birin na.*' ³¹ A firinden nan ito ra. 'I adamadi bodon xanu alo i yetena.'† Yamari gbete mi na naxan gbo itoo firinna xa."

³² Sariya karamoxon yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamoxo, na lanxi. I bata jondin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbete yo mi na fo a tan. ³³ I na Ala xanu i boren birin na e nun i xaxinla birin e nun i senben birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.” ³⁴ Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxodinje fe gbete ma.

Yesu yi maxodinna ti

Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44

³⁵ Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxodinna ti, a naxa, “Sariya karamoxone a falama nanfera fa fala Dawudaa bansonna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ³⁶ Dawuda yeten bata a fala, fata Alaa Nii Sarijanxin na, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Doxo n yiifanna ma

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” †

³⁷ Dawuda yetena a xili nen, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bansonna ra di nayi?” §

Yama gbeen yi Yesu xuiin name sewani.

Yesu yi Sariya karamoxone nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47

³⁸ A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, “E a liga e yeren ma sariya karamoxone fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeen ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e xontan loxo tidene yi. ³⁹ Muxu gbee doxodene rafan e ma salide banxine yi, e nun doxode fajine donse donna malanne yi. ⁴⁰ E kana gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nen na feene ma han a radangu ayi!”

Kana gilena kisena

Luka 21.1-4

⁴¹ Yesu yi doxo Ala Batu Banxin gbeti maraden yetagi yamaan yi darixi Ala kiseene se denaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbetin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbeti gbeen sa. ⁴² Koni, kana gile yiigeliton fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa. ⁴³ Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, fa fala kana gile yiigelitoni ito naxan saxi gbeti maradeni,

na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴⁴ Amasoto bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde nan na, koni kana gilene ito, hali yiigeliton to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

13

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, i yeen ti gemε fajine nun banxi fajine ra!”

² Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gemeni ito kedenna mi luyε a bode fari. E birin naxuyama ayi.”

Tɔɔn nun besenxonyana a fe

Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19

³ Yesu yi doxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fema e danna a maxodinden. ⁴ E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga e yeren ma alogo muxε nama ε mayenden. ⁶ Muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden. ⁷ E na yenge feene mε e nun yengena ndee xinla, ε nama gaxu. A fεre mi na fo na fe sifane xa liga nen. Koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁸ Siya kedenna siyaan bonna yengema nen, yamana keden yi yamanan bonna yenge. Bɔxon xuruxurunna nen yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na feene birin ligama nen alo jaxanla dii barin kui xole singena.”

⁹ “E a liga e yeren ma, amasoto muxune ε suxuma nen, e siga ε ra kiti sadeni. * E ε bulan salide banxine yi. E tima nen yamana kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, ε yi n ma fe sereyaan ba e xa. ¹⁰ A fεre mi na fo n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen. ¹¹ E na ε suxu waxatin naxan yi, e siga ε ra kiti sadeni, ε naxan falama, ε nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so ε yii na waxatini, ε na fala. Amasoto ε tan xa mi falan tima fo Alaa Nii Sarijanxina. ¹² Muxuna a ngaxakedenna yanfama nen, a yi a faxa. Fafane na joxonna ligama nen e diine ra. Diine murute ma nen e soto muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma. ¹³ Muxun birin ε rajaxuma nen n tan ma fe ra. Koni muxun

† 12:36: Yaburin 110.1 § 12:37: Na waxatini karamoxone yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bansonna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yee ra yi. * 13:9: ε suxuma nen: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

naxan dijama han a rajanna, na kisima nen.”

Se Haramuxina

Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24

¹⁴ “E na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa denaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon! ¹⁵ Muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁶ Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a domain tongodeni. ¹⁷ Gbalo gbeen fudi kanne yee ra na laxonni e nun diin ngane! ¹⁸ E Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini! ¹⁹ Amasoto na loxone toron joxon munma liga singen xabu Ala dunuja da waxatin naxan yi han iki. A joxon fan mi fa ligama sonon! ²⁰ Xa Marigin mi yi nde ba na loxone ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yebaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala e xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa menni,’ e nama la ne ra. ²² Amasoto muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nen, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yebaxine mayenden, xa na lanje. ²³ Koni, e xa a liga e yeren ma! N bata feene birin fala e xa benun e waxatin xa a li.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28

²⁴ “Na loxone yi, na toto loxone na dangu, ‘sogeni dimima nen, kiken mi fa degema. ²⁵ Sarene kelima nen kore, e yolon. Kore xonna senbene yimaxama nen.’ ²⁶ N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni kundani senbe gbeen nun binyeni. ²⁷ N yi n ma malekane rasiga baxon tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yebaxine malan keli dunuja danna bonna ma sa doxo bonna ra.”

Xode binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33

²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili soto xode binla fe ma. A yiine na mapingi, a deene yi mini folo, e a kolonma nen nayi fa fala jemmen bata maso. ²⁹ A na kiini, e na feni itoe to lige waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so deen yeteen li. ³⁰ N xa jondin fala e xa, to muxune mi dangue mume fo na feene birin liga. ³¹ Kore xonna nun boxo xonna danguma nen. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

*

14:1: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faha koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui. † **14:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xoroyaan 12.15 kui.

Muxu yo mi na waxatin kolon

Matiyu 24.36-44

³² “Muxu yo mi na loxon nun waxati saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Muxuna Dii Xemena, fo Fafe Ala keden peena. ³³ E a liga e yeren ma, e yi lu e yee ra yi amasoto e mi na waxatin kolon. ³⁴ A ligama nen alo xemen naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a senben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi. ³⁵ Awa, e lu e yee ra yi amasoto e mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jinbanna na a ra ba hanma koe tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xotonni. ³⁶ Xa a fa sinma, a nama e li xixonli! ³⁷ Awa, n naxan falama e xa, n na a falama muxune birin nan xa. E lu e yee ra yi!”

14

Mangane yi yanfani ton Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ A bata yi lu nun soge firin benun Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* nun Buru Tetaren Sanla† xa a li. Saraxarali kungitigine nun sariya karamoxone yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faza. ² E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sonxo sonxo.”

Latikononna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8

³ Yesu yi Simon dogonfontona banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a degema, jaxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasiita gemen muranna suxi a yii latikononna sare xode xen yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bo Yesu xun ma a latikononna sa a xunni. ⁴ Muxuna ndee yi na yi, ne yi xolo, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikononni ito yikalaxi nanfera? ⁵ A yi sare nen dangu walikeen je e keden saranna ra, na gbetin yi so yiigelitone yii.” E yi jaxanla mafala kati!

⁶ Koni Yesu yi a fala, a naxa, “E fata a ma, e a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa. ⁷ Amasoto yiigelitone e fema waxatin birin, e fe fajin nabe e xa nen, xa e wa, koni n tan mi luma e fema waxatin birin yi. ⁸ A naxan nabe, a bata na liga. A bata latikononna sa n fatin ma, a yi a yiton n maluxun laxonna fe ra benun na waxatin xa a li. ⁹ N xa jondin fala e xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuja yire yo yi, jaxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nen, yamaan yi e miri a ma.”

*Yudasi yi Yesu yanfa**Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6*

¹⁰ Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fema Yesu so feen na e yii. ¹¹ E yi e tuli mati a ra sewani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi ferēn fen fōlō, a xa Yesu so e yii.

*Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla fe**Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14, 21-23,**Yoni 13.21-30*

¹² Buru Tetaren Sanla lōxō singena, yexēe diin faxama lōxon naxan yi Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxōdin, e naxa, “I waxi a xōn ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla donseen nafala i xa minēn yi?” ¹³ Awa, Yesu yi a pungu muxu firin ma e ye, a yi e rasiga, a naxa, “E siga taani, e xemēna nde toma nēn ige fējēn dōxi a xun ma, e bira a fōxō ra. ¹⁴ A na so dēnaxan yi, e a fala mēna banxi kannna xa, e naxa, ‘Karamōxō naxa, a xōjē yigiyaden minēn e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla donse donna tiin dēnaxan yi?’ ¹⁵ Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama e ra nēn kore banxin kōe ra, a yitonxi ki faji, e xa donseen nafala en xa mēnni.” ¹⁶ Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla donseen nafala.

¹⁷ Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa. ¹⁸ E yi e dēgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jōndin fala e xa, e tan naxanye e dēgema n fema, e tan nde keden n yanfama nēn.” ¹⁹ Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxōdin fōlō keden keden yeēn ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?” ²⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui yati! ²¹ N tan Muxuna Dii Xēmēn faxama nēn alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kannna yeē ra naxan n tan Muxuna Dii Xēmēn soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumē!”

*Marigina ximēna fe**Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20, Kōrenti Kaane Singena 11.23-25*

²² E yi e dēgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati bēndēn nan ito ra.”

²³ Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra. ²⁴ Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xōn. A minima muxu wuyaxi nan xa. ²⁵ N xa jōndin fala e

xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han n mōn yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶ Na xanbi ra, e bētin ba,[†] e siga Oliwi Geyaan fari.

*Piyeri yi a mē Yesu ra**Matiyu 26.31-35, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38*

²⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mēma n na nēn, amasōto a sēbēxi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nēn, yexēene birin yi xuya ayi.’[§] ²⁸ Koni n na keli sayani, n sigama nēn e yeē ra Galile yamanani.” ²⁹ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mē i ra, n tan mi na lige!” ³⁰ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jōndin fala i xa. To kōēēn na, benun dontonna xa wuga sanjā ma firin, i yetēna a falama nēn dōxōra ma saxan a i mi n kolon.” ³¹ Piyeri yi a yabi a sōbēēn na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mume, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

*Yesu yi Ala maxandi nakōni**Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46*

³² E yi siga yirena nde yi naxan xili Getese-mani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dōxō be, n tan xa sa Ala maxandi.” ³³ Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bōjēn yi raforo, a yi sunu. ³⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “N bōjēn nafōrōxi han n faxa. E lu be, e lu e yeē ra yi.”

³⁵ A yi a masiga ndedi, a yi bira bōxōni, a yi Ala maxandi alogo a xa nō na tōrō waxatin makuyē a ra. ³⁶ A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nōē feen birin lige nēn. Tōrōya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fō i tan sagona.” ³⁷ Na xanbi ra, a mōn yi xete, a yi a xarandiine li xixōnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simōn, i xiin nēn ba, i mi nōxi luyē i yeē ra yi hali waxatidi?” ³⁸ E lu e yeē ra yi, e yi Ala maxandi alogo e nama bira tantanni. E niin waxōn feen fan koni e fati bēndēn sēnbēn mi na.”

³⁹ A mōn yi siga, a sa Ala maxandi, a mōn yi xete na falane ma. ⁴⁰ A mōn yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixōnla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin naxan na. ⁴¹ A mōn yi xete a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “E mōn xima ba? E mōn e matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xēmēn bata so hake kanne sēnbēn bun ma iki. ⁴² E keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

*Yesu suxu fēna**Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12*

[†] **14:26:** E namunna nan yi a ra e xa bētin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui. [§] **14:27:** Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxa, a xarandiine birin xuyama ayi nēn.

⁴³ A mɔn yi fala tiini, Yudasi, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne nun gbengbetenne e yii. ⁴⁴ Naxan yi a yanfama, na bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵ Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ!” A yi a sunbu. ⁴⁶ Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu! ⁴⁷ Muxun naxanye yi tixi na dexon, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁴⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne e yii alo mafu tiin nan yi n na nun. ⁴⁹ N yi e fema lɔxɔ yo lɔxɔ, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, e mi n suxu. Koni a fere mi na fɔ Kitabuna falan xa kamali.”

⁵⁰ Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabejin, e yi e gi. ⁵¹ Banxulanna nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra, a bitinganna nan tun yi mafilinfilinxi a ma. E yi a suxu, ⁵² koni a yi a dugin lu e yii, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 19-24

⁵³ E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne yi e malan na. ⁵⁴ Piyeri yi bira a fɔxɔ ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A dɔxɔ kantan muxune fema tɛɛn xɔn e maxaradeni. ⁵⁵ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese sɔtɔ. ⁵⁶ Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

⁵⁷ Muxuna ndee mɔn yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa, ⁵⁸ “Nxu a xuiin mɛxi nɛn a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nɛn adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbɛtɛ ti soge saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiyɛ.’ ” ⁵⁹ Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

⁶⁰ Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yetagi, a Yesu maxɔdin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xɔn ba?” ⁶¹ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?” ⁶² Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, e birin n tan Muxuna Dii Xɛmɛn toma nɛn dɔxi Ala Senbemaan yiifanna ma. E yi n famatɔɔn to kundani keli kore.” ⁶³ Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bɔ, a naxa, “En mako mi

fa sereya yo ma sɔnɔn! ⁶⁴ E bata a xuiin mɛ a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nɛn a xa faxa. ⁶⁵ Ndee yi e dɛgen namini fɔlɔ Yesu ma. E yi a yeɛn maxidi, e yi a bɔnbɔ, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyeri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walikɛ jaxanla nde yi fa. ⁶⁷ A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki fajɛ, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasarɛti kaan fɔxɔ ra.” ⁶⁸ Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi,” a siga tanden so dɛɛn na. Nayi, dontonna yi wuga. ⁶⁹ Walikɛ jaxanla to a to mɛnni, muxun naxanye yi tixi na, a mɔn yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.” ⁷⁰ A mɔn yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mɔn yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasɔtɔ Galile kaan nan i tan fan na.” ⁷¹ Nayi, Piyeri yi a kolɔ dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xɛmɛni ito kolon e naxan ma.”

⁷² Na waxatin yeteni dontonna mɔn yi wuga a firindeni, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanya ma firin, i a falama nɛn dɔxɔja ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga fɔlɔ.

15

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka 23.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fema. ² Pilati yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra. ⁴ Nanara, Pilati mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra.” ⁵ Yesu mi tin fala yo tiyɛ. Pilati yi kabɛ na ma kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

⁶ E yi darixi nɛn kasorasa keden bejinɛɛ sali lɔxɔni, yamaan na naxan ma fe fala. ⁷ Na waxatini xɛmɛna nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutɛxin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti. ⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa. ⁹ Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa Yahudiyane

* 14:43: Silanfanna: Sofane yengeso dɛgɛmana.

mangan bejin ε xa?" ¹⁰ Amasotε a yi a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xoxolɔnyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan bejin. ¹² Pilati mɔn yi falan ti Yumaan xa, a naxa, "E naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a ra?" ¹³ E yi sɔnXɔ, e naxa, "A gbangban wudin ma!" ¹⁴ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, "A fe ɔaxin mundun ligaxi?" Koni e sɔnXɔn yi siga gbɔe ayi, e naxa, "A gbangban!" ¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan. ¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma, * e wudi yii ɔali kanne denbe kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna. ¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, "I xɔnye, Yahudiyane mangana!" ¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bɔnbe a xunna ma, e yi e degen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni. ²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

Eyi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xemena nde ra naxan yi xili Siman Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xeen ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. ²² E yi siga Yesu ra han na yireni denaxan xili Gol-gogota, naxan bunna neen, "xun xori yirena." ²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba torɔyaan na, koni a mi tin a rasuxe. ²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ²⁵ E yi a gbangban wudin ma soge raxenxen waxatini. ²⁶ E yi a kansun kedin sebe fa fala "Yahudiyane Mangan nan ito ra." ²⁷ E yi muɔade firin gbangban wudine ma Yesu fema, keden a yuifanna ma, keden a kɔmenna ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, "A yate nen alo fe ɔaxi rabane." ²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maza, e naxa, "Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soge saxan bun ma, ³⁰ awa, iki, godo i keli wudin kɔe ra, i yi i yete rakisi!" ³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, "A bata bonne rakisi, koni a mi nɔe a yete rakise!

³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to godε iki keli wudin ma alogo nxu xa denkeleya a ma!"

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fema, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatin yi maso. ³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuiin lengben, a naxa, "Eli, Eli, lama sabakitani?" Na bunna neen fa fala, "N ma Ala, n ma Ala, i n nabejinxi nanfera?"†

³⁵ Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin me, e naxa, "E tuli mati, a Nabi Eli xilima!" ³⁶ E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giye, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu deen ma, a naxa, "A mame, nxu xa a to xa Nabi Eli a ragode keli wudin kɔe ra!"

³⁷ Yesu yi a xuiini te fangan na, a faxa.

³⁸ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, folo a xunna ma han a labena. ³⁹ Sofa Kuntigin naxan yi tixi wudin yetagi nun, na yi Yesu xuiin me, a yi a faxa kiin to, a naxa, "Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!"

⁴⁰ Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome. ⁴¹ Ne nan yi biraxi a foxo ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbete ye fan yi na naxanye fan fa a foxo ra Yerusalem taani.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁴² Ninbanna bata yi a li. Yuma lɔxon nan yi a ra Mataba Lɔxon nan yi na xɔton bode. ⁴³ Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan fan yi Alaa mangayaan mamema, na yi susu sigε Pilati fema a maxɔdindeni Yesu binbina fe ma. ⁴⁴ Pilati na me waxatin naxan yi fa fala a Yesu bata faxa, a yi tere na falan na. A sofa kuntigin xili, a yi a maxɔdin xa Yesu bata faxa. ⁴⁵ Pilati to sofa kuntigina falan me, a yi yamarin fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁴⁶ Yusufu yi kasangenna sara, a yi a binbin nagodo, a yi a kasangen, a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a gεme gbeen makutukutu gaburun de ra. ⁴⁷ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna, Yose nga, ne yi a matoma e Yesu sa denaxan yi.

* 15:17: Doma mamiloxin findixi mangane domaan na. E fa a mangayaan nan magelema. † 15:34: Yaburi 22.2

16

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-8, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Lɔxɔn to dangu, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikɔnɔnna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma. ² Xatin xɔtɔnni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu dɛɛn na, ³ e yi e bode maxɔdin, e naxa, “Nde gɛmɛn makutukutuma, a yi a ba gaburun dɛ ra en xa?” ⁴ E fa e yɛɛn nakeɛ, e yi a to a gɛmɛn bata yi makutukutu, a ba gaburun dɛ ra. Na gɛmɛn yi gbo han! ⁵ E yi so gaburun kui, e banxulan doma fixe kanna nde to dɔxi yiifanna ma, e gaxu kati!

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu, ɛ Yesu Nasareti kaan nan fenma naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin. ⁷ Koni ɛ siga, ɛ sa a fala a xarandiine nun Piyɛri xa, ɛ naxa, ‘A sa ɛ lima Galile yamanani, ɛ sa a toma nɛn na yi, alo a fala ɛ xa kii naxan yi.’ ” ⁸ E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasɔtɔ e yi gaxuxi han!

Yesu yi mini kenɛnni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Yoni 20.11-18

⁹ Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kenɛnni, a jinan soloferen kedi naxan fɔxɔ ra. ¹⁰ Mariyama yi sa na xibarun nali Yesu fɔxɔrabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jnan feen na. ¹¹ Awa, e to a mɛ a Yesu niin mɔn bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi a yetɛ yita a xarandii firin na

Luka 24.13-35

¹² Na xanbi ra, Yesu yi a yetɛ yita e tan muxu firinna nde ra kii gbɛtɛ yi kiraan xɔn ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi. ¹³ E yi xɛtɛ, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xɛ

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kɛwanle 1.6-8

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi mini kenɛnni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e degema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e denkeleyatareyaan nun e bɔjɛ xɔdɛxɛyana fe ma amasɔtɔ naxanye a to a niini, e mi la ne ra. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga dunuɲa yiren birin yi, ɛ n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa. ¹⁶ Naxan na denkeleya, a rafu igeni, na kisima nɛn. Xa naxan mi denkeleya, na yalagima nɛn. ¹⁷ Naxanye na denkeleya, e taxamasenni itoe ligama nɛn n xinli: E jinanne kedima nɛn, e yi xui gbɛtɛ nɛnɛne fala, ¹⁸ e yi saɲine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi liga

e ra. E yiin sama nɛn furetɔne ma, e yi e rakɛndɛya.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kɛwanle 1.9-11

¹⁹ Marigi Yesu yelin falan tiye e xa waxatin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dɔxɔ Ala yiifanna ma. ²⁰ E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Marigin yi walima e xɔn, a yi a falan sɛnbɛ so taxamasenne ra.

Luka Luka Yesu a Fe Xibaru Faɓin Naxan Seɓe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane seɓe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito seɓexi nɛn fɔ jɛɛ tonge saxan e nun suulun jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɗa yi gidini. A denkeleya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki faɓi. A siga nɛn Yesu a xarandiine fema Yerusalɛn taani, a yi Yesu a fe birin fɛsefese alogo a xa dentɛge kamalixin sa dunuɗa muxune birin xa. A seɓexi muxuna nde nan ma naxan xili, “Teyoflii.” A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna nɛn fa fala “Ala Xanu Muxuna.” Han to, a mɔn seɓexi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nɛn a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yɛbaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen seɓexi Luka 1.34-35 kui. Ala mi findɛ diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nɛn alo a dunuɗa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɗa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɗa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xɔyin Teyoflii.*

Muxu wuyaxi bata seɓenla ti lan feene ma naxanye liga nɔu yɛɛ xɔri. ² E feene yɛbaxi nɛn alo sereya kɛndene a fala e xa kii naxan yi, xabu a folɔni, naxanye Alaa falan nalima. ³ Awa, n xɔyin Teyoflii, n bata feni itoo xaran, n yi e fɛsefese ki faɓi xabu a folɔni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a seɓe ki faɓi, n yi a rasiga i ma.” ⁴ N ni ito ligaxi nɛn alogo i xa na feene birin jɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralinalina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A jaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin. ⁶ E firinna birin yi tinxin Ala yɛɛ ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi. ⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa, ⁹ e yi a sugandi masɛnsenna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni. ¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini, ¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kɛnɛni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma. ¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. ¹³ Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu! Ala bata i xuiin mɛ, i ya jaxanla, Elisabeti dii xɛmɛn sɔtɔma nɛn i xa, i yi a xili sa Yoni. ¹⁴ I sewama nɛn, muxu wuyaxi fan yi sewa a bari feen na. ¹⁵ Amasɔtɔ a findima nɛn muxu gbeen na Marigin yetagi. A nama manpaan min, a nama dɔlɔ ma se yo min. A lugoma nɛn Alaa Nii Sarijanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi. ¹⁶ A fama nɛn Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma. ¹⁷ A sigama Marigina xɛrayaan na nɛn senbeni alo Nabi Eli† a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bɔjɛn nafindi e diine ma. A yi muxu murutɛxine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki faɓi.”

¹⁸ Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala jɔndi nan ito ra? N tan bata fori, n ma jaxanla fan bata fori.”

¹⁹ Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yetagi. A tan nan n xɛxi i ma feni ito Xibaru Faɓin nalideni i ma. ²⁰ Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nɛn bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

²¹ Na waxatini, yamaan yi Sakari mamɛma. E yi kɔntɔflii bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini. ²² Koni a to mini, a mi nɔ falan tiye e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi nɔɛ falan tiye.

²³ A wali lɔxɔne jaxanina Ala xa, Sakari yi xɛtɛ a konni. ²⁴ Na dangu xanbini, a jaxanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni. ²⁵ A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

* **1:1:** Teyoflii: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” † **1:17:** A mato Malaki 3:23-24 kui.

Yesu bari feen yi fala

²⁶ Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasareti.” ²⁷ A falan ti sungutun nasalɔnxin xa, xemena nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nasalɔnxin yi xili nɛn Mariyama. ²⁸ Malekan yi fa a fema, a naxa, “Sɛwani i xa Ala fe fajin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i xɔn!”

²⁹ Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a xɔntɔnna bunna ma. ³⁰ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasɔtɔ Ala bata maragidi fajin fi i ma. ³¹ I fudikanma nɛn, i dii xɛmɛn sɔtɔ, i yi a xili sa Yesu.” ³² A binyen sɔtɔma nɛn, a xili bama nɛn a Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmena. Marigina Ala a findima nɛn mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi. ³³ A findima nɛn Yaxuba bɔnsɔnna mangan na habadan. A mangayaan mi janɲe mumel!”

³⁴ Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasalɔnxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

³⁵ Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma nɛn i ma, Kore Xɔnna Ala sɛnbɛn godoma nɛn i xun ma. Nanara, na dii sarijanxin xili bama nɛn a Alaa Dii Xɛmena. ³⁶ I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuiin kike senninden na ra iki. ³⁷ Amasɔtɔ Ala nɛ feen birin ligɛ nɛn.”

³⁸ Mariyama naxa, “Marigina walikɛɛn nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fema.

Mariyama yi siga Elisabeti fema

³⁹ Na xanbi ra, Mariyama yi a yiton mafuren, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi dɛnaxan yi. ⁴⁰ A siga Sakari konni Elisabeti xɔntɔndeni. ⁴¹ Elisabeti Mariyama xɔntɔn ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ⁴² A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na jaxanle tagi! I diin naxan fan sɔtɔma, baraka diin nan na ra! ⁴³ N binyen sifani ito sɔtaxi di, n kannu nga xa fa n konni? ⁴⁴ Amasɔtɔ, n na i xɔntɔn ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sɛwani. ⁴⁵ Sɛwani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima nɛn.”

Mariyamaa betina

⁴⁶ Mariyama naxa, “N Marigin tantunma n bɔɲɛni. ⁴⁷ N sɛwaxi n bɔɲɛni n nakisimana Alaa fe ra. ⁴⁸ Amasɔtɔ a bata a xaxili lu

n tan a walikɛ magodoxin xɔn ma. Nanara, fɔlɔ iki ma han habadan, muxun birin a falama nɛn a baraka diin nan n tan na.

⁴⁹ Amasɔtɔ Ala sɛnbɛmaan bata fe gbeen liga n xa.

A xinla sarijan.

⁵⁰ A kininkinin a yɛɛragaxu muxune ma han mayixɛtɛ mayixɛtɛne.

⁵¹ Ala bata a yiini bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e fe yitɔnxine.

⁵² Ala bata manga sɛnbɛ kanne ba e manga gbɛdene yi.

Naxanye e yɛtɛ magodoxi, a yi ne yite.

⁵³ A kamɛtɔne ralugo fe fajin na.

A nafulu kanne yii seene jan.

⁵⁴ Ala layirin naxan xidi en benbane xa, a mi jinanxi na ma.

⁵⁵ A yi a xaxili lu a hinanna xɔn ma Iburahima xa e nun a bɔnsɔnna birin han habadan!”

⁵⁶ Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti fema. Na xanbi ra, a yi xɛtɛ a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

⁵⁷ Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii xɛmɛn sɔtɔ. ⁵⁸ A dɔxɔ bodene nun a xabilan muxune yi a mɛ a Marigin bata kininkinin a ma, e yi sɛwa e bode xɔn ma.

⁵⁹ Diin barin lɔxɔ xunna, e fa a ra a banxulandeni, e yi a xili sama nɛn Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi. ⁶⁰ Koni a nga naxa, “En-ɛn de! A xili sama nɛn Yoni.”

⁶¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i bɔnsɔnni naxan xili na kiini.” ⁶² Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e yi a maxɔdin diin xinla ma.

⁶³ Sakari yi walaxan tongo, a yi a sɛbe, a naxa, “A xili nɛn Yoni.” E birin yi kabɛ kati!

⁶⁴ Na waxatin yeteni, Sakari yi nɔ falan tiye, a Ala tantun fɔlɔ. ⁶⁵ A dɔxɔ bodene yi gaxu kati! Muxune yi na feene falama Yudaya yamanan birin yi. ⁶⁶ Naxan birin a mɛ, ne yi e miri, e maxɔdinna ti, e naxa, “Diini ito sa ligama di?” Amasɔtɔ e bata yi a yigbɛ kati, a Marigin sɛnbɛna a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

⁶⁷ Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na, a yi waliyiya falane ti, a naxa,

⁶⁸ En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!

Amasɔtɔ a bata fa, a yi a yamaan mali, a yi e xɔɔya.

⁶⁹ A bata Marakisi Tiin sɛnbɛmaan namini a walikɛɛn Dawuda bɔnsɔnni,

⁷⁰ alo a fala a nabi sarijanxine xɔn ma kii naxan yi xabu waxati danguxine.

† 1:31: Yesu xinla bunna nɛn, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

71 A layirin xidi

a a en xunbama nen en yaxune yii,
e nun naxanye birin en najaxuxi.

72 A yi kininkinin en benbane ma,
a yi a xaxili lu a layiri sarijanxin xon ma,

73 alo a kolɔ en benba Ibrahima xa kii
naxan yi.

74 A yi en xunba en yaxune ma.

A tin, en yi a batu boɲe xunbenli.

75 A yi en findi a muxu sarijanxine
nun tinxin muxune ra a yeɛ ra yi en siin
birin yi.

76 N ma diina, e i xilima nen

a Kore Xonna Alaa nabina.

I sigama nen Marigin yeɛ ra.

I kirani tan a xa.

77 I yi kisi feen yita a yamaan na,

e yulubine yi xafari

78 a kininkinin gbeen barakani.

A tan nan a ligama en lu kenenni

alo sogen tematona.

79 A yi muxune makeɛnen

naxanye daxi dimini sayaan yeɛ ra.

A yi boɲe xunbenla kiraan yita en na.

80 Awa, diin yi gboma, a yi senben sotoma
e nun xaxinla. A yi lu wulani han a mini
waxatin yi a li kenenni Isirayila muxune xa.

2

Yesu yi bari

Matiyu 1.18-25

1 Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu
yi yamarin fi a yamanan muxune birin
xinla xa seɛe. 2 Kiriniyusi yi yamana
kanyani Siriya yamanani waxatin naxan yi,
a seɛe folon nan yi na ra. 3 Awa, muxune
birin yi siga e taane yi e xinle seɛedeni.

4 Yusufu fan yi keli Galile Nasareti taani,
a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili
Betelemi, Manga Dawuda sotɔxi denaxan
yi. Yusufu yi siga na, amasotɔ Dawuda
bonsonna nan yi a tan fan na, 5 a siga a xili
seɛedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi
a xon najaxalandiyani. A fudi kanna nan yi
a ra. 6 E yi Betelemi yi waxatin naxan yi,
Mariyama dii bari waxatin yi a li. 7 A yi a
dii xeme singen sotɔ. A yi a mafilin dugini,
a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani
amasotɔ e mi yigiya sotɔ xɔɲe yigiyadeni.

Yeɛɛɛ kantanne nun malekane fe

8 Yeɛɛɛ kantanna ndee yi na yamanani
naxanye yi xima burunna ra, e yi e yeɛɛɛne
kantanna koɛɛn na. 9 Marigina malekan yi
mini kenenni e xa, Marigina noɔon yi godo
e xun ma. E gaxu kati! 10 Koni malekan yi
a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu amasotɔ
n faxi fena nde Xibaru Faɲin nan nalideyi

e ma, naxan findima seɛwa gbeen na ya-
maan birin xa. 11 Marakisi Tiin bata sotɔ
e xa to koɛɛn na Dawuda gbee taani. Alaa
Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a
ra! 12 Taxamasenna ni ito ra e xa, e diidin
lima saxi nen xuruseene balon sa seen kui
kulani, a mafilinxi dugini.”

13 Na waxatin yeteni maleka ganla yi keli
kore, e fa malekan boden fema, e yi Ala
tantun, e naxa,

14 “Binyen xa fi Ala ma kore xonna ma
pon! Muxun naxanye bata Ala kenɛn, ne xa
boɲe xunbenla sotɔ dunuɲa yi.”

15 Malekane keli e fema waxatin naxan yi,
e xete ariyanna yi, yeɛɛɛ kantanne yi a fala
e bode xa, e naxa, “En siga Betelemi yi, en
sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan
falaxi en xa.”

16 Nanara, e siga mafuren, e sa Mariyama
nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene
balon sa seen kui kulani. 17 Yeɛɛɛ kantanne
to diidin to, malekan falan naxan ti e xa
diidina fe yi, e yi na birin yeɛba. 18 Muxun
naxanye birin e xuiin me, ne yi kabe xuruse
kantanne falan ma. 19 Mariyama yi feni itoe
birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne
ma kati! 20 Yeɛɛɛ kantanne yi xete, e Ala
tantunna, e a binya na feen na e naxan toxi
alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

21 Loɔɔ xun keden danguxina, diidin
banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu
alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa
bari.

E Yesu taxu Ala ra

22 E marasariyanna waxatin to nan alo
Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii
bari feen ma,* Yusufu nun Mariyama yi
siga diidin na Yerusalen taani, e sa a taxu
Marigin na. 23 A seɛexi Marigina Sariya
Kitabuni, a naxa, “Dii xeme singen birin xa
rasariyan Marigin xa.”† 24 E yi saraxan
ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi
kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma
kolokonde dii firin.”‡

25 Muxuna nde yi Yerusalen taani nun,
a xili Simeyon. Tinxin muxu toɔɔndiyaxin
nan yi a ra. A yi Ala mamema Isirayila mali
feen na. Alaa Nii Sarijanxin yi a yi. 26 A bata
yi a kolon Alaa Nii Sarijanxin xon ma fa fala
a mi faxe fo a Marigina Muxu Sugandixin
to. 27 Alaa Nii Sarijanxin yi Simeyon nasiga
Ala Batu Banxini. Yesu sotɔ muxune yi fa a
ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya
Kitabuna a fala kii naxan yi. 28 Simeyon yi
Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan
bira Ala xa, a naxa, 29 “Marigina, i bata i ya
layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikeɛn xa

* 2:22: Na feen seɛexi Saraxaraline 12.1-4 kui.

† 2:23: A mato Xoɔɔyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatene

18.15-16 kui. ‡ 2:24: A mato Saraxaraline 12.8 kui.

sig a bəɲe xunbenli ³⁰ amasəto n bata i ya kisi feen to, ³¹ i naxan yitənxɪ yamane birin ye ra. ³² A tan nan findima kənenna ra siyane xa, a findima nən Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

³³ Simeyən falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabɛ na ra. ³⁴ Simeyən yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yɛba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nən taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nən, ³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kənenni. Təɾəna i bəɲen səxənna nən alo degema xənɲəna.”

³⁶ Nabi ɲaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuweli a dii tɛmɛna. A yi kelixi Aseri bənsənna nin. ɲaxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi ɲɛɛ solofere ti futuni nun, ³⁷ a ɲɛɛ tonge solomasɛɛ e nun ɲɛɛ naanin ti kəpa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kəɛɛn nun yanyin na, a yi Ala maxande, a sunna suxu. ³⁸ Na waxatin yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalen taan xunba waxatin mamɛma.

Xɛtɛ feen Nasarɛti yi

³⁹ Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xɛtɛ Galile yamanani e taani Nasarɛti. ⁴⁰ Diidin yi gboma, a sɛnbɛn sətə, a fe kolonna yi defe. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii ɲərəna Ala Batu Banxini

⁴¹ Yesu sətə muxune yi sigama Yerusalen taani ɲɛɛ yo ɲɛɛ Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanli. ⁴² Yesu sətən ɲɛɛ fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi. ⁴³ Sanla ɲan waxatin naxan yi, e xɛtɛ e konni. Yesu yi lu Yerusalen taani, koni a sətə muxune mi yi a kolon. ⁴⁴ E yi e miri, a a yi yamaan ye, e ferɲen sigan tiye. Na xanbi ra, e Yesu fen folə e ngaxakedenne nun e xoyine tagi. ⁴⁵ Koni e mi a to. Nanara, e xɛtɛ a fendeni Yerusalen taani. ⁴⁶ A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dəxi Yahudiya karaməxone tagi, a tuli matixi e ra, a e maxədinna. ⁴⁷ Naxan birin a xuiin mɛ, ne yi kabɛ a xaxilimayaan yabine ma. ⁴⁸ A sətə muxune a to waxatin naxan yi, e kabɛ. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitege i fendeni katil!”

⁴⁹ A yi e yabi, a naxa, “E n fenma nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nən n xa lu n Fafe a banxini?” ⁵⁰ Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

⁵¹ Nanara, Yesu yi sig a fəxə ra Nasarɛti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. ⁵² Yesu yi xungbo, a xaxili sətə, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Yoni 1.19-

28

¹ Pənsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan ɲɛɛ fu nun suulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenne, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanan xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na. ² Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xɛmɛn Yoni xa na waxatin nin wulani. ³ Yoni yi sigama Yurudɛn baan de kawandin badeni, a naxa, “E xun xanbi so e yulubine yi, e rafu igeni, e yulubine xafarima nən.” ⁴ Nabi Esayi a sebe nən a Kitabun kui, a naxa,

“Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani tən Marigin ye ra, e kirane matinxin a xa!

⁵ E folone birin naxutu, e geyane nun yire matexine birin wuru. Kira yidəxine birin yi tinxin. Kira ɲaxine birin yi malaxun.

⁶ Adamadiine birin kisi feen toma nən fata Ala ra!”

⁷ Yamaan yi fa Yoni fema, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan saɲi bənsəne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xələn bun ma?

⁸ E kəwanle xa a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. E nama e miri fa fala, e benban nan Iburahima ra. N xa a fala e xa, Ala nɔɛ gemeni itoe maxɛtɛ nən, a e findi Iburahima bənsəne ra! ⁹ Bunbin bata yitən wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi faɲin tima, na sege ma nən, a woli tɛni.”

¹⁰ Yamaan yi a maxədin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbɛtɛ ma se mi naxan yi, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

¹² Mudu maxinla ndee yi fa aloge e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxədin, e naxa, “Karaməxə, nxu tan nanfe ligama?”

¹³ A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

¹⁴ Sofana ndee fan yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

§ 2:41: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nxa Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla yuxa e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəɾəyaan 12.1-13 kui. * 3:6: Esayi 40.3-5

A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so e saranni.”

¹⁵ Yamaan yi e yigin sa folo Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra. ¹⁶ Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan e rafuma igen nin, koni naxan senben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nen n findi a sankidi fulunna ra. Na e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun ten nin. ¹⁷ A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen ten tutareni!”

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Fajin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi. ¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode son jaxina fe fala, amasoto a bata yi a fafaxakedenna jaxanla Herodiyade futu e nun a mon bata yi fe jaxi wuyaxi liga. ²⁰ Herode mon yi fe jaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuye waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xonna den yi rabi, ²² Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan i tan na. I bata n kenen ki fajin.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to jee tonge saxon soto, a yi a wanla folo. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xemen nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,
²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,
 Lewi nan ma dii yi Mataha ra,
 Meliki nan ma dii yi Lewi ra,
 Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,
 Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,
²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,
 Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,
 Nahun nan ma dii yi Amosi ra,
 Esili nan ma dii yi Nahun na,
 Nagagi nan ma dii yi Esili ra,
²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,
 Matahisa nan ma dii yi Maati ra,
 Semenni nan ma dii yi Matahisa ra,
 Yoseke nan ma dii yi Semenni ra,
 Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,
²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,
 Resa nan ma dii yi Yohana ra,
 Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,
 Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,
 Neri nan ma dii yi Selatili ra,
²⁸ Meliki nan ma dii yi Neri ra,

Adi nan ma dii yi Meliki ra,
 Kosan nan ma dii yi Adi ra,
 Elemadan nan ma dii yi Kosan na,
 Eri nan ma dii yi Elemadan na,
²⁹ Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,
 Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,
 Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,
 Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,
 Lewi nan ma dii yi Mataha ra,
³⁰ Simeyon nan ma dii yi Lewi ra,
 Yuda nan ma dii yi Simeyon na,
 Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,
 Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,
 Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,
³¹ Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,
 Mena nan ma dii yi Meleya ra,
 Matata nan ma dii yi Mena ra,
 Natan nan ma dii yi Matata ra,
 Dawuda nan ma dii yi Natan na,
³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,
 Obedi nan ma dii yi Yese ra,
 Boosu nan ma dii yi Obedi ra,
 Salimon nan ma dii yi Boosu ra,
 Naxason nan ma dii yi Salimon na,
³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,
 Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,
 Xesiron nan ma dii yi Rami ra,
 Peresi nan ma dii yi Xesiron na,
 Yuda nan ma dii yi Peresi ra,
³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,
 Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,
 Iburahima nan ma dii yi Isiyaga ra,
 Tera nan ma dii yi Iburahima ra,
 Nahori nan ma dii yi Tera ra,
³⁵ Serugu nan ma dii yi Nahori ra,
 Rehu nan ma dii yi Serugu ra,
 Pelegi nan ma dii yi Rehu ra,
 Eberi nan ma dii yi Pelegi ra,
 Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,
³⁶ Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,
 Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,
 Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,
 Nuhan nan ma dii yi Semi ra,
 Lameki nan ma dii yi Nuhan na,
³⁷ Matusela nan ma dii yi Lameki ra,
 Xenoki nan ma dii yi Matusela ra,
 Yaredi nan ma dii yi Xenoki ra,
 Mahalaleli nan ma dii yi Yaredi ra,
 Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,
³⁸ Enosi nan ma dii yi Kenan na,
 Seti nan ma dii yi Enosi ra,
 N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,
 Ala nan N Benba Adama da.

4

Setana yi kata a xa Yesu ratantan
Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

¹ Yesu yi keli Yuruden baani a lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na. Alaa Nii Sarijanxin yi siga a ra tonbonni. ² Yinna Manga Setana yi

† 3:22: A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxu han!*

³ Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xεμεηη nan i tan na, a fala gεμεηη ito xa, a xa findi burun na.”

⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’†”

⁵ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dunuηa mangayane birin yita a ra mafuren. ⁶ Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N nōn birin fima i ma nen e nun nafunli ito birin amasōto a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kenen, n yi a so na yii. ⁷ Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nen i ma.”

⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!‡”

⁹ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalen taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xεμεηη nan i tan na, tugan be, ¹⁰ amasōto a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’ ¹¹ a mōn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nen alogo i nama i sanna dīn gεme yo ra.’§”

¹² Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’*”

¹³ Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoε kiin birin yi, a keli a fεma han waxati gbete.

Yesu yi a wanla fεlε Galile

Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi xεte Galile yi, Alaa Nii Sariηanxin senbena a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi. ¹⁵ A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

Nasarēti kaane yi e me Yesu ra

Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6

¹⁶ Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasarēti taani, a maxuruxi denaxan yi. Matabu Lεxoni, a yi siga salide banxini alo a darixi a ligε kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na. ¹⁷ E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a sebexi denaxan yi, a naxa,

¹⁸ “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali yi-igelitōne ma. A bata n nasiga, a n xa xōrōya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutōne yeηη nabi. Naxanye nōn bun ma, n ne xōrōya. ¹⁹ N xa Marigina muxune xunba ηεηη nali.”†

* **4:2:** Yesu mi sese don: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kōηηη na. Waxatina nde, e mōn yi a ηεηηη e nama igen fan min hali kōηηη na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:8:** Sariyane 6.13-14 § **4:11:**

Yaburin 91.11-12 * **4:12:** Sariyane 6.16 † **4:19:** Esayi 61.1-2 ‡ **4:27:** A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

²⁰ Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dōxε. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yeηηη ti a ra. ²¹ A falan ti folo e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ε yi a mε, na bata kamali.”

²² E birin yi a sere ba, e kabε na fala fajine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xεμεηηη xa mi ito ra ba?”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala ε sandani ito sama n ma nen fa fala, ‘Seribana, i yeηε rakendeya.’ E mōn a falama n ma nen fa fala, ‘Nxu feen naxanye mεxi i ya fe yi Kaperunan yi, ne fan liga i gbee taani.’” ²⁴ Yesu mōn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ηōndin fala ε xa, nabiin mi binyen sote a kon taani mume!” ²⁵ A yi a fala, a naxa, “E tuli mati, ηōndin na a ra, ke ηaxalan wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulen mi fa ηεε saxan e nun a tagi, fitina kamen yi so na yamanan birin yi. ²⁶ Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fε ke ηaxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidōn yamanani. ²⁷ Dogonfontō wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kendeya fō Naman, Siriya kaana.”‡

²⁸ Muxun naxanye yi salide banxini, ne na mε waxatin naxan yi, e bōηηη yi te. ²⁹ E keli, e siga a ratuntunηε taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. ³⁰ Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

Yinnan muxun naxan fεxε ra

Maraka 1.21-28

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kaperunan taani, a yamaan xaran denaxan yi Matabu Lεxoni. ³² E birin yi kabε a xaran ti kiin ma amasōto a yi falan tima Ala senben nin. ³³ Xεmena nde yi salide banxini yinnan yi naxan fεxε ra, yinna ηaxina. A yi a xuiini te, a gbelegbele, a naxa ³⁴ “Ee! Yesu Nasarēti kaana, i waxi nanse xōn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sariηanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sōbεηηη na, a naxa, “I dundu, xεte xεμεηηη ito fεxε ra.” Yinnan yi xεμεηηη nabira e birin yetagi, a xεte a fεxε ra, a mi sese ηaxi liga a ra.

³⁶ Muxune birin yi kabε, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xεμεηηη ito bata falan ti yinna ηaxine xa nōn nun senbeni, e xεte muxune fεxε ra!”

³⁷ Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34*

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simɔn konni. A yi a li Simɔn bitan gilɛn fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. ³⁹ A sa a ti a saden dɛxɔn ma, a yi falan ti fati mawolonna xili ma, naxanla yi kendeya na waxatin yeteni, a yi keli a folo wale e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fema. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakendeya. ⁴¹ Ninanne fan yi muxun naxanye fɔxɔ ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xɔn, e naxa, "Alaa Dii Xɛmen nan i tan na!" E xɛte muxu wuyaxi fɔxɔ ra.

Koni, a yi ninanne yamari a e nama falan ti, amasɔtɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

*Yesu yi kawandin ba
Maraka 1.35-39*

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen folo. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga ⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, "A fere mi na fo n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nen amasɔtɔ Ala n xexi na nan ma."

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

*Yesu yi a xarandii singene xili
Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20*

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesareti Daraan de, yamaan yi a yigbetenma Alaa falan mɛdeni, ² a yi kunki firin to igen de yexe suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxe. ³ Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiye waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, "Kunkin nasiga tilin yireni e nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, e yexɛn suxu."

⁵ Simɔn yi a yabi, a naxa, "Nxu kanna, nxu bata wali kɛɛn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nen igeni." ⁶ E to yalane ragodo igeni, e yexe wuyaxi suxu han yalane yi lu yibɛ. ⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi

kunkin firinne birin nafe yexɛn na han e godo folo igen bun ma. ⁸ Feen naxan liga, Simɔn Piyeri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, "Marigina, i masiga n na amasɔtɔ hake kanna nan n tan na!"

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yexe suxine fe ra ¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xɛmɛne. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, "I nama gaxu, folo to ma, i fa muxune nan sɔtama Ala xa alo i yi yexɛn suxuma kii naxan yi."

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

*Yesu yi dogonfontɔn nakendeya
Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45*

¹² Yesu yi taana nde yi, xɛmɛna nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, "N kanna, xa i tin, i nɛn n nakendeye nen!"

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, "N bata tin, i xa kendeya!" Dogonfonna yi a bejin sasa! ¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa."†

¹⁵ Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namɛdeni e nun e rakendeya feen na. ¹⁶ Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

*Yesu yi lebutenna rakendeya
Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12*

¹⁷ Lɔxɔna nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna‡ ndee nun sariya karamɔxɔne yi dɔxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalen taani. Marigin senben yi Yesu yi a furetɔne rakendeya. ¹⁸ Muxuna ndee yi fa lebutenna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sɔtɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba mɛnni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yetagi. ²⁰ Yesu e denkeleyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xɛmen xa, a naxa, "N xoyina, i yulubine bata mafelu."

²¹ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, "Nde xɛmeni ito ra naxan

* **5:8:** Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † **5:14:** dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinjɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijana kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ **5:17:** Farisi muxune: Yahudiyan nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

Ala rayelefuma? Muxu yo mi nœe yulubine mafeluyε fɔ Ala keden peena!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera?” ²³ Nanse fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ²⁴ N na yitama ε ra nœn nayi fa fala sœnbena n tan Muxuna Dii Xœmœn yii dunuɔa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lœbutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xœmœn yi keli e birin yetagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun. ²⁶ E birin yi kabε kati! E yi Ala tantun amasɔtɔ e bata yi gaxu Ala yœε ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dœxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fœxɔ ra.” ²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fœxɔ ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi ɔaxaraxani tœn a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbeteɣe fan wuyaxi yi dœxɔ e fœma. ³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karamœxœna ndee yi falan ti Yesu a xarandine fe yi, e yi e maxœdin, e naxa, “Nanfera ε donseen donma ε yi ε min mudu maxinle nun hake kanne fœma?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kœnde na mako mi seribaana ma fɔ furetœne. ³² Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xilideni fɔ hake kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hakeɣe yi.”

Sun suxu feen maxœdinna

Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma yε yo yε, e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nœma ɔaxalandi tiine fœma waxatin naxan yi, e sune ba? ³⁵ Koni waxatina nde fama ɔaxalandi kanna bama nen e yε, e sunna suxuma nen na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nœe dugi nœnœn tonge, a yi a yibɔ, a dugi fonna betœren a ra.* Xa a na liga, a dugi nœnœn kalama nen. Dugi dugi nœnœn fan mi lanɣe a fonna ma. ³⁷ Muxun mi manpa nœnœn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nœnœn se sase fonna kalama

nen, manpaan yi bœxœn, se sase fonna yi kala. ³⁸ Koni manpa nœnœn sama se sase nœnœn nan kui! ³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nœnœn mi fa rafan a ma sœnœn, a falama nen nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’ ”

6

Matabu Lœxœna fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

¹ Yesu yi danguma xœena nde ma lœxœna nde yi, Matabu Lœxœni, a xarandiine yi sansi tœnsœnne ratorondon fœɔ, e yi a terœxen e yiin kui, e a kœsen don. ² Farisi muxuna ndee naxa, “E ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Lœxœni.*”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kœmœn Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fœxœrabirane naxan liga? ⁴ A so nen Alaa banxini, a yi Alaa buru ralinxi don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fɔ saraxaraline.”

⁵ Yesu mœn yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xœmœn nan Matabu Lœxœn kanna ra.”

Xœmœ yii madœnxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Lœxœn gbete yi, a sa e xaran. Xœmœna nde yi na naxan yiifari ma yiin yi madœnxi. ⁷ Sariya karamœxœna ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xœn ma e xa Yesu tœɣe. Nanara, e yi e yœen ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakœndeɣe Matabu Lœxœni. ⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xœmœ yii madœnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” Xœmœn yi keli, a ti e yetagi. ⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ε maxœdin, Matabu Lœxœni, nanse daxa a xa liga, a ɔaxina xa a faɔina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” ¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xœmœn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kœndeɣa.

¹¹ Koni e xœɔ kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

Yesu yi xœra fu nun firinne yœba

Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxande. ¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yœba e tagi, a yi ne xili sa xœrane. ¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simœn, a naxan xili sa Piyœri, e nun a ngaxakœdœna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun

§ 5:34: Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɔaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nœen, fa fala muxune mi sunna suxuma sœwa waxatine yi. * 5:36: dugi nœnœna: Yesu a sariya nœnœn mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mœn mi se sariya nœnœn ma. *

* 6:2: Farisi muxune namunne mi yi tinɣe wali yo xa ke Matabu Lœxœni. Na feen se bœxi Xœrœyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fœna ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sœxœlexine mi yi maliɣe na lœxœni.

† 6:3: A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui.

Barotolomee nun ¹⁵ Matiyu nun Tomasi e nun Alifaa dii xemēn Yaki, e nun Simōn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna.”[†] ¹⁶ e nun Yaki a dii xemēn Yudasi e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

*Yesu yi yamaan mali
Matiyu 4.23-25*

¹⁷ Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xerane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamaan yiren birin yi, e nun keli Yerusalen taani, e nun taan naxanye tixi fəxə igen dəxən ma, naxanye xili Tire e nun Sidən. Mēn kanne yi fa a xuiin namēdeni e nun e rakendeyadeni e furen sifan birin ma. ¹⁸ Yinna ɲaxine bata yi naxanye tōrə ne fan yi fa e rakendeyadeni. ¹⁹ Muxun birin yi kataxi, alogo e xa e yiin diɲɲe a ra, amasotə sənben yi minima ayi naxan yi e rakendeyama.

*Səwana kəndəna
Matiyu 5.1-12*

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa, “Səwana e tan yigeligitəne xa, amasotə e gbeen nan Alaa Mangayaan na!

²¹ Səwana e xa, kamēn naxanye ma iki amasotə e lugoma nən ken! Səwana e xa, naxanye wugama iki, amasotə e gelema nən!”

²² “Yamaan na e ɲaɲaxu waxatin naxan yi, e yi e kedi, e yi e konbi fa fala muxu ɲaxin nan e tan na Muxuna Dii Xemēna fe ra, səwana e xa na yi. ²³ Na na liga waxatin naxan yi, e xa səwana, e yi e bodon səwana fe ra amasotə barayi gbeen namaraxi e xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tōrə na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne, gbalona e yee ra amasotə e bata yelin e gbee ɲaxunna sote e siini.

²⁵ E tan naxanye lugoxi iki, gbalona e yee ra, amasotə kamēna e suxuma nən. E tan naxanye gelema iki, gbalona e yee ra, amasotə e mənema nən, e wuga.”

²⁶ “Muxun birin na e xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona e yee ra amasotə e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

*Iyaxune xanu
Matiyu 5.38-48*

²⁷ “Koni, naxanye n xuiin mēma, n na falama e xa nən. E e yaxune xanu, naxanye bata e ɲaɲaxu, e xa fe fajin liga ne xa. ²⁸ E xa duba e danga muxune xa. Naxanye e

tōrəma, e xa Ala maxandi ne xa. ²⁹ Naxan na i dēen fəxə kedenna garin a ma, bode fəxə fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo. ³⁰ Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxədin na ra sənən. ³¹ I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na ɲəxənnə liga bonne xa.”

³² “Muxun naxanye bata e xanu, xa e ne nan tun xanu, e barayin sətəma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu! ³³ Muxun naxanye bata fe fajin liga e xa, xa e fe fajin liga ne nan tun xa, e barayin sətəma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama. ³⁴ Xa e muxune nan tun dolima naxanye a fima, e barayin sətəma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama. ³⁵ Koni, e tan xa e yaxune xanu, e fe fajin liga e xa. E muxune doli, e nama e miri se sətə feen ma ne yi. E barayi gbee sətəma nən na yi. E ligama nən alo e Fafe, Kore Xənnə Ala. Amasotə a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu ɲaxine xa. ³⁶ E kininkin alə e Fafe Ala kininkinixi kii naxan yi.”

*E nama e lanfane kewanle makiti
Matiyu 7.1-5*

³⁷ “E nama e yete findi e lanfane kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama e fan makiti. E nama bonne yalagi alogo Ala nama e fan yalagi. E muxune mafelu alogo Ala xa e fan mafelu. ³⁸ E muxune ki alogo Ala xa e fan ki. E yi liga seen nafexin sətə na yi, a rafexina ken, a madēten, e yi a sa e dugi deni. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema e xa nən.”

³⁹ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutəon mi danxutəon yii rasuxe, xa a na liga e firinna birin birama nən yinla kui. ⁴⁰ Xarandiin mi gboe a karaməxə xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nən alo a karaməxəna.”

⁴¹ “Nanfera ɲamadın naxan i adamadi boden yeen xən, i na toma, koni gbɔndonna naxan i tan yeen xən, i mi na toma? ⁴² I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa ɲamadın ba i yeen xən ma.’ Koni i mi na gbɔndonna toma i yete yeen xən ma ba? I tan nafigina, gbɔndonna ba i yete yeen xən ma singen, na xanbi ra i nəe na ɲamadın tōe nən, i yi a ba i adamadi boden yeen xən ma.”

*Wudin nun a bogina fe
Matiyu 7.16-20, 12.33-35*

⁴³ “Wudin fajin mi bogi ɲaxin tima, wudi ɲaxin mi bogi fajin tima. ⁴⁴ Wudin birin kolonna a bogin nan xən ma, i mi xədə

[†] 6:15: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nən bun ma.

bogin bolonje wudi majalixin kœ ra, i mi manpa bogin bolonje tansinna kœ ra. ⁴⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. Amasoto feen naxan muxun bojeni, a na nan falama.”

*Banxi ti firinne fe
Matiyu 7.24-27*

⁴⁶ “E n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama e xa, e mi na ligama? ⁴⁷ Naxan birin fama n fema, e yi n ma falane rame, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama e ra nen. ⁴⁸ A ligaxi nen alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari. [§] Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasoto a tixi ki fajni. ⁴⁹ Koni muxun naxan bata n ma falane me, a mi e suxu, a ligaxi nen alo muxun naxan a banxin tiin boxon fari ma, a mi boxon ge alogo a xa a beten sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi jaxu ayi kati!”

7

*Sofa kuntigina walikeen nakendeya fena
Matiyu 8.5-13*

¹ Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kaperunan yi. ² Romi kaa sofa kemen kuntigina nde yi na, a walikeen naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa. ³ Na kuntigin Yesu a fe me waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikeen nakendeya. ⁴ E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xemeni ito mali ⁵ amasoto a bata en kon kaane xanu, a tan nan mon nxo salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e foxo ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xoyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama i yete toro. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini, ⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yete ma fa fala a mi lan n xa fa i fema. Falan ti tun, n ma walikeen kendeyama nen! ⁸ N tan fan kuntigina ndee senben bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na me waxatin naxan yi, a kabe, a yi a yete rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a foxo ra, a naxa, “N xa a fala e xa, n munma denkeyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune ye!”

¹⁰ Xerane yi xete kuntigin konni, e yi a li a walikeen bata kende ya.

Yesu yi kaja gilena dii xemen nakeli sayani

¹¹ Na xoton bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a foxo ra. ¹² A taan so deen li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaja gilena dii xeme keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na jaxanla fema keli na taani. ¹³ Marigin na jaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” ¹⁴ A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!” ¹⁵ Faxa muxun yi keli, a falan ti folo. Yesu yi a raxete a nga ma mon.

¹⁶ Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kenenni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

¹⁷ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Yudaya nun a dexon yamanan birin yi.

*Yoni Marafu Tiina xerane fe
Matiyu 11.2-19*

¹⁸ Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fema, ¹⁹ a yi e rasiga Marigin fema, e yi a maxodin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²⁰ E fa Yesu fema waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xexi i ma, a nxu xa i maxodin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²¹ Na waxatin yeteni, Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma e nun jinan jaxin yi naxanye foxo ra. A danxuto wuyaxi yeen naba ayi. ²² Yesu yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “E xete, e naxan toxi, e yi a me, e sa na fala Yoni xa fa fala danxutone seen toma, lebutone sigan tima, dogonfontone kendeyaan soto ma, tuli xorine falan mema, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Fajin nalima yiigelitone ma. ²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen saxe ramaxan ba? ²⁵ Xa na mi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ²⁶ Nayi, e siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala e xa, e bata nde to naxan gbo nabiin xa. ²⁷ Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xerane nasigama nen i yete ra, a yi kirani ton i xa.’” ²⁸ Yesu mon yi a fala, a naxa, “N xa a fala e xa, muxun naxan birin bata bari a foloni,

Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

²⁹ Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin me, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. ³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamoxone bata yi e me Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga? ³² E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe e xa, koni e mi e bodon. Nxu yi binbi wuga signi sa koni e mi wuga!’ ³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni e naxa, ‘Ninanna a fɔxɔ ra!’ ³⁴ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, koni e naxa ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xayin nan a ra!’ ³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne nɔndin yitama e kewanle xɔn ma nen.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nanara, Yesu yi siga a banxini, a sa a dege a xɔn ma. ³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a me, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gemen muranna ra latikononna yi naxan kui. ³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yegen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun se xen na, a yi a sanna sunbu, a latikononna sugusugu a ma a binya feen na. ³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra nun, a yi a kolonna nen nun, nde naxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonna nen nun a naxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, n waxi a xɔn ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, awa, a fala n xa.”

⁴¹ Yesu naxa, “Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi keme suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii. ⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?”

⁴³ Simɔn yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki faji.” ⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yete rafindi naxanla ma, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I bata naxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yegen na, a yi a masugusugu

a xun se xen na. ⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbue. ⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikononna ra. ⁴⁷ N na a falama i xa nen nayi, fa fala naxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nen ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.” ⁴⁹ Muxun naxanye yi doxi na, ne yi a fala folo e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I ya denkeleyaan bata i rakisi, siga boje xunbenli.”

8

Naxanla naxanye Yesu fɔxɔ ra

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔxɔ ra, ² e nun naxanla ndee naxanye rakendeya ninan naxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana ninan solofere raxete naxan fɔxɔ ra e nun ³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a naxanla, e nun Susana e nun naxalan gbete wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yete yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa, ⁵ “Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, yamaan yi dangu ne fari, xoline yi e don. ⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bende gbee mi yi denaxan yi. E to soli, e xara mafuren amasoto igen mi yi e bun ma. ⁷ Sansina ndee yi bira se xe jali kanne tagi e nun se xene yi gbo e bode xɔn ma, se xen yi e don. ⁸ Sansina ndee yi bira boxo fajini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi keme soto.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen me, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxodin sandani ito bunna ma. ¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so e yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeen ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

* 8:10: Esayi 6.9

Yesu yi sandan bunna yeɓa

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra. ¹² Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɓɓeni, alogo e nama denkeleya, e kisi. ¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, e yi a suxu sewani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔɔ waxatin naxan yi, e bama nen denkeleyani. ¹⁴ Sansiin naxanye bira seɓe jali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni dunɓa xaminna nun nafulu feen nun yete rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mɔ hali! ¹⁵ Sansiin naxanye bira bɔɔɔ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, a lu e bɔɓɓeni sɔɓɓen na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mɔ.”

Lenpun dɔɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

¹⁶ “Muxu yo mi lenpun nadege, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fo a xa a dɔɔ se nan fari, alogo yamaan na so banxini waxatin naxan yi, e kenenna to. ¹⁷ Feen naxanye birin luxunxi, ne makeɓenma nen. Wundo feen birin kolonma nen, a yi mini kenenni.”

¹⁸ “E a liga e yeren ma e fe me kiini, amasɔ seen muxun naxan yi nde soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii hali a mirixi naxan di ma a yii, na be a yii.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

¹⁹ Yesu nga nun a xunyene yi fa a fema, koni e mi no a masote, amasote yamaan yi gbo. ²⁰ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.”

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye Alaa falan namema, e yi a suxu, n nga nun n xunyene ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati

Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

²² Lɔɔna nde Yesu nun a xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a naxa, “En dangu daraan bode fɔɔn na.” Nayi, e siga. ²³ E yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi xi kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. Kunkin yi rafe fofo igen na, na yi magaxu han! ²⁴ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu kannna, nxu kannna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen mɔɔonne xili ma, † e yi e raxara. ²⁵ A yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E mi denkeleyaxi ba?” Koni e kabɛ, e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxun sifan mundun ito ra?”

A bata igen nun foyen yamari, e yi a falan suxu ken!”

Yesu yi muxun nakendeya yinnane naxan foɔ ra

Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20

²⁶ E dangu Gadara yamanani naxan Galile yamanan yetagi. ²⁷ Yesu ti bɔɔni waxatin naxan yi, muxuna nde yi fa a ralan keli na taani yinna jaxin yi a foɔ ra. A bata yi bu a mi domaan nagodo a ma, a mi yi tinje dɔɔ e konni fo a dɔɔ bilingan yireni. ²⁸ A to Yesu to, yinnan yi a rasɔɔ kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xɔn a xui yitexin na, a naxa, “Yesu, Kore Xonna Alaa Dii Xemena, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? Yandi, i nama n jaxankata!” ²⁹ Amasote Yesu bata yi yinna jaxin yamari a xa xete xemen foɔ ra, a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E yi a yiine nun a sanne xidima yolonxonna nan na. Koni a yi a xidi seene bolonma nen, yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

³⁰ Yesu yi yinnan maxodin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nen ‘Ganla.’” Amasote yinna wuyaxi bata bira a foɔ ra. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan a nama e rasiga yili jaxin na.

³² Xɔse kuru gbeen yi na dexɔn ma nun, e yi e degema गयाan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi e rasiga xosene foɔ ra. A tin e xa. ³³ Nanara, yinnane yi xete xemen foɔ ra, e siga xosene foɔ ra. Xɔse kurun yi godo a giye गयाan na, e sa faxa darani. ³⁴ Muxun naxanye yi xosene kantama, ne to na feen to, e yi siga e giye, e sa na feen xibarun nali taan nun banxidene yi. ³⁵ Muxune yi siga na feen matodeni, e yi fa Yesu fema, e xemen li dɔxi a fema yinnane xete naxan foɔ ra, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxinla sote. E birin yi gaxu. ³⁶ Yinnane xete xemen foɔ ra kii naxan yi, muxun naxanye na to, e na fala bonne xa. ³⁷ Gadara kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa siga amasote e birin bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga. ³⁸ Yinnane xete xemen naxan foɔ ra, na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i foɔ ra.” Koni Yesu yi a raxete, a naxa, ³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yeɓa.” Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

Yesu yi muxu firin nakendeya

Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43

⁴⁰ Yesu xete daraan bode fɔɔn na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasote e birin yi a legedenma. ⁴¹ Xemena nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni ⁴² amasote a dii tɛme keden peen yi faxa feni. A soton bata yi

† 8:24: Igen mɔɔonne: alo foyen na so igeni.

ƚɛɛ fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu ƚɔɔ ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han! ⁴³ Naxanla nde yi na yi, ƚaxalan furen yi a ma xabu ƚɛɛ fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi nɔ a rakendɛya. ⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendɛya mafuren! ⁴⁵ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyɛri yi a fala, a naxa, “N kanna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten.” ⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasɔtɔ senbena nde bata mini n yi.” ⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendɛyaxi kii naxan yi mafuren! ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeleyaan bata i rakendɛya. Siga bɔɔɛ xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xɛraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii temen bata faha, i nama Karamɔɔ tɔrɔ sɔnɔn.” ⁵⁰ Yesu yi na mɛ, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I nama gaxu, i denkeleya tun, a kendɛyama nɛn.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a ƚɔɔ ra ƚɔ Piyɛri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe. ⁵² Muxune birin yi wugama, e gbeleg-belema diidina fe ra. Yesu naxa, “Ɛ nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nɛn tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasɔtɔ e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faha! ⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!” ⁵⁵ A niin yi xɛtɛ ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ donseen so a yii.” ⁵⁶ A sɔtɔ muxune yi kabɛ, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, ɛ nama na fala muxu yo xa.”

9

Xɛra fu nun firinne xɛ fena

Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa ƚinanne kedi, e furetɔne rakendɛya. ² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetɔne rakendɛya. ³ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama siga sese ra ɛ yii sigatini. Ɛ nama siga dungari ra ɛ yii, ɛ nama siga bɔnduli ra ɛ yii, hanma donsena hanma gbetina. Ɛ nama siga doma firin na ɛ ma. ⁴ Ɛ na yigiya denaxan yi, ɛ xa lu menni han ɛ keli waxatini na taani. ⁵ Xa muxɛ mi ɛ yisuxu taan naxan yi, ɛ keli na taani, ɛ yi ɛ sanne rakunkun ɛ

na gbangbanna ba ɛ sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendɛya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena

Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin mɛ, a kuisan kati! Amasɔtɔ ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!” ⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. ⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mama?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

¹⁰ Xɛrane to xɛtɛ, e naxan birin liga, e na yɛba Yesu xa. A siga e ra a ƚɔɔ ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada. ¹¹ Yamaan na mɛ waxatin naxan yi, e siga a ƚɔɔ ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendɛyaan xɔn ma, a yi ne rakendɛya.

¹² Sogen godo ƚɔɔxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fɛma, e naxa, “Yamaan beƚin alogo e xa nɔ sigɛ banxidene ra e nun xɛene ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sɔtɔ menne yi, bayo en burunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan yetɛɛn xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yɛxɛ firin. I waxi a xɔn ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?” ¹⁴ Xɛmene gbansanna, muxu wuli suulun ƚɔɔxɔn nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ɛ yamaan nadɔɔ tonge suulun suulun yɛɛn ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadɔɔ. ¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yɛxɛ firinne tongo, a yi a yɛɛn nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ¹⁷ E birin yi e dege, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi donxɛne ra.

Piyɛri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

¹⁸ Lɔxɔna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xɔn ma, a xarandiine yi fa a fɛma, a yi e maxodin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi

* 9:5: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xɛrane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E tan go, e naxa a nde n tan na?”

Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

Yesu yi a sayana fe fala

Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1

²¹ Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa. ²² A mɔn yi falan ti, a naxa, “A fere mi na fo n tan Muxuna Dii Xemen xa toɔ wuyaxi sɔɔ. Yamaan fonne nun saraxarali kuintigine nun sariya karamɔxone e mema n na nen, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³ A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan foɔ ra, fo a xa a me a yete ra, a yi a faxa wudin† tongo loɔo yo loɔo, a bira n foɔo ra. ²⁴ Amasoto naxan na wa a niin nakisi feni, a bɔnɔma ayi nen. Koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nen. ²⁵ Hali muxun dunuɔa birin soto, koni xa a bɔno a niini habadan, na nanse fanma a ma? ²⁶ Xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xemen fan yagima nen na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sarijanxine. ²⁷ N xa ɔndin fala e xa, ndee be, ne mi faxe fo e Alaa Mangayaan to.”

Yesu a nɔɔona fe

Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8

²⁸ Yesu yelin feni itoo fale waxatin naxan yi, loɔo xun keden ɔɔɔɔn danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a foɔo ra geyaan fari Ala maxandideni. ²⁹ A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yetagin keɔnaa yi masara, a domain yi fixa ayi alo kuyen na a jinna masoɔɔn! ³⁰ Na waxatini, muxu firin yi mini kenenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. ³¹ E yi nɔɔoxi. E yi Yesu fala feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalen taani. ³² Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nɔɔon to e nun xeme firin yi tixi a dexon ma. ³³ Na muxune kelima Yesu fema waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴ A falan tima waxatin naxan yi, kundan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu. ³⁵ Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xemen nan ito ra, n bata naxan sugandi, e tuli mati a xuiin na!”

³⁶ Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e

dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

Yinnan yi diidin naxan foɔo ra

Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27

³⁷ Na xɔɔon bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan. ³⁸ Xemen yi a xuiin te yamaan tagi, a naxa, “Karamɔxo, n ni i mafanma, i xa n ma dii xeme keden peen mato. ³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbelegbelema nen mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a de xunfanna yi lu mine, a mi a bejinna xulen fo a na a toɔo kati! ⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a foɔo ra, koni e mi nɔxi a kedɛ.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fema han waxatin mundun yi? N dijama e xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xemen xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bɔxoni. Yesu yi falan ti yinna jaxin xili ma, a diidin nakendeya, a yi a so a fafe yii mɔn. ⁴³ Muxune birin yi kabe Ala senben ma.

Yesu mɔn yi a faxe feen fala

Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabe ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa, ⁴⁴ “N naxan falama e xa, e nama jinan na xon ma! N tan Muxuna Dii Xemen soma nen yamaan yii, n lu e senben bun ma.” ⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mɔn yi gaxu a maxandinje na feen na.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. ⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dexon ma. ⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. Amasoto naxan xurun e birin tagi, na nan gbo e birin xa.”

Naxan mi kelixi e xili ma

Maraka 9.38-40

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata xemena nde to jinanne kedɛ i xinli, nxu yi a raxolo, a xa a lu amasoto a mi en tan foɔo ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxolo amasoto naxan mi kelixi e xili ma, na e xa nen.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxɛ

† 9:23: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxe. Ito bunna neen, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wekilɛ sayaan na Yesu foɔo ra.

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalen taani. ⁵² A xerane rasiga a yeε ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitan a yeε ra. ⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasoto e a kolon, a a sigama Yerusalen taan nin. ⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xon ma ba, nxu xa teen yamari keli kore xonna ma, a yi itoe halagi?” ⁵⁵ Yesu yi a yeε rafindi e ma, a yi e maxadi. ⁵⁶ E yi siga taa gbete yi.

*Birana Yesu foxo ra
Matiyu 8.19-22*

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xemena nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dede, n sige i foxo ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e teen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.” ⁵⁹ A yi a fala xemena nde xa, a naxa, “Bira n foxo ra.”

Koni na xemen yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun.† I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹ Gbete fan yi a fala, a naxa, “N kanna, n birama nen i foxo ra, koni tin n xa sa n jungu n kon kaane ma singen.”

⁶² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoe, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

Xarandii tonge solofere e nun firinne xerayana

¹ Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbete ye ba. A yi e rasiga firin firin yeεn ma a yeε ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yeteen yi lan a xa siga denaxanye yi. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xee kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga e sa maala xaba.* ³ E siga, n bata e xe alo yexene kankone tagi. ⁴ E naxa siga gbete ra, e nama benbelidi xali, e nama sankidi xali. E nama bu muxune xontondeni kira yi. ⁵ E na so banxin naxan kui, e xa a fala singen, e naxa, ‘Ala xa boje xunbenla lu banxini ito kui.’ ⁶ Xa boje xunbeli muxuna nde na, na duban ma lu a xon ma. Xa na mi a ra, na duban mon xa xete e tan ma. ⁷ E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so e yii, e xa na don, e yi e min, amasoto

walikεen lan nen a yi a saranna soto. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. ⁸ E na so taan naxan yi, xa e e yisuxu, e na naxan so e yii, e na don. ⁹ E xa furetone yiyalan na taani, e yi a fala na muxune xa, e naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso e ra.’ ¹⁰ Koni e na siga taan naxan yi, xa e mi e yisuxu na yi, e siga yamaan malandeni, e yi a fala e xa, e naxa, ¹¹ ‘Hali e taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun e xili ma, koni e xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ ¹² N xa a fala e xa, Kiti Sa Loxoni Ala xoloma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!”†

*Taa denkeleyatarene fe
Matiyu 1.20-24*

¹³ “Gbalon Korasin kaane yeε ra! Gbalon Betasada kaane fan yeε ra, bayo kabanako feen naxanye liga e tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidon taani nun, na kaane yi tinxinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yete ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hake ne yi! ¹⁴ Ala kininkinima nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Loxoni dangu e tan na. ¹⁵ E tan Kapurun kaane, e tema nen kore xonna ma ba? En-en, e godon laxira nin!”

¹⁶ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

¹⁷ Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sewa gbeeni. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinnan nxu xuiin name nen i xinli!”

¹⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to bire keli kore xonna ma alo galanna. ¹⁹ A mato, n bata senben fi e ma, e xa sigan ti sapine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi e maxole. ²⁰ Koni e nama sewa tun, fa fala jinnan bata e fala xuiin suxu, koni e sewa amasoto e xinla bata sebe ariyanna yi.”

*Yesu yi sewa
Matiyu 11.25-27, 13.16-17*

²¹ Na waxatini, Yesu yi lugo sewan na Alaa Nii Sarijanxin xon ma, a naxa, “N Fafe, kore xonna nun dunuja Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

† **9:60:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a foxo ra naxanye mi nii rakisin sotoxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. * **10:2:** Sandani ito kui, xee kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune soto Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. † **10:12:** Sodoma findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuja Folon 19.1-29 kui.

²² “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xεμεn kolon fɔ a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xεμεna e nun a Dii Xεμεn waxi a xɔn ma a xa a yita naxanye ra.”

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a yeε rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sεwan na kanne xa naxanye yeεn feen toma ε naxan toma. ²⁴ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e mi a mε ε naxan mema.”

Samariya kaana fe sandana

²⁵ Awa, na waxatini Sariya karamɔxɔna nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxɔdin, a naxa, “Karamɔxɔ, n nanfe lige n habadan nii rakisin sɔtɔ?”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

²⁷ Xεμεn yi a yabi, a naxa, “ I xa i Marigina Ala xanu i bɔɲen birin na, e nun i niin birin na e nun i senben birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.”[†]

²⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nεn.”

²⁹ Koni Sariya karamɔxɔn yi waxi a xɔn ma nεn, a xa yoon sɔtɔ a yete xa. Nanara, a Yesu maxɔdin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

³⁰ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xεμεna nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ, a lu ndedi e xa a faxa. ³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xɔn ma. A na xεμεn to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode fɔxɔn na. ³² Lewi bɔnsɔnna muxuna nde fan yi fa, a xεμεn to, a dangu a dεxɔn ma. ³³ Koni Samariya kaana nde dangumatɔn na a ra, na kiraan xɔn ma, na yi a li na, a to a to, a kininkin i a ma kati! ³⁴ A siga a fεma, a turen nun manpaan sa a maxɔbdene dε, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xεμεn sa a soon fari, a siga a ra xɔɲε yigiya banxini a dandandeni. ³⁵ Na xɔtɔn bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xɔɲε yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xεtε waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxεtε i ma.’”

³⁶ Yesu yelinxina sandan sε, a yi a maxɔdin, a naxa, “I tan yeε ra yi, na muxu saxanne ye, muxu mafune xεμεn naxan bɔnbɔxi, nde na adamadi bode kεnden na?”

³⁷ Sariya karamɔxɔn yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na ɲɔxɔnna liga.”

Marata nun Mariyama fe

[†] 10:27: Sariyane 6.5 nun Saraxaralina 19.18 § 10:33: Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatεxi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebxi Mangane Firinden 17.24 kui.

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, ɲaxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini.

³⁹ A xunye ɲaxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dεxɔn ma, a yi a tuli mati a xaranna ra. ⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyeεn bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kɔntɔfilixi fe wuyaxi ra. ⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe fajin xɔn. Na mi fa be a yii!”

11

*Xaranna Ala maxandin ma
Matiyu 6.9-13, 7.7-11*

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, ε naxa,

‘Nxu Fafe, i xinla xa sariɲan, i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi.

I nama tin nxu xa bira tantanni.’”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa ε tan nde keden siga a xɔyin fεma kɔε tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xɔyina, n doli buru xun saxan yi’ ⁶ amasɔtɔ n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soε a yii!’ ⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tɔrɔ! Dεen balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nɔε kele, n sena nde so i yii.’”

⁸ Awa, n xa a fala ε xa, hali xa a mi keli e xɔyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a kele, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasɔtɔ a mi yagixi a xandε. ⁹ Awa, n xa a fala ε xa, ε seen maxɔdin, ε a sɔtɔma nεn, ε seen fen, ε a toma nεn, ε dεen kɔnkɔn, a rabima ε xa nεn. ¹⁰ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nεn. Naxan na seen fen, na a toma nεn. Naxan na dεen kɔnkɔn, a rabima a xa nεn. ¹¹ Muxuna nde ε ye ba, naxan ma diin yeεn maxandima a ra, a yi saɲin so a yii? ¹² Hanma a na a xandi tɔxε xεleni, a yi tanla so a yii? ¹³ Hali ε to findixi muxu ɲaxine ra, ε a kolon fa fala a lan nεn, ε xa se fajin so ε diine yii. E faxi fa, ε Fafe

naxan ariyanna yi, na a Nii Sarijanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakendeya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Lɔxɔna nde Yesu yi jinanna raxete bobon fɔxɔ ra. Ninanna xete xemen fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlɔ, yamaan yi kabe. ¹⁵ Koni e ndee naxa, “A jinanne kedima Yinna Mangan Belesebu barakan nin.”

¹⁶ Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a kejaan fese fese. Nanara, e yi a maxodin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma. ¹⁷ Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yengen, na yamanan kalama nen mafuren!” Yengen tanden naxan kui, na fan kalama nen. ¹⁸ Awa, xa Setanaa mangayana a yete yenge, a sabatima nayi di? E bata a fala, a n bata jinanne kedi Belesebu barakani. ¹⁹ Xa n jinanne kedima Belesebu barakan nin, e fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, e fɔxɔrabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi e xa! ²⁰ Xa n jinanne kedima Ala senben barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata e li.”

²¹ “Senbemaan na a yiton yenge so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nen.† ²² Koni xa senbe kanna nde baga a ma, a yi a nɔ, a sigama a yenge so seene birin na nen nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

²³ “Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nen.”

Yinna jaxin xete fena

Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, “Yinna jaxin na xete muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xete na.’ ²⁵ Nanara, a na xete na, xa a li na makɔxi, a yitonxi,† ²⁶ nayi a sigama nen, a sa fa yinna jaxi solofere gbete ye ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rajanna jaxuma ayi nen dangu a fɔlon na.”

Ɔewa kendena fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, jaxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxanla naxan i sɔtɔxi, a yi i maxuru, muxu se waxin nan na ra!”

* **11:17:** yamanan: Jinanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **11:21:** Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana jinanne jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana nɔ. ‡ **11:25:** Na yire makɔxin findixi muxun bɔjen nan na. Xa a mi lugozi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma. § **11:30:** A mato Yunusa sora 1 han 4 kui.

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu se waxin nan ne ra naxanye Alaa falan mɛma, e yi a suxu ken!”

Taxamasenna fe

Matiyu 12.38-42

²⁹ Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nan na, e to n maxodinma kabanako taxamasenna ma. Koni e mi kabanako fe yo to e ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra. ³⁰ Nabi Yunusa§ findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xemen findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa. ³¹ Jaxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala e xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. ³² Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, e yi e yalagi amasɔtɔ ne Yunusa a kawandin mɛ waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Koni n xa a fala e xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

Fati benden kenenna fe

Matiyu 5.15, 6.22-23

³³ Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun nade gema, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a dɔxɔma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna to. ³⁴ I yeen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yeen kala, i fatin luma nen dimini. ³⁵ A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na. ³⁶ Xa i fatin kenenni, dimi yo mi a yi, a birin degema nen alo lenpun degema kii naxan yi.”

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

³⁷ Yesu yelin falan tiye waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dege a konni. Nanara, a so, a dɔxɔ a degedeni. ³⁸ Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dege, a kabe. ³⁹ Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, e igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni e kuin nafexi muxu seen nun fe jaxin na. ⁴⁰ E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuin fan daxi ba? ⁴¹ Koni naxan e donse don

goronna kui, ε xa na so yiigelitōne yii, seen birin sarijanma nen na yi.”

⁴² “E tan Farisi muxune, gbalona e yee ra! Amasoto ε nakō yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbete ye, koni ε bata ε me tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nen ε xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

⁴³ “Gbalona ε xa, ε tan Farisi muxune, amasoto daxode fajin nafan ε ma salide banxine yi, binye xontonne rafan ε ma lōxo tideni. ⁴⁴ Gbalona ε xa! Amasoto ε ligaxi nen alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

⁴⁵ Sariya karamoxo keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nen nayi!”

⁴⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone! Amasoto ε goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni ε tan yeteen mi ε yii dinje a ra hali, ε yi e mali a tonge. ⁴⁷ Gbalona ε xa! E bata gaburu fajine rafala nabine xa, ε benbane nabiin naxanye faxa yati! ⁴⁸ E benbane naxan liga, ε yeteen bata tin, ε bata a mayita amasoto e nabine faxa nen, ε tan bata gaburune yiton mon. ⁴⁹ Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nen, e ndee faxama nen, e yi ndee besenxonya.’ ⁵⁰ Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuɗa da waxatini, ⁵¹ fōlo Habila saya feen ma han sa dōxo Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sarijanxin tagi. N xa a fala ε xa, na feene xetema nen iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone, amasoto ε bata deen jinna mara naxan xaxilimaya banxin deen nabima, ε tan yeteen mi soe. Naxanye waxi so feni, ε bata ne raxete!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamoxone nun Farisi muxune yi a yigbeten fōlo, e yi a ye mo ayi kati! E yi a maxodin fe wuyaxi ma amasoto ⁵⁴ e yi waxi a xon ma, e xa a suxu feni ton a falana fe ra.

12

Maxadina nafigina fe yi

Matiyu 10.26-27

¹ Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiye e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafigiyaan na. ² Feen naxan luxunxi na minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ³ Nanara, ε bata naxan fala dimini, na mema nen kenenni. E bata naxan birin koyekoyen muxune xa konkoni, ne ralima nen taa tagini kenenni.”

* 12:1: burun nate sena: LeBenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Ala yeeragaxuna fe

Matiyu 10.28-31

⁴ “N xoyine, n xa a fala ε xa, ε nama gaxu ne yee ra naxanye fati benden faxama koni e mi noe fefe lige dangu na ra. ⁵ E gaxuma naxan yee ra, n na yitama ε ra nen: ε xa gaxu Ala yee ra, senbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa jondin fala ε xa, ε xa gaxu na nan yee ra!”

⁶ “Xolidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi jinanjne a xon ma. ⁷ Hali ε xun sexen keden kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xolidi wuyaxin na!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸ “N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan na joxonna ligama nen a xa Alaa malekane yetagi. ⁹ Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan n mema a ra nen Alaa malekane yetagi.”

¹⁰ “Naxan na n tan Muxuna Dii Xemen nayelevu, na mafeluma nen. Koni naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na mi mafeluyε mume!”

¹¹ “E na siga ε ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbeten, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xon ba feen na hanma ε naxan falama. ¹² Amasoto ε naxan falama Alaa Nii Sarijanxina ε xaranma nen na ra na waxatin yeteni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³ Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamoxo, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” ¹⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasoto muxun findi nafulu kanna ra ki ki, a mi noe luyε a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Bōxona nde yi nafulu kanna nde yii nun naxan sise yi sabatima kati! ¹⁷ A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramarε denaxan yi. N nanfe ligama nayi?’ ¹⁸ A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nen, n yi nde gbete ye ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi. ¹⁹ Na xanbi ra, n na a fale nen n yete ma, n naxa, n makoone seen naxan birin ma jee wuyaxi bun ma, n bata ne soto. N xa n dεge

ki faji, n yi n min, n yi n yete rasewa.’²⁰ Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kœen na e nun i niin fatama nen, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yete xa, ne findima nde gbee ra?’”

²¹ Yesu naxa, “A na kii nin e birin xa naxanye nafunla malanma e yete xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yee ra yi.”

Iyigi sa Ala yi
Matiyu 6.25-34

²² Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama e xa, e nama kœntœfili e dunuƣa yi gidina fe ra, e naxan donma hanma e e maxidima naxan yi.”²³ Amasœto niin dangu donseen na, fati benden dangu dugin na pon!²⁴ E xœline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. E tan dangu xœline ra pon!²⁵ E tan nde nœ waxatidi se a yete siin fari xaminna fe ra ba?²⁶ Xa e mi nœ fe xuridine lige, nanfera e xaminma a dœnxene fe ra nayi?²⁷ E wudi fuge fajine gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, koni n xa a fala e xa, hali Manga Sulemani e nun a norœn birin yi, a mi maraberi ba alo e tan nde.²⁸ Ala nan sexene maraberi bama naxanye be yi to, tila a ganma nen, a ƣan fefe! A mi e maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.²⁹ Nanara, e nama kœntœfili sena fe ra e naxan donma e nun e naxan minma.³⁰ Amasœto dunuƣa denkeleyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni e Fafe Ala e makoon kolon.³¹ Koni e Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma e yii nen.”

Ariyanna nafunla fe
Matiyu 6.19-21

³² Yesu naxa, “Yeœœe kurudina, e nama gaxu amasœto a bata e Fafe Ala kenen, a Mangayaan so e yii.³³ E e yii seene birin sara, e gbetin so yii gelitane yii. E gbetin namara seene sœto e yete xa naxanye mi kale. E yi e nafunle ramara ariyanna yi a mi ƣanma denaxan yi, muƣadene nun melimenle mi a kale denaxan yi.³⁴ Bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Walikœen naxanye yitœnxi

³⁵ Yesu naxa, “E e yitœn alogo e xa wali, e yi e lenpune radege.³⁶ E xa liga alo walikœen naxanye e kuntigin legedenma keli ƣaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a deen kœnkœn, e a rabima a xa nen mafuren!³⁷ Muxu se waxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e ye, e yitœnxi! N xa ƣondin fala e xa, a a tagi xidima nen, a yi e radœœ, a donseen so e yii.³⁸ Muxu se waxin nan ne ra xa a e yitœnxi li, hali a fa kœe tagini hanma dangu na ra.³⁹ E xaxili lu ito xœn ma. Xa banxi kanna muƣaden fa

waxatin kolon, a mi tinƣe muƣaden yi so a banxini.⁴⁰ E fan xa e yitœn amasœto e xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xœmen fama na waxatin nin.”

Walikœe tinxinxina fe
Matiyu 24.45-51

⁴¹ Piyeri yi Yesu maxœdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?”

⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikœen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dœxi walikœen bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra.⁴³ Na walikœen sewama nen xa a kuntigina a li na wanla ke!⁴⁴ N xa a fala e xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen.⁴⁵ Koni xa a walikœna a miri a yete ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buye ayi, a mi xœten xulen,’ xa a walikœen bonne bœnbœ fœlœ, xœmen nun ƣaxanle, a a dege, a yi a min han a yi a radangu ayi,⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikœen na xaxili mi a xœn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a ƣaxankatama nen nayi, a yi a saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikœen naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na lige, na bœnbœma nen bosaan ye wuyaxi ra kati!⁴⁸ Koni walikœen naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sœtœma naxan ma fe ra, a bulanma nen nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nen na ra. A gbege soxi naxan yi, a gbege maxilima nen na fan na dangu bonna ra.”

Mayitaxun tiin nan Yesu ra
Matiyu 10.34-36

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa teen na dunuƣa yi. Xa a yi dege nun, na rafan n ma han!⁵⁰ Koni fœ n xa mamin tœœni singen. N bœne mi se han a kamali!⁵¹ E mirixi a ma fa fala a n faxi bœne xunbenla nan na dunuƣa yi ba? N xa a fala e xa, n mi faxi bœne xunbenla xan na fœ mayitaxunna.⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunna nen denbaya kedenna kui, saxan fœœ kedenni, firin fœœ kedenni.⁵³ Dii fafane kelima nen dii xœmene xili ma, dii xœmene fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nen e dii tœmene xili ma, dii tœmene fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nen e diine ƣaxanle xili ma. Diine ƣaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

Waxatine famu fena
Matiyu 16.2-3

⁵⁴ Yesu mœn yi a fala yamaan xa, a naxa, “E na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala, ‘Tulen famaani ni i ra,’ a ligama na kii nin.⁵⁵ E na foyen to kele sogetede yiifari fœœni waxatin naxan yi, e a falama nen, e naxa,

'Kuye wolonna nen to,' anu a ligama nen.
⁵⁶ E tan naffigne, e nœ kore xonna nun bɔxɔ
 xonna matœ nen, e yi a bunna kolon, nan-
 fera e mi nœ waxatini ito bunna kolonye?"

Yengen nan fena yengefane tagi
Matiyu 5.25-26

⁵⁷ "Nanfera e mi nœ kiti se e yete ma,
 naxan tinxin e na liga? ⁵⁸ Xa i yengefaan
 sigama i ra i kitideni, e nema kira yi waxatin
 naxan yi, i xa kata i na feen nan e tagi alogo a
 nama siga i ra kitisaan fema, alogo kitisaan
 fan nama i so doma kanne yii, doma kanne
 fan yi i sa kasoon na. ⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi
 kele na fo i yanginna birin fi."

13

E xun xanbi so e hakene yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile
 kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxa e
 yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi.
² Yesu yi e yabi, a naxa, "Bayo Galile kaane
 bata faxa na kiini, e mirima na ma nen ba,
 fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile
 kaan bonne birin na ba? ³ En-en de! N xa
 a fala e xa, xa e mi e xun xanbi so e hakene
 yi, e birin faxama nen alo bonne. ⁴ Kore
 banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu
 nun solomasexen naxanye fari, ne fe di? E
 mirixi a ma fa fala ne jaxu dangu Yerusalen
 kaane birin na ba? ⁵ En-en de, n xa a fala e
 xa, xa e mi e xun xanbi so e hakene yi, e birin
 faxama nen alo bonne."

Xɔde binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, "Xɔde
 binla yi xemena nde yii a nakoni. A siga
 a bogin fendeni koni a mi sese to a kœ ra.
⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a
 naxa, 'A mato, a jee saxanna nan ito ra, n
 fama be yi, n fa xɔdeni ito bogin fen koni n
 mi se to a ra. A sege, i yi a woli ayi, a nama
 bɔxɔ fajin kala.' ⁸ Koni a nakɔ kantanna yi
 a yabi, a naxa, 'N kanna, a lu na jee kedenni
 ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe
 lɔxon na naxan a sabatima. ⁹ Xa xɔde binli
 ito bogi nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi
 a sege.' "

Yesu yi jaxalan furetɔn nakendeya
Matabu Lɔxɔni

¹⁰ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna
 tima salide banxini. ¹¹ Naxanla nde yi na
 nun ninan jaxin yi naxan fɔxɔ ra, a bata yi
 a rafura jee fu nun solomasexɛ, a bata yi
 a mafelen, a mi yi fa nœ a ratinxinjɛ hali!
¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a
 yi a fala, a naxa, "Nga jaxanla, i bata i sɔto
 i ya furen i to ra to!" ¹³ A yi a yiin sa a
 fari, jaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala
 tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xɔlo, bayo
 Yesu bata muxun nakendeya Matabu
 Lɔxɔni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a
 naxa, "Wanla kema xii sennin nan bun,
 nayi e xa fa na lɔxone ma, e fa kendeyaan
 sɔto, koni a mi lige Matabu Lɔxɔni!"

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, "E tan
 naffigne, e tan naxanye birin be, e mi e
 jingena hanma e sofanla fulunma ba, e sa
 a ramin Matabu Lɔxɔni? ¹⁶ Awa, Iburahima
 bɔnsɔnna nan jaxanli ito ra, Setana bata
 naxan xidi jee fu nun solomasexɛ. A mi
 lan, a xa xɔroya, a fulun Matabu Lɔxɔni
 ba?" ¹⁷ Yesu a falan yi a yengefane birin
 nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sewe
 a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸ Yesu naxa, "Alaa Mangayaan maligaxi
 nanse ra? N na a misalima nanse ma? ¹⁹ A
 luxi nen alo sansi keɛɛ xuridina,* xemen
 naxan si a xeen ma, a gbo, a findi wudin na,
 xoline yi e teen sa a yi."

Burun nate sena fe sandana

Matiyu 13.33

²⁰ Yesu mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, "N
 na Alaa Mangayaan misalima nanse ma?
²¹ A ligaxi nen alo burun nate sena† jaxanla
 naxan tongo, a yi a sa buru fuji benbeli
 keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te."

So de xurina fe

Matiyu 7.13-14, 21-23

²² Yesu yi siga taa gbeene nun banxidene
 ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalen taan
 na.

²³ Nde yi a maxɔdin, a naxa, "N kanna,
 muxun naxan kisima, na mi wuya ba?"

Yesu yi e yabi, a naxa, ²⁴ "E yixɔdɔxɔ e so
 de xurin na, n xa a fala e xa, muxu wuyaxi
 katama nen so feen na koni e mi nœ soe."

²⁵ "Banxi kanna kelima nen, a deen balan.
 E ti a xanbi ra, e deen makonkon fɔlo, e naxa,
 'N kanna, deen nabi nxu xa,' a e yabima nen
 nayi, a naxa, 'N mi e keliden koloni!' ²⁶ Awa,
 e a yabima nen nayi, e naxa, 'N xu bata yi
 nxu dege, nxu yi nxu min i fema, i bata
 xaranna ti nxɔ taani!' ²⁷ A mɔn a falama nen,
 a naxa, 'E tan tinxintarene, e keli n fema,
 n mi e keliden kolon.' ²⁸ E na Iburahima
 nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin
 to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni
 e tan mi so, e wugama nen nayi, e yi e
 jinna raxin kati! ²⁹ Yamaan fama nen, sa
 keli sogeteden nun sogegododen nun yifari
 fɔxon nun komenna ma, e dɔxɔ sewa bande
 dondeni Alaa Mangayani. ³⁰ Nayi, naxanye
 xanbin na, na ndee sa luma nen yeen na.
 Naxanye yeen na iki, ne yi sa lu xanbin na."

* **13:19:** Sansini ito xili nen mutaridi. † **13:21:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

*Yesu yi Yerusalen taan xanu
Matiyu 23.37-39*

³¹ Na waxatin yeteni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbete yi, amasoto Herode waxi i faxes feni.”

³² Yesu yi e yabi, a naxa, “E sa a fala na xulumaseen xa, e naxa, ‘N jinanne kedima nen, n muxune rakendeya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinna nen n xa ma wanla ra.’ ³³ Koni hali na, fo n xa lu sigan tiye nen to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxes yire gbete yi fo Yerusalen taani.”

³⁴ A yi a fala, a naxa, “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, e yi Alaa xerane magolon. A xonla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa e malan n fema alo toxe ngana a diine malanma a gabuteen bun ma kii naxan yi, koni e mi tin! ³⁵ Awa, Ala e konna rabejinna nen fefe! N xa a fala e xa, e mi fa n toma han e yi a fala, e naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

14

Yesu yi fureton nakendeya

¹ Matabu Loxona nde yi, Yesu yi siga a degedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati! ² Xemen naxan fatin yi makusini, na yi fa Yesu yetagi. ³ Yesu yi sariya karamoxone nun Farisi muxune maxodin, a naxa, “A daxa muxune yi rakendeya Matabu Loxoni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xemen tongo, a yi a rakendeya, a siga. ⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xemena hanma turana e tan nde yi, xa a bira xojinna kui Matabu Loxoni, i mi a ratema mafuren Matabu Loxoni ba?” ⁶ Koni e mi no a maxodinna yabe.

Yeteyitena fe

⁷ Yesu man yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasoto a yi e rakosima e katama doxodeni yeen na kii naxan yi, a naxa, ⁸ “Muxuna nde na i xili jaxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama doxo yeen na, amasoto yanyina nde muxu gbete xilixi naxan dangi i tan na. ⁹ Awa, naxan e birin xilixi, na fama nen, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Doxodeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nen nayi amasoto i bata keli na doxode fajini. ¹⁰ Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa doxo xanbin na, nayi i xojne yatigin fama nen i fema, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Soxo, fa i magodo yire fajini ito yi.’ I binyama nen nayi muxu xilixin bonne birin yetagi. ¹¹ Amasoto naxan birin a yete

yitema, na magodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen.”

¹² Yesu yi a fala xojne yatigin xa, a naxa, “Xa i ferijen seen hanma ximenna soma yamaan yi, i nama i xojine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i doxo bode nafulu kanne, amasoto ne fan i xilima nen, e yi i ya donla saran. ¹³ I na jaxaxaxan ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitone xili e nun madontone nun sankalotone nun danxutone. ¹⁴ Awa, i barayin sotoma nen nayi amasoto ne mi noe a donla saranje. Koni Ala a saranna fiye muxu tinxinxine rakeli waxatini sayani.”

Dege malan gbeena fe sandana

Matiyu 22.1-10

¹⁵ Donse donna nde yi a fema, na ito me waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu sewaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xemena nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili. ¹⁷ Na malanna waxati saxini, a yi a walikeen nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitonje! ¹⁸ Koni e birin yi e makone fala folo. A singe ra xiin yi a fala walikeen xa, a naxa, ‘N bata xeen sara fo n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.’ ¹⁹ Bonna naxa, ‘N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.’ ²⁰ Bonna fan naxa, ‘N baxi jaxanla futudeni nen. Nanara, n mi noe sigi.’ ²¹ Walikeen yi xete, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kanna yi xolo nayi han, a yi a fala a walikeen xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xon ma, i sa fa yiigelitone nun madontone nun danxutone nun sankalotone ra.’ ²² A mi bu walikeen naxa, ‘N kanna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni doxodena ndee mon luxi.’ ²³ Nanara, kuntigin yi a fala walikeen xa, a naxa, ‘Siga xeen ma kirane xon ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, aloro n ma banxin xa rafe. ²⁴ N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa ferijen seni ito donje!’ ”

Bira Yesu foxo ra

Matiyu 10.37-38

²⁵ Yama gbeen yi Yesu foxo ra sigatini, a yi a yete rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “Muxu yo fa n tan fema, a mi noe finde n ma xarandiin na fo a xa a me a nga nun a fafe ra e nun a jaxanla nun a diine nun a ngaxakeden xememane nun a jaxalanmane nun a yeteen na. ²⁷ Muxu yo mi a faxes wudin* tongo, a bira n foxo ra, na mi finde n ma xarandiin na. ²⁸ Xa e tan nde waxi a xon, a xa sangansoon ti, a doxoma nen singen, a yi

* **14:27:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxes. Ito bunna neen, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu foxo ra.

a gbetin yate a yi a kolon naxan ɲɔxɔn a yii, xa na wanla ɲanɲɛ. ²⁹ Xa a mi na liga, a na yelin a bɛtɛn sɛ waxatin naxan yi, a mi nɔɛ sangansoon naɲanɲɛ. Naxan birin na na to, e a magelema nɛn. ³⁰ E a falama nɛn, e naxa, 'Xɛmɛni ito bata banxin ti folo koni a mi nɔxi a ɲanɲɛ!' ” ³¹ Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xɔn ma, a xa sa mangan bonna yɛnge naxan ma gali sigɛ han muxu wuli mɔxɔɲɛ, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a yate xa a sɛnben na mangan yɛnge. ³² Xa sɛnbɛ mi a yii, a xɛraan nasigama nɛn benun a xa a fɛman li, a yi a mafan, alogo e nama yɛnge. ³³ Awa, a na kii nin, ɛ tan nde keden mi nɔɛ findɛ n ma xarandiin na fɔ a xa a yii seen birin yiba.”

Fɔxɔna fe

Matiyu 5.13, Maraka 9.50

³⁴ “Fɔxɔn fan, koni xa a mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra nayi? ³⁵ A mi lan bɔxɔn ma, a mɔn mi findɛ lɔxɔn na sansine xa fɔ a xa woli ayi nɛn. Xa tunla naxan ma a feen mɛ, na xa a tuli mati!”

15

Yɛxɛɛ tununxina fe sandana

Matiyu 18.12-14

¹ Lɔxɔna nde mudu maxinle nun yulubito wuyaxi yi fa Yesu fɛma e tuli matidɛni. ² Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi falan ti folo e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito yulubitɔne yisuxuma, a yi a dɛge e fama.” ³ Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

⁴ “Xa yɛxɛɛ kemɛ ɛ tan nde yi, na nde keden yi lo ayi, a nanfe ligama? A yɛxɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nɛn burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to. ⁵ A na a to waxatin naxan yi, a sɛwama nɛn, a yi a sa a kɔɛ ma, ⁶ a mɔn yi siga a ra a konni, a yi a dɔxɔ bodone nun a xɔyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa amasɔto n ma yɛxɛɛn naxan yi tununxi n bata a to!’ ⁷ N xa a fala ɛ xa, a na kii nin, sɛwan tima nɛn ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸ “Awa, gbeti gbanan fu ɲaxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadeɲema, a yi a banxin mako mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to. ⁹ A na a to waxatin naxan yi, a a xɔyine nun a dɔxɔ bodone xilima nɛn e bode xɔn ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa en bode xɔn ma amasɔto n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’ ¹⁰ Awa, n xa a fala ɛ xa a na kii nin, Alaa malekane sɛwama nɛn hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xɛmɛ tununxina fe sandana

¹¹ Yesu yi lu falan tiye, a naxa, “Xɛmɛna nde yi na, dii xɛmɛ firin yi a yii. ¹² A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.*’ Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra. ¹³ Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunuɲa feene yi. ¹⁴ A yii seen birin yi ɲan, na xanbi ra, kamɛ gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn. ¹⁵ Awa, a siga na yamanan dugurena nde fɛma wali kedeni, na yi a rasiga a xɛɛn ma xɔsɛ kantandeni. ¹⁶ Xɔsɛne toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxɛ mi na so a yii. ¹⁷ Dɔnxɛn na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikene donseen donma han e mi a ɲanɲɛ koni kamɛna n tan faxamaan ni i ra. ¹⁸ N xa siga n fafe fɛma n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata hakɛn liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo. ¹⁹ I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikɛɛn bonne.’ ²⁰ Awa, a keli, a xɛtɛ a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fe, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xɛmɛn ma, a yi a sunbu. ²¹ A dii xɛmɛn naxa, ‘N fafe, n bata hakɛn liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.’ ²² Koni a fafe yi a walikɛne xili, a naxa, ‘E mafura, ɛ fa doma gbeen na, ɛ yi a ragodo a ma, ɛ yi rasoon so a yii sonla ra, ɛ sankidin so a sannɛ. ²³ E sa jinge raturaxin faxes, en malanna raba, en sɛwa. ²⁴ Amasɔto n ma dii xɛmɛn bata yi faxes nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e ɲaxaɲaxan folo.”

²⁵ “Na waxatini, dii xɛmɛn forimaan sa xɛɛn ma. A faxi na sa keli xɛɛn ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mɛ. ²⁶ Awa, a walikɛ keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’ ²⁷ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, ‘I xunyɛn bata fa, i fafe bata jinge raturaxin faxes a xa, amasɔto a mɔn bata a dii xɛmɛn to, a kɛndɛ.’ ²⁸ A tada yi xɔlo kati, a mi tin soɛ banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. ²⁹ Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata ɲɛni itoe birin wanla kɛ i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanɲa ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sɛwa nxu bode xɔn ma!’ ³⁰ Koni i ya dii xɛmɛn naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata jinge raturaxin faxes a xa!’ ³¹ A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fɛma be

* 15:12: A waxi a kɛɛn nan xɔn benun a baba xa faxes.

waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra. ³² Koni a lan en xa malanna ti, en sewa amasoto i xunyen bata yi faxa nun koni a niin bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.’ ”

16

Kuntigi tinxintarena fe

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun, walikeen yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kanna xa, e naxa, ‘I walike mangan naxan doxi, a i ya nafunla kalama.’ ² Nafulu kanna yi na walike mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mexi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dentege amasoto n mi i findima walike mangan na sonon.’ ³ A yi a fala a yete ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yii bama nen n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Senbe mi n na n xeen sa, n yagima nen xanditideni. ⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xoyine sotoma nen naxanye n yisuxe e konne yi.’ ⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’ ⁶ A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen ye keme donla nan n ma.’ Walike mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, doxo, i tonge suulun sebe.’ ⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo benbeli keme nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, tonge solomasexe sebe.’ ⁸ Na walike manga tinxintarena kuntigin yi a matoxo a to kotaxi ayi fe jaxi rabadeni, amasoto dunuja muxune kota fe jaxi rabadeni dangu kenenna gbee muxune ra.”

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “E xoyine fen e yete xa dunuja nafunli alogo a na jan i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne e yisuxuma nen habadan banxine yi. ¹⁰ Naxan lannayaan liga fedo xurini, na lannayaan ligama nen fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama nen fe gbeene fan yi. ¹¹ E nafunla naxan soma e yii dunuja yi, xa e mi lannayaan liga nayi, nde lama e ra nafulu feni ariyanna yi? ¹² Xa e mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³ “Walike yo mi noe wale kuntigi firinna xa sanja ma kedenni. Amasoto a kedenna rajaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a me bonna ra. E mi noe wanla ke Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.”

Yesu yi yamaan kawandi

Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka 10.11-12

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin me, e yi Yesu magele amasoto e bata gbetin xanu. ¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yete findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan e boje yi feen kolon. Amasoto muxun feen naxan yetaxi, fe haramuxin nan na ra Ala yee ra yi.”

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Folo na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Fajin yi rali, muxun birin yi e yixodoxo, e so a yi. ¹⁷ Koni kore xonna nun baxo xonna danguma nen benun Sariya Kitabun sebenla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xemen naxan na a me a jaxanla ra a yi nde gbete futu, na bata yalunyaan liga. Xemen naxan na jaxalan namexin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kanna nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xodexene ra, a yi jaxunni waxatin birin. ²⁰ Yiigelitona nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kanna deen na waxatin birin. ²¹ A yi waxi a xon ma bande kesedin naxanye yolonma keli nafulu kanna tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone de konje. ²² Xeme yiigelitona na yi faxa, malekane yi siga a ra Iburahima dexon ma yire jaxumeni. Awa, nafulu kanna fan yi faxa, e yi a maluxun. ²³ A toro laxira yi kati! A yi a yee rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dexon ma. ²⁴ A yi gbelegebele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xe n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasoto n toroxi teeni be kati!’ ²⁵ Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xon ma ba, i yi kende waxatin naxan yi, i se fajin birin soto nen koni Lasarusi tan yi toron nin. Iki a tan sewaxi be, i tan toroni. ²⁶ Mon sonon, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fema, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fema menni fa nxu fema be.’ ²⁷ Nafulu kanna naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xe, a xa siga n fafe konni, ²⁸ bayo ngaxakedenman muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa toro yireni ito yi be.’ ²⁹ Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fema na, e xa ne xuiin name.’ ³⁰ Nafulu kanna yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gase! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fema, e e xun xanbi soma e hakeni nen, e tubi.’ ³¹ Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fema, e mi le a ra.’ ”

17

*Yulubina fe**Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42*

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fere mi na fo ne xa taran na, koni gbalona e yee ra naxanye na findi sabun na. ² A yi lan ne ma, geme gbeen xa xidi e koe ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini. ³ E a liga e yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenna haken liga, i xa a sonna yita a ra. Xa a na feen bejin, i xa a mafelu. ⁴ Xa a haken liga i ra sanja yi solofere soqe kedenni, koni a yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkeleyana fe

⁵ Xerane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxo denkeleyaan fari sa.”

⁶ Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa e denkeleyaan gbo ayi alo sansi keke xuridina, * e noe a fale nen wudi bili gbeeni ito ma, e naxa, ‘I yete tala boxoni, i sa ti foxo igen tagi!’ A e fala xuiin suxuma nen.”

Walikeen lan a xa naxan liga

⁷ “Xa konyina e tan nde yi naxan xeen sama hanma a yexee ne kantan, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xeen ma, i a falama a xa nen ba, fa fala, ‘Fa i dege?’ ⁸ En-en, koni i a falama nen, i naxa, ‘N ma ximenna rafala, i yi i ya walike domain tongo, i wanla ke n xa. N na n dege waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dege, i yi i min.’ ⁹ Konyi kanna mi barika bire a konyin xa bayo a bata wanla ke a tixi naxan na. ¹⁰ E tan fan na kii nin e na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, e xa a fala, e naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxo wanla ke.’”

Yesu yi dogonfonto fu rakendeya

¹¹ Yesu sigama Yerusalem taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi. ¹² A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfonto fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa, ¹³ “Nxu kanna! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

¹⁴ Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga saraxaraline konni, e xa e mato.”†

Awa, e sigama kiraan xon ma waxatin naxan yi, e kendeya. ¹⁵ Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata

kendeya, a xete Ala tantunje a xuini texin na. ¹⁶ A bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan boxon ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xemen na nun. ¹⁷ Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kendeyaxi ba? A donxe muxu solomanaaninna bonne tan minen yi? ¹⁸ Muxu yo mi luxi naxan xetexi, a fa barikan bira Ala xa, fo xoneni ito ba?” ¹⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeleyaan bata i rakisi.”

*Alaa Mangayaan fa feen taxamasenne
Matiyu 24.23-28, 37-41*

²⁰ Farisi muxuna ndee yi Yesu maxodin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. ²¹ Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa menni.’ Amasoto Alaa Mangayana e tan yi.”

²² A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xonla e suxuma nen, e xa n tan Muxuna Dii Xemen fa waxatin to koni e mi a toe. ²³ Nde taranma nen nayi naxanye a falama, e naxa, ‘A sa menni,’ hanma ‘A be yi.’ Koni e nama siga, e nama e gi a matodeni. ²⁴ Amasoto a luma nen alo kuyen na a pinna masaxon keli bode foxon na sa ti bode foxon na. N tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin n fa laxonni. ²⁵ Koni fo n xa to n nen singen kati! A fere mi na fo iki muxune xa e me n na. ²⁶ Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi,† a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xemena waxatini. ²⁷ Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e minma, e yi naxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxes. ²⁸ A mon ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e dege, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti. ²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, teen nun dolen ganmaton yi godo keli kore, a yi e birin faxes. ³⁰ N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.”

³¹ “Na boxoni, muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni. A mon na kii nin, muxun naxan xeen ma, na nama fa xete banxini. ³² E xaxili lu Loti a naxanla xon ma.* ³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bonoma ayi nen. Naxan na bono a niini, na kisima nen. ³⁴ N xa a fala e xa, na koeen na xeme firin luma nen sade kedenna ma, keden xalima nen,

* 17:6: Sansini ito xili nen mutaridi. † 17:14: dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfonton mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfonton na, bayo na yi na kanna sarijana kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonta na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a doxo a konni. A mato Saraxaraline sora 14. † 17:26: Dunuja Folon 6.5-12 nun 7.6-23 § 17:29: Na feen sebxu Dunuja Folon 19.24 kui.

* 17:32: A mato Dunuja Folon 19.26 kui.

kedon yi lu na. ³⁵ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ³⁶ Xeme firin luma nen xeen ma, kedenna xalima nen, keden yi lu na.”

³⁷ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Marigina, na ligama minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Sube faxaxin denaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

18

Kaŋa gilɛn nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan, ² a naxa, “Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yee ra, a mi danma muxe ra. ³ Kaŋa gilena nde yi na taani nun, na yi siga a fema, a yi a mafan, a naxa, ‘Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.’ ⁴ A bu han, a mi tin, koni donxen na a miri a yete ma, a naxa, ‘Hali n mi gaxu Ala yee ra, n mi danje muxe ra, ⁵ koni bayo kaŋa gileni ito n yee gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fe nen waxatin birin han n tunnaɔɔ n ma.’”

⁶ Awa, Marigin mon yi siga falan ma, a naxa, “Kiti bolon tinxintaren naxan fala, e tuli mati na ra. ⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima kosen nun yanyin na? A buye na yi ba? ⁸ N xa a fala e xa, a e xun mafala kitin bolonma nen mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dunuɔa yi ba?”

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetena tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi. ¹⁰ A naxa, “Muxu firin yi siga Ala Batu Banxin Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla. ¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a boɔɔeni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, ‘Ala, n barikan birama i xa amasoto kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i xa amasoto n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito. ¹² Loxo xun yo loxo xun n sunna suxuma nen soge firin, n naxan birin sotoɔma, n ne yaganna fima.’”

¹³ “Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yeen nate kore koni a yi lu a kanken makudunje, a yi a fala, a naxa, ‘Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna ma!’ ” ¹⁴ Yesu naxa, “N xa a fala e xa, xemeni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nen Ala yee ra yi fefe! Amasoto muxun naxan birin a yete yitema, ne magodoma nen. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nen.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasoto e bata fa diidine ra Yesu fema. ¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fema, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁷ N xa jondin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mume!”

Xeme nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31

¹⁸ Yahudiyan kungitina nde yi Yesu maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

¹⁹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, i n xilima karamoxo fajina? Muxu yo mi fan fo Ala keden peena! ²⁰ I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama muɔan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.’* ”

²¹ Xemen yi a yabi, a naxa, “Xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

²² Yesu ito me waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitone ki, i nafunla sotoɔma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n foxo ra.” ²³ Koni xemen na me waxatin naxan yi, a boɔɔeni yi rapaxu a ma kati, amasoto nafunla yi a yii nun kati!

²⁴ Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han! ²⁵ Nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangu jooɔɔmen so feen na sigilaan yinla ra.”

²⁶ Muxun naxanye na me, ne yi a maxodin, e naxa, “Nde noe kise nayi?”

²⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi noe feen naxan lige, Ala noe na lige nen.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin beɔɔin, nxu bira i foxo ra.”

²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxake-denno hanma a soto muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra ³⁰ na kanna na jooɔɔen sotoɔma nen dangu na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan soto waxati famatoni.”

Yesu mon yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34

³¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fema e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama Yerusalen taani, nabine feen naxan birin sebe n tan Muxuna Dii Xemen fe yi, ne kamalima nen na yi. ³² N tan Muxuna Dii Xemen soma nen siya gbetene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e

* 18:20: Xorɔyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

yi e de igen namini n ma. ³³ E n bulanma nen, e yi n faxa, koni a soge saxandeni n mon kelima nen sayani.”

³⁴ A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

*Yesu yi danxutɔɔn nakendeya
Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52*

³⁵ Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutɔɔn nde yi dɔxi kiraan na xanditideni. ³⁶ A yamaan dangu xuiin me waxatin naxan yi, a maxɔdinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

³⁷ E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasareti kaan nan danguma.”

³⁸ A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

³⁹ Muxun naxanye yeɛn na, ne yi xaje a ma, a xa a dundu koni a mon yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

⁴⁰ Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutɔɔn na a fema. A fa a fema waxatin naxan yi, Yesu yi a maxɔdin, a naxa, ⁴¹ “I waxi a xɔn n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kanna, n waxi a xɔn ma nen, n mon xa seen to.”

⁴² Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya denkleɣaana bata i rakendeya.”

⁴³ Xemen yi seen to mafuren, a bira Yesu fɔxɔ ra, a Ala matɔxɔma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

19

Yesu nun Sakeye a fe

¹ Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatɔɔn nan yi a ra nun. ² Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakeye. Nafulu kanna nan yi a ra. ³ A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungi nun, a mi yi nae Yesu toe amasɔto yamaan yi gbo. ⁴ Nanara, a yi siga a giye yamaan yeɛ ra, a sa te xɔde binla kɔe ra alogo Yesu nen dangu kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to. ⁵ Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yeɛn nate kore, a yi a fala Sakeye xa, a naxa, “Sakeye, godo mafuren, amasɔto n yigiyama i konna nin to!”

⁶ Sakeye yi godo mafuren, a yi a rasene sewani. ⁷ Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔlɔ e de bun ma, e naxa, “Xemeni ito bata sa yigiya hake kanna konni.”

⁸ Sakeye yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kanna, a mato, n na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yiigelitɔne yii nen. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jɔxɔn naanin naxetema nen na kanna ma.”

⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxone bata kisin sɔto denbayani ito yi to. Iburahima bonsɔnna nan xemeni ito fan na. ¹⁰ Amasɔto

naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xemeni faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

*Xema gbananna fe sandana
Matiyu 25.14-30*

¹¹ Muxone yi Yesu xuiin namema, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalen taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nen kenenni. ¹² Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xete a konni. ¹³ Benun a xa siga a sigatini, a yi a walike fu xili, a xema gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘E kata e tɔnon sɔto itoe fari n xanbi han n fa.’ ¹⁴ Koni a yamaan muxone bata yi a rajaxu. Nanara, e xerane rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xemeni ito xa mangayaan sɔto nxu xun na.’”

¹⁵ “Koni xemen na yi mangayaan sɔto, a mon yi xete a konni. A xema gbananne so a walikeɛn naxanye yii, a ne xili mafuren, a e tɔnon naxanye sɔtoxi, e xa na yita a ra. ¹⁶ A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔto a fari.’ ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walike fajin nan i tan na, amasɔto i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nen kutigin na taa fu xun na.’ ¹⁸ Walikeɛn firinden yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔto a fari.’ ¹⁹ A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nen taa suulun xun na.’ ²⁰ Walikeɛn bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kanna, i ya xema gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin. ²¹ N gaxuxi i yeɛ ra amasɔto i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’ ²² A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walike jaxina, n na i yalagima i yete de xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama. ²³ Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gheti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔto?’ ²⁴ Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xemaan ba ito yii, xemaan gbanan fuun yi naxan yii, e a so na yii.’ ²⁵ E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kanna, koni xemaan gbanan fa a tan yii!’ ²⁶ A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala e xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nen ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na be a yii. ²⁷ Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, e fa ne ra be yi, e yi e faxa n yetagi!’”

Yesu so fena Yerusalen taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Yoni 12.12-19

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yeɛ ra Yerusalen taani. ²⁹ A maso Betifage taan

nun Betani taan na Oliwi Geyaan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yɛɛ ra, ³⁰ a yi a pungu e ma, a naxa, “Ɛ siga banxidɛn na ɛ yɛɛ ra. Ɛ nɛma na liye waxatin naxan yi, ɛ sofalidin xidixin toma nɛn muxe munma dɔxɔ naxan fari singen. Ɛ a fulun, ɛ fa a ra be. ³¹ Xa muxuna nde ɛ maxɔdin fa fala, ‘Ɛ ito fulunma nanfera?’ ɛ a fala e xa, ɛ naxa ‘Marigin nan mako a ma.’”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi. ³³ E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kanna yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ ito fulunma nanfera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.” ³⁵ E siga sofalidin na Yesu fɛma. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dɔxɔ a fari. ³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn a yɛɛ ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalem taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fɔlɔ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi. ³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bɔnɛ xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan yɛ, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ɛ xa, xa e dundu, gemeni itoe nan sɔnxɔma.”

Yesu yi wuga Yerusalem na fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra, ⁴² a naxa, “Ee! Ɛ tan, xa ɛ yi bɔnɛ xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki ɛ mi a kolonɛ amasɔɔ a bata luxun ɛ ma!” ⁴³ Lɔxɔna nde a lima ɛ ma nɛn, ɛ yaxune luma ɛ rabilinɛ nɛn, e yi gbingsinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon ɛ ma yiren birin yi. ⁴⁴ E ɛ halagima nɛn, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali geme keden pena, a mi luyɛ a funfuni ɛ taani ito yi, amasɔɔ Ala fa ɛ kisiideni waxatin naxan yi, ɛ mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fɔlɔ, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A seɓexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nɛn Ala maxandi banxina.’* Koni ɛ tan bata a findi muɗadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ. Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan yɛɛratine

yi kata a faxa feen na. ⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masɔɔ kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu senben maxɔdinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

¹ Lɔxɔna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa. ² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun na? Na fala nxu xa. Nde senben soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ɛ maxɔdin, ɛ a fala n xa. ⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nɛn nayi fa fala, ‘Nanfera, ɛ mi laxi Yoni ra?’ ⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magɔlonna nɛn, amasɔɔ e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.” ⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan na, n mi na falama ɛ xa na yi.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buyɛ ayi. ¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walikɛ keden xɛ nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikɛɛn bɔnbɔ, e yi a raxete, e mi se so a yii. ¹¹ Na xanbi ra, a walikɛ gbete xɛ e ma, e yi na fan bɔnbɔ, e yi a rayagi kati, e yi a raxete, e mi sese so a yii. ¹² A yi walikɛɛn saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxɔlɔ, e yi a kedi. ¹³ Awa, na xanbi ra nakɔ kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xɛmɛn nasiga e ma, yanyina nde, e danma nɛn na ra.’ ¹⁴ Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kɛ tongon nan ito ra. En na a faxa alogo nakɔɔn xa findi en gbeen na.’ ¹⁵ E yi a torotoron nakɔɔn fari ma, e sa a faxa.* Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra? ¹⁶ A na muxune faxama nɛn, a nakɔɔn taxu muxu gbeteɛye ra.”

Yamaan to na mɛ, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

* 19:46: A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

* 20:15: Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xɛ Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra.

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxodin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’† ¹⁸ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen dungu dungin na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

Mudu fiin maxodinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamoxone nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasoto e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yee ra. ²⁰ Nanara, e feren fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinxinin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xon ma alogo e xa no a raso yamana kanna senben nun a non bun ma. ²¹ Na muxune yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jondini. ²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁴ “E gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

²⁵ Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”†

²⁶ E mi no a suxun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabε a fala ti kiin ma.

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune^S yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa, ²⁸ “Karamoxo, Musa sariyani ito sebe nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xemen faxa, a jaxanla lu, koni a mi dii lu, na xemena ngaxakedenna nde xa ke jaxanla tongo, e yi diin bari faxa muxun xa.’* ²⁹ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na yi nun, firideman yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii soto. ³⁰ A firinden yi na jaxanla tongo, ³¹ a saxanden fan yi a tongo.

† **20:17:** Yaburin 118.22 † **20:25:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. § **20:27:** Saduse muxune: Yahudiyaane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * **20:28:** A mato Dununya Folon 38.8 nun Sariyaane 25.5-6 kui. † **20:37:** A mato Xorayaane 3.2-6 kui. † **20:38:** niiramine: Ala naxa a Ibrahimaal Ala nan a ra.

A mi a falaxi nun Ibrahimaal Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi. § **20:43:** Yaburin 110.1 * **20:44:** Na waxatini karamoxone yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bonsonna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yee ra yi.

Awa, a liga na kiini muxu solofere birin na, e birin yi faxa, e mi dii soto. ³² Donxen na, jaxanla fan yi faxa. ³³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a jaxalan na nayi? Bayo e muxu solofere birin bata yi a tongo!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xemene jaxanla futuma nen jaxanle fan yi doxo xemen xon, ³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xemene mi jaxalan fute, a jaxanle mi doxe xemen xon. ³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasoto e bata keli sayani. ³⁷ Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, foton din gan feen sebei denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, ‘Ibrahimaal Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’† ³⁸ Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasoto e birin niina e yi Ala yee ra yi.”†

³⁹ Sariya karamoxona ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamoxo, i bata a yabi ki faji!” ⁴⁰ Na xanbi ra, e mi fa susu a maxodin^{ne} fefe ra.

Yesu yi maxodinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bonsonna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ⁴² Amasoto Dawuda yeteen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Doxo n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.’” §

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bonsonna ra di?”*

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

⁴⁵ Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ⁴⁶ “E a liga e yeren ma sariya karamoxone fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xonton loxo tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee doxoden soto salide

banxini e nun dɔxɔde fajine malanni. ⁴⁷ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ra han a radangu ayi!”

21

*Kaɲa gilena kisenafa
Maraka 12.41-44*

¹ Yesu yi a yeen nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. ² A kaɲa gile yiigelitɔna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. ³ Yesu naxa, “N xa jɔndin fala e xa, kaɲa gile yiigelitɔni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴ Amasɔto bonne naxan saxi, e nafulu dɔnxen xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

*Ala Batu Banxin kalana fe
Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2*

⁵ Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi gɛme to fajine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, ⁶ “E naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gɛmen naxanye birin banxini ito yi, keden mi luyɛ a funfuni, e e birin naxuyama ayi nen.”

*Tɔrɔn nun besɛnxɔnyana fe
Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13*

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁸ Yesu naxa, “E a liga e yeren ma alogo muxɛ nama e mayenden. Amasɔto muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni e nama bira ne fɔxɔ ra. ⁹ E na yenge feene nun murute feene me waxatin naxan yi, e nama gaxu amasɔto a ferɛ mi na fɔ ne xa liga singen. Koni waxati rapanna munma maso singen.”

¹⁰ A lu falan tiyɛ, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yengɛma nen yamana keden yi yamanan bonne yenge. ¹¹ Bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nen e nun fitina kamen nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri gbeene ligama nen kore xɔnna ma. ¹² Koni benun feni itoe birin xa liga, e e suxuma nen, e yi e besɛnxɔnya. E yi e raso salide banxine yi, e yi e makiti, e yi e sa kasoon na. E sigama e ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra. ¹³ Nayi, e findima nen n serene ra e xa. ¹⁴ E nama xamin, e sa e xun mafalama naxan na. ¹⁵ Amasɔto n falan nun xaxinla soma e yii nen. Nanara, e yaxune mi e tande e yi e nɔ. ¹⁶ E sɔto muxune nun e ngaxakedenne nun e xabilane nun e xoyine e soma nen e yii, e yi

e tan ndee faxa. ¹⁷ Muxun birin e rapaxuma nen n tan ma fe ra. ¹⁸ Koni hali e xun sexe kedenna mi lɔ ayi. ¹⁹ Nayi, e tunnafan alogo e niin xa ratanga.”

*Yesu yi Yerusalen kala feen fala
Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19*

²⁰ “E na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalen taan nabilin, e a kolonma nen nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sɔnɔn. ²¹ Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xeen ma, ne nama xete taani. ²² Amasɔto ‘Tɔrɔn Lɔxɔne’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. ²³ Gbalɔ gbeen ligama nen fudi kanne nun dii ngane ra na lɔxɔne yi! Tɔrɔ gbeen fama nen bɔxɔ xɔnni ito ma. Alaa xɔlɔn fama nen yamani ito xili ma. ²⁴ E faxama nen silanfanna ra,* ndee sigama nen konyiyani yamanan birin yi. Yerusalen taan luma nen siya gbɛtene bun ma han e waxatin yi de fe.”

*Muxuna Dii Xɛmen fa fena
Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27*

²⁵ “Awa, na waxatini taxamasenna sama nen sogen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuɲa siyane birin yigiteɛma nen nayi, e gaxu fɔxɔ igen xuiin nun xunfan gbeen yeɛ ra. ²⁶ Feen naxanye ligama dunuɲa yi, muxune nɛma ne mame waxatin naxan yi, e gaxuma nen, e fuga a ra. Amasɔto kore xɔnna senbeni maxama nen. ²⁷ N tan Muxuna Dii Xɛmen minima nen kenenni, n fa kundani senbeni e nun binye gbeeni. ²⁸ Koni feni itoe na liga fɔlɔ waxatin naxan yi, e xa e xunna rakeli, e yi e yeen nabi amasɔto e xunba waxatin bata maso.”

*Xɔde binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31*

²⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E e xaxili lu xɔde binla nun wudin birin xɔn ma. ³⁰ E na jingi waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala jɛmen bata maso. ³¹ A na kii nin, e na feni itoe to lige waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

³² “N xa jɔndin fala e xa. Iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga. ³³ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nen koni n ma falane mi danguma habadan.”

³⁴ “E a liga e yeren ma! E nama e yete findi fudimane nun dɔlɔ minne ra. E nama xamin e lu kiina fe ra alogo na Lɔxɔn nama e raterena. ³⁵ Amasɔto a dunuɲa muxune birin naterɛnama nen alo woson suben naterɛnama kii naxan yi. ³⁶ E lu e yeɛ ra yi, e yi Ala maxandi waxatin birin, e senben sɔto,

* 21:24: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

ε ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo ε xa ti n tan Muxuna Dii Xemen yetagi.”

³⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nen yanyin na, a sa kœen nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi. ³⁸ Yamaan birin yi sigama nen a fema xœtonni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22

Mangane yi yanfani tœn Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Buru Tetaren Sanla* yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Lœxon Sanla.†

² Saraxarali kuntigine nun sariya karamœxœne yi kata Yesu faxan ferœn fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yœe ra.

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11

³ Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. ⁴ Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantana muxune kuntigine xa, a nœ Yesu soe e yii kii naxan yi. ⁵ Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. ⁶ Yudasi yi tin na ma, a ferœn fen fœlœ, a nœ Yesu soe e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

Yesu yi a yitœn sanla fe yi

Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21

⁷ Buru Tetaren Sanla yi a li, yœxœœ diin faxes waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lœxon Sanla fe ra. ⁸ Yesu yi Piyeri nun Yoni xœ, a yi a jũngu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lœxon Sanla ximœna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxœdin, e naxa, “I waxi a xœn ma, nxu xa a rafala minœn yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nœma soma taani waxatin naxan yi, ε xœmœna nde lima kira yi, ige fejen dœxi a xun ma. E bira a fœxo ra han a na so banxin naxan kui. ¹¹ E yi a fala na banxin kannna xa, ε naxa, ‘Karamœxo naxa, a xœne yigiyaden minœn yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lœxon Sanla donseen donma denaxan yi?’ ¹² A banxin yire gbeena nde yitama ε ra nen kore banxin kœ ra, naxan kui yitœnxi ki fajl. E donseene rafalama mœna nin.” ¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lœxon Sanla ximœna rafala mœni.

Marigina Ximœna fe

Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26, Korœnti Kaane Singena 11.23-25

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dœxo a dœgedeni e nun a xœra fu nun firinne. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xœnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lœxon Sanla donseen don ε xœn benun n xa tœrœ! ¹⁶ Amasœto n xa a fala ε xa, n mi a donma sœnœn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, ε yi a yitaxun ε ra. ¹⁸ Amasœto n xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bœnden ni ito ra naxan fixi ε fe ra, ε xa ito liga naxan n ma fe rabirœ ε ma.” ²⁰ Ximœn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nœnœn na a ra naxan xidima en tagi n wunla xœn naxan minima ε fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kannna a dœgema n xœn be yi! ²² Awa, Muxuna Dii Xemen faxama nen alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kannna yœe ra!”

²³ E yi e bode maxœdin fœlœ naxan na ligama e yœ.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. ²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nœyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nen fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’ ²⁶ Koni a mi na kiini ε tagi. Naxan gbo ε birin xa ε tagi, fœ na xa lu alo dii jœœna. E yœeratiin xa liga alo walikœna. ²⁷ Amasœto nde gbo dangu bodene ra, naxan dœxi a dœgedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a dœgema, na nan gbo! Koni n tan ε tagi alo walikœna.”

²⁸ “E bata lu n fema n ma tœron birin yi. ²⁹ Nanara, n mangayaan fima ε ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi. ³⁰ E ε dœgema nen, ε yi e min n xœn ma n ma Mangayani, ε dœxo mangaya gbeœene yi. E yi Isirayila bœnsœn fu nun firinne makiti.”

Piyeri a mœ fœna Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simœn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi ε birin mato, a yi ε yife alo xœœ biina a maali fema kii naxan yi, a yi a dœla ba a yi. ³² Koni Simœn, n bata Ala maxandi i xa alogo

* **22:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarjihan kiina nde nan yi a ra. A mato Xœrœyaan 12.15 kui. † **22:1:** Halagi Tiin Dangu Lœxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes kœ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dœ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xœrœyaan 12.1-13 kui.

i ya denkeleyaan nama jan. I mon na xete n fema waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne senbe so.”

³³ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yiton siga feen na kasoni i foxo ra, n faxa i foxo ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nen sanja ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na e xe waxatin naxan yi, e mi siga gbeti yo ra e yii, hanma benbelidina hanma sankidina, sena nde dasa nen e ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma benbelidina, a xa a tongo. Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a do-maan mati, a silanfanna sara.”[†] ³⁷ Amasoto n xa a fala e xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fo na xa kamali nen, a naxa, ‘A yate nen alo fe jaxi rabane.’”

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, degema firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a lige kii naxan yi. Xarandiine yi siga a foxo ra. ⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandi alogo e nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi. ⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinje, i xa toroya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fo i tan sagona.” ⁴³ Malekan yi mini kenenni a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma. ⁴⁴ A toroxi kii naxan yi, a yi a yixodoxo Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinje alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxande waxatin naxan yi, a xete a xarandiine fema, a yi e sunuxin li xixonli! ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E xima nanfera? E keli, e yi Ala maxandi alogo e nama bira tantanni.”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasari xarandii yi nun firinna nde tixi yamaan yee ra, a fa Yesu fema a sunbudeni. ⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasari, i n tan Muxuna Dii Xemen yanfama sunbun nan xon ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu foxo ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu xa

nxo silanfanne tongo, nxu yengen so ba?”[§] ⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. ⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kende ya.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotoon nan n tan na ba?” ⁵³ N yi e fema Ala Batu Banxini nun loxo yo loxo, e mi kata e yi n suxu. Koni e waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a me Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a foxo ra koni e yi tagi kuya. ⁵⁵ E yi teen sa kiti saden tanden tagi, e yi a doxo menni. Piyeri yi doxo e fema. ⁵⁶ Walike jaxanla nde a to doxi teen xon ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki fari, a naxa, “Xemeni ito fan yi a foxo ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan jaxanla, n mi a kolon mumu!” ⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xemena nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xemena, a tan se mi n tan na de!”

⁵⁹ Awa, waxatidi danguxina, xemena nde fan yi a fala a xa a sobeen na, a naxa, “Sike yo mi naxan yi, xemeni ito yi a foxo ra nun amasoto Galile kaan nan a tan fan na!”

⁶⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xemena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren! ⁶¹ Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen doxo saxan a i mi n kolon.” ⁶² Piyeri yi mini, a soxole wugan ti!

Eyi Yesu magele, e yi a bonbo

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

⁶³ Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bonbo. ⁶⁴ E yi a yeen maxidi, e yi a maxodin, e naxa, “Nde i bonboxi? Nabiyi falane ti nxu xa.” ⁶⁵ E yi a makonbi han!

Eyi Yesu ti muxu gbeene yetagi

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni 18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fema. ⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa

[†] 22:36: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. [§] 22:49: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala ε xa, ε mi lama n na. ⁶⁸ Xa n na ε maxodin, ε mi n yabe, ⁶⁹ koni fɔlɔ iki ma, n tan Muxuna Dii Xemen dɔxɔma n n Ala Senbemaan yiifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yeteen bata a xuiin me!”

23

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fema, ² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xemɛni ito suxu, a nxɔ siyani murutema. A yi a fale e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxodin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xemɛni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito mɛ waxatin naxan yi, a yi maxodinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xemɛni ito ra ba?” ⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani denaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalen taani na waxatini.

Yesu Herode fema

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe mɛ nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee lige. ⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxodin sanɔa ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! ¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati! ¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafeya kati! E yi doma fajin nagodo a ma, e yi a raxete Pilati ma. ¹² Na lɔxɔn yeteni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan, ¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa xemɛni ito

ra n fema, a a yamaan namurutema. Nba, n bata a fɛfɛfɛfɛ ε yeε xɔri. E a kansunxi fe jaxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden. ¹⁵ Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxete n ma, xemɛni ito mi fe yo ligaxi a faxe naxan ma. ¹⁶ Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a bejin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nɛn kasoon na e xa. ¹⁸ Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba bejin nxu xa!” ¹⁹ Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰ A xɔli yi Pilati ma a xa Yesu bejin. Nanara, a mɔn yi yamaan xili. ²¹ Koni e mɔn yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²² Pilati yi a fala e xa sanɔa ma saxan, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi? N mi fe jaxi yo toxi a ra a faxe naxan ma. N xa a bɔnbɔ, n yi a bejin.”

²³ Koni e lu sɔnxɔε, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. ²⁴ Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. ²⁵ E waxi xemɛn naxan xɔn ma, a na bejin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni 19.17-27

²⁶ E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xemɛna nde ra, a xili Simɔn Sireni kaana. A kelima xɛɛn ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁷ Muxu wuyaxi yi bira a fɔxɔ ra. Naxanla ndee yi e ye nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegebele a fe ra. ²⁸ Yesu yi a yeε rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalen jaxanle, ε nama wuga n tan ma fe ra, koni ε wuga ε yete nun ε diine fe ra. ²⁹ Amasɔtɔ lɔxɔna nde fama, muxuna nde a falama nɛn fa fala, ‘Sewan gbantane xa, sewan jaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’ ³⁰ Nayi, muxune a falama nɛn geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’ ³¹ Amasɔtɔ xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³² E fe jaxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fema. ³³ E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xɔri yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe jaxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a komenna ma. ³⁴ Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasɔtɔ e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁵ Yamaan yi ti na yi, e lu

Yesu matoe. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

³⁶ Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa. ³⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

³⁸ E falani itoe sebe a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹ Fe jaxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰ Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yeε ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi. ⁴¹ Koni en gbeen lanxi, amasoto en na en ma fe jaxin saranna nan sotoma ito ra. Koni a tan mi fe jaxi yo ligaxi.” ⁴² A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xon ma!”

⁴³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa jondin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.”

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni 19.28-30

⁴⁴ Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁵ Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra. ⁴⁶ Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxa.

⁴⁷ Feen naxan liga, sofa kemēn kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸ Muxun naxanye fa fe yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e yeε xori, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama. ⁴⁹ Naxanye birin yi Yesu kolon ki faji e nun jaxanla naxanye bira a foxo ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoe.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni 19.38-42

⁵⁰ Xemena nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin. ⁵¹ A mi yi tinxin bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema. ⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxodin Yesu binbina fe ma. ⁵³ A yi a binbin ba wudin koe ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun menni. ⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu Loxon bata yi maso nun.

⁵⁵ Naxanla naxanye bira Yesu foxo ra keli Galile, ne yi siga Yusufu foxo ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. ⁵⁶ E xete e konni, e sa se xiri jaxumene nun latikonanna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Loxoni alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10

¹ Xati loxon xoton xotanni, jaxanle ture xiri jaxumen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu deen na. ² E yi a li gemen baxi gaburun de ra. ³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. ⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e terena xeme dugi mayilenxi kan firinna e dexon ma. ⁵ Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e tigne sin boxon ma. Na xeme firinne yi a fala jaxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera? ⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala e xa, e xaxili lu na xon ma. ⁷ A naxa, ‘Fo Muxuna Dii Xemen xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soge saxandeni a keli sayani.’”

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira jaxanle ma. ⁹ E xete keli gaburu deen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. ¹⁰ Naxanli itoe nan a fala xerane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun jaxanla bonne, ne yi feni itoe fala xerane xa. ¹¹ Koni e yi a miri a jaxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mume! ¹² Koni Piyeri yi keli, a siga gaburu deen na, a yi a yigodo, a yi a ye masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xete a konni. Feen naxan ligaxi, a kabema na ra.

Yesu siga fena Emayusi Taani

Maraka 16.12-13

¹³ Na loxo yeteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen taan yi tagi kuya neddi. ¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma. ¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sige. ¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E sigama kiraan xon waxatin naxan yi, e yi nanfe falama?”

E sunuxin yi ti. ¹⁸ Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi menni waxati danguxini itoe yi?”

¹⁹ A yi a maxodin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

* 23:46: Yaburin 31.6

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasarëti kaan na. Nabi senbe kannan nan yi a ra a falan nun kewanli Ala nun yamaan birin yetagi. ²⁰ Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin ma. ²¹ Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soge saxanna nan to, ²² naxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakontofili nen. E siga nen gaburu deen na subaxani, ²³ e mi a binbin to, e xete, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nen e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi! ²⁴ Nxu lanfana ndee yi siga gaburu deen na, e sa a to alo naxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

²⁵ Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala e xa, e mi la ne ra e bɔɔɔni xulen! ²⁶ E mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔɔ feni itoe ra benun a xa so a binyeni?” ²⁷ Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fɔɔɔ Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbeteɔye, a na birin yeɔba e xa.

²⁸ E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso menna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatoon na a ra. ²⁹ Koni e yi a raxete, e naxa, “Lu nxu fema amasɔɔ kɔɔe somaan ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fema. ³⁰ A dɔɔɔ a degedeni e fema, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. ³¹ E yeɔɔn yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yetagi. ³² E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nen alo teɔn nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fesefeɔsɔma en xa waxatin naxan yi kiraan xɔn ma.”

³³ E keli mafuren, e xete Yerusalen taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi denaxan yi e nun bonne. ³⁴ E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simɔn bata a to!”

³⁵ Feen naxan liga kiraan xɔn ma, muxu firinne yi ne yeɔba e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

Xarandiine yi Yesu to

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

³⁶ E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yeɔɔn yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa e bɔɔɔɔn xunbeli.”

³⁷ E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yelenna to. ³⁸ Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikena e bɔɔɔɔni nanfera? ³⁹ E n yiine nun n sanne mato, e a kolonma nen a n tan nan a ra. E yiin din n na, e a toma nen nayi amasɔɔɔ fati benden nun xɔnne mi muxun yelenni alo e a toma n tan yi kii naxan yi.”

⁴⁰ A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra. ⁴¹ Sewan nun kabɔn yi a liga, e mi la a ra xulen. Nayi, a yi e maxodin, a naxa, “Donsena e yii be ba?” ⁴² E yeɔɔe gilinxidungin so a yii, ⁴³ a yi a tongo, a yi a don e yetagi.

⁴⁴ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi e fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala e xa. Feen naxan birin seɔɔɔɔni n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fɔɔ ne xa kamali nen.”

⁴⁵ A yi a liga e xaxili sɔɔɔɔɔ alogo e xa Kitabuna feene famu. ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan seɔɔɔɔni fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔɔ, a keli sayani a soge saxandeni. ⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, fɔɔɔ Yerusalen taan ma. ⁴⁸ Feni itoe seren nan e tan na. ⁴⁹ N Fafe Ala e tuli sa naxan na, n tan yeɔɔn na rafama nen e ma. Koni e lu Yerusalen taani han na senben yi fa sa keli kore a godo e xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kewanle 1.9-11

⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa. ⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fema, a te ariyanna yi. ⁵² E to yelin a batue, e sewaxi gbeen yi xete Yerusalen taani. ⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan bire Ala xa.

Yoni Yoni Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebexi Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yɛba kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makenen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi sebexi nen bonne mi naxanye sebexi e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɗa yi gidin bunna yebama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito sebexi nen fɔ jɛɛ tonge naanin hanma jɛɛ tonge sennin jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yebama. Yoni Yesu tiden yebama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki fajin Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yebaxi. Yesu a dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Yoni na nan yebama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxene yebama dangi bonne ra. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan sebexi itoe ra naxanye Yesu kɛɗnaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisins balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɗa kenenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so deen na yexene xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisins na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan jɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔɔyaan sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna neen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɗa fɔlɔni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fema. Falan nan mɔn yi Ala ra.* ² A yi Ala fema a fɔlɔni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisins yi a tan nin. Na nii rakisins yi findi kenenna ra adamadiine xa. ⁵ Kenenna yi mini dimini, koni dimin mi a nɔ.

⁶ Ala yi muxuna nde xe naxan yi xili Yoni.† ⁷ Na yi fa, a findi kenenna seren na, alogo muxun birin xa denkeleya a tan xɔn. ⁸ Kenenna mi yi a tan na, koni a fa nen, alogo a xa fa kenenna sereyaan ba. ⁹ Kenenna yeteen nan yi na ra, naxan famato yi a ra dunuɗa muxune birin makenendeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɗa yi. Dunuɗa da a tan nan na, koni dunuɗa muxune mi a kolon. ¹¹ A fa nen a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e denkeleya a xinli, a senben fi nen ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xɔn ma hanma fati bendena hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati benden na, a yi lu en ye. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xeme kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun jɔndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔto benun n tan xa da, a tan yi na.’”

¹⁶ En birin bata barakan sɔto barakan fari a hinan kamalixin xɔn ma. ¹⁷ Amasɔto Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xɔn ma, koni hinanna nun jɔndin faxi Yesu nan xɔn ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xeme keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fema, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xe a ma a maxɔdindeni keli Yerusalem taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yetagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

²¹ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” E mɔn yi a maxɔdin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” ²² E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasɔto naxanye nxu xexi, fɔ nxu xa sa nxu dentege nen ne xa. I nanse fale i yete a fe yi?” ²³ Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xɔn, a naxa, “N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni,

* 1:1: Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɗa da a falan naxan xɔn a fɔlɔni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † 1:6: Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra. ‡ 1:23: Esayi 40.3

n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala Marigin xa.’†”

²⁴ Farisi muxun^S naxanye yi xexi Yoni ma, ²⁵ ne yi a maxodin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?” ²⁶ Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde ε tagi ε mi naxan kolon. ²⁷ A fama nen n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

²⁸ Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yuruden baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni denaxan yi.

Alaa Yexεε Diina fe

²⁹ Na xotɔn bode, Yoni yi Yesu to fe a fema, a naxa, “Alaa Yexεε Diin nan ito ra, naxan dunuɔa birin yulubin bama. ³⁰ N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasotɔ benun n tan xa bari, a tan yi na.’ ³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogon n xa a yita Isirayila yamaan na.” ³² Yoni mon yi sereyani ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to godε a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nen, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sarijanxin to godε naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xεmena a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xotɔn bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yexεε Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin me, e siga Yesu foxɔ ra. ³⁸ Yesu yi a yεε raxete, a yi e to biraxi a foxɔ ra, a yi e maxodin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minen?” Rabi bunna neen fa fala, “Karamoxɔ.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari raso a fema.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin me e bira Yesu foxɔ ra, na keden yi xili nen Andire, Simon Piyeri xunyena.* ⁴¹ Andire yi a tada Simon fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna neen fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simon na Yesu fema.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simon nan i tan na, Yoni a dii xεmena. I xili bama nen sɔnɔn,

Sifasi.” Xinli ito nun Piyeri, xili kedenna nan e ra.†

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

⁴³ Na xotɔn bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n foxɔ ra!” ⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyeri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sebe Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sebe, nxu bata a to, Yusufu a dii xεmena Yesu, Nasareti kaana.”

⁴⁶ Nataniyeli yi a maxodin, a naxa, “Se fariin nɔε kele Nasareti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” ⁴⁷ Yesu Nataniyeli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yeteen nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!” ⁴⁸ Nataniyeli yi a maxodin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xode binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” ⁴⁹ Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karamoxɔ, Alaa Dii Xεmen nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xode binla bun ma,’ i denkeleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!” ⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, ε ariyanna deen nabixin toma nen, ε yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xεmen xɔn ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

¹ Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jan e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala ε xa, ε na liga.”

⁶ Awa, ige feje sennin yi doxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri ye kemε nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, ε siga a ra jaxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikεen naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara,

§ 1:24: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodekeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * 1:40: Muxune mon Piyeri ma a Pita. † 1:42: Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena.

kuntigin yi jaxalandi kanna xili, ¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbeta ramini naxan mi fan jaxi ra. Koni i bata manpa fajin namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunye ne nun a xarandiine yi siga Kaperunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e jingene nun yeXeene nun ganbane matima na. Gbeti masarane ndee fan yi dɔxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fɔsɔnna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yeXeene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi bɔxoni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “E itoe birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan sebexi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tɛna!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxodin, e naxa, “I nɔe taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E Alaa banxini ito kala, n mɔn a tiye soge saxanna bun.” ²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jɛɛ tonge naanin e nun jɛɛ sennin nan bun ma. I tan nɔe na tiye soge saxanna bun?”

²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yetɛɛn fati benden nan yi na ra. ²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkeleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lan-nayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yetɛɛn yi adamadiin kui feene kolon.

* **2:13:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. * **3:14:** Sajini te feen Musa xon, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fɛma koɛɛn na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon a karamɔxon nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi nɔe ne lige xa Ala mi a xon ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, xa muxun mɔn mi xete, a bari a nenɛn na, a mi nɔe Alaa Mangayaan toɛ.” ⁴ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mɔn nɔe bare di? A mi nɔe xete a nga fatini, a mɔn yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, muxu yo mi nɔe soɛ Alaa Mangayani fɔ a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabɛ bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fɔ e mɔn xa xete, e bari a nenɛn na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kenɛn, i yi a xuiin mɛ, koni i mi a keliden kolon, i mɔn mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Na ligan di nayi?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamɔxon nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?” ¹¹ N xa jɔndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, e mi nxɔ sereya falan suxi. ¹² Nba, xa n dunuya feene fala e xa, e mi la ne ra. N na kore xonna feene fala e xa, e lama ne ra di? ¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fɔ naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xɛmena.”

¹⁴ “Musa sajini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fɔ n tan Muxuna Dii Xɛmen fan xa yite na kii nin* ¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁶ Amasɔtɔ Ala bata dunuya xanu han a bata a Dii Xɛme keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fɔ a habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xɛmen nafaxi dunuya yi alogo a xa dunuya muxune yalagi, koni alogo dunuya muxune xa kisi a xon ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sɔnɔn. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalage, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xɛme keden peen ma. ¹⁹ E yalagima ito nan na: Kenɛna bata fa dunuya yi koni dimin nan nafan adamadiine ma dangu kenɛna ra, amasɔtɔ

e kewanle mi fan. ²⁰ Naxan yo fe jaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sonna nama mini kenenni. ²¹ Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbe a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dexon ma, amasoto ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigemenni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kasoon na sinen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi folo lan marasarijan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, i xaxili luxi a xon ma ba, e nun naxan yi Yuruden kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sotoma fo Ala na naxan fi a ma. ²⁸ E tan yeteen nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yee ra.’ ²⁹ Naxalandi kannan nan gbee jaxanla ra. Koni a xoyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nen. N ma sewan na kii nin, a defexi. ³⁰ Fo a tan xa yite nen, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xonna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuja yi, dunuja gbeen nan na ra. Na dunuja feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasoto Alaa Nii Sarijanxin fima a ma nen dan mi naxan na! ³⁵ Fafe Alaa Dii Xemen nafan a ma. A bata feen birin taxu a ra. ³⁶ Naxan na denkeleya a Dii Xemen ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Naxan mi laxi a Dii Xemen na, na mi nii rakisin sote, bayo Alaa xolon luma nen a fari!”

4

Samariya kaa jaxanla fe

¹ Farisi muxune yi a me fa fala Yesu yi xarandiine sotoma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu yeteen mi yi marafuun

tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane me, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵ A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xeen na Yaxuba naxan so a dii xemen Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa xopinna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi doxo na xopinna de ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa jaxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.” ⁸ A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa jaxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyannan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasoto Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma. ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nen nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen soton minen yi?” ¹² Nxu benba Yaxuba nan xopinni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xonla a suxuma nen mon, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xonla mi fa a suxuma soton. Amasoto n ni igen naxan fima a ma, na luma nen a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin soto.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xonla nama fa n suxu soton, n mon yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xemen xili, e fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xemen mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata jondin fala fa fala xeme mi i yii. ¹⁸ Koni i bata yi doxo xeme suulun xon ma nun. I naxan yii iki, i ya xemen yeteen mi na ra. I bata jondin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni e tan Yahudiyane naxa, a lan nen, en xa Ala batu Yerusalen nin.” ²¹ Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mon mi a batu Yerusalen taan fan yi. ²² E tan Samariya kaane, e naxan batuma, e mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasoto kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³ Koni waxatina nde fama, a yeteen bata

* 4:9: Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebxi Mangane Firinden 17.24 kui.

a li, Ala batu muxu kendale fama Fafe Ala batudeni niin nun jondini nen yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun jondin yatin nin.”

²⁵Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nen, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yebama nxu xa nen.” ²⁶Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷Na waxatin yeteni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabe amasoto e bata a li falan tiye jaxanla xa. Koni e sese mi jaxanla maxodin fa fala, “I waxi nanse xon?” E mi Yesu fan maxodin fa fala, “I nanse falama jaxanla xa?” ²⁸Nba, jaxanla yi ige ba fejen lu na, a xete taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹a naxa, “E fa xemena nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fema.

³¹Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamoxo, donseen don!” ³²Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, e mi naxan kolon.” ³³Nayi, xarandiine yi e bode maxodin folo, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xe muxun sagoon wanla keen na han wanla yi kamali. ³⁵E a falama nen, e naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala e xa, e yeen nakeli, e xene mato. Maala bata mo, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶Malo xabane bata folo e saranna sote. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisin sotoma nen. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sewama nen e bode xon ma. ³⁷Na kui, jondin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbete yi a xaba.’ ³⁸N bata e xe, e sa maala xaba, e mi naxan walixi. Muxu gbete ye nan a walixi. E tan yi tona soto e wanli.”

³⁹Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkeleya Yesu ma na jaxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.” ⁴⁰Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fema, e yi a mafan, a xa lu e fema. Yesu yi lu e fema xii firin. ⁴¹Muxu wuyaxi gbete ye yi denkeleya Yesu ma a falane fe ra. ⁴²Ne yi a fala jaxanla xa, e naxa, “Nxu bata denkeleya iki koni nxu mi denkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin me. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuja muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

† 4:45: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koc kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

⁴³Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. ⁴⁴Yesu yeteen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sote a yetena yamanani.” ⁴⁵A Galile yamanani li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki faji, amasoto e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† waxatini. Bayo e fan yi na nun. ⁴⁶Nayi, Yesu man yi xete Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi menni naxan ma dii xemen yi furaxi Kaprunan yi. ⁴⁷A to a me a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaprunan yi, a sa a dii xemeni yalan. Amasoto a faxamatoon nan yi fa a ra. ⁴⁸Yesu yi a fala a xa, a naxa, “E tan tondixi denkeleye fo e na taxamasenne nun kabanako feene to.” ⁴⁹Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxa.” ⁵⁰Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemen mi faxama.” Xemen yi la Yesu a falan na, a siga. ⁵¹A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin man a nii ra. ⁵²A yi e maxodin a dii xemen fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.” ⁵³Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemen mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeleya Yesu ma.

⁵⁴Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lebutenna rakendeya

¹Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ²Nba, maxadana nde yi rafalaxi Yerusalen taan ye xene so deen dexon, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³Fureto wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutone nun sankalatone nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴amasoto malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Fureton naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nen, a na findi a sifa yo ra.

⁵Xemena nde yi na nun naxan yi furaxi jee tonge saxan e nun solomasexe. ⁶Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xemen bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa,

a naxa, “I waxi a xon ma, i xa kendeƷa ba?”
 7 Fureton yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni
 maxan waxatin naxan yi, muxe mi n yii be
 naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo
 a yi, muxu gbete singe nan godoma n yeƷe ra.”
 8 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen
 tongo, i siga.” 9 Xemen yi yalan sa, a yi a sa
 seen tongo, a siga.

Matabu Loxon nan yi a ra. 10 Na ma,
 xemen naxan kendeƷaxi, Yahudiyane yi a
 fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i
 ya sa seen tongo Matabu Loxoni.”* 11 A yi e
 yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakendeƷaxi,
 na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo,
 n siga.” 12 E yi a maxodin, e naxa, “Nde
 na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen
 tongo, i siga?” 13 Koni xemen naxan yi
 kendeƷaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata
 yi lo ayi yamaan ye. 14 Na xanbi ra, Yesu yi
 sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato,
 i bata kendeƷa. Fata yulubin ma alogo fe
 gbeten nama i soto naxan jaxu dangu ito ra.”
 15 Xemen yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa,
 a naxa, a Yesu nan a rakendeƷaxi. 16 Nayi, e
 yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga
 Matabu Loxoni.

17 Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe
 Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan
 xa wali.” 18 Na ma, Yahudiya kuntigine mon
 yi e yixodaxo feren fendeni Yesu faxa xinla
 ma. Amasoto a mi yi Matabu Loxon sariyan
 xan gbansan kalama, koni a mon yi a falama
 a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala
 keden.

Alaa Dii Xemen senbena fe

19 Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa
 jondin fala e xa. Fafana a Dii Xemen mi fefe
 lige a yete ma, fo a na a Fafe to naxan lige. N
 Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemen fan
 na nan ligama. 20 Bayo a Dii Xemen nafan
 a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin
 ligama. A feene yitama a ra nen naxanye
 gbo itoe xa, alogo e birin xa kabɛ ne ma.
 21 Amasoto n Fafe Ala faxa muxune rakelima
 sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii
 Xemen fan nii rakisin fima a waxon muxune
 ma na kii nin. 22 Fafe Ala mi muxu yo a kiti
 bolonma koni a bata muxu makitin birin
 taxu a Dii Xemen na, 23 alogo muxun birin
 xa a Dii Xemen binya, alo Fafe Ala binyaxi
 kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xemen binya,
 na mi Fafan fan binyaxi naxan a xexi.”

24 “N xa jondin fala e xa, naxan yo n ma
 falan me, a denkeleya n xe muxun ma, na
 habadan nii rakisin soto ma nen. Na kanna
 mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii
 rakisini. 25 N xa jondin fala e xa, waxatin
 fama, a bata a li, faxa muxune Alaa Dii

Xemen xuiin namema nen. Naxanye na a
 me, ne nii rakisin soto ma nen. 26 Bayo alo
 habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan
 yi, a bata a ragidi a Dii Xemen ma na kiini.
 27 A bata kiti saan senben fi a Dii Xemen ma,
 amasoto Muxuna Dii Xemen na a ra. 28 E
 nama kabɛ ito ra, bayo waxatin fama faxa
 muxune birin a xuiin namema nen, 29 e yi
 keli e gaburune kui. Naxanye fe fapin ligaxi,
 ne kelima nen, e nii rakisin soto. Naxanye fe
 jaxin ligaxi, ne fan kelima nen, e yalagi. 30 N
 mi nae fefe lige n yete ra. N kitin sama nen
 alo n na mema kii naxan yi. N ma kitin mon
 tinxin bayo n mi n yete sagoon ligama, koni
 fo n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

31 “Xa n tan nan n yete sereyaaan bama,
 e mi na yatema jondin na. 32 Koni muxu
 gbete na naxan sereyaaan bama n xa. N na
 a kolon, a sereyaaan naxan bama n ma fe yi,
 jondin nan na ra. 33 E bata xerane rafa Yoni
 ma, a seren ba jondini. 34 N tan mako mi
 adamadiine sereyaaan ma koni n na falama
 nen alogo e xa kisi. 35 Yoni luxi nen alo lenu
 degena e tagi, a findi kenenna ra e xa. E bata
 tin sewe a kenenna ra waxatidi bun. 36 Koni
 sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N
 Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e
 rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n
 xexi. 37 Fafe Ala naxan n xexi, na fan bata
 seren ba n xa. E munna a xuiin me, e mon
 munna a yetagin to mume! 38 A falan mi e
 tan kui, amasoto e mi denkeleyaxi a xeraan
 ma. 39 E kitabun fesefesema amasoto e mirixi
 a ma, a e habadan nii rakisin soto ma a xon
 ma, koni na fan seren bama n tan nan xa!
 40 Hali na, e mi tinxi fe n tan ma, e nii rakisin
 soto.”

41 “N mako mi adamadiine binyen ma.
 42 Koni n na e tan kolon. Alaa xanuntanyaan
 mi e bojneni. 43 N bata fa n Fafe Ala xinli
 koni e mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yete
 xinli, e na tan nasuxuma nen. 44 A rafan
 e ma, e xa binyen soto e bode ra koni e mi
 kataxi e yi binyen soto Ala keden peen yii. E
 denkeleyama na yi di? 45 Koni e nama e miri
 fa fala n na e magima n Fafe xa nen. Musa
 nan e magima, e yigi saxi naxan yi. 46 Xa e yi
 laxi Musa ra nun, e yi lama n tan fan na nen
 nun amasoto a bata n ma fe sebe. 47 Koni xa
 e mi laxi a fe sebxine ra, e lama n ma falan
 na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka
9.10-17

* 5:10: Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Loxoni. Na feen sebxixi Xerayaana 20.8-10 kui. Farisi
 muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu soxolexine mi yi maliye na loxonni hali muxune toroxi na namunna
 fe ra a xodecen na.

¹ Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mən xili Tiberiyadi Darana. ² Yama gbeen yi biraxi a fəxə ra amasəto e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetəne yiyalanma. ³ Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dəxə na.

⁴ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* bata yi maso.

⁵ Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fəma. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minən yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” ⁶ A na fala a xa nən alogo a xa a kəpaan fəfəfəse, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan kəme firin sara donseen na, birin mi ndedi sətə!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simən Piyəri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yəxə firin a yii. Koni na nanse ligə muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadəxə.” Nba, səxən yi menni han. Nayi, muxune birin yi dəxə. Fayida xəmə wuli suulun nan nəxən yi e yə nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi dəxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yəxən fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi dənxe matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dunge ra, naxanye lu e dege xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xəməni ito ra naxan yi lanma a fa dunuɲa yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. Nayi, a man yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari
Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan de, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kaperunan binni. Kəe yi so, Yesu mi fa e fəma. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanɲe ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masə kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xətən bode yamaan naxan lu daraan de, ne yi a to a kunki keden peen nan yi

na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbətəye yi fa mənni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kaperunan yi.

Yesu luxi nən alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, i faxi be waxatin mundun yi?” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa nəndin fala e xa, e mi n fenma amasəto e bata kabanako feene to, koni bayo e bata burun don, e lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fə naxan habadan nii rakisin fima e ma n tan Muxuna Dii Xəmə naxan soma e yii. Amasəto Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle kə.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xəraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi?” ³¹ Nxu benbane donseen don nən tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’†”

³² Yesu naxa, “N xa nəndin fala e xa. Musa xa mi burun so e yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kenden so e yii, sa keli kore. ³³ Amasəto Ala burun naxan fima e ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuɲa muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kanna, lu na burun so e nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamen mi na suxə mume! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xənla mi na suxə mume! ³⁶ Koni n na a fala e xa nən, a e bata yi n to nun koni e mi denkeleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nən n fəma. Naxan na fa n fəma, n mi na kedə mume! ³⁸ Amasəto n godoxi nən sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xə muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xə muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralə ayi, koni fə n xa e rakeli sayani ləxə dənxe ni. ⁴⁰ Amasəto n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xəmə n to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani ləxə dənxe ni, ne habadan nii rakisin sətəma nən.”

* **6:4:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəɾəyaan 12.1-13 kui. † **6:31:** Manna donsena: A mato Xəɾəyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fə́lə bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xə́mən Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nən sa keli ariyanna yi?”

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale e bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fə́ n fə́ma fə́ n Fafe Ala na naxan mabandun, n xə́ mux-una. Awa, n na a rakelima nən sayani lə́xə́ donxə́ni. ⁴⁵ Nabine bata a sebe, e naxa, ‘Ala e birin xaranma nən.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nən n fə́ma. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fə́ naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa jə́ndin fala e xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sətə́. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ E benbane burun don nən tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nən. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sətə́ma nən habadan. N fati bə́ndən nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuɲa muxune birin xa nii rakisin sətə́.”

⁵² Yahudiyane xə́lə́xin yi e bode matandi fə́lə, e naxa, “Xə́mənii ito nə́ e fati bə́ndən fiyē en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jə́ndin fala e xa, xa e mi Muxuna Dii Xə́mən fati bə́ndən don, e yi a wunla min, nii rakisin mi luma e xa mume! ⁵⁴ Muxu yo n fati bə́ndən don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nən sayani lə́xə́ donxə́ni. ⁵⁵ Amasətə́ donse kenden nan n fati bə́ndən na. Min se kenden nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati bə́ndən don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xə́xi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xə́n, na fan nii rakisin sətə́ma nən n barakani. ⁵⁸ Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nən naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, a nii rakisin sətə́ma nən habadan.”

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kapərunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na me, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xə́daxə́ de! Nde tinɲe a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yete ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata e magaxu ba? ⁶² Xa e fa Muxuna Dii Xə́mən to tē a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii

Sariɲanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati bə́ndən na. N falan naxanye tixi e xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, e tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasətə́ xabu a fə́ləni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mon yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala e xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nə́ e fə́ n fə́ma fə́ n Fafe Ala na naxan mali.’ ”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xətə́ a fə́xə́ ra na waxatini, e mi fa siga a fə́xə́ ra sənən.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “E tan go, e fan waxi xətə́ feni ba?” ⁶⁸ Simən Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fə́ma? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata denkeleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sariɲanxin na.” ⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi e tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden e ye, se paxin nan na ral!” ⁷¹ A yi na falama Simon Isakariyoti a dii xə́mən Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sigē Yudaya yamanani amasətə́ Yahudiyan naxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nən i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kə́ma, a mi na luxunɲe xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yete yita dunuɲa birin na.” ⁵ Amasətə́ hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan e tan xa. ⁷ Dunuɲa mi nə́ e tan naɲaxue. Koni a bata n tan naɲaxu, amasətə́ n bata a fala a a kə́wanle naɲaxu. ⁸ E siga sanli. N tan mi sigama iki, amasətə́ n ma waxatin munma a li singen.” ⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenən, a yi a ye e raluxunɲe ayi.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?” ¹² Yamaan yi kə́yəkə́yənna a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fajin nan a ra.” Nde fan naxa, “E n-ən, a yamaan mayendenma.” ¹³ Koni muxu yo mi falan ti kə́nənna a fe ma, amasətə́ e yi gaxuxi Yahudiyane ye e ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran

* 7:2: Bubu Kui Sanla fe se bexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

fəɓ. 15 Yahudiyane yi kabɛ kati! E yi a fala, e naxa, “Xɛmɛni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaraxi.” 16 Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xɛ muxun nan ma. 17 Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nɛn, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. 18 Muxun naxan a yɛtɛ a fe falama, na binyen nan fenma a yɛtɛ xa. Koni naxan binyen fenma a xɛ muxun xa, na ɲɔndin nan falama, tinxintareya mi na kanni. 19 Musa xa mi Alaa sariyan so ε yii ba? Koni ε sese mi sariyan suxi! Nanfera ε kataxi n faxa feen na?”

20 Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i fəɓɔ ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?” 21 Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, ε birin kabɛ nɛn na ma. 22 Musa gaan tiin yamarin so nɛn ε yii. Nanara, ε ε dii xɛmɛne dugi soma Matabu Ləɓɔni. Anu, Musa xa mi a fəɓɔ koni xabu ε benbane. 23 Xa ε dii xɛmɛne dugi soma Matabu Ləɓɔni, alogo Musaa sariyan nama kala, ε xələma n tan ma nanfera, a n bata xɛmɛn gbɛndin birin nakɛndɛya Matabu Ləɓɔni? 24 E nama kitin bolon benun ε xa feen fɛsɛfɛsɛ. E kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

25 Yerusalɛn taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xɛmɛn xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra?” 26 A mato, a falan tima kɛnɛnni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? 27 Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonɲɛ. Koni en birin xɛmɛni ito keliden kolon.” 28 Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuiini te, a naxa, “E n kolon ba e nun n keliden yɛtɛna? N mi faxi n yɛtɛ ma. Naxan n xɛxi, ɲɔndin nan na kanna ra. E mi a tan kolon, 29 koni n tan a kolon, amasɔtɔ n kelixi a tan nan fɛma. A tan nan n xɛxi.” 30 Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasɔtɔ a waxatin munma yi a li singen.

31 Koni muxu wuyaxi yi dɛnkɛleya a ma yamaan yɛ, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene ligɛ nɛn naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?” 32 Farisi muxune yi yamaan kəyɛkəyɛn xuiin mɛ Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

33 Yesu naxa, “N na ε fɛma han waxatidi mɔn, na xanbi ra n siga n xɛ muxun fɛma. 34 E n fenma nɛn, koni ε mi fa n toɛ sɔnɔn, amasɔtɔ n sigan dɛnaxan yi, ε mi nɔɛ sigɛ na yi.” 35 Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minɛn yi, en mi a toɛ dɛnaxan

yi? A sigama Girɛkine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi dɛnaxan yi, a yi Girɛkine xaran? 36 A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma nɛn, koni ε mi n toɛ? Fa fala, n sigan dɛnaxan yi, ε mi sigɛ mɛnni?”

Igen naxan habadan nii rakisin fima

37 Sanla ləɓɔ dɔnɔxɛni, sanla ləɓɔ gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuiini te, a naxa, “Xa min xɔnla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. 38 Naxan na dɛnkɛleya n tan ma, siimaya igene minima nɛn na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”† 39 Yesu yi Alaa Nii Sarijanxin nan ma fe falama. Naxanye yi dɛnkɛleyama Yesu ma, ne yi a sɔtɔma nɛn. Na waxatini, Nii Sarijanxin munma yi fi, amasɔtɔ Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

40 Muxuna ndee yi Yesu xuiin mɛ yamaan yɛ, e naxa, “Nabi yɛtɛɛn nan xɛmɛni ito ra yati!” 41 Nde gbɛtɛye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbɛtɛye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? 42 Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bɔnsɔnna nin keli Betelemi taani, Dawuda dɔxɔdena?”‡ 43 Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. 44 Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine dɛnkɛleyatɛyana fe

45 Kantan muxune yi xɛtɛ saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fɛma, naxanye e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” 46 Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xɛmɛni ito falan tima kii naxan yi.” 47 Farisi muxune yi e maxɔdin, e naxa, “A bata ε fan mayenden nɲɛ? 48 E yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? 49 Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e fəɓɔ ra!” 50 Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fɛma a foloni nun, na yi e yɛ, a yi a fala e xa, a naxa, 51 “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagɛ benun en xa a xuiin mɛ, en yi a kolon a naxan ligama?” 52 E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nɛn nayi a nabiin mi kelɛ Galile yamanani mumɛ!” 53 Nayi, birin yi siga a koloni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyaani

1 Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. 2 Na xɔtɔn bode subaxani, a mɔn yi xɛtɛ Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fɛma, a dɔxɔ, a yi e xaran fəɓ.

3 Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi ɲaxanla nde suxu yalunyaan ligadeni,

† 7:38: Siimaya igena fe mɔn sɛbɛxi Sakari 14.8 kui.

Yeremi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

‡ 7:42: A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun

e fa a ra, e yi a ti e tagi. ⁴ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karamoxa, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan lige. ⁵ Musa a yamari nen Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magolon gemen na han a faha. Nba, i tan naxa a di?” ⁶ E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu sebenla tiye a yii sonla ra baxon ma. ⁷ E yi tixi a dexon ma na waxatini, e lu a maxodine. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga e tagi singen, na singe xa gemen woli a ma.” ⁸ A mon yi a yigodo, a lu sebenla tiye baxon ma. ⁹ E ito me waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yeen ma fole xeme fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. ¹⁰ Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minen yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?” ¹¹ A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sonon.”

Dunuja kenenna nan Yesu ra

¹² Yesu mon yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuja kenenna ra. Naxan na bira n tan foxo ra, na nii rakisin kenenna sotoma nen, a mi sigan tiye dimini mum!”

¹³ Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yete seren nan bama iki, nondi mi i ya sereyaan na!” ¹⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yete seren ba, n nondin nan falama. Amasoto n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni e tan mi n keliden nun n sigaden kolon. ¹⁵ E kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. ¹⁶ Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima nondin nan na, amasoto n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xexi. ¹⁷ A sebexi e sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, nondin nan na ra.’* ¹⁸ N seren bama n yete xa, n Fafe naxan n xexi, na fan seren bama n xa.” ¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi n kolon, e mi n Fafe fan kolon. Xa e yi n tan kolon nun, e yi n Fafe fan kolonma nen.”

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiye Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma denaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama denaxan yi

²¹ Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. E n fenma nen, koni e faxama nen e yulubine yi. N sigama denaxan yi, e

mi noe sige menni.” ²² Nanara, Yahudiyane yi maxodina ti, e naxa, “A waxi a yete faha feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama denaxan yi, e mi noe fe menni?’” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuja gbeen nan e tan na, koni n tan kelixi kore xonna nan ma. E tan fataxi dunuja ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuja ito yi. ²⁴ Nanara, n na a falaxi e xa fa fala, e faxama nen e yulubine yi. Nba, xa e mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ e faxama nen e yulubine yi yati!”† ²⁵ E yi a maxodin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama e xa xabu a foloni, na nan n tan na. ²⁶ Fala wuyaxi n xon e kitideni, koni naxan n nafaxi, nondin nan a tan na. N naxan mexi a ra, n na falama nen dunuja muxune xa.” ²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa. ²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xemeni te† waxatin naxan yi, e a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’§ E a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yete ma fo n Fafe Ala n xaraxini naxan ma. ²⁹ Naxan n xexi, na n foxo ra, a mi n kedenna luxi, amasoto n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane me, e denkeleya a ma.

Nondina i xaroyama nen

³¹ Na ma, Yahudiyani naxanye yi denkeleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa e n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yeteen na e tan na yi. ³² E nondin kolonma nen, nondin yi e xaroya.” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bonsonna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxe konyiya bun. Fa fala, e xaroyama nen, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa nondin fala e xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra. ³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xemeni luma nen denbayani habadan. ³⁶ Xa Dii Xemena e xaroya, e bata xaroya nayi yati! ³⁷ N na a kolon Iburahima bonsonna nan e tan na. Anu, e kataxi n faha feen na amasoto n ma falan mi xanma e ma. ³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fema, n na nan falama e xa, koni e naxan mexi e fafe ra, e na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahimaa diine nan yi e ra nun, e yi a liga feene ligama nen. ⁴⁰ N nondin naxan

* **8:17:** A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui. † **8:24:** A sebexi Xaroyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mon naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mon sebexi Yoni 1.1 kui. ‡ **8:28:** Muxuna Dii Xemeni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mon yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. § **8:28:** A mato Xaroyaan 3.14 kui.

mæxi Ala ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n faxa feen na. Iburahima mi ito joxonna lige! ⁴¹ E fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, ε yi n xanuma nen nun, amasoto n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yete ra, Ala nan n xexi. ⁴³ N naxan falama, nanfera ε mi na yee toma? Amasoto ε mi noe n fala xuiin me. ⁴⁴ E fafe nan Yinna Manga Setana ra, ε waxi a xon ma, ε xa a rafan feene liga. Xabu a foloni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jondin ma amasoto jondi mi a tan yi mume! A neen wulen falama, a minima a yete gbee kepaan nan ma amasoto wule xelen nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. ⁴⁵ Koni ε mi laxi n na bayo n jondin nan falama ε xa. ⁴⁶ Nde ε ye be naxan a yite a n bata yulubin liga? Xa n jondin fala ε xa, nanfera ε mi lama n na? ⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nen Alaa falan na. E mi ε tuli matima bayo Ala gbee mi ε tan na.”

Yesu nun Iburahima fe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jondin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jinan jaxin naxan foxo ra?”* ⁴⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan foxo ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ε tan n yelefuma. ⁵⁰ N mi binyen fenma n yete xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa jondin fala ε xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sote habadan!”

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan foxo ra! Iburahima bata faxes, nabine fan bata faxes, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sote habadan.’ ⁵³ I tan gbo nxu fafe Iburahima xa ba, naxan bata faxes? Nabine fan bata faxes. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yete binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. ⁵⁵ E mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xelen na nayi alo ε tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ E fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sewa.” ⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jee tonge suulun soto singen, i yi Iburahima to nun ba?” ⁵⁸ Yesu yi e yabi,

a naxa, “N xa jondin fala ε xa, Iburahima barixi nen, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gemene tongo a magolon xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutsoon yeen nabi

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutoyani. ² A xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Karamaxo, nanfera xemeni ito barixi danxutoyani, a yeteen nan yulubin ligaxi ba hanma a soto muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetena yulubin xa mi a danxuxi, a soto muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nen alogo Ala senben wanla xa mayita yamaan na a tan xon ma. ⁴ Fanni sogen texi fo en xa n xe muxuna wanle ke nen. Amasoto keeen somaan ni i ra, muxe mi noe wale waxatin naxan yi. ⁵ N dunyja yi waxatin naxan yi, dunyja kenenna nan n tan na.”

⁶ Yesu to na fala, a degen namini boxoni, a benden namulan a ra, a boron boli danxutsoon yeene ma. ⁷ A yi a fala xemena xa, a naxa, “Sa i yeen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna neen, “Xerana.” Na ma, xemena yi siga, a sa a yeen naxa. A xetematona, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a doxo bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a foloni, ne yi maxodinna ti, e naxa, “Xemen naxan yi doxi xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?” ⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-en, e maliga nen tun!” Koni xemena yeteen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” ¹⁰ E yi a maxodin, e naxa, “I yeen nabixi di?” ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron boli n yeene ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yeen naxa.’ Nayi, n sa n yeen naxa, n yi seen to.” ¹² E yi a maxodin, e naxa, “Na xemena minen yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutsoon maxodin

¹³ Nba, xemena naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fema. ¹⁴ Anu, Yesu benden namulan waxatin naxan yi, a xemena yeene rabi, Matabu Loxon nan yi a ra. ¹⁵ Nanara, Farisi muxune mon yi xemena maxodin a yeen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A benden nan namulanxi, a yi a boli n yeene ma, n yi n yeen naxa, iki n bata seen to.” ¹⁶ Farisi muxuna nde naxa,

* **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui. † **8:58:** Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mon sebexi Xaroyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mon naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Iburahima barixi nen, n tan na yi,” na bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mon sebexi Yoni 1.1 kui.

“Xemen naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasoto a mi Matabu Loxon tonna suxi.” Koni nde gbete naxa, “Yulubi kanna noe kabanako fe sifani itoe lige ba?” Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mon yi xemen maxodin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yeye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xemen soto muxune xili, Yahudiyane mon mi yi laxi a ra a danxutoon nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxodin, e naxa, “E diin nan ito ra ba, e naxan ma a a sotoxi danxutoyaana nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A soto muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxo diin na a ra. Nxu mon a kolon a sotoxi danxutoyaana nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yeen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxodin, bayo dii jore mi fa a ra sonon. A yeteen xa e yabi!” ²² A soto muxune ito fala nen, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nen salide banxini. ²³ Na nan a liga, a soto muxune naxa, “E a maxodin, amasoto dii jore mi fa a ra sonon!”

²⁴ E mon yi na xemen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nondin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xemen na.” ²⁵ Xemen yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutoon nan yi n na, koni iki n seen toma!” ²⁶ E yi a maxodin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yeen nabixi di?” ²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfara e mon waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemeni ito kelide kolon!” ³⁰ Xemen yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeen nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunya da, muxe munma a me singen fa fala muxuna nde bata danxutoon yeen nabi naxan sotoxi danxutoyani. ³³ Xa xemeni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi noe fefe lige nun.” ³⁴ E yi e yabi, e naxa, “I sotoxi yulubin yeteen nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tanden ma.

Danxutoyana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a me fa fala a e bata xemen kedi. A yi a to, a naxa, “I bata denkeleya Muxuna Dii Xemen ma ba?” ³⁶ Xemen yi a yabi, a naxa, “N kanna, nde na ra alogo n

xa denkeleya a ma?” ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toe, a tan nan falan tima i xa iki.” ³⁸ Xemen yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata denkeleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, “N faxi dunya makitiden nin alogo danxutone xa seen to, yee kanne yi danxu.” ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a maxodin, e naxa, “I yengi a ma danxutoon nan nxu tan fan na ba?” ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxutoon nan yi e ra nun, e mi yi yatama yulubi kanna ra na yi. Koni bayo e naxa, ‘Nxu seen toma,’ e yulubin luma nen e ma na yi.”

10

Yexee kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, “N xa jondin fala e xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so deen na, koni a te sansanna ra, mujaden nun mafu tiin nan na kanna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a deen na, xuruse rabaana nan na kanna ra. ³ De kantanna deen nabima a xa nen. A na a yexee xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nen, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yee ra, a yexee birama a foxo ra nen, amasoto e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbete foxo ra, e gima muxu gbete yee ra nen, amasoto e mi a xuiin kolon.” ⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba fajina

⁷ Nayi, Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, n tan nan sansanna so deen na yexee xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yee ra, mujadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yexee mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan sansanna so deen na. Muxu yo so n tan xon ma, na kisima nen. Na noe mine nen a so, a yi balon soto. ¹⁰ Mujaden mi fama fefe ra fo mujan nun faha tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nen alogo e xa dunya yi gidi defexin soto.”

¹¹ “N tan nan xuruse raba fajin na. Xuru se raba fajin tinje nen, a faha yexee ra. ¹² Koni walikéen tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yexee ra. Xa a kankon to fe, a yexee rabejinma nen, a yi a gi. Kankon yi wuru yexee kuruni a yi e raxuya ayi. ¹³ Walikéen nan na ra, yexee fe kontofili mi a ma. ¹⁴ N tan nan xuruse raba fajin na. N na n ma xurusee kolon, e fan n kolon ¹⁵ alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nen n ma xurusee fe ra. ¹⁶ Yexee gbete yi yii naxanye mi kulani ito yi fo n xa fa ne fan na. E tuli matima nen n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. ¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasoto n bata n niin fi, alogo n mon xa sa a soto. ¹⁸ Muxu

yo mi n niin be n yi, koni n na a fima nen n yete ra. Senbena n yii, n yi a fi, a senben mon n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sətəxi n Fafe Ala ra.”

¹⁹ Yahudiyane mon yi yitaxun na falane fe ra. ²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna jaxin nan ito fəxə ra. Seen bata so a yi! E tuli matima a ra nanfera?” ²¹ Koni bonne naxa, “Yinna jaxin naxan fəxə ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nəe danxutəon yeen nabiye ba?”

Yahudiyane yi e me Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sewan nan yi a ra Yerusalen taani, xunbeli waxatini. ²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikeni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kenenni.”

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale e xa, koni e mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kema n Fafe Ala senbeni, ne nan n seren na. ²⁶ Koni e mi laxi n na, amasəto n ma yeXeene mi e tan na. ²⁷ N ma yeXeene n xuiin meəa nen. N na e kolon, e birama nen n fəxə ra. ²⁸ N habadan nii rakisin fima e ma nen, e mi faxe habadan. Muxu yo mi nəe e be n yii. ²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nəe e be n Fafe Ala yii. ³⁰ N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹ Yahudiyane mon yi gemene tongo a magəlon xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali faji wuyaxi ke e yetagi n Fafe Ala barakani. E n magəlonma wanla mundun ma fe ra ne ye nayi?” ³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “N xu mi i magəlonma wali fajine xan ma fe ra fo i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete findi Ala ra!” ³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sebexi e sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan e tan na.’” ³⁵ Kitabun naxan falaxi jəndin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶ nanfera e tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii XeMen nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuəa yi. ³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kema hali e mi la n na. ³⁸ Koni xa n na e kema, xa e mi la n na, e la n ma wanle ra alogo e xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mon yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yi.

⁴⁰ Yesu mon yi xete Yuruden kidi ma, Yoni yi marafuun tima denaxan yi igeni a fəloni. A sa lu na. ⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fema, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xemeni ito a fe yi, jəndin

nan ne ra.” ⁴² Muxu wuyaxi yi denkeleya a ma menni.

11

Lasarusi faxa fena

¹ XeMena nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada jaxalanmana, Marata yi dəxi taan naxan yi. ² Mariyama findi jaxanla nan na naxan latikənonna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun seXeene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xəyin bata fura.” ⁴ Yesu to na me, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nen alogo Ala xa binya. Alaa Dii XeMen binyama nen fureni ito xən ma.”

⁵ Marata nun a xunyeen jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! ⁶ Anu, a to a me fa fala a Lasarusi furaxi, a yi denaxan yi, a mon yi xii firin ti menni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xete Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magəlon feni, i mon waxi xete feni menna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kenenna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasəto a dunuəa kenenna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti kəeen na, a dagalanma ayi nen amasəto kenenna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xəyin Lasarusi xiin nen, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nen, a kendeəyama nen.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixənlə nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan makenen e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata seəa e tan ma fe ra bayo n mi yi a fema nun, alogo e xa denkeleya. En siga a fema.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalen taan yi tagi so, fo kilo saxan jəxəon. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunye xememaan saya xontonna tideni e ma.

²⁰ Marata to a me, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyeen mi yi faxe nun!” ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nen.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyeen mon kelima nen sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi,

a naxa, “N na a kolon a kelima nen sayani dunuɲa raɲanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na denkeleya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisin sɔtoma nen. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a denkeleya n ma, na mi faxe mume! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “On Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemeɲa, naxan yi fama dunuɲa yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xete, a yi a xunyɛn Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔdo be yi, a i xilima.” ²⁹ Mariyama na me waxatin naxan yi, a yi keli mafuren, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li denaxan yi, a yi menna nin nun. ³¹ Yahudiyannaxanye siga Mariyama xontɔndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafuren, a mini, e yi bira a foxo ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun deen nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu feman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyɛn mi yi faxe nun!” ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyannaxanye fan yi a foxo ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxodin, a naxa, “E a maluxunxi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, e na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutɔɔn yeen nabi ba? A mi yi a lige nun, Lasarusi nama faxa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu boɲen yi sunuxi, a siga gaburun deen na. Faranna nan yi a ra nun, gemen saxi a deen na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “E gemen ba a de ra!” Faxa muxun tadan ɲaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin nan fa minima iki amasɔto a maluxunna bata soge naanin ti.” ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?” ⁴¹ Nayi, e gemen ba na. Yesu yi a ye rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasɔto i bata n xuiin me. ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi.” ⁴³ A to na fala, a yi a xuiin te, a naxa, “Lasarusi, mini!” ⁴⁴ Faxa muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a

yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, e a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-

² ⁴⁵ Nanara, Yahudiyannaxanye yi na Mariyama xontɔndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fema. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xemeɲi ito kabanako fe wuyaxi ligama!” ⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine kelima nen, e yi en ma yire sarɲanxin kala e nun en siyaan birin!”*

⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na ɲeen na, a yi a fala, a naxa, “E mi fefe kolon!” ⁵⁰ E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?” ⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyanin nun na ɲeen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxa Yahudiyane siyaan xa. ⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fo Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³ Nba, folo na waxatin ma, Yahudiyane kuntigine yi Yesu faxa feni tɔn. ⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kenenni sɔnɔn koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dexɔn ma, denaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalɛn taani alogo e xa sa e yete rasarɲan benun sanla xa a li. ⁵⁶ E yi lu Yesu fenɲe. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxodinɲe, e naxa, “E mirixi nanse ma? A mi fe sanli ba?” ⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

Latikɔnɔna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi doxi denaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi doxi

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nen yengeni. Nayi, xa Yerusalɛn taani maxa ɲaxi ra, Romi kaane yi na yatema nen muruten na nun, e fa yengen so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma.

† **11:55:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɲayaɲan 12.1-13 kui.

Yesu fema a degedeni, Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikɔnɔnna sare xɔdɛxɛn litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masug-usugu a xunseɛɛn na. Latikɔnɔnna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ “Nanfera latikɔnɔnni ito mi matixi gbeti gbanan keme saxon na, a so yiigelitɔne yii?” ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitɔne fe ra, koni bayo mujaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun lɔxɔn nan yee ra. ⁸ Yiigelitɔne e fema waxatin birin koni n tan mi luma e fema waxatin birin.”

Eyi Lasarusi fan faxa feni tɔn

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a me, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodeni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tɔn. ¹¹ Amasɔɔ Yahudiya wuyaxi yi xetema e fɔxɔ ra, e yi denkeleya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

Yesu yi so Yerusalɛn taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40

¹² Na xɔtɔn bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a me, a Yesu fama Yerusalɛn taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yiine masege, e sa a ralan, e sonxɔ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!” ¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dɔxɔ a fari alo a seɓexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

¹⁵ “Siyon kaane, e nama gaxu! A mato, e mangan fama.

A dɔxi sofali diin fari.”*

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi seɓexi a tan nan ma fe ra, a e tan yeteɛɛn bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fema a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren be. ¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasɔɔ e bata a me Yesu kabanako feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “E mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɓa muxune birin biraxi a fɔxɔ ra!”

Girɛkina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girɛkina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fema naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi

maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa Yesu to.” ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xemen binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa ɓɔndin fala e xa, fanni sansi keɛɛn mi bira bɔxɔni a yee maluxun, a mi wuyɛ ayi. Koni xa a yee maluxun, a solima nen, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bɔnɔma a yi nen, koni muxu yo a me a niin na dunuɓa ito yi, na a ramarama nen habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xɔn ma, a xa wanla ke n xa fo a xa bira n fɔxɔ ra nen. Nayi, n denaxan yi, n ma walikeɛɛn fan luma nen menni. Muxu yo wanla kema n xa, n Fafe Ala na binyama nen.”

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bɔɓɛn tɔrɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nen.”

²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuuiin me, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuuiin ito mi minixi n tan ma fe ra, fo e tan ma fe ra. ³¹ Dunuɓa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɓani ito kuntigi ɓaxin kedima nen

iki. ³² N na yite† bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nen n ma.”

³³ A ito falaxi nen alogo a xa a faxa kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nen habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xemeni tema nen? Nde Muxuna Dii Xemeni ito ra?”

³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kenenna kanna mɔn e ye singen waxatidi tun. Kenenna e tagi waxatin naxan yi e sikan ti, alogo dimin nama so e ma. Bayo nigan dimini, na mi a sigaden kolon. ³⁶ Kenenna kanna e tagi waxatin naxan yi, e denkeleya a ma, alogo e xa findi kenenna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyanɛ mi tin denkeleye

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yee xɔri, e mi la a ra. ³⁸ Na liga nen alogo Nabi Esayi fala xuuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxɔ falan na? Marigina a senben makenen nde xa?”‡

³⁹ Nanara, e mi yi noe denkeleye bayo Esayi mɔn naxa,

⁴⁰ “A bata e yeen danxu, a yi e bɔɓɛn xɔdɔxɔ ayi,

* 12:15: Sakari 9.9 † 12:32: Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui. ‡ 12:38: Esayi 53.1

alogo e yeene nama toon ti,
e xaxinla nama feene famu,
a e nama maxete,

Ala yi e rakendeya.”[§]

⁴¹ Esayi na falaxi nen, bayo a bata yi Yesu a birin to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntingine ye, muxu wuyaxi denkeleya nen Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni. ⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na denkeleya n ma, a mi denkeleyaxi n tan xan tun ma fo naxan n xexi. ⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xe muxun fan to. ⁴⁶ N bata fa dunuya yi alo kenenna kanna. Naxan na denkeleya n ma, na mi luyε dimini. ⁴⁷ Muxu yo n ma falan me, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasoto n mi faxi dunuya muxune yalagideni, fo e rakisideni. ⁴⁸ Naxan na a me n na, a mi tin n ma falane suxe. N ma falan na kanna yalagima nen loxo donxeni. ⁴⁹ Amasoto n mi falan tima n yete xan ma fe ra fo n Fafe Ala naxan n xexi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nen habadan nii rakisin na. N falan tiin nen alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xoton bode, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuya yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuya yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rajanna.

² E yi e degema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soe Simon ma dii xemen Yudas Isakariyoti bɔɔɔni a xa Yesu yanfa, a a so yiini. ³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a senbeni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mon sigama Ala nan ma. ⁴ Nanara, e to yi e degema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi folo a xarandiine sanne maxe. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶ A yi fa Simon Piyeri fema, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.” ⁸ Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxe mume!” Yesu yi a yabi a

naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.” ⁹ Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fo a sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni e birin mi a ra.” ¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarijan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxe waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mon yi sa doxo a funfuni. A yi e maxodin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, e na famunxi ba? ¹³ E n tan xilima fa fala ‘Karamoxo’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasoto na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan e Marigin nun e karamoxon bata e xeraan mi gbo a xe muxun xa. ¹⁵ N misaala yitaxi e ra nen, alogo e xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa jondin fala e xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xe muxun xa. ¹⁷ E bata feni itoe kolon iki, sewana e xa, xa e lu na lige!”

¹⁸ “N mi falan tima e birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fo Kitabun fala xuini xa rakamali nen, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode xon, na bata keli n xili ma.’” ¹⁹ N ni ito falama e xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, e lama a ra nen, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”[†]

²⁰ “N xa jondin fala e xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

Yudas Yesu yanfama nen

Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jondin fala e xa, e tan nde keden n yanfama nen, a n so yiini yati!” ²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. ²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi doxi a dexon ma. ²⁴ Simon Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxodin, a nde a fe falama.” ²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxodin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simon ma dii xemen Yudas Isakariyoti yii. ²⁷ Yudas donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafuren.” ²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna

§ 12:40: Esayi 6.9-10 * 13:18: Yaburin 41.10 † 13:19: A sebexi Xorɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mon naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mon sebexi Yoni 1.1 kui.

naxanye yi dɔxi e dɛgedeni, ne sese mi yi na famunxi. ²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitɔne yii. ³⁰ Yudasi yi na donsen nasuxu, a mini na sa! Kɔɛɛn nan yi a ra.

Sariya nenena fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xɛmɛna binyen bata makenɛn, Alaa binyen fan bata makenɛn n barakani. ³² Xa Alaa binyen bata makenɛn n tan barakani, Ala yetɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛna binyen makenɛnma nɛn mafuren!”

³³ “N ma diine, n mi buma e fɛma sɔnɔn. E n fenma nɛn, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama e fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, e mi nɔɛ sigɛ na yi.’ ³⁴ N yamari nenɛn nan soma e yi, e bode xanu. E e bode xanu alo n na e xanuxi kii naxan yi. ³⁵ E na e bode xanu, muxune birin e kolonma n ma xarandiine ra na nan xɔn.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

³⁶ Simɔn Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sigan minɛn yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama denaxan yi, i mi nɔɛ sigɛ n fɔxɔ ra menni iki, koni i sigama n fɔxɔ ra nɛn waxati famatɔni.” ³⁷ Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nɔɛ bire i fɔxɔ ra iki? N faxɛ nɛn i ya fe ra!” ³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxɛ n ma fe ra ba? N xa jɔndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nɛn dɔxɔna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔɛn nama tɔrɔ, e denkeleya Ala ma, e denkeleya n tan fan ma. ² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama e xa nɛn nun. N sigama n xa sa yirena nde yitɔn e xa na yi. ³ N na sa yirena nde yitɔn e xa, n mɔn fama nɛn, n yi siga e ra n yii alogo n denaxan yi, e fan yi sa lu menni. ⁴ N sigan denaxan yi, e mɛn kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” ⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jɔndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigɛ n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaana xanbi. ⁷ Xa e n tan kolon, e n Fafe fan kolonma nɛn. To xanbi ra, e bata a kolon, e bata a to.”

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.”

⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fɛma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita e ra? ¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima e xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kɛma. ¹¹ E denkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma e denkeleya kabanako fe wanli itoe xɔn.”

¹² “N xa jɔndin fala e xa, naxan na denkeleya n ma, na feene ligama nɛn alo n naxanye ligama. A yetɛn feene ligama nɛn naxanye gbo itoe xa, amasɔtɔ n sigama n Fafe Ala fɛma. ¹³ E na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama e xa nɛn alogo n Fafe Ala binyen xa mayita a Dii Xɛmɛn barakani. ¹⁴ Xa e n xandi fefe ra n xinli, n na ligama e xa nɛn.*”

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹⁵ “Xa e n xanuxi, e n ma yamarine suxu. ¹⁶ N Fafe Ala maxandima nɛn, a yi Mali Ti gbɛtɛ so e yii naxan luma e fɛma habadan. ¹⁷ Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, jɔndin kanna. Dunuɔna muxune mi nɔɛ na sɔtɛ amasɔtɔ e mi nɔɛ a toɛ, e mi a kolonjɛ. Koni e tan a kolon amasɔtɔ a luma nɛn e fɛma, a mɔn yi lu e yi. ¹⁸ N mi e luyɛ alo kiridine, n mɔn fama nɛn e fɛma. ¹⁹ Ndedi nan fa luxi, dunuɔna muxune mi fa n toma sɔnɔn koni e tan n toma nɛn. Bayo n tan bata niin kisin sɔtɔ, e fan nii rakisin sɔtɔma nɛn. ²⁰ Na waxatin na ali, e a kolonma nɛn, a n Fafe Ala yi, e tan fan n tan yi alo n tan e yi kii naxan yi. ²¹ Muxu yo n ma yamarine sɔtɔ, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nɛn, n tan fan yi a xanu, n yi n yetɛ yita a ra.”

²² Yudasi bonna, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yetɛ yita nxu ra, koni i mi i yetɛ yite dunuɔna muxune ra?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nɛn. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fɛma, nxu yi nxu konni tɔn a fɛma. ²⁴ Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxɛ. E bata falan naxan mɛ, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xɛxi, na nan gbee na ra.”

²⁵ “N to yi e fɛma, nanara, n falani itoe ti e xa. ²⁶ Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama e ma n xinli, na e xaranma nɛn feen birin ma. N feen naxan birin falaxi e xa, a ne birin nabirama nɛn e ma.”

²⁷ “N bata bɔɔɛ xunbenla lu e yi. N bata n ma bɔɔɛ xunbenla fi e ma. N mi a fixi e ma alo dunuɔna kiin tima kii naxan yi. E bɔɔɛn

* 14:14: Ala maxandi feni ito mɔn sɛbɛxi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

nama tɔrɔ, ε nama gaxu. ²⁸ E bata n ma falan mε, n naxa, ‘N sigama koni n mɔn fama ε fema nεn.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sewama nεn n siga feen na n Fafe Ala konni amasɔtɔ a gbo n tan xa. ²⁹ N feni itoe falama ε xa nεn iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε denkeleyama nεn. ³⁰ N mi fa buma falan tiye ε fema sɔnɔn, amasɔtɔ dunuɗa ito kuntigi ɗaxin fama. Sese mi a ra n tan yi. ³¹ Koni dunuɗa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. E keli, ε fa, en siga.”

15

Nɔndin binla nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan ɗɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kanna ra. ² Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nεn n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasariɗanma nεn alogo e mɔn xa bogi dangu a singen na. ³ N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sariɗan iki. ⁴ E lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nɔε boge a yete ra, xa a mi a binla ma. E fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. ⁵ N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nεn na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasɔtɔ ε mi nɔε sese lige n tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nεn alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nεn, e sa tɛni, e gan. ⁷ Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na sɔtɔma nεn. ⁸ E na findi na xa xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makenεnma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. E lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa ε n ma yamarine suxu, ε luma nεn n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni ito falaxi ε xa nεn alogo n ma sewan xa lu ε yi, ε sewan yi dεfe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xoyine fe ra. ¹⁴ Xa ε n ma yamarine suxu, n xoyine nan ε tan na. ¹⁵ N mi fa a falama ε ma sɔnɔn fa fala walikεne amasɔtɔ walikεn mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nεn, ‘n xoyine’ amasɔtɔ n naxan birin mεxi n Fafe Ala ra, n bata na yeɓa ε xa. ¹⁶ E tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi

ti ε kewanle xɔn, bogin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu.”

Dunuɗa muxune ε rapaxuma nεn

¹⁸ “Xa dunuɗa muxune ε rapaxu, ε xaxili lu a xɔn ma fa fala a e n singe nan rapaxu. ¹⁹ Xa dunuɗa muxun nan yi ε tan na nun, dunuɗa muxune yi ε xanuma nεn alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuɗa muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuɗa muxune ε rapaxuxi. ²⁰ N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xɔn ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan besεnɔɗnya, e ε fan besεnɔɗnyama nεn. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nεn. ²¹ Koni e ito birin ligama ε ra nεn amasɔtɔ n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xε muxun kolon. ²² Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatεma yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sɔnɔn. ²³ Muxu yo n tan rapaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan rapaxu. ²⁴ Xa n mi yi kabanako fe wanle ke e tagi nun, muxu gbεte munma yi naxanye liga singen, e mi yi yaten yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rapaxuxi. ²⁵ Koni naxan sebexi e Sariya Kitabun kui, fɔ na xa kamali nεn, a naxa, ‘E bata n tan rapaxu fuuni.’†”

²⁶ “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fema, Alaa Nii Sariɗanxina, ɗɔndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nεn. ²⁷ E tan fan n ma fe sereyaan bama nεn amasɔtɔ ε yi n fɔxɔ ra nun xabu a fɔlɔni.”

16

¹ “N ni ito birin falaxi ε xa nεn alogo ε nama bira tantanni. ² E ε kedima nεn salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nεn fa fala a bata Alaa wanla ke. ³ E feni itoe ligama ε ra nεn amasɔtɔ e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nεma feni itoe lige ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama ε ma nεn. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasɔtɔ n yi ε fema.”

Alaa Nii Sariɗanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xε muxun fema koni ε tan sese mi n maxɔdinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala ε xa, ε bɔɗnɛn bata rafɔrɔ. ⁷ Hali na, n xa ɗɔndin fala ε xa, a fisa ε ma n siga. Amasɔtɔ xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama ε fema. Koni

* **15:5:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kɛwali fajin nan ligama. Na luxi nεn alo wudin nun a bogina. Na feen mɔn sebexi Galati 5.22 kui. † **15:25:** Yaburin 35.19 nun 69.5 * **16:7:** Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sariɗanxin nan na. A mi nɔε finde adamadi yo ra bayo a luma nεn denkeleya muxune bɔɗjeni. Na feen sebexi Yoni 14.17 kui.

xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nen. ⁸ A na fa, a dunuḡa muxune tantanna yitama e ra nen lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasoto e mi denkelleyaxi n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasoto n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sonon. ¹¹ Kiti bolonna, amasoto dunuḡa kuntigi ḡaxin bata yelin yalage.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale ε xa, koni e mi xanyε ε ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sariḡanxina, ḡondin kanna na fa, a ε tima nen ḡondin birin kiraan xon. A mi a yete sagoon xan falama. Koni a naxan mema, a na nan falama ε xa. A yi fe famatone rali ε ma. ¹⁴ A n tan binyama nen amasoto a na naxan soto n tan yii, a na nan nalima ε ma. ¹⁵ N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan soto n yii, a na nan nalima ε ma.’ ”

Bḡne raforon yi masara sewan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mon luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mon n toma nen.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mon luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mon n toma nen?’ A mon naxa, a sigama a Fafe fema.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxodin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala, ‘Ndedi mon luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mon n toma nen’ ε ε bode maxodinma na nan ma ba? ²⁰ N xa ḡondin fala ε xa, ε wugama nen, ε sunu koni dunuḡa muxune sewama nen. E bḡnen naforoma nen koni ε bḡne raforon findima nen sewan na. ²¹ Xa ḡaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nen kati, amasoto a waxatin nan na ra. Koni a na diin soto waxatin naxan yi, a ḡinanma nen a toron birin na, a sewa amasoto a bata diin soto dunuḡa yi. ²² E tan fan na kii nin. E bḡnen naforoxi iki koni n mon ε toma nen. E bḡnen yi rafe sewan na. Muxu yo mi naε ε sewan be ε yii. ²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxodinje fefe ra. N xa ḡondin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nen. ²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, ε a sotoma nen alogo ε sewan xa defe.”

Yesu bata dunuḡa no

²⁵ “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenenma ε xa nen na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxodinma ε xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasoto Fafe

Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fema, n fa dunuḡa ito yi. Iki n kelima dunuḡa yi, n siga n Fafe Ala fema.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kenenna nin iki, i mi fa sanda sama sonon. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxodinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fema.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nen na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasoto n Fafe Ala n fema. ³³ N feni itoe falaxi ε xa nen alogo ε xa bḡne xunbena soto n tan barakani. E toroma nen dunuḡani ito yi, koni ε wekile! N tan bata dunuḡa no.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yeε rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xemen a binyen makenen alogo i ya Dii Xemen xa i binya. ² I bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xexi. ⁴ N bata i ya binyen makenen dunuḡa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fema nun benun dunuḡa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuḡa yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xexi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuḡa muxune birin xan xa fo i muxun naxanye soxi n yii amasoto i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xon. ¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuḡa yi sonon koni e tan mon dunuḡa yi. N Fafe sariḡanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla senbeni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla senben nan xon, n yi e kantan. Hali keden mi lo ayi, fo halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sebenla

xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fɛma, n bata feni itoe fala dunuɲa muxune xa alogo e xa n ma sɛwa defexin sɔto e bɔɲeni. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuɲa muxune bata e raɲaxu amasɔto dunuɲa gbee mi e tan na alo dunuɲa gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuɲa yi koni n ni i mafanma nɛn, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuɲa gbee mi e ra alo dunuɲa gbee to mi n tan na. ¹⁷ E rasariɲan ɲɔndin xɔn. I ya falan nan ɲɔndin na. ¹⁸ I n xɛxi dunuɲa yi kii naxan yi, n fan bata e xɛ dunuɲa yi na kiini. ¹⁹ N bata n yete rasariɲan e fe ra alogo e fan xa rasariɲan ɲɔndin xɔn.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fɔ e nun muxun naxanye fan dɛnkɛleyama n ma e fala xuiin xɔn ma ²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuɲa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xɛxi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuɲa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xɛxi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N dɛnaxan yi, n waxi a xɔn ma, e fan xa siga n fɔxɔ ra mɛnna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nɛn benun dunuɲa xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuɲa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xɛxi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nɛn, alogo i n xanuxi xanuntɛnyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxandɛ waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kedirɔn lanbanna fɔxɔ kedenni, oliwi wudi bili nakɔɔn yireni, e nun a xarandiine sa so dɛnaxan yi. ² Yudasɛ naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi mɛnna kolon amasɔto Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanɲɛ mɛnna nin. ³ Yudasɛ yi fa nakɔni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xɛxi. Xaye dɛgɛne nun lɛnpune nun yɛngɛ so seene yi e yi.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fɛma, a yi e maxɔdin, a naxa, “E nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasarɛti kaan nan

fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasɛ naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xɛte e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasarɛti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala e xa, a n tan ni i ra. Xa e n tan nan fenma, e bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹ A na liga nɛn alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi lɔxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simɔn Piyeri yii.* Piyeri yi a botinɲɛ ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. Na konyin yi xili nɛn “Malikusi.” ¹¹ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna sɔti a tɛeni! N Fafe tɔrɔ igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minɲɛ na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fɛma amasɔto Kayafa bitan xɛmemaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na ɲɛn na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simɔn Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki faɲi. Nanara, a so Yesu fɔxɔ ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni. ¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so dɛn dɛxɔn. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walike ɲaxanla xa, naxan tixi dɛn na, na yi Piyeri raso. ¹⁷ Walike ɲaxanla naxan yi tixi dɛn na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikene nun dɛ kantanɲɛ yi tɛn sa a ra, e yi tixi naxan xɔn e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e ya e maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxɔdin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxɔdin a xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa kɛnɛnni, n yi darixi xaranna tiyɛ salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma dɛnaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n maxɔdinma na ma nanfera? Muxun

* 18:10: Silanfanna: Sofane yengeso dɛgɛmana.

naxanye n xuiin mexi, ne maxoḁin. E n ma fala tixine kolon ki fapi!”²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, de kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a deen garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?”²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala jaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n jondin nan falaxi, nanfera i n garinx?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

Piyeri mon yi a me Yesu a xarandiyaan na Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62

²⁵ Simon Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.”²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sege a ma, na kon kaana nde yi a maxoḁin, a naxa, “N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakoni?”²⁷ Piyeri mon yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xoton xotonna nan yi a ra nun. Yahudiyane yeteen mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sarijanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla† donse donden nin.²⁹ Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “E xemeni ito kansunma feen mundun ma?”³⁰ E yi a yabi, e naxa, “Xa xemeni ito mi fe jaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.”³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E a tongo, e yeteen xa a makiti e sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni e sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxes.”³² Ito ligaxi nen alogo Yesu naxan fala lan a faxes kiin ma, na xa kamali.

³³ Pilati yi xete yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxoḁin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?”³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetena maxoḁinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?”³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyen nan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?”³⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunujani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunujana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nen nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.”³⁷ Nanara, Pilati yi a maxoḁin, a naxa, “Mangana nde

nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunuja yi na nan ma, a n xa jondin seren ba. Naxan yo jondin xa, ne e tuli matima n xuiin na nen.”³⁸ Pilati yi a maxoḁin, a naxa, “Nanse jondin na?”

E Yesu faxes feen nata Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mon yi siga Yahudiyane fema, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi!”³⁹ Koni e namunna nan a ra, n muxu keden yiiba e xa Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla waxatini. E waxi a xon ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba e xa ba?”⁴⁰ E sonxo sonxo, e yi a yabi, e naxa, “En-en, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xon!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan.² Sofane yi komotin jali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma.³ E yi lu fe a fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kene.” E yi a garin.

⁴ Pilati mon yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini e ma tandeni, alogo e xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mume!”⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya komoti jali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xemnen ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun de kantanne to a to, e sonxo sonxo, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, e sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mume!”⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxes a xa faxes amasoto a bata a yete findi Alaa Dii Xemnen na.”

⁸ Pilati to na me, a yi gaxu kati!⁹ A mon yi xete yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi.¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala senbena n yii, n ni i bejin hanma n ni i gbangban?”¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “No yo mi i yii n tan fari fo Ala naxan soxi i yii. Nanara, xemnen naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na me waxatin naxan yi, a bejin xonla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sonxo sonxo, e naxa, “Xa i xemneni ito bejin, Romi Manga Gbeen Sesare xoyi mi i

† **18:28:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kuu.

tan na. Naxan yo a yete findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.”

¹³ Pilati to falani ito me, a Yesu ramini, a dɔxɔ a kiti sa gbɛdeni, dɛnaxan xili “Geme Kirana” dɛnaxan xili Heburu xuini, “Gabata.”

¹⁴ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi na xɔtɔn bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E mangan ni i ra, ε hɔn!” ¹⁵ E lu sɔnxɔe, e naxa, “A xa faxes! A xa faxes! A xa gbangban!” Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma, n xa ε mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yeteɛn yi a faxes wudin tongo, e siga yirena nde yi dɛnaxan xili “Xun Xɔri Yirena” dɛnaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma mɛnni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fɛma, bonna a fɔxɔ kedenni, bonna fan a fɔxɔ kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e seɓenla ti, e sa a singan a faxes wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasɔto Yesu yi gbangbanxi wudin ma dɛnaxan yi, mɛn yi taan dɛxɔn ma nɛn, na yi seɓexi Heburu xuini nun Latin xuini nun Gireki xuini nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a seɓe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xɛmɛni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan seɓexi, n mi fa na kalama sɔnxɔn.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanxi wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun dɔxɔde naanin sofa keden dɔxɔde keden. A doma bun biran naxan mi yi dɛgɛxi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibɔ, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a sɔta.” Ito ligaxi nɛn alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa, “E bata masensenna ti n ma dugine fe ra,

e xa e yitaxun e bode tagi.”*

Nayi, sofane yi na liga. ²⁵ Yesu nga yi tixi a faxes wudin fɛma nun, e nun a ngaxakeden jaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a jaxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a

nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xɛmɛn nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxes fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lige, a naxa, “N kɔe yinla bata xaxara.” A na fala nɛn alogo naxan seɓexi Kitabuni na xa kamali.† ²⁹ Ige sasena nde yi dɔxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.‡ E yi a lan Yesu dɛɛn ma a gbangban wudin kɔe ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu jensenna sɔxɔn tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xɔtɔn bode yi findima lɔxɔ binyen nan na Matabu Lɔxɔne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxes muxune lu wudin kɔe ra Matabu Lɔxɔni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinna. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xɛmɛn bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dɛxɔn e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxes. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu sɔxɔn a jensenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. Nɛndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a jɔndin nan falaxi. Nayi, ε fan xa dɛnkɛleya. ³⁶ Na ligaxi nɛn alogo Kitabun seɓenla xa kamali, a naxa, “Hali a xɔri kedenna mi yigire.”§

³⁷ A seɓexi yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisɔxɔnxi, e e yeɛn tima nɛn na ra.”*

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasɔto a yi gaxuxi Yahudiyane yeɛ ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni. ³⁹ Nikodemi naxan siga Yesu fɛma kɔeɛn na a flɔni, na fan yi bira Yusufu fɔxɔ ra. Ture xiri jaxumen kilo tongo saxan, mirihi

* 19:24: Yaburin 22.19 † 19:28: A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ 19:29: Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 12.22 kui. § 19:36: A mato Xɔrɔyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * 19:37: A mato Sakari 12.10 kui.

latikɔnɔnna nun latikɔnɔn gbete basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixen nun ture xiri jaxumen na amasɔ Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma denaxan yi, nako yiren nan yi na dexɔn. Bilinganna nde yi na nun, muxe munma yi maluxun denaxan yi. ⁴² Na xɔtɔn bode Yahudiyane Matabu Lɔxɔn nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun mɛnni.

20

Yesu keli feen gaburun kui

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu deen na, a yi a li, gemen bata ba gaburun de ra. ² A gimatɔn yi siga Simɔn Piyeri nun a xarandiin boden fema, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dede, nxi mi na kolon!”

³ Piyeri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu deen na. ⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyeri ra, a singe yi sa gaburu deen li. ⁵ A yi a felen, a yi a yee masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simɔn Piyeri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilinxin yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dexɔn ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu deen li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi denkeleya. ⁹ Amasɔ e munma yi a famu naxan sebexi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nen sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xete e konni.

Yesu yi mini kenenni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wuge gaburu deen na. A wugama, a yi a felen a yee masadeni gaburun kui. ¹² Yesu binbin yi saxi denaxan yi nun, a yi maleka dugi fixe kan firin to dɔxi mɛnni. Kedenna dɔxi a xun saden binna ra. Bonna dɔxi a san saden binna ra. ¹³ E yi a maxodin, e naxa, “I wugan nanfera, nga jaxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dede.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I wugan nanfera, nga jaxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nako kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra denaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.” ¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa,

“Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna neen, “Karamɔxo.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasɔtɔ n munma siga n Fafe Ala fema singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun e Fafe fema, n ma Ala nun e Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xe

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49

¹⁹ Na xati kedenna jinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, deen balanxi e ma amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔren xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a jensenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sewa kati! ²¹ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔren xa xunbeli! N Fafe Ala n xexi kii naxan yi, n fan bata e xe na kini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a de foyen fe e ma, a naxa, “E Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ. ²³ E na dija naxanye yalubanye ma, ne mafelunu sɔtɔma nen, e na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nen.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne ye, Tomasi, naxan mɔn yi xili “Gulunna,” na mi yi e fema Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sɔxɔndene ra, n yi n yiin naso a jensenna sɔxɔnden na, n mi le a ra mume!”

²⁶ Lɔxɔ xun keden danguxina, xarandiine mɔn yi e malan banxini, Tomasi yi e fema, deene yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔren xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n jensenni, alogo i nama denkeleyatareyaan liga, denkeleya.” ²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Alal!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata denkeleya ba? Muxun naxanye denkeleyaxi hali e munna n to, sewan ne xa!”

Kitabun yireni ito sebe xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbete wuyaxi liga nen a xarandiine yee xori naxan mi sebexi Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe sebexi nen alogo e xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xɛmena. E na denkeleya a ma, e nii rakisin sɔtɔma nen a xinli.

21

Yesu yi mini kenenni xarandii solofere tagi

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi a yete makenen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dexɔn ma. A a yete makenen kii naxan yi, na nan ito ra. ² Simɔn Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xemena nun xarandii firin gbeteeye, ne yi malanxi. ³ Simɔn Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, "N sigama yexe suxudeni." E yi a yabi, e naxa, "Nxu fan sigama i foxo ra nen." Nayi, e siga, e sa daxo kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kɛɛn na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan de. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, "Banxulanne, e bata yexena nde suxu ba?" E yi a yabi, e naxa, "En-en." ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, "E yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, e nde suxuma nen na yi." E to yalaan nagodo menni, e mi no a bandunje amasoto yexe wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. ⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, "Marigin nan a ra!" Simɔn Piyeri to na me tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domaan xidi a ra, amasoto a ragenla nan yi a ra. A tukan, a sin igeni. ⁸ Xarandiin bonne yi bira a foxo ra kunkin kui, e fa yalaan bandunje, a rafexi yexen na ken! Amasoto, e nun xaren mi yi tagi kuya, fo nongonna ye keme firin joxon.

⁹ E to xaren li, e yi teen to na, yexene yi ganma denaxan yi e nun buruna. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E baxi yexen naxan suxude, e fa na nde ra." ¹¹ Simɔn Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yexe xungbene ra. Keme tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibo. ¹² Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E fa e dege." Xarandiine sese mi susu a maxodinje fa fala, "Nde i tan na?" Amasoto e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra. ¹³ Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yexen fan liga na kiini.

¹⁴ A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makenen a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

¹⁵ E yelin xanbini e dege, Yesu yi a fala Simɔn Piyeri xa, a naxa, "Simɔn, Yoni a dii xemena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?" Piyeri yi a yabi, a naxa, "On, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma." Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I yengi daxo n ma yexee diine xon." ¹⁶ Yesu mɔn yi a fala a xa a firindeni, a naxa, "Simɔn, Yoni a dii xemena, i n xanuxi ba?" Piyeri yi a yabi, a naxa, "On, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma." Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I yengi lu n ma yexene xon." ¹⁷ Yesu mɔn yi a

fala a xa a saxandeni, a naxa, "Simɔn, Yoni a dii xemena, n nafan i ma ba?" Piyeri bɔnen yi yifu amasoto Yesu bata a maxodin daxona ma saxan fa fala, "I n xanuxi ba?" Piyeri yi a fala a xa, a naxa, "N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma." Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I yengi daxo n ma yexene xon." ¹⁸ N xa jɔndin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nen, i yi siga denaxan na i kenen. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nen muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma." ¹⁹ Yesu yi na falama nen alogo a xa Piyeri faha kiin yita, a yi Ala binyama naxan xon. A yi a fala a xa, a naxa, "Bira n foxo ra."

²⁰ Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e foxo ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi daxi Yesu fema e degedeni, a Yesu maxodin waxatin naxan yi, a naxa, "Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?"

²¹ Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, "Marigina, nanfe ligama xemeni ito ra?" ²² Yesu yi a yabi, a naxa, "Xa n waxi a xon ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n foxo ra tun." ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, "Xa n waxi a xon ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?"

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mɔn itoe sebexi. En na a kolon fa fala jɔndin nan a sereyaan na.

Fala donxena

²⁵ Yesu mɔn fe gbete wuyaxi liga nen. Xa ne birin yi sebe nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanje dunuanyi ito yi.

Kewanle Yesu a Xerane Kewanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde sebexi, na nan mon yireni ito fan sebexi naxan xili "Yesu a Xerane Kewanle." Ningila Yesu a yitama en na nen Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindenit ito foloxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nen Yesu foxorabirane nun a xerane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuja yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xerane xe, a e xa a xaranna kawandin ba dunuja yirene birin yi, a yi a Nii Sarijanxin fan nagodo e ma alogo e xa senben sotɔ a wanla ke feen na. E to na sotɔ, e yi kawandin ba folo Yerusalen taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu foxorabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xerane falane ra.

Na kawandin yi senben sotoma Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi denkeleya muxune tɔɔ folo. Na kui, Yesu foxorabirane yi xuya ayi Yerusalen taan fari ma. E yi siga kawandin be Yudaya nun Samari boxon ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyeri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xera gbete xili naxan findixi Poli ra. Benun Ala xa a xili, Poli yi Yesu foxorabirane jaxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yete yita Poli ra, a fa a xe yamana gbete ye ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila boxon danne ra siga siya gbete ne yamanane yi.

Poli yi na wanla ke yire wuyaxi yi, keli Yerusalen taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a jaxankata, koni e mi a no. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a mon yi a bama siya gbete ne se batudene kui. A na liga nen alogo dunuja muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe fesefesexi nen, a e sebe. Koni yirena nde sebe kiina a yitama en na, a a ligaxi Luka yee xori nen. Waxatina nde Luka naxa, "Nxu yi siga iki..." Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Poli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to denkeleya muxune noe a kolonje nen Yesu foxorabira singene

dunuja yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

¹ N xoyin Teyofili,*

N bata Yesu a feene sebe i xa n ma sebe singen kui a wanla folo feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a foloni ² han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiye a xera sugandixine ma Alaa Nii Sarijanxin barakani. ³ A jaxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xon ma xii tonge naanin bun, a mon yi Alaa Mangayana fe fala e xa. ⁴ A yi e fema waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, "E nama keli Yerusalen taani singen. N Fafe Ala e tuli saxi naxan na,[†] e na mame be, n bata yi naxan ma fe fala e xa. ⁵ Amasoto Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, e rafu Alaa Nii Sarijanxini."

⁶ Nba, xerane yi malanxi Yesu fema waxatin naxan yi, e yi a maxodin, e naxa, "Marigina, i mon Isirayila mangayani tonma waxatini ito nin ba?"[‡] ⁷ Yesu yi a fala xerane xa, a naxa, "N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a senben bun, a mi lan e xa ne liga waxatine kolon. ⁸ Koni Alaa Nii Sarijanxin na godo e ma waxatin naxan yi, e senben sotoma nen, e yi findi n serene ra Yerusalen taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han boxon danne ra."⁹ A yelinxini ito fale, Ala yi a rate kore e yee xori, a yi lo ayi e ma kundani. ¹⁰ E yeen mon yi delexi ayi a foxo ra waxatin naxan yi, xeme dugi fixe kan firin yi ti xerane fema. ¹¹ E yi a fala, e naxa, "Galile kaane, e tixi be nanfera, e koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo e tagi, a te kore xonna ma, a mon fama nen alo e a toxi te kii naxan yi."

Yudasi jaxon sugandi fena

¹² E yi xete Yerusalen taani sa keli Oliwi गयाan na. Na गयाan nun taa tagina, kilo keden jaxondon na a ra. ¹³ E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeri[§] nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simon e naxan ma a "Yahudiya siya xanuna,"* e nun Yaki a dii xemena, Yudasi. ¹⁴ Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun jaxanla naxan nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene.

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna neen, fa fala "Muxun naxan Ala xanuxi." A mato Luka 1.1 kui. † **1:4:** Ala e tuli saxi naxan na, na findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mato Xerane 2.2 kui. ‡ **1:6:** E yi waxi a xon ma Ala xa Isirayila mangayani ton bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yengeni. § **1:13:** Muxune mon Piyeri ma a Pita. * **1:13:** Yahudiya siya xanuna: Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e non bun ma.

15 Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu mɔxɔɔɛ nan yi na yi. 16 A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xɔn ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yeɛ ra fɔ na xa kamali nen. 17 Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xɔn ma.”

*Yudasi faxa fena
Matiyu 27.3-9*

18 Nba, Yudasi gbetin naxan sɔtɔ a saranna ra tinxintareyaan xɔn ma, a bɔxɔn sara na ra. A bira na bɔxɔn fari, a faxa, a kuiin yi rabɔ ayi. A kui seene birin yi mini. 19 Yerusalen kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na bɔxɔn xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna nɛɛn, “Wuli bɔxɔna.”

Yudasi nɔxɔn sugandi fena

20 Piyeri mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ a sebexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mɔn sebexi, ‘Muxu gbete xa a tiden tongo.’† 21 Nanara, fɔ muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xɔn ma waxatin naxan yi 22 fɔlɔ Yesu rafu waxatin ma Yoni xɔn, han sa ti Yesu rate lɔxɔn ma kore. Fɔ na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.” 23 Nanara, e muxu firin yeɛba, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mɔn yi xili Yusutu e nun Matiyasi. 24 E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin bɔɔɛ yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi 25 alogo a xa wali xerayani Yudasi nɔxɔni, Yudasi wanla naxan bejin, a siga a sigadeni.” 26 Na danguxina, e masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

2

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

1 Se Xaba Singen Sali lɔxɔna a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi, 2 sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde mɛ keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi dɔxi banxin naxan kui, a yi na rafe. 3 Tee degene yi siga gode e keden kedenna birin xun ma alo teen lenna. 4 E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti fɔlɔ xui gbetene yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

5 Yahudiya tɔgɔndiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalen taani na waxatini, naxanye sa kelixi dunuɔa siyane birin ye. 6 E to xui gbeeni ito mɛ, yamaan yi e malan. Na yi e birin natereɛna amasɔtɔ e keden kedenna birin yi e

yeɛ kon xuiin nan mema denkeleya muxune falani. 7 E yi kabɛ han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba? 8 Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema en yeɛ bari xuine yi? 9 Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye dɔxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi 10 e nun Firigi nun Panfiliya nun Misiran nun Libiya bɔxɔn naxan Sireni yamanan dexɔn e nun naxanye kelixi Romi taani 11 Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kireti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!” 12 E birin yi kabɛ, e yifu, e lu a fale e bode xa, e naxa, “Ito bunna di?” 13 Koni ndee yi lu denkeleya muxune magele, e naxa, “Itoe minxin nan a ra.”

Piyeri kawandin naxan ba

14 Nba, Piyeri nun xarandii fu nun kedenna bonne yi keli, e ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuiin texin na, a naxa, “E tan Yahudiyane nun Yerusalen kaane, e tuli mati n xuiin na, alogo e xa a kolon, 15 fa fala muxuni itoe mi minxi alo e yengi a ma kii naxan yi, soge raxenxen* waxatin na a ra iki. 16 Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa, 17 Waxati rajanni,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen adamadiin birin ma.
E dii xemene nun e dii temene nabiya falane tima nen.

E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.

E xeme fonne yi xiyen sa.

18 Na lɔxɔne yi,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen

hali n ma konyi xemene

nun n ma konyi gilene xun ma,

e yi nabiya falane ti.

19 N kabanako feene yitama nen kore xɔnna ma

e nun taxamasenne bɔxɔ xɔnna ma, wunla nun teen nun tee tuti gbeen minima nen.

20 Sogeni dimima nen,

kiken yi gbeeli alo wunla,

benun Marigina lɔxɔ binye gbeen xa a li.

21 Nba, muxu yo na Marigin maxandi a xinla ra,

na kisima nen.†”

22 “Isirayila xemene, e tuli mati falani ito ra. Ala nan Yesu Nasareti kaan xexi. Ala bata na yita e ra kabanako feene nun fe magaxuxine nun taxamasenne xɔn a naxanye liga e tagi alo e tan yetena a kolon kii naxan

† 1:20: A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui. * 2:15: Piyeri soge raxenxena fe falaxi nen alogo yamaan xa la a ra a dalɔ fe mi yi a ra bayo men kaane mi yi darixi dalɔn minje xɔtɔnni. † 2:21: Yoweli 3.1-5

yi. ²³ Ala bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so ε yii. Ε yi kafu gbalotone ma, ε yi a gbangban wudin ma, ε yi a faha. ²⁴ Koni Ala mon yi a rakeli, a yi a ba sayaan xoleni amasoto sayaan mi yi noe a ramare. ²⁵ Bayo Dawuda a fala nen a fe yi, a naxa,

‘N xaxili Marigin xon ma waxatin birin, bayo a n dexon ma, sese mi n mamaxe.

²⁶ Nanara, n bojnen sewaxi, n yi falan ti sewani.

N fati benden fan luma nen yigini.

²⁷ Amasoto, i mi i me n na, n siga laxira yi.

I mi tinje i ya muxu tagondiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na

nii rakisin sotama naxan xon.

I n nalugoma nen sewan na i yetagi.† ”

²⁹ “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala ε xa sike mi naxan yi. A faha nen, a maluxun, a gaburun mon na han to. ³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nen a Ala bata a tuli sa, a yi a kolo, a Dawuda bonsonna nde findima nen Mangan na a tan funfuni. § ³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a me a ra, a siga laxira yi. A fati benden mon mi kunma.*

³² Ala na Yesu nan nakelixa sayani. En birin bata findi na seren na. ³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Sarijanxin soto, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. Ε na nan toma. Ε na nan mema iki. ³⁴ Amasoto Dawuda yeteen mi te ariyanna yi. Anu, a yeteen bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Doxo n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† , ”

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a ε Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na me, na yi e bojnen kala. E yi a fala Piyeri nun xeraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?” ³⁸ Piyeri yi a fala e xa, a naxa, “E keden kedenna birin xa e xun xanbi so ε hakeni, ε rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo ε yulubine xa xafari, ε yi Alaa kiseen soto, a Nii Sarijanxina. ³⁹ Amasoto Ala bata ε tan nun ε diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fema.”

⁴⁰ Piyeri yi sereyaan ba, a yi e rawekile fala wuyaxi ra, a naxa, “E yete ratanga waxatini ito tinxintareyaan ma.” ⁴¹ Naxanye tin a

falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxon jaxon yi sa denkeleya muxune fari na loxon. ⁴² E yi bira xerane xaranna foxo ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e dege e bode xon ma, † e lu Ala maxande.

⁴³ Xerane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu. ⁴⁴ Denkeleya muxune birin yi lu e bode fema, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. ⁴⁵ E yi e boxone nun e yii seene matima nen, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden kedenna birin makona a ma kii naxan yi.

⁴⁶ E yi lu e malanje Ala Batu Banxini loxo yo loxo, e yi e degema e bode xon ma e konne yi, sewan nun bojne xunbenli. ⁴⁷ E yi lu Ala tantunje, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nen loxo yo loxo.

3

Lebutenna rakendeya fena

¹ Loxona nde, Piyeri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li. ² Nba, muxune yi fama xemena nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na xandi tideni loxo yo loxo naxan yi barixi lebutenyani. Na so deen yi xili nen, “De Tofajina.” ³ A to Piyeri nun Yoni to soe, a yi e xandi gbetini.

⁴ E yi e yeen ti a ra. Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” ⁵ A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. ⁶ Koni Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xema mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nen i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasareti kaan xinli, keli, i sigan ti.” ⁷ Piyeri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xemen sanne nun a wosoxone yi senben soto. ⁸ A yi tungan, a ti a sanne xun na, a sigan ti folo. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tunganma, a Ala tantunma.

⁹ Yamaan birin yi a to sigan tiye, a Ala tantunma. ¹⁰ E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na, naxan yi xili “De Tofajina.” Feen naxan liga xemena xa, e birin yi e tere na na ra, e kabε kati!

Piyeri a kawandina

¹¹ Bayo a mi yi fa xemama Piyeri nun Yoni foxo ra, yamaan kuisanxin yi fa e giye, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma. ¹² Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xemene, nanfera ε kabεma feni ito ma? Nanfera ε nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xemeni ito yi sigan ti nxu senben nun nxo Ala kolonna barakani? ¹³ Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun en benbane Ala nan a

† 2:28: Yaburin 16.8-11 § 2:30: Yaburin 132.11 * 2:31: Yaburin 16.10 † 2:35: Yaburin 110.1 † 2:42: Yanyina nde, ito bunna neen fa fala e yi Marigina ximenna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui.

walikεen Yesu a binyen mayitaxi, ε naxan yanfa, ε yi ε me a ra Pilati yetagi, naxan yi wama a bejin feni. ¹⁴ E ε mexi muxu saripaxin nun muxu tinxinxin na, ε Pilati mafan, a xa muxu faxan bejin ε xa. ¹⁵ E nii rakisin kannu faxa nen, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. ¹⁶ Nxu to denkeleyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xemeni ito ma, ε naxan toma, ε a kolon. Denkeleyana Yesu xinla ma na nan a rakendeyaxi ε yee xori.”

¹⁷ “Nba, ngaxakedenne, n na a kolon ε tan nun ε mangane feen naxan liga Yesu ra, ε a ligaxi a kolontareyaan nan ma. ¹⁸ Ala bata yi naxan fala a nabine birin xon ma, a na nan nakamalixi, a fo a Muxu Sugandixin xa toro. ¹⁹ Nanara, ε xun xanbi so ε hakeni, ε tubi Ala ma alogo ε yulubine xa xafari ²⁰ Marigin yi matabu waxatine fi ε ma, a mon yi a Muxu Sugandixin nafa ε ma Yesu, a naxan nagidi ε ma. ²¹ Koni fo a xa lu nen kore xonna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitonma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi saripaxine xon ma kii naxan yi waxati danguxine yi. ²² Musa a fala nen, a naxa, ‘Marigina ε Ala nabina nde raminima nen ε ye alo n tan, ε tuli mati a falane birin na. ²³ Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nen yamaan ye.*’ ²⁴ Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi loxonni itoe fe fala. ²⁵ E findixi nabine diine nan na. Ala layirin xidixi e nun ε benbane tagi nen, a yi a fala Iburahima xa, a naxa, ‘Dunuja siyane birin duban sotoma nen i tan bonsonna barakani.’† ²⁶ Ala to a walikεen nafa, a a xe ε singe nan ma alogo ε xa duban soto a xon, a yi ε birin naxete ε fe jaxine foxo ra.”

4

Piyeri nun Yoni makiti fena

¹ Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantam muxune mangan nun Saduse muxune* yi fa. ² E yi xoloxi han, bayo xerane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nen sayani alo Yesu. ³ E yi e suxu, e yi e sa kasoon na han xotonni bayo koeen bata yi so. ⁴ Koni muxun naxanye e falan me, na wuyaxi yi la a ra. Denkeleya muxune yi wuya ayi han muxu wuli suulun joxon xemene gbansanna.

⁵ Na xoton bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamoxone yi e malan

Yerusalen taani. ⁶ Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbete ye. ⁷ E yi Piyeri nun Yoni ti e yetagi, e yi e maxodin, e naxa, “E ito ligaxi nde senbe bun hanma xinla mundun yi?”

⁸ Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sariipaxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan mangane nun fonne, ⁹ xa ε nxu makitima wali fajina fe ra to naxan ligaxi lebutenna xa, e nun a rakendeyaxi kii naxan yi, ¹⁰ nayi ε xa a kolon, ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xemeni ito tixi ε yetagi kendeyani Yesu Nasareti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani. ¹¹ Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, ‘E tan banxi tiine ε me gemen naxan na, na bata findi banxin gemes fisamantenna ra.’† ¹² Kisin mi sote muxu gbete yo xon, bayo xili gbete yo mi dunuja yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sote naxan sabu ra.”

¹³ E yi kabε Piyeri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasoto xarantarene nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e ra a e yi Yesu nan foxo ra. ¹⁴ Koni bayo e yi xemen kendeyaxin toma tixi e dexon ma, e mi yi noε sese fale. ¹⁵ Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti folo e bode xa, e naxa, ¹⁶ “En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasoto Yerusalen kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga. En mi noε a matande. ¹⁷ Koni en xa tonna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.”

¹⁸ E yi Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. ¹⁹ Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yeteen xa a mato xa nxu lan nxu xa ε tan nan xui suxu hanma Ala. ²⁰ Nxu naxan toxi nxu yi a me, nxu mi noε tonde na fale.” ²¹ E mon yi e konko e ma kati, na xanbi ra, e yi e bejin. E mi yi noε e jaxankate, amasoto yamaan birin yi Ala tantunna fe ligaxini ito a fe ra. ²² Amasoto xemen naxan nakendeya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu jee tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

²³ E to e bejin, Piyeri nun Yoni yi siga e lanfane fema. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yeba e xa. ²⁴ E na me waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma jenige kedenni, e naxa, “Nxu kannu, i tan naxan kore xonna nun bexo xonna nun foxo igen

* **3:23:** A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui. † **3:25:** Dunuja Folon 22.18 nun 26.4 kui. * **4:1:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **4:11:** Yaburin 118.22

nun e yi seene birin daxi, ²⁵ i tan naxan falan ti Alaa Nii Sarijanxin nun nxu benba Dawuda xon ma, i ya walikena, i naxa, 'Nanfera siyane murutema?

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

²⁶ Dunuja mangane bata tondi, kuntigine bata e malan

Marigin nun a Muxu Sugandixin xili ma.[†] ”

²⁷ “Bayo jandin na a ra yati, Herode nun Ponsi Pilati nun Yahudiyatane nun Isir-ayila yamaan birin e malan nen taani ito kui i ya walike sarijanxin Yesu xili ma i naxan sugandixi. ²⁸ I senben nun i sagoon bata yi feen naxanye ragidi, e yi ne birin liga. ²⁹ Awa iki, Marigina, i tuli mati e fala xolene ra, i tin i ya walikene xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeeni. ³⁰ I yiini bandun alogo muxune xa kendeya, taxamasenne nun kabanako feene yi liga i ya walike sarijanxin Yesu xinli.”

³¹ E yelinxina Ala maxande, e yi malanxi denaxan yi, mena yi xuruxurun. E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkeleya muxune lanna

³² Xaxili kedenna nun nii kedenna yi lu denkeleya yamaan muxune birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeen ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e yii seene ra. ³³ Xerane yi lu Marigi Yesu keli feen sereyaan be senbe gbeeni. Baraka gbeen yi lu e birin xon! ³⁴ Bayo sese mi yi dasaxi muxu yo ma e ye. Xee boxon nun banxine yi naxanye yii, e yi e matima nen, e yi e saren xali, ³⁵ e sa e sa xerane bun. Xerane yi gbetin taxun muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi.

³⁶ Awa, Lewi bomsonna xemena nde yi na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xerane yi a xili sa Baranabasi. Na bunna neen, “Muxu Ralimaniyana.” ³⁷ Xee boxona nde yi a yii, a na mati, a yi fa a sara gbetin sa xerane bun.

5

Ananiyasi nun Safira a fe

¹ Xemena nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a jaxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e boxona nde mati, ² a yi a saren foxo kedenna ramara a yete xa. A jaxanla fan yi na kolon. A siga a donxen na xerane yete ra. ³ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i bopeni, han i wulen fala Alaa Nii Sarijanxin xa? Nanfera i boxon saren foxo kedenna ramaraxi i yii? ⁴ Benun i xa na xee boxon mati waxatin naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I mi

wulen falaxi muxune xan xa de, fo Ala.”

⁵ Ananiyasi ito me waxatin naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na me, ne yi gaxu. ⁶ Banxulanne yi keli, e yi a kasangen, e sa a maluxun.

⁷ Awa waxatidi danguxina, a jaxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a munma yi na me singen. ⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A fala n xa, e boxon saraxi xasabini ito nan na ba?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “On, a saren yatin nan ito ra.” ⁹ Nayi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera e nun i ya xemen lanxi a ma e xa Marigina Nii Sarijanxin bunba? I ya xemen maluxun muxune san xuiin ni i ra deen na, e i fan xalima nen iki sa!” ¹⁰ A yi bira Piyeri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne yi fa, e yi jaxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun a xemen deen na. ¹¹ Denkeleya yamaan nun muxun naxanye birin na feen me, gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

¹² Xerane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Denkeleya muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma. ¹³ Muxu yo mi susu a masoe e ra. Hali na, yamaan yi e xili fajin falama. ¹⁴ Koni muxu wuyaxi yi lu se e fari, xemen nun jaxanla naxanye denkeleya Marigin ma. ¹⁵ Nayi, muxune yi lu fe furetane ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xon ma alogo Piyeri dangumatxon nininna xa e li. ¹⁶ Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalen rabilinna taane yi. E fa e furetane ra e nun pinan jaxine naxanye toroma. E keden kedenna birin yi kendeya.

Xerane besnxonyana fena

¹⁷ Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xerane maxoxolon han e yi keli e xili ma. ¹⁸ E yi xerane suxu, e yi e sa kasoon na. ¹⁹ Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin deen nabi kosen na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, ²⁰ a naxa, “E siga, e sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunuja yi gidi kiin naxan yitaxi e ra, e na feene birin yete yamaan xa.” ²¹ E to na me, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti folo.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xerane ra e yetagi. ²² Koni e na lixina, kantan muxune mi xerane to. E yi xete, e sa a fala bonne xa, e naxa, ²³ “Nxu kasoon lixi balanxi nen ken, kantan muxune tixi deen na, koni nxu to deen nabi, muxu yo mi yi na kui!” ²⁴ Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito

[†] 4:26: Yaburin 2.1-2

mexina, e yi kui fu xerane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?”²⁵ Nba, xemena nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa a mato, e xemen naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!”²⁶ Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xerane ra. Koni e mi fa xerane karahan, amasoto e yi gaxuxi e magolon feen na yamaan xon.

²⁷ E faxina xerane ra, e yi e ti kitisa yamaan yetagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxodin,²⁸ a naxa, “Nxu mi yi e yamari nun, a e nama fa yamaan xaran xemeni ito xinli ba? Koni a mato, e bata Yerusalem taan birin nafe e xaranni ito ra. E waxi a xon ma, e xa xemeni ito faxes feen sa nxu xun ma!”

²⁹ Piyeri nun xeraan bonne yi e yabi, e naxa, “A fere mi na fo nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na.³⁰ En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, e naxan gbangban wudin ma, e yi a faxes.³¹ Ala man yi a rate kore, a yi a doko a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa no e xun xanbi soe e hakene yi, e yulubine yi xafari.³² Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

³³ E ito mexina, e boren yi te kati, han xerane faxes xonla yi e suxu!³⁴ Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna* nde ra, na yi na yi. Sariya karamoxon nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xon. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xerane xa ramini singe.³⁵ Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, e muxuni itoe fe liga e yeran ma.³⁶ Waxati danguxina nde yi, xemena nde yi xili Tudasi, na a yete findi nen muxu gbeena nde ra, muxu kemene naanin joxon yi bira a foxo ra. Koni muxune a faxes nen. A foxorabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu.³⁷ Na danguxina, Yudas Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe waxatini, a yi ti ganla nde yee ra murute xinla ma. Koni muxune yi a fan faxes, a foxorabirane fan yi xuya ayi.³⁸ Nanara, n xa a fala e xa iki, e muxuni itoe lu na, e e bejin, e xa siga. Amasoto xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nen.³⁹ Koni xa a fataxi Ala nan na, e mi e noe mume! Na ma, e a liga ki fajni alogo a nama liga alo e Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

⁴⁰ E yi xerane xili banxini, e yi e bulan, e yi tonna doko a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin.⁴¹ Xerane scwaxin yi keli kitisa yamaan fema bayo Ala bata na

binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra.⁴² E yi lu yamaan xaranje, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi loko yo loko.

6

Denkeleya yamaan mali tiine fe

¹ Na waxatini, Yesu foxorabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyan naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyan bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kana gilene mi yi loko yo loko balon soto ma a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma loko yo loko balon na, nxo kana gilene mi na se soto ma.”² Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu foxorabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabepin donse feen na.³ Na ma, ngaxakedenne, e muxu binyaxi solofere sugandi e ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra.⁴ Nayi, en noe en sebe soe nen Ala maxandin nun a falan wanli.”

⁵ Na falan yi yamaan birin kenen. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na, e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyoki kaan naxan so Yahudiya dinani.⁶ E yi ne yita xerane ra. Xerane yi e yiin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

⁷ Na ma, Alaa falan yi lu xuye ayi. Yesu foxorabirane yi wuya ayi Yerusalem taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyen suxu fena

⁸ Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne liga yamaan tagi.⁹ Koni salide banxina nde muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xoroyaxine Salide Banxina” naxanye yi kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi folo.¹⁰ Koni e mi yi noe tiye Etiyen ma fe kolonna yee ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi.¹¹ Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namexi nen Musa nun Ala rayefufe!”¹² Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karamoxone radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fema.¹³ E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xemeni ito luma fala jaxine tiye Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma.¹⁴ Amasoto nxu bata a me a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire

* 5:34: Farisi muxune: Yahudiyanen nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sebe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

sarijanxin kalama nen, a yi en ma namun fonne maxete en naxanye sotoxi Musa ra.”

¹⁵ Naxanye birin yi doxi kitisa yamaan malanni, ne birin yeen yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

7

Etiyen ma sereyana

¹ Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jondin na a ra ba?”

² Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, e tuli mati n xuiin na. En benba Iburahima yi Mesopotamiya yamanani waxatin naxan yi benun a xa doxo Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yete makeenen nen a xa. ³ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘Keli i ya yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.’” ⁴ Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa doxo Xarani taani. A fafe to faxes, Ala yi a rafa yamanani ito yi, e doxi denaxan yi iki. ⁵ Ala mi doxo yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden joxon. Koni Ala a tuli sa nen, a yamanani ito findima nen a tan nun a bonsonna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini. ⁶ Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bonsonna doxoma nen yamana gbete yi, e konna mi denaxan yi, e yi toro jee keme naanin konyiyani. ⁷ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nen. Na xanbi ra, e minima nen na yamanani, e yi fa n batu be.’” ⁸ Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasexede laxoni. Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan.”

⁹ “Awa, Yusufu a fe xoxolonyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xon. ¹⁰ Ala yi a xunba a toron birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu doxo Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene birin. ¹¹ Nba, fitina kamen yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, toron yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane yii. ¹² Koni Yaxuba a me waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni. ¹³ E sigan firindeni, Yusufu yi a yete yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. ¹⁴ Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malanxin na. ¹⁵ Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxes denaxan yi e nun en benbane. ¹⁶ Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani.

Iburahima gaburun naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun menni.”

¹⁷ “Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi. ¹⁸ Na danguxina, Manga gbete yi doxo Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. ¹⁹ Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane toro, a yi e karahan alogo e xa e diine rabejin, e faxes. ²⁰ Musa bari na waxatin nin, a yi Ala keenen han! A lu nen a fafe konni han kike saxan. ²¹ A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii temen yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xemen na. ²² E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi senben soto a falan nun a kewanli.”

²³ “Musa barin to jee tonge naanin soto, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xonton xonla yi a suxu. ²⁴ A yi Misiran kaana nde to a ngaxakedenndena nde toro, a yi a xun mayenge, a yi a gbeen joxo, a Misiran kaan faxes. ²⁵ A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nen a Ala yi waxi e xunba feni a tan nan xon. Koni e mi a famu mumu! ²⁶ Na xoton bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yenge, a kata e tagini tondeni. A yi a fala e xa, a naxa, ‘Ngaxakedenmane nan e ra, nanfera e e bode toroma?’ ²⁷ Koni naxan yi a boden jaxankatama, na yi Musa radinye ayi, a yi a fala, a naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na?’ ²⁸ I waxi n fan faxes feen nin ba alo i Misiran kaan faxes kii naxan yi xoro?’ ²⁹ Musa to na me, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xeme firin soto menni.”

³⁰ “Awa, jee tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenenni Musa xa teen ziyani fotondin tagi Sinayi geyaan dexon ma burunna ra. ³¹ Musa na to waxatin naxan yi, a kabu. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbe, Marigin xuiin yi mini, a naxa, ³² ‘I benbane Ala nan n tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’ Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa suxu a matoe. ³³ Marigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya sankidine ba i sanni amasoto i tixi denaxan yi, doxo sarijanxin na a ra. ³⁴ N bata n ma yamana toron to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin me, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xe Misiran yamanani.’”

³⁵ “Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e me naxan na nun, e yi a fala, e naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na?’ Ala a tan nan nasiga e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenenni a xa fotondini. ³⁶ Musa e ramini nen na yi, a kabanako

* 7:3: Dunuja Folan 12.1 † 7:7: Dunuja Folan 15.13-14 nun Xoroyaan 3.12 ‡ 7:34: A mato Xoroyaan 2.14 han 3.10 kui.

feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jεε tonge naanin. ³⁷ Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, 'Ala nabina nde raminima nεn ε ye, naxan luma alo n tan.' ³⁸ A tan nan yi yamaan ye tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane sɔtɔ naxanye nii rakisin fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma."

³⁹ "Koni en benbane mi tin a falan suxe, e yi e mε a ra, xεtε xɔnla yi e suxu Misiran yi. ⁴⁰ E yi a fala Haruna xa, e naxa, 'Ala gbεtεne rafala en xa naxan tima en yeε ra amasɔtɔ Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.*' ⁴¹ Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sεwa e yetεna se rafalaxina fe ra. ⁴² Na ma, Ala yi xεtε e fɔxɔ ra, a yi e lu kore xɔnna yanban seene batuε alo a sɛbεxi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, 'E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jεε tonge naanin, ε saraxane ba nεn n tan xa ba?' ⁴³ E Mɔlɔkɔ suxuren batu bubun† nan xali, e nun Ramafan saren suxurena, ε suxuren naxanye rafalaxi ε batu seene ra. Nanara, n na ε xalima nεn konyiyani Babilɔn xanbi ra.' †

⁴⁴ "Layiri sereyaan bubun§ yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a yebe Musa xa kii naxan yi a yi a misaala yita a ra. ⁴⁵ E to na sɔtɔ, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma bɔxɔn tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yeε ra. A yi lu en ma bɔxɔni han Dawuda waxatini. ⁴⁶ Dawuda yi Alaa hinanna sɔtɔ, a yi a maxɔdin alogo a xa nɔ Yaxubaa Ala Batu Banxin tiye. ⁴⁷ Koni Sulemani nan banxin ti a xa."

⁴⁸ "Koni Kore Xɔnna Ala mi dɔxɔma muxune banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

⁴⁹ 'Marigin naxa:

Kore xɔnna nan n ma manga gbεden na, bɔxɔn yi findi n san tiden na.

ε banxin sifan mundun tiye n tan xa?

N ma matabuden finde minen na?

⁵⁰ N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba? »*

⁵¹ "E tan yama murutεxina, ε bɔjεne nun ε tunle luxi alo Ala kolontarene. E Alaa Nii Sarijanxin matandima alo ε benbane! ⁵² E benbane mi nabiiin mundun besεnxɔnya? E nabine faxa nεn, naxanye Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki ε fan bata a tan yetεen yanfa,

ε yi a faxa. ⁵³ E tan bata Alaa sariyan sɔtɔ fata malekane ra, koni ε mi a suxi!"

Etiyen magɔlɔn fena

⁵⁴ E to na mε, e bɔjεn yi te, han e yi e jinne raxin! ⁵⁵ Koni Etiyen yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a koren mato, a yi Ala nɔrɔn to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma. ⁵⁶ A yi a fala, a naxa, "A mato! N kore xɔnna rabixin toma, Muxuna Dii Xεmεn tixi Ala yiifanna ma!"

⁵⁷ E yi sɔnxɔ gbeeni te. E yi e yiine sa e tunle dε ra. E birin yi gbisin a xili ma. ⁵⁸ E yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magɔlɔn han a faxa. Na feen serene yi e dugine taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili Soli. ⁵⁹ E yi Etiyen magɔlɔnma waxatin naxan yi, Etiyen yi lu Ala maxandε, a naxa, "Marigi Yesu, n niin nasuxu!" ⁶⁰ A yi a xinbi sin, a yi gbelegbele, a naxa, "Marigina, i nama e suxu e yulubini ito ra." A yelin xanbin na fale, sayaan yi a li.

8

Soli yi denkeleya yamaan besεnxɔnya

¹ Soli yi tinxi Etiyen faxa feen ma.

Nba, na lɔxɔni, besεnxɔnya gbeen yi keli denkeleya yamaan xili ma Yerusalen taani. E birin yi xuya ayi Yudaya yamaan nun Samariya yamanani, fɔ xεrane. ² Muxu tɔgɔndiyaxina ndee yi Etiyen binbin maluxun, e wuga a fe ra kati!

³ Koni Soli tan yi kataxi denkeleya yamaan kala feen nan na. A yi soma banxine kui, a denkeleya xεmεne nun jaxanle suxu, a yi e sa kason na.

Yesu a fe yi rali Samariya yi

⁴ Denkeleya muxun naxanye xuya ayi, ne yi lu Alaa falan naliye yiren birin yi. ⁵ Filipi yi siga Samariya yamaan taana nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin ba na yi. ⁶ Yamaan birin yi e tuli mati Filipi a falane ra ki fajni, e mɔn yi lu a kabanako feene matoε a yi naxanye ligama. ⁷ Yinna jaxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne yi e ragbelegbele, e xεtε e fɔxɔ ra. Fati mafaxatone nun lεbutεn wuyaxi fan yi kendeya. ⁸ Sεwa gbeen yi so na taani.

⁹ Xεmεna nde yi na taani naxan yi xili Simɔn. Na yi woyimeyaan ligama. Samariya kaane birin yi kabεma a ma. A yi a yetε yigboma. ¹⁰ Taan muxune birin yi biraxi a fɔxɔ ra, fonna nun dii jɔrεna, e lu a fale, e naxa, "Xεmεni ito, Ala senben mi ito ra, yamaan naxan xili sa a 'Fanga Gbee Kanna.'"
¹¹ E yi biraxi a fɔxɔ ra, bayo e yi kabεma a ma xabu to mi na ra a woyimeyana fe

§ 7:37: Sariyane 18.15 * 7:40: Xɔrɔyaan 32.1 nun 32.23 † 7:43: bubuna: Bubuni itoe yi rafalaxi sube kidine nan na naxanye singanxi xalanbene ra. E yi e maximalima yirene yi e nεma sigatini waxatin naxan yi. ‡ 7:43: Amosi 5.25-27 Mɔlɔkɔ findixi suxuren nan na muxune yi e diine bama saraxan na naxan xa. Siyana ndee yi Mɔlɔkɔ nun Ramafan kolonxi e alane nan na na waxatini. § 7:44: Xɔrɔyaan 25.9 * 7:50: Esayi 66.1-2

ra. ¹² Koni Filipi Alaa Mangayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e yi denkeleya. Xeme ne nun jaxanle, e birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. ¹³ Simon fan yeteen yi denkeleya. A yi rafu igeni, a lu biraxi Filipi foxo ra yiren birin yi. A yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene to, a kabε kati!

¹⁴ Xeraan naxanye yi Yerusalen taani, ne a me waxatin naxan yi a Samariya kaane bata Alaa falan suxu, e Piyeri nun Yoni rasiga e ma. ¹⁵ E to so na, e yi Ala maxandi e xa alogo e xa Alaa Nii Sarijanxin soto. ¹⁶ Amasoto Alaa Nii Sarijanxin munma yi godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan! ¹⁷ Nayi, Piyeri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto.

¹⁸ Simon a to waxatin naxan yi, a Nii Sarijanxin yi sotama xerane yiine xon, a yi fa gbetin na e xon, ¹⁹ a naxa, “E senbeni ito fi n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma, na kanna fan xa Alaa Nii Sarijanxin soto.”

²⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “E nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasoto i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen soton gbetin nan xon! ²¹ I gbee yo mi nxo wanle yi amasoto i bojen mi tinxixi Ala yee ra yi. ²² Nayi, xete i ya miriya jaxin foxo ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya jaxin na, xa a sa tin. ²³ Amasoto n bata a to, i lugoxi xoxolonnyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

²⁴ Simon yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, ε Marigin maxandi n xa, alogo, ε feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.” ²⁵ Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xete Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

²⁶ Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xon.” ²⁷ Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme tegeinxina* nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xemen na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandas i nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni. ²⁸ A xetematona a konni, a yi dxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranje. ²⁹ Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” ³⁰ Filipi yi siga a giye, a yi Etiyopi kaan xuiin me Nabi Esayi a Kitabun xaranje. Na ma, Filipi yi a maxodin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

* **8:27:** Xeme tegeinxina: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegeinma nen alogo e xa e yengi dxi mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle foxo ra. † **8:32:** xabena: Yirena ndee yi, yexee xaben kuyama ayi nen, a yi xaba a findi dugin na. ‡ **8:33:** Esayi 53.7-8

³¹ A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yeba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dxi a fema wontoroni. ³² A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa,

“E a xali nen
alo yexeen faxa daxina.

A mi fala yo ti,

alo yexeen naxan a dunduma a fati ma
xaben xaba muxun bun.†

³³ E a rayagi nen,

e mi tin a kitin bolonje tinxinni.

Nde nae a yixetena fe fale?

Amasoto e bata a siimayaan dan dunuja
yi.”‡

³⁴ Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yete fe ba, hanma muxu gbeta a fe?” ³⁵ Filipi yi falan tongo, a yi a folo na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibarun nali a ma. ³⁶ E yi sigan tima kiraan xon ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuye?” ³⁷ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i bojeni, i nae rafuye nen.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xemen na.”

³⁸ A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu. ³⁹ E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to saxon, koni a sewaxin yi siga a sigatini. ⁴⁰ Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

9

Soli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

¹ Nba, Soli naxan yi konkoxi Marigin foxorabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fema, ² a yi kedine maxodin a ra, a naxanye sebe Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xemen nun jaxanla, e biraxi Yesu a Kiraan foxo ra, a xa fa e xidixin na Yerusalen taani.

³ A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi keli kore mafuren, a lu dege a rabillinni. ⁴ A yi bira bixonni, a fala xuiin me, naxan yi a falama, a naxa, “Soli, Soli i n besenxonnyama nanfera?” ⁵ Soli yi maxodinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan besenxonnyama. ⁶ Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na

falama i xa nɛn.” ⁷ Muxun naxanye yi Sɔli fɔxɔ ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin mɛma koni e mi yi muxu yo toma. ⁸ Sɔli yi keli, a ti, a yi a yɛɛn nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. ⁹ A lu danxutyani han soqe saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰ Nba, Yesu fɔxɔrabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” ¹¹ Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xɔn ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxodin Yudasi a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Sɔli bayo a n maxandima. ¹² A bata fe toon ti alo xiyena, a xɛmɛna nde to fe naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mɔn xa nɔ seen toɛ.” ¹³ Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, muxu wuyaxi bata na xɛmɛna fe fala n xa, a fe naxin naxanye birin ligaxi i ya yama sarɔnɔnɔn na Yerusalɛn taani. ¹⁴ A bata senben sɔtɔ saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” ¹⁵ Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga tun, amasɔtɔ n bata Sɔli sugandi n ma walikɛɛn na, a xa n xinla rali siya gbɛtɛne nun e mangane nun Isirayila muxune ma. ¹⁶ N na yitama a ra nen a tɔrɔn yatɛn naxan sɔtɔma n ma fe ra.”

¹⁷ Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Sɔli ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Ngaxakedenna Sɔli, Marigi Yesu naxan mini i xa kenenni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mɔn xa seen to, i lugo Alaa Nii Sarɔnɔnɔn na.” ¹⁸ Mafurɛn sena nde yi ba Sɔli yɛɛn ma alo se xanla, a mɔn yi seen to. A yi keli, a rafu igeni. ¹⁹ A yi a dege, a mɔn yi senben sɔtɔ.

Sɔli yi kawandin ba Damasi taani

Sɔli yi xii dando raba Yesu fɔxɔrabirane fɛma Damasi taani. ²⁰ A yi kawandin ba fɔlɔ salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xɛmɛn nan Yesu ra. ²¹ Naxanye birin na mɛ, ne yi kabe, e maxodinna ti, e naxa, “Xɛmɛni ito xa mi yi muxune naxankatama Yerusalɛn taani naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali kuntigine fɛma?” ²² Koni Sɔli senben yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Sɔli faxa feen ma. ²⁴ Koni Sɔli yi e wundon kolon. E yi lu taan so deɛne kantanɔnɔn kɔɛɛn nun yanyin na, alogo e xa a faxa. ²⁵ Koni Sɔli a xarandiine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Sɔli Yerusalɛn taani

²⁶ Sɔli yi siga Yerusalɛn taani, a kata sigadeni Yesu fɔxɔrabirane fɛma. Koni e gaxu a yɛɛ ra, bayo e mi yi laxi a ra xa Yesu fɔxɔrabiran nan yi a ra nun. ²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xɛrane fɛma. Sɔli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mɔn yi a xuiin mɛ, a na yebe e xa e nun Sɔli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli. ²⁸ Nayi, Sɔli yi lu e fɛma. A lu sigɛ kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalɛn taan birin yi. ²⁹ Yahudiyannaxanye yi Gireki xuiin falama, Sɔli yi lu ne matande, koni ne fan yi kata a faxa feen na. ³⁰ A ngaxakedenne to na mɛ, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, denkeleya yamaan yi waxati ti bɔɔɛ xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode senbe soɛ. Alaa Nii Sarɔnɔnɔn yi lu e ralimaniye Marigin yɛɛragaxuni, e wuya ayi.

Piyeri yi siga Lida nun Yafa yi

³² Piyeri yi a masigan tima na yirene birin yi. Lɔxɔna nde, a yi siga Lida taan yama sarɔnɔnɔn xɔntɔndeni. ³³ A xɛmɛna nde li na naxan yi xili Ene, lɛbutenna nan yi a ra. Na yi saxi xabu jɛɛ solomasɛɛ. ³⁴ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakɛndɛya. Keli, i sadeni tɔn.” Ene yi keli mafurɛn! ³⁵ Lida kaane nun Sarɔn kaane birin yi xɛmɛn to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fɔxɔrabirana nde ra, a xili Tabita, naxan mɔn yi xili Dɔrakasi Gireki xuini. A yi fe faɔin ligama waxatin birin, a yi yigelitɔne malima. ³⁷ Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to yelin a binbin maxɛ, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu fɔxɔrabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a mɛ a Piyeri Lida taani Yafa taan deɛn ma. E yi xɛraan muxu firin nasiga, e naxa, “Yandi, fa nxu fɛma keden na.” ³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xɛmɛne yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kaɔa gilɛne birin wugamatɔn yi fa a fɛma. Dɔrakasi domain nun gubaan naxanye rafala a to yi jɛɛɛ, e yi ne yita a ra. ⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yɛɛ rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, keli.” A yi a yɛɛn nabi, a Piyeri to, a keli, a dɔxɔ. ⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sarɔnɔnɔn nun kaɔa gilɛne xili, a yi a jɛɛɛn yita e ra. ⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi denkeleya Marigin ma. ⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xɛmɛna nde fɛma naxan yi xili Simɔn. Garangen nan yi a ra.

10

Piyeri nun Koroneyi a fe

¹ Xemena nde yi Sesariya taani a xili Koroneyi, sofa kēmen kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganla nin. ² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yee ra. A yi Yahudiya yiigelitōne kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin. ³ Loxona nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbe ki faɲi. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, “Koroneyi!” ⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin nun i ya yiigelitō kiseene bata Ala kēnen. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu i xon. ⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simon, naxan mōn xili Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simon garangen konna nin, fōxo igen de.”

⁷ Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Koroneyi xa, na yi siga. Koroneyi yi a walikēen muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fema. ⁸ Feen naxan ligaxi, a na birin yeba e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

⁹ Na xōton bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni. ¹⁰ Kamēn yi a suxu, a yi waxi a dege feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena. ¹¹ A yi kore xōnna rabixin to, a sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo hōxoni. ¹² Subene nun bubu seene nun xoliin siyaan birin yi na kui. ¹³ Piyeri yi fala xuiin me a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!”

¹⁴ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “En-en de Marigina! Han iki, n munna se hara-muxin* hanma se sarijantaren don singen.” ¹⁵ Na fala xuiin mōn yi mini, a naxa, “Ala bata naxan nasarijan, i tan nama na yate se sarijantaren na.” ¹⁶ Na yi liga dōxōna ma saxan. Na seen mōn yi te kore keden na.

¹⁷ Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan yi, Koroneyi a xerane bata yi Simon ma banxin to, e tixi a de ra. ¹⁸ E yi muxune xili, e maxōdinna ti, xa Simon yi yigiyaxi mēni naxan mōn xili Piyeri.

¹⁹ Piyeri mōn yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala a xa, a naxa, “Simon, a mato, xeme saxan i fenma. ²⁰ Keli i siga e fōxo ra hali i mi sike, amasoto n tan nan e rafaxi.” ²¹ Nayi, Piyeri yi siga na muxune fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni i ra, e naxan

fenma. E faxi nanfera?” ²² E yi a yabi, e naxa, “Koroneyi, sofa kēmen kuntigin nan nxu xexi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yee ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka sarijanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane rame.” ²³ Nayi, Piyeri yi e yigiyaxi banxini. Na xōton bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan denkēleya muxuna ndee yi siga e fōxo ra.

²⁴ Na xōton bode mōn, e Sesariya taan li. Koroneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xoyine birin malan nun. ²⁵ Piyeri to so banxini, Koroneyi yi a ralan, a yi a xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na. ²⁶ Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasoto muxun nan tun n fan na.” ²⁷ E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinje e nun siya gbeten xa lu e bode xon hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi sarijan hanma a haramuxi. ²⁹ Nanara, i ya xerane to n xili, n mi tondixi fe. Nba, e n xilixi nanfera?”

³⁰ Koroneyi yi a fala, a naxa, “A soge naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xemena nde yi mini kēnenni n xa, a ti n yetagi, a domaam mayillenma. ³¹ A yi a fala, a naxa, “Koroneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin me. I ya yiigelitō kiseene bata a liga Ala yi a yengi lu i xon ma. ³² Nayi, muxuna nde rasiga Yafa taani Simon xilideni naxan mōn xili Piyeri. A yigiyaxi Simon garangen konna nin fōxo igen de.” ³³ Nanara, n xerane nasigaxi i fōxo ra keden na, i fan bata tin fe. Awa, iki nxi birin Ala yetagi be alogo nxu xa na falan me Marigina i yamarixi naxan na.”

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti fōlo, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a jōndin na a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa. ³⁵ Naxan na gaxu a yee ra, a tinxinyaan naba, a na yisuxuma nen, a na findi muxun siya yo ra. ³⁶ Ala bata a falan nasiga Isirayila kaane ma, a yi Yesu a fe Xibaru Faɲin nali e ma fa fala a bōje xunbenla sōtoma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina. ³⁷ E a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin yi, naxan bata yi fōlo Galile yamanani Yoni kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla ma. ³⁸ E mōn a kolon, a Alaa Nii Sarijanxin nagodo nen Yesu Nasarēti kaan xun ma alo masusan turena, a yi senben fi a ma. E mōn a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren birin yi, a yi lu fe fajine lige, a muxune rakendeya, naxanye

* 10:14: se haramuxina: Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

birin yi Yinna Manga Setana senben bun ma, amasoto Ala yi a xon ma. ³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya yamanan nun Yerusalen taani, ne serene nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin ma, e yi a faxesa. ⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani a soqe saxande loxonni, a yi a yita yamaan na. ⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni fo Ala sereyaan naxanye sugandixi, en tan naxanye en dege a xon, en yi en min a dexon a keli xanbini sayani. ⁴² A bata en yamari, a en xa kawandin ba yamaan xa, en yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi Yesu ma, a xa faxesa muxune nun jere muxune makiti. ⁴³ Nabine birin a seren ba nen, a muxu yo na denkeleya a ma, na kanna yulubine xafarima nen Yesu xinla barakani.”

Siya gbetene Alaa Nii Sarijanxin soto fena

⁴⁴ Piyeri yi falan tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin ma. ⁴⁵ Yahudiyan denkeleya muxun naxanye fa Piyeri foxo ra, ne yi kabε bayo Ala a Nii Sarijanxin nagodo nen siya gbetene fan ma. ⁴⁶ Amasoto e yi na muxune fala xuine mema e Ala matoxoma xui gbetene yi. Nayi, Piyeri yi a fala, ⁴⁷ a naxa, “Tondi tiye muxuni itoe rafuyε igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin soto alo en tan a sotoxi kii naxan yi?” ⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na xi dando.

11

Piyeri yi a dentεge Yerusalen denkeleya yamaan xa

¹ Xεrane nun denkeleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a me, a siya gbetene fan bata Alaa falan suxu. ² Piyeri to siga Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya muxune yi a mafala folo, e naxa, ³ “I bata siga banxulantarene konni, ε birin yi ε dege ε bode xon ma!”

⁴ Piyeri yi na feene yεba e xa ki fajni a danguxi kii naxan yi, ⁵ a naxa, “N yi Ala maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe toon ti nen alo xiyena. N sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma, a ti n dexon ma. ⁶ N yi a kui to, n yi fa subene nun burunna subene nun bubu seene nun xoline to. ⁷ Na xanbi ra, n fala xuiin me, a naxa, ‘Piyeri, keli, i nde faxesa, i yi a don!’ ⁸ Koni n yi a yabi, n naxa, ‘En-en de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse sarijantarena.’ ⁹ Fala xuiin mon yi keli kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarijan, i nama na yate se sarijantaren na!’ ¹⁰ Na yi liga doxona ma saxan. Donxen na, na seen mon yi te kore. ¹¹ Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi

denaxan yi keli Sesariya taani. ¹² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a n nama sike sigε e foxo ra. Denkeleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so Koroneyi a banxini. ¹³ Koroneyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yεba nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simon xili, naxan mon xili Piyeri. ¹⁴ A falane tima i xa nen, naxanye ε nun i ya denbayaan birin nakisima.’ ¹⁵ N to falan folo, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a foloni. ¹⁶ Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi igen nin, koni ε tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.’ ¹⁷ Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?”

¹⁸ E na falane me waxatin naxan yi, e birin yi e duudu, e yi Ala tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbetene fan xa tubi, e nii rakisin soto!”

Antiyoki denkeleya yamana fe

¹⁹ Awa, tεro loxon naxanye fa Etiyen faxesa waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyoki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma. ²⁰ Koni xemen naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sireni taani, na ndee yi siga Antiyoki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Girekine fan ma. ²¹ Marigin senben yi lu e foxo ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

²² Awa, na fe xibarun yi Yerusalen denkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyoki taani. ²³ A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sewa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin foxo ra e bojen birin na! ²⁴ Muxu fajin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a denkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin foxo ra.

²⁵ Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Soli fendeni. ²⁶ A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyoki yi. Baranabasi nun Soli yi lu denkeleya yamaan xon, e muxu wuyaxi xaran han jεε keden. Antiyoki kaane nan singe Yesu foxorabirane xili sa a Yesu mantonne.

²⁷ Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalen taani, e siga Antiyoki taani. ²⁸ E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarijanxin barakani, a fitina kaman soma nen dunuƙa birin yi. Na feen kamali nen Manga Kilodi waxatini. ²⁹ Men kaan naxanye yi Yesu foxo ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga beren liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye

yi Yudaya yamanani. ³⁰ E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Söli yii siga Yudaya denkeleya yamaan fonne ma.

12

Piyeri sa feen kasoon na

¹ Na waxatini, Manga Herode yi denkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e ñaxankata. ² A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra.* ³ A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mɔn yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali lɔxɔne nin.† ⁴ Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dɔxɔde naanin ti a kantandeni. A xɔli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla‡ na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi. ⁵ Nanara, e yi Piyeri ramara kasoon na, koni denkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyeri mini fena kasoon na

⁶ Na kɔɛɛn na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yɔlɔnxɔnne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi deɛn na. ⁷ Marigina malekan yi mini kenenni a xa, kaso banxin kuin yi yalan. Malekan yi Piyeri ñensenna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yɔlɔnxɔnne yi ba a yiine ra, e yolon. ⁸ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i ma, i bira n fɔxɔ ra.” ⁹ Piyeri yi bira malekan fɔxɔ ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa ñandin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena. ¹⁰ E yi dangu kantan ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi deɛ wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yete ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xɔn ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

¹¹ Piyeri to xaxili sɔto, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xexi, a n nakisi Herode senben ma e nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.” ¹² A yelinxina a mire, a yi siga Yoni Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima. ¹³ Piyeri to deɛn konkɔn, walike ñaxanla nde yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. ¹⁴ A Piyeri xuiin kolonxina, a sewa han a yi ñinan deɛn nabi feen xɔn, a xete a giye. A sa a fala, a naxa,

“Piyeri tixi deɛn na!” ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a ñandin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yeɛnna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyeri yi deɛn konkɔma tun. Dɔnxɛn na e deɛn nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabe. ¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a raminixi kasoon na kii naxan yi, a yi na yeɛba e xa, a naxa, “E na fala Yaki§ nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbete yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?” ¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxa. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxa fena

²⁰ Herode yi xɔlɔxi Tire kaane nun Sidan kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fɛma. E yi mangana muxu gbeena nde singe masɔto, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yengen ñan feen na e nun mangan tagi, amasɔto e yamanan muxune yi donseen sɔtoma Manga Herode a yamanan nin. ²¹ E lɔxɔn naxan saxi, Herode yi a mangaya domaan nagodo a ma, a dɔxɔ a mangaya gbɛdeni, a falan ti yamaan xa. ²² Yamaan yi sɔnxɔ, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” ²³ Na waxatin yeteni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, amasɔto a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxa.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a senben sɔto. ²⁵ Baranabasi nun Söli yi yelin e xerayaan na, e keli Yerusalɛn taani, e xete Antiyɔki taani. E siga Yoni Maraka ra e fɔxɔ ra.

13

E Baranabasi nun Söli rasiga

¹ Nabina ndee nun karamɔxɔna ndee yi Antiyɔki denkeleya yamaan ye nun, Baranabasi nun Simeyɔn, e yi naxan xilima a fati fɔrena, e nun Lusiyusu Sireni kaan nun Manahɛn naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xɔn ma, e nun Söli. ² Lɔxɔna nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Söli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” ³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na,

* **12:2:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † **12:3:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E Sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xorɔyaan 12.15 kui. ‡ **12:4:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ deɛnna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorɔyaan 12.1-13 kui. § **12:17:** Herode bata yi Yaki gbete nan faxa. A mato Xerane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalɛn denkeleya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xerane 15.13 kui.

e yi e yiin sa Baranabasi nun Söli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sarijanxin to Baranabasi nun Söli rasiga, e yi siga Silusi taani, e döxo kunkin kui föxo igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani. ⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e föxo ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimena nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiiin nan yi a ra Yudaya yamanani. ⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Seriyu Pöli fema. Xaxilimaan nan yi na yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Söli xili a konni amasoto a yi waxi a xon ma a xa Alaa falan name. ⁸ Koni Barayisa na woyimeen naxan mon yi xili Gireki xuiini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi denkeleya feen ma. ⁹ Awa, Söli naxan mon xili Pöli, na yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi woyimeen mato kati! ¹⁰ A yi a fala, a naxa, "I tan lugoxi yanfan nun köte jaxin siyana birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi be Marigina kira tinxinxine matande ba?" ¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nen. I waxati tima nen i mi sogen to."

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yeen suxu. Alu a masiga tiye, a muxune fenma naxan a yii rasuxe. ¹² Yamana kanna na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabé Marigina xaranna ma.

Pöli a kawandina Pisiidiya yi

¹³ Pöli nun a föxorabirane yi döxo kunkin kui Pafosi taani siga Periga taani Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xete e föxo ra na yi, a siga Yerusalen taani. ¹⁴ E yi keli Periga taani siga Antiyöki taani naxan Pisiidiya yamanani. Matabu Löxöni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e döxo. ¹⁵ E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranye waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, "Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde e xon lan yamaan ma, e a fala." ¹⁶ Pöli yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan fölo, a naxa, "E tan Isirayila kaane nun siya gbeten naxanye gaxuxi Ala yee ra, e tuli mati n xuiin na! ¹⁷ Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a senbe gbeeni. ¹⁸ A yi ti e bun ma tonbonni jee tonge naanin, ¹⁹ a yi siya solofere halagi Kanan böxöni, a yi a yamaan findi na böxon kanna ra. ²⁰ Na birin danguxi jee keme naanin e nun jee tonge suulun böxon nan bun."

"Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyeli a waxatini. ²¹ Na xanbi ra, e yi mangan maxödin Ala ra, Ala yi Bunyamin bönsöna Kisu a dii xemen Söli findi e mangan na jee tonge naanin. ²² Ala Söli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nen Dawuda fe yi, a naxa, 'N bata a to, a muxun nan Yese a dii xemen Dawuda ra naxan bönen luxi alo n bönen.' "

²³ "Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bönsöni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. ²⁴ Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e kejaan maxete, e rafu igeni e tubi xinla ma. ²⁵ Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, 'E mirixi a ma, a nde n tan na? E naxan mamema, na mi n tan na. Koni na fama nen n tan xanbi ra. N yeteen mi lan n yi a sankidin fulun.' "

²⁶ Pöli mon yi a fala, a naxa, "Ngaxakedenne, lburahima bönsöne nun siya gbeten naxanye gaxuma Ala yee ra, kisi feen Xibaru Fajini ito faxi en tan nan ma. ²⁷ Amasoto Yerusalen kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mon mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Löxöne birin yi. Koni, e na falane rakamali nen, e to Yesu yalagi. ²⁸ Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nen, alogo a xa a faxa. ²⁹ Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. ³⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani. ³¹ Naxanye yi biraxi a föxo ra Yerusalen taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki."

³² "Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni e ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, ³³ a bata na rakamali en tan xa, e bönsöne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a sebexi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, 'N ma dii xemen nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.' "

³⁴ "Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faxa sönon, a ito nan fala, a naxa, 'N Dawuda tuli sa duba sarijanxi kenden naxanye ra, n na fima nen e ma.' ³⁵ Nanara, a sebexi yire gbete yi, a naxa, 'I mi tinje i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui.' ³⁶ Anu, Dawuda yelin xanbini wale Ala xa a waxatini, a faxa nen, e yi a maluxun a benbane fema, a binbin yi kun. ³⁷ Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma."

³⁸ "Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali e ma, e xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi

* 13:22: Samuyeli Singen 13.14 † 13:33: Yaburin 2.7

‡ 13:34: Esayi 55.3 § 13:35: Yaburin 16.10

nœ ε ratinxin^{ne} Ala yεε ra yi yulubine fe ra, ³⁹ koni naxanye na denkeleya Yesu ma, ne tinxinma nen Ala yεε ra yi a barakani. ⁴⁰ Nanara, ε a liga ε yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa ε soto, ⁴¹ e naxa, ‘E tan muxu de jaxine, ε kabe, ε xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nen ε waxatini ito yi ε mi yi le naxan na, hali xa a fala ε xa.’* ”

⁴² Pöli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mən xa falani ito ti e xa Matabu Loxo famatoni. ⁴³ Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbeten naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Pöli nun Baranabasi foxo ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

⁴⁴ Na Matabu Loxon xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma. ⁴⁵ Yahudiyane bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xoxolonyaan yi keli e ra kati! E yi Pöli a falane matandi, e yi a rayelefu. ⁴⁶ Koni Pöli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fere mi na fo Alaa falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata e me Alaa falan na, ε mi e yete yatexi habadan nii rakisin muxune ra, nxu kelima ε fema nen, nxu siga siyane fema. ⁴⁷ Amasoto Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, ‘N bata i findi kenenna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han boxon danne.’† ”

⁴⁸ Siya gbetene ito me waxatin naxan yi, e sewa, e Marigina falan binya. Naxanye birin yi yebaxi nun habadan nii rakisin soto feen na, ne yi denkeleya.

⁴⁹ Marigina falan yi xuya ayi na yamanan yiren birin yi. ⁵⁰ Koni taan muxu gbeene nun siya gbeten jaxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yεε ra, Yahudiyane yi ne radin. E besenxonyaan nakeli Pöli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamanani. ⁵¹ Xerane yi e sanne rakunkun† e rame feen na, e siga Ikoniyon taani. ⁵² Yesu foxorabirane tan boren yi rafe sewan nun Alaa Nii Sarjanxin na.

14

E yi siga Ikoniyon taani

¹ Pöli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fajin na han Yahudiyane nun siya gbete wuyaxiye yi denkeleya. ² Koni Yahudiyane naxanye mi tin denkeleye, ne yi siyaan bonne radin

* **13:41:** A mato Xabakuki 1.5 kui. † **13:47:** Esayi 49.6

denkeleya muxune xili ma. ³ Pöli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga senben fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. ⁴ Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xerane fari.

⁵ Yahudiyane nun siya gbetene nun e kuntigine yi e yiton Pöli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magolon feen na e faza xinla ma. ⁶ Xerane na mexina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamanani, e nun na rabilinna birin. ⁷ E yi lu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye na yi.

Pöli nun Baranabasi Lisitire yi

⁸ Xemena nde yi doxi Lisitire taani, lebutenna nan yi a ra. Xabu a bari, a lebutenxi. A munma yi sigan ti mumel! ⁹ A yi a tuli mati Poli a falane ra. Poli to a yeen ti xemen na, a yi a kolon a na xemena denkeleyaan yi nœ a rakendeye nen. ¹⁰ Nayi, Poli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i sanne xun na!” Xemen yi tugan, a sigan ti folo.

¹¹ Yamaan Pöli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sonxo Likayoni xuini, e naxa, “Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!” ¹² E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pöli fan xili sa, “Hereme”* amasoto Pöli nan yi fala tiin na. ¹³ Seyusi batuden naxan yi taa deen na, na saraxaraliin yi fa turane nun joxonde komotine ra taan so deen na. E yi waxi nen, a yamaan xa saraxane ba Pöli nun Baranabasi xa.

¹⁴ Xerane, Baranabasi nun Pöli to na kolon, e yi e domane yibo e ma. E siga e giye yamaan tagi, e gbelegbelema, e naxa, ¹⁵ “E ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo ε tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi ε ma, alogo nxu xa a fala ε xa, a ε xa xete fe fuuni itoe foxo ra, ε yi bira habadan Ala foxo ra, naxan kore xonna nun boxo xonna nun igen daxi e nun e yi seene birin. ¹⁶ Waxati danguxine yi, Ala tin nen siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xon. ¹⁷ Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi ε ralugo balon nun sewan na.” ¹⁸ Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

¹⁹ Yahudiyane ndee yi keli Antiyoki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pöli magolon, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faza. ²⁰ Koni Yesu

† **13:51:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna

nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mən seboxi Matiyu 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5.

* **14:12:** Gireki kaane gbee alane mangan yi xili nen Seyusi. E gbee alane xeraan fan xili nen Hereme.

fəxərabirane to a rabilin, a yi keli, a mən yi xətə taani. Na xətan bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xətə Antiyəki yi Siriya yi

²¹ Pəli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi sətə na yi. Na xanbi ra, e xətə Lisitire taan nun lkoniyon taan nun Antiyəki taani. ²² E yi Yesu fəxərabirane senbe so, e yi e ralimaniya, a e xa lu denkeleyaan kiraan xən ma. E yi e xaran, e naxa, “A fere mi na fə en xa tərə nən han, en yi fa lu soe Alaa Mangayani.” ²³ E yi fonne dəxə e xunna denkeleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e denkeleyaxi naxan ma.

²⁴ E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. ²⁵ E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Periga taani, e yi godo Atali taani. ²⁶ E kelixin mənni, e dəxə kunkin kui, e xətə Antiyəki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra denaxan yi a wanla fe ra, e naxan nakamali.

²⁷ Pəli nun Baranabasi Antiyəki lixina, e yi denkeleya yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xən, e yi na birin yebe, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbətene yi findi denkeleya muxune ra. ²⁸ E yi waxati xunkuye ti Yesu fəxərabirane fəma Antiyəki yi.

15

Yerusalen Malanna fe

¹ Xəmənə ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyəki taani, e denkeleya muxune xaran fələ, e naxa, “E mi nəe kise fə e banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.” ² Fe matandi gbeen yi keli e nun Pəli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pəli nun Baranabasi nun Antiyəki denkeleya muxuna ndee xa siga Yerusalen taani, e sa xerane nun fonne to falani ito ma.

³ Nayi, denkeleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamanan nun Samariya yamanani, siya gbətene tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasəwa kati! ⁴ E Yerusalen taan lixina, denkeleya yamaan nun xerane nun fonne yi e rasənə. Ala feen naxan liga e xən ma, e na birin yebe e xa. ⁵ Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, “Fə siya gbətene xa banxulan nən, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.”

⁶ Xerane nun fonne yi e malan, e feni ito fəsəfəsə. ⁷ Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, e a kolon a Ala bata n sugandi e tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali siya gbətene ma, e yi a mē, e denkeleya. ⁸ Ala naxan muxun birin bəje yi feene kolon, na

bata e fan nasuxu, a a Nii Sarijanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi. ⁹ A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasətə a bata e bəjen nasarijan denkeleyaan xən. ¹⁰ Awa, nanfera e Ala bunbama, e goronna sa Yesu fəxərabirane xun ma, e benbana nun en tan yetən mi nəe goronna naxan tonge? ¹¹ Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xən alo e tan.”

¹² Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pəli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xən ma siya gbətene tagi, e yi ne birin yebe yamaan xa. ¹³ E yelin falan tiye waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, e tuli mati n xuiin na! ¹⁴ Ala siya gbətən muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simən bata na yebe en xa. ¹⁵ Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, ¹⁶ “Na xanbi ra, n mən fama nən, n Dawudaa banxi kalaxini tən. N na rafalama nən, n yi a nənən ti ¹⁷ alogo muxu dənən naxanye luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,”* Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoe birin ligama ¹⁸ naxanye kolonxi xabu a foloni.”

¹⁹ Yaki mən yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbətən naxanye tubima Ala ma, en nama ne tərə. ²⁰ Koni fə en xa kedin sebe, en yi a fala e xa, a e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.† ²¹ Amasətə xabu en benbana waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Ləxəne birin yi.”

E kedin nasiga siya gbətene denkeleya muxune ma

²² Xerane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyəki yi Pəli nun Baranabasi fəxə ra. E yi Yudasi sugandi naxan mən xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yeratine ra denkeleya muxune ye. ²³ E yi na xerane rasiga kedini ito ra e yii, a sebexi, e naxa,

“Xerane nun fonne, e ngaxakedenne bata kedini ito sebe denkeleya muxune ma naxanye siya gbətene ye Antiyəki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu e xəntən.”

²⁴ “Nxu bata a mē, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xexi, e sa e tərə, e yi e rakəntəfli e falane ra. ²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga e ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pəli fari, ²⁶ naxanye bata e niin

* 15:17: Amosi 9.11-12 † 15:20: A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donma mənni.

gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. ²⁷ Nanara, nxu Yudasi nun Silasi rafaxi ε ma feni ito ye badeni alogo e xuiin fan xa lan kedina falan ma. ²⁸ Amasoto Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbete sa ε xun ma ba sariyani itoe ra: ²⁹ E xa ε yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ε nama na feene liga. Ala xa ε ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyoki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kedind so e yii. ³¹ Yamaan to kedin xaran, e birin yi sɛwa na kawandi falana fe ra. ³² Yudasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e senbe so fala wuyaxi ra. ³³ E to waxati ti e fema, denkeleya muxune yi tin e siga bɔɔɛ xunbenli, e yi xete e xe muxune fema. ³⁴ Koni Silasi yi lu na.

³⁵ Pɔli nun Baranabasi yi lu Antiyoki yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pɔli nun Baranabasi fata fena

³⁶ Na dangu xanbini, Pɔli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mɔn xa xete mɛnne yi en ngaxakedenne xontɔndeni, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” ³⁷ A xɔli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fɔxɔ ra, ³⁸ koni Pɔli yi a miri, a na mi daxa, amasoto a xete nen e fɔxɔ ra Panfiliya yi benun e xa yelin e wanla ra. ³⁹ E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin kui, siga Sipiri bɔxɔni fɔxɔ igen tagi.

⁴⁰ Koni Pɔli tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune yelin xanbini e luyɛ Marigina hinantenyaa bun.

⁴¹ A yi dangu Siriya nun Silasi yamanane yi, a denkeleya yamane senbe so.

16

Timote yi siga Pɔli nun Silasi fɔxɔ ra

¹ Pɔli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timote. Yahudiyannan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Gireki kaan nan yi a fafe ra. ² Denkeleya muxun naxanye yi dɔxi Lisitire taan nun Ikoniyon taani, ne birin yi a xili fajin falama. ³ A xɔnla yi Poli suxu, a xa siga a ra a fɔxɔ ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Gireki kaan nan yi a fafe ra. ⁴ E dangu taan naxanye birin yi, xerane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalen taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suxu. ⁵ Awa, denkeleya

yamane yi senben soto denkeleyani. Lɔxɔ yo lɔxɔ, muxune yi xun masama nen.

Pɔli yi fe toon ti alo xiyena

⁶ Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. ⁷ E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa. ⁸ Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani. ⁹ Kɔɛɛn na, Pɔli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, “Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!” ¹⁰ Na fe toon danguxina, nxu* yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafuren, amasoto nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

¹¹ Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi bɔxɔni fɔxɔ igen tagi. Na xɔtan bode, nxu siga Neyapoli taani. ¹² Nxu yi keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya bɔxɔni Romi kaane yi dɔxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. ¹³ Matabu Lɔxɔni, nxu yi mini na taan so deen na, nxu siga ba deen na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toɛ mɛnni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi dɔxɔ ne fema, nxu falan ti ne xa. ¹⁴ Na naxanle ye, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala ye ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a bɔɔɛn nabi alogo Pɔli yi naxan falama a xa na suxu. ¹⁵ E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, “Xa ε laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin ma, ε fa yigiya n ma banxini.” A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Pɔli nun Silasi kason na

¹⁶ Lɔxɔna nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan fɔxɔ ra alo ninginangana, a yi fe famatone falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sɔtoma na xɔn so a kanne yii. ¹⁷ A yi bira nxu nun Pɔli fɔxɔ ra, yinnana a rasonxoma, a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xonna Alaa walikeen nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama ε ra!” ¹⁸ A yi lu na lige xii wuyaxi han a yi gba Pɔli ra. Dɔnxɛn na, a yi a ye rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, “N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xete sungutunni ito fɔxɔ ra!” Yinnan yi xete a fɔxɔ ra na waxatin yeteni!

* **16:10:** Fɔlɔ be ma, Kitabun yireni ito sebe muxun luma a fale fa fala “Nxu” naxan bunna neen Luka fan yi Pɔli fɔxɔ ra sigatiini itoe yi.

¹⁹ Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sɔtoma a ra sɔnɔn, e Pɔli nun Silasi suxu, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fema lɔxɔ tideni. ²⁰ E siga e ra kitisane yetagi. E yi a fala e xa, e naxa, “Yahudiyān nan xɛmeni itoe ra, e en ma taan basanma kati! ²¹ E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxa en xa tin ne ma en yi e liga.” ²² Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Pɔli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan. ²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna xa, a a xa e mara ki fajil! ²⁴ Kaso kantanna yamarin sɔtɔ waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni. ²⁵ Kɔɛ tagini, Pɔli nun Silasi yi Ala maxandima, e betin bama Ala xa, kaso-rasaan bonne yi tuli matixi e ra. ²⁶ Sanja ma kedenni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene deene birin yi rabi, yɔlɔnxɔnne yi ba kasorasane birin ma. ²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a deene rabixin to, a yi a silanfanna botinje ayi,† alogo a xa a yete faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane bata e gi. ²⁸ Koni Pɔli yi sɔnxɔ, a naxa, “I nama i yete maxɔlɔ! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lenpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a bira Pɔli nun Silasi bun ma. ³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxodin, a naxa, “N nanfe lige, n kisi?” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “Denkeleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, e nun i ya denbayana.” ³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa. ³³ Na kɔɛn yetɛn na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxɔlodene de fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren! ³⁴ A siga Pɔli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sewa amasɔtɔ e bata denkeleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xemene bejin.” ³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi bejin, e siga bɔɔne xunbenli.” ³⁷ Koni Pɔli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurene bɔnbɔ kenenna ma, e mi sa nxu makitixi nen, e yi nxu sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu bejin feen nin wundoni ba? Na mi lanje mumɛ! Fɔ e yetɛn xa fa be, e fa nxu bejin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a mɛ waxatin naxan yi, a Romi dugurena nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati! ³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan. Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani. ⁴⁰ Pɔli nun Silasi

to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

17

Pɔli a kontɔfinle Tesaloniki taan nun Beere taani

¹ E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi denaxan yi. ² Pɔli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxɔne yi. ³ A yi a yeɓa e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a tɔrɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama e xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” ⁴ Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Gireki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yeɛ ra, ne wuyaxi yi na liga e nun jaxalan xili kan wuyaxi.

⁵ Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetagi. ⁶ Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fema. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuja birin yifuma, iki e bata fa be, ⁷ Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔtɔ e a falama a manga gbetɛ na naxan xili Yesu.” ⁸ Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakɔntɔfili, ⁹ e mi Yason nun bodene bejin fɔ e to e xunba gbetin fi.

E siga Beere taani

¹⁰ Kɔɛ to so, denkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini. ¹¹ Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun fesefɛsɛma nen alogo e xa Pɔli a falane jɔndin kolon. ¹² Yahudiya wuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Gireki jaxalan xili kan wuyaxi nun Gireki xeme wuyaxi. ¹³ Koni Yahudiyān naxanye yi Tesaloniki taani, ne to a mɛ a Pɔli Alaa falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa. ¹⁴ Mafuren denkeleya muxune yi Pɔli rasiga fɔxɔ igen binni, koni Silasi nun Timote yi lu Beere taani. ¹⁵ Muxun naxanye sa Pɔli mati, ne yi siga a ra han Atena taani. Na xanbi ra, e mɔn yi xete Beere taani Pɔli a jungu xuinin na, a Silasi nun Timote xa fa a fema sinma.

Pɔli Atena taani

† 16:27: Silanfanna: Sofane yengeso de gemana.

¹⁶ Pöli yi e legedenma waxatin naxan yi Atena taani, a niin yi rapaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na. ¹⁷ Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girëkin naxanye yi gaxuma Ala yee ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra loxo tideni loxo yo loxo. ¹⁸ Lonnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti folo a xa.* Nde yi lu e bode maxodinjne e naxa, "Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?" Bonne naxa, "A ligaxi alo a ala xojene nan ma fe ralima." Amasoto Pöli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. ¹⁹ Nayi, e yi Pöli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, "Nxu wama a kolon feni nanse xaran neneni ito ra i naxan ma fe falama?" ²⁰ Amasoto nxu fe nenene nan mema, nxu waxi e bunna kolon feni." ²¹ Atena kaane nun xojene naxanye yi e ye, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nenene nan tun namedeyi.

²² Pöli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, "Atena kaane, n bata a to a e dinaxi feen birin yi. ²³ Amasoto n yi e taani sigama waxatin naxan yi, n yi e batu seene toma. N mon bata saraxa gandana nde fan to, a sebexi denaxan ma fa fala, 'En mi ala naxan kolon.' Awa, e naxan batuma e mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi e ma. ²⁴ Ala naxan dunuja nun a yi seene birin daxi, na nan kore xonna nun boxo xonna Marigin na. Na mi doxoma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. ²⁵ A mako mi muxun yii faxon ma. Amasoto a tan nan simayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin. ²⁶ A siyane birin da nen mini muxu kedenni. A yi e doxo dunuja yiren birin yi. A yeteen yi e gbee waxatine nun e doxodene danne ragidi. ²⁷ Ala na ligaxi nen alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nxe. Anu, a mi makuya en sese ra. ²⁸ Amasoto, e gbee fala naxume tiina ndee a falama, e naxa, 'En dunuja yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuja yi a tan nin.' E mon naxa, 'Ala bomsanna nan en fan na.' ²⁹ Xa Ala bomsanna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xemaan na hanma gbetina hanma geme sawuran naxan nafalaxi adamane kotene nun miriyane xon. ³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatexi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e kejaan maxete. ³¹ Amasoto a bata loxo keden ragidi a dunuja birin kitin bolonma naxan

yi tinxinni a muxu yebaxin xon. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani."

³² E to Pöli xuiin me a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, "Nxu mon waxi i ya falan name feni waxati gbete." ³³ Nanara, Pöli yi keli e tagi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e denkeleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun naxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gbete.

18

Pöli yi siga Korenti taani

¹ Na xanbi ra, Pöli yi keli Atena taani, a siga Korenti taani. ² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a naxanla Pirisila yi baxi fade nen sa keli Itali yamanani. Amasoto Manga Kilodi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pöli yi kafu e ma, ³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi degena bubun na. A yi lu e fema walideni. ⁴ Matabu Loxon birin, a yi falan tima nen Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girekine masotodeni. ⁵ Silasi nun Timote na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pöli yi lu kawandin be waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. ⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, "Xa e halagi, e yeteen nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbete ne nan fema." ⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yeeragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dexon ma. ⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi denkeleya Marigin ma. Korenti kaa wuyaxi yi a falan me, e denkeleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Loxona nde, Pöli yi fe toon ti keeen na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, "I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu!" ¹⁰ Amasoto n na i faxo ra. Muxu yo yii mi i liye, a fe naxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!" ¹¹ Nanara, Pöli yi lu na yi jee keden kike sennin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹² Galiyon yi Akaya yamana kanna ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e malan Pöli xili ma, e siga a ra kiti sadeni. ¹³ E yi a kansun, e naxa, "Xemeni ito yamaan

* **17:18:** Men kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuja kejaan fesefesen ma. E mi yi dina yi. E fe fesefesene nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna loxo ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuja feene mi ragidixi fo xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga torjoaan na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbete a xaranna loxo ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuja gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki fajil.

mabandunma Ala batu kiina nde nin naxan fe yi daxa sariyani.”

¹⁴ Benun Pöli xa falan ti, Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa ε tan Yahudiyane yi ε mawugama tinxintareyana fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun nayi n xa n tuli mati ε falan na. ¹⁵ Koni ε to ε bode matandima ε falane yi, e nun xinle nun ε gbee sariyane, na ε tan nan ma. N tan mi waxi findi feni na feen kitisaan na.” ¹⁶ A yi e kedi kiti sadeni. ¹⁷ Awa, e birin yi salide banxin kungiti Sosaten suxu, e yi a mabɔnbɔ kitisa banxin yetagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xete Antiyoki taani

¹⁸ Pöli yi soqe wuyaxi ti a ngaxakedenne fema Kɔrenti taani. Na xanbi ra, a yi keli e fema. E nun Pirisila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a de tiina nde a fe ra. ¹⁹ E to sa Efesi li, Pöli yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pöli yeteen yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi. ²⁰ E yi a mafan, a a xa bu e fema, koni a mi tin. ²¹ A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mɔn fama nen ε fema.” A yi dɔxɔ kunkin kui, a siga Efesi taani.

²² A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalɛn taani, a sa na denkeleya yamaan xɔntɔn. Na xanbi ra, a yi siga Antiyoki taani. ²³ A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu fɔxɔrabirane kawandi, e senben sɔtɔ.

Apolosi Efesi nun Kɔrenti yi

²⁴ Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efesi taani, a xili Apolosi naxan bari Alesandire taani. A yi falan kolon kati, a yi Kitaban kolon ki fajni. ²⁵ A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe xaranna tima a sɔbɛɛn nun tinxinna nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan kolon marafu feen na igeni. ²⁶ A yi falan ti fɔlɔ xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. Pirisila nun Akila a xuiin me waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yeɓa a xa a kiin yeteni. ²⁷ Siga xɔnla bata yi Apolosi suxu Akaya yamanani. Nanara, denkeleya muxun naxanye yi Efesi taani, ne yi a mali, e kedin seɓe Yesu fɔxɔrabirane ma Akaya yi, a e xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye yi denkeleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne mali kati! ²⁸ Amasɔtɔ a yi Yahudiyane falan matandima senbeni kenenni, a yi a yita Kitaban kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19

Pöli yi siga Efesi taani

¹ Apolosi yi Kɔrenti taani waxatin naxan yi, Pöli yi geya yamanani siga, a yi fa Efesi

taani. A yi Yesu fɔxɔrabirane ndee li na yi. ² A yi e maxɔdin, a naxa, “E denkeleya waxatin naxan yi, ε yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ ba?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sarijanxina fe me nen.” ³ Pöli yi e maxɔdin, a naxa, “E rafuxi igeni xaranna mundun xɔn?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuun xaranna.” ⁴ Pöli yi a fala e xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e keɓnaan maxɛɛ. A yi a falama yamaan xa nen, a e xa denkeleya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.”

⁵ E na me waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli. ⁶ Pöli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma, e yi falan ti xui gbɛtɛne yi, e yi nabiya falane ti. ⁷ E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin jɔxɔndɔn.

⁸ Pöli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. ⁹ Koni ndee yi tengbesen, e mi tin denkeleye, e yi lu Yesu a Kirana fe yibese yamaan yetagi. Nanara, Pöli yi a masiga e ra, a Yesu fɔxɔrabirane xali e danna. E yi lu falan tiye lɔxɔ yo lɔxɔ Tiranusi a xarande banxini. ¹⁰ Na yi lu lige han jɛɛ firin. Nanara, muxun naxanye birin yi dɔxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan me.

Sebaa dii xemeɛne fe

¹¹ Ala yi kabanako fe gbeene liga Pöli xɔn ma. ¹² Nanara, dugi dungin nun wali do-maan naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nen, e yi e sa furemane fatin ma. E yi kɛndeya, yinnane fan yi xete e fɔxɔ ra. ¹³ Yahudiyane naxanye yi sigama yirene yi yinnane kedidene, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalidene e yinnan jaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nen, e naxa, “N bata ε yamari Yesu xinli, Pöli naxan ma fe kawandi bama, e xete muxuni ito fɔxɔ ra!” ¹⁴ Yahudiyane saraxarali kungitina nde Sebaa dii xemeɛne solofereɛne yi na nan ligama.

¹⁵ Koni lɔxɔna nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N Yesu kolon, n Pöli fan ma fe kolon, koni nde ε tan na?” ¹⁶ Yinnan yi xemeɛn naxan fɔxɔ ra, na yi dutun e ma senben na, han a yi e birin nɔ. A yi e mabɔnbɔ han e ragenle yi e gi, e maxɔloxin yi mini banxini. ¹⁷ Yahudiyane nun Girekine naxanye yi dɔxi Efesi taani, ne to ito me, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! ¹⁸ Muxun naxanye denkeleya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe jaxine ra kenenna ma. ¹⁹ Naxanye yi woyimeɓaan ligama, ne yi e kedine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yetagi. E yi kedine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun. ²⁰ Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin senben barakani.

Sɔnxɔ sɔnxɔ naxan te Efesi taani

²¹ Na feene danguxina, Poli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalen taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fɔ n xa sa Romi fan to.” ²² Nanara, a yi a mali muxu frin nasiga Masedoniya yamanani, Timote nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³ Na waxatini, sɔnxɔ gbeen yi te Efesi taani masɔtɔ Yesu a Kirana fe ma. ²⁴ Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala ɲaxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bɔnbɔxin na. Na yi tɔnɔ gbeen nan sɔtɔma a tan nun a walikɛ bodene xa. ²⁵ Nanara, a yi a walikɛ bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafane, ε a kolon en nafunla sɔtɔma wanli ito nin. ²⁶ Pɔli ito feen naxan ligama, ε bata na mɛ, ε yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mumɛ! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxetɛ Efesi taani be e nun fayida Asi yamanan birin. ²⁷ Fe xɔdɛxɛn nan na ra. En ma wanli ito fama xili ɲaxin sɔtɔdeni nen! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuɲa yiren birin yi, na binyen bama a ma nen.”

²⁸ Yamaan falani itoe mɛ waxatin naxan yi, e bɔɲen yi te, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!” ²⁹ Sɔnxɔ sɔnxɔn yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pɔli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatɔɔn yi siga ne ra yamaan malandeni. ³⁰ A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga yamaan yetagi koni Yesu fɔxɔrabirane mi tin a siga. ³¹ Yamanan muxu gbeena ndee naxanye yi Pɔli xɔyine ra, na ndee yi xɛraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan yɛ. ³² Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne yi sɔnxɔma fe gbɛtɛ ra, amasɔtɔ e yi malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nen. ³³ Yahudiyane yi muxuna nde radinma yɛn na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yɛbama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti. ³⁴ Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi sɔnxɔ e bode xɔn ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

³⁵ Dɔnxɛn na, taan sebeli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efesi kaane, dunuɲa muxune birin a kolon, a Efesi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godo keli kore! ³⁶ Muxu yo mi nɔɛ feni itoe matandɛ. Nanara, ε

lan nen ε yi e sabari. E nama fefe liga a wolonni. ³⁷ E bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se muɲaxi alane batu banxine yi, e mi en ma suxuren ɲaxalanmaan nayelexi hali! ³⁸ Xa mawugana nde Demetiri nun a walikɛn bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun kitisane na. E xa sa e mawuga mɛnni. ³⁹ Xa ε mɔn wama fe gbɛtɛ xɔn ma fɔ ε xa a fala taan dugurennɛ malanni. ⁴⁰ E nama sa en kansun murutɛ feen na to sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. Bayo en mi nɔɛ dentɛge yo sɛ malanni ito ti xunna ma.” A yelinxini ito fale, a yamaan nasiga.

20*Pɔli Masedoniya nun Akaya yi*

¹ Sɔnxɔ sɔnxɔn baxina a ra, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a ɲungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani. ² A dangu na yamanan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Girɛki yamanani, ³ a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xɛtɛ Masedoniya kiraan xɔn ma. ⁴ Pirusi a dii xɛmɛn Sopateri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaan nun Timote e nun Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani. ⁵ Ne yi siga yɛn na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. ⁶ Buru Tetaren Sanla* danguxina, nxu yi dɔxɔ kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lɔxɔ xun keden ti na yi.

Pɔli Eyutiki rakeli fena sayani

⁷ Simitin ɲimbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xɔn ma.† Pɔli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiye han kɛɛ tagini amasɔtɔ a yi sigama nen na xɔtɔn bode. ⁸ Nxu yi malanxi kore banxin naxan kɛɛ ra, lɛnpu wuyaxi yi mɛnni. ⁹ Banxulanna nde yi na yi a xili Eyutiki, na yi dɔxi kore banxin foye soden nan na. Pɔli to yi falan xunkuyama ayo, na banxulanna yi xi han! Xixɔnla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li. ¹⁰ Awa, Pɔli yi godo, a yi a felen a xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “E nama xamin, a niin mɔn a yi.” ¹¹ Na xanbi ra, Poli mɔn yi te sangansoon kɛɛ ra. A yi buruni gira, a yi a don. Poli yi falan ti e xa han xɔtɔnni, na xanbi ra a yi siga. ¹² E siga banxulanna kendɛn na, na yi e ralimaniya ki faji.

Pɔli ɲungu fena Efesi kaane ma

* **20:6** - Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔsɔyaan 12.15 kui. † **20:7** - Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximenna nan na.

¹³ Nxu yi siga Pöli yeε ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Poli tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasoto, a yi sigama a sanna nan ma. ¹⁴ A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. ¹⁵ Na xoton bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyo taani. A soge firindeni, nxu yi fa Samosi yi, a soge saxandena, nxu sa Mileti li. ¹⁶ Pöli yi a ragidi, a xa dangu Efesi taan de xon kunkin kui amasoto a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalen taani, xa na lanje.

Pöli a jungu xuina

¹⁷ Pöli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Mileti yi, a denkeleya yamaan fonne xa fa. ¹⁸ E to fa, a yi a fala e xa, a naxa, "Xabu n faan soge singena Asi yamanani ε tagi, ε n kewanle kolon. ¹⁹ N bata wali Marigin xa yete magodon nun yeεgeni. N mon yi tōroma Yahudiyane yanfantenyaan bun. ²⁰ E a kolon a n mi ε munanfan fe yo luxunxi ε ma. N bata xaranna ti ε xa yamani e nun ε banxine yi. ²¹ N bata a rali Yahudiyane nun Girekine birin ma a e xa e kejaan maxete, e tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma."

²² "Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalen taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. ²³ N naxan tun kolon fō n nema danguma taa yo taa, Alaa Nii Sarijanxina n nakolonma a kasorasaan nun tōro wuyaxi n mameen yeen na. ²⁴ Konii n mi n niin yatexi sese ra fō n bata kiraan naxan de suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na rajan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fajin seren ba."

²⁵ "Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti ε tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba e xa, ε tan sese mi fa n toma sōnon. ²⁶ Nanara, n na a falama e xa to yeteni, xa ε tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. ²⁷ Amasoto n bata Ala sagoon birin nali ε ma, a sese mi fa luxi. ²⁸ E joxo lu ε yete xon e nun Alaa Nii Sarijanxina ε findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. E Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yete wunla ra. ²⁹ Amasoto n na kolon, n na keli ε tagi waxatin naxan yi, muxu jaxine fama nen sodeni ε tagi, e kata ε yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. ³⁰ Muxuna ndee kelima nen ε tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu fōxorabirane xa bira e fōxo ra. ³¹ Nanara, ε lu e yeε ra yi! N na ε keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma jee saxan kōeen nun yanyina yeεgeni, ε nama jinan ne xon!"

³² "Awa, iki n bata ε taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nōe senben fiye ε ma, a yi na keen fi ε ma naxan maraxi muxu sarijanxine birin xa. ³³ N mi kunfaxi muxu yo a gbeti xon, hanma xemana, hanma dugine. ³⁴ E yetena a kolon, n yeteen yii fōxōnan nxu nun n lanfane makone fanxi. ³⁵ A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ε ra wali xodeεe sifani ito xon ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xon ma. A naxa, 'Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a soto muxun na.' "

³⁶ Pöli to yelin falan tiye e xa, a yi a xinbi sin e fema, e birin yi Ala maxandi. ³⁷ E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pöli ma, e yi a sunbu. ³⁸ A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sōnon, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki deen na.

21

Pöli siga fena Yerusalen taani

¹ Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bōxon na kunkin kui. Na xoton bode, nxu sa so Rōde bōxonni, nxu yi keli menni nxu fa Patara taani. ² Nxu yi kunkina nde li men naxan yi fōxo igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. ³ Nxu Sipiri bōxon toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kōmen fōxon binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo denaxan yi. ⁴ Nxu yi Yesu fōxorabirana ndee li men. Nxu yi lōxo xun keden ti ne fema. E yi a fala Pöli xa Alaa Nii Sarijanxin senbeni, e naxa, a a nama siga Yerusalen taani. ⁵ Konii na xunsagin janxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu fōxorabirane birin yi sa nxu mati, e nun e jaxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan de, nxu yi Ala maxandi menni. ⁶ Na xanbi ra, nxu yi nxu jungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xete e konni.

⁷ Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi denkeleya muxune xōnton na yi, nxu ferijen e fema. ⁸ Na xōton bode nxu yi keli men, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Fajin Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene ye. ⁹ Dii teme fututare raslonxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiya falane tima. ¹⁰ Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. ¹¹ A yi fa nxu fema, a yi Pöli a tagi xidin tongo, a yi a yete sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, "Alaa Nii Sarijanxin naxa, 'Yahudiyane tagi xidini ito kanna xidima ikiini Yerusalen taani, e a so siya gbete ne yii.' "

¹² Nxu na me waxatin naxan yi, nxu birin yi Pöli mafan, a a nama siga Yerusalen taani.

* 21:8: A mato Xerane 6.5 nun Xerane 8.5-40 kui.

13 Koni a yi nxu yabi, a naxa, “Nanfera ε wugama han ε n bojen kala? Amasoto n yitonxi na a ra e xa n xidi Yerusalen taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” 14 A to mi tin nxo falan suxe, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, “Marigin sagoon xa liga.”

15 Na loxone to dangu, nxu yi nxu yiton, nxu yi siga Yerusalen taani. 16 Yesu foxorabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya denaxan yi. Yesu foxorabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Poli yi Yaki xonton

17 Nxu Yerusalen taan li waxatin naxan yi, denkeleya muxune yi nxu yisuxu sewani. 18 Na xoton bode, nxu nun Poli yi siga Yaki xontonden. Denkeleya yamaan fonne birin yi malanxi na yi. 19 Poli yi e xonton, a yi a wanla birin dentegen sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbetene tagi. 20 E na me waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Poli xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenna, a mato, Yahudiyen wuli wuyaxi bata denkeleya, e birin mon tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. 21 Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyen naxanye birin siya gbetene ye, a i ne xaranma e xa xete Musaa sariyan foxo ra, a e mon nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu. 22 En fa nanfe ligan nayi? Amasoto sike yo mi na, e a mema nen, a i bata fa. 23 Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xeme naanin be naxanye bata e de ti Ala xa. 24 Siga e foxo ra, e sa e rasarijan e bode xon ma. I mon xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nen, a e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a jondi mi e sese ra, koni a i fan yeteen Musaa sariyane suxi. 25 Koni siya gbeten naxanye tan bata denkeleya, nxu bata nxo miriyane sebe, nxu yi a rasiga ne ma. Nxu naxa, e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna.”†

26 Na xoton bode, Poli yi na xemene tongo e yi rasarijan e bode xon ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan loxone rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

Poli suxu fena Ala Batu Banxini

27 Soge solofereden janmatona, Yahudiyen naxanye keli Asi yamanani, ne yi Poli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu. 28 E sonxo sonxo, e naxa, “Isirayila muxune, ε nxu mali. Xemeni ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa

sariyan nun yireni ito xili ma. A yeteen bata Girekine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijanna kala.” 29 E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a foxo ra taani, e yengi yi a ma a Poli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

30 Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi Poli suxu, e yi mini a bubue Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so deene ragali keden na. 31 Yamaan yi waxi Poli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a sonxo sonxon Yerusalen taan yiren birin yi. 32 Sofa mangan yi sofane nun sofa kemen kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fema. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba Poli bonbe. 33 Sofa mangan yi sa Poli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi yolonxon firin na. Na xanbi ra, a yi maxodinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi. 34 Koni muxuna ndee yi sonxoma fena nde ra, bonne sonxoma fe gbete ma. Sofa mangan mi yi sese ye toma sonxo sonxoni. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Poli ra yire makantanxini. 35 Poli to e banxin te deen li, fo sofane xa yi fa a tongo nen, e siga a ra amasoto yamaan yi janaraxi. 36 Yamaan birin yi biraxi a foxo ra, e sonxoma, e naxa, “A xa faxa!”

Poli yi a yete ye ba

37 E yi sigama Poli ra yire makantanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a naxa, “I tinje ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a maxodin a naxa, “I Gireki xuiin mema? 38 Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurutedeni, a siga yenge so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” 39 Poli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyen nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugurennan nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

40 Sofa mangan yi tin. Nanara, Poli yi keli a ti banxin te deen na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, Poli yi falan ti e xa Heburu xuini.

22

1 A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ε tuli mati, n xa n xonba ε xa!” 2 E to a me a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Poli yi siga falan ma, a naxa, 3 “Yahudiyen nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyeli nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo e tan birin kii naxan yi to. 4 N fan yi Yesu a Kiraan muxune besenxonyama han n yi e faxa. N yi xemene nun jaxanle suxuma, n yi e sa kasoon na. 5 Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren be nen na ma, amasoto n kedin soto

† 21:25: A mato Xerane 15.20 kui.

e ra nen, siga en ngaxakeden Yahudiyane ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n xete e ra Yerusalen taani e jaxankatadeni.”

Pöli yi a tubi feen fala

Xerane 9.1-19, 26.12-18

⁶ “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi maso Damasi taan na, tee degge gbeen yi ti n ma mafuren keli kore! ⁷ N bira baxoni. N fala xuiin me, a naxa, ‘Söli, Soli, i n besenxonyama nanfera?’ ⁸ N yi a maxodin, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu Nasareti kaan nan n tan na, i naxan besenxonyama iki!’ ⁹ Muxun naxanye yi n foxo ra, ne fan yi na tee degen to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin me. ¹⁰ N yi maxodinna ti, n naxa, ‘Marigina, n xa nanfe liga?’ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Keli, i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nen menni.’ ¹¹ Na tee degge gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yil rasuxu e siga n na Damasi taani.”

¹² “Awa, xemena nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu togondiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyax naxanye birin yi daxi menni, ne yi a binyaxi kati! ¹³ Na yi fa, a ti n dexon, a naxa, ‘Ngaxakeden danna Söli, seen to fa!’ N yi toon ti keden na, n yi a tan to. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, ‘Nxu benbane Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yeteen me. ¹⁵ Amasoto i bata feen naxanye to, i yi a me, i findima nen na seren na muxune birin xa. ¹⁶ Awa, i fa nanse mamema iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.’ ”

Pöli a xerayana siyane ma

¹⁷ “N xetexina Yerusalen taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. ¹⁸ N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, ‘I mafura, i keli Yerusalen taani keden na, amasoto i sereyaa naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.’ ¹⁹ N yi a yabi, n naxa, ‘Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye denkelaxi i ma, n yi ne sa kasoon na, n yi e bonbo. ²⁰ E to yi i serena Etiyen faxama, n tan yeteen yi na, n tin nen. Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dugine kantanma.’ ²¹ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga, amasoto n na i rasigama nen siya gbetene ma yire makuyene yi.’ ”

²² Yamaan yi e tuli mati Pöli xuiin na han a yi na fala. E yi sonxo folo kati, e naxa, “A xa faxa! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!” ²³ E yi sonxoma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te. ²⁴ Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pöli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e

yi a maxodin alogo a xa a kolon yamaan sonxoma a ma feen naxan ma. ²⁵ Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kemen kuntigin naxan yi tixi na, Pöli yi na maxodin, a naxa, “A daxa e xa Romi dugureнна nde bulan hali e munma naxan makiti singen?”

²⁶ Sofa kemen kuntigin na me waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fema, a yi na fala, a yi a maxodin, a naxa, “I nanfe lige? Romi dugureнна nde nan xemeni ito ra!” ²⁷ Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pöli maxodin, a naxa, “A fala n xa, xa Romi dugureнна nde nan i tan na?” Pöli yi a yabi, a naxa, “On, a tan nan nde n na.” ²⁸ Sofa mangan yi a fala, a naxa, “N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi dugureнна ra.” Pöli yi a yabi, a naxa, “Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin.”

²⁹ Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fema keden na. Sofa mangana a kolon waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugureнна nde xidi yoloxonna ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Pöli makiti

³⁰ Yahudiyane yi Pöli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xoton bode, e yi Pöli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Pöli ti e yetagi.

23

¹ Pöli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, “Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yee xori han to, n mi n yete yalagima ne ra.” ² Muxun naxanye yi tixi Pöli fema, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pöli deen garin. ³ Pöli yi a fala a xa, a naxa, “Ala i fan bonboma nen, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin laxi. I daxi n makitideni sariyan xon. Koni i tan sariyan kalama amasoto i bata yamarin fi, a e xa n bonbo!” ⁴ Muxun naxanye yi Pöli fema, ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra.” ⁵ Pöli yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne, n mi yi a kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasoto a sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama fala naxin ti i ya yamaan mangan ma.’ ”

⁶ Pöli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuiin texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!” ⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi folo e bode matande, yamaan yi taxun. ⁸ Saduse muxune yi a falama, e naxa,

* 23:5. Xoroyaan 22.27

a muxune mi kelima sayani, e mən naxa, a malekane mi na hanma sənbe totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na. ⁹ Nanara, sənxo sənxo gbeen yi keli. Awa, sariya karamoxona ndee yi keli Farisi muxune ye, e ti, e matandin ti kati! E naxa, “Nxu mi fe yaxi yo toxi xeməni ito a fe yi. Yanyina nde, sənbe totarena nde hanma malekan falan ti a xa nən yati!”

¹⁰ Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pöli yibə dungi dungin na. Nanara, e sofane yamari, a e xa sa Pöli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹ Na kəen na, Marigin yi mini Pöli xa, a naxa, “I wekile! I sereyaan bama n xa nən Romi taani alo i a liga Yerusalən taani kii naxan yi.”

Eyanfan so Pöli ma

¹² Na xətən bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kələ, a e mi donseen donma, e mi igen minma fə e Pöli fəxa. ¹³ Naxanye na feni tən, e dangu muxu tonge naanin na. ¹⁴ Na xanbi ra, e siga saraxarali kungitine nun fonne fəma, e naxa, “Nxu bata nxu kələ, a nxu nama sese don fə nxu Pöli fəxa. ¹⁵ Awa, nayi e tan nun kitisa yamaan xa xeraan nasiga Romi sofa mangan ma, a xa Pöli rafa e ma alogo e xa a fe fəsefese. Nxu yitənxi nxu xa a fəxa benun a xa be li.”

¹⁶ Koni Pöli magiləna dii xemən na yanfan məxina, a yi siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pöli xa. ¹⁷ Na xanbi ra, Pöli yi sofa kəmen kungitina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fəma, a waxi falana nde ti feni a xa.” ¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “Pöli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fəma amasəto a waxi fəna nde fala feni i xa.” ¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga a ra a danna, a sa a maxədin, a naxa, “I nanfe falama n xa?” ²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pöli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fəsefese. ²¹ Koni i nama i tuli mati ne ra amasəto e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pöli yeə ra. E birin bata e kələ, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a fəxa. E yitənxi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma.” ²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yeəba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga.

Pöli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kəmen kungitigi firin xili, a naxa, “E sofa kəme firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan kəme firin. E ne yitən, siga Sesariya taani to kəen na dege waxatin na dangu. ²⁴ E fa soona

ndee ra Pöli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li bəne xunbenli.”

²⁵ Na xanbi ra, a kədin sebe, a naxa, ²⁶ “N tan Kilədi Lisiyasa bata i tan Felisi yamana kan fajin xəntən. ²⁷ Yahudiyane xəməni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a fəxa. N to a kolon a Romi dugurena nan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi. ²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fəma. ²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a fəxə feen naxan ma hanma e a se kasoon na feen naxan ma. ³⁰ Koni n to a me a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mən yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fəma.”

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pöli tongo, e siga a ra Antipatiri taani. ³² Na xətən bode sofaan naxanye siga e sanni, ne yi xete yire makantanxini. Soo kanne yi Pöli tongo. ³³ E yi siga Pöli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kədin fan so a yii. ³⁴ Yamana kanna yi kədin xaran, a Pöli maxədin a kelixi yamanan naxan yi. A a kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin, ³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nən i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantan muxune xa Pöli mara yamana kan banxini.

24

Yahudiyane yi Pöli kansun

¹ Soge suulun danguxina, Saraxarali Kungitigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayengen naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pöli fari yamana kanna yetagi. ² E to Pöli maxili, Teritule yi Pöli kansun fəlo falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu bəne xunbeli gbeen naxan sətəma i barakani, e nun i feen naxanye yitənxi i ya xaxillimayani, nxu siyaan sabati feen na, ³ nxu fe fajin naxanye birin sətəma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi. ⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dentege xuiin na ndedi. ⁵ Nxu bata xəməni ito to, muxu tərə gbeen na a ra naxan sənxo sənxo nakelima Yahudiya yamaan ye dunuəna yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasareti kaana dinan yeəraatiin na. ⁶ A mən bata kata a xa Ala Batu Banxina sariəanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xənla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxə sariyan kii naxan yi. ⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni. ⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa

i fema. Xa i xemeni ito maxodin, i yetena a kolonna nen nxu a kansunma feen naxan birin na.”⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a jɔndi nan na birin na.

Pɔli yi a xɔnba Felisi yetagi

¹⁰ Yamana kannu yi Pɔli yamari, a a xa falan ti. Pɔli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabu jɛɛ wuyaxi. Nanara, n na n xɔnbama i yetagi xaxili ragidini. ¹¹ I yeteen nɔɛ a kolonjɛ nen yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalen taani Ala batudeni. ¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxe matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbete yi taani. ¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi nɔɛ na jɔndin yite i ra. ¹⁴ N na n tiye na ra i yetagi fa fala a n na n benbane Ala nan batuma Yesu a Kiraan xɔn e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin sebexi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. ¹⁵ Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nen sayani, tinxin muxune nun tinxintarene birin. ¹⁶ Nanara, n na n fanga beren ligama waxatin birin, alogo n nama n yete yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi.”

¹⁷ “N bata yi jɛɛ dando ti n mi Yerusalen taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalen taani nen alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yiigelitɔne xa. N mɔn yi saraxane ba Ala xa. ¹⁸ N bata yi n yete rasarijan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fema, sɔnxɔ sɔnxɔn mi yi na. ¹⁹ Koni Yahudiyen naxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. ²⁰ Xanamu, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi. ²¹ Fɔ n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, “E n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!”

²² Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fani, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.” ²³ A yi a fala sofa kemeni kungigin xa, a xa Pɔli kantan kasoon na, a yi a xɔnbejin ndedi, a e mɔn nama tondi a xoyine xa a mali a makone ra.

Pɔli Felisi nun Dirusila yetagi

²⁴ Xi dando danguxina, Felisi nun a jaxanla Dirusila yi fa, Yahudiya jaxanla nan yi na ra. Felisi yi xeraan nasiga Pɔli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan denkeleyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. ²⁵ Koni Pɔli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yete suxun nun kiti famatɔna fe ma, gaxun yi Felisi suxu. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga singen, xa waxati

sa lu n yii, n na i xile.”²⁶ A mɔn yi waxi a xɔn a Pɔli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷ Jɛɛ firin danguxina, Pɔrusu Fesitu yi dɔxɔ yamana kanyani Felisi funfuni. Felisi yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli lu kasoon na.

25

Pɔli Fesitu yamana kannu yetagi

¹ A faan xii saxanna yamanani, Fesitu yi keli Sesariya taani siga Yerusalen taani. ² Saraxarali kungigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pɔli fari. ³ E yi Fesitu mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pɔli ra Yerusalen taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxa feni kira yi. ⁴ Fesitu yi e yabi, a naxa, “Pɔli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yeteen mi buma, n siga na yi. ⁵ Xa a fe jaxi ligaxi, e yeeratina ndee xa siga n fɔxɔ ra Sesariya taani, e sa a kansun.”

⁶ Fesitu yi lu e fema xii solomasexe han fu yate, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xɔtɔn bode, a yi dɔxɔ kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pɔli raso. ⁷ Pɔli na li waxatin naxan yi, Yahudiyen naxanye yi kelixi Yerusalen taani, ne yi ti a rabilinni, e fe jaxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nɔɛ naxanye jɔndin mayite. ⁸ Koni Pɔli yi a yete xɔnba, a naxa, “N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma.”

⁹ Fesitu yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli maxodin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa siga Yerusalen taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?” ¹⁰ Pɔli yi a fala, a naxa, “N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetena a kolon kii naxan yi. ¹¹ Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbete, n faxe naxan ma, n mi tondima n xa faxa. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!”

¹² Fesitu yelin falan tiye a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pɔli yabi, a naxa, “I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nen Manga Gbeen yetagi!”

Pɔli yi ti manga gbete yetagi

¹³ Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fesitu xontɔndeni Sesariya taani. ¹⁴ E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fesitu yi Pɔli a fe yeba Mangan xa, a naxa, “Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na. ¹⁵ N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kungigine nun yamaan fonne mawugan sa nen a fari, a n xa a yalagi. ¹⁶ Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxe Benun e

nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yeɓa. ¹⁷ Nanara, e birin yi fa n fəɔ ra be. N mi bu tixi n yi a makiti fəɔ na xətən bode, n yamarin fi a e xa fa xəmən na. ¹⁸ A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen ɲaxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra ¹⁹ fə e to lu e bode matandɛ e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faxa, koni Pəli naxan ma fe falama a a bata keli sayani. ²⁰ N tan mi yi a kolon n naxan ligɛ matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Pəli maxədin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra mənni. ²¹ Koni Pəli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.”

²² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “N fan waxi xəmən i to xuiin name feni.” Fesitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namema nən tila.”

²³ Na xətən bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e fəɔ ra binyeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fesitu yi yamarin fi, a e xa fa Pəli ra. ²⁴ Fesitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dɛxən ma be, ɛ bata xəmən i to to Yahudiya yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sənɔ sənɛ, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sənən. ²⁵ Koni n mi fefe toxi a faxɛ naxan ma. Koni a yetɛn bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. ²⁶ Koni fala kende yo mi n yii n naxan seɓema Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra ɛ yetagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fɛsɛfɛsɛdeni, n nɔɛ fena nde seɓe nən. ²⁷ Amasəto n tan yeɛ ra yi, a mi lan n kasorasaan nasiga Manga Gbeen ma, fə n na a yeɓa a kalan naxan tixi.”

26

Pəli yi a yetɛ xənba

¹ Agiripa yi a fala Poli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yetɛ a fe yi.” Pəli yi a yiini te, a yi a yetɛ xənba iki:

² A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunna feen naxanye ra, n sɛwaxi to, n xa ti i yetagi n xənbadeni i xa lan ne birin ma. ³ Amasəto i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki fajni. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki fajni.”

⁴ “Yahudiyane birin n sənna kolon xabu n dii ɲəɛyani. Xabu a fəloni, n na n ma siimayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalen taan nin. ⁵ E n kolon xabu to mi a ra. E nɔɛ sereyaan be nən, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan ye, naxanye findixi nxə dinan dina xənɔnne ra. ⁶ Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi,

e n makitima iki. ⁷ En bənsən fu nun firinne birin yigi saxi na tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nɛma Ala batue kəɛn nun yanyin na e sɔbɛn birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunna ma yigin nan ma fe ra. ⁸ Nanfera ɛ tan mi laxi a ra a Ala faxa muxune rakelima nən sayani?”

⁹ “N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasarɛti kaan xinla yengɛ. ¹⁰ N na nan liga Yerusalen taani. N nɔn sətə saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sarɲanxi wuyaxi sa kasoon na. E na yi e faxa feen nata, n yi n xuiin fi. ¹¹ N yi e ɲaxankatama salide banxine birin yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin nayeɓefu. N ma xolon yi gbo ayi e xili ma han n yi e beɛnɔnya yamana gbetene taane yi.”

Pəli yi a tubi feen fala

Xɛrane 9.1-19 nun 22.6-16

¹² “Na ma, ləɔna nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine nɔn nun e tinna ma. ¹³ Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tɛɛ dɛgɛ gbeen yi ti nxu nun n fəɔrabirane ma keli kore, a dɛgen yi gbo sogen xa. ¹⁴ Nxu birin yi bira bəxoni. N yi xuina nde mɛ Heburu xuiini naxan yi a falama n xa, a naxa, ‘Səli, Səli, i n beɛnɔnyama nanfera? A xodəɔ i tan ma, i tondi i gbengben muxun bun alo turana.’ ¹⁵ N yi maxədinna ti, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu nan n tan na, i naxan beɛnɔnyama. ¹⁶ Koni keli, i ti. N minixi kənenni i xa nən alogo i xa findi n ma walikɛn na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra. ¹⁷ N ni i ratangama nən i ya yamaan ma e nun siya gbetene, n na i xɛma naxanye ma ¹⁸ alogo i xa sa e yeɛne rabi, i yi e ba dimin nun Setana nɔn bun ma, i fa e ra Alaa kənenna ma. Xa e denkeɓya n ma, e yulubi xafarin sətəma nən, e lu Ala muxu sarɲanxine ye.’ ”

Pəli yi a wanla fe fala

¹⁹ “Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi. ²⁰ N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalen kaane nun Yudaya kaane birin nun siya gbetene fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakene yi, e fa Ala ma, e kewanle yi a yita fa fala a e bata tubi. ²¹ Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na. ²² Koni Ala n malima nən han to, n mən be alogo n xa sereyaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fə nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatone ma. ²³ E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi tərma nən, a findi muxu singen na naxan kelima sayani, a yi kənenna rali a yamaan nun siya gbetene ma.”

²⁴ Awa, Pöli to yi a yete xonbama na kiini, Fesitu yi a fala a xuini texin na, a naxa, “Pöli, seen nan soxi i yi! I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!”

²⁵ Pöli yi a yabi, a naxa, “Fesitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N jændin nun lönin nan falama i xa. ²⁶ Amasotö Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n nœ falan tiye a xa nen xaxili ragidini. N laxi a ra, a a feni itoe kolon ki fajni, bayo e mi rabaxi luxunni. ²⁷ Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!”

²⁸ Agiripa yi Pöli yabi, a naxa, “I n finde Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?”

²⁹ Pöli yi a yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a dungi ayi ba, n na Ala maxandima nen i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo e xa lu a lo n tan kii naxan yi to, ba yölnxonni itoe ra!”

³⁰ Na xanbi ra, mangan nun yamana kanna nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli, ³¹ e to yi minima, e yi lu a bode xa, e naxa, “Xemeni ito mi fefe ligaxi a faxe naxan ma hanma a sama kasoon na naxan ma.” ³² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “Xa xemeni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bejinma nen nun.”

27

Pöli yi siga Romi taani

¹ E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Pöli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kemen kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeen sofane ye. ² Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan fəxo igen taa deene nan na. Arisitaraki yi nxu fəxo ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³ Na xətən bode nxu yi sa so Sidən taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Pöli xa, a tin a xa siga a xoyine fəma fanda fendeni. ⁴ Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini denaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma. ⁵ Nxu yi fəxo igen gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dəxon ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani. ⁶ Sofa kəmen kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷ Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi bəxon li fəxo igen tagi tərəni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga men binni, na yi a liga nxu siga Kireti bəxon bode fəxon na fəxo igen tagi, nxu yi dangu Salemono gemen yetagi. ⁸ Nxu yi dangu xareyaan dəxon tərəni, nxu yi yirena nde li denaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dəxon ma.

⁹ Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane

sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Pöli yi e rakolon, ¹⁰ a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui seene ma e nun en tan yeten ma.” ¹¹ Koni sofa kəmen kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun kunki kanna xuini na dangu Pöli a falan na. ¹² Bayo na bəxon, kunki tiden mi yi fan jəmen nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kireti bəxon kunki ratideni jəmen nadangudeni denaxan xili Fenixi, denaxan ye rafindixi sogegododen ma.

Foye gbeen a fe fəxo igen xun ma

¹³ Foyedin yi fəlo fe keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxon feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigə Kireti bəxon de. ¹⁴ Koni mafuren, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kəmen ma foyena.” ¹⁵ Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nœ kunkin natiye. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra. ¹⁶ Nxu yi dangu bəxona nde dəxon, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na menni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari. ¹⁷ E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bənbə Sirite jəmensin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigə nxu ra. ¹⁸ Foyen yi nxu bənbə ki fajni. Na xətən bode, e yi goronne ramini fəlo kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni. ¹⁹ A soge saxandeni, kunki ragine yeten yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni. ²⁰ Xii wuyaxi nxu mi sosen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nen tun. Dənxən na nxu yi yigitege, a nxu mi fa kisima.

²¹ A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dege. Pöli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, e yi lanma nun e yi n xuini suxu e mi keli Kireti bəxon. E mi yi kalan nun bəno gbeeni itoe sotama nun. ²² Nba, iki n na e mafanma nen, e xa e wəkile. Muxu yo mi faxama, kunkin nan tun kalama. ²³ Amasotö n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kəen na. ²⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pöli, i nama gaxu! A fere mi na fo i xa ti Romi Manga Gbeen yetagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’ ²⁵ Nanara, ngaxakedenne, e wəkile amasotö n bata denkeleya Ala ma, a a ligama nen alo a falaxi n xa kii naxan yi. ²⁶ Koni en sa dinma nen bəxona nde ra igen tagi.”

²⁷ Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriyatike fəxo igen xun ma a xi fu nun naanindeni, kəe tagini, kunki ragine yi sike a nxu bata maso xareyaan na. ²⁸ E se maliga seen

sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke ye tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mɔn yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke ye tonge saxan nan lixi. ²⁹E yi gaxu, a kunkin nama a din gɛmɛne ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na. ³⁰Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yeɛ ra igeni. ³¹Koni Pɔli yi a fala sofa kɛmɛn kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ε mi kisima.” ³²Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasɛge ayi, a sin igeni.

³³Kuye baan masoxina, Pɔli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ε legeden tiini han iki ε munma donse don. ³⁴Nanara, n na ε mafanma, alogo ε xa donseen don, bayo ε makona a ma ε kisi. Hali xun sɛxe kedenna ε tan sese mi bɔnɔma a yi.”

³⁵Pɔli yelin falan tiye waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yeɛ xori, a buruni gira, a a don fɔlɔ. ³⁶Bonne fan yi e wɛkile, e birin yi donseen don. ³⁷Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu kɛmɛ firin muxu tonge solofere muxu sennin. ³⁸E birin lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefu ayi.

Kunkin kala fena

³⁹Kuye to yiba, kunki ragine yi bɔxɔn naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bɔxɔn kui mɛɲɛnsin yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mɛɲɛnsinna ma, xa e nɔɛ. ⁴⁰E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fɔxɔ igeni. E mɔn yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yeɛ ra. Foyen yi lu kunkin nasige xareyaan binni. ⁴¹Koni kunkin yi sa ɲɛmɛnsinna gbiligbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nɔɛ sigɛ. Walanna sɛnɛn yi a xanbin kala.

⁴²Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma. ⁴³Koni sofa kɛmɛn kuntigin yi waxi a xɔn ma nɛn, a xa Pɔli rakisi. Nanara, a yi e raxɔlɔ, a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nɔɛ baan gide, a yi ne yamari, a ne singe xa e bɔxɔn igen ma siga xareyaan na. ⁴⁴Awa, a donxɛn naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fɔxɔ ra. Nxu birin yi xareyaan li hɛrini.

28

Pɔli Malita fɔxɔ ige tagi bɔxɔni

¹Nba, nxu to xareyaan li hɛrini, nxu yi a mɛ a na bɔxɔn yi xili nɛn Malita. ²Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi

fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tɛɛn sa nxu xa, e nxu yisuxu ki faɲi. ³Pɔli yi yegene malan, a yi e sa tɛɛni, tɛɛn wuyenna to gbo ayi, saɲin yi mini, a yi a singan Pɔli yiin na. ⁴Na dugurenne yi saɲin to singanxi Pɔli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xɛmɛni ito ra, hali a to bata tanga fɔxɔ igen ma, haken mi tinna a xa lu a nii ra.” ⁵Koni Pɔli yi a yiin lisan, saɲin yi bira tɛɛni, sese mi a to. ⁶E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nɛn hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenɲɛ, e mi fefe to ligɛ a ra. Nanara, e yi e miri fe gbɛtɛ ma, a alana nde nan yi Pɔli ra.

⁷Bɔxɔna nde yi na dɛxɔn ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, mɛnna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan. ⁸Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixɔnden nan yi a ma. Pɔli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakendɛya. ⁹Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bɔxɔni, ne yi fa, e rakendɛya. ¹⁰E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pɔli yi keli Malita yi

¹¹Kike saxan to dangu, nxu mɔn yi siga kunki gbɛtɛ kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi ɲɛmɛn nadangu na bɔxɔni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma. ¹²Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti mɛnni. ¹³Nxu yi keli na yi, nxu sa Regiyo taan li. Na xɔtɔn bode foyen yi fa fɔlɔ keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusɔle taan li. ¹⁴Nxu yi denkeleya muxuna ndee li mɛnni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa lɔxɔ xun keden ti e fɛma. Nxu sa Romi taan li na kii nin. ¹⁵Denkeleya muxun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mɛ. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Lɔxɔtiden nun yiren naxan xili “Xɔɲɛ Yigiya Banxi Saxanna.” Pɔli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi sɛnɛn sɔtɔ.

Pɔli yi Romi taan li

¹⁶Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pɔli xa lu a danna mɛnni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷Xi saxan danguxina, Pɔli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalɛn taani, e yi n so Romi kaane yii. ¹⁸Ne yelin xanbini maxodinne tiye n ma, e yi lan a ma e xa n bepin amasɔtɔ e mi fefe toxi n faxɛ feen naxan ma. ¹⁹Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. ²⁰Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fɔ n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi

yolɔnxɔnni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

²¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kɛdi yo sɔtɔxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili naxin falaxi. ²² Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasɔtɔ nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

²³ Nanara, e yi waxatina nde sa Pɔli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pɔli yigiyaaan na, Pɔli yi Alaa Mangayana fe yɛba e xa, keli xɔtɔnni han nɔnbanna. A mɔn yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xɔn alogo e xa la Yesu ra.

²⁴ Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin denkeleyɛ. ²⁵ Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pɔli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin bata nɔndin fala ɛ benbane xa Nabi Esayi xɔn. ²⁶ A naxa,

‘Siga, i sa a fala yamani ito xa,
i naxa: Ɛ tuli matima nɛn han,
koni ɛ mi fefe famuma.
Ɛ seen matoma nɛn han,
koni ɛ mi a yigbama.

²⁷ Amasɔtɔ yamani ito bɔɔɛn xɔdɔxɔ,
e bata e tunla dutun,
e yi e yɛɛn naxi.

Xa na mi yi a ra nun,
e yɛɛne yi toon tima nɛn,
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinla yi feen famu,
e yi xɛtɛ n ma,

n yi e rakendeya.*

²⁸ Nanara, ɛ xa a kolon Alaa kisi feen falan bata siga siya gbɛtɛne ma. Ne tan e tuli matima nɛn.” ²⁹ Pɔli yelin ito fale waxatin naxan yi, Yahudiyane yi xɛtɛ e bode matande.

³⁰ Pɔli yi nɛɛ firin ti na, a banxi saren fima. Naxanye birin yi fama a fɛma, a yi ne birin nasɛnɛma. ³¹ A yi Alaa Mangayaan kawandin ba, a yamaan xaran Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxɔɔ.

* 28:27: Esayi 6.9-10

Romi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Nεε dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali folo Romi taani, manga taana. Nanara, benun Poli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Gireki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Poli xa fa fala a a xa siga han dunuɗa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaja yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito seɓexi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirusila nun Akila konni. A yi waxi a xon ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi soto denaxan yi.

Poli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita menna denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene ye. Kitabun yireni ito Poli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbetey ra a naxanye seɓe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, folo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Poli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbetene tagi denkeleya muxune ye. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Poli a kedi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Poli a falama a a Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mon a yebama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi noe Alaa falan kale bayo donxen na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbetene fan na benun Yahudiyane mon xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Fajin xa siya gbetene li, e yi dunuɗa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rajanna, Poli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipaja yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xonton (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Poli Xibaru Fajin naxan nalima

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito seɓe e ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xon e Kitabu Sarijanxine kui. ³ A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bomsanni fati benden mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mon yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. ⁶ E tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, e tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mon naxanye xili, e yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito seɓe e birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun boɗe xunbenla fi e ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa e birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasoto muxune e denkeleyana fe falama dunuɗa yiren birin yi. ⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xemena fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana e xon ma waxatin birin ¹⁰ n nema Ala maxande waxati yo yi. N na Ala maxadinma, xa a sagoon na a ra, a xa feren fi n ma n siga e konni. ¹¹ Amasoto e to xonla n ma kati, alogo Alaa Nii Sarijanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu e ma, e yi senben soto ¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xon ma e xa a kolon, n bata yi kata nun sanja ma wuyaxi, n xa sa e xonton koni n mi fere soto. N yi waxi a xon ma, n xa denkeleya muxuna ndee soto e konni alo n na a soto siya gbetene ye kii naxan yi. ¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fama, Girekine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵ Nanara, a xonla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali e tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Fajina senbena

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, folo Yahudiyane ma siga siya gbete ma. ¹⁷ Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makenen, Ala naxan fima muxune ma. Na foloxi denkeleyaan nan ma a rajan denkeleyaan ma, alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, "Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii rakisin sotama nen."*

Muxune yalagi fena

¹⁸ Ala bata a xolon makenen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye jondin luxunma tinxintareyani. ¹⁹ Amasoto muxune noe naxan kolonye Ala fe yi, e bata na yigbe, bayo Ala bata yi na makenen e xa. ²⁰ Bayo xabu dunuja da, Ala kejaan naxanye mi toma yeen na alo a habadan senben nun a Alayana, ne yigbema ki faji, bayo muxune e famuma a daala xon. Nanara, e mi noe e yete xun mafale. ²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mon mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bojene lu dimini. ²² E bata e yete yate xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. ²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xoline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabejin e xosi feene yi e bojene kunfahi naxanye xon, e yi lu e bode fati rayelefu. ²⁵ E yi Alaa jondin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yeteen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xosixine yi. Amasoto hali e jaxanle fan bata e me e da kiin na, e kafu joxoya gbete ye liga naxanye mi daxa. ²⁷ Xeme ne fan na kii nin, e yi e me e jaxanle kafu joxo yaan na, e yi e bode rakunfa. Xemen nun xemen yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe jaxin saranna soto.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonye, a bata e rabejin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine lige. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe jaxin nun milen nun jaxuna. E lugoxi xoxolonyaan nun faha ti xonla nun lantareyaan nun yanfantenyaa nun marajaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe jaxi kote nenene raminima, e murute e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a

muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nen, e faha. Hali na, e luma na feene nan lige tun, a mon nafan e ma muxu gbete ye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi denden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi noe i yete xun mafale. Amasoto i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yeteen ne ligama. Nayi, i bata i yeteen fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nen muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan mine Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yeteen naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nema fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nen a yi i sigati kiin maxete ba? ⁵ Koni i ya tengbesanyaan ma, i mi waxi i bojen maxete feni. Nanara, i luma Alaa xolon fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenenni waxatin naxan yi. ⁶ Amasoto na waxatini, Ala "muxun birin saranma nen a kewanle ra."* ⁷ A habadan nii rakisin fima nen muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadeni e yi binyen nun xunnay-erenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xolon nun a boje teen kelima nen muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jondin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, toron nun kontofinle sama nen fe jaxi rabane birin fari, folo Yahudiyane ma siga siya gbete ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun boje xunbenla fima nen fe faji rabane ma, folo Yahudiyane ma siga siya gbete ma. ¹¹ Amasoto Ala mi muxune rafisama e bode xa.

¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nen hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nen sariyan xon. ¹³ Amasoto naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenexi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbete naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxu yaan xon, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nen a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebexi e bojen nin. E yete xaxinla fan luma e kawande, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mon yi e kewanle xun mayenge waxati gbete. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni laxon naxan yi a Muxu Sugandixin

* 1:17: Xabakuki 2.4

* 2:6: A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui.

Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyannan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete mataxoma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. ¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutone yii rasuxun nan i tan na, e nun kenenna naxan muxune malima dimini, ²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamaxona, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jondin yeteen soto sariyani. ²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba? ²² I tan naxan tonna daxoma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rajaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³ I i yete mataxoma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xon! ²⁴ Amasoto, Kitabun naxa, "Ala xinla rayefuxi siya gbetene ye e tan nan ma fe ra."†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nen alo siya gbete banxulantarena. ²⁶ Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiya sariya suxune ba? ²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasoto i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii. ²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yeteen na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra. ²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xon. Banxulanya kenden luma muxun bajeen nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sotoma adamadiine ra fo Ala yetena.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tonon nanse ra? ² Tono wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyana ra. ³ Awa, na di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? ⁴ En-en de! Nondin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa, "Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon soto."*

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kenenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xolon nagodo en ma? N

falan tima alo muxune. ⁶ En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nae dunuƙa makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa jondin makeenna ma n ma wulen nan xon, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mon yalage nayi alo yulubi kanna? ⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, "En fe jaxin liga alogo a xa yate fe fajin na?" Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisabelle ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin senben bun ma, ¹⁰ alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, "Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na naxan fe kolon.

Muxu yo mi na naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata. E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama hali muxu keden pe!

¹³ E kee yinle rabixi alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma. E fala xuine xolo

alo koson xolena.

¹⁴ E deen nafexi dangane nun fala xui xolene nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xon.

¹⁷ E mi boje xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yee ra mumel!†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuƙa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yee ra yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. ²² Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yee ra yi nen denkeleyaan xon Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasoto tagi raba mi na. ²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sotoxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xon, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye

† 2:24: Esayi 52.5 * 3:4: Yaburin 51.6 † 3:18: Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dįjan waxatini, ²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mōn yi muxune ratinxiñe ayi a yeε ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yeε matōxō nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yeε matōxōma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fō e denkeleyana. ²⁸ Amasōtō en bata a to muxun tinxinma Ala yeε ra yi denkeleyaan nan xōn, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yeε ra yi denkeleyaan xōn e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xōn. ³¹ Na bunna neen a en xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

4

Ibrahimisaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisaala a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Ibrahimisaala tinxinñe ayi nen Ala yeε ra yi a kewanla xōn, a yi a yeε matōxō nen na yi. Koni a mi nōe na lige Ala yeεtagi! ³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, "Ibrahimisaala yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa."* ⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna sōtō, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinma, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra. ⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa, ⁷ "Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari. ⁸ Sewan na adaman xa, Marigin bata dįja naxan hakēn ma."†

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Ibrahimisaala denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan. ¹¹ A banxulanyaan sōtō nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sōtōxi a denkeleyaan xōn benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Ibrahimisaala yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna

ra hali e mi banxulanxi. ¹² Naxanye banxulanxi, e mōn biraxi nxu benba Ibrahimisaala denkeleyaan fōxō ra Ibrahimisaala yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Ibrahimisaala ra.

Ala Ibrahimisaala tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Ibrahimisaala nun a bōnsōnna tuli sa, a naxa, dunuņa findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sōtōxi sariyan xan xōn fō a tinxinna denkeleyaan barakani.‡

¹⁴ Xa muxune yi na keen sōtōxi sariya suxun nan xōn nun, nayi denkeleyaan tōnō mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! ¹⁵ Amasōtō sariyan nan fama Alaa xōlōn na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Ibrahimisaala yixetene birin xa naxanye sariyan sōtōxi e nun naxanye fan denkeleya alo Ibrahimisaala. Ibrahimisaala nan en birin benban na, ¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, "N na i findima nen siya wuyaxine benban na."§ A tan nan en benban na Ala yeε ra yi, Ibrahimisaala denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. ¹⁸ Ibrahimisaala denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi "siya wuyaxine benban na," alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, "I yixetene luma na kii nin."*

¹⁹ A bata yi jee keme jaxōndōn sōtō nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a jaxanla Saran fan yi findixi gbantana koni a denkeleyaan tan yi kende. ²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya. ²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen. ²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.† ²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, "A yatexi tinxinna ra a xa."‡ ²⁴ A mōn sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelxi sayani. ²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yeε ra yi.

5

Tinxinyana fe Ala yeε ra yi

¹ Bayo en bata tinxinñe ayi Ala yeε ra yi denkeleyaan xōn, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xōn en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen sōtō feen yigin na. ³ En

* 4:3: Dunuņa Fōlōn 15.6 † 4:8: Yaburin 32.1-2 ‡ 4:13: A mato Dunuņa Fōlōn 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui. § 4:17: Dunuņa Fōlōn 17.5 * 4:18: Dunuņa Fōlōn 15.5 † 4:22: Dunuņa Fōlōn 15.6

mɔn sɛwaxi en ma tɔrɔn ra amasɔtɔ en na a kolon a tɔrɔn fama tunnafanna nan na. ⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵ Na yigin mi en yanfama, amasɔtɔ Ala bata a xanuntenyaan sa en bɔɲɛni a Nii Sarijanxin xɔn ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasɔtɔ sɛnbɛ mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nɛn Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. ⁷ Fayida muxɛ mi yi tinɲɛ faxɛ tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde susɛ nɛn faxɛ muxu fajina fe ra. ⁸ Koni Ala a xanuntenyaan fayixi en na kii nin, en mɔn yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa. ⁹ Iki xa en bata tinxinɲɛ ayi Ala yɛɛ ra yi Yesu wunla xɔn ma, a mi sa taganɲɛ en kise Alaa xɔlon ma a barakani. ¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitɔn a Dii Xɛmɛna sayaan xɔn, xa en tagin bata yitɔn nayi, a tagan xun mi na nayi en nakise Yesu a nii rakisin barakani. ¹¹ Koni a birin mi na ra, en mɔn sɛwaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tɔn iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuɲa yi muxu keden peen nan xɔn ma, sayaan fan yi fa yulubin xɔn. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasɔtɔ muxun birin bata yulubin liga. ¹³ Yulubin yi dunuɲa yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatɛma. ¹⁴ Koni fɔlɔ En Benba Adama waxatin ma han sa dɔxɔ Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatɔɔn misaala nan na. ¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama hakɛn na. Hali muxu wuyaxi tɔ bata sayaan sɔtɔ a tan kedenna hakɛn xɔn, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xɔn, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mɔn mi rajanma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. ¹⁷ Xa sayaan bata nɔɔn sɔtɔ muxu kedenna hakɛn xɔn, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganɲɛ nɔɔn sɔtɛ Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuɲa yi gidin xɔn, naxanye Alaa hinan jantaren sɔtɔma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xɔn, kɛwali tinxinxi kedenni

ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma. ¹⁹ Amasɔtɔ muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xɔn ma, muxu wuyaxi fan natinxinna ayi na kii nin Ala yɛɛ ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hakɛne xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi dɛnaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi mɛnni mɔn. ²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xɔn ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xɔn

¹ En nanfe falama? En luyɛ yulubine lige ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-en de! En luxi nɛn alo en bata faxa yulubin mabinni, en mɔn luyɛ en ma dunuɲa yi gidin lige yulubini di nayi? ³ E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xɔn ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xɔn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuɲa yi gidi nɛneni na kiini.

⁵ Amasɔtɔ xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nɛn sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xɔn wudin ma, alogo en ma muxuyaan naxan yulubini, na xa ɲan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasɔtɔ muxun na faxa, a xɔrɔyama nɛn yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode xɔn ma, en mɔn laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin sɔtɔma nɛn en bode xɔn ma. ⁹ Amasɔtɔ en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sɔnɔn, sɛnbɛ mi fa sayaan na a fari sɔnɔn. ¹⁰ Amasɔtɔ a faxa nɛn, a faxa yulubin nan ma fe ra sanya ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, e fan xa e yete yate muxu faxaxine ra yulubin ma, koni e luxi e siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga e fati bɛndeni sɔnɔn naxan faxama, e lu a waxɔn feene lige. ¹³ E nama e fatin yire yo lu yulubini alo yengɛ so sena tinxintareyaan xa, koni e yete so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. E fatin yiren birin so Ala nan yii yengɛ so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga e xun na, bayo e mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin lige ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna? En-en de! ¹⁶ E mi a kolon ba, ε na ε yete so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala xuiin suxun na, i yi yate tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bɔjɛni. ¹⁸ E bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunɔna misaali ito falama ε xa nen alogo ε xa a yete to hali sɛnbɛ to mi ε yi. A folɔni nun ε bata yi ε fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ε kɛwali jaxine yi siga gbɔε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sarijan.

²⁰ E yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ E feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tɔnɔn mundun sɔtɔxi ne yi? Ne rapanna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. E marasarijananna nan findixi na tɔnɔn na, naxan najan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7*Denkeleya muxune bata xɔrɔya*

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi jaxanla nan na naxan dɔxi xɛmɛn xɔn. Na nun a xɛmɛna e bode ra fanni a daxi, koni xa a xɛmɛn faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dɔxɔ xɛmɛ gbɛtɛ xɔn, a xɛmɛ singen mɔn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xɛmɛn faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nɔε dɔxɛ gbɛtɛ xɔn nɛn, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati bendɛn xɔn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine kɛ Ala xa. ⁵ Amasɔtɔ fati bendɛn nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe jaxine yi walima en fatine yi sariyan xɔn alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasɔtɔ en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarijanxina a kira nenen nan xɔn, en mi fa fe fori seɓɛxine bun.

Sariyan nun hakɛna fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yetɛen nan yulubin na ba? En-en de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi fɛrɛn sɔtɔ, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kɛndɛ, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata fɛrɛn sɔtɔ yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarijan, yamarin sarijan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-en de! Yulubin nan bata n faxa na se fajin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin sɛnbɛ gbeen yi makɛnɛn yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun nɔ

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati bendɛn nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔtɔ n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nen fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasɔtɔ n na a kolon a fe fajin mi n tan yi fata n fati bendɛn nafan feene ra, bayo hali fe fajin liga xɔnla n ma, n mi nɔε a lige. ¹⁹ N waxi fe fajin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe jaxin naxan liga feni, n luma na nan lige. ²⁰ Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna nɛn, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe fajin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fere mi na bayo fe jaxina n yi. ²² Anu, n sɛwaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gbɛtɛ nan toma n fati bendɛni naxan n xaxinla sariyan yengɛma, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bendɛni. ²⁴ Tɔrɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendɛni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati bendɛn nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

* 7:7: A mato Xɔrɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasoto, Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n xoroya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasoto sariyan mi yi noe na lige, bayo fati benden nafan feene bata a senben jan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xemen nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. ⁴ Ala na ligaxi nen alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden nafan feene ligama, koni fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne luma e mire na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarijanxin nafan feene ligama, ne luma e mire Alaa Nii Sarijanxina feene nan ma. ⁶ Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan na ra e nun boje xunbenla. ⁷ Amasoto fati benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi noe i xure Alaa sariyan nun mume! ⁸ Naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne mi Ala kenenje mume!

⁹ Koni e tan mi fa e fati benden nafan feene ligama fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to e yi. Amasoto xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina e tan yi, e fati benden bata faxa yulubina fe ra, koni e niina e yi, amasoto e bata ratinxinje ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixi sayani, xa na lu e yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na mon nii rakisin fima nen e fati bendene ma a Nii Sarijanxin barakani naxan luma e yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amasoto xa e lu e fati benden nafan feene lige, e faxama nen. Koni xa e fati benden natane faxa Alaa Nii Sarijanxin xon, e nii rakisin sotoma nen. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amasoto e Niin naxan sotoxi, na mi e findixi gaxun konyin na. Koni a bata e findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, "Baba, n fafe!" ¹⁶ Alaa Nii Sarijanxin yeteen serayaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nen keen sotodeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sotoma nen. Xa en nun Yesu torg en bode xon ma, en birin nan a binyen sotoma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en torgon naxan sotoma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nen alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine norgon sa minima kenenni waxatin naxan yi. ²⁰ Amasoto daala lu nen kobiyaan bun. * A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa soto, ²¹ fa fala daala xoroyama nen kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xoroya kendeni. ²² Amasoto en na a kolon, xabu a foloni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xoleni alo jaxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarijanxin sotoxi, en fan soxelxi en bojeni, en Ala mamema waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbinding xunba. ²⁴ Amasoto en bata kisi na yigin xon. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xile yigina. En bata yelin naxan sote, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni en munma naxan soto, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamema nen tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan senbetare kanne malima na kii kedenna nin. Amasoto en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetena Ala mafanma en xa kutunni naxan mi noe fale. ²⁷ Ala naxan muxune boje yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasoto Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin najanma a fajin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasoto Ala naxanye sugandi a foloni, a mon bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xemen maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyene ye. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mon bata ne xili. A naxanye xilixi, a mon bata ne ratinxinje ayi a yetagi, a mon yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xon, nde fa kele en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetena dii xemen natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soe en yii a Dii Xemen xon? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunje? Ala nan yoon fiin kanna ra. ³⁴ Nde noe en yalage? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mon yi keli sayani, a mon tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵ Nanse en be Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Torgon nun kontofinla ba, hanma besenxonyana hanma kamena hanma marabenna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne

* 8:20: A mato Dunuja Foln 3.17 † 8:35: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

sese mi nɔɛ a lige. ³⁶ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijɛn gbɛn! E nxu ligama alo yɛxɛɛn naxan faxa daxi a ra!”[†] ³⁷ Koni naxan en xanuxi, en nɔɔn sɔtoma nɛn na xɔn feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasɔtɔ n na a kolon yati, sayana hanma dunuɲa yi gidina hanma malekane hanma ɲinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatɔne hanma sɛnbɛ kanne ³⁹ hanma naxanye kore xɔnna ma hanma naxanye bɔxɔn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en bɛ Alaa xanuntenyani en naxan sɔtɔxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa ɲɔndin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sariɲanxini: ² N sunuxi, n bɔɲɛn mɔn sɔxɔlexi waxatin birin. ³ Amasɔtɔ, n yi waxi nɛn n tan yetɛɛn nan xa Alaa dangan sɔtɔ, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sɔtɔ. ⁵ E fataxi Nabi singene bɔnsɔnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tɔnɔ mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bɔnsɔnni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kendene nan na. Amasɔtɔ Ala a fala nɛn a xa, a naxa, “Naxanye yatɛma i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin.”^{*} ⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fɔ Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kendene ra. ⁹ Amasɔtɔ Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nɛn waxati saxini, Saran yi dii xɛmɛn bari.”[†]

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe faɲin liga hanma a ɲaxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹² hali ba e kɛwanle ra koni fɔ a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nɛn xunyɛna nɔɔn bun ma.” ¹³ A sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu raɲaxu.”[‡]

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinx-intareyaan nan ligaxi nayi ba? En-ɛn de!
¹⁵ Amasɔtɔ a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanɲɛ naxan na, n hinanma nɛn na ra, n kininkininyɛ naxan ma, n kininkininma nɛn na ma.”[§] ¹⁶ Na mi fataxi muxun waxɔn feene xan na hanma a kɛwanle, koni fɔ Alaa kininkininna. ¹⁷ Amasɔtɔ a sebexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nɛn alogo n xa n sɛnben mayita i tan xɔn, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi.”^{*} ¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenna ayi nɛn.

Alaa xɔlɔn nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nɛn, a naxa, “Nanfera Ala mɔn nxu yalagima? Amasɔtɔ nde Alaa fe ragidixin matandɛ?” ²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Feɲɛn nɔɛ a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹ Awa, nɔɔn mi feɲɛ rafalan yii ba, a feɲɛ firin nafala feɲɛ bɛndɛ kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xɔlɔn nun a sɛnben mayita feni, a yi diɲa kati, a ti na muxune bun a xɔlɔ naxanye ma, naxanye yi halage. ²³ A na liga nɛn alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitɔn a binyen sɔtɔ xinla ma. ²⁴ Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane yɛ e nun siya gbɛtɛne fan yɛ.

²⁵ Amasɔtɔ a fala nɛn Nabi Hose xa, a naxa, “Naxanye mi yi n ma yamaan na, n ne xilima nɛn n ma yamana, n mi yi naxanye xanuxi, n ne xilima nɛn n xanuntenne.”

²⁶ A mɔn sebexi mɛnni, a naxa, “A yi falama e ma denaxan yi, ‘N ma yamaan mi ε ra,’ e fa xili bama nɛn mɛnni ‘Habadan Alaa diine.’”[†]

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa, “Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo mɛɲɛnsinna naxan fɔxɔ igen de, hali na, e dɔnxɛdin nan tun kisima. ²⁸ Amasɔtɔ Marigina a fe ragidixine raka-malima nɛn dunuɲa ma a kiini sa!”[‡]

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a fɔlɔni, a naxa, “Xa Marigina Sɛnben Birin Kanna mi yi en yixɛtɛna ndee lu nun, en yi luma nɛn nun alo Sodoma taana, en liga alo Gomora taana.”[§]

Isirayila nun Xibaru Faɲina fe

† 8:36: Yaburin 44.23 * 9:7: Dunuɲa Fɔlɔn 21.12 † 9:9: Dunuɲa Fɔlɔn 18.10-14 ‡ 9:13: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § 9:15: Xɔɔyaan 33.19 * 9:17: Xɔɔyaan 9.16 † 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25 ‡ 9:28: Esayi 10.22-28 § 9:29: Esayi 1.9. A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.23-28 kui.

30 En nanfe falama nayi? Siya gbeten naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sɔtɔ denkeleyaan barakani. 31 Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a sɔtɔma. 32 Na di? Bayo e mi a fenxi denkeleyaan xɔn fɔ e kewanle. E yi e sanna radin gemen na naxan xili, “San nadin gemena” 33 Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gemen sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gemen naxan na, e bira. Koni naxan na denkeleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

1 Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma n bɔɔɔn birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! 2 N findima nen e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani. 3 Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yete yeɛ ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbɛɛ kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. 4 Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yeɛ ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

5 Muxune tinxinyaan naxan sɔtɔma sariyan xɔn, Musa bata na fe seɓe, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xɔn.”* 6 Koni tinxinyaan naxan sɔtɔma Ala yeɛ ra yi denkeleyaan xɔn, na seɓexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yete ma fa fala nde nɔɛ te kore?” Na bunna neen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. 7 Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. 8 Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dexɔn ma, a i deen kui, a i bɔɔɔni,”† na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. 9 Xa i i tiye a ra i deɔni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bɔɔɔni, a Ala a rakeli nen sayani, i kisima nen. 10 Amasɔtɔ muxun denkeleyama a bɔɔɔn nin, Ala yi a ratinxinjɛ ayi a yeɛ ra yi. A yi a ti a ra a deɔni, a kisi. 11 Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.”‡ 12 Amasɔtɔ tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetne tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. 13 Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.”§

14 Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe mɛ? E na mema di, xa muxe mi kawandin

ba e xa? 15 Na kawandin bama di, xa xɛrane mi rasiga? A seɓexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xɛra fajɔni yibane faan lanxi han!”* 16 Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajɔni suxi. Amasɔtɔ, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde laxi nɔɔ falan na?”† 17 Anu, denkeleyaan fama Alaa falan meen nan xɔn ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xɔn.

18 Koni n xa maxadinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa, “E fala xuiin bɔxɔn birin li nen.

E falane yi siga han dunuɔna danna.”‡

19 Awa, n mɔn xa maxadinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na e raxɔɔlonma ayi nen muxune xɔn yama fajɔni mi naxanye ra. N yi e raxɔɔ siya xaxilitaren xɔn.”§ 20 Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxadinna, n bata n yete yita ne ra.”*

21 Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutɛxine ma fɛrijɛn gben!”†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

1 N xa maxadinna ito ti: Ala bata a mɛ a yamaan na ba? En-en de! Amasɔtɔ Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Iburahima yixetena nde Bunyamin bɔnsɔnni. 2 Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a fɔloni a mi ne rabɛjɔnxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, e mi menna kolon ba? A naxa, 3 “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mɔn kataxi n fan faxa feen na.”* 4 Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”† 5 A mɔn na kii nin iki, Alaa yama dɔnxɛn luxi naxanye sugandixi hinanna xɔn waxatini ito yi. 6 Xa a ligaxi hinanna nan xɔn, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

7 Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e seɓɛɛn na, e mi na sɔtɔxi. Koni fɔ Ala naxanye sugandixi ne nan a sɔtɔxi. A dɔnxɛne tondixi nen 8 alo a seɓexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xɔdexɛn fi e ma, e nun yeɛn naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.”‡ 9 Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e jaxaxaxane findi e suxu fɛren

* 9:33: Esayi 28.16 * 10:5: Saraxaraline 18.5 † 10:8: A mato Sariyane 30.12-14 kui. ‡ 10:11: Esayi 28.16 § 10:13: Yoweli 3.5 * 10:15: Esayi 52.7 † 10:16: Esayi 53.1 ‡ 10:18: Yaburin 19.5 § 10:19: Sariyane 32.21 * 10:20: Esayi 65.1 † 10:21: Esayi 65.2 * 11:3: Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † 11:4: Mangane Singen 19.18 ‡ 11:8: A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui.

na e nun luti ratixin na e yεε ra naxan e rabirama, e hake ne yi saran e ra. ¹⁰ E yεεne xa rafōrō ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”§

¹¹ N na ε maxodinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nen ba habadan? En-εn de! Koni e to sin hakeni, siya gbetene yi kisi feen sōtō alogo xōxōlōnyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane hake ni findi hēri gbeen na dunuḡa muxune xa, xa e bōnōn findi hērin na siya gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi hērin nafe nayi ba?

¹³ N falan tima ε tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xēraan na siya gbetene xa. N sēwaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xōxōlōnyaan nasoma nen n bōnsōnna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasōtō Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuḡa muxune tagini tōn, nanse fa ligama nayi, xa e mōn so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bōnbōxi e bode xōn, ne fan sariḡan. * Xa wudin salenna sariḡan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee seḡe wudi binla ma, i tan siya gbēten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sōte, ¹⁸ i nama i yete yite na wudi yii seḡexine ma. Xa i na liga, i nama ḡinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, “Wudi yiine seḡexi nen alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nōndin na a ra, e seḡexi nen masōtō e denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaan xōn. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasōtō, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nēmaan nun a ye xōdexen ma. Naxanye tantanxi, a xōdaxō ne ma, koni a nēmaan fan i tan na, koni fō i xa lu a nēmaan bun nen, xanamu, a i fan seḡema a binla ma nen alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e denkeleyatareyani, e mōn tugunma nen e tiden na. Amasōtō Ala nōe e raxete nen e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbēten ligaxi nen alo burunna Oliwi wudi yin naxan yi seḡexi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kenden na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyane yetēen naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kenden yiine, Ala taganḡe ne tiye e yete binla ma e funfuni yi ba?

Isirayila birin kisima nen

§ 11:10: Yaburin 69.23-24 * 11:16: A mato Yatene 15.19-21 kui. † 11:27: Esayi 59.20-21 ‡ 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yete yate fekolonne ra: Isirayila yamaan fōxō kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nen alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nen Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin ḡan Yaxuba bōnsōnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi, n layirin xidima na nan na e xa.”†

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ε tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin soto. Koni Ala rafan yama sugandixin mōn e ra e benba nabi singene fe ra. ²⁹ Amasōtō Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ E tan siya gbetene, ε munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni ε bata Ala kininkinna sōtō iki amasōtō Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo ε tan siya gbētene kininkinna naxan sōtōxi, e fan xa na sōtō ε tan siya gbetene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xōn alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nōe Alaa fe ragidixine famunḡe? Nde nōe a feene famunḡe? ³⁴ A sebexi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nōe finde a kawandi muxun na?‡ ³⁵ Nde nōe Ala dolē, alogo a mōn xa a raxete a ma?”§ ³⁶ Amasōtō feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkininxi ε ma, n na e mafanma ε ε fati benden fi Ala ma saraxan na ε dunuḡa yi gidini, a sariḡan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fajin na ε naxan ligama Ala xa. ² E nama ε yete lu dunuḡa feene yi, koni ε xa e keḡaan masara xaxilimaya nenēn xōn, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yete ma xaxilimayaan nun yete suxuni alo Ala denkeleyaan yaten naxan fixi ε ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata fati fati bēnde kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin

yirene. ⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nœ xaranna tiye, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan nœ muxune ralimaniye, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a sobe so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ E xanuntenyaan nama findi nafigiyaan na. E e me fe jaxin na. Naxan fan, e na suxu ken! ¹⁰ E e bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, e yi e bode binya ki fajni. ¹¹ E tunnafanna nama findi salayaan na. Koni e wali Marigin xa wekileni. ¹² E sewa e yigina fe ra, e dija toroni, e lu Ala maxandini tun. ¹³ E muxu sarixanxine goronna tongo e makone yi. E fatan muxune yisuxe.

¹⁴ E duba e besenxona muxune xa, e duba, e nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sewaxi, e sewa ne xon ma. Naxanye wugama, e wuga ne xon ma. ¹⁶ E kui feene xa findi kedenna ra e bode xa. E nama e waso, koni naxan yo magodoxi e tin na ma. E nama e yete yate fekolonne ra.

¹⁷ E nama fe jaxin joxo fe jaxin na. E kata fe fajin liga feen na muxune birin yee ra yi. ¹⁸ Xa a lanje, fanni na fate e tan na, lanna xa lu e nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, e nama e gbeen joxo, koni e a lu Alaa xolon ma, amasoto a selexi Kitabuni, Marigin naxa, "N tan nan gbeejoxo tiin na. N feene saranma nen e joxonne ra." ²⁰ Koni e tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, "Xa kamena i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xonla a ma, igen so a yii, amasoto xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tee wolonne nan malanma a xunna ma." [†] ²¹ I nama tin fe jaxin xa i no. Koni fo i xa fe jaxin no fe fajin xon.

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasoto mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangan naxanye doxi, a tan nan ne doxi. ² Nanara, naxan na murute mangane ma, na murutexi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma. ³ Fe fajni rabaan mi gaxuma mangane yee ra, koni fo fe jaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yee ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matoxo. ⁴ Amasoto a findixi Alaa walikeen nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe jaxin liga, gaxu a yee ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikeen

nan a ra naxan a xolon nagodoma fe jaxi rabaan ma, a a fe jaxin saran a ra. ⁵ Nanara, fo e xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i toro, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, e mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷ E muxune donle fi. E lan e xa mudun sifa yo fi, e na fi. Xa e yii seene mudun na a ra, e na fi, xa binyen na a ra, e na fi, xa xunnayerenna na a ra, e na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu e ma, fo xanuntenyana e lan e xa naxan namara e bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe. ⁹ Bayo yamarine naxa, "I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama mujan ti. I nama mila ayi." E nun yamarin donxen bonne birin fala yisoxin ni i ra, "I adamadi boden xanu alo i yetena." [†] ¹⁰ Xanuntenyaan mi tinje fe jaxin ma i boden xa mume! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ E na suxu bayo e waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa e raxulundeni e xixonli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan folo waxatin na. ¹² Koen bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete feene foxo ra naxanye ligama dimini, en yi kenen ma yenge so seene tongo. ¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenenni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dalon minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xoxolonnyana. ¹⁴ Koni e xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo e domana. E nama lu e mire e fati benden nafan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

¹ Muxun naxan ma denkeleya xurun e ye, e xa na yisuxu, e nama a miriyane matandi. ² Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. ³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun napaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasoto Ala bata a fan yisuxu. ⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kannan ma. Koni a kelima nen, a ti amasoto a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a loxona nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a loxon birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na nen. ⁶ Naxan mirixi a ma, a loxona nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya

* **12:19:** Sariyane 32.35 † **12:20:** Sandane 25.21-22 * **13:4:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † **13:9:** A mato Xoxoyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasotɔ a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. ⁷ Amasotɔ en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa. ⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxa, Marigin nan gbee en na. ⁹ Amasotɔ Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxa muxune nun niiramane Marigin na. ¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rapaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi. ¹¹ Amasotɔ a sebexi Kitabuni, a naxa, “Marigin naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolɔ n yete yi, xinbin birin sinma nen n bun ma, lenna birin yi Alaa binyena fe fala.’” ¹² En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanɛ hanma a yi a bira yulubini. ¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. ¹⁵ Xa i ngaxakedenna xolɔxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xɔn. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin sotɔ i ya donseen xɔn. ¹⁶ Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra. ¹⁷ Amasotɔ Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fɔ tinxinna nun bɔɛ xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁸ Amasotɔ muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi bɔɛ xunbenla nun en senbe soon na fɔ en xa ne nan liga. ²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xɔn. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa. ²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bɛ hakeni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sike donsena nde dondeni, na kanna

yalagixin na ra Ala xɔn, amasotɔ a mi feen ligama denkeleyani. Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa diɲa senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga, ² fɔ en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani. ³ Amasotɔ Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.” ⁴ Amasotɔ naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sotɔ. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu keɲaan ma, ⁶ alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Fajin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ε yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikeen na Alaa ɲondina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbetene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.” [†] ¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sewa ε bode xɔn.” [‡] ¹¹ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!” [§] ¹² Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bonsonna mɔn kelima nen alo wudi salenna naxan a maɲingima, a mɔn sotɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.” ^{*}

¹³ Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ε ralugo sewan nun bɔɛ xunbenla birin na ε denkeleyani alogo ε yigin xa lu fari se Alaa Nii Sarijanxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. E nae ε bode xaranɛ nen. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sebe ε ma, alogo n mɔn xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikeen na siya gbetene xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Fajin nalima

* 14:11: Esayi 45.23 * 15:3: Yaburin 69.10 † 15:9: Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ 15:10: Sariyane

32.43 § 15:11: Yaburin 117.1 * 15:12: Esayi 11.10

alogo siya gbetene xa findi saraxa se fajin na Ala xa, e rasarijan Alaa Nii Sarijanxin xon. ¹⁷ Nayi, n nae n kanbe nen Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸ N mi suse falan tiye sese ma fo Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xon, a yi siya gbetene findi Alaa fala suxune ra n kewanle nun n ma falane xon, ¹⁹ e nun senben taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sarijanxin senben barakani. Nanara, fofo Yerusalen taan ma han sa doxo Iliri yamanan na, † n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbete a banxin beten saxin fari. ²¹ A sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nen. Naxanye munma a fe me singen, ne a famuma nen.” ‡

Siga xonla yi Pali suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni e konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata jan yamanani itoe yi. Nanara, xabu jeε wuyaxi n to waxi siga feni e xontondeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nema sigε Sapen yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nema dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti e fema, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalen taani, n sa yama sarijanxin mali na. ²⁶ Amasoto a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kenεn, e xa e yii malan yigelitone fe ra yama sarijanxin ye Yerusalen taani. ²⁷ A e kenεn nen e xa na liga, koni a donla man yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tonne soto, siya gbetene fan lan nen e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tonon so e yii, n danguma nen e konni n nema sigε Sapen yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n nema sigε e konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na e mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanuntenyani, e xa e yixodoxo, e yi Ala maxandi n xa. ³¹ E Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yuda ya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nen e fema, en birin yi matabun soto en bode xon ma. ³³ Bore xunbenla Ala xa lu e birin xon. Amina.

16

Pali a xontonna

¹ E en ngaxakeden jaxalanmaan Foyibe yate muxu fajin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa. ² E a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, e a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yeten bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

³ E Pirisila nun Akila xonton, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, e ne fan xonton. E n xanuntenna Epayinete xonton, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xonton naxan walixi e xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xonton n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatexi xerane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yeε ra.

⁸ E Anpiliyati xonton n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ E Yurubani xonton n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ E Apelesi xonton naxan a yete yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xon. E Arisitobulaa denbayaan xonton. ¹¹ E Herodiyon xonton, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xonton naxanye laxi Marigin na.

¹² E Tirifina nun Tirifosa xonton, jaxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi jaxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ E Rufu xonton, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xonton e nun en ngaxakedenya xonton e fema. ¹⁵ E Filologe nun Yuliye xonton e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarijanxin naxanye birin e fema.

¹⁶ E bode xonton ngaxakedenya xonton sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin e xontonna.

Marakolon donxene

¹⁷ Ngaxakedenne, n na e mafanma, e a liga e yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sotoxi, e na matandima. E masiga ne ra. ¹⁸ Amasoto na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mume, koni e yete rafan feene! E sontarene mayendenma e fala fajine nun e wule matoxo falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a me a e Alaa falan suxuma. Nayi, n sewaxi e fe ra han, koni n wama nen e xa findi xaxilimane ra e fe fajin kolon, e yi fe jaxin matanga sontareyani. ²⁰ Bore

xunbenla Ala Setana halagima nen ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra.

²¹ N walike boden Timote ε xontɔn e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kedini ito seβexi Poli xa, n fan bata ε xontɔn Marigin xinli.*

²³ Gayi ε xontɔn, nxu nun denkeleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xontɔn.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nɔε ε senβε σοε n ma Xibaru Fajni raliin xɔn, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xɔn, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xɔn, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

* 16:22: Teritiyusi nan Poli xuiin seβε a xa. Yanyina nde a wanla nan yi seveli tiin na.

Kēdi Singen Kōrenti Kaane Ma Pōli Alaa Falan Kēdi Singena Kōrenti Kaane Ma

Pōli a xerayaan sigatiin firindeni, a yi kike fu nun solomasexē raba Girekine konni Kōrenti taani. A denkeleya yamaan malanna naxan fōlō na, na muxune yi findixi siya gbētene nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Kōrenti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuḡa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe ḡaxin nun sōn ḡaxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi denkeleya yama nenēn dexōn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nen nayi fa fala na kōntōfili wuyaxi ti nēn xeraan ma.

Pōli keli xanbini na, a yi kōntōfili fe wuyaxi mē lan men kaane denkeleya yamaan ma. Nayi, a yi kēdin sebē han naanin ḡōxōn. Firin yi ne ye naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dōnxē firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Kōrenti Kaane Kēdine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mōn falaxi a kēdin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kēdi firinna naxanye Kitabun kui, ne sebexi Pōli a xeraya sigatiin saxanden nin, a singen sebexi Efesi taani (a mato Kōrenti Kaane Kēdi Singen sora 16.8), a firinden sebexi Efesi taani hanma Masedoniya yi.

Kēdi singen kui naxan sebē Kōrenti kaane ma, a yelin xanbini xōntōnna tiyē, a yi wali fajni kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Pōli yi a fala mēn kaane xa, a e xa mayitaxunna ḡan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe ḡaxin ḡan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliyē siya gbētene kiti sadene yi (6.1 han 11). A mōn a yitama denkeleya muxune lanma e xa e fati bēnden nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mōn yi mēn kaane maxōdin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)

- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yetē suxu kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)

- Denkeleya yamaan malanna nun Marigina ximenna fe (11.2 han 34)

- Alaa Nii Sariḡanxina kiseene fe (sora 12 han 14)

- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kēdin naḡanxi xibaruna nde nan ma alo xerana wanle nun xōntōnne (sora 16). Dunuḡa kōntōfili feni itoe birin yi, xerana a yitama nen Yesu nōē muxune kōntōfili feene

bē e ma kii naxan yi, a a xanuntenyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

¹ N tan Pōli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito sebēma ε ma. ² Nxu yi a rasiga Alaa denkeleya yamaan ma Kōrenti taani, muxun naxanye bata rasariḡan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sariḡanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbēena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōḡe xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasōto a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Amasōto ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni. ⁶ Amasōto nxō sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nēma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenēnni. ⁸ A mōn ε marama nēn ken, han waxati raḡanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Lōxōni. ⁹ Ala naxan e xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna denkeleya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. E findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹ Amasōto ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xōn, a lantareyana ε tagi. ¹² N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama e ye, e naxa, “N tan Pōli nan fōxō ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fōxō ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fōxō ra.” Nde gbēte fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fōxō ra.” ¹³ Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Pōli nan gbangban wudin ma ε xa ba? E rafuxi igeni Pōli nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fō Kirisipu nun Gayi ¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbēte rafu. ¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nēn, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajni nali, anu, n mi na ligama adamadiine lōnni falane xōn alogo

Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* senben nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala senben nan na en tan xa. ¹⁹ Ito nan sebexi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”† ²⁰ Fe kolonna minen yi? Sariya karamoxon minen yi? Waxatini ito muxu lannixin minen yi? Dunuja muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuja fe kolonna findixi daxuyaana na ba?

²¹ Amasoto Alaa fe kolonna mi tinxi dunuja muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kenexi nen a xa muxu denkeleyaxine rakisi kawandini ito xon naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²² Yahudiyane taxamasenne maxodinma, Girekine fe kolonna fenma. ²³ Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinna na nan me, e nun daxuyaana na a ra siya gbetene xa. ²⁴ Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyana na hanma Girekina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. ²⁵ Amasoto hali Alaa fena ndee nun daxuyaana maliga, na daxuyaana dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyaan maliga, na senbetareyaan gbo muxune senben xa.

²⁶ Ngaxakedenne, e miri a ma, e yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala e xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi e ye adamadiine ye ra yi. Senbema wuyaxi mi yi e ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi e ye. ²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaana na dunuja muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuja muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa senbemane rayagi. ²⁸ Dunuja muxune yoxi naxan ma, e yi a rapaxu, e yi a bote raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuja se yatexine halagi. ²⁹ Nayi, adamadi yo mi noe a yete matoxe Ala yetagi. ³⁰ Koni Ala bata e kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sarjanna nun xunbana. ³¹ Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yete matoxoma, a xa a yete matoxo Marigina fe ra.”†

* **1:17:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxes. Yesu sayaan findixi senben nan na naxan habadan nii rakisin fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † **1:19:** Esayi 29.14 † **1:31:** A mato Yereimi 9.22-23 kui. * **2:6:** Yanyina nde Poli falan tima dunuja kuntigi jaxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine jaxine senben binla ra. † **2:9:** A mato Esayi 64.3 kui. † **2:16:** Esayi 40.13

2

Yesu gbangban feen wudin ma

¹ Ngaxakedenne, n to fa e fema n xa fa Alaa fe sereyaan ba e xa, n mi fala tilinxi ti e xa fe kolonni. ² Amasoto n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon e tagi, fo Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³ Nanara, n yi e fema senbetareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴ N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xon, fo Alaa Nii Sarjannxin senbena, ⁵ alogo e nama denkeleya adamadiine fe kolonna ma, fo Ala senbena.

Alaa fe kolonna

⁶ Anu, naxanye denkeleyaan bata koxo, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuja ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuja kuntigine* gbeena, naxanye halagima. ⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuja xa da. ⁸ Dunuja kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanje wudin ma nun. ⁹ Koni alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala feen naxan yitonxi a xanu muxune ye ra,

yeen munma na to, tunla munma na me, muxun xaxinla munma na ye to.”†

¹⁰ Koni Ala bata a make nen en tan xa a Nii Sarjannxin barakani. Alaa Nii Sarjannxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine. ¹¹ Amasoto nde muxune ye naxan noe muxun kui feen kolonje, ba a yete nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Sarjannxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹² En mi dunuja ito xaxinla xan sotoxi, koni fo Alaa Nii Sarjannxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon. ¹³ Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fo Alaa Nii Sarjannxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan yi. ¹⁴ Koni Alaa Nii Sarjannxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mumu. Daxuya feene nan ne ra a ye ra yi, a mi noe e famunje. Amasoto Alaa feene kolonna a Nii Sarjannxin nan xon. ¹⁵ Alaa Nii Sarjannxin muxun naxan boje yi, na kanna noe feene birin tagi rabe nen, koni muxu yo mi noe na kanna feene kolonje. ¹⁶ Amasoto, a sebexi Kitabuni, a naxa,

“Nde nœ Marigina miriyane kolonje alogo a xa a kawandi a yi a rakota?”[†]
Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3

Alaa walikene fe

¹ Ngaxakedenne, n mi yi nœ falan tiye ε xa alo muxun naxanye koxoxi Alaa feene yi, koni alo dunuja muxune alo muxun naxanye dii jareyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. ² N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijne igena, donse xodexen mi yi a ra, bayo ε mi yi nœ a rasuxe. Koni hali iki, ε mi a nœ singen. ³ Amasoto ε mon luxi nen alo dunuja muxune. Bayo xoxolonyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuja muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ E tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Poli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵ Nde Apolosi ra? Nde Poli ra? Alaa walikenen nan tun nxu tan na, naxanye ε malixi ε denkeleya. Birin a wanla rakamalima nen Margin naxan soxi a yii. ⁶ N sansiin si nen, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷ Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fo Ala naxan a rasabatima. ⁸ Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nen lan e wanla yaten ma. ⁹ Amasoto nxu findixi walikene nan na, naxanye nun Ala walima. E tan findixi Alaa xeen nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰ Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin beten sa. Iki, muxu gbete bata banxin ti na fari. Koni fo birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹ Amasoto banxi tiin mi nœ banxi beten saxin maxete, bayo a bata yelin beten se. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. ¹² Koni, xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma bōxo bun nafunle, hanma wudina, hanma sexena, ¹³ birin wali xonna makenenna nen Yesu Fa Loxoni. Amasoto teen nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴ Xa muxun wanla nde ke teen mi naxan halage, na kanna na saranna sotōma nen. ¹⁵ Koni xa muxun wali xonna gan, a bata bōno na yi. A yeteen kisima nen, koni a luma nen alo muxun na dangu teen xun ma.

¹⁶ E mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin dōxodena? ¹⁷ Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nen.

Amasoto Ala Batu Banxin sarijan, ε tan yeteen nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸ Nanara, muxu yo nama a yete mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuja muxune yee ra yi, a yi lan nen, na kanna xa a yete yate xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹ Amasoto dunuja fe kolonna findixi daxuyaan nan na Ala yee ra yi, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetena kotene nan xon.”* ²⁰ A mon naxa yire gbete yi, “Margin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”[†] ²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sōnon! Amasoto ε tan nan gbee itoe birin na: ²² Poli yo, Apolosi yo, Piyeri yo, dunuja ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, ²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xerane

¹ Na kui, muxune xa nxu yate Alaa Muxu Sugandixina walikene nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra. ² Nba, tinxinna nan maxodinxu walikenen ma. ³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yeteen mi nœ n yete yalage, ⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a lige a n tinxin, bayo Margin nan n makitima. ⁵ Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Margin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kenenni, a yi bōne yi feene makenen. Nayi, birin a binyen sote Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yete nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxo misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “E nama dangu fe sebexine ra.” E yi waso ayi, ε muxune rafisa e bode xa. ⁷ Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nen, nanfera i fa i yete mataxōma alo i tan yeteen nan a sotoxi?

⁸ E bata wasa sinma! E bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sotoxi. A yi rafanje n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xon. ⁹ Amasoto n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xerane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yee ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunuja muxune birin yetagi e nun malekane. ¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixin. Senbe mi nxu tan na, koni ε tan, senbena ε tan na. E tan binyaxi,

* 3:19: A mato Yuba 5.13 kui. † 3:20: Yaburin 94.11

koni nxu tan yarabixi. ¹¹ Kamena nxu suxuma han iki yeteni e nun min xonla nun marabenna. Nxu jaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹² Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu besenxonya, nxu limaniya. ¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e ralimaniya. Nxu bata findi dunuja nama boxon daxin na alo se xosixine han iki.

¹⁴ N mi ito sebexi e ma alogo n xa e rayagi, koni alogo n xa e rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵ Amasoto hali karamoxo wuli fu yi tixi e yee ra nun naxanye e xaranma Alaa Muxu Sugandixin fe ma, fafe keden peen nan e xa. Amasoto n bata findi e fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma. ¹⁶ Nanara, n na e mafanma, e xa n naliga. ¹⁷ N Timote rasigama e ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun tagondiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama e ma nen Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n denkeleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

¹⁸ E tan ndee e yete yigboma, a n mi fa fama e fema sonon. ¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nen e fema iki sa. Nayi, n fama nen na muxu wasoxine senben kolondeni, hali e falan gbansanna mi a ra. ²⁰ Amasoto falan xa mi Alaa Mangayaan na, fo senbena. ²¹ Nanse rafan e ma? N xa fa bosaan na e yee ra? Hanma xanuntenyaan nun limaniyana?

5

Yalunyaana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni e tagi. Na yanga suxu kiin jaxu kati, hali denkeleyatarene mi na jaxonna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ² Hali na, e man e wasoma! A yi lan nun, e xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, e yi na ba e tagi. ³ Hali n gbindin mi e fema koni n xaxili e xon. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalage alo n nema yi e fema. ⁴ E na e malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili e xon ma, Marigi Yesu senben fan e xon ma, ⁵ na waxatini, e na kanna kedi e tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Loxoni.

⁶ E yete matoxon mi fan mume! E mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena” ndedi nan buru fujin birin natema?” ⁷ Nayi, e yete rasarijan! E haken ba e tagi naxan luxi e ye

alo buru rate se fonna buru xunni. E lu alo buru nenen naxan mi basanxi se gbete ra. Amasoto Alaa Muxu Sugandixin bata faza en xa alo Halagi Tiin Dangu Loxon† saraxa yexena.‡ ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marajaxun nun fe jaxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun jondini.§

⁹ N na a sebe nen e ma n ma kedindin kui, a e nama e nun yanga suxune malan. ¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuja ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fo e mini dunuja yi feu! ¹¹ Iki, n na a sebema e ma fa fala, muxun naxanye bata e yete findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafigiyaana, hanma dolo minna hanma kansun tina. Hali e nun ne nama e yii malan donse dondeni. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene makiti. Koni e tan xa mi lan e yi denkeleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A sebexi Kitabuni, a naxa, “E xa muxu jaxin kedi e tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera e tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi? ² E mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunujaa kitin sama nen? Nba, xa e dunuja kitine sama nen, nanfera e mi nae fe xuridine kitin se? ³ E mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganye dunuja ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yengene e tagi dunuja feene ma, e muxune dax e kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba? ⁵ N na e yagi feen nan falama nayi. Na bunna neen ba, fa fala fe kolon yo mi e tagi naxan nae denkeleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakedenma nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yee xori!

⁷ Xa kitine e tagi, bonon nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, e xa tin tinxintareyaan yi liga e ra nayi? Nayi, e mi yi lan ba, e tin kansunna ma? ⁸ Koni e tan yeteen nan tinxintareyaan ligama, e yi e ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ E

* 5:6: buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † 5:7: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faza koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui. ‡ 5:7: A mato Xoroyaan 13.7 nun 12.21 kui. § 5:8: A mato Xoroyaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui. * 5:13: Sariyane 17.7

mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi keen sotoma Alaa Mangayani? E nama e yete mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xemen naxanye kafuma e bode ma, ¹⁰ hanma mujadene hanma milantenne hanma dala minne, hanma naffigine, hanma kansun tine, ne sese mi keen sotoma Alaa Mangayani. ¹¹ E tan ndee yi na kii nin nun, koni e yulubine bata xafari, e rasarijan, e yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

E Ala binya e fati bendeni

¹² E a falama nen, e naxa, "Feen birin daxa n tan xa." Koni tono mi feen birin na. E naxa, "Feen birin daxa n tan xa." Koni n tan mi tinje luyese sese a konyiya bun. ¹³ E mon a falama, e naxa, "Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na." Koni Ala e firinna birin halagima nen. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nen a senbeni. ¹⁵ E mi a kolon ba fa fala a e fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din yalunden fatin na ba? En-en de! ¹⁶ E mi a kolon ba fa fala xemen naxan nun jaxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bende kedenna ra? Na ma, a sebexi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bende kedenna ra.* ¹⁷ Koni naxan a yete tugunma Marigin na, na nun Marigin findima nen kedenna ra.

¹⁸ E gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbeten naxanye ligama ne mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati benden nan xili ma. ¹⁹ E mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sarijanxin Batu Banxin nan e fati benden na, Niin naxan e yi, Ala naxan fixi e ma? E gbee mi e fati benden na. ²⁰ Amasoto a e xunbaxi sare xodexen nan na. Nayi, e Ala binya e fati bendeni.

7

Futu feen maxadinna

¹ E naxan falaxi e kedin kui, en fa na ma fa fala xa a lan xemen nama jaxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemen birin xa jaxalan keden futu a yete xa. Xemen birin ma jaxalan xa lu a yii, jaxanla birin ma xeme yi lu a yii. ³ Xemen lan a xa naxan liga a jaxanla xa, a xa na liga a xa. Naxanla fan na kii nin a xemen xa. ⁴ Naxanla sago mi a yete fati bendeni fo a xemena. Na kiini, xemen fan sago mi a yete fati bendeni fo a jaxanla. ⁵ E nama tondi e bode ra fo xa e firinna bata waxatina nde sa lan na fe

ma alogo e xa lu Ala maxande. Na xanbi ra, e mon yi lu e bode ra alogo Setana nama e ratantan e yete suxutareyaan xon.

⁶ N tinxi naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nen, birin xa findi jaxalan daxotaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xon. Nde na ito soto, nde fan yi nde gbete soto.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kaja gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi noe e yete suxe, a lan nen e xa lu futun bun, amasoto na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fo Marigina. Naxanla nama a me a xemen na. ¹¹ Xa a a me a xemen na, a nama doto xeme gbete xon. Xanamu, e nun a xemen tagin xa yiton. Xemen fan nama a jaxanla rame.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa jaxalan denkeleyatarena nde xeme denkeleyaxina nde yii, xa jaxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xemen yi a me a ra.

¹³ Xa jaxalan denkeleyaxina nde doto xeme denkeleyatarena nde xon, xa xemen tin a e xa lu e bode ra, a mi lan jaxanla yi a me a ra. ¹⁴ Amasoto xeme denkeleyataren bata rasarijan a jaxanla xon. Na kiini jaxalan denkeleyataren fan bata rasarijan a xeme denkeleyaxin xon. Xa na mi yi a ra nun, e diine yi findima nen muxu sarinantarene ra, anu jondin naxan na e rasarijanxi. ¹⁵ Koni xa denkeleyataren waxi a me feni a xemen na hanma a jaxanla ra, a lu a xa siga. Denkeleya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xemen na hanma jaxanla. Amasoto Ala en xilixi boje xunbenla nin. ¹⁶ Amasoto i tan jaxanla, i a kolonma di, xa i noe i ya xemen nakise? I tan xemena, i a kolonma di, xa i noe i ya jaxanla rakise?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi denkeleya yamane birin yii. ¹⁸ Alo misaali itoe: Xa xemena nde yi banxulanxi Ala a xili waxatin naxan yi, a nama a banxulanyaan luxun. Koni xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama tin sonon, a xa banxulan. ¹⁹ Amasoto xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na ra fo i xa Alaa yamarine nan suxu. ²⁰ Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun Ala xa a xili. ²¹ Ala i xili waxatin naxan yi, xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni xa i noe feren sote i xoroja, na liga. ²² Amasoto Marigin bata konyin naxan xili, Marigina xoron nan na ra. Ala bata xoron naxan xili, na fan bata findi a Muxu Sugandixina konyin na. ²³ Ala

* 6:16: Dunuja Folon 2.24

ε saraxi sare xədəxən nan na. Ε nama findi adamadiine konyine ra. ²⁴Ngaxakedenne, ε keden kedenna birin xa lu ε kiini Ala yetagi alo ε yi kii naxan yi benun Ala xa ε xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun qaqa gilene fe

²⁵Muxun naxanye mi futun bun, ε naxan seβexi ne fe ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a kininkininni, n na n ma miriyaan nan falama.

²⁶Təɔ waxatini ito yi, a lan nən muxun xa lu alo a kii naxan yi. ²⁷Xa ɲaxanla i yii, i nama kata fa fala i xa a beɲin. Xa ɲaxalantare kanna nan i ra, i nama ɲaxanla feɲ. ²⁸Koni xa i futun ti, yulubin mi na ra. Xa sungutunna dɔxɔ xeme taa ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun tixi, ne tɔɔ wuyaxi sɔtoma nən e dunuɲa yi gidini, n waxi n xa ne masiga ε ra.

²⁹Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra. Waxatin mi fa xunkuya sənən. Fəɔ iki ma, ɲaxalan kanne xa lu alo ɲaxalan mi e yii. ³⁰Muxun naxanye wugama, e xa liga alo e mi yi wugama. Muxun naxanye sewaxi, e xa liga alo e mi yi sewaxi. Naxanye bata saren so, ne xa liga alo e mi se ramarama. ³¹Muxun naxanye dunuɲa seene rawalima, e xa liga alo e mi tɔɔ sɔtoma e yi. Amasɔtɔ dunuɲa ito danguma nən.

³²Nba, a xɔli n ma nən ε xa xɔɔya xam-inna birin ma. ɲaxalantare kanna a ɲɔxɔ luma Marigina wanla nan tun xɔn alogo a xa Marigin nan kenən. ³³Koni ɲaxalan kanna a ɲɔxɔ luma dunuɲa feene nan xɔn alogo a xa a ɲaxanla kenən. ³⁴Nayi, a feene yitaxunxin na a ra. ɲaxanla naxan fan mi futuxi hanma sungutunna, ne ɲɔxɔ luma Marigina wanle nan tun xɔn alogo e xa findi Ala gbeen na fati benden nun niini. Koni ɲaxanla xeme kanna, na a ɲɔxɔ luma dunuɲa feene nan xɔn, alogo a xa a xemen kenən.

³⁵N na falama ε xa ε mali feen nan na. N mi kataxi, n xa ε raxolo. Koni n waxi a xɔn ma nən ε xa lu fe fajine nan fari naxanye lanxi, alogo e xa lu biraxi Marigin nan tun fɔxɔ ra.

³⁶Xa banxulanna bata ɲaxanla masuxu, a yi a miri a a sungutunna tɔɔma nən, xa a fa fori, a mi a dɔxɔ. Xa a waxi a dɔxɔ feni, nayi a xa a waxɔn feen liga, a mi yulubi ligaxi na yi. ³⁷Koni xa xemena a ragidi a bɔɲeni, karahan mi naxan na, a a nama sungutunna dɔxɔ, a mən nɔe a yete suxe, fe fajin nan na fan na. ³⁸Na ma, naxan bata a gbeen futu, na bata fe fajin liga, koni naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe fajin liga dangu bonna ra.

³⁹ɲaxanla xa dɔxɔ a xemen xɔn han a xemen yi faxa. Koni xa a xemen faxa, a bata xɔɔya nayi, a nɔe dɔxe nən gbete xɔn ma

naxan naxan a ma. Koni a xa findi Marigin gbeen nan na. ⁴⁰Koni n ma miriyani, sewana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mən, fa fala Alaa Niina n fan yi.

8

Suben naxan nalixi suxuren ma

¹Ε naxan seβexi subena fe yi naxan bata rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima. ²Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan yi. ³Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na kanna kolon.

⁴Nanara, donseen naxan bata rali suxurene ma, en fa na nan ma fe falama. En na a kolon fa fala suxuren mi findixi sese ra dunuɲa yi. Ala keden peen na a ra. ⁵Hali batu se wuyaxi to bɔxɔ xonna nun kore xonna fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun, ⁶koni en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan seen birin daxi. En na en ma dunuɲa yi gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuɲa yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali iki, e nema donse sifani ito donɲe, e yengi luma a xɔn ma nən a e suxuren kiseen nan donma. Exaxili kobin fan e yalagima, a e xosi. ⁸Koni donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, en mi bɔnɔma sese yi. Xa en mi a don, en mən mi tɔɔ yo sɔtoma.

⁹Koni hali feene liga feen xɔɔyaan to ε yi, ε a liga e yeren ma, ε nama na muxune bira yulubini naxanye munma senbe sɔtɔ denkeleyani. ¹⁰Amasɔtɔ muxun naxan senbe mi gbo denkeleyani feni ito yi naxan xaxinla kɔbi, xa na i tan fekolonna li i dege suxure banxini, na mi na fan nawekile a fan yi suxure kii donseen don ba? ¹¹Nba, na muxun naxan munma senbe sɔtɔ denkeleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nən i tan fekolonna xɔn ma na yi. ¹²Nba, ε na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i mən yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xɔn. ¹³Nanara, xa donsen a lige ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donɲe sənən mumɛ, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xerane ma

¹ Xəro mi n tan na ba? Xera mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xonna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xeraan na, koni fə ε tan xa a kolon nen! Bayo ε tan to bata denkeleya, na findixi n ma xerayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xənbama falani itoe ra n tənege muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dege nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi denkeleya jaxanla nde futu ba, a yi siga nxu fəxə ra sigatini alo xeraan bonne nun Marigin xunyene nun Piyeri a ligan kii naxan yi? ⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na? ⁷ Sofaan mundun a yete goronna tonge a sofa wanli? Nde wudin siye, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabe a mi e nənon min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹ Amasoto, a sebexi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.”* Ala a jəxo luxi jingene nan gbansan xən ma ba? ¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sebexi en tan nan ma fe ra yati. Xee biin neen xeen bima, malo xaban neen maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹ Nxu tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati benden mali seen soto ε yii, na jaxu ba? ¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata dija feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin madigan.

¹³ E mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen soto ma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen soto ma saraxan nin. ¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Fajin nalima, na xa a balon soto na xən ma.†

¹⁵ Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mən mi ito sebexi ε ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanje n ma n xa fəxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. ¹⁶ Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dəxo n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali! ¹⁷ Xa n yi wanli ito kema n jənige fajin nin, n yi saranna soto ma nen, koni bayo n karahanxi nen, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸ N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen soto Xibaru Fajin xən.

¹⁹ Xəron nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yete findi muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi soto n nəe naxan na. ²⁰ N nema Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masoto. Naxanye sariyan bun ma, n nema ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masoto, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹ Naxanye mi sariyan soto xi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masoto hali n to mi xəryaxi Alaa sariyan ma amasoto n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²² Muxun naxanye munna senben soto denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masoto. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

²³ N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen soto a yi. ²⁴ E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xatəjəxo xi giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nen koni keden nan gbansan yeerati kontonna soto ma. Nayi, ε gi alogo ε xa kontonna soto. ²⁵ Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fə na kanna xa a yixodəxo, a a yiton yete suxuni. A na ligama nen alogo nə soto n taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nen alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶ Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xodəxen nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yete n nama fula a tənən na.

10

Suxure feen maxadina

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xən ma ε xa a kolon fa fala en benbane bira nen Musa fəxo ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.* ² A yi luxi alo e rafu nen e tubi xinla ma Musa xən kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nen keli Alaa gəmeni gemen naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fəxo ra.† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kenen, e binbine yi lu burunna ra.‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe jaxin ma alo ne a liga kii naxan yi. ⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dəxo

* **9:9:** Sariyane 25.4 † **9:14:** A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui. * **10:1:** A mato Xəryaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † **10:4:** A mato Xəryaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui. ‡ **10:5:** A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui. § **10:7:** Xəryaan 32.6

e degedeni e nun e mindeni, e lu kele, e sabaan so.”⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mɔxɔɔɛn nun saxan yi faxa soqe kedenni.*
⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, saɲine yi e faxa.¹⁰ E nama e mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa.¹¹ Feni itoe birin liga nen e ra, e findi misaale ra, e yi sebe en nakolon seen na, waxati raɲanna bata a li en tan naxanye ma.¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki faɲi, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ E ratantan feen naxanye bata e sɔto, ne darixi adamadiine liye nen. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinɲe tantan feen xa e sɔto dangu e senben yaten na. Na ma, tantan feen nema e fɔxɔ ra, Ala yi na yi mini feren fi e ma, alogo e xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, e e gi suxure batun bun.¹⁵ N falan tima e xa alo xaxili-mane, e yeteen xa n ma falan mato.¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xɔn, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati benden malanma ba?¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bende keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sɔto ma na buru kedenna nin.

¹⁸ E Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba?¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbena nde ra ba hanma suxuren findixi se kenden nan na ba?²⁰ Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu e nun yinnane tagi.²¹ E mi nɔe e miɲe Marigina igelengenna ra, e mon yi e min suxurene igelengenna ra. E mi nɔe Marigina ximenna donɲe e nun jinanne don seene.²² En waxi Marigina xɔxɔlɔnna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ E naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tonɔ mi feen birin yi. E naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima.²⁴ Muxu yo nama herin fen a yete xa tun, fɔ muxu gbeteɲe fan xa.²⁵ Seen naxan birin sarama lɔxɔ tideni, e na don. E nama maxɔdinna ti xa e gelen mi a ra.²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bɔxɔn nun ayi seene birin na.²⁷ Xa denkeleyatarena nde e xili donse dondeni, xa siga xɔnla e ma, a na donseen naxan so

e yii, e na don. E nama maxɔdinna ti xa e gelen mi a ra.²⁸ Koni xa muxuna nde a fala e xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, e nama na donseen don masɔto na muxuna fe ra naxan e rakolonxi lan xaxinla yaten ma.²⁹ E tan xaxinla yaten mi a ra koni fɔ bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xɔɔyaan finde yalagin na muxu gbete xaxinli?³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa e donseen donma hanma e e minma, e nema fefe lige, e a liga Alaa binyena fe ra.³² E keɲwanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girekine hanma Alaa denkeleya yamana,³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kenen kii naxan yi. N mi fe faɲin fenma n yete xan tun xa, fɔ muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ E findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata e tantun, n ma fe to rabiraxi e ma feen birin yi, e nun e to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi e xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xɔn ma e xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xemene birin xun na. Xemen nan ɲaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na.⁴ Nanara, xemen naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa kɔmotina a xun na, a bata a kuntigin nafeya.⁵ Naxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan.⁶ Xa ɲaxanla mi a xunna maxidi, a mon lan nen a yi a xunna gbanan. Koni ɲaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan nen nayi a yi a xunna maxidi.⁷ Xemen tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni ɲaxanla nan a xemena binyen na.⁸ Amasɔto Ala mi xemen xan baxi ɲaxanli, koni ɲaxanla nan baxi xemeni.⁹ Xemen mi daxi ɲaxanla fe ra, koni ɲaxanla nan daxi xemena fe ra.¹⁰ Nanara, ɲaxanla xa a xunna maxidi a xemena senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra.¹¹ Koni Marigina dinani, ɲaxanla mi fataxi xemen na, xemen fan mi fataxi ɲaxanla ra.¹² Bayo alo ɲaxanla kelixi xemeni kii naxan yi, ɲaxanla fan xemen barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

* **10:8:** A mato Yatene 25.1-9 kui. † **10:16:** Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Kõrenti Singen 11.23-26 kui. ‡ **10:26:** A mato Yaburin 24.1 kui. * **11:12:** A mato Dunuɲa Fɔlon 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

¹³ E tan yeteen xa na feen makiti: Xa naxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. ¹⁴ Nba, Adamadiin keɗnaan mi e xaranɗe ba, fa fala xa xemen xunseken kuya ayi, a yagima nen nayi? ¹⁵ Koni binyen nan na ra naxanla xa xa a xunseken kuya ayi. Bayo a xunseken kuyan bata findi a maxidi seen na. ¹⁶ Koni xa muxu yo waxi a xon ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nema Ala batue waxatin naxan yi.

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25 Luka 22.14-20

¹⁷ N falan naxan tima e xa iki, n mi e tantunna na ra amasoto e malanna mi fe fajin ligama fo a jaxina. ¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a e na e malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene e tagi. N laxi na ra han yirena nde. ¹⁹ A fere mi na fo mayitaxunna nde xa lu e tagi, alogo naxanye Ala kenexi, ne xa kolon. ²⁰ E na e malan waxatin naxan yi, e mi Marigina ximenna xan donma, ²¹ bayo e nema e degema, birin a mafurama nen a gbee donseen dondeni. Nanara, kamena ndee ma, koni ndee minxin na a ra. ²² Banxi mi e yii ba, e donseen donɗe denaxan yi, e yi e min? E Alaa denkeleya yamaan naxaxuma ba, e to yigelitone biran lanbaranni? N nanse falama e xa? N na e tantunɗe nayi ba? Nayi, n mi e tantunɗe mumel!

²³ Amasoto Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata e xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini koeen naxan na, a burun tongo nen. ²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi e fe ra. E ito liga naxan n ma fe rabire e ma.” ²⁵ E yelinxina ximenna donɗe, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nen naxan xidixi en tagi n wunla xon, na ni ito ra. E nema ito minɗe waxati yo yi, n ma fe xa rabira e ma.” ²⁶ Amasoto e nema buruni ito donɗe waxatin naxan yi, e yi e min igelengenni ito ra, e Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati benden nun a wunla fe yi. ²⁸ Nanara, birin xa a yete korosi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. ²⁹ Amasoto naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati benden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yete ma na ra. ³⁰ Nanara, e wuyaxi furama, senbe mi e ra, ndee bata faxa. ³¹ Koni xa en na en yete rakorosi, en tangama nen Alaa kitin ma. ³² Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma

nen alogo en nun dunuɗa muxune nama yalagi en bode xon.

³³ Nanara, ngaxakedenne, e na e malan waxatin naxan yi e degedeni, e xa e bode legeden. ³⁴ Xa kamena nde ma, a xa a dege a konni alogo e malanna nama kitin xili e ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbeteɗe yebama nen.

12

Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe

¹ E naxan sebexi Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi e xa lu fe kolontareyani. ² E a kolon fa fala e yi denkeleyatareyani waxatin naxan yi, e yi biraxi suxurene nan foxo ra e nun naxanye mi falan tima, e lo ayi. ³ Nanara, n na a falama e xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijanxin barakani, na mi noe a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mon mi noe a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sarijanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Sarijanxina fena ndee minima kenenni muxu keden kedenna birin xon alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan na na. Na Nii Sarijanxi kedenna nan mon muxu gbete fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Sarijanxi kedenna nan mon muxu gbete kima denkeleyani. Na Nii Sarijanxi kedenna mon yi muxu gbete ki muxu rakendeya kiseni. ¹⁰ Muxu gbete yi ki kabanako fe liga senbeni, muxu gbete yi ki nabiya falane ra, gbete yi senbe jaxine nun Ala senben tagi raba, gbete yi falan ti xui sifa gbetene yi, gbete mon xui gbeteɗe madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xon ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nen alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasoto en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bende kedenni, Yahudiyane nun Girekine, konyine nun xorone, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati benden mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a be fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yeen na,” na mi a be fatin na. ¹⁷ Xa fati benden birin yi findi yeen nan

tun na, feen yi mɛma di nayi? Xa fati bɛndɛn birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mɛma di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati bɛndɛn yirene birin yeba alo a waxi a xɔn ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati bɛndɛn yi luma minɛn? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bɛndɛ kedenna na a ra.

²¹ Nanara, yɛɛn mi nɔɛ a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi ɛ ma.” ²² A makuya na ra. Hali sɛnbɛ mi fati bɛndɛn yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fajɪ. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en mɛnne suturama bonne xa. ²⁴ Koni fati bɛndɛn yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yetɛɛn bata en fati bɛndɛn yirene yeba, a binyen fi fati bɛndɛn yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati bɛndɛn nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e jɔxɔ lu e boden xɔn ma. ²⁶ Xa fati bɛndɛn yirena nde xɔlɛni, fatin yire dɔnxɛn birin sɔxɔlɛma nɛn a xɔn. Xa yire keden binyen sɔɔ, bonne birin sɛwama nɛn a xɔn.

²⁷ Nba, ɛ tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati bɛndɛn na. A fati bɛndɛn yirena nde nan ɛ keden kedenna birin na. ²⁸ Ala xɛrane nan singe luxi denkeleya yamani, a firindena, nabine, a saxandana karamɔxɔne, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakɛndɛya kiseen nun mali ti kiseen nun yɛɛrati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbɛtɛne yi. ²⁹ Birin mi finde xɛraan na, hanma nabine hanma karamɔxɔne hanma kabanako feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakɛndɛya kiseni hanma xui gbɛtɛ falana hanma xui radangu. ³¹ Koni, ɛ sɔbɛ so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita ɛ ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

¹ Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bɔjɛni, n fala xuiin luxi nɛn nayi alo talan xuiin nun karɪjan xuina. ² Hali nabiya falane n dɛ, e nun lɔnnina han n wundo feene birin kolonna sɔɔ, hali denkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bɔjɛni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yuigelitɔne ma, hali n na n fati bɛndɛn fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bɔjɛni, na mi fefe fanɲɛ n ma.

⁴ Dijan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xɔxɔlonyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yete a herin xan

tun kataxi. A bɔjɛn mi tema fefe ma. A mi xɔlon namarama. ⁶ A mi sɛwama tinxintareyaan na fɔ jɔndina. ⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A tɔgɔndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi jɔnɲɛ habadan. Nabiya falane danguma nɛn, xuine yi jɔn, fe kolonna yi dangu. ⁹ Amasɔɔ en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi, ¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren jɔnma nɛn na yi.

¹¹ N to yi dii jɔreyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jɔrɛna, n yi n mirima alo dii jɔrɛna, n yi feene famuma alo dii jɔrɛna. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jɔrɛ fe rabama sɔnɔn. ¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kiken, koni waxati famatɔni, en toon tima nɛn yɛɛ nun yɛɛ. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonna nɛn alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nɛn, denkeleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sarijanxina kiseene

¹ Ɛ yixɔdɔxɔ ɛ lu xanuntenyani. Nii Sarijanxina a kiseene xɔnla xa ɛ suxu, a gbengbenna ɛ yi nabiya falane ti. ² Amasɔɔ muxun naxan xui gbɛtɛ falama, na mi falan tima muxune xan xa, fɔ Ala, amasɔɔ muxu yo mi a xuiin mɛma. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin. ³ Koni naxan nabiya falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bɔjɛn xunbeli. ⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbɛtɛni, na a yetɛn nan tun malima, koni naxan nabiya falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa ɛ birin xui gbɛtɛne falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma dangu na ra, ɛ birin xa nabiya falane ti. Amasɔɔ muxun naxan nabiya falane tima, na dangu xui gbɛtɛ falan na, fɔ xa muxuna nde na naxan a xuiin nadangu alogo denkeleya yamaan birin maliye kii naxan yi. ⁶ Ngaxakedenne, xa n siga ɛ fɛma, n sa falan ti ɛ xa xui gbɛtɛne yi, n nanfe fanxi ɛ ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makɛnɛn ɛ xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiya falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E bɛtin naxan bama, muxun na kolonna di xa ɛ mi e xuine ramini ki fajɪ? ⁸ Xa xɔtaan xui fajin mi mini, a rafixa, nde a yitɔnɲɛ yenge so xinla ma? ⁹ A na kii nin ɛ konni, ɛ na falan ti xui gbɛtɛne yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonna di nayi? Fala fuun nan tun

na ra. ¹⁰ Xui wuyaxi nan dunu^{na} yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mema, naxan a falama, x^oɲen nan n tan na na yεε ra yi. X^oɲen nan a fan na n yεε ra yi. ¹² A na kii nin ε fan xa, ε to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene x^on ma, naxanye denkeleya yamaan malima, ε yix^oɔx^o ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa n^o a bunna fale. ¹⁴ Amas^oto xa n na Ala maxandima xui gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa betin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amas^oto i naxan falama, a mi na kolon. ¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki fajni, muxu gbete mi maliin s^ote nayi mume!

¹⁸ N barikan birama Ala xa amas^oto n tan xui gbetene falama dangu ε birin na. ¹⁹ Koni en nema denkeleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolon^{ɲe}, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbeteni.

²⁰ Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo diidine. E xa liga alo dii^ɲo^ɲene fe^ɲaxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli. ²¹ A se^ɲxi Sariya Kitabun kui:

“Marigin naxa,

‘N falan tima yamani ito xa ne x^on

naxanye x^oɲe xuiine falama

e nun x^oɲene de xuiin x^on

koni hali na,

e mi e tuli matima n na.’”*

²² Na ma, xui gbetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa f^o denkeleya muxune.

²³ Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti folo xui gbetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi? ²⁴ Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a s^onne yitama a ra nen, birin yi a kiti. ²⁵ A miriya wundone minima nen kenenni. Nayi, a xinbi sinma nen, a yetagin yi lan b^ox^on ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “N^ondin na a ra, Ala ε tagi.”

Fe yibasanna denkeleya yamani

* **14:21:** Esayi 28.11-12 † **14:35:** Yanyina nde^ɲaxanla ndee yi Korēnti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi max^odinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbete^ɲaxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Korēnti Singen 11.5 kui.

²⁶ Ngaxakedenne, ε xa nanse liga ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenenna, hanma xui gbetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan s^ob^e so feen na. ²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gbeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden y^een ma. Koni e naxan falama f^o muxu gbete xa na radangu. ²⁸ Xa muxe mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹ Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fεfεse. ³⁰ Koni xa muxuna nde doxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makenen a xa, a lan nen, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹ Amas^oto a lan nen, ε xa nabiya falane ti keden keden y^een ma alogo ε birin yi xaranna s^oto, ε yi ralimaniya. ³² Nabine kisen a e n^oon nan bun, ³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni f^o b^oɲe xunbenla.

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijanxine birin yi, ³⁴ naxanle xa e dundu malanni, amas^oto e mi lan e falan ti, koni e xa e yete magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵ Xa e waxi a x^on ma, e xa yirena nde yεε to, e xa e x^emene max^odin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.†

³⁶ Alaa falan minixi ε konna nin ba? Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba? ³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijanxina kisen a yii, n feen naxanye sebema ε ma, a lan nen a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸ Xa a mi falani ito yate, a fan mi yatema.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti x^onla xa ε suxu. E m^on nama t^onna d^ox^o xui gbete fala feen na. ⁴⁰ Koni feen birin xa ye ba ki fajni a kiraan x^on ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε s^ob^e soxi naxan yi, ² ε kisixi naxan x^on, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan s^ot^oxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴ A maluxun nen, a sayaan soge saxande l^ox^oni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵ A yi

a yete yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne. ⁶Na xanbi ra, denkeleya muxun kemε suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mɔn e nii ra, koni nde bata faxes. ⁷Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xerane birin yi a to mɔn.

⁸Dɔnxɛn na a yi a yete yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹Amasɔto xeraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nɛn, a fala n ma a “xɛrana,” amasɔto n bata yi Alaa denkeleya yamaan bɛsɛnxɔnya. ¹⁰Koni Alaa hinanni, a yi n kɛraan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nɛn dangu xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bɔjɛni. ¹¹Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. E fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

¹²Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxes muxune mi kelima sayani? ¹³Xa faxes muxune mi kelima, na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin yetɛɛn mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xɔn ma nayi, ε denkeleyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasɔto en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxes muxune mi kelima sayani, na bunna nɛɛn fa fala, Ala mi a fan nakelixi sayani. ¹⁶Amasɔto xa faxes muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε denkeleyaan bata findi fe fuun na, ε mɔn ε yulubine yi na yi. ¹⁸Na bunna nɛɛn fa fala, naxan bata yi denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxes, ne bata lɔ ayi na yi. ¹⁹Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunuɲa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkin dangu muxune birin na.

²⁰Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxes muxune ye. ²¹Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xɔn, na kiini mɔn, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xɔn. ²²Muxun birin to faxama nɛn adamadiyani, na kiini mɔn, e birin mɔn kelima nɛn sayani Alaa Muxu Sugandixini. ²³Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nɛn sayani a fa waxatini. ²⁴Na na dangu, a rapanna na a li, Yesu fama mangayane nun nɔyane nun

sɛnbene birin kaladeni nɛn, a yi mangayaan naxɛte a Fafe Ala ma. ²⁵Amasɔto a fɛrɛ mi na fɔ Yesu xa mangayaan liga nɛn han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. ²⁶Yaxun naxan halagima dɔnxɛn na, na nan sayaan na. ²⁷Amasɔto Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na ye ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. ²⁸Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yetɛna, Alaa Dii Xemen fan luma nɛn Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

²⁹Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxes muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxes muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra? ³⁰Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon de be waxatin birin? ³¹Ngaxakedenne, n sayaan de lɔxɔ yo lɔxɔ. N binyen naxan sɔtoxi ε to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kolɔ na nin, ɲɔndin nan na ra. ³²Xa n dalise xapɛne yɛngexi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxes muxune mi yi rakeɛ sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nɛn nun, “En na en dege, en yi en min bayo en faxan nɛn tila.”†

³³E nama ε mayenden amasɔto, “Xɔyiɲaxine sɔn fajin kalama nɛn.” ³⁴E mɔn xa xaxili sɔto alo a daxa kii naxan yi. E fata yulubi feene ra. E tan nde mi Ala kolon, n na ito falama ε yagin nan ma.

Fati benden keli fena sayani

³⁵Ndee maxɔdinna tima nɛn, e naxa, “Faxes muxune kelima sayani di? E fama fati benden sifan mundun yi?” ³⁶Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xɛɛn ma waxatin naxan yi, a mi solɛ fɔ a lu faxan yiyani singen. ³⁷I mi sii se binla xan wolima koni fɔ a sansi kesɛdin tun, maala hanma sansi gbete. ³⁸Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla kɛraan nagidima a ma.

³⁹Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xɔliin fatina a danna, yeɛɛn fatina a danna. ⁴⁰Kore xɔnna fatine na yi, dunuɲa fatine na yi. Kore xɔnna fatine nɔrɔna a danna, dunuɲa fatine nɔrɔna a danna. ⁴¹Sogen gbee nɔrɔna a danna, kiken gbee nɔrɔna a danna, sarene fan gbee nɔrɔna e danna, saren keden kedenna birin ma nɔrɔna a danna.

⁴²Faxes muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati benden naxan maluxunma, a nɔɛ

* 15:27: Yaburin 110.1 † 15:32: Esayi 22.13

kale. Koni a na keli faxes muxune tagi, a mi nɔɛ kale. ⁴³ A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, senbe mi a ra. Koni a na keli, a nɔɛxi, senbena a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati benden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bendena en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasoto a sebexi Kitabun kui iki, a naxa, “Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi dajoxon na.”

Koni Adama donxe ra xina, † Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sotoma fo fati bendena, na xanbi ra, en ariyanna fatin sotoma nen na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi boxoni ito benden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bendeni ito yi, dunuja muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bendeni, en mon fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati benden nun wunla ra, e mi nɔɛ Alaa Mangayaan sote. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

⁵¹ E tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxe, koni en birin maxetema nen. ⁵² Amasoto xota donxen na fe waxatin naxan yi, faxes muxune kelima nen, e habadan nii rakisin soto, en birin yi maxete mafuren benun ye magira. ⁵³ Amasoto en fati benden naxan kalama, a fere mi na fo a xa maxete fatin na naxan mi kale. A faxes daxin yi maxete a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxes daxin yi maxete faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayana bata halagi na soton bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya non minen yi?”

Sayana, i faxes ti senben minen yi?” †

⁵⁶ Sayana faxes ti senben nan yulubin na, yulubin fan senben nan sariyan na. ⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan non fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, e sobe so ki fajii! E nama yimaxa. E lu wale Marigin xa waxatin birin amasoto e a kolon fa fala e wanla naxan kema Marigin xa, fe fuu mi na ra mumel!

16

Yiimalanna Yerusalen denkeleya muxune xa

¹ E naxan sebexi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalen taani,

en fa na ma. E liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkeleya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, e keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna e konne yi, lan e feren yaten ma, alogo e nama n faan mame e yii malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, e na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi e kiseene xali Yerusalen taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yeten xa siga, fo nxu birin xa siga na yi.

Poli a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen e konni, bayo n danguma nen na. ⁶ N waxati dando tima nen e konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, e yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasoto n mi waxi a xon ma, n xa e to gbansan, n dangu. N wama nen n xa waxatidi ti e konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nen Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lexona. ⁹ Bayo deen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yenge faane wuya.

¹⁰ Xa Timote fa, e a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasoto a walima Marigin nan xa alo n tan. ¹¹ Nayi, muxu yo nama a rapaxu. Koni e a fanda a sigatini boje xunbenli, alogo a mon xa xete n fema, amasoto nxu nun denkeleya muxun bonne a mamema be.

¹² E naxan sebexi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga e konni e nun denkeleya muxun bonne, koni a penige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a feren soto, a sigama nen.

Yamari donxene nun xontonne

¹³ E lu e yee ra yi, e lu denkeleyani. E wekile, e senben soto. ¹⁴ E feen birin liga xanuntanya nin.

¹⁵ E a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yete lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na e mafanma, ¹⁶ e xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixodaxoma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sowa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. E to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nen n yii e funfuni. ¹⁸ E bata n nii yifan n ma alo e e nii yifan e ma kui naxan yi. E na muxu sifane wali fajii kolon.

¹⁹ Asi yamanan denkeleya yamane e xonton. Akila nun Pirisila nun denkeleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne e xontonna Marigin xinli ki fajii! ²⁰ Denkeleya muxun naxanye birin be, ne e xontonna. E bode xonton ngaxakedenya xonton sunbuni.

† 15:45: Adama singena fe toma Dunuja Falon 2.7 kui. Adama donxe ra xina, na findixi Yesu nan na. § 15:55: A mato Esayi 25.8 nun Hose 13.14 kui.

²¹ N tan Põli nan xõntõn xuini itoe sebema
n yiin na.

²² Naxan mi Marigin xanuma, dangatõõn
nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulõn!” ²³ En
Marigi Yesu a hinanna xa lu ε xõn. ²⁴ N
ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu
Sugandixin Yesu barakani.

Kēdi Firindena Korēnti Kaane Ma Pōli Alaa Falan Kēdi Firindena Korēnti Kaane Ma

Kēdi firindeni ito xōdexen nan yitama Pōli nun Korēnti denkeleya muxune tagi. Mux-una ndee yi e ye, ne bata yi sikē Pōli a xerayaan ma e yi a bōte raba. Na feen yi Pōli xōlo han! Koni hali na, a mōn yi a xanuntenyaan yitama Korēnti kaane ra e nun a mōn yi wama e lanna xōn ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fajine me, a feene bata lan fōlo, a yi sewa (sora 7.5-15).

Kēdin fōlōna, a tan yetēen mantōrō naxine nan yebama, a naxanye sōto Efesi yamanani (1.1-11), a fe xōdexē gbete ye fan yēba naxanye dangu e nun Korēnti kaane tagi. A mōn yi xerayaan wanla tōnōna fe fala, Marigi Yesu naxan xēxi. Nayi, a yi a yēba nanfera a yetē findi muxu a fe maxōdexen na a kēdi danguxin kui e nun a sēwaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tōnōn bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yīimalanna fe fala lan Yudaya yamanan denkeleya muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Korēnti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kēdin nānanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Pōli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xera mi a tan na. Kēdin nānānxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni ito kui, Pōli nēma a xerayaan xun mafalama, a mōn Xibaru Fajin yetēen xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xerayaan senben xa kolon, a yi na ligama nen alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xōntōnne

¹ N tan Pōli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraana na Ala sagoni, n tan nan kēdini ito sēbēma ε ma, nxu nun en ngaxakedenna Timōte, siga denkeleya yamaan ma Korēnti taani e nun muxu sarjānaxine birin Akaya yamanani.

² En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōje xunbenla fi ε ma.

Pōli yi barikan bira Ala xa

³ En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kanna, Ala naxan muxune ralimaniyama. ⁴ A en nalimaniyama en ma tōrōne birin yi nen alogo en xa nō tōrō muxune ralimaniye na limaniyaan xōn Ala naxan fixi en ma. ⁵ En nun Alaa Muxu Sugandixin tōrōma en bode xōn kii naxan

yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. ⁶ Xa nxu tōrō, na findixi ε ralimaniya fēren nun ε rakisi fēren nan na. Xa nxu limaniyaan sōto, ε fan limaniyaan sōtōma nen, alogo ε xa senben sōto tōrōne bun, en na tōrō en bode xōn ma waxatin naxan yi. ⁷ Nxu mōn laxi ε ra ki fajni, bayo nxu a kolon fa fala en to tōrōma en bode xōn, en limaniyaan sōtōma nen en bode xōn.

⁸ Nba, ngaxakedenne, nxu tōrōn naxanye sōto Asi yamanani, nxu waxi ε rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a nōe! Nxu yigitege nen, a nxu mi yi kisima sayaan ma. ⁹ Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nen alogo nxu nama la nxu yete ra fō Ala naxan faxa muxune rakelima sayani. ¹⁰ A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mōn fama nxu xunbadeni nen. Nxu bata nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mōn luma nxu xunbe, ¹¹ ε nēma nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinanma nen nxu ra masōto muxu wuyaxi a Ala maxandin xōn, nanara muxu wuyaxi fan mōn nōe nen barikan bire Ala xa nxō fe yi.

Pōli yi a waxōn feene maxete

¹² Nxō binyen ni ito ra: Nxu xaxinla serayaan bama, nxu bata sigan ti dunūja yi Alaa sarjānna nun tinxinni, a gbengbenna ε mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni. ¹³ Nxu mi sese sēbēma ε ma ε mi naxan xarānje, ε yi a kolon. A xōnla n na ε xa a kolon a fajin na, ¹⁴ alo ε to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi ε binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo ε fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi.

¹⁵ N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fēma singen alogo ε xa a tōnōn sōto sanja ma firin. ¹⁶ Amasōto n bata yi a miri, n xa dangu ε xōntōnje n nēma sigē Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xetematōon mōn yi dangu ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi. ¹⁷ N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene lige alo adamadiin bonne ba? N yi “ōn” e nun “en-en” falan sanja yi kedenni? ¹⁸ Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun pōndin na sanja ma kedenni. ¹⁹ Amasōto Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xēmena, Silasi nun Timōte nun n tan yetēen naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “ōn” e nun “en-en.” Fala gbete mi a tan yi, fō “ōn!” ²⁰ Amasōto Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xōn fa fala “ōn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni. ²¹ Amasōto Ala yetēen nan nxu

tan nun ε tan senbe soxi a Muxu Sugandixini. A bata en masusan turen na en sugandi feen na, ²² a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sarijanxin naso en bɔɔɔni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatone ra.

²³ Ala nan n seren na, n bata n kolɔ n niini: Xa n mi xetexi Korinti yi na ligaxi nen alogo n nama ε raxolɔ. ²⁴ Fa fala nxu nɔɔn sɔtɔxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima nen en bode xɔn ma ε sewana fe ra amasɔtɔ ε senbe soxi denkeleyani.

2

¹ Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xete ε konni xolɔni. ² Amasɔtɔ xa n na a liga ε xolɔ, nde n tan nasewama ba ε tan na, n naxanye raxoloxi? ³ Nanara, n kedin sebexi ε ma* fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxolɔ naxanye finde n sewa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sewan finde en birin ma sewan na. ⁴ N kedin sebexi ε ma tɔrɔ gbeen nun bɔɔɔni rafɔrɔn nun yeegen nin. N mi yi waxi ε raxolɔ feni, koni n yi ε rakolonma nen, a n na ε xanuxi han!

Feɔɔxi rabaan mafelu fena

⁵ Xa ε tan nde findi yamaan naxolɔ feren na, a mi n tan xan naxoloxi, koni fɔ ε tan yamaan birin, anu jɔndin naxan na, a nde nan tun naxoloxi. ⁶ E wuyaxi to bata a haken saran a ra, na bata a li. ⁷ Nba, iki, fɔ ε xa na kanna mafelu nen, ε yi a ralimaniya, alogo a bɔɔɔni nama fɔrɔ gbeen ti han a yigitege. ⁸ Nayi, n bata ε mafan, ε mɔn xa ε xanun-tenyaan yita a ra. ⁹ Bayo n na a sebexi ε ma nen alogo n xa ε sonna kolon, xa ε xuruxi feen birin yi. ¹⁰ E na muxun naxan mafelu, n fan na mafeluma nen. N tan na naxan mafelu, xa n bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra Alaa Muxu Sugandixin yeε xɔri, ¹¹ alogo Setana nama en mayenden, bayo en na a waxɔn feene kolon.

¹² Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni waxatin naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata deen nabi n xa menni. ¹³ Koni n xaxili mi yi saxi, amasɔtɔ n mi ngaxakedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n jɔngu men kaane ma, n siga Masedoniya yi.

Yesu nan tima en yeε ra

¹⁴ Koni Ala tantun, amasɔtɔ a Muxu Sugandixina en nasoma a fangan bun ma nen, a ti en yeε ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en xɔn ma alo se xiri fajin naxan xuyama ayi. ¹⁵ Amasɔtɔ en luxi nen alo wusulanna xirina Alaa Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala

ma yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene. ¹⁶ A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisin xirin na ndee gbete ye xa naxanye xalima nii rakisini. Nde nɔɔ wanli ito ke? ¹⁷ Anu, nxu tan mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu bɔɔɔni fixen na Ala yetagi.

3

Layiri nenen walikene

¹ Nxu mɔn bata nxu yete matɔxɔ fɔlɔ ba? Hanma nxu makoon mɔn nxu dentege kedine ma ba naxanye nxu tɔnɔn falama ε xa hanma ε naxanye sebema bonne ma nxɔ fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi? ² E tan yeteen findixi nxu dentege kedin nan na, naxan sebexi nxu bɔɔɔni ye, muxune birin nɔɔ naxan kolonje, e a xaran. ³ E bata findi kedin na Alaa Muxu Sugandixin naxan sebexi nxɔ wanla xɔn, naxan mi sebexi duba igen na hanma geme walaxan fari,* koni habadan Alaa Nii Sarijanxin nan na sebexi fati walaxane ma ε bɔɔɔni ye.

⁴ Na yigin nan en yi Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Anu, na mi na ra fa fala senbena nxu ra nxu na wanla ke, koni nxu senben kelixi Ala nan yii. ⁶ A tan nan senben fixi nxu ma, a nxu xa layiri nenen wanla ke, naxan mi fataxi sariya sebexin na fɔ Alaa Nii Sarijanxinna. Amasɔtɔ sariya sebexin sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sarijanxin nii rakisin nan fima.

⁷ Nba, sariyan naxan sayaan nafaxi, naxan yi kerendenxi geme walaxan ma, xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen a nɔɔni, Isirayila kaane mi nɔ ε yeεn tiye a ra hali a yetagin nɔɔn to yi sigama jɔnɔje, xa na fa na binyen sifani, ⁸ Alaa Nii Sarijanxin wanla binyen mi gboma ayi dangu na ra ba? ⁹ Wanla naxan muxune yalagima, xa na findi binyen na, wanla naxan muxune ratinxinna Ala yeε ra yi, na binyen gboma ayi nen han dangu na ra. ¹⁰ Naxan yi findixi binyen na nun, na mi fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra. ¹¹ Awa, nɔɔn naxan yi jɔnɔma, xa na faxi binyena nde yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma binyen danma minen?

¹² Nanara, na yigin to en yii, en xaxili ragidixi han! ¹³ En tan mi ligaxi alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun na alogo Isirayila kaane nama a mayilenna to, naxan yi sigama jɔnɔje. ¹⁴ Koni ε bɔɔɔni bata yi xɔdɔxɔ ayi. Bayo han to, ε nema Layiri

* 2:3: A kedin naxan ma fe falama be, yanyina nde na mi ramaraxi muxune yii to.

* 3:3: Nabi Musaa sariyan nan yi sebema walaxan fari. A mato Xɔrɔyaan 24.12 kui. Nabi Yeremi fan a fala nen fa fala sariya nenen na fa, na fa sebema muxune bɔɔɔni benun a xa sebe walaxan ma. A mato Yeremi 31.33 nun Esekijeli 11.19 nun 36.26-27 kui.

Fonna Kitabun xaranje, a luxi alo na dugin mɔn na yi, e mi a ye to. A munma ba singen, bayo a mi be fo Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Hali to, e nɛma Musaa Kitabu yirene xaranje, dugin soxi e bɔɔɔn xun na. ¹⁶ Koni muxun na a ye rafindi Marigin ma, dugin bama nen na yi.† ¹⁷ Bayo Marigin nan Nii Sarijanxin na. Marigina Nii Sarijanxin denaxan yi, xɔɔyaan nan menni. ¹⁸ En tan birin, Alaa binyen nan mayilenma en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxete a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboz ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4

¹ Nanara, wanli ito to en yi Alaa kininkininni, nxu mi tunnaɔɔlɔma nxu ma. ² Nxu bata nxu me yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxetema. Koni nxu pɔndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxɔ lan-nayaan nakɔɔsi e xaxinle yi Ala yetagi. ³ Nxu Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, xa na mɔn luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima. ⁴ Dunujani ito mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nɔɔn to dege. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na. ⁵ Nxu mi nxu yete a fe kawandi xan bama, fo nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi e walikene nan na Yesu a fe ra. ⁶ Amasɔɔ Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kenenna xa mini dimini,”* na Ala nan a ligaxi kenenna yi lu en bɔɔɔni, alogo en xa Alaa binyen kenenna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yetagin ma.

⁷ Koni en na nafulu kenden namaraxi bende feɔene nan kui naxanye findixi en fati bendene ra, naxan a yitama a senbe fisamentenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma. ⁸ Nxu yigbetenxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni nxu mi yigitexxi! ⁹ Nxu besenxɔnyaxi, koni nxu mi rabepinx! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi! ¹⁰ Nxu Yesu a sayaan tɔɔn tongoma nxu fatini waxatin birin, alogo Yesu a dunuja yi gidin fan xa makenen nxu fatin xɔn. ¹¹ Hali nxu to nxu nii ra, nxu sayaan de waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuja yi gidin xa makenen nxu fati benden xɔn. ¹² Na bunna nen fa fala sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan walima e tan yi.

¹³ A sebexi Kitabun kui, a naxa, “N denkeleyaxi, nanara n yi falan ti.”† Nxu

tan nan fan falan tima denkeleyani na xaxili kedenni amasɔɔ nxu bata denkeleya. ¹⁴ Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakelixi sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xɔn, a yi en birin malan en bode xɔn a yetagi. ¹⁵ Na birin ligama e tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nxu mi tunnaɔɔlɔma nxu ma. Hali nxu fati benden to danguma, koni niin naxan nxu yi, na findima nen a nenɛn na lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁷ Bayo, en tɔɔɔdin naxan yi waxatidini ito bun ma dunuja yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan sɔɔtama e xɔn. ¹⁸ Nxu bata nxu yigin sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nen habadan!

5

¹ Amasɔɔ en na a kolon fa fala en niin fati benden niin naxan luxi alo en dɔxɔ bubuna dunuja yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xɔnna, muxune mi naxan nafalaxi. ² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bendena, bayo en ma habadan dɔxɔden xɔnla en suxuma ki fajni, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina. ³ Bayo en na na dugin so en mi fa luma alo en nagenla na a ra. ⁴ Amasɔɔ en nɛma bubuni ito kui, en kutunma, en tɔɔɔxi. En mi waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xɔnla en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina, alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi na rananna ra. ⁵ Ala en daxi na feen nan ma. A bata a Nii Sarijanxin fi en ma, a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatɔne ra.

⁶ Nanara, en xaxili ragidixi waxatin birin. En mɔn a kolon fa fala fanni en na en konni fati bendeni ito yi, en nun Marigin dɔxɔden tagi kuya. ⁷ Amasɔɔ en sigan tima denkeleyaan nan xɔn ma, koni se toxin mi a ra. ⁸ Anu, en xaxili ragidixi. A rafanye en ma, en keli fati bendeni ito yi, en sa dɔxɔ Marigin konni. ⁹ Naxan xunna kenla ra en xa, en yi Ala kenɛn, xa en lu en fati bendeni hanma en faxa. ¹⁰ Amasɔɔ a fere mi na fo en birin xa ti kenenni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden yetagi nen. Muxune birin e kewanle saranna sɔɔtama nen keden keden yeɛn ma, a naxan nabaxi a dunuja yi gidini, a fajina hanma a jaxina.

Ala nun muxune tagini tɔnna

† 3:16: A mato Xɔɔyaan 34.34 kui. * 4:6: Dunuja Fɔlɔn 1.3 † 4:13: Yaburin 116.10

¹¹ Nxu to Marigin yeeṛagaxun kolon, nana, nxu kataxi, nxu xa muxune sɔtɔ. Ala nxu kolon ki fajɪ. N ma miriyani, ε fan nxu kolon ε xaxinli. ¹² Nxu mi kataxi nxu mɔn xa nxu yete matɔxɔ ε xa. Koni nxu feren nan fima ε ma, ε yi ε kanba nxɔ fe yi, alogo ε xa nɔ na muxene yabe naxanye e kanbama e tofanni benun e xa e kanba e bɔɲe yi feene yi. ¹³ Xa xaxilitaren nan nxu tan na, na Ala nan ma. Koni xa xaxilimaan nan nxu ra, na ε tan nan xa. ¹⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan nan nxu karahanma, nxu tan to laxi a ra fa fala a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, birin bata faxa a tan yi. ¹⁵ A bata faxa muxun birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi fa e nii ra e yete xa sɔnɔn, koni fɔ naxan faxaxi, a keli sayani e tan xa.

¹⁶ Nba, iki en mi fa muxu yo yatema adamadiyaan kiraan xɔn. Hali en to yi Alaa Muxu Sugandixin yatema na kiini nun, en mi fa na ligama. ¹⁷ Nayi, xa muxu yo Alaa Muxu Sugandixini, na kanna bata findi dali nenɛn na. A keɲa fonne bata dangu, a nenene bata fa! ¹⁸ Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nun a tan tagini tɔnxi a Muxu Sugandixin xɔn, a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne tagini tɔn. ¹⁹ Bayo, Ala a yeteen nun dunuɲa muxune tagini tɔnma a Muxu Sugandixin nan xɔn, a mi fa e sɔnna yatema. A mɔn bata na tagi tɔn feren xibarun taxu nxu ra.

²⁰ Nayi, Alaa Muxu Sugandixina xerane nan en na. Ala yeteen nan muxune rawekilema en ma falan xɔn. En naxa, “Nxu bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε a lu ε nun Ala tagin xa yitɔn.” ²¹ Naxan mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan ma alogo Ala gbee tinxinna xa lu en yi Yesu barakani.

6

¹ En to walima en bode xɔn, nxu bata ε mafan, ε Alaa hinanna naxan sɔtɔxi, ε nama na tongo fe fuun na. ² Bayo a falaxi nen, a naxa,

“N bata i yabi n ma marafanna waxatini, n yi i mali marakisi lɔxɔni.”*

A mato, Ala rafan waxatin ni i ra, marakisi lɔxɔn ni i ra.

³ Nxu mi sese luyε naxan muxun birɛ tantanni, alogo fe yo nama to nxɔ wanla ra.

⁴ Koni nxu kataxi kiin birin yi nxu xa findi Alaa walike fajine ra: tunnafan gbeen nun tɔrɔn nun fe xɔdexene nun kɔntɔfinle yi. ⁵ Xa e nxu bɔnbɔ, nxu nɛma kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xɔdexene nun xixɔlitareyaan nun kamɛni. ⁶ Nxu kataxi sariɲanna nun fe kolonna nun dɲan

nun ɲenige fajin nun Alaa Nii Sariɲanxin nun xanuntenya kɛndeni, ⁷ e nun ɲɔndi falan nun Ala sɛnbɛni. Nxu tinxinna rawali yenge so seen nun nxu makantan seen na. ⁸ Nxu nɛen binyeni, hanma yagini, nxu nɛen xili kalani hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatɛxi yanfantenne ra. ⁹ Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki fajɪ. Nxu yatɛxi alo nxu faxamatɔn nan yi a ra nun, anu ε mato nxu ɲeɲe mi a ra iki ba? Nxu ɲaxankataxi, koni e munma nxu faxa. ¹⁰ Nxu yatɛxi muxu sunuxine ra, anu nxu sewaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yiigelitɔne koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹ Kõrenti kaane, nxu bata falan ti ε xa kɛnɛnni, nxu yi nxu kui feen birin fala ε xa. ¹² Nxu mi nxɔ xanuntenyaan luxunxi ε ma, koni ε tan bata ε gbeen luxun nxu ma. ¹³ N bata falan ti ε xa alo n ma diine. A daxa, ε fan xa ε kui feene yita nxu ra!

Denkeleyatarena nun denkeleya muxune nama malan

Kõrenti Singen 10.14-22, Efesi 5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12

¹⁴ E nun denkeleyatarena nama xun xidi wudi kedenna tongo ε malan fe kedenna ma. Amasɔtɔ tinxinyaan nun tinxintareyaan lanɲe e bode ma feen mundun yi? Kɛnɛnna nun dimin lanɲe e bode ma ba? ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixin nun Setana nɔc lanɲe di? Denkeleya muxun lanxi denkeleyataren ma kiin mundun yi? ¹⁶ Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi? Amasɔtɔ habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma nen e ye. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na.” ¹⁷ Nanara, Marigin naxa,

“E mini ne ye, ε ε masiga e ra. E nama din se sariɲantare yo ra, nayi n tan ε rasuxuma nen.” ¹⁸ Marigina Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima nen ε fafe ra, ε findi n ma dii xɛmɛne nun n ma dii tɛmɛne ra.”†

7

¹ Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na, ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati benden nun niin xɔsima, en yi lu en ma sariɲanna rakamale Ala yeeṛagaxuni.

Pɔli a sewana

² E bɔɲeni tɔn nxu xa. Nxu mi tinxintareya ligaxi muxe ra, nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. ³ N mi ito falaxi ε yalagi feen xan na, amasɔtɔ n bata yi a fala a singeni, n naxa, “E fe nxu bɔɲeni kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun sayani.” ⁴ N laxi ε tan

* 62: Esayi 49.8 † 618: A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyeli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yeremi 31.9 nun Esekiyeli 20.34 nun Samuyeli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui.

na kati! N na n kanbama ε tan nin. E fe n nalimaniyama han n defe. Hali nxu to tɔrɔn birin yi, n ma sewan dan mi na!

⁵ Amasɔto, nxu Masedoniya li waxatin naxan yi, nxu mi matabu yo sɔto. Nxu yi tɔrɔxi kiin birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun yi nxu yi. ⁶ Koni Ala naxan muxu magodoxine ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan xɔn ma. ⁷ A fa feen gbansanna xa mi yi a ra, fɔ a limaniyaan naxan sɔto ε xɔn. A yi a fala nxu xa, n xɔnla ε suxu kii naxan yi, ε sunu, n ma fe kunfan yi lu ε yi. Nanara, n ma sewan yi gbo ayi.

⁸ Hali n to ε raxɔlɔxi n ma falan xɔn kɛdin kui,* n tan mi nimisaxi a seben na. N nimisa nen waxatidi, n to a kolon a na kɛdin bata yi ε raxɔlɔ. ⁹ Koni iki, n sewaxi, ε to nimisaxi na mi a ra, koni na nimisan to ε fe raba kiine masaraxi. Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, ε mi tɔrɔ yo sɔtɔxi nxu yii. ¹⁰ Amasɔto nimisan naxan kelixi Ala ma, na a ligan nen muxune yi e xun xanbi so e hakeni, e kisi. Nanara, mɔne yo mi na yi. Koni nimisan naxan kelixi duntuya feene yi, na rajanma sayaan nan ma. ¹¹ Nimisani ito naxan kelixi Ala ma, ε na mato. A bata ε findi sɔbɛ ralane ra. E kunfaxi ε sɔntareyaan mayita feen na. E xɔlɔxi fe jaxin ma, ε bɔɔn bata te, fe fajin xɔnla bata ε suxu ken! E fe jaxi rabane hakeni saranma e ra. Na bata a yita fa fala fe yo mi ε ra fefe yi.

¹² Xa n na kɛdin sebexi, n mi a sebexi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun naxanye tɔrɔxi. Koni alogo ε sɔbɛ soxi nxu xa kii naxan yi, na xa mini kenenni ε yeteen xa Ala yetagi. ¹³ Ne nan birin nxu ralimaniyaxi.

E nun mɔn, ba nxu ralimaniya feen na, ε Tito rasɛwaxi kii naxan yi, nxu sewaxi na fan na han! Bayo ε birin bata a nii yifan a ma. ¹⁴ N bata yi ε matɔxɔ Tito xa nun. E mi n nayagixi. Bayo nxu bata jɔndin fala ε xa waxatin birin, nxu ε matɔxɔn naxan tixi Tito xa, na fan bata findi jɔndin na. ¹⁵ A marafanna luma gboɛ ayi ε tan ma fe yi, a na rabira a ma ε birin xuruxi feen birin yi kii naxan yi, e nun ε ra xuruxi kii naxan yi binye gbeeni han ε xuruxurun. ¹⁶ N sewaxi bayo n laxi ε ra feen birin yi.

8

Yii malanna Yerusalem denkeleya muxune xa

¹ Ngaxakedenne, Alaa hinanna walima Masedoniya denkeleya muxune tagi kii naxan yi, nxu waxi a xɔn e xa na kolon. ² Hali e to yi tɔrɔya jaxini, e sɛwa gbeeni sa nen e yiigelitɔya xɔdɛxen fari, e yi kiin ti fonisireya gbeeni. ³ N na e seren bama

fa fala e kiin tixi nen alo e fanga berena, a mɔn yi dangu na ra e jɛnige fajini. ⁴ E nxu mafan nen kati, a e xa na binyen sɔto, e fan yi yama sarijanxin mali Yerusalem taani. ⁵ E dangu nen nxu gbee miriyaan na. E yi e yete fi Marigin ma gbeeni. Na xanbi ra, e yi e yete fi nxu fan ma Ala sagoni. ⁶ Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fɔlɔxi ε konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali ε tagi. ⁷ Koni ε to ε senbe soma feen birin yi, denkeleyaan nun falan nun fe kolonna nun wɛkilen nun xanuntenyaan na nxu xa, nayi ε senbe so hinanna fan yi.

⁸ N mi yamarin sama ε ma, koni n nɛma bonne wanla a fe fale, n fɛrɛn fima ε ma nen alogo ε xa ε xanuntenyaan mayita. ⁹ Amasɔto ε en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yete findi yiigelitɔn na ε fe ra, alogo ε xa findi se kanne ra a yiigelitɔyaan xɔn.

¹⁰ Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ε ra feni ito yi: ε tan nan singeye ε yii malan yala, ba na ra mɔn, ε tan nan singe a jɛnigexi. ¹¹ Awa, ε na wanla rajan alogo ε lanxi jɛnige fajin naxan ma a fɔlɔni, ε xa na rakamali na kiini, fata e fɛrɛne ra. ¹² Amasɔto xa ε jɛnigen fan, Ala ε kiseen yatema nen ε yii seene xasabin ma, seen naxan mi ε yii, na mi a ra.

¹³ Nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dɔxɔ ε tan xun ma, koni nxu waxi nen birin xa ye lan. ¹⁴ Koni bayo se wuyaxi ε yii waxatini ito yi, a lan nen, ε xa ne mali naxanye mako ε yii seene ma iki. Nayi, ε yii seene na dasa waxatin naxan yi, e fan ε malima nen e yii seene ra alogo ε birin yi ye lan. ¹⁵ A sebexi Kitabuni, a naxa, “Naxanye a gbege matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.”*

Tito nun a lanfane

¹⁶ Nxu barikan birama Ala xa, amasɔto a bata a liga Tito xa a sɔbɛ so ε xa alo n tan. ¹⁷ Nxu naxan maxɔdinxɔ Tito ra, a bata tin na ma, a mɔn bata a sɔbɛ so, a yi a jɛnige a xa siga e fɛma. ¹⁸ Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama ε ma, denkeleya yamane birin naxan matɔxɔma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. ¹⁹ Naxan mɔn dangu na ra, denkeleya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nɛma kiseni itoe xalɛ waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yeteen binya feen na e nun nxu jɛnige fajin seren na.

²⁰ Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxe nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. ²¹ Naxan daxa Marigin

* 7:8: Yanyina nde Poli kɛdina nde sebexi e ma naxan mi luxi en yii to.

* 8:15: Xɔrɔyaan 16.18

yetagi e nun muxune yetagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²² Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sɔbe soxi waxatin birin. A mɔn bata na sɔbɛen yita iki a to laxi e ra han! ²³ Tito tan, na findixi n xɔyin nun n walike boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, denkeleya yamana xerane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra. ²⁴ Nanara, e xa xanuntenyaan yita e ra alogo denkeleya yamane xa nxu kanba xunna kolon e yi, e yi a to.

9

Denkeleya muxune mali fena

¹ E maliin naxan nabama lan yama sarijanxin ma, a tɔnɔ mi na n xa kedɛn seɔbe e ma lan na ma. ² Bayo, n na a kolon fa fala e ɲenigen fan. N luma e matɔxe Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitɔnxi mali ti feen na.” E bata muxu wuyaxi rakunfa e sɔbe soon xɔn. ³ Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama e ma alogo nxu e matɔxɔxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li e yitɔnxi alo n na a falaxi kii naxan yi. ⁴ Xa Masedoniya kaana nde fa n fɔxɔ ra e fema, e yi a li e mi yitɔnxi, nxu yi yagima nen nayi nxu to laxi e ra, koni katarabi e tan nan ma. ⁵ Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga e fema n yeɛ ra, e yi na fonisireya kiseni tɔn, e bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶ E xaxili lu ito xɔn ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbegbe xabama nen. ⁷ Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bɔɲeni kii naxan yi. A nama findi mɔnen na hanma karahanna. Amasɔto naxan kiin tima sewani, na kanna rafan Ala ma. ⁸ Ala nɔe e kiyɛ nen a hinan defexini alogo a xa e makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mɔn yi lu e yii wali fajine birin kedeni. ⁹ A seɔbɛxi Kitabuni, a naxa, “A bata tɔrɔ muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nen habadan!”*

¹⁰ Nba, Ala naxan sansiin fima xɛɛ biin ma e nun donsena, na sansiin fima e ma nen, a a rawuya ayi, a yi e tinxinyaan wali xɔnne ragbo ayi. ¹¹ E findima nen se kanne ra kiin birin yi, alogo e xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nen Ala xa, nxu na e kiseene xali e xɔn. ¹² Amasɔto e wanla naxan nabama ito ra, na mi yama sarijanxin makone xan gbansan fanma, koni a mɔn wali fajni kolonna rayiriwama Ala xa. ¹³ Muxu wuyaxi Ala binyama

nen e wanli ito tɔnɔn xɔn, e to yamari suxun saxi e tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mɔn Ala binyama nen e fonisireyana fe ra e to e kima e seene yi e nun muxun bonne. ¹⁴ Nanara, e Ala maxande e xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi e ma. ¹⁵ En barikan bira Ala xa a kiseni fe ra naxan ɲɔxɔn mi na.

10

Pɔli yi a wanla xun mayenge

¹ N tan Pɔli, n bata e mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijani, hali ndee to a falama a n falan tima e yeɛ xɔri yete magodon nin, koni a n na keli e fema, n ɲaxu e ra. ² N bata e mafan, n na fa e fema, e nama n karahan a n xa ɲaxu e ra sɔbɛen na, amasɔto n laxi a ra, n susue nen na lige ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nɔxɔ dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan xɔn. ³ Amasɔto, nxu dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yengen soma adamadiyaan kiraan xɔn. ⁴ Bayo nɔxɔ yenge so seene mi luxi alo adamadiine gbeene: Alaa yenge so se senbɛmane nan e ra, naxanye nɔe yire makantanxine kale. Nxu wule miriyane kalama ne nan na, ⁵ e nun wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yeɛ rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma. ⁶ E na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nen fala suxutarene hakene saraɲe e ra.

⁷ E feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mɔn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan. ⁸ Marigin nɔɔn soxi n yii e senɔbe so feen nan na, e kala feen mi a ra. Hali n nan n yete matɔxɔma na ra ɲaxi ra, n mi yagixi na feen na. ⁹ N mi waxi a xɔn ma, a xa liga alo n na e magaxuma n ma kedine ra nen. ¹⁰ Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pɔli a kedine xɔdɔxɔ, e senben gbo, koni xa a yetena en fema, senɔbe mi a ra, sese mi a falan na.” ¹¹ Na kanna xa a miri nen fa fala nxu kii naxan yi nxu nɛma kedɛn seɔbe, nxu kewanle luma na kii nin nxu nɛma e yeɛ.

¹² Muxuna ndee na yi naxanye e yete matɔxɔma, anu nxu mi susue nxu yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xɔn. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra. ¹³ Koni nxu tan mi nxu yete matɔxe ɲaxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matɔxɔma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han e fema. ¹⁴ Bayo nɔxɔ yete matɔxɔn mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa e

* 9:9: Yaburin 112.9

konnɪ, anu nxu singe nan faxi han ε fema Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni. ¹⁵ Nxu mi nxu yete matoxe bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala ε denkeleyaan gboma ayi nen, nxu yi nɔ wali kende gbete rakamale ε tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra* ¹⁶ bayo taan naxanye ε konna xanbi ra, nxu nɔe Yesu a fe Xibaru Fajin naliye nen ne ma, benun nxu xa nxu yete matoxo bonne wanli naxan kexi muxu gbete walideni. ¹⁷ Koni, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa naxan a yete matoxoma, a xa a yete matoxo Marigina fe ra.”† ¹⁸ Amasoto muxun naxan a yete matoxoma, Ala mi na rasuxe fo Marigin na naxan matoxo.

11

Poli nun wule xerane

¹ E diɲe ba, xa n fatoyana ndedi fala ε xa? Koni ε diɲaxi xe! ² Bayo xoxolonyaan nan n yi ε fe ra, xoxolonyaan naxan kelixi Ala ma. Amasoto a luxi alo n na ε masuxi futun nin xeme keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa ε yita a ra alo sungutun nasoloxina. ³ Koni alo sajina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nen ε fan miriyane nama ε yifu ε yi ε masiga ε lannaya kenden nun ε sarjanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. ⁴ Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbete a fe kawandi ba ε xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa ε nii gbete soto ε mi naxan soto nxu ra, hanma xa ε Xibaru Fajin gbete me, ε mi naxan nasuxu a singeni, ε tinma nen na birin ma ki fajin! ⁵ Koni muxuni itoe naxanye ε yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi. ⁶ Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa ε xa kiin birin yi.

⁷ N na Alaa fe Xibaru Fajin nali ε ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu ε ra, n yi n yete magodo alogo n xa ε tan yite, n haken nan ligaxi ε ra nayi ba? ⁸ N seen nasuxu nen denkeleya yama gbete ye ra, ε yi n saranna fi, alogo n xa wali ε xa. ⁹ N yi ε fema waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo tɔɔ, bayo denkeleya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nen. N mi tin n xa findi goronna ra ε xun ma, n mon n yete suxuma nen na ma. ¹⁰ N bata n kolɔ Alaa Muxu Sugandixina jondini naxan n yi, muxu yo mi n kume binyeni ito yi Akaya yamanani. ¹¹ N na falaxi nanfera? N to mi ε xanuxi ba? Ala a kolon, a n na ε xanuxi!

¹² N naxan ligama, n mon na ligama nen alogo nxu mafala xunna nama taran na naxanye a lige na muxune yi e yete matoxo

a nxu nun ne birin lan. ¹³ Ne findixi wule xerane nun mafu tiine nan na, naxanye e yete findixi Alaa Muxu Sugandixina xerane maligan na. ¹⁴ Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana nɔe a yete finde nen kenenna malekan maligan na. ¹⁵ Nayi, na mi finde terena fe ra xa Setanaa walikene fan e yete findi tinxinyaan walikene maligan na. Ne rajanna lanma nen e kewanle saranna ma.

Poli a tɔɔna xerayani

¹⁶ N mon xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa ε a mirixi na kiini, ε tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yete matoxo ndedi. ¹⁷ N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xon, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. ¹⁸ Bayo muxu wuyaxi to e yete matoxoma adamadiyaan kiraan xon, nanara, n fan n yete matoxoma nen. ¹⁹ E tan to findixi xaxilimane ra, ε mafura diɲe xaxilitarene bun ba? ²⁰ E tinxi e xa ε findi konyine ra, e yi ε rawali, e yi ε yii seene kansun, e yi e yete yite ε ma, e yi ε yetagi garin! ²¹ N xa a fala ε xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na lige.

Nayi, muxu gbete nɔe a yete matoxe denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nen n yete matoxe menni. ²² Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima bansonna nan e ra ba? A tan nan n fan na. ²³ Alaa Muxu Sugandixina walikene nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n dangu e tan na! N bata tɔɔ walideni dangu e tan na pon! N bata sa kasoon na dangu e tan na pon! Muxune yi n bulan dangu e tan na, n yi lu sayaan de waxati wuyaxi. ²⁴ Yahudiyane yi n bulan dɔɔɲa ma suulun bosaan ye tonge saxon e nun solomanaanin.* ²⁵ Romi kaane yi n mabonbo gbelemene ra dɔɔɲa ma saxon. E n magolon n faxa feen na sanja ma keden. Kunkin yi kala n na foxo igen tagi dɔɔɲa ma saxon, n lu fufani yanyi keden kɔe keden, na waxatina nde yi. ²⁶ N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon de, baane nun mafu tiine nun n kon kaa Yahudiyane nun siya gbete ne gbalone. N yi taan nun burunna nun foxo igene nun wule denkeleya muxune gbalone de. ²⁷ N tɔɔ nen waliden nun waxati xodekene yi, n lu xii xilitareyani waxati wuyaxi, n lu kamen nun min xonla ra. Donseen mumeen yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma lɔxo yo lɔxo, n kontofilixi denkeleya yamane birin na. ²⁹ Xa muxuna nde senben xurun, n fan

* 10:15: A mato Romi 15.17-21 kui. † 10:17: A mato Korenti Singen 1.31 kui. * 11:24: A mato Sariyane 25.3 kui.

senben xurunma nen. Xa muxuna nde bira yulubini, na n bojen ganma nen.

³⁰ Xa n yi daxa nun n xa n yete matoxo, n yi n yete matoxoma n ma senbetareyaan nan na. ³¹ En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! ³² N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so deen na n suxu xinla ma. ³³ Koni muxune yi n doxo sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yii na kii nin. †

12

Poli fe toon naxan ti alo xiyena

¹ A daxa n xa lu n yete matoxe, hali tonu yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala. ² N muxuna nde* kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xonna saxandena. Na jee fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. ³ N na a kolon xemeni ito te nen, koni xa a fatin nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon. ⁴ A tongo nen a rate ariyanna yi. A yi falane me naxanye mi noe fale, e nun muxu yo mi noe xete naxanye ma. ⁵ N na muxu sifan matoxoma nen, koni n tan, n mi n yete matoxe fo n ma senbetareyani. ⁶ Xa n yi waxi n yete matoxo feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi jondin nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo muxu yo nama n yate dangu n kewanle ra e naxanye toxi e nun e naxanye fe mexi.

⁷ Na ma, Ala toro fena nde ragidi nen n ma alo janla na lu fati bendeni, naxan yi findixi Setana xerana nde ra. Na yi n jaxankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makenexi gbeeni itoe toxi. ⁸ N bata Marigin maxandi sanja ma saxan alogo a xa na toro feen ba n ma. ⁹ A yi n yabi, a naxa, “N ma hinanna bata i wasa. N senben nakamalima muxuna senbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete matoxe n ma senbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin senben xa lu n xon ma. ¹⁰ N na n yete kenexi senbetareyaan nun konbine nun fe xodekene nun besenxonyaan nun kontofinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasoto xa n senben jan waxatin naxan yi, n senben sotoma na waxatin nin.

Poli a xaminna

¹¹ N falan tima alo xaxilitarena, koni e n karahanxi nen. E tan yi lan nun e yi n xun

mafala, bayo naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na. ¹² Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga e tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra. ¹³ Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi e xa kiin mundun yi? Fo n goronna to mi luxi e xun ma tun. E mi dijne na haken ma ba?

¹⁴ N yitonna saxanden ni ito ra siga feen na e konni. N goronna mon mi luma e xun ma. Amasoto n mi e yii seene xan foxo ra, koni fo e yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e soto muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. ¹⁵ Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi e niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa e xa, e xanuntenyaan xurunye ayi n tan xa ba?

¹⁶ A xa lu na ki. N mi findixi goron na e xun ma. Koni muxune a falama, a n to findixi yanfantenna ra, n na e suxi koten nan na. ¹⁷ N xeraan naxanye rasiga e ma, n na e rawali nen na nde xon ba? ¹⁸ N Tito mafan nen alogo a xa siga e konni, n yi denkeleya muxuna nde† rasiga a foxo ra. Tito e rawali nen ba? Nxu birin kui fe keden kepa keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini ba? ¹⁹ Yanyina nde, e mirixi fa fala a to mi na ra a nxu kataxi nxu xun mayenge feen nan na e fema. En-en. Nxu falan tima Ala nan yee xori a Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu na birin ligama e yee rasiga feen nan ma. ²⁰ N gaxuxi nen, n na fa waxatin naxan yi, n na e liye kii naxan yi, na mi rafanye n ma, e nun e fan n liye kii naxan yi, na mi rafanye e ma. N gaxuxi nen lantareyaan nun xoxolonyaan nun boje teen nun yete yigboon nun fala jaxin nun muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna nama lu e tagi. ²¹ N gaxuxi nen a n na fa, n ma Ala nama n nayagi e fe yi, n yi wuga muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga koni han to e mi e xun xanbi soxi e fe xosixine nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi naxanye ligama.

13

Maxadi dnxen nun xontonne

¹ A saxanden ni i ra n fama e konni. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xon.”* ² N bata yi e rakolon n faan firindeni e fema. N to mi e fema iki, n mon xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a foloni e nun bonne birin, n naxa, n na fa e fema soton, n mi e xun mafalama e yulubine fe ra, ³ bayo e waxi

† 11:33: A mato Xerane 9.23-25 kui. * 12:2: Muxuni ito findixi Poli yeten na. A mato Korenti Firinden 12.7 kui.

† 12:18: Poli bata yi denkeleya muxuni ito a fe fala Korenti Firinden 8.22 kui. * 13:1: A mato Sariyane 19.15 kui.

a xɔn n xa sereyane yita ε ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi ε masuxe senbetareyani, bayo senbe kanna nan a tan na ε tagi. ⁴ Amasɔtɔ a gbangban nen wudin ma a senbetareyani, koni a luxi a nii ra Ala senben barakan nin. Nxu fan bata findi senbetarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisins ɔtɔma ε tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala senben barakani.

⁵ Ε ε yete rakɔrsi, alogo ε xa a kolon xa ε denkeleyaxi. Ε ε yete fesefese. Ε mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi? Fɔ xa a li de, ε bata fula fesefesen na. ⁶ N laxi a ra, ε a kolonma nen a nxu mi fulaxi fesefeseni. ⁷ Nxu Ala maxandima a ε nama fe naxi yo liga. Nxu mi waxi na xɔn ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata nɔn ɔtɔ fesefeseni, koni alogo ε xa fe fapin liga, hali a luxi alo nxu fa fulama fesefeseni. ⁸ Bayo nxu mi nɔe sese ligε Alaa nɔndin xili ma, koni nxu nɔe wale a xa nen. ⁹ Nxu sewama nen xa senbe mi nxu ra, ε tan senben yi gbo ayi. Na ma, nxu Ala maxandima nen a ε xa kamali. ¹⁰ Nanara, n feni itoe sebema ε ma, n to mi ε fema, alogo n na fa ε fema, n nama ε suxu a xɔdexen na n ma senbemayani, Marigin senben naxan soxi n yii ε rawekile feen na benun a xa ε halagi.

¹¹ Awa, ngaxakedenne, Ala xa sewan fi ε ma. Ε kata ε xa defe, ε yi ε bode ralimaniya, ε lu xaxili kedenna nun bɔne xunbenli. Nayi, xanuntenyaan kanna nun bɔne xunbenla kanna Ala luma nen ε xɔn.

¹² Ε bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni. Yama sariɲanxin birin ε xɔntɔnma.

¹³ Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa xanuntenyaan nun Alaa Nii Sariɲanxin lanna xa lu ε birin xɔn.

Galati Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Fajin soto nen Xera Poli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xon (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Men kaane mi yi Yahudiyane ra fo siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Poli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, men kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyannan yi Yesu ra. Poli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin ma. Amasoto na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xon. Poli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fo Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Poli yi Efesi taani, a e xibaru me waxatin naxan yi. A yi a me a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntanya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Poli yi Kitabun yireni ito sebe doxo saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili “Xibaru Fajin” keden peen jondin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yebe, a folo a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yebe e nun Yerusalen denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi findixi Yahudiyane ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mon yi a fala e nun Piyeri a feene fataxi kii naxan yi lan na feen ma. Poli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Ala nan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye doxi Yerusalen taani. Na bunna neen, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete yo ra naxan Poli matandima hali e keli Yerusalen taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Poli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xon, koni fo a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A rajanni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xaroyani Alaa Nii Sarijanxin yamarin

bun amasoto Alaa Nii Sarijanxin kewali fajin birin nasoma nen muxuni, katarabi xanuntanyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligan na, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi noe tinxinje Ala yee ra yi sariya suxun xon. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fo yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin soto. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fo Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelxi sayani.

² N tan nun ngaxakedenne naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xontonna:

³ En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

⁴ Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati jaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xon ma kii naxan yi. ⁵ En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina.

Xibaru Fajin gbete yo mi na yi

⁶ N bata kabε ε ma amasoto ε bata ε xun xanbi so Ala yi mafuren naxan ε xilixi a Muxu Sugandixina hinanna xon. E yi xibaru gbete suxu. ⁷ Koni Xibaru Fajin gbete yo mi na yi mumε! Muxune nan tun ε torama, e waxi Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin maxete feni. ⁸ Koni hali nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbete kawandin ba ε xa, nxu tan mi naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna halagi habadan! ⁹ Nxu bata yi a fala. Iki, n mon xa a fala ε xa. Xa muxu yo xibaru gbete kawandin bama ε xa, ba Yesu a Fe Xibaru Fajin na, ε naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan!

¹⁰ Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mon yi katama n xa yamaan nan kenεn nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixina walikeen na!

Poli a xerayana

¹¹ Ngaxakedenne, n xa a fala ε xa, n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine ra. ¹² N mi a sotoxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makeenxi n xa.*

* 1:12: A mato Xerane 9.3-6 kui.

¹³ Amasotɔ ε bata n kewanle fe me, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan naxankata han a radangu ayi. N yi a kalama nen. ¹⁴ N yi danguma nen n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune ye. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xon.

¹⁵ Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenenen nen ¹⁶ a xa a Dii Xemen makenenen n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajin nali siya gbetene ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo fema, a xa n kawandi. ¹⁷ N mi sigaxi Yerusalen taani ne fema naxanye singe yi xerane ra. Koni n siga nen Arabu yamanani mafuren! N mon yi xete Damasi yi. ¹⁸ Nee saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalen taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. ¹⁹ N mi xera gbete to na yi fo Marigi Yesu xunyen Yaki. ²⁰ N naxan sebexi, Ala nan seren na, jondin na a ra.

²¹ Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, ²² koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane ye naxanye Alaa Muxu Sugandixin xon. ²³ E ito nan gbsan me: “Xemen naxan yi en naxankatama a foloni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin bama iki, a yi naxan kalama.” ²⁴ Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

2

Poli nun xeraan bonne

¹ Nee fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalen taani. N Tito fan xali. ² N siga nen bayo Ala bata a makenenen n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye siya gbetene ma kii naxan yi, n yi na yeba e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! ³ Koni hali Tito Gireki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. ⁴ Koni nafigna ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxo feene rakorasi, e yi nxo xoroyani gbe Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na. ⁵ Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jondin mara ε xa.

⁶ Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. ⁷ A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbetene xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa. ⁸ Amasotɔ naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbetene ma. ⁹ Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yeeratine, e to Alaa

maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbetene tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. ¹⁰ E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yiigelitone xon ma. N fan yi n sɔbe soxi na nan ma.

Poli yi Piyeri sonna fe fala a xa

¹¹ Piyeri fa Antiyoki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasotɔ a yi tantanxi. ¹² Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, Piyeri yi a degema siya gbetene denkeleya muxune nan xon ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a a makuya e ra amasotɔ a gaxuxi Yahudiyane yee ra naxanye yi waxi siya gbetene banxulan feni. ¹³ Yahudiya denkeleya muxun bonne fan yi so a tantanni. Hali Baranabasi fan yi so a yi. ¹⁴ N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin jondin kira tinxinxin xon ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yee xori, n naxa, “Yahudiyani nan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbetene, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbetene karahanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?”

¹⁵ En tan naxan barixi Yahudiyani, siya gbetene mi en tan na, naxan findixi yulubi kanne ra. ¹⁶ En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yee ra yi sariya suxun xon ma, fo a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xon Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi noe tinxinje sariya suxun xon. ¹⁷ Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de! ¹⁸ N bata n me sariyan naxanye ra, xa n mon tin ne ma, na bunna neen, n bata findi sariya kalan na. ¹⁹ N luxi nen alo n bata faha sariyan bun, n mi fa sariyan bun sonon. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuya yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xon ma, ²⁰ nanara, n tan mi fa n nii ra sonon koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuya yi gidin naxan nabama n fati bendeni sonon, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xemeni, naxan bata n xanu, a faha n ma fe ra. ²¹ N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasotɔ xa muxun yi tinxinma sariyan nan xon ma nun, Alaa Muxu Sugandixin bata faha nayi fufafu!

3

Sariya suxun nun denkeleyana

¹ Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde ε tirinxii? E tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faha feni gbe wudin ma kii fajii!

* **2:16:** A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui.

² E xa maxodin keden yabi n xa: E Alaa Niin sotaxi sariya suxun nan xon ma ba hanma denkeleyaan xon ma e naxan ma fe mexi? ³ E bata yi a falɔ Alaa Niin barakani, koni iki e xaxilitareyaan bata radangu ayi, han e fa waxi a xon e xa a rapan e yete senben na iki ba? ⁴ E tɔrɔxi nen fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba? ⁵ Ala a Nii Sarijanxin fima e ma, a kabanako feene ligama e tagi sariya suxun nan xon ma ba, hanma denkeleyaan xon ma ba, e naxan ma fe mexi?

⁶ A luxi nen alo naxan sebexi: "Ibrahimma yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa."* ⁷ E xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Ibrahimma bonsonna muxune nan ne ra. ⁸ Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbetene ratinixinma nen a yete yee ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Ibrahimma ma benun a waxatin xa a li, a naxa, "Dunujɔ siyane birin duban sotoma nen i tan barakani."† ⁹ Naxanye denkeleyaxi, ne duban sotoma nen alo denkeleya muxuna Ibrahimma.

¹⁰ Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasoto a sebexi, "Feen naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga."‡ ¹¹ Nba, a bata yigbe feu, fa fala muxu yo mi tinxinje Ala yee ra yi sariyan xon ma. Amasoto Kitabun naxa, "Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii rakisin sotoma nen."§ ¹² Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mon naxa, "Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon."*

¹³ Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebexi, "Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa."† ¹⁴ A na liga nen en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Ibrahimma ma, siya gbetene fan xa na soto Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mon yi Alaa Niin soto denkeleyaan xon ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

¹⁵ Ngaxakedenne, n xa misaala yita e ra fata dunujɔ yi gidin na. Awa, xa muxu firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo mi na layirin kale hanma a nde sa a fari. ¹⁶ Na ma, Ala bata Ibrahimma tuli sa e nun a yixetena. Kitabun mi a falaxi fa fala "a yixetene," naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, "i yixetena,"‡ na bunna neen muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixin. ¹⁷ N naxan ma, na ni ito ra:

Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kale naxan falaxi jee keme naanin jee tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama. ¹⁸ Amasoto xa Alaa keen fima sariyan nan xon ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nen Ibrahimma ra, a a tuli sa.

¹⁹ Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakene nan ma fe ra han Ibrahimma yixeten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan fixi malekane nan xon muxuna nde sabun na. § ²⁰ Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

²¹ Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi noe nii rakisin fiye, nayi yamaan yi tinxinma ayi nen Ala yee ra yi sariyan xon. ²² Koni Kitabun naxa, a dunujɔ birin yulubin senben bun ma. Nanara, naxanye denkeleyaxi, ne xa Alaa tuli saan soto Yesu a togondiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixin.

²³ Koni benun denkeleyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nen alo kaso ra saane han denkeleyaan yi lankenemaya. ²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxin Ala yee ra yi denkeleyaan xon ma. ²⁵ Koni denkeleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sonon naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasoto e birin bata findi Alaa diine ra denkeleyaan xon ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁷ Amasoto e bata rafu igeni e tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixin muxuyaan bata ragodo e ma alo domana. ²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girekine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nun xorone tagi. Tagi raba mi fa xemen nun jaxanla tagi, e birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan e tan na, e bata findi Ibrahimma bonsonna ra e nun a kee tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4

¹ Koni n na ito nan falama: Fanni kee tongon mon dii joreyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kanna to a ra. ² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yebama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi. ³ Na kiini, benun en xa koxo denkeleyani, en fan yi konyiyani dunujɔ gele ma feene yi. ⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xemen nafa. Naxanla yi a bari.

* 3:6: A mato Dunujɔ Folon 15.6 kui. † 3:8: Dunujɔ Folon 12.3 ‡ 3:10: Sariyane 27.26 § 3:11: Xabakuki 2.4

* 3:12: A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane 10.5 kui. † 3:13: Sariyane 21.23 ‡ 3:16: Dunujɔ Folon 12.7

§ 3:19: Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sotaxi malekane nan xon.

A barixi sariyan nan bun ma, ⁵ alogo a xa ne xorɔya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ε bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xεmεna Nii Sarijnanxin nagodo, a so en bojɛni. Na Nii Sarijnanxin nan Ala xilima en bojɛni, a naxa, “Baba! N fafe!” ⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fɔ a diina. Xa i bata findi a diin na, Ala mɔn i findima kεε tongon na nɛn.

Pɔli a xaminna Galati kaane fe ra

⁸ A fɔlɔni ε mi yi Ala kolon nun, ε yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mumε! ⁹ Koni iki, ε Ala kolon. Ala fan ε kolon. Nanfera ε birama dunuɔa gele ma feene fɔxɔ ra sɔnɔn, naxanye senbe mi na? E waxi a xɔn ma nɛn ba, ε mɔn xa findi ne konyine ra? ¹⁰ E sali lɔxɔne binyama, e nun kikene nun waxatine nun jεene! ¹¹ N gaxuxi xa n mi tɔrɔxi ε fe ra fuu!

¹² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nɛn alo ε tan. E mi tinxintareya yo dɔxi n na. ¹³ E a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba ε xa a fɔlɔni. ¹⁴ Koni hali n ma furen to ε tɔrɔxi, ε mi n naraxuxi, ε mi ε mεxi n na. Koni ε n yisuxi alo Alaa malekan nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu yɛtena. ¹⁵ E yi sewaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N sereyaan bama ε fe ra, xa ε yi nɔε a lige nun, ε yi ε yεene bama nɛn nun, ε yi e so n yii! ¹⁶ Koni iki, n mi findixi ε yaxun na jɔndi falan xɔn ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfaxi ε xɔn, koni fe fajɔ mi a ra! E kataxi ε ba feen nan na nxu fema alogo ε fan xa kunfa e xɔn. ¹⁸ Kunfan fan, xa ε fe fajɔn nan fɔxɔ ra, e nun xa ε luye a fari waxatin birin. Hali n yε xɔnna mi a ra. ¹⁹ N ma diine, n mɔn tɔrɔni ε fe ra alo jaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaayan yi sabati ε bojɛni. ²⁰ Koni a yi rasanma n ma nun, iki n lu ε fema, alogo n xa n fala ti kiin maxεte. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran ma fe misaala

²¹ E xa a fala n xa, ε tan naxanye waxi a xɔn ma ε xa lu sariyan bun ma, ε mi na sariyan kolon ba? ²² Bayo a sebexi a Ibrahima dii xεmε firin sɔtɔ nɛn. A keden sɔtɔ konyi gilɛn ma, a bonna sɔtɔ xɔrɔn gilɛn ma.*

²³ A naxan sɔtɔ konyi gilɛn xɔn ma, na sɔtɔxi nɛn alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi. Koni a diin naxan sɔtɔxi xɔrɔ jaxanla xɔn ma, Ala nan a tuli sa na tan na.† ²⁴ Feni itoe luxi nɛn alo misaala.

Layiri firinna misaala nan jaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra. ²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalen taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, Yerusalen nun mɛn kaane birin konyiyaan nin.‡ ²⁶ Koni Yerusalen taan naxan kore, xɔrɔn nan na ra. En nga nan na ra. ²⁷ Bayo Kitabun naxa,

“Gbantana, i xa sɛwa,

i tan naxan mi dii barixi!

Jaxan, i sɔnxɔ sewani,

naxan mi diin sɔtɔ xɔlɛn kolon.

Bayo jaxalan nabejinxina diine wuyama ayi nɛn

dangu xεmε taa ra dɔxɔn gbeene ra.”§

²⁸ Nba, ngaxakedenne, ε fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na. ²⁹ Na waxatini diin naxan sɔtɔ alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi, na yi bonna jaxankata naxan sɔtɔxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mɔn na kiini. ³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. Amasɔtɔ konyi jaxanla diin nun xɔrɔ jaxanla diin mi kεεn tonge e bode xɔn ma mumε!”* ³¹ Nanara, ngaxakedenne, konyi gile dii mi en tan na fɔ xɔrɔ diine.

5

E lu xɔrɔyani

¹ Alaa Muxu Sugandixin bata xɔrɔyaan fi en ma alogo en xa xɔrɔya. Nanara, ε kankan na ma, ε nama so konyiyaan bun ma sɔnɔn.

² E tuli mati. N tan Pɔli nan ito falama ε xa. Xa ε tin, e yi ε banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tɔnɔ mi fa ε ma sɔnɔn.

³ N mɔn ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. ⁴ E tan naxanye katama ε xa tinxin Ala yεε ra yi sariyan xɔn, ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. E bata keli Alaa hinanna bun ma. ⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani denkeleyaan xɔn ma, a en natinxinna nɛn. ⁶ Amasɔtɔ xa ε Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaan tɔnɔn mi na, fɔ denkeleyaan naxan walima xanuntenyani.

⁷ E yi a ligama ki fajɔ! Nde ε jɔndin suxuni kalaxi? ⁸ Ala naxan ε xilixi, a tan mi na ligaxi. ⁹ “Hali buru rate se* xurudin nɔε burun birin nagboε ayi nɛn.” ¹⁰ Koni n laxi ε ra Marigin barakani fa fala ε mi miriya gbete

* 4:22: A mato Dunuɔa Fɔlɔn 16.15 nun 21.2 kui. † 4:23: A mato Dunuɔa Fɔlɔn 17.16 kui. ‡ 4:25: Yerusalen taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Men kaane yi e gbee namunne konyiyaan nin. § 4:27: Esayi 54.1

* 4:30: A mato Dunuɔa Fɔlɔn 21.10 kui. * 5:9: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo lebenna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini.

tonge. Nba, muxun naxan ε yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nεn.

¹¹ Koni, ngaxakedenne, xa n mɔn yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfere e mɔn n bεsεnχɔnyama? Nayi, Yesu faxa wudin† mi finde ε xa terena feen na. ¹² Nayi, naxanye ε yifuma banxulan feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

¹³ Amasɔtɔ ε tan, ngaxakedenne, ε xilixi xɔrɔyaan nan ma. Anu, ε nama xɔrɔyaan findi fati benden nafan feene ra. Koni ε xa wali ε bode xa xanuntenyani. ¹⁴ Amasɔtɔ sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetena.”‡ ¹⁵ Koni xa e liga alo subene, ε ε bode yεnge, ε yi e balo ε bode ra, ε xa a liga ε yeren ma, xa na mi a ra, ε ε bode janma nεn feul

Alaa Nii Sarijanxina fe yi

¹⁶ Koni n tan naxa, ε xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, ε mi fati benden nafan feene rakamale sɔnɔn. ¹⁷ Amasɔtɔ fati benden nafan feene mi tinjε Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinjε fati benden wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, ε mi e yete waxɔn feene ligama. ¹⁸ Xa ε biraxi Alaa Nii Sarijanxin fɔχɔ ra, ε mi fa sariyan bun sɔnɔn.

¹⁹ Fatɔ benden nafan feene kolon mi raxɔlɔ: yanga suxuna, χɔsi fena, haramu feene, ²⁰ suxure batuna, kɔrayana, χɔnnantenyana, lantareyana, xɔχɔlɔnyana, bɔjε teena, yete yigbona, mayitaxunna, ²¹ milena, dɔlɔ minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na e rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

²² Muxun na lugo Alaa Nii Sarijanxin na, kewanli itoe nan findima a bogin na:§ xanuntenyana, sεwana, bɔjε xunbenla, dijana, jεnige fajina, fanna, tɔgɔndiyana, ²³ limaniyana, yete suxuna. Tɔn mi dɔχε na feene ra. ²⁴ Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati benden wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxɔn feene nun e rafan feene. ²⁵ Xa en dunujɔ yi gidin nabama Alaa Nii Sarijanxin χɔn, fɔ en kewanle xa lan Alaa Nii Sarijanxin ma. ²⁶ En nama waso, en yi en bode rafen, en yi en bode maxɔχɔlɔn.

6

ε ε bode mali

¹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakeni, ε tan naxanye Alaa Nii Sarijanxini, ε xa a matinxin limaniyani. Koni ε ε yete rakɔrɔsi alogo Setana nama ε fan natantan.

² ε ε bode goron tongo, nayi ε bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali. ³ Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yete nan tun mayendenma. ⁴ Muxun birin xa a yete kewanle rakɔrɔsi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nεn na nayi, a nama a sa muxu gbete ma. ⁵ Muxun birin xa a yete goronna tongo.

⁶ Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamɔχɔ ki a se fajin birin yi.

⁷ ε nama ε yete mayenden bayo Ala mi mayendenjε. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. ⁸ Nayi, naxan na a fati benden wanle ke, na halagin sɔtɔma nεn ne χɔn. Koni, naxan na Alaa Nii Sarijanxin wanle ke, a habadan nii rakisɔn sɔtɔma nεn Alaa Nii Sarijanxin χɔn. ⁹ Nanara, en nama xadan fe fajɔ rabadeni. Amasɔtɔ xa en lu na fari, en na a tɔnɔn sɔtɔma nεn waxati famani. ¹⁰ Nanara, xa a ferena en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden denkelεya muxune nan ma.

Maxadi dɔnxene nun χɔntɔnne

¹¹ ε mi a to, n sebeli xungbeen naxanye seβema n yete yiin na iki! ¹² Naxanye waxi a χɔn ma, e xa yamaan kenen fati benden kiraan χɔn ma, ne nan katama e xa ε karanhan a ε xa banxulan. E na ligama nεn alogo yamaan nama e bεsεnχɔnyana Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. ¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a χɔn ma nεn, ε xa banxulan alogo e xa e kanba a ε fan bata tin banxulanma ma. ¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin nan tun yi. N faxaxi dunujɔ feene yi na wudin nan χɔn, dunujɔ feene fan bata faxa n yi. ¹⁵ Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fɔ a xa findi dali nεnεn na. ¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa bɔjε xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Dɔnxen na, muxu yo nama n tɔrɔ, amasɔtɔ larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini. Amina.

† 5:11: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin naxan ma, na findixi kisin sɔtɔ kiin na. Na nan muxuna ndee terenama a fe yi. ‡ 5:14: Saraxaraline 19.18 § 5:22: Wudi fajin bogi fajin nan tɔma. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nεn alo wudin nun a bogina.

Efesi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Poli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito sebe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xon ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xontoxi a kui, a mon mi Efesi kaane maxadi e sonne fe yi. Kitabun yireni ito sebexi nen alo jee tonge saxan joxon Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Poli fa nen Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jee saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito sebema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mon itoe fan sebe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemon, e nun Kolosi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nen alogo "A xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun baxo xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra." (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati benden na dunuja yi alogo a xa dunuja feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nen e sarijan e dunuja yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuja nun kore xonna ma. Ala to dunuja muxune birin malanma alogo a xa binyen soto kore xonna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fo en na en yete magodo en bode xa, en sarijan. (5.21)

A Kitabun yireni ito foloxi duban nan ma (1.1-2) a yi a rajan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi doxo firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a Muxu Sugandixin Yesu xon, Poli yelin xanbini a sewan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeba, a yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nen a e xa findi kedenna ra nii neneni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeba lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Poli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xon: fati benden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xemen nun a

jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati benden xunna, e nun alo banxin bundoxo gemena. Denkeleya yamaan mon luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nen alo jaxanla a xemen xa. Nayi, en na a toma nen fa fala lanna mi luye denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin foxo ra, e la Marigin na.

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma, n tan nan ito sebema yama sarijanxin ma Efesi taani, togondiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

En barakan naxan sotama

³ En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. ⁴ Benun dunuja xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sarijan, en lu fetareyani a yee ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, ⁵ a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. ⁶ Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xon.

⁷ Amasoto en bata xunba Yesu wunla xon ma,* en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen majita, ⁸ Ala bata naxan nagidi en ma a fajin na a fekolonna nun a xaxillimayaan birin yi. ⁹ A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani ¹⁰ alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun baxo xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹ En mon sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yete a maragidin nun a sagoon xon. ¹² Na ligaxi nen alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa.

¹³ E tan fan bata lu Yesu yi, e to jondin falan mexi, e rakisi fe Xibaru Fajina, e yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarijanxin lu e yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin luxi nen alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keen sotama nen Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Poli a Ala maxadina

¹⁵ Nanara, xabu n na e denkeleyana fe me Marigi Yesu ma e nun e xanuntenyana yama sarijanxin birin xa, ¹⁶ n barikan birama

* 1:7: Yesu wunla xon ma: Na bunna neen, fa fala a sayaan xon ma.

Ala xa ε fe yi waxatin birin, n nema Ala maxandε ε xa. ¹⁷ N Fafe Ala, binyen kanna maxandima ε xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sarijanxin nagodo ε ma naxan fe kolonna fima, a feene makenε alogo ε Ala kolonna xa fari sa. ¹⁸ N na Ala maxandima ε xa alogo ε xa feene yeε to ε bɔɔɛni, a fixa, alogo a ε xilixi yigin naxan ma, ε xa na kolon, a bata keε nɔɔɔxin binyen naxan lu a yama sarijanxin xa, ¹⁹ e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yetεen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni ²⁰ a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. ²¹ A yi a lu mangayane nun noyane nun senbene nun kuntigiya birin xun na e nun xinla naxanye birin nɔε fale dunuɔani ito yi e nun waxati famatɔni. ²² Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa. ²³ Denkeleya yamaan luxi nεn alo Yesu fati bendena. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2

En kisima Alaa hinanna nan xɔn

¹ E tan fan, ε faxaxin nan yi a ra ε hakene nun ε yulubine fe ra, ² ε yi sigan tima naxanye yi nun ε yi dunuɔa muxune fɔɔ ra waxatin naxan yi, e nun bɔɔɔn nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii jaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. ³ A fɔlɔni nun, en fan birin yi en ma dunuɔa yi gidin ligama nεn alo ne, en yi biraxi en fati benden sagoon nan fɔɔ ra, en yi en fati benden nun en yugo jaxine natane liga. Nayi, fata en kejaan na, Alaa xɔlɔn nan yi ragidixi en ma alo bodene.

⁴ Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. ⁵ En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. E kisixi Alaa hinanna nan xɔn ma. ⁶ Ala bata en tan nun Yesu rakeli en bode xɔn ma sayani, en yi dɔɔɔden sɔto Yesu Alaa Muxu Sugandixin fema ariyanna yi, ⁷ alogo a xa a hinan tilixi fisamantenna mayita waxati famatɔne yi a fanna xɔn a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁸ Amasɔto ε kisixi Alaa hinanna nan xɔn denkeleyaan barakani. Na mi fataxi ε tan xan na, Alaa kiseen na a ra. ⁹ E katan tɔnɔn xa mi a ra, nayi muxu yo mi nɔε a yete matɔxe. ¹⁰ Ala wali xɔnna nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitɔn en yeε ra, alogo en xa sigan ti ne xɔn ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ E tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatexi banxulantarene ra fati benden kiraan xɔn, n xa a rabira ε ma ε yi kii naxan yi a fɔlɔni nun: ¹² E mi yi Alaa Muxu Sugandixini na waxatini. E mi yi lan nun ε Isirayila tɔnɔne sɔto, Alaa yamana. Xɔɔene nan yi ε ra. Layiri yo mi yi ε nun Ala tagi. A mi yi ε tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi ε ma, Ala mi yi ε yi dunuɔa yi. ¹³ Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixini, ε tan naxanye yi makuya nun, iki ε bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xɔn ma. ¹⁴ A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya gbɔtene findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani. ¹⁵ A tan nan sariyan nun a yamarine nun tɔnne jan, a yi na yama firinne birin findi muxu nenε kedenna ra a yete xa, a bɔɔɛ xunbenla rafa e tagi, ¹⁶ a e nun Ala tagini tɔn a sayaan xɔn a faza wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbɔndi kedenna, a e yaxuyaana kala. ¹⁷ Yesu yi fa, a bɔɔɛ xunbenla Xibaru Fajin nali ε tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyane naxanye yi maso a ra. ¹⁸ Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹ Nanara, ε tan naxanye mi yi Alaa yamani, xɔɔɛ mi fa e ra. E bata findi dugurenne ra yama sarijanxini. E bata so Alaa denbayani. ²⁰ E bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetεen nan banxin tongon gemε kenden na. ²¹ Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa. ²² A ε nun bonne tugunma nεn ε bode ra a tan barakani, ε lu alo banxina Ala dɔɔɔma naxan yi a Nii Sarijanxin.

3

Poli a wanla siya gbɔtene xa

¹ Nanara, n tan Poli Ala maxandima ε tan siya gbɔtene xa, n tan kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ² N laxi a ra, ε bata a mε Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa ε mali. ³ Ala bata a wundo feen kolonna makenεn n xa, alo n bata a fena nde sebe ε ma kii naxan yi. ⁴ E na n ma sebenla xaran, n xaxinla naxan sɔɔxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, ε na yeε toma nεn. ⁵ Wundo feni ito mi makenεnxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenεn a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani. ⁶ Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbɔtene nun Yahudiyane keε kedenna sɔtoma nεn Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi yama

kedenna ra alo fati bende keden. Ala en tuli xa naxan na, e firinna birin na sotoma nen a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷ Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikēen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. ⁸ Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nōcō tilinxin nali siya gbēne ma. ⁹ N mōn xa a makēnen wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xōn ¹⁰ alogo iki kuntigine nun nō kanna nax-anye bōxōn nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna kējaan birin yita ne ra. ¹¹ Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ¹² Nayi, en nōe en masōe Ala ra nen en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na. ¹³ Nanara, n na e mafanma, e nama yigitēge n ma tōrone fe ra e tan xa amasōtō e binyen nan ne ra.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

¹⁴ Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma ¹⁵ bōnsōnna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xōnna nun bōxō xōnna ma. ¹⁶ N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen nōroni, a e sōbe so senbeni e muxuyaan feene yi a Nii Sarijanxin barakani, ¹⁷ alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu e bōjēni denkeleyaan barakani. N na Ala maxandima e xa, e xa sabati, e bitin xanuntenyani alo salenna ¹⁸ alogo e nun yama sarijanxin birin xa senben sōtō e Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan gboon nun a tilinna nun a tiden famu, ¹⁹ e yi a xanuntenyaan kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo e xa defe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰ Nba, senbena Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata senben na naxan walima en yi, en na naxan maxōdin hali en nōe en mire naxan ma, mōn hali dangu en ma miriyane ra pon, ²¹ binyen xa fi na ma denkeleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Am-ina!

4

Denkeleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bende kedenna

¹ N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na e mafanma, Ala bata e xili naxan liga fe ma, e sigati kiin xa lan na ma. ² E xa e yete magodo, e limaniya feen birin yi, e yi dija. E dija e bode xa xanuntenyani, ³ e yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi e ma,

na xa lu e tagi, bōjē xunbenla yi e tugun e bode ra. ⁴ Denkeleya yamaan luxi nen alo fati bende kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo e xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. ⁵ Marigi kedenna na a ra e nun denkeleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma. ⁶ Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xōn, naxan feen birin kui.

⁷ Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. ⁸ Nanara, Kitabun naxa,

“A te kore waxatin naxan yi, a yi siga suxu muxune ra a yi.

A yi kiseene fi adamadiine ma.”*

⁹ Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna nēen fa fala a godo nen dunuja yi bōxōn ma. ¹⁰ Naxan godo dunuja yi, na nan mōn te kore xōnna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. ¹¹ A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xerane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi Xibaru Fajin nali muxune ra, a yi ndee findi yēeratine ra, a yi ndee findi karamōxōne ra. ¹² A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa nō a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bendena. ¹³ Na ligama nen han en birin yi findi kedenna ra denkeleyani Alaa Dii Xemen kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. ¹⁴ Nayi, en mi finde dii jōrene ra sōnōn, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin fōxō ra, muxune yi en mayenden e kōtene nun wulene xōn. ¹⁵ Koni xa en jōndin fala xanuntenyani, en kōxōma nen, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. ¹⁶ A tan nan a ligaxi denkeleya yamaan xa findi fati bende kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati benden yirene to tugunxi e bode ra fasane xōn. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nen, a kōxō xanuntenyani.

En muxuya nen naxan sotoma

¹⁷ Nba, n xa maxadi falani ito ti e xa Marigin xinli: E nama fa sigan ti alo denkeleyatarena. E miriyane biraxi fufafu feene nan fōxō ra. ¹⁸ E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masōtō e fe kolontareyaan nun e bōjē xōdexeyaan xōn. ¹⁹ E mi fa yagima sōnōn. E yi e yete findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xōsixin sifan birin naba han e lu kunfe ayi.

²⁰ Koni e tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaraxi na kiini. ²¹ E bata a fe me, e yi xaran

* 4:8: Yaburin 68.19

Yesu gbee jɔndin ma yati. ²² Fa fala ε xa xete ε dari fe fonne foxo ra, ε nun ε muxuya fonna naxan luma ε rakunfe a ε ratantan. ²³ Koni ε niin nun ε xaxinla xa findi a nenen na. ²⁴ E mon xa muxuya nenentongo, Ala muxuya naxan daxi a yete maligan na, tinxinna nun sarijanni.

²⁵ Nanara, ε wulen lu, birin yi jɔndin fala a muxu bodene xa amasoto en findixi gbindi kedenna yirene nan na. ²⁶ Xa ε xolo, ε nama haken liga. E nama lu xoloxi han soken bira waxatina ²⁷ alogo ε nama feren fi Yinna Manga Setana ma. ²⁸ Xa naxan darixi mujan tiye, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen soto a yiigelitone maliye naxan na. ²⁹ E nama fala kobi yo ti fo fala fajin tun naxan muxune maliye e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a rame muxune xa. ³⁰ E nama Alaa Nii Sarijanxin nasunu. Ala naxan findixi taxamasenna ra ε yi han a sa fama ε xunbadeni loxon naxan yi. ³¹ E ba xonnantenyaaun nun boje teen nun xolon nun sɔnxo sɔnxon nun muxu mafalan nun jaxuyaaun ma ε tagi. ³² E fanna nun kininkininna yita ε bode ra. E yi ε bode mafelu alo Ala bata ε mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

5

E sigan ti kenenni

¹ Nanara, ε to findixi Ala xanuntenne nan na, ε Ala raliga, ² ε sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yete fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma.

³ Koni yanga suxun nun fe xosixine nun milan nama lu ε ye, e fe yeteen nama fala mumε, alo a lan yama sarijanxini kii naxan yi. ⁴ E mon nama fe xosixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fo barika birana. ⁵ Amasoto ε xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xosixine nun mile feene ligama, na sese mi keen soto ma Ala nun a Muxu Sugandixina mangayani. Amasoto milen findixi se batun nan na alo suxure kiina.

⁶ E nama tin muxu yo xa ε mayenden fala fuune xon, amasoto Alaa xolon fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra. ⁷ Nanara, ε nama basan ne ra. ⁸ Amasoto ε tan fan yi luxi nen alo dimina koni iki ε bata lu alo kenenna Marigin barakani. Nayi, ε sigan ti alo kenenna muxune. ⁹ Amasoto fe fajin sifan birin nun tinxinyaan nun jɔndin fama kenenna nan xon. ¹⁰ E feene fese fese ε Marigin nafan feen kolon. ¹¹ E fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, koni

fo ε xa e ramini kenenna nin. ¹² Amasoto muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi. ¹³ Koni kenenna na sonna naxan birinye makenen, ne yigbema nen. ¹⁴ Amasoto naxan birin na yigbe, na bata lu kenenni. A falaxi na nan ma, a naxa, “E tan naxanye xima, ε xulun, ε keli faxa muxune tagi, nayi Alaa Muxu Sugandixina ε luma nen kenenni.”

¹⁵ Nayi, ε a liga ε yeren ma ε sigati kii, ε nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. ¹⁶ E feren fen waxatine ma, amasoto waxatini itoe mi fan. ¹⁷ Nanara, ε nama findi xaxilitarene ra, koni ε kata Marigin sagoon kolon feen na.

¹⁸ E nama lugo dolon na, amasoto xurutareyaan nan na ra, koni ε lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Nba, ε falan ti ε bode xa Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, ε betin ba Marigin xa, ε yi a tantun ε bojen birin na! ²⁰ E barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

²¹ E xuru ε bode ma Alaa Muxu Sugandixin yeeragaxuni. ²² Naxanle, ε xuru ε xemene ma alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi. ²³ Amasoto xemene nan jaxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a naxan nakisixi. ²⁴ Naxanle lanma nen e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

²⁵ Xemene, ε fan xa ε jaxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin bata denkeleya yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yete fi e fe ra, ²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xon, ²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama norxin na, alo loxo yo mi dugin naxan na, a mi yijorɔnmɔnxi, fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani. ²⁸ Xemene lan e xa e jaxanle xanu na kii nin alo e yete gbindina. Xemen naxan a jaxanla xanuma, na bata a yete xanu. ²⁹ Muxu yo munma a yete fati benden najaxu singen. Koni a a degema nen ki fajni, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi ³⁰ amasoto a fati benden yirene nan en tan na. ³¹ Kitabun naxa, “Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a jaxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.”† ³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama.

* **5:26:** A muxune rasarijanma igeni, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mon muxune rasarijanma Yesu nun a fala xuiin xon. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui. † **5:31:** Dunuja Folon 2.24

³³ Koni ε fan birin xa ε naxanla xanu alo ε yetena, naxanla fan yi a xemen binya.

6

Diine nun e soto muxune fe

¹ Diine, ε ε soto muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasoto na nan tinxin. ² Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya ³ alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen soto dunuɲa yi.”*

⁴ Dii fafane, ε nama ε diine raxolo. Koni ε e xuru, ε yi e maxadi Marigina kiraan xon.

Konyine nun e kanne fe

⁵ Konyine, ε kanne fala xuiin suxu naxanye ε xun na dunuɲa yi, ε yi e binya, ε gaxu e yeε ra. E e sagoon liga ε boɲe fajin na alo ε a ligama Alaa Muxu Sugandixin xa kii naxan yi. ⁶ E nama a liga e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine, ε Ala sagoon liga ε boɲen birin na. ⁷ E wali e xa ɲenige fajini, alo ε walima Marigin nan xa, muxune mi a ra. ⁸ Bayo ε a kolon fa fala Marigin muxun birin saranma nen a wali fajin na, xa a findi konyin na hanma xorona.

⁹ Konyi kanne, ε fan xa a liga ε konyine xa na kiini. E nama ε konko e ma. E xa a kolon, a ε nun ε konyine birin kari keden peen sa ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a bode xa.

Alaa yenge so seene

¹⁰ Falani soxin naxan na, ε sobe so Marigina fe yi a senben barakaxini. ¹¹ E Alaa yenge so seene birin tongo alogo ε xa no tiye Yinna Manga Setanaa kotene birin yeε ra. ¹² Amasoto en mi adamadiine xan yengema, koni kuntigine nun no kanne nun senbe kanna naxanye dunuɲa yidimixini ito xun na, e nun yinna naxin naxanye koren nun boxon lan tagini. ¹³ Nanara, iki ε xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo waxati naxin na a li, ε xa no tiye na yaxune yeε ra, ε yi noon ti feen birin yi, ε yi lu ε funfuni ken!

¹⁴ Nanara, ε xa ti ken! Nondin yi findi ε tagi xidin na, tinxinyaan yi findi ε kanke ye masansanna ra. ¹⁵ E mayitonna nun ε wekilen xa lu alo ε sankidina ε sannu Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni naxan boɲe xunbenla fima. ¹⁶ E denkeleyaan xa lu ε yi alo ε ye masansan wure lefana ε yii ε Fe Naxin Kanna xalimakuli radegexine birin natuun naxan na. ¹⁷ E xa kisi feen nasuxu alo xunna makantan wure komatina, ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sariɲanxina silanfanna ra.†

¹⁸ E Ala maxandi waxatin birin Alaa Nii Sariɲanxin barakani Ala maxandin sifan birin yi. E lu ε yeε ra yi na ma, ε tunnafan Ala

maxandin ma yama sariɲanxin birin ma fe ra waxatin birin. ¹⁹ E Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan so n yii, n yi n wekile Xibaru Fajin wundo feen makenendeni yamaan xa, ²⁰ n findixi xeraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi yolonxonna ra iki. E Ala maxandi, alogo n xa n wekile falan tideni alo n daxa kii naxan yi.

Xontan donxene

²¹ En nafan ngaxakedenna nun en walike bode toɲondiyaxin Tikiko naxan walima Marigin xa, na n ma fe birin yebama nen ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune kolon e nun n feen naxanye ligama. ²² N na a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nxo fe kolon, a yi ε ralimaniya.

²³ Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixin xa boɲe xunbenla nun xanuntenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxakedenne birin ma. ²⁴ Naxanye xanuntenyaan mi panma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

* 6:3: A mato Xorɲaan 20.12 nun Sariyane 5.16 kui. † 6:17: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Filipi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Poli nan Alaa falani ito sebexi Yesu a muxune ma naxanye yi dɔxi Filipi taani. Waxati danguxini, Poli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki faji, han e yi Poli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yebaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Poli to sa Romi kasoon na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine sebe denkeleya yamane ma. Poli yi kedi keden sebe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mon xa findi misali fajin na naxan noe a lige muxu gbete yi bira Yesu foxo ra. Poli yi a rabira e ma a e mi noe e yete rakise e wali fajine xon, fo Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dunuja birin xa.

Xera Poli Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba nen Filipi taani Gireki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan folo menni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Ne dando danguxina, a yi kasoon na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Poli yi ngaxakedenya kedin sebe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epaforodite yii, a tan yeteen yi toroni waxatin naxan yi. A mon yi wama nen a xa a fala e xa a e xa e senbe so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yete ra yi. E mon nama kunfa wule dinane xon ma naxanye e yamaan ye.

Kitabun yireni ito foloni (1.1-11), Poli a sewan nun a wali faji kolonna nan mayi-tama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeba. A boje xunbenla naxan sotoma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to mi a kolon Romi kaane yi naxan ligama a ra kasoon na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kendeni, e yi lanna raso e tagi, e yi xuru e bode ma, nii fajin yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mon xa e bode to, Poli naxa, a Filipi kaane xera Epaforodite nun Poli foxorabira Timote xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Poli mon yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxixi Yesu a fe Xibaru Fajin xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e senbe so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito rajanxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xontonne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mon noma limaniyaan sotodeni Kitabun yireni ito xon.

Xontonne

¹ N tan Poli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata e tan Alaa Muxu Sugandixina yama sarijanxin xontan naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Poli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ E fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nen Ala xa. ⁴ N na Ala maxandima e xa sewan nin waxatin birin! ⁵ Amasoto e bata n mali Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni keli lxo singen ma han to. ⁶ N laxi a ra yati, Ala naxan wali fajini ito foloxi e tagi, a a rakamalima nen han a Muxu Sugandixin Yesu fa lxonni. ⁷ A lan xaxinli ito xa lu n ma e fe yi, amasoto e fe ramaraxi n bojeni. Bayo xa n xidixi yoloxonna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayengema, n yi a yeba, en birin Alaa hinanni. ⁸ Ala nan n seren na a e rafan n ma xanuntanya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ma.

⁹ N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu e xanuntanya fari se fe kolonna nun famun kenden na han, ¹⁰ alogo e xa no fe fajin kolonje, e yi lu fetareyaan nun sontareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa lxonna. ¹¹ E xa defe kwali tinxinxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Poli kasoon na

¹² Ngaxakedenne, n waxi a xon ma nen, e xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fajin mali, a siga yeten na. ¹³ Amasoto a bata makenen mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra. ¹⁴ Ngaxakedenne naxanye e lannayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wekilen soto Alaa falan nalideni ki faji, e mi gaxu.

¹⁵ Nandin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milen nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jeniige fajiyaan nin. ¹⁶ Ne a ligama xanuntanyaan nin, amasoto e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayenge feen nan na. ¹⁷ Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama yete yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma toron fari kasoon na.

¹⁸ Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sewa, n mon luma nen sewani. ¹⁹ Amasoto n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na e Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina Niin

barakan nin. ²⁰ Bayo n naxan mamema e nun naxan xali n ma, n nama yagi fe yo yi mumε. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bendena fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa. ²¹ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuja yi gidin na, sayaan yi findi tonon na n xa.

²² Koni xa n lu dunuja yi, n nœ wali fajina nde ke nen. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. ²³ Fe firinni itoe birin xonla n ma: N waxi keli feni dunujani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fema, na nan fan ki fajni. ²⁴ Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bendeni. ²⁵ N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nen ε ye alogo ε xa siga yeen na, ε sewa ε denkeleyani. ²⁶ N mon na xete ε fema, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu mataxon xun masama nen n ma fe ra.

²⁷ Koni, ε siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajin ma, alogo xa n fa ε fema, hanma xa n be, n xa a me nen fa fala ε xaxili kedenni, ε sobe soxi ε bode xon ma denkeleyani Xibaru Fajina fe ra kii kedenni. ²⁸ E numa gaxu ε yengefane ye ra mume! Na a yitama e ra nen fa fala e halagima nen, a ε tan kisin kiraan nan xon Ala barakani. ²⁹ Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε xa la Alaa Muxu Sugandixin na, ε mon yi toro a fe ra, ³⁰ ε lu na yenge kedenna soe, ε n to naxan soe, alo ε mon bata a me kii naxan yi, han iki n na fari.

2

Yesu raligafena

¹ Xa Alaa Muxu Sugandixin senbe yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, xa xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, ² nba, ε xa n ma sewan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. ³ E nama fefe liga yete yigboni hanma wasoni, koni ε yete magodo, ε yi bonne yate dangu ε yeten na. ⁴ E nama ε miri ε makone gbansanna ma fo bonne fan gbeena.

⁵ E kejaan xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi a mi na ramara a yete yi.

⁷ Koni a yi a me a yete ra, a yi a yete findi konyin na, a lu adamadiyaan kiini.

A to adamadiyaan soto,

⁸ a yi xuru Alaa falan bun han a tin sayaan ma a faxa wudin ma.

⁹ Na nan a ligaxi,

Ala a ratexi binyeni kore xonna ma, a yi xinla fi a ma

naxan gbo xinla birin xa,

¹⁰ alogo naxanye birin kore xonna ma

naxanye boxo xonna ma e nun a bun ma,

e na Yesu xinla me waxatin naxan yi, xinbin birin sinma nen a bun ma,

¹¹ lenna birin yi a fala

fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na,

Fafe Ala binya feen na.

E dege alo kenenna dunuja yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi n ma falan suxe kii naxan yi n ye xori, ε mon xa a suxu n xanbi dangu na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale gaxun nun xuruxuruni. ¹³ Amasoto Ala nan walima ε yi, alogo ε jenigen nun ε kewanle xa lan a waxon feen ma.

¹⁴ E feen birin liga hali ε nama a findi mawugan nun fe matandin na, ¹⁵ alogo ε xa findi sontarene ra, ε sarijan. E findi Alaa dine ra, fe mi naxanye ra naxanye degema alo sarene kore xonna ma waxatini ito muxu tinxintare sarjantarene ye, ¹⁶ ε nema nii rakisin falan naliye. Xa ε na liga, n nan n kanbama ε yi nen Alaa Muxu Sugandixin fa boxoni fa fala n ma dunuja yi gidin nun n ma wanta mi findixi fe fuun na.

¹⁷ Hali n faxa ε xa, n lu alo minse saraxan naxan naboxonna ε fe ra, sa ε denkeleyaan fari Ala yetagi naxan fan luxi alo saraxana, na n nasewama nen, en birin yi sewa. ¹⁸ E fan xa sewa na kiini, en lu en bode yi sewani.

Timote nun Epafrodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa n mali Timote rasige ε ma xulen, alogo n tan yeteen boje xunbele kii naxan yi ε xibarune fe yi. ²⁰ Muxu gbete mi n dexon naxan xaminxi ε fe ra alo a tan. ²¹ Bonne tonon nan tun fenma e yete xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen fenma. ²² Koni ε yetena a kolon a Timote bata a kejaan mayita toroni, a yi a yete findi Xibaru Fajina walikεen na n dexon alo diin nun a fafe. ²³ N waxi a rasiga feni ε ma, n na n ma feene to fixaxi waxatin naxan yi. ²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa fala n fan yeteen sigama nen ε fema.

²⁵ N bata a miri fa fala a fere mi na fo n mon xa ngaxakedenna Epafrodite raxete ε ma, n wali ke boden nun n yenge so bodena, ε naxan nafa n ma, e seene so a yii n mali feen na. ²⁶ E birin to xonla a ma ki fajni! A bata kontofili bayo ε bata a furena fe me.

²⁷ Nondin nan a ra, a fura nen yati! A yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi kininkinin a ma. A mi kininkininxi a kedenna xan ma, koni n tan fan, alogo na sunun nama sa n ma toron fari. ²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni ε ma mafuren alogo ε na a to waxatin naxan yi, ε mon yi sewa, n bojen yi sa ndedi.

²⁹ E a rasene sewa gbeeni Marigin xinli. E na muxu sifan binya, ³⁰ bayo a yi faxama nen nun Alaa Muxu Sugandixina wanta fe ra. A yi tinxi a niin fi feen ma alogo a xa n mali ε tan yeteen mi yi nœ naxan lige.

3

Kisin soto fena

¹ Iki, ngaxakedenne, ε sewa Marigini. Na mi n tɔrɛ xa n xɛtɛ na feene ma n bata yi naxanye sebe ε ma nun alogo na xa ε ratanga. ² E ε masiga fe xɔsɔxi rabane nun fe jaxi rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala xa muxun mi banxulan a mi kisima. ³ Anu, jɔndin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yetɛɛn na, en tan naxanye Ala batuma a Nii Sarijanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yetɛ ra.

⁴ Xa n wa, n fan nɔɛ lɛ n yetɛ ra nɛn. Xa bonne e mirixi nɛn a e nɔɛ e yetɛ rakise nɛn, n dangu ne ra pon! ⁵ Amasɔtɔ n banxulan n barin xii solomasɛxɛde lɔxɔn nin. Isirayila kaan nan n na, keli Bunyamin bɔnsɔnni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan fɔxɔ ra Farisi muxune* kiin ma nun. ⁶ Yahudiya dina xɔnxɔnna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan jaxankatama. Fe yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. ⁷ Koni n yi seen naxanye yatɛma tɔnɔn na, iki n bata ne yatɛ bɔnɔn na Alaa Muxu Sugandixin fe ra. ⁸ Koni n feene birin yatɛxi bɔnɔn nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasɔtɔ n bata bɔnɔ feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yatɛ fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ⁹ n yi lu a tan xa. N mi n yetɛ findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xɔn, koni fɔ denkeleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a sɔtɔ denkeleyaan barakani. ¹⁰ N fa waxi Yesu kolon feni, e nun senben naxan a rakelixi sayani, nxu nun a tan yi tɔrya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani ¹¹ alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

¹² N munma yelin na birin sɔtɛ singen, hanma n yi kamali. Koni n yixɔdɔxɔxi a fendeni alogo n xa n kontɔnna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan nasuxi. ¹³ Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a sɔtɔ singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata jinan ne xɔn. Naxan n yeɛ ra, n kataxi na nan li fe ra iki. ¹⁴ N na n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna sɔtɔ, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

* **3:5:** Farisi muxune: Yahudiyaane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. † **3:18:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxes. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxes wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

¹⁵ Nanara, en tan naxanye bata kɔxɔ denkeleyani, a lan en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbɛtɛ ε tan nde kui, Ala na fan nafxama nɛn na kanna xa. ¹⁶ Na ma, en xun tixi denaxan na, en xa siga yeɛn na na kii nin.

¹⁷ Ngaxakedenne, ε birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra ε xa. ¹⁸ N bata yi ito fala ε xa nun sanja ma wuyaxi, n wugamatɔn mɔn xa a fala ε xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu Sugandixin faxes wudin† xaranna fe yaxune ra. ¹⁹ Na muxune e rajanna yahannama nin. E ala nan e fati benden sagone ra. E rafɛya feene nan nafan e ma. Dunuja feene nan tun nafan e ma. ²⁰ Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisimaan nan mamama keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixin. ²¹ A en fati benden senbetaren maxɛtɛma nɛn, a lu nɔrɔni alo a gbeena, a yi a liga senben na naxan feen birin saxi a nɔn bun ma.

4

Pɔli a maxadina

¹ Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafan muxune, naxanye findixi sewan nun xunnayerenna ra n xa, ε lu Marigini ghen ghen, n xanuntenne.

² Ewodi nun Sintiki, n na ε mafanma, ε lan ε bode ma Marigini. ³ I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxadi, i xa na jaxanle mali amasɔtɛ e bata wali n dɛxɔn Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle seɓɛxi Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴ E sewa Marigini waxatin birin. N mɔn xa a fala, ε sewa. ⁵ Muxun birin xa a kolon fa fala ε dijaxi. Marigin famatɔn ni i ra! ⁶ E nama xamin fefe ra, koni ε makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin. ⁷ Nba, Ala bɔjɛ xunbenla naxan fima, xaxinla mi nɔɛ naxan famunje, na ε bɔjɛn nun ε xaxinla kantanma nɛn Marigini, Alaa Muxu Sugandixin a Yesu.

⁸ Nba, dɔnxɛn na, ngaxakedenne, feen naxan yo finde jɔndin na, fe kendena, tinxinna, sarijananna, marafanna, binyen feen naxan yo yi, xa sɔn fajin na a ra, naxan finde tantunna ra, ne xa findi ε miriyane ra. ⁹ E bata xaranna naxanye sɔtɔ n na, ε bata naxan mɛ e nun n kewanle, ε xa ne liga. Nayi, bɔjɛ xunbenla Ala luma nɛn e xɔn ma.

Pɔli a barika birana

¹⁰ N se waxi Marigini ki fajni bayo ε mən bata ε jəxə lu n xən. E xaxili yi n xən nun yati koni ε mi fere sətə ε xa a yita n na. ¹¹ N mi ito falama ε xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n xa n wasa so n kiini. ¹² N yiigelitəyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kaməxi, xa se gbege n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo ¹³ n nəε feen birin ligε nən Yesu barakani naxan senben fima n ma.

¹⁴ Koni hali na, ε bata fe fajin liga ε n mali n ma tərone yi. ¹⁵ E tan Filipi kaane fan yatina a kolon, ε Yesu a fe Xibaru Fajina fe mε waxatin naxan yi, n kelimatəna Masedoniya yi, ε tan nan tun n mali denkeleya yamane ye, ε se fajina ndee fi, ε ndee rasuxu. ¹⁶ N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanja ma firin, ε seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma. ¹⁷ N mi kiseene xan fenma n yete xa, koni n waxi nən ε xa barayin nan sətə. ¹⁸ E seen naxanye birin soxi Epaforodite yii, n bata e birin masətə, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nən alo wusulanna naxan ganma saraxa fajin na, naxan Ala kenənxi. ¹⁹ Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nən a nafulu kanyaan xən Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁰ En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xəntən dənxiəna

²¹ E yama sarijanxin birin xəntən naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fəma be, ne fan ε xəntənma. ²² Yama sarijanxin naxan birin be, ne ε xəntənma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³ Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kòlòsi Kaane **Pòli Alaa Falan Naxan Nasiga** **Kòlòsi Kaane Ma**

Yesu a xeraan Pòli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kòlòsi taani. Pòli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nen Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pòli ma Kòlòsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunuɗa yi.

Kòlòsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fò kilo keme firin yate. A luxi alo Pòli mi siga na mumɛ. A fɔxorabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kòlòsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kòlòsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pòli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kòlòsi kaane bata kunfa dina gbete xaranna xɔn. Muxu gbetene bata sa xaranna ti Kòlòsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa senbe gbetene nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tɔnne nun minseene tɔnne. E to Pòli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito sebe Kòlòsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na sɔto a Muxu Sugandixin Yesu nan xɔn naxan kamalixi. A yi kedɔn so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xɔntɔnna tiye e nun wali fajin kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu senben gbo jinanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kannna ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pòli yi falan ti Kòlòsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee naxan liga e konni (sora 2.4-25). Dɔnxen na, a e kawandi lan e kewanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin xɔn, denkeleya kendeni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde sebe a kolon muxune ma a yi a rajanna sebe a yete yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yɛbama nxu xa ki fajin.

¹ N tan Pòli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nun en ngaxakedenna Timote nan kedini ito sebeɓi, ² siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kòlòsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun bɔɗe xunbenla fi e ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nɛma Ala maxandima e xa, nxu barikan birama Ala xa e fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. ⁴ Amasɔto nxu bata e denkeleyana fe mɛ lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe ma e nun e a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi. ⁵ Nanara, e denkeleyaan nun e xanun-tenyaan xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi e xa a yirianna yi. E bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee jɔndi falana e li waxatin naxan yi. ⁶ Xibaru Fajini ito bata fa e ma alo a fama dunuɗa birin ma kii naxan yi. A fama nen barakan na, a yiriwa. A na kiin fan yi e tagi xabu e jɔndin mɛ lɔxɔni, e yi Ala hinanna kolon. ⁷ Epafirasi nan e tan xaranxi, en nafan walike bodena, naxan findixi e tan xa Alaa Muxu Sugandixin xera tɔgɔndiyaxin na. ⁸ A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi e ma kii naxan yi.

⁹ Na nan a toxi, xabu nxu na mɛ lɔxɔni, nxu Ala maxandima e xa tun! Nxu mafanna tima alogo e xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima. ¹⁰ Nayi, e nɔe sigan tiye nen alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, e yi a kenɛn kiin birin yi. E sabati e kɛwali fajine xɔn e yiriwa Ala kolonni. ¹¹ Nxu mɔn Ala maxandima alogo e xa senbe gbeen sɔto Ala gbee senbe nɔɔxin xɔn ma, e nɔ e tunnafanɛ, e mɔn yi limaniya. ¹² E xa barikan bira Fafe Ala xa sewani bayo a tan nan a ligaxi e yi e gbee keɛn sɔto naxan kenenna mangayani yama sarijanxin xa. ¹³ A tan bata en xunba dimin nɔɔn bun ma, a en xali a rafan dii xɛmɛna mangayani ¹⁴ naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

¹⁵ Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. ¹⁶ Amasɔto Ala bata seen birin da a tan barakani kore xonna nun bɔxɔn ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, nɔ kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. ¹⁷ A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xɔn. ¹⁸ A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi. ¹⁹ Amasɔto a bata rafan Ala ma a xa a keɗa kamalixin birin lu Yesu yi. ²⁰ A mɔn bata tin, a xa e nun seen birin tagini tɔn naxan bɔxɔn nun kore xonna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faxa wudin ma alogo a xa bɔɗe xunbenla fi en ma.

²¹ A fɔlɔni nun, e yi makuya Ala ra pon! E yi e yete findi a yaxune ra e miriyane nun e

kewali jaxine xɔn. ²² Koni iki, a bata ε tagini tɔn a fati bɛndɛna sayaan xɔn ma, alogo a xa fa ε rasarijanxin na a yetagi. Fɛ mi fa ε tan yi, a mi fa ε magima. ²³ Koni, fɔ ε xa lu denkeleyaan fari ken, alogo ε nama makuya Xibaru Fajin yigin na ε naxan mɛxi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Pɔli findi naxan wali muxu ra.

Pɔli a wanla

²⁴ Iki, n sɛwaxi n ma tɔrɔne yi ε fe ra, bayo na tɔroya dɔnxɛn naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn na, n na defema nɛn n fati bɛndɛni denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na. ²⁵ Ala nan n findixi denkeleya yamana walikɛɛn na, n xa Alaa fala kamalixin nali ε ma. ²⁶ Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a yɛ makɛnɛn a yama sarijanxin xa. ²⁷ Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinxi mamirinxin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma ε tan yi. Yigin na a ra, a ε xa nɔrɔ.

²⁸ Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. ²⁹ N walima a xɔdɛɛn na na feen nan ma. N na n sɔbɛ so a sɛnbɛ gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2

¹ N wama nɛn ε xa a kolon a n yɛngɛ gbee sifan naxan yi ε xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbinding to. ² N yɛngɛn soma e xa nɛn alogo e bɔjɛn xa limaniya, e findi gbindi kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna kamalixin sɔtɔ xaxilimayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, ³ dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴ Nba, n na a falama ε xa, alogo muxu yo nama ε mayenden fala jaxumɛne ra. ⁵ Bayo hali n gbinding mi ε fɛma koni n xaxili ε xɔn. N sɛwaxi, n na a to sariyan naxan ε tagi e nun ε denkeleya kɛndɛna Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nɛnɛn defexina Yesu yi

⁶ Nayi, bayo ε bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ε lu a tan yi. ⁷ ε xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. E sɛnbɛ so denkeleyani alo e ε xaranxi kii naxan yi. E xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸ ε a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε findi konyin na dunuɟa fala jaxumɛne nun mayanfa feene xɔn, fata adamane namunne nun dunuɟa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini. ⁹ Amasɔtɔ alaya kamalixin birin luxi Yesu fati bɛndɛn nin. ¹⁰ ε fan bata

kamali a tan yi. A tan nan sɛnbɛne nun nɔɔne birin xunna ra.

¹¹ ε bata banxulan Yesu xɔn, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xɔrɔyama fati bɛndɛn nafan feene sɛnbɛn bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. ¹² Amasɔtɔ ε rafu igeni waxatin naxan yi, ε nun Yesu bata maluxun ε bode xɔn ma. E mɔn bata keli sayani ε bode xɔn ma denkeleyaan barakani Ala sɛnbɛn naxan a rakeliki sayani. ¹³ ε faxaxin nan yi a ra nun ε hakɛne fe ra e nun ε fati bɛndɛn banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakɛne mafelu, a ε nun Yesu niin bira ε yi ε bode xɔn ma. ¹⁴ Doli kedin naxan yitɔnxi en xili ma e nun tɔnna naxanye yi en halagima, a bata ne ba, a e jɔn, a e gbangan a faza wudin fari. ¹⁵ Na kiini, Ala bata nɔ kanne nun sɛnbɛ kanne yɛngɛ so seene ba e yii, a ti e yɛɛ ra dunuɟa yetagi alo muxu suxine yɛngɛni, a nɔɔn sɔtɔ e ma a sayaan barakani a faza wudin ma.

¹⁶ Nanara, ε nama tin muxu yo xa ε kiti ε donsena fe ra hanma ε minsena hanma sali lɔxɔna nde, hanma kike nɛnɛn malanne, hanma Matabu Lɔxɔna fe ra. ¹⁷ Ne birin findixi fe famatɔne nininna nan na naxanye yi fama, koni jɔndin yetɛɛn findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. ¹⁸ ε nama tin, muxu yo xa ε yalagi wulen yetɛ magodoni e nun maleka batun xɔn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun nan na a munadabayaan miriyani, ¹⁹ a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati bɛndɛn xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xɔn, a yi gbo alo Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi.

Xɔrɔyana Yesu yi

²⁰ Xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata faza ε bode xɔn, a yi ε xɔrɔya dunuɟa gele ma feene ma, nanfera nayi ε sigan tima alo dunuɟa gbee muxun nan ε tan na? Nanfera ε tinma e xa tɔn sifani itoe sa ε ma? ²¹ ε nama a tongo! ε nama a mato ε lenna ra! Yiin nama din a ra! ²² Ne findixi seene nan na naxanye lɔma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra. ²³ Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, e nun e yetɛ magodona, e nun e fati bɛndɛn suxu kii xɔdɛɛna, koni sɛnbɛ mi ne yi, e yi fati bɛndɛn natane xuru.

3

Alaa kirana

¹ Bayo ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ε xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dɔxi Ala yiifanna ma dɛnaxan yi. ² ε xa ε miri ariyanna feene ma, ε nama ε miri dunuɟa feene ma. ³ Amasɔtɔ

ε bata faxa, ε dunuḡa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xon. ⁴ Alaa Muxu Sugandixin na mini kenenni, a tan naxan ε rakisixi, ε fan minima nen a fema a binyeni.

⁵ Nanara, dunuḡa fe kobin naxanye ε yi, ε xa ne yiiba: yanga saxuna, xosi feene, kunfa ḡaxine, waxon fe ḡaxine, ε nun milentenyana, naxan findixi se batun na. ⁶ Sonna sifani itoe nan Ala xolon nafama fala suxutarene ma. ⁷ E tan fan yeten yi sigan tima na kii nin nun ε to yi ε dunuḡa yi gidin ligama e yi.

⁸ Koni iki, ε xa na feene birin yiiba: xolona, boḡe teena, ḡaxuna, konbina, ε nun fala ḡaxin naxan minima ε de. ⁹ E nama wulen fala ε bode xa amasoto ε bata muxuya fonna yiiba ε nun a kewanle. ¹⁰ E mon bata muxuya nenen soto naxan luma yitonḡe Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. ¹¹ Na dali nenen, Girekine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xḡḡene nun xuluntarene, konyine nun xḡḡone, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fangan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata ε yebe, a ε findi a rafan yama sariḡanxin na, ε xa kininkininna nun fanna nun yete magodon nun limaniyaan nun diḡan tongo. ¹³ E xa diḡa ε bode xa, ε ε bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ε xa ε bode mafelu alo Marigin bata ε mafelu kii naxan yi. ¹⁴ E xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan ε birin defema. ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina boḡe xunbenla xa yiriwa ε boḡeni. Bayo Ala ε xilixi na nan xon, ε findi fati bendε kedenna ra. E findi wali faḡi kolonna ra. ¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu ε yi, a ḡaxunna birin yi, ε yi ε bode xaran, ε yi ε bode kawandi fekolonna birin yi, ε nun Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sariḡanxine ra. E barikan bira Ala xa ε boḡeni. ¹⁷ E naxan birin ligama hanma ε a fala, ε xa na birin liga Marigi Yesu xinli ε yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ Naxanle, ε xuru ε xemene ma alo a lan naxanle ma kii naxan yi Marigin yetagi.

¹⁹ Xemene, ε ḡaxanle xanu, ε nama ḡaxu e ra.

²⁰ Diine, ε soto muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasoto na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, ε nama ε diine raxolo alogo e nama tunnaxolo.

²² Konyine, ε kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na dunuḡa yi. E nama wali e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni ε wali boḡe faḡin na Marigin binya feen na. ²³ E nema fefe lige, ε xa a liga ε boḡen birin na alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a

ra. ²⁴ Bayo ε a kolon, fa fala ε ε saranna sotoḡa nen Marigin yii, a keen naxan namaraxi a yamaan xa. E kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walin naxan xa. ²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sotoḡa nen, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4

¹ Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, ε xa na liga ε konyine xa. E a kolon fa fala ε fan kanna ariyanna yi.

Maxadine

² E xa lu Ala maxande waxatin birin, ε yi lu ε yete ra yi, ε barikan bira a xa. ³ E mon xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxo falan nasonyo alogo n xa no Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra. ⁴ E xa a mafan, n xa a fala a fixen na alo n lan kii naxan yi.

⁵ E sigan ti xaxilimayani denkeleyatarene mabinni, ε ferε fen waxatine ma. ⁶ E falan xa findi hinan fala kenden nan na. E xa a kolon ε muxun birin yabima a faḡin na kii naxan yi.

Xonton donxene

⁷ Nxu rafan ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale ε xa. Marigina walike toḡandiyaxin na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan. ⁸ N na a rasigama ε ma alogo ε xa nxu kiin kolon, a yi ε ralimaniya. ⁹ En nafan ngaxakedenna, toḡandiyaxi muxuna, Onesimo sigama a foxo ra. E muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yebama ε xa nen.

¹⁰ N kasorasa bodena Arisitaraki ε xontonna e nun Maraka, Baranabasi dunbode. E bata yi yamarine me naxan ma fe ra, xa a fa ε konni, ε xa a rasene ki faḡi. ¹¹ Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan ε xontonna. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xon ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹² Epafirasi, ε muxuna nde ε xonton Yesu a walikena, Alaa Muxu Sugandixina. A yengen soma ε xa Ala maxandini waxatin birin, alogo ε xa defe, ε yi ε yixodoxo, ε kamali Ala sagoon birin yi. ¹³ N na xeren bama a xa, a tḡoxi ε fe ra ki faḡi e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane. ¹⁴ En nafan muxuna, Luka dandan tiina, ε nun Demasi ε xonton.

¹⁵ E ngaxakedenne xonton nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun denkeleya yamaan naxan malanna tima a banxini. ¹⁶ E na kedini ito xaran ε konni, ε a liga a xa xaran Layodise kaane denkeleya yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, ε na fan xaran. ¹⁷ E xa a fala Arikipe xa, ε naxa, “I wanla naxan sotoxi Marigin na, a liga i yeren ma, i yi a sakamali.”

¹⁸ N tan Pɔli nan xɔntɔn dɔnxɛni ito sɛbɛxi
n yiin na: Ɛ nama jinan n ma kasorasaan
xɔn ma.

Ala hinanna xa lu ɛ xɔn.

Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Gireki yamanan kōmen fōxōni. Xera Poli fa nen na taani a xerayaan sigatiin firindeni, a keli xanbini Filipi taani. A yi denkeleya muxuna ndee sōto menni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxi a fe ma. Nayi, fō a xa yi keli nen Tesaloniki taani mafuren. Nanara, a yi siga Beere taani (Xerane 17.1-10). Dōnxen na, a yi fa Kōrenti taani, a fōxōrabiran Timōte yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene yeɓa a xa. Nayi, Poli yi kedi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a seɓe Kōrenti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe seɓe benun Ningila Yesu kitabu yire gbeteɓe, a a seɓe nen fō ɓeɓe fu nun solofere ɓōxōn Yesu te xanbini kore xōnna ma.

Xibaran naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xeraan yi sēwa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali faɓin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mōn a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mōn yi yanfan denkeleyani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxōdinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kēdin naɓanxi sariyane nun xōntōnne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan yeɓama lan waxati raɓanne fe ma. A falama denkeleya muxune xa nen fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon a waxatina nde fama, “e sa luma nen Marigin fema habadan!” (4.17)

¹ Poli nun Silasi nun Timōte nan ito seɓexi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a denkeleya yamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun bōɓe xunbenla fi e ma.

Barika birana

² Nxu barikan birama Ala xa e birin ma fe yi waxatin birin, nxu nēma Ala maxandē e xa. ³ Nxu nēma Ala maxandē, nxu xaxili e feene xōn: e denkeleyaan wanle nun e xanuntenya wanle nun e tunnafanna nun e yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yetagi. ⁴ Ngaxakedenne, e tan Ala xanuntenne, nxu a kolon fa fala Ala bata e sugandi. ⁵ Amasōto nxu to Yesu a fe Xibaru Faɓin nali e ma, na mi findi falan xan tun na, koni fō senben nun Alaa Nii

Sarijanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nxu yi sigan tima e fe ra kii naxan yi e tagi, e na kolon. ⁶ E findi nen nxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali e to tōtō gbeen sōto, e falan nasuxu nen sēwani Alaa Nii Sarijanxin naxan fixi e ma. ⁷ Na kui, e bata findi misaala ra denkeleya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. ⁸ Amasōto Marigina falan xuyaxi ayi e barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni e denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a fala feen ma. ⁹ E nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun e xete suxurene fōxō ra kii naxan yi, e tubi Ala ma, e habadan Ala ɓōndin kanna batu. ¹⁰ E yi a Dii Xemen fa feen mamē keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xōlo famatōn ma.

2

Poli a xerayana Tesaloniki yi

¹ Ngaxakedenne, e yetena a kolon fa fala nxu fa fena e konni, na mi luxi fuu. ² Nxu bata yi tōrōn nun ɓaxankatan sōto Filipi taani, alo e a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wēkile Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Faɓin nali e ma hali muxu wuyaxin to nxu yeɓe e konni. ³ Amasōto nxō kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma ɓenige sariɓantarena hanma yanfantenyana. ⁴ Koni Ala to bata nxu keɓan feseɓese, a yi a falan Xibaru Faɓin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan kēnen fe yi, koni Ala naxan muxune bōɓen feseɓesema. ⁵ Bayo e a kolon yati, fa fala nxu mi e rawalixi wulen matōxō xuiin xōn hanma nxu mila e seene xōn luxunni. Ala nan nxu seren na. ⁶ Nxu mi binyen fenma muxu yo ra, e tan hanma ndee gbeteɓe. ⁷ Alaa Muxu Sugandixina xerane to nxu ra, nxu yi nōe nxō goronna se nen e xun ma nun. Koni, nxu findi nen muxu sabarixine ra e ye, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi. ⁸ Nayi, nxu yi tinxi nxō sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Faɓin nali e ma, nxu yi nxu yete niin fi e fe ra amasōto nxu yi e xanuxi han! ⁹ Nxu ngaxakedenne, e xaxili lu nxō yanyin nun nxō kōeen wanla nun yeɓbaan xōn. Nxu na wanla ke nen alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu nēma Yesu a fe Xibaru Faɓin nalima e ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Nxu seren nan e ra, e nun Ala fa fala nxu yi sariɓanna nun tinxinna nun fetareyaan nin e tan denkeleya muxune tagi. ¹¹ E a kolon fa fala nxu luxi e keden kedenna birin xa nen alo fafan nun a diine kii naxan yi. ¹² Nxu yi e ralimaniya, nxu yi e masabari, nxu yi e mafan a e sigati kiin xa lan Ala ma, a

tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³ Na nan a ligaxi, nxu luma barikan bire Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan me nxu ra, ε a rasuxu nen Alaa jondi falan yeteen na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. E mi a suxu alo muxune falana. ¹⁴ Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. E kon kaane ε tɔrɔ kii naxan yi, Yahudiyane ne fan tɔrɔ nen na kiini. ¹⁵ E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxa ε nun nabine, ε yi nxu fan kedi. E mi Ala kenenye mume! E muxune birin matandima. ¹⁶ E mi tinma nxu xa falan ti siya gbetene xa, alogo ε xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari se han a defe. Koni Alaa xɔlɔn bata yelin e liye.

Poli mɔn waxi e xɔntɔn feni

¹⁷ Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bɔjɛn mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε fema bayo ε to xɔnla bata nxu suxu han! ¹⁸ Nxu waxi fa feni ε fema, a gbengbenna n tan Poli bata kata sanja ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. ¹⁹ Amasɔtɔ nde finde nxu yigin nun nxu sewa xunna nun nxɔ xunna kenla ra alogo nxu xa matɔxɔn sɔtɔ en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra? ²⁰ E tan nan nxɔ binyen nun nxu sewa xunna ra yati!

3

¹ Nxu to mi yi fa nɔε legedenna tiye sɔnɔn, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, ² nxu yi en ngaxakedenne Timote rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ε senbe so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. ³ Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan jaxankatani itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. ⁴ Amasɔtɔ nxu yi ε fema waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en jaxankatama nen. E na kolon, na nan ligaxi. ⁵ Nanara, n to mi yi fa mame tiye, n yi Timote rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun sɔtɔ lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nxɔ wanla yi lu ε ma fuuni.

⁶ Koni Timote baxi fadeni nxu fema, sa keli ε fema. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nxɔ a fe ma sewani waxatin birin, a nxu to xɔnla ε ma ki fajin alo ε fan to xɔnla nxu ma kii naxan yi. ⁷ Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tɔrɔn nun jaxankatani, ε denkeleyana nxu ralimaniyaxi. ⁸ Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε mɔn Marigina kiraan xɔn gben! ⁹ Nba, nxu lan nxu xa barika biran

dan minen yi Ala xa ε fe ra, naxan lanje na sewan yaten ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? ¹⁰ Nxu Ala maxandima kɔeen nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹ En Fafe Ala yeteen nun en Marigi Yesu xa kirani tɔn nxu xa, siga ε fema. ¹² Xanuntenyana naxan ε tagi ε nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. ¹³ A xa ε bɔjɛn senbe so alogo fe yo nama lu ε sarijanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sarijantone birin fa waxatini.

4

Sigati kii naxan Ala kenenxi

¹ Donxen na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. E bata a kolon nxu xɔn ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenen, ε yeteen na ligama koni ε mɔn xa yanfan na kui. ² Bayo ε a kolon nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. ³ Ala sagoon ni i ra, ε xa sarijan, ε fata yanga suxun ma. ⁴ E keden kedenna birin xa ε yete fati benden suxu kiin kolon sarijanna nun xunna kenli. ⁵ E nama kunfa fe yalunxine xɔn alo denkeleyatarene, naxanye mi Ala kolon. ⁶ Muxu yo nama haken liga, a yi a denkeleya adamadi boden yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makɔxɔ ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nen. ⁷ Amasɔtɔ, Ala mi en xilixi a en xa fe sarijantaren liga, koni a en xa sarijan. ⁸ Nanara, naxan na tondi falani itoe suxe, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sarijanxin fixi ε ma. ⁹ Hali nxu mi se sebe so ma denkeleya muxun bonne xanu feen ma, amasɔtɔ ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. ¹⁰ E na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yeen na na kui. ¹¹ Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xɔn, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, ¹² alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

¹³ Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. ¹⁴ En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani. Na ma, en mɔn laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nen Yesu xɔn, naxanye yi denkeleyaxi a ma.

¹⁵ Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye

lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yeε ra. ¹⁶ Amasoto, yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xotaan na fe, Marigin yetεen godoma nen keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin foxo ra, ne nan singe kelima sayani. ¹⁷ Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nen ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore. En mon yi lu Marigin fema habadan. ¹⁸ Nayi, ε bode ralimaniya falani itoe ra.

5

E yiton Yesu fa waxatin yeε ra

¹ Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sebe ε ma feni itoe liga waxatine fe ra, ² amasoto ε yetena a kolon yati, Marigin Fa Loxon ligama nen alo mujaden fama kœen na kii naxan yi. ³ Muxune boje xunbenla nun maratanga fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yetεen nin, e raterena alo jaxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi tange na ma mume! ⁴ Koni ngaxakedenne, ε mi fa dimin xan yi sonon, na loxon yi ε raterena alo mujadena. ⁵ E birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kœen nun dimin gbee mi en tan na. ⁶ Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yeε ra yi, en yi en yete suxu! ⁷ Xi xalitone xima kœen nan na, dolo minne fan e minma kœen nan na. ⁸ Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yete suxu, en yi xanuntenyaan nun denkeleyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yenge so komotin na. ⁹ Ala mi en sugandixi a xolon xan xili yi, koni a en xa kisin soto en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁰ A faxaxi en xa nen, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema. ¹¹ Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode senbe soe, alo ε a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xonton donxena

¹² Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xodexen na ε tagi, naxanye tixi ε yeε ra Marigini naxanye ε rakolonma feene ma. ¹³ E e yate muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi.

¹⁴ Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tunnaxolxi e ma, ε yi ne ralimaniya, ε senbetarene mali, ε dija muxun birin xa. ¹⁵ E a liga ε yeren ma muxu yo nama fe jaxin saran fe jaxin na, koni ε kata fe fajin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

¹⁶ E lu sewaxi waxatin birin. ¹⁷ E Ala maxandi waxatin birin. ¹⁸ E barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra ε xa, ε to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

¹⁹ E nama Alaa Nii Sarijanxini kala a wanli. ²⁰ E nama nabiya falane rajaxu.

²¹ Koni ε feen birin feseese, ε a fajin namara.

²² E makuya fe jaxin sifan birin na.

²³ Boje xunbenla Ala xa ε rasarijan ε kejaan birin yi. Ala xa ε xaxinla nun ε niin nun ε fati benden lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina. ²⁴ Ala naxan ε xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

²⁵ Ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu fan xa.

²⁶ E ngaxakedenne birin xonton menni ngaxakedenyaan xontonna sunbuni.

²⁷ N bata ε yamari Marigin xinli, ε kedini ito xaran denkeleya muxune birin xa.

²⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xon ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan sebe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxodinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mon Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na laxon bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito sebexi nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune toroma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanuntenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mon Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xonna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, “Muxu jaxina,” naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Naxuyaan waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxe xun ma (3.6-15). A a falan najanma duban nun xontonna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, “Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don.” (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi salayaan na, fo wanla xa ke nen Ala e tixi naxanye ra lxo xo lxo.

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebexi Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. ² Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³ Ngaxakedenne, a lan nen nxi xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyaan fan e bode xa. ⁴ Nanara, nxi yetena e matoxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna

nun e denkeleyana fe ra hali e to toroxi be senxonyani.

⁵ Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yate muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Mangayani, e jaxankatani naxan ma fe ra. ⁶ Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen, ⁷ e tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi e ma e nun nxi fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbemanne ⁸ tee dege gbeeni. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. ⁹ Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina. ¹⁰ Na ligama nen a na fa lxon naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kabe a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxi seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹ Na kui, nxi Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e yi lan na ma. Nxi mon a xandima alogo, e bata fe fajin naxan birin jeninge, e nun e na wanla naxan ke e denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a senben xon ma. ¹² Nxi na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya e xon, e fan yi binyen soto a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin hinanna barakani.

2

Fe jaxi rabana fe

¹ Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nxi e mafanma, ² xa e nabiyi falana ndee fe me hanma xibaruna hanma kedina naxan a falama Marigin fa lxon bata a li, e xaxinla nama mafura yifuye, e bojen yi mini, hali e naxa a fataxi nxi tan nan na. ³ E nama tin muxu yo xa e mayenden kii yo yi, amasoto na lxon mi a liye fo na murute donxena a li singen, Xeme Sariyataren yi makenen, halagin nagidixi naxan ma. ⁴ Muxune seen naxanye birin yatexi “alane” ra, e yi e batu, a ye yitema nen, a yi keli ne xili ma. Na kui, a doxoma nen Ala Batu Banxini, a yi a yete findi ala ra.*

⁵ N yi e fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama e xa, e mi e yengi daxi ne xon ba? ⁶ Anu, iki e a kolon ki fajin, naxan na xemen makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li. ⁷ Amasoto iki, sariyatareyaan bata wali folo wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen. ⁸ Na waxatini, Xeme Sariyataren

* 2:4: A mato Daniyel 11.36 nun Esekiyel 28.2 kui.

makeɲɲma ɲɲ, Marigi Yesu naxan halagima a de foyen na, a yi a ɲɲan a fa feen nɔrɔn na. ⁹ Xɛmɛ Sariyataren fama Setana sɛnɲɛn barakan ɲɲin e nun wule kabanako feene nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin sifan birin, ¹⁰ e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasɔtɔ e mi tinxɪ ɲɔndin nasuxɛ, a yi rafan e ma, e kisi. ¹¹ Nanara, Ala tantanna sɛnɲɛn nafama ɲɲɲ, naxan a lige e la wulen na. ¹² Na birin ligama ɲɲɲn alogo naxanye mi denkeleyaxi ɲɔndin ma, tinxintareyaan nafanxi naxanye ma, ne xa makiti.

E sugandixi e kisi feen nan ma

¹³ Koni ngaxakedenne, Marigin xanuntenne, fɔ nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin, amasɔtɔ xabu a foloni Ala e sugandixi e kisi feen na ɲɲɲn a Nii Sariɲɲanxin xɔn naxan e rasariɲɲanma e nun denkeleyaan xɔn ɲɔndin ma. ¹⁴ A mɔn e xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fajin barakani, nxu naxan nalixi e ma, alogo e xa binyen sɔtɔ naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye radanguxi e ma, a na findi kawandi xuiin na hanma sɛɲɲɛnla, e ne suxu, e lu e yi ken!

¹⁶ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetɛɛn nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan bɔɲɛ xunbenla nun yigi fajin fi en ma a hinanni, ¹⁷ na Ala xa e ralimaniya e bɔɲɛni, a e sɛnɲɛ so wali fajin nun fala fajini.

3

E Ala maxandi nxu xa

¹ Dɔnxɛn na, nxu ngaxakedenne, e Ala maxandi nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a e konni kii naxan yi, ² alogo nxu xa xunba muxu kobine nun muxu ɲaxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³ Koni Marigin tinxin, a e sɛnɲɛ soma ɲɲɲ, a yi e ratanga Fe ɲaxin Kanna ma. ⁴ Nxu laxi e ra Marigini, fa fala nxu e yamarixi naxan na, e na ligama iki, e mɔn luma ɲɲɲn a lige. ⁵ Marigin xa e bɔɲɛn ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

Wanla tɔnɔna

⁶ Ngaxakedenne, nxu e yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, e makuya e ngaxakedenne birin na naxanye bata e yetɛ lu salayani, e mi sigan tima xaranne xɔn e naxanye sɔtɔxi nxu yii. ⁷ E yetɛna a kolon a lan e xa nxu raliga kii naxan yi. Amasɔtɔ nxu mi yi salayaan xan yi e konni. ⁸ Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin ɲɲɲn tɔrɔn nun xadanna ma, nxu wali kɔɛɛn nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun ma. ⁹ Na mi na ra fa fala nxu mi nɔɛ na sɔtɛ

e yii, koni alogo e xa misaala tongo nxu ma. ¹⁰ Amasɔtɔ, nxu yi e fama waxatin naxan yi, nxu e yamari ɲɲɲn fa fala naxan yo mi tinɲɛ wale, na nama a dege.

¹¹ Anu, nxu bata a mɛ a muxuna ndee e ye, salantenne nan ne ra, e mi walima fɔ e to fe yibasanni. ¹² Nxu bata na muxune yamari, nxu yi e ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e xaxara, e wali alogo e xa e balon sɔtɔ.

¹³ E tan, ngaxakedenne, e nama tagan fe fajin nabe. ¹⁴ Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxe nxu naxanye sɛɲɲɛni, e na kanna rakɔrɔsi, fefe nama lu e tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi. ¹⁵ Koni e nama a yate e yaxun na, koni e a rakolon alo e ngaxakedenna.

Xɔntɔn xuiine

¹⁶ Ala xa Marigin bɔɲɛ xunbenla kanna xa bɔɲɛ xunbenla fi e ma waxatin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu e birin xɔn. ¹⁷ N tan Pɔli yetɛɛn nan xɔntɔn xuiini itoe sɛɲɲɛni. N ma taxamasenna nan ito ra n ma kɛdine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu e birin xɔn.

Kedi Singen Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyān nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Gireki kaan nan yi a fafe ra. Poli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Fala na laxon ma, Timote yi findi Xera Poli foxorabira kenden na. A tan nan yi biraxi a foxo ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Poli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nanara, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mon toma Poli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Korenti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbete ye fan na. Kedi firinna naxanye sebexi Timote ma e nun naxanye sebe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: “Yeeratine Kitabu Yirene” amasoto e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeeratine ra.

Kedi singen naxan sebe Timote ma, na fe doxo saxan kende nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunuja yi seene birinjaxu. E mon naxa a muxun kisin sotoma wundo kolonna nan xon ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mon tonne doxoma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mon yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun denkeleya yamaan yeba kiin nun a kuntigine kewanle fe. Donxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan a wanla kii ma, a mon yi a yengi doxo denkeleya muxune xon, alogo a xa “findi Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na.” (4.6)

¹ N tan Poli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sebexi, fata en nakisimana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

² N na a sebema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun boje xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³ N yi i mafanma kii naxan yi, n kelimatona siga Masedoniya yamanani, n mon

waxi a xon, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbete ye ti yamaan xa. ⁴ A e xa ba kankanje taline ma, e nun e benbane xinle fese fese naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani. ⁵ N yamarini ito fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima boje sarijanxin nun nii fajin nun denkeleya kendeni. ⁶ Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lo ayi e ma e bira fala fuune foxo ra. ⁷ E waxi a xon ma, e xa findi sariya karamoxone ra, koni e naxan falama, e a rali e sobeen yeteen na, e mi na kolon mume!

⁸ En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma. ⁹ En mon a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu muruxine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarjantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faza tiine ¹⁰ e nun yanga suxune nun xemen naxanye kafuma xemene xon e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kenden matandima. ¹¹ Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fajin noron nan ma, a naxan taxu n na.

Poli a barika birana

¹² N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasoto a bata n yate tinxin muxun na, a yi n tongo a walikeen na. ¹³ Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a jaxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkin n ma amasoto n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. ¹⁴ En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁵ Nondin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuja yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan jaxu dangu e birin na. ¹⁶ Koni a yi kininkin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a dija gbeen yita n tan yulubi kan jaxin xon, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sotoma. ¹⁷ Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸ N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiyi falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi no yenge fajin soe. ¹⁹ I xa lu denkeleyaan nun nii fajiyani. Muxuna ndee bata ne rabepin, e denkeleyaan yi jan alo kunkin na godo igen bun. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na

* 1:20: Yanyina nde, na bunna neen fa fala a ne kedi nen keli denkeleya yamaan ye.

muxune ye. N bata ne lu Setana xa,* alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2

Tagi yitonna e nun Ala tagi

¹ N na e mafanma fe singen naxan ma, e Ala mafan, e yi a maxandi, e Ala maxandi muxune xa, e barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, ² mangane nun yeeratine birin, alogo en ma dunuɓa yi gidin xa findi bɔɓe xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni. ³ Fe fajin nan na ra naxan lan Ala yee ra yi, en nakisimana, ⁴ naxan waxi a xon ma muxune birin xa kisi, e yi ɓonɗin kolon. ⁵ Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yiton keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina, ⁶ naxan a yete fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere ɓoxɔyaan na a waxatini. ⁷ Nanara, n tan yeteen findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamoxon naxan siyane xaranma denkeleyaan nun ɓonɗin ma. N ɓonɗin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸ Nanara, n waxi a xon ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii sariɓanxine ti Ala xa. Xolon nun matandin yi ba e tagi.

Naxanle lan e xa naxan liga

⁹ Na kiini, ɓaxanle xa e maxidi ki fajini xurun nun yete suturani. E nama e yete rayabu e xunna denbexin nun xemaan nun geme tofajine nun dugi sare xodexene ra. ¹⁰ Koni e xa rayabu e kewali fajine nan xon, alo a lan ɓaxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. ¹¹ Naxanle xa xaran sabarin nun xuru kendeni. ¹² N mi tinɓe ɓaxanla xa xaranna ti, a yi noon soto xemen fari. A xa sabari. ¹³ Amasoto N Benba Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. ¹⁴ Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fo a ɓaxanla, a yi findi yulubitoon na. ¹⁵ Koni Ala ɓaxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɓanna nun xuruni.*

3

Denkeleya yamane yeeratine fe

¹ ɓonɗin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi feni denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali fajin nan xon. ² Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sontaren na, ɓaxalan keden kanna, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xɔɓe yisuxun nun xaran tiin na. ³ A nama findi dolɔ minna ra, hanma naxan bɔɓe mafura te, koni a xa findi muxu dijaxin nun fe yitonna ra, a nama findi gbeti xonxonna ra. ⁴ A xa a yengi dɔxo

a denbayaan xon ki fajni, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. ⁵ Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a fajin na, na a yengi dɔxoma Alaa denkeleya yamaan xon ma di? ⁶ A nama findi muxu tubixi nenɛn na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. ⁷ A mon xa findi xili fajni kanna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

⁸ Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa findi muxu binyen na. E nama findi nafiine ra hanma dolɔ minne. E nama tonon fen mayifuni. ⁹ E xa denkeleyaan wundon namara e sondome fixeni. ¹⁰ Fo e keɓaan xa feselese nen singen. Na xanbi ra, xa fe mi e ra, e noe finde nen denkeleya yamaan mali tiine ra. ¹¹ Mali ti ɓaxanle fan lan na kiini. E xa findi ɓaxalan binyaxine ra, e nama dari fala ɓaxine tiye, e xa e yete suxu, e toɓonɗiya feen birin yi. ¹² Denkeleya yamaan mali tiine xa findi ɓaxalan keden kanne ra, e yi e yengi dɔxo e diine nun e tanden xon a fajin na. ¹³ Amasoto naxanye denkeleya yamaan malima ki fajni, ne nan xunna kenla tiden sotoɓa, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁴ N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin nin fa fala a mi fa buma n fa i konni. ¹⁵ Koni xa n bu, i mon a kolonɓe nen i lan i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani, naxan findixi habadan Ala denkeleya yamaan na, naxan findixi ɓonɗin senbetenna nun a beten saxin na. ¹⁶ ɓonɗin naxan na, Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:

A bata makenɛn fati bendeni,
Alaa Nii Sariɓanxin yi a tinxinyaan mayita,
malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi
muxune yi denkeleya a ma dunuɓa yi,
a yi rate binyeni.

4

Wule karamoxone fe

Yoni Firinden 4.1-3 Kolosi 2.16-23 Timote Firinden 2.4-6

¹ Alaa Nii Sariɓanxin bata a fala a fixen na, a muxuna ndee xetema nen denkeleyaan fɔxo ra waxati rajanne yi, e bira Setanaa jinan yanfantenne nun e xaranne fɔxo ra. ² E tinma nen e yi mayenden wulen kawandi baane filankafuyaana xon, naxanye sondome xodoxo alo tee laruna. ³ Na muxu sifane tonna dɔxoma futu xidi feen na nen e nun donseen sifana ndee, Ala naxanye da alogo

* 2:15: Yireni ito bunna mon noe finde ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nen a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɓanna nun xuruni.

denkeleya muxune xa e rasuxu barika birani, naxanye jəndin kolon. ⁴ Amasotə Ala seen naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan muxu yo xa a me ne ra, xa e birin nasuxu barika birani. ⁵ Amasotə Alaa falan nun en ma Ala maxandin ne rasarijanma nen.

Yesu a walike fajina fe

⁶ Xa i ngaxakedenne kawandi na feene ma, i findima nen Yesu Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na, denkeleya falan nun xaran fajin yi findi i balon na i biraxi naxanye foxo ra. ⁷ Koni xete dina suxutare falane nun jaxalan fonne taline foxo ra, i yi i xaran Ala kolonna ma. ⁸ Fati maxodəxon tənən na ndedi, koni Ala kolonna tənən gbo waxatin birin. Amasotə a iki nun habadan nii rakisin sotoma nen. ⁹ Nəndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na: ¹⁰ En tərəma, en yi en yixədxə, bayo en to bata en yigin sa habadan Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a gbəngbenna denkeleya muxune.

¹¹ I lan i xa yamaan yamari na feene nan ma, i yi e xaran ne ma. ¹² I nama tin muxu yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi misali fajin na denkeleya muxune xa i fala ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan nun denkeleyaan nun sarjanni. ¹³ I lu Alaa falan xaranjə muxune xa, i kawandin ba, i xaranna ti han n fa. ¹⁴ Ala i kixi kiseen naxan yi fata nabiya falana nde ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i xunni, i nama i tunnaxələ na bun ma.* ¹⁵ I yengi daxə feni itoe xən, i lu e fari alogo birin xa i sigati kiin to. ¹⁶ I yete rakərosi, e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe yi amasotə xa i na liga, i kisin sotoma nen i yeteen xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

5

Denkeleya muxune masuxu kiina

¹ I nama xeme fonna maxadi a xədəxən na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e nun banxulanne fan alo i xunylene nan e ra. ² E nun jaxalan fonne fan alo i nga. E nun sungutunne fan alo i xunylene sarjannana birin yi.

³ I xa kaja gilene binya a gbəngbenna naxanye luma kedenyani. ⁴ Koni xa diine hanma mamandenne kaja gilene naxanye yii, fo ne xa e Ala kolonna yita na kaja gilene nan singe ra, e yi e jəxo lu e xən, e yi e fonne saran e wali fajin fonne ra, bayo na nan nafan Ala ma. ⁵ Kaja gilene naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na luma Ala maxande nen kəeen nun yangin na. ⁶ Koni kaja gilene naxan biraxi a yete rafan feene foxo ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra. ⁷ I xa e

yamari na ra alogo e xa findi səntarene ra. ⁸ Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a denbayaan ma, na bata a me denkeleyaan na. Na kanna jaxu denkeleyataren xa.

⁹ Kaja gilene naxan xinla lan a sebe denkeleya yamaan kaja gilene xinle ye fo naxan bata jee tonge senninna soto, e nun naxan yi daxi xeme kedenna xən ¹⁰ naxan kolonxi a wali fajine xən dii xuru feen kui hanma xəje yigiyana a konni hanma yama sarjanxin sanne maxa fena* hanma tərə muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin foxo ra. ¹¹ Koni kaja gilene naxanye munma fori i nama ne xinle sebe bayo e waxən feene nəe e rakete nen Alaa Muxu Sugandixin foxo ra, futu xənla yi e suxu. ¹² Nayi, e finde yulubi tongon na nen bayo e bata e layiri tongoxi singen kala. ¹³ Na mən xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nen sigə banxine de ra. E nafigiyaan sa walitəreyaan fari, e lu muxune mafale, e feen fala naxanye mi daxa. ¹⁴ Nanara, a xəli n ma kaja gile sungutunne mən xa daxə xeme taa yi, e diine bari, e yi e yengi daxə e denbayaan xən, alogo e nama fere yo fi en yaxun ma a fala jaxin ti. ¹⁵ Amasotə kaja gilena ndee bata kiraan fata, e bira Setana foxo ra. ¹⁶ Koni xa kaja gilena ndee denkeleya jaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi denkeleya yamaan goronna ra, alogo denkeleya yamaan xa nə kaja gilene maliye naxanye luxi kedenyani.

¹⁷ Denkeleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yee ra ki fajin, ne lan e xa xunna kenla daxəde firin nan soto, a gbəngbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima. ¹⁸ Amasotə Kitabun naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi." A mən naxa, "Walikeen lan nen a yi a saranna soto."† ¹⁹ Xa muxune denkeleya yamaan fonna nde təjegəma, i nama i tuli mati fo xa sereya firin hanma saxan bata mini a ma. ²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sənna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa gaxu. ²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kəwanle yi. ²² I nama kəjen i yin se muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yete findi yulubi tongo ferən na muxune xa. Lu i ya sarjanni.

²³ I nama lu igen gbansanna minje, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuinin xa bərxə, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makəenma nen benun e xa kiti yiren li. Ndee gbene

* 4:14: E e yiine sa a xunni Ala maxandini alogo e xa a ti wanla nde ra. * 5:10: Mən kaane xəje yisuxu kiina nde nan ito ra. † 5:18: A mato Sariyane 25.4 nun Korenti Singen 9.9 nun Matiyu 10.10 kui.

kolonna e xanbi nen. ²⁵ A na kii nin, wali fajine makenenma nen hali naxanye mi lig-axi kenenna ma, ne mi nae luxunje.

6

Sariyana denkeleya muxune xa

¹ Denkeleya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun nxo xaranna. ² Konyin naxanye kariye findixi denkeleya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi denkeleya muxune ra. Koni fo e xa wali nen e xa dangu bonne ra bayo denkeleya muxune nan e wana tonon sotoma, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xonxonne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e rali-maniya. ³ Xa muxu yo xaran gbete tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fala kendene foxo ra, e nun Ala kolonna xaranna, ⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma jaxi ra e nun sonxo sonxone falane bunne ma. Na nan fama milen nun lantareyaan nun marayelefun nun sike jaxine ra, ⁵ e nun yenge jantarene muxu xaxili yifuxine tagi, jandin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu soto feren nan na.

⁶ Anu, tonog been nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. ⁷ Amasoto en mi faxi sese ra en yii dunujani ito yi, en mon mi sigan sese ra en yii. ⁸ Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi. ⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nen tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare jaxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bononi. ¹⁰ Amasoto gbeti xonxonna nan fe jaxine birin binla ra. Nde bata mila gbetin xon, e masiga denkeleyaan na, e kontofili fe wuyaxi ti e yete ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen. ¹² I denkeleyaan geren fajin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fajin naxan na sere wuyaxi yetagi. ¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fajin ba Ponsi Pilati yetagi, ¹⁴ i xa yamarini ito suxu sontareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kenenni waxatin naxan yi. ¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi, Ala Barakan Kanna, Kuntigi Keden Pena, Mangane Mangana,

Marigine Marigina.

¹⁶ Niin Kan Keden Pena naxan konna kenenn gbeeni muxe mi e masoe kenenna naxan na, muxe munma naxan to, a mon mi nae toe. Binyen nun senben xa fi a ma habadan! Amina.

¹⁷ Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mon nama e yigi sa nafunli naxan janma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu sewani. ¹⁸ E xa fe fajin naba, e kewali fajine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani. ¹⁹ Na kiini, e nafulu kenden namarama nen e yete xa yeen na, e nii rakisi yeteen soto.

²⁰ Timote, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki fajni. Fala fuune nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen naxan yatexi fe kolonna ra naxan en matandima. ²¹ Ndee bata tubi na ma, e masiga denkeleyaan na. Alaa hinanna xa lu e xon.

Kedi Firindena Timote Ma Pöli Alaa Falan Kedi Firinden Timote Ma

Kedi firinden naxan sebe Timote ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Pöli suxu nen a sa kasoon na kii xodexeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a faxorabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan foloma Ala tantunna nan ma lan Timote a xanuntenyaan nun a denkeleyaan ma. Hali tōrō gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timote yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni “alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina” (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fuune tima a findi matandin na e nun sonxō sonxon naxanye tōrō mi na, naxanye denkeleyaan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timote naxan xaranxi xabu a banxulan jōre waxatini (2.14 han 4.5). A kedin naranna ra, xerana a yetena mantōrone nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Pöli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a siimayaan naranna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeleyaan nun djan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

¹ N tan Pöli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakisin naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, ² n yi a rasiga n nafan dii xemen Timote ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bōje xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³ N walima Ala naxan xa bōje rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kōeen nun yanyin na waxatin birin. ⁴ Amasoto, n nan n miri i ya wugan ma, a xōnla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na. ⁵ N xaxili mōn i ya denkeleya kenden xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi. ⁶ Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sobeen na, i naxan sotoxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. ⁷ Amasoto Ala mi Nii gaxuxin

xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun sōn fajin fima en ma.

⁸ Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin tōryaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani. ⁹ A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa sarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunuja xa da. ¹⁰ Koni iki a bata a yita en na en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kēnenni, naxan faxan senben nōxi, a yi nii rakisin nun faxatareyaan makēnen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma.

¹¹ Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamaxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹² Nanara, n tōrōma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasoto n denkeleyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a nōe n gbeen namare nen han na lōxoni. ¹³ I fala kenden naxanye mēxi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeleyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu xon. ¹⁴ Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi.

¹⁵ I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n nabepin, hali Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasoto a n nii yifan nen n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. ¹⁷ A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. ¹⁸ Ala xa Marigin kininkinin a ma na lōxoni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

2

Yesu a walike fajine

¹ Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² I feen naxanye mēxi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xōri, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan nōe muxu gbete ye xaranje.

³ En na en wekile tōroni en bode xon ma bayo en luxi nen alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine. ⁴ Muxun naxan sofa wanli, na mi basanje dunuja fe gbete ra xa a waxi a kuntingin kenen feni. ⁵ Muxun naxan fan a gima xatājōxoyani, xa na mi a yixōdōxō a gideni giin sariyani, a mi nōon tiye mume. ⁶ Xee biin naxan wali xodexen kema, na singe xa a gbee xee ma seen soto. ⁷ N naxan falama i xa, i miri na ma, amasoto Marigin famun fima nen i ma ne birin yi.

* 1:4: Timote wuga nen Pöli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timote Singen 1.3 kuu.

⁸ I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xon ma naxan kelixi Dawuda bonsonni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, ⁹ n tɔɔma naxan ma fe ra han n xidi alo fe jaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xide mumɛ. ¹⁰ Nanara, n dijaxi tɔɔne birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin sɔɔ naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. ¹¹ Nɔndin nan falani ito ra:

Xa en nun a tan bata faxes en bode xon, en nun a tan nii rakisin sɔɔma nen.

¹² Xa en na en tunnafan, en nun a tan luma nen mangayani.

Xa en na en me a ra, a fan a mema nen en na.

¹³ Xa en mi tinxiɲe ayi, a tan tinxiɲa nen ayi, amasɔɔ a mi nɔe a me a yete ra.

¹⁴ Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tɔɔ yo mi na. A e rame muxune nan halagima tun! ¹⁵ I kata, i yi i yete yita Ala ra walike kenden na, naxan wali xonne mi mayagi, naxan Alaa jɔndi falan nalima a kiini. ¹⁶ Xete dina suxutare fala fuune fɔɔ ra, amasɔɔ naxanye e falama, ne luma e masige Ala kolonna ra nen tun. ¹⁷ E falan luxi nen alo furen naxan de gboma ayi fatin ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan ye, ¹⁸ naxanye bata e masiga jɔndin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangu. E muxuna ndee denkeleyaan kala. ¹⁹ Anu, Alaa banxin beten saxi sandɔɔ kenden naxan fari, na dɔxi ken, falani itoe kerendenxi a ma, a naxa, “Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxiɲareyani.”*

²⁰ Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbeti daxin nun xema daxin na koni a wudi daxin nun a bende ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, ndee rawalima binyatara feene yi. ²¹ Xa muxu yo a yete rasarijan na binyatara feene ma, a luma nen alo walise binyaxina. A to sarijan, a kanna nɔe a rawale wali fajin birin yi. ²² I gi foningeyaan waxatin kunfa feene ma. E nun naxanye Marigin batuma boje fixen na, e bira tinxiɲaan nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun boje xunbenla nan fɔɔ ra e bode xon. ²³ I me xaxilitareyaan nun daxuyaan fe matandine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengen nan na. ²⁴ Anu, Marigina walikeen mi lan a yengen so. Koni a lan nen a fan birin na, a findi karamɔɔ fajin nun muxu dijaxin na. ²⁵ A lan nen a

xa fe matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a liga e yi e kewanle maxete, e yi jɔndin kolon. ²⁶ E yi xaxili sɔɔ, e e yete ba Yinna Manga Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo e xa lu a sagoni.

3

Dunuya raɲanna fe

¹ A kolon fa fala a waxati dɔnxene xɔɔɔɔma ayi nen. ² Amasɔɔ muxune findima nen wasodene nun gbeti xonxonne nun yete matɔɔne nun yandadene nun konbi tiine ra. E murute e sɔɔ muxune ma, e findi wali fajin kolontarene nun dina kolontarene ra, ³ e nun hinantarene nun kininkinintarene nun muxu xili kalane nun yete suxutarene nun muxu yete xɔɔɔɔne nun fe fajin rabane yaxune ⁴ e nun yanfantenne nun kunfadene nun yete yigboon naxanye waxon feene rafan e ma dangu Ala ra. ⁵ E yete findi Ala kolonne ra, koni e e mema nen a senben na. I makuya na muxune ra. ⁶ Ndee e ye, ne e yete rasoma nen banxine kui muxu rakunfa feen na, jaxanla naxanye senbe mi gbo dinani, e yi ne masɔɔ yulubin goron binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi kunfan sifan birin xon. ⁷ Na jaxanle katama nen e xa xaran, koni e mi jɔndin kolonɲe mumɛ! ⁸ Na xemene luxi nen alo Yannesɪ nun Yanberesi naxanye Musa matandi.* Xemɛni itoe fan jɔndin matandima na kii nin. E xaxinli fuxi, e denkeleyaan bata findi bɔɔn na. ⁹ Koni ne mi sige yeɛn na mumɛ amasɔɔ muxun birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yannesɪ nun Yanberesi liga kii naxan yi.

Kawandi dɔnxene

¹⁰ Koni i tan bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle nun n jɔnigen nun n ma denkeleyaan nun n ma dijɲan nun n ma xanuntenyaan nun n ma tunnafanna ¹¹ e nun n ma besɛnxɔnyaan nun n ma tɔɔyana. Tɔɔn sifan mundun na, n mi naxan toxi Antiyoki nun Ikoniyon nun Lisitire taane yi? Besɛnxɔnyaan sifan mundun na n mi naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi. ¹² Naxanye birin waxi a xon ma, e xa sigan ti Ala kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ne besɛnxonyama nen. ¹³ Koni muxu jaxine nun naxanye e yete findima dina muxune ra, ne yanfanma jaxuyaan nin tun, e bonne mayenden, e fan yi mayenden. ¹⁴ Koni i tan, i xaranxi feen naxan ma, i denkeleyaxi naxan ma yati, lu na yi amasɔɔ i i karamɔɔne kolon. ¹⁵ Xabu i dii jɔɔe waxatini, i Kitabu Sarijanxin yire sebexine kolon naxan nɔe xaxinla fiye i ma lan kisi feen ma denkeleyaan xon Yesu Alaa Muxu

* 2:19: Yatene 16.5 * 3:8: Yahudiyane namunne xaranna kui, woyimɛɛn naxanye Musa matandi Misiran yamanani, ne yi xili na kiini. A mato Xɔɔyaaɲ 7.11 nun 7.22 kui.

Sugandixin ma. ¹⁶ Amasoto Kitabun sebenla birin fataxi Ala nan na. A fan xaran ti seen nun tantanna yabi seen nun fe matinxin seen nun muxu xuru seen na tinxinna ma ¹⁷ alogo Alaa muxun xa kamali, waliseen yi lu a yii wali fajin birin ke xinla ma.

4

¹ N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faxa muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan makenenma a mangayani. ² Alaa falana fe kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi fan, i wekile. I muxune sonna fala, i e maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran dijan birin yi. ³ Amasoto waxatin fama nen, muxune mi tinma xaran kenden ma. E birama e yete waxon feene nan foxo ra, e lu karamoxone malanye e yete xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. ⁴ E yi e tunla ba jondi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. ⁵ Koni i tan, i xa i yete suxu feen birin yi, i tunnafan torone bun ma, i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya wanla birin nakamali.

⁶ Amasoto, n tan bata lu alo minse saraxa boxonxina, n siga waxatin bata maso. ⁷ N bata yenge fajin so, n nan n ma giin danna li, n lu denkeleyani. ⁸ To xanbi ra, n tinxinyaan no soton kontonna sotama nen Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na loxon, a tan naxan findixi kiti sa tinxinxin na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xonla naxanye birin ma.

⁹ Kata, i fa n fema mafuren! ¹⁰ Dunujani ito to rafan Demasi ma, a bata n nabejin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. ¹¹ Luka nan keden pe fa n fema. E nun Maraka birin xa fa amasoto a nae n maliye nen walideni. ¹² N bata Tikiko rasiga Efesi taani. ¹³ I nema fe waxatin naxan yi, n bata n ma gubaan nun n ma kedine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xele n xa a gbengbenna naxanye sebexi kidine ma.

¹⁴ Siyakin Alesandire bata fe xolen liga n na han! Marigina a saranye a wanla ra. ¹⁵ I fan xa a fe liga i yeren ma, amasoto a nxo falane matandi nen a jaxin na!

¹⁶ N nan n yete xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n nabejin. Koni Ala nama e suxu na ra. ¹⁷ Marigin nan n mali, a yi n senbe so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a me, n yi xunba yatane de. ¹⁸ Marigina n xunbama nen fe jaxin wanle birin ma, a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan han habadan, amina.

¹⁹ N xa Pirisila nun Akila xontan e nun Onesiforo a denbayana. ²⁰ Erasite bata lu Koranti taani, n bata Tirofime furaxin fan lu Milet i taani. ²¹ Kata, i xa fa benun xunbeli waxatin xa a li.

Ewubulo i xontan, e nun Pudon nun Linosi nun Kelodiya e nun en ngaxakedenne birin.

²² Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan e ra.

Tito Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Poli fɔxɔrabira fajin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Kɔrenti Kaane nun xeraan tagini tɔnna (Kɔrenti Kaane Kedi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito seɓe Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kireti fɔxɔ ige tagi bɔxɔni. Xera Poli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra menni, a yi denkeleya yamane yeba ki fajin (1.5).

Xeraana falan xun soxi a falan fɔlɔdeni (1.4). Sora singen naɓanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firinden, Tito kawandi xuike nan sɔtɔma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xeme fonne nun ɓaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi bɔɓe xunbenli, e may-itaxunna matanga (3.1-11). Kedin yi rajan Poli a yamarine nun xɔntɔn xuike ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nen e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi seɓxi Tito xan keden xa. Kontɓfli feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xɔntɔnna

¹ N tan Poli nan ito seɓxi naxan findixi Alaa walikeen na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xeraana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e ɓonɗin kolon, e lu Ala kolonni. ² Na denkeleyaan nun na ɓonɗin fataxi habadan nii rakisin sɔtɔn yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine fɔlɔni, Ala naxan mi nɔe wulen fale. ³ A bata a falan makenen a waxatini kawandin xɔn ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xɔn ma, en nakisimana.

⁴ N ni ito seɓxi Tito nan ma, n ma diin yetena en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinanna nun bɔɓe xunbenla fi i ma.

Tito a wanlafa

⁵ N bata i lu Kireti yamanani alogo feen naxan yitɔn daxi luxi, i xa na yeba, i yi denkeleya yamaan fonne dɔxɔ taan birin yi fata n ma yamarine ra. ⁶ Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, ɓaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yate yete suxutarene ra hanma xurutarene. ⁷ Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe

mi naxan na, amasɔto Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yete yigboon na, hanma bɔɓe maxɔlɔna, hanma dɔlɔ minna, hanma naxan bɔɓen mafura te, hanma gbeti xɔnxɔnna tinxintareyani. ⁸ Koni a xa xɔɓene yisuxu ki fajin, fe fajin xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sarɓan, a yete suxi. ⁹ A xa a seɓe so ɓonɗin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa nɔ bonne ralimaniye xaran kendeni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaana falan tima, naxanye findixi murutdene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa. ¹¹ I xa ne deene suxu, amasɔto denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitareyaan nin nafulu feen na. ¹² E yeteen kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, “Wule falan nan Kireti kaane ra waxatin birin, alo sube xɔɓene, fudi ɓaxinten salayaxine.” ¹³ Nandin nan na falan na. Nanara, e sɔnna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kendɛn sɔto, ¹⁴ e yi ba e tuli matiye Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mexi ɓonɗin na. ¹⁵ Seen birin sarɓan muxu sarɓanxine yii, koni sese mi sarɓan muxu xɔsixin nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e sɔndɔmen birin xɔsixi. ¹⁶ Ne a falama nen a e Ala kolon, koni e e mexi Ala ra e kewanle yi. E haramuxi, e mi fala suxe, e mi nɔe wali fajin yo rabe.

2

Denkeleya muxune xa xaran feen naxanye ma

¹ Koni i tan ma falane xa lan xaran kendɛn nan ma. ² A fala xeme fonne xa, a e xa e yete suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e seɓe so denkeleyaan nun xanuntanyaana nun tunnafanna ma.

³ A fala ɓaxalan fonne fan xa, a e keɓaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dɔlɔ minne ra. E xa muxune xaran fe fajin ma ⁴ alogo e xa nɔ sungutunne maxarɓɓe e xeme ne nun e diine xanun kiin ma, ⁵ e findi ɓaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarɓanni, naxanye walima denbayani, e ɓenigen fan, e xuru e xeme ne ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayelevu.

⁶ I mon xa banxulanne fan nalimaniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. ⁷ I tan yeteen xa findi misali fajin na i kewali fajine yi. I ya xaranna xa findi ɓonɗin na binyeni. ⁸ I fala kendene ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yengefane xa yagi amasɔto e mi fe yo toxi en tan na e naxan fale.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e keneen feen birin yi. E nama e tandi, ¹⁰ e nama e muja, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnay-erenna soto feen birin yi.

¹¹ Ala bata a hinanna makenen muxun birin xa kisin sotoma naxan xon. ¹² Na en xaranna nen, a en xa xete Ala kolontareyaan foxo ra e nun dunuja rafan feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunujani ito yi, ¹³ en nema herin mame en yengi naxan ma, en ma Ala senbe kanna nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makenenma laxon naxan yi. ¹⁴ A bata a yete fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarijanxin soto a yete xa, naxanye sobe soxi wali fajine rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sonna fala i senben birin na. Muxu yo nama i rajaxu.

3

Denkeleya muxun lan a xa feen naxanye liga

¹ A fala denkeleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yiton kewali fajin sifan birin xili ma. ² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitonne nun muxu dijaxine ra, e limaniya muxune birin xa. ³ Amasoto a foloni, xaxilitarene nun murute de tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxon feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuja yi gidin nabama jaxun nun xoxolonyaan nin. Xonnantenyaaan yi lu en nun bodene tagi. ⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaaan makenen en xa, ⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fo a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xete, en bari. En yi dunuja yi gidin nenen soto Alaa Nii Sarijanxin barakani, ⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ⁷ alogo en xa tinxin a yee ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin soto feen ma en keen na.

⁸ Nondin nan na falan na. A xoli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sobe so wali fajin ma. Na feene nan lan, ne nan ton gbo muxune birin ma. ⁹ Koni i yete ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle fefefesen nun lantareyaan nun sonxo sonxon naxanye fataxi sariyan na, amasoto ne ton mi na, e ligama fuyan. ¹⁰ Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a

rakolon waxatin naxan yi sanja ma keden han firin, i masiga na ra. ¹¹ A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nema yulubin ligama, a yete yalagima.

Yamari donkene

¹² N na Aritema rasiga i fema waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fema Nikopoli taani, bayo n waxi a xon ma, n xa xunbeli waxatin ti menni. ¹³ I xa sariya karamoxo Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma. ¹⁴ Fo en ma muxune fan xa e xaran nen fe fajin rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa no e mako xodekene gase, e mon nama lu doxi fuu.

¹⁵ N foxo ra muxune birin i xonton. Nxu denkeleya muxune xoyine birin xonton.

Ala xa hinan e birin na.

Filemōn Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemōn Ma

Filemōn yi findixi denkeleya muxu kēnden nan na. Yanyina nde, a yi Kōłsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pōli xōyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kanna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pōli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pōli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pōli yi a ragidi a xa a raxete a kanna ma, a kēdini ito sebe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kanna ma, na yi jaxankatama nen a xōdexen na.

A yelin xanbini Filemōn nun a fōxōrabirane xōntōnne (1-3), Pōli yi barika bira Ala xa Filemōn ma denkeleyaan nun a wēkilena fe ra (4-7). A mōn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kanna fema (8-22). Kitabun yireni ito rapanxi xōntōnne nan ma, en mōn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pōli kedi sebexin kui a naxan nasiga Kōłsi kaane ma (Kōłsi Kaane 4.10,12,14 Arikipe fan xinla sebexi fala tide firindenit Kitabun yireni ito yi e nun Kōłsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nen kedi firinne ra Kōłsi taani Kōłsi kaane ma e nun Filemōn ma.

En Pōli a fanna toma nen Kitabun yireni ito kui. A ito sebexi a xōyin Filemōn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karahanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nen, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune kejaan maxetema nen.

Xōntōnne

¹ N tan Pōli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timōte nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemōn ma, ² e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³ En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōne xunbenla fi ε ma.

Filemōn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴ Filemōn, n nema n ma Ala maxandε waxati yo yi, n barikan birama a xa nen i ya fe ra, ⁵ amasōt n bata a mε i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mōn a yama sarijanxin birin xanuxi. ⁶ N na Ala

maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe fajin birin kolon ki fajni, en naxanye sōtōxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁷ Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sēwa gbeen fi n ma, a yi n nalmaniya, bayo i bata yama sarijanxin birin nii yifan e ma.

Pōli yi Filemōn mafan

⁸ Nanara, hali n to nōε susuε i yamarε Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, ⁹ koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pōli xεmε fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ¹⁰ Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. ¹¹ A tōnō mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tōnōn luma en birin ma nen.

¹² N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina. ¹³ A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹⁴ Koni n mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fajin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i jēnige ma feen na.

¹⁵ Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nen waxatidi tun, alogo i mōn xa a sōtō habadan, ¹⁶ anu konyi gbansan mi fa a ra sōnōn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷ Nayi, xa i n yatexi i xōyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. ¹⁸ Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxete i ma, na goronna sa n tan xun ma. ¹⁹ N tan yetēn nan ito sebexi n yiin na, n tan Pōli. N na i yii raxetema nen, koni n mi waxi a fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yii. ²⁰ Ngaxakedenna, yandi na fe fajin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹ N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nen, n xa ito sebe i ma. N na a kolon i nde ligama nen dangu n ma falan na. ²² I mōn xa yigiya banxina nde yitan n yεε ra amasōt n laxi a ra, n mōn xetema nen ε ma ε Ala maxandin barakani.

Xōntōn dōnxene

²³ Epafirasi naxan n fema kasoon na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xōntōnma. ²⁴ N walike bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xōntōn.

²⁵ Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini.

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi ramɛɛn nin. Kitabun yireni ito sebɛxi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a sebɛxi muxune nan ma. A mɔn mi a sebɛ muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebɛxi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito sebɛ muxuna fe yi, Yahudiyan na a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebɛxi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki faɲi. A Kitabun yireni ito sebɛxi Yahudiya gbeteɛe ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to jaxankataxi Yesu xinla fe ra, e xetɛmatɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mɛma nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun sebɛ muxuna e kawandima nen a e xa e senbe so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xete e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito sebɛ nen jɛɛ tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dɔxɔ firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mɔn dangu malekana ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbe soma alogo e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xete dina gbete ma. En misali kendene toma menna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mɔn a falama denkeleya muxune yeen xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi nɔn sɔɔ alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiye e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sebɛ muxun a rajanma duba tiin nan ma e nun xɔntɔnne (13.20-25).

Kitabun sebɛ muxun mi danma fala jaxumene xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaxoleni. A a yɛbama e xa a denkeleya muxune toroma dunuja ayi, a mɔn yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a

faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi nɔɛ naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xɔn sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati rajanni ito nin a Dii Xɛmɛn xɔn. A bata daala birin sa a Dii Xɛmɛn sagoni alo a keɛna. A dunuja daxi a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii Xɛmɛn findixi a binyen nɔrɔn nan na. Ala maligan yetɛɛn nan a ra. A dunuja yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi dɔxɔ Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xɛmɛn tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa,

“N ma dii xɛmɛn nan i tan na,
n bata findi i fafe ra to.*”
A mɔn mi a fala maleka yo xa, a naxa,
“N findima nen i fafe ra,
i fan yi findi n ma dii xɛmɛn na.†”

⁶ Ala to a diin nafa dunuja yi alo dii singena, a mɔn naxa,

“Alaa malekane birin xa a batu.‡”

⁷ A mɔn yi a fala malekane fe yi, a naxa,
“Alaa malekane luma nen alo foyena,
a walikene yi lu alo tɛɛ degena.§”

⁸ Koni a mɔn yi a fala a dii xɛmɛna fe yi, a naxa,
“Ala, i luma nen i ya mangaya gbɛdɛni
habadan!

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxamasenna ra.

⁹ Tinxinna rafan i ma,
fe jaxin mi rafan i ma.
Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene
xa

a sewa turen sa i xunni i sugandi feen na.*”

¹⁰ A mɔn naxa,
“Marigina, i bɔxɔ xɔnna da nen
xabu a folɔni.
I yii fɔxɔn nan kore xɔnna ra.

¹¹ Ne birin danguma nen,
koni i tan luma nen na.

Ne birin forima nen
e kala alo dugina.

¹² I yi e yisa alo domana,
e yi masara alo dugina,
koni i tan luma nen i kiini,
i siin fan dan mi na mume!†”

* 1:5: Yaburin 2.7 † 1:5: Samuyɛli Firinden 7.14 ‡ 1:6: Sariyane 32.43 § 1:7: Yaburin 104.4 * 1:9: Yaburin 45.7-8 † 1:12: Yaburin 102.26-28

13 Ala mōn mi a fala a maleka yo xa, a naxa, “Doxo n yiifanna ma,

han n yi i yaxune sa i sanna bun.”†

14 Malekane mi findixi Alaa walikε totarene xan na ba, a naxanye rasigama kisi muxune malideni?

2

Ερωχο lu kisi feen xon

1 Nanara, en bata feen naxanye με, fo en xa en ερωχο lu nen ne xon alogo en nama kiraan bejin. 2 Amasoto, malekane* fa xerayaan naxanye rali en benbane ma lan sariyan ma, ne birin suxutareyaan saranma nen a kala muxune ra alo a daxa kii naxan yi. 3 Nayi, en fa ratangama di, xa en na en με kisi gbee sifani ito ra, Marigin yeteen singe naxan nali, na xanbi ra, a rame muxune fan yi a jondin yita en na? 4 Ala fan e sereya baan fari sa nen taxamasenne nun kabanako feene nun senbe fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarijanxin kewanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

5 Awa, en yire famatōon naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane xan sago yi. 6 Koni sereyani ito sebexi Kitabun yirena nde yi, a naxa,

“Nanse dajoxon na, i to i yengi dōxi a xon.

Nanfera i ερωχο luxi adamadiin xon?

7 I a daxi nen,

a nōon yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

8 I bata seen birin lu a bun.”†

A to seen birin luxi adamadina nōon bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nōon bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nōon bun ma. 9 Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo nen waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masoto Alaa hinanna xon muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma. 10 Ala naxan seen birin da a yete xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tōon xon.

11 Bayo Yesu naxan muxune rasarijanma e nun a naxanye rasarijanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma, “Ngaxakedenne.” 12 A naxa Kitabuni, “N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.

N ni i matōoma nen yamaan ye.”†

† 1:13: Yaburin 110.1 * 2:2: Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sotōxi malekane nan xon ma. † 2:8: Yaburin 8.5-7 † 2:12: Yaburin 22.23 § 2:13: Esayi 8.17-18 * 3:2: A mato Yatene 12.7 kui. † 3:11: Yaburin 95.7-11

13 Kitabun mōn naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mōn naxa, “Nxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”§

14 Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati benden nun wunli, Yesu fan yeteen bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetena sayaan xon ma senben yi naxan yii sayaan xun na.

15 A na ligaxi nen alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuja yi gidini, a xa ne xōya. 16 Amasoto a mi faxi malekane xan malideyi, koni fo Iburahima bōnsōnne.

17 Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa no saraxarali kuntigiyaan wanla ke Ala xa kininkininna nun tōondiyan, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. 18 Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yeteen yi tōo na feni, nayi, a fere na a xa, a yi muxune mali e nema e ratantan feene de waxatin naxan yi.

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

1 Nanara, ngaxakeden muxu rasarijanxine,

Ala bata ε tan naxanye xili, ε xaxili lu Yesu a fe xon, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani.

2 Muxu tōondi yaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.*

3 Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yeteen na. Nanara,

Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. 4 Awa, muxune nan banxine tima,

koni Ala nan seen birin daxi. 5 Musa tan tōondiya nen wali kedeni Ala xa a banxin mumēni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. 6 Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xemen naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wekile, en yi en ma yigin namara en naxan matōoma.

Matabuna Alaa yamaan xa

7 Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin με to,

8 ε nama ε bōjēni xōdōxo alo ε yi murutēxi Ala ma waxatin naxan yi, ε yi matoon xun ti Ala ra tonbonni.

9 ε benbane n bunba nen mēni, e yi n matandi,

hali e to n kewanle birin to jēε tonge naanin.

10 Nayi, n xolo nen na waxatin muxune ma, n naxa,

‘E bōjēn makuya n na waxatin birin, e mi n ma kiraan xon.’

11 N yi n kolō n ma xōlōni, n naxa,

‘E mi soe n ma matabudeni mumel!’ †

¹² Ngaxakedenne, e a liga e yeren ma, bəne jaxin nun denkeleyatareyaan nama lu e sese yi naxan a lige e xeṭe habadan Ala foxo ra. ¹³ Koni e bode ralimaniya loxo yo loxo, fanni en mon na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo e tan nde nama tantan yulubin xon, e tengbesenje ayi. ¹⁴ Amasoto en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma toḡondiyaan singeni, han a rajanna.

¹⁵ Kitabun naxa, “Xa e Ala fala xuiin me to, e nama e bəneni xodoxo

alo e yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi.” †
¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xolo ndee ma jee tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kolo ndee a fe ra, a e mi soe a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxe, a yi falan tima ne nan ma fe yi. †
¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi noe soe matabudeni lan e denkeleyatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en noe soe nen a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo e tan nde nama lu alo e fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nen en fan ma alo na waxati dangxin muxune. Koni e falan naxan me, na tonjo yo mi lu e tan ma, amasoto naxanye a rame, ne mi a suxu denkeleyani. ³ En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa, “N bata n kolo n ma xoloni, n naxa, ‘E mi soe n ma matabudeni mumel!’” *
Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuja da waxatini. ⁴ Amasoto ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali keen xii soloferede loxoni.” †
⁵ A mon naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soe n ma matabudeni mumel!” †
⁶ Na bunna neen fa fala ndee gbete ye soe nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin me, e mi so lan e fala suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mon yi loxo nenen sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na loxo nenen xili sa fa fala “To.” A naxa, “Xa e Ala fala xuiin me to, e nama e bəneni xodoxo.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi loxo gbete a

fe fale na xanbi ra. ⁹ Na bunna neen fa fala matabuden mon Alaa yamaan xa yeen na. ¹⁰ Amasoto muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nen alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasoto Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a deen xanxan dangu silanfanna de firin kannu ra. † A soma nen han a sondomen nun niin yeteen fata, e nun fatin nadoxodene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nen. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentegema nen a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xemena, nayi en na en sobe so en ma denkeleyani, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵ Amasoto en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nen a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbeden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna soto en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nen adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E noe xaxilitarene nun muxu tantanxine famenje nen, bayo e tan fan yeteen tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yetena fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenje a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen soto a yete ra, koni Ala a fala nen a xa, a naxa, “N ma dii xemnen nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.” *

⁶ A mon yi a fala Kitabun yire gbete yi, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.” †

⁷ Yesu yi dunuja yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yeegen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi noe a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma. ⁸ Koni hali Alaa Dii Xemen to a ra, a a xaran nen fala suxun ma a torone yi. ⁹ Yesu

† 3:15: Yaburin 95.7-8 § 3:18: A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * 4:3: Yaburin 95.11 † 4:4: Dunuja Falon 2.2 † 4:12: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * 5:5: Yaburin 2.7 † 5:6: Yaburin 110.4

a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰ Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

¹¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na ε xa lan feni ito ma, koni a yebe raxolo ε xa, bayo ε mi a famuma xulen. ¹² A yi lan nun ε yi findi karamoxone ra waxatini ito yi, anu han iki ε makoon mon ε xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii joren naxan mon xijnen na bayo ε mi donse xodexen donje singen. ¹³ Muxun naxan mon xijne minni, dii joren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xodexen na. Naxanye denkeleya bata koxo, ne bata e yete xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeen na, hali en nama fa xete fe folone ma sonon alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, ² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³ Xa Ala tin, en sigε nen yeen na.

⁴ Amasoto naxanye bata yi kenenna soto sanja ma keden, e Ala kisin soto, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto, ⁵ naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatoon senbene, ⁶ ne na ba denkeleyani, e mi fa noe raxete sonon, e mon yi tubi. Amasoto ne luxi nen alo e mon Alaa Dii Xemen nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷ A misaala, baxon naxan tule igen soto ma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸ Koni baxon naxan janle nun tansinne tunna raminima, na tonno mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, teen yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbetae nan ε tan yeε ra lan ε kisi feen ma. ¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi jinanma ε wanle xon, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹ Nxu waxi a xon ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne soto. ¹² Nxu mi waxi, ε xa tunnaxolo ayi. Koni fo ε xa na denkeleya

muxune raliga naxanye dija alogo Ala ε tuli saxi naxan na, ε na soto.

Alaa layirina

¹³ Ala Iburahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kolε a yete yi, bayo muxe mi na a kolε naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nen han! I bansonna wuyama ayi nen.”* ¹⁵ Iburahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na soto. ¹⁶ Adamadiine e kolεma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kolon yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷ Nanara, Ala yi Iburahima tuli sa, a yi a kolε alogo naxanye yi lan e na feen soto, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸ Ala na liga nen alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki faji, a to na yitaxi en na fe firinna xon, naxanye mi maxete, Ala mon mi wulen fale. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma† naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa denaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xonna Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane no naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna neen “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mon yi a ra nun, na fan bunna neen “Borje Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan folon nun a rajanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xemena naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ E a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yeteen seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bansonne lan e xa yaganna so Lewi bansonna muxune nan yii, saraxaraline.† Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bansonna nin. ⁶ Melikisedeki tan mi yi findixi Lewi bansonna muxu ra, koni a yaganna soto nen Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Melikisedeki yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan

* **6:14:** A mato Dunuja Folon 22.16-17 kui. † **6:19:** Kunkin balani ito findixi wure gbee konkonxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yolonxonna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gemena nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma. * **7:1:** Melikisedeki a feen mato Dunuja Folon 14.17-20 kui. † **7:5:** A mato Yatene 18.21 kui.

duban tima, na dangu duba sɔtɔn na. ⁸Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nɛn, koni Mɛlikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹Na kui a luxi alo Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nɛn Mɛlikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰Bayo Lewi bɔnsɔnna muxune mɔn yi e benba Iburahima fatini, a naralan Mɛlikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹Xa feene yi nɔɛ rakamalɛ Lewi bɔnsɔnna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sɔtɔ naxan xɔn, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbete ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Mɛlikisedeki hali ba Haruna bɔnsɔnne ra. ¹²Bayo saraxaraliyaan na masara, fɔ sariyan fan xa masara. ¹³Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bɔnsɔn gbeteni, saraxaraliin munma yi mini bɔnsɔnna naxan yi. ¹⁴A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bɔnsɔnna nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bɔnsɔnna fe fala.

Saraxarali gbete alo Mɛlikisedeki

¹⁵Feni ito fixama nɛn dangu na ra xa saraxarali gbete fa naxan luxi alo Mɛlikisedeki ¹⁶naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xɔn a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan senbe xɔn. ¹⁷Amasɔtɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Mɛlikisedeki yi kii naxan yi.” ¹⁸Awa, yamari fonna bata ba na a senbetareyana fe ra, a tɔnɔ to mi yi na. ¹⁹Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰Na fe nɛnɛn mi tixi kolɔn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kolɔ sifan mi ti. ²¹Koni Yesu findixi saraxaraliin na kolɔn nan xɔn, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa, “Marigin bata a kolo, a mi a xuiin maxetema, a naxa, ‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’” ²²Kolɔni ito bata Yesu findi layirin xui kendɛn na en tan xa.

²³Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴koni Yesu tan luun nɛn habadan. A saraxaraliyaan fan luma nɛn habadan. ²⁵Nayi, a nɔɛ muxune rakise nɛn yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasɔtɔ a tan luma nɛn habadan Ala solona fe nan na.

²⁶En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe naxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xɔnna

ma. ²⁷A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasɔtɔ ne saraxan bama lɔxɔ yo lɔxɔ e yete yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yete ba nɛn saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan dɔxɔma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kolɔ falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xɛmɛn nan dɔxɔma naxan bata yelin kamalɛ han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin dɔxi Alaa Mangaya gbɛdɛn yiifanna ma ariyanna yi. ²A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³Saraxarali kuntigin birin dɔxi nɛn alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fɔ sena nde xa lu a fan yii a naxan be saraxan na. ⁴Xa a yi dunɔpani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasɔtɔ gbete ye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, mɛn findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaana fari kii naxan yi.” ⁶Koni iki, Yesu bata wanla sɔtɔ naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷Xa fe yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun. ⁸Koni Ala yi fɛɛn to a muxune ra, a yi a fala, a naxa, “Marigin naxa, ‘Na waxatin fama, n layiri nɛnɛn xidima nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

⁹A mi ligama alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi, n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani. Amasɔtɔ e mi n ma layirin suxu, n fan yi e rabɛjin.’ Marigin naxa na kiini.

¹⁰Layirin ni i ra, n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi. Marigin naxa iki: Na waxatin na dangu, n na n ma sariyane sama nɛn e xaxinli, n yi e sɛbe e bɔɔɛni. N findima nɛn e Ala ra,

† 7:17: Yaburin 110.4 § 7:21: Yaburin 110.4 * 8:5: Xɔɔyaan 25.40 † 8:7: Layiri singena fe mato Xɔɔyaan 24.3-8 kui.

e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma, muxu yo mi a faɓe a ngaxakedenna xa, a naxa, ‘I xa Marigin kolon,’ bayo e birin n kolonna nɛn, keli muxudin ma han muxu gbeena.

¹² N dijama nɛn e tinxintareyaan ma, n yi e yulubine xafari.”†

¹³ Ala to na layirin xili sa a nɛnɛna, na bunna nɛɛn a nɛnɛn bata lu a fonna jɔxɔni. Seen naxan bata fori, na tununma nɛn.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sarijanxina fe ma dunɔɔna muxune naxan tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nɛn nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sarijanxina. Lenpune dɔxɔ seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Ye masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbete yi na naxan yi xili Yire Sarijanxi Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa gande xɛma daxina, e nun a Layiri Kankirana.* Xɛmaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xɛma kundidin yi na kui, Manna donseen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a majingi e nun gɛmɛ walaxane layirin yi sebɛxi naxanye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nɔɔxine sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan deraganla xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yeɓa iki.

⁶ Feene birin to yiton na kiini, saraxaraline yi soma nɛn na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firinden, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanɔɔna ma keden jɛɛn bun ma. Anu, fɔ a saraxan wunla xali, a yi a rali a yete yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin munma yi a kiraan makenɛn yamaan yi soma yire sarijanxi fisamantenni naxan xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔɛ Ala batu muxune sɔndamene sarijanɔɔ. ¹⁰ Tonna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nɛnɛn yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin

naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunɔɔna gbee mi naxan na. ¹² Yesu to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yete wunla nan ba sanɔɔna ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasɔtɔ kɔtɔn wunla hanma turana, e nun jinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xɔsɔxine ma, na yi e fati bendɛn nasarijan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasɔtɔ, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani. Na wunla en sɔndamene sarijanma nɛn kɛwali jaxine ma naxanye en faxama, en yi nɔ habadan Ala batue.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nɛnɛn sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nɔ habadan kɛɛn sɔte, a e tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. ¹⁶ Amasɔtɔ xa layirin xidixi lan muxuna nde kee yitaxunna ma, na mi kamale fɔ na kanna na faxa. ¹⁷ Kɛɛn mi taxunma fanni a kanna mɔn jɛjɛ fɔ a na faxa, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetena, a mi fɔlɔ benun wunla xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin faɓe yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kɔtɔne wunla tongo, e nun igena, e nun yeɛɛ xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jɔxɔnden na naxan xili hisopina.† ²⁰ A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala e yamarixi naxan suxu feen ma. §” ²¹ Musa mɔn yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. ²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xɔn, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

²³ A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yetɛɛn yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. ²⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, dɛnaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yetɛɛn nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. ²⁵ A mi soxi a yete badeni saraxan na sanɔɔna ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jɛɛ yo jɛɛ sube wunla ra a yii. ²⁶ Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tɔɔoma nɛn nun

† **8:12:** Yeremi 31.31-34 * **9:4:** 9.4Layiri Kankirana fe mɔn sebɛxi Xɔɔɔyaan 25.10-22 kui. † **9:4:** Manna donseena a fe mato Xɔɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni. † **9:19:** Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebɛxi Xɔɔɔyaan 12.22 kui. § **9:20:** Xɔɔɔyaan 24.3-8

sanja ma wuyaxi xabu dunuja da waxatina. Koni iki, waxati rajanni, a bata mini kenenni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. ²⁷ Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. ²⁸ Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mon fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

¹ Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeten mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi noe Ala batu muxune rakamale. ² Xa e yi noe na ra nun, muxune mi yi luye e be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarjanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yete kolonje yulubi tongon na nun. ³ Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. ⁴ Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi noe yulubin janje mume!
⁵ Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa, "I mi waxi saraxane nun kiseene xon, koni i bata n fati bendeni ton n xa.
⁶ Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.
⁷ Nayi, n yi a fala, n naxa, 'N tan ni i ra. N ma fe sebexi Kitabuni. Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*,"
⁸ Awa, a naxan singe fala, a naxa, "Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma." Anu, sariyana e ba feen yamarixi. ⁹ Na xanbi ra, a mon yi a fala, a naxa, "N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni." Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nenena.
¹⁰ Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati benden ba saraxan na, na en sarjanma nen sanja ma keden pe han habadan.
¹¹ Saraxaraline birin e wanla kema loxo yo loxo. E saraxane bama yeye, naxanye mi noe yulubin xafare mume! ¹² Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi daxo Ala yiifanna ma han habadan.
¹³ Iki a Ala mamema alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. ¹⁴ Amasoto muxun naxanye rasarjanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xon han habadan.
¹⁵ Alaa Nii Sarjanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

¹⁶ "Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:
 Na waxatin na dangu,
 n nan n ma sariyane sama nen e bojeni,
 n yi e sebe e xaxinla ma.†"
 Margin naxa na kiini.
¹⁷ A mon naxa,
 "N mi fa n xaxili luma e yulubine nun e sariya kala feene xon sonon."
¹⁸ Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

¹⁹ Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarjanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. ²⁰ A so deen naxan nabixi en xa, kira nenan nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en noe sigе ye masansan dugin xanbi ra naxan xon, kiraan naxan findixi a fati benden na. ²¹ En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna, ²² nayi, en xa en maso Ala ra boje sarjanxin nun denkeleya defexini, en bojen to sarjanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati benden to maxaxi ige sarjanxin na. ²³ En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasoto naxan en tuli saxi, na tinxin. ²⁴ En na en joxo lu en bode xon ma, en yi en bode rawekile xanuntenyaan nun wali faji rabaan ma. ²⁵ En nama en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixa a lige kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina loxon toon masoe.
²⁶ En yelin xanbini jondin kolonna sote, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sonon yulubin mafelu feen na, ²⁷ fo kiti famatxon nun tee gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. ²⁸ Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkinintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.‡ ²⁹ Awa, na kanna mi saranje a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xemena fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafeya naxan a sarjanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarjanxin nasoto? ³⁰ Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, "N tan nan gbeerjoxo tiin na, n tan nan donle sarama e yatene ra." E nun mon, a naxa, "Marigina a yamaan makitima nen.§"
³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.
³² Na loxo singene fe xa rabira e ma, e Alaa kenenna soto waxatin naxan yi. E tunnafan nen yenge xodexen nun toroyani na waxatini. ³³ E yi e konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, e e toro. Waxati gbete, naxanye na fe sifan soto, e kafu nen ne ma.

* **10:7:** Yaburin 40.7-9 † **10:16:** Yeremi 31.33-34 naxan bata yi sebe nun Heburune 8.8-12 kui. ‡ **10:28:** A malo Sariyane 19.15 kui. § **10:30:** Sariyane 32.35-36

34 E yi kininkinin kasorasane ma, e yi tin sewani muxune yi e yii seene tongo, bayo e yi a kolon fa fala e yii se fisamantenne ramaraxi habadan. 35 Nayi, e xaxili ragidixi naxan ma, e nama na rabepin, bayo a findima nen konton gbeen na e xa. 36 E makoon tunnafanna ma, alogo e na Ala sagoon liga, a e tuli sa naxan na, e yi na soto. 37 Amasoto Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, "A bata lu ndedi, siya di, naxan fama, na yi fa, a mi fa buma.

38 Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sotoma nen a denkeleyaan xon.* Anu, xa naxan xete a xanbi ra, na kanna mi n kenepne."

39 En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nen, en niin yi kisi.

11

Denkeleyana fe

1 En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. 2 A singe ra muxune sereya fapin soto e denkeleyaan nan xon.

3 Denkeleyaan xon, en na a kolon fa fala dunuja daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

4 Denkeleyaan xon, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yeten yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xon, hali Habila to bata faxa, koni a mon falan tima.*

5 Denkeleyaan xon, Xenoki yi te kore xonna ma, a mi faxa, a mi fa to sonon. Amasoto Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na serepoxooyaan soto nun fa fala a bata Ala kenen.† 6 Muxu yo mi Ala kenepne denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fo na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kontonna fima nen.

7 Denkeleyaan xon, Nuhan to rakolon fe famatone fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yee ragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuja muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan soto a keen na denkeleyaan xon.

8 Denkeleyaan xon, Ala to Iburahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sotoma a keen na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi. 9 Denkeleyaan

xon, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a daxo menni xopneyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kee kedenna ra. 10 Amasoto Iburahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yiton, a yi a ti.‡

11 Denkeleyaan xon, Iburahima fan yi senben soto a no diin sote hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasoto naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na. 12 Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a banson wuyaxi bari nen, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xon jemensinna naxanye xasabin mi noe yate.

13 Na muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne soto, koni e to nen wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xopen nun sigatiin nan tun e tan na dunujani ito yi.§ 14 Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nen fa fala a e daxoden nan fenma e yete xa. 15 E keli yamanan naxan yi, xa na xonla yi e suxu nun, waxatina nde e yi feren sotoma nen e xete na. 16 Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasoto a bata taani ton e xa.

17 Denkeleyaan xon, Ala to wa Iburahima kepaan fefefese feni, Iburahima mi tondi Isiyaga be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xeme kedenna be saraxan na, 18 hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, "Naxanye yatema i bansonna ra, ne minima Isiyaga bansonna nin."* 19 Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala noe Isiyaga rakele nen sayani. A dii xemen mon yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

20 Denkeleyaan xon, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatone ma.

21 Denkeleyaan xon, benun Yaxuba xa faxa, a duba nen Yusufu a dii xeme keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

22 Denkeleyaan xon, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nen Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

23 Denkeleyaan xon, Musa bari waxatin naxan yi, a soto muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fapin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tonna yee ra.

24 Denkeleyaan xon, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. 25 A yi tin a ma a e nun Alaa

* 10:38: Xabakuki 2.3-4 * 11:4: A mato Dunuja Folon 4.3-10 kui. † 11:5: A mato Dunuja Folon 5.18-24 kui.

‡ 11:10: A findixi Yerusalen nenen nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui. § 11:13: A

mato Dunuja Folon 23.4 kui. * 11:18: A mato Dunuja Folon 21.12 nun 22.1-14 kui.

yamaan xa jaxankata e bode xon, benun a xa lu yulubini jaxunni naxan mi buma. ²⁶ A yi rafan a ma, a xa jaxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamaan nafunle soto bayo a yeen yi tixi a konton famatxon na.

²⁷ Denkeleyaan xon, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xolo feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun. ²⁸ Denkeleyaan xon, a yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† yamarine suxu, a wunla xuya banxine deene ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

²⁹ Denkeleyaan xon, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰ Denkeleyaan xon, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinjne xii solofere. ³¹ Denkeleyaan xon, yalunde jaxanla Raxabi mi halagi denkeleyatarene xon, amasoto a xerane yisuxu nen ki faji naxanye yi taan nakoromsima wundoni.†

³² N mon nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeyon ma fe fala, hanma Baraki hanma Samison hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine. ³³ Ne yamanane no denkeleyaan nan xon. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na soto. E yi yatane de xidi. ³⁴ E teen senben natu. E tanga silanfanna ma,§ e senbetareyaan yi masara senben na, e fangan soto yengeni, e sofa xone kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xete e ma keli sayani.* Muxu gbete yi jaxankataxi, koni e tondi e xunbe alogo e xa marakeli fisamantenna soto sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. ³⁷ E yi e magolon. E yi ndee yixaba seraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberi baxi yexee xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e besenxonyaxi, e jaxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xon geyane fari. E dexo faranne nun yinle ra. Anu, e tan non mi lan dunuja muxune ye.

³⁹ Na muxune birin sereya fajin soto e denkeleyaan nan xon, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na soto. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe fajini ton en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

† **11:28:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen wafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ke kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui. † **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui. § **11:34:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * **11:35:** A mato Mangane Singen 17.17-24 kui. * **12:6:** Sandane 3.11-12

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en me en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xatajoxoya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yeen ti Yesu ra, naxan denkeleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mon a rakamalima. A tan naxan a me sewan na naxan yi finde a gbeen na, a yi a wexile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dexo Alaa manga gbeden yifanna ma.

³ E miri Yesu ma naxan dija yulubi kanne besenxonya gbee sifani ito bun ma alogo e niin nama raforo, e yigitege. ⁴ Amasoto e munma yulubin yenge singe han e wunla yi mini. ⁵ E bata jinan na falan na, Ala e ralimaniya naxan na, a e xili fa fala “A diine.” A naxa,

“N ma diina,
Marigin nema i xure,
i nama yo na ma.
A nema i sanna yite i ra,
i boren nama kala.

⁶ Amasoto Marigina a xanuntenne xuruma nen.

A naxanye birin yatexi a diine ra a ne fe jaxine saranma e ra nen.*”

⁷ E torone yisuxu e yi, bayo Ala e xuruma nen alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi e xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nen alo e mi findixi a diine ra fo muxu gbete na diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunuja yi, en yi e binya. A mi lanje nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin soto? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sarjanna soto. ¹¹ Muxun nema xure, a mi sewe na ra bayo a xolo. Koni donxen na, naxanye xuruxi, ne a tonon sotoma nen boje xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, e xa e xadan yiine yixodexo, e yi e xinbine senbe so ken! ¹³ E sigan ti kira tinxinxine nan xon, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fo e kendeya.

¹⁴ E yixodexo, lanna xa lu en nun muxune birin tagi, e mon yi sarjnan. Amasoto muxu yo mi Marigin toe sarjanna xanbi. ¹⁵ E a liga e yerer ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. E sese nama liga alo sansi salen xolen naxan solima, a yengene rakeli e tagi, a e wuyaxi dabari. ¹⁶ E a liga e yerer ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya

tiden masara donseen na. ¹⁷ E a kolon fa fala donxen na, a wa nen keen duban xon a baba yii, koni a mi a soto. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxete mume, hali a to wuga.

¹⁸ E mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin dinje naxan na e nun teen nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ E mi xota xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mexi alo ne. E fala xuiin me waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbeta me sonon. ²⁰ Amasoto e yi gaxuxi Ala yamarin yee ra, naxan a fala, a naxa, "Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magolon han a faxa hali subena." ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, "N bata gaxu han n xuruxurunma."

²² Koni e e masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalem ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi jaxaxaxani. ²³ E bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili sebexi ariyanna yi. E bata maso Ala ra, muxune birin ma kisansa. E bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sarijan. ²⁴ E bata maso Yesu ra naxan layiri neneni tonxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

²⁵ E a liga e yeren ma naxan falan tima e xa, e nama tondi na xuiin name. Amasoto Ala to Isirayila kaane rakolon dunuja yi, e tondi nen, e yi jaxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan me naxan fataxi ariyanna ra? ²⁶ Na waxatini, a fala xuiin boxon naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, "N mon boxoni maxama nen sanja ma keden e nun kore xonna fan." ²⁷ Fa fala, "sanja ma keden" na bunna neen, naxan yo yimaxama dunuja yi, a na bama nen alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

²⁸ Nanara, en to mangayaan sotoma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. ²⁹ Amasoto en ma Ala mon luxi nen alo halagi ti teena.

13

En na Ala kenenma kii naxan yi

¹ E lu ngaxakedenyaan xanuntenyani. ² E nama jinan xone yisuxun xon ma amasoto ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. ³ E joxo lu kasorasane xon, a xa liga alo e birin nan kasoon na. E joxo lu muxu jaxankataxine xon, a xa liga alo e birin nan toroxi.

† 12:20: A mato Xoroyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui.

† 13:6: Yaburin 118.6

§ 13:11: A mato Saraxaraline 16.27 kui.

⁴ Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xosi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nen.

⁵ E dunuja yi gidin nama findi gbeti xonxonna ra. Seen naxan e yii, na xa e wasa amasoto Ala bata a fala, a naxa, "N mi kele i dexon mume, n mi e rabejinje fefe ma."*

⁶ Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala, "Margin nan n mali muxun na, n mi gaxun sese yee ra!

Adamadiin noe nanfe lige n na?"†

⁷ E xaxili lu e yeerati singene xon, naxanye Alaa falan ti e xa. E miri e dunuja rajanna kiin ma, e yi e raliga e denkeleyani. ⁸ Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mon na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹ E nama tin xaran xone sifa yo ma naxan e ratantanma. Amasoto a lan en niin xa senben soto Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye toni mi na.

¹⁰ Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don.‡ ¹¹ Amasoto saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarijanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen.§

¹² Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xon.*

¹³ Nayi, en siga a foxo ra yamaan daxoden fari ma, en sa a yagin joxonna soto.

¹⁴ Amasoto taa mi en yii dunujani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. ¹⁵ Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. ¹⁶ E nama jinan e fe fajin naba, e yi e bode mali ngaxakedenyani, amasoto na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

¹⁷ E e yeeratine fala xuiin suxu e xuru e sariyan bun. Amasoto e e niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, e liga e xa wanla ke sewani benun a xa e toro, bayo na toni mi e tan ma.

¹⁸ E lu Ala maxande nxu xa. Amasoto nxu laxi a ra a nxu bata xaxili soto, e nun nxu waxi a xon ma nxu xa sigan ti fe fajin nin. ¹⁹ N na e mafanma e Ala maxandi alogo n xa xete e ma mafuren!

Dubana

²⁰ Bone xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakelii sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a joxo luma en xon alo xuruse rabana, ²¹ na Ala xa fe fajin birin fi e ma, alogo e no a sagoon lige, naxan a kenenje. Ala xa na liga Alaa Muxu

‡ 12:26: Xage 2.6

* 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun

† 13:12: A mato Yoni 19.17-20 kui.

† 12:20: A mato Xoroyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui.

† 13:6: Yaburin 118.6

§ 13:11: A mato Saraxaraline 16.27 kui.

‡ 12:26: Xage 2.6

* 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun

† 13:12: A mato Yoni 19.17-20 kui.

Sugandixin Yesu xɔn, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala dɔnxɛne

²² Ngaxakedenne, n na ɛ mafanma, ɛ tuli mati maxadi falani ito ra diɲani amasɔtɔ n keɗin naxan seɓɛxi ɛ ma ito ra, a mi gbo. ²³ Ɛ xa a kolon a en ngaxakedenna Timɔte bata mini kason na. Xa a fa sinma, nxu birin fe ɛ fema.

²⁴ Nxu xa ɛ yeɛratine nun ɛ yama sariɲanxin birin xɔntɔn. Itali kaane fan ɛ xɔntɔn.

²⁵ Ala xa hinan ɛ birin na.

Yaki Yaki Alaa Falan Naxan Sebε

Denkeleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fɔxɔ ra e dunuɣa yi gidini, ne nan sebexi Yaki a kitabu yiren kui a naxan sebexi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuɣa xun xɔn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyena nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xerane 15.13, 21.18, Kɔrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkeleyatarene ma. Yesu xunye Yaki findixi Yerusalen denkeleya yamaan yeeratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito sebe muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faxa nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xerane Kewanle 12.2 kui).

A sebe kiin maligaxi Sandane kitabu yiren nan na Layiri Fonna Kitabu yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xɔn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxɔdin a ma denkeleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yiigelitɔyaan nun nafulu kanyaan nan ma, e nun tantan feene nun mantɔɔne e nun dina kendena, naxan lan a xa wali fajine ke (1.9-27). Yaki mɔn a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kendena ma, denkeleyaan nun kewanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yete suxun xɔdɔxɔ lenna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a fa fe kolon kendena fe ma (3.13-18). A yi na muxune maxadi naxanye yengen nake-lima e nun naxanye findixi dunuɣa muxune xoyine ra, a yi falan ti nafulu kanne xili ma naxanye jaxu e walikene ra (4.1-5.6). Falan najandeni, a yi a fala a muxune xa dɔna, e Ala maxandi waxatin birin yi, e yi e bode mali denkeleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan naxan ma naxan sebexi denkeleya muxune ma a fixa: I nama la Yesu a fe Xibaru Fajin na i xaxili gbansanni tun, fɔ denkeleyaan xa lu i kewanle yi, bayo xa “denkeleyaan naxan mi findi kewanle ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

¹ N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixina walikena, n ni ito sebexi Isiray-ila bonson fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata ε xɔntɔn.

Denkeleyaan nun fe kolonna

² Ngaxakedenne, mantɔɔn sifa wuyaxi na ε li, ε xa na yate sɛwan defexin na, ³ bayo ε a kolon, ε denkeleyaan na tɔɔyane raxan, na a ligama nen ε tunnafanna sɔtɔ. ⁴ Koni fɔ tunnafanna xa wali kamalixin nan ke, alogo ε xa kamali ε yi defe. Sese nama dasa ε ma. ⁵ Xa fe kolonna dasaxi ε tan nde ma, a xa a maxɔdin Ala ma, naxan muxune birin kima a fonisireyani, a mɔn mi na kanna yalagima. A soma nen a yii. ⁶ Koni a xa a maxɔdin denkeleyaan nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na luxi nen alo fɔxɔ igen walanna, foyen naxan nasigama, a a raxete. ⁷ Na muxu sifan nama a miri fa fala a seen sɔte Marigin yii nen. ⁸ Amasɔtɔ xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi.

Yiigelitɔn nun nafulu kanna fe

⁹ Denkeleya muxu yiigelitɔn xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a yite. ¹⁰ Nafulu kanna fan xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nen alo sexe fuge fajina. ¹¹ Sogen na xɔlɔ, a wuyenna yi sexen xara, a jingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen lɔma ayi na kii nin a nɛma a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sɛwan na kanna xa naxan a tun-nafanna tɔɔni, amasɔtɔ Ala na yelin a keɣaan fɛsefese, a nii rakisin taxamaseri kɔmɔtin soma nen a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na. ¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasɔtɔ Ala mi ratantanɣe fe jaxini, a fan mi muxe ratantanma. ¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yetena kunfa feene nan xɔn ma naxanye a mabandunma, e yi a kenɛn. ¹⁵ Na xanbi ra, kunfa jaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na kɔxɔ waxatin naxan yi, a rajanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, ε nama ε yete mayenden. ¹⁷ Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xɔnna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xɔnna yanban seene daxi. A mi maxete ma alo nininna! ¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a jɔndi falan xɔn ma alogo en xa findi a dali fisamantenne ra.

Fe mɛɛn nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, ε xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni ε nama mafura falan tiye. ε nama xɔlɔ sinma. ²⁰ Amasɔtɔ muxu xɔlɔxin mi fe Alaa tinxinyaan na. ²¹ Nayi, ε xa fe xɔsixin birin yiba e nun fe jaxin naxanye waraxi ayi. ε yi na falan suxu limaniyani, a naxan saxi ε bɔɣeni, naxan nɔε e niin nakise.

²² ε nama ε tuli mati Alaa falan na tun, ε yi ε yete mayenden, fɔ ε xa a liga nen.

23 Amasotō naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nen alo muxun naxan a yete matoma kiken, ²⁴ a na yelin a yete matōe, a siga, a jinan a yetagin kiin xon sa! ²⁵ Koni naxan na sariya kamalixin tilinna fesefese, sariyan naxan muxun xoroyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi jinan a xon, koni a yi a liga, na kanna sewan sotoma nen a kewanla xon.

²⁶ Xa muxuna nde a yete yatexi dina muxun na, koni a mi a lenna mara, a bata a yete mayenden, a dinan findima fe fuun nan na. ²⁷ Dinan naxan sariyan, fe mi naxan na Fafe Ala yee ra yi, na ni ito ra: E joxo lu kiridine nun kaja gilene xon e torone yi. E yi e yete ratanga dunuja fe xosixine ma.

2

E nama muxune rafisa e bode xa

¹ Ngaxakedenne, e to denkeleyaxi en Marigin binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, e nama muxune rafisa e bode xa. ² Xa muxuna nde so e malanni xemaan yiisolirasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi a ma, na xanbi ra yiigelitōon fan yi so, dunkobine ragodoxi a ma, ³ e yi e yengi dōxo dugi fajin kanna xon, e yi a fala a xa, e naxa, “Fa i magodo gbēde fajini,” koni e a fala yiigelitōon ma fa fala “Ti menni,” hanma “Dōxo n sanna dexon ma bōxoni,” ⁴ xa e na liga, e mi muxune rafisaxi e bode xa ba? E mi tagi rabaan xan tima e miriya jaxaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, e tuli mati. Ala mi yiigelitōne xan sugandi dunuja yi, alogo e denkeleyaan xa findi e bannayaan na, e yi mangayaan soto e keen na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? ⁶ Koni e tan yiigelitōne rafeyama! Nafulu kanne xa mi e rawalima ba, e yi e xali kitisadeni? ⁷ Ne xa mi e kanna xili fajin kalama ba?

⁸ Xa e Manga Alaa sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, e bata fe fajin liga nayi, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.” ⁹ Koni xa e muxune rafisa e bode xa, nayi e bata yulubin liga. Na ma, sariyan fan e sonna yitama e ra nen bayo e mi a suxi. ¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi. ¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mon a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxa, i bata findi sariya kalan na na yi. ¹² E sigati kiin nun e falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xoroyaan fima bayo e makitima na nan xon. ¹³ Amasotō Ala kininkinintarene makitima kininkinintareyan nin. Anu, kininkininna nan kitiin noma.

Denkeleyaan nun kewanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tōon mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkeleyaxi, xa a kewanle mi a yitama? Na denkeleyana a rakise ba? ¹⁵ A luxi nen alo marabenna nema ngaxakedenna nde ma, xemena hanma jaxanla, a balon mi a yii. ¹⁶ Awa, xa e tan nde a fala na nde ma, e naxa, “E siga bōje xunbenli. E sa e maxara, e yi lugo.” Xa e mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tōon nanse ra? ¹⁷ Denkeleyaan fan na kii nin, xa wali fajni mi denkeleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nen, a naxa, “Denkeleyana i tan yi, koni kewanle nan na tan yi.” N na a yabima nen, n naxa, i ya denkeleyaan yitama n na di, ba i kewanle ra? N tan xa denkeleyaan yita i ra n kewanle xon. ¹⁹ E laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali jinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. ²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali fajni mi denkeleyaan naxan yi, na neen fuu? ²¹ En benba Iburahima mi yate tinxin muxun na Ala yee ra yi a kewanle nan xon ba, a to a dii xemena Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? ²² I bata a to? A denkeleyaan nun a kewanle nan walixi e bode xon ma. A kewanla nan a denkeleyaan nakamalixi. ²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, “Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* Nanara, e yi a fala a ma fa fala “Ala xoyina.” ²⁴ Awa, e bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yee ra yi a kewanle nan fan xon, a denkeleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde jaxanla, Raxabi fan tinxin nen Ala yee ra yi a kewanle xon ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki fajni, a yi kira gbete yita e ra.† ²⁶ Fati benden nun niin na fata, fatin bata faxa na yi. Na kiini, denkeleyaan fan faxaxi na a ra xa kewanle mi a yi.

3

Lenna fe

¹ Ngaxakedenne, e wuyaxi nama findi karamoxone ra, amasotō e a kolon fa fala nxu tan karamoxone gbee kitin xōdōxoma ayi nen bonne gbeen xa. ² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tideni mume, muxu kamalixin nan na ra, a nōe a yete xure nen. ³ A luxi nen alo en na karafen bira soon deen ma, a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin birama na nan fōxo ra. ⁴ Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mon a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinna kunki ragiin sagoon ma. ⁵ Lenna fan na kii nin, a xurun

* 2:23: A mato Dunuja Fōln 15.6 kui. † 2:25: Yosuwe 2.1-21

fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Teedin fan nae burun gbeen ganje nen. ⁶ Awa, lenna fan luxi nen alo teena. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xasini, alo a yi teen nan soma a dunuja yi gidin mumeen na! Na teen yeteen kelixi yahannama nin. ⁷ Adamadiine nae burunna suben sifane birin xure nen, xoline nun bubu seene nun yexene. ⁸ Koni muxu yo munma lenna xuru. Se jaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxesinla na. ⁹ En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mon muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. ¹⁰ Barika biran nun dangan minima de kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mum! ¹¹ Ige bexin nun foxo igen nae mine tigin mundun kedenna? ¹² Ngaxakedenne, xode binla nae oliwi bogin namine nen ba? Manpa bogi binla nae xode bogin namine ba? Ige bexin mon mi sotama foxo igen de.

Fe kolonna fata Ala ra

¹³ Xaxilimaan nun fekolonna nde ra e ye? A xa na mayita fata a sigati ki fajin na, e nun a kewanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na. ¹⁴ Koni xa xoxolonna nun yete yigboon nan e bojeni, e ba e yete mataxe, e nama wulen fala jandin fari. ¹⁵ Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunuja nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan na. ¹⁶ Amasoto xoxolonnyaan nun yete yigboon denaxan yi, fe yibasanna nun fe jaxin sifan birin nan menni. ¹⁷ Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, a mon boje xunbenla fima, a dijaxi, a mafan mi raxolo, a lugoxi kininkininna nun kewali fajin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafigiyaan ligama. ¹⁸ Fe yitonna naxanye walima boje xunbenli, ne tinxinna nan sotama.

4

E xuru Ala ma

¹ Yengene nun matandin naxanye e tagi, ne kelixi minen yi? Ne mi kelixi e rafan fe jaxine xan yi ba naxanye e fati benden nakunfama? ² Sena nde xonla e ma, koni e mi a sotama. Nanara, e faxan tima, e mila, koni e mi nae a sote. E yengene so, e matandine ti. Se mi e yii bayo e mi Ala maxandima. ³ E na Ala xandi seen naxan yi, e mi a sotama, bayo e Ala maxandi xunna kobi, amasoto e yete rafan feene nan tun foxo ra. ⁴ E tan tinxintarene! E mi a kolon ba, fa fala a dunuja xanuntenyaan findixi Alaa fe xonnantenyaa nan na? Muxun naxan

na a yete findi dunuja xoyin na, na bata a yete findi Ala yaxun na. ⁵ E laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nen tun? A naxa, "Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!"* ⁶ Koni Alaa hinanna luma fari se nen en xa, amasoto a mon a falaxi, a naxa, "Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra."† ⁷ Nanara, e xuru Ala ma, e e kankan Yinna Manga Setana ye ra, a gima nen e bun. ⁸ E maso Ala ra, a masoma e ra nen. Yulubitone, e e yulubi yiine raxa. E tan nafigine, e bojene rasarijan! ⁹ E nimisa e hakene fe ra, e sunu, e wuga! E gelen xa maxete wugan na. E sewan yi findi nii yiforen na. ¹⁰ E magodo Marigin xa, a e yitema nen.

E nama e bode yalagi

¹¹ Ngaxakedenne, e nama e bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenna mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sonon, i to a yalagima. ¹² Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nae marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

I nama findi wasoden na

¹³ E tuli mati, e tan naxanye a falama, e naxa, "To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa jeeen nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tonona nde soto." ¹⁴ Anu, e mi a kolon naxan ligama e dunuja yi gidini tila! Amasoto e luxi nen alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun. ¹⁵ A lanma nen e xa ito nan fala, e naxa, "Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nen, nxu feni ito liga hanma na." ¹⁶ Koni iki e wasoma, e yete mataxoma. Na yete mataxon sifan birin jaxu. ¹⁷ Nanara, xa muxun mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin soto.

5

Nafulu kanna fe falana

¹ E tan nafulu kanne, e tuli mati. E wuga, e gbelegbele toyoana fe ra naxan fama e lidini. ² E nafunle bata kala. Xiine bata e dugine don. ³ Xorinxorinna bata e xemane nun gbeti gbananne suxu. Xorinxorinni ito findima nen sereyaan na e xili ma. A yi e fati benden don alo teena, bayo e nafunla malanxi waxati donxen nin. ⁴ Walikeen naxanye e xee ma seene xabaxi, e mi naxanye saranna fixi, e mi ne mawuga xuiin mema e xili ma ba? Naxanye e se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Senben Birin Kanna. ⁵ E bata lu dunuja yi jaxunna nun yete rafan feene yi. E bata e yete rajaxun alo

* 4:5: Ala waxi a xon ma nen, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbete sagoni, e yi na seen batu. † 4:6:

xuruse faxa daxine. ⁶Ɛ bata tinxin muxune yalagi, ε yi e faxa, naxanye mi yi tixi ε kanke.

Dijan nun maxandina fe

⁷Nanara, ngaxakedenne, ε dija han Marigin yi fa. Ɛ miri xεε biina dijan ma, a a xεεn mamεma waxatin naxan yi, a yi a tɔnɔne soto. A dijana nen han tule singene nun a rajanne yi fa. ⁸Ɛ fan xa dija na kiini, ε yi ε wekile amasoto Marigin fa waxatin bata maso.

⁹Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala, xanamu Ala ε makitima nen. Kitisaan famatɔn ni i ra. ¹⁰Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye dija tɔroni, ne fe xa findi misaala ra ε xa. ¹¹En na a falama ne ma nen a sεwana e xa amasoto e e tunnafan nen. Ɛ bata Yuba a tunnafanna fe mε, ε mɔn bata a mε Marigin naxan liga a xa a rajanni. Amasoto kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

¹²Ngaxakedenne, na birin yi, ε nama ε kolo ariyanna yi hanma dunɔɔna bɔxɔ xɔnna hanma sese. Koni i ya “ɔn” xa findi ɔnna ra, i ya “en-en,” na yi findi en-en na alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³Tɔrɔ muxuna nde ε yε ba? Na kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde sεwaxi ε yε ba? Na kanna xa βetin ba. ¹⁴Furetɔna nde ε yε ba? A xa denkeleya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin xinli. ¹⁵Ala maxandina denkeleyani, na furetɔni yalanma nen. Marigin furetɔn nakelima nen. Xa a bata yulubin naxanye liga, Ala a mafeluma nen ne ra. ¹⁶Nanara, ε ti ε yulubine ra ε bode xa, ε yi Ala maxandi ε bode xa, alogo ε xa yiyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin sεnbɛn gbo, a feene gasama. ¹⁷Adamadiin nan yi Nabi Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulen nama fa. Tulen mi fa yamanani han jεε saxan e nun a tagi. ¹⁸A mɔn yi Ala maxandi, tulen yi fa, bogi seene yi bogi.*

¹⁹Ngaxakedenne, xa muxuna nde a mε jɔndin na ε yε, muxu gbete yi a raxete jɔndin kiraan xɔn, ²⁰ε xa a kolon a muxun naxan yulubi kanna bama a tantanna kiraan xɔn, na bata a niin nakisi faxan ma, a yulubi wuyaxi xafarin soto.

* 5:18: Na feen sebexi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen sebe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kamən fəxən nun sogeteden binna. To, Asi xurin yamanan xili nən “Turiki,” Arabune bəxəni. Piyeri a sebəxi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilon” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama nən a e yi tərəxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xəraan katama a xa e senbe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tərəni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tərəxi, a ghebennə, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunuɣa yi. Fə e dunuɣa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe fajine kolon e yi Ala tantun a na fa ləxə naxan yi.” (2.12)

¹ N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xərana, n tan nan ito sebəma Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xəneyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanane yi. ² E sugandixi nən alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata e rasarijan a Nii Sarijanxin barakani alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya e ma e rasarijandeni. Ala xa hinanna nun bəjə xunbenla fi e ma han!

Habadan yigina

³ En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkin gbeeni, en yi xete, en yi bari a nenen na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xən sayani. ⁴ Keen naxan mi kalama, a mi xərinxərinma, a mi ləma ayi, na nan namaraxi e xa ariyanna yi, ⁵ e tan naxanye kantanxi a senbeni denkeleyaan xən alogo e xa kisin sətə, naxan minima kenenni waxati rajanne yi.

⁶ Na ma, e səwa, hali e to tərəxi e bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi ⁷ alogo e denkeleyaan xa rasensen. Hali xəmaan naxan nəe kale, na raxulunma tēn nan na, a rasensen. Nayi, e denkeleyaan naxan tənən gbo xəmaan xa, na fan lan a rasensen bunbaan xən, e yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sətə Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenenni. ⁸ E munma Marigin to singen koni e a xanuxi.

E mi a toma iki, koni e denkeleyaxi a ma, e lu səwa gbeeni naxan mi nəe yebe. ⁹ Amasətə e e denkeleyaan xunna sətəma nən, naxan findixi e niin kisi feen na.

¹⁰ Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi e ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nən ne fe ye fenna nun fe fəsefese xunna ra. ¹¹ E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sarijanxin yi naxanye makənənma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tərən nun a binye famatəna fe fala benun a waxatin xa a li. ¹² Ala a makənən nən nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni e tan, e to yi feene falama e naxanye fe mēxi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma Nii Sarijanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfaxi na feen fəsefese feni.

En lu Alaa Nii Sarijanxini

¹³ Nanara, e xaxinli tən wanla fe ra, e yete suxu, e yi e yigi sa na hinanni e naxan sətəma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini ləxəni kenenni. ¹⁴ E lu alo Alaa dii xuruxine, e nama tin luye e kunfa jaxine yi, e yi naxanye yi nun e to yi xaxilitareyani. ¹⁵ Koni Ala sarijanxi to e xilixi, e fan xa sarijan e kewanle birin yi alo a tan. ¹⁶ Amasətə a sebəxi, “E xa sarijan, amasətə n tan sarijan.*”

¹⁷ E to e Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, e lu alo xəjəne dunuɣani ito yi waxatidi, e gaxu Ala yeɛ ra. ¹⁸ E a kolon a e mi xunbaxi e fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xəmana, ¹⁹ koni e xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan xən, naxan baxi saraxan na alo yeɛɛ diina, fe mi naxan na. ²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunuɣa xa da, a yi a ramini kenenni e tan ma fe ra waxati dənəxi itoe yi. ²¹ E denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo e denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo e bata e yete niin nasarijan jəndi suxun xən ma, e yi xanuntenya kenden sətə e ngaxakedenne xa, nayi, e bode xanu e senben birin na sarijanni. ²³ Amasətə e bata xete, e mən yi bari a nenen na, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan.

²⁴ Bayo a sebəxi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nən alo sexəna, e binyen birin yi lu alo se fugena. Sexəne xarama nən, e fugene yi yolon.

* 1:16: Saraxaraline 19.2 † 1:25: Esayi 40.6-8

²⁵ Koni Marigina falan luma nen habadan.”†
Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan
na naxan nalixi ε ma.

2

Yama sarijanxina

¹ Na ma, ε ba fe jaxin sifan birin ma e nun
yanfantenyaan nun nafi giyaan nun milen
nun fala jaxin birin. ² Niin balo kenden
xonla xa ε suxu alo xijne xonla dii futen
suxuma kii naxan yi, alogo ε fan xa sabati ε kisi
feni a xon, ³ ε to bata a mato, ε yi a kolon a
Marigin fan.*

⁴ E maso a ra, naxan findixi siimaya
gemena na, adamadiine e mexi naxan na,
koni Ala naxan sugandixi, a mon yi a xunna
keli. ⁵ E tan fan bata findi Alaa banxin
ti seene ra alo geme niiramane, ε yi findi
saraxarali yama sarijanxin na, ε yi si-
imaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra
fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. ⁶ Amasoto
Kitabuni ito nan falaxi, a naxa,
“N bata gemena nde daxo Siyon taani
alo banxin tongon geme faji yebaxina.
Naxan na denkeleya a ma,

yagin mi na kanna liye.”†

⁷ Gemeni ito xunna kenla ε tan denkeleya
muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan
lanxi denkeleyatarena tan ma, a naxa,
“Banxi tiine e me gemen naxan na,
na bata findi banxi geme fisamantenna ra.”

⁸ A mon sebexi Kitabun kui, a naxa,
“Yamana e sanna radinna gemen naxan na,
a findi e rabira gemen na.”‡

E e dinma a ra nen amasoto e mi tinxi falan
suxe, anu na nan yi ragidixi e ma. ⁹ Koni
ε tan bata findi yama sugandixin na. Man-
gane nun saraxaraline nan ε tan na, siya
sarijanxina, Ala gbeen yamaan naxan na,
alogo ε xa a wali faji gbeene fe rali, a tan
naxan ε xilixi, a yi ε ba dimini, siga a ka-
banako kenenyani. ¹⁰ A foloni, Alaa yama mi
yi ε ra nun koni iki, ε bata findi a yamaan na.
E tan naxan mi yi Alaa kininkininna sotaxi,
koni iki, ε bata a kininkininna soto.

Denkeleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, ε tan naxanye luxi
alo xone nun sigatine duntuya yi, n na
ε mafanma, ε yete suxu fati benden kunfa
feene ma naxanye ε niin yengema. ¹² E
kewanle xa fanje ayi nen denkeleyatarena
ye, alogo, e na e mafala fe jaxi rabaan na,
e xa ε kewali fajine to, e yi Ala binya a fa
loxoni.

¹³ E xuru adamadiyaan mangayane birin
bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen
na ¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasi-
gaxi wali kobine sarandeni fe jaxi rabane

ra, e yi fe faji rabane tantun e wali fajine
ra. ¹⁵ Amasoto Ala sagoon na a ra, a ε fe faji
rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxil-
itareyani. ¹⁶ E findi muxu xoroyaxine ra,
koni ε nama ε xoroyaan findi fe jaxin luxun
seen na, ε findi Alaa konyi fajine ra. ¹⁷ E
muxun birin binya, ε yi ε denkeleya muxun
bonne xanu, ε yi gaxu Ala yee ra, ε yamana
kanna binya.

Yesu a torone misaala

¹⁸ Walikene, ε xuru ε kuntigine ma, ε
yi kuntigi jaxine binya feen birin yi alo
a fajine nun a dijaxine. ¹⁹ Amasoto, na
findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya
jaxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a
li na jaxankatan mi lanxi a kewanle ma.
²⁰ Koni na finde binyen na ε xa di, xa ε
jaxankata ε kala tixine fe ra, ε yi limaniya?
Anu, xa ε toro ε kewali fajine fe ra, ε yi
limaniya, fe fajin nan na ra Ala yee ra yi.
²¹ Ala ε xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu
Sugandixin yeteen toro nen ε xa, a yi misaala
lu ε yii alogo ε xa bira a faxo ra. ²² Kitabun
naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala
yo ti.”§

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi
konbi ti. A toro waxatin naxan yi, a mi xaje e
ma koni a a yete lu kitisa tinxinxina Ala nan
yii.

²⁴ Yesu yeteen bata en yulubine goronna
tongo a fati bendeni, a to gbangban wudin
ma, alogo en xa lu alo faha muxune yulu-
bine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. E
kendeyaan sotaxi a maxolone nan xon. ²⁵ E yi
luxi nen alo yexeen naxanye laxi ayi, koni iki
ε mon bata xete xuruse rabaan fema naxan ε
niin kantanma.

3

Naxanle nun e xemene fe

¹ E tan jaxanle, ε xuru ε xemene ma, alogo
xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi
denkeleya muxune ra, fata e jaxanle sigati
kiin na, hali ba falan na, ² e na fa ε sigati kiin
nakorosi waxatin naxan yi ε sarijanna nun
binyen naxan yi. ³ E marayabun nama fata
ε maxidi kii yo ra, alo ε yi ε xunna denbe,
hanma e yi xemaan so hanma ε yi dugi de
xodexene so, ⁴ koni ε boje yi feen xa fanje
ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi
nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na,
Ala naxan yatema han! ⁵ Na nan yi findixi
a folon jaxalan sarijanxine rayabu seen na,
naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e
xemene ma ⁶ alo Iburahimaa jaxanla Saran
yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen,
a naxa, “N kanna.” Na dii temene nan ε ra,
xa e fe fajin liga, ε mi gaxun sese yee ra.

* 2:3: Yaburin 34.9 † 2:6: Esayi 28.16 ‡ 2:8: A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui. § 2:22: Esayi 53.9

⁷ E fan xemene na kii nin, e a liga xaxinla ra e nun e paxanla nema e dunuƴa yi gidin ligama e bode xon ma, e yi e binya e fati benden senben to mi e gbeen lixi, bayo e nun ne birin nii rakisin hinanna sotoma e keen na nen. Na ma, sese mi e Ala maxandini kale.

Tɔɔn tinxinni

⁸ Nba, e birin xa lu xaxili kedenni, e kininkinin, e yi e bode xanu ngaxakedenyani, e fan e bode ra, e yete magodo. ⁹ E nama fe paxin ƴɔɔ fe paxin na, e yi konbin ƴɔɔ konbin na, koni e xa duban ti, amasoto Ala e xilixi na nan ma alogo e xa barakan soto e keen na. ¹⁰ Bayo Kitabun naxa,

“Siimayaan nafan naxan ma, naxan waxi siimaya faƴin xon, na kanna xa a lenna suxu fala paxine ma, a deen suxu wulen ma.

¹¹ A yi a xun xanbi so fe paxini, a fe faƴin liga.

A boƴe xunbenla fen, a bira a foxo ra.

¹² Marigin yeen tinxin muxune ra, a tuli matixi e maxandi xuiin na.

Koni Marigin xun xanbi soxi fe paxi rabane yi.”*

¹³ Xa fe faƴin kunfana e yi, nde noe fe paxin lige e ra? ¹⁴ Koni hali e tɔɔ e wali faƴine fe ra, sewan nan na ra e xa. E gaxu naxan ye ra, e nama gaxu na ye ra, e nama kuisan. ¹⁵ Koni e Alaa Muxu Sugandixin binya e Marigin na e boƴeni. E lu yitonxi e xun mafala feen na lan e yigin ma, e na e maxodin waxatin naxan yi. ¹⁶ Koni e a liga limaniyaan nun binyeni. E boƴen xa sarijan waxatin birin alogo e nema wali faƴine kema Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye e mafalama, ne xa yagi e falane ra. ¹⁷ Amasoto xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tɔɔ fe faƴin nabadeni benun a xa tɔɔ a paxin nabadeni. ¹⁸ Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxa nen en yulubine fe ra sanƴa ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa fa e ra Ala ma. A faxa nen fati bendeni, koni Alaa Nii Sarijanxin yi a niin naxete a yi. ¹⁹ Na Nii Sarijanxin xon, a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa, ²⁰ naxanye bata yi murute Ala ma a fɔlɔni, Ala yi Nuhan legedenma a diƴani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solomasexe gbansan. ²¹ Na igen findixi marafuun misaala nan na igeni e tubi xinla ma naxan e fan nakisima iki. A mi findixi fati benden xosine ba seen xan na, koni de xui tongona Ala xa xaxili sarijanxini. Na marafuun nan e rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xon sayani, ²² naxan sigaxi ariyanna yi, a

doxo Ala yiifanna ma malekane nun noyane nun senbe kanne birin xun na.

4

Dunuƴa yi gidi nenena fe

¹ Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tɔɔxi a fati bendeni, e fan xa e yiton na xaxili kedenni, amasoto naxan bata tɔɔ fati bendeni, na nun yulubin bata fata. ² Na kanna mi fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xon fo Ala sagona. ³ Amasoto e bata yi bu denkeyatarene rafan feene lige waxati danguxini, e yi e sobe so haramu feene nun kunfa paxine nun dole minna nun haramu sumunne nun dole min sumunne nun suxure batu xosixin ma. ⁴ Na ma, a bata findi e raterena feen na e to mi fa e gima e foxo ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi e rayelefu. ⁵ Koni e e dentegema nen Ala xa na feen ma, naxan yitonxi faxa muxune nun niiramane makiti feen na. ⁶ Nanara, Alaa falan Xibaru Faƴin nali nen hali faxa muxune ma, alogo hali e fati bendena feene to bata yelin makite alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Ala xon ma a Nii Sarijanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki faƴi

⁷ Feene birin naƴanna bata maso. Nayi, e a liga xaxinla ra, e yi e yete suxu alogo e xa no Ala maxande. ⁸ Na birin yi, e sobe so xanuntenyaan ma e bode xa, amasoto xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janma.* ⁹ E bode yigiya hali e mi e mawuga. ¹⁰ Ala kiseen naxan fixi e keden kedenna birin ma, e bode mali na ra. Nayi, e findima nen Alaa walike faƴine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima. ¹¹ Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yete tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tɔɔna Yesu xon

¹² Ngaxakedenne, e tɔɔ xodexen nama e raterena naxan e lima e mato feen na, alo fe daxatarena nde na e li. ¹³ Koni xa e nun Alaa Muxu Sugandixin tɔɔ e bode xon, e xa sewa na ra han, alogo a binyen na mini kenenni e sewan xa gbo ayi. ¹⁴ Xa e e konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sewana e xa nayi, amasoto Alaa Nii Sarijanxi binyaxina e yi. ¹⁵ Anu, e tango a binyen tɔɔ bayo e bata findi muxu faxan na hanma muƴadana, hanma fe paxi rabana, hanma nafiƴina. ¹⁶ Koni xa e tɔɔ bayo Yesu mantonne nan e ra, yagi mi na ra, fo e Ala binya, bayo a xinla bata lu e xun ma.

* 3:12: Yaburin 34.13-17 * 4:8: A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui.

¹⁷ Amasotō kiti sa waxatin bata a li, a falōma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a falōma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan nayananna di? ¹⁸ “Xa tinxin muxun kisi raxōlō, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”† ¹⁹ Nayi, naxanye tōroma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin lige.

xōntōnma. ¹⁴ E bode xōntōn ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bōje xunbenla fi e birin ma e tan naxanye a Muxu Sugandixini.

5

Fonne wanlayamani

¹ N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya e ye amasotō n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina tōron serena nde. Binyen naxan fama minideni keñenni, n fan na nde sotōma ñen. ² E yengi dōxō Alaa xuruse kurun xōn, a naxan taxuxi e ra. E karahanxin nama e xun mato a ra de, koni ñenige fajini Ala sagoni. E nama a liga yagitareya feene tōnō sotōn ma koni fō e sōbeni. ³ Naxanye taxuxi e ra, e nama nōyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni e findi misaala ra kurun xa. ⁴ Xuruse Raba Kuntigin na mini keñenni waxatin naxan yi, e mangayaan taxamasenna kōmōtin sotōma ñen binyeni naxan mi kalē mume!

⁵ Banxulanne, e fan xa xuru fonne ma. E birin xa yete magodon lu e ma alo dugina e ñema e bode xōn ma. Amasotō Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma ñen yete magodone ra.”* ⁶ E e magodo Ala senben bun, alogo a xa e yite a waxōn waxatini. ⁷ E e xaminna feene birin lu a ma, amasotō a yengi e xōn.

⁸ E yete suxu, e lu e ye e ra yi, amasotō e yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. ⁹ E kankan a ye e ra denkeleyani ken! E xa a kolon a na tōrō sifane e ngaxakedenne fan fari dunuɲa yiren birin yi. ¹⁰ E na tōrō waxatina nde yi, Ala hinanna birin kanna naxan e xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetena e rakelima ñen, a yi e senbe so, a e maxōdōxō, e mi mamaxe. ¹¹ Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

Fala rananna nun dubana

¹² Silasi, n naxan yate ngaxakeden tōgōndiyaxin na, na nan n malixi n ke di dungini ito sebe e ma, alogo n xa e ralimaniya, n yi sereyaan ba e xa, a Alaa hinanna ñōndin nan ito ra, e naxan yi ken! ¹³ Denkeleya yamaan naxan Babilōn taani,† Ala naxanye sugandixi alo e tan, ne e xōntōnma. N ma dii xemeñ Maraka fan e

† 4:18: Sandane 11.31 * 5:5: Sandane 3.34 † 5:13: Babilōn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna ñen “Romi Taana.” N ma dii xemen Maraka: na bunna ñen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebe xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fajin kedenna ra. Na wule karamoxone bata ya basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi janye dunuja yi mumε. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene mon ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamoxone tantan fala fuune xon.

¹ N tan Simon Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikeen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan soto naxan nun nxu gbee binyen lan ε naxan soto nxo Ala nun nxu rakisimana tinxinyana xon ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ² Ala xa hinanna nun boje xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xon ma.

Denkeleya muxune yugona

³ Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunuja yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. ⁴ Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo ε xa e yete soto xosi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dunujani ito yi, ε fan yi Ala kejaan soto. ⁵ Na ma, ε kata ε senben birin na, ε son fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa son fajin fari. ⁶ E yete suxun sa ε kolonna fari. E tunnafanna sa yete suxun fari. E Ala kolonna sa tunnafanna fari. ⁷ E ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. E xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari. ⁸ Xa kejani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luyε tunnaxolen nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni mume, Alaa Muxu Sugandixina. ⁹ Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeen mi feni gbema, a luma nen alo danxutona, a jinan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

¹⁰ Nanara, ngaxakedonne, ε mon xa ε yixodxo dangu iki ra Alaa xinla ratindeni e nun a ε sugandi naxan tixi, amasoto xa ε na liga, ε mi birε mume! ¹¹ Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so

feε gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana.

¹² Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε mon yi na jondi feen suxu ken ε naxan sotoxi. ¹³ N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu ε yeε ra yi. ¹⁴ Amasoto n na a kolon, n niin bamatsoon ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi. ¹⁵ Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxa, feni itoe xa no rabire ε ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

¹⁶ Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitonxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yeene ra. ¹⁷ Amasoto a xunnayerenna nun binyen sotoxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, a naxa, "N nafan Dii Xemeni ito ra, a bata n keenen ki fajin!"* ¹⁸ Nxu yeteen yi na fala xuiin me, sa keli kore, nxu yi a fema geya sarijanxin fari waxatin naxan yi.

¹⁹ Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. E lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun naxan degema dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi dege folo ε bojeni. ²⁰ Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe yeba kiin na. ²¹ Amasoto nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarijanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2

Wule karamoxone fe

¹ Koni wule nabine yi yamaan ye a foloni. A mon na kii nin to, wule karamoxone fan ε ye iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e me e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yete ma xulen! ² Muxu wuyaxi birama nen e haramu feene foxo ra, na muxune yi a liga jondi dinan kiraan yi rayelefu. ³ Karamoxoni itoe ε rawalima nen mayendenni e fala yitonxine xon e milani. Koni e makiti feen bata folo to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴ Malekan naxanye yulubin liga a foloni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nen yahannama yi. E maraxi yolonxonna ra dimini e kiti sa loxon yeε ra. ⁵ Muxu sin-gene dunuja yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyana fe kawandin bama.*

* 1:17: A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

* 2:5: A mato Dunuja Folon 6.1 han 7.24 kui.

† 2:6: A mato Dunuja Folon 19.24 kui.

6 Ala mōn Sodoma nun Gomora taane fan halagi nēn tēn na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra.[†] 7 Ala mōn Loti tinxin muxun xunba nēn, naxan bōje tōrō na sariyatare kanne haramu feene fe ra. 8 Bayo na tinxin muxun to yi dōxi e tagi, a niin yi lu tōre lōxō yo lōxō e fe jaxine fe ra, a yi naxanye toma, a e mē. 9 Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nōe dina muxune xunbē nēn maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara jaxankatan yēe ra kiti sa lōxōni, 10 katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xōsixine fōxō ra, e fati bēndēn nafan feene, e yi murutē Marigina nōon bun.

Wule karamōxōni itoe wekilexi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefue. 11 Hali malekan naxanye senben nun fangan gbo wule karamōxōni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yētagi. 12 Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu daxin naxanye halagima. Na muxune halagima nēn alo subene, 13 e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxon fe kobine birin na yanyin na. E nēma e dēge ε fēma, yagin nun xunnagodon nan a ra, e sēwa e to ε yanfama. 14 E yalunyaan fenna e yēen na. E mi wasan yulubin na mumē! E fangatarene mabandunma. E darixi milē feene nan na. Dangātōne nan e ra. 15 E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xēme Balami a kiraan fōxō ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. 16 Koni a sofanla naxan mi nōe falan tiyē, na a muxu xuiin namini nēn, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya wanli.‡

17 Wule karamōxōni itoe luxi nēn alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e yēe ra. 18 E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati bēndēn nafan haramu feene xōn, naxanye baxi e sōdōdeni muxu tantanxine ra. 19 E muxune tuli sama xōrōyaan na, anu, e tan yētēen xōsi feene konyiyani. Amasōtō sese muxun nō, a bata findi na konyin na. 20 Xa e bata futuxulu dunuḡa xōsi feene ma en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xōn, e mōn yi tin na feene yi e nō, e rapanna jaxuma ayi nēn dangu e fōlōn na. 21 Bayo a yi fisā nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, benun e xa a kolon e mōn yi e xun xanbi so yamari sarijanxini e naxan sōtōxi. 22 Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe jōndin yita fa fala, “Baren xētēma a baxunna ma.”§ E nun “I

nēen fa xōsēn maxa tun, a mōn bata sa a makutukutu boroni.”

3

Marigin fa lōxōna fe

1 Ngaxakedenne, n ma kedin firinden ni ito ra, n bata naxan sēbē ε ma. N na e firinna sēbēxi ε ma nēn alogo n xa feene rabira ε ma, ε yi xaxili sarijanxin sōtō, 2 alogo, nabi sarijanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira ε ma e nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, xerane naxanye rali ε ma. 3 E xa a kolon singen fa fala waxati rapanne yi, magele tiine fama nēn e fatedeni naxanye birama e kunfa fe jaxine fōxō ra. 4 E a falama nēn, e naxa, “Yesu ε tuli sa a fa feen naxan na, na minen? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mōn kii kedenni keli dunuḡa da waxatin ma han to.” 5 Amasōtō, e a rakelima a ma nēn e jinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xōnna da a fala xuiin na, a bōxōn ba igen na a lu igen tagi. 6 Na igen nan na waxatin dunuḡa birin halagi fufaan na.* 7 Koni to kore xōnna nun bōxō xōnna ramaraxi tēen nan xili yi na fala kedenna xōn, kiti sa lōxōn nun Ala kolontarene halagin yēe ra.

8 Koni, ngaxakedenne, ε nama jinan fe kedenni ito xōn ma, soḡe kedenna luxi nēn Marigin yēe ra yi alo jēe wuli kedenna, jēe wuli kedenna fan alo soḡe kedenna. 9 Marigin mi buma a tuli saan nakamalideni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a dijaxi ε xa nēn amasōtō a mi waxi muxe xa halagi, kōni fō muxune birin xa e xun xanbi so nēn e hakene yi.

10 Anu, Marigin fa lōxōna a lima nēn, a muxune ratērena alo muḡadēna. Na lōxōni, kore xōnna danguma nēn halagi xui gbeeni, a yi seene fan yi gan. Bōxōn nun a feene birin yi makenēn kitin xili yi. 11 Ne birin to halagima na kii nin, e lan ε xa findi muxun sifan mundunye ra? E dunuḡa yi gidin xa sarijan Ala kolonni, 12 ε yi gbeten Ala fa lōxōn na, ε kēwanle yi a faani fura, dunuḡa nun a yi seene halagima tēen na lōxōn naxan yi. 13 Anu, Ala bata en tuli sa kore xōri nēnēn nun bōxō xōri nēnēn na, tinxinyaan luma dēnaxan yi. En na nan mamēma.†

14 Nanara, ngaxakedenne, ε to na feen mamēma, ε fēren birin naba alogo a xa ε li fetareyaan nun sōntareyani, bōje xunbenla yi lu ε nun Ala tagi. 15 E xa a kolon a en Marigina dijnan nan muxune rakisima alo en nafan ngaxakedenna Pōli a sēbēxi ε ma kii naxan yi fe kolonna xōn Ala naxan fixi a ma. 16 A na nan sēbēxi a kēdine birin kui lan feni itoe ma. A kēdine yirena ndee famu raxōlō, xaxilitarene nun xarantarene yi ne

† 2:16: A mato Yatene 31.16 kui. § 2:22: Sandane 26.11 A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

* 3:6: A mato Dunuḡa Fōlōn 1.6-9 nun 7.11 kui. † 3:13:

bunne yifu, alo e Kitabun yire gbetene fan
ligama kii naxan yi, e yi e yete rahalagi.

¹⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε tan to
rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo
sariyatare kanne tantanna nama ε li, ε yi
bonε ε tide barakaxini. ¹⁸ Koni ε lu sigε yeεn
na en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa
Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni.
Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan.
Amina.

Yoni a Kedi Singena Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebe

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkeleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebe muxun ma, a mon mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedini ito sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbe so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kendeni. A mon sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fajini fuma.

Kitabun yireni ito foloni a sebe xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbe so naxanye lan e lu Ala nun a Muxu Sugandixin Yesu xon, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni ito sebe muxuna a xaran muxune senbe soma a e xa lu kenenni, bayo kenenna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebe muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mon yi Alaa diine kii kenden yita en na: E tinxinna, e mon e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun nondin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni ito sebe muxun mon yi xete xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan napanma denkeleyaan senben nan ma, a mon yi a Kitabun fala konne makenen (5.1-21).

Kitabun yireni ito denkeleyaan kii yeteen nan yitama. A denkeleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xete fe paxin faxo ra, a yi e senbe so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakisinalalana fe

¹ Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunuja foloni, nxu bata na me, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din a ra, nxu na nan ma fe ralima e ma. ² Na siimayaan bata mini kenenni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali e ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenenni nxu xa. ³ Nxu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama e fan xa, alogo e xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xemena Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ⁴ Nxu ito sebexi e ma nen alogo en ma sewan xa defe.

Ala nan kenenna ra

⁵ Nxu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima e ma fa fala kenenna nan Ala ra, dimi yo mi a yi! ⁶ Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xon ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulan fala na yi. Nondin mi en kewanle yi. ⁷ Xa en sigan ti kenenni alo a tan yeteen kenenni kii naxan yi, en bata lu en bode xon ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sarijan en yulubine birin ma.

⁸ Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yete mayenden nayi, nondi mi en xa nayi! ⁹ Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sarijan tinxintareyaan birin ma. ¹⁰ Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mume!

2

Ala solona muxun nan Yesu ra

¹ N ma diine, n ni ito sebema e ma nen alogo e nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. ² Amasoto Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuja muxune birin.

³ En na a kolonma ito nan xon a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu. ⁴ Naxan na a fala, a naxa, "N bata Ala kolon" koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, nondi mi a tan yi. ⁵ Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi: ⁶ Naxan na a fala a a tan Ala nin, fo na kanna xa sigan ti nen alo Yesu.

Yamari nenena fe

⁷ N xanuntenne, n mi yamari nenan xan sebema e ma fo a fonna naxan yi e yii xabu a foloni. Yamari fonni ito, falan na a ra, e bata yi naxan me. ⁸ Anu, n yamari nenan sebema e ma, naxan nondin makenenxi fata Yesu ra e nun e tan.* Amasoto dimin danguma. Nondin kenenna nan bata dege folo.

⁹ Muxun naxan a falama a a tan kenenna nin, koni a a ngaxakedenna rapaxuxi, na kanna mon dimini singen. ¹⁰ Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kenenna nin. Muxu ratantan ferε yo mi na kanni. ¹¹ Koni naxan a ngaxakedenna rapaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasoto dimin bata a yeen danxu.

¹² N ma diine,
n na a sebema e ma

* 2:8: A mato Yoni 13.34 kui.

fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra Yesu xinla fe ra.

¹³ Fafane, n na a seβema ε ma fa fala naxan yi na xabu a fōlōni, ε bata na kolon.

Banxulanne, n na a seβema ε ma fa fala ε bata Fe Naxin Kanna nō.

¹⁴ N ma diine, n na a seβema ε ma fa fala ε bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a seβema ε ma fa fala naxan yi na nun xabu a fōlōni, ε na kolon.

Banxulanne, n na a seβema ε ma fa fala, ε senβen gbo.

Alaa falana ε yi, ε mōn bata Fe Naxin Kanna nō.

¹⁵ E nama dunuḡa nun a yi seene xanu. Naxan na dunuḡa xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni. ¹⁶ Amasōtō feen naxan birin dunuḡa yi, alo fati βendena kunfa ḡaxine e nun yeen kunfama seen naxanye xōn e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fō dunuḡa. ¹⁷ Dunuḡa nun a kunfane birin danguma nen. Koni naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nen han habadan.

Yesu yaxune fe

¹⁸ N ma diine, waxati raḡanna bata a li. E bata yi a mε nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kenenni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati raḡanna bata a li. ¹⁹ Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nen en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

²⁰ Koni Sariḡantōn bata a Niin nagodo ε xun ma, ε birin a fe kolon. ²¹ N mi ito seβexi ε ma nayi fa fala a ε mi ḡondin kolon, koni bayo ε a kolon, e nun wule yo mi kelixi ḡondini.

²² Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a mε Alaa Diin nun Fafe Ala ra saḡa ma kedenni. ²³ Bayo naxan yo na a mε Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

²⁴ E a liga ε yeren ma ε falan naxan mε a singeni, na xa lu ε yi ken! Xa na liga, ε fan luma nen Dii Xemen nun Fafe Ala yi. ²⁵ Yesu yeteen bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakiin nan na ra.

²⁶ N feni itoe seβexi ε ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi ε mayenden feen na. ²⁷ E tan fan, ε Nii Sariḡanxin naxan sōtōxi a ra, fanni na ε yi ε mako mi fa xaranna ma sōnōn. A Nii Sariḡanxina ε xaranma nen

feen birin ma. Na to findixi ḡondin nan na wule mi naxan yi, nayi ε lu a tan nin alo a ε xaranxi kii naxan yi.

²⁸ N ma diine, iki, ε xa lu a tan yi, alogo a na mini kenenni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yeε ra a fa loxōni. ²⁹ Xa ε a kolon fa fala Yesu tinxin, ε mōn xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3

Alaa Diine

¹ A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunuḡa mi en kolon amasōtō e mi Ala kolon. ² N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nen alo a tan amasōtō en na a toma nen alo a kii naxan yi. ³ Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yete rasariḡanma nen alo Yesu sariḡan kii naxan yi.

⁴ Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. ⁵ Anu, ε a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. ⁶ Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luyε yulubin lige. Naxan luma yulubin lige, na mi Yesu toxi singen, a mōn munma a kolon. ⁷ N ma diine, muxu yo nama ε mayenden. Naxan fe tinxinxin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxii kii naxan yi. ⁸ Naxan luma yulubin lige, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasōtō Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a fōlōni. Alaa Dii Xemen minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

⁹ Naxan barixi Ala yi, na mi luyε yulubin lige amasōtō Ala senβen bata lu a tan yi, a mi nōε luyε yulubin lige, bayo a barixi Ala nin. ¹⁰ Alaa Diine nun Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinxin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

E ε bode xanu

¹¹ E falani ito nan mεxi xabu a fōlōni, a en xa en bode xanu. ¹² En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyεn faxa. Kayini a xunyεn faxa nanfera? Amasōtō a tan kewanle yi ḡaxu, koni a xunyεn yi tinxin.

¹³ Ngaxakedenne, na nama findi ε terena feen na, xa dunuḡa muxune ε raḡaxu.

† 2:18: A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

¹⁴ En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mon sayani singen. ¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rapaxuma, faxa tiin nan na kannna ra. E a kolon fa fala habadan nii rakisin mi luxi faxa ti yo yi! ¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xon ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxa en yi en niin fi en ngaxakedenne fe ra. ¹⁷ Xa dunuɲa nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kannna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi? ¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi de yi falan na tun, fo en keɯwanle xa a yita jondini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹ En na a kolonma na nan ma, fa fala en jondini, en boɲen yi sa Ala yetagi. ²⁰ Amasoto xa en boɲena en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en boɲen xa, a feen birin kolon. ²¹ Nanara, n xanuntenne, xa en boɲen mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. ²² En na sese maxodin a ra, en na soto ma nen bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kenen feene liga. ²³ A yamarin nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xemen xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. ²⁴ Muxu yo a yamarine suxu, na kannna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

4

Wule nabine fe

¹ N xanuntenne, e nama la muxune birin na a Alaa Nii Sarijanxina e yi, koni e e keɲaan fefefese singen, e yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasoto wule nabi wuyaxi bata mini dunuɲa xun xon. ² E Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne kelixi Ala nan ma. ³ Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, e naxan fa fe mexi, anu, a dunuɲa yi iki.

⁴ E tan, n ma diine, e fataxi Ala nan na, e bata ne no. Amasoto senben naxan e tan yi, na gbo dunuɲa gbeen xa. ⁵ Dunuɲa muxune nan e tan na. Nanara, e dunuɲa feene falama, dunuɲa muxune yi e tuli mati e ra. ⁶ Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nen. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jondin kannna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷ N xanuntenne, en na en bode xanu, amasoto xanuntenyaan kelixi Ala nan ma,

anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kannna mon Ala kolon. ⁸ Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasoto Ala nan xanuntenyaan na. ⁹ Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xeme keden peen nafa dunuɲa yi, alogo en xa nii rakisin soto a xon ma. ¹⁰ Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xemen nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹ N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nen en fan xa en bode xanu. ¹² Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³ En na a kolonma ito nan xon ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma. ¹⁴ Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, "Fafe Ala bata a Dii Xemen nafa, a findi dunuɲa rakisimaan na." ¹⁵ Naxan na a tiye a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xemen nan a ra, na kannna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁶ Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mon bata denkeleya a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kannna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁷ Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin soto lan Kiti Sa Loxona fe ma. Amasoto en fan luxi nen alo a tan dunuɲani ito yi. ¹⁸ Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya defexin gaxun kedima nen, bayo muxun gaxuma a fe jaxin saranna nan yee ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹ En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi. ²⁰ Xa muxuna a fala, a naxa, "N bata Ala xanu," koni a ngaxakedenna rapaxu a ma, wule falan nan na kannna ra. Amasoto a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi noe Ala xanue nayi a mi naxan toma. ²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, "Naxan Ala xanuxi, a lan nen na kannna xa a ngaxakedenna fan xanu."

5

En bata dunuɲa fe jaxine no

¹ Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. ² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. ³ Amasoto Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, ⁴ amasoto naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuɲa feene no, anu dunuɲa feene no feren findixi en ma denkeleyaan nan na. ⁵ Nde dunuɲa feene noe? Fo naxan na denkeleya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra.* A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sarijanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sarijanxin nan nɔndin na. ⁷ Amasoto sere saxan na Yesu a fe yi: ⁸ Alaa Nii Sarijanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. ⁹ Xa en muxune sereyaan name, Ala sereyaan gbo na xa, amasoto Ala sereyaan bama a Dii Xemen nan ma fe yi. ¹⁰ Naxan na denkeleya Alaa Dii Xemen ma, sereyani ito nan na kanna bojeni. Koni xa naxan mi denkeleya Ala ma, na bata Ala yate wule falan na amasoto a mi denkeleyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xemena fe yi. ¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xemen nin. ¹² Dii Xemeni ito nema muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xemen mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ E tan naxanye bata denkeleya Alaa Dii Xemen xinla ma, n feni itoe sebexi e ma nen alogo e xa a kolon fa fala habadan nii rakisina e xa. ¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yetagi fa fala xa en na a maxodin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namema nen. ¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namema nen, nayi en mon a kolon a en na a maxodin fefe ra, en bata na soto.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin lige naxan mi rajanma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nen. N naxan ma, naxan yulubin mi rajanma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan rajanma sayaan ma, n mi a fale e xa fa fala e xa Ala maxandi na feen na.

¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi rajanma sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luye yulubin nabe. Amasoto Alaa Dii Xemena a kantanma. Nanara, Fe Naxin Kanna mi noe sese ra a xili ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan na, en mon a kolon a dunuɔna birin Fe Naxin Kanna senben nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xemen bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Nɔndin Kanna kolon. En fan luxi Nɔndin Kanna Ala yi a Dii Xemen Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Nɔndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

²¹ N ma diine, e masiga suxure feene ra.

* 5:6: A faxi igen naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nen igeni. Wunla findixi Yesu a faxa feen nan misaala ra.

Yoni a Kεdin Firindena Yoni Alaa Falan Kεdin Firinden Naxan Sεβε

Kitabun yireni ito seβε muxun finde Xera Yoni nan na. A mɔn a seβεxi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xɔn e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nɔε finde wundo falan nan na naxan bunna nen “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito seβεxi nen yanyina nde jεε tonge suulun yate, Yesu te xanbini kore xɔnna ma. A muxune seβε soma alogo e xa lu jɔndin nun xanuntenyani. A mɔn e rakolonma wule xεrane fe ma.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan kedini ito seβεxi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,* n xanuntenne jɔndini. Naxanye birin jɔndin kolon, ne fan e xanuxi ²jɔndina fe ra naxan luma en yi a mɔn luma en xɔn nen habadan.

³ Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xεmεna, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bɔjε xunbenla fi en ma jɔndin nun xanuntenyani.

Jɔndin nun xanuntenyana fe

⁴ N sεwa nen kati, n to ε diina ndee to sigan tiyε jɔndin kiraan xɔn ma alo Fafe Ala a yamari en ma kii naxan yi. ⁵ Iki, i tan jaxalan[†] sɔn fapina, n naxan maxɔdinma i ma seβeni ito yi, na mi findixi yamari nen xan na fɔ naxan yi en yi xabu a fɔlɔni fa fala en xa en bode xanu. ⁶ Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo ε bata a mε kii naxan yi xabu a fɔlɔni.

⁷ Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunuja yi, naxanye mi e tima a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nen fati benden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu sifane ra. ⁸ E a liga ε yeren ma, ε nama en ma wanla tɔnɔn kala, alogo ε xa ε kɔntɔn kamalixin sɔtɔ. ⁹ Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fɔ a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xεmεn fan luma nen na kanni. ¹⁰ Xa muxu yo fa xaranna ra ε konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ε nama a yigiya ε konni, ε nama a xɔntɔn. ¹¹ Amasɔtɔ naxan a

xɔntɔnma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala dɔnxena

¹² Fe wuyaxi n kui n naxan fale ε xa, koni n mi waxi a seβε feni kedini. Koni a xɔnla n ma, n xa sa falan ti ε xa yεε nun yεε alogo en ma sewan xa defe.

¹³ Ala i magilen naxan sugandixi, na diine i xɔntɔn.‡

* **1:1:** Naxalan sugandixin findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. A diine findixi denkeleya muxune nan na na yamaan ye. † **1:5:** ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma. ‡ **1:13:** Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilen na. A diine findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kεdin Saxandena Yoni Alaa Falan Kεdin Saxanden Naxan Sebε

Xεra Yoni Kitabun yireni ito sebεxi muxuna nde nan ma naxan xili Gayosi. A na muxun nakolon muxu gbεte a fe ma naxan xili Diyotirefi. En na a rakεosima Kitabun yireni ito xεn ma, a denkeleya muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xanuntenyaan nun tinxinyaan nan na.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan ito sebεxi n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan n ma jεndini.

² N xanuntenna, n na Ala maxandima alogo feen birin xa siga yeεn na i tan xa, i fatin yi kεndεya alo i niin fan kii naxan yi. ³ N sεwaxi kati, amasεtε ngaxakedenna ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya jεndi suxun ma, a i sigan tima jεndini. ⁴ Naxan findixi n ma sεwa gbeen na, n to a mε fa fala a n ma diine sigan tima jεndin nin.

Gayi tantun fena

⁵ N xanuntenna, i wanla kεma en ngaxakedenne xa lannayani hali i to mi yi e kolon. ⁶ E bata i ya xanuntenyana fe fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e mali fanda feen na e xεraya sigatini alo Ala wama a xεn kii naxan yi. ⁷ Amasεtε e sigatiin de suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese sεtεma denkeleyatarene yii. ⁸ Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode xεn jεndini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹ N fena nde sebε nen denkeleya yamaan ma, koni a xεnla Diyotirefi ra a xa findi e yeεratiin na, na mi n ma falan yatεxi sese ra. ¹⁰ Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama, a yi fala jεxine raxuya ayi nxε fe yi, nxu ne birin falama nen. A mi a luxi na ma fε a tondi en ngaxakedenne yisuxε. Naxanye fan yi waxi e yisuxu feni, a yi tonna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya yamani.

¹¹ N xanuntenna, i nama fe jεxinin naliga fε fe fajina. Naxan fe fajin ligama, na fataxi Ala nan na. Naxan na fe jεxinin liga, na mi Ala kolon.

¹² Muxun birin Demetiri xili fajin falama alo a lan jεndin ma kii naxan yi. Nxu fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, ε a kolon a jεndin nan nxε sereyaan na.

Xεntεn dεnxεna

¹³ Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a sebε feni. ¹⁴ Koni a xεnla n ma n xa i to sinma alogo en xa falan ti yeεε nun yeε. ¹⁵ Ala xa bεjεε xunbenla fi i ma. I xεyine birin i xεntεn. En xεyine birin xεntεn nxu xa mεnni ki fajin.

Yudi a Kɛdina Yudi Alaa Falan Naxan Sɛbɛ

Yudi Kitabun yiren naxan sɛbɛxi, na kawandin masoxi Piyeri a kɛdin firinden nan na, a gbhengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili fajin na.

Xɔntɔnne

¹ N tan Yudi nan ito sɛbɛxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikɛna, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma.

² Ala xa kininkininna nun bɔɔɔɛ xunbenla nun xanuntenyaan sabati e yi.

Wule karamɔxɔne fe

³ Ngaxakedenne, a xɔnla yi n ma nun ki fajin na ito sɛbɛ e ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nen fɔ na xa a sɛbɛ nen lan e sɛbɛ so feen ma denkelɛyaan xun mayɛngɛdeni Ala bata naxan fi a yama sarijɔnxin ma sanɔa ma keden han habadan. ⁴ Amasɔtɔ muxuna ndee bata so e ye wundoni naxanye yalagi feen bata yi sɛbɛ nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mɛ Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵ Koni hali e to feni ito kolon, n mɔn waxi a rabira feen nin e ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nen Misiran yamanani, koni a mɔn yi denkelɛyatarene fan halagi na xanbi ra. ⁶ Malekana ndee fan to e yete lu binyetareyani, e e mɛ e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xɔɔɔ ra, e xidixi habadan yolɔnɔnne ra han kiti sa lɔxɔ gbeena. ⁷ A mɔn na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine ye. Ala ne fan findi nen misaala ra, a yi e jaxankata habadan tɛɛni.*

⁸ Na muxun naxanye soxi e tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murute sariya kanne ma, e malekane rayelefu. ⁹ Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiye. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nen gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”†
¹⁰ Koni muxuni itoe tan sɛnbɛ kanna naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee

kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. ¹¹ Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fɔxɔ ra. E bata e gi tɔnɔne fɔxɔ ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasɔtɔ e bata murute alo Kora.‡
¹² Na muxune bata e ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dɛge e xɔn han! E mi yagima, e e yete nan tun katama. E luxi nen alo tulen na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mɔn luxi nen alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxɔri. ¹³ E luxi nen alo fɔxɔ igen mɔrɔn gbeene,§ e yagitareya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xɔɔɔ ra.

¹⁴ N benba Adama bɔnsɔnna yixɛten solofereden Xɛnɔki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nen e nun a maleka sarijɔnxi wuli wuli wuyaxi, ¹⁵ alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sɔnna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xɔdɛxɛn naxanye birin tixi Ala ma.”¹⁶ Na muxune luma e mawuge, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan tun fɔxɔ ra, e lu waso falane tiye, e muxune matɔxɔ se feen na.

Kawandina

¹⁷ Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xɛrane fe famatɔɔn naxanye fe falaxi, na xa rabira e ma. ¹⁸ E a fala nen e xa, e naxa, “Muxu magelene fama nen waxati rananne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fɔxɔ ra Ala kolontareyani.”
¹⁹ Na fe jaxi rabane nan e yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sarijɔnxin mi naxanye yi. ²⁰ Koni e tan, n xanuntenne, e lu sabate e denkelɛya sarijɔnxin. E Ala maxandi a Nii Sarijɔnxin. ²¹ E lu Alaa xanuntenyani, e nɛma Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mame waxatin naxan yi, a xa e xali habadan nii rakisini.

²² Siken naxanye yi, e kininkinin ne ma. ²³ E e xasun tɛɛni, e yi e rakisi. E kininkinin bonne fan ma Alaa yɛragaxuni, hali e dugin naxanye xɔsɔxi e fati bɛndɛn nafan feene xɔn, e yi e masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴ Naxan nɔɛ e ratange tantan feene birin ma, a yi e ti fetareyani a binyeni a yetagi sɛwani, ²⁵ binyen nun mangayaan nun sɛnbɛn nun nɔɔn xa fi na Ala keden peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a fɔlɔni han to han habadan. Amina.

* **1:7:** A mato Dunujɔa Fɔlɔn 19.1-29 kui. † **1:9:** Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbete.
‡ **1:11:** Kayini a fe mato Dunujɔa Fɔlɔn 4.3-8 kui. Balami a fe mato Yatene 31.16 kui. Kora a fe mato Yatene 16.1-35 kui.
§ **1:13:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Lankenemayana Fe Toon Naxan Makenen Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sebe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sebexi nen algo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nema besenxonyani waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sebema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimosi baxadin nin foxo igen tagi, a lu ramaraxi menni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi denkeleya muxune jaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sebexi Asi baxon denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sebexi be, ne yebaxi sanda daxin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe jaxin nun Setana senbene noma nen. A nabiyi falane tima be naxanye bata kamali Romi baxon mangaya waxatini. A nabiyi falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuja rajanna waxatini. Yesu to senbe jaxine birin kalama dunuja rajanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatani itoe makenenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikenen Yoni ma a rakolondeni. ² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³ Sewan na kanna xa naxan na nabiyi falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye sebexi a kui, amasoto waxatin bata maso.

Xonton xuiin nun Ala tantunna

⁴ N tan Yoni nan bata ito sebe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun baje xunbenla fi e ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbeden yetagi, ⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuja mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xoroya en yulubine ma a wunla xon, ^{†6} a mon yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a

Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ E a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nen

hali naxanye a saxonxi.[‡]

Baxon bansonne birin wugama nen a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a folon na e nun a rajanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, e ngaxakedenna, naxan findixi e boden na en ma toroyaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimosi baxon ma foxo igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰ Margin batu laxon nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xota xuina. ¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelifi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yee raxete na kanni gbedeni. N to n yee raxete, n yi xema lenpu daxo se solofere to na. ¹³ Na lenpu daxo seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴ A xunna nun a xun sezene yi fixa alo yexee xabe dugi fixena hanma balabalan kesena, a yeene luxi alo tee degena, ¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan teen na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen xuina. ¹⁶ Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xenxen de firin kanna yi minima a de,^S a yetagin yi mayilenma alo soge xolena yanyi tagini. ¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo fala muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a folon nun a rajanna ra. ¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxesa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira dejinna n tan nan yii. ¹⁹ Awa, i naxan toxi, na sebe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. ²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu daxo se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu daxo se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

* **1:4:** Solofere bunna neen fa fala “Se defexina.” Yanyina nde nii soloferene bunna neen fa fala, “Alaa Nii Sarijanxin defexin birin.” † **1:5:** Na bunna neen fa fala a wunla minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xoroya. ‡ **1:7:** A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui. **S 1:16:** Silanfan xenxen de firin kanna a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sondomen nun niin yeteen fatama e bode ra, a e kepana fesefese. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yenge so degemaan na a ra.

¹ “A sebe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dɔɔ se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu jaxine mi rafan i ma. I bata muxune kejaan fesefese naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jɔndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³ I tunnafanxi, i bata tɔɔ n ma fe ra, koni i mi tunnaxɔlɔxi i ma. ⁴ Koni mawugana nde n yii e xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na. ⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i kejaan maxete, i mɔn yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dɔɔ seen ba na. ⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rapaxu i ma, naxanye rapaxu n fan ma.”

⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakoni ariyanna yi.”†

Falan naxan sebe Simirini denkeleya yamaan ma

⁸ “A sebe Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a fɔlɔn nun a rajanna ra, naxan faxes, a mɔn yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹ N na i ya tɔɔn nun i ya yiigelitɔyaan kolon, anu nafulu kanna nan yati e ra. Naxanye a falama a Yahudiyan nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne e rayelefuma kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰ I nama gaxu i tɔɔ fe famatɔne ra sese ma. Yinna Manga Setana e tan nde se nen kasoon na, alogo a xa e mato, e yi xi fu tɔɔn sɔɔ. E tɔɔndiya han e sayana, n yi nii rakisin mangaya taxamaseri kɔmɔtin so e xun na.”

¹¹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, sayana firinden mi na kanna liye mumɛ.”

Falan naxan sebe Peragama denkeleya yamaan ma

¹² “A sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfan xenxen de firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³ N na i dɔɔden kolon, Setanaa manga gbɛden denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mexi n ma denkeleyaan na, hali e n ma sere

tɔɔndiyaxi Antipasi faxes lɔɔn naxan yi e konni Setana dɔɔdeni. ¹⁴ Koni mawugana ndee n yii e xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xɔn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xɔn.† ¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. ¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yenge n de silanfanna§ ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n Manna donse* luxunxina nde soma nen a yii e nun gɛme fixena xili nen nen seboxi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fɔ naxan a sɔtma.”

Falan naxan sebe Tiyatire denkeleya yamaan ma

¹⁸ “A sebe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yeen luxi alo tee degena, a sanne mayillenma alo sula xuruxina, a tan naxa: ¹⁹ N na i kewanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali dɔnxene wuya dangu a singene ra. ²⁰ Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† jaxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. ²¹ N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a yalunyaan fɔɔ ra. ²² Nanara, n na a rasama nen jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xɔn, e tɔɔ kati, xa e mi xete e wali jaxine fɔɔ ra. ²³ N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun boje yi feene fesefesema. N na e tan birin saranma nen e kewanle ra.”

²⁴ “Koni e tan muxu dɔnxen naxanye birin Tiyatire taani, e tan naxanye mi biraxi xaran jaxini ito fɔɔ ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbete dɔɔma e xun ma. ²⁵ Naxan e yii, e na suxu tun, han n yi fa. ²⁶ Naxan na nɔɔn sɔɔ, a n sagoon liga han a rajanna, n senben fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

²⁷ a mangaya xɔdexen ligama nen e xun na

* 2:6: Nikolayiti muxune yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki. † 2:7:

A mato Dunuja Fɔlɔn 2.8-9 kui. † 2:14: A mato Yatene 31.16 kui. § 2:16: A de silanfanna findixi Alaa falan nan na. * 2:17: Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lɔɔyo lɔɔyo Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xɔroyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † 2:20: Yesabele findixi jaxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengema. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui. † 2:27: Yaburin 2.9

a mangaya wure dunganna ra,
a yi e rayensenyɛ ayi alo feɲɛna.†

²⁸ N sɛnbɛn fima a ma nɛn alo n na a sɔtɔxi
n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan
so a yii.”

²⁹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii
Sarijanxin naxan falama denkeleya
yamane xa, a xa na mɛ.”

3

*Falan naxan seɓe Saridesi denkeleya ya-
maan ma*

¹ “A seɓe Saridesi denkeleya yamaan
malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene
nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan
falaxi: N na i keɓwanle kolon, yamaan laxi a
ra a i bata nii rakisin sɔtɔ, koni faxa muxun
nan i ra. ² Xulun! Sɛnbɛ dɔnxɛn naxan luxi
i yi, i na masuxu benun a xa ɲan, amasɔtɔ
n mi i keɓwali defexin toxi n ma Ala yetagi.
³ Nba, i xaranna naxan mɛxi, i yi a sɔtɔ, na
feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun
xanbi so i hakɛni. Xa i mi lu i yeɛ ra yi, n
na i raterɛnama nɛn alo muɲadɛna, i mi n
fa waxatin kolonyɛ. ⁴ Anu, muxuna ndee i
konni Saridesi taani naxanye mi e dugine
raxɔsɔxi. Ne sigan tima nɛn n xɔn dugi fixɛne
yi, amasɔtɔ e sarijan. ⁵ Naxan na nɔɔn sɔtɔ,
na dugi fixɛn soma nɛn, n mi a xinla bɛ Nii
Rakisin Kitabun kui mume. N na n tima
a xinla ra nɛn n Fafe Ala nun a malekane
yetagi.”

⁶ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii
Sarijanxin naxan falama denkeleya
yamane xa, a xa na mɛ.”

*Falan naxan seɓe Filadelifi taan denkeleya
yamaan ma*

⁷ “A seɓe Filadelifi denkeleya yamaan
malekan ma, i naxa: Sarijanina nun Nɔndin
Kanna nan ito falaxi, Dawudaa deɲinna
naxan yii, naxan deɛn nabima, muxu yo
mi nɔɛ a ragale, naxan deɛn nagalima,
muxu yo mi nɔɛ a rabiye, na naxa: ⁸ N na
i keɓwanle kolon. A mato, n bata deɛn nabi
i yeɛ ra, muxu yo mi nɔɛ a ragale, bayo n
na a kolon a i sɛnbɛn mi gbo, anu i n ma
falan suxu nɛn, i mi i mɛ n xinla ra. ⁹ Nba, a
mato n naxan ligama Setana salide yamaan
muxune ra, na wule falan naxanye e yete
yatɛxi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N
ne rafama nɛn e yi e xinbi sin i bun ma, e
yi a kolon a n bata i xanu. ¹⁰ Amasɔtɔ i to
bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan,
n fan yetena i kantanna nɛn maratantan
waxatini, naxan fama dunuɲa muxune
birin keɲaan fɛsɛfɛsɛdeni bɔxɔn yiren birin
yi. ¹¹ N famatɔn ni i ra! Naxan i yii, na
suxu kɛn alogɔ muxu yo nama i ya nɔ
sɔtɔn taxamaseri kɔmɔtin ba i xunna ma.

¹² Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n na kanna findima
nɛn sɛnbɛtɛnna ra Ala Batu Banxini. A mi
fa mine na mume! N yi n ma Ala nun a
taan xinla seɓe a ma, Yerusalɛn nɛnɛn naxan
godoma keli ariyanna yi n ma Ala fɛma. N
na n xili nɛnɛn fan seɓema nɛn a ma.”

¹³ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii
Sarijanxin naxan falama denkeleya
yamane xa, a xa na mɛ.”

*Falan naxan seɓe Layodise taan
denkeleya yamaan ma*

¹⁴ “A seɓe Layodise denkeleya yamaan
malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Am-
ina,* sere tinxinxin nun ɲɔndina, Alaa
daala birin xun na, n naxa: ¹⁵ N na i keɓwanle
kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan
nun, i wolon hanma i xunbeli. ¹⁶ Koni bayo
i tɔxɔfilɔxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi
xunbelixi, n na i ya fe baxunma nɛn! ¹⁷ Bayo
i a falama, i naxa, ‘Nafulu kanna nan n
na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi
fa sese ma.’ Koni i mi a kolon a i tɔrɔxi,
a i makininkinin, se mi i yii, danxutɔɔn
nan i ra, marabenna i ma. ¹⁸ Nba, n na
i kawandima, i xa xɛma fajin sara n ma
naxan nasɛnsɛnxi tɛɛn na, alogo i xa findi
nafulu kanna ra ɲɔndini. E nun dugi fixɛne
alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i
yeɛn dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹ N
na n xanuntenne sɔnna yitama e ra, n yi e
xuru. Nayi, i sɔɓe so, i yi i xun xanbi so i
hakɛne yi. ²⁰ I tuli mati, n tixi deɛn na, n na a
makɔnkɔnma, naxan na n xuiin mɛ, a yi na
rabi, n soma nɛn na kanna konni, nxu yi nxu
dege nxu bode xɔn. ²¹ Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n
tinma nɛn na yi dɔxɔ n fɛma n ma mangaya
gbɛdeni alo n tan fan nɔɔn tixi kii naxan yi,
n dɔxɔ n Fafe Ala fɛma a mangaya gbɛdeni.”

²² “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii
Sarijanxin naxan falama denkeleya
yamane xa, a xa na mɛ.”

4

Alaa manga gbɛdena ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbɛte to, n yi
dena nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui
singen naxan mɛ, naxan yi gbo alo xɔta
xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen
naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa
ne yita i ra.” ² Alaa Nii Sarijanxin yi so
n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi
manga gbɛdeni ariyanna yi. ³ A yetagin yi
mayilenma alo yasipi gɛmɛn nun karinɛliya
gɛmɛna. Manga gbɛden yi rabilinxi sɛn-
gunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi
gɛmɛna. ⁴ Manga gbɛde mɔxɔɲɛn nun
naanin gbɛteye yi manga gbɛden nabilinni,
fori muxu mɔxɔɲɛn nun naanin yi dɔxi nax-
anye ma e maxidixi dugi fixɛne yi, xɛma

* 3:14: Na bunna nɛn Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

mangaya kómoti taxamasenne soxi e xun na. ⁵ Kuyen jin masoxonna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbèdeni. Lènpu dège gbeen solofere yi degema mangaya gbèden yetagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶ Lonna nde yi mangaya gbèden yetagi naxan gbo alo fòxo igena, a fixa alo mato kikená alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbèden yireni, e nun a rabilinni, naxanye yeyeyi yi e yetagi nun e xun xanbin ma. ⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yetagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tunganmatóna. ⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yeyene yi e fatin yiren birin ma, e yi betin bama kóeen nun yanyin birin na, e naxa, “Marigina Ala Senben Birin Kanna sarijan, a sarijan, a sarijan, naxan yi na, naxan na, e nun naxan fama.”

⁹ Naxan dōxi mangaya gbèdeni naxan luma habadan, dalise naaninne nema yi binyen nun xunna kenla nun barikan bire na xa waxatin naxan yi, ¹⁰ na fori muxu mōxōrēn nun naaninne yi e xinbi sinna nēn a yetagi, e yi a batu, e yi e manga kómotine woli mangaya gbèden yetagi, e yi a fala na kanna xa naxan dōxi manga gbèden ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ “Nxu Marigina, nxo Ala, binyen nun xunna kenla nun senben daxa a fi i ma, amasoto i tan nan seen birin daxi, e taranxi na i sagoon nin, e daxi i sagoon nin.”

5

Kedin nun Yexee Diina fe

¹ Naxan yi dōxi mangaya gbèdeni, n yi kedii mafilinxina nde to suxi na yiifanni sebenla yi tixi naxan fōxo firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri solofere nan na. ² N yi maleka senbēmana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a kedini ito taxamasenne kala alogo a xa kedii mafilinxin nabi?” ³ Koni muxu yo mi soto ariyanna nun bōxo xōnna ma, hanma bōxōn bun ma naxan yi nōe a kedii nabiye, hanma a yi a mato. ⁴ N yi wuga kati, amasoto muxu yo mi soto naxan yi daxa a na kedii nabi, hanma a yi a mato. ⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bōsonna yatan naxan luxi alo salenna naxan majingi kelixi Dawuda xabilani, na bata senben soto a xa kedii nabi e nun a taxamaseri soloferene.”

⁶ Nba, n yi yexee diina nde to tixi manga gbèden nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yexee Diin yi luxi alo a koe raxabaxin nan

yi a ra nun. Feri solofere, yee solofere nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuɓa yiren birin yi. ⁷ Naxan yi dōxi manga gbèdeni, Yexee Diin yi sa kedii mafilinxin nasuxu na yiifanni. ⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori mōxōrēn nun naaninne yi e xinbi sin Yexee Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xema wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina Ala maxandi xuine ra. ⁹ E yi beti nēnēn ba, e naxa,

“I daxa i yi kedii mafilinxin tongo, i yi a taxamasenne ba a ma, alogo a xa rabi.

Amasoto i bata yi faxa nun, i yi muxune xunba Ala xa i wunla xōn ma, keli bōnsōnne birin nun xuine birin nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra, e mangayaan ligama nēn bōxōn xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin me daliseene nun fonne nun manga gbèden nabilinni, e xasabin yi sigē han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yatē. ¹² E yi betin bama, e yi e xuini te, e naxa,

“Yexee Diin naxan bata yi faxa nun, na daxa a xa senben nun nafunla nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla nun binyen nun tantunna soto!”

¹³ Daliseene birin kore xōnna nun bōxo xōnna ma e nun bōxōn bunnii, e nun naxanye birin fōxo igeni, n yi daala birin xuiin mēma, e betin bama, e naxa, “Naxan dōxi manga gbèdeni e nun Yexee Diina, tantunna nun xunna kenla nun binyen nun senben xa fi ne nan ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Amina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi Yexee Diin to na taxamaseri soloferena nde keden nabiye, n yi dalise naaninna nde keden xuiin me, a xuiin luxi alo kuye sarinna, a naxa, “Fa be!” ² N yi soo fixen to. Naxan yii dōxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya kómoti taxamasenna so a xun na. A siga nō sōtōn xunna kenli, alogo a xa sa nōon ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n yi daliseen firinden xuiin me, a naxa, “Fa be!”

⁴ Soo gbete yi mini naxan yi gbeeli alo tēena. Naxan yi dōxi a fari, dunuɓa muxune bōrē xunbenla kala senben yi so na yii alogo muxune xa e bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen saxanden xuiin me a fale, a naxa, “Fa bel!” N yi soo foren to. Naxan yi doxi a fari, sikeela yi suxi na yii. ⁶ N yi xuina nde me dalise naaninne tagi alo fala xuina, a naxa, “Ligaseen ye keden maala ra soge keden saranna ra. Ligaseen ye saxan fundenna ra soge keden saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala.”

⁷ A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin me a fale, a naxa, “Fa bel!” ⁸ N yi soo fati joxondede ramaan to. Naxan yi doxi a fari, na yi xili nen sayana. Laxira yi biraxi a foxo ra. Boxoni taxunxin doxode naaninna ra, na kedenna halagi senben yi so e yii silanfanna nun fitina kameen nun fitina furen nun burunna sube xajene xon.

⁹ A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yelenne to saraxa ganden bun ma. ¹⁰ E yi gbelegbele, e naxa, “Marigi sarijanxina, jondin kanna, i mon buma han waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunuja muxune ra?” ¹¹ Doma fixen yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walike bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi dfe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Boxon yi xuruxurun kati! Sogen yi foxo alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, ¹³ kore xonna sarene yi yolon boxoni, alo foye gheen na xoden binla yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴ Kore xonna yi tunun alo kedon na mafilin, geyane nun foxo ige tagi boxone birin yi ba e funfuni. ¹⁵ Na xanbi ra, dunuja mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun senbe kanne nun muxun birin, konyine nun xarone birin, ne yi xa e luxun faranne nun geya yinle ra. ¹⁶ E lu a fale geyane nun gemene xa, e naxa, “E bira nxu fari! Naxan manga gbedeni, e nxu luxun na nun Yexee Diina xolon bun. ¹⁷ Amasoto e xolo loxo gbeen bata a li, nde nxe tiye a yetagi?”

7

Taxamasenna yi sa denkeleya yamaan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuja tongon naaninne ma. Boxo xonna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini boxo xonna xun ma, hanma foxo igena hanma wudine xun ma. ² N yi maleka gbete to fe, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Boxo xonna nun foxo igen taro senben so maleka naaninna naxanye yii, a yi saxon ne ma, a naxa, ³ “E nama fe jaxin liga boxo xonna

ra singen hanma foxo igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra.”

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin me, muxu wuli keme muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bomsanne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bomsanni,

Ruben bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

Gadi bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

⁶ Aseri bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

Nafatali bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

Manase bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

⁷ Simeyon bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

Lewi bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

Isakari bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

⁸ Sabulon bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

Yusufu bomsanna,
muxu wuli fu nun firin,

Bunyamin bomsanna,
muxu wuli fu nun firin

taxamasenna yi

naxanye ma.

Yama gbeena Alayetagi

⁹ Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yate, sa keli siyane birin nun bomsanne birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbeden nun Yexee Diin yetagi, doma fixen nagodoxi e ma, tugu deene suxi e yii. ¹⁰ E yi e xuini te, e naxa, “Kisina en ma Ala nan yii naxan doxi manga gbedeni e nun Yexee Diina.”

¹¹ Malekane birin yi tixi manga gbeden nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbeden yetagi, e yetagine yi lan boxon ma, e yi Ala batu, ¹² e naxa,

“Amina! Tantunna nun binyen nun fe kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun senben nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan han habadan! Amina.”

¹³ Na fonna nde yi n maxodin, a naxa, “Doma fixen nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minen yi?” ¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata dangu jaxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yexee Diin wunli.”

¹⁵ Nanara, e tixi Alaa manga gbeden yetagi, e a batu yanyin nun koeen na a Batu Banxini. Naxan doxi manga gbedeni,

na e yigiyama nen a konni.

¹⁶ Kamen mi fa e suxe sonon, min xonla mi fa e suxe sonon, sogen mi fa e ganje sonon, kuye wolon yo mi mine e ma,

¹⁷ amasoto Yexee Diin naxan manga gbedeni, na e masuxuma nen alo xuruse rabana, a yi ti e yee ra, siga siimaya tigi igene yi, Ala yi e yee gene birin fitan e yee ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

¹ Yexee Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xonna yi madundu han waxatidi. ² N yi maleka solofere to tixi Ala yetagi, xota solofere yi so ne yii.

³ Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xema daxin suxi a yii. E wusulan gbege so a yii a gan daxin na, sa yama sarjannxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xema daxin fari manga gbeden yetagi. ⁴ Wusulanna tutin nun yama sarjannxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi. ⁵ Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden teen na, a yi a woli boxoni. Galan xuiin nun xuine nun kuyen jin masaxonna yi mini, boxon yi xuruxurun.

Xota naanin singene yi fe

⁶ Nayi, xota solofere ne yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xotane fedeni. ⁷ Maleka singen yi a gbee xotaan fe. Balabalan kesen nun teen nun wunla basanxin yi fa boxo xonna fari. Boxoni taxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sexe xindene birin.

⁸ Malekan firinden yi a xotaan fe. Geme gbeena nde yi sin faxo igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatona. Faxo igene yitaxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, ⁹ daliseen naxanye birin yi jeje na faxo igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

¹⁰ Malekan saxanden yi a gbee xotaan fe. Sare gbeen ganmaton yi keli kore, a ganma alo xaye raxidi degena. Baane nun ticine birin yitaxunxin daxode saxanna ra, saren yi bira na keden yi. ¹¹ Na saren yi xili nen, “Se Xolena.” Na igene yi xolo ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xolen mindeni.

¹² Malekan naaninden yi a gbee xotaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yaten boxon xa ba e degen na.

Na kenenna boxon yi ba yanyin nun kaen kenenna ra.

¹³ Nba, n yi fe gbete to, n singhinna nde fala ti xuiin me, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona, gbalona, gbalon boxo xonna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xotane fe waxatin naxan yi.”

9

Xotaan suulunden yi fe

¹ Malekan suulunden yi a xotaan fe. N yi saren* to kelc kore, a bira boxoni, yili naxi tilinxin dejinna yi so a yii. ² A yi yili naxin deen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen teen tutina. Na yi sogen nun kuyeni foro. ³ Tuguminne yi mini teen tutini e xuya ayi boxon ma, senben yi so ne yii alo tanle boxon ma. ⁴ A yi fala e xa a e nama sezene halagi boxon ma, hanma se xinde yo hanma wudine fo adamadiibe tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. ⁵ E mi yi daxe e muxune faxe koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi saxolen naxan tima muxune ma, na yi luxi nen alo tanla na muxun xina. ⁶ Na loxone yi, muxune sayaan fenma nen koni e mi a toma. Sayaan xonla e suxuma nen han, koni sayana a gima nen e ma.

⁷ Na tuguminne yi luxi nen alo soon naxanye yitonxi yenge so xinla ma. Mangaya komati taxamasenna e xunna alo xemana, e yetagine luxi alo muxun yetagina. ⁸ E xun sezene luxi alo jaxanle xun sezena. E jinne luxi alo yatan jinna. ⁹ E xanle yi e kanken ma alo yenge so seen kanke masaan wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune saxolema han kike suulun. ¹¹ Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuini, Abadon. Giraki xuiin tan yi, a xili nen, Apoliyon. Na bunna neen, “Halagi Tiina.”

¹² Gbalo singen bata dangu. Gbalo firin mon luxi.

Xotaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xotaan fe. N yi xuina nde me keli saraxa gande xema daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi. ¹⁴ Xotaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen de, ne fulun.” ¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitonxi na waxatin nun loxon nun kiken nun jeen ma, ne yi fulun alogo dunuja muxune yitaxunxin daxode saxanna ra, e xa na kedenna faxe. ¹⁶ Yenge soon naxanye yi soone fari, muxu wuli moxoren daxode wuli fu. N na xasabin nan mexi. ¹⁷ Na fe toon kui, n

* 9:1: Sareni ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo tɛɛna, e mamiloxi alo safiri gɛmɛna, e neri fujiramana alo dole tɛɛ fujina. Soone xunne luxi alo yata xunna, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn yi minima e de. ¹⁸ Dunuja muxune birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi faxa na jaxankata saxanne xɔn, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn naxanye yi minima e de. ¹⁹ Amasɔtɔ soone sɛnben yi e dɛɛn nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sɔjine. E xunne na, e muxune maxɔlɔma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxa, ne mi xɛtɛ e yii fɔxɔn batu feen fɔxɔ ra e mi jɔnanne kiin yiba hanma suxure xɛma daxina hanma a sula daxina hanma a gɛmɛ daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mɛma, e mi nɔɛ sigan tiyɛ. ²¹ E mi xɛtɛ e muxu faxan nun e kɔɛrayaan nun e yanga suxun nun e mujan fɔxɔ ra.

10

Malekan nun kɛdi xurina fe

¹ N yi maleka sɛnbɛma gbɛtɛ to gode keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sɛngunna rabilinxi a xunna ma. A yetagin mayilenma alo sogena, a sanne yi tɛɛn yiyani alo tɛɛ sɛnbɛtɛnne. ² Kɛdi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yii-fari ma sanna ti fɔxɔ igeni, a kɔmɛnna xaren na. ³ A sɔnxɔ xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴ E yi naxan falama, n yi nɔɛ na sɛbɛ nɛn nun, koni n yi fala xuina nde mɛ keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sɛbɛ!”

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi fɔxɔ igen nun xaren ma, na yi a yii-fanni te kore xɔnna ma. ⁶ A yi a kɔlɔ habadan Ala xinli, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma sɔnɔn! ⁷ Koni maleka solofereden na a xɔtaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalina nɛn nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikene.”

⁸ Nba, n fala xuiin naxan mɛ a singeni keli kore, na mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kɛdi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi fɔxɔ igen nun xaren ma.” ⁹ N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa kɛdi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma ayi nɛn i dɛ alo kumina, koni a i kuiin nafema nɛn xɔlɛn na.” ¹⁰ N yi kɛdi mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n dɛɛ, a yi jaxun n dɛɛ alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xɔlɛn na. ¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mɔn

xa nabiya falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasɔtɔ na bata so siyane yii naxanye Taa Sarijanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³ N nan n sere firinne rasigama nɛn nabiya falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi kɛmɛ firin xi tonge sennin.”

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lɛnpune dɔxɔ se firinne nan na naxanye tixi bɔxɔn birin Marigin yetagi. ⁵ Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, tɛɛn minima nɛn e dɛ, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, fɔ na kanna xa faxa na kii nin. ⁶ Kore xɔnna balan sɛnbɛna e ra alogo tulɛn nama fa e nɛma nabiya falane tiyɛ waxatin naxan yi. Igene maxɛtɛ sɛnbɛn fan e ra wunla ra, e mɔn yi fitinan sifan birin nadin dunuja muxune ma, e na wa a xɔn waxati yo yi.

⁷ E nɛma yelin e sereyaan bɛ waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili jaxin kui, na e yengɛma nɛn, a yi e nɔ, a yi e faxa. ⁸ E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nɛn alo Sodoma hanma Misiran. ⁹ Yamane nun bɔnsɔnne nun xuine nun siyane birin e binbine toma nɛn han soge saxan e nun a tagi. E mi tinjɛ ne xa maluxun. ¹⁰ Dunuja muxune sɛwama nɛn muxu firinni itoe faxa feen na, e jaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasɔtɔ na nabi firinne bata yi muxune jaxankata bɔxɔ xɔnna fari. ¹¹ Koni na soge saxan e nun a tagiin na dangi, niin soma nɛn e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nɛn kati. ¹² E yi xui gbeena nde mɛ kore naxan yi a falama, a naxa, “ɛ te be.” E yi te kore kundani, e yaxune yɛɛ xori. ¹³ Na waxatin yetɛni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin dɔxɔde fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faxa na bɔxɔ xuruxurundi. Muxun dɔnxɛne yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

¹⁴ Gbalon firinden bata dangi, koni a saxanden famatɔn ni i ra.

Xɔtaan soloferedena

¹⁵ Maleka solofereden yi a xɔtaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunuja mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na,

a mangayaan ligama a xun na nɛn habadan han habadan!”

¹⁶ Fori mɔxɔnɛn nun naaninna naxanye yi dɔxi e manga gbɛdɛne yi Ala yetagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi a batu. ¹⁷ E naxa, “Marigina Ala Senben Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a fɔlɔni! Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸ Siyane bata yi xɔɔ, koni i ya xɔɔn yi fa, faxa muxune makiti waxatin yi a li, i yi i ya walikene saranna fi, i ya nabine, muxu sarinjanxine, e nun naxanye gaxuxi i xinla yee ra, muxudin nun muxu gbeena, i yi ne halagi naxanye bɔxɔn halagima.”

¹⁹ Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun, balabalan kesene yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

¹ Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: jaxanla* maxidixin sogeni, kikena a sanna bun ma, mangaya kɔmɔti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma. ² A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin sɔxɔleni.

³ Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya kɔmɔti taxamasenna yi soxi a xun solofere birin na. ⁴ Sarene‡ yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bɔxɔni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. ⁵ Naxanla yi dii xɛmɛn bari, naxan mangaya xɔdɛxɛn ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xɛmɛn yi rate kore Ala nun a manga gbɛden fema. ⁶ Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala denaxan yitɔnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kemɛ firin xi tonge sennin.

⁷ Nayi, yenge gbeen yi keli kore xɔnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi

na ninginangan yenge. Ninginangan nun a malekane fan yi yengen soma. ⁸ Koni a mi nɔ sɔto, dɔxɔde mi fa lu e xa kore xɔnna ma. ⁹ E yi ninginanga gbeen woli bɔxɔni, saji fonna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuja muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bɔxɔ xɔnna ma. ¹⁰ Nayi, n yi fala xui gbeena nde mɛ keli kore, a naxa, “Iki, en ma Alaa kisin nun a senben nun a mangayaan waxatin bata a li, e nun a Muxu Sugandixina senbena.

Amasɔto en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bɔxɔni, naxan yi e kansunna kɔɛɛn nun yanyin na en ma Ala xa.

¹¹ E yi a nɔ Yɛxɛɛ Diin wunla nun e sereya falan xɔn, e mi e yete niin natanga, e tin sayaan ma.

¹² Nanara, e tan naxanye kore xɔnna ma, e sɛwa.

Koni gbalon bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen xa, bayo Yinna Manga Setana xajɛxin bata godo e fema, amasɔto a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³ Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bɔxɔn ma, jaxanla naxan dii xɛmɛn bari, a yi na sagatan fɔɔ. ¹⁴ Nayi, gubugubune yi so jaxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tugaan a siga han denaxan sa yitɔnxi a xa tonbonni, a sa baloma denaxan yi jɛɛ saxan e nun a tagi, a yi tanga sajin ma. ¹⁵ Nayi, sajin yi igen baxun jaxanla fɔxɔ ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. ¹⁶ Koni bɔxɔ xɔnna yi jaxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun jaxanla fɔxɔ ra. ¹⁷ Ninginangan yi xɔɔ jaxanla ma kati! A yi siga jaxanla bɔnsɔn dɔnxɛne yengɛdeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama. ¹⁸ Ninginangan yi sa ti fɔxɔ igen de.

13

Sube magaxuxi firinne fe

¹ Nba, n yi sube magaxuxina* nde to tɛ fɔxɔ igen xɔre ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sebɛxi a xunne birin ma. ² N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna jarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A dɛɛn luxi alo yatan dena. Ninginangan yi a

* **11:19:** 11.19 Layiri Kankirana fe mɔn sebɛxi Xɔɔyaaan 25.10-22 kui. * **12:1:** Fe tooni ito fɔlxɔna, jaxanli ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bɔnsɔnna yi findi denkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi denkeleya yamaan maligan na fe toon kui. † **12:3:** Ninginangan findixi Setana misaala nan na. ‡ **12:4:** Sareni itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurutɛ Ala ma, e yi godo bɔxɔni e findi jinanne nun yinnane ra. * **13:1:** Sube magaxuxin findixi yamanan manga gbeen senben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi denkeleya muxune jaxankatama. A mɔn finde to dunuja mangane senbe jaxin misaala ra.

senben nun a manga gbeden nun no gbeen so a yii. ³N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxolo gbeen ti naxan a faxe, koni na yiren bata yi bari. Dunuja muxune birin yi kabe gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a foxo ra. ⁴Muxun birin yi ninginangan batu amasoto a bata yi senben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde no a yenge?”

⁵Waso falan nun marayefu falan ti fena Ala ma, na senben yi sa sube magaxuxin de, fe jaxin naba senben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. ⁶A yi Ala rayefu folo, a lu a xili kale e nun Ala doxada e nun naxanye birin ariyanna yi. ⁷Yama sarijanxin yenge senben yi so a yii, alogo a xa e no. Senben yi so a yii bansonna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. ⁸Dunuja muxune birin e xinbi sinma nen a bun ma, naxanye birin xili mi sebexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuja da waxatini, naxan bata yi faxa nun e fe ra. ⁹Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

¹⁰Xa kasorasaan nagidixi naxan ma, na sama nen kasoon na yati. Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra, na faxama nen silanfanna ra yati. Nanara, yama sarijanxin lan e xa e tunafan e togondiya.

¹¹Nba, n yi sube magaxuxi gbete† to mine boxoni. Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yexee Diin fenne, koni a yi falan tima alo ninginangana. ¹²A yi sube magaxuxi singena noon birin nawalima a boxoni, a yi a liga boxon nun a muxune birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan maxolode jaxin bata yi bari. ¹³Sube magaxuxi firindeni ito yi kabanako taxamasenne ligama, a yi teen nagodo boxon ma muxune yetagi keli kore. ¹⁴Senben naxan so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube magaxuxi singen boxoni, na yi dunuja muxune mayenden, a yi a fala dunuja muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxolo silanfanna ra, a yi bari. ¹⁵Senben yi so sube magaxuxi firinden yii alogo a xa niin bira sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a

mon xa muxune faxa naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma. ¹⁶A yi a liga a muxune birin xa karahan taxamasenna yi lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun yi igelitona, xoron nun konyina. ¹⁷Muxu yo mi no seen sare hanma e seen mati xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina.

¹⁸Fo xaxinla xa soto nen feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yate ki faji, a yi a bunna fala, amasoto xemena nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: keme sennin tonge sennin e nun sennin.†

14

Muxu xunbaxine betina

¹Nba, n mon yi Yexee Diin to tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi sebexi naxanye tigi ra.* ²N yi fala xuina nde me keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin naxan me, na yi luxi nen alo kondan maxane nan yi kondan maxani. ³E yi beti nen bama manga gbeden nun dalise naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi no e a maxaranye na betin ma fo na muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi boxo xonna fari. ⁴Ne nan mi e yete raxosi jaxanle xon, e sarijan. E yi biraxi Yexee Diin foxo ra a na yi siga dede. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo boxon bogise singe fajiin naxanye fima Ala nun Yexee Diin ma. ⁵Wule falan mi yi minima e de mume! Fe yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

⁶Nba, n yi maleka gbete to tuganye kore xonna ma. Habadan Xibaru Fajin falana a yii, a a ralima dunuja muxune ma, e nun siyane nun bansonne nun xuine nun yamane birin. ⁷A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala yee ra, e yi binyen fi a ma, amasoto a kiti sa waxatin bata a li. E a batu, a tan naxan kore xonna nun boxo xonna nun foxo igen nun tigne daxi.”

† 13:11: Sube magaxuxi gbete findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senben misaala nan sube magaxuxi firindeni ito ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi no e na lige. A finde to dunuja mangane seri batune fan misaala ra. † 13:18: 666: Ndee laxi a ra fa fala na yaten findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin sebelidine keden kedenna birin yi lanxi yatena nde ma men kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla sebelidine yatene sa e bode ma, na malaxin lanma keme sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Men kaane miriyani, solofere nan yate kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi. *

* 14:1: A mato Lankenemaya 7.4-8 kui. † 14:8: Babilon taan findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini.

⁸ Malekan firinden yi fa a fɔxɔ ra, a naxa, “Babilɔn taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dɔlɔn fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e fɔxɔ ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma,¹⁰ na kanna fan Alaa xɔlɔn manpaan minma nen naxan saxi xɔlɔ igelengenna kui, a yi jaxankata tɛɛn nun dole tɛɛni maleka sarijanxine nun Yɛxɛɛ Diin yetagi.¹¹ E jaxankata tɛɛn tutin tema nen habadan han habadan, matabu mi e xa kɔɛɛn nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.”¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nen e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e denkeleya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuini me keli kore, a naxa, “Ito seɛɛ: Sɛwan na kanne xa naxanye faxama Marigini fɔlɔ iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nɔndin nan na ra, e e matabuma nen e wanli, amasɔtɔ e wanle biraxi e fɔxɔ ra.”

Se xabana bɔxɔni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixɛn to. Adamadi mali-gana nde yi daxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri kɔmɔtin xɛma daxin soxi a xun na, wɔlite xɛnɛna a yii.¹⁵ Maleka gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dɔxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya wɔliten tongo, i seen xaba, amasɔtɔ se xaba waxatin bata a li bɔxɔni, a bata ma.”¹⁶ Nayi, naxan yi dɔxi kundaan fari, na yi a wɔliten nadangu bɔxɔ xɔnna fari, a bɔxɔ xɔnna se xaba daxin jan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbete to keɛɛ Ala Batu Banxini ariyanna yi, wɔlite xɛnɛna nde na fan yii.

¹⁸ N mɔn yi maleka gbete to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi tɛɛn xun na. Wɔlite xɛnɛn yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wɔlite xɛnɛn nasɔ bɔxɔ xɔnna manpa bogine ra, i yi e xaba amasɔtɔ e bata mɔ!”¹⁹ Malekan yi a wɔliten nadangu bɔxɔn fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xɔlɔ gbeen manpa igen badeni.²⁰ E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone deni lanna, a bɔxɔn manpa ige baden ma han fayida kilo keɛme saxan jɔxɔn.

15

Malekane nun fitina dɔnxɛne fe

¹ Nba, n mɔn yi taxamaseri gbee magaxuxi gbete to kore xɔnna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii.

Fitina fe dɔnxɛne nan ne ra, amasɔtɔ Alaa xɔlɔn kamalima ne nan xɔn ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo fɔxɔ igena naxan mayilenma alo kilasi fixɛna, a basanxi tɛɛn na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin nɔ e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii.³ E yi Alaa walikɛɛn Musaa bɛtin bama e nun Yɛxɛɛ Diina bɛtina, e naxa, “Marigina, Ala sɛnɛn Birin Kanna, I ya wanle gbo, e magaxu! Siyane birin ma mangana, i ya kiraan tinxin. Nɔndin nan a ra.

⁴ Marigina, nde mi gaxue i tan yɛɛ ra, a tondi i xinla binye?

Amasɔtɔ i tan nan keden pe sarijan. Siyane birin fama nen, e yi i batu.

Amasɔtɔ i ya tinxinyaan bata makɛɛn.”

⁵ Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin dɛɛn nabixin to kore, Alaa sereya bubuna.⁶ Fitina fe solofere ne maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sarijanxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xɛma tagi xidine ra.⁷ Awa, na dalise naaninna nde keden yi xɛma lenge solofere so maleka solofere ne yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na.⁸ Ala Batu Banxin yi rafe tɛɛ tutin na fata Alaa binyen nun a sɛnɛn na. Muxu yo mi yi nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini han maleka solofere ne fitina fe solofere ne yi kamali.

16

Alaa xɔlɔ lengenne fe

¹ Nba, n yi fala xui gbeen me keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka solofere ne xa, a naxa, “ɛ siga, ɛ sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixɛɛ bɔxɔ xɔnna ma!”

² Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xɛɛ bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure jaxin yi mini ne fatin ma.³ Malekan firinden yi a gbee lengenni xɛɛ fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxa.⁴ Malekan saxanden yi a gbee lengenni xɛɛ baane nun tigne yi, e birin yi findi wunla ra.⁵ Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuini me, a naxa,

“I tinxin, i tan naxan na, i tan naxan yi na a fɔlɔni,

i tan sarijandena, i bata kitin sa tinxinni,

⁶ bayo e bata i ya yama sarijanxin nun nabine wunla ramini.

Nayi, i bata wunla so e yii, e yi a min.

Na nan lan e ma.”

⁷Awa, n yi fala xuiin me keli saraxa gandeni, a naxa,

“Nɔndin na a ra,

Marigina, Ala Senbe Birin Kanna,

i kitine sama tinxinna nun nɔndin nin.”

⁸Malekan naaninden yi a gbee lengenni xeɛe sogan fari. Ala yi tin, sogan xa yamaan magan a yilinga gbeen na. ⁹A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senben naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰Malekan suulunden yi a gbee lengenni xeɛe na sube magaxuxina manga gbɛden ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinjɛe xɔleni. ¹¹Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xɔlen nun e fure de jaxine fe ra. Koni e mi xeɛe e kewali jaxine fɔxo ra.

¹²Malekan senninden yi a gbee lengenni xeɛe Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan sɔto. ¹³Nba, n yi yinna saxan to mine ningingan naxan sube magaxuxin nun wule nabiin de, e luxi alo xunɛene. ¹⁴Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuja mangane birin fema alogo e xa e malan yenge so xinla ma Senbe Birin Kanna, Alaa bɔxo gbeena fe ra.

¹⁵Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune ratere nama nen alo muɔadana. Sewan na kanna xa naxan luma a yeɛ ra yi, a yi a dugine kantano alogo a ragenla nama mini, a yaɣi.”

¹⁶Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi denaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷Malekan solofereden yi a gbee lengenni xeɛe foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbɛdeni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata jan!” ¹⁸Kuyen jin masɔxonna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxon yi xuruxurun gbeen ti naxan jɔxon munma yi liga xabu muxune da! ¹⁹Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen Babilɔn* xɔn, a yi a xɔlo gbeen manpa lengenna so men kaane yii, alogo e xa Alaa xɔlon min. ²⁰Ige tagi bɔxone birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. ²¹Balabalan keɛe binyene yi lu yolonɛe muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liye. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan kesena fe ra, amasɔto na yi magaxu kati!

* **16:19:** Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilɔn taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini. * **17:1:** Yalunde jaxalan gbeeni ito findixi Romi taan misaala ra. † **17:4:** bɔxo bun nafunla: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “perili.” †† **17:5:** Babilɔn Taa Gbeena: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama.

17

Yalunde jaxalan gbeena fe

¹Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, yalunde jaxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. ²Dunuja mangane yalunyaan liga a tan nan xɔn, dunuja muxune birin yi e min a yalunyaan dɔlon na han e xunne yi keli.”

³Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa jaxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi seɛxi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feru fu nan yi a ma. ⁴Na jaxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xemaan nun bɔxo bun nafunle nun geme tofajine.† Xeɛma igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xɔsixin birin na. ⁵Xinla nde yi seɛxi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa,

“Babilɔn Taa Gbeena,†

Yalunde jaxanle nun dunuja fe haramuxine birin nga.”

⁶Awa, n yi na jaxanla to, a minxin nan yi a ra yama sarijanxin wunla nun Yesu a sere toɔɔndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabɛ kati. ⁷Malekan yi n maxodin, a naxa, “I kabɛ nanfera? N jaxanla fe wundo feen bunna falama i xa nen e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feru fu naxan ma. ⁸I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mɔn tema nen yili jaxin na, a sa halagi. Dunuja muxun naxanye birin xili mi seɛxi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuja xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabɛma nen, amasɔto a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mɔn fama nen.”

⁹“Na ma, fɔ xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, jaxanla dɔxi naxanye fari. E mɔn findixi manga soloferene nan na. ¹⁰Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yetɛn findixi mangan solomasɛden nan na, a mɔn manga soloferene ye, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feru fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan fəlo singen, koni e mangayaan ligama nen waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. ¹³ E birin miriyaan keden: e e senben nun e fangan birin soma nen sube magaxuxin yii. ¹⁴ E Yexee Diin yengema nen, koni Yexee Diina e nama nen, amasoto Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu togondiyaxine fan yi noon soto.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde naxanla yi doxi denaxan yi, bonsonne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. ¹⁶ I feru fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde naxanla rapaxuma nen, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati benden don, e yi a gan. ¹⁷ Amasoto Ala nan na saxi e bojeni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e senben nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I naxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunuja mangane birin xun na.”

18

Babilon kala fena

¹ Na danguxina, n mon yi maleka gbete to gode keli kore naxan senbe yi gbo, a non den gen yi boxon birin yiyalan. ² A yi a xuini te, a naxa,

“Babilon taa gbeen* bata bira,
a bata kala!

A bata findi jinanne nun yinna naxine birin doxoden na

e nun xoli naxin nun sube haramuxi xosixin sifan birin konna.

³ Amasoto siyane birin bata a yalunyaan dol xolen min.

Dunuja mangane birin bata yalunyaan liga a xon.

Dunuja yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xon.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gbete me keli kore, a naxa,

“N ma yamana, e keli a yi,
alogo e nama basan a yulubine ra,

e nun ne yi fitina fena ndee soto e bode xon.

⁵ Amasoto a yulubine bata e malan e bode fari

te han kore xonna.

Ala mi jinanxi a fe naxine xon ma.

⁶ E a saranna fi

alo a bonne saranxi kii naxan yi,
e a saranna fi a kewanle ra doxode firin.

A dolon saxi igelengenna naxan kui,

e na rafe doxode firin.

⁷ A binyen nun yete yinaxunna naxan nagidi a yete ma,

e na toron nun a soxolen joxonna ragidi a ma. Amasoto a fala nen a yete ma, a naxa,

‘A mato,

n bata findi naxalan mangan na,

kaja gile mi n na,

n mi sunne mume!’

⁸ Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nen boxo kedenni:

furen nun sunun nun fitina kamena,
a mon yi woli teeni, a gan.

Amasoto Marigina Ala senben gbo naxan a kitin saxi.”

⁹ Dunuja mangan naxanye luxi yalunyaan nun yete yinaxunni a xon, ne na a ganmaton tutin to te waxatin naxan yi, e sunuma nen, e wuga a fe ra. ¹⁰ E gaxuxin yi sa ti wulani a naxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa,

“Ghalona, gbalona,

Babilon taa gbeena,

taa senbe kanna,

i ya kitin bata fa i ma sanja ma kedenni!”

¹¹ Dunuja yulane fan sunuma nen, e wuga a fe ra, amasoto muxu yo mi fa e sare seene sarama sonon: ¹² naxanye findixi xemaan nun gbeti fixen nun boxo bun nafunle nun perili geme tofanin nun taa dugi fajine nun dugi mamiloxine nun dugi faji gbete nun dugi gbeele nun wudi faji sifane birin na e nun se fajan sifan birin naxanye rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi fajine nun sulan nun wuren nun geme faji fixene, ¹³ e nun sinamon wudi xiri naxumen nun se xiri naxumene nun latikononna nun mirihi latikononna nun wusulanna nun dolon nun turen nun murutu fajan nun murutun nun jingene nun yexene nun soone nun wontorone nun konyine nun muxune yine. ¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa,

“Sare seen naxanye birin xoli i ma,
ne bata tunun,

i ya nafunle nun i ya non bata jan.

E mi fa toma sonon!”

¹⁵ Yulan naxanye nafunla soto na taani yulayani, ne sa tima nen wulani, amasoto e bata gaxu a naxankatan yee ra, e wugama nen, e sunu. ¹⁶ E yi a fala, e naxa,

“Ghalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.

Na kaane yi maxidixi taa dugi fajan nin,

e nun dugi mamiloxin nun a gbeela

e nun xemaan nun geme tofanine.

¹⁷ Nafulu gbee sifani ito bata raxori sanja ma kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui muxune nun kunkin walikene birin yi sa ti wulani. ¹⁸ E

* **18:2:** Babilon taa gbeena: Wundo falan na a ra naxan bunna neen fa fala Romi taana.

gbelegbelema, e yeen tixi a ganmatoon tutin tematoon na, e naxa, “Taa mundun yi maliga taa gbeeni ito ra?”¹⁹ E lu gbangbanna se e xunne yi sununi, e yi lu wuge, e sunu, e naxa,
 “Gbalona,
 gbalon taa gbeeni ito xa!
 Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra taani ito nin.
 A bata raxori sanja ma kedenni!”

²⁰ E sewa a halagi feen na,
 e tan naxanye kore xonna ma,
 e tan yama sarijanxin nun a nabine nun a xerane,
 e fan xa sewa.
 Amasoto Ala bata a makiti,
 a yi e xun mafala kitin bolon.

²¹ Nba, maleka senbimana nde yi geme gbeen tongo alo se din gmena a yi a woli foxo igeni, a naxa,
 “Babilon taa gbeen nawolima ayi kala senbe sifani ito nin,
 a mi fa to saron.

²² Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen xuiin nun

xota xuiin mi fa mema ayi saron!
 Walike kesuxi sifa yo mi fa toma ayi saron.
 Se din xuiin mi fa mema ayi saron!

²³ Lenpu degen mi fa toma ayi saron.
 Naxalandin nun naxalandi kanna xuiin mi fa mema ayi saron.

Na birin bayo e yulane yi findixi dunuja senbe kanne nan na.

Na birin bayo e dunuja muxune birin mayenden nen e woyimeya feene xon.

²⁴ Alaa nabine nun a yama sarijanxin wunla minixi Babilon taan nin
 muxun naxanye birin faxa boxoni,
 ne wunla goronna a tan nan ma.”

19

¹ Na danguxina, n yi fala xui gbeen me kore naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a naxa,

“Tantunna Ala xa!
 Kisin nun binyen nun senbena en ma Ala nan yii!

² Amasoto a kitine sama nondin nun tinxinna nin.

A bata naxalan yalunxi gbeen makiti naxan yi dunuja kalama a yalunyaan na.*
 A mon yi a walikene faxa feen saran a ra.”

³ E mon yi a fala, e naxa,
 “Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nen te habadan.”

⁴ Fori maxojen nun naaninne nun dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a daxi a manga gbedeni, e naxa,
 “Amina! Tantunna Ala xa!”

Yexee Diina naxalandi tiin naxanaxana

⁵ Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbedeni naxan a fala, a naxa,

“E en ma Ala tantun,
 e tan a walikene birin,
 e tan naxanye gaxuxi a yee ra,
 muxudin nun muxu gbeena.”

⁶ Nba, n yi fala xuiin me, naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a mon yi luxi alo ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina.
 A naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasoto en Marigina,
 Ala senben birin kanna nan mangayaan nabama!

⁷ En sewa, en naxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yexee Diina naxalandi tiin waxatin bata a li,

a naxalandin bata a yiton.

⁸ Dugi faji sarijanxin mayilencin bata so a yii a maxidi seen na.”

Dugi fajin findixi yama sarijanxina tinxinyaan misaala nan na.

⁹ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi Yexee Diina naxalandi tiin sewa bande donni.’ ” A mon yi a fala n xa, a naxa,
 “Alaa nondi falane nan itoe ra.”

¹⁰ N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batul!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

¹¹ Nba, n yi kore xonna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi daxi a fari, na yi xili nen Tininna nun Nondina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin.

¹² A yee ne yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebe xi a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan.

¹³ Domaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.”

¹⁴ Ariyanna ganle yi biraxi a foxo ra, e yi daxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarijanxini.

¹⁵ Silanfan xenxen yi minima a de, a yi siyane noma naxan na. A tan nan mangaya xode xen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.†

A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xolo gbeen manpa ige badeni.

¹⁶ Xinla sebe xi a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷ Nba, n yi malekan to tixi sogan tagi. Xonla naxanye birin yi kore foyeni, a yi

* 19:2: Naxalan yalunxin findixi wundo falan na lan Romi taan ma. † 19:15: Yaburin 2.9

falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra, ¹⁸ alogo e xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun senbemanen nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xarone nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

¹⁹ N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuya mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dɔxi soo fixen fari, e nun a ganla. ²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabii naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xɔn e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jɛɛɛn yi woli ayi tɛɛ darani naxan degema dole tɛɛn na. ²¹ Naxan yi dɔxi soo fixen fari, silanfanna naxan yi minima na de, na yi a dɔnxene faxa, xoline yi lugo e binbine ra.

20

Nɛɛ wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to gode keli kore, yili jaxin deɛinna a yii e nun yolonxɔn kuye gbeena. ² A yi ninginangan suxu, sari fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jɛɛ wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili jaxin na, a yi na sɔxɔn a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jɛɛ wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fo a mɔn xa fulun nen han waxatidi.

⁴ N yi manga gbɛɛne to. Naxanye yi dɔxi e yi, kiti sa senben yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sege e de Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine to. E niin mɔn yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jɛɛ wuli keden. ⁵ Faxa muxun dɔnxene niin mi birama e yi han jɛɛ wuli kedenna yi de fe. Faxe muxune kenla sayani, a folon nan na ra. ⁶ Sewan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi senbe sɔtoma e tan ma, e findima nen Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xɔn han jɛɛ wuli keden.

Setana no fena

⁷ Na jɛɛ wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana raminiima nen kasoon na. ⁸ A minima nen a siyane birin mayenden bɔxɔn tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yengen xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo foxo igen meɛnsinna. ⁹ E fama nen e bɔxɔn yiren

birin li, e sa yama sarijanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni tɛɛn yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tɛɛ darani naxan degema dole tɛɛn na, sube magaxuxin nun wule nabii denaxan yi. E lu jaxankataxi yanyin nun kɔɛɛn na habadan han habadan.

Kiti dɔnxena fe

¹¹ Nba, n yi manga gbɛɛ fixe gbeen to, e nun naxan yi dɔxi a yi. Bɔxɔ xonna nun kore xonna e gima a yee ra, e mi fa to sɔnɔn. ¹² Na xanbi ra, n yi faxe muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbɛɛn yetagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbete fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxe muxune yi makiti alo a yi sebexi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle ma. ¹³ Foxo igen yi a gbee faxe muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxe muxune ramini, e birin yi makiti e kewanle ma. ¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tɛɛ darani. Na findin sayaan firinden nan na, tɛɛ darani. ¹⁵ Naxan yo xili mi to sebexi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nen tɛɛ darani.

21

Kore xori nenɛn nun bɔxɔ xori nenɛna fe

¹ Na xanbi ra, n yi kore xori nenɛn nun bɔxɔ xori nenɛn to. Amasoto kore xori singen nun bɔxɔ xori singen bata yi tunun, foxo igen mi yi fa na sɔnɔn. ² Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalem nenɛna, a yitɔnxi alo jaxalandin naxan a yitɔnxi siga a xɛmen nalandeni. ³ N yi fala xui gbeen me manga gbɛɛdeni, a naxa, “Ala dɔxɔden bata lu adamadiine tagi! A luma nen e fema, e findi a yamaan na. Ala yetɛɛn luma nen e fema, a findi e Ala ra. ⁴ A yi e yetegen birin fitan e yee ra yi, sayaan mi fa luma na sɔnɔn hanma sununa hanma wugana hanma xolena. Amasoto fe fonne bata jɛɛn.”

⁵ Na xanbi ra, naxan yi dɔxi manga gbɛɛdeni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nenɛn na!” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ito sebe, amasoto fe ragidixin nun jɔndin nan falani itoe ra.” ⁶ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.* Na nan na ra, a folon nun a rajanna. Xa min xɔnla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nen a yii, a sare mi na. ⁷ Na nan findima no soto muxun keɛn na. N findima nen a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸ Koni nafigine nun denkeleyatarene nun muxu xɔsixine nun faxe tiine nun yanga suxune nun kɔɛramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen tɛɛ daraan

* 20:8: Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui.

* 21:6: Gireki xuiin gbee sebelidine folon nan Alifa ra, a rajanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a folon nun a rajanna.

nan na naxan dege ma dole teen na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalem nenena fe

⁹ Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe donxe soloferene ra, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, n xa najalandin yita i ra, Yexee Diina jaxanla.” ¹⁰ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalem naxan godo keli ariyanna yi Ala fema. ¹¹ Alaa noron yi a ma, a mayilenna alo yasipi gemena alo geme fixena. ¹² Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So de fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na deene ra. Isirayila bonson fu nun firinne xinle sebexi deene ma. ¹³ Sogeteden binni de saxan, komenna ma de saxan, yiifanna ma de saxan, sogegododen binni de saxan. ¹⁴ Beten sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yexee Diina xera fu nun firinne xinle sebexi e ma.

¹⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xemaan na, alogo a xa taan maliga e nun a deene nun a yinna. ¹⁶ Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. ¹⁷ Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kini, nongonna ye keme tonge naanin e nun naanin. ¹⁸ Na yinna yi tixi yasipi gemen nan na, taan yi tixi xema fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹ Taan nabilinna yinna beten sadene yi rayabuxi geme fajin sifan birin na: yasipi gemen nan yi a beten sade singen ma, a firindena safiri gemena, a saxandena agati gemena, a naanindena emerodi gemena, ²⁰ a suulundena onixi gemena, a sennindena karinliya gemena, a soloferedena kirisoliti gemena, a solomaxedena berili gemena, a solomanaanindena topasi gemena, a fudena kirisopirasi gemena, a fu nun kedendena yasinti gemena, a fu nun firindena ametisi gemena. ²¹ A so de fu nun firinne birin yi rafalaxi geme fajin nan na. De keden kedenna birin yi rafalaxi perili geme tofaji keden nan na. Taan kira gbeen yi rafalaxi xema fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²² Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasoto Marigina, Ala Senben Birin Kanna nun Yexee Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³ Taan mako mi yi sogan nun kike degen ma, amasoto Alaa noron yi a yiyalanma. Yexee Diin nan a lenpun na. ²⁴ Dunuja siyane sigan tima a degen nan ma, dunuja mangane fama nen e binyen na a xon. ²⁵ Taan deene mi rafalin mume, amasoto koen mi soma na yi

mume! ²⁶ Siyane birin fama nen e binyene nun e xunnayerenne ra a xon. ²⁷ Koni se sarjantare yo mi soe na taani, hanma fe xosixi rabana hanma wule falana, koni fo naxanye xili sebexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22

Ariyanna

¹ Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yexee Diina manga gbedeni. ² Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan foxo firinne ra, naxan yi bogima sanja ma fu nun firin jeen bun ma. A yi bogima nen kike yo kike. Siyane rakendeya seen nan yi a deene ra. ³ Danga mi fa na sonon.

Ala nun Yexee Diina manga gbedeni luma nen na taani. A walikene yi a batu. ⁴ E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵ Koene mi fa soe mume, e mako mi fa luma lenpu degen ma hanma sogena, amasoto Marigina, Ala nan e luma kenenni. E luma nen mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun jondin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.”

⁷ Yesu naxa, “N famatxon ni i ra. Sewan na kanna xa naxan a nabiya fala sebexini itoe suxu.”

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mexi, n yi e to. Nba, n to e me, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walike boden n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sebexini itoe suxuma. Ala nan batu!” ¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya fala sebexini itoe findi wundo feene ra de. Amasoto waxatin bata maso. ¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xosiden naxan na, na xa lu xosi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarjan, na xa lu sarjanni.”

¹² Yesu naxa, “N famaani ni i ra. N fama nen birin kewanla saranna ra n yii. ¹³ N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna neen fa fala a singen nun a donxena, a folon nun a rajanna.”

¹⁴ “Sewan na kanne xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin soto, e so taan so deene ra. ¹⁵ Koni fe xosixi rabane nun koeramuxune nun yalundene nun faza tiine nun suxure batune nun wule falan naxan naxanye birin ma, ne luma nen taan fari ma.”

¹⁶ “N tan Yesu bata n ma malekan xe ε ma alogo a xa sa sereyani ito ba denkeleya yamane xa. Dawuda bɔnsɔnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xɔtɔnni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sarijanxin nun jaxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a mε, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xɔnla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xɔn, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dɔnxena

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala seβexini itoe mema, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nen na kanna fari naxanye seβexi kitabuni ito kui. ¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala seβexini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nen siimaya wudin nun taa sarijanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nɔndin na a ra, n famaan ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! ²¹ Marigi Yesu xa hinan ε birin na.